

*The Dibner Library
of the History of
Science and Technology*

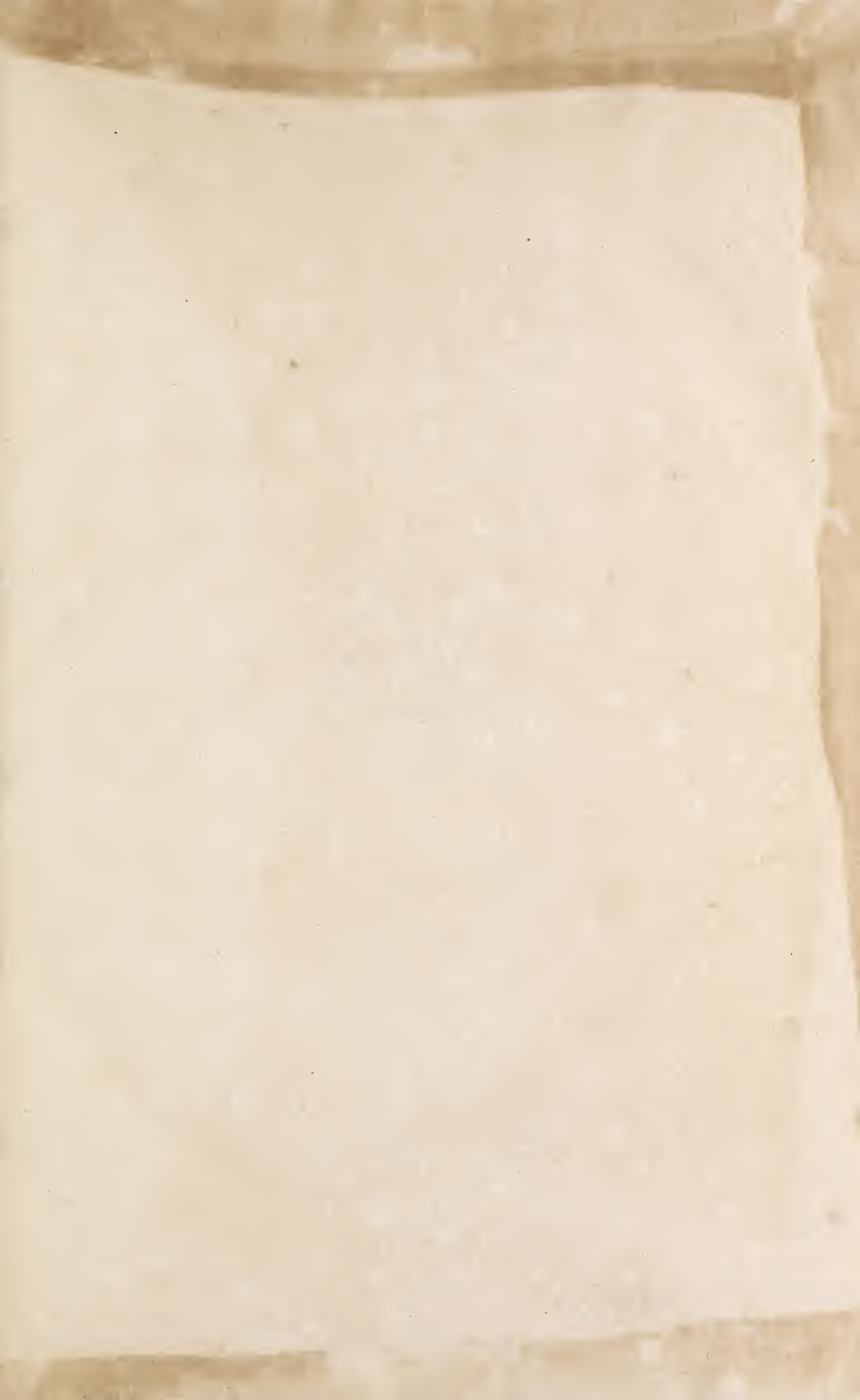
SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

**BURNDY
LIBRARY**

Chartered in 1941

GIFT OF
BERN DIBNER

JOANNIS RAII
Historiæ Plantarum

TOMUS SECUNDUS;

CUM

DUPLICI INDICE;

Generali Altero

Nominum & Synonymorum præcipuorum;

ALTERO

Affectuum & Remediorum;

ACCESSIT

NOMENCLATOR BOTANICUS

Anglo-Latinus.

LONDINI:

Typis MARIE CLARK;

Prostant apud HENRICUM FAITHORNE Regiæ Societatis Typographum,
ad insigne Rosæ in Cæmeterio D. Pauli. c15 15 CLXXXVIII.

THE HISTORY OF THE
HILTON PLANTATION

BY
JAMES HILTON

IN TWO VOLUMES

LONDON

Printed and Sold by R. and J. DODD, Strand

1800

Printed by R. and J. DODD, Strand

1800

Printed and Sold by R. and J. DODD, Strand

1800

LONDON

Printed by R. and J. DODD, Strand

1800

P R Æ F A T I O.

Quamvis initio hujus operis præfatus fuerim quæ tum sufficere arbitrabar, nonnulla tamen ab ejus editione quæ Lectorem monitum oportuit à me omiſſa animadverto, alia interea temporis quæ ad Historiam illustrandam, augendam aut etiam emendandam pertinent, vel ab exteris prodita, vel ab amicis communicata sunt, vel mihimetipſi inter legendum occurrerunt, quæ novam exigunt Præfationem, nec permittunt ut Tomus hic secundus acephalos prodeat, qui aliàs id non requiſiſſet, cum ejuſdem velut corporis medietas ſit, non aliam ob cauſam bipartiti, quàm ne ſi in unum volumen compingeretur, nimis id ſpiſſum minùſque tractabile eſſet.

Primò ergo noverit Lector, me omnes de nomenclaturis concertationes ſtudio declinàſſe, nec valde ſolicitum aut induſtrium fuiſſe in exquirendo quo quæque Planta nomine Veteribus diceretur, cum in multis ob notas adſcriptas, paucas illas, generales, & pluribus ſpeciebus communes, illud certò deſignari nequeat, in aliis controverſis id tentare majoris eſſet operæ quàm fructùs, cumque ab aliis me longè doctioribus in hac palæſtra jamdudum abundè decertatum fuerit, nec quicquam ferè dicendum reſtet quod non dictum priùs, oportet autem ut Controverſiarum etiam aliquis modus ſit. Hinc nomina recepta & diuturno uſu approbata ubique retinui; nec temere ſolicitanda aut locomovenda duxi quæ initio fortaſſe injurià impoſita fuerint, ne præſcriptionis jure nobiſcum experiantur.

Deinde cum nominum non minùs quàm rerum non neceſſariam multiplicationem oderim, in iis etiam ſpeciebus quas à genere ad genus tranſtuli perſæpe nomina antiqua, novis nullis impoſitiſ, reliqui: hinc ut nonnullis fortaſſe videar, multiplicandi metu à neceſſaria etiam *ὄρουσ. δεινός* abſtinuiſſe, & illorum cœtui me aggregàſſe qui dum vitant vitia in contraria currunt. Indicis tamen & exoticis nominibus quæ auribus Europæis duriora & abſona poſſint videri, lemmata ſeu titulos deſcriptorios aliquoties adjeci, quod Lectori nec inutile nec ingratum futurum ſpero.

Proximo in loco monere convenit, me non pro meis venditare omnia quibus Autoris nomen adſcriptum non eſt: illud enim in multis incurià aut feſtinatione omiſſum & ſentio & doleo: improprie Jo: Bauhini, è cujus *Hiſtoria* plurima mutuatus ſum eo non laudato; quod hîc palam & ingenuè agnoſco; ne quis ob ſcripta aliena clam ſurrepta gravem mihi plagii dicam meritiò impingat. In mutatiis ipſa Autorum verba ſcrupuloſè ſervavi; non tantum mihi in aliorum ſcripta licere ratus ut ea immutarem; veritus inſuper nè ſi id facerem, (ut eſt proclivis in errorem lapſus) ſenſum corrumperem, novàmque & ab Autoris mente, fortaſſe etiam veritate, alienam malè intellectuſ ſententiam aſſingerem, & Lectori obruderem.

Porro, In Fructuum exoticorum, quorum ingens numerus à Carolo Cluſio, Jo. Bauhino, Jo. de Laet, Olao Wormio aliſque deſcribuntur, *Hiſtoria*, me planè, peregrinum eſſe, & velut in Sylva quadam aut Labyrintho verſari fateor, unde nullà induſtrià venet expedire poſſum, ſingulàſque ſpecies ad ſua genera reducere. Quocirca in iis ordinandis C. Bauhini potiùs methodum, quamvis non nimis accuratam, ſequi malui quàm in nova & commodiore inveſtiganda me fruſtra fatigare. Alias à Bauhino non traditas, nullo ferè ordine ſervato, prout ſeſe obtulerunt exhibui, minimè dubitans quin nonnulli arborum in *Hiſtoria* deſcriptarum fructus ſint, alii ſub diverſis nominibus bis tève repetiti. Qui in magnis Emporiis degunt, ipſoſque fructus à nautis redimendi opportunitatem habent, quibùſque curioſorum Muſea ejuſmodi cimeliis reſerta patent, eòſque coram inſpicere, invicem conferre, & curioſè examinare conceditur, facile diſcernent qui quarum arborum fructus ſint, quæ ob nominum varietatem & deſcriptiones imperſectas iidem cum ſint pro diverſis fallant: omniumque convenientiis & differentiis adnotatis, ſuis ſingulos locis diſponent & in ordinem reducent.

Tandem, nè quid diſſimulem, dum ſchedas à prelo tranſmiſſas ad examen revoco, ab Operis Typographicis ſæpiùs, à meipſo aliquoties, & pluries equidem quàm vellem, erratum deprehendo. Nec tamen mirum in tam longo opere homini veternoſo diuturni laboris tædio ſomnum quandoque obrepiſſe, inque tanta feſtinatione præcipiti calamo multa utique delenda excidiſſe. Quæ in rebus ipſiſ Errata obſervari in Appendice emendata reperies, quæ in verbis & ſyntaxi inter *παροεσμήλα* Typographica. Quinimo præter hujusmodi *παροεσμήλα* à me obſervata, in diſpoſitione ſpecierum ſæpiùs erratum vereor, cum multas mihi nondum videre contigit, quâſque olim vidi non ſim curioſè contemplatus, ut notas generum characteriſticas inveſtigarem (nec enim jam tum de *Hiſtoria* Plantarum condeſcenda per ſomnum quidem cogitabam.) In aliorum autem deſcriptionibus partes præcipuæ ex quibus notæ modò

P R Æ F A T I O.

diſſe deſumenda ſunt, flores ſcilicet & fructus, eorūque calices & conceptacula, non raro omittantur: unde in his conſecturas probabiles ſequi coactus ſum, quōdque ſuſpicabar potius quāam quod conſcriptum habebam.

Miraberis fortaffe, Lector, Appendicem in tantam molem exceviſſe: Illud autem duabus poſſimum de cauſis accidit; quarum prima obliuio & oſtiantia noſtra. Cū enim iſt Opus hoc conſarcinarem, Hiſtorias Plantarum eoluerem, multasque inibi ſpecies locis alienis diſpoſitas inuenirem, eſque idcirco diſſerrem & in præſens omitterem, nec tamen, memorie nimium ſſus, & ignauiæ libenter indulgens, eas ſtudioſè excerpere, & in ſchedis diligenter adnotatas reſeruarem, cū ad loca ventum eſſet quibus inferri deberent, è memoria facile elapſe & per obliuionem omiſſe ſunt. Altera Appendicis auctæ cauſa ſtere nouæ multæ necdum deſcriptæ Planta poſt Tomum primum & ſecundū etiam magnam partem abſolutam & impreſſam euulgatæ, tum ab aliis, tum præcipuè à Celeberrimo viro & rei Herbariæ longè peritiſſimo D. Paulo Hermanno in Academia Lugduno-Barava Medicinæ & Botanices Profeſſore, in Catalogo ſtirpium Horti Medici illius Academiæ. Horum quidem pars magna in hortis circa Londinum colitur. At nobis ob rationes hęc non dicendas Londinum adire vel non licuit, vel non placuit. Quin ſi id licuiſſet, cū Catalogi mox laudati editionem propediem expectarem, ſatius duxiſſem labori meo parcere, quāam iſi deſcribendis inuilem operam nauare; ſiquidem accuratiores pleniorēque earum hiſtorias quāam ego poſſem texere me inibi inuenturum conſiderem; cū ego ſemel tantū & breui temporis ſpatio iſdem intereſſe potuerim, D. autem Hermanno ſemper & τῷ τῷ ἀπελευθέρῳ. Plurimas certè erudiſſimo huic Viro gratias debemus, tum ob ea quæ jam præſtitit in Opere prædicto nuper edito, tum ob ea quæ pollicitus eſt in Muſeo Zeylanico breui edendo. Hic cū animadverteret multos lucro intentos negotiandi cauſa magnis quotannis claſſibus Indiam Orientalem adnavigare, neminem ad id habilem & idoneum Plantarum indagandarum & Hiſtoria Naturalis promouende ſtudio illic proficiſci, quamvis regio iſta, cælo ſolōque ſtirpium generationi propitiū, innumeras ferè ſpecies è fecundifſimo ſuo ſnu effunderet, nouas, raras, facie & viribus admirandas, ipſe ad opus ſe accinxit, ſpretiſque magnanimiter tam longinquū itineris diſſicultatibus & periculis, per immenſum æquor in Indiam contendit, ibidemque aliquot annos ſubſiſtens & inſtitutum pertinaciter urgens, quæ ad Hiſtoriam Naturalem pertinent curioſè rimatus eſt, tandēque Orientis diuitiis onuſtus in Europam rediit.

At neque, cū in hoc ſumus, reticendus Illuſtriſſimus Vir & immortalis fama dignus, D. Henricus van Rheedee, van Draakenſtein, qui rebus pace belloque per Indiam Orientalem geſtis clarus hoc ſibi ad laudem non ſufficere arbitrabatur; verū ingenii & ἀσέβου Hiſtoricæ Botanice illuſtrande & ampliſſimæ zelo ſagrans, in ſtirpibus per totum Regnum Malabaricum naſcentibus conquirendis, deſcribendis, delineandis nullis laboribus, nullis ſumptibus pepercit, ut huius beneficio iconas non tantū omnium quæ extant pulcherrimas habeamus, ſed etiam deſcriptiones non minùs accuratas & fideles, pluresque ſpecies in lucem prolatas, quāam ego per uniuerſam Indiam ſponte oriri unquam credidiſſem.

His adungere liceat & tertium, non minoris in Botanice nominis & fame, D. J. Banister, qui in India quam vocant Occidentali idem ſtadium decurrit, & Virginia, ubi nunc degit, Hiſtoriam Naturalem meditatatur. Nemo certè hæcenus ex noſtra gente Botanice ſcientiæ omnique literaturæ genere ei ſimilis aut ſecundus in Nouum Orbem pedem intulit, nemo omnibus requiſitis ad talem Hiſtoriam conſcribendam paratior acceſſit.

Horum induſtriâ Indiæ utriuſque montes, ſylvæ, valler, litora, campi, prata, viridaria perluftrata, eorūque ſtirpes nativæ & alimne oculis noſtris expoſitæ. Hinc ut diſcamus, Indiam ab Europa non minùs naturā quāam loco diſtare, ejuſque regionis genium tantopere à noſtrate abſcondere, ut ſiquis hinc illuc per quietem transferretur, experrectus vix crederet ſe vigilare, adè omnia noua, inſolita, admiranda ubique oculis occurrerent; ut verbi gr. Arborum nonnullarum ſpēda proceritas, altiffimarum Europæarum dupla triplūve, ut quæ trecentos pedes adequet, vel etiam ſuperet; aliarum enormis craſſities, ut earum caudices vel ſexdecim hominum amplectentium ulnas extenſas impleant: Huius folia in eam longitudinem extenſa & latitudinem ſuſa, ut ſingula vicenis hominibus inumbrandis & à pluvia protegendis ſufficiant: Illius ligni durities ferri æmula, nec grauitas multū inferior. Quid mirabilis quāam arborem cernere, quæ cū per triginta quinque aut quadraginta annos neque fructum, neque ſorem protulerit, tum demum nouam velut arborem è vertice emittat, & deinde folia omnia exuens, velut altiffima quædam nauis malus (naturā enim ὑγρό-κλωσῆς eſt, ut reliquæ Palmæ) erecta & in ſublime elata appareat; donec noua hæc arbor paulatim comam explicet, ramōſque & ſarculos numeroſiſſimos quaquaverſum diſſindat, incredibili ſlorum iſque ſuccedentium fructuum multitudi- ne onuſtos, quibus ad maturitatem perductis mater ipſa radicitus interit.

PRÆFATIO.

Quis crederet in una provincia Malabara, eâque non admodum vasta, trecentas arborum & fruticum species spontaneas inveniri? & tamen plures adhuc dari verisimile est.

Quis tot usquam terrarum herbas fruticescences & lignosas provenire speraverit quot in Indiis observatae fuerint? Vix ullum certè herbarum genus est in quo non dentur plures hujusmodi species.

Si cuiquam Europæo per Sylvas iter facienti arbores quædam in conspectum venirent corticum suorum internoctu lucentium splendore, tam claro ut viis illustrandis sufficeret & ad eum litera legi possint, quem non stupore percelleret tam insolens spectaculum? & tamen hujusmodi in America reperiri idoneos testes habemus Illustrissimum Dominum D. Joannem Comitem de Carbery Jamaycæ Insula nuper Proregem, Regiæ Societatis nunc Præsidentem dignissimum; & D. Thomam Trapham M. D. in insula jam dicta medicinam facientem.

Illud insuper singulare, India proprium, & miraculo affine, Arbores nonnullas, imò non paucas ibidem crescere, quæ cum florere incipiunt folia omnia amittunt, atque interim dum florent nuda iisque vidua manent, novis tandem decusso flore unâ cum fructu erumpentibus: Fortè nè solares radii quibus illustrari gestiunt flores foliorum objectu interciperentur; forè etiam nè florei ornatus quo superbiunt arbores ostentationi folia officerent, ejusque parte aliqua occultatâ impedirent nè adstantium oculi tam pulchri spectaculi integra voluptate fruerentur.

Quis jam crederet in mediis Indiis Europam reperiri? in regione fervida, quæ nihil ferè cum temperatioribus commune producit, frigidioris etiam cæli patientibus plantis alicubi locum esse? Hujus tamen rei fidem nobis facit insignis peregrinator D. Bernier. Cùm enim in terris magno Mogorum Imperatori subjectis iter faciens montes excelsos transcenderet, à latere meridico spectante, Palma, Piper, Arundines saccharina, breviter Indica & Exotica omnia; Verùm post sex septemve horarum iter, cacumine superato cùm ex adverso latere descenderet, ecce nova rerum facies, & velut momento temporis in Europam transatus fuisset, Quercus, Ulmi, Pinus, Hysopus, Majorana, Rosmarinus, nec aliæ quàm nostro Orbis quadranti familiares stirpes conspiciendæ.

Sed ut è divorticulo in viam redeam, non illustrate tantùm prædictorum operâ India, sed & in Europam quadantenus translatae sunt, ut si in hortis nostris cultioribus obambules, te in ipsi Indiarum viridariis spatari crederes, tot ubique Indica & Exotica oculis obversantur.

Horum denique hisque similibus per Europam plantas indagantium & colentium, D. Pauli Bocconi, D. Jacobi Breynii, D. Petri Magnoli, D. Josephi Tournefortii, quos honoris causâ nomino, indefessis studiis & laboribus Botanices scientia, quæ à Clusii & Bauhinorum temporibus paulatim elanguit, resuscitata est, mirisque intra hos viginti annos proximè elapsos progressus fecit. Vigilant scilicet sæculi nostri Botanici, nec majorum inventis contenti ad ulteriora tendunt, nec alios sibi inquisitionum terminos & columnas figunt quàm quas natura terris fixit, universum orbem curis suis complexi.

Unum adhuc in excusationem nostram præstandum superest, nimirum Plantas multas quarum nomina in Catalogo Horti Regii Parisiensis aliisque extant à me ommissa, quòd scilicet pigeret tot nuda nomina vel paucis Epithetis aucta, nullis additis descriptionibus aut figuris, Historiæ inserere, cùm mihi non constaret, annon earum aliquæ sub aliis nominibus jam editæ & descriptæ fuissent, aliæ jam descriptarum varietates potiùs quædam quàm novæ species essent.

At nec ante finiendum quàm, præter initio laudatos, eorum qui Tomo huic secundo symbolas suas contulerunt honorifica mentio facta fuerit. Hi autem sunt 1. Illustris Vir D. Gulielmus Courtine Medii Templi Londinensis Armiger. 2. Præclarus Vir, & in stirpium cognitione nulli secundus, D. Leonardus Plukenet, M. D. 3. D. Samuel Doody, & 4. D. Jacobus Pettiver, Pharmacopæi Londinenses, Botanices imprimè gnari. Horum frequens mentio tum in Historia, tum in Appendice, quid quisque contribuerit Lectorem certiore faciet.

His adde quamvis initio dictum, non tamen sine ingratitude nota in fine operis reticendum doctissimum & amicissimum Virum D. Tancredum Robinson M. D. cujus perpetuâ & eruditâ industriâ, quam mihi per totum compositionis & editionis tum primi tum secundi Voluminis decursum benevolè commodavit, Historia nostra multis & speciebus & observationibus auctior, & mendis repurgatior quàm absque eo fuisset, prodiura est.

Sed & enumeratio Auctorum alteri Tomo præmissa, imperfecta cùm sit, eorum adjectione supplenda venit qui à nobis per oblivionem omisi, quorumve scripta post id tempus edita, vel nobis saltem tradita sunt. Primo in loco Clariss. Viri D. Christophori Merret, annis & scientiâ gravis, de Professione sua deque Repub. Botanica optime meriti: E cujus Pinace rerum naturalium Britannicarum, Annotationibus in Antonii Nerii Artem vitæ rianæ, aliisque scriptis non pauca in Historiam nostram transtuli.

Deinde

P R Æ F A T I O.

Deinde D. Pauli Hermanni, de quo supra, è cuius Catalogo Plantarum Horti Academici Lugduno-Batavi Appendicis magnam partem mutuatus sum.

Item Joannis Baptistæ Triumfetti, è cuius Observationibus De Ortu & Vegetatione Plantarum aliquammultas novarum Plantarum descriptiones sumptas Appendici inserui.

Post Jo. Commelini, cuius Catalogum Plantarum Indigenarum Hollandiæ editum An. 1684. in 12. vidimus, & ex eo species nonnullas in Historiam nostram transcripsimus. Idem Horti Malabarici Tom. 2, 3, 4, 5, 6. notis adauxit & commentariis illustravit. Idem Tractatum de cultura Limonum & Aurantium emisit in 8.

Tandem Pauli Ammanni, cuius Character plantarum naturalis Francofurti 1684. impressus notis & descriptionibus nonnullis Historiam nostram auxit.

Ejus Hortus Bosianus 1687. editus ad manus nostras nondum pervenit.

Denique D. Rochefortii, cuius Histoire naturelle des Antilles nos debitores agnoscimus.

Nec minùs Mauritiï Hofmanni Catalogo Plantarum Horti Medici Altdorffini, & Catalogo Plantarum circa Altdorffium nascentium.

Item Jacobi Sutherlandi Horto Edinburgensi.

Atque nec omittendæ Roberti icones fol. Parisiis. Neque D. Rob. Plot Historia naturalis territorii Oxoniensis edit. An. 1677. & Staffordienfis An. 1686. fol. è quarum parte ea quæ de plantis agit historiam nostram locupletavimus.

Joan. Baptistæ Ferrarii Hesperides, sive de Malorum Aurantium, Citriorum & Limonum varietatibus, cultura & usu. fol. Romæ. 1646.

Joan. Eusebii Nierembergii Historia Naturæ. Antwerp. fol. 1635.

Joan. de Lact. Historia Indiæ Occidentalis. fol.

Museum Olai Wormii. fol.

Museum Regiæ Societatis Londinensis. fol.

His addi possunt libri nonnulli Botanici quos nobis nondum videre contigit, nimirum,

Hyacinthi Ambrosini Phytologiæ partis primæ Tomus primus.

Mich. Boym, S. J. Flora Sinensis Viennæ 1656. fol.

Francisci Steerbeck Citri cultura. Eiusdem Theatrum Fungorum 4.

Georgi Turre Historia Plantarum fol. Patav. 1684. Hic liber agit solummodo de facultatibus & viribus Plantarum è Theophrasto, Dioscoride & Galeno.

Post Opus absolutum & typis impressum literas accepi à Botanico non incelebri D. Tho. Lawfon in Westmorlandia degente, quibus Catalogum inseruit Plantarum à se observatarum in Septentrionalibus Angliæ sponte nascentium, quarum nonnullæ novæ & nondum editæ, aliæ à nobis in Catalogo Anglicanarum præteritæ & inditæ.

Primi generis sunt

1. **C**erasus sylvestris fructu minimo cordiformi, **The least wild Heart Cherry-tree**, Rusticus Cestriensibus, **The Cherry-tree**, cuius in Phytologia Britannica mentio. Hanc circa Buriam & Mancunium Lancastriæ oppida, & alicubi etiam in Westmorlandia inveniri scribit D. Lawfon; circa Stockportum & alibi in Cestria D. Stonehouse, qui hanc Cerasum sylvestrem Ungarorum Clusius, à nomine **Cherry-tree** conjectaretur, ni color fructus dilutè ruber, qui Merafo Ungarico niger est, obstaret. Verùm errat D. Stonehouse; Clusius enim Merafo sylvestri fructum nigrum non attribuit sed rubrum; Merafo autem simpliciter dicto nigrum; unde color fructus non impedit quo minùs Cerasus sylvestris Ungarorum Clusii esse possit.

2. Cochlearia marina folio anguloso parvo, in **Walney** vulgò **Waney** Lancastriæ insula. Huic nulla quæ extat mihi saltè visa neque icon, neque descriptio responderet.

3. Geranium hæmatodes flore eleganter variegato; in insula **Walney** prædicta copiosissimè provenit. Hanc speciem pro varietate Geranii hæmatodis vulgaris in Historia pag. 1061. habuimus, at nunc, ex observatione plantæ in horto cultæ melius edocti, diversam agnoscimus; non enim floris duntaxat variegatione quam etiam culta retinet, sed & parvitate sua & humilitate, aliisque accidentibus ab eo differt.

4. Liliium convallium angustifolium; ad pontem **Waterfall** in **Westmorlandia**.

5. Hieracium macrocaulon hirsutum folio rotundiore, prope **Shap** vicum in **Westmorlandia**.

6. Gramen sparteum capite bifido vel gemino D. Merret. In **Westmorlandia** copiosè.

Secundi generis sunt

1. Gramen sparteum montanum spica foliacea graminea majus, à nobis in summis altissimorum **Cambriæ** montium verticibus copiosè nascens observatum, quamvis in Catalogo per oblivionem omissum.

2. Lunaria minor ramosa.

3. Lunaria

-
3. Lunaria minor foliis dissectis, utraque *Stricklandia majori* in *Westmorlandia*.
  4. Pyrola Alfine flore Brasiliiana, prope *Gisburgum* oppidum in *Clevelandia*.
  5. Sambucus foliis laciniatis prope *Mancunium Lancastriae* in sepibus.
  6. Scabiosa pratensis minor flore carneo *Park* in *Westmorlandia*.
  7. Sorbus sylvestris Anglica **English wild Service, Chets-Apple, Sea-Oulers**. Afferit *Parkinsonus* eam in *Wibberlake Park* sponte nasci. Verum arbor eo loci hoc nomine vulgo dicta Aria est *Theophrasti*.
  8. Viola folio *Trachelii* *D. Merret*.
  9. Viola palustris rotundifolia *D. Plot* Hist. nat. *Oxon*.
  10. Geranium columbinum maximum fol. dissectis *eiusdem*, quorum descriptiones in *Historia nostra* exhibuimus; ut &
  11. Adiantum foliis bifidis vel trifidis.
  12. Helleborine minor alba *Park*, *Westmorland*.

His adde Varietates quarundam Plantarum insignes, v. g.

1. Carduus monstrosus *Imperati*.
2. Cotula non foetida flore pleno *Westmorl*.
3. Gentianella flore lacteo *ibid*.
4. Geranium batrachioides flore eleganter variegato, *In old Deer-Park by Tharmthwait Westmorland*.

ERRATA

PAG. 986. lin. 49. lege *levisus*. p. 987. l. 5. *nigrum*, *rugosum*, *compressum*. l. 7. *negandum*. l. 49. *foveolatum*. 989. 12. *Carminiacus*. l. 23. *corniculis*. 998. l. penult. *altiora*. 999. l. antepenult. *fimilia*. 1005. l. 39. *furculorum*. 1008. 37. *coctus*, item *accensiusque*. 1019. l. *videtur*. l. penult. post *bussum* supple *coct.* 1022. 47. *medullarem*. 1044. 46. *vestitii*. 1048. l. ult. *aurea*. 1052. 34. *fimilia*. l. penult. an. 1053. 51. *sex*. 1057. 28. post *infectum* adde C. B. 1061. 51. *Winey*. 1066. 22. *Scia*. l. 47. *Sarbetis*. 1068. 30. *latis*, *ferratis*. 1069. 22. *Dentellaria*. 1070. 9. *crassis*. 1076. 15. *infident*. 1081. 44. *qui*. 1085. 25. *sequipalmaris*. 1088. 11. *Baideljar*. 1090. 40. *flexilis*. 1093. 53. *viribus*. 1099. 53. *vigna*. 1106. 46. *pitta*. 1110. 8. post *occupantibus* supple *affertur*. 1113. 49. *Zafsiare*. 1120. 11. *contectum*. 1185. 5. *ad*. 1126. 40. *Follis*. 1138. 63. *flori*. 1139. l. antepenult. *coronatum*. 1145. 5. *caudibus*. l. 3. *propendentes*. 1147. 11. *aquatis*. 1149. 22. *externis*. 1154. 10. *ovis*. 1157. 5. post *inter* supple *qua*. 1159. 33. *variorum*. 1168. 33. *geni-*
entis. 1176. 22. *profiantur*. 1178. 8. *fr.* l. 26. *can.* 1186. 9. *variegata*. l. 33. *venusta*. 1199. 26. *floribus*. 1205. 5. *tertia*. 1209. 33. *erant*. 1211. post *lucum* supple *et*. 1214. 56. post *flucum* sup. *exhile*. 1223. 28. *pro mas lege* *semina*. 1224. 26. *Mareto*. 1229. 6. *Brand. tedi*. 1233. 27. post *non sup* *tantum*. 1240. 45. *moder*. 1241. 53. *caudam* *farinam*. 1244. 14. *exuunt*. 1245. 62. *affervande*. 1246. 40. *resquit*. 1263. l. antep. *coaptata*, *appressa*. 1268. 14. *Nemansu*. 1276. 58. *circundata*. 1282. 33. *fimilis*. 1289. 9. *donatur*. 1290. 58. *tenuori*. 1292. 16. *sequicubitalibus*. 1293. 51. *dele e* *sequamur*. 1299. 2. *prominentia*. 1301. 2. *compressa*. 1302. 31. *abierunt*. 1303. 44. *terra*. l. ult. *solii*. 1304. 46. *fanci*. 1305. 22. *hymanthemata*. 1307. 8. *gessit*. 1319. 22. *celosypha*. 1321. 17. *plamisque*. 1324. 31. *habeat*. 1317. 33. *alia*. 1331. 16. *erigenti*. 1332. 6. *et* *17. duon*. 1343. 23. *Aguacima*. 1356. 16. *Aboriga*. 1368. 25. *Polus*. 26. *Fanfur*. 30. *super-*
natem. 31. *fimilis*. 1373. 35. *terribum*. 35. *lodianum*. 1378. 25. *Adlia*. 1382. 34. *diartra*. 1385. *Marg. Nov.* 1392. 14. *leviser*. 45. *excoercentium*. 1407. 31. *sequi*. 1411. 19. *Apocot*. & lin. *sequi* *reol*. 1419. 19. *dele in*. 1425. 31. *cludique*. 1430. 19. *sanptat*. 1438. 33. *latitudine*. 1445. 10. *infidat*. 1447. 17. *initium*. 1464. 14. *dele* *magnitudine*. 1467. 42. *affortet*. 1484. 15. *furculis*. 1486. lin. penult. *strutur*. 1495. 25. *et* *1504. 4. seminibusque*. 1506. 50. post *Genevam* supple *observavit*. 1514. 34. *Lacuraria*. 1518. 4. *tormina*. 1520. 3. *ac.* 1522. 38. *Guilandino*. 1495. 25. *et* *1504. 4. seminibusque*. 1506. 50. 1541. 61. *minoreque*. 1552. 50. *Piri in modum*. 1557. 42. ii. 1561. 18. *deliratione*. 1571. 2. *infidente*. 1588. 4. *Esula*. 1590. 44. *stecur*. 45. *Spiraeam*. 1606. 2. *febrilibus*. 1607. 13. post *insuper* supple *fimilis*. 1615. 18. *scandendi*. 1616. 16. *terrid*. 1618. 58. *mitionem*. 1626. 59. *foligis*. 1645. 4. *qua*. 1646. 40. *con-*
finit. 1651. 17. *Unonabum*. 1656. 18. *dele id.* 1671. 21. *vimis*. 1672. 45. *Om.* 1673. 1. *aquali*. 59. *absimptia*. 1674. 20. *et* *1677. 47. po*) lege *et*, & *pro*
et in sequenti linea ponatur.) 1683. 17. *fimilis*. 1687. 58. *staturam*. 1691. 43. post *idea* supple *desimilis*. 1693. 25. *quos*. 36. *Alia*. 1702. 5. *contrarium*. 1705. 35. post *omphacitidis* supple *proxima*. 1709. 15. *ad.* 1717. 26. *filigiosi*. 1721. 47. *Helletoro*. 1730. 27. *paulla*. 1734. 29. *porterebrato*. 1744. 47. *forma*. 1747. 2. *caricis*. 10. *gratissimum*. 1764. 20. *est*. 1770. 24. *Arcea*. 1776. 11. *foris*. 1777. 23. *ravi*. 1781. 25. *Ceb.* 1797. 38. *obtusus*. 45. *exatum*. 1802. 28. *voce ferro* & *vitius* *tranponatur*. 1814. 57. *neruosus*. 1819. 5. *fructus*. 1822. 19. *debet*. 1826. 31. *adscriptum*. 32. *verius*. 1827. 37. *regelat*. 40. *fulco*. 1828. 52. *reca*. 1834. 44. post *coloris* supple *Cistanea*. 1835. 4. *parte*. 15. post *non* supple *sonat* & *agua injectum*. 1836. 11. *medicore*. 1837. 3. *supple* *figura*. 13. *turbinata*. 1843. 29. post *Sagapenum* supple *et* *Sagapeni*. 1844. 10. 6. 1846. 8. post *aliud* supple *praeparatum*. 1850. 21. *cum*. 1853. 45. *fludenti*. 53. *vult*. 1858. 8. *confartio*. 1862. 49. *scandulis*. 1866. 56. *Virgilia*. 1867. 9. *quibus*. 1868. 37. *perfectior*. & *dele* *fr.* 39. *Constrigenti*. 1869. 30. *tria*. 1874. 27. *fr.* 1876. 57. *in.* 1877. antepen. *Portulaca*. 1885. 20. *luc.* 1896. 38. *maritima*. 1913. 62. post *ego* supple *inquit*. 1914. 44. *inflata*. 1915. 17. *Hydellerga*. 57. *Glutindam*. 1916. 47. *Rampofan*. 1917. 1. *similia*. 43. *exarata*. 45. *olista*. 1919. 19. post *plani* *dele* *ut*. 37. post *in* supple *medio*. 38. *ni*. 1920. 26. *Atzoyul*. 27. post *eam* *dele* & *item* post *genere* *dele* & *specie*. 1922. 48. *Bakli*. 49. *Balinda*. 1923. 6. *Kata* & *an Lycim*. 15. *Kodua*. 27. *verba* *illa* *volgo* *Giacca* & *Bujico* *transfer* *ad* *lincaim* *sequentem* *post* *Lasu*. 58. *Nellica*. 1927. 15. *Ilex*. 63. *prorudentes*. col. 2. l. 12. *duodecim*. 21. post *causis* supple *gessat*. 1929. 26. *Coapatidii*. 29. *dependentiam*. 1939. 30. col. 2. *est*. 1941. 51. *idem*. 52. *descriptis*. 1943. 51. *foliis*.

Emendandis adde.

Quae de *Mango* habentur, pag. 1831. *dele*: *superius* enim pag. 955. *traduntur*.
Lucina *fructus* *Lescomae* in eadem pagina 1831. *descriptae* eadem *videtur*.
Fructus *Indicus* *confulatus* *J. B.* pag. 1838. *descripti*. *ad* *Avellanam* *quadrifidam* *C. B.* p. 1828. *refertur*, *ideoque* *non* *erat* *repetendus*.
Fructus *Persicinus* *Angyaloides* *sub* *terra* *nitens* *J. B.* *Mandoli* *Lorri* *descripti*, p. 1833. *idem* *esse* *videtur* *Manduli* *Braasilijensis* *Margraru*. *vel* *Manduli* *d* *Angolia* *epidem*, *quorum* *descriptiones* *habentur* *superius* p. 919.

Errata *leviora* *in* *litterulis* & *punctatione*, *ne* *Lectoris* *ingenio* *nimis* *diffidere* *videar*, *in* *emendata* *reliqui*.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER DECIMUS NONUS,

QUI EST,

De Herbis Pentapetalis vasculiferis.

IS admiscemus nonnullas minus proprie Pentapetalas dictas ob petala ad unguem juncta, ut flores integri decidant: unde proprie & strictè loquendo Monopetalæ dicenda sunt.

Pentapetalis etiam Polypetalas adjungimus, & ob convenientiam in reliquis notis nonnullas etiam Tetrapetalas.

Hunc Librum in duas Sectiones partiemur. Prima erit De Herbis pentapetalis cum foliis in caule ex adverso binis:

Secunda De Herbis pentapetalis foliis in caule alterno aut nullo ordine positis.

SECTIO PRIMA.

De Herbis pentapetalis foliis in caule ex adverso binis.

Herbæ flore pentapetalo aut polypetalo, foliis integris in caule conjugatim dispositis sunt vel flore

Pentapetalo,

§ *Maritima, femine grandi; ALSINE cruciata marina.*
§ *Terrestres, calice*

Integro, concavo seu fistuloso,

§ *Oblongo & cylindraceo; petalis margine extremo incis; vasculo itidem feminali cylindraceo,*

§ *Latifolia folio virente; ARMERIA.*

§ *Angustifolia, folio glaticeo gramineo, feminibus compressis, rugosis, nigris; CARYOPHYLLUS.*

§ *Tumidiore & plerunque striato; pericarpio plurimum pyriformi; summa parte per maturitatem se aperiente in oras dentatas, feminibus turgidioribus, florum petalis plerumque bifidis; LYCHNIS.*

§ *Admodum floris expanso in plura segmenta,*

§ *Fruticose, superficie perenni; flore specioso caduco,*

§ *Majores & elatiores, capitulis in plerisque speciebus pentagonis; CISTUS.*

§ *Minores & humiliiores, calicibus triphyllis seu trifidis; vasculis feminalibus trigonis; CHAMÆCISTUS.*

§ *Herbaceæ, superficie annua; feminis conceptaculo*

§ *E tribus carinis composito; flore flavo; comâ tritâ velut cruentante; HYPERICON.*

§ *Bivalvi; flore itidem flavo, foliis falcatis oblongis, ad genicula interdum ternis aut quaternis; LYSIMACHIA LUTEA.*

§ *Simplici, femina in medio sita exterius protegente; florum petalis*

Disjunctis, colore albis;

{ *Bifidis*; *ALSINE genuina*.
{ *Integris*

{ *Alfnes foliis*; *ALSINE minima*.
{ *Foliis angustissimis*,

{ *Binis* in caule oppositis; *SAXIFRAGA pusilla*.
{ *Caules ad nodos stellatim ambientibus*; *SPERGULA*.

Ad unguis janctis, adeo ut flores integri decident; in singulis foliorum alis singulis; *ANAGALLIS terrestris*.

Hexapetalo, in aquosis nascentes,

{ *Erecta & procera*, floribus in spicis longis in summis caulibus; foliis ad genicula interdum ternis; *LYSIMACHIA purpurea spicata*.
{ *Humilis & supina*; foliis *Portulacæ* rotundis, flosculis & seminibus in foliorum alis sessilibus: *ALSINE Portulacæ folio*.

Androsæmon & Ascyron sub *Hyperici* titulo comprehendo; omnino enim genere conveniunt, cujus notæ sunt flos flavus, coma terentium digitos velut cruentans, & pericarpium tribus carinis compositum.

Ad hoc genus pertinent *Holosteum minimum* dictum & *Saxifraga graminea* pusilla, ob folia in caulibus ex adverso bina, & vasculum feminale in metæ formam turbinatum, quamvis floribus sint tetrapetalis.

Gramen leucanthemum majus & minus & *Caryophyllus holosteus* uterque *Alfnes* species censendæ sunt ob florum petala bifida, & vasculum feminale conforme.

Hyssopifolia hujus etiam loci est, cui D. Morisonus florem pentapetalum tribuit, capsulam feminalem longam innumeris seminibus minutis refertam. At Jo. Bauhinus florem hexapetalon eidem affcribit. Utri ego subscribam nescio, nec enim ipse florem adeo exacte & diligenter observavi, ut recorder quot petalis constet.

Globularia lutea montana F. Columnæ Lychnidis Speciebus annumeranda videtur.

CAP. I.

De Caryophyllo.

Caryophyllus ab odore Caryophyllum aromaticum referente dicta est hæc planta, fortè etiam ab aliqua similitudine, quam habet flos expansus cum suo calice cum Caryophyllo dicto. Nonnulli Veterum Vetoniam seu Betoniam à Vetonibus Hispania populo dictam esse arbitrantur. Officinis Tunica à Betonica per aphæresin denominatur.

Ego Veteribus incognitum fuisse credo. Si enim flos tam eximia pulchritudinis & fragrantia quam est Caryophyllus altis & hortensis, eis innotuisset, proculdubio non minoribus eum encomiis celebrassent quam Rosam ipsam, cui odore quidem æquiparanda est, venustate & durabilitate etiam præferenda.

Caryophylli notæ characteristicae sunt, calyx floris oblongus, cylindræus, lævis, integer, in margine duntaxat summo dentatus, vasculum itidem continens oblongum, cylindræum; Petala margine extremo incisa aut laciniata, femina compressa, rugosa, per maturitatem nigra.

Duplex est 1. Angustifolius folio gramineo, glauco: 2. Latifolius, calyce foliolis oblongis cincto, Armeria dictus.

§. I. Caryophylli angustifolii calyce non barbato, sed ad basin squamis brevibus cincto.

1. *Caryophyllus bortenstis* Park. *Caryophyllus altis major* C. B. *Betonica coronaria sativa*, sive *Caryophyllus flos* J. B. **The Clove-Tulip-flower.**

Folius est è singulis geniculis binis, angustis, gramineis, duris, per extremum acuminatis, cæsis quasi sive glauco colore: caulibus levibus, teretibus, cubitalibus, rarò altioribus, geniculatis, nodosis, in ramos divisus: in quorum fastigiis longiusculis spectantur calices teretes, glabri, orbiculo superiore denticulati, quibus dehiscentibus paullatim diversa apparent florum genera, candida scilicet ex candido purpurea, coccinea, nigricantia, vermiculata, diversoque colore variegata, idque non unà sed variâ ratione. Invenias siquidem in quibus candidus & coccineus color ita misceatur, ut in alio candida in alio rubra foliola numero superiora evadant. Quid quod nonnullos videas ita candidos, ut minutissimis rubris punctulis sint redimiti, contra qui rubent lacteis notis aspersi videantur. Postremò ex uno & eodem caule non rarò duo florum genera, quod ad colorem attinet, hoc est par-

tim

tim candidi rubriſque maculis notati, partim verò toti rubri ſeu coccinei proſiliunt, & quod mirum magis videri poſſit ſæpe uno pediculo diverſi coloris flores ſuffultas deprehendas. In ſorum medio ſtamina emicant cum apicibus candidis & bina cornicula recurva ſupra florem eminentia ſemunciali interdum longitudine. Cornicula hæc nihil aliud ſunt quàm *ſtylus* geminus ſummo *vaſculo* ſeminali innatus, oblongo, tereti, *ſemen* continenti per maturitatem nigro, rugoſo, compreſſo. *Radicæ* ſimplices, fibroſæ.

Caryophylli vulgò dividuntur in hortenſes ſeu atiles, & ſylveſtres: nec præter rationem, ſiquidem hortenſes & ſativi dicti à ſylveſtribus & ſpontaneis revera ſpecie differant: quamvis nugandum non ſit quin ſativi etiam alicubi ſponte proveniant, & nos ipſi in Italia obſervavimus Caryophyllos ſponte naſcentes, quos ſativorum primos ut ità dicam parentes fuiſſe ſuſpicamur: ex his enim iteratâ ſatione, transplantatione, irrigatione, aliòque cultu & mangonio paulatim immutatis & cicuratis hortenſes tandem & ſativos primitus factos opinamur. Quotidiana enim experientia docet Caryophyllum ſemen in ſolo pingui & bene ſubactò ſatum, præſertim loco calidiore, Soli expoſitò & ab aeris injuriis tuto, ſolem producere ſorum magnitudine & figurâ, necnon petalorum multiplici ſerie, & colorum varietate à matre diverſam, quæ diligenti culturâ & mangonio dicto adeò adhuc immutari & (ſi ita loqui liceat) meliorari poſſint, ut novum tandem vulum & habitum induat, nec pro primitivæ plantæ progenie ab harum artium ignaris & minùs exercitatis agnoſci poſſit.

Caryophylli hortenſes à nonnullis dividuntur in maximos & minores, & utrumque gèntis in eos qui multiplici petalorum ſerie donantur, & qui ſimplici. Alii Caryophyllos hortenſes ſeu ſativos primò diſtinguunt in eos qui flore ſunt ſimplici & flore multiplici ſeu pleno, & utrumque gèntis in plurimas ſpecies ſubordinatas. Nos has omnes varietates pro una & eadem ſpecie habemus, adeòque iis recenſendis non immoramur. Nec tamen ſi maximè vellemus id unquam efficere poſſemus, cum hujusmodi varietates, novis indies emergentibus, infinitæ ſint. Si quis ſpecies celebriores ſcire deſiderat Parkinsonum & C. Bauhinum conſulat, necnon Hortum Eyſtertenſem, Theodori de Bry florilegium, Criſpini Paſſai hortum floridum, Emmanuelis Swertii florilegium, aliòſque.

Innumeros (Deo benedicente) ſolo decoct. ſorum Caryophyllorum vindicavi à febris malig. *Vires.* nis; & hoc omnibus Medicinæ ſtudioſis jurato veluti affirmo, vel potenter ſudores movent, vel urinas pellunt citra magnos naturæ motus, ſimulque cor corroborant, ſitimque ſedant. *S. Pauli. Quadrip. Botan. p. 242.*

Flores Caryophylli cephalici ſunt ac cordiales; unde uſus eorum præcipuus eſt in capitis malis, Vertigine, Apoplexia, Epilepſia, Paralyſi, aliſque nervorum affectibus; in ſyncope, palpitatione cordis, &c. in ventriculi imbecillitate, cardialgia, &c. in febris peſtilentibus, dato vel ſucco expreſſo totius herbæ ad ʒ iij. vel pulvere radicis ad ʒ iij. Eodem tempore nares contingere oportet aceto caryophyllato, geſtare linteola eadem madefacta. Fugant lumbricos, partum faciunt. Extrinſecus adhibentur in vulneribus capitis, extrahunt oſſa cranii fiſſa, leniunt cephalalgiam & odontalgiam. In uſu ſunt ſuccus inſpiſſatus, eſſentia dictus. *Schrod. 2. Conſerva ex floribus. 3. Aqua ſtillatitia ex floribus. 4. Syrupus ex infuſione ſorum. 5. Acetum ex infuſione ſorum.*

In facultatibus (inquit C. Hofmannus) compone florem noſtrum cum roſâ. Quemadmodum enim illa inæſtimabilem odoris gratiam habet, ita etiam ſos noſter, eſtque pariter guſtu amarus, ſine tamen ungue ſuo. Quemadmodum in Roſæ odor & ſapor in ſuperficie eſt, perique in ſicca; ita in flore noſtro. Quare quemadmodum Roſæ ſunt cordiales, reparatis ſpiritibus animalibus ob benignas è ventriculo ad caput evaporationes; ita heic. Veruntamen hac differentiâ. Roſæ calidis affectibus ſunt aptiores, Caryophylli frigidis. Hoc enim affirmo ut Roſa temperata vix eſt, ita Caryophylli ſuperant temperiem.

2. Caryophyllus arboreſcens Creticus C. B. *Betonica coronaria arborea Cretica J. B.*

C. B. *prod. F. B.*

Ex radice craſſa, alba, dura & lignoſa *caules* cubitum ſuperantes exurgunt, albi, rotundi, læves, geniculati, lignoſi, in alas brachiati. *Folia* glauca, ſeſquiunciam circiter longa, anguſta, rigida, in acutum & pungentem mucronem deſinentia, in ſolonum & circulorum extremis duntaxat conſertim poſita conſpiciuntur, ut muſcaria totidem videre videaris; nam in reliqua ramorum parte caduca, veſtigiiſ relictiſ nodofani illam aſpredinem efficiunt. *Calyculi* antequam in flores expli-centur exigui, echini inſtar ſpinulis horrent, ipſeque adeò ejus mucro pungit: interim manentibus iuſdem ſpinulis calix productior redditus *florem* exhibet ſimplicem circinatæ rotunditatis, è quinque foliis conſtatam, per extremam oram inciſis, colore dilutè purpureo præditis, ſtriatis, paulò ultra medium lineolâ guttatâ ſaturatiùs rubente pictis, ex quarum omnium concurſu circulus deſcribitur, infra quem lanugo quadam apparet. Medium occupant *ſtamina* ſorum concoloria.

Floret menſe Julio & Auguſto, inque multos annos durat, hyme in hypogæum reponen- *Tempus* dus.

Nobis planta hæc Caryophyllus arboreus ſylveſtris *Alpin. Exot.* videtur, quamvis icones non bene conveniant.

Vel hæc ipſa planta, vel ei valdè ſimilis nobis inventa eſt in Provinciæ monte S. Balmæ dicto propè cryptam S. M. Magdalene.

* 3. Caryophyllus ſylveſtris flore magno inodoro hirsuto C. B. *Caryophyllus ſylveſt. 2. Cluſ.*

Hujus breves ſunt *cauliculi*, tres uncias rarò excedentes, geniculati: *folia* in ſingulis geniculis bina, ſuperioribus breviora, molliora, viridia, deorſum reflexa, ſplendentia, in novellis autem germinibus, ſatis copioſè ex eadem radice naſcentibus, majuscula, latioraque: ſos è nigricante & craſſiore caliculo emergens ſummis cauliculis inſidet, unicus, ſuperioribus major, quinque etiam foliis conſtans, paulò ſaturator priore, circa umbilicum longioribus villis hirsutus, & eleganti ex ſaturâ purpurâ albo

mistâ varietate gratus, inodorus tamen. *Semen* in longis *vasculis*, quæ maturitate hiantia paleaceum fuscum aliorum Caryophylleorum modo continent. Radix superiori similis est.

Locus.

Frequentissimum est in Sneberg & aliis Auftriacarum Stiriacarumque Alpium jugis; ubi sub finem Junii & Julio floret.

Illi per omnia ferè simile crescit in altissimo Jugo *Esteber* vocato, nisi paulò longioribus esset *foliis* & *cauliculis*, *flore* plerunque majore, nec eo unico sed gemino aut triplice: præterea sub villis umbilicum ambientibus inæqualem quandam & in frequentes mæandros excurrentem lineam impressam habet, humani cranii futuram referentem, colore rubro saturatore præditam, ut prioris est.

In eodem jugo paucas hujus generis; in Sneberg verò sæcundum aliquot plantas inveniebam quæ ab illis duntaxat floris varietate differunt: nam licet forma dispar non esset; color tamen albus erat, umbilici ambitus purpurascens, villis hirsutus.

4. *Caryophyllus sylv. flore laciniato sine corniculis odoro*, C. B. *Betonica coronaria folio æruginoso latiore, flore rubro laciniato, repens* J. B. *Caryophyllus* 3. Clus.

Clus.

Cauliculi huic paulò majores crassioresque pedali plerunque altitudine affurgunt, geniculati, singula genicula ambientibus *foliis* binis, primo genere [Clus.] longioribus & latioribus, ærugini quodammodo coloris: ex summis alii bini, terni, singulati autem nascentes *flores*, priori non multum ab-similes, quinque *foliis* per oras laciniatis, atque circa umbilicum carnea lanugine pubescentibus constantes, rubri coloris, nullis corniculis inflexis præditi, odorati, qui è calyculis primùm emergentes candidi futuri videntur. Floribus succedunt *cornicula* satis crassa, *semen* nigrum planum, ut ceteri Caryophyllei, continentia. *Radix* oblonga, fibrosa, à capite plures surculos in orbem diffundit, qui plerunque fibras agentes ad eò se propagant, ut brevi totas areas occupent.

Unde primum illatus ignoro: sed in omnibus Auftriacis, Ungaricis, Bohemicis, etiam Germanicis perliquo hortis colitur, & Maio mense cum reliquis floret.

Hic est etiam, fortasse, qui in hortis nostris nomine *Pinik* ubique ferè enutritur, floris colore plerunque ex purpura rubente; interdum etiam albente ex carneo, cum corolla circa umbilicum macularum atro-rubentium saturatorum. Habetur etiam flore pleno seu multiplici. Flos odoratissimus est, ad eò ut cum floret odorem exhalet suavissimum, qui è longinquo percipiatur, & non tantum flore naribus admoto. Verùm in nonnullis Caryophyllis sylv. *Pinik* nostratibus dictus à Clusiano Caryophylleo tertio differre videtur, viz. quòd non quantum quidem hætenus observavi) eo modo, surculis radices agentibus se propaget: deinde quòd in cauliculis ramosis plures ternis flores gestet. Esto ergo Caryophyllus *Pinik* nostratibus dictus.

A. 5. *Caryophyllus simplex flore minore pallide rubente* C. B.

Qui in muris lapideis & lateritiis eodem fere modo oritur quo Keiri seu Leucoium luteum.

A. 6. *Caryophyllus minor repens nostras. An Virgineus Ger? sylvest. humilis flore unico* C. B? *Betonica coronaria sive Caryophyllea repens rubra* J. B? *Waiden Pinik*.

Radix tenuis, longa, paucis fibris donata, plurimos per terram ramulos spargit, in terram reclinatos, & subinde radices agentes. *Cauliculi* flores sustinentes sesquipalmares sunt aut dodrantales, teretes, tenues & vix se sustinentes, geniculati, *foliis* crebris, binis ex adverso positis, absque pediculis caulem amplexis, digitali interdum longitudine, sed plerunque brevioribus vestiti, in summitate duos vel tres flores sustinentes rubellos, circulo seu corolla punctorum saturatorum circa umbilicum insignes, è calice longo, oris in quinque segmenta acuta divisus, ut in reliquis caryophyllis. Ramuli seu cauliculi illi in terram procumbentes qui flores non proferunt, crebris foliis vestiuntur brevioribus iis quæ in caulibus sunt, angustis, nec admodum acutis. *Semen* in calyculis paleaceum, fuscum.

Locus.

Locis fabulosis duntaxat apud nos in Anglia sponte provenit. Æstate ad Autumnum usque floret. In collibus fabulosis propè Nottinghamiam oppidum sæcus vias copiosè provenit. Observavimus præterea in ejusmodi collibus arenosis propè *Sandy* vicum in agro Bedfordiensis, itémque in colle quodam non longe ab *Hilderham* in agro Cantabrigienfi monstrante *D. Dent. D. Willugby* eundem invenit non procul *Bridgenorth* Salopiæ oppido: Denique *D. Horsnell* in colle quadam *Mant-ham-hill* dicto propè *Slough* vicum sesquimillari remotum à *Vindesora* oppido, viâ qua Londinum itur.

Caryophyllus qui his in locis oritur duos aut tres & interdum etiam plures in uno caule flores profert, cum qui Clusio & Baahino describitur unicum plerunque (interdum binos flores) in singulis caulibus producere dicatur, ut dubitemus an specie convenient necne, quamvis aliâ & figura & descriptio illius huic nostro satis bene respondeant; Descriptionem Clusii subjiciemus.

Dodrantales huic sunt *cauliculi*, teretes, geniculati: *folia* in singulis geniculis bina, inter se opposita, oblonga, angusta, dura, mucronata, colore quasi castio. *Flos* è calyculo rubente emergens, singulis cauliculis unicis plerunque insidet (interdum bini) quinque foliis constans, lentè fimbriatis, coloris in diluâ purpurâ rubentis, circa umbilicum hirsutus, & saturatore purpurâ nitens, atque inodorus, ex cuius medio umbilico duo brevia *staminula* prominent: *Semen* in calyculis paleaceum fuscum. *Radix* longa, tenues fibras spargens, è cuius capite plures cauliculi latè in ambitu & confertim sese diffundant.

Locus.

Invenitur in Hamburgensi monte duobus supra Polonium, octo infra Viennam Austriæ milliariibus. Floret isthic Maio, in hortos verò translatus etiam Aprilis. At nostras serius multo florere incipit, & ad Autumnum usque florere perseverat.

7. *Betonica coronaria* sive *Caryophyllea*, corollâ purpureâ insignis J. B.

F. B.

Non altè affurgit & hæc Caryophylli species. Rami supra terram sparsi, ut in præcedente, denso foliorum stipatu muniti, minùs cæsiorem: qui imâ parte duriusculi & ferè lignosi. Caules in duos, aut ad summum tres ramulos divisi, quorum quilibet singularem sustinet *florem*, elegantissimum quinquepartitum, in ambitu pulchrè dissectum, & in medio amcenâ corollâ saturatiùs purpurascente decoratum: cujus odor suavissimus gratissimûsque.

Præcox est & reliquos anteverit: Maio sc. floret.

Hujus descriptio meliùs convenit Caryophyllo supra proposito, apud nos in arenosis nascenti quàm Clusiana Caryophylli sylvestris primi: noster tamen seriùs floret quàm vel hic, vel præcedenti loco propositus; ut putem ab utroque diversum esse.

8. *Caryophyllus sylvestris* *Corinthiacus ruber* C. B. *Caryoph. sylv.* 4. Clus.

Clus.

Crassiusculam habet *radicem*, nigro cortice tectam, satis fibrosam, supernè in aliquot ramos divisam, qui summâ tellure multa capita gignunt, è tenuibus, gramineis, virentibusque *foliis*, conflata: inter quæ profluunt aliquot ramuli seu *cauliculi* tenues, geniculati, palmares, & ad singulos nodos bina exigua *foliola*. *Calices* in singulis cauliculis singulares, majusculi, è quibus *flos* ruber dilutiùs quinq; foliis nonnihil per ambitum crenatis constans, è cujus umbilico bina interdum albicantia *cornicula* exeunt cum aliquot staminulis. *Semen* ut in cæteris nigrum, paleaceum.

Crescit in Tauro Carinthiæ monte. Floret Julio, *semen* Augusto maturum est.

Hoc genus Caryophylli in monte Jura propè Genevam, invenimus.

Locus &
Tempus.* 9. *Caryophyllus sylvestris* tertius *flore laciniato*, *staminulis corniculatis odoratis* C. B. *Betonica coronaria* minùs *ramosa*, *flore tenuiter fimbriato*, albo, *corniculis duobus emergentibus* J. B. *Caryophylleus sylv.* 5. Clus. *montanus albus* Ger. emac.

Clus.

Huic crassa & nigra *radix* est, dura, lignosa, multos ramulos humi sparsos fundens, nigros item illos lentòsque & subinde fibras agentes: ex iis *cauliculi* exeunt dodrantes, geniculati, infima parte gramineis quibusdam, brevibus, angustis, colore cæsis *foliis*, binis semper ex adverso inter se oppositis, deinde secundùm genicula aut nodos aliis rarioribus onusti: extremis cauliculis insident longi *calices*, *florem* continentés album, odoratum, quinque foliis valdè laciniatis constantem; è quorum umbilico bina emergunt *stamina* longiuscula, corniculorum Papilionis instar inflexa. *Semen* deinde in longioribus capitulis planum, quale reliquorum Caryophylleorum.

Provenit in Hamburgensi monte inter saxa, quâ Austrum & Septentrionem spectat. Floret Maio.

Locus &
Tempus.

2. Istius etiam genus ibidem invenitur, longioribus *cauliculis*, & plures flores proferens, superiori quidem formâ & candore similes, sed inflexorum corniculorum expertes, atque eorum loco decem staminula, ipsius floris superficiem paululum exuperantia habentes: capitula etiam in quibus semen continetur longiora. F. *Bauhino* *Betonica coronaria* minùs *ramosa*, folio tenuiter fimbriato, planè albo, sine corniculis. C. *Bauhino* *Caryophyllus sylv.* floribus lanuginosis hirsutis.

3. Aliud tertium paulò majus inveniebamus (inquit Clus.) ad radices montis oppido *Medeling* imminens, tertio ferè à Vienna milliari. Firmioribus & longioribus est *cauliculis*, majore etiam *flore*, licet non minùs profundè per oras laciniato, nec odorato, aut lactei candoris omnino, aut dilutiùs rubentis, & quodammodo carni coloris, brevibus villis purpureis umbilici circumferentiam in utraque specie occupantibus, nullis similiter corniculis, sed decem staminibus ut in superiori prominentibus, alioqui foliis, radice & florendi tempore conveniunt. F. *Bauhino* *Betonica coronaria* sive *Caryophyllea*, *flore tenuiter laciniato*, minore albo & dilutiùs rubente. C. *Bauhino* *Caryophyllus sylvestris laciniatus* 1. seu *flore tenuissimè dissecto*.

10. *Caryophyllus sylv.* alter *flore laciniato odoratissimo* C. B. *Betonica coronaria tenuissimè dissecta*, sive *Caryophyllea superba* elatior vulgaris J. B.

F. B.

Caules huic sunt multi, cubitales & bicubitales, ramosi, geniculati, *foliis* inferioribus pluribus, latiusculis, dodrantalibus, virescentibus, superioribus cæterarum *Betonicarum coronariarum* similibus, binis geniculos amplectentibus, saporis amari. *Flores* sparsi, ex pediculis longioribus, multi, longioribus caliculis inclusi, quinque foliolis, nunc albis, nunc purpurascens constantibus, in longissimas & tenuissimas laciniâs dissectis, umbilico virescente, & purpurascente lanugine hirsuto, suavissimi odoris & è longinquo nares ferientis. *Vascula* succedunt duas penè uncias longa, tenuia, superna parte in quatuor partes crenata, extra calicem eminentia, qui tunicâ constat & aliquot brevibus foliis juxta pediculum, *semine* abundans nigro, compresso, paleaceo. *Radix* fibrosa.

In montibus Genevæ vicinis sed parcius nascitur: invenimus etiam in Germania, in quibusdam sylvis non procul *Weissenberg* Franconiæ oppido. Sponte nascitur (inquit Clusius) in humidioribus Viennensis agri pratis, atque etiam ad cœduarum sylvarum pratis vicinarum declives margines, plerisque Austriæ locis. Seriùs reliquis floret, nimirum Julio & toto Augusto.

Reperitur etiam *flore pleno*, qui J. *Bauhino* *Betonica coronaria* sive *Caryophylleus flos*, *flore tenuissimè dissecto*, pleno, purpurascente.

Locus.

- * 11. *Caryophyllus simplex supinus latifolius* C. B. *montanus humilis latifolius*. *Betonica coronaria* sive *Caryophyllus minor folio viridi nigricante repens, flore argenteis punctis notato* J. B. *Caryophyllus sylv.* 7. Clus.

¶. B.

Foliorum hujus Caryophylli raritas descriptionem promerita est: ea enim tam sunt Hyssopi foliis toto vultu similia, colore, figurâ, non tamen odore & sapore, ut legenti imponant: ceterum cauliculi palmares, Caryophyllorum sylvestrium instar geniculati, nonnihil asperi, subirsuti, flores sustinent Caryophylli sylvestris, quinquepartitos, supina parte hirsutos, suaverubentes, argenteis punctis gattatos, quorum singula folia lambdoides linea saturator coccinea pingit, ora autem crenata sunt: porro prona parte color est ex luteo virescens, levi robore perfusus marginibus. Reptatrix est planta.

Locus.

Crescere audio (inquit Clusius) in monte illo non procul à *Niclasburg* Moraviæ dissito. Umbrosis locis delectatur.

Hujus speciem, [potius varietatem,] flore pleno in hortis quibusdam observavit & descripsit Clusius: cui an *Betonica coronaria minima*, rubello flore pleno repens ¶. B. eadem sit necne dubii sumus: caules ei in aliquot ramulos divisos attribuit, in eorumque extremitate singulares flores, parvos, plenos, rubellos; foliis est brevis, latifolius.

12. *Caryophyllus cœruleus Mœnseliensium* C. B. Park. *Aphyllantes Mœnseliensium* J. B. Lob. *Caryophyllus cœruleus sive Aphyllantes* Ger.

¶. B.

Multos junceos enodes caules emittit, quorum singulis flos satis magnus infidet, unicus in summo, quinque denticulatis cœruleis foliis constans, ex calice oblongo erumpens, gustu dulci. Radix fibris multis, longis, contortis, lignosis, duris, albis constat: circa quam folia multa graminea, celeriter marcescentia.

Locus.

In collibus juxta *Castelnuf*, aliisque sterilibus Mœnselio vicinis abundat.

13. *Armeria prolifera Lobelii* Ger. *Caryophyllus prolifer* Park. *Sylvestris prolifer* C. B. *Betonica coronaria squamosa sylvestris* J. B.

¶. B.

Rectos complures emittit caules, læves, geniculatos, dodrantes, interdum cubito longiores, ad quorum singulas juncturas bina folia graminea, angusta: summo cauli extremisque ramulis calyx infidet squamas habens albas, florem promens parvum pallidè rubentem, quo marcescente alius quoque flos, subinde plures, suis singuli calicibus obvoluti subnascuntur, tanto numero, [ad septem aut octo] ut tandem prægnanti calici, qui reliquos juniores cum suis flosculis complectitur, alvus sobolis multitudine rumpatur. Flores parvi admodum sunt, plerumque singuli rarissimè bini unâ aperiuntur & è calyce apparent.

Locus.

In Italia, Sicilia, Gallia, Germania frequens occurrit, in pascuis, præsertim sterilibus.

- * 14. *Caryophyllus pumilus latifolius* C. B. Park.

C. B. prod.

A radice cauliculus, statim in duos ramulos sex uncias altos, tenues, rotundos divisus prodit, cui ad radicem folia brevina, latifolia, in ramulis longiora, mollia & pallida, binis sibi invicem ad geniculos respondentibus. Cuilibet ramulo flos unus, sequente multò minor, pallidè purpurascens, magisque albus, ex brevi calice prodiens infidet. Habuit ex Austria.

- * 15. *Caryophyllus sylvestris biflorus* C. B.

C. B. prod.

Ex radice parva folia pauca, angustissima ut prioris [Caryoph. sylv. repentis multiflori C. B.] sed multò longiora exsurgunt, & inter hæc cauliculus tenuis, plus minus palmum altus, in summitate in duos pediculos semper distinctus, quorum singuli florem magnum, Caryophyllo sylv. vulgatissimo multò majorem, quinquefolium, leniter laciniatum, colore pallidè rubentem sustinet.

Locus.

Circa Genevam Cherlerus collegit.

§. 2. De Caryophyllo latifolio barbato sive Armeria.

1. *Armeria alba rectius rubra* Ger. *Betonica coronaria, sive Caryophyllus sylvestris vulgatissimus* J. B. *Caryophyllus sylv. vulgaris latifolius* C. B.

¶. B.

Huic caules plures, & è diversis capitibus, recti, rotundi, strigosi, nunc palmares, nunc pedales ac etiam cubitales, non ramosi, nisi interdum in summitate: folia graminea, viridia, ad genicula bina, propter terram numerosiora: radix longa & satis crassa, colore foris fusco, intus albo, sapore subamaro. Flores modò singulares, modò plures simul, suave-rubentes, odore nullo excellentes, per obtusum marginem crenati, ex vasculo oblongo, tereti, atro-rubente, cui ad basin foliola acuta, calyci æqualia, sæpe breviora apposita.

Locus.

In pratis, pascuis & incultis campis per Germaniam, Italiam & Siciliam frequentissima est. Hujus aliam speciem habet C. Bauhinus sub titulo Caryophylli sylv. vulgaris angustifolii, Caryophylli montani albi *Tab. Ger.* apud quos vide ejus descriptionem.

2. *Armeria rubra latifolia* Ger. *Armerius latifolius simplex*, flore rubro Park. parad. *Caryophyllus bortenensis barbatus, latifolius* C. B. *Betonica coronaria latifolia petraea*, flore punctulis albis notato J. B.

f. B.

Lignosa radix caules emittit cubitum unum aut alterum altos, laeves, teretes, geniculatos, inanes; ad quorum singula genicula folia liliacea, atrovirentia. Flores in caulium & alarum extremis, suaveolentes, multi simul in umbellæ formam juncti, ex oblongis rubentibus calicibus, coccinei, crenati, circulum è punctis albis, saturisque purpureis circa imam foliorum partem obtinentes.

Gefnerus in petrosis collibus & asperis, saxosis, sabulosis apricisque locis nasci scribit.

Hæc planta florum colore insigniter variat: nimirum 1. *Albo*, hinc *Armerius latifolius simplex* flore albo Park. 2. *Variegato*, hinc *Arm. latif. variegatus* sive *vericolor* Park. Huic in eadem umbella flores habentur nonnulli purpurei, alii albicantes, alii carnei, cum circulo sive corollæ punctulorum albertium sive argenteorum, aut purpureorum vel saturatorum vel dilutorum, &c. aut sine illo. 3. *Rubro saturo holofericeo*, ut nos etiam cum Parkinsono observavimus. Variat insuper hoc genus flore multiplici seu pleno. Hinc *Armerius latifolius flore rubro multiplici* Park.

Uniuscujusque floris calicem circumstant foliola sex, angusta, mucronata, calice ipso longiora: Semina in vasculis cylindraceis per maturitatem nigra, Caryophylleorum æmula. Flores qui cum primo aperiuntur albicant, postea paulatim purpurascunt.

3. *Caryophyllus barbatus bortenensis angustifolius* C. B. *Armerius angustifolius rubens simplex* Park. *Betonica coronaria minus latifolia flore profundè dissecto* J. B. *Armerius suave-rubens* Ger.

f. B.

E radice alba fibrosa plura prodeunt capita foliorum palmum longorum, unciam ferè latiorum, atrovirentium, similibus quodammodo Plantagini angustifolia, in quibus duo nervi exigui juxta costam secundum longitudinem extenduntur. Caules sesquicubitales, recti, glabri, in plures ramos divisi, per quorum genicula gemina folia alterno posito discrepantia, angusta, surrecta. Summitates ramulorum flores stipant suaviter olentes, accedentes quadantenus ad Superbæ dictæ florem, minus tamen profundè atque tenuiter secti, sed profundius multo quàm in precedenti, purpurei, potissimum circa foliorum media & umbilicum, extremitatibus atque segmentis ad albedinem tendentibus, in quibusdam etiam saturatiùs candicantibus, in quibus apiculi eminent gemini, candicantes, exigui. Sapor radicis & foliorum amarus.

C. Bauhinus *Armerium* simplici flore Pannonicum *Clus.* huc refert, cujus differentia quinque: 1. Eleganti est flore, eoque aut plane rubro aut lactei candoris maculis asperso, aut niveo oris carnei coloris. 2. Omnino niveo. 3. Flores pauciores, dilutiùs rubentes, & carnei coloris. 4. Flos purpurascens oris albis. 5. Flores die primo & secundo quo aperti sunt lactei prorsus candoris, sequentibus paulatim albedine evanescente, tandem omnino purpurascunt, sic ut in eadem umbella flores lacteos, alios exalbidos & media ex parte purpurascences, alios omnino purpureos conspiciere liceat.

Mihi equidem videtur *Armerium* hunc simplici flore Pannonicum *Clus.* precedenti *Armerio latifolio* eundem esse ob florum conformitatem, qui in hoc uti in *Armerio latifolio* umbellatim nascuntur & eodem modo colore variant, quamvis minus rectè pingatur folio nimis angustò. Hinc & *Armerium* pleno flore *Clusii* superioris speciem seu varietatem esse oportet.

Caterum & *Armerius* hoc in loco è J. Bauhino descriptus floris colore albo variat, quæ varietas Parkinsono describitur sub titulo *Armerii angustifolii albi simplicis*; Utraque etiam varietas flore pleno reperitur seu potius duplici, quæ *Armerius angustifolius duplex* Park.

- A. 4. *Armeria sylvestris altera calyculo foliolis fastigiatis cincto* Lob. *Caryophyllus pratensis* Ger. *pratensis noster major & minor* Park. *Viola barbata angustifolia Dalechampii* J. B. *Caryophyllus barbatus sylvest.* C. B. *Deptford Pink.*

E radice alba, lignosa, simplici, fibellis innumeris tenuissimis capillata caules exeunt plures, tenues, teretes, satis firmi & rigidi, obscurè virentes, imà parte glabri, summà brevi admodum & vix conspicua lanugine hirsuti, nodosi, longis internodiis, in spontanea non multum palmum excedentes, in culta cubitales & altiores. Folia ad nodos bina adversa, angusta, oblonga, acuta & velut graminea, caulibus adnascuntur. Caules ad nodos in ramos frequentes divaricantur, in quorum extremis caliculi plerumque plures conferti, nullà tamen umbellæ formà, pediculis brevibus aut nullis insidentes, cylindracei, tenues, unciali longitudine, striati, foliolis binis angustis, acuminatis, æqualibus aut etiam longioribus obvallati; è quibus stoculi emicant parvi, pulchrè rubentes, petalis angustioribus, quorum latera flore expanso se mutuo non contingunt, minus obtusis quàm in aliis *Armeriis*, per extremum subrotundis, & unà alteràve crenà incisi, punctulis saturatoribus circa umbilicum asperis, quibus in vasculis oblongis cylindraceis, quæ summa parte per maturitatem in quatuor denticulos aperiuntur, succedunt semina parva, angulosa, nigra. Folia quæ primo à satione anno è radice exeunt latiora multo sunt & ferè unciam dimidiam excedunt, æquæ propemodum latitudinis ab exortu ad extremum, quod subrotundum est, duos plus digitos longa, obscurè viridia, glabra, nullis præter costam mediam nervis conspicuis.

Secundo à satione anno caulem edit, & postquam semen perfecit radicitus exarescit.

In pratibus & pascuis plurimis locis invenitur, solo præsertim arenoso aut glareoso, æstate floret.

Locus & Tempus.

CAP.

CAP. II.

De Lychnide.

Lychnidis nomen accepisse contendunt hanc herbam $\alpha\lambda\upsilon\chi\eta\delta\iota\sigma\tau\epsilon\sigma\iota\varsigma$ τὸ λέων νύχθ' ἦγεν οὐδ'ε, quod *se-nebras solvas*: Vel quòd tomentosus ejus foliis Veteres ad lucernarum usum pro ellychniis uterentur. Antiquitus enim Gossipii copia non dabatur, ejus ergo vicem quarundam herbarum folia, ut Verbasci & Lychnidis, præstabant. Placet aliis nomen Lychnidis huic datum, non à frondium tomento, sed à flammeo rutilantèque floris colore: Lychnis ergo quasi lucidus luculentisque flos. *Jo. Bod. à Stapel*, qui & alia adfert.

Lychnidis notæ sunt Calyx floris integer, striatus plerunque & tumidior: Vasculum seminale plurimum, pyriforme, interdum tamen oblongum & propemodum cylindraceum, summâ parte per maturitatem se aperiente in oras dentatas, seminibus turgidioribus, non latis, compressis & rugosis, ut in Caryophyllis, in medio fitis ea ambiente undique & protegente vasculo.

Florum petala in Lychnidibus sæpissimè bifida sunt, rarè integra, rarissimè laciniata, nunquam, quod sciam, in margine crenata, quò à Caryophyllorum distinguuntur.

§. I. *Lychnides umbellatæ.*

1. *Lychnis hirsuta flore coccineo major* C. B. *Lychn. Chalcedonica flore simplici miniatò* Park. *Lychnis Chalcedonica* Ger. *Flos Constantinopolitanus miniatò, albus, & varius* J. B. *Donetsky, or flower of Constantinople.*

f. B.

Numerosis fibris crassioribus, & in alias subdivisis, radicitur, gustu subacri: *caules* tollens bicubitales interdum & altiorem, aliàs cubitales, pro ratione foli aut loci in quo oritur, teretes, hirtos, inanes, crebris geniculis interceptos: ad quorum singula bina *folia* conjugatim, alternante conjugiorum situ, adnascuntur, pediculo nullo, sed latiore basi caulem amplectentia, Lychnidis sylvestris æmula, verùm nigriora, rigidiora, magisque aspera lanugine obsita; priora cum Armeriis magnam similitudinem habentia, gustu acri. *Flores* in caule summo & ramulorum extremis umbellam deformant, odore suavi quanquam obscuro, sed colore perquam amœno miniatò aut cinnabaris factitii, interdum carneò aut albo, petalis oblongis bifidulis, utrinque cis medium alatis, & ad exortum binis appendicibus incumbentibus auctis, sic ut integrum & explicatum petalum Papilionem occultato corpore exprimere posse videatur: inter hæc *stamina* purpuralcentia *apiculos* violaceos sustinent. Eminent autem flos ex *calyce* oblongo hirsuto, viridante, *vasculum* oblongum occultante *semine* sub-ruffo repletum.

Flos colore variat, albo, carneò, variegato: petalorum etiam multiplici serie.

Varietates.
Locus &
Tempus.

Peregrinus est flos: seritur in hortis semine è Constantinopoli advecto. Junio & Julio altero à satione anno floret, deinde pluribus sequentibus. *Radice* enim constat vivaci, diùque durat, hyemis & frigoris patiens.

Lychnis flore coccineo minor C. B. nobis incognita & suspecta est. Solâ parvitate à præcedente differt.

2. *Lychnis Auricula Ursi facie* C. B. *Lychnis sylv. latifolia Clusii, sive Muscipula Cretica Auriculæ ursi facie Cretica* J. B. *Lychn. sylv. latifolia Clusii* Ger. emac.

C. B. prod.

Radice est alba, longa, & fibrosa, *foliis* ad radicem pluribus, etiam viginti numero, per terram sparsis, incanis, lanuginosis, Auriculæ ursi flore luteo foliis formâ & crassitie similibus, uncias tres etiam quatuor longis: quæ ex longissimo & latiusculo pediculo sensim rotundam figuram acquirunt, & rariùs unguem latitudine superant. *Caulem* secundo à satione anno producit, sesquicubitalem & altiorem, ramosum, rotundum, hirsutum, firmum, in summo lento succo glutinosum. *Flores* ex viridi flavescentes, plures quasi in umbella congesti, quinquefolii & bifidi, satis tamen exigui pro plantæ magnitudine, quibus *vascula* parva semen minutum nigricans continentia succedunt.

3. *Lychnis viscaria maxima Cretica Alpini. Viscaria maxima Cretica Alpini* Park.

Plantam hanc præcedenti eandem esse suspicor, quamvis nec descriptiones, nec icones per omnia convenient. Alpinus diversam esse contendit, quòd nimirum præcedens unicaulis fit, at hæc multicaulis: quòd caulis illius fit tres cubitos longus & ramosus: hujus autem caules vix cubitum atollantur nullòsque ramos circumferant, iis exceptis in quibus flores producuntur: amplius illius folia pauca sunt, & radix fibrosa, Primulæ veris perlimilis, hujus folia innumera ferè sunt simul densissimè stipata, & radix crassa & longa, minime fibrosa.

- * 4. *Lychnis montana flore luteo globoso. Bellis montana flore globoso luteo* C. B. *Globularia lutea montana* Col. Park.

Col.

Radice habet longam, pedalem, minimi digiti crassitudine, crasso cortice ex fusco pallido testam, medullâ intus lignosâ, durâ; fibris multis circa foliorum exortum tenuibus, inferiùs rarioribus crassis longioribus.

longioribusque donatam : sapore sicco, odore gravi, acuto : *Folia* ad illam densa (plura namque gemina fundit) oblonga, *Globulariæ* similia, digitali in summo latitudine majora, minora verò sunt reliqua, lævia, elata, carnosa, rigida, occultis nervis intra carnem & minimis extuberantibus, sapore amaro cum acrimonia quadam : Inter quæ ex singulis propaginibus pedales exeunt juncei rotundi *caules*, aut majores parum, aqualiter crassi, unico geniculo, binis foliis rectis adversis cincto, supra mediam longitudinem intercepti, in quo purpurasunt. In summo verò sunt *capita* orbiculata quatuor apicibus foliorum duorum contacta, quæ caule perforata videntur : quibus hiantibus copiosi *utriculi*, hirsuti, purpurascetes in globum compositi *flores* emittunt luteos, stellatos, odore Genistæ non ingrato, pentapetalos, cum decem intus *staminibus* oblongis, & *stilo* crassiusculo, bicorni, pallente, & lato, *fructus* infidente : qui intra florem adhuc latens, ovalis est, & tenerâ pelliculâ tegitur, ut *Semina* extuberare videantur, defluxis per maturitatem floribus hirsutus fit, atque utriculi modo apertus alium habet intra se duriorum ; ovalem fructum parvum, Lychnidis modo, in quo *semina*, nigra, compressa, rotunda, sed parum incisurâ quâdam divisa, quæ aperto in quatuor partes pericarpium ore vento excutiente decidunt.

Junio floret, Augusto perficiuntur semina. Montium altissima juga supra Villam Flaminianam Tempus ☉
Æquiculis Marerit Comitatus, loco *lo Serrone* dicto, quod est supercilium montis, incolit, loco her- Locus.
bido & plano ; nec alibi invenit descriptionis autor F. Columna.

Planta hæc inter Lychnidem & Caryophyllum ambigere videtur : calicibus florum hirsutis & pericarpium ovalibus cum Lychnidibus convenit. Pericarpium ore in quatuor partes hiantem, & seminibus compressis Caryophyllos æmulatur.

- * 5. *Lychnidis Chalcedonica umbellâ* Phlomos *Lychnitis altera* Syriaca Lob. *Verbascum acuto* *Salviæ folio* C. B. *Verbascum Lychnites Syriacum incanum summitate* Floris Hierosolymitanæ J. B. *Verbascum foliis Salviæ tenuifoliæ* Syriacum Park. *Phlomos Lychnitis* Syriaca Ger. emac.

Lob.

Hæc nova planta speciosa differt à Verbasco Monspelienfi florum ortu & modo : sunt enim Lychnidis sylvestris vel Chalcedonica, coloris flavi, *foliis* item angustis, & virgultis quadratis, tomento crasso incanis, & radice lignea. Lob.

- * 6. *Camara flore albo Brasiliensis* Marggr.

Marggr.

Caulis lignoso, duro, quadrato, hispido, in duorum aut trium pedum assurgit altitudinem, atque in multos expanditur ramos ; partim etiam caules longi in terram procumbunt, serpentes cum suis ramis. *Folia* autem habet rugosa, hirta & ad tactum dura, in ambitu serrata, splendens, saturatè viridia, bina semper sibi invicem opposita, & ad exortum ramorum sparsim. In extremitate autem ramorum & summitate caulium umbellatim proveniunt *stipuli* parvi, instar florum Lychnidis Chalcedonica, coloris candidi, sc. lactei, suavis odoris. Tota planta odorem habet ferè instar Menthastris. Ad hoc genus pertinet Mufcipula Lobelii Ben rubrum dicta, verum ob caules infra genicula admodum viscosos, ac si glutine perfusi essent, eam Lychnidibus viscosis annumeravimus.

- * 7. *Lychnis umbellifera montana* Helvetica Ja. Zanoni. An *Lychnis coronaria* sylv. C. B. ?
Lychn. coronaria rure nata Ad. Lob. ?

Ex radice magnum cespitem foliorum per terram stratorum emittit, ejusdem formæ cum Ocyroidis albi foliis, crassiora tamen, duriora, cartilaginea, magna & villosa, attamen viridia. Ex horum medio protruduntur *caules* plurimi, villosi eisdem, quadrati, albi, in medio cavi, nodis seu geniculis exceptis, quæ raro disponuntur & crassescunt, ex quorum singulis exeunt bina *folia*, ex opposito disposita, nunc à dextris & sinistris, nunc ante & retro, ut cernitur in plantis omnibus caule quadrato donatis. In summis caulium ramis nascuntur plurimi *flores*, umbellatim dispositi, singuli quinque petalis rubentibus, cordatis seu bifidis constantes ; in quorum medio exit *stylus* ejusdem coloris : Flores, inquam, in capitulum congesti, pulchri aspectui cernuntur. Hisce evanidis succedunt capsula simul junctæ, oblongæ, sulcatæ exterius, & virides, & oblongæ ad numerum denarium : capsula interior cartilaginea, superius quinque cristatis denticulis donatur, unâ cum foramine, ex quo decidunt *semina* subruffa, paululum plana cum parvis protuberantiis.

Floret Maio : semina perficit Julio & Augusto.

Hæc fortè est quam Gesnerus in Rhætia Alpibus flore hortensi odoratiore reperiri ait.

Tempus.

§. 2. *Lychnides sativæ* ☉ *sylvestres minus viscosæ.*

1. *Lychnis coronaria vulgo* J. B. *vulgaris* Park. *Diose. sativa* C. B. *alba & rubra* Ger. *Sarden Campions*, or *Rose-Campion*.

Ex radice simplici multum fibrosa plures exeunt *caules* cubitales & altiorem, teretos, tomentosa lanugine incani, in alas aliquot divisi ; *foliis* vestiti per intervalla ex adverso binis, ad genicula caulem amplexis, lanugine densa, molli & incana obtusis, tres aut quatuor digitos longis, sesquidigitum latis, in acumen desinentibus ; [quæ tamen ad radicem obtusa sunt.] *Flores* in summis caulibus & ramulis eodem fere modo dispositi quo Ocyroidis vulgaris, obscure rubentes, è calicibus oblongis, striatis, quinque in singulis striis eminentibus, ac si angulosis essent, totidem minoribus interjectis. Florum *petala* subrotunda sunt & versùs umbilicum striata, & ad ipsum umbilicum duos

emittunt

emittunt processus denticulatos, satis rigidos, sursum erectos. *Vasculum seminale* succedit crassum, ventricosum, pyriforme, copioso *semine* intus refertum ad modum *Ocymoidis* albi.

Flos colore albo & ex candido carneoque mixto variat.

Colitur in hortis multiplici petalorum serie insignis.

Locus.

In Italia passim provenit, ubi & flore albo medio incarnato interdum cernitur sponte orta.

A. 2. *Lycbuis sylvestris flore albo* Ger. emac. Park. *sylv. alba simplex* C. B. *Ocymoides album multis* J. B. **Wild white Champion.**

J. B.

Perenni nititur *radice*, cubitorum duorum aut trium longitudine, interdum brachiali ferè crassitudine, multifida, albà, acri & subamara, quæ antequam è terra emergat in numerosa capita pollicaris crassitudinis aut minora, dodrantalia aut palmaria dividitur. [Apud nos tantam longitudinem aut crassitatem non assequitur, in terram tamen profundè descendit.] *Caulis* emittit crebros, cubitales & sesquicubitales vel etiam majores, teretes, hirsutos, inanes, geniculatos, ramosos, propè terram rubentes: ad quorum singulas juncturas *folia* bina adversa, acuminata, pilosa, duos aut tres digitos longa, sesquidigitum lata, nervis aliquot insignioribus secundùm longitudinem excurrentibus, in acutos apices sensim angustata, per margines aequalia. *Flores* in summis caulibus, & ramulis ex alis foliorum exeuntibus, pediculis admodum brevibus, è calice oblongo, canaliculato ftris purpurantibus, turgidulo, albi, pentapetali; petalis in medio profundè fissis, latis, subrotundis. Circa centrum floris corolla quadam laciniata cernitur. Flori succedit turbinatum, Nicotianæ æmulum, crenatum denticulatùmve [decem denticulis recurvis] dehiscens vasculum; in quo *semen* copiosum *Hyoisycami* par, rotundum, compressum nonnihil, coloris cinerei.

Locus.

In pascuis & ad sepes passim.

Flore pleno reperitur ob raritatem & elegantiam in hortis culta.

Vires.

In liquore posseti decocta optimum est remedium in convulsione puerorum. D. Palmer ex relatione D. Hermans.

A. 3. *Lycbuis sylvestris rubello flore* Ger. *sylv. flore rubro* Park. *sylv. sive aquatica purpurea simplex* C. B. *Ocymoides purpureum multis* J. B. **Red-flowered wild Champion.**

Ex *radice* minimi digiti crassitudine, alba, sapore subacri & subamaro, fibris multis donata, *caules* emittit aliquot cubitales & bicubitales, geniculatos, hirsutos, concavos, nonnihil subinde rubentes. Ad quorum singula genicula *folia* bina oriuntur opposita, foliis Plantaginis aliquatenus similia, oblonga, lata, acuta, tactu mollia, hirsuta. *Flores* simul aliquot in caulium summitate fert, inter folia simul junctos, sed non simul se expandentes, è quinque petalis suaverubentibus, bipartitis compositos, *stamina* quinque alba, flore altiora ambientes, *calyce*, striato, lanuginoso, partim rubente, partim virente, pediculo brevi, villosa, in quo feminis conceptaculum oblongum.

Locus.

Variosus.

Ad sepes & fossas, inque sylvis humidioribus passim invenitur.

Flore pleno habetur, quæ ob speciem & venustatem ab hortulanis nostris colitur, nomine **Red** **Mattheio's buttons.**

Datur & prolifera flore viridi, quam Lobelius *Lychnidem* agrestem abortivam, multiplici viridi flore appellat, Camerarius ep. Matth. *Ocymastrum* flore pleno viridi.

A. 4. *Lycbuis sylv. hirsuta annua flore minore carneo* Moris.

Moris.

A priori differt, 1. Duratione; 2. Floris parvitate & colore carneo, quòdque citò evanescat, cætera similis, nec plura de eo habet. Videtur esse *Lycbuis sylvestris annua angustifolia flore purpurascente nostras*, quam D. Dent invenit inter segetes propè fossam illam famosam in agro Cantabrigiensi **The Devils ditch** dictum & D. Newton etiam alibi.

5. *Lycbuis noctiflora* C. B. Park. *Ocymoides non speciosum* J. B. **Night-flowering Rose-Champion.**

E *radice* alba, simplici [interdum multifida] satis crassa, lignosa, fibris aliquot capillata, non altè descendente *caulis* exurgit simplex, cubitalis & altior [in viridariis culta] teres, hirsutus, solidus, firmus, ramosus: *foliis* ad nodos binis adverso situ positis, *Ocymoidis* albi, atrovirentibus, hirsutis, acuminatis; imis latioribus, summis oblongis & angustis. Ramuli è foliorum sinibus egrediuntur plerunque singuli alternatim, interdum bini oppositi, in fastigio duos trève *stares* sustinentes, pediculis uncialibus innixos è *calicibus* oblongis, villosis, canaliculatis, aequalibus, *Ocymoidis* albi minores, parte supina albos, levi rubore tinctos, prona ex languido luteo palliscentes, petalis bifidis, noctu expansos; Sole illucescente flacciscentes illico, petalis introrsum se convolventibus.

Flore præterito *vascula* seminalia intumescunt valdè, & pro plantæ modo grandiora evadunt quàm in reliquis plerisque *Lychnidibus*, adeò ut interdum calycem disumpant, plerunque tamen calyx extenditur & extumescit ad pericarpium intus contenti modum; quod per maturitatem in sex denticulos recurvos, aperto orificio *semen* effundit atro-purpureum, copiosum. Planta est annua. Summi caules & ramuli, ut & florum calices ad tactum viscosi sunt.

Locus & Tempus.

Provenit in agris circa *Boll* in Germania, & alibi. Floret Augusto & Septembri. Flos æstate noctu odoratus est, Autumno inodorus.

A. 6. *Lycbuis*

A. 6. *Lychnis major noctiflora Dubrensis Newtoni.*

E radice alba, simplici rectè in terram descendente, furculos aliquot transversos obiter emittente, plura exeunt germina crebris foliis terram operientia, inter quæ multa in caules excrescunt cubitales, & sesquicubitales aut altiores, medio erecto & sursum rigente, reliquis in ambitu terram versis reclinatis, teretes, firmos, medullâ farctos, brevi sed tamen densa lanugine hirsutos, geniculatos internodiis longioribus, ramosos, ramulis brevioribus quàm in *Ocymoide* albo vulgari, quin potiùs furculis floriferis quam ramulis dicendis, binis ordine ad singula genicula, ab imò fere caule ad summum, ad quinque aut sex paria in eodem caule. Flores in singulis furculis crebri, eodem situ quo in alijs *Lychnidibus* è calyce angusto, striato, oblongo, minore multò quàm in *Ocymoide* albo, minusque hirsuto, striis etiam minus rubentibus emicant, albi, minores quam in prædicto *Ocymoide*, petalis profundè adungues ferè fissis, segmentis quàm in illo multo angustioribus. Singula autem petala ad umbilicum duas habent appendices seu processus acutos adnatos quæ quandam quasi corollam efficiunt in medio flore, è quo exeunt quinque *stamina* prælonga, initio alba, postea purpurascèntia, *apices* sustinentia primò pallidos, deinde pariter purpurantes. Floribus succedunt *vascula* seminalia turgidula, quæ calyces rumpunt, turbinata, seminibus copiosis, minutis, per maturitatem nigro-purpureis repleta. Folia lata, obtusa, crassiora & breviora quàm in *Ocymoide* albo, obscurius viridia, nervis minùs conspicuis.

Flos noctu aperitur, Sole illucescente contrahitur non tamen penitus marcescit sed nocte sequente denuo se pandit.

Summitates caulium cum vasculis seminalibus ad tactum nonnihil viscidæ sunt.

Maiò mense floret & semen brevi perficit: in clivis maritimis quibus inædificatur Arx Dubrensis *Locus* observata est à D. Newton, à quo & semen ejus accepimus.

7. *Ocymoides repens* Park. *Lychnis vel Ocymoides repens montanum* C. B. *Lychnis montana repens* Ger. emac. *Saponaria minor quibusdam* J. B.

J. B.

Radices habet crassas, longas, multifidas, fibratas, in multa capita divisas, molles, exterius nigras, intus albas: *Caulis* per terram supini procumbunt, hirsuti, rubentes, geniculati, ramosi: quorum nodis adnascuntur ex adverso posita folia bina, Polygoni aliquatenus figurâ, hirsuta. Flores purpurascèntes, *Saponariæ* minores, ex calice oblongo, hirsuto, rubente, quinque, & petalis & *apicibus* in medio constantes.

Delectatur locis ad Meridiem sitis, arenosis, & collibus ad Rhodanum & Arve fluvios Genevæ: *Locus* in Italia etiam observavimus inter Massam & Lucam.

* 8. *Lychnis Cretica angustifolia* Park. *hirsuta angustifolia Cretica* C. B. *Ocymoides flore rubro minus Creticum* J. B. *sylv.* 7. *Clus.*

Clus. J. B.

Statim à radice in multos ramulos palmares vel etiam minores dividitur, teretes, tenues, geniculatos, hirsutos. [J. Bauhinus cauliculos plures, pedales ex radice pullulare scribit.] Folia ad singulos nodos enascuntur bina contrario exortu, exigua, crassiuscula, villis quodammodo tecta oblonga, mucrone obtuso. Singuli rami sustinent membranaceum *calyculum*, striatum, lanugine oblitum, infima parte angustiore, superna laxiorem, è quo exilit flos, quinque, foliis constans, in summo bifidis, coloris initio rubelli, deinde leviter candicantis; in quo *staminula* aliquot flavescèntibus *apicibus* prædita. Flori succedunt capitula *semen* continentia simile *Lychnidis hortensis* semini. *Radix* tenuis, in varios ramos divaricata, non tamen vivax.

9. *Lychnis parva, flore rubello è calyce oblongo angusto, Messanensis.*

Ab alijs speciebus distinguitur *calyce* floris prælongo & tenui; *flore* pulchrè rubello, ejusque petalis in medio profundè ad unguem ferè fissis, quemadmodum in *Alfine* majore aut *Gramine leucanthemo*, &c.

Juxta Messanam in primo montium ascensu hanc observavimus.

Superius proximè descriptæ similis est; non tamen eadem.

Locus.

* 10. *Lychnis sylvestris hirta* Lob. *sylv.* *hirta* 5. *Clusii* Ger. *sylv.* *hirsuta major* Park. *sylv.* *lanugine canescens flo. majusculo rubescèntes*, *Clusio* 5. *J. B. sylv.* *lanuginosa major* C. B.

Clus.

Multos caules ex una radice profert rotundos, longiusculos, cæteris infirmiores, in terram procumbentes, geniculatos: folia in singulis geniculis bina, longa, mollia, & lanugine quadam canescèntia, inter quæ flores alternatim secundum ramulorum longitudinem enascuntur, superioribus formâ fimiles sed majores & dilutiore colore rubescèntes, vel ut ita dicam, incarnati. Semen in vasculis superioribus par, subruffum. *Radix* crassa & fibrosa, quæ tamen plerunquè alterum annum non superat.

11. *Lychnis sylvestris lanuginosa minor* C. B. Park. *sylv.* 6. *Clus.* *Lychnis parva* J. B. *hirta minima* 6. *Clusii* Ger.

Clus.

Cauliculo assurgit circiter palmum alto, geniculato, tenui, lanuginoso: ad quorum singula internodia bina tenuia, longiuscula, lanuginosa folia nascuntur. Alternatim ex singulis geniculis prodeunt flores parvi, purpurei coloris, pulcherrimo rubro mixti, longo lanuginosoque caliculo inclusi. *Radix* tenuis est, lignosa, fibrata. Plantæ

Plantæ quam C. Bauhinus Joanni fratri Lychnidis parvæ titulo misit folia infima propter terram ungue non multò longiora, at superiora longiora & latiora paulò exiterunt, Polemonii petræi foliis similia sed minorâ, magis hirsuta. A caule medio summo tenuis tenuia foliola & flosculi alternatim conscendunt, oblongi, tunica striatâ, rubente longis pilis oblitâ involuti, &c.

Flores colore variant, purpureo, mixto ex albo & rubro, &c. Accedit ad lychnidem nostram hirsutam flore eleganter variegato.

Locus.

Præcedentem plantam in marginibus quorundam Castellæ agrorum invenit Clusius: hanc, nonnisi in collibus Salmanticæ vicinis, inter saxa proventientem, atque utramque Maio florentem.

12. *Lychnis segetum meridionalium annua, hirta, floribus albis, uno versu dispositis* Morisf. An *Lychnis sylv. alba spicâ reflexâ* Botan. Monsp.

Morisf.

Caulem emittit pedalem, erectum, cujus singulis geniculis bina è regione adnascuntur folia angusta, hirsuta: versùs cymas plurimos fert flores albos, quinque angustis petalis ad medium bifidis donatos, stellulâque quasi æmulantes, atque uno versu dispositos: quibus succedunt capsulæ oblongæ, pericarpio exteriori hirsuto, capsulâ interiore cartilagineâ, continente in se semina minuta, subnigra.

Locus.

Plantam à D. Morisf. descriptam & depictam circa Neapolin & Messanam invenimus.

Lychnidem suam albam sylv. spicâ reflexâ D. Magnol sic describit.

Radix ei alba est & fibrosa; è qua Cauliculus oritur, [aliquando duo] sesquipalmaris. Folia circa radicem per terram sparsa, Bellidi minori similia sunt, pilosa; quæ verò ad singulos cauliculi geniculos bina opponuntur angusta & oblonga sunt: In caulis summo oritur florum spica, quæ initio caudæ Scorpii modo recurva est, sensim tamen post floris lapsum erigitur, & utriculos producit aliarum Lychnidum more. Flos quinque petalis albidis profundè bifidis constat, quæ cum marcescere incipiunt intro recurvantur. Planta est annua.

13. *Lychnis flore albo minimo.*

Folia huic angusta, inferiora & quæ è radice exeunt tres uncias longa, vix unam lata; superiora in caulibus sensim breviora & angustiora, supina facie raris pilis & longioribus, inferna seu pronâ crebrioribus & brevioribus hirta. Caulis cubitalis, teres, infirmus, hirsutus, inferius propè radicem rubens, geniculis ut in hoc genere satis crebris interceptus, foliis binis, ex angusto principio sensim dilatatis, abque pediculis adnatis, ad singulos nodos cinctus, in mucronem tandem contractis. E foliorum superiorum sinibus exeunt flores singulatim & alternatim, brevibus pediculis, inferioribus vix semuncialibus, è calycibus longis pilis hirtis, striatis ut aliarum congenerum, perexigui, pentapetali, petalis angustis, & in extremo vix bifidis, tenuibus, fugacibus & rarè expansis, marginibus introrsum flexis, albi plerumq; interdum tamen purpurascens in eadem planta. Coma & vascula seminalia; ut in plerisque aliis Lychnidibus humorem quandam viscosum exudant, quo stringentium digitis adhærescunt. Folia figura sua Armeriæ pratensis dicuntur folia æmulantur.

Ex semine ab eruditissimo & amicissimo Viro D. Hansio Sloane ad me transmissio enata est. Unde aut à quo illud semen habuit non adscripsit.

14. *Lychnis sylvæstris, pluribus foliis simul junctis* C. B. L. *sylv. angustifolia* Park. *sylv. foliis angustis & pluribus è geniculis singulis* Clusio 1. in *Hisp.* 8. in *post. hist.* J. B. *sylv.* 8. *Clusii* Ger.

Clusf.

Geniculatos habet caules, tenues, in plures alas divisos, pedales aut majores: folia in singulis geniculis bina ternave, interdum plura, angustiora quàm reliquorum, viridis candido perfusi & quasi cæsi coloris. Flores in summis ramulis nascentes, quinque foliis bifido mucrone præditis constantes, interna parte candidos, externa aliquantulum purpurascens, & antequam omnino tabescant sese contrahentes & circumvolventes: calyces admodum duros, breves, subrotundos, semen parvum, rotundum Papaveris rheados continentes: radicem satis crassam, albam, multifidam, altero anno pereuntem.

Locus.

Non modò in cædis sylvis, sed etiam ad restibulum agrorum margines nascitur per universam Austriam, infra Anisum, Moraviam, Bohemiam, Pannoniam, utraque Muram & Dravum; abundè etiam sylvis Francofurto vicinis. Ubi adolevit lento quodam & glutinoso humore, superiore parte illita videtur.

Lychnidis cujusdam verbo meminit C. Bauhinus, quam flore obsoleto Autumnalem calyculis turgidis vocat, nulla addita descriptione aut Synonymis.

- * 15. *Lychnis sylvæstris hirsuta perennis foliis Cochleariæ Britannicæ, flore amplo Saponariæ,* Morisf.

Morisf.

Caulibus est hac sesquipedalibus aut pedalibus, partim humi procumbentibus, partim erectis, geniculis crassioribus: quibus adnascuntur folia oblonga, hirsuta, forma Cochleariæ Britannicæ: in summis caulibus conspiciuntur flores ampli, Saponariæ florum æmuli, quibus singulis deciduis succedunt capsulæ pares continentes parâ semina [Lychnidi sylv. albæ]

De tempore florendi nihil habet.

- * 16. *Lychnis*

- * 16. *Lychnis Chalepensis annua, foliis parum hirtis & angustis, flosculis carnis, pediculis infirmis biuncialibus insistentibus, capsulis ferè rotundis, Morif.*

Morif.

A longitudine pediculorum, scilicet biuncialium, è quibus dependent flores & capsulæ seminales succedentes notu facilis est à cæteris suæ fortis.

Hæc & præcedens ex feminibus Chalepo usq; à D. Rob. Huntington missis enatæ sunt in Horto Botanico Academiæ Oxoniensis.

Plantam hanc, si modò rectè picta sit, ad *Alfines* genus potius quàm ad *Lychnidis* pertinere puto, ob calycem in segmento divisum, & ad modum floris expansum.

- * 17. *Lychnis glabra annua, foliis oblongis mucronatis flore amplo rubello, capsula oblongâ pyramidalis Morif.*

Morif.

Florem gerit amplum, eleganter rubellum, cui succedit capsula versus fundum crassa satis, in longum acumen definens pyramidis in modum.

18. *Lychnis erecta parva, flore rubello, folio longo angusto.*

Inter segetes Lini invenimus Aprili mensè florentem, medio circiter itinera inter Massam & *LUCAM*.

19. *Lychnis hirsuta flore eleganter variegato. An Lychnis Hispanica viscosa minor hirsuta, floribus maculis sanguineis notatis Hort. Leyd.*

E radice alba, simplici, rectè in terram descendente paucis fibris donatâ caules surgit plures, interdum unicum, pedales, teretes, solidos, ab imo statim ramosos, hirsutos, infirmos, fragiles. Folia in caulibus per intervalla ex adverso bina, ab angusto principio sensim dilatata, duos circiter digitos longa, medium digitum lata; superiora in caule angustiora, mucronibus acutis, utrinq; hirsuta. Summi caules & ramuli ad tactum viscidè & pingues, floribus ex alis foliorum singulatis exeuntibus alterno ordine, pediculis admodum brevibus insidentibus, onusti. Flores è calicibus oblongis striatis rubentibus exeunt amœni, quinq; foliis subrotundis non crenatis, medio purpurantibus, circum oras albis compositi. Delapsis floribus calices striati in ventres utrinq; turbatos extumescunt Vascula feminalia occultantes glabra, turbinata, seminibus exiguis purpurantibus repleta.

Æstate floret & semine ad maturitatem perducto radicitus interit: semine deciduo sequenti vere se renovans in hortulo nostro: non rarò etiam Autumno è semine deciduo oritur, & per totam hyemem vires, & sequenti vere in cubitalem altitudinem affurgit. Tempus.

20. *Lychnis minima rigida Cherleri J. B.*

J. B.

Rigidula est planta, duùm triùmve unciarum altitudine, rarò palmum attingit, coliculis duris rigidis, ramosis. Folia ad nodos bina opposita, semuncia breviora, perangusta, pilosa: è quorum alis nascuntur calices seminiales, perquam graciles, æquabiles, hirti & asperi: è quorum apice flosculus profilit, quem præ exiguitate vix visus capit, purpureus. Radix dura, lignosa.

In collibus prope Florentiam nobis observata est, Cherlero prope Nemaufum juxta molen-*Locus:* dinum.

21. *Lychnis sylvestris calyculis striatis Park. calyc. striatis 2. Classi Ger. sylv. latifolia calyculis turgidis striatis C. B. Muscipula major calyceturgido ventrioso J. B.*

J. B.

Cubitalem emittit caulem, rectum, statim à radice ramosum, crassiusculum, hirsutum, striatum, fragilem Folia Ocymoidis non speciosi, hirsuta, mollia. Ex ramorum divaricationibus, foliorum sinu ramisque extremis flores ex pediculo satis longo appensi, quinq; petalis bifidis purpurascensibus, orto Sole flaccescentibus constant apicibus in medio albis, ex calyce oblongo, hirsuto, pulchre striato, quem in immensum distendunt feminum vascula, è lata sessilique base ventriosa, in mucronem desinentia, semen continentia pulchrum, nonnihil ad papavernum accedens, sed majus, compressum, striatum, cinereum. Radix robusta est, recta, ex lateribus fibras producens. Tota planta ad tactum viscosa: foliorum sapor glutinosus. Herba est annua.

In Germaniæ pascuis & agris secus Rhenum copiosè provenit. Locus.

22. *Lychnis sylvestris angustifolia calyculis turgidis striatis C. B. Muscipulæ majori calyce ventrioso similis J. B. sylv. incana calyculis striatis Park. sylv. incana Lobelii Ger. præcedentis est varietas.*

J. B.

Multum similitudinis habet hæc herba cum præcedenti: radix alba, crassiuscula, paucis fibris donata: caules crassiusculi, rigidi, pedales, purpurascens, geniculati: Ad genicula folia bina caulem amplectentia, superiora unciam longa, angusta, hirsuta, candicantia: caulum supremæ partes dividuntur potissimum in ternos breves ramulos, in quorum extremis calyces turgentés, magni, breviores multò quàm in præcedente; in iis vascula breviora; tunicis divisa, semina Papaveris modo parva cinerea continentia. Hæc ex sicca.

Montpelii secus vias observavit Cherlerus. Locus.

Hæc, autore D. Magnol qui vidit sponte ortam in loco à Cherlero designato, præcedentis variatio tantum censeri debet.

§. 3. *Lychnis calyculis, seu utriculis, membranaceis, laxis & velut inflatis.*

1. *Lychnis sylvestris* quæ *Ben album* vulgo C. B. *Beben album* Offic. Ger. *Been album* Officinarum J. B. *Papaver spumeum* sive *Ben album* vulgo Park. *Spatling Poppy*.

J. B.

Lignosa radix, crassa & alba, caules emittit cubitum & sesquicubitum altos, tenues, teretes, læves, geniculatos, in alas circa summum divisos: Ad singulos articulos *folia* bina opposita nascuntur, Lychnidis formâ, sed penitus glabra, cum dulcedine quadam acria affatim & subamara. Flores ex laxis utriculorum instar habentibus calycibus, quinquepartitis, rubro herbidoque & albo versicoloribus, glabris parum prominent, vel albi, vel ex albo purpurascetes, quinque foliis bifidis constantes, staminibus purpurascensibus medium occupantibus. Calyces postea pericarpia continent Lychnidis semine plena.

Locus.

In pascuis & inter segetes frequens oritur.

Hæc planta foliis est plurimum glabris, nonnunquam tamen hirsutis; staminum quoque apicibus plerumque albis, interdum purpureis reperitur.

In horto medico Lugduno-Batavo has invenio varietates.

1. *Lychnis* seu *Papaver spumeum* flore pleno. N. D.
2. *Lychnis montana* seu *Pap. spumeum* flo. albo: item flo. ex albo obsoleto.
3. *Lychnis hirsuta latifolia* flo. albo seu *Pap. spumeum*.
4. *Lychnis sylv. angustifolia*, *Ben album dicta*.

2. *Lychnis frutescens myrtifolia*, *Ben albo similis* C. B. *Ben albo Officinarum similis*; planta semper vivens J. B. *Lychnis sylv. semper vivens*, sive *Ocymoides arboreum semper vivens* Clus.

Clus.

Huic multi ab eadem radice prodeunt ramuli, palmares, crassiusculi, lignosique quidem, sed fragiles: in quibus nascuntur bina semper adversa inter se *folia*, Bellidis foliis non majora, ab imo paulatim in latum expansa, sed summo mucronata, viridia admodum & splendentia: è summis aliquot ramis alii nascuntur dodrantes aut pedales interdum ramuli, geniculati, graciles, binis inter se oppositis angustioribus foliis ad singula genicula donati, & summo in alas contrario situ utrinque oppositis divisi: quibus insident membranaceis pinguibus *calyculis* inclusi flores, quinque bifidis foliis constantes, coloris quodammodo carnei, è quorum medio terna gracilia incurvæque prodeunt *stamina*. Radix candicat, paucisque fibris prædita est, perennis tamen, Floret Junio.

Semine ex Italia misso Clusio enata est.

Hanc *P. Boccone* sub titulo *Saponaria frutescens acutis foliis ex Sicilia* depingit & describit: & circa Panormum & Agrigentum inter saxa ubique erumpere monet.

- A. 3. *Lychnis maritima repens* C. B. *marina repens alba vel rubra* Park. *marina Anglica* Ger. *marina Anglicana* J. B. *English Sea Campian*.

J. B.

Præcedenti apprime similis est, ut haud à quoquam ita facile discerni queat. Nam ut in illa bina quoque geniculis hærent *folia*, multò tamen minorâ, crassiuscula, glabra, glauca, per oras seu pilis brevissimis albis ferrata: *Cauliculi* teretes, dodrantes & longiores, glabri, humi sparsi: *Flores* ex turgidis folliculis prodeunt speciosis, striatis & Avellanam magnitudine ferè æquantibus, pauciores, foliis constantes quinque, bifidis, niveis, quàm in illo latioribus, & ita geminatis, ut flos plenus illius respectu videatur: in medio *stamina* totidem sine apiculis, & plura quoque cum capitulis geminis ex fusco luteolis: sapor nullus insignis. Ad hunc modum in horto Montbelgard. satam atque cultam descripsit J. Bauhinus: in spontanea florum petala non adeò lata sunt & geminata. Observavimus interdum cum foliis præsertim primulum erumpentibus tomento candido hirsutis.

Locus.

In toto litore Meridionali Angliæ inter filices & Brassicas marinas, quæ ferè undæ alluant nasci & nos cum Lobelio observavimus; verum non in Meridionali tantum sed & in Occidentali, ut Lancasteri, &c.

Quæ de staminibus habet J. Bauhinus illius fide tradimus: nobis enim non observata sunt. An specie revera differat à *Ben albo* vulgari mihi nondum planè constare fateor.

§. 4. *Lychnis segetum.*

- A. 1. *Lychnis segetum major* C. B. L. sive *Lychnoides segetum & Nigellastrum* Park. *Pseudomelanthium* Ger. J. B. *Cockle*.

Simplici & albâ radiculâ nititur. *Folia* ei in caule opposita, angusta, longa, per margines æqualia, latâ basi caulem amplexa, & in acutum mucronem sensim desinentia, longis albicantibus pilis hirsuta & incana. *Caules* teretes, hirsuti, cubitales & altiores, geniculati, inanes, in ramos aliquot divisi, in summitate gestantes *flores* pentapetalos petalis bifidis, purpureos, circa umbilicum saturatoribus lineis striatos cum punctulis in striis nigricantibus, è calice oblongo, striato, villosa, in quinque oblonga segmenta, flore altiore diviso. Succedit *vasculum seminale* oblongum, glandis ferè figura; in quinque partes per maturitatem dehiscens, semina magna, angulosa, striata, per maturitatem nigra, sapore amaro in se continent.

Inter

Inter segetes passim observatur Maio & Junio mensibus florens.

Hujus semen microscopio inspectum Echinum in se conglobatum non malè exprimit.

Locus.

Quidam Folii facultates huic herbæ tribuunt, & hinc mirificè eam commendant in sanandis im-
petiginibus, aliisque scabiei generibus: item vulneribus glutinandis, ac fistulis curandis, compescen-
dòque sanguine utilem esse tradunt. *Fuchs.* quæ ut incerta in medio relinquimus.

Radicem Nigellæstri in sistènda hæmorrhagia à D. Sennerto recorder commendatam fuisse discipulis suis, cujus usus est, ut linguæ subdita ægri ore aliquandiu detineatur. Hujus radicis stupendam vim expertus fui in hæmorrhagiis epidemicis per Daniam sævientibus, adèò ut me magum aut Dæmonem nonnulli suspicarentur. *S. Paul.* Quadrip. Botan. Class. 2. p. 93.

2. *Pseudomelanthium glabrum Siculum. Lychnis foliis glabris, calice duriore* Bocconi.

Radix ei alba, lignosa, unde plantam annuam esse colligimus. *Caulis* nunc simplex, nunc multiplex, teres, gracilis, lævis, pedalis aut cubitalis, ab imo statim ramosus, magis minùve pro ratione foli in quo crescit, nodosus. *Folia* ad nodos ex adverso bina, longa, angusta, acuminata, Graminis leucanthemi foliis nonnihil similia, raris pilis hirsuta. *Flores* in caulis & ramulorum fastigio pediculis longis insident, ut in Pseudomelanthio, pentapetali, pallidè purpurei, Pseudomelanthii dicti similes, circa umbilicum velut calycem quandam habentes è foliis seu petalorum appendicibus quinque, surrectis, bifidis compositum, ut in Lychnide coronaria. *Calix* floris striatus seu cannularatus Pseudomelanthii instar. Succedit pericarpium oblongum, femine minuto fusco prægnans.

In lateribus montium Messanæ imminentiùm, inque agris ad promontoriolum *Punto Cerciolo* dictum non longè à *Puzallo* observavimus.

Locus.

Huic eadem nobis videtur

Lychnis segetum, Nigellastrum minus glabrum dicta, flore eleganter rubello *Morif. hist.*

3. *Lychnis segetum rubra foliis Perfoliatæ* C. B. *Lychn. seg. Vaccaria rubra dicta* Park. *Vaccaria* J. B. Ger. *Red Cow-campion, improperly called Cow-Basil.*

Caulis surgit singulari, cubitali & altiore, lævi, terete, concavo, glauco quodam polline, qui facile detergi potest, obducto: qui ab imo statim ramos emittit alternos, circa fastigium in oppositos divaricatur, atque hi in alios, situ semper contrario. *Folia* ad caulis genicula bina ex adverso nascuntur, ex glauco pallentia, oblonga, acuminata, lata basi absque pediculis alis suis ita caulem amplectentia, ut ab eodem transadigi videantur. Ex ipsis divaricationum angulis exeunt pediculi prælongi *flores* sustinentes, qui extremis etiam ramis insident, parvi, dilutè rubentes, quinque foliolis bifidis compositi; paulum è calice prominentes, qui canaliculatus, glaber, pentagonus, angulis viridibus, cæteroque pallet. *Pericarpium* eodem obvolvitur turbinatum, *femine* plenum rotundo, nigro, Sinapeos majore. *Radix* lignosa, candida, recta, fibras è latere spargit.

Junio & Julio floret, & brevi semen perficit, quo perfectò radicis exarescit.

Tempus.

Ob coloris, ut puto, similitudinem *Isaridis* species à nonnullis censetur, nam ad tingendum omnino inutilis est. *Vaccaria* dicta est quòd vaccæ eam libenter depascantur.

§. 5. De Lychnide Saponaria dicta.

Saponaria Recentioribus ab extergendi facultate dicta est hæc herba, quòd Saponis ritu pannos eluat purgètque: Struthium Veterum nonnullis creditur, quòd à verbo *σπογγίζω*, id est, lanas purgare & candidas facere nomen accipit.

A. 1. *Saponaria Anglica convulso folio* Park. *Sap. concava Anglica* C. B. *Gentiana folio convulso* J. B. *Gentiana concava* Ger.

C. B. *prod.*

Planta est elegans, *radicibus* fuscis, crassis, longis, lentis, repentibus, fibrillis paucissimis adhærentibus: unde *caules* exurgunt cubitales, rotundi, striati, glabri & albi, geniculis distincti, in terram reclinati & concavi, circa quos *folia* viridia, glabra, rotunda, nervosa, uncias duas lata, paulò longiora, rariùs ex singulis geniculis bina, sed ex quolibet geniculo unum tantum, nullo certo ordine vel numero enascitur, quod antequam expandatur fistulæ instar caulem amplectitur. *Flores* in summo cauliculorum ex superiorum foliorum sinu, tenerrimis pedicellis subnixi, ex calyculis oblongis, nonnihil hispida prodeunt, Saponariæ vulgaris formâ, ex quinque foliis per oras crenatis commixti, quo ab illius floribus differunt, qui colore albi sunt, levi carneo colore asperso, in quorum medio staminula quædam exigua. *Semen* non vidit C. B. at neque Parkinsonus, neque nos.

In spineto quodam prope *Lichbarrow* oppidum in Northamptoniæ agro eam invenit Joan. Gerardus: at in loco illo eam indagantibus hodie non comparet. Nobis Lufus naturæ seu Saponaria quædam degener esse videtur.

A. 2. *Saponaria* Ger. *vulgaris* Park. J. B. *major lævis* C. B. *Sopetuoq.*

Radicibus tenuibus geniculatis cortice rubenti tectis sub terra repit. *Caulis* sesquicubitalis & altiore, teretes, glabri, [J. Bauhino hirsuti] subrubentes, vix se sustinentes, crebris geniculis intercepti, medullâ farcti. *Folia* ad genicula ex adverso bina, plantagineis similes [J. Bauhino Gentianæ cruciatæ] tribus nervis infrioribus secundum longitudinem decurrentibus, glabra, sapore nitroso, brevis aut nullis pediculis. *Flores* in summis caulibus velut in umbellis digesti, singuli brevissimis

brevissimis pediculis nixi, e calice tenui, unciam longo, glabro [J. Bauhino hirsuto] non striato, qui marcescente flore in ventrem turgescit, pallidè rubentes seu carnei, odorati, petalis quinis compositi, nec laciniatis neque bifidis. Succedunt *semina* in *vasculo* oblongo, circa medium crassiore, parva, penè rotunda, compressa, spadicea.

Locus.

Juxta torrentes, fluvios & stagna locis apricis & arenosis sponte nascitur, florens Junio, Julio, Augusto & Septembri, ut rectè J. Bauhinus.

Vires.

In usum medicum veniunt Folia sed rarè & radix. Saponariæ radix attenuat, aperit, sudorifica est. Usus in Asthmate, utero & mensibus ciendis. Decoctum ejus in lue Venerea commendat Sep-talius: Extrinsecus ptarmica est, tumores ac præcipuè panos discutit. *Schrod.*

3. *Saponaria Lychnidis folio, flosculis albis* C. B. *Lanaria* sive *Struthium Dioscoridis Imperato* J. B.

Imper.

Ortus hujus plantæ similis ferè est Saponariæ vulgaris aut Lychnidis. *Folia* Caryophylli, bina ex adverso sita, angusta fescuncialia: *Caulis* cubitales valdè ramosi & ad ramos angulosi, tenuibus admodum ramulis, quorum extremis *flosculi* hærent pentapetali, albi, minimi. *Semina* minimis involucribus continentur nigra, magnitudine grani Milii, saporis amariflosculi.

Locus.

Nos in præruptis montium Messanæ imminentium invenimus. Imperato auctore provenit in Calabria & in regione Basilicata, Regni Neapolitani provinciis, ubi *Lanaria* à paganis dicta est, quòd hujus radice ramisque commodè utantur ad mundandas lanas.

Suspicio hanc genuinam Lychnidis speciem non esse.

Hinc eadem nobis videtur, quamvis C. Bauhinus distinguat & separet, Saponaria altera fruticosior ex Sicilia, angustioribus foliis quasi Oleæ Cæsalpino, lato cespice floribus distantibus.

§. 6. *Lychnis petalis laciniatis palustris.*

A. *Lychnis plummaria sylvestris simplex* Park. *Armerius pratensis* Ger. *Flos cuculi, Odontis quibusdam* J. B. *Caryophyllus pratensis laciniato flore simplici* sive *Flos cuculi* C. B. *Sheadow-pink, Wild Williams, Cuckow-flower*: rectius *Sheadow-campion.*

f. B.

Subinde reptante fibratâque radice se propagat; *caules* attollens cubitales & altiores, inanes, hirsutos, geniculatos, striatos; in quibus folia ad genicula bina, striata, oblonga, acuta, glabra, absque pediculis. *Flores* Caryophylli superbi dicti, rubente carneove colore, eodem modo in ipsis angulis divaricationum caulium in ramos siti, quo *Alfines* vulgaris, pediculis longis infidentes, simbriati, apicibus cinereis, ex calice oblongo purpurante striato & quasi cannulato.

Locus.

In pratibus humidioribus & ad rivis ubique ferè cernitur.

Variat interdum floris colore albo. Habetur etiam in hortis flore multiplicato.

§. 7. *Lychnis viscosa.*

A. 1. *Lychnis sylvestris viscosa rubra angustifolia* C. B. Park. *Odontidi sive Flori cuculi affinis Lychnis sylvestris, 1. Clusii in Pannon. 4. in Hist. post. J. B. Muscipula angustifolia* Ger. emac.

f. B.

Caulis tollit cubitalem, rectum, cavum, longis internodiis distinctum, tactu circa cacumen glutinosum: ex singulis geniculis bina *folia* ex adverso sita. Floris cuculi, oblonga, acuminata, crassiflora, saturatiusque virentia: ad eadem genicula à medio ferè caule ad summum fastigium pediculi à foliorum sinu exorti longi *flores* crebros sustinent, pulchrè purpurascentes, quinque foliis constantes, Saponariæ floribus accedentes, ex calice oblongo. *Semen* rufum sequitur in vasculis ex principio angusto paulatim dilatatis. *Radix* crassiuscula, nigra, singulis annis novos eosque numerosos caules profert.

Locus.

In rupibus in vivario Edinburgensi. In omnibus fere Pannoniæ & Austriæ inferioris cædis sylvis provenit (auctore Clusio) editisque & herbidis locis. Floret Maio, semen Junio maturescit. Cum floret, flores multi simul aperti & elegantissimo colore rubro ad purpuram tendente rutilantes pulchram speciem exhibent.

D. Lloyd eam invenit ad latera cujusdam montis *Craig Wreidbin* dicti in comitatu Montis Gonerici in Walliâ, ut nos monuit D. *Tancredus Robinson.*

2. *Lychnis viscosa purpurea latifolia levis* C. B. *Muscipula Lobelii* Ger. Park. *Centaureum minus adulterinum, quibusdam Lychnidis viscidæ genus* J. B. *Lobel's Catchfly.*

Radice nititur albâ, lignosâ, simplici, paucis fibris donatâ. *Caulis* plerunque singularis [interdum plures] altitudine pedali aut cubitali, tenues, teretes, rigidi, glabri, ramosi, prope terram interdum tuberculentes aliàs cæsi, geniculati. *Folia* ad genicula ex adverso bina, latâ basi caulem amplectuntur, & in acutum desinunt mucronem, glabra, glauca, sapore ferè oleraceo, magis nitroso. *Flores* in summis caulibus & ramulis in umbellas quodammmodo disponi videntur Centaurii minoris æmulas, suaverubentes: verum si accuratius eos inspicias observabis omnes in ramorum divaricationibus sigillatim oriri, quomodo & Lychnidum aliarum & Alfines; è calice prælongo, striato purpurascente exeuntes; quinque *petalis* obtusis nonnihil bifidis compositi. Circa floris umbilicum singula petala duos processus acutos recurvos obtinent. E medio flore *staminula* aliquot exeunt cum *apicibus*

bus purpureis. *Vascula seminalia* oblonga, & propè cylindracea, calice tamen duplo tere breviora. Paulo infra genicula superiora è caule exudat, humor quidam viscosus quo mufcæ capiuntur. *Semen* minutum subruftum, J. Bauhino cinereum. *Vasculum* per maturitatem in quinque segmenta acuta fumma parte finditur & aperitur.

Spontanèa invenit D. *Magnol* solummodo circa *Sumenes* sub caftaneis Junio & Julio menfibus *Locus* florentem. *Botan. Monfp.*

- * 3. *Lychnis viscosa rubra altera* sylv. C. B. *Muscipula viscaria* sive *Lychnidis* species J. B. *Lychn. viscaria* sive *Muscipula* Ger. *Lychn. sylv. rubra minor* Park.

Clus.

Crebris statim à radice fruticat ramis, multis *caulem* ipsum cubitalem altitudine æquantibus, geniculatis, solidis, rotundis: per quos ad genicula nascuntur *folia* adversa, duobus plura, oblonga, acuminata, quibus latiora & obtusiora sunt infima, ad Bellidis accedentia, viridia, glabra. *Flores* tum extremis ramulorum, tum è foliorum sinu prodeunt rubelli, ex *calyce* simili Polemonio petraeo, oblongo, striato, qui delapsis floribus à pericarpio & vasculo in ventrem turgente distenditur, femine subnigro. *Radix* lignosa, alba, multifida.

Sponte nascitur in arvis inter segetes, pingui solo, autore Clusio, plerisque Castellæ veteris locis. *Locus* & *Tempus*. Floret à Maio usque in Autumnum eodem quo lata est anno, & superveniente hyeme corrum-
pitur.

- * 4. *Lychnis viscosa foliis lanuginosis, floribus carnis* C. B. *Lychn. sylv. semine nata* 3. Clus. *Muscipula Italica flore carneo* Park.

Clus.

Ex una radice tenui aliquot profert *caules*, tenues, nodosos, quadam lanugine pubescentes: quibus ex adverso semper inhaerent bina lanuginosa *folia*. Summis ramulis alternatim inter *folia* innascuntur caliculi tumidiusculi, striati & pubescentes, è quibus emergunt *stosculi* coloris ex albo pupurascens sive carnis, in quibus exilia stamina.

- A. 5. *Lychnis montana viscosa alba latifolia* C. B. *sylvestris alba* 9. Clusii Ger. *sylv. alba minor* seu *Ocimoides minus album* Park. *Polemonium petraeum Gesneri* J. B. *White Catchfly*.

Radice nictur crassiusculâ, lignosâ, albâ, simplici (interdum tamen ramosâ) profundè in terram descendente, fibris aliquot donata, in plurima capita divisa; undè exorta *folia* plura densò cæspite terram opacant. *Folia* singularia hirsuta, atro-virentia, unciam circiter lata, tres, quatuorve uncias longa, figurâ foliorum *Ocimoidis* albi, sed minora, pediculis longis carinatis stipata. *Caules* ex eadem radice plures cubitales, tenues, rotundi, hirsuti, foliis vestiti ad singula genicula ex adverso binis hirsutis oblongis, summa parte ex alis foliorum ramulos emittunt binos semper, inter se oppositos; quibus ut & summitati ipsius caulis innascuntur *flores* pediculis uncialibus aut brevioribus albi, evanidi, petalis bifidis, è calice rubenti striato, staminibus quinque calice longioribus. Succedit *vasculum* seminale pyriforme, *femina* intus parva, pulla, reniformia continens. Pars caulis superior humorem pinguem glutinosum exudat, undè & *Muscipula* dicitur. Junii mensis initio & Maii fine floret. Maturò femine vasculum seminale summa sui parte aperitur in sex segmenta dentata.

Singula petala binas mucronatas appendiculas circa umbilicum obtinent.

In muris arcis Nottinghamiæ provenit. Genevæ in muris ipsius urbis, inque montibus vicinis abundat: in Germaniæ quoque meridionali parte nusquam non obvia est. *Locus*.

6. *Lychnis viscosa foliis brevi lanugine aspersis* C. B. *viscosa flore albo Italica, sive Muscipula Italica alba* Park. *sylv. Clusio* 1. è *semina nata, folio lanuginoso, stosculo nivo, viviradix Muscipula Italorum* J. B.

Clus.

Cubitali aut ampliore caule excrescit, nodoso, bina *folia* alternatim ad singula genicula semper ex adverso proferente, oblongiuscula, extremo mucronata, è quorum alis exeunt tenues ramuli, lento quodam rore, ut extimus caulis, obliti, sustinentes tenues, longiusculos, striatòque *caliculos*, è quibus emergunt elegantes *stosculi*, prorsus nivei, quinque foliis, à summo mucrone orbiculari ad medium usque per longitudinem sectis constantes, in quibus decem *stamina* alba, tenuia, quorum quinque flore sese explicante statim conspicua sunt, & albicantibus apicibus prædita, alia demum exeunt contrahente se Milviorum unguium instar flore. Duriora *capitula* floribus succedunt, in quibus *semen* quale in reliquis. *Radix* multifida est, è qua ramuli enascuntur purpurascens ferentes adversa inter se *folia*, quâdam brevi lanugine aspersa, quæque facillè propagari & pangi possunt.

7. *Lychnis viscosa floribus foris purpurascens, intus albis* C. B. *sylv. Clusio* è *semine nata, folio lanuginoso, 2. flore foris ex fulgine purpurascens, intus albo viviradix* J. B. *Muscipula altera purpurascens* Park.

Clus.

Huic brevior est *caulis* & cubito minor, rotundus, multis nodis cinctus, è viridi purpurascens. *Folia* paulò majora quàm in superiore, non minùs tamen lanugine obfita: ex quorum alis exeunt ramuli, lento humore (quemadmodum & extimus caulis) obducti. Ex radice secundum caulis latera enascuntur alii ramuli, frequentibus foliis præditi, æqualibus ferè præcedentis foliis, omnino purpurascens, qui non minùs quàm superiores pangi possunt: Summo cauli & extremis ramulis, qui valdè purpurascunt, insident striati ex atro-purpurascens *caliculi*, è quibus emergunt *stosculi*,
petalis

petalis angustis per medium in longitudinem sectis compositi, foris ex fuligine purpurascens, internodi albi, cum quinque longis *staminibus*, extrema parte craissculis & purpurascens, & totidem brevioribus in candidos apices desinentibus. In reliquis cum præcedente convenit: & revera quicquid intercedit discriminis minoris est momenti quam ut speciei diversitatem arguat, nostro iudicio.

* 8. *Lychnis sylvestris peregrina, noctiflora odorata* Zanoni.

Zan.

E radice alba, longâ, raris fibris donatâ, substantiâ tenerâ, unum aut plures foliorum cespites emittit, Sesamoidis Salmantici magni *Clus.* persimilium, nisi quod paulo minora sunt, crassiora, solidiora, magis cartilaginea, glabra & undique lucida: [quæ è radice prima exeunt lata sunt & extremè subrotunda] nervo medium percurrente elato, secundum cuius ductum supinâ parte folia leniter sulcata sunt, alios laterales nervulos emittente, quæ superius vix comparent. Folia isthæc fimbria tenui transparente coloris argentei circumdata sunt. Ex unoquoque foliorum cespite enascuntur caules multi, propè terram arcuati, deinde in directum surgentes, altitudine fere ulnæ [Bononiensis] calami scriptorii crassitie, fragiles, colore viridi sordido, glabri, viscosi, maximè prope nodos superiores & æstivo tempore, humore glutinoso, è caule exudante, crebris geniculis intercepti, præcipuè terram versùs, albicantibus, quamvis Autumnò appetente rubescant, nodosis adèò ut reliquum caulem crassitie multum superent. E quorum unoquoque folia exeunt bina opposita, caulem simul amplectentia, atque insuper unus & interdum bini foliorum cespites, qui plantam foliosam & densam efficiunt, è quibus ramuli egerminant foliis cincti ad nodos binis, & in foliosum cespitem desinentes. Caules principales suprema parte flores producant duos tresve interdum simul in eodem communi, eoque brevi pediculo, aliàs singulares, è calice oblongo striato seu canulato, striis viridibus, sulcis albis, piloso, quinque foliis compositi, contractis & unitis antequam aperiantur flavicantibus, quæ postquam explicantur candida evadunt, latis & subrotundis, extremo tamen bifido, seu crenâ in medio excavato: medium florem occupant stamina aliquot apicibus albis insignia. Flos isthic sub vesperam & Solis occasum se explicat, suavissimum, Gellimini vulgaris fatis similem, minus tamen acutum, odorem spirans. Manè sequente, illucescente Sole, se iterum contrahit & occludit, nec amplius denuo aperitur. Florem excipit capsula Olivaris, viridis, semen claudens angulosum, minutum, rufescens.

Tempus.

Circa finem Junii floret, Augusto & Septembri semen perficit.

A. 9. *Lychnis viscosa flore muscoso* C.B. *Sesamoides Salamanticum magnum* Ger. *Muscipula Salamantica major* Park. *Muscip. muscosa flore sive Ocyroides Belisforme* J.B. *Spanish Catchfly*.

J. B.

Folia primùm pullulantia Bellidis folia vel potiùs Globulariæ referunt, satis densa, fibrosa, obscure virentia, sapore nullo insigni; reliqua per caules angustiora oblongioraque conspiciuntur, & ad genicula multò breviora & tenuiora enascentia. Caules pedales aut cubitales, in culta etiam duos cubitos sæpe excedunt, teretes, hirsuti, inanes: à caulis medio ferè ad summum flores aliquo modo racemosi, ex longiusculis pediculis spicam longam mentuntur, pluribus ad genicula ortis muscariis, singulares autem parvi, ex luteo herbaceo, pentapetalis petalis parvis angustis, cum plurimis intus staminibus prælongis, concoloribus, calyculo striato insidentes; quos vascula excipiunt turgidula, semine cinereo, Papaverino ferè simili, insipido plena. Radix longa, mediocriter crassa, alba. Tactu glutinosa est herba, potissimum circa superiora.

Locus.

Circa Newmarket locis glareosis, & in campestribus eundo à Bartonæ molendinis ad Thetfordam Norfolkiciæ oppidum provenit. Clusius lapidoso & arido solo circa Salmanticam observavit.

10. *Lychnis sylvestris minima flore muscoso* Botan. Monf.

Magnol.

Primo vere folia producit Caryophylli sylvestris proliferi æmula: Caulis est pedalis, tenuis, in alios tenuissimos subdivisus, in quorum summitate capitula producuntur, ex quibus tantùm stamina viscidia cum apicibus sicut in viscoso flore muscoso exurgunt. Semen parvum fuscum: Viscida est planta, annuæ duratiōnis.

Locus.

In luco Gramuntio Julio & Augusto mensibus occurrit.

Plantam hanc in sylva Gramontia & agris vicinis invenimus, & in Catalogo plantarum transmarinarum *Lychnidem viscosam erectam annuam caryophylloidem* denominavimus. Folia ei angustissima erant & Caryophylleorum similia: Caules tenues sed tamen firmi, erecti. Capitula in summis caulis & ramulis. Florem non vidimus, jam enim Augusti mensis medio præterierat.

* 11. *Lychnis viscosa alba angustifolia major* C. B. *Lych. repens folio viridi, flore albo* Clusii J. B. *Sylv. 10. Clus. Caryophyllus humilis flore candido amæno* Ger. emac.

Clus.

Singulis annis ex eadem radice novi prodeunt cauliculi, per terram sparsi & subinde circa internodia radices agentes, deinde sursum denuo sese erigentes palmari altitudine, geniculati, bina folia in singulis geniculis ex adverso opposita ferentes, longiuscula, angusta, obtuso mucrone, viridia, prominulo dorso: flores in summis cauliculis & lateralibus ramulis elegantes, candidi, quinque laciniatis foliolis constantes, inodori: quibus succedunt obtusa vascula, exigua, nigricante planoque semine (quâ notâ quandam affinitatem cum Armeriis floribus habere videtur) resecta: Fibrosam habet radicem quam faciliè pangere licet.

Locus.

Provenit ad Stinacarum Alpium & Snealben supra cœnobium Neuberg radices: abundantius tamen in Etchero.

Aliud

Aliud hujus genus multò minoribus & angustioribus foliis, minore etiam flore, cæteris notis non dispar, invenitur in scopuloso illo præruptoque jugo *Durrestein* nuncupato, secundo supra *Gamingam* milliari. *Lychnis sylv. alba angustifolia* minor C. B. dicitur. *Altera species.*

§. 8. *Lychnides aliquot miscellaneæ incerti sitûs, & exiguæ.*

1. *Caryophyllus Alpinus calyce oblongo hirsuto* C. B. *Caryoph. montanus Clusii* Ger. Park. *Betonica coronaria, quæ Caryophyllus pumilio Tauricus Clusio* J. B.

J. B.

Longiusculâ radice squamosâ, subfuscâ, aliquot fibris donatâ figitur, in capita aliquot divisâ; ex quibus exeunt pediculi uncialis & scisciales, uno aut altero nodo articulati, binis gramineis ad singula genicula foliis vestiti; florem sustinentes purpurascens, magnum, pentapetalum, ex calice unciali striato, hirsuto, in quinque lacinias divisò, quem non ineptè *Gentianellæ* *Helveticæ* flori comparas. Folia ad radicem crassiuscula, succulenta, Caryophylli marini foliis ferè similia, frequentissima & confertissima, amariusculi saporis. Semen Clusio observare non licuit.

Provenit in Tauro *Carinthiæ* monte, Solo tenui & arenâ splendente referto: Floret sub finem Julii & Augusto *Clus.*

- * 2. *Caryophyllus arvensis glaber minimus* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radice capillaceâ, rufescente cauliculus unus vel alter, tenuissimus, geniculatus, pedalis prodit; in summo valde ramulosus, ramulis capillo tenuioribus; quorum singuli singulos stilos albos, minutissimos, in duos apices abeuntes sustinent. Folia habet pauca, longa, angusta.

Variat magnitudine: nam & sempalmaris est, paucissimus, capillaceis, brevioribus foliolis: illum ex *Euganeis* collibus habemus; hunc verò *Montpelio*.

Circa *Montpeliam* non invenit *P. Magnol.*

An *Lychnides* an potiùs *Alfines* species sit nescimus.

- * 3. *Lychnis Alpina glabra minima*: i. e. *Auricula muris Alpina glabra, aut Caryophyllis minima species flore albo* J. B. *Alfina Alpina glabra* C. B.

J. B.

Duriusculis & pro plantulæ modo etiam crassiusculis radicibus nititur, albis, non admodum fibrosis, sapore nullo manifesto. Cauliculi plusculi, palmares, tenues, laves, inferius rubentes, rotundi, geniculati, in ramulos aliquot, hique in alios divisi: Folia oblonga, glabra, acuminata, pallide virentia, Lini formâ sed breviora: Flores surrecti, candidi, foliolis quinque per extremum denticulatis compositi, staminibus aliquot donati. Calyculus in *Lychnidum* sylvestrium morem formatus, striatus, superius nonnihil fimbriatus. Vascula succedentia ubi dehiscunt denticellis sectas habent oras, in quibus semina tenuia. Herba perennis est.

In *Alpibus* variis in locis oritur. Locis saxosis humidis gaudet.

• *Locus.* 53

4. *Caryophyllus gramineo folio minimus* C. B. *Betonica coronaria sive Tunica minima* J. B.

Radix hujus pro plantulæ modulo crassiuscula est, multorum capitum: Coliculi numerosi, palmares & altiores, ramosi: ad quorum singula genicula sunt foliola bina, ex adverso posita, perangusta, unciam circiter longa; extremis ramulorum stilos majusculi, singulares supernascuntur, ex albo purpurascens, pentapetali: in singulis petalis stria purpurea; calice ambiente ex squamis oblongis, lineis viridantibus striatis.

Circa *Lansbergam* in *Bavaria*, *Genavam* & *Florentiam* in *Italia*, atque alibi tam in *Italia* quàm *Locus.* in *Germania* copiosum observavimus.

An ad *Lychnidum* an potiùs *Alfinarum* genus referendum sit dubito, quoniam non memini, an floris calyx integer sit, ut in *Lychnide*, an in plura segmenta ad fundum ferè divisus, ut in *Alfina*.

5. *Betonica sive Tunica minima similis planta* J. B.

*Dodrantal*is est plantula, aliquando pedalis, gracilis, plurimâ ramulorum divisurâ stipata, haud secus ferè ac *Alfina angustifolia*, à qua tamen pluribus notis manifestè differt, quemadmodum à *Betonica minima* quoque. Foliola rara & ad singulos ramulorum geniculos bina, angustissima, longiora quàm in *Alfina* dicta. Extremis ramulorum stilos appenhi subpurpurei, pulchelli *Betonica* modò dicta aliquatenus similes calyce folioso, qui & vascula sequentia stilos sustinet, quæ nullis stribus prædita sunt, ut *Alfines tenuifoliae*; Semina continent exigua, valde nigricantia. Radix exigua tenuisque alba, sed dura ac lignosa in aliquot divisuras secta. Anpua est.

Florebat & semen gerebat mense Augusto in agris montis *Rosberg* propè *Masmsnster*: *Montbelgardi* Junio supra muros. Nos etiam, quantum memini, hanc plantam invenimus in agris propè *Moguntiam* copiosè. Rectius ad *Alfines* genus refertur.

- * 6. *Lychnis sylvestris minima exigua flore* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radice oblonga tenui cauliculus rotundus rufescens, geniculatus, trium quatuorve unciarum, in alas minimas brachiatus exurgit, foliolis binis exiguis, acutis, ad quemlibet geniculum & alam, & ex qualibet ala pedicelli oblongi, angustissimi, rigidi, quibus stilos purpurascens, ex quinque foliolis, singulis cordis formam referentibus, compositus infidet.

Hæc

Locus. Hæc circa Monspelium, in pede montis, qui est prope Boutonet, copiosè reperitur, quam Centaurium minimum appellabant.

* 7. *Lychnis Lusitanica hirsuta non descripta* Hort. Lugd. Bat.

Semen in capitulis oblongis verrucosis aliorum ejusdem generis simile. *Flos* incarnatus.

* 8. *Lychnis noctiflora minima, flore exiguo* Bocconi.

Bocc.

Eradicæ parva, leviter fibrata *Cauliculos* plures tenues emittit, primum per terram in orbem stratos: *folia* ad genicula bina, è regione opposita, angusta, uncialia, Linariæ minimæ seu Spergulæ æmula gerit; quorum in sinu subinde foliola alia duo nascuntur, brevissima & tenuissima: eriguntur demum *cauliculi* stipatu numerofo geniculati, multiplices, in ramos divisi, nonnihil pilosi, ut & folia, quorum quæ ad summitatem accedunt sensim breviora fiunt & latiora. In summitate & foliorum ultimis alis subrubri exeunt *flosculi* quinquefolii, Alfinæ magnitudine, capsulis minimis Lychnidum formâ inserti. Tota planta viscofo quodam glutine manus inficit.

De loco & florendi tempore nihil addit.

* 9. *Lychnis omnium minima ex monte Argentario* Bocconi.

Bocc.

Rectus huic *cauliculus*. Folia, flos & capsulæ quoque quibus semina includuntur Alfinæ hirsutæ sunt, singulis tamen multo minoribus.

Locus.

In monte Argentario inter saxorum rimas & hiatus frequenter pullulat.

* 10. *Lychnis parva palustris, foliis acutis, lanceolatis, flosculis purpureis* Mentzel.

Locus.

Hæc uncialis quandoque, rarè trium aut quatuor unciarum. In udis circa oppidum Marchiæ *Bescovia*, & in aliis Silesiæ & Crofniæ locis reperitur.

A. 11. *Lychnis Alpina minima. Caryophyllus* 9. *Clusio. Caryophyllus pumilio Alpinus* Ger. emac. *Muscus Alpinus flore insigni, dilutè rubente* J. B. *Ocymoides muscosus Alpinus* Park. *Lychn. Alpina pumila folio gramineo, sive Muscus Alpinus Lychnidis flore* C. B.

J. B. Clus.

Craffiufculas habet *radices*, in multa capita divisas, numerosis fibrillis donatas, unde *folia* infinita, angusta, vix unciam longa, terræ incumbencia nascuntur. Phyllum Dalechampi magnitudine æmulantia, sine ulla asperitate; inter hæc *pediculi* exeunt vix uncialia, tenues, quorum unicuique *flos* infidet, quinque bifidis foliolis constantes, magnus, coloris rubri dilutioris sive carnei ex *calice* oblongo, striato; *Semen* in capitellis fuscis & splendentibus renis formâ, exiguum, subruffum.

Locus.

Hæc planta tum flore tum semine se genuinam Lychnidis speciem esse fatetur. In altissimis verticibus montium max. Carthusianorum cœnobium cingentium observavimus: Clusius in summis Austriacarum & Striacarum Alpium jugis. Floret Junio; *Semen* Augusto plerunque maturitatem adipiscitur.

Nuperrimè in Cambriæ Septentrionalis altissimo monte *Snowdon* dicto, à D. *Lloyd* detecta & observata est; ut nos monuit D. *Tancredus Robinson*.

12. *Lychnis arvensis minor* Anglica Park.

Folia infima parva, hirsuta seu pilosa Auriculæ muris simillima: quæ *cauliculo* gracili, vix pedem alto, (qui nunc simplex à radice, nunc multiplex affurgit) bina semper ad nodos opposita, adnascuntur, minora sunt, maculis albis infecta: è quorum sinubus alia enascuntur bina multo adhuc illis minora, sapore nullo manifesto prædita. *Flores* parvi, albi, aliarum Lychnidum sylvestrium similes; quibus succedunt *capitula* oblonga, canescentibus *seminibus* repleta. *Radix* parva, alba, quotannis marcescens.

Locus.

In arvis propè Colcestriam oriri tradit Auctor.

13. *Lychnis exilis rubra* Park.

Caryophylli minoris species censerî possêt, ni capitula cum seminibus obstarent: Multa enim ad imum caulem foliola parva, graminea obtinet & ad geniculos, (qui crebri sunt) singulos bina vel plura, similia, sed minora. *Flores* in summis caulibus duo trêve simul è longis tenuibus calycibus exeunt, Muscipulæ *Lob.* seu Ben rubri similes, colore rubente petalis in extremo crenatis. *Radix* minima, longa, non diuturna.

14. *Lychnis tenuifolia altera* Park.

Parvitate sua, tum foliorum situ & nascendi modo à præcedente parùm differt, nisi quod bina duntaxat plerunque folia ad singulos nodos habeat. Præcipua differentia est in floribus qui æquè parvi sunt, verùm non summos tantùm caules ornant sed & à superioribus eorum geniculis exeunt, sântque colore pallidè viridi, petalis integris absque ulla in extremo crenâ. Semina eorùmque conceptacula parva & præcedentium similia. *Radix* filii instar tenuis velut præcedentis.

Has

Has duas species in Anglia spontaneas inveniri tradit variis in locis. Et revera præcedens nobis superius sub titulo *Lychnidis sylvestris* hirsuta annuæ flore minore carneo *Morif.* descripta similis est si non eadem. Huic autem ultimæ nihil à nobis simile in Anglia nec visum, nec auditum.

CAP. III.

De Cisto montano seu Ledo Alpino.

HÆ plantæ veræ & genuinæ Cisti species sunt ex flore & vasculo feminali, loco tantum differtur.

1. *Ledum Alpinum hirsutum* C. B. *Ledum Alpinum* sive *Rosa Alpina* Park. *Nerium Alpinum* quibusdam aliis *Ledum hirsutum* J. B. *Cistus Ledum Alpinum Clusii* Ger.

Clus. f. B.

Multis stolonibus, duris ac lignosis, cubitalibus aut paulò longioribus, vix unquam surrectis fructat. Folia potissimum per ramorum extrema conspiciuntur, & illic quidem conferta, breviora quam Ledi Alpini glabri, & obtusiora, Chamæleæ Italicæ foliorum æmula, utrinque virentia, sed virore saturato & splendente, infernè dilutiore, per ambitum pilis, seu ciliorum, longis & conspicuis obfita, saporis non ingrati, aromatici & nonnihil resinosi cum adstrictione quadam. Germinum extremis insidet coma florum, pediculis hirsutis inharrentium, deorsum inflexorum & propendentium, Campanulæ modo concavorum; qui summa labra quinque divisuris scæta habentes, foris intensius rubent, & argenteis veluti guttis (cum ipsis unde dependent penolis) conspersi sunt, interiore verò parte dilutius rubri, aliquot staminibus intra latentibus, suavisculi odoris. Iis succedunt exigua capitula quinque cellulis constantia, in quibus semen fulvum minutissimum Scobis instar. Radix dura, lignosa, oblonga; sed rami per terram sparsi interdum radices agunt.

In summis *Sneberg*, *Snealben*, *Wechseln*, *Durrenstein* & vicinarum Alpium jugis inter saxa ad de-
Locus.
vexa plerunque latera invenitur. Nobis in præruptis Alpium scopulis propè *Pontebam* oppidum, quod Venetianum & Imperiale territorium determinat, observatum est.

Floret Junio & Julio: semen Augusto maturefcit aut aliquanto seriùs.

Tempus.

2. *Ledum Alpinum foliis ferrea rubigine nigricantibus* C. B. *Nerium Alpinum* quibusdam, aliis *Ledum glabrum* J. B. *Chamærhododendros Alpigena* Ger. *Ledum Alpinum* sive *Rosa Alpina* Park.

Clus. f. B.

Rami huic contorti, digitali crassitie, cortice vestiti extimo quidem cineraceo, interiore autem nigricante; at minimi ramuli subinde etiam rubente cortice teguntur; per quos folia circa fastigium conferta, glabra, brevibus hærent pediculis, Lentisci foliis paria; nec formâ dissimili, nisi quòd crassiora; nervosiora, minimè in ambitu hirsuta, superiore parte virent, inferiore ferrugineâ sunt coloris, saporis adstringentis & quodammodo resinosi. Flores habet superiori similes, sed paulò dilutiores: Capitula & semen similia. Radix oblonga, lignosa, dura, subnigro cortice.

Hujus Folia Clusio rariora nec ita conferta, majora, duriora, admodum venosa, longiore mucrone prædita quam præcedentis.

Hujus porro circuloꝝ summitatibus capitula quædam increfcunt squamis foliaceis congesta, oblonga, & gemmæ majoris speciem exhibentia, colore ruffo foris, intus flavescente, cujusmodi in Salicibus cernuntur. Foliis verò ramifque adnata aliquando reperiuntur tubercula nunc nucis Ponticæ, modo Pisi magnitudine, inæqualia, foris rutilante aut pallefcente nonnunquam colore, intus fungosâ, albâ, gustuque adstringente pulpâ plena, quæ Gallorum vicem præstare possint, cujusmodi pilulæ Quercuum foliis sæpissimè accrescunt. Perpetuâ fronde viret.

Invenit Clusius in *Snealben* supra *Neuberg*: nos in summis jugis montis Juræ propè *Genevam*:
Locus.
J. Bauhinus utrumque in montibus Rhætici ut *Burmio*. Floret utrumque Junio & Julio: Semen sub Augusti finem aut paulò seriùs maturefcit.

Utroque Ledo Alpino tinctoris, qui montium *Sneberg* & aliorum vicina inhabitant ubi provenit
Ufus.
utuntur ad lineas penulas nigro colore inficiendas, autore Clusio.

3. *Cistus pumilus montis Baldi*, forè *Austriacus myrtifolius* J. B. *Cham. hirsuta* C. B. *Cistus humilis Austriaca Clusii* Ger. *Chamæcistus hirsutus* Park.

f. B.

Compluribus sciscuncialibus & quadrantibus assurgit virgulis, lignosis, tenuibus & hirsutis. Folia virentia, crebra satis, similia Myrto Tarentinæ, vel Lentis foliis paria, nec ita dissimili circumscriptione, ortu & positi diversissimo, quippe bina, incondita tamen, fortuitis pilis supra, subtusque donata, per margines copiosioribus ut in Nerio Alpino: Flores extremis ramulis unici, satis magni, cum multis staminibus.

Eadem forte est (inquit J. Bauhinus) cum Chamæcisto 8. Clus. quem sic descripsit:

Palmaris est aut paulò amplior, [à nobis observatus semipedalis erat aut altior,] superioribusque firmior, multis, lignosis, rectis & nigricantibus ramulis præditus, quos numerosa & aded conferta ambiunt folia ut quaternis versibus digesta videantur, Myrta minoris foliis non dissimilia, minora tamen & hirsuta, licet atra viriditate supernè splendeant, quorum gustus adstrictionis particeps est. Flos unicus, interdum & alter extremis ramulis exit, satis crasso pediculo subnixus, unico quidem constans folio, sed quinque profundis crenis, eisdemque velut circinatis diviso ut quinque folia habere

bere videatur, ejusdem cum Helianthemo vulgari penè magnitudinis, coloris ex albo purpurascens & quasi carnei dilutioris, decem staminibus extremâ parte nigris & stylo oblongo purpurascens medium florem occupantibus. *Floribus* excussis apparent pentagona *capitula*, obtuse mucronata, quæ maturitate aperta *semen* continere deprehenduntur exile admodum, flavi coloris.

Locus.

Rarissimum hunc fruticem duntaxat in *Snealben* jugi (copulis nascentem observavit Clusius florentem sub mensis Junii finem; semine verò prægnantem in *Veitzalben* summo supercilio duobus supra *Neuberg* milliariibus. Nos in rupibus Alpium propè *Pontebam* unâ cum Ledo Alpino hirsuto invenimus, cum Viennâ Austriæ Venetias iter faceremus, Septembri mense.

4. *Cistus Ledon foliis Rosmarini ferrugineis* C. B. *Rosmarinus sylvestris quorundam* J. B. *Rosmarinum sylv. Bobemicum Matthioli, sive Ledum Silesiacum Clusii* Park. *Cistus Ledum Silesiacum* Ger. item *Cistus Ledum Rosmarini folio* ejusdem.

J. B.

Cubitalibus interdum est *virgis*, firmis, lignosis, cortice cinereo obductis, quarum extrema in plures alias tenuiores, & quodammodo purpurascens, easque etiam nudas dividuntur: illæ vicissim in alios dodrantes *ramulos*, virentes quidem, sed tomento quodam ferruginei coloris obstitos; quos nullâ serie digesta, sed confusa ambiunt *folia*, Libanotidis coronariæ foliis *ferè* similia, sed longiora, supina parte viridia, adeoque in pronam partem reflexa & convoluta, ut ejus nihil conspici possit præter nervum secundum folii longitudinem excurrentem, simili tomento cum pediculo cui inhaeret pubescentem, grati & suavis odoris, acriusculi autem saporis. Summis istis ramis insident *capita* ex multis brevibus quasi squamis compacta, ex quibus deinde sese explicat corymbacea quædam multorum *florum* coma, oblongis, tenellis atque virentibus, nonnihil tamen lanuginosis, pedicellis inhaerentium, grato odore nares ferientium, quinque petalis albis constantium, decem candidis *staminibus* cum *stylo* medium florem occupantibus. His demum succedunt oblongiuscula *capitula* pentagona, officulis fructus Corni aliquando magnitudine non cedentia, quæ dum adhuc viridia sunt, argenteis punctis distincta esse videntur, sed maturitate adeptæ, rubiginæ sunt coloris, semineque continent oblongum, flavescens, adeoque exile, ut scobis è ligno vermibus eroso sponte decidentis instar sit. Verùm peculiare in illis capitulis est, ut matura deorsum inflectantur, terramque mucrone spectent magnâ naturâ providentiâ, nè *semen* temere effluat, nam præter reliquorum consuetudinem, à pediculo non ab extrema cuspide aperiri & dehiscere solent. Maturæ semine terni aut quaterni ramuli, rubigineo tomento obducti cum suis foliis in comâ lateribus nascuntur, spem florum in sequentem annum pollicentes. *Radix* lignosa est, & brevibus fibris donata.

Tota planta, præsertim floribus onusta odorata est, & aromaticum quidpiam spirat, quare mirum non est si, teste Matthiolo, vestibus injiciatur ad eas à tineis præservandas.

Locus & Tempus.

Nascitur plerisque Silesiæ in locis, autore Clusio, Matthiolo in Bohemia. Floret sub finem Junii ac Julio: semen Augusto ac Septembri maturum est: inhaerentem interdum in sequentem usque annum capitula, sic ut recenti flore, & fructu superioris anni vacuo, nonnunquam & tertii anni fructus pedicellis onusti rami conspici possint.

- * 5. *Cistus Ledon foliis Salicis angustifoliæ* C. B. *Rosmarinus sylvestris ἀορμῶ* Clusio J. B. *Rosmarinum sylvestre ἀορμῶν* Park.

Clus.

Pedalis est altitudinis, rarè amplior, tenuibus, subrubentibus *virgis* præditus, quæ deinde in tenuiores candicantesque *ramulos* dividuntur, angustis longisque *foliis*, temerè & confuso ordine eos vestientibus, onustis, supernè virentibus, infernè verò canescentibus, & Salicis pumilæ angustifoliæ valdè similibus foliis, nullius grati odoris, sed peradstringentis saporis. Summis etiam ramis insident *capitula*, ex multis brevibus squamis compacta Cachryos modo, ex quibus sese explicant aliquot *stipules*, tenuibus oblongisque pedicellis inhaerentes, quinque foliolis, ut superiores, præditi, sed diversi coloris, rubri nimirum dilutioris live quodammodo carnei; quibus excussis pentagona conspiciuntur *capitula*, brevia, obtuso mucrone, exili, pallescente *semine* plena.

Eodem quo superior tempore floret & minutum semen profert.

C A P. IV.

De Cisto genuino.

Cistus, Græcis *κίσθος* & *κίσθος* & *κισσός*: fortè inquit C. Bauhinus à *κισθῆ* Hedera ob aliqualem foliorum similitudinem, quod non placet. Theophrasti exemplar olim corruptum fuisse, & Plinium pro *κίσθῆ κισσός* legisse constat, nam Hederam vertit. Dioscorides tamen Ægineatæ aliique Hederam etiam *κισθῆ* appellant. Jo. Bodæus à Stapel accentu differre putat & cum Cistum significat *κισθῆ* cum accentu in penultima scribendum putat, cum Hederam *κισθῆ* accentu in ultima, *κισθῆ* autem à Cisto puero nomen sumpsisse fabulantur. Fabulam vide apud Cassianum Bassum. Alii à *κίσθῆ* vermis, curculio, *κισθῆ* dictum volunt, quia lignum Hederae est admodum porosum & aquam transmittit, ac si à curculionibus erosus & perforatus esset; quomodo & pumex *κισθῆ* ob eandem rationem dictus est.

Cisti genuini notæ characteristicæ sunt, Fruticosum esse & substantiâ ligneâ, florem habere pentapetalon amplum, & quasi roseum, caducum; capitula pentagona. Folia habere in caulibus & ramulis ex adverso bina omnibus cisti generibus commune est.

Nos

Nos Dioscoridem cum aliis plerisque Botanicis sequuti Cistum primò dividemus in non Ladaniferum seu Cistum simpliciter dictum, & Ladaniferum; Non Ladaniferum deinde in Marem & Fœminam. Marem vocamus qui florem habet rubrum nunc saturatiorem nunc dilutiorem: Fœminam qui album, luteúmve.

De Cisto mare seu flore rubro.

1. *Cistus mas folio oblongo incano* C. B. *mas* IV. *folio oblongo albedo* J. B. *mas vulgaris* Park. *mas cum hypocistide* Ger. *mas* I. Clus.

f. B. Clus.

Frutex est quàm fœmina robustior, albidior, bicubitalis, [Clusio * humana altitudine,] hirsutus, ligno satis fragili, & candicante cortice recto: frequentibus ramis, alternatim semper ex adverso respondentibus, eandem etiã seriem servantibus foliis, quæ omnino sunt incana, molliora & longiora in novellis plantis, in adultis verò contractiora, duriora & aspera, adstringentis gustûs, infernè rugosa, angustiora spissioraque quàm fœmina. Flos ejus Cynorrhodi aut Rosæ sylv. magnitudine, pentapetalos, dilutioris rubri coloris, seu, ut vocant, incarnati, multis staminibus cum suis apicibus croceis medium occupantibus, confertus, agminatim stipatus, numerosior in ramulorum extremis, ex brevibus, robustis pediculis, non debilibus oblongis, singularibus ut in Cisto fœmina: quibus decidentibus succedunt Capitula quædam pentagona, dura, hirsuta, mucronata, in quibus exiguum est semen, ex ruffo nigricans, seminis Hyocyami aut Papaveris magnitudine. J. Bauhinus capitula trifariam secta ei ascribit, foliolis tribus mucronatis hirsutis obsepta.

* Nobis nunquam ea altitudine visus est.

Ad hujus radices, quæ summis cespitibus diffunduntur & coherent, Hypocistidem observavit Clusius copiosè nascentem.

Per Siciliam, Italiam, & Galliam Narbonensem in sterilioribus & saxosis collibus & sylvis copiosè *Locus*, nascentem observavimus.

Veteres vim adstringentem Cisto attribuant: unde flores in vino austero triti & bis in die poti *Vires*, dysenteris & solutionibus ventris profunt: ulceribus veteribus & ambutis cum cera: & per se oris ulceribus. *Dioscor. Plin.* Eadem ferè habet & Galenus.

- * 2. *Cistus mas angustifolius* C. B. Park. Ger. *mas* II. *folio longiore* J. B. *mas* 2. Clus.

Clus.

Eadem altitudine quàm superior assurgit, interdum etiã majore; non minùs fruticoso stipite, neque minore ramorum frequentia, minùs tamen candicat. Folia præterea eodem ordine disposita, molliora tamen, longiora, angustiora, & magis mucronata. Flos superiori similis, incarnatus: capitulis etiã & semine parum differt.

Nascitur in Hispania, & diutius reliquis maris generibus floret: item ramuli ejus sub Autum. *Locus*, num rorentium quiddam pingue & odorem contrahunt.

Suspicio hunc non differre specie à præcedente, sed foliis dumtaxat variare, sed nihil temere assero.

- * 3. *Cistus mas folio brevior* C. B. Park. *mas* III. *foliis dilutius virentibus* J. B. *mas* 3. Clus.

Clus.

Superioribus brevior est, non minùs tamen fruticosus, sed tenuioribus ramis. Folia ejus jam dicto breviora, & dilutiore virore prædita, magis rugosa, pingua & odorata. Flos aliis similis, dilutè rubens, & aliquantulum odoratus; quam notam in reliquis Cisti maris generibus non observavit Clusius. Hujus capitula superioribus multò minoria sunt, & suis involucris, quæ florum calyces sunt, diutius occultantur. Semen in capitulis æquale.

In Lusitania solùm hunc sponte nascentem, supra Ulyssipponem itinere Conimbricensi, atque *Locus*, etiã in maritimis observavit Clusius.

- * 4. *Cistus mas folio rotundo hirsutissimo* C. B. *mas* I. seu major folio rotundiore J. B. *mas folio subrotundo* Park. *mas* 4. Clus.

Clus.

Humanâ altitudine plerumque attollitur, ut reliqui Cisti fruticosus: ramulis aliquantulum incanis: Folia reliquis majora & quasi orbiculata, hirsuta nonnihil & rugosa. Flos reliquis formâ similis, paulò major & colore saturatiùs rubente: capitula hirsuta, dura, pentagona, superioribus majora, in quibus semen ruffum.

Invenitur Regno Valentino & Aragonum. Aiunt & in Italia frequentem esse, nos tamen ibi non *Locus*, vidimus; fortè in Apulia invenitur.

- * 5. *Verbascum subrotundo Salviæ folio* C. B. *salvifolium exoticum cistoides* Park. *Verb. sylvestre Salvifolium exoticum* Lob.

Lob. ob.

Hæc foliis rotundioribus, densioribus, candidioribusque minùs tamen lanugine canis, sed Salviæ æmula concretionem; aliquin lignosâ fibratâque radice, caule & facie non ita dissimilis superiori [Phlomo Lychniti alteri Syriacæ] Iisdem gaudet Syriæ natalibus. Flores Lobelio videre non contigit, at Cisti æmulos appingit Parkinsonus, & pentapetalos, petalis subrotundis, colore flavo, staminibus rubentibus describit.

- * 6. *Cistus*

* 6. *Cistus mas foliis Chamædrys* C. B. *mas 5. foliis crispis & quodammodo sinuosis* J. B. *mas dentatus* Ger. *mas humilis* Park. *mas 5. Clus.*

Clus.

Humilis est & supinus ut plurimum, pedibus ramis aut paulò amplioribus, multis ex eadem radice prodeuntibus: *Folia* crispa sunt & quodammodo sinuosa, candicantia & hirsuta, gustus acerbi & astringentis. *Flores* ramulorum summitatibus æquali altitudine & quasi umbellatim nascuntur, superioribus paulò minores, sed elegantius ex rubro purpurascens coloris, intensioris quàm in quarto. *Capitula* reliquis minora, suis involucribus plerumq; contecta, *semen* continent reliquis simile, magis atrum.

Locus & Tempus.

In solâ Lusitaniâ nascentem vidit Clusius, nec usquam frequentiore quàm apud monasterium *Pera longa* dictum, quinto supra Ulyssipponem milliari. Floret Aprili seriuve aut citius pro loci natura & temperamento: Semen Augusto, Septembri aut Octobri maturescit.

D. Magnol hanc speciem invenit in sterilibus locis vulgò *Garrigues* inter *Pezenas & Beziers* Maio mensè florentem copiosè.

C A P. V.

De Cisto femina.

Cistus femina folio Salvie C. B. *femina* Ger. *fem. vulgaris* Park. *femina Monspeliana flore albo & Hispanica luteo* J. B.

Clus.

Frutex est ramifolus, cubitum interdum altus & erectus, nonnunquam supinus & humi stratus, gracilibus, nigricantibusque ramis; folio non minore quàm in maris quarto genere, circinata ferè rotunditatis, rudi & aspero, viridi tamen, saporis adstringentis & acerbi. *Florem* habet paulò minorem quàm mas, quinti generis flori pænè similem, album, nonnunquam etiam flavum, luteis fibris, ut in *Rosa sylvestri*, medium florem occupantibus, non minoribus quàm maris, multò majoribus quàm *Ledi*. *Capitula* minora sunt maris capitulis, nigriora, non mucronata sed nonnihil compressa superiore parte, pentagona, *semen* paulò nigrius & satis magnum continentia.

Locus.

In sterilibus & saxosis collibus & dumetis per Italiam, Siciliam & Galliam Narbonensem vulgatissima est.

Duplex habetur, elatior & humilior, ut rectè notat C. Bauhinus.

C A P. VI.

De Cisto Ledo seu ladanifera.

Hoc genus humore pingui, Ladano dicto, quem copiosè exsudent folia à præcedentibus distinguitur.

De Ladano.

E foliis Cisti Ledon appellati exudat liquor quidam, Ladanum dictus, in massas graves ex purpura fuscas coactas, odore valido sed suavi, inflammabilis, accensaque gratum odorem halans.

Modus colligendi.

Tradit Dioscorides succum hunc hircorum barbis dum fruticem depalcuntur adhaerescere, indeq; depecti; nec barbis tantum sed & femoribus villosis. Quidam etiam (inquit) funiculos per frutices trahunt, & adhaerentem ipsis pinguedinem derafam efformant. Qui modus eum colligendi idem ferè est quem Bellonius in Creta observavit, & accuratius ita describit. Græci colligendo Ladano peculiare instrumentum parant rastro dentium experti simile, *Ergastiri* illis dictum. Huic affixæ sunt multæ ligulæ sive zonæ è corio rudi nec præparato confectæ: eas leniter adfricant ladaniferis fruticibus, ut inhæreat liquidus ille humor circa folia concretus, qui deinde à ligulis per summos ardores Solis cultris est abradendus. Itaque Ladanum colligendi summus, imò intolerabilis, est labor, cum totos dies ardentissimo caniculæ astu in montibus hære necessè sit: neq; facile quisquam alius ad id colligendum operam sumit præter *Callobieros*, i. e. Monachos Græcos.

Siquis tamen in Hispaniis huic colligendo operam navare vellet, multò minore (ut Clusio videtur) negotio magnam ejus longè purissimi, resinosi & odorati copiam colligere posset; cum integræ aliquando sylvæ inventiantur omnium purissimi illius *Ledi*, quod Cistus Ledon flore maculâ nigricante notato inscribitur.

Vires.

Ladanum enollit, digerit, maturat, attenuat, aperit, orificia venarum referat, inspissat. *Quomodo autem emolliendi & aperiendi, cum spissandi & adstringendi facultate convenire potest?* Usus præcip. (inquit Schroderus) est in capite humido ac catarrhoso, inque dysenteris. Laudant Veteres in tussi à crassa pituita, in stranguria, &c. Extrinsecus ejus usus est in emplastris emollientibus, anodynis, tussim sedantibus, in Alopecia (inunge vel coque in vino & lava) in odontalgia & cardialgia dolorèque ventriculi (cum modico *Bdelli* pilulas faciunt dandas numero 1. vel 2. hora 1. ante pastum. *Crato*) in suffocatione uteri (intraforum adhibitum) cicatrices curat. *Schrod.*

In

In suffumigijs efficax est, in pellendis secundinis & foetibus immortuis, in scirrhis uterinis: peculiariter ad uteri vicia convenit. *Diosc. Galen. Plin.*

Maximè celebratur in ulceribus antiquis & cavis cum magno laborum tumore & duritie.

Galenus Ladanum defluentes capillos retinere posse concedit, non tamen Alopecias aut ophthalmias sanare, utpote magis discutiforias vires quàm quæ Ladano insunt poscentes.

1. *Cistus Ledon foliis Laurinis* C. B. *Cistus Ledon latiore folio* J. B. *Ledon 1. latifolium* Clus. *Cist. Ledon latifolium* Park.

Clus.

Superatâ Calpe, litore mariano, quâ Malacam iter est, nascitur hoc genus, latiore folio, quasi ad Lauri angustifoliae foliorum formam & amplitudinem accedente: non minus tamen pingui lentôq, illo humore abundat quàm id quod angustiore est folio, proximè describendum.

In horto Botanico Monspelaco hanc pulchram Cisti speciem vidimus, è vicinis montibus (ut nobis retulerunt) delatam: cujus pleniorè descriptionem è Parkinioni Theatro Botanico mutuatam dabimus.

Virgis aliquot lignosis, quinque aut sex pedes altis, in plures ramos divisis assurgit, *foliis* ad genicula binis oppositis cinctos, latioribus paulò quàm proximè sequentis folia, & ad Laurinorum formam proximè accedentibus, supina parte colore viridi obscuriore splendentibus, infernè canescentibus, ad tactum pinguibus & glutinosi unâ cum caulibus & furculis tenellis; odore valido suavi è longinquo nares feriente, aëstivo præsertim tempore & natalibus locis calidioribus. E summis ramulis erumpunt flores simplices, candidi, petalis quinque latis, subrotundis compositi, interdum maculis carentibus, aliàs ad unguem maculâ atropurpureâ in angulum sursum versus productâ notatis, in aliis majore, in aliis minore, multis *staminibus* luteis medium florem occupantibus. Succedunt *capitula* grandiora, quinquepartita, dura, subrotunda *semina* parva fusca continentia.

Quærendum annon hæc species Cisti sit quæ observavit D. Wheeler in monte Olympe Asiæ, & describit Itinerar. lib. 3. pag. 219. in qua cuticulas varias facillè separabiles (quas ut verisimile est quoniam exiit) observavit.

- * 2. *Cistus ladanifera Hispanica incana* C. B. *Cistus Ledon 1. Clusii* Ger. *Cistus Ledon flore macula nigricante* notato J. B. *Cistus Ledon angustifolium* Park.

Clus.

Hoc (inquit Clusus) omnium per Hispanias nascentium vulgatissimum & pinguissimum Ledon fruticat ad hominis altitudinem, quam etiam interdum superat, *ramis* frequentibus, lignosis, duris, nigris. *Folia* quemadmodum & rami ex adverso sita sunt, oblonga, transversum digitum quandoq, lata, nonnunquam etiam latiora, supernè ex viridi nigricantia, infernè candicantia, quæ cum tenellis ramulis pingui quodam, odorato, calido & transparente liquore adeò copioso aspersa sunt, ut procul etiam ex splendore conspici & agnosci possit, odor autem octavâ Germanici milliariis parte naribus percipi. *Flore* est inter reliqua Cisti genera & pulcherrimo & amplissimo, magnæ Rosæ instar, simplici quinquefoliorum texturâ, omnino interdum albo, sed cujus singula folia circa unguem ex purpura nigricante maculâ rhomboide, nunc majore, modo minore & angustiore, ut plurimum infecta sunt, floris umbilico multis croceis fibris pleno. *Capitula* in longis pediculis foliisq, suis denuatis, omnium maxima, rotunda ferè & plana, non mucronata, & sæpè numero decagona, dura, interiùs flavescantia, quibus dehiscèntibus *semen* decidit copiosum, subrotundum, omnium minutissimum.

Tota planta, dum resiccata est, quandam candorem contrahit, pinguem tamen illum suum lentorem & suavem odorem non amittit per multos annos.

Crescit frequentissimè multis Hispaniæ & Lusitanæ locis, pistoriibus ad calefaciendos fornaces & tenuioris fortunæ hominibus ad struendos ignes inserviens. Nusquam tamen abundantius quàm in collibus eorùmq, declivibus inter Tagum & Anam flumina; & toto ferè monte *Sierra Morena* nuncupato. Reperitur etiam unâ cum præcedente versus *Carpouiran* & *S. Jordi* in incultis. *D. Magnol.*

- * 3. *Cistus Ledon foliis Populi nigre major* C. B. *Cist. Led. Populi nigre foliis Clusii major* J. B. *Cist. Led. Populnea fronde major* Park. *Cist. Led. 2. Clusii* Ger.

Clus.

Brevius est & bicubitalibus duntaxat assurgit *stolonibus* ramosis: *rami* sunt fragiles: *folia* omnium inter Cisti genera quæ observabat Clusus maxima, supernè viridia, infernè nonnihil candicantia, Hederae foliorum formam interdum, & Populi nigre plerunq, æmulantia, satis rudia & carnosa, hyme rubedinem nonnullam contrahentia, subacidi & adstringentis saporis. *Flos* candidus, Cisti feminae flori par: *Capitula* pentagona, mucronata, exili & nigricante semine referta sunt.

Tenellæ plantæ neque pingues, neque odoratæ sunt, sed annotinæ duntaxat & vetustiores, Autumno præsertim, quo tempore omnes Cisti species, quæ pingues sunt, abundantiore sicco, crassiore saltem & magis tenaci, prægnantes esse mihi visæ sunt.

- * 4. *Cistus Ledon folio Populi nigre minor* C. B. *Populnea fronde minor* Park. *populea fronde* Ger. *Pop. nig. foliis Clusii minor* J. B.

Clus.

Præcedenti per omnia similis est sed humilior, neque cubitum excedens: folia etiam minora: flore, semine gustu conveniunt.

Utrumque genus nascitur in ea montis Mariani (vul. *Sierra Morena* dicti) parte, quæ superanda est itis qui Ulyssipone Hispalin iter faciunt, & in quibusdam collibus Granatæ vicinis. *Locus.*

- * 5. *Cistus Ledon Cretense* C. B. *Cist. Led. latifolium Creticum* J. B. *Cistus ladanifera* Cypria Park. & *ladanifera Cretica-vera* ejusdem. *Cist. Ledon 4. Clusii* Ger.

Clus.

Cubitali & interdum majore altitudine assurgit, fruticosum, nigricantibus ramis, carnosis foliis & præ saturata viriditate nigricantibus, mediæ inter primi & secundi generis [secundi & tertii nostri] folia magnitudinis, brevioribus tamen & rhomboidis quodammodo figuræ, quæ cum novellis ramis lento & roscido humore oblita sunt, non adeo tamen abundantæ & densæ, neque etiam adeo odorato ut in secundo genere. *Flos* albus est, secundo generi similis; *semen* etiam exile nigricans in rotundis capitulis.

J. Bauhinus folia infernè candicantia, tribus secundum longitudinem decurrentibus nervis plantagineis describit: capitula Ciceris circiter magnitudine, Olivæ ferè sive oblongâ figurâ, hirsuta, cum quinque angulis, membranâ distincta, plena *seminibus* minutis, papaverinis, fuscis, angulosis.

Locus.

Nascitur in Creta & Cypro insulis.

An Alpinus de hac ait? Plantam ex qua Ladanum Cretenfes colligunt, planè differentem ab ea quam hæcenus ferè omnes prodidère, in pexi; Cisto feminae perfimilis est, foliis tamen Cisti longioribus prædita, Salviaeque proximis, florèlque fert sylvestribus rosis omninò similes, roseo etiam colore, quàm Cisti feminae majores. *J. B.*

Hunc in exoticis describit Alpinus, quem consule.

- * 6. *Cistus Ledon hirsutum* C. B. *Cist. Led. 4. Clusii* Ger. 4. *Clusii flore candido* J. B. *hirsutum sive 4. Clusii* Park.

Clus.

Multis ramis fruticat, cubito longioribus, lentis & flexibilibus, hirsutis, albicantibus. *Folia* reliquis Ledi generibus molliora, ad Cisti feminae folia accedunt, verum paulò longiora, angustiora, hirsuta, nigriora, & lentâ pinguedine conspersa, non modo verno tempore, sed etiam per totam ætatem conspicuntur. *Flos* albus est, Cisti feminae flore non minor, nec ei abinilis; *capitula* exigua, membranaceis quibusdam & laxis involucris tecta, *semen* continent omnium inter Cisti genera maximum, nigrum.

Locus.

In sola Castella veteri hoc genus observabat Clusius, vicinis pago S. Martini *del Castanjal* locis.

7. *Cistus ladanifera Monspeliensium* C. B. *ladanifera, sive Ledum Monspeliacum, angusto folio nigricans* J. B. *Cistus Ledon 5. Clusii* Ger. *Cist. Led. Oleæ foliis* Park. *Cist. Led. foliis Oleæ sed angustioribus* C. B.

J. B.

Frutex est bicubitalis, odoratus, in ramos plures brachiatus, cortice nigro obductus; foliis sesquinciâ longis, angustis, nigris, rugosis, ex brevibus intervallis sibi mutuo oppositis. *Flores* albi, parvis rosis sylvestribus affimiles, in quorum medio *apices* lutei. Succedunt pericarpia hispida [nobis observantibus, parva, quinquepartita, per maturitatem colore spadiceo splendens, non hispida, calycibus tamen hispida insertata] & semina minora quam in Cisto mare Monspess.

Nos cum J. Bauhino, cui etiam assentitur P. Magnol, M. D. Monspeliensis existimamus Ledon V. Clusii idem esse huic Monspeliensi, namque & descriptio & locus conveniunt: ait enim nihil isto Ledi genere vulgatus esse toto Valentino regno & Narbonensi Gallia, ubi aliud utiq; Ledum non observavit. Hinc C. Bauhini *Ledum 9. foliis Oleæ sed angustioribus*, huc reducendum est. Foliorum varietas ex locorum diversitate dependet.

Ad hujus radices Hypocistin adnatam observarunt tum Clusius tum J. Bauhinus.

- * 8. *Cistus Ledon angustis foliis* C. B. Park. C. *Ledon VI, minoribus angustioribusque foliis Clusii* J. B. *Cist. Led. 6. Clusii* Ger.

Clus.

Quinto pæne simile est, brevius paulò, minoribus, angustioribusque foliis lento humore aspersis quemadmodum illius folia. *Flos* major est, albus item & quinque foliis constant; semen etiam respondet.

9. *Cistus Ledon foliis colore cinereo* J. B. *Cist. Ledon foliis Rosimarini hispida* C. B. *Cist. Led. 7. Clus.* Ger. 7. *Clusii sive Rosimarini hispida* foliis Park.

Cubitalis est, multis & frequentibus ramis fruticans cinereo colore præditis: quos sepiunt frequentissima folia, Rosimarini coronarii foliorum æmula, omnino cancellentia & hispida, nec minus pingua & lento succo perfusa cum suis tenellis ramulis quàm quintum genus. *Flos* summis ramis copiosus, candidus, superiori similis, nec semen dissimile.

Locus.

Valentino regno hæc duo postrema Clusio tantum observata sunt circa *Xaiiva*.

10. *Cistus Ledon foliis Rosimarini subtus incanis* C. B. *Cist. Led. foliis Rosimarini coron. Clusii, flore luteo* J. B. *Cist. Led. 8. foliis Rosimarini subtus incanis* Park.

Eidem quâ superius magnitudine crescit, rami tamen magis expansi sunt, folia tenuiora, supernâ parte ex fulco viridia, infernâ verò candicantia, ut Rosimarini coronariæ folia videantur, gustu tamen adstringentia, licet lento quodam & pingui humore sint cum tenellis ramis oblita. Numerosi flores secundum ramorum longitudinem nascuntur, exigui, postremo tamen descriptis pares, lutei coloris. *Semen* in pusillis capitellis ex cinereo nigricans.

Inve-

Invenitur frequens incultis illis locis citra Tagum supra Ulyssipponem cum Cisto foliis Ha- *Locus.*
lini, &c.

- * 11. *Cistus Ledon foliis Rosmarini, sed non incanis* C. B. *C. Led. Rosmarini foliis subtus non incanis* Park. *Cistus Ledon* IX. *Clusio* J. B. *Cistus Ledon foliis Rosmarini* Ger. emac.

Clus.

Minus est superiore, *folia* paulò majora, neque subtus incana, ut in precedente, sed rariora & magis glutinosa sunt: ramulos quibus flos inhæsit tenues, exsuccos, planèque retortidos; aliquot inania capitula & omnino hiantia jam excusso semine, sustinere deprehendebat Clusius.

- * 12. *Cistus Ledon foliis Thymi* C. B. Park. *Cist. Led. Thymi foliis* Clusii J. B. *Cist. Ledon* X. *Clusii* Ger. emac.

Clus.

Pedali duntaxat est altitudine, *ramulis* exilibus, lignosis, satis tamen fragilibus, nigricantibus; pinguibus, & quodam lento humore madentibus: *foliis* longè minoribus quàm in precedente, non multùm à Thymi foliis dissidentibus. *Flores* non observavit Clusius, quemadmodum nec in superiore, sed in oblongis ramulis quasi umbellatim prodeuntia *capitula*, exigua & superiore parte aperta, inania jam, & cum suis ramulis arida.

Nascuntur hæc duo postrema in extrema Baticæ parte qua Castellam novam spectat.

Locus.

- * 13. *Cistus Myrtifolius Balearicus Pennæi. Myrtocistus Pennæi* Park. *Clus. C. B. Myrtoc. Tb. Pennæi* Angli Ger. *Myrtoc. Pennæi, floribus luteis oblongis* J. B.

Clus.

Frutex est interdum tricubitalis, scabro admodum cortice, & veluti quibusdam tuberculis obfito, qui in vetustis ramulis facillè abscedit & sponte decedit. *Folia* sunt parè Myrti (quorum dorsum non minùs scabrum est quàm ipsi ramuli) superè lævia, conjugatim ut in Cisti & Myrti generibus circa ramulos nascentia. *Flores* summis virgis insident lutei, quinque oblongis foliis constantes, & multis in medutillio longiusculis staminibus præditi: His succedit oblongum & pentagonum *capitulum semine* plenum.

Tota stirps odorata est, & lentorem sive pinguem quandam succum, quali Cisti Ledi genera madent, effundere videntur.

Ex Balearium insularum majore *Majoricæ* vulgò dicta eruit Pennæus.

Locus.

C A P. VII.

De Cisto vasculis trigonis, & primo De

§. I. Majore & fruticosore, Cistus femina dicto.

- * 1. *Cistus femina folio Sampsuchi* Park. *folio Sampsuchi incano* C. B. *folio Sampsuchi* Clusii, cui *macula in flore* J. B. *Cistus folio Sampsuchi* Ger. emac.

Clus.

Frutex est multos graciles ramulos proferens, in quibus *folia* parva, quasi circinata, incana, Sampsucho similia, paulò minora & dorso eminente, contrariis inter se pediculis, ut in cæteris Cisti generibus, nascuntur, & adstrictionem habent cum quadam aciditate & falsedine conjunctam. *Flos* in summis ramis copiosus, albus, medutillium petalorum macula ex purpura nigricans inficit, villis & staminibus flavis medium florem occupantibus: *Capitula* deinde limi ferè exigua, trigona, in quibus *semen* minutum Hysocyami, ex nigro candicans sive cinereum continetur. Totus verò oblongus ille ramulus qui florem & capitula sustinet, semine maturo arefcit, ut in singulis Cisti generibus.

Copiosum invenit Clusius circa *Caraiçojo* & toto Batico agro inter Tagum & Anam flumina. *Locus.*

- * 2. *Cistus femina folio Thymi* Park. C. B. *folio Thymi* Clusii sine macula in flore J. B. *folio Thymi* Ger.

Clus.

Pedali fruticat altitudine, *ramulis* ex purpura nigricantibus, duris, lignosis, qui magna ex parte sine *foliis* conspiciuntur præterquam circa eorum summitates, in quibus confertim nascuntur, exilia admodum, viridia, Thymi foliorum æmula, adstringentis gustus. *Florem* summis ramis fert, superiori similem, minoreni & nullis maculis infectum. Semen non observavit Clusius.

Solum autem conspectus est extrema Baticæ parte, quæ Castellam & Lusitaniam spectat.

Locus.

- * 3. *Cistus femina folio Halimi major* Park. *fem. Portulacæ marinæ folio, latiore, obtuso* C. B. *folio Halimi* Ger. *folio Halimi, flore luteo* J. B. *folio Halimi* 1. *Clus.*

Clus.

Cubitales aut ampliores profert *ramos*, graciles, satis fruticosos; in quibus *folia* Portulacæ marinæ similia, sed omnino incana ut Halimi, obtusiore mucrone, subacidi & adstringentis gustus. Summis ramis multi inhærent *flores*, flavi coloris, minores quàm in superioribus, Helianthemo similes, suas fibras in medio continentes.

His succedunt longiuscula & triangula *capitula* exiguum subrufum *semen* continentia. Ad hujus radices Hypocistidem observavit Clusius.

Cistus femina folio Halimi minor Park. *fem. Portulacæ marinae folio angustiore mucronato* C. B. *folio Halimi longiore incano* J. B. *fol. Halimi 2.* Clus. *Cistus folio Lavendulae* Ger.

Clus.

Procerior est priore, firmioribus ramis & incanis ut prior. *Folia* etiam habet Halimi, paullò tamen longiora, angustiora, magis mucronata & dorso elatiore, incana tamen tota & sicca, subacidi etiam & adstringentis saporis. Hujus neque florem, neque semen vidit Clusius.

Locus.

Uterque frequens est in Lusitania arenoso solo, & aurâ marinâ afflato inter Ericas non procul Olyssipponè, nusquam alibi Clusio conspectus.

* 4. *Cistus femina Lavendulae folio* Park. *folio spicae* C. B. *folio Lavendulae Clusio, fortè idem cum Helianthemo recto* J. B. *mas tenuifolius* Ger.

Clus.

Cubitali plerunque altitudine est, plurimis ramis isque brevibus præditus; circa quos confertim nascuntur *folia* angusta, incana, Lavendulae foliis proxima, adstringentis gustus. *Flores* superioris floribus non multum absimiles, parvi, candidi: Semen non observavit Clusius.

Locus.

Ad eò Lavendulae similis est, ut excepto odore & sapore cum non floret pro ea sumi possit. Solo Valentino regno, aridis & petrosis locis quarto à Valentia mil. Aprilis initio invenit Clusius.

5. *Chamæcistus Halimi folio oblongo* Moris. prælud.

Hic suffrutex ad pedalem altitudinem ut plurimum, aliquando ad bipedalem affurgit. *Folia* proferit, oblonga, mucronata, incana, Halimi instar. *Flores* fert luteos, quibus delabentibus succedunt capsulae triangulares, minuta multa subrufa *semina* in se continentes.

Locus.

In glareosis & arenosis circa caput Cenomanorum.

6. *Cistus Ledon folio Myrti* C. B. *ledon angustifolium* Ger. *ledon Myrtifolium Lobelii* Park.

Virgis, surculis, foliis multò crassioribus, latioribus & longioribus est quam mas, femina, aut lanifera vulgaris, Sumachi Plinii aut Rusci modo fruticosa, femine item tricocco.

Multa læcivit quopiam in monte celsissimo agri sterilis Sevenæ, cui nomen S. Columbæ. Alioqui gustu Cisti Ledi, & fragrantia graviusculâ.

Suspicio hanc non differre specie à Cisto Ledo 1. seu latifolio Park. quantumvis Lobelius semen tricoccum ei attribuat.

§. 2. De Cisto capsulis trigonis annuo.

1. *Cistus folio Plantaginis* C. B. *Tuberaria major Myconi* J. B. *An Tuberaria nostra* ejusdem.

f. B.

Caulis pede altior, teres, alioqui glaber, imâ duntaxat parte tomento candicante obfusus, interlucante levicula quadam rubedine. *Folia* circa infimum caulis crebra, Plantaginea, ex rotundo oblonga, latitudine semunciali, longitudine ferè unciali, supra subtusque incanâ lanugine pubescentia, nervis tribus Plantaginis in morem dispositis distincta. Per reliquum caulem ex longis intervallis bina folia adverso situ velut ex geniculo nascuntur, (aut alterum altero paulò inferius) angustiora, longiora, acutioraque quam infima, glabra, nervosa. In supremo caulis fastigio *flores* plures, interdum ad 12, plurium foliorum voluminibus contexti, quorum basin fulciunt foliola perpusilla, acuminata.

Locus.

In monte D. Joannis propè Pisas collecta fuit inter plantas Stæchadis Arabicæ.

Mycono *Radix* lignosa per summa cespitem spargitur: *floris* color luteus: semen folliculo inclusum.

D. Magnol in *Indice plant. Monst.* Tuberariam majorem & minorem Myconi pro eadem plantæ specie habet, pro loci humidioris vel ficcioris natura variante.

2. *Cistus flore pallido, punicante maculâ insignito* C. B. *annuus flore maculato* Ger. *emac. annuus flore guttato* Park. *Ponæ. Tuberaria minor Myconi* Lugd. J. B. *Helianthemum flore maculato* Col.

Folia in terram strata promit, tribus nervis distincta, oblonga, Centaurii vulg. min. modo, sed acutiora. [*Mycono* plantagini familia sed minor, humi repentia, villosa; *Ponæ* *Olex* effigie] Unico caule observavit Columna, nec ramoso, [Binos. caules appingit Myconus] pedali altitudine, tenello, recto, nec admodum ramoso *Clus.* quadrato, hirsuto, virescente *Ponæ.* *Folia* per genicula bina, alterno situ, parva, hirsuta. In summo ex petiolis longis *Flores* plures, pentapetali, lutei, petalis singulis punicante Columnæ ex nigro rufescente macula circa unguem insignitis, antequam aperiantur nutantes, sicuti & fructum habentes, & hiantes eriguntur, paulatim, in medio *apicem* habentes crassum, quem plurima *stamina* circumdant. Tenella admodum & triquetra *capitula* pusillum & cinereum *semen* continent. *Folia* diluta viriditate prædita unâ cum ramulis per Caniculæ aestus pingui quodam & lento humore sunt obsita. *Clus.*

Locus.

Nos ad radices Vesuvii montis invenimus flore non maculato, quales & F. Columna observavit quamplurimas eodem loco una cum maculosis nascentes. Maio mensis floret.

In

In Madritiana sylva invenit Clusius secundo ab urbe Lutetia milliari. Myconus ex Hispania misit, ubi passim, inquit, in pratis reperitur locis pinguibus & terrenis. Radice simplici, lignosa, tenui, & nonnihil fibrosâ alitur.

D. *Magnol* (ut diximus) Tuberariam majorem & minorem Myconi pro eadem plantæ specie habet, pro natura duntaxat loci humidioris aut ficcioris magnitudine variantis; utraq; autem in luco Gramuntio abundè provenire ait, quin & foliis angustissimis se invenisse plurimis aliis in locis, valdè accedentem ad Cisti speciem annuam angustifoliam *J. B.* Nos ejus sententiæ libenter assentimur, ut qui species temere multiplicare odimus.

Sunt ergo, si videtur, Tuberaria nostras *J. B.* Tuberaria major & minor *Myconi*. Cistus annuus fecundus *Clus.* Cistus annuus flore guttato *Ponæ*, denique Cisti species annua angustifolia *J. B.* una & eadem plantæ species.

3. *Cistus annuus Ger. annuus folio Salicis Park. annuus 1. Clusio folio rotundiore J. B. folio Salicis C. B.*

J. B.

In hortis cultus ad cubiti interdum altitudinem & majorem excrescit: ab una radice lignosa & nigra, modò *cobculo* uno, modò pluribus, quinq; ac etiam sex, medio erectiore, omnibus hirsutis, teretibus: foliis veluti per genicula binis, Majoranæ similibus, longioribus, potissimum circa medios caules, inferiora enim rotundiora sunt, superiora verò angustiora, pilosa. Ad latera singulorum geniculorum, ad unumquodque folium duo parva foliola. In extremis ramis duo, tres, quatuorve flores, pallidi aut albicantes, unufquifq; in suo geniculo, ex brevi pediculo, hirsuto, uno folio longo & duobus parvis ad ejus exortum appositis. Floribus succedunt *vascula* triquetra, brevia, magna, Ciceri ferè aequalia, quæ matura in tres dehiscunt veluti cotylas, latas, corticofas, ruffas, quas cingunt foliola tria hirsuta, costas habentia. Intus membranula, tenuis, lucida, cui adhærent multa *semina* minùs ruffa, papaverinis minora, inæqualia, matura Augusto.

In vinetorum apud Salmanticenses marginibus, & Granatenfi regno Clusio observatus est.

Locus.

Castellani *Turmeram* hunc vocant, autore Clusio, i. e. Tuberariam, forsitan quia ubi hæc nascitur Tubera, quæ illis *Turmas* dicuntur, crescant. Eadem scribit Myconus de Tuberaria sua minore, quæ ab hac tamen diversa est, nimirum Cistus annuus 2. Clusii.

Hujus alia species invenitur, longioribus aliquantulum *virgis* non tamen minùs hirsutis, angustioribus etiam *foliis*; cujus *flos* minor, pallidus, valdè caducus: capitula & senten similia. Huic similis est, si non idem,

- * 4. *Cistus Ledi folio C. B. annuus folio Ledi Park. annuus folio Ledi, flore luteo J. B. annuus longifolius Lobelii Ger.*

Park.

Elatior est præcedente, *virgis* crassioribus, non minùs tamen hirsutis, *foliis* ad genicula duobus tribusve cinctis, longioribus, angustioribus, mucrone acutiore, hirsutis nonnihil, colore viridi saturatiore. Flores evanidi, versùs summos caules ex alis foliorum exeunt singulatim, pari cum superioris floribus magnitudine, pallidè lutei. Capitula & semen illius similia.

Annua est planta; in horulo tamen nostro aliquando hyemem pertulit, cum superiori æstate non floruerat, inquit Parkersonus.

In loco dicto *la garrigue dau Terrall* & circa Salenovam in herbis incultis ultra pontem sæpiùs collegimus, inquit D. *Magnol* in *Boian. Monspel.*

Locus.

Eidem Cisto annuo Clusii similes etiam est

- * 5. *Cisti species annua angustifolia J. B.*

J. B.

Dodrantis est, vel etiam major ac cubitalis: radix unica, leviter fibrosa, satis tenuis, recta: Caulis unicus, teres, hirsutus, gracilis, quatuor aut quinque geniculis distinctus; ad quorum unumquodque folia bina, duabus uncias longiora, angusta, hirsuta, ad Ledi Monspeffulani accedentia, ad radicem breviora. Subdividitur is in aliquot ramulos, inæqualiter non ex adverso sitos, quod observaverimus, quatuor aut quinque uncias longos; capitulis multis (ad quindecim numeravimus) parvis triquetris, Ledi Monspeffulani similibus, minoribus tamen, ex pediculis ferè uncialibus in unam partem instar jubæ vergentibus. [*Flos* circulum in medio nigrum habet cujus interiora alba, punctulis nigris aspersa, aliquando etiam striis intercurrentibus nigris, folia flava *Cberl.*]

Inter Monspeffulum & *Peroul* invenit C. Bauh. D. *Magnol* pro Tuberaria minore Myconi hunc habet: vide supra quæ ad illam plantam annotavimus.

Locus.

§. 3. De Cisto capsulis trigonis humilioris & perenni seu

De Chamæcisto & Helianthemo.

- A. 1. *Chamæcistus vulgaris flore luteo C. B. Helianthemum vulgare Park. vulgare flore luteo J. B. Helianthemum Anglicum luteum Ger. item luteum Germanicum ejuldem. Dwarf Cistus, or little Sun-flower.*

E radice alba, lignosa caules plures, tenues, teretes, humi fusi, hirsuti emergunt, foliis vestiti oblongis, angustis, ex adverso binis, pediculis brevibus insidentibus, supernè viridibus, subtus incanis, mucronibus obtusis. Flores in summitatibus in longas veluti spicas dispositi, alii super alios, pediculis semuncialibus appenti, lutei, pentapetali, cum plurimis intus staminibus flavis, è calice trifolio lineis

R r r r 3.

rubris

rubris striato exeunt. *Flori* succedit vasculum trigonum, grande, *semina* aliquot trigona, ruffa contrinens. Ad floris uniuersumque pediculum apponitur foliolum longum angustum. Delapso flore *semina* deorsum dependent. Floret Junio.

Locus.

In montosis ficcioribus præsertim cretaceis abundat.

Helianthemum foliis maioribus flore albo *J. B.* Chamæcistus vulgaris flore albo majore *C. B.* à priore sola magnitudine & floris colore albo differt, inventu rarissimum est.

Vires.

Vulneraria est & astringens hæc planta, unde in spuro sanguinis, alvi profluvio, uvula (& ut numero dicam) omnibus affectibus quibus fluxus nimius conjunctus est, Symphyti aliarumque consolidarum more, usurpari potest *J. B.* Hinc *Panax Chronium* nonnullis credita est, & Herbariorum Germanicorum vulgo *Consolida aurea* dicta.

Exhibetur decoctum in vino rubro cum Symphyto & Plantagine ad sanguinis spatum, diarrhæam, dysenteriam, &c.

Ad ulcera oris & genitalium decoquitur in vino rubro addito momento Aluminis, decoctioneque os colligitur aut ulcera partium dictarum.

* 2. *Cistus humilis Clusii* sive *Helianthemum omnino candicans flore nunc albo, nunc pallido* *J. B.* *Chamæcistus foliis minoribus & incanis* *C. B.* *Chamæcistus* 4. *Clusii*.

Clus.

Exigua est plantula, tenuibus, lignosis, humique sparsis virgulis prædita: *foliis* primo generi, quod Helianthem. putant, similibus, minoribus tamen, omnino candicantibus, gustu adstringentibus. *Flores* extremis ramis insident, coloris interdum albi, ut plurimum pallidi, *staminibus* medium florem occupantibus. *Semen* triangulis capitulis, Lino paribus inest, exiguum, ruffum. *Radix* lignosa & fibrosa.

Locus.

Salmanticensi agro frequens est: *J. Bauhinus* *Montpelii* vidit florentem in monte prope *Castelmus*, & in montibus prope *Gigan*, mense Martio & Aprili.

Mentzelius in Pugillo Plantarum rariorum Helianthemini speciem in monte Apennino collectam depingit quam

Helianthemum saxatile, caulibus & foliis incanis, oblong. fl. albissimis, Appenineum inscribit.

3. *Chamæcistus foliis Thymi incanis* *C. B.* *Helianthemum flore albo folio angusto hirsuto* *J. B.* *An Chamæcistus* *V. Clusii?* *Helianthemum angustifolium* *Park. Ger.*

J. B.

Plantula sesquipalmaribus dodrantalibusve ramis donata, interdum paulò maioribus, *Montpelii* verò & *Lugduni* nunquam ferè cubitalibus, partim erectis, partim repandis. *Folia* mediocriter magna, semunciam longa, angusta, pilosa, incana ut *Lavendula*, insipida, nonnihil viscosa. *Flores* ex longa serie plures, quales *Helianthes* vulgaris, nisi quod albi, fibris luteis medium occupantibus. *Calyces* hirsuti, *vascula* quoque, confimilia in quibus *semen*. Quæ *Montpelii* provenit radicem habet crassifolulam, lignosam quæ in frequentes abit propagines.

Locus.

Prope *Montpelium* in collibus Castro novo adjacentibus observavimus atque etiam circa *Nemausum*. *Folia* ei oblonga sunt, incana, & figurâ sua ad *Rosmarini* folia accedentia, nisi quod breviora sunt.

J. Bauhinus dubitat an hæc planta sit *Chamæcistus* 5. *Clusii* *hist.* & revera descriptio *Clusii* non videtur exactè respondere.

* 4. *Chamæcistus repens serpyllifolia lutea* *C. B.* *Serpylli folio nigricante & hirsuto, flore aureo odorato* *J. B.* *Serpylli folio, flore luteo* *Park.* 2. *Clusii*. *Cistus humilis Serpyllifolia* *Ger.*

Clus.

Multos promit ex eadem radice ramulos, tenues, oblongos, summâ tellure sparsos, subrubentes; in quibus exigua folia, ordine quodam ac duplici serie disposita, *Serpyllo* ferè similia, nigricantia & hirsuta, crassaque: sub florum autem partum in novellis ramis longiora & candidiora. *Flores* in extremis eisdem novellis ramulis terni aut quaterni, oblongis & hirsutis pedicellis inherentes, *Helianthemini* vulgaris floribus magnitudine pares, sed aurei planè coloris & odorati. *Semen* observare non licuit. *Radix* multifida, aliquot fibris latè sparsis capillata.

Nuquam nisi in summis *Austriæ* & *Stiræ* Alpibus invenit *Clusius*, idque semel, mense Augusto florentem: in hortos translatus Maio mense floruit; sed flores cum suis pedicellis nimium caduci, omnem observandi seminis occasionem planè ademerunt.

Cistus Helianthemus flore parvo luteo *J. B.*

Florum parvitate qui triplo minores quàm *Helianthemum* vulgari, & loco nascendi circa *Nemausum* à superiore differt.

* 5. *Chamæcistus angustifolius flore luteo* *Clusii* *J. B.* *Chamæcistus angustifolia* *C. B.* *Chamæcistus* 6. *Clusii*. *Cistus humilis angustifolius* *Ger.* *Helianthemum angustifolium* *Park.*

Clus.

Dodrantales aut majores humique fufos ramulos habet, multis oblongis angustisque foliis, nullo certo, sed confuso, ut plurimum, ordine dispositis septos, præter vulgarem in omnibus *Cisti* generibus foliorum situm, saporis initio velut gummosi, deinde amaricantis. Extremos ramulos bini aut terni occupant flores, lutei cum suis in medio staminulis coloris: quibus succedunt trigona capitula fatis magna, majusculum & inaequale semen continentia. *Radix* lignosa, dura, vivax, foris nigro cortice obducta, & in aliquot ramos sparsa.

Rarior

Rarior est, nusquam enim nisi in monte Badensibus thermis imminente, quarto a Vienna Austria milliari, atque in Hamburgensi duobus à Pofonio Ungariæ urbe mil. pauculas plantas inveniebat Clufius florescens menfe Junio, & brevi semen perficientes.

- * 6. *Chamæcistus foliis Myrti minoris, incanis* C. B. *foliis Myrti Tarentinæ canis vel cinereis* J. B. *Chamæcistus* 7. Cluf. *Chamæcistus latifolius* Park. *Cistus humilis latifolius* Ger.

Cluf.

Dodrantalibus est ramulis, humi diffusis: quos bina semper contrario inter se situ septuaginta *folia*: Myrti Tarentinæ foliis æqualia aut angustiora, supernè cinereâ quadam lanugine obducta, infernè verò omninò incana, gustu adstringente & nonnihil amaro prædita. Pedicellos postea exserit duas aut tres uncias longos, quibus insident quinque aut sex *flores* Chamæcisti serpyllifolii ferè formâ fimiles, lutei coloris. His succedunt trigona parva *capitula*, *semine* inæquali, minuto, ruffo plena. *Radix* lignosa, dura, vivax. In hoc etiam ramuli flores sustinentes, maturo & deciduo semine, excidari & confringi plerunq, solent.

Nascitur maximâ abundantia in omnibus illis montibus, qui à Calenberg Danubio imminente ad Alpes Austriacas continua quadam serie procurunt, &c. Floret Maio; (*emen* maturum est Junio. *Locus*.) Invenitur etiam in monte Capouladon non procul Montpelio *Botan. Monsp.*

- A. 7. *Helianthemum Alpinum folio Pilosellæ minoris Fuchsii* J. B. *Item, Cistus Helianthemum folio Poliimontani ejusdem fortè: item Cistus pusillus folio candido, flore luteo ejusdem.*

J. B.

Fruticosa est herba, cui *folia* oblonga, Pilosellæ minoris Fuchsii similia, inferiore parte magis candicante, superiore viridia & pilosa, sed minus quàm in inferiore. *Flos* luteus, qualis Helianthemum vulgari.

Plantula nobis collecta in monte Saleva propè Genevam, *cauliculos* surrigit palmares & longiores, tenues, teretes, incanos, non ramosos, *foliis* per intervalla longiora binis adversis cinctos, summa sui parte quatuor aut quinque stoculos singulatim caulem conscendentes, pediculis tenuibus appensos, sustinentes, parvos, colore luteo. *Folia* ima uncialia ferè aut minora, oblonga, in acumen desinentia, cinerea & fere alba: quæ cauliculos vestiunt breviora sunt & pro magnitudine latiora. In montosis Septentrionalibus Angliæ à se inventum nobis ostendit D. *Jac. Newton.*

Ad latera & radices montis Salevæ propè Genevam copiosè oritur.

Locus.

- * 8. *Helianthemum sive Cistus humilis folio Sampsuchi capitulis valdè hirsutis* J. B.

Plantæ nobis descriptæ & intellectæ eadem esse videtur. Radicem lignosam crassiusculam ei attribuit; *folia* Majoranæ foliis paria. Vide & confer.

Hunc Montpelii collectum habuit J. Bauhinus. Juxta Montpelii patibulum magnâ copiâ fruticat *Cisti folio Majoranæ* nomine notus. *Botan. Monsp.*

- * 9. *Chamæcistus Serpyllifolia floribus carnis* C. B. *Cham.* 7. Cluf. *Cham. Serpylli folio, flore carneo* Park. *An Chamæcistus Alpin. ex? Serpyllifolius* Ger. emac.

Cluf.

Oblongis, quandoque dodrantalibus tantum serpit ramulis, humi diffusis, nigricantibus, in multos alios breves ramulos divisis. *Folia* frequentia & conferta sunt, bina semper inter se opposita, exigua, Serpyllo minora, Thymi durioris foliis haud majora, crassa, superiore parte viridia, infernè candicante, amaricantis saporis: extremis ramulis innascuntur bini aut quaterni *stoculi*, simul juncti, perpusilli, pentapetali, carnei quasi coloris: His succedunt *capitula* in quinque crenas maturitate sese aperientia, & semen exile admodum ostendentia. *Radix* dura, lignosa, aliquot fibris donata est: quinetiam rami subinde tenues fibras agunt. Excicata planta non injucundo spirat odore.

Nascitur tenui solo inter saxa, in fummis Sneberg, Snealben, & aliis Austriacarum Stiriacarumque *Locus*, Alpinum superciliis. Floret Junio aut interdum paulo maturius. Vasculo feminali ab hoc genere differre videtur.

10. *Helianthemum tenuifolium glabrum flore luteo* J. B. *Chamæcistus Erica foliis* Park. *Cham. Erica folio luteo* J. B.

J. B.

Ex radice crassa, lignosa, cortice nigricante contecta *ramuli* plures exurgunt, lignosi, dodrantales, nonnunquam erecti, interdum per humum sparsi, *foliis* donati valdè tenuibus & angustis, ut in Cori Montepessulana, vel Erica arborecente, viridantibus & subrubentibus, glabris, nec sibi oppositis ut in vulgari, sed alternatim ramos conscendentibus, & singularibus. Ramosus videtur quàm Thymifolium sequens. *Flores* multò minores quàm in vulgari, aurei, caduci, quibus succedunt *vascula* majuscula, lucida, quæ semine maturo in tres veluti scutellas triquetras dehiscunt; ea autem vascula ambiunt tres tunice. *Semen* copiosum, ferrugineum, triquetrum.

Ad radices montis Juræ & in collibus saxosis circa Genevam & Montpelium multus oritur. *Locus*, duplex habetur erectior & humilior. Hi (inquit D. *Magnol*) non tantum magnitudine differunt sed & modo conservandi seminis, siquidem erectioris capitula dum aperitur decidit statim semen, sicut aliis accidit, at in humiliori quamvis capitula aperta sit & prona versus terram, manet tamen semen quasi capitulæ adhærens.

11. He-

II. *Helianthemum folio Thymi incano* J. B.

J. B.

Virgulæ plures, tenues, incanæ, quæ in alios repandos mox dividuntur ramulos. *Foliola* Thymi durioris, minuta, brevia, hirsuta, cinerea, terna, quaterna, interdum plura ex eodem geniculo enata. *Flos* & capsellæ in tres carinas dehiscences cum involucris hirsutis, ut in Helianthemo vulgari. *Radix* crassiuscula, contorta, lignosa, multifida, multorum capitum.

Fortè (inquit J. B.) hanc miscet & intelligit Lobelius cum Helianthemo tenuifolio glabro: similes sunt plantæ, differentes tamen diligentius consideranti.

Nos circa Montpelium observavimus in eadem planta *folia* inferiora in caulibus tenuissima, quæ ferè Camphoratae Montpel. superiora verò longè diversa, viridia & Helianthemi proximè descripti foliis similia, unde & Lobelium non imperitè aut temere has duas plantas miscuisse opinati sumus: postea tamen circa Massiliam Chamæcisti speciem observavimus cujus omnia folia tenuissima erant Camphoratae similia & glabra, plura simul nascencia; aliam etiam speciem, folio Thymi longiore, cujus tamen florem & vasculum seminale non vidimus.

His adde, anomalas quasdam & parum cognitæ species.

1. *Helianthes species rara, comâ inflexâ ut in Heliotropio* J. B. *Telephium repens folio deciduo* C. B. *Telephium legitimum Imperati* Clus. Ger. Park.

Radix crassitudine digitali, longitudine sesquipalmari, lignosa, fibris paucis sed validis donata, foris buxæa, intus alba, vivax, *ramos* sex, octo, aut plures per terram spargit, palmares & spithameos, teretes, tenues; quibus *folia* nullo insigni sapore prædita, crebra, alterno situ utrinque, adnascuntur, Majorana, glabra, & ex viridi luteola, unico nervo per longitudinem decurrente: at priora folia & quæ proximè terram non parùm ab iis quæ per ramos visuntur differunt, utpote longiuscula. *Flores* in extremis ramulis perquam conferti, & Scorpioidis instar reflexi quinque foliis albis constant, *apicibus* luteolis, quinque viridantibus extrinsecus obvallati: *capitula* sequuntur triquetra, fusca, *semine* exiguo, papaverino pari, atro, cavitatem impressam altera parte habente, altera gibbo referta amaro.

Morifonus hanc plantam Polygoni speciem facit, verùm cum Clusius & J. Bauhinus disertis verbis affirmant fructus ejus triquetros non semina esse, sed vascula seminalia, multis seminibus referta, cum illo sentire non possumus; verùm ob flores pentapetalos, & vascula seminalia triquetra, quibus cum Chamæcistis convenit, iis cum J. Bauhino subjungendam duximus, quamvis foliorum situ alterno ab iisdem differat.

2. *Cistum folio Stæchadis citrinæ* C. B.

Cujus neque descriptionem, neque synonyma dat.

3. *Cistum folio Majoranæ* C. B.

Eadem videtur Chamæcisto octavæ, id est, Helianthemo five Cisto humili folio Sampfuchi capitulis valdè hirsutis J. B. quam D. Magnol Cisti folio Majoranæ nomine Montpelii notum scribit.

Item,

4. *Chamæcistum quadrifolium* C. B. i.e. *Helianthemum Sabaudicum* Park. Tab. Ger.

Foliis quaternario ordine in caule positis, viz. ad singula genicula quatuor, à reliquis congeneribus præcipuè differt: in quo convenit cum Pseudo-cisto Ledo altero *Alpin. exot.*

5. *Pseudo-cistus Ledum Alpin. exot. Pseud. 1. Park.*

Alpin.

A *radice* longa crassâque mittit plures furculos rectos, rotundos, graciles, foliis fere Ligustri, sed minoribus longis intervallis paucissimis vestitos, qui utrinque, inordinatim in plures parvos furculos dividuntur, in quorum summitatibus *flores* Cisti floribus longè minores apparent, à quibus *siliquæ* rotundæ, oblongæ, in acutum desinentes, nigrae, minutum *semen* continent. Tota planta inodora & insipida est.

6. *Pseudo-cistus Ledon alterum Alpin. exot. Pseudoc. 2. Park.*

Alpin.

Herba est fruticosa ab una *radice* parva *cauliculis* plures, molles, obliquos producens: *foliis* Myrti sed minoribus, & mollibus, in nigrum albicantibus utrinque bini ad intervalla; à quibus foliis simul exeunt *flores* albicantes, parvi, à parvis petiolis pendentes; quibus succedunt *folliculi* parvi, rotundi, in acutum desinentes, Ciceris magnitudine, colore flavescentes, qui *semina* minuta continent, colore itidem flavescencia.

Locus.

Crætae indigena est.

CAP. VIII.

De Hyperico, Androsamo, Ascyro.

Hypericon, Androsamum, Ascyron non aliter inter se differunt quam ut Genus & eisdem species. Hypericum enim Generis nomen, Ascyron & Androsamum quarundam ejus specierum.

Hyperici nominis rationem non invenio. Ascyron Grammatici per Antiphrasin dictum volunt cum mollis herba fit, *ωυς* enim Græcis asperitatem significat. Androsamum autem ab *ἀνδρός* & *αἰμία* dictum constat, quod comæ ejus trita terentium digitos velut cruentent.

Notæ Hyperici characteristica, præter foliorum in caule situm adversum, sunt flores flavi staminibus multis; vasculum feminale è tribus partibus, [in uno genere quinq.] compositum, triplici stylo, coma attritu sanguineum succum reddens.

1. *Androsamum Constantinopolitanum flore maximo* Wheeleri. *Ascyroides* Alpin. exot. *Ascyroides Cretica major* Park.

Hujus folia consistentiâ & colore sunt foliorum Androsami vulgaris, longiora & magis lenta, cauli quadrato, fruticoso, rubenti, non ultra spithamæ longitudinem assurgenti adnascencia. Caulis fastigio insidet flos amplissimus, pentapetalos, petalis incurvis seu arcuatis; è quorum umbilico staminula infinita, flava, oblonga, in formam globosam composita, apicibus veluti punctis notatis, exurgunt. *Siliculae* succedunt pyramidales, è loculamentis quinis, dum adhuc viridia sunt arcuè junctis, per maturitatem dehiscentibus compositæ, cæterarum hujus generis capsulis triplo majores. *Radix* longè latèque serpit, & plantam stolonibus emissis propagat.

Floret Junio & Julio, semina perficit Augusto & Septembri mensibus.

Tempus.

Hæc nobis eadem planta videtur quam describit & depingit *Prosper Alpinus* in Exot. titulo *Ascyroidis*. Et rectè nostro judicio *Ascyroides* potius quam *Ascyron* appellat, ob capsulas in quinq. loculamenta dispersitas, præter normam hujus generis reliquorum.

Non est autem reticeadum, *D. Wheeler* unicum tantum florem summo hujus plantæ cauli appingere, nec plures in descriptione ei videri attribuere: cum *Alpinus*, & *Morisonus* etiam, plures ei dant. *Morisonus* autem plantam ipsam è semine à *D. Wheeler* misso ortam in horto Academico *Oxonien*si coluit. Fortè in loco ubi eam invenit (prope Constantinopolin) ob foli siccitatem aut sterilitatem unum tantum florem produxit. Odore est *Terebinthinæ* optimæ fragrantiore.

Hujus plantæ folia & virgas *Vincæ* pervincæ foliis & virgis comparat *D. Corvell*, inque eodem caule unum vel duos (interdum etiam plures) flores gestare scribit, odore *Sericum* crudum referentes.

* 2. *Hypericon Olympi montis* Wheeleri. *An Ascyron magno flore* C. B. Park?

Hanc plantam *D. Wheeler* ab *Androsamo* suo Constantinopolitano diversam facit. Hæc etenim caule est pedali aut altiore, cum illud ultra spithamæ altitudinem à terra non assurgat. Hujus folia Hyperici vulgaris similia sunt sed minora: illius consistentiâ & colore *Androsami* vulgaris, duntaxat longiora & tenaciora. Hujus deniq. (quod præcipuè est notabile) vasculum feminale rotundum est *Androsami* vulgaris instar, illius oblongum, & in quinq. loculamenta divisum.

Descriptio *Ascyri* flore magno apud *C. Bauhinum* in *Prodromo* plantæ nostræ satis bene convenit, nisi quòd plures in summo caule flores ei attribuere videatur, cum nostrum *Hypericon* unicum tantum gestet. Descriptio *Bauhini* sic se habet:

Ascyro vulgari seu *Hyperico* dumetorum simile est, caule sesquicubitali, rotundo, glabro, rufescente, quem folia pallidè virentia & infernè albidiora, unciam longa, semunciam lata, subrotunda, bina semper situ adverso cingunt. In caulis summo flores calyce viridi sustentati, pallidè lutei, magni, quintuplo vulgaris majores, ex quinque foliis uncialibus compositi; è quorum umbilico staminula plura, flava, veluti puncto notata exurgunt. *Siliculas* & semina non vidit *Bauhinus*.

In *Pyrenæis* *D. Burserus* legit. In *Olympo* *Asiæ* monte *D. Georgius Wheeler*.

Locus.

3. *Androsamum fetidum* Park. capitulis longissimis filamentis donatis C. B. *Ruta Hypericoides* quibusdam *Sicilianæ* affinis sive *Tragium* J. B.

J. B. Bel.

Frutex est rectus, aspectu pulcher, ad tres, nonnunquam & quinque, cubitos assurgens, caule tereti, lævi, ramoso, rubente, brachiali interdum crassitudine: foliis ad articulos adversis, duplo Hyperici majoribus, glabris, neutiquam pertusis, fetidis. [Bellus foliis *Glycyrrhizæ* aut *Terebinthi* ea comparat.] Sapore ut *J. Bauhino* videtur, acidulo: Floribus magnis, *Sicilianæ* proximis, [sed quadruplo majoribus *Bel.*] luteis, densâ cirrorum, luteorum, tenuissimorum longorūque intortis apiculis, segete medium occupante: capitulo sequente oblongo, rotundo, *Terebinthino* fructui æquali, tenuissimo semine referto, [è cujus summo emicant stamina longa *J. B.* quod observatu dignum.] Capitula hæc à planta non decidunt, sed ei perpetuò inhaerent.

Secus fontes & rivulos provenit non in *Creta* tantum, sed & in *Sicilia* & *Calabria* frequens. Tota planta ita hircinum virus olet ut longius percipi possit: ætate resinam fundit, sed paucam. Perpetua fronde viret, Bello teste. Junio mense floret.

Locus.

- * 4. *Coris Hypericoides quorundam* J. B. *Coris Matthioli* Park. Ger. emac. item *Coris legitima Cretica Belli* ejusdem. *Coris lutea* C. B.

J. B.

Lignosis *Ericæ* ramulis *Thymi* magnitudine fruticat, vel potius *Corios* *Montepellulana*, tenuioribus, erectis, in multas alas brachiatis, teretibus, subrubentibus. *Folia* ex brevibus intervallis veluti ad articulos terna, radiata, *Ericæ* arborecentis. *Caulium* fastigia, in ramulis subinde abeuntia longiusculos *flores* gerunt planè *Hyperici*, luteos, quinis foliis radiatis, constantes, numerosorum *croceorum* apicum ciris medium occupantibus. *Folia* per hyemem viridia retinet, Bello teste. Toti *fiori* foliola pusilla viridantia ad basin subiecta sunt.

Nos cum *C. Bauhino* *Corin Matthioli* & *Corin legitima* *Ericæ* similem *Belli* ad idem caput reducimus.

- A. 5. *Hypericum* Ger. *vulgare* C. B. Park. *vulgare sive Perforata caule rotando, foliis glabris* J. B. *Saint Johns wort*.

E *radice* lignosa multifariam divisa, buxæo cortice intacta, virgulæ surgunt complures rigida, lignosæ, teretes, subrubentes, in plurimos ramos divisa, sesquicubitalis aut altiores. *Folia* ex adverso bina, absque pediculis caulibus adnata, *Majoranæ* aut *Centaurii* minoris, glabra, nervis per longum excurrentibus donata, innumeris foraminulis Soli objecta pertusa esse videntur (unde & *Perforata* dicitur hac herba) sapore sicco & adstringente cum aliquo amarore. A geniculo ad geniculum seu à pari foliorum inferiori utrinque ad utriusque superioris paris folii nervum excurrit linea in caule elatior, ceu angulus quidam. *Flores* in extremis ramulis copiosi, ex quinque radiatis foliis compositi, fimbriati, apicibus multis concoloribus, majores & speciosiores quàm *Afcyri*, brevibus aut nullis pediculis nixi, stylo triplici. *Calix* quinque, angustis acutis segmentis constat. *Semen* parvum, ex nigro rufum, in capitulis oblongis granum hordei imitantibus, è tribus carinis compositis. Tam *flores* quàm capitula femine gravida, si terantur, sanguineum succum reddunt.

Descriptio est *J. Bauhini* à nobis interpolata.

In dumetis & ad sepes.

Locus.

Vires.

Diureticum est & vulnerarium insigne. Decoctum & potum febri tertianæ & quartanæ medetur. *Trag. Cam.* Excreationes sanguinis sistit, vulneribus & erosionibus internis auxiliatur. Sanguinem coagulatum resolvit. Cum sanguinis fluxum sistat, quomodo coagulatum dissolvit? calculum renum atterit: lumbricos expellit. Senina in pericarpis seu summitates ad vulneraria ballama nulli secunda experimento chirurgorum *Montepellensium*.

Oleum *Hyperici* duplex habetur simplex & compositum, & utrumque variè apud varios fruitur. Gerardus noster Oleum *Hyperici* quod magnis laudibus effert, & Balsamo cuius naturali præfert, sic parat. R. Vini albi sextarios duos, Olei *Olivarum* ℥. iij. Olei *Terebinth.* ℥. ij. foliorum, florum & feminum *Hyperici* leviter contulorum aa. M. ij. Vasi vitreo capaci indantur, & insolentur per octo aut decem dies, deinde coquantur in MB. & colentur, abjectisque herbis novæ indantur & operatio repetatur.

Herbæ decoctum quadraginta diebus potum, vel etiam feminum pulvis icterum & podagram sanant, calculo apprimè conducit, interaneorum vermes necat, & ballamica qualitate sanguinem imbuunt. *D. Bowle*.

Tinctura florum *Hyperici* egregium est medicamentum in mania intus sumptum *Sala, Grembs;* mihi quoque sæpius expertum. Idem præstat & in *Melancholia.* *D. Needham*.

Inter varias *Hyperici* virtutes unius hic meminisse publico agrotorum plurimorum commodo intererit. Est verò præstantissimum ad lumbricos pellendos si flores in sp. Vini infusi exhibeantur: id quod certa nobiliss. matronæ experientia didici. *T. Bartholm.* Act. Med. An. 1671, 1672. Obs. 40. Non est autem hoc novum experimentum. *Hyperici* enim succum ad vermes necandos commendat *Camerarius* & alii, ut superius vidimus. *Schroderus*, supersticiosè nimis, *Hypericum* lumbricos fugare ait, sed si tempore exaltationis collectum fuerit, aliàs hac facultate destituit.

6. *Hypericum Syriacum* & *Alexandrinum* J. B. *Hyp. folio brevior* C. B. *Syriacum* Ger. *Saint Johns wort of Alexandria*.

Quadruplo minora quàm nostri *Europæi*, quæ summis cubitalibus virgulis confertim tanquam in verticillis exeunt, præfert folia: flores luteos nostrati persimiles. Descriptio est *Lobeli*, & nimis quidem brevis, sed tamen plenior (quod sciam) apud *Botanicos* non occurrit.

Plantam ipsam aliquando cultam & florentem vidi in horto instructissimo Nob. Viri *D. Caroli Howard*, Ducis *Norfolciæ* fratris. *Parkinsonus* eam cum *Hyperico* pulchro *Tragi* confundit perperam.

7. *Hypericum foliis parvis crispis seu sinuatis Siculum*.

In *Sicilia* propè *Promontoriolum Puntò Cercio* dictum, non longè à *Puzalla* hanc speciem invenimus: quam postea in horto Viri Nob. *D. Caroli Howard* cultam vidimus *Darlingæ* in *Surreia*, unde allatam nescimus.

* Pag. 220.

Eadem esse videtur quam *D. Georg. Wheeler* in * Itinerario suo titulo *Coridis* foliis crispatis depingit & describit: obstat quòd folia caulium nodis plura simul accrescere scribat, quod in nostro non observavimus, in quo bino ordine, ut in reliquis congeneribus, adversa inter se oriuntur.

Locus.

In monte *Olympo* *Asia* observavit *D. Wheeler*.

Florum

Florem non videmus, necdum enim cum ibi efflens Maii mensis medio floruerat. Erat autem caule tereti, firmo, in plures ramulos & surculos pratenues sparso.

8. *Hypericum Nummulariaefolio* C. B. Park. *Small St. Johns-wort, with Honey-wort leaves.*

C. B.

Radice habet oblongam, tenuem, paucis fibellis capillatam; ex qua *cauliculi* tenues, rufescentes, palmares efferuntur, quos *folia* parva, rotunda, nummo similia, bina adverso situ & aequali distantia locata cingunt: quæ supernè atrovirentia, inferiùs alba, aliquando punctis vel maculis rubris notata conspiciuntur. *Cauliculorum* summis *flores* pallidè lutei, latis magni, plurimis staminulis donati, odoratissimi, non ità multi insident.

Ex ipsiis rupium max. Carthusianorum cœnobio imminentium fissuris emergit.

Locus.

* 9. *Hypericon montis Olympii foliis circa margines hirsutus* Wheeleri.

E *radice* fibrosa germina emittit tenella, *foliis* bino ordine alternatim adnascensibus ad eò crebris obfita, ut *cauliculi* penitus occultentur, aspectu pulcherrimo, & ut undique pilis hirsuta videantur, quamvis *folia* ad margines tantùm pilosa sint. Verum cum elongantur in caules ad altitudinem circiter semi-pedalem intervalla, eundem tamen situm retinent *folia* caulis respecta, h. e. bina adversa alterno ordine, oriuntur; sunt autem figurâ ovali, nervosa, pallide viridia, Hyperici vulgaris instar pertusa, utrinque glabra, exceptis marginibus qui valdè hirsuti sunt & pilosi. Summa parte caulium ex alis foliorum exeunt flores, alii supra alios; quibus succedunt *vascula* tripartitò divisa ut reliquis hujus generis.

In monte Olympo Asia invenit D. Georg. Wheeler, & describit depingitque Itinerar. Lib. 3. *Locus.* pag. 221.

A. 10. *Hypericum minus supinum* Park. *minimum supinum* J. B. *minus supinum, vel supinum glabrum* C. B. *supinum glabrum* Ger. *The least trailing St. Johns-wort.*

E *radice* tenui, lutea, nunc simplici, nunc ramosa, paucis & tenuibus fibris capillata *cauliculus* fundit numerosos, tenues, teretes, infirmos & in terram resupinos, palmares & longiores, ab exortu mox ramosos, *ramulis* binis è foliorum aduersorum alis exeuntibus, & ipsiis etiam in ramos divisi. Caulis autem medius in binos tandem divaricatur ramulos, & unusquisque ramulus in alios binos ordine subdividitur, inque ipsiis divaricationum angulis sedent *stoculi* singulares, pediculis semuncialibus aut brevioribus, pentapetali, stellati, flavi, Anagallidis luteæ non multum dissimiles, petalis latiusculis & in acutum definitibus, cum plurimis in medio staminulis luteis. *Calix* floris quinquefolius, cujus *folia* post florem delaplum augentur. *Vascula* succedunt Hyperici vulgaris formâ, in terna pariter loculamenta divisa. *Folia* parva Hyperici figura & colore, minora multo, Serpylli paria, glabra nullis foraminulis pertusa, neque punctulis inscripta. Coma trita in hac etiam specie cruentat, minus tamen quàm in aliis.

In pascuis arenosis & sterilibus requietis agris oritur.

Locus.

Plantula hæc ab aliis omnibus Hyperici speciebus parvitate sua, *cauliculorum* multitudine, qui densò interdum cespite terram opacant, floribus rariùs dispositis, caulibus infirmis & in terram provolutis facillè distinguitur.

A. 11. *Hypericum pulchrum Tragi* J. B. 5, sive *pulchrum Tragi* Ger. emac. *minus erectum* Park. C. B. *Small upright St. Johns-wort.*

Radices ei plures, lignosæ, duræ, cortice rubente tectæ, interiùs albæ. *Caulis* inde exoriuntur dodrantales & majores, teretes, glabri, ima parte rubentes, ramosi, foliis vestiti per intervalla binis oppositis, lata basi caulem amplexis, mucrone acuto, ut triangula videantur, supernè obscuriùs virentibus, infernè subglaucis, glabris, minoribus & solidioribus quàm Hyperici vulg. *Flores* in summis caulibus & ramulis lutei, confimiles sed pauci, brevissimis pediculis nixi, & eodem modo in ipsiis angulis divaricationum caulibus & ramulorum siti. Stylus pariter triplex, & *vasculum* seminale par, tribus loculamentis compositum.

In dumetis & ericetis solo præsertim arenoso aut glareoso.

Locus.

A. 12. *Ascyron* Ger. *vulgare* Park. *Hypericum Ascyron dictum caule quadrangulo* J. B. *Hyp. Ascyron dictum* IV. sive *Androsæmum hirsutum* C. B. *S. Peters-wort.*

Ex *radice* reptante, fibrata, rubente *caules* emittit Hyperico vulgari pares, quatuor membranulis seu alis secundum longitudinem productis quadratos, rubescentes, ramosos: *Folia* quàm Hyperici breviora, latiora præcipuè ad basin, nervosiora, eodem tamen ortu & odore, nullis poris pertusa, ad Majoranæ sylvestris folia accedentia. *Flores* lutei, pentapetali, plus dimidio minores quàm Hyperici, petalis minimè fimbriatis, triplici pariter stylo, pediculis brevissimis, sanguineum succum digitorum attritu reddentes. *Vasculum* seminale quàm Hyperici minus, ejusdem tamen figuræ & tribus loculamentis compositum, semine pusillo prægnans.

Caulibus quadratis, *stoculis* minoribus, loco natali circa rivulos inque riguis & pratensibus humidis, *Locus.* ab Hyperico facillè distinguitur.

C. Bauhinus malè hoc genus *Androsæmum* hirsutum, cum nos nullam in ejus caulibus aut foliis hirsutiem percipere possimus.

- A. 13. *Ascyrum supinum villosum palustre* C. B. Park. *Afc. supinum* *ἐλάδος* Clusii, Ger.emac. *Marth St. Peters-wozt, with hoary leaves.*

Clus.

Hoc genus Ascyri molle est prorsus & lanugine oblitum, caule non quadrangulo, sed tereti & rotundo præditum, quem alternis bina semper ambiunt folia, ex adverso nascentia, ut in Ascyro vulgari, aliquantulum tamen magis orbiculata, summo caule gestans flores [paucos] quinque foliis constantes, flavi coloris, qui tritici sanguineo succo non inficiunt, ut illius quod siccioribus locis nascitur; quod humidioribus natalibus tribuo. Procumbunt autem singuli cauliculi, & recenter lecti humore turgent, ad singula pene internodia fibras agentes, & subinde novellos ramulos producentes, sub aqua tamen latentes; qua ratione feliciter sese propagat.

Locus.

Hæc planta in Occidentalibus Angliæ, locis palustribus frequentissima est, alibi rarior. In palustribus putridis & aquis latè se propagat; & totas paludes nostratibus *Ἄσσυρος* & *Βογγο* dictas occupat. In altitudinem non attollitur, rariùs ultra semipedem supra aquas eminens, nec admodum ramosa est, & paucos in summis caulibus flores gestat.

Huic eandem esse suspicor Caryophyllum palustrem, foliis subrotundis incanis, floribus aureis Mentzelii: namque & descriptio, & icon, & locus conveniunt.

14. *Hypericum tomentosum* Lob. J. B. *tomentosum Lobelii* Ger. *supinum tomentosum minus* Park. *Hyp. supinum tomentosum minus vel Montpellieracum* C. B.

f. B.

Radice est crassiuscula, lignosa, rubente: Cauliculis multis, palmaribus & dodrantalibus, ferè totis hirsutis, incanis: foliis Hyperici vulgaris sed albidâ lanugine oblitis: floribus luteolis minoribus, capitulis brevioribus.

Lobelius folia non tantùm minora esse quàm Hyperici vulgaris, sed & ex intervallo rariora esse vere scripsit.

Locus.

In Insula Melita & circa Montspelium in locis naturâ udis & ubi per hyemem aquæ stagnarant nobis observata est hæc species.

15. *Hypericum supinum tomentosum majus vel Hispanicum* Clusii C. B. *tomentosum majus Hispanicum* Park. *tomentosum majus Clusii* Ger. ico.

Clus.

Multis ramulis hirsutis, humi stratis præditum est, numerosis confertisque foliis illos ambientibus, vulgaris Hyperici similibus, sed planè tomentosus & incanis. Ejus flores secundùm ramulos lutei, pallidiores tamen, & minores aliquantulum quàm in vulgari; quibus succedunt capitula seu vascula vulgaris capitulis similia. Radix est dura & lignosa; sed ipsi etiam rami per terram sparfi subinde fibras & radices agunt.

Locus.

In convallibus quibusdam non procul Salmantica crescit, ubi Julio mensè florentes plantas invenit Clusius, adeò latè sparfas & diffusas, ut ampli petasi orbem æquare possent.

Lobelium sibi injuriam conqueritur Clusius quòd plantam superiùs proximè descriptam Hyperico huic Hispanico eandem esse aserat: Verùm tum descriptiones tum icones in omnibus ferè conveniunt, nisi quòd huic numerosa & conferta in caulibus sint folia, illi rariora: quod tamen non tanti est ut speciei diversitatem inducat. Nos ergo in Lobelii sententiam procliviores sumus: præferim cum & Melitense nobis observatum Hypericon tomentosum Montpelico idem esse comperimus. Nobiscum etiam sentire videtur D. Magnol in *Botan. Monsp.*

- A. 16. *Androsæmum vulgare* Park. *maximum frutescens* C. B. *Siciliana* aliis *Cæciliana* vel *Androsæmon* J. B. *Clymenum Italarum* Ger. *Cutlan, or Park-leaves.*

Radix ei crassa, lignosa, rubens, fibras longissimas emittens. Vimina lignosa, cubitalia & sesquicubitalia, rotunda, rubentia, glabra, pinnulis membranis alata. Folia bina ex adverso sita, Periclymeni, quæ tamen caulis non transgredit, glabra, supernè atrovirentia, infernè candicantia. Flores Hyperici, minores tamen minutisque speciosi, observatione nostra, quamvis *J. Baubinus* contrarium asseret, quinque foliis luteis constant, quibus totidem viridantia subiecta, quæ delapsò flore augentur. Vasculum feminale quàm in Hyperico rotundius baccam simulat: est enim membrana ejus exterior seu pericarpium semen continens, crassum & carnosum, quod tamen ante maturitatem seminis exiccatur & arefcit: videtur quoque, tribus partibus componi, nam tres in apice stylos habet. Flores in hac specie pediculis longioribus insident quàm in reliquis.

Locus.

In dumetis & sepibus & umbrosis aggeribus æstare floret.

- A. 17. *Hypericum majus sive Androsæmum Matthioli* Park. *Hypericum Androsæmum dictum* J. B. *Androsæmum hypericoides* Ger. *alterum foliis Hyperici, quod aliquibus Hypericoides* C. B. *Cutlan-St. Johns-wozt.*

Caulis sesquicubitalis & altiore, teretes, hirsuti, rigidi, per totam longitudinem, præcipuè summa parte ramosi, ramulis brevioribus quàm in Hyperico vulgari; foliis crebris vestiti, ex adverso positis, lanuginosis, venosis, quàm Hyperici vulgaris majoribus & latioribus. Flores quàm illius minores nonnihil & pallidiores; vascula feminalia similia. Calicum segmenta ad marginès setulis ex rubro nigricantibus obita sunt, unde & coma punctulis nigricantibus ceu pulviculo quodam aspersa videtur. Radix subest furculosa, obliqua.

Ab Hyperico differt caulibus hirsutis, minus ramosis, foliis pariter hirsutis, majoribus & latioribus & in caule crebrioribus; quòdque lineis in caule extantibus caret. Floribus (ut diximus) quàm Hyperici minoribus & pallidioribus. Caules, folia, in univèrsùm tota planta pallidior est quàm Hypericum.

Ad sepe & in dumetis, Julio mensè floret.

Locus.

18. *Androsæmum perfoliatum & perforatum* C. B. alterum *Apulum* Col. Park.

Col.

E radice fibrosa, rubente, obliqua, plures surculos pedales & majores profert, rubicundos & rotundos; limbo alternatim per longum decurrente, à geniculo ad geniculum, caules veluti angulos efficiente; ab imò pluribus alis divisos, atque geniculis eorum & caulis foliis binis hærentibus, admodum ex opposito alternatim, atque adeò ut à caule perforata videatur, ut in Periclymeno & Campoclarenfi Androsæmo proximè describendo, minora verò, acutiora, & infernè albidiora, lævia, & imperceptibilibus ferè punctis nigris per oras depicta, lucem etiam ex poris transmittentia, ut Hypericum. Differt ab aliis, nam circa caulis summum non decrefcentia & minora, sed huic semper ampliora & latiora ad caulis usque cacumen [folia sunt] ipsaque cava velut pelliculae, per ambitum minutis dentibus serrata, ut penè fallant oculos. Flores insunt multi, coacerati velut corymbi, quorum calycum foliola & florum depicta sunt punctis illis nigris minutissimis, non elatis ut in superiore. Florum botri antequam pandantur rotundiores & compressiores sunt aliis, sed oblongi parumper sunt dehiscere incipientes. Aprili & Maio mensè floret. Foliola florum cava & latiora superioribus insunt nervisque per longum ductis, ac etiam ut calicum inscripta tunc infernè apparent. Maio fructus perficit.

Differt hæc à Campoclarenfi foliorum tenuitate, quæ illi minora triplo ferè videntur, acutiora, molliora & lucem transmittentia, atque in summo imis majora; differt etiam nervorum discursu in foliis & floribus.

Hujus ortus in campestribus Soli expositis calidiorum regionum Cirinolano inculto agro, illius verò in umbrosis montibus, frigidioribus septentrionalibus locis.

Locus.

Hujus historiam integram è F. Columnæ *Hist. minus cognit. & rariorum stirpium* transcripsimus, quoniam planta rarior est, & parum cognita.

A. 19. *Hypericum elegantissimum non ramosum folio lato* J. B. *Ascyrum sive Hypericum bifolium glabrum non perforatum* C. B. *Androsæmum Martioli* Park. quoad descript. *Androsæmum Campoclarense* Col. *Elegant imperfectate St. Johns wort*.

F. Col.

Hujus plantæ radix tenuis est, lignosa, multifida, fibrata, tortuosaque, duos vel tres caules producens, cubitales & altiorem, teretes, rectos, glabros, tenues, firmos tamen; folia geniculis absque petiolis hærentia habentes ex adverso bina, ut ferè perfoliati videantur, virentia, nullis foraminulis (ut Hyperici vulgaris) pervia, membranæ, glabra, à nervo medio in mucronem excurrente productis sinuatis in arcum venulis; inferna parte per margines punctulis rubris inscripta. In caulis imò folia rotundiora sunt, minora, Hyperici vulgaris paria densiora, ob intervallorum brevitatem, ad medium usque caulis semper majora longius distantia [intervallis palmaribus & amplioribus] oblongiora, triunciali longitudine & fuscunciali ferè latitudine: à medio caulis verò ad summum usque semper decrefcentia, minora, angustiora, ut admodum tenuia sint. Flores umbellæ simulachrum efficiunt, dum adhuc florescunt, Centaurii minoris modo, summum caulis fastigium occupantes, cum in ramos Hyperici modo non findatur, colore melino, Hyperici non dissimiles nisi magnitudine, punctis nigris inscripti fecus oras petalorum & calicum, in quibus puncti illi nigri è pilo tenuissimo brevissimòque sustineri videntur. Desflorescentibus floribus, protendente se magis caulis cacumine, alæ illæ [ex quibus umbella componitur] dividuntur atque alix super alias alternatim superesse videntur; in quibus calices fructus habent ut in Hyperico, semine intus copioso, nigro, minuto.

Odor plantæ, florum & fructuum præsertim resinolus; atque succum nigro-purpureum, flores, fructus & ipsa coma, ut in Hyperico, trita emittunt.

Planta hæc in montosis non admodum rara est, ut v. g. in rupe S. Vincentii propè Brisfoliam; in dumetis montosis supra oppidum Denbigh in Wallia & alibi tum in Occidentalibus, tum in Septentrionalibus Angliæ regionibus. Neque verò loca plana & depressa penitus averfatur: nam in horto D. Fr. Willughby Middletoni in agro Warwicensi sponte succrevit.

Locus.

C A P. IX.

De *Lysimachia lutea*.

Hujus notæ sunt capsula bivalvis, flores lutei, quæ nominis ratio, folia Salicis oblonga, ad genicula interdum terna aut quaterna.

A. 1. *Lysimachia lutea* J. B. Ger. *lutea major, quæ Dioscoridis* C. B. *lutea major vulgaris* Park. *Yellow Willow-herb, or Loose-strife*.

7. B.

Subrubente radice, reptatrice, summo cespite hærente nititur: Caules autem profert sesquicubitales & bicubitales, striatos, hirsutos: quibus ad genicula adnascuntur filia terna aut quaterna,

§ III

rarius

rariùs bina, Salicis latifoliae, acuminata, supernè atrovirentia, infernè magis candicantia, lanuginosa. *Flores* in extremis ramorum fastigiis lutei, Hyperici, acidi saporis, è quinque petalis compositi, totidem staminibus medium occupantibus. *Semen* [potius vasculum sem.] Coriandro par, sapore haud segniter adstringente.

Locus. In aquis & ad rivos sed rariùs invenitur.

2. *Lysimachia lutea minor foliis nigris punctis notatis* C. B. *lutea minor* J. B. Ger. Park.

Clus.

Cubitali plerunq; affurgit *caule*, interdum etiam ampliore, firmo, duro, lanuginoso & villis obfito: hunc ambiunt ordinatâ quadam serie quaterna plerunq; simul, nonnunquam etiam terna adversis inter se pediculis *folia*, mollia, aliquantulum incana, quàm præcedentis minorâ, acidi initio saporis, deinde salivam cientis, infernâ parte nigris punctis distincta. Circa summum caulem ex singulorum foliorum sinu prodeunt vel ramuli aliquot floribus onusti, cum singularibus aliquot floribus, vel singulares duntaxat *flores*, præsertim summo caulis fastigio, lutei, cum quadam gravitate odorati, veluti quinis mucronatis foliis constantes, sed qui tamen infima sede coherent & simul desiliunt, cum totidem *staminibus* flavis. *Radix* geniculata ex singulis ut plurimum geniculis novas propagines producens, & subinde fibras agens, quibus telluri firmiter inhaeret.

Locus.

Crescit in Alpium Austriacarum aliarumque vicinarum regionum convallibus & pratensis locis plurima: ut Clusio & nobis observatum. Floret Junio.

* 3. *Lysimachia trifolia lutea spicata* C. B. *lutea altera* *ἑξάνθη* Col.

Col.

Folia obtinet ad fingula caulis genicula terna, hirsuta quàm *Lys.* lut. vulgaris minorâ; è quorum & caulis sinu petiolis duas uncias longis dependentes lutei *flores*, illius non dissimiles, emicant, pentapetali è calyce quinquepartito. *Caulis* lenis angulis striatus, quibus, ni fallimur, flores respondebant. In summo foliolum cacumen præsentabatur, quo caulis desinebat, densè atque in acumen stipatum. *Fructus* concipit decidentibus floribus foliolo illo conceptaculo tectos, Coriandrino semini pares atq; similes, in quibus *semina* quæ ob imperfectionem observare nequivimus. *Radix* ei obliquè repens, tenuis, plures emittit soboles: Colore est extrinsecus carneo, intus verò flavicante, fibris obliquè frequentibus, crassisque ipsius respectu, humum findentibus, propè summam tellurem hærentibus divisa: Sapore adstringente, odore gravi terreo.

Differt hæc à vulgari, foliorum brevitate & ramorum inopiâ, quibus illa in summo dividitur, in quibus flores ramosis etiam petiolis elati atque plures simul insidentes producuntur.

Plantam hanc cum præcedente specie eandem esse suspicor. In horto cultam vidit Columna, non in loco natali crescentem: Clusius tamen petiolos florum longos neq; dixit, neq; pinxit: & præterea ramulos floribus onustos è foliorum sinu provenire scripsit, non semper flores singulares.

* 4. *Lysimachia lutea Aegyptiaca Cassabel darrinè* Alpin. exot.

Alpin.

Semicubitalis & amplior frutex est, ferens ab radice *caulem* longum, geniculatum, ferè ex toto rotundum, cavum, intus habentem medullam albam ut Sambucus, colore fulvescentem, ramosum, ramulis ex opposito exeuntibus, rectis, geniculatis, è quorum geniculis utrinq; duo exeunt furculi, subtiles, *flores* ferentes magnitudine & figurâ florum luteæ *Lysimachia*, quibus succedunt parvi *folliculi* oblongi, in acutum desinentes, nigri, *semen* nigrum & minutum continentes. *Folia* verò bina in singulis caulium geniculis utrinq; ex opposito posita cernuntur, oblonga, lata inferiùs, in acutum desinentia, sine petiolis adhærentia cernuntur, *Lysimachia* foliis similia, sed minorâ tamen. *Radix* est crassa, longa, in acutum terminans.

Hæc planta (inquit) videtur similis ex tota *Lysimachia* luteæ. Caules ejus crassiores non superant crassitiem digiti minoris, qui siccescentes medullâ ficutâ, ut calami cavi evadunt, colore fulvescunt, faciliè franguntur, intusq; habent medullarum substantiam albam, quæ in ore agitata lenescit: in odori sunt, vel exigui admodum neque ingrati odoris, præsertim radix: lignum cum aliqua acrimonia est amarum: Quibus notis convenit cum Calamo aromatico Dioscoridis: pro quo eo utuntur Arabes & Aegyptii.

In Aegypti locis humidis nascitur.

Locus.

5. *Lysimachia lutea flore globoso* Ger. Park. *bifolia flore globoso luteo* C. B. *altera lutea Lobelii, flore quasi spicato* J. B.

Clus.

Pedalem habet *caulem*, tenuem, striatum, cavum, multis nodis septum: ab imo brevibus binis *foliis* vel potius vaginulis, ad singulos nodos ex adverso nascentibus cinctum: quæ circa medium caulem nascuntur longiora sunt, angusta, tenella, ex viridi pallescentia, tenuibus quibusdam venis obliquè secta; ex quorum sinu enascuntur unciales pedicelli, tenues, sustinentes *florum* muscosorum, & quinq; flavis foliolis constantium (prodeuntibus ex medio longiusculis tenuibus staminibus cum apice aureo) veluti spicam. *Radice* nititur longa, hac illac se spargente, ad cujus intermedia frequentes crescunt tenues & quasi capillares fibrae, quibus pleraque aquaticæ stirpes donatæ sunt. Adnatis se propagat.

In fossis palustribus circa *Sevenhuys* in Hollandia invenimus: Lobelius in humentibus fossis circa Gandavum, atq; inter Teneramundam & Gandavum, necnon in Hollandia circa Amstelredamum: Schlickius riguis locis ad Alpium Kautburnio vicinarum radices.

Locus.

Nuperrimè peritissimus Botanicus D. Dodsworth, in Anglia, Comitatus Eboracensis orientali parte hanc invenit.

Lysimachia luteæ flore globofo similis Brasiliæna innominata Marggr.

Maygr.

Caulis lento, anguloso, ruffo, serpit, & trium aut quatuor digitorum intervallo, in pediculo digitorum longo tria semper folia sibi apposita habet, quinque aut sex digit. longa, in ambitu serrata, latè viridia, nervo & venis obliquis conspicuis prædita. Ad pediculum foliorum alius pediculus, quinque aut sex digitos longus provenit, ruffus, qui umbellam habet instar Sambuci, flosculis minimis qui nullis foliis constant; in totum sanguinei elegantissimi coloris; quilibet eorum figuram habet rhopali quo leprosi mendicantes circumcursant.

Ephemerum Matthioli J. B. Ger. emac. *Ephemerum Matthioli*, vel potius *Ephemerum spurium* Lob. Dod. C. B.

Prodit foliis oblongis, latis, duriusculis, veluti Ifatidis, sed tamen minoribus; cauliculis compluribus, rotundis, cubito altioribus, non absque adnatis: quos superius quinquefolii candidi convestunt flosculi, haud magni successivè prodeuntes. Semen succedit in rotundis capitulis exiguum. Crassus & multis fibris capillatæ radices.

In Ananiensibus montibus, tam in pratis, quam in sylvis copiosè nascitur, autore Matthiolo. *Locus.*

C A P. X.

De Anagallide.

A Nagallis dicta videtur viris doctis ab ἀνά & γάλλος quod æquè reprimat ac reponat sedenti prociduum. Γάλλος denotat eum cui amputata sunt virilia. Verisimilius illud nomen accepisse ἀνά τῷ ἀναγαγεῖν τὸς ψυχῆς, animas evocare ac elicere, magica enim herba est ac à Magis proprio nomine Magico donata, Belgis *guychel krupt* Germanis *Quitschheil*, i. e. fatuorum salus, quod in limine vestibuli suspensa contra maleficiorum introitum pollere credatur. Magicam herbam esse ostendunt hæc Plinii verba, *Præcipuum aliqui effossuris, ante Solis ortum, priusquam quicquam aliud loquantur, ter salutare eam, tum sublatam exprimere, ita præcipuum esse vires.* Jo. Bod. Fortè à colore hyacinthino, qui in femina relucet nomen accepit: est enim Γάλλος Hyacinthus.

Notæ Anagallidis sunt Folia ex adverso bina, in vulgari subtus maculosa. Flores in singulis foliorum alis singuli, pediculis longis, tenuibus, hærentes petalis ad unguis junctis, adeo ut flores integri decidunt: Vascula feminalia per maturitatem transversim seu horizontaliter dissidentia.

A. 1. *Anagallis mas* Ger. flore phœniceo C. B. Park. *phœnicea mas* J. B. *Male Dimpeneel*.

Radix ei alba simplex, tenuibus fibris prædita. *Cauliculi* infirmi & humi fusi, palmares aut semipedales, quadrati, læves, foliis cincti per intervalla binis, oppositis, Allines mediæ paribus, absque pediculis adnatis, inferna superficie creberrimis punctis ex rubro nigricantibus guttatis. *Flores* ex alis foliorum exeunt singulatim, pediculis tenuibus oblongis nixi, in quinque segmenta acuta totidem folia imitantia ad unguem ferè divisi, è calice quinque angustis, oblongis, acutis segmentis composito. Succedunt sphericæ ferè rotunditatis *vascula* feminalia, pro plantulæ modo grandia; femine repleta, quæ per maturitatem transversim seu horizontaliter disrumpunt semen effundunt. Florum stamina purpurea, apiculis luteis. Sapor totius plantæ acris.

In arvis & hortis. Serius & circa mediam ætatem floret; Semine perfectò marcescit eadem qua *Locus.* provenit ætate.

Anagallis moderatè calida est & sicca, quantumvis C. Hofmannus repugnet, unde & pro vul- *Vires.* neraria habetur, adhibeturque usu interno & externo.

Adversus pestem mirificè conducit, ita usurpata, ut postquam ex illa (in vino sc. decocta) mediocrem haustum acceperis, in lectum te componas probè contactus ac iudes. *Trag.*

Mulier quaedam Lutetiæ aquâ è Phœnicea Anagallide destillatâ multos suffusione laborantes curavit.

Ad Phthisim, tabem pulmonum, sputum fetidum & purulentum bibat ager singulis diebus manè & vesperi aquæ Anagallidis maris destillatæ cum pari lactis è vacca rubra emulsi quantitate permixtæ & Sacchari optimi q. s.edulcoratæ cochlearia duodecim. Expertum multoties medicamentum.

Camerarius in horto scribit, venatores in ovis frixis Anagallidem dare cani ab altero demorso: Basileæ in frequenti usu est pro torminibus recens natorum. Ejus decocto utuntur Westphalicæ mulieres in mensibus movendis. C. Hofman. de Medicam. Offic.

Vulgus decoquit eandem in urina, & cataplasmatibus forma, calidè applicat pedibus ubi podagricis doloribus infestantur: quod Nobili Anglo præ omnibus alis pretiosis profuit, teste Gualtero. Imò multi pediluvium ex urina cocta faciunt cum quo à paroxysmo sæpe liberari videntur. Discutit urina ob salem enim pessima symptomata post se ducunt: Quippe, ut inquit Hofmannus, tum videre nos podagricos mori, si humores influentes repellantur ad viscera, aut si viscera tam sint debilia, ut humores ad superficiem pellerent non possint. Itaque si diu superesse podagrici discipiant, & diu

reticis & viscera corroborantibus medicamentis eis opus est : topicis & repellentibus omnino eis interdicens.

Epilepticis quibusdam Aq. Anagallidis phœniceæ certo experimento dedi. Ex Observ. Achillis Gasseri *D. Barn. Soame.*

Willifius in mania pro specifico vendit decoctum Anagallidis flore purpureo, item summitatum Hyperici. *D. Soame* è Dolaro.

A. 2. *Anagallis femina* Ger. *cœrulea femina* J. B. *cœruleo flore* C. B. Park. *Female or Blue-flowered Pimpernel.*

Solo floris colore à præcedente diversa est, ideòque ulteriore descriptione non indiget. In transmarinis regionibus, Italia & Gallia ubique obvia est, nec superiore quæ flore est phœniceo minus frequens.

Nec aliter quàm floris colore à præcedentibus, & inter se differunt.

1. Anagallis flore obsolete purpureo *Clusii Park.*

2. Anagallis flore carneo. *Park.*

3. *Anagallis omnium minima* Morif. prælud.

Morif.

Planta est in humidis proveniens, vix biuncialis. *Flosculos* gerit cœruleos, vulgaris Anagallidis triplo minores; capsulas feminales pariter minores.

A. 4. *Anagallis lutea* Ger. *flore luteo* Park. *lutea nemorum* C. B. *lutea, Nummulariæ similis* J. B. *Yellow Pimpernel.*

Numerosissimis fibris albenibus aut subrubentibus è geniculis demissis *radicatur*. *Caulis* plures per terram spargit infirmos, teretes, rubentes, *foliis* per intervalla vestitos ex adverso binis, quàm Nummulariæ acutioribus & minoribus, Alfinis aut Anagallidis maris similibus, glabris, infernè splendentibus, pediculis brevibus nixis. *Flores* ex alis foliorum exeunt, singulares, tenuibus & oblongis pediculis, lutei, monopetali quidem, in quinque tamen segmenta acuta ad unguis ferè divisi, ut pentapetali videantur; magnitudine & figurâ florum Anagallidis vulgaris terrestris: quibus succedit vasculum feminale rotundum, parvum, quinque calicis acutis foliolis obvallatum.

Locus.

In sylvis post mediam ætatem floret.

* 5. *Anagallis cœrulea foliis binis ternisve ex adverso nascentibus* C. B. *tenuifolia* Ger. *emac. tenuifolia flore cœruleo* Park. *tenuifolia Moneki* Clus.

Plures statim à radice *ramos* spargit, pedalis longitudinis, quadrangulos, ut aliæ Anagallides, qui deinceps alios minores à latere procreant, cinctos per intervalla longiusculis & angustioribus *foliis* quàm aliæ Anagallides habeant, & ad Gratiolæ foliorum formam plurimum accedentibus, atque ex adverso semper nascentibus, ut plurimum binis numero, interdum etiam ternis, rarò pluribus, iisque aliquando in eodem ramulo: è quorum alis magna ex parte totidem exiliunt petioli, quot folia cauliculis per intervalla simul ambiunt, summo fastigio sustinentes *flores* pentapetalos, coloris cœrulei, umbilico tamen purpurascente, & phœniceis majores, è quibus exiliunt exigua staminula. Abundè flores profert, & plerunque toto trimestri spatio. Floribus succedunt orbicularia *vascula*, ut in reliquis, simile *semen* etiam continentia, quo deciduo sequente anno novæ plantæ generantur; annua enim sive æstivalis duntaxat est planta.

Locus.

Semine Gadibus accepto Monello orta est.

C A P. XI.

A. *Anthyllis maritima lentifolia* C. B. Park. *Anth. lentifolia, sive Alfine cruciata marina* Ger. *emac. Anth. lentifolia Peplios effigie maritima* J. B. *Alfine litoralis foliis Portulacæ* C. B. *Alfines genus pelagicum* Clus. *Sea-Chickweed.*

Clus.

Longè latèque summâ arenâ serpit, multisque *ramis* humi jacentibus prædita est, tenuibus, lentis, flexibilibus, quadrangulis; quos multa ambiunt *folia*, Anagallidis aut Alfinis foliis non dissimilia, sed crassa admodum & succi plena, (ut sunt pleraque Pelagiarum stirpium) bina semper ex adverso alternatim nascentia, viridia, glabra, salso gustu: inter quæ extremis ramulis *flosculi* virelcentes, quinque foliolis constantes, & in his quinque staminula pallida, floribus succedunt *vascula* grandia, in quibus *semina* quàm pro plantæ modo multò majora.

Locus.

In arenosis maris litoribus ubique ferè in circuito Angliæ.

Hæc planta quamvis Alfine nomine innotescat, nec flore tamen, neque semine cum Alfine convenit; ideòque seorsim eam collocavimus.

CAP. XII.

De *Alfine*.

Alfine dicta est quòd *ἀλω*, id est, lucos & umbrosa loca præcipuè amet. Alfines notæ genericæ sunt Folia conjugatim in caule sita, calyx ad modum floris in plura segmenta, seu mavis folia expansus, vascula feminalia simplicia, hoc est, in plures cellulas seu loculamenta minimè divisa, seminibus medium occupantibus exterius protegente vasculo. Harum nonnullæ præter reliquarum normam tetrapetalæ tantùm sunt, atque hoc respectu anomalæ, quas seorsim collectas primo in loco exhibemus. Quæ pentapetala sunt, vel petala habent in medio bifida, vel eadem integra.

§. I. *Alfinæ tetrapetalæ anomalæ*.

Has pro Alfinis habendas ducimus ob convenientiam in reliquis notis, quamvis petalorum numero ab iis differant.

A. 1. *Alfine tetrapetalos Caryophylloides, quibusdam Holotheum minimum. Alfine verna glabra* Ind. Monsp. *Alfine montana capillaceo folio* Park. C. B.

Radicula ei alba, tenuis, fibris donata: *Cauliculi* plures, semipalmares, tenues, teretes, infirmi, rubentes, crebris geniculis intercepti. Ad singula genicula apponuntur *folia* ex adverso bina, caulem ferè amplexa, dimidium vix digitum longa, è basi latiuscula in acutum mucronem sensim definentia. *Flosculi* in summis ramulis, albi, tetrapetali, è calyce quadrifolio, quæ notæ à reliquis Holotheis dictis discretu facilis est.

Vere floret in glareosis sterilioribus frequens. Hæc planta eadem proculdubio est quam describit *D. Magnol* Alfines vernæ glabræ titulo: cui radiculam exilem attribuit, circa quam aliquot *foliola* angusta, oblonga, glabra oriuntur: *cauliculum* uncias tres altum, duobus aut tribus articulis distinctum, binis foliis articulum amplectentibus, ad secundum vel tertium articulum in duos vel tres ramulos divisum, quorum quilibet *florem* unicum habet foliolis albis constantem, quibus quatuor foliola viridia, acuta supposita sunt: Succeedente *loculo* oblongo minuta semine pleno.

Circa pratulum luci Gramontii copiosam invenit vere cum flore & semine.

* 2. *Alfine Alpina minima glabra* C. B. Park.

Plantula est flosculis elegantissimis placens, ex cujus *radice* rufescente, in fibras oblongas abeunte *cauliculi* plures in terram reclinati, *foliis* mucis, prioribus similibus, sed glabris vestiti, prodeunt: ex quibus pedicelli unciales rarius triunciales nudi efferuntur, qui in summo in duos, tres & plures petiolos dividuntur, & singuli *flosculum* elegantem, stellatum, quadrifolium, punctulis insignitum, album, vel etiam purpurascens, ex calyculo emergentem, sustinent.

In Helvetiorum montibus, ut monte Fractò, & ad Thermas Fabarias, æstate florens, reperitur. *Locus*.

3. *Alfine muscosa* Park. Lugd. *muscosa quibusdam J. B. tenuifolia muscosa* C. B. *An Alfine saxifraga angustifolia minima montana* Col?

J. B.

Tenella admodum & infirma est plantula, veluti musco terræ superficiem operieas, palmaribus & bipalmaribus *coliculis* interdum duas aut tres uncias longis, prætenuibus, ramosis, quorum nodis *folia* adnascuntur uncialia & fuscuncialia, aliquando vix semuncialia, fili instar tenacia, lætè virescentia; *Flores* minimi, ex quatuor foliolis constantes, albi, Spergulæ facie & formâ, quorum media *apiculi* albissimi, nodulo viridanti insidentes, occupant. Flosculos sequuntur calyculi exigui, spadicæ aut atro-rubente semine, Portulacæ ferè, facti. *Radix* gracilis, inutilis, articulatim fibrata. In hac planta tantillum amaricantis saporis percipimus.

Montium summis aditibus umbrosis usque ferè gaudet. In montibus Stiriæ, itémque in Jura & Saleva propè Genevam, locis humidis & umbrosis ad fontes & aquarum scaturigines observavimus. Julio & Augusto floret. *Tempus*.

* 4. *Alfine montana capillaceo folio* C. B. Park. *Alfine Saxifraga angustifolia minima montana* Col. Item *Saxifraga montana Neapolitana* Park. p. 428.

In saxorum rimis rupium præruptarum, & eorum cavis umbrosis, circa D. Philippæ antrum Æquicolorum, ab aquæ pluvialis impetu tuta oritur hæc plantula tenera pusilla, quæ angusta oblonga *folia* profert, Saxifragiæ magnæ Matthioli modo, paulo latiora, albicantia, molliora, è viticulorum geniculis bina prodeuntia: ex quorum sinu alæ, & in summo *flores*, candidi, quatuor foliolis constructi, *flaminibus* intus multitis, candidis, tenuibus admodum, florentes Maii fine & Junio: quibus utriculi succedunt ferè orbiculares, parvi admodum, Milii seminis magnitudine, cartilaginei, in quinque oras divisi, Ocyroidis modo, in quibus fulvum, obscurum *semen*, minutum.

Foliis tantum latioribus & albicantibus à præcedente differre videtur.

Alteraspecies. Alteram huic similem sed majorem duplo in mœnis maritimis Neapoli observavit Columa, Autumni fine florentem, suave-rubente flore, pericarpio oblongo, acuto, in quo semen exiguum, Vulgari colore simile. Planta est repens, sed cum floret resupinatur: flante Africo alluitur undâ illâque gaudere videtur.

Hæc etiam planta Parkinsono bis describitur, primò p. 428. sub titulo Saxifragæ maritimæ Neapolitanæ: deinde p. 763. sub titulo Alfinis repentis angustifoliæ flore suaverubente.

- A. 5. *Saxifraga graminea pusilla flore parvo tetrapetalo.* *Coryophyllus minimus muscosus nostras* Park. *Saxifraga Anglicana Alsinifolia* Ger. emac. delscr. **Pearl-wozt.**

Folia ad radicem in orbem disposita, angustissima, graminea, glabra, obscure viridia, mucronata, semunciam longa. *Caulis* ex eadem radice plures exeunt, semipalmares, tenues, infirmi, rotundi, humi procumbentes, ramosi, glabri, crebris geniculis intercepti, & ad singula genicula binis foliis cincti. Ramuli verò è foliorum alis alternis semper exeunt. *Flores* quoque è foliorum alis alternatim enascuntur, singulares, pediculis longis tenuibus fulti, tetrapetali, albi, perexigui, è calice quadrifolio. Succedit *vasculum seminale* rotundum Alfinis, per maturitatem membranaceum, pellucidum, feminibus perexiguis rufis repletum. Radix nunc simplex nunc multifida pluribus fibrillis capillata. Sapor plantulæ acris & calidiusculus.

Locus. In uliginosis, inque pascuis sterilibus & hortorum areis frequens occurrit. Per totam ferè æstatem floret.

Flore est plerunq. mutilo, foliolis illis albis seu petalis quæ floribus propria sunt, carente; unde eam in Catalogo plantarum Cantabrigiensium flore herbido & muscoso denominavimus.

- A. 6. *Saxifraga Anglica annua Alsinifolia* D. Plot.

D. Plot.

E *radice* parva, fibrosa *cauliculos* diffundit tenues infirmos, fescunciales, geniculatos; *foliis* exiguis angustis ad singula genicula cinctos, ut in præcedente. E geniculis superioribus versis extremos caules exeunt *flosculi* herbacei, tetrapetali, *vasculo* seminali membranaceo, petalis illis ceu calyce incluso.

A præcedente differt foliis & caulibus sordidè viridibus ex fusco seu brunno; *radice* annua; quòdque non reptat ut illa, aut ex cauliculorum geniculis radices agit.

Locus. In ambulacris hortensibus Collegii Baliolensis, inq. novalibus & arvis requietis circa Heddington & Cowley agri Oxoniensis.

- A. 7. *Millegrana minima* Ger. *minima* sive *Herniaria minor* Park. *Polygonum minimum* sive *Millegrana minima* C. B. **The least rupture-wozt, or Mised.**

Radice nititur parva, alba, simplici. *Caulis* digitalis aut altior, simplex, rotundus, valdè ramosus. *Ramuli* prætenues, rubentes, *foliis* vestiti Thymi aut Alfinis minimæ figurâ, sed multis numeris minoribus, absque pediculis immediatè adnatis, ex adverso binis, glabris. Tum caulis tum etiam ramuli bifariam dividuntur & subdividuntur sæpius. Ex ipsis ramulorum divortis aut divaricationum angulis oriuntur *flores* singulares, pediculis pro plantulæ ratione satis longis, tenuibus infidentes, tetrapetali, albi, minutissimi: quibus succedunt *vascula seminalia* rotunda. *Semina* præ exiguitate vix conspicua.

Locus. Ætate viget in ericetis sabulosis & humidioribus præsertim.

8. *Paronychia sive Alsinifolia incana* J. B. *Anthyllis maritima incana* Park. *marit. Alsinifolia* C. B. *marina incana Alsinifolia* Ger. Lob.

J. B.

Humi spargit numerosos *cauliculos*, palmares, subrubentes, crebrò geniculatos, subinde in ramos divisos: quorum articulos folia vestiunt verticillatim, Alfines minora, per extremum rotunda, glabra, incana, bina & etiam quaterna, foliolis membranaceis lucentibus subiectis. *Flosculi* albi, copiosissimi extenuis caulium ramulorumque acervatim congesti hærent, pusilli. *Radix* simplex, brevis.

Locus. In vineis circa Messanam & Monspelium per totam ferè æstatem floret: folia tamen ut rectè *D. Magnol*, non incana sunt, sed pallidè viridia.

9. *Polygonum angustissimo gramineo folio erectum* Botan. Monsp.

Magnol.

Ex *radicula* tenui palmares & sesquipalmares cauliculos producit, erectos: *folia* habet ex articulis bina, angustissima & oblonga, & quæ in florente planta ut plurimum sicca sunt: *flores* ex ramulis plures prodeunt, tetrapetali, albi, quibus totidem folia viridia supposita sunt. *Semen* parvum est & nigricans.

Tempus & Locus. Annua est planta, quæ Julio & Augusto mensibus floret in marginibus sabulosis latorum Boutoneti propè Monspelium.

Plantam huic similem si non eandem cum Monspelii esse observavi satis frequentem in agrorum marginibus, cui *radix* simplex, lignosa, alba: *caules* plures, semipedales aut dodrantales, teretes, tenues, latis firmi tamen & erecti, crebris geniculis, ad quorum singulos *folia* bina angustissima, vix uncialia, & versis summos caules duplo breviora. *Caulis* suprema parte ramulos fundunt non binos ex adverso sed alternatim singulos, in quibus ut & in summis caulibus ex alis foliorum utriculi paleacei exeunt, parvum, pullum, nonnihil compressum & subrotundum *semen* continentes. *Florem* non vidimus, jam enim præterierat, Septembri mense.

§. 2. *Alfina pentapetalæ genuinæ petalis bifidis.** 1. *Gramen leucanthemum marinum maximum* Hort. Lugd. Bat.A. 2. *Caryophyllus holosteus arvensis glaber flore majore* C. B. *Gramen leucanthemum* Ger. Park.
Gramen Fuchsi sive *leucanthemum* J. B. *Stitchwort*.

F. B.

Tenui & infirma radícula, summo cespite geniculata reptat, demissis tamen altius fibris. *Coliculi* inanes, quadrati, dodrantes & cubitales, geniculis distincti, ad quorum unumquodque bina *folia* graminea, acuta & rigida: ex quorum alis pediculi exeunt tenues, hirsuti, quibus insident *flosculi* amoeni, candidi, è quinque foliis profundè fissis & striatis compositi, in quorum medio apices crocei. Dehiscens autem calicis quina folia virescentia toti flori substant. *Capitulum* succedit pileiforme, sex partibus coagmentatum, semen continens.

Hæc J. Bauhinus, quibus adde, Caulem propè summitatem in binos ramos dividi, utrumque deinde ramum in alios binos, &c. Ad singulas autem caulis & ramulorum divaricationes ex ipso angulo exoritur flos unicus longo pediculo nixus; qui florum situs huic cum *Caryophyllo holosteo arvensi* aliisque hujus generis plantis communis est.

In sylvis, sepibus, & dumetis passim: Vere floret.

Locus.

* 3. *Caryophyllus holosteus, foliis gramineis acutis, floribus albis* Mentzel.

Marchiz Brandeb. incola est: non describit sed tantum depingit Autor.

A. 4. *Caryophyllus holosteus arvensis glaber flore minore* C. B. *Gramen leucanthemum alterum* Ger. *leucanthemum minus* Park. *Gramini Fuchsi leucanthemo affinis* & *similis herba* J. B. *The lesser Stitchwort*.

Seriùs hoc floret, tenuioribus, quadratis *viticulis* nervo medio tenaci & valido factis. *Folia* bina opposita, breviora & viridiora quam in vulgari *Leucanthemo*. *Caules* eandem observant divisionem, & *flores* eundem situm cum illius floribus: verùm longè minores sunt, & pediculis prælongis insident: quinque pariter foliis constant, verùm ad unguis ita fissis, ut incuriosius spectanti decem videantur apiculis rutilantibus. *Calicis* folia quinque acuta. *Capitula* minor, oblonga: *radix* similiter fibrosa, serpens.

In pascuis & vepretis, interque genitas, præsertim solo arenoso, exit.

Locus.

Ratione loci in quo crescit faciem insigniter mutat, siquidem in aggeribus paludum Eliensis infulsa colorem glaucum *Caryophyllorum* obtinet, & caules firmiores breviorisque, ut diversam quis possit suspicari plantam.

A. 5. *Caryophyllus holosteus* Ger. *holost. arvensis hirsutus* Park. *bol. arv. hirsut. flore majore* C. B. *Auricula muris pulchro flore albo* J. B. *Chickweed, Mouse-ear, with a large white flower*.

Radix ei geniculata sub terra reptat, ad nodos fibras demittens, & furculos promens. *Caules* per terram spargit complures, teretes, hirsutos, infirmos & humi procumbentes, *foliis* cinctos ad singula genicula contrario situ binis, hirsutis, *Alfines* *Myosotidis* angustioribus, exceptis iis quæ in caulibus florigeris existunt, quæ æquè lata sunt; absque pediculis caules amplectentia, qui in summitatibus suis in binos ramulos dividuntur, & uterque ramulus in binos furculos, & unusquisque furculus deinceps ordine in alios binos, donec ad extremos ventum fuerit, appposito flore in uniuscujusque divaricationis angulo, pediculo oblongo insidente. Sunt autem *flores* amplii, floribus *Graminis leucanthemi* dicti pares & similes, pentapetali petalis in medio bifidis, striatis, cum staminibus in umbilico plurimis apices pallidè luteos sustententibus. *Calix* pariter quinquefolius. *Folia* quoque & florum calices hirsuti.

In aggeribus terrenis propè Cantabrigiam ut v. g. colle *Sanitatis* dicto; in planitie propè *Newmarket* inter vepres, in via quæ Londinum ducit inter *Trumpington* & *Hawkston*, & ultra *Fulmere* vicum, aliisque locis plurimis copiosè. Floret æstare.

6. *Alfina Caryophylloides tenuifolia montana, Lini flore. An Auricula muris pulchro flore, folio tenuissimo* J. B.?

Radix ei lignosa, vivax. *Cauliculi* seu ramuli multi, ut in *Caryophyllis*, lignosi, cortice cinereo tecti [vetustiores intellige] geniculis crebris intercepti: ad quorum singulos *folia* ex adverso bina, *Tunicæ* minimæ vel *Spergulæ* purpureæ, angustæ, Lariceæ. *Cauliculi* ramosi, inferius glabri, superius hirsuti *flores* gestant in summitatibus longis pediculis hirsutis insidentes, magnos, albos, quinque petalis intus striatis, subrotundis, non fissis in extremo *Lychnidum* in morem, ad eò ut *Flos* integer *Lini* florem referat, non tamen perinde caducus est, sed diu durat, *stamina* plurima continens sublutea, vel ex albo ad herbaceum colorem tendentia. *Calyx* hirsutus, quinquefolius, ad modum floris expansus. *Vasculum* seminale longiusculum, crassum.

In monte *Thuri* mensis Junii fine floruit.

Locus.

Si J. Bauhinus eandem nobiscum plantam intelligat, figura ejus vitiosa est, petala florum bifida repræsentans, nec minus descriptio, quæ florem ei attribuit non differentem ab alterius Auriculæ præcedentis flore: Reliqua descriptio & locus etiam conveniunt.

7. *Caryophyllus holosteus tomentosus* J. B. Park. *holosteus tomentosus latifolius* C. B.

f. B.

Totus candido molli densoque tomento est oblitus, ut vix aliud quàm tomentum esse videatur. *Coliculi* geniculati, dodrantes, è singulis geniculis bina proferunt *folia*, ex adverso sita Auriculæ muris specioso flore paria, nec formâ dissimili, si solum excipias cum mollitie tomentum, ex quorum sinu subinde ramuli propagantur. Caulis superior in ramulos plusculos abit, quorum unicuique, *flos* innascitur candidus, Auriculæ muris specioso flore f. B. Horum *calyces* tomentosi quoque, internè verò membranei, argenteo sci. seu margaritarum splendore lucent. Secundùm ramulorum divisiones sunt etiam brevissima folia argenteo colore micantia.

Ex Italia ad nos venit: Locus natalis non traditur.

8. *Caryophyllus arvensis umbelliferus* J. B. *arv. umbellatus* Park. *holosteus arvensis* Ger. *arv. umbellatus folio glabro* C. B. *Field Chickweed, bearing the flowers in an Umbel.*

f. B.

Dura est & fibrosa *radice*: *Folia* crassiora, latiora & duriora sunt quàm Auriculæ muris pulchro flore, nec ita acuminata. *Cauliculi* tenues, parvi & rotundi, spithamæi, tribus aut quatuor geniculis distincti, è quibus enascuntur opposita bina *folia*, inferioribus quæ è radice protuberant æqualia. Summitatibus insident sex aut septem, aut etiam plures vel pauciores, longis pediculis surrecti flores albi, illius floribus similes. Hos decedentes sequuntur *capitula*, parva, longa, parvum *semen* includentia, terram versus reflexa.

Locus. Inter segetes variis in locis occurrit in regionibus transmarinis; in Anglia, quod sciam, non invenitur.

C. Bauhinus huc refert Alfinem vernam Dalechampii *Lugd.* quæ J. Bauhino est Linum catharticum.

* 9. *Caryophyllus holosteus Alpinus latifolius* C. B. *Alpinus latifolius* Park.

C. B. prod.

Ad *radicem* tenuem, albicantem, fibrosam & repentem, *cauliculi* aliquot in terram reclinati, hirsuti, trium quatuorve unciarum, *foliis* parvis, subrotundis, latis, binis sibi invicem respondentibus, hirsutis & crassis cincti, ex alarum sinu pediculorum instar ramuli exurgunt, singuli *florem* unum calici viridi primo inclusum, dein quinquefolium, magnum & album sustinent, cui *capitulum* oblongum, semen continens succedit.

Locus. In Valesianorum Alpibus, loco *Gemme* dicto, & circa Fabarias reperitur.

* 10. *Caryophyllus holosteus Alpinus angustifolius purpurascens* C. B. *Alpinus angustifolius purpurascens* Park.

C. B. prod.

Et hic *radicula* est repente, *cauliculo* tenui, triunciali, leviter hirsuto, circa quem foliola parva, oblonga, acuminata, bina sibi opposita: *Flores* in summo bini, terni, prioribus minores, purpurascens, stellæ in modum dispositi, calycis foliolis viridibus alternatim velut intercedentibus.

Locus. Ex Pyrenæis Hispanicis allatus est.

* 11. *Caryophyllus holosteus Alpinus gramineus* C. B. *Alpinus gramineus* Park.

C. B. prod.

Radiculam habet exiguam; *caulem* palmarem, exilem, rotundum, geniculatum, pilis levissimis donatum, circa medium in ramulos, & hi in alios brachiatum. *Folia* ad radicem pauca, ad geniculum bina, ex opposito respondentia, atro-virentia, angustissima, unciam longa. *Flosculi* albi, quinquefolii, ex calyce prodeuntes, singuli singulis pediculis insident: quibus exiguum *capitulum* minuto *semine* refertum succedit.

Locus. In Alpibus provenit: in Austria monte Taurero.

* 12. *Caryophyllus holosteus montanus angustifolius albus* C. B. prod. *montanus angustifolius albus* Park.

C. B. prod.

Et hic *cauliculo* est tenui, geniculato, rufescente, glabro, trium quatuorve unciarum; *foliis* oblongis, angustis, glabris cincto, *floribus* albis quinquefoliis, & prædicto [Alpino latifolio] multo minoribus.

Locus. In horto Dei Burferus legit.

* 13. *Caryophyllus holosteus tomentosus angustifolius* C. B. *angustifolius tomentosus* Park.

C. B. prod.

Hic *cauliculis* est palmo minoribus, tenuibus, rotundis, & parte infera geniculatis: superiore parte nudis & pæne glabris; qui statim in ramulos brevissimos, ex alarum sinu, ex adverso sitos dividuntur. *Folia* habet oblongiuscula, angustissima, reflexa, ob tomentum mollia, & ex viridi albicantia. *Cauliculus* in tres pedicellos, binis foliolis sustentatos, eoque oblongos, sed longitudine impares abit, qui singuli calycem viridem sustinent, cui *flos* unus, isque albus & quinquefolius insidet.

Locus. Hunc in Granada ad radicem montis copiosè Albinus observavit.

Caryophyl-

Caryophyllus saxatilis filiquosus C. B. Park.

Ad Herbas flore tetrapetalo filiquofas referendus est.

Caryophyllus saxatilis foliis gramineis, umbellatis corymbis C. B. *Symphytum petraeum* sive *Gypsophytum majus* Thal.

Item, *Caryophyllus saxatilis foliis gramineis minor* C. B. *Symphytum petraeum* sive *Gypsophytum minus* Thal.

Nobis incogniti sunt.

A. 14. *Alfne viscosa* Park. *hirsuta altera viscosa* C. B. *hirsuta myofotis latifolia praecocior* Cat. Angl. *The Hoader-leaved House-car Chickweed.*

Radix habet fibrosam, tenuissimis filamentis capillatam; unde *caules* emergunt plures, palmum & interdum semipedem alti, rotundi, hirsuti, infirmi, plurimum tamen erecti, foliis per intervalla binis oppositis cincti, pallidius virentibus & latioribus quam sequentis, versus imam partem ramoli, ramis non contrariis inter se, sed singulis. Versus summities caules in binos *ramulos* divaricantur, & hi deinde in binos alios minores, opposito ad unamquamque caulis divisionem in ipso divaricationis angulo *flore* unico, in pediculo admodum brevi, contra quam in *Alfne* fit. *Flores* autem pentapetali sunt *petalis* longis angustis in extremo fissis fissurâ minus profundâ quam in *Alfne* vulgari; cum *staminibus* intus ex luteo virentibus. Succedunt *vascula* *seminalia* oblonga, nonnihil incurva, per maturitatem pellucida, *semina* parva, rotunda, subrufa, numerosa continentia. *Semina* post delapsos flores statim maturefcunt, & vasculis se sponte aperientibus decidunt. Tota planta ad tactum nonnihil viscida est.

Aprilii & Maio mensibus floret, in ficcionibus areis & pascuis ubique.

Tempus &
Locus.

A. 15. *Alfne hirsuta myofotis* Ad. *arvensis hirsuta magno flore* C. B. *Auricula muris quorumdam flore parvo, vasculo tenui longo* J. B. *House-car Chickweed.*

Radix huic simplex, alba, fibrosa. *Caules* quam praecedentis infirmiores, & in terram plerumque reclinati, rubentes, *Folia* angustiora, viridiora & subspera. *Flores* longioribus insident pediculis, *petalis* profundius fissis.

Tardius floret, nec ante medium Maium, & ad Autumnum usque durat.

Addit C. Bauhinus è Thalio tertiam *Alfnes* hirsutæ arvensis speciem, quam hirsutam minorem vocat, Thalium *Alfnes* minutam hispida: quam vide apud ipsum.

Tempus.

* 16. *Alfne corniculata Clusio* J. B. Park. Ger. *Lychnis segetum minor* C. B.

Clus.

Palmaris hæc est herbula, unico *caule*, qui in aliquot ramos dividitur, constans, eoque geniculato, tenero, subhirsuto, ut *Alfnes* vulgaris. *Folia* *Alfnes* foliorum æmula, paulo longiora, subhirsuta etiam, inter se opposita & ex intervallis gemina. Alarum cavis insident pusilli *flores*, candicantes, quibus succedunt membranacea & transparentia *cornicula*, gallinaceorum calcarium formâ, quæ lento quodam aspersa humore à tangentibus deprehenduntur: *semen* in illis exanguum, maturitate nigrum. *Radix* inutilis & annua est: Tota insipida est.

Inter segetes frequens Salmanticensi agro. Ego cum J. Bauhino nec *Lychnidi*, nec *Pseudomelanthio* hanc subjungendam duco, quod eis non sit similis. Maio mensis flores producit & semen maturum præbet. *Alfnes* myofotidis hirsutæ species esse videtur, tum ex figura, tum ex descriptione.

Locus.

* 17. *Alfne maxima* H. *Lugdunensis* J. B. *Alfne angustifolia* C. B. *maxima* Park.

Lugd.

Radice est supernè crassiuscula, paulatim gracilefciente, innumeris fibris capillatâ; *cauliculis* multis, pedibus; *foliis* *Alfnes* vulgaris, per intervalla sæpe quaternis, interdum singulis, interdum binis; ramulis multis, brevibus, copiosum *florem* producentibus, antequam hiet oblongo & acuminato capite inclusum, cum apertus est candidum, exiguum, radiatum, sex foliis constantem, ac totidem filis tenuissimis.

In opacis gignitur.

Hæc Historia mihi suspecta est, 1. quod nullus alius Botanicus hujus meminit præter eos qui ex hac Historia transcripserunt. 2. quod folia quaterna, & singula interdum in caulibus ei attribuit. 3. quod florem hexapetalum.

18. *Alfne nemorosa maxima montana. Alfne montana bederacea maxima* Col. Park. *mont. latif. flore laciniato* C. B.

Radix ei vivax: *Cauliculi* teretes, hirsuti, pedales aut cubitales, infirmi, procumbentes nisi fruticibus vicinis sustententur, nonnihil rubentes præsertim ad genicula, quæ in caule crebra brevibus internodiis, *foliis* cincta ex adverso binis, longis & tenuibus pediculis hirsutis [lesuncialibus] nixa, ipsa pariter hirsuta, pallide virentia, longa, è lata basi in acutum mucronem sensim desinentia veluti *Smilacis*, per margines interdum nonnihil sinuata. *Flores* in summities ramulorum albi, pentapetali, *petalis* ad unguem ferè fissis, ut in reliquis congeneribus. In

Locus. In sylvis in ascensu montis Salevæ invenimus. Hæc est proculdubio Alfine montana hederacea maxina *Col.* parvitate tantum differens; nam Columnæ planta folia habuit majora, duas nimirum uncias lata, atque tres longa. Flores petiolis longis insident, eodem quo in aliis hujus generis situ, nimirum in ramulorum floriferorum divaricatione. Vasculum seminale pyramidale cum fulvo intus semine, minuto, copioso.

Tempus. Augusto floret, & Septembri perficitur.

Huic recti fructus, atque elati remanent petioli eorum, non ut in vulgari deorsum spectantes.

In umbrosis excellorum montium Campoclarensium atque Æquicolorum densis sylvis collegit F. Columna.

Hæc non alia in re (ut modo diximus.) quam magnitudine à nobis observata & descripta differt, quæ loco debetur.

A. 19. *Alfine major repens perennis* J. B. *Alfine altissima nemorum* C. B. *item Alfine aquatica major* ejusdem. *Alfine major* Park. *item Alf. aquatica sive palustris major* ejusdem. *Alf. major* Ger. & *Alf. palustris* ejusdem. **Great Marsh Chickweed.**

f. B.

Ex radice perenni, repente, fibrosa caules profert plures, qui latè se diffundunt, cubitos aliquot longi, teretes, subrubentes; lanuginosi & ramosi; ad quorum singulos nodos folia ex adverso sita nascuntur, quorum majora Parietarix folia æquant, formâ eadem, secundum nervos & per oras hirsuta, minora verò ut Alfines vulgaris, pediculo aliàs nullo, aliàs mediocriter longo, piloso, sapore fatuo. Flores speciosi Graminis leucanthesi, quinque foliolis constant, singulis ad imum usque fissis, candidis, striatis, *staminibus* niveis medium occupantibus cum capitulo viridi, è cujus summo quinque, reflexæ fibræ emicant, totidemque flori toti sustinendo subjiciuntur folia viridantia, villosa, quæ vascula subsequencia obvolvunt, Hyperici vasculis similia, turbinata, in quibus grana continentur Pappaverinis paria, ruffa, circa clavam racematim coherentia.

Folia in hac planta interdum nonnihil sinuata sunt per margines & veluti crispâ.

Locus.

In locis humidis & palustribus, itémque propè fontes & defluentes aquas reperitur.

Haud dubium est quin Dodonæus Alfines majoris titulo hanc plantam describat: Dodonæi autem figuram assumunt Lobelius, Gerardus & Parkinsonus, pro Alfine majori, eandem ergo plantam intelligunt, idèque hi duo ex una specie duas faciunt, nimirum Alfinem majorem, & Alfinem palustrem.

Lobelium autem in Adv. non cognovisse Alfinem majorem suspicatur J. Bauhinus.

Hanc etiam esse puto quam describit & depingit Christianus Mentzelius, in Pugillo rariorum plantarum, ad calcem Indicis sui nominum Plantarum multilinguis, titulo Alfines maximæ Solanifolix *March. Brandenburg.* Hæc enim (ut dixi) folia habet ad margines non raro parum sinuata.

A. 20. *Alfine vulgaris sive Morsus Gallinæ* J. B. *Alf. minor sive media* Ger. *Alfine media* C. B. *minor* Park. **Common Chickweed.**

Non multum dissimilis est majori, aliosis locis perinde gaudens; radiculis capillaribus [potius singularibus in plurimas fibrillas divisis, quæ adèd fortiter terram apprehendunt ut extirpatu difficiles sint] humi stratis, tenellis, hirsutis, subrubentibus, geniculatis viticulis. Folia Anagallidis, minora quam in majore, subhirsuta, ex geniculis similiter adversa, gustu fatuo: *sterculis* candidi, stellati, minores: *Semen* in pericarpis non dissimile.

Locus.

In uliginosis ad sepes & vias, itémque in vineis & hortis inter olera passim provenit, & per totum fere annum floret.

Hæc planta ratione loci aliorumque accidentium magnitudine adèd insigniter variat, & faciem mutat, ut pro diversis à Botanicorum vulgo habeatur. Hinc Alfinem marinam *Dod. Ger. Park.* pro eadem habeo. J. Bauhinus suspicatur Alfinem marinam *Dod.* convenire posse cum Alfine Plantaginifolia: & dubitat an Dodonæus exhibuerit figuram suæ Alfines marinæ: Siquidem imago quæ pro Alfine marina ab illo ostenditur à Lobelio pro Alfine majore ac passim nascente accipitur.

Nos Dodonæum Alfinem cruciatam marinam intelligere suspicamur.

A. 21. *Alfine longifolia uliginosis proveniens locis* J. B.

f. B.

Radiculis est tenuibus, serpentibus. Caules pedales, quadrati, infirmi; ad quorum genicula folia bina, Gratiolæ foliolis paria, minora, nec per ambitum serrata, in acumen desinentia, glabra, nervo unico medium decurrente, circa medium latiora quam in Gramine leucanthesi minore, cui tamen flores satis similes, aut Alfines vulgaris, extremis hærent ramulis, stellati, albi. Cæterum foliola florem ambientia quinque sunt viridia, alba autem decem & præterea apices.

Locus.

In palustribus putridis & rivulis provenit non rara.

Petala huic in flore decem revera non sunt, sed duntaxat quinque, usque adèd ad unguem ferè fissâ ut decem videantur, & minùs cauto facilè imponant.

* 22. *Alfine inaperta flore seu unicalis noctiflora* Morif. prælud.

Morif.

Caules producit triunciales, quorum nodis apponuntur bina foliola, è regione disposita, mucronata, Lingux passerinæ similia. In caulium summis nascuntur flores, singuli quinque petalis albis, ad medium bifidis constantes, aliarum hujus generis more, qui vix interdu luce sole conspicuntur, propter tenuitatem partium. Hoc valde familiare est pluribus Lychnidum speciebus.

Locus.

Crescit in arvis, inque sylvis humidis & udis. Quam plantam intelligat nescimus.

- * 23. *Ocymoides Lychnitis reptante radice* J. B. *Lychnis incana repens* C. B. *Ocymoides Lychnitis* Col.

Col.

Radice tenui admodum firmatur, parum sub terra descendente, atque circum reptante, ex qua plures fruticant viticuli, rotundi, incani, hirsuti, bina *foliola* singulis geniculis hærentia habentes, quæ in imo minora sunt, deinde majora in medio viticulo, quod contra evenit in plantis ab radice statim foliatis ante caulis eruptionem; ut in Theophrasto legitur, hirsuta, carnosa, incana, Lychnidi similia, sed magnitudine & formâ *Ocymoidis Polemonii* dicti. Cujus etiam, sicuti & aliarum congenerum ritu *flores* edit Aprili atque Maio mense candidos, quinque foliis bifidis constructos stamina intus quinque lutea habentes. Junio *semina* in oblongis pericarpis mollibus, cartilagineisque perficit, fulva, angulosa, hirsutaque. Pericarpia vero non calice obducta sunt ut in Lychnidibus, sed tantum basin quinque foliolis constructum ut in *Alfine* habent. *Radix* admodum vivax est, ideoque multum fruticat, terramque ipsius comâ operit.

Sponte ac frequens oritur in monte D. Mariæ virginis appellato, locis humentibus petrosis.

Locus.

Sapor plantæ dulcis est; quare non ineptè Herbariorum fœmellarumque vulgus ad eliciendum lac copiosum utitur; atque plantam sicuti cætera olerâ jusculis admixtis ovis disruptis decoquant, non sine Piperis atque Amaraci modico, vel (ut alii solent) in placentam efformant, cujus usu magnam lactis copiam provenire experimento se habere afferunt. Ab hac lactis eliciendi facultate Herbarius Neapolitanis vulgò *Herba Lattaria* dicitur.

Virer.

- * 24. *Alfine Bononiensis non aculeata* Bocconi.

Bocc.

Humi procumbit, atque *cauliculis* tenuibus, rigidulis, geniculatis, in plures ramusculos distributis prædita est, circa quos *Folia* tenuia, angusta, Tithymali leptophylli æmula, densò stipatu invicem coherent, quæ in senescente planta dum contrahuntur aculeata videntur. *Flosculi* albi & *capsule* aliarum more.

Bononiæ & ad vicum Chantilly observavit Autor.

Locus.

§. 3. *Alfine petalis integris, aliæque miscellanæ incertæ sedis.*

1. *Alfine minor multicaulis* C. B. *minima* Ad. Lob. Dod. Ger. J. B. *aquatica minima* Park. The least Chickweed.

Tota facie *Alfine* minori seu mediæ similis est; [Lobelio in Ad. Anagallidem admodum præfert] verum per omnia minor, tenellis ramulis & hirsutis donata; *foliis* minimis *Alfine* mediæ minoribus, nigricantibus, paulum hirsutis, pediculo brevissimo nixis, & *flore* similiter albo: *Semen* in pericarpis minutissimum, rufum.

Folia hujus plantæ Seryylli folia referunt: Flos quinque petalis indivisis constat, unde ab *Alfine* majore & medio nullo negotio discernitur.

In iisdem cum præcedentibus locis invenitur, non rarè etiam muris innascitur.

Locus.

Alfine minor Lini capitulis C. B. *petræa* Ger. Park.

Mihi sanè à præcedente non videtur diversa.

Alfine minor foliis rotundis C. B. *Alfine minoris alia species* Thal. nobis incognita, q. apud Thaliun.

- * 2. *Alfine Alpina glabra* C. B. prod. Park.

C. B. prod.

Ex radice albida, oblonga, fibris capillata *cauliculi* plures, iique palmares, tennes, læves, rotundi & geniculati in ramulos aliquot, hique in alios divisi, prodeunt: qui *foliis* pallidè virentibus, Lini formâ, sed brevioribus & acutis, binis ex adverso sitis cinguntur. *Flores* plures, albi, staminibus aliquot donati, pedicellis infidentes, è caliculis prodeunt, capitulis minuto semine refertis succedentibus.

Hæc locis saxosis humidis gaudet, quam copiosè circa balneum Sultzbergensè in Marchionatu observavimus.

- * 3. *Alfine Alpina junceo folio* C. B. Park.

C. B.

Ad palmi altitudinem accedit: ejus *cauliculus* statim à radice in duos, hique in alios ramulos breviores dividuntur; inter quos unus vel alter semipalmaris exurgit, in summitate *florem* unum sustinens, vel is uno alteròve pediculo donatur, & cuilibet unus, iique albus, pentapetalos, facis magnus, ex calyce prodiens infidet. *Folii* est capillaceis, viridibus, rigidis & inordinatè dispositis Julio floret. In Helveticis & Genevensium montibus reperitur. Nobis in montibus illis non occurrit.

- A. 4. *Alfine tenuifolia* J. B. An *Alfine nodosa Germanica* C. B. prod. Park.

Radices habet numerosas, albicantes, lignosas, multifidas: ex quibus surgunt *cauliculi* palmares & sesquipalmares, aut etiam altiorem, teretes, ramosi; ad quorum nodos *folia* bina nascuntur, *Tunicæ* minimæ, longa & tenuia; *Flosculi* fastigii hærent ramulorum pediculisque longiusculis è foliorum sinu

* *Alfne minoris multicaulis.*
Locus.

linu ortis, * *Alfines* tertiae Fuchſii minores, candidi, ſtellati. Sapor huic plantæ nullus conſpicuus. Lino cathartico cum floret ſimilis eſt.

In arvis ad margines collium Gogmagogi, & ericet *Triplow* in agro Cantabrigienſi provenit, necnon alibi in eodem Comitatu. J. Bauhino Monſpelii in agris Aprilis florens occurrit.

- A. 5. *Alfne Plantaginis folio* J. B. & nobis. An *Alfne fontana* Ger? i. e. *aquatica media* C. B. Park? *Plantain-leaved Chickweed.*

E radice tenui fibrillis numerofis tenuiffimis capillata, cauliculos fundit plurimos, dodrantes, teretes, tenues, humi procumbentes, geniculatos, ramosos, brevi lanugine hirsutos ut ferè obtutum fugiat. Folia ad radicem parva, pediculis longiuſculis infidentia, in caulibus minora, pediculis brevioribus, ex adverſo bina, nonnihil productiora & acutiora quàm *Alfines* vulgaris, in quibus præcipuè notabiles ſunt nervi ſecundùm longitudinem decurrentes, plantagineis ſimiles, quinque plurimum, in averſa parte elati & facile conſpicui. Floſculi in caulium & ramulorum divaricationibus ſingulis ſinguli, pediculis uncialibus & longioribus infidentes, parvi, albi, pentapetali, petalis integris, acutis, minimè bifidis ut in *Alfne* vulgari, quinque calicis foliis longis, anguſtis, acutis circumvallati. Vasculum feminale quale ferè *Alfines* vulgaris, ſtagiatum, ſeminibus copioſis parvis, nigris, ſplendentibus, ad renis figuram accedentibus, repletum, ſumma parte per maturitatem ſe apertens, Lychnidis more.

Planta hæc nullo neque ſapore neque odore notabilis eſt.

Tempus &
Locus;

Floret menſe Maio Junio, & ſemen brevi ad maturitatem perducit. In ſylvis cædis & ſepium aggeribus frequens occurrit; locis præſertim uliginofis.

- * 6. *Alfne Lotoides Sicula* Bocconi. *Alfne paluſtris minor folio oblongo* C. B.

Bocc.

Hujus plantule ſubrubescentes, geniculati & invalidi cauliculi humi ſparguntur. Folia quoad ſubſtantiam ſeu texturam & figuram, non numerum, quadantenus ad *Loti* Libycæ *Dalech.* ſive *Tri-folii* veſicarii ſive *halicacabi Cam.* folia accedunt. Floſculi, capſulæ & ſemen *Alfines* vulgaris modo verticillatim cauliculos ambiunt.

Locus.

Propè Catanam in paluſtribus & humentibus locis invenit Paulus Boccone.

C. Bauhino ſic deſcribitur.

Radice eſt tenui, oblonga, capillaceis fibris prædita : cauliculis frequentibus tenuibus, humi ſuſis, & ſubinde ad internodia fibris ſe firmantibus : foliis oblongis anguſtis, pallidis, binis ex adverſo naſcentibus : floſculis parvis, racemi modo junctis, & tenuiffimis pedicellis infidentibus, quibus ſemen minutum ſuccedit.

Folia hujus non reſpondent deſcriptioni Bocconi, ut niſi ipſe affirmaret eandem eſſe præcedenti, mihi quidem non videretur. Ego in *Catalogo plantarum Angliæ* *Alfinem* paluſtrem minorem folio oblongo C. B. *Alfines* rotundifoliæ ſive *Portulacæ* aquaticæ noſtratis & *Ger.emac.* ſynonymam feci : Verùm ſi rectè deſcripta ſit C. Bauhino floſculis racemi modo junctis, & tenuiffimis pedicellis infidentibus, falſus fui ; quamvis reliqua deſcriptio conveniat.

- * 7. *Alfne facie Paronychiæ ſecundæ* Matthioli Bocconi.

Boccon.

Tribus aut quatuor ramulis humi jacentibus, *Alfines* foliis numerofis, copioſis etiam floſculis in ſummitate coherentibus donatur, ad formam accedens *Paronychiæ ſecundæ* *Matth.* Annuæ eſt planta.

Locus.

Exit paſſim in maritimo litore *Modicæ* civitatis. *Suſpicor* hanc plantam eandem eſſe *Millegrææ* minimæ.

- * 8. *Alfne maritima longius radicata* *Hernariæ* foliis Bocconi.

Bocc.

Radice nititur pro plantæ modulo longa, craſſa, dura, Caryophyllum ac Lychnidium more, adnatis etiam appendicibus quaſi ramoſa, aut potiùs multis modis furcata : Ab hac Cauliculi denſo ceſpite plures gignuntur, circa quos folia ſunt varia ; uni quidem [in Sicilia] *Hernariæ* formæ & magnitudine ; alteri verò *Alfines* maritimæ *Neapolitanæ Col.* Flores & ſemina ſunt proſuſ *Alfines* vulgaris. Capſulas non obſervavit Autor.

Aliam hujus generis plantam pingit P. Boccone quam inſcribit *Alfinem maritimam alteram anguſtis foliis.*

- A. 9. *Saxifraga paluſtris Anglica* Park. *Alfne paluſtris foliis tenuiffimis ; ſive Saxifraga paluſtris Alſinefolia* Ger. emac.

Radice nititur alba, multiplici, fibris majuſculis donatâ. Folia quæ ad radicem graminea, anguſtiſſima, uncialia aut ſeſcuncialia. Caulis ex eadem radice plures, palmares, tenues, infirmi, glabri, crebris geniculis intercepti. Ad ſingula genicula folia ex adverſo bina, anguſtiſſima, brevía, acuta, inferiora digitum longa, ſuperiora breviffima, ſedentibus in foliorum alis glomerulis foliolorum minutiffimorum velut ramulorum germinibus. Flores in ſummis caulibus & ramulis *Alfines* florum ſitu, pediculis ſemuncialibus, tenuibus, majores quàm pro planulæ modo, albi, pentapetali petalis concavis acutis, è calice quinquepartito. Stamina in medio flore decem alba cum apicibus concoloribus capitulum circumſtant *Alfines* ſimile, ſemina parva, per maturitatem obſcurè rubentia continens.

Locus.

In paluſtribus menſe Julio floret.

* 10. *Saxifraga*

* 10. *Saxifraga Bavarica* Park. Pona.

Humi se spargit ramulis plurimis teretibus tenuibus, in alios minores subdivisis, foliis crebris ad singula genicula binis, angustis, oblongis, crassiusculis, pallidè virentibus. In ramulorum summitatibus singulis singuli flores, calyce è foliolis albenitibus composito obvallati, pentapetali, nivei, petalis acuminatis, interdum fimbriati & purpurâ dilutiore tincti, stellæ in modum expansi, cum staminibus in medio pallidis. Semen vasculis parvis è rotundo oblongis includitur minutum, compressum, nigrum, splendens. Radix parva, alba, altius in terram descendens.

A. 11. *Alfina pusilla pulchro flore, folio tenuissimo nostras: seu Saxifraga caryophylloides pusilla, flore albo pulchello.*

Ex radice simplici furculosa cauliculos fundit numerosos, tenues, teretes, infirmos & humi procumbentes, geniculatos, foliis ad genicula binis aduersis cinctos, angustis, vix dimidium digitum longis, è basi latiore in acutum mucronem sensim desinentibus, Caryophylleorum in modum; versùs summitates in ramulos aliquot sparfos, qui flores gestant candidos, pulchellos, pentapetalos, longis pediculis nixos, in divaricationibus caulis & ramulorum eodem modo fitos quo *Alfines* vulgaris, apicibus intus rubentibus. Succedunt Vascula *Alfines æmula semine* referta exiguo ruffo. Nullo insigni neque odore, neque sapore excellit.

In montosis Eboracenfibz propè *Settle*, necnon *Derbientibus* copiosè.

Locus.

* 12. *Saxifraga Antiquorum quibusdam J. B. magna Mattioli* Ger. *Caryophyllus Saxifragus* C. B. *Saxifraga major Italarum Mattioli* Park.

f. B.

Digiti parvi magnitudine sive crassitudine observavimus radicem lignosam, palmo longiorem in numerosa capita divisam, unde stolones pullulant innumeri, palmares & longiores, geniculatè, foliis ad juncturas binis ex aduerso positis, Hysopi similibus, minoribus amicti. Flos uniuscujusque stolonis cacumini insidet unicus, multis in medio staminibus, è calyce albedo, semunciali, stiris viridantibus virgato, inferius angustiore.

Ex hac descriptione *Lychnidis* species esse videtur.

Rara est hæc planta, nec nobis unquam occurrit vel in *Anglia* vel in transmarinis regionibus, quicquid dicat *Lobelius*. *J. Bauhinus* ex *Gallia Narbonensi* habuit.

Locus.

* 13. *Caryophyllus sylvestris strigosior, vel Caryophyllus sylv. flore minimo* C. B. *Saxifraga Antiquorum Lobelii* Park.

Lobelii sententiâ eadem est præcedenti, verùm strigosior ob locum; non est ergo sufficiens ratio cur *Bauhinus* eas separet. *Lobelium* tamen memoriâ lapsus puto, cum magnam hujus copiam in *Anglia* provenire scribat; Nobis enim nusquam visa aut audita est.

14. *Arenaria* J. B.

f. B.

Delicatula plantula, vix palmaris, ex radiculis longiusculis albis, crebris geniculis intercepta, ramulos satis frequentes profert tenuissimos: folia ad radicem multa, uncialia; & geniculis inferioribus circumposita, semunciam longiora, sed insignis tenuitatis, unâ cum minoribus quibusdam adjunctis; at per articulos bina; in superioribus verò radiatim pænè disposita, brevia minutaque ut nihil supra, verticillos imitata. Hirsutium interdum per colicolum exhibet, extremisque ramis florem Spermulæ album, minorem, calyci insidentem viridi, folioso.

15. *Rubia limifolia aspera* C. B. *Juncaria Salmanticensis* Clus. Park. *Juncaria* J. B.

Clus.

Habet in singulis geniculis bina folia ex aduerso sita, Alperulæ odoratæ foliis quodammodo similia, breviora tamen & Lini sativi foliis non absimilia: frequentes ramuli ex alarum sinu prodeunt similibus foliis præditi, copiosos, paleacos candicantesque proferens flores: semen deinde exile nigricans. Radix tenuis est, candicans, non vivax, sed singulis annis semine deciduo novellæ plantæ enascuntur illo ipso anno etiam sub finem mensis Augusti.

Provenit locis arenosis inter vineta, secundo à *Salmantica* milliari. Floret Julio: semen Augusto maturum est.

Locus & Tempus.

* 16. *Caryophyllus saxatilis Ericæfolius umbellatis corymbis* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radice tenui lignosa, contorta & reclinata, cauliculi plures, geniculati, rufescentes, semipalmares attolluntur: ad quorum exortum foliola brevia, angusta, ericæ similia, & ad genicula singula bina, brevissima & rigidiuscula: cauliculorum summitatibus, veluti umbellæ ex corymbis compositæ, insident, unde flores candidi ex quatuor, aliquando quinque, foliolis constantes prodeunt.

D. Magnol flores semper pentapetalos observavit, inque descensu montis *Capouladou à las Cambrettes* Junio cum flore frequentem vidit.

Locus & Tempus.

In Gallo-provincia locis saxosis in monte edito propè *Vigan* reperitur.

- * 17. *Caryophyllus saxatilis ericafolius ramosus repens* C. B. *saxat. ericafol. ramosus repens, aut ei similis* Park.

C. B. *prod.*

Hic instar musci clavati per terram repens ex radice *caulem* lignosum emittit, in ramos plures & hos in alios subdivisum, quos *folia* exigua Ericæ foliis similia cingunt, quorum summitatibus *flores* copiosi, nivei, magni, elegantissimo spectaculo insident.

Locus.

Ex Pyrenæis. Hunc floribus rubris, sed majoribus, foliisque ad cauliculos longioribus & latioribus ex Hispania habemus.

- A. 18. *Spergula purpurea* J. B. *alsineformis sive 5. cap. 476. Lib. 2.* Ger. emac. *Sagina Spergula minima* Park. *Alsine Spergula facie minor, sive Spergula minor flore subcaeruleo* C. B. *Purple Spurree.*

¶ B.

Radice est singulari, longa, crassiusculâ, apophyses quasdam è lateribus emittente, sapore betaceo. *Caules* multi, per terram sparsi, dodrantes & minores, in ramulos divisi, ad quorum singulos nodos *folia* stellatim adnascuntur. [Quamvis *folia* caulium nodos stellatim ambire videantur, curiosius tamen rimanti duo tantum plerumque *folia* apparebunt ad singula genicula, ex eorum autem finibus reliqua oriuntur,] angusta, acuta, quam *Spergula* vulgaris breviora, obscure viridia, femuncialia circiter, plurimum glabra, rarius hirsuta, quibus ad exortum velut squamulæ duæ albæ ut in Polygono circumponuntur. Sapor herbaceus. In divaricatione ramulorum *flosculi* singuli; in summitatibus etiam cauliculorum ad singulos nodos singuli oriuntur, purpurei, Anagallidis phœniceæ floribus similes, è quinque foliolis compositi, alii recti expansi, alii penduli occlusi, calice quinquefolio, oblongo, herbaceo, subhirsuto; pediculis oblongis hirsutis nixi. *Semen* in capsulis conoidibus, per maturitatem in tres carinas dehiscentibus, minutissimum arenæ instar, fuscum aut rufum.

Locus.

In arenosis & glareosis frequens; Maio & Junio mensibus floret.

Querit C. Bauhinus, annon hæc sit *Asterias* seu *Stellaria Lugd.* i.e. *Aster* sive *Stellar.* *Monspeliensium Park.* D. Morisonus duarum aliarum *Spergulae* specierum meminit, solo semine à vulgari differentiam, quorum tituli,

1. *Spergula annua*, semine foliaceo, nigro, circulo membranaceo albo cincto.
2. *Spergula annua*, semine compresso foliaceo minore, in medio fusco, circulo pariter albo cincto.

Utraque hæc species Autore nostro detecta fuit in arvis segetalibus circa Rupellam, & in arvis arenosis intra septa *Chambort* sitis.

Verum cum *Spergulae* marinæ semen foliaceum sit & fuscum cum circulo foliaceo albo, cavendum ne multiplicentur *Spergulae* species, ut rectè monet D. *Magnol* in *Botan. Monspel.*

- A. 19. *Spergula* J. B. *Sagina Spergula* Ger. emac. *Sag. Spergula major* Park. *Alsine Spergula dicta major* C. B. *Spurree.*

¶ B.

Palmaris & sesquipalmaris est planta, ad cubiti etiam altitudinem excrescens: *caulis* multis teretibus, frequenter geniculatis, subhirsutis, ramosis. *Folia* ad singulos articulos numerosa, radiatim ut in Gallo caulem ambiunt tenuitate quoque pari, sed nequaquam ita rigida, verum flaccescentia; superiora cum coliculo leviter hirsuta, averâ parte sulcata, sapore nullo evidente. *Capitula* in ramulorum fastigiis multa, singula singulis pedicellis donata (quorum unus aut alter deorsum pendet, alii furriguntur, ut in *Holosteo Caryophylleo arvensi Tab.*) *Alfines* similia, hirsuta, quæ in *flosculis* albos è quinque foliis integris compositos explicantur, *apicibus* luteis; quibus succedunt *vascula* *Alfines*, *semina* continentes pusilla, nigra. *Radix* subest singularis, recta, raris fibris albis donata.

Locus.

Inter segetes ubique ferè nimis frequens.

- A. 20. *Spergula marina nostras* J. B. *marina Dalechampii sive 4. cap. 463. lib. 2.* Ger. emac. *Alsine Spergula facie media* C. B. *Sagina Spergula minor* Park. *Sea Spurree.*

¶ B.

Crassiore est *radice* quam mediterranea *Spergula*, ex qua *caules* similiter multos profert, palmares & pedales; ad quorum genicula nascuntur radiata in orbem *folia*, *Spergulae* jam dictæ modo, crassiuscula, salsa. Ramulorum cacuminibus flores è calyculis hirsutis erumpunt, similes quoque formâ sed colore purpurascente [apud J. Bauhinum legitur luteo, errore forte Scribæ aut Typographi, neque enim unquam vidi *Spergulam* flore luteo, aut de ea audivi.] *Vascula* nonnihil turbinata *semen* continent foliaceum.

Ad eò similis est *Spergulae* purpureæ in Mediterraneis nascenti, ut aliquando totam diversitatem loco natali imputandam censui; verum postea semen hujus compressum & planum esse animadvertens, sententiam mutavi.

Locus.

In salis palustribus & maritimis passim provenit.

- * 21. *Alsine Batica* Clus. Park. *Alsine Symphyti petraei capitulis* C. B.

Clus.

Caulis simplicis ut plurimum & singulari donatur, interdum multiplici, geniculato, pedis dodrantem alto, subrubente, aliquot ramulis prædito: *foliis* facis angustis, secundum petiolos tamen latioribus, & extrema parte mucronatis, dorso magis eminente, nullâ lanugine obfusus instar, sed havis & saturatè virentibus, geminis semper ad singulos nodos ex adverso nascentibus; extremi ramuli

muli velut capitulis instar Symphyti petrae onusti erant, quae oblongis & purpureis floribus referta: radix mediocris, candida.

Circa Xeres de la frontera, aliisque Baeticae locis observabat Clusius.

Locus.

* 22. *Alfne maritima Neapolitana* Col. Park. *maritima flore rubente* C. B.

Col.

Folia ei angustissima, nec latitudine viticulas ipsas, in quibus haerent geniculatim bina, superantia, ipsaque cruciati ordine ex foliato geniculo prodeuntia, longitudine pollicari & majore: flores habet in summo è longis petiolis prodeuntes cum calyce foliato, ut in congeneribus, colore suaverubente, fructu oblongo & semine similibus. Radice admodum tenui, fibrillis divisa, candicante, ex qua in orbem repunt viticuli fruticantes, humi jacentes, sed cum florent resupini. Habent viticuli medium stamen, ut in congeneribus.

Oritur in maritimis Austro expositis circa Neapolin Italiae urbem.

Locus.

* 23. *Saxifraga altera* Alpin. exot.

Alpin.

Ab una radice multis affurgit furculis, longitudinis dodrantalis, tenuissimis, ex intervallis geniculatis, ex quorum singulis geniculis utrinque ex opposito bina foliola exeunt, tenuissima, longa, in acutum admodum desinentia Caryophylli minimi foliis proxima, sed minora tamen & tenuiora, Tunicae minima verius similia, aut sola, aut una cum ramulis binis tenuissimis ex iisdem furculorum geniculis itidem prodeuntibus: in summitatibus verò flosculi purpurei, parvis Caryophyllis non dissimiles emicant, & in furculorum cymis parvorum ferè umbellarum modo, quibus semina minutum, nigricans succedit. Radix longa est, in acutum desinens, lignosa, utrinque demittens aliquot radículas longas, tenues, fibrosas, per latum in terrae superficie actas: Tota planta inodora est, gustu modice astringit absque ulla amaritudine aut acrimonia, siccaturque. Ex Creticis semibus Alpino nata est.

* 24. *Alfne Alpina cauliculis nudis prolifera* C. B.

Neque describit, neque synonyma addit, duntaxat quaerit, an sit Saxifragia 3. Col.

Alfne fluviatilis Tab. Ger. *aquatica minor & fluitans* C. B.

Nobis incognita & suspecta. Videtis ejus iconem & descriptionem apud Tab. & Ger.

A. 25. *Alfne rotundifolia sive Portulaca aquatica* Ger. emac. *aquatica minor folio oblongo, sive Portulaca aquatica* Park. **Water Purslane, or round-leaved Water-chickweed.** *Anagallis Serpyllifolia aquatica* J. B.

Plurimis fibris albescentibus è geniculis in terram demissis radicatur. Caules palmares, * teretes, * Johnsono infirmi, rubentes, foliis vestiti crebris, ex adverso binis, Portulacae armulis sed longè minoribus, ex angusto nimirum principio paulatim dilatatis, & in extremum rotundum desinentibus, glabris, non crenatis, luteo-viridibus. Flores in alis foliorum singulorum singuli sedent, nullis pediculis, sex purpurantibus foliolis compositi, quibus succedunt vascula subrotunda seminibus repleta, minutis ruffis.

In palustribus & aquosis ubi per hyemem aquae stagnarant, per totam Angliam frequentissima est. Hanc olim habuit pro Alfine palustri minori folio oblongo C. B. verum nunc mutatà sententiã pro Alfine palustri minore Serpyllifolia ejusdem eam habeo, sed neque hujus descriptio per omnia respondet, nec enim nostrae folia sunt Serpylli multò minoria. Plenam & accuratam hujus plantulae descriptionem vide apud J. Bauhinum lib. 29. cap. 113. Sub finem aetatis floret.

Tempus.

A. 26. *Alfne palustris Portulacae aquaticae similis.* An *Alfne aquatica surrector* J. B? An *Alfne palustris Serpyllifolia* Ger. emac. **Small water Chickweed, by some called Blinks.**

Radix plurimis fibris capillaribus constat. Caules indè emergunt plures, rotundi, rubentes, in terram reclinati & subinde radices agentes, duorum triumve digitorum longitudine, ramosi & crebris geniculis intercepti; quos vestiant folia ad nodos bina opposita, pallidè virentia, ad Serpyllum vulgare accedentia, verum angustiora pro modulo suo & longiora, satis crassa, pallidè virentia. Versus caulium summitates ex alis foliorum egrediuntur flores, aliàs ex singulis pediculis femuncialibus singuli, aliàs plures in eodem communi pediculo, perexigui, pentapetali, albì, quibus succedunt vascula tricocca, semina tria rotunda nigra continentia, quae in tres carinas per maturitatem dehiscunt, & semina ostendunt: Carinulae deinde se contrahentes semen suum cum impetu ejaculantur. Sapor plantae amaricans.

Amat loca humida & palustria, sed nec aridiora aspernatur vere praesertim pluvioso: observavi-
mus enim non rarò in arvis inter segetes.

Locus.

Hæc planta est, ni fallor, quam in Praelud. Botan. describit Morisonus sub titulo Portulacae minima flore albo. Est autem plantula singularis & sui generis.

Descriptione Portulacae exiguae sive arvensis Camerarii cum nostra hujus herbulae diligenter comparatâ, eandem omnino judicamus plantam.

Bocc.

* 27. *Alfina palustris Serpylli folio* Bocconi.

Parvis est *foliis*, carnosis, Gratiolæ Hyssopifoliæ angustioribus, ad cauliculorum humi jacentium nodos binis ex adverso positus: *Floribus* in foliorum sinu rubentibus, exiguis *capsulis* & *semine* Alfines vulgaris. Integra planta dimidiæ palmæ magnitudinem vix æquat.

Locus.

Locis palustribus circa Syracusas nascitur. A præcedentibus diversa videtur.

* 28. *Alfina palustris minima, flosculis albis, fructu Coriandri exiguo* Mentz.

Locus.

Unciæ quadrantem non superat. Foliola Lentis magnitudine longa & lata. Flosculi vix conspicui. In Borussia locis udis crescit.

CAP. XIII.

De *Lysimachia purpurea spicata*.

A. 1. *Lysimachia purpurea spicata* Ger. Park. *purpurea, quibusdam spicata* J. B. *spicata purp.* fortè Plinii C. B. *Purple spiked Willow-herb, or Wood-strife.*

J. B.

Plures spargit *radices* digitales, lignosæ, albas. *Caules* ad hominis altitudinem latiore solo adulescent, rigidi, in alas divisi, angulosi, subrubentes. *Folia* plurimum bina ex certis intervallis, aliàs terna, Saligna, quàm luteæ *Lysimachia* strictiora & saturatiùs viridia, acuminata, sicco gustu. *Flores* in spicis dodrantalibus aut brevioribus, è pluribus velut verticillis compositis; hilari purpurâ oculos perfringunt; quorum singuli senis foliis constant, *staminibus* concoloribus medium occupantibus, ex *cauliculis* oblongis striatis subpurpureis, in duodecim segmenta divisis.

Præcipuè notabile est in hoc flore, quod petala non exeant ex imo calice circa basin vasculi seminalis (quod in eodem ferè occultatur) sed è summo calicis margine, ut statim patebit ea avellentium cum jam marcescere incipiunt.

Locus.

In palustribus & ad fluviorum ripas abundè provenit. Æstate floret.

Vires.

Aqua hujus destillata ad vulnera, puncturas & sugillationes oculorum, necnon ad obscuritatem aliâque eorum vitia præsentaneum est remedium autore Parkinsono: specificum est in inflammationibus.

* 2. *Lysimachia purpurea 2. sive minor* Clus. *Lys. rubra non siliquosa* C. B. *purpurea Pannonica* J. B. *minor rubra sive purpurea* Park. *purpurea minor* Clusii Ger. emac.

Clus.

Humilior est præcedente, cubitalem altitudinem rarè superans: *Caules* illi teneriores, graciliores, quadranguli, cacumine in plures ramulos ex adverso inter se nascentes divisi. *Folia* vulgari minorâ & angustiora, sibi invicem etiam opposita, lenta & quodammodo gummosa, deinde ponnihil acrimoniæ & amaritudinis exserentia. Quæ in summis ramis nascuntur confusum habent ordinem, neque seriem ullam servant: inter quæ *calyculi* emergunt rariores, minores, neque adeò barbati, aut verticillorum instar caulem ambientes ut in præcedente, plerumque hexagoni, ex quibus *flos* prodit hexapetalos, ruber, aliquot *staminibus* ex umbilico prodeuntibus. *Radix* dura, lignosa, non repens ut in superiore, sed ex eodem corpore multos caules singulis annis proferens, & subinde lateribus se propagans, multisque fibris inhærens.

Locus.

Provenit multis Pannoniæ locis in humidis pratis & Danubii insulis. Floret cum vulgari Junio & Julio.

* 3. *Lysimachia rubra minima* Clus. *linifolia purpuro-cærulea* C. B. *purpurea sive rubra minima* Park.

Clus.

Dodrantalis est altitudinis. Statim secundum radicem ramulos in latera fundens, graciles, virides, frequentibus *foliis* angustis instar foliorum Lini, sed brevioribus obsitos: inter quæ nascuntur singulares, interdum gemini *calyculi*, longiusculi, quales ferè in præcedente, è quibus emergit *flosculus* quinque petalis constans, ex purpura cæruleis, quibus defluentibus succedunt *capitula* membranacea caliculis inclusa, exili semine candicante plena. *Radix* longiuscula, sulca, aliquot fibris donata.

Gulielmus Mera Clusio ostendit, ex Italia rediens in itinere lætam.

C A P. XIV.

De Trifolio spinoso Cretico.

Trifolium spinosum Creticum C. B. Clus. Park. Ger. emac. *aculeatum Creticum* J. B.

¶ B.

Rarum est hoc Trifolium (inquit J. Bauhinus.) Cretæ munus, cui *caulis* in ramos alternatim oriundos, creberrimos, angulosos, denuo in minores ramulos divaricatos, humiq; sulcos striatōsque dividitur: ubiq; verò quæ rami furculiq; dividuntur duo exeunt pedicelli breves, oppositi, singuli *folia* terna, parva, oblonga, in acumen spinosum definitia glabrâque sustinentes: iisdemque divaricationibus subsunt, adunci, rigiduli, mordaces, deorsum spectantes aculei [Clusio ad singulos nodos quatuor spinulæ, binis superne, totidem inferne spectantibus.] Superius verò ex ipso ramorum coitu pediculus exit brevis, cui ex calyce viridante emicans infidet *flos* amœnus, magnus, purpuro-violaceus, *Lyfimachiaz* speciosæ similis è quinque foliis compositus, medium obfidentibus apicibus luteis. *Siliquæ* quatuor aut quinque costis canaliculatis, latiusculis ad mucronem turbina- tum cocuntibus constant, *femine* in singulis contento lato ruffo.

Semen hujus misit ad Clusium Honorius Belli Ὠξυπόροστο nomine.

C A P. XV.

De Caryophyllo marino.

Hæc planta pentapetala quidem est, verùm quale semen producat, nudumne an vasculo inclusum nondum discernere potuimus, revera quamvis diligenter quærivimus nullum hæcenus semen in ea invenimus, quo tamen proculdubio non caret, ut nec alia planta quæcunque.

- A. 1. *Caryophyllus marinus minimus* Ger. Lob. *montanus minor* C. B. *Caryophylleus flos apyllocaulos vel junceus minor* J. B. *Gramen marinum minus* Park. *Thyist, or Sea-Tulip-flower, or Sea-cushion.*

¶ B.

Folius est Serpentinæ priusquam floreat, brevibus duarum unciarum, ubi verò *caulis* excrevit & floret quatuor vel etiam quinque unciarum, & paulò latioribus: *radice* crassa, non brevi, ut vult Dodonæus, in planta sicca rubente, ubi folia protrudit in aliquot capita divisa, ex reliquiis veterum foliorum quasi capillata: *Caulis* primò aliquot unciarum, deinde palmaris, tenuis, infra capitulum (quod Scabiosæ ovinae accedit) vagina longiuscula ab ipsa capituli basi enascente, & deorsum ad digitalem longitudinem producta inclusus. Exterior facies capituli constat *foliis* membranaceis, exterioribus virentibus, interioribus argenteo colore lucentibus. Totum capitulum scætet membranaceis foliolis lucentibus, inter quæ exoriuntur *flores* in calycibus summa parte membranaceis, quinque petalis purpurantibus compoliti, cum totidem staminulis eisdem annexis apices albescentes gestantibus. Semina nondum in conspectum nostrum venerunt, nam quæ pro seminibus habet J. Bauhinus membranaceo umbilico, storum calyces sunt & vascula etiam, ut opinor, seminalia.

In palustribus maritimis inque scopulis ad mare per totam Angliam ubique frequentissima habetur. Locum.

Hac (ut rectè Lobelius) Angli & Belgæ arearum margines ornant; est enim vivax admodum, densò cæspite terram operit & per totam æstatem floret.

2. *Caryophyllus montanus major flore globoso* C. B. *Caryophylleus flos apyllocaulos vel junceus major* J. B. *Caryophyllus Mediterraneus* Ger. *Gramen marinum Mediterraneum majus, Statice quibusdam* Park. *Great Thyist.*

¶ B.

Præcedenti eadem, vel valdè similis, *caules* dodrantaes emittit, rectos, enodes, quorum uniuscujusque cacumini (quod uncialis & longior vagina membranacea obvolvitur) *flos* infidet item glomeratus, Schœnoprasi ferè similitudine, ex albo purpureus, foliacearum squamarum vallo circumdatus. *Radix* longa, lignosa, teres, crassiuscula in multa capita dividitur, unde terram proximè magna seges foliorum emergit, graminæorum, glaucorum, latitudine paulò subinde variantium.

Parkinsonus caulem non profus nudum esse affirmat, sed duobus parvis perbrevisibus foliis ad nodum quem habet unicum cinctum, quæ præter aliorum omnium foliorum normam non sursum crescendo attolluntur, sed deorsum vergunt. Præterea flores non unâ omnes aut etiam multos simul aperiri, sed seorsim plerumque singulos, alios post alios, ut diu sit antequam totum capitulum defloretur.

In locis Mediterraneis & à mare procul remotis oritur. Nos propè Moguntiam Germaniæ urbem Locum. invenimus, & alibi etiam in Germania frequens habetur. Consule si placet J. Bauhinum: unde C. Bauhinus non sine ratione montanum eum denominavit.

Cæterum licèt Dodonæus usum in medicina nullum habere testetur, sed flosculos in coronis solùm gratiam aliquam obtinere dicat, Dalechampius tamen saporem totius *Statice* plantæ adstringentem perhibet, ac facultatem habere ad miraculum usq; deliccandi, & erumpentium humorum

impetum cohibendi, five trita admoveatur, five succus ejus bibatur; Dysenteris succurrere, mensium abundantiam, sanguinis e naribus profluvium sistere, sanguinem excrementibus opitulari, denique vulnerariam esse, & maligna ulcera ad cicatricem perducere.

* 3. *Statice Americana* Park. *Sea-Gilly-flower*, or *Christ of America*.

Park.

Folia habet superiori similia, sed obscurius viridia, nonnihil splendentia, duobus secundum longitudinem decurrentibus nervis, mucronibus obtusis. *Cauliculi* pariter tenues confimilem flosculorum gomerem gestant, colore tamen albo, e membrana erumpentium, quæ deorsum circa caulem reflectitur. *Radix* longa, paucis fibris donata.

LIBRI DECIMI NONI SECTIO SECUNDA.

De Herbis pentapetalis foliis in caule alterno aut nullo ordine positis.

Herbe flore pentapetalo aut polypetalo, foliis in caulibus nullo aut alterno ordine positis, sunt vel vasculo feminali

[*Simplici*, i. e. non diviso in loculamenta, quod per maturitatem horizontaliter rumpitur; flore flavo, calice bivalvi; foliis crassis, laevibus, extremis subrotundis; *PORTULACA*.

[*Bicorni*; foliis in nonnullis speciebus crassis; *SEDUM*.

[*Triquetro*, seu e tribus carinis composito, flore

[*Pentapetalo*,

{ *Uniformi* specioso, in uno caule unico, albo; vasculo conoide; foliis parvis hederæ; in palustribus nascens; *GRAMEN Parnassi*.

{ *Difformi*, calcari donato, odorato; *VIOLA*.

[*Hexapetalo*, cujus partes difficulter admodum discerni & distingui possunt; vascula feminalia vix unquam perfectè clauduntur; *RISEDA*, *Luteola* & *Phyteuma* Monspeliensium hujus species sunt.

[*Pentacocco*, rostrato; *GERANIUM*.

[*Quinquepartito*, seu in quinque cellulas plura semina continentes diviso,

{ *Breviore* & *habitiore*; foliis *Alceæ*, flore specioso, calice tumido & velut inflato vesicæ instar; *ALCEA Veneta*, *Malva boraria*, quia flos nonnisi splendente sole & circa meridiem aperitur.

{ *Longiore* & in siliquam producto; foliis in eodem pediculo binis ut in *Faba*, *Portulacæ* similibus; floribus albis staminosis, velut *Cappareos*; *CAPPARIS leguminosa*, *Fabago*.

[*In decem loculamenta totidem semina continentia dispersito*; flore caduco; seminibus oblongis compressis splendentibus, colore melino; *LINUM*.

CAP. I.

De Portulaca.

Portulaca Græcis Ἀνθεγγὺν & Ἀνθεγγῖν. Turnebus Portulacam etiam Portulatam dicendam existimavit, quod foliis portulas imitetur; sed exempla antiquorum voluminum desunt. Aliorum sententia est, Portulacam appellatam esse quasi Porculacam, nomine à porcis imposito, idque quod à Gallis *Porcelia*, vel *Porcelina* vocetur (unde & Anglicum *Purslane*) Apuleius etiam *Porcastrum* appellatam scribit; & Græcis junioribus *Χολεσκόραυον* (quod *porculacam* sonat) vocatur. Exempla vide apud *Jo. Bod. à Stapel*.

Portulacæ notæ characteristicae sunt vasculum simplex, seu non divisum in loculamenta, quod per maturitatem horizontaliter rumpitur, flos flavus, calyce bivalvi inclusus, folia crassa, succulenta, lævia, extremis subrotunda.

1. *Portulaca*

1. *Portulaca latifolia* seu *fativa* C. B. *hortensis latifolia* J. B. *domestica* Ger. *hortensis* Park. **Gar-**
den Purslane.

J. B.

Simplici ferè est *radice*, progressu temporis lignescente, cui fibræ pauca appendæ. *Caules* plures emittit, pedali longitudine, non rarò breviores, teretes, crassos, subrubentes, non erectos sed teram versis reclinatos. *Folia* incondita, crassa & succulenta, ex angusto principio, quo cauli adnascuntur sensim dilatata, extremitate subrotunda, laviæ & per margines æqualia, sapore subacido: inter quæ oriuntur *stipuli* lutei, stellati, pentapetali, apicibus concoloribus. Hisce succedunt *pericarpia* oblonga, grano hordei paulò majora, quæ per maturitatem mediâ parte transversim seu horizontaliter rumpuntur, & *semen* effundunt pusillum, pullum.

In hortis ac eorum areis subactis ac stercoreatis commodè seritur Martio aut Aprilis initio, Junio Locus &
Tempus.
verò ac deinde in Autumnum usq. viget ac viret.

2. *Portulaca sativa lutea sive aurea.* **Golden Purslane.**

Nescio an specie à præcedente differat, certè tenerior est illa, foliis latioribus flavicantibus.

3. *Portulaca sylvestris* Ger. Park. *sylvestris minor sive spontanea* J. B. *angustifolia sive sylvestris* C. B. **Wild Purslane.**

J. B.

Multis numeris minor est quàm *fativa*, tota terræ appressa, nec humo surgens: radice crassifuculâ, sicuti & ramis succulentis, multifidis. *Folia* unguis digiti minimi ferè parva, succulenta, crassa, atrovirentia: *flores* pusilli, muscosi. Summâ vix alia in re quàm partium omnium parvitate à *fativa* differt; ut suspicer *fativam* è *sylvestri* culturâ initio factam.

In Italia, Sicilia, Gallia Narbonensi & Germania in vernaçtis & ad vias frequens occurrit.

Locus
Vires.

In ardore & dolore stomachi *Portulaca* ejusque succus & syrupus aut ipsa planta recens comesta experta est.

In acetariis frequens usus est *Portulacæ*: Stomachi ardorem lenit, & bilis fervorem compefcit, & hinc in febris putridis ac malignis, ardore urinæ & Scorbuto prodest: Venerem inhibet, Venereaque infomnia. Dentium stuporem recens comanducata tollit, & mobiles dentes stabilis. Verminantibus pueris cum successu exhibetur. Verùm esus ejus nimius cavendus est, quoniam ob frigiditatem suam & humiditatem in ventriculo putrescere apta est, ejusq. & reliquorum viscerum tonum dissolvere, ut in nobismetipsis non semel experti sumus.

Usus.

Solet apud nos cum sale, aceto & aromatis condiri ad intinctus, eodem modo quo Cappares, Genista flores, Lingua avis, Crithmum, &c. condiuntur: quomodo parata ventriculo magis grata & amica est quàm cruda.

4. *Portulaca exigua sive arvensis* Camerario J. B. *arvensis* C. B. *exigua* Camerarii Park.

Herbula est non ab aliis ut (ut autor perhibet) demonstrata, pinguis, sublutea; *cauliculis* incurvis, aliquantulum procumbentibus, *foliis* minutis *Portulacæ* sylvestris, pallidioribus tamen, semper geminis nigro *semine* in vasculis parvulis, *Portulacæ* similibus, sed quæ longioribus pediculis & gracilibus nituntur, & maturè incipiunt hiare antequam semen plenè perficiatur. Sapor illi nullus qui notari queat, præterquam herbaceus ut in *Alfine*.

Primo vere in agris frumentaceis frequens est circa Lipsiam ante Cremenfem portum.

Locus.

Hanc herbam eandem esse *Alfine* nostræ palustris *Portulacæ* aquaticæ simili superiùs diximus. Vide & confer.

5. *Portulaca Brasiliensis Caaponga dicta* Marggr.

Marggr.

Ex *radice* brevi, in multa filamenta alba desinente producit *caulem* rotundum, crassiusculum & succulentum, qui statim propè terram in multos alios caules dividitur, & hi porro in suos ramos, qui vestiuntur foliis instar *Portulacæ* succulentis atque alternatim positis: in extremitate autem cujuslibet rami, octo folia in stellæ modum disposita sunt, ex quorum medio *stipuli* enascuntur lutei, pentapetalos, magnitudine floris *Portulacæ* nostratis. Post florem denique remanet corpusculum quoddam obrotundum, pappo albo circumdatum, in quo *semen* continetur nigricans, rotundum, Pappaveris *semine* paulò minus. Rami hujus plantæ tomento albo circumdati conspiciuntur instar lanæ ovium. Cocta comeditur hæc herba.

CA P. II.

De Sedo.

A *Ἐξέως* Græcis *διὰ τὸ ἀειθαλὲς ἔστι φύλλον*. Italis *Sedum* vel à sedere quia folia habet ad radices exiles sessilia, ut vult Martinius, vel forte à sedandis doloribus nomen impositum.

Notæ autem Sedi genericæ sunt *folia* crassa angusta non ferrata aut dentata, vascula seminalia bicornia.

N. B.

N. B. Sedum latissimo sensu accipi pro planta quacunq; pentapetala aut polypetala vasculo bicorni, imò plantas etiam succulentas multifiliquas complecti; à nobis autem hoc in loco tum à succulentis multifiliquis, tum à plantis vasculo bicorni foliis minus succulentis, quales sunt Cotyledon, Sanicula guttata & Saxifraga alba dicta, distingui.

Notatu dignissimum est plantas plerasq; crassas & succulentas in petrosis & sicioribus provenire, ibidemque sine humore diu durare; cujus ratio esse videtur, quòd folia cuticula densiore minimèque porosa, quæ humorem evaporare non sinit, investiantur.

§. I.

A. 1. *Sedum minus teretifolium album* C. B. *minus*, folio longiusculo tereti, flore albo J. B. *minus* *Officinarum* Ger. *Vermicularis* flore albo Park.

f. B.

Vermiculari huic nomen fecerunt *folia*, quæ pinguis cascorum putrescentium vermibus sunt simillima, alternatim in *caulis* spithamæ & dodrantalibus disposita, atrovirentia, vel punctis crebris guttata. *Flores* conferti velut in umbella, stellati, quinque foliis constantes, internè albis, *apicibus* multis atro-purpureis umbilicum conoidem albidum, circumstantibus. *Radix* tenuis fibrosa.

In hoc Sedi nullam percipio acrimoniam, quicquid dicat in Adversariis Lobelius.

In veteribus muris & tectis non rarò invenitur. Mensibus æstivis flores promit.

Locus.

* 2. *Sedum minus teretifolium alterum* C. B. J. B. *minus* 2. Clus.

Clus.

Hujus *folia* præcedentis similia sunt, sed frequentiora & densius in caule stipata, in muris & maceris etiam nascens, sed priore minus frequens, humi procumbens & fibris subinde se firmans.

3. *Sedum parvum folio circinato, flore albo* J. B. *minus folio circinato* C. B. *Vermicularis dasyphyllus* Park.

Lugd.

Radice est brevi, capillata & pallida, gracili, in exigua terra & parietum rimis hærescente: *ramulis* plurimis, quatuor digitos altis, perquam ipsè congestis: *foliis* numerosissimis, crassis, teretibus, albicantibus seu glaucis, confertissimè stipatis, gustu fatuis, cum levi quadam adstrictione: *flore* in virgulis tenuibus candido, copioso: *semine* exiguo, subruffo.

Locus.

Circa Monspelium, Genevam, Lugdunum, &c. in muris & rupibus copiosè oritur.

J. Bauhinus & Clusius *folia* hujus Sedi min. acris *foliis* comparant, quibus paulo crassiora & candidiora sunt.

* 4. *Sedi minoris albi Monspessulana species major, folio acuto* J. B.

f. B.

Parietinis hæret passim Monspelienibus & Nemaufenibus Sedum quoddam satis magnum, *caulis* crassifuscis, frequentibus ex una radice subolecentibus; quos *folia* vestiunt *Sedi minoris vulg.* *flore luteo* foliis similia, sed majora, crassiora, longioraque, in acumen desinentia. *Floribus* ornatur albis.

Floret loco natali mense Julio.

5. *Sedum Alpinum ericoides purpurascens* C. B.

C. B. prod.

Ramis est palmaribus, lentis, flexibilibus, densè geniculatis, per terram sparsis; quos *folia* brevica, crassiuscula, Ericæ formâ vestiunt, & hi in plures alios duarum triumve unciarum & etiam breviores dividuntur, hique foliola frequentia, sibi ferè incumbentia & rotundiora habent. In singulorum summitatibus, velut ex squamoso calice *flos* satis magnus purpurascens, ex quatuor, aliquando quinque, foliis, & aliquot in medio staminibus compositus infidet.

Ex horto Dei habuit C. Bauhinus.

A. 6. *Sedum Alpinum Ericoides cæruleum* C. B. J. B.

C. B.

Ex præruptis jugis ac faxis humidis propendet, *radicem* habens oblongam, fibrosam, rufam: ramos plures, foliolis quam in priore brevioribus, crassis, cinereis, velut Sanamunda 2. *Clus.* vel Erica Alexandrina compactis cinctos. Singulis cauliculis uncialibus, foliaceis *flos* magnus, cæruleus, quadrifolius, aliquot *staminibus* brevibus donatus infidet.

Locus & Tempus.

In rupibus ad latus Septentrionale montis *Ingleborough* copiosissimè provenit. Primo vere, nimirum Martio mense floret. C. Bauhinus in Alpibus Rhætici, inque Gothardi summitatibus, & in Valesia ad thermas Leccenses supra Gemme invenit. Florum magnitudine & eleganti colore cæruleo oculos reficit & delectat valdè: rarissima sane est plantula, cujus *flos* præcox in frigidissimis illis montium jugis & rupibus humidis ver ipsum antevertat: verùm an ad Sedi genus referendum sit dubito cum *florem* explicet quadrifolium, vasculum autem feminale non observaverim.

* 7. *Sedum Alpinum minimum, foliis cinereis, flore candido* J. B. *Sedum Alpinum album foliolis compactis* C. B. *Sed. minus* 9. Clusii, *minimum Alpinum muscoides* Park. *Sedum Alpinum* 3. Clusii Ger. emac.

Compactis & sibi invicem insidentibus est *foliolis*, minimis, rigidulis, crassis, cinerei coloris ad cæruleum quodammodo tendentis, ut tota planta (quæ acidi saporis est) nihil ferè nisi muscus

muscus quidam videatur: Pedicelli è medio foliorum exeunt duas panè uncias longi, graciles, juncei, in quibus terni plerumquè *flosculi*, pentapetali, candidi, cum aliquot intus *staminibus* luteis. Cùm in semine abeant flores cauliculi aliquantulum excrefcunt. Mirum in modum propaginibus serpit & radices agit Coryledonis alterius ritu, integros cespites, cujusdam musci instar, interdum occupans.

In Baldo, Braulio & Monte fracto five Pilati juxta Lucernam reperitur: inque præruptis *Snealben* Locus & Tempus.

J. Bauhinus *cauliculos* tres, quatuorve uncias altos huic attribuit, fili instar graciles, hirsutos, raris *foliis* angustioribus donatos: *radices* lentas, lignofas, crassifuscas, nigricantes.

8. *Sedum montanum minimum* Caryophylli folio, lacteo flore. An *Sedum muscosum* J. B?

Densò cæspite terram operit. *Folia* habet graminea, angusta, acuta, glauca, non pilosa, neque crassa, Caryophylleorum familia, sed multis numeris minor, & pro magnitudine etiam breviora, confertissima: è quorum medio exsilit *cauliculus*, vix duos digitos transversos altus, obscure rubescens, villosus, brevibus & rubentibus foliolis vestitus, unum & alterum in summitate *florem* gestans, candidum, quinque foliolis rotundiusculis, tenellis compositum, cum *staminibus* in medio luteis.

In montibus non longe à Bolzano supra Tridentum, Martio mense florens nobis observatum Locus fuit. A præcedente specie diversum videtur, cui tamen in multis persimile est; ipso florendi tempore ab eo satis distinguitur.

* 9. *Sedum muscosum* J. Bauhinus his verbis describit,

Cæspite totos operit luxurie fecunda, Sedorum in morem, radicularum reptatu. *Folia* majora quam Sedi Alpini cinerei, acutiora, molliora, muscum terrestrem imitata. *Coliculus* ex umbilico natus, unciam unam aut duas altus, foliolis crebrioribus vestitus unicum plerumque in fastigio gerit *florem* magnum.

Propè rivulos in Alpibus crescere dicitur.

Sedum montanum perpusillum luteolis floribus Locus Park. A Sedi muscoso J. B. fortè non differt: descriptio enim convenire videtur. Florem ei attribuit pallidè luteum.

* 10. *Sedum Alpinum grandiflorum* Park. *Alpinum Saxifragæ albæ flore vel grandiflorum* C. B. *minimum* Syriacum luteolo flore, *Saxifragæ albæ*, J. B. minus flore amplo Ger. An *Sedum Alpinum* IV. Fr. Gregarii Rbergensis Col?

Lob.

Omnium [Sedorum] huic longè minimo, ex Syria asportato *folia* quam superioris [Sedi minoris majoris facie & foliis *Lob.*] & petraei montani Sedi minor. *Cauliculi* sesquunciam æquant, in quibus luteoli *flores* majores quam pro plantæ modo, Saxifragæ albæ aut Sedi petraei montani. *Radix* implicata, fibrata.

* 11. *Sedum Alpinum rubro magno flore* C. B. *minus montanum flore rubro* Park. *Aizoides montanum* Lugd.

A. 12. *Sedum parvum acre flore luteo* J. B. *Sempervivum minus vermiculatum acre* C. B. *Vermicularis* sive *Illecebra minor acris* Ger. *Illecebra minor* sive *Sedum* 3. *Dioscoridis* Park. **Wall-pepper, or Stonecrop.**

Obvium in muris est, capillaribus radicularum fibris appensum, unde ramuli plurimi palmares aut breviores, tenues oriuntur, *foliis* exiguis admodum, densitate cum longitudine ferè palmari. *Flores* in extremis ramulis plures, lutei, quinque foliis radiatis constantes, *apicibus* in medio similiter luteis. Sapor plantæ acris.

In muris, tectis & aggeribus ficcioribus passim reperitur.

Locus

* 13. *Sedum minimum lateum non acre* J. B. *Sempervivum minus vermiculatum inspidum* C. B. *Illecebra inspida* Park.

Cord.

Coliculus & foliis multò minoribus & exilioribus constat quam præcedens. *Flosculos* habet illius similes, cum quinque exiguis acuminatis in medio apicibus semini ferendo natis, iisdemque decem *staminibus* circumvallatis, non tamen illius modo umbellam seu capitulum constituentes, sed deinceps ab uncialibus aut longioribus coliculorum adnatis utrinque alterno situ exeunt.

Iisdem cum priore acris locis invenitur.

Locus

Ad multifiliquas pertinet & non est hujus loci, verùm ibi per inadvertentiam omissum.

A. 14. *Sedum minimum non acre flore albo*, **White flower'd Stonecrop, or Wall-Pepper.**

An à præcedente [12.] aliter quam floris colore differat mihi non constat, nec enim utraq; inter se studiosè contuli.

In sterilioribus Sufflociæ, toto ferè itinere à *Yarmouth* ad *Dunwich* oppida plurimum observavimus: nec minus abundat in rupibus Westmorlandicis & Lancastrensis juxta lacum *Wriandermere* dictum.

Vet.

Vires. Vermicularis herba stupendas vires in Scorbuto Castrensi expertus est cum incredibili successu D. Below interne in decocto, & etiam externe applicat in contracturis membrorum, in ulceribus & gingivis corruptis. *Ephem. German.* An. 6. & 7. Obs. 22. *D. Tancred. Robinson* nobis suggestit. Eandem observationem habui à *D. Palmer* ex dictatis *D. Hermannii*.

* 15. *Sedum Alpinum bisfidum, ferè spinosum, flore pallido* J. B.

J. B.

Multos dodrantes ferè caules, tenues emittit, foliis vestitos alternante situ, semuncialibus, perangustis, acuminatis, ex viridi pallentibus, spinulis per margines asperis, qualia propè terram multa reptantem inferiorem caulium partem ornant. Ramuli in quos caules superius dividuntur, florem in acumine gestant singuli Sedi montani minimi lutei parem, pallefcentem, apiculis in medio multis. Succedit unicus capitulum Lini simile, minus, turbine bifurco patente, è quo concussu excidit semen, longè copiosissimum, minutissimum pulvisculi instar, colore nigrum.

Locus.

Ex monte Calcaris, item Gothardo attulit *J. H. Cherlerus*.

* 16. *Sedum Siculum maritimum vermiculatum, flore Saxifragiæ albæ, semine villosa* Boccon.

Boc.

Hac plantula Sedi aut Kali speciebus annumeranda venit; Caulibus, foliis acutis, & vermiculatis illis omnino persimilis. Flores promit Saxifragiæ albæ bulbiferæ: Semen villosum, utriculo inclusum, non ab simile Semini pentagono, quod in Gelsemino Peruviano conspicitur.

Locus.

Frutescit utplurimum Thymi capitati modo in maritimis ad granarium Agrigeninum.

* 17. *Sedum minus* XI. *Clus. S. Alpinum gramineo folio, lacteo flore* C. B. *minimum Alpinum gramineo folio* Park.

Clus.

Longiora nonnihil habet folia, graminis modo angusta, dura, viridia, laxa, subacidi initio saporis, deinde ingrati. Unicus aut alter inter folia erumpit cauliculus, lavis, gracilis, juncus, trium ferè unciarum longitudinis, rarè major, in quo unicus, interdum bini sunt flosculi, * superiore majores, candidi, medio lutei, quinque foliis, cordis ut vulgè pingitur formam referentibus præditi.

* *Chamaejasmi.*

Locus.

Serpit & hoc reliquorum instar, in *Sneberg* & vicinis jugis invenitur, sub finem Junii & Julio isthic florens.

* 18. *Sedum montanum gramineo folio alterum* Park.

Park.

A præcedente crescendi modo, foliorum parvitate, cauliculorum floriferorum altitudine parùm differt: præcipua differentia est in floribus, quos plures in summis caulibus profert, colore pallidè luteos, eosque petalis non cordatis sed integris compositos.

Hanc speciem à nemine antè se exhibitam ait *Park.* verùm nec ubi sponte nascatur, nec à quo aut unde habuit nos certiores facit.

* 19. *Sedum Alpinum flore pallido* C. B. *Park. minus 6. sive Alpinum 1.* *Clus. parvum montanum luteum* J. B. *Alpinum 1.* *Clusii Ger. emac.*

J. B.

Caulum unum pluresve erigit, palmarem, dimidio nonnunquam minorem, foliis crebris vestitum Sedi minoris lutei vulg. minus acutis, planioribusque, qualia etiam per terram sparsa caulis imo hærent: superius dividitur in ramulos satis frequentes caulis, qui flores gestant pulchellos, majusculos, ex luteo colore aliquantulum pallefcentes, pentapetalos, apicibus luteis. Radicula summa ferè tellure vagantur, & subinde novas plantas producant, subinde terram subeuntes. * Sapore est valdè exiccante.

Locus.

Provenit in monte Baldo, in monte Pilati & Gothardo: in *Sneberg* aliisque Stiriacarum Alpium jugis, in Tauro monte atque Judenberg crescere scribit *Clusius*; florere sub finem Julii & Augusti. In descensu montis *Capaladon à las Cambrettes* non procul *Monspelio* invenit *D. Magnol* Julio mensè florentem. Vide *Botan. Monsp.*

A. 20. *Sedum minus Alpinum luteum nostras.*

Radix huic extrinsecus nigra, multis fibris prædita, in quamplurima capita, quæ ut in aliis Sedi speciebus denso caspite terram operiunt, dividitur. Folia utplurimum longiuscula, angusta, plana, pallidè virentia, glabra & nonnihil splendens, raris ad margines spinulis donata, apice acuto. Caules semipalmares & nonnihil altiore, teretes, hirsuti, crebris foliis vestiti, tres aut quatuor, aut etiam plures gestant in summitate flores, luteos, pentapetalos, plurimis punctis croceis circa umbilicum notatos, stamina lutea cum apicibus croceis continentes. Flos cum expanditur decapetalos videtur, ob quinque calicis folia floris petala ordine interjacentia, Vasculum feminale bicornè; semina exigua, oblonga, ruffa. In nonnullis plantis folia quæ ad radicem brevia sunt, latiuscula, & Paronychiæ foliis nonnihil similia.

Locus.

Ad latera montis *Ingleboroug* juxta aquarum scaturigines frequens: invenitur & in *Hardknos* & *Wrenose* Westmorlandiæ montibus, & alibi propè *Shap* vicum in eodem Com.

A. 21. *Sedum*

A. 21. *Sedum Alpinum trifido folio* C. B. *Alpin. laciniatis Ajugæ foliis* Park. *Sedis affinis trifidula Alpina flore albo* J. B.

¶ B.

Summo cespite vagatur, magnūque spatium occupat, terræ appressis *coliculis* tenuibus, fuscis, è quibus nascuntur *folia* uncialia, in trifidulum tridentem latiusculum, Chamæpityos minorem, deficientia, subhirsuta; alia in oblongum utriculum glutinosum convoluta, lanugine pinnata granum Avenæ affabrè referunt, trifidulis illis foliis subinde obvallata: *Caules* surgunt quidam teretes palmares, superius in pediculis aliquot, [quibus foliolum indivisum pusillum appositum] diducti, quorum unusquisque *florem* gestat Spergulæ parem, albidum, striatum; *vasculo* succedente parvo, seminibus pleno, quod circumdat florum calix laciniis denticulatus.

In montibus Cambrobritannicis, ut *Snowdon*, inque Eboracensibus ut *Ingleborough* copiosissimè *Locus*. oritur, invenimus & in Jura monte, & alibi in transmarinis.

22. *Sedum tridactylites Alpinum majus album* C. B. *Tridactylites Alpina* J. B.

C. B.

Radicem habet tenuem, capillaceam; *cauliculum* semipalmarem, purpurascens, nonnihil pilosum, in ramulos plures tenues & fragiles divisum: *folia* ad radicem tenuia & mollia, lata, (in ramulis minuta) in tres lacinias primum, deinde in alias divisa. *Flores* in ramulorum summis albi, quinquefolii, totidem *staminibus* donati; quibus *capitula* subrotunda, longiuscula semen minutissimum continentia succedunt.

Ex Baldo monte habuit C. Bauhinus.

2. Simile, sed foliis laciōribus, & in ternas primum profundas lacinias divisis, hisque in minora & tenuiora segmenta sc̄ctis, *caulibus* pedalis, *floribus* pallidè luteis, in humidis montium Pyrenæorum natum habuit idem.

3. Aliud cauliculo rotundo, semipalmari, pilis levissimis asperis; *foliis* parvis crassiusculis Sedi tridactylitis tectorum modo divisis, totūque caulem alternatim basi suā cingentibus, qui in summitate in ramulos dividitur, & singuli *stosculum* candidum sed minorem sustinent, *capitulūque* ut in precedente succedunt. Ex Tauero Austriae monte habuit. Habeo inter plantas siccas Sedi tridactylitis Alpini speciem majorem circa Monspelium collectam, *caule* dodrantali, summā parte in aliquot ramulos diviso, in quibus flores candidi, succedentibus vasculis magnis. Hanc eam esse putamus quam describit Joan. Bauhinus sub Tridactylitis Alpina titulo, his verbis,

Palmaris interdum & major multò est planta, *folia* pleraque humi fundens, interdum unciali longitudine ac etiam multò minora, per extremum tripartita; alia verò nullam agnoscunt divisionem, ut quæ in cauliculis sunt, in ramulos pauculos divaricatis. *Flores* parvi, *vascula* magna; radix ut Agerati purpurei propagatur.

23. *Sedum tridactylites Alpinum minus* C. B. *Sedum Monspeliense & Pyrenæum laciniatum* Park.

Ad radicem parvam repentem & nigricantem, *folia* plura, exigua, viridia, simul compacta, superne in crenas profundas, communiter ternas, rariùs plures, divisa: ex quorum medio *cauliculus* unus vel alter, tenuis aliquando divisus, paucis & exiguis foliolis cinctus trium quatuorve unciarum exurgit, cui floſculi terni, quaternive pallidi, quinquefolii, multis staminibus donati, singuli singulis pedicellis insident: his *calices* parvi semen minutum continentes succedunt.

Hoc in montium Lupi & Calcaris rupibus collegit C. Bauhinus: nos quoque eandem plantam habemus in monte Lupi collectam, quæ aliorum Sedi minimi generum modo se propagat in plura capita, è foliis plurimis coacervatis composita, eaque arctè stipata, ut densò cespite terram operiant. Folia minutissima sunt, lata, summā & latiore parte in tres, nonnunquam & plures lacinias divisa. Huic titulum imposuimus *Sedum tridactylites Alpinum minimum, hirsutum*.

Huic congener aut forte idem est

24. *Sedum Alpinum III.* Fr. Gregorii Rhegiensis Col. *secunda varietas*.

Cui *radix* fibrosa, tenuis, *folia* in summo binis incisuris divisa: Caules majores quàm Chamæialmes: Vascula Sedi tridactylitis tectorum, singula vel bina in eodem caule.

Prima varietas ab hac differt; est autem *radice* multà, fibrosà, ex fusco rufescente: *foliis* non densis & in caput efformatis, sed divaricatis, ex pediculo tenui in latitudinem ampliat, linguæ effigiem imitatis, majoribus duplo quàm Chamæialmes, uti sunt & caules, in quorum summo unicus vel bini sunt flores. Ex sicca descripsit Columna.

A. 25. *Sedum tridactylites tectorum* C. B. *Tridactylites tectorum flore albo* J. B. *Paronychia ru-taceo folio* Ger. *foliis incis* Park. *Hier-whitlow-grass*.

Radice tenui simplici sirculosa nutrimentum haurit. *Caule* plerunque unico assurgit tereti, tenui & infirmo, ramoſo, rubente, altitudine palmari, aut paulo humiliore altiorëve pro loco in quo nascitur. *Folia* priora oblonga, simplicia, alia verò sine pediculis cauli apposita, pingua sive succulenta, pallida, hirsuta, tactu glutinosa, in tria segmenta ceu digitos divisa, & interdum in quina: verum quæ in summis caulibus sunt, iterum simplicia & indivisa sunt, alternatim posita. In summis caulibus & ramulis longis pediculis insident *stosculi* parvi, albi, pentapetali petalis subrotundis, minimè filis, è *calicibus* oblongis hirsutis quinquepartitis. *Vasculum* *semnale* in summo bicone, infra calicem floris in ventrem rotundum turgescens Oxyacanthæ fructum refert. Tota planta ad tactum viscosa est.

In

Locus &
Tempus.
Vires.

In muris & tectis locis ruderatis & ficioribus copiosè provenire solet. Floret mensè Maio, & brevi semen perficit, inde radicitus exarescit.

Herba infusa in cervisia tenui seu leptomera, & per aliquot dies pota, absque ulla evacuatione sensibili scrophulis medetur, humorem absorbendo, dolores mitigando, tumores discutendo, & ulcerosos exiccando. D. Boyle, de utilitate Philosoph. Nat. ad Medic. p. 203.

§. 2. *Plantula quædam Sedi nomine à Columna descripta & depicta, quæ tamen ad aliud genus pertinere censet.*

* 1. *Sedum Alpinum F. Gregorii Rbegienfis, 1. Col. Alp. exiguis foliis C. B.*

Col.

Radice[m] habet tenuem admodum, æqualem, ex fusco rubentem, quinque uncias longam, ex cujus cespite, qui priùs novellæ plantæ caput fuit, ramos duos vel tres edit, tenues, cannabini fili crassitie, ex fulvo rubentes, raris exiguis foliis, angustis alternatim interceptos, & in summo in densum foliorum capitulum, quod dimidiam unciam diametro æquat, desinentes: quibus vetustis alios ex illis producit ramos, eodem ordine regerminantes, ut plantulam censeamus esse multorum annorum; ex ramis verò in terram procumbentibus iterum radicem fundit similem, sed hirsutam, quod non in prima observatur radice. Florem non habebat, sed inter ramulos superiores binos petiolos observavimus fructum habere, ex calyce procedentem quinque-foliato, oblongum, cartilagineum, nec abfimilem nimis fructui Lychnidum aut Armeriarum, sed *semine* longè ab omnibus differens, quod binum intus, oblongum, ovali figurâ continet, colore ex fusco rubescens, cavum intus, sed antequam dividatur veluti parvum & nigrum Tritici granum. Sapor in ficca parum acris apparuit. Foliola non admodum carnosa aut vermiculata visa sunt.

Sui generis planta esse videtur.

* 2. *Sedum Alpinum alterum ejusdem. Sed. Alp. angustissimo folio, carnes flore C. B.*

Col.

Priore majus est, ejusdem effigiei, nisi quòd nova germina foliorum supra vetustiora emicant immediatè longòsque cauliculos tenues, atq; paleares, sesquiunciam longos duos vel tres in singulis foliorum cespitibus exserit, in quorum cacumine florem, [interdum duos] ex calyce virenti, apicibus quinque diviso promit foliorum quinque in summo fissorum cordis figurâ. Radix tenuior & brevior ex cespite cinereo, fusca, & etiam ex procumbente ramulo exit. Folia eodem modo quo superioris densa, in caput conglobata sunt, supra cauliculos elata.

Ex ficca describit Columna.

§. 3. *Seda aliquot è C. Bauhini Prodrómo, quorum descriptiones nimis breves & generales, nec iconibus illustratæ.*

* 1. *Sedum saxatile hirsutum purpureum C. B. Park.*

Plantula est triuncialis, *radiculâ* capillaceâ; *cauliculo* tenui, leviter piloso, cujus summitas in breves ramulos dividitur, qui singuli florem purpureum sustinent: *Foliola* ad radicem plura, hirsuta & Lente minora.

Ex Pyrenæis allatum est.

* 2. *Sedum saxatile atrorubentibus floribus C. B. Park.*

Hoc tres, quatuorve uncias non excedit, *radiculam* habens exilem, longiusculam; unum alterumve *cauliculum* biuncialem, *foliis* paucis, exiguis, longiusculis alternatim vestitum, *stefculos* atro-rubentes, velut in umbella dispositos sustinentem.

* 3. *Sedum saxatile variegato flore C. B. Park.*

Radice est capillacea; *cauliculis* plurimis, tenuibus, biuncialibus, per terram repentibus, & fibellis capillaribus terræ adhærentibus: *foliis* multis, pallidè virentibus, subrotundis, Lente minoribus vestiti. E ramulorum summis pedicelli plures, capillacei, oblongi exurgunt; singuli *florem* quadrifolium, varium, album, purpureum & atrorubentem sustinent, elegantis spectaculo, cum plantula hæc cespitis muscique instar faxa exornet.

Locus.

Inter Valefiam & Augustam vallem in monte *Sletsburgh* dicto copiosè provenit.

Ob florem tetrapetalum aliò quàm ad Seda referenda videtur hæc planta.

* 4. *Sedum Alpinum foliis crenatis asperis C. B.*

Radice est capillacea repente; *Cauliculis* tenuissimis, semipalmaribus, etiam brevioribus, rariùs palmaribus, in summo in ramulos aliquot sectis: *Folia* habet longiuscula, angusta, acuminata, crenis utrinque exasperata, & parte averfa candicantia. Flores quadrifolii, purpurascetes & flaminibus donati cauliculis sustentantur; quibus *capitulum* subrotundum, membranaceum, apice donatum, minutulum *semen* continens succedit.

Locus.

Julio mensè floret in ascensu montis S. Bernardi majoris & Gothardo.

Hoc etiam, cum florem tetrapetalum habeat, ad aliud genus pertinere videtur.

5. *Sedum*

§. *Sedum arvense* flore rubente C. B.

Radice est lignosa, fibris capillata: *cauliculis* aliquot palmaribus, rotundis, rugoso rufescente cortice rectis, qui in ternos, quandoque plures, ramulos (quorum aliqui recurvantur) dividuntur. *Hos folia* longiuicula, angusta, succulenta sine ordine ambiunt. Ramulis superioribus *flores* plures, vulgaris Sedi floribus similes, sed rubentes infident, *seménque* vulgari simile succedit.

Non longè Basilea in agris Hunengensibus Autumno jam exiccatum reperitur.

Locus.

6. *Sedum Alpinum* floribus luteis maculosis C. B. Sedi minoris genus *flosculis* luteis vel *croceis* maculosis Gesn. fra.

Confule Gesnerum.

CAP. III.

De Sedo foliis latioribus minùs succulentis serratis aut crenatis &

§. I. De Cotyledone dicta.

Cotyledon à figura folii acetabulum referente ἐξὸς αὐτοῦ Dioscoridi Anglicè a *Salucer*, est enim *uonân* acetabulum sinus in quo caput femoris vertitur, & in genere quodvis cavum. Falluntur ergo (inquit Jo. Bodæus) Botanici maximi nominis, quod nomen hoc accepisse putant, quòd planta hæc folia habeat circumacta in orbem, concavitatem humani umbilici forma leni descensu referentia, nec talem formam Cotyledoni tribuit Dioscorides à quo describitur primum genus, &c.

Cotyledon ergo propriè accipitur de primo genere seu Umbilico Veneris vulgari. His autem plantis de quibus nunc agimus Umbilici Veneris nomen meliùs convenit quàm Cotyledonis: nam eorum multæ foliis in globulos compactis umbilicum seu oculum referunt, ad instar Sedi majoris, cujus folia *ὠκλον ἑρδαιουειδῆ περιεστρα*.

1. *Sedum serratum* alterum foliis longis angustis. An Sed. Pyrenæum serratum longifolium Hort. Blasf? An *Sanicula montana longifolia* serrata C. B? An Sed. serratum majus foliis trium quatuorve unciarum J. B?

Longitudine & angustia foliorum, fortè etiam & aliis accidentibus à Sedo serrato vulgari differt.

Invenimus in Alpium præruptis non longè à *Pontieba*, postea in horto Regio Parisiensi cultum vidimus, utrobique Autumnali aut Hyberno tempore, unde nec flos, nec valculum feminale nobis conspectum est.

Locus.

Eandem plantam esse suspicamur quæ in Cat. Horti Reg. Paris. & Horti Leydenfis, inq. Prælad. Bot. Morifoni *Sanicula Alpina crenata umbilico pallido* dicitur, cujus infra è Morifoni Præl. Bot. descriptionem dabimus.

2. *Sedum serratum* J. B. Cotyledon media foliis oblongis serratis C. B. Cotyledon altera Matthioli Park. parad. Cot. alt. versicoloribus floribus ejusdem in Theat.

J. B.

Tenuis, nigra est *radix*, subinde productis fibris latius se propagans. *Folia* plurimum per terram sparsa, rariùs humo se tollunt, Sedi, pinguis, oblonga, extremo rotundo, atque etiam quædam in acutum desinentia, unciam unam aut duos longa, colore glauca, argutissimis in ambitu denticulis rigidulis, reliquòque folio candidioribus crenata, sapore strenuè adstringente: è quorum medio exurgit *caulis*, palmum unum aut alterum altus, foliosus, in alas aliquot divisus. *Flores* albi, petalis quinque non mucronatis sed subrotundis, circa umbilicum punctulis rubentibus notatis constant, umbilico viridi *J. B.* [potiùs flavo] apices croceos habente.

In montibus Tyrolensibus & Helveticis, inque Saleva & Jura Genevæ vicinis observavimus.

Locus.

- * 3. Cotyledon altera minor Park. quoad icon. Cotyled. altera 4. sive Matthioli Clus. Cotyled. media foliis subrotundis C. B.

Clus.

Huic numerosa & conferta sunt *folia*, oblongis ligulis similia, crassiuscula, mucronata, nonnihil per ambitum crenata, candicantia, acido & subastringente gustu: è quorum centro seu medio foliorum exortu *caulis* interdum cubitalis, plerunq. tamen pedalis duntaxat affurgit, superiore parte hirtus, brevioribus foliis inordinatè nascentibus septus, summo fastigio ex singulis foliorum alis pedicellos emittens, quibus infident bini aut terni *flores*, albi, pentapetali, interne veluti sanguineis guttis aspersi, umbilico pallido & splendente, decem staminulis cincto. *Semen* continetur in capitulis, exile, nigrum. *Radix* subest fulca, tenuis, fibrosa, cui secundum matrem multæ aliæ in orbem adnascuntur plantæ, ut integrum cespitem aliquando tegant vulgaris Sedi majoris instar.

Uuuu

Nascitur

Locus.

Nascitur non modò in *Sneberg*, sed & in reliquis Austriae & Stiriae Alpibus, faxis & scopulis inherens, in quibus floret Junio & Julio.

Dubitat J. Bauhinus an hæc non eadem sit *Sedo ferrato*: verùm si icon proba sit, non erit illi eadem, cum floris petala acuta pingantur; quæ illi obtusa & subrotunda sunt: descriptio etiam hujus non usquequaq; illi respondet. An *Sedum ferratum* majus *J. B.*?

* 4. *Cotyledon altera* V. Clus. *Sedi species sive Cotyledon altera Etscheriana, lanugine alba, hirsuta foliis* J. B. *Cotyledon media subhirsuta floribus punctatis* C. B.

Clus.

Præcedenti affinis est, sed mollius, angustioribus & longioribus foliis, non dentatis, sed alba duntaxat lanugine hirsutis, minùs etiam incanis, brevioris crassioræque pediculo, & multis foliis septo, quæ plerunq; tam supernè quàm infernè nonnihil hirsuta sunt; paucioribus floribus hinc inde secundum caulem ad singulas alas sparsis.

Locus.

Observavit Clusius hoc genus in Etscherianis jugis mensè Junio suis floribus onustum.

Miror C. Bauhinum *Sedum* foliis minoribus albicantibus ferratis hujus synonymum facere, cum Clusius expressè scribat hujus folia minimè dentata esse.

* 5. *Cotyledon minor foliis subrotundis ferratis* C. B. C. Bauhini J. B. *Cot. alter minor folio subrotundo* Park.

C. B.

Radix subest tenuis, fibrosa, fusca; circa quam folia multa, semiungue minora, non ut in præcedentibus oblongis ligulis similia, sed subrotunda, margine crenato, crassiuscula, candicantia & nonnihil adstringentia: è quorum medio caulis semipalmaris, quandoque palmaris, subasper, minimis & paucis foliis cinctus assurgit: in cujus summo pedicelli flores multò quàm in prima specie minores, pentapetalos cum apicibus in medio sustinentes, qui albi, aliquando punctis rubentibus aspersi, nonnunquam extrinsecus lineis ternis foliola floris percurrentibus, ità ut flores pallidè purpurascentes appareant: hos capitula exigua nigrum semen continentia sequuntur.

Locus & Tempus.

In Helvetiorum Alpibus ipsis faxis ac scopulis adhæret. Junio & Julio floret.

6. *Cotyledon sive Sedum ferratum latifolium montanum guttato flore* Park.

Radix hujus filamentis pluribus nigricantibus composita, eodem modo se diffundit quo sui generis reliquæ, multa capita seu germina protrudens è plurimis foliis non in ocellos conglobatis, ut in *Sempervivo* majori & *Sedo ferrato*, sed in superficiem ferè planam Rosæ æmulam expansis, congesta. Sunt autem folia cum adoleverunt majora, latiora & tenuiora quàm cujusvis præcedentium, pediculis uncialibus, latiusculis donata glabra, obscure viridia, inferiùs tamen per maturitatem rubentia, præcipuè secundùm venulas seu nervos, quæ ibi innumera ferè apparent, ex rotundo oblonga, unciam viz. aut fescunciam longa, vix unciam lata, longitudine ferè ad latitudinem sesquialtera, circa margines crenata crenis rarioribus, ut denticuli crenas interjacentes latiores & obtusiores sint, mucronibus obtusis. E foliorum medio, Maio exeunte, emergunt cauliculi tenues, rubentes, foliis minoribus ad medium ferè cincti, ubi in ramulos dividi incipiunt, in quorum fastigiis, flosculi existunt numerosi, quinq; petalis, exiguis aliquantulum acuminatis, interna parte dilutius rubentibus, plurimis punctulis sanguineis eleganter guttatis compositi, staminibus carnis capitulum subviride obvallantibus, quod delapso flore extumescens fit vasculum seminale, in summo bicorne, semen continens pusillum nigricans.

Duæ hujus species seu varietates habentur, altera flore majore, altera minore.

In hortis nostris frequentissima est: ubi tamen sponte oritur nobis nondum constat, est autem proculdubio montium incola.

7. *Cotyledon minor foliis rotundioribus, guttato flore.* An *Cotyledon altera olim Matthiolo* J. B.

Planta quam hoc nomine intellectum volumus in hortulo nostro Cantabrigiæ aliquot annos enutrita est. Folia ei plana, ex oblongo & latiusculo pediculo ferè rotunda, imò (ni malè memini) latiora interdum quam longa, circumcirca crenata, denticulis crenas interjacentibus magnis, quàm in præcedente acutioribus, glabra & ferè splendens, minora & pallidiùs virentia quàm præcedentis folia, nec adeò conferta.

Cotyledonem alteram olim Matthiolo, quam huic eandem esse existimamus, J. Bauhinus sic describit:

Quicquid habet foliorum id omne per terram spargit: Sunt ea verò numerosa, pediculis uncialibus latiusculis, unde veluti ex cervice incipiunt dilatari, ut tandem circumscriptioe sint rotunda, pulchrè crenata, semuncialis magnitudinis, crassiuscula, & ne vel siccata quidem corrugari solita. Caulis unicus, tenuis, septem vel octo digitorum altitudine, nudus plurimùm, rariùs unà supra radicem unciâ foliis donatus, superiùs in aliquot tenues ramusculos divissus, quorum extremis hærent flosculi parvi, pallidè rubentes, saturationibus punctis sanguineis creberrimis aspersi.

Locus.

Reperitur in montibus circa Comum & Gothardum, itémque in Stiria Alpibus. *J. B.*

A. 8. *Cotyledon aquatica hirsuta.* An *Sanicula Alpina aliquatenus affinis* J. B.? An *Sanicula montanae* alterius species? Clus. *Hairy Kidney-wort.*

Radicem obliquè sub terram agit, ubi locum invenit, satis crassam pro plantæ modo, fibras longas, albas, crebras emittentem. Folia in orbem spargit brevia, viridia, pilosa velut Auriculæ muris, pilis rarioribus, quatuor vel sex denticulis majoribus ferrata, in acutum desinentia, unciam aut fescunciam

sefcunciam longa, femunciam versis mucronem lata. E foliorum medio *cauliculi* exurgunt palmares & aliores, teretes, pilosi, foliis nudi ad locum usque ubi in ramulos spargi incipiunt: gestant autem in summitate *flores* aliquot, quinque petalis albis, acutis, duabus maculis flavis propè unguës notatis compositos, *stamina* in medio decem, purpurantibus *apiculis* capitata continentes. *Vasculum* feminale crassum, bicornè, ut in reliquis hujus generis, *semen* parvum, rotundum, rufum.

Loca humida montium altiorum sc̄ctatur, ut rivulos & scopulos udos, & aquarum scaturigines, *Locus*. Saxifragæ aureæ modo. Ad latera montium *Snowdon*, *Carnedd-Llewellyn*, *Caderidris*, &c. secus rivulos defluentes: necnon in montibus *Hardknott* & *Wrenose* in Westmorlandia.

9. *Sanicula Alpina* aliquatenus affinem *J. Bauhinus* sic describit.

Ex *radiculis* sparsis capillaribus, dodrantalibus surgit *cauliculis*, sine nodis, cavis subhirsutis, superius in ramulos abeuntibus; quorum extremis hærent *flores* *Sanicula* Alpina guttata, quinque candidulis constantes *foliis*, *apicibus* cum bifido *umbilico* turbinato medium obtinentibus, circumjectis toti flori foliolis viridantibus. *Folia* per terram sparguntur subhirsuta, unciam aut sefcunciam longa, sensim dilatata, femuncialia, serrata superiori potissimum parte, crassiuscula, gustu adstringente.

Reperit *J. Bauhinus* in rivulo fontis pulcherimo, qui est in cacumine *Vogeli* montis, dicti *Balon*, *Locus* & *Tempus*.

Descriptio satis bene convenit *Cotyledoni* nostræ aquaticæ hirsutæ, ut & *locus*, nonnulla tamen omiffa sunt: icon non respondet; folia enim non satis conferta & in orbiculos composita, neque pilosa pinguntur.

10. *Sanicula montana* alterius speciem secundam *Clusius* his verbis describit.

Sanicula guttatâ minus est, angustiore folio & per extremum serrata, hirsuta etiam, & adstringentis gustûs, coloris ex herbaceo pallècentis. E medio foliorum prodeunt *cauliculi* triunciales, nudi, qui circa summum fastigium in plures ramulos finduntur, candidis *flosculis*, *Sanicula* guttatæ similibus, onustos, verum nullis sanguineis guttis, ut illi, asperfos. Bifida succedunt ut in illa *capitula* exiguum nigricans *semen* continentia.

Floret etiam *Junio*, in hortis *Maij*; In *Snealben*, &c.

Sanicula montana minor *C. B. prod.* in omnibus ferè cum *Sanicula* mont. alterius specie 2. *Clus. Tempus*. convenit, exceptis *flosculis* punctatis: non dicit tamen cujus coloris puncta sint, si sanguinea, *Clusiana* *Sanicula* esse nequit; sin flava, ut in nostra *Cotyledone* aquat. hirsuta, non obstant *quin Clusianæ Sanicula* dictæ eadem esse possit.

Nos ergo pro eadem specie habebimus *Cotyledonem* nostram aquaticam hirsutam, *Sanicula* Alpina aliquatenus affinem *J. B.* *Sanicula* mont. alterius speciem secundam *Clus.* & *Saniculam* mont. minorem *C. B. prod.* donec quis certiora docuerit.

11. *Sanicula Alpina crenata umbilico pallido* Hort. Reg. Paris. & Hort. Lugd. Bat. Morif. præclud.

Morif.

Species est *Sanicula* montana guttatæ, cujus *folia* sunt oblonga, tenuia, serrata, è quorum medio foliis crenatis (Rosæ instar) septo exit *cauliculus* dodrantalis, ruber, sustinens plurimos *flores* albos, punctatos, *umbilico* pallido, quorum singulis succedunt siliquæ bifurcatæ:

12. *Sanicula montana rosea flore guttato* Hort. Reg. Par.

§. 2. De Sedo foliis subrotundis dentatis *Sanicula* dicto.

1. *Sanicula montana rotundifolia major* C. B. *San. Alpina guttata* J. B. *Sanicula guttata* Ger. Park. Spotted Sanicle.

Clus.

Multa habet *folia* circinata ferè rotunditatis, *Saxifragæ* aureæ foliorum æmula, longis pediculis inherentia, altis per ambitum incisuris serrata, sic ut minima folia tanquam digitata videantur, pingua, hirsuta, supernè viridia, infernè aliquantulum exalbida, & valdè hirsuta, astringentis gustûs: *Caules* deinde promit pedales, aut interdum ampliores, virides, hirsutos & nonnihil tortuosos, & in his folia superioribus respondentia. Summi caules in plures alas dividuntur, & singulis ramis insident terni aut quaterni *flores*, *Oxyacanthæ* odorem referentes, quinque foliolis albis, sanguineis punctis inferiore parte notatis constantes. Bifida *vascula* cum decem *staminibus* medium florem occupant, quæ matura exile & minutum admodum nigrumque *semen* continent. *Radix* quodammodo squamata supernè, & crassiuscula, multis candicantibus fibris prædita est, & à lateribus propagines agit.

In Alpibus Helveticis, inque montibus *Jura* & *Saleva* propè *Genevam*: Crescit etiam, autore *Locus* & *Clusio*, in omnibus *Austriæ* & *Stiriæ* Alpibus, umbrosò loco, &c. Floret *Junio*, in hortis etiam *Tempus*. maturius.

2. *Sanicula montana rotundifolia minor* Hispanica.

Minor est præcedente, *foliis* multis è radice exeuntibus, circinata rotunditatis, aut nonnunquam latioribus paulò quàm sint longa, circum oras crenata, rarioribus crenis, *Saxifragæ* albæ in modum, lacinis aut segmentis crenas interjacentibus latis & subrotundis, minimè acuminatis, ut in *Saxifraga* modo dicta, raris & brevibus pilis supernè hirsuta, colore obscurè viridi, pediculis tenuibus

bus longis. *Cauliculi* & flores Sedi ferrati montani latifoli guttato flore *Park.* quantum quidem memini.

Cantabria per multos annos hanc plantam alui quæ umbrosis delectatur, hortis facile affuefcit & se propagat, nec hyemes nostras reformidat, quamvis ex nomine Hispanicæ originis fit.

Sanicula rotundifolia crenata pilosa Hort. Lugd. Bat.

Quam pro non descripta habent præcedenti fortè eadem est; nec enim illa à quoquam (quod sciam) hætenus est descripta, & nomen convenit.

§. 3. De Sedi foliis subrotundis crenatis *Saxifraga alba dicto.*

1 *Saxifraga alba* Ger. *alba vulgaris* *Park.* *rotundifolia alba* C. B. *alba radice granulosa* J. B. **White Saxifrage.**

J. B.

Radix illi plurimis bulbis, Coriandri feminis magnitudine, purpurantibus, amaris, tenuibus fibris inter se commissis constat, quanquam & aliis præterea fibris longioribus crassioribusque sit donata: *Caulcem* profert singularem nonnunquam, aliàs ternos, quinos & plures, teretes, hirsutos, purpureos, ramulis brachiatos: quibus insident *flores* albi aliquot, quorum non idem omnium tempus florendi, quinque petalis subrotundis, non bifidis ut in *Alline*, *staminibus* luteolis & stylo viridi constantes, odore nullo evidente. *Flores* includuntur foliis quinque viridantibus cum ora purpurea, hirsutis, & tactu nonnihil viscosis, cujus lentoris particeps est cum foliis caulis. *Folia* ex pediculis palmariibus aut brevioribus, hirsutis, ferè rotunda, cristata, ad *Hederæ* terrestris folia quodammodo accedentia pingua: eorum verò quæ in caule sunt, videas aliqua nullam dissectionem experta, integra, lanceolata, mucrone spadiceo: alia fimbriata quidem, sed non ità propè orbem complentia. Vasculum feminale bicorne est, velut Sedi cuiusdam.

Floret circa finem Aprilis & initio Maii in aggeribus sepium, pascuis & pratis ficciortibus.

Hujus herbæ in cineres redactæ sal fixus spiritum præbet nitrosum qui multum calculo conducit.

Tempus ☿
Locus.
Vires.

D. Palmer.

* 2. *Saxifraga angustifolia Autumnalis flore luteo guttato* Breynii.

Breyn.

Rariorem hanc elegantemque *Saxifragam* humida & muscosa fundunt prata quædam Borussia & Cassubia, præsertim secundum arcem *Klein Krakaw*, ubi ab Augusto in serum usque Autumnum floret, in hortis autem udo nec aprico nimis loco reposita aliquanto maturius, à Julio nempe ad medium Septembrem.

Ex radiculis capillaceis, subcandido colore & sapore adstringenti, *propagines* multæ rubentes, pilis ferrugineis lanuginosæ, integros sæpissime cespites serpendo occupantes, emittuntur: circa quas *folia* angusta, carnosa, subtilissimis decurrentibus nervulis, sunt atro-virentia & rigidiuscula, per marginem subinde pilosa, cum *Polygalæ* & *Nardi Celticæ* foliis mediocriter conspirantia, quorum nonnulla Autumnum ficefcere incipientia pro viridi suo tristem seu flavum induunt colorem, instar *Nardi Celticæ*. Inter *propagines* *Cauliculi* dodrantes, ut plurimum summa tellure sparsi, tenues, rotundi & virescentes, inferiore parte subrubicundi, superiore molli, ferruginea seu pallidior lanugine leniter hirsuti, procrefcunt; qui foliis parumper minoribus temere & confuso ordine, circa radicem dense, in superna autem cauliculi parte subinde rarerè & parcè vestiuntur. Cauliculorum fastigia in ramulos duos, tres, quatuor, pluresve abeuntia, *stipulos* admodum elegantes *Saxifragæ* albæ, sed luteo colore tinctos gerunt, quinis foliis nervolis, in ungue appendiculas binas *Genianæ* duodecimæ seu punctatæ *Clus.* in modum habentibus constantes; in quibus non sine ingenti voluptate est cernere, quàm nitidè & curiosè dædala natura punctulis innumeris saturè croceis densissimè illos consperferit, & quidem à medio usque ad umbilicum: unde *siliqua* subvirescens bifurcata, loculamentis binis *Saxifragiarum* more distincta, inter stamina decem, crocis capitulata, prominè: quæ deciduo flore magis magisque intumescit, justamque maturitatem consecuta, per cornicula finditur, ac *semine* exiguo, subrutilo & micante sese exonerat. Flos æquè ac folia, inprimis verò cauliculi, amariuscule & adstringente sunt gustu.

Variat; quædam enim florum petala magis sunt obtusa; quædam magis acuminata: præterea foliis majoribus & minoribus, dilucioribus & obscurius virentibus invenitur.

In multis cum *Hirculo Frisco* *Clus.* convenit, à quo tamen differt; si modò *Hirculi* flores senis petalis constantes duplici tantum punctulorum serie interstincti; ac folia circa radicem ac in caule tam lata, & unico saltem nervo plurimas laterales venulas fundente, prædita sint, sicut in *Clusii cur. post.* planta delineatur.

Saxifraga alba petraea Pona *Park.* Ger. emac.

Hanc C. Bauhinus in pinace ad *Sedum tridactylites* *Alpinum* majus album refert, quod superius posuimus, unde *Parkinsoni* reprehensionem incurrit. Verum si ad *Sedum tridactylites*, siue ad *Saxifragam* albam referas perinde est, siquidem & *Saxifraga alba dicta* Sedi propriè dicti species est.

Saxifraga alba Alpina *Park.* Lugd.

Saxifragam *Alpinam* *Lugd.* C. Bauhinus *Saxifragæ* *Alpinæ* eandem esse suspicatur.

3. *Saxifragia*

- * 3. *Saxifragia alba altera bulbifera* Park. *Sax. bulbosa altera bulbifera montana* Col. *Saxifraga ad folia bulbos* gerens C. B.

Col.

Hujus radici adnascuntur non acini ut præcedentis, sed veluti squamosi bulbuli, Lili modò se propaganti, duplo superioris grumis seu granulis majores, foris rubescentes, intrinsecus albi, sapore primum adstringente, postea amaro & ingrato, paucis in imo fibrillis terram amplexantibus. *Folia* huic minora, rotundiora, brevioribus purpurascens petiolis, pilosa, per ambitum rotundis crenis divisa, tactu gummosa sicuti caulis, florum calyces, & rota planta. *Caulem* edit crassiorum, parum hirsutum, purpurascens, cui densa alternatim folia, absque petiolo, per ambitum cristata, veluti Euphrasie folia acutis crenis divisa, in quorum sinibus bulbuli oriuntur, quibus propagatur, feminis vicem suppletes, citius enim sati erumpunt, atque nedum in foliorum sinibus, sed in florum petiolis atque juxta flores ipsos, qui in summo caulis veluti corymbi uno ortu è caulis summo prodeunt, ramosi, petiolis insidentes, Aprili mense atque Maio in quinque foliola candida dehiscunt, calyces veluti cytinosa hirsutos habentes, vel Hyoscyami, quinque etiam oris divisos, in quibus fructus bicornes, staminibus pluribus flaventibus circumdati, qui perfecti per cornicula dissecantur, copiosa, arenae instar minutissima semina extendentes, supervacua.

Præter his montium gaudet, & saxosis herbis umbrosis Campocleri & Æquicolis.

Locus.

C A P. IV.

De Gramine Parnassi.

Hujus notæ sunt Pericarpium conoides, è tribus carinis compositum: *Flos* uniformis, speciosus, albus in uno caule unicus: *Folia* parva hederacea, Locus palustris.

Gramen Parnassi Lob. Ger. *Parn. vulgare* Park. *Parn. flore albo simplici* C. B. *Parn. Dodonæo, quibusdam Hepaticis flos* J. B. *Grass of Parnassus*.

E radice fibrosa modice crassâ [ex albo rubente, cum vestigio levi caloris adstringente] *folia* prodeunt facis frequentia, pediculis longis [rubescentibus] appensa, violaceis similia sed minora, glabra, pallidius virentia, mucrone acuto: [J. Bauhino Hederaceis non angulosis similia, multò minora, crassiuscula, sinuatis à pediculo nervis excurrentibus, non ignava adstrictione prædita.] *Caulis* ex eadem radice exurgunt plures, spithamæ, angulosi, rigidi, unico folio non longè à radice, eoque basi sua caulem amplectente, cincti, quorum unicuique *flos* unus insidet, speciosus candidus, quinq. foliis compositus concavis, subrotundis, intus striatis. Medium occupat conicum capitellum purpurascens, dum generum staminibus circumdatum, quinque majoribus, longioribus, albis, cum *apicibus* concoloribus; totidem minoribus, apiculis luteis, in margine virentibus & cochlearis figuram referentibus. [Tandem conicum illud capitellum paulatim in Ciceris majusculi molem excrevit, quod in quatuor carinas dehiscens semen ostendit copiosum, minutum, rufum.]

Vix temere alibi quàm in palustribus putridis occurrit. Augusto demum mense floret, & vix semen ante hyemem perficit.

Habetur etiam duplicato seu pleno flore.

Locus ☉
Tempus;

C A P. V.

De Viola.

Viola per diminutionem à Græco *ῥω* dicta est, spiritu leni in *v* literam converso, ut in aliis multis.

Notæ ejus generice sunt flos pentapetalos difformis, calcari donatus, vasculum feminale ternis loculamentis distinctum.

Duplex est, alia foliis rotundis, alia foliis oblongis, quæ & Jacea dicta.

§. I. Viola Martia folio rotundo.

- A. 1. *Viola Martia purpurea* J. B. Ger. *Martia purpurea, flore simplici odore* C. B. *simplex Martia* Park. parad. *Purple Violet*.

J. B.

E *radicibus* fibrosis, aliquando in plura capita divisis, *clavata* emitit multa, quæ fibris subinde demissis radicantur, & plantam propagant. *Folia* è radicibus & famentis exeunt multa, ex rotundo nonnihil oblonga, serrata, longis pediculis appensa: inter quæ *petioli*, è radice quoq. enati alii, singuli *florum* sustentantes ex cœruleo purpurascens, odoris suavissimi, calcari donatus, è quinq. foliolis compositum; quo evanescente ex aliis pediculis (quod notatu dignum & singulare est

Uuuu 3

est in hac planta) ad radicem oriuntur subrotunda *capitula*, in tres carinas dehiscentia, *femine* plena parvo, rotundo.

Vascula feminalia extrinsecus hexagona videntur intus in terna loculamenta dividuntur, quorum unumquodque binos feminum ordines continet.

Locus.

In aggeribus sepium invenitur sed rarius.

A. 2. *Viola Martia alba* C. B. *Martia flore albo odorato* J. B. *flore albo* Ger. *simplex Martia flore albo* Park. parad. *White Violet*.

Non aliter quàm floris colore à præcedente differt. Ad sèpes & in aggeribus fossarum, & frequentius multò quàm præcedens invenitur, à qua non videtur specie differre, sed fortè ob siccitatem aut sterilitatem soli florum color in album languescit. J. Bauhinus folia minorà & magis hirsuta huic attribuit, *flores* etiã minores, quæ quidem nobis non observata, si tamen vera sint, solo manifestè debentur, ut in aliis multis sylvestribus cernitur.

Tum hæc tum præcedens flore multiplici seu pleno inveniuntur in hortis cultæ. J. Bauhinus observavit, *Violam Martiam intensè purpuream, flore minore pleno*: item aliam *flore ex albo & cæruleo mixto multiplicato, odoratissimo*. Costeus *com. in Mesuem* Violæ speciem Byzantiæ coli scribit Martiæ similem, sed flore infinitis foliolis constructo, & Rosam Damascenam æquante, non solum magnitudine sed & odore nostrates superante.

Vires.

In Viola odorata, ut & in aliis compluribus plantis, multæ sunt partes viribus distinctæ. Radix enim, umbilicus & semen vim habent catharticam: radicem enim tres uncia concisa, & in aquam ferventem, cum ab igne removetur injecta, aut vino per noctis spatium infusa, vim purgatricem ipsis conferunt. Semen pulveratum & liquori immistum selquidragmæ pondere idem præstat. Umbilicus multò est debilior, eamque vim communicat aquæ cui infunditur ex qua fit syrupus violarum quem ex infusionibus vocant: humores autem dejiunt biliosos, serosos, nec admodum pertinaces.

Folia verò subfrigida & aqueam substantiam habent superantem: itaque phlegmonas mitigant, æstuantem in ventriculo & oculis calorem sedant; in olerè sumpta leniunt alvum. *P. Re-nealm.*

Flos recens refrigerat, humectat, emollit, laxat. Cordialis est è quatuor illorum famosorum numero & pectoralis. Usus præcip. in fervore febrium compescendo, dolorè, capitis indè nato, in tussi, asperitate gutturis & pleuritide. Syrupus creberrimi usùs est ad sitim febrem restinguendam & alvum leniter subducendam.

Violarum semen est lithontripticum insignè, *D. Butlero* Cantabrigiensi medico celeberrimo olim inter arcana. *D. Needham.*

Dioscorides & Plinius id quod in flore purpureum est cum aqua potum angina correptis & Comitialibus maximè pueris mederi affirmant. Quod autem aiunt Comitialibus mederi (inquit Paul. Renealmus) experientia docuit non vacare imposturâ: Antiquorum scripta non sine mendis ad nos traducta malit asserere.

A. 3. *Viola Martia inodora sylvestris* C. B. *canina sylvestris* Ger. *cærulea Martia inodora sylvaica*, in cacumine semen ferens J. B. *Viola sylvestris* Park. *Wild, or Dogs-Violet*.

J. B.

Radice est sarmentosa, tenui, lignosa & longâ, vario reptatu hinc indè penetrante, densâ & longâ fibrarum comâ per intervalla præditâ. *Folia* circinata ferè rotunditatis, nisi in mucronem acutiorem definerent, supinâ parte leviter hirsuta, viridantia, pronâ verò glabra, dilutius virentia & ferè luteola, interdum subpurpurea, in ambitu serrata, gustu viscido, pediculis tenuibus, quadrantalibus. *Cauliculi* pauci, quos ad alas involucri foliosa, acuta, in ambitu hirsuta complectuntur, *stipules* in ramulorum summitatibus proferunt Violæ Martiæ odoratæ similes, ex quinque petalis constantes, quorum supremum longius protensum reliquis, calcar deformat, purpuram utrinque secante fasciâ albâ, quâ ipsâ albedine reliquorum quatuor foliorum saturatâ purpurâ tinctorum unguis colorantur, nullâ odoris gratiâ: in medio *stamina* lutea cum stylo virent. *Caulis* subinde cubitalem nanciscuntur longitudinem, inq. ramos diducti foliis vestiuntur; *flores*, ut mox diximus, gerentes; quos sublequuntur *siliquæ* longæ, in tres carinas dehiscentes, *femine* farctæ copioso, ex rotunditate oblongo.

À Viola Martia purpurea differt præcipuè foliis minoribus & magis mucronatis; floribus languidiore purpurâ tinctis & inodoris: vasculo denique feminali productiore triquetro.

Locus.

Ad sèpes & in dumetis passim & abundè oritur; ubi floret cum priore aut paulò serius, sed diutius durat in multam ætatem.

* Hist. Nat. Oxon.

A. 4. *Viola palustris rotundifolia glabra* D. Morrif. & D. Plot. *

Morif.

Hujus radix alba, geniculata, multis fibris ex singulis geniculis exeuntibus, horizontaliter non deorsum tendentibus, præditâ; ex cuius superiore parte protruduntur pediculi tenues, quorum singulis singula innituntur *folia* rotunda, glabra, atq. exinde etiã exeunt alii pediculi tenues, sustinentes *flores* saturatè violaceos, duplo aut triplo floribus Violæ Martiæ minores: quibus flaccescentibus subveniunt *capsulæ* oblongæ, tenues, tribus loculamentis distinctæ; in quorum singulis continentur plura *semina*, subsulca.

Locus.

In humidis & paludosis locis, musco obductis invenitur: ut v. g. ad margines fluvii *Cherwill* inter Oxonium & *Water-Eyton*.

Nos

Nos in palustribus & aquosis locis multoties observavimus *Viola sylvestris* speciem, quæ (quantum meminimus) folia habuit tenuiora quam sunt *Violæ caninæ* vulgaris, flores minores, rubentes, faturatoribus lineis striatos; quam eandem putamus Parkinsono descriptæ sub titulo *Violæ rubræ striatæ Eboracensis*. Alia species

A. 5. *Viola Martia major, hirsuta, inodora* Morif. D. Plot. *Viola Trachelii folio nonnullis*,
D. Plot.

A Radice fibrosa folia emitit plurima, hirsuta, aversâ præcipuè parte, majora, longiora, magisq, acuminata quam sunt *Violæ Martiæ* vulgaris folia, pediculis satis longis innitentia. Inter folia exeunt flores, ut in reliquis, pallidè cærulei, lineis seu radiis albis è medio exeuntibus striati, inodori. Hæc species neque reperit flagellis emissis *Violæ Martiæ* vulg. rotundifoliæ modo, nec in ramos dividitur ad instar *Violæ caninæ*.

In sylvis cædens propè Oxonium copiosè provenit: ut in *Shotover* colle, *Stow-wood*, Col. Locus.
legii Magdalenensis sylvis, &c.

Item à D. Dale observata est in Essexiâ ad dextram viæ *Tilburia Clavam* Suffolciæ oppidum ducentis, prope *Tilburiam*: item in via quadam umbrosa *Ovinton & Belchamp-S. Paul* determinante, & à *Noal-green* in Parœcia *Belchamp* prædictæ ad *Clavam* ducente ad dextram. In confinibus Cantabrigiæ comitatûs versus Suffolciam, Viâ publicâ ab *Ashley* ad *Silverton-sleepe* tendente, in aggeribus.

6. *Viola Martia lutea* Ger. Park. J. B. *Alpina rotundifolia lutea* C. B.

Clus.

Folia habet nigræ *Violæ* forè familia, minora tamen, breviora, & è viridi colore palleſcentia, calido gustu: [J. Bauhino folia circinata ferè rotunditatis sunt, ad pediculum longum, tenuem falcata, parva, cæterarum *Violarum* foliis delicatiora, tenuiora, quod & nobis compertum] angulosos *cauliculos*, in quibus bini aut terni flores, ex alarum sinu prodeuntes, *Violâ* minoris, flavi, inodori, quinque foliis constantes, quorum infimum majusculum est, & quinque radiolis five nervis nigris interiore parte distinctum; reliqua verò exteriore parte. Semen in triangulis capitulis quæ maturitate dehiscent, exiguum, nigricans, aliis *Violis* simile, præsertim tricolori. Radix alba, crassiuscula, multas propagines è lateribus procreat, candidisque & longis fibris hirsuta est.

In supremo vertice montis Juræ *Tburri* dicto nobis inventa est. Clusio in omnibus Austriæ Locus.
& Stiriæ Alpibus abundanter nasci dicitur; Junio atque Julio florens. Idem in Borealis etiam Angliæ montibus inveniri se intellexisse scribit: nobis in illis montibus plantas indagantibus nusquam comparuit.

7. *Viola lutea Virginiana* Park.

De hac nihil habet quàm quòd *Violæ luteæ* in Paradiso suo descriptæ simillima sit, & flores parvos similes habet. Ego autem in Paradiso illa non aliam *Violam* luteam descriptam invenio quàm montanam luteam flore magno C. B. quæ est *Jaceæ tricoloris* species.

* 8. *Viola Alpina purpurea exiguis foliis* C. B. *montana purpurea, solidiore folio* J. B. *montana*
2. Clus.

Clus.

Exit hæc in summi *Sneberg* jugi vertice, perquam exiguis foliis & quasi circinata rotunditatis, in ambitu leviter ferratis, crassiusculis, longiusculo pediculo inhaerentibus: *Cauliculus* assurgit è medio foliorum duas uncias longus, unicum florem sustinens, purpureum, vulgari similem, sed longè majorem & inodorum, cui succedit triangula *siliqua*. Radix nonnihil serpit & aliquot fibris donata est. Floret sub finem Junii.

* 9. *Viola Alpina folio in plures partes dissecto* C. B. *montana folio multifido* J. B. *montana laciniato folio* Park. *Viola* 7. Ger.

f. B.

Rarum hoc *violæ* genus J. Bauhino in monte *Nombres Rhatorum* prope balneum *Wurms* inventum simplici ferè radice hærebat. *Folia* pediculis longiusculis nitebantur è radice statim ortis, in decem longiuscula & angusta segmenta [singula *Linariæ* folium referentia, nervo secundum longitudinem decurrente] ad pediculum usque dissecta, gustu glutinoso, reliquarum *Violarum* more. Florem, qui tum deciderat non observavit, superstitibus adhuc *siliquis* in tres carnas hiantibus, quas pediculi breviores quàm foliorum sustinebant.

10. *Viola Americana foliis Granadilla* Hort. Paris. *Viola Nova Angliæ Maracoci facie* Londinensibus.

Flore, semine & capsula feminali *Violæ* nostrati *Martiæ* omnino conformis est: Floris item color violaceus. *Folia* solummodo habet lata, sinuosa, in ternos lobos hederaceos profundè satis divisa, *Granadillæ* seu floris passionis triphylli modo, unde ei nomen impositum. Hæc D. Morifonius; est tamen etiam differentia in flore, quantum meminî: per aliquot enim annos Cantabrigiæ in hortulo meo plantam alui, Londino acceptam triginta circiter abhinc annis.

§. 2. *Viola Martia folio oblongo.*

- * 1. *Viola surrecta purpurea* Park. *Mar. arborescens purpurea* C. B. *Viola affurgens tricolor* Ger. *Facea tricolor surrectis caulibus, quibusdam arborea dicta* J. B.

f. B.

Surrectis est *caulibus*, cubitum altis aut etiam altioribus, angulosis. *Folia* priora vulgaris *Violæ* tricoloris similia, subrotunda, cætera longa ad uncias quinque, alia longiora vel breviora, angusta, quæ cultu variant, & latiora reddita *Violæ Martiæ* folia æmulantur, ad quorum genicula foliola alia emicant, modò parva, modò majora, quædam etiam laciniata, & per ambitum serrata, colore *Faceæ* vulgaris: *flores* quoque dictæ *Faceæ*, quinque foliolis constantes, in ambitu dilutè violaceis, longis insident pediculis, è foliorum sinibus ortis, quorum folia duo lateralia, interna parte albis villosa obfita, & cum imo pulchellis striis decorata. Quibus succedunt *filique* longæ, in ternas carinas dehiscentes, *semen* continentes album, parvum. *Radix* tota fibrosa est, ac perennis. Tota planta sapore viscido est.

Locus.

Frequens occurrit in Austria & Stiria nemoribus *Clus.*, inter vepres in limitibus Montbelgardensibus, itinere versus Matthei arcem florentem Maio observavit J. Bauhinus.

Viola tricolor erecta, an *Jovis Flos Theophrasti* 6. hist. 6. C. B. huic eadem videtur.

- A. 2. *Viola tricolor* Ger. *tricolor major & vulgaris* Park. *tricolor bortenensis repens* C. B. *Facea tricolor sive Trinitatis flos* J. B. *Panhes or Hearts-eate*: vulgo *Chæc faceæ un- det a hood.*

f. B.

Pulcherimi *flores* corumque varietas effecit, ut in hortos translata cultu digna judicaretur; quos quinque foliis constantes delicias suas adversa facie spectatori offerre videas, modò totos purpureos, modò luteos cæruleo & purpureo variegatos, aliterque etiam varicosos, in pediculis longis concavis, ex *foliorum* alis, quæ modò *Hederæ* terrestris instar rotunda, modò oblonga, in ambitu serrata, in *caulibus* reptantibus, ramosis, ex *radice* tenui & fibrosa exortis. *Semen* in pericarpis turgidulis, ferè triangulis minutum, splendidum, copiosum.

Locus & Tempus.

In montosis Septentrionalibus Angliæ inter segetes, & in maceris & sepium aggeribus frequens oritur. Vere una cum *Viola nigra* aut paulo post emicat, æstate deinde tota & in multum Autumnum floret.

- * 3. *Viola montana tricolor odoratissima* C. B. *Facea tricoloris sive Floris Trinitatis genus flore luteo & purpureo magno, repens non annuum* J. B. *Viola montana 3. sive tricolor* *Clus.*

Clus.

Plurimos ex una radice profert *caules*, pedales, angulosos, valdè ramosos: quos per intervalla ambiunt *folia* tricoloris *Violæ* foliis ferè simili, longiora, crassiora; succi plena, leviter & rariùs dentata, apophysis ad latera oblongis & profundè laciniatis, amarifculi gustus & nonnihil acris. Ex summis alis longi oriuntur pediculi, triangulares, tenelli, singuli sustinentes *florem* omnium quos in hoc genere viderim maximum, quinque foliis constantem, quorum duo superiора extremis oris ex cæruleo purpureascebant, circa umbilicū pallidi erant coloris; bina illa in latera expansa, illis minora, lutei coloris, maculis ex cæruleo purpurascensibus respersa, trinisque purpureis radiis ex umbilico emicantibus insignita: inferius folium reliquis latius erat, aurei ferè coloris, septenis radiis purpureis ab umbilico intercurrentibus, maculæque ex cæruleo purpurascens infimo labro notatum; odor suavissimus: crassiuscula *capitula* quæ in ternas partes dehiscencia, *semen* ostendebant aliis simile, pusillum, rotundum, maturitate fuscum, tricoloris *Violæ* semini proximum. *Radix* fibrosa & durabilis, quæ facillè etiam ramulis pangi possit.

Locus.

Sponte in Helveticis montibus nasci ferunt.

- * 4. *Viola montana lutea grandiflora* C. B. an *Viola mont. lutea foliis non crenatis* ejusdem? *Viola montana tricolor 2.* *Clus.* *Viola flammea lutea maxima* Park.

Clus.

Hoc genus, autore *Clusio*, præcedenti per omnia simile est floris colore excepto: nam qui in superiore varius est color, in hoc omnino flavus est, purpurascensibus radiis ex umbilico emicantibus, qui magnam gratiam flori adferunt: aliquantulum etiam odorator videtur. Audio & totum purpureum reperiri: quam varietatem seminio accidere puto.

Parkinsonus hanc speciem hyemes nostras meliùs tolerare scribit quàm reliquas *Violas* tricolores: ramulis avulsis facillè propagari qui in humido solo depacti illico comprehendunt; semen rarè aut nunquam ferre in hortis satum, quantum quidem ille observaverit.

- * 5. *Viola montana lutea grandiflora nostras: flammea lutea, seu 5.* Ger.

Hæc species quæ in montosis pascuis Derbrensibus, Eboracensibus aliisque Septentrionalibus Angliæ putrido & palustri solo subinde occurrit, *flore* est amplissimo luteo, circa umbilicū lineis seu radiis nigricantibus striato, nec unquam spontanea, quod viderim, colorem variat. Planta ipsa parva est, & humilis, nec affurgit aut humo attollitur, forè ob sterilitatem soli, & loci natalis intemperiem nimis frigidam, siquidem locis humidis montium aliorum delectatur; an verò in hortos translata faciem mutet, & in magnitudinem proficiat (quod verisimile est) aut floris colore variet ne nondum experiri fateor: unde autem eadem sit quam ex *Clusio* descriptam dedimus necne determinare nequeo, puto tamen speciem differre, nullum enim in nostra odorem percepi. Gerardum

dum autem hanc intelligere tum Descriptio tum locus convincunt. Perennem esse puto, neque id tamen compertum habeo.

- * 6. *Viola montana pumila* Clus. *mont. pumila angustifolia* Park. *mont. pum. angustif. flore niveo odoro* C. B.

Guilielmus Boelius in Hispania observavit Violam montanam quandam valdè pumilam, adèd ut binas uncias altitudinè vix superaret. Satis crassa *radice* constabat: cujus foliis angustiora videre non memini. Nam quascunque alias videre mihi contigit orbiculata folia habebant; hujus verò ut Rorifmarini coronarii angusta erant, & unciam duntaxat longa. *Flos* inter folia exili pediculo infidens, niveus, odoratus.

- A. 7. *Viola bicolor arvensis* C. B. *tricolor sylvestris* Park. *Facea bicolor frugum & hortorum vitium* J. B.

Folia huic ad radicem breviora & latiora, in caulibus longiora & angustiora, alternatim posita, pediculis donata, raris incisuris circa margines crenata. *Caulis* palmares, striati, concavi, crebris geniculis intercepti. Ex alis foliorum egrediuntur *flores* singulatim, longis pediculis, violaceis fimiles, quinque petalis parvis constructi, calice quinquefolio. Succedit flori *vasculum* seminale, grandius, in tres carinas per maturitatem dehiscens, *semina* plurima, oblonga, ovata, albicantia fundens.

Ad pediculorum qui flores sustinent exortum præter folium medium duæ appendices seu auriculæ laciniatæ folio primario non multò minores ad caulem hinc indè adnascuntur.

Flosculi huic multò minores sunt Violæ tricoloris hortensis floribus, colore albo & luteo, minime venusto aut vivido.

In arvis inter fegetes ubique occurrit.

Locus.

C A P. VI.

De Reseda, & Luteola.

Reseda à sedandis doloribus dicta est: nam collectiones & inflammationes omnes discutit, ut scribit Plinius *lib. 28. cap. 22.* Qui curant eà addunt hæc verba, Reseda morbos, reseda, scifne, scifne quis hic pullos egerit, radices nec pedes nec caput habeant; Hæc ter dicunt, totiesque despuunt.

Resedæ notæ sunt Flos hexapetalos, cujus partes difficulter admodum discerni & distingui possunt, Vasculum seminale in terna loculamenta divisum, quæ vix unquam perfectè clauduntur sed perpetuò hiant, & in nonnullis adèd diducta sunt ac si discreta seu disjuncta essent.

Lutea & Luteola dicta, quòd eà panni lanei & telæ lineæ, candidæ quidem, colore luteo, virente verò, quæ ante cœruleo tinctæ, inficiantur, Resedæ notas characteristicas habet, ideòque genuina ejus species habenda est.

- I. *Reseda alba* J. B. *candida* Lugd. *major alba rectè inscribitur.* Great white Bastard Rocket. An *Reseda foliis Calcitræ, flore albo* Hort. Blæf?

Caulis surgit cubitali aut altiore, firmo, rotundo, striato, recto, ab imo statim ramoso, *foliis* vestito crebris, nullo ordine positis, laciniis utrinque pluribus ad mediam ferè costam dissectis, Valerianæ in modum, glabris, obscurè virentibus. *Flores* in summitatibus caulis & ramorum in spicis longas digesti, albi, hexapetali sex calicis foliis inclusi, plurimis intus *staminibus* cum *apicibus* majusculis. Singula flosculorum petala in tres lacinias dissecta sunt.

Invenit D. Magnol Maio mensè prope pagum Balleruc juxta stagnum, quà itur ad thermas. *Bo-Locus tan. Monsp.*

Reseda maxima C. B. *ed. 2. Ger. major* Park.

Præcedenti eadem videtur.

- A. 2. *Reseda vulgaris* C. B. *minor seu vulgaris* Park. *Plinii Ger. lutea* J. B. *Wale Rocket.*

Tennem quidem, sed longam satis habet *radicem*, albam, lignosam, notabili acrimoniâ præditam; undè *caules* exurgunt plures, striati, hirsuti, solidi, [J. Bauhino fistulosi q.] infirmi & vix se sustinentes, pedales aut cubitales, ramosi, *foliis* vestiti alternatim positis, Eruçæ marinæ ferè divisurâ profundâ, inordinatâ, crispa seu undulata, angusta, obscurius viridia, sapore oleraceo. *Flores* in summitatibus caulis & ramulorum in thyrsulos spicivè dispositi laxiores, ochroleuci, seu foliolis compositi, quorum suprema duo maxima, lateralia minora, infima minima & vix conspicua, omnia figuræ singularis, ac si ex uno folio duo alia emergerent; medium floris occupant *staminibus* numerosa cum *apicibus* luteis. Flores delapsi *vascula* relinquunt trigona, $\frac{1}{2}$ digiti unius longa, summâ parte hiantia, *seminibus* repleta, parvis, nigris: capsularum anguli hirsuti sunt; calyx floris hexaphyllus.

In arvis cretaccis frequens occurrit; Reperitur & in muris.

Locus.

3. *Phyteuma*

3. *Phyteuma* J. B. *Refedæ affinis Phyteuma* C. B. *Ref. aff. Phyteuma Montspeliensium dicta* Park. *Valeriana* 7. Ger.

§. B.

Radix huic singularis, nullis aut perpaucis fibris donata, satis crassa, lignosa, alba. *Caulis* emittit plures, pedales, in ramos multos fillos, partim rectos, partim reclinatos: per quos *folia* oblonga, per extremum obtusa, subinde filia, mollia, quanquam infima nullam agnoscant divisionem, quatuor unciarum circiter longitudine. *Flores* per ramos crebri, albi, è meris staminibus compositi [in hoc Bauhinum deceptum puto] quibus radiata folia viridantia subiecta. *Siliquæ*, turgidulae, semenciam longæ, striatæ, superiore parte perforatæ, *semen* claudunt copiosum, nigrum.

Locus.

Circa Montspelum passim provenit; in Italia quoq, circa Romam & alibi.

4. *Refeda alba minor* C. B. *Sesamoides parvum Salmanticum* Clus. *Muscipula Salmantica minor* Park. *Sesamoides Salmanticum parvum* Ger.

Clus.

Dodrantes tres aut quatuor ab una radice producit *virgulas*, teretes, circa quas *folia* Lini exigua, crassa, inordinata, & in summis plurimos *sterculos* spicæ aut racemi instar confertos, ex herbaceo purpurascens initio, deinde tenuibus capillamentis ex albo pallescentibus ornatos, in quorum medio veluti quatuor grana viridia conspiciuntur, quæ excusso flore in *vascula* excreverunt, exili nigricante *semine* plena. *Radix* crassiuscula, candida, dura, vivax, subinde etiam ante hyemem repullulat.

Locus.

In collibus Salmanticæ proximis lapidoso solo provenit. Maio floret & deinde semen profert. Planta hæc, si rectè à Clusio describatur, quatuor *vasculis* semine repletis unicuique flori succedentibus, ad multiflicas pertinet & non ad hoc genus, quò Bauhinum sequuti eam retulimus.

5. *Refeda Linariæ foliis* C. B. Park. an *Sesamoides Salmanticense parvum alterum* Clus?

C. B.

Ex radice candida, longiuscula *caulis* cubitalis, rotundus, in ramos palmares divisus, foliis Linariæ strictissimis, oblongis, viridibus vestitus exurgit: rami singuli in florum oblongam veluti spicam abeunt, quam *sterculi* parvi, muscosi, tenuibus capillamentis ornati, ut in præcedente, pallidè flavescentes constituunt, quibus capitula vel *vascula* angulosa, bifida, exili semine pallido plena succedunt.

Locus.

Hæc in solo arenoso convallium montium Pyrenæorum collecta fuit. Nobis siccam communicavit Montpelii D. Carolus Sueker Dantiscanus.

6. *Lutea maxima Cretica Honorii Belli* J. B. *Luteola herba folio Cannabino* C. B. *max. Cretica fecunda & sterilis* Park.

Bellus apud §. B.

Radicem maximam profert, lignosam, in multas divisam, crasso & lento cortice vestitam. *Stolones* plures ab una radice nascuntur, brachiali crassitudine, qui ad quinque, sex, atque etiam ad decem usque cubita atolluntur, qui hyeme exsiccantur. *Folia* fert magna, pinnata, ex multis foliis magnis constantia, longis, serratis ut Cannabis, alterno positu hærentia, sine tamen ordine certo. *Flores* minimi ex viridi pallescunt. Trunci pars superior in magnam *spicam* fastigiatur, duos & amplius cubitos longam, ex *vasculis* quibusdam longis & angustis densisque conflata, similibus iis quæ *Refeda* vulgaris gerit, *semine* plenis ad ruffum tendente. Procul intuentibus Cannabis esse videtur. Tota herba & radix ita amara est, ut Aloem etiam & Colocynthidem ipsam meo iudicio superet. Colore luteo inficit Autumno, ideòque Luteam vocavere.

Locus.

Nascitur in rivulo inter montes, tertio ab urbe Cydonia lapide.

Luteola herba sterilis non aliter à descripta differt quam Cannabis aut Lupulus fertilis à sterili.

7. *Luteola vulgaris Cretica* Park. *Luteola Cretica* C. B. *Struthium legitimum* Dioscoridis, quæ *quædam* in tota Græcia appellatur quæ *fullones* in tingendo serico utuntur Hon. Belli ep. 2. ad Clusium.

Hanc Bellus à Melchiore Guilandino epistola ad Maximilianum II. Cæsarem anno 1572. descriptam dicit. Camerarius vulgari eandem facit.

- A. 8. *Luteola* Ger. *vulgaris* Park. *Lut. herba Salicis folio* C. B. *Lutea Plinii quibusdam* J. B. *Wild Woad, Diers-weed.*

Radice nititur simplici, albâ, lignosâ, paucissimis fibris donatâ, crassitie interdum pollicari, sapore Nasturtii acri. *Caulis* bicubitales, teretes, striati, glabri, viridantes, arctiori tubulo pertusi; ramosi, foliis crebris longis, angustis, glabris, non crenatis, verum obiter interdum sinuatis aut crispis, nullo ordine positis vestiti. *Folia* antequam excaulescat humi in orbem spargit nitentia. [J. Bauhinus longitudinem palmarem, latitudinem semuncialem foliis attribuit, saporem subacrem cum lentore.] Thyrsi *florum* prælongi, teretes, magnam caulium & ramorum partem occupant. *Floresculi* singuli brevibus stipati pediculis, quatuor petalis laciniatis componuntur, cum pluribus intus apicibus pallidè luteis; quibus succedunt *vascula* tripartita, hiulca, tribus loculentis, quæ vix unquam exactè clauduntur, sed in medio dehiscunt, & *semina* parva nigra, rotunda continent, composita. Ad singulos *florum* pediculos ligula apposita est.

Locus.

In muris & locis ruderatis, non rarè etiam in arvis requiètis: seritur etiam in agris ad usum tinctorum.

Quæ

Quæ de hujus plantæ viribus in medicina à Matthiolo traduntur pro incertis habemus. Nonnulli ^{Vires & Ufus.} contusam vulneribus recentibus imponunt. Lanarum insectoribus (ut J. Bauhini verba usurpem) adde & ferici, usûs magni esse quotidiana testatur experientia: rudes enim & albas cum alumine decocta colore luteo tingit, cœruleas autem viridi, idq; magis minusve intenso, quo saturatior diluitorve fuerit color cœruleus. Ita panni bicolores, uno eodémq; tempore, uno eodémq; decocto, ex eadem cortina extrahuntur.

Gratiola angustifolia Ger. emac. *angustifolia sive minor* Park. *Hyssopifolia* C. B. *Hyssopifolia aquatica* J. B.

Caules multi, dodrantales vel etiam longiores, striati, virides, *foliis* amicti alternatim positos, Hyssopi, aliquando brevioribus, brevis vita, nervo unico secundum longitudinem distinctis, sapore nullo manifesto: è quorum sinu ab imo ferè ad summum usq; cacumen *stros* unus vel duo, longiusculi, cœrulei, sex foliolis [læpius quinque, qui puto naturalis est numerus] striatis constantes, è calyculo viridi, cauli adnato: succedunt pro stolorum numero *siliquæ* longæ, teretes, membranulâ viridante involutæ, quâ detractâ, calyculum propriè constituens tunica fusca *semen* continet copiosum, minutum. *Radix* brevis fibrosa.

In aquis & ubi per hymem aquæ stagnârunt non rarò invenitur tum in Anglia, tum in tran- ^{Locus.} marinis regionibus.

Hyssopifolia minor vel potiùs Thymifolia maritima J. B.

Simplex, lignosa, contortâ *radicula* nititur, *caulem* tollens palmarem, aliàs dodrante altiorem, in ramos ductum, per quos crebra folia, Camphorata, sursum vergentia: ex quorum singulorum sinu ab imo ad summum usq; cristata *siliquæ* perexiguæ, rubentes, Hyssopifoliæ majoris, semine refertâ minuto, ex albo flavescente. *Flos* ut alterius minor, qui vix faciliè discerni possit.

In vineis maritimis, & ad vinearum margines propè Grammontium in agro Monspelienfi colle- ^{Locus.} git Cherlerus.

Nos in Sicilia insula propè Messanam duas invenimus Hyssopifoliæ species simul nascentes, alteram triplo elatiorem, omnibûsque suis partibus majorem alterâ, aliàs similem. Verùm minor species erat, quam solam in Anglia hæcenus observavimus.

Ageratum purpureum Dalechampii J. B. *purpureum* Park. *ferratatum Alpinum* C. B.

Radice brevi, capillata, subflava: *foliis* parvis, numerosis circa radicem sparsis, Agerato similibus, gustu subamaris, antrorsum subobtusis: *cauliculis* plurimis per saxi crepidines pendulis laxumq; aulæorum instar ornantibus & contegentibus; *stros* copioso, purpureo, pentapetalo, suavissimè olente; *semine* copioso, minuto, in oblongis vasculis.

In rupibus ad radices montis Salevæ, inq; ascensu montis Juræ prope Genevam, utrobique copiosè ^{Locus.} oritur.

Datur hujus varietas foliis & caulibus villosis, quod Ageratum purpureum villosum *Morsifono*.

C A P. VII.

De Geranio.

Geranium à gruini capitis & rostri imagine quæ summo ejus plantæ capitulo inest, aptissima similitudine dicitur: nec aliam quærere necesse est notam Geranii characteristicam quàm vasculum pentacoccum rostratum, quo ab omnibus cujuscunq; generis plantis distinguitur, si addas florem pentapetalon.

§. I. *Geranium foliis paulò productioribus, Althææ æmulis.*

i. *Geranium Althææ folio* C. B. *Althæodes majus* Park. *malacoides* Ger. *malvaceum* J. B. *Barth-mallow-leaved Crane's-bill.*

Folia huic malvaceis magnitudine, colore & mollitie proxima sunt, nonnihil oblonga, subhirsuta, in ambitu ferrata, pediculis appensa duas trêsvè uncias longis, interdum ferè dodrantalibus. *Caules* ex eadem radice, solo lætore & fimetis, multi, hirsuti, mediocriter crassi, dodrantem aut cubitum alti. E foliorum sinu pediculus exit duas trêsvè uncias longus, multifidus, cui *stros* insident multi, cœrulei, pentapetali, quibus decidentibus *rostra* oriuntur unciam aut fescunciam longa.

Circa Genuam in Italia, Monspelium & alibi in Gallia Narbonensi sponte & copiosè oritur. ^{Locus.}

Hæc planta (inquit J. Bauhinus) aliquando vix trientalis est, foliis ovatis, crenatis & Betonicæ ferè similibus: quæ fortè eadem est Geranio nostrati pusillo lupino maritimo Althææ aut Betonicæ folio proximè describendo.

In Siciliæ quadam insula ad Promont. Pachynum nunc dierum *Capo Passaro* dictum, aliam hujus speciem minorem observavimus quod

2. *Geranium procumbens Althææ folio* denominavimus, *Cauliculis* ex eadem radice pluribus, humi procumbentibus, rotundis, rara & brevi lanugine oblitis: *Foliis* Althææ, binis ex adverso [ubi in ramulos caulis dividitur] in margine crenatis, non autem laciniatis, ne illis quidem quæ in summis caulibus sunt. *Floribus* purpureis parvis: *Rostris* brevibus.

Fortè hæc eadem est alteri illi speciei cuius meminit Parkinsonus, quàmque *Geranium Althæodes* minus vocat, quæ non alia ferè in re à primo in loco descripta differt quàm humilitate partiumque omnium parvitate, & quòd folia albidiora sint.

In orto Leydenfi invenio *Geranium Althææ folio odoratum*: item, *Geranium Africum arborescens, foliis Althææ, flore purpureo*.

A. 3. *Geranium pusillum supinum maritimum Althææ aut Beticæ folio nostras. Small Sea-Cranes-bill.*

Radix crassiuscula, simplex, rectà in terram descendit, paucis sed majusculis fibris donata, cortice subflavo, sapore nauseoso. Cùm primò exit, *folia* crebra per ambitum spargit in terram reclinata, pediculis crassis, hirsutis nonnihil compressis, duos digitos longis innixa, Beticæ foliis similia sed quadruplo minorâ, profundius laciniata, pilis brevibus raris hirsuta. *Caulis* seu ramuli crassi, succulentis, hirsuti, in terram resupini. *Flosculi* herbacei & vix conspicui [D. Morifono purpureo-rubentes] *Rostra* semunciam longa, duo vel tria in eodem furculo seu communi pediculo.

Locus.

In arenosis & glareosis propè litus Angliæ Occidentale, v. g. in insulis Mona & Prestolma, in Wallia circa oppidum *Carnarvan*, in Cornubia circa *Pensans* & alibi.

4. *Geranium Creticum* Ger. Park. *latifolium longissima acu* C. B. *speciosum annuum longissimis rostris Creticum* J. B. *Candy Cranes-bill.*

f. B.

Latè terram obumbrat *ramulorum* hirsutorum, nodosorum, longorum, teneriorum congerie, *foliis* præditorum longis, hirsutis, nonnihil rubentibus, sinuosis & serratis, sapore acido & adstringente. *Flores* cœrulei ameni, pentapetali, cum *stylo* in medio purpureo, quos circumstant *calicis* dehiscents folia quina è striatis filis mediâ membranulâ albâ pellucidâ commissis composita. *Acus* plusquam palmari longitudine, ad basin crassiuscula: *Semina* majora quàm aliis Geraniis, acuta & pungentia.

Locus.

In Sicilia propè Messanam speciem hanc spontaneam invenimus; unde Cretæ insulæ non esse peculiarem novimus. *Montpeliano* agro, *Clusio* teste, provenit.

Ø. 2. *Geranium foliis pinnatis aut varie dissectis, Coriandri, Myrrhidis aut Cicutæ. Horum pleraque, duobus ultimis exceptis, flores habent in communi pediculo plures, velut in umbella dispositos.*

5. *Geranium Cicutæ folio, acu longissima* C. B. *Montpeliacum laciniatum* Park. *French long-beaked Cranes-bill.*

Caulibus est bicubitalibus, hirsutis, asperis, angulosis, in varios ramos brachiatis, foliis Geranii moschati five Cicutæ modo divisis, floribus subpurpureis vel violaceis, quinquefoliis: cuilibet acus uncias quinq; longa, hirsuta succedit, quæ ex utriculo hirsuto, quinquefolio, apicibus donato *semen* continente prodit, quod per maturitatem exilit, & cum utriculorum mucronibus sursum primùm, dein deorsum aliòque modo circumvolvitur.

Locus.

Ad agrorum margines & in aggeribus circa *Montpelium* observavimus. A *Geran. Apulo Coriandri* folio specie diversum putamus. *Montpelientibus*, cùm ibi essemus *Geranium Creticum* dicebatur sed perperam. Huic forte idem fuerit

* 6. *Geranium Salmanticense rostratum* Clus. *parvum foliis Ranunculi* C. B. *parvum Salmanticense* Park.

Perpusillum hoc genus (inquit Autor) *Ranunculi* ferè *folia* habebat, purpureum exiguum *florem*, & longissima crassissimaque (pro stirpis tenuitate) capitula rostrata, *Geranii* rostris penè æqualia.

Locus.

Salmanticæ agens in vicinis ultra *Thormim* anem collibus nudis ferè & petrosis, aut saltem tenui gramine rectis observavit *Clusius*.

Ex brevi hæc & imperfecta descriptione nobis non constat an hæc sit distincta species.

* 7. *Geranium Apulum Coriandri folium* Col. *Apulum odorum* Park. *Coriandri folio odorum* C. B. *Brushed Cranes-bill of Apulia.*

Aliquam cum *Cretico* putato similitudinem habet; prima namq; *folia* cum illis quadrare videntur, at reliqua latiora multàm, laciniata magis, *Matricariæ* vulg. divinis, nisi parùm essent retusiora, ad *Coriandri* propè caulem *folia* accedentia, mollia, hirsutis vix apparente obducta, odorata ut *Acus moschata* dictæ ex eodem genere *Geraniorum*, longis petiolis lubrubicundis fulca, circa *radicem* parvam, flavam, vel rufescentem, brevem, è terra parùm elata, auriculas five alas in imo petiolo circa radicis caput unde oriuntur habentia, rubra. *Caulem* profert *Martio* hirsutum, geniculis distinctum ut *Creticum* & congenera, in quibus bina *folia*, minora, brevioribus petiolis ex geniculo,

culo, & binis illis etiam barbulis cartilagineis rubentibus, ut in congenere, sed majoribus donata. Ex quorum sinu semipedalis *cauliculus* hirsutus atque viscosus exit, basin infidentem habens quinquepartitam, ex qua petioli quatuor aut quinque, prodeunt *flores* emittentes, colore violaceo purpureo diluto, pentapetalos, ex hirsutis foliis quinque calycis vicem gerentibus, ac itis in summo sed non pungentibus. His longa *orientalia rostra* succedunt in imo crassiora, in summo tenuiora, ac quinque apicibus tenuibus divisa, quæ cum sicantur dirumpuntur, & in semetipsos contorquentur viticulorum modo, atque tunc oblongis fetis hirsuta falcatum apicem relinquunt, in imo *semen* oblongum hirsutum continentia. Sapore est admodum astringente.

Maio perficitur. Cirinola: nec alibi vidimus in agrorum & hortorum marginibus elatis frequens. *Locus.*

- A. 8. *Geranium cicutæ folio inodorum* Ger. *cicutæ folio minus & supinum* C.B. *moschatum inodorum* Park. *moschatum folio ad myrrhidem accedente minus* J.B. *field-Cranes-bill without scent.*

Radix ei alba, simplex, carne tenera, cum nervo intus duriore & tenaciore, sapore ad Raphanum accedente, paucis fibris donata, satis crassa, & in terram altè descendens: *Caulis* ex eadem radice plures crassiusculi, teretes, hirsuti, in terram reclinati, ramosi, foliis crebris, vestiti. *Folia* pinnata, ad Pimpinellæ Saxifragæ minoris accedentia, crebris & profundis incisuris divisa. *Flores* in furculis seu pediculis duas aut tres uncias longis è caulis lateribus ubi in ramos finduntur exeuntibus, quatuor vel quinque aut etiam plures simul velut in umbella, pedicellis privatis semuncialibus aut longioribus infidentibus, purpurei, pentapetali, petalis angustis, obtusis, minimè bifidis, è *calice* quinquefolio: *Stamina* apicibus rubentibus insignia. Succedunt *vascula* pentaloba, rostrata, rostris uncialibus aut longioribus acutis. *Semina* quina oblonga, pulla aut fusca.

In arenosis provenit sponte, & circa mediam ætatem floret.

Locus.

- A. 9. *Geranium cicutæ folio inodorum album* Ger. *flore albo* Park.

Hujus varietas est, quæ nobis etiam specie differre videtur à præcedente, flore albo majore, petalis latoribus; *caulibus* etiam crassioribus, brevioribus & pallidis, cum illius tubeant; *Folia* denique majoribus & minus argutè sectis.

In isdem cum præcedente locis reperitur, sed rarior multò.

Locus.

- A. 10. *Geranium moschatum* Ger. Park. *Cicutæ folio moschatum folio ad Myrrhidem accedente majus* J.B. *Musked Cranes-bill, Muscovy.*

Superiori (verba sunt J. Bauhini) affinis & illa species, inventu rarior, tota major, odore Moschi, foliis non ita altè incisus & persæpe tantum ferratis.

In montosa regione *Craven* dicta quæ pars est Occidentalis Eboracensis comitatûs sponte & copiose provenit: invenimus etiam non procul *Bristolia* eundo ad rupem S. Vincentii. *Locus.*

In horto Leydeni invenio *Geranii Cicutæ folio* speciem minorem, supinam, floribus pallidis.

- II. *Geranium triste* Cornuti: *triste, sive Indicum noctu olens* Park. *Sweet Indian Cranes-bill.*

Cornut.

Radicem habet ex multis coherentibus fibris quæ in nodulos extuberant, Liliæspodeli puniceo modo. Statim è terra furculosum in altitudinem palmarem exit. *Caulis* teres est, tener invalidusque hirsutus, nec enodis, sed per trium digitorum intervalla articulatus. *Folia* in universum quatuor aut quinque è geniculis prodeunt, initio humi jacentia, subhirsuta, pluribus segmentis divisa, formâ Filipendulæ; breviora tamen, pinguiora, molliora, & ampliora multò: horum medius nervus (quam vocant costam) purpurascit, cætera atrovirescunt. Caulium fastigio insidet densa umbellæ coma: *Flores* nihil à cæteris sui generis differunt formâ; quinque enim foliis constant toridémque *staminibus*, & *pistillo*, ut *Geranium Robertianum*; color tamen buxeus est, singulæque foliola gemina velut acini macula purpurascens inficit; *staminibus* & *pistillo* succedanei rostri rudimento concoloribus. Cùm desloruit longior & acutior *stylus* prodit, rostro gruis æmulus, in cuius basi quinque sunt exigua & subrotunda seminum conceptacula. Alveolis maturitate dehiscentibus *semina* rufa oblongaque exeunt. Flos noctu est suavitate inenarrabili, interdiu nullo: influxum enim illucentis Solis adeò aspernari videtur, ut integro die odorem neget, cùm Lunæ accessu gratissimo odore moschato quasi thure liber, qui odor intempestâ quoque nocte ad Auroram usque perseverat, statimque Solis præsentia evanescit. Sapor huic plantæ acidus, qui & palatum bellè afficit, unde inter olera recenseri potest: vim namque possidet alimenti refrigerantis & humectantis compotem. Apud Barbaros etiam audio radices ejus, ut apud nos tubera, bulbocastanum & ejusmodi, gratiores inter epulas apponi. Floret integra propemodum ætate, nec nisi incuriâ foliis per hyem omnibus exiit.

- * 12. *Geranium noctu olens Ethiopicum radice tuberosa, foliis Myrrhidis latoribus* Breynii.

Breyn.

Tuberosam agit *radicem*, obsoleti coloris purpurei, peramplam & crassam, crassisque balanis, colore & formâ junioribus Carotæ flavæ radicibus haud absimilibus, præditam: quæ antequam è terra erumpit in furculos aliquot veluti propagines subinde facessit palmares, *Folia* emittentes *Geranii tristici* Cornuti majora, atque asperiora. Ex horum gremio *caules* deinde in pedalem majorémve elevantur longitudinem, rotundi, inanes, ternis ac quaternis longè distantibus, folioso murgine fimbriatis intercepti geniculis, in quorum singulis folium conspicitur, inferioribus terræ proximis longè minus

nus, in primis quò altiorem in caule gradum obtinet. Sequuntur *flores* caulium & pediculorum in cacumine quibuldam folioliis radiato se repræsentantes, novem vel decem in umbellam dispositi, *Geranii trifidis* Corn. nonnihil majores, qui in *fructus* longos, rostri gruinalis instar formatos abeunt, *semen* oblongum continentes, coloris (nisi me fallit memoria) olivacei.

* 13. *Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosa, foliis Myrribidis angustioribus* Breynii.
Breyn.

Præcedenti in omnibus simile est, nisi quod *Flores* ad purpureum obsoletum inclinent colorem, *foliisque* in laciniis plures & angustiores dissecta, quorum pediculus nonnunquam magis purpurascit.

* 14. *Geranium noctu olens Æthiopicum radice tuberosa, Aquilegiæ foliis* Breynii.

Radicem habet tuberosam; *folia* verò Aquilegiæ; nec plura de eo addit.
Locus. Colitur in horto Leydensi, ut à D. Palmer habeo.

* 15. *Geranium Æthiopicum Myrribidis folio, flore magno striato* Breynii.

Breyn.
Pedales & cubitales profert *caules*, hirsutos, partim virides, partim rubentes, geniculatos, ramosos, quorum articulis juncturis pinnæ duæ cartilagineæ annexæ, & *folia* longis pediculis adhærent subhirsuta, plurimis segmentis divisa, crenata, & per oras aliquantulum rubentia, faciem mediam inter *Geranii Apuli Coriandri folio* Col. & *Geranii trifidis* Corn. folia minora habentia. *Flores* in umbella pauci, carnei, speciosi, striis purpureis insigniti, foliis quinque amplis, ad imum angustis conflati, è *calycibus* longis, hirsutis, quinquepartitis exeunt: quibus *Fructus* rostratus & *semen* *Geranii Apuli Coriandri folio* succedit.

Omnes hæc *Geranii* species à Promontorio bonæ spei ad D. *Beverningb* transmissæ sunt.

16. *Geranium fetidum* Park. *Strong-sented Cranes-bill.*

Park.
Folia emittit aliquammulta è viridi canescentia, in tenues lacinias plurifariam dissecta; è quorum medio duo tresve *cauliculi* exurgunt tenues, hirsuti, ad nodos folioliis paucis, exiguis vestiti, tres quatuorve *flores* majusculos rubentes in summo gestantes aliorum *Geraniorum* similes, in hortis nostris suaveolentes, verum in calidioribus regionibus, ubi sponte oritur, graveolentes. Succedunt *semina* oblonga rigida. *Radix* altè in terram descendit, coloris exterius rubentis, interius albi, odore graviore & ingratiore quam vel folia, vel *flores*, & in multa capita dividitur.

Ad latus Boreale montis *Lupi* propè Monspelium sponte oritur, referente Parkinsono. A nobis quidem ibi frustra questum: verum D. *Magnol* Monspeliensis M. D. Rei herbariæ peritissimus collegit & nobis ostendit: unde & exsiccatum habemus ex dono D. *Zuecher* Dantiscani.

Hanc plantam Lobelius in stirpium Illustrationibus describit, *Radicem* illi tribuens crassissimam, rubro-nigricantem: *folia* palmaria, parum villosa: *cauliculos* palmares: *flores* amœnè cæruleos, lineolis plurimis obscurioribus distinctos.

Odorem habere qualem habet angustifolium acu longissima apprehendit D. *Magnol*, nec tantum foetere ut lipothymiam inducere valeat, sicut dicit * Lobelius.

* *Stirp. Il-*
lustr.

A. 17. *Geranium Robertianum* C. B. Ger. *Robertianum vulgare* Park. *Robertianum murale* J. B. *Herb Robert.* *Robertianum à rubore caulium & forum dictum creditur.*

J. B.

Obvium ubique in ruderibus *Geranium Robertianum*, *radice* tenui, colore buxco, quæ *caules* surrigit dodrantales & cubitales, hirsutos geniculatos, rubentes, maximè circa articulos & propter terram, ramosos. *Folia* partim à radice, partim ex geniculis hirsuta, pediculo rubente hirsuto, *Matricaria* ferè divisurâ, segmentis primariis duntaxat tribus, odore ubi teruntur *Pastinacæ*, sapore adstringente, per oras aliquantulum rubentia, interdum rota. *Flores* purpurei, diluioze purpurâ striati, pentapetali, è calyce hirsuto, atro-rubente, quinquepartito exeunt, apicibus in medio croceis: succedunt *rostra* mucronata, *semen* appensum habentia.

Locus.

In veteribus muris, caësis arboribus, aggeribus sepium & locis ruderatis passim provenit, tota ætate florens.

C. Bauhinus, quisque eum sequitur Parkinsonus nostras, alteram hujus speciem constituunt. Verum notæ à Lobelio in Adv. allatæ nostro judicio non sufficiunt ad speciem distinctam arguendam; nec putamus hæcenus inventas aut descriptas duas species. Certè C. Bauhinus perperam & sine necessitate entia multiplicat, cum *Geranium* 4. *Fuch.* Gruinale *Dod. Lugd.* *Geranii Anemones folio rotundo* speciem VII. facit sub titulo *Geranii batrachiodis, Collis grævis Germanorum*, & postea eademmet nomina adhibet pro *Synonymis Geranii sui Robertiani alterius*.

Geranium gruinale *J. Bauhini*, cui eadem synonyma accommodat quæ *Casparus* frater *Geranio Robertiano* alteri, *Geranii Robertiani* species esse non potest, cum folia ei *Pedis columbini* attribuat rotunda: videtur potius accedere ad nostrum *Pedem columbinum foliis laciniatis*.

Vires.

Valdè vulnerarium est *Geranium* tum columbinum, tum *Robertianum*, tam potionibus vulnerariis indurum, quam exterius applicatum. Fluxum sanguinis sistit, ipsumque sanguinem coagulatum resolvit: vulnera quoque & ulcera mundificat, calculum vesicæ & arenulas pellit, colicos dolores sedat, autore Lobelio. Decoctum in vino arthriticos dolores lenit [in fomentis] Ad herniam & rupturam commendatur.

Usus est vulgò ad erysipelata, ad oris, mammarum & pudendorum ulcera & vulnera. Rarò intus assumitur ob frigiditatem. *Fuchs.* Vix credo plantam frigidam esse posse à quo odor adeò vehemens, tener & ingratus exhalat.

Simplex

Simplex decoctum Geranii Robert. manibus cancriosis applicatur sæpe non infelici successu. *Fabr. Hildan. Chirurg.* Relatum est mihi de cancrofa quadam unicum habere solatium in dolore ab aqua hujus. *C. Hofman. De Med. Officin.*

Decoctum pastores præbent jumentis cruenta mingentibus.

§. 3. *Geranium folio circumscriptione subrotundo in nonnullis tamen speciebus ad pediculum fere laciniato.*

A. 18. *Geranium columbinum majus flore minore cœruleo. The greater blew-flower'd Doves-foot Crane's-bill.*

Radix alba, simplex plurimos *cauliculos* fundit, infirmos, & ferè procumbentes, dodrantales aut longiores, crassifculos, teretes, geniculatos, brevi admodum & vix conspicua lanugine hirsutos, nonnihil interdum rubentes, multò tamen minùs quàm vulgaris caules. *Folia* Malvæ, altiùs tamen incisa, & in plura segmenta divisa, longis pediculis nixa, brevi lanugine ad tactum mollia. Ad genicula exeunt *surculi* binos gestantes flores, suis singulos pediculis uncialibus nixos, parvos, pentapetalos, ex cœruleo diluto purpurantes. *Rostella* stoculis succedentia vix semuncialia. *Semina* quina, ad basin rostellii, suis singula loculamentis inclusa, ut in reliquis omnibus Geraniis, per maturitatem fusca.

In locis ruderatis & glareosis sepiumque aggeribus provenit.

Locus.

A. 19. *Geranium columbinum Ger. columbinum vulgare Park. folio rotundo multum serrato sive columbinum J. B. folio Malvæ rotundo C. B. Doves-foot, or Doves-foot-Crane's-bill.*

Cum priore convenit *radice* alba, simplici, surculosa, *caules* emittente plurimos, in terram reclinatos: *Folia* malvaceis, in plura segmenta [septem plerunque insigniora, aut saltem quinque, etiam in summis caulibus] divisa: *Floribus* pariter, ut in illa binis in eodem surculo, seu communi pediculo, nec unquam pluribus, propè summitates caulium & ramulorum ex adverso plerunque foliorum sitis. *Rostella* paria; *semina* fusca similia sunt. Ab eadem differt 1. Parvitate sua. 2. Hirsutie caulium & foliorum; *Caules* præcipuè lanugine molli, altà pubescunt, imò quoque parte multo magis rubent quàm illius. 3. Floribus multò majoribus, & hilari purpurâ nitentibus. 4. Surculis seu pediculis communibus flores sustententibus plerunque brevioribus. 5. Foliis minoribus, mollioribus, villosis, longis pariter pediculis fultis.

Vere floret in glareosis & sterilioribus, non rarò & ad vias & sepes.

Locus.

* 20. *Hujus speciem minorem majori flore, foliis florum bifidis proponit D. Magnol in Botan. Monsp. passim juxta vias cum superiore nascentem circa Monspelium, à quo facile distinguitur cum floret.*

A. 21. *Geranium columbinum majus dissectis foliis Ger. emac. malacoides laciniatum sive columbinum alterum Park. An Ger. Malvæ folio II. sive columbinum tenuius laciniatum C. B? Malacoides sive columbinum tenuius laciniatum Park. Doves-foot Crane's-bill, with jagged leaves.*

Caules huic infirmi, pedales aut cubitales, ramosi, *foliis* per intervalva longiora ex adverso binis vestiti. *Folia* ima & quæ è radice exeunt pediculis longis [palmaribus] insident, duriora quàm præcedentis, minùs hirsuta, altiùs in quinque lacinias ad pediculum fere divisa, ut in Geranio brachoides. *Flores* ex alis foliorum exeunt bini simul in eodem communi pediculo, semidigito brevior: at pediculi privati quibus singuli flores insident, longiores sunt, & propè florem sursum recurvi, ut in hujus generis reliquis. Color florum purpureus amœnus, nullis lineolis striatus: *Rostella* nonnihil longiora quàm in præcedentibus duobus: vascula seminalia turgidiora, aded ut calycis folia non eò usque conniventes occultent femina ac in aliis plerisque Geraniis. *Semina* fusca seu pulla.

In hortorum ambulacris, arvis requietis, inque pascuis sterilioribus & ad sepes, locis præsertim glareosis oritur, & ætate floret.

Locus.

* 22. *Geranium gruinale folio tenuiter diviso J. B.*

Aut eadem species est, aut mihi nondum cognitum. Repugnat quòd flores Geranii Robertiani paulo majores esse dicat, cum in hoc iis minores sint; folliculo etiam laxiore obfutos.

D. Magnol in *Botan. Monsp.* Geranii columbini speciem ponit, quam majorem, *foliis tenuiter dissectis, petalis bifidis* appellat, quam in omnibus convenire dicit descriptioni Geranii prædicti *gruinale* J. B. nisi quòd in isto petala bifida sint, quòd fortè à Bauhino non fuit animadversum. In pratis Lateræ.

A. 23. *Geranium columbinum dissectis foliis, pediculis florum longissimis.*

Tota planta aliquanto glabrior est quàm præcedens, *foliis* viridioribus, calycis segmentis triplo quàm illius amplioribus. *Rostri* longioribus. Præcipuè verò notabilis est longitudo pediculorum quibus insident flores, palmaris interdum aut major. Planta est annua ut præcedens.

X x x x z

Hanc

Locus.

Hanc speciem primò nobis ostendit Jacobus Bobertus Oxoniæ à se inventani in agris circumjacentibus; postea & ipse copiosam observavi in agro Cantiano circa vicum *Swanley* non procul *Derfordia*: Postea intellexi à *D. Goodyero* pridem inventam in *Southamptoniæ* comitatûs locis plurimis.

A. 24. *Geranium columbinum maximum foliis dissectis* D. Plot. *columbinum majus foliis imis longis, usque ad pediculum divisis* D. Morif.

D. Plot.

Huic *folia* quæ primò exeunt non rotunda sunt & sinuata, ut præcedentium, sed uncialia & fœcuncialia, ad pediculum usque divisa, saturatiùs virentia; omnia pediculis longis insident, sũntque multò quàm hujus generis reliquorum majora: inter quæ *caules* exoriuntur, digitali ferè crassitie, altitudine sesquicubitali, propemodum erecti, ramosi, ad genicula in nodos protuberantes, & foliis confimilibus amplis profundè dissectis, ad summitates confertis, vestiti: inter quæ *flores* brevibus pediculis, hilari rubore micantes, quàm præcedentis majores, exeunt.

Locus.

In sèpibus propè *Marston* vicum, & in calcei *Botleynensis* extremitate Oxonio proxima copiosè oritur.

A. 25. *Geranium saxatile* Ger. emac. Park. *lucidum* J. B. *lucidum saxatile* C. B. *Shining Stone-Cranes-bill, or Doves-foot.*

J. B. Col.

Radice est minima, parùm flavicante, interdum vix humo hærente. *Folia* in petiolis rubentibus subrotunda, *Geranii* columbini æmula, ex virore obscuro [interdum etiam pallidiore] pulchrè lucentia, nihil aut parùm hirsuta candidis rarisque pilis, in quatuor profundas lacinias ferè semper tripartitas divisa, rotundis crenis per ambitum incisa. *Cauliculi* multi sunt, lucidi, rubentes, supini ferè, pedales & longiores, in varios ramos divisi. *Flores* *Geranii* Robertiani floribus similes & pares *J. Baubino*: *F. Columnæ* rectiùs minores, rubentes potiùs quàm purpurascèntes: quibus breves admodum, nec rigentes suboriuntur corniculi sive rostra.

Locus.

In locis saxosis, muris & maceris antiquis, umbrosis præsertim, sponte & abundè luxuriat.

* 26. *Geranium tuberosum* J. B. Ger. *tuberosum vel bulbosum* Park. parad. *tuberosum majus* C. B. *Bulbous, or knobbed Cranes-bill.*

J. B.

Nomen invenit à *radice* tuberosa, sublivida, insipida: cujus *folia* semipalmari & palmari, subhirsuto pediculo donata, lata sunt, divisurâ octonâ novenâve ad ipsum usque pediculum, singulis segmentis minutius dissectis, colore ex viridi canescente. *Caulis* pedalis aut altior: *Flores* in petiolis teretibus subrubrisq, ac hirsutis pulchri, purpurascèntes, ex quinque foliis in summo divisis aliquantulum, intensiore purpurâ striatis, & circa margines nonnihil hirsutis compositi. Circumjecta autem sunt flori quina idem folia acuminata, intus nonnihil rubescentia, glabra, foris virentia & lanuginosa. *Rostra* tenuia acuminata. *Radix* de se fibras undequaque emitit, quæ ad intervalla in bulbos extumescunt, qui brevi folia & caules emittentes, à matre se emancipant & plantæ novæ fiunt: unde immensum se propagat hæc species.

Locus.

In Illyrico provenire dicitur: Junio & Julio floret.

* 27. *Geranium radice grumosa* C. B. *bulbosum Pennæ, sive grumosa radice* Park. *Asphodeli radice* J. B. *bulbosum Pennæ* Ger. emac. *Tuberous-rooted Cranes-bill.*

Clus.

Radicem habet ex multis parvis longiusculis bulbis constantem, versùs summum fibratum, necnon ab imis bulbulis: *Caulem* cubitalem, geniculatum, juxta radicem & genicula parùm rubentem. E singulis geniculis duo *folia* longiusculis pediculis nitentia, in quinque præcipuas partes dissecta, quarum singulæ in ambitu inæqualiter incisæ sunt. E singulis juncturis juxta foliorum exortum quinque, folia mucronata exoriuntur. *Flores* in summis ramulis conjugatim parvis pediculis insidentes, rosei, pentapetali, colore ex purpureo rubescentes, *Geranii* batrachiodis vulgaris floribus similes sed paulo minores.

Locus.

In Dania provenit agro Hafniensi, unde Turnerus Clusio attulit & dono dedit.

* 28. *Geranium tuberosum minus* Cam. C. B. *tuberos. minus Camerarii* Park. *tuberosum minimum* J. B.

Est folio, flosculo & tota facie vulgaris *Pedis columbini* attamen multo minus: *radice* Avellanæ magnitudine, rotundâ, tuberosâ, nullis fibris, sed veluti acetabulis aut osculis è parietinis alimentum hauriens.

Locus.

In murorum rimis nascitur. Præter Camerarium nemo hujus meminit, nec habemus quod de eo dicamus dubii hærentes.

29. *Geranium nodosum* C. B. Park. *nodosum Plateau* Clus. Ger. emac. *magnum folio trifido* J. B. *Knotted Cranes-bill.*

Clus.

Aliquot à radice promit *folia* satis firma, in quinque laciniis altè divisa, inter quæ bini aut terni assurgunt *caules* pedales, graciles, ex fusco purpurascèntes, geniculati & nodosi, bina ad singulos nodos seu articulos ferentes *folia*, ex adverso sita, in tres dumtaxat lacinias scèta, deinde è mediis alis longiores pediculos, in quibus bini, interdum tres quatuorve *flores* simul nascentes, quinque foliis bifidis (ut *Malvacæ*) constantes, purpurei coloris, sed quibusdam saturatioribus venis distincti, protuberante

tuberante in medio rubro *umbone*, summo fastigio in quinque partes fissa, qui in longiusculum inde *rostellum* transit, quod inferna parte in tumentibus utriculis *semen* continet, maturitate, ut in reliquis generibus, sponte exiliens. *Radix* nodosa est & geniculata, aliquot præterea fibris donata.

Nos hanc plantam sponte proveniente[m] observavimus in Delphinatu, eundo à Gratianopoli à *Locus*. la fontaine que brasse, ad sepes.

- * 30. *Geranium argenteum montis Baldi* J. B. *argenteum Alpinum* C. B. Ger. *argenteum Alpinum longius radicatatum* Pomæ Park. *Silver-leaved Mountain Cranes-bill*.

Radicem protrudit tuberofam, longam, rectâ in terram descendentem, sursum versùs terræ superficiem in bina aut terna capitula brachiatam; ex quorum singulis exiliunt quina senâve *folia*, longissimis pediculis nitentia, in quinque lacinias præcipuas ad pediculum usque fissa easque trifariam versùs mucrones sectas, molli & incana lanugine obducta, Argentinæ colore. Inter folia oriuntur pediculi alii, longi, in fastigio sustinentes flores binos ternosve, satis amplos, petalis quinque bifidis constantes, pallidè rubris lineis notatos. In medio apparent stamina cum stylo. *Rostrea* brevia sunt.

J. Bauhinus altitudinem ei ascribit palmo paulò majorem; folia parva & quæ pollicis articulo tegas: florem purpureum.

Nascitur Alpinis rupibus majoris montis Baldi, Orientem aspicientibus, acibi passim floret initio *Locus*. Junii, semen calendis Augusti perficitur.

31. *Geranium batrachoides odoratum* C. B. *batrachoides longius radicatatum odoratum* J. B. *batrachoides alterum longius radicatatum Lobelii* Park. *batrachoides longius radicatatum* Ger. *Long-rooted Crowfoot Cranes-bill*.

J. B.

Spectabili florum amenitate nulli Geranio cedit, qui ex calice globofo, striato, rubente hirsutôq' odorati emicant, purpuro-violacei, è quinque foliis compositi, surrecto staminum purpurascensium altiore circino, in caulibus geniculatis, dodrantalibus cubito altioribus interdum, & hirsutis. *Folia* divisurâ quodammodo Santiculæ, ex virore incana pilosa, odorem spirant non ingratum. *Radix* oblique acta serpit, longa, minimi digiti crassitudine, fibris & geniculatis tuberibus donata foris rubens, intus alba, cum adstrictione valida nescio quid aromatici gustui offerens.

In hortis alitur, verùm de loco natali silent Botanici, nec nobis constat.

- A. 32. *Geranium hæmatodes* Park. *sanguineum* Ger. *sanguineum maximo flore* C. B. *sanguineum sive hæmatodes crassa radice* J. B. *Bloudy Cranes-bill*.

J. B.

Crassa hæret *radice* multis longis, crassiusculis appendicibus auctâ, rubrâ, [aliquot fibris donatâ, novas sub terram propagines singulis annis ad latera spargente, quæ non modò fibras similiter agunt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firmant] *Caulis* emittit plures cubitum altos, rubentes, hirsutos, geniculatos in multas alas divisos. Ad singulas juncturas bina nascuntur *folia*, circumscriptio[n]e rotunda, sed in quinque lacinias, trifidas plurimum, ad pediculum ferè dissècta, hirsuta, supernè virentia, subtus canescentia, sicco & adstringente sapore prædita. Ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli *florem*, inter reliqua Geranii genera maximum, Cisti maris flori ferè parem, colore eleganti rubro, quinque foliis compositum, decem intus *staminibus*, quæ totidem [quinque] nervosis, hirsutis, viridantibus foliolis, subtus natis suffulciuntur. *Rostrea* suboriuntur pentagona *semen* intumescens utriculis seu torulis continentia, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolventibus se utriculorum mucronibus.

In ericetis & montosis cædis sylvis & dumetis frequens occurrit, alibi inventu rarius.

Locus.

Hujus alterum genus simili flore, disparibus tamen foliis & Batrachoidis Geran. foliorum potiùs æmulis invenit Clusius ad pratorum margines & inter vepres propè Norimbergam.

In horto Leydenfensi colitur alia adhuc species Geranii sanguinei, quam *Geranium sanguineum cauliculis assurgentibus* vocant.

- A. *Geranium hæmatodes Lancastrense flore eleganter striato*.

Cum Geranio hæmatode vulgari in omnibus convenit præterquam floris colore, qui albus est rubris striis variegatus.

In Insula Wahney Lancastræ adjacente à D. Lawfon inventa est, & D. Newton ostensa, solo *Locus*. arenoso ad maris litus nascens.

- A. 33. *Geranium batrachoides* J. B. Ger. *batrachoides flore cæruleo* Park. *batrachoides Gratia Dei Germanorum Lobelii* C. B. *Crowfoot Cranes-bill*.

Radix ei crassa, obliquè acta, rubenti cortice tecta intus buxæa, fibras crassiores emittens, saporis amari & adstringentis. *Folia* indè emergunt plura, pediculis dodrantalibus nixa, circumscriptio[n]e rotunda, Aconiti similia, in profundas lacinias divisa, [septem insigniores] ad pediculum ferè, venis profundioribus rugosa. *Caulis* tenuis, pedem aut cubitum alti, teretes, brevi lanugine albicante obfusi, quemadmodum sunt & folia, & eorum pediculi; foliis nudi quoadusque in ramos dividuntur, ubi duo plerumque folia adversa. *Caulis* in binos ramos divaricatur, singuli deinde rami in alios binos. Ex angulo uniuscujusque divaricationis exit firculus duos trèsvè *flores* sustinens amplos, pentapetalos ex cœruleo purpurascens saturatioribus lineis striatos, petalis subrotundis, è calice pentapetalo, hirsuto, striato. Succeedunt *rostræ* brevia, crassa, hirsuta, quinque ad basin loculamentis teretibus oblongis circumvallata, totidem *semina* oblonga, sinuata, colore pulla continentia.

Locus.

In pratibus & pascuis humidioribus non raro occurrit.
Geranium batrachoides flore variegato C. B. & Park. ab hoc non differt specie sed accidentaliter tantum.

- A. 34. *Geranium batrachoides montanum nostras. An Geranium batrachoides minus Park? batrachoides alterum Ger. emac? batrachoides minus sive alterum Clus. hist. batrachoides folio Aconitis C. B? batrachoides aliud folio Aconiti nitente Clus. J. B. Mountain-Crowfoot-Cranes-bill.*

Radix huic satis crassa, obliquè acta, fibrosa, *saporis* amari & adstringentis: *Folia* Geranii fusci, longis pediculis innitentia, in quinque, vel septem vel novem laciniis divisa, minus tamen profundè quàm Ger. batrachoidis vulgaris folia, molliora insuper & flaccidiora, minusque rugosa, utrinque hirsuta. *Caulis* pedalis vel etiam cubitalis, rotundus, hirsutus, uno vel altero folio donatus antequam in ramulos dividatur. *Flores* in summis ramulis numerosi, quinquefolii, Geranii batrachoidis minores, coloris inter Geranii sanguinei & batrachoidis flores mediè, pallidè scilicet purpurei, quibus succedunt rostra Geranii.

Locus.

In montosis sylvis, dumetis, sepibus & pratibus agri Westmorlandici & Eboracensis copiosè provenit.

Geranium suum batrachoides minus Clusius sic describit; Prodeuntibus è radice frequentibus longoque pediculo nitentibus foliis prædicitum est, Ranunculi platyphylli aut *Aconiti Lycopodium pallido* flore folio respondentibus ferè, rugosis, subhirsutis, in aliquot profundas laciniis divisis, deinde in ambitu serratis, quæ gustata initio adstringere & linguam exicare, deinde nonnihil calfacere deprehenduntur. *Caulis* cubitali ut plurimum, firmo, rotundo, geniculato, in multas alas diviso, quibus subnascuntur folia superioribus minora, paucioribusque laciniis divisa, perinde tamen in ambitu serrata. Summi rami in oblongis pediculis flores gestant quinque, foliis constantes, Geranii batrachoides quod in Belgicis hortis altitur floribus formâ pares, paulo tamen minores, nec ut illi cœrulei, verùm ex purpura rubentes, decem staminibus cum stylo ex umbilico floris prodeuntibus: deinde oblonga erectaque rostra, non inflexa, aut inclinata, quinque utriculis ad eorum basin turgentibus, & semen continentibus, quod maturitate exilit, aliorum Geraniorum more. *Radix* superiori [Geranio pullo flore] ferè respondet, & summa tellure in plura crassa, internèque rubentia capita extuberat; quæ fibras etiam agentia singulis annis augentur.

Locus & Tempus.

Crescit hoc in Pannonicis Striacis que Alpibus, nusquam tamen abundantius quàm supra Gammam in illo ascensu ex *Herrenalben* jugo ad sublimes scopulos *Durrensain*, in quibus floret Julio & Augusto in hortis autem Maio.

Hæc descriptio in plerisque nostræ plantæ convenit, nisi quòd folia rugosa, profundè laciniata & minus hirsuta faciat. Conferant inter se diligenter, quibus utriusque copia facta fuerit. Huic persimile est & fortasse idem specie Geranium batrachoides alterum flore purpureo *Park. parad.* Verùm si folia (ut ille describit) in plures laciniis & profundius incisa sunt quàm *Geranii batrachoidis vulgaris*, h. e. ad centrum usque, omnino oportet ut specie diversum sit. Author nulla adfert Synonyma, nec an nondum descriptum putet meminit.

Ab hac denique specie non multum differre nobis videtur Geranium Moscoviticum purpureum *Park.* quod tamen ob foliorum maculas ad Geranium fuscum, aut Romanum striatum, magis accedere merito censetur.

35. *Geranium phæo sive pullo flore Clusii J. B. Ger. batrachoides hirsutum flore atrorubente C. B. Ger. pullo flore Park. batrachoides pullo flore Ger. emac. Dusky-Cranes-bill.*

Clus.

Cubitales frequentè que ex una radice producit caules, firmos, geniculatos, virides, sanguineis tamen veluti guttis aspersos, lanugine pubescentes, in aliquot ramos divisos: in quorum fastigio ad singula genicula longi nascuntur pediculi, in quibus bini flores, quinque, laciniatis (præter reliquorum Geraniorum usitatam formam) foliolis constantes, colore saturatus rubente, & quasi atro, medium florem occupantibus multis staminibus circumvolucis cum stylo prominente. Semen deinde succedit in vasculis mucronatis (quæ maturitate ut in reliquis Geraniis distillant & circumvolvuntur) fuscum. Folia illi ex radice multa, ampla, mollia, lanugine obducta, externa parte nervosa, Geranii *batrachoidis* foliis similia, quinque, senis aut septenis profundioribus incisuris divisa, non tamen usque ad umbilicum, deinde per ambitum serrata, qualia etiam ad singulos nodos sub ipsis ramis nascuntur, minora tamen, atque subinde ad singulas incisuras nigricantibus maculis insignita. Radice nititur magna, in multa crassa rubentiaque capita, & multas fibras spargentia, extuberante, singulis etiam annis auferente & novos stiones producente.

Locus.

Invenitur in Sciriæ Alpibus ubi sylvæ desinere solent, & floret Junio; in hortis verò in quibus felicissimè provenit & luxuriat, Maio: quo etiam mense suis floribus onustum in sylvis illis montibus Pannoniæ inter Dravum & Savum fitæ, & propterea Interamnis cognominatæ, observavit Clusius.

Geranium hoc à vulgari fusco, flore reflexo, quod in hortis nostris alitur, specie diversum esse mihi persuadere vix possum; adeò omnibus sui partibus cum eo convenit præterquam flore non reflexo, ejusque petalis laciniatis. In vulgari autem interdum observavi floris petala sinuata ad margines & veluti crispata. Nobis suffragatur J. Bauhinus, quem consulere. Quid quod Parkinsonus noster Geranio fusco vulgari folia floris ad margines nonnihil incisa tribuit.

Verùm ne duas diversas species temere miscuisse videamur, *Geranii fusci flore reflexo* descriptionem è J. Bauhini historia mutuam proponemus, ut liberum hac de re Lectori judicium relinquamus.

36. *Geranium phœum flore reflexo* J. B. *Geran. montanum fuscum* C. B. *Geranium fuscum sive maculatum* Park. parad. *maculatum sive fuscum* Ger. **Dusky Cranes-bill.**

F. B.

Speciosum est apprimè hoc Geranii genus, *foliis* amplioribus quàm Batrachoidis, in octo plus minus segmenta, angusta in extremis, sed versus pediculum lata divisâ, subhirsutis, nigricantibus venis asperis, per ambitum latiusculis crenis conspicuis, nullo odore præditis. *Flos* summitatibus insidet purpureus & pœnè fuscus, satis magnus accedens ad florem Geranii folio odorato, qui inversè contorquetur atq; reflectitur: in medio *apices*. Floribus decidentibus *rostra* oriuntur unciam longa.

Folia huic ad singulas incisuras nigricantibus maculis, ut in Ger. pullo flore *Clus.* insignita sunt: in univèrsùm descriptio istius apud Clusium huic optimè quadrat, exceptis duntaxat duabus illis quas superius meminimus differentia notis.

Plantam hanc in altissimo cacumine montis Juræ propè Theuri sponte ortam vidimus & collegi. *Locus.* *mus.* Floris color in planta quam in sylvosis montis Juræ cacuminibus observavimus, multo dilutior erat quàm Geranii phœi, & purpureus potiùs quàm fuscus: totaque planta hirsutior quàm illa visa.

37. *Geranium Romanum versicolor sive striatum* Park. parad. **Variabile strip'd Cranes-bill.**

Park.

Pulchro huic Geranio *folia à radice* fibrosa exeunt plurima, lata, pallidè seu ex luteo viridia, in quinque aut septem segmenta divisâ, verùm non ad centrum seu pediculum usque, ut in *Ger. batrachoidè.* *Folia* singula ad singulas incisuras seu incisionum angulos maculâ atropurpureâ insigniuntur: in univèrsùm folia integra tam figurâ quàm colore & maculis *Ger. fusci* foliis simillima sunt, in eo duntaxat differunt quod minora sint. Inter folia exurgunt *caules* aliquot pedales & altiores, geniculati & nodosi, in summitatibus suis duos trève flores proferentes, pentapetalos, albos, lineolis seu venulis purpuro-rubentibus creberrimis, flexibus arcuatis sibi invicem occurstantibus, & quasi per anastomoses junctis, pulcherrimè variegatos, ut in quocunq; folio viridi vix tot nervos discursantes invenias. Medium floris occupat *stylus* exiguus, qui flore delapso fit *vasculum seminale.* *Radix* multis fibris exiguâ, luteis constat.

- * 38. *Geranium Moscoviticum purpureum* Park. **Purple Cranes-bill of Muscovy.**

Folia habet lata, in quinq; plurimùm segmenta divisâ, circa margines dentata, *Geranii fusci* similia, verùm tantillo minora, ad Geranii Romani striati folia propius accedentia, sed obscurius viridia, & quibusdam pariter maculis nigricantibus ad incisurarum angulos notata. *Caulis* ad bipedalem altitudinem affurgit, agminulis aliquot *sterum* majusculorum è purpurâ cœruleorum aut rubentium onustus. *Semina* succedentia Romani versicoloris feminibus tantillo majora. *Radix* in plura capita dividitur quibus propagatur: verùm folia omnia hyeme amittit, quo à reliquis congeneribus distinguitur.

Hanc speciem in Moscovia sponte provenientem *Joannes Tradescantus* primus in Angliam intulit. *Locus.*

39. *Geranium Bobemicum, batrachoides annuum.*

Semipedali altitudine affurgit. *Folia* longissimis insident pediculis, Geranii fusci quodammodo similia, verùm minora, pallidius virentia & incana lanugine utrinque obsita. *Caulis* in binos dividuntur ramos, ad quos hinc inde apponitur folium, èq; ipso divaricationis angulo pediculus longissimus exit, bicornis, binos in summitate *flores* gestans, pedicellis privatis uncialibus sustentatos, purpuro-cœruleos, saturationibus lineis purpureis striatos, petalis latis, obtusis, crenâ in medio incisâ bifidis & velut cordatis. Flores delapsi relinquunt *rostra* uncialia, crassiuscula, in mucrones acutos sensim tenuata, per maturitatem nigricantia, quorum bases circumstant utriculi quini, ut in reliquis congeneribus, turgiduli, pariter nigricantes, totidem *semina* fusca, majuscula reniformia continentes. Semine ad maturitatem perducto planta ipsa radicitus exarescit. In ramulis ad singulos nodos bina apponuntur folia, ex eorum autem sinibus pediculi alternatim exeunt, non bini oppositi, sensim breviores ad summitatem usque.

Floribus delapsis tum *caules* summi, tum præcipuè florum calices pulchrè rubescunt.

- * 40. *Geranium Alceæ vesicariae foliis* Park. *Geranii Batici species Boelii* Ger. emac. app.

Goodyer.

Multa huic è radice exeunt *folia*, lata, circa margines dentata, paululum dissecta aut divisâ Geranii Cretici in modum, verùm pallidius virentia & minora; inter quæ exeunt *cauliculi* seu ramuli plures oblongi, teretes, infirmi, pilosi, in alios minores divisi, folia prædictis similia gestantes, sed minora, nec magis divisâ. [Parkinsonus folia Alceæ Venetæ similia, sed magis divisâ ei attribuit.] *Flores* parvi, Geranii moschati similes, verùm saturatione purpura tincti, quinque petalis parvis extremo subrotundis compositi. *Semina* parva, oblonga, pilosa Rostris Geranii moschati æmuli basin ambiunt. *Radix* oblonga, lignosa, perfectò Semine vigore exhausta unâ cum superficie exarescit, & interit.

Hæc species Geranii Alceæ seu Malvæ folio annumeranda est.

CAP. VIII.

De Gossipio seu Xylo.

Gossipium seu Xylon duplex est arboreum & herbaceum. Theophrastum lanigeræ arboris in Tylo insula nascentis nomine arboreum intellexisse verisimile est, ut & Plinium. Errasse ergo videntur Botanici nonnulli ipsi, dum Plinium & Theophrastum erroris insimulant, quasi Xylon herbaceum peregrinam & incognitam sibi stirpem pro arbore habuerint. Horum sententias vide apud J. Bauhinum.

Xylon recentioribus Bombax & Cotoneum dictum est, ut Ruellio videtur à mali cotonei similitudine. Cæterum Xylon tum foliis, tum etiam flore Alceam Indicam dictam refert; vasculo seminari in terna tantum loculamenta divisa, & mollissima lanugine candida seminibus intermixta aut adherente repleto.

1. *Xylon sive Gossipium herbaceum* J. B. *Gossipium frutescens annuum* Park. *Gof. frutescens samine albo* C. B. *Gossipium sive Xylon* Ger.

J. B.

Brevis vitæ herbaceum Xylon caule cubitali vel altiori, lignescente, cortice rubente hirsuto tecto, in ramos aliquot breves diducto, foliis vitigineis, primaria divisione triplici, Aceris minoris folia æquantibus hirsutis, ex pediculis duas trêve uncias longis, pilosis. Flores diluta flavedine pallidi, & circum oras umbilicique sinum eleganti rubore purpurascetes, figurâ florum Malva. Fructum fert barbulis quibusdam florem tegentibus inclusum, amplitudine Nucis Avellanæ, per maturitatem in tres vel quatuor fragiles atque punctatas carinas dehiscentem, qui mollissimam delicatissimamque ostendunt lanuginem in fila ductilem, cui involvuntur semina strobilis supparia, tenero fragilique cortice, cui lanugo pertinaciter adhæret, nucleo intus dulci. Ipse fructus uncia longiore pendet pediculo, ex calice crassiusculo emergente. Carinæ singulæ singulum interstitium interne in medio sui secundum longitudinem habent, quasi ante maturitatem in fructus medullio coivissent.

Locus.

In Creta insula, Lemno, inter Hierosolimam & Damascum magnâ copiâ feritur, ubi pleni agri conspiciuntur, magnique ex eo fiunt redditus. Seritur & hac ætate in Cipro, Melita & Sicilia insulis, ubi copiosissime provenit, quemadmodum & in regno Apuliz. *J. B.* In Campaniâ Felice observatum fuit à *D. Tancr. Robinson.*

Solum amat tenue magis quàm pingue; solum utique siccum, non aliter habiturum Melitæ arvum. Miratus sum hoc quanquam calidius solum est, fimo misceri ab agricolis & stercoreari, quum sole statim inarescant omnia. Vere feritur, nec nisi probè madefactum, & in arvo statim restibili [illo enim agrum pinguescere ferunt] mox aratum integitur crate, vel rastro quod supertrahunt: suo feritur tempore, & runcatione quadam inutilibus herbis liberatur tam manu quam sarculo. Dum vellitur tunc pluvias horrent *J. B.* è Quintino, qui plura habet. Certe insulæ Melitæ solum siccissimum est & satis calidum, nam tota insula nihil aliud esse videtur quàm rupes ingens pauca terra cooperta, nec frumenti ferax sed hordei tantum; ex Anisi, Cumini, sed præcipue Xyli proventu questum uberrimum faciunt: hujus enim 14000 Cantaras annuatim dividendum & in exterarum regionem transmittunt. Cantara autem Melitenis 116 libras Anglicas æquat.

Vires & Usus.

Quod ad usum attinet, nullum Lini genus est quod huic candore & mollitie præferatur (inquit J. Bauhinus) quanquam firmitatis in eo parum esse videatur. Hallucinantur autem nonnulli putantes Bombacem arte dealbari, nam naturâ candidissima cum lavatur non accipit (quod nec potest accipere) aliquid albedinis, sed è contra amittit magnam partem nivei candoris, secus quàm Linum, quod quò sæpius lavas eò candidius efficit.

E Cotone autem Camiliæ, femoralia, aliæque vestes fiunt; eaque lanugine passim hodie utuntur ad faciendas vestes, fovendi caloris ergo.

Quod ad usum in medicina attinet, Usta sistit sanguinis profluvia, & præsertim in vulneribus. Seminis medulla tussientibus & difficulter spirantibus mirificè auxiliatur; genituram quoque auget, proinde venerem stimulat. Oleum è seminis medulla expressum lentigines, alphas & cæteras cutis infectiones delet, palpebrarum quoque asperitates lenit. Lanugo accensa, & naribus subdita uteri strangulatus avertit.

Ægyptii lanugine Xyli arborei (nam herbaceum apud ipsos non feritur) utuntur, linearum peciarum loco quibus nostri tantum utuntur ad ulcera vulneraque omnia sananda. Adhibetur & ipsa, ut nostri faciunt ad fluentem sanguinem sistendum. Seminis quoque mucilage usus est frequentissimus ad omnes febres ardentes, atque venena erosionem ventriculo & intestinis inferentia. Ad tussientes ex acrium salforumque humorum destillationibus plurimus apud eos usus.

Semina in Xylo herbaceo nobis observata Strobilis multo erant minora, & ordinatè posita, non tamen coherentia, neque nigra ut in Xylo Brasiliano.

- * 2. *Xylon arboreum* J. B. Park. *Gossipium arboreum caule lævis* C. B.

Vestig.

Ad decem usque cubitorum altitudinem crescit, stipte ramisque duris lignosis. Folia ramulis insident violaceo tinctis, quæ perfectius adulta quinque velut laciniis profundius divisa reperiuntur, è quibus tum inferiores duæ, tum superior & longior exiguo folii additamento auctiores habentur. Florem illum diluta flavedine pallidum, &c. (qui in vulgatiore Xylo notatur) in hoc vastiore Gossipio videre non contigit, sed glorum tantum laneum Pomi magnitudine intra virescentem membranam collectum, quâ denticulatis veluti segmentis hiscente, Gallica nive candidior factus, in

atras

auras eluctatur. Is interiore bombyce maturior *semina* continet fusco colore umbrosa, non uvarum congestu invicem contigua, sed intervallis suis nonnihil dirempta. Foliis glabris à Xylo herbaceo differt, adnotante J. Bauhino, qui plantam adolescentiorem quam à Zuingero habuit in horto enatam describit.

* 3. *Xylon Brasilianum* J. B. *Aminia Brasiliensis*, *Lufitanis Algodon* Marggrav.

Marggr.

Excrescit ferè in magnitudinem Coryli, ligno molli, cortice ferè ut Sambucus. *Folia* tenera & mollia, superius dilute viridia, inferius saturiora, in tres lacinias secta, quarum quælibet suum nervum & venas habet. Hinc inde inter tria foliola profundè ferrata & punctulata, similia foliis quæ Avellanæ virides circumdant, provenit elegans *flos*, major Rosa, constans quinque foliis latis, elegantè flavis, interius in medio unguibus purpureis, habens in medio *stamen* flavum, tuberculis ejusdem coloris insignitum. Post florem sequitur ovale corpus magnitudine Pruni, una extremitate acutum instar conii, & tribus lineis notatum, & in totidem partes separabile, viride, nigris punctulis in externa superficie variegatum; quam autem maturerit fuscum est, & sponte dissilit in tres partes, & ex qualibet trium capsularum prominet albissimum Gossipium, in cujus quolibet flocco continentur septem nigri fructus, magnitudine simul Pistaceorum, & ejusdem planè figuræ, sub cute sua nigra habentes nucleum carne alba flavescente constantem, pingui instar Amygdalæ, dulcis saporis.

J. Bauhinus hujus fructum exactius describit his verbis: In fructu grana duobus versibus, quos lanugo xylina vulgari similis intercedit, distincta, obliquè per superficies planas, sine ulla lanugine media, inter se incubitu disposita, oblonga, strobilorum formâ, minora, nigra, glabra, bombace ut in xylo herbaceo toto grano non adhærente, quorum extremum agmen granum unum singulare cogit: intus cuticula membranæ priori subjacens exalbida, medullam continens candidam, pinguem, dulcem ut in vulgari. Seminibus nigris, arctè junctis seu conglomeratis à præcedentibus manifestè differt, ut non opus sit plures distinctionis notas exquirere.

Ab hoc arbore diversa videtur Bombax Indica *Pene Ital.* quæ caulibus est spinosis, *foliis* in septem lacinias Staphidis agrici modo divisis; quamvis C. Bauhinus eas conjungat, & sub titulo Gossipii arborei caule spinoso utramque comprehendat. Nam spinarum apud Marggravium nulla mentio, * *quia Lævius ad manum non est.* nec, ut puto, apud Lerium, qui, ut ex nomine Brasiliano & descriptione apparet, eandem cum Marggravio plantam intelligit.

* 4. *Xylon Malabaricum* Cudu-pariti dictum.

Arbuscula est duorum hominum altitudine; *radice* pinniformi, cortice albicante tecta, fibras emittente, stipite duos in ambitu palmos crasso, cortice communi cum corculo in medio ligni. *Folia* sunt instar manû in quinque digitos seu foliola oblongo-angusta & cuspidata incisa, mediâ lacinia longissima, dein mediâ utrinque proximâ, crassitie mediocri, ad tactum lenia, colore utrinque ex viridi fusco, costis quinque ex viridi albicantibus lacinias medias percurrentibus. *Flores* in summis ramulis præcedentium similes tum formâ tum colore, sed qui magis ad virorem vergit, minores cæteris, in averfa parte venis minus eminentibus striati, minime vero asperi, minus quoque se crispant: in inferiore parte colli, in umbilico rosâ purpureo-obscurorubra notati sunt. E medio emicat *stylus* albicans, penicillo staminulorum tenuium & rubrorum, *apicibus* flavis & lunularibus insignium circumdatus, superiore parte quâ supra penicillum eminet albicante. *Calyx* rotundus, arctus, viridi-albicans, & punctulis ex viridi fuscis notatus, ac ad inferiorem partem tribus foliis viridibus, grandiuiculis, oblongis, cuspidatis, quæ singula quatuor vel quinque cuspidibus anterioribus eminent, & nervulis in exteriori parte in longum striata sunt, circumamictus. *Flores* ut in reliquis, cum per aliquod tempus aperti fuere, rubescunt, aut in rubro-perficuum colorem mutantur. Capsulæ seminales trilateræ sunt, & in summitate strictæ ac cuspidatæ, lateribus nonnihil rotundiolis, viridi dilutis, quæ punctulis lacunosis viridi-fuscis effossa, ac in angulis sulco striata sunt in inferiore parte à calyce arctè apprehensæ, constantque cortice crasso ac duriusculo, qui odoris est instar fructus Mangæ Indicæ: in iis tria loculamenta sunt per intersempimenta membranacea, quæ singula è medio cujusque lateris oriuntur, & in medio stylis lignosis concurrunt inter se distincta, continentia singula in se tria quatuorve *semina*, ac densa filamenta candida, lanuginosa, quæ semina arctissime ac dense involvunt. *Semina* oblongo-rotundiola sunt, colore in cortice primùm albicante, deinde fusco, nucleo intus albicante, saporis nonnihil ardentis & acris. Ex filamentis candidis Gossipium conficitur.

In arenosis nascitur, & per totum annum floret.

Folia trita & cum lacte vaccæ mixta in unctiõne capitis adhibita somnum conciliant, atque *Vires.* eodem etiam modo sedant dolorem capitis ac ejus vertiginem. Fructus triti, & in aqua eposi fluxui dyenterico sistendo conferunt, serviuntque pro sulcis oris.

C A P. IX.

De Alcea Indica dicta.

HÆ plantæ à Malvis quocunque nomine notis toto genere differunt, suumque ac proprium genus constituunt: adeo ut, si res integra esset, patrio potius nomine Pariti quam Alcæ eas appellarem.

Earum

Earum notæ sunt Folia Malvacea, Flos amplus, pentapetalos, fundo purpureo aliòve saturatiore colore tincto; vasculum seminale majusculum, in quinque loculamenta divisum, seminibus intus reniformibus.

* 1. *Althæa Sida dicta quibusdam* J. B. *palustris* C. B. *palustris Cytini flore* Lob. Park.

f. B. Ad.

Folium habet circumscriptione Abutili putati, ex rotundo in acutum mucronem definens, delicatum, molle, villosum, & per ambitum serratum. *Flos* magnus, pentapetalos, Malvæ rosæ florem æquat, oblongus in ficca planta, staminibus in medio longis, colore præditus, ut voluit Adversaria, purpureo, saturatiore quam Pæoniæ, aut Malvæ sativæ aut Cytini. Juxta & in fummis cauliculis visuntur tempore Snyderiarum utriculi rotundi, oblongi, phæo vel pullo colore, Aristolochiæ effigie, prægnantes Smyrniæ semine, aut Milii colore & magnitudine. *Radix* hortensis Malvæ; *caulis* cubitorum duorum.

Didonæo fructus tuberosus, rotundâ ferè ac globosâ, quinqueangulari tamen specie [& in quinque partem per maturitatem dehiscens.]

Locus.

Camerarius ad trajectum Amelis fluvii propè Anguilaram in Italia copiosissimam observavit.

2. *Alcea Indica parvo flore* C. B. *Ægyptia* Clus. *Bamia* J. B. *Bamia seu Alcea Ægyptia* Park. parad. *Alcea Ægyptiaca* Ger. emac.

Clus.

Rotundo assurgit *caule*, recto, virescente, sesquicubitali, cui inhaerent nulla etiâ serie disposita *folia*, circa infimam quidem caulis partem Malvæ foliis pænè similia, in tres potissimas lacinias divisa minus profundas, & in ambitu serrata: à medio verò caule ad summum in quinque profundas lacinias instar foliorum Sabdariffæ minus tamen altas textæ, dilutiùs virentia. *Flores* in alis nascuntur, Sabdariffæ quidem formâ & colore ferè similes, pallecentes videlicet, minores tamen sed non minus fugaces. His succedunt crassiuscula; longa pentagona, villis obsita, & mucronata *capita*, rectâ secundum caulem surrecta, quæ in quinque per maturitatem segmenta diffiliunt; è quorum uniuscujusque medio secundum longitudinem intergerinus paries enascitur, unum utrinque versum annexum habens feminum, Orobo minorum, rotundorum, cortice crassiusculo, nigro, crispo, pulpâ albâ dulci. *Radix* in aliquot fibras sparsa, non vivax tamen; nam primæ etiâ pruina totam plantam corrumpunt.

Locus.

Alpinus frequentissimam in Ægypto nasci tradit.

Bamia Æthiopica siliqua decagona Clus. app. alt. capitis tantum magnitudine, quod quatuor uncias longum erat, & decem angulis præditum à præcedente fortè differt.

3. *Alcea Ægyptiaca villosa* C. B. *Balmuscus Ægyptia Honorio Bello* J. B. *Alcea Ægyptia moschata* Park. *Ab el mosch seu Mosch Arabum* Velling.

Velling.

Seminis odorati fragrantia moschum provocat. Surgit à *radice* multiplici copiosè quaquaversum venulis diffusâ, *caule* singulari, amplo, surrecto, cubitalem mensuram altitudine consueta facile superans, qui juxta cum ramulis suis rotundis, ab ipsa protinus infantia albicantibus veluti pilis hispidis canescit. *Folia* impari magnitudine, ad contactum aspera, Bammiæ foliis non tantum majora, sed profundioribus etiâ lacinis secundum oras, & frequentibus sinuosa. His *flores* succedunt aurea flavedine decori, quinque in stellam divisis petalis radiantes, productis sinu *staminibus* appendices aureos adjungunt. Floribus tandem fato rerum cedentibus feminum custodes capsula sese proferunt, rotundum ambitum inducta nigredine obfuscentes, in quibus illa tenuem suavisimumque spiritum prodigè exhalantia spermata conservantur, pusilla quidem, sed compacta, quæque in sinum utrinque recurvata, levi amaritudine gustantium linguam imbuunt.

Vires.

Inter Ægyptios hodie satis nota est hæc planta. Seminis leviter exiccati pulverem Caovæ admiscunt, ut roborandi capitis, ventriculi, cordisque majorem acquireret efficaciam. Sabetis etiâ intemperant salubri effectu, quibus sumptuum tenuitas Ambræ Moschivæ usum denegavit.

Ab-el-mosch & simpliciter *mosch*, non *bel mosch*, semen autem aspiratione adauctu *Hab-el-mosch*, i.e. granum moschi ab Arabibus appellatur.

Cur Morisonus noster Abel-mosch Ægyptiorum *Ponæ* ab *Alcea* Ægyptia *Park.* separet rationem non video; cum ipse Parkinsonus eas conjungat.

Mosch, i. e. Bammia moschata Alpino in Exoticis dicitur.

4. *Alcea arborescens glabra, Ketmia dicta* J. B. *Althæa frutex* 2. Clus. *Alcea arborescens Syriaca* C. B. *Althæa frutex flore albo vel purpureo* Park.

Clus.

Fruticis modo assurgit stolonibus lignosis, cortice nigricante obductis, quali etiâ vestiti rami in quos stolones dividuntur: his nullo ordine distributa adnascuntur *folia* angulosa, in paucas lacinias dissecta, in ambitu serrata, superne admodum viridia, inferne quodammodo pallefcentia. Summis ramis innascuntur *flores*, Rosæ instar amplæ, elegantes, quinque foliis constantes, albis, quæ multis purpureis venis prædita sunt. Ungues purpurâ floridiorè quàm in Sabdariffæ flore infecti. Ex umbilico procedunt multa stamina flava, & stylus albus multifidus.

Hujus flores (inquit C. Bauhinus) è rubro purpureascent, at vetustate ad cæruleum colorem vergunt: habetur etiâ flore candido.

C. Bauhinus (ut alijs diximus) Althæam fruticem 3. Clus. *hist.* erronei hujus speciem facit flore minore, cum plantæ sint toto genere diversæ.

Hæc est quæ in hortis nostris Althææ fruticis titulo studiosè colitur, ob floris venustatem.

* 5. *Alcea*

* 5. *Alcea hirsuta flore flavo & semine moschato.* Marggr.

Marggr.

Ex semine satò primò surgunt duo foliola Nummularia æmula, dein provenit *caulis* rotundus, unâ parte viridis, alterâ rufus, hirsutus, duos circiter pedes altus, crassitie pennæ anserinæ. Hinc inde in pediculis quatuor, quinq; aut etiam sex dig. longis, hirsutis, uno latere viridibus, altero rufescentibus, *folia* apposita circinata, quinquangularia, in ambitu serrata, hirsuta, ac parum rugosa, quadam & triangularia, duos dig. longa & totidem lata, atque etiam minora: quinq; nervis è centro ubi pediculus inferitur procedentibus, in exortu rufescentibus, secundùm longitudinem prædita, & multis venulis variè intertexta. Ad pediculos foliorum unus atque alter enascitur pediculus brevior cum foliis minoribus, & in pediculo duos dig. longo *flos* inodorus, magnitudine & figurâ ferè floris Gossipii, elegans, quinq; petalis constans, sesquidigitum longis, latè flavis, ac flavis venulis secundùm longitudinem conspicuis, interius unguis foliorum insigniter ex rubro & brunno purpurascunt, ut & exterius ubi pediculo inferuntur: in centro floris est *stamen* erectum, semidigitum altum, flavum, cui superius quinque clavi infixi suis cuspidibus, brunni seu purpurei coloris. Flores se aperiant bithorium aut trihorium ante meridiem, & statim à meridie corrugantur & decidunt. Post florem provenit corpus *pentagonum* & turbinatum, duos & semis digitos longum, hirsutum, interius in quinque cellulas distinctum; in qualibet duodecim, tredecim, aut quattuordecim grana ordine leviter adherent. *Semen* autem est figurâ Lunæ gibbæ, aut renis ovilli, exterius griseum, quasi leviter striatum, interius albam substantiam habens, odorem fragrantissimum Moschi referentem si masticeatur. *Radix* longa, alba, lenta, in multis ramulos & filamenta dispersâ, itâ ut longitudine sua plantam æquet, & profundè inferitur terræ.

Colitur in hortis. Sevi (inquit Marggr.) sexto Aprilis & floruit sine Augusti & Septembri, & tulit *semen* copiosum.

Alcææ Venetæ seu *Malvæ horariæ* C. bonæ spei affinis & similis est.

6. *Sabdariffa* seu *Alcea Americana* Park. *Bamiæ aliquatenus affinis Sabdariffa* J. B. *Alcea Americana* Clus. *Alcea Indica magno flore* C. B. *Sabdariffa* Ger.

Clus.

Caulis habet rectum, striatum, purpurascens, binos aut ternos cubitos altum vel etiam altior, si in horto pingui solo seratur, quem ab imo multa ambiunt viridia *folia*, nulla observata serie, hinc inde sparsa, infima serrata quidem in ambitu, sed non laciniata, quæ medio cauli inhaerent in tres lacinias dentatas divisa, suprema autem in quinque, Cannabinorum foliorum instar, dissecta, summo fastigio velut in gemmularum & angustiorum foliorum spicam desinentem. Singulares fert in singulis alis calices, molliter echinatos, è quibus exit *flos* magnus, quinq; foliis prædita, coloris ex albo pallescentis, quorum unguis saturâ & nigricante purpura, radiatim in folia se spargente infecti, ut in *Malva horaria*. Floris umbilicum occupant multa *stamina*, *apicibus* flavis prædita, & *stylus* medius supernâ parte ramosus, albus. Floribus valdè fugacibus (nam *ephusæsi* sunt) succedunt brevia, echinata, acuminata *capitula*, pentagona, interius villis albis obsita, *semen* contineantia qualè ferè *Stramonii*. *Radix* multis canticantibus fibris ut plurimum constat, sed non est vivax, apud nos saltem, quibus rarissimè fert semen: siquidem sub Autumni initium floret. Solis orientis radiis delectari videtur & frequenter irrigatione.

7. *Alcea vesicaria* sive *Venetæ* Park. *peregrina* Ger. *vesicaria* C. B. *Alcea solisæqua, multis Venetæ* J. B. *Malva horaria* vulgo.

J. B.

Candidissimam sed tenuem, fibratam agit *radicem*, *caulis* dodrante altioribus, teretibus, asperis & hirsutis, cujusmodi sunt & pediculi quibus appenduntur folia, *Alcææ* vulgaris æmula, in tria segmenta sinuata subdivisa, superius atro-virentia, inferius remissius colorata, sed magis pilosa, gustu viscido & lento. *Flores* quàm *Alcææ* vulgaris minores, sed peregrinâ elegantia acceptiores, ex luteo herbidi, unguibus purpurantibus, quorum medium occupat cuneolus, apicibus croceis & coccineis stipatus, quibus circumjicitur utriculus membranaceus hirsutus, striatus, quinis thorus à medio sursum versis radiatus. Nec semen nec vasculum feminale describunt, sed proculdubio cum sequentis vasculis & semine conveniunt, & revera parum intercedit discriminis inter totas plantas, nisi quod hac illa elatior & erectior sit.

Quamvis nonnulli plantam hanc *Italicam* & *Venetam* dicant, frustra tamen in Italia nedum *Venetis* eam alibi quàm in hortis quasiveris.

8. *Alcea Venetæ Capitæ bonæ spei*, potius *Alcea vesicaria* C. B. sp. *Four-Ballow, from the Cape of Good-hope.*

Caulis erigit in solo latiore cubitalem, teretem, firmum, spinulis rarioibus asperum, *foliis* per intervalla vestitum singularibus, pediculis longis innixis, *Alcææ* æmulis, in tres lacinias insigniores divisis, supernè atrovirentibus, pilis brevibus & vix conspicuis per nervos hirsutis. E foliorum alis singuli exeunt pediculi, palmares *flores* sustinentes quinq; petalis amplis compositos, ochroleucos, unguibus obscure purpureis, *staminibus* in medio pluribus, confertis, apices croceos sustinentibus. Exterior margo uniuscujusque petali externè è purpura rubet. *Calix* floris amplus striatus in quinq; segmenta acuta dividitur, quæ & antequam *flos* aperitur, & postquam decidit, connivent. Delapso autem flore *calix* in vesicam grandem, striatam, hirsutam, ut in *Solano vesicario*, intumescit, quæ *feminis conceptaculum*, contegit & occultat, grande, oblongum, hirsutum, per maturitatem nigricans, in quinq; cellulas secundùm longitudinem divisum, quarum unaquæq; duos *seminum* ordines continet per maturitatem ex cæruleo nigricantium, figurâ ferè seminum *Alcææ* vulgaris. Calicem ambit

ambit ceu vallum quoddam, foliorum angustissimorum acutorum circulus. Ex aliis foliorum ad latus pedicularum flores sustinentium exeunt rami propè terram prælongi, ad humum reclinati.

Circa meridiem, splendente sole, uvidâ præsertim tempestate, flos aperitur, & post unam vel alteram horam iterum clauditur.

Alcea Veneta flores habet punctatos, circulis albis inter se distinctos; Africana purpureos, punctis inter se non ita distinctos: observante D. Hermanno Botanices Professore Leydeni. *D. Palmer.*

* 9. *Alcea Brasiliensis, Quingombo Lusitanis dicta, Congenibus & Angolenibus Quillobo.* Marggr.

Marggr.

In duorum aut trium pedum altitudinem assurgit, *caule* crasso, rotundo, hinc inde nodoso & ruffo: pediculis protrudit variis locis alternatim positis, sex aut septem dig. longos, partim ruffos, partim virides, quorum quilibet sustinet *folium* laciniatum, in quinque lacinias sectum, ac toto ambitu serratum, magnitudine ferè simile folio Ficus, superius obscurè, inferius dilute virens ac ibidem nervum ruffum ac venas virides habens. In superiore caule, in pediculis brevibus crassis tres aut quatuor magni nascuntur *flores*, quinque, foliis rosaceis majoribus constantes, sulphurei coloris, unguibus brunno-purpureis, qui intus & extus apparent: in medio stamen crassum, sulphureum apicibus flavis & summis staminis purpurea. *Fructus* ejus pericarpium est tres digitos longum, pyramidale, novangulare, initio viride, per maturitatem fuscum, constans albâ & parùm glutinosâ carne, cortice crasso instar Mali Aurantii; intus in octo loculamenta longa divisum; in quovis duplex ordo seminum rotundorum magnitudine seminis Cannabis continetur, & quodlibet granum suo petiolo est appensum.

Pericarpium hoc viride odoris est leguminosi, & saporis subdulcis. Coquitur totum cum aqua & coctum comeditur cum oleo, aceto & pipere: quo immaturius eo melius ad coquendum.

Radix alba est haud magnæ molis, multas radículas & filamenta habens, lenta & nullius manifesti saporis.

Flore & foliis cum supradictis Alceis Indicis convenit, fructu ab eisdem differt.

* 10. *Corchorus Plinii C. B. Corchorus sive Melocia J. B. Park. Melocchia Alpini. Corchorus Ger. Olerus Judaicum nonnullis.*

J. B.

Cubitali, lævi *caule* hanc plantam observavi; *foliis* Cynocrambes ferè vel Mercurialis, majoribus, duarum aut trium unciarum longitudine, sescunciam lata, per ambitum serrata, quæ parte ima barbulam utrinque unam, seu apophysem ligulæ instar tenuem possident [* Folia circa laterum exortus corniculato quodam additamento recurvata sunt, quorum extrema in purpureum cincinnisq, contortum filamentum attenuantur.] *Siliqua* brevi pediculo hærent singulares, quatuor aut quinque, uncias longæ, striatæ striis sublateis, sensim ad mucronem usque attenuatæ, in quinque secundum longitudinem portiones dehiscentes, semen claudentes copiosum, cinereum angulosum, parvum, gustu viscidum. *Flores*, teste Alpino, parvi sunt, crocei, Leucois minores, quinque, petalis latis, brevibus, mucronatis compositi.

Ægypti indigena est hæc herba.

In cibis nihil est ipsa Ægyptiis familiaris, vel gratius: decoquant enim in aqua vel jure carniæ: ex ejus tamen esu multi malè se habent, nam parum nutrit & succum viscidum gignit, ex quo in difficiles obstructions incidunt qui eam in cibo frequentant. Attestatur Vellingus, inquis, Ferculum ex decocta Melochiâ paratum omnino plebeum sapit, viscidum, gustui fatuum, nisi à multo, ut solet, Limonium succo condimentum accedat. Semina sunt in maximo apud Ægyptios usu ad omnes affectus quibus semina Althææ conducere compertum est; habet etiam majorem visciditatem ejus mucilago quàm Althææ: pondere 3ij sumpta copiosissimè purgant omnes humores. Est autem totius plantæ, vel maxime foliorum decoctum pectori amicum, ipsum enim humectat, ex quo ficcis asperisque tussibus præsentaneum cum Saccharo candido est auxilium. *Alpinus.*

* 11. *Alcea Favianica arborescens flore plenorubicundo* Breynii. *Schem-Parisi Hort. Malab.*

Breyn.

Frutex peramœnus jucundusque est, ad pergulas texendas valdè idoneus, in Rosarum excrescens altitudinem, qui compluribus obsequiosis, tenuibus & lentis, Ligustri in modum, divaricatur viminibus: per quæ *folia* cernere licet longis innitentia pediculis, auriculis circa caulem habentibus, lævia, tenera, lætè virentia, digitorum tres vel quatuor transversorum longitudine, latitudine duorum triumve, crasso modo in ambitu dentata, Alceæ junioris Syriacæ figurâ; aut si minora tantùm consideres cum *Gelsemini Indici flore phœniceo* Ferrarii foliorum extremis lobis tam formâ quàm consistentiâ admodum convenientia. E ramorum extremitatibus & foliorum proximorum sede alabastris circa tempus floriferum germinare incipiunt virides striatæ, longis suffulti petiolis, & à basi usque ad medium foliolis angustissimis, veluti cancellis ita obsepti, ut calyculos eorum geminos jure meritoque existimare possis. Horum alabastrorum singuli cum maturitate in quinque lacinias dehiscentes, *flores* admodum spectabilem & amplum, Alceæ arborecentis Syriacæ similem, petalis quinque, rubicundis constantem, expandunt: cujus medium occupat triuncialis ferè *stylus*, crocis pavonino in apice coronatus, & ad imo usque ad summum modò multiplici foliorum fœtu luxurians, modò quinque quaternisve foliis triplici, quadruplici aut numerosiore serie ita cinctus, ut flos vel densissima foliorum compage omnino plenus, vel quasi tres, quatuor, aut quinque flores, alii ex aliis enati spectaculum intuentibus jucundum oblectationemque præbeant.

Variat floribus colore carneo peramœno.

Utraque in hortis India colitur.

Satis

* Velling.

Locus.
Vires &
Ujus.

Satis convenit cum Rosa Batavico-Indica Modoru, seu Malva frutescente Bontii, excepta multiplicitate floris, quod proculdubio accidentarium & individuale est.

* 12. *Malva Rosea arborea Indica Park. Rosa Sinensis Ferrarii.*

E radice albida, lignosa, in ramos sparsa, numerosis implexisque fibris ad summam usque tellurem capillata *candex* pallidus, simplex & lavis, frequentibus subinde distinctus oculis, affurgit, summa parte in ramos frondentes latè expositos divisus, materie Ficulnæ instar candida & carnosâ. *Folia* per intervalla bina opposita alterno ordine caules vestiunt, magnitudine pampineis, asperitate ficulneis, figurâ utriusque, aut potius hederaceis angulosis consimilia, sed tamen crenata, in ipsa rotunditate angulos ac sinus habent: superiore parte herbido virent colore, inferiore candicant: ramosis utrinq; nervis ac venis ex viridi pallentibus distinguuntur: sua ipsa utrinque lanugine asperantur: asperis icidem crassis, prælongis, ac sæpe palmaribus, primò virentibus, tum superiore parte pediculis subrubentibus nituntur: ante Solstitium hybernum desfluunt.

Secundo à satione anno non rarò floret. Florum pediculi, qua præsertim parte Solem aspiciunt, subrubicundi, quâ calyceibus annectuntur crassiores, tandem panduntur foliaceas in stellas, octonis densive virentibus iisque planis radiis florum calyces excepturus, quinque compactiles & quasi cristatos eminentibus commissuris, sæpius quinquepartitos, & in patere formam nonnihil sinuosos: quibus insidentes flores ad Batavæ rosæ amplitudinem sese expandunt, colore primùm lacteo extimis foliis intimiorumque nonnullorum oris subrubentibus varia serie foliorum ramulosis rugis crispantium speciosis, triplicisque coloris vicissitudine speciosiores, primò scilicet lactei; Albo deinde rubroque temperati coloris sunt; tandem purpurei evadunt: de qua colorum mutatione fusè rhetoricatur Ferrarius; qua tamen non usque adeo insolita est in floribus, ut miraculo sit; cum & nos in Echii scorpioidis & in Pentellariæ Rondeletii floribus eundem aut similem observavimus, à colore ad colorem transitum; ut in earum historiis monuimus.

Variat interdum hic flos simplici quinque foliorum serie.

Floris caput seu globulus pediculo adhærescens, inter 5 florum calycis jam aridas foliaceas laciniâs, ad eisdem adulti calycis magnitudinem extumidus, eminentibus pulvinorum toris orbiculatim striatis, canaliculis in summa imâque parte stellatam in figuram coeuntibus, aridi præterea colore folii, qui ex viridi inclinât in flavum decoloratur, brevique subalbido pilo hispida inhorrescit. At verò totus interior folliculus candicat: Sex circiter carinata loculamenta [natura potius, ut suspicor, quinque] intercursantibus membranulis discriminantur, quæ strias inter exortæ in duriusculam mediam cartilagineam coeunt. Intersecta membranâ concava pars lanugine densâ longiuscula & candidâ pubescit. Pediculi alba cuspis ad medium usque folliculum pertinet, cui media cartilago adhærescit; huic *semina* ipsa numerosissima, rufula, minutula, rotundè longula, modicè incurva, & quâ parte gibbum habent pilosâ, æqualis longitudinis petiolis albicantibus ac tenuissimis, acutiore sui parte liratum adnectuntur. In uno tantum folliculo tria & sexaginta supra centum numeravi, sex in loculos sive sinus pari serè numero distributa.

Semen hujus ex Occidentali India missum est, nomine Fuyò.

Tum foliorum figura, tum florum colore à Javanica superius descripta Alcea Breynii, & à Malabaricis proximè describendis differt, ut ab omnibus specie diversam putem.

* 13. *Alcea Malabarica Abutili folio, flore majore, ex albo flavescente: Bupariti Malabarensium.*

Arbor est excelsa, densis opacisque frondibus, caudice hominis amplexum superante, ligno albicante molliore velut Abietis, verùm nullis venis undulato, medullâ icidem molli, cortice Tiliæ. *Folia* petiolis longis, teretibus, viridibus, tenuibus appensa cordis formam æmulantur, magnitudine unius palmi & amplius, in oblongam & angustam cuspidem producta, textura molli & solida, plana & glabra, supernè viridia & parùm nitentia, subus dilutiora, tribus costis conspicuis à petiolo ad margines excurrentibus, quæ in supina seu adversa folii parte eminent, sed in avera seu prona magis. Odore & sapore carent tum folia, tum etiam cortex & lignum. *Flores* è foliorum sinibus exeunt, pediculis longis, campaniformes, quinque petalis oblongo-rotundis, calyci arcto, rotundo, profundo & crasso, ex viridi fusco, margine quinquepartito, insident, coloris ex albo flavescents, qui nonnihil ad virorem vergit, odoris nullius; petala supra se invicem convoluta sunt, exterius venis seu nervis eminentibus in longum striata, & ad idem latus in parte inferiore valdè aspera, suntque ad calycem crassiola, anteriora versùs tenuia, rugis valdè crispa & contracta, & cum unguiculis versùs unam partem inflexa; inferius in collo flores rosâ insigniti sunt, purpureo-rubicundo-fusca, quinque foliorum, quæ singula in singulis unguiculis foliorum distinctè notata sunt. *Stylus* medium occupat striatus, albicans, penicillo numerosorum staminulorum, tenuium, albicantium, *apicibus* lunulatis flavis dotatorum cinctus, supra quem digito ferme transverso eminentes tortuosè inflectitur. Flores post aperturam ex albo magis & magis flavescunt, & spatio trium dierum ex fusco rubescentes contrahuntur & decidunt. Floribus deciduis *capitula* flavo-rotunda & pentagona in conspectum veniunt, in calyces florum profundè demersâ, habentq; latera nonnihil interiorum inflexa, suntque per intersèpimenta intermedia in longum distincta in quinque capsulas, quæ singule per intermediam eminentem corticis suturam in duo loculamenta divisa sunt, *semina* continent oblonga, trilatera, uno latere rotundo, in quo argenteo lanuginoso cortice circumdata sunt, coloris spadiceo-fusci nucleo intus albicante.

In arenosis nascitur, & per totum annum flores fert ubere proventu.

Capitula incisa flavum gummosum liquorem, *Gutta Gambæ* similem, saporis autem & odoris *Ujui* debilis ac sylvestris exudant. Lignum ad conficienda musicorum instrumentorum opercula adhibetur. Folia ulcerum sanationi serviunt iis applicata.

Y y y

* 14. *Alcea*

- * 14. *Alcea Malabarica, Abutili folio, flore minore ex albo flavescente, exterius subaspero: Pariti seu Tali-pariti Malabarensisibus.*

Altitudine est trium ferme hominum, caudice unius hominis amplexu minore; radice fibris capillaceis in latum se diffundente; ramis fusco cortice, interius viridi, testis; Foliis solitariis in petiolis mediocribus, teretibus, crassiusculis, viridibus, supernè etiam rubescentibus, præcedenti latioribus & rotundioribus, pariter cuspidatis, ad petiolum oris per incisuram diductis, tenuissimis crenulis per margines incisus, textura solidiore, & crassiore, superne ex viridi fuscis, subtus albicantibus, lanuginosis & lenibus instar *Veluti*: [Costæ mediæ & nervorum in foliis discursivim videsis apud autorem.] Flores in superiore furculorum parte è foliorum alis egrediuntur, petiolis uncialibus, crassa & viridibus, forma & colore præcedentis similes, verùm minores, & in extenore parte subasperi, nec tantopere se crispant ac corrugant; in inferiore parte colli, non rosâ quinque foliorum, sed maculâ grandi rotundâ, purpureo-rubro-valde fuscâ notati. *Stylus* albicantibus & subflavis gemmulis seu glomis circumdatus est, in summitate quâ supra glomos eminet, nodo oblongo crasso, & purpureo rubro & valdè fusco extuberat. *Calyx* quinque foliis viridibus, cuspidatis oblongis, in medio costa eminente in longum striatis, decem minoribus cuspidatis arcuè comprehensis constat, pede crasso digitali subiecto, qui inferius duobus parvis, cuspidatis & viridibus foliis ad inflexuram petioli cui annexus est, succingitur. Floribus delapsis è calyce erumpunt *Capitula* oblongo-rotunda, à foliis calycis, quæ tum colore Persico sunt, fermè in totum comprehensa, pilis minutis albicantibus obita, in longum quinque lineis seu sulcis striata, ac in quinque capsulas feminales per membranas intermedias distincta.

Ures.

Flores triti cum lacte mulieris auribus induntur pro doloribus capitis.

C A P. X.

De *Melanthio sive Nigella.*

Melanthium, Gith Plinio, Recentioribus *Nigella* à feminis colore nigro dicta, foliis tenuiter dissectis, flore magno, conceptaculo itidem feminis magno, membranaceo, in plura loculamenta, quinque plurimum, diviso, singulis loculamentis summa parte corniculatis, à reliquis pentapetalis distinguitur.

1. *Nigella flore majore pleno cœruleo* C. B. *Nigella Damascena flore multiplici* Park. *Melanthium capite vel calice & flore majore pleno* J. B. *Double blue Nigella, or Fennel-flower.*

Radix ei lignosa, lutea. *Caulis* pedalis aut cubitalis, tenuis, teres, striatus, concavus, glaber, rigidus, obscurè viridis, ramulosus. *Folia* per intervalla alternatim cauli adnascuntur nullis pediculis, [Quæ à radice exeunt latiora sunt, & pediculis longis insident] angusta in tenues lacinias Umbelliferarum ferè in modum divisa, [aut *Consolidæ regalis*]: Singulæ autem lacinia in acutos mucrones desinunt. In summis caulibus & ramulis flores singulares, speciosi, calicis loco quinque foliis, iis quæ in caule similibus, obvallati, plurimis petalorum laciniatorum ordinibus compositi, ex cœruleo pallido albicantes, petalis interioribus circa margines & lacinias herbaceis. *Stamina* numerosa cœrulea herbaceis apicibus donata *capitulum* circumstant ventricosum, membranaceum, velut vesicam quandam inflatum, in quinque plurimum loculamenta divisum. Singulis loculamentis bini insunt ordines *seminum* majusculorum, oblongorum, rugosorum, nigrorum. Quot autem in unoquoque pericarpio *seminum* conceptacula seu loculamenta sunt, totidem ejus summitati innascuntur cornicula arietinorum in modum contorta.

2. *Nigella angustifolia flore majore simplici cœruleo* C. B. *Melanthium capite & flore majore* J. B. *Nigella sylvestris sive Damascena inodora* Park. *Melanthium Damascenum* Ger.

Cum præcedente cætera convenit, flore solo differt, qui huic simplici quinque foliolorum serie constat, ex cœruleo albicantium: medium occupant multa *stamina* apicibus viridantibus cum pericarpio rudimento, quæ omnia cingit corolla ex bulgulis operculatis, melleum liquorem continentibus.

3. *Nigella arvensis cornuta* C. B. *arvensis* Park. *Melanthium sylvestre* Ger. *sylvestre sive arvense* J. B.

f. B.

Huic cum *Melanthio Damasceno* magis quàm cum ullo alio convenit, sed longè strigosius natales suos testatur, ad palmarem aut dodrantalem magnitudinem pertingens, caulibus modò simplicibus, modò à radice statim, (quæ ramosa) lignosis, striatis: Folia *Anethina*, vel potius *Damascenæ Nigellæ*, sed non ità lata, rara, in tenuissima filamenta dissecantur. Flores stellati quinque foliis constant, colore cœruleo vel pallente, luteæ *Nigellæ* floribus non majores, nullis foliorum tenuium barbulis ut *Damascenum* suffulti. Hisce succedunt *capitula* *Aquilegiæ*, quoniam corniculis, in diversa quidem superius abeuntibus, sed à medio ad imum usque connatis. Semen nigrum, exigui odoris. Per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem inter segetes passim invenitur.

Locus.

Nos

Nos quidem cum per istas regiones peregrinaremur, hanc pro specie à Melanthio Damasceno flore simplici distincta non habuimus, sed quicquid discriminis intercederet culturae debere putavimus, non tamen curiosè animadvertimus, an foliis illis viridibus dissectis florem calicis loco sufficientibus careret necne, quorum carentia differentiam plusquam accidentalem arguere videtur. Parkinsoni reperiri in hoc genere tradit quæ folia illa viridia florem obvallantia obtineat. Clusius illi [Cretico] non valdè dissimilem si non eandem inveniri scribit in arvis post demessas segetes, totâ Pannoniâ, Austriâ, reliquaque Germaniâ & Belgio.

4. *Nigella flore minore simplici candido* C. B. *Melanthium calice & flore minore, semine nigro & luteo* J. B. *Melanthium* Ger. *Nigella Romana* sive *sativa* Park.

Folia latiusculâ divisurâ, licet singula interim segmenta culmum latitudine non æquent, medium percurrente semper nervo, striatis pedilibus *caulis* hærent. *Flores* ramorum extremis hærent singulares, ex albo pallentes, minores quam cœrulei, è quinque foliis compositi, multis apicibus medium occupantibus, *capitulū*que cingentibus, quod delapso flore minus quoque apparet quàm in Damasceno, quinque aut sex corniculis præditum, semine refertum anguloso luteo, vel nigro, odorato.

5. *Nigella flore minore pleno & albo* C. B. *Melanthium capite minore, flore multiplicato* J. B. *Nigella flore albo multiplici* Ger. *citrina flore albo multiplici* Park. parad.

f. B.

Ex *radice* exili simplici *caulis* surgit singularis cubitalis & sesquicubitalis, teres, striatus, hirsutus, inanis, in alas divisus: alternatim *folia* oriuntur longis carinatis pediculis appensa, colore ex viridi in luteum vergente, divisurâ multò latiore quàm in vulgari Melanthio, hirsuta. *Flores* ex albo herbacei coloris, multiplici foliorum stipatu pleni, *apicibus* multis herbidis, & pentagono hexagonove capite, in totidem cornicula inflexa supernè divisio, quod intercurrentibus internè membranis plenum est semine nigro, odorato ut vulgaris.

Nigella latifolia flore pleno, quam in hortulo nostro coluimus semine est citrino odorato, capitulis minoribus cute seu membrana crassiore quàm *Nigellæ* Damascenæ tectis, corniculis primò rectè affurgentibus, deinde aliquantulum inflexis.

- * 6. *Nigella Hispanica flore amplo* Ger. emac. *Hispanica flore simplici* Park. parad. *latifolia, flore majore, simplici cœruleo* C. B.

C. B.

Ex *radice* tenui, oblonga, flavescente *caulis* cubitalis, rotundus, viridis & levis, in summo ramosus exurgit: *foliis* ad radicem tenuissimè laciniatis, in caule verò aliquando in latiores partes, aliquando inferiorum instar tenuissimè divisus: *flores* autem quàm in cæteris ampliores sunt, pentapetali, petalo quolibet unguem æquante, supernè eleganter cœrulei, inversa parte pallidi, venis elatis percurrentibus. Floribus succedunt *capita* pentagona hexagonave, dura, in totidem cornicula in latera reflexa supernè divisâ, quæ membranibus internè intercurrentibus semine subnigro inodoro plena sunt. [Capitulum circumstant septem aut octo flosculi cœruleo-virides hiantes Park. Ger.]

- * 7. *Nigella Cretica* C. B. *Melanthium simplici flore Creticum* Clus. *Nigella Cretica inodoro semine* Park.

Clus.

Hujus prima *folia* Delphini foliis non multùm dissimilia sunt, angustiora tamen. *Caulis* deinde brevis emergens, [cubito minor C. B.] paulò supra radicis caput in plures ramos dividitur, tenues & teretes, bipedalis vel amplioris longitudinis, valdè infirmos & vix se sustinere valentes, quibus innascuntur rara *folia*, paucis incisuris prædita: dividuntur rursùm illi rami in alios minores ramulos, qui singuli singularem sustinent *florem*, in quinque folia plurimùm divisum, è viridi candidantia initio, ut *Nigellæ* vulg. deinde exalbida, postremò cœrulei nonnihil contrahentia, mucronibus interim suam viriditatem retinentibus: è floris medio exit caput in quinque, sex, septem desinens cornua, instar cornuum hirci intorta ut in vulgari Nig. & in ambitu frequentia *stamina* viridia quorum *apices* cœrulei: infra stamina porro super ipsis foliis expansa recumbunt octo alia foliola bifida, pari distantia ab invicem sejuncta, quorum petiolus cum sua basi cœruleus est, binæ transversæ venæ fulcæ; quod inter venas medium est è viridi flavescit. *Radix* etiam flavescit instar radicis *Nigellarum*, [longiuscula, tenuis, parùm fibrosa C. B.] nec vivax est, sed hyeme perit.

Clusius plantam hanc *Nigellæ* arventi valdè similem si non eandem scribit.

- * 8. *Nigella Cretica latifolia odorata* Park. Ponæ Ital. *alba simplici flore* Alpin. exot.

Park.

E *radice* fibris capillata, lutescente, annua *caulis* exit singularis, tenuis, infirmus, in aliquot ramos divisus, foliis longis obtusis, in partes seu segmenta aliquot divisus, non tamen, ut in reliquis hujus generis, Fœniculi aut Delphini modo incisus, sed in lacinias multò latiores, Senecionis aliquatenus similes, verùm minores & tenuiores. Summos ramulos terminant *flores* singulares, albi, reliquarum *Nigellarum* similes; *capita* quoque familia succedunt, *seminibus* nigris, odoratis repleta.

- * 9. *Nigella Cretica alsera odorata, tenuifolia* Park. *Cretica folio Fœniculi* C. B.

Park.

Radices huic duriores seu lignosiores esse dicuntur quàm cæteris generibus, annuæ tamen: *caules* plures, recti, tenues, *foliis* paucis vestiti, in plures alas diviti. *Flores* minores è pallido albicantes. *Semina* angulosa, nigra, acria & nonnihil odorata in vasculis parvis quodammodo bipartitis baccas duas parvas referentibus.

Y y y 2

Semen

Vires.

Semen Nigellæ præcipuè in usum medicum venit: in mucilagine scil. pulmonum resolvenda & expectoranda, lacte augendo, urinâ ac mensibus ciendis, moribus venenatis corrigendis. Specificè, in febris quartanis & quotidianis. Extrinsecus crebri usus est in Cephalalgia sedanda, catarthis exsiccandis, in cucuphis, epithemat. &c. applicatum. *Schrad.*

Radix sifit proprietate sua hæmorrhagias, si dentibus masticetur, naribusque imponatur. *Idem.*

Exprimitur ex semine isto oleum, quo imperiti Pharmacopœi plerique pro oleo Nardino non absq. gravi utuntur errore.

Viride excrementitiam humiditatem plurimam habet, ob quam non nisi cum periculo intus sumitur, ut Tragus monet. Ideò (inquit Casp. Hofmannus) ut senzen Carui post abluionem laboriosè sicari debet: ità Melanthium quoque. Quam ob causam frictum potius quàm crudum in Catarrhis & Coryzidis usurpatur, Frixa aut ustulata incredibili successu in Catarrho aut Coryza usurpatur: in his casibus commendo hunc nodulum. R Sem. Nigellæ tost. Tabac. Syrac. calamit. ana ʒj, ambræ griseæ gr. ij. M. ac inde syndoni rubræ. F. l. a. nodulus subinde naribus admovendus. *Sim. Paulus.*

Ad amissum odoratum, R Nigellæ Romæ q. s. redigatur in pulverem, & cum oleo veteri subigatur in mortario. Ex hoc liquore, capite supino & ore aquâ pleno immitte in nares attrahendo spiritum. *Galenus.*

Nobilissimam Dominanâ à gravi Coryza liberavi, postquam ei illud errhinon, cujus in historia Majoranæ facta est mentio, commendavi hunc nodulum, R Sem. Nigellæ tosti ʒss. Abelmosch, Carvi folior. Majoranæ ana ʒij. Syrac. calamit. Tabac. ʒj. Ambræ griseæ gr. vij. Olei ligni Rhodii gut. iij. M. F. l. a. nodulus, quo postea catarrhis valdè obnoxia se ab eis præservavit. *Sim. Paulus.*

Nigellæ flores, quamvis cœrulei sint, si manibus chartæ aut linteo eos affrices colorem pulchrè viridem reddunt. *D. Merret. Observ. in Anton. Neri p. 338.*

C A P. XI.

De Lino.

Linum à Græco *λίνον*, à quo non aliter differt quàm modulo syllabæ: nam priorem Græcis corripit, Latinis producit. Sæpe utuntur Græci pro rebus è Lino confectis, ut pro Linteis ac velis.

Lini notæ genericæ sunt vascula seminalia subrotunda, in decem loculamenta totidem semina continentia dispersita, semina melina plerunque, flores caduci.

A. 1. *Linum sativum* Ger. emac. C. B. Park. *Linum* J. B. *Manured flax.*

F. B.

Tenui radiculâ nititur, paucis fibris donatâ: caule tereti, plurimum simplicis, inani, tenui, glabro, cubitum aut sesquicubitum alto, alis circa summum diviso. Folia acuminata, culmum lata, uncias duas plus minus longa, alternatim aut potius nullo ordine caulis apposita, mollia, glabra. Flores cœrulei, pentapetali, petalis extremo subrotundis, striatis, è calicibus in quinque segmenta acuta divisis, pediculis tenuibus longiusculis insidentes, admodum caduci. Capitula succedunt rotunda, [Ciceris magnitudine, in quibus semina decem continentur, loculis in circuitu propriis distincta, depressa, in angulum acutum desinentia, superficie valdè lævi & splendente, mellei coloris *Cæf.*] J. Bauhino fusci.

In agris feritur tam in Anglia, quàm in transmarinis regionibus.

Vires & Usus.

Plinius proœmio Libri 17. de Lini usu ad vela navium agens, in qua (inquit) non occurrit vitæ parte? quòdve miraculum majus? herbam esse quæ admoveat Ægyptum Italiae? herbam esse quæ Gades Herculis columnas septimo die Ostiam afferat, & citeriorem Hispaniam quarto, Provinciam Narbonensem tertio, Africam altero? Audax vita, scelorum plena, aliquid feri ut ventos procellasq. recipiat: & parum esse fluctibus solis vehi: denique tam parvo semine nasci, quod orbem terrarum ultrò citròque portet, tam gracili avena, tam non altè à terra tolli: neque id viribus suis neci, sed passum tusumque & in molliem lanæ coactum, injuriâ naturæ ac summâ audaciâ.— At nos priore libro imbres & flatus cavendos frugum causâ fructusque præmonēbamus, ecce feritur hominis manu, metitur ejusdem ingenio quod ventos in mari optet. Hæc Plinius, quibus addit J. Bauhinus, At quanta censenda est velorum ex Lino utilitas, si ad reliquum Lini usum per omnem vitam conferatur? Hoc loti detergemur, hoc sordidi defricamur. Ex hoc facta veste totum corpus ad cutem integente omnes interdiu vestimur, noctu stragulis indè factis incubamus ac integimur. Rusticana gens [in Germania] utriusque sexus pallia & tunicas ex ipso gestat, & mundus muliebris magna ex parte ex hoc constat. Sed omnes has necessarias vitæ utilitates facillè superat Linum chartarum dono. Hæ ex ipso penitus detricto & nullius amplius usus reliculo fiunt, tot hodie ubique officinis, ut multa hominum millia ex præparandi chartas opera, in papyraceis (ut vocant) molendinis se nutriant. His chartas & literarum notis omnes bonæ artes, leges, tota Philosophia, & vitæ piæ ac recte agendæ rationes excipiuntur, conservantur. Harum utilitatem vix animo quis concipere possit, nedum pro dignitate explicare, quantumvis longa instituta oratione. Hactenus Bauhinus.

Liber impressus ex solo Lino constabit, si papyrum ad nigredinem usitam, & oleo Lini incrassato mistam pro atramento utaris. *Michael Mayerus in usu serio.*

Quantas

Quantas injurias, quot tormenta hæc herba præ aliis omnibus ab hominibus patitur, legat qui volet *Goropium Becanum* luculenter & rhetoricè demonstrantem. *Hermath. lib. 3.*

Quidam olim Galeni tempore utebantur semine Lini tosto pro obfonia cum garo, item melle admixto. Sed flatuosum est, inquit, stomacho incommodum & agrè concoquitur. Quod paucis abhinc annis Middleburgi in Zelandia (inquit Tragus) animadverti potuit, cum propter frumenti aliarumque frugum inopiam plerique ex civibus pane & cibus ex hoc coctis vescerentur. Distenta enim his valdè citò hypochondria fuerunt, & facies aliaque partes tumidæ factæ, quorum non pauci sic affecti etiam mortui sunt.

Oleum Lini, quod ex semine ejus exprimitur, multiplicem usum habet, neq; enim à pictoribus aut statuariis, aliisve artificibus expetitur solum, vel ad lucernas tantum utile est, sed etiam medico usui servit. Nam & durities omnes emollit, nervorum tensiones contractionesque laxat, dolores illitum sopit. *J. B.*

In Angina & Pleuride, alii addunt Phthisi & Colica, datur nonnullis bibendum: verum cum cautela ut recens sit. *C. Hofman.*

Oleum Lini est magnarum virium in peripneumonia, phthisi, doloribus colicis. Ego multoties in pleuriticis doloribus nihil melius expertus sum quam Oleum Lini præparatum: hoc enim statim respirationem facilitavit spiritumque promovit: in hæmoptycis etiam idem Ol. exhibi cum opiato successu: Consolidat enim partes affectas vi sua balsamica & emplastica. *Ephem. Germ. An. 6. & 7. ex Observatione D. Raygeri, Obs. 209.*

Oleum Lini partes habet adeò subtilis, ut in fictilibus servari nequeat quin exudet. *Michael Meyerus de usu serio.*

Atramentum typographicum est fuligine lampadis & Oleo Lini componitur.

Silex politus si in Oleo Lini coquatur duritiem invictam acquirit, unde terendis iis quæ opus est in tabula marmorea evadit aptior. *J. B. in histor. fontis & balnei Bollenfis, ex relatione D. Lutz Pharmacopœi Kirchenfis.*

Tumores ventris felicissime curantur ab Olei Lini usu. *Ephem. German. An. 3. 216.*

2. *Linum arvense* C. B. *sylvestre vulgare* Park. *sylvestre, sativum planè referens J. B. Commen wild flax.*

Trag.

Sativum planè refert formâ, nisi quòd caules habet & folliculos crassiores, & majores, & in summo furculis multis brachiatos. Maxima autem inter hæc duo Lini genera in eo consistit differentia, quòd folliculi sylvestris Lini calore Solis non aperiuntur perinde ut alterius: nam quamprimum exficcati Sole fuerint, excutere semen ut aliarum frugum oportet, autore *Trago*.

Inter fegetes Avenæ reperitur.

Locus.

* 3. *Linum perenne majus cæruleum, capitulo majore* Morif.

Non alias in descriptione notas ponit quam in titulo posuerat.

* 4. *Linum perenne minus cæruleum, capitulo minore* Morif.

Hoc caules emittit non rectos ut præcedens, sed reclinatos, foliis angustioribus cinctos: flores & capitula quadruplo minora producit.

* 5. *Linum sylvestre latifolium bisutum cæruleum* C. B. *sylv. latif. bisut. flore cæruleo* J. B. *sylv. latifolium* Ger. *sylv. latif. cæruleum* Park. *sylv. latifolium* 1. Clus.

Clus.

Ex eadem radice, quæ crassiuscula est & candicans, unicum, interdum plures profert caules, modò pedali, nonnunquam etiam majore altitudine assurgentes, crassos, firmos, hirsutos, superiore parte in plures ramulos divisos. Folia quæ eos ambiunt reliquis generibus majora, venosa, hirsuta, minimum digitum lata, gummoso gustu; deinde amaricante. Ramuli ab infimo ad summum floribus onusti omnium maximis, Malvæ vulgaris ferè amulis, cærulei coloris, aut vegetioris aut dilutioris, cum quinque internis staminibus apicem habentibus: quibus succedunt capitula dura, mucronata, quinque foliis sive apophylibus inclusa & comprehensa, quæ maturitate hiant, semina continent sativo Lino simile, latum, nigricans, splendens. Radix perennis est & vivax, singulis annis repullulans, cauliculisque etiam ante hyemem proferens tenellos, foliis multa lanugine hirsutis onustos.

Frequens est multis Pannoniæ superioris & Austriæ inferioris locis editioribus & ficcioribus graminis tamen: loca particularia vide apud Clusium. Floret Junio & Julio: semen maturum Augusto.

Locus.

* 6. *Linum sylv. latif. bisutum candidum venis in umbilico purpureis* C. B. *syl. latif. lanuginosum, flore candido, purpureis lineis striato* J. B. *sylv. album purpureis venis* Park. *sylv. latifolium* 2. Clus.

Clus.

Pedales, graciles, lanuginosos ternos aut quaternos ab una radice promittunt caules, in quibus Lini latiuscula folia, trinervia, ad Afcyri formam ferè accedentia, nec multum à prioris foliis discrepantia, lanuginosa. Extremi cauliculi in binos aut ternos ramulos divisi, & Heliotropii majoris quodammodo instar circumflexi, pleni sunt floribus, qui ab imo aperiuntur incipiunt, Lini florum divisurâ, sed majoribus, superiori ferè aequalibus, candidis, quos multæ purpureæ venæ interscindunt.

Y y y ;

dunt.

dunt. *Semen & capitula* Lini familia. *Radix* perennis est, crassiuscula, longa, candicans, raris fibris septa.

Locus. Apud Lusitaniæ urbem Colibriam celebri Academia claram hanc stirpem duntaxat observare meminit Clusius.

* 7. *Linum sylvestre minus* C. B. *Linum purulum, foliis semper binis, albo flore, vel luteo palente* J. B. *Chamelinum perpusillum* Ger.

Clus.

Exili, rotundo, dodrantalique aut paulò majore affurgit *cauliculo*, quem adverso situ, ut in Hyperico, bina semper amplectuntur folia, Lini fativi foliis ferè paria. Supremus cauliculus in aliquot ramulos dividitur, qui in oblongis pediculis exiguos flosculos albos proferunt, luteis intus *staminibus*. Flosculus succedunt parva *capitula*, Lini vasculis non ab familia, minora tamen, in quibus semen. *Radix* tenuis, aliquot exilibus fibris donata est, sed an perennis & rediviva ignoro.

Locus. Provenit in herbosis collibus & montanis Austriæ atque Pannoniæ: floret Junio & Julio. Pedale & erectum vidit D. Magnol in herbis montis Capouladou, juxta fluvium Herau Julio mensè florens: folia angustissima habet, flores velut in umbella dispositos, luteos, parvos: aliud invenit palmare Julio mensè in herbis à la Garrigue de Perauls, quod forte Linum perpusillum Lob. Obs.

8. *Linum sylvestre cæruleum folio acato* C. B. prod. *sylvestre angustifolium cæruleo amplo flore* Botan. Monsp.

C. B.

Caulis est pedali, rotundo, lignoso, statim ad exortum in ramos palmares divisio: quos folia atrovirentia basi latiore alternatim cingunt, & in exquisitissimum & veluti aculeatum mucronem desinunt. Ramorum summitatibus * cauliculi multi, quasi in umbella dispositi, calices aliquot apicibus donatos sustinent, è quibus flores magni, cærulei, in medio staminibus donati, prodeunt, quibus *vascula* subrotunda succedunt.

* Potius pediculi.

Locus. In faxosis Provinciæ non longè Massiliâ provenit. Variis in locis sterilibus circa Montpelium Junio mensè cum flore reperitur, sed præcipuè in via quâ itur Grabels, propè prædium dictum la Téwilliere de Massanes.

9. *Linum sylvestre angustis & densioribus foliis, flore minore* C. B. *sylvestre 4. angustifol. 1.* Clus. *sylv. angustifolium flore minore* Park. *sylv. tenuifolium* Lob. Ger.

Clus.

Complures sunt huic *cauliculi*, teretes, firmi, pedalis longitudinis, virides, frequentibus foliolis, Lini fativi similibus, ex viridi subcæruleis onusti, summo fastigio in aliquot ramulos divisi, quibus insident flores intensè cærulei, fativi Lini floribus simillimi, quinque in medio *staminula*, totidemque apices separatos continentes. *Semen* in capitulis crassioribus, subrotundis, Lino fativo non minoribus, nigrum, oblongum, planum, fativi semini ferè par. *Radix* candicans est, perennis, aliquantulum fibrosa, amarusculi gustûs, deinde suavis, acrimoniæ particeps.

Locus.

Variis circa Viennam Austriæ locis nascitur, præsertim in gramineis acclivitatibus & juxta vias. Floret Maio & Junio interdum etiam tota æstâte, semen verò maturum est Julio.

Linum sylvestre angustifolium foliis rarioribus C. B. descripto idem videtur, ex sententia D. Th. Johnsoni Gerardi emaculatoris.

Huic perfimile est si non idem

A. 10. *Linum sylvestre cæruleum perenne nostras.*

Cui *radix* altè depacta, perpetua: *caules* ex eadem radice plures, in terram reclinati, pedales aut longiores, saturatius virentes. *Folia* brevina, acuminata, cauli concoloria, unciam circiter longa, modicè lata, Lini fativi familia, crebra, nullo ordine posita. In summis caulibus flores pentapetali, Lini fativi, cærulei saturatioribus lineis striati, unguibus flavis. Succedunt capitula Lini fativi, paulò minorâ, non exactè rotunda sed nonnihil sursum productiora.

Locus.

In agro Cantabrigiensi ad margines satorum in collibus Gogmagog dictis copiosè provenit.

In Catalogo Plantarum Angliæ hoc genus habui pro sequenti seu Lino sylvestri angustifolio flore magno C. B.

* 11. *Linum sylvestre angustifolium flore magno* C. B. *sylv. 5. angustifolium 2.* Clus. *sylv. floribus albis* Lob. Ger. *sylv. angustif. cæruleo vel albo flore magno* Park.

Clus.

Dodrantales, nonnunquam etiam pedales, habet *cauliculos*, graciles, firmos, rectos: folia fativi Lini, angustiora, dura, mucronata, virentia, amaricantia: flores in summis cauliculis multos, magnos, quinque foliis albis præditos, circa umbilicam quinque purpureis lineis distinctos, totidem staminibus, & quinque separatis apicibus ex medio umbilico prodeuntibus, odoratos: *Semen* in rotundis vasculis planum, nigricans, splendens, fativo Lino simile: *radicem* candicantem, duram, aliquot fibris donatam, perennem & singulis annis novos cauliculos proferentem.

Locus.

Magnâ copiâ nascitur toto Viennensi agro, plerisque aliis Austriæ & Pannoniæ editoribus locis, atque secundum publicas vias. Floret Junio, semen perficit Julio & Augusto. Junio & Julio mensibus copiosum reperit D. Magnol cum flore in sterilibus herbis circa S. Martin versus montem Lupi.

12. *Linum sylvestre angustifolium flore quasi cinereo, capitulis magnis* J. B. *Lini sylv.* V. *Clusii varietas.*

Clus.

In Auftriaciis Alpibus, præsertim verò Sneberg, aliud genus invenitur, huic omnino simile, caulicorum & foliorum gracilitate & tenuitate florumque formâ & radice: in *florum* duntaxat colore est differentia, qui nivei non sunt, sed cœrulei in candidum languescētes, & quasi cineracei. *Capitula* etiam floribus succedentia longè ampliora, nec minora quàm in sativo. Florebat isthic sub finem Junii. *Semen* extremo Julio & Augusto maturum.

- A. 13. *Linum sylvestre angustifolium floribus dilutè purpurascētib; vel carneis,* C. B. *sylv.* *angustifolium* J. B. *An Linum sylv.* 6. *angustifolium* Clus.?

Œ. B.

Duram lignosamque possidet *radicem*, latis crassam, ex qua germinant multi simul *caules*, tenues, qui ad cubitalem altitudinem ascendunt, *foliis* stipati confertissimis, tenuissimis, longitudine ferè Lini sativi. Ex calycibus longiusculis *flores* extremis ramulorum brevium nascuntur, magni, albi, vel quasi cinerei, fortuitis cœruleis stris sublucentibus, tam caduci ut vix attingi possint quin delabantur: valcula minora quàm Lini sativi, quadripartita, *Semine* Lini minore.

C. Bauhinus *florem* ex diluta purpura candicantem, vel carneum huic attribuit: Clusius *flores* formâ & colore superiori ferè similes sed minores; *virgulas* dodrantales, firmas, licet valdè graces; *foliola* Lino multò angustiora & minora; *capitula* & *semen* Lini, sed minora; *radicem* exilem, candicantem, perennem tamen.

Clusio observatum est hoc genus in anteriore Madritiana sylvæ parte, quæ secundo ab urbe Lutetia lapide distat, inter gramina loco aperto & nullis arboribus confito, florens Julio, maturum semē proferens Augusto.

Nescio an huic, an præcedenti Lino idem sit quod in Cornubiæ pascuis propè oppida *Truro* & *S. Ives* expiosè provenit, à nobis etiam propè Genevam observatum, cui *folia* (quantum memini) non adeò conferta aut crebra fuere in caulibus; duriora tamen & mucronata: reliqua autem descriptio quam ex J. Bauhini historia dedimus, & Clusiana satis aptè conveniunt. Planta ipsa, (quam ad manum non habemus) inspicienda, & cum descriptionibus conferenda est. Putamus tamen proximè descriptæ eandem esse speciem illam Lini quam in sterilioribus circa montem Lupi non longè à Monspelio, Septembri adhuc mensè copiosè florentem observavimus. Erat autem iis in locis perexigua, *foliis* angustissimis, densis seu confertis in caule, *flore* satis grandi, coloris ex purpura albicantis.

- * 14. *Linum fruticosum nivenm* C. B. *sylvestre* 7. *fruticosum* Clus. *fruticosum semper virens* Park.

Clus.

Fruticosum est, atque dodrantalibus pedaliúsque ferè ramulis semper virentibus præditum: quos numerosa *folia* exornant, mediæ inter Thymi & Pphylii magnitudinis, subalbida; *flores* deinde superiore paulò majores, omnino nivei summis ramulis insident: quibus succedunt capitula semine plena. *Radix* dura & lignosa est.

Exit deserts quibusdam Hispaniæ locis, sole illustratis: floret Junio & Julio.

Locus.

15. *Linum sylv. latifolium, caule viscoso, flore rubro* C. B. *sylv. latifol. flore rubro* Park.

Hujus meminit C. Bauhinus in pinace, verum non describit. Nos in planitie quadam propè Augustam Vindelicorum, per quam Monachium Bavarie iter est, pulchram hanc invenimus, Lini speciem, verum, quod dolet, in ea exactius describenda minùs curiosi fuimus.

Folia habet pilosa, longitudine foliorum. Lini, modicè lata, acuminata, nervis quinque per longitudinem decurrentibus. *Flos* pentapetalos, coloris incarnati, saturatioribus & veluti sanguineis lineolis striatus. *Radix* lignosa est, & per plures annos durare videtur.

Augusto mensè florentem adhuc invenimus.

16. *Linum latifolium luteum* J. B. *sylvestre latifolium luteum* Park. C. B. *sylv. 3. latifolium* Clus. *sylv. latif. 3. Clusii* Ger. emac.

Œ. B.

Caulibus adolescit angulosis, firmis, cubitum altis, aliquantulum rubentibus, pluribus ex una radice ortis, & superius in ramos breves divisus, quos *folia* vestiunt alternata, glabra, crassiuscula, unciâ longiora, femunciam lata, in obtusum mucronem definentia, perquam amari saporis. *Flores* numerosi extremis ramulis innascuntur, magni, perelegantis flavi coloris, quinque *staminibus* totidèmq; villis luteis medium obfidentibus. *Semen*, teste Clusio, in capitulis compressioribus reliquis paulò minùs, nigricans quidem sed non splendens quemadmodum illorum. *Radix* satis crassa, contorta, albicans, aliquot fibris donata, singulis annis repullulans, novòsq; caules producens.

Exit abundè in monte Badenibus Austriæ thermis imminenti locis gramineis, secundum septa, *Locus.* inque vicinis, &c. Floret Junio & Julio; *semen* maturat Augusto.

17. *Linum luteum Narbonense* J. B. *marinum luteum* Ger. *maritimum luteum* C. B. *sylvestre angustifolium luteum* Park.

Œ. B.

Ab una radice *caules* surgunt plures, cubitales, qui superius in ramos dividuntur; per quos *folia* mollicella, latiuscula, breviora quàm Lini sativi, insipida. *Flores* extremis hærent ramulis, Lini, sed coloris

coloris lutei, amaricantes; quibus succedunt *capitula* minora quam Lini fativi, amara, *semen* continentia. In pratis circa Monspelum & Sellam novam observavimus etiam Septembri florentem.

Hujus varietatem duplo grandiore inveniimus ad mare, quam tamen à priorè specie differre neutiquam concedimus. Flores nempe, caules, capitula, semina utriq; eadem: Differentia tantum in magnitudine & statura, quæ ratione loci evenit.

Infinctu J. Bauhini hæc duo Lina inter se studiosè contulimus, cum Monspeli essemus.

Linum frutescens subflavum C. B. *prod.* Idem fortè est majori hujus varietati: Descriptio in omnibus convenire videtur.

* 18. *Linum luteum ad singula genicula floridum* C. B. *luteum sylv. latifolium* Col.

Col.

Hyemali gaudet tempore planta hæc, ex pratensibus, argillosâ humentique tellure eruta, Decembri mensè. *Radice* nititur lignosâ, parvâ, intortâ; ramis pluribus è caulibus in summo trifidis, & duorum digitorum interstitio ex geniculis prodeuntibus *foliis*. In singulis geniculis *florem* habet luteum, & postea fructum acinosum ut Lini fativi vulgaris, cui etiam *semen* compressum simile, nitidum, fuscum, amaro parùm sapore. *Flos* & fructus incident quinquefoliata basi, exiguis angustis foliolis constructæ. Folia in imo exigua, & per caulem semper majora & Lino latiora duplo, & in ramis postea semper ad cacumen ulque decrescientia & angustiora.

* 19. *Linum arboreum Creticum luteum* Park. *arboreum* Alpin. exot.

Alpin.

Planta est arborecens quasi, constans ramis obliqui acis, gracilibus, rotundis, cortice nigro testis: *foliis* Lini fativi latioribus, ut ad Myrti folia magis accedant, densis & undique ramos contegentibus. In cacumine producuntur *flores* flavi, pentapetali, & *folliculi* multicapsulares, suis pediculis singuli adherentes, magnitudine Cicerum, figurâ pyramidali, cæterorum Linorum modo, *semina* continentia Lini fativi seminibus omnino similia, sapore amaro. Provenit in Creta insula: Floret æstate, atq; eadem durante semina sua perficit.

* 20. *Linum sylvestre minus luteum annuum folio latiore & angustiore* Morif.

Morif.

Vix palmarem aut ad summum dodrantalem excedit altitudinem. *Flosculus* fert luteos, pentapetalos: *capsulas* seminales cæterorum capsulis conformes, *seminâque* ibidem contenta paria sed minorâ. Duplex est, aliud foliis latioribus, aliud angustioribus, nullo alio discrimine intercedente.

Locus.

Utrumque sponte crescit in sylvis humidis circa Bælas.

21. *Linum sylvestre catharticum* Ger. emac. *pratense flosculus exiguis* C. B. *Chamælinum Clusii flore albo*, sive *Linum sylv. catharticum* Park. *Asine verna glabra flosculus albis*, vel potius *Linum minimum* J. B. *Purging or wild Dwarf-flax, or Mill-mountain.*

E *radicula* tenui, alba, lignosâ, fibrillis aliquot donata, *cauliculos* emittit nonnihil reptantes, cum humo ad palmum & altius se attollentes, tenues, rotundos, rubentes, fastigio fursum ramolo, nutante. *Folia* infima mucrone obtuso & subrotunda sunt, superiora quæ in caulibus bina opposita, crebra, exigua, femunciam longa, culmum lata, glabra, abique pediculis adnata. *Flores* pediculis longis tenuibus infident, albi, pentapetali, petalis acutis, minimè bifidis, cum apicibus totidem in medio luteis, è *calice* quinquepartito. *Vascula* succedunt Lini parva, canaliculata, in quibus *semen* lucidum & lubricum Lini, compressum & oblongum J. Bauhino. Sapor totius plantæ amarus & nauseosus.

Tempus &
Locus.
Vires.

Floret initio Junii, & deinceps per totam æstatem, & in pascuis ficcioribus præsertim montosis abundat.

Hujus herba integra cum caulibus & capitalis vino albo per noctem super cineres calidos infusa serofos humores purgat satis validè.

Sumi potest vel herba contusa, vel ejus exsiccatæ pulvis, cum tantillo cremoris Tartari & seminum Anisi, & purgat sine molestia. *D. Boyle.*

22. *Linum minimum stellatum* C. B. *Chamælinum stellatum* Park.

C. B. prod.

Tota plantula duarum, rariùs trium unciarum est, radicula capilli instar tenui, albicante, *cauliculo* uno vel altero tenuissimo: *foliis* brevibus in exquisitissimum apicem desinentibus; inter quæ *flosculi* parvi, pallidè virentes, stellati, ex quinque radiolis exiguum circulum velut umbonem cingentibus compositi.

Locus.

Monspessili in Gramunço & Boutoncto & aliis plurimis in locis provenit, ubi vere floret.

An vera & genuina Lini species sit ex descriptione hac non satis constat: nobis autem nondum videre contigit.

23. *Linum foliis asperis umbellatum luteum* Botan. Monsp. *Lithospermum Linariæ folio Monspeliacum* C. B. Park. *Passerina Lobelii* J. B. *Pass. Linariæ folio Lobelii* Ger.

J. B.

Folius est per caulem dodrantalem confertis, Lini similibus, viridantibus, acuminatis, uncialibus, circa superiora minoribus, rarioribus: *floribus* in summis ramulis brevibus, acervatim congestis, luteis; quos excipiunt vascula exigua, turbinata Lini, dimidio aut triplo minora, foliolis quibusdam acutis undique obvoluta, semine plena lubrico, lucido, fusco, multo Lini tenuibus minorè. *Radix* satis longa, tortuosâ, alba, lignosâ.

Locus.

Circa Monspelum in squalidis locis *Garrigues* dictis observavimus: at proceriorem in Sicilia.

C A P.

C A P. XII.

A. *Plantaginella palustris* C.B. *Plantago aquatica minima* Cluf. Park.

Radicibus fibrosis albis terram apprehendit: est ubi radicem simplicem profundè in limum demissum fibræ plures cingunt. *Folia* ex eadem radice plura, Plantaginis aquaticæ similia, sed multis numeris minorâ, pediculis longis donata [duarum interdum triumve unciarum] in terram reclinata. Quò folia majora sunt eò longioribus pediculis insident, quò minorâ eò brevioribus. Inrer folia plurimi è radice exeunt *flosculi*, singuli singulis pediculis insidentes (aliàs enim caulem non producit) nonnullis semuncialibus, aliis multò brevioribus, tenuibus, in terram reclinatis, quinq; petalis exiguis, acutis, albis compositis, calice quinquepartito. Succedit *vasculum feminale* turgidulum, ovale quodammodo aut glandiforme, feminibus exiguis rufis copiosis repletum, per maturitatem in duas carinas dehiscens.

Sapor plantulæ initio herbaceus, postea nonnihil acris gustanti sentitur. Flagellis emissis ad intervalla radices agentibus immensum se propagat locum idoneum naçta.

In fundis piscinarum, aquis æstare exiccatis, aut alibi ubi per hyemem aquæ stagnarant provenit, *Locus*. verum non admodum frequens.

Alline palustris exigua foliis lanceolatis Plantaginellæ aquaticæ instar, flosculis albis vix conspicuis huic eadem nobis videtur.

C A P. XIII.

Pentapetalos Brasiliiana floribus luteis minimis.

In duorum aut etiam trium pedum affurgit altitudinem; *caule* tereti, geniculato, subruffescente paululumque piloso: ex geniculis emittit ramulos & bina *folia* semper sibi opposita, brevioribus pediculis innitentia, quinque aut sex dig. longa, aliquando crasso modo dentata, interdum etiam non. In extremitate ramulorum flores nascuntur solitarii, lutei, umbilico conico constantes, & in ambitu illius quinque foliolis luteis minimis. *Radix* exilis admodum. Flos tritus odorem habet suavem, ferè ut Chamæmeli.

C A P. XIV.

*Pentapetalos Brasiliiana flore Lychnidis.**Marggr.*

In quatuor aut quinq; pedum altitudinem affurgit, *caule* rotundo, lignoso, leviter piloso, quiq; superius in multos se dispescit ramos sursum elevatos. In caule autem & ramis solitariè posita sunt *folia* angusta, brevibus pediculis innitentia, quatuor aut quinque dig. longa, similia foliis Salicis, atque pilosa, diversæ magnitudinis, in summitate enim plantæ angustissima sunt & parvula. *Flores* fert magnitudine florum Lychnidis, albos, pentapetalos, unguibus in medio purpureis & *staminibus* luteis. *Radix* haud longa est, sed habet multas proles ad latera extensas, atque etiam filamenta.

C A P. XV.

Rhabarbarum lanuginosum, sive Lapathum Chinense longifolium Munting. *Rhabarbarum* J.B. *Rhabarbarum* I. seu *Officinarum* C.B. *item* II. quod *Matthioli pingis* ejusdem.*Munting.*

Eradice longæva, crassa, ferè rotunda, parum ultra semipedem longa, fibris quibusdam brevibus ac crassiusculis undiq; enatis onusta, externè fusca vel quasi è rubedine nigrescente, internè lutea rubris nonnullis striis venustè permixtis, succo ex parte viscoso, è rubedine flavescente plenâ, amarâ, necnon gustui ingrata, *Folia* protrudit numerosa, arctè conjuncta, & quasi simul è radicis supremo, serie rotundâ, mirabili unum supra aliud paulò elatius provenientia, manus longitudine aut majore, inferiori parte adeo angusta, ut ultra digiti unius latitudinem vix obtineant, in medio tamen latiora & supremo latissima, ubi tres plus minus digitos latitudine æquant, in mucronem planè rotundum desinentia, molli lanugine, in marginibus maxime visibili obducta, non dissecta, neque plicata, verum plana, superne lætè viridia, infernè pallidiora; unicâ in medio latiori ac majori venâ, è qua plurimi minores in latera undique excurrentes,

---

tes, & circa ea parùm incurvatè dispositæ proveniunt, prædita; naturâ quidem sursum tendentia, anteriori nihilominus parte, Struthiocameli plumarum instar, quod magnam plantæ venustatem addit, parùm deorsum sese incurvantia; substantia modicè crassâ, gustu amara, necnon tactu mollia.

E foliorum medio Pediculus unicus, ad tres, quatuorve digitos supra folia eminens nascitur, tenuis, teres, è viridi purpurascens: cujus summo flores octo, decem, aut duodecim numero, brevibus pediculis nitentes, & modò ex hac, modò ex illa caulis parte provenientes, pallido colore cæruleo non ingrato donati, formâ & magnitudine Leucii arborecentis floribus non valdè diffimiles, quinque petalis subrotundis constantes, odore admodum ingrati, cerebrum non parùm perturbantes, & succum fermè cæruleum edentes visuntur, qui brevi in his oris nullo relicto femine marcescunt & decidunt.

De Rhubarbari viribus & usibus superius egimus in capite de Lapatho.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS.

QUI EST

De Herbis flore pentapetaloide vasculiferis.

Herbas hoc Libro comprehensas pentapetaloides potius quàm pentapetalas vocamus, quoniam quæ videntur petala distincta, reverà non sunt, sed ad unguis juncta, adeò ut flores integri decidant, & strictè loquendo monopetalis annumerandi sunt. Verùm ne à recepta sententia nimis recederemus hujusmodi flores pentapetalis potius quàm monopetalis annumeravimus.

Herbæ flore pentapetaloide anomale.

Florem pentapetaloidem dicimus potius quàm pentapetalon, quia folia seu petala florem componentia ad unguis juncta sunt, adeò ut flores integri decidant. Hæ vel sunt

Terrestres, foliis

Simplicibus, h. e. in singulis pediculis singulis, caulibus

Nudis, flore è tubo oblongo in quinque laciniis seu foliis bifida expanso; foliis

Rugosis, texturæ rarioris; floris calice oblongo, concavo, striato; PARALYSIS.
Levioribus seu planis, succulentioribus, densioribus, calice floris brevioris ut & vasculo feminali; AURICULA urfi.

Foliis vestitis

Adversis, seu binis in caulibus oppositis,

Siliquosæ & lanigeræ,

Lactescentes, filiquis plerumque binis; APOCYNUM.
Succo limido,

Elatior, flore parvo, filiquis singularibus, Ciconiæ rostrum referentibus; ASCLEPIAS.

Humilior, provoluta & repens, foliis glabris, colore & consistentiâ heraceorum, flore amplo, filiqua bicorni; CLEMATIS daphnoides.

Pericarpis semine minutissimo refertis, nullâ intus lanâ, floribus in summis caulibus & ramulis crebris, sapore amaro insignes, flore

E tubo oblongo in quinque segmenta acuta expanso; CENTAURIUM minus.
Sine tubo in octo ferè laciniis seu petala diviso; foliis in caule adversis in unum coalescentibus ut in Diplaco, glauco colore conspicuis; Centaurium luteum.

Alternis, floribus in thyrsis oblongis confertis: pericarpio bivalvi

Conico aut turbinato; VERBASCUM.
Globofo; BLATTARIA.

Compositis, in uno scil. pediculo ternis, vasculo pentagono, per maturitatem si tangatur diffiliente, & semen ejaculante, sapore totius plantæ acido; TRIFOLIUM acetosum, Oxys trifolia.

Aquaticæ foliis

Integris

Integræ simplicibus subrotundis, seu quæ est

Flagellâ reptatricibus, in alis foliorum florens, foliis subrotundis per margines æqualibus; NUMMULARIA.
Caulibus erectis, foliis in eodem pediculo ternis, floribus intus filamentosis in summis caulibus in thyrsum depositis; TRIFOLIUM paludosum.

Tenuissimè dissectis, floribus speciosis; VIOLA aquatica.

Auricula ursi in summo caule, unde pediculi florum singularium exeunt, quædam habet foliorum rudimenta, quæ quoniam perexigua sunt, nec ejusdem figuræ cum iis quæ ad radicem, pro foliis perfectis non habeo; ac proinde caulis nihilominus nudus nobis censetur. *Paralyssi Alpina* dicta *auriculis ursi* accensenda est.

Quodd *Clematis* daphnoides siliquam producat lanigeram mihi non constare fateor: quod siliquam satis longam bicornem & velut geminam producat (ut recte Cæsarpinus) mihi compertum est: unde ob convenientiam in siliqua cum *Apocynis*, sive lanigera sit, sive non, cum eisdem merito copulatur.

Ros solis caules producit nudos flores sustinentes longa seriè versùs unam partem spectantes, è calice seu tubo oblongo in quinque segmenta divisos; valvula feminalia oblonga, feminibus minutissimis repleta; atque idcirco ad hoc genus pertinere videtur.

Herbæ flore pentapetalo & polypetalo feminalis vasculi respectu commodius dividi possent in *unicapsulares* & *multicapsulares*. *Unicapsulares* ob defectum commodioris vocabuli dicimus vasculo simplici & in loculamenta non partito contentis, quibus feminis sedes in medio est, exterius protegente vasculo; *Multicapsulares* vasculo è pluribus cellulis seu loculamentis conjunctis composito donatas.

Prioris generis sunt *Caryophyllus*, *Armeria*, *Lycbnis*, *Alfime*, *Spergula*, *Anagallis*, *Paralyssi*, *Auricula ursi*; fortè etiam *Centaurium minus luteum* & *purpureum*, *Lysimachia lutea*, *Portulaca*, *Nummularia*, *Viola aquatica*. Verùm quoniam de nonnullis hujus generis mihi nondum constat, quomodo vasculum feminale conformatum, & femina in eodem disposita sint; alias notas magis obvias & expositas pro caracteristicis generum subalternorum tantisper adhibere coactus sum dum vascula feminalia omnium de quibus dubito videndi & curiosè examinandi occasio dabitur.

CA P. I.

De *Primula veris* & *Paralyssi*.

Primula veris dicitur hæc herba quòd primo vere floreat; Paralyssi quia Paralyssi morbo mendendo adhibetur à peritis medicinæ.

Notæ ejus genericæ sunt caules foliis nudi, flores è tubo oblongo in folia seu potius lacinias quinque bifidas expansi, eorumque calyces oblongi, concavi, laxi, striati; folia rugosa texturæ rarioris.

A. 1. *Primula veris vulgaris* Park. *veris minor* Ger. *veris floribus ex singularibus pediculis, majoribus, simplicibus* J. B. *Verbasculum sylvarum majus singulari flore* C. B. **Common Primrose.**

Fibris numerosis, albicanibus, majusculis, profundè in terram demissis, & fibrillis aliquot tenuibus capillatis, è radice modicè crassa squamosa, rubente exeuntibus firmatur. Radicis sapor subastringens: squamæ autem è foliis quotannis marcescentibus residuæ sunt.

Folia plus palmum longa, sesquidigitum aut duos digitos lata, obtusa, rugosa, ad margines denticulata, supina parte glabra, pronâ hirsuta, nervis crebris hirsutis eam percurrentibus, ex angusto principio sensim dilatata, pediculis propriè dictis carentia. Inter folia emergunt flores ab eadem radice plures, pediculis tenuibus, teretibus, aphyllis, hirsutis, radicem versùs leviter purpurantibus, semipalmatis aut palmatis nixi; in singulis pediculis singuli, è calicibus oblongis, pentagonis, angulis hirsutis, margine in quinque segmenta acuta diviso; monopetali, amplè, è tubo oblongo, angusto, in quinque segmenta cordata totidem folia imitantia divisi, è languescente luteo palliduli, unguibus flavis, in quorum medio reconduntur staminula lutea, pistillo herbaceo capitellum viride nunc altius infra stamina reconditum proferente, nunc in summa tubi parte supra stamina eminente. Odor validus & non ingratus. Vasculum feminale in calice reconditum.

Locis.

In sylvis, sepibus & dumetis verno tempore ubique exit.
 Hujus multiplex habetur varietas. 1. *Flore niveo*, quæ Parkinsono *Primula veris flore albo*. Adv. *Sylvarum Primula alba*. In hortis nostris frequens est. 2. *Flore viridi simplici*, cujus tum Lobelius, tum Parkinsonus meminerunt. Flos ei calyci ferè concolor est, magisque expansus quàm vulgaris *Primula*. 3. *Flore viridante & albo simplici* Park. 4. *Flore viridi duplici* Park. quæ ab ea quæ flore est simplici seu secunda flore tantillo saturatiore, è duplici petalorum seriè composito differt. 5. *Flore multiplici, separatim diviso* Park. quæ *Primula veris Hesketi* dicitur. Hæc præter flores quos profert singulares in pediculis seu cauliculis singularibus *Primula vulgaris* modo, alios etiam producit caules qui

qui in fastigio suo plures flores gestant ex uno calyce erumpentes, interdum plurium duntaxat florum fragmenta seu partes in eundem calycem constipatas. 6. *Flore pleno* seu *multiplici* omnium ferè Autorum. 7. *Flore duplici* Park. quæ præcedente omnibus suis partibus minor est, flores autem duplici duntaxat petalorum serie compositos profert. His addere possumus octavam adhuc varietatem, cujus calycum è quibus flores exeunt segmenta in foliola viridantia excrefcunt & degenerant; seu mavis dicere, calicum segmenta in magnitudinem aucta viridanti margine foliaceo velur fimbriata sunt.

2. *Carchibec Turcarum* sive *Primula veris Constantinopolitana* Cornuti, *Primula veris Turcica* *Tradescanti flore purpureo* Par. **Wetw Primrose.**

Cornut.

Foliis à vulgari nonnisi mollitie distinguitur. *Foliorum* medium discriminant costæ albæ, infima parte latiores, ac levi rubore aspersæ; margines ut in *Lactuca Romana* modicè crenantur: numerosè ac confertim in orbem crescunt ex crassa ac fibrosa *radice* subalbida. Hanc solent herbarii ob plantæ raritatem multifariam dissecare, ut præter semen hac etiam ratione propagatur. Inter folia pediculi multi vix ultra digitum longitudinis efferuntur; *calices* sustinent subvirides, tot sinubus striatos quot postmodum folia in *flore* succedere debent: non plura quinque illa esse consueverunt: singula cordis effigiem repræsentant, & dilutâ purpurâ colorantur, nisi quâ unguiculus est, colorem enim in hac parte variat, in radium aureum croco adumbratum efformatus. Diceret medium floris umbilicum stellam esse, adeò radis quinque fulgentissimis internitet. *Pistillum* edit medio stellæ concolor. Integro propè anno floribus ornatur. Hos statim atque vetustas decussit, sequuntur *semina* alba, *Papaveris* albi facie, quæ levi capsula inclusa maturefcunt. Multa deinde soboles iuxta deciso femine germinat.

Apud Turcas audio nominari *Car chiebec*, quasi quis nivalem florem nuncuparet: Argumentum nominis floris vivacitas dedit; media quippe hyeme supra nives etiam caput exerere solet.

Calida est & sicca, gustuque non mediocriter adstringere percipitur. Usu efficaci pollet ad me- *Vires.* dendum melancholicis & pituitosis affectibus: cohibendo alvi profluvio magnopere confert: ventriculum atque adeò univèrsâ intestina soluta roborat.

Floris colore infinitum variat, cærulescente, purpureo remissione, & intensiore seu violaceo, carneo, ferrugineo, obsolete pallido, miniato, albo, &c. Reperitur etiam flore geminato seu altero alteri innato, variorum colorum. Hæ omnes atque adhuc plures varietates feminio debentur.

3. *Primula veris Constantinopolitana* sive *Carchibec polyambos.*

Hæc plures in eodem caule gestat flores velur in umbellam diffusos, *Primulæ* pratensis inodora: luteæ modo; sunt autem flores nonnihil minores præcedentis floribus.

Flores pariter colorum varietate ludunt, & non raro geminati observantur.

- A. 4. *Primula pratensis inodora lutea* Ger. *veris caulifera, pallido flore inodoro aut vix odoro* J. B. *Verbasculum pratense aut sylvaticum inodorum* C. B. *Paralyfis altera odorata flore pallido polyambos* Park. parad. **Great Cowslips, or Oxlips.**

Foliis & *radice* cum *Primula vulgari* convenit, flore insuper, & pediculorum hirsutie: differt, quòd plures in caule flores gestet in umbellam quandam digestos, *Paralyfis vulgari* odorata in modum, eosdemque tantillo minores & coloratiores. Cum *Paralyfi* vulgari convenit, quòd plures in eodem caule flores gestat: ab eadem differt foliis *Primulæ* vulgaris similibus; caule zonâ rubrâ ad petiolorum basin cinctò; caulis & pediculorum hirsutie, horum etiam longitudine; *Flore* pallidioris, majore, magis expanso, minus odorato; calicibus minus tumidis. Differt denique quòd præter flores quæ in umbellis alios producit singulares, è radice exeuntes in privatis pediculis, quod in *Paralyfi* odorata nunquam accidere observavi.

In sylvis & ad sepes non admodum infrequens, interdum etiam in pascua descendit. Aliquanto *Locus.* feritius floret quàm *Primula* vulgaris.

Hujus etiam varietates aliquot habentur in hortis enutritæ. 1. *Paralyfis* flore flavo simplici inodoro, absque calycibus *Park.* Flos huic nudus est absque ullo omnino calyce. 2. *Paral.* flore geminato inodora *Park.* 3. *Paral.* inodora calycibus dissectis *Park.* 4. *Paralyfis* flore fatuo *Park.* Hæc floris loco in summo caule congeriem gestat foliolorum angustorum viridantium, luteis nonnullis intermixtis.

- A. 5. *Primula veris major* Ger. *veris odorata flore luteo simplici* J. B. *Verbasculum pratense odoratum* C. B. *Paralyfis vulgari* flore flavo simplici odorato *Park.* parad. **Common Paigles, or Cowslips.**

Radice cum *Primula* veris vulgari convenit. *Folia* per terram sparsa, quàm illius minor, breviora, obscurius virentia, rigidiora, glabriora, non crenata, prona parte lanugine adeò brevi oblita ut vix perceptibilis sit. *Caulis* ab eadem radice unus [interdum plures] sequepalmaris aut dodrantalis, nudus, teres, firmus, solidus, brevi & vix conspicua lanugine hirsutus: in cujus fastigio flores sex, septem, aut etiam duodecim, aut plures [in nonnullis 24. numeravimus] velut in umbella diffusi, singuli singulis pediculis è caulis fastigio enatis fulti, è calyce majusculo, pentagono, albicante, in quinque segmenta acuta, non tamen profundè, inciso; minores quàm *Primulæ* vulgaris, magisque concavi, & saturatiùs flavi, unguibus maculâ crocæ verum exigua notatis, valde odorati. *Vascula* seminalia in calice occultantur.

Aprilis mensè apud nos floret in pascuis frequens.

Z z z z

Locus & Tempus.

Hujus

Varietates. Hujus etiam non pauciores habentur varietates quàm præcedentis: 1. Paralyfis altera odorata flore pallido polyanthos *Park.* Folia huic majora, pallidiùs virentia, flores in uno caule plures [ad 30. interdum numeravi] pallidiùs virentes, pediculis longioribus appensi. 2. Paralyfis flore viridante simplici *Park.* Flores huic tantillo ampliores sunt quam vulgari, calicibus viridantibus concolores. 3. Paral. flore & calice crispo *Park.* 4. Paral. flore geminato, seu altero alteri innato: in hac specie & omnibus quas observavi hujus generis flos exterior nihil aliud est quàm calix naturæ lusu in florem degenerans, seu potiùs evertus. 5. Paral. hortensis flore pleno. 6. Paral. flore viridanti pleno *Park.* sola florum multiplicitate à secunda varietate differt. 7. Paral. flore viridante sive calamistrato *Park.* Flores hujus è plurimis exiguis angustis foliolis compositi, nullo calice inclusis, Rosæ parvæ in modum ferè expansi, luteo-virides seu pallidi, inodori, si à Solis radiis defendantur ad duos etiam menses durant antequam marcescant.

Vires. Radix hujus aquâ aut cerevisiâ cocta vertiginem sanat. *D. Palmer.* Paralyfi, vertigini & similibus nervorum affectibus utilem esse hanc herbam vel nomen arguit.

* 6. *Paralytica montana rotundifolia* *Æquicolorum* Col. *Primula veris montana incana, lutea* C. B.

Col.

Variat hæc à congeneribus, rotundioribus admodum *foliis*, tenui, longo, trigono & trientali petiolo infidentibus, erectis, carnosis, venosis, infernè incanis, lanosis, sinuosis oris ut crenata videantur, è radice obliqua, carnosa, multis fibris albis, Ellebori modo carnosis dependentibus, atque humum amplexantibus, odoratis, sapore acri, amaro, odorato parum palato. *Caulem* dodrantalem emittit, vel majorem loci & alimenti uberioris causâ, rotundum, tenuem, nudum, Junci aut Cyperi modo, thyrsum representantem, in summo ex basi tenuibus foliolis divisâ *flores* decem vel pauciores prodeuntes sustinentem, luteo colore hilari, ex calycibus hirsutis incanis, quinque oris divisus, in quibus rotundum *pericarpium* longo apice perficitur, marcescentibus atque etiam hærentibus floribus, in quo *semina* nigra, angulosa & copiosa concluduntur.

Locus & Tempus.
Vires.

Æquicolorum montibus supra Flaminianum, *lo Serrone* dicto loco, in cacumine, Septentrioni opposito latere, humenti humo, Maio floret, Junio perficitur.

Primularum folia & flores gustu non ingrato in odore, placentis & acetariis sumuntur, suntque admodum amica & utilia capiti & nervoso generi. Adhibentur & in Apoplexia, Paralyfi & articulorum doloribus. Florum succus maculas rugasque faciei, & alia cutis vitia mirificè detergit. Aqua florum & conserva nec minus syrupus anodyna sunt & hypnotica. Infusa, decocta & extracta Primularum veris cujuscunque generis, anodyna & hypnotica sunt benigna & innoxia, iis qui tenerioris sunt seu ætatis, seu constitutionis apprime idonea. *D. Tancredus Robinson.*

Decoctum radicum Primulæ veris vulg. in Zythogalo aliòve idoneo vehiculo sumptum singulare est & presentissimum remedium ad vertiginem. *D. Hulse.* Succus foliorum & florum expressus cum pari quantitate lactis è vaccæ rubræ uberibus emulsi frequenter haustus Cephalalgiam inveteratam perfectè curavit, cum alia medicamenta nequicquam tentata fuissent. Hujus mentionem & ad hunc affectum leniendum commendationem factam invenio in *Horro Sanitatis Langhami.* Idem.

Acetum radicibus imprægnatum, ac loco errhini in nares attractum odontalgiam mirabiliter sedat. *Schrod.*

Paralyfin lateris sinistri curavit Tho. Bartholinus spiritu frumenti cui herba Paralyfis incocta erat, ut ipse refert, *Ephemer. German. An. 2. Obs. 2.*

C A P. II.

De Auricula ursi.

A Similitudine aliqua foliorum nomen sortita, differt à Primulæ veris, cui aliàs simillima, foliis lævioribus, densioribus, succulentioribus, floris calyce brevioribus, ut florum tubi ferè nudi appareant, foliorum quorundam rudimentis in caulis vertice è quibus florum pediculi exeunt.

1. *Auricula ursi flore luteo* J. B. Ger. *ursi lutea* *Park.* *Sanicula Alpina lutea* C. B. *Helloto* *Bears-car* v. *Oricola*, *French Cowslip.*

Clus.

Hujus *folia* Primulæ veris foliis ferè respondent, rugosa tamen non sunt, sed crassa, Fabariæ foliorum instar, eaque aut farinæ quasi polline conspersa, & prorsus incana, aut leviter tantum canescentia, interdum omnino viridia & lævia; rursus omnia vel per ambitum serrata, vel nullis denticulis prædita, interdum novella duntaxat dentata, vetusta minimè, omnia autem gustu amara. Ex horum medio aut è lateribus prodeunt *cauliculi* dodrantales aut minores, nudi, veluti quædam farina respersi, qui 10, 20, 30, interdum etiam plures (præsertim si in hortis colatur ubi admodum luxuriat) *flores* sustinent, ex uno veluti capite aequaliter prodeuntes, & petiolis (quos tanquam squamulæ quædam incanæ ab invicem segregant) brevibusque *calicibus* inhaerentes, Primulæ veris similes, quinque aut sex divisuris constantes, dulcem & melleum quandam odorem spirantes, coloris aut lutei aut pallentis, atque vel majores & ampliores, vel minores, omnes autem interiùs circa umbilicum albo circulo insignitos, *stilo* inter stamina nonnunquam prominente, interdum nullo. *Semen* deinde fuscum, inæquale, bullatis vasculis inclusum quale Primularum veris. *Radix* crassa

crassa est & multis candidis oblongisque fibris prædita, ex qua in cultis si pangatur plures plantæ enasci solent.

Crescit in Sneberg, Nuberg, Etscher, & aliis vicinis Austriae, & Stiriae Alpidis, &c. v. *Clus.*

Locus.

Auricula urfi 7. *Clus. cur. post.* ab hac non videtur nobis specie diversa.

2. *Auricula urfi flore purpureo* Ger. *flore carneo* Park. *Auric. urfi, sive Primula veris Alpina flore rubente* J. B. *Sanicula Alpina purpurea* C. B. *Purple Bears ear.*

Clus.

Folia hujus breviora sunt, extremâ parte latiora plerunque, & initio quasi rotunda, quæ tempore successu angustiora circa radicem fiunt, crassa quidem illa, sed minus quam superioris, in ambitu serrata, superne viridia & lævia, inferne ex viridi palleſcentia: inter quæ vel ad quorum latus exeunt nudi, duas uncias longi, aut paulo longiores *cauliculi*, quibus insident sex, octo, aut plures *flores*, simul in caput aut umbellam congesti, ut in superiore, illisque formâ fimiles, sed majores, rubro colore nitentes, obscuriore tamen initio quasi mororum succo infecti essent, deinde eleganti & dilucidâ rubrâque purpurâ gratissimi, intus circa umbilicum pallentes & exalbidi, odorati quidem illi, sed minus superioribus. *Semen* in capitulis longè minoribus, parvum, nigrum, inaequale. *Radix* priori similis.

In Oenipontinis & vicinis Alpidis abundè nasci intellexit Clusius, eam in Austriae & Stiriaci *Locus* Alpidis frustra quaesiverit.

Auricula urfi 3. *Clus.* Auricula urfi, flore rubro, maculis exalbidis, foliis subhirsutis. *J. B.* Sanicula Alpina flore variegato C. B. foliis minoribus, tenerioribus, minus crassis, subhirsutis, & flore rubro, maculis exalbidis asperso à præcedente differt; nec tamen (ut puro) specie diversa est.

- * 3. *Auricula urfi* 5. *Clus.* *Sanicula Alpina foliis rotundis* C. B.

Folia circinata ferè rotunditatis, longiuscula tamen & in ambitu serrata, longè minora quam præcedentis, & minus viridia, sed aliquantulum canescentia; inter quæ tenuis & seſcunciam longus *cauliculus* exilit, binos, ternos aut plures *flores* sustinens, superiore minores, quinque petalis bifidis etiam constantes, colore rubente minùs saturo quam in præcedente. *Radix* fibrosa est ut reliquorum.

4. *Sanicula Alpina rubescens folio non serrato* C. B. *Auricula urfi carnei coloris, foliis minimè serratis* J. B. *Auricula urfi* 4. *Clus.*

Clus.

Quarta hæc Clusii Auricula minoribus est quam secunda foliis, carnosis, mucronatis, in ambitu non serratis, superne lævibus & splendidibus, inferne ex viridi pallentibus & venosis, minoræque acrimoniâ & amaritudine præditis quam aliarum folia. *Flores* illi secundo generi fimiles, profundioribus laciniis secti, colore dilutiùs rubente, intus circa umbilicum incanâ quadam lanugine villosi, stylo prominente, bini terni aut ad summum quaterni, summo uncialis, rarè longioris cauliculi fastigio nascentes. *Semen* in parvis vasculis reliquis majus & fulcum. *Radix* minor & nigricans, atque adeò numerosa sobole interdum se propagans ut latissimos cespites occupat.

Invenitur in Sneberg reliquisque vicinis jugis & Stiriae Alpidis frequentissima.

Locus.

5. *Auricula urfi* vi. *Clus.* *Auricula urfi alba* J. B. *Sanicula Alpina alba foliis non crenatis* C. B.

Floris præcipuè colore candido aliisque accidentibus à culturâ & satione ortis à præcedente differt, unde nec specie ab ea diversam puto. Siquidem ex Auriculâ urfi semine satò innumerae fere varietates indies producuntur, non floris colore duntaxat, sed & figurâ & magnitudine diversa.

In Cur. post. Clusius inter sextam & septimam species aliam interfert quam septimam facit, quæ in paucis differt à prima specie, ut ejus semini satò ortum suum debere suspicer.

6. *Auricula urfi angustifolia, colore rubente* J. B. *Auric. urfi* 7. *Clus. hist.* 8. ejusdem cur. post. *Sanicula Alpina angustifolia* C. B.

Clus.

Crassiuscula radice nititur, quartæ haud dissimili, multis candidantibus fibris capillatâ, ex qua angusta folia quina aut sena, succulenta & pingua, quartæ foliis multò angustiora, à medio ad extremum usq; mucronem in ambitu serrata, amarique gustûs prodeunt. *Cauliculus* inter ea nascitur tres uncias longus, nudus, lævis, sustinens capitulum è foliolis compactum, unde quaterni aut quini *flores* elegantissimi, quinque petalis bifidis ut reliqui constantes. Capitula hujus quartæ proxima erant; *Semen* observare non licuit Clusio.

Crescit in quibusdam Stiriae & Carinthiae Alpidis, præsertim verò Tauro monte & Judenberg *Locus* jugis. Floret sub finem Julii, nivibus liqueſcentibus. Rara est, & culturam ægrè admittit.

Similem huic in Tyrolensibus Alpidis nasci postea intelligebat Clusius, cujus plantam siccam à fratre Gregorio Rhegiensi Capucino accepit, ejusque iconem exhibet in cur. post.

- * 7. *Auricula urfi minima flore carneo & niveo* J. B. *Auric. urfi* 8. *minima* *Clus. hist.* *Sanicula Alpina minima crenata* C. B. *item Sanicula Alpina minima nivea* ejusdem. *Auric. urfi minima alba* Park.

Clus.

Folia hujus unguem magnitudine vix æquant, inferne circa sedem angustiora, superne & in extremo latiora crenataque, viridia, nervosa, superioribus minùs densa, amari gustûs. *Pedicellus* inter folia exilit, vix digitum transverse: sum altus, unicum, interdum alterum, *florem* ferens, dilutiùs rubentis

tis sive carnei coloris, è simbriato *caliculo* obtusiore prodeuntem, inodorum, intus etiam circa umbilicum candidâ lanugine pubescentem, nullo prominente stylo. Neque hujus *semen* observare licuit, cum in hortum cum suo cespite translata ad frugem nunquam pervenit. Adnatis mirum in modum se propagat & interdum magnos cespites occupat candicantes fibras è singulis propaginibus demittens.

Locus.

In summo Sneberg jugo, inque Tauro & Judenberg montibus invenitur. Floret eodem tempore cum reliquis.

A. 8. *Paralytica Alpina major* Park. *Verbasculum Alpinum umbellatum majus* C. B. *Primula veris flore albo* Ger. Clus.

Clus.

Fibrosis candicantibus *Primulae veris radicibus* hæret, ad quarum caput alia novæ plantulæ secundum matrem subinde germinant. Ineunte vere folia dena aut duodena emittit, initio quasi in globum contracta, quæ successu temporis sese explicant, & humi sparguntur, suntque exteriori parte incana, & veluti farinâ quâdam aspersa, nervorum viridantium discursu virgata; interna verò ex viridi pallentia, sextantali longitudine, latitudine unciali, circumcirca serrata, aliquantulum crispâ & densiuscula, Auriculæ urfi, quàm *Primulae veris* similiora, acris saporis. Ex horum medio unus aut plures assurgunt *cauliculi* dodrantaes, interdum pedales, nudi, graciles, enodes, in quorum cacumine umbella sedit florum numerosorum, femuncialibus pediculis hærentium, floribus Auriculæ urfi respondentium, magna ex parte eleganti dilutiorque purpurâ nitentium, aut carnei coloris, interdum saturatiùs rubentium, nonnunquam (sed rarò) omnino candidorum & etiam exalbidorum; omnes autem circa unibilicum luteoli sunt, & aliquantulum odorati. *Semen* deinde in oblongis vasculis admodum exili fulvescens continetur.

Tempus ☽
Locus.

In pratis montosis, locis humidis & palustribus, in Septentrionali comitatus Eboracensis parte & in Westmorlandia copiosè provenit. Floret Maio.

In hortos translata, quamcumque curam adhibeas non diu durat. Magnâ copiâ teste Clusio provenit in uliginosis & vicinis urbi Viennensi pratis.

* 9. *Primula veris minor purpurascens* J. B. *Paralytis minor flore rubro* Park. parad. *Primula veris flore rubro* Ger. *Verbasculum umbellatum Alpinum minus* C. B. *Birds-eye*.

J. B.

Præcedenti per omnia similis est, caule trium quatuorve unciarum; foliis pæne Alfinis vulgaris & etiam dimidio minoribus, vix apparentibus crenis; floribus paucis, uno scilicet duobus vel tribus.

* 10. *Auricula urfi Myconi pilosa carulea* J. B. *Auric. urfi flore caruleo, folio Boraginis* Park. *Sanicula Alpina foliis Boraginis villosa* C. B.

Lugd.

Radices multas emittit ferè capillaceas, fuscas, petris inhærentes, gustu adstringentes; circa quos folia per humum repunt, Boragini quadantenus similia, in ambitu nonnihil laciniata, aspera, rugosa, crassa, nervosa, pilosa, maxime propè radices: ex iis enim ad foliorum exortum magna pilorum congeries, tomento cuidam & veluti jubæ adsimilis enascitur. Eadem folia tam superne quàm inferne villosa sunt, atque etiam in ambitu pili ubique rufescunt. E foliorum medio duo aut tres *cauliculi* emergunt, rotundi, dodrantaes, hirsuti, solidi, succosi, purpurascentes, cum dulcedine adstringentes, in quorum fastigiis flores sunt cœrulei, pentapetali, & in horum medio stamina lutea, veluti ex vasculo, grani Hordei figurâ, sed majore, in imo floris posito exeuntia.

Locus.

Nascitur in umbrosis montosisque locis, nonnunquam etiam humidis. In Pyrenæis præcipuè reperitur.

C A P. III.

De Cortusa.

Foliis tenuioribus, latis angulosis seu in laciniis divisis, floribus parvis à *Paralyti* & *Auricula urfi* differt.

1. *Sanicula Alpina sive Cortusa Matthioli* Park. *San. Alp. Clusii, sive Cortusa Matthioli* Ger. *Cortusa* J. B. *Sanicula montana latifolia laciniata* C. B. *Beargear Sanicle*.

Clus.

Multa folia promit novo vere, satis crasso pediculo nitentia, adeò sese per oras initio contracta, pronâ parte, ut orbiculata videantur; admodum nervosa & rugosa, supina verò parte tumentia crispâque ut Lusitanici *Ranunculi* aut *Lactuce* capitatae folia, deinde ubi sese explicarunt, in ambitu non modò serrata, sed etiam in sex aut plures laciniis divisa, omnino virentia, superne quodammodo splendentia, inferne nequaquam, fervido gustu; inter quæ palmaris exit *cauliculus*, firmus, rectus, nudus & sine foliis, subpurpurascens, qui in summo *Primularum* & *Auricularum* instar, è medio quorundam foliorum capite octo, novem, aut plures profert *stilosulos*, Campanulæ modo pensiles & deorsum spectantes, quinque crenis divisos, elegantissimo rubro colore saturo & ad purpuram tendente, fundo interiore albo, in quinque angulos desinente, prodeuntibus ex imo quinque *staminibus* luteis, album fundum non superantibus, & medium oblongum stylum completentibus, suavis odoris ut ferè *Auriculæ urfi* rubræ flores: quibus desluentibus succedunt surrecta *capitula*, tenue, fuscum ut illa *semen* continentia: *Radix* numerosis, longis tenuibus & nigricantibus fibris

fibris ex uno capite prodeuntibus constat, singulis annis ad latera augetens & incrementum sumens, ut temporis successu, veluti Auriculæ & Primulæ alixque similes in plures stirpes dividi & pangi possint. Tota planta hirsutior lanugine pubescit.

Promiscuè nascitur cum Sanicula Alpina guttata in Austria & Stiria Alpibus umbrato loco. Singularis esse videtur & sui generis planta, tum ab Auriculis urfi tum à Sanicula guttata diversa.

Locus.

2. *Cortusa Indica* vel *Hedera terrestris Indica* Bodæi à Stapel in Theophr. hist. An *Sanicula sive Cortusa Americana fruticosa* Park.

Bod.

Ex radicibus capillaceis cauliculos promit repentes, subhirsutos: Folia Cortusæ Matthioli similia. Maio mense cauliculum promit exiguum, digiti majoris longitudine, in quibus flosculi palliduli, antequam panduntur figurâ Hyacinthi Medici, postea stellares ac candidi, intus multis staminibus præditi. Hanc speciem nonnulli Cortusam Americanam flore fimbriato appellant ad differentiam sequentis. Vascula feminalia (observante * D. Hermanno Botanices Professore in Academia Lugduno batava, & Horti medici ibidem præfecto dignissimo) cum Sanicula non conveniunt. Ego olim Cantabrigiæ plantam hanc flagellis repentem aliquot annos colui, verum minus tum diligens fui in observandis seminibus aut feminum conceptaculis. Anomala est planta, neque ut suspicor, genere convenit cum Matthioli Cortusâ. Verum quoniam Cortusæ nomen usurpavit, hic maneat donec ejus copia mihi facta fuerit.

* Ex relatione D. Jof. Palmer. M. D. Palmer.

3. *Cortusa Americana flore spicato, fællato* Hort. Lugd-bat.

Hæc à nemine descripta est, & D. Hermanno autore ad Pyrolæ classem referenda.

Folia ima longis pediculis insident latis seu planis, Saniculæ guttatae ferè in modum dentata, nec figura iis valdè dissimilia, circumscriptioe scilicet subrotunda, sed paulo longiora, majora. In caule bina ex adverso sibi respondent folia, minorâ multo iis quæ ad radicem sunt, in acumen producta. Florum spica selquipalmaria è raris flosculis, brevibus admodum pediculis insidentibus composita: qui quales fuere nescimus, jam enim cum planta collecta fuit præterierant. Flosculi succedunt vascula compressa, bicapsularia, Thlaspeos æmula, quæ eodem modo dehiscunt quo Pedicularis luteæ vascula, semina in utraque cellula nigra lucida seu splendens angulosa & oblonga continentia.

Plantam hanc in horto Regio Parisiensi collegit, & exsiccatam ad me transmisit doctiss. Vir D. Hans Sloane. Anomala est planta.

4. *Cortusa Americana altera foliis minimè fimbriatis* Mentzel. *Sanicula sive Cortusa Americ. alt. &c.* Hort. Reg. Paris.

Flosculi albi, capillacei vix conspiciuntur. Semen in capsulis rotundis nigrum, splendensque continetur.

Sanicula sive Cortusa Indica flore spicato fimbriato Dodarti, an à præcedentibus distincta?

Radicem obtinet subrubentem, capillatam, sapore adstringenti: multa inde protrudit germina, denso cespite foliorum angulorum, denticulorum utrinque hirsutorum, & pediculis pilosis insidentium, triunciali longitudine, solum inumbrantia. E medio cespite exeunt cauliculi plures hirsuti, pedem alti, & ad mediam altitudinem nudi, ubi binis foliis sibi mutuo oppositis, absque pediculis adnatis, acutioribus magisque dentatis iis quæ in imo seu ad radicem sunt vestiantur: reliqua pars caulis versus summitatem spicam producit flosculorum albertinum caliciformium, in quibus lacinias divisorum, colore albo ad rubrum tendente, pediculis brevissimis adnexorum. Medium florem occupant octo aut decem stamina apicibus flavis instructa. Præterit flore calix grandæscens fit capsula seu vasculum, quinque aut sex grana ovata, nigra splendens continens.

Aprili & Maio mensibus floret: umbrâ gaudet. Americanæ originis est, unde ad nos translata.

Tempus
& Locus.

CAP. IV.

1. *Chamaejasme Alpina* J. B. *Sedum Alpinum* 4. *Clusii* Ger. emac. *minimum Alpinum villosum* Park. *Alpinum hirsutum lacteo flore* C. B.

Radix huic exigua, nigricante cortice tecta, in superficie terræ in multa capita se spargit, Sedum minorum instar, quorum singula denso cespite foliorum constant, [capitula hæc ocellos vocat J. Bauhinus] Folia autem perexigua sunt, oblonga, angusta [J. Bauhinus longitudinem semunciale, latitudinem culmi iis attribuit] acuta, per margines æqualia, admodum villosa, præcipuè circum oras, Paronychiæ vulgaris folii figurâ nonnihil similia: Inter quæ emergunt cauliculi duarum triumve unciarum, teretes, rubentes, villosi, rigidi, foliis nudi, gestantes in summitate flosculos umbellatim dispositos pro plantula modo magnos, eodem fere modo quo in Paralyfi montanâ dictâ. Singuli flosculi pedicellis brevibus insident, è caliculis exiguis turgidulis, quinquepartitis exeuntes: sunt illi revera monopetali, in quinque tamen segmenta seu folia expansa ad ipsum usque centrum seu umbilicum adeo divisi, ut pentapetali videantur, Primulæ veris in modum; singula autem segmenta (seu petala mavis dicere) circumscriptioe subrotunda sunt, non bifida seu cordata ut in Primula. Color carneus est, circa centrum tamen saturatius rubent.

L z z z z 3

Stamina

Stamina nulla neque *stylus* conspicua in floribus quos collegimus. Umbellæ exortum circumstant foliola viridia, hirsuta, infimis humi stratis multò minoræ, plurimùm quinque, Tithymali Helioscopii instar. *Vascula seminalia* ut in reliquis congeneribus.

Locus.

In altissimo vertice montis Juræ *la Dolaz* dicto invenimus: J. Bauhinus in Rhætia veniendo Burmio Tigurum.

Flosculus in montium jugis dum recens est odoratissimus, Jasmini instar, unde Chamæiasfem Alpinam voco, Arthriticis Alpini cognatam. Flos candidus, ætate rubescit. *Gesl.*

2. *Sedum minimum* Alpinum villosum alterum Park. An præcedentis varietas?

Multos habet cespites seu capitula foliorum oblongorum, tenuibus ad margines pilis obsitorum, è quorum medio exoritur *cauliculi* tenues, tres quatuorve uncias alti, folioli similibus obtiti, tres quatuorve *flosculus* albos in cacumine gestantes.

Ob nomen commune à Parkinsono impostum Chamæiasfem subjunximus, quamvis caulis foliosis diversam arguit, & ad *Sedum* potius referendam.

CAP. V.

1. *Androsace Matthioli altera* J. B. Clus. *altera major Matthioli* Park. *Alfine affinis Androsace dicta major* C. B. *Androsaces annua spuria* Ger.

f. B.

R *Adix* singularis, tenuis, fibrata *caules* emittit septem, plures aut pauciores (viginti interdum ut ego observavi) palmares aut dodranteales, nudos, enodes, teretes, hirsutos, [herbacci coloris, aliquando purpurascens] quorum fastigium in sex, septémve abt pediculos, unciales & longiores, *umbellam* mentientes, ad quorum coitum & exortum radiata foliorum septem corona, oblongorum, pilosorum, paucis subinde crenis incisortum; caterùm singuli pediculi *calycem* gestant majusculum, in quinque lacinias acutas, foliorum instar habentes, divilum; quorum umbilicum cum globulo *flos* obsidet albus, parvus, [in quinque crenas lectus Clus.] quo marcescente globulus in Pisi molem grandescens *semen* continet copiosum, triangulum, oblongum, rufum, [Primulæ veris semini non dispar sed majus.] *Folia* frequentia per terram in orbem sparguntur, uncias duas circiter longa, semunciam lata, hirsuta, Plantaginis instar nervosa, & per ambitum subinde crenata, colore ex viridi pallescente. [Capitella cum foliis præmansa adstringentis initio gustus, paulò post amari & acris deprehenduntur Clus.]

Locus.

Copiosè nascitur inter segetes circa Badenensè thermas, non procul Viennâ Austriæ. Clus.

* 2. *Alfine affinis Androsace dicta minor* C. B. *Item, Alfine minor Androsaces alterius Matthioli facie* ejusdem C. B. *Androsace minor* Park.

C. B. prod.

Radiculam habet oblongam, tenuem, rufescentem, circa quam *foliola* multa, per terram sparsa, parva, oblonga, oris crenatis; inter quæ *cauliculi* plures, nudi, nonnihil pilosi, æquales, duas, tres etiam quatuor uncias alti: Summo fastigio quasi umbella ex octo, decem, duodecim pedicellis composita infidet: quorum singuli *flosculum* parvum, album, ex pericarpio prodeuntem sustinent.

Locus.

In arenosis provenit non procul Herbipoli.

* 3. *Alfine verna Androsaces capitulis* C. B. *Androsace minima* Park.

C. B. prod.

Plantula est subhirsuta, unciarum trium, ad cujus *radiculam* simplicem & brevem *foliola* Paronychiæ vulg. minoris simillima, orbiculatim per terram sparsa sunt. Ramulos habet tenuissimos, biunciales, nudos, reflexos, circa quorum medium quasi corolla quinque minutissimorum foliorum, unde pedicelli quaterni aut plures exurgunt, & singuli *calyculum* exiguum, quinque apicibus donatum, è cujus medittullo *flosculus* parvus, albus emergit.

Hæc planta Northufanæ alumna est.

CAP. VI.

De Apocyno.

A Vi & effectu nomen accepit hæc planta (inquit Columna) quæ quia canes interimit, à canibus nomen habet, ἀπὸ τῶν κύνων ἀποκύνων dicta.

Notæ ejus sunt Folia in caulibus bina opposita; succus lacteus; filiquæ lanigera & in plerisque speciebus gemina.

Apocyno nullam vim homini salutarem inesse tradit Dioscorides. Galenus non tantum canes celementer interimere scribit, sed & hominibus venenum esse, & extra solum corpus impostum discutendi vim habere.

Folia

Folia Apocyni Syriaci confusa (ut ait Alpinus) tum in aqua cocta, emplatri modo opponuntur in frigidis tumoribus & doloribus. Ex lanugine parant cubilia Ægyptii in suum usum. Utuntur etiam eâ ad excipiendum ignem ex silice excussum. Succus lacteus, quo scæter, calidissimus est & exurentis facultatis, quem plures in quibusdam vasis excipiunt ad depilanda coria; nam si aliquanto tempore in eo macerentur pilis nudantur, Lac quoq; ficcatum præstantius corpora solvit, atque dyfentericos fluxus etiam lethales facit. Est etiam præstantissimum remedium ad impetiginem curandam, & ad plures cutis maculas & infectiones tollendas, si eo partes illinantur.

1. *Apocynum sive Periploca scandens, folio longo, flore purpurante* J. B. *Apoc. folio oblongo* C. B. *Apoc. 2. angustifolium* Cluf. *Periploca repens angustifolia* Ger. *Apoc. angustif. sive repens* Park.

J. B.

Topiarum operis usus ad pergulas obumbrandas exoptata est anadendras hæc planta, non aliter ac Perilymenum vicina adminicula solita scandere, vicinis pedamentis seclè convolvens (unde Periploca quasi circumplectens, eò quòd proxima amplexetur dicitur) multis longissimis *sarmentis*, quibus etiam præaltarum arborum (si vicinas nanciscatur) cacumina superat: sunt verò ea *sarmenta* dura, lignosa, lenta, fractu invicta, rutilantis ex fusco coloris, multis nodis sive geniculis distincta: è quibus bina *folia* opposita. Asclepiadis, sed ex minus lato principio sensim dilatata, ex intervallis, lacteo prægnantia succo, in mucronem acutum paullatim faciensentia, obliquis à medio nervo venulis, cis margines desinentibus, ut in Myrto Laurea, quarum extremitates colligit vena, totum ambitum circumiens, viridis. *Flores* extremis ramulis lateralibus quaterni, quini aut plures, veluti umbellam conficiunt, quorum singuli quinque foliis radiatis constant, quæ inferna parte glabra ex luteo virescunt, supernè verò hirsuta, obsoletâ purpurâ (cujus mediam aream rhomboides macula viridis obtinet) tincta sunt, oris virescentibus, quæ verò foliorum concurrunt exortus corollam efformant vegetioris purpuræ, quinque ejusdem coloris *staminibus* intrò recurvis emissis; omnium autem medium occupat quinquepartitum, albidum, villosum capitulum. Floribus porrò succedunt *siliquæ* Rhododendri oblongæ, torosæ, geminæ ut plurimum, & extrorsum aliquantulum inflexæ sive divaricatæ, deinde mucrone coalescentes; quibus dehiscentibus papposâ lanugine involutum *semen* apparet. *Radix* latè se spargit & subinde germinat.

- * 2. *Apocynum angusto Salicis folio* C. B. Park. *Apocyno affinis Secamone flore albo* J. B. *Apocyni secundæ species altera* Cluf.

Alpin.

Planta est repens, altiùs saliens, seque arboribus convolvens, *foliis* duris, longis, Seseleos Æthiopicis proximis, sed majoribus. *Flores* fert albos, Styracis similes, duos quatuorve simul copulatos, à quibus producuntur *siliquæ* longæ ac crassæ, quales in Rhododendro cernuntur, plena lanugine alba, ac *staminibus* parvis. Ex hac planta succus emanat flavus, urens, quem ficcatum Ægyptii valenter tenues *Vires* humores purgare aiunt.

Præcedenti (inquit Clusius) per omnia fere similis est, sed tenuioribus ramis, multòque angustioribus foliis.

Ægypti incola est.

Parkinsonus Secamonem Ægyptiacam Alpini ab Apocyni secundæ specie altera separat, & *Locus* C. Bauhinum reprehendit, quòd eas conjunxerat Bontius malè hanc plantam Phaeolum Indicum vocat.

- * 3. *Apocynum folio subrotundo* C. B. *latifolium non repens* Park. *folio rotundo, flore ex albo pallescente* J. B. *Periploca latifolia* Ger.

J. B.

Brevis frutex est stirps hæc, neque proximis se advolvens, verum suis nixa viribus recta stat, pollicaris crassitudinis stipite, in plures ramos divisa, cortice cinereo. *Folia* ex adverso bina ad singulos nodos nascuntur, hederacis similia, non angulosa, modicè acuminata, crassa & mollia, uncialibus aut sextantalibus pediculis hærentia, succum remittentia ex albo pallescentem; ex quorum sinu *flores* ubertim emicant, longis innixi pediculis, umbellam quodammodo emittentes, candidi, è quinque foliolis oblongis contexti. *Fructum* non observavit Clusius, sed Asclepiadis fructui parè similem intellexit, cujus & semini *semen* par, planum, in medio aliquantulum intumescens, nigrum, albâ interiore pulpâ. *Radix* satis crassa, pingui succo turgida & fragilis. Hyeme folia abijcit.

Locus natalis non certò traditur; Syriæ tamen & calidiorum regionum incola esse dicitur.

4. *Apocynum latifolium amplexicaule* J. B. *Scammonia Monspeliciæ affinis* Park. *Scammon. Monspel. affinis foliis acutioribus* C. B. *Apoc. 3. latifolium* Cluf.

J. B.

Longis, tenuibus & frequentibus sarmentis proxima quaque scandit, multiplici circumvolutione & arcto nexu illa amplectens, viridibus, geniculatis: *foliis* Hederæ, mollibus, subcineracei coloris, lacteo succo, ut etiam sarmenta, adeò turgidis, ut vel levissimo vulnere non minus copiosè quàm ex quovis Tichymali genere profiliat. *Flores* ex alarum sinu multi umbellæ ferè in morem procedunt, candidi, parvi, quinque foliis perinde ac Asclepiadis flores constantes: *Siliquæ* præterea similes, multo tomento & lanugine plenæ, quæ *semen* occultatum planum, ex cineraceo fuscum, Asclepiadeo semini par. *Radices* candidæ & fragiles, sarmentosæ & fibrosæ admodum, longissimè hac illac serpunt & loca vicina occupant, hortulanis ob id molestæ, & odiosæ.

Circa Cataniam Siciliæ urbem collegimus, & Pincia Hispaniæ ad Clusium missum est.

Locus:

5. *Apoc.*

5. *Apocynum* 4. *latifolium Scammonea Valentina* Clus. *Scammonea Monspeliana dicta* Park. *Monspel. flore parvo* J. B. *Monspel. foliis rotundioribus* C. B. *Monspelienfis* Ger.

¶ B.

In longis, teretibus, tenuibus, bicubitalibus *sarmentis*, vicina quæq; amplectentibus, ramosis, *folia* nascuntur opposita, Aristolochiæ Clematidis, vel Afari, falcata ad pediculum, in mucronem definita, lata, densa, glabra, albidâ, uncia longioribus pediculis harentia, succo lacteo pragnantia. *Flores* ex foliorum sinu pediculo orto multifido insident plures, confertim congesti, parvi, stellati, albi. *Semen* Lobelio angulosum, in utriculo minore quàm Aristolochiæ. *Radix* longa, digitali ferè crassitudine, alba, longo (inquit Lobelius) reptatu multum fibrosa, succulenta veluti reliqua planta.

Locus.

Ad mare propè Monspelium oritur, & ut Clusius refert, in regni Valentini maritimis.

6. *Apocynum Syriacum Clusii* Ger. emac. *rectum Americanum majus sive latifolium* Park. *Deidelsar Alpini, sive Apocynum Syriacum* J. B. *Lazarbum Egyptianum lactescens siliquæ Asclepiadis* C. B. *Wisack sive Vincetoxicum Indianum* Ger.

Radice constat albâ, pollicem crassâ, paucis fibris donatâ, quæ longo reptatu hortis non medio-criter infesta est. Hyemem superat humo sepulta vivens. Sub finem Maii folones teretes [Johnsono quadratos, digitali crassitudine, concavos] lentos & fractu emittentes, duos trêfve cubitos altos, superiore parte ramulos paucos è foliorum sinibus alternatim emittentes exserit: quibus alternatim bina semper adversa, nullis intercedentibus pediculis adnascuntur folia, lata tres uncias, sex longa, à latiore basi in longum gracilescente cono rotundata, firma quidem illa & crassa, ad Aloes tamen crassitudinem minimè deducta, aliquot nervis è media costa exeuntibus satis crassis, & averfa folii parte maximè conspicuis prædita, ex viridi palleſcentia [Johnsono superius obscure viridia, inferius albicantia] gravis odoris. Nec à tenera solum adolescentia femi canitie, & insperis veluti pruinis cum virore albicat, sed etiam caule, ramis, nervulisque cunctis acre & amarum lac ubertim effundit hæc planta; quod concreſcens locis calidioribus, non saporis sed candoris quadam similitudine *Mamm* & *Saccar el usar* appellatum fuit.

Circa summum caulis fastigium pediculi crassi, singuli [non bifidi ut vult Clusius] eximiam florum umbellam sustinentes, quinquaginta, sexaginta, aut etiam centum, vel pluribus floribus compositam, tenuibus, longisque pediculis appensis, & plerunq; pendulis seu cernuis, terram respicientibus. Singuli autem flores componuntur primò è quinque, foliolis exiguis, viridantibus, retrorsum reflexis, quæ pro calice interviunt; deinde *foliis* totidem quadruplo majoribus, retrorsum pariter reflexis, & prædicta calycis folia obtegentibus, hæc autem infernâ parte viridia sunt, superiore pallida cum aliquo rubore: restant tandem interiùs sita quinque granula (si ita appellare liceat) externa facie Milii gravis similia, internâ concava, colore suave-rubente, è quorum singulis singula egrediuntur filamenta seu stamina, capitulum parvum subrotundum cingentia, inferius viride, superius albicans. [Clusius flores unico quidem folio constare, sed quinque profundis incisuris diviso, instar florum Apocyni Asclepiadis sive scribit.] Ex numerosa florum compage vix una aut altera *siliqua* succrescit, quæ longitudine digitum implet, continetque membranaceo involucre semina lata, depressa, instar Coronæ Imperialis, frequentia & quasi imbricatim disposita, quibus ad germen promissa lanugo sericea adnascitur, candidissima & mollissima, ignem celeriter rapiens. Siliquæ cum femine & lanugine intus contenta Asclepiadis siliquis simillimæ sunt. Exteriùs fructus membrana villis & rariore velut pube resperla videtur.

Parkinsonus nosfer Apocynum suum rectum latifolium Americanum à *Beidelsar* Alpini, & *Ossar* frutice Belli, i. e. Apocyno Syriaco Clusii specie diversum putat, his rationibus inductus: 1. Quia Apocynum Americanum frutex non est, nec folia per hyemem retinet, *Ossaris* Belli instat, sed tota ejus superficies hyeme quotannis emoritur, radice dumtaxat in terra superſtite latente. 2. Quia lac Apocyni Amer. acre & causticum non est. 3. Quia siliquæ Apocyni Amer. incurvæ sunt & productiores, *Beidelsaris* autem rectæ & breviores. 4. Deniq; quia Apocynum Americanum radicibus insigniter reptat; cujus qualitas in Descriptionibus Belli & Alpini nulla mentio.

Nos tamen his non obstantibus tum *Beidelsar* Alpini, tum *Ossar* fruticem Belli unam & eandem cum Apocyno Americano *Park.* plantam esse minimè dubitamus: siquidem *Beidelsar* Alpini cum *Ossar* frutice Belli specie venire tum nomen, tum locus natalis suadet. *Beidelsar* autem Alpini Apocyno Americano *Park.* eandem esse accuratior ejus descriptio quæ extat apud Illustriſſ. Vellingium *Observationibus in Alpin. plant. Egypt.* & siliquæ figura addita convincunt. Vellingius enim ipse in Ægypto peregrinatus est, & *Beidelsar* loco suo natali crescentem vidit & descripsit. Nec obſtat, quod Bellus *Ossar* suum folia per hyemem retinere scribit, cum eadem planta in calidioribus regionibus folia retinere, in frigidioribus amittere possit. Plantæ ipsæ inspicendæ & diligenter conferendæ sunt.

- * 7. *Apocynum Brasiliænum amplexicaule fructu magno Beidelsaris, Ibari Brasiliensis* Marggr.

Marggr.

Caule sarmentoso, exteriùs cinereo, interiùs viridi, spongioso longè humi serpit, aut aliis plantis se implicat. *Folia* semper fert bina in suis pediculis sibi opposita, figurâ cordis quando vetuliora, oblonga cum juniora, mollia, subhirsuta exteriùs paulum incana, in caule quoq; multos ramulos surrectos, solitarios cum similibus foliis appositis. *Floſculos* fert copiosos ad cujlibet folii pediculum, vario numero sine propriis pediculis: quilibet autem constat quinque foliolis, & stellam quinqueangularem aptè representat: in medio habet obtusum stamen, haud elevatum, cum coronula quadam; totus est pallidè luteus, interiùs unbratus, inodorus. Hinc provenit *fructus* oblongus, ovalis, in extremi-

extremitate acuminatus, magnitudine ovi gallinacei, ex viridi subflavus, quando maturus, habens corticem crassiore Auranii, exterius multis prominentiis instar aculeorum præditum: Fundit de se succum lacteum glutinosum, ita ut glutinis loco fungi possit: maturior aperit se, ac interius *semina* oblonga, nigra, insigni ordine disposita habet: quodlibet autem granum seminis habet floccum quasi è pluma, coloris argentei splendidissimi. Hi flocci in extremitate fructus interius etiam junguntur & superior pars cavitatis fructus monstrat semina, inferior floccos illos argenteos, jucundo spectaculo. Tota planta olet graviter & copiosum lac habet albissimum.

* 8. *Apocynum Mexicanum Tepezentli dictum seu spicis Mayzti montani* Fr. Hernandez.

Herba est *folia* ferens purpurascencia, Limonii formâ sed majora: *caules*, quinque ferè dodrantes longos, teretes, purpureos, digitum crassos, geniculatos per intervalla, *fructum* Chilli [Capfici] refertur *semine* planè orbiculari, & lanugine comprehenso; *radicem* verò contortam & candidam, quibusdam veluti glandibus adhaerescitibus.

Nascitur in frigidis & saxosis locis.

Locus.

Radix extra intusque candescit, gustata virus minime ingratum olet, Pæoniæ simile. Sensum Vires. alicquem caloris, nè dicam uredinis præbet circa guttur. Tusa ac ʒiij pondere ex aqua devorata omne humorum genus supra infraque evacuare dicitur.

* 9. *Apocynum Canadense angustifolium flore Aurantii* Morif. prælud.

Morif.

Vix bipedalem excedit altitudinem: *folia* gerit angusta, longiora multò Apocyno surrecto umbellifero Cornuti, [quod nos pro Beidelsar Alpini habemus] In caulium summis fastigis *flores* aureos aut aurantii coloris gerit: quibus singulatim succedunt *siliquæ* membranaceæ, papposæ materiæ intermixta *semina* compressa, rufa (cæterorum ritu) continententes.

* 10. *Apocynum Virginianum flore herbaceo, siliquâ longissimâ* Morif. prælud.

Morif.

Hujus *folia* lata sunt, glabra, Beidelsar Arabum foliis magnitudine accedentia. *Caules* habet ternos aut quaternos pedes altos, subrubros. In summis alis caulium proveniunt *flosculi* herbacei, ejusdem cum cæteris suæ fortis formæ, sed multo minores; quibus flaccidis succedunt *siliquæ*, dodrantes, tenuissimæ, papposam materiam & *semina* compressa, aliorum more claudentes. Lactescit etiam aliorum Apocynorum & Asclepiadum modo.

* 11. *Apocynum Indicum minus Nummulariæ foliis* * Breynii.

Breyn.

Simile est Apocyno primo latifolio Clusii; & sicut minus ita in omnibus subtilius deprehenditur. *Caules* profert tenues, teretes, concavos, lactescentes: per quos ad genicula nascuntur *folia* gemina, contrario situ opposita, Nummulariæ paria, magis acuminata, quorum unum majus alterumque minus, semuncialibus & longioribus pedicellis nixa. *Flosculi* perpusilli, muscosi, in caulium & ramorum apicibus, ac inter foliorum alas alterno ordine, in umbellis parvis, cauliculis tenuissimis semuncialibus insidentibus dispositi.

* Ephemer.
German. Ann.
4, 5, 6.
Olf. 138.

In Insula Zeilan oritur.

Locus.

12. *Apocynum minus rectum Canadense* Cornuti. *rectum angustifolium Americanum minus*. Park.

Cornuti.

Longè aliter se habet Apocynum minus, neq. enim sub terra repit ut Syriacum, sed per summam terram multis radicum fibramentis apicatur. Maio revirescit, *foliis* angustis, digitum longis & acutis, per teretem & atropurpureum *caulem* geminatim præcedentis more dispositis: altitudinem vix cubitum æquat caulis, qui in limbo *floribus* ornatur multis, umbellæ formâ: hi similis quidem cum Apocyno Syriaco figuræ, sed saturatiore purpurâ nitent.

Cùm defloruit caulis in duos cauliculos dividitur, qui elatiores facti alteram in fastigio florum umbellam proferunt. Lenior quoque pariter florem obtegat, & à muscis tuctur, qui si temerè advolent, visco implicatis pediculis tenacius adhaerescunt, & frustra alarum nisu vitæ consulere tentant. Sub Autumnum è floribus nascitur folliculus unus aut alter, membranaceus, Asclepiadis instar, in quo *semina* depressa & lata concluduntur, à quorum acutiori parte papposa lanugo dependet. Planta hæc lacteo succo deleterio turget.

* 13. *Apocynum Canadense foliis Androsami majoris* Bocconi, Morifon.

Bocconi.

Hæc planta raritate atque elegantia insignis, Arbusculæ more erigitur: *Caulis* pedali & longiore, enodi, aphylo, subrufo, supernè in varios & multiplices ramos distributo atque diviso, donatur. *Folia* bina, subrotunda, Androsami majoris foliis quàm proximè accedentia, è regione petiolis suis caulibus hærentia, adornant totius plantæ compagem. Ab extremis cymis caulium exeunt ramatim *flosculi*, è diluto rubore leviter purpurascences Liliæ convallium aut Unedonis calculati; quibus succedunt *siliquæ* Asclepiadis angustiores, candida intus lanugine & semine compresso, plano, subrufo coloris refertæ. *Radices* longè latèque sub terram serpentes admodum vivaces sunt, & subinde progerminant etiam in calcatis areolarum semitis. Lacteo succo scætat, qui emanat quacunq. parte vulneretur, cæterorum sui generis omnium adinstar. Muscarum pernicies est si floribus insideant.

Lutetiæ in horto Regio vidit.

In horto Cheliano propè Londinum colitur sub nomine Apocyni flore Liliæ convallium purpurascente, ut nos monuit D. Tancradus Robinson.

Locus.

C A P.

CAP. VII.

De *Asclepiade seu Vincetoxico.*

Asclepias dicitur ab antiquo medico, nec dubium quin illud nomen ei impositum sit à vi quæ venenis resistit. *Jo. Bod.* Nomen Vincetoxici vel Vincetoxici barbarum est, & à recentioribus huic impositum, quod illi insignis adversis venena vis inest. Vox conflata est ex *vinco* & *toxicum*, rectius *vincetoxicon* utraq; voce Græca dixissent. *Idem.*

Hirundinariam etiam vocant à fructu seu potiùs siliquis quas producit, quæ dehiscentes plumosum ostendunt semen, atq; Hirundinis figuram referunt. *Idem.*

Ab Apocyno differt succo limpido, siliquis singularibus Ciconiæ rostrum referentibus. At Columna Asclepiadem succo dilute luteo turgere scribit, non limpido seu aqueo.

1. *Asclepias flore albo* Park. Ger. C. B. *Asclepias sive Vincetoxicum multis floribus albicantibus* J. B. *Swallow-wort.*

f. B.

Numerosas radices demittit fibras, benè habitas, longas, albas, gustu nauseoso, caules surrigens lentos, cubitum & sesquicubitum altos, hirsutos, geniculatos: ad quorum genicula bina semper folia adversa, ex brevibus pediculis sursum vergentibus, nonnihil per extremos margines & nervos hirsuta, formâ hederaceorum, longiora, rugosiora: Ex quorum alis pediculi prodeuntes, flores privatis insuper pedicellis donatos sustinent, albicantes, pentapetaloides, quinque apicibus concoloribus rotulæ modo, sessiliq; pistillo viridi medium occupantibus. Hisce succedunt cornicula, sescunciam aut amplius longa, semen tomento involutum continentia ruffum.

Locus.

Per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem non in montosis tantùm, sed etiam in dumetis & sepibus ubiq; ferè invenitur.

Vires.

Radix hujus herbæ alexipharmaca ac sudorifera est insignis. Usus præcipui in peste aliisq; venenosis affectibus, in obstructionibus mensium, in palpitatione cordis ac lipothymia, in Hydrope. Semen commendatur ad calculum. Extrinsecus usus tam florum, quàm radicum ac seminis est in ulceribus foetidis ac malignis purificandis, ad ictus insectorum venenatorum, in ulceribus mammarum, &c.

De vi ejus ad Hydropem vide J. Bauhinum & Tragum, item Ephemer. German. An. I. Observ. 156.

Radix pondere semilibræ per noctem in vino macerata, & deinde usq; ad tertias decocta, manè jejuno stomacho calida pota, sudore interim provocato, mirificè expellit aquam intercutem, adeo ut illa per pedum plantas erumpat, èstq; hoc singulare experimentum.

Nobis interim mirum videtur Apocynum malignam & lethiferam esse herbam, Asclepiadem autem ei planè congenerem salutarem. At Pena & Lobelius in Advers. se certum exploratumque habere aiunt jam diu Apocynum latifolium saltem aliis venenis à cane devoratis antipharmacum fuisse: quibus contraria scribit Clusius.

* 2. *Asclepias angustifolia flore flavescente* Hort. Reg. Paris. & Blæf.

3. *Asclepias flore nigro* Ger. Park. C. B. *flore nigro quorundam* J. B.

Col.

Radice nititur fibrosa, Asclepiadi non dissimili: caulibus seu viticulis flexibus, lævibus, duos aut tres cubitos longis, in multas alas divisis, qualibet fulcra, Periploceæ instar se circumvolvendo, conscendentibus, in altum enititur. Folia habet succulenta, mollia, viridia, lævia, Asclepiadis familia, nonnihil in summo acuminata. Flores Apocyno repenti vulgari similes, sed colore pullo, parùm in purpureum vergente, quamobrem nigrum florem habere dicitur. Siliquis & semina papposa, uti aliud vulgare Apocynum, compressa & nigra Augusto mensè perficit. Tota planta succo turget luteo, ingrato.

Locus.

Hanc in collibus Mospeliensis agri Frontignanæ vicinis nasci tradit Lobelius.

* 4. *Asclepias Cretica* Clusii J. B. Park. *Asclepias siliqua bifido mucrone* C. B.

Ab Asclepiade vulgari flore albo in paucis differt, ut descriptiones conferenti apud J. Bauhinum patebit. Foliis nimirum dilutiùs virentibus, siliquis brevioribus sed crassioribus, striatis, bifido mucrone, interdum singularibus, nonnunquam geminis. Flosculi terni aut quaterni simul prodeunt, pediculis brevibus nitentes.

C A P. VIII.

De Clematide Daphnoide seu Vinca pervinca.

Clematis hæc dicitur quia instar κλημάτων repentes proferat cauliculos, quos κλήματα [sarmenta] Græci vocant: Daphnoides verò, cum à Lauri foliorum figurâ, tum ad differentiam aliarum cognominum. *Dod.* Vinca pervinca, quòd humi serpat, & se in modum fructuli porrigat, vicina quæque vinciens. *Fuch.*

Notæ ejus sunt sarmenta longa, repentia, folia glabra, colore & consistentiâ hederaceorum, flos amplus, siliqua ad singulos flores gemina non lanigera.

A. I. *Clematis Daphnoides minor* C. B. J. B. *Vincapervinca minor* Ger. *vulgaris* Park. *Præparatio*.

ſ. B.

Flagellis reptatricibus, humi fufis, latè se propagat. *Radix* fibrosa est: sarmenta multa, tenuia, teretia, virentia & geniculata, è geniculis emissis fibris rursùm radicanitur. *Folia* è geniculis bina opposita, Laurinis similia [colore & consistentiâ Hederaceorum ut nobis quidem videtur] minora tamen multò, acuta, rigida, laviâ, brevibus pediculis appensa, superne saturato virore nitentia, inferne dilutiore, sapore adstringente, subamaro. *Flos* pediculo è geniculis enato, duas uncias longo, singulari singularis insidet, oblongus Gelsemini modo, nunc simplex, in quinque lacinias altiusculas & latas dissectus, nunc aucto foliorum numero multiplex, quorum interiora modò bina, modò terna, ad imum integra, superius ut extima laciniantur duntaxat, aliàs penitus separata. Color simplici cæruleus cum apicibus concoloribus, sed dilutiore parùm, vel albus cum staminibus luteis, pistillo albo, fundo candidis versibus striato; vel pulcherrimo spectaculo violaceum florem per singulas lacinias à summo ad imum lineâ decurrit lactea, id quod & in multiplici observatur. Verùm quæ multiplici est flore eam non alio quàm purpureo aut purpuro-violaceo colore observavi, & bicolori ut dictum. Flori succedit sed rarissime siliqua bicornis, Cæsalpinus. *Cornicula tenuia sunt, arcuata, utriusque extremitate coherentia, bina plerumque semina continentia, oblonga, Seseleos.*

Ad sepes & in aggeribus fossarum.

Vulneraria insignis est. Usus præcip. in fluxionibus alvi, dysenteria, hæmorrhoidibus, expuitione sanguinis, hæmorrhagia narium, vulneribus seroso liquore manantibus. Extrinsecus in profluvio mensium, in laxitate ac dolore dentium: lac extinctum revocat. *Schrod.*

Folia ore retenta sanguinis fluxum è naribus erumpentem compressisse frequenter vidimus, inquit Costæus libro suo de stirpium differentiis.

Folia recentia super chartam bibulam vel emporiticam imposito superius lino pexo interbastata, & thuris odore suffita, consilio mulierculæ cujusdam in strumis adhibita, discussere tumorem brevi tempore, qui per anni spatium aliis medicamentis à medico docto præscriptis contumax obstiterat. Eodem medicamento ejusdem mulieris monitu pro deplorato relicto curatus est antea. *D. Hulfe.*

Vinum turbidum, quodque colorem amisit, hujus herba q. f. vasi imposita, intra quindecim dies purum clarumque & genuini coloris reddet. Expert. Trag. Præstabit tamen ut vinum prius in aliud vas transferatur.

2. *Clematis Daphnoides major* C. B. *Cl. Daph. major flore cæruleo & albo* J. B. *Cl. Daph. sive Pervinca major* Ger. *Clem. Daph. latifolia sive Vinca pervinca major* Park.

ſ. B.

Per omnia major est Pervinca vulgari. *Folia* quæ opposita, ex semuncialibus & longioribus pediculis appensa, è viticulis junco crassioribus oriuntur, tres circiter uncias lata, paulò longiora, nunc acutiora, nunc obtusiora, cum acrimonia amarescunt saporis ingrati. *Flores* ex foliorum alis, pediculis hærent semuncialibus, longo corniculo, divisione & formâ florum Pervincæ vulgatiore, sed, ut par est, multò majora, coloris cærulei vel interdum albi. In hac siliquis five cornicula singularia observavimus. Apud nos frigore interdum absuntur.

Circa Monspelium frequens reperitur.

Locus.

C A P. IX.

De Centaurio minore, purpureo, luteo ve non perfoliato.

Centaurium unde nomen accepit diximus in capite de * Centaurio majore.

Notæ Centaurii minoris non perfoliati sunt flores è tubo oblongo in quinque segmenta acuta expansi, in summis caulibus & ramulis crebri, sapor amarus, semina minutissima.

Centaurium luteum perfoliatum toto genere ab hoc differt, sapore duntaxat amaro & seminum parvitate convenit.

* Lib. 7: cap. 14:

A. I. *Centaurium*

A. 1. *Centaurium minus* C. B. *minus vulgare* Park. *minus flore purpureo & albo* J. B. *parvum* Ger. *Small purple Cento^y*.

f. B.

Radix ei parva, alba, lignosa, obliquè acta, furculosa, exicca & insipida. *Caulis* plerunque unicus, angulosus, dodrantalis aut pedalis, lævis, firmus. *Folia* alia in terram sparguntur, alia in caule bina ex adverso sita, Hyperici foliis majora, glabra, viridia, tribus nervis insignioribus, averſa parte maximè conspicuis, secundùm longitudinem excurrentibus donata. *Flores* in summitatibus caulis & ramorum, plures simul juncti, nullis pediculis donati, è tubo longo in quinque segmenta mucronata totidem folia imitantia expansi, suave-rubentes, apicibus pariter quinque luteis. *Calix* floris minutissimis arenularum similibus plena.

Sunt autem, inquit J. Bauhinus, tum flores tum folia insigni amarore prædita.

Græcis *Κενταύριον μικρόν*: Phinius ob summam amaritudinem Fel terræ dici affirmat. Italis *Febri-fuga*.

Locus.

Julio mensè floret, in pascuis siccioribus frequens.

Hortensè solum respuit, nec hortis quamcunque adhibueris curam assueſcit. *Jo. Bod. à Stapel in Theoph. hist.* lib. 2. cap. 2. p. 87. Et iterum lib. 9. cap. 9. pag. 1045. Illud experienciâ didici, *Centaurium* in hortos translatum eodem periri anno, nec unquam ex femine renasci. *Verùm in orto nostro semel succrevit ex semine, viguit, floruit, & semen perfecit.*

2. *Centaurium minus spicatum* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex *radice* parva, alba, fibrosa *caulis* exurgit mox in duos palmares & semipalmares, striatos, hique in alios divisi. *Folia* sunt parva, pediculis carentia, quorum prima lata, subrotunda, superiora angusta, acuminata, quandòque bina adverso situ caulem amplexantia. *Flores* oblongi, non semper albi, ut vulgè C. Bauhinus, sed frequentius purpurei, præcedentis fimiles, ab imo sursum per ramulos sparſi, singuli ut plurimum ex una caulis parte sibi invicem succedentes, è vasculis foliosis procedunt. His *siliquæ* ut in vulgari *semen* minutum continentes succedunt.

Locus.

In agro Monſpelienſi & alibi in Gallia Narbonenſi frequens est.

* 3. *Centaurium purpureum minimum* Morif. hist. & prælud.

Morif.

Caulis biunciales & triunciales ramatim fert: *flores* purpureos, minimos, pentapetalos: *capsulæ* feminales minores, & *semina* multa exilia *Centaurii* minoris vulgaris rubri modo.

Locus.

In humilis circa stagna arſtate exiccata locis provenit.

Centaurii
min. varietates.

D. Wheeler in Itiner. duas proponit *Centaurii* varietates, nimirum *Cent. ramosum rubrum* & album in insula Corcyra observatas.

4. *Centaurium luteum novum* Col. *luteum pusillum* C. B. *minimum luteum* Park. *Centaurii lutei varietas* Park.

Col.

Dodrantalis est, *radice* perquam exigua, lignosa, pallente: *foliis* in imo stratis ut congeneris & vulgaris flore purpureo, sed minoribus: *caule* anguloso, binis oblongis *foliis* alternatim per intervalla hærentibus ut in vulgari, sed duplo minoribus, Rutæ proximis: in summo verò *flores* binos aut unicum, longis calycibus pro basi insidentes, colore luteo, Maio mensè hiantes, femine ut congeneris. Sapor amarus plante admodum, sed non tam intensus ut vulgaris purpurei.

Locus.

In tecto veteris ædificii Baiani *Piscina mirabilis* dicti observavimus: verùm quod ibi ortum est solo floris colore à minore purpureo differre nobis videbatur. Columna in maritimis oppidi dicti vulgò *Torre della Numciata*, non longè à Stabii ruinis, in Vesuvii montis radice illud primum invenit.

A. 5. *Centaurium palustre luteum minimum.*

Radix ei alba, lignosa, simplex, nonnunquam fibris majoribus donata. *Folia* ad radicem parva, angusta, oblonga. *Caulis* trium circiter digitorum altitudine assurgit, nunc simplex, nunc multiplex, ramosus: ad cujus singula genicula, duo ex adverso sita foliola angusta, acuta. *Flores* in summis ramulis longis pediculis subnixi, lutei, exigui, ferè semper clausi, quinque petalis (quantum deprehendere licuit) mihi visi sunt componi. Vasculum feminale figuræ ellipticæ, per maturitatem in duas carinas dehiscit, & *semen* effundit minutissimum, subrotundum, ex ruffo nigricans.

Locus.

Versis extrema Cornubiæ locis putridis & lacustribus provenit, nec alibi observavimus.

* 6. *Centaurium minus Brasilianum* Breynii.

Breyn.

Pulchra hæc plantula *radice* nititur flavescente, tenui, fibrosa, uncias duas longa & nonnihil longiore, gustu amaro. Ex qua *Caulis* geniculatus, pertenuis, erectus, dodrantali altitudine caudicis loco exit; qui in summitate in ramos duos, quasi brachia expansa, dividitur, & hi in ramulos rufus alios, unciales & majores, alterno ordine plerunque positos; *Folia* oblongis dilutè viridibus, Genistæ tinctoriæ formâ haud abfimilibus, binis semper ad singula genicula situ adverso positis cinctus. *Flosculus* quidem in caulis apice inter brachiorum juncturam tantùm fert unicum; sed plures tam in extremitatibus ramulorum, quàm inter foliorum illorum alas, perpulchros, purpureos, tubulosos, in quatuor folia rotunda exeuntes, *Centaurii* vulgaris flosculus duplo majores; è *calyculis* spectabilibus admodum, quadrangularibus, membranaceis & rigidiusculis, venulas conspicuas, & in quo-

libet

libet angulo fimbriam latam habentibus, prodeuntes. Hos *capsula* angusta, oblonga, Centaurii minoris æmule, seminibus rotundis minutis & fuscis referta, sequuntur.

CAP. X.

Centaurium luteum perfoliatum.

Hujus notæ sunt Folia in caule adversa in unum coalescentia ut in *Dipsaco*, colore glauco; flores eorumque calyces in octo lacinias, totidem folia imitantes, divisi.

A. *Centaurium luteum perfoliatum* C. B. J. B. minus *luteum perfoliatum ramosum* Park. parvum *luteum* Ger. Yellow Centaury.

J. B.

Inutili, fibrosa, multifidâque albâ radice nititur; caulem tollens modò simplicem, modò ramosum, teretem, glabrum, sesquipalmarem aut dodrantalem; qui folium ad singula genicula gemellum, mucronatum trajicit, haud secus atque calidarum regionum Periclymenum: cæteroqui circa radicem proximèque terram sternuntur folia multa in orbem, Saponariae vulgari non dissimilia majora tamen & candicantia, seu glauco quodam polline, qui digitis faciliè detergitur, (ut & tota planta) obducta. Summus caulis in florem unciali aut breviori pediculo suffultum, velut in divortio seu angulo duorum ramorum (qui ad utrumque ejus latus oriuntur) firm, terminatur. Ramuli isti altiùs assurgentes primùm in duos dividuntur ramos, inter quos in rectum assurgens consistit flos, & deinceps ramuli eodem ordine subdividuntur, donec ad extremos furculos ventum sit. Flos quàm Centaurii min. purpurei major, calicis loco octo plerunque angustissimis foliolis obvallatus, è tubo vasculum feminale amplectente in octo plerunque folia, aureo fulgore micantia expanditur: quos magna excipiunt vascula subrotunda, semen copiosum minutissimum nigrum claudientia.

Herba perquam amara est, non autem flos.

Floret apud nos Julio & Augusto mensibus, seriùs citiùsve pro anni temperatura.

In montosis & siccioribus pratis.

Centaurii minoris vires summatim recenset Schroderus his verbis.

Spleneticum est & hepaticum, amarum citra mordacitatem, unde & leviter astringens, exter- Vires.
gens, aperiens, vulnerarium. Utile est in ictero, mensibus suppressis, Scorbuto, arthritide, lumbricis, & specificè in morfu canis rabidi. Datur ejus decoctum utiliter tertianariis, quòd bilem per inferna dejicere dicatur, quo factum est ut quidam hanc herbam Febrifugam vocaverint.

Cæterum quod Dioscorides, & post eum Galenus, eòsque secuti ferè omnes Botanici scribant bilem & pituitosos humores per alvum educere, ischiadicisque infundi decoctum (inquit Dodonæus) tamen si frequenter & feliciter hoc usi, per alvum tamen expurgationem ullam facere observare non potuimus, &c.

Dodonæo se opponit C. Hofmannus, Licet enim (inquit) Centaurium nostrum minus purget quàm Veterum; non ob id tamen non purgat. Videmus enim si debita quantitas detur quòd purget. Controversiam experienciâ determinandam relinquimus.

Herbæ comæque decoctum lentigines, varos, alphas & cæteras cutis infectiones exterit. In Hertruria Biondella nuncupatur, quoniam extergendis dealbandisque mulierum capillis ex lixivio plurimùm præstat. *Matth.*

Novi hominem qui pro desperato relicto importuno haustu Centaurii min. in potulentis, & haustu decoctionis fortis in vino omni mane ab ictero convaluit. D. Bates in M. S. communicavit *D. Hulse.*

Frequentissimo certissimòque est mulierculis remedio dum mensium obstructione infestantur, quos decocto Centaurii hujus proritant. *Sim. Pauli.*

Sal Centaurii minoris certo experimento Tertianam fugat: & aqua ejus destillata usui est ut in eâ pulveres febrifugi, vel sal ejus dissolvantur paroxyfimi tempore propinandi, ut largiter sudent.

Contra furfures & crustosam capitis scabiem vix præstantius illum decoctum reperietis quàm Centaurii min. ex pisorum isto brodio paratum quod coqui profundunt, quando ad eam usque molliem cocta sunt deglubenda ut pinsi queant. Illo enim decocto si lavetur caput insigniter furfures & scabiem deterget, imò unâ myriades pediculorum enecat. *Idem.*

Tantæ æstimationis est hæc herba apud Germanos, ut vix vinum medicatum seu absinthites vulgus parat, cujus partem non constituat. *Schrod.*

Galenus ob insignes mirasque hujus plantæ facultates de ea & ipsius viridibus integrum librum conscripsit.

Ad Ischiadem, R Centaurii min. q. s. decoquatur, per clysterem infusum mirificum est auxilium: humorem enim elicit, & dolorem sedat. *Fernelius.*

CAP. XI.

De Verbascis.

Verbascum nonnullis quasi Barbasco dictum putatur, quia folia ejus pilosa sunt: Italic enim *Barbasso*, & prima species vulgo *Tapsus barbatus* dicitur. Plinius à *Verbena* dedit. Græcis *ελιμ* appellatur, ἀπό τῆς φλόγης à *flamma*, quòd ejus foliis & caulibus in lateris pro ellychniis uterentur.

Notæ ejus sunt folia in caulibus alterna, flores in thyrsis oblongis conferti, non horizontaliter sicut sed potius ad horizontem perpendiculares; capsulæ bivalves conicæ aut turbinatæ.

- A. 1. *Verbascum mas latifolium luteum* C. B. *vulgare, flore luteo magno, folio maximo* J. B. *Verbascum album vulgare, sive Tapsus barbatus communis* Park. *Tapsus barbatus* Ger. *White Mullein, High-taper, Cows lungwort.*

Radix alba, lignosa, simplex fibras aliquot grandiores è lateribus emitit, minor quàm pro plantæ modo, crassitie pollicari. *Folia* ad radicem multa, dodrantem longa, quatuor pollices lata, molli & incana lanugine utrinque hirsuta, per margines leviter crenata. *Caulis* plerunque unicus, bicubitalis aut tricubitalis, teres, hirsutus, rigidus, medullâ farctus, foliis nullo ordine positus, crebris, immediate adnatis, iis quæ ad radicem similibus vestitus, longis appendicibus hinc inde productis caulem velut alatum efficientibus. In summo caule *flores* in longo thyrsis conferti clavæ figuram referunt. *Flores* autem singulares non maximi sunt, monopetali, in quinque tamen laciniis obtusas, totidem folia imitantes divisi, cum quinque intus staminibus villosis, flavis, apicibus rubentibus, & stylo in medio virente. *Pediculi* florum brevissimi sunt, *calices* hirsuti, in quinque segmenta acuta divisi. *Vasculum feminale* non sphericum, sed oblongius, acuminatum, rasilis lanugine hirsutum, quod per maturitatem in binas carinas dehiscit, *seminibus* parvis, pullis repletum.

Locus.

Ad agrorum margines, & in aggeribus fossarum, nonnunquam in muris & rudericibus.

- * 2. *Verbascum maximum Meridionalium odoratum duplex luteum & album* J. B. *Verbascum femina flore luteo magno* C. B. *item Verbascum femina flore albo* ejusdem. *Verbascum album* Ger. & *Verbasc. lychnite* ejusdem. *Verb. mas foliis longioribus* Park. & *Verb. femina flore albo vel pallido* ejusdem.

Lob. Ad.

Excellit maximus odoratus Meridionalium *Thapsus barbatus*, ut magnitudine foliorum, sic etiam odore suavi, omnibus *Verbascis*, varietas tamen tantum videtur descripti communis *Phlomi*: floribus quippe luteis & interdum albis exit, senis foliis, quæ arantur rubris lineolis, odore suavissimo; folio longiore, latiore: *radice* crassa, nec alicubi dissimilis tota planta.

Cum *Lobelius* ipse fateatur hanc varietatem tantum esse communis *Phlomi*; nec nobis in agro Pedemontano, Italia aut Gallia Narbonensi eam contigit videre, in Angliæ autem campestribus non inveniri certum sit, non immerito dubitamus an detur hujusmodi planta. Verum mentio ejus à tot Botanici facta, & icon quæ extat à planta ipsa, ut verisimillimum est, desumpta contrarium suadent: quin & utraque varietas habetur in Catalogo horti Regii Parisiensis.

3. *Verbascum palverulentum flore luteo parvo* J. B. *mas foliis angustioribus, floribus pallidis* C. B. *Boarp, or dusty Mullein.*

Radix pro plantæ ratione non admodum crassa, alba, furculosa, sapore amaro. *Caulis* bicubitalis & tricubitalis, teretes, unà cum foliis & floribus pulvisculo candicante, qui facile detergi queat obducti, ex singulis radicibus singuli, ab imo ad summum usque ramosi, ramulis qui in longos florum thyrsos caulem undique obvallantes ipsamque ferè altitudine æquantem exeunt. *Folia* ima pedem & interdum cubitum longa, palmum aut semipedem lata, pediculos manifestos non habent, à principio tamen angustiore paulatim in latitudinem funduntur, deinde rursus in acumen sensim desinunt, circa margines obscure crenata, in caule creberrima, alternatim adnata, quæ primo exeunt utrinque lanuginosa, posteriora ferè glabra [gravis si fricentur odoris, sapore herbaceo cum tantillo amarore.] *Flores* in summis caulibus & ramulis conferti, & velut racematim nascentes, pediculis admodum brevibus, monopetali, in quinque subrotunda segmenta partiti, pallide flavi, cum aliquot intus staminibus lanuginosis, croceos apices sustinentibus, cum stylo. *Flos* minor equidem est quàm *Verbasci* vulgaris, non tamen quadruplo, ut vult J. Bauhinus.

Locus.

Circa Nordvicum urbem, Buriam oppidum, invenitur, & alibi in Anglia.

4. *Verbascum crispum & sinuatum* J. B. *laciniatum* Park. *nigrum folio Papaveris corniculati, & Cam.* C. B.

J. B.

Huc infima folia sesquipalmum circiter longa, *Papaveris corniculati* modo sinuata, candicantia, superiora verò breviora, in acutiorem mucronem desinentia, ferè hederacea, pulvere aspersa utriusque magis tamen inferne, videntur, nullo pediculo, alis caulem, cui sunt continua, amplexantia. *Flores* parvi, lutei, *Blattariæ* floribus non absimiles, caduci, in quinque segmenta laciniata, staminibus totidem villosis purpurascensibus medium occupantibus, apicibus croceis.

Locus.

In Italia ad vias passim invenitur. J. Bauhinus Montipeli observavit, ubi Autumno (inquit) passim floret.

A. 5. Ver-

- A. 5. *Verbascum flore albo parvo* J. B. *Verb. Lychnites flore albo parvo* C. B. *Verb. Lychnite Matthioli* Ger. *White-flowered Mullein. Verbascum mas foliis longioribus* Park.

J. B.

Haud aliis oriundum natalibus, nec facie multum diversa ex *Verbascis* luteis cognoscendum: *radix* compar, & *caulis* alis concavus, lanuginosus. Verum *folia* inferne tantum incana illa lanugine pubescunt, supernè verò, si tenella illa & exigua floribus apposita excipias, glabra ex atro virescunt, acuminata: *Flores* verò parvi, in alis digesti, *Verbasci* pulverulenti modo, colore albo. *Stamina* hirsuta buxei sunt coloris, apicibus miniatis.

Flores in hoc ut & in aliis generibus petalorum seu segmentorum in quæ finduntur numero ludunt, quippe in eodem ramulo & ex eodem puncto orti modò quinis, modo senis consistere deprehenduntur.

In agro Cantiano fecus vias frequens cernitur. Quotannis se propagat semel satum ex semine deciduo: primo anno caulem non fert, sed folia per terram sparsa: caule producto perit. Locus.

- * 6. *Verbascum angustifolium ramosum, flore aureo, folio crassiore* J. B.

J. B.

Folia dodrantalibus, uncias duas & semis latis, spissis, albis, veluti lanugine pulverulenta obductis; *floribus* aureis, minoribus quam in vulgari à præcedente differt. Dedit Agerius in Austria collectum.

- A. 7. *Verbascum nigrum flore parvo, apicibus purpureis* J. B. *Verb. nig. flore ex luteo purpurascens* C. B. *Verbas. nigrum* Ger. descr. *nigrum vulgare* Park. descr. *nigrum Salvifolium luteo flore* Lob. *Sage-leaved Black Mullein.*

J. B.

Radix *Verbasci* vulgaris, ut & *caulis*, non minus altus, brachiatus, striatus, purpurascens, minus hirsutus. *Folia* minora, rariora, alternatim posita, pediculis rubentibus duas aut tres uncias longis appenduntur, *Salvia* æmula sed multo majora, foetida, ac virentia, minus villosa, leviter crenata. *Flores* situ & crebriate pares sed minores, saturatiore croco tincti, *Blattariae* vulgaris, purpurantibus *staminibus* villosis. *Semen* ut in vulgari. Superficies hyeme perit.

In agro Cantabrigienfi pluribus in locis occurrit, & alibi etiam in Anglia. J. Bauhinus *Basilæ* & *Montbelgardi* frequentem esse scribit. Locus.

- * 8. *Verbascum perenne nigrum floribus albis* Moris. prælud.

Hæc *Verbasci* species folia gerit subviridia; flores albos minutos, quibus pariter succedunt capsulæ bivalves, multa semina minuta, ut ceteræ suæ familias, continentes. Perennis est planta.

Miror Morisonum nullam hujus inter *Verbasca* mentionem facere in *Historia* sua universali.

- * 9. *Verbascum subrotundo Salviae folio* C. B. *Salvifolium exoticum cistoides* Park. *Sylvestre Salvifolium exoticum folio rotundiori* J. B.

Lob.

Hæc foliis rotundioribus, densioribus candidioribusque, minus tamen lanugine canis, sed *Salviae* æmula concretionè: alioqui lignosa fibratæque *radice*, caule & facie non ita dissimilis, isdem gaudet *Syriae* natalibus quibus *Verbascum* *lychnites* *Syriacum*. Flores descriptori Lobelio videre non contigit, quia, ut refert, maridi jam erant. Parkinsonus, nescio unde doctus, flores luteos quinque foliis subrotundis compositos ei attribuit, & appingit.

Verbascum nigrum odoratum Park.

Blattariae species esse videtur, & fortasse à vulgari lutea non diversa: verum descriptio *Verbasco* nigro *Salvifolio* melius convenit quam *Blattariae*, ut nisi ille expressis verbis id vetuisset & negasset ego eandem plantam credidissem.

Spontaneum in Anglia quamvis minus frequentem inveniri tradit: nos nondum tam felices fuimus ut illud ipsi reperiremus, at neque quisquam alius à se inventam nobis hæcenus ostendit.

Descriptionem & historiam integram vide apud Parkinsonum.

- * 10. *Verbascum Danicum humile* Park.

Lob.

Foliorum figurâ & hirsutie, & *florum* colore aliisque accidentibus cum *Tapsa* barbato communi convenit: verum humilior est & minor multo, caule pedem altitudine non excedente: *foliis* quam illius duplo minoribus: *floribus* tamen pro plantæ proportionè amplissimis.

Observavit Lobelius inter *Cronenburgum* & *Hafniam* prope *Ellenoram* in *Dania*.

Locus.

Verbascum [summitates & lanugo] in hæmorrhoidum doloribus à *Godartio* & *Riverio*, item à *Vires. Dan. Sennerto* & *Weikardo* commendantur.

Tapsus barbatus specificum est contra tympanitem, autore *Grembs*.

Verbascum primum præcipue utile est in morbis pectoris, tussi, expuitione sanguinolenta, torminibus ventris. Ad pulmonum affectus in jumentis & vaccis à Veterinariis nostris adhibetur, unde nostratum vulgo *Cotus Lungwozt*, id est, *Pulmonaria* vaccarum appellatur. Extrinsecus flores & folia præcipue æstimationis sunt in sopiendis doloribus quibuscumque, imprimis in affectibus ac tumorebus ani, hæmorrhoidibus, in capillis luteo colore tingendis. *Schrod.*

Hujus folia plantis pedum nudis intra calceos supposita, paucis diebus ante debitum purgationis tempus menses remorantes leniter movent & educunt.

CAP. XII.

De Blattaria.

Blattaria, monente Plinio, lib. 25. c. 9. Est similis Verbasco herba, quæ sæpe fallit pro ea capta, foliis minus candidis, cauliculis pluribus, flore luteo. Hæc abjecta blattas in se contrahit, idèoque Romæ Blattariam vocant.

Blattaria vulgaris, ut rectè Plinius, à Verbasco foliis minus candidis differt; at certior distinctio- nis nota est capsula feminalis spherica seu globosa, cum Verbasci nonnihil turbinata sit & in acu- men producta.

1. *Blattaria lutea* J. B. *lutea minor seu vulgaris* Park. *lutea folio oblongo laciniato* C. B. *flore luteo* Ger. *Yellow Dhoty-mullein*.

f. B.

Firmum tollit *caulem* & rectum, altitudine interdum humana, lavem, crassitudine pollicari, den- sissimo ramorum stipatu fruticantem: in quibus alternatim positi *flores* Verbasci, ex pediculis hirsutis, unciâ longioribus, flavi sed saturatius, sic ut nonnihil rutilantis ruboris sit affusum, unguibus in- trinsecus villosa lanugine pubescentibus; *staminibus* similiter lanuginosis, apices miniatos sustinen- tibus, nonnihil odoratis. Succedunt *semina* nigra, in vasculis rotundis, bivalvibus, è vertice stylum proferentibus: cæterum uniuscujusq; floris pediculo appositum est folium acuminatum, unciam circiter longum aut majus: reliqua autem *folia*, quibus multus scæter, Verbasci sunt, angustiora, atro- virentia & superius splendens, nulla lanugine donata, in ambitu laciniata, odore ingrato. *Radix* Napi figurâ, alba, sapore nescio quid aromatici respiciente.

Locus.

Variis in locis hanc observavimus, tam in Italia & Gallia Narbonensi quàm in Germania, juxta aquarum margines, in lutosi aggeribus, & haud longè à fluviorum ripis, ut rectè Dodonæus.

Tempus.

Floret à Junio mense in Septembrem usq; ; *semen* interea perficitur.

Gerardus & Parkinsonus nostrates ex unica hac planta duas fecerunt, quarum alteri *Blattariæ* *Plinii* Gerardus, *Verbasci nigri vulgaris* Parkinsonus nomina dederunt, alteri *Blattariæ flore luteo*. C. Bauhinus hanc duplicem facit, alteram quatuor cubitorum, tria, quatuor, quinque, aut plura vascula conjuncta habentem; alteram humiliorem, singula vascula proferentem, foliis multò viridio- ribus.

Varietates.

Quæ flore albo est, externè violacei quiddam habente ab hac non differt specie, siquidem ex hu- jus semine deciduo oritur, ut in hortulo nostro Cantabrigiæ aliquando experti sumus.

Blattariam flore viridi à Lobelio in iconibus pictam C. Bauhinus ad Blattariam flore albo refert itèmq; Blattariam flore viridi purpurascente *Lob. ico.* item Blattariam alteram *Lob. ico.* Variat, inquit, Blattaria alba flore parvo, eoque albo, vel viridi purpurascente, & magno flore. Nos C. Bauhino li- benter assentimur: nec enim sine necessitate species multiplicandas ducimus.

Blattariam flore luteo purpurascente *Park.* è luteæ vulgaris semine ortam esse. Autor ipse haud dubitat, & tamen (quod mirum) radicem vivaciorem ei attribuit.

* 2. *Blattaria magno flore* C. B. *J. B. flore amplo* Ger. *Blat. lutea major sive Hispanica* Park.

Park.

* *Blat. lutea odorata.*

Folia habet longiora & viridiora quàm * præcedens apicibus rotundioribus: *caulem* elatiorem & robustiorem, superiore parte præter *folia flores* etiam gestantem copiosos, colore aureo relucens, minus confertos, ampliores tamen quàm luteæ vulgaris, staminibus purpurascensibus medium occu- pantibus, muscæ similitudinem quandam referentibus: quibus succedunt *capsula* rotunda, bina ternæve aut plura interdum simul, plurimum tamen singula; *semina* fusca claudensia. *Radix* non ad- modum crassa, fibrosa, semine perfectò exarescens.

3. *Blattaria flore cæruleo vel purpureo* J. B. *flore purpureo* Ger. *Park. purpurea* C. B.

f. B.

Radix crassa est & longa, succulentaque, cortice obducta rubente, albâ medullâ intus referta, sapore subdulci: *foliis* per terram expansis ad Conyzam Matthioli majorem [Baccharin Monspe- liensium *Ger.*] accedit, non tamen ita villosa sunt, sapore subacri cum aliqua acrimonia. [Parkin- sono *folia* latiora & breviora sunt quàm Blattariæ luteæ, magis canescentia, paucis aut nullis per margines serraturis, mucronibus acutis] *Flores* & *capsula* Blattariæ vulgari similia fert secundo anno. C. Bauhino *foliis* est nigrioribus non laciniatis, parumque serratis. *Flos* modò obsoleto colore pur- purascit, modò nigræ Violæ colore eleganti nitet, quandoq; dilutè rubet: & hanc vocamus Blattariam flore phœniceo. Flore cæruleo purpureove floret Junio & Julio. *Stamina*, annotante Par- kinsono, in medio flore flava; *capsula* minora quàm in Blattaria lutea; *caules* humiliiores, non rarò tamen ramosi; *radix* in multos annos vivax.

Folia in planta à nobis culta non nigricabant, sed ut rectè Parkinsonus potiùs canescebant, & ut verè J. Bauhinus, folia Conyzæ majoris Matth. referebant, tum colore, tum serratura, &c.

* 4. *Blat-*

* 4. *Blattaria perennis* flore gilvo seu obsoleto coloris Morif.

Morif.

Folia hujus præcedentis foliis multò sunt majora, & Symphyti foliis quàm proximè accedunt. *Flores* edit satis amplios, eleganter coloratos, è carneo seu dilutè rubello gilvos; in reliquis cum præcedentibus convenit. Natura adeo intenta esse videtur hujus propagationi per radices ut agrè in Gallia Meridionali, multò magis in Anglia, semen suum perficiat.

* 5. *Blattaria lutea odorata* Park.

Park.

Folia huic plura, per terram strata, è viridi canescentia, latiuscula & oblonga, parùm aut nihil serrata, in acutum desinentia: *Caulis* duos tresve pedes alti, foliis minoribus vestiti, à medio sursum in plures oblongos ramos divisi, *foveolæ* pallidè luteis, odoratis, crebris onusti. Semen rariùs perficit. *Radice* est vivaci & perenni, quod paucis hujus generis plantis contingit. Præcedenti eandem esse suspicior.

* 6. *Blattaria pilosa* Cretica, sive *Arctos* quorundam J. B. *Verbascum humile* Creticum laciniatum C. B. *Verbascum Brassicæ folio* Col. *Blattaria Cretica incana* rotundo laciniato folio Park.

Col.

Longa & pedalia ferè profert *folia*, alternatim ex caule exeuntia, appendicibus sive lobis circa petiolum, ut in Brassicæ foliis observatur, quæ summum folii habent magnum, uncias quatuor latum, longum quinq; & amplius, ratione ubertatis loci, in medio pediculo lobos digitales, & reliquum nudum; suntq; ex viridi incana, lanugine crassa obducta, dura tactu, & pilosa, sicuti & *caulis*, qui rotundus, bipedalis, & alis multis è foliorum sinibus prodeuntibus divisus. *Flores* in summo caulis & alarum profert, sed in caule priùs, deinde in alis, ita ut diutius floreat, & ab imo incipiunt *flores*, qui magni sunt & pollicari diametro, colore auri hilari, quinquepartiti, Verbasci vulgaris figurâ, purpurascens habentes umbilicum, & capitata *stamina* lutea; sed totum stamen hirsutie magna, tenuissima ut Bomycina, purpurascens, & pilis illis hirsutici capitatis oblitum: *Apicem* etiam habent medium, cui flore excusso & integrè deciduo, ut in Sambuci flore observatur & alis, *fructus* subest rotundus in acutum desinens ut in vulgaris Verbasci, in quo *semen* exiguum non dissimile continetur, & satum exit. Maio mensè floruit.

Hæc est *Arcturus* Creticus Belli. *Verbascum* fruticosum auriculatum *Ponæ Ital.*

Variat (inquit C. Bauhinus) nam aliud foliis est latioribus, capitulis rotundis: est & alterum longioribus & angustioribus foliis, capitulis longiusculis, & hoc est *Arcturi* secunda species *Ponæ Ital.* *Blattaria Cretica incana* longiore laciniato folio *Park.*

Provenit inter saxa, & super parietes, autore Bello.

Locus.

* 7. *Ab hac diversam* facit C. Bauhinus, *elungq; secutus Parkinsonus* *Verbascum* suum foliis subrotundis, flore Blattariæ, quod in *Prodromo* sic describit.

C. B. prod.

Caulibus est cubitalibus, viridibus, rotundis, striatis, leviter villosis, nec ramosis: *foliis* inferioribus oblongis, reliquis omnibus subrotundis, parvis, caulem basi sua alternatim amplexantibus, infernè incanis, supernè nigricantibus: ad quorum ferè singulorum exortum duo minora adjiciuntur, ex quorum sinu *pediculi* unus, duo, tres, rariùs quatuor, prodeant, quibus singulis *flor* unicus, luteus, parvus, pentapetalos infidet, cujus medio *stamina* aliquot purpurea, quasi ex calyculo ut in *Blattaria* emergentia, insident. Huic vasculum *semen* minutum, rotundum continens succedit.

Flore minore à præcedente differt, & partium omnium parvitate. *Morisonus* noster hanc annuam facit, illam perennem: verùm *Parkinsonus* utramq; saltè apud nos, annuam. *Chabraeus* apud J. Bauhinum pro eadem cum præcedente habet: verum si C. Bauhino rectè descripta sit, *foliis* supernè nigricantibus, *caulis* non ramosis, *floribus* luteis, parvis, oportet ut sit diversa.

* 8. *Blattaria Cretica spinosa* Park. *Leucoium Creticum spinosum* Clus. J. B. *Creticum spinosum incanum* luteum C. B. *Galactivida Cretensium* Belli. *Leuc. spinosum cruciatum* Alp. *spinosum Creticum* Ger. emac.

Bellus.

Radicem habet multifidam, lignosam, firmam, longam, multos caules conjunctim proferens: in orbem diffunditur, & latè fructicat, pedem altitudine non excedens: *caules* albi sunt, crebris firmisq; spinis præditi: inter quos *folia* Leucoii albi foliis similia, licet minora & quadam lanugine oblita: *flores* Verbasci aut Blattariæ similes, albi, paululum ad flavum tendentes, in quorum medio *stamina* quadam purpurea: *Floribus* succedunt exiles *siliquæ* rotundæ, tenuissimum semen continentes.

Rustici ad struendum ignem calefaciendâq; fornaces eâ utuntur, ob similitudinem verò quam cum *Stœbe* habet, & album colorem galam stividam vocant, non quòd lac emanet. Hactenus *Hon. Bellus.*

Clusius descriptione sua flores tetrapetalos statuit. Leucoii lutei similes, sed minores: *siliquas* oblongas, plano semine plenas; quibus notis à Belli *Galactivida* in tantum differt, ut plantæ toto genere diversa videantur Leucoium Creticum spinosum Clusii, & *Galactivida* Cretensium Belli; quamvis Clusius & C. Bauhinus eas specie convenire putent. Plantam ipsam non vidit Clusius, ideoque excusandus si eam minùs rectè descripsit.

* 9 *Blattaria incana multifida* Bocconi.

Bocc.

Capſula, ſemen & flores Blattariam eſſe arguunt. *Folia* verò magna, multiplicibus & profundis diviſionibus incifa, colore è virore candicantia, Abſinthii Pontici vulgaris aliquatenus æmula ſunt.

Ramum unicum hujus plantæ abſq. radice à *Joanne Maria Ferro*, Veneto aromatario habuit D. Boccone; qui à *Ragula* allatum eſſe affirmabat.

C A P. XIII.

De *Trifolio acetof.*

A B acido ſapore voce diminutiva Acetofella dicitur: Oxys Plinii creditur. Calabris Juliola dicitur, ridiculè Barbari corrupere in Lujula & Alleluia. *Scal. in Theophr. de cauſis Plant.* Notas inſignes habet quibus ab omnibus aliis plantarum generibus facillè diſtinguitur, nimirum Folia in eodem pediculo terna, florem pentapetaloidem, ſaporem acidum, vaſculum ſeminale pentagonum, quod per maturitatem levi tactu diſſiliens cum impetu ſemina ejaculatur.

A. 1. *Trifolium acetofum vulgare* Park. C. B. *Oxys alba* Ger. *Oxys ſive Trifolium acidum flore albo & purpureſcente* J. B. *Acetofella & Lujula ſive Alleluia* Offic. **Wood. Sozrel.**

F. B.

Ex craſſiuſcula, ſquamata, alba, vel ex albo rubente *radicula* longæ & crebræ pendent fibræ albicantes, indidémque emergunt pediculi infirmi, tenues, rotundi, palmares & longiores, terna gerentes *folia* ſatis magna, latiora quàm longiora, cordata, hiriſuta, ex viridi flaventia, ſæpe reflexa, ut capitum ad pediculum coitus turbinatam reddat formam, ſapore acido. Inter hæc alii ſurgunt pediculi, *florem* ſinguli ſuſtinentes unicum, magnum, albicantem, ſtriatum, tenerum [quinq. petalis ad ipſos tamen unguis junctis compoſitum, unguibus (præſertim interiùs) flavicantibus.] *Folliculus* pentagonus, quo tacto *ſemen* exilit ruſſum, nucleo Perſici ſimile, ſtriatum.

Locus.

Opacis plurimùm provenit locis, in ſylvis & ad ſepes. Ut ſapore ità & viribus cum Acetofa convenit, ideòq. æſtum febrilem mitigat, ſitim ſedat, & ventriculi ardores, jecur refrigerat & cor roborat, quoquo modo ſumpta. Fit enim ex ea ſyrupus, conſerva, aqua diſtillata ad hos uſus. Extrinſecus adhibetur aqua diſtillata ad colluſiones oris, ad Eryſipelata, ad ulcera ſordida mundanda, &c. Obſervâſſe autem ſeſe ſcribit Fuchſius, atq. adeò multorum experienciâ compertum, quòd ejus herbæ copioſi flores crebras illius anni pluvias & aquarum inundationes certò portendunt: pauci contra ficcitatem.

2. *Oxys lutea* Ger. J. B. *luteo flore* Park. *Trifolium acetofum corniculatum* C. B.

F. B.

Serpendo per terram ſpargit *coliculos* palmares aut ſeſquipalmares, graciles. *Folia* tenuiſſimis nixa pediculis terna coherent, minora quàm Oxys vulgaris, magiſque per extremum fiſſa, corculum (ut vulgò pingi ſolet) expreſſus effigiantia, hiriſtiora, ex brevibus pediculis à coliculo prodeuntibus dependentia; guſtùs acidi. *Floris* forma ſtellata eadem, ſed color luteus: quem *cornicula* ſive *ſiliquæ* ferè unciales ſequuntur, ſurſum ſpectantes, craſſiuſculæ, folioſæ, ex quinq. loculis conſtitutæ; quæ ubi ad maturitatem pervenere, leviffimo tactu *ſemina* plurima, parva, ruſſa, aſpera exiliunt è lateribus, oſculis quam primùm conniventibus, ut nè appareat ſiliquas diſſiliſſe. *Radix* longiuſcula, gracilis, fibrata.

Locus.

Planta eſt annua, ſemine deciduo ſe propagans, in Italia & Sicilia, umbroſis præſertim, ubique ferè obvia. Æſtate tota flores producit.

* 3. *Oxy affinis planta bulbosa Africana, flore purpureo magno* Breynii.

Hujus *flos* ex cinereo in quinque laciniis anguſtas profundè diſſectò ſubhiriſuto *calyculo*, primùm pyramidali formâ convolutus, poſtea verò in quinq. folia ampla, ex rubro ſuaſe-purpurea, cum cœruleo colore mixta explicatus, forma ſorum Convolvuli Indici majoris (præterquam quòd non monophyllus) ſe diſſundeſcit. Fulcrum ejus *cauliculus* erat ſubviridis, teres, duas trèſve uncias longus, carnoſus, debilis & tener: *Foliis* circa medium compluribus, pediculis longis inſidentibus, latè viridibus, craſſiuſculis, tergeminis, Trifolii ſimilibus, comitatus. Hujus origo ex *bulbulo* nigerimo, Avellanæ magnitudinis, multis ſquamis compacto, cui etiam planè atræ, capillacæ, obliquæ appendebant longiſſimæ fibræ.

Locus.

E promontorio Bonæ Spei in Belgium delata eſt, ubi in horto Beverningiano florem explicuit.

4. *Trifolium bulbosum flore albo promont. Bonæ Spei* Bod. à Stapel.

Folia tria in unoquoq. pediculo craſſiuſcula, ſaporis aciduli habet. Bulbus ejus oblongus eſt, cortice nigricante: Flos albus quinis, ſeniſve foliis conſtat.

A Juſto Heurnio accepti Bodæus.

C A P.

CAP. XIV.

De Trifolio palustri, fibrino nonnullis dicto.

A. *Trifolium palustre* J. B. C. B. *paludosum* Ger. Park. *Trifolium fibrinum* Tabernamont. & Germanorum. *Wärth Trefoil, Buch-beang.*

f. B.

Geniculata radix longa, alba, prorsum incedit, fibris subinde demissis firmata; pediculi inferius latiores vagina instar, dodrantaes, tria habent annexa folia, magna, Fabaceis formâ & magnitudine respondentia, levia; inter hæc *caulis* surgit cubitalis, levis, gracilis, virens, thyrsum gerens florum, ex albo purpurascens, speciosorum, qui antequam aperiantur exterius rubent, reclusi in quinque segmenta acuta expanduntur (sunt enim monopetali) superficie interna tenuissimis & candidis filamentis crispis, velut lanugine seu pube quadam obductâ. E singulis floribus exeunt *stamina* quinque alba cum *apicibus* flavis; in medio *stylus* brevior & viridior. Succedunt *capitula* seu vascula subrotunda, in quibus *semen* Helianthemo simile ex fusco flavescens.

In palustribus & aquis frequentissimum occurrit: Extra aquas non diu durat. Maio & Junio *Locum* floret.

In morbo articulari debellando vires insignes exlerit hæc planta, nulli hæcenus Botanicorum *Vires* proditas, sed *Thorunii* Prussiae in nonnullis ægris feliciter expertas. Folia herbe in Cerevisia decoquant, & bis aut ter de die cum dolores sentiunt, decoctum bibunt, quamvis ingrattissimi odoris & saporis sit. Qui autem eo utantur levamen omnes percipiunt. Quin & matrona quædam folia in aqua decocta, & calidè parti affectæ applicata in Arthritide vaga admodum deprædicat. Gravior reddi poterit herba preparatione usitata in spiritum, extractum liquidum, & Syrupum. *Epbemer. German. Ann. 4 & 5. Observ. 123.*

D. Tancredus Robinson Trifolium paludosum in hydropicis affectibus commendat; seque sæpius observasse ait oves tabidas in paludes hac herbâ abundantes compulsas, ejus esu sanitati restitutas: quin Germanicos nonnullos scriptores eam laudare in Scorbuto, febribus intermittentibus & catarrhis.

Simon Paulus cum succum Cochleariæ Scorbuticis valde prodesse scripisset vel cum sero lactis vel per se exhibitum, sed tamen Trifolium fibrinum, inquit, ei præferendum est.

P. Tilingius præparat varia medicamenta è Trifolio paludoso, ut spiritus, salia, essentias, tinturas, olea, quæ in morbis chronicis egregie deprædicat, omnibusque aliis plantis hanc longè præfert. *Ephem. German. An. 12. Obl. 74.* Rectè observavit *D. Tancredus Robinson* herbam hanc Germanis, aliisque gentibus Septentrionalibus nunc diem unicè charam & in magno pretio esse, & assiduo usu frequentari in omnibus ferè morbis, ut certissimam panacæam, ad quam etiam in deploratis affectibus velut ad sacram anchoram confugiunt.

CAP. XV.

De Numularia:

Numularia à foliorum figura rotunda nummi æmula dicta, flagellis reptatricibus, floribus è foliorum alis exeuntibus, loco natali in aquis, ab aliis hujus generis distinguitur.

A. 1. *Numularia* Ger. *vulgaris* Park. *major lutea* C. B. *Num. sive Centimorbia* J. B. *Wort, or Herb Two-pence.*

Longis sed tenuibus viticulis angulosis, è geniculis fibras longas demittentibus proserpit; quibus ex brevioribus intervallis folia bina opposita adnascuntur, subrotunda & nonnihil crispâ, gustu vehementer citra morsum siccante adstringentèque: ex quorum alis flores ampli, flavi, quinque foliis acuminatis compositi, [quæ tamen ad unguem juncta sunt, ut flos integer decidat,] totidem in medio staminibus cum suis apicibus luteis, stylo tenui non capitato vasculo seminali insidente. Pediculi florum femunciales aut longiores, ex alis foliorum singulis singuli exeunt, ut ad singula genicula bini plerumq. flores sint. In nonnullis ramulis terna folia & totidem flores ad singula genicula observavimus. Delapsò aut marcescente flore calicis folia connivent ut in Convolvulis, & vasculum feminale rotundum, admodum exiguum, semine intus minutissimo & vix conspicuo resecretum occultant.

Juxta scrobes & fluentia, aliæque ligna loca provenit, subinde & in humidis reperitur sylvis, ut *Locum* rectè *J. Bauhinus*. A Maio mensè in multam ætatem floret.

Sicca est & adstringens, vulneraria è præcipuis. Flores & folia trita & imposita vulnera & ulcera *Vires* quævis glutinare valent: Eadem cum vino sumpta dysenterias, ventris imbecillitates, fluxusque ac humiditates sanant. Conducunt & ad sanguinis rejectiones profluvia muliebricia, & ad omnia interaneorum vulnera & ulcera, potissimum pulmonis. Commendatur & in Scorbuto. Præcipuam autem vim ejus esse dixit *Martiholus* ad puerorum enterocelas tum illita, tum in pulvere hausa.

A. 2. *Nummu.*

- A. 2. *Nummularia minor flore purpurascens* C. B. Ger. emac. Park. *Num. rubra* J. B. Purple-flower'd Stone-woort.

Caulibus tenuissimis per terram reptat, fibris albicantibus è geniculis demissis. Folia ex brevibus intervallis conjugatim bina, subrotunda, pallidè virentia, glabra, non crenata, brevissimis pediculis fulta, Serpylli vulgaris foliorum magnitudine aut tantillo minora, Chamælyces paria. Flores ex alis foliorum exeunt singulares, pediculis longis tenuibus, pro plantulæ ratione grandes, in quinque oblonga segmenta ad unguem juncta partiti, cum staminum in medio lanuginosorum glomere. Succedit vasculum feminale parvum rotundum. Calicis folia angusta sunt & acuminata.

Locus &
Tempus.

Paludosis gaudet, & Julio demum mense floret.

3. *Nummularia mucronata* Premont. *bon. spei* Bod. à Stapel.

Folia habet lanuginosa.

C A P. XVI.

De Rore Solis, sive Rorella.

- A. 1. *Ros Solis folio rotundo* J. B. C. B. Ger. Park. *Rosa foliis* or *Sun-dew, with round leaves.*

Folia è radice fibrosa tenui plura exferit, pediculis longis superne hirsutis mixta, circinatae ferè rotunditatis, auriscalpii figurâ, modicè concava, pallidè viridia, tenuium, rubescentiumque staminum velut cilio circumquaq. fimbriata; aspergine rorida guttularum etiam per ferventissimos æstus pilis adhaerentium madida. Ejusmodi stamina sed breviora mediâ quoque folii partem supinam obfident: prona namque superficies omninò glabra est & pilis destituta. E medio foliorum exurgunt caules duo aut tres teretes, graciles, rubentes, foliis nudi, palmares aut semipedales flores sustinentes longa serie, versùs unam partem spectantes, brevibus pediculis fultos, candidulos, è calice oblongo in quinque segmenta divisò exeuntes. Floribus succedunt *vascula seminalia* oblonga, figura & magnitudine ferè granorum tritici, *seminibus* repleta.

Locus &
Tempus.

Ros pilis seu fetis adhaerens tenax est & viscidus, inque filamenta ductilis digitorum tactu. Floret mense Julio, & in humidis palustribus oritur, non rarò inter mucosos aquaticos.

- A. 2. *Ros solis folio oblongo* C. B. J. B. Ger. *Ros solis sylvestris longifolia* Park. *Long-leaved Rosa-foliis, or Sun-dew.*

Magnitudine sua, & foliorum figurâ quæ sensim ab imo ad summum usque dilatantur, nec in rotundum velut auriscalpium desinunt, & multo quàm illius longiora sunt, à præcedente differt.

Non procul Cantabrigia in palude quadam *Hinton meur* dicto provenit.

Præter descriptas & à nobis observatas tres adhuc alias *Rorellæ* species invenit, inque literis ad me datis sic breviter descripsit Tho. Willifellus, transmissis etiam earundem iconibus rudi manu à se delineatis.

3. *Rorellæ* species tertia, seu *rotundifolia perennis* vulgari rotundifolia major est, radice perenni, foliis erectis, non ut in vulgari in orbem super terram stratis, pediculis propè exortum è radice aliquotisque nudis, superiore tantum medietate ad margines pilosis. *Devoniæ* natales suos debet.

4. *Rorellæ* species quarta, seu longifolia perennis Radice est perenni seu vivaci; siquidem eam sæpius vidit cum caulibus superioris anni exiccatis adhuc eidem manentibus. Foliis est duplo pluribus quàm vulgaris longifolia, ima parte propè terram teretibus, & postquam dilatari incipiunt aliquotisque adhuc nudis h. e. nullis ad margines fetis fimbriatis. Provenit in agro *Eboracensi* inter *Doncastriam* & *Bautriam*.

5. *Rorella quinta*, seu longifolia maxima, foliis est longissimis, ab eadem radice pluribus, utrinq. ab exortu usque pilosis. Tribus à *Carleolo* milliaribus *Scotiam* versus eam observavit & eruit. Hæc magnitudine præcipuè à secunda specie seu vulgari rotundifolia differre videtur.

Vires.

De viribus hujus plantulæ non convenit inter Botanicos: Sunt qui ad pthysim, ad pestem, ad vulnera, ad epilepsiam eam commendant: alii nec sine ratione, usum ejus internum vetant, quoniam caustica est, & cuti imposita ipsam exulcerat. Hinc

Planta Roris solis ovibus maximè noxia censetur, Pulmones enim ovillas adurit, & tussim lethalem excitat: Hinc & nostratibus *Che red riot* dicitur. Ex Obs. *Olai Borrichii* in Act. Med. *Tho. Bartholin.* An. 1676. Obs. 53. Non tamen hoc primus observavit aut prodidit Ol. Borrichius: siquidem Camerarius in horto annotat, In Anglia observatum esse ab opilionibus oves quæ crebro hæc herbâ vescuntur, hepar & pulmones malè affectos & marcere quodam viciatos habere. *D. Tancredus Robinson.*

Aquam vitæ seu ardentem cui *Rorella* cum Aromatis nonnullis infusa est, olim in frequenti usu fuit pro cordiali in lipothymia & deliquio.

Multa traduntur superstitiosa de hac herbula, quæ consultò prætereo: cujus fortasse commatis est, quod amico quodam suggerente subjicimus.

Ros Solis collectus quando Sol est in medio Leonis exsiccetur, & sacco reconditus pectori applicetur. Arcanum est ad hæmorrhagiam narium.

CAP.

CAP. XVII.

De Viola aquatica.

- A. *Millefolium aquaticum* dictum *Viola aquatica* J. B. *M. aquat.* seu *Viola aquat. caule nudo* C. B. *M. aquat. floridum*, seu *Viola aquatica* Park. *Viola palustris* Ger. **Water-Violet**, or **Spilfoil**.

¶. B.

Purimas fibras tenues albas, altè in limum demittit. *Caules* obliquè sub aquis feruntur, *foliis* crebris pinnatis pinnis angustis uncialibus, nullo ordine positis vestiti. *Caules* flores sustinentes surrecti supra aquas eminent, inanes, striati, geniculis aliquot per summa nodosi, ad quorum unumquodque quinè aut seni verticillatim nascuntur *flores* pulchri, majusculi, Leucois similes, quinque foliis albis, apicibus in medio luteis constantes, pediculis uncialibus & fescuncialibus hærentes. Florem *calicis* vice obvallant foliola oblonga, viridia, ipsisque pediculis apposita foliola aliquot longiora, acuta, radiata. Succedit *vasculum* *seminale* parvum, subrotundum, *semina* parva continens.

N. Flos revera monopetalos est, in quinque segmenta adeò profundè ad unguem ferè divisus, ut pentapetalos videatur.

In aquis residibus ut & fluentibus vadosis lubens nascitur, & Maio mense flores prodit.

Locus.

CAP. XVIII.

De Anagallide aquatica rotundifolia non crenata.

- A. *Anagallis aquatica rotundifolia* Ger. *aquat.* 3. *Lob. folio subrotundo non crenato* Park. *aquat. rotundifolia non crenata* C. B. *Samolus Valerandi* J. B. **Round-leaved Water-Pimpernel**.

Radices ei albae, fibrosæ. *Folia* ad radicem ex angusto principio sensim dilatantur, extremitate subrotunda, duas uncias longa, unciam lata, pallidè viridia, per ambitum minimè incisa, crassa, glabra. *Caules* sempedales aut dodrantes, altioresve, tenues, rigidi, teretes, foliis per intervalla alternatim positos vestiti, absque pediculis, sursum spectantibus, brevioribus & rotundioribus iis quæ ad terram sunt. *Caulis* superius in ramos finditur. *Flores* in summis caulibus & ramulis in singulis pediculis semuncialibus singuli, rarius dispositi. Ad exortum pediculorum è caule nullum apponitur folium, at in ipso pediculo non longè à flore semper habetur folium. *Flores* autem parvi, albi, in quinque segmenta lata divisi; sunt enim revera monopetali, & integri decidunt. Succedunt in calicibus quinquepartitis, à flore residuis *vascula* rotunda, *semine* parvo, per maturitatem subrufo repleta. Sapor plantæ amarus est.

Amat loca paludosa, & Junio mense floret.

Locus.

CAP. XIX.

- A. 1. *Pyrola Alpinæ flore Europææ* C. B. Park. *Herba orientalis* J. B.

¶. B.

Coliculo assurgit simplici, tenello, gracili, palmum plus minus alto, tereti, nudo, glabro, qui summo tenus velut in umbella *folia* sustinet ex brevi pediculo sex, septemve, pallidè virentia, ovata [nostratis *folia* oblonga sunt & acuminata, ut in iconè C. Bauhini] uncia vix longiora, latitudine proportionata ad figuram ovatam, quadam etiam minorâ, nonnulla majorum vix mediam aut tertiam partem æquantia; è quorum costâ venulæ eminentiores alterno positu exeunt ad ambitum: sed & minimum quoddam unum aut alterum Serpylli folii facie & magnitudine cauliculo adnascitur. Porro è medio foliorum exortu pedicelli communiter bini surriguntur fescunciales aut duarum unciarum ac ferè capillares, subruffi, *stosculos* sustinentes singulares, stellatos, albicantes, quos foliola prædictis foliis concoloria, & stellam pulchrè positu exprimentia ambiunt, octona plus minus. Radix quamplurimis, tenuibus, prælongis, albescentibus fibellis constat. *Flos* (*quantum meminî*) *simplici laminâ* constat, in quinque laciniis totidem *folia* imitantes divisâ.

Tho. Willifellus eum invenit nobisque ostendit ad orientalem extremitatem *Rumbles mear* propè *Melwich* in agro Eboracensi, loco paludoso inter juncos: inque Northumbria trans murum Pictorum quinque m. ultra *Hexham* oppidum Boream versus: necnon inter ericas in montosis palustribus non longè ab oppidulo *Harbottle* ad Occidentem. Nascitur etiam in montosis humidis nonnullis Germaniæ in locis; vide ¶. B.

Duplex est, autore C. Bauhino, major & minor. Primus, inquit, Val. Cordus in *Observ.* sylvæ sub *herba orientali* proposuit: deinde Jo. Thalus in sua *Harcynia Saxonico-thuringica* sub *Alpinaribemo* descripsit: & tandem Casp. Schwenckfeld. in suo catalogo plantarum Silesiæ *Alpinæ* Alpinam nominavit, nullâ differentiâ ostensâ, &c. vide apud C. B.

2. *Pyrola*

2. *Pyrola Alfinis flore Brasiliiana* C. B. Park.

C. B. prod.

Ex radícula alba, tenui, capillata *cauliculus* effertur singularis, sex, septemve unciarum, inferiore parte nudus, circa medium duobus foliis parvis, sibi oppositis donatus, superiùs verò foliis sex vel septem per ambitum cinctus, quæ magnitudine imparia sunt, aliquibus uncias duas, aliis unam longis; unciam vel semunciam latis, Plantaginis quinquenerviæ formâ, (cum & per hujus folia quinque nervi discurrant) sed glabra, tenera & viridia, in acumen fastigiata; ex quorum medio pedicellus tenuis, uncialis exurgit, *florem* singularem, pallidè luteum, ungui pollicis æqualem, quadrifolium, striatum, cujus folia (stellæ modo disposita) lateralia aliis duobus latiora sunt: ad floris umbilicum staminula plura, exigua, rufescentia occurrunt.

Locus.

In Brasilia apud Tououpinambaultios reperta est. Ab Europæa foliis quinquenerviis, flore quintuplo majore differt. At Brasiliiana minor ab Europæa minore solum foliorum magnitudine, quæ in Brasiliiana longiora angustioraque sunt differt.

C A P. XX.

Valeriana Græca Ger. Park. *Græca quorundam colore cæruleo & albo* J. B. *cærulea* C. B. *Græca Valerian, called by the vulgar, Ladder to Heaven, or Jacobs ladder.*

PYxidata radice, tenui, fibrosa, albicante, evidenter amara proserpit, inquit J. Bauhinus. Plura è radice folia emitit, per totam hyemem virentia, è multis pinnularum ad mediam costam adnexarum conjugationibus composita [decem interdum aut duodecim] cum impari costam terminante. Singulæ pinnæ digitum longæ sunt, dimidium latæ, è lata basi in acutum mucronem sensim angustatæ, tribus nervis inferioribus secundum longitudinem excurrentibus, glabræ, virides, per margines æquales. *Caulis* ab eadem radice plures exeunt, teretes, striati, inanes, hirsuti, digitali crassitudine, altitudine sesquicubitali, ramosi, foliis ornati ad intervalla singulis. In summo caule & ramulis flores conferti, pediculis brevibus, tenuibus, deorsum nutantes, è calice in quinque acuta segmenta diviso, ipsi satis speciosi, cærulei, quinque foliis obtusis, ad unguis junctis constantes, adeò ut integri decidant; quinque intus stamina apicibus luteis donata continent, cum stylo oblongo in summitate trifido & saturatiùs cæruleo, odore minimè commendabiles. Vasculum seminale turbinatum Alfinis modo, in tria loculamenta divisum, quod per maturitatem in summitate dehiscit, semina oblonga, parva, nigricantia continens. Sapor herbæ lentus & amaricans.

Tempus.

Maiò mense floret.

C A P. XXI.

1. *Glaux exigua maritima* Ger. J. B. *maritima* C. B. *maritima minor* Park. *Sea-Milkwort, or Black Saltwort.*

J. B.

PUllis & gracilibus est *coliculis*, subinde reptantibus, & fili instar tenuium fibrarum è geniculis propagatione radicatis. *Folia* per articulos Herniarix, bina contrario situ, ex quorum uniuscujusque sinu *semen* perpusillum nudum fuscum [Parkinsonus & Gerardus capsulas feminibus repletas hosculis purpurascensibus succedere scribunt.]

Locus.

In salis palustribus mari conterminis ubiq; ferè reperitur.

2. *Glaux maritima major* Park. *latiore folio Thuringiaca.* C. B.

Glaux major palustris flore herbaceo Morif. præl.

Morif.

Hæc in fluviis & ad margines fluviorum per prata labentium provenit: *caulis* habet pedales aquis innatantes, à quorum geniculis nodisve demittuntur fibræ in aquam, quarum beneficio nutritur tota planta. Ad singula genicula oriuntur bina *folia*, Pulegii regalis foliis latiora, glabra, mucronata: in caulium alis superioribus emergunt *flores* herbacei coloris, qui relinquunt in capsulis oblongis Caryophylli aromatici magnitudine; [in singulis] infinita *semina* minuta, subviridia.

Planta hæc nobis incognita ad hoc genus minimè pertinet; verum ob nomen Glaucis ab Autore inditum cum huc retulimus, donec certius innotescat ubi disponi debeat.

C A P. XXII.

Quadrifolium annuum Persicum Zanoni.

^{Zan.}
Multos fundit *causticulos*, palmum circiter longos, tenues, lignosos, fragiles, membranâ tenuissimâ in viridi rufescente tectos, medullâ albicante plenos, crebris nodis prominentibus, annularibus distinctos, ad intervalla circiter uncialia, ad quorum unumquemque apposita quaterna folia, crucis formâ, brevi & tenui pediculo intercedente, supernè viridia, subus alba, hic illic aspera, & lanugine quadam albâ punctata, quæ ea vitui grata reddit, nervo tenui per mediam longitudinem divisâ, Anthyllidis Valentiniæ Clusii similia, sed paulo latiora, & extremo nonnihil excavata & incisâ. Ex singulis geniculis præter folia exeunt ramuli foliosi, & ex his denuo alii minores, & deinde tertii, foliis minutissimis vestiti, geniculis adeò vicinis, ut planta foliis & ramulis creberrimis admodum densâ videatur, sapore exiccante & acerbo fictis immaturi. E geniculis præter folia dicta egreditur etiam gemma quadrata, quatuor costis valdè elatis, intercedentibus sulcis satis depressis & concavis, parte infernâ, præcipuè secundùm costas, rubescens & punctis supradictis variegata, quæ circa principium Junii *florem* explicat pulcherrimum, colore Amethystino, quinque petalis subrotundis, extremo (foliorum instar) crenâ excavatis, compositum. Flore delapso restant in conceptaculis *semina* minutissima, quæ microscopio spectata figurâ ovalis tritici similia apparent, extremo minore nigra, cum fissura in medio ad modum tritici, Tabaci colore aliquantulum lucido. *Radix* tenuis est, aliàs simplex, aliàs in ramulos divisâ, tenuissimis fibris donata, colore ad ferrugineum obscurum tendente.

Planta est annua.

HISTORIÆ

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS PRIMUS.

QUI EST

De Herbis radice bulbosa donatis, iisque affinibus.

Erbae quarum plantula feminalis bifolia seu bivalvis, seu mavis binis cotyledonibus instructa non est, sed unica tantum vel nulla cotyledone seu folio feminali donata, sunt vel flore imperfecto seu stamineo, vel flore perfecto seu petalode. Hæ vel sunt radice bulbosa, vel tuberosa fibrosave, quas bulbosis affines dicimus.

De bulbosa radice præditis hac in Parte agemus, de Bulbosis affinibus in sequente.

PARS PRIMA.

De Herbis radice bulbosa præditis.

Radicem bulbosam voco quæ unico constat tubere seu capite, fibras multas ex ima sede seu basi emitente. Non me latet dari etiam alias herbas præter eas quas intellectas vellem, quarum radicibus hæc definitio conveniat, ut v. g. Ranunculo bulboso, verum eæ in diverso genere sunt, quarum scilicet plantula feminalis binis cotyledonibus instructa est.

Hujus autem generis herbae plantulam feminalem unico tantum cotyledone donatam obtinent, & aliis præterea insignibus notis à reliquis tuberosis differunt, nimirum foliis sine pediculis in longitudinem productis, vasculis seminalibus in terna loculamenta dispersitis: Floribus plurimum hexapetalis, aut certè in sex laciniis ad margines sectis.

Hæ vel sunt bulbo squamoso, seu ex pluribus imbricatis incumbentibus squamis composito; vel bulbo tunicato, hoc est, ex pluribus corticibus seu tunicis in orbem se amplexantibus coagmentato; vel tertio bulbo solido, substantiâ continuâ, nec in squamas aut tunicarum involucria divisâ.

Secundi generis plantæ quarum bulbi tunicati sunt dividi possunt in graveolentes, & odore nullo aut minus gravi præditas.

SECTIO PRIMA.

De Herbis bulbo squamoso.

Herbae radice bulbosa è squamis compactili.

Herbae radice bulbosa donatæ sunt vel eadem squamosa, vel tunicatâ, vel solidâ, hoc est substantiâ continuâ, nec in tunicarum involucria aut squamas divisâ.

Quæ radice squamosa sunt dividi possunt in eas quarum bulbus componitur è squamis

Multis imbricatis incumbentibus, caule

Foliofo, florum petalis

Reflexioribus, floribus etiam ipsis erectis: LILIUM VULGARE.

Reflexis, floribus ipsis pendulis seu deorsum nutantibus MARTAGON, Lilium montanum.

Nudo, flore Hyacinthi; HYACINTHUS LILIFOLIUS stellatus

Paucioribus

Paucioribus & majoribus majores & elatiores, caule

Supra flores assurgente, floribus ipsis pendulis caulem coronæ instar in orbem cingentibus, radice vulpem olente: *CORONA Imperialis*.
In florum thyrsum terminato, floribus parvis, deorsum nutantibus: *LILIUM PERSICUM*.

Binis duntaxat, humilior, flore Tulipæ, pendulo seu deorsum nutante, caule folioso: *FRTLILARIA*.

Herbæ radice bulbosa tunicata sunt vel *graveolentes*, flosculis multis è summo caulis fastigio enatis & in umbellam aut corymbum diffusis; vel odore nullo aut minis gravi præditæ.

CAP. I.

Corona Imperialis Ger. Park. *Corona Imperialis sive Tufai* aliis J. B. *Lilium sive Corona Imperialis* C. B. *The Crown Imperial*.

f. B.

Radix bulbosa, rotunda, crassa, diversa à Liliorum forma, est enim compressa, ex magnis, crassissimis & succulentis squamis compacta, colore interdum albo, nonnunquam etiam purpurascente, sæpe pallido, odore fœtido & viroso, uti & folia, Colchicum olente, Clusio verò hircum [*nobis potius vulpem*] nares etiam procul feriente, qui eruit binas & amplius libras pendentem. *Caulem* tollit singularem, bicubitalem aut etiam altiorem, digitali crassitudine, inferiore parte plusquam pollicari, firmo, intus fungoso, viridi, rotundo quidem, sed ad cubiti altitudinem striato, *foliis* magna parte stipatum numerosis, splendore viridanti nitentibus, Liliaceis, modò æquali, modò confuso ordine eum ambientibus, nullo nixis pediculo, sed latiore sui parte cauli adnatis, ita ut appendices paullum eminentes ab eis propagati caulem reddant nonnihil angulosum. Supra autem densius hoc foliorum agmen caulis ad pedem, nonnunquam etiam cubitum protenditur nudus, sine foliis, gracilior quàm inferius, & teres, neque striatus & viridis sed lævis & purpurascens coloris, Serpentiariæ instar maculosus, qui in summo totidem panè in angulos definit quot flores sustinebit, nempe binos, ternos, quaternos, quinos, senos aut plures, omnes Vere quasi æqualiter & contrario situ nascentes, singulòsq; inter bina folia, inferioribus longè minora & angustiora, æquali ferè longitudine. Quum flores primùm erumpunt, inter folia latent, candicantèsq; sunt, deinde paulatim incrementum sumunt, unà etiam succrescente ea caulis quæ illos sustinet nuda parte: florum verò pediculi, qui fœcundales, in augmento deorsum insectuntur, è quibus flores penduli sunt circumcirca, regum coronas imitati, Lili candidi pares, flammeo colore rutilantes [Lobelio ex phœniceo rubentes] patuli, senis constant foliis latis, per extremum mucronatis, pulchra striarum saturationum sive purpurearum discursantium picturâ variegatis, laciniatâ cæsurâ subinde ludentibus, ungue autem (inquit Clusius) singulorum petalorum nonnihil foris eminente, & ex nigro purpureante, quorum uniuscujusque fundum obscuriore colore pictum obsidet gemmantis liquoris margarita argentea limpidissima & dulcissima, pertinacis durationis, post multos etiam dies à refectione; [Lobelio Visci grano ferè pares] Ea deinde tubercula marcescentibus floribus in albas lacunas abeunt. Ex ipso penitus floribus umbilico prodeunt pro foliorum numero *stamina* candida adèò conjuncta, ut pro uno fallant obiter intuentem, apicibus majusculis in Ochram vergentibus, breviori trifido stylo inter ea latitante. Supra flores Caulis denuo attollitur dodrantali plerunq; aut majori amplitudine, foliis exilibus & angustis onustus: nonnunquam supra flores nullus cauliculus eminet, sed conferta duntaxat angustorum foliorum coma: interdum etiam (inquit Clusius) mihi nati sunt supra flores non unicuique cauliculus sive ramulus, sed bini, terni aut plures, suis etiam foliis singuli ornati.

Flori succedunt magna trigona *capita*, interdum etiam tetragona ut in Lilio puniceo, quorum singuli anguli utrinque pinnati sunt, & alati; excussio autem flore statim sursum eriguntur quæ fecunda futura sunt *capita*: *Semina* plana sunt, liliacea, paullò oblongiora, cartilaginosa, subruffa, duplici serie in singulis angulis digesta, quemadmodum in Lilio generibus, &c.

Hujus plantæ multiplex habetur varietas, nimirum

1. Lilium sive Corona Imperialis duplici corona C. B. Caulis enim in hac planta nonnunquam supra priorem illam florum æqualiter propendentium seriem dodrantali longitudine attollitur, aliamq; florum seriem gestat, aliquando etiam tertiam, & tum demum foliorum comam supereminentem: eas verò stirpes unicuique florum ordinem subsequenter annis plerunq; ferè observari (inquit Clusius) ut peculiare genus non sit censendum, sed Naturæ luxuriantis quidam duntaxat lusus.

2. Corona Imperialis flore luteo cum stiris purpureis: qualem Clusius primo in loco describit. Variat in nonnullis plantis florum color, est enim vel medius inter utrumq; genus, vel ad priores secundive colorem quàm proxime accedit.

3. Lilium sive Corona Imperialis multiflora, latoq; caule C. B. Caulem latefcere & multos deinde flores proferre, aliis etiam aliquammultis plantis accidit.

4. Lilium sive Corona Imperialis flore pleno.

5. Lilium sive Corona Imperialis foliis angustioribus, non fœtens Clus.

6. Lilium sive Corona Imperialis ramosa C. B. Tufai *Шаровъ* Clus.

Hæ aliæque varietates quarum meminit Lobelius accidentales nobis videntur, & vel soli luxurie, vel cultura & mangonio debent, nec speciei diversitatem arguere.

B b b b b

De

De Corona Imperiali per omnia majore *Car. Paris.* & Corona Imp. Sinenſium ſeu folio vario *ejusdem*, cum mihi nondum fuerint conſpectæ, quid dicam non habeo.

Conſtantinopoli allata eſt hæc planta: ex Perſia verò Conſtantinopolim delatos illius bulbos omnino ſibi perſuadet Cluſius, quoniam cum accipiebat inter reliquas hæc fuit inſcriptio, *Tuſai ſive Perſiano roſſo ò diſcolorito con la teſta abafſo*, hoc eſt, Tuſai ſive Flos Perſicus ruber aut decolor nutante capite.

Floret Aprili, interdum etiam Martio ſi aeris temperies paullo calidior fuerit.

Coronæ Imperialis guttis in flore utuntur Turcæ ad vomitum excitandum; alii ad ſœtum excluſendum. *D. Palmer*, è dictatis *D. Herman*.

Locus.
Vires.

C A P. II.

Lilium Perſicum Ger. Park. C. B. *Perſicum ſive Suſianum* J. B. *The Perſian Lily.*

f. B.

C*Aulis* ei procerus, non multum craſſus, cubitalis & altior, rotundus, *foliis* ab ima parte ſuſum verſus denſe ſtipatus, Lili crocei foliis anguſtioribus, acutioribus, digitalis longitudinis, longè quam Coronæ Imperialis anguſtioribus, illis ſerè ſimilibus quæ in ſummo ipſius capite naſcuntur, viſcentis ex cineraceo coloris, ſive quodammodo æruginofi (inquit Cluſius) qualis in Tulipæ foliis conſpicitur; contorquentur verò illa, buxèique ſunt odoris. Summus caulis longum gerit thyrfum *florum*, ſequiuncialibus & longioribus pediculis hærentium, numeroſorum, pendulorum, terramque ſpectantium, Leucoii bulbofi nolas imitantium, ſaturâ purpurâ tinctorum, ſive (ut ait Cluſius) foris purpuræ valdè obſoleta colore præditorum, internè autem dilutorum, unguibus ſubviſcentibus, odore nullo inſigni. Ex umbilico ſex inæqualia *ſtammina* prodeunt, purpureis apicibus primùm conſpicua, qui obverſi flavo polline conſperſi apparent: tria deinde longiora ſtaminula coeunt, *ſtilumque* medium florem occupantem æmulantur. Sequuntur deinde ſexangula capita ſive triangula, quorum ſinguli anguli binis aliſ ſunt præditi, Coronæ Imp. capitibus ſerè ſimilia, ſed minora & breviora; *ſemine* etiam ſimili, paululum tamen breviora. *Radix* bulbofa, Pomi Arantii magnitudine, ſubrotunda, fiſſa, magnis ſquamis loricata, ex albo flavefcens, tenui membrana cinctâ; ſubſtantia ejus qualis in reliquis bulbis: ima parte ſeffilis, foramine plurimùm pertuſa caulis veſtigio. Sapor ſubſtantiæ peramarus horribilis; nullo tetro aut gravi odore nares feriente prædita eſt.

Tempus.

Floret Aprili, ſemen ejus maturum cum Tuſai ſemine aut paullo poſt. Apud nos etiam perdurat hyeme non nimis acri, ſed bulbus ſemper decreſcit, niſi calido in loco ſeratur, aut in ſiccili per hyemem reponatur.

Cluſio Lilium Suſianum dicitur, quòd Suſis Perſiæ urbe delatum ſit.

C A P. III.

De Fritillaria.

F*Ritillaria* à tabula Scaccaria ſeu abaco in quo Scaccorum luſus exercetur, quem Fritillum dici exiſtitant, nomen accepit. Verùm Fritillus non eſt propriè tabula Scaccaria, ſed vaſculum aleatorum ſeu pyxis cornea ligneave turriculæ aut inſundibili ſpecie, è qua mitterentur alex vel teſteræ in tabulam ad cavendam fraudem.

Geſnero & aliis Meleagris dicta eſt, à Meleagris avis plumis, quas ſi non coloris ſpecie, tamen varietate & diſpoſitione, & macularum magnitudine reſert. *C. B.*

Meleagris notæ ſunt Radix in duas velut partes diviſa, Morifono è duabus velut magnis ſquamis compoſita; flos Tulipæ æmula, deorſum nutans vel pendula, maculis quadratis tabulæ Scaccariæ in modum pictis.

I. *Fritillaria vulgaris* Park. Ger. *præcox purpurea variegata* C. B. *Meleagris ſive Fritillaria dilutior & ſaturatior* J. B. *Common Fritillary, or chequer'd Lily.*

f. B.

Ex radice emergit bulbofa, candida, ſolida nullis tunicis ſepta Cluſio, ſed veluti in binas, eâſque ut plurimum inæquales partes ſecta; è cujus medio protuberat quaſi pulvinus quidam, unde *caulis* emergit, ſeffili parte multis fibris donata. *Caulem* promit teretem, tenuem, ſingularem, dodrantalem & pedalem, interdum etiam majorem, foris ex viridi purpurafcentem, vel fulco obſoleto colore præditum, lavem, intus fungoſum; ad quem ſine pediculis adnata hinc inde, nullo ordine, folia Tragopogonis purpur. quinque, ſex, ſeptem, mediocriter longa, anguſta, carinata, ſubacido ſapore prædita. In ſummo caule *ſlos*, ſæpe unicus, aliquando bini, interdum terni [Cluſio eodem tempore ſe aperientes] ex pediculis uncialibus, cauli concoloribus incurvis nutantes dependent, pulchri, Campanæ inſtar, magni, hexapetali, teſſellato emblemate fritilli ſeu tabulæ latrunculorum diſtincti, plagis alterno rubore, carneo ſanguineove & albedine pictis, aſpectu pulcherrimo, interiore ſuperficie ſaturatior purpurâ ſplendente: ſingula petala ab imo coſtam elevatam habent, ad petali uſque medium abeuntem, in tantillo puniceo luteolam; in floris medio *ſtamina* ſex, capitulo farinâ

farinâ crocâi asperso, *stylum* ambiunt triculpidem, coloris herbacei, odoris nullius. Florem verò excipit *capitulum*, triangulare, unciam plerumque longum, superna parte crassius & sine corona, alioqui Narbonensis Tulipæ capiti simile; quod in se continet *semen* pallidum, compressum, Tuliparum semini accedens, vel, ut ait Clusius, Tulipæ Narbonensis semen quasi referens, membranaceo margine latiore, in quo nullum, contra quàm in Tulipa, germen conspicitur.

Floret cum præcocioribus Tulipis, interdum etiã Martio in hortis. Sponte quibusdam pratis Tempus & !
Locus. ad Ligerim flumen, non procul Aurelia urbe Galliæ celebri oritur.

Duplex est, altera speciosior & coloratior, paulò citius florens; altera colore dilutiore est, minus speciosa & nonnihil tardius florens. Ob soli luxuriam interdum florem geminatum producit, sive dodecapetalon. Hinc Varietates.

Fritillariam flore magno pleno C. B. *Cam. Eyst.* Fritillariam flore duplici albicante *Park.* pro lascivientis naturæ lusu habeo, non pro specie aliqua Fritillariæ distincta.

Qui naturalem & stabilem hanc speciem esse affirmant non varietatem accidentalem & mutabilem, observent, an hujus semine sato ortæ plantæ hujusmodi semper vel maxima ex parte flores producant.

2. *Fritillaria alba præcox* C. B. *alba* *Park.* *albo flore* Clus. App. alt. & auct. & cur. post.

Præcedentis varietas potius esse videtur quàm species distincta: siquidem, annotante Clusio, caules & folia vulgaris habet similia, & præcocius una cum illa floret. Notæ præcipuè quibus ab ea differt, observante Parkinsono, hæc sunt. 1. Caulis & folia prorsus viridia sunt, non ut illius ima parte purpurascens seu fusca. 2. Floris color albus, qui tamen in nonnullis variat, interna parte venis quibusdam purpurascens distinctus. 3. Ungues petalorum virides sunt, costa etiã viridis medium folium dividit, per longitudinem.

In plerisque hujus generis plantis testulæ quædam obscuriores apparent, in nonnullis etiã color purpurascens diluitor: unde manifestum est eas non aliter differre à vulgaribus Fritillariis, quàm alia plantæ flore albo interdum variantes ab eisdem flore rubro vel cæruleo vel alio quocunque naturaliter & usitate præditis. Hinc neque Fritillariam albam ex phæo purpureo tessellatam *Lob. Ad. part. 2.* cujus flos internè rubicundior est, unguibus albis præditus, à vulgari Fritillaria specie distingui concedimus.

3. *Fritillaria serotina atro-purpurea* C. B. *Xantonica serotina* *Lob. Ad. part. 2.* *An Fritil. flore atro-rubente* *Park?*

Lobelius hanc sic breviter describit. Serotinæ Xantonicæ flos pulcherrimus est, & saturatiore nitidiorque purpuro-violaceo nigro colore gratissimus. Parkinsonus fusiùs, si modo eandem intelligat, hunc in modum.

Radix hujus nonnihil rotundior est magisque coacta quàm præcedentis; *caulis* brevior & humilior quàm alterius cujuscumque Fritillariæ speciei, *folio* inferius unico vel altero donatus, superna parte duobus tribusve arctè junctis, brevioribus & albidioribus quàm reliqua, Fritillariæ luteæ foliis ferè similibus, inter quæ exit pediculus *florem* sustinens deorsum nonnihil nutantem, seu potius prorsum extantem, quàm vulgaris ampliorem, & Fritillariæ luteæ flori magnitudine ferè æqualem, foris obscurè cinereum seu per totum ex cinereo fuscum, interiùs atro-rubentem, variè striatam seu maculatam. Hæc species neque radice libenter se propagat, neque semen perficit apud nos.

Cum præcocioribus floret: Flos autem ejus citius evanescit quàm cujusvis alterius Fritillariæ.

4. *Fritillaria flore luteo puro* *Park.*

Park.

Radicem habet rotundiorē, minus planam seu compressam quàm superiora genera, mediocrius magnitudinis: *caulem* sesquipedalem & interdum altiorem, *foliis* aliquammultis, oblongis, latiusculis, ex viridi cæsius seu albicantibus, Fritillariæ nigre similibus sed duplo angustioribus, vestitum: *Florem* minusculum, oblongum, Fritillariæ nigre figurâ suâ non valde dissimilem, petalis tamen minoribus & mucronibus rotundioribus, pallidè seu ex viridi luteum, nullis neque foris neque intus maculis seu tessellis variegatum, *staminibus* & apicibus intus luteis. Semen primi generis simile.

Hanc in hortulo nostro Cantabrigiæ alimus; Ad Fritillariam nigram accedere videtur.

5. *Meleagris sive Fritillaria flavâ* J. B. *Fritil. flore luteo vario sive punctata* *Park.* *Fritil. flavâ rubris maculis distincta* C. B.

Assurgit ad altitudinem præcedentis æmulum, *foliis* cinereis, latioribus, brevioribus & obtusioribus; *floribus* majoribus, quorum petala flavi sunt coloris, rubris maculis distincti, illorum medio nervo prominulo & virescentis coloris.

6. *Fritillaria lutea maxima Italica* *Park.* *Meleagris flos maximus Italicus* *Eyst.*

Park.

Caulem surrigit teretem, ex fusco virentem, *foliis* aliquot latiusculis brevioribus obtusum, quæ basi sua cum amplexantur, coloris obscurè viridis. Propè summum caulem, qui deorsum nonnihil incurvatur, folia exeunt tria vel quatuor, è quorum sinu emergit *flos*, plurimum singularis, quàm præcedentis longior, deorsum nutans reliquorum instar, colore è luteo obscuro purpurascens, maculis parvis rubris tessellatus.

Serò & post reliquas tandem omnes floret.

Tempus.

Bbbbb 2

7. *Fritillaria*

7. *Fritillaria lutea juncifolia Lusitanica* Park. An *Fritil. angustifolia variegata magno flore* C. B?

Park.

Caulis affurgit tereti, oblongo, tenui & infirmo, foliis rarioribus, oblongis angustis & fere juncis vestito. Florem edit parvum, luteum, maculis tamen rubris crebrioribus segmentatum quam quodvis aliud *Fritillariae luteae* genus.

Fritillaria Lusitanica Clus. cur. post. huc referenda videtur. C. Bauhinus tamen distinguit, & vera nota nonnulla sunt in Clusiana descriptione quae non bene conveniunt, nimirum caulis firmus, foliola brevina, color floris foris purp. obsoletus, in venas quasdam ad extimas oras vergentes distinctus.

8. *Fritillaria flore minore* C. B. item *Fritil. serotina floribus ex flavo virentibus* ejusdem. *Melaeagris sive Fritil. Pyrenaea flore minore* J. B. item *Melaeagris sive Fritil. Aquitanica reflexis oris* ejusdem. *Fritillaria Pyrenaea sive Apeminea* Park. *Fritil. Aquitanica minor flore luteo obsoleto* Ger. emac. *The black Fritillary, or Leather-coat.*

Bulbum habet [Clusio] *Fritillariae cap. x. lib. ii. Hist.* descriptae formam similem, minorem tamen. [Parkinsonus hujus bulbum in eam molem & magnitudinem interdum excrecere scribit, ut Coronae Imperialis radicem mediocrem mentiatur] ex quo prodit pedalis *cauliculus*, gracilis, viridis, senis aut septenis foliis septus, ex viridi cineraceis, qualia ferè sunt in aliis *Fritillaribus*, in cujus summo fastigio nascitur *flor.* aliarum *Fritilliarum* flore minor, sex petalis constans, quae extimas oras nonnihil reflexas habent, ut parvi tintinnabuli formam exprimat, quorum terna exteriora internis angustiora sunt, omnia obsoleti foris coloris, circa oras tamen (praesertim interiora) venis quibusdam flavescens distincta, internè verò ex viridi flavescens & splendentis; à mediis porro foliis ad ipsos usque unguis (qui similem colorem habebant) plurimis maculis saturate purpurascens tessellatim dispositis notata. Ex umbilico prodeunt sex brevina *stamina*, longis apicibus pallidis praedita, trifidulo stilo è medio illorum procedente. Odor ejus gravis, quasi Phalli odorem referens, & proximè ad eum qui in Spatula foetida percipitur accedens. Semen *Fritillariae* vulgaris femini simile.

In earum porro *Fritillariae* plantarum quae è Pyrenaeis montibus eruuntur (loquitur Clusius in *hisp. app. alt.*) floribus non minor observatur diversitas quam in illis quae vulgares in diversis Galliae provinciis reperiuntur: nam licet omnium, (quos mihi quidem videre contigit) forma quodammodo similis sit, sex viz. petalis constans, eorumque terna interna magna ex parte tribus externis sint latiora & ampliora, quidam tamen flores illa repanda habent, h. e. illorum extimas oras reflexas, nonnullorum verò ore vel non sunt reflexae penitus, vel certè quàm minimum: rursus illi flores qui extimas foliorum oras reflexas habent alii aliis saturatoris sunt coloris, quidam etiam adeo saturati ut nigri videantur, praesertim externa foliorum parte, quae nec splendet, nec tessellis distincta apparet, at internè purpureis quibusdam maculis distincta vel frequentioribus, vel minus frequentibus, aut magis saturis, aut dilutioribus, eaque splendet. Illi verò flores qui folia repanda non habent, vel quorum ora paululum duntaxat sunt reflexae, externa parte ut plurimum virentis sunt coloris, internè autem ex viridi flavescens & splendentis quali parè praeditus est tenuior ille sericeus pannus, quem vulgo *Tafetas* nuncupant, ex flavis & viridibus sericeis staminibus contextus, atque in illis tessellarum illa distinctio obscurior apparet. Singulorum autem foliorum unguis interni nonnihil cavi subviridem maculam impressam habent; ex floris verò umbilico sex alba *stamina* prodeunt, quorum apices pallidi, inter quae trifidus exilit stylus paulò supra *stamina* sese exerens.

Florem paullo seriùs quam vulgares serotinae *Fritillariae*, & semen ferunt in thecis seu capitulis triangulis, vulgaris *Fritillariae* instar, planum, vulgaris femini prorsus simile, in quo nullum etiam germen conspicitur. Interdum hæc planta binos flores in eodem caule profert quemadmodum vulgaris

9. *Fritillaria Aquitanica* Clusii & Boissii serotina, i. e. *Fritil. serotina floribus flavovirentibus* C. B.

Videtur Lobelio Adv. part. 2. quadrare cum varietatibus *Fritillariae* nigrae: nonnulla tamen nota reclamare videntur, 1. Quòd in florum petalis dorsi nervus extuberabat paululum atque virecebat. 2. Quòd petala omnia ab imo ad extremas oras obsoletae purpurae radiis, sub quibus nonnihil flavi conspiceretur; distinguebantur. 3. Quòd folia angustiora magisque herbacea. 4. Tenerior erat & frigoris impatientior.

Virg.

Odore *Fritillariae* quam Clusius Aquitanicam vocat haemorrhagiam in juvene Belga suppressam observavi Lugduni Batavorum. Est verò teterrimi odoris, cui similem putidissimum ovum spirat. S. Pauli Quadrip. Botan. Class. 2. p. 83.

10. *Fritillaria umbellifera* C. B. *Hispanica umbellifera* Park.

Fritillariae nigrae haud dubiè congener est, adeo partibus omnibus ei similis est, major duntaxat, quod fortè solo latiori debetur. Flores in fastigio quatuor vel quinque simul penduli Coronae Imperialis instar caulem ambiunt, colore intus flavo-viridi, rubentibus maculis notati, foris nigricantes.

Fritillaria II. seu ramosa C. B. item *Fritillaria* III. seu polyanthos flavo-viridis, si à praecedente specie differant nobis certè incognitae sunt.

II. *Fritil.*

II. Fritillaria Lusitanica *Clus. cur. post.* ambigere videtur inter Fritillarias vulgares & Fritillarias nigras, siquidem petalorum mucrones in ea non reflectebantur, coloris tamen erant foris purpurei obsoleti, in venas ad extimas oras vergentes distincti, nullis maculis tessellatim dispositis apparentibus, singulorum mucrone ex viridi paululum flavescente. Floris pars interior subflavi coloris erat, unguis verò virefcente maculâ infecti. In flore odorem nullum deprehendere potuit Clusus, quo à Fritillaria nigra differt.

11. *Fritillaria minima pluribus floribus* C. B.

A Swertio pingitur.

12. *Fritillaria Indica maculato caule, Viperina dicta* Hort. Reg. Paris & Lugd. Bat.

Fritillariæ flos (autore Paul. Renealmo) non tantum ardentibus febribus confert, sed & sedandæ *Viret.* fiti ex hujus succo fit unguentum ad carcinomatosa ulcera præstantissimum. Vim præterea hic flos roborandi cordis & cerebri non parum possidet, meconique (ut me docuit experientia) malignitatem infringit. Aqua ut decet destillata oculorum inflammationibus succurrit.

C A P. IV.

Martagon Canadense maculatum Park. *Mart.* seu *Lilium de Canada*, auri colorem referens flore *intus nigris maculis asperso* Bry.

Park.

Ambigere videtur inter Lilia floribus reflexis & erectis. *Folia* ut in illis per intervalla rotatim caulem ambiunt. *Radix* parva, squamosa, fibris tenuibus longis ex ima sede dependentibus. *Caulis* satis crassus, sesquicubitalis aut altior, *foliorum* longorum, angustorum, viridium, pauciorum tamen quam in Martagone Imperiali, triplici aut quadruplici per intervalla serie circulariter cinctus. Ex supremo foliorum circulo unâ erumpunt quatuor aut quinque flores, Lili rubri parè pares, singulis pediculis longis tenuibus fulci, deorsum nonnihil incurvati, pulchro colore flavo seu aureo tincti, internâ parte maculis seu striis atro-purpureis picti, cum sex staminibus totidem apices sustinentibus & pistillo in medio.

C A P. V.

De Lilio simpliciter dicto floribus erectis, & eorundem petalis non reflexis.

Lilium Latinis à Græco *λίλευν* deductum est, *ε* literâ in *l* mutatâ.

1. *Lilium album* Ger. *album vulgare* J. B. *album flore erecto & vulgare* C. B. **Common white Lilp.**

J. B.

Florum delicia Liliū ex *radice* bulbosa, multis nucleis constante *caulem* surrigit rectum, cubitale & sesquicubitalem, vel etiam altiorem, singularem, teretem: cui ab imo ad summum adnato *folia* nullo pediculo, oblonga & latiuscula, viridia, glabra & splendentia, versis summum caulem sensum minora & angustiora. *Flores* in scapo serie quadam plures, non eodem tempore panduntur, odoris suavitate eximia, colore lacteo, senis pinguibus repandis foliis calathum imitati, in quorum medio *stylum* longiusculum, ex albo viridantem, trifidulum circumstant *stamina*, foliis numero & colore paria, quibus *apices* insident crocei.

Stillatitiam florum aquam dari utiliter potandam agrè parturientibus, & ad pellendas secundas *Vires.* addito croco & cassia scribit Matthiolus: Crocum & Cassiam ad augendam penetrantiam addi non concesserit Camerarius; qui aquam stillatitiam solam ad hos usus efficacissimam ait, unde non temere in aliis affectibus dandam. Tragus duo aut tria cochlearia restituere animo linquentes scribit ex aliorum sententia. Schroderus usus crebri esse in affectibus pulmonum, asthma, tussi & similibus scribit. Virgunculis familiaris & expedita est, ut eâ faciei nitorem concilient, tantillum Camphoræ & Olei Tartari per deliquium destillati in ea dissolventibus. *Sim. Paullus.*

Oleum ex floribus per insolationem fit. Cavendum autem nè folia relinquuntur in oleo vetere ad quindecim dies: Cùm enim tota planta targeat succo mucagineo, facile putrescunt, & oleum jam redoleat non Lilia, quæ prima bonitatis nota est, sed grave & fœtidum quid. Sufficit igitur triduum, quo exacto imponantur alia, tum denique iterum alia. Sufficit enim tertium repetisse.

Hoc oleum maximas habet vires in quibuscunque doloribus & affectibus frigidis: tenfa remittit, dura emollit, dolores sedat. Usus ob id est in doloribus colicis & nephriticis, in pleuritide, &c. Usus etiam est in induratis nervis præcipuè, in schirrho uteri & inde dependente menses mora.

C. Hofmannus.

Radiciis usus internus rarus est, externus crebrior in tumoribus leniendis & maturandis, in clavis pedum tollendis [axungia veteri exceptæ & illitæ] in pudendis parturientium emolliendis, in amblytis emendandis, &c. *Sebrod.*

B b b b 3

Stamina

Stamina exhibentur ad facilitandum partum cum aqua Verbenæ vel simili. *Idem.*

Gulielmus Goderus, Elizabethæ reginæ Chirurgus, referente Gerardo, multos hydrope laborantes sanavit radicis succo cum farina, Hordeacea mixta pane scilicet ex istiusmodi massa confecto ægro per mensem aut sex hebdomadas continuas exhibito; quo solo & non alio pane, per totum id tempus vesceretur.

Idem eodem referente, Radicis tusæ succum expressum cum vino exhibitum & per duos tresve dies potum venenum pestilentielle expellere, & facere ut foras erumpat in pustulis & vesicis cutem externam occupantibus.

2. *Lilium album Byzantinum* Clus. Park. Ger. *Lil. album floribus dependentibus sive peregrinum* C. B. *Sultan Zambach & Martagon Constantinopolitanum albo flore* Clus. hist. *Lilium album Syriacum Rauwolfii* J. B.

Clus.

Lilii albi genus est vulgari proximum: Ejus tamen caules licet vulgari non breviores, à diligentibus observantibus graciliores, rarioribusque & minoribus foliis septi deprehenduntur, ipsiusque flores paullo minores, æquè tamen ac vulgaris flores odorati. Nonnullæ verò radices in tantam molem excrescunt, ut vix utraq; manu comprehendi possint. Horum nonnulla in plano & lato caule sexagenos flores protulerunt. Lobelius in caule palmaris latitudinis, humanæ proceritatis, 200 & plures candidissimos & suavissimos flores observavit.

3. *Lilium rubrum vel croceum majus* J. B. *purpureo-croceum majus* C. B. *Lilium aureum* Ger. Park. fortè. *Martagon Chymistarum* Lob.

J. B.

Par est magnitudine Lilio albo, nisi quòd folia incondita minùs sint lata, ac firmiora, nervosiora, atro-virentia, splendentia, longiora quàm in bulbifero. *Caulis* maculatus, bicubitalis; summitas in pediculis aliquot faciens, singulis singulos inhaerentes flores sustinet, Liliaceis magnitudine formâ foliorumque numero similes, verùm colore rutilo coruscantes, saturatioribus intus stigmatibus punctati. *Radix* subest bulbosa, è squamis compactilis, alba, ex qua ramuli repentes novos generant bulbos.

Locus.

Nusquam non sponte provenit (teste Matthiolo) in Italia, quandoquidem circa messem in arvis inter segetes, in pratis, in montibus & in vallibus aureo colore emicat. Nos in sylvis supra Neapolin propè Camædulensium cenobium observavimus.

4. *Lilium phœniceum* C. B. *phœniceum dilutum* J. B. Lob. *rubrum* Ger.

Clus.

Longo & præalto assurgit caule, valdè dilutos fert flores, serotinæque est, cum Lilio albo duntaxat florens: in quo sexagenos aliquando flores uni cauli inhaerentes observare memini.

Hanc speciem Clusius vulgarem & omnibus notam scribit. Parkinsonus quoque sub Liliis aurei titulo hanc describere videtur. Nos à præcedente specie diversam non putamus.

Huc fortè referendum est Liliium Sandicis colore polyanthos C. B. cruentum polyanthos Hort. Eysf.

5. *Lilium rubens vel croceum minus* J. B. *Lilium purpureo-croceum minus* C. B. *pumilium cruentum* Park. *purpureum minus* Ger. emac.

J. B.

Squammatum bulbos caulem promit angulosum, striatum, altitudine sesquicubitali, cui temere folia numerosa adnascuntur, atro virore splendentia, perquam angusta, secundum longitudinem nervosa. Caulis fastigium in aliquot pediculos firmos, punctis rubris variegatos, modicè hirsutos dividitur, quorum unicuique stas infidet Liliaceus, colore ex rubro flavescente seu croceo, folia intus sulcata & saturatioribus punctis notata habens, odore suavi, staminibus & pistillo flori concoloribus.

Præcocior est priore: Singulare etiam habet hac planta, quòd ex majore bulbo obliquè & in latera propagines sub terra graminis modo spargat.

Flore pleno in hortis colitur.

6. *Lilium cruentum latifolium* J. B. *cruentum Plantaginis folio* C. B.

Bulbo innititur omnino tali quali Liliium album: caule verò donatur, non ut cætera Lilia, crasso, qui florem producit unicum, cruentum, sex foliis latis constantem. Cauli folia rara, valdè lata, Plantagini similia. C. Bauhinus dubitat an detur hujusmodi planta & quænam sit.

7. *Lilium bulbiferum latifolium majus* C. B. *bulbiferum majus* J. B. Park. *cruentum bulbiferum* Ger. emac.

Clus.

Bicubitali interdum assurgit caule, firmo, crasso, foliis septo Liliaceis, subatis, in summis alis crassiores bulbos gestans & amplos flores rubros, Lilio puniceo minori non bulbifero concolores. Teniores hujus plantæ ante quam flores ferre incipiunt, bulbis secundum caulem inter folia natis non minùs donata sunt quam reliquæ duæ species, sed quando robustiores sunt, florèsque aliquot annis protulerunt, vix, nisi in summo caule ubi in alas dividuntur & secundum flores majores bulbi nasci solent.

Tempus.

Floret hæc planta cum duabus subsequentiis Junio, alia aliâ paulò maturius, sententiâ perficit Augusto. Bulbi in alis herere solent, donec vento aut contactu excutiantur; imò interdum plantæ adhuc inhaerentes fibras deorsum spectantes agere solent, tanquam ad communem matrem terram aspirantes, & illâ se condi cupientes.

Invenitur

Invenitur apud Lobelium in iconibus Martagon cruentum angustifolium, C. Bauhino Lilium bulbiferum angustifolium dictum. *V. incipit.*

Lilium bulbiferum incanum J. B. C. B. Clus. *cruentum latifolium* Ger.

Clus.

Vix cubitalem excedit altitudinem; caule etiam est firmo, striato, ex viridi nigricantibus foliis prædito, quæ tamen cum summo caule incana lanugine pubescunt: Ejus flores igneo rubore non rutilant, ut in superiore, sed magis pallescunt, & ad Lili puniceo non bulbiferi majoris colorem plurimum accedunt. Ejus adultioris caules paucos etiam bulbos eoque superiore minores nisi in summis alis gestare solent.

9. *Lilium bulbiferum minus* C. B. Park. *bulbiferum repens* J. B. *cruentum secundum caulem bulbulis donatum* Ger. emac.

J. B.

Inter Lilium bulbiferum majus & incanum media est magnitudine, nonnunquam etiam primum æquat. Bulbo squammato cum reliquis hujus generis convenit. Cæterum caulis firmus, striatus, cubitalis [Clusius caulem infirmiore & graciliorem ei attribuit] ac major multo, maculis nigris notatus, lanuginosus & in alas divisus, flores multos profert amœnos, Lili formâ, necnon aliquatenus colore, ex sex repandis aliquantum petalis, multo croco tinctis, intrinsecus multis liris asperatis, (qua parte & color folii medii dilutior) punctisq; saturatè sanguineis notatis, extrinsecus lanugine levi profusis: quorum nonnulla elatiorem, latiore, saturatioremq; costam, profundo utriusq; ad latera sulco, habent: medium florem obsident reliquorum instar sèna stamina, pistillumque triquetrum, eodem cum flore colore prædita. Folia fert Martagonis, quorum alii bulbi frequentes insident. Radix plerumq; è lateribus propagines spargere solet, quæ ad singula genicula in candidos bulbos excrecentes, subinde novas in circuitu plantas producunt, Lili rubri minoris non bulbiferi modo.

Ferunt omnes hæc plantæ in capitibus triangulis semen latuni, cartilagineum, subfuscum, quemadmodum Lilium vulgare, quod non sterile est, sed sui etiam generis plantas profert, verum quæ ex bulbulis in alis natis crescent plantæ longè citius adolefcunt.

Hæc & præcedens species in montanis Austriae & Stiriae pratis sponte crescunt, hæc tamen rarior inventa. *Clus.* *Locus.*

Solent verò cum hæc, tum aliæ non bulbiferae, cum primum florum gemmas ostendere incipiunt, à formicis admodum infestari, &c. *Idem.*

C A P. VI.

Bulbus Liliaceus vomitorius Capitis Bonæ Spei Breynii.

Breyn.

Hujus bulbus Lili miniati Byzantini valdè similis est, nisi quòd plerumq; major, & ex majoribus, crassioribus, saporis initio viscidis & aquosis, mox autem acerrimi, ac linguam instar Ari fermè vellicantis, purpurascens squamis compactus; in quibus Soli obervis punctula obscurè purpurea densè inpersa, & lineolæ quadam per longitudinem excurrentes cernuntur. Folia Lili foliorum colorem, formam & totum habitum æmulantur, sed longè angustiora sunt. Scapum ex bulbi centro teretem, diluto virore albicantem, bipedalem sesquicubitalémve impellit, Floribus creberrimis, ex subviridi albescentibus, à tertia inferius parte ad apicem usque in spicam longam congestis, decoratum: Quorum nondum aperti, immaturis Hyacinthi flore albo floribus similes, reliqui autem folia sua tam mirè & variabili explicabant formâ, ut numerum eorum figuramq; enucleare haud valeret Autor: in quorundam umbilico stylus longus, quadrangularis, antè obtusus & velut resectus; in aliorum è contrario reflexus, & quasi ex multis orbicularibus arcuè conjunctis globulis contractus apparebat.

Descriptio caulis ad imaginem pictam à D. Beverningh missam composita est.

An *Bulbus ruber Promont. Bonæ Spei adhuc incognitus squamosus Swartzii?*

Naturam calidam & siccam, atq; vim abstergendi & provocandi habere [nisi quid virosi illi in. *Vires.* sit] existimo. Tres aut quatuor hujus bulbi squamas cum nonnihil carnis concisæ famelico cani devorandas objeci, qui elapsis quibusdam post sumptum hoc ferculum horis multam tenuem crassamque pituitam evomuit: tandem & materiam pituitosam per alvum rejecit, quanquam non sine magno languore. *Jac. Breynius in Ephemer. German. Ann. 4, & 5. Obs. 134.*

C A P. VII.

Hyacinthus Lilifolius stellatus J. B. *stellatus foliis & radice Lili* C. B. *stellatus latifolius* Ger. emac.

Clus.

Bulbo est Liliaceo satis simili, sed minore & oblongiore, flavescente ut Martagonis. Sèna aut plura fert folia Lili albi (antequam in caulem abeat) foliis similia; è quorum medio caulis exilis pede brevior, multos flores in summo sustinens, Hyacinthi stellati vulgo nuncupati

cupati floribus omnino pares, sex foliis constantes intensè cœruleis five violaceis, eminente ex umbilico quodam veluti umbone. Flori succedunt triangula capitula in quibus semen.

Locus.

In montibus Pyrenæis nascitur, necnon in quibusdam montibus Gallie Aquitanicæ, & locis humentibus gaudere dicitur.

Pastores animalibus hanc plantam depascentibus caput intumescere Joachimo Venerio asserunt. *Clus.*

Invenitur etiam sed rarius flore niveo.

C A P. VIII.

De Lilio floribus reflexis Martagon dicto.

1. *Lilium floribus reflexis montanum* C. B. flore nutante ferrugineo minus J. B. *Lilium montanum* sive *sylv.* 2. minus *Clus.* *Lil. montanum* minus *Ger.*

f. B.

FUlvus hujus *bulbus* ex squamis acuminatis compactilis, subdulci & viscido sapore, fibris donatus albidis, aliis in imo, aliis quæ caulis committitur, quem erigit bicubitalem, teretem, punctis rubentibus maculosum: cui ex intervallis radiata circumnascitur *foliorum* Liliaceorum, atroviuentium series: circa caulis etiam summum singularia folia temere quæ fors tulit apponuntur. Caulis fastigium ornant Liliacei penduli *flores* sex foliis pinguis purpurascens, sanguineo saturatiore guttatis, reflexis admodum constantes, quorum medullium occupant totidem ferruginei apices cum pistillo, odore gravi.

Locus.

In montibus Germaniæ oritur, præsertim sylvis: Montbelgardi sponte & copiosè in monte Bar, Basileæ in monte Moutetz. Genevæ in montibus abundat *f. B.* Nobis in monte Saleva prope Genevam observatum non visum est differre à sequente, at in observando minus curiosi fuimus: differt enim insignibus notis, si J. Bauhino fides, nimirum floribus paucioribus, eorumque petalis admodum reflexis, colore etiam diversis.

2. *Martagon Imperiale* sive *Lilium montanum majus* Park. *Lilium sylvestre* sive *Hemerocallis moschata polyantbes*, *Martagon Imperiale nuperorum* Lob. Ad. par. 2. An *Lilium* flore nutante maximum J. B? *Lilium pyramidale moschatum* C. B.

Bulbis huic ex squamis acuminatis compactilis reliquorum Liliorum instar, pallidiùs tamen flavus, minor interdum quàm pro plantæ modo. *Caulem* erigit bicubitalem & altiorem, ex purpureo fuscum superiore parte, & brevi lanugine hirsutum, *florum* pyramidatum acervum, 120 & plurimum, jucundissimo spectaculo, suavissimi Rosæ moschatæ odoris æmuli, fastigio sustinentem. *Flores* penduli seu deorsum nutantes, sex petalis pinguis, unciam longis, medium digitum latis, colore in pallido rubentibus, fortuitis ex fusco purpureo maculis latioribus aspersis compositi, per exortus quinq; aut sex variè & fusè caulem ornant. *Folia* ex intervallis radiata serie caulem ambiunt seu coronant: bini aut terni, & interdum quaterni, foliorum circuli cauli circumnascuntur; & præterea circa caulis summum singularia folia reliquis minorâ multo, temere quæ fors tulit apponuntur. Sunt autem folia glabra ex rotundo turbinata, juxta annexum angustiora, eminentibus ramosisq; à tergo in mucrone coeuntibus venis. *Stamina* ferunt singuli flores sèna, petalis numero respondentia, in quorum extremitatibus apices oblongi, in ruffo purpurei, rubiginoso pulvisculo statimq; pereunte conspersi. E medio staminum prodit incurvus *apex*, in triquetrum rubensq; capitulum desinens, viridi & triquetro folliculo insidens, qui defluentibus florum partibus solus remanet, & resupinus sursum incurvatur, paulatimq; increscit, donec uncia longior & semuncia latior fiat, qui inferius angustior existit: idem sex eminentibus angulis totidemq; lateribus constat, intus autem tribus membranis seu parietibus in tres cavernulas per longitudinem dividitur, in quibus bini contigui parvorum, laterum planorum, sibi invicem superjacentium & flavorum seminum series continentur.

Hanc plantam, ni multum fallimur, invenimus in sylvis montis Salevæ prope Genevam.

Florum petala in hoc genere non usq; ad eò reflectuntur ac in minore proximè describendo.

Hoc fortè Quartum Lili montani genus est *Clusio*, cujus flores seriùs sese explicare soliti sunt, illiq; non insuavi odore præditi.

Vires.

Martagonis radix urinam ciet.

3. *Lilium montanum* seu *sylvestre minus* Park. An *Lil. mont.* sive *sylvestre I. majus* *Clus?* *Lil. floribus reflexis alterum lanugine hirsutum* C. B? *montanum majus* *Ger.*

Bulbo est majori seu Imperiali persimili, ut difficulter possit indè distingui. Differt 1. Quòd mensis plerunq; spatio seriùs è terra exeat, & tamen maturius floreat. 2. Quòd folia angustiora sint & acutiora, viridioraq;. 3. Quòd florum petala aliquanto longiora sint, saturatiùs rubescant, minoribus maculis conspergantur, interdum etiam maculis careant multoq; magis reflectantur. 4. Quòd flores in eodem caule multò pauciores obtineat & rariùs dispositos. 5. Quòd florum capita antequam flores aperiuntur hirsuta sint & lanugine incana. [In nonnullis hujus generis plantis, Autore Parkinsono, nulla hujusmodi canities cernitur, verum capitula glabra sunt & purpurascunt.] 6. Quòd summi caules in hoc glabri sunt & virides secus quàm in illo. 7. Denique vascula seminalia longiora multo & duplo fere majora sunt.

Lilium

Lilium flore nutante albo *J. B.* floribus reflexis albis non punctatis *C. B.* Lilium mont. flore albo puro *Clus.*

Non species Lili distincta, sed accidentalis hujus varietas, à semine orta, nobis videtur. Hujus inquam, non primi generis, ut vult Parkinsonus. Florum enim gemmæ, referente Clusio, antequam expandantur, multâ candidâ lanugine sunt obsitæ, quæ una est ex notis quibus hoc genus à priore distinguitur.

Lilium florib. reflexis variis *C. B.* i. e. Lilium montanum seu sylv. 3. *Clus.*

cui flos antequam explicatur foris carneus, explicatus intus albus notis purpureis insignitus.

Item,

Lilium floribus reflexis albis punctatis *C. B.* i. e. Martagon flore albo maculato *Park.* Item

Lil. flor. reflex. polyanthos alb. punct.

Et alias quas recentem varietates Clusius & Lobelius, pro accidentalibus vel hujus vel præcedentis generis differentis habemus. Parkinsonus pro præcedentis differentis reputat, ob notam characteristicam quam cum eo communem obtinent, ea autem est, squamas radices eo modo congestas seu dispositas habere, ac si duæ trêve simul, altera alteri innascerentur.

4. *Lilium Byzantinum* *miniatum* *C. B.* item *Lil. Byzant. miniatum polyanthos* *C. B.* flore *miniatum nutante, sive Hemerocallis Chalcedonica* quibusdam *J. B.* *Lilium rubrum Byzantinum sive Martagon Constantinopolitanum* *Park.* *Byzantinum* *Ger.*

J. B.

Ex radice bulbosa emergit *caulis* bicubitalis, minimi digiti ferè crassitudine, ima parte punctis rubentibus guttatus, cætera virefcens, concavus, paullo postquam è bulbo eluctatus est radiatas fibras circumquaq. emittens : per quem frequentia oriuntur *folia*, indigesta, Lili Martagonis, striata, acuminata, per marginem nonnihil veluti pilosi ostentantia, sapore oleraceo prædita. *Flos* cauli summo reflexo insidet, plerunq. unus, aliquando duo aut plures, colore phœniceo pulcherrimo, quorum singuli Liliaceis similes, senis foliis constant, utcuq. angustioribus quàm Lili albi: hæc striis notata, quæ extrorsum reflexa ceu Martagonis, apicibus circa caulem coeunt, prominentibus nudis miniatissimis apicibus, quos pallida *stamina* sustinent, quorum medium obtinet pistillum apicibus concolor. *Semina*, Clusio teste, sunt in anguloso capite plana, aut Lili sylv. semini ferè similia, sed nigriora, minora, neq. adeò spongiosa; terræ commissa prodierunt, planaq. foliola tulerunt. *Radix* ut plurimum non est adeò magna ut quidam existimant, sed Lili semestris radicem haud multum superat, colorèque dum recens enata est adeò illi persimilis [etenim si diutius extra terram asservetur purpurea ferè tota est, & subindè quibusdam notis saturatè rubentibus inspergitur] ut etiam in stirpium cognitione admodum exercitati, nisi eas inter se conferant difficile discernere possint.

Hujus tamen radix è tenuioribus squamis contexta est, nec minus fibris supra & infra quàm illa donata.

Duplex est, una dilutioribus floribus prædita, altera saturatioribus. Ego sanè (inquit Clusius) longa experientia didici, eas plantas quæ dilutiores ferunt flores; caulem & folia viridiora habere iis quibus saturatiores sunt flores; postremis enim *caulis* & *folia* plerunq. ex purpura nigricant.

Lobelius etiam duas varietates memorat, alteram præcocem, quinque, sex, decemque ut plurimum flores proferentem; alteram serotinam, quandoque diu multisque annis unicum florem edentem.

Floret Junio aut paullò serius, Constantinopoli, Viennam ad Clusium delatum ex hortis supra si. *Tempus.* num in cornu Byzantino vulgariter *Pera* nuncupato sitis *Zufiniare* appellatione.

Martagon Constantinopolitanum maculatum *Park.*

A descripto differt magnitudinè & proceritate: flore ampliore & saturatiorè, maculis & striis aliquot nigricantibus variegato.

Lilium purpuro-sanguineum flore reflexo *C. B.* Byzantinum flore purpuro-sanguineo *Ger. emac.*

Cum Lilio Zufiniani idem esse vult Clusius.

5. *Lilium rubrum præcox* *Clus.* *rubrum angustifolium* *C. B.* *Ger. emac. An Martagon Pannonicum vel exoticum flore spadiceo* *Park?* *Lilium præcox nutante flore rubro* *J. B.*

Clus.

Floris color minùs satur est & longè dilutior eo qui in floribus præcedentis apparet: *Caulis* gracilior & brevior Byzantinis adultis, cubitalem videlicet altitudinem non multum excedens. Uno, duobus, tribus est floribus: & quia aliquando angustioribus est foliis vel latoribus, idcirco Clusius in *Lilium rubrum* 1. & 2. distinguit. Primum folia multò breviora habet & paullò latoria quàm Constantinopolitanum, secundum verò angustiora.

Sub finem Maii aut initium Junii floret.

Tempus.

6. *Lilium rubrum præcox* 3. *angustifolium* *Clus.* *Lil. brevi & gramineo folio* *C. B.* *Lilium præcox nutante flore rubro tenuifolium* *J. B.* *rubrum angustifolium* 2. *Ger. emac.*

Clus.

A præcedente (inquit Clusius) valdè diversum est, non quidem floris formâ, sed colore, qui Lilio cruento majori non bulbifero similis est, tum situ foliorumque per caulem ipsorum diffimilitudine; multa enim & conferta fert folia, cubitalem & ampliore caulem confusè vestientia, admodum angusta & longa, instar panè foliorum Tragopogi: *caulis* item fastigium flores profert, non eodem ortu, ut in Byzantino, sed in summis *caulis* alis, inter angustissima foliola *serotinis* nascentes. Hæc ex aliorum relatu.

Postea

Postea hujus floris colorem plurimum ad Mali Aurantii pramaturi colorem accedere observabat Clusius; odorem autem non adeò suavem ut præcedentis, sed potiùs Lili montani flavo flore odorem referre. Plurimos interdum flores in caule fert. Ab hoc non differt, ut puto, specie

7. *Lilium miniatum odorum angustifolium* C. B. *Martagon Pomponii* Cluf. cur.; post. *Martagon Pomponium sive Lilium rubrum præcox* & *Lilium Macedonicum* Park.

Quod longè nitidioribus est floribus, nam profusè miniatos illos fert ut Byzantinum, certè magis saturos quàm descriptum, nec eos inodoros. Folia etiam licet angusta ut illius magis tamen satira viriditate prædita & magis splendentia Clusio videbantur, atque inordinatè quemadmodum flores in caule nascebantur. Observabat etiam prædictus Autor ejus caulem non adeò brevi marcescere ut illius, sed diutius perdurare.

Parkinsonus nostras plantam hanc plenius & accuratius descripsit, ideòq; non pigebit descriptionem ejus Latinam facere & huc transferre.

Radicem habet squamosam, squamis arctè compactis, latoribus & tenuioribus quàm reliquorum congenerum, ætate grandæscens, colore luteo saturiore tinctam. *Caulis* indè exsilit viridis, plurimum teres, rariùs planus, sesquicubitalis aut bicubitalis, *foliis* plurimis, angustis, oblongis, Caryophylleorum æmulis sed viridioribus, creberrimis, nullo ordine positis gradatim minoribus, ad fastigium ferè vestitus: cui insident *flores* plures paucioresve pro ætate aut vigore plantæ, in junioribus pauciores & rariùs dispositi, in vetustioribus multo plures & densiores [in uno caule flores sexaginta & plures numeravi, in altero ad centum usque, confertim nascentes.] Color florum ex luteo rubescens, minùs saturatus seu intensus quàm Martagi Constantinopolitani: flores ipsi quàm illius tantillo minores, alias formâ similes: Seminum *theca* triangularis illus etiam similis sed minor, in qua sextuplici serie continentur *semina*, plurimum inania, quæ verò solida sunt plana, orbiculata, parva, subrubentia. Adnatis rarissimè se propagat.

Hujus tres quatuorve varietates recenset Parkinsonus.

1. Primam foliis in caule minùs crebris, seriùs aliquantulum florentem.
2. Secundam foliis brevioribus paullulum & latoribus, maturiùs nonnihil florentem.
3. Tertiã floribus pallidiùs rubentibus & ad flavum tendentibus, foliis etiam præcedente latoribus & brevioribus, ferotinam.

8. *Lilium flavum angustifolium* C. B. *Lilium nutante flore flavo* J. B. *Lilium mont. flavo flore maculis distincto* & *non distincto* Cluf. *Martagon luteum punctatum* & *non punctatum* Park. *mont. flo. flavo punctato* & *non punctato* Ger. emac.

Caules huic bicubitales & ampliores, rotundi, virides, quos incondito ordine plurima ambiunt *folia*, longa, angusta, viridia, mollia, trinervia, oris albicantibus & velut lanugine quadam obsitis, *flores* in fastigio sustinentes ternos, quinos, septenos aut plures, cum primùm aperiuntur coloris ex viridi pallecentis, deinde pallidi, tandem flavi, petalis sursum reflexis & convolutis instar reliquorum hujus generis, à medio ad umbilicum internè punctis seu maculis ex atropurpureis distinctis, [Reperiuntur hujus generis flavo flore puro, seu nullis maculis notato] *sex staminibus* virescentibus, miniato apice præditis cum pistillo triangulari crassiusculo ex umbilico prodeuntibus, quo pistillo nonnulli flores carent etiam in eadem planta quâ alii: Odor mediùs inter gravem & suavem, qualis fere in Sambuci & quarundam Iridum floribus. *Radix* crassa, multis squamis prædita instar radicis Lili albi.

Montium Pyrenæorum incola est. Byzantino & miniato Martagone maturiùs floret.

Locus.

S E C T I O S E C U N D A.

De Herbis bulbo tunicato graveolentibus.

HArum caules è summo fastigio plurimos fundunt petiolos flosculos sustinentes in corymbi aut umbellæ formam dispositos.

Herbæ radice bulbosa graveolentes, flosculis multis è summo caulis fastigio enatis, & in umbellam aut corymbum diffusis, sunt vel foliis

Fistulosis, capitulis

{ *Proliferis*, seu è multis bulbillis, quibus flores intermiscuntur, compositis, unde & hujusmodi plantæ amphicarpæ nonnullis dicuntur; **ALLIUM SYLVESTRE Ger.**
 { *E flosculis foliis compositis*, radicibus seu bulbis

{ *Non proliferis*, grandibus, esculentis, major & elatior, caule in ventrem utrinque turbatum intumescente; **CEPA.**
 { *Proliferis*; vel

{ *Minor*, florida; **PORRUM SECTILE.**
 { *Major*, non florens, aut saltem rarius florens; **ASCALONITIS.**

Solidis & planis,

Longis, gramineis, bulbo

{ *E multis nucleis seu spicis composito*, odore
 { *Graviores*, caule recto, **Sativa**; **ALLIUM.**
 { *Remissiores*, caule summo in gyrum inorto; **OPHIOSCORODON.**
 { *Simplici*, non composito ex nucleis, floribus

{ *Speciosis*; **MOLY.**
 { *Minus pulchris*,

{ *Elatior & major*, radice angusta, odore mitiore, flosculis plurimis in spheram conglobatis; **PORRUM.**
 { *Humilior & minor*; **ALLIUM SYLVESTRE.**

Latis, brevioribus;

{ *Montanum*, floribus minùs speciosis in globum aut corymbum circumactis; **VICTORIALIS LONGA.**
 { *Aquaticum*, floribus albis speciosis in umbella; **ALLIUM URSINUM.**

Allii Sylvestris plurimæ sunt species, quæ ad duo genera reduci possunt; alterum capitulis proliferis, seu è multis bulbillis, quibus flosculi intermiscuntur compositis; alterum capitulis è foliis floribus coagmentatis.

CAP. I.

De Cæpa.

Cæpa, Græcis κεράμμον, teste Isidoro ita dici videtur, à capitis magnitudine: eaq; causa est cur per æ scribitur.

Κέρμμον Græcis est Cæpa condimentaria, quæ opponitur capitata, nam Gethyon caput non habet, aut vix habet. Recentiores Græci **Κέρμμον** dixerunt. Ac censet Salmastius **Æoles** pro **Κέρμμον** dixisse **Κέρμμον**, inde esse **cæpe**: vel venire illud ex **Æolico** **Κέρμμον** vel **Κέρμμον** pro **Κέρμμον**: **Æoles** enim **κ** in **α** convertentur, ut pro **οκλίαν** **οκλίαν**, unde scæna: Simile sit pro **Κέρμμον** **Κέρμμον**, inde **cæpe**. **Voss.** Hæ meræ conjecturæ nobis videntur. Ego Isidori sententiam magis probo.

Cæpe

Cepæ notæ characteristicæ sunt folia fistulosa, radices magnitudine insignes non proliferæ, caulis in ventrem utrinque turbinatum intumescens.

1. *Cepa vulgaris* C. B. *Cepa alba & rubra* Ger. Park. *Cape sive Cepa rubra & alba, rotunda ac longa* J. B. *Onpons*.

¶ B.

Bulborum quantum uspiam est in naturæ ditione notissima Cepa est, cujus *radix* acerrima, oculos mordicando lachrymas elicit, ex tunicarum involucris contexta, modò rubra, [potissimum tunicæ exteriores] modo alba, interdum orbicularis, aliàs bulbo longo, pendulis ab imo *fibris* albis. *Folia* pedalia fistulosa, parum acrimoniâ videntur radici cedere, si recentia fuerint. *Caulis* nudus, rectus, duorum triumve cubitorum altitudine, circa medium in ventrem utrinque turbinatum turgescit, glomeratum in summo fastigio gestans *florum* caput, pugni magnitudine, adeò ponderosum cum semine prægnans est, ut à caule nisi fulciatur, agrè possit sustineri. *Semen* angulosum, atrum.

Cepa ab aliis omnibus bulbosis differt quòd ejus radix nullam omnino sobolem edat, undè & *Urni* Latinis dicta est olim, referente Columella: unde Anglicum *Onpon*.

Ceparum variæ habentur species seu potiùs differentie accidentales, v. g. 1. Cepa vulgaris alba & rubra.

2. Cepæ oblongæ, nostratibus *St. Omeris Onpons* dici solitæ, i. e. Sancti Audomari Cepæ: Cepa Hispanica oblonga.

3. Cepa radice candida dulci C. B. Hanc Cepam edulem Parkinsonus Cepam Hispanicam vocat, tum planam, tum planam, atque tam dulcem esse ut Pomi instar mandi possit, & à multis mandatur. Hispanis tamen ipsis in cibo non adeò familiaris est, qui Cepis albis vulgaribus vesci amant.

4. Cepa candida tum oblonga, tum plana seu lata, quæ per maturitatem in terra jacentes lapidum cretaceorum speciem exhibent.

5. Cepa Argentinensis rubra, cujus exteriores tunica rubræ, interiores alba, acres admodum & vehementes.

Vires & Usus.

Cepæ calidæ sunt, partium crassarum, adeoque flatulenta. Utiles sunt iis qui frigidis & viscidis abundant humoribus; in quibus somnum faciunt, coctionem juvant, acidos ructus sedant, alvum modò movent modò sistunt, obstructions expediunt, menses & urinas cient, transpirationem insensibilem promovent. Contra in biliosis omnia mala inducunt, caput præcipuè valdè petunt, somnia inquietata faciunt, oculos adversantur, &c. *Hofman*.

Olfactu ipso (inquit Plinius) & delacrymatione caligini medentur, magis verò succi inunctione: & Dioscorides, Succus cum melle illitus oculorum hebetudinibus, argemis, nubeculis, & incipientibus suffusionibus auxiliatur; Cepæ tamen in cibo usurpatæ modernorum medicorum consensu oculis nocent.

Qua qualitate Cepa lacrymas eliciat queritur: non acrimoniâ solâ, cum alia acriora, ut Allium & Piper, id non faciunt; sed acrimonia & lentore. *Cardanus* de variet. rerum.

Anicula nostræ crudam cepam concindunt, ac in aquam fontanam injiciunt, pèrque noctem in ea macerant, postea eam aquam pueris & infantibus potendam exhibent ad ejiciendos ventris lumbricos sanè haud infelici successu. *¶ B.* Decoctum puto melius est. Allium hoc præstat efficacius.

Cepa magna excavata, theriaca deinde repleta & recta, ac postea in calidissimo cinere affata, demum detrahitur exterioribus tunicis fusa, ac cataplasmatibus ritu imposita, pestes ac venenosa ulcera reliquasque collectiones malas & duritias efficacissimè emollit & aperit.

Ambrosius Paræus ad ambusta, modò ne epidermide pars sit spoliata vel ulcerata, mirè commendat cepas crudas cortice liberatas, & cum momento salis subito applicatas, empyreuma enim extrahere, vesiculas prohibere. * Fernelius quoque cepas cum sale contusas parti impositas ambusta miraculo sanare scribit.

* Method. lib. 6.

Cepas contusas ad Alopecias commendant tum Veteres tum Recentiores. Post fortis inunctiones præscribit Fernelius, ut manè & vesperi caput iis confricetur dum prorsus rubescat, & mox melle oblinatur vice cataplasmatibus. *Schol. Salern.*

Contritæ cepis loca denudata capillis

Sape fricans poteris capitis reparare decorem.

Ad cephalæam, R Cepam albam, per medium incidatur, & in Sp. vini infusa applicetur supra partem dolentem. Valdè prodest, ut mihi nobilis mulier communicavit ad antiquos capitis dolores & hemicraniam. *Chesneau*. Pernioni conferunt cepæ cum adipe coctæ & impositæ. Cepa non secus ac Allium Rusticorum theriaca est, & præservare creditur à peste reliquisque morbis contagiosis manè comesta.

Calor ignis in aspectum producit literas scriptas succo cepæ priùs delitescentes.

Ad dolores post partum, R Cepas q. v. coctas cum vino; cum oleo postea frixæ in sartagine priùs contus. applicentur calidè supra ventrem, statim dolorem sedant, inquit Bayrius. *D. Hulse*.

Ad pedum inflationes, applica cepas contusas, vel succum ceparum cum adipe gallinæ mistum. *Liber Arcanor.*

Bubonis attractivum, R Rad. Liliorum alborum aut Cepam: coque in aquæ paucò, & porcino adipe non, salso contunde cum theriacæ ʒij. & applica serò & manè. *Chesneau*.

Intensissimus hæmorrhoidum dolor quæ occultæ exterius se non proferebant filiam meam graviter afflixit. Appositis tamen Cepis à pelliculis liberatis & contusis proritato fluxu sanata est. *Achilles Gasserus Observ. 88.*

Novi anam quandam, quæ plurimos curabat pleuriticos fomento ex cepa incisâ & sub cineribus affata mixta cum cremore lactis. *Hieron. Reulnerus in * Observ. à Veschio editis.*

* O/s. 55.

Doloribus Calculi jam præsentis, & accelerandæ excretioni nullum præstantius in seipso expertus est remedium Decani capituli Augustani ad S. Mariæ ex omnibus topicis quàm cepas in vini & olei

olei olivarum part. aequal. coctas, & tribus facculis injectas, quorum unus Dorso, alter & tertius Illi fortiter alligandus est. Ex * Observationibus Hieron. Reufneri à Velschio editis.

In tussi desperata & hæmoptysi concurrente Doleus laudat decoctum ex alio vel cepis. Lib. 2. Cap. I. Sect. 18. D. Soame.

* Obs. 167.

C A P. II.

De Bulbosis graveolentibus, foliis fistulosis, radicibus proliferis.

1. *Cepa Ascalonica sive fissilis* J. B. *Cepa Ascalonica sive Ascalonitides* Park. *Ascalonitides* Ger. emac. *Cepa sterilis* C. B. *Barren Onions, Eschalottes.*

f. B.

Plures simul conjunctos bulbos, Porraceis mediocribus suppres, fibrosos habet, sapore *Cepæ* vulgaris. *Folia* exeunt fistulosa, teretia, glabra, eodem sapore prædita. *Caulem* & *florem* rarissimè profert. Nobis certè florentem nondum videre contigit: non tamen idcirco nunquam excaulescere & florere existimamus.

Eschalotas autem Gallicæ Antiquorum *Ascalonitidas* sive *Palæstinas* cepas arbitrantur Adversario- rum auctores, quas *Francigenæ Appetitæ* vocitant, quòd appetitum ad cibum excitant & acuiunt.

2. *Porrum sectivum & Schænoprasson quorundam* J. B. *Porrum sectivum juncifolium* C. B. *Schænoprasson* Ger. Park. *Cives, or Chives.*

f. B.

Confertim in fasciculos plures nascuntur hujus plantulæ, implexu mutudè coherentibus *bulbillis* albis, odoris cepacei, quo etiam prædita sunt juncæ folia fistulosa *Cepæ* adolescentis, sesquipalmum aut dodrantem etiam alta. *Flores* ex utriculo albedo umbellatim prodeunt, quorum singuli *foliis* constant senis acuminatis, colore dilutè purpureo, striâ saturatiore medium folium percurrente. *Stamina* albida apicibus flori concoloribus.

Feliciori successu plantantur plures conjunctæ terræque insertæ, sic enim hyemis frigora faciliùs ferunt.

Minutim incisa pro olere usurpantur: Acetariis quoque admiscuntur ad saporem acutum com-*Usum* municandum.

Viribus cum cepis conveniunt, ut eadem repetere non sit opus.

3. *Allium bicorne proliferum flore intus albescente cum striâ purpurascete externè* J. B. *Sylvestre bicorne flore obsoleto* C. B. *An Moly montanum* 3. Clus.

f. B.

Diffidet hujus *radix* ab *Allii* radice, non tantum odore minus viroso, sed & quòd non è spicis conflata, verum simplex *Cepacearum* tunicarum involucris tantum constet, sublonga, candida, nuci *Mofchatae* par, pedulis fibris tenuibus donata, superacris. *Caulem* producit cubitale, bicubitalem & amplio- rem, firmum, teretem, nonnihil striatum, [apud nos sponte ortum pedalem altitudinem raro superat] quem involvunt ceu vaginâ pedem aut cubitum longa *folia*, quæ ubi à caule abscedunt pedalia, vel etiam cubitalia, *Cepaceis* similia, fistulosa, striata, sed strigosiora multò & compressa, in terram reflexa. *Cæterum* caulis in folliculos duos definit, in corniculatum mucronem definentes, palmum circiter longos, globum continentes cauli continuum, *Avellanæ* rotundæ parem, & multis *bulbillis* rubentibus congestum, inter quos frequentes exeunt pediculi, unciam unam aut alteram longi, quibus insident *stoscali* senis foliis contexti externè viridibus, intus albican- tibus, purpurascete lineâ striatis, apicibus medium occupantibus. Superveniunt capitula sexan- gula.

Genevæ passim provenit.

Moly montani 3. Clus. tum figura, tum descriptio per omnia ferè huic plantæ conveniunt, ut rectè J. Bauhinus.

Locus.

C. Bauhinus *Allium* sylv. tenuifolium *Ad. Lob. Dod.* ab *Allio* canino altero *Trag.* Sylv. altero *Fuch.* diversum facit, illud sub titulo *Allii* campestris juncifolii capitati purpurascens majoris dis- sponit, hoc sub titulo *Allii* sylv. bicornis flore obsoleto. J. Bauhinus ad idem caput utrumque re- ducit, nec tamen in hoc sibi ipsi satisfacit, cum *Tragus*, inquit, ità obscurè hanc tradat historiam, ut nihil certi affirmare audeat.

Lac & præcipuè butyrum hujus odore & gustu infectum iri certum est, si ubi pabulantur vacca *Qualitas*. hoc genus *Allii* creverit graminis intermixtum: quod multò magis de *Allio* urfino verum est.

- A. 4. *Allium sylvestre* Park. Ger. emac. *Sylvestre tenuifolium* *Ad. Lob. campestre juncifolium capitatum purpurascens majus* C. B. *Common Crow-Garlick.*

Folia huic juncis similia, teretia, glabra & interiùs vacua: inter quæ medius exit *caulis* cubitalis aut altior, interdum tamen pedalis aut brevior pro ratione loci, duobus tribùve foliis, ima parte vaginæ instar eum obvolvencibus, cinctus, superiora versùs nudus, gracilis, teres, glaber, durus ac foli- lidus: in cujus fastigio femina multa, triticeis grânis magnitudine paria aut majora, purpurascencia, denso stipati in globum collecta; odore saporeque *Allii*. Pro *radice* est bulbosus, non quidem è nucleis compositus, sed adnatis nonnullis donatus.

Semina è quibus capitulum componi diximus, nihil aliud sunt quàm nuclei seu bulbilli, qui plerumq; germinantes, & foliola tenuia viridia emittentes capitulum comosum reddunt.

Capitulum in hoc genere unico tantum & simplici non bicorni involucro includitur, quo cepam imitatur.

Nos in hoc genere flosculos nondum observavimus, verùm in omnibus quas hæcenus videre contigit plantis capitula ex folis nucleis seu bulbillis nullis intermixtis flosculis constabant.

In fastigio caulis geminum caput seu geminum nucleorum globulum non rarò observavimus, unde Porum sylvestre gemino capite C. B. id est, Ampeloprasum seu Porum sylvestre Lob. & aliorum ab hoc non diversum opinamur.

Locus.

Gignitur non rarò in arvis inter segetes, quin & in pratis locis aridioribus & in muris antiquis. Segeti innatum tritico pravam odorem & saporem communicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur.

Foliis fistulosis capituli folliculo seu theca simplici, ut in Cepa, capitulorum globulis è folis nucleis compositis, nullis intermixtis flosculis ab aliis omnibus nobis cognitis Allii speciebus differt.

5. *Allium sphaerocephalum purpurascens.*

Bulbus ej simplex, albus, veluti parvæ Cepæ, *Folia* cepacea, fistulosa, glauca, culmo minora, tria, quatuorve. *Caulis* dodrantalis aut paulò altior humiliorve, in cacumine *flores* gestans in orbiculare ferè capitulum conglobatos, è membranaceo involucro, purpurascente, striato, in duas carinas dehiscente erumpentes. *Flosculi* singulares brevibus pediculis nixi, sex foliolis constant, longiusculis, acuminatis, pallidà purpurâ obiter dilutis, per medium decurrente lineâ purpureâ saturatione: intus occultant *stamina* sex, brevia, totidem *apices* purpureos sustinentia.

Locus.

Florentem inveni Junii initio, in arenosis ad Rhodanum amnem paulò infra Genevam.

Hæc planta quantum observavi, non est capite prolifero seu bulbifero, quo à præcedente differt.

6. *Allium flore luteo sive pallido* J. B. *Allium montanum bicorne flore pallido odoro* C. B. *Allii montani* 4. *species prima* Clus. *Clusii* Ger. emac. *Moly Pannonicum odorato flore* Park.

Clus.

Terna habet juncea *folia*; *caulem* cubitalem, rotundum; cui insidet *caput* duabus membranaceis tunicis caudatis conclusum, quo utrinque dehiscente magna explicatur *florum* ex longis pediculis dependentium coma, qui sex pallidis foliolis constant, totidem etiam *stamina* cum stylo in medio obtinent; qui cum suo caule resecti, & in cubiculum illati, suavissimi odoris (qualis in præcocioribus Cyclamini floribus percipitur) sed fugacis admodum esse deprehenduntur. *Is* succedunt trigona *capitula*, in quibus *semen* nigrum, planum, Caryophylleorum florum semini non multum ab simile. *Radix* globosa est, superiori [Allii 3. *Clus.*] similis, & eodem modo capillata, nucleos interdum, in lateribus deponens.

Locus.

Circa Posonium Ungariæ, & locis *Niclasburg* in Moravia vicinis, omnium autem abundantissimè supra Badenses thermas crescit.

Allium juncifolium bicorne luteum C. B. ab hoc non videtur specie diversum; quamvis bulbum oblongum ei attribuat C. *Baubinus*, caulem breviorum, umbellam parvam.

Æstate conspicitur in satorum marginibus supra Boutonetum & alibi propè Monspelium sed rarius. *D. Magnol.*

7. *Allii montani quarti species 2.* Clus. *Allium montanum bicorne flore obsolete* C. B. *An Allium sylv. bicorne flore viridi* J. B? *Moly montani* 4. *secunda species* Clusii Ger. emac.

Clus.

Pari ferè cum præcedenti altitudine excrescit, similibusque propè *foliis* prædita est; cujus coma inter laxas membranaceasque & longum mucronem habentes tunicas latè sese explicat, *floribus* coloris valde obsoleti plena. *Radix* superiori similis, nucleos etiam in lateribus profertur.

Allium sylv. flore viridi J. B. Allio sylvestri nostrati *Crow Garlick* dicto radice & foliis simile erat, comam non proferebat cæruleam, sed viridem, copiosiores etiam flores, nec bulbulos ad flores.

Locus.

In sterilibus herbidis propè *La Valette* sub magnis rupibus juxta Ladum amnem Monspelicum Augusto mense cum flore collegit *D. Magnol.*, tum & in vinearum & satorum sepibus circa rivulum dictum *Rincomlan. Botan. Monsp.*

8. *Gebyoides sylvestre* Col. *An Allium montanum bicorne flore exalbido* C. B? *Moly moschatum tertium* Clusii Ger. emac?

Col.

Ampeloprasii vulgaris est effigie, *bulbo* oblongo, parvo, cortice tenui fusco, intus candido; *foliis* cavis sive fistulosis, ut Cepæ sunt, dimidiatæ virgæ figuram æmulantibus, striatis parùm dorsòque elato in rotunditatem, altera parte planis quæ caulem respicit, sapore herbaceo, parùm dulci, nullo gravi odore nares ferientia, aut gustu inficientia, tantillum vix calorem exerentia. *Caulis* albicans est, rotundus solidus, succosus, lavis, tripedalis aliquando, & tenuis, in summo folliculum oblongum proferens, longis binis apicibus veluti foliis emicantibus, quorum alter pedem longitudine adæquat, alter brevior est. Maio *flores* edit in orbem dispositos, corymbi figurâ, albicantes, effigie cavos ut congenerum, stellatos, sex foliolis constructos, nervulis virentibus distinctos, staminibus intus sex, parùm exsertis, capitellis tantum pallentibus, medium verò locum *fructus* obtinet oblongus, qui Junio & Julio proficitur. *Radix* sobolem è latere emittere solet, eodem cortice contactam, sapore parùm acri absque fetore aliquo.

Locus.

In Alprensibus observavit Columna atque etiam alii.

9. *Moly moschatum capillaceo folio* C.B. *moschatum vel Zibetinum* Monspelienſe Park. parad. *Allium ſylv. perpyſillum junciſolium moschatum* J. B.

Lob.

Aridis Nitiobrigum agri Monſpelio vicinis collibus exiguus hic bulbos convictor & alumnus, parili bulbo Hyacintho Autumnali. *Cauliculo* palmari, recto, rigidifculo, exili; è cujus ſummo ſex circiter erumpunt propagine, è quibus *ſtoſculi* veluti in umbellam poſiti prodeunt, quinque aut ſenis foliolis conſtantes, parvis, anguſtis, & oblongis, Ornithogali floribus ſimilibus, acuminatis, lineis fulcis in medio per longitudinem interſtinctis Aſphodeli albi inſtar: coloris albi obſcurioris, ſtaminibusq; in medio, Moſchi planè odorem ſuaviſſimum ſpirantibus, præditis: quibus ſuccedunt *capitula* rotunda, in quibus tres vel quatuor, triquetra, oblonga, nigraque ſemina continentur. *Bulbi* ſubſunt parvi, albi, oblongifculi, Allii ſylv. ſimiles, ingratiq; odoris. *Folia* emittit juncea, exiliora, tenuiſſima, quaterna aut quina numero, vix unciam longa.

In collibus, propè Monſpelium & Sellam novam, aux *Guarigues* copioſè provenit.

C A P. III.

De Bulboſis graveolentibus foliis ſolidis & planis, & primò

De Allio Sylveſtri planifolio.

1. *Allium montanum bicorne latifolium flore dilutè purpureſcente* C.B. *Moly montanum latifolium primum* Cluſii Park. Ger. emac. *Allium ſive Moly montanum latifolium* J. B.

Cluſ.

Caulem habet duorum cubitorum altitudine excreſcentem, quem ad medium uſq; ambiunt *folia*, multò quàm in Allii generibus latiora, longa, Porracis proxima. Summo cauli, qui lævis & junceus eſt, inſidet *caput* è multis bulbis ex atro purpureis, ſimul congeſtis, ſatiſq; craſſis conſtatum: inter quos in oblongis petiolis naſcuntur *flores* dilutè purpureſcentes; quibus ſuccedunt trigona *vaſcula* in quibus ſemen. *Radix* bulbola, craſſa, ex multis nucleis conſtans, multis albis fibris prædita eſt: ſed & bulbi rotundi radici inhærent, iis ferè pares qui in capite naſcuntur, quicq; terræ excepti plantas ſui generis producant. Tori ſtirpi Allii gravis odor ineſt.

Junio & Julio flores & bulbos fert.

Tempus.

2. *Allium ſylveſtre bicorne purpureum proliferum* J. B. *montanum bicorne anguſtifolium, flore purpureſcente* C.B. *Moly montanum 2. Cluſii* Ger. *Moly montanum Pannonicum bulbiferum ſecundum* Park. parad.

J. B.

Tenui, ſed duro, tereti, glabro & ſingulari eſt *caule*, cubitum alto, in quo *folia* tria quatuorve, ſeſquipalmaria & dodrantalia, admodum anguſta, craſſiſcula. Scapo ſummo inſidet *capitulum*, è bulbillis viridantibus glomeratum [duabus laxis membranaceis involucriſ longiore mucrone præditis obvolutum] è quorum [bulbillorum] commiſſuris emicant tremuli pediculi, numeroſi, ſextantem circiter longi, punicantes, *flores* concolores ſuſtinentes, ſed diluciores, è ſenis foliis, quorum medium ſtria ſaturatior percurrit compoſiti, è medio proſilientibus *ſtaminibus* purpureſcentibus. *Radices* bulbaceæ plures ſimul coherent, oblongæ, albæ, fibratæ, ſapore Porri.

In Germania inter Lodeſhemium & Baſileam collegimus: Cluſius in Striacis Auſtriaciſque Alpiſus.

- A. 3. *Allium ſylveſtre bicorne flore ex herbaceo albicante cum triplici ſtria atro-purpurea. An Allium ſive Moly montanum tertium* Cluſ? *Al. montanum bicorne flore exalbido* C. B?

Radix huic Cepæ figurâ, nucis Myrſticæ parvæ magnitudine, alba, è multis tunicarum involucriſ Cepæ in modum compoſita, ſapore & odore Allii non admodum vehementi. *Caulis* cubitalis, tenuis, velut Allii corvini Angliſ dicti, duobus tribuſve foliis cinctus, quæ cum cubi in modum aliquoſq; amplectuntur, anguſtis, carinatis, planis tamen & ſolidis, minimè teretibus aut fiſtuſolis, ut in Cera aut Allio corvino, ſpichanam longis. Summo cauli, ut in aliis hujus generis inſidet *capitulum*, bulbillis crebris, paucioribus tamen quam in Allio corvino, granorum Hordei figurâ ferè & magnitudine aut tantillo majoribus compoſitum. Inter bulbillos emergunt pediculi tenues, ſcunciales aut longiores, *ſtoſculi* ſuſtinentes quaquaverſum diſfuſos, petalis oblongis, colore obſoleto, nimirum ex herbaceo albicante, cum ſtria in medio ſecundum longitudinem & duabus aliis ad margines fordide purpureſcentibus. *Capitulum* autem antequam ſe explicat folliculo herbaceo ſtriato bicorni, ſeu ex duabus carinis in acutos cuſpides procurrentibus compoſito obvolvitur. *Flores* inter chartas repoſiti & leviter compreſſi poſt paucos dies colorem obſoleto in pulchrè rubentem mutaverunt.

Invenimus inter ſegetes Noſciae in Eſſexia Auguſto menſe florentem. Excepto floris colore à præcedente non multùm diſferre videtur.

Locus.

4. *Scorodoprasum alterum bulboso & convulso capite* Park. *Ophioscorodon* Ger. *Allii genus, Ophioscorodon dictum quibusdam* J. B. *Allium sativum alterum sive Allioprasum caulis summo circumvoluto* C. B.

f. B. Clus.

Hujus bulbum multis nucleis constantem, fibrisq, numerosis exalbidis capillatum sessili parte circumvestiunt tunica cepacea binæ aut ternæ, ex albo purpurascens. *Caulis* singularis, minimi digiti crassitudine, sesquicubitalis aut bicubitalis, *foliis* ab infima parte ad mediam usq, porraceis, ut plurimum quinque circumdatus, quæ postquam caulem aliquousq, involverunt, ab eo abscedentia reflexa terram spectant, medio inter Porrum & Allium odore. Reliqua caulis pars nuda, viridis, lævis, summo fastigio *caput* sustinet è multis bulbis ut in Moly Indico congestum, & candicante membranaceo involucro, cuspidè longa, viridi prædito contextu, quod deinde bulbis excrecentibus rumpitur, nudosq, bulbos initio purpurascens, postea exalbidos detegit, inter quos *sterculi* quidam nascuntur. Summa pars caulis in gyrum unum aut alterum spirarum serpentinarum more intorquetur, donec tandem caput erigat.

Tempus.

Junii initio suum caput contorquet, Julio verò erigit, eodemq, mense bulbos ad maturitatem perducit qui terræ crediti sui generis plantas procreant.

J. Bauhinus Moly serpentinum *Lob.* huc refert, sed dubitanter: C. Bauhinus speciem diversam facit, titulo *Moly angustifolii foliis reflexis.*

Parkinsonus noster in *Parad. Moly serpentinum* in hunc modum describit. Hujus bulbilli ex quibus componitur capitulum summo cauli infidens rubicundiores & aspectu hilariores sunt quam Moly mont. latifolii primi vel secundi *Clus.* *Caulis* humilior & tenuior: *folia* graminea, reflexa & contorta (unde nomen obtinuit) minora & pallidiùs virentia: *Flores* ex interstitiis bulbillorum enascentes pariter purpurascunt, sed pulchriores sunt: odor multò quàm illius remissior. *Radix* parva, rotunda, albicans, plurimis bulbillis, pìso non majoribus, albicantibus, circumcirca adnatis se propagat.

5. *Allium sphaerocephalum purpureum sylvestre* J. B. *Allium seu Moly montanum s. Clus. Allium montanum capite rotundo* C. B. *Moly mont. quintum Clusii* Ger. emac. *Moly purpureum Neapolitanum* Park. parad.

Clus.

Caule affurgit cubitali aut sesquicubitali, nudo, viridi, [colore & formâ junceo, solido tamen & firmo,] *foliis* tribus, quatuorve, palmum longis, interdum minoribus pro natalium ratione obfeto; cujus fastigio infidet *caput* obiculare initio, [ovo columbino par aut majus] è multis *floribus*, brevi petiolo præditis congestum, qui sex foliola nunquam sese prorsus explicantia habent, sex in medio staminibus & stylo, elegantis purpurei coloris. *Radix* bulbosa, alba, nucleos interdum tenui membranâ tectos, & proximè caulem lateribus adnatos habens, & sessili parte multas albicantes fibras. Ejus odor Allii instar caput ferit.

Locus.

In vineis & segetibus variis in locis reperitur, circa Genevam, Montpelium, Francofurtum ad Mœnum, Pofonium in Hungaria, &c.

Tempus.

Junio & Julio mensibus floret.

- * 6. *Allium sphaerocephalum bifolium Italicum* J. B.

f. B.

Vix sesquipalmarem altitudinem adæquat. *Radicula* nititur olivari, fibrata, alba, nullo tunicarum foris conspicuo vestigio prædita. *Coliculus* rigidus, & pro plantæ proportionè sic satis crassius teresq, surgit, atrovirens, binis *foliis* crassis & canaliculatis vestitus. In summo *flores* gerit, in glomum congestos, eleganti purpurâ conspicuus, ex quibus *staminula* quadam muscosa profiliunt. Sapor Allii haud dissimilis.

Locus & Tempus.

Româ hujus bulbillos aliquot attulit Cherlerus. Floret toto Maio; ingruente tandem æstu fatiscit donec planè marcescat.

- * 7. *Allium petraeum umbelliferum* J. B. *Allium montanum sive Petroscorodon* Gesn. hort. *Al. mont. foliis Narcissi minus* C. B. *Moly Narcissinis foliis tertium* Ger. emac.

f. B.

Inter *folia* graminea, complura, angusta, compressa, dodrante longiora, in retusum mucronem definitentia, obscurè virentia, sapore Cepæ acri, *Caulis* surgit singularis, palmaris vel pedalis, nudus, enodis, angulosus & nonnihil compressus; cujus extremo *flores* infident numerosi, terram versùs comantes, colore purpurascens, apicalis saturatoribus, interdum pallentibus, triquetrum in medio positum capitulum circumstantibus. *Radix* bulbosa, porracea, alba, tuberculis adnascensibus novam bulborum sobolem profert, fibris longiusculis capillata ac veluti repens, multum se multiplicat.

Locus.

Burmii Rhætorum Junio mensè florentem invenit J. Bauhinus.

J. Bauhinus hanc plantam pingere existimat Clusium pro Allio sive Moly Narcissinis foliis secundo, C. Bauhinus Petroscorodon Gesneri ab Allio Narcissinis foliis secundo Clusii diversum facit. Nos cum J. Bauhino sentimus.

8. *Allium umbelliferum pratense* J. B. *An Allium sive Moly Narcissinis foliis* 1. *Clus?* *Allium montanum foliis Narcissi majus* C. B? *Moly Narcissinis foliis primum* Ger? *Moly Narcissinis foliis* Park. parad.

f. B.

Udis pratis Genevæ ultra flumen *Arve* oriundum Allium umbelliferum nobis dictum, *radice* nititur

titur Porri sublonga, fibrata, alba, sed quæ ex bulbo radicem obliquam fibratam, Valeriana hortensis radici aliquatenus similem producat, odore Allii. *Folia* primum penè triangula, paulatim compressiora evadunt, cubito longiora, *cauli* æqualia, qui nudus, angulosus, in *caput* albicans oblongum desinens, eo dehiscente umbellam explicat Allii urtini umbellæ similem, *flosculis* sex foliis apicibusque compositis, colore purpurascente.

Floret mensis Junii principio: Loco à J. Baubino memorato nobis etiam observatum est hoc Allii genus. Ei, inquit J. B. magna similitudo cum Allio umbellifero petræo superius proximè descripto. Considerandum an fortè tantùm ejus variatio sit ratione loci; vel an idem cum Allio sive Moly Narcissini foliis i. Clus. cujus descriptionem subjiciemus, ut Læctor botanicus eas invicem conferat & judicet.

Moly Narcissi folio i. Clus. Bulbus vomitorius nonnullis.

Quina aut sena ex radice promit oblonga *folia*, plana, succulenta, Narcissi alterius niveo flore Clus. similia, viridia admodum & splendentia, inter quæ cubitalis plerumq; exit *caulis*, nudus, firmus, viridis, striatus, ferens in summo multos *flores*, sex purpurascensibus foliis, rotadèmq; interioris flammulis præditos, simul congestos, & veluti globosum caput constituentes, quemadmodum in Cepa; quibus succedunt trigona *capitula*, quæ maturitate dehiscencia, rotundum, nigrum *semen* continere deprehenduntur. *Radix* nodosa est, antè progrediens Polygonati modo extrema parte globosa, candida, multis tunicis circumvoluta, plurimis albis fibris prædita, & adnatis feliciter se propagans.

Aliud ejus genus est, non valdè ab simile, mollioribus & magis cineraceis foliis, dilutioribus etiam floribus. Floret utrumq; sub extremum Junium & Julio. Nascitur in Leytenberg supra Manderstorf (ubi tepidæ sunt aquæ) & aliis montibus urbi Viennæ vicinis. Tempus
Locus.

* 9. *Allii genus fortè Scorodoprasson alterum Lobelio J. B. An Allium sphaerico capite folio angustiore C. B. Scorodoprassum minus Ger. emac. alterum Lobelii Park.*

J. B.

Sesquicubitali est aut longiori *bulbo*, fibrato, turbinato, tunicis multis ruffis compactili; ex quo *folia* duo aut tria, tenuia, palmum longa, caulem aliquousq; obvolvencia pedalem, firmum, teretem, eisdem; cui umbella infidet parva *florum* pallidorum minorum quàm Allii petræi.

Ab hoc non diversum videtur

Allium montanum radice oblonga C. B. prod.

In hujus descriptione nihil singulare invenio, nisi quòd capitulum rotundum pallidè purpurascit. Non longè Monspelio in loco montoso, qui Hortus Dei dicitur observavit C. Bauhinus.

Allium montanum minus

A C. Bauhino in Prodomo descriptum an ab aliis omnibus superscriptis Allii speciebus distinctum sit necne, mihi non constat.

10. *Scorodoprassum dictum J. B. Scorodopras. i. Clus. Allium sphaerico capite, folio latiore, sive Scorodoprassum alterum C. B. Scorodoprassum primum Clusii Ger. emac. An Porrum sylvestre folio latissimo C. B. Syriacum Tab?*

Clus. J. B.

Oblonga & lata profert *folia*, Porraceis majora, carinata: *caulem* sesquicubitalem, nonnunquam bicubitalem [J. Bauhino tres, quatuorve cubitos altum] infima parte digitalis crassitudinis, superiore parte nudum, paulatim in junceam tenuitatem desinentem, ferentem in summo *caput* membranaceo involucreo tectum, ut cepa, sub quo *florum* glomer purpurascit, multos *flosculos* simul congestos, Cepaceis similes, sex exalbidis foliolis constantes explicatus ostendens: quibus succedunt trigona *capitula*, in quibus nigrum *semen*, Cepæ semini par. *Radix* subest crassa, parvæ Cepæ æqualis, multis albis tunicis constans, fibratus, *florum* glomeri suppar, & spicis multis Allii ritu coherentibus compositus, odore & sapore remissiore, [Clusio gravi odore, mediòque inter Allium & Porrum, vetustate in alios majores bulbos sese dividens] adnatis etiam extrinsecis bulbillis, triangularibus ferè, tunicâ durâ involutis.

Junio & Julio floret.

Tabernamontanus iconem habet sub titulo Porri Syriaci, nulla addita descriptione: Gerardus iconi *Tab.* quam assumit descriptionem Clusii accommodat. C. Bauhinus Porrum hoc Syr. *Tab.* pro Porri specie proponit à Scorodoprasso toto genere diversâ, vocatq; Porrum folio latissimo. J. Bauhinus dubitat an ad hanc Scorodoprassi speciem referendum sit necne. Nos cum J. Bauhino & Johnsono sentimus Porrum Syriacum *Tab.* non aliam plantam esse quàm Scorodoprassum i. Clus. nihil tamen affirmare audemus, præsertim cum videamus Parisienses in Catalogo horti Regii Porrum latissimo folio C. B. pro distincta Porri specie ponere.

Hanc plantam olim Cantabrigiæ alui nomine Allii Romani. In Italia observavi in horto quodam in urbe S. Marini, nescio an sponte natum. *Florum* corymbus minor est quàm plantæ magnitudo promittit. Byzantio Viennam delatum est, autore Clusio. Tempus.
Locus.

* II. *Scorodoprassum* Ger. Park. *Allioporrum* sive *Scorodoprassum* C. B.

Radix bulbus Cepaceo major, candidus, splendens & ferè pellucidus, rarioribus adnatis fecundus, *folia* aliquot edit magna, Porraceis multò longiora, crassioraq, interdum etiam *caulem*, non tamen quotannis, mollem, succulentum, digito crassiore, bicubitalem, summa parte à medio usq, nudum, in fastigio gestantem *florum* glomerem membranaceo involucreo tectum, quo disrupto apparent *flosculi* multi quàm Moly Homericì pallidiores aut potiùs albicantes: quibus succedunt *capsulæ* triangulæ *seminibus* nigris repleta.

A. 12. *Allium sylvestre latifolium* C. B. *ursinum* Ger. Park. *ursinum bifolium verum sylvaticum* J. B. *Ramsons*.

J. B.

Radice est oblonga Porri, tenuiore, longis & frequentibus fibris capillatà, membranà medioeris crassitudinis involutà, Allium redolente: à cujus imò statim exoriuntur bina aut terna *folia*, odore vehementi Allii, & gustu fervido, lato virore splendens, striata, tenera, sesquipedalium longa, in acumen desinentia, duas uncias lata, pediculo dodrantali, virente, qui post in membranam tenuem, lucidam striatamque faciens, floris alteriusve vicini folii pediculum ad radicis usque fibras vaginæ instar obvolvît: Eodem autem loco cum foliis surgunt *pediculi* bini, terni aut plures, triangulares Cyperi modo, dilutè virentes, in bulgam scetam latiusculam, exalbidam, mucrone virente striatam, desinentes, quæ ubi se explicaverit umbellam ostentat, numerosis flosculis, etiam ad quadraginta, constantem, candidis, stellæ in modum radiatis, quos constituunt folia sena, oblonga, mucronata, intra quæ *stamina* totidem alba, *stylisq,* concolor, ex umbilico tribus tuberculis virentibus compactili. *Semen* succedit parvum, rotundum, nigrum, læve.

Locus.

In pratris & ad rivulos frequens oritur. Aprili plerunq, menſe & initio Maii floret.

13. *Allium Alpinum* J. B. *montanum latifolium maculatum* C. B. *Alpinum latifolium, seu Victorialis* Ger. *anguinum* Park. *Victorialis longa* Cluf.

Radix nonnihil obliqua est, in longum bulbum desinens, multaq, fibras perplexas emittens, multiplici cortice, variis fibris transversim coeuntibus quodammodo reticulato involuta, singulis annis (autore Clusio) feliciter aliis bulbis circa ipsam adnatis se propagans, fibris adeò implicatis, ut difficile sit bulbos conjunctim natos & coherentes sejungere. Hinc emergit *caulis* cubitum altus, minimi digiti crassitudine, propter terram rubescens, enodis, lævis, superius viridis, striatus, fungosus, cui insident glomeratim congesti *flores*, Ceparum floribus similes, uncia longioribus pediculis hærentes; candidi (in planta nobis observata flores non candidi prorsus erant sed ex albo palliduli) quibus trigona succedunt *capitula*, *seminibus* rotundis, pullis repleta. *Folia* duo aut tria vaginà suâ caulē completuntur, formâ foliorum Allii urfini, nervosa, sublonga & lata, acuminata, sed majora, rigidiora, Gentianæ majoris foliis penè similia, ut non malè censet Clusius.

Locus.

In summis jugis altissimorum montium maximo Carthusianorum cenobio in Delphinatu imminentium. Viribus cum reliquis Allii sylvestribus per omnia convenit.

Vires.

Plebi nostrati (inquit Schroderus) Judeisq, amuletum est familiarissimum, quo à spectris aeræque infecto se tutos fore persuasi sunt, unde & Victorialis nomen ei inditum.

C A P. IV.

Allium flore specioso Moly dictum.

1. *Moly vulgè Lilium Indicum* Bontii.

Lillis nostris rubris figurâ & coloris elegantia hæud cedit. Si tamen ulli *florum* Indicorum comparandus, certè Moly montano latifolio, flore flavo Cluf. similis existit. *Caulis* unico, enodi, firmo sed tenui, ad altitudinem nostratis Liliæ assurgit: cui infra tria quatuorve *folia* oblonga, surrecta, supina parte carinata & contorta adnascuntur. Summo autem fastigio ex membranaceo folliculo, bifariam divisò quindecim aut plures *flores*, uncialibus vel longioribus pediculis, senis foliis, stellæ in modum expansis emergunt, qui simul eleganter juncti Coronam Imperialem representant.

2. *Moly Theophrasti magnum* J. B. *Moly Theophrasti sive Homeri* Park. *Moly Homericum* Ger. *Moly latifolium, liliflorum* C. B.

E *radice* bulbosa pugni interdum magnitudinæ, foris nigricante, intus alba, *folia* emittit quinque, cubitum longa, duos aut tres digitos lata, crassiuscula, supina facie concava, invicem amplectentia, in mucrones acutos desinentia, colore viridi, glauco quodam polline, qui facillè detergitur, obducta: *Caulis* teres, concavus, bicubitalis aut tricubitalis, nudus, foliis concolor, in fastigio flores gestans in umbellam dispositos, minores quàm pro plantæ modo, pediculis sesquialibus aut longioribus insidentes, sex & non raro septem foliis mucronatis compositos: totidem *stamina* breviuscula, apicibus pallidis insignia capitulum circumstant naturaliter trigonum, non raro tamen tetragonum. *Florum* umbellæ initio membranâ crassâ includuntur, quæ disruptâ explicantur. Color *florum* albus est cum diluto

diluto rubore. Exterius linea viridis petala media dividit ab ungue ad apicem. Addit Clusius, (quod & nobis observatum) juxta caulem inter folia alius plerunque exit cauliculus planus & foliaceus, seu verius folium, summo velut Allii nucleum gerens initio candicantem deinde pallescentem, qui terrâ exceptus germinat, & ejusdem generis plantam profert. De loco hujus naturali nihil certi traditum invenio.

- * 3. *Moly Indicum sive Caucazon* Park. J. B. *Moly latifolium Indicum* C. B. *Moly Indicum* Ger. & *ejusdem Caucazon*.

Clus.

Superiori foliis & reliqua formâ simile est; nunquam (inquit Clusius) flores apud me, neque apud multos alios protulit; sed eorum loco *caulis* pedalis, ferè planus, adèo infirmus ut nisi aliquo fulciatur adminiculo attoni non possit, summo fastigio conglomeratum *caput* fert, multis velut Allii spicis, Mespili vulgaris magnitudine, constans, initio viridibus, deinde pallescentibus, quæ etiam in terra non repositæ germinant, telluri tamen commissa in majores bulbos adolefcunt, foliæque & caules (non tamen singulis annis, quemadmodum nec ipsa etiam parens) producant. *Radix*, ut alterius, cepacea, rotunda, alba, multis tunicis amicta, quarum externa fulca, vetustate se separans, & in alios bulbos pangens.

Constantinopoli allatus est hujus bulbos; Neapolitano etiam in regno sponte nasci autor est Fer- Loomis
rantes Imperatus.

4. *Moly latifolium flavo flore* Ger. *montanum latifolium flavo flore* Clus. *montan. latifol. luteo flore* Park. *latifolium luteum odore Allii primum* C. B. & *secundum ejusdem luteum Botanico- rum latifol. Allii odore* J. B.

Clus.

Cùm non floret unicum duntaxat *folium* emittit latum & oblongum, cùm caulescit & floriturum est bina, infimâ parte sese mutuo amplectentia, decem aut plures uncias longa, unam lata, surrecta, firma, supina parte nonnihil carinata, Porracei coloris, & odoris Allium referentis: inter quæ affurgit *caulis* enodis, & satis gracilis, firmus tamen, virefcens, pedem altus aut paulò amplior, sustinens summo fastigio prodeuntes, ex membranaceo folliculo, bifariam diviso triginta aut plures *flores*, uncialibus & longioribus pediculis, usque firmis nixos, senis petalis, stellæ in modum expansis constant, foris pallescentes, interiore parte prorsus flavos, occupante umbilicum triangulari capitulo, sex flavis staminibus cincto, quorum apices etiam flavi. Floribus succedunt trigona capitula *semen* nigrum inæquale continentia. *Radix* alba, bulbosa, interdum gemina, ut Orchidis radicem quodammodo amuletur.

Floret mensè Junio: è montibus Pyrenæis erutam esse aiunt.

Tempus ☽
Locus.

- * 5. *Moly Pyrenæum purpureum* Park. *Allium Pyrenæum* C. B.

Park.

Folia emittit duo aut tria, præcedenti nonnihil similia, sed angustiora, nec adèo alba: Flores in summo caule pauciores, colore purpureo obsoletiore. *Radix* albicat, odore Allii satis vehementi prædita, frigore facillè corrumpitur.

- * 6. *Moly montanum latifolium purpureum Hispanicum* Park. Clus. cur. post. ad. *Moly latifolium Hispanicum* C. B.

Clus.

Bina cùm excaulescit lata, prælonga, viridia producit *folia*, infimâ parte sese mutuo amplectentia *Moly* latif. lutei in modum; inter quæ affurgit *caulis* teres, firmus, bipedalis aut altior, summo fastigio *flores* sustinens plurimos, è membranaceo involucre erumpentes, amplos & speciosos, oblongis pediculis subnixos, *petalis* sex, stellæ instar expansis compositos dilutiùs purpurascetes, *staminibus* totidem concoloribus, apicibus luteis donatis, *capitulum* medium cingentibus. Inter caulem & folia ima *bulbos* aliquot adnascens obtinet, qui sati facillè comprehendunt. *Radix* parva rotunda, fibrosa; alba multos edit bulbulos. Nec radix, neque folia aut flores Allium redolent, aut resipiunt.

Sub exitum Maii floret.

Tempus.

7. *Moly Dioscoridis parvum quibusdam* J. B. *Moly angustifolium umbellatum* C. B. *Moly Dioscorideum* Park. Ger.

J. B.

E *radice* bulbosa, nucis Avellanæ parvæ magnitudine, cortice nigricante tecta, plurimas prælongas fibras ex ima sede emitente, Allii odore ingrato, *caulem* erigit pedalem aut cubitalem, teretem, lævem, solidum, in cacumine disruptâ membranâ umbellam gerentem *florum* candidorum, flores Allii urfini experimentum, minorum paulò, sex foliis candidis, oblongis constantium, quibus succedunt *vascula seminalia* ternis loculamentis contiguâ composita, quæ per maturitatem semina effundunt.

Folia profert graminea, in terram nonnihil reclinata, bina temè caulem amplectentia, hirsuta, [quæ in caulibus superiora, lata sunt, glabra, carinata] Allium obolentia & resipientia. Quæ ad terram sunt media hyeme mensè Januario exeunt.

Flores explicati diutissimè durant antequam marcescunt.

Juxta sèpes umbrosas propè Frontignanam viâ quâ itur *Baleruc* Maio mensè cum flore collegit P. Loomis
Magdol.

8. *Moly Dioscorideum Hispanicum* Park. parad.

Præcedenti per omnia simile est, verùm majus & speciosius multò; *floribus* candidis, duplo majoribus. Frigoris impatientis hyemes nostras ægrè tolerat.

9. *Moly minus* Cluf. *minus flore orbiculato majore* J. B. *Dioscorideum minus* Park. *Moly angustifolium floribus majoribus* C. B. *Moly minus flore albo* Ger. emac.

Caulis hujus palmaris, viridis, decem aut plures sustinens *flores*, sex niveis foliis, non mucronatis, ut superioris, sed orbiculatis & majoribus constantes, fœnis in medio *staminibus*, inter bina *Porracea* quodammodo, sed angustiora folia emergit. *Radix* rotunda candicans, nucis Ponticæ magnitudine, albicantibus fibris prædita.

10. *Moly parvum caule triangulo* C. B. *Moly caule & foliis triangularibus* Park. parad. *An Moly flore albo, foliis viridis coloris* Swertii?

Folia edit quatuor vel quinq, oblonga, latiuscula, pallidè viridia, supernè plana, subtus in angulum elata seu carinata, unde & triangula videntur, inter quæ *caulis* attollitur sesquipedalis aut major, triangularis pariter, *flores* aliquamultos in fastigio gestans, è membranaceo folliculo erumpentes, albos, satis amplos & oblongos, campaniformes ferè, unumquodque petalum exterius linea viridis per longitudinem medium dividit. *Staminula* capitulum medium cingentia apices luteos sustinent. *Semen* parvum nigrum. *Radix* exterius alba, *Moly* lutei perquam similis.

Radix, folia, flores Allii odorem sed mitem & vix perceptibilem spirant.

Locus.

Plantam hanc inter Massam & Sarzanam Etruriæ oppida Aprilis mense florentem invenimus, nec multo post circa Baias in agro Neapolitano.

11. *Moly Africanum umbellâ purpurascente* C. B. *Africanum umbella purpurascente* Park.

C. B.

Ex radice bulbosa *caulis* (modò unus, modò plures) cubito altior, nudus & cavus exurgit, unà cum foliis aliquot latiusculis, in acutum desinentibus, palmaribus & etiam sesquipalmaribus, per margines instar graminis hirsuti pilosis. *Umbella* *caulis* summo infidet, cujus *flores* communiter è quinque foliolis dilutè purpurascentibus oblongis pediculis & firmis infident: quibus vesicula duo triève *femina* nigra rotunda includens succedit.

Malè Bauhinus flores communiter pentapetalos huic plantæ attribuit, cum bulbosæ in universon omnes flores hexapetalos obtineant, aut saltem monopetalos in sex laciniis divisos.

12. *Allium sive Moly minus roseo amplo flore* Botan. Monf.

Magnol.

Bulbosa *radix* plurimos alios bulbillos producit, in qua folia angustifolia umbellati foliis latiora, oblongiora & omnino glabra oriuntur. *Caulis* habet pedalem & sesquipedalem, cui infidet veluti umbella florum, sex foliis roseis multò quàm *Moly* Dioscor. latioribus & amplioribus constantium, cum totidem staminibus & apicibus luteis. Antequam marcescant flores plures in eodem capite simul rosei, alii albi videntur gratum odorem spirantes.

Plurimum oritur in vineis, quæ sunt circa Colombiere & Momman, & Maio mense floret. In Germania huic similem invenimus capite bulbifero.

Locus.

* 13. *Moly flore subviridi* Bocconi.

Boc.

Bulbum habet oblongum: *Folia* Asphodeli albi similia: *Caulis* rotundum, lævem, non rarò tribucubitali proceritate eminentem; cujus summum occupant in umbella quasi *Flores* è luteo virescentes, longissimis pediculis innixi.

Locus.

Gaudet opacis locis & sylvis umbrosis. In montis Mudoniæ convallibus copiosum occurrit.

* 14. *Moly humile folio gramineo* C. B. *Chamamoly an Moly Dioscoridis* Col.

Col.

Radix bulbosa parva, nucis Avellanæ magnitudine, flavo cortice duro obductâ nititur. *Folia* quatuor vel quinque, ab radice, per ambitum hirsuta Autumnò emitit, Graminis formâ, magnitudine (gradu) inter se distantia, maximum verò non excedit pedem. Primo cœli tepore, ipsa etiam Hyeme, flores folliculo simul inclusos inter folia terram tangentia, caule necquicquam à terra elato, emittit; qui aperto folliculo septem aut decem erumpunt itellati, albi, singulorum petalorum dorso purpurascente aut virente. In florum umbilico fructus extuberant apicem habentes, luteis sex staminibus circumdati, quibus cum petalis marcescentibus crescunt fructus in Pisi vel Ciceris magnitudinem, per maturitatem in sex partes divisi, *femina* ostendunt nigra, angulosa, vulgaris *Moly* similia.

Locus.

Cirinolæ per semitas & agros non procul ab oppido floruit Januario. Floribus evanescentibus fructus in terram incurvatur. Odor inter Brassicam & Allium.

15. *Moly angustifolium foliis reflexis* C. B. *serpentinum* Ger. Park.

Lob.

Dioscoridis *Moly* per simile ortu, folio ad terram item reflexo, odore & bulbo: sed flos candore rubens, cui subjacent nitidi bulbuli Indici *Moly* ritu. *Radix* Cepaceo praduro involucre obtegatur. *Caulis* pedalis & sesquipedalis. Belgis hortense est.

CAP.

CAP. V.

D: *Allio sativo.*

Allium nonnullis dictum videtur ab *ἀλλεῖον* exilire, quòd exiliendo crescat. Sunt qui ab halante gravi odore deducunt, & Allium scribunt: Vossius non dubium putat quin sit ab *αἰλλίδες*, i. e. Alliorum capita seu nuclei.

Græcis *Σκίρρον* dicitur quasi *σκιρῶν ῥόδον*, i. e. rudis rosa, propter odorem gravem: vel quòd comestum vapores excrementitios ad cutim pellat & vescentibus pandiculationes moveat.

Allii sativi notæ sunt bulbos à multis nucleis seu spicis compositus, odor gravis vehementior, caulis rectus singularis.

1. *Allium* Park. Ger. *sativum* C. B. *vulgare* & *sativum* J. B. **Commun** Garlick.

J. B.

Scapus Allio procerus, enodis, concavus, glomeratim congestos in magna capita *flores* sustinens, *Cepaceos*, rupto folliculo apparentes, postmodum & *nucleos* parvos quibus possit propagari. Verùm *folia* non ut *Cepis* fistulosa, sed *graminea*: *bulbus* denique non simplex sed *numerosis* nucleis, sub unâ communi tandem membrana collectis constat, sapore peracri, odore gravi, unde fibræ candidæ dependent.

Allium passim & vulgò omnibus notum ubique ferè gentium feritur.

Allium eximie calidum est & causticæ facultatis particeps, quippe quod non tantum vesicas excitat, sed cutim corrodit, Costæo observatore. Nec obstat, quod in censu alimentorum est: nam & alia sunt foris quidem caustica, intus autem minime; quia intus miscentur cum aliis edulis cumque acido ventriculi arterantur: & præterea ventriculus humore mucoso satis densò oblitur; ut cutem ejus interiorè non tangant ingesta.

Incidit & discutit, Alexipharmacum est. Usus præcipuus internus & externus est in colica flatulenta, lumbricis, peste [cum aceto] tussi, calculo. *Scbrod.* Et ad prædictos effectus sapissimè à vulgo vel in lacte, vel in jusculo decoctum exhibetur, unde & *Theriaca rusticorum* appellatur. Verùm usus ejus frequentior molestus est & noxius, partim ob fetorem intolerabilem, præcipuè verò quia capitis dolorem infert, sitim excitat, oculis nocet, sensuumque omnium instrumentis.

In thoracis affectibus pituitosis egregie facit ad expectorationem. In lacte coctum & tritum sistit catarrhos & prodest ad raucedinem. Mulierculis nostratibus ad hosce affectus in pueris in frequenti usu est; ut & ad lumbricos ventris enecandos & expellendos.

Allium (inquit Platerus de Febribus) in hydromelite decoctum, & ad ʒij. vel paulò plus exhibitum potenter sudores & urinas elicit in peste laborantibus. Hungari (inquit Joh. Bockelius de Peste) pestis tempore non habent certius remedium quàm Allium: exsiccat enim corpora humana & putredinem impedit.

Refert historiam Zacutus Lusitanus de quodam sene, qui cum in tempore hyberno per nivosa loca diu iter fecisset, innato ventriculi calore pane extincto lethaliter decubuit. Pro quo instaurando & vivificando cum calidissima remedia nequicquam proficerent: tandem Zacutus admonitus ab Avicenna Allium siccum melle delibutum exhibuit. Hoc cum quatrduo usurpasset melius habere cepit, & cum ejus usum mensem unum continuasset, sanitati restitutus est. Atque id ipsum Septentrionales populos natura docet, qui propterea Allium in continuo usu habent. *Sennert Instit. lib. 4. part. 1. cap. 3.*

Allium cum adipe suillo tustum, si plantæ pedum eo inungantur, multum conducit ad pulmonum canales aperiendos & ab infarctu liberandos in Asthmate, &c. *D. Hulse.*

Si emplastra ex Allio contuso plantis pedum applicentur, oris halitus Allium spirabit. Tradit etiam *Pet. Laurebergius* in *Apparat. Plantar. lib. 1. cap. 2.* Allium gallinis & aliis alcribus cum esca objectum saporem & odorem suum in eorum carne & ovis prodere. Denique Christophorus Benner M. D. Londinensis in *Theat. tabidorum exerc. 29.* asserit fonticulos agrorum membris vel incisos, vel inustos in rarioris texturæ hominibus, Allii intus sumpti post tertiam aut quartam à comestione horam odorem reddere. Verùm (ut rectè *D. Lower* contra *Edm. de Meara*) istiusmodi odorem vapores totum corporis habitum penetrantes non produciunt; sed corpuscula quædam ex Allio decidentia sanguini miscentur, cumque eo simul ad pulmones delata, unà cum fuliginosis sanguinis effluviis per expirationem emittuntur.

Allii succus potus hominem non modò turbat, sed etiam interficit *Spigel. Isag. lib. 2. cap. 16.*

Arnulphi Imperatoris vitam terminarunt vermiculi in ejus carne ex nimia Allii comestione generiti. *Cranz. bist. Sax. lib. 3. cap. 3.*

Allia cum excaulescant plenius quàm recens edita olent. *Marantha method. cegn. Simpl. l. 2. c. 3.*

Gilbertus noster de Magnete lib. 1. figmentum air & mendacium esse, Magnetem non attrahere ferrum si allio illitus fuerit, aut si Adamas propè.

Ad cornua pedum, R Allium sub cineribus coctum, pluries calidissimè supponatur: est viri religiosi experimentum. *Cbesneau.*

A. 2. *Allium montanum majus Anglicum* Newtoni.

Radix nucleis aliquot masculis constat Allii vulgaris in modum, tunicâ duntaxat subfusca tecta, quam facile exiit; de reliquo integra est, & candida, è basi multas oblongas, validas, albas fibras demittens. *Caulis* firmus, medullâ quadam spongiosâ farctus, quatuor pedes altus, parte inferiore

ad

ad cubiti circiter altitudinem per intervalla foliis quatuor cinctus imâ sua parte cum amplectentibus, reliqua superiore parte nuda & glabra; cujus fastigio infidet corymbus amplus flosculorum purpurascens tenuibus pediculis fultorum. *Semen* parvum, album, sublongum, triquetrum, vasculo tricapsulari exiguo inclusum.

Tempus &
Locus.

Augusto fleret. In parva insula *Holms* dicta supra Bristolium in Sabrinâ æstuario copiosè provenit.

Ob convenientiam cum Allio sativo in radicibus seu bulbis è multis nucleis compositis eidem subjungimus.

CAP. VI.

De Ampeloprasso.

A. *Ampeloprasum* J. B. Park. *Ampel. sive Porrum sylvestre* Ger. Lob. *Porrum sylvestre gamino capite* C. B. *Porrum sylvestre vinearum* C. B. *quomodo differat aliis inquirendum & examinandum relinquimus.*

Lob. Obs.

Vineris, arvis, marginibus, fenticetis & dumetis Gallia & Belgii gaudet. *Folio* exit Allii sylv. tenuifolii non absimili, sed majore & acriore in bicubitali caule. *Radix* bulbosa, non ex nucleis, sed singulari capite constans, Porri minor, durior, acrior, nonnullis adnatis sese propagans. *Flore*, & nucleis seminis vice triticeis granis paribus, in glomeratis capitulis non disparibus Allii sylvestris tenuifolii.

De Ampeloprasso mihi nondum satisfactum fateor. Allii genus in Borealibus Angliæ prærupis montium faxis sponte proveniens observavi, quod Ampeloprasum esse aliquando suspicatus sum. Folia ei neque fistulosa, neque teretia, sed superne plana, subus carinata, angusta, glauca, tria aut quatuor in caule. Capitulum duplici folliculo membranaceo in acutum mucronem desinente clauditur. Huic simile, si non idem in pratibus & umbrosis sepium aggeribus propè Cestriam copiosum vidit, cujus bulbus simplex cortice nigro tegitur, mitem & vix perceptibilem Allii odorem spirans. Hujus flos mihi non conspectus; cum enim Cestriæ sui Maii mensis initio nondum floruerat.

CAP. VII.

De Porro.

Porrum Latinis dictum volunt nonnulli quòd porrò eat & longè latèque grassetur. Sed est (inquit Vossius) à *περίσπον* facta secundæ tertiæque literæ trajectione & quartæ mutatione in R. quomodo à *πέρις* est *turris*, à *κίλιν* *celer*.

Porri notæ sunt radix angusta, florum corymbi magni, seu flosculi plurimi in capitulum sphaericum grande conglobati.

Porrum sectile in nostra graveolentium divisione ad aliud genus pertinet: foliis enim fistulosis cum Cæpa convenit.

1. *Porrum* Park. J. B. *capitatum* Ger. *commune capitatum* C. B. *Άεικίς*, οὐ *Πορρετ*.

J. B.

Folia luxuriat adolescentius adhuc Porrum semunciam circiter latis, alternatim positus, inferiore superius ceu vaginâ aliquoulsque complectente: adultis idem positus, sed longitudo cubitalis, latitudo sextantal, forma carinata, color ferè glaucus, sapor cepaceus. Ubi caulescit *scapum* digitalem & crassiorē ad tres, quatuorve cubitos surrigit, solidum, succulentum, glomeratos in pilam, quam utraq̃ manu vix complectaris *flosculos* sustinentem, suo unumquemque pediculo innixum, ex albedo purpurascens, apicibus saturatione tinctis purpura. *Semen* triangulum, atrum, Cæpæ. *Radix* bulbosa, tunicis albis compactis, fibrata, sapore mitiore quàm Cæpæ.

Porrum sectivum latifolium C. B. Porrum sectivum aut tonfile Ger. à præcedente non differt specie, cum ex eodem semine utraq̃ generentur, sed culturâ tantum: qua id quod ad culinaria juscula sæpius detonderi solet, sectivum aut sectile Colamellæ & Palladio nominatur: quod verò capitatum fieri debet, non tondendum, & autumnali tempore transferendum; etiam Plinio momento C. B.

2. *Porrum sylvestre inodorum* C. B. Lob.

Omnia Porro similia sunt sed exiliora & inodora. Lieræ Brabantorum in horto D. Joannis Diffii alicur. Hæc Lobelius in Observationibus, nec plura habet.

Vires.

Porrum ut gustu sic viribus cum Allio & Cæpa convenit, attenuat, aperit, incidit, resolvit. Usus præcip. in serpentum moribus & ustionibus, macilagine pulmonum. Extrinsecus in aurium tinnitu & suppurationibus: in hæmorrhoidum tumore, &c.

Ad dolorem Pleuriticorum, R. ex albedine Porri minutim incisi q. f. frige parum in sartagine, & applica supra partem dolentem. Multos juvisse testis sum, inquit *Cbesneau. D. Hulse.*

Ad

Ad Polypum, & succi Porri non seâtilis q. f. cum paucis tartari & cere viridis. F. ung. de quo aliquid sapius in nasum intromittatur. *Alexis Pedemont.*

Prænotius Porrum confixum undiq. radiculis Hellebori nigri coctum aliquoties jejune mensibus instantibus esitatum in eorundem difficultate commendat *D. Soame* è *Dolæo*.

N. Frequens Porri usus somnos turbulentos inducit, visusque officit.

Nonnulli ad vocis claritatem & splendorem inducendum Porri esum commendant. Vitari tamen debet (inquit *J. Bauhinus*) assiduus aut multus ejus usus, quia visus obscuritatem efficit, stomacho adverstatur, multaque alia incommoda facit: eapropter non nisi robustis admodum, decoctum, cum melle, vel in Pisana erit exhibendum.

C A P. VIII.

De Bulbosa Africana anomala Moly affini.

Narcissus Indicus Serpentarius Col. notis in Recchum. *Indicus puniceus gemino latiore folio* Ferrar.
Africanus foliis Bifolis C. B. *marinus Africanus sive exoticus Lobelii* Park.

Ferrar. Col.

Bulbosa radix, Pineæ nuci par, oblonga, squamosa, imi fibrati verticis orbe angusto coronata, fibris instar botryodis Hyacinthi, quem *Muscari* vocitant, crassis latèque prorepentibus subnixta, deorsum porrecto tubere callosa. Septembri mense caulium protrudit crassitudine digitali, pedalem aut majorem, in rotundo utrinq. planum, ex viridi pallentem, maculisq. distinctum obliquis, purpurascens ex castaneo, colore Dracontii caulis æmulum, summa parte rubentem. Inde flos emicat nudus, ipsi foliis floris in coniformi effigiem convolutis, post primas ætatis sine pluvias, qui dehiscens magnus fit admodum, trium ferè unciarum diametro, magnis foliis carnosis, duris, parùm striatis, septem externis, & tribus majoribus internis, colore sanguineo rubente, interna verò parte dilutiore, magnum calycem efformans, intimos flosculos confertissimos, nonnihil hiantes, rubicundulos, brevibus subalbidisq. pediculis nixos complectentem. Horum singuli præter medium stylum oblongiorem, oblongo, candicante capite micantem, senu exilia stamina, rubentia, capitibus luteis definita, & quinque angusta rubescentia foliola, stamina & stylum continentia deferunt. Flosculus postea dilapsis [marcescentibus & dependentibus floris foliolis] subiecta capitula turgent in folliculos ardenti colore rubros, trigonos, Olivæ nuclei magnitudine, racemi seu corymbi aspectu conglobatos, singulos in ternas cellulas divisos, in quibus singula semina nigella, minusculi Phaseoli figura & magnitudine. Bina post excussum florem folia existunt, flaccescentia atque in semen exeunti scapo adnata & superinducta, ovata, in duos circiter palmos longa [bipedali longitudine Col.] in palmi dimidium lata, Scyllæ foliis crassitudine æqualia, plana sive æqualia & minimè carinata, nigrantia, primò surrecta, humi demum jacentia.

Africanæ originis est, planta anomala ad Moly nonnihil accedit, verum calyce polyphylo florem mentiente, & flosculis pentaphyllis fructui immascentibus non à Moly tantum & Allio, sed & ab omnibus aliis bulbosis differt.

SECTIO TERTIA.

De Herbis bulbo tunicato odore vel nullo vel minus gravi præditis.

Herbe radice bulbosa tunicata, odore nullo aut minus gravi præditæ sunt vel flore

Emacpetalo, foliis illis quæ reflectuntur sursum in flore

{ *Bifidis*: IRIS BULBOSA.
{ *Integris*: SYSIRHYNCIUM.

Hexapetalo floribus

{ *Folliculo seu periantio inclusis*, summo pericarpio insidentibus,

{ *Cum calyce tubæve in medio flore quem sex folia circumstant*: NARCISSUS.
{ *Nullò in medio flore calyce à sex petalis distincto, floribus*

Majoribus

Majoribus

{ *Liliaceis*; LILIO-NARCISUS.
 { *Colchici*; COLCHICO-NARCISSUS.

Minoribus, pendulis, petalis albis cum apicibus viridibus in plerisq; speciebus: LILICOLUM-BULBOSUM.

Nudis, fructus seu valculi feminalis basi cohærentibus caulibus

{ *Foliosis, floribus erectis, amplis, in singulis caulibus naturâ singulis, colorum varietate & pulchritudine insignibus, seminibus compressis tenuibus, radice esculenta*: TULIPA.
 { *Aphyllis, floribus in singulis caulibus pluribus*

{ *Maritima, radice grandi, floribus folia antevertentibus*, SCYLLA.
 { *Mediterranæa, staminulis florum*;

{ *Tenuibus seu angustis & teretibus, florum petalis plerumq; puris seu unicoloribus*:

HYACINTHUS.

{ *Latius, spicatis aut ~~quadrifidis~~, quorum tria acuminata, tria bifida seu sinuata sunt* [stamina hæc capitulum seminis seu stylum includunt arctè coeuntia, etiam explicatis foliis exterioribus] radice lactea, florum petalis in plerisq; speciebus, averfa parte lineis virentibus notatis: ORNITHOGALUM.

CAP. I.

De Iride bulbosa.

IRIS Dioscoridi à cælestis arcus similitudine nomen accepit, quem vario colore floris quadantenus figurat.

Notæ Iridis sunt flores enneapetali, petalis sursum reflexis bifidis.

1. *Iris bulbosa latifolia acaulos odora* C. B. *bulbosa latifolia flore cæruleo & candido* J. B. *bulbosa latifolia* Ger. emac. *bulbosa latifolia prima* Clusii Park. parad. *Broad-leaved bulbous flower-de-luce.*

Clus.

Sena ut plurimum habet folia, longiuscula & latiuscula, Hemerocallidis Dodonæi sive Liliæ sphodeli foliis ferè similia, breviora tamen, alternatim invicem amplectentia, mollia, in terram prona, supernè ex viridi pallentia, infernè verò incana: è quorum medio flos exsilit, è membranaceo involucre, unicus, odoratus, cæruleus (interdum lactei candoris) novem foliolis constans, Iridis figurâ, quo marcescente utrinque alii singulares succedunt. Nullus est illi caulis, sed flos longo duntaxat pediculo insidet, ut in Croco. *Radix* bulbosa, candida, Avellanæ instar dulcis, multiplici cortice nigricante involuta; Cui (præsertim dum floret) aliquot præter fibras crassæ longæ radicule subnascuntur, ut in Hyacinthi radicibus interdum fieri solet.

Locus.

Invenitur in Lusitaniæ Beticæq; collium radicibus non procul ab Ana flumine fitis, & copiosè circa Antequeram & Cordubam. In Lusitania porro Januario: in Bætica autem Februario observabam & eruebam, inquit Clusius.

Iris Bulbosa Persica Park. parad. *Iris Persica variegata præcox* Ferrar.

Park.

Ad præcedentem accedit tum radice, tum foliis, quæ tamen breviora sunt & angustiora. Floris figura non multum dissimilis, color diversus nimirum pallidè cæruleus rufescens, petala tamen repanda fere tota colore obscurè purpureo inficiuntur, cum macula in medio flava.

Rariùs apud nos floret.

Ferrarius eam sic describit:

Hujus radix proximè superiori perfimilis minorem nacta est modum. Folia pauciora, diluto virore veluti rorulenta, atq; in canalis effigiem concava, sex digitorum longitudine, duum latitudine definiuntur. Exiguè post foliorum exortum sub extremum Februarium flores existunt, supradictis conformatione pares, numero autem & colore dispares. Hi enim quaterni tantum quinive pro cuiusq; bulbi viribus funduntur; totiq; sic albicant, ut folia terna surrecta dilutiore fuco cæruleo interfuso pulchrè lvescant: totidem verò hisce subjecta cum prominula crocea linea intercurfante distincta, tum violaceis guttis circumlita, grandiore janthini coloris velut holoserica maculâ devexum labrum infuscante, splendè nigrescant.

Deniq; ejusdem formæ folliculus Junio mense maturefcit in semen.

2. *Iris bulbosa tota violacea vel cerulea* J. B. *bulbosa foliis cepaceis maculatis, flore purpureo inodoro*
C. B. *bulbosa purpurea & purpuro-violacea* Par. & *bulbosa Anglica* Ger.

Clus.

Craffiore & latiore est folio, ac veluti cepaceo, parte interiore carinato, multisq; quasi bullis argenteis resperfo, exteriore striato: crasso infirmoq; caule, quem quaterna aut quina folia amplectuntur: binos ex vaginulis ut plurimum promit flores, invicem succedentes, interdum unicum duntaxat, novem foliis constantem, violacei prorsus & elegantissimi coloris, interdum dilutioris, inodorum tamen, quorum tria majora sunt ad terram inclinata & prona, ut in vulgari Iride, & labrorum instar propendentia; tria alia angusta & extrema parte bifida alataq; iis incumbunt, usq; ad luteam maculam (quæ majoribus pro fimbria est) pertingentia: tria alia surrecta supremâq; parte latiuscula, infimâ verò valdè angusta: floribus succedunt trigona laxâq; capita, quibus semen inest rugosum fulvescens Ervi magnitudine, quod maturum in capitibus crepitar, si moveantur. Radix magna plurimis membranibus nigricantibus circumvoluta, intus alba, & fessili parte fibris prædita, quæ singulis annis multos nucleos circa latera deponit. Hujus folia novo vere demum germinant.

Hujus generis plantam in horto nostro alimus à Clusiana in nonnullis discrepantem. Plura etenim in caule [ad decem usq;] folia habet: Floris petala extrema & repanda maculis ex cœruleo nigricantibus perbellè pinguntur: petala etiam surrecta varia sunt è cœruleo aut purpuro-cœruleo saturatiore & dilutiore. Flores inluper per sæpe tres in eodem caule profert.

Hujus varietates nobis esse videntur,

1. *Iris bulbosa major* five Anglica cœrulea *Park. parad. Svert.* *bulbosa Anglica* Ger.
2. *Iris bulbosa major purpurea variegata* five striata *Park.*
3. *Iris bulbosa major flore rubente ejusdem.*

Has aliâq; C. Bauhinus sub titulo *Iridis bulbosæ latifoliæ caule donatæ* complectitur: quam tamen specie distinctam ab Iride hoc in loco à nobis proposita constituit.

3. *Iris bulbosa major sive latifolia alba* *Park. bulbosa latifolia candida* C. B.

Integro mense seriùs quàm præcedens è terra emergit, foliis nonnihil majoribus latioribûsq; caule crassiore & breviorè, binos plerumq; per amplos flores gestante, quorum alter altero priùs aperitur, posterior tamen per sæpe ante explicatur quàm prior contractus fuerit, colore antequam explicantur albente cœruleo diluto, quem argenteum vocamus. Aperti candidiores sunt, non tamen prorsus nivei, sed aliquam languidiorem cœrulei tincturam ostendentes. Petala florum propendentia per amplâ sunt, maculâ illâ in medio flavâ insignita.

Hujus varietates aliquot proponit Parkinsonus, nimirum Iridem bulbosam majorem albam variegatam, & majorem five latifoliam verticolem.

4. *Iris bulbosa angustifolia tricolor odore Coriandri* C. B. *bulbosa 3. sive verticolor* Clus. *bulbosa cœruleo & albo verticolor* J. B. *bulbosa varia* Ger.

Huic quinq; aut sex sunt folia, angusta & tenuia, cubitalis longitudinis, interna parte striata & candicantia, externa rugosa, viridis cum cineraceo commixti coloris, caulem amplexantia cubitalem, interdum etiam majorem, nodosum, unicum plerumq; florem, rarò binos, è membranaceis vaginulis proferentem, Iridis angustifoliæ formâ similem, cujus tria latiora & ad terram inflexa folia extrema parte ampliora sunt & candicantia, luteâq; maculâ insignita, eâ videlicet parte, qua folia his incumbentia & ligulam occultantia, bifidaq;, & in parvas alas reflexa, desinunt, illâq; subcœrulei ex candido coloris; reliqua tria erecta sunt, oblonga, & dilutiùs ex cœruleo purpurascencia. Totus flos jucundo spirat odore, premanis Coriandri obducti saccharo five præparati instar. Flori succedit longum triangulum caput, altero gracilius, neq; laxum, semen angulosum, subrufum continens. Radix bulbosa, candida, subdulcis, spadicis aliquot membranibus involuta, minor superioris radice, & illâ liberaliùs nucleos producens, quibus facillimè feri potest.

Variat flore latiore & radice brevi, binis plerumq; floribus, altera flore angustiore radice oblonga: utraq; dilutioris aut saturatoris coloris. Vide Clusium.

In nonnullis Castellæ collibus non procul Pinciâ sponte nascitur.

Locus.

Iridis bulbosæ verticoloris quinq; varietates è semine enatas proponit & describit Clusius, quarum descriptiones à C. Bauhino contractas dabimus.

1. Trium foliorum [floris] inclinatorum labra flava sunt, maculâ aureâ magnâ in labro reflexo insignita, ad quam venæ purpurascences excurrunt: at trium incumbentium dorsum & alæ pallent, latera candicant: tria erecta alben, venis subcœruleis saturatoribus vel dilutioribus distincta.

2. Tria inflexa pallent labro flavâ maculâ notato, internè quibusdam venulis purpurascensibus distincta: tria ligulam tegentia albicant, vel ochri colore sunt tria surrecta exalbida, nervo flavo excurrente.

3. Flore est latiore breviorè, ternis foliis inflexis latis, & propendente labro aureâ maculâ insignito, & alio orbe cincto, per oras crispo, cœrulei coloris, nervo extrinsecus virente, intrinsecus pallente, venis purpureis in latera excurrentibus: at tria gibba purpurea sunt gibbo albicante, alis cœruleis: tria erecta ex cœruleo purpurascunt.

4. Tria reflexa flava sunt, macula aurea in labro, à qua venæ dilutiùs purpurascences sparguntur: folia incumbentia exalbida, nervo pallido divisa: tria surrecta inferiùs venis cœruleo-purpurascensibus distincta, superne candicant.

D d d d d †

5. Terna

5. Terna inflexa lactei coloris, aureâ maculâ labro impressâ: folia incumbentia & terna erecta alba, & circa unguis subcaerulea.

5. *Iris bulbosa lutea inodora major* C. B. 4. *sive lutea* Clus. *bulbosa lutea* J. B.

Iridi bulbosæ 3. seu versicolori Clus. per omnia ferè similis est, brevior tamen caule, gracilioribusq; & ex viridi pallescentibus foliis: flos unicus, interdum bini, contractiores, latiores tamen ex vaginulis summo cauli inhaerentibus prodeunt, lutei coloris, inodori, mediæ inter secundum & tertium genus magnitudinis quemadmodum & siliquæ, seu caput trigonum, in quo semen superiori simile continetur: radix tertii generis radici similis, quæ nucleis non secus ac illa propagatur.

Sed hæc in flore quandam etiam differentiam habet, licet exiguum: nam invenitur latiore aliquantulum saturatioreque & magis rutilante aureo colore: radice item brevior & crassior, membranacea præterea illa vagina, unde primùm folia emergunt, sanguineo colore à summis vaginæ oris in inferiorem illius partem radiatim desinente magis infecta est, quam illius quæ dilatiore est flavo colore: nam illa interdum sanguineo hoc colore caret, utriusq; autem, quemadmodum & tertiæ folia ante hyemem germinare solent.

Locus.

Nascitur pingui solo & petrosis collibus ad Tagum sicis supra Olyssipponem. Floret paulò maturiùs tertio genere, eodem quo secundum tempore.

Clusius multas proponit varietates ad tredecim usq;, è semine flavæ-varia ortas, quarum descriptiones qui desiderat apud ipsum videat. Nec enim eas huc transcribere operæ pretium putamus, cum & aliæ multæ nullo certo aut definito numero à semine fato obtineri possint, quas si quis omnes describere vellet, de unico hoc flore integrum volumen componere possit: quod idem de Tulipa dictum intelligatur.

C A P. II.

De Narcisso.

Narcissus non à Narcisso adolescente, nimium seipsum adamante (ut poetæ fabulantur) sed à vi stupefaciendi, quam *valeuon* Græci vocant, dictus est: seu, ut Plinius, à narce, quam vim Narcisso inesse l. 21. c. 19. testatur: hinc Plutareho in Symposio quasi nervos hebetans, & torpidas gravitates efficiens, dicitur. C. B.

Narcissus à reliquis bulbosis tunicatis certissimâ notâ, calyce in medio flore distinguitur, ut plures addere non sit opus.

Narcissos clarioris doctrinæ gratia dividemus in latifolios & angustifolios seu juncifolios, Latifolios iterum partiemur in monanthes seu unicum in uno caule florem gerentes, & polyanthes seu pluribus in eodem caule floribus donatos. Monanthes denique subdividemus in 1. calyce seu tubo longissimo præditos, 2. calyce mediæ longitudinis & 3. calyce brevi.

§. I. *Narcissus calyce seu tubo longissimo latifolius Pseudo-narcissus* & *Bulbocodium dictus.*

1. *Bulbocodium flore pallido, tubo flavo, serotinum.* An *Narcissus minor pallidus amplo calice flavo non descriptus* Swert? *Narcissus alter crasso bulbo* C. B.

Folia huic breviora sunt quam vel vulgari Pseudo-narcisso vel Hispanico, duplo tamen latiora, planiora nec adeò carinata, minùs glauca, pallidiora, mucronibus obtusis, selquipalmaria aut semipedalia. *Caulis* semipedalis, fatis crassus & firmus, è membranaceo folliculo florem exlerens, in sex folia pallidiora quam Bulbocodii vulgaris, albida, latiora tamen expansum, cum tubo in medio prælongo, flavo, fundum versus tumidiore & quasi ventricoso, summo margine circumcirca sinuato non tamen simbriato aut inciso, nec extrorsum reflexo campanæ in modum, ut illius. Folia tubum circumstantia propiùs ad illius basin sita sunt quam in vulgari Bulbocodio & expanduntur magis. *Stylus* in medio flore pallidus ad summum propè tubum extenditur, quem sex *stamina* longitudine eidem ferè æqualia arctè cingunt.

Seriùs floret quam vel vulgare Bulbocodium vel Hispanicum, viz. non ante initium Aprilis. E singulis autem bulbis quatuor exeunt folia. Ungues foliorum floris & fundus tubi intensius flavent seu crocescunt.

De loco natali nihil certi habemus, bulbum accepimus inter alios multos ab eruditissimo & amicissimo viro D. Uvedale.

2. *Narcissus major totus luteus calice prælongo* C. B. *Pseudo-narcissus Hispanicus aureus maximus* Park. *Bulbocodium Hispanicum* J. B. *Pseudo-narcissus Hispanicus* Ger. emac.

Elatius est & omnibus partibus majus Bulbocodio vulgatiore, caule pedali aut altiore, foliis digitum latis, dodrantem longis, in hortulo nostro è singulis bulbis binis. Flos longè major est vulgari Pseudo-narcissi flore, [undè miramur Clusium florem paulo minorem huic attribuere] totus flavus & quasi aureus, tam calix, quam folia eum cingentia, alioquin ei similis. *Radix* hujus crassior est quam illius.

Florebat

Florebat nobis circa initium Martii.

Parkinsonus *Pseudonarcissum aureum Hispanicum flore pleno* è femine ut coniectatur præcedentis *Varietas fidi natum* describit *Parad. pag. 103.*

3. *Narcissus albus oblongo calice* C. B. *Pseudonarcissus albo flore* Clusii J. B. Ger. emac.

Hic præcedenti perfimilis est foliis & caule. E singulis tamen bulbis tria prodibant folia. Flos totus, tam tubus, quam folia eum circumstantia, albus est, aut potius pallidus. Aliquanto seriùs floret quam præcedens; flos quoque tenerior est & citiùs marcescit.

Clusius speciem hanc exactiùs describit his verbis. Valdè elegans hæc planta terna è radice bulbosa oblongiore, nigroque cortice five membranâ tectâ (à cujus sede frequentes tenuisque oriebantur candidæ fibræ) proferebat *folia*, dodrantem vel paulò ampliùs longa, Narcissi angustioribus foliis valdè similia, supina parte carinata, inter quæ nudus prodibat *caulis*, satis exilis, non crassus, dodrantem altus, summo fastigio membranaceum folliculum gerens, è quo propendebat flos totus albus, Pseudonarcisso vulgariori formâ quidem similis, paulo tamen minor [imò potius major] sefcunciam longus, sex foliis tubum amplectentibus similiter constans, tubo autem paulo angustiore, & oras nonnihil fimbriatas habente, in quo sex alba stamina flavescente apice prædita, & medius stylus longior. Nullum vero peculiarem odorem in eo flore observabam, qui aperiebatur Aprili, deinde Junio semen proferebat in triangulari capite five theca orbiculare, nigrum & splendens, quale Narcissi juncifolii albo flore reflexo, sed majus.

4. *Bulbocodium minus* J. B. *Pseudo-narcissus minor Hispanicus* Clus. Ger. emac. *Narcissus parvus totus luteus* C. B.

A Pseudo-narcisso Hispanico majore differt *foliis* longè minoribus & angustioribus, *flore* pusillo infidente digitali, tenui, viridi *cauliculo*. *Capitellum* trigonum obtusis est angulis & ferè rotundum, in quo *semen* inæquale nigrum, satis magnum pro plantæ proportionem. *Radix* bulbosa, exigua, foris nigricans.

A. 5. *Narcissus sylvæstris pallidus calice luteo* C. B. *Pseudonarcissus Anglicus* Ger. *Anglicus vulgaris* Park. *Bulbocodium vulgare* J. B. *Wild English Daffodil*.

¶ B.

Radix bulbosa ex multis tunicis compacta, mediocri magnitudinis, tactu & gustu viscida, cum aliqua dulcedine, acrimonia tandem aliquam relinquens, cui subsunt multæ capillares fibræ, nonnunquam unica, aliàs plures ubi se propagat. *Folia* longa, angusta, è viridi cæsa, caulem ad summum fastigium comitantia, striata, costis duabus aversâ parte prædita, terna, quaterna, quina tunicâ unâ cum caule statim è radice exorto involuta. *Caulis* palmaris & dodrantalis, compressus, striatus, fistulosus, cui insidet *flos* singularis, deorsum nutans, duas uncias longus, sex, pallidis & stellatim decussatis foliis constans, magno, longo, flavoque & fimbriato *calice* campanulæ ferè figurâ protuberans, aureus, splendens fimbria comata & laciniata, in cujus medio apices sex lutei circa pistillum concolorem intorquentur, minimo odore, non, ut aliqui volunt, nullo, qua parte geniculo intermedio cauli flos adnascitur membranula exalbida florem antequam explicetur involvit: pauloque infra floris medium sex folia pallidula, micantia, mediocriter lata, mucronata ex ipso floris codio recta foris se pandunt. Succedunt pericarpia rotunda, in quibus semen *Camer.* nigram, in principio latiusculum, temporis progressu rotundum.

Varis in locis sponte oritur, circa margines agrorum & vervaكتورum, humido præsertim solo, *Locus*. Inque sylvis & dumetis, locisque arboribus confitis. Martio ineunte apud nos in Anglia floret, aut feriùs citiùsve pro anni constitutione, & aeris temperie.

1. Bulbocodium flore pleno seu multiplice calice carente: item

2. Bulbocodium floris calice seu tubo duplici, triplici & pleno: item

3. Bulbocodii pleno flore speciosum genus Venerio *Clus. f. B.* pro luxuriantis naturæ lufibus ha-*Varietates.* benda cenfeo, non pro speciebus Bulbocodii distinctis. Horum descriptiones siquis desiderat, Clusium, Lobelium & J. Bauhinum adeat.

Non distat hic à Dioscoridis Narcisso facie vel viribus: Is autem vomitorius est & nervis inimicus: *Vires.* extrinsecus tamen prodesse dicitur ambustis, vulneribus & herniis.

Narcissi cujuscumque radicem vomitum ciere Clusius se sæpenumero expertum esse scribit: quin & Lobelium hujus plantæ radicibus rusticam plebem vomitiones moliri asserit.

Folia contusa in Erysipelate conducunt. *D. Palmer* dictante *D. Hermanno.*

Meminit *C. Bauhinus* Narcissi totius lutei floris foliis reflexis *C. B.* i. e. Narcissi tot. lut. oblongo calice & reflexis foliis *Eyff.*

Item, Narcissi albi, fimbriâ luteâ *C. B.*

Item, Narcissi lutei repentis, i. e. Pseudo-narcissi lutei repentis *Eyff.*

¶ 2. *Narcissus amplo calyce, mediæ longitudinis.*

6. *Narcissus maximus pallidus amplo calice flavo* Clus. *latifolius pallidus calice amplo alter* C. B. *latifolius omnium maximus amplo calice flavo, sive Nonpareille* Park. *omnium maximus* Ger. *The great Nonpareil, or Nonestuch Daffodil.*

Ex singulis bulbis quatuor aut quinque emittit *folia*, pedem aut sesquipedem alta, unciam lata, carinata glauca, longiora latioꝛaque in hortulo nostro quam aut Bulbocodii vulgaris, aut Hispanici.

Caulis elatior, unicum in summo *florem* gestat, duplo ferè ampliorem Pseudonarcissi vulgaris flore, magis expansum, sex foliis amplis, pallidè luteis cum medio tubo flavo compositum. Tubus dimidio brevior est quàm Pseudonarcissi vulgaris, inferna parte angustior, versus margines continuè latior, oris circumcirca sinuatis & inæqualibus, minus tamen incisus quàm illius. Floris tubus à vasculo feminali ad locum ubi exoriantur folia angustus est, digitali longitudine secus quàm in Bulbocodis. Stamina in medio flore à stylo recedunt.

C. Bauhinus ex hac planta duas species facit, nimirum Narcissum maximum pallidum foliis incanis & Narcissi latifolium pallidum amplo calice alterum.

Narcissus omnium maximus flore & calice flavo *Park.* qui flores interdum binos conjunctim ex uno membranaceo folliculo prodeuntes obtinet: item

Narcissus max. griseus calice flavo *Park.* non sunt species Narcissi à reliquis distinctæ, sed varietates duntaxat præcedentes è semine natæ, quæ satè denuo speciem suam non propagant.

Habemus etiam in hortis nostris hujus generis Narcissum floris calice pleno feu multiplici: qui

7. *Narcissus latifolius flavo flore, amplo calice* Clus. cur. post. *latif. flavo flore amplo calice sive Mastense* Park. parad. *latif. pallidus, calice amplo & aureo, striato* C. B.

Radix bulbosa, oblongiuscula: *Folia* tria aut quatuor latiuscula, sesquipedem longa [tantillo breviora & angustiora quàm præcedentis] *Caulis* pedalis, striatus, *Floris* petala pallida, seu dilutè admodum flava, calix semunciam longus, oris valdè fimbriatis, coloris aurei. [Parkinsonus calicem pallidè flavum petalis concolorem facit, & fortè natura in his ludit] Sex breviuscula *stamina* flavis apicibus prædita; medius *stylus* staminibus longior. Odor satis obscurus, nonnihil tamen Spinæ apendicis floris odorem referens, qui Aprilis & Maio aperitur.

Calice breviorè & angustiorè, nec ità à fundo ad margines sensim dilatato, marginibus etiam minus fimbriatis à præcedente differt, nec tamen ob hæc specie differre concedimus.

8. *Narcissus montanus albus apophysibus præditus* Park.

Folia è singulis bulbis emittit tria vel quatuor, lata & oblonga, glauca seu ex viridi canescentia; inter quæ *caulis* exurgit cubitalis, unicum in fastigio *florem* sustinens amplum, [rarius binos] sex petalis albis compositum, absque ulla vel levissima flavi tinctura, non admodum latis, quorum tria aversa parte ad exortum ex uno latere apophysin quandam foliaceam velut auriculam obtinent singula; reliqua eâ carent. *Calix* non multo minor Narcissi incomparabilis minoris calice, ad fundum angustus, ad oras seu margines latus & peramplus, pulchrè flavus, marginibus interdum saturatioribus & velut croco tinctis. Odor floris gratus & valdè suavis. *Bulbus* magnus, albus, cortice exteriore pallido potius quàm nigricante. Adnatis rariùs se propagat in hortis nostris, nec semen ad maturitatem perducit, ob teneritudinem & frigoris impatientiam.

9. *Narcissus oblongo calice* Clus. *albus oblongo calice luteo serotinus major* Park. *albus calice flavo Muscari* odore C. B.

Clus.

Terna habebat [Clusio] oblonga & satis angusta, carinataque *folia*, cæsi quodammodo ex viridi coloris; inter quæ prodebat *caulis* pedalis longitudinis aut amplior, lavis, enodis, satis gracilis, firmus tamen, summo fastigio folliculum membranaceum sustinens, è quo emergebat unicus *flos* longiusculus, summa parte in sena folia alba, satis ampla & in mucronem desinentia divisus, cujus umbilicum occupabat *calix* flavus, semunciam longus, oris aliquantulum incisus, & quodammodo fimbriatis, habens in medio *stylum* pallefcentem, ejusdem cum calice longitudinis, cinctum sex *staminibus*, flavâ veluti farinâ conspersis, eorum præsertim apicibus; valdè autem suavis erat odoris & Muscari floris odorem panè referentis. *Radix* bulbacea, longiuscula, digitalis crassitudinis, alba, è multis tunicis constabat, quarum exterior subfusca, aliquot crassioribus fibris albis infima sede donata.

Clusius duplicis præterea hujus varietatis meminit:

1. Alter flore præcedenti prorsus simili, calicis tamen oris magis croceis. Hunc Parkinsonus *Narcissum pallidum oblongo calice serotinum* vocat, & florem summa parte magis flavum ei attribuit, paulò ampliorem, calicis marginibus intensius flavis seu croceis.
2. Alteri petala ex albo pallecebant, aut *oxesandrus* erant, calix verò multò latior quàm descripto & oras plane croceas habens.

His addit Parkinsonus duas alias varietates:

1. Narcissum totum pallidum oblongo calice serotinum minorem.
2. Narcissum album oblongo calice flavo serotinum, duobus floribus in caule.

10. *Narcissus albus calice flavo alter* C. B. *Narcissi. albus oblongo calice præcocior primus* Clus. ad. cur. post. *albus oblongo calice luteo præcox minor* Park.

Lata & carinata habet folia, non incana sed viridia, tria vel quatuor, fere qualia Leucii bulbosi vulgaris, pedem alta. *Caulis* viridis, foliis brevior, unicum in fastigio *florem* gestans, mediæ magnitudinis, minorem tamen quàm præcedentis primo loco descripti, petalis albidis, ad cremoris seu floris lactis colorem accedentibus. Medium *florem* occupat tubus exactè luteus seu flavus, semunciam longior cum stylo intermedio, sex *staminibus* farinâ luteâ conspersis cincto, interdum longioribus iplo stylo, interdum brevioribus. Odor non ingratus, sed obscurior.

Extremo Martio & ineunte Aprilis floret.

Autores Additamentorum ad Clusii curas posteriores duas hujus varietates proponunt;

1. Altera

1. Altera folia habet angustiora, non tamen ita angusta ut juncifolia dici queat: caulis alioqui & floris magnitudo & forma conveniunt cum priori. Floris folia in utraque hac specie alba sunt, ita tamen ut pallorem aliquem occultant, quâ notâ præcipuè à ferotinis fecernuntur.

2. Tertia à prioribus duabus differt foliis tubum cingentibus non albis sed planè pallidis, paullo angustioribus & acuminatis. Parkinsono Narcissus pallidus oblongo calice flavo præcox dicitur.

¶ 3. *Narcissus latifolius monantes brevi calyce.*

11. *Narcissus medio-purpureus* J. B. Ger. *medio-purpureus ferotinus* Park. *albus circulo purpureo* C. B.

Radix ei bulbosa & fibrosa, sapore amaricante *folia* à radice statim exoriuntur caulem tanquam vagina aliquoufque involventia, latitudine semunciali, pari cum caule longitudine. *Caulis* singularis, sesquicubitalis, compressus nonnihil, utrinq; acutus, fistulosus; in cuius fastigio *flos* unicus, amœnus, suave-olens, candidus, nutans, pediculo per articulum caulii juncto, vaginâ membranâ obvoluto, cujus cervix in triquetram saturatè virentem floris quasi basin definit: hinc canaliculata fistula explanatur, cui sœna illa floris candidi folia coherent, subrotunda, quorum tria aculeum mollicellum proferunt, totidem alternatim eo destituuntur: florem medium obtinet corona fimbriata, ora rubenti, infra quam circulus exalbidus, aliâq; huic subiectus luteus: sœna in fistuloso canali *stamina* lutea, tria modicè elata, reliqua tantillum apices proferentia.

Hanc plantam in quibusdam Galliæ Narbonensis pratis observavit Clusius sponte proveniente: *Locus* J. Bauhinus in Italia. Narbonensium prata stellarum candore ornare dicit Lob. in *Adv.*

Tres hujus species habentur formâ, colore aut odore nequaquam differentes, sed florendi tempore: magnitudine etiam nonnihil sed parum distidentes. Majores mediis præcoces & seriùs prodeuntes minores sunt. *Dod.*

Parkinsonus 4. species proponit, nimirum

1. *Narcissum* medio-purpureum præcozem.
2. *Narcissum* medio-purpureum ferotinum: cui folia tribuit quàm præcedenti latiora: *florem* etiam majorem, petalis latioribus & sibi mutuo contiguis: radicem etiam crassiflorem.
3. *Narcissum* medio-purp. maximum: qui omni sua parte, foliis, floribus, radicibus reliquis major est, & cum ferotinis floret.
4. *Narcissum* medio-purpureum stellarem: cujus folia quàm præcedentium tantillò angustiora sunt & viridiora: floris petala angustiora, nec sibi invicem contigua, unde & longiora videntur, & stellam referunt. Odor huic remissior est quàm primæ speciei.

Prima species Martio mensè floret, reliquæ Aprili aut Maio. Secunda species in Italia, Gallia Narbonensi atq; etiam Germania sponte venit, reliquæ Constantinopoli missæ sunt.

Narcissus albus circulo croceo vel luteo C. B. A priore potissimum circuli colore differt, idèoque distincta ab eo species non est censenda.

12. *Narcissus medio-croceus ferotinus* Park. *albus circulo croceo minor* C. B. *medio-croceus minor ferotinus* Ger.

Folia huic minora & breviora quàm præcedentibus: *caulis* etiam humilior: *floris* petala angusta, spatio intermedio relicto à se invicem disjuncta, stellatim expansa, nivea, *calice* circum oras croceo colore tincto. Maio floret.

13. *Narcissus* medio-purpureus magno flore folio latiore J. B. *albus magno odoro flore, circulo pallido* C. B. *latif.* 7. Clus.

Clus.

Latiora reliquis *folia* habet, coloris ferè æruginei pallecentis: inter quæ satis latus prodit *caulis*, nudus ut reliquis *Narcissis*, paullo infirmior, foris striatus, intus concavus, summa parte sustinens magnum, laxum, membranaceum folliculum, quo dehiscente exit unicus ut plurimum *flos* magnus, odoratus, sex albis foliis medium *calicem* pallidum cingentibus constans, cujus fimbria ex pallido purpurascit. Flori succedit satis crassum triangulum *caput*, nigrum *semen* continens. *Radix* crassiflor superiore, & cum *Narcissi* medio lutei vulgaris radice comparanda, etiam soboles satis feliciter procreans.

E Stiria allatum aiunt. Seriùs reliquis floret, nempe Maio mensè. Eadem videtur *Narcisso* medio-purpureo 3. seu maximo Park. superius posito. *Locus.*

14. *Narcissus niveus odoratus circulo rubello* C. B. *medio-purpureus minor* J. B. *latifolius* 6. Clus. *Narcissus* medio-purpureus stellaris Park.

Clus.

Huic quaterna aut quina Martio mensè erumpunt *folia*, oblonga, angusta, inter ea deinde *caulis* nudus, rotundus, intus fungosus; in cuius summo è tenui membrana prodit unicus, nonnunquam & alter, *flos*, sex niveis foliis stellæ modo decussatis constans, parvum *calicem* pallidum cingentibus, cujus ora rubellâ fimbriâ exornata, sex in eo inæqualibus *staminibus* flavescens. Flori suaviter odorato succedunt capitula triangula, crassiuscula, in quibus nigrum inæquale *semen*. *Radix* ut ceteris bulbacea, multis candidantibus tunicis constans, extima quæ reliquas ambit fusca, è cuius setillis parte plurimæ subfuscæ fibræ dependent.

Provenit magno milliari supra Garingam Carthusianorum monasterium, pratis quibusdam altissimo lacui vicinis.

Hic flore est omnibus partibus minore quam præcedens, foliolis ejus angustioribus & acutioribus: tardius etiam florens: eundem esse putamus Narcisso medio-purpureo stellari Park. Narcissus cæruleus solo floris colore à Narcisso medio-croceo differt. Lob.

15. *Narcissus medio-croceus gramineo folio* C. B. *medio-croceus tenuifolius* J. B. Lob. Ad. part. 2.

Lob.

Palmaribus & quinque-uncialibus, tenuibus Hyacinthi Autumnalis foliolis exit, viridibus, bulbo cæteroque caule dodrantali, & flore præcoce medio-croceo Narcisso non dissimili, minore tamen.

16. *Narcissus parvus albus fimbriâ suave-rubente* C. B. *parvus stellatus albus medio suave-rubente vertice*. Lob. Ad. part. 2. J. B.

Nullam hujus descriptionem invenio. Lobelius à N. de Quelt accepit.

17. *Narcissus maximus flore cæruleo albicante, fimbriâ croco-aureâ* C. B. *maximus medio-purpureus aut cæruleus latifolius Hispanicus* Hort. Eyst.

§. 4. *Narcissus latifolius polyantbes seu pluribus in eodem caule floribus.*

18. *Narcissus multos ferens flores medio-luteus Narbonensis* J. B. *medio-luteus copioso flore, odore gravi* C. B. *Narbonensis vulgaris* Park. parad. *medio-luteus polyantbos* Ger.

Clus.

Tria aut quatuor producit folia, virentia, oblonga, Porri foliis ferè similia: caulem concavum, striatum, nudum & sine foliis, pedem altum, interdum altiorem; in cujus summo sex aut octo pluresve nascuntur flores, triangulis pediculis infidentes, & è tenui membranaceo involucre erumpentes, mediocriter amplos, cum gravitate quadam odoratos, sex foliis constantes albis, interdum etiam *oxyperdianis*, quorum medium flavus omnino calix occupat, sex brevia stamina cum suis apicibus pallidis continens. Floribus succedunt triangularia capita, in quibus semen nigrum, angulosum. Radix illi fatis ampla, bulbosa, nigricantibus aliquot tunicis septa, fibrisque, multis capillata, intus omnino alba, & si præcidatur lentum quandam succum, ut reliqui bulbi, extillans, amara.

Locus.

Nascitur plerisque Hispaniæ quæ Mediterraneo mari objecta est locis, & omnibus ferè circa Monspelium pratis. Nos in Italia, itinere à Lericio ad Massam, & à Massa ad Lucam inter segetes copiosam observavimus Aprilis mense florentem. Circa Monspelium Martio, & interdum etiam Februario floret.

Hujus duas præterea species seu varietates proponit Parkinsonus in Parad. alterum vocat *Narcissum Narbonensem sive medio-luteum præcoecum*; alterum *Narcif. Narbonens. majorem amplo flore*: qui fortè Narcissus medio-luteus petalis longioribus circulo patulo Botan. Monst.

19. *Narcissus medio-luteus majoribus floribus* C. B. *Narc. plures ferens flores majores præcoecior medio-luteus* J. B. *latifolius Byzantinus medio-luteus* 2. Clus.

Clus.

Præcedenti ferè similis est, sed paulò præcoecior, latioribusque foliis & amplioribus floribus, cui plerumq; nonnisi terni, quaterni aut ad summum seni supremo cauli infident. Major ei odoris fragrantia quam superiori.

Locus.

Adfertur Constantinopoli & in sicilibus colitur, ubi floret Aprilis, interdum etiam Martio, si veris temperies paulò calidior fuerit.

20. *Narcissus niveus calice flavo odoris fragrantissimi* C. B. *latifolius simplex medio-luteus* 3. Clus.

Flores huic superiore ampliores, omnino nivei præter medium calicem flavum, odoris fragrantissimi, septeni & plures summo caule simul nascentes. Folia carinata nec minùs lata habet quam qui plenum fert florem & radicem crassiore.

21. *Narcissus albus circulo croceo polyantbos* C. B. *mediocroceus serotinus cum aliquot floribus* J. B. *mediocroceus polyantbos* Park.

Foliorum latitudo & magnitudo eadem cum magni Narcissi lutei Hispanici, sed obscurius virent. Maio profert flores, duos, tres, quatuorve, pulchros, magnos ex uno pediculo. Lob. Brevis hæc & obscura descriptio nobis non satisfacit. Parkinsonus folia cæsia seu ex cinereo viridia huic attribuit, Narcissi Narbonensis latitudine paria, floris calicem ampliorem, luteum, margine croceo cinctum.

Locus.

In pratis quibusdam ad dextram Lani amnis Monspelici, in loco dicto *en gramenet*, elegantissimis floribus etiam statim distinguitur. Botan. Monst.

22. *Narcissus Pisanus* Park. *medio-luteus Pisanus plures flores ferens* J. B. *pallidus medio-croceus* C. B.

Park.

Folia habet Narcissi vulgaris Narbonensis paria vel majora: caulem nonnihil altiorem, flores multos, albos sustinentem, valdè pulchros, Narcissi prædicti similes sed tantillo majores, calice etiam medio-luteo, ampliore & rotundiore.

- A. 23. *Narcissus medio-luteus vulgaris* Park. *medio-luteus* Ger. *pallidus circulo luteo* C. B. *Nar. albidus medio-luteus cum aliquot floribus* J. B. **Commun pale Daffodil, & Primrose periclis.**

Bulbus huic satis crassus & subrotundus, multis tunicis compositus, plurimis fibris albis è basi exeuntibus. *Folia* dodrantalia, interdum cubitalia & longiora, vix digitum lata, mucrone non admodum acuto, è viridi glauca, quatuor ferè, caulem aliquousq; amplectentia. *Caules* inanes, striati, non exactè rotundi, sed aliquantulum compressi in geminam aciem, pari cum foliis altitudine, aut paulo humiliores, è membranaceo folliculo duos aut tres flores prominentes [interdum unicum] amplos, sex foliis latis, obtusis ἀρχαῖοις compositos, cum vehementia quadam odoratos, corollâ seu calyce in medio humili, pallidè flavo, fimbriato, cui insunt stamina perbrevia cum apicibus pallidis.

Floret circa finem Aprilis, aut ferè citiusve pro anni temperatura. In Anglia sponte provenire creditur, & nos quidem extra hortos florentem aliquoties observavimus, verum hortorum rejectamentis originem suam debuisse suspicamur, non tamen negamus eum alicubi sponte nasci. Tempus & Locus.

Matronæ nostrates *Primulam ævis incomparabilem* hunc vocant, ob colorem floris non dissimilem *Primulæ ævis*.

Hanc speciem esse puto quam Clusius majorem appellat, amplis foliis, & in eodem caule binos ut plurimum, interdum ternos & quaternos flores magnos sustinentem, sex foliis albis constantes, & calicem pallidum cingentes, odoratos; quam in Anglia sponte nasci à viris fide dignis se intellexisse scribit: quem C. Bauhinus *Narcissum totum album* I. facit, & *Narcissum album majorem* odoratum appellat. Verum Clusius calicem non album, sed pallidum ei attribuit.

Hic etiam *Narcissus flore sulphureo medio-luteus*, odore gravi *Botan. Monsp.* videtur.

24. *Narcissus pallido flore medio-aureus* fræ. 5. *Clus. pallidus circulo aureo alter* C. B.

Clus.

Hujus *bulbus* satis crassus est, externo cortice spadicei coloris præditus. *Folia* Clusio protulit Januarii, quatuor, lata & quodammodo carinata, viridia, cubitalis longitudinis, inter quæ caulis prodiit cubitalis aut altior, deinde duorum cubitorum altitudinem superans, (quam in reliquis *Narcissorum* generibus observare non meminit autor) viridis, striatus, intus cavus, summo fastigio sustinens membranaceam quoddam involucrem, è quo exibant suis petiolis innitentes flores, quinque, sex, septem, aut plures, coloris flavi, nonnihil quidem pallescentis, floridi tamen, quorum medius *calix* aureus, suavis valdè odoris.

Martii initio florebat.

25. *Narcissi pallidi medio-aurei varietas, seu Narc. sulphurei coloris minor* Clus. ad. cur. post. *Narc. pallidus medio-aureus* C. B. *Narc. sulphureus minor* Park. parad.

Clus.

Folia habet qualia vulgaris *Narcissus medio-luteus*, latiuscula, pedalia ferè: *Caulis* altior, ex unica vagina seu membranaceo folliculo profert tres plerumq; sed interdum plures flores, illis qui similis ferè generis Pisâ Italiæ aut Byzantio transmissi sunt, itèmq; vulgatorum juncifoliorum floribus non majores, sed collo breviori, sex foliorum valdè pallidorum seu sulphureorum texturâ constantes cingentium coronam longiusculam, sed patulam, nec tubi aut calicis formâ præditam, croceam seu auream, cum apicibus plurimis quasi farinâ conspersis. Odor non ingratus.

E montibus Pyrenæis erutus est.

Locus.

26. *Narcissus præcox sulphurei coloris majusculus* Clus. ad. cur. post. *Narc. angustif. pallidus calice flavo* C. B. *sulphureus major* Park. parad.

Clus.

Folia habet sesquipedalia, viridia, non incana, angusta pro longitudine: inter quæ emergit *caulis* brevior ipsis foliis, sed tamen plusquam pedalis, plures ex uno folliculo flores protrudens, sex foliis pallidis, ac propriè sulphurei coloris constantes, intermedio *calice* prorsus flavo, brevi, sed tamen tubiformi, cum *stylo* breviculo & parvo intermedio, tribus tantum *apicibus* cincto. Odor gratus.

His addit C. Bauhinus ex Horto Eystettenfi

Narcissum Orientalem calice rotundo aureo-luteo.

27. *Narcissus albidus polyanthos calice amplo luteo. An Narcissus sulphureus major* Park? *An Narc. orientalis albus calice luteo, campanulæ similis maximus* C. B?

Folia huic ab unico bulbo quatuor exeunt, dodrantalia, pedalia & altiora, interna parte concava, glauca quidem, minis tamen quàm *Bulbocodii Hispanici*, longiora latioraq; quàm illius. *Caulis* pedalis aut sesquipedalis, firmus, crassior quàm *Bulbocodii Hispanici*, flores in summitate è vagina membranacea plures promens, [in hortulo nostro tres tantum primo postquam satus fuerat anno] albos cum pallore quodam, non prorsus niveos, *calice* in medio flavo, triplo quàm in *Narcisso medio-croceo* elatiore seu longiore, circa margines sinuato.

Hujus ut & sequentis flores jucundum odorem spirant.

28. *Nar-*

28. *Narcissus albidus polyanthos calice amplo luteo minor. An Narcis. orient. albus calice luteo minor C. B? an Medius ejusdem?*

Hic præcedenti per omnia similis est, sed multo minor. *Folia* angustiora habet & viridiora, quatuor ab eodem bulbo. *Caulem* minorem & infirmiorum, *flores* in summitate gestantem albidos, cum calice flavo, dimidio ferè minore, breviorèque quàm præcedentis.

29. *Narcissus luteus polyanthos Africanus C. B. Africanus aureus major Park. Africanus flavus polyanthos* Addit. ad Clus. cur. post.

Folia habet lata valdè, bipedalia aut pede altiora, non adèdè cana; inter quæ latet *caulis* brevior, crassus, rotundus, firmus, ex uno membranaceo folliculo *flores* producens duodecim aut plures, quorum singuli majores sunt quàm reliquorum Narcissorum qui plures simul unico cauli innascentes *flores* producunt, & paulò minores vulgaribus medio-luteis aut medio-purpureis Narcissis, prorsus flavi & splendidis lutei coloris, è quorum medio exilit *calix* longus, seu tubus patulus, magis flavus quàm ipsa *folia*, minor tubo Narcissi juncifolii 1. Clus. major autem illo calice qui in Narcisso pallido medio-aureo conspicitur, admodum grati odoris minimè crenatis & incisus marginibus, sed præfectis quodammodo & æqualibus planè oris: in cujus medio *apices* sex lutei formâ quasi conferti, non conspicuo stylo seu pistillo.

Tempus.

Extremo Martio & ineunte Aprili floret.

Parkinsonus Narcissi Africani aurei minoris meminit, qui non alia fere in re quàm omnium suarum partium parvitate & pallidioris floris colore à præcedente differt.

30. *Narcissus luteus polyanthos Lusitanicus C. B. Narcissus Ægyptius J. B. Narcissus d' Argiers aut Ægyptius* Lob. Ad. part. 2.

Lob.

Bulbo est Narcissi mediolutei Narbonensis pari & simili, sed externis involucris nigrioribus. *Flores*, *caulis*, *folia*, Narcisso Pisano similia, sed *flores* variant, aliis minoribus, rotundioribus & veluti decurtatis: aliis verò unâ pluribus & longioribus.

Locus.

In Lusitania erutus est propè D. Uve.

31. *Narcissus luteus Constantinopolitanus C. B. latifolius flore prorsus flavo sive 4. Zerincada catamer nomine allatus* Clus.

Clus.

Folia huic proximè descripto [latifolio niveo 3. Clus.] similia. *Flos* variat, nam vel totus flavus est, vel omnino pallet, præter calicem, qui in hoc planè aureus est. *Semen* in trigonis capitibus Narcissinum, inæquale, nigrum. *Radix* tunicis spadicei coloris tecta.

Locus.

Byzantio allatus est.

32. *Narcissus angustifolius totus luteus C. B. totus luteus, semper florens Caccini* Clus. ad. cur. post. *angustifolius luteus semper florens Caccini* Park.

Folia habet angusta, pedem aut circiter longa, coloris obscurè virentis, & aliquo modo carinata, mediâ quodammodo inter *folia* Pseudonarcissi Hispanici & vulgarioris medio-purpurei Narcissi, faltem latiora quàm ut juncifolii accenseri debeant: ideòque angustifolius Narcissus vocari non incommodè poterit. Inter hæc *folia*, quæ satis numerosa ex una radice prodeunt, *caules* aliquot affurgunt, singuli duos aut tres *flores* proferentes [imò multò plures usque ad quindenos] parvos, luteos, mediâ coronâ seu *calice* brevi, prorsus flavi coloris, odoris obscuri: quòdque mirum est sæpius in anno *flores* profert, ità ut nunquam desinat florere, quin & ex adnatissimis suis bulbis, quos eodem quo terræ commissa est anno plures habere solet, illo ipso anno alios *caules* & *flores* profert.

Locus.

E Florentia missus est.

33. *Narcissus angustifolius albus minor C. B. prod.*

C. B. prod.

Ex radice bulbosâ tunicâ subnigrâ tecta & paucis fibris capillatâ *folia* bina vel terna oblonga, angusta, porracea exurgunt: inter quæ *cauliculus* palmaris, cujus summo bini *flores* parvi, albi, *calice* oblongo, angusto donati insident.

Locus.

In sterilibus collibus circa montem Lupi & in monte Cetio Aprili mensè cum flore invenit D. Magnol.

34. *Narcissus totus albus major C. B. latifolius simplici flore prorsus albo 1. Clus. Narcissus cum pluribus floribus totus albus major J. B. totus albus* Ger.

Clus.

Folia habet terna aut quaterna, viridiora paulò quàm Narcissi mediolutei nivei, longiora & angustiora, è quorum medio exilit *caulis* latiusculus, angulosus tamen & concavus, cui insident seni, septeni, interdum deni *flores*, prioribus similes, sed oblongiores paulò, & omnino nivei, quorum videlicet calix ille medius, qui in * prædicto flavus etiam albus est: odor illius similis, similis etiam * *Narc. medi-hæso* radix. Illius neque capita, neque semen observare potuit Clusius, cum Januario extremo nascentem pingui solo nonnullis Lusitanicæ & Baticæ locis, & uliginosis, multâque adhuc aquâ stagnantibus cum florentem observabat, tum etiam Februarii initio in summa Calpe.

* *Narc. medi-hæso* radix.

35. *Narcissus totus albus minor* C. B. *foliis candicantibus cum pluribus floribus, totus albus minor*
J. B. *Narc. latif. niveus alter* Cluf.

Cluf.

Superiore minor est, firmioribus magisque candicantibus *foliis*, qualia ferè in Narcisso marino Pancratio dicto, *caule* breviorè, & duos, tres aut quatuor duntaxat flores proferente.

Reliquis Narcissis ferè, h. e. Maio mense floret.

36. *Narcissus niveus* C. B. *niveus latifolius Byzantinus* J. B. *latifolius niveus* 3. Cluf.

Cluf.

Folia primo generi similia profert; *Caulem* inter folia pedalem, qui ternos & quaternos *flores* gerit, eisdem cum superiore magnitudinis, nivei prorsus coloris, id est, calice etiam niveo, è quibus emergunt sèna *stamina*, terna aliis longiora, flava.

Hic Byzantio allatus est.

Locus.

Alius præterea adeò illi in omnibus similis, ut vix quispiam discernere potuisset, nisi differentiam fecissent *flores* illo minores & frequentiores in summo caule nascentes, odorem & fragrantiam Jafmini referentes: Hujus semen in trigonis capitulis inclusum, nigrum, inæquale. Utriusque *radix* minor paulò priorè, & nigris tunicis sèpta.

Maio mense floret.

Tempus.

His addit C. Bauhinus, 1. *Narcissum Orientalem majorem album*, i. e. *Narcif. Orient. major. totum album polyanthem.* Eysf.

2. *Narcissum Orient. medium album*, i. e. *Narc. Orient. medium totum album polyanthem* Eysf. qui à priorè sola magnitudine differt. Est autem prior *latifolius*, floribus copiosis albis peramplis, odoratis, tribus staminibus luteis brevibus donatis.

3. *Narcissum Orient. album odoratum, calice stellato* Eysf.

4. *Narcissum album maximum, calyce luteo brevi* Hort. Eysf.

5. *Narc. latifolium sulphureum vel album brevi calyce* C. B.

§. 5. *Narcissus juncifolius.*

1. *Narcissus juncifolius præcox* Ger. *juncifolius flore luteo* J. B. *Narc. juncifolius* 2. Cluf. *juncifolius oblongo calice luteus major* C. B.

Radice est bulbosa, tunicata, tunica seu membrana exteriorè nigra aut fusca, plurimis fibris ex ima sede seu basi prodeuntibus stipatà. *Folia* ex eodem bulbo plerunque duo, pedalis longitudinis, angusta, tenuitate & virore junceo, interiorè tamen seu supina superficie nonnihil concava, inter quæ *caulis* exurgit teres, nudus, tenuis, paris ferè altitudinis cum foliis, in cacumine è thecula membranacea tres aut quatuor *flores* promens, penitus flavos, è longo & angusto tubo in sex folia expansos, cum parvo & brevisculo in medio calice circum oras sinuato, tria intus staminula, cacuminula flava gestantia continente. His (inquit Clusius) succedunt triangula *capita*, obtusis angulis ut reliquorum Narcissorum, nigro & anguloso semine plena, minore tamen quam aliorum.

Aprili mense floret. Sponte nascitur in montanis pratis non procul Toletò & circa Guadalupe. Tempus & Locus.

Clusio in Hist. *Narcissus* X. qui *angustifolius* II. & *juncifolius* I. dicitur.

Narcissus juncifolius flore rotundæ circinitatis roseo Lob. huc refertur; à C. Bauhino pro diversa specie proponitur titulo *Narcissi juncifolii flore rotundo roseo*.

2. *Narcissus juncifolius minor* Cluf. hist. *juncifolius luteus minor* C. B. *juncifolius flore luteo* J. B. *juncifolius serotinus* Ger.

Cluf.

Hoc præcedente minus est, gracilioribus, rotundioribus frequentioribusque *foliis*; *cauliculus* è medio prodeuntibus pusillis, unicum plerunque aut alterum *florem* duntaxat sustinentibus, flavum & odoratum ut alterius, sed *foliis* constantem firmioribus & magis odoratis.

Uliginosis inter Hispalim & Gades locis cum ipso flore Januario mense eruit Clusius: In hortis nostris nonnisi Aprili aut Maio floret. Locus & Tempus.

3. *Narcissus juncifolius flore luteo variegato* C. B. *juncif. luteus albicantibus lineis distinctus* Park. *juncif. lut. albicantibus lineis distinctus, brevi calice* Swer.

Park.

Folia habet teretia, viridia, oblonga, *Juncifolii* *Narcissi* vulgaris familia; *caulem* duos trèsvè *flores* sustinentem luteos, petalis extremo lubrotundis, lineâ albâ per uniuscujusque medium decurrente variegatis, *calice* brevi, corollæ simili, oris nonnihil crispis seu sinuatis, cætera à præcedente non differt.

4. *Narcissus juncifolius flore pallido reflexo, juncifolius minor flore pallido* J. B.

Hæc in hortulo nostro *folium* è bulbo unicum exibat palmare. Non tamen dubito quin plantæ vegetiores solo lato plura & majora producant. *Caulis* palmaris firmus, teres, viridis è folliculo membranaceo binos protulit *flores*, pediculis longis pendulos. Floris *tubus* à vasculo feminali cui infidet angustus ad *florem* usque digitum aut amplius longus. *Calix* floris medius semidigitalis ferè, campaniformis, marginibus æqualibus, nonnihil sinuatis, cum *stylo* in medio paris longitudinis, quem

quem circumstant *stamina* breviora. Floris folia reflexa sunt. Totus autem flos tam folia quam calix pallidè lutea sunt, ejusdem scilicet coloris cum foliis tubum circumdantibus in flore Bulbocodii vulgaris.

5. *Narcissus juncifolius Autumnalis flore viridi* Park.

Park.

Folium unicum duntaxat promit, prælongum, teres, viride, saltem in omnibus quas Descriptionis auctori videre contigit plantis, quo tandem marcescente & evanido emergit *cauliculus*, folio prædicto similis, teres, nudus, viridis, summa parte *flores* tres quatuorve sustinens ex involuacro tenui membranaceo erumpentes, petalis sex angustis, in mucronem acutissimum & veluti spinulam desinentibus, cum calice in medio rotundo parvo compositos. Floris totius tum calicis medii, tum petalorum ambientium color viridis, odor suavis admodum, reliquorum hujus generis similis. Florem non ante mensē Octobrem explicat, qui pruinis brevi supervenientibus non ita multo post apud nos corruptitur. Planta est tenera, nec hyemes nostras facillè tolerat.

Locus.

E Barbaria Africa delatus est.

6. *Narcissus juncifolius flavus amplo calice* J. B. *juncifol.* 1. *amplo calice* Clus. *angustifolius flavus magno calice* C. B. *angustif. sive juncif. maximus amplo calice* Park. *parad. juncifol. amplo calice* Ger. *emac.*

Clus.

Bina aut terna huic sunt *folia*, pedalis aut majoris longitudinis, crassa & succulenta, carinata & viridi colore prædita, proximè ad Juncifolii Narcissi foliorum viriditatem accedente. Prodit inter *folia caulis* gracilis instar ejus qui subsequitur, firmus, pedalis longitudinis, qui summo fastigio ex membranaceo folliculo binos aut ternos *flores* promit, valdè elegantes, majores & laxiores quam reliquorum Narcissorum junceo folio, sex præditos foliis flavis, quorum medium occupat *calix* major quam in ullo Narcissorum genere, semunciam namque longus & per oras veluti sinuosus, paulò saturatoris lutei coloris, continens brevia sex *stamina* flava, apicibus aureis prædita, & *stylum* flavum, extrema parte crassiore. Odoratus est is flos perinde ac Narcissi juncifolii flores. *Radicem* habet Narcissi sequentis bulbo æqualem.

Locus & Tempus.

E montibus D. Jacobo Gallæciæ vicinis à Nic. le Quelt ad Lobelium devectus est. Aprili mensè floret.

C. Bauhinus hanc plantam Narcissis juncifoliis non acenset, verùm Narcissis totis luteis quos vocat.

7. *Narcissus juncifolius minor* Clus. *minor flore pallido* J. B. *juncifolius flore pallidiorè, calice flavo* C. B.

Clus.

Ex bulbo aliorum Narcissorum junceo folio bulbo non dissimili, valdè tamen pusillo, quinque aut sex *folia*, producit, angusta quidem illa & juncea, aliquantulum tamen planiora, dodrantem aut pedem longa, nonnihil procumbentia, viridia: inter quæ prodit unus aut alter *cauliculus*, gracilis, nudus, viridis, pedalis longitudinis, summo fastigio gestans folliculum membranaceum instar aliorum Narcissorum, è quo exiliebat unus aut alter *flos*, longo pediculo innixus, formâ Juncifolii vulgaris floribus similis, sed paulò minor, sex foliis pallidioribus constans, cum medio *calice* flavo, majore aliquantulum, & majus patente quam in illius flore; è cujus umbilico pallidula brevique *stamina* emergunt, medio stylo prominente. Odoratus quidem est flos, paulò tamen gravior est ejus odor quam vulgaris Juncifolii.

Locus.

Sponte nascitur in illa Galliæ parte quæ vulgo *Rovergne* appellatur. Aprili floret.

Clusio describitur in Appendice ad Hist. plantarum rariorum.

8. *Narcissus juncifolius totus albus* C. B. *juncif. flore albo alter* Clus. *App. alt. auct. juncifolius albus* Park.

Clus.

Hujus multò longiora sunt *folia* quam Narcissi juncif. flore albo reflexo, & viridia; *caulis* etiam longior, summo fastigio sustinens binos aut ternos *flores*, diversæ tamen ab eo formæ: nam Narcissi juncifolii minoris floribus valdè similes sunt; horum tamen color albus, tam ipsius calicis quam sex foliorum illum ambientium. *Radix* non valdè magna est, longiuscula, membranâ eam cingente prorsus fusca.

Locus.

Floret Aprili: è Pyrenæis autem montibus èrutus est.

Narcissi juncif. albi *Park.* folia magis ad cæsum tendebant, pænè ut foliorum Pseudonarcissi, quales erant plantæ à Venerio ad Clusium missæ.

Parkinsonus aliam adhuc hujus varietatem proponit calice majore, cætera similem.

9. *Narcissus albus Autumnalis minimus* C. B. *serotinus sive Autumnalis minimus* Clus. *Autumnalis minor* Ger.

Clus.

Unicum *cauliculum* digitalis longitudinis, gracilem, vacuum habet hic Narcissus, in cujus summo florem Narcissinum, odoratum, sex foliis albis constantem, & in medio exiguum *calicem* flavum continentem: *Folia* succedit exile, trigonum *caput*, exiguum, nigrum, angulosumque *semen* continens. *Radix* Narcisso juncifolio valdè similis, minor tamen, multis candidis tunicis, lentoque succo prægnantibus constans, sed nigra quâdam membranâ tecta. Tota planta amara est.

Locus.

Nascitur plurimus ad Anam flumen in Turdulis, ubi florentem, & suis capitulis jam maturefcere incipientibus cruebam sub Octobris finem, nullis è bulbo natis foliis, nec ulla eorum vestigia observans.

10. *Narcissus*

10. *Narcissus montanus juncifol.* calice flavo C. B. *Pseudonarcissus juncifolius primus* Cluf. *juncifolius montanus minimus* Ger. emac.

Cluf.

Folia huic valde angusta, five potius juncea; *caulis* tenuis, nudus, palmum altus, cujus extremi-
tati insidet *flos* è vaginula emergens, qui sex foliis ex herbido pallecentibus & expansis constat,
quorum medium *calix* flavus, calathi instar oblongus, oris præditus non sinuosis & fimbriatis ut su-
periorum sed æqualibus: *radix* exiguo Narcisso similis, intus candida, foris nigricans.

Nascitur quibusdam Lusitanæ Bæturæque collibus, ubi Januario florentem invenit Clusius.

Locus.

Parkinsonus trium adhuc specierum seu varietatum Narcissi juncifolii flore reflexo meminit, ni-
mirum,

1. *Narcissi juncifolii flore luteo reflexo foliis* majoribus & longioribus quàm Narcif. juncif. flore albo reflexo; *caule* tantillo elatiore *flores* duo trèsvè, totos aureos sustinente.
2. *Narcif. juncif. calice albo, reflexis foliis luteis, caule* pedali, viridi, duos, trèsvè *flores* sustinente pe-
talis pallidè luteis, calice pallidè albo.
3. *Narcif. juncif. calice luteo, reflexis foliis albidis.*

11. *Narcissus montanus alter flore fimbriato* C. B. *Pseudonarcissus juncif. II. flavo flore* Cluf. *mon-
tanus juncif. flore fimbriato* Ger. emac.

Cluf.

Tenuiora paullò quàm præcedens, licet surrecta habet *folia*; *florem* flavum, hoc est, *calicem* per
oras leviter & tenuiter fimbriatum, & sex illa foliola *calicem* ambientia ex herbido pallecentia; in
capitulo flori succedente nigrum rotundiusculum *semen* profert. *Radix* pusilla, foris nigricans, bul-
bacea, tenuibus fibris è sede prodeuntibus firmata.

12. *Narcissus montanus albus minimus* C. B. *Pseudonarcissus juncif. tertius* Cluf. *omnium minimus
montanus albus* Ger. emac.

Cluf.

Quaterna aut quina *folia* protulit [Clusio] tenuissima & capillaria, viridia, humi procumbentia
& sparsa: inter quæ *cauliculus* emerit infirmus, palmaris, tenuis, nudus, unicum in summo *florem*
è membranaceo folliculo prodeuntem sustinens tenellum, candidum omnino & calicis oris fimbria-
tis. *Semen* non potuit observare Clusius. *Radix* superiori similis.

Hujus & superioris radices è Cantabrorum jugis erutæ fuere.

Locus.

13. *Narcissus angustifolius albus, calice oblongo florèque reflexo* C. B. *juncifolius albo flore reflexo*
Cluf. app. alt. auct. *juncifolius flore albo reflexo* Park. *juncifolius reflexus flore albo* Ger.
emac.

Cluf.

E *radice* bulbosâ, nucis Ponticæ magnitudine, candida, fuscâ membranâ obducta, cujus sedem
plurimæ tenues albæ fibræ occupabant, quaterna aut quina exiliebant *folia*, dodrantem longa, angusta
& penè juncea, aliquantulum striata, & supina parte nonnihil carinata, viridia; inter quæ prodi-
bat dodrantalis *caulis*, viridis, lævis, non valde crassus, summo fastigio sustinens in membranaceo
involucro binos, ternos, interdum quaternos oblongos *flores*, nivei quidem candoris, sed odoris ex-
pertes, deorsum propendentes & nutantes, sex longiusculis & satis angustis foliis constantes, sursum
reflexis *florum* Cyclamini instar; è quorum umbilico prominebat *calix*, semunciam longus, vel etiam
longior, inæqualibus oris, continens tria *staminula* alba, quorum *apices* flavescentes, & tenuem lon-
gum *stylum*, calicis oras multum superantem. Succedebant triangulares *siliquæ* five thecæ, exiguo
orbiculari, nigròque & splendente *semine* plenæ.

Florebat Aprilî. Nicolaus le Quelt ex Hispaniis aut Pyrenæis montibus attulit.

Locus.

14. *Narcissus Autumnalis albus* C. B. *juncifolius albus Autumnalis, medio obsoletus* Swertii.

15. *Pseudo-narcissus gramineo folio, sive Leuco-narcissus æstivus* C. B. prod.

Ex *radice* oblongum, angustum bulbum imitante, exiguis capillaceis fibris prædita, membranâ
fulcâ tecta *folia* bina crocèis æmula oblonga exurgunt, quæ sæpe cauliculum superant, qui nudus
tenuis, trium, quatuor, quandoque quinque unciarum, qui foliolis ternis, quaternis brevissimis cinctus
florem unum stellatum, intrinsicè albicantem, extrinsicè venis purpurascèntibus variegatum, ex
foliolis sex compositum, sustinet, in cujus medio caliculus brevissimus in *stylum* abiens, quem *sta-
minula* apicibus candidis donata cingunt, cui capitalum triquetrum *semen* continens succedit.

In Alpibus Helvetiorum & Rhætorum, ut monte Spligel & ad Thèrmas fabarias Julio mensè *Locus*
flore.

16. *Narcissus montanus coronatus* C. B. *Bulbocodium minimum coronato* J. B. *Narcissus juncifolius
reflexus minor* Ger. emac. An *Pseudo-narcissi* genus admodum exile Hispaniâ missum per Re-
gis Hispaniæ hortulanum Cluf. Pan?

CAP. III.

De Lilio-narcisso.

Lilio-narcissum dicimus hanc plantam, quia flore Liliū refert radice narcissum. Flores autem è membraneo involucri Narcissinorum modo exeunt, unde ad Narcissum propius quam ad Liliū accedit, & secunda species, si rectè descripta sit, vera & genuina Narcissi species videtur.

1. *Narcissus maritimus* C. B. *marinus* Clus. hist. app. alt. *Pseudonarcissus marinus albus*, *Panocratum vulgo* Park. parad. *Panocratum marinum* Ger. *Montpessulanum*, *multis Scilla alba parva* J. B.

f. B.

Radice nititur bulbosa, minore quam Scillæ vulgaris ruffæ; Lobelio Advers. cum maxima est quanta maximi Liliū, aut Arantii vel Limonii, oblongâ, fibris donata, cortice Cepe oblectâ pullo, intus candidâ, tunicis vestitâ cepaceis, pellucidis, leniter friatis, aliquot detractis candidissimis, etiam in medicullio satis crassis, minus tamen quam Scillæ dictæ, albis, viscidis, lento humore plenis, sine acrimonia amaris. *Folia* septena vel octona, Porraceis familia, cubitalia, pollicem circiter lata, coloris glauci, in obtusum mucronem desinentia, [planiora & firmiora quam Narcissina Clus.] Inter hæc *caulis* attollitur, parum foliis longior, crassitie Asphodeli, tenerior, nudus, enodis, qui è fastigio folliculo membranaceo flores quinos, senos & interdum plures profert, magnos, Pseudonarcisso vulgaris similes, uncias tres vel quatuor longos, albos, præter externorum sex foliorum nervum & extremos mucrones, qui viridi colore nonnihil aspersi videntur. E medio oblongo protuberante *calice*, per oras laciniato exeunt candida sex oblonga *stamina*, suis *apicibus* flavis ornata, & medio longo *stilo*, ut Lilio albo ferè, quibus succedunt *pericarpia* aliquot trigona maxima plena *semine* nigro, magno, lato, compresso, fungoso.

Locus.

In maritimis circa Valentiam Hispaniæ frequens, ut toto illo maritimo tractu infra Montpelium, ubi Maio mensè florentem, Julioque & Augusto semen maturum ferentem observavit Clusius. Nos in litoribus arenosis propè Neapolin florentem invenimus Junio & Julio, necnon in Sicilia.

Mutato natali solo nunquam aut rarissimè florere solet, cum viz. concepto jam in ipso bulbo flore eruitur & transfertur.

Variat flos colore; (ut aiunt) apud Montpelienses est albo, est subluteo, & est pallecente, apud Italos rubro & purpureo quandoque punicante C. B. Clusio alterius coloris flores videre non contigit quam albi, uti nec Parkinsono.

2. *Narcissus Illyricus Liliaceus* C. B. *marinus* sive 3. *Matthioli* Park. *Narcissus tertius Matthioli* Ger. emac. *Panocratii Montpeliani* vel *Hemerocallidis Valentiniæ* facie *Lilio-narcissus*, vel *Narcissus* 3. *Matthioli* J. B.

Radix hujus Narcissi, si in eodem loco per multos annos quiescere permittatur, nec aliò transferratur, in magnitudinem Scillæ mediocris æmulam, reliquorum cujuscunque generis Narcissorum bulbos longè superantem excrevit, tunicis aliquot nigricantibus exterius oblecta, multis ex ima sede exeuntibus fibris longis, crassis, variè ramosis, aliis propè terræ superficiem diffusis, aliis deorsum tendentibus, quæ non, ut in reliquis ferè omnibus Narcissis, quotannis marcescunt & intereunt novis subnascuntibus, sed perpetuo durant, unde planta hæc non amat transferri, sed in eodem (ut diximus) loco persistere finenda est, si velis ut floreat & vigeat. *Folia* emittit sex, septem, aut plura, duplo latiora quam Narcissina reliqua, pro latitudine tamen breviora, ut quæ dimidiam longitudinem nonnullorum Narcissorum vix attingunt, ex viridi casta aut canescentia. Ex horum medio & interdum etiam ad eorundem latera emergunt *caules* nunc finguli, sæpius plures, pedales aut altiores in cacumine suffinentes octo, decem, duodecim, aut plures *flores*, è membranaceo folliculo egressos, sex petalis albis expansis compositos, cum brevi in medio calice seu corolla, in sex partes seu segmenta divisâ, & unoquoque segmento in tres denuò lacinias, [in univèrsum octodecim] in petala supradicta resupina. Ex fingulis hujusce calicis segmentorum angulis singula exeunt *stamina* alba longa, extremitate sursum reflexa aut incurva, apices luteos gestantia, è medio flore *stylus* albus. Flori delapsò succedunt *capitula* trigona, semine magno, nigro, rotundo, aliorum Narcissorum simili repleta. Floris odor suavis, minus vehemens.

Planta hujus generis Parkinsono à semine orta, non ante decimum quartum à satione annum flores produxit.

Locus.

In Illyrico sponte nasci dicitur, inque altissimis Sardinie insulæ montibus, & in locis etiam maritimis, quâ ratione Narcissus hic vel maritimus, vel montanus nuncupari possit.

Nos hanc speciem observasse putamus in maritimis Siciliae arenosis, ut à bulbi magnitudine conjectabamur, nam florem non vidimus.

3. *Narcissus marinus exoticus* Park.

Park.

Quinque aut sex *folia* larga longâq. emittit, pallidè viridia; inter quæ *caulis* exurgit firmus & satis crassus, summo fastigio plurimos sustinens *flores*, è folliculo membranoso tenui erumpentes, per amplos, sex longis & acuminatis foliis, pallidè purpurascensibus compositos, cum *calice* in medio amplo, rotundo, patulo, colore saturatiore quam folia prædito. *Radix* prægrandis, reliquorum tamen Narcissorum similis, tunicis exterioribus leucophæis aut nigricantibus.

Locus hujus natalis ignoratur.

2. Nar-

4. *Narcissus Indicus Autumnalis* C. B. *Pancreatium Indicum* aut *Narcissus Indicus Autumnalis* quorundam *Lobelii* Park. *Pancreatium* aut *Narcissus Indicus maximus autumnalis* quorundam non *amarus*, *albus* J. B.

Lob.

Radice est spithamam longâ, brachialis crassitudinis, multis Cepaceis subalbidis tunicis squamosâ, extimisq; cuticulis ex rufo subfuscis aut Castaneæ diluti coloris: sessili parte majore mediocrem pugnum æquante: numerosis, carnosis, habitioribus fibris, Pancreatii aut Scillæ instar, quasi trunco aut nodo collectis & appensis, fulta. Septembri aut Octobri octo aut decem stellatis floribus, Colchici albi Anglici paribus, sed longioribus, sublutis, ex albo luridis, senis longioribus *staminibus* albis præditis, latioribus è membranæ tunicis, Moly Dioscoridis modo, pendulis, brevioribus, sine caule, penuriâ fortè alimenti inhærentibus. Foliorum rudimenta retusa apparuerunt, Pancreatii Monspeliaci similia, duas uncias lata, breviora tamen, fortè nondum profusè enata, aut perfectam longitudinem assecuta.

Ex Hispaniola advectus est hic bulbus.

Locus.

5. *Narcissus Jacobæus Indicus* Ger. *Indicus totus ruber* C. B. *Indicus latifolius rubro flore* J. B. *Indicus flore rubro*, dictus *Jacobæus* Park.

Clus.

Radix huic bulbosa, Cephæ rotundæ simillima, verùm supernâ tunicâ pullâ. *Folia* primùm emittit crassa, oblonga, Narcissi marini i. zemula, secundùm verò folia, atq; adeò ex latere pedalis & longior etiam emicat *caulis*, plerunq; unus, aliquando verò & alter, nonnunquam pariter (quantum hoc raro) interdum successivè, dilutè rubens, rotundus, compresso tamen stylo, cavus & interiori subalbidus, qui in membranæ definit vaginulam saturatè rubentem, & ad extremum acuminatam fissamq;, è qua *flos* unicus erumpit oblongus, pediculo nixus viridiore, qui deorsum inflexus & nutans, minus tamen quàm in Leucoio bulbo aut Lilio rubro, sex munitur petalis, eleganti minii colore rubentibus, tribus superioribus, totidem inferioribus, quorum quod è superioribus medium est, surrectus eminet, reliqua duo ad latera à medio reflectuntur, inferiora autem deorsum curvantur, cunctis ità concinnatis, ut ensis etiam rubri, qui ab ordinis S. Jacobi equitibus in veste gestatur formam valdè referat, unde Jacobæi cognomen à *Simone de Torvar* descriptionis autore ei inditum. Sunt porro in hoc elegantissimo flore *stamina* septem, similiter rubra, quorum medium aliquanto longius in triangularem apicem definit, cætera sex apices transversim finiunt interiori fuscis, superficie verò luteo pulvisculo obducti; cuncta verò ad mediam ferè eorum longitudinem medium ex inferioribus folium ambit: idem etiam à reliquis duobus inferioribus complexum: atq; ubi hæc deorsum flectuntur *stamina* ipsa sursum elevantur. Clusius florem Arundinis Indicæ dictæ florì non valde absumilem dicit.

Ex India Orientali adfertur.

Locus.

6. *Narcissus ex albo rubescens* C. B. *Narcissus Gareti flore albo*, exteriori parte rubicundo Swertii.

In Catalogo Horti Regii Parisiensis extat.

Locus.

7. *Narcissus Virgineus* Park. parad. *Lilio-narcissus Indicus pumilus monanthes albus* Morif. Atamusco dictus.

Park. par.

Caulis edit spithamæam, unicum in fastigio florem gestantem Liliaceum, album, hexapetalum, Tulipæ instar erectum, cum stylo in medio, quem sex *stamina* circumstant. Flore præterito *folia* demum prodeunt duo vel tria, longa & angusta, viridia ad modum Violæ bulbosæ majoris & splendensia [Narcissinis similia, magis mucronata *Mor.*] *Bulbus* subest cepaceus, oblongus, è multis tunicis compositus, exteriori nigricans, intus albus. *Capitulum* parvum oblongum *semina* continet parva, nigricantia, compressa.

Maiò mensè floret; è Virginia Americæ Septentrionalis provincia ad nos delatus est, ubi co-
piosè provenit: in hortis nostris raro floret, nec cælo aut solo facilè affuescit.

Tempus & Locus.

8. *Narcissus Indicus Liliaceus saturato colore purpurascens* Ferrarii.

Fer.

Magnitudine formæque candido Lilio par est, *floreis* foliis magis continuatis minisque resupinis dispar, florum numero superior, quibus albo rubroq; blandè temperatis circiter Septembres calendæ expingitur, ut ipsius pulchritudo lacte & sanguine coaluisse videatur. Albidæ membranæ rupto involucro, conniventis primùm folia floris modicè rubent, coloratioribus tantùm lineis in longitudinem virgata: in calathi deinde imaginem diducta adulto pudore suffunduntur. Toto deniq; senili vultu rubicundiore, dum desollescunt floridiora sunt. Imus umbilicus intus florisque flavet. Sex inæqualia *stamina* ima parte candicantia, summâ subrubentia, lunatos in crocos ex viridi flaventes definiunt. Septimum & medium *stamen* prolixius, iidemq; coloratum apice nullo insignitur [stylus hoc] Viceni pluresq; flores, è pediculis satis crassis, binos seu ternos digitos longis, ex atro virentibus, & sive deversis five arrectis, modò in orbem penduli, modò in lylvam prominuli, necnon particulatim dehiscentes summum caulem coronant. *Caulis* ipse rotundus, digitum crassus, ac propè bipalmis ex viridi obsolescit in rubeum. *Folia* Liliacei vironis & Narcissinæ magnitudinis, arefacto jam flore, à latere caulis enata in ipsum caulem incumbunt. *Bulbus* Neapolitano in tepore Scillam prope exæquat, Romano sub cælo minus tumet; instar Eriophori summo sub cortice membranaceo lanosis extra pallet, nec florem fert nisi ad iustam Punicæ mali molem adolevit. Et hic Narcissus more exteriorum seminat, pauco tamen provenit.

Eeeee

Nar-

Alia species.

Narcissus Indicus Liliaceus diluto colore purpurascens *Fer.* à præcedente, contractiore bulbo, caule tenuiore pedali & inæqualiter rotundo, florum quoq; minore & numero & magnitudine facièque dilutiore degenerat.

9. *Narcissus Japonicus rutilo flore* Cornuti.*Cornut.*

Inter omnes Narcissos, qui hætenus inveni apud nos extiterunt, prima ut arbitror auctoritas nobilissimo huic generi debetur.

Spectabilis thyrsus, per initia nudus, foliis paullatim se in pedis altitudinem subgrigit, superiore parte virens, infernâ 1000. atro-purpureis notis infuscatus: in cuius fastigio novem aut decem florum gemme totidem petiolis hærentes in umbellam disponuntur, quæ prius oblonga & rotunda quadam vagina celabantur. Hæc dum florem patefaciunt in sex folia diduci solent, si potissimum planta hæc resoluta & pingui humo feratur; nam si sicca aut confecta posita sit, foli macies plerumq; nonnullos uno aut altero folio mutilat. Singula cuiusq; floris folia duas uncias sunt longa, admodum angusta & exigua veluti lacunâ fulcata: juxta floris centrum levi acumine gracilescunt, extremâ parte inflexa respiciuntur (pro more Lili montani quod Martagon vocant) Color floris est Cinnabaris aut Laccæ elegantioris, venâ sanguineâ tamen lacunarum media discriminante. Sex stant in medio *filamenta*, foliis longiora, & pallidius rubentia, totidem apicibus atropurpureis ornata. Unus odor abest, ejus defectum naturâ supplente vivacitate coloris, quem non modo pigmentorum mixturæ artificio quisquam assequi nequit, sed nec ullis hætenus floribus similem concessisse naturam observatum est. Nam præter eximium hunc colorem, quo intuitum obtutum hebetat, si fortè serenus dies affuisset, florumque radiis Sol meridianus illustraverit, mille velut scintillas evibrat, quas pertinax oculus, inconvivensque vix momento sustineat. Subest *bulbus* prioribus similis. *Folia* verò nonnisi tabido caule erumpunt: quorum color non glaucus, nec obscurus, sed gratâ viriditate renidet.

10. *Narcissus pumilus Indicus polyanthos* Cornuti.*Cornut.*

Radix est carnosior majorque bulbus: *folia* octo aut novem, palmum longa, lata pollicem, glaucè virentia, non recta ut reliquorum sed modicè flexuosa, juxta terram nata obliquè prodeunt. Inter quæ non mediis *caulis*, sed relictis ad latera foliis nudus & liber erumpit. Hic non rotundus ut reliquorum, sed semunciam latus, postquam medi palmi proceritatem implevit, membranam turbinatorem, quâ veluti capite clauditur aperit, apparètque tandem eximia novendecim aut viginti *florum* umbella, qui pro soli cœlique ratione languidius aut saturatius rubescunt. Singulis est Colchici pratensis & figura & magnitudo; sex enim etiam constant foliis, quæ ab angustis in latitudinem paulatim sese laxant. Foris sinus secundum totam eorum longitudinem fertur, qui & in subjectum flori capitulum producit, tot pariter cristis exuberans quot folia striis excavantur. Sex stant in medio *filamenta* longiora *apicibus* cœruleis donata. Subiungunt quibusdam floribus pediculi triangulares, hi cum inter se *caulis* in apice committuntur, admirando proflis ordine dispositi naturale sed vix imitandum icosaëdram formant. *Flor* quoq; ut aspectu ita suavitate est inenarrabili, præcocior est etiam reliquis: floret siquidem ante Arcturum, octiduo post autem apud nos semine viduum collabitur.

11. *Narcissus Indicus major duplex præcox & serotinus* Cornuti. *An Narc. Indicus totus ruber* C. B?

Præcocior floribus est ex rubro candicantibus & odoratissimis: caule dum femina maturescunt virescenti.

Alter verò florem edit post Arcturum, longè rubentior, sed ignavius odoratum, caule semper atro-purpurascens.

Communem autem habent florendi modum, siquidem utriusq; *caulis* exit sine foliis, subnascens tantum elapso flore, in eoque maximè differunt à pumilo jam descripto, cujus non solum uno eodemq; tempore *caulis* & *folia* prorepunt, sed etiam per hyemem tabido caule eadem virere perseverant, reliquas differentias vide.

12. *Narcissus Indicus flore Liliaceo sphaericus* Ferrarii. *An Narc. Ind. obtusolatif. folio, bulbo vastissimo* C. B?*Ferrar.*

Bulbus longè Scillino major ventrem prope rotundat: ferrugineum & quamvis tenne durissimum tamen corium superinducit: imam partem ut in botryode odorato Hyacintho, protuberantem, pro corporis amplitudine latè circinat: fibras minimi vice digiti præcrassas, prælongas, immortalèque diffundit. Floris vagina ad calendas Septembris existit in lanceam cuspidata, ternos lata digitos, quinos longa, exuberante cinnabari saturata. Post decem dies subnascens scapo in palmum exerta, turgente jam atque urgente numerofo sætu, in geminas partes oris anguinei modo latissimè hiascit. Apparet primò conviventium florum confertissima congeries, quæ ramofo paullatim incremento rotundam ita rarefcit in sylvam. Scapus exurgit propè bipalmis, binos digitos latus, ex rotundo pressior, ex viridi rubens, qua parte Solem apicet coloratior, summâ capitatus. Funduntur è capite densioris more capilliti, frequentes, proluxæ, suavique rubore visendæ lacinia, quibus internati radiata rotunditate porriguntur *cauliculi* triangulares, palmo longiores, minusculum digitum lati, interfusio rubore virentes, in capita extumidi Tuliparum triquetro folliculo seu præferratæ trifidæ clavæ simillima. Pleriq; instar candidi camelino collo Narcissi cervicem descedunt; recto rigidoque nonnulli statu circumstant. E singulorum verticibus eminent sursum versum spectantes ele-

gantissimi ni

gutturissimi flores, rubro convolutó, in montium Lilio æquales, nec abfimiles, quippe phœniceo rubore colorati, & foliis quinque nativos in cirros reflexis calamistrati, exteriori folio cum staminibus assurgente, quæ sanè conspicienda stamina sic extant: Sena lato colore punicea in totidem versatiles apices primum flavos & grandiusculos, deinde contractiores, subter subfuscus, supra exalbidos & veluti farina conspersos degenerant. Septimum sine apice pistilli facie, productius, crassius, longâ utrinque rimula interfecante striatum, summâ parte recurvum, pariter purpurat. Omnes inter se flores ternis quaternisve digitis intervacantibus distant. Per partes dehiscunt, nec prior ante deflorescit quàm vernent universi. Senium illos non contrahit, sed infuscat ac demum decutit. Mensura ipsius vita & ver Autumnale: September eosdem parit oriens, perimit occidens. A florum interitu triangula capita grandescunt, pleraque inania, perpaucâ nonnulla abortivi seminis rudimento fœta, sive quòd peregrina planta nostratis autumnum frigus reformidat, sive quòd eadem apud nos nondum robustæ fecunditatis est. Folia circa Octobris exitum apparent flore non proveniente: in ejusdem proventu seriùs, extremo scilicet Novembri mensè existunt. Pauciora initio, sex tandem flori prolusere. Longitudo illis bipalmis, latitudo palmaris, dimidiati ferè digiti seu cultri crassitudo, retusa forma, lata viriditas & fusco per oras rubore circumlita; corpus humi erraticum, lætèq; procumbens; vita usque ad extremum Maium sive ad primos calores producta.

13. *Narcissus Indicus folio latissimo triquetro* C. B. *Narc. sive Pancreatium Orientale* Swert.

CAP. IV.

De Colchico-narcisso.

Hæc planta radice Narcissum refert, verum tum flore, tum florendi tempore aliisq; accidentibus Colchicum; ideoq; de utroq; participare, vel inter utrumq; ambigere videtur.

1. *Colchicum melino flore* C. B. *Narcissus Persicus* Clus. Park. Ger.

Clus.

*Arguta planè est hæc planta, & floris duntaxat pediculo prædita, veluti Crocum Colchicumq; exilit ergo è membranaceo cucullo tanquam ex vasculo aut theca flos oblongus, Croci aut Colchici floris æmulus, sex foliis constans, ex flavo pallefcens, quorum tria interiora paulò angustiora sunt, externa latiora, & summo mucrone nonnihil incurva sive *ambiguum* quandam habentia, quæ interiorum mucronem amplectuntur & comprehendunt, ingrati odoris & Papaveris quasi virus redolentis. Stamina sex medium florem occupant, in foliorum unguibus nata, sed interiorum foliorum reliquis longiora. Exilit è medio oblongior stylus gracilis, & sine capite. Folia illi sunt Hemerocallidi Valentiniæ non multum abfimilia, lata, plana, ejusdemq; cum illis coloris, h. e. ad æruginem tendentis, quæ ut plurimum convolvuntur, aut sese circumagunt. Radix crassa, bulbosa, à basi (quæ multis fibris donata est) statim extuberans, intus candida, foris pallidior quidem sed aliquantulum etiam nigricans. Ætate breve inter folia caput, pollicem crassum, brevi pediculo inhaerens & summâ tellure vix erumpens ferè aliquoties observavi, quod cum inane esset, seminis conspiciendi spes omnis sublata.

Sub finem Septembris flos emersit Clusio.

2. *Colchicum luteum majus* C. B. *Narcissus Autumnalis major* Clus. Park. Ger.

Clus.

Præcedenti valdè affinis est, tamen neuter flore Narcissum æmuletur, sed foliis foliis & radice. Quina autem aut sena habet folia oblonga, pollicem lata, præ viriditate ferè nigricantia, splendentia, humi plerunque sparsa; inter quæ brevis exit *cauliculus*, viridis, rotundus, vix supra terram se attollens, cui insidet flos, superiori formâ similis, sed brevior, flavi omnino coloris, ex membranaceo folliculo emergens, cujus exteriora tria folia interioribus majora sunt, eaque velut amplectuntur, omnia autem mucrone sunt magis orbiculato quàm Persici folia: sex stamina suis apicibus ornata, & stylus è floris umbilico erumpunt. Radix crassa est, rotunda, intus candida, foris, ut Narcissus, nigricans.

Sub finem Augusti & Septembri germinare incipit & plerunque floret. Gaudet montanis quibusdam Hispaniæ pratis. Invenitur foliis angustioribus.

Tempus & Locus.

3. *Colchicum luteum minus* C. B. *Narcissus Autumnalis minor* Clus. Park. *Colchicum parvum montanum luteum* Ger.

Clus.

Octobri mensè, quemadmodum Persicus, nudum è vaginula membranacea profert florem, sex oblongis & angustis foliis constantem, non æqualibus, nam exteriora paulò longiora & latiora sunt, omnia autem mucronata, foris flavescens & splendentia, interius flava, ad majoris colore magis accedentia, flava stamina medium florem occupant. Odoratus est hic flos, solòque pediculo innitens, supra terram non attollitur: Flore jam marcido emergere interdum incipiunt folia, ut plurimum autem incunte vere duntaxat, terna aut quaterna, plana, viridia & splendentia instar foliorum majoris, sed longè angustiora, & præter aliorum morem sese contorquentia & cinnorum instar convolutentia. Semen fert in capitulis uncialibus ferè trigonis, rotundum, nigrum, cui adheret albicans quedam & spongiosa ab uno latere materia. Radix pusilla, nigrâ tunicâ tecta, inferiorèque sede tenuibus fibris firmata.

4. *Colchicum luteum vernum* C. B. *Narcissus vernus præcocior flavo flore* Clus. Ger. emac. *Narcif. Trapezunticus flore luteo præcoccissimus* Park.

Clus.

Quaterna aut quina producit *folia*, plana, digitum pænè lata, surrecta, viridia, *Narcissi* medio-lutei foliorum æmula; inter quæ prodit *caulis* ferè dodrantalis, planus, non valdè firmus, lævis & enodis, sustinens summo fastigio membranaceum folliculum reliquorum *Narcissorum* modo; è quo emergit unicus *stos*, coloris flavi, penultimo in loco descripti *Narcissi* formâ non valdè dissimilis, sex etiam petalis constans, fescunciam longis, femunciam latis, mucronatis, quorum ternâ interiora paulò longiora sunt externis, totidem ex umbilico prodeuntibus staminibus candicantibus, in flavum apicem definentibus, atque illorum quidem tribus brevioribus quàm cætera, cum medio *styro* omnibus staminibus longiore. *Radice*m habet crassam, rotundam, & multis tunicis constantem (quarum internæ albæ, externæ verò ex spadiceo nigricantes) & infima sede multis fibris præditam.

Tempus &
Locus.

Præcox est hoc genus, Clusio Februarii mense florem produxit: Patavio misum est, ad Clusium à Jo. Pinello: Parkinonus Constantinopoli accepit, *Narcissi* Trapezuntici titulo, unde verisimile est circa Trapezuntium spontaneum inveniri.

5. *Colchico luteo similis flore albo* C. B. *Sparganium Placa* Clus.

Clus.

Supra Valentiam salebrosis & petrosis locis nascitur quædam planta bulbacea, binis foliis prædita, humi stratis, longis, crassiusculis, ex viridi nigricantibus, *Narcissi* majoris Autumnalis foliis ferè similibus, sed quibus internâ parte secundum nervi mediî longitudinem alia quædam latiuscula linea ducta est. *Radix* bulbosa, multis tunicis constans candicantibus, & lenti viscidique succi plenis, ingrati amarique saporis, foris nigro cortice obductis. *Caulis*, referente Placa, pedalis, lævis, aliquot in summo *flores* Lillii æmulos, candidos fert, deinde rotunda capitula, in quibus exiguum continetur *semen*.

C A P. V.

De Leucoio bulboso.

Leucoium bulbosum à *Narcisso* & congeneribus differt calycis in medio flore carentia, foliis ipsius minoribus, pendulis, petalorum apicibus vel omnium, vel aliquorum virentibus in plerisque speciebus.

1. *Leucoium bulbosum vulgare* C. B. *bulbosum hexaphyllum cum unico flore, rarè bino* J. B. *bulbosum serotinum* Ger. *bulbosum præcox majus* Park. parad. *The common greater early-flowering bulbous Violet*.

Clus.

Tota planta quàm *Leucoium* minus triphyllum crassior: *bulbus* multis candidis tunicis [extimâ tamen fuscâ] constans, & candicantibus fibris similiter capillatus, sapore viscido, acrimoniâ vix notabili. *Folia* porracea ut *Triphylo*, sed latiora & splendidiora, tria, quatuor, quinque, viridia admodum & nitida: *Caulis* dodrantalis, cum floret angulosus, striatus, cavus, nudus, quem simul cum foliis investit etiam ad medium usque vagina alba. *Flos* plerumque singularis, interdum geminus [rarò tertius Clusio] pediculo longo appensus, è vagina peculiari in medio membranea, exalbida, ad latera crassiore, virente, nutat & deorsum spectat, exigui cymbali modo, major quam triphylo, ex foliis sæpius sex, interdum septem & octo [hoc luxuriæ foli debetur] cætera candidis, mucrone acutiusculo, extrinsecus macula virente notato, intro leviter reflexo: in medio *apices* lutei sex, modicè inter se distantes *stylum* intimum candidum ambiunt. Odor ei non ingratus, qui Fuchsis *Violarum* purpurearum prorsus refert, Clusio *Oxyacanthæ* vulgò creditur odorem referens. Succedit flori *capitulum* membranaceum, Pyri modo (ut ait Clusius) turbinatum. *Semen* ex candido flavescens oblongiusculum, durum.

Locus.

In umbrosis Helvetiæ ad sepem in pascuis montosis plurimum observavimus Martio mense florens, quin & in Italia propè Taurinum, sylvis montosis, itémque inter Bassanum & Tridentum. Provenit insuper multis Germaniæ in locis, v. *J. B.* Maio mense evanescit, radice tantum in terra superstitere.

C. Bauhinus *Leucoii* bulbosi alterius flore patulo meminit, cui *folia* latiora, florem majorem & patulum attribuit.

2. *Leucoium bulbosum minus triphyllum* J. B. *trifolium minus* C. B. *bulbosum præcox minus* Ger. Park. *The lesser early bulbous Violet, or Snow-violet*.

J. B.

Radice est bulbosa, parvâ, multis tunicis albis constante, externa nonnihil nigricante, multis fibris longis albis appensis sessili parte donatâ: Gustu lento, amaro, subacri. *Cauliculus* inde exurgit singularis, angulosus, unâ cum foliis vaginâ albâ ad tertiam usque longitudinis partem inclusus, tenuis, concavus, nudus, dodrantalis, aut paulò major; quem ferè ad summum usque comitantur *folia* bina, porracea, glauca ferè, nec itâ lucida ut *Leucoii* hexaphylli, vel (ut ait Clusius) colore æruginoso & quodammodo cineraceo. Extremum *caulis* tenet *stos* pediculo longo, nutante, vaginula aliquot usque

usque incluso, unicus, parvus, foliolis tribus penitus lacteis, nonnihil obtusis, aliis interioribus duplo longioribus latioribusque constans, intra quæ alia tria, alternante situ breviora, angustiora, rigidiora, levi cæcûra in summo, in quo extrinsecus corculi ex diluto virore pæne luteolo effigiatura, intrinsecus discursantibus per folioli longitudinem alternatim stris albis & viridantibus. Totius floris medium obtinent apices latei, rigidiusculi sex, stylisque exilis candidis, interioribus floris foliolis dimidio breviores. Florem sequitur capitulum ut Narcissis, olivæ virentis (inquit Clusius) formam pænè exprimens, in quo semen candidius altero [Leucoio bulboso hexaphyllo cum unico flore rariùs bino.] Flos nocte se contrahit, & cum sole explicatur, etiam extra terram in hypocausto. Folliculus undè flos exit duas habet virides & herbaceas costas ad latera, quibus adherent membrane folliculum efficientes. Tum herba tum radix odoris sunt ingrati, ad Lamium accedentis. Floris odor Clusio nullus, aut perquam exiguus.

Februario mense floret, inter ipsas interdum nives, unde apud nostrates flores *Snowdrops*; id est, guttæ nivales appellantur.

In umbrosis ad radices Alpiùm dum Tridentum Venetis iter faceremus observavimus. Ubique *Locus*: fere per totam Angliam in hortis colitur, radicibus numerosa sobole fecundis.

3. *Leucoium bulbosum præcox Byzantinum Clusii* Ger. emac. J. B. *bulbosum trifolium majus* C. B. *bulbosum præcox minus Byzantinum* Park.

A præcedente vix alia in re quàm partium omnium, [radicis, folii & floris] magnitudine differt; at descriptionem ejus quæ habetur in *Clus. hist.* cum præcedenti conferenti patebit.

Byzantio missus est hujus bulbus, Neapoli etiam à Fer. Imperato, è monte Virgineo erutus. *Locus*:

4. *Leucoium bulbosum trifolium caruleum* C. B. *triphylon flore caruleo Someri* J. B. *Leucoii bulbosi præcoxii Byzantini varietas* Ger. emac.

In Albania Constantinopoli rediens eruit Somerus.

5. *Leucoium bulbosum vernum minimum Clus. Park. bulbosum tenuifolium vernum* C. B. *bulbosum* 6. Ger. emac.

Clus.

Hujus bulbum à Nicolao le Quelt redimebat Clusius. Proferebat verò ante hyemem terna aut quaterna *foliola*, pænè capillaria, iis non valde dissimilia quæ Leucoium minimum autumnale habere dixit [Clusius] ea sequente Aprili emaruerunt. Extremo autem subsequenti anni Maio nudus exilisque exortus est *cauliculus*, angulosus, semipedalis longitudinis, summo fastigio membranaceum sustinens folliculum, è quo bini exibant *flosculi*, longiusculis tenuibusque pediculis subnixi, deorsum instar Campanulæ perpendentes, fenisque foliolis constantes candidis, quorum terna interiora latiuscula, externa verò paullò angustiora, & foris secundùm exortum circæque capitellum subrubentibus, flavis *staminibus* umbilicum occupantibus: totus elegans erat hic flosculus & suavis odoris, perstabatque in sua elegantia quinos aut senos dies: nullum vero dedit semen, atq; subsequens hyems plantam corruptit.

6. *Leucoium bulbosum polyanthemum tardius florens floribus minoribus* J. B. *bulbosum majus polyanthemum* Ger. *bulbosum majus serotinum* Park. *bulb. majus sive multiflorum, quod aliqui Acrocorion Plinii statunt.* C. B.

J. B.

Leucoium hoc ut reliquis ejusdem generis seriùs, ità tota mole majus, radice crassa, longè majore, bulbosa, quæ multis succulentis tunicis ac etiam fibris constat, sapore amaro. *Caulem* tollit unum aut alterum, pedalem, cubitalem & sesquicubitalem, crassum, viridem, qui nè planè rotundus sit, impedimento est utrinque vel altero tantùm latere elata costa acuta. *Folia* Narcissina, virentia, caulem tanquam vagina inferiore parte complectentia multa [Clusio quinque aut sex] carinata, *seminunciam* aut unciam lata, mucrone obtuso, quorum alia pari cum caule altitudine assurgunt, alia infra subsistunt. In singulorum caulium cacumine ad geniculum è vagina oblonga prodeunt *flores* Leucoii bulbosi hexaphylli fimiles paulo minores, numerosi, quini, feni aut etiam duodeni, tintinnabuli modo penduli, sex aequalibus & niveis foliis constantes, quorum extimam partem virides maculæ inficiunt, fenis intus staminibus flavis, mediòque lacteo stylo, apice viridi insignito, odorati; pediculis aliquando palmariis, aliquando vix uncialibus, præsertim antequam flos expanditur; hi que non simul se explicantes, sed aliis expansis & ferè marcidis, alii primulum è vagina pullulantes prodire occipiunt. Floribus succedunt magna & trigona capitula angulis obtusis, Pyri in modum ferè turbinata, in tria loculamenta divisa, quorum unumquodque duos seminum ordines continet, ut in aliis bulbosis.

Seriùs superioribus plerunque germinare solet, atque Maio demum mense flores proferre.

Tempus:

Plantam hanc in palustribus propè Pisas Etruriæ urbem copiosam observavimus: Clusius in uliginosis pratis supra Warasdinum in Pannonia interamni: Oricur & in pratis Lateræ vicinis non procul Monspelio.

Locus:

7. *Leucoium bulbosum Autumnale tenuifolium Clus. bulb. Autumn. minus tenuifolium* J. B. *bulb. Autumnale* C. B. Park. *bulbos. Autumnale minimum* Ger. emac.

Clus.

Cauliculo est palmum alto, gracili, unicum, interdum alterum & tertium ferens *fl. rem*, omnino lacteum, pendulum, sex petalis constantem, & tintinnabuli modo formatum, inodorum, ingrati que gustus, in quo pallida *stamina*. Flore jam aperto demum prodeunt quaterna aut quina capillaria

E e e e e 3

viridiq;

viridiâq. folia. *Radix* bulbosa, satis crassa pro plantâ exilitate, è multis glutinosis tunicis compacta & amara, quæ candicante membrana integitur.

Locus.

Extremâ Beticâ, quâ Lusitanîæ contermina est, non procul *Badaioz*, ad flumen Anam situm sub finem Octobris & Novembris initio cum suo flore eruebat Clusius.

Vires.

De Leucioi bulbosi temperamento & viribus P. Renealmus hæc habet,
De foliis Erangelîæ [Veris nunciæ] i. e. secundæ speciei temperamento & viribus nobis agendum: quid enim aliâ possint propter ipsarum raritatem explorare nobis non licuit. Temperamento ergo bulbus est calido & sicco secundî gradûs initio, præterea subtilium partium, vomitumq. movet, quare iis quibus ventriculus crassis & viscidis humoribus est infarctus magnopere prodest. Urinas ciet, mesenterium obstructionibus liberat. *Flores* minùs calidi sunt, sed partium subtilitate præstant, sudorifîq. movent: tam flores quàm bulbi ad ionthos delendos, & scrophulosos tumores disentiendos admoti conferunt, sed bulbi floribus præstantiores hac in re.

Leucio bulboso affinis duplex C. B.

Bulbus quatuor aut quinque flores gestans in modum Campanulæ albæ *Clus. hist.*
Alterum addit bulbum flore magno, Campanulæ formâ terram spectante, intus luteo, foras purpureo. *Ibid.*

CAP. VI.

De Tulipa.

C. B.

Tulipa, cujus descriptionem & figuram primus Gesnerus, Anno 1560. in Append. ad Cordi hist. dedit, à pileo Dalmatico, vel amiculo capitis, ab ipsis gestari solito, Tulipam dicto nomen accepit, idque propter floris cum pileo similitudinem. Sunt qui Anemonem *λεηνωσαν* Theophrasti velint, cum ibi Pulsatillam intelligere videatur: alii Cynorrhodon Plinii l. 21. c. 5. censent: alii ad Satyrium trifolium referunt. Dodonæus, quem sequitur C. Bauhinus ad *ανθίωνα* Theophrasti.

* *Clusius & Parkinsonus.*

Genera prima tria sunt: præcocius unum: serotinum alterum: dubium tertium, medio tempore florens. * Alii & rectius duo tantum genera constituunt, præcox & serotinum, tamen enim inveniuntur quædam veluti dubiæ (verba sunt Clusii) quæ medio inter utrumq. genus tempore florere solent, potiùs tamen inter serotinas habendæ sunt quàm inter præcoces, quod & foliorum colore pariter virente cum eis conveniunt, & caulem procerum florémq. amplum earum instar proferunt, quodq. è mediarum semine serotinæ, è serotinarum mediæ enascantur, nunquam tamen quod observavit Parkinsonus, è mediarum semine præcoces exortæ sunt, quamvis Clusius contrarium affirmet; cui potiùs ut diligenti & veraci fidendum. Nos certè omnes Tuliparum majorum differentias & varietates è semine primitus oriundas suspicamus, ideòque unam tantùm Tuliparum majorum speciem agnoscimus.

Tulipæ Nota.

Notæ Tuliparum characteristice sunt Caules foliosi, flores ampli, hexapetali, nudi, in singulis caulibus natura singuli, erecti, colorum pulchritudo & varietas inexplicabilis, unde à nonnullis *Lilia agrorum* creduntur de quibus affirmat Salvator noster, nè Solomonem quidem in omni gloria sua amicum fuisse quemadmodum unum ex illis; semina compressa, tenuia, Liliaceorum æmula, unde à nonnullis, planta Lilionarcissus dicitur, minùs rectè cum nihil ferè cum Narcisso commune habeat.

1. Tulipa præcox in genere.

Clusio sic describitur: Unicum fert *caulem*, pedalem maxima ex parte, interdum ampliorem, rotundum, virentem, & brevi quadam incanâq. lanugine aspersum, non concavum, sed firmâ medullâ plenum. Hunc plerunq. terna amplectuntur *folia*, nonnunquam quaterna & quina, inferiora lata admodum, ut etiam palmarem latitudinem explere viderim, & Liliacea, longiora tamen & crassiora, carinata, supra terram sese pandentia & contorquentia, superiora autem minora & angustiora, eaq. vel propendentia & nutantia, aut interdum surrecta, omnia autem colore ex cæruleo virente aut æruginæo, & velut farina aspersa. Summo cauli insidet magnus flos unicus, (geminos etiam aliquando vidi [hoc præter naturam ob luxuriam soli accidit] vel summo caule conjunctim nascentes, vel bifido inherentes) sursum spectans, sex plurimùm foliis constans (quanquam & septenis & octonis conspexerim) ejusdem initio cum caule coloris, & interdum ad terram sese inflectens, illique incumbens, ut colubri aut serpentis caput in terra decumbentis ementiatur, deinde paulatim sese sublevans & colorem mutans, atque tandem sese explicans, & calathi cyathive instar in fundo pandens, ex quo fœna, aut totidem quot foliis constat stamina prodeunt, modo lutea, modo pallida, modo nigricantia, pediculis etiam quæ staminula sustinent mirum in modum variantibus. Excussio flore succedit membranaceum triangulare caput, satis magnum, oblongiusculum, vel brevius, ventricæque magis prominulo, quo in tres partes à summo dehiscente, conspiciuntur sex ordines, seminis plani, cartilaginosi, Liliaci ferè, & circinatæ propemodum rotunditatis interdum, altera tamen parte quæ capitis centrum & interiora pertingit, oblongiusculi, ut plurimum pallidi, fulvi aut rubescentis, & si imbres frequentiores ceciderint, etiam fusci. *Radix* bulbacea est, interdum brevior, nonnunquam oblongior, crassa, inferiore sede nonnihil prominente, uti Colchici radix ferè, fibris aliquot

aliquot tenuibus donata, & foris vel fulvescente, sed magna ex parte nigrescente membranâ obducta, quæ interna parte lanuginosa est, castanearum corticis instar, aliquando autem adeo denso tomento plena, ut mollissimè recubet bulbis, qui solidus est, firmus, & velut albumen ovi coctum candidus, gustantique dulcis, saltem non ingratus.

2. Tulipa serotina.

Describente Clusio, major est amplitudine, cubitalem enim & tripedalem interdum habet caulē, firmiorem, crassiorē, rotundum, fungosa materie plenum, & brevi etiam incanâque veluti lanugine, sive efflorescentia quadam aspersum. Hunc alternatim amplectuntur quaterna plerunque folia, nonnunquam quina aut sena, carinata, firmiora quàm in præcoce, ut plurimum erecta, non nutantia aut ad terram inflexa, atque oris interdum ad eò reflexis, ut sinuosa videantur, aliquando omnia equali. Summo cauli, qui pedali vel majore plerunque longitudine, imò cubitali nonnunquam nudus supra folia eminent, unicus insidet flos magnus & oblongus, cyathi modo concavus, sex foliis constans, extremo apice omnium mucronato vel orbiculato, aut tribus exterioribus duntaxat mucronatis, interioribus orbiculatis, ut in præcoce, & è contra: caput ut in illa triangulare, membranaceum, crassius ut plurimum & prominulo ventre, quo à summo dehiscente, sex ordines seminis plani, cartilaginosi, fulvi aut rubescentis, majorisque quàm in præcoce conspiciuntur. Radix præcoeci similis, longiore tamen majorēque bulbo constat plerunque, in reliquis cum illa convenit.

Caulis huic interdum *πυλλοκλασῶν* & ramosus est, quod proculdubio accidentarium est, & soli ubertati plantaque luxuriæ tribuendum.

In hoc genere tam insignem colorum varietatem non deprehendit Clusius, sed flavas duntaxat, vel ad auri colorem inclinantes, & rubras, unguibus plerunq; nigris, orbe aureo cinctis; easque vel odorato vel inodoro flore.

Cæterum harum serotinarum Tuliparum, quæ vel flavi, vel rubri coloris flore præditæ sunt nullæ hæcenus (inquit Clusius) varietatem in satioe mihi pepererunt, nisi quòd interdum ex rubræ semine flavæ, contra ex flavæ semine rubræ natæ sunt, unguibus sæpenumero variantibus.

3. Tulipa dubia.

Tulipa medio inter præcoce & serotinam tempore florentes, videlicet quæ marcescente præcoceum flore suos explicant, & serotinis florere incipientibus jam senescunt, imò interdum cum illis etiam florent, Dubiæ quodammodo appellari possunt, cum utriusque generis naturam referant. Sunt verò inter eas nonnullæ, quarum flores & ipsa planta serotinarum magnitudinem æquant: aliæ quæ præcoces non superant, nec illis formâ sunt dissimiles, & illæ quidem vel amplissimis floribus præditæ, vel præcoce non majoribus: sunt etiam quadam præcoecibus humiliores. Harum differentias à se observatas latè persequitur Clusius.

De Tulipis Observationes generales.

Nobis non videtur operæ pretium singulas enumerare, multo minus accuratius describere, cum eas pro specie distinctas non habeamus, quippe quòd seminio ortum suum debeant, nec semen earum satum easdem perpetuo varietates producat. Hinc novis quotannis è semine exorientibus earum numerus infinitus, certè indefinitus aut indeterminatus est, unde etiam constat eas species distinctas non esse, cum specierum numerus in natura certus & determinatus sit, ut * superius diximus. Quibus addi potest hujus generis plantas colorum varietate & pulchritudine maximè spectabiles, si in eodem loco absq; cultura diu restare sinantur, degenerare paulatim & colores mutare, & è variegatis unicolores evadere. E contra habuisse se refert Clusius Tulipam cujus flos cum præcedentibus annis elegans ruber fuisset, postea variè commixtus ex rubro & flavo inter se confusis coloribus, modò flavo medium quasi folium occupante, modo rubro vel utroq; radiatim per oras discurrente, fuerit. Similiter flavam quæ flavum & rubrum, & purpuream quæ album & purpuream colores variè inter se commixtos & radiatim folia secantes habuerint. Ac illud etiam observabat quotquot sic nativum colorem mutarunt subinde corrumpi solita; voluisse tamen antea hac colorum varietate heri sui oculos oblectare, tanquam postremum valedicturæ.

Hinc probabiliter colligitur colorum varietatem in Tulipis morbida constitutionis potiùs symptoma esse, quàm luxuriantis naturæ lusu, deberi.

Præterea, observante Clusio, non omnes Tuliparum flores diu in sua coloris elegantia & venustate perdurant; verum nonnullarum magis caduci brevi marcescunt, aliorum firmiores sunt, & coloris gratiam diutiùs retinent, præsertim serotinæ & dubiæ: omnes certè nullo celo sese contrahunt, & pluvio facillè corrumpuntur, etiam ante quàm expandi possint interdum, si continui cadant imbres: contra temperato Sole illustrati explicantur & diutiùs conservantur: at vehementi etiam ejus ardore nimium excocti, & suo humore exhausti facile desunt. Neq; omnes versicolores, tam præcoces quàm serotinæ, singulis annis eandem coloris gratiam perpetuò retinent, sed alternis variare sæpiùs observavi. Instantias seu exempla vide apud Clusium.

Cæterum, pergit Clusius, tamen si seminibus terræ mandatis Autumnno (inutilis enim bulbosarum & tuberularum maxima ex parte verna est satio) hujus plantæ genus conservari soleat: interdum tamen & nucleis majori bulbo adnatis propagatur, sed nulla inter præcoces Tulipas fetilior rubra & alba, omnium autem maximè serotina rubra, quæ ad eò fecunda est, ut etiam semine sata, & vix bima alias proles generet, biennio aut triennio antequam florere incipiat, quod etiam faciunt plerumque dubiæ. Solent enim omnes Tulipæ nondum adultæ, & antequam flores proferre incipiant, ut plurimum singulis annis rectè & quasi ad perpendicularum in dodrantalem & palmarem altitudinem profundius

profundiùs descendere, (Apennineas excipio & quasdam alias, quæ non in altum, sed in latum & obliquum antequam floriteræ sint, proles è longis venis dependentes spargunt) ferotina autem illa & dubia jam dicta etiam in veteris bulbi exuvio aliquid substantiæ relinquere, quæ in alium bulbum efformata similiter in exuvio substantiæ quidpiam relinquit, quæ in alium bulbum transit, ut siquis cum dexteritate quadam & industria trimos & quadrimos eruat exuviorum vestigia sequendo, nonnunquam velut catenam aliquot bulborum coherentium, & ex primo exuvio ortum ducentium inveniat, licet interdum accidat, ut Radix ferotina jam grandior, nondum tamen planè adulta, instar Tulipæ Apenninæ sive Bononienfis proles in latum spargat, ut non semel observavi.

Memini & bulbos in infima ala, quasi summa tellure natos, in ferotinarum & dubiarum generibus præsertim, qui telluri commissi, ejusdem coloris cum matre florem subsequente anno protulerunt: eundem etiam colorem retinent bulbi matri adnati. Ex seminibus verò quæ fit propagatio planè incerta est, in præcocium nimirum & dubiis, nam ferotina magna ex parte suum genus conservare videntur, aut si aliquam mutationem adquirant exigua ea est, & plerumque in unguium & staminum varietate, aut coloris intensione vel remissione consistit.

Solet caulis è medio bulbo erumpere, sed ipso cum foliis jam marcido & siccato, si bulbum eruas, ad latum illius adnatum conspicies, (quod etiam evenit in Iride bulbosa, Colchico & congeneribus aliis) novo bulbo paulatim succrescente, & totius plantæ succum ad se recipiente, quo tempore commodissimè erui potest, erutus bulbus diu extra terram adservari, & in alia loca etiam procul distita sine noxa transferri.

Omnes cujuscumque generis Tulipæ, quandiu florem non ferunt, æguali planè sunt, & unicum folium singulis annis proferre solent: at si dum emerit sese explicare incipiens secundum etiam eo inclusum appareat, illo anno florem prolaturum spes est, nisi pruina aut aliud ab insectorum erosione incommodum eam interceptat.

Petalorum figura in Tulipis variat, in nonnullis enim omnia acuta sunt, in aliis omnia obtusa aut subrotunda; in multis tria exteriora acuta sunt, tria interiora subrotunda, in aliis vice versa interiora acuminata, exteriora subrotunda. Præterea in nonnullis petala omnia longa sunt & angusta, in aliis breviora & latiora. E præcociis nonnullæ flores habent peramplos & ferotinarum ferè pares, aliæ eisdem parvos, nec Bononienfis Tulipæ majores. Quin & petalorum fundi in Tulipis plurimum differunt, uti & stamina & apices, in aliis enim nigri sunt, in aliis albi, &c.

Est & in florum odore diversitas, nonnullarum enim flores valdè odorati sunt, aliarum prope modum inodori, aliarum odore remissiore non ingrato inter utrumque ambigunt, aliarum denique odore facis vehementi sunt & ingrato.

Afferit Parkinsonus se nunquam observare potuisse, quicquid alii scribunt, è semine præcocium Tuliparum medias aut ferotinas nasci, sed semper præcoces, multo minus præcoces è semine mediarum aut ferotinarum, quod argumento est eas specie differre.

Quod ad electionem seminum, Clusius è præcociis ex albæ semine prognatas plantas insignem colorum varietatem præ reliquis nancisci experientiâ & diligenti observatione didicit. Parkinsonus pro semine exhibendo albo puro flori præfert eum cui aliquid rubri aut purpurei admiscetur; præ aliis autem * ad hunc usum purpureo flore insignis semen commendat, post eum purpurei marginibus albis, tandem rubri marginibus flavis.

* Variè coloratos flores obtinendi.

E mediis pro semine præfert albas flavas, purpureas rubris, flavas & rubras omnino rejicit. Albis puris maculosas præponit. Verùm in his fundi floris præcipuè rationem habendam monet. Nam si flos albus sit aut albidus, maculosus vel striatus, fundo cœruleo vel purpureo, hæc omnium longè præstantissima est, ad producendas ex semine fato plantas colorum varietate & raritate spectabiles.

Tempus ferendi Autumnus est, ut superiùs è Clusio innuimus. Parkinsonus ferotinarum potiùs factionem probat circa finem Octobris, quam Autumni initio, aut cum semina jam penitus matura & exsiccata sunt. Nam quæ maturiùs feruntur, præcoci ortu interdum verè anteverunt, & supervenientibus pruinis corumpuntur.

Semina non nimis densa seu crebra ferere convenit, terrâ laxa & opulenta. Nam quo solum pinguis & uberius est eo major florum elegantium & variegatorum proventus sperandus.

Præcocium Tuliparum folia observante Parkinsono, hæc notâ à dubiarum & ferotinarum foliis discerni possunt quòd è terra tota extent, pediculum cui insident ostendunt, cum dubiarum & ferotinarum folia è terra nunquam penitus emergant & appareant, verùm inferior eorum pars terræ perpetuò immersa latitat.

Tulipæ è semine ortæ cum jam trimæ sunt (nonnullæ etiam bimæ si solum & cœlum faveat) è terra eruendæ sunt, & vel aliò transferendæ, vel eodem loci iterum deponendæ, postquam paululum exsiccate & mundatæ fuerint; nam naturâ suâ altè in terram descendunt ideòque elevandæ sunt subinde versùs ejus superficiem. Cavendum autem nè nimis densè serantur, sed modico spatio interposito pro bulborum magnitudine, ne sibi mutuò impedimento sint. Satè biennio relinqui possunt, aut singulis annis transferri pro libitu, modò id tempestivè fiat, nimirum circa finem Julii aut Augusti initio. Quinto plerumque à satione anno florem producant, rariùs quarto, interdum non ante sextum & septimum, aut etiam forte octavum & decimum. Ad Tuliparum rariorum & teneriorum bulbos à frigoribus & pruinarum injuriis defendendos consulit Parkinsonus ut paulo altius in terram demergantur, & eorum morem probat, qui hyberno tempore soli superficiem stramine operiunt.

Tulipas transferre cum jam fibras novas ex ima sede seu basi egerint, (hoc est à Septembri mense ad florendi tempus) valdè periculosum est. Verùm cum desoluerint, foliisque & caules exsiccati sint, tutissimè è terra eximi possunt, & per sex mensium spatium, modò in loco sicco, solaribus tamen radiis aut ventis minimè exposto fuerint repositæ, extra terram servari absque insigni noxa.

Notandum hic in genere bulbos omnes quorum fibræ imæ quotannis emaruerunt novis subnatis absque ullo detrimento vel injuria è terra eximi posse, quo tempore fibræ emaruerunt & novæ non-

dum

dum subnatæ sunt, & diu extra terram, (ut jam diximus) seruari; quæ vero fibras perpetuò servant sine detrimento è terra erui nequeunt.

Notandum etiam Tulipas si colorum elegantias diu tueri nec degenerare velis, quotannis è terra opportuno tempore eximendas esse, & exemptas aliquandiu detinendas, antequam iterum dependantur.

Tandem quod de Tulipæ bulbo observavit ingeniosissimus Ferrarius minimè prætereundum videtur. In intimo (inquit) bulbo, unde caulis & flos eminet, novus quoque bulbus, veluti gemellus fraterculus, ejusdem scapo floris adnascitur, pariterque cum illo, non modò per materni bulbi fibras terræ alimentum, sed ipsum quoque succum matris ex fugit, ubi verò desito jam flore, lateri coherens caulis inaruit, reliquo ille succo innutritus adolescit, vetere interim eviscerato bulbo membranceas in exuvias, nempe in recentis involucra deficiente. Mirandum jam non est, vel eruto bulbo extrinsecus hærentem aridum scapum inveniri, cum idem utrumque partus conjunxerit, vel altera novum bulbum parte planiorem esse, cum flos adnatus absolute offereret rotunditati. Ita vetula parens cum flore parvum juvenutem reparat & semet intra se parturit. Si cui libeat quod affirmo oculata fide credere, tulipæ bulbum cum jam cœpit egerminare interciderat, invenietque inter convoluta folia pusillum flosculi rudimentum, adnatumque surgenti cauliculo novi bulbi nucleum.

Simile quid à Clusio observatum superius propositum; verum Clusius obscure de eo scribit, nec rem clarè perspexisse videtur, aut certe mendum subest in verbis. *Est ergo Tulipæ, ut & aliarum bulbosarum tunicatarum, bulbus nihil aliud quam gemma grandis subterranea, ut in libro primo diximus, quæ præter adnatas externas intra se concipit alium bulbum seu gemmam, qui matri bulbo succedens ei idem videtur, cum revera non sit, sed diversus, ipsiusque soboles; cumque intra ipsum bulbum conceptus & emittitur sit, adnatus extremis grandior & habitior evadit ipsiusque parentis æmulus.*

Bonitatis nota in Tuliparum floribus sunt, 1. colores petala penetrantes & utrinque conspicui, 2. tres vel quatuor diversi in eodem flore colores.

4. *Tulipa dubia pumilio* J. B. Clus. *pumilio latifolia rubra* C. B. Park. parad.

Clus.

Pedalem altitudinem non superat, imò ut plurimum infra eam consistit, foliis & flore ad præcœcem proximè accedens, floris autem folia omnia mucronata, sed exteriora multò longiora, foris obscure rubra, extremis tamen oris virentibus; interiora omnia folia intense rubent & splendent, ungues flavi, radiati, sed quos nigerrima macula sic inficit, ut orbis aureus & radiatus eam duntaxat ambire videatur, & oculum quodam modo ementiatur: stamina cum suis apicibus nigricant. Hujus radix bulbacea interdum eriophora est, nam tenerior illa membrana bulbi substantiam amplectens & tegens plurimo densò, candido mollique tomento suffulta est ut mollissimè bulbum recubare necesse sit.

5. *Tulipa pumilio altera* J. B. Clus. *pumilio angustifolia* C. B.

Clus.

Tota planta (quantum ex icone deprehendere potuit Clusius) palmo major non est, quatuor promens folia angusta, carinata, Tulipæ Monspeliacæ foliis similia, inter quæ cauliculus prodit uncialis aut paulò longior, nudus, (præter aliarum Tuliparum morem) ex viridi purpurascens, summo fastigio florem gerens hexapetalon, foris nonnihil purpurascens, intus candidum, umbilicum occupante oblongo capitulo, sex flavis staminibus septo. Florem mense Aprili protulisse inde concecit Clusius, quoniam sub Maii initium pictura missa fuit. Bulbus ei exiguus, bulbi tamen aliarum Tuliparum formam referens, est spadiceo nigricante cortice tectus.

Hanc cum C. Bauhino habeo pro Tulipa pumilione angustifolia alba Lob. quantumvis J. Bauhinus diversam faciat.

6. *Tulipa pumilio gramineo folio* C. B. *pumilio alba altera Lusitanica* J. B. *Lusitanica sive pumilio versicolor* Park.

Uncialis aut fescuncialis hæc plantula, exilioribus brevioribusque, angustifoliæ Tulipæ superioris foliis, flore albo exili brevique pediculo. Bulbus valdè parvus erat, effigie aliarum Tuliparum, du-ris involucre, externè pullo, squamoso obductus, interiore autem rubens.

Sponte in monte D. Oue ad maris litora provenit.

Parkinsonus Tulipam suam Lusitanicam versicoloreem Tulipæ minori Bononiensi & Italico similem & congenerem facit, floris duntaxat colore diversam, qui venas aliquot rubras eam percurrentes obtinet, unde à Lobeliana quam descripsimus diversa videtur. Lobelius tamen florem duntaxat ficcum vidit.

7. *Tulipa minor lutea Narbonensis* J. B. *minor lutea Gallica* C. B. *Narbonensis sive Monspeliensis vel pumilus* Park. parad.

Lob.

Folius est angustioribus & ferè porraceis, bulbo & caule Narcissi, minore, tenuiore, delicatiorè, flore unico luteo, ad Lilium, aut potiùs ad Liliaphodeli lucei florem accedente, filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multo, nucleum oblongum Allii æquat, sibi que sæpius adnatum Allium exili filo adnexum habet.

Minor est in omnibus Tulipa Apennina, flores foris magis virentes, intus flavi, delicatius quiddam spirant: Radix etiam è tenuibus nervis in latera soboles & bulbillos spargit. Clus.

Lobelio è Cebennis montibus primum eruta est.

Locus.

8. *Tulipa*

8. *Tulipa Hispanica Narbonensis paulo minor* J. B. *minor ex luteo purpurascens* C. B.

Narbonensi paulò minor est, ejus florem non vidit Clusius sed Narbonensi similem esse intellexit, qui folia tamen habeat foris non omnino viridia, verùm purpurascente etiam colore perfusa.

9. *Tulipa lutea Bononiensis* J. B. *Bononiensis flore luteo* Park. *minor, lutea Italica* C. B.

f. B.

Mediocriter magno bulbo prædita est, oblongo, fibroso, sapore dulci & grato, qualis est Tuberum terræ, spadiceo (ut ait Clusius) cortice tecto, qui in binas aut plures soboles singulis annis dividitur, proximo anno flores daturas: quin & alias subinde obliquè & in latera spargit (præsertim quæ nondum florem tulit) non in altum rectà mergit. *Caulem* profert cubitalem & bicubitalem, nonnunquam in ramos binos aut ternos *Clus.* ac etiam plures ab una radice (ut asserit Camer.) divisum, angulosum, colore herbaceo, fastigium versùs purpurante: *Folia* dodrantalia aut ampliora, aliqua minora, unciam lata, partim à radice statim, partim à caule exeunt, nullo pediculo, carinata, calore glauco. Flos unicuique ramo odore suavi, Leucoii Cheiri dicti, sed imbecilliore, mediocriter magnus, foliis sex constans, quorum exteriora tria extrinsecus è luteo purpurascunt aut virescent, intrinsecus lutea, tria reliqua penitus lutea, nisi quòd mucrone tantillum rubent. In medio apices lutei sèni cum stylo triquetro viridi, qui in siliquam magnam abit. *Semen*, teste Clusio, ut in reliquis Tulipis, sed longè minus.

Parkinsonus in Paradiso præter Bononiensem Tulipam aliam Italicam majorem & minorem proponit, quæ tamen mihi à præcedenti non videntur differre. Vide apud ipsum earum descriptiones.

10. *Tulipa Bononiensis sive bombycina flore rubro major* Park. parad. *item Tulipa pumilio rubra, sive Bergomensis rubra media & minor* ejusdem. *Tulipa minor rubra* C. B. *forè etiam Tulipa bombycina Cretica* ejusdem.

Hujus bulbus quàm Tuliparum majorum longior est, neque ad basin eminentiam habet qualis in illis cernitur, præcipue verò ab iis differt, quòd summitas ejus copiosa lanugine sericea flavicante instruitur; quin & cortex seu membrana exterior lucidior seu pallidior rubro colore tingitur, neque adeò facile delibratur; nec tantum rectà deorsum sed ad latus etiam se extendit, Tulipæ Bononiensis luteæ: mox descriptæ in modum. *Folia* edit lata longaque, angustiora tamen & obscurius viridia quàm Tuliparum ferotinarum, nec pariter glauca seu canentia, tria quatuorve in *caule*, florem in fastigio gestante reliquarum similem, petalis tamen longioribus & angustioribus fundo nigro, colore pallidè rubente, minùs hilari quàm in Tulipis majoribus, odore tamen gratiore, & ad Tulipæ luteæ Bonon. accedente.

Tulipa bombycina Cretica C. B. Tulipam Bononiensem facie & formâ refert, sed bulbus lanugine obfusus & velut tomentosus est.

11. *Tulipa bicolor* Park. *bicolor tribus luteis & tribus rubris foliis* Caccini Clus. cur. post. ad.

Folia habet valdè angusta, Hyacinthinis non latiora obscurè viridia. Floris petala tria rubra sunt, tria verò lutea.

12. *Tulipa variegata Persica* C. B. *Persica præcox* Clus. cur. post. *Persica* Park.

Clus.

Caulem Clusio pedalis duntaxat longitudinis protulit, at Matthæo Caccini, à quo bulbum accepit Clusius, bipedalis, satis gracilem, quatuor foliis non valdè latis præditum, imò angustis, & Narbonensis Tulipæ foliorum latitudinem haud superantibus, non adeò tamen virentibus, & ad præcoecium Tuliparum colorem magis accedentibus ac carinatis, qui supremâ parte florem sustinebat delicatulum, Narbonensis vel Hispanicæ Tulipæ flore paulò majorem (quin altiùs assurgat, & majorem florem libero loco nata proferat planta non dubito) sex foliis binas uncias longis constantem, quorum terna exteriora paulò longiora & mucronata, foris quidem suave-rubentis coloris, oris tamen albis, internè verò prorsus albis, tria autem interiora folia, quæ aliquantulum breviora, mucronem habebant nonnihil orbiculatum, niveique planè erant candoris, omnium autem unguis purpureâ maculâ insigniti; stamina nigra; apices etiam nigri. Bulbus exiguus, ut qui exigua nucis Avellanæ magnitudinem non excedebat, cortice foris nigricante & fusco tectus, interiore parte molli lanugine fulci & quodammodo ferruginei coloris obfusus, quali ferè Rhododendri semen est, aut castanearum cortex ipsum nucleum tegens. *Semen* in hortis nostris rarè ad maturitatem perducit, Bononiensis tamen Tulipæ simile esse aiunt. Post primum annum rariùs apud nos floret ob aeris inclementiam, sed bulbus paullatim languet, & singulis annis minuitur, donec tandem penitus intereat.

Præter descriptas duas tresve adhuc alias Tulipæ minoris species habet Parkinsonus, nimirum Tulipam Creticam, Tulipam Armeniacam, & Tulipam de Caffa, quarum descriptiones apud ipsum vide.

Vires.

An iisdem facultatibus cum Satyrio Tulipæ præditæ sint, neminem periculum fecisse intellexi, inquit Clusius. Jo. Muller Pharmacop. Vienn. multos Tulipæ bulbos condidit, radicem Orchidis instar, quibus longè suaviores, & palato gratiores deprehendebam: an verò id præstarent quod Satyrio tribuitur nondum intellexi. Parkinsonus etiam scribit se Tuliparum radices cum Saccharo condidisse Eryngii aut Orchidum in modum, easque sapore delicato Eryngii radicibus vix cedere comperisse: an verò veneræ facultatis aliquid obtineant nec ipsum magis quam Clusium scire, nec ab aliis didicisse: quòd si Orchidum radicibus hujusmodi facultas insit, verisimillimum judicare & has etiam ejusdem participes esse.

Tuliparum

Tuliparum innumeras ferè varietates recensent florum cultores, quas enumerare tædio Lectori esset; consulantur Parkinsoni Paradisus, C. Bauhini Pinax, & Flora D. Rea. Harum accidentalium varietatum causas explicavimus. Nec enim eas huc transferere operæ pretium putamus, cum & aliæ multæ varietates novæ nullo certo aut definito numero à femine fato obtineri possint, quas si quis omnes describere vellet, de unico hoc flore integrum volumen componere possit: quod idem de aliis bulbosis intelligatur.

C A P. VII.

De Ornithogalo.

Ορνιθόγαλον propter lacteum colorem qui in flore nitet, similem ei qui in aliis aut oris gallinarum observatur, nomen accepisse videtur C. B. Alii potius à radice lactea dictum arbitrantur.

Notæ Ornithogali genericæ sunt staminula florum lata, spicata, quorum tria acuminata, tria bifida seu sinuata sunt. Stamina hæc capitulum seminis seu stylum includunt arctè coeuntia, etiam explicatis foliis exterioribus: radix lactea; florum petala averfa parte lineis virentibus notata.

- A. 1. *Ornithogalum angustifolium majus floribus ex albo virescentibus* C. B. *Aphodelus bulbosus* Ger. *Aphodelus bulbosus Galeni, sive Ornithog. majus flore subvirescente* Park. parad. *Aphod. bulbosus Dodonæi, sive Ornithog. spicatum flore virente* J. B. *Spiked Star of Bethlehem, with a greenish flower.*

J. B.

Similis Ornithogalo Monspelienfi spicato pugnum implet hujus *bulbus*, albus, subdulcis, è quo exeunt prægrandia *folia* porracea, carinata, humi ferè fusa, sapore viscido: inter quæ surgit rectus *caulis*, unicus, lævis, nudus, teres, duobus cubitis altior, potissimum cultro, in quo dodrantalis *spica florum* Aphodeli & Ornithogali spicati, ex longis pediculis folliculo aliquouque inclusis, colore herbaceo vel ex luteo pallido, odore grato, ex tenui foliis stellatis constantium, in quorum medio rectà surrectæ fibræ, latiuscula, foliis numero pares, albiores, in mucronem acutissimum desinentes, *apices* sustinent, ex luteo albidis, *capitulum* ambientes triquetrum, oblongum. [Pericarpium tria interstitia habet plena semine Ornithogali albi spicati ita simili, ut distinguere non possimus] Semen autem parvum est nigrum, angulosum, sapore leguminoso, vel potius rugosum Staphidis agræ modo, solidum, intus candidum sapore quasi leguminoso, quo maturo pericarpia se aperiant in tres partes.

Propè Genevam versùs Salevam montem inter segetes invenimus. Tho. Willisellus eam observavit in colle quodam tribus cis Bristolium milliaribus, inter vepres, viâ quâ inde Bathoniam itur. *Locus & Tempus.* Clusius inter segetes Pannoniæ satis frequentem observavit. Floret Maio & Junio mensibus, aut ferè paulò.

2. *Ornithogalum majus spicatum album* Park. *spicatum flore albo* C. B. *spicatum* Ger. emac. *spicatum albo flore* Monspell. J. B.

J. B.

Hujus *radix* bulbosa unica est, magna, Cepam imitata, Clusio candidior quàm præcedentis flore virenti, & longior interdum, in amplam magnitudinem extuberans: *folia* cubitum longa, pollicem lata, extremo mucrone acuminato: *Caulis*, quantum hætenus observare datum est, singularis, robustus cubito longior, ac etiam bicubitalis, teres, firmus [Clusio viridior præcedente] à medio ferè ad summum fastigium compluribus ornatur sensim se aperientibus *floribus*, tam densò agmine circa fastigium stipatis ut spicam ementiantur, quorum singulares tam propè ad Ornithogali albi minoris flores accedunt, ut pro iis fallant decerpti, intus albi, foris herbacei, apicibus in medio luteis, foris præter oras quæ albæ sunt omnino virides, interius verò dum explicati sunt lactei omnino candoris. *Semen* in triangulis capitibus alteri simile, sed paulò majus & oblongius, nigrum, rugosum, inæquale, ut in Staphide agræ, sed parvum admodum.

Inter segetes Monspeliano agro & per Hispanias observavit Clusius. Maio floret.

Cæsalpinus inveniri ait interdum flore luteo.

Locus.

3. *Ornithogalum majus spicatum alterum* C. B. *Byzantinum* Clusio J. B. *Spicatum minus* Ger. emac.

Paulò humilior est præcedente, dilutiore etiam caule & foliis (inquit Clusius) quod cepit Byzantio deferri aliis bulbis permixtum, nullo addito nomine.

4. *Ornithogalum spicatum flore viridi lactescente* C. B. *Pannonicum albo flore* Clus. *Pannonicum* Ger. Park. *Creticum & Pannonicum albo flore* J. B.

Clus.

Hujus quinque aut sex ante hyemem, ut Arabico, sed præter reliquorum consuetudinem, germinant *folia*, humi expansa, angusta, digitalis longitudinis, ex viridi incana, & Caryophylleorum florum altitium foliis formâ & colore valde similia, aliquantulum hirsuta, herbacei gustus & insipidi: Subsequente Aprili, foliis flaccescere incipientibus, inter illa exsilit dodrantalis *cauliculus*, feno aut plures spicatum coherentes sustinens *floras*, qui è tenui foliolis compositi Maio mensè aperiuntur, inferiore parte non minus lactei candoris quàm in * secundo genere, foris nervo viridi illorum dorso occupante

* *Vulgari.*

occupante ut in vulgari : triangula deinde *capita* nigrum, rotundum *semen* continentia. *Radix* subest bulbosa, longa, candida, lento humore plena, gustus primum insipidi, deinde acris, foris cineracea tenui membranâ obducta, & sessili parte multis candicantibus fibris capillata. Illud peculiare habet hæc planta, ut natali loco, ubi sponte nascitur, magna ex parte cum floribus onusta est, sine foliis conspiciatur, aut saltem jam ferè evanidis & flaccidis. At in hortis culta diutius plerumque folia retinere solet, & in majorem amplitudinem excrescit, spicam vicenùm aut plurium florum nonnunquam proferens.

Locum natalem titulus indicat.

J. Bauhinus Ornithogalum Creticum, quod ab Honorio Belli accepit, huic idem putat. Addit in sinu floris velut glomulum esse staminibus cinctum : *Semen* parvum, nigrum, rugosum, ac velut araneosis punctulis eleganter impressum, rotundam nisi quòd una parte modicè acutum sit, durum, intus candidum, sapore subdulci.

5. *Ornithogalum maximum floribus profusis viridis* Clus. J. B. *latifolium & maximum* C. B. *maximum album* Park.

Clus.

Multa id incunte vere ab radice producit *folia*, longa, dilutiùs virentia, latioraque quàm Narbonense aut Byzantinum : inter quæ prodit sesquicubitalis & amplior interdum *caulis*, viridis, lævis, magnam longamque *florum* spicam gerens, ut centenos & plures in eadem spica numerare meminerim, sex foliis acuminatis constantes, nivei profusè candoris, & nullo nervo viridi ut aliorum flores insignitos [in hortulo nostro floribus qui primo aperiebantur petalorum apices virebant] qui interdum explicantur, sexque *stamina* brevia & latiuscula, alba, flavis apicibus prædita, *capitulùmque* trigonum cingentia, & umbilicum occupantia ostendunt, noctu verò contrahuntur aliorum instar. [Singuli flores pediculis duas uncias longis insident, & è sinu folioli oblongi exeunt.] Floribus excussis succedunt trigona *capita semen* rotundum nigrum continentia. *Radix* bulbosa, crassa, candida, è lata sede multas fibras emittens. [Folia marcescere incipiunt antequam flores aperiantur, & si seriùs floret penitus exsiccantur antequam florere desinat.] Floret cum aliis majoribus Maio, interdum etiam Junio pro anni præcocioris aut magis serotini ratione.

6. *Ornithogalum latifolium alterum* C. B. *Ethiopicum* Clus. cur. post. Park.

Clus.

Ex radice Ornithogalo majori vulgari (quod nonnulli Aſphodelum Galeni cognominant) panè simili, teste Davido Mostart, qui hujus folia cum aliquot floribus ad * me mittebat, multa producebat *folia*, pedalem longitudinem habentia, unciam aut paulo amplius lata, mollia, quæ contrafacta tenui lanugine prædita apparebant, perinde ac Eriophori folia, (quam similiter notam in aliquot aliarum bulbacearum plantarum foliis non semel observare memini) inter quæ cubitalis affurgebat *caulis*, satis firmus, viridis : à cuius medio ad summum usque fastigium prodibant *flores*, uncialibus & longioribus, usque crassiusculis & viridibus pediculis inhaerentes, sex foliis niveis constantes, Ornithog. Arabici floribus panè similes, nec iis multò minoros, quorum unguis aliquantulum flavescēbant, ex eorum autem umbilico prodibant sex candida *stamina* flavis apicibus prædita, quorum terna latiore basi *capitulum* medium crassiusculo brevique *stilo* præditum amplectebantur, ac illud trigonum, quod successu temporis oblongum evadebat, *semen* continens.

Locus.

Propè promontorium Caput bonæ spei dictum collectum fuit.

7. *Ornithogalum Neapolitanum* Ger. J. B. Park. *exoticum magno flore, minore imato* C. B.

Clus.

Folia huic carinata, longa, Hyacinthinis non valdè diffimilia, verùm angustiora, viridia. *Caulis* crassus, satis firmus, dodrantem altus, lævis, viridis, sustinens superna parte *flores* denos, duodenos aut etiam plures, pediculis semuncialibus pendulos, in anteriorem partem propendentes, tamesi alternis in singulis caulibus lateribus nascentes è cujusdam membranulæ sinu ; foliis sex acuminatis, internâ parte candidis, externâ autem ex cineraceo virescentibus, orâque albas habentibus constantes. Floris umbilicum occupat alius flosculus sex etiam foliis minoribus surrectis, & vasculum quoddam seu tubulum efformantibus compositus : in quo apparebant sex alba *staminula*, flavescētibz apicibus donata, & medius stylus albus. Flores porro profusè sunt inodori ; quibus succedunt trigona *capitula* crassiuscula, in obtusum mucronem desinentia, caulem propter gravitatem deprimentia *semine* nigro rugosò repleta. *Radix* bulbosa candicans, fusca tamen membranâ tegitur, in conum superâ parte fastigiata, inferna autem plana, perinde ac Ornithogali Arabici radix, minus tamen ampla sede, sed multis candidis fibris in ambitu prædita.

Locus.

Hæc planta Hyacinthus arborum Ornithogaloides dicitur ; quam in agro Neapolitano frequentissimam, eodémque tempore cum comoſo Hyacintho vulgari botryode florere scribit.

8. *Ornithogalum Arabicum* Park. Clus. *majus Arabicum* Ger. emac. *umbellatum maximum* C. B. *Lilium Alexandrinum* sive *Ornithogalum magnura* Syriacum J. B. *Great Arabian Star-flower*.

Clus.

Oblonga habet *folia*, viridia, carinata, Hyacinthi Orientalis foliis adeò similia, ut ab iis vix discernat quispiam nisi in hoc studio benè exercitatus, præsertim in planta suo caule ac floribus viduatâ, minimè autem Narcissi foliorum æmula : inter quæ cubitalis emergit *caulis*, lævis, nudus, gracilis, virescens, quem aliquot in summo nascentes confuso ordine ambiunt ramuli, sive longi pedicelli *flores* magnos sustinentes, Narcissinis magnitudinis pares, sed Ornithogali formâ præditos, illorumque modo sub vesperam se claudentes, sex foliis profusè albis constantes, medicati odoris & præmansum Coriandrum ferè referentis, triangulari capitulo nigro, splendente, medium florem occupante, quod

quod ambiunt sex alba stamina flavo apice coronata : Semina nunquam adhuc observare licuit, licet fingulis annis Byzantio cum aliis stirpibus ejus bulbi Viennam missa fuerint, quorum nonnulli flores dederint : *capitula* tamen incrementum capientia senescente flore, & ex nigro viridem colorem contrahentia, ut semen datura viderentur, paulatim contabescere cœperunt. *Radix* bulbosa, Hyacinthi æmula, candicans plerunq; è multis tunicis conflata, lata admodum sede, & in ambitu fibras spargente.

Floret Maio.

Tempus.

Mira est (inquit Clusius) hujus bulbi naturâ, nam plerunq; experti sumus vix ulla folia promere, nisi singulis annis exemptas aliquanto tempore adferretur, deinde Autumno terræ denuo concredat, tum enim demum germinare solet etiam ante brumam : nullus autem florere mihi conspectus est nisi recens Constantinopoli allatus. Nam ex illorum numero est qui nisi isthic eruti conceptum jam in utero florem habeant, nullum dent in frigidiores provincias translati. Frigoris valde impatiens cum sit, hyemes nostras non fert, sed in fictili reponendus est, ubi bulbis circa matrem adnatis feliciter se propagare solet.

A. 9. *Ornithogalum vulgare* & *verius* J. B. *vulgare* Ger. Park. *umbellatum medium angustifolium* C. B.

J. B.

Radix bulbosa, candida, quæ multos bulbos adherentes habet, veluti racematim compactos, fibrosos, se plurimum multiplicantes, gustu amaricante, lenâ spumosaque mucagine masticatos os replentes. *Folia* promit angusta, tenuia, semipedalia, caulem superantia, carinata, medium eorum lactea discurrente lineâ, in terram strata, mollia, & inter hæc caulem palmarem aut semipedalem, tenerum, teretem & nudum, qui circa fastigium pediculos emittit, quorum unicuiq; subjectum foliolum oblongum, membranaceum, flores sustinentes è foliis senis compositos, oblongis acuminatis, lacteo intus candore, foris nonnisi per oras, medio herbido : intra quæ stamina latiuscula sena, candida, in mucrones acutos fastigiata, quibus insident apices pallidi : in eorum medio capitulum stylum è summo profert albidum, semina continens compressa, nigri coloris. Flores autem in summis caulibus velut in umbellas expansi sunt.

In Germania, Italia & Gallia sponte provenit : aiunt & in Anglia spontaneum inveniri, & nos *Locus*. quidem in pomariis ad sæpes vidimus copiosum, fortè tamen olim ibi satum. Habetur major hujus species si C. Bauhino credimus.

10. *Ornithogalo vulgari simile latiore folio* J. B. *Ornith. umbellatum album medium latifolium* C. B.

Ornith. aliud vulgare Clus.

J. B. Clus.

Hujus caulis J. Bauhino brevis, flores ampliores quàm præcedentis, exterius virides interius albi, folia latiora duplo, lineâ albicante destituta ; bulbos paullo major.

E Tyrolensî comitatu allatus est ; quin & Neapoli ad Clusium misit Fer. Imperatus.

Locus.

11. *Ornithogalum album minus* C. B. *Ornithogalum minus è Pyrenæis* Clus. J. B.

Clus.

Ab Ornithogalo Hispanico minore Clus. in eo duntaxat Clusio videbatur differre, quod istius flores paullo majores apparent, petalis singulis foris nervo seu venâ subcœruleâ secundum longitudinem per medium essent distincta, & sex staminulorum apices in hoc firvi qui in illo violacæi.

12. *Ornithogalum Hispanicum minus* Ger. Park. Clus. J. B. *Ornith. umbellatum flosculis ex albo subcœruleis* C. B.

Clus.

Ex parvo, orbiculari, albicante bulbo sena aut septena novo vere profert folia, Ornithogalo vulgari ferè similia, sed paullo angustiora, nullâ venâ candicante per longitudinem secta ; è quorum medio prodit singularis *cauliculus*, interdum & alter, palmaris, teres, sustinens senos, septenos aut plures *flosculos*, alternatim quidem nascentes, sed quasi umbellam quandam efformantes, ad eò æquali sunt altitudine, non secus atque in vulgari & Arabico, senis foliolis ex albo subcœruleis constantes, totidemq; candidis *staminibus* & medio *capitulo* subcœruleo umbilicum occupantibus. Nulla adhuc capitula vel semen observare potui, totâ comâ brevi à floribus marcescente.

Floret Aprili.

Tempus.

Ornithogalum cœruleum pallens *Lob. Obs.* flore Hyacintho Autumnali penè pari & simili J. Bauhinus præcedenti idem esse suspicatur ; Calparus frater diversum facit & Ornithogalis spicatis annumerat, fortè quia Lobelius florem ejus Hyacinthi Autumnalis florî penè parem & similem esse scribit. Non tamen dicit Lobelius spicatum esse, sed tantum flores ejus singulares illius floribus similes.

A. 13. *Ornithogalum luteum* C. B. Park. *luteum sive Cape agraria* Ger. *Bulbus sylvestris Fuchsi flore luteo, sive Ornithogalum luteum* J. B. *Yellow Star of Bethlehem*.

J. B.

Veris manus Ornithogalum luteum radice est bulbosa, Ornithogali albi bulbum æquante, albâ, prætenuibus filamentis fibratâ, gustu viscoso & subdulci, non amaro & adstringente, ut annotat Fuchsius & Dodonæus. E radice statim folium emergit porraceum, semunciam ferè latum, dorantalis circiter longitudinis, in terram caducum, coloris glauci, in teretem mucronem definens, glabrum, superius læve, inferius costis Plantagineis donatum, modò unum, modò duo aut tria ; plura interdum folia sunt, pinguiscula, angusta, triquetra : comitatur ipsâ è bulbo quoq; ortus *caulis* singularis,

F f f f

gularis,

gularis, angulosus, foliis brevior, subrubens, cætera nudus, aliqui fescenciâ ferè infra summum cacumen folio præditus unico aut altero, sextantali vel palmari, nonnunquam glabro, aliàs subhirsuto, oris paullum intro flexis, ut carinam imitetur: è cujus sinu reliquus caulis pergens, aliàs indivisus *florem* gerit unicam, aliàs subdividitur, plurèsq; ad novem usque flores sustinet, unicuique divisioni folio apposito. *Flores* singuli ex longiusculis pediculis Ornithogalo similibus, petalis constant oblongis, foris viridantibus, hirsutis, oris luteis, intus penitus flavis, medium occupantibus totidem *staminibus* cum *apicibus* luteis: medietullum obtinet etiam nondum delapso flore subnascens *capitulum* triquetrum, *feminiis* conceptaculum, cujus ex umbilico *stylus* exit in apicem luteum definens.

Locus.

In agro Pedemontano ad sepes & inter segetes observavimus. Ad agrorum & sylvarum caduarum margines in Germania frequens est. Habetur etiam in Angliæ Comitatus Eboracensis Septentrionali parte, in sylvis propè pontem *Greta* & *Brignall* vicum, ad fluvium *Tesam*, unde bulbos ad nos transmisit D. Johnson.

Species secunda.

Ornithogalum flavum Alcmarianum *Clus.* i. e. Orn. luteum magno flore C. B. flavum cum staminibus rubris *f. B.* cum florum præcipuè magnitudine & staminum rubro colore à descripto differat, ab eo specie diversum esse non libenter concedimus, præsertim cum *Clusius* ipsum non viderit, sed quæ de eo scribit ex aliorum relatione habuit.

Species tertia.

Fortè etiam nec Ornithogalum pallido flore *Clus. f. B.* luteum five pallidum majus C. B. à vulgari supra descripto specie differt; cui, fatente *Clusio*, non valdè ab simile est, majori tamen *folio* constat, *caules*, crassiore licet infirmo: binisq; aut terni quos sustinet *flores* majores, minus flavi, sed ex herbaceo quodammodo pallidi.

Locus.

In Stiriacarum & Auftriacarum Alpium pratis ubi sylva definere solent observabat *Clusius*.

14. *Ornithogalum luteum minus* J. B. C. B. i. e. *Ornith. luteo flore* *Clus. Ornith. luteum parvum* Ger. emac.

Clus.

Unico prodit *foliolo*, duas aut tres uncias longo, angusto, exalbidi coloris & acidi gustus: juxta quod tenuis, uncialis *cauliculus*, unum aut alterum foliolum sustinens, è quorum medio bini aut terni exiliunt *stipuli* stellati, intus flavi, foris ex viridi purpurascetes, sex radiolis & totidem *staminibus* intus præditi: iis succedunt pusilla triangula *capitula*, *semine* ruffo exili & inæquali plena. *Radix* alba, rotunda, cineraceo putamine obducta, exigui *Pisi* magnitudine. Sed & hoc culturâ aliquantulum majus evadit.

15. *Ornithogalum bulbiferum luteum minimum tenuifolium* Col. *angustifolium bulbiferum* C. B.

Col.

Plantula est semipedalis, *radice* bulbosa, ruffo cortice tectâ, intus albâ, capillamentis *Cepæ* modo tenuibus admodum: *Folii* binis, tenuibus, *Croci* vel *Ornithogali*, minoribus, angustioribus, pedali longitudine: *Caule* triunciali, supra quem *thyrsi* modo vel *Cyperii folia* sunt quina vel sena graminea, tres aut quatuor uncias longa, in imo latiora, rubentia circa ortum, [aliàs hirsuta & candidiora] in quorum centro coacervati sunt globuli seu bulbilli, *Milii* vel *Rapæ* *feminiis* magnitudine aut etiam majores, flavescetes & purpurascetes, qui ficcata planta in terram sparguntur, ibidemque germinantes sequenti anno folia emittunt singuli singula. [Invenitur alicubi absq; bulbillis in caule.] Inter foliorum sinus quæ bulbillos circumdant petioli duo aut tres rubescetes, triunciales prodeunt, *flores* habentes luteos intus, foris verò virentes, sex foliolis constructos, *staminibus* luteis & apice in medio crassiore ex fructu prominente, qui paullatim in flore crescit trigonus, supernè latior, *feminiibus* intus minutis arenæ instar refertus.

Locus.

In agris tum calidarum tum frigidarum regionum primo vere floret, Februario mensè calidioribus, Martio vero frigidioribus.

16. *Ornithogalum album unifolium* Park. *Bulbus unifolius* Ger. *Bulbus monophyllos flore albo*, an *Βολβίαν* *Theophrasti*? J. B. *Leucoium unico* & *juncæo folio* C. B.

Clus.

Valdè rara est hæc planta, autore *Clusio App. alt. auct.* Eam autem redemerat à *Nicolao le Quire*, qui in Lusitania erutam asserbat. Unico autem è terra prodibat *folio*, tenui primùm & prorsus juncæo, quod tandem pedalem acquirebat longitudinem: duabus autem supra terram unciis paullò majorem acquirebat latitudinem, & canaliculatum fiebat, extremâ tamen parte manente juncæâ: ubi verò latiore acquirere incipiebat latitudinem, ex ejus medio exiliebat triuncialis longitudinis *cauliculus*, tenuis, lavis, dilutiùs virens, in cujus fastigio alternatim siti erant tres *flores*, non valdè magni, qui sex foliis candidissimis erant præditi, non multùm ab similes floribus Graminis *Parnassi*, sed nullo calyculo, ut illi, inclusi: è quorum medio prodibant sex alba *stamina* flavis *apicibus* prædita, & umbilicum occupabat *capitellum* triangulare, summo fastigio sustinens exilem *stylum* album staminum longitudinem non excedentem. Odoratus autem erat iste flos, & *Spinæ* appendicis florum odorem amulabatur. Ejus bulbus orbicularis erat formæ, nec *Avellanæ* nucis magnitudinem excedebat, fulcâ membranâ tectus, sedq; illius multis tenuibus candidis fibris obstitâ. Bina folia, totidémq; cauliculos habuit. Flores autem aperiebantur medio Junio. Semen observare non potuit Autor.

17. *Ornithogalum luteo-virens* Indicum Cornuti.

Huic *Caulis* & *Folia* simul emergunt, longa, lata ut Pannonici, fimiliter etiam sulcata. *Caulis* inter hæc medius ultra pedalem longitudinem affurgit, rotundus, glaber virensq;: hunc tenuis veluti glauci coloris halitus suffundit, qui leviori tactu defloratur, ut in prunis integris unisq; præmaturis

maturis videre licet. A medio ferè ad apicem usque flouculorum globulis spicatur, adjecta quibus que folii appendiculâ, cujus cavitatibus flores singuli celantur, ad modum granorum in spica triticea, quæ gluma solet obtegeret: Id quod familiare est vulgari nostro Ornithogalo. Paullatim globuli se à cavitare illa subducunt, subjectiq, eorum pediculi longius producuntur, unâq, cum flore deorsum nutant. *Flos* tandem luteo-virens dehiscit, sex petalis constans, quorum tria externa latissimè expansa luteo colore fimbriantur, tria verò interna in se compressa manent, ut Leucoii minoris verni, & mucrones habent intro reflexos, quibus *stamina* alba cum apicibus luteis reconduntur: tria verò his interposita *stamina apicibus* carent. Pistillum triangulare medium floris occupans feminibus parvis turgit: hujus in apice mollis stat epiphysis, quæ cum flore marcescit.

Nunquam floris hujus folia vento aut vetustate decutuntur, sed in se contracta & occlusa tabescunt.

17. *Ornithogalum cœruleo pallente flore* C. B. *Ornith. cœruleum pallens* Lob. ob.

Ornithogalis qualibet sui parte valde cognatum & affine, sed flos cœruleus, Hyacintho Autumnali penè par & similis.

C A P. VIII.

De Hyacintho.

HYACINTHUM, ut Plinius lib. 21. cap. 11. duplex comitatur fabula, lectum præferens ejus quem Apollo dilexerat (Hyacinth. vocat.) aut ex Ajacis cruore editi, ita discurrentibus venis, ut Græcarum literarum figuræ A I inscriptæ legantur. Utraq, fabula habetur apud Ovidium in Metamorph. altera lib. 10. ubi de Apolline ita canit v. 215.

*Ipse suos gemitus foliis inscribit, & Ai Ai
Flos habet inscriptum, funesq, litera ducta est.*

Altera lib. 13. quam sic concludit.

— rubefactâq, sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Litera communis mediis puerog, virg,
Inscripta est foliis, hæc nominis, illa querelæ.

Nam literæ *Ai* sunt primæ nominis *Aiaz*, sũntq, interjectio lamentandi aut despondendi.

Hyacinthus Veteribus duplex est, Medicus & Poeticus. Poeticum eruditi plurimi ob venarum in flore ductus literas *Ai* referentium Consolidam regalem esse opinantur.

Cæterum Hyacinthus ab Ornithogalo differt florum staminibus tenuibus & angustis, petalis puris seu unicoloribus, nam flores seu spicam florum habere nullo perianthio involutum utriq, commune est, non tamen Leucoio bulbo quem quidam ad Hyacinthum reducant.

§. I. Hyacinthus stellaris.

A. 1. *Hyacinthus stellatus Fuchsii* Ger. *stellatus vulgaris, sive bifolius Fuchsii* Park. parad. *Stellatus bifolius & trifolius vernus dumetorum flore cœruleo & albo* J. B. *stellaris bifolius Germanicus* C. B. *item trifolius* ejusdem. *Small vernal Star-Hyacinth.*

F. B.

Ex radice bulbosa, oblonga, fibrosa, alba, gustanti viscida & subdulci exit *coliculus* junceus, fragilis, palmaris & pedalis, fuscus, radicem versus exalbidus; duobus foliis, interdum tribus, longiusculis, carinatis, à bulbo statim exortis stipatus, qui in pediculos pro florum numero plures paucioresve ad duodecim nonnunquam, nunc breviores, nunc longiores, teretes divaricatur, licet aliquando ipse coliculi scapus flouculum singularem gerere reperiat. Flores pulchri, cœrulei, rarius albi, stellati, sex foliis distinctis, angustis, mucronatis constantes, in quorum medio *staminula* sex dilute cœrulea sustinent *capitella* saturatus tincta, pistillum turgidulum mucronatum concolorem circumstantia; at si flos albus tum *staminula* quoq, alba *apicibus* luteis prædita pistillum album ambiunt. Succedit capitulum in quo *semen* non atrum, ut in aliis Hyacinthis, sed fuscum duntaxat & veluti fugigine infectum.

In insulis quibusdam circa Cambriam copiosè provenit, ut v. g. in Bardeſcia. In Germaniæ *Locis*. campeſtribus & juxta sèpes: Circa Genevam etiam & Monspelium. Primo vere floret.

Hyacinthum stellarem album à præcedente cum J. Bauhino non distinguimus, cum solo floris colore, qui merè accidentarius est, differat: at neq, Hyacinthum stellatum cœruleum staminulis ex viridi luteis C. B. neq, Hyac. stellatum flore rubente *Park.*

2. *Hyacinthus stellaris albicans serotinus* J. B.

Hunc C. Bauhinus cum *Hyacintho stellari* albo eundem facit: frater J. B. distinguit. Lobelio in Ap. seritis floret & folia exiliora habet: Flos aspectu jucundus albicat, septem interdum aut pluribus floribus luxuriat.

Locus.

In Belgium delatus est è Biscaia montibus.

Perperam pictus est à Lobelio cum flore pentapetalo.

3. *Hyacinthus stellaris vernalis parvulus, flore ex caeruleo cinereo* J. B. *stellaris minimus* C. B. *parvulus stellaris vernalis Lobelii* Ger. emac.

Lob.

Flores terni aut quaterni, stellati, ex caeruleo cinerei, senis folioli totidemq; staminulis & apicibus caeruleis obscuris conflati, pistillo in medio cum umbone ex caeruleo cinereo. Vix palmaris est plantula, foliis angustis, surrectis quatuor aut quinque. Radix parva, alba, oblonga, parum fibrata.

Johnsonus apud Ger. emac. hanc speciem tertiam ponit in capite de *Hyacintho Autumnali*.

4. *Hyacinthus stellaris major* J. B. *lob. stellaris purpureus* C. B.

Lob. Ad. p. 2.

Omni sui parte duplo major est *Hyacintho stellari* Germanico; flores intensioris purpuræ. Radicis bulbosus albet.

His addit Parkinsonus *Hyacinthum stellatum Martium* sive præcoccem caeruleum, eundemq; flore albo & flore suave-rubente.

5. *Hyacinthus stellaris flore cinereo* Park. *stellatus multiflorus cineracei coloris* J. B. *stellatus* Someri Ger. *stellaris spicatus cinereus* C. B.

Lob.

Facie tota, sparsis foliis & cauliculo spithamæo *Hyacinthum Anglicum* quadantenus æmulatur; sed umbellæ instar initio stipatim stellati, subcaerulei, pallidi flores [ad triginta interdum aut plures] *Plantaginis Rosæ* modo in latam expressam aut aliquantulum depressam spicam, & tandem in longam fastigiati. Floribus succedunt capitula trigona semen continentia. Radix bulbosa, candida, instar radicis *Hyacinthi* Anglici.

Floret cum vulgari sub extremum Martium, vel etiam Aprili, paulò tamen ferius vulgari.

Locus hujus natalis non traditur, quod sciam; in hortis tamen nostris frequens est.

6. *Hyacinthus stellatus Byzantinus major flore Boraginis* Ger. *stellatus Byzantinus alter, sive flore Boraginis* Park. *stellatus Byzant. alter elegantissimus serotinus bullatus* J. B. Lob. *item Hyacinthus rarus* J. B. *Hyac. stellaris caeruleus amicus* C. B. qui & *Hyacinthum laisifolium Dalechampii* huc refert, quoad iconem.

J. B.

Radice nititur bulbosa, magna, fibris donata, alba, alicubi purpurascens, sapore subdulci, viscido & nauseoso. Folia à radice quaterna aut quina, per terram sparsa, unciam lata, *Hyacinthi stellaris* dumetorum latiora [à quo differt licet affinis] longitudine cubitali, carinata, striata & splendens: Caulis tenuis, unus vel duo, interdum quaterni, cubitum alti, [alii palmum, sesquipalmum & palmos duos longi] purpurantes, nitentes, angulosi, flores sustinent in summo fastigio quatuor, quinque, vel sex, à lateribus, petalis 6, sublongis, acuminatis, caeruleis, vel potius violaceis, ungue albicante, decurrente per longitudinem lineâ saturatiore violâ tinctâ, ita à se invicem ad pediculum usq; distantibus ut radiatam stellam æmulentur. Medium occupat capitulum rotundum, canaliculatum Pisi parvi magnitudine, album, loculamentum feminum rudimentum, quod ordine circumstant stamina rigidula, senu, violacea, circa imum albicantia; è medio autem capitulo stilus violaceus emicat: pediculi inferiorum quidem florum plus quam duas uncias longi, purpurantes, splendidi, surrecti, superiorum verò vix culmum latum longi, mediorum medio modo se habent.

Tempus.

Locum titulus indicat, mense autem Aprili floret.

7. *Hyacinthus stellatus Byzantinus* J. B. *stellatus Byzantinus nigra radice* Park. parad. *stell. Byzant. nigra radice, flore caeruleo* Ger. *stellaris obsolete caeruleus vel major* C. B.

Clus. Park.

Quaterna huic aut quina sunt folia, humi fusa, longa, carinata, dilute virentia, *Hyacinthi* Anglici foliis æqualia sed breviora: inter quæ caulis assurgit digitalis ferè longitudinis, gracilis & infirmus, quinque, aut sex sterculos sustinens, stellatos, dilute caeruleos, inodoros, petalis à se invicem distantibus cum flores explicantur nec adeò contiguus & admotus ut in aliis congeneribus: staminulorum apices purpurei. Succedunt capitula triangula, qualia in vulgari sed inania: rarò etenim semen ad maturitatem perducit, quoniam capitula plerumq; ob gravitatem suam à caulibus infirmis sustineri nequeunt, sed humi strata, vel ab humore vel à pruinis corrumpuntur. Radix bulbosa est non magna, nigro cortice tecta, & fibris nonnullis longis, crassis, albis subter prædita.

Magnam cum præcedentè affinitatem habet.

8. *Hyacinthus stellaris Byzantinus major* Park. parad. *stellaris Byzantinus major flore caeruleo* Ger. emac.

Park. par.

Præcedenti omni sua parte major est, aliàs ei perfimilis. Folia ad radicem plura & multò majora obtinet: radicem triplo quam illus majorem, non tamen exterius nigricantem, sed albam.

9. *Hyacin-*

9. *Hyacinthus stellatus cœruleus striatus* C. B. *Hyac. stellatus Porreti* Clus. cur. post. *stellat. Porreti, flore cœruleo, striis purpureis* Ger. emac.

Clus.

E crassiusculo & quasi nucis juglandis magnitudine bulbo quaterna duntaxat promebat *folia* latiuscula, præcedentis foliis non valdè dissimilia; inter quinque aut sex exiliebant dodrantalis longitudinis *cauliculi*, firmiores quam in illo, purpurascetes & striati, sustinentes è longis petioli dependentes septem aut octo *flores* expansos, cœruleos, venâ media petala secante saturiore & quasi violacei coloris. Floris umbilicum occupabat trigonum *capitellum*, virecens exiguo *stilo* prominente præditum, sex violaceis *staminibus* cincto, quorum apices nigri.

Flos Aprilis aperiabatur, & tenuem quandam atque evanidum odorem habebat. Excusso flore trigona illa capitula maturitatem adepta pusillum nigrum *semen* continere deprehendebantur. *Radix* autem non valdè dissimilis erat Hyacinthi sub Autumnum flores proferentis bulbo.

Proximè accedit ad Hyacinthum rarum *J. B.* superius descriptum, si non idem sit.

10. *Hyacinthus stellaris sature cœruleus* C. B. *Hispanicus stellato flore* Clus. cur. post. *Hispan. stellar. flore sature cœruleo* Ger. emac.

Clus.

Terna aut quaterna producit *folia*, humi expansa, pedem longa, viridia, carinata, semunciam verò lata, atque sensim in mucronem desinentia: inter quæ sub extremum Aprilem prædit *caulis* dodrantalis aut paulò longior, viridis, firmus, sustinens ex intervallis octodecim aut viginti *flores*, sex foliis stellæ in modum expansis præditos, coloris cœrulei saturi, præsertim circa umbilicum, nec valdè dissimiles Eriophori Peruani floribus, è quorum umbilico prædibant sex pallida *stamina* medium *capitellum* violacei coloris amplectentia, trigonum. Semen quale esset Clusio ignotum.

11. *Hyacinthus stellatus æstivus major* Park. parad. Ger. *stellatus æstivus* J. B. Clus. *stellaris æstivus cœruleo-purpurascens major* C. B.

Clus.

Quaternis, quinis aut pluribus *foliis* præditus est, viridibus, carinatis, palmum longis, satis angustis, humique quasi in orbem stratis, alioqui satis firmis, instar foliorum Hyacinthi stellati flore cinereo; inter quæ assurgit palmaris *cauliculus*, satis firmus, sustinens in oblongis petioli inter appendiculas purpurascetes prodeuntibus decem aut duodecim *flosculos*, ex cœruleo purpurascetes, nullius aut certè perexigui odoris, umbilicum occupante umbone five capituli rudimento mucronato, cincto sex *staminibus* ex albo purpurascetibus, quorum *apices* cœrulei. Fiebant tandem ea capitula triangula & mucronata, qualia ferè in Hyacintho Belgico, quæ maturitate delibescunt *semen* continere deprehendebantur rotundum, nigrum, splendens, illius semini prorsus simile. *Radix* bulbosa est, pæne orbicularis & candicans, infima five sessili parte in ambitu frequentibus & tenuibus albis fibris in latera sese spargentibus donata, & interdum unâ etiam crassiores, digitem pæne longa, atque in profundum se mergente, ut aliquoties in aliis etiam Hyacinthorum generibus observare memini.

Ex Lusitania allatus esse dicitur.

Locus.

12. *Hyacinthus stellatus æstivus minor* J. B. Ger. Park. parad. Clus. *Stel. æst. minor flosculis alternatim sitis* C. B.

Clus.

Cum primum è terra prodit, septem aut octo è radice promit *folia*, angusta, plana, viridia & quodammodo splendentia, circiter septem uncias longa, quæ sese humi diffundunt & in orbem spargunt, atque veluti contorquent: inter quæ assurgit *cauliculus* teres, brevis, binarum unciarum longitudinem non excedens, summo fastigio sex aut septem *flosculos* alternatim ferens, veluti in spicam congestos, formâ & colore præcedentis pæne similes, sed longè minores & dilutiores. His succedunt triangula etiam *capitella*, extremo mucronata, nigrum *semen* continentia. *Radix* bulbosa, ferè orbicularis, Avellanæ Hispanicæ magnitudinem æquans, candida sed fusca membranâ tecta, è cujus infima sede numerosæ exiliebant fibræ, magna ex parte valdè tenues, iis tamen admixtæ septem aut octo paulò crassiores.

Floret Maio mense cum majore; & è Lusitania pariter allatus est.

Locus.

- A. 13. *Hyacinthus Autumnalis minor* Ger. Park. *autumnalis minimus* J. B. *stellaris autumnalis minor* C. B. *The Autumnal Star-Hyacinth.*

J. B.

Folia vix pollices quinque excedunt, tenuissima, tria quatuorve ex albicante bulbo exorta: *Caulis* palmo brevior, tenuis: *Flores* à medio ad summum parvi, cœrulei, stellati, quos excipiunt conceptacula parva.

Florere incipit antequam folia emergunt, sub initium Septembris. In rupe S. Vincentii propè Bristolium observavimus, & in promontorio *Lexard point* dicto in Cornubia copiosissimè: Clusius in colliculis Monspelio vicinis invenit, & in Madritiana sylvâ propè Lutetiam, necnon circa Salmanticam in colliculis ad Thormium fluvium situs lapidoso admodum sole.

Tempus & Locus.

14. *Hyacinthus stellaris Autumnalis major* C. B. *Autumnalis major* J. B. Clus. Ger. Park.

Clus.

Quina aut sena habet latiuscula & flexuosa *folia*, viridia, aliquantulum carinata, Colchici montani Hispanici instar: inter quæ prodit unus, nonnunquam bini, terni aut plures *cauliculi*, palmo majores, satis firmi, multis *flosculis* sex foliis stellæ instar expansis constantibus, & dilutè purpurascetibus stipati, in quibus quædam *stamina* nigricantibus apicibus prædita. Marcescentibus *flosculis* nullo succedunt

F f f f f 3

succedunt tenuia admodum & trigona *capitula*, quæ brevi matureſcentia & hiantia puſillum nigrum ſemen oſtendunt; quod terræ gremio ſtatim exceptum ſui generis plantulas generat, quæ mihi tertio anno flores dederunt. *Radix* craſſiuſcula, candicans, infimâ ſede multis fibris donatur.

Hoc genus mihi interdum cauliculos dedit ramosos, quorum ſinguli ramuli ſuis floribus erant oruſti. Sponte naturæ non vidit Cluſius, ſed in hortis dantaxat cultum. Nobis præcedentis varietas eſſe videtur:

Hyacinthus maritimus minimus C. B. prod.

Tota (inquit) planta unciarum ſex eſt: ex bulbulo parvo oblongo, cortice villoſo teſto cauliculi duo vel tres nudi inter folia anguſtiſſima exurgunt; quibus capitula minuta, rotunda, ſurſum porrecta inſident ſtoſculis minutis, cœruleis, quibus veluti ſiliquæ oblongiuſculæ ſemen minutum continentes ſuccedunt.

Locus.

Montepelluli in litore maris.

Hyacinthi Autumnalis minoris varietatem tantùm eſſe cum D. Magnoli ſuſpicamur.

§. 2. *Hyacinthi ſtellati eriophori.*

15. *Hyacinthus Peruanus* Ger. *Peruvianus* J. B. *ſtellatus Bœticus major*, vulgò *Peruanus* Park. parad. *Indicus bulbosus ſtellatus* C. B.

Cluſ.

E radice bulbosa & oblongiuſcula, nec Muſcari bulbo valdè diſſimili (nam ſubſuſco cortice teſta erat, prominentemque ſedem habebat, ſupra quam in ambitu craſſiuſculas fibras ſpargebat) quina aut ſena novo vere prodibant *folia*, viridia, pæne unciam lata, carinata, dodrantem longa, humi in orbem ſuſa: inter quæ dodrantalis aſſurgebat *caulis*, [pro plantæ magnitudine brevis admodum] tubi pennæ ſcriptoriæ craſſitie, qui circa ſaſtigiūm frequentes longiuſculos petioloſ ex purpura quaſi nigricantes producebat, quorum ſinguli ſuſtinebant *ſtoſculum* ſex mucronatis foliis conſtantem, ſtellulæ inſtar expanſis, coloris nunc è cœruleo purpurei, modò purpurei ſaturatioris & quaſi violacei, è quorum umbilico craſſiuſculus exit umbo, coloris impenſè purpurei, cinctus ſex *ſtaminulis* latiuſculis, dilutioris in quibuſdam cœrulei, & quaſi albeſcentis coloris, in aliis paulò ſaturatioris, quorum *apices* flavi: tota autem florum congeries æqualis ferè erat altitudinis & velut umbellæ formam referebat. [Spica antequam flores aperiantur Coni Pinei formam referit] nullam vero ſuavitatem odoris in floribus obſervabam; ſed cortex & folia abrupta in tenuiſſima ſtaminula diſtrahebantur non minus quàm in bulbo eriophoro.

Variat floribus colore albo & ſuaue-rubente ſeu carneò. Maio menſe floret. Cæterum Gulielmus Boelius Cluſium ut & Parkinsonum monuit, non fuiſſe necèſſe hunc bulbum ex America aut Africa peti, quandoquidem circa inſulam Gades atque adeò in ipla inſula, [atque indè incipiendo in pratis maritimis ad portum uſque *Sanctæ Mariæ* dictum] copioſiſſimè naſcitur.

16. *Bulbus eriophorus Peruanus* C. B. J. B. Cluſ.

Multa ex radice promit *folia*, ſurrecta initio, deinde in terram ſeſe inclinantia, denſa, carinata inſtar foliorum Hyacinthi, viridia (ſplendentiæque, quæ minutim contracta tenuiſſima ſtamina præbent. Inter folia ſeſquipedalis naſcitur *caulis*, teres interdum & gracilis, firmus tamen, nudus, viſcens, qui ſummo ſaſtigio plurimos fundit *flores*, initio quaſi in ſpicam congeſtos, deinde ab infimo ſeſe explicare incipientes & in latitudinem expandentes, ſex foliolis ſtellarum decuſſatis conſtare deprehenduntur, coloris purpurei, circa umbilicum autem cœrulei, ut & prominens umbo, atque ſena quæ illum ambiunt *ſtaminula* lata, flavis ſeu pallidis *apicibus* prædita; ſingula florum folia per longitudinem ſecante venâ ex atro-purpureâ. Odor valdè tenuis & exilis: oblongis verò gracilibuſque innituntur flores pediculis, ex viridi purpuraſcentibus, quorum ſinguli ex appendicularum candidarum & membranacearum ſinu prodeunt. Floribus ſucceſſerunt trigona mucronatæque *capitula ſemen* continentia rotundum, nigrum, ſemini Hyacinthi Anglici par. Bulbus ejus craſſus, longiuſculus, & quodammodo pyramidalis, ex albo flavescens, cujus ſquamæ molli lanugine plenæ, infima ſede multis craſſiuſculis fibris prædita.

Floret extremo Maio.

Magnam inquit Cluſius cum præcedente affinitatem habet, hujus tamen folia duplo latiora, cauſis quoque, elatior: ſtos purpureus, circa umbilicum cœruleus, venâ atro-purpurea floris folia percurrente.

17. *Hyacinthus eriophorus* Park. parad. *Bulbus eriophorus* Cluſ. Ger. *Bulb. eriophorus Orientalis* C. B.

Cluſ.

Sunt ei multa oblonga *folia*, Hyacinthinis ferè ſimilia, non Narciffinis, minus carnoſa & ſucculenta, duriora etiam, viridia, mucronata, ingrati ſaporis, quibus miniſſimè etiam contractis tenuia quædam ſtamina inſtar telæ aranearum deduci poſſunt. Ex horum medio *caulis* exit cubitalis aut amplior, rectus, Scillini cauſis æmulus, lavis, nudus, viſcens, ſuprema parte ad cœruleum colorem tendens, oblongamque & denſam veluti ſpicam, in denos vel plures verſus antequam explicetur diſtinctam, primùm viridem ſed paullatim (dum ſeſe explicat in flores) cœruleum colorem contrahentem ſuſtinens. *Flores* ſenis foliolis ſtellarum expanſis conſtant, triangulo umbone in medio protuberante, Hyacinthi autumnalis floribus valdè ſimiles, inodori, cœrulei, cum ſuis, quibus inſident, pediculis & internis *ſtaminibus*, quorum *apices* initio purpurei ubi ſeſe expanderunt, pallescente quadam veluti farinâ aſperſi ſunt. Incipit florere ab imo, ut Scilla, & reliquæ magna ex parte bulbaceæ ſtirpes, flores racemi aut ſpicæ inſtar conſertos habentes, ſolent. *Semen* obſervare volumus, ſed flores admodum caduci ſtatim marceſcere cœperunt, & relictis tantum in caule pediculis deciderunt.

derunt. *Radix* crassa & bulbosa est è plurimis tunicis albis contexta, tomentosa & velut aranearum telis obfata, multos ut plurimum bulbos ad latera adnatos habens, & crassis oblongisque fibris nitens.

Constantinopoli sæpius missus est. Rarissimè excaulescit & flores profert in nostris regionibus; licet bulbos mirâ fecunditate plurimas soboles procreet.

Bulbum eriophorum minorem C. B.

Quem Clusius cur. post. Hyacintho obsoleto Æthiopico subjecit videtis ibidem.

§. 3. *Hyacinthi flore oblongo.*

18. *Hyacinthus Orientalis, quibusdam Constantinopolitanus* J. B. *Orientalis caule maculato, &c.* C. B. *Orient. cœruleus* Ger.

F. B.

Radice est bulbosa, magnâ, multis tunicis compositâ, gustu viscido dulci, cui subsunt fibræ longæ, teretes, mediocriter crassæ: A qua *caulis* exurgit singularis, dodrantalis, lævis, foliis nudus, ad imum diluto virore pallescens, supernè fuscus: à cujus medio ferè ad summum scapum prodeunt semuncialis pediculis, ex viridi subnigris, deorsum nutantibus appensi flores tres, quatuor, quinque ad undecim aut duodecim & plures, odore suavi; hilari, cœruleo aut mixto, aut rarius albo, omnino spectando colore, uncialis, teretes, concavi, è longo tubo in sex laciniâs nonnihil reflexas divisi, *staminula* luteo pulvere conspersa, brevia, penitus recondita continentes. *Folia* sex, septémve aut etiâ plura, à bulbo statim exorta, latiuscula, carinata, infernè herbacè colore, propè cacumen saturatiùs virentia. Succedit *capitulum* tribus loculentis compositum, quorum singula duos *seminum* nigrorum, rotundorum ordines continent.

Hujus *Hyacinthi* plurimæ sunt seu species seu varietates. Alii enim latifolii sunt, foliis amplis *Li-liaceis*, & hi ferè præciores sunt, & floribus majoribus, caule & foliis imis *Dracontii* instar maculatis: *Parkinsono Hyacinthus Orientalis major præcox*, dictus *Zumbul Indi*.

Alii angustifolii, floribus coloris respectu vel purpureis, vel albis seu niveis, vel exalbidis qui antequam aperiantur albi sunt, aperti oras tantum albas habent, reliqua parte carnei sunt, senescentes toti nivei, vel variegatis, &c. Utriusque generis alii *polyanthes* sunt, multos ferentes flores ad vicenos & plures, eosque vel in unum latus propendentes, vel in omnem partem æqualiter sparsos; alii pauciores producunt flores: Clusius plantam *πυλόκλων* seu ramosum sibi è semine natam scribit, verum hæc sequenti anno *μονόκλων* & alii similis facta est. Idem Clusius cur. post. *Hyacinthi Orientalis* folioso caule meminit, quem non secus ac præcedentem pro monstro seu naturæ à scopo aberrantis aut saltem ludentis effectû habendum censo. Differunt insuper magnitudine florum, aliis enim majores sunt, aliis multò minores. Habentur etiam flore pleno rariorum colorum, cœruleo, purpuro-violaceo, niveo, &c. Tandem respectu temporis quo florent, alii præcoces sunt, alii serotini. Præ aliis præcocius insignis & fortè etiam à reliquis specie diversus est.

19. *Hyacinthus Orientalis brumalis sive præcox flore purpureo* Park. parad. *brumalis albus* J. B. *brumalis Orientalis albus* Lob. *Orientalis albus* C. B.

Foliorum & florum formâ cum aliis plerisque hujus generis convenit, id tamen sibi vindicat singulare, quod statim sub foliis hybernum tropon è terris erumpat, *caulem* quoque protrudens interdum per medias nives. Florem venustissimum laxat circa principia Januarii. Non gaudet humidis locis, sed ab humore priùs quàm frigiditate corrumpitur, ideoque & in testa fidelius asservatur. Sunt illi *folia* non ut cæteris laxa & mollia, sed succulenta, spissa ac ferè semper erecta, ut in generibus *Aizoi*. Nervi in his nulli conspicui: sed striæ solummodo rectæ ac veluti tenues fibræ. Durant autem virore constante usque ad finem Julii mensis, ac multò diutius quàm cæteris usu venit. *Flos* lævi caule, nonnihil circa fastigia ad singulos pediculos excavato propendit candidus, nonnihil tamen sub initia & circa supremas oras subcœrulei præ se ferens, quo quidem evanescente, sensim Februarii mensè totus fit lacteus, odore fragrantissimo, in specie deinceps mensè plus integro perseverans. *Radix* bulbosa, intus candida, foris ruffa, circa foliorum exortus maculas quasdam, quales in *Serpentariæ* majoris caule spectantur, effundit, interfusâ purpurâ nigrâ. Verum id maxime sub Veris auspicia, & cum terræ rursus mandata caulem emeritum gerit. Hæc *Cornelius Gemma* apud *Lobeliûm*.

Tempore germinandi seu è terra exeundi, & florenti, florisque colore, [addit *Parkinsonus* foliorum angustia & florum parvitate] à reliquis differt: cæteræ notæ plerisque aliis *Hyacinthis Orientalibus* communes sunt.

Folia cum vino in forma cataplasmati adhibita pubi & mento crinium excrescentiam impediunt, *Vires.* & femina cum theriaca in fluxu alvi conveaiunt. *D. Palmer.*

A. *20. *Hyacinthus Anglicus* Ger. *Anglicus sive Belgicus* J. B. *oblongo flore cœruleus major* C. B. *Anglicus, Belgicus vel Hispanicus* Park. parad. *English Hyacinth, or Hare-bells.*

Radix huic bulbosa oblonga, candida, tunicata, plurimas ex ima sede fibras in circuitu emittens, quâ radice exeunt tenues, mox crassescentes. *Folia* sex & interdum plura, oblonga, ac caule plerumque breviora, semunciam lata, carinata, hilarè viridia, lævia & splendentia, in acutum mucronem terminata. *Caulis* è bulbo unicus, foliis viduus, sempedalibus aut dodrantalis & altior, teres, culmi cras-

crassitudine, Hyacinthi Orientalis caule minor, cujus coma florum pondere, cum primum florere incipiunt, gravata deorsum recurvatur. Flores odorati, cœrulei aut violacei, rarius carnei aut albi, oblongi, penduli, octo aut decem & interdum plures [Clusius in pratis Londino vicinis ertere meminit qui tricenos flores habent] non eodem tempore se pendentes, neque integri ut in Orientali Hyacintho, (quanquam tales obiter intuenti videri possint) sed ex squammatim incumbentibus & subeuntibus sex foliis, oris multum reflexis, quorum singulis adnata sunt stamina singula ejusdem coloris, cum apicibus albidis, compositi. In medio flore stylus tenuis vasculo seminali insidens, per maturitatem crasso, trigono, in tria loculamenta divisio. Semina parva, rotunda, nigra. Florum pediculi semunciales; ad singulorum exortum apponuntur ligulae binæ violaceae, altera major, altera minor pediculo longiores.

Locus.

In sylvis & dumetis vulgarissima planta. Vere floret.

21. *Hyacinthus Hispanicus* Clus. J. B.

Superiori non valde abfimilis est; folia tamen profert non adeo splendentia, nec humi strata, sed potius surrecta; breviorum caulem, flores dilutius purpurascens, & ad cœruleum colorem quodammodo tendentes, quorum odor etiam magis obscurus. Semen, radix ferè conveniunt.

C. Bauhinus hunc non separat ab Hyacintho Anglico, sed pro eadem specie habet.

Floret eodem tempore cum precedente.

22. *Hyacinthus Hispanicus obsoletus* Park. *obsoletior Hispanicus, Anglico similis* J. B. *obsoleto flore* C. B. *obsoleto flore Hispanicus major* Ger. emac.

Clus.

Quina aut sena habet folia, oblonga, carinata, succi plena, coloris ex cineraceo virescentis, mucari foliorum æmula ferè, angustiora tamen, flexibilia, orbiculato ferè mucrone, candida venâ anteriore parte per longitudinem excurrente, ingrati saporis. Prodit caulis è medio foliorum pedalis longitudinis, vel etiam amplior, gracilis, firmus tamen, nudus, decem, duodecim, interdum etiam viginti flores per intervalla ferens, deorsum spectantes, Hyacintho Anglico non multum abfimiles, sex petalis constantes, quorum terna exteriora valde reflexa sunt, interiora non adeo, sed veluti tubulum quendam imitantia. Color in his valde obsoletus, ut qui ex purpureo, pallido & virescente permixtus videatur: Odor nullus: Semen fert in triangulis capitulis planum, nigrum, cartilagineum, circumatè ferè rotunditatis, Scillae semini pæne par; Radix globosa & rotunda, multis candidibus tunicis constat, & numerosis fibris sessili parte prædita est.

Tempus.

Serò germinat & folia in Autumnum servat: Junio autem cum Liliis floret: Flores etiam serotini ex eodem capite excepto natarum stirpium variare solere observabam, ut alii aliis obsoletiores conspiciantur, quidam etiam pæne virentes:

23. *Hyacinthus Mauritanicus* Clus. hist. ap. I. J. B. *Hyac. oblongo flore fusco* C. B.

Præcedenti non valde dissimilis est tum foliis, tum floribus, omnia tamen paulò ei majora. Folia & radix ad Ornithogali Arabici legitimi valde accedebant. Caulis crassior quam in præcedente, impenfè viridis, viginti, interdum etiam plures flores sustinens, coloris magis obsoleti & fusci.

Locus.

Ex ea Mauritaniæ parte, ubi urbes Fessa & Marochum, delatus est.

24. *Hyacinthus obsoletus Æthiopicus* Clus. cur. post. *Hyac. oblongo flore flavo-viridi* C. B.

Clus.

Caulis crassiusculus erat & firmus, viridis decem aut plures flores sustinens, dum adhuc florum gemmis onustus esset aliquantulum nutans, sed floribus sensim sese aperientibus erectus. Flores uncialibus pediculis appensi, hexapetali, ternis petalis internis ad oras dentatis & albidis, alioqui toti lutei, sed interna parte virides. Folia quinque, aut sex, impensè viridia, quam Hyac. obsoleti Hispan. paulò firmiora, aliàs eis valde similia.

Ab extremo Æthiopiæ promontorio cui Bonæ Spei nomen à Batavis delatus est.

Aliarum adhuc varietatum meminit C. Bauhinus, v. g. 1. Hyacinthi obsoleto flore alterius: serotini in obsoleto flore Eyst. 2. Hyacinthi serotini albicantis: serotini facie Orientalis Eyst. 3. Hyac. oblongi flavo flore, in fummitate Pontis Gari reperti: quos accidentibus quibusdam positus quam specie à præcedentibus differre opinamur.

25. *Hyacinthus minor Hispanicus angustifolius* J. B. *oblongo cæruleo flore minor* C. B. *Hisp. minor, Orientalis facie, flore cæruleo, albo & rubente* Park. *parad. minor Hispanicus* Ger. emac.

Clus.

E radice bulbosa, olivæ pusilla magnitudine, fuscâ membranâ tectâ, & multis fibris donatâ quina aut sena promit folia, longiora & angustiora quam Hyacinthi Anglici, striata & carinata, viridia, humi plerunq; sparsi. Cauliculus gracilis, dodrantalis, teres, levis, glauco subinde polline obductus, in fummitate flores sustinens senos aut septenos [interdum duodenos aut plures,] pedicellis semuncialibus insidentes, deorsum nutantes, monopetalos, concavos, in sex parvas acutas lacinas per oras divisos, colore cæruleo amœno, sed dilutior nitentes, [sex lineis saturatioribus per longitudinem ad laciniarum apices excurrentibus striatos] Hyacinthi Anglici floribus minores, inodoros, sex intus staminula perbrevia apicibus luteis ex umbilico prodeuntia cum exiguo in medio stylo continentes. Floribus succedunt capitula trigona, mucronata. Variat floribus colore albo, interdum mixto, dilute suavitèrque rubente.

Tempus.

Floret Maio mensè, semen Julio maturat, autore Clusio.

Variat flore cæruleo, albo, interdum mixto, dilute suavitèrque rubente, venis saturatioribus per foliorum exteriorum longitudinem excurrentibus.

26. *Hyacin-*

26. *Hyacinthus floribus campanulæ uno versu dispositis* C. B. *Hispanicus major flore Campanulæ instar* Park. *parad. Hyacinthus totus albus, Campanilla* J. B.

Park.

Hyacintho Anglico vulgari perfamilis est, sed omni parte major. Flores in summo caule multi, deorsum nutantes, majores, latiores, orificiis amplioribus Campanarum instar, colore cæruleo obscuro, odore nullo.

Hyacinthus floribus Campanulæ utriusq; dispositis C. B. à præcedente non videtur specie diversus.

27. *Hyacinthus palustris vernus flosculis sibratis albidis.*

Hanc speciem ad fossarum margines & in humidioribus inter Liburnum & Pisas in Italia observavimus, necdum descriptum putamus.

§. 4. *Hyacinthus racemosus.*

28. *Hyacinthus botryoides minor cæruleus obscurus* Park. *racemosus cæruleus minor juncifolius* C. B. *botryoid. cæruleus* Ger. *vernus botryoides minor cæruleus, angustioribus foliis, odoratus* J. B. *The lesser Grape-Hyacinth.*

Bulbus huic qualis Hyacintho stellari vulgato oblongus, fibris multis capillatus, tunicis compactus, [exterius nigricans] sapore viscido & amaro. Folia sena, novena, dena, juncea, carinata, striata, viridia, propter terram purpurascens, [humi strata] caule palmo nonnunquam longiora. Caulis unus, interdum duo, dodrantales, tenues, laves, propterea terram ut folia rubescentes, per reliquum herbaceo colore præditi, excepto scapo saturo cæruleo tincto qui flores sustinet, ex brevibus pediculis in racemum duas uncias longum congestos, odoratos, in urceoli modum concavos, deorsum nutantes, purpureo-violaceos, oris albidis crenatis, quorum qui extremum botrum claudunt longè minores dilutiore purpurâ infecti, nulla tamen albedine oras picti, non ita nutant, sed vel surrecti, vel rectâ foras protenti comâ explicatâ subiectos flores inumbrant. Serius hic floret quàm botryoides qui mox sequitur.

Hispaniis & Galliæ Narbonensi vulgaris & passim obvius est in agrorum marginibus & secundum Locus. vias. Clus. Nos in agro Pedemontano in Italia copiosissimum observavimus juxta vias, cum iter illac faceremus, Aprilis intio florentem.

Hujus aliud genus habetur crassioribus longioribusq; foliis, florum etiam racemo longiore, densiore & odoratiore Clus. qui Hyacinthus racemosus cæruleus minor latifolius C. B. Hyac. botryoides alter major cæruleus obscurus Park. *parad.*

Hyacinthus racemosus cæruleus major C. B.

Nobis non videtur à sequente diversus.

29. *Hyacinthus botryoides vernus minor latifolius cæruleus inodorus* J. B. *botryodes purpureus* 3. Clus. *racemosus latifolius speciosus* C. B. *botryoides cæruleus major* Ger. *An Hyacinthus botryoides cæruleus amœnus* Lob? Park?

J. B.

Planta est sesquipalmaris, radice bulbosa fibrosa que, sapore ut præcedens amaro & lento. Folia profert bina aut terna, striata carinata que, interdum & potissimum primò proveniens, non multum latiora quàm jam dicti, sed multò breviora, sæpe, potiss. culta & ubi adolevit, latiora, [quæ humi diffundi non solent, nec flexuosa sunt ut superioris, sed surrecta] nec caulis altitudinem attingentia. Caulis singularis, tenuis, sesquipalmum altus flores sustinet racematim congestos ut superior, sed non ut illa odoratos, rariore, breviores, minores, magisq; ventriosos, oris similiter crenatis coloratisque.

Montbelgardi provenit sponte: citius floret præcedenti, foliaq; non retinet tamdiu.

Locus.

Pro hujus varietatibus habeo

1. Hyacinthum racemosum album C. B. botryoiden album Park. *parad.* botryoden albo flore Clus. qui superius descripto minor est & tenerior, foliis dilutiis virentibus & quasi pallescentibus, floribus niveis, cætera similis.

2. Hyacinthum botryoiden flore albo rubente Park. *parad.* Hyac. flore è niveo purpurascente Clus. cujus flori niveo profusa est tenuis quadam & dilutissima purpura, qualis in Rosis albis nondum planè expansis, præsertim circa unguis, hæc vetustate & maturescente flore intensior redditur: Caulis è viridi purpurascit: folia viridiora sunt & infima parte quodammodo purpurascens. Radix (autore Parkinsono) nullas aut raras adnatas soboles producit.

3. Hyacinthum botryoiden ramosum Park. Hyac. uvâ ramosâ majorem & minorem C. B. nam duas hujus species facit,

Qui ramosam profert florum uvam, hoc est, qui uvæ in modum plures habet congestos racemulos, alios aliis minores & graciliores.

Cùm hæc omnes varietates ex Hyacinthi botryodis cærulei aut albi semine (ut refert Clusius) enatae sint, eas inter se & à parente specie differre nullatenus concefferim, quantumvis J. Bauhinus Hyacinthum botryoiden album pro distincta specie ponat, & Camerarium reprehendat quòd Hyacinthum album & cæruleum pro uno & eodem habeat. Ego enim in descriptione Hyacinthi botryoidis

tryoidis albi Bauhiniana nihil invenio quod non conveniat Hyacintho cœruleo præter floris colorem: Confule J. Bauhinum, & confer descriptiones utriusq.

Omnium hujus generis femina in triangulis quibusdam vasculis continentur, rotunda, nigra, exigua: omnium etiam radix plurimos exiguos nucleos in ambitu generare solet, nulla tamen abundantius quam primò descripti *Clus.*

30. *Hyacinthus racemosus moschatatus* C. B. *botroides major moschatatus* sive *Muscari flore cineritio* Park. *Muscari obsoletiore flore* Clus. *Hyac. odoratissimus dictus Tibcadi & Muscari* J. B. *Muscari Clusii* Ger.

Clus.

Quina aut fena oblonga producit *folia*, humi diffusa & obliquè inflexa, canaliculata, satis crassa & succulenta, Hyacinthi comosi majoris foliis perquam similia, & tenuia stamina etiam si rumpantur ostendentia, non adeò tamen abundè ut Eriophori folia, quæ cum primùm germinant vel purpurascunt, vel albescunt, vel interdum pulcherrimo rubro colore nitent. Ex horum medio *caulis* verno tempore erumpit satis crassus, rotundus & nudus, admodum infirmus pro sua crassitudine: hunc à medio ad summum ferè racematim coherentes ambiunt *flores*, turcolis propemodum similes, initio interdum purpurascetes aut virides, deinde ex purpurâ virentes, aut cum viriditate albicantes, nonnunquam subcœrulei, aliquando nigricantes initio sive saturatè purpurascetes, deinde pallidi vel flavescetes, vel ab initio pallidi, postea flavi, postremò ubi tabescere incipiunt nigricantes aut pulli, itq. mucrone quàm in aliis crassiore & obtusiore interdum, qui marcescere incipientes gratissimum moschi ferè aut aromatum odorem referunt, licet qui flavo colore est gravius quidpiam & Narcissinum quodammodo spirat: intelligo & niveo colore inveniri, atq. etiam egregie rubente, quos sane mihi nondum videre contigit. Omnibus succedunt prægrandia trigona & veluti pinnata *capita*, in quibus *semen* continetur nigrum, rotundum, magnitudine Orobi. Radix subest magna albicans, multis tunicis ceparum modo contexta, & frequentibus crassis fibris ex ima sede prodeuntibus firmata, perennis, nec singulis annis marcescentibus & pereuntibus, ut Hyacinthorum, Narcissorum, Tuliparum, Liliorum, & multarum aliarum bulbacearum stirpium fibræ. Ab imo flores explicare incipit ut cætera bulbaceæ spicatum vel botryodem florem ferentes.

E vicinis Constantinopoli hortis, ultra Bosporum in Asia sitis primùm Europæ communicata est hæc planta, autore Clusio.

- Hyacinthus racemosus moschatatus luteus* C. B. *Muscari flavo flore* Clus. *Hyac. botroides major moschatatus, sive Muscari flavo flore* Park. parad. *Hyac. odoratissimus Tibcadi luteus* J. B. *Muscari flavum* Ger.

Clusius nullam particularem hujus descriptionem ponit licet iconem ejus habeat, sed in superiore descriptione & hunc comprehendit.

- Hyacinthus racemosus luteus præcox* C. B. *Tibcadi lutei varietas, sive Muscari luteum præcox* Lob. Ad. part. 2.

Flores initio subcœrulei sunt, postea lutei.

§. 5. *Hyacinthus racemosus comosus.*

31. *Hyacinthus comosus* Ger. *comosus major purpureus* C. B. Park. *maximus botryoides comâ cœruleâ* J. B.

J. B.

Ex cepaceo bulbo *folia* aliquot interdum scapo longiora, & plusquam semunciam lata, cæcia, per terram sparguntur: inter quæ surgit *caulis* singularis, duas spithamas longus, nondum explicatis floribus in pyramidalem thyrsium delinens, qui ubi expansi fuerint, longius invicem abjunguntur, colore obsoleto, concavi, ab angustiore basi, quæ pedicello semunciali appenduntur, sensim dilatati, vix tantillum hiantes, oris in sex segmenta obscurè partitis, ut difficulter conspici possint latentes apiculi cinerei. Fastigium autem thyrsi in comosam *jubam* cœruleo-purpuream longis pediculis concoloribus explicatur, odore nullo eccellente: plerunq. flores abundant pulvere fuliginoso. Amara est hæc planta.

Locus.

Inter segetes circa Genevam & Liburnum copiosum observavimus. Italia, Narbonæ, reliquæ etiam Galliæ repidiore abundè in fatis & viarum marginibus provenit. *Lob.*

Varietates due.

Hujus duo genera in Pannoniis observavit Clusius; *Alterum* præcox, latiore folio, crassiore comâ, in elegantiori tamen, majorèq. bulbo. *Alterum* magis ferotinum angustiore folio, tenuiore comâ, laxiore verò & elegantiore: hujus flores comæ proximè ex cœruleo purpurascunt, ejusdemque cum coma sunt coloris, quæ nota in priore desideratur; bulbus etiam minor.

32. *Hyacinthus comosus Byzantinus* Clus. Ger. Park. *comosus albus Byzantinus* C. B. *com. Byzant. candicans cum staminibus purpureis* J. B.

Clus.

Quaterna, quinq. aut sex interdum habet *folia*, humi ut plurimum fusa & expansa, nonnunquam procumbentia duntaxat, oblonga, præcedentis foliis valdè similia latiore tamen mucrone prædita, & in lateribus veluti tenui lanugine obsita, præsertim infima parte, circa eorum exortum, ingrati gustus & nauseam faciliè excitaturi. Ex horum medio, pedalis, nonnunquam major, nascitur *caulis*, teres & rotundus, nudus, intus fungosus, foris viridis lævisque; quem à medio ad summum sexa-

ginta

ginta plerunq, aut plures ambiunt flores, oblongiusculi, oris in sex laciniolas divisi, sex staminibus purpureis intus præditi, inodori, initio candicantes, deinde cum marcescere incipiunt fusci & inellegantis coloris: pediculi quibus flores innituntur initio brevissimi sunt, deinde paulatim marcescentibus floribus excrecentes quatuor unciarum aut ampliorem longitudinem adquirunt, sic ut totus caulis suis floribus ita expansis onustus, aspergillum non minus referre videatur quam Hippuri quoddam genus. Caulis suprema pars cum florum pediculis purpurascit: incipit florere ab imis. Trigona deinde capitula fert exigua pro plantæ amplitudine, in quibus paucum semen, interdum in singulis capitulis unicum duntaxat, rotundum, nigrum, præcedentis semine minus continetur, interdum nullum, nam plurimum capitula inania sunt. Radix rotunda, bulbosa, multis candicantibus tunicis constat, exteriori subfusca & basi multis albis fibris præditâ.

Locus:

Constantinopoli primum allatus est circiter annum 1578.

33. *Hyacinthus comosus albus* Ger. Park. parad. *comosus albus* Belgicus C. B. *comosus albo flore* Clus. *comosus albus cum cæruleis staminibus* J. B.

Clus.

Præcedenti non admodum dissimilis est, nullâ aut perpuffillâ comâ præditus, cujus flores obsoletioris coloris albicantis, illius floribus satis accedunt, pediculi tamen flores sustinentes in longitudinem non excreverunt; semen & radix satis conveniunt. Parkinsonus omnem prorsus comam huic denegat, ideoque Hyacinthos botryodes potius quam comosos referre scribit; radicem nigricantem & sublongam tribuit, unde folia exeunt tres aut quatuor, lævia, albicantia, angusta, carinata; caulis pedalis aut altior, flosculus summa parte prioris similibus, minus tamen crebris, obitus, tantillo longioribus & amplioribus, osculo latiore, ad margines interius maculis quibusdam nigricantibus infecto.

34. *Hyacinthus pennatus* sive *comosus ramosus elegantior* Park. parad. *Hyac. Sannesius comâ paniculosa* Col. *Hyac. comosus paniculâ cærulea* C. B. *comosus ramosus elegantior* Ger.

Col. Park.

Martio mense [in Italia] tribus quatuorve foliis erumpit, Hyacinthi botryoidis moschati nonnihil similibus sed minoribus, brevibus, latiusculis, colore casio, inter quæ caulis exurgit pedalis aut altior, fastigio florum comam gestans speciosissimam, in conici effigiem efformatam, in innumeros ramulos divisam, quæ cum flores explicantur, uvarum racemum ablatis acinis amulatur, magnitudine doctantis ferè, paniculæ graminis Miliacei modo paulatim fastigiata. Singuli ramuli in alios denuo dividuntur filamentorum crispiorum glomeres extremitatibus contortis & velut cincinnatis; colore purpurascente pulchro seu columbino, odore cum gravitate jucundo. Flos gratiam suam diutissimè retinet antequam marcescit, & tandem nullo succedente semine evanescit. Mirum dictu (inquit Columna) bulbosam plantam vulgaribus Hyacinthis non abfimilem, fructu ac semine prorsus destitui: an translatione & cultura id accidat, an nimia florendi luxuria ab ubertate proveniente (Sylvestrem enim nondum videre licuit) ignoramus.

Nos equidem hanc plantam pro specie Hyacinthi nova & ab aliis omnibus distincta habemus, verum ubi sponte oritur seminis fecundam esse minime dubitamus. Ast varietatem hanc quæ in hortis nostris colitur Naturæ initio deerranti, aut si mavis lascivienti ob alimentum ubertatem, aliâve nobis incognitam causam tribuendam censemus; adeoque, accidentaliter cum sit, frustra in agris sponte provenientem queri.

In agro Papiensi primò inventum aiunt: adnatis se propagat.

Locus.

35. *Hyacinthus comosus ramosus purpureus* Park. Ger. emac. i. e. *comosus quartus*.

Hujus folia latiora, breviora & viridiora sunt quam Hyacinthi comosi vulgaris, non tamen pariter infirma & humi strata, sed firmiora & erectiora nonnihil; caulis altitudine par; coma præcedenti similis, minus sparsa & cincinnata, colore purpureo obsoletiore: Radix etiam major & brevior quam illius pluribus adnatis se propagat.

His adde

Hyacinthum Indicum bulbosum minorem C. B. *Indicum minorem Orientalem* Swertii.

Item, *Hyacinthum latifolium maximum* C. B. *Hyacinth. Ind. Orient. dictum adhuc incognitum* Swertii.

Item, *Hyacinthum latifolium alterum* C. B. *Hyacinthum Africanum bulbo crasso, facie Hyacinthi Peruani* Swertii.

Item, *Hyacinthum Tripolitanum* J. B. *exoticum flore Phalangii* C. B.

F. B.

Folius est longis, tenuissimis, Phalangio nostro similibus. Caulis satis magnus, in cujus summitate quatuor flores, speciosi, colore & magnitudine similes foliis tribus erectis in parva Iride coerulea: Radices forma & colore Tulipis similes.

Florebat Aprili Tripoli, ubi observavit Rauwolfius.

Locus.

§. 6. *Hyacinthus Indicus anomalus.*

1. *Hyacinthus Indicus minor tuberosa radice* Park. parad. *Indicus tuberosus* Ser. *Indicus tuberosus*, flore *Hyacinthi Orientalis* C. B. *Indicus tuberosa radice* J. B.

Morif.

E radice tuberosa Ari Ægyptii aut Colocasiae simili sed longè minore & graciliore, adnatis se propagante, multisque fibris prædita prodeunt folia multa humi in orbem sparsa, oblonga, angusta, carinata, mucronata Allii foliorum æmula; à quorum medio plures exurgunt caules, teretes, graciles, bicubitales interdum aut longiores, duriusculi, laeves, minimi digiti crassitudinem nunquam superantes; unde ob nimiam illam longitudinem & tenuitatem quo tempore florent se contorquent, ac humi plerumque procumbant, nisi bacillis, fulcris, aliisque adminiculis sustineantur. Hos autem caules per intervalla singularia folia alternatim lata basi velut Perfoliatæ folia ambiunt, breviora multò sed magis acuminata iis quæ circa radicem atque in eorum summo permulti spicatum coherentes insident flores candidi, Hyacinthi Orientalis floribus omnino similes.

Folia avulsa & contracta non secus in stamina deducuntur quam Bulbi eriophori folia.

Locus. In America fœda India Occidentali oriuntur: in frigidioribus hæc regionibus si omnino vix ante medium Augustum floret.

2. *Hyacinthus Indicus major tuberosa radice* Park. parad. *Indicus Autumnalis*, flore amplo albo odoratissimo, radice partim tuberosa, partim bulbosa Morif. *Indicus tuberosus flore Narcissi* C. B. *Tuberosa*.

Florem habet omnium maximum, album, odoratissimum, Narcissi albi in modum expansum, cum apicibus in medio luteis. Caules pedales, robusti & firmi, quos deorsum versus radicem ambiunt folia plurima, dilute virentia, palmari longitudine, mucronata, quo altius sita in caule eò minor. Radicem habet inferiori sui parte tuberosam, superiore autem bulbosam seu tunicatam, [gemmæ scilicet è transversa radice erumpentes tunicatæ sunt bulborum instar.] Ex inferiore tuberosa parte plurimæ crassæ fibræ in terram demittuntur.

Eisdem gaudet natalibus cum præcedente. Folia rupta pariter in filamenta ducuntur.

CAP. IX.

De Scilla.

Notum est discrimen, Scillæ marini monstri ἀπό τῆς αἰνίου dicti, & Scillæ plantæ, de qua agimus quanvis Græci nonnulli & plantam ipsam Σκίλλαν scribant, minus rectè.

Nomen accepit quòd inter hanc & testaceum piscem à tunicea squamarum compa-
diti serie maxima similitudo intercedit, vel αἰδύς nomen obtinuit ἀπό τῆς αἰδύματος i. e. viriditate, quòd in fabuleis marinis sole retorridis oriatur; cuiusmodi sunt in Hispania, & propè aridæ Lusitaniae testua maritima. Latini Scillam dicunt & Squillam etiam antiquissimi. *Jo. Bod. à Stapel.*

Cepæo generi tantopere est compar (inquit Lobelius) ut multi eam *Cepæum marinam* vocent. At nos Hyacinthis, ut puto rectius, eam adjudicamus.

Notandum Scillam Græcis veteribus etiam ἔθρον dictum fuisse nomine cum Lentisco communi. Idem Veteres tria Scillæ genera tradunt; duo medica, masculum albis foliis, feminam nigris, & tertium genus, & tertium cibus gratum Epimenidium vocatum. *Plin. lib. 19. c. 5.* C. Hofmannus Epimeniam corrigi.

1. *Scilla rubra magna vulgaris* J. B. *Scilla vulgaris radice rubra* C. B. *Scilla rubra sive Pancratium verum* Park. *Pancratium Clusii* Ger. *The red Squill*, or *Sea Onion*.

f. B.

Bulbum habet magnum Pomo Adami vel Citrio majori sepe parem, multis crassis fibris donatum, è laminis tunicis, rubentibus, viscidis contextum, sub bulbo multæ fibræ, è quo folia emergunt impensè virentia, cubitum longa, palmum ferè lata, succulenta, crassiuscula, cum multa visciditate amara; inter quæ surgit caulis Asphodeli, floribus insignis, serie longa dispositis & successivè se aperientibus, candidis, Ornithogali spicati flores æmulantibus. *Fuchs.* Caulis ut in croco priùs profilit, tum ex eo flos in luteo candidus, qui cum senuerit folia demum multis post diebus emicant lata, nullo nixa pediculo, Cepitia quadam specie, & pleraque ex iis in terram deflexa. *Mathiolo* amara est Scilla & acris.

Clusius Pancratio suo amplitudinem majorem tribuit quàm Scillæ, extimas tunicas rubentes, folia ampliora, longiora, magis carinata & quodammodo surrecta. Verùm quod ad bulbum attinet, non aliter à Scilla alba differre quàm colore J. Bauhinus & Lobelius consentiunt, cum tunicæ extimæ huic rubeant, ut Cepis oblongis, illi albeant.

2. *Scilla radice alba* C. B. *Scilla magna alba* J. B. *Scilla alba* Park. *Sc. Hispanica* Clus. *Hispanica vulgaris* Ger. *emac.*

Clus.

Caulis huic plerumque cubitalis est aut major, rectus, nudus, absque foliis, plurimis candidis & stellatis

latis floribus ornatus, Aphodeli minoribus, Ornithogalo majori (quod quidam Scillam Epimenidiam putant) valdè similibus, qui ab imis (uti verissimè Theophrastus Hist. l. 7. c. 12. scribit) explicari incipiunt, quemadmodum Aphodeli & quarundam aliarum bulbacearum, stirpium flores. His succedunt triangula capitula compressis angulis & velut inania, in quibus tamen nigrum, planum, paleaceum semen. Quinque, sex aut plura demum emergunt folia, liliacea, lata, viridia admodum, densa five carnosâ, humi expansâ, nonnihil carinata. Radix crassa est, multis tunicis albis lento quodam humore plenis prædita, multisque crassiusculis fibris capillata.

Copiosè nascitur supra Olyssipponem & plerisque aliis Lusitanæ & Hispaniæ locis. Floret Augusto *Locus* & Septembri, semen Octobri & Novembri maturefcit. Folia maturo jam semine & exarido caule *Tempus* emergunt Novembri & Decembri.

J. Bauhinus in Scillis albis discrimen à vulgari rubra non potuit animadvertere: præterquam in colore magnitudo eadem, squamæ crassæ ac lætæ; ex quibus apparebat folia aque lata esse atque rubris. Non placet ergo duplex descriptio Scillæ albidæ traditæ à Dodonæo.

Præterea, cur (inquit) Dodonæus & Clusius Scillam albam veriùs Scillam censent quam ruffam non possumus adhuc intelligere.

De Scillæ viribus & præparatione multa habent Plinius, Dioscorides, Galenus, quæ apud ipsos *Vires* vide: Incidendi, aperiendi, discutiendi vi præditam esse Recentiores consentiunt: unde usus ejus est in obstructionibus hepatis, meatus biliaris, lienis, mensium retentione, urinæ & in mucilagine pulmonum & tussi.

Maximus ejus usus est (inquit C. Hofmannus) pro Trochiscis Scilliticis qui Theriacam ingrediuntur.

Habemus in Officinis duplex Oxymel Scilliticum, simplex & compositum, utrumque Mesue, ad affectus præcipuè pectoris est pituita crassa, &c. Habemus & *Loeb* ejusdem duplex, simplex & compositum, utrumque ad crassos & frigidos in pectore humores. *Hofm.*

Tupa ipsi Brasiliensibus, Lusitanis Cebola albaeræa Marggr.

Marggr.

Bulbum habet album, rotundum, Pomi nostratis magnitudine, cuticulâ rectum umbræ coloris, qui inferius multas agit radicales, quosdam ad novendecim digit longas: producit porro duo, tria, aut quatuor folia, pedalis aut sesquipedalis longitudinis, quatuor digitos lata ubi latissima, succulenta, dilutè viridia, splendens: lineis secundum longitudinem & latitudinem viridioribus quasi texta.

C A P. X.

Tigridis flos C. B. Dod. Lob. Ger. *Tigridis flos Dracunculi species putata* J. B. *Ocoloxochitl seu Flos Tigris* Hernandez.

Hunc florem figmentum esse suspicati sunt multi Botanici, nec dari in rerum natura ejusmodi plantam putarunt: verum *admiratus* & fide dignis potiùs credendum, qui dari affirmant. Lobelus à Joan. de Brancion accepit coloribus affabrè expressum, & sic describit; Virentibus, oblongis, angustis & acuminatis est foliis è pullo radice balbo: flore luteo exiguis quamplurimis notulis fortuitis punicantibus variato, è cujus medio suave-rubens stylus exeritur.

C. Bauhinus radicem ait habere porraceam, folia Gladioli, florem egregiè rubentem, circa medium tamen album, & instar pellis Tigridis maculatum.

Cum C. Bauhino consencit Franc. Hernandez, qui plantam sic describit,

Herba est folia fundens Gladioli, nervis discursibus densis, & secundum longitudinem procedentibus. *Florem* rubrum, magnum, ternis constantem foliis, sed circa medium pallentem albumque & Tigrinæ pellis more maculatum, unde nomen. Additur in corollas florensque manipulos ob floris præstantiam. *Radix* vero porracea est, quæ frige facit ac febrem extinguit ʒi. pondere ex *Vires* aqua devorata, & punctis adversatur quæ ardentes febres sequi solent. Sunt qui dicant devoratam, efficere fecunditatem; edulis etiam est, frigentisque nec omnino injucundi nutrimenti, lubrica & pectori conferens.

Nascitur clementi celo, quale sortitur urbs Mexicana, hortensibusque præcipuè, humidisque & cultis locis.

Bulbus oblongus Ethiopicus foliis guttatis & ciliis instar pilosis Breyn.

Breyn.

Narcissiflorum aliqua ex parte similis est hic bulbus, nisi quòd sesquipalmaris propemodum longitudinis, ad proportionem haud crassus, fibris autem validis ima basi Hyacinthi instar Muscarii diffusis. Hic in Beverningiano horto folia quinque proferebat, glabra, crassa, carnosâ, in mucronem parumper exeuntia, supina parte saturè viridia, pronâ dilutiora, quinque vel sex uncias longa, sed nè duas quidem lata, nimirum circiter medium ubi latissima; quæ contracta subamarè nauseabundum odorem (quamvis sapor singularem amaritiem haud præ se ferat) atque ex venularum cavitatibus in carne delitescentium, tenuissima, aranæ instar subcilia stamina, in modum Eriophori Peruviani præbent. Digna verò spectatu hæc folia reddebant margines, pilis subrigidis spadiceis, duplici serie, admodum curiosè, & ferè ita fimbriatè, ut pro ciliis innumerabilium in altera folii parte apparatus guttularum five ocellorum haberi queant.

Nondum floruit apud *D. Beverningh.*

CAP. XI.

De *Sisyrynchio* aut potius *Sisyrynchio*.

Sisyrynchio non solum suillo pabulo bulbosæ atque carnosæ radicis aptitudo, sed rostrata forma radicis rostro suillo similis, monente sagacissimo Columna, nominis causa fuit. Nos in hoc capite duas toto genere diversas plantas conjunximus, nimirum *Sisyrynchium Clusii*, & *Sisyrynchium Columnæ*, alteri enim folia in flore novem, alteri sex tantum; altera, id est *Sisyrynchium Clusii*, ad Iridem bulbosam accedit, à qua tamen differt radice seu bulbo gemino altera alteri insidente ut in *Xiphio*, & petalis illis quæ sursum reflectuntur minimè bifidis, observante *Jungio*, altera, id est, *Sisyrynchium Columnæ*, *Croco* similior est, verum foliis canaliculatis, & radice cum epiphyfi rostrum suillum referente distinguitur, geminum autem bulbum habet præcedentis modo.

Utravis planta satis aptè respondet descriptioni *Theophrasti* & *Plinii*. *Peculiare Sisyrynchio datum est* (inquit *Theophrastus*) *ut una radix primo augetur hyeme, tum inveniunt vere quod in imo excreverat contrahatur, supernumq; crescat quod manditur.*

Sisyrynchium Columnæ ob dictam radicis epiphyfin melius convenit nominis interpretationi, quod rostrum porcinum significat; & præterea edule est, quod de *Sisyrynchio Clusii* negat *Boelius*.

1. *Sisyrynchium majus flore luteâ maculâ notato* C. B. *Sisyrynchium majus* Clus. Ger. *Iridi bulbosæ affinis Sisyrynchium majus* J. B. *Sisyrynchium* Park. parad. *Spanish Put.*

Clus.

Oblongis est angustisque foliis, mollioribus quàm *Iridis* bulbosæ folia, & ad *Allii* aut *Hyacinthi* botryodis folia proximè accedentibus, striatis, viridibus, & humi plerunq; fufis, rotundo, dodrantali, striato firmoq; caule qui ex multis involucris tanquam ex vaginulis flores pronit quatuor aut quinque, alternatim prodeuntes, h. e. ut primo marcescente alter succedat, deinde tertius, & sic deinceps, *Xyridis* potius florem referentes quàm *Iridis*, ex novem foliolis compositos, quorum tria deorsum inflexa, pro fimbria, luteam maculam habent; alia tria sursum aliquantulum attolluntur; tria verò reliqua, quæ in aliis ligulam tegere solent, surrecta, summa parte divisa & bifida. Est verò totus flos pulcher aspectu, coloris cœrulei, præter maculas illas, & odore quidem præditus sed valdè fugaci. Floribus succedunt folliculi, vaginis quibusdam cutaceis inclusi, adeò tenui membranâ constantes, ut semen rotundum, parvum, subrum, quod in illis continetur, conspici possit. Radix bulbosa, gemina, planta ipsa florente, & altera alteri insidens *Xiphii* modo; superior plena, candida, dulcis, edulis, & pueris expetita, inferior flaccida; totam nimirum substantiam ad se trahente superiore, ut in *Croco*, *Xiphio*, & tandem evanescent cum adherentibus fibris: multiplici verò cortice reticulato, crasso, nigro integitur *Xiphii* radicis instar, & adnatis sese propagat; nam quinas, interdum etiam senas aut plures plantas, quarum singuli bulbi suo retiformi tegmine involuti erant, alio villosò capacioreq; tegumento simul comprehensa erucere memini in collum supra *Olyssipponem* urbem acclivitatibus, atq; etiam *Gadibus* non procul à ponte qui eam insulam continenti nunc conjungit.

Tempus.

Florēbat Martio natali solo, sed apud *Belgas* Maio duntaxat, interdum etiam Junio, idq; valdè rarò, utpote quod alternis ut plurimum annis duntaxat prodire soleat, imò paulatim plerunq; contabescens prorsus tandem sæpenumero perat.

Hoc genus (inquit *Clusius*) *Lusitani Nozelbas*, quasi nucas aut parvas nucas diceret, appellant, quia pueri isthic ejus bulbo, perinde atq; *Avellanis*, vescuntur, eumque in deliciis habent.

Clusio contradicit *Gulielmus Boelius*, referente *Parkinsono* in *Parad.* & hujus plantæ bulbosus in locis *Nozelbas* appellari negat, insipidos enim eos esse, minimèq; edules, verum *Croci* parvi seu vulgaris variegati radices ita dici, asserit, quæ & gustui dulces sunt, & à pastoribus puerisq; avidè appetuntur.

Locus & Tempus.

Nos plantam hanc in lingula portum *Messanensem* à freto *Siculo* dirimente observavimus florentem circa medium Aprilem, & in *Insulâ* ad *Promont. Pachynum*.

Huc refer *Sisyrynchium* flore albâ maculâ notato C. B.

2. *Sisyrynchium minus* Clus. Ger. *Iridi bulbosæ affinis Sisyrynchium minus* J. B. *Sisyrynchium* Park. parad. *Sisyrynchium medium* C. B.

Clus.

Superiori (inquit *Clusius*) simile est, minus tamen gracilioribûsq; foliis. Flores è vaginulis prodeuntes colore superioris floribus similes, sed magis odorati; tenuiores etiam folliculi minore & exiliore femine pleni: radix item minor, non minus tamen quàm superioris reticulato cortice tecta & gemina.

Crescit *Valentino Hispaniæ regno*, sed *Murciano* frequentissimum observabam, præsertim tribus leucis supra *Murciam* Antiquis *Murgin*, ejus regni metropolin.

Florēt cum priore.

Vires.

Ad ventris tormina utile esse referebant incolæ, sed devorata radice illico corpus saltatione esse exercendum.

Clusio iterum contradicit *Boelius*, & duplex *Sisyrynchii* genus dari negat, nec enim majus à minore aliter quàm magnitudine differre quæ major est plantis in maris vicinia nascentibus ob undarum alluvionem, aut auræ marinæ afflatum.

3. *Sisyrhynchium Mauritanicum* Cluf. Park. parad. *Sif. flore albâ maculâ notato* C. B.

Hoc genus flores Clusio protulit Sisyrhynchio majori Lusitanico formâ prorsus similes, non tarien cereuleos ut illius, sed purpurei dilutioris coloris, valdè etiam fugaces & ephemeros, quorum terna majora folia inflexa & terram spectantia albâ maculâ erant insignita.

4. *Sisyrhynchium Theophrasti* Col. *minus angustifolium* C. B.

Radicem habet bulbosam, parvam, Avellanæ nucis medulla parem, cortice Colchici modo obductam ruffo, qui facilè avellitur, rotundâ formâ oblongâ verò, & inferiùs non ut aliæ bulbosæ rotundam planam & fibrosam basin habentem, sed in oblongum productam, sinuosam & in acumen desinentem, Delphini vel Suis rostrum effigiantem, lavem veluti arte elaboratam, superiorem animalis mandibulam imitantem, atq; palati cavam partem: ex alia verò velut inferiorem alteram mandibulam, quæ tenuis est & lata, mobilis menti instar, ex lata in tenuissimas fibras divisa, tandem denis velut capillamentis quibus terræ adhæret desinens: inter ambas verò linguæ modo carnosâ fibra rotunda longa exit, ex qua se propagare videtur, ut aliæ bulbosæ solent, & bulbos anno sequenti efficitur. Cujus rei signum est cortex inanis bulbi qui supra vegetum bulbum paulo superiùs invenitur. Fibræ pullæ, diaphanæ ut Orchidum fibræ, non solidæ ut bulbos, qui densius, durus, albus, splendidus est, Castanææ immaturæ sapore. Duas uncias infra terram occultatur, & supra folia emittit quatuor, quinque, aut septem inæqualia, tenuia, dura, carnosâ, minora & breviora Croci fativi, nec lata, sed Xiphit modo tota dorsum, solida, duriuscula, striata. Binos emittere flores observavimus, stellata inter folia terræ hærentes sex foliis constructos è folliculo exeuntes: quorum tria exteriora virescunt vel violacea sunt, reliqua alba, & lineis tribus violaceis per longum ductis depicta, sylvestris Croci modo, brevibus intus staminulis. His marcescentibus fructus remanet oblongus, viridis Tritici grano par, trigonus, deinde duplo major, in quo semina turgent, & in superficie propter cutis tenuitatem extuberantia apparent; siccatus disrumpitur & copiosa, minuta, rotunda & flaventia ostendit.

Novembris fine observavimus in hac planta bulbolum emittere supernè, uti Gladiolus, qui tunc *Tempus.* parvus admodum erat, duobus foliis emissis, atq; hyeme postea crevit, foliaq; alia emisit. Quare hyeme bulbum crescere & pinguefcere certum videtur, ætate verò contrahi exsuccum, nam Vere fructus perficitur Aprili mense cum floruerit Martio. Hæc omnia F. Columna.

Per viarum margines herbidos Cirinolæ observavit Columna.

Locus.

5. *Sisyrhynchium alterum latifolium* Col. *minus latifolium* C. B.

Col.

Hujus *radix* simili formâ, sed duplo major oblongior, ac multiplici cortice nigrioreq; inferiùs barbata ut superiore, sed ex altera menti parte oblongus, planus, rostratus & flavescens adhæret bulbulo, qui anni præcedentis erat ventosior, cortice supra vegetum novum bulbum relicto, ut in superiore. Hic præcedente succosior est, atq; sapore amaricante parum. *Folia* lata, porracea, breviter respectu latitudinis, laviâ, splendida, oris parum pilosis, *fructu* inter folia, & terræ hærente, ut vix prominat & appareat, trigono uti superioris, sed majore, rubescente, in quo duodecim *semina* inlunt, quatuor singulis angulis, crassiora, Orobi aut Viciæ ferè magnitudine, angulosa parum.

Via quâ ad Acquamenam vineam itur inter Orchides sphegodes.

Locus.

6. *Sisyrhynchium Asprensium angustifolium alterum* Col. *minus angustifolium flore majore variegato* C. B.

Col.

Hæc minimo aeris tepore emicat, florentemq; Januario mense observavimus in Castro *Aspra* dicto, in Sabinis, olim *Casferies* appellato. Bulbo est crassiore præcedente Apulo, cui folia similia quatuor ponit, canaliculata, sed ita tenui scissura ut nisi animadvertatur, juncea videantur, & costæ effigie. *Florem* edit Croci figurâ & odore, magnum respectu plantæ, sed Croco minorem, candicante colore, & in aliquibus summæ floris partes purpureo-cæruleæ, & imæ veluti ungues luteo colore; stamina intus tria, crasso & oblongo capite prædita, lutea, medium verò apicem album, oblongiorem, in sex tenues brevèsq; lacinas in summo divisum, ex pallido candicante colore. Variat flos, nam tria ex sex foliis exteriora dorsum habent vel rubens & lineis variegatum, vel ex luteo virente linea inter purpureum colorem, aut obsoletâ purpurâ. *Radice* bulbosa barbata Apulo simili, sed majore duplo, eodem sapore Castanææ, etiâmq; se bulbo superiore propagante. Iisdem locis congener altera Apula oriebatur.

7. *Sisyrhynchium Indicum* Cornuti.

Corn.

Hujus *radix* bulbacea, Nuculæ magnitudine, Croci effigie Mæfiaci, quam incolæ libentiùs esitant (sicut ejusdem etiam generis indigenas Hispani opiliones edunt, quas *Noselbas* appellant vocabulo vernaculè Avellanam significante.) Postrema ætatis parte, quam *oporan* vocant flores fundit in singulis caulibus nunc singulares, nunc etiam plures, sex foliis variè coloratis compositos: Interna siquidem pars cærulea est, circumloque flavo divisa, dorsum autem mediâ & infima parte cinereum, mediâ vero quæ in mucronem porrigitur languidè cæruleum. Elapso flore *semina* in folliculo subrotundo & carinato, ut Gladioli, concepta subnascuntur. *Folia* ut Iridis bulbosæ aut Aphodelli lutei minoris, teretia sunt, & per longitudinem striata.

Ex India Orientali delatum est.

G g g g 2

8. *Sisy-*

8. *Sisyrrhynchium ex phœniceo suaverubente flore Æthiopicum* Breyn.

Breyn.

Altitudine plusquam pedali affurgit, *bulbum* possidens rotundum, *Croci* aut *Sisyrrhynchii* Indici *Cornuti*, cortice ex fusco cinereo & filamentoso obductum: è quo *caulis* viridis, ut existimo carnosus, affurgit, *foliis* partim longissimis, partim brevioribus, angustis, nervosis, vegetissima viriditate coloratis, in modum ferè *Sisyrrhynchiorum Clusii*, amictus; cujus superior pars papaveris erratici instar hirsuta, *florèm* sua venustate aspectum delectantem suffulcit, *Croci* aut *Sisyrrhynchii* *Aprenfium Col.* grandiozem, *foliis* sex tenerimis, è carne & phœniceo, necnon dilutà *Rosarum* purpurâ blandè rubentibus, ad unguem croceis, congestum; cujus in medio *stylus* quadrangularis, crassus, phœnicei coloris occultatur.

Ex intuitu figuræ suis coloribus ad vivum depictæ, à *D. van Beverningk* (in cujus horto floruit ipsa planta) transmissæ descriptit *Ja. Breynius*.

Locus.

Locus ejus natalis Promontorium Caput Bonæ Spei dictum. Variat florè triftius & obsoletius rubente, & languido collo deorsum dependente, velut *Polygona* nati ramoli flore luteo *Cornuti*, pari quoq, formâ & convolutis foliis.

9. *Sisyrrhynchium ramosum Æthiopicum foliis plicatis nervosis & incanis, radice tuberosa phœnicea* Breynii.

Hujus *radix* tuberosa, *Iridum* quadantenus similis, vix fescunciam in longitudine, ac pollicem transversum in latitudine contingens, non adeò inconvenienter *Cygni* corpus repræsentabat; substantiâ carnosâ, ex phœniceo crocea lentam mucilaginem continente, & cuticulâ firmiter inherente, tenui, sanguineâq, contextâ; cui insuper cortex, colore & substantiâ *Colchici* similis obductus fuerat, [cum *bulbum* accepit *Autor* à *D. van Beverningk* missum] jam resolutus, quo sanguineus perpulcher radice color sine impedimento melius oculis lustrari posset. Eâ enim *Radix* hæc est naturâ, ut illo quo planta optimè augetur tempore imminuta, venustissimum coloris splendorem deperdat, formâq, suam in pedis figuram convertat, sub qua emissas inter fibras nova pro-pago tandem procresecit.

Hujus tuber mensè Julio terræ commissum paucos post dies *folia* octo aut decem producebat, *pollicaria*, *palmaria*, vel etiam *pedalia*, *Iridis* facie, & quæ eo etiam modo in latum expansa, mutuôque se amplexando nascebantur, obscurius autem viridia, incana, hirsuta, nervosa, plicata, & ab imo ad medium usq, carinâ amplâ prædita: E quorum medio *Caulis* pedalis, rotundus, viridis, & hirsutus effundebatur, parte inferiori rubicundus; ima medietate geniculatus, singulis genicula folio angustiore breviorèq, cinctis; supra verò pluribus ramis, (quorum quemvis circa basin longum angustumq, comitabatur foliolum) brachiatus; quos *Sisyrrhynchii* *Theophrasti Col.* pares, sed grandiores duplo ornabant *fosculi*, sex foliolis purpureis, aliqua flavedine ex phœniceo colore intermixtis, forisq, leniter hirsutis, constructi. His marcescentibus *fructus* enascebantur quidem trigoni, nec tamen ut *Sisyrrhynchii Col.* oblongi, sed *Hyacinthorum* in modum subrotundi, qui perfectionem debitam non affecti, virides erant, & pilis brevibus, velut *caulis* foliâque, hirsuti, intrinsecus verò glabri, in tres separati partes, singulas *semina* singula tantum complectentes, quantum ex fructu fico enucleare licuit.

10. *Sisyrrhynchium Persianum* C. B. *Flos Persicus Sisyrrhynchio congener* Clus. hist.

Hujus stirpis flos (quem solum cum suprema caulis parte coloribus suis duntaxat expressam vidit *Clusius*) pulcherrimus erat, summo cauli satis gracili & virescenti innitens, & ex membranaceo involucri, instar folliculorum qui *Iridum* flores ambiunt, emergens, tribus tantum foliis (si picturæ fides est adhibenda) constans, mucronatis, binas uncias longis, minimum digitorum latis, dorso elatiore, cœrulei coloris adeò elegantis ut cum *Gentianellæ* cœruleis floribus contendere possit: interna parte ramosa quadam *stamina*, in multas tenues fibras secta continere videtur, rufi coloris, *apicibus* verò albis infra illum addita erat alterius floris gemma, suo membranaceo folliculo etiam involuta.

Hujus pictura Constantinopoli expressa erat ex altera pictura è Persia allata.

C A P. XII.

De Gladiolo.

Gladiolus à foliorum formâ dictus, *Dioscoridi* *Ξίριον*, foliis ensiformibus, floribus in singulis caulibus pluribus longa serie & forma peculiari à congeneribus distinguitur.

1. *Gladiolus sive Xiphion* J. B. *Gladiolus Narbonensis* Park. *Italicus* Ger. *Glad. floribus uno versu dispositis major* C. B. **Com-Flag.**

Cord.

Rectum & mucronatum emitte *folium*, è quo alia duo aut tria erumpunt, *Iridi* similia, multò tamen angustiora, utrinque striata, & *Iridis* modo sibi inserta, junceum, teretem, cubito longiorem & glabrum *caulem* amplectentia; in cujus summitate quinque, sex, aut septem, egregia figuræ & coloris

coloris flores, Sole Cancrum ingrediente se proferunt, à se invicem distantes, in unam partem caulis se inclinantes, & deorsum nutantes: constant hi sex petalis, uncia parum longioribus, simul ab uno exortu prodeuntibus: ex quibus quatuor semuncia paulò latiora sunt, colore roseo, sed multò latiore & pulchriore; interdiu, cum Sole ranguntur, ignis & scintillarum modo exteriori superficie coruscantia & veluti flagrantia, reflexis labris profundioris calathi figuram referentia: reliqua duo foliola prædictis multò tenuiora sunt, ac intra florem constituta, inferius aliquantulum prominent, & candidam, longam & in medio latiore maculam habent, quam undique purpurea linea circumscribit & terminat: superiori floris folio *stamen* subest trifidum, & inter hoc & folium singularis apex. Floret paucis diebus ab inferiore parte incipiendo: aperiente enim se qui in summitate est flore inferior flaccescit & clauditur. Floribus singuli *folliculi* succedunt, in rotundo modicè oblongi, tenuibus venulis distincti, nucis Avellanæ quantitate, qui cum immaturæ sunt in tres partes dividuntur, & tenuia, paleacea, flavaque *semina* ostendunt, in quibus rubens, cartilagineus & parvus est *nucleus*. *Radicem* habet non profundam, parvam, rotundam, bulbosam, ab ima basi versus germen turbinatam, aliquot crinitis & reticulatis tunicis veluti loricis vestitam; quibus detractis duo exigui, candidi, carnosique apparent *bulbi*, uno alteri insidente, superiore quidem Veris initio minore sed vegetiore; inferiore autem majore & latiore, verum flaccido & fungoso: perit enim & flaccescere incipit prioris anni bulbus Veris initio supernascente alio: itaque simul decrescit & incrementem radicem habet: nonnunquam etiam inferiori subest tertius bulbus, sed adeò flaccidus & inanis, ut inter fodiendum (quia non est spectabilis) negligatur; dum floret superior & minor bulbus increfcit, vincitque soliditate & qualitate inferiorem; nam cum flaccescere flos incipit, digiti crassitudinem & globuli figuram acquirit; fibras ab inferioris bulbi basi emitit tenues candidasque. Saporem radix habet præ cæteris herbæ partibus excellentem, nempe dulcem & modicè acrem; relinquit enim in palato aliquandiu linguam & fauces aliquantulum urentem & salivam elicentem [flores & folia idem faciunt *f. B.*] acrimoniam.

In calidioribus regionibus frequens inter segetes reperitur. Nos circa Liburnum in Italia copiosum invenimus. Passim Monspelii in segetibus provenit. *f. B.* In Italia & circa Monspelium Tempus Aprilis etiam & Maio floret, in frigidioribus Junio & Julio.

Variat floris colore pallidiorè & interdum planè albo.

2. *Gladiolus utrinque floridus* C. B. *binis florum ordinibus* Park. *Glad. Italicus binis florum ordinibus distinctus.* *Gladiol. Narbonensis* Ger.

Vix aliqua in re à præcedente differt quàm florum duplici ordine in caule; quamvis Parkinforus radicem minorem & nigriorem ei attribuat; caulem item obscuriorem; flores panter coloratiorès & tantillo minores.

3. *Gladiolus floribus uno versu dispositis minor* C. B. *purpureus minor* Park. *minimus* Lob. Ad part. 2.

Lob.

Minor est quàm vulgaris Narbonensis *Gladiolus floribus* concoloribus, minoribus, uno versu digestis in pedali gracili caule: foliis item duplo minoribus. *Radix* Silyrynchii aut Gladioli parvi.

4. *Gladiolus angusto gramineo folio* C. B.

C. B.

Folii gramineis, angustissimis, palmaribus: *floribus* paucioribus, [ternis aut quaternis] pallidè rubentibus supra se invicem ad caulis summum utrinque: *folliculis* minoribus à præcedentibus differt.

In Murena Hispaniæ collegit Albinus.

A præcedentibus non aliter differre videtur quàm magnitudine; quæ fortè loco debetur.

Lob.

5. *Gladiolus Byzantinus* Park. *major Byzantinus* C. B.

Partium omnium magnitudine; *floribus* uno versu dispositis, atro-rubentibus, seriùs post reliquos omnes se aperientibus; *radice* teniore & frigoris minùs patiente à Gladiolo Narbonensi differt.

6. *Gladiolus Ethiopius flore coccineo* Cornuti. *An Gladiolus maximus Indicus* C. B?

Cornuti.

Bulbum habet unicum, (non duplicati ordinis ut vulgaris) eumque longè habitioris & adultioris amplitudinis, planum tamen, ac ut Nux vomica depressum: ejus caro intima fæcis vini colorem refert, & gustanti acerrimè linguam pungit. Bulbus hic multis tunicis obducitur, singula nerveis filamentis ductis in sese & in plexum veluti retiformem textis fimbriantur. Aliæ aliis insident, ut in Croco Myrsiaco usu venit. *Folia* sunt Iridi nostrati magnitudine & figurâ similia, longitudine inter se disparia, qualia in Gladiolo vulgari. Thyrsus inter folia medius erumpit, nunc unus, nunc ramosus (ut vidi) teres, fragilis, glaber, enodis, atque ex nigro leviter purpurascens. Hujus suprema pars in coccineam velut spicam fastigiatur: adeò bellè florum germina utroque versu disponuntur, ut in Hordeo *στρυ* videmus: prius autem quàm singula hæc aperiantur, alia post alia longius excrescunt, tuncque corniculorum modo leniter incurvantur; ac tubulum sinuatum formant lutei coloris; pediculus tamen quo tubulus cauli adnectitur ruber est, nec nisi propius intuenti apparet, cum gemino foliolo atro-virente hinc inde tegatur. Dum tubi hujus extremum hiat, in sex laciniis divisum, totidem quoque folia format, quorum tria longiora sunt & obtusa, coccineoque colore rutilant, reliqua tria breviora admodum & acuta: extra puniceo colore tinguntur, intus croceo, nonnullis lineis coccineis striato splendent. Eo autem disposita sunt ordine: supremum amplissimum

Gggggg 3

est;

est; subjectum utrinque minimum; quæ deinceps posita magna; infimum autem valdè exiguum: uno verbo breviora longioribus interferuntur. A cavo hujus floris quatuor *stamina* fluunt, quæ per supremi folii sinum deducuntur inæquali longitudine: inferiora duo humiliora sunt, tertium elatius est; singula purpureis *apicibus* ornantur, fissis parte supina, pronâ verò duplici linea ex pulvere luteo confectâ distinctis. Quartum flamen sine apice est, & lingua serpentis modo trifidulum apparet.

Locus.

A Promontorio bonæ spei dicto delata est egregia hæc Gladioli species.

7. *Gladiolus Africanus, radice tuberosa, Cephæ foliis* Breyn.

Tuberosa constat *radice* crassâ, panè pugillari, foris ex cinereo fuscâ cum aliqua flavedine descendente, intus carnem solidam cerni coloris habente, in superiore parte colliculi instar subrotundè elevata, ac fibris multis ex ima circulari ferè planaque basi diffusis, de qua binæ radices plerumque itâ conjunctæ ut facili tamen negotio separari possint. *Folia* ex colliculorum verticibus proluxa emittit, Cephæ vulgaris formam, colorem ac magnitudinem amulans, concava, aut materia levi, spongiosâ, ut & spumâ quâdam glutinosi saporis farctâ: hæc folia tenues veluti glauci coloris halitus suffundunt, qui levissimo tactu desolantur: Horum primùm emergentia inferiore parte incumbunt terræ, superiore autem eâ se erigunt figurâ, ut cornua panè tauri repræsentent. Caulem (ut ferunt) impellit rotundum, foliis minoribus vestitum juncis, & *floribus* suave-rubentibus, cacumen onerantibus densissimè spicatum: hi Gladioli Æthiopici *Cornu*. dimidio breviores, nec eo modo incurvati, in medio *stamina* apicibus luteis donata, complectentes, è calyculo binorum foliorum membranaceo Cannæ Indicæ progenerantur.

An *Radix tuberosa Promont. bonæ Spei, collo eximie crasso* Swerfii?

C A P. XIII.

De *Colchico*.

Colchicum dictum est quòd plurimum in Colcho nascitur.

Magnitudine sua & foliis latis Liliaceis, vasculis seminalibus majoribus, à Croco cui aliàs perfimile est, distinguitur.

A. I. *Colchicum commune* C. B. *Colch. Anglicum purpureum, & Anglicum album* Park. Ger. *Colchicum* J. B. *Wradclw. Safran*.

Cord.

Autumno edit quincuncialem, nonnunquam etiam dodrantalem, gracilem, glabrum, candicans, atque egregiæ teneritudinis *caulem*, in cujus summitate *flos* Lilio non dissimilis, sed minimè repandis & reflexis deorsum foliis, sex petalis, longitudine sesquunciam aut bessem equantibus, latitudine verò uncia paulò angustioribus, utrinque acuminatis, glabris, nitidis, pinguibus, in atritu glutinosi, primùm clausis & convolutis, postea se explicantibus constans, colore in subrubente purpura albicans; in medio luteo colore *stamina*, numero ipsa floris folia non excedentia continens, qui postquam unum atque alterum diem duraverint flaccescunt: deinde paulò post sequentis Veris initium *folia* profert, longitudine dodrantali, latitudine verò uncia aut sesquunciam, acuminata, crassa, Liliaceis formâ & substantiæ lentore similia, sed longiora, sub terra coeuntia, & teretem, tenerum, candicansque pediculum constituentia; in quorum medio propè terram utriculus extuberrat, acuminatus, triquetrus, longitudine ad sesquunciam plerumque accedens, latitudine verò unciam ut plurimum æquans, rotundo, milioque majori, primùm candido, ætate deinde post Solsitium maturefcente, ad ruffum in nigro colorem transeunte *femine* plenus: quo sparsa folia flaccescunt. Inveniuntur nonnunquam duo aut tres utriculi simul conjuncti, & ab una radice prodeuntes, cum eadem radix totidem flores produxerit, sed unus tantum ex his magnitudine præstat, alii veluti abortivi sunt. *Radice* nititur longitudine sesquunciali, modicè in planum compressa, latitudine unciam plerumque quarta ejus parte excedente, superius turbinatâ, inferius autem latiuscula parte veluti in parvum unguem desinente, & candidas fibras in terram demittente, & parvis bulbis circa latera enatis se propagante, foris multis in ruffo nigris tunicis vestita, ex quarum numero ejus ætatem cognoscere potes: Singulis enim annis singulas superinduit tunicas, quibus detractis reliqua radice pars carnosâ, rotatæ candida, & succo lacteo plena est, eadem ab una parte rimam veluti habet, per quam floris colliculus tranfivit; hunc enim non è superiori & acuminata parte majoris radice Autumno promit, sed ab inferiori flaccescentis ungui & latiore, contra reliquorum bulbosorum morem. Ea verò radix à cujus mucrone *flos* & folia emittuntur, sulco caret usque in Autumnum, donec subnascens parvula alia emissio flore priorem sulcet. Hinc est quòd radices, quibus Vere & Ætatis principio folia insident canaliculatum illum sulcum non habeant. Eadem radix quæ priore anno germinavit, sequenti flaccescit, Autumno succedit alia admodum parva, inferius adnascens, à cujus superiori parte Autumno *flos* prodit: (num hic minimè à majori exit) minor hæc radix unâ cum flore adolescit; in Vere autem & ætate sequenti simul cum femine ad justam magnitudinem pervenit, quo tempore prior omnino perit. Siccata radix tam foras quam intus fusca fit; saporem habet dulcem, simulque amarum tenuem salivam provocantem, & aliquantulum nauseosum. Odorem verò omnes herbæ hujus partes gravem & nauseabundum spirant.

Locus.

Nascitur in pratis tam planis quam montanis, solo pingui, tam in Occidentalibus, quam Borealis Angliæ partibus: nec minis in transmarinis regionibus.

Colchicum

Colchicum Anglicum album Park. candido flore Anglicum Lob. à descripto non aliter quàm floris colore differt, quicquid dicat Lobelius. Hoc autem merè accidentarium est, nec speciem mutat. Nos enim neque vidimus neque à quoquam audivimus, ullum aliud præter descriptum Colchici genus in Anglia sponte natum inventum unquam. Certe nihil tale in montosis & collibus propè Bristoiam occurrit.

Fortè Lobelius Colchicum polyanthes album Clus. sive Pannonicum, quod in hortis cultum vidit, per errorem pro Anglico & specie distincto habuit.

2. *Colchicum album cum purpurascensibus lineis* J. B. Colch. *πικυανθές alterum* Clus. *ex albo purpurascens varium* C. B. *variegatum alterum* Park.

Floribus candidis purpurascensibus lineis & notulis eleganter perpersis à præcedente differt; in reliquis ferè convenit.

J. Bauhinus in Helvetia in convallibus ad radicem montis *Wasserfall* invenit Septembri florentem.

Reperitur flore pleno.

3. *Colchicum purpureo-lactæum variegatum* C. B. *versicolor* Clus. Park. *πικυανθές* Clus. Clus.

Non minùs crasso est bulbo quàm Pannonicum *πικυανθές*, vel etiam crassiore. Octobri paulò ferius quàm superiora binos, ternos aut quaternos producit flores, vulgari breviores & brevi pediculo innixos, ut vix supra tellurem attollantur, quorum interiora tria folia ex purpura quodammodo rubent, aut Hispanici montani floribus concolores sunt ut plurimum: exteriora autem tria vel omnino lactei candoris sunt, vel internè media ex parte purpurea, aut crassioribus purpureis venis radiatim distincta, vel purpureis maculis aspersa, omnia verò mucrone magis orbiculato & obtuso quàm in vulgari. Hujus folia ineunte vere germinantia ex viridi purpurascunt, deinde explicata saturatius virent vulgaris foliis.

4. *Colchicum Pannonicum album* Park. *polyanthes album* J. B. *candidum multiflorum* C. B.

Bulbo majore; foliis dilutiùs virentibus; floribus lactei candoris, ab eodem bulbo pluribus ad septenos, denos aut duodenos, &c. à Colchico communi differt.

Autumno pratibus quibusdam Viennæ Austriæ vicinis non procul à Danubio eruit Clusius.

Locus:

Colchicum polyanthes sive multiflorum purpureum Lobelii J. B.

A præcedente non aliter quàm floris colore differre videtur.

5. *Colchicum Byzantinum latifolium polyanthes* Clus. J. B. *Byzantinum* Park. *lato Hellebori albi folio polyanthes* C. B. Clus.

Novo vere germinat, ternaque aut quaterna producit folia amplissima, Ellebori albi foliis nec formâ nec magnitudine valdè ab similia, nec illis minùs nervosa, magis tamen viridia, & sese mutuo amplectentia. Autumno cum vulgari numerosos fert flores, ut viginti aliquando observare meminerim ex eodem bulbo prodeuntis, vulgaris quidem floribus formâ & colore propè similes, sed ampliores, crassiorèque pediculo subnixos, foris dilutiùs, internè saturatius purpurascens, & tanquam venis quibusdam per folia sparsis notatis, in quibus *stamina* ut in vulgari. Satis copiosum *semen* fert interdum in triangulis, laxis, brevibusque capitulis sive folliculis, triplo crassius vulgari. Ejus *radix* crassissima pugnum æquans vel etiam amplior.

6. *Colchicum Lusitanicum Fritillaricum* Park. *Lusitanicum purpurei cum albo mixti coloris* Clus. J. B.

Hujus plantæ florem tantùm describit Clusius, Parkinsonus reliquas etiam partes accuratius, ideòque descriptionem ejus adhibebimus.

Flores hujus majores & longiores sunt quàm vel Anglici, vel Pannonici, ad præcedentis flores proximè accedentes, eisdemque ferè cum illis coloris, paulò duntaxat saturatiores, maculis tessellatim (ut in Fritillariæ flore) dispositis purpureis, sed floridioribus, & vel è longinquo conspicuis. *Folia* hujus ortu suo reliqua omnia Colchica Autumnalia præveniunt, siquidem ante hyemem semper emergunt, quinque vel sex numero, brevia potius quàm longa, basi latâ, summitate acuminata, canaliculata seu concava, quasi in circulum disposita: & sese mutuo ima parte amplectentia, colore pallido; seu ex viridi canescente, à reliquorum hujus generis colore diverso. *Radix* Anglici aut Pannonici persimilis, paulo duntaxat major. Floret Autumno omnium primum.

Colchicum latifolium Boissoti Clus. Clusius ipse huc referendum suspicatur.

7. *Colchicum Neapolitanum Fritillaricum* Park. *flor. Fritillariæ instar tessellatis* C. B. *Colchicum Neap.* Clus. hist. App. 1. Park.

A præcedente, cui aliàs persimile est, differt florum colore saturatiore, adeò ut maculæ tessellatæ è longinquo etiam conspicuæ sint, florèsque Fritillariæ alicujus intensius coloratæ similes, & quàm præcedentis pulchriores & speciosiores. *Folia* post flores brevi exeunt, suntque nonnihil longiora quàm illius & obscurius viridia, ad cinereum tamen tendentia; nec adeò decenter in orbem diffusa, sed erectiora, & velut inter se complicata. Clusius

Clusius Neapolitanum suum paullo aliter describit. Flores, inquit, quaternos aut quinos protulit, non adeo altè insurgentes ut in vulgari, sed breviores, quorumq; folia luci opposita tessellatim distincta apparebant, perinde ferè ac in dilutiore Fritillarix flore. Semen etiam abundè præbet id genus, sed in minoribus brevioribusq; capitibus quàm vulgare.

8. *Colchicum Fritillaricum Chiense* Park. *variegatum* Cornuti.

Cornut.

Autumno statim incunte supra terram flos emergit, mille variegatus maculis, dilutè purpurascens, quadratis & in quincuncem dispositis, ut in Meleagride *Dod.* Singulis illius petalis inest albescens quadam vena, quæ per eorum medium ab infima parte ad mucronem usq; prorepat. *Filamenta* sex longiora, cœruleis apicibus donata, à cavitate floris oriuntur. Bulbus huic plantæ pro radice est, tunica habens plures, coloris ex nigro rufescentis, interior multa bombacè munitur: conspicuum id est si quis delibret. Post florem *folia* fert atro-virentia, angustiora & breviora nostratum. Ætate media feminibus turget ruffis, quæ siliquæ coriaceæ virides cellulatim coercent.

Park.

Folia huic plerunq; tria è bulbo exeunt, pallidiora seu hilariùs viridia quàm præcedentis, humi appressa, ad basin lata, leviter mucronata, ad margines sinuata, seu undulata & veluti crispata seu ferrata. *Radix* parva, oblonga. *Flos* pulcherrimus reliquis ferè minor, seriùs Autumno adulto, nec ferè ante Novembrem se aperit. Hyemes nostras ægrè tolerat, sed paulatim ferè languet, bulbo quotannis imminuto, donec tandem plane emoritur & evanescit.

9. *Colchicum montanum angustifolium* C. B. *mont. flore purpureo* J. B. *montanum Hispanicum* Clus. *mont. Hispanicum minus* Park. Ger.

Clus.

Terna aut quaterna huic sunt *folia* digitalis longitudinis, carinata, firma, humi tamen sparsa, saturatius virentia & splendentia, vix semunciam lata, acidi gustûs, rufescentem colorem contrahentia dum tabescere incipiunt. *Flos* sine foliis primùm exit Septembri, aliquando etiam Augusto, sex longis, angustis & ex purpura rubentibus foliis, totidem in medio *staminibus* constans. Hunc statim (præter aliorum Colchici generum morem) *folia* subsequuntur, & totam deinde hyemem perdurant, usq; in mensem Maium vel etiam Junium. *Radix* bulbosa, non magna, multis ex rufo nigricantibus tunicis amicta, intus alba, solida & cum quadam adstrictione dulcis, longiuscula sede, quali in cæteris generibus, & adnatis in lateribus se propagans.

Locus.

Colibus Salmanticæ vicinis, solo valdè lapidoso eruit Clusius cum suo caule dodrantali firmo & triangulari capite, in quo semen ex rubro nigrescens sive fuscum, læve exiguum subrotundum.

Datur huius varietas in floris colore, cujus interiora petala tota alba, exteriora media ex parte viridia, altera carne quodammodo coloris.

10. *Colchicum pratense Salmanticum* Clus. J. B.

Flore erat dilutiore & in nonnullis plantis lactei omnino candoris. Hoc vulgari minus est, incunte vere *folia* duntaxat proferens.

11. *Colchicum vernum* Clus. J. B. Park. *vernum Hispanicum* C. B. *vernum* Ger. emac.

Novo vere cum Dente canino Crocòq; verno hoc Colchici genus prodire, & unum aut alterum florem unà cum foliis producere solet, primis quidem diebus antequam sese explicare & pandere incipiat, coloris albi, sed qui paullo post in purpureum dilutiorem mutetur, brevi pediculo subnixum, sex petalis constantem minoribus & angustioribus quàm in vulgari flore, & Croci verni albo flori formà valdè similem, singulis foliis ex infima sede album *stamen* proferentibus cujus apex flavus: exteriorum trium foliorum *stamina* interiorum *staminibus* sunt breviora. E medio floris umbilico oblongiusculus exilit stylus, *staminum* longitudinem superans, albus, in tres partes summo divisus. Nascebatur verò flos ille inter terna *folia*, carinata, sese mutuo complectentia, Colchici vulgaris foliis longè angustiora, montani tamen Hispanici foliis paullo latiora. Flori succedebat triangulare membranaceum capitulum, haud magnum, semen continens rotundum, subrotundum. *Radix* Colchici vulgaris radici sive bulbo, formà quidem similis erat & fusca pelle obducta, sed longè minor, multas candidas fibras ex infima sede protuberante spargens.

Vires.

Non convenit inter Botanicos an Colchici radix sit *Hermodactylus* Officinarum, aliis id affirmantibus, aliis negantibus. Doctiores & peritiores diversam faciunt, inter quos J. Bauhinus & J. Bodæus à Stapel. *Hermodactylum* non esse Colchici radicem probant, quòd *Hermodactylus* reticcatus albus permaneat, neutiquam rugosus, modicè durus tundiq; facilis sit, pulveremq; habeat candidum, quæ omnia Colchici radix ficcata non habet. Addit Jo. Bauhinus Colchici radicem venenatam esse, *Hermodactylos* præcipuè veteres innoxie gustari posse. Interim tamen, annuente Trago, admonet illos quorum interest pilulas pro podagricis describere, ne suis confectionibus Colchicum seu *Hermodactylum* adhibere velint, quod, inquit, hæcenus magno cum errore commissum fuit. Cæterum *Arthritide* laborantibus Colchici radicem utilem esse Arabes scripsere, & nos aliqua ex parte experti sumus, sed tum cum forinsecus imponitur.

12. *Colchicum pumilum Croci foliis* C. B. *minimum tenuifolium Gallectium* Lob. Ad. part. 2. J. B.

Lob.

Pumilum hoc Colchici genus *foliis* est Croci montani minoris, humi sparfis, uncias binas aut ſequiunciam longis (mihî folia duo ſolum dedit *J. B.*) *radice* Colchici, Avellanæ parvæ nucleum æquante, flore unâ cum foliis prodeunte, ſenis conſtante petalis anguſtioribus, purpurantibus, totidémq; ſtaminulis, apiculis luteis præditis, è brevi pediculo, parum è terra emergente.

Ex Hiſpaniæ regione Gallæcia opera *Le Quels* rhizotomi Lutetiani delatum eſt hoc genus.

Locus:

CAP. XIV.

De Croco.

CROCUS à Croco puero in hunc florem verſo dictum fabulantur Poetæ. Ovid. *Metamorph.* 4.
Et Crocon in parvos verſum cum Smilace flores.

Potiùs *κροκός* dicitur à *κροκός* vel *κροκός* trama, filum, villus, id quod ſtameni inferitur, cuiuſmodi ſunt Croci ſtamina ſeu villi, qui *κροκός* appellantur, qui plerunq; terni, nonnunquam etiam plures in floribus medio conſpiciuntur, & cum ſoli in uſum veniunt, per excellentiam Croci nomine donantur. Nec Croci tantum ſed & aliorum etiam florum ſtamina *κροκός* appellantur, Nymphææ v. g. apud Dioſcoridem *l. 3. c. 131.* Liliorum apud Plinium *l. 21. c. 5.*

Croci notæ ſunt flores nudi, erecti ab ipſa ſtatim radice orti abſq; pediculis herbaceis, Folia anguſta, graminea, linea in medio alba ſecundum longitudinem decurrente.

1. *Crocus vernus latifolius albo verſicolore flore* I. Cluſ. J. B. *Cr. vernus minor albicans* C. B.

Cluſ.

Hujus *folia* Croci fativi & legitimi folia fatiſ referunt, niſi breviora eſſent: inter quæ bini aut terni prodeunt *flores*. Croci albi floribus majores, petalis mucronatis, quorum terna exteriora (quæ pallidula ſunt foris) tribus radiis ex atro purpuraſcentibus ab infima baſi ad extremum folium ductis ſtriata, internè alba ſunt, ut & tota interna tria petala, *ſtamina*q; in medullio habent Croco montano ſimilia, ſed magis pallentem *ſtilum*. Liberaliùs hac ſemen præbet in triangulis capitibus rotundum, ex ſulco candicans. *Radix* aliis ſimilis, foris membranâ ſuſcâ obducta, fibris infima ſede donata, & intus alba.

Reperitur hujus ſpecies per omnia minor, quæ *Croc. vern. latif. albo verſicolore flore* II. Cluſ.
Crocus vern. minor purpuraſcens C. B.

Crocus vernus latifolius albus vel cinereus C. B. An *Crocus vernus flore cinereo ſtriato Ger.*

2. *Crocus vernus latifolius albo flore* Cluſ. *vernus latifolius albus variegatus* C. B. *vern. latif. albo flore, interdum purpuraſcentibus venis vario* J. B. *vernus flore albo Ger.*

Quaterna plerunq; habet *folia* latiuſcula & brevía; venâ albâ ſuperne unâ, ſubtus duabus per eorum longitudinem excurrentibus prædita; inter quæ prodit è membrana *ſtos* unus aut alter, brevi pediculo nitens, ſex *foliis* conſtans albis, imâ parte cum pediculo (qui in hac ſpecie brevior ferè eſt quàm in aliis) purpuraſcentibus, tria *ſtamina* cum *apicibus* oblongis, luteis, *ſtylum* breviorẽ in tria *folia* fimbriata crocea diviſum circumſtantibus continens. *Flos* in hac ſpecie magis concavus eſt & ventriculoſus quàm in flavo-vario, petalis latioribus, obtuſioribus, concavis, adeo ut vix unquam aperiantur, ad unguis purpurantibus lineis ſtriatis: interdum etiam tria *folia* interiora tribus lineis purpureis per totam longitudinem ductis ſtriata ſunt. *Radix* candida, tenui cortice amicta, plurimis fibris candidis infima ſede prædita.

3. *Crocus purpuraſcens ſaturatioribus lineis ſtriatus.* *Cr. vernus latif. purpureus verſicolore flore* Cluſ. J. B. *vern. latif. purpureus variegatus* C. B.

Folia quatuor aut quinque; brevía, viz. quatuor aut quinque; digitos longitudine vix excedentia, culmum lata, carinata, lineâ lacteâ medium percurrente, *Flos* è membranaceo involucri duplici folio conſtante exit, hexapetalos, *petalis* penè paribus, quorum exteriora tria pallidè admodum purpuraſcunt exterius, ſtriis tribus inferioribus ſaturè purpureis ab ungue ad apicem per totam folii longitudinem ductis, quæ ad latera virgulas ſpargunt, tria interiora exterioribus nonnihil breviora latioraq; & colore exterius ſaturatioribus tribus panter lineis majusculis purpureis ad latera ſtrias longas ceu radios ad margines uſq; foliorum extenſas emittentibus, inſignia. Lineæ hæ utrinq; conſpicuæ ſunt, *h. e.* tam interna quam externa foliorum ſuperficie. *Folia* exteriora interna ſuperficie intenſiùs purpurea ſunt quàm interiora, utraq; autem oblonga, concava, mucronata, ſcaphoidea. *Stylum* croceum ſeu rubentem, trifidum, non admodum longum, tria *ſtamina* circumſtant, longis mucronatis apicibus erectis donata, flavis & multò pallidioribus quàm ſtylus, eo tamen nonnihil productioribus. *Radix* majuscula, reliquorum ſimilis, numeroſa ſobole ſecunda.

Radix bulbum Ferraria Italiæ ad Cluſium miſit Alphoſus Panſius.

4. *Crocus*

4. *Crocus purpureus latifolius striatus unguibus violaceis. Croco verno latif. purp. flo. minore Clusii similis si non idem.*

Folia huic longa & lata, lactea lineâ medianâ longitudinem percurrente, terna plerumque ab eodem bulbo: inter quæ *flos* pediculo longo è membranaceo involucre exurgit, amplius, oblongus, petalis externis tribus internis longioribus, mucronibus acutioribus; utriq; media sui parte propè unguis, ut & ipsi unguibus, & caulis parte superiore saturatius purpureis seu violaceis: [sunt in unguibus petalorum hujusce coloris nihil apparet] quin unguis interioribus albescunt. *Petala* externa ad margines interdum candicantibus lituris varia sunt; interna ad margines tam exterius quàm interioribus è purpura albescunt, saturatioribus purpureis venis striata seu virgata: internâ autem parte hæ venæ seu lineæ conspiciuntur. *Stamina* longiora sunt in hac quàm in quavis alia nobis descripta specie, *apicibus* flavis satis etiam longis donata. *Stylus* ut in reliquis trifidus, staminibus non multo altior, ejusdem cum apicibus coloris, aut paulò etiam pallidioris. *Radix* grandiuicula, latifolia albi perfoliatis. Floris petalorum margines plerumq; inflectuntur aut introrsum convolvuntur, ut *flos* integre vix unquam explicetur.

5. *Crocus vernus latifolius purpureo flore minore Clus. J. B. vern. purp. minor Park. vern. latif. purpureo-violaceus C. B.*

Clus.

Folius est Croco albo similibus paulò tamen angustioribus: *florem* promens ejusdem magnitudinis, brevi pediculo innitentem, violaceæ ad cæruleum tendentis purpuræ colore, unguibus & summo pediculo saturatâ purpurâ nitentibus. *Radix* prædicti similis, & in edenda sobole satis fecunda interdum. Nonnunquam, sed valdè rarò, *semen* fert rotundum exalbido in triangulari capitulo.

Locus.

In agris & pascuis Romæ vicinis Februarii initio florentem invenimus: necnon in pascuis montosis propè Curiam Rhatorum, & in summitate montis Juræ sed multò seriùs florentem. Reperitur etiam & in monte Baldo, & Alpibus Helveticis & Burmi Rhatorum.

6. *Crocus vernus latifolius purpureus flore majore Clus. J. B. vern. purp. maximus Park. vern. latif. flore purpureo magno C. B. vern. latif. flo. purpureo Ger. emac.*

Clus.

Hujus *Flos* prioris formâ similis, petalis multò amplioribus, licet colore non valdè disparibus, nec injucundi odoris, quorum externa tria paulò longiora interna tria breviora amplectuntur. *Stamina* alba sunt, magnis flavis *apicibus* prædita, inter quæ *stylus* exit paulò longior, extima parte in tres quasi tubulos laxiores divisus, aurei coloris. Cum *flore* exeunt terna aut quaterna folia præcedentis non dissimilia, paulò tamen longiora. *Radix* superiore major.

7. *Crocus vernus latifolius flavo-vario flore 1. Clus. Cr. vern. latif. flavo-varius C. B. vern. latif. flo. vario, striis violaceis Ger. Huc refero Croc. vern. latif. flavo-vario flore duplici C. B. Ger. emac.*

Quinq; aut sex habet *folia*, tenuia, instar ferè legitimi Croci, infima parte ex purpura nigricantia, è quorum medio unum aut alterum *florem* promit, aurei fere coloris, legitimi Croci odorem nonnihil referentem, petalis exterioribus paulò angustioribus & magis mucronatis, tribus crassiusculis radiis ex atro purpurascensibus ab imo ad summum secundùm petali longitudinem excurrentibus, & multas interdum venas in latera spargentibus insignitis: ternis interioribus latioribus, & unguis foris etiam ex atro purpurascensibus habentibus. Pediculus qui *florem* sustinet totidem purpurei coloris futuri radiis notatur quot sunt in *flore* folia. Umbilicum occupant tria flava *stamina*, inter quæ *stylus* eminent extrema parte trifidus, aurei coloris. Floribus succedunt crassiuscula trigona *capita*, adeò saturo purpureo colore infecta, ut atra videantur & splendentia, quæ maturitate hifcentia *semen* continere conspiciuntur rufum. *Radix* præter aliorum morem multiplici reticulatoq; cortice obducta, & multis tenuibus fibris sessili parte, per reticulati corticis maculas se exerentibus prædita, rarò adnatos bulbos proferens.

Crocus vern. latif. flavo-vario flore 2. *Clus.* A descripto solis *florum* radiis differt, qui adeò latè sese spargunt, ut præter oras totum externorum trium foliorum dorsum inficiant; pediculus etiam *florem* sustinens totus ex purpura nigricante splendet. *Flore* dodecapetalo & in uno caule gemello interdum ludit.

8. *Crocus vernus latifolius flavo-vario flore vulgaris. An Crocus vernus flavus striatus Park?*

Flos flavus, aut potius pallidus, legitimi Croci odorem nonnihil referens: exterioribus tribus petalis paulò angustioribus, tribus crassioribus radiis ex atro purpurascensibus externa parte ab imo ad summum secundùm folii longitudinem excurrentibus, & multas interdum venulas seu virgulas in latera spargentibus; ternis interioribus paulò latioribus, unguibus etiam foras atro-purpureis. *Pediculus* qui *florem* sustinet totidem atro-purpureis lineis pingitur quot sunt in *flore* petala. Umbilicum occupant tria flava *stamina* brevia, apicibus pallentibus prædita, minoribus quàm in quavis alia specie nobis hæctenus visa; inter quæ *stylus* eminent aliquanto productior, summa parte trifidus, reliquo flori concolor. *Folia* huic speciei angusta, longa, anteflorem emergunt. *Radix* parva innumera sobole brevi temporis spatio immensum se propagat præ omnibus nobis cognitis Croci speciebus; adeò ut ob fecunditatem suam hortulanis contempta sit.

A Croco

A Croco verno latif. flavo-vario flore Clufi differt quòd nec bulbus reticulato cortice obductus fit, nec rarò adnatos bulbos proferat, fed frequentiffimè.

9. *Crocus vernus latifolius aureo flore* Cluf. *vernus latifol. aureus* C. B.

Flores huic speciei folia plerunque antevortunt breviores & ventricosiores quàm flavo-varii proxime defcripti, aureo colore insignes: In nonnullis *petala* averfa parte linea viridis fecundum longitudinem media dividit, cui ad unguis duo minora parallela oppofita, unde floris pediculus fex ftriis virentibus insignis eft. Intus *stylus* brevis trifidus, quem circumftant *stamina* tria, apicibus donata ftyle multo longioribus, è latifcula bafi in acutum mucronem exporreétis, ad modum floris divergentibus. Tum *stylus*, tum *stamina* petalis funt concoloria.

10. *Crocus vernus latifolius flavo flore* Cluf. *vernus Mæfiacus flore flavo* J. B. *vernus latifolius flavus* C. B. *vernus flore luteo* Ger.

Cluf.

Quaterna huic aut plura funt *folia*, ad Croci latif. purp. verf. flore valdè accedentia, longiora tamen, & circa exortum latiora, binis candidis venis fecundum medium nervum per longitudinem excurrentibus, quæ emergere incipientia florem fimul oftendunt cum petalis exterioribus mucronatis, internis paululum orbiculatis, flavi coloris, utcunq; odoratum, tria longifcula latifculaq; *stamina*, dilutius flavefcentia intus continentem, & longiorem *stylum*, fummo fastigio in tria *stamina* divifum, fativi Croci ftaminibus pænè concolorem; cui fuccedit membranaceum triangulum *capitulum*, rotundo rufoque *semine* plenum. *Radix* cum fupradicti Croci radice convenit, vel etiam major eft, folida, aliquot candicantibus fibris fèffili parte donata, & aliquot tunicis obvoluta. Binos plerunq; ternos, aut quaternos vel etiam plures profert flores: nulla enim Croci verni species hac liberalior in producendis floribus.

Crocus vernus latifolius pallido flore Cluf. *vern. latifol. pallidus* C. B.

Florum petalis magis mucronatis, eorundem colore omnino pallido, viridibus venulis exteriorum trium unguis foris diftinguentibus à defcripto differt.

In Servia feu Mæfia fuperiore fub Bellogrado Martio menfe florentem eruit Steph. van Hausen *Locus*: Noribergenfis.

11. *Crocus vernus angustifolius 1.* Cluf. *vern. angustif. magno flore* C. B. *vern. angustif. floribus cæruleis fve violaceis interdum candidis* Hifpanicus J. B. *Crocus vernus* Ger.

Cluf.

Terna, quaterna aut plura habet *folia*, longa, viridia, Crocinis longè anguftiora gracilioraq;e, rotunda & capillacea ferè; inter quæ prodeunt bini aut terni *cauliculi*, unciales utplurimum, angulofi, fufinentes *flores* cum petalis imâ parte flavefcentibus, intus nonnihil candicantibus, reliquæ ad cæruleum tendentibus fve violaceis, [inveniuntur & toti candidi] odoratos. His fuccedunt *folliculi* fve capitella trigona, exile *semen* fulvefcens continentia. *Radix* exiguæ Avellanæ magnitudine, duro fpadiceòque cortice fve putamine tectâ; intus alba, firma, fubadfringente guftu.

Frequens invenitur Gadibus, atque inter Afindum (vulgò *Medna Sidonia*) & Calpen locis fale-*Locus*. brofis & apricis.

12. *Crocus vernus angustifolius 2.* Cluf. *vern. angustif. gemino bulbo* C. B.

Cluf.

Folii & *radicis* externo cortice præcedenti omnino fimilis eft, paullo minore *flore*, ex albo purpurafcente, vixque è terra prominente. *Radix* gemina, candida, una fuper alteram infidens, quarum fuperior firma, dulcis & edulis erat, inferior flaccida.

In Bæturiz collibus Lufitaniz finitimis obfervavit Clufius.

Locus.

13. *Crocus vernus angustifolius violaceo flore* Cluf. *vern. angustif. parvo flore* C. B. *vernus minor* Ger.

Cluf.

Uberioribus & craffioribus eft *foliis*, iisque interdum furrectis: *Flos* duorum præcedentium flore longè minor, totifque cæruleus, tribus exterioribus petalis excæptis, quæ foris virefcente colore nonnihil afperfa funt. Hujus *radix* priori formâ fimilis, paullo tamen major eft, *semen* etiam craffifculum.

Gadibus duntaxat juxta primam speciem invenit Clufius Februarii initio.

Locus.

14. *Crocus vernus 4. fve violaceo flore* Cluf. *vernus juncifolius purpureus* C. B. *vernus angustifolius flore violaceo* Ger.

Cluf.

Terna habet aut quaterna junceæ *folia*, primo angustifolio fimilia; inter quæ uncialis tenuis *cauliculus* prodit, membranaceum *folliculum* fufinens, ex quo *stoculus* emergit purpurei faturi coloris, petalorum unguibus albis venis diftinctis: *Stilus* è floris umbilico prodit. Fugax admodum eft hic flos, utpote qui unico duntaxat die apertus manet. *Radix* primæ speciei radici par, multis tunicis fve corticibus duris tectâ.

15. *Crocus vernus capillari folio* J. B. C. B. Clus.

Clus.

Exiguam habet radicem, bulbosam, duro spadiceo cortice tectam: è qua prodeunt duo aut tria, angustissima & quasi capillaria folia, viridia, surrecta: inter quæ pediculus verius quam cauliculus, uncialis longitudinis aut paulò major, ab una parte planus, sustinens semuncialis magnitudinis florem, petalis tribus exterioribus paulò longioribus & purpurei coloris, tribus venis saturatoribus secundum longitudinem exterioribus distinctis, tribus interioribus brevioribus & dilutiore colore præditis, omnibus autem internè dilutè purpurascens, & ungues habentibus pallidos, ternis venis distinctis, prodeuntibus ex umbilico tribus staminibus brevibus, longo apice flavo præditis, & medio stylo extrema parte diviso.

Florem profert initio Maii, qui Sole splendente aperitur, sub noctem clauditur, & paucos dies durat, nullius aut pertenus odoris.

16. *Crocus vernus angustifolius variegatus* C. B. *vernus aureus variegatus* Eysl.17. *Crocus* J. B. Ger. *sativus* C. B. *verus sativus Autumnalis* Park. parad. *Saffron*.

F. Bod.

Constat hic bulbo dulci, Avellanæ, (interdum etiam Juglandis) magnitudine, tunicâ incanâ seu cinereâ in tenuia & oblonga capillamenta fissili foris obiecto, multis fibris capillato: Folia quinque aut octo, palmum aut etiam dodrantem longa, admodum angusta, striata. Caulis inter hæc oritur brevis sub finem Augusti aut Septembri mensis, florem sustinens unicum, Colchici flori similem, sex petalis ex purpura rubente cœruleis constantem, in quorum medio stamina sex, tria erecta apicibus flavis donata, inutilia, brevia & superficie pulveracea sunt; reliqua tria longitudine ipsa floris folia paulùm excedunt, cum etiam ex claufo convolutoque flore jam ex terra prodeunte exsertis capitibus perficiant: eadem inferius angusta, superius verò latiuscula existunt, & subtilissimis crebris nonnullorum oculos subterfugientibus incisa; color est in ruffo puniceo, [F. B. stamina hæc flammei ruboris sunt] Ea collecta aroma celebre conficiunt, omnibus Crocus seu Crocum appellatum, gustu amarissimum, odore jucundo, acri, latè spirante, oculos aliquantum mordicante, lachrymas profundè cogente, & modicè cum suavitate non ingrata caput aggravante, somniumque conciliante. Ejus tam triti, quàm integri parva portio magnum aquæ aut vini quantitatem luteo aut citrino colore ad puniceum inclinante tingit. Flores unum aut alterum tantum diem postquam aperti fuerint durant. Cum defloruit, vel cum adhuc floret folia emergunt, quæ hyeme non flaccescunt, sed sub ipsâ nive virent. Radix Autumnò cum planta floret bulbo constat singulari, sequenti autem vere & æstate duplici, atque altero alteri superius insidente. Cum enim vere initio folia increscunt superior radice pars è qua folia exeunt increscit pariter, donec æstate parentem sub se retentam quantitate aequet. Hæc itaque vigentem, solidam succosamque constitutionem natâ ipsa parens languida & flaccida redditur, atque Autumnò tota evanescit. Hoc omnibus Crocis commune esse puto.

De loco natali ubi sponte oritur nihil certi traditur: seritur autem in plerisque provinciis, ut Sicilia, Italia, Pannonia, Gallia, Germania, Anglia. De semine altum apud Botanicos est silentium: Seritur autem depositis radicum bulbis. Semen apud nos quantum auidi nunquam fert, nec alibi, ut puto, in frigidioribus: in locis autem ubi sponte oritur semen perficere minime dubium est.

Croci electionem vide apud Casp. Hofmannum. Qui vulgò venditur, fere est corruptus Cartamo seu Cnico, quem Crocum Sarracenicum vocant. Laudatur in Croco summa partium tenuitas, & trahitur in dubium (inquit Casp. Hofmannus) annon illa vincat omnia alia simplicia.

Vires & Usus.

Moderatus ejus usus cerebro prodest, sensus vegetiores reddit, somnum & torporem excutit. Dod. [copiosior vigilias inducit, & capitis dolorem] omnium consensu corroborat cor, & læticiam gignit; quod experimento confirmat Amatus Lulitanus asserens fe mercatorum vidisse, qui cum in olivam in qua carnes coquebantur mulum Croci injecisset, post earum esum, in tam profusum risum erupit, ut parùm abfuerit quin risu nimio & cachinno è vita excesserit. Simile exemplum est apud Julium Alexandrinum in *Salubr.* Nos, ait, nobilem feminam Tridenti vidimus horarum circiter trium spatio immodico risu concuti, eliciendorum fortè mensium causâ. Justo plus croco usum Thoracis crudos humores ad concoctionem perducit, pulmones aperit, & ab obstructione liberat, & ad hæc tam efficax est remedium, ut subinde phthisicis in summo vitæ discrimine, & prope nodum animam agentibus spiritum reducat, & vitam ad aliquot dies proroget, scriptuli dimidii, aut ad summum integri, cum Passo aut vino Pramnio vel alio dulci exhibitus; quomodo etiam status gravissimas subito irruentes citra febrem dyspnoeas statim & momento temporis tollere non semel à nobis compertum est. Crapulam etiam arcere hoc modo sumptum Dioscorides referit. Laudatur ad hepatis & fellis obstructions, necnon ad regium morbum; atque hinc bonum colorem Crocum efficere Dioscorides scribit. Additur eodem autore ad omnes quæ interaneorum causa temperantur potiones, sed nostra ætate ad eas potissimum quæ menses, foetus & secundas educunt. Urinam cit, Venereum excitat, ad Vulvæ & sedis cataplasmata additur, necnon ad emplastra & cerata veteres tumores & dolores discutientia, inflammationes erysipelatodes mitigat; compositionibus auricularibus utiliter admiscetur: oculos ab ecchymatis & exanthematis cum lacte aut Fœniculi Rosarumve liquore præservat illitus, & humorum in eos influxiones reprimat. Hæc è Dodonæo.

Nos efficaciam ejus in ictero, si tempestivè bibatur, sæpius experti sumus, ad quem morbum quæ partium tenuium sunt & tingendo apta pleraque conducunt.

In partibus difficultatibus adeo visus est fortiter egisse (inquit C. Hofmannus) ut totus infans paruerit croceus. Hoc experimentum est à Rhafi, quem Serapio laudat. Fuit mulier quedam; inquit, quæ aliquot diebus laborarat in partu & dedi illi in potu ʒij Croci, & peperit filium. Et expertus fui hoc postea statim sapere, & semper fuit ita. *Verisimile est libroriorum errore pro ʒij. ʒij. scriptum.* Apud

Apud noſtrates ad variolas expellendas in frequenti uſu eſt; item in facculis ſuſpenderit ſub mento vel putride, ad diſſipandam ſci. materiam putridam & venenatam, nè ibidem ſtagnans inflammationem excitet, ægrumque ſtrangulet.

Crocus in nimia doſi noxius & lethalis cenſetur. Sed quæ tandem eſt illa doſis à qua periculum eſt? ʒiij. vel ut Julius Alexandrinus ʒiij.

Crocum non dilatando eſſe ſolum gravem ſed & obſtruendo & ſtrangulando C. Hofmanno videtur.

Idem Dodonæum erroris inſimulat quod Crocum vigilias facere ſcribat in nimia doſi, cum è contra ſomnum faciat, & caput gravet. Nec probat quod Dioſcorides & Plinius ἀκρεπίπλον eſſe affirmant; cum Arabes & etiam experientia contrarium doceant.

Crocus paralyticis membris ac induratis nervis apprimè confert: quare Oxycroceum emplaſtrum ex Croco conficitur ad emolliendam nervorum duritiem accommodatiſſimum. *Trag.* In Apoplexia gutta una aut duæ tincturæ aſperguntur lingua. *Schrod.* *Heriodius* integrum librum de Croco conſcripſit, quem conſulat Lector. Pro cultura Croci vide Philoſoph. Tranſact. N. 138.

18. *Crocus Alpinus Autumnalis* C. B. *montanus* I. Cluſ. *mont. Autumnalis* J. B. Park. Ger.

Cluſ.

Flore eſt ſativi Croci, ſed minore & dilutiore, tribus intus croceis *ſtaminibus*, & *ſtilo* luteo ſumma parte in aliquot ſtaminula diviſo. *Folia* illi quatuor, Crocinis ſimilia, breviora tamen, interiore parte lineam quandam candicantem ſecundum longitudinem, exteriore vero binas tanquam canaliculos ſeu ſulcos, utrinque ſecundum nervum excurrentes habentia. *Radix* minor quam in ſativo, candida, plena, & velut internodiis diſtincta, denſo quodam cortice è multis villis contexto involuta & tecta, tenuibuſque fibris per corticem fe exerentibus ſeſſili parte donata: ſubdulcis porro illa eſt initio, deinde ingrati ſaporis.

In nonnullis Luſitaniz rupibus, præſertim iis quæ non procul à mari abſunt Novembri obſervavit, *Locus.* & cum ſuo flore eruit Cluſius.

19. *Crocus Autumnalis florem ſine foliis promens, odoros* C. B. *montanus* 2. Cluſ. *montanus* 2. *flore purp. foliis orbiculato mucrone* J. B.

Præcedenti ferè ſimile, *florem* ſine foliis promit Septembri, unciali aut longiori pediculo innitentem, ſatis odoratum, ſex æqualibus foliis orbiculato mucrone præditis ſaturatioris purpur. coloris præneque violacei conſtantem, tribus ex umbilico prodeuntibus flavis *ſtaminibus* & ſtilo extremum mucronem multifiſidum craſſiuſculumque habente. *Radix* prioris radici valdè ſimilis, cortice è multis villis contexto involuta, oblongus interdum nucleos ſatis procul à matre ſpargens.

20. *Crocus Autumnalis ſubcæruleus multiſlorus* C. B. *montanus tertius* Cluſ. J. B. *Crocus Byzantinus argenteus* Park. *montanus Autumnalis flore majore albedo cæruleo* Ger.

Cluſ.

Flos inodorus eſt, vel tenuis admodum & evanidi odoris, petalis interioribus paulò brevioribus, omnibus autem orbiculato mucrone præditis, albicantis initio coloris, ſed in quo deinde temporis ſucceſſu dilutius quidpiam cæruleum perſuſum videatur. *Stamina* ex umbilico prodeunt terna, flava, & in medio *ſtilus* ſive penicillus in tria vel plura ſtaminula diviſus, flavi etiam coloris. Flacceſcente vel jam marcido flore quina, ſena, raro plura emergunt in ambitu *folia* extenui membrana quæ florem initio obvolverat, Croci verni latifolii foliis præne ſimilia, h. e. paulò latiora quam ſativi, albâ lineâ ſingula per longitudinem ſupinâ parte diſtinguente, & prona binis. *Radix* digitalis, vel etiam pollicaris eſt craſſitudinis, orbiculata terè, alba, ſolida, tunica ſpædicei coloris obducta, multis albis fibris ſub ea naſcentibus prædita, quæ ſorum ſatis ferax eſt; nam & ternos, & quaternos, interdum etiam quinos proferet flores.

Conſtantinopoli allatus eſt, eſtque proculdubio idem Croco ſyl. Byzant. ſerotino *Lib. Ad. part. 2. Locus.* quamvis Parkinsonus diſtinguat: qui florem plerunque unicum rariùs binos proferre ſcribit.

Octobri demum menſe floret.

Tempus.

21. *Crocus Pyrenæum Autumnale* Cluſ. ap. 2. *montanum Pyrenæum Autumnale* J. B. *Crocus Autumnalis flore minore* C. B.

Cluſ.

Florem fert Primi Croci montani flore amplioſem, colorisſque ſaturatioris, & quodammodo medii inter illum & ſecundum genus, cujus medius ſtilus multifiſidus ſumma parte perinde ac illius, magis tamen diluti coloris & proſus flavi. Hujus item folia marceſcente flore non ſtatim prodeunt ut in primo.

E Pyrenæis montibus à quodam Rhizotomo erutum redemit Cluſius.

Locus.

22. *Crocus montanus Autumnalis* Portæ. *Autumnalis, flore majore variegato.*

CAP. XV.

De Dente canino.

1. *Dens canis latiore rotundioréque folio* C. B. *Dens caninus* Ger. *Satyrion quorundam Erythronium bifolium flore unico radiato albo & purpureo* J. B. *Dens caninus flore purpureascente, & Dens caninus flore rubro* Park. parad. *Dogs' Tooth-violet.*

J. B. Clus.

Radice est duas uncias longa, alba, crassiuscula, & infima parte crassiore, superiore verò parte gracilescente. *Folia* promit bina, rarò terna inquit Clusius, opposita, primò mutuo seu complectentia, & florem occultentia, per terram fusa, Lili convallium aut Allii ursini formà, crassiora & magis carnosà, ex angustiore principio in ventrem sextantem latum dilatata, dein sensim in mucronem desinentia, [aliquando subrotunda & latiora sî, quod interdum fit, unicum habeat folium] longitudine palmari, maculis ex fusco rubentibus, vel, ut ait Clusius, ex albo purpureascentibus, latis, magnis variegata: teres, inter quæ surrigitur *coliculus* unicus, lævis enodisque, ruber, palmaris, cui insidet *flos* unus, deorsum nutans, ex sex foliis oblongis, mucronatis, nonnunquam albis, nonnunquam purpureis cum unguibus intus albis compositus, qui ubi aeris [Solis radiis excelsa] tepore se explicat, radiato posito foliorum visendus ea sursum reflectit, Cyclamini instar: *Stamina* in medio sèna purpurea *stylum* circumstant longiorem, album, tricuspitem: nullà odoris gratià (inquit Clusius) placens, sed solà elegantia commendabilis. Succedit siliqua triangularis, nutans ut flos, in viridi spadicea. *Capitulum* sive siliqua, teste Clusio, continet aliquot *semina* Leucoii bulbosi præcocis alterius seminibus ferè respondentia, sed longiora gracilioraque flavescens coloris. Quandiu nullum florem dat hæc planta unico duntaxat exit folio.

Flos ex purpura rubet, aut candore micat, aut purpura & candore confusus pallet; qui flore rubro est maculis rubris; qui albo lacteis maculis variegatur: sic folia aliquando maculata, aliquando maculis carent. C. B.

Locus.

Nos flore purpureo insignem copiosum observavimus propè Augustam Taurinorum ad latera montis quem transito Pado ascendimus, eundo indè ad Astam urbem, Aprilis initio florentem: cum quæ flore albo est in Liguria montibus eundo à Nova oppido ad Genuam, Jo. Bauhinus copiosè propè Genevam florentem Martio in colle *la Bassie*; alibi etiam in montosis invenitur non raro; loca vide apud *J. B.*

Vires.

Stiriacas mulierculas radice exsiccate pollinem pulvis puerorum inspergere ad enecandas eliciendaque ventris tineas Clusio relatum est. Ex vino autem haustum mirificè coli dolores mitigare expertum est, insuper corporis vires rescicere & nutrire, ex aqua verò pueros epilepticos juvare.

Ad excitandam, autore Lobelio, Venerem magnam vim habere ostendit humida & calida substantia cum acrimonia paululo juncta. Hinc nonnullis Satyrion erythronium Dioscoridis creditur, sed erroneè Parkinsoni iudicio, qui Tulipam pro Satyrio erythronio habet.

2. *Dens canis angustiore longiore folio* C. B. *Satyrî Erythronii aliud genus* J. B. *Dens caninus flore albo angustioribus foliis* Ger.

Clus.

Folia huic longiora quàm præcedenti, maculas albas diutiùs retinentia, initio dum exeunt *florem* etiam amplectentia, qui superiore major plerunque est, vel lactei omnino candoris, vel mistis purpureascente albòque coloribus constans, *staminibus* albis, *apiceibus* nigricantibus: Huic succedit trigonum *caput*, *semina* alteri paria continens; *radix* etiam longa & superiore crassior.

3. *Dens caninus flore luteo* J. Rca.

A prima specie differt foliis obscurius virentibus & flore pallido seu dilutè luteo, cætera similis.

LIBRI VICESIMI PRIMI PARS SECUNDA.

De Herbis bulbosis affnibus.

HERBAS bulbosis affines voco quæ cùm hujus generis sint foliis, floribus, pericarpis aut radicibus Bulbosis imitantur.

Herbæ foliis, floribus, pericarpis aut radicibus Bulbosis affines distinguendæ sunt vel ex

Numero Petalorum in flore, in

{ *Emeapetalas*, folio gladii figuram referente cum acie cauli obversa; **IRIS**.
Hexapetalas, radicibus

{ *Tuberosis* aut crassis,

{ *Maximæ*, foliis

{ *Crassis* succulentis, ad margines aculeatis, radice succum crassum flavum insigniter amarum fundente; **ALOE**.
{ *Tenuioribus* & aridioribus, concavis, marginibus æqualibus; **YUCCA**.

{ *Minores*, flore

{ *Majore* Liliæ æmulo; **LILIASPHODELUS**.
{ *Minore* stellato, semine triquetro; **ASPHODELUS**.

{ *Fibrosis* foliis

{ *Iridis*; **PSEUDO-ASPHODELUS**.
{ *Graminis*, flore specioso; **PHALANGIUM**.

Pentapetalas, florum petalis reflexis ad unguis junctis, radice orbiculata; **CYCLAMEN**.

Tripetalas; **PHALANGIUM Virginianum**.

Monopetalas, flore sedî fructûs cohærente, radice tuberosa, pistillo pro stylo in medio flore nudo, sapore, acri, foliis

{ *Laciniatis*, hujus generis maxima, caule pellis serpentini in modum maculato; **DRACONTIUM**.
{ *Integris*,

{ *Major*; **ARUM**.
{ *Minor*; **ARISARUM**.

Figurâ floris galeatâ aut labiatâ: Hæ vel sunt

{ *Aphyllæ*, nullis neq; à radice, neq; in caulibus foliis virentibus; radicibus

{ *Squamosis*; **OROBANCHE**.
{ *Denticulatis*; **DENTARIA aphyllas**, *Anblatum Cordi*.
{ *Fibris multis majusculis implexis* constantibus; **NIDUS AVIS**.

{ *Foliosis*, radicibus

{ *Tuberosis*, gemino plerunq; tubere adhærente; **ORCHIS**.
{ *Fibrosis*, foliis

{ *Nervosis*

{ *Binis*, in caule oppositis; **BIFOLIUM**.
{ *Pluribus alternis*; **HELLEBORINE**.

{ *Planis* virentibus, perpetuis; **PYROLA**.
Hhhhh 2

CAP. I.

De Iride tuberosa & fibrosa.

Nominis rationem dedimus in capite de Iride bulbosa: Notæ characteristicae sunt flores enneapetali, folia gladii figuram referentia, acie cauli obversa.

1. *Iris vulgaris* Ger. *purpurea* sive *vulgaris* Park. *Germanica* Fuch. *vulgaris Germanica* sive *sylvestris* C. B. *vulgaris violacea* sive *purpurea, hortensis & sylvestris* J. B. **The most common purple flower-de-luce.**

Cord.

Ab uno cespite plura & erecta erigit cubito longiora *folia*, duum digitorum latitudine, rectivenia, inferius in radicum capitibus conjuncta, ceu ex omnibus unum fiat, & sibi invicem inserta, singulorum aperto & inciso ventre seu carina alterius dorsum excipiente, superius vero alae modo in latitudinem explicita, & in mucronem gladii figuram desinentia: e quorum medio *caulis* assurgit sesquicubitalis, rectus, teres & glaber, veluti cinereo polline conspersus, facile abstergentibus cedente, quinque aut sex geniculis interceptus, ex quibus singula exeunt sine pediculo caulem amplectentia folia, inferioribus eò minoribus quàm summitati propinquiora; in tres vel quatuor ramos divisus. *Flores* in summitate post medium Veris per intervalla erumpunt, primum convolutis in turbinem membranarum paullatim se in novem folia explicantibus: ex his tria inferiora digitali sunt longitudine, circa exortum angusta, reliqua sui parte unciâ multò latiora, deorsum reflexa linguarum figuram, foris lividi coloris in cinereo & circa principium viridia, intus verò purpurea, seu violacea, laus & lacteis venis propè exortum, à fimbria productis varia. Adhaeret iis in interiori sinu, mediâ folii parte, per longitudinem exporecta lanugo, oblongis pilis inferius albis, summâ parte luteis composita, Lanuginem cuiusq; folii aliud parvum obtegit folium, in summitate in duas partes dissectum, ab utroq; latere herbacei coloris [in nobis observato pallidè cœrulei seu cinerei] in medio livido extante dorso: reliqua tria folia & ipsa linguarum aut cochlearis formam habent, primis tamen latiora & paullò breviora existunt, & sursum reflexa junguntur: color his utriusq; in cinereo lividus [imo purpureus, paullò tamen dilutior quàm in propendentibus petalis] quâ vero prioribus alterno posito adnectuntur purpureis & albis lineis à medio petalo ad latera utrinque productis striata sunt. Triduum vel quadriduum durat aut longius pro aeris constitutione, deinde contrahitur & decidit, inferius oblongum ac sexangularem folliculum relinquens, intus in tria loculamenta interseptum, in quibus rotunda sunt & oblonga *semina*. *Radicibus* nititur multis, invicem in latitudinem sibi adnatis, duum digitorum crassitudine, geniculatis, in transversum striatis, per superficiem terræ sparsis, foris modicè in flavo rubentibus, intus candidis, ex inferiori parte longas tenuisque fibras in terram agentibus. Graviter tota herba, ut Sambucus ferè, dum teritur spirat, præsertim radix, gustu acri, consumptoque superfluo humore tandem odorata.

Sylvestris ab hortensi non videtur aliter differre quàm accidentibus à cultura ortis: foliis minoribus, & hyeme marcescentibus, caule brevioribus, floribus præcocioribus & saturatius purpureis, &c.

Locus.

Nascitur editis & clivosis locis inter arbuſta.

2. *Iris flore albo* J. B. *hortensis alba Germanica* C. B. Park. *item alba Florentina eorundem*. *Iris alba, & Iris Florentina* Ger.

J. B.

Qui præcedentem rectè nôrit, & hanc noverit, nullam quippe in radicibus, foliorum florumq; forma differentiam notabilem animadvertimus, in quibus tamen utriusque coloris non modicum est discrimen. *Folia* enim colore ad glaucum magis accedunt. *Flores* paucos, sed eo tamen grato, odore præditi, lacteo candore perfusi sunt, extimorum costis non minus quàm purpureæ, extra virentibus, quibus intus lutea crocomata respondent, imorum autem foliorum margines luteæ striæ percurrunt.

Nos Iridem albam Florentinam à vulgari flore albo specie diversam non facimus. Differentia sola est in radicibus, quæ in Florentina majores, crassiores, solidiores, candidiores, odoratiores, ut rectè J. B. Regioni fortè calidiori diversitas debetur. Sic Feniculum dulce & Apium dulce in frigidiores regiones translata paullatim in vulgaria degenerant. Fortè etiam Florentina dicta stationi primari suam originem debuit, nam ab eodem semine proveniunt Irides flore odorato & inodoro, cur non & radicibus.

Non videtur J. B. propter colorem album particulatim vocanda Iris Florentina, cum utraq; abundant Florentini, & utramque indiscriminatim sumant; à bonitate autem potiùs utramque Florentinam denominari, non propter colorem.

Iris Illyrica
C. B.

C. Bauhinus Iridem Illyricam à Florentina specie diversam facit. Differentia est in floris colore qui in Florentina candidissimus est, in Illyrica dilutè cœruleus pallescens, & odore remissiore. Nobis, his non obstantibus, eadem videtur.

Vires & Ujus.

Iridis radix in vino aut cerevisia suspensa hanc dulcem conservat, illud jucundo tum odore tum sapore commendat, illius planè æmulo quem mora Rubi Idæi communicant, ut nos in vino rubro sæpius experti sumus. Sed & pistoribus ad parandum fermentum triticæ panis magnopere usitata est. Hæc partim è Trag. hist. desumpta, partim nostræ sunt observationis.

Plurimæ hujus plantæ radici virtutes à Veteribus & Neotericis attribuuntur. Sic brevier Schroderus. Usus præcip. in mucilage seu tartaro pulmonum, tussi, asthma, obstructione mensium, tormi.

torminibus ventris infantum. Extrinsicus abstergit cutis maculas & lentiginis (cum Helleboro & melle mixtus) Creberrimus usus modernis est in pulveribus qui capillis insperguntur. Vulgus vocat pulveres de Cypro. Quin & Hydropi confert & Ictero.

In Hydrope ad serum in specie purgandum commendatur radices Ireos succus ab ʒss. ad ʒi β. dandus. Honeſta matrona mihi nota se plures hydropicos curasse affirmavit solo usu huiusce succi, exhibendo quotidie manè jejuno quatuor cochlearia in sex cochlearibus vini albi.

In desperata alvi obstructione succus radices Ireos recens ad ʒj. propinatus expertus fuit, teste Schenchio lib. 3. Observat. D. Edv. Hulſe. Purgat, autore Casp. Hofmanno primario pituitam & aquas, secundario bilem, non contra. Hodie fere solus succus frequentatur in hydropicis: in quibus cum saepe ardores faciat, non in faucibus tantum, sed & in toto corpore, quidam prorsus abhorrent ab illo. Sed distinctione opus est. In Germanica id fieri verisimile est; in Florent. non est. Deinde verum est de succo crudo, per residuum non deparato. Id autem fieri debet si modo tuto curare volumus. Succus crudus non ultra ʒij. exhibendus est, deparatus & imprimis Italicus in maiore dosi sumitur. Casp. Hofmanno videtur ʒij. superari non posse.

E Flandria advehitur ad nos in corticibus testive Tellinarum pulcherrimum quoddam pigmentum, quod vulgari eorum idiomate dicitur *Verdelis*; ipsum verò ita paratur. Iridis florum summitatem colligunt ante maturitatem perfectam, quam tundunt in mortario lapideo cum pistillo ligneo: inde massam sic usam recondunt in vitro vase, & in cella vel alio loco humidiorē collocant per dies quindecim, ut digeratur atque putrescat: quibus elapsis eliciunt materiam e vase, & linteo veteri percolant; nam versa erit ferè tota in liquorem, quem igni exponunt in ollulâ vitreâ ut ferveat, donec decreſcat tertia pars, cui tunc additur Aluminis Rochæ modicum plus minùve donec dissolvatur, magis clarescat, & delectetur color, quem experiri poteris, si in ipſo liquore madefiat frustum albæ paginæ [chartæ] & conspicietur pulcherrimus color, qui servari potest in Tellinarum testis juxta Flandrorum morem. *Canepar. de Aramentis Londini impress.* p. 306. Ipſemet idem observavi quater vel quinque in locis Belgii Hispanici & Fœderati, ut in Diario meo invenio. Hoc pigmento usus observavi Belgas ad chartas colorandas, & ad vasâ tum lignea, tum fictilia pingenda, cuius non meminit Caneparus. D. Tancredus Robinson.

3. *Iris altissima bicolor, cœruleo obsoleto, cinereove mixta* J. B. *hortensis pallidè cœrulea* C. B.

J. B.

Rarior hæc Iris, proceritate vulgarem superans: *folia* non minùs lata: *floris* autem suaviter odorati & vulgari minoris non obvia amenitas, cujus tria extima folia repanda summâ orâ saturâ purpurâ tincta sunt; inde usque ad simbriam crocatam, humani supercillii æmulam saturis lineis purpureis longis, campum album percurrentibus, utrinque autem à simbriâ lateribus obliquè ferrugineâ lineâ luteos margines distinguunt: terna quoq; folia, ut in hoc genere fieri solet, introrsum curvata surriguntur, colore magna ex parte ferrugineo cinereo obsoleto, ima parte rigidiuscula, lutea, saturâ ferrugine guttata: penultimâ & ultimâ terna in costa foris, intusque leviculâ & fordida purpurâ palent, utrinque lateribus luteo lurido infectis.

Hæc nobis latifolia major vulgaris obsoleta Clusii esse videtur, hortensis pallidè cœrulea C. B.

4. *Iris Chalcedonica* Ger. *Chalcedonica sive Susiana major* Park. *Susiana, flore maximo ex albo nigricante* C. B. *latifolia major Susiana vel Chalcedonica, flore majore variegato, Clusio* I. J. B.

J. B.

Clus.

Sena aut octona habet *folia*, Iridis Lusitanicæ bifloræ foliis non abſimilia, mutuo sese ut in aliis Iridum generibus amplectentia: è quorum medio *caulis* exit cubitalis aut amplior, rotundus, geniculatus, digitalis crassitudinis, *florem* sustinens omnium quos unquam in Iridibus conspexim maximum, novem ut reliquorum foliis constantem, colore tamen ab illis differentem: nam tria ad terram inclinata folia crassa sunt, interiore parte omnino nigra, nisi quadam venâ ex purpura candicantes intercursarent, ab infima basi ad medium usque nigris villis latè obsita, maculâ nigrâ, sericeis villosi nigri panni instar, medium folium occupante; foris multò dilutiora sunt: terna illa minora eis incumbentia, quæ ligulas tegunt, fornicata & bifida sunt, & ejusdem ferè coloris paulò tamen dilutioris, licet ad obscuram purpuream accedentis; tria surrecta palmaris sunt amplitudinis, & membranaceæ pene tenuitatis, plurimis lineis ab infima basi ad extremum usque folium excurrentibus, partim nigricantibus, partim ex cineraceo candicantibus, ut Americani Pavonis expansam caudam ferè imitentur, internè circa unguem nonnihil hirsuta. Nullum odorem in hoc flore deprehendit Clusius, sed solâ coloris varietate & raritate commendabilis est. Illi succedunt, sed rarò admodum capita trigona, crassa, uncias tres, quatuor, & quinque interdum longa, numerosum *semen*, rugosum, fuscum, Pisi ferè instar magnum continentia.

Constantinopoli delata est. Hyemis injuriâ difficilior fert in horto reposita, reliquis Iridis generibus: Rariùs etiam cæteris floret, & unicum, ut plurimum, florem profert Maio: semen maturum Julii initio.

5. *Iris Asiatica cœrulea polyanthos* C. B. *Asiatica cœr. omnium Iridum amplissima, Dalmatica affinis* J. B.

J. B.

Clus.

Sena, septena, octonâque habet *folia*, omnium Iridum amplissima, & in latum expansa, viridis cui ærugo permixta videatur, coloris, mutuo se amplectentia; è quorum medio *caulem* promit sesquicubitalem, interdum etiam bicubitalem vel ampliozem, firmum, crassiozem superiore, lævem, geniculatum, multisque alis concavum, è quibus copiosi (nullam enim feraciorē conspexi) vaginulique inclusi prodeunt *flores*, magni, petalis deorsum inflexis dilutè purpurascens, & ad cœruleum tendentis coloris, multis purpurascens venis ab infima parte, & flamineâ simbriâ flavâ

in longitudinem & latera excurrentibus: bifida petala exalbescunt, gibbo tamen illorum dilute purpurascente: tria surrecta, angustiore, & ima parte quibuldam purpureis brevibus venis distincta sunt, ubi verò se in latum expandunt subcæruleum habent colorem, dilutiorem adhuc quam inflexa, & florum Sambuci odorem, graviorem tamen, quodammodo amulantur. Iis succedunt rariores *siliquæ* sive capita crassa, magna, triangularia, & obtuso mucrone prædita, quæ maturitate dehilcentia semen continere deprehenduntur, crassum, angulosum, durum, flavescens, superiori ferè par. *Radix* crassa est, magna, nodosa, multis longis crassisque fibris donata, lateribus ut reliquæ se propagans, & si repurgata sicceatur odorata.

Hanc Constantinopoli accepit Clusius.

Huic perfimilem in hortulo nostro habemus, cujus tamen flores vulgaris *Iris* floribus minores sunt; petalis reflexis & dependentibus ima parte purpureis, lineis ex flavo albenibus ab ungue folii & juba villosa in margines undique productis. Fimbria seu juba villosa ab ungue per mediam petali cervicem aliquouque producta magis flava est quam in vulgari *Iride*: quæ huic incumbunt petala crassiuscula, bifida, ad margines lutescunt, gibbo cinereo: tria erecta petala cinerea sunt, seu albicant cum diluta cærulei tinctura, versùs unguem tamen flavicant, & lineolis ferrugineis striata sunt.

6. *Iris Dalmatica major* C. B. Ger. *Dalmat. major, flore vulgari minus violaceo* J. B. *major latifolia tertia* Clus.

f. B.

Spætatæ pulchritudinis & magnitudinis est hæc *Iris*, *caule* bicubitali, tereti, minimi digiti crassitudine, alis crebris donato: in quorum extremis flores multi, magni, toti cyanei, exceptis paucis in unguem alis ftris obliquis, verticilloribus, alternorùmque foliorum fimbria crocea, angustâ quidem, sed elatâ: *folia* verò quam in ulla alia [quam coluit *f. B.*] latiora, uncias tres lata interdum, explicatas Aquilæ alas referunt, ultimo proximum sinu suo semper excipiente, ut in aliis, colore glauco.

Clusius hanc à præcedente floribus in summo caulis fastigio magis confertis, *semine* in brevior capite, minore, pallido, anguloso, rugoso, præcipuè differre scribit.

7. *Iris Dalmatica minor flore purpureæ dilutioris* J. B. *Iridi bifloræ affinis minor* C. B. *Iris Dalmatica minor* Ger.

f. B.

Iridi Lusitanicæ seu bifloræ similis (inquit Clusius in Hisp.) quam Pancius ad nos misit nomine *Dalmaticæ* minoris insignitam, nisi quòd paulò angustiore *folio* videatur. Flores purpuræ dilutioris, & terni aut quaterni in singulis caulibus, oblongiori pediculo inhærentes: *semen* in brevior triangulâ *siliquâ* angulosum, pallidum & rugosum. Floret serius Vere.

8. *Iris major latifolia Byzantina Dalmaticæ à Pantio missæ, i. e. minori similis* J. B. *Byzantina purpureo-cærulea* C. B. *major latif. 18.* Clus.

Clus.

Folius est quinto generi [Asiaticæ purpureæ] non dissimilibus, sed brevior aliquantulum *caule*, in aliquot ramos diviso, qui sustinent flores è vaginulis emergentes jam dictis paulò minores, quorum color medius inter secundi & quinti generis flores.

9. *Iris latifolia humilior purpurea* C. B. *major latif. angustioribus foliis, purpureis floribus minoribus, Clusio 19.* J. B.

Clus.

Præcedenti magnitudine par est, angustioribus tamen *foliis*; *caule* gracili, pedem & semissem, interdum etiam cubitum alto, in ramulos diviso, quibus insident flores, omnibus prædictis minores, tribus petalis ad terram inclinatis dilute purpureis, tribus verò erectis obsoleti purpurei coloris, qualis in vulgaris quodam genere conspicitur. *Radix* non magna, nodosa.

Ab hac non differt specie quam Clusius majorem 20. facit sed floris colore tantum qui in plantis hujus generis à semine ortis plurimum variat.

Iris latifolia humilior versicolor C. B. *major latif. surrectis floris foliis flavis & purpureis lineis distinctis* Clus. 20. J. B.

Clus.

A decima nonâ nec gracilitate *caulis*, qui in ramos etiam divisus, nec angustia foliorum, nec radice differt: flores similiter magnitudine pares habet, sed diversi coloris; nam terna ad terram inflexa diluti & quodammodo obsoleti purpurei sunt coloris, multis saturatoris purpuræ venis à fimbria ad oras se spargentibus: fimbria flavis staminibus constat: bifida folia illam regentia obsoletè flavescunt: terna surrecta infernè angusta: flava etiam sed pupureis venis distincta, latiore autem parte pallescentis coloris, quodammodo tamen suffusi levissima & quæ vix apparet purpura. Sambucinum odorem refert, sed paulò graviorem.

Nec magis à præcedentibus differt *Iris major latifolia* 21. Clusio à semine deciduo sponte orta, quam C. Bauhinus *Iridem latifoliam Germanicam candido-purpuream* vocat; J. Bauhinus *Irid. maj. latif. purpuream*, foliis repandis candicantibus, purpureis venis distinctis.

Quæ non minus ampla habuit folia quam superior, inter quæ *caulis* assurgit pedalis, teres, geniculatus, viridis, sustinens membranaceas thecas virides, per oras leviter purpurascens, è quibus emergunt bini aut terni flores, jam descriptæ paulo minores, petalis terram spectantibus ab imo angustioribus, candicantibus interius, saturæ purpuræ venis eleganter distinctis, latiore verò parte omnino purpurea: Villosa fimbria infernâ parte flavescit, supernâ purpurascit, bifida foliola sub quibus latet floridi purpurei sunt coloris, ut & terna folia surrecta. Flos tenuiter odoratus.

10. *Iris*

10. *Iris Damascena polyambos* C. B. *major latifolia* A. sive *Damascena* Cluf. *major latif.* sive *Damascena cœrulea* J. B.

Cluf.

Dalmaticæ majori non dispar est *foliis* & *radice*. *Caulis* cubitali aut paullo majore: floribus numero, magnitudine, colore Asiaticæ cœruleæ respondentibus, petalis tamen ternis inflexis paullo dilutius purpurascens, & ad cœruleum tendentibus; ternis bifidis & gibbis angustioribus & cinerei quodammodo coloris; ternis verò surrectis cœrulei coloris, & latis interdum candicantibus venis externâ parte conspersis, odore Asiaticæ simili.

11. *Iris Asiatica purpurea* C. B. *Asiatica purpurea major latifolia* J. B. *major latif.* 5. sive *Asiatica purp.* Cluf.

Cluf.

Folia habet secundæ [Asiaticæ cœruleæ] familia, paullo tamen breviora & angustiora, inter quæ exit *caulis* rotundus, cubitalis, digitalis crassitudinis, in aliquot ramos divisus, qui promunt è membranaceis thecis *flores* superiore minores, nonnihil odoratos, quorum labra sive folia ad terram inflexa, saturatoris sunt purpuræ; & infra circa unguem, quæ videlicet hirsuta illa & pallescens fimbria excurrit, variis venis distincta. His incumbunt tria alia latiuscula bifida folia, quæ candicantes ligulas tegunt: deinde è lateribus surgunt terna etiam folia, eleganti purpureo colore prædita, flori Lusitanicæ bifloræ ferè familia, latiora tamen. Succedunt triangulares *siliquæ* obtulo mucrone, in quibus *semen* inæquale. *Radix* tuberosa, secundæ familis.

Hæc etiam Constantinopoli missa fuit: Maio floret.

Huic congener fuit *latifolia* major 6. Cluf. peregrina rubens inodora C. B. *maj. latif. flo. purp.* cum aliqua rubedine *J. B.*

Cui *Caulis* paullo major: *flores* similes, aliquantulum majores, inodori, quorum terna surrecta folia aliquod rubedinis habere videbantur.

12. *Iris latifolia Germanica odore suavi* C. B. *latif. major. purp.* quibusdam Illyrica J. B. *major latif.* 7. Cluf.

Cluf.

Longa latâq; *folia* habet, Dalmaticæ majori pænè paria: *caulem* non minùs grandem, nec rariores minorèsq; *flores* proferentem, petalis inflexis & terram spectantibus planè purpurei sive violacei, dilutioris tamen coloris, nullis nisi circa infimam partem venis distinctis, fimbriâ medium folii nervum occupante, albis staminibus flavo apice præditis donatâ; surrectis ejusdem ferè, sed magis diluti coloris, ut & ternis bifidis ligulam tegentibus & fimbriæ incumbentibus; odore satis suavi.

In hortis Francofurtensibus observavit Clufius.

Locus:

13. *Iris latifolia Germanica odore Sambuci* C. B. *major latif. cui in flore crassa venæ purpureæ* J. B. *major latif.* 8. Cluf.

Cluf.

Similia habet *folia*, ab exortu autem circa radicem purpurascens: *caulem* cubitalem aut ampliorum, multos è vaginulis, purpurascens radiis insignitis, proferentem *flores*, petalis ternis incurvis multis crassis venis purpureis notatis, fimbriâ ad labrum inflexum protensa, capillaribus staminibus flavo apice præditis donatâ; ternis erectioribus plerumq; bifidis, colorèmq; habentibus obsoletum in quo purpureum quidpiam magis vel minus saturum elucet: alata angusta folia fimbriæ incumbens ejusdem cum surrectis sunt coloris, præter nervum medium in longitudinem excurrentem, qui ex cœruleo purpurascit. Odor florum Sambuci. Breviter Iridi obsoletæ Belgicæ valdè similis est.

14. *Iris latifolia Belgica odore Sambuci* C. B. *Iris Clusii major latifolia* 1x. *cum venis purpureis* J. B.

Cluf.

Breviora quàm superior habet *folia*, alioqui non dissimilia, nec minùs circa radicem, quæ invicem amplectuntur, purpurascens: *caulem* cubitalem & ampliorum, in alas divisum, in quibus multi *flores*, totidem quot præcedentes foliis præditi, quorum terna deorsum inflexa, per oras subcœrulea, circa unguem ex flavo candicant, deinde multis crassiusculis saturæ purpuræ venis ab imo in longitudinem excurrentibus sunt prædita: staminum fimbria superiori similis est: terna erecta petala candicantis ex cœruleo sunt coloris; eorum oræ quodammodo flavescunt, unguem tenuioribus venis distinguuntur: bifida & alata petala fimbriam tegentia ferè ex flavo candicant. Odor præcedenti similis.

Iconem eandem habet Lobelius pro Iride Lusitanica verna violacea.

15. *Iris latifolia Belgica versicolor odore Sambuci* C. B. *latif. major, cui oræ ad flavum obsoletum accedunt* J. B. *latifolia* major 10. Cluf.

Cluf.

Paullo humilior est præcedente; nec ejus folia circa radicem purpurascunt: *Caulis* gracilior in alas finditur, *flores* gestantes superiori formâ quidem similes, diversi tamen coloris: nam terna inflexa *folia*, licet illius foliis non sint disparia, oras ad flavum obsoletum accedentes habent, venâq; paullo dilutiores; terna sursum erecta obsoleti sunt coloris, ex flavescens & purpurascens mixti, Versicoloris, quam à Camerario accepit Clufius, foliis non abfamilia, paulo tamen dilutiora, circa unguem etiam magis flavescens, & tenuioribus purpureis venis notata; angusta alataq; folia,

folia, simili colore prædita, præter medium nervum, qui magis purpurascit: Odor etiam florum Sambuci æmulus.

Præcedenti eadem videtur; nec diversa.

16. *Iris latifolia Belgica odore Sambuci altera C. B. latif. major cum oris purpurascens J. B. latif. maj. XI. Cluf.*

Cluf.

Paria superiori habet *folia*, inter quæ cubitalis ferè & superiori æqualis affurgit *caulis*, ternos aut quaternos è vaginis viridibus, oras purpurascens habentibus, ferens *flores*, quorum tria inflexa petala decimæ quartæ non valdè abfimilia, longius tamen protenfam habent fimbriam illam villis constantem, quàm ut à bifidis & gibbosis foliis tota tegi possit, quorum color obfcursor & saturatior, quemadmodum & sese attollentium, quibus nonnunquam infersæ luridæ maculæ. Odor idem cum superiore. Paulo tamen seriùs hæc floret.

Iris major latifolia flore versicolore J. B. latif. Belgica variegata C. B. major latif. XII. Cluf.

Cluf.

Præcedenti colore satis respondet, & peculiare id habet, ut inflexa folia duobus diversis coloribus secundum longitudinem sint discreta, altera videlicet parte reliquorum foliorum colori respondente, altera diverso.

Hæc ex semine nata est, cum aliis Iridibus, quarum nonnulla unicum duntaxat folium variegatum habebant, quædam versicolorem tantum nervum medium folium secantem, eúmque, vel ampliozem & latiorez, vel angustiozem: ut mirum dictu sit, quomodo natura in his floribus ludat.

Iris latifolia major versicolor cærulea dilutior J. B. Clufi 13. Iris latifolia Belgica cærulea versicolor C. B.

Cluf.

Hoc etiam genus semine natum, instar prædicti varietate colorum conspicuum, non adeò tamen elegans, sed coloris ex cineraceo pallescentis, ut versicolor cærulea dilutior dici queat ea Iris. Superioris varietas esse videtur, non species distincta.

17. *Iris exotica colore quasi pallido, fuligine perfuso Camerarii, Clusio 14. J. B. Iris latifolia odore Oxyacanthæ C. B. Iris Camerarii Ger.*

Cluf.

Ampla huic sunt *folia*, & longiora latioraq, quàm in præcedentibus, viridia admodum, rugosa, aliquantulum crispata, mucrone nutante, è quorum medio emergit cubitalis aut major *caulis*, lævis, rotundus, viridis, in aliquot ramulos divisus, qui è virentibus vaginulis satis amplos promunt *flores*, nonnihil odoratos, & ad vulgaris Oxyacanthæ floris odorem accedentes; quorum tria reflexa petala pallida, multis crassis purpureis venis à folii infima sede, & à fimbria ad extremas oras sparsis prædita sunt, labris etiam saturâ purpurâ nitentibus: tria illis incumbentia, sub quibus occultantur ligulæ, coloris pallidi tanquam fuligine perfusi, ut etiam sunt tria erecta, sed magis luridi. Nullum (inquit Clusius) mihi hæcenus semen tulit, tamen multos annos illam jam aluerim. Maturius paullo floret secunda, & color floris aliquando saturatior, interdum dilutior.

Ex Iride varia Pannonica caulifera nata censetur. *Cluf. pann.* qui eam à Joach. Camerario habuit.

18. *Iris latifolia Pannonica colore multiplici C. B. latif. major 15. Cluf. Iris lutea foliis florum repandis variegatis J. B.*

Cluf.

Rugosa sunt etiam isti *folia*, minùs tamen lata, longa & viridia quàm in decima quarta, secundum radicem omnino interdum purpurascens; è quorum medio *caulem* promit cubitalem, lævem, viridem, aliquot ramulis donatum, quibus insident *flores* è vaginulis emergentes, magni, vel profusè inodori, vel Oxyacanthæ vulgaris florum instar odorati, coloris varietate commendabiles: nam tria folia quæ sursum spectant & attolluntur, rarè se mutuo amplectuntur, aut cacumine nutant, sed plerunq, (nisi marcescere incipiant) recta sunt, ut in Iride bulbosa, nonnihil tamen convexa, angustiora, lutei coloris, quemadmodum & illa quæ ligulas fimbriamq, contegunt tria ad terram inflexa circa basin & exortum pallent, reliqua parte candicant, multis tamen purpureis radiis ab ipsa sede ad extremas usque folii (quod plerunq, saturatius purpurascit, in earum stirpium floribus quæ circa radicem nullâ purpurâ sunt suffusæ) pallidas oras elegantè picturâ decurrentibus: villosa fimbria quâ parte integitur lutea est, extrema vero exalbida; pallentes ligulæ: magna, triangula & obtusè aliquantulum mucrone *capita: semen* Orobi magnitudine, fuscum, rugosum continentia. *Radix* nodosa, vulgaris Iridis instar, foris flavescens, multis utrinque nascentibus fibris firmata, quæ repurgata & exsiccata odoratissima est, & cum Illyrica, quæ in Officinis habetur, odoris gratiâ contendere posse existimo.

In montanis Ungariæ observavit Clusius: Utrunque genus in Leytenberg monte supra Manderstorf, & ficioribus pratis Sopronio vicinis, &c.

Floret Maio, sub Junii finem semen maturat.

Camerarius hanc Iridem florem suum in locis natalibus non promere scribit, in hortos verò translatum, contra aliarum sylvestrium plantarum naturam altero anno florere, & quotannis postea, ac longè latèq, serpere.

Ab hac non differt specie sed foliis tantum variegatis

Locus.

Tempus.

Iris

Iris latifolia alba viridis C. B. *major foliis duobus coloribus distinctis albo & viridi*, Clus. 16. J. B.

Clus.

Præcedenti valdè similis est, & ex ejus semine natam putat Clusius; *folia* tamen illi breviora, & (quod rarum) magna ex parte duobus coloribus distincta albo & viridi, sic quidem ut albus per longitudinem excurrat nonnunquam dimidiatum folium occupans, interdum ferè totum, aliquando ejus duntaxat partem: iidem etiam coloribus aliquando distinctæ vaginæ flores includentes, qui à præcedentis floribus non multum differunt, staminea duntaxat fimbria in reflexis foliis tota flava est; & folia surrecta infima parte purpureis velut maculis internè aspersa sunt.

19. *Iris latifolia ex albo pallescens striata* C. B. *major latif. pallescens ex albo cum purpureis venis* J. B. *maj. latif.* 17. Clus.

Clus.

Pedalem habuit *caulem*, rotundum, geniculatum, binos aut ternos ex membranaceis vaginis promens *flores*, quorum terna terram spectantia pallescentis ex albo sunt coloris, multis purpureis venis ab infima foliorum basi, quæ angustior est, in latera, tum à fimbria, quæ flava est, ad extimas foliorum oras procurrentibus, quibus singulares, interdum binæ, purpureæ maculæ sunt aspersæ: bifida folia fimbriam regentia *ægyptiæ* sunt coloris, cujus etiam terna surrecta (excepta eorum angusta basi quæ flavescens) multis purpureis venis in latera procurrentibus.

20. *Iris biflora Lusitanica flore violaceo*, Clusio 22. J. B. *biflora flore minore, odore Lili convallium* C. B. *Iris biflora* Ger.

Clus.

Folia ei vulgari breviora & angustiora, alioqui non valdè dissimilia: in summo pedali caule *flos* è purpurascens vaginulis prominens violacei omnino sive saturatioris purpureæ coloris, qui in inflexis & propendentibus foliis intensius nitet; villosa illa fimbria qua donata sunt prorsus candida. Unicum autem singulares caules plerumq. florem ferunt, interdum sed rarò alterum, rarissimè tertium, singulari quemq. vaginulâ inclusum, jucundissimi odoris Lili convallium. *Semen* angulosum, rugosum in triangulari capite satis crasso, sed rariùs fert. *Radix* illi subest nodosa, geniculata, folida, pollicaris crassitudinis, gibba, intus candida, ingrati saporis initio, & paullo post fervidissimi gustus, multis fibris summa tellure hærens, & subinde in plures propagines, è lateribus nascentes divisa.

Nascitur multis Lusitanicæ locis supra Tagum, vel pingui solo & in arvis, vel salebrosis & lapideosis locis. Vere floruit, & postea etiam Autumno in horto Car. Audomari, cujus rei gratiâ bifloram cognominavit Clusius.

Locus & Tempus.

Hujus potiùs varietas videtur quàm species distincta

Iridis bifloræ affinis flore majore C. B. *Iris Illyrica bifloræ similis*, Clusio 23, *flore purpureo* J. B.

Clus.

Non multùm à præcedente differre videtur: Quina enim aut sena ex singulis radicis capitibus promit *folia*, illius foliis simillima: *caulem* raro ampliorem, qui in summo è vaginulis purpurascens florem promebat, Lusitanicæ formâ persimilem, paullo tamen minorem & teneriorem, nec adeò suavis odoris, licet ad eum satis accederet. *Radix* nodosa & geniculata ut superioris, odoris cum virens est ingrati, exsiccata verò satis grati, & insipidi initio gustus, postea tamen fervidi faucibusque urentis.

Nec diversâ specie putanda est

21. *Iris major latifolia Romana cærulea*, Clus. 24. J. B. *Iris peregrina odore Oxyacanthæ* C. B.

Quæ proximè præcedenti cætera similis, petalorum in flore trium surrectorum colore ad cæruleum magis tendente, fimbriâq. inferiorum magis flavescente, & odore vulgaris Oxyacanthæ differebat.

22. *Iris latifolia caule aphylo* C. B. *maj. latif.* 25. Clus. *An Iris flore violaceo, folio vivente* J. B.?

Clus.

Lata habet *folia*, rugosa, pedalis ferè longitudinis, circa radicem nonnihil purpurascens: *caulem* non prodeuntem è medio foliorum, ut alia, sed seorsim sine foliis, pedalem, in quo tres aut quatuor flores è purpurascens vaginulis exeuntes, magni, purpurâ saturatiore nitentes, inodori, quorum tria folia ad terram inclinata ab ipso exortu, usq. ad fimbriam (quæ tota candida est) extremum, albis radiis insignita sunt. His succedunt triangulares *siliquæ* magnæ, obtuso mucrone, magnum *semen* continentes aliarum Iridum modo. *Radix* crassa, geniculata, intus candida, foris furvi coloris cortice tecta, satis odora, ad Phu five Valerianæ domesticæ odorem accedens.

Peculiarem habet hæc præter cæteras Irides notam, ut nulla folia per hyemem retineat, sed omnia flaccescant & exsiccentur nudâq. conspiciantur, deinde ineunte vere nova germina proferat.

Iris major latifolia 26. Clus. haud dubiè à prioris semine orta est, à quâ non aliter differre Clusio ipsi visa est quàm foliis circa radicem saturatiùs purpurascens.

Neque ab eadem diversâ censenda est

Iris latifolia candida purpureis venis distincta C. B. *major latif.* 27. Clus. *major latif. candida cum multis fibris purpureis* J. B.

Clus.

Folius, radice caulis situ cum XXV. convenit: At flores in eodem caule singulares aut gemini è vaginulis ex pallido virescentibus prodeunt, forma præcedentibus similes, sed colore variantes: nam tria petala propendunt candidant, purpuræ exoletæ venis ab infima eorum sede per latera excurrentibus usq; ad extimam fimbriam subcæruleis villis constantem: tria autem incumbentia & ligulam five stamina tegentia alba sunt, earum tamen gibbo subcæruleo: terna surrecta etiam candida, & ab infima sede multis purpureis venis distincta, donec in latitudinem expandi incipiant. Flori succedit triangulum caput binas pæne uncias longum, crassiusculumque, quod maturitate debilis Julio, semen ostendit rugosum, subfuscum, ervi magnitudine. *Radix* hyeme folia non retinuit.

Hanc ex femine 25. deciduo natam fuisse minimè dubitat Clusius, tamen si hujus flos odoris gratiâ commendabilis non fuerit, qui tamen in illa deprehendebatur. Mirum enim in modum variant, quæ ex femine nascuntur Irides, non secus ac præcoces & dubiæ Tulipæ atq; Papaveræ, ut longâ experientiâ didici, inquit Clusius.

27. *Iris latifolia Germanica ochroleucos* C. B. *major latifolia* 28. Clus. *Iris major latifolia ochroleucos* J. B.

Clus.

Multa habet folia invicem amplectentia, cæterarum Iridum instar, unciam lata: inter quæ pedalis, geniculatus, teres, viridis exilit *caulis*, summo fastigio sustinens binas membranaceas vaginas, ex viridi palléscentes, è quibus emergit *flos* reliquis Iridum generibus formâ similis, colore autem diversus, nam ex albo pallésцит five *ἀχρῶδης* est & terna repanda folia ab imo ad extimas oras flavescens venis sunt distincta, fimbriâ albicante; sed quatenus à bifidis foliis (quæ simili colore sunt prædita, gibbo tamen dorso nonnihil purpurascente) integitur, flavescente: surrecta *folia* ab imo gracilia, interna parte multis in latera sparsis venis obsolete purpurascensibus sunt distincta, ubi verò sese in latum expanderunt *ἀχρῶδης* coloris. Nullum in hoc flore odorem deprehendit Clusius.

A. 24. *Iris palustris lutea* Ger. *palustris lutea* five *Acorus adulterinus* J. B. *Acorus adulterinus* C. B. *palustris*, five *Pseudo-iris* & *Iris lutea palustris* Park. *Yellow water flower* de luce.

J. B.

In obliquum *radices* agit, complicatas & multum fibratas, quæ propter foliorum vestigia & venenosas reliquias foris villosæ, nigraque sunt, intus vero rubentes, substantiâ porosæ, & ceu filis quibusdam venosæ, sapore strenuè adstringente novis quotannis oculis, instar Typhæ aquaticæ gemma. *Folia* Iridis, longa, mucronata, quorum ea quæ propè radicem sita sunt subrufo nonnquam apparent. *Caulis* duos cubitos æquat, & interdum superat, rectus, lævis, teres, spongiosus, & interdum aliquouſque inanis, in alas divisus. *Flores* Iridum lutei, inodori; quorum tria folia reliquis sex majora, extrorsum repanda, lutea, fimbriæ supercilium imitantis loco, & utrinque adjacentibus foli marginibus, lineis nigris variegatis: hæcce intercedunt terna alterno positu surrecta, valdè angusta & brevia, tota lutea: sicut & intima, quæ cristâ bifidâ, reliquaq; formâ cum iride violacea vulgari conveniunt, solo colore luteo excepto, quibus à dorso appressa *stamina*, ex luteolo albedine quadam prædita. Sapore est flos totus fervidissimo, non quidem primo occurſu verum paullo post fauces omni pipere ardentiusurit. Siliquæ longa ut in Spatula semen continent rufum. Odorem tota herba non spirat.

Locus.
Vires.

In pratis rignis, locis palustribus & ad margines & ripas fluviorum ubique fere oritur.

Calidane an frigida sit hujus plantæ radix inter Botanicos non bene convenit, quòd verò insignem adstringenti facultatem obtineat ferè omnes consentiunt & gustus abundè confirmat: unde ad dysenteriam aliòsq; fluxus alvi & uteri commendatur, sanguinem etiam undecunq; manantem cohibet. Hinc extrinsecus ad dysenteriam aliòsq; sanguinis fluxus præcavendos appenditur: unde patet quanto olim in errore versati sunt Pharmacopei, cum hujus pro Acori veri radicibus facultate planè contraria dotatis usurparent.

Scribit J. Bauhinus, se Tiguri aliquando degustasse hujus flores, qui tantum ei ardorem & fervorem excitârunt in faucibus, ut summam ejus acrimoniam vix potuerit mitigare Oxycrato. Unde (inquit) nulli suaferim cum Trago usum tam acris floris ad inflammationem oculorum.

Scoti montani (*Highlanders* vocant) ex hujus plantæ radice, per viginti quatuor horas in aqua infusa aut parum cocta, perpetuò in illa aqua fricando calculum album asperioris superficiè super cultellum aut purioris chalybis frustum per aliquot horas atramentum optimum conficiunt; ex relatione D. Georgii Mackensii. Sibbald. Prodr. Hist. Nat. Scotiae. Transact. Philosoph. N. 117.

§. 2. Irides humiles seu Chamæirides.

1. *Chamæiris variegata* C. B. *Iris humilis latifolia colore violaceo* J. B. *Chamæiris latifolia genus* 1. Clus. *Iris violacea* Ger.

J. B.

Puſilla plantula est, radice crassâ, albâ, rugosâ, acri, à qua *folia* exeunt aliquot Iridis vulgaris foliis similia, semunciam lata, duas trève uncias longa: *Caulis* brevissimi, quadrantales: *Flos* violaceus & purpureus ut in Iride vulgari sed per omnia minor, nec odore aliquo excellens.

Lobelius

Lobelius hanc natalitiis caule nullo esse scribit, flore, semine, filiqua Xyridis foetida; verum in Belgium aut Angliam translata, frigidoque & humenti solo exceptam caulem producere dodrantalem, nonnunquam pedalem, flores albos, aut luteos, aut violaceos, dilute rubentes, striatos, &c.

Clusius se in Lusitania, saxosis & marinâ aurâ affatis locis supra Olyssipponem observasse scribit, foliis ejusdem ferè cum Lusitanica biflora latitudinis sed brevioribus; radice illi simili, geniculata & obliquâ, capitulis acuminatis in humili & vix supra terram affurgente cauliculo, triangularibus, magnis pro feminis proportione. De varietate colorum in floribus ex semine nate in Belgio eadem habet quæ Lobelius.

Nos in rupibus maritimis prope Liburnum in Italia, & aux Garrigues propè Montpellier in Gal- *Locus.*
lia Narbonensi observavimus.

2. *Chamaeris flore saturo violaceo* C. B. *Cham. humilis latifolia major acaulis* Clusio J. B. *Cham. latifolia major* Clus.

Clus.

Foliis est brevibus, interdum tamen etiam pedalibus, Iridis vulgaris modo latis, & securidum radicem magnâ ex parte purpurascens: inter quæ multi flores è vaginulis prodeunt, singulari pediculo dodrantaliq; fulti, vulgari paullo minores, Lusitanica bifloræ armuli tum magnitudine, tum colore, qui saturatoris nigrae violæ est, præsertim tria folia terram spectantia, quæ villosam fimbriam, usq; ad bifida illa quæ ligulas tegunt folia, ex cœruleo purpurascens habent, sub ligulis verò sive staminibus luteam: omnia autem petala, tam quæ sursum attolluntur, quam quæ repanda terram spectant, inferiore & sessili parte albis quibusdam radiis variata sunt. Sunt autem ejus flores vel aliquantum odorati, vel inodori: triangula capita magna, mucronata, in quibus semen Orobi magnitudine pallefcens, quod exsiccatum rugas contrahit & fulvescit. Radix nodosa est, reliquarum Iridum modo, & adnatis se propagat.

Semine nata interdum variat floribus colore cœruleo.

3. *Chamaeris saxatilis Gallica* C. B. *Iris perpusilla saxatilis latifolia, acaulis ferè* Lob. Ad.

Ad. Lob.

Minima & rarissima omnium est hæc, radicis plexu, substantiâ densâ & colore Illyricæ non ab-
similis: caule verò nullo, præsertim natalitiis; folio latiusculo, rigido, mucronato, palmum alto, cujusmodi Gladioli: flore, semine, filiquis Xyridis foetida.

Plurima oritur in agro Narbonensi locis aridis & saxosis [Garrigues dictis] secus specum illam ses- *Locus:*
quimilliare Monspelio distitum viâ quâ Frontignanam itur; in cujus cautibus & rupium commissuris frequens adolescit prope Ferulam.

4. *Chamaeris latifolia minor* Clus. *Iris humilis latifolia minor* J. B. *Chamaeris minor flore purpureo*
C. B. *latifolia flore rubello* Ger.

Clus.

Breviora huic angustioraq; paullo sunt folia, qualia Chamaeridis primo in loco descriptæ: flores paullo minores; capita triangula & mucronata etiam minora: semen minus. In floribus summa varietas: licet ferè omnes fimbria villosa supra stamina cœruleos obtineant, infra verò, ut in modo dicta, luteos. Ex his paucas duntaxat adnotavit Clusius: nam omnes, inquit, valde difficile.

1. Flore est saturatius purpureo & odorato; interdum tamen dilutiore & inodoro, surrectis petalis modò orbiculatis, modò longioribus & bifidis.

2. Odorato est flore, deorsum reflexis petalis nonnihil purpurascens, surrectis verò cœruleis.

3. Flos quodammodo rubet, interdum dilutiore & suavi quadam rubedine velutiq; carneo colore, præsertim petalis surrectis: Villosæ fimbriae superior pars albicat, inferior lutea est. Est autem aut odoratus aut inodorus. Harum omnium stamina cœrulea.

4. Flos major, pallefcens, nonnunquam exalbidus: petalis surrectis in utroq; ab ipso statim exortu purpurascens lineis notatis, deorsum inflexis in pallefcens exalbidus, in albicante viridibus: pallefcens item Oxyacanthæ vulgaris floris odorem prorsus æmulatur: alterius etiam odoratus.

5. Solo floris colore flavescens, surrectis petalis purpurascens virgulis radiatis propendentibus vel nigricante vel dilutè purpurâ in medio notatis, à quarta differt. Odoratus hujus etiam est flos. Stamina porro hujus & quartæ alba sunt.

Nascuntur omnes in nudis & apertis collibus Pannoniæ & Austriæ, V. Clus. Ceterum tam insignem varietatem ex semine deciduo sponte gigni non est dubium, inquit Clusius: infinitum ergo variare possunt, & novæ quotannis ex semine lato varietates obtineri. Minus rectè ergo à C. B. pro distinctis speciebus ponuntur. Numerus enim specierum, si has specie distingui concederemus, omnino incertus & infinitus esset.

A præcedentibus nec radice, nec foliis, neq; floris figurâ differt, proinde nec specie.

- Chamaeris latifolia minor* 6. Clus. *Iris humilis latifolia minor tenerrima* J. B. *Cham. flore obsoleto pallido* C. B.

Clus.

Cujus petala propendentia obsoletum colorem pallido permixtum habent, & ab eorum ima parte usq; ad extremam fimbriam, quæ pallida est, purpureæ excurrunt venæ: pinnata terna petala, quæ alba stamina tegunt ex pallido albescunt, sursum verò erecta pallida sunt, circa innum tamen obsolete purpurascens radiis aspersa.

Circâ

Circa Budam in Pannonia Mœsiae finitima eruta fuit. Clusio enutrita brevem admodum caulem, vix ternos digitos supra terram eminentem habuit, cui infederunt bini flores.

Nec magis specie differre censendæ reliquæ Chamæiridum varietates à semine ortæ, quas describit Clusius septimo, octavo, nono, decimo, undecimo loco.

Chamæiris latifolia minor 7. Clus. *Ch. minor flore varîè picto* C. B. *Iris humilis latifolia minor elegantissima, varîè picta* J. B.

Hujus flori tria petala dorsum inflexa variis radiis ex pallido purpurascensibus, ab imo sursum & in latera sparsis sunt distincta, per oras etiam tenui quodam cœruleo colore aspersa: fimbria medium folium ad inflexionem usque occupans multis villis constat, quæ bifido folio integuntur flavis, reliquâ parte dilutè cœruleis: petala gibba illam & ligulam tegentia coloris sunt ex cœruleo candicantis, qui in costa & oris paulò saturatis: terna sese atrolentia folia ex cœruleo flavescunt ab imo angusta, & multis purpureis venis in latera excurrentibus prædita, quæ verò in latum expanduntur purpurascensibus maculis aspersa sunt. Flori succedebat longiusculum triangulare caput.

Florem cum aliis Chamæiridibus dedit Aprilis, nullâ odoris gratiâ commendabilem.

Chamæiris latif. minor 8. Clus. flore purpureo flavescente C. B. *Iris humilis latif. minor, flore vario, ejus foliis valdè incurvis* J. B.

Chamæiris latif. minor 9. Clus. *Chamæiris flore pallidè luteo* C. B. An *Iris humilis latif. flore pallido, albicante & vario* J. B.

Chamæiris latif. minor 10. Clus. *Ch. minor flore purpureo* C. B. *Iris humilis latif. minor flore vario violacco* J. B.

Chamæiris latifolia minor 11. Clus. *Ch. candicans venis variis distincta* C. B. *Iris humilis latif. minor flore vario, foliis ejus inflexis candicantibus* J. B.

Harum descriptiones omisit, è Clusii *hystor. plant. rarior.* si quis eas desiderat, petendas. Cùm enim hujusmodi varietatum numerus (novis quotannis è semine sæto subnascentibus) certus & definitus non sit, infinitum esset singulas persequi, & si id aggredieremur, plantarum historia in imensum tandem excreveret, nec Elephantinis voluminibus posset comprehendi. Verùm certus & definitus est, ut sæpius diximus, in rerum natura specierum numerus, à prima creatione ad hunc usque diem, ut credi par est, constans & immutabilis.

6. *Chamæiris flore luteo* C. B. *Iris minor lutea* Dod. *Chamæiris lutea* Ger.

In sterilibus Garrigues dictis, Morman, la Colombiere & aliis prope Monspelium abundat. Botan. Monsp.

§. 3. *Irides angustifoliæ.*

1. *Iris Tripolitana* Clus. *Tripolitana, foliis longissimis, flore aureo* J. B. *media longissimis foliis lutea* C. B.

E celsiorum aut altius affurgentium genere est hæc, folia habens reliquis quas conspexerat Clusius, multò longiora, bicubitalia videlicet, mediæ inter latifoliam & angustifoliam latitudinis, unciam scilicet lata, reliquarum Iridum foliis magis viridia, non tamen splendentia ut Xyridis: *caulem* habebat inter folia prodeuntem, quinque pedes longum, vel etiam longiorem, rotundum, firmum, licet non valdè crassum, nodosum, & aliquot brevioribus foliis præditum, in cuius summo bini & terni flores, è vaginis prodeuntes, petalis sinuosis, Iridis bulbosæ flavo flore floribus formâ non dissimiles, aurei coloris, quorum tria majora versus terram valdè reflexa, & iis incumbentia tria alia minor, alata, ligulam flavam tegentia; tria reliqua è lateribus majorum prodeuntia, affurgebant instar illorum quæ in Iridibus bulbosis conspiciuntur, bifidumque mucronem habebant. Floribus succederunt trigona capita, in singulis lateribus geminâ costâ five nervo secundum longitudinem eminente, non dissimilia capitibus Iridis angustifoliæ majoris, similibus etiam *seminibus* plena. *Radix* digitalis crassitudinis, nigricans & nodosa, instar radicis angustifoliarum.

2. *Iris pratensis angustifolia folio fetido* C. B. *tenuifolia Michelfeldensis spontanea* J. B. *angustifolia major sive* 1. Clus.

Clus.

Multa profert *folia*, longa, rigida, angustiora & nigriora quàm Tripolitana, quæ compressa vel contrafacta ingraturum tetrinque odorem spirant, propemodum ut Sparulæ fetidæ folia, minus tamen graveolentem: inter quæ *caules* teretes oblongi & cubitales, interdum etiam longiores exsurgunt, quatuor aut quinque flores ex vaginulis lateralibus prominentes, Iridis bulbosæ versicoloris floribus formâ non admodum dissimiles, colore cœruleo saturatiore præditos: quibus succedunt oblonga capita trigona, subrufa, multò firmiora, magisque cartilaginosa quàm latifoliarum Iridum, iis paria quæ in Tripolitana, angulis etiam eminentibus & quodammodo geminis, quæ dehiscens *semen* duplici serie digestum, aliquantulum compressum & angulosum, osseæque duritiei, subrufescente membranâ tectum ostendunt. *Radices* obliquæ, longæ, nodosæ, graciliores quàm in latifolia, Tripolitanae radicibus aequalis, foris nigricantes, intus candicantes aut pallecentes, sapore acri & fervido, multas longæque fibras spargentes. Invenitur etiam foliis non graveolentibus.

Locus:

In Germania & Hungaria in pratis invenitur.

3. *Iris pratensis angustifolia non foetida altior* C. B. *tenuifolia major flore caruleo & striato, angustifolia 2.* Clusii J. B. *angustif. minor sive Pamonica versicolor Clusii* Park. *Iris sylvestris Byzantina* Ger.

Clus.

Cubitalia, interdum etiam longiora folia habet, admodum angusta, minimi digiti five semunciae latitudinem non excedentia, viridia, non tamen splendentia, summâ parte mucronata, infimâ verò, quâ sub terra latent, purpurascens, nullo ingrato odore, [J. Bauhino oleraceum quid redolent.] Caules habet sesquicubitales, nonnunquam bicubitales aut ampliores, rectos, teretes, firmos licet intus cavos, geniculatos, virides, summo fastigio in binos aut ternos ramulos divisos, quorum singulis insident singuli flores, Iridis bulb. versic. latif. floribus formâ similes, odorati, quorum terna petala deorsum inflexa, infimâ parte, & quatenus bifido alatôque folio ligulam occultente teguntur, furvo colore sunt, reliquâ verò parte (quæ in nonnullis brevior & latior est) in aliis oblongior & angustior) nunc candicante, modò purpureo seu violaceo colore, venis saturatiore purpurâ nitentibus per folii longitudinem & latitudinem excurrentibus, & fimbriâ five supercilio carentia: tria versus erecta angustiora sunt, & cum bifidis illis exalbidis ligulis tegentibus, purpurei fatûri five violacei sunt coloris. Breves deinde succedunt *siliquæ* five capita triangula, breviora quàm in precedente, neque adeò mucronata, neque geminâ costâ eminente prædita, quæ per maturitatem nigricantem colorem contrahunt & desiccant. Semen inæquale, angulosum, nonnihil compressum & durum continentia. Radix nigra, tenuis, dura, nodosâ instar superioris, fibris duris & tenuibus prædita.

Clusius in pratis nonnullis & locis pratensibus Austriae & Ungariae eam invenit: Loca particularia *Locus.* apud ipsum vide.

Clusius Iridis angustifoliae secundæ speciem alteram meminit, ejusque iconem dat, sed nullam addit descriptionem. Hanc C. Bauhinus. Iridem pratensem angustifoliam humiliorem appellat, apud quem reliqua Synonyma vide.

Iris candidis floribus angustifolia *Lob.* ab hac non aliter quàm floris colore differre videtur.

Iris angustif. flore albo J. B.

4. *Iris angustifolia maritima major* C. B. *angustif. 3.* Clus. *An Iris tenuifolia flore violaceo* J. B? *Iris maritima Narbonensis* Ger.

Clus.

Ex radice nodosâ multa producit folia, firma, longiora quàm præcedens, & prioris foliis magis angusta, saturatque viriditate prædita, nonnihil etiam foetida; inter quæ cubitalis assurgit *caulis*, firmus, aliquot flores proferens Secundæ floribus longiores, & Primæ pænè similes, sed longè saturatiore purpurâ & quasi nigra præditis: quibus succedunt *capita*, primæ capitibus pænè similia, *semine* etiam simili plena. Radix, ut dictum, nodosâ, dura, foris nigra, minimi digiti crassitudine, internâ parte ex albo flavescens, antrorsum & in latera progrediens, aliarum angustifoliarum Iridum instar, & tandem veluti in orbem sese spargens, (quod omnibus Iridibus commune est) multis fibris donata gracilibus, duris, ficcis, lentis tamen & fractu contumacibus, quarum anteriores & novellæ crassiores, molliores & candidæ.

Ab hac mihi non diversâ specie videtur.

Iris angustifolia maritima minor C. B. *angustif. minor Clusii quarta* J. B.

Clus.

Præcedente humilior est, floribus paullo minoribus & angustioribus, atque etiam dilutioribus, Primæ tamen floribus saturatioribus; cætera similis. Nascitur utrumque hoc genus Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis maritimis.

5. *Iris angustifolia hortensis versicolor* C. B. *angustif. flore violaceo, reflexis foliis lacteis & purpureis venis variis* J. B. *angustif. 5.* Clus.

Clus.

Nec foliorum formâ, nec radicibus multum differt à majore marina, nisi quòd folia habere non videatur tam atra viriditate prædita: flores etiam plurimum differunt; nam tria folia surrecta purpurei sunt coloris & violacei; tria verò reflexa & terram spectantia paullo latiora sunt, & multis lacteis purpureisque venis, alternatim permixtis, ab ipso folii ungue exorientibus, atque secundum longitudinem & in latera se spargentibus gratissimam varietatem efficiunt.

Floret cum marina, feris primâ, Junio videlicet mensè: Semen maturitatem acquirit Septembris initio.

Hanc maritimam varietatem fuisse suspicor, à semine deciduo in hortis enatam.

6. *Iris graminea cui pereunt quotannis folia* J. B. *Iris angustif. primum redolens major & minor* C. B. *angustif. 6.* Clus. *Chamaeiris tenuifolia* Ger.

J. B.

E radice inodora, tenuiore & graciliore quàm cæterarum Iridum, nodosâ, nigro cortice tectâ, obliquâ, brevi tempore magnum cespitem occupante, ut cum difficultate erui queat, *caules* palmares [uni pedales, alteri vix dodrantaes Clus.] tenuis surriguntur. Flos amœnus è subjecto calice, sex profundis sulcis totidemque acutis porcis exarato, emicat, novem petalis aliarum more confans, sed multum diversis; nam tria extrema repanda extremâ orâ albis violaceisque striis obliquis variata sunt, inde contractius solum quasi ex isthmo eluctatum paulatim latescit, purpurascens in lateribus, nullâ in medio hirsutâ fimbriâ, cujus locum supplet linea lata lutea, striis purpureis picta; cui extrinsecis respondens costâ ex luteo virescit. Hisce incumbunt similiter repanda tria illa bifida folia, quæ in medio quidem è viola purpurascunt, à lateribus autem è diluto rubore ferè cinerea

rea sunt, quibus averfa parte apprimuntur stamina latiuscula, cultrata, coloris ferruginei: hisce alterno positu interjecta sunt tria reliquis minora duplo, colore violaceo, neutiquam in summo reliquarum more coeuntia, sed apicibus convolutis à se invicem diffusa. Odor nobis gratus Prunorum, Clusio Armeniaci mali. Succedunt capita sublonga & turgida, valdè eminentibus costis prædita.

Varietates.

Clusius duas hujus differentias deprehendit: Unam pedali interdum altitudine, caule tereti, binos aut ternos plerumque flores gestante: Alterum caule vix dodrantali, unicum magna ex parte florem profertentem.

Locus.

Provenit in pratis Viennæ Austriæ vicinis, ad radices montium sitis. Huic folia hyeme accrescunt, suntque tenuia, angusta valdè, non rigida, sed mollia, & superioribus dilutius virentia.

A. 7. *Xyris* Ger. *Xyris sive Spatula fœrida* Park. *Spatula fœrida, plerisque Xyris* J. B. *Xyris I. sive Gladiolus fœridus* C. B. *Stinking Gladdon, or Gladwyn.*

J. B.

Radix incurva Dod. in novellis plantis rotunda, & veluti bulbi aut cepæ alicujus caput, è qua fibræ dependent crassiuscula, veteribus & multorum annorum plantis multæ, longæ, geniculatæ, sibi invicem implicate, magnum veluti cespitem constituentes, denique ut formâ ita & acrimoniâ intensa ad Iridem accedit. *Folia* multa cubitalia & sesquicubitalia, in cultratum mucronem desinunt, angustiora quàm vulgaris Iridis, atro virore splendentia, fetidum camicum odorem attritu obolentia: inter hæc *caules* plures, glabri, crassitie mediocri, per media folia recti assurgunt, quorum singuli canaliculato calici insidentem ferunt florem Iridis, sed minorem, novem foliis constantem, quorum tribus repandis ex purpura oboleta albicantibus, virgatis, nulla fimbria villosa donatis, terna modico intervallo imposita, fuliginoso colore, bifida, ligulas concolores occultantia: reliqua tria modicè erecta, ab exortu ad medium usque circiter fusca, deinde ex albo leviter purpurascantia. Floribus succedunt *siliquæ* oblongæ, vel (ut ait Cordus) Iridis sylv. similes utriculi, sed paullo majores & triquetri, quæ per maturitatem Pæoniæ instar dehiscentes *semen* ostendunt rotundum rubrum, minoris Pisi magnitudine, gustu fervido.

Locus.

Ad sepes & in dumetis apud nos provenit, sed rarius. Observavimus cum Lobelio & ad litoreos maris aggeres: Passim Mospelii locis similibus inventum.

Vires.

Ea vi & acrimonia prædita est radix; tamen Cotulam aut cimices oleat, ut contra capitis vlnera Diosc. teste, faciat & fracturas, educat aculeos & omne telum extrahat citra dolorem: admixta floris æris tertia parte, radices Centaurii quinta & melle sanet tumores & inflammationes cum aceto imposita. Radix cum passo contusa bibetur ad convulsa, rupta, coxendicum dolores, urinæ stitlicidia & alia profluvia. Semen ad ciendam urinam efficacissimum est trium obolorum pondere in vino potum: Idem & lienem absūmit cum aceto potum.

Lobel. Ad alvi profluvia bibitur non secus ac Rhubarbarum & Asarum: ventris fluores materiam per urinam deducendo & avertendo supprimit. Caterum opilionibus & rusticorum plebi in præfectura Somersæti Angliæ hujus radices decoctum aut etiam infusum purgationes Iridis modo molitur.

In omni alvi profluvio nolimus experiri hanc fervidam radicem, inquit J. Bauhinus; fortè possent tolerari usus in profluvio alvi pituitoso.

Hujus radices maximarum sunt virium in Scrophulis intus sumptæ. *D. Needham.*

Pulvis radicum exsiccatarum in hysterica passione, orthopnea & hypochondriaci affectibus utilissimus est. *D. Bowle.*

8. *Iris tuberosa* C. B. Ger. Park. *tuberosa* Belgarum J. B.

Folia illi tria aut quatuor, sesquipedia & longiora, angusta, striata, quadrangula, cum primò erumpunt rigida, verum postquam in justam longitudinem excreverint, infirmiora & terram versò reclinata, in acutos mucrones desinentia, colore glauco, ad exortum gracilia, & duobus tribusve foliis seu squamis membranaceis obvoluta: inter quæ exurgit *caulis* pedalis aut altior, gracilis, teres, striatus, duobus foliis arèdè ei adnascentibus, & sinibus suis cum amplexis & involventibus ab imo ad summum fere. In summo autem nodi duo observabiles sunt sibi invicem proximi, è quibus totidem folia membranacea acuta, carinata exeunt, alterum superius & angustius, alterum inferius & latius, tum folium superius, tum *florem* ipsū antequam aperitur includens & occultans. Floris petala extima tria versus terram valdè reflexa, supina parte nigricant mollitie & splendore pannum nigrum holosericeum referentia: iis incumbentia tria eriguntur magis quàm in aliis iridibus, & in duas acutas lacinas auriculas imitantes profundè dissecantur: tria reliqua in aliis erigi & supra florem efferrî solita, brevissima sunt & perangusta, ut foliorum potius rudimenta quàm folia genuina censeri mereantur. Omnium, exceptis apicibus extimorum, color pallidus aut herbaceus, nigrore quodam diluto obiter tinctus. Flori subest vasculum feminale oblongum teretiusculum quod flore dilapso grandescit, & ob gravitatem suam & pediculi infirmitatem deorsum dependet, semina continens rotunda, albicantia. *Radix* tuberosa, variè depacta, quæ in plura interdum tubera, velut totidem digitos ab uno frustulo exeuntes, excrefcit.

Locus.

Oritur in Orientalibus regionibus & in Arabia.

CAP. II.

De Liliaſphodelo.

Liliaſphodelus dicta eſt hæc planta à flore Liliæ & radice Aſphodeli.

1. *Liliaſphodelus luteus* Park. *Lilium luteum Aſphodeli radice* C. B. *Aſphodeli radice luteum*, ſive *Lilio-aſphodelus quorundam flore luteo* J. B. *Lilium non bulbosum* Ger. *The Day-Lily*.

J. B.

Ad unum vel duos cubitos excreſcit, *caule* tenui ſed rigido, tereti, cavo, lævi, abſque foliis, in ſummo in aliquot ramos diviſo; *radice* fibroſa, glandulis appenſis donata, Aſphodeli radicem æmulâ, [multæ, oblongæ, ab uno capite deſcendunt] foris buxæ, intus alba, ſapore ſubdulci. E glandularum annexu fibrâ quædam craſſiores ſerpunt, quibus in plures plantas multiplicantur. *Folia* ei ſunt numeroſa, Porri aut Aſphodeli, longa, carinata, ſtriolis per longum donata. *Flores* odore planè & formâ Liliæ, ſed colore penitus luteo. Poſt flores (inquit Dodonæus) craſſæ, triangulares gignuntur ſiliquæ, in quibus *ſemen* nigrum & ſplendens. Pæoniæ paulò minus.

Floret cum Lilio purpureo majore, & paulò ante, Lilia candida præcedens. In Ungaria maximâ copiâ ſponte naſcentem, in multis uliginofis pratis, non procul ab oppido munitiſſimo *Nemeth-wywar* invenit Cluſius.

2. *Liliaſphodelus phœniceus* Park. *Lilium radice Aſphodeli phœniceum*, ſive *Lirio-aſphodelus quibusdam* J. B. *Lilium rubrum Aſphodeli radice* C. B. *Lilium non bulbosum phœniceum* Ger. *The red Day-Lily*.

J. B.

Non admodum abſimilis eſt hæc plantæ præcedenti, ſed in ſingulis partibus major. *Radix* quippe confiſimiliter glandulis oblongis filo connexis ſtrumofa, alba, guſtu propemodum fatuo: *Caulis* digiti craſſitudine, duos cubitos altus & major, fiſtuloſus, enodis, cujus ſtagnum in aliquot alas dividitur: *folia* majora, carinata, latiora quàm lutei: *flores* in caulium ramis altero tanto majores, Liliacis pares, colore triſtiore rubent intrinſecus, luteâ lineâ per medium decurrente ad unguis ulque totos luteos: extrinſecus folia ad luteum magis divergunt.

De loco ubi ſponte exit nihil invenio apud Botanicos qui de eo ſcripſerunt: Quòd ſemen apud ipſos non protulerit quotquot eum coluerunt conſentiant; non dubito tamen quin loco ſuo natali producat. Radicibus adeò ſe multiplicat & propagat, ut ob id hortulanis minus acceptus & gratus ſit.

Ob flores unum duntaxat diem durantes non ineptè Hemerocallis dici poſſit.

CAP. III.

De Aſphodelo.

Aſphodelon dictum volunt quaſi ἀσφδελον, διὰ τὴν ἀσφ' κραιβῶν νεκρῶν ἀποδόν, à mortuorum combuſtorum cinere. Etenim in tumulis Veteres Aſphodelum ferebant, ne deeſſet cibus mortuis, ut Porphyrius in quodam epigrammate ſcriptum reliquit, ubi tumulum his verbis inducit, Νότῳ ἢ μολάχῳ τὸ εἶ' ἀσφδελον πολὺ βίβω, κἀκῶν ἢ τὸν δεινὰ ἔχω. *Foris* quidem *Malvam Aſphodelumque* habeo, intus verò mortuum claudio.

Aſphodeli notæ ſunt radices multis tuberibus uno capite dependentibus conſtantes, flores ſtellati, femina triquetra.

1. *Aſphodelus major ramosus flore albo* J. B. *major albus ramosus* Park. *albus ramosus mas* C. B. *ramosus* Ger. *The great white branched Aſphodel*.

Cluſ.

Multa habet oblonga *folia*, anguſta, triangula & veluti carinata, fungoſa & lenta, mucronata: *caulem* rotundum, lævem, bicubitalem interdum, in ramulos ſuperne fiſſum, quem à medio ferè ſurſum vergendo exornant multi, ſtellati *flores*, coloris intus albi, foris verò nervo purpuraſcente ſingula folia ſecundum longitudinem quaſi diſtinguente (ut Ornithogali flos virescente lineâ diſtinguetus eſt) ſex ſtamimbus medium occupantibus. *Semen* durum, lignoſum, rugoſum, atrum & figurâ triquetra, capitulo orbiculari ferè, ſed tribus eminentioribus coſtis prædito, & ex viridi purpuraſcente continetur, quod illo per maturitatem dehiſcente cadit. Floret per partes, ut verè dicit Theophrastus, & incipit ab imis. Radices ab uno capite numeroſæ exeunt, oblongæ, exiguis Napis ſimiles, ſed inferiori ſede craſſiores, atque in fibras deſinentes, ſucci plenæ candicantes, ingrati & acris guſtûs.

Iſtius (inquit Cluſius) radices videre memini, dum Olyſſipponè Hiſpalim proficiſcerer, aratro erutas, quæ 200. aut plures, ab eodem capite pendentes, eòque craſſos admodum napos haberent, ut 50. aut amplius libras totam plantam pendiffe putem. Itaque nihil mirum ſi Plinius, 80. ſimul acer-vatis ſæpe bulbis referat.

Locus &
Tempus.

Nos in montibus Messanae imminentibus atque etiam in collibus saxosis agri Monspeliensis observavimus. Floret Martio & Aprili. At nos Autumno etiam florentem invenimus: unde fortè *Asphodelus Autumnalis* Cam.

2. *Asphodelus albus non ramosus* C. B. Park. *major albus non ramosus* J. B. *non ramosus* Ger.
2. Clus.

Clus.

Præcedenti omnino similis est, exceptis *caule*, qui unicus est, neque surculosus, & *flore*, qui omnino albus: Illius etiam *radix* non admodum numerosa. In Sicilia circa Syracusas & alibi observavimus.

Asphodelus purpurascens foliis maculatis C. B. *major flore carneo* Park. *flore rubente* Ger.

Cùm nullæ præter eas quas tituli exhibent notæ hujus tradantur, nos varietatem præcedentis accidentalem, non speciem diversam arbitramur.

3. *Asphodelus minimus* Clus. hist. app. Ger. *cinac. minimus albus* J. B. C. B. Park.

Clus.

Minor est tertio jam descripto [Phalangio Cretæ Salonenfis] & ab eo plurimum differt: nam glandulosas *radices* habet instar secundi generis, licet minores, è quarum capite prodeunt quinque aut sex *folia* valde angusta & longiuscula, inter quæ affurgit *cauliculus* rotundus, dodrantem aut pedem altus, singularis, nec ullis ramis præditus, in quo spicæ in modum nascuntur multi *flores* albi, singulis petalis internè & externè venâ quadam secundum longitudinem notatis, perinde ac tertii *flores*.

Tempus.

Julii initio *flores* proferre incipit, quum reliqua genera suos abjecerunt. Hyeme *folia* amittit, & nova denuò acquirit circa Aprilis initium.

4. *Asphodelus luteus* Ger. J. B. *luteus minor sive Hastula regia* Park. *luteus & flore & radice* C. B. *Yellow Asphodel, or Kings-Ipear.*

J. B.

Radices ab uno capite multæ nascuntur, longè tenuiores quàm *Asphod.* albi majoris, colore luteo prædita, exprorectis per transversum fibris se propagantes. *Caulis* sesquicubitalis aut altior, singularis, à medio ad summum *floribus* *Asphodeli*, ab imo incipiendo successivè se aperientibus ornati, sed luteis, quos excipiunt pericarpia rotunda, *semen* nigrum ferè triquetrum continentia. *Folia* porro angusta, veluti angulosa ut triquetra ferè videantur, fistulosa, colore glauco prædita, à radice satis numerosa oriuntur, & caulem etiam ad *flores* usque crebra undique conveſtiunt. *Radicibus* undique diffusis multum se propagat.

Locus.

In insula ad promontorium Pachynum & alibi in Sicilia eum invenimus. *Asphodelus luteus minor* Ger. huic eadem species videtur.

5. *Asphodelus Autumnalis* C. B. *Autumnalis sive major* Cam.

C A P. IV.

De Phalangio.

Phalangium sic dictum est Galeno 8. Simpl. facult. quòd demorsis à Phalangii [Aranei genere] auxilietur: cui ut & Plinio l. 27. c. 12. Phalangites. Ab *Asphodelo* radicibus fibrosis differt.

1. *Phalangium flore Lili* J. B. *Allobrogicum* Park. *Allobrogicum majus* Clus. *magno flore* C. B. *Phal. Antiquorum* Ger. emac. *Spider-wort.*

Clus.

Quina vel sena producebat [Clusio] *folia*, carinata, satis firma, surrecta, viridia, summâ parte mucronata, infernâ sese invicem amplectentia instar aliorum Phalangiorum: inter quæ prodibat *caulis* pedalis aut amplior, viridis, teres, firmus, summo fastigio inter singulares appendices denos aut plures gestans *flores*, prorsus niveos, majores quàm in majore Phalangio vulgari, in anteriorem partem propendentes, (ternis interioribus petalis paullo latoribus & crispis, exterioribus verò viridi mucrone præditis) florum parvi Lili formam quodammodo referentes, odoratos, è quorum umbilico sena gracilia prodibant *stamina* unciam longa, terna tamen aliis paullo longiora, extrema parte curva, & flavis apicibus donata, oblongiore gracili in medio stylo, ut commodius mea opinione comparari posse non videantur quam parvo Lilio albo. Floribus succedebant trigona capitula, fuscum *semen* & inæquale continentia. *Radix* in multas, crassas, candidas & longas fibras, aliorum Phalangiorum radicibus non dissimiles dividebatur, & adnatis se propagabat.

Locus.

In Alpibus Allobrogicis propè maximum Carthusianorum cœnobium sponte oritur. J. Bauhinus reperit florentem Junio in pratis montis Septimi Burmii Rhatorum prope Kasest: atque etiam, Genævæ cùm esset, in monte Thuri.

2. *Phalangium*

2. *Phalangium pulchrius non ramosum* J. B. *parvo flore non ramosum* C. B. *non ramosum vulgare* Park. *parad. non ramosum* Ger.

¶ B.

Folius est Phalangio ramofo penè fimilibus, latioribus paullò : *caule* eodem, sed non ramofo : *floribus* paullò majoribus, albis, multis, & spicam repræsentantibus : succedunt *capitula* sublonga, in quibus *semina* rotunda.

Duplicem hujus speciem facit C. Bauhinus, majorem folio longiore & latiore, semine majore : & alteram in qua omnia minima : Clusius adhuc alterius meminit, cujus folia longè ampliora, longiora & crassiora quàm præcedentis, *caulis* etiam multò procerior, qui & flores longiore spatio ab invicem distantes proferebat. Fortè hæ omnes sunt tantùm præcedentis varietates. Reperiuntur in montibus Pyrenæis. Nos in monte Saleva prope Genevam hic descriptam observavimus.

3. *Phalangium parvo flore ramosum* C. B. J. B. *Phalangium ramosum* Park. Ger.

¶ B.

E *radice* perenni fibræ crassiusculis, candidis, subdulcibus, glutinosis compositâ *caulis* surgit singularis, tenuis, lævis, teres, sesquicubitalis, cujus scapus in ramulos aliquot faciens, *flores* sustinet frequentes, stellatos, emaculato candore Liliæ conspicuos, quibus pericarpia globosa succedunt, Lini capitulis æqualia, per maturitatem in tres partes dehiscencia, *semine* (ut vult Dodonæus) nigro, veluti Melanthii, non perinde tamen anguloso, referta : *Folia* graminea, porraceis tenuiora, angustiora, carinata, pede aliquando longiora, ac etiam cubitalia, statim à radice exorta in terram repanda parùm attolluntur.

Circa Francofurtum ad Mœnum, Basileam, Genevam & alibi in Germania, in collibus, pascuis *Locus* montosis, & ericetis copiosè oritur.

4. *Phalangium Cretæ Salonenfis* Lob. Ger. *Aphodelus foliis fistulosis* C. B. *minor foliis fistulosis* J. B. *albus minor sive Fistulosus* Park.

¶ B. Clus.

Ex fibrosis Phalangii (cui tota planta satis similis) *radicibus*, mediocriter crassis, non nodosis, ex uno capite numerosis *folia* promit multa, angusta, rotunda ferè, striata, fistulosa, tres aut quatuor uncias longa, [in culta planta etiam cubito longiora] in acumen desinentia : è quorum medio sex aut plures eadem radice affurgunt *caules*, cubitales, ramosi, quos sine ordine nascentes stipant *flores*, superioribus similes, sed minores, colore lacteo, lineâ ferrugineâ [Clusio purpurascente] unumquodque petalum secundùm longitudinem percurrente, *staminibus* in medio lacteis, *apices* ferrugineos sustinentibus. *Vascula* suboriuntur triquetra ferè, *semen* nigrum, triangulum rugosum claudencia.

In campo illo lapidoso supra Arelatem versùs Massiliam, circa oppidum Salonam, *Cretam Salo-Locus* nensem vocat Lobelius, vulgò *le Craux*, copiosè provenit. Nascitur etiam, referente Clusio, pleriq; regni Granatenfis locis.

C A P. V.

De Pseudo-phalangio.

1. *Phalangium Virginianum Tradescanti* Ger. *emac. Ephemerum Virginianum Tradescanti* Park. *parad. Allium sive Moly Virginianum* C. B. *app. Virginian Spider-wort.*

Park.

E *Radice* fibrosa, longè latèque sub terra repente hic illic *folia* protrudit, ex cinereo viridia, bina aut terna simul, rariùs plura, imâ parte se mutuo complectentia, longa & quasi graminea, angusta, è latiore principio in acutum mucronem sensim desinentia, per margines nonnihil aspera, nervosa, cauliculos superantia. *Cauliculus* inter folia exsurgit palmaris, rigidiusculus, geniculatus, foliis ad singula genicula singulis eum amplectentibus vestitus, è quorum sinibus ramuli interdum exeunt. *Caulis* fastigium in duo plerunque folia discedit, Cyperi ferè in modum; inter quæ *flores* emergunt plurimi velut in umbella, ad viginti interdum, tripetali, satis ampli, purpureo-cæruleo saturo colore tincti, calice virente trifolio pariter antequam aperiantur inclusi, & ex tenuibus pedicellis penduli, qui flore se explicare incipientes productiores facti eriguntur. Medium florem occupat umbo sive capitulum, staminibus sex rubentibus, plumosis, apicibus luteis insignibus, circumvallatum. *Flos* interdum aperitur, sub vesperam se claudit, deinde marcescit, & contrahente se calice deorsum denuo nutat. Umbo medius, calice occultatus, in vasculum feminale turgescit, *semina* parva, nigricantia, oblonga continens.

E Virginia ab amico quodam in Angliam illatam accepit Joan. Tradescantius senior.

Variat floris colore albo & rubro; & foliis etiam amplioribus.

2. *Phalangium ramosum Virginianum foliis latis, repens* Jac. Zanoni.

Zan.

Radice nititur longa, reptante, tenaci, caule non crassiore, nodosa, è singulis nodis fibras emitte longè latèque sub terra repentes teretes, pallide luteas, quæ facillè delibrantur, medullâ intus solidâ, succulenta, sapore initio dulci tandem mordicante, Raphani æmulo. *Caulis* è radicis capite exilit glaber, cubito paulò altior, lentus & frangi contumax, medullâ densâ, viridi, succulentâ repletus,

pletus, succo tamen minimè viscoso uti præcedentis, cortice, seu cuticulam mavis dicere, tenui, viridi aut purpurante, maximè versus fundum, vestitus, lanugine subtili albicante obductus, raris nodis interceptus, mediâ parte longioribus intervallis distantibus, summa & ima fatis vicinis: E quorum singulis singula enascuntur *folia*, membranâ ad exortum latæ caulem aliquousque obvolventi pediculo brevi lato adnexa, tactu mollia; nervo medium percurrente, infernè elevato seu extante, supernè in sulcum tenuem depresso, cum aliis subtilissimis nervulis, per totum folium excurrentibus; tactu aspera, substantiâ cartilaginea, supernè obscure viridia; inferiùs albicantia, nonnihil lanuginosa, confimilibus lineis viridibus striata, quæ à basi ad apicem usque extenduntur, adeò exiles ut ægrè sint visibiles. Caulis in ramos fatis crebros dividitur, & hi vicissim in ramulos secundarios. In extremis ramulis nascuntur pelliculæ [seu calyces] herbacæ, substantiâ membranosa seu cartilaginea, quæ clausa hemisphærii figuram repræsentant, quarum unaquæq; *florem* sustinet tripetalon, Phalangii præcedentis, hilarè cæruleum, tribus in medio flaminibus apices flavos sustentibus; aperta triangulum referunt. Flore delapsò restant calices supradicti herbacei, lineis arcuatis adeo eleganter striati, ut luci oppositi velut reticulæ aut Araneærum telæ appareant. Hi undique clausi sunt excepta parte superna, quæ eorum centro interiùs exoritur pediculus teres, tenuis, nodosus, in duos tresve pedicellos tenuiores retortos divisus, quorum unusquisque conceptaculum sustinet capitis serpentine ore hiantè effigiem asfabe mentiens, cum lingua intus palato adnexa, quæ postea *semen* efficitur, linguæ figurâ, colore obscure cinereo, subtus flavescente. Planta hæc ob nimiam radicibus se propagandi aviditatem rarè florem producit: nam si fictili coercetur quotannis plerunq; floret.

Phalangium Africanum Helleborines folio non descript. Hort. Lugd. Bat.

CAP. VI.

De Pseudo-asphodelis palustribus.

Pseudo-asphodelorum historia, turbante Lobelio, magnâ confusione & obscuritate laborat. Turbante inquam Lobelio, qui primò sibi metipsum parùm constare videtur, cum in *Obs.* & *Icon. Plant.* Dodonæi iconi hujusmodi titulum imposuit, *Asphodelus minimus luteus Acorifolius palustris*: *Asphod. luteus palustris* Dodon. in agro *Lancastriæ Angliæ*: & tamen in *Adv.* part. 2. Tabernamontanum reprehendit, quòd Lancastriensem Britannicum palustrem Asphodelum luteum cum Batavo aut Flandrico Asphodelo palustri Dodonæi confunderet, quod scilicet ipse fecerat. Deinde errore tenetur, nostrâ sententiâ, quòd Asphodelum suum minimum Norvegicum luteum palustrem Scoticum & Lancastriensem, quem Anglo-Britannæ mulieres, apud quas frequens nascitur, à tingendis capillis *Wapden-hair*, i. e. virginum capillum, vocitant, à secundo Pseudo-asphodelo *Clus.* non diversum putet, sed variare parvitate & magnitudine ratione natalis soli.

Quamvis enim alicubi fortè in Anglia proveniat (quod non credimus) Pseudo-asphodelus secundus *Clus.* non tamen certo certius adeò frequens uspiam oritur, ut rusticis & mulierculis cognitus, & in vulgari usu receptus sit. Verùm Pseudo-asphodelus palustris nostras [et, ut putamus, *Dodonæi*] magnâ copiâ tum in septentrionali, tum in Occidentali Angliæ parte, locis palustribus & aquis oritur, ut nemini è medio vulgo incognitus esse possit. Adde quòd hic à floris colore flavo tingendis capillis aptus videtur, non autem Pseudo-asphodelus secundus *Clusii*, cujus flos pallefcens ex herbeæ coloris est. Lobelium secuti J. Bauhinus & Johnssonus Gerardi emaculator eodem errore tenentur. C. Bauhinus hos rectè distinguit; atq; insuper Pseudo-asphodelum palustrem Anglicum à Pseudo-asphodelo palustri Scotico diversum facit: Hoc etiam rectè, si Pseudo-asphodelus palustris Scoticus noster ei cognitus fuerit, de quo est cur dubitem. Certè Lobelius Asphodelum suum minimum Norvegicum palustrem Scoticum cum Lancastrensi seu Anglico miscet & confundit.

Restat adhuc scrupulus. An sci. Pseudo-asphodelus luteus palustris nostras idem sit Asphodelo luteo palustri *Dod?* Si enim hic caulem pedalem habeat, prout eam describit Dodonæus, eumque non nudum, sed multis foliis five vaginulis illum amplectentibus donatum, ut vult *Clusius*, à nostrate, qui humilior est plerunq; & caule foliis paucis eisq; exiguis induto diversus videtur, ut & ab aliis nobis cognitis, adeoque quatuor erunt Pseudo-asphodeli species, quod non credo. Esto ergo Pseudo-asphodelus *Dod.* cum nostrate idem.

Nos equidem tres hæcenus Pseudo-asphodeli species vidimus, inque locis suis natalibus collectas, siccas adhuc asservamus, nec plures agnoscimus. Eæ sunt

1. Pseudo-asphodelus minor sive pumilio folio *Iridis* sive 2. *Clus.* Pseudo-asphodelus *Alpinus* C. B. minor folio *Iridis* Park. *Asphodelus Lancastriæ* Ger. descr.

Clus.

Numerosa sunt huic *folia*, sese mutuò amplectentia, ut in Asphodelo luteo palustri *Dod.* & *Iride*, angusta, brevia, viridia, dura, amariusculi & calidi saporis: è quorum medio *cauliculus* gracilis egreditur, pedalis interdum aut major, aliquot nonnunquam foliis inhaerentibus, spicam *sterculorum* ferens sex foliis constantium, alterius instar, sed minorum, pallefcens ex herbeæ coloris, & odoris expertium: quibus succedunt trigona capitella, interdum tetragona aut pentagona, minutissimum rufum semen continentia. *Radix* vix corpus habet, sed tenuibus aliquot fibris duntaxat constat.

Hunc *Clusius* Asphodelo luteo palustri *Dod.* per omnia minorem facit, foliis ei valde similem.

Hanc speciem in Anglia spontè ortam nunquam invenimus, nec ab aliis fide dignis inventam audivimus: in transmarinis autem non semel, ut v. g. ad radices montis Salevæ propè Genevam in aquis, & alicubi in Germania J. B. Pseudo-asphodelus quibusdam dicitur, Johnssonò apud Gerar. emaculatum perperam *Asphodelus Lancastriæ verus*, supra iconem inscribitur.

A. 2. Pseudo-

- A. 2. *Pseudo-asphodelus palustris vulgaris nostras.* *Asphodelus Lancastræ verus* Ger. emac. de-
scr. *Pseudo-asphodelus primus* Clus. *palustris Anglicus* C. B. *luteus acrifolius palustris An-*
glicus Lobelii J. B. *Lancastræ Asphodel.* v. *Balfard-Asphodel.*

Folia habet uncias duas cum dimidio, aut tres longa, ima parte latiora, in mucronem acutum sen-
sim angustata. *Caulis* altitudinem pedalem raro, assequitur, lævis & foliis paucis donatus; cujus
summam partem spica occupat *florum* elegantium, stellatorum, sex foliolis constantium, colore
flavo; quibus succedunt *capsulæ* longiusculæ, trigonæ, interdum etiam tetragonæ & pentagonæ, *se-*
men exile, rufum, continentes.

In palustribus putridis & aquis, multis Angliæ in locis, copiosissimè oritur, & æstate floret. *Locus.*

Hanc pro *Asphodelo* luteo palustris *Dod.* habemus, quantumvis neq. descriptio, neq. figura *Do-*
donæ ei per omnia respondeant. Differentia enim in magnitudine, & caule multis foliis in-
dudo non tanti est, ut propterea species multiplicandas putem, præsertim cum loco conveniant *Do-*
donæ *Asphodelus* palustris & nostras.

Asphodelum Lancastriensem ad vulnera sananda mire efficacem esse aiunt. Vid. *Philosoph. Transact.* *Vires.*
N. 117. p. 398.

Floribus lixivio maceratis puellæ crinem flavum inficiunt. *Lob.*

- A. 3. *Pseudo-asphodelus palustris Scoticus minimus.* *The least Scottish Asphodel.*

Triplo aut quadruplo minor est *Pseudo-asphodelo* palustris Anglico; *foliis* Iridis, angustissimis,
fescunciam longis, in acumen definitibus: *caule* vix palmari, vel nudo, vel unico eoque minimo
foliolo donato: spicâ *florum* brevi; *flosculis* (quantum conjicio) albescentibus; quibus succedunt
capsulæ breves & subrotundæ. Radices subsunt fibrosæ, ut in *Pseudo-asphodelo* 2. *Clus.*

Hanc speciem juxta rivulum quandam non procul Bervico in Scotia invenimus.

CAP. VII.

De Aloe.

ALoen Græci & Latini pariter tum & Officinæ herbam ipsam ejusq. succum densatum ap-
pellant. Aloe autem dicta videtur quia maritimis gaudet. A Recentioribus *Sempervi-*
um & *Sempervivum* marinum, quia *Sempervivi* modo diu durat appellatur. *C. B.*

Floribus hexapetalis, vasculis seminalibus in terna loculamenta divisis se ad hoc genus pertinere
ostendit. Foliis crassis succulentis, ad margines aculeatis, radice succum crassum, flavum, insigni-
ter amarum fundente à reliquis congeneribus differt.

1. *Aloe vulgaris* C. B. J. B. *vulgaris sive Sempervivum marinum* Ger. Park. *Common Aloes.*

Folia bene multa è radice emittit, in orbem disposita, imâ parte se mutuo amplectentia, oblonga,
succulenta, digitum crassa, pallidè viridia, dentata dentibus rigidiusculis, in acumen definitia,
quorum exteriora apud nos plerunq. in terram reclinata aliquantulum, verùm in loco natali
erecta, æterni viroris, adeo ut per hybernos menses extra terram, in hypocaustis suspensa non
marcescant; sapore apud nos, (imò etiam loco natali autore Parkinsono) minimum amaro, sed
potius refrigerante. *Caulis* è medio foliorum exurgit, crassus, in duos tresve ramulos divisus, alti-
tudine sesquipedali aut bipedali, à medio ad summum usque plurimos flosculos, lagenulæ figurâ,
deorsum reflexos seu dependentes, apud nos albicantes [in calidioribus flavescentes] oris in sex
lacinias divisus, sustinens; Quibus præteritis succedit *semen* in capsulis *Asphodeli* æmulis inclusum.
Radix crassa, pedem longa, in fibras tandem crassiores spargitur, tenues & raras è lateribus emit-
tens. *Caulis* foliorum delapsorum vestigia retinet, ut in *Brassica*.

In Sicilia & Melita insulis, in muris & tectis frequentem observavimus. *Clusius* in Hispania. *Locus.*

Succus ille inspissatus, Aloes nomine vulgè notus ex hujus plantæ foliis elicitur in Socotora in-
sula, Persiæ & Indiæ Orientalis provinciis nonnullis, unde ad nos defertur. In Italia, ubi etiam
sponte & fata libenter provenit, ob cæli solivæ varietatem Succum hujusmodi non reddere olim
creditum. Verùm ingeniosissimus F. Columna, Aloem etiam in Italia eliciendi modum à se in-
ventum in Historia stirpium rariorum publicavit. Is autem hujusmodi est. Supposito lato figuli-
no vase vitriato, multa supra illud ab radice statim avulsa folia suspendit, atque ex illis sponta-
neum succum luteum (quem in venis tantum contineri animadverterat) descendere & guttatim
destillare permittit, manibus postremò etiam deorsum versùs comprimendo folia, atque quod imis
foliorum oris concreverat radendo. Excepto itaque ex pluribus foliis copioso succo, vas illud
tribus diebus Soli exposuit, ex circumferentia vasis quotidie quod hærebat duriore (statim enim
quod paucum est concrevit) abrasit & cum liquidore commixto, idque pluries in die, noctique
reposito vase, concretum postredie succum omnem atque friabilem habuit. Color (inquit) ex
citriño cum concrefcere incipit rufescit, atque concretus magis nigricat, atque obscurè parium
rubentem acquirit colorem, sanguinis concreti modo, vel potius Hepati simillimum, translucentis,
lævis, odore gravi aromatico, sapore amaro admodum ac abhorrendo; & mirum quod manu
tantum attræctanti illius vapore inficiatur aer, atque guttur amarum reddatur. In pulverem (ut
Dioscorides notat) digitis confricatus succus, qui probè fuerit arefactus, ad minimum usque ra-
mentum facillè reducitur, & aquâ infusâ statim liquefcit, dissolvitur, atque citriño evadit colore,
quò

Aloes elicien-
de modus.

quo ante concretionem præditus fuit. Omnes habuit notas optimæ Aloes, & cum præstantissima Officinarum Aloe Succotrina comparatus, cum excellere visus est: eadem etiam vires obtinere, & ad eadem in medicina valere experientia didicit idem Columna. Hæc cum ita sint verisimile nobis videtur in Orientalibus etiam regionibus Aloem hoc aut simili modo ex hujus plantæ foliis elici; non ex iis in frustra dissectis & confusis exprimi, eo modo quem describit J. Bauhinus. Sapor quippe foliorum minime amarus est, sed potius leviter refrigerans; dissecto etiam plantæ folio atque radice concisâ (monente Columna) nihil succi, neq; amari, sed mucosum quid, ac potius insipidum gustu inveniebatur. Ex quo hæc scripsi hodiernum Aloes colligendam modum è dictatis D. Hermanni nobis communicavit amicissimus vir D. *Josua Palmer* M. D. is autem sic se habet.

Ex foliis à radice avulsis manu vel instrumento leviter compressis succus destillat in vas recipiens. Subsidere debent partes crassæ per noctem [& postea insolant] aliæ verò supernatant. Postero die in aliud vas infundunt & insolant ut concreseat & exsiccet, in quo tempore fulvum acquirit colorem, quæ est Aloe Succotrina Officinis: crassa verò pars remanens effunditur in aliud vas & insolatur, ut colorem hepaticum contrahat, quæ Aloe hepatica dicitur: crassissima pars Caballina appellatur. Succus sponte ex foliis oblique incisis emanans aureum habet colorem.

Hic modus conformis est superius proposito à Columna invento.

Muntingius florem hujus plantæ in quinque particulas obtusè mucronatas non profunde dividi scribit. Verum suspicor illum vel errare, vel memoriâ lapsum esse, cum Clusius in sex laciniis eum dividi affirmet; cumque verisimile non sit eum à reliquorum hujus generis normâ abluere. Notabile est quod scribit idem Muntingius hujus plantæ florem duabus internè tribusve guttulis, ut in *Corona Imperiali*, limpidiſſimis ac melle dulcioribus, deorsumq; vergentibus, nunquam tamen deciditibus præditum esse. Idem confirmat D. Hermannus Leydenſis, qui & semina Sedi semilia ei attribuit.

2. Aloe vera minor Munting.

Munting.

A præcedente differt foliis rectè magis sursum vergentibus, vix pedem, in Belgii oris, longitudine superantibus, nec ultra digitum in medio latis, in angustum mucronem finientibus, colore non cinereo seu albescente, ut in illa; sed viridi saturo, neq; tot tantisque maculis albis ab utraque parte circumdatis, sed paucis duntaxat minoribus, iisque in extremo mucrone juxta se positus condecoratis, non fulgentibus, spinulis verò à parte utraque frequentissimis, exiguis, crassiusculis, lata basi nitentibus, colore dilute albescentibus vel è luteo candidis, parum aut nihil pungentibus sed molliusculis, atque quam in priori multò arctius dispositis, cætera similibus. Nondum floruerat Muntingio.

3. Aloe vera costâ spinosâ Munting.

Munting.

Differt ab Aloe vulgari foliis crassioribus, neq; in mucronem adeò acutum, sed paulò latiorems desinentibus, superne planis, inferne ex obtuso triquetris, in dorso eminente non minus quam in lateribus spinulis ejusdem coloris, at magnitudine atq; crassitie eadem superantibus, præditis, albidis maculis latoribus simul & angustioribus undiq; conspicuis; nervis internè ex albidis lutescentibus, raris, repletis. Flores in thyrso rotundo, tres circiter pedes alto, digitum in imo, in superficie verò haud ita crasso, recto, solido, colore ex obscuro luteo quasi hepatico obsoleto fulgente, atq; superius in tres æquales partes semipedes longitudine superantes diviso inhaerentes; colore vulgaris Aloes florum dissimiles: Hi enim albescentem non ingratum: Illi verò ex obscuro lutescentem: Alii verò luteum stris diversis albicantibus distinctum obtinent.

4. Aloe vera major Munting.

Munting.

Folia edit vulgaris Aloes in modum disposita, eodemque ordine, similitque formæ aspectu ac colore donata, sed longè majora; maxima enim ultra quatuor pedes Romanos longa sunt: cætera tamen pro illorum serie paulò minora, atque magis ordinatè disposita: in imo, ubi latissima, septem aut octo digitos lata, tres verò plus minus crassa: tantæ amaritudinis succo referta, ut eam degustatam Autor ferè non potuerit.

Harum plantarum succus, in aluta, utribus aut vesicis concretus, Solisque calore induratus hodie ut olim Aloe dicitur.

Hujus in Officinis genera reperiuntur tria, 1. *Succotrina* seu *Succotrina*. 2. *Hepatica*. 3. *Caballina*. His addit Schroderus *Lucidam*, quam alii à Succotrina non distinguunt.

1. *Succotrina* ab insula *Succotora* denominatur (Est autem Succotora Indiæ insula, ultra 128. m. p. à maris Erythræi freto distans) Hæc omnium præstantissima est, 1. colore cum rubedine flavescens hepatis in modum, nitida etiam, h. e. pellucida seu transparent. 2. Odore aromatico, ad myrrham ferè accedente, unde odoramentis & suffumigiis olim adhibita erat. 3. Sapore amaro, aromatico & adstringente, amarore fugaci nec diu morante in lingua. 4. Pondere levis, substantiâ tamen compacta. Tractando, in Sole etiam vel calore mollescens, frige facta friabilis; quæ Aloes optimæ notæ sunt.

2. *Hepatica*, quòd hepatis tum colore tum consistentiâ similior sit vocatur, præcedente impuriore, colore è citrino rufescente, non pellucida, odore graviore, amarore intensiore, magisque adstringens.

3. *Caballina*, quæ est Aloes crassamentum, seu pars impuriore, arenosa & sordibus conspurcata, idèoque caballis seu equis exhibenda.

Horum

Vires & Usus.

Horum trium generum ex una eadēque planta, vel coadunatis earum speciebus, parandi rationem post J. Bauhinum tradit Abrahamus Muntingius in *Aloid bist.* sequentem.

Folia ad unum omnia, radice in terra permanente, abscindunt, in frustra secant, atque planē contundunt, necnon per 30. horarum spatium in vase quodam fictili vitreato reponunt. Quo facto supremam succi partem, ad ejsdem usque evidentem omnino differentiam demunt, quam in alutam vel vesicam, Solisque calore exsiccamam deponunt, eamque Aloem *Succotorinam* vocant tum Insulæ Succotoræ tum Indiarum indigenæ omnes.

Deinde in medio consistentem succum, uterculis exsiccandi causā concedendum tollunt, quem *Hepaticam* dicunt.

Tandem ex sola remanente illorum face *Caballina* vocitata, omnium sci. impurissima, perficitur. Nos potius suspicamur Aloem è vulnere seu incisione in foliis facta emanare: Aloe enim nobis videtur esse succus plantæ essentialis & proprius, sanguini analogus, in vasis majoribus contentus, in quintam, ut vocant, essentiam coctione exaltatus, in quo tota vis plantæ quæ talis nidulatur: non crudior ille & limpides, qui fibris & parenchymati foliorum inest. Calore autem Solis concrefcit. Quæ in opinione autoritas Plinii me confirmat.

Aloe vim præter purgantem obtinet & exsiccantem calefacientemque; obstructiones aperit, meatus referat: Purgat autem biliosos & pituitosos humores.

Aloe pene sola medicamentorum quæ alvum solvunt confirmat etiam ventriculū, ad eodē non labefactat vi aliqua contraria. *Galen. Plin. &c.* Hoc castigatione opus habere scribit C. Hofmannus in *De Medicam. Officin.* Est enim (inquit) purgans propriè dictum, quo ipso affert secum aliquid naturæ adversum, quod dum corrigere volumus Mastice, Croco, Cinnamomo, tacite fatemur culpam. Quinetiam Aloe lota magis roborat ventriculū, minus purgat. Eluuntur enim simul cum fordibus partes quædam igneæ acréque, quæ alioqui ventriculū lacescunt.

Quod frequens Aloes usus hæmorrhoidum venas aperiat, ego (inquit Fuchsius) milies observavi; & vos ex 100. eorum qui Aloe ad excernendas faces utuntur, videbitis 90. hæmorrhoidum fluxum pati, omisso verò Aloes usu venas illas claudi. Certe venarum orificia aperiendi vim habere in confesso est, ob id vitanda iis qui hæmorrhagiæ obnoxii sunt ex ore, alvo, utero; hinc noxiæ prægnantibus. Et Tho. Bartholinus *Act. Med. Ann. 1673. Obs. 64.* exemplum adducit urinæ cruentæ ex nimio Aloes usu. Dices validum adstringens esse. Imò externè applicatum, non intus sumptum. Non autem quod medicamentum facit foris, id protinus etiam intus facit.

Aloe ventris tinea & lumbricos enecat & expellit: cum aceto & felle bovino mixta, atque umbilico imposita idem efficit; ictericam flavam depellit, omnemque putredinem arceat, necnon diu cadavera corruptionis vel putrefactionis immunia, cum Myrrha præsertim aliisque mista, conservat. Quare nonnulli Mumie efficaciam omnino possidere contendunt, eamque præter Aloem humana pinguedine mistam nihil aliud esse asseverant. Ejus verò pilulæ tres per aliquot dies exhibitæ mensium abundantiam excitant. Habui ancillam (inquit C. Hofmannus) cui nulla aliâ ratione promoveri poterant mensis quàm usu pilularum de tribus.

Externè pulvis hæmorrhoidibus inspersus sistit. In vino dissoluta Alopeciam curat. Collyriis indita visum acuit: Cum melle mista pudendorum ulceribus, necnon fistulis, orisque putredinibus omnibus medetur, & halitum emendat. Ova venarum claudit, sanguinem sistit, densat & siccit externè admota; in pulvere vulnera recentia & quæ ægrè ad cicatricem perducì possunt mirificè conglutinat. *Munting.*

In Aloe exhibenda cautiones quædam habendæ sunt. 1. Nè detur iis qui ex nuda intemperie sine materia laborant. Tales non indigent vacatione, nedum medicamento tam fortiter siccante, quòdque loco vacationis tabem inducit. Contra datur cum magno commodo frigidis & humidis.

2. Nè senibus detur & quicumque, quacumque, de causâ siccati sunt, nisi necessitas urgeat.

3. Nè sit usus ipse nimis creber, adeoque quotidianus, ut quidam faciunt. *Evacuatio enim quæ fit per purgantia valde indigentibus & ex longo tempore utilis est, Vide C. Hofman. l. 2.*

4. Quemadmodum Agaricus prohibetur gravidis, ita Aloe & Aloetia. Hinc ratiocinatus Helid. in pertinacissimis mensium obstructionibus dat Elect. de Hiera ʒj. cum Scrupulo Croci integro. *Hæc omnia Hofmannus.*

Tria sunt (inquit Le Brun) in Aloe quæ correctione egent: 1. Quòd tardæ sit operationis: quod corrigitur additis aromatibus essentia tenuioris & acris, ut sunt *Macis, Nux moschata, Caryophylli, Cinnam. spica nardi, Calam. aromati, Cubeb. Schanamb. Crocus.*

2. Quòd debilis sit operationis: quod corrigitur à Russo addita Terebinthina vel alia resina acris. Alii abluunt eam in decocto Rhabarbari, vel infusione Rosarum, & sic reddunt robustiorem.

3. Quòd anastomotica sit, & orificia venarum aperiat. Quod corrigitur commiscendo Mastichen, Tragacantham, Bdellium & similia. Vel abluendo eam aqua Endiviæ vel Cichorii: ut superius innuimus.

5. *Aloe Americana* Clus. Park. *Americana muricata* J. B. *Aloe folio mucronato* Ger. *folio in longum aculeum abeunte.* C. B.

Clus.

Multa sunt illi *folia* humanam longitudinem attingentia, saturatè virentia quidem, sed quibus inspersus videatur cineracei quidpiam coloris, ut in Tuliparum quarundam foliis, lævia, circa infimam sedem trium aut quatuor digitorum transversorum crassitudine, quodammodo carinata, valde lata, mutuo se amplectentia, instar foliorum Aloes vulgaris aut Aphodeli, sensim in mucronem deficientia, qui nihil aliud est quàm spina, fusca, crassa, unciam cum semisse interdum longa, & ad eodē firma ut Americani pro subula uti solerent, & cuspidis ferreæ loco ad sua tela adaptarent: foliorum latera tenuiora sunt, & spinis ejsdem coloris aspera, sed brevioribus, latâ basi præditis, & dorsum incurvis ut in Rhamno tertio; interiore parte fibrosa sunt hæc folia & succi plena, sed non amari. Ex eorum medio *caulis* enascitur, brachiali crassitudine, & brevioris lanceæ altitudine. *Radiis*

dix est crassa, longa, curva, veluti internodiis articulata, è quibus ad latera enascuntur alia plantæ alternis, ut in Arundinum nodis germina seu gemmæ sunt dispositæ.

Planta hæc brevi interdum temporis spatio, celerrimo auctu, miræ proceritatis caulem emittit.

* *Addit: ad Clusij cur. post.*

Jacobus Fontantis in * Epistola ad D. Blasium Capifula Avenionensem gubernatorem, de quadam Aloes planta Avenioni in horto *D. Doins* enutrita, quæ per 100 (ut credebatur) annos ibi manserat, necdum floruerat hæc habet. Caulis ex ea oriri cepit Sexto Nonas Maii 1599. quæ intra 45 dies crevit ad 32 palmos. A medio ferè hujus caulis ad summum usque ramos five furculos emisit 29 perinde efformatos ac brachia candelabrorum quæ illuminationis causâ in aulis Magnatum suspenduntur, origine recti, tandem sursum recurvi, in quorum fastigio summo valgæ enatæ sunt plurimæ, Hastulæ regię valgis non abimiles, quibus suprema parte hærebant flores crocci, floribus Rosarum capillamentis inherentium non dispares.

Petrus Borellius Aloe plantæ caulem, cum per longum tempus sine eo remanserit, tandem erumpere scribit cum fragore & strepitu, ut impetu factò tota in truncum ferè converteretur; & coram mirantibus hominibus incrementum tantum suscipere, ut etiam Quercum mediocrem æquet, & 30 circiter palmarum altitudinem, & femoris crassitiem acquirat, floribusque in summitate decoretur. Quòdque magis mirandum intra paucos dies, [quatuor vel quinque] hanc molem attingere, adeò ut incrementum ejus etiam oculis percipi possit. Tale quid visum nuper apud Monspelienfes, &c. Credat Judæus Apella. Nos anno 1663. Aug. 20. Monachii Bavariz, in horto Illustriss. Ducis octo aut decem hujus generis plantas vidimus quæ jam, caules prodixerant hasta altitudine, brachii crassitie, summa parte plurimis floribus onustos, eodem ferè modo è caule exeuntibus quo describit Jacobus Fontanus, nondum tamen planè explicitis: de caulium eruptione & celeri auctu nihil prodigioli nobis ab Hortulano relatum. Verum equidem est, intra unius ætatis aut semestris spatium caulem erumpere inque eam altitudinem & crassitiem excrefcere, ut arbor quadam videatur, quod quamvis mirum, non tamen si foliorum & reliquæ plantæ magnitudinem consideres omnino portentosum & incredibile apparebit. Proinde in ratione hujus phænomeni exquirenda frustra se fatigant supradicti autores. Flores hexapetali huic sunt: *semina* tribus cellulis distincta.

Vires
Usus.

Planta hæc unica (inquit Franc. Hernandez) quicquid vitæ esse potest necessarium præstare facile possit, si esset rebus humanis modus. Tota enim illa lignorum sepiendorumque agrorum usum præstat, caules tignorum, folia verò tecta tegendi, imbricum, lancium: eorundem nervuli & fibræ eundem usum habent ad linteamina, calceos & vestimenta conficienda quem apud nos Linum, Cannabis, Gossypium, &c. E mucronibus fiunt clavi, aculei, subulæ, quibus perforandis auribus, maccrandi corporis gratiâ Indis uti mos erat cum Dæmonum vacarent cultui; item aciculæ, aculis, tribuli militares, & rastilla idonea pectendis subtegmibus. Præterea è succo manente, cujus evulsis gemminibus internis foliisve tenerioribus cultis [*Tezelmis*] in mediam cavitatem stillat planta unica ad 50. interdum amphoras (quod dictu est mirabile) Vina, Mel, Acetum ac Saccharum parantur. Succus namque destillatione fit dulcior & spissior donec tandem cogatur in saccharum. Vinum fit eodem succo diluto fontanâ aquâ, additis corticibus Malorum Medicorum Limonumque, & aliis. E saccharo dicto paratur acetum, nempe resolutum in aqua, & novem diebus insolat. Idem succus mensis ciet, alvum lenit, urinam evocat, renes & vesicam emundat. E radice quoque restes fiunt firmissimæ. Crassiores foliorum partes truncusque decocta sub terra edendo sunt apta, sapiuntque Citrea frusta saccharo condita: quin & vulnera recentia mirè conglutinant. Fit enim succus affatione glutinosus, qui suapte naturâ frigidus ac humens est. Folia quoque assa & affecto loco imposita convulsionem curant, ac dolores leniunt (præcipuè si succus ipse calens bibatur) quamvis ab Indica proficiantur lue, sensumque hebetant atque torporem inducunt. *Radiciis succus lue Veneræam curat apud Indos.* D. Palmer.

6. Aloe Americana minor Munting. An Theometl sive Maguei divinum Hernandez?

Munting.

Radice nititur digito interdum crassiore, nodulis diversis geniculatim distinctâ, colore planè albedo præditâ, necnon innumeris fibrosis, primò albescens, postea verò ad helvum declinantibus radiculari ditatâ.

Folia protrudit sese mutuo amplectentia, pedum Romanorum duorum longitudinem nunquam excedentia, pro illorum autem brevitate admodum lata, sex nimirum octo aut novem digitos non raro superantia, cæteris obtusiora, & in brevem mucronem desinentia, reliquarum specierum more crassa, circa margines tenuiora, necnon frequentioribus ibidem atque exilibus planè spinulis exornata.

Ex Hispania nova allatam Muntingio obtulit nauclerus quidam, qui ab Indigenis Americæ *Theometl* vocitari retulit: eadem videtur *Theometl* sive Maguei divino à Fran. Hernandez descripto & depicto *Rerum medic. Novæ Hisp.* lib. 8. cap. 19. namque & nomen & vires conveniunt: siquidem ejus succum optimo cum successu trium quatuorve cochlearium mensurâ fabricitantibus omnibus exhiberi prædictus nauclerus ab Hispana quadam muliere edoctus est.

7. Aloe serrata major umbellifera Munting. Metl sive Maguei Hernandez.

Munting.

* Aloe Americana Clus.

Radix huic brevis est, crassa tamen, subfusca, fibris frequentissimis undique obsita; Planta ipsa præcedente omnibus partibus major, * prima tamen specie minor est, eiq; effigie ac foliorum dispositione persimilis, nisi quòd folia paulò sint latiora ac magis canaliculata, attem breviora, viridiora, atq; ab utraq; marginum parte spinulis crassioribus horridioribus, & modicè longis, ac serræ in modum bellè admodum, non tamen adeò arèté dispositis, necnon in apice seu horrido ac crasso quodam mucrone è purpure colore obscuro prædita, quatuor plus minus pedes longa, vix unum lata. E quorum medio *Caulis* in adultâ plantâ brevi tempore, ad duodecim, quatuordecim, & non raro sedecim pedum proceritatem affurgit, unicus, ima sui parte coxendicis humanæ crassitie, pyramidalis, numerosioribus quàm in *Mucronato folio majore* foliolis cum arctius amplectentibus cinctus. E quorum

rum finibus in superiore parte ramuli undique enascuntur, non adeo multi, umbellæ in modum dispositi, quorum apicibus insident flores, pediculis brevibus & tenellis nixi, vix plures conjunctim, sed separatim dispositi omnes, ultra articulum longi, minimum digitum crassi, in imo juxta pediculum viridi quadam coronula externè cincti, in supremo verò in sex foliola divisi, quorum interiora tria lutea, exteriora è pallido lutescunt, culmum lata, mucronata, digitum plus minus longa, necnon radiantem stellam pulchrè efformantia, circa styllum albidum sex luteis staminulis, sæpius explicitis, interdum sese contorquentibus, suisque prominentibus apicibus onustis, emergentibus. Flores temporis progressu nullo succedente semine in frigidioribus regionibus marcescunt. Semen Alphodelino simile. *Herman.*

Hæc planta esse videtur quam describit Gomara, (referente Clusio) nomine *Metl*, nonnullis *Maquei* aliis *Cardon*. Cui ut eadem nomina ita eandem fore virtutes ascribit, quas Hernandez; eas autem superius posuimus sub Aloe Americana *Clus*.

8. Aloe purpurea lævis Munting. *Pati*, seu *Metl lenissimum* Hernandez.

Munt.

Radice nititur copiosa, stramenti instar crassa, longa, externè fusca, internè candescente, fibris tenuioribus hinc inde emergentibus præditâ. Folia duo, tresve pedes pro ætate planta: longa ut etiam longiora, tres, quatuorve digitos lata, ad basin angustiora, in medio latissima, indeque in angustioram ac modicè longum mucronem spinula quadam è fusco nigricante vel purpurascente armatum sinitientia, marginibus tenuibus, levibus ac planis, nullisque omnino spinulis obtusis donata. Yuccæ in modum carinata, externâ maximè ex parte è viridi purpurascencia, aut purpureis quibusdam maculis hinc inde contaminata, internè verò ad albedinem quandam vergentia, solida, rectâ semper sursum tendentia, necnon permultis filis internè albicantibus, cæterisque Aloes speciebus omnibus tenuioribus ac pretiosioribus repleta.

Caulis octo, decem, vel duodecim nonnunquam pedes altus, unicus, rarè plures, foliis minoribus, carinatis, crebris ab utraque parte eum arcuè amplexantibus septus supremo apice varios in ramulos umbellatim dispositos sparsos. Flores & semina non vidit Auctor.

9. Aloe Brasiliensis Caraguata dicta Marggrav.

Marggr.

Radice cum Aloe Americana Dodonæi, foliis cum vulgari convenit: nimirum ex radice crassa, brevi assurgunt folia viginti aut plura, crassa, succulenta, acuminata, utroque latere dentata seu spinosa, unum vel etiam duos pedes longa, pallidè viridia, atque hinc inde griseo colore maculata. Inter folia prodit caulis, tres aut quatuor pedes altus, in duos ramos divisus, quorum quilibet sustinet spicam florum: est autem quilibet flos cavus, digitum longus, ad oram sextupliciter scissus, continens totidem staminula flava apicibus flavis: insidet quilibet flos suo petiolo brevi, & apertus propendit deorsum, adhuc autem clausus directè ad latera: est inodorus.

Suspiciantur nonnulli (qui de rebus Indicis scripserunt) Ambram-gryseam Anglicè *Ambergreece* esse succum conereturum cujusdam Caraguatæ, *Manguay*, seu *Metl* saxis & scopulis copiosè nascentis, qui vi maris & piscibus abreptus huc & illuc agitur, coagulatur, & interdum in magnam molem conglomeratur variis partibus coalescentibus. *D. Tanager Robinson*; qui ulterius addit *D. Trapham* observasse in hæc succulentâ plantâ materiam quandam viscosam, crassam, & bituminosam, quâ folia turgent, Ambræ-gryseæ valdè similem.

10. Caraguata secunda Marggr. lib. 2. cap. 16. primo in loco descripta.

Marggr.

Ex radice filamentosa, super caudice & ramis arborum fundata, proveniunt novem, decem aut plura folia, ab uno ad quinque pedes longa, & crassa ut folia *Nanæ*, tres aut quatuor dig. lata, & cava instar canalium, atque in ambitu dentata, aculeis brunnis, acutis, sursum erectis. In medio autem horum foliorum prodit caulis albicans, teres, minimum digitum crassus, duos circiter pedes longus, lignosus & medullulosus, ad quem bina & bina capitula posita, in summitate autem plerumque quinque, figurâ ut *Cinara*; magnitudine *Nucis Juglandis*, ex crassis atque aculeatis foliolis constantia, elegantis coloris incarnati.

11. Caraguata guacu Marggrav.

Marggr.

Est major species, ex sabulosa radice, quæ magnitudine, figurâ & colore plane cepam æmulatur, atque inferius multa habet filamenta, primò assurgunt tria, quatuor, aut quinque folia, crassa, succulenta, viridia, cava; dein proveniunt plura, figuram habentia trianguli acutissimi, stantque erecta, in orbem adnata, octo, decem, quindecim pedum longitudinem æquantia, pedem lata, in extremitate acuminata, & in lateribus versùs inferiora acutis denticulis rufescentibus munita. Ex una radice 30. aut 40. folia prodeunt. In medio foliorum, quando planta bonam ætatem habet, assurgit caulis seu truncus, superioris tibie humanæ crassitie, rectus, spongiosus seu mollis, hinc inde triangularibus foliis, minoribus vestitus, altitudine circiter octodecim aut viginti pedum; in summitate autem explicat tenerum & fastigiatum truncum instar arboris cum suis ramis; & rami iterum ramulos habent, & multa conica corpuscula, pene digitum longa, quæ sese aperientia florem exhibent, quinque, petalis compositum, magnitudine florum *Ibairabæ* ex viridi flavescens, ac aliquot staminibus in medio; refert flos figuram stellæ. Brevi tempore in summam altitudinem excrescit.

Ex foliis hujus plantæ optimus pannus confici potest, qui præstat bonitate panno lineo. Ex substantia conicorum corpusculorum, antequam in flores abeant, alba filamenta, Gossypii æmula extrahi possunt. Radix aut etiam folia hujus plantæ recentia trita ac aquæ injecta pisces ita exanimant, ut statim desuper natent & manu prehendi possint. Lignum siccatum instar funiculi sulphurati ardet; ex eo ignis elici potest duriore ligno applicato.

12. *Caraguata acanga* Marggr.

Marggr.

Folia è terra protrudit septem aut novem pedes longa, sesquidigitum lata, instar canalis cava, latè viridia, & propè exortum unguis habentia miniatos, crassa, in extremitate acuminata, duorum circiter digitorum intervallo per ambitum aculeis munita. E medio foliorum proximè ad terram multi *flores* juxta se in orbem positi proveniunt, ex cœruleo purpurei, & in medio alba stamina habentes: quilibet flos digitorum longus constat tribus foliis. Fructum fert edulem, quinque digitos longum.

Hæc planta plurimùm accedere videtur ad *Mexocotl* seu *Magwei* prunorum Fr. Hernandez, ut eandem suspicemur. Ad hoc genus minimè pertinet: verùm ob foliorum similitudinem locum quem occupavit tenere permisimus, donec certius constiterit quò referenda sit.

13. *Aloe ferox* Munting. An *Mexcalmet* Hernandez?

Munting.

Hujus *radicula* cinereo erant colore obscuro, tenera, modicè longæ, planè fibrosa, è basi crassa, rotunda, retusa, nonnihil striata, atq; ex parte tuberculosa pullulantes. *Folia* max. 2½ pedes longa erant, circa basin latiora & crassiora, indeque Cupressi modo, in pyramidalem angustiam sensim tenuata, semipedem plus minus lata, ab utroq; gracili latere spinis digiti unius transversis longitudinem aut circiter possidentibus, admodum crassis ac ferocissimis, colore è nigro purpurascens horridè confita, naturà omnino atro-virentia, inq; mucronem longitudine sua, latitudine atq; crassitie terribilem definentia, ore commansa palato non ingrata, necnon filis quibusdam albescentibus internè donata.

C A P. VIII.

*Aloes Americane quædam species è Fr. Hernandez historia.*1. *Mel Coztili* seu *Mel luteum* Fr. Hernandez.

Hernand.

* *Mel five*
Magwei.

Foliis est modicis si cum * præcedentis foliis comparentur, ad margines luteis, spinis parvis & nigris: *caule* bicubitali, digitorum lato & rubro, cum *flore* cœruleo pallescenti cacumen ejus occupante, & *radice* furculosa.

Locus.

Campestribus locis Mexici nascitur, quamvis sola æstate floreat. Seritur ex germinibus ortis juxta parentem.

Vires.

Jus trium quatuorve foliorum, additis Siliquastris ternis, frigentes ac crassos humores per secessum & urinam paulatim vacuat.

2. *Mexcal metl* seu *Magwei aptum ut assum comedatur* Fr. Hernandez.

Hernand.

Species est parva, valdè spinosa, & virore admodum exaturato tincta; cujus *folia* eduntur assa, & sunt præ cæteris gustui grata.

Locus.

Offenditur ea in montibus Tepoztlanensibus.

3. *Mexocotl* seu *Magwei prunorum* Fr. Hernandez. An *Caraguata acanga* Marggrav?

Hernand.

Planta est spinosa, fructu dulci, acido; Prunis simili, multiplici, & in orbem Indicæ Pineæ quadantenus parem composito, eduli succo pleno & grati saporis. *Folia* sunt Metl, aut illis potiùs Pineæ Indicæ familia, spinosa, fulva ac veluti marcida. *Caulis* verò brevis, teres ac crassus: *Radix* fibrata crassiq;. Pruna sunt oblonga, glandibus familia, & ex candido pallescentia, obducta membranâ, intra quam continetur callus candens, ac ut diximus dulcis & acidus, Pinearum Indicarum sapore retertus; *semine* principio candido, ac postea nigro, obrotundo & duriusculo.

Locus.

Nascitur in saxosis regionum calidarum *Tepēcuauculci*.

Ad Nanas potiùs referenda videtur hæc planta ob fructum.

4. *Nequametl* seu *mellis potatrix* Hernandez. *f. de Laet* depingitur & * describitur.

Hernand.

* *Hist. Amer.*
Lib. 17. c. 7.

Rarâ est formâ, *folia* namq; digito transverso paulò crassiora profert, aspera juxta latera, ac impensè acuminata circa cuspidem: *caulem* brachii crassitudine: cujus cacumen *fructus* occupat oblongus, Pyrorum parvorum formâ, undiq; sepiens caulem. Nascitur in calidis. V. J. de Laet Hist. Amer. lib. 17. c. 7.

Sunt & alix quamplurimæ species, quarum, quoniam facultate similes sunt, & formâ parùm differentes, nomina ac nonnullarum partium differentias subijciam.

1. *Mexocochili* seu *Merle* viride.2. *Nexametl* à cinereo colore dictum.3. *Quametl*, seu *Magwei* montanum, squalenti colore, fibrata radice, & longo crassoque insigni furculo.4. *Hois-*

4. *Hortitzilmel*, aculeis longis, purpureisq; radicibus & spinis.
 5. *Tapayameil* seu *Maguel* tapayaczin præcedenti simile.
 6. *Acameil*, seu *Maguel* arundineum, albidioribus juxta radicem foliis & rubescentibus spinis atque radicibus.
 7. *Maguel* nigrum, ob colorem atrum, quanquam spinæ radicisq; ex nigro fulvescant.
 8. *Xilometl*, seu *Metl* pilosum, rubeis spinis & radicibus.

5. *Tememexcalli* seu *Maguel montanum aliud*. Hernand.

Formâ *Metl* constat sed tenuibus spinulis.

Montosis saxosisq; gaudet locis calidarum regionum qualis est *Tepoztlanica*.

Contusa atque devorata, illitave curat eos quorum artus motu privati sunt ob nervorum convolutionem. Locus. Vires.

6. *Tlacameil* seu *Maguel luteum*. Hernand.

Eâdem pæne formâ & viribus est quibus cætera, & eisdem quoq; usibus, sed inter reliquos vigorem ac robur addit feminis syncope tentatis, aut imbecillibus. Nomen habet à magnitudine.

7. *Theometl* seu *Maguel divinum* Hernand. v. *Aloe Americana minor* Munting.

Eâdem pæne cum reliquis facultate est & formâ, longâ radice, fibratâq; & exilibus spinis: duas spithamas longa sunt tantum folia: succus verò epotus aut illitus febres extinguit.

Nascitur in frigidis & calidis locis editis atque campestribus. Plenius & exactius describitur à Muntingio, sub titulo *Aloes Americana minoris*. Locus.

8. *Pati sive Metl lenissimum* Hernand. *Aloe Americana foliis angustioribus absq; spinis*.

Foliis est angustioribus, minoribus & tenuioribus, magnâque ex parte purpurascens, è radice fibrata crassâque. Parantur ex eo fila tenuissima, in magno habita pretio, pannisque lineis preciosis texendis aptissima.

9. *Quetzalichtli aliis Metl Pita*. Hernand.

Affurgit in arboream altitudinem; radice fundit crassam fibratâmq; & sensim gracilescens; folia verò spinifera & *Metle* familia. Fit ex eâ quicquid ex *Metl* fieri consuevit.

Xolometl seu *Maguel seroi*. Hernand.

Species est *Metl* tribus veluti orbiculis aggregatis; radice constat firmata & fibris auctâ rufescentibus, unde proferuntur folia coccineis horrida aculeis, raris, & à medio usque ad mucronem procedentibus. Succus foliorum expressus ac bibitus decem unciarum pondere, universi corporis dolores & præcipue articulorum tollit: verum quo bibitur tempore corpus est magnâ curâ operiendum. Vires.

Nascitur *Haesovinci* juxta fauces fluminum.

Locus.

C A P. IX.

De Yucca.

Yucca sive Yucca Peruana Ger. *Yucca nova gloriose elata & opinata planta* Lob. Ad. part. alt. *Yucca sive Yucca* Park. parad. *Yucca foliis Aloes* C. B. *Yucca*, or *Indian Bread*.

Radice nititur crassâ, tuberosâ, grandi, successu temporis in multa capita protuberante, intus candida, foris rufa. Rapi substantiâ sed duriore, succi plenâ, sapore subdulci, folia emitte plura, in orbem se mutuo amplectentia, cubitum longa, dura, carinata, è cinereo viridia, in acutum & fuscum mucronem convoluta utrinq; cacumine desinentia, aeterno virore, lenta insuper & fractu contumacia: in quorum medio, postquam planta adoleverit, at ne tunc quidem singulis annis, exurgit *caulis* tripedalis, teres, firmus, superiore parte in ramos divinus, quibus innascuntur flores plurimi, satis amplii, hexapetali, albi, deorsum dependentes, tribus exterioribus petalis venis multis dilate rubentibus aversâ parte friatis, è petalorum unguibus ad mediam eorum partem extensis, non ad margines usq;. Flores in Septentrionalibus & frigidioribus regionibus nullo succedente semine aut pericarpio incresecunt & decidunt: verum in locis natalibus, Indiæ scilicet Occidentalis provinciis plurimis triangulares capsulas in tria locumenta dispersitas producere dicitur, seminibus rotundis aut quodammodo angularibus repleta.

Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico aliam depingit & describit *Yucca* speciem quam vocat

Jucam Americanam & Brasilianam stellatam eamq; folio mucronato & folio obtuso.

K k k k k

Alteram

Alteram Yuccæ speciem exhibent Muntingius & Morifonus quæ donatur foliis filamentosis, seu potius foliis filamentis albis interspersis.

Vires.

Nullius in medicina usûs, imo venenatus esse dicitur sed perperam; cum non solum ad vitæ sustentationem conducatur, sed etiam ex radice in farinam comminuta panis esculentus conficiatur. Radix insuper sine omni injuria, imò cum commodo comeditur absq; ulla ejus præparatione. *D. Palmer* ex dictatis *D. Hermannii*.

Non est autem hæc planta ex cujus radice panis in America usitatissimus *Cassavi* dictus sit, ut nonnulli per errorem crediderunt.

C A P. X.

De Canna seu Arundine Indica florida.

1. *Canna sive Arundo Indica, quibusdam Flos Cancræ J. B. Canna Indica flore rubro & flore luteo punctato Park. Arundo florida Ger. Arundo Indica latifolia C. B. Meeru Brasiliensis Marggr.*

J. B.

Inquilina orbi nostro caule geniculato, cubitum & sesquicubitum alto surgit: *Folii* quàm pro plantæ modo majoribus, cornicula chartacea convoluta primo pullulatu æmulantibus, quæ ubi explicantur insigniter apparent ampla, duorum palmorum latitudine, trium quatuorve longitudine, tenera, membranæa, modicè in acumen desinentia, à nervo medio secundum longitudinem decurrente expositis in margines ægmine prædenso venulis obliquis. Caulem summum ornant *flores* minio saturatiore tincti, Gladioli haud ità absimiles, capitulo verrucosò insidentes, quod delapso flore grandescit, triangulùmq; fit & veluti spinosum (inquit *Clusius*) ut Ricini fructus, in quo continetur *semen* per maturitatem fulcum, atrum & rotundum, Fabæ Veterum dictæ magnitudine. *Radix* nodosa & crassioribus fibris stipata, alios radicis nodos adnascens habens, qui stolones etiam matri similes proferunt.

Frigidioris cæli impatiens hyemes nostras non fert, nisi in sicili deponatur & in hypocaustum recipiatur.

Marggravius plantam hanc in *Historia sua verum naturalium Brasiliæ* plenius describit. Caules (inquiens) in octo aut decem pedum altitudinem assurgit succulentum, viridibus, digitum crassius, quem per intervalla ambiunt *folia* solitarie posita. *Flores* tribus petalis linguiformibus constant, circiter duos digitos longis, erectis, quæ circumdantur ab aliis foliis acuminatis & convolutis; in medio autem sunt duo angusta paululum contorta, & in horum medio adhuc unum, instar ligulæ, habens ad latus stamen fuscum in quadam prominentia. *Flos* est inodorus. *Fructus* dividitur interius in tres cellulas, habens in qualibet ut plurimum duodecim grana feminum, durissima, quæ malleo commota continent intus durissimam substantiam albam, quæ cavitatem intra se habet instar vitri vinarii, & in illa corpusculum instar vermiculi casæ, ex quo progerminatio fit. *Radix* humanam crassitudinem acquirit, longa, splendide ex albo flavescens, instar Cepæ squamas habens ruffas, atq; succulenta: per intervalla autem hinc inde habet tubera seu prominentias fastigiatas, undè novos profundit caules. Observat *Clusius* è vetustis hujus stolonibus cum marcescentes in vaporario præcinduntur lachrymam exstillare albam, Tragacanthæ æmulam, subdulcem & lentam: atq; in ipsis etiam foliis senescentibus existere tenue quoddam excrementum, nitri sapore.

Marggravius eam quæ flore flavo est specie diversam facit, & sic describit.

Folius est angustioribus, magis acuminatis, ac ut plurimum circa imum caulis è vaginis erumpentibus: *Flores* paulò majoribus, quorum unusquisq; tribus petalis cochleariformibus (puta Lusitanicis) constat, tres digitos longis, incurvatis, in quorum medio adhuc angustum foliolum, sesquidigitum longum, instar cuspidis directè extensum. In postica parte floris post tria illa majora folia itidem talia foliola duo mucronata extant, ità ut totus flos octo constet foliis, & adhuc in medio, more Gladioli, staminulum flavum extremitate sua fulcum obtinet. Cætera cum præcedenti convenit.

2. *Canna Brasiliensis conspersa* Paco Caatinga dicta Marggr.

Marggr.

Caulem habet arundinaceum digitalis crassitudinis, rotundum, & intus continentem succulentam medullam subdulcis saporis, consistentiæ ferè ut Canna Saccharifera. Hunc porro ambiunt sine pediculis hinc inde *folia* solida, septem, octo, vel novem dig. longa, circiter tres lata ubi latissima, interdum & majora, figurâ linguæ, nervo in medio secundum longitudinem donata, nullis secundum latitudinem venis, sed subtilissimis lineis obliquè discurrentibus ut in foliis * *Meeru*; suntq; superius glabra & dilutè viridia, inferius molli hirsutie prædita, & subalbicantia. In summitate caulis provenit *conus* (ut in Pinu) octo aut novem dig. longus, in fastigio paulo acutior, squamis præditus ut conus Pinus, quæ in prominentibus extremitatibus aurei sunt coloris, in partibus ubi sibi invicem incumbunt miniat. Successu autem temporis squamæ illæ à se invicem dilatarunt, & sub quaq; apparet *sterculus* cavus, instar alveoli apiarum dilutè purpurascens coloris; sub sterculo verò curricula est albelcens, rotundum sacculum præbens, & qualibet continens 24 aut plura grana seminis nigri splendens, magnitudine seminis ceparum, multangularis, suntq; grana albis filamentis, quasi lineis involuta & illis adherent.

* *Canna Indica florida.*

Caulis hujus plantæ masticatus detrahit humorem è capite, calefacit infuper & frangit calculos ^{Virres.} usurpatus, estq; insignè remedium contra Gonorrhœam, quam frequenter de die masticata, deglutito succo intra octiduum ferè curat nullo alio medicamento adhibito. Acore suo ventriculo infestus est, ideòque frequens ejus usus vitetur.

Reperitur & alia hujus species, foliis inferiùs lavibus, flosculis rubris.

Item tertia, floribus cœruleis tetrapetalis.

Pisò radicem huic Arundini bulbosam attribuit, eamq; semper virere scribit.

3. *Paco-Seroca Brasiliensibus* Marggr. *Pisò. Canna Indica ad imam caulem racemifera.*

Marggr.

In sex, septemve pedum altitudinem assurgit, *caule* recto, spongioso & viridi instar * *Meeru*; * *Canna Indi- di ce floride.* habetq; folia eodem modo alternatim disposita, & ejusdem magnitudinis, figuræ, coloris, ac similibus lineis striata, sed in summitate folium convolutum ut in *Paco*. Ad exortum autem caulis propè folium provenit pediculus crassus, verùm brevis, in aliquot ramulos superiùs divisus, qui multos habent *flores*, sesquidigitum aut circiter longos, cavos floribus *Paco* quidem fimiles, sed incarnatè rubentes. Flores hosce sequitur *fructus* in uvam congestus, Pruni magnitudine & figurâ, habens prominentem umbilicum, estque adhuc immaturus saturatè viridis, maturus verò subfuscus, triangularis figurâ, & cortice Aurantii mali cortici parè aequali cinctus, qui sponte finditur in tres partes, atque facillè separatur, intus verò habet paucam pulpam, filamentosam, magnitudine nucis Avellanæ, in tres itidem partes divisibilem per cuticulam flavam. Pulpa autem hæc Cinnabrii est coloris, odoris vinosi ferè ut nostras cydonium, in qua continentur supra 30. grana feminis triangularia, fusca, cum macula cinnabria in acutiore parte, magnitudine seminis Cannabis, & albissimum nucleum habentia: Cortex exterior succulentus, qui cutem tingit colore brunno, ut *Cerâsa* nostratia nigra vel *Viola Martiæ*, atque ideo usurpatur loco atramenti.

Folia recentia, ut & *caulis* & *fructus* immaturus si fricentur odorem de se fundunt Zinziberis & suavem admodum; ac proinde defectum aromatum suppleunt. Balnea quoque calida ex iis conficiuntur.

4. *Bulbus Indicus squamoso flore. Tamoatara Brasiliensibus* Marggr.

Marggr.

Ex *bulbo* albo, splendente, triangulatis tunicis constante, figurâ & constitutione ut Tulipa, ovali vel etiam rotunda, magnitudine ovi Anserini vel etiam minore, producit *caulem* duos aut tres pedes altum, inferiùs in longis pediculis duo vel tria folia habentem, ut & in summitate unum aut alterum, foliis *Coti trepoda* figurâ & aspectu similia, sed paulò minora. Sub folia autem quod in summo caulis est pediculi duo, tres, quatuorve proveniunt, duos circiter digitos longi, qui quatuor ferunt *flores* splendè albos, sesquidigitum longos, ex triangulatis obtusis squamis more pinæ nucis compositos, inodoros. Bulbus coquitur, & more Battatæ comeditur, boni saporis.

C A P. XI.

Agutiguepo-obi Brasiliensibus Marggr.

Marggr.

EX radice superiùs rotunda, subruffa & esculenta, quæ inferiùs sex, septem, octòve dig. in terra obliquè distenditur, & multa crassâ habet filamenta; provenit *caulis*, tres, quatuor, quinque pedes longus, arundinaceus, rectus, digitum crassus, hinc indè habens in pediculis duo, tres, vel etiam quinque aut sex dig. longis, *folia* unum aut sesqui aut etiam duos pedes longa, quatuor dig. lata, acuminata, eleganter viridia, splendentia, ad tactum instar membranaceæ chartæ, aut foliorum *Paco-eira*, nervo secundum longitudinem, & subtilissimis lineis obliquis decorata, & in ambitu lineâ rubrâ fimbriata. In summitate caulis provenit *flos* instar Lili, egregiè incarnatè & ignei coloris, tribus vel quatuor petalis constans: apud quodlibet folium tria, quatuor, aut quinque *stamina* exstant ejusdem coloris, figurâ ut dens Apri.

Radix contusa ulceribus medetur, mundat ea & implet carne: affatæ autem & coctæ com- ^{usur.} eduntur tempore famis.

CAP. XII.

De Curcuma.

Crocus Indicus, Arabibus Curcum, Officinis Curcuma Bontii. Crocus Indicus Garcie C. B. Curcumâ Park. Cyperus Indicus sive Curcuma Ger. Turmerick.

Bont.

Folia lata habet hæc planta, non absimilia foliis Hellebori albi, nisi quòd non tam striata, sed lævia sunt. Radicem habet qualem ferme Gentiana. Flore est pulcherrimè purpureo. Radix porro colore flavo tingit non secus ac Crocum, unde Garcias ei nomen indidit Croci Indici. Fructus hujus Curcumæ qui floribus succedunt echinati sunt instar Castanearum in Europa: aperti semen suum ostendunt, Pisorum formâ rotundum; quod etiam coctum in jusculo gallinarum vel carni-um hædinarum alimenti simul & medicamenti præstantissimi vicem obtinet.

Vires &
Ulus.

Malaii radicem cum piscibus & carnibus coquunt condimenti & sanitatis gratiâ; quod & Bata-vos (ab iis ut credibile est edoctos) etiam factitare observavit D. Tancredus Robinson cum in Belgio peregrinaretur: pisces præsertim eâ muriâ incoctâ condire, siquidem & saporem gratum eis-dem communicare & colorem flavum asserunt. Cæterum excellentissimum est remedium in ob-struccionibus viscerum, Pulmonis nimirum, jecoris & lienis, tum in oppilatione venarum mesarai-carum, tum Nephriticis doloribus. Calculo renum & vesicæ efficaciter opitulatur, tum feminis menstrua promovet, difficultatem pariendi aufert: & quod in ea caput rei est peculiare & specifi-cum remedium est in ictero, quod multoties feliciter expertus sum. Chineses quoque eam propter hunc usum præcipuè Saccharo condiunt.

Hanc cum pulvere Santali & aliis floribus odoratis in marmore subigunt in unguenti consisten-tiam; quo universum corpus tam Viri quàm Fœmnae inungunt. Quod quamvis insolitis aspectu sedum ob flavum colorem sit, tamen aduersus calores febriles & Solis ardores, tum molestissimos quoque cicutam morsus summum est iuvamen. Summâ hæc radix inter deobstruentia medica-menta principem locum obtinet.

Nuperrimè observavi Chineses etiam in sternutatoriis hac radice uti instar radices Hellebori albi. Bontius.

CAP. XIII.

De Cardamomo.

1. *Cardamomum minus Bontii. Cardamomum simpliciter in Officinis dictum C. B. Card. cum sili-quis sive thecis longis & brevibus J. B. minus vulg. Ger. Park.*

Bont.

Caulem habet Arundinis modo internodiis distinctum & certè folia non dissimilia Arundinis foliis; & eodem quoque modo catervatim crescit; primumque intuenti vix differentia inter duas has stirpes videbitur, nisi quòd Cardamomum vix ultra duos, aut ad summum tres pedes in altitudinem assurgat; folia quoque contrita suavissimum odorem à se reddunt. Dum florentem eam primùm conspexi Garcie errorem animadverti, &c. Nam circa radices primùm emittit spicam, qualis in Spica Nardi conspicitur, verùm longè crassiore, cujus calycibus supernascuntur flores pal-lidi potius in peripheria quàm albi, in calyce verò flavum colorem ostendunt, sùntque admodum similes floribus Mali aurei. Flosculis hæc decidentibus siliquæ eorum loco succedunt, semen fra-grans Cardamomi continentes, quale in Officinis nostris conspicitur: sed colore sunt flavo semina intus conclusa, quæ ariditate & tractu temporis ex puniceo atrum, quem in exsiccato Cardamomo colorem videmus, contrahunt.

Gloriatur autem Bontius se primum esse qui Cardamomum exactè descripsit, & ad vivum deli-neatum exhibuit.

Vires &
Ulus.

Calorem habet blandum, naturæ nostræ amicissimum, nullum empyreuma in visceribus relinquens, adeoque etiam solum absque alio cibo masticari & comedi possit secus ac Piper, Zingiber & reliqua aromata. Urinas porro commodè ciet, menstrua feminarum blandè movet, anhelitum commen-dat, tum obstructionibus Hepatis, Lienis & præsertim Mesenterii ad miraculum usque conducit, etiam in jusculis gallinarum, carnis hædinæ & vitulorum.

In cibis porro condiendis, præsertim carnibus & piscibus elixis, apud Malaios in summo usu est, & certè fragrantem gustum iis addit, concoctionique adjuvandæ summè conducit.

2. *Cardamomum majus Bontii, majus vulg. Ger. Park. majus Officinarum C. B.*

Bont.

Copiosè crescit in sylvis Javanis flore Hyacinthi modo fasciculato. Differt à minori specie. Pri-mò, quòd ultra humanam altitudinem assurgat; quòd folia quoque longè ampliora habeat, quòd caule non sit geniculato aut Arundinis instar nodoso, sed qui Ceparum more foliatum à se invicem separetur: præterea flores non in spicis è radicibus, sed Hyacinthi modo in fastigio gerit. Semen denique ejus vel siliquæ oblongiores sunt, digitali aliquando longitudine. Folia tamen odore con-veniunt, ut & flores; nisi quòd folia majoris Cardamomi, præterquam quòd sint majora citra com-parisonem

parationem, etiam averſa parte, inſtar Verbaſci ſunt mollia. Tota planta pulcherrimo eſt aſpectu, grato virore floribúſque albis cum purpureo limbo nitet.

Viribus cum minori ſpecie planè convenit.

C. Bauhinus in Pinace Cardamomi præter Meleguetam ſeu Grana paradifi quatuor ſpecies nimirum prædictas duas & tres. Cardamomum medium, Cordo in hiſt. mediocriter dictum, figurà oblongum, triquetrum, utrinque acuminatum, colore in candido fulcum, quantitate grandi Avollanae nuci æquale, majore Cardamomo minus, minore verò majus, ideòque mediocriter nominatum, intus denſe in ſe factis majorique Cardamomo fimilibus granis repletum, cortice conſtans venoſo, ſed multo tenuiore quàm majoris, in tribus ſuis angulis quibus maturum dehifcit, ſingulas commiſſuras habens. Guſtu Cardamomo majori grana ejus reſpondent.

4. Cardamomum minimum; de quo J. Bauhinus, Aliud aſſignant, quod ſola magnitudine videtur à minore diſſerre, eſt enim ſiliqua omnium minima, cæterum quid diſſerret præterea non video.

Cardamomum Officinarum an idem ſit Cardamomo Veterum Græcorum ambigitur, aliis id affirmantibus, aliis negantibus; nobis veriſimilius videtur idem eſſe.

Meleguetam Grana Paradifi Officinis dictam non eſſe Cardamomi ſpeciem, ſed fructum plantæ genere diverſæ aſſeruit Garcias. Cordus quoque errare eos ait qui dicunt Meleguetam majus Cardamomum eſſe. Cardamomis enim tenuis minimèque fervens, ſed gratus ac jucundus eſt ſapor, Melegeta verò Piperis inſtar acerrimus.

Abrahamus Muntingius in Hiſtoria plantarum Belgica duas deſcribit & depingit Cardamomi arboreſcentis ſpecies, primam vocat

Cardamomum arboreſcens majus Africanum.

Secundam Cardamomum arboreſcens minus Africanum.

C A P. XIV.

De Cyclamine ſeu Cyclamino.

Cyclamen dicitur από τῆς κύκλου, ab orbe ſeu circulo, tum ob folii circinatum ambitum, tum ob orbiculatum radicis bulbum. Vulgus panem porcinum vocat à forma radicum compreſſa panibus ſimili, quòdque gratum ſubus pabulum ſint.

Cyclamini notæ ſunt, radix orbiculata, caules præter floris pediculus nulli, flos pentapetalos, petalis reflexis & ad unguis junctis, ut revera monopetalos ſit.

1. Cyclaminum Orientale, Katmer Bouhour Turcarum Cornut.

Corn.

Pro radice cortice nigro obductum tuber habet ampliffimum, quod infra ſupràque mediocriter ſubfidit, ut Rapum. Hujus media fere parte vulgari ſimiles ſed longiores extant pediculi, teretes, carnei coloris, quorum alii foliis, floribus ornantur alii: eodem enim momento ambo pullulant. Folium ederaceum eſt, nec anguloſum, in ambitu tenuiffimè ſerratur: illud atropurpureſcit à terra, ſuperne pingitur diverſa viriditate, in qua etiam albicant maculae. Flos è calyce quinque foliolis compoſito exit. Varietas in eo multiplex eſt; fere quadruplex apud nos obſervatur: nunc quippe foliis quinque tantum conſtat flos, (alias purè candidus, alias colofinus & ima parte elegantiffimè purpureſcens) nunc foliorum numerus duplicatur, (quorum duplex quoque eſt differentia, aut enim flos iſte totus albus eſt, aut hujus pars infima purpureo colore fimbriatur.) Folia hæc longiora ſunt multò & anguſtiora noſtratum: initio quidem dum è calyce erumpunt ſimul intorta deorſum nutant, nec multò poſt latius diſſula ſurſum reſectuntur, ac veluti corollam formant cui cavum odoratiſſimum ſubeſt, à quo ſingula folia profluunt; nec enim unum ſeorſim decidere poteſt, quin & univerſa concidant. In eodem cavo quinque apices ſubtrati æquali intervallo diſjuncti apparent; eidem cavo ita agglutinantur, vix ut ab eo divelli queant. Statim atque flos decidit, pediculi in ſpiram ſerpentium more convolvuntur, & ſemen progignunt rotunda capſula incluſum.

Floret Aprili. Semina Julio matureſcunt, & ferè quod anni reliquum eſt foliis deſtituitur.

Tempus.

2. Cyclaminus folio rotundiore vulgatio J. B. Cyclamen orbiculato folio, infernè purpureſcente C. B. orbiculato folio Ger. Autumnale vulgare folio rotundo Park. Round-headed Autumnal Sowbread.

E globulari radice, tenuibus nigricantibusque fibris prædita multa circinata propemodum rotunditatis profert folia, palmariis plus minus pediculis hærentia, Afari foliis ferè reſpondentia, non adeò tamen craſſa, ſuperne atro-virentia, aſperſis ſubinde maculis lacteis, infernè purpureſcentia, nonnihil per margines ſinuata. Flores in longis pediculis nutantes, unico folio, ſed in quinque profundas lacinias diviſo, ſic ut plura videantur conſtantes, quæ ſeſe explicare incipientes ſurſum reſectuntur, coloris vel dilutiùs, vel ſaturatiùs purpureſcentis, odoris ſuaviſſimi: ii marceſcentes integri decidunt, capitulumque ſubſequitur cum pediculo cui inſidet in multas ſpiras ſe convolvens, donec terram atigerit, cui incumbens paulatim augetur, donec Viola Martiæ ſeminarium vaſculum magnitudine æquat, quod maturitate ab extremo mucrone aperitur, ſemenque oſtendit inæquale, ex ſuſco fulveſcens, quod terræ commiſſum in germen non abit, ſed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum ſeminum naturam, unde poſtea foliola promit.

Tempus. Sub æstatis finem aut Autumni initium flores promit, deinde folia, quæ postquam tota hyeme perstiterunt, sub Aprilis finem aut Maio amittit.

Locus. Nulli sunt Pannoniæ & Auftræ sylvosi montes, nulli saltus, aut interdum in montium acclivitatibus uda prata quæ iis non abundant.

Nos in montibus Stiriacis, inque Allobrogicis propè Genevam observavimus, ubi Junio & Julio floret.

Cyclamini hujus caput interdum in longitudinem excrescit, & in duo velut cornua dividitur, ut nos cum J. Bauhino observavimus cum in Alpibus Stiriacis ejus radices aliquoties erueremus, ideoque C. Bauhinus frustra multiplicat species, cum Cyclaminum longius radicatam & radice instar capitis arietini *Gesn.* speciem ab hac distinctam facit. Confule, si tibi satisfactum non sit, J. Bauhini historiam.

Cyclamen oblonga radice C. B.

Variat interdum hæc species floris colore albo.

Cyclamen orbiculato folio infernè ex viridi pallente C. B. Cyclaminus odorato flore 2. Clus.

Clus.

Priori planè similis est, pauciora tamen semper folia proferre conspicitur, eaque non purpurascens subtus coloris, sed albicantis quodammodo aut pallescentis cui viridis mistus, ut in Afari avensis foliis.

Nos hanc à præcedente non separamus.

3. *Cyclamen Hederæ folio C. B. Lob. Ger. folio anguloso J. B. Autumnale foliis Hederæ Park.*

Dod.

Folia, describente Dodonæo, viret latis, angulosis, ac hederæ similibus, ambitu leviter serratis, superiore parte in virore nigricantibus, albicantibus tamen maculis variegatis, & umbilico sive medio folii subalbido, inferiore verò ac pronâ parte purpureis, & subinde colore saturato, aliàs dilutiore. *Flosculi* è tenellis pendent pediculis, deorsum nutantibus, foliis eorum sursum reflexis, & purpureo Violæ nigræ colore, non tamen intenso splendent; odoris exigui; succedunt *capitula* seminifera, in spiras pediculis contractis. *Radix* bulbi aut Rapæ modo in orbem circumacta, & aliquantulum in latitudinem pressa, foris nigricat, intus candida, rugas inarescens contrahit.

Locus.

In collibus sylvosis non longè à Roma abundat, Septembri mensè florens. Nascitur & in Veromanduorum, Verocassium ac Atrebatum finibus autore Dodonæo.

Hæc est illa species, quæ passim in hortis nostris in Anglia colitur, flore purpureo & albo, Autumnno florens, cujus semen vix ante ætatem sequentem ad maturitatem pervenit.

J. Bauhinus, quem non inviti sequimur, huc refert

Cyclamini odorati varietatem duplicem Clus. Cyclamen odoratum, æstivo Solstitio florens, folio maculato C. B.

Quarum priori folia albis maculis obscurè notata, aversâ parte rubentia, aliquantulum angulosâ, flores saturatis purpurascens.

Alteri folia aversâ parte virentia, aversâ maculis albis, iisque valdè conspicuis aspersa, rotundiora superioribus; flores saturatioribus; utroque autem suavissimi odoris, nares etiam procul ferientis.

Item, *Cyclamen folio hederaceo πολυανθès C. B. Byzantinum polyanthes Clus.*

Magno & palmaris latitudinis tubere, quod flores tulit 20, 50, 200, singulis annis.

Non aliter quàm magnitudine omnium partium, & florum ab eadem radice multitudine, ab Hederaceo Cyclamino vulgari differre videtur, à quo nec præcedens aliter differt quàm tempore florendi, & odore floris. Nos in Italia cum essemus totâ ætate florentes Cyclaminos observavimus, quos tum non aliter à vulgari folio hederaceo quàm florendi tempore differre arbitrabamur. Imò neq, quos verno tempore, initio sci. Aprilis, florentes copiosos observavimus in montosis, itinere à Massa ad Lucam, vel flore, vel folio ab Autumnali vulgari folio hederaceo differre visi sunt, sed florendi tempore tantum. Verùm quia plantas ipsas inter se non diligenter contulimus, nihil certò definire audemus. Esto ergo (si cui videtur) Cyclaminus radice Castaneæ magnitudinis *C. B.* i. e. Cyclaminum Byzantinum *Clus.* à Cyclamino Autumnali hederæ folio specie diversum. Ejus autem radices (describente Clusio) valdè tersum expositumque corticem habebant, quæ statim ante hyemem folia producebant, Cyclamini verni foliis ferè similia, pronâ parte pulcherrimè purpurascens, & supinâ candicantibus maculis insignita, paucioribus tamen angulis prædita: Martio sequente flores tulit: Verùm quoniam subsequenibus annis non tantum folia, sed nonnunquam etiam flores, miore præsertim aurâ, protulit, plurimum hæsit Clusius, & an Autumnali Cyclamino an Vernali attribueret, dubitavit.

Cyclaminus Byzantinus Clus.

Locus.

Pluribus in locis montis *Capouladou* sub buxis inter rupes reperiri hunc ait *D. Magnol*, præcipuè à la côte de *Sauvebelle* & à *las Cambrettes* Martio mensè cum floribus purpurascens & albis. Verùm Clusius (ut vidimus) dubius hæsit, an Vernus esset an Autumnalis, quem Byzantinum vocat, Cyclaminus.

Cyclaminus parva radice *C. B. f. B.* & aliorum quænam planta sit nos latet, & an à præcedentibus specie distincta. De ea certè contusè & obscurè scribunt Botanici.

4. *Cyclamen vernum* Lob. Ger. folio angulosa C. B. *Cyclaminus flore rubro graciliore vernus* J. B.

Clus.

Flores profert odoratissimos & vulgari saturatiores, paullòque graciliores: *folia* aliis minora, in ambitu ferè crispa, & foliorum *Hederæ* formam imitantia, teneriora tamen, supinâ parte candidantibus maculis aspersa, angulorum etiam mucronibus albicantibus, pronâ omnino purpurascencia.

Variat floris colore albo; cui *Clusius* folia attribuit circinatae ferè rotunditatis. *Lobelius* commilitones suos flores luteos ad se atulisse meminit in Adv. p. 264.

5. *Cyclamen Antiochenum Autumnale flore purpureo duplici* Park.

Folia huic subrotunda *Cyclamini ætivi*, minùs angulosa, maculis albis plena. Flores perampli, decapetali interdum aut dodecapetali, colore florum *Perficæ* aut *Cyclamini verni* purpurei, ad unguis saturatiore.

Quòd flores tot petalis luxurient accidentarium est; nam inveniuntur hujus generis usitato petalorum numero.

C A P. XV.

Ornithogalo affinis radice tuberosa, Cyclamini folio C. bonæ spei Breyn.

Breyn.

Radice nititur tuberosa, crassa, pugnum pænè æquante, coloris purpurei obsoleti, infra in tubera alia, ut futuros hæredes divisa. Ex qua *folia* inter *Cyclaminis* & *Dracunculi* palustris mediam faciem obtinentia, petiolis longis suffulta prodeunt, atro-viridia: inter quæ *caulis* sesquipedalis, rotundus, viridis, gracilis & penitus nudus exurgit: quem à medio usque ad extremum apicem confuso ordine ambiunt longi pedicelli, *stilosulos* parvos, ab *Ornithogali* *Hisp.* minoris *Clus.* haud multò diverfos, sustinentes, tenis è candidulo cæruleis & subviridibus foliolis obsoletis constantes. Fructus non vidit Autor.

C A P. XVI.

Flos Indicus è violaceo fuscus radice tuberosa Ferrar.

Ferrar.

Radice tuber effigie rapuli, colore est intus albo, extra subrufo, corpore binos ternòsve digitos lato, superno infernòque umbilico angusto, & nonnihil introrsum actò.

Septembri mense in fictili primùm depositum, germinavit Octobri, tum verno tempore turgere coepit in florem. *Folia* exeunt è tubere longa & sæpe cubitalia, lata, nervosa, striata, gladii modo in mucronem exacuta, diluto virore albicantia, propter humum candida, rubricque guttis interstincta. Medius deinde scapus exilit, dense ramulosus, & bulbosæ iridis more articulatus, at brevioribus mucronatis foliis articulatim armatus: ut licet *Iridem* non nemo vocitet, *Gladiolo* tamen propior hæc planta videatur. Flores simplici *Narcisso* grandiusculo prorsus albo suppare, in sex folia decussantur, subter virescentia, supra è violaceo fusca, nativo tanquam holoserico villosa, furvis & velut fuligine obfictis, per ambitum cirris seu fimbriis crispata & corrugata, atris albidisque unguibus maculosa, prominula linea intermeante distincta. Medium præterea *stylum* surrigunt ianthinis atque albicantibus maculis notatum, *staminibus* tenuissimis in imo violaceis in summo luteolis capillatum, quaternis quoque majusculis bifidis crocis exteriorem in decussam demissius digestis coronatum. A medio caule ad cacumen usque summis è ramulis atque ex ipso foliorum complexu mense Martio atque Aprili particulatim existunt: Medicamenti cujusdam aut mellis excocti inelegantem odorem expirant. Diem aut paulo diutiùs vivunt, deinde contrahuntur & decidunt.

Mira est hujus tuberis factura; ex imo enim umbilico fibra prodit, modò longior, modò brevior, *narcissinæ* instar candida & modicè crassa, cujus summa pars & tuberculum paullatim sobolescit. Quare factum est non semel, ut ejus fibræ jam corruptæ soluto nexu procul à matre præter morem natus foetus inobservato adhuc miraculo inveniretur: interdum quoque brevioris fibræ ligamine adhuc integro soboles matri cohærens & contigua, vel etiam de more adnata deprehenditur.

CAP. XVII.

Iris uaria Promontorii bonæ spei Bod. à Stapel.

Florem habet coloris phœnicei qui uvulis deorsum dependentibus capitelli vel cunei formam habet. *Caulis* bicubitalis, rotundus, fusci coloris. *Folia* longa, digitum lata, utroque latere acuta.

Nobis ad Hyacinthum botryoden accedere videtur, minimè ad Iridem: verùm ob imperfectiorem descriptionis quò referenda sit certo definire nequeo.

CAP. XVIII.

De Aro.

DE Ari Etymo ità Lobelius, Quin si è Græco non sit *Ἄρον ἕσπερον*, quasi Sacrum, ut in Iride factum; plebecula quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoscere ex Palæstino vernaculo & ornamento Aaronis Pontificis sumptum.

Notæ Ari genericæ sunt pistillus in medio flore pro stylo nudus, flos monopetalos sedi fructuum cohærens, bacciferum esse, fructus enim pulpa humidâ femina ambiente constat. Folia integris & minùs dissectis à Dracontio differit.

Dracontium à caule Serpentina pellis instar maculato dicitur.

A. I. *Arum* J. B. *vulgare* Ger. *vulgare maculatum* & *non maculatum* Park. *Arum* 2. & 3. *sive maculatum maculis candidis vel nigris*, & *vulgare non maculatum* C. B. *Wake-Robin*, *Cuckoo-pint*.

Radice est tuberosa, teretiufcula, oblonga, transversa, fibras undiq; in terram demittente, intus candida, pollicem crassa, tuberculis è lateribus egerminantibus se propagante: è cujus altero extremo folia unâ cum caule tria vel quatuor, rarius quinque exeunt, quibus hyeme marcescentibus vere insequente è contrario extremo nova folia germinant. Sunt autem *folia* oblonga, triangula, Sagittæ dicta, sed latiora, minùsque alata, lævia, supra infraque splendentia, sed hinc minus, inde magis viridantia, maculis nigris interdum respersa, gustu, ut & radix, acerrimo, & linguam acûs instar transadigente idque per longum tempus postquam gustaveris: inter quæ *caulis* exurgit palmaris, teres, striatus, in cuius fastigio è membranæ vagina, longâ prominet pistillum nudum, oblongum, atro-purpureum, infima parte apicularum coronâ arcuè cinctum, sub qua racemus baccarum, per maturitatem miniato colore pictarum, denso stipatu confertarum Vagina membranæ & pistillus quum aliquandiu duraverint, marcescunt & decidunt.

Locus.

Ad sepes & in umbrosis primo vere exit ubiq; ferè.

Vires.

Ari cususcunq; sed præcipuè maculati, radix insigni acrimonia pollet, ita ut semel gustata verno tempore cum succo maxime turget, integro die linguam vellicet. Quantumvis autem acris sit, si penitus exsiccata fuerit & aliquandiu asservata, acrimoniam omnem amittit & insipida evadit.

Radices omnium dum teneræ sunt lacteum succum stillant incisæ.

* 7 Hist. 11.

Ari radices & folia, testibus * Theophrasto & Dioscoride, olim cibum præbuerunt satis gratum, sed priùs in aceto coquebantur ad acrimoniam tollendam. *Non credo nostratis Ari radicem, quæ propè caustica est, ulla in Aceto maceratione fieri posse esulentam.*

* 2 Aliment. 63.

Arum, quod * Galenus in Ægypto edule esse ait instar raporum, proculdubio erat genus illud quod Colocasiam vulgò vocant: & tamen monuit me D. *Tancredus Robinson*, ex observatione Helbigii ex India reducis, Radicem Ari coctam ab Indis quibusdam loco panis haberi: maximam enim & crassissimam ibi crescere. Fortè intelligit Colocasiam dictam, quæ revera Ari species est, & in India Orientali copiosè ontur, ex qua & Indi Javanenses, Malaii, Chineses panem conficiunt; referente Bontio: qui hæc de ea scripsit. Alpinus Colocasiam edulem esse ait, quod quidem verum est, sed cum cautione est intelligendum, nè ignarus quidam vite periculum incurrat, cum planta hæc naturâ suâ venenata sit. Itaq; radices ejus crassas & in taleolas discissas Javani per triduum aut quatuor in profuente macerant, ut mucilaginosâ quæ in iis est substantia abluatur. Nam in hac mucilage deleteria ejus vis consistit. Tunc expressas torculari easdem radices Soli siccandas exponunt, & deinceps in pollinem terentes, placentas ex iis loco panis & oryzæ conficiunt. Præterea dum hanc radicem coquunt, ejus decoctum abjiciunt, & additâ aquâ recenti recoquunt, & tam iis quorû vescuntur cum aceto & oleo nucis Indicæ & pipere: ut nos radicibus Betæ rubræ.

In Febre quotidiana continua loco digestivi palmam aliis præripit Fæcula radices Ari. D. *Soame* è Dolari Lib. 3. C. 14. S. 18.

Radix, ejus maximè quod maculata habet folia, sive sicca, sive recens, tusa, ac ad minus drachmæ pondere sumpta, remedium est præsentissimum ac minimè fallax adversus venenum & pestem: quidam tantundem addunt Theriacæ. *Trag.* & paulo post, ad pestem & Anthracem vix præstantiorem ac salubriorem herbam novi quàm folia Ari recentia imposita.

Decocta radix melle excepta medetur pectoris morbis omnibus pituitosis: expectorat enim valè diffimè

diffimè crassas lentisque excreationes, adeoque asthmaticos maximè juvat: hernias curat, & urinas ciet.

Eadem ficcata insigne medicamentum est in Scorbuto; nec minùs efficax in affectibus lienis & uteri, frigidis; præsertim in flatibus. *D. Needham.*

Ad Arthritidem, & fol. Ari, contundantur & cum stercore vaccino applicentur calidè. Valdè profunt, inquit Matthiolus.

Noftrates mulieres ex Ari radicibus stillatitias aquas ad fucum parant, quas ad faciem erugandum illustrandumque magnis laudibus offerunt.

Id quod etiam efficacius præstat infolatus radicum succus, cerussa speciem referens, quem *Gersa* corrupto ut videtur à *Cerussa* nomine vulgò vocant: is siquidem mirum in modum cuti splendorem & nitorem conciliat. *Matth.*

Hujus herbà & radicibus circa *Maidston* Cantiani agri non ignobile oppidum ad linteamina mundanda saponis loco, aut certè eidem admixtis utuntur. *D. Phil. Skippon.*

Radices Ari cum floribus Sulphuris commixtas B. Beynon, misericors ille Samaritanus tanquam summum remedium, dum adhuc viveret nobis in Phihisi revelavit. *Dolæus L. 1. C. 5. S. 16. D. Soame.*

2. *Arum venis albis* C. B. *magnum rotundiore folio* Park. *majus Veronense* Lob.

Folius est viridibus, venis albis distinctis, quàm Ari vulgaris duplo majoribus, & in hyemem usq; durantibus, aliàs Aro vulgari simillimis. Acini, (observante Dodonæo) minùs saturato, sed ad croci inclinante colore rubent. Cætera Aro vulgari respondent.

Primò in insulis circa Venetias se nobis in conspectum dedit, etiam Novembri mense virens: *Locus* postea in Lombardia peregrinantibus occurubat.

3. *Arum Byzantinum* Clus. J. B. C. B. Park. *Dracomyium minus* Ger. quoad icon.

Clus.

Hujus *folia*, referente Clusio, primis duobus annis postquam tuber Constantinopoli acceperat, ad Arisari latifolii folia satis accedebant, nec valdè mucronata erant, sed potiùs orbicularem figuram referebant, nec radix valde dissimilis. Verùm postquam ea augeri cœpit, digitalem longitudinem adquisivit, multis tuberculis inæqualem, & uncialem aut amphorem crassitudinem, multaque proles adnatas habuit: *folia* item protulit longè majora, ad Ari foliorum formam plurimùm accedentia, nec illis minùs splendentia supernè & infernè. Interdum ante brumam folia emitit. In vernis foliis quandam differentiam observavit Clusius, quod ad formam & figuram attinet, sunt enim illa prorsus similis formæ, sed inæqualis magnitudinis: & in quibusdam plantis licet ex eadem matre abruptis folia erant nigris aliquot exilibus maculis distincta, alia minime: tum etiam flos colore variat, nam plantæ maculis nigris notata folia habentes penicillum purpureum folliculo inclusum habuerunt, aliæ verò candicantem, atq; postremæ folia ante hyemem plerunq; germinare solebant, alterius novo vere duntaxat.

4. *Arum montanum* Alpin. exot.

Alpin.

Radices majores quàm in hætenus descriptis Ari speciebus, radiculis fibrosis aliisque prorsus parvis Colocasis strongylorhizis persimiles, sex septemve ad plus singulæ folia producant ampla, longis pediculis prædita, ad Personatæ quam Ari vulgaris magis accedentia, elegantiorisque viriditatis: inter quæ caulis exit rectus, dodrantalis, crassitie ferè digiti minoris, cum involucre Ari vaginæ simili, sed longiore & latiore cum flore Ari & fructibus, sed longè minoribus. *Radix* rotunda, & in germen ad acutum declinans, exterius tenui cutè tegitur ad obscurum fulvescente, intus candida, eximie acrimoniæ: exterius etiam quosdam globulos parvos per totam superficiem sparsos habet, qui suo tempore germinant, non secus quàm in Colocasis.

5. *Arum maximum Ægyptiacum*, quod vulgo *Colocasia* C. B. *Ar. Ægypt. rotunda & longa radice*, vulgò *Colocasia dicta* Park. *Colocasia* Clus. J. B. *Ægyptiacum* Ger.

Radix tuberosa, crassa, magna, Clusio & J. Bauhino duplex, altera alteri imposita, intercedente cervice ut lagenulam imitari videatur. [P. Alpinus radices duplicis figuræ observavit quasdam longas, quasdam rotundas, magnitudine mali Cottonci; hæ exterius rubescunt, intus candicant, & gustu acres cum adstrictione observantur.] Vesica, intus alba, fibris adnatis se propagans. *Folia* terna aut quaterna Nymphææ foliorum figura, & magnitudine, longis, utrinque subrotundis alis similiter donata, crassa, lœvia, sed averfa parte nervi obliqui in margines excurrunt crassiusculi, à nervo per longum discursante producti, quos venulæ intercedunt undatim: pediculus autem crassus non extremo folio, sed aliquot digitos integro folio inseritur.

Hæc in locis natalibus Ægypto, Creta & Cypro insulis, ubi sponte & copiosissimè provenit nunquam florere dicitur. Alpino, Bellonio aliisque attestantibus se nunquam, licet scdulo perquisiverint in Ægypto florentem vidisse, nec ab aliis observatam audivisse, Ægyptiis eos deridentibus qui rogârunt ut flores fructusque Colocasianum ipsis ostenderent, quod videlicet eam flore omni & fructu destitutam esse se compertum habere crederent. Verùm quod in Italia interdum floreat, tum viri doctissimi Fer. Imperatus & Fab. Columna Alpinum monuerunt, tum experientia propria olim contra sententiam convicit.

Huic plantæ in secretoriis Alpini horto primùm *cauliculus* exit rectus, rotundus, Asparagi crassitie, cum foliis ejusdem coloris, in cujus apice vagina seu involucrem longum Ari involucris simillimum

muni cernebatur, minus quam in Aro, in subtile admodum desinens, undique clausum, coloris aurei cui viride sit permixtum. Quod biduo sese per longum explicuit, florémq, excusit digiti minoris longitudine, macropiperis crassitie, colore candido, ac veluti serpentis caudam, quasi serpentis linguam foris ex ore exortam simulantem. Quæ Columna habet de hujusce plantæ floribus à se observatis cum Alpini relatione non bene conveniunt, ea ergo in medium proferemus: Proprium (inquit) habet hæc planta quod non profert caulem, sed ejus vice emitit primo folium, quodam folliculi modo, quod à reliquis foliis distinguit petiolus in imo ab aliis, nam qui flores editurus est ima parte folliculosus est: Proprium etiam habet quod non unicum florem, sed plures emitit, illóiq, ternos ex singulis foliorum imis folliculosis petiolis, effigie vulgaris Ari nostratis, cucullata, non ita cava, angustifolia Arisáro proxima, medium habentes julum erectum, in tenuitatem abeuntem, semipedalem, & deinde in botrum acinosum ut in Aro, sed omnia oblongiora & angustiora & læviora, colore etiam dilutiore, ac odorata, grato odore inter Liliam & Narcissum, triduoque marcescunt, incipientes ab imo florere, paulatimque emergentes unus post alium. Fructum acinosum pallentem in Italia nunquam ad perfectam maturitatem perduxisse audivit P. Alpinus.

Radicem Columna describit bulbosam, magnam, Scilla amulam in vetustiore, foris rufescentem, intrus candicantem, bulbulis se oblique propagantem, non Arundinaceam, geniculis asperis, sed lævem & orbiculatam.

Alpinus radices formâ differre observavit: ac alteram quidem *μακρορρίζαν*, alteram *σερπηλοειδαν*, i. e. longâ & rotundâ radice præditam. Macrorrhizæ folia longè minora cernuntur, tenuiora & magis in acutum desinentia, colorisq, virentis dilutioris; pediculi itidem sunt longè subtiliores, gustus multò acrioris acutiorisq;. Radix verò longè gracilior, exterius obscurior intus non ita alba ut alterius; saporis itidem acrioris: quin & recta in terram descendere videtur, veluti Betæ radix. Hanc speciem non admodum frequentem esse tradit, nec unquam, quod audiverit, in Italia florem produxisse.

Rotundæ à prioribus differre visæ sunt, quod iis longè majores in latitudine quadantenus fuerint, & veluti compressæ & lævæ, quæ id proprium habent, ut non omnes in apicis radices medio germinet, ac circumcirca, nihil germinis in apicis radices medio producentes: [prius dixerat quod germinet harum nonnullæ in apicis radices medio, ut omnes aliæ bulbosæ faciunt; Columnæ quoq, radix hujus plantæ bulbosa est.]

Hujus radix & tora planta acris est, non alio quam Ari modo, quamvis mitior, & ideo in cibo & aliis ejus usus est. Differt ab Aro vulgari, quòd Julius medius est flosculus ornatus dimidia ima parte, & reliquâ in tenuitatem abit, in vulgato verò Julius in imo tenuis & in summo crassior, pistilli figurâ, absque flosculis, sed lævis. Hanc ergo plantam non esse Colocasiam seu Fabam Ægyptiam Antiquorum manifestus est, quàm ut contrariæ opinioni refutandæ tempus infumere operæ pretium sit. Vide si placet F. Columnam de hac re. Nomen Ægyptiacum *Culcas* Recentiores utitâ sentirent induxisse videtur.

Locus.

Planta hæc in rivulis & aquosis apud Ægyptios sponte oritur, qui magnâ curâ & diligentiam eam colunt. At neq, in Ægypto duntaxat spontanea est, sed & in Creta, observante Bellonio, & in Syria, referente Rauwolfio: atq, etiam in Cypro, & Sicilia ut alii annotarunt: quin & in Italia, agro Salernitano frequentem invenit in quadam valleculla F. Donatus de Eremita, aquoso loco declivi supra portam dictam *dell' Annunciata*, ut refert F. Columna.

Radix in Ægypto, Syria, aliisque regionibus Orientalibus in cibis expetitur, eaq, costâ frequenter vescuntur incolæ, nec minor hominum numerus eâ ali dicitur quam in Germania rapis, (licet illis & flavâ Passinacâ non careant) quibus tamen minus grata sit. Addit F. Columna radicem hanc Neapoli à Turcis & Africanis mancipiis expeti, atque in cibo celebrari. Bontius naturâ suâ venenatam esse scribit nec nisi aquâ per triduum maceretur, edulem esse.

6. *Dracunculus aquaticus* Ger. J. B. *nostr aquaticus* Park. *palustris* sive *radice arundinacea* Plinii C. B.

J. B.

Non bulbosam, aliorum Dracunculorum Arisque more radicem habet, sed digitalis crassitudinis, prælongam, geniculatam, transverso situ limoso palustrium locorum solo incumbentem, cui figitur ex articulis demissa fibrarum sobole numerosa, botrychi seu cincinni instar. Folia ex eisdem enascuntur, pediculis dodrantalibus hærentia, Hederaceis paria [imo majora] figurâ quoq, similia, nullis per ambitum angulis, in acutum desinentia, polita, venosa. In folii sinu quod summo cauli innascitur racemus comprehenditur ei similis quem Aron profert. Dodonæo fructus initio quidem exiguis candidisque staminibus, quæ pro flore sunt circumdatus excrescit, inde in racemum, primùm viridem, cum maturuit rubentem. Nascitur juxta rivulos & in fossis paludosis.

Locus.

Nos in fossis palustribus propè *Servenbuys* Hollandiæ observavimus.

7. *Arum Orientale* Ardabar dictum Zanoni. hist. bot. cap. 12.

Hæc herba (describente P. Matthæo) facit radicem similem Aro vulg. cum aliquibus parvis radicibus appendis. Ex hac nascitur virga aculeis viridibus circumdata, quæ extollitur ad sex palmos: In vertice gignit pyramidem, ex bacis viridibus compositam ad similitudinem cupressi, quæ dum sunt maturæ rubescunt cum palla in medio. Folia sunt duo, & à radice unde habent originem, æqualiter extolluntur, unum in aliud insutum, ex quorum medio exit virga vel caulis habens folia ad formam semicirculi, coloris qui in viridi rubescit, nigris maculis aspersa, & sunt pulcherrima visu, Fructus & radix sunt calidissima, quibus Indi utuntur contra morbos frigidos.

Pater

Pater Mathæus observavit hanc plantam in horto D. Salada in Artafa, in urbe Balfora, quæ ad Euphratem sita est.

Ob insolitam & enormem foliorum figuram suspecta est nobis hæc planta.

8. *Arum Indicum* Rumphal dictum Zanoni Hist. bot. cap. 92.

Rumphal vulgò dicitur Ignome; producit florem oblongum, unico folio, pictum ad modum Tuppe coloris flavi, ex rubro maculatum, odoris acuti, ex cujus medio exit lingua ad modum Serpentis, sed non pictum, coloris subflavi: truncus altus, æqualiter maculatus, coloris supradicti: succus ebibitus noxius est: utuntur radicibus ad sanandos morsus serpentum, si vulnus est recens: quod si non ferro vulnus iterum aperiant & sic curant.

Est etiam remedium insignis trita & imposta supra partem morbo Gallico affectam: expurgat enim & sanat.

9. *Arisarum latifolium* Park. Ger. *latifolium* quibusdam J. B. *latifolium alterum* C. B. *item latifolium majus* ejusdem. *The broad leaved friars Cowsl.*

Clus.

Hederæ aut Smilacis ferè folia habet, tria aut quatuor, viridia, mollia, fatis tamen carnosa, acris saporis, oblongo pediculo innixa, anteriore parte quæ pediculo adherent, utrinq; pinnata, Ari foliorum æmula, sed obtusioribus & quasi orbiculatis angulis: inter quæ pediculus duas uncias longus, multis rubris maculis distinctus emergit, cui oblongus flos infidet, monachalis cuculli sive Aristolochiæ floris modo efformatus, amplior tamen, extremâ parte sulci coloris, qui deorsum radiatum tendit, in cæteris albus caninum olens, pistillum obtusum incurvum, & veluti ex cucullo prospiciens continens. *Radix* rotunda, globosa, Aro minor, foris nigricans intus alba, aliquando etiam tuberosa & oblonga, initio dulcis, deinde acris, minus tamen Ari radice (licet Veteres contra sentiant) fibris aliquot supra eam expansis, ut in Orchidibus.

Aliud etiam ejus genus invenitur paullò amplioribus foliis, & rotundioribus aliquantulum atque mollioribus, pluribus tuberculis se propagans, oblongâq; & crassis radículas sæpius in latum obliquum spargens.

Fructum non describit Clusius, at neq; nos observavimus. In aggeribus septium & umbrosis, itinere à Massa ad Lucam copiosam vidimus, Aprilis initio florentem: postea etiam in Gallo-provincia, non longè à Tolona portu, ad montium latera. Clusius in collibus Lusitanie frequens, salebroso & lapidoso solo, ad lepes & juxta vias observavit, &c. Frigoris admodum impatiens est, neque in hortos nostros translatum floret.

10. *Arisarum angustifolium* J. B. Ger. *longifolium* Park. *angustifolium*, *Dioscoridis foris* C. B.

Clus.

Folia longa sunt & angusta, instar ferè Plantaginis angustifoliæ foliorum, viridia, splendentia, quina aut sena: post quæ flos seu cucullus longior & mucronatus, retrorsum inflexus & albicans prodit; è cujus rima oblongus veluti vermis exilit, spithamæ interdum longitudine, inflexus, coloris aut purpurascens, aut ex purpura virefcentis, non ille quidem obtusus extrema parte, sed mucronatus: *Fructus*, racemi instar confertus, albus, vix terræ emergens, suo tempore subsequitur. Vivax magis est quàm superius, neq; tantâ curâ indiget.

In agro Romano inveniri aiunt spontaneum Clusius ab Imperato accepit missum Neapoli: ipse sponte nascens non vidit, uti neq; nos.

Fructum in horto nostro vere tandem è terra protulit.

C A P. XIX.

De Dracontio.

DRacontium sive Serpentaria à caule Serpentinæ pellis instar maculoso nomen traxit. Foliis multifidis seu in plures lacinas divisis, caule maculato, seu membranaceo folliculo maculose inferius vestito, ab Aro distinguitur.

1. *Dracontium majus* Ger. *Dracunculus major vulgaris* J. B. Park. *polyphyllus* C. B. *Dragons.*

f. B.

Dracunculo majori profundè in terram depacta *radix* est, ferè orbiculata, volam implens, cujus lateribus parvi bulbi plures, quibus se propagat adnasci consueverunt, foris colore buxæ, intus candido, sapore fervido. *Caulis* unicus, rectus, pollicaris & crassior, cubitos duos altus, maculosa colubri tergora affabrè mentiens, è tunicis convolutis constans: ipsa verò *folia* pediculis dodrantalibus fungolis donata, in segmenta digitata finduntur, lavore & splendore Ari, crassitie & colore pari: è quorum medio eluctatus caulis vix digiti minimi crassitudinem æquat, è cujus scapo vagina pedalis exit, coloris foris herbacei, intus in purpura rubentis, è sinu pistillum promens nigrum, Ari pistillo majus, in mucronem acutiorem desinens: subsequitur fructus racemosus, granis per maturitatem rubentibus. Odor floris valdè fetidus.

2. *Dracontium polyphyllon caule non maculato* N. D. Hort. Lugd. Bat.

3. *Serpentaria major seu Dracunculus major polyphyllus Brasiliensis* Marggr.

Caulibus assurgit ad duorum pedum altitudinem, rotundis, digitum crassis, ex viridi, flavo & albo variegatis instar Serpents: quilibet folium gerit circumferentiâ folii Pæoniæ, in quatuor aut quinque laciniâ dissectum, continetque quilibet laciniâ nervum crassum, & variè in ambitum exsectum est plusquam Hieracii aut Chondrillæ folia; sunt autem folia glabra & viridia. Inter folia exurgit caulis florem sustinens, ut in reliquis, è cujus summitate prodit vagina, pedem aut amplius longa, plus quinque digit. crassa, in extremo acuminata, quæ se aperiens pediculum satis crassum monstrat, ad quem spica in modum, ut in Milio Indico, composita sunt grana, Milii magnitudine, striata, rotunda, succulenta, quinque aut sex particulis composita, primò viridia, hinc flava, & punctulis rubris subtilibus variegata, ubi maturuerunt rubra. In his grans continetur *semen* figuræ ovalis, nucleî interioris Cerasi magnitudine. *Radix* rotunda est, pomum majus æquans aut etiam superans, cuticula ex albo rufescente tecta, superius ubi caules erumpunt multa habens filamenta. Saporis est acris instar Ari.

4. *Serpentaria triphylla Brasiliensis* C. B.

Imperfectè describitur à C. Bauhino in Prodromo. Nos ergo descriptionem ejus è D. Dodart supplebimus.

Radix rotunda à capite seu summa parte multas tenues, albicantes fibras emittit. *Caulis* inferius membranâ laxâ maculosâ tegitur, Folia Ari familia. C. Bauhinus folia & florem ita describit, Foliî pediculus palmaris & levis, in cujus summo folium tenue, albidè virens, fibrosum, subrotundum, trifidum, in exquisitum apicem desinens, duabus partibus inferioribus, & quidem infernè sinum obtinens, quorum quodlibet uncias binas cum dimidia latum, longitudine verò uncias quatuor superat. Flos Serpentariæ majoris formâ, similiter pediculo triunciali donatus, longitudine unciarum quinque, latitudine fescunciali, atro-rubens, striatus, venis albicantibus per medium maximè extrinsecus excurrentibus, pistillo nigricante, oblongo, ex rufo fusco D. Dodart tres digitos longo, quod spicam tandem producit è parvis rubicundis grans compositam membranis longis foliaceis cinctis.

Radix insipida est, reliquæ partes gustanti initio dulcia, verùm aliquandiu masticata acerrima. Umbrâ gaudet per hyemem reponenda: à Canada missa.

C A P. XX.

De Orchide in genere.

Orchis i. e. Testiculus, cur dictum sit hoc Plantæ genus, neminem qui ejus radices unquam eruerit latere potest: Quod si quem fortè lateat, Spigelium attendat in *Isagoge ad rem herbariam rationem reddentem* his verbis. *Cunctæ herbæ quæ bulbosas binas aut ternas habent radices instar testiculorum, semen humanum quodammodo redolentes, Orchides censentur.*

Satyrium à Satyris dicitur ob incendium libidinis, quod Veneris incentivum, ut vocant, effert præ reliquis bulbis. Satyria dicuntur quibus unicus est bulbus, Orchides quibus geminæ, autore Dioscoride. Spigelius, nescio quo autore, *Satyrium propriè dici ait quod ternas habet radices, Orchidum radicibus similes, unam quæ sursum erigitur virilis membri formâ, duas alias inferius, ex eodem initio testiculorum modo dependentes.* Quod si verum sit, nulla fortasse, certè paucissima, erunt Satyria.

Cæterum cum Orchidum historia magna confusione & obscuritate laboret, partim ob multitudinem specierum, & nonnullarum etiam similitudinem, partim ob earum apud botanicos descriptiones, adeò breves interdum & generales ut & una pluribus, & plures uni alicui speciei accommodari possint: unde perspicacissimum quemque & in his studiis versatissimum persæpe torqueant & perplexum reddant necesse est: At neque icones nos expediant, vel quia minus diligenter pictæ, vel quia notæ quibus cognatæ inter se distingui possent picturâ exprimi nequeant: Nos ut lucem ei aliquam feneremus, certa & clara, nobisque penitus perspecta ab ambiguis & obscuris, quæ Oedipo cuidam enodanda relinquimus, distinguemus.

§. I. *De Orchide testiculata, quæ vel geminum, vel simplicem, vel interdum triplicem habet bulbum subrotundum in digitos minimè divisum.*

A. I. *Orchis barbata fetida* J. B. *Tragorchis maximus* & *Trag. mas* Ger. *Tr. maxima* & *Tr. vulgaris* Park. *Orchis fetida* I. seu barbata odore hirci, breviorè latiorèque folio C. B. item 2. seu odore hirci, longiorè angustiorèque folio ejusdem. *The Hizard-flower, or great Goat's stones.*

J. B.

Hujus bulbi & reliquæ plantæ partes, si cum congeneribus conferantur, plerunque majores videntur, quippe cum bulbos Juglandem unâ cum suo callo carnoso æquantes magnitudine observaverimus.

mus. *Folia* multa, magna, Liliacea, lævia, & a radice, & in caule ad ipsam usque spicam ferè nata. *Caulis* crassus spicam densam sustinet *florum* foetidorum: quorum singuli pediculo viridi (cui appositum foliolum sextante longius) intorto, ventricoso insident, calcari admodum brevi & viridi, galea & alis foris ex albo virentibus, intus purpurascensibus punctis & striis notato. A labello exteriori albo, interiori purpurâ punctato aruncus demittitur, triplici cincinno viridanti compositus, quorum laterales crispi breviorisque & convoluti interdum, medius longior, bifidus propendet. Odor gravis & virosus. *Semen* in valvulis oblongis striatis perexiguum.

Solo pinguisimo nascitur *Lobel.* Floret circa finem Maii, & ferè usque ad medium Junii. Pro-^{Tempus} venit in collibus mucosis, præsertim inter umbrosas convalles. *J. B.* In Cantio viâ quæ à *Crayford* ^{Locus.} ad *Derford* oppidum ducit invenit *D. Bowles.* Cur *Jo. Bauhinus*, quem sequimur, non separet *Orchid* foetidam 1. & 2. C. B. apud ipsum vide.

2. *Tragorchis minor flore fuliginoso* J. B. *Tr. minor & verior* Park. *Orchis odore hirci minor* C. B. *Tragorchis femina* Ger.

Geminum habet *bulbum*, mediocrem, rotundum, alterum superius, alterum inferius situm, ut in aliis ferè fit. *Caulis* plerumque pedalis, ab imo ad summum usque *foliis* vestitus, longis, angustis, acutis, carinatis, quæ sinu suo ipsum amplectuntur: in nonnullis plantis decem vel duodecim folia numeravi. Summo cauli insidet spica *florum* congesta, duos digitos longa, obsoletâ purpurâ cincta. Singulis flosculis ad pediculi exortum apponitur folium satis longum. *Flosculi* ipsi parvi pediculis insident brevibus, adeoque contortis, ut calcaria velut amplectantur. Galea, ut in aliis, quinque componitur foliis ad eam arcuè conniventibus & velut agglutinatis, ut una & continua lamina videantur. Labelllum breve est, retrorsum flexum, magis etiam quam in ulla alia quam hæcenus viderim *Orchidis* specie, in medio seu rictu ipso punctulis purpureis aspersum. Dividitur autem in tres laciniâs satis latas, quarum media longissima est: Color laciniarum ex herbaceo nigricans seu fuliginosus. Odor cimiticum ingratus.

Florentem invenimus Maii 26. prope Genevam in pascuis trans Rhodanum.

Orchis illa quam *Clusius* in pratis urbi Londinensi proximis eruebat, spicâ *florum* purpureorum, ^{Locus.} tenerimi odoris, quænam fuerit ignoramus: nihil ejusmodi nobis unquam occurrit, neque in pratis circa Londinum neque alibi in Anglia.

Orchid Batavicum vi. *Clus. hist.* quam ingrati odoris esse scribit, nec ineptè *Tragorchin* minorem nuncupari posse, caule dodrantali, tribus quatuorve angustis foliis cincto, spicam sustinentem *florum* elegantis exteriori rubri coloris internè verò paulò dilutioris, trifido labro propendente, *Orchidi* nostræ serotinæ purpureæ spica congesta pyramidalis eandem censeo. Nam & ipse *Clusius* hanc in hortos translataam latius explicare *florum* comam, in metæ quasi formam definitentem scribit.

3. *Orchis strateumatica* Ger. *strat. major* J. B. *militaris sive strateumatica major* Park. *latifolia altera* *Clus. Cynoso Orchis militaris major* C. B.

J. B.

Caule est eminenti, [pæne cubitali *Clus.*] folio amplissimo, i. e. longo sinu & lato, & subrotundo inter initia. *Flos* intus candidus, maculis purpureis interstinctus, foris velut fibris purpureis ac citrinis impenitus rubens. [*Clusius* exalbidam Galeam *Orchidi* suæ *latifoliae* alteri attribuit.]

Hujus (inquit *J. Bauhinus*) provenit uberior in sylvula Floridae vallis. Erumpit mensè Decembri, floret autem Maii auspiciis ad finem usque. In sylvis *Nemethwywar* oppido vicinis & in Leytano saltu supra *Manderstorf* observavit *Clusius*.

Meritò quærit *J. Bauhinus* cur frater *C. Bauhinus* *Orchidem* *latifoliam* alteram *Clus.* *bifoliam* vocet, cum *Clusius* talem esse non scribat, quin iconem cui multa folia pro ea ponit, quæ à *Lobelio* *strateumatica* dicitur. *C. Bauhinus* tamen *Orchidem* *psychodem* *diphyllam* *Lob.* hujus synonymam facit, & *strateumaticam* *Lob.* (cujus icon eadem est cum *Clusiana* *Orchidis* *latifoliae* alterius, ut diximus) *Orchidis* suæ *militaris* majoris synonymam facit. Nos certè hæc non intelligimus. *C. Bauhinus* per inadvertentiam *Orchidem* *latifoliam* alteram *Clusii* bis ponit, primò pro synonymo *Orchidis* *bifoliae* alterius erroneè; deinde pro synonymo *Cynorchidis* *militaris* majoris.

4. *Orchis bifolia latissima* C. B. *Serapias bifol. latissima* Park. 1. *amplissimis foliis* *Clus.* *An Orchis altera psychodes diphylla* *Lob?* i. e. *Hermaphroditica secunda* C. Gemmæ.

Clus.

Bina habet folia, Ellebori albi foliis magnitudine non cedentia, aliquot venis à pediculo ad extremum usque folium productis similiter insignita, supernè virentia, infernè dilutiora, prorsus tamen splendens. *Caulem* cubitaleam, paucis foliis sive involucris præditum, pentagonum; *flores* in summo spicatis coherentes, cujus autem coloris, cujusve formæ ignoro, cum antequam aperirentur plantam duntaxat observaverim: *Radices* binas, crassas, & parvi Napi modo oblongas, supra quas infimo cauli inhaerent aliquot fibræ satis crassæ.

In declivitate montis, cui inædificata est arx *Greben*, inter Savum & Dravum amnes, binis ultra ^{Locus.} *Waraldinum* milliariibus, observavit *Clusius*. Cum hujus descriptio apud *Clusium* imperfecta sit, nec quisquam præterea, quod scimus, eam descriperit, quo referri debeat dubii sumus.

5. *Cynorchis prior Dodonæi* J. B. *latifolia biante cucullo altera* C. B. *major latifolia altera* Park. *Cynorchis major* Ger.

Dod.

Folia habet lata, pingua, Lili foliis propemodum similia: *caulem* pedalem aut altiorē, angulosum [Lobelio sesquipedalem, glabrum, nitidum, cavum in summo] & in eo *flores* copiosos, spicatis digestos, colore rubentis dilute purpuræ, cucullo aut galeæ patentis similes, ex quibus parte

inferiore lacinosum quiddam canis aut alterius animalis quadrupedis exuvio simile dependet, dilute & ipsum purpurascens, punctulis magis purpureis respersum. Lobelius florem odoratum, purpureum, maculis albicantibus atque pullis variegatum ei attribuit. Quæ de bulbis & fibris habent, omnibus ferè Orchidibus communia sunt.

Quamnam Orchidis speciem describant Dodonæus & Lobelius nos nescimus, & an à quoquam præterea Botanico alio nomine descripta sit: certè notæ quas tradunt generales sunt, & nos incertos relinquunt. Quid quod Lobelius in pratis riguis frequentissimum scribit: Ubi quæso terrarum? nobis in Angliæ & regionibus transmarinis plantas sedulo indagantibus nullibi conspecta est.

C. Bauhinus huc refert Cynosorchidem marem quartum Tragi: J. Bauhinus eam separat, & sub titulo Orchis alias purpureus, alias ex roseo candidus sive quartus Trago proponit. Hujus sententia nobis magis probatur: inquirendum tamen proponit, annon Tragus fortè intellexerit Orchin majorem totum purpureum, cui revera descriptio Tragi convenit. Magna confusio & obscuritas.

6. *Orchis magna, latis foliis, galeâ fusca vel nigricante* J. B.

f. B.

Folia habet quatuor aut quinque, magna, Liliacea, palmaria, & sesquipalmaria, uncias circiter tres lata, striata, nitida, & præter hæc duorum foliorum in terra rudimenta. *Caulis* striatus, sesquicubitatus, superiora versus purpurascens, in quo *florum* thyrsus majusculorum, galeâ brevi, atropurpureâ, striatâ, quibus apprimuntur binæ alæ concolores, calcari parvo ad pediculum longiusculum contortum angulosumque appresso: Ex pediculo pendet labellum, exuvias Martis aut Zibellini expansas egregiè exprimens unâ cum crufculus & caudâ, adversa parte ex albo purpurascens. Intima floris penentralia rubro candidoque variata sunt. Odor levis non ingratus: sapor viscidus non insuavis.

Ad latus sylvestri cujusdam collis propè montem *Salève* non longè à Geneva invenimus, Maio mensè florentem.

Locus &
Tempus.

A. 7. *Orchis morio mas foliis maculatis* C. B. Park. *Cynosorchis morio mas* Ger. emac. *Orchis major, tota purpurea, maculoso folio* J. B. *The male fool-stones.*

Radices geminæ, olivarum modo rotundæ; una nova & plena, altera fungosâ, rugosâ & flaccida. *Folia* ad radicem sex septemve, & interdum plura, modicè lata, lævia, Liliæ foliis similia, superius maculis aliquot ex rubro nigricantibus signata, nonnunquam iis carentia, quorum unum & subinde alterum caulem quoque circumplectitur. *Caulis* dodrantalis aut pedalis, teres, striatus. *Flores* in spica longâ purpurei, numerosi, odorati & aspectui grati, circa umbilicum albidiores, & punctis paucis purpureis saturatoribus picti, posterius calcaneum habentes brevius & crassius. *Folia* illa angustâ & acuta quæ à galeæ lateribus exurgunt, & in hoc genus flosculus alæ dici solent, nonnihil extant velut auriculæ quædam, & in acutum mucronem desinunt. Ad pediculum flosculi uniuscujusque apponitur folium acuminatum, purpureum. Flosculi in spica non admodum arctè stipati sunt.

Tempus.

Floret circa finem Aprilis & initio Maii, estque frequens in dumetis & pratis; & vel indè à reliquis hujus generis dignosci potest, quòd omnium quæ apud nos sponte oriuntur prima floret.

Orchidem majorem totam purpuream non maculatam f. B. cum ipse considerandum proponat quâ in re, demptis maculis nigris in foliis, differat à descripta, non nisi accidentibus quibusdam ab ea differre existimamus, non aliter quàm Arum vulgare non maculatum à maculato: quamvis (ut verum fateamur) nonnullæ sunt in descriptione notæ quæ diversam arguere videntur: v. g. floris conferti, odore ferè nullo, calcari satis longo.

A. 8. *Orchis morio femina* Park. C. B. *Cynosorchis morio femina* Ger. *Orchis minor purpurea & aliorum colorum cum alis virentibus* J. B. *The female fool-stones.*

Radices geminæ, rotundæ, nucis myristicæ parvæ magnitudinem æquant, altera superior, altera inferior, cum fibris aliquot superius adnatis, ut in hujus generis aliis. *Folia* quatuor aut plura summa tellure jacentia, non admodum longa, neque grandia, reflexa plurimum & quodammodo intorta; minime maculosa; in caule palmari duo plerumque existunt eum amplexa. Spica *florum* brevior est quàm in Cynosorchis morione mari; *flores* pauciores, purpurei, & interdum carnei aut albi, suaveolentes, labello latiore punctis purpureis saturatoribus notato. Alæ huic latiores, concavæ, minus quàm in * illo extantes, cujuscumque demum coloris sint virentibus lineis striatæ, quâ notâ ab omnibus quas hæcenus vidimus Orchidibus distinguitur. Flosculorum pediculis apponitur folium purpurascens. Floret circa finem Maii, & pro Veris constitutione interdum maturius. In pascuis ubique ferè obvia est.

* *Cynosorchis morione mari.*

Vires &
Ufus.

Orchis calf. & hum. saporis est dulcis. Usus præcip. (ex signatura lasciva) ad virilem fortitudinem restaurandam: Sic & uterum confortare creditur & ad conceptionem disponere. *Schrod.*

Ad conceptionem juvandam R̄ Sal. Satyrion. Scrup. β. cum vino Malvatico aut Aq. vitæ Mulieri sæpius post Menstruorum fluxum. Multas feminas hoc remedio curavit Hartmannus. *D. Hulse.*

* 9. *Cynosorchis latifolia spicâ compactâ* C. B. Park. *Orchis sive Cynosorchis tertius Dodonæi, Lobelio major alter* J. B. *Cynosorchis palustris.*

Dod.

Folia edit angustâ, striatâ, Plantaginis angustifoliæ foliis quodammodo similia: caulem dodrantalem: *flores* in brevi densâque spicâ copiosos, colore foris puniceo & obscuriorem purpuram referente, intus verò albicante, ejusdem cum * superioris formæ sed tamen minores; dependente quoque ex ipsis rudi & informi exiguo Quadrupedis veluti animantis rudimento. *Radices* subsunt aliorum Orchidum fimiles.

* *Cynosorchidis alter Dodonæi.*

Icon

Icon *Dod.* & *Lob.* tantam habet similitudinem (inquit J. Bauhinus) cum *Cynoforchide* majore *Lobellii* & priore *Dodonæi*, ut insigne aliquod discrimen statuere non possimus. Nobis idem videtur.

In herbis locis *Valenæ* sylvæ, viâ quâ itur ad pagum *Viols*, Maio mense copiosè florentem col-^{Locum} legit *D. Magnol.* Utinam notam aliquam characteristicam nobis dedisset, quâ eam ab aliis omnibus ^{Tempus.} certo distinguere possemus. Mirum *Dodonæum* in *Hist. Gal.* magna & lata folia, *Liliorum* foliis pæne familia huic tribuere, adeoque sibi ipsi contradicere.

- * 10. *Orchidis* genus parvum flore prorsus purpureo, odoris suavissimi J. B. *Cynoforchis montana*, purpurea, odorata C. B. fortè etiam *Cynoforchis obscure purpurea*, odorata ejusdem. *Cynoforchis militaris purpurea odorata* Park.

Folio vestita est, describente *Trago*, *Lilio* simili: Flore emicans purpureo prorsus, (nec enim ulas ostendit lituras) eoque instar frumentorum in spicatum desinente cacumen, quod in hoc genere minimum existit suavissimo commendatur odore, & ad *Caryophylleam* accedente.

Nascitur plerunque in asperis montibus inter *Juniperos*, terrâ forti & albâ gaudens.

Locus.

- * 11. *Orchis Pannonica tertia* Clus. obscure purpurea odorata C. B.

Clus.

Hæc binis *bulbis* crassis prædita est: foliis longis, angustis: caule interdum pedali: spicâ florum elegante, odorata, quorum galeola obscurâ purpurâ nitet: hiatus cum propendente labro candicant, purpureisque maculis insigniuntur.

J. Bauhinus perpendendum proponit annon hæc præcedenti eadem sit. Differentia est in floribus quorum labellum in illâ purum est sine maculis, in hac maculis purpureis insignitum; unde nos species diversas verum simillimas existimamus.

- A. 12. *Orchis Pannonica* 4. Clus. *Orchis parvis floribus multis punctis notatis*, An *Clusio Orchis Pannonica* 4. J. B. *Cynoforchis militaris pratensis humilior* C. B. *militaris Pannonica* Park. *Cynoforch. minor Pannonica* Ger. emac. Little purple-flowered *Orchis*.

Bulborum altero olivari, altero rotundiori fibræ adnascuntur ut in cæteris. *Caulis* sesquipedalis & dodrantalis, cui circumjecta folia quina, septenâque sesquiunciali latitudine, longitudine palmari, quorum aliqua repanda, alia caulem involvunt. Flores in spicam satis brevem confertim digesti, ferrugineum conum in fastigio caulis antequam explicentur æmulantes, odore melleo. Flores singulares exigui, calcari herbido brevissimo, galeâ ferrugineâ, alis vel totis herbidis, vel ex dimidio purpurantibus, intus rubro punctatis. Labellum simile quodammodo Animalculo quadrupedi, tripartitum vel quadripartitum alatum, foris penitus albicans, intus creberrimis punctis saturatè purpureis notatum; apicibus in rictu luteis.

Clusii descriptio meliùs congruit *Orchidi* apud nos in collibus sicciorebus & steriliorebus, præfer-^{Locus.} tim cretaceis, frequentissimâ, quam militarem Pannonicam appellare solemus. Foliis est quinis aut senis: spicâ elegantium pusillorum florum, purpurascente galeâ tectorum, prominulo labro, & in quatuor lacinias diviso, albo, purpureis punctis distincto, parvo calcari à tergo prominente, tenuis odoris.

Hæc à præcedente (quantum ex descriptionibus colligere licet) magnitudine præcipuè differre videtur.

13. *Orchis parvo flore rubro sive phæniceo* J. B. An *Cynoforchis Militaris media* C. B? *militaris rubra* Park? An *Orchis* 2. *flore rubro elegantissimo* Clus?

J. B.

Palmo major est; foliis pluribus, non magnis, caulem multum amplexantibus: floribus velut in spica sesquunciali longa, & pæne unciali latâ, parvis, rubris, & pæne unius coloris.

Circa *Montbelgardum* mense *Junio* florentem vidit J. B.

Orchidi secundæ Clus. folia sunt plura quàm latifoliæ alteri ejusdem, angustiora; caulis gracilior, pedalis: flores rubri, pulcherrimi, quales ferè in Belgico illo *Orchidis* genere videre meminît, quod è pratis *Lovanio* vicinis eruebatur.

Hanc olim habui pro *Orchide* nostra purpurea spicâ congesta pyramidalis; verum in tanta descriptionum brevitate & imperfectione nihil audeo definire: suspicor tamen me falsum fuisse, saltem quod ad *Clusium* attinet, ni fortè bis eandem plantam tradiderit, siquidem *Orcheos* *Batavica* vi. Clus. descriptio meliùs videtur convenire *Orchidi* nostræ spica pyramidalis, quam secundæ flore pulcherrimo superius posita. J. Bauhino descripta à *Clusiana* fortasse diversa est, & nostra spicâ pyramidalis eadem.

- A. 14. *Orchis purpurea spicâ congestâ pyramidalis*, An *Orchis Batavica* vi. Clus? An *Or. parvo flore rubro sive phæniceo* J. B? An *Cynoforchis militaris spica rubente conglomerata* Park? Purple late flowering *Orchis*.

E gemino bulbo orbiculari, non palmato, caulis exoritur palmari & major, erectus, foliis multis, angustis, plerisque eum amplexantibus non maculatis, pallidiùs virentibus cinctus: cujus fastigio infidet spica florum brevis, densa, pyramidalis, pulcherrimis flosculis purpureis vel suave-rubentibus nullis maculis notatis, cum longis calcaribus retrorsum extensis composita. Horum cuculli reliquorum more quinque foliis constant, quorum duo velut alæ nonnihil extant: labellum propendens inferi-

feriore parte in tres lacinias dividitur, superiore duobus processibus albescentibus huic Orchidi propriis donatur, qui processus in finem exiguum seu cavernulam flexi auriculam quodammodo referunt. Variat interdum flore albo.

Tempus &
Locus.

Floret mensè Junio, omnium quæ apud nos sponte oriuntur Orchidum, Triorche & Monorche exceptis, postrema: in pascuis ficcioribus & cretaceis satis frequens.

Cynosorchis militaris montana spica rubente conglomeratâ C. Bauhino in prodr. descripta huic eadem videtur, magnitudine sola differens. Orchis Batavica vi. *Clus.* huc referenda est, i. e. Orchis odore-hirci minor spica purpurascente C. B.

15. *Orchis globoso flore C. B. rotundus Dalechampii J. B. Cynosorchis capitulo globoso Park.*

Radice constat geminâ, exiguâ & oblongâ non exactè orbiculatâ: caule cubitali, rotundo, recto, gracili. *Folia*, ex nostra observatione, longa sunt, angusta, carnosa, subglauca, tria vel quatuor in caule, ad radicem nulla: *Flores* summo cauli insident in capitula globosa & aliquantulum compressa coacti, non aliorum generum modo in thyrsum longum & spicatum digesti: [Thalio in umbellâ parvæ ferè modum explicati.] Descriptio Thalii plantæ à nobis in monte Jura inventæ & observatæ meliùs respondet quàm Lugdunensis.

J. Bauhinus fratrem Calparum reprehendit quòd in Phytopinace Orchidem rotundam Dalechampii luteam appellat, cum is, inquit, non sit flore luteo sed puniceo. Verùm, quantum memini, luteus fuit in iis quas nos observavimus floris color: at memoriæ non multum fido, cum in sicca, quam observavimus, color purpurascens & quasi carneus appareat, & C. Bauhinus in Pinace luteæ epitheton omisit; & inter notas de ea nostras hæc verba invenio: *Labella flosculorum saturatoribus punctis purpureis notantur.*

Locus.

Clivosis pratis montium frigidorum gaudet, ut rectè Lugdunensis.

* 16. *Cynosorchis angustifolia biante cucullo C. B. prod. Park.*

C. B. prod.

Huic radices subsunt duæ globosæ: caulis cavus striatus, cubito minor, foliis aliquot pallidè virentibus, lævibus, striatis, uncias sex longis, semunciam latis infernè, & uno alteròve supernè, amplexantibus: spicam habet oblongam ex floribus raris, candore purpurascens, ex oblongiusculis pediculis dependentibus hiantem cucullum referentibus.

Locus.

Hanc in pratis Patavinis legit C. Bauhinus.

* 17. *Cynosorchis militaris pratensis elatior floribus variegatis C. B. prod. Park.*

C. B.

Hæc priore [Orchide spica pyramidalis] testiculis est minoribus; caule breviorè; foliis latioribus, uncias duas longis, etiam caulis summum tubi instar cingentibus: spicâ breviorè, ex floribus priore longè minoribus, iisque ex albo & rubro eleganter variegatis.

Locus.

In pratis humidis Michelfeldenensibus & trans Rhenum reperitur.

* 18. *Chamaorchis Alpina folio gramineo C. B. prod. Alpina flore viridi Park.*

C. B.

Planta palmaris est, ex cujus radice gemina globosa, oblonga, folia angustissima, utrinque quaternâ, cauliculum nudum, triunciale, qui inter ea fertur, superantia exurgunt: spicâ unciali; cui utrinque foliolium brevissimum subjicitur. Flosculi virides, galericulati sunt.

Locus.

In monte Helvetiorum Gothardo copiosè & acervatim Junio florens reperitur.

* 19. *Monorchis Ophioglossoides unifolia Mentzel.*

Mentzel.

Ex radice bulbosa, globosa, parva cauliculum protendit tenuem, uncias duas longum, & unam cum dimidia latum, Ophioglossi folio perfimile. Cauliculum in spicam florum definit, foliolis florum minutissimis, capillaceis, figuram (si per microscopium florem intuearis) Orchidum exactè præferentibus, coloris herbacei. Spica hæc cum suo folio adnato eminens intuenti Ophioglossum mentitur.

Locus.

In udibus & paludosis Borussia pagum *Schreiblaken* in ditone Samlandiæ mensè Augusto; item circa Gedanum urbem reperta.

Invenitur interdum cum altero foliolo radici adnato.

* 20. *Monorchis bifolia floribus viridibus Moschum olentibus Mentzel.*

Hæc unico radice testiculo caule assurgit biunciali, quem inferiùs duo investiant folia, unciam excedentia, striata & in rotunditatem acuminata. Superiùs eminent flosculi Orchidum virides, odorem Moschi suaviter spirantes.

Locus.

In Alpibus inter Trevisanum & *Innsbruck* secus vias in scopulis nemorosis & umbrosis. Non video quid differat ab Orchide vulgari odorata moschata, excepta parvitate.

Reperitur hæc foliis similibus, floribus pallidè virentibus: item floribus luteis prioris similibus, suavè olentibus, citra tamen Moschi odorem.

21. *Monorchis foliis pluribus angustis, floribus luteis ceram olentibus* Mentzel.

Copiosè circa Berolinum sedem Electoralem Brandenburgensem in pratis provenit.

Locus.

A. 22. *Orchis odorata mosebata sive Monorchis* C. B. *pusilla odorata* Park. *parva autumnalis lutea* J. B. *The yellow, sweet, or musk Orchis*.

J. B.

Duobus aut tribus foliis, Plantaginis quinquenerviæ similibus, venosis, glabris, imum caulem complexis donata est: ipse verò caulis junceus pedalis, [nunquam vidi apud nos ea altitudine, sed plerunque palmarem aut sesquipalmarem] chrysum gerit longum flosculorum pusillorum, tribus apiculis constantium, ex herbido colore in luteum vergentium, suavi Molchi ferè odore fragrantium. Flosculi ut in reliquis Orchidibus summis vasculis feminalibus insident, quæ eis marcescentibus augentur, & longiuscula evadunt, breviora tamen pro plantulæ parvitate quàm in plerisque congeneribus, in sinu folioli è quo exeunt nullo pediculo, sessilia, cauli appressa, conferta. Bulbus cauli imò adhaeret unicus exiguus; supra quem longæ propagines exporriguntur, crassæ, quibus unicus aut alter bulbulus pendulus adhaerescit. Bulbus quotannis marcescit & novus producitur.

In pascuis sterilibus, maxime cretaceo solo, sed non ita frequens nascitur.

Locus.

* 23. *Orchis Frisia hirsuta* J. B. *lutea hirsuto folio* C. B. *Frisia litalis* Park. *Frisia lutea* Ger.

Duo habet folia bifolia similia, paulò minorà quàm *Plantago angustifolia*, aspera & hirsuta tactu: caulis palmum altus: Flosculi multi, ex luteo virides, ut in *Hyacintho* majore: Radices duæ, parvæ, rotundæ.

Orchis sive Triorchis lutea altera, nonnihil hirsuta J. B. *lutea altera* C. Gemmæ Lob. Park.

Lobelio ipso autore videtur eadem aut congener cum præcedente. Folio est rotundiore & latiore: quàm superior [Orchis spiralis alba odorata] virentiore & nonnihil hirsuta.

* 24. *Triorchis lutea folio glabro* C. B. *Orchis minor Leodiensis, Triorchis lutea, flore luteo* C. Gemmæ, sive *Basilica minor* Lob. *Orchis Leodiensis* Ger.

Lob.

Terna folia angustiora Quinquenerviæ Plantaginis amula promit, lavore & viriditate Auriculæ urinae. Flos itidem in cauliculo exili Testiculi odorati pari. Radix ternis & quaternis pusillis pendulis testiculis subest.

C. Bauhinus ex hac planta duas facere videtur; Alteram Triorchin luteam folio glabro, alteram Triorchin luteam alteram.

* 25. *Triorchis lutea tertia* C. Gemmæ Lob. *lutea radice oblonga* C. B. *Orchis sive Triorchis lutea tertia oblongioribus radicibus* J. B.

Oblongioribus est radicis olivaribus bulbis, nec plura habet Lobelius.

Nobis suspexit sunt tot Triorchidis luteæ species, præsertim cum nemo hactenus Botanicus præter Gemmam & Lobelium eas accuratius descripserit, aut à se visas meminerit. Utinam eximerent nobis hunc scrupulum herbarii Frisii & Leodienses.

A. 26. *Orchis spiralis alba odorata* J. B. *Triorchis* Ger. *Triorchis alba odorata minor atque etiam major* C. B. Park. *Triple Ladies traces*.

J. B.

Duplici radice nititur bulbosâ, oblongâ, villosâ, ima versus acuminatâ, aliquot fibris donatâ, [imò per sepe triplici & interdum etiam quadruplici.] E cujus summo folia vaginato pediculo unciali surgunt, viridia, pingua, semunciam lata, unciam aut amplius longa, dorso crasso averfa parte, quò ex atro virentes venulæ ab imo ad summum conspiciuntur. Juxta hæc *coliculus* quoque erigitur dodrantalis aut pedalis, teres, foliolis acuminatis, ceu vaginis, vestitus, iisdem tamen vix ac nè vix quidem prominentibus. Flosculorum odoratorum thyrsus, albidorum, claviculatimque hærentium ità nuntat, ut spirarum instar summa versus circumagatur. Hi internâ parte ex luteo virent, ad latus verò duo foliola candida veluti alæ hærent. Utriculi succedunt ut in reliquis ferè Orchidibus, parvi, pulverulento semine referti. Thyrsus florum amaricat, & jucundi odoris est.

Autumno floret, & in pascuis ficcioribus, arenosis & cretaceis, interdum etiam in humidioribus reperitur.

Locus & Tempus.

27. *Orchis anthropophora oreades* Col. *anthropophora oreades femina* Park. *flore nudi hominis effigiem representans, femina* C. B.

Col.

Hæc nudi hominis aut potius mulieris effigiem integram veluti umbram imitari videtur, floribus caput habentibus tegumento quinquepartito tectum, [duabus lacinis angustis, nec nisi manibus aperiantur conspiciendis] virecente, purpureis oris circumdato, è quo dependet labellum, in quo non solum omnis humana proportio circumscribitur, sed & faciei ferè. Flores autem pallido colore & veluti arenulis aureis impressi micant, eodémque quo in cæteris modo in spicam per caulis fastigium dispositi circum dependent. Caulis sesquipedalis, lævis, rotundus, duobus foliis interceptus,

L 1111 3

cavis,

cavis, illum amplexantibus: Reliqua ima folia quinque, oblonga, semipedalia ferè, atque unciam vel minus lata, virentia, supra humum elata & convexa, ex longa cervice propendent: cujus imo fibræ exoriuntur, quadrantales, crassa, variè & obliquè sparæ, quibus subsunt duo testes, quorum alter durus, lævis, albicans, justà olivæ magnitudine, alter verò rugosus, pullus, vetustior, ut in omnibus observatur.

Locus.

Maio floret in montibus sylvosis Æquicolorum.

Hanc esse puto quam nos circa Genevæ invenimus, & Orchidis anthropophoræ flore ferrugineo titulo hunc in modum descripsimus.

Geminis habet ut reliquæ *bulbos*, satis grandes: *Folia* ad radicem quatuor vel quinque, nervosa, pallida, quatuor uncias longa, unam lata: in ima caulis parte duo vel tria, quæ ipsum complectuntur. *Caulis* cætera nudus ad spicam usque, quæ prælonga est, numerosis *flosculis* exiguis, herbaceis, obiter tamen obsoletâ & quasi ferrugineâ purpurâ tinctis, composita. *Galea* quinque, foliolis confertat, in tantum conniventibus ut unum & indivisum videantur. *Labellum* propendens prælongum est, & in quatuor lacinias longas divisum, quarum superiores duæ utrinque ad commissuram galeæ & libelli brachiorum, reliquæ in extremo labello crurum modo dependent. Flos ipsè calcar non habet: pediculi *flosculorum*, ut in aliis ferè fit, contorquentur, cochleæ in modum, habentque singuli ad exortum suum foliolum perexiguum.

Faciè exteriorè planta hæc Orchidem palmatam flore viridi nobis dictam imitatur: nec assurgit ad eam altitudinem, quam Columna Orchidi suæ anthropophoræ oreadi tribuit.

* 28. *Orchis anthropophora altera* Col. *anthropophora oreades mas* Park. *flore nudi hominis effigiem representans, mas* C. B.

Col.

Huic *folia* ex pallido virent, ex *radice*, ut in congeneribus, testiculata, primùm bina, quorum alterum majus & sesquiunciam longitudine, duplo latitudinem superante; deinde alia quinque paulatim fert majora, longiora, latiora & unciali latitudine, palmum longa, per ambitum undosa, primis exceptis, & quæ veluti folliculi caulem ambiunt, tria iterum decrescientia. *Caulis* est pedalis, tener, lenis & virens, in summo *flores* densos in crassam spicam & obesam, & florum ab imo dehiscentium plenam congestos habens, colore antequam dehiscent rubente, deinde aperti floridam carnem humanam æmulantes, suave-rubentes, ac sicuti colore ita etiam effigie nudi hominis figuram exprimentes, brachiis incurvis velut amplexari cupientis, reliquâ figurâ corpus, femora, crura, sexumque imitantes. Caput inter floris foliola superna includitur, ut in congeneribus.

Tempus & Locus.

Sata germinat Autumno. Aprili mense Columnæ floruit ex Asprensis allata. Oritur etiam ad radices Vesuvii montis. In Asprensum collibus herbosis reperit Columna.

A. 29. *Orchis galea & alis ferè cinereis* J. B. *Cynorchis latifolia biante cucullo minor* C. B. *latifolia minor* Park. *major altera* Ger. *Cynorchis altera* Dod. de floribus. *The Man Orchis*.

Huic *bulbi* fibræque appenæ haud aliis ab similes: *folia* duas uncias lata, quatuor aut sex longa, [in collibus apricis & sterilibus, ex nostra observatione, dimidium istius longitudinis latitudinisque non attingunt.] quaterna aut quina. *Caulis* dodrantalis, flores sustinet in spicam congestos, odoratos, quorum singuli pediculis semuncialibus infidentes, calcar breve exprimunt, galea alisq. foris cinereis, intus rubentibus, & saturationibus puniceis lineis striatis; quibus interjecta bina foliola oblonga, valdè angusta, rubentia: labellum oblongum, in bis binas alas rubentes dissectum, intus albidum, punctis rubris pictum, foris ex albo ad purpuram declinans: in rictu apices herbidi. Dodonæus dependere ait ex singulis floribus veluti animalculi quadrupedis vel homunculi extensis brachiis & divaricatis cruribus absque capite corpusculum.

Locus & Tempus.

Circa Monbelgardum abundat in collinis pratis florens Maio, inquit J. B. Genevæ itidem, & satis copiosam, observavimus. Reperitur & in Anglia in collibus propè Thamesin fl. ad pontem *Causham* non longè Redinga oppido, ubi eam indicant D. D. *Brown* observavimus. In hoc genere brachia etiam incurva ferè sunt.

Nos cum Genevæ Orchidem hanc primùm invenimus, eam *Cynorchin militarem spicâ purpurascente conglomeratâ* denominavimus, & hoc modo descripsimus.

Ad pedalem ferè altitudinem assurgit. *Folia* edit viridia, striata seu nervosa, non maculata, quatuor vel quinque digitos longa, sesquunciam lata, in acumen desinentia, in caule duo aut tria, quæ cum tubi instar circumcingunt. Florum spica summo cauli insidens densa, brevis, ex *flosculis* pallidiorè purpurâ obiter dilutis composita: Singuli autem sex partibus seu foliolis constant, quorum quinque galeam conficiunt, in tantum conniventia ac si unum duntaxat forent, in tres lacinias fissum, duo nempe quæ inter supremum & alas media sunt penitus occultantur. Labellum in quinque parvas barbularum dividitur. Primum barbularum par ad ipsum angulum quem faciunt galea & labellum exoritur: deinde libelli corpus aliquousque productum in aliud tandem barbularum par definit; inter quæ & quinta brevis & exigua barbula seu lacinia cernitur. Tum labellum, tum alæ interius maculis purpureis perexiguis asperguntur. Barbule autem saturatiore purpurâ quàm reliquus flos tinguntur. Calcar subest breve & in extremo velut geminum. Quod ad exortum *flosculorum* apponitur folium vix perceptibile est.

Tempus & Locus.

Maii mensis initio florentem invenimus juxta Rhodani fluvii ripas & alibi propè Genevæ.

Huic, ni magnitudo obstaret, eandem dicerem Orchidem Zoophoram Cercopithecum exprimentem oreadem Columnæ, cujus idcirco descriptionem subiciemus.

30. *Orchis Zoophora Cercopithecum exprimens, oreades* Col. Park. *Orchis flore Simiam referens* C. B.

Col.

Hæc superiori accedit, quâ tamen omnibus sui partibus major est; qui nisi faciei magnitudine & oculorum deterreret animalis Cercopitheci caudâ detruncatâ, quod referte videtur, maris hominis effigiem repræsenteret. At quia curva brachia admodum atque tibias habet, erectam Cercopitheci animalis iconem magis refert, sicut etiam monstrôsâ facies. Eodem modo caput tegitur quo superioris. Huic testiculus vegetus rotundus est, digitali diametro pollicis, fissuram Armeniaci mali modo habens, alter verò oblongior rugosus, ut in congeneribus. *Folia* huic in imo tria palmaria, duplo superioris [*anthropophoræ oreadis Col.*] latiora verum breviora, reliqua tria minora caulem distinguunt ferè bipedalem, [fortè bipalmarem] circa summum rubescentem. Florum laciniâ in totum purpurascunt: at media pars, Animalis corpus referens, atque etiam tegumentum guttis eodem colore in spersuntur, nam dilutiora sunt multùm.

Maiò in Æquicolum montibus observavit F. Columna.

Locus.

Ab hac etiam non video quid differat

Orchis Cercopithecum exprimens Lusitanica prima Breynii, quam sic describit.

Hujus testiculi Orchidis Anthropophoræ alterius *Col.* planè similes, supra quos, ut in aliis, fibræ aliquot expanduntur, foliolis adherentes perbreves, caulis unum velut folliculi complectentibus. Ex foliolis dictis *folia* nascuntur Liliacea, nervosa, per ambitum undosa, Orchidis modò dictæ foliis admodum respondentia, inter quæ *caulis* effertur pedalis, minoribus foliis septus, cujus summum innumeri *flores*, ex purpureo rubentes, in spicam densam dispositi exornant. Horum singuli è pediculo subviridi, toroso, contortôq, foliolum sub sede acuminatum habente, pendent; & ex galea è purpureo rubente, foliolis tribus acuminatis, nervosis, majoribus, quibus interjecta bina minora, constant, in qua ponè calcar cernitur, infra verò foliolum sive labellum oblongum, galeæ instar coloratum, punctulis purpureis inspersum, quod brachiis, cruribus, caudâ, & in superiore insuper parte per extuberationem subviridem, carnosam, tanquam capite monstrôso itâ instructum, ut Cercopitheci effigiem veluti umbra repræsenteret. Floribus exarefactis pediculi eorum tandem intumescentes, in *siliquis* maturitate secundùm longitudinem rimis Helleborines in modum dehiscences, & femine exiguo Scobis instar se exonerantes, exrescunt.

Differt ab Anthropophoræ alterius *Col.* flore quâ corpus angustiore, cruribus latioribus & minùs expansis, ac caudâ etiam longiore.

Aliam hujus speciem observavit Autor in horto Beverningiano, Floris labello breviorè, brachiis brevioribus, brevioribus itidem, angustioribus atque expansis magis cruribus, cætera similem.

Orchis strateumatica minor J. B. Lob. *militaris minor* C. B. Park.

Cùm hæc species Orchidi galeâ & alis cinereis persimilis sit, proximum ei locum dabimus. Differt ab Orchide dictâ, quod alæ interiùs purpureis lineolis sint striatæ, quòdq, labellum latius sit, superioribus laciniis brevioribus, inferioribus autem non brevioribus duntaxat sed multis etiam numeris latioribus. Adde quòd ferius floreat, circa finem videlicet Maii.

In monte Saleva observavimus.

Locus.

* 31. *Orchis Apem referens Lusitanica Breynii.*

Breyn.

Ex bulbo geminato Serapiadis secundæ *Dod.* sapore subdulci & viscoso, *Folia* quædam angusta, friatâque, Testiculi vulpini secundi sphægodis à Lobelio descripti foliis simillima emittit, atque *caulem* sesquipalmarem longiorémve, binis vel ternis minoribus foliis circumjectum: cujus summo *flores* tres, quatuor, quinqueve insunt, calcaribus Orchidum plerarûmq, Serapiadum de more omnino destituti, galeam habentes è foliolis tribus grandioribus & duobus angustioribus brevioribusque, albicantibus vel carneis, imò & purpurascensibus constructam sub qua extuberatio quædam crassa, carnosa, subviridis, formâ ex ovo prorepentis aviculæ, oculis eminentibus & rostro crasso adunco, curiosè adeò & lepidè se ostentat, ut illa contemplatione non modò digna, sed sola etiam ad pretium & admirationem huic flori conciliandam sufficere videatur, nisi gloria ejus maxima in dependente veluti holoserico leniter & breviter villosa, ferruginea (aut ex cinereo ferrugineo obsoleto) ac ventrioso constaret labio, quod Apis, mellificantis cadaverculum magnitudine & figurâ tam exactè, tamque repræsenterat venustè, ut propter bestiolæ dulcissimæ spiculum flores attingere vercaris.

A. 32. *Orchis myodes galea & alis herbidis* J. B. *musca corpus referens minor, vel galea & alis herbidis* C. B. *myodes* Ger. *myodes minor* Park. *The common fly-Orchis.*

J. B.

Folia tria, quatuor, aut quinque obtinet, unciam lata, interdum angustiora, longitudine circiter palmari: *Caulis* tenuis palmaris, sesquipalmaris & major, flores sustinet ex pediculo surrecto, ventrioso, cui oppositum folium ad ipsius floris cacumen usq, pertingens, raras, nullo calcar, galea & alis colore herbaceo, reliqua parte muscæ corpusculum affabrè exprimente, pronâ parte albida, oris ferrugineis, supinâ verò colore fuliginoso, zonâ subcerculeâ septum cingente: in rictu geminis corniculis stipato apices lutei occulantur.

In Anglia invenitur sed sparsim & rariss. Nos in Cantabrigienfi agro, Suffolcia & Essexia observavimus, v. g. in aggere fossæ istius famosæ vernaculè, *The Devils ditch* dictæ, inq, pratulo quodam

dam paludi illi seu marisco *Tewersham-moor* dicto adjacente, &c. Monbelgardi, autore J. Bauhino, abundat, florens Maio.

33. *Orchis myodes flore grandiusculo* J. B. *muscam referens major* C. B. *myodes altera* C. Gemme, *folio læviore & flore grandiusculo* Lob. *myodes major* Park.

Locus.

An & quid differat à præcedente nescimus. D. Magnol in pratis inter pontem Castrî novi & lucum Grammontium sitis, & in aliis plurimis herbis locis oriri & Maio florere scribit, in *Botan. Monspel.*

34. *Orchis muscam majorem cœruleam representans* Breynii.

Radice, caule & foliis à priore Apem referente nihil aut parùm differt. *Flos* verò discrepat multum: namq; ejus galea foliis subvividibus, angustioribus constat; extuberatio quæ galeæ subest carnosâ non adeò distinctè aviculam exprimit, & labium hirsutum, saturè cœruleum, perbellè splendens, pilis circum margines fimbriatum subruffis *Mulcam* majorem tam accuratè repræsentat cœruleam, ut non tantùm in admirationem summam rapi spectator; sed facillè etiam decipi queat, quò putatitiam hanc fordiam *mulcam* à planta abigere allaboret.

35. *Orchis myodes lutea* J. B. *muscam referens lutea* C. B. *myodes lutea Narbonensis* Lob. Park. *myodes lutea* Ger.

Hujus color, inquit Lobelius, luteus totus, nec alias notas addit. In astuosis & aridis sterilibus, declivibus inter Cistum marem & llicem cocciferam propè specum quæ redeunt Frontiniana Monspelium ad lavam est, etiàmque in herbis aridis Gramuntia sylvæ vicinis observavit Lobelius. Variis in locis circa Salenovam, *lou Tarra* & pontem Castrî novi invenit D. Magnol.

Utinam hanc accuratius nobis descriptam & depictam exhibuissent.

36. *Orchis myodes lutea Lusitanica* Breynii.

Breyn.

Flores hujus præcedentis floribus non malè respondent, excepto quò eorum labellum *Fucum* majorem luteum repræsentans, latius, brevioribus atque obtusioribus quàm illius laciniis præditum, intensiorèq; aureo colore tinctum, ac maculâ in medio holosericâ, villosâ, majore, magisque purpurea, & spectabiliore est donatum; extuberatio galeæ ex flavo viridi subnata aviculam longè crassiorè ac Testiculi apud Lobelium vulpini majoris refert.

37. *Orchis myodes fusca Lusitanica* Breynii.

Breyn.

Thyrsum hæc emittit aliquanto altiorem, colore obscuriùs virescenti, *foliis* nonnunquam latioribus interceptum; cujus summo *flores* insunt nonnihil subinde majores, ceterum ab *Orchidis myodis luteæ* florum figurâ penè nihil aut parùm recedentes, præter foliolum holosericum demissum, quod pulli seu fuliginosi coloris, *Scarabæum* meliùs quàm *Fucum* exprimere videtur.

In Phytologia Britannica duas adhuc invenio *Orchidis myodis* species, Altera

- A. *Orchis myodes elegans purpurascens* denominatur, & in sylvâ Brodworth à D. Stonehoufè inventa fuisse dicitur.

Alterâ

- A. *Orchis myodes flore coccineo elegans* inscribitur & in sylvâ Swanscombe sponte oriri traditur.

Neutra nobis hæcenus in conspectum venit: posterior tamen hæc amico cuidam nostro ostensa est.

- A. 38. *Orchis fuciflora galeæ & alis purpurascens* J. B. *sphegodes sive fucum referens* Park. *Orchis sive Testiculus vulpini* 2. *sphegodes* Ger. Or. *fucum referens major, foliis superioribus candidis & purpurascens* C. B. *The common Humble-Bee Satyrion, The Bee-flower, i. e. Orchis melittas nostratibus vulgo dicta.*

F. B.

Foliorum hujus, quæ Plantaginis angustifoliae foliis respondent, alia reflectuntur, alia caulem ambientia furriguntur. In caule palmari & dodrantali *flores* rari, calcaris expertes, galeâ & alis purpurascensibus, linea virescente à summo ad imum decurrente: quod labelli loco est amplum existit & pingue folium, fucum pulchrè exprimens, colore fuliginosò, & ad objectum lucis hilariori vel tristiori, elegantè luteolarum linearum discursu variatum, sic ut areolæ tres circulos, medio ferrugineo describant: rictu concavo, viridi, supra quem in rostello latent apices lutei; ima labelli ora luteola, ceu cauda, sursum reflexa: averfa parte albet, in ambitu ad ferrugineum declinans; pediculus incurvus, ventriosus, cui appositum *folium* surrectum, sesquiunciam circiter longum, angustum. *Radix* subest gemina, satis magna, dulcis, succulenta.

Locus.

In pascuis ficcioribus frequens reperitur. Junio mense floret.

- A. 39. *Orchis sive Testiculus sphaegodes hirsuto flore* J. B. *Orchis fucum referens colore rubiginoso* C. B. *Orchis sphaegodes altera* Park. *Testiculus vulpinus major sphaegodes* Ger? *Humblic-Wee Satyrion with green wings.*

J. B.

Galeam alâsq; expandit virentes, tristioriq; & obsoletiore fuliginoso colore fucum potius quam apem præfert: folium infimum hirsutum, quod pro labello est, in quo non lutearum linearum, ut in illa, discursus ullus conspicitur, sed solummodo lividæ duæ reliquo folio læviores depressiorésq; transversâ lineolâ conjunctæ. H majusculam Romanorum efformant; aliâs verò duobus locis coeuntes insulam ovali figura hirsutam circumferunt.

In Anglia sed rarius invenitur, solo sicco, in locis ubi sabulum seu glareâ effossa fuerit, ut v. g. *Locus* in sabuleto quodam propè *Shelford* vicum non longè à Cantabrigia. Floret ante præcedentem, integro mense.

Hanc esse suspicor quam Orchin Arachnitum Herbarii nostrates vocitare solent.

40. *Orchis alba calcari oblongo* J. B. *cujus descriptionem omnibus numeris absolutam mutuari sumus.* Or. *Serapias bifolia vel trifolia minor* Park. *alba bifolia minor calcare oblongo* C. B. *hermaphroditica* Ger. *Butterfly Satyrion.*

J. B.

Hermaphroditicam Orchidem hanc haud temerè dicas, ut quæ Cynosorcheis inter & Serapiades dictas medium quiddam obtineat, quod quidem ad formam radicum attinet: Radix enim duplici constat bulbo sublongo, pyriformi, productiore demissâ fibrâ, quæ in capite alias plures aequè crassas quaquaversum exierit: A qua in imo statim folia insignia prodeunt duo vel tria [rarius tria] lata, plantaginea [vel liliacea] minùs tamen nervis insignita superna parte, lævia, pallidiùs virentia: Reliqua verò octuplo vel decuplo minora angustioraq; caulem nullo ordine decorant pedalem interdum aut altiore, angulosum, striatum: Cujus summa flores spicatum occupant, odoratissimi, albi, [rarius dispositi] Papilionem expansis alis æmulantes; quorum foliorum supremum leviter erectum obtuso mucrone sub se bina in summo, inclinatione quadam coeuntia, colore ex luteo herbaceo prædita comprehendit: lateralìa duo alarum instar expanduntur; propendet autem longum folium, angustius reliquis, album, ima parte ex luteo herbidum. Stylus obtusus galea occultatus, ut in aliis Orchidibus, medium florem occupat. Aversa floris parte prominet calcar longissimum, propè floris basin album, cætera ex luteo viride: Unicuique autem pediculo intorto herbidoq; appositum est folium acuminatum. Sapor foliorum amarus; Radicum aqueus insipidus.

In dumetis, non rarè & in pascuis occurrit. Mense Junio apud nos floret.

Locus &
Tempus.

Orchidem Serapiada trifoliam majorem C. B.

Ipso non dissentiente Orchidi præcedenti eandem statuimus.

- Orchis Hermaphroditica bifolia* J. B. *Hermaphroditica secunda* C. *Gemmae, sive Orchis psychodes diphylla* Lob. Ob. *Orchis bifolia altera* C. B.

Lob.

Oblongis cruribus, solo gaudens palustri, cujus flos erumpit mense Julio, omnino candidus, tener, qualis *Oreadum*; quantum & in quibus differat à præcedente perquirendum proponit J. Bauhinus. Nos antea ad Orchidem r. amplissimis foliis *Clusii* dubitanter eam retulimus. Certè C. Bauhinus eam perperam confundit cum Orchide latifolia altera *Clus.* ut superius monuimus. Ego jam cum J. Bauhino à præcedenti non differre suspicor.

Orchis psychodes Ger. *sphaegodes* sive *Testiculus vulpinus* r. *Park.* dicitur.

41. *Orchis montana Italica, flore ferrugineo, linguâ oblongâ* C. B. *Orchis sive Testiculus maximo flore* J. B.

C. B.

Testiculos habet parvos, rugosos. *Caulis* cavus, nonnunquam pede altior, quem *folia* angusta, paucâque, uncias tres vel quatuor longa basi sua vestiunt: at cuilibet flori folium breve quidem, sed latius & in apicem desinens, subjicitur. *Flores* quini, seni, alternatim in caulis summo dispositi, coloris ferruginei, obliqui tubuli formâ, quorum lingua propendens oblonga est, & ex basi latiore in apicem abit, cui tegumentum pallidioris coloris, vesicæ instar, impositum, etiam in apicem & communiter bifidum finit. Floribus utriculi *semine* pulverulento repleti, ut in cæteris, succedunt.

In pascuis, variis Italiæ in locis observavimus.

Locus,

42. *Orchis macrophylla* Col. *montana Italica linguâ oblongâ altera* C. B. *Orchis macrophyllus Columæ* Park.

Col.

Hujus *radix* unico bulbulo seu testiculo nobis inventa est, (nec meliùs an unico vel gemino bulbulo constet observare licuit) colore fulvescente, parùm rugoso, supra quem fibræ eodem colore, atq; etiam per cervicem aliæ dependent, quod in aliis non observatur, [& forsân ibi bulbulo novellus concipitur.] *Folia* in imo duo, sed nec paria; plura per caulem disposita, quorum longiora sesquipedalem ferè longitudinem assequuntur; reliqua minora pedalia, ac deinceps decrescuntia, verùm latiora. *Caulis* longus admodum, tripedalis ab radice, in cujus summo *flores* inlunt obliqui veluti tubuli, longam atque latam barbâ habentes, suave-rubentes; at circa tegumentam

tum veluti folliculum magis purpurascens, per caulem in longam spicam pedalem disponuntur: quibus utriculi magni succedunt, aliis similes, *semine* supervacuo pulverulento repleta.

43. *Orchis Ornithophora folio maculoso* Lob. ico. Ger. Park. *Orchis papilionem referens foliis maculatis* C. B.

Hujus, teste Lobelio, differentiarum accidentales plurimae sunt. *Floribus*; purpureis, purpurascens, albis: *Foliis*; praegrandibus, parvis, ovalis figurae, ex lato in acutum desinentibus, ex acuto in amplum & rotundum.

Tabernamontano folia lata sunt cum nervis apparentibus, multis maculis aspersa: flores aviolanti similes purpurei. Suspicio eum ex icone descripsisse.

44. *Orchis Ornithophora floris colore herbaceo* J. B. Or. *papilionem expansum herbacei coloris referens* C. B. *Ornithophora* Ger. *psycodes herbacei coloris* Park.

In hujus descriptione nihil invenio quo ab aliis omnibus Orchidum speciebus certo queat distinguui, quod non ex titulo & icone statim possit colligi. Si tamen detur aliqua *Orchis caule* multis foliis ei velut appressis cincto, *floris* herbaceo, papilionem alis expansis referens, distincta omnino species est, nobis tamen incognita.

- * 45. *Orchis Ornithophora candida* J. B. Lob. Ger. *Orchis papilionem referens angustifolia alba* C. B.

De hac praeter iconem & titulum nihil invenio.

- * 46. *Cynorchis Delphinia maculosis foliis, flore purpureo-violaceo* J. B. *Orchis morio foliis sessilibus maculatis* C. B.

Sessilibus est & maculosis obtusioribusque *foliis*; *floris* purpureo-violaceo; *caule* sesquicubitali, mascululo olivari gemino bulbo.

- * 47. *Orchis morio minor foliis maculatis* C. B. *Cynorchis minimis secundum caulem [pedalem & cubitalem] maculosis foliis, floribus purpureis* J. B. Lob. ico.

Plura non invenimus.

- * 48. *Orchis minor angustifolia in suprema parte longis foliis* J. B. *Orchis Serapias 13. sive angustifolia* C. B. Ger. emac. *myodes angustifolia* Park.

Haec non satis valido tibicine Tabernamontani autoritate nititur, qui, ut ait J. B. more solito nullam exhibet descriptionem. Si icon ad plantam facta, notabile est *Orchidis* genus, in eo differens a ceteris, quod folia superiora juxta flores sint longa, cum aliis sint brevia.

- * *Orchis melittias* J. B. *melittias sive Apis cadaverulam exprimens* Lob. *fucum referens, flore subviridante* C. B. *Serapias secundus minor* Dod. *melittias sive apifera* Park. *melittias* Ger.

Hujus descriptionem videtis apud Dodonaeum. Nobis ab *Orchidibus fucifloris* superius descriptis non diversa videtur.

Orchis Araneum referens C. B. *Arachnitis* Park. *Andrachnitis* Lob. ico. Ger. *Spider-Orchis*.

In Ephemer. German. Ann. 2. Observ. 41. *Orchidis Serapiadis* seu *Arachnitis* iconem invenio, nulla addita descriptione, nisi quod ejus flores *Araneum* purpurei coloris affabre exprimebant, quodque in sylvis apud Patres Camaldulenses prope Warsoviam Poloniae eam invenerit Martinus Bernhardtus a Bernitz; qui iconem Dodonaei secundam *Orchidis Serapiadis* *Fucum* referentis ab *Arachnitis* sua parum declinare, imo eandem se credere scribit. C. Bauhinus tamen ad *Orchidem Melittiam* eam iconem refert, ut superius vidimus. Cum ergo Dodonaeus ad *fucifloram* eam retulerit, C. B. ad *Melittiam*, Autor hic noster, ut & nostrates Botanici ad *Arachnitem*: nobis equidem verisimile videtur, unam & eandem *Orchidis* speciem esse *Melittiam*, *Fucifloram*, *Arachnitem* dictas.

- * 49. *Orchis trifolia minor* C. B. Ger. emac. *Orchides, culices minores triphyllae* J. B. Lob. ico. *Orchis minor culicem exprimens* Park.

Vide descriptionem in hist. Belgica Lobelii.

- * 50. *Orchis Hermaphroditica* C. B. *batrachites* J. B. Lob. Park. *Serapias batrachites* Ger.

Ranula a floris figura dicitur. Ex eorum genere est quae sextus ambigui sunt, ut & *Hermaphroditicum* testiculum non male appellet. Sunt enim media inter *Serapiadas* & *Cynorchis*, maxime quoad formam radicum. Lob.

51. *Orchis castrata* C. B. Park. *Serapias castrata* Ger. *Satyrium castratum* seu *Eunuchum Bernhardsi* à Bernitz. *Orchidid genus, quibusdam Satyrium castratum* J. B.

Martinus Bernhardus à Bernitz sic eam brevier describit. Planta est elegans, coloris purpurea-*Ephem. Germ* scentis, aliquando violacei, & punctulis ornata. In nostris partibus in pratis mensè Junii conspicitur. Bulbum habet divisum in duas, aliquando in tres partes. Unde verisimile est aliud illud genus *J. B.* caule palmari & pedali, cum quatuor radicibus crassis, uncialibus & sesquiuncialibus, &c. ab hoc non diversum esse.

§. 2. De *Orchide palmata, que geminum habet bulbum, velut in digitis divisum.*

- A. 1. *Orchis palmata non maculata* J. B. *palmata major mas, sive Palma Christi mas* Park. *Palma Christi mas* Ger. *palmata pratensis latifolia longis calcaribus* C. B. *The male-handed Orchis, or male Satyrium Royal.*

Radix gemino bulbo, in quatuor ferè digitis diviso constat, sapore fatuo. *Caulis* dorantalis aut pedalis, ab imo ad spicam ferè foliis vestitus oblongis sesquunciam latis, mucronibus acutis, nullis maculis notatis, pallidius virentibus. *Flores* in spicas nec admodum densas, nec valdè productas congesti, purpurascens, alas utrinque erigunt purpureas; Folium quoque supremum erigitur, quæ autem ei subsunt coeuntia galeam æmulantur: labellum latum, tripartitum, lineis & punctis purpureis saturatioribus striatum seu guttatum: calcar retro extenditur semunciale. Ad singulos florum pediculis apponitur folium latum & oblongum, purpurascens. Sapor foliorum amarus. Pediculus floris intortus, ut in hujus generis omnibus, in vasculum feminale turgescit & retorquetur, longitudine semunciali.

In pratis humidis, & locis palustribus putridis, & ad aquarum rivos oritur. Mensè Maio floret. *Locus.* Variat floris colore purpureo saturatiore & diluioere, carneo, & interdum albo. Variat etiam magnitudine & spicæ longitudine insigniter.

Hæc est proculdubio quam * observavit Clusius in pratis urbi Londinensi proximis: quin & *Hist. lib. 2.]* *Orchidis V.* descriptio huic egregiè convenit, nisi quòd bulbos seu testiculos rotundos, non palmatos ipsi appingat: quid intelligat per illam aliam grandiore paulò florum purp. spica, teterrimi odoris, quam in usdem pratis eruit, nos nescimus.

- A. 2. *Orchis palmata speciosiore thyrso, folio maculato* J. B. *palmata pratensis maculata* C. B. *palmata mas sive Palma Christi mas* Park. *Palma Christi mas* Ger. *The female-handed Orchis, or female Satyrium Royal.*

J. B.

Caulem pedalem & interdum cubitalem aut altiorem erigit, viridem aut subpurpureum; in cujus fastigio spicatum dispositi flores rubentes vel dilutè purpurei, calcari orientem pollicis circiter longo, cristis duabus erectis, galeà è duobus foliis quibus tertium oppressum incumbit composita, labello in tres lacinias diviso, purpuræ saturatioris lineolis & punctis guttato, pediculo purpurascens aut viridi, cui semper appositum acuminatum folium viride aut purpurascens. Hujus flores observantur & intensius purpurei & penitus quoque albi. Folia plura, & à radice orta caulem ambientia, & è caule ipso nata, inferna sublonga, satis lata, superna angustiora & breviora, alterno situ posita, crebris maculis nigris notata. *Radix* ex gemino bulbo lato, utroque in digitos ferè quatuor abeunte, composita, ad quorum conjunctionem propagantur fibræ. Sapor radicis aqueus viscidus cum nonnulla amaritudine: folia multo amariora. Descriptio est J. Bauhini.

Spica florum in hac planta plerunque densa est floribus confertis, interdum rarior. Statura & spicæ longitudine insigniter variat: nam in sylvis & pratis pinguibus maximo & vel palmum longo thyrso prodit, in pascuis sterilibus (nam utrobique oritur) spicæ est dimidio minore & brevior.

Mensè Junio plerunque floret.

Tempus.

Palmata maculata J. B.

In paucis à præcedente differt, altitudine minore, foliis evidentius maculosis, foliolis acuminatis ad flores appositis saturatiùs purpureis. Hæc autem differentia non tanti sunt ut speciem diversam existimem.

Palmata alba J. B. *Serapias candido flore montana, maculatis foliis* Lob.

Hanc quoque solo floris colore à præcedente (quam flore albo interdum variare observavimus) differre cum J. Bauhino suspicamur, ideòque nec ejus tanquam speciei distinctæ rationem habebimus.

Hanc C. Bauhinus Orchidem palmatam vicefimam facit, titulo *Orchidis palmatæ montanæ maculatae.*

3. *Orchis Pannonica* VIII Cluf. Or. *palmata Sambuci* edore C. B. *palmata*, sive *Orchis Pannonica floribus exalbidis* J. B. *palmata Pannonica* 8. Clufii Ger. emac. *palmata Pannonica Clufii* Park.

Cluf.

Lilii primùm enascentia folia tria aut quatuor habet, dilutioris & quasi pallentis viriditatis, nullâque macularum aspergine notatis, ingrati saporis. Palmarem caulem amplectuntur aliquot *foliola*, in cuius summo fastigio flores spicatum digesti nascuntur, exalbidi & quasi pallentis coloris, nullis punctis distincti, antèrius morionum hiantibus cucullis fimiles, utrinque auriti, & latiusculo pallido labro propendente, posteriore verò parte corniculum habentes, ut *Consolida regalis* aut *Linaria*, sed latius & obtusum, graviter odorati, florum Sambuci odorem referentes: ad horum exortum singula foliola nascuntur, pallentia, & floribus colore respondentia. Radices geminæ velut palmæ in binos aut plures digitos distributæ sunt: * quarum vetustior fungosa, nigrior & flaccidior est, altera candida vegetior & solida, paucis supra earum exortum nascentibus fibris.

* Hoc omnibus
Orchidum spe-
ciebus com-
mune est.

Locus &
Tempus.

Variat floribus colore purpureo.

In Leytano saltu supra Manderstorf, aliisque Austriæ inferioris sylvis, inque editioribus quibusdam pratis Viennensi saltui proximis invenitur. Floret autem Aprili & nonnunquam etiam Maio.

4. *Orchis palmata montana maxima* C. B. Park.

C. B. prod.

Radices habet geminas, instar palmarum duarum sibi invicem junctarum, & velut in plures digitos divisarum. *Caulis* est bicubitalis, striatus, vacuus, quem *folia* pedalia primùm, mox palmata sequentiâ lata, nervis distincta complectuntur: in cuius summo flores in spica palmari digesti, coloris dilute purpurei, qui parvi sunt, galeolâ tecti, labro exiguo propendente, in angustissimas barbularum divisio, & à tergo oblongo, capillaceo calcarî donati: ad quorum exortum foliola singula, quasi in filamentum absentia, observantur: his capitulum oblongum, striatum, *semen* exiguum scobis instar continens succedit.

Locus.

In montibus vicinis [Bafilæ] potissimum Muleto, copiosè Maio mensè florens provenit.

5. *Palmata angustifolia maculata purpurea* J. B. An *palmata angustifolia minor* C. B? Park? quam tamen ad sequentem refert J. Bauhinus.

Folii est angustis, maculatis & non maculatis, quinque vel sex alternatim per caulem provenientibus: inferiora latiuscula, unciâ tamen multò angustiora, retroflexa, quatuor aut quinque unciâ longa, superiora breviora & valde angusta: caule cubitali, aliâ majore, interdum etiam minore. Flores multi, spicam brevioris exprimentes, purpurei. Radices pluribus digitis constant.

Locus:

In valle Griesbachiana, acidorum fontium florentem Junii principio observavit J. Bauhinus.

- A. 6. *Orchis palmata rubella cum longis calcaribus rubellis* J. B. *palmata minor calcaribus oblongis* C. B. cui & eandem suspicatur J. Bauhinus *Palmatam angustifoliam minorem* C. B. *Serapias nitente flore* Ger. *Handt Orchis, with long spurs.*

J. B.

Duplici nititur radice palmata, vigore vicissitudinario annuatim in iis pulcherrima observatione se exerente: nam ea quæ cauli pabulum pariter & fulcrum subministrat, tota flaccida apparet effectâque, quæ verò sequenti anno caulem productura, plena succulentâque, sapore viscido: plurimis aliquot digitis unciâ longis præditæ sunt: Observati sane nobis in utraq; ad 24. [Rarum hoc nec nisi solo lætissimo] Supra palmatas radices (ut in reliquis Orchidibus) aliâ crassitudinis fibrarum Hel-lebori. Folia prodeunt palmum longa, caulem complectentia, angusta, pallide viridia, non maculosa. *Caulis* pedalis aut cubitalis, quem parva & angusta quædam foliola stipant: suprema verò thyrus occupat peramœnus, palmaris aut semipedalis florum rubellorum, nec aliis nec labello lineolis ullis aut punctis saturatioribus notatis, calcarî prælongo, tenui & unguiculis avium simili, recurvo, præditorum, quibus succedunt utriculi friati, seminio pulverulento ferrugineoque repleti. Odor non vehemens, nec ingratus. Foliorum sapor amarus; radicis viscidus, nescio quid hircinum respiciens.

Hæc species spicæ longitudine, florum rubellorum unicolorum parvitate, foliis non maculatis, calcaribus florum longis & tenuibus à reliquis palmatis facile distinguitur.

Locus &
Tempus.

Junio mensè apud nos floret in pratis & pascuis humidioribus.

- A. 7. *Orchis palmata flore luteo-viridi.* An Or. *palm. flore viridi* Park. C. B? An Or. *palmata batrachites vel myodes* Lob. Park? *Serapias batrachites altera* Ger. emac? *The Frog-Orchis. Handt Orchis with a green flower.*

Ex radice duobus testiculis palmatis, in duos, [interdum quatuor] digitos divisus caulis exurgit palmaris, & nonnunquam semipedalis aut etiam dodrantalîs, superiore parte striatus, foliis vestitus dilute virentibus, oblongis, modicè latis, non maculatis; spicam in cacumine sustinens mediocrem pro plantule modo, florum variis dispositis, pediculis intortis, quæ in vascula seminalia turgescent, infidentibus. Ad exortum uniuscujusque pediculi apponitur foliolum oblongum, acuminatum, ut in aliis Orchidibus ferè fit. Flores ipsi (qui, ut & tota planta digitis compressa, odorem spirant gravio-rem) pro calcaribus vesiculas obtinent pellucidas, in duas partes impressâ lineâ dividas, adeo ut vinacea non male amulentur. Galea five cucullus, ut in plerisque aliis, è quinque foliis conficitur, quæ aqualis ferè sunt longitudinis: bina interiora quæ supremo adstant exterioribus multò sunt angustiora. Pro stylo occultat galea quoddam quasi corpus insecti. Color galeæ viridis, marginibus &

& nervis ex fusco purpurascētib. Subest labellum longiusculum retrorsum flexum, coloris ex fusco purpurei & interdum luteo-iridis (nam saepe variat) in tres lacinas divisum, quarum media longè brevissima. Univerſa floris facies Bifolii similis, nisi quod flores Bifolii vesiculis illis quæ calcarium loco sunt omnino careant, & in iis labium propendens in duas tantum barbularum dividatur.

Floret circa finem Maii & Junii initio, in pascuis ficcoribus.

Locus.

Descriptio C. B. in plerisque huic nostræ convenit: differt, quòd flosculos in spica paucos habere dicit, labro in duas duntaxat barbularum diviso.

Orchin batrachiten ab Herbariis nostratibus dici solitam intelligo, unde & Lobelianæ Serapiadi batrachiti eandem existimo.

8. *Orchis palmata minor odoratissima purpurea sive nigra* J. B. *palmata angustifolia Alpina* Park. *palm. angustif. Alp. nigro flore* C. B.

Folius constat Croci: caule dodrantali, junceo lævique: in cuius cacumine flos emicat purpureus, Amaranthi æmulus, qui recens odorem quam suavissimum reddit.

In pascuis montosis Juræ & Salevæ montium propè Genevam copiosam observavimus.

Locus.

- * 9. *Orchis palmata pratensis angustifolia major* C. B. prod. Park.

C. B.

Radices habet parvas, veluti palmas geminas, in binos digitos distributas, fibris paucis annexis: folia liliacea, angusta, lævia & palmata, per quæ veluti tubum caulis cubitalis cavus effertur, cui spica ferè palmaris, angusta, ex floribus dilutè purpureis, brevi calcare donatis composita, quibus singulis foliola oblonga, acuminata subjiciuntur, & capitulum oblongum, semen aliarum instar continens succedit.

Hæc in pratis udis Michelfeldensibus ipsa æstate reperitur.

Locus.

- * 10. *Orchis palmata angustifolia minor odoratissima* C. B. Park.

C. B. prod.

Radice est geminâ, oblongâ, angustâ, palmæ simili, in tres, quatuorve fibras crassissimas divisa, supra quas ex imo caule fibræ aliquot ortæ expanduntur. Ex radice folia quinque aut sex, oblonga, graminea prodeunt; inter quæ caulis unicus, palmaris, paucissimis & exiguis foliis donatus, qui velut in spicam biunciale abit, cui flores dilutè purpurei, odoratissimi insident, qui galeâ recti, labro prominulo, in quatuor barbularum divisi sunt, & parvo calcari à tergo prominente donati.

In pratis humidis Michelfeldæ provenit & Autumno floret.

11. *Orchis palmata caryophyllata* J. B. C. B. Park. *Serapias caryophyllata* Lob. Ger.

Vide Lob. Hist. Belg.

- A. 12. *Orchis pusilla alba odorata, radice palmata. White handed musk Orchis.*

Ad latus montis *Snowdon* dicti in Wallia, secus viam quæ à *Llanberris* ad Carnarviam oppidum ducit, hanc observavimus; non tamen, (quod dolet) descripsimus.

§. 3. *Orchides quedam palmatæ vel breviter & obscure descriptæ, vel quarum nudi duntaxat tituli aut icones traduntur absque descriptionibus: ut nobis incertum sit an à superius propositis & descriptis specie differant necne.*

1. *Orchis palmata palustris latifolia* C. B. Park. *palmata sive Serapias palustris latifolia flore albo subpurpurascēte* C. B.

Lobelius præter notas in titulo positas non alias habet, quàm quòd fit folio lævi latoque, violacæ præcocior. Ego equidem hanc non differre suspicor à vulgari Orchide palmata non maculata, quæ non alibi apud nos quàm in pratis humidis & locis palustribus oritur.

2. *Orchis palmata palustris altera* C. B. *palmata Serapias palustris leptophylla, violacea maculata & non maculata* J. B.

Lob.

Serius floret, comâ violacæ, foliis interdum lævibus, interdum maculosis.

3. *Orchis palmata palustris tertia* C. B. *palmata angusto folio vilissima palustris* J. B. *Cynosorebis palustris lævi folio, seu leptophylla omnium vilissima* C. Gemma Lob.

Icon Lobelii, observante J. Bauhino, non demonstrat folia angusta.

4. *Orchis palmata palustris tota rubra* C. B. *palmata floribus impensè rubris* J. B. *Cynosor. Dracontias foliis & floribus impensè rubris* C. Gemmæ Lob.

Tempus.

Floret circa finem Aprilis & initio Maii. Nascitur in humidis & uliginosis pratis, præsertim ubi nigrior terra est. Lob.

Hanc etiam à vulgari Palmata non maculata specie non differre conjicio.

5. *Orchis palmata palustris maculata* C. B. *palmata palustris nebelodes* J. B. *Cynosor. palustris lophodes vel nebelodes* C. Gemmæ Lob.

Flos illi communis ferè cum cæteris maculosis. Orchidi palmatæ fœminæ in palustribus nascenti eandem suspicamur.

6. *Orchis palmata Serapias montana folio lævi* J. B. *palmata montana altera* C. B. *palmata montana Lobelii* Park. *Serapias montana* Ger.

7. *Orchis palmata pratenfis maxima* C. B. *palmata, sive Cynosorchis macrocaulos galericulata* C. Gemmæ J. B. *Cynosorchis macrocaulos, vel conspæa, vel galericulata* C. Gemmæ Lob. *Orchis palm. prat. maxima, Conspsæa dicta* Park. *Palma Christi maxima* Ger.

Tempus.

Floret circa medium finemque mensis Maii usque ad Junii ferè medium.

Flores in hujus icone, observante J. Bauhino, multum habent similitudinis cum Orchide palmata rubella cum longis calcaribus.

C A P. XXI.

De Pseudo-Orchide.

Foliis & floribus cum Orchide convenit, radice non tuberosa sed repente aut fibrata ab eadem differt.

1. *Pseudo-Orchis* C. B. *Orchis radice repente* J. B. *minor radice repente* Cam. Park. *Palma Christi radice repente* Ger.

Hanc sic describit Camer. in hort. Orchis minor flosculis albis, foliis crassis nigris: radice repente geniculata; & ubi folia emergunt apparent pusilla rudimenta, tanquam naturæ testiculos effingere conantis.

Nascitur sponte in opacis sylvis in ramentis arborum quæ longa vetustate emarcuerunt. Ad hortos translatus durat, sed colorem acquirit magis pallidum, nec tam crassa manent folia.

2. *Pseudo-Orchis rad. repente, foliis maculis nigris aspersis* Meentzel.

Folia Cyclaminis aut Fritillariæ instar eleganter sunt maculata.

Locus.

Hæc raro in nemoribus temperatis circa Furstenwaldiam, Berolinum & alibi in Marchia Brand. crescit.

- A. 3. *Pseudo-Orchis bifolia palustris. Orchis bifolius minor sabuletorum Zelandiæ & Bataviæ* J. B. Lob. Ad. in append. p. 506. *Chamaorchis liliifolia* C. B. *lilifolia Zelandiæ* Park. *Dwarf-Orchis of Zealand and Holland*.

Radicem habet bulbosam, è squamis compactam, intus si disseccetur viridem, & Orchidum planè dissimilem; nam fibræ è bulbo prodeunt infra, non supra & juxta bulbum è caule, & præterea reptando se propagat, fibris in novos intumescens bulbos. Folia profert bina, pallidè virentia, inter quæ caulis palmaris & major exurgit, angulosus, in summitate flosculos tres vel quatuor & interdum plures sustinens, dilutè virides seu herbaceos, sex petalis compositos, cum stylo in medio viridi, albâ maculâ in apice notato, & paululum incurvo, ac si cuculli vicem suppleret. E petalis quod dependet labelli loco cæteris multò latius est, è reliquis quinque tria ejusdem ferè sunt longitudinis, duo longè angustiora alarum loco sunt. Vascula feminalia in Lobelii icone optime pinguntur.

Locus.

In aquis palustribus propè Hinton & Teversham vicos, non procul Cantabrigiâ.

Pseudo-Orchis ἀνέργυλλος Clus. huic perisimilis est, eandem dicere nisi obstaret monophylli epitheton. Forte tamen Clusius non integram vidit.

C A P. XXII.

De Orobanche.

Orobanche dicta est *ὄρος ὅς ἀγγεῖν τὸς ἰσθμῶς*, quia Vicias strangulat. Florum figura ad Orchidem accedit, foliorum, viridum & herbaceorum carentia differt tum ab Orchide tum ab aliis plantis. Est autem vel radice simplici non repente squamosa, *Orobanche* simpliciter dicta; vel radice denticulata repente, *Dentaria*; vel radice multis fibris crassiusculis implexis composita, *Nidus avis*.

A. 1. *Orobanche sive Rapum genistæ* Ger. Park. *Orob. flore majore* J. B. *major, garyophyllum olens* C. B. *Ὠρομ-Ἰαπε*.

℞. B.

Cubitali altitudine exurgit & majore, *caule* recto, tereti, hirsuto, pallido aut luteolo, aut sub-ruffo, concavo: in quo non tam *folia*, quam foliorum rudimenta, angusta, longiuscula, seu ligulæ celerrimè marcescentes, rara, quorum etiam singula singulis floribus sunt subiecta. *Flores* in thyrsis Orchidum more, sed ex longioribus intervallis, *Melissa Fuch.* magni, impensè hirsuti, colore ex purpureo obsoleto pallido, ritum effigiantes, è quo prominent *apices* nigricantes staminum albidorum: labrum autem quod demittunt in tres lacinas est divisum, ipsèque floris fundus melleo succo viscido madet. *Radix* bulbosa, è squamis compactilis, non admodum altè demergitur: sapor ejus admodum amarus. Flores odorem spirant haud ità ingratum.

Genistæ radicibus frequenter adnascitur unde & Rapum genistæ vulgè dicitur: invenimus & *Locus* inter segetes.

Herba condita aut ejus *syrupus* ad splenicos & hypocondriacos affectus usus est eximii; unguen- *Vires*. tum ex eodem cum Axungia ad tumores duros & scirrhosos. *D. Bowle*.

Orobanche flore minore *℞. B.* adeò parùm differt à præcedente, ut speciem diversum esse mihi persuadere vix possum.

2. *Orobanche magna, purpurea Monspessulana* J. B. *major Monspessulana* Park. *major Monspeliaca floribus oblongis* C. B. Ger. emac.

Huic digitalis crassitudinis, altitudinis autem bicubitalis *caulis* adolefcit, totus purpurascens, cui sericè quadam sursum versus apprimuntur *folia* latis brevibus, amplexicaulia. Scapum obsident *flores* purpurei, Orchidis floribus similes, calcaribus brevibus, singuli foliolo intecti. *Radix* superiorem refert partem radicem Orchidis, nullis testiculis tamen aut bulbis donata. Sapor amarus, teter-
rimus.

Propè Monspelium in sylvâ *Gramont* mensè Aprili florentem observavit J. Bauhinus.

Locus.

Clusius hujus meminit sub titulo Pseudolimodori Monspeliâni.

Hanc loco prædicto se sæpius collegisse scribit D. Magnol Aprili & Maio mensibus: verum figu-
ras ejus quæ habentur apud Clusium & J. Bauhinum non probat: nam in figura *Clus.* labrum in-
ferius bifurcatur, quod (inquit) in nostra non fit: in figura *℞. B.* nulla est proportio caulis cura
floribus. *Tempus.*

3. *Orobanche majore flore* C. B. Ger. emac. *Orobanche subcæruleo flore sive* 2. *Clus.*

Cardui vulgaris, inter segetes nascentis radicibus inhaerentem olim eruere meminit Clusius cum Mompelii viveret.

D. Magnol in herbis maritimis sæpius collegit.

Locus.

4. *Orobanche flore majore & cæruleo purpurascente* C. B. *flore majore purpurascente* Park. *C. B. prod.*

Radice est crassa, longa, fibrosa: *caule* semipalmari, *foliis* paucis, brevissimis, crassis & acutis cincto, qui in quinque, sex, etiam plures pediculos, nudos, triunciales absimitur, quamvis etiam ex foliorum alis pediculi prodeant, quorum summo *calix* uncialis, sinuatus infidet, & ex quolibet *flos* unicus, cæruleo-purpurascens, longo pediculo donatus exit, qui magnus, uncias duas longus, formâ galericulatus, & veluti rostratus, ut in Aleatorolopho, ex quo filamentum oblongum reflexum pro-
dit: quod flori succedat non constat.

In Pyrenæis montibus collegit Burserus.

Locus.

5. *Orobanche ramosa* Ger. Park. C. B. *minor purpureis floribus, sive ramosa* J. B.

℞. B.

Ramoso est *caule*: sæpe etiam plures, dodrantaes aut breviores emittit *caules*, multo tenuiores quàm Orobanches vulgaris, rigidiorisque, duros, rufescentes, hirsutos, in ramos subinde divisos, folio-
rum duntaxat vestigiis quibusdam ornatos. *Flores* spicati, minores, purpurei, oblongi, hiantes, è multi-
fido calice emergunt, cui singulo singulum appositum foliolum acutum. Sequuntur *capitula* turgida, pulvisculo plena. *Radix* tuberosa Avellanæ magnitudine, fibrarum propaginibus donata. Sapor plantæ aliquantulum amarus.

In arvis demessâ segete primò circa Ratifsonam Germaniæ tubem observavimus, postea etiam in *Locus*. Italia & Gallia Narbonensi.

†

6. *Orobanche parva radice coralloide ruberrima* Mentzel.

Corallia rubra & colore & specie externa magno naturæ miraculo in hujus plantulæ radice efformata ad vivum exemplar conspicuntur.

Locus.

In scopulo Mittenwaldensi reperta est.

7. *Orobanche hypopitys lutea* Mentzel.

Locus.

In Pinafretis sub altissimis Marchiæ Brandtædis nascitur. Cùm mensibus Maio & Junio erumpit corpusculum luteum in se contortum, tanquam esset fungulus orbicularis luteus, ostendit. Ac deinceps ultra spicamam longa exsurgit. Radix sæpius ultra longitudinem ulnæ in terram demissa radici arboris inhæret. Planta cùm marcescit nigrum colorem acquirit, saporémque Ulmarie habet. Aliarum etiam plurimarum arborum radicibus infixam observavit Autor.

8. *Orobanche quæ Hypopitys dici potest* C. B. prod. *Hypopitys* Park.

C. B.

Vulgari similis est, sed humilior & nigricans, caule unciarum quatuor, quasi squamis confecto. Flores in summo velut in parvam spicam congesti, Nido avis similes, albidiores rariores ac duriores. Sub piccis, Abietibus & Pinastris provenit. Sapore est aliquantulum adstringente.

9. *Orobanche quæ Hypocistis dicitur. Hypocistis* Ger. Park. J. B. C. B. & aliorum. *Nape of Cistus*.

Hypocistis è variorum Cisti generum radicibus excrefcit. Orobanches seu Limodori quoddam genus videtur; crassum est, pingue, carnosum, succi plenum, ex multis veluti Hyofcyami utriculis, aut Mali Punicæ cytinis totum constans. Hæc *Bodæus à Stapel*. Multis, describente Parkinsono, exsurgit caulibus erectis, foliis parvis crebris undique obsitis, vix pedem altis, multos in summitate flores confertos gestantibus crassos & succulentos, albentes, Mali Punicæ cytinis similes, relinquentes post se femina in capitulis duris pulveris instar tenuissima.

Cistus sub Cisto mare primo hypocistidem nasci refert elegantissimam omnium quas unquam viderit. Nam quando primum è terra emergit, purpureum sive Kermesinum sericum esse dices, deinde paulatim affurgens & sese explicans multum de pristini coloris elegantia remittit, & cytinis suos profert candicantes, turgidos & lento succo plenos.

Idem ad radices Cisti Halimi folio Hypocistin observavit omnino luteo seu ochræ colore ipsius plantæ florem referentem.

Idem ad Ledi Narbonensis radicis adnatam inveniebat, multis veluti squamis, ut quod in aliorum Cisti generum radicibus crescit, compactum, pallefcens coloris, quibusdam tamen lineis purpureis & nonnihil virescentibus distincti, cytinis suos summa parte proferens, lento & glutinoso succo totum prægnans.

Quin & aliarum etiam Cisti specierum radicibus adnasci hypocistidem in calidis regionibus verisimile est.

Vires.

Admodum efficax remedium est ad omnes fluxiones putæ sanguinis rejections, profluvia muliebria, cœliacos dysentericisque affectus. Quin siquam partem roborare consilium sit, quæ viz. plusculo humore exoluta fuerit, robur & firmitatem illi non instrenuè addit. Sic sanè stomachicis epithematis, hepaticisque commiscetur, & ex viperis confecto Antidoto inditur. *J. B. è Galeno*.

Hodie ad hunc ferè præparatur modum, Cytinum contundunt recentem, ex eodem eliciunt succum, qui subinde insolarur ac densatur servaturque ad usum. *Bod. à Stapel*.

C A P. XXIII.

De Nido avis.

A. 1. *Orobanche affinis nidus avis* J. B. *Orchis abortiva ruffa sive Nidus avis* Park. *Satyrium abortivum sive Nidus avis* Ger. *Orchis abortiva fusca* C. B. *Wisthagen Orchis*, or *Birds-nest*.

J. B.

Caulis surrigit modò singularem, modo duos vel tres, pedales aut cubitales, albicantes; foliis vestitos concavis, pellucidis, striatis, neutiquam acutis, sed obtusis, supernâ parte quodam modò cordis formam exprimentibus: quorum summa florum thyrusus Orchidum modo & formâ occupat coloris helvi aut pallidi, qualis & foliorum tabidorum; ac occlusi quidem è brevibus pediculis, ad quorum exortum foliola parva, singula sese exerunt: ubi verò se aperiant, Orchidum modo hiant. Galea exigua sub qua pistillum breve cum apiculis albicantibus, quod utrinque ad lat is bina foliola cingunt: *Labelium* magnum, ima floris occupans, cavum intus: nullus odor notabi is. D. hiscentibus floribus utriculi pulvisculorum succedunt striati, angulosi, residuis florum petalis marcidis insigniti. Radix crassis fibris, succulentis, fragilibus tota perplexa, nidorum avium structuram imitans, quorum extrema obtusa observavimus. Sapor radicis ac totius plantæ amarior horridus.

Locus.

In sylvis & opacis invenimus in Cantio prope *Maidston* oppidum, inque Suffolcia non longè ab Aldeburgo. In transmarinis etiam in montibus & sylvis opacis reperitur.

A. 2. *Orobanche*

A. 2. *Orobanche Verbasculi* odore D. Plot.

D. Plot.

Radix hujus plantæ obtusa est & squamosa, cui appenditur glomus aut velut fasciculus fibrarum complicatarum *Nidi avis* dicti similium. *Caulem* exierit tenerum, teretem, valde fragilem, vix octo digitos altum, *foliis* parvis, brevibus, squamosis, tenuibus & ferè membranaceis, proximè admotis seu appressis oblitum. Propè fastigium caulis *flores* exeunt parvi octo aut decem interdum, ab *Orobanches vulgaris* floribus longè diversi, petalis sci. quatuor majusculis exterioribus, quæ totidem interius minora continent, compositi. Vasculum seminale fundo globofo, collo angusto cum foramine in apice, ambiunt stamina tenuia purpureis apiculis insignia.

Tota planta caules, folia, flores cum florere incipit colore est pallidè luteo seu stramineo; & fracta seu compressa odorem exhalat *Primulæ radiceis æmulam*.

Ad radices arborum in sylvis propè *Stoken* templum oritur, in Comitatu Oxoniensi.

Locus.

A. 3. *Orobanche* & *Nido Avis* affine *Pseudo-limodoron Austriacum violaceum* J. B. *Orchis abortiva violacea* C. B. *Nidus avis purpureus* Park. *Nidus avis flore* & *caule purpureo-violaceo*, an *Pseudo-limodoron Clusii* Ger. emac. Purple Birds-nest.

Clus.

Pedali affurgit *caule*, frequentibus secundum radicem foliolis tanquam vaginulis involuto, spicam gestans *florum* tetrapetalon, superiore petalo in corniculum desinente, & promulcide quadam inter media folia prominente, cui adnatæ sunt duæ tenues barbulae. Floribus striata & longa subfunt *capitula*, semine exili & *Orchidum* simili plena. Subrotundam *radicem* non habet, sed crassas longas & obliquas *fibras* quemadmodum *Helleborine*. Tota stirps saturè purpura & planè violaceo colore prædita est.

In montanis supra *Badenses* thermas observavit *Clusius*. In *Southamptoniæ* comitatu propè *Locus*. *Alton* oppidum invenit *D. Goodyer*.

CAP. XXIV.

De *Dentaria aphylla*.A. 1. *Orobanche radice dentata major* C. B. *Dentaria major Matthioli* Ger. *Orch. radice dentata sive dentaria major Matthioli* Park. *Anblatum Cordi sive Aphyllon* J. B. The greater Tooth-wort.

J. B.

EX *radice* multiplici, mira squamarum denticularum congerie stipata, alba, molli & succosa, *caulem* erigit minimi digiti fere crassitudine, dodrantalem aut altiorem, teretem, succulentum, fragilem, tenui membranâ vestitum, aqueâ pulpâ abundantem. Juxta quem ex longis intervallis auriculæ quaedam membranaceæ, foliorum æmulæ prodeunt, adversæ quidem, sed alterâ tantillum eminentiore. Tertiâ & supremam cauliculi partem *flores* occupant plures, hiantes, eodémque modo nutantes & antrorsum spectantes omnes, brevi pediculo appensi, à quorum tergo pediculorum quoque exortum foliola muniunt. Floris color ex ruffo vel purpura candicans. Illis succedunt vascula *Avellanæ* ferè magnitudine, à pediculo ad medium calice foliaceo, subhirsuto, tenello, succoso & quadripartito vestita, lineis quibusdam ac canaliculis quadripartita, semine rotundo, ova piscium minima æmulante densissimè facta, quod maturum totum nigrum est, papaverinum, sed sextuplo majus. Tota cæterum planta gustu est aquoso, acerbiusculo, non sine aliquo amaritudinis sapore, quæ tamen in semine magis conspicua.

In umbris sepium aggeribus & sub arboribus solo friabili in Anglia invenitur, sed rariùs.

Locus.

2. *Orobanche radice dentata minor* C. B. Park. *Dentaria aphyllus altera* Clus.

Clus.

Tota tenella est, *radicemque* habet candidam, è multis veluti denticulis congestam, *cauliculum* seu potiùs pediculum proferentem dodrantalem aut paulò majorem, succi plenum, & quasi transparentem, candicantem, foliorum expertem, quibusdam tantum velut articulis distinctum: qui *flores* summo fastigio gerebat binos aut ternos, alternatim dispositos, ex albo purpurascences, nigrae *Viola* aut veriùs *Orchidis* seu *Limodori* florum æmulos & valde tenellos.

Florèntem Augusto mensè invenit *Clusius* ad radices *Etcheri* jugi sub *Abietibus* aliisque hujus generis arboribus, quo *Sol* vix unquam penetrat, nullæque aliæ stirpes nascuntur: Ampliorem & *Locus*. pluribus floribus onustum in sylvula *Francofurti* ad *Mœnum* vicina Junio mensè.

3. *Orobanche radice coralloide* C. B. *Dentata aphyllus minor Tabernamontani* J. B. *Dentaria coralloide radice sive aphyllus* 3. Clus. *Dentaria minor* Ger.

Clus.

Huic *flores* sunt quinque aut sex, minores, *Orchidis* pumilæ floribus pares, similiter ex herbaceo pallescentes (labro tamen propendente exalbido, & circa umbilicum purpureis venis insignito) in odori, spicæ in speciem in palmari pediculo enascentes, foliis carente & subfusci veluti vaginulis recondito. *Radix* illi ramosa *Corallii* instar, profus alba, succi plena, nullis fibris contexta, amariusculi saporis.

†

M m m m m 3

Hanc

Hanc duntaxat observavit Clusius Maio mense florentem in sylva recens caesa paullo supra *Entseborf im Langbetbal*.

4. *Orobanchae radice dentata, alius radicata, foliis & floribus purpureis* Mentzel.

Mentzel.

In Borussia & Marchia frequens terra erumpit fertili, sub Fagis umbrosis, primo instar cristae ad terram retortae, postea maturior erigitur, spithamam exsuperans. *Radix* squamata & altissime radicata, superius furculos emittit, qui intra terram emorantur, medio & supremo furculo extra terram tantum se erigente.

5. *Dentaria aphyllis flore purpureo.*

Denso cespite terram operit Sempervivi majoris in modum. Ex singulis squamis singulos promit flores, pediculis semuncialibus insidentes, è calyce amplo, striato, turgidulo, quinquepartito, galeatos, magnos, purpurascetes, cum staminibus intus plurimis.

Locus.

In Italia locis humidis & umbrosis secus fluvium quendam medio circiter itinere inter Massam & Lucam observavimus. Plurimum differt à reliquis *Dentariis*. Nos ob festinationem in ea observanda & describenda minus diligentes fuimus.

C A P. XXV.

De *Helleborine*.

A Foliis nervosis *Hellebori* albi quadantenus similibus nomen sortita est. Radice fibrosa, foliis nervosis ab *Orchide* differt, cui quoad flores & vascula seminalia similis est.

A. 1. *Helleborine latifolia montana* C. B. *Helleborine* Dod. Ger. *Elleborine Dodonaei* J. B. *An Elleborine flore viridante* Park. **The most common bastard Helleboze.**

J. B.

Numerosis fibris radicitur, albidis, quam *Ellebori* habitioribus, & ad *Ruscii* radices accedentibus, sapore amaricante: *caulis* modò unicus, modò plures, pedales aut etiam cubito altiores, nullis ramis donati, teretes, & farinà quadam aspersi, quibus sine pediculo adnascuntur *folia*, *Hellebori* albi instar nervosa, sed multis numeris minorâ, & vix ad foliorum *Polygonati* magnitudinem pertingentia, sapore itidem amaro. *Caulis* à medio ferè ad summum usq; fastigium, per intervalla alternatim floribus ornatur, *Orchidum* floribus non multùm dissimilibus, quos constituunt folia bina albida, terna herbacea, utraq; expansa, quorum medio ceu exenteratum muscae cadaverulum ex albo purpurascens conspicitur. Flori subest canaliculatum capitulum, pediculo inhærens brevi, quo aucto semen clauditur minutissimum & pulvisculi instar.

Locus.

* *Hist. Nat. Com. Oxoniensis.*

In sylvis caeduis, lucis & opacis sæpius occurrit. Æstate floret. Variat floribus colore hæc species: nobis observata flore erat herbaceo, * *D. Ploti* & *Oxonienibus* botanicis, flore purpureo, etiam saturatiore quam *Helleborines* flore atro-rubente dictæ. Hinc nonnunquam dubitavimus an *Elleborine* quam nos invenimus sæpius tum in Anglia, tum in regionibus transmarinis sit *Helleborine Dod.* necne, & non potius *Damaconium* flore herbaceo, intus nonnihil candicante *J. B.* necdum nobis plane constat; Hujus idcirco Synonyma & descriptionem proximo in loco dabimus.

2. *Damaconium flore herbaceo, intus nonnihil candicante* J. B. *Elleborine recentiorum* 3. *Clus. Helleborine angustifolia palustris sive pratenfis* C. B. *Helleb. flore viridante* Park.

Clus.

Pari est cum præcedente magnitudine, paullo latioribus foliis, minoribus floribus, qui etiam quinque petalis constant, & galeolam cum prominente labro amplectuntur, colorisque sunt herbacei, interius nonnihil candicantis, nullius odoris: quibus torosa contortaq; capita subsunt. *Radix* nominatè similis.

Locus.

Invenitur in quibusdam Austriae & Pannoniae siccioribus pratis, & in Norimbergenfi sylva urbi vicina ad latomias.

Miror cur C. Bauhinus hanc angustifoliam appelleret, cum Clusius folia illi latiora tribuat quam sint *Helleborines Dod.* quam tamen idem C. B. latifoliam vocat.

Suspiciamus hanc non differre specie ab *Helleborine Dod.* uti nec sequentem.

3. *Elleborine flore carneo* J. B. C. B. *Elleb. flore purpurante* Park. fortè. 4. *Clus.*

Clus.

Huic minor est altitudo, similia nonnunquam folia, interdum multò latiora; flores aut omnino purpurascetes, aut propè carnei, *Helleborines Dod.* floribus prorsus similes, nec *radix* differt. Crescit in montanis pratis in caeduis sylvis Austriae.

Locus.

4. *Elleborine montana angustifolia spicata* C. B. J. B. *Elleborine* 5. *Clus.*

Clus.

Cubitali altitudinem superat, & amplissima omnium sunt illi folia, atq; oblonga purpurascantum florum spica. Nascitur

Nascitur in multis Pannoniæ & Austriæ sylvis, & ad montanorum pratorum margines, &c. Locus.
Hanc non differre specie suspicamur à sequente.

- A. 5. *Helleborine altera atro-rubente flore* C. B. *Elleborine flore atro-rubente* Park. *Elleborine botryodes sive Alisma racemosum* J. B. Wild, or *Wastard white Hellebore*.

Sesqui-dodrantalis est planta : caule geniculis discreto : ex quibus continuo ordine folia sua exferunt, Plantaginem majorem fere imitantia, fescunciam lata : flores verò racematim quasi in longo recurvato, scapo dependent plurimi rubicundi.

Species illa Helleborines quam nos pro Hellebor. flore atro-rubente habemus, quamq; sæpius in montosis Angliæ & regionum transmarinarum observavimus, ab Elleborine Dodonæi nobis credita differt, foliis angustioribus, in caule crebrioribus, florum colore atro-rubente, quamvis hoc non sit perpetuum, & tempore etiam florendi, menstruo minimum spatio serius quam illa, ut nos monuit D. Plott.

- A. 6. *Helleborine flore albo* C. B. Ger. vel *Damaconium montanum latifolium*. *Damaconium Alpinum sive Elleborine floribus albis* J. B. *Elleb. minor flore albo* Park.

J. B.

Radices ei fibrosæ, tenues : Caulis modò dodrantalis, modò major, modò minor, gracilis foliis, alternatim amictus, Plantaginis lanceolata, angustis, aliàs etiam uncià latioribus, sed Hellebori albi modo striatis, nitidis. Flores per caulis summa spicatis & velut Orchidum modo dispositi, è sinu foliorum exiguorum, singulares, majusculi, lactei, longi calyces capitulo impositi, tribus in ambitu foliis præditi, intrà quæ duo alia minora, his verò oppositum tertium hians & labelium luteum velut alis quibusdam munitum ; ex hujus hiatu pistillus albus, nitidus, brevis, capitulum sustinet nitidissimum, tenerimum, oblongum, summâ parte per longum hili impressione notatum.

In sylvis prope summitatem montis Salevæ Genevæ vicini invenimus. J. B. in montibus ad Locus.
S. Ursinum florentem Maio, item prope Tigurum urbem. Reperitur etiam in Angliâ, viz. in sylvis prope templum Stokenicæ agri Oxoniensis, non procul viâ quæ Londino Oxonium ducit.

7. *Helleborine angustifolia montana purpurascens* C. B. *Damaconium purpureum dilutum sive Elleborine* 6. Clusii J. B. *Helleborine angustifolia* 6. Clusii Ger. *Elleborine angustifolia spicata versicolor* Park.

Clus.

Cubitali caule, tenui, rotundo, geniculato, quem in singulis geniculis alternatim ambiunt angusta folia, Elleborines Dod. foliis non dissimilia, eruere meminit Clusius : cujus summus caulis desinebat in spicam sex, octo, aut plurium interdum florum, quinis foliis, elegantissimi dilutique purpuræ coloris constantium ; inter quæ latebat quædam velut galeola, muscarum proboscidi similis, labrum inferiore parte adnexum habens, æqualis ferè cum foliis longitudinis, candicans, intus striatum. Sustinebantur ii flores anguloso, tortili, hirsutiq; nonnihil capitulo. Radix illi fibrosa, sparâ, subrufescentis coloris.

Ad radices montis Salevæ versùs Genevam copiosè oritur. Floret Junio nonnunquam etiam Julio. Locus & Tempus.
In Ungaria sylvis Zollonock vicinis observavit Clusius.

8. *Elleborine ex albo sublutea* J. B.

J. B.

Caulis surgit recto, sesquicubitali plus minùs. Foliis vestitur pluribus, alterno situ positis, perforiatis, latioribus quam Elleborine, flore albo, venosis & striatis ut Ellebori albi, sed multis numeris minoribus, saturè virentibus. Caulis summa thyrsus occupat florum ex albo luteorum, galeâ albâ, labello luteo & subereo præditorum : è quorum sinu pistillus firmus, crassus cum apiculis farinae. Ad quorum pediculos semunciam longos singula extrorsum conspiciuntur foliola parva, angusta acuminata. Radix fibrata, ad Elleborum accedens, valdè profundè radicata. Sapor amarus admodum in foliis & floribus.

In sylva quadam monti Salevæ versùs Genevam vicina invenimus. J. Bauhinus observavit florentem mense Maio in limitibus Montbelgardenensis ditonis versùs *Matbai* arcem in vepribus & in monte dicto *Mombar*. Floret omnium quas novimus hujus generis prima. Locus & Tempus.

Hæc & præcedens pauciores proferunt flores quam reliquæ pleraque Helleborinæ, eòsq; (quantum meminimus) majores & summos caules occupantes : nec multùm à se mutuò differunt præterquam floris colore.

9. *Elleborine tenella, tribus in caule foliis prædita* J. B. *Helleborine* 7. Clusii C. B.

Clus.

Hanc ficcam tantùm vidit Clusius. Erat autem pedalis ferè altitudinis, gracili caule, tribus foliis prædita, Elleborines vulgaris foliis formâ similibus, & quinq; nervis per longitudinem eorum excurrentibus, sed longè minoribus, ut quæ circiter unciam longa sint duntaxat, semunciam lata. Summus caulis in spicam florum desinit, Orchidis & Elleborines vulgaris flores imitantium, sed minorum. Radix summa quasi tellure sparâ crassiusculas succulentâsq; fibras egerat.

- A. 10. *Helleborine palustris nostras*. *Wart's Hellebore*.

Radix obliquè sub terra reptat, fibras albas crassas subinde emittens. Caules dodrantalem & interdum pedalem altitudinem assequuntur, teretes, non ramosi, summa parte purpurascens. Folia sex

sex septemve in caule, ad singula genicula singula, basi sua caulem amplexa, glabra, nervosa, quam Helleborines *Dod.* angustiora & acutiora. *Flores* in summis caulibus in spicas laxas dispositi, infirmis pediculis ferè penduli, è quinque partibus seu foliolis componuntur, quæ quoddam quasi cada-verulum muscæ exenteratum ambiunt. Horum exteriora tria exterius purpurâ oblietâ tinguntur tantillo viridis & albi coloris admixto: interiora ex utraq; parte interna & externa albicantia, purpureis lineis seu striis notantur. *Stylus* ille, quem muscæ corpusculo comparavimus, capite est luteo, pectore albo, purpureis striis intus fulcato, ventre albo tenui commissura pectori adnexo. *Labelllum* propendens amplum est, album, & veluti fimbriatum in margine. Singulis florum pediculis singula adnascuntur folia exigua, acuta, & in supremo caulis fastigio tria quatuorve minutiora, apicem quandam constituentia. Superior pars caulis ubi flores ei appenduntur, uti etiam florum calices seu tria externa folia, farina quadam albicante aspersa sunt.

Locus &
Tempus.

Nusquam apud nos quam in palustribus (quod unquam viderim) occurrit. Mense Julio floret.

11. *Damaconium Alpinum floribus luteis* J. B.

Lugd.

Radice est nigra, modicè fibratâ, altius descendente: *foliis* oblongis, angustis nervosis, lanceolatae sive Plantagini minori similibus, aliquanto longioribus, acuminatis: *caulibus* pedalibus: *floribus* luteo, *seminibus* oblongis angulosis, quaternis simul sic junctis, ut hiantie medio spatio, fenestrata quadam meta appareat, apice nigro supereminente, eleganti sanè figurâ, laterna, quæ nondum cornu chartæve obducta est, clausâq; simili & huic plantæ peculiari.

Locus.

In Alpium umbrosis convallibus gignitur.

A. 12. *Helleborine flore rotundo sive Calceolus* C. B. *Elleborine major sive Calceolus* Park. *Damaconii species quibusdam sive Calceolus* D. Mariae J. B. *Calceolus Mariae* Ger. *Our Ladie's slipper*.

Folia huic venosa, subhirsuta, Hellebori albi, alternatim per *caulem* pedalem, firmum, aliquantulum lanuginosum disposita, quatuor aut quinque, sapore amaricante. E folioli quod extremo cauli insidet, nonnunquam & ex proximi sinu prodit *flos* unicus, longo pediculo nixus, quatuor petalis atro-purpureis, decussatis, oblongis, acuminatis, supero & infero majusculis, lateralibus angustis & interiore parte lanuginosis, constans. Ex horum umbilico emergit membranaceus quidam, tumens concavusque utriculus, columbinum ovum pæne æquans magnitudine, superiore parte secundum umbilicum apertus & hians, lignipedum Franciscanorum calopodia imitatus, cui color aut luteus, aut pallidus, internè nonnihil villosus, infernè autem purpureis quibusdam venis secundum longitudinem distinctus: hiatus tegit duplex anfrula, quarum superior alba, tenerior, purpureis maculis conspersa, inferior verò densa, herbidi coloris, & veluti Cancrorum ocellos in lateribus habens: ipse flos non penitus odoris expers. *Capitulum* illi succedit oblongum, minimi digiti magnitudinem æquans, triangulum, tenue & veluti pulvereum semen continens. *Radix* nigra, non valde crassa, in longitudinem & latitudinem obliquè summa tellure se spargens, multisq; fibris donata, superiorum annorum caulis vestigia impressa retinens, extremitatibus semper in novum germen extuberantibus, amariusculi gustus.

Locus.

Reperiri aiunt flore albo, & utriculo purpureo: Habetur in Anglia sed rariùs: v. g. in sylvâ quadam prope montem *Ingleborough*, *Helkwood* dicta. In montibus Helveticis satis frequens est: Nos in sylvosis ad latera montis Salevæ prope Genevam invenimus. Clusius in sylvis & sylvosis locis Pannonicis eam observavit, quem consulè.

13. *Calceolus Mariannus Canadensis* Cornuti.

Corn.

Figurâ nullo modo sed magnitudine & colore differt à vulgari: *Folia* siquidem longè majora sunt, & ferè tantum gemina nascuntur. Floris verò utriculus candidus est, lineis rubentibus hinc inde distinctus. *Radicem* quoq; transversam habet & Ellebori modo fibrosam.

Tempus.

Floret Maio. Flore elapso apud nos semine vidua tota planta præter radicem hyeme tabescit.

C A P. XXV.

De Bifolio.

Notam hujus characteristicam nomen Bifolium indicat.

A. 1. *Bifolium majus sive Ophrys major quibusdam* J. B. *Bifolium sylvestre vulgare* Park. *Ophrys bifolia* Ger. C. B. *Common Cwap-blade*.

J. B.

Quoniam ex Orchidum sit familia Bifolium ambigi vix posset, nisi *radices* multiplices fibrosæq; obfarent; siquidem *flores* eleganti thyrso dispositi, quam proxime accedunt, herbacei, culicum ferè formam exprimentes, sex foliolis compositi, nimirum labello longo bifido, galeâ ei adversâ, aliis duabus, auriculis duabus, quibus galea incumbit. Calcare carent: *Utriculis* insident hexagonis, brevioribus & tumidioribus quam in Orchidibus plerisque, in sex partes per maturitatem dehiscen-
tibus, pulvisculo feminali Orchidum simili. Ad florum pediculos ligulæ minutissimæ, & non quales Orchidibus. *Caulis* singularis, teres, modo vix sesquipedum altus, aliàs pedalis aut etiam cubitalis, hirsutus. *Folia* verò duo solummodo habet nervosa, plantaginis latifoliæ circa medium caulem, altero

tero ex alterius sinu prodeunte. Sapor radicis subamarus cum aliqua acrimonia non sinevisciditate: Caulis verò & foliorum sapor viscidus.

In sylvis & dumetis, non rarò etiam in pratis & pascuis udis occurrit. Junio mense floret. Locus & Tempus.
Ophrin trifolium Ger. & aliorum pro specie Ophryos degere habeo. Ophris bulbosa Dod. si de tur ejulmodi, radice sola bulbosa à descripta differt.

A. 2. *Bifolium minimum* J. B. *Ophris minima* C. B. The least *Clway-blade*.

A radice subflavescente, fibrosa & Orchides redolente cauliculus simplex trium quatuorve unciarum sub foliis prodit, cui *foliola* duo Ophris vulgaris modo apponuntur, quæ parva sunt, glabra, splendens, coloris Unifolii, & nonnihil in cordatum effigiem è rotundiuscula figura discedentia, quibus cauliculi altera pars, similiter trium quatuorve unciarum supereminet, cujus summo *flosculi* parvi, herbacei infident, ab Ophris vulgaris floribus exilitate sola recedentes, quibus *vascula* exigua succedunt.

Julio mense potissimum floret loco natali, sed in hortos cum gleba soli natalis citius.

In ericetis udis, in opacis inter Ericas observavimus in Anglia, sed rarius, & in Septentrionali parte insulæ duntaxat, ut v. g. propè *Almondbury* vicum in comitatu Eboracensi, in monte *Pendle* dicto Lancastrænsi, &c. In opacis muscosisq; sylvis Broccio & Offmannino vertici dicto interuentibus nascitur C. B. Locus.

3. *Ophris minima floribus purpureo-croceis*. Mentzel.

In scopulo Alpestri Mittenwaldensi, mediâ viâ inter *Instruck* & *Muncken*.

A. 4. *Bifolium palustre* Park. *Hartsh Clway-blade*.

Park.

A Bifolio vulgari differt parvitate sua & quòd interdum etiam trifolium sit, virore insuper & glabritie foliorum; florum spicâ multo minore, flosculis singulis aliâs similibus & concoloribus: tandem radicibus sub terra repticibus.

In palustribus oritur. Hæc planta à *D. Dent* hoc anno 1684. in palustribus propè *Gamlingay* in agro Cantabrigiensi inventa ad nos delata est à *D. Dale*, stirpium indagatore diligentissimo. Parkinsonus non in udis & humidis locis propè S. Albani oppidum & *Hatfield* in agro Hartfordiensi inventam scribit sed in palustribus Romanensibus in Cantio plurimam. Locus.

C A P. XXVI.

De *Pyrola*.

A Foliorum cum Pyri foliis similitudine nomen sumpsit.

Florum spicâ & semine pulvisculi instar minutissimo cum hoc genere convenit, radicibus fibrosis & foliis semper-virentibus à reliquis speciebus differt.

A. 1. *Pyrola* Ger. J. B. *nostras vulgaris* Park. *rotundifolia major* C. B. *Common Winter-green*.

J. B.

Quinque aut sex *folia* humi spargit, subrotunda, Pyraceis paria, crassa, atro-virentia, glabra, nitidâ, facie superna, pediculis palmaribus ferè inhaerentia: inter quæ *caulis* nascitur dodrantalis, angulosus, parvis & acutis foliis aliquot donatus, nullam ramorum divisionem agnoscens, thyrsum gerens amœnorum *florum*, pentapetalon, albidorum, Orchidum ferè modo, supernis duobus [petalis] galeam, imò verò labellum bifidum referentium, multis umbilicum obfidentibus *apicibus* croceis, ex quibus pistillus recurvus prodit, & ima versus reflexus, & quandam veluti proboscidem referens. Flores *capitula* sequuntur angulosa, pulvisculo minuto plena. Sapor totius plantæ amarus, non sine insigni altrictione.

Hæc, observante Clusio, flore est vel ampliore mollisque, vel minore & duriore. Nos etiam in flore differentiam observavimus.

In Septentrionalibus Angliæ variis in locis invenitur. Propè *Halifax* oppidum copiosè oritur. Locus.
In montosis propè Genevam collegimus; inq; sylvis montosis, plurimis Germaniæ in locis, Apud nos in ericetis muscosis inter Ericas sapius occurrit quàm in sylvis.

Vulneraria est usu interno & externo celeberrima. Vide Chirurgiæ scriptores.

Vires.

A. 2. *Pyrola folio serrato* J. B. *folio mucronato serrato* C. B. *tenerior* Park. *secunda tenerior Clusii* Ger.

J. B.

Tenerior est altera, radice repente, caule brevior, infirmior, foliis circa imum ornato, dimidio minoribus, tenuioribus, oblongis, acuminatis, tantillum in ambitu crenatis. Flores per caulem thyrsoïdes, præcedenti similes, minores, *capitula* relinquunt angulosa, stylum ex umbilico profertentia.

In montibus Genevæ vicinis, inq; sylvis montosis non longè à Constantia urbe Scaphusiam Locus.
versis nobis inventa & observata est.

Hanc

Hanc esse suspicor quam in sylva *Haselwood* in Comitatu Eboracensi nascentem observavit nobisq; ostendit D. Witham: nam & folia minora erant quam in *Pyrola* vulgari, & mucronata & circum oras leviter crenata, & in umbrosis oriebatur.

3. *Pyrola fruticans* J. B. Park. Clus. *frutescens*, *Arbuti folio* C. B. 3. *fruticans Clusii* Ger. emac.

Clus.

Elegantissimum est hoc genus, interdum quodammodo fruticans: nam novelli brevésq; ramuli, singulis annis succrescentes, aliquot annos firmi viridésq; permanent, & supra tellurem eminent, donec tandem pondere suo depressi humi procumbant & musco se condant, fibrásq; interdum agant. *Folia*, ut plurimum ad singula internodia, ubi novi ramuli succrescunt, bina, terna aut quaterna habet, carnosa, supernè saturatiùs virentia & splendentia, Laureolæ foliis formâ & magnitudine propè similia, in ambitu tamen serrata, gustu admodum exsiccante, deinde amaricante, ut reliquarum. Ex horum medio solent Aprili nova germina prodire, quæ foliolis veluti squamulis prædita, in virgulas tandem desinunt, quibus terni, quaterni, interdum etiam quini insident *florés*, vulgaris *Pyrolæ* floribus similes, paulò tamen majores, ex albo purpurascentes; quibus excuffis succedunt pentagona capitula, tenui semine instar scobis plena, quæ cum suis virgulis hyeme exarescunt. *Radix* sive potius cauliculi sub musco latentes longè latèq; summa tellure sparguntur, & subinde fibras agunt.

Locus.

Abunde provenit in sylvis Entzestorf arci vicinis, vulgari interdum permixtum.

HISTORIÆ PLANTARUM LIBER VIGESIMUS SECUNDUS.

QUI EST

De Herbis Graminifoliis flore imperfecto culmiferis &
non culmiferis.

LOREM imperfectum voco qui merè stamineus est, hoc est, solo calyce & staminibus constat, foliis illis fugacibus coloratis, quæ petala dicimus, caret. Calycis nomen hic latè accipio pro glumis etiam acerolis, è quorum sinibus stamina exeunt, quæque semen aliqua saltem ex parte tegunt.

Cùm autem Graminifoliæ flore imperfecto duorum sint generum, culmiferæ scilicet & non culmiferæ, Librum hunc in duas partes dividemus, quarum Prior ager de culmiferis, Posterior de non culmiferis.

Herbe Culmiferæ sunt quæ caulem teretem geniculatum & plerumque concavum edunt, foliis cinctum ad singula genicula singulis.

Hæ vel sunt grano *major*, vel grano *minore*.

Culmiferæ grano *major*, frumentaceæ & Cereales dicuntur, sint vel grano homini

Esculento, quæ propriè Frumenta, sùntque vel

Spicata, grano itidem vel

Majore & oblongo

Nudo, glumis vel

Triturando facile abscedentibus, seu quæ grano est

Turgidiore & lucidiore, sulcato, farinâ candidiore & leviore, nutrimenti optimi;

TRITICUM.

Strigosiore & fusco, farinâ crassiore nigriore & viscidiores; SECALE.

Arctius adhaerentibus, ut eas trituro non deponat; ZEA.

Cortice crassiore tecto, Spicâ

Compactâ simplici; HORDEUM.

Laxâ & ex pluribus compositâ, ORYZA.

Minore & rotundiore; PANICUM.

Paniculatæ seu jubatæ, grano

Oblongo, seu nudo seu gluma crassiore tecto; AVENA.

Subrotundo

Majore, nigro plerumque aut fusco, culmo arundineo sex septemve pedes alto; SORGUM.

Minore & splendente; MILIUM.

Paniculatæ simul & spicatæ, Paniculâ in cacumine cassâ, spicis maximis è geniculis ad culmi latera exeuntibus; MAIZIUM, Frumentum Indicum.

Non esculento,

Spicatæ;

Spicata; Spicâ

{ Longâ compressâ, strigosâ, femine caput tentante & vertiginem inducente; LOLIUM.
 { Breviore & habitiore & squamis compactili; PHALARIS.

Paniculata, glumis cassis, feminibus à glumis aliquantum remotis, perforatis, maximis, politi
 laevis & invictæ duritiei, culmo & foliis arundineis; LACHRYMA JOBI.

Herbæ culmiferæ grano minore sunt vel

{ Majores & elatiores; ARUNDINES.
 { Minores & humiliores; GRAMINA: quæ vel

{ Spicata; quæ in plura adhuc genera subdividi solent, à similitudine denominata, nimirum
 Triticum, Secalinum, Hordeaceum, Phalaroides, Loliaceum, Panicum, Typhinum, Alo-
 pecuroides, &c.
 { Paniculata; quæ pari modo vel à similitudine cum frumentis vel à loco natali aliisve acciden-
 tibus, in plura adhuc genera subdividuntur, nimirum, Pratense, Miliaceum, Avenaceum,
 nemorosum, aquaticum, &c.

PARS PRIMA.

De Herbis Culmiferis.

Culmiferas vocamus herbas quæ caulem teretem, geniculatum, & plerumque concavum edunt,
 foliis cinctum ad singula genicula singulis, longis, angustis, acuminatis, quarum etiam fe-
 mina glumis acerosis tecta sunt.

Culmiferæ sunt vel grano majore, vel grano minore.

Culmiferæ grano majore Frumentaceæ & Cereales dicuntur, quia earum grana hominibus in ci-
 bum veniunt, si non omnium certæ plurimarum, cujusmodi sunt *Triticum, Secale, Hordeum, &c.*

SECTIO PRIMA.

De Culmiferis grano majore, seu Frumentaceis & Cerealibus.

CAP. I.

De Tritic.

Triticum inde dictum creditur quod ex spicis trititando facile excutiat, Græcis *πυρές*, quasi
πυρές à *πυρές* semen. Pro qua Etymologia facit, quod Herodianus scribit, à Syracusanis
πυρές dictos fuisse *πυρές* quasi *πυρές*. Quibusdam *πυρές* dicitur ab acutis & pyramidalis spi-
 cæ figura.

Est autem Triticum frumenti genus, grano majore in hoc genere, oblongo, nudo, hoc est glu-
 mis non acutè adherentibus, sed trititando facile abscedentibus tecto, turgido, lucido & flavescente,
 ab uno latere sulcato, farina candidiore & leviori, nutrimenti optimi.

A. I. *Triticum spicâ muticâ* Ger. Park. *Triticum hybernum aristis carens* C. B. *vulgare, glumas*
trititando deponens J. B. *White or Red Wheat without awns.*

Ex radicibus multis, tenuibus, culmi plures, geniculati assurgunt proceri, trium cubitorum & non
 rarè humana altitudine, quatuor plerumque geniculis nodosi, satis crassi, intus concavi. Summo
 culmo spica infidet palmaris circiter, aristis carens, aut brevibus admodum cincta; circa festum S.
 Joan. Baptista florens. Ubi defloruit grana subrotunda succedunt, per quorum longitudinem ri-
 mula discurrens, superiore parte hirsuta, quæ aliis candida, aliis subrufa, figurâ etiam & magnitu-
 dine pro genio loci nonnihil variant, triplici glumarum, quas tribulorum verberè deponit, vallo
 clausa, ita ut gibbus duabus, sulcus unâ muniatur.

Provenit

Provenit in omnibus ferè orbis culti regionibus, solum latum & pingue amans idq; apricum magis & siccum quam humidum : pro terra enim bonitate & diligenti cultura mirè luxuriat. Tritici mutici seu aristis carentis duæ apud nos in Anglia species feruntur, nimirum

A. 1. *Triticum spica & granis rubentibus*

Quod & ponderosius est, & farinâ cum furfures excussi sunt candidiore.

A. 2. *Triticum spica & granis albis.*

Quod levius est præcedente, & grano plerunque turgidiore: fortè *Triticum siligineum* C. B. cui granum mollius, levius, extrinsecus nitidum, medulla laxiore & candida, farinam omnium candidissimam & levem faciens. Nostrum quoq; farinam omnium candidissimam reddit, dum recens est à mola; verùm postquam furfures diligenter secreti fuerint præcedentis farina seu potius farinae flos candidior habetur.

Has duas species in se invicem nonnunquam transmutari non inficias iverim.

Utraq; autem spicam aristatam interdum, sed rariùs, producit; quod quidam, (C. B. verba sunt) frugis proprietati, quidam agri conditioni tribuunt, ita ut in pingui & stercoreto agro aristis careant, in macro & non stercoreto iidem horreant. Addunt & celi statum, quo seges adolescit, humidior aristis carere, sicciore aristis muniri. Sunt qui segetis densitatem raritatemq; ad id facere velint, densiore segete spicis muticis, rariore verò cum aristis prodire.

Nos in iis quæ ordinariè & naturaliter spicas seu muticas seu aristatas producant, id frugis proprietati ascribendum esse, non agri conditioni, non culturae, affirmamus. Quòd verò quæ naturaliter spicis sunt vel muticis, vel aristatis, nonnunquam variant & diversas producant, soli ubertati aut luxuriei imputandum censemus, aut alii cuiusdam nondum nobis cognitæ & compertæ causæ aut accidenti.

Alias præterea Tritici rubri varietates observavimus, alteram nimirum spica mutica albicante, aliam spica aristata albicante.

Not. Nos in Anglia *Triticum* Autumno semper serimus, nunquam Vere: nisi quis animi aut experiundi causâ aliter faciat. Minimè autem dubium censemus, quin *Triticum* quodcumq; Vere satum tum proveniret, tum semen perficeret antè Autumnum; verùm id Autumnali infirmius esset. Quodcumq; enim frumentum hyemem tolerat Autumno satum multo lætius & uberius, grano quoq; firmiore & copiosiore evadit quàm si Vere sereretur.

Nos cum Columella & Bapt. Porta *Triticum æstivum* seu trimestre proprium genus non esse opinamur: verùm agricolas si quando Autumnum malè cessit, hanc sationem pro subsidio commentos esse. Et apud Samnitas, aliaque gentes Alpinas, quia *Triticum* hyemis rigores & imbres neutiquam perferre possit, sationem in verum tempus differri; non quòd existiment, si alibi ubi cœlum indulgens sit seratur non provenire, vel quòd proprium genus sit. Et alibi, Genus trimestre Theophrasti vel Italiae incognitum est, vel *Triticum* pluribus annis Vere satum quoddam genus constituit. Nam continuatio unius rei ejus naturam mutat; unde non specie, sed imbecilliore quadam constitutione hoc trimestre *Triticum* à vernaculo differt.

2. *Triticum rufum grano maximo* C. B. *rufum grano maximo, Far sive Adorem Veterum* putatum J. B.

Spicam fert muticam, granum maximum & amplissimum, sed ad conficiendum panem minùs utilis, ex quo decorticato cum lacte puls fit, in cibo rusticis gratissima, quare ad eas delicias colunt.

Haud procul Lugduno in pagis monti alto seu aureo propinquis colitur, & ob incolis *Blé rûne, Locus*. & *Gros blé* vocatur. *Lugd.*

Cùm non alium habeat autorem præter *Lugdunensem*, nobis suspectum est: fortè ob ubertatem soli & cœli temperiem iis in locis *Triticum* vulgare grano majore & turgidiore proveniat.

3. *Triticum rufum hexastichon* C. B. J. B.

Ex eadem est Officina: Spicâ est rigidissimâ & firmissimâ, sex ordinibus distincta, cum in aliis quatuor tantùm reperiantur.

Circa pagum Erium in Allobrogibus habetur, ubi *Blé reguet*, id est frumentum rigidum dicitur; alii *froumentâ six quarrè*, i.e. sexangulum vocant.

Notatu dignum est, *Triticum* quamvis omnium frugum præstantissimum sit, & in cibo tum sapidissimum tum saluberimum, utriusque extremi frigoris & caloris patientissimum esse, nec in regionibus tantùm temperatis provenire, sed hinc in frigidis & Septentrioni subjectis, Scotia v. g. Dania, &c.

Indè in fervidis & Meridionalibus, ut *Ægypto, Barbaria, Mauritania, India Orientalis provinciis, Guinea, Madagascar, &c.*

Nec minùs observabile est, & cum Divinæ Benignitatis agnitione commemorandum. Tritico (ut rectè * Plinius) nihil fertilius esse, quod ei natura, [rectius Natura: Prens] tribuit, quoniam eo maximè hominem alit: utpote cùm è modio, si & aptum solum, quale in Byzacio Africae campo, centeni quinquaginta modii reddantur. Misit ex eo loco Divo Augusto procurator ejus ex uno grano (vix credibile dictu) 400 paucis minus germina: misit & Neroni similiter 360 stipulas ex uno grano. Verum de Tritici fertilitate libro primo, dixi, ad quem locum Lectorem remitto.

†

N n n n n

Notan.

* Lib. 10. c. 10.

Notandum præterea solum pinguissimum & opulentissimum Tritico aliisque frumentaceis perficiendis non convenire, uti nec pauperimum & gracillimum: ejusmodi enim in folia & stipulas vim suam totam effundit, quæ mirè luxuriant & excrescunt, spicis interim gracilibus & ferè vacuis paucis intus granis, iisque malè nutritis & strigosis. Herba scilicet & culmi alimentum præripiunt & spicas defraudant, forte etiam propitios Solis radios arcent, qui succo nutritio excoquendo & in materiam femini idoneam evehendo necessarii sunt. Hujus rei experimentum habuere nostrates, cum Triticum vulgare in Americæ ubere gleba ubi & cælum favebat, primo sererent, in hastæ enim altitudinem surrexit, spicas tamen ferè vacuas & femine cassas produxit. Quocirca Agricola tam Veteres quàm moderni fata lætiora pecudibus immiffis depascere & coercere solent. *Luxuria segetum castigatur dente pecoris, in herba dumaxar, & depasta quidem vel sæpius nullam in spica injuriam sentiunt.* Plin. l. 18. c. 7.

Notandum denique humorem nimium frumento nocivum esse apud nos in Anglia, non æstum & siccitatem: unde dverbio jactatum est, Siccitates in Anglia annonæ caritatem nunquam efficere: quod experientia nupera confirmavit, cum Anno 1664. æstate omnium memoria nostra siccissima, Triticum aliæque frumenta satis feliciter adoleverant, & granum protulerant plenum, & ponderosissimum.

4. *Triticum multiplici spica* C. B. Ger. Park. *Trit. cum multiplici spica, glumas faciliè deponens* J. B.

J. B.

Radice fibrosam, *culmum* geniculatum, *foliisque* cum vulgati usis Tritico habet communia: at spicæ facillimum discrimen, quæ in hoc præter quatuor illos versus aristatos, qui in summa spica solitarii, circa medium complures undique sibi adjungit, multiplicique congestione in ventrem crescit: granum etiam multò candidius & delicatius. C. Bauhinus Tritici rufi speciem facit. Hoc Neapolitani, quibus familiare est, ut cætera genera serunt & colunt, referente Portâ.

5. *Triticum speciosum grano longo* J. B. *An Triticum oblongo semine* C. B?

In spicam exit spicâ Tritici vulgati longè majorem, sex, aut septem unciarum, aristis dodrantalibus, pedalisive plus minus. Glumæ unciales ferè granum oblongum, uncia triente, & quàm vulgati duplo ferè longius continent, è glumis faciliè separabile, in quo cum vulgato & cinereo convenit.

Locus.

Ex horto Stutgardiano habuit J. Bauhinus.

A. 6. *Triticum aristis munitum, rubentibus granis & spica, glumis lævibus & splendidibus.* *Red-eared bearded Wheat.* *An Trit. aristis circumvallatum* Ger. & Park.

Hæc species apud nos in Anglia seritur, est spicis minoribus quàm Triticum cinericeum, glumis lævibus & splendidibus, castaneæ quodammodo per maturitatem coloris seu rufi, granis etiam rufescentibus. Hæc species aristas sponte non deponit etiam postquam maturuit, verum ex pertinaciis adhærescunt quàm in Tritico cinericeo.

7. *Triticum cinericeum maximis aristis donatum, glumas trititando deponens* J. B. *An Triticum typhinum simplici folliculo* C. B? *Triticum typhinum* Ger? *Typha Dodonæi* Park?

Speciosum visendæque magnitudinis est, *calamis* proceris geniculatis, foliosis, spicâ maximâ, ferè sesquipalmari, duobus granorum ordinibus compactâ, glumis hirsutis, cinericeis, in longissimas asperimæque aristas definentibus, quibus tribuli verbere in area faciliè excutiantur semina. Huic nobis idem videtur

A. *Triticum aristatum, spicâ maximâ cinericeâ, glumis hirsutis, nostras.* *Gray Pollard, in some places Duck-bill wheat.*

Hoc genus apud nos in Anglia frequens seritur: Tritico spica muticâ majus est & elatius, spicis majoribus habitioribus aristis longis circumvallatis, quas tamen non rarò ante maturitatem amittunt, glumis cinereis hirsutis.

Nostrum hoc non simplicem habet folliculum, qualem Tritico suo typhino tribuit C. Bauhinus; ideoque si detur ejusmodi Triticum typhinum quale describit C. Bauhinus nostrum hoc esse non potest. Verùm Historiæ plantarum Ebrodunenlis Auctores C. Bauhinum erroris infimulant multiplicis in synonymis hujus aliorumque Tritici generum, quos consule.

Triticum longioribus aristis, spicâ cæruleâ C. B. *Triticum lucidum* Ger. Park.

Spica est eleganti & magna, & cum maturuit aristis densis longis horret, cærulei aliquando coloris secus quàm in aliis frugum generibus, quarum spicæ flavescent: grana sunt magna, dura, atropurpureo colore nitentia, cujus coloris & farina.

Tragum frumenti genus spicâ cæruleâ *Lugd.* quod hujus synonymum facit C. Bauhinus ad præcedentem speciem refert Histor. Ebrodunenlis: quod & nobis etiam placet.

Triticum longioribus aristis, spicâ albâ C. B.

Priori simile est grano excepto, quod pulchrius est & album, ex quo farina alba & delicata fit.

Triticum quo ponderosius cæteris paribus eo melius. Hinc apud nos Londinenses inſtitores ponere Triticum emunt: habet aliquid lentoris & obſtruentis naturâ.

Notæ optimi Tritici ſunt quòd recens, & perfectè maturum ſit, quòd colore luteum, quòd denſiſſimum & ponderoſiſſimum, quòd aquâ maceratum citiſſimè & maximè intumeſcat, quòd copioſiſſimam farinam præbeat, quòd ab omni vitio immune, ut Lolio, Melampyro, uſtilagine, &c.

Triticum inter omnia Cerealia tanquam præſtantiſſimum commendatur, non ſolum ob inſignem nutriendi vim, ſed quòd etiam adverſus multos morbos & intrinſecus & extrinſecus utiliter ulſurpetur. C. B.

E Tritici farina probè fermentata optimus conficitur panis. Verùm & Amylum ex ea fieri Plin. ^{Vires & Uſus.} nius aſſerit. Pultes quoque infantibus commodiſſimæ ex ea in aquâ aut lacte decocta ſunt, quæ & optimè nutriunt, & in canina appetentia & Veneris defectu commendantur. Eadem in faucium & pectoris affectibus, Renum & Veſicæ exulceratione, fluxionibus alvi, præſertim dysenteria, peritiles ſunt, vel ex juſculis cum butyro confectæ. Crudi Tritici eſu alvus inflatur; nec facillè conficitur. Galenus Tritici elixati in cibus uſum damnat; verùm nos ab ejus butyro conditi, & Saccharo edulcorati, uſu frequentè nullum damnum aut noxam ſenſimus.

Grana Triticæ confectio apud Catonem, (ſic vocat præſanam triticæam pulſemve ex ea paratam) parùm differt à præparatione pulſis triticæ apud nos in Anglia uſitata, **frumentum** dictæ. *Selibram tritici puri in mortarium purum indat, lavet bene, corticemque detrahat bene, eluâtque bene, poſtea in ollam indat & aquam puram, coquatque, ubi coctum erit, lac addat paulatim uſque ad eò donec cremor craſſus erit factus.*

Extrinſecus ad viſum & debilem & obſcurum & ad maculas tollendas collyrium quod Triticum ingreditur vide apud C. B. in *Theat.* Ad maculas tollendas ſuccus è Tritico expreſſus valet. Faciem erugat farina Tritici, ſi cum aqua Fabarum calida ſolvatur.

Ad lichenas recentes in mento aut alia faciei parte Criſpi apud Galenum è Tritico medicamentum.

Tritici grana multa in incidem imponito, deinde laminam æris [aut ferri perinde enim eſt] igne calefactum Tritico ſuperponito, & reſolutum ab eo liquorem calidum adhuc aſſerto ac ſuper lichenas linito. Hoc ſolo multos curatos ſcimus, nec ſolum ad lichenas faciei, ſed experienciâ noſtrâ ad omne genus herpetas & impetigines valet. Idem ad ulcerum ſinus, pedum & manuum rimas à frigore, & cutem aſperam lævigandam facit.

Farina cum oleo mixta & in forma cataplaſmatis impoſita, ſed meliùs in aqua cocta, oleo addito, mammarum duritiem emollit. Eadem Apoſtemata hepatis, lienis, aliarumque partium maturat.

Nervorum contractionibus & mammis dependentibus ex aceto cocta & impoſita prodeſt.

Triticum crudum commandacatum & impoſitum commorſis à Cane rabido auxiliari dicitur. Idem oculorum apoſtemata maturat.

Ad alvum irritandam, è farinæ partibus duabus & unâ ſalis cum albumine ovi paſta conficitur, in formam ſuſpſitorii reducitur, oleo vel butyro inungitur & ano inditur. Podagræ conferre dicitur pedes ad genua uſque in Triticum mergere, quo levatus eſt inopinatò Sextus Pomponius referente * Plinio: meliùs ſuccedit curatio, ſi Triticum conquaſſatum in vaſe ad ignem caleſcat. * Lib. 22. cap. 25.

Ad omnes quorumcumque artuum dolores mitigandos valet cataplaſma ex farinæ Triticæ & Hordeacæ, ſorum Chamæmeli & Roſarum, ſingulorum uncis duabus, in aqua decoctis, dein olei Chamæmelini & Roſacæ ſingulorum uncia una additis, ac in modum cataplaſmatis calidè parti impoſitum.

Fermentum ex farina triticæ calefaciendi, extrahendi & maturendi vi præditum eſt, privatim callos in plantis pedum extenuat, & cùm alia tubercula tum etiam frunculos ex ſale maturat atque aperit.

Furfurum multiplex uſus eſt. Inſerviunt manibus purgandis ſaponis vice, ſi aquæ in qua ablunntur immiſceantur, quin & manus molles albâque reddunt.

Furfuribus purgandis inſervit aqua in qua calefacta per diem & noctem infuſa fuerint. Gargariſſima ex decocto faucium aſperitatem & dolorem lenit.

In aqua decocti & ſacculo inditi omni humore expreſſo ſi calidè applicentur, Pleuriticorum punſiones mitigant, modò ſacculus refrigeratus in eadem aqua calefactus & expreſſus ſæpiùs applicetur.

Alia præterea multa juvamenta præſtant quæ ſi placet apud * C. Bauhinum vide.

* *Theatr. lib. 1, ſeç. 4. cap. 2.*

De Pane.

Panis multiplex Etymon adfertur. Vel enim deducitur à *Pannus*, i. è. *Tolm* ſive fili glomus ad cujus ſimilitudinem panes ſingi ſolent. *Varro*. Vel dicitur Panis quaſi pascinis à paſcendo. Vel eſt panis à Deo Pane, quòd Pan primus conſparſas fruges coxiſſe perhibetur. *Caffiodor*. Vel ab Adjectivo *πῶρ*, quaſi è *ζῆα πῶρτα ἐπιεῖται*. Panis dictus quòd cùm omni cibo apponatur, vel quod omne animal eum appetat *Iſidor*. Vel quòd inſtar omnis cibi fit.

Sed omnium (inquit *Voffius* in Etymolog.) horum ſententias diluit *Athenæus*, ex quo diſcere eſt Romanis panem vocari quod *Dores* dicunt *πῶρτι*. Vel *ἀμῶντος* panem à *πῶρτι* deducere *Ircebit*.

Panis, deſignate C. Bauhino, eſt cibus ex frumentaceis moltis, aquâ maceratis, pinſitis ac coctis apparatus.

†

N n n n z

Quatuor

Quatuor panis genera apud antiquos à tritico fiebant.

1. *Siliginus* panis, *σιλυγίτης*, ex siligine, id est, flore farinæ, sive purissima, mollissima & tenuis-
sima parte, ab omnibus fufuribus exactissime repurgata.

Tener & niveus mollique siligine factus. Juvenal.

2. *Similagineus*, *σμιλαγίτης*, ex simila seu similagine, id est, farinæ parte tenui quidem, sed fili-
gine impuriore, utpote ex quo non omnes excussi sunt fufures, sed crassiores tantum.

3. *Confusianus*, *κονψιανός* & *σικέτιος*, ex farina omnes frumenti partes in se continente, cui nihil
vel floris, vel fufurum decessit.

4. *Cibarius*, gregarius, sordidus, *ἀγλαῖος, ἰσπικτός*, è fufuracea farina coactus, ex quo mollissima
purissimaque farina excussa est. Nonnulli his addunt quintum genus, quod fufuraceum vocant,
ψευδαίς seu *ψευδαίτης* Athenæo, qui Canicæus panis dicebatur, quod in Canum fere gratia confici
solebat: Et hic ex Tritici extis constat, quæ Latini fufures, canicas & apudas vocant.

Fiebat & olim (Marcello fides) è polline frumenti tenuissimo, ad mola parietem adhærescente
indèque multis cum sordibus deterfo.

Optimus ac saluberrimus panis est qui concoctu facilissimus; talis autem est, monente Galeno, qui
plurimum est fermentatus, & pulcherrimè subactus, & quique in cibano igne moderato fuerit affatus.

In summa (inquit C. Bauhinus) panis optima commendatio constat Tritici bonitate, justaque
ejus molitura ac pistoria, cribri tenuitate, mistione plurima, fermenti, salisque modico; dein appa-
raturu subactioneque exacta, & proba coctura, de quibus copiosè differere nostri non est instituti.

Notandum tamen in Anglia spumam Cerevisiæ concretam usitatissimum fermentum esse, nec
nostrates alio ferè uti, nisi in hujus inopia. Hoc autem fermenti genus (teste Plinio) apud Sep-
tentrionales olim in usu fuit. *Gallia & Hispania frumento in potum resoluta, quibus diximus generibus,
spumâ ita concretâ pro fermento utuntur. Quæ de causa levior illis quam cæteris panis est.* Plin. hist.
lib. 18. cap. 7. Est ergo, Plinii testimonio, laudatissimum hoc fermenti genus.

Certum est fufur vires absterforias obtinere, quibus intestina, si intus sumatur, ad dejectionem
stimulantur. Hinc panis qui fit ex farina cui fufures omnes excussi non sunt, modò probe fer-
mentatus fit salubrior nobis videtur, lapidiorque etiam quàm qui ex mero flore seu filigine. Ex-
trinsecus mica panis ad eadem fere utilis est ad quæ farina triticea. Galenus scribit cataplasma ex
pane factum magis digerere, quàm quod ex Tritico fit, eò quòd Panis salem & fermentum adjuncta
habeat, cujus sententia rationi consentanea videtur, & experientia etiam eam confirmat.

Chondrus & Alica quid sint diximus in explicatione terminorum quantum sufficere videtur: cum
enim jam in desuetudinem abierint, non est cur de eorum præparatione aut usibus in cibo & medi-
cina admodum solliciti simus. Qui pleniorum eorum explicationem desiderat C. Bauhini Theatrum
& J. Bauhini historiam petat.

Amylum etiam quid sit ibidem dictum est: cujus vires & usus vide apud Bauhinum utrumque.

Amylum.

Far duplex est, naturale & factitium: naturale est certum quoddam frumenti genus: factitium
Plinius pro Farris farina, sive pulve, sive grano decortico sumpsisse videtur, cum ex Verri sententia
scribit Populum Romanum farre tantum è frumento trecentis annis usum fuisse. Far ex Aetio
ostenditur esse quodvis frumenti genus, decorticatam, & ab utriculis repurgatam ac deinde in
partes aliquot contractam & siccata.

Athera, puls & gluten consistentia tantum differunt, Athera enim pulcicula liquida est, infanti-
bus conveniens quæ ex farina tenuiore cum cerevisia tenui aliòve liquore coquitur.

Athera crassius & solidius est gluten, Græcis *πίρρα*, ex similagine & farina Tritici, quo chartæ
glutinatur: quod propter eam quam habet glutinandi vim sanguinis excreationibus prodest.

In utriusque medio *πίρρα* sive puls est, solidior quidem ac spissior Athera, liquidior verò Glu-
tine, proinde minus glutine, plus autem quàm Athera viscera obstruens. Atheræ aut potius pulvis
genus est, edulium quod Galenus ex multa Tritici farina lacti permixta fieri scribit, quo hac ætate
universa inferior Germania frequentissimè utitur. [Pulvem puto intelligi quam nos *Halspud-
ding* vocamus] Cibis boni succi & multi alimenti, sed eos qui eo assidue utuntur offendens. Nam
in hepate obstructions parit, & calculos in renibus gignit, autore Galeno. *f. B.*

Tragus est res factitia. Fiebat autem ex diversis Frumentorum generibus, ut ex Dioscoridis, Ga-
leni, Plinii locis ubi de eo agunt inter se collatis patet. A Chondro & Alica præparatione potissimum
differt. Chondrum siquidem gypsum & arena perficiunt: Halicam creta emundat, Tragus solâ
aquâ maceratus excorticatur.

* 8. *Triticum Creticum* Park. *Sylvestre Creticum* C. B.

Herba est Tritico similis, folia & caules Tritici ferens, spicâque aliquidulm asperas, nigriores
& aristas breviores, cujus grana Tritico sativo minorâ sunt & altera parte obtusâ, ita ut Secales gra-
na potius quàm Tritici, æmulentur.

Locus.

Frequentissimè in Creta invenitur, & negligitur unde Honorius Belli ejus semina ad Clusium misit
Agriusfari, quod Triticum sylvestre significat, nomine. Quare non absque ratione Cretenses, Dio-
doro Siculo referente, sibi persuaserunt Triticum primò à Cerere in Creta inventum fuisse.

* 9. *Triticum Tripolitanum* Park. *Zea Theophrasti fortè.*

E semine Trijoli allato in Anglia satum culmo surrexit bicubitali, foliis quàm Tritici nostratis
latioribus cincto, spicis palmum longis, aristis prælongis circumvallatis, granis Secales instar nigri-
cantibus.

C A P. II.

De Secali.

Secale à secando dicitur. Nam cum duo sint genera frugum, *Fruentum* & *Legumen*; legumina quidem manu leguntur vellunturque: *Secale* ac frumenta alia secantur. *Voss. Etymolog.*
 Secale à Tritico differt grano strigiosiore, tenuiore & nigriore, glumis non aperto sed nudis: culmo elatiore.

A. 1. *Secale* Ger. J. B. *vulgatius* Park. *hybernum vel majus* C. B. *Tric.*

C. B.

Radices est multis, tenuibus, fibrosis: *foliis* cum primùm prodeunt rubescentibus, dein ut reliquorum frumentorum virentibus, Tritici tenuioribus, longioribus; *culmis* numerosis, senis, septenis, etiam pluribus (si enim ante hyemem à pluviosa tempestate illatum radices egerit, & in cespitem quasi evaserit, magni proventus spem facere solet: quæ plerunque adeo non fallit ut ex uno grano duodeni & plures quandoque spicati culmi exeant) qui Triticeis graciliores, at firmiores, longiores, & ex vagina aspera graminea Arundinaceæ, quaternis ut plurimum, nonnunquam quinis internodiis distincti prodeunt, spicis in versus digestis, aristis brevibus, nequaquam innocentibus cinctis, & aliquot quasi hamulis ferratis (caveat ergo quis ne ori spicam indat) quod & in reliquorum frugum aristis notavimus. *Flore* est luteolo, qualis in plerisque frumentis observatur; & diu floret, adeo ut quadragesimo tantum die à flore maturescat, postquam enim desloruit septimanis quinque maturatur. At spica cum floret erecta est, quare rubigini cum imbres retinuerit opportuna: Semine verò prægnans procumbit & deorsum propendit quia longior. Granum est oblongum, strigiosum, tenuius & nigrius Tritico, glumis non opertum sed nudum, ideo caducum & sæpenuero sponte exiliens.

Duas hujus species constituit C. Bauhinus, *hybernum* scilicet seu *majus*, & *vernum* seu æstivum & minus: quas sationis distaxat tempore, & accidentibus inde ortis differre putamus. *Species seu Varietates.*

In Germania, Gallia, Anglia, aliisque regionibus, potissimum Septentrioni subiectis nascitur qualicunque solo, etiam gracili, macro & arido (arenoso sabuloso & levi] in secundiore tamen & latiore melius & præstantius. *Locus.*

Apud Anglos feritur Autumnno, nunquam (quod sciam) Vere, etiam ante æquinoctium; quo maturius eo melius & uberius evadit.

Proximum inter frumenta à Tritico locum vendicat. Panis ex eo factus ater & ponderosus est, lentioris atque obstructis naturæ nonnihil habens, concoctu difficilis & ventriculo gravis, præsertim si furfurum expers fuerit; quin iis qui non assueti sunt alvum plerunque movet non sine torminibus. Agriculis persuasum est hujus panis usu corpora validiora fieri. Bruyerinus asserit in Lugdunensi tractu & vicina mulieres quæ pane Secalino utuntur validas, & bene curatas, formæque egregias conspici, qui tamen admodum spernendum alimentum hominibus præstare censet. *Vires & Usus.*

Panis secalinus ob humiditatem suam à nonnullis præfertur ei qui vel ex Tritico vel ex Zea conficitur, cum non ita facile & subito ab aere exsuccus & aridus reddatur.

Solent nostri tantundem Triticeæ vel ex Zea confectæ farinæ admiscere, ut panis teneritudinem suam diutius retineat, leviorque & gravior evadat: sicque paratus etiam medicorum consilio ad alvum emolliendam etiam Magnatibus in usu est, maxime ætate. C. B.

Apud nos in Anglia, & ut Ruellius refert, apud Gallos etiam, Secale non tantum solum & simplex feritur, sed cum Tritico mixtum, æquis fere partibus. Miscellaneam hanc segetem Latino nomine *Miscellane* appellamus, & alicubi *Ähung-corn*.

Quæ de Secalis ejusque partium viribus & usibus in medicina traduntur vide apud C. Bauhinum Theat. Botan. Lib. 1. Sect. 4. cap. 17. Quibus adde è Sim. Pauli Quadripartit. 1. Illud verissimum & experientia confirmatum, quod farina Secalina confusanea diuturniores capitis dolores leniat, in linteo capiti circumligata; quæ etiam delirantibus profuisse observatum est, præsertim si ei remissi fuerint absinthii corymbi. *Sim. Paullus.*

Vulgus doctum est ubi Erysipelate infestatur siccam farinam Secalinam indere mundo linteo, ac loco affecto applicare, idque successu satis felici discutere. *Idem.* Habui ex excerptis D. Hulse.

Per frequentes pluvias grana spicarum inferiora in Secali per maturitatem in grana atro-purpurea excreverunt [C. Bauhino semina quædam longius ex utriculis suis seu glumis protruduntur, ac in medio cretam etiam crassitiem excreverunt, quorum quædam in corniculi modum curvantur, quæ omnia nigrum colorem foris contrahunt, intus verò candida farina densioris materiæ continent,] quæ substantiæ farinaceæ, saporis Malti, Noricis *Äutterkorn*, i. e. Secalis mater dicuntur, & singulare præsidium ad compescendum lochiorum fluxum habentur. Secale hoc modo degenerans Secale luxurians C. Bauhino appellatur, Clavi Siliginis Lonicero. Annon insecti alicujus puncturæ originem debeant hujusmodi excreverunt inquirendum.

2. *Secale latifolia peregrina* C. Bauhini J. B. *Secale latifolium* Park.

C. B.

Culmis exurgit candicantibus, rotundis, friatis, quibus spica palmum longa, crassa, aristis longissimis, & ut in vulgari, tenuissimis denticulis asperis armata, insidet: *Folia* habet cubitum longa, unciam lata, & per marginem leviter exasperata: grana non vidit, spicam & folia habuit è Contareni Veneri Sen. horto.

Ustilago Segetum sive frugum, præsertim spicarum, Secales, Tritici, Hordei, atque etiam Ave-næ vitium est. Iphis autem accidere solet, antequam è gramineis vaginis penitus sese explicent ac

in culmum attollunt, idque cæli constitutione crebro inconstante. Quando enim Aprili & Maio mensibus, post Solem ardentem subita pluvia succedunt, & sol continuo ardentem radios spargit, spica adhuc tenera ac latentes, humor madida à Solis fervore correpta, sic aduruntur, ut quamprimum è vagina prodeunt, nigra & veluti pulvere fusco aut atro obstita apparent.

Locis cavis (docentibus Theophrasto & Plinio) & à flatu silentibus præcipuè segetes ærugine *æpocis* infestantur: motu enim excutitur & decedit humiditas æruginis causa. Aufugiunt hoc vitium quæ stant non erecto sed prono cacumine. Quamobrem spicam inclinari utile est, ut imbres decendant, nec rores excipi possint. Hinc ærugo, quamvis frumentorum omnium commune vitium sit, magis tamen infestat Triticum, quod tunicis integatur pluribus, & folium spicæ gerat proximius, unde frugem suam effundit: residet enim in eo humor putrefactus qui æruginem creat. Adde quod spicam geret erectam densiorémque unde humor minus potest defluere. Hæc forte causa procatartica & externa utilitatis esse possunt: quod si non adsit interna dispositio in grano ipso seu femine, causa externa effectum suum non sortiuntur. Hinc agricolæ nostri maxime cavent à femine segetis utilitatis infectæ, & præterea ad præcavendum hoc malum semen antequam terræ committunt lixivio ex cinere per 24. horas insulum calce viva aspergunt, adeoque firmum efficiunt adversus hujus vitii causas.

CAP. III.

De Zea.

Zea Tritici quoddam genus est, glumis adeo arctè adhaerentibus ut eas triturando non deponat. *Zeam* aut *Zear amò sè Zōw* dictam volunt, quod eam ante inventum frumentum homines vitam tolerabant. Antiquissimis autem Romanis (teste Dionysio Halicarnassensi) *Zea* Far dicebatur. Farris tamen vox ambigua & æquívoca.

1. *Zea sive Spelta* J. B. *Zea dicoccos sive Spelta* vulgo Park. *Zea dicoccos vel Zea major* C. B. *Zea sive Spelta* Ger. *Spit.*

f. B. C. B.

Tritico haud absimilis est, radice multiplici culmis tenuioribus, numerosis, geniculatis, firmis, Hordei altioribus, at Tritico brevioribus. Spica, quæ circa festum S. Joannis Bapt. floret, palmaris aut sesquipalmaris, incondita, compressa, plerunque mutica, interdum aristis circumvallata, longioribus brevioribusve, gemino granorum versu, vel ita dispositis granis ut alternatim unius principio medium alterius respondeat, multiplici folliculo arctè inclusis, & geminis utriculis geminis granis junctis, quæ Tritici femine longiora, dorso acuto, colore ruffo, pertinaciter hærentia, nec tribuli ictu semen relinquentia, quo nomine (inquit J. Bauhinus) à Tritico vulgari distinguas licet, alioqui glumis & tunicis exuta grana vix internoscas.

Locus.

In multis Italiæ, Galliæ & Germaniæ locis provenit, qualicumque solo etiam humidior, lato tamen pinguique melius proficit.

* 2 hist. c. 5.

Eodem cum Tritico tempore seritur, floret & demetitur. *Zea*, si pista ac purgata seratur anno tertio in Triticum mutatur, * Theophrasto autore. Et Plinius, *Tradunt inquit, Zeam ac Tiphem, cum sint degeneres, redire ad frumentum, si pista serantur, nec protinus, sed tertio anno.* Nos non negamus accidere interdum posse ut *Zea* in frumentum transeat, verum ut hoc semper eveniat si pista seratur nobis non videtur verisimile; penes autorem fides esto.

3. *Zea monococcos, Briza quibusdam* J. B. *Zea Briza dicta seu monococcos Germanica* C. B. *Zea monococcos, sive simplex, sive Briza* Park. *Briza monococcos* Ger. *St. Petrus Com.*

C. B.

Culmis est & spicis dicocco brevioribus, angustioribus, tenuioribus & depressis: spicis duplici ordine Hordei modo digestis, aristis subasperis armatis: feminibus duplo minoribus, singulis utriculis (qui laves, candicantes & modicè depressi) inclusis, à quibus in mola, non in area exuuntur. Folia angusta sunt: radix fibrosa.

Locus & Tempus.

Nascitur asperis & montosis plerisque Germaniæ locis, solum tenue & aridam amans. Autumno cum reliquis frugibus seritur, seriùs tamen, ac subinde Septembri demum mense maturescit.

Usus.

Panes ex *Zea* Germani conficiunt, non minùs albos quàm ex Tritico, leviores tamen, minùsque nutritios. Recens suavis est & concoctu facilis, antiquis non ita gratus & concoctu difficilis.

Ex eadem pulvis cum lacte, vel Amygdalato, vel vino, vel cerevisia & saccharo fiunt & sanis & ægris utiles. Pulviculæ ex farina adstringunt, unde ad eadem valent ad quæ pulvis ex *Oryza*, hamopysin, dysenteriam, diarrhæam, &c. præcipuè cum pedibus vervecinis & vitulinis decoctæ: exterius quoque ad eadem utilis est.

Not. Veteres uno quasi ore panem ex *Zea* darnare. Quare manifestè (inquit C. Bauhinus) patet *Zeam* illam aliam esse ab ea, quam Plinius semen Romanis vocari tradidit, ex quo tam præclarus cibus Alicæ fiebat.

CAP. IV.

1. *Zea verna* J. B. *Zea Amylæa seu Olyra* C. B. theatr. *Olyra* Park. *Triticum Amylæum* Ger.

J. B.

Culmas habet tres cubitos altos, quatuor, quinque aut sex geniculis donatos, & planè triticeos. Folia plusquam semunciam lata. Spica duorum est versuum, sibi mutuo æqualiter respondentium, aristis multis vallata, ut eatenus ad Hordeum accedat: in singulis autem versibus ordines duo seminum masculorum, quæ glumæ involvunt validæ, aliàs albicantes, aliàs quasi ferrugine infectæ vel rubentes, binæ quidem undique, extrema verò externa tantum parte. Grana glumis exuta Tritici granis similia sunt, unde nobis semen ejus Londino missum est sub titulo *Tritici spicâ Hordei*. Seminis nondum planè maturi aviculæ appetentissimâ sunt, ut difficile sit illud ab earum rapinis defendere.

In Germania locis aliquibus feritur, & quidem verno tempore circa festum S. Georgii. Tardè Locus. metitur scilicet primùm Septembri.

Hæc planta inter Hordeum & Triticum quodammodo ambigit, spicam enim habeat Hordei, granum Tritici.

2. *Zeocritbon sive Oryza Germanica* C. B.

C. B.

Cum *Oryza* nihil affinitatis habet, sed potiùs mediæ inter *Zeam* & *Hordeum* naturæ est: radicibus, foliis, culmis geniculatis *Zea* similibus: spicis *Hordei* modo asperis & acutis aristis armatis, singulis tamen majoribus: grano candidiore, utriculis ut *Amylæum* incluso, quod *Zea* modò à cortice in mola repurgari postulat.

Est ex æstivarum frugum genere; quare apud *Mediomatrices* cum aliis trimestribus feminibus in optimis agris feritur.

Si hæc planta à *C. B.* rectè describatur nostrum *Spat-Barley* esse non potest.

CAP. V.

De Hordeo.

Hordeum *Velio* teste, priùs fuit *Fordeum*, unde per aspirationem scribendum liquet. Videri possit *Hordeum* dictum ab *horreo*, est enim horridum ob aristas hispidas & mordaces. Sed malim statuerè *fordeum* & *forbea ejusdem* esse originis, nempe à *εἰς βῆσιν ἀλο, nutrio*, unde *φορβή* alimentum à quo *forbea*, sed in *fordeum b* in *d* convertitur. *Vossius Etymolog.* ubi plura vide.

Hordeum à reliquis culmiferis spicatis grano, cortice crassiore undique arcè adherente, nec ullis præterea glumis, tacto differt; ab *Oryza* spicâ simplici compactiore.

A. 1. *Hordeum distichum* Ger. J. B. Park. C. B. *Common Barley*.

Breviore culmo est quàm vel *Triticum*, vel *Secale*, sesquicubitali tamen interdum, & in lætiori solo bicubitali, quinque plurimùm, interdum sex geniculis intercepto, ad quæ singula folia culmum aliquoties obvolvunt, ima Triticeis angustiora, superiora nonnunquam, æquè lata, & quousque culmos obvestiunt glauco quodam polline plerunque obducta. Spica longis asperisque horret aristis, quæ singulæ è singulorum granorum capitibus exerunt: grana vero glumâ tenui, simplici clauduntur, quam nullâ triturâ deponunt, nisi vel molarium constrictu, aut sacculi asperioris, calidâ prius macerata, aut denique pila. Distichon nominatur hoc genus quòd duos habeat granorum ordines, quibus tamen interjecta & aliorum rudimenta, sed quæ nihil aliud sunt quàm inutiles glumæ.

Stipulæ per maturitatem molliores sunt, minùsque fragiles quàm triticeæ, unde & succulentiores sunt, & pabulum bobus & vaccis alendis commodius & pinguius suppeditant. Spicæ ob longitudinem & gravitatem plerunque nutant & deorsum incurvantur, & vel viginti interdum grana in singulis versibus continent. Radices ut in reliquis culmiferis fibrosæ. Ab eodem grano plures stipulæ exeunt.

Seritur hoc genus Vere, nec enim hyemes nostras asperiores tolerat.

Tempus.

A. 2. *Hordeum distichum spica breviorè & latiorè, granis confertis. An Hord. distichum minus* Park. *Hord. dictum Germanis Oryza* J. B? *Zeocritbon sive Oryza Germanica* C. B? *Spat-Barley, or Battle-door Barley.*

Hoc à præcedente differt staturâ plerunque breviorè; spicâ breviorè latiorèque, granis magis confertis, & à scapo medio extantibus, aristis quoque brevioribus nonnihil: quin & ab avium injuriis tutius esse creditur, quia grana ejus ante perfectam maturitatem à spica difficiliùs avelluntur.

Hæc duo genera apud nos in Anglia hyemem non ferunt, ideòque seruntur Vere.

Tempus.

Inter geminos granorum versus duo alii utrinque, i. e. quater gemini intercedunt, paleacei, nullum granum continentes, mollicellis & brevibus aristis donati. *J. B. Hi & in Hordeo vulgari habentur, sed conspectiores sunt in hoc genere.*

A. 3. *Hordeum*

- A. 3. *Hordeum polystichon* J. B. & ut mihi videtur *hexastichum pulchrum* ejusdem. *polystichum hybernium* C. B. fortè etiam *vernium* ejusdem. *polystichum vel hybernium* Park. *Wittter* o? *square Barley*, o? *Wear-Barley*, & in *montosis septentrionalibus Angliæ* Fig.

Hujus spica plerunque tetrastichos est, aliquando plures granorum ordines obtinet, unde *Hordeum hexastichum pulchrum* J. B. ab hoc non differre putamus. Quin & *polystichon vernium* & *hybernium* solo sationis tempore & accidentibus indè ortis distare.

Hanc speciem, quia frigoris patiens est, & asperiores hyemes tolerat, in *Septentrionalibus Angliæ* montosis regionibus ferunt; ubi *Hordeum distichum* ad frugem non pervenit.

Notandum hic *Vereres* eòsque secutos *Recentiores* nonnullos errasse plurimum cum *Hordeum* & reliqua frumenta extremo utroque pullulare scriberent, ex altera grani parte deorsum germinante radicibus exeuntibus, ex altera sursum tendente herbà: Ab eadem enim grani extremitate, tam in *Hordeum* quam in aliis frumentis, tum culmus seu folia, tum radices exeunt, ut in *Tritico* manifestum est: in *Hordeum* & *Avena*, quæ glumas non exeunt, folium sub gluma crassiore reptans è summitate grani egreditur; quòd errori occasionem præbuit: Quam rem ità se habere facile animadvertes, si granum postquam germinaverit cortice exuas.

Hordeum quomodocunque parato eo utaris nunquam corpus calefacit, sed variè pro modo præparationis tum humectat, tum ficit, coctum veluti in *Pisana* humectat, tostum veluti in *polenta* ficit. Differt à *Tritico* quòd succum mitem & deterforiam generet, cum *Triticum* crassum ac lentum sit, & nonnihil obstruentis naturæ obtineat.

Ex *Hordei* farina olum apud potentissimos populos ut v. gr. *Athenienses*, panes fiebant & hoc etiam seculo fiunt, verum in annonæ caritate & ad sublevandam tritici inopiam à tenuioribus præcipuè. Apud nos certè, non minùs quam apud * *Romanos* olim, nullam habet autoritatem, ad panificia intellige, nam ad conficiendam cerevisiam valde expetitur, & quotidiano usui frequentatur: æque necessarium populis *Septentrionalibus* pro potu præparando, ac *Triticum* pro pane.

Variis modis *Hordeum* parantur vel ut *Alimentum* sint, vel ut *alimentum medicamentosum*, quos videtis apud C. *Bauhinum* *Theat. lib. 1. Sect. 4. cap. 18.*

Anodynum est contra omnis generis dolores *cataplasma* è farina *Hordei* & *butyro* paratum.

Si *Polenta Hordei* decoquatur in aceto, ac id percoleatur per linteum, eoque os proluatur, aut potius aliquandiu in ore retineatur, saepe id intolerabiles dolores dentium mitigat. *Sim. Paulus.*

Affinis quidam meus vehementissimis calculi doloribus, & intolerabili ischuria laborans, post usitata remedia incassum usurpata, ei quod sequitur applicui; Recipebam arbitrariam quantitatem probe contusæ *polentæ*, ex ahenò calidæ, & tantundem *Lupuli*, quæ frugebam addita bene magnâ quantitate *butyri* (commendare quoq; eum in finem oleum possumus) ex quibus parabam *cataplasma*, quod tam calidè pectini & perinæo applicabat implicatam linteò quam ferre posset: & vir hic intra quadrantes horæ ad votum familia à recensitis symptomatis liberatus; cui simile *cataplasma* post pluribus dein ægris calculo & dysuria laborantibus felici successu imperavi. *Idem.*

Pleuritides populariter grassantes solo decocto *Hordei* sanavit *Th. Bartholinus*, *Ephemer. German. An. 2. Oleriv. 2.*

Pisana Πισάνη, dicta est ἐπὶ τῷ ἡλίω τινδendo deglubere seu decorticare, quod quamvis omnium frugum decorticatarum generale nomen sit, tamen cum simpliciter & sine adjectione ponitur, *pisana* *Hordeaceam* significat, quæ κατ' ἐξοχὴν *Pisana* dicitur: nam cum pro aliorum frumentorum *Pisana* accipitur, frumenti nomen semper adjicitur, ut *Pisana Tritici*, *Zææ*, &c. *Pisana Veterum* decantatissima, variis in locis describente *Galeno*, hoc modo parabatur. *Hordeum* in aqua maceratum dum extumescat in Sole siccat; mox in pila pistillo ligneo tantisper tunditur donec corticem exuat. Hoc in aqua lento igne decoquitur donec succulentum reddatur. [Aliqui decorticatam molebant & farinam in sacculo coactam diutissimè discoquebant atque refecatam & in offas convolutam ad forbitionum usum servabant, & cum usus exigeret decoquebant] Uni parti *Hordei* decem partes aquæ admisceat *Oribasius*, 15 *Paulus*. Quæ inter coquendum citissimè amplissimèque intumescit optima censetur. Cum in chylum seu cremorem redacta est *Aceti* momentum infundendum, dein olei (vel *butyri*) exiguum, quod tamen etiam per initia injici potest. Postquam ad exactam coctionem ventum est, sub edendi tempus sal frius inspergendum.

Egregiè humectat, refrigerat, & deterget, eduliumque est in acutis morbis omnibus frumentaceis præferendum. Datur etiam commodissimè tabidis & hæcticis aut marasmo laborantibus.

Antiquorum *Pisana* hodie non utuntur *Medici*, sed ejus vice *Hordeum* suspensâ molâ decortictum, quod mundum vocant, tantisper in aqua decoquunt donec pulvis speciem referat, deinde tundunt & tenui incerniculo percolant, saccharum addentes, aliæque deinde admisceant pro varia medentis intentione aut scopo.

Fit & hodie à *Pharmacopœis*, *Gallicis* præcipuè potio, quam *Pisana* κατὰ χημεικὸς vocant, cum nec *Pisana* sit, nec *Pisana* cremor, sed tantum *Hordei* tenuius decoctum, ipsius substantiæ parum aut nihil retinens. Fit enim ex *Hordeum* mundato, *Glycyrrhiza* rasa, & uvis passis, quandoque *Pruna* & *dactyli* & *jubæ* aliæque similia adduntur. Hæc potio in *Gallia* frequentissima est æstivo tempore, ubi in omnibus fere *pharmacopoliis* venalis prostat, vix biduum servari potest antequam acefcat & corumpatur. Usus ejus est ad refrigerandum & humectandum. Iis qui inflammatione pulmonis partiumque respirationi inservientium vel renum vesicæque exulceratione aut inflammatione laborant proficuum censetur.

Polenta, Græcis * *Αλεπτον*, *Hordei* tosti seu frixi farina est. Præparandi plures modos docuit *Plinius lib. 18. cap. 7.* Græci persulum aquâ *Hordeum* nocte unâ siccant, ac postero die frugant, dein molis frangunt, reliqua apud ipsum vide. *Eustathius* è *Pherecrate* præparandi modum brevibus abfolvit. Τὰς κριθὰς δὲ ἡλίω τινδύνειν, ἀποδερξίλειν, ἀγνῆν, ἀλάτους ἐπιπέσειν. Oportet *Hordeum* pinsere, fringere,

Vires & Usus.

* Panem ex *Hordeum* Antiquis usitatum vitâ damnarunt, quadrupedum eradidit refectibus. *Plin.*

frigere, torrere, in cerniculo cribrare, aspergere, molere, manu subigere, mandendum apponere.

Rusticos pro pane alicubi eâ usos olim legimus. Veteres etiam Græci militibus polentam præbebant. Romani tamen milites ipsius imbecillitatem damnarunt. Maza est Polenta cum aqua sola, aut cum aqua & oleo permixta.

Bism Actio Hordeum est madefactum, quod germen emisit, & deinde unâ cum enatis ligulis tostum est. Maltum recentiorum ex quo fit Cerevisia describere videtur.

Maltum apud nos in Anglia ex Hordeo disticho potissimum conficitur, quanquam apud Septentrionales, ubi distichum non provenit, è polystico fiat. Modum conficiendi breviter describit Lobelius, cujus idcirco verba adferemus.

Hordeum biduo & tribus noctibus aquâ maceratur, deinde effusâ aquâ in horreum acervatur, loco ventis minus pervio, quoad perpusillos radicum cirros & pullulationes (hyeme quidem tardius, vere autem & æstate biduo aut triduo) emiserit. Mox priusquam nimium incalescat in area complanata sulcatim dispersum sesquialmari densitate, ter quatuor die ac nocte aperto aere subvertitur: octo vel decem [imò plures] dies continuos versando perficitur. Tandem in tabulato pertuso igne subdito, vel calatho vimineo acuminato texto fornaci aptato, & Hordeo superstrato, igne lento è palea, cremis vel arido ligno, [palea seu stramen huic usui aptior est, nam lignum odorem & saporem fuliginem Malto & Cerevisiæ inde confectæ communicat] fornacis ostiolo admoto, sesquialmari intervallo ab imo interposito, exsiccatur quoad molis frangi queat. Hyeme & Vere laudatissimum efficitur. Qui vero Malti facienda modum accuratum scire desiderat rei rusticæ scriptores consulat. Nam de his prolixius agere instituti nostri ratio non permittit; & consulat Transect. Philosphicas N. 142. p. 1069.

Biera sive Cerevisia ex Malto & Lupuli Salictarii floribus seu potius fructibus, modo proportionæ certis aqua dulci permixtis coquitur. Et simplicissima quidem ac propriissima talis est: Proxima quæ Triticum, Zeam aliâque fruges unâ cum Malto hordeaceo admittit. Quæ verò præter fruges, herbas, semina, flores, aromata aut aliâ huiusmodi permixta habent, compositæ quædam Bera sunt ac medicatæ ab Hordeacea Tricevæ & sapore & qualitate diffidentes. *J. B.*

Veteres ex hordeo potum variis nominibus appellarunt, Quidam, ut Herodotus, *βίρον νεβύρον*: Aristoteles, Athenæo teste *βίρον* dixit: alii *βέτρον*: Ægyptii apud quos olim in usu fuit, hordeaceam potionem *βέτρον* appellarunt, Theophrasto & Plinio testibus: Hispani, autore Plinio, *celiam* & *ceriam*, Galli *cerevisiam*. Ex iisdem [frugibus] sunt & potus, *zythum* in Ægypto, *celia* & *ceria* in Hispania, *cerevisia* & plura genera in Gallia aliisque provinciis, l. 22. c. 25. Dioscorides unum Hordeacei potus genus *Zythum*, alterum *Curmi* nominat.

Hæc autem omnia, inquit J. Bauhinus, sive similia sint genera diversis appellata nominibus, sive proprietate aliqua discrepantia, cum Bera sive Cerevisia nostra in eo convenire possunt, quòd ex hordeo & frugibus componantur, præparationis tamen modo, vel alia qualitate aliqua ab ea fortasse differunt.

Dioscorides & Galenus *Zythum* Antiquorum multis nominibus damnant & improbant: verum suspicamur non satis perspectum illis fuisse *zythi* præparandi modum. Quicquid sit de *zytho*, nos fidenter affirmamus non dari potum salubriorem Biera sive Cerevisiâ hodiernâ, si modò ex bonis frugibus ritè preparata, & probè decocta tandemque idoneè fermentata fuerit: Copiosum bonique succi alimentum præbet. Nos verò generosiorum fortiorumque Cerevisiam in quotidiano usu improbamus; ut & nimis tenuem & aqueam, mediam inter has eligimus, & saluberrimam existimamus.

Modum conficiendi Bieram seu Cerevisiam breviter describit Lobelius in Adv. part. ult. his verbis.

℞ Malthi mollis, leviter contriti modios Britannicos octo: cui superfunde aqua fluvialis limpidioris ferventis, in qua aliquot manipuli furfuris triticeæ incocti fuerint, quantum satis sit implendo dolio Aureliano aut Aquitanico & semissi. Exactè mixta, infusa calidè persistet tres horas; deinde foraminulo paleâ aperto aut duplicato fundo apto subterfluant. Id quod transmissum est [Belgis & Anglis *Wort* vocatum] recoquitur semihoram, sesquihoram, aut aliquot horas ut melius conferretur, adjectis unc. duodecim florum Lupuli Salictarii: mox longo latòque lacu, depressi labris vix pedem alto refrigerantur. Et hujus decocti frige facti libris octo vel decem, fermenti sive facis Biera vel Alæ potentioris libra aut sesquilibra adduntur exactè agitando, loco tepidiore permiscuntur, stragulis operiendo, sensimque reliquum liquorem affundendo, ut commodius fermentescant. Quibus absolutis transcolantur; vasa adimplentur, demùmque fermentatione absoluta, exactissimè occluduntur, eidem Malto novam affundunt fervidam, transcolant, eoque tenuem Cerevisiam concinnant. N. Quo diutius liquor Malto impregnatus, *Wort* dictus decoquitur, eò durabilior est Cerevisia, & ætatem melius fert, cæteris paribus.

2. Quò Maltum magis exsiccatum tostum & adustum fuerit eò Cerevisia inde confecta coloratior & rubicundior evadit, particulæ enim adustæ hunc colorem communicant, Cerevisia è Malto lento igne exsiccato pallidior est seu candidior.

3. Lupulus Cerevisiæ incoctus eidem diutius asservandus & ab aciditate tuendæ inservit, quod efficit amarore insigni quâ pollet, quin & eandem sapidiorem salubrioremque reddit, nimium Alæ lentorem attenuando, aperiendo, abstergendoque; Alæ, præsertim si generosior sit, corpus nimis obesum & pigrum reddit, Cerevisia lupulata calore suo dissipat pinguedinem, corpusque vegetius & ad motum aptius efficit.

4. Lobelius, quamvis natione Belga, fatetur Cerevisias Britannicas quaslibet Septentrionales bonitate longe superare: idoneus testis, qui in plerisque regionibus ubi in usu est Cerevisia, peregrinatus fuerat.

4. *Hordeum exoticum causticum* C. B. *Cevadilla* sive *Hordeum causticum Americanum* Park.

Planta est à Nicolao Monarde proposita, quæ in Hispania nova *Cevadilla*, id est, Hordeolum vocatur, à similitudine quam cum nostro Hordeo habet, in spica & vaginulis quibus semen includitur, sed eo minus & Lini femine neutiquam majus; & longè aliis facultatibus præditum.

Vires

Hujus semen adeò urente vi præditum est, ut in gangranis, putridis & impuris ulceribus eisdem quos sublimatum & cauterium ignitum effectus præbeat: pulvis sensim inspersus vermes in ulceribus necat, ulcera putrida expurgat, pro ulcers magnitudine, majori minorève quantitate inspersus, modò præservativa, quæ in horum remedium usu usurpari solent, adhibeantur. Ad hujus facultatem infringendam pulverem aquâ rosarum aut Plantaginis excipiunt, & Linum intinctum ulceribus & gangranis imponunt, dein medicamenta færcotica adhibent. Hæc omnia Monardes.

CAP. VI.

De *Oryza*.

Oryza ut semen ex India primum fuit allatum, sic & indidem nomen Lobelio ascitum videtur. *Oryza* gluma seu cortice crassiore arctè adhærente granis, spica laxa, è pluribus composita a reliquis frumentaceis distinguitur.

Oryza J. B. C. B. Ger. Park. & aliorum omnium. *fitte*.

C. B.

Radicebus est triticeis, *culmis* bicubitalibus & tricubitalibus, striatis, triticeis & hordeaceis, crassioribus ac robustioribus, geniculatis: *foliis* longis, arundinaceis, carnosis, Porraceis haud abfimilibus: in culmi cacumine non spica sed *juba*, Millii aut Panici modo, in ramulos divisa, in quibus semen utrinque impari ortu & alternatim provenit, cortice subflavo, aspero, & angulosis striis in longitudinem donato, superne villoso, ovi figurâ, rectum, & asperâ aristâ armatum est, quo exuto granum quovis præstantissimo Tritico candidius, pellucidum, durum, Avenâ brevius & crassius conspicitur. Flores ut in Milio purpureos esse, & eodem tempore flores & semen proferre dicunt.

Locus.

Oryza præcipua omnium Indiæ Orientalis regionum annona est, indeque primum allata in Græciam & Italiam. Hoc etiam sæculo in universa India frequentissimus ejus usus est, ut in omnibus fere ejus regnis, provinciis, insulis copiosissimè feratur & colatur, ut *Bengala*, *Pegu*, *Cambaja*, *Ceylon*, &c. Quinetiam in Ægypto magno proventu feritur, alicubi etiam in Syria, & Fortunatis insulis: inque Hispania & Italia, ubi nos in Ferrarientis ditionis locis palustribus satam observavimus.

Humidis locis delectatur, & in ipsis aquis crescit. In insula *Zeilan* aquas in stagnis reservant ad *Oryza* sata irriganda: & ibidem, (ajunt) terra pinguis perpetuis exundationibus ita mollescit, ut *Oryza* messem facturâ ad dimidium genu in aqua versentur. Sic, auctore Porta, in Salernitano agro, ubi patenti, uda planitie maximo proventu feritur, euripis & ilicibus & fluviis ductis quoties opus est rigant, alias nullam aut cassam segetem laturam: ita ut mirum sit tam siccum & exsuccum granum tam humidum requirere solum; terramque humidam & uliginosam tam præstantis saporis & salubris nutrimenti tamq. siccum frumentum procreare.

Tempus.

Maturefcit æstivis Solibus, ejusque messis ferotina est circa æquinoctium Autumnale: quare Septentrionales regiones, licet humentes magis, tamen ut aliosas respicit, nec ibi ad frugem pervenit.

Vires & Usus.

In cibus *Oryza* admodum est familiaris, apud omnes nationes Orientales præcipua apud Indos; concoctaque facilius evadit & ori gratior, ubi ex lacte bubulo aut Amygdalarum cremore, aut carni pingui jure decocta fuerit. Datur utiliter in cibus dysentericis, coeliacis & diarrhæa affectis, præsertim ubi prius torrefacta, in lacte, in quo igniti calculi fuerint extincti, decoquatur. *Matth.*

Oryza Indis panis loco est, variis modis preparata; Preparandi modos vide apud C. Bauhinum *Theat. Bot. lib. 1. Sect. 4. cap. 29.* Potum quoque in multis Indiæ locis ex *Oryza* conficiunt. Vide C. B. loco cit. Turcæ quoque ex *Oryza* pulvis efficiunt, & multa ex ea fercula parant. Varios *Oryzam* ad cibum preparandi modos in Europa, ubi Triticum in panem venit, vide apud prædictum autorem loco laudato.

Vulgi animos opinio pervasit *Oryzâ* frequenter vescentes obefiores reddi; quare in quibusdam locis feminae graciliores & macilentiores eâ frequentius utuntur ex lacte & largiore saccharo assuantes. Sed Veterum medicorum sententia contradicit: ut qui inter *diaporesa* seu leviter alentia, & *diarrea* sive quæ difficulter conficiuntur eam retulere. Nobis aliter videtur, & vulgi potius opinioni accedimus, nec audemus damnare edulium tot gentium, tot seculorum usu approbatum: Alvum modicè astringere concedimus: unde & in hepatico fluere & mictione sanguinea, inque tussi utilis esse aliis astringentibus additis non abnuimus. Farina etiam cataplasmatum repellentibus admiscetur, & iis quæ manmarum in cipientem inflammationem arcent floribus Chamameli & rosarum additis. In hæmoptysi laudat Helmonius *Oryzam* Aq. vel Lactè chalybeato coctam. Dol. l. 3. C. 8. S. 16. *D. Socme.*

Oryza tenuius decoctum, in aqua, usitatissimum est apud Indos multorum medicamentorum vehiculum.

Liquorem vinosum ex *Oryzâ* extractum *Arak* aliqui vocant.

CAP. VII.

De Panicò.

Panicum, Græcis $\epsilon\alpha\upsilon\mu\omicron\varsigma$ & $\mu\epsilon\lambda\iota\sigma\mu$, Etymon Plinius adfert, lib. 18. cap. 7. Panicum, inquit, à paniculis dictum. Ac paulo post ait, quoddam Panicì genus esse à panò parvis racematim paniculis. At Panicum non dicitur à panicula dicitur; $\alpha\upsilon\alpha\lambda\omicron\sigma\iota\alpha$ enim repugnat, sed à panus cuius diminutivum panicula, ut panicum & panicula eisdem sint originis. Panus autem à $\pi\alpha\upsilon\sigma$ pro quo Dorez & Boles $\pi\alpha\upsilon\sigma$: à $\pi\alpha\upsilon\sigma$ autem $\pi\alpha\upsilon\sigma\iota\sigma\iota\delta\epsilon\iota\varsigma$ & $\chi\epsilon\beta\upsilon\sigma$. Voss. Etymolog.

Panicum spicâ laxiore, & velut è racemis composita, granis minoribus à reliquis frumentis spicatis differt.

1. Panicum Germanicum sive panicula minore C. B. Panicum vulgare J. B. Ger. Panicum album vulgare Park. **Panick.** In Gerardo emaculat. icones duæ ultimæ sunt transpositæ.

C. B.

Radice nititur valida & fibrosa, è qua plures erigit culmos, Arundinaceos, duorum plerunque cubitorum (solum tamen fecundo proceriores) rotundos, solidos, geniculis tumentibus, decem nunquam, præcinctos, ac sensim extenuatos, cacumine languido & nutante: quibus adnata folia arundinacea, Milii asperiora & acutiora, tritici latiora, uncialiq; latitudine, Arundinaceis non multum dissimilia, è geniculis excutia, plerunq; cubitalia. In caulis summo spica oblonga, dodrantalis, rarius pedalis, teres, crassa, non ut in Milio divulsa, sed racemi instar compacta, ex granis Milio numerosioribus & minoribus, rotundioribus, splendentibus, folliculis quibusdam subuleis obvolutis. In eo differentia quod quoddam flavis, alterum purpureis aut nigris spicarum fastigiis emicat, & hoc quoque avicularum injuriis obnoxium est.

Increfcente spica à duobus geniculis inferioribus culmi undiq; in orbem excrescunt, & in terram fibrâ descendunt, quibus culmus fulcitur nè pondere spicæ nutantis sternatur & humi procumbat.

Seritur in agris in Germania, Gallia, Italia. Solum & terram qualem Milium desiderat, nimirum levem solutâq; arenosam item & sabulosam, modò humentem. J. Bauhinus hujus varietates duas describit & depingit: nimirum

[1. Panicum panicum vel rubrum

Quod, uti provenit in horto, radices habet fibrosas, sed validas, subrubentes; caules verò duum aut trium cubitorum altitudine loco fecundo, firmos, ex viridi rubefcentes, crebris geniculis interceptos, ramosos & laeves præterquam sub spica, quæ selsquialnum longa, spiculis compluribus dense congestis componitur [in minoribus plantis spica non apparet ita ex spiculis composita] in quibus semen Panicì vulgaris copiosum; gluma etiam non alia, sed aristis quæ inter grana plurima emicant purpurascensibus. Folia Arundinacea, frequentia, vaginis longis caulem involvunt, adeoque & inferior vagina superiorem excipit, tactu aspera.

2. Panicum spicâ insigniter divulsâ.]

2. Panicum Indicum paniculâ villosâ Park. Panicum Indicum Ger. Panicum Italicum sive panicula majore C. B. **Indian Panick.**

Hoc radice, culmis, foliis priori, ut & Milio per omnia simile, sed omnibus sui partibus fecundius existit, maximèq; paniculâ differt, siquidem in hoc pedalis longitudinis est, & duorum digitorum crassa, ad terram versâ, granis numerosis hirsutisq; color paniculæ etiam variat, in quibusdam candidat, in aliis rufescit, in pluribus verò flavescit: sic & feminis color variat.

Ego hanc speciem potiùs Indicam quàm Italicam dicendam puto; siquidem à quodam chirurgo Britolium Angliæ, cum Lobelius ibi commoraretur, ex novo orbe delatum est; & ipsè eam in horto colui è semine pro Panico Indico misso ortam.

3. Panicum cæruleum Ger. cæruleum vel Indicum J. B. Indicum cæruleum Park. Indicum, spicâ obtusâ cæruleâ C. B.

C. B.

Radicebus est validis, fibrosis, amplioribus quàm sint vulgaris: culmis harundinaceis, rectis, crebro geniculatis, & veluti articulis præditis, lanugine obstitis, vulgari Panico longè & quidem digito crassioribus, firmiteribus, altioribus, humanam altitudinem sæpe superantibus, & juxta radicem cæruleo eleganti & nitido purpurascensibus, medullâ fungosâ, pallente farctis, & velut in ramos divisis: siquidem inter folia è geniculis alii breviores culmi prodeunt: foliis vestiantur arundinaceis, ex singulis geniculis prodeuntibus, magnis, longis, latis ac duris, medio nervo divisis, & per ambitum levissimè instar Milii Indici (sis non valde dissimilibus) dentatis: cuilibet culmo spica crassa infidet, quæ æqualis ubiq; propemodum crassitudinis, instar clavæ Typhinae dense compacta, aliquantulum hirsuta, nonnunquam digitalis, interdum solum pollicaris longitudinis, specie cylindri seu coni, fastigio retuso ad effigiem Mayzii, subcærulei coloris, & in regionibus calidioribus saturatioris, siquidem stamina florum ex cæruleo diluto nitent: Semina petiolis oblongiusculis & gracilibus innixa, capillaceis utriculis, quæ ipsam spicam hirsutam efficiunt, inclusa, quæ extrema parte è glutinis prominente vulgaris crassiora magisq; rotunda, lavia & subcærulea sunt.

Locus.

E Peruvia in Europam pridem fuit allatum.

4. Panicum

4. *Panicum Indicum spicâ longissimâ* C. B. *Americanum spicâ longissimâ* Ger. emac. *Americanum sesquipedali spicâ* J. B.

Spicam habet sesquipede longiorem, crassam, firmam & compactam, non ut in priore æqualem, sed paulatim ex ima parte gracilescens: semina præcedentis Panicis similia, nec multum majora, sed plura simul juncta, & glumâ hispidâ inclusa, brevique pediculo innixa.

Locus.

Londino à Jacobo Garcto primùm accepit Clusius, postea similes ex Guinea.

Vires.

Tres Panicis Indici species depingit Parkinsonus, quorum iconas apud ipsum vide.

Gustu, qualitate & viribus Milio respondet, quare in cibo, panis & medicina ut Milium usurpari potest; unde magni per universam Germaniam, Ungariam & Bohemiam, perhibente Clusio, usus est: etenim in alimentum cedit ac pulvis ex ejus semine deglutato fiunt non ingrati saporis. At, inquit C. Bauhinus ex Veterum sententia, mali succi est, difficulter in ventre conficitur, flatu parit, alvum astringit, ficcat atque refrigerat: idèoque Milium Panico ad omnia præstantius. Lac ei admiscere [in pulve] salutare inventum fuit, tollit enim aut saltem minuit prædicta mala.

Puls cum lacte in capitis doloribus à bile causatis, hæmoptoicis & pollutione nocturna commendatur. Ventris fluxus, cum ipsum etiam Milium, nonnihil sistit Galeno; in lacte caprino coctum & bis die haustum, Plinio, cui sic prodest ad tormina. Foris in cataplasmate illitum exsiccat & refrigerat.

Apud Italos ad Gallinarum, columbarumque, saginam potius quam ad hominum alimentum fertur. Nos etiam non dico cum C. Bauhino, illud rusticis fossoribus & messoribus, sed jumentis & avibus corticalibus comedendum relinquamus, & melioribus frugibus Dei gratiâ repertis utamur.

C A P. VIII.

De Phalaride.

SPica è squamis compactili, culmo tenui, granis lucidis à reliquis frumentis spicatis differt.

Phalaridis nomen accepit ἀπό τῆς φαλιειᾶς, quod semen splendidum candidumque reddat. Spicam spumâ alba obductam esse non semel observavi. *Bod. à Stapel.* in Theophr. hist. lib. 8. cap. 3.

1. *Phalaris* J. B. Ger. *vulgaris* Park. *major semine albo* C. B. *Canary-grass, i. e. Gramen Canariense, quia ex insulis Canariensibus delatum est, & Passeribus Canariensibus alendis inservit.*

J. B.

Culmo adolescit sesquicubitali, Hordeaceo [C. B. *Zea* non dissimili, graciliore tamen] quatuor aut quinque geniculis nodoso: *foliis* Hordeaceis, [parvæ Arundini aut Tritico similibus C. B.] radice habitiore [parva, multifida & fibrata C. B.] Unicuique culmo (qui ex una radice plures promascuntur) *spicæ* singulæ insident, sesquiunciam aut unciam longæ, turbinatæ, foliaceis glumis striatis squamatis scandularum ritu compactiles, è quarum sinu tremula strobilorum pallidorum filata promuntur, ipsæque postea loculis *semen* reconditur lubrico nitore Milii, candidum, forma Lini, sed magnitudine suppar.

Locus.

Sponte oritur non in Canariis tantum insulis, Fortunatis olim dictis, sed & in Hetruria, autore Anguillara, inter segetes, & in Hispania, & in Gallia Narbonensi circa Monspelium.

Vires.

Phalaridis semen, & herbæ succum, & folia pota ad vesicæ dolores & cruciatus commendant Veteres.

Alimento esse & nonnullos panes ex eo pinfendos curare, esitarèque ad calculum factisque vesicæ perhibet Lobelius.

2. *Phalaris major semine nigro* C. B. J. B. *Phalaris semine nigro* Park. *Canary-grass, with black seed.*

E radicibus fibrosis, majusculis, fibellis tenuibus rubentibus cirtatis, tres quatuorve aut plures pro ratione foli *culmos* erigit, bicubitales, quinque, vel sex geniculis interceptos, ad quorum singula singula *folia*, semunciam lata oblonga, Triticeis ferè paria, nec folia tantum, sed ex inferioribus articulis rami seu culmi secundarii exeunt. *Spicæ* quam præcedenti longiores & graciliores nonnihil, viridiores, è squamis lineis virentibus & albidis striatis compactiles: *strobili* albidis, è tenuibus filamentis penduli: *Semina* minora, per maturitatem fusca, seu nigricantia, imâ parte albicantem quandam hirsutiem habere videntur.

Locus.

Circa Messanam in Sicilia, Baias & Neapolin in Italia, & Monspelium in Gallia Narbonensi spontaneam observavimus.

3. *Gramen Phalaroides Lustranicum.*

Ex semine Londino misso succrevit nobis hoc genus Graminis, annui & supini, culmis vix dorantalibus, ad terram reclinatis: cui *Spicæ* breves, crassæ, Phalaridis, è folliculo vix exeuntes.

4. *Gramen*

* 4. *Gramen Phalaroides minus* C. B.

Foliis est oblongis, angustis, viridibus, quorum unum vel alterum culmos cubitales tenues tubi instar cingit : In culmorum summo *spica* Phalaridi similis, sed angustior, trium unciarum infidet. Nec radicem nec semen vidit descriptionis autor C. Bauhinus.

5. *Phalaris bulbosa semine albo* Park.

Park.

Crescendi modo Phalaridi vulgari similis est, *culmis* tamen tenuioribus tenerioribus, elatioribus. *Folia* tum quæ ad culmorum genicula, tum quæ ad radicem molliora lenioraque : *Spicæ* minores sunt & nonnihil longiores, nec perinde compactæ, ad tactum etiam molliores, *semina* *minora* sed candidiora producentes. Pro radicibus bulbuli subsunt multi, coacervati, fibras longas in terram profundè demittentes, quibus firmiter ei inhaerent, nec quotannis aliarum specierum modo emoriuntur, sed in multos annos durant in magnos densosq; cespites excrecentes.

In Hispania inventam attulit Boelius.

Locus.

6. *Gramen phalaroides spicâ Panicâ Siculum.*

Culmo est procerò, firmo : *foliis* longis & modicè latis, *spica* palmari Panicea, hoc est, è multis brevibus & confertis spicis coagmentata, glumis acerosis è viridi albicantibus, nullis omnino aristis donatis. Semen nondum maturum erat, cum observavimus : In Sicilia.

C A P. IX.

De Frumento Indico Mayz dicto.

Hæc planta insignibus notis ab aliis omnibus frumentaceis differt : Est enim paniculata simul & spicata. Panicula scilicet cassa, acerosa summo culmo infidet, spicæ crassæ tres quatuorve è foliorum sinibus exeunt.

1. *Triticum Indicum* J. B. *Fruentum Indicum* Mays dictum C. B. *Item Fruentum Indicum* Mays dictum alterum ejusdem. *Milium Indicum maximum* Mays dictum, seu *Fruentum Indicum* Park. *Fruentum Turcicum* & *Indicum* Ger. **Indian Wheat.**

C. B.

Radicibus nititur numerosis, duris, fibrosis, sed minimè crassis, & albis : quibus ab imo caulis geniculo fulcra quædam in terram demittuntur, quibus culmi à vento agitati sustineantur, qui Arundinei, septem vel octo pedes alti, rotundi, pollicem crassi, rigidi, multis geniculis articulati, inferna parte purpurascentes, qui paulatim extenuantur, solidi, densa & albâ medullâ, instar Arundinis Saccharinæ, facti, qui dum adhuc virides & succulenti sunt, dulcedine sunt Sacchari. *Foliis* est Arundineis, cubito plerumq; longioribus, tres aut quatuor uncias latis, venosis, marginibus aliquid asperis : *paniculis* summo caule dodrantalibus, gracilibus, raris, jubæ modo multiplicibus, aliquando in 15, 20, & etiam 30 spicas procumbentes divisas, aristis carentibus, & flori tantum emitendo natis. Etenim flores summo culmo nutant, non sæturæ destinati, non umbra, sed ornatu spectatores oblectantes, naturæq; luxum ostentantes, quod rarò in aliis conspicitur : nam cum defluerint exarescunt, & nullum semen producant. Floret autem Secales instar, flore nunc candidi, nunc lutei, nunc purpurei coloris, prout videlicet fructus sive frugiferæ spicæ coloratæ erunt. Et quod singulare huic plantæ videtur esse, quòd alia parte florem, alia fructum ferat, & non reliquarum frugum more in panicula semen fructumve proferat, sed à latere ex culmorum geniculis, medio foliorum & geniculorum sinu spicæ aristas carentes, longæ, crassæ, rotundæ, cylindracea effigie, fructum ferentes, & ab uno culmo tres quatuorve alterno ordine exeunt ; at à singulis nodis singulæ, quæ multis foliaceis tunicis vaginæ instar obvolvuntur, in summo tam arcè convolutæ ut nè aquam quidem transmittant, quæ spicas corrumpere possit : & spicæ cum ad justam magnitudinem pervenerint Piceæ arboris conos tum longitudine, tum crassitudine æquant, & è vaginularum verticibus filamenta capillacea eodem cum granis colore dependent, quo ab avium & vermium injuriis tutæ esse possint. Vaginis cum exaruerint denudatis grana apparent Pisi magnitudine, omnino nuda, nullòq; folliculo inclusa, lævia, subrotunda, & quæ mediantino fuliginosè undiq; hærent ; propter compressionem angulosa, frequentia, quæ sæpe in uno racemo apud Indos 700 (apud quos sæpe ex uno grano 300 modia colliguntur) coacervata, at arcèssimè juncta, ac in octo, aut decem, rariùs duodecim ordines, in longitudinem rectis lineis digesta : quæ ratione coloris variant, modò candida, interdum lutea, modò purpurea, nonnunquam fulca aut rubra, medullâ tamen candidâ, & sapore cæteris frumentaceis dulciori ac suaviori.

Interdum paniculæ, Camerario monente, etiam grana adnascuntur, ubi nondum plenè sese explicavit, potissimum circa imam partem, quæ tunicis vestitur, quasi fecunditas nuditate evanesceat pereat, eadèmq; à tempestatum injuriis operimentis integra conservetur.

Quòd paniculas floriferas infecundas à semine seu fructu remotas gerit non huic frumento propria est, sed & *Lachrymæ Fobi* dictæ commune.

Quòd verò panicule hæc omninò ad generationem inutiles sint & ad spectaculum seu luxus naturæ ostensionem

†

○○○○○

rationem

tationem dumtaxat comparatæ, Baubino non æssentior: Verisimilis enim est apices floridos spermatis masculini vicem præstare, & semen secundum reddere, ut in Parte Generali docuimus.

Frustra Gerardus nostras, Tabernamontanum secutus, pro granorum colore species multiplicat, cum ex eodem semine pleræq; hæc varietates haberi possint.

Frumentum hoc India Occidentalis indigenam esse (in cuius omnibus ferè regionibus reperitur) indèq; in Africam, Asiam, & Europam delatam, Matthiolo consentimus; quicquid contradicendi studio repugnant Adversariorum autores: Milium autem Indicum Plinii, quod Neronis principatu in Italiam fuit conuectum, Melicam seu Sorgum esse minime dubitamus.

Tempus &
Locus.

Scrbitur Martio, in singulas serobes, inter se passum unum distantes, quaternis quinifve granis coniectis. Nascitur paucis diebus, & quarto in India mense demetitur. Apud Germanos seri in agris observavimus; ubi terram probe stercoretam, pinguem & humidam expetit. Frigoris & pruinarum impatiens est. Tempus serendi pro regionis qualitate & temperamento variat: alibi seriùs, alibi citiùs serendum. Alibi etiam breviori temporis spatio semen perficit & ad maturitatem perducit, alibi longius requirit. Est genus trimestre; est quod duobus tantum mensibus & seritur & metitur. Quædam aliud est quod 40 tantum diebus à satione maturescit; si Autoribus fides. Quòd in altitudinem excresecat, & plures spicas producat, vel soli fertilitati, vel cæli temperie debetur.

Vires &
Ufus.

Quidnam hoc frumentum in Medicina possit nondum satis constat (inquit J. Bauhinus) quia autem dulcedinem & lentorem quandam grana præ se ferunt, haud dubiè idem cum Tritico habeat temperamentum, ac proinde easdem etiam facultates obtineat necesse est. Grana itaq; teruntur in candidissimam farinam, quæ in panificia subinde cogitur. Panis tamen ille lentoris quiddam & obstructis naturæ habet. Hinc est, quòd in Asia & Turcia illius nullum in cibo usum esse, nisi cum annonæ premit inopia, dicunt. Panis ex eo paratus (autore Dodonæo) mediocriter quidem candidus est, absq; fursuribus conceinnatus, sed durus ac ficcus, veluti biscoctus, nihilq; lentoris habens; concoctù eas ob causas difficilis, corporiq; nullum aut omnino exiguum alimentum præbens, tardè descendens ac alvum constringens, veluti ex Millo aut Panico factus.

Franciscus Hernandez frumentum hoc valdè celebrat: Temperatum est (inquit) aut ad caliditatem humiditatemq; paulisper declive, substantiâ mediocri, concoctù facile, præcipuè his qui eo victu uti consueverunt, non crassa, aut, veluti quidam opinantur, obstructi & viscosa, quod vel Indis ipsis, qui ex eo pane in placentalas formato vivunt, nec tamen obstructi, aut decolores conspiciuntur, periclitari licet: iisdem affirmantibus, nullam in venticulo gravitatem sentire post epulas, imò post paucas horas rursus ac si nihil ingestissent esurire, & magna aviditate, si adsit copia, repetere nutrimentum, nec vel de nomine solo ad adventum usque Hispanorum lithiasin novisse: quin quòd nullus est apud Mexicanos celebrior agritudinum acutarum & commodior victus, qui etiam Prisanæ præfertur, quod mille experimentis comprobatur confirmatumq; est: Celeriter utique (aiunt) coctum descendere, corpora quantum sat est nutrire, nullum inferre gravitatis sensum, mollire ventrem & pectus, calorem subtilem demulcere, (præsertim si pulvis ejus ex aqua permittatur brumali tempore gelare) urinam evocare, viâq; omnes extergere. Reliqua apud ipsum vide, ut & varios modos illius parandi tum sanis, tum morbo aliquo affectis.

C. Bauhinus, nescio à quo edoctus, scribit Indos si nimium utantur hoc frumento in cibus, tumidos & scabiosos reddi. Imò (inquit) pueri Guineensium, qui hoc frumento sæpe panis loco utuntur, videlicet granis è spicis excussis, isque nonnihil tostis & præstis, si paulò frequentius utuntur, à scabie sese vindicare non possunt, cum sanguinem nimis calidum & quasi adustum gignat.

Panis & Vini ex hoc frumento conficiendi apud Indos modum vide in Histor. C. B. lib. 1. Sect. 4. cap. 31.

Farinæ ulus est ad cataplasmata mollientia & suppurantia, nam suo lentore meatus obstructis apostematibus suppurandis peridonea est. Foliorum item recentium succus refrigerandi facultatem obtinet, & Erysielatibus, si panni intincti applicentur, conducit.

2. Frumentum Indicum Mays dictum minus C. B. Indicum alterum sive minus Park.

Quod mediam præcedentis altitudinem vix attingat, cuiusque spicæ frugifera non ad culmorum latera prodeunt, sed paniculis cum desloruerint succedunt cætera ei similis, cum invalido tibicine solius Tabernamontani fide & autoritate nitatur, nobis quidem dubium & suspectum est.

Pro culturâ & usu frumenti Indici Mays dicti consulantur Transact. Philosoph. N. 142. p. 1065.

C A P. X.

De Milio.

Milium, Græcis κέρας, ut Varroni placet à Græco derivatum est, nam illud priùs κέρας post *uisiv* dicebatur seu *uisivn* communi cum Panico nomenclaturâ. Verum probat, Vossius *uisivlu* vocem apud Dioscoridem, Galenum aliòsque veteres pro Panico dumtaxat accipi. Probabilior ergo quibusdam videtur Festi opinio, Milium dictum à copia seminum, quasi millesimum ferat granum.

Milium autem effusâ jubâ, granis minoribus, subrotundis, lucidis ab aliis frumentis paniculatis distinguitur.

1. *Milium* J. B. Ger. *Milium semine luteo* C. B. *Milium vulgare album* Park. Millet with yellow seed.

J. B.

Radices crebræ, fibrosæ, validæ, albicantes. Pluribus *culmis*, crassiusculis sesquicubitalibus, brevibus internodiis geniculatis surgit. *Folia* Arundinacea, unciâ latiora, hirsuta, præsertim qua parte culmum obvolvunt densa lanugine obsita sunt, & evidentiùs striata, postquam à culmo abscesserint lævia & glabra paulatim evadunt. In summis stipulis juba explicatur ampla, atro-purpurea, deorsum reflexa, ad longa tenuiaq; stamina inermibus glumis comprehensâ grana, lubrico lavore lucida, parva, colore fulvo aureove appensa obtinens.

Levem solutâque terram desiderat, nec in sabuloso solum, sed in arenoso quoque provenit, modò vel humido solo, vel riguo, nam ficum cretosumque reformidat. Ante ver commodè feri non potest, quoniam teporibus maximè lætatur. Ultima parte mensis Martii commodissimè terræ committitur. Nec impensâ gravi sationem cultoris onerat, quippe Sextariis ferè quatuor (quinque Palladio) jugerum implet Columellæ. Si densius seminetur nocebit. Tertio post sationem mense perficitur: est autem ad annonæ caritatem & famem remedium permaximum. Contra tempestates enim universâ aërisque malignitates resistit, & nullo tempore deficere potest; licet frugum cæterarum sterilitas invalescat.

Habuius aliquando hujus varietatem semine aureo.

2. *Milium semine albo.*

Hoc quamvis ab omnibus Botanicis cum precedente ad idem caput reducatur, ejusque tantum varietas habeatur, est tamen reverà species distincta: siquidem non tantum granorum colore ab eo differt, sed staturâ & magnitudine, & florendi tempore, & jubâ seu paniculâ: illo etenim multò elatius est, ut quod ad bicubitalem aut tricubitalem altitudinem assurgat, culmo crassiore, geniculis pluribus intercepto, *foliis* latioribus longioribusq; multò, pallidius virentibus, comâ magis inflexa, albicante.

Seriùs deniq; paniculam explicat, nec ferè in hortis nostris ante exitum Julii.

Hæc species esse videtur quam describunt Joan. & Caspar Bauhini.

3. *Milium semine nigro* C. B. *semine nigro spadicebre* J. B. *Milium nigrum* Ger. Park. Black Millet.

C. B.

Caulis est altiore, tenuiore, non hirsuto sed glabro; jubâ latiore; *semine* nigro oblongiore, medullâ quàm in priore albiore, illòque deterius, non minus tamen aviculis, ut columbis & gallinis nutriendis, expetitur.

In Argovia Helvetiorum frequenter feritur *Milium nigrum*, quod foliis est vulgari latioribus, caule non adeò alto, jubâ sparsâ & minore, semine aliquantum majore & rotundiore, & ad pultes conficiendas altero longè utiliore. An à precedente diversum?

Milium refrigerare & siccare Veteres & Recentiores consentiunt. Mali succi est, difficulter coquitur, alvum cohibet, & flatus generat. Attamen hoc multis gentibus in cibis gratissimum fuisse, & hodie quoque esse, inter omnes constat. Meliorum frugum inopiâ in panificia olim cogebatur, uti testantur Galenus, Plinius, Dioscorides aliq; è Veteribus. Apud Italos (inquit C. Bauhinus) vidimus frequenter panes ex Milio confici, qui flavent, quiq; calidi devorati sua dulcedine placent, & à multis, etiam non urgente necessitate, expetuntur. Cum verò panis ex Milio obduruir planè nigratus est. Ex farina quoq; ejus & lacte Itali lagana & placentas parant: quæ nisi mox cum coctæ fuerint edantur, in mandendo glutinosæ & ingratae sunt. Pultem candidam ex Milio olim factam fuisse testatur Plinius. Sarmatarum quoq; gentes hac maximè pulte aluntur, & crudâ etiam farinâ equino lacte, vel sanguine è cruris venis, admixto. Hæc puls etiam Germanis hodie in usu est, cum lacte coctâ, butyro addito, & saccharo plerunq; asperso: Hujusmodi etiam pultes in Angliam pridem introductæ & in usum receptæ sunt.

Cæterum Milii farinæ olim usus fuit in fomentis ad tormina, capitis quoq; & nervorum dolores. Foris impositum fuit in sacculis; nam in cataplasmatibus ob friabilitatem difficilis ejus usus est. Qui plura de ejus facultatibus & ulibus desiderat, C. Bauhini theatrum Botan. & J. B. historiam adeat.

Si membrana cerebri fuerit vulnerata, egregiè ipsam conglutinat (inquit Archigenes) Calamitthæ succus infusus, & farina Milii arida insperata.

Ad sudorem provocandum, & Decoct. Milii cum passulis & ficibus. Nobile sudorificum & diureticum vocat Otho Heurnius. Vel & Decoct. Milii ad crepaturam cocti ʒiij. Vini albi ʒij. Exhibe calidè ægrotanti. Vocatur syrupus S. Ambrosii. Chesneau.

4. *Milium Sabæum* C. B. An *Milium exiguum argenteum* ex Cayro J. B?

C. B.

Granum est parvum, rotundum, Milio ut nomine, itâ & formâ non absimile, sed gustu dulcius.

Hoc in Guinea, in regno Sabo *Millo* vocitant, & hoc frumento incolæ præcipuè vescuntur, ex hoc panem conficiunt: granum probe maceratum lapidi plano seu lateri imponunt, hocque alio lapide manibus suis assidue terunt, non secus ac pictores coloramenta sua comminuerent solent, comminutum aquâ subigunt, & ex eo rotunda liba aut globos conficiunt, quos lineis alivæ serutis, pannivæ involutos coquunt, quantum ipsis sufficere videtur. Panis hic ingrati gustus non est. Ex

O o o o o 2

eodem

eadem grano potum efficiunt coquendo aut aliter miscendo, gustui gratissimum & saluberrimum. *Addit. ad Clusii cur. post.*

Milium suum argenteum ex Cayro J. B. sic describit, Vulgari Milio magnitudine cedit, magisque rotundum in acutum umbilicum terminatur: tenui, argenteo, valdeq; lucido cortice & à Medulla levi tactu separabili. Medulla Milii vulgaris, alba, insipida ferè, dentibus friabilis. Româ ab amico acceptam attulit Cherlerus, nomine Milii ex Cayro.

C A P. XI.

Milium arundinaceum, multis Lacryma Jobi J. B. Lacryma Jobi Ger. Park. Lithospermum arundinaceum C. B. Job's tears, or Reed-millet.

J. B.

Culmis donata est cubitum unum aut alterum altis, geniculatis; folia autem habet Turcici frumenti, cubito subinde longiora, uncias duas lata, quibus minora sunt illa quæ in ramis nascuntur, ex quorum alis petioli emicant, quibus transfadiguntur singulis grana ut plurimum singula, rarius bina, lævioris politissimi, nitida, ante maturitatem flavescentia, matura ex nitido rubescentia, duritie lapidea, Cicer æquantia, superiore parte turbinata, unde exit inaniam glumarum spica mutica.

Locus. In hortis colitur. Parkinsonus in Creta insula, Rhodo, Syria aliisq; Orientalibus regionibus sponte provenire ait. In Anglia & frigidioribus semen agrè maturat.

Semine maturo & aqua ferventi intincto globulos parant quibus funiculo trajectis utuntur ad numerandas preces.

Vires. Est etiamnum, si expertus hæc scribat Lobelius, ad calculum renum & vesicæ saburram polline & decocto præsidium vulgatum.

C A P. XII.

De Sorgo seu Milio Indico.

Hoc genus Italis *Sorgo* vel *Surga* dicitur (auctore C. Bauhino) à proceritate, qua inter suas cognatas fruges, Milium scilicet & Panicam, surgit: Insucribus *Melegua*, Melica dicitur.

Culmi crassitie & altitudine, granorumque magnitudine inter frumenta paniculata eminet. Descriptio Milii Indici Pliniana notas ejus characteristicas continet. *Milium* (inquit) *intra hos decem annos ex India in Italiam introductum est; nigrum colore, amplum grano, Arundinaceum culmo: adolefcit ad pedes altitudine septem, prægrandibus culmis, lobas vocant, omnium frugum fertilissimum.*

1. *Sorghum* Ger. J. B. *Melica* sive *Sorghum* Park. *Milium Arundinaceum* sive *Indicum* semine *subrotundo* C. B. *Indian Millet.*

C. B.

Tota planta Arundinem tam formâ, quàm proceritate refert, ita ut agri in quibus ad maturitatem usque adolevit procul distantibus Arundineta esse videantur. *Matth.* Hoc radicibus fibrosis multis ac validis nititur: culmis est quatuor, quinque, aut pluribus ex uno grano assurgentibus, octo, decem, nonnunquam tredecim pedes altis, digitum crassis, fuscis, ut plurimum novem geniculis tuberosis interceptis, medullâ candida, subdulci, Sambuci modo, farctis, & maturescente semine rubentibus, foliis Arundinaceis è singulis geniculis cubito longioribus, tres, quatuorve digitis, superioribus mucronatis, per ambitum minutissimis sed acutis dentibus armatis, ita ut si deorsum mulceantur, teneros etiam digitos vulnèrent. In summitate juba erecta dodrante plerumq; longior, latitudine quatuor aut quinque unciarum, plurimis paniculis constans; quæ Junio Juliove mensè è gramineâ vaginâ emergens flores luteos, exiguos, oblongos & pendulos profert, quibus desluentibus spica rubescere incipiunt. Succedunt grana numerosa, Milii aut Cannabis semine duplo majora, oblongæ rotunditatis, colore ut plurimum subrubra, vel in rufo nigricantia, rarius subalbicantia & lutea, duplici tunica involuta, quibus excussis petioli, quasi crassa filamenta, ex quibus scopas concinnant, remanent. At incrementibus caulibus & spicis turgentibus, radix ex inferioribus geniculis undiq; quasi fulcra demittit, quæ in terram figuntur fibratq; agunt, quò culmos sustineant, ut facilius vento resistant.

Locus.

Solum amat pingue & humidum, unde à nonnullis in ejusmodi solo ad agrorum luxuriam castigandam feritur. Ex India primum adductum est in Hispaniam, Italiam, aliâsq; calidiores regiones. Nos in Foro Julii Italiæ copiosè satum observavimus. Ex æstivis sementibus est. Autumnò maturefcit.

Semen Panico sapore & temperamento simile est. Italiæ infima plebs & Patavini rustici ex granis in farinam molitis panes conficiunt, qui friabiles sunt, & parum alimenti subministrant, nigri, duræ concoctionis & alvum constringentes: ex farina cum lacte pulces conficiunt frequentius. At in Hetruria gallinarum, columbarumq; sagina feritur potius quàm ad hominum alimentum. Suum & boum

boum & equorum pabulo etiam fervit. Si boves, autore Cæſalpino, herbam virentem depaſcantur, intumeſcant & pereunt, ſi culmos exſiccatos proficiunt.

Ex culmorum medulla medicamentum ad ſtrumas præſtantiffimum fit: cujus conficiendi modum *Vires.* vide apud *Matth. f. B.* & *C. B.* Idem *Matthiolus* flores ad fluorem muliebrem & dyſenteriam commendat. Vide locum.

Ex ſummis *Sorghii* viticulis rigidioribus arefactis ſcopas Itali conficiunt, veſtibus & capiti detergendis, quibus in variis Galliæ & Italiæ, nunc & Germaniæ, locis utuntur *C. B.* Hujusmodi ſcopas *Venetis* venales obſervavimus cum in Italia peregrinaremur.

2. *Milium arundinaceum ſemine plano & albo* *C. B.* *Sorghii album, Milium Indicum, Dora* *J. B.*

C. B.

Hoc *radices* fibroſas & duras habet, terram à ſummo petentes, eique infixas, quo plantæ moles firmiùs contra ventorum impetum firmetur: quare quindenis diebus ſingulas radices è geniculis profert, è terræ proximioribus incipiendo gradatim fuſum ad quartum tendens: *culmis* *Mayzio* vel potius *Cannæ Saccharinæ* ſimilibus, (qui ſex vel octo cubitorum) medullâ albâ, dulci, *Arundinum* *Sacchariferarum* modo, farctis: quorum ſummitati *panicula* ſpecioſa, *Milio* prædicto major, alba, ſemipedalis longitudinis inſidet: ex qua poſt flores delapſos è filamentis capillaceis exiguis & rigidis *grana* dependent, folliculo albo incluſa, candidiſſima, Lentis modo compreſſa, (*Orobi* magnitudine in Arabia) fractu duriffima, nigro puncto, quo ſpicæ vel petiolo, è quo ægrè divelluntur, hærent.

In Arabia circa urbem *Anam*, cum *Babyloniam* veterem flumine peteret, utriq; ad fluminis ripas agros conſitos *Rauwolfii* obſervavit; & quidem ſolo arenolo, tenui & ſaris profundo, quod *Octobri* menſe jam maturum & partim collectum erat. Et *Bellonius* in *Cilicia* & *Epiro*, ubi ruſtici magnos ſuccos referros *Corcyram* in forum devehunt, notavit. *Locus.*

Hæc planta *Dora* *Arabum* cenſetur; quæ ficca eſt, parùm nutrit, & ventrem ſtringit. *Grana* *Uſus.* candidiſſima farinam panificiis aptam promunt, ex qua, ut *Rauwolfius* habet, panem bene ſapidum cinericeum conficiunt, placentarum formâ, circa digitos quatuor tranſverſos latos, ſex longos, & duos craſſos: & ut *Bellonius*, molas habent domi, quibus *grana* duram conterunt, & ex farinâ maſſam duram pinunt, quam tenuiter admodum complanatam radiis Solaribus coquunt: aut veteri Romanorum militum more, qui regulæ ab igne calefactæ, & lapidibus utrinque ſuſtentatæ, maſſam piſtam complanatam imponentes coquebant: eadem ratione ruſtici panem coquunt; at urbani in clibano. Incolæ ex culmis, eo quo ex *Cannis Saccharinis* modo, maſticatis, ſuccum ſuavem & dulcem eliciunt, qui in his magis in ſuperiore parte, in *Saccharinis* autem in inferiore continetur. *Corcyræ* inſulæ incolæ hoc columbas alunt: in *Cilicia* ob lignorum penuriam ſerunt, cujus calamos pollicari craſſitudine incolæ diligenter colligunt, & ex illis ignem ſervant.

C A P. XIII.

De Avena, ſeu Bromo.

UT ab habeo eſt habena, ſic ab *aveo* (inquit *Voffius*) videtur eſſe *Avena*, ſive ab occupandi aviditate, quod *Agratius* ſcripſit: ſive potius quod aveant illud edere pecudes ac equi. *Avena* paniculâ ſparſâ, ſemine anguſto oblongo nunc nudo, nunc gluma craſſiore tectò, in locuſtis biſidis, à reliquis frumentaceis diſtinguitur.

A. 1. *Avena alba* *J. B.* *vulgaris ſeu alba* *C. B.* *veſca* *Lob.* *Ger.* *Park.* *White Oats.*

C. B.

Radices copioſis nititur: ex quibus culmi aliquot ex gramineis vaginis prorumpentes aſſurgunt, geniculis diſtincti, ac triticeis nodofiores [quatuor aut quinque, articulis in eodem culmo:] *foliis* *Triticis* aut *Zææ*. In cacumine *panicula* ſe explicat ceu juba *Arundinis*, ex qua folliculi veluti parvæ locuſtæ bipedes, longis ac tenuibus pediculis dependent, flore candicante, in quibus ſemen *Hordeo* longius, tenuiùſque, acutum & ſubalbicans continetur, quod geminum (altero tamen ſemper grandiore) & ſuperiori parte exiguis capillis hirtutum eſt, glumis craſſis ac duris involutum, & incluſum: at in maturitate membranæ dehiſcentes maximè nudum ſemen oſtendunt: medullâ eſt molli, candidâ & dulci. *Ariſtas* habent *grana* laterales, interdum tamen iis carent.

Quæ ſata naſcitur (inquit *C. Bauhinus*) culmo eſt craſſiore & proceriore: quæ ſponte tenui ſtipula & ſpicâ jejunâ ſterilis eſt.

In omnibus regionibus tam calidis quàm frigidis ſeritur: apud Germanos [& etiam Anglos] *Locus* & communiter initio Martii, aut etiam Februario exeunte. *Virgilius* *Avenæ* ſegetem campum urere *Tempus.* & emaciare adnotavit.

Urit enim Lini campum ſeges, urit Avena.

A. 2. *Avena nigra* *J. B.* *C. B.* *Black Oats.*

Hæc ipſa (inquit *C. Bauhinus*) albâ aſpectu ſylveſtrior eſt, ſtipulâ quinetiam craſſiore & folio nigriore: granum huic ſtrigoſius, longius & pilioſius eſt quàm præcedenti, glumâ piloſâ & nigri tectum, è cujus dorſo ariſta intorta naſcitur.

Ooooo 3

Parkinſonus

Parkinſonus & Gerardus vel hujus non meminere, vel cum præcedente miſcent: à quâ J. etiam Bauhinus eam ſpecie diverſam non facit. In Anglia multo frequentius & copioſius ſeritur quàm Avena alba.

A. 3. *Avena nudâ* J. B. C. B. Ger. Park. *Paked Oats*, & in Cornubia, ubi copioſè ſeritur. *Pillis* & *Pill-cozu*.

Hujus ſemen durum corticem non habet ut Avenæ vulgaris, ſed plures glumas tunicæſve tentes, paleaceas; porro autem granum ipſum habitus eſt & ex albo fulveſcens, quodammodo ſimile Avenæ.

Quod J. Bauhinus Avenæ nudæ granum minùs pertinaciter glumis hæreſe affirmat nobis non probatur, quin potiùs contrarium videtur.

Locus.

In extrema Cornubia prope Belerium promontorium copioſè ſeritur ubi non minori pretio venditur quàm Triticum ipſum.

A. 4. *Egilops quibuſdam arifis recurvis ſive Avena piloſa* J. B. *Feluca urticulis lanugine flavoſcentibus* C. B. *Egilops bromoides* Ger. emac. *Eg. bromoides* Belgarum Park. *Bearded wild Oats*, or *Haber*.

J. B.

Folia ſunt Avenæ foliis æmula, *ſpica* verò ſiquæ alia ejus generis Cerealiùm, admodum ſpecioſa, pedalis, rariùs tamen, glumis ſtipata: hæ quippe aliàs binæ, aliàs ternæ, longis & trium unciarum pediculis hærent perquam elegantes, glumis utrinq; munitæ oblongis, lucentibus, friatis, pallidè partim virentibus, partim viſcentibus, latioribus quàm in vulgari Avena, cui familia grana, intus bina communiter, rariùs ſingularia, fulvo ac panè ruſſo colore prædita, pilis flavoſcentibus, ac pulchre Byſſi inſtar lucentibus, obſepta, quæ ſerè Avenæ granis longiora ſunt: ſecus quas arifæ exeunt gemellæ, longæ, duarum aut trium unciarum, atque incurvæ, uti crura Locuſtarum ſylveſtrium, rigidiusculæ. *Spica* Avenæ ſpicam pulchre æmulatur; nam ad ejus modum, ex granorum, uti conjicere eſt, pondere, pedicillorumq; ſubtilitate ità pendulæ atque tremulæ hærent glumæ, ut nec pendulas nec ſurrectas quis ſimpliciter dicere queat.

Locus.

Inter ſegetes nimis frequens eſt; nec agri qui eâ ſemel infecti ſunt facilè hac peſte liberantur: etenim ante meſſem matureſcens, ſemen in terram effundit, quod per hyemem ibidem reſtans, aut per integrum annum ſi fatio intermittatur, cum ſegete denuo ſuccreſcit.

Vires & Uſus.

Avena in qualitatibus primis temperata eſt; deſiccatur, mediocriter digeritur, & adſtringit nonnihil: in uſu frequentiffimo eſt apud nos tum in cibo, tum in medicina. Seritur quidem pro equorum pabulo, quin & anſeres ea ſaginantur, & gallinæ aluntur: Ex ea tamen non ſolum pro ruſticis, ſed etiam pro magnatibus farinâ optimæ & variæ pultes & ſorbitiones conficiuntur: Ex ejus farina, (granis decorticatis) interdum ſola cum ſale & paſſulis aquæ incoctâ, ſed frequentiffimè unâ cum carnis, juſcula & ſorbitiones paramus: nec alia ſerè juſcula apud nos in Anglia in uſu ſunt quam avenata tam apud nobiles quàm plebeios, quæ ſanè tam agrotis quàm ſanis ſaluberrima ſunt, facilè concoquantur, & optimum alimentum corpori ſubminiſtrant. In annonæ caritate tenuioris conditionis homines hiſce juſculis præcipuè victitant: & tamen meliore valetudine fruuntur, quàm qui delicatiſſimis variæque arte conſectis cibis utuntur: bene nutriunt, floridumque ſatis colorem infantibus efficiunt. Oribaſio quoque Avena maximè omnium leguminum ad concoquendum accommodata eſt, & ejus optima eſt ſorbitione. Rectè ergo Plinius (inquit C. Bauhinus) Germaniæ populos Avenam ſerere ſcribit, quibus frumenti inſtar ſit, cujus etiam pulve vivunt.

Solent & Saxones farinam Avenæ craſſiorem, quam ipſi *Grote* vocant omnibus ſerè obſoniis unâ cum ſale aſpergere & ſic ſimul coquere. Nos quoque in Anglia Avenæ grana deglubita integra *Grotes* vocamus, iſque utimur ad farcimina & botulos cruore diſtentos parandos.

In montioſis Septentrionalibus Angliæ, inque Cambria, ex Avena decorticata & molita panes & placentas variis generis conficiunt, nec alio pane utuntur ruſtici, & tamen optima valetudine fruuntur, & maximè ſunt longævi. Et ſanè minimè dubium eſt, quin panes hi ſaluberrimi ſint, quamvis non aſſuetis ob amarorem minùs grati.

Cereviſiam quoque ex Avena non ſecus quàm ex aliis frugibus Angli non minùs quàm Lithuani conficiunt: quæ hordeaceæ bonitate non multum cedit, aliquo etiam reſpectu ei præfertur.

Walli ex Amylo Avenæ in aqua ad gelatinæ craſſitiem decocto ſerculum parant *Llumery* eorum lingua dictam, quod magno, non in Wallia tantùm, ſed per totam Angliam in pretio eſt. Gelatinam hanc Amyleam Avenaceam ſeu *Flummary*, calidam in taleolas diſſectam cum lacte, vel cum cereviſia aut vino albo ſaccharo edulcorato mixtam comedunt.

Cremor Avenæ non minùs utilis eſt agrotantibus quàm Piſanæ ex hordeo. Medici noſtrates in morbis acutis non aliis ſerè ſorbitionibus agrotos alunt quàm Avenatis. Farina Avenæ extrinſecus ad cataplaſmata non minùs utilis eſt quàm Hordei, deſiccatur & digeritur mediocriter, ac ſine morſu.

Avenâ, dum colica nos affligit, ceu medicamento potiſſimum utimur, quæ conſperſa pugillis aliquot Salis communis torretur in ſartagine, toſta verò ſaccho tenuioris telæ indita abdomini agrotantis applicatur, & plerumque niſi colon & inteſtinum rectum excrementis ſint reſerta, ingens levamen ab illius uſu percipi ſolet. *S. Pauli*.

Qui calculo renum laborant iis commendandum balneum ex polenta trita, Lupulo & Avenæ ſtramine, quod inſigniter mitigat dolores nephriticos, calculum & urinam ità pellens lumbis, ſtramine calente & probè percocto circumdato, in vanno confidentes miſturiant: & ſapiculè ſine dolore calculum excernunt. Quod Euporiſton lubens publici juris facio, quod jam per 30. & amplius annos compluribus commendavi ægris, multis aliis remediis incaſſum adhibitis. *Simon Paulus*.

SECTIO SECUNDA.

De Culmiferis Grano minore seu De Graminibus.

GRamen à gradiendo seu progrediendo, serpendóve, quòd geniculatis viticulis per terram mirificè repat, nomen habet: vel à gignendi fœcunditate, siquidem crebro à se novas radices spargat, idque non tam ut terram ameno virore ornet, quàm ut ejus perenni proventu bobus & jumentis pabulum suppeditet. C. B. Verùm non omne gramen viticulis serpit, sed caninum præcipuè, quod ob id Gramen simpliciter & *ἄστ' ἑξοχλῶ* dictum.

Gracis *Ἀγροσίς* dicitur quasi Agrestis *πλετ. τῶν ἀγρῶν*, eò quod in agris ubique sponte, quovis celo, & solo etiam non satum, nec cultum luxuriat.

Gramina in duo genera dividemus, spicata nimirum & paniculata.

Primum Genus

Gramina spicata continens.

Hæc à similitudine cum Frumentis aliisque rebus à Botanicis in plura subalterna genera dividantur. Nos à Graminibus caninis dictis partim ob spicam Triticeæ similem, partim quia Graminis nomen à gradiendo seu rependo dictum is præcipue & maxime proprie competit, incipiemus.

CAP. I.

De Gramine canino.

- A. 1. *Gramen repens*, Officinarum fortè, *spicæ Triticeæ aliquatenus simile* J. B. *An Gramen caninum* Ger? *caninum vulgatius* Park? *caninum arvense*, seu *Gramen Dioscoridis* C. B. **Common Dogs-grass, or Quich-grass, or Couch-grass.**

7. B.

PRocerum est gramen, interdum tribus cubitis altius; *Foliis* è longa vagina, plerunque asperis, rariùs glabris, quatuor vel quinque in eodem culmo, è totidem geniculis exeuntibus. *Spica* summo culmo infidet duorum versuum, eodem cum Triticeis fitu, sed omnibus modis strigiosior, cum aristis perbrevis subrubens, semine oblongo fusco. *Radices* pro Graminum ratione crassifuscule, longe latèque reptantes, extremis germinibus acutis, duris & pungentibus, sapore dulci præditæ sunt.

In agris & hortis reptatu suo & importuna luxurie odiosum, molestum, & extirpatu difficile est. *Locus.*

Hujus aliam seu speciem, seu varietatem observavimus cum aristis multò longioribus, circa *Settle Varietas*. oppidulum in agro Eboracensi, & alibi in Septentrionalibus Angliæ.

Si C. Bauhinus eandem nobiscum plantam intelligat, spica minùs rectè picta & descripta est.

Gramen viride, non tantum *ἄστ' ἑξοχλῶ* Officinis dictum, sed quodcunque, dissolvit calculos præ-Vires. fertim biliosos: Oves & boves calculis vexati in hyeme Verno tempore liberantur à Gramine recenti, ex Observ. *Fran. de la Boe Sylvii*, p. 300. Idem jampridem observavit D. Glissonius in libro de Anatomia hepatis.

- A. 2. *Gramen caninum marinum* Ger. *caninum maritimum spicatum* C. B. *caninum geniculatum maritimum spicatum* Park. *Gram. repens marinum spicæ exiguâ* J. B. **Sea Quich-grass.**

C. B.

Ex *radicibus* oblongis, tenuibus, albicantibus, lignosis, levissimè capillatis *viticelli* plures, repentes, rotundi, laves, pedales, cubito etiam longiores, frequenter geniculati, unde ramuli plures *foliis* arundinaceis, brevibus & angustis cincti, prodeunt, quorum superioribus spica triuncialis, ex cinereo nigricans infidet.

In toto litore propè Monspelium frequens invenit D. *Magnol*.

Hæc descriptio minimè convenit Gramini nostro canino maritimo spicâ triticeâ, ideòque *Locus.* rarius, & nobis inobservatæ plantæ sit oportet: nihil tamen fidenter affirmo. Nam Johnsonus Gerardii amaculator Gramen geniculatum caninum marinum *Lob. i. e. Gramen caninum maritimum spicatum* seu 8. C. B. idem esse conjectatur Gramini nostro canino maritimo spicâ triticeâ, quamvis icon minùs proba sit.

- A. 3. *Gramen caninum longius radicatam marinum alterum* *Lob. Gr. can. maritimum spica foliaceâ* C. B. *can. marin. alterum* Ger. *can. marin. alt. longius radicatam* Park.

Ex singulis radicibus oblongis capillatis, priori similibus culmus unus & alter tenuis brevisque inter folia sempalmaria affurgit, qui in spicam crassam, foliaceam, velut squamosam & duram abit, & sapore cum priore convenit. [C. Bauhinus in *Theat. Botan. cap. 2.* duas habet species Graminis canini

nini eodem titulo *Graminis canini maritimi spicati* donatas, nimirum VIII, & XI. Octavam speciem (ut diximus) Johnsonus pro Gramine nostro canino maritimo spica Triticea habet; cujus opinionem Botanicorum peritiorum iudicio relinquimus.]

Locus.

Hanc speciem in maritimis Merseiae insulae prope Colcestriam nuper invenit nobisque ostendit D. Dale.

4. *Gramen caninum maritimum spica ebinata* C. B. *caninum maritimum asperum* Park. *parvum ebinatum* J. B. *rough-raced Sea Dogs-grass*.

f. B.

Longis, albicantibus fibris radicitur, culmis plusculis donatum palmaribus aut paulo longioribus [dodrantalibus C. B.] duris, rubentibus, crebro nodorum interceptu distinctis, quos folia ferè totos obvolvunt, vix unciam ab eis recedentia, hirtis per margines pilis donata, alioqui glabra. *Spicae* unciales & longiores [interdum eam longitudinem minimè attingunt] denso glumarum pulchris denticulis mucatarum stipatu contexta; *semen* echinuli medicullio continentium pusillum, oblongum, rufum.

Locus.

In arenosis circa Monspelium copiosè provenit. Vidimus etiam Florentiae in Arni fluminis alveo. C. Bauhinus in litore Veneto & maritimis circa Anconam.

Tempus.

Serius & post Solstitium æstivum spicam producit.

- A. 5. *Gramen caninum maritimum spica triticea nostras.* An Gr. can. 8. seu maritimum spicatum C. B?

Fibris plurimis ex imis foliorum agminulis emissis radicitur, obliquis etiam seu transversis geniculatis germinibus Graminis canini in modum sub terra reptans. *Folia* modicè lata, striata, glauca, lateribus coeuntibus per vetustatem convoluta. *Culmi* sesquicubitales, bicubitales & altiorem, tenues, tribus quatuorve geniculis intercepti, & totidem foliis amicti, *spicam* in summo gestant Tritici mucici similem longitudine etiam pari, verum minus compactam & strigiosorem.

Locus.

In fossis palustribus maritimis frequentissimum est.

- * 6. *Gramen hirsutum repens spica simplici molli* J. B. *Creeping rough grass, with a single soft spike.* An. Gr. caninum vineale C. B?

f. B.

Importuna luxuries est radicum albertium, nitidarum, geniculatarum, sapore subdulci, quibus in immensum se propagat. *Folia* longa, hirsuta, mollia, vaginà longissimà *culmum* nodosum, tenuem, cubitalem obvolvunt: panicula mollis, contractior, palmum circiter longa, ex viridi purpurascens.

Locus.

Abundat in vicis Montbelgardi florens Junio & Julio. Nos habemus in arvis præcipue Graminis canini speciem Gramini lanato Dalechampii adeo simile ut pro eo fallat, quod huic idem esse suspicamur.

- * 7. *Gramen canarium longius radicitum latiore panicula majus* Lob. Adv. part. alt.

Nobis nondum innotuit. Alii Botanici quæ de eo habent è Lobelio mutuuntur. Vide si placet historiam ejus apud ipsum: ut &

- * 8. *Graminis canarii latiore panicula minoris* ejusdem eodem in loco.

Quod C. Bauhinus *Gram. caninum longius radicitum minus* vocat, uti præcedens *Gram. can. long. radic. majus*.

Gramen caninum supinum paniculatum dulce C. B. Idem videtur Gramini nostro Miliaceo aquatico suavis saporis. Color albus paniculae non respondet.

9. *Gramen caninum supinum* Lob. Ger. *caninum supinum minus* C. B. *caninum supinum arvense* Park.

Nobis nondum observatum est. Quæ de eo habent, si placet apud Lobelium & C. Bauhinum vide.

10. *Gramen caninum supinum paniculatum folio varians* C. B.

Thalii est, apud quem descriptio ejus requirenda, vel apud C. B. in Theatro.

Vires.

Graminis radices præcipue Officinis in usu sunt, raritùs folia, rarissimè semen. Refrigerant & siccant moderate, aperiunt (partium enim tenuium sunt) & subastringunt. Hinc egregiè conducunt in obstructionibus viscerum, ictero, calculis renum & vesicæ, &c. partim quòd sine calefactione agant hoc opus suum, quod profectò rarissimum est, nam diuretica & lithontripctica medicamenta pleraque calida sunt, partim quòd ob adstrictionem suam tonum reddant partibus. C. Hofm. Ad lumbricos infantum necandos & expellendos commendantur: necnon ad expuitionem sanguinis.

Non minùs faciunt contra febres malignas vi suà exsiccatória, ut & contra fluxus alvino, præsertim puerorum. In hos fines utimur ferè aqua ex tota planta destillatà, (inquit C. Hofmannus) non quidem nostratis, sed *nodosi* seu tuberosi.

Extrinsecus in dolore capitis leniendo, in oculorum inflammationibus ac defluxionibus compefcendis, in naribus purulentis, in odontalgia, in tumoribus podagricis discutendis usus earum est.

Adhibetur

Adhibetur autem vel aqua stillatitia ex radicibus Maio vel Septembri collectis diligenter mundatis & concisis *N.B.* elicita; vel decoctum earum in vino: vel Infusum in musto. Reliquos ad usum præparandi modos vide apud C. Bauhinum in Theat. Bot.

Radices Graminis ad obstructions hepatis, lienis, maximè si febres ex iis scaturiunt, item ad calculos renum pellendos valent, & ubi est insignis dyscrasia viscerum calida, cum eorundem obstructione, vix exoptatius medicamen quàm radices Graminis ars nostra nobis suppeditat, atq; ut Hofmannus observat sine calefactione opus suum perficiunt, quod profecto rarissimum est, & simul cum adstrictione tonum addunt partibus. *Simon Paulus.* Ex excerptis *D. Hulße.*

Aqua radicum Graminis stillatitia commodissima omnium est aquarum quâ pulveres contra iumbricos verminantibus pueris diluimus, præsertim si una vel altera gutta sp. Vitrioli cum tantillo syrupi acetos. citri infusetur.

Gramina quedam Triticea è C. Bauhini Theatro Botanico.

1. *Gramen latifolium spicâ Triticeâ compactâ* C. B. Park. *An Gramen caninum primum nostrum?*

C. B.

Culmo est sesquicubitali, uno alterove geniculo distincto: *foliis* frumentaceis, pedalis; *spicâ* Triticeâ palmari, lata, glumis aristis carentibus.

Basileæ ad agrorum margines: Norimbergæ verò spicâ occurrit angustiore, magis sparfa, & utri. *Locus.*
culis aristatis.

Nil inuenio in hac descriptione quòd non conveniat Gramini nostro canino repenti vulgari spicâ Triticeâ, primo in loco descripto.

2. *Gramen latifolium spicâ Triticeâ diuisâ* C. B. Park.

C. B.

Hoc à priore spicâ potissimum differt; quæ in spicas distinctas & angustas diuisa est. Hæ sibi invicem in culmo alternatim subsequuntur, earumque utriculi brevissimis aristis armantur.

In Italia ad agrorum margines.

Locus.

3. *Gramen angustifolium spica Triticeâ compactâ* C. B. Park.

C. B.

Hoc *foliis* est angustioribus, sesquipalmaribus, rigidis, acuminatis & albicantibus: culmo lævi, rotundo, striato, sesquicubitali: *spicis* palmaribus, compactis, utriculis rigidis & acuminatis.

Basileæ ad sepes, locis aridioribus extra portum Blasianam.

Locus.

4. *Gramen angustifolium spica Tritici mutici simili.* C. B. Park.

C. B.

Radicibus oblongis, geniculatis, nodosis, candidis serpit: *culmis* est sesquicubitalibus, rotundis, *foliis* junceis, oblongis, duris, in acumen fastigiatis: *spicâ* oblonga, triticea, glumis paucis, oblongis, aristis carentibus.

Arenosis circa Basileam, ut ad Cliben provenit.

Locus.

C A P. II.

De Gramine cum spica Brizæ.

BRiza Germanis dicta Zeæ species est.

1. *Gramen spicâ Brizæ majus* C. B. J. B. Ger. emac. Park.

C. B.

Radicibus & culmis est frumentaceis, *foliis* angustis, *spicis* palmaribus, multiplicibus, utriculis aristis brevibus armatis, hofculis ut in Tritico luteolis. Tota planta ad viri altitudinem assurgit, & apud nos locis acclivibus ad Rheni ripam & ad montis Crentzacenensis ascensum provenit.

In satorum marginibus circa Salenovam Monspelio non longè invenit *P. Magnol.*

Locus.

2. *Gramen spicâ Brizæ minus* C. B. J. B. Park:

J. B.

Tota planta palmo minor est, *radice* exili, fibrosa; *foliis* ad radicem brevibus, mollibus, canescentibus; *spicâ* unciali, quæ modò simplex, modo gemina & terna, utriculis aristis armatis.

In agris Monspelienfibus invenitur.

CAP. III.

De Gramine Secalino.

Sub hoc titulo comprehendimus Gramen illud, Hordeum spurium dici solitum, cujus spica Secalis non Hordei spicam refert.

- A. 1. *Gramen Secalinum & Secale sylvestre* Johnsoni apud Gerardum. *Hordeum spurium vulgare* Park. *murinum* J. B. *Gramen bordeaceum minus & vulgare* C. B. *An Herba Phœnicea Græcorum* Plinio lib. 22. cap. 25? *Wild Sic, or Sic-grass.* Wall. *Wartep.* *Verum spica propius accedit ad Secale quam ad Hordeum.* Wap. Bennet.

C. B.

Radice est capillata, parva, candida; foliis gramineis, & quidem primis palmaribus, angustis, nonnunquam articulatis: culmis frequentibus, sesquipalmaribus, & interdum cubitalibus, geniculatis: spicis longis, Hordeo similibus, [aut potius Secali] at tenuioribus, mollioribus, frequentibus aristis horridis, glumisque inanibus.

Locus.

Ad muros, macerias & semitas plerunque oritur.

Hæc species differt à proximè sequente brevitate sua, ut quæ dodrantalem altitudinem rarò excedat: spicarum aristarumque longitudine, quæ in hac multum superant: loco denique nimirum in ficcioribus ad muros, macerias & semitas, cum illa in pratis & pascuis plerunque humidioribus duntaxat proveniat.

- A. 2. *Gramen Secalinum* Ger. emac. lib. 1. cap. 22. n. 4. *Gr. Secalinum majus an minus* Park? *Sic-grass.* *An Gr. spica Secalinâ* C. B.

Culmo affurgit tenui, bicubitali, tribus quatuorve nodis distincto ad quos singula folia, culmum ut in aliis ima sui parte involventia, à quo ubi recedunt, in palmarem longitudinem, extenduntur. Caulis fastigium spica occupat sesuncialis, Secalini æmula, aristis paulo brevioribus quam in præcedente, purpurascens, circumvallata.

Flosculos exserit oblongos, luteos.

Locus.

In pratis frequens oritur. A præcedente proceritate suâ & spicarum aristarumque brevitate præcipuè differt.

- A. 3. *Gramen Secalinum palustre & maritimum.*

A vulgari Gramine Secalino seu Hordeo spurio differt spicis brevioribus, pyramidalibus, è latiore sci. basi in angustum apicem sensim tenuatis, squamis crebrioribus & magis confertis compositis, infimis & aristis magis extantibus, imis longioribus, superioribus ordine brevioribus omnibus purpurascens, Radices quinetiam vel quòd minus firmiter terram apprehendant, vel quòd in laxo & spongiolo solo plerunque oritur, faciliores extirpatu sunt.

Locus.

In palustribus frequentissimum est.

- * 4. *Gramen bulbosum ex Alepo* J. B. C. B.

J. B.

Ex olivaribus, multis laceris tunicis vestitis, bulbis pendent fibræ robustæ. Culmi pedales, crassifasci, foliis insignes angustis, palmaribus. Summo scapo gerit spicam Hordeo murino similem, palmari minorem, glumis densis, longis, calamo appressis, sursum spectantibus, in brevem aristam singulis desinentibus.

CAP. IV.

De Sparto & Gramine Sparteo.

Quoniam horum pleraque spicam habent Secalinæ similem, ideòque proximum Secalinis graminibus illis locum dedimus.

Spartum à verbo *σπείρω* dicitur, quòd non tantum terræ semen mandare, sed & texere aliquid vel inter senectere significat. *Σπείρω* & *σπείρω* funiculi vel lineæ sunt, sic dicta non quòd ex herbis sativis nectantur, sed quòd ad vincendum idonea sint à *σπείρω* nectere, complicare. Hinc herbas quæ funiculis, retibus, stercis, aliisque rebus texendis aliquem usum exhibent, inter quas principem locum obtinet de qua nunc agimus, hoc nomine donarunt Veteres.

1. *Gramen sparteum Plinii, sive sportularum ficuum J. B. sparteum primum paniculâ comosâ C. B. Spartum herba Plinii Clus. Spartum Plinii Clusio Ger. Spartum Plinii, sive Fucus Hispanicus Park. The true Matted of Pliny.*

Clus.

Numerosa, tenuia, viridia, junceaquæ habet *folia*, cubitalis longitudinis, ex eadem radice prodeuntia, quæ dum novella sunt latiuscula conspiciuntur, & interiore parte canescentia, successu verò temporis contrahuntur & convolvuntur, fiuntque juncea, dura, flexibilia tamen, & marginibus ita conjunctis ut vix rima appareat, nisi diligentius observes. Inter hæc *culmi* exiliunt, ipsi foliis paullo longiores, qui vere & ætate parvam, Arundinaceam paniculam ferunt, simili propemodum cum illa ratione florentem: deinde oblongum *semen*, ut nonnulla Graminis genera. *Radices* nititur fibrosis & perennibus, è quibus multæ simul enascuntur plantæ contiguæ, Junci modo, ut interdum una planta, sive multarum simul congestarum cumulus, duorum pedum spatium, vel illo etiam amplius, in ambitu occupet.

Frequens nascitur collibus arenosis inter *Vaena* & *Alcala-real*, atque aliis Baticæ locis, sed omnium abundantissimè ab initio Granatenosis regni sive Baticæ limitibus usque ad Murgin urbem, vulgò *Murcia* dictam, ut non sine causa totus ille tractus Veteribus appellatus sit *Spartarius campus*; quo etiam Nova Carthago, vulgò *Cartagena*, urbs maritima continetur: hæc etiam à nonnullis Spartaria cognominata est, ob Sparti (ut credibile est) eo agro nascentis abundantiam. Nascitur & Valentino regno, atque illud quidem superiore longè uberius & latius.

Est verò Spartum hoc, quod Hispanis, apud quos nascitur, etiam nunc *Sparto* dicitur, illud ipsum quod *Plinius*, lib. 19. cap. 11. describit. Eodem enim in usu nunc est apud Hispanos, quo fuit *Ufus*. Plinii tempore. Nam ex crudo & exsiccato tapetes seu aulæ, storeas, corbes, rudentes aliisque funes conficiunt: Corbes etiam illi in quibus ficus & *Uvæ* passæ advehuntur, ex Sparto contexti sunt. Sed ex illo aquâ instar Lini macerato, deinde ficcato & tuso calceamenti genus, quod ipsi *Alpergates* appellant, paratur, funes etiam & alia subtiliora opera. Præfertur autem id quod Valentino regno crescit.

2. *Gramen sparteum 2. Clusio J. B. Gr. sparteum secundum, paniculâ brevi folliculo inclusâ C. B. Spartum alterum Plinii Ger. Spartum Plinii alterum mollius Park. Hooded Matted.*

Clus.

Superiore tenerius, cujusque valdè rarus est usus, ut quod storeis aut hujusmodi operibus conficiendis minùs sit idoneum, plurimus autem ejus usus est Murciano regno ubi nascitur, ad lineos saccos, quos lætis subternunt, implendos, ut nos stramine uti solemus, quoniam molliore tenuioreque sit junco quàm primum genus, paniculam fert brevem, & pericarpio quodam, sive membranaceo folliculo inclusam, ut Narcissorum & similibus ferè flores.

Nascitur eodem quo superius modo, paullo tamen maturius flores producit: nam Martio suis floribus onustum conspiciebam.

- A. 3. *Gramen sparteum spicatum foliis mucronatis, vel spicâ Secalinâ C. B. Spartum spicatum pungens Oceanicum J. B. marinum nostras Park. Anglicanum Ger. English Sea-Matted, or Marram. Flandris Halm.*

*Culm*is assurgit cubitalibus & altioribus, duobus tribusve geniculis interceptis, totidemque foliis vestitis, quæ eos aliorum Graminum in modum aliquotumque involvunt. *Spica* in summo teretiufcula quatuor aut quinque uncias longa, crassitie in medio digiti minimi ferè utraque extremitate minore, seu tenuiore. Semen Canarino non majus, verum teres, altera extremitate acutiufcula. Secalinam quadantenus refert, è glumis tamen non aristatis componitur. *Folia* non rarò culmos ipsos longitudine æquant vel excedunt, naturâ quidem plana & graminea, verùm ob siccitatem contractis lateribus adeò convoluta ut juncea videantur, in mucrones acutos & pungentes definita, colore glauca.

In arenosis tumulis & aggeribus ad maris litus copiosissimè oritur, ubi latè serpit Graminis modo, curibus eorum, quibus per eos aggeres sine ocreis iter est permolestum, pungunt enim & cutim penetrant ejus folia.

Ufus ejus est, ut latis suis cespitibus & valdè confertis, atque obliquè spargentibus sese radicibus arenam firmiorem reddat & colliget in aggeribus, nè tam facile marinis undis & fluctibus eluatur, & ut facilius resistent tempestatibus, quæ Oceano crebræ; ut rectè Clusius.

Hæc species esse videtur de qua loquitur J. Cargillus apud J. Bauhinum, Tom. 2. p. 47. Gramen maritimum pungens vulgò *Went* vocatur, & copiosè in arenoso maris litore nascitur, eoque Angli conclavibus stratis ætate quidem virenti conciliant frigus, hyeme ficcato calore fovent, alia res est quæ apud nos *Went-grass* nunc vulgò vocatur, nimirum Gramen capillatum J. Bauhini.

- * 4. *Gramen sparteum spicatum foliis mucronatis brevioribus C. B. Gr. sparteum primum Tabernæmontani J. B.*

Radice nititur fibrosa, longa: *folia* rigida, tenuia, pedalia, nervo medium percurrente. *Culmi* cubitales & altiores, teretes, leves, foliis multis amicti. *Spicæ* digitali longitudine, interdum longiores, colore fuscò obscuriore.

Uberi proventu, Tabernæ annotante, nascitur in squalidis locis circa *Hertogenbosch* in sabuletis, varisque aliis Brabantia locis.

Mirum

Mirum nec nobis per loca illa peregrinantibus, nec alii cuiquam præter Tabern. hoc genus Sparti observatum fuisse.

5. *Gramen Spartium spicatum latifolium* C. B. *Spartum maritimum sive Oceanicum latifolium* J. B. *Spartum maximum nostras alterum* Park. *Spartum herba* 4. *Batavicum* Clus. *Spartum* 4. *sive Anglicanum alterum* Ger. emac.

Clus.

A Sparto loco penultimo descripto minimè differt totâ plantæ formâ, radicisq. sub terra condendi latèq. spargendi licentiâ; ejus tamen spicæ breviores videntur, & Phalaridis potius quàm Secalis paniculas imitatæ.

Id Batavis, quibus valdè familiare, iisdemq. usibus servit quibus jam dictum, etiam *Dalm* appellatur.

J. Bauhinus Spartum nostras alterum *Lab. ico.* huic idem putat, quod in sabulosis collibus Wallachix & Hollandiæ reperitur, spicâ, radice, magnitudine, semine aceroso ad Spartum 3. *Clus.* proximè accedens, foliis folis differens, quæ pulchra, Frumentaceis & Graminis striati fulcati foliis latiora, coloris glauci.

Quamvis Parkinsonus hoc genus Sparti nostras, & Gerardus Anglicanum vocat, nos tamen nondum adeò felices fuimus, ut in litoribus Angliæ plantas indagantes in illud incidere, at nec ab alio quoquam fide digno inventum vidimus aut audivimus.

6. *Spartum maximum maritimum Hollandicum spicâ Secalinâ.* *The greatest Holland Spart-weed.*

Hoc duplo majus est & elatius Sparto maritimo Anglico spicâ Secalinâ vulgari. Spica laxior est, & glumis minùs confertis.

Locus.

In arenosis ad vicum Schevelingam uno ab Hagâ Comitum milliari invenimus, & quoniam tum ab aliis proditum putavimus, describere negleximus.

7. *Gramen pennatum, aliis sparteum* J. B. *Spartum Austriacum pennatum* Clus. *Spartum Austriacum* Ger. *Gramen sparteum pennatum* C. B. *feather-grass.* *Gramen plumarium* Park.

Clus.

Folia obtinet pedalis longitudinis, gracilia, viridia, numerosa, plana initio, sed quorum limbi tandem coeunt, unde Junci modo lavia, teretiaque fiunt, Sparti Hispanici foliorum instar, quibus non multum absumilia sunt, sed minora & graciliora. Inter ea *culmi* exeunt graciles, foliorum fastigium non superantes, qui spicam ferunt aliis dissimilem, sed tribus aut quatuor oblongiusculis granis, longâ contortâque caudâ insignitis duntaxat constantem, quæ in dodrantalem, imò pedalem interdum veluti pennulam, tenuioribus alarum Avis illius *Manucodiæ* sive *Paradisii* vulgò nuncupatæ pennulis fermè respondentem definit. *Radix* subest è multis capillamentis gramineisque fibris composita: Hispanici Sparti radice instar.

Tempus.

Semen maturum Junio vel levissimo auræ flatu excutitur, atq. cum sua pennula, paululum volans, ubi decedit, statim per gramen arreptit & terrâ se condit.

Locus.

Abundè provenit in monte Badenibus thermis imminente totâque illâ catenâ montium, qui inde usque ad Danubium procurunt, præterea ad sylvulam *Lachs*, aliisque apertis & gramineis locis Austriæ & Ungariæ, sed omnium uberrimè in vivario illo Neapoli Austriacæ urbi contiguo, in quo uberius lætiùsque provenit. *Clus.*

Habetur & in Italia apud Taurinenses & Goritenses luteo colore. Inter Viterbum & montem Fialconem albo colore reperitur. C. B. hist.

- A. 8. *Gramen sparteum juncifolium* C. B. *Spartum parvum Lobelio* J. B. *Spartum nostras parvum Lobelii* Ger. emac. App. *Spartum parvum Batavicum & Anglicum* Park. *Small Spart-weed.*

Duras crassâq. fibras demittit (inquit J. Bauhinus, qui ex sicco descripsit) [Johnsonus tennes, fibrosas repentis radices ei attribuit.] *Culmi* numero plures, imâ parte foliorum circumjectorum voluminibus crassescunt, alioqui sili instar, tenues, enodes, dodrantes, quos à medio ad summum usque ascendunt, altera duntaxat parte erumpentes, eodémq. vergentes glumæ, duræ, tenues, longiusculæ. *Folia* ubi stipulam non ampliùs involvunt admodum tenuia & ferè rotunda, trium quatuorve unciarum longitudine.

Locus.

Folia (annotante Johnsono in Append. ad Gerard. emac.) è radice erumpunt, tria quatuorve simul membranulâ albicante involuta, inferiùs crassiora, & sursum versùs paulatim gracilescentia, ut in Schemancho, donec altitudinem semunciam adeptæ è membranula involvente emergant, & in terram reclinentur: Sunt autem viridia, juncea, eorùmq. longissima vix duas uncias excedunt, inter quæ *culmus* gracilis, palmaris aut altior exurgit, summa parte reflexus, duplicem seriem glumarum acerosarum sustinens. Circa initium Augusti perficitur.

In palustribus præsertim montosis frequens est.

Parkinsonus aliam speciem producit, quam *Spartum minimum Anglicum* vocat, Entia (ut mihi videtur) sine necessitate multiplicans.

Gramen sparteum Basileense, sive capillaceo folio C. B. *Spartum Basl. cap. folio* Park.

Cùm imperatèrè describat, nulla nec *culmi* nec spicæ facta mentione, omittimus.

* 9. *Gramen*

- * 9. *Gramen sparteum Mompeliacum, sive capillaceo folio minimum* C. B. *Spartum Narbonense* Park.

C. B.

Radicem habet ex fibris albis, oblongis, capillaceis compositam, *folia* capillacea, uncialia: *culmos* tenuissimos nudos, trium quatuorve unciarum, *paniculas* parvas, è locustis minimis compositas, & per maturitatem rufescentes.

Montepessuli in agris æstivo tempore reperitur. Frequens est (inquit P. Magnol) in ficcioribus *Locus*. fatorum marginibus.

Gramen sparteum Hollandicum capillaceo folio minus C. B.

Suspitor & hoc non differre à Sparto nostrate parvo superiùs descripto. Videtis descriptionem ejus apud C. Bauhinum.

Gramen sparteum variegatum C. B. *Spartum variegatum* Park.

Cui pars una folii viret, altera rubet alternatim, cùm nec paniculum nec culmum describat omittimus.

- * 10. *Gramen sparteum setas equinas referens* C. B. J. B.

C. B.

Hoc album est, & ex radice alba, setarum instar, folia cubitorum quatuor longa producit, quæ formâ, & tenuitate & robore caudam equinam ejusq; setas referunt, ex quibus Java insulæ incolæ tapetia texunt. Hujus videtur facta mentio apud Clusium, ex descriptione navigationis Stephani *van der Hagen* versùs Guineam his verbis. Ambonenses funium genus torquere solent ex herba quadam Sparto Hispanico non absimili, quam alioqui setas equinas quis esse judicaret: qui funes multò meliores sunt quàm quos ex Cocci sive Nucum Indicarum cortice conficiunt, & meliùs aquæ injuriis & putrefactioni resistunt.

C A P. V.

De Gramine Paniceo.

- A. 1. *Gramen paniceum spica simplici Lævi. An Gramen paniceum spica simplici* C. B. Ger. emac. *Panicum sylvestre spica simplici* Park? *Panick-grass, with a simple spike.*

Fibris non admodum multis, tenuibus & brevibus capillamentis cirratis radicitur. *Culmi* indè exeunt, nunc singuli, nunc bini ternive aut plures pro foli fecunditate, sesquicubitales aut altiores, pluribus geniculis, ad sex usque, intercepti, ramosi, ramulis ex inferiorum foliorum finibus egressis, in spicas terminatis; tres quatuorve in eodem culmo ramulos spicatos seu culmos secundarios observavimus. Sunt autem culmi graciles, ad nodos interiores nonnihil reflexi. *Folia*, ut in aliis culmiferis, ad genicula singularia, culmum aliquouique obvolventia, à quo postquam abscesserint ad sesquipalmarem aut bipalmarem longitudinem porriguntur, latitudine dimidiè digiti aut majore, hilarè viridia, in longum & angustum mucronem sensim coarctata, si deorsum stringantur ad tactum aspera. Culmus tandem in spicam exit angustam, tres uncias longam, eodem modo è seminum racemulis squamatim incumbentibus compositam quo in Panico vulgari sativo, aristas brevibus purpurascensibus undique circumvallatam, quin & spica ipsa in apicis & foli expositis purpurascit nonnihil, alias viridis est. Grana Panici sativi similia sed minora, per maturitatem è viridi albertia, interdum etiam purpurascunt ab extremo soli exposito, minimè autem flayent. Spica compactior est quàm in sativo Panico. Nulla in aristas aut glumis nobis tractantibus sentitur asperitas, at neque vestibus adhærescunt; proinde diversum est à Gramine paniceo spica simplici C. B.

In exteris regionibus frequentissimum est: in Anglia rariùs invenitur, in arvis demessâ segete. *Locus*.

- A. 2. *Gramen paniceum spica divisa* C. B. *Graminis genus quibusdam, Gallis Deus canis secundus, sive Panicum sylvestre spica divisa* J. B. *Panicum vulgare* Ger. *sylvestre Herbariorum* Park. *Panick-grass, with a divided spike.*

J. B.

Calamos è radice fibris compluribus crassiusculis constante locis humidis emittit duos trève cubitos altitudine æquantes. *Folia* Arundinacea in acutum mucronem desinunt: *Jubam* explicat palmarem & sesquipalmarem, subrubentem aut è rubro nigricantem, crebris spicis compositam, densò granulorum Paniceorum, glumis mucronatis subhirsutis, nunc muticis, nunc aristatis, idque interdum in eadem planta, inclusorum stipatu confertis, libero tamen costæ dorso ut in Gramine *Manna*.

Variat interdum ludente natura, spicâ nudâ & aristas carente, aut aristas longis armata, ut in descriptione innumus; unde C. Bauhinus duas species non necessariò facit.

Locis palustribus delectatur, inq; Germania, Italia & Gallia passim provenit. In Anglia rariùs *Locus*. invenitur. In eisdem cum subsequente locis observavit *D. Newton*.

P p p p p

- A. 3. *Gramen*

A. 3. *Gramen panicum spica aspera* C. B. *rough-eared Panick-grass*.

J. B.

Radices habet tenues, frequentissimas, eoque nomine evulsu difficiles: *Culmi* plures, palmares atque etiam dodrantes, geniculis paucis articulati, oblique eriguntur, aut per terram repandi reclinantur, denique actis radiculis attolluntur. Singulis calamis singulae insident *spicae*, Panicis minores, asperae, vestibus adherentes, per maturitatem rufescentes, brevibus, pungentibus aristis obseptae; inter quas femina parva Panico minora. *Folia* graminea, albicantia, hirsuta, aspera, partem culmi ceu vaginam amplectentia.

Tempus.

Invisa olitoribus herba, annua quidem: oritur aestate; semen maturat Augusto, perit Autumno.

Locus.

In agro quodam inter Rapas ultra Putneiam vicum, ad semitam quae inde *Rowbampton* ducit; item ultra aedificia *Neathouses*, id est, boum stabula dicta, juxta Tamesin fluvium eundo a Traiecto equorum ultra Westmonasterium ad Cheltenham pagum copiosum observavit *D. Newton*.

C. Bauhinus hujus synonymum facit *Gramen geniculatum Tabernamontani*, & Gerardi. Parkinsonus Panicum sylvestre Dalechampii vocat. J. Bauhinus describit sub titulo Panicis sylvestris & Dentis canis r. dicti: verum *Gramen geniculatum Tab.* ab hoc distinctum facit, & Graminis panicis vulgaris laevis synonyma huic accommodat: erronee nostro judicio: descriptio enim (quam adhaeret) non convenit Gramini paniceo vulgari spica laevi: sed speciei illi quam intellectum volumus, quae est spica aspera, vestibus pertinaciter adherente: pro qua ergo nos eam usurpavimus.

CAP. VI.

A. 1. *Gramen Avenaceum dumetorum spicatum*. An *Festuca graminea nemoralis latifolia mollis* J. B? C. B? *Spiked Hedge-Cat-grass*.

Radix huic fibrosa: *Culmus* cubitalis & altior, gracilis, geniculatus, inferius nonnihil pilosus, superius laevis. *Folia* lata, pallide viridia, striata, pilosa, tractantibus aspera & aridiuscula. Spica trium quatuorve digitorum, ex pluribus spicis partialibus alternatim sine pediculo medio scapo adnatis constans. Sunt autem haec partiales quas dixi spicae totalem componentes oblongae, strigosa, & plurimis glumis squamatis incumbentibus, & in aristas longiusculam desinentibus coagmentatae.

Tempus & Locus.

Tardius & post Solstitium ferè aetivum spicam producit & semen perficit: estque in sepium aggeribus inter vepres & in dumetis frequentissimum.

Huic non multum dissimile est

2. *Festuca dumetorum* C. B. Theat.

C. B.

Radice est fibris capillaceis nigricantibus composita, ex qua *culmi* plures, geniculis distincti, paucissimis pilis aspersis, duorum, triumve cubitorum, foliis oblongis angustis cincti exsurgunt; in quorum summo spica oblonga, locustis raris oblongis, cauli proximum & aristis armatis constans.

Locus.

Basilae circa Birsam in dumetis Julio mensè reperitur: verum etiam in vepribus locis ficcoribus provenit.

In omnibus ferè, excepta foliorum angustia, cum nostro gramine Avenaceo dumetorum convenit.

CAP. VII.

De Lolio.

Lolium *Alex* Graecis, quasi *δύλον*, hoc est, adulterinum. Fieri enim creditur è corruptis Tritici & Hordei seminibus. *D* autem in *L* abit, ut ab *A*elico *Ὀδυσσεὺς Ulysses*, à *δύλον* *Lachryma*, vel dicitur *ἐπὶ τῷ λατῶν ὄλεθῳ*, id est, *segetem perdere*; sive quasi *λατῶν ὄλον*, id est, *siges* noxia. Ita *Martinius* & ex eo *Vossius*.

Lolium autem spica strigosa, compressa, granis cum glumis utrinque ad scapum in eodem plano sitis à reliquis graminum generibus distinguitur.

A. 1. *Lolium album* Ger. Park. *Lolium gramineum spicatum caput tentans* J. B. *Gramen loliae cum spica longiore* C. B. *Darnel*, Ivray *Gallis*, quoniam inebriat.

Radice est fibrosa, tenuissimis capillamentis cirratis, *stipulas* habet cubitum unum, duos, triève altas, Triticeis pares aut paulò minores, quatuor vel quinque nodis distinctas, ad quorum singulos, ut in reliquis culmiferis, singula *folia*, Triticeis angustiora & viridiora, nitentia, glabra, pingua, striata, culmum ad proximum ferè geniculum obvolvunt, à quo postquam recesserint in sesquipalmarem aut bipalmarem longitudinem producantur. *Culmus* in *spicam* definit pedalem, figuram

figurâ peculiari, siquidem ex culmi lateribus alternatim grana terna aut quaterna & quina, imò non raro sena aut septena, pusillâ spicâ formâ pediculis nullis exeunt. Singulis spicis foliolum oblongum eas sinu suo excipiens, exterius adjungitur. Grana Triticeis minora sunt, glumis seu còrtice fusco & simplici inclusa, quæ in acutam & tenuem aristam, quâ tamen aliquando destituuntur, desinunt.

Inter segetes, præsertim Triticeas nimis frequens habetur. Quæ de degeneratione seu transmutatione Tritici in Lolium, aliorumque frumentorum & leguminum in sua vitia, à Veteribus & Recentioribus dicta sunt, superius in Parte Generali consideravimus.

2. *Gramen loliaceum latifolium spica angustiore* C. B.

C. B.

Ex radice alba, arundinacea, fibrosa culmi aliquot cubitales exsurgunt, foliis paucis, latiusculis, oblongis cincti, quorum summo spica angusta, uncias quatuor vel quinque longa, Phœnici vel Hordeo marino similis infidet.

Basilicæ circa Cliben, ubi longioribus & brevioribus foliis variat.

Lolium calefacit & exsiccatur, attenuatur, resolvitur, absterget. Frugibus ex quibus Cerevisia paratur permixtum ebrietatem promovet. Quod si pani copiosius addatur stuporem & veluti temulentiam eitantibus parit. Hinc nonnullis Triticum temulentum, Gallis *Uvray* quasi ebriosa dicitur.

Triticum in Lolium degenerare Veteribus plerisque, & Recentiorum multis videtur: quod tamen à curiosioribus & naturali scientia penitus imbutis merito in dubium vocatur: qua de re superius lib. primo, cap. de specierum transmutatione egimus.

Quamvis autem Lolium intro assumptum celerrimè vertiginem inducat, foris tamen cum auxingia (adipe asferino Plinio) admotum idem incommodum tollit. *Theoph.*

Oculis officit, caliginem adferendo propter Vapores acres in cerebrum elevatos: unde Lolio victitare dicitur proverbio, qui visu sunt imbecillo, ut lusciosi & Myopes.

Lolii farina aliis medicamentis idoneis admixta, ad ulcera putrescentia, impetigines, lepras, strumas, gangrænas, dolorem ischiadicum, &c. à Veteribus commendatur. Consule Dioscoridem & Plinium.

A. 3. *Gramen loliaceum angustiore folio & spica* C. B. *Lolium rubrum* Ger. *Lolium rubrum* frœ *Phœnix* Park. *Phœnix Lolio similis* J. B. *Ficci Darnel-grass.*

Planta est perennis, radicibus geniculatis è geniculis fibrâ demittentibus se propagans: culmis cubitum aut sesquicubitum interdum altis, perquam tenuibus, rarisque geniculis, [duobus tribusve & etiam quatuor] donatis foliis angustis, oblongis, striatis, pinguibus, obscure virentibus cinctis. Ex inferioribus geniculis ramulos non raro emittit hæc species. Spicæ loliacæ, spithamam longæ, aliquando puniceo colore rubentes, non raro tamen albæ, minores & tenuiores quàm Lolii albi, eodem modo ex spicis partialibus, strigiosioribus, pluribus tamen glumis constantibus compositæ.

Duplicem hujus varietatem observavimus; alteri spicæ partiales (si ita loqui liceat) totalem componentes crebriores seu densiores sunt aut propius ad se invicem admotæ, paucioribus glumis compositæ, & scapo medio appressæ: alteri rariùs & à se invicem remotius sitæ, pluribus glumis contextæ, è latiore basi in mucronem acutum fastigiata, & à scapo medio extantes.

Ad vias & semitas inque pascuis pinguioribus frequentissimum est hoc genus. Locis nonnullis pro jumentorum pabulo seritur, est enim pingue & ponderosum adeoque jumentis saginandis aptissimum.

4. *Gramen phœnicoides foliis convolutis junceis ac pungentibus* J. B.

F. B.

Cubito altiore *calamum* attollit, internodiis longis geniculatum, foliis amictum sesquipalmari-bus circiter, duris, rigidis, acutis, mediocriter latis: summo culmo spica infidet, sesquipalmum longa, alternante glumarum muricatarum squammatim compactarum posita, ad eum ferè modum quem in Phœnice animadvertimus, sed majorem multo, colore ex viridi in flavum vergente: radicem apparet esse perennem, obliquè actam, fibrosam, duram, albam. Ita ex sicca planta.

In maritimis Narbonensibus observavit Cherlerus. Duplicem differentiam notat P. Magnol, alteram foliis viridibus, alteram quasi argenteis.

A. 5. *Gramen parvum marinum spicâ loliacâ* Ger. emac. lib. 1. cap. 22. n. 8. *An Gramen loliaceum minus spica simplici* C. B. ? *Dwarf Sea-Darnel-grass.* *An Phœnix acerofa aculeata* Park. ?

Fibris plurimis, sublucis, tenuibus radicator, unde exeunt cauliculi numerosi [plures viginti in una planta numeravimus] sesquipalmares interdum, plerumque breviores, & quod notabile est in hoc genere, & ferè singulare, valde ramosi, tribus quatuorve geniculis nodosi; totidemque foliis vestiti, quæ cum à caule abcesserint, vix producuntur in longitudinem uncialem. Cauliculi autem summa parte in spicâ desinunt, duas tresve uncias longas, teretes, nec ipso caule crassiores ut ægrè distingui possint, articulatas, recurvas: ad singulos scapi articulos alternatim nunc ex hac, nunc ex illa parte, binæ glumæ cauliculi scapo ita coaptati & appressi, ut nisi cum eleventur inter florendum, rotunditati ejus nihil officiant, semen continent.

Ad maris litus, & in palustribus maritimis plurimum oritur, ut loca indicare non sit opus.

6. *Gramen Loliaceum minus spica simplici* C. B.

C. B.

Ex radice capillacea cauliculi plures rotundi, duri, duarum unciarum & etiam semipalmares, foliis paucis, angustis & brevibus cincti, exfurgunt, quibus spica duarum unciarum, angusta, Lolio similis infidet.

Locus.

In agris Monspeliensibus frequens est.

7. *Gramen loliaceum minus supinum spica multiplici* C. B. *Phœnix multiplici spicatâ paniculâ* Park.

C. B.

Cauliculis est multis, majori parte reclinatis, unciarum quatuor: foliis paucis & spica multiplici, cujus utriculis semen parvum oblongiusculum includitur.

Apud Monspeliensēs reperitur; ubi in maritimis herbis se sæpius legisse refert P. Magnol. qui

Gramen maritimum paniculâ loliacâ, ramosâ ejusdem.

Quod in litore propè *Perauls* non longè Monspelio legit, aliorum tantùm varietatem esse conjectatur.

8. *Gramen phalaroides exile, humi sparsum Danicum* Lobelii Gr. *loliaceum supinum* C. B. *Loliaceum supinum* Lobelii Casp. *Baubini* J. B. *phalaroides minus supinum Danicum* Lobelii Park.

Ad Gramina Loliacea refert C. Bauhinus. Puffillum est, humile, humique sparsum, radice fusca, cirrosâ, culmis quamplurimis, duarum triumve unciarum, torulis spicatis, affusè fastigiatis, & exilibus apiculis præditis: foliis latiusculis & uncialis longitudinis: Tota herba per foenicium albet.

CAP. VIII.

De Gramine Alopecuroide.

A Spica caudam vulpinam referente nomen accepit.

- A. 1. *Gramen Alopecuro simile glabrum, cum pilis longiusculis in spica, Onocordon mibi denominatum* J. B. *Alopecuroides majus* Ger. *Phalaroides majus* Park. Gr. *Phalaroides majus, sive Italicum* C. B. & fortè etiam *Phalaroides spica molli, sive Germanicum* C. B. Park. *The most common fox-tail grass.*

Radix huic fibrosa: calamus cubito altior, non rarè bicubitalis, internodiis longis distinctus, quem inoffensè fuscæ deq. contrectes licet, duobus tribusve foliis donatus, spicam sustinens fescunciam aut duarum unciarum, mollem, cinericeo colore splendens, brevibus & mollicellis pilosis glumis compactilem, aristis mollioribus longiusculis cinericeis singularibus donatis. Folia non admodum longâ, glabra, glauco quodam polline, averfa præcipuè parte obducta, quæ facillè detergi potest.

Locus.

In icone Gerardi & Lobelii spica iusto brevior & crassior pingitur.

Miror Gerardum & Parkinsonum nostrates de planta adeoq. ubiq. obvia & vulgari, in pratis & pascuis per totam Angliam frequentissimâ, tam obscurè & confusè scripsisse, ut eam nescivisse videantur.

Inter prima mense Aprili, aut ineunte Maio spicam producit.

- A. 2. *Gramen aquaticum geniculatum spicatum* C. B. *fluviatile spicatum* Ger. *aquat. spicatum* Park. *Spiked flote-grass.*

Spica perfimilis est præcedentis spicæ, mollis pariter, unico ex singulis squamis eam componentibus exeunte pilo seu arista brevi; nec bicornes sunt squamulæ ut in typhino dicto. Spica duntaxat gracilior est & minùs lanuginosa quàm in præcedente. Caules infirmi sunt, crebrò geniculati, & ad genicula sursum reflexi, procumbentes, & ad nodos, ubi terram attigerint, radices agentes, quibus locum idoneum nactum immensum se propagat: è geniculis ramulos emittens. Folia modicè lata, palmaria aut sesquipalmaria, lævia, superiora glauca.

Locus.

In aquolis frequens oritur.

Historiæ Ebrodunensis auctores Gramen cum parva cauda muris, radice nodosa [malè imprimitur non nodosa] repens f. B. huic idem faciunt, & C. Bauhinum notant, quasi ex una specie duas fecisset, quòd hoc ab illo separaverat, ipsi potius reprehendendi, cum Gramen aquaticum geniculatum spicatum, revera specie distinctum sit à Gramine cum parva cauda maris radice nodosa repente f. B. ut rectè illa distinguit C. Bauhinus.

A. 3. *Gramini*

A. 3. *Gramini caudæ muris purpurascenti aliquatenus simile J. B.*

f. B.

Obliquè radicem agit crassam satis, tenuibus fibris donatam, veteri præteritorum foliorum cæspite amictam; ex quâ è terra statim pluscula prodeunt *folia*, graminea, vix triuncialia, raris pilis ad latera obsita, friata. *Culmi* furriguntur aliquot pedales, cubitales aut etiam altiorem, teretes, rigidiusculi, paucis internodiis, versùs ima potissimum, donati: quorum singulos oblongo intervallo sejuncta amiciunt foliola fescuncialia, aut ad summum duas uncias longa, infernis aliqui similia. Summitati inhaerent *spicae*, quæ primulùm prorumpentes Caudæ muris purpurascens spicam aliquatenus æmulantur, tum figura, tum colore, præterquam quòd aristis nullis sit septa. Mox divulsa & aperta elegantem glumarum purpurearum aut xerampelinarum & pulchrè splendentium thyrsum exhibet. Ex quibus *flosculi* vel potiùs apiculi utrinque bifidi (dum niirum floret) dependent, pulchelli, obscurè purpurascens, tremuli; glumæ cæterum cassæ, inutiles. Sapor Graminis vulgaris.

Sicco gaudet cæspite, arenosis item, squalidis & laxosis viarum marginibus arborumque oris incl. *Locus*:
tis. Junio floret.

A. 4. *Gramen Alopecurinum minus Ger. Alopecuroides spicâ longâ majus & minus Park. zypoides V. seu spica angustiore C. B. cum caudâ muris purpurascente J. B. The lesser bastard fox-tail grass.*

f. B.

Ex denso foliorum gramineorum, glabrorum agmine aliquot emergunt *culmi*, quorum alii pedales, alii cubitales aut fescucubitales, interdum purpurei, *foliis* infernis latioribus vestiti, paucis atque exiguis articulis distincti: in summo *spicam* gestant purpurascens, palmarem aut brevior, teretem, caudæ muris formâ, sed confuso glumarum steriliū ordine refertam, ex quibus breves & tenellæ proflunt aristæ. *Flosculi* ejus sunt *apices* luteoli pallidi, ex tenuissimis filamentis penduli. *Radix* meræ sunt fibræ.

Inter segetes plerunq; apud nos provenit.

Locus.A. 5. *Gramen pumilum hirsutum spicâ purpuro-argenteâ molli, nostras.*

Hoc genus graminis observavit nobisque communicavit *D. Dale*. *Radices* ei pro more fibrosæ. *Folia* ad radicem longitudine digitum aut duos digitos longitudine raro superant, suntque perangusta & hirsuta. *Culmi* tenues, erecti, uno alteròve folio cincti & geniculo nodosi, altitudine fescupalmari interdum semipedali aut majore, colore purpurascens, in summo *spicam* gestantes uncialem aut fescuncialem & longiorem, è purpura argenteam, mollem, & laxiorem, nullis aristis donatam.

In montosis & campestribus sed rarius.

Locus.6. *Gramen Alopecuros spica brevi J. B. Gr. Alopecuroides spicâ rotundiore C. B. Alopecuros Ger. Alopec. genuina Park. Short-eared fox-tail grass.*

f. B.

Herba mollissima est, brevi *spica*, utpote duùm plus minus unciarum, sed rotundiore, propiùs ad vulpinam caudam accedente, coloris albi & rari, glumis tomentosis vix apparentibus propter tomenti densitatem, aristis longiusculis, mollicellis circumcirca radiatis. *Culmus* geniculatus cubitalis & fescucubitalis, *foliis* amictis gramineis, parvis mollissimis pilis albis hirsutis. *Radix* parva, alba, capillaris.

In Sicilia, Italia v. g. circa Baias, & Gallia Narbonensi propè Frontinianam oppidum, præsertim *Locus*:
in arenosis observavimus, verùm & spica brevior erat, & culmus humilior, nec pedalem altitudinem excedens, quam ei rectè attribuit *C. Bauhinus*; erat etiam summa parte præternis.

7. *Gramen Alopecuroides spicâ asperâ C. B. Alop. spicâ asp. brevi Park. Gra. cum caudâ leporis aspera, sive spicâ murinâ J. B. Rough-eared fox-tail grass. Alopecuroides spica aspera Bauhini Ger. emac.*

f. B.

Plusculos furrigit *calamos*, graciles, rigidulos, pedales aut fescupedales, in quorum summitate *spicae* sunt breves, magnitudine & figurâ caudæ vulpinæ haud dissimiles, sed cristis asperis, utrinque quoque muricatis cum aristis longiusculis & leviter recurvis, & quæ ex brevi reflexu in summitate culmi nutant: in quarum sinu glumæ latent parvæ, inutiles. *Folia* mediocris longitudinis, rigidiuscula, glabra. *Radix* densâ satis numerosam hirsutarum fibrarum prolem demittit.

Circa Monspelium in marginibus ficis fatorum copiosè provenit.

Locus.

C. Bauhinus hoc genus rectè describit caule palmari summum pedali; nec enim altiorem nobis vidi.

8. *Gramen Alopecuros spicâ longâ tomentosâ candicante J. B. Alopecuros major spica longiore C. B. Gr. Alopecuroides alterum radice repente, seu Pseudo-Schoenantium Monspeliensium Park. Schoenantium adulterinum Ger. Great long-eared fox-tail grass.*

Culmo est bicubitali ferè, gracili, geniculato; *foliis* gramineis, glabris, ad tactum non asperis, squalida Schoenantii folia quodammodo imitantibus; *Spica* palmari, mollicella, tomentosis, candidantibus cum nitore vellereis holosericeis glumis emicantibus tremulis; *radice* fibrosa infirma.

In maritimis Monspelio vicinis observavimus & collegimus. Pro Schoenantho à Pharmacopœis *Locus*:
Veneris & Monspeliensibus sibi obtrusum fuisse *Pena* scribit.

- A. 9. *Alopecurus maxima Anglica* Park. altera maxima Anglica paludosa Ger. emac. Altera maxima Anglica paludosa, sive Gramen Alopecuroides maximum J. B. Lob. Adv. part. alt. Great English March Fox-tail grass.

Lob.

Culmus cubitalis, sesquicubitalis, bipedalis & quandoque procerior, geniculatus, & folia illi Graminis aut Tritici; sed quinque uncialis saepe speciosissima, habitior, sericea, spicata, caudatæque panicula Monspelienfium Pseudo-schoenanthi.

Locus.

In riguis herbidis Comitatus Southamptoniæ proximè salinas & antiquas ædes Drayton vocatas, cis mare, duobus mill. Anglicis à Portsmouth, ex adverso Vectis insulæ plurima: itémque in udis fossis lacustribus Effœxienfis Comitatus, juxta Thamefis amœnissima fluenta.

- * 10. Gramen Alopecuroidi accedens ac Phalaridi, spicâ longiusculâ, folio lanuginoso J. B. typhoides molle C. B. Alopecuroides minus Ger.

J. B.

Duras & frequentes satis ab infimo culmo pendentes habet fibras, easque candicantes. *Culmus* autem cubitalis, propter terram rubescens, foliis pro geniculorum numero obseptus, palmo longioribus, Hordeaceorum latitudine totis molli canaque lanugine rectis. *Spica* singularis, uncialis aut etiam sextantalis, argenteo nitore micans, turbinata, glumis acerofis, gracilibus, mollibus, tomentosis, denso stipatu coacervatis constans.

Locus.

C. Bauhinus aut potius Lobelius, passim ad femitas reperiri ait. Si differat à Gramine Onocordo, nobis incognitum est. Et figura & descriptio C. Bauhini Onocordo gramini conveniunt, præterquam quòd folia angusta ei attribuat. J. Bauhinus tamen, qui & hoc vidit à fratre Casp. circa Monspelium collectum & allatum, diversum facit, cui subscribitur.

- * 11. Gramen cum cauda muris foliis hirsutis J. B. typhoides culmo reclinato C. B. Alopecurinum majus Ger.

J. B.

Culmi aliquot cubitum excedentes, internodiis circa imum nonnihil rubescentes, densis; rarioribus & ferè nullis superiùs, foliorum vaginâ multum involutis, quæ ubi à culmis recefferunt breviter satis sunt, & angusta, hirsuta. *Spica* trium unciarum, nitida, densissimis tenuibus glumis compacta, luteola ferè; singulæ glumæ planæ, angustæ, in acumen unicum desinunt; tota autem spica nonnihil divulsâ conspicitur. *Radix* capillaris, alba, tenuis, ex capite crassiusculo; an repat non observavius Monspelii.

Locus.

C. Bauhinus in cultis secus vias reperiri asserit.

- * 12. Gramen Alopecurus altera, Lobelii J. B. C. Bauhinus idem hoc facit Gramini Alopecuro spica rotundiore, seu Gram. Alopecuro spica brevi J. B. Locus tamen diversum esse suadet.

Aliud (inquit Lobelius) genus quoddam est caudæ vulpinæ Theophrasti, spicis tamen minoribus ac brevioribus, nec ita lanuginosis ut Monspelienfis. *Culmos* quoque multo furrigit altiores, bicubitales: *Folia* graminea; *radix* fibrosa.

Locus.

Sesquimiliari Brugis distantibus campestribus juxta Merkirob copiosè provenire ait Lobelius.

C. Bauhinus hinc nomina confundere videtur; aut fortè Chabræus apud J. Bauhinum.

- * 13. Gramen Alopecurus minor spica longiore C. B. Cauda vulpina Monspelienfium Ad. Lob.

Lob. C. B.

Tota planta pedem alta est, radice fibrosa, culmis multis, geniculatis, recurvis; foliis quàm Alopecuri spica rotundiore longioribus, angustioribus: spicâ trium unciarum, rariùs minore, albida, Graminis paniceæ effigie, sed lanuginosa, quæ compacta est ita ut simplex videatur, cum tamen ex multis spicis sit composita, qua in re potissimum à prædicta differt, & quòd eâ minùs speciosâ & molli sit.

Frequens est locis maritimis Monspelio vicinis ad Magallonam & Aquas Marianas. Copiosè oritur, inquit P. Magnol, in fossis circa stagnum, quæ æstate calore solis siccantur. Nos in Sicilia circa Messanam invenimus. Spicarum aristæ quæ molles sunt & numerosissimæ flavicant.

14. Gramen typhoides maximum spicâ longissima C. B. typhoides maximum Park. typhinum tertium Ger. emac.

C. B.

Ex radice parva, nodosâ, cui fibræ exiguæ & plurimæ adnatæ, culmus rectus, sesquicubitalis, internodiis rarioribus distinctus exsurgit: qui in spicam rectam, teretem, palmarem, virecentem, in maturitate albicantem, tactu mollem desinit: cujus utriculi copiosus & oblongiusculus aristis armatur. *Folia* est gramineis, paucis oblongisque majori etiam parte caulem vestientibus.

Locus.

Hoc copiosè inter fruteta ad acidulas Gapingenfes Wirtembergici ducatus Julio mensè primum observavit C. Bauhinus: dein non longè Basilea in sepibus agrorum, & in falicetis Michelfeldæ legit.

Non multum differ: à prima specie seu Gramine Onocordo, viz. spicæ longitudine & loco inter fruteta, ut ego idem esse suspicer, non tamen asserere ausim idem esse.

C A P. IX.

De Gramine typhino.

GRamen Typhinum dictum ab Alopecuroide differt spicis asperioribus, squamulis spicas componentibus bicornibus.

1. *Gramen cum parva cauda muris, radice nodosa repens* J. B. *Gr. nodosum spica parva* C. B.

E radice fibrosa & veluti bulbulis nodosa aliquot emergunt *culmuli*, cubitales aut sesquicubitales, tenues, laeves, & ab internodiis reflexi, quos ab imo statim plucula comitantur *folia*, glabra, brevia, angusta. Ex singulo ceterum internodio singulum prominet foliolum; summitati *spica* insidet parva, hispidula, Lobelii Typhini graminis figurâ, bicornibus squamulis densissime facta.

In dumetis propè Bedfordiam diei incinere à Basilea distantem reperit J. Bauhinus Augusto cum *Locus* suis spicis.

Huic synonymum faciunt Historia: Ebrodunensis auctores, sed erroneè, Gramen aquaticum spicatum *Lob.* ut superius monuimus.

A. 2. *Gramen typhinum majus seu primum* Ger. emac. *medium sive vulgatissimum* Park. *cum cauda muris majoris longa majus* J. B. *typhoides asperum primum* C. B. *ex sententia* J. B. *The greatest Cats-tail-grass.*

J. B.

Radices tenues; *culmi* habent principium bulbo oblongo simile, cubitales altiorésque interdum, quatuor aut quinque geniculis intercepti; ad quos *folia* aspera [asperitas vix sensibilis est] latiuscula, canescentia, palmaria, [quæ è radice exeunt longiora sunt] vaginâ longiore stipulam circumplexa. Summum cacumen palmarem, sæpe etiam longiorem *spicam* sustinet, teretem, caudæ magni Muris similem, mollem si sursum versus manu demulceas, asperam si contra, coloris cinericei, innumeris squamulis in binas breves aristas desinentibus, dimidiatos solenas, aut lateritias cannulatas scandulas imitatis, constantem.

In pascuis frequens est & agrorum marginibus, ad semitas item & sæpes, solo præsertim humidiore. *Locus.*

A. 3. *Gramen typhinum minus* Ger. Park. *Gramen cum cauda muris minus* J. B. *typhoides asperum alterum* C. B. *The lesser Cats-tail-grass.*

Varietas potiùs præcedentis esse videtur quàm species distincta. Differt ab eo staturâ minore, & spica breviori, angustioréque. Descriptionem ejus videtis apud J. Bauhinum tom. 2. pag. 471. C. Bauhinus fibras quasi ex bulbiculis promanantes ei adscribit & appingit.

In fabulosis reperitur, inquit C. Bauhinus, quod potiùs sequenti speciei convenit. *Locus.*

A. 4. *Gramen typhinum maritimum minus. An Gr. typhinum Danicum minus* Park? *Sea Cats-tail-grass.*

Hæc species esse videtur quam Lobelius fabuletis & maritimis natalibus gaudere scribit. Verùm nostrum pedalem quam illi attribuit altitudinem rarò assequitur, sed palmare ferè est aut sesquipalmare. Spica uncialis turgidula, ima parte plerumque angustior.

In fabulosis maritimis frequentissimum est. *Locus.*

Gramen typhoides spica multiplici C. B.

Graminis cyperoidis species nobis videtur. Parkinsonus Cyperam typhinum hoc genus appellat.

5. *Gramen supinum aculeatum* J. B. *aculeatum Italicum* Park. *album capitulis aculeatis Italicum* C. B.

J. B.

Brevibus fibris *radicatur*: ramos verò terræ apprimat in orbem, multos, palmares & sesquipalmares, aliquando pedales, aliquos verò duntaxat unciales, rigidulos. Ad quorum genicula utriculi instar *folium* striatum glumas numerosas, conglomeratas squamarum folacearum complexu comprehensas claudit, deinceps in mucronem rigidum & acutum, uncialem & breviorém, rectâ in latus protensum desinit. Extremo verò cauli hujus generis * plura folia, & utriculi glumis gravidi echinati aliquid ostentant.

Itinere inter Liburnum & Pisas, deinde circa Monspelium copiosum observavimus. Graminis typhini species videtur. *Locus.*

* C. Bauhino
ria folia
aculeata.

CAP. X.

De Gramine echinato.

Gramen spicâ subrotundâ echinatâ C. B. *Gr. perpusillum capitulo rotundo spinoso* Cherleri J. B. *Gr. echinato* Park. *echinatum* 4. Ger. *emac.*

C. B.

Radice est geniculis nodosa, capillacea, alba: foliis paucis, angustis, primis duplo minoribus iis quæ mediâ suâ parte festucam cingunt, quæ tamen vix uncias tres superant, & per quæ lineæ secundum longitudinem excurrunt, eamque subasperam reddunt; inter hæc culmi festucarum instar tenues, læves, geniculati, uno alterove folio è geniculi nodo incipiente cincti, & quidem tres vel quatuor, altitudine inæquales, duarum, trium, quatuor, etiam sex unciarum efferruntur; quibus singulis capitulum unicum, subrotundum (quod ficcatum paller) instar Tribuli echinatum, spinosum ac pungens insidet, quod fructibus densis compositum, quorum corpus in stellam spinosam inæqualem, radius quinque vel septem præditum definit, quorum medius superior oblongus, laterales minores sunt. Flores ut in aliis staminibus pallentibus tremulis dependentibus Maio mense emittit. Semen parvum, diaphanum, triticeum Melampyri vulg. concolor.

Locus.

Locus sterilibus circa Monspelium crescit: inque Æquicolorum collibus: Wemaufi etiam ad mœndina.

Gramen tenue duriusculum & pendè junceum J. B. *Gramen foliolis junceis brevibus minus* C. B. *minus duriusculum* Ger. *exile durius* Lob.

F. B.

In rupibus & muris hæret ita firmiter radicibus tenuibus, capillaribus, nigricantibus, ut vix evelli possit; cohærentibus simul multis plantis. Foliorum maridorum vestigia demonstrant non annuam plantam. Folia alioqui vegeta sunt, longitudinis quinque vel sex unciarum, quædam etiam breviora, convolutiois ergo Junci instar tæretia, nonnihil rigida, cinerei ferè coloris, restantibus Octobris sine calamis valdè tenuibus, dodrantalibus & pedalibus, cum vestigiis parvæ spicæ. Montbelgardi idem aut valdè simile observavit, cui folia virentia, tenuia, compressa, viridia, glabra; culmi plurimi, tenues, pedales vel cubitales, læves, in quibus unum geniculum, præter illud quod ad radicem, & foliolum ex longa vaginula: juba uncialis, spicæ ferè similis, virens, vel nonnihil purpurascens, in qua quædam partes ad phœnicem nonnihil accedunt, & in parvas aristas definiunt: in iis flosculi vel apices minimi, albi, toti plantæ sapor subdulcis; in cæteris similis præcedenti.

Lobelius Gramen suum exile durius oriri sabuletis & squallido aridiorèque agro Galliæ, Angliæ, Germaniæ & Belgii asserit. Quam plantam intelligat nobis nondum satis constat.

CAP. XI.

Gramina spicata miscellanea complectens.

A. 1. *Gramen vernum, spica brevi laxa, an anthoxanthon? Gramen anthoxanthon spicatum* J. B? *Gr. spicatum pratense* 3. seu *spica flavescens* C. B?

Radix tenuibus, albis fibris constat. Folia brevina, modicè lata, hirsuta, præsertim lupinâ parte. Caulis dodrantalis, interdum pedalis, tenuis, geniculatus, quem folia amplectuntur averfâ parte nonnunquam purpurascens. Spica brevis, digitum aut summum sesquidigitum longa, subrotunda, rarioribus glumis nonnihil extantibus, in acutos apices fastigiatis, non aristatis composita. Flosculi seu apiculi purpurascens è tenuibus filamentis tremuli dependent, bifidi utrinq.

Locus.

Floret vere inter prima sui generis, & in pratis ac pascuis ubique frequens oritur.

Icon Graminis Anthoxanthi spicati huic bene convenit. Nomen etiam C. B. in pin. nimirum Gramen spicatum pratense III. sive spica flavescens.

Hoc genus pro Gramine cum cauda muris purpurascens aliquatenus simili F. Baubini aliquando habuimus: verum descriptio ei non bene convenire videtur, ideòque nunc mutatâ sententiâ diversum opinamur.

2. *Gramen pratense spicâ purpurea, ex utriculo prodeunte, vel Gr. folio spicam amplexante* C. B. *Gr. spicam folio amplectens* J. B.

C. B.

Radiculis est prioris similibus, culmis multis, dodrantalibus, etiam pedalibus, pediculis nigricantibus distinctis: foliis multo quam in illo angustioribus & viridioribus: spicâ quinetiâ breviorè & crassiorè, purpureis floribus ornata; folio quod ex ultimo geniculo prodit, sic caulem obvolvete ut non aperiat (quod in priore non fit) & velicæ speciem ostendat. Sapor dulcis est & a quo sit.

Locus.

In humidis pratis non longe Monspelio & Lugduno, & circa Matifsonam provenit.

A. 3. Gramen

- A. 3. *Gramen cristatum* J. B. *cristatum Anglicum* Park. *cristatum Bauhini* Ger. emac. p. 29: *pratense cristatum, seu Gram. spicâ cristatâ læve* C. B. *Smooth crested grass*.

J. Bauhinus ita describit, Sefquicubitalibus affurgit *calamis*, perquam tenuibus, geniculatis, non sine *foliis*, quæ vaginæ instar satis longo intervallo culmum complexa, palmum longa ab eo recedunt, angusta. *Spica* quadrantalibus aut paulò longior, duobus versibus in unam partem vergentibus, glumarum pallidarum, cristatarum fimbriatarumve, *fosculorum* luteorum fulcorumve tremulas fibrillas explicat, dorso spicæ glumis vacuo. *Radices* tenues & cirratae. C. Bauhino Radicum capillamentis plurimis oblongis albicantibus, abundat, quæ in unum veluti cespitem coeuntia deorsum repunt.

Parkinsonus Gramen cristatum Anglicum à cristato C. B. diversum facit. Verùm descriptio *J. B.* Gramini cristato Anglico bene convenit, excepta longitudine spicæ: icon equidem spicam nimis laxam representat, & quæ de radicibus habet C. Bauhinus cristato nostro Anglico non respondent. Verùm cum quod describit C. Bauhinus, idem sit quod Lobelius misit, quodque in pratis circa Hackneum propè Londinum provenire scribit *Adv. part. alt.* minimè dubium est, Gramen cristatum C. B. & cristatum Anglicum *Park.* unam & eandem speciem plantam esse. Nec enim aliud genus circa Hackneum frequens est.

In pratis & pascuis ubiq; per totam Angliam abundat, & circa Soltitium æstivum spicas promit. *Locus.*

Hujus aliam seu speciem, seu varietatem proponit C. Bauhinus titulo *Graminis spicâ cristatâ sub-hirsuti*, radicem capillamentis rufescentibus, culmis tenuioribus, parte inferiori levi lanugine asperis & humilioribus; foliis longioribus, spica candicante, minus compacta, nec ita eleganter cristam exprimente, à præcedenti differt. *Species altera.*

4. *Gramen geniculatum Tabernemontani* J. B. *Panicum spicâ aspera* C. B.

Radix ex pluribus fibris composita multos protrudit nodosos seu articulatos *culmos*, in alios subinde divisos; *folia* longa, angusta, acuminata, nervo per medium elevato; *spicam* longam, tenuem, villosam, glumis albis constantem, in quibus *semen* parvum.

C. Bauhinus hoc genus ad Gramen panicum spicâ asperâ refert. V. supra in capite de Gramine paniceo.

5. *Gramen Avenaceum montanum lanuginosum* C. B. *montanum Avenaceum Clusii* Park. *Gramen cum locustis parvis candidis, semine Avenaceo* J. B. *montanum Avenaceum* Ger. emac.

C. B.

Radice est ex multis fibris duris, rufescentibus composita, singulis annis anteriùs serpente: unde *culmi* cubitales, tenues, læves, geniculati exsurgunt: quos *folia* oblonga, angusta, palmaria & acuminata cingunt. In culmorum fastigio *spica* oblonga & nutans, ex glumis brevissimo filamento infidentibus composita, quæ exterius candicant, nec lanuginosæ: at interiores utriculi lanuginosi sunt, grana nudæ Avenæ similia continentes.

Montepelluli sponte provenit. Clusius secundum vias, in montanis umbrosisque, sylvis Pannoniæ, *Locus* & Austriæ & Bohemiæ nasci scribit, & semen Julio mense maturum observavit. *Tempus.*

J. Bauhinus semen nitida lanugine oblitum scribit, quali Carduorum semina sunt prædita.

6. *Gramen Avenaceum lanuginosum glumis varioribus* C. B.

C. B.

Ex *radice* fibrosa *folia* juncea, oblonga, *culmi*que juncei plures, cubitum superantes, paucis *foliis* isque brevibus, culmum circa geniculum vestientibus exsurgunt, in quorum summo glumæ rariores, albæ, lanuginosæ, utriculum continentes, cui *semen* nigrum splendensque inclusum est.

In asperis circa Montepelum provenit, & cum Clusiano confundi non debet. In incultis viâ *Locus* montis Lupi sæpius vidit *D. Magnol.*

7. *Gramen Avenaceum lanuginosum ramosum* C. B.

C. B. *theat.*

Radicem habet fibrosam, unde *caulis* unus vel alter, cubitalis, geniculis multis distinctus prodit: *foliis* est multò quàm in prioribus latioribus: *spicâ* palmari albâ, nonnunquam flavescente, ramosa, glumis Avenaceis compactis & lanuginosis; cujus utriculis *semen* parvum oblongum, utrinque acuminatum, splendens, pulicis seu seminis Pyllyi colore & formâ, sed minus, includitur.

Circa Montepelum ad radicem montis Calcaris legit C. Bauhinus. *Locus.*

- A. 8. *Gramen spica gracili, aristis brevibus recurvis.*

In viis publicis, locis udis provenit, nec ante Autûmnum aut Æstatis finem spicam producit. *Culmus* tenuis, dodrantem altus, uno alterove articulo interceptus, & folio inde enascente cinctus. *Spica* parva, uncialis aut major, teretiufcula, glumis rubentibus in aristas prætenues, breves, recurvas exeuntibus composita. *Folia* ad radicem pauca, angusta, brevia.

Invenit & ad nos attulit *D. Dale*, à quo pleniorẽ ejus descriptionem expectamus.

9. *Gramen*

9. *Gramen arvense paniculâ crispâ* C. B. Park. *minimum rubrum* sive *xerampelinum* Ger. *Gramen cum panicula molli rubente* J. B.

f. B.

Confibratis capillaribus radiculis sub cespite foliorum ima prodeunt, tuniceis involucris compacta; inter quæ *bulbuli* oblongi capitulum efformant, quæ à radicibus statim multa pronascuntur, quadrantalibus & trientalibus, perangusta, mollia, glabra, in culmis pauciora, minora, in singulis tamen geniculis singula. *Culmus* pedalis, minor interdum, subinde major, tenuis paniculam gerit uncialem & fescuncialem, divulsam ex viridi purpurascens, glumis crebris exilibus, in breves interdum tortiles aristas, molles & quasi sericeas desinentibus; [potius virides & foliaceas seu gramineas.]

Locus.

Genevæ inter segetes copiosè provenit, quin & in muris ipsius urbis, alibi etiam in Germania & Gallia. Simile est hoc Gramen Gramini nostro montano spicâ foliaceâ gramineâ, nisi quòd panicula crassior & magis conferta sit.

10. *Gramen montanum spicâ foliaceâ gramineâ* P. B.

Hæc species spicam præcedenti similem habet sed laxiore.

Locus.

In finibus altissimorum Cambriæ montium *Snowdon*, *Caderidris*, &c. verticibus inter saxa, ubi nulla fere alia planta præter muscum provenit copiosum observavimus.

* 11. *Gramen Camerarii repens* J. B.

f. B.

Radicem adipiscitur longam, tuberosam, sed æqualem, articulis præcinctam, & hinc inde reflexis, non tamen profundius radicatum, filamentis constantem pluribus. Suum protrudit hæc ab unoquoque articulo *culmum*, continuò se innovans & multiplicans. *Folia* longa, acuminata, dura, Arundinis instar parvæ lata. *Culmus* duarum ferè spithamarum altus, admodum angustus, & tenuis more straminis, tribus quatuorve nonnunquam articulis præditus, spicam superiori parte profert patulam, quæ parvum continet *semen*. Folia cum radicibus saporem habent dulcem, cum adstrictione quadam & acedine.

* 12. *Graminis primi Dioscoridis species minima Thalii* J. B. *Gramen caninum supinum paniculatum folio varians* C. B.

Nobis incognitum, nec alii præter Thaliæ Botanico descriptum, nec icone illustratum cum sit, Lectorem qui plura de eo velit ad Thaliæ remittimus.

13. *Gramen versicolor* J. B. *Avenaceum glumis variis* C. B.

f. B.

Reptantibus graminibus accensendum, *radices* duras, geniculatas, longè latèq; spargit, fibris profundè demissis, satis crassis, vix evelli potest è rupium rimis: *Culmi folia* crebris vestiti, dodrantales, *spicam* singuli gestant graminis anthoxanthi, paulò breviorè, modò purpuream, quæ colore ad objectum lucis variante placet: parvum, *semen* longiusculum, ad semen Graminis Mannæ accedens, rufescens externè, internè albescens, involutum parvis glumis.

Adde ex C. Bauhino radicem albâ rugosâ membranâ integri, *culmum* fragilem & levem esse.

Locus.

Genevæ in collo *la Bassie*, & circa S. Hippolytum Burgundiæ. Solet inter rupes provenire loco soli exposito.

14. *Gramen paniculâ aureâ* J. B. *Gr. paniculâ pendulâ aureâ* C. B. i. e. *paniculatum arvense* 2.

Tenuem surrigit dodrante majorem *culmum*, per cuius fastigium conscendunt quinque vel sex auricolores *paniculæ* splendide, seminiales, graciles, teretes, acerofis glumis contextæ. *Folia* perangusta vix culmo cedunt longitudine.

Locus.

Argentiniæ habuit J. Bauhinus: in ficcioribus & squalidis locis provenit, ut testatur Hist. Lugdunensis.

15. *Gramen minimum Dalechampi* J. B. *minimum paniculis elegantissimis* C. B.

f. B.

Est veluti gleba ampliuscula, rotunda, *radiculis* plurimis brevibus, candidis: foliis digito non longioribus, teretibus, spicâ valdè gracili, parva: flosculis rubris.

Februario statim ad primam aeris temperiem exorientibus, sapore initio dulci, deinde amaro.

Nascitur in arvis, circa Monspelium frequens.

Tempus.

Locus.

C. Bauhino *Radix* plurimis cirris oblongis albicantibus componitur: *Folia* unciam, rariùs duas uncias longa, capillaria, cæcia, teretia copiosa: *Culmi* multi, uno alteròve nodo distincti, duarum, trium, etiam quatuor unciarum.

16. *Gramen minimum* J. B.

f. B.

Capillorum instar tenues radiculæ cæspitem mordicus obsident: *culmi* numerosi, plus minùs unciales, enodes, molles, tenuissimi in spicam desinunt, alternis glumis graminis pratensis obstitam. *Foliola* stipulas à radice aliquousq; comitantur, tenella, perpusilla.

Locus.

Propè fontem illum magnum templi Dianæ propè Nemaufum collegit Cherlerus, nec alibi usquam observavit.

A. 17. *Gramen*

A. 17. *Gramen minimum spicâ brevi habitiore, nostrum.*

Fibellis plurimis capillaceis terræ adhærescit, è quorum capite plures emergunt *cauliculi*, secundiciales aut duarum unciarum, tenues, rigidi tamen, duobus plurimum geniculis, (interdum tribus) intercepti, & foliis è singulis ortis singulis aliquotusq; obvoluti, spicam in fastigio sustinentes perbreve habitiozem, è locustellis, laxius fici, glumis canescentibus brevissimis aristis donatis compositam. *Folia* non admodum numerosa è radice exeunt, angusta, vix trientem unciæ longa. Imi culmi plerunq; purpurascunt.

Secundum Genus.

Gramina paniculata.

CAP. I.

De Gramine Dactyloide seu Ischæmo.

HOc genus graminis inter spicata & paniculata ambigere videtur: panicula enim è pluribus spicis composita est, unde & Gramen multiplici seu compositâ spica, seu polytachyon dici potest.

Dactylon appellatur eo quòd panicula in quaternas, quinas, senas & plures partes divisa, quasi digitos manûs expansos referat. *Ischyron* verò à sistendo sanguine nomen invenit.

- A. 1. *Gramen repens cum panicula Graminis Mannæ J. B. dactyloides radice repente Ger. canarium ischæmi paniculis Park. dactylon folio arundinaceo majus C. B. quod nomen huic nostrum utpote minori & supino minime convenit. Creeping Corks-foot grass.*

J. B.

Duùm generum folia & culmos profert. Primùm enim lentis longisque ad cubitum unum aut alterum *caliculis*, solidis, crebrò geniculatis, lavibus, caducis nascitur, qui ubi terram attigerint, statim per fibras è nodis demissas comprehendit, radicaturque; atque ex eisdem geniculis *folia* mutuo amplexu stipata surgunt, brevina, angusta, hirsuta: deinceps adultius culmos producit erectiores, veluti superiorum ramos, pedales, tenuiores, *foliis* amictos longioribus, hirsutis, & rarioribus geniculis interceptos, quorum summitas in spicas finditur, quatuor, quinque, sex, spicis Graminis Mannæ similes, sed minores, concinniores, imbricatos, non tamen circumcirca, perinde ut jam dicto Gramine, cui pars spicæ interior nuda, hoc discrimine interim, quòd ea pars Graminis Mannæ sulcata sit, in hoc verò in cristam elata. *Flosculos* fert atro-rubentes. *Radice* nititur geniculata, reptante, subdulci, alba.

Hoc Gramine (quod legitimum vocat Clusius) nihil vulgatus tota Hispaniâ & Galliâ [adde etiam Italiâ] in arvis, vineis, atq; etiam in maritimis, in quibus multò latius & uberius crescit: nam ejus radices interdum digiti crassitudinem æquantes eruere meminit Clusius. C. Bauhinus etiam hoc Theophrasti Gramen esse credit.

Hujus minor species seu potiùs præcedentis varietas habetur apud C. Bauhinum cujus descriptionem in Theat. Botan. p. 113, vide. Hæc varietas eadem videtur vobis visæ in Gallia & Italia.

2. *Gramen dactylon Siculum multiplici panicula, spicis ab eodem exortu geminis. An Gramen bicorne, seu distachyophoron Booc? An Gramen distachyophoron Col? Two-tared Corks-foot grass. An Festuca juncea folio, spicâ geminâ C. B.?*

Radix huic est perennis, innumeris fibris quasi reticulato textu implicitis compacta. *Calamus* pedalis, longiorq;, geniculatis, paucis foliis cinctus, ex quo ad instar juli recti triuncialis longitudinis exit è folliculo *spica*, rubente colore prædita, quæ per maturitatem Graminis dactyli modo, in furcam dividitur. Eiusdem spicæ glumæ in aristas tenuissimas & longas abeunt.

Floret vere, & usque ad finem æstatis.

Hæc est descriptio Graminis bicornis Bocconiani, quæ nostro Gramini dactylo Siculo distachyophoro non convenit, ut nostrum ab illo specie diversum arbitremur; nam in nostro spicæ vix unciales sunt, & hirsutæ. Quin & nostrum multa in eodem culmo habet spicarum paria è foliorum alis peculiari modo exeuntia. Nam è foliorum supremorum sinibus exeunt pediculi seu ramuli, tenues, longi, nunc unus, nunc duo tresve simul, quorum unusquisque media aut inferiore parte geniculum seu articulum habet, è quo exit folium pediculum obvolvens ad spicam usque. Atque hoc modo duplici vel triplici gradu panicula assurgit.

Festuca juncea folio spicâ geminâ C. B. culmo est sesquicubitali, rotundo, geniculato & ramoso: cujus summitati *spicæ* vix unciam longæ, molles, rufescentes, aristis oblongis armatæ. *Ischæmo* graminis villosio similes, insident; semper duæ simul uni oblongiori tenui pediculo adhærentes junguntur. *Folia* habet juncea, longa, inordinatè posita.

Hæc descriptio in omnibus prætequam foliis junceis plantæ nostræ convenit.

3. *Gramen*

3. *Gramen crucis sive Niem-el-salib Alpini* J. B. Bontii. *Gram. dactylon Aegyptiacum* C. B. Park. *Egyptian Cock's-foot-grass.*

Alpin.

Gramen quoddam nascitur exile, *radicibus* repentibus, albis, geniculatis, dulcibus cum aliqua acrimonia, communi Gramini proximis, digiti altitudine, geniculatis ramulis affurgens, foliis communi Gramini similibus, sed minoribus: Ramuli habent quatuor spicas, Ischami vel Graminis sanguinari similes, perfectam crucem figurantes, quam aequè omnes uno modo formant: ex quo ipsum Aegyptii *Niem el salib* vocant, quasi dixerint Gramen crucis, in quibus fiunt *semina* minutissima, feminibus communis Graminis familia.

Vires & Usus.

Maximum usum semina apud omnes habent. Ad eos sci. qui tum renem, tum vesicae calculis laborant, atque ad frangendos lapides in vesica concretos: quod genus morbi ubi est familiarissimum & quasi endemium. Mulieres radicis decoctum tum ad pueros variolis atque morbillis correptos maxime sequuntur, tum ad seipsas, ubi cupiunt interceptas menstruas purgationes rursum evocare. Sunt aliqui qui pro secreto auxilio habent decoctum ex feminibus modicè contusis paratum ad juvanda exanthemata in febribus pestilentibus, quas petiulas nostri appellant. Ad usum quoque vulnere & ulcerum non parvum apud eos tota herba, praecipue radices habent usum. Ajunt radicem frigidam aequè siccam esse, tenuissimarumque partium: Quamobrem non desunt multi, qui ad movendum sudorem ejus decocto familiarissime utuntur.

Locus.

Abundantissime in insula Java crescit non secus ac in Aegypto, Jac. Bontio autore, ubi & sequens stellatum Vessingii reperitur.

4. *Gramen stellatum Aegyptium* Vessingii. *Dactylon Aegyptiacum* Park. *qui in descriptione praecedentis hujus meminit.*

Vessing.

Affurgit altitudine pedali, *culmo* rotundo, geniculorum aliquot internodiis distincto, circa quæ angusta satis, & in acumen attenuata *folia* producit. Fulcitur *radice* firma, candicante, & ipsa geniculis aliquot nodosa; subduli quadam acrimonia gustum perstringit. Calami in quasas tenasque paniculas dirimuntur, longitudine dispares, Ischamo gramine breviores quidem, sed longè densiores; Aversa facie in longum excurrente valida carinâ, & porrectis à latere staminibus munitur, quibus squamatis compactis spicae florum congeries, virore flavescente renidens, superius infracta est. Congenera itaque hac gramina sunt. Nec mirum ullum in stellatis aliquid abire posse quam crucem tulit.

Vires.

Usum item medicum eundem obtinent, quamvis calculis intra vesicam duratis frangendis vires pares non possideant. Qui lapidosum aliàs vesicae synagma citra sectionem eduxerit, ut alibi Prosp. Alpinus scripsit in magna Aegyptiorum Memphi, quamvis curiosè inquisiverim, neminem deprehendi. Hominem tamen religiosum à mente Sinai, calculos extra vesicam in urethra subsistentes, compressa supposito digito vesicâ, & meatu urinario per immixtum pennæ Anserinae tubulum valide inflato, eisdem extrorsum propulisse, ab agris ipsis acceptum satis & cognitum habeo.

Locus.

Circa Heracleam oppidum sive Rossetum primum conspexit Vessingius.

Gramen dactylon Africanum Park.

Præcedente paulo altius exurgit, paniculis tantillo longioribus & crassioribus, granis ordinate dispositis, cætera simile.

5. *Gramen δισυπόβοεσν Col.* *Gram. spica gemina Millepeda simili* C. B. *spica gemina Columne* Park.

Col.

Radice admodum tenui, aequaliter fibrosa, capillari, ex albo pallente nititur: ex qua plures *culmi* exeunt, supini, densè geniculati, *foliis* gramincis parvis, in summo binas semper proferentes spicas, ex una parte dorso per medium discurrente utrinque pinnatas, ex alia verò quatuor angulis per longum, & in medio canaliculus tribus aut quatuor foliaceis fructuum ordinibus emicantibus constructis, in quibus parvum *semen*, fulvum, angulosum, minus anagallide singulis continetur. Spicae verò è dorsi parte Millepedam seu Scolopendram ferè æmulari videtur.

Locus.

Campestris est; *δισυπόβοεσν* appellavimus, quia binas semper in culmine spicas speciosas profert.

6. *Gramen dactylon latiore folio* C. B. *Graminis genus, Dens Caninus 3. sive Gramen primum vel Galli crus* J. B. *Ischamon vulgare* Ger. *Isch. sylvestre latiore folio* Park. *Cock's-foot-grass.*

J. B.

Culmos ex radice fibrosa plures promit, tribus quatuorve articulis nodosos, subinde etiam ramosos, subrubentes. *Folia* Triticeis breviora, latiora, hirsuta, culmos longiusculâ vaginâ involvunt. *Juba* singulis insidet culmis, palmum aut sesquipalmum longa, quatuor, quinque aut pluribus setis comata, quorum alteri parti secundum longitudinem è bifori gluma *stipulis* purpurascens adnati, aversa parte nuda, sulcata: *semen* isdem glumis conclusum, Panici granis longius.

Annua est planta, etiam hortis valdè odiosa Dens caninus sylvestris tertius, qui Julio apparere incipit. Ab hoc sativum, quod privatim *gramen Mannæ* vocant, non nisi culturâ differre videtur, inquit J. Bauhinus. Quocirca ad hoc caput sub uno & eodem titulo refert Gramen echinatum & aculeatum 3, sive album capitulis aculeatis Italicum C. B. quàm rectè viderit ipse. Gramen dactylon folio latiore *ejusdem*, etiamque Gramen dactylon esculentum *ejusdem* C. B.

Cacumina

Cacumina pueri naribus inferunt, extrahuntque, ut sanguinem eliciant, & hinc ab effectu *Herulsi*.
trulci Sanguinellum vocant. In Germania locis feri ac coli audio (inquit Matthiolus) non minore
 cura quam cætera frugum & leguminum genera, siquidem ejus semine frequenter vescuntur in cibis,
 quod in jure carniū pinguium decoctum non minorem cum palato inerat gratiam quam Oryza,
 cui ego facillè præposuerim. In pila autem ipsum tundere oportet ut à suo resiliat putamine.

A. 7. *Gramen digitatum hirsutum* J. B. *dactylon angustifolium spicis villosis* C. B. *Ischæmon syl-*
vestre spicis villosis Park. *Hairy perennial Cock's-foot-grass.*

f. B.

Perenni radice & firmâ nititur, ex qua culmos emittit cubitales & bicubitales, tenues, rubentibus
 geniculis nodulos, frequentius singulares, aliàs ramosos: *folia* tres quatuorve uncias longa, angusta,
 & raris longis pilis hirsuta, subinde rubescencia, statim à radice partim, partim sed minora (ex-
 ceptâ vaginâ) ex culnis oriuntur, paniculâ jubatâ, quatuor aut quinque spicis comata, Gramini
 Mannæ similibus, minoribus, purpurascens, molli lanugine villosis, ex glumarum mucrone
 arista molli ruffâ prominente. Flosculorum staminula saturiore purpurâ tinguntur.

In exteris regionibus frequens est locis ficcis & squalidis.

Ab hoc non diversum specie esse suspicamur Gramen Ischæmi paniculis Gallicum *Lobeli*, cujus
 descriptionem subijciemus.

Gramen dactylon scoparium C. B. *scoparium Ischæmi paniculis* Park. *scoparium Ischæmi paniculis*
Gallicum Ger. emac.

Lob.

Figura ei graminea Ischæmi vulgaris; gracilis *culmus*, rigidus, geniculatus, cubitalis, in quaternas,
 quinas, interdum senas & plures elegantissimas, lucidas spicatas caudicellas Ischæmo gramini simi-
 les, fastigiatus: Foliis item non dissimilibus, gustu Graminis, dulcioribus.

Copiosè provenit in Gallia sabulosis vicinis castri Insulani locis vocitati (vulgò *Chasteau de l'Isle*) *Locus*.
 propè Aureliam.

Ex hujus prælongis, prætenuebus rigidisque cubitalibus & longioribus radicum cirris concinnantur *Ufus*.
 scopulæ illæ vulgatissimæ, nitentis comæ conciliatrices, frictionibus capitis accommodatissimæ &
 usitatissimæ. Cremæ in Lombardia Italia hujusmodi scopulæ laudatissimæ fiunt. Gramen ex cujus
 radicibus scopulas faciunt ibidem *Capriolam* vocant, quo nomine in Hetruria Gramen Mannæ vo-
 citari scribit Matthiolus. Fortè *Capriola* nomen commune est omnibus hujus generis Graminibus;
 vulgus enim non distinguit. Gramen autem quod nobis pro *Capriola* ostenderunt non videbatur
 differre à Gramine digitato hirsuto: idem tamen prorlus esse non audemus fidenter asserere.

A. 8. *Gramen exile durius Norvegicum aut Danicum, Gramini scopario cognatum* J. B. *Gram-*
foliolis junceis, radice jubata C. B.

Lob. Adv. p. 2.

Saxorum interveniis, levi terra, sterili petrae Norvegia, imisque marcidis rimosis caudicibus,
 sylvarum Daniae hoc gramen viget, densissimo, sparsoque rigidorum, junceorum, sesquiuncialis
 altitudinis, tenuissimorum foliorum stipatu, sesquipalmaribus, numerosis, cirratis, geniculatis,
 stamineis *calamulis*, quorum summa folia latiuscula vaginula instar spicatas, unciales paniculas
 claudunt aut amplectuntur. Jubata cincinnatæque dodrantalis *radix* buxei pallidi coloris, totaque
 prolixior plantâ, uti Graminis scoparii, cujus cognata videtur.

9. *Gramen dactylon aquaticum* C. B. *aquaticum geniculatum* Tabern. *digitatum, atro-purpureum*
J. B. geniculatum aquaticum Ger. *geniculatum majus* Park.

Tab.

Radice est fibrosa, ex qua plufculi nascuntur teretes, geniculati, sesquipedales circiter calami,
foliis ad articulos gramineis, brevibus, latis, acuminatis amicti, calamorum fastigiis spicæ inna-
 scuntur longæ, tenues, digitalis Ischæmi spicis similes, breviores, atro-purpureæ Tabern.

Passim in lacustribus & palustribus nascitur. Quod si ita sit, mirum alios Botanicos hæcenus la-
 tere, qui quicquid de eo habent Tabernamontano debent. *Locus*.

Ab hoc non diversum, aut saltem ei valde simile esse suspicatur J. Bauhinus,

10. *Gramen panicum spicis nigris* C. B. *Panici effigie Gramen* 3. Lob. *Graminis Dentis canini spicâ*
divulsa tenuiore nigra speciem J. B. *Gr. panicum* 3. Tab.

Descriptio (inquit) mihi convenire videtur, nec figura multum discrepat. Culmis est tenuiori-
 bus [Gramine Dentis canis primo & secundo] geniculatis; foliis minoribus: spicis Ischæmo vul-
 garis similibus, nigris; semine glumis exuto albo.

CAP. II.

De Gramine tremulo.

Hujus spicæ è quibus panicula componitur pulcherrimè, squamosa, è filamentis tenuibus dependent, ut vel levissimo flatu agitate tremiscant.

1. *Gramen tremulum minus* J. B. *tremulum minus, paniculâ parva* C. B. Park.

f. B.

Ex radice rufescente & quaquaversum reptante culmos surrigit pedales plus minus, graciles, vix uno vel altero distinctos articulis, *jubar* sustinentes parvas è folio vaginaceo, superna parte acuto, & jubam ipsam sæpe superante, media parte sui prominentes, quæ ex squamulis delicatulis, rotundis, pallidis aut flavescensibus & splendentibus, ex brevibus pediculis pendulis, tremulis, sed in unum tantum latus plurimum nutantibus constant. *Folia* cæterum inferna graminea, pallidè virentia, angusta, acuminata.

Locus.

In pratis montosis Basiliensibus provenit; & vulgò *Pes leporinus* dicitur.

2. *Gramen tremulum minus paniculâ magnâ* C. B. J. B. Gr. *Amourettes alterum* Clus. cur. post. *tremulum minus alterum* Park.

In cacumine aliquando tres aut quatuor ramulos exiles fundit, semênque triangulum habet.

In luco Gramuntio frequens nascitur, autore P. Magnol, quod minor figura Graminis tremuli majoris C. B. optimè repræsentat.

C. Bauhinus in Theat. Bot. ità describit:

Hoc radice est minori [quàm proximè sequens] *culmo* palmari, tenuissimo, uno alterove geniculo distincto: *foliis* tribus vel quatuor angustissimis: in culmi fastigio duo triève filamenta, quorum singula paniculam squamatam sustinent, squamis inferioribus atro-rubentibus, reliquis pallidis, quintuplo quàm præcedentis majoribus.

A. 3. *Gramen tremulum* J. B. *tremulum majus* C. B. *Phalaris pratensis* Ger. Gr. *tremulum seu Phalaris media Anglica, prima an secunda* Park. *Quaking grass, Cow-qaakes, and in some places, Ladies hair.*

f. B.

Radix fibris tenuibus, non valdè numerosis, obscurè cinereis, aut fuscis terram apprehendit: non multum se diffundit, sed uno alterove præter culmum germine emisso perennem plantam se esse prodit. *Culmus* autem tenuis, cubitalis, duobus plerunque geniculis interceptus. *Folia* magnâ sui parte culmum ceu vaginâ complectuntur, reliquam surrigunt breviorè, rigidam: à summo culmo multi, tenuissimique rubentes petioli glumas sustinent rubescentes, è squamulis pulchro ordine digestis compactiles, levissimo tactu tremulos, minores quàm tremuli majoris, formâ conoide, compressâ. *Folia* quæ ad radicem modicè lata, & palmum interdum longa, plerunque tamen breviora.

Locus.

Hoc genus in pascuis per totam Angliam vulgatissimum est, nec aliud (quod sciam) apud nos invenitur. Maio mense paniculam explicat. In omnibus quas unquam lustravit Clusius regionibus præta multis locis vestit.

In horto Medico Leydenfi habetur quoddam Gramen tremulum perenne n. d.

4. *Gramen tremulum maximum* J. B. C. B. *trem. maximum Hispanicum* Park. *Phalaris pratensis altera* Ger. eniac. *The greatest quaking grass.*

Radices ut in plerisque graminibus fibrosæ, fibris albis. *Folia* quæ à radice exeunt, semunciam lata, palmum & dimidium, vel duos palmos longa, glabra, glauca, & plerunque intorta. *Culmi* cubitales aut sesquicubitales, non admodum tenues, quatuor vel quinque geniculis nodosi, totidémque foliis eos aliquotisque obvolventibus amicti, in summo paniculam gestant sparsam, è pulcherrimis aliquot spicis squamosis compressis, pendulis, è bino squamarum ordine compositis, dimidium digitum longis aut etiam longioribus, latitudine subdupla, contextam. Squamæ ad basin spicarum spadicæ, reliquæ à viridi albicant, saturationibus lineis viridibus striatæ, per siccitatem albicant aut rufescent.

In hortis nostris Vere satum non ante Augustum mensem paniculam suam explicuit. At quod Autumno exiit Vere floruit.

Locus.

Prope Messanam Sicilia in pascuis spontaneum invenimus.

5. *Gramen paniculatum elegans* Ger. *Gramen amoris dictum* J. B. Gr. *paniculis elegantissimis, sive Eragrostis major* C. B. *Phalaris pratensis major, sive Gramen tremulum maximum* Park. *Love grass.*

f. B.

Fibræ numerosæ, satis crasse in unum caput coeunt: è quo surgunt pedales *culmi*, graciles, lavis vestiti *foliis*, calamorum fastigia occupant *paniculâ* longè pulcherrimâ, albicantes, è spicis plurimis uncialibus cæter, culmi latitudine, compressis, gemino versu squamularum contextis, arista omni piloque carentibus, non tamen pendulis, quantum nos observare potuimus.

Primo

Primo nobis obviam fuit Francofurti ad Mœnum, deinde passim per Germaniam, Italiam & Locos Galliam Narbonensem.

Hujus varietatem circa Florentiam & Monspelium observavimus paniculis multò minoribus magisq; sparsis. Gramen tremulum propriè dictum non est, nec enim spicæ filamentis tenuibus appensæ lævi flatu agitantur, cum potius erectæ sint, & pediculis rigidis infideant; Verùm ob spicas squamosas elegantes non dissimiles, ei non immerito subjungitur.

C A P. III.

De Arundine.

A Rundo, Græcis *Κάλαμος*, ab *areo* dicta est, eo quòd citò arescat, ut volunt Grammatici. Arundo planta est inter culmiferas maxima, paniculâ lanuginosâ, aquosis gaudens. His adjungimus plantas nonnullas Indicas, à Botanico Arundines dictas ob similitudinem aliquam, quibus an notæ prædictæ conveniant nescimus.

A. 1. *Arundo vallisoria* Lob. Ger. *vulgaris palustris* J. B. *vulgaris sive phragmites Dioscoridis*, *Κάλαμος χερσίνος* Theophrasti C. B. *Harundo vulgaris sive vallisoria* Park. **Common Reed.**

f. B.

Obliquè geniculatam agit *radicem*, novos subinde furculos oculòsque continuo auctu protrudens, ex quibus *culmi* surgunt, hominis altitudinem æquantes, aut altero tanto majores, minimo digito tenuiores, geniculati, inanes: ex quorum nodis singulis ferè culmum involventia *folia* exeunt, rigida & aspera nonnihil, uncias duas lata circiter, cubito longiora, venosa. Scapus fumus in comatam, mollem, purpurascens *jubam*, tandem villosiorem, molliorèq; coloris cinerice redditam, nutandam effunditur; quæ ventis ludibrium debens sine feminis spe abripitur, glumis velicet castis contexta. [Rectius C. Bauhinus femina non conspicua dixit.]

Nascitur in aquis refedibus, veluti in fossis, piscinis circa fluminum laxiorum & lacuum ripas, *Locus* ubivis regionum notissima.

In omnibus anno primo fistula latior, corpus gracilius, contra sequentibus annis: nam incrementè corpore angustior fistula redditur. C. B.

Utilis est ad tuguriorum recta, itèmq; ad valla & sepimenta, unde & vallisoria dicitur.

De Arundinis usibus eleganter Marcellus, cujus idcirco * verba adferemus, Si Arundo juxta usus bonorùmque suorum æstimationem etiam maximis arboribus comparetur, nullibi quàm in ea natura liberalior fuisse videbitur: nec aliunde major illi meritò laus erit, quàm verò hoc fragili & inani 99.

frutice omnes ferè toto orbè gentes ad omnem fortunam & vitam instruxisse: quando una hæc sacrificiis, epulis, theatris, funeribùsq; tibias multiplices dederit: Una hæc subinde humanas voces pereuntes retinet, & ad alios consilia & cogitationes nostras transfert: hæc una ad propulsandas injurias, & longè arcendos hostes militem etiam nunc in Oriente armat: & in rustico opere invenitur, in quo modò tuguria tegit, modò storeis materiam præbet, modò vitem fulcit, modò hortum clausum à pecore tuetur, & nè voluptati etiam desit, aucupio per hyemem infervit. Quæ omnes parentis omnium naturæ in frutice hoc non contemnendæ laudes sunt. Rectè ergo Plinius, Arundines belli pacifque experimentis necessarias atque etiam deliciis gratas scripsit.

Arundines etiam fistæ & folia earundem vinculorum quoque vicem subeunt. Utuntur & textores cannis, ex illis instrumenta fustòsque conficientes pro filis glomerandis: & chirurgi ossibus fractis colligandis adhibent.

Urinam mensèsq; movere & ischuriam succurrere radicis tam sylvestris quàm sativi in vino vel aqua decoctum propinatam scribit Matthiolus. Ejusdem in vino decoctum furfures aufert, si eo caput abluatur. Erysiplati aliisque inflammationibus (etiam testium) folia virentia tusâ & imposita medentur. Æstivo tempore hæc per febricitantis conclave refrigerandi gratiâ sparguntur. Maculas ex variolis relictas succis radicis cum sero hircino & melle pari dosi delet. Sudores potenter movet medulla contusa syncipiti & pedibus adposita siquis in lectum se componat & cooperiat. Spicula aculeòsque corpore extrahit radix contrita tum per se, tum cum bulbis imposita. Quæ præterea habent Veteres de Arundinis viribus apud ipsos vide.

2. *Arundo sativa seu Donax* Dioscoridis C. B. *Harundo Donax* Park. *Ar. maxima & hortensis* J. B. *Arundo Cypria* Ger. **The great Spanish, or Cyprus Reed, or Canc.**

Radice nititur durâ, longâ, crassâ, contortâ, nodosâ, geniculis multis, radicis Chinæ æmulâ, quæ tamen albiore, latè huc & illuc subtus humum porrectâ, fibrisq; auctâ, quæ quotannis nova germina protrudit, cuiusque teneri turiones cum grata dulcedine elitari possunt. *Calamis* est duris, firmis, vacuis, decem cubitorum, militaris hastæ crassitudine, & non rarò etiam proceritate, densis nodis distinctis, cortice squamoso, qui faciliè detrahitur, aspero & flavescens vestitis: circa quos *folia* longa, lata, crassa, superficie ob fibras copiosas aspera, & circumferentiâ acuta, quæ membraneo cortice usque ad medium internodium calanum vestiunt. *Paniculam* seu *jubam* elegantem habet, densam, Milii modo sparsam, mollem, & lanosâ cælarie nutantem, & purpurascens, quæ hyemè sine ullo seminum vestigio in auras abit. [In frigidioribus fortasse regionibus, aut loco incommodo sita, Nam loco natali proprio, ubi sponse oritur, quin semen producat & etiam perficiat minimè dubium est.] Calami quotannis humo tenus secantur, sed illico regerminat è radicis geniculis.

Q q q q 2

Hispanica

Locus. Hispanica dicitur quia ex Hispania ad nos primùm delata sit. Seritur in Italia ad colos mulierum, & Vinearum ridicas: in Gallia ad sepes. Nostrates ejus calamis utuntur pro baculis & virgis piscatoriis.

Ufus. Ex ista hujus radice Arabes spodium parant, tametsi ut non necessario, ita non magno incommodo.

Arundinem Anglicam foliis in summitate dissectis C. B. multifidam Park.

Pro primæ speciei varietate & lusu naturæ habeo, non pro specie distincta.

3. *Arundo scriptoria* J. B. Ger. *scriptoria atro-rubens* C. B. *Harundo minor sive Elegia* Park.

C. B.

Radix & foliis est Donaci non abfimilibus: *calami* concavis, crassitie indicem digitum, vel potius calamum Cygni æquantibus, octo seu decem pedes altis, lævibus, splendens, præduris, colore foris atro-rubente, intus albo, geniculis distinctis, altero ab altero plus dodrante distantibus, quibus circuli albi fascioli similes circumjiciuntur; in assulas fissiles ubi rumpuntur.

Locus. Provenit (autore C. Bauhino) locis humidis & pinguibus in Provincia Gallia; in Corcyra insula & Grecia. Reperitur etiam, monente Amato, apud Hispanos & Italos, præcipuè apud Faventinos, circa eam vallem quam Ammonis appellant, quibus literati pro calamis characteribus pingendis, & adhuc hodie Arabes, Persæ, Armeni, Græci & Turcæ (quibus pennæ Anserinis in usu non sunt) utuntur, unde & calami nostri ex pennis Anserinis aut Olorinis facti nomen obtinuerunt.

4. *Arundo sacra Rbeni Bononiensis Plinii Zanoni.*

Zanoni.

Radix longè latè que sub terra reptat, flavicantibus, calami ipsius crassitie, foramine seu cavitate in medio admodum parvâ pertusis, frequentioribus tamen nodis interceptis, (è quibus fibras demittunt tenues, longas, lignosas, Hellebori albi similes) dulcibus & succulentis. E prædictis nodis gemmas protrudit, figurâ conicas, è multis squamis compactiles, quæ exurgente calamo in folia abeunt. *Calami* multi, teretes, graciles, lenti & plicatiles viminum modo (Propè terram, tamen, ubi magis sacri & pleni sunt, faciliè rumpuntur) crebris nodis distincti; è quorum unoquoque oriuntur *folia*, ab imo ad summum totum scapum contegentia, eleganter sulcata, nervis subtilibus elevatis, quæ ea reddunt visu pulchra, tactu aspera; interiore parte glabra, colore argenteo ut aliarum Arundinum, multò tamen illis angustiora, duos circiter palmos longa. Calami isti cavitatem intus habent angustam, ima parte strictiorem, summâ ampliorem, suntque intus candidi, cortice, qui facile à lignosa parte abscedit, tecti, qui postquam delibratur omnino viridis manet. Summi calami Mense Augusto in jubam seu paniculam terminatur ex multis parvis & plumosis spicis compositam, dodrantalis longitudinis, coloris varii, h. e. viridis, albi & purpurei.

Locum titulus indicat.

5. *Arundo sacra vallium Ravennæ Zanoni. An Arundo sacra geniculata sive sagittalis* C. B?

Zanoni.

E radicis capite magnum *foliorum* cespitem emittit, duas circiter ulnas [bracciæ] longorum, angustorum, ut vix duos digitos transversos latitudine adæquent, nervo medium percurrente albo, inferiùs elevato, superne sulcato, reliquo folio latè viridi. *Calami* in quatuor, quinque, imò sex interdum aut plurium ulnarum altitudinem asurgunt, recti, teretes, solidi, & medullâ intus albâ, spongiosâ repleti, flexi aut complicati neque rumpuntur, neque finduntur: nodis prope terram ima parte crebrioribus, summa rarioribus & longiùs distantibus, ad dimidiam usque ulnam: Ad quorum unumquemque *folium* scapum circundans, non tamen eousque ut margines coeant aut uniantur, parte interna læve, nervosum, viride, in cervinum postea colorem transiens: reliqua pars folii à scapo disjuncta, ubi nodo adjungitur lanuginem multam argenteam obtinet: Externa ejus facies aspera est, notulis rubentibus punctata; nervo crasso, inferne viridi, longitudinem ad apicem usque percurrente. Sunt autem hujus folia longiora & angustiora multò quam reliquarum Arundinum vulgariarum. Summum calamum occupat *Juba* aliarum Arundinum similis, plumis albis cum purpurascens mixtis, & in summitate, pro floribus apices flavicantes obtinens. *Radix* crassiuscula est, tuberosa, cortice exteriori aspero, tenui tecta, lignosa, dura, è qua oriuntur multæ aliæ radice: crassiusculæ, longæ, undulata, fibellis subtilissimis capillatæ.

Locus. In sylvis & vallibus Ravennensibus invenit Jacobus Zanoni.

6. *Arundo sacra maxima atro-rubens* C. B. *Ar. nastos sive sacra, crassa & major* J. B. *Arundo nastos Clusii* Ger.

C. B.

Calamo est recto, crasso & robusto, enodi, lavi, splendente, atrorubente & solido.

Ex India & Syria adfertur.

Ufus. Ufus ejus est pro Scipionibus & baculis: quos Architrictini etiam in aulis Principum argento circumdatis cibis præferunt.

7. *Arundo sacra geniculata sive sagittalis* C. B. *Ar. nastos sive sacra, toxica, figurata* J. B.

C. Bauhino prioris species est, culmis exilioribus & crebris geniculis cinctâ, aliâs similis: ex quibus Seyha, Asiatici & Syrii tela conficiunt, aliqui & pro Scipione utuntur.

Hoc genus in Italia, etiam in Rheno Bononiensi provenire autor est Plinius: ibidem & Amatus observavit. Cæterum si hæc præcedentis species seu varietas est, ab Arundine Rheni Bononiensis superius è Zanoni historia descripta, toto genere differt: quavis utraq, eidem ului inservire potuit.

Arundinis farctæ, toxicæ, figuratæ bacillus quem vidit J. Bauhinus enodis erat, crassitudine vitis furculi mediocris, serratis impressionibus eleganter donatus, quæ serræ eminentiores reliqua parte, saturatioris ac ferè spadiceæ, læves, superficie tenuis lucentes: reliqua pars pallidior est; tota quoq, zonulis nigris denso ordine positis cinctæ est. Lignosa alioqui ejus est substantia, circa medullia secundum longitudinem porosa. Odorem nullum in sicco & evanido frusto deprehendimus.

Quæ Rauwolfius habet de quartâ specie Arundinum vide apud * C. Bauhinum.

* In Theat.
Botan.

8. *Arundo farctæ flavæ* C. B. *Ar. nastos seu farctæ, seu toxicæ, gracilis & plicatilis* J. B. *Arundo farctæ* Ger.

C. B.

Culmis est lævibus, splendentibus, flavis, medullâ farctis, qui si parvi & graciles sint, flecti & plicari possunt.

Adde è Lobelio, rectis, lignosis, duris, farctis, crassitudine calami aromatici, aut Arundinis Artiporiae, [imò multo crassiores vidimus] genicula duodenis, terdenis & quaterdenis pollicibus invicem distant. Superficies squamata serpentium dorsum æmularur. Nec odorem, nec saporem habet ullum.

Quid Lobelius intelligat per squamatam superficiem nescimus: necdum vidimus ejusmodi carinas. Rectius Rauwolfius Cannas Indicas apud nos frequentissimas describit. Arundo (inquit) à mercatoribus ex India adfertur, valde longa, flexilis, intus farctæ, foris lævis & flavescens, ejusdem per totum pæne crassitie, paucis geniculis, longè distantibus & vix conspicuis, cujus duæ potissimum species, major & minor. Ex majoribus robustiores in senum & imbecillum fulcra cedunt: minoribus, quæ tamen aliis formâ planè fimiles pro telis utuntur, quæ Turcæ Serico variorum colorum involvunt.

Ex India Orientali defertur.

Minoris speciei nunc dierum frequens usus est ad cathedrarum sedes texendas.

Locus.
Usus.

9. *Arundo Indica versicolor flexilis* C. B. J. B.

C. B.

Gracilius est & succinctius Arundine Indica versicolore simpliciter dicta seu sequente, ad modum viminis flexile, ex quo calathi & alia multa pulcherrima conficiuntur.

In Bengala reperitur, ubi *Rota* vocant.

Locus.

10. *Arundo Indica versicolor* J. B. C. B. Park.

C. B.

Hæc Arundinibus Hispanicis crassitie similes, paulò tamen tenuior, medullâ plena, foris punctis versicoloribus notata, haud secus ac si arte ita picta foret, quæ adhuc viridis ad stanni modum aut Salicis instar lentè inflecti potest.

In regno Bengalæ crescit, & vetulis pro scipione inservit.

11. *Arundo repens vel Chamæcalamus* C. B. *Arundo humilis, rara ac inusitata* J. B. *Harundo ramosa sive epigeios Lugdunensis* Park.

Lugd.

Calamus est, autore Lugdunensi, humi sparsus Graminis modo, cortice sulvo contactus, lineis squamatis cingentibus distinctus, cauliculos alios multos utrinque producens, densâ congerie stipatos, simili cortice, similiterq, squamoso virgatos, qui rursùm & alios gignunt, prominentium veluti nodorum, aut oculorum modo exertos, plures superiore parte, quæ terram non attingit, pauciores inferiore quæ terræ insternitur, aspectu pulcherrima densissima illa tenuium cauliculorum, furculorum, congerie, cum cæteræ arundines folia tantùm hinc inde mittant, nullos autem præterea vel furculos, vel calamos: folium nostræ Arundini simile à nodis exoritur, sed numerosius magisq, multiplex, & plures complexu involuorum per ambitum tunicas inducit.

Hæc Arundo pumila in saccis magnis Costo Arabico & Zingibere plenis aliquandò reperita est.

12. *Arundo Indica punicea mollis* C. B. J. B.

C. B.

Arundo, vel Scirpi potius genus, punicei coloris & mollis, quam parumper contortam arcui pro nervo adaptant, in regno Congiano & in regno Bengalæ ad Gangem fluvium nascitur.

13. *Arundo Indica fluitans* C. B. J. B.

C. B.

Arundinetæ fluitantia sive *Trombas* in Bali insula Linschottus observavit: & figura ab eodem exhibetur, ut videre est in Ind. Orient. historia lib. 12. cap. 8.

14. *Arundo Indica volabilis* C. B. J. B.

Arundinis Indicæ admodum mirabile genus, variè se circum arbores vinciens & contorquens in insula Sumatra reperitur, centum, ducentum imò trecentum & plurium orgyiarum longitudine, ità ut ejus origo ac finis vix deprehendi possit; quod circulis vasariis conficiendis valde commodum est.

Hæc ad Clufii curas posteriores addita sunt.

15. *Arundo Saccharina* J. B. Ger. *Arundo Saccharifera* C. B. *Harundo Saccharifera* Park. *The Sugar-cane*.

Medius inter Miliaceas atque Arundinaceas plantas videtur Saccharatus calamus. In quinque, sex, septemve pedum altitudinem assurgit ordinariè, exceptis foliis (quamvis viderim decem pedes longam, & sex supra quinquaginta juncturis constantem *Marg.*) crassitie quatuor digitorum utplurimum; multas habet juncturas seu nodos, quorum quilibet circiter quatuor digitorum interstitio distat ab altero: & quo magis distant nodi, seu internodia longiora sunt, eo melior judicatur *Arundo*. *Folia* superius multa gerit, longa, acuminata [bicubitalia ac interdum longiora, sursum erecta, Arundinis lativæ angustiora, palustris Typhæ tam figurâ, quàm positu similia, scabra & secundum longitudinem striata, stolones amplectentia C. B.] Paniculam producit, postquam longo tempore stetit, aliquo modo Melicæ similem [Marggraviio instar *Vubæ*, i. e. Arundinis sagittariæ] Color Arundinis ex viridi vergit ad flavedinem: ad nodos ex una parte albescit, ex altera flavescit, quasi duo annuli, alter flavus, alter albus circumdarent nodum, qui ipse elevatus est, & canescit vel nigrescit. Medulla Arundinis solida, succulenta, dulcis, alba. *Radix* crassa, geniculata, obliqua, & per transversum se propagans, ad Donacis radicem accedens, sed dulcior, succulentior, minùsq; lignosa.

Locus.

Arundo Saccharina sponte oritur in utraq; India, tam Orientali quàm Occidentali. Seritur etiam alibi multis in locis, ut in insulis Canariis, Lusitania, Hispania, Sicilia, Creta, Cypro.

Solum amat pingue & humidum: cujusmodi obtinent plani campi ad fluviorum majorum ripas, qui hyeme inundantur.

Optimum tempus plantandi [in Brasilia] est mense Januario vel Augusto, aut circiter. Plantatur autem hoc modo, In terra elaborata sulci fiunt paralleli operâ ligonis; in hos sulcos ordine recto ponuntur Arundines, ità ut initium sequentis attingat finem antecedentis; hoc factò talæ hæc inhumantur. Ad singula internodia germina sua protrudit hæc canna plantata, ità ut quodvis internodium det novam Arundinem.

Postquam sic progerminaverit *Arundo*, singulis tribus vel quatuor mensibus, pro ratione soli, ab herba luxuriante purganda est, nè illa plus incrementi capiat quàm canna ipsa; isq; labor tandiu repetendus donec *Arundo* in aliquam magnitudinem adoleverit.

Spatio octo, decem vel duodecim mensium à plantatione *Arundo* hæc justam adquiret magnitudinem, pro ratione soli, ita ut tunc apta sit ad saccharum ex illa conficiendum.

Sacchari conficiendi modum Piso sic describit.

Sacchari conficiendi modus.

Cannæ maturæ factæ circa fundum, ac in ipso geniculo abscinduntur, quòd in eo aqueus quidam humor contineatur. Mox amputatæ, frondibusque quibus maximam partem vestiuntur relectis, in fasciculos coguntur, & curru imponuntur.

Molendina tribus gravissimis axibus, [erectis] ex solidissimo ligno confectis, circulisq; ferreis obductis nituntur; inter quos arundo continenter inserta, & Axium se contingentium angustia compressa, liquorem fundit dulcissimum. Molæ vel aqua, vel jumentis versantur. Illa aqua longissimo canale deducta, lapsu impetuoso ex alto in supernos eximia magnitudinis lintres decidentis vi circumagantur, hæc boum aut equorum operâ, quorum contentione exactius & fidelius Canna exprimitur.

Cæterum liquor hic, qui in Saccharum ipsum postea abit, ad 24 duntaxat horas durat, móxq; acescit, & ad conficiendum Saccharum prorsus fit inidoneus, sed si diutius servetur bonitatem inde nascitur acetum.

Axes asseretq; per quos succus fluit, tum & alveus per quem decedit bis spatium 24 horarum, vel una Tareffa (Tareffa est spatium terræ cujus quadra viginti circiter est passuum, & tot cannas profert quot per diem naturalem meti possunt) lavari debent.

Canna primò à tergo axium excepta vicino denuo immittitur, ut siquid succi in ea sit reliquum penitus exprimatur, tunc *Bagasso* vocatum, quod tanquam inutile excrementum igne absumitur.

Succus, quem *Caldo* vocant Hispani, per canales & ductus ligneos in amplissimos æreos caca-bos derivatur, in quibus continenter, nunc vehementius, nunc lenius, toto quo molæ agitantur tempore fervescit, frigidaque asperione intensior ebullitio coeretur, ut substantia minus consumatur. Ab hoc succo in primo aheno consistente, modicòque substructo igne, paulò faculentior & copiosior spuma auferitur, vocaturq; *Cagalssa*, quæ solis pecoribus escam potumq; suppeditat.

Sublatâ *Cagalssa* liquor seu *Caldo* in proximum ahenum, *Caldera de mellar* Lusitanis, effunditur, in quo coquitur & prægrandi cochleari, crebris foraminibus pertuso à sordibus liberatur. Ut exquisitius immundities secernatur, forte quoddam lixivium affunditur. Hinc per linteum percolatur, ac tandem succus eo pacto novissimum excrementum, siquod habet, deponit. Hæc fæces mancipium victum sufficiunt. Vinum quoq; exinde, vulgò *Garapa* dictum, conficiunt, intermiscendo aquam, quod avidissime appetunt incolæ. *Rum* aliqui vocant.

Porro

Porro minores qui subsequuntur Cacabi, *Tachas* appellant, alii sunt ad concutiendum, alii ad coquendum parati: in quibus succus jam dictus tantisper condensatur, donec Serapii, & mox Sacchari consistentiam acquirat. Adhuc vehementi & assiduo labore, primum in majoribus, tum minoribus ahenis inter coquendum capacissimis cochlearibus agitur quatitūq;, & ad altitudinem viginti plus minus pedum attollitur, unde rursus in vasa prolabatur.

In cacabis minoribus ob ignem intensissimum vehementioris ebullitionis habenda est ratio, statuisq;, temporibus olei modicum guttatim infillatur, ne ignis vehementia Saccharum aliquid detrimenti capiat.

Observatu dignum est, Si oleum majoribus inderetur ahenis, in quibus liquor, primo *Caldo* dictus, purificatur, Saccharo conficiendo plane foret ineptus. Vicissim si minoribus lixivium sicut majoribus infundatur, aequè impossibile Saccharum conficere. Si deniq; momentum succi Limonii vel acidi quid injiciatur, Sacchari consistentiam nunquam acquiret.

Formæ porro fictiles innumeræ, quando succum fluidum acceperunt, ordine asseribus perforatis in amplissimis ædibus (*Casa do purgar* vulgo) imponuntur, mox superimposita luto humefacto, dicta vasa à melle, quod subsulco antea colore Saccharum tingebat, repurgantur. E formis excussum candidum à nigricante, *Mascovado* dicto, separatur, & in frustra redactum Soli sereno exponitur, probèq; exsiccatur donec cistis recondatur.

Marggravius Sacchari conficiendi methodum & processum fufius quidem sed & confusius describit, quem si placet consule, ut & Franc. Hernandez qui non minus confusus est. Videatur etiam *D. Hugesii* Angh tractatus Anglicè conscriptus *Medicus Americanus* dictus, & *D. Ligoni* Historia Insulæ *Barbado's* dictæ.

Lutum, quo utuntur in Anglia ad Mel Saccharinum *Melassos* dictum præcipitandum, vel idem est ei quo ad fistulas Nicotianæ fumo hauriendo destinatas utuntur, vel simillimum. Lutum aquâ temperatum Saccharo in formas infuso superimponitur operculi modo. Aqua è luto defluens & per massam transiens Saccharum in granula cogit & condensat, mel unâ sæcum devehens eluit & expurgat, ut in Saccharo coquendo & purgando exercitati quidam opinantur. Rectène hi an fecus sentiant mihi non constat: illud autem experientia certum affirmat Marggravius, nec aquam solam, nec limum seu lutum solum Saccharum purgare, sed utramque jurtam: nam seorsim qualibet materia illud corrumpere. Cæterum Lutum ad Saccharum dealbandum utile esse Gallinarum indicio compertum aiunt, quæ cum lutosis pedibus fortè Saccharum calcassent, & argillâ inficissent, deprehensum fuit partes illas latius candicare quas contigerat argilla.

Sacchari facultates & usus in cibo & medicina, quin & præparationum modi adeo numerosi sunt ut singulos recensere & accuratius expendere vel justum volumen requireret. Sic breviter *Ufus*.
C. Bauhinus,

Ufus ejus ad condimenta, obsonia, & alimentorum sapes edulcorandos, ingratos, etiam irripidos suaviores reddendos; imò nullum nunc epulum magnificum, vix quotidianum victus, sine Saccharo placet. Acria siquidem lenit, acida retundit, austera palato gratiora efficit, & saporibus omnibus majorem gratiam conciliat. Equidem cum aliis cibis moderatè sumptum satis laudabile alimentum subministrat: colorem floridum reddit, urinam provocat, & alvum movet & id sua dulcedine ac lentore præstat: in nonnullis concoctionem promovet, si post largius assumptum cibum parum ejus in fine comedant: sed si largius sumatur, capitis dolorem excitat, quia difficulter, & quidem melle difficilius concoquitur. Verùm & pistores & coqui in frequentissimo usu habent: placentas inde & massas panis (ut vocant) effingunt ac torrent: omnis generis animalia & aves & pisces & quadrupes ex eo scitè efformant, vel integra, vel eorum partes, ita coloribus fucantur, ut vera esse videantur: sic & fructus omnis generis, naturalibus similes & formâ & colore concinnant: in summo Saccharum non aliter quàm farinam in omnem formam componunt.

Sic & Aromatarum ipsa aromata ut Cinnamomum, fructus seu nucleos Pineos, Amygdalas, Avelanas, Pistacia; seminum varia genera, Coriandrum, Anisum, Fœniculum, Carum, Papaver album, illo, modò corticis crassitudine, modò cutis tenuitate, contegunt & includunt.

Quin & innumera bellaria, dulcioria, scitamenta ad mensas secundas instruendas ex omne genus fructibus cum Saccharo conditis liquidâ & siccâ formâ parari solent.

Nec minùs frequens est Sacchari usus in Officinis, ad Syruporum, Conservarum, Conditorum, Electuariorum, Tabellarum & aliorum confectioem.

Est autem Sacchari in medicamentis componendis ut & Mellis triplex usus, 1. siccitate & lentore suo conservare; imò Saccharum Salis quoddam genus est, unde à nonnullis Sal Indicus dicitur, eodèmq; modo quo Sal corpora conservat: 2. siccitate eadem abstergere: 3. sapore dulci condire: & hoc cum suavius sit melle, condimenti gratia sæpe additur: nonnunquam quibusdam medicamentis præter Saccharum, & Mel, ut magis abstergat, admiscetur.

Notandum, rectè à mulcis fieri dum Saccharum melli in medicamentis quæ mulieribus exhibentur, substituunt; siquidem mel utero valdè inimicum est.

Tandem è Saccharo cum aqua fontana, cum pulpa variorum fructuum, Prunorum, Cerasorum, Citriorum, Grossularum, Ribum, &c. varia potuum genera parantur, quibus enumerandis & describendis immorari operæ pretium non ducimus.

Antiquiores medici qui superiore seculo vixerunt unanimi fere consensu Saccharum ad pectoris & pulmonum vitia, raucedinem, tussim, gutturis asperitatem, lateris & thoracis ulcera commendant. Cæterum apud nos in Anglia non ita pridem in crimen adduci, & magnâ infamia laborare cœpit, medicis cum nostratibus, cum extraneis Scorbuti & Tabis popularium morborum præter solitum grassantium nuperas furias, immoderato in cibis & potu Sacchari ului imputantibus. Et nê quis humaniori potiùs acris constitutioni eas pestes deberi suspicetur; in Lusitania (aiunt) regione calida

* *W. H. S. S.*
Simon Pauli.

ob eandem rationem, Tabes epidemica facta est. Lusitani enim plus Sacchari consumunt quam quævis alia gens præter Anglos.

De Scorbuto autem idem antiquiores quos diximus medici cum recentioribus consentiunt, eum à Sacchari nimio usu produci, cum dentibus valdè nocuum, nec eos nigros duntaxat reddere, sed & putrescere & vacillare & excidere facere Saccharum scribant, quæ certa Scorbuti signa & symptomata sunt. Saccharum enim saltem acidum & maximè corrosivum continere ex destillatione patet. Scorbutus autem Sali fixo in sanguine redundanti debetur, proinde iis quæ Sale volatili abundant sanantur.

16. *Arundo graminea aculeata* Alpin. exot. Park.

In Creta insula, locis præsertim humidis, nascitur, supra terram serpens, miræ longitudinis, [plus quinque cubitis] multis ramis calamos æmulantibus, ab una radice exeuntibus, digiti crassitie, rotundis, arundinaceis, geniculatis, inter quos medius, cæteris tanquam *caudex*, crassior est & longior, qui hinc inde utrinque longis intervallis à singulis geniculis *caules* producit longos, graciles, geniculatos, quorum majores ex una parte à singulis trinis geniculis cauliculos parvos, graciles, quatuor numero, vel etiam ad summum sex, itidem promunt, qui à singulis geniculis *folia* utrinque emittunt, inferius lata (quæ latitudine undique calamum à geniculo ad geniculum vestiendo occultunt) & superius gracilia, parva, graminea, dura, spinarum modo in duros aculeos desinentia; ex quo hæc planta tota aculeis multis instar spinarum horret. Caules etiam alii omnes à radice profluentes eodem modo & furculos producant, & ad folia se habent. Planta sterilis ex toto est, neque florem, neque fructum, neque semina producens. *Hoc mihi vix persuaserit Alpinus.* Ninitur brevi radice, digiti pollicis crassitie, à qua pauculæ radiculæ, itidem breves, fibrosæ, exeunt.

Calamis duris ad Arundinaceam potius substantiam quam ad Gramineam accedit hæc planta: foliis è contra magis ad Gramen quam ad Arundinem.

C A P. IV.

De Gramine paniculato arundinaceo aliisque aquaticis.

- A. 1. *Gramen harundinaceum aquaticum* Park. *aquaticum majus* Ger. emac. *paniculatum aquaticum latifolium* C. B. Item *Gr. palustre paniculatum altissimum* ejusdem. *majus aquaticum Lobelii* J. B. *Great water Reed-grass.*

Lob.

Inter gramina vulgaris notitiæ est istud (inquit Lobelius) copiosè reperitur ad aquas & rivos in Gallia, Anglia, Germania, Italia & Belgio, potissimum verò in Batavia, ubi etiam secatum optimo pabulo vaccarum. *Folia* habet pollicem lata, scilicet cubitum aut cubitos duos longa: culmis quatuor aut quinque pedum altitudine est: *panicula* miliacea: *radix* fibrosa. Ex inferioribus culmi geniculis intra aquas fibras frequentes emittere animadvertimus.

Locus.

Verè scribit Lobelius, in Anglia copiosè reperiri ad aquas & rivos:

Huic idem esse suspicatur J. Bauhinus *Gramen aquaticum harundinaceum paniculatum Tab. i. e.* *Gramen palustre paniculatum altissimum C. B.* cum quo & nos sentimus.

2. *Gramen arundinaceum ramosum, plumosum album* C. Bauhini J. B.

J. B.

Radice & foliis est arundinaceis, & in arundinis altitudinem excrecit: *caule* anguloso, albo *paniculam* arundinaceam, ramosam, palmarem, albam, mollem, splendens instar Serici albi sustinet.

Locus.

Non longè Monspelio circa *Perault* & *Magalonam* reperitur (inquit C. Bauhinus) ubi & nos quoque illud observavimus.

- A. 3. *Gramen arundinaceum acerosa glumâ nostras* Park. *Great Reed-grass, with chaf-sy heads.*

Radicibus geniculatis, è geniculis fibras albas, innumeris fibrillis capillatas emittentibus, in limo reptat & se propagat. *Culmis* exsurgit Arundinaceis, humanam altitudinem non rarò superantibus, crebris geniculis, [sex septème] interceptis, ad quos *folia*, postquam à culmo, quæcunq; ima sui parte involvunt, recesserint unciam aut sciscunciam lata, dodrantem longa, glauca, supina parte glabra & plana, pronâ si deorsum digitos ducas asperitatem aliquam senties, summâ Arundineorum planè æmula. Fastigium occupat *Spica* seu potius *panicula* non multum sparsa, plerumque purpurascens, interdum albicans, scilicet palmaris aut longior, glumis acerosis Graminis asperi ferè similibus constans.

Locus.

Ad fluviorum ripas nullibi non obvium est, fossis palustribus frequens.

4. *Gramen arundinaceum Calamogrostis dictum, spica multiplici* C. B. *Gramen Calamogrostis Lobelii* J. B. *Calamogrostis sive gramen harundinaceum majus* Park. *harundinaceum paniculatum* Ger. **Reed-grass, with a manifold spike.**

Lob.

Babylonio apprimè respondet, ac quàm caninum Gramen altero tanto majus est, *calamis* & *foliis* rigidioribus, scabris, quibus ad harundinem vallatoriam non parùm accedit; *radice* geniculata, alba, promissiore & longo reptatu vagatà, compressiore tamen & crassiore, Canario gramini simili, sed vallatoriam æquante: spicata Panicis aut Sorghi comosa lanugine.

Icon Lobelii (ut rectè J. Bauhinus) non respondet descriptioni: at optimè plantæ à nobis obser- Locus.

vata, in arenosis maris litoribus, circa Magallonam, non longe à Mospelio copiosè nascenti. Vires.
 Pabulo haud cedit (inquit Lobelius) nisi multùm esuriant, & penuriâ melioris admodum laborent veterina, nec eo greges vescuntur, quippe quibus non modò ingratissimum, verùm etiam maciem, sitim & tabem conciliare creditur, linguam & œsophagum vulnerare & arêtare, sanguinem in ventriculom elicere unde tumefactio & inflammatio & mors plerunquè subsequitur. Quòd si Babylone fuit natum, ubi id maleficium adferre proditur, ficius & rigidius, grex verò imbecillior & alvo duriore, minis mirum illius esu jumenta illic enectum iri.

C. Bauhinus huc refert Gramen harundinaceum majus *Tab. Ger.* J. Bauhinus fatetur descriptiones ambas convenire, quamvis figuræ sint diversæ, Lobelii autem icon non respondet descriptioni, ut modò diximus.

Gramen Arundinaceum spicatum C. B. harundin. minus *Tab. Ger.* non aliter à præcedente dif- Gr. Arundinaceum minus.
 fert quàm quod per omnia minus sit & spica simplici oblonga.

5. *Gramen harundinaceum enode* J. B. *arundinaceum enode majus montanum* C. B. *Scirpi primum genus* Trag. *Calamagrostis montana enodis, sive Scirpus primus Tragi* Park.

J. B.

Inter *folia* bicubitalia, semuncià angustiora, rigida, ex *radice* fibris validis crassisque, fundata *culmi* surgit teres, homine procerior, cavus, enodis, nudus: In fastigio summo *panicula* palmo longiores, in tenues *spicas* desinentes, rubentes à se invicem interdum longè distitas.

Copiosè provenit propè pagum *Colombier savoureux* & in sylvis inter *Lure* & *Laumont*: item Locus.
 in monte propè *Krenzach* & *Lewach*, ac in monte *Salevæ*, in dumetis & humidis. *J. B.* In altifimis alperis & humectis sylvis, necnon sub Juniperorum fruticibus apud *Mediomatrices* nascitur.

Trag. Junio mensè caules emittit, qui Augusto flaccescere incipiunt, ac firmi planè & rugosi evadunt. Tempus.
 Quà de causâ à rusticis mulierculis leguntur, quibus caseos recentes & præhumidos in aere siccan-
 dos imponunt: sed & ex iis nascè piscatorum conficiuntur.

6. *Gramen harundinaceum enode minus* J. B. *arundinaceum enode minus Sylvaticum* C. B. *Calamagrostis montana enodis sive Scirpi alterum genus Tragi* Park.

Multo tenuius, brevius & magis exiguum est præcedente. Thallo Junci *Lychnanthemis* species media, Junci $\lambda\upsilon\chi\nu\alpha\theta\epsilon\mu\theta$ tenuis major dicenda, stylos continens multo tenuiores teretisque, sed non ità perpendiculari rectitudine se sustollentes, palmo longiores, brevem & vix uncialem spadicèi coloris spicam exhibentes. Broccenbergo familiaris est.

Ex hoc nonnulli pileos quibus ætate adversis Solis radios & calorem utuntur, conficere solent. Ufus.

- A. 7. *Gramen aquaticum cum longissima panicula* J. B. *fluviatile* Ger. emac. Park. *aquaticum fluitans multiplici spica* C. B. **Flote-grass.**

J. B.

Calami crassiusculi, bicubitales, fibris è geniculis demissis radicantur, crebris geniculis nodosi, & ad nodos foliis amicti latiusculis, dodrantalibus & longioribus, mollibus, vaginâ longâ *calamus* complexis; à medio verò summo tenus gracilescunt culmi, paniculam cubitalem & minores numerosas proferentes, quarum singulares unciam aut sesunciam æquant graciles, alterno glumarum non aritatarum situ contextæ: singulæ glumæ circa margines cinereæ sunt aut potiùs argentæ, ut spicæ verficoloris ex viridi & incano colore appareant. Radix plurimis fibris albis constat.

Ubique in rivulis & fossis aquosis cernitur.

Locus.

- A. 8. *Gramen paniculatum aquaticum minus.* *Gr. Miliaceum fluitans suavis saporis* D. Merret. **The lesser Water-grass, with fine panicles.** *An Gramen caninum supinum paniculatum dulce* C. B. J. B.?

C. Bauhinus sic describit, Ex *radice* oblonga, capillata & nigra, *folia* pauca, lævia, viridia, angusta, unciarum trium vel quatuor longa, prodeunt: inter quæ *calamus* tenuis, internodiis distinctus, foliis paucis, oblongis cinctus, parte inferiore lupinus, mox palmum longus, erigitur, & paniculam tenuem, albam, glumis exiguis donatam sustinet.

Agri Londinensibus utilis gaudet, unde Lobelius ad C. Bauhinum Graminis dulcis nomine misit. Locus.

9. *Gramen striatum* Ger. Park. *striis pictum* J. B. *paniculatum folio variegato* C. B. **Striped grass, Ladies ribband.**

In hortos ut deduceretur fecit foliorum grata varietas, quæ Arundinaceis minora, rigore tamen non cedentia, stris albis & è viridi glaucis alternatim virgata sunt. *Paniculas* summo culmo susti-
 net

net palmares, candicantes, acerosas, mediocriter divulsas. Pro radice fibris nititur. In foliis hujusce plantæ triplex interdum color cernitur, albus, viridis & purpureus.

10. *Gramen Arundinaceum maritimum acutissimum* C. B.

Hoc radice est fibris capillata, caule cubitali, Arundinis modo viridi, geniculato & striato: foliis alternatim ut in Arundine prodeuntibus, uncias quinque superantibus, arundineis, in aculeatum & atrociter pungentem apicem finientibus: Caulem non vidimus.

Locu.

In maritimis Montpelii provenit.

11. *Calamogrostis altera* Norvegica Park.

Præcedentis [Graminis Arundinacei majoris] magnitudinem non assequitur, durius tamen & asperius est tum culmo, tum foliis. Juba in summo amplior est magisque sparsa, tactu etiam asperior. Radix similiter plurimis oblongis fibris seu filamentis constat.

12. *Calamogrostis nostras sylvæ* S. Joannis Park.

Caule & foliis Gramen tomentosum nonnihil refert: culmi tamen duobus tribusve articulis intercepti sunt, duos tresve cubitos alti; foliis angustioribus, acutioribus, duos propemodum cubitos longis, & nonnihil etiam striatis. Panicula pedem aut amplius longa, in multas oblongas spicas divisa, ferici instar molles, & purpureo obsoleto colore splendentes. Radix alba, fibris crassis, sub terra interdum reptans.

13. *Calamogrostis torosa panicula* Park.

Folia emitit longa, angusta, præcedentibus nonnihil leniora & tactu molliora, quæ tamen jumenta non attingunt. Panicula rotundior, torosior brevioribus & densioribus magisque compactis & congestis capitulis seu spicis composita, ab uno tamen latere nonnihil compressa, flosculis seu apicibus ex luteo purpureis. Radices subsunt parvæ, fibrosæ. Panicula interdum longiores & angustiores observantur.

14. *Gramen Arundinaceum maximum* Bayonense Park.

Culmis crassis, robustis ad humanam altitudinem assurgit, ad summum usque articulatis, foliis cinctis longis, latiusculis, duris, asperis, striatis, inferioribus tamen minoribus. Versus summos caules unâ cum foliis seu ex eorundem sinibus exeunt panicula acerosæ multæ, longis & tenuibus pediculis infidentes: Panicula tota pedem & amplius longa est. Radix in palustribus & fossis aquosis longè latèque reptat circa S. Joannem de Luce, ubi sponte oritur.

15. *Gramen Arundinaceum sericea molliore spica* Park.

Præcedenti [Gr. Arund. acerosâ glumâ nostrati] nonnihil simile est, sed minus, angustioribus & brevioribus foliis; culmis humilioribus, articulis & foliis paucis donatis. Panicula Scheenanthi adulterini nonnihil simile, in pappum abeunt, qui venti arbitrio fertur. Radices fibris multis, tenuibus, longis, ad caput junctis constant.

C A P. V.

De Gramine Miliaceo.

A. 1. *Gramen miliaceum* Lob. Ger. J. B. *sylvaticum*, paniculâ miliacæ sparsâ C. B. *Gr. miliaceum vulgare* Park. *Millet-grass*.

Agrorum venti spicæ simile est admodum culmo & radice (inquit Lobelius) sed paniculâ miliacæ.

C. Bauhinus ita describit, Radice est satis crassâ, rufescente, multis fibris longis capillata: ex qua calami plures rotundi, læves, striati, geniculati, bicubitales, cum foliis viridibus, oblongis, striatis exurgunt: paniculam habet Miliaceam, pedalem, rariorem, glumis exiguis donatam.

Ostendit nobis D. Tancr. Robinson Graminis miliacei speciem à D. Doody, peritissimo Botanico & Pharmacopœo Londinensi observatam in sylvis ad latera montium circa Londinum, quæ huic forte eadem est: Assurgit ad altitudinem tricubitalem, culmo satis gracili, quatuor vel quinque geniculis intercepto, longis internodiis. Ad singula genicula, ut in omnibus ferè graminibus, singula folia culmum aliquotiq; obvolvunt, à quo postquam recefferint ad sesquipalmarem & majorem longitudinem extenduntur, latitudine semunciali. Panicula in summo sesquipalmaris, sparsa, è locustellis plurimis minimè squamosis composita. Semina ad Milii seu Phalaridis accedunt, longiuscula, è viridi albicantia, lucida, Miliaceis minorâ.

2. *Gramen montanum paniculâ miliacê sparsâ* C. B. prod. & theat. *Miliaceum alterum* Park.

C. B. prod.

Ex radice fibrosa, rufescente folia pauca, angusta, uncias quatuor vel quinque longa, una cum culmo tenuissimo cubitali, uno alterove folio vestito exurgunt, in cujus summo panicula sparsa, ex locustis minutissimis composita.

In monte Crentzacenfi provenit.

3. *Gramen arundinaceum paniculâ miliacê* C. Bauhini J. B. Park.

C. B.

Ex radicibus fibrosis albis unus & alter culmus cubitalis exurgit, quem parte inferiore folia Arundinacea unciarum trium cingunt, ad partem supernam, duobus nodis distinctam, folia duo angustiora longioraq; vestiunt: in cujus summo panicula trium unciarum, Milii paniculae similis.

In agro Patavino reperitur, & à Gramine miliaceo à Lobelio proposito planè diversum est.

Locus.

C A P. VI.

De Gramine Sorghino.

1. *Gramen Sorghi effigie* Lobelii J. B. Gr. *Sorghinum* Ger. Park. Gr. *Sorghi paniculâ erectum* C. B.

C. B. Theat.

AD selsquipedalem surgit altitudinem, foliis parvis, latis. Semen & spicæ Sorghi similes. Lobelius Gramen sonorum Flandrorum appellat, quia pueri ex ejus calamis fistulas efficiunt.

C. Bauhinus sic describit, Ex radice parva fibrosa culmus exurgit cubitalis, geniculatus, foliis paucis, acutissimis vestitus: paniculam habet Sorghi effigie, ex utriculis pluribus, aliquibus in aristam finitibus, compositam, quibus semen album, splendensq; includitur.

In agris ficcioribus & incultis reperitur.

Locus.

2. *Gramen arundinaceum Sorghi paniculâ sparsa* C. B. Theat. Gr. *Sorghinum alterum* Park.

C. B. Theat.

Hoc culmis est cavis, magna parte inclinatis, ita ut capillaribus radicibus terræ affigantur, qui per folia (quæ longiora & angustiora quam in priore) veluti per tubum transeunt, & in summo paniculam ferè palmarem, sparsam, parvis utriculis donatam sustinent.

C A P. VII.

A. *Gramen segetum paniculâ speciosâ* Park. *segetum altissimum paniculâ sparsâ* C. B. *Gramen capillatum* J. B. *segetale* Ger. *The fair panickd Corn-grass, or Bent-grass.*

PLures ex fibrosis radiculis tollit culmos cubitales, bicubitales & altiores, aliàs ex viridi in luteum languentes, aliàs rubentes, duobus plerunq; interdum tribus, geniculis interceptos, ad quos folia longissima vaginâ stipulam involventia, & postquam à culmo abscesserunt in dorantalem aut pedalem longitudinem producta. Summum cacumen in jubam explicatur pedalem circiter, atque Arundinaceam: paniculae ex intervallis radiatim disponuntur, nunc flavescentes, nunc viridantes, sæpius rubentes, serici instar splendentes; in tenuium pedicellorum flaminulis, theculis pusillis semen claudentes minutum, subfulvum, acere molli, capillari & obtutum ferè fugiente donatum. Locustella paniculas componentes perexiguæ sunt, flosculi purpurei utrinq; bifidi. Folia è radice densis cespitibus oriuntur, suntq; in latiore solo cubitum longa, angusta, obscure viridia, pulchrè striata striis plurimis, tenuibus, secundum longitudinem decurrentibus, asperiora quam quodvis aliud gramen nobis observatum, quod facillè percipitur, si digiti deorsum duccantur.

Inter segetes, locis præsertim humidioribus invenitur, nec rarè in sylvis & pascuis locis aquosis. **Locus.**
Ex hujus culmis cum paniculis seriatim funiculo vel junco connexis rustici craticulas quasdam conficiunt, Anglicè *Bents* dictas, quibus æstivo tempore caminos ornare solent. Huic usui adhibetur etiam Gramen agrorum venti spicâ Lob. teste Johnsono apud Gerardum, & Gram. cristatum, teste Lobelio in *Adv. part. ab.* **Usus.**

C A P.

C A P. VIII.

De Gramine nodoso.

- A. 1. *Gramen caninum nodosum* Ger. *nodosum* J. B. *can. nodosum bulbosum vulgare* Park. *nodosum* 1. seu *Avenacea panicula* C. B. *Knotty-rooted Dogs-grass*.

Folia huic lata, pilis destituta, nonnihil tamen aspera sentiuntur, si in contrariam partem, seu deorsum à summo ad imum digiti ducantur. Quæ ad caulis nodos orientur, culmum ad alterum ferè nodum involvunt, deinde dilatata abscedunt, fescunciam ferè lata, palmum longa. *Culmi* bicubitalis & altiores *paniculam* in summo gestant bipalmarem, nonnihil sparsam, non rarò etiam deorsum nutantem, vel saltem ad unum latus flexam, locustis avenaceis minulculis compositam, glumis argenteo nitore splendentibus cum mixtura quadam purpuræ. Singulæ autem locustæ singulis aristis purpureis, brevibus, mollicellis prædicæ sunt. *Radices* bulbis catenatis tuberosæ, creberrimis fibris longis capillatæ, sapore parum subacido.

Locus. Nascitur in fegetibus, non rarò etiam in agrorum marginibus ad sèpes; in dumetis quoque frequens.

Vires. Saporis amari & acerbi sunt radices, quare valentiùs obstructions expedire, & urinam ciere aiunt quàm vulgare. Herba, inquit Marcellus, quæ Gramen dicitur, nodorum 27, ex vino ad medias decocta & expressa, atque colata, potiusque strangurioso ex vini cyatho una mixta data, adedè potenter succurrit, ut ubi sine tormento urinam facere cœperit, dari non oporteat: sed febricitantibus ex aqua sola dabitur. Ex quibus verbis apparet nodosum istud Gramen apud Veteres pro Gramine propriè dicto seu Agrosti habitum, & adversus calculum & Vesicæ morbos commendatum quoq; fuisse. *J. B.*

2. *Gramen gemmeum seu nodosum alterum* C. B. J. B. *Perlara vulgi* Cæsalp.

C. B.

Prædicti species est, radicibus gemmeæ rotunditatis, unionum instar candidis, quatuor aut quinque simul, ac si stylo essent transfixæ, junctis: *culmi* cubitalibus, geniculatis, *foliis* Tritici, panicula seu jubâ Milii, seminibus Avenæ, sed brevioribus & tenuioribus aristis ut *Oryzæ*. Graminis modo radice propagatur.

Locus. Circa Patavium in montibus Euganeis legit C. Bauhinus.

C A P. IX.

De Gramine paniculato pratensi & arvensi.

1. *Gramen Avenaceum pratense elatius, panicula flavescete, locustis parvis.* *Whadow-grass, with a yellowish panicle.*

DUorum nonnunquam pedum altitudinem assequitur. *Culmi* graciles, geniculati, subhirsuti: *Folia* angusta, ex utraque parte hirsuta. *Panicula* in summo caule sparsa, non tamen deorsum nutans, trium digitorum longitudine, pallidè viridis seu flavicans è locustis parvis composita. Singulæ autem locustæ duas habent aristas, ita ut bifurcæ appareant.

Locus. In pratibus & pascuis satis frequens occurrit, & æstate paniculam explicat. An descriptum sit ab aliis mihi non constat.

- A. 2. *Gramen agrorum* Lobelii J. B. *agrorum venti spicæ* Park. *Arundinaceum* Ger. *segetum panicula* *Arundinacæ* C. B. *Corn-field-grass, or Bent.*

Lob.

Agrorum venti spicam diximus (inquit Lobelius) quòd spicam habeat latam, comosam, pansam, & à ventis communiter in alterum agitatam latus. *Folii* alioqui & radice magnitudine fere æquale est segetum gramini. Juba cæterum Miliacei graminis jubæ haud absimilis est.

Locus. Inter fegetes aliquoties observavimus, v. g. in agris prope Nottinghamiam cundo ab *Asheia* oppido, necnon propè *Barton-mills* in Suffolcia. Attulit Th. Willisellus collectum circa Londinum.

- A. 3. *Gramen pratense minus seu vulgatissimum.* An *Gram. paniculatum minus album & rubrum* J. B? *Gr. pratense paniculatum minus* C. B? *prat. minimum album & rubrum* Park? *The most common Whadow-grass.*

Fibris albescentibus, tenuibus, innumeris terram firmiter apprehendit, & novas affiduè in ambitu aggenerans, germinaq; emitrens paulatim se dilatat, & densò cespitè solum occupat. *Folia* ei palmum longa, angusta, hilarè viridia, glabra, tenera & succulenta. *Culmi* semipedales aut dodrantes, tenues, tribus aut quatuor geniculis intercepti, non erecti & firmi, sed plerumq; terram versis paululum reclinati, & ad genicula recurvi, paniculam in summo gestant sparsam, non tamen propeudentem, unam præcipuè partem spectantem, cujus portiunculæ seu paniculæ singulares è duplici glumarum

glumarum squamacim incumbentiū, non aristatarum versū compositā, non multū diffimiles sunt paniculis Graminis tremuli minoris. Tenerum & succulentum est hoc genus, gratissimūq, bobus & jumentis pabulum, quo impensè delectantur & pinguescunt.

Pingue solum amat, nec quamvis conculcatum aspernatur, ideoque ad semitas & agrorum limi- Locus.
tas perlate reperitur. Verè in culmum abit, & paniculam explicat, & deinceps per totam astatem.

A. 4. *Gramen pratense paniculatum majus* C. B. *pratense* Ger. *pratense vulgatius* Park. *The greater Meadow-grass.*

Fibris innumeris, tenuissimis filamentis capillatis, & variè implexis *radicatur*. *Culmi* pedales aut sesquipedales, tenues, quatuor vel quinque geniculis intercepti, *foliisq,* totidem vestiti, angustis & tactu nonnihil asperis, in summo paniculam gestant sparsam & in omnem partem extensam, erectam tamen nec nutantem aut dependentem. Nimirum in ima ex uno caulis latere quinq, vel sex simul pediculi locustas seu spicas sustinentes exeunt, deinde paulò superius ex adversa seu opposita scapi parte totidem vel pauciores, adeoque pari modo ex hac & illa parte alternatim oriuntur, sed pauciores semper donec ad summam paniculam ventum est, quæ in spicam simplicem terminatur. Octo interdum pediculorum gradibus seu ordinibus panicula affurgit. Locustellæ seu spicæ minimæ sunt, breviores quàm in præcedente, squamosæ tamen pariter, non aristatæ.

In pascuis ubiq, frequentissimum occurrit.

Locus.

5. *Gramen pratense paniculatum majus angustiore folio* C. *Baubini* J. B.

Ex *radice* capillacea rufescente *folia* capillacea, quædam brevia, quædam palmum superantia, prodeunt: inter quæ *culmi* tenues, geniculati, cubitum superantes, uno alteròve folio brevi cincti, in quorum summo panicula leviter expansa, uncias quatuor longa, quæ ratione loci strigosior vel latior.

In pratis & dumetis ad ripam Wiesæ fluminis Basileæ reperitur.

Locus.

6. *Gramen pratense paniculatum medium* C. B.

Ex *radicibus* albis, fibrosis, duas uncias longis *culmos* profert plures, internodiis aliquot distinctos, dodrantem vix superantes: *foliis* est oblongis, angustis, nervo elato per medium divisis, utrinque acutis. *Culmorum* summis *spicæ* plures, binis sibi respondentibus, insident, in quibus semen.

Variat foliis angustioribus & latioribus.

In aridioribus pratis, collibus item ficcioribus provenit.

Locus.

A. 7. *Gramen pratense paniculatum molle* C. B. *Park. lanatum Dalechampii* Lugd. J. B. *Gramen 6. capit. 22. lib. 1. Ger. emac. Soft tufted Meadow-grass.*

Totum mollicellum est, tomentòq, obsita non tantum folia longiuscula, sed & calami corumq, genicula: *paniculæ* mediocriter divulsæ spicam mentiuntur sesquicentialem [cum primò è thecis prodeunt] sæpe palmarem & longiorem, colore plerumq, purpurascente vel ex purpurascente & cinereo mixto, interdum cinericeo, vix ullis donatæ pilis, molles tamen non minus quàm folia, glumis laxioribus, brevibus, aristarum expertibus, plurimum striâ unicâ obscuriore donatis, florum apiculis luteis.

Culmo est pedali aut altiore, quatuor plerunq, geniculis intercepto, totidémque foliis cinereis vestito.

Circa finem Maii aut Junii initium apud nos paniculam promit, inque pascuis abunde oritur.

Tempus & Locus.

A. 8. *Gramen Caninum paniculatum molle. Soft tufted Dogs-grass.*

Hoc præcedenti adeò simile est ut diu pro eodem habuerim, verum in multis manifestè differt, siquidem longè majus est & elatius; *culmi* quatuor aut quinque geniculis intercepti; *panicula* minus pulchrè colorata: sed præcipua, & maximè conspicua differentia est in glumis, quæ & huic majores multò, & in breves aristas terminatæ. Quin & è radicibus Autumnali præcipuè tempore germina emittit, & sub terra reptans Graminis canini vulgaris modo infinitum se propagat, & extirpatu perdifficile est.

In arvis inter segetes nimis frequens Junio mense paniculam promit.

Locus.

A. 9. *Gramen pratense, paniculæ duriore, laxâ, unam partem spectante. Meadow-grass, with harder parted panicles.*

Radix fibris nigricantibus constat. *Folia* ad radicem, saltem in sterilibus, angusta & ferè capillacea, vix palmum longa. *Culmi* dodrantes & pedales, tenues, duobus ferè geniculis intercepti, *foliis* obvoluti latioribus iis quæ ad radicem, paniculas in summo gestant laxas, unam partem spectantes, è spicis oblongis, squamosis squamis in aristas brevissimas desinentibus compositas; colore plerumq, obscurè purpurascente, interdum è viridi albicante.

In pascuis frequentissimum est, & sub finem Maii paniculam explicat.

Hoc genus cum in sepibus vel frutetis oritur folia edit longissima, (pedalia aut cubitalia) angustissima & ferè capillacea, saturatiùs viridia.

Locus & Tempus.

A. 10. *Gramen paniculatum elatius spicis oblongis, mucis squamosis. Paniculate Meadow-grass, with oblong spikes without awns.*

Præcedenti simile est, sed majus & elatius multò, spicæ etiam squamosæ ex quibus panicula conflatur longiores sunt, squamis non aristatis, circa margines cinerascensibus seu incanis, reliqua fere purpurantibus, compositæ. *Panicula* interdum palmaris, non multum sparsa, versus unum latus plerunque flexa, leviter etiam nutans. *Culmus* pedalis & non raro cubitalis aut altior, tribus ferè geniculis interceptus, gracilis: *folia* etiam angusta, glabra. *Radix* fibris tenuibus capillata.

Locus.

In paucis locis humidioribus plerunque oritur.

A. 11. *Gramen caninum maritimum paniculatum. Panicked Sea-Dogs-grass.*

In arenosis maris litoribus densis cespitibus nascitur. Fibræ quibus terram apprehendit & alimentum exugit, breves cineræ: præter quas emitit etiam germina seu flagella sub terra, quibus longè latèque reptat & se propagat, quorumque ut in Gramine officinarum extrema dura sunt & pungentia. *Folia* pro magnitudine & altitudine culmi satis lata, obscure viridia, sempalmaria & longiora, * carinata, duriuscula & rigida, in acutos apices delinencia, imâ parte se muro amplectentia, ut totum germen ad exortum planum & compressum sit. *Culmi* sesquipalmares aut semipedales, in cultro altiores una alteròve nodo intercepti, *paniculam* in summo gestant brevem, nec multum plerunque sparsam, è locustis parvis squamosis, mucis non nihil interdum purpurascensibus Graminis prætensis similibus compositam.

* In hortis culti Semipedalis.

A. 12. *Gramen paniculatum maritimum vulgatissimum. The most common panicked Sea-grass.*

Radix fibris albis tenuibus constat, unde plura exeunt germina. *Folia* brevia longitudine vix palmari, perangusta, carinata, lateribus ita adductis & quasi complicatis ut teretia, seu juncea videantur. *Culmi* satis firmi, pedales, duobus tribusve geniculis intercepti in summo *paniculam* gestant palmarem, non multum diffusam, purpurascens, è locustis seu spicis oblongis angustis, squamosis, non aristatis compositam.

Locus.

Altera species.

In palustribus maritimis ubique frequentissimum est.

Hujus alia species occurrit major & elatior multò, ad bicubitalem altitudinem assurgens, stipulis, crassis etiam triticeis majoribus, quam nobis ostendit D. Newton.

A. 13. *Gramen pratense paniculâ ferè arundinacè J. B. Meadow-grass, with a seed-like panicle. An Gram. montanum paniculâ spadiceâ delicatiore C. B.?*

E *radicibus* fibrosis, albis plurimæ & confertæ, ut in aliis graminibus exeunt *stipulae*, pedales & interdum cubitales, tenues, in terram plerunque reclinatæ, tribus quatuorve geniculis interceptæ, & ad nodos sursum incurvatæ. *Folia* angusta, pro tenuitate tamen stipulæ satis lata, longitudine postquam à caule abscesserint, (quem ut in cæteris graminibus aliquouque involvunt) vix palmari. *Panicula* palmaris aut sesquipalmaris, purpurea, cum primò egreditur minus sparsa, summitate inflexâ Arundinaceam æmulatur, postquam explicatur, non amplius nutat, sed erigitur, & in omnem partem diffunditur, numerosissimis & creberrimis locustellis non squamosis, sed duabus duntaxat glumis compositis constans.

Locus.

In paucis ubique vulgatissimum Junii initio paniculam promit. Nescio an huc referendum sit

Gramen parvum repens purpureâ spicâ J. B. Gramen caninum supinum Lob. supinum minus C. B.?

Descriptio satis convenit nisi quòd radicem sub terra huc illuc vagari scribat.

A. 14. *Gramen paniculatum locustis parvis purpure-argenteis annum. Small annual paniculate grass.*

Fibræ *radicis* albæ sunt: *Folia* perangusta & ferè capillacea. *Caulis* semipedalis aut dodrantalis, interdum altior, geniculatus, gracilis: *Panicula* sparsa locustis parvis, purpureo-argenteis bina *semina* totidem aristas perexiguis & brevibus armata continens. Summitates caulium & locustarum pediculi per maturitatem purpurascunt. Scapus culmi ubi primus paniculas emitit non rectè deinceps assurgit sed reflectitur nonnihil. Evulsu facile est hoc genus, & annum.

Locus.

In sterilibus plerunque occurrit.

A. 15. *Gramen murorum spicâ longissimâ Ger. emac. Spica nutante longissima Park. p. 1162. Capons-tail-grass, i. e. Gramen Ἀλεκτηρόειος.*

Radix paucis fibris, tenuibus, rubentibus constat, unde exeunt *folia* brevia, angusta, inter quæ *cauliculi* plures tenues & infirmi, duobus plerunque, rarius tribus, geniculis intercepti, totidémq; *foliis*, aliorum Graminum in modum, obvoluti, *spicam* in summo sustinent sesquipalmarem aut semipedalem, strigosam, angustam nutantem, è spicis prærenuibus squamosis, glumis in oblongas, tenues, purpurascens, aristas desinentibus compositam. Planta videtur esse annua & semine ad maturitatem perducto radicibus exarescere.

Locus.

In muris & sterilibus provenit Junii initio spicam producens, cujus aristæ versus unum plerunque latus flectuntur.

A. 16. *Gramen*

- A. 16. *Gramen paniculatum bromoides minus, paniculis aristatis unam partem spectantibus.*
Small paniced oat-grass, with awns.

Hæc species cum præcedente in multis convenit, nimirum *radicibus* fibrosis, *culmīs* tenuibus, paniculâ aristatâ unam partem spectante, *foliis* angustis, altitudine pari. Differt *spica* seu panicula breviorè latiorèque, locustis squamosis eam componentibus multo majoribus & latioribus; caule pluribus geniculis, tribus nimirum aut quatuor, intercepto.

Hisdem cum superiore in locis invenitur: & interdum altius lætiori solo assurgit.

- A. 17. *Gramen exile duriusculum, in muris & aridis proveniens, minus duriusculum Ger. minimum Monspelienſe J. B. quod Monspelii Gr. exile durius appellari scribit. Gr. pratense panicula multiplici C. B. Park. Small hard grass.*

F. B.

Duræ radicum fibræ, *culmi* paucis geniculis distincti, palmares & sesquipalmares *foliis* stipati prætenibus, culmo altioribus. Paniculæ in metam fastigiantur, & versùs unum duntaxat latus flectuntur.

In muris & aridioribus provenit. *Radicum* fibræ tenues, albentes, *culmi* tenues, duobus ferè geniculis nodosi. *Spicæ* paniculam componentes angustæ, oblongæ, squamosæ, pediculis insidentes, quò a scapo medio aliquantulum extant. *Locus.*

- A. 18. *Gramen exile duriusculum maritimum. Small Sea hard grass.*

Plurimis prælongis *fibellis*, tenuissimis filamentis capillatis, & variè implexis radicator: è quibus multi exeunt *culmi* sesquipalmares aut majores, crassi satis & rigidi, uno alteròve *folio* angusto cincti, & geniculo intercepti, singuli in fastigio *spicam* sustinentes duas uncias longam, è plurimis elegantibus squamosis, oblongis, non aristatis paniculis, hinc inde alternatim, duabus tribusve simul, nullo ferè pediculo scapo adnascentibus compositam. *Folia* angusta, modicè longa. Planta est annua.

In arenosis maris litoribus provenit.

Locus.

- A. 19. *Gramen asperum J. B. spicatum folio aspero C. B. pratense, spica multiplici rubra Park. Rough Grass.*

Culmo est sesquicubitali, interdum etiam bicubitali & altiore; tribus ferè geniculis intercepto, aspero, potissimum sub nodis, & in fastigio. *Folia* longâ vaginâ culmum involvunt, (ut aliis Graminibus) in acutum pungentemque mucronem desinentia, à quo deorsum si digitis fringas aspera sentiuntur: *Panicula* itidem aspera, rigida & crassa, albicans vel rubens, sæpe minus sparsa, aliàs etiam magis, cum parvis paniculis, è pediculis longis asperis, antrorsum duntaxat vergit, ex latiusculis ceu muscariis composita, flosculos luteos vibrantibus. Aliorum Graminum modo densis cespitibus terram occupat, & innumeris fibris tenuibus oblongis radicator. *Folia* quæ ad radicem non multum latiora sunt foliis graminis pratensis, longitudinis palmaris, semipedalis, aut dodrantalis.

In pratis & pascuis sub finem Maii & Julii initium floret.

Locus.

- A. 20. *Gramen spicatum montanum asperum. Spiked mountain rough grass.*

E rupium fissuris in monte *Ingleborough* exit densis cespitibus. *Folia* ei longa, modicè lata, carinata, marginibus asperis si deorsum digiti ducantur. *Caulis* tenuis, cubitalis, spicam in cacumine gerens brevem, *semina* longa, nigra.

- A. 21. *Gramen dumetorum paniculâ acerôsâ, semine papposo. An Gramen plumosum Lob? arundinaceum paniculâ spadiceâ molli majus C. B? spicâ candida, & serici modò lucens J. B? Gr. tomentosum arundinaceum Ger. Calamagrostis sive Gramen tomentosum Park. Bush-grass, with a pappose panicle.*

Lob.

Foliis est duris, rigidis & aridis, ad Schœnanthi folia non parùm accedentibus; *culmi* similiter rigidi, sesquicubitus aut duos cubitos alti, *spicæ* longæ, densæ, ex purpureo rubentes, paleacæ, per maturitatem candidæ, & serici instar micantes.

Locis nascitur fenticosis sylvarum quarundam Flandriæ & Angliæ, jumentis inutile.

Locus.

Huius simile, si non idem, collegimus in dumetis quibusdam agri Northamptoniensis & Essexiensis: Ad basin feminis lanugo papposa in circuitu adnascitur.

- A. 22. *Gramen Mariæ J. B. paniculatum montanum 2. seu paniculatum odoratum C. B. Gramen paniculatum Germanicum odoratum Park.*

C. B.

Radicibus candidis, geniculatis, fibris crassis demissis serpit: *culmo* est bicubitali, geniculis paucis distincto; *foliis* angustis, longissimis, paniculam superantibus [coenitibus marginibus ita convolutis, ut teretem junceum culmum imitentur, rigidis, firmis, pungentibus *f. B.*] suavem odorem spirantibus, cujus culmo *panicula* parva, levitèrque sparsa infidet.

A Regiomontanis (unde è Borussia missum) *Gramen Mariæ* dicitur, quod in fasciculos collectum propter odoris fragrantiam vestibus adjiciant.

A. 23. *Gramens capillaceum locustellis pennatis, non aristatis.*

Densis cespitibus agglomeratis solum occupat, pro radicibus fibras tenuissimas in terram demittens. *Folia* creberrima, capillacea, fescunciam aut duas uncias longa. *Culmi* tenues sesquipalmes aut bipalmes, unico articulo, eoque non longè à radice, distincti, & folio indè enascente obvoluti, *paniculam* in fastigio gestantes parvam non multum sparsam, purpurascens, è locustellis pennatis, hoc est, è glumis ad modum pennæ villorum dispositis, non aristatis compositam. Observavit & ad me attulit *D. Dale*, in ficcioribus collectum.

24. *Gramen longissimum J. B. Sylvaticum paniculatum altissimum C. B.*

J. B.

Duorum triumve cubitorum altitudinem nonnunquam superat, *foliis* & *caulibus* tenuibus, triangularibus, pluribus, ex *radice* crassiuscula, perenni, nigricante, fibrosa: *paniculæ* parvæ, vix unciales, in aliquot veluti parvas spicas divisæ. *Floſculi* ex apicibus luteolis: sapor nullus insignis.

Locus.

In montibus circa Genevam cubitum excedit: Montbelgardi in sylvis duos & tres cubitos.

Montbelgardi utuntur hoc Gramine rustici ad equorum torques, quibus aratra trahunt. Efficuntur etiam ex eo Chlamydes pastorales, quibus opiliones adversus pluviam utuntur.

A. 25. *Gramen serotinum arvenſe spica laxa pyramidalis.*

Radix fibris non admodum multis è castaneo albenſibus, constat, unde *culmi* emergunt plures ad sex septemve, dodrantes, rarius pedales, tribus quatuorve geniculis distincti, graciles, *foliis* vestiti latiusculis, brevibus, pallidiùs virentibus, ad tactum asperis si deorsum stringas. Fastigium occupat *panicula* mollis, angusta, pyramidalis, tres quatuorve uncias longa, non multum sparsa seu explicita antequam floret, postquam maturuit adeo contracta, ut spica potiùs quàm panicula videatur, & conum valdè acutum repræsentet, in quam formam Cupressi ab Hortulanis compingi & detonderi solent. *Locustæ* singulares minimè squamosæ sunt, verùm singula granula continent, glumis in mollem ceu aristam exeuntibus.

Locus & Tempus.

Inter fegetes multis in locis copiosè provenit, Julio mense *paniculam* promens. Annua videtur esse planta.

A. 26. *Gramen pratense serotinum panicula longa purpurascens. Gr. pratense spicâ Lavendulæ D. Merrett. Late-flowering Meadow-grass, with a long purple panicle.*

Radix fibræ crassiores sunt, albæ, sapore satuo. *Folia* modicè lata, raris pilis prædita. *Caules* pedales aut cubitales, unicum tantum geniculum habent à radice non longè, ad quod duo aut tria folia oriuntur; caulem aliquotulque amplectentia, quod huic speciei peculiare esse videtur. Ex his autem foliis exterius & caulem & reliqua folia ad sesquidigitum ferè amplectitur, medium (si adfit) interius ad alterum sesquidigitum, & interius caulem ad idem spatium. *Panicula* in summo non multum sparsa, tres aut quatuor digitos longa, purpurascens. *Floſculi* utrinque bifidi purpurei.

Locus & Tempus.

In pratis humidioribus frequens Julio menſe floret. Monspelii sub finem Augusti observavi.

CAP. X.

De Gramine Avenaceo.

A. 1. *Gramen Avenaceum parvum procumbens paniculis non aristatis. Small lupine Cat-grass, without awns.*

Folia ei pilosa, maximè inferiora & propè terram: *Caules* tenues, non surrecti, sed terram versus reclinati, dodrantes & pedales, in cacamine *paniculam* gestant parvam, è locustis turgidulis, nullis aristis donatis compositam. *Locustæ* si curiosè examinentur tria quatuorve grana duabus glumis obvelata continere deprehenduntur.

Locus.

In pascuis non rarè occurrit.

A. 2. *Gramen avenaceum capillaceum minoribus glumis C. B. Anglo-Britannicum avenaceum, Danico nemorali simile Lob. an Gr. aven. variorum grano nemorenſe Danicum ejusdem? nemorale avenaceum alterum, ex fusco xerampelinum, & lucidum Danicum J. B. avenaceum xerampelinum Danicum Park. Red Cat-grass of the Woods.*

Lob.

In sylvigeris Daniæ collibus & montibus (inquit Lob. Adv. p. 2.) perelegans exilique Gramen oriundum foliis creberrimis, rigidis cirratisque uncialis & binarum unciarum altitudinis radicibus. Pedales & sesquipedales, exiles, lucidi & nitidi, aspectu jucundi *culmi* ex fusco xerampelini, in quibus è longiusculis *paniculis* Avenaceæ femina. In Angliæ locis umbrosis, sylvosis, præsertim petraeis.

Gramen hoc à Lobelio descriptum diversum videtur à Gramine nostro avenaceo nemorenſi glumis rarioribus ex fusco xerampelinis, quod propius accedit ad Gramen montanum avenaceum locustis rubris C. B. prod. Suspiciamur tamen omnia hæc Gramina unam & eandem speciem esse.

Gramen

Gramen avenaceum rariore gluma nemorense Danicum in sylvis non procul Croneburgo castro Regio Selandia Danorum collegit Lobelius, arido solo.

3. *Gramen montanum avenaceum locustis rubris* C. B.

C. B. prod.

Ex radice tenui, repente, alba, fibris capillaribus utrinque donata, *culmus* simplex, lavis, parte cubitalis, (rarius ex una radice plures exsurgunt) circa radicem purpurascens, qui quasi in spicam tenuem definit, cujus glumi ut plurimum ab una parte siti sunt, & foris ex nigro purpurascunt, intusque albi sunt; in quorum medio *utriculus* parvus, candidus, pedicello donatus *semen* minutum continet: *foliis* donatus paucis, angustis, acuminatis, circa radicem brevibus, at circa culmum, quem duo triæve cingunt, longioribus, communiter spicam superantibus.

Julio & Augusto hinc inde in montosis & umbrosis, ut circa arcem *Richenstein*, in monte Muteto *Basilienisium*, & monte *Crentzacenfi*, reperitur. Locus & Tempus.

A. 4. *Gramen avenaceum nemorense, glumis rarioribus ex fusco xerampelinis, nostras.*

Culmi semipedales aut dodrantes, tenues, duobus tribusve *foliis*, semunciam propemodum latis, dimidium pedem aut spichamam interdum longis, tactu aridis, asperis, & Graminis Avenacei dumetorum similibus, spicam ipsam longitudine æquantibus; *Paniculam* in summo gestant raram, sesquipedalem & longiorem, è locustis raris compositam. Singulæ autem locustæ glumis duabus, exterius ex rubro nigricantibus seu ex fusco xerampelinis (ut cum Lobelio loquar) interius sinu suo utriculum unum continentibus, in quo *semen*, non aristatis constant. Radice est reptatrice.

Invenitur hoc genus in aggenibus sepium umbrosis juxta sylvas, verum non ita frequens apud nos. Locus.

A. 5. *Festuca Avenacea sterilis elatior* C. B. *Bromos herba sive Avena sterilis* Park. *Bromos sterilis* Ger. *Agilops Matthioli* fortè J. B. *Great wild Cat-grass, or Quark.*

Radices fibrosæ, implexæ: *Culmi* plures, cubitales aut longiores, geniculati pluribus geniculis [quinque non raro] tenues; *paniculam* ferunt singuli multifariam divisam, cujus portuuncule è longis & tenuibus velut filamentis pendulæ, squamatum è pluribus glumis compactiles spicam parvam mentiuntur, locustis Avenæ non multum dissimiles, aristis donatæ mollibus longis, interdum purpurascantibus. *Folia* modicè lata, hirsuta, & ad margines pilosa. Cùm planta in culmum abit quæ ad radicem sunt exarescunt.

Maiò mense ad sepes, fecus vias & in agrorum marginibus reperitur.

Adversus infantum vermes tanquam singulare auxilium radice in vino albo decoctum diebus aliquot continuis potum commendat Tragus. Locus. Vires.

Festuca Avenacea sterilis humilior C. B.

A priore differt, quòd humilior sit, culmis striatis, molli lanugine incanis, foliis brevibus, angustis, lanuginosis: juba minor, molliore minusque sparsa, sic & aristas non multis nec asperis armata: An specie diversa sit aliis judicandum relinquimus.

A. 6. *Festuca Avenacea hirsuta paniculis minus sparsis. Gramini murali Dalechampii simile sè non idem* J. B.

Radices fibrosas terram apprehendit: è quibus *culmi* multi, cubitales & altiores, pro ratione soli in quo crescit, geniculis plurimum quinque intercepti, *foliis* hirsutis & ferè canescentibus vestiti. *Juba* distichon habet partium texturam, spicas breves imitatam, imà parte latiores, in acutum desinentes, aristis mollibus brevibus glumas etiam molles, striatas, plurimum hirsutas [non raro tamen laves] armantibus. Aristæ purpureæ sunt, glumæ circum oras canescunt aut cinerascunt.

Spicæ partiales in hac specie erectæ plerumque sunt, non pendulæ aut nutantes, ut in Gramine du Gros Montbelgardenfi *J. B.* cum quo plerique Botanici hoc genus confundere videntur.

In muris & aggeribus inque agrorum marginibus & tumulis siccioribus passim provenit, & circa *Locus*, finem Aprilis aut initium Maii paniculam producit.

A. 7. *Festuca graminea spicis habitioribus, glumis glabris. Gramen Gros Montbelgardense* J. B. *Festuca graminea glumis glabris varians* C. B.

A precedente differt culmis elatioribus, spicis habitioribus & latioribus, magis sparsis & dependentibus glumis glabris: loco etiam inter segetes: cætera similis. Descriptiones C. Bauhini huic non ineptè quadrant, quos si placet consule.

A. 8. *Gramen Avenaceum dumetorum paniculâ sparsâ. An Festuca graminea nemoralis latifolia mollis* J. B. C. B? *Bush, or Wood-Cat-grass, with a spatted Panicie.*

Pluribus fibris crassiusculis, albescentibus radicatur. *Culmi* sesquicubitales aut bicubitales, tribus plerumque nodis articulati, totidemque *foliis* ima internodia aliquotque obvolvuntibus vestiti; quæ quatenus stipulas obvolvunt longiusculis pilis crebris hirsuta, & striata, sunt, postquam à culmo abscesserint, in longitudinem semipedalem extenduntur, latitudine semunciali, è viridi flavicantia, striata, rarioribus & brevioribus pilis, usque ad margines & mediam costam præcipuè, donata, ut

R r r r r 3

summx

summæ foliorum partes glabræ sint. Summum caulem occupat *panicula* sparsa, inflexa raris spicis, tenuibus pedicellis appensis, composita. Singulæ spicæ longiusculæ sunt & strigosæ, è pluribus glumis squammatim incumbentibus, & in breves purpurascens aristas desinentibus constantes.

Locus.

In sylvis & dumetis ubique frequens est. Perisimile est Gramini Avenaceo dumetorum spicato, nisi quod stipulis sit majoribus & elatioribus, paniculâ sparsâ.

* 9. *Festuca graminea glumis vacuis* C. B. J. B.

C. B.

Ex *radicibus* fibrosis simul junctis *culmi* aliquot, geniculati, pedales, ad radicem lanugine pubescentes, *foliis* angustis, paucis donati exsurgunt, qui glumos plurimos, læves & vacuos, filamentis tenuissimis adpendentes, partim virides, partim spadiceos, aristas oblongis donatos sustinet.

Hæc apud nos in testis & muris crescit (inquit C. Bauhinus) & cum glumi longissimis filamentis appensi sunt, facillè à quovis vento agitati tremunt. Hinc Monipeliensibus Gramen tremulum dicitur.

Locus.

In hortorum muris & juxta sèpes passim reperitur (inquit P. Magnol.) Nobis incognita est.

10. *Festuca graminea effusâ jubâ* C. B. J. B.

C. B.

Altiùs exurgit *caule* viridi & rotundo, qui in *jubam* pedalis longitudinis effunditur, cujus glumi angustiores & longiores, brevibus aristas cincti, pediculis capillaceis oblongis insident qui per maturitatem albicant. Inter segetes reperitur.

Descriptio hæc bene convenit *Festucæ* cuidam à nobis observatæ Genevæ inter segetes, nisi quod *juba* non ad eò longa erat in plantis à nobis visis. Fortè in latiori solo longiorem paniculam producit.

Locus.

In nostro locustæ seu spicæ partiales ex quibus *juba* componitur, oblongæ squamosæ, squamis in breves aristas desinentibus, serius paniculam promit.

A. 11. *Gramen Avenaceum montanum, spica simplici, aristas recurvis.*

Radix obliquè acta fibras crebras demittit; *Folia* vix palmaria [in latiore solo eam longitudinem excedunt] non admodum angusta, carinata, latus dura & rigida. *Culmus* semipedalis, tenuis, purpurascens, uno duntaxat nodo in iis quas observavi plantis propè terram interceptus, unòque folio eum aliquousque obvolvente donatus, cætera nudus; spicam in summo sustinet duas trève uncias longam, raris glumis alternatim sitis duo vel tria grana aristas recurvis purpurascensibus donata obtinentibus.

Locus.

In summis tumulis seu colliculis Bartloviensibus manu quondam aggestis, in ipso limite agri Essexiensis versus Cantabrigiam inventum ad nos attulit D. Dale medicus & pharmacopœus Brantrienfis: idem inter Novum Mercatum dictum oppidum & Exning vicum, in agrorum limitibus, invenit.

Hinc transferendum est ad Gramina spicata.

12. *Gramen Avenaceum maximum utriculis cum lanugine alba, & aristas longissimis* Botan. Monsp.

Botan. Monsp.

Radices fibrosæ sunt, è quibus plures *culmi* bicubitales, nodis distincti oriuntur, *foliis* angustis vestiti: *Spica* Avenaceæ est, cujus utriculi oblongis pediculis insidentes lanuginem albam habent, & longissimis aristas donantur, quæ sesquipalmares sunt & dum siccantur in modum spiræ convolvuntur.

Locus.

Maiò mense invenit cum spicis in sylvæ Valenæ locis herbis D. Magnol, præcipuè circa Caravertes. Huic non longè dissimilis est

13. *Festuca longissimis aristas* C. B. *Egilops bromoides* Tab. Ger.

Quæ ex *radice* pluribus tenuibus cirris prædita multa parva, angusta & oblonga *folia* promit: inter quæ tres quatuorve *culmi*, tenues, cubitales, quibus *spicæ* Avenaceæ insident, glumis vacuis, spadicei coloris, aristas longissimis armata, quæ ex folliculo foliaceo prodeuntes in unum latus reclinantur.

Locus.

Nos in Germania hanc observavimus non semel. Tabernamontanus inter Wormatiæ & Franchenthalium notavit. Aristæ tenues cincinnorum in modum non rarò intorquentur.

A. 14. *Egilops Narbonensis* Lob. *Festuca sive Egilops Narbonensis* Park. *Festuca Italica* Ger. *Gramen Festuca XIV. sive Festuca altera capitulis duris* C. B.

C. B.

Radice est fibrosa, alba, pusilla: *culmos* tenues, breves, communiter pedales profert; *foliis* paucis Tritici & Hordei æmulis, sed mollioribus mitioribusque per latera pilosis. In culmorum fastigio *spicæ* parvæ ex duobus vel tribus capitibus duris, utriculisque striatis compositæ, quibus *semina* Hordei similia sed paulò minora at latiora, eaque terna, glumo tenuiora includuntur. Ab utriculis, (non autem à seminibus) tenues, oblongæ, & acutæ aristæ candidæ eminent.

Locus.

In Sicilia, Italia & Gallia Narbonensi vulgarissima est, æstuosis & glareosis locis [in agris inter segetes triticeas & hordeaceas Lob. C. B.] In hortis culta elatior & major evadit, spicis ex quinque seminibus compositis. In Sicilia aliud genus candidum, aliud nigrum, & aristas magis surrectis habetur. Cæs. Nobis ibidem non observata est talis differentia.

Ægilopi

Ægilopi morbo potius fieri cepto quàm jam longius progresso, non semel periclitati sumus pro-
fuisse. Exficcat enim adstringendo citra calefactionem multam. Potui Cereali etiam addita se-
mina cerebrum temulentum faciunt. *Lob.*

15. *Festuca juncea folio* C. B.

C. B.

Ex radice parva, fibrosa, alba folia pauca, juncea, semicubitum longa, & culmus rotundus, cubi-
talis exurgit, qui in paniculam avenaceam, sed angustiore, albam definit; quæ ex oblongo folli-
culo (à folio constituto) paniculam longè superante prodit, cujus glumi rari aristis longissimis &
argenteis donantur.

In Vallesia ad urbis Sedunensis paludem copiosè provenit.

Locus:

* 16. *Festuca graminea arvensis minor* C. B.

C. B.

Cauliculis est tenuibus, striatis, foliis brevioribus: in cauliculorum summo utriculi quidam parvi,
membranacei & palacei, palmi longitudine, racematim dependent ex tenuissimis & vix visu perce-
ptibilibus pediculis, quorum exteriores membranulæ rubent, quibus dehiscensibus flos candidulus
emicat.

Passim in agris Harcyniæ Saxono-Thuringicæ provenit. *Thal.*

Locus:

* 17. *Festuca pratensis lanuginosa* C. B.

C. B.

Ex radice capillacea, rufescente folia multa, angusta, pedalia, unà cum culmis tenuibus, bipedali-
bus, foliaceis, molli & pauca lanugine (culmis potissimum) aspersis exsurgunt. Spica est oblonga,
angusta, ex glumis oblongis aristis donatis composita, & quasi in paniculam parvam expansa.

Basilicæ passim in pratis.

Locus:

* 18. *Festuca dumetorum angustissimis & pilosis foliis* C. B.

C. B.

Radix est albicans, ex durioribus fibris composita: ex qua calami aliquot tenues, uno alteròve
geniculo distincti, & pæne nudi, exsurgunt. Folia sunt brevina, angustissima, levi mollique lanu-
gine hirsuta. Culmorum summitati panicula, ex spicis plurimis composita, quarum qualibet capil-
laceo pediculo infidet, multis glumis aristatis & candicantibus constans.

Basilicæ in dumetis circa Clyben reperitur.

Locus:

19. *Gramen Avenaceum panicula longissima.*

In Sicilia observavimus hoc genus. Panicula erat longissima, bipalmari nimirum aut dodrantedali,
modicè sparsa, è plurimis locustis tribus quatuorve glumis oblongis, acutis, non aristatis constantibus
composita, colore rubente: nec folia nec radicem observavimus.

C A P. XI.

De Gramine nemoroso hirsuto.

Ambigere videtur hoc genus inter Culmiferas, & Graminifolias non Culmiferas: culmo enim
terete, geniculato cum illis convenit, verum flore seu potius calyce hexaphyllo, feminibus
angulosis, paniculâ juncea ad has accedit.

A. 1. *Gramen exile hirsutum* Ger. *nemorosum hirsutum minus angustifolium* Park. *hirsutum*
capitulis Pysylli C. B. *Gramen Luzule minus* J. B. **Small hairy Wood-grass.**

C. B.

Radice est rufâ, oblongâ, repente, pluribus fibris capillatâ: ex qua folia plura, semidodrantedalia,
modò latiora, modò angustiora, acuta, villosa prodeunt: inter quæ cauliculus palmaris, levis, tenuis,
viridis exurgit: paniculam brevem ex pluribus floribus compactam, rufescentem sustinens. Flores
quando aperiuntur in foliola sex atro-rubentia lateribus pallidis expanduntur, è quorum medio
stamina flava sex, & tria filamenta pallida prodeunt.

J. Bauhinus calamum duobus articulis ditatum scribit, ex quibus folia duo, uncias duas longa emer-
gunt, alterum in medio, alterum in supremitate, ubi coma in tres vel quatuor (ceu capitula) divi-
ditur partes.

Floret sub finem Aprilis & initio Maii in pratis & pascuis frequens.

Tempus &
Locus.

A. 2. *Gramen hirsutum elatius paniculâ juncea compactâ. An nemorosum hirsutum V. seu hirsu-
tum angustifolium majus* C. B? *nemorum hirsutum majus angustifolium* Park? **Hairy-
grass the greater, with a more compact rush-like panicle.**

Duplo elatius est quàm præcedens: foliis duplo triplòve longioribus, duobus etiam tribusve in caule:
paniculâ multò majore, magisq; compacta, ex plurimis veluti globulis coæcervatis. In palustribus pro-
venit. Suspiciabar aliquando hoc non differre specie à præcedente, sed ratione loci duntaxat variare:
verum nunc aliter sentio.

A. 3. *Gramen*

- A. 3. *Gramen nemorosum hirsutum vulgare. An Gramen nemorosum hirsutum Lob? Ger? nemorosum hirsutum latifolium majus Park? nemorosum hirsutum majus latifolium C. B? Common hairy Wood-grass. Si hoc intelligant perperam majus dicitur.*

Dodranti est altitudine. *Radix* è fibrarum tenuium caespite constat. *Folia* pedem dimidium longa, pallidè viridia, latiuscula, ad margines pilosa. *Cauliculi* seu *culmi* ex eadem radice plures, geniculis tribus pluribusve intercepti, ad quos *folia* breviter, culmum aliquouque amplectentia; in fastigio paniculam gestat sparsam, in eo à Gramine exili hirsuto diversam, quòd flosculi eisque succedentia vascula feminalia non plura simul congesta unicum capitulum seu globulum component, sed singula seorsum nascuntur, alia sessilia, alia pediculis longis tenuibus appensa, qui non rarò deorsum reflectantur. *Flos* ex illis sex foliolis, quæ calycis loco vasculum feminale amplectuntur, & totidem intus apicibus constat.

Locis.

In sylvis admodum frequens est, præsertim montosis.

4. *Gramen rore lucidum nemorense sive Luzula J. B. nem. hirsutum majus latifolium C. B. item nem. hirs. latif. minus ejuldem, magnitudine potissimum differens, ex sententia Chabraei.*

Differt à descripto, 1. *Radice* magna, fibrosa, geniculata ruffa *J. B.* quamvis *C. Bauhinus* ex pluribus fibris nigricantibus compositam ei attribuat. 2. *Culmis* sesquicubitalis *C. B.* cum *J. Bauhinus* dodrantalem altitudinem eis attribuat. 3. *Folis* cubitalibus *C. B. J. Bauhino* quadrantalia aut palmaria, rigidiuscula, acuta, surrecta, extrorsum striata, glabra, at in lateribus longâ, canâ, tenerâque lanugine, in folium etiam totum utrinque incurrente, obsita: Ista lanugo vel pili, qui facillè decidunt tacti colligunt rorem, qui splendet noctu, irradiantibus stellis vel Luna, ita ut sit admirationi videntibus. Herbam perquirentes decidente rore invenire non possunt. Descriptio Graminis hirsuti latifolii majoris apud *C. B.* in *Hist.* in omnibus ferè excepta magnitudine, quâ excellit, Gramini nostro hirsuto nemorenfi vulgari convenit.

Gramen ejusdem hirsutum latifolium minus convenit meliùs descriptioni Graminis rore lucidi nemorenfi apud *J. Bauhinum*. Hæc autem duo Gramina (nemorense hirsutum I. & II. *C. B.* intelligo) specie convenire, seu unum & idem specie Gramen esse Chabraeus vix mihi persuaserit: nec enim magnitudine solâ differunt, sed & foliis, & culmo, & paniculis, ut descriptiones conferenti patebit. Minor species *foliis* rigidiusculis, acutis, surrectis, ex radice instar cespitis prodeuntibus cum gramine hirsuto maximo nostrate convenit.

- A. 5. *Gramen nemorosum hirsutum latifolium maximum. An Gr. nemorosum hirsutum latifolium minus juncea panicula Park? si hoc intelligit, male minus appellat. An Gr. hirsutum latifolium minus C. B? An Gr. Luzula maximum J. B? Panicula convenit: folia nimis longa pinguntur. The greatest broad-leaved hairy Wood-grass.*

Folia huic gramini qualia Gramini rore lucido nemorenfi attribuit *J. Bauhinus*, nimirum palmaria aut sesquipalmaria, rigidiuscula, acuta, surrecta, femunciam lata, extrorsum striata, glabra, at in lateribus pilis longis, canis mollicellis donata. Juba amplissima & latè diffusa, qualem Gramini Luzulæ maximo appingit *Jo. Bauhinus*, juncea: Semina ut in aliis generibus spadicea, triquetra.

In Gram. Luzulæ maximo *J. B.* folia unciam latitudine ferè æquant, longitudine cubitali: nostro, quantum hæcenus observavimus, folia breviora sunt, perinde tamen interdum lata.

Locis.

In umbrosis saxosis sæpius observavimus. Reperitur etiam Hampstedii non longe à Londino propè sylvam.

Gramini Luzulæ maximo *J. B.* Radix crassa, obliqua, nigra, numerosis fibris capillata.

6. *Gramen nemorosum hirsutum angustifolium minus paniculis albis C. B. nem. hirsutum minimum Park. male. Gramini Luzulæ affine flore albo J. B. White-panicled Wood-grass.*

J. B.

Perennis vitæ gramen *foliis* est ad Graminis Luzulæ sive nemorosi folia accedentibus, consimiliter pilosis: at *culmi* majores, cubitales: florum manifestum discrimen: In siquidem in summo fastigio albi sunt, festucacei, cum in altero non in festucas, sed in capitula desinant, seu parvos calyces femina claudentes, eosque nigricantes, cum hujus festucæ albefcant. Luzulæ modo quosdam habet pilos, qui etiam facillè decidunt.

Locis.

Plantam hanc quam describit *J. Bauhinus*, ad latera montis Salevæ & in colle *la Bastie* propè Genevam observavimus. An idem sit quod *C. Bauhino* describitur sub titulo allato dubitamus, cum ille flosculos singulos expansos seminis donatos foliolis suo attribuat, unde totidem staminula prodeunt,

P A R S S E C U N D A.

De Herbis graminifoliis non culmiferis flore stamineo.

C A P. I.

De Gramine cyperoide & Cypero.

HUjus notæ sunt præter folia graminea & stamineos flores toti generi communes, caules triquetri in omnibus, & in plerisque etiam femina.

Horum spicæ seu paniculæ in nonnullis aliæ supra alias è foliorum finibus exeunt, quæ Gramina cyperoidea polytacha dicimus; in aliis summos caules terminant, quæ vel spicata, vel paniculata. In utroque genere maxima, modò radicibus tuberosis donata sint, Cyperi simpliciter dicuntur.

Cæterùm Cyperus *Κύπερος* à radicis effigie pyxidulam aut vasculum pusillum imitata dicitur.

§. I. Gramen cyperoides polytachyon.

- A. 1. Gramen cyperoides cum paniculis nigris J. B. cyperoides majus latifolium Park. cyperoides Ger. Cyp. latifolium *Spicè ruffà*, sive caule triangulo C. B. Great vernal Cyperus-grass.

J. B.

Geniculatim incedunt & profum radices crassiusculæ, Cyperi longi radicibus similes, à quibus pendent fibræ crassiusculæ. Folia cubitalia & sesquicubitalia, lata, carinata & striata, Cyperi paria. Caulis duobus cubitis interdum altior, concinnè triquetrus, solidus, imâ parte uno vel altero folio ceu vaginâ cinctus, cæteroque nudus, per fastigia foliis aliquot, ipsius cacumen haud multum superantibus donatur; è quorum sinu spicæ quædam emicant, dudum triumve unciarum, ex obscurâ purpurâ initio nigricantes; deinde è squamarum singularum finibus singuli exeunt utriculi, è viridi flavicantes, acuminati, singula intus semina triquetra nitida per maturitatem nigra, continentes. Summum caulis fastigium occupant tres, quatuorve spicæ, è spadiceo nigricantes, contiguæ ferè, habitiores, femine cassæ, è mollibus glumis contextæ. Quin & spicarum seminiferarum summa pars non rarò paleacea est & femine vidua ad modum supremarum mox dictarum. Caulis cætera enodis, ad exortum foliorum è quorum finibus spicæ exeunt nodosus est.

In aquis, inque aquis ipsis ad fluviorum ripas non rarò oritur, & Maio mensè, aut etiam Aprili floret & spicas producit, inque multos annos durat. Per totam Angliam frequentissimum est. Locus.

- A. 2. Gramen cyperoides majus angustifolium Park. Graminis nigro-lutei verni varietas major J. B. Great narrow-leaved vernal Cyperus-grass.

Hoc genus præcedenti perissimè est, sed per omnia minus, in parem tamen altitudinem assurgit, caule concinnè triquetro, solido, imâ parte foliis aliquot cincto angustioribus, brevioribus & minus striatis, cætera & nudo, & enodi ad fastigium fere, ubi ad intervalla duo triæve folia, è quorum finibus spicæ exeunt angustiores & graciliores multo quam in illo: utriculi etiam semina continentes minus turgidi erant, verum compressi in plantis nobis descriptis, (forte ex maturæ non erant.) Summum caulem terminant spicæ similes paleacæ & femine cassæ, verum pauciores & strigosiores multo.

Hanc plantam iidem cum præcedente locis unâ nascentem observavimus multoties, unde specie distinctam esse minimè dubitamus. Locus.

- A. 3. Gramen cyperoides foliis Caryophylleis vulgarissimum. Graminis nigro-lutei verni minor varietas J. B. Sharp-tipped Cyperus-grass, with Tulip-flower leaves.

Radix fibris magnis rubentibus constat, aliis etiam minoribus rubentibus intermixtis. Caules inde attolluntur locis humidis & latiori solo non dico dodrantaes, sed pedales & sesquipedales, triquetri quidem non tamen adeò concinnè & manifestè, foliis circa infimum duobus tribusve ceu totidem vaginis, altera alteram excipiente, obvoluti, deinde nudi ad fastigium ferè, ubi duo aut tria habentur, è quorum finibus totidem spicæ spadiceo-virides exeunt, pediculis longiusculis tenuibus appensæ, primi generis similes sed minores. Summum caulem terminant spicæ graciles, elegantes è squamis obtulis, è squamis seu glumis cæruleo spadiceis, flavâ per mediam longitudinem lineâ striatis marginulis cinerascensibus, compactæ. Folia Caryophylleis latitudine & colore glauco paria & similia, longiora, retrorsum flexa. N. Spicæ femine cassæ in summo caulo in prima specie minus concinnæ sunt, è squamis in acutis cuspidibus exeuntibus compositæ.

In pratis humidis verno tempore & ad rivulos copiosè oritur, & spicas producit.

Locus.
A. 4. Gra-

- A. 4. *Gramen cyperoides polystachyon lanuginosum*. **Many-spiked hoary Cyperus-grass.** *An Gr. cyp. Norwegicum parum lanosum Park? pag. 1172.*

Hujus tum folia, tum caules, tum etiam spicæ in apricis lanuginosa sunt: Nonnunquam tamen folia ad genicula duntaxat quæ caulem amplectuntur lanuginosa sunt. Magnitudo ei Graminis Caryophyllei.

In summo caule duas aut tres spicas habitiores gestat femine cassas; & inferius ad magnam distantiam è foliorum sinibus duas aut tres alias, in quibus semen. His duabus notis ab aliis congenitibus abundè distinguitur.

Locus.

In pascuis locis humidioribus oritur.

Figura Graminis cyperoidis Norwegici parùm lanosi apud Parkinsonum aliam plantam demonstrare videtur, quam Botanicis Londinensibus circa altam Portam inquirendam relinquo. Ut & Gramen cyperoides Norwegicum alterum *ejusdem* in udis Sylvis apud nos nascens.

- A. 5. *Gramen cyperoides polystachyon flavicans, spicis brevibus propè summitatem caulis.* **Yellowish Cyperus-grass, with short spikes.**

Altitudine est dodrantali & interdum pedali: Radice alba, fibrosa; foliis angustis, subtus interdum pilosis, caule brevioribus: caule triquetro, duobus tribusve foliis inferius cincto, deinde aliquotusque nudo, propè summitatem duas trèsvè spicas promente, ex singulis scilicet foliorum alis singulas breves, habitiores, flavicantes, è pluribus granis rigidiusculis, non exeuntibus in acutum mucronem ut in Gramine palustri echinato, compositas, unica in supremo majuscula, acerosa, flavicante spica.

Locus.

In pratis & pascuis frequens oritur per totam Angliam.

- A. 6. *Gramen cyperoides spicis teretibus erectis: Cyp. angustifolium spicis longis erectis* C. B. **Cyperus-grass, with many erect spikes.**

Sesquicubitalem altitudinem assequitur. Folia angusta, concava, glauca, caulem aliquotusque amplectuntur, longitudine superant. Caulis triquetrus quidem, sed ita ut vix possit discerni; in cacumine spicas gerit tres vel quatuor, aliquotusq; disjunctas, tenues, longiusculas, femine cassas, ad quarum infimam apponitur foliolum. Inferius è foliorum sinibus exeunt duæ aut tres spicæ, habitiores, teretes, erectæ, duas uncias longæ, è membranaceis subrotundis utriculis, pallidè virentibus, mucrone donatis compositæ.

Locus.

In aquosis & stagnis vadosis observavimus in agro Warwicenfi.

- A. 7. *Gramen cyperoides spicatum* Ger. emac. *spicatum foliis Caryophylleis* Park. *Caryophyllæ foliis, spicâ divulsâ* C. B. *Gramen cyperoides ærnum minimum.* **The least vernal Cyperus-grass.**

Radix ei longa, fibrosa: Folia angusta, glabra, viridia: Caules trianguli, foliis nudi, palmum & dimidium non excedunt, in summitate spicas tres quatuorve gestantes, breviusculas, juxtim positas & ferè contiguas, non è foliorum alis egressas ut in precedentibus, (quamvis interdum observaverim unam è folii inferioris finu exeuntem) superiorem acerosam & femine vacuum, reliquas feminibus fretas.

Locus.

Spicam producit & florèt primo vere, ante reliqua genera, in pascuis sterilibus passim.

- A. 8. *Gramen cyperoides spicâ pendulâ breviorè* C. B. *Cyperus sive Pseudo-cyperus spicâ brevi pendulâ* Park. *Graminis cyperoidis genus, Pseudo-cyperus* Lobelio, *spicis vel paniculis pendentibus ex longis pediculis* J. B. *Pseudo-cyperus* Ger. **Balsard Cyperus with short pendulous spikes.**

C. B.

Radice est candida, nonnunquam nigricante, crassa, frequentibus fibris capillaceis obseptâ, & verum Cyperum geniculis æmulante, sapore herbaceo, inodora: foliis Cyperi: caule cubitali, in cuius summo spicæ plures oblongæ [cylindræ] singulæ ex singularibus pediculis oblongis dependentes, quæ squamosæ & flavescentes.

Locus.

In palustribus & aquaticis, stagnis vadosis, rivorumque marginibus reperitur, non tamen ita frequens apud nos.

Hujus spicæ non exeunt omnes ex eodem caulis puncto, sed ex singulis foliorum sinibus singulæ; caule in spicam strigosam, acerosam, femine cassam terminato, ut in aliis hujus generis.

- A. 9. *Gramen cyperoides spicâ pendulâ longiorè* Park. *spicâ pendulâ longiorè & angustiorè* J. B. C. B. **Many-spiked Cyperus-grass, with long pendulous spikes.**

Magnitudine & statura æquat vel etiam superat Gramen cyperoides cum paniculis nigris. Spica in summo caule femine cassâ singularis & habitior. Quæ secundùm caulis longitudinem è sinibus foliorum singulis singulæ exeunt longæ sunt, angustæ, pendulæ, flavicantes: quinque plurimum in eodem caule femine prægnantes præter eam quæ in fastigio est acerosam & vacuum. Spicæ hæ pendulæ sunt non tam ob longitudinem & tenuitatem pediculorum quàm ob ipsarum spicarum longitudinem & gracilitatem & summam partem ob crassitiem suam ponderosiorè; ex innumeris autem vesiculis seminalibus exiguis, acuminatis compositæ. Caulis infra spicifera folia, quatuor vel quinque,

quinq; non spiciferis eum obvolventibus vestitur, ut exigua admodum pars caulis à foliis inferioribus ad superiora nuda sit.

In fossis Notlicæ propè Brantriam in Essexiâ copiosè.

A. 10. *Gramen cyperoides spicis parvis, longissimè distantibus.*

Locus.

Caule est bipedali & longiore, & pro longitudine tenuissimo. E foliorum alis ad longissima intervalla spicæ exeunt, ut in hujus generis reliquis, singulares, pediculis tenuissimis uncialibus aut longioribus appensæ, ipsæ graciles, [interdum habitiores] unciales aut longiores. Spica paleacea semine vacua, singularis caulis fastigium occupat. Folia ad radicem multa caules singulos circumstant, modicè lata, carinata sesquipalmaria aut semipedalia, quorum duo triæ inum caulem cœu vagina amplectuntur, deinde ad longitudinem pedalem caulis fere nudus est, Spicas plerunq; tres præter summam strigosam & semine cassam in singulis cauliculis producit.

Hanc speciem primus mihi ostendit D. Martinus Lister, postea ipse observavi loco putrido & palustris propè molendinum *Machins mill* dictum sesquimillari à Witham oppido versus Camalodunum.

A. 11. *Gramen cyperoides sylvorum tenuis spicatum* Park. Lob. in *Illustr. stirpium* p. 60. *Stender-cared wood Cyperus-grass.*

Radix satis crassa obliquè incedit demissis fibris albenibus terram firmiter apprehendens, germina obiter protrudens multa, unde planta se dilatat, & commodum locum nacta densis cespitibus terræ superficiem occupat. Folia quæ à radice exeunt semipedalia, modicè lata, glabra, pallidè viridia, in medio carinata, & utrinq; lateribus secundum longitudinem reflexis, duobus infernè sulcis, supernè eminentibus porcis exarata, ut in Cypero *Officinarum*. *Caules* cubitales & longiores, versus terram plerumque reclinati, tenues, triquetri, ima parte uno alteròve folio cincti, deinde longis intervallis duobus tribùve aliis, è quorum sinibus singulis singulæ exeunt spicæ longiusculæ, graciles & strigosæ, è viridi lutescentes, prætenuibus (& inferiores etiam prælongis) pediculis pendulæ, summo caule in simplicem, tenuem semine cassam xerampelinam spicam exeunte.

In sylvis copiosissimè oritur.

Locus.

12. *Gramen cyperoides polystachyon minimum, spicis per maturitatem albicantibus.*

Radix obliquè incedit, fibris subinde demissis, per ficitatem rubentibus. Folia ad radicem plurima conferta, palmaris longitudinis, angustissima, & in sicco ob convolutionem ferè juncea. *Cauliculi* plurimi, semipedales, tenues, recurvi, ima parte velut vaginâ quædam cincti, cætera nudi, ad fastigium ferè, ubi è foliolorum seu vaginularum quarundam sinibus binæ ut plurimum spicæ (h. e. è singulis singulæ) perbreves, ex utriculis aliquot turgidis & subrotundis semina triquetra continentibus compositæ exeunt, summo caule in spicam tenuem acerosam, semine cassam, semuncialem, albicantem desinente.

Sub monte Salevæ propè Genevam invenimus.

Locus.

A. 13. *Gramen cyperoides palustre leucanthemum, junceum leucanthemum* Ger. *emac. lib. 1. cap. 22. n. 7.*

Johns.

In palustribus putridis & cœnosis, *Wogs* dictis, in Occidentalibus præsertim Angliæ sæpiùs occurrit sub finem Julii paniculam promens, pedali altitudine aut paulò majore; caule duro, rigido, junceo, [D. Newton observante triquetro] tribus circiter articulis distincto, ad quorum unumquemq; ut in aliis graminibus apponitur folium. E superiorum autem duorum foliorum sinibus exit furculus seu pediculus tenuis, duas trève uncias longus, cujus summitati innascitur quædam veluti umbellula, è flosculis seu potiùs glumis acerosis, elegantulis, albis composita: in summo autem cauliculo aut propè eum existunt duæ trève simul ejusmodi umbellulæ confertæ, brevibus & tenuibus pediculis insidentes.

Affinitatem quandam habere videtur cum Gramine junceo aquatico Ger. junceo polystachyo C. B. inferiùs inter Gramina juncea descripto.

A. 14. *Gramen cyperoides angustifolium spicis sessilibus in foliarum alis. Narrow-leaved Cyperus-grass, with short sessile spikes.*

Fibris albenibus tenuibus radicitur, & in densis plerunq; cespitibus nascitur. *Cauliculi* tenues, pedales interdum & altiorem, triquetri, inferiore parte foliis tribus quatuorve angustis, longis, caulem ipsum longitudine non rarò æquantibus, reliquorum hujus generis in modum, obvoluti; deinde aliquotusque nudi, superiore parte foliis iterum vestiti tribus quatuorve, infima caulem excedente, in quorum alis spicæ parvæ, squamosæ, cujusmodi etiam nullis adnascantibus foliolis summum caulem occupant duæ trève, proximè, admotæ, & velut spicam compositam efficientes.

In aggeribus fossarum plerunq; oritur, præsertim umbrosis.

Locus.

A. 15. *Gramen*

- A. 15. *Gramen palustre echinatum* J. B. Ger. emac. *palustre aculeatum vel minus Germanicum* C. B. *aculeatum Germanicum* Park. *Marsh Hedge-hog grass*.

Palmarj & interdum sesquipalmari est altitudine. *Cauliculi* ima parte propè terram tribus quatuorve foliis non admodum angustis, breviusculis, obscurè virentibus, reliquorum hujus generis in modum, obvoluti, deinde ad fastigium propè nudi, summa iterum parte duobus tribusve foliis vestiti, quorum sinus occupant spicæ sessiles, teretes, echinatae, semuncia breviores, è triangularibus loculis minoribus, semen quoq; triquetrum continentibus compositæ, quibus supereminet summum caulem finiens imperfecta spica rufescens, longior ferè duplo, vix quartam crassitudinis partem æquans, mollis, meris squamulis contexta. *Radices* prorsum agit nigricantes.

Parvitate sua & spicis compactis habitioribus muricatis in foliorum alis sessilibus à congeneribus facile distinguitur.

Locus. In paludosis frequens occurrit.

§. 2. *Gramen Cyperoides cum spicis aut paniculis in Summitate caulis.*

- A. 1. *Gramen cyperoides palustre paniculâ sparsâ* Park. *cyperoides paniculâ sparsâ majus* C. B. *cyperoides vulgatus aquaticum* Ger. J. B. *Water, or Marsh Cyperus-grass, with parted heads.*

Ex radice longa, nigra, digitum crassa, Cyperi longi formâ, geniculata, huc illuc se diffundente, multum fibrata *caulis* sesquicubitalis, tribus angulis asper exurgit; quem folia Cyperi vel Arundinis ex radice prodeuntia vestiunt. *Caulium* summis spicæ cirris brevibus villosæ, ex aliquot paniculis compositæ, sublateæ, & per maturitatem rufescentes, insident, quibus folia terna aut quaterna subjiciuntur; quorum quædam lata & palmum longa, quædam brevia & angusta.

Locus. In fossis palustribus Eliensibus, inq; fluviis majoribus, ut Thamefi; J. Bauhino ubiq; in aquis, palustribus & stagnantibus reperitur. Verùm non adeò frequens habetur in Anglia.

- A. 2. *Gramen cyperoides palustre spicâ longiore laxâ, Marsh Cyperus-grass with loose spikes.*

Caulis huic sesquicubitalis, triquetrus, angulis ad tactum asperis, si deorsum digiti ducantur, infirmus, nudus, enodis, in cacumine spicam laxam seu potius paniculam longam minus sparsam, lucidam gestans, è pluribus spicis secundariis compositam, quæ ex aliis adhuc exiguis, subrotundis, squamosis constant. Densus, firmis & arcuè compactis cespitibus nascitur hoc genus, radicibus adeò implexis Juncorum in modum, ut eisdem tutò insistere possit. Ad initium spicæ aut nullum apponitur folium, aut perexiguum. Quæ è radice exeunt folia non admodum lata sunt, caule tamen nonnunquam longiora.

Locus. In palustribus putridis & aquis oritur.

Hujus aliam speciem per omnia similem sed minorem, spicis angustioribus & gracilioribus, sparsim nascentem, non in ejusmodi densis cespitibus, iisdem in locis observavimus.

- A. 3. *Gramen cyperoides spicâ è pluribus spicis mollibus compositâ. Cyperus-grass, with a soft compound spike.*

Cauliculi huic dodrantes aut pedales atque etiam altiorem, triquetri, concavi, enodes, imâ parte quatuor vel quinque foliis, eos vaginæ instar aliquosque obvolventibus cincti, cætera nudi, spicam in fastigio gestantes quatuor, quinque, vel sex spicis brevibus subrotundis, ad tactum mollibus, ex utriculis compressis squammatim incumbentibus compositis coagmentatam. *Folia* brevia vix quartam caulis partem longitudine æquant, latitudine Graminis pratensis minoris.

Locus. In pascuis locis humidis copiosè provenit.

An hoc idem sit Gramini cyp. ex monte Ballon J. B. dubitamus, ob altitudinem minorem, folia nimis brevia, nullum spicæ subiectum folium. Verùm hujus generis plantæ pro loci genio multum variant.

Ex quo hæc scripsimus ostendit nobis D. *Jacobus Newton* amicus noster, rei Botanicae peritissimus ipsissimum.

- A. 4. *Gramen cyperoides ex monte Ballon spicâ divulsâ* J. B. *cyper. palustre majus spica divisa* C. B. *cyp. palustre minus* Park. *cyp. parvum* Ger. ico.

Quod à præcedente differt altitudine majori, cubitali sci. aut sesquicubitali; caulibus tamen gracilioribus, neq; adeò manifestè concavis; spicis partialibus minoribus, non tamen minus crebris & confertis; corrigiato foliolo oblongo spicæ subiecto, quo interdum rectâ supra paniculam affurgente caulis Junci speciem refert; foliis longioribus, angustioribus.

Locus. In pratis propè Hitham Colcestrensem in Essexia. Alibi etiam sapius idem observavit D. Newton.

- A. 5. *Gramini cyperoidi ex monte Ballon simile, spica totali è pluribus spicis composita. An Gr. cyp. elegans multifera spica Park. Cyperus-grass, with a soft moze compound spike.*

Præcedente majus est & elatius, ut quod cubitalem altitudinem assequatur. Spicam habet è spicis multò pluribus & densius stipatis compositam, nec ejusdem magnitudinis omnibus, ut in illo ferè, sed sursum versùs cacumen minoribus, donec tandem in unam simplicem majusculam spicam terminentur.

In palustribus & aquosis Maio floret.

Spica in hac specie coloris est ferrugini, & initio ad tactum mollis. Caulis concavus est, minus tamen quàm in præcedente.

Locus.

- A. 6. *Gramini cyperoidi ex monte Ballon simile, humilis, in maritimis & arenosis nascens. Sea-Cyperus-grass, with a compound spike.*

Radices crassæ, crebris geniculis articulatae, èq; geniculis fibras tenues capillatas emittentes, huc illuc vagantur. Folia angusta, semipedalia, carinata, ima parte, seu vaginâ caulem amplectuntur, aliorum hujus generis in modum, semipedalem, tenuem, nudum, enodem, triquetrum, in summo spicam sustinentem è multis spicis compositam, paucioribus tamen quàm in superiore. Singulis feminibus (quæ velur totidem squamæ spicas partiales componunt) duos plerunq; tenues & contortos pilos emittunt, unde tota spica velur ferrugineo quodam capillitio hirsuta videtur. Ob tenuitatem caulis, & gravitatem feminum spica plerunq; deorsum nutat.

In arenosis maritimis frequens occurrit.

Locus.

- A. 7. *Gramen cyperoides elegans spica composita asperiore. Elegant Cyperus-grass, with a rough compound spike.*

Radices huic albæ, fibrosæ: Folia angusta & vix $\frac{1}{2}$ digiti partem lata, pallidè viridia, caulem aliquousq; amplectentia, dodrantem longa. Caulis pedalis, triquetrus, nudus, enodis, in cacumine spicam gestans colore herbaceo seu ex viridi flavicante, è spicis parvis quinque vel sex, vel pluribus paucioribusve, compositam, brevibus, teretibus, squamosis, squamis (quæ nihil aliud sunt quàm utriculi femina continentes) compressis & acuminatis. Ad spicam autem nullum apponitur folium.

In stagno quodam non longè à *Middleton* vico versùs *Coles-hill*, in agro Warwicensi, propè *Locus*. *Wrexham* in Wallia, & alibi variis in locis observavimus.

- A. 8. *Gramen cyperoides palustre majus spica compacta C. B. palustre cyperoides aquaticum spica integrâ J. B. palustre cyperoides Ger. cyp. palustre majus Park. The greater spiked Cyperus-grass.*

Triquetrum Cyperi tollit caulem, cubitalem & sesquicubitalem, solidum, enodem, ima parte quatuor aut quinque, foliis, eum vaginæ instar includentibus, cinctum, cætera nudum; cujus fastigium ornat spica, [Panicum quodammodo similis J. B.] fescuncialis & major, è squamis compressis, acuminatis & quodammodo aculeatis composita: Sunt autem squamæ hæ nihil aliud quàm loculi triangulares, semen continentes, Milio ferè æquale, compressis. Radices fibrosæ, ex deciduorum foliorum fibris comosæ, Folia mediocriter lata caulem ferè longitudine æquant. Ad basin spicæ plerunq; apponitur foliolum angustum oblongum, aliâq; etiam sed breviora ad bases spicarum particularium totalem componentium.

In aquosis frequens nascitur.

Locus.

- A. 9. *Gramen cyperoides spicatum minus, Gr. cyp. spicis minus compactis Park. cyp. parvum Ger. descr. cyp. spicis minoribus minusq; compactis C. B. J. B. The lesser spiked Cyperus-grass.*

Præcedenti simillimum est hoc genus, sed multis numeris minus. Radix obliqua, fibris crassiusculis rufescentibus donata. Cauliculi pedales, terram versùs plerunq; reclinati, ima parte foliis aliquot [sex, septemve] eum vaginæ instar obvolventibus aliquousq; cincti, cætera nudi ad spicam usq; quæ minus compacta est quàm in præcedenti, è spicis minus arcè stipatis composita. Utriculi & semina illius similia. Folia angusta, carinata, modicè longa, multò tamen caulibus breviora.

Extra aquas plerunq; oritur, in pascuis humidioribus.

Locus.

- A. 10. *Gramen cyperoides spicatum minus, spica longâ, divulsâ seu interruptâ. The lesser spiked Cyperus-grass, with a long interrupted spike.*

Radix obliqua fibris crassiusculis demissis terræ firmiter adherescit. Cauliculi dodrantales aut pedales, tenues, triquetri & striati, terram versùs plerunq; reclinati, ima parte sex septemve foliis angustis, carinatis cincti, enodes tamen. Folia etenim omnia caulem ad tertiam ferè longitudinis partem ceu theca obvolvunt & includunt, & inferiora etiam superiora, omniâque è radice unâ cum caule exeunt, adeò ut ima pars caulis sex septemve velut vaginis integatur: quod & aliis etiam hujus generis Graminibus commune est. Spica in summo cauliculo longa, divulsâ seu inter-

S S S S

rupta,

rupta, è sex nimirum septémve spicis parvis, squamosis, sessilibus, ex utriculis aculeatis compositis, longius distantibus [inferiores intellige] coagmentata. *Folia* interdum sesquipalmaria sunt & longiora, caules ipsos longitudine vel æquantia, vel etiam excedentia, quo à reliquis hujus generis spicatis differt. Spicæ inferiores ad exortum folium viride, angustissimum capillaceum obtinent.

Usus.

In paucis locis humidioribus nasci amat.

- A. 11. *Gramen cyperoides spicatum minimum, spicâ divulsâ aculeatâ. Gr. sylvaticum* 3. Tab. *parvum tenuifolium cum spica aculeata* J. B. *nemorosum glabrum* 4. *frœve spicis parvis asperis* C. B. *The least prickly spiked Cyperus-grass. An Gr. cyperoides echinatum montanum* Park.

Radicum fibræ crassiusculæ, pro plantulæ modulo, nova in ambitu germina emittentes herbam propagant. *Folia* angusta, brevina, imos cauliculos ut in præcedentibus cingunt, sunt autem ii palmares & interdum sesquipalmares, tenues, triquetri, spicam in summo sustinentes tribus plerunq. glomerulis folliculorum aculeatorum semina includentium compositam. Utriculi per maturitatem extrorsum magis reflectuntur quàm in præcedentibus, unde & spicæ magis aculeatæ sentiuntur.

Locus.

In locis palustribus, solo putrido & spongioso plerunq. oritur.

- A. 12. *Gramen cyperoides seminibus deorsum reflexis puliciformibus. Flea-grass.*

Hujus cauliculus palmaris in summo spicam gestat brevem, raram è seminibus paucis, puliciformibus deorsum reflexis, spadiceis compositam.

Locus.

In palustribus putridis oritur. Parvitate sua, figura, colore & situ seminum à reliquis hujus generis facillè distinguitur. Semina quantum memini triquetra sunt: Plantulam accuratè describere quando ejus copia facta erat negleximus; in palustribus tamen non valdè infrequens est.

- * 13. *Gramen typhinum* Tab. *spica multiplici nigra* J. B.

Nobis cum J. B. ad *Gramen cyperoides* accedere videtur, verùm quodnam genus sit nondum constat. Consule si placet J. Bauhinum lib. 16. cap. 181. & C. Bauhinum Theat. l. 1. s. 1. c. 12. n. 7. cui *Gramen typhoides* spica multiplici dicitur.

- * 14. *Gramen cyperoides latifolium spica spadiceo-viridi majus* C. B.

Quod in humidis ad Sellam novam Monspessuli primùm vidit, quòdq. P. Magnol abundare juxta Ladum amnem scribit, an nova species sit & ab omnibus superiùs à nobis descriptis diversa nescimus. Si D. Magnol accuratius descriptum nobis dedisset, hunc scrupulum exemisset. Nec minùs incerti sumus de

- * 15. *Gramine cyperoides angustifolio spica spadiceo-viridi minore ejusdem.*

- * 16. *Gramen cyperinum nemorosum* Tab. J. B. *nemorosum spicâ sublongâ recurvâ* C. B.

Radicibus fibrosis, foliis angustis, dodrantalibus, acuminatis, caulibus rotundis, pedalis spicâ duas trève ex luteo purpurascens, trium unciarum sustentibus, nobis incognitam, circa Montepellium pratorum & satorum margines ornare ait P. Magnol.

Præter has & alias adhuc quatuor Graminis cyperoidis species novas, & à nemine ante se præditas proponit & describit Parkinsonus in Theatro suo Botanico. Eæ sunt

1. *Gramen cyperoides Danicum glabrum foliis caryophylleis.*
2. *Gramen cyperoides spicatâ fulcâ elegantissimâ paniculâ Bayonense.*
3. *Gramen cyperoides palustre Bayonense.*
4. *Gramen cyperoides Bayonense Ischæmi paniculis fuscis.*

Quod ad singula genicula è foliorum sinibus duas trève plerunq. spicas promit: quod si verum sit, huic generi peculiare esse videtur, quantum hætenus observavimus.

Horum descriptiones è Parkinsoni historia petas: nam quia nobis incognitæ & suspectæ sunt piget eas hic transferre.

1. *Gramen caryophyllatum nemorosum spicâ multiplici* C. B.
Item,
2. *Gramen caryophyllatum montanum spicâ varia, ejusdem:*
Item,
3. *Gramen spicatum angustifolium montanum ejusdem,*

Graminis cyperoidis species esse videntur: quorum descriptiones in C. B. prodromo habentur.

17. *Gramen marimum cyperoides* J. B. *cyperoides maritimum* C. B. *Funcus cyperoides maritimus* Lob. *maritimus Narbonensis* Park.

C. B.

Radice nititur lignosa, longâ, rufâ, nigrâve, geniculatâ, prolixiùs serpente, fibrisq. capillata, multis villosis curis additis, sapore grato: foliis longis, pallidis, crassis, porraceis, lentis, sparsis & inflexis caulem pedalem, rotundum, lævem nudum superantibus, cujus summitati caput globosum, Ampeloprasii magnitudine & figurâ infidet, corticosum, squamisq. farctum, ex luteo rufescens [J. Bauhino

hino rectius ex nigro rubescens] splendensque: cui folia plerumque terna, [duo utrinque Dalechampio] aliquando quaterna, triuncialia & veluti cornua prominente subjiciuntur. *Seminibus* est rufescentibus, triangulis, mediocribus.

In arenosis litoribus propè Neapolin copiosè provenit. Habetur etiam ad mare Monspelii.

Locus.

§. *Cyperi Botanicis dicta.*

Hi majores sunt plerisque aliis hujus generis, radicibus tuberosis. His tamen ob convenientiam in paniculis squamatis species nonnullas è minoribus accensimus.

- A. 1. *Cyperus longus* Ger. *longus odoratus* Park. *odoratus radice longa, sive Cyperus Officinatum* C. B. *paniculâ sparsâ speciosâ* J. B. *The ordinary Sweet Cyperus, or English Galingale.*

Radicibus est oblongis, geniculatis, multis internodiis, sibi implicatis, ut sunt radices Arundinum, & Graminis modo summo cespite serpentibus, fibris multis capillatis, è puniceo nigricantibus, succulentis, carne vero in subluteo albicante, odoratis, subamaris, cum ob nimiam locorum humiditatem amaritudo non rectè persentiatur, vel subacribus cum quadam adstrictione. Radiculae quinceiam in Olivares portiones extuberant aque ita continuatae sunt ut in Filipendula. *Folia* habet Arundinacea, porraceis longiora, graciliora, duriora, dorso eminente & acuto, ut tanquam acies manus evellentum scindat. *Caule* est cubitali, nonnunquam etiam altiore, erecto, enodi, glabro, striato, triquetro, medullâ albâ, ut in Junco, referto: In cujus cacumine folia minora, quadantenus stellatim disposita, comæ, quam etiam superant, subjecta. *Panicula* seu juba (Junio, Julio, & Augusto subrufa, & dum floret Agallochum ferè olente) lata laxaque ex cacumine dependet; in cujus glumis exiguum semen durum, cortice nigro vestitum & triangulum includitur. Quod semen (ait Fallopius) infestissimum in nostra Oriza, in nostris regionibus, & si comedatur inebriat ut Lolium.

In pratis circa Monspelium, inque Sicilia & Italia observavimus locis cultis & palustribus. D. *Locus.* Newton in insula Purbeck dicta Dorcestria Angliæ cum invenit prope Sacellum quoddam, à latere Portlandiam insulam spectante.

Stomachica est, & uterina hujus radix: Usus præcip. in urina & mensibus cœndis, cruditate ventriculi consumenda, hydropè inchoato præservando, colica ac vertigine discutienda, intellectu roborando: masticata oris fetorem emendat. Cocta vel macerata in oleo, contusa & imposta renibus ac pectini calculum depellit & urinam proritat.

Si radicibus pulverisatis saccharum & mel addatur, & cum paucis vino simul coquantur, dein in taleolas dissecantur, & jusculum affundatur Gingiber conditum amulabitur.

Stiptes cum radicibus sole exsiccatos & aceto conspersos frustatim tundunt, & vestibus interponunt ut suâ odoris gratiâ commendent Galli. Ruell. Sic & Hispaniæ & Italiæ mulierculæ radices aceto paratas pro odoramento ac suavi suffitu recondunt: aliquæ etiam exinde pulveres conficiunt.

Radix pulverisata ad ʒj. cum spica Lavendulæ optimè factum expellit, ut & secundinas. D. *Palmer* ex dictatis D. Hermanni.

2. *Cyperus panicula crassiore minus sparsâ* J. B. *An Cyperus rotundus inodorus Germanicus C. B.?* *Cyp. rot. littoreus inodorus Anglicus alter* Park?

Culmum tollit triangularem ad cubiti & sesquicubiti altitudinem, quem stipant folia graminea, striata, carinata, acuto dorso, gibba: in culmi summitate folia duo aut tria breviora, angustiora oriuntur, quorum sinu paniculae se applicant fusca, flosculis pallentibus. *Radix* è pluribus olivariis glandibus constat, colore foris fusco, intus albo, substantiâ durâ, dulci. Hisce adnata complura filamenta, glandiumque inter se connexa per filamenta fit culmum crassitudine æquantia. Vires odore destituitur.

Floret Junio & Julio suo nimio reptatu molesta.

Plantam cujus descriptionem è J. Bauhini historia mutuatam dedimus eandem esse quam C. Bauhinus *Cyperum rotundum inodorum Germanicum* appellat, minimè dubitamus. Nam & descriptiones per omnia conveniunt, & C. Bauhinus se eam vidisse ait copiosè in horto Montbelgardensi à Joanne fratre cultam: cui etiam idem est cum eo qui in scrobibus & rivulis ad Scaldæ amœnissima fluente provenit, Lobelio monente, cui *Cyperus aquaticus Septentrionalis*: at Camerario *Cyperus rotundus*, nigras inodoras radices habens dicitur.

Chabræus apud J. B. hunc *Cyperum rotundum odoratum* vulgarem C. B. facit. Verùm si rectè piæus fit, nec panicula, nec radices conveniunt. Notandum tamen P. Magnol observare in Planta propè Monspelium nascente, quam pro *Cypero rotundo* vulgari C. B. habet, caules ex radicibus rotundis exire, ut in icone *Cyperi rotundi* inodori Germanici ejusdem C. B. pinguntur, non autem radicibus fibrosis appendi rotundas, ut in icone *Cyperi rotundi* odorati vulgaris. Nos certè in plantis nostris siccis Monspelii collectis invenimus *Cyperum paniculâ crassiore minus sparsâ culmum & paniculam*. Fortè igitur *Cyperus rotundus odoratus vulgaris C. B.* & *Cyperus rotundus inodorus Germanicus una & eadem planta* sunt; de quo tamen ob iconas tantopere diversas dubitamus.

Tempus.

- * 3. *Cyperus rotundus Orientalis major* C. B. *Cyp. Syriaca & Cretica rotundior* J. B. *Cyp. rotundus odoratus Syriacus* Park. *rotundus Syriacus* Ger. emac.

Alpin.

Radicibus est rotundis, Olivæ crassitie, multis, mediâ quadam fibrâ tanquam filo, Filipendulæ modo, connexis, variis stris asperis, foris subrufis, aliquando rubentibus, aliquando etiam nigris, intus albidis,

albidis, aromatici odoris, & acuti saporis. *Foliis* est porraceis, longioribus tamen atque angustioribus; *caule* cubitali, anguloso, in cuius cacumine folia aliquot, stellæ in modum disposita, è quibus spicæ aliquot herbacei coloris, semina continentes, prodeunt.

Locus.

In Ægypto circa urbem *Bagadet* in muscosis humidis copiosè *Rauwolfius* vidit: in Nilo flumine & pluribus Ægypti lacubus vel locis palustribus copiosissimè provenit Alpino monente.

* 4. *Cyperus rotundus Orientalis minor* C. B. *Cyp. rotundus minor* Adv. rot. odoratus *Syriacus minor* Park. *minor Creticus* Ger. emac.

C. B.

Hic illo duplo minor est; cortice fusco, villosò, priori sapore & odore similis, qui non modò à *Syriæ* montosis udis, sed etiam *Illyriæ* & *Apulia*, ubi sponte provenit in *Italia* defertur.

Huic similis *Cretica*, radice *Olivæ* minoris rugosa, foris nigra aut fusca, odorata, aromatica & amara.

5. *Cyperus rotundus minimus Hispanicus* C. B. rot. odoratus alter *humilis Hispanicus* Park. *Cyperus rotundus pumilus elegantissimus pede humilior* Clus. cur. post. quem in *Sportulis Gulielmi Boelii* vidit.

A. 6. *Cyperus rotundus littoreus inodorus* Lob. J. B. *rotundus inodorus Anglicus* C. B. *rotundus littoreus* Ger. rot. littoreus inodorus *Anglicus* Park.

In *Angliæ Borealis* & *Belgii* fluminum littoreis, lenèque fluentium rivulorum, & maris alluvionibus *Cyperus* genus non inelegans, radicum longè latèque sparsa sobole, multis & bicubitalibus implexarum filamentis *Cypero* rotundo parium oritur. *Folia* angulosa, *caulis* cubitalis & sesquicubitalis, nitidus, triquetrus, in quo racemosa juba congesta. Gustu subastringit. *Radix* frigida & sicca, odoris & saporis expers. *Lobel.*

Feliciter nobis fuit *Lobelius* qui hujusmodi *Cyperum* in *Angliæ Borealis* litoreis invenit. Nobis enim plantas ibi indagantibus non comparuit, ab aliis tamen observatum audivimus.

Alias adhuc hujus generis plantas describit & depingit *Parkinsonus*; nimium

1. *Cyperum rotundum litoreum inodorum Anglicum alterum.* A superiore capitulis aliquot squamosis nigricantibus, tribus vel quatuor simul junctis differt, cætera similis.

2. *Cyperum rotundum inodorum aquaticum.* Radicibus nigricantibus, rotundis, fibras inter repandum emittentibus; paniculis oblongis seu spicis è summitate caulium una cum foliis excurrentibus à reliquis distinguitur.

3. *Cyperum rotundum inodorum aquaticum alterum.* Radicibus oblongis *Olivaribus* fibras multas emittentibus cum præcedente convenit; foliis multò longioribus, caulibus elatioribus, capitulis brevioribus eminentioribus foliis longis intermixtis, ab eodem differt.

A. 7. *Cyperus longus inodorus sylvestris* Ger. *longus inodorus vulgaris* Park. *longus inodorus sylvestris* *Lobelio* J. B. *longus, inodorus Germanicus* C. B. *Gramen cyperoides altissimum, foliis & carina serratis* P. Boccone. *Long-rooted bastard Cyperus.*

Bocc.

Calamus hujus arundinaceus, rotundus, geniculatus, hominis quandoque proceritatem æquans. *Folia* in singulis geniculis *Cyperis* vulgaris more carinata, pede longiora, semiunciam lata, supernè angustiora, utroque margine & media colta Serratulæ foliorum modo exasperata & serrata: In cacumine & foliorum alis Jubbæ *Milii* vel *Junci* paniculâ sparsâ contractiores, succedentibus etiam seminibus minoribus & nigricantibus. *Radix* subest longa, fibrata, perennis, Graminis canini seu dactyli modo serpens.

In palustribus provenit v. g. ad pagum *Hinton* propè *Cantabrigiam*; in loco quodam paludoso ad maris litus inter *Pensantiam* & *Markerieu* oppida in *Cornubia*; & in locis palustribus ad fluvium *Tame* sub *Dorsethill* vico non longè à *Tamworth* oppido agri *Warwicensis*. Observavimus etiam in *Lado* amne juxta *Montspeliem*. *Montspelienses* pro non descripto habent: nobis descriptus videtur & depictus sub titulo allato quamvis imperfectè.

Cyperum longum inodorum sylvaticum C. B. Park:

Cum à C. Bauhino in *Prodomo* imperfectè descriptus sit, ut qui caulem & paniculam non viderat, omitto.

8. *Gramen cyperoides panicula nigricante* Park. *cyp. minus, paniculâ sparsa nigricante* C. B. *Gramen pulchrum paniculâ compressa nigricante* J. B.

f. B.

Proximè describendæ speciei paulò major est, dodrantem interdum excedens, tota habitior; folia latiora, longiora: culmi trianguli crassiores, similiter enodes; paniculæ haud secus distichæ, squamata, ut numero ferè superiores ita magnitudine inferiores, colore nigricante. Folia paniculis subiecta eundem habent positum, eademque inter se proportionem, sed majora quàm alterius.

Locus.

In palustribus non procul *Montspelio* collegimus, item in *Italia* ad ipsos *Florentiæ* muros in fossis.

9. *Gramen cyperoides paniculâ sparsâ subflavescente* Park. *cyper. minus panicula sparsa subflavescente* C. B. *Gr. pulchrum parvum paniculâ latâ compositâ* J. B.

7. B.

Pulcelli hujus graminis radices capillares sunt, colore ruffæ, palmum longæ: *Folia* parva, unciam unam, duas trêve longa, tenuia: *Culmi* triquetri, enodes, frequentes, palmares & sesquipalmares: quorum extremis sessiles, sinèque pediculis ut plurimum (licet etiam interdum è medio productus pediculus brevis plures alias sustineat paniculas) impositæ *paniculæ*, umbellam quodammodo nectentes, speciosæ, Graminis amoris dicti non ita dissimiles, compressæ, semunciam circiter longæ, culmum latæ, binis versibus squamatis compactæ, colore ex viridi rufescente nitido: *Semen* minutum, nigrum. Subjecta sunt terna folia graminea, quorum unum reliquis multò brevius semper conspicitur.

In humidioribus & ubi per hyemem aquæ stagnârunt per Germaniam, Italiam & Galliam Narbonensem abunde provenit.

- A. 10. *Cyperus gramineus* J. B. *gramineus Miliaceus* Ger. *Pseudo-cyperus miliaceus* Park. *Gramen cyperoides miliaceum* C. B. *Millet-Cyperus grats*.

7. B.

Triquetrum cubitalis altitudinis *caulem* surrigit, quem *folia* comitantur, ejus imum medio tenus ferè complexa, ubi à caule receperint ejus cacumen superantia, carinata, duplo Gramineis latiora, alioqui non ita dissimilia. Summo caulis fastigio Miliacæ in latum diffunduntur paniculæ, granis confertis Junci gravidæ, quorum exortui folia subjiciuntur, inferioribus nisi minora essent similia. *Radix* fibrosa.

Variis in locis observavimus: v. g. ad ripas fluvii *Tame* prope *Tammorth* oppidum in agro Warwicensi, in amne non longè ab *Haverford-West* in Penbrochia Walliæ; in fluvio *Blackwater* ad molendinum paulo infra *Bocking* vicum, in Essexia à *D. Dale* ostensum, & alibi. *J. Bauhino* Genevæ, *Basilicæ* & *Montbelgardii* frequenter & copiosè Maio Mensè florentem observavit.

Gramen cyperoides sparsa panicula *Alie Portæ* Park.

Quænam planta sit Botanicis Londinensibus inquirendum relinquo: an *Cyperus* supra descriptus, An *Cyperus VII.* seu longus inodorus sylvestris. An fortè Graminis junci quoddam genus. An nova & non descripta *Cyperii* species: quæ tot curiosos vestigatores hæcenus effugit, & soli Parkinsono se conspiciendam præbuit?

11. *Cyperus esculentus* C. B. *Trafi* J. B. *Cyperus dulcis rotundus esculentus Trafi dulce vocatus* Park. *Cyperus esculentus sive Trafi Italarum* Ger. emac. *Sweet Cyperus, or Ruff-nut*.

C. B. Col.

Radices est tenuibus, fibrosis, à quibus globuli rotundi, velut exigui bulbuli, ut in *Cypero*, dependent, qui ex aliqua parte magis extuberant, extremum divisum habentes, ut *Mali Punicii* fructus, *Mespili* coronam æmulantes, paucis lineis per obliquum circumductis ac si pluribus partibus conjunctis constarent: aliquando cicerum, aliquando fabarum magnitudine: vel ut *Columna*, magnitudine & formâ ad fructum minoris *Mespili*, ex genere *Setanæ* accedentes, cortice scabro & rugoso, cum exciscatur per transversum ut *Arundinum* radices striato, exterius rufescente, qui excoriari nequit, ideo sine cortice dici possunt: carne candida, solida, nec odora, nec medicata, sed sapore grato, alimentoso, dulcique & *Castaneis* proximo: foliis *Cypero* æmulis, arundinaceis, oblongis, dorso eminentè triangulis & acuminatis caulibus cubitalibus, angulosis, in quorum cacumine alia folia minora, stellarum modò disposita: inter quæ flores Julio exeunt spicati, sive panicula *Cyperii* subflavescentis. Omnia verò quàm in *Cypero* rotundo breviora ac minor.

Nascitur in agro Veronensi; & alibi etiam, quicquid dicat *J. Pona*: in *Siciliæ* extremis arenosisque oris Austro expositis, autore *Columna*. Nos etiam in *Sicilia* collegimus & asservamus hujus ut suspicamur caulem cum panicula, quæ bene responderet iconi à *Columna* exhibitæ, differt autem à panicula *Cyperii* longi *Montpeffulani* quòd minus sparsa sit, quòd spicæ squamosæ eam componentes multo latiores sunt, & plus duplo longiores, quodque magis confertæ & plures simul in uno pediculo communi: colore tamen non distant. Radices ob festinationem non eruimus.

Hanc speciem caulem nunquam proferre aut florere nec *Jo. Pona*, neque *Gesnerus* ipse mihi persuaserunt: alicubi fortè, ut in Veronensi agro, rariùs profert. Nullum plantam perfectam flore & semine carere concesserim.

- * 12. *Cyperus Indicus* Bontii.

Bont.

Herba hæc in summa quantitate circa fluenta *Javæ* crescit. Radices ejus tuberosæ sunt non secus *Vires*, ac *Chamæbalani*, odoris plane aromatici & *Caryophyllos* referentis. Unde earum decocta per aliquot dies sumpta nervorum frigidis affectibus summè conducunt, inprimis multum adferunt levaminis in tremoris seu *Paralyseos* isto genere quòd *Berberii* Indis dicitur. Indæ mulieres hanc plantam etiam ciendis mensibus adhibent, nam diuretica admodum est. Ideo hydropticis quoque convenit.

Sal ex cineribus utile est consumendis excrecentiis in ulceribus præsertim tibiarum & pedum. *Cyperii* cineres pernionibus etiam inspergi solent.

An quid differat à superscriptis *Cyperis* neque ex descriptione, neque ex figura certò colligere possumus.

C A P. II.

De Papyro.

Papyrus nisi nomen peculiare sortita esset, ob caulem triquetrum Cypero potuisset accenseri.

Papyrus Nilotica Ger. J. B. *Antiquorum Nilotica* Park. *Nilotica sive Ægyptiaca* C. B. *Irem Papyrus Syriaca vel Siciliana* ejusdem & Park. *Nos quæ non distinguimus. The Paper-reed.*

Hanc ita describit eruditiss. Vesslingius: Assurgit ab Arundineis fibrosisque radicibus [Cæsalpinus radices lignosas, crassas, Harundinis modo geniculas, numerosa fobole in obliquum tendentes, sapore & odore Cyperum æmulantes, sed infirmius, subrusas Papyro Sicilianæ attribuit] circa Nili stagnantis ripas *caule* numeroso, triquetro, non raro septem cubitorum mensuram speciosa processitate cum æquante, tum superante. *Folia* circa utrumque scapi extremum, inferius ampliora Sparganii Cyperive instar repanda, supernè minora, quæ radiatum veluti calycem innascenti jubæ subjungunt. Densò staminum ordinè stipatum caulis fastigium cæsariem exprimit, & circa summum hujus prominuli florei apices obligatum circumplicatâ hederâ thyrsium effingunt. J. Bauhinus sic floream comam describit. Floribus est perquam speciosis & luculentam in ambitu cæsariem effigiantibus, numerosis gracilibus thyrsulis, densò & æquabili comarum stipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non ut Cyperi sparsis: nimis ornate & minus clarè. Cæsalpinus comam latam, ex numerosis parvis juncis triangulis constantem, in quorum summo flocci ruffi, ei ascribit; *magis perspicuè.*

Papyrus, quam Cæsalpinus in horto Pisano aluit, ex Siciliæ palustribus delatam, quam, eodem autore, in Sicilia vulgò Piperum vocant; quam J. Bauhinus in horto dicto Cæsalpini benevolentia vidit, nobis non aliter differre videtur à Papyro Nilotica Veterum quàm magnitudine aliisque accidentibus à loci diversitate ortis: neque J. Bauhinus aut etiam Cæsalpinus ipsè distinguunt; aliter quam magnitudine.

Vires & Usus.

Ex Papyro olim chartæ fiebant ad scribendi usum, conficiendi modum vide apud Plinium *lib. 13. cap. 11, 12.* Hæc ante reptas fruges Ægyptiis alimentum [omnes enim Ægypti incolæ & crudam & elixam & assam manducabant, & succum devorabant, manducamentum autem expuebant] stragulas, navium contextum, vasorum utensilia, florem ad coronandos Deos, & calceos horum sacerdotibus præbebat. Radix in usum ligni cedebat. Chirurghi, referente Alpino, foliorum medullâ utuntur ad ulcerum ora dilatanda. Ex scapique combusto cinere recentia ulcera curant, qui etiam maligna augeri (si sæpe aspergatur) non sinit. Ex scapis recentibus aquam destillant ad oculorum suffusiones, caligines ac obcuritates maximè proficiam.

Chartæ ex Papyro in defuetudinem obierunt; novo chartarum artificio circa Annum 1470. (quo tempore ex Galicia duo viri Antonius & Michael in Germaniam & Basileam venerunt, & secum artem illam antea Germanis ignotam attulerunt) invento; Lintea scilicet usu detrita & flaccida, tandiu tundunt machinis aquâ motis donec in succum dissolvantur: hunc optimè aquâ dissolutum, non sine glutine, & conturbatum, cribris excipiunt, qui succi crassitiem retinentes, paginam reddunt super stramenta ad usum parata, quæ ad prioris imitationem Papyrus quoque nominatur, eò quòd eundem nobis usum præstet quem olim Ægyptiis Papyrus præstabat.

C A P. III.

De Junco & Gramine junceo.

Juncus caulibus teretibus, fungosis, panicula vel in summo caule existente, vel ex ejus latere inferius exeunte, & multis feminibus masculis compositâ à reliquis graminifoliis distinguitur. Gramina juncea à Juncis distinguuntur caulibus foliosis articulatis. Folia etiam in his non temper teretia sunt, sed in nonnullis speciebus compressa, in omnibus tamen fungosa.

Notandum etiam nos communem Botanicorum sententiam secutos nonnullas species Juncis admiscuisse, quæ ad hoc genus propriè non pertinent, ut v. g. Juncum acutum maritimum Cambro-britannicum, Gramen tomentolum, &c.

Juncus autem à jungendo dicitur, quòd cum flexilis sit, res eo jungi possint.

§. I. Junci.

A. I. *Juncus acutus capitulis Sorgbi* C. B. *maritimus capitulis Sorgbi* Park. *pungens, seu Juncus acutus capitulis Sorgbi* J. B. *Pricking large Sea-Rush.*

J. B.

Densè stipatos tollit culmos, sesquicubitales, crassiusculos, rigidos, cortice spisso, medullâ solidiusculâ, albâ, quos statim à radice, crassis fibris contextâ, involvunt *foliaceæ* vaginæ, rubentes, dodrantem circiter longæ, comitantibus pinnatis cristis, Sparti Austriaci formâ non autem colorem, qui hic

hic rufus, æmulantibus. Infra mucronem autem culmorum pungentem tribus quatuorve pollicibus exiliunt florum feminumque glomerata *capitula*, [fibrorunda, splendentia, fulca, Sorghi æmula, *semen* minutissimum, oblongum, & subfuscum continentia] quorum exortu subiectum est folium, indidem erumpens, ex latiore principio vaginam imitata, in acumen desinens.

In arenosis cumulis ad Occidentale Cambriæ litus Merionethense copiosissimè oritur. C. Bauhinus circa thermas Aponianas frequens esse ait; ut & non longè Monspelio ad pagum *Perauls*, imò in tota illa ora maritima passim provenit.

A. 2. *Juncus acutus maritimus capitulis rotundis* C. B. *acutus maritimus alter* Park.

C. B.

Hic multò procerior est [præcedente] inquit C. Bauhinus, [imò nobis observantibus nihilo procerior] *radice* crassa, lignosa & nodosa, fibris capillata, ruffo cortice obducta: *calamis* five scirpis permixtis, duos cubitos superantibus, ad exortum ruffa tunica opertis, fungosâ medullâ farctis, in vertice mucrone pungente duplici, altero saepe uncias quatuor capitula superante, altero brevior, dorsum reflexo: inter quos scapus diffilit, pediculi prodeunt, foris laves ac teretes, intus veluti canaliculati: *capitula* parva, rotunda, aspera, Spargani formâ sustinentes: nonnunquam verò *capitula* plura, aspera, conglobata sine pediculo proximè caulem amplectuntur; quibus mensè Junio *flor* capillaceus & candidans infidet, seu lanugo mollis, nivea & tomentosa instar barbulae propendet.

In Sicilia, Italia & Gallia Narbonensi ad maris litus valdè frequens est. Nuper etiam in Angliâ *Locus*: detexit, in comitatu Somerseti D. Stephens.

Ex medulla & ellychnia & alia à circulatoribus fiunt, unde columbas commentitias volitantes, *Usus*. atque aere sese librantem conflatas vidit Lobelius. *Adv.*

A. 3. *Juncus acutus maritimus caule triangulo* C. B. Park. J. B.

C. B.

Radice est repente, fibrosa: à qua aliae radicee prioribus exsiccatas nascuntur: hinc *culmi*, quos ad radicem brevia *folia* cingunt, pedales, trianguli exfurgunt, & in extremitatem pungentem desinunt, & paulò infra fastigium à latere floccus racemosus rufescens, ex granulis tribus lateribus donatis constans, exit.

In maritimis propè *Frontignanum* & *Perauls* oritur. Apud nos ad ripas Thamefis fluvii tam supra, *Locus*: quam infra Londinum, ut à fide dignis mihi relatum est: quamvis ipse nec ibi, nec alibi eum hætenus viderim.

A. 4. *Juncus acutus maritimus Anglicus* Park. *English Sea hard Rush*.

Eodem modo radicebus se propagat quo alii Junci. Sunt autem scapi seu calami sesquicubitales aut altiores, teretes, laves obscurius virides, duriores & solidiores multo quam Junci lævis vulgaris, medullâ densâ & solidâ farcti, alioqui magnitudine illis non multum cedunt; ad imum tribus quatuorve thecis squamosis ex rubro nigricantibus cincti. E scapo in sinum excavato, & in duo cornua, altero admodum brevi, diducto, sesquipalmari aut dodrantali ab apice distantia, erumpit *panicula* ampla, in plures parciales paniculas divisa, unâ præ aliis longo pediculo infidente & supra reliquas eminente ac si separata esset. Panicula in latitudinem minus diffusa est quam Junci lævis vulg. colore albi spadiceo tantillo intermixto, vasculis triangularibus composita.

In maritimis palustribus copiosè oritur, ut, v. g. circa Camalodunum in Essexia & ad Occidentale *Locus*: tale Cambriæ latus.

A. 5. *Juncus acutus* Ger. *acutus vulgaris* Park. *acutus paniculâ sparsâ* C. B. *An Juncus foliaceus* J. B? *Common hard Rush*.

Radix propè terram superficiem obliquè incedit, fibris frequentibus fuscis demissis firmiter depacta; Plurimi inde conferti junci è capitulis seu gemmis crassis & velut bulbosis squamis membranaceis spadiceis splendentibus obvoluti exeunt. Hujusmodi membranosi folliculi, spadiceo colore splendentis, ac si politi essent, intimo reliquis multò longiore, imum juncum ad palmi & amplius longitudinem involvunt & obvehiunt. *Junci* sesquicubitales sunt & altiores, graciles, teretes, striati, cortice crasso, medullâ intus paucâ, non tamen inanes, è radicibus omnes oriundi, nulli (quantum nos observare potuimus) ex aliorum sinibus, ut scribit Dodonæus, eumque secuti alii plerique Botanici. Forte alium & à nostrate vulgari Juncu acuto seu duro diversum describit: in acutos mucrones exeunt; infra quos ad dimidii plus minus pedis distantiam erumpit panicula sparsa, rufescens, semen in vasculis.

In pascuis & ad vias publicas solo humidiorè passim provenit.

Junci panicula arundinacea descriptio apud J. Bauhinum in multis ad Juncum nobis descriptum accedit. *Locus*.

A. 6. *Juncus montanus palustris*. *An Oxyschænos sive Juncus acutus Alpinus Cambrobritannicus* Park? *Woss-Rush*, *Goose-toin*.

Fibris majusculis rubentibus radicatur. *Folia* numerosa, non erecta, sed plerumque supra terram expansa stellæ in modum, brevia, dura, acuminata, non exactè rotunda, sed superna parte canaliculata, unde rectius fortasse ad Gramina quam ad Juncos referendum est hoc genus. E mediò foliorum exurgit *caulis* dodrantalis aut pedalis, firmus, medullâ farctus, uno tantum folio propè terram cinctus, cætera nudus, junceam in summo *paniculam* gestans, è pluribus particulis compositam, quæ singulæ è sinu foliis, quod in caule ad eam basin consistit emergunt. *Flor* Graminis hirsuti exilis, hexapetalos,

hexapetalos, cum totidem in medio staminulis fimbriatis luteis. Succedunt capsulæ majusculæ, fibrotundæ, semen continentes.

Locus.

In montosis palustribus solo spongioso & putrido per totam Angliam copiosè nascitur: ut loca indicare non sit opus. Propè Londinum in ericeto Hampstedienfi.

Figura & descriptio Graminis juncei maritimi majoris apud Parkinsonum huic nostro convenit. Parkinsonus speciem hujus minorem habet, quam vocat *Oxyſchænum* sive *Juncum acutum* minorum, p. 1192.

A. 7. *Juncus aquaticus maximus* Ger. *lævis maximus* Park. max. *holoschenos* J. B. *Juncus maximus* seu *Scirpus* C. B. *Wul-ruff*, or *great Water-ruff*.

C. B.

Hic magnitudine & crassitie reliquos superat, & proceritate Typhæ equalis est: ex radice crassitudine ferè cubitali, geniculata, hinc indè per terram repente, cortice atro-rubente intacta, intus candida scirpi seu junci hominis altitudinem superantes, minimi digiti crassitie, virides (qui exsiccati albescunt) rotundi, enodes, medullâ candidâ, molli & fungosâ farcti attolluntur: quorum cacuminibus scirpis reclusis petioli intus canaliculati, foris teretes extenduntur, qui summo apice floccos seu paniculas ruffas, inæquales, squamatim compactas metâ figurâ, infernè latiores, supernè acuminatiores sustinent. Semen Milii magnitudine, triangulum, alterâ parte compressum, altera dorso elato succedit.

Hic ob fungosam & foraminulentam medullam levissimo vento facile hinc indè, instar Arundinis vulgaris agitur.

Locus.

In fluminibus, piscinis & stagnis majoribus, aquas semper habentibus invenitur.

Usus.

Juncorum multiplex usus est, ad tegetes, scabella pedum, ad cathedrarum sedes, sportas, &c. Inter Indos ad tapeta, stragula, pileos, &c.

Juncus seu *Scirpus medius* C. B. Park. *sylvaticus* *Tabernæmontani* J. B.

A præcedente magnitudine potissimum differt, & in sylvis sed locis aquosis prorepat; unde *Juncus sylvaticus* *Tabernæmontano* dicitur. Pleniorem descriptionem videbis apud J. Bauhinum.

A. 8. *Juncus lævis vulgaris paniculâ sparsa nostras*. An *Juncus paniculâ arundinacè* J. B? *Jun. lævis paniculâ sparsâ major* C. B? Park? *Juncus lævis* Ger? **Common soft ruff**.

Ad bicubitalem aut majorem altitudinem assurgit, scapis teretibus, erectis, minimè nodosis, culmo crassioribus, viridibus, glabris & nitentibus, medulla solidiore & denfiori quàm in sequenti specie, unde ad ellychnia aptiores sunt, in mucrones acutos desinentibus. Dodrantali cis apicem spatio erumpit panicula sparsa & latè diffusa, saltem in locis ubi humor abundat, aliàs enim paulò compactior est: in petiolis tenuibus vascula propendent, multò quàm in sequenti Junco minora, pallidiora, quamvis planta ipsa major sit.

Locus.

In aquis ipsis aut juxta aquas.

Hujus medullæ usus est ad ellychnia. Ex cortice texunt funes in agro Staffordienfi, vide *D. Plot*.

A. 9. *Juncus lævis vulgaris panicula compactiore*. An *Juncus lævis vulgaris* Park? An *Junc. læv. glomerato flore ejusdem?* *Juncus lævis paniculâ non sparsa* C. B. **Round headed ruff**.

Hic à præcedente differt caulibus striatis, medullâ rariore & spongiosiore, unde ad ellychnia inutilis est, paniculâ compactiore & vasculis seminalibus majoribus, superius seu cacumini propius erumpentibus, tempore denique florendi maturiore.

Locus.

In pascuis & sylvis locis humidioribus copiosè non rarè oritur, cum superior plerunque in aquis tantum aut juxta aquas: locis certè humidioribus quam hoc loco descriptis.

Junco Mathioli figura apud J. Bauhinum huic convenit, non item descriptio.

* 10. *Junci* genus medullâ prorsus niveâ Hist. Lugd. J. B. *Juncus lævis alter* C. B.

Parum differt à Junco lævi vulgari paniculâ sparsa: ut nesciam an planè distinctus sit.

* 11. *Juncus cacumine reflexo major* C. B. J. B. Park.

C. B.

Radice nititur capitata, & quâ parte alia aliis adherent & incumbunt, leviter compressâ, cortice nigro obductâ, fibris plurimis deorsum & ad latera emissis, & in unum cespitem coacervatis: *Scirpis* est sesquicubitalibus, ad exortum tunica atro-rubente & splendente tectis, qui infra cacumen incurvatum, pedis ferè spatio, ad latus scirpo fisso, plures pediculos emittit, qui foliacea, membranosa & oblonga vascula, in quinque apices fissa sustinent: quæ fructum angulosum, nigrum minuto semine, eoque flavo, refertum continent. Vel, ut Ruellius, Melanocranis seu Atriceps dicitur: fructum gerit uvarum coherentium modo, in quibus cuspidatum semen clauditur. Aquei & subausteri saporis.

Locus.

Nascitur in aquosis & pinguibus locis, sed pura & præterlabente aqua ferè madentibus.

* 12. *Juncus*

* 12. *Juncus acumine reflexo alter* C. B. J. B. Park.

Caule est sesquicubitali, rotundo, lavi, aphylo: paniculâ umbellâ simili, atrosplendente, pediculo carente, filamentis cœruleis, (ut in *Aphyllante cœrulea*) donata: quam *caulis* duarum triumve unciarum, acutus sed mollis, parùmque reflexus superat.

In Provincia Gallia provenit.

Locus.

A. 13. *Juncus trifidus* J. B. *acumine reflexo trifidus* C. B. Park.

J. B.

Ex *radice* nigra, geniculata & fibrosa, longiuscula scirpi producuntur plures, dodrantes, valde tenues, quorum singuli per extrema in tres stylos palmares tenuissimos, acutos finduntur: interque hos ad exortum sedentes paniculæ paucæ, exiguæ, ex rufo fulcæ.

In monte Fracto Lucernatum, inque Pyrenais & montibus Moravia provenit.

Locus.

A. 14. *Juncellus omnium minimus, Chamaeschaenos* Ad. Lob. *Juncellus Lobelii* Park. *An Juncellus humilis* J. B. *An Juncellus inutilis sive Chamaeschaenos* C. B. *The least Rush*.

Transversam agit radicem, in superficie terræ repentem, è qua obiter hinc fibræ albentes demittuntur, inde surriguntur Junci crebri, qui paniculas producunt, tres uncias aut interdum palmum alti, enodes, unico vel altero ad basin foliolo cincti, setæ equinæ crassitudine aut etiam tenuiores, erumpentibus, propè apicem ad latus, ut in aliis juncis, paniculis brevibus compactis habitioribus (ut mihi videbatur) squamosis, absque pediculis, plerumque duabus, interdum unico, rariùs tribus, colore primùm virentibus, tandem nigricantibus in cinereo. Imi junci & transversa radix spadicæ sunt.

In arenosis & glareosis humidioribus oritur.

Locus.

15. *Juncus exiguus montanus, mucrone carens* C. B. Park. J. B. *An Juncus lycnanthemus tenuis Thalii?*

Radice est pusilla, nigra, capillacea: *cauliculo* quatuor vel quinque unciarum, cujus summo *capitulum* parvum, ex fulco purpurascens, quadrifidum, in exiguum, rigidiusculum filamentum abiens infidet: *foliola* ad cauliculi principium tria, juncea, unciam longa.

In Taurero Raftadiensi Austria monte provenit.

Locus.

A. 16. *Juncus levis paniculâ glomerata nigricante* C. B. *Lithospermi semine* Hort. reg. Blæf. & Paris. Botan. Monip. *Round black-headed Marsh-Rush*, or *Hog-Rush*.

Magn.

Radicem habet ex multis fibris nigricantibus, in unum cespitem coacervatis, compositam, unde plurima *folia* palmaria, triangularia producuntur, inter quæ plures oriuntur scirpi cubitales, quorum uniusquisque capitulum spadicæum producit, scirpo adherens, ex variis folliculis compositum, in quibus semina alba, splendens, Lithospermi majoris seminibus minora continentur. Folia & scirpi versus radicem colorem habent atro-rubentem.

Provenit apud nos locis palustribus, putrido & spongioso solo ut v. g. Hintonia & Teversham *Locus.* mariscis propè Cantabrigiam. Reperitur etiam circa Monpelium: unde à P. Magnol pro nondum edito depingitur & describitur.

A. 17. *Juncus parvus calamo supra paniculam compactam longius producto.*

Semipedali altitudine assurgit, *scirpo* tenui, gracili, paniculâ compactâ, tertia circiter totius longitudinis parte à summo scapi mucrone erumpente.

Tribus hisce notis, 1. parvitate sua; 2. paniculâ compactâ; 3. scapo supra paniculam longissimè producto, ab aliis Juncis facillè discernitur.

In Westmorlandia non procul ab oppido *Ambleside* dicto invenit D. Newton.

Locus.

A. 18. *Juncus capitulis Equiseti* C. B. *aquaticus minor capitulis Equiseti* Ger. Park. *capitulis longis, sive clavatis* J. B. *Club-rush*, or *Aglet-headed Rush*.

C. B.

Radice est geniculata, Graminis aut Arundinis modo serpente, & innumeris fibris implexa: scirpis cubitalibus, aliquibus tamen ad radicem duarum & trium unciarum, ad exortum subrubro cortice tectis, tenui & fungosâ medullâ planis, quorum verticibus capitula exigua, rufescentia, aliquando rotunda, aliquando oblonga, Alparagorum Equiseti vel clava instar insident: *flores* candicantes & villosos, in latus exporrectos Maio & Junio mensibus emittit. Septembri mensis in hoc, quem admodum in Secali luxuriante grana, oblonga, nigricantia, dura, intrinsecus alba vidimus.

Varietas observatur in stylo vel scirpis, alteri enim triplo latiores, alteri angustiores sunt.

In rivulis frequentissimus est: reperitur etiam in aquis stagnantibus.

Locus.

A. 19. *Juncus capitulis Equiseti minor & fluitans* C. Bauhini J. B. *Juncellus capitulis Equiseti fluitans* C. B. Park. *Floating Club-rush*.

C. B.

Ex *radiculis* capillaceis juncus tenuissimus recurvus prodit, qui in pures Juncellos duarum triumve unciarum subdividitur, quorum aliqui erecti, aliqui reflexi capitulum minimum sustinent, & Juncellis singulis foliolum tenue, capillaceum adponitur.

In

In Angliâ aquis fluitat autore Gillenio.
Hanc speciem nos nondum vidimus: sed aliam à D. Rob. Plot. in historia naturali Oxoniensi titulo

A. 20. *Juncelli omnium minimi capitulis Equiseti.*

Qui è radicibus capillorum instar tenuibus exurgit setæ equinæ crassitie, altitudine tres uncias non excedens, clavam in apice parvam aliorum hujus generis in modum, sustinens. Notandum autem Juncum hunc non ramosum esse in modum præcedentis, sed simplicibus scapis è radice exfurgere.

Locus.

In pascuis communis Binseii humidis fossis propè Ifidem fluvium. Hunc nobis communicavit amicissimus vir réique herbaria peritissimus D. Dodsworth.

A. 21. *Juncus Alpinus cum cauda leporina* J. B. *Alpinus capitulo lanuginoso sive Schenolaguros* C. B. *à capitulo hanc multum leporum caudæ dissimili.* *Græmen juncoides lanatum alterum Danicum* Park. *Hares-tail-rush.*

J. B.

Crebros ex parvis radicibus surrigit culmos, dodrantaes, interdum cubitales, striatos, foliis propter terram stipatos, quæ & ipsos culmos aliquotusque involvunt, alioqui juncea folia in stylo exeunt acutum, pauloque supra radicem rufescentia sæpe in fibras comosas fatiscunt. Cæterum singuli culmi in echinatum caudam, canescentibus, tomentosis squamis compactilem fastigiantur, mollitie holerericum provocantem. Radicatur denique fibris aliquammultis fragilibus.

Locus.

In palustribus putridis & cœnosis quas *Mosses* vocamus, ut v. g. in *Pillin-moss* in Lancastria, *Chelincere meers* in Salopia, provenit. Inque montibus solo spongioso, aquæ bibulo & cœnoso.

A. 22. *Juncus parvus palustris cum parvis capitulis Equiseti.* *An Juncus montanus parvus cum parvis capitulis luteis* J. B. *Dwarf Rush, with small Aglet heads.*

Plurimis fibris crasculis subluteis, altè in terram demissis, crispis & velut undulatis radicatur. Imam juncorum partem squamæ crebræ pellucidæ, nigricantes obvolvunt, ut in aliis fit. Styli palmares tenues, satis firmi & rigidi in ipsa summitate capitulum exiguum gestant ex spadiceo nigricans, unde stamina seu filamenta numerosa fordidè flavicantia exeunt. Folium in singulis caulibus unicum perbreve.

Tempus.

Maio mensè floret.

* 23. *Juncus Alpinus bombycinus* C. B.

C. B.

Ex radice aliorum Juncorum simili folia juncea exurgunt inter quæ culmi plures tenuissimi, palmo minores, qui capitulum parvum lanugine albâ ornatum sustinent.

Locus.

In montibus Moraviæ: & in locis udis vallis *Grindelwald* Bernatum.

A. 24. *Juncus parvus palustris cum parvis capitulis Equiseti.* *Juncus parvus montanus cum parvis capitulis luteis* J. B. *Dwarf-Rush, with small heads.*

Longissimis fibris Juncus hic montanus isque crebris demissis radicatur. Stylos emittit palmares aut dodrantaes, tenues, multis foliorum propter terram involucris obritos, qui cætera aquabiles enodisq; in summo fastigio capitulum gestant duplo triplove brevius quàm Juncus clavatus, inter squamas longiores emicantibus flosculis luteis.

Descriptio hæc & figura J. Bauhini satis aptè respondet Junco à nobis sæpius observato in pratis udis & locis palustribus circa *Middleton* in agro Warwicensi, & alibi in Anglia. Fibræ duntaxat radicum vetustiores non rectæ sunt, sed huc illuc reflexæ, & veluti undulatæ. Imam Juncorum partem squamæ crebræ, pellucidæ, nigricantes obvolvunt.

Juncus foliatus minimus J. B.

Cùm mihi dubium fit quo referri debeat, omitto ejus descriptionem apud J. Bauhinum requirendam.

§. 2. *Gramina juncea.*

A. 1. *Græmen pratense tomentosum paniculâ sparsâ* C. B. *tomentarium* Ger. *Gnaphalium Tragi, sive Juncus bombycinus* J. B. *Gr. junceum lanatum, vel Juncus bombycinus vulgaris* Park. *Cotten-grass.*

C. B.

Radice nititur crassa, fibrosa, rufa: foliis est gramineis, inter quæ caulis teres, enodis, junciformis cubitalis & bicubitalis exurgit. [Eam altitudinem apud nos in Anglia nunquam quòd ego viderim assequitur, at nè dimidiam quidem] ex cujus summitate panicula tomentosa, Goffipio mollior & tenerior, niveo candore lucens ex pediculis, aliquando brevibus, aliquando oblongis, qui ex pericarpio quodam sive membraneo folliculo, ex rufa nigricante, eòq; bifido vel trifido prodeunt, Junio & Julio mensibus dependent. Inter tomentum ad pediculum semina oblonga, triangula, acuta, rufa habentur.

Locus.

In paludosis inque humidis & uliginosis pratis oritur, & lanugine tomentosa à longè conspicua se prodit.

Vi pollet adstringente & condensante, quare in vino nonnulli decoquant propinanteq; alvi pro-
fluvio ac colica ab eadem causa exorto laborantibus. Lanuginis copia si haberi posset, textorio *Ufus*
operi fortè non incommoda foret.

Ilandi lanuginem pappumve nere aut in ellychnia contorquere nòrunt, super quod dum lique-
factum sèbum concreseat, aut id sèbetur, conficiunt sibi domesticos in usus candelas præcipue clar-
ritatis, quæ ellychniis gossipinis & candelis cereis anteferendæ sunt: imò tomentum hujus graminis
in ellychnium contortum hoc peculiare habet præ Gossipino, ut cum quis bipartito aut tripartito
candelas Ilandicas cum focio partiri gestat, non opus est culcro ad illas in frustra scindendas, quippe
illæ instar fumo induratarum Lucanicarum Lubecensium aut Brunswicensium lapidiorum aliis vul-
garibus, vel caulis aut raparum Burtfeldensium in modum facile diffringi aut decerpi queant.
S. Pauli Q. Botan. Claf. 3. p. 325.

- A. 2. *Gramen junceum folio articulado aquaticum* C. B. *junceum aquaticum* Bauhini Park. *aqua-
ricum* Tab. Ger. *Juncus foliaceus capsulis triangulis* J. B. **The lesser Rush-grass, with
jointed leavess.**

f. B.

Magnitudine non parùm variat, aliàs palmaribus, aliàs plusquam cubitalibus *culmis*, nodosis,
compressis aliquantulum, fungosis, ramosis, striatis. *Folia* & à radice statim, & ad genicula culmos
aliquosq; amplectentia graminea, acuta, articulata: furculis, è culmo divisò exactis, & ad divari-
cationem infident capsellæ quinque, sex, plures paucioresve simul junctæ, triquetra, oblongæ, mu-
cronata, ex rufo nigricantes, nitidæ, *semina* claudentes perpusilla, ruffa. Sed & culmulis aliàs per-
brevibus, oblongis aliàs spicæ quadam velut excrementitiæ, & ex foliaceo quodam genere squamatæ
rubentelæ, infident: udis præsertim & apicis hoc crebrò evenit locis, ut circa Montbelgardium &
Basileam in palustribus Michelfeldensibus: [apud nos etiam circa Cantabrigiam & alibi] *Radix*
qualis Juncis, fibris admodum capillata, usque longis & juxta terræ faciem coeuntibus serpit,
adeoque si culmi terram attingerint ex articulis fibras demittunt terram denuò comprehendentes.
In udis & palustribus ubiq; ferè reperitur.

Locus.

- A. 3. *Gramen junceum capsulis triangulis minimum. Graminis juncei varietas minor* Ger. emac.
The least Rush-grass, with triangular Seed-Vessels.

Præcedenti similis est paniculâ pariter sparsâ, capsulis triangulis spadicis, sed multis numèris mi-
nus, ut quod palmarem altitudinem vix assequitur. *Folia* juncea, capillaria, an vero articulata
in tanta parvitate discernere non potui. Fibris pro plantulâ modulo majusculis albetibus rad-
dicatur.

In locis palustribus udis, & ad rivulos frequens reperitur, ut in aquosis Ericetò Hamstediani *Locus*
propè Londinum.

- A. 4. *Gramen junceum aquaticum magis sparsâ paniculâ* Park. *An Gr. junceum sylvaticum* Ger?
junceum folio articulado sylvaticum C. B. **Water-Rush-grass, with a parted pa-
nicle and jointed leavess, the greatest.**

E radice transversa, in summa tellure jaente & repente, tum deorsum multas emittit fibras alias
crassiores, alias tenuiores; tum sursum multos erigit caules, sesquicubitales, solidos, tribus plerunq;
geniculis interceptos, totidemq; foliis cinctos, quæ infima parte vaginæ instar eum includunt, de-
inde cum ab eo abscedunt ad semipedalem longitudinem extenduntur, sùntque intus concavi, &
crebris articulis intercepti. E caule paulo cis apicem erumpit panicula, cum planta in aquosis & hu-
midioribus nascitur magis sparsâ & pluribus capsularum agminibus composita quàm in præcedente.
Quamvis autem planta ipsa major elatior & sit quàm illa, capsulæ tamen seminales minores sunt,
nec adeò obscure nigricant.

In aquosis provenit, non rarò etiam in sylvis humidis.

Locus.

- A. 5. *Gramen junceum capsulis triangulis cauliculis tenuibus, foliis ad nodos & panicularum di-
varicationes prælongis.*

Radix est tenuibus fibris capillatis, obliquè actis. *Folia* & *cauliculi* non adeò densa & con-
ferta oriuntur ut in plerisq; juncis. *Cauliculi* tenues & infirmi, longitudine semipedali, ad nodos
superiores folia prælonga emittunt. Panicula variè sparsâ, capitulis longius à se invicem remotis:
è mediis paniculis seu capsulis egerminant foliola multa capillacea, alia simplicia, alia capsulas semi-
nales sustententia seu singulares, seu multas simul, è quorum medio, iterum erumpit alia foliolorum con-
geries, pari modo se habens. Capsulæ seminales, quantum in tanta parvitate discernere potui, tri-
quetra sunt. An foliola articulata sint necne me fugit.

Observavit D. Dale loco paludoso propè Braxted magnam in Ericetò de Tiptre in Essexiâ: item *Locus*
loco consimili in ericetò prope Burnwood oppidum.

- A. 6. *Gramen junceum maritimum* Lob. Ger. ico. *Gramen junceum foliis & spicâ Junci* C. B.
junceum maritimum majus Park. *Juncus parvus cum pericarpis rotundis* J. B. **Rush-grass,
with round seed-vessels.**

f. B.

Palmares sæpe, aliquando cubito nequaquam minores, profert *culmos* junceos, foliis circa imum
multis gramineis, statim è radice obliqua, juncea, fibrata exortis donatos: quorum scapus in umbel-
lam

lam inconditam Filipendulæ modo explicatur, cujus capitula singularia polita, rotunda folliculis nigricantibus semen obvolutum gestant, tandemq; in tres exiles carinas dehiscunt.

Locus.

In pratis humidioribus & palustribus provenit, non maritimis tantum, quamvis ibi copiosissimè, sed etiam à mari procul remotis.

- A. 7. *Gramen junceum spicatum seu triglochin* C. B. *triglochin* J. B. *triglochin Dalechampii* Park. *marinum spicatum* Ger. *emac. perperam, cum procul à mari reperitur. Arrow-head grass.*

J. B.

Ex capite pendulis fibrosis tenuibus complicatis radicibus nititur, culmos tollens nudos, enodes, junceos, cubitales & sesquicubitales [rectius C. Bauhinus pedales, rarius cubitales, quin potius apud nos dodrantales] interdum in locis squalidis palmares ferè; spicam à medio gerunt summo tenus longa serie *flosculi* turbinati, formâ ferè capitulorum Pyrolæ delapsis primulum floribus, non item magnitudine, [ex albo sublutei C. B.] quos excipit series mucronatorum fructuum, qui acumine continui, inferius in triplicem barbulam alati, instar tridentis sagittave dissiliunt. *Folia* ab radice orta culmos comitantur palmaria & dodrantalia, perangusta, plana.

Locus.

In palustribus frequens habetur.

- A. 8. *Hyacinti parvi facie Gramen triglochin* J. B.

J. B.

Oblongum habet comatumq; bulbum Allii Alpini in morem, simplicem aliàs, alias multiplicem, à cuius imo demissis fibris radicitur. *Folia* tenuissima, glabra, palmaria, interdum majora, tria aut quinque statim à radice oriuntur. Cauliculus duriusculus, teres, gracilis, nudus, enodis inter folia surgit, palmaris & sesquipalmaris, longam gerens spicam, flosculorum luteorum (nisi fallit in sicca planta color) exiguorum, è quorum medio protruditur stylus longiusculus, ita ut cum eo flos referat rudimentum capituli Pyrolæ delapsis floribus: Hinc stylus ille satis longo nixus pediculo triangulo apparet; inque tria spicula superius coherentia subtus dehiscit, ut in præcedente gramine.

Ego nihil ferè video in hac descriptione quod non conveniat graminì triglochini.

Locus.

In squalidis maritimis Gallia Narbonensis.

- A. 9. *Gramen marinum spicatum* Clus. *aquaticum spicatum* Ger. *spicatum alterum* C. B. *marinum spicatum alterum* Park. *Sea-spiked grass.*

Fibris plurimis majusculis, cum primò erumpunt albertibus deinde luteis radicitur. *Folia* ut in reliquis graminibus agminatim nascuntur, juncea, supernè plana, infernè rotunda, sesquipalmaria & longiora. Inter folia exeunt spicæ palmares interdum & longiores, flosculis crebris purpurascensibus compositæ, singuli brevibus pediculis fulti; quibus succedunt capitula brevia, striata, per maturitatem in sex partes seu semina dissiliencia. Cauliculus spicam sustinens duriusculus, teres, gracilis, nudus, enodis, palmaris, & sesquipalmaris.

Locus.

In salinis maritimis ubique fere invenitur.

Malè inscribitur hoc Gramen à J. Bauhino Gramen spicatum cum pericarpis parvis rotundis. Pericarpia enim non exactè rotunda sunt, sed oblongiuscula & striata.

- * 10. *Gramen montanum Avenaceum spicatum* C. B. *montanum spicatum Clusii* Park. *marinum spicatum alterum* Ger.

Clus.

Ex radice digitali, bifida, interdum trifida, multis tenuibus fibris supernè donata capita multa prodeunt, quorum singula *folia* sex, aliquando decem & plura, oblonga, crassa & nonnihil carinata, infima sedè sese invicem complectentia, gustu amariuscule & calidiuscule proferunt; Ex quorum medio *cauliculus* palmaris, aliquando pedalis, firmus, rotundus, lævis, nudus & enodis prodit: qui in summo fastigio multos flosculos, ordine ab una caulis parte dispositos, herbaceo colore præditos, & in capitula conglobatos profert.

Locus.

In pratis montosis Austriae & Hærcyniæ reperitur. Similem autem in Flandriæ maritimis frequenter legisse se meminit Clusius. *Ego maritimum ab hic descripto diversum fuisse suspicor.*

- A. * 11. *Gramen junceum montanum subcæruleâ spicâ Cambrobritannicum* Park.

Nobile hoc Graminis genus plurima tenuia, delicata, juncea folia, cubitum paulo minùs longa emittit: inter quæ duo trève *cauliculi* graciles dodrantem circiter longi, foliis multò humiliores, exsurgunt, in fastigiis gestantes paniculam seu capitulum parvum spicatum, squamosum, pulchrè cærulescens, in sinu seu medio duorum foliolorum membranaceorum, ima parte latorum, versùs apices tenuium, uno tamen semper altero longiore, situm.

Locus.

In altissimo quodam monte Cambriae *Berwin* dicta, qui caput inter nubila condit, imbribus fere perpetuis riguis, etiam cum valles & depressiora in circuitu sereno fruuntur cælo, Sole illucescente, à Lobelio observatum, qui (ut refert Parkinsonus) Nardi Gangiti spuria similis capillarum plantæ nomen ei imponere in animo habuit.

* 12. *Gramen junceum speciosum minus* Park.

Præcedenti perfimile est, verùm foliis multò minoribus, tres quatuorve uncias longitudine non superantibus, è duro leucophæo folliculo seu vagina radices capiti innascente exeuntibus; inter quæ cauliculi aliquot exsurgunt, articulati, confimilibus foliis vestiti, capitulum parvum, Castanei coloris lucidi, quàm præcedentis minus, pro modo plantæ, duobus, etiam ei ut in illo appollitis foliis, gestantes. An *Juncus* femine Lithospermi?

Gramen junceum sylværum minus articulo folio Park.

Item,

Gramen juncoides Junci sparsa paniculâ ejusdem.

Et alias quas habet varietates Graminis Juncæ seu Holosteæ Matthioli apud ipsum requirendas omitto. Cum enim sylvas & prata circa *Aliam Portam* plerasque eas varietates alere scribat; alii autem periti Botanici & curiosi Plantarum indagatores Londinenses iis in locis Graminis juncæ nullas præter superius à nobis descriptas species invenerunt; Parkinsoam deceptum puto, & pro novis Graminibus habuisse quæ jamjam ab aliis descripta fuerant.

- A. 13. *Gramen junceum parvum sive Holosteum Matthioli, & Gr. bufonium Flandrorum* Park.
Gr. junceum Ger. *Gr. nemorosum calyculis paleaceis* C. B. *Holosteum Matthioli junceum*
 J. B. *Coad-grafs.*

J. B.

Matthiolus *Holosteum* vocavit plantulam, in palustribus obviam, palmum aut sesquipalmum altam, *coliculis* frequentibus, tenuibus, nonnihil rubentibus, & in ramulos plurimos divisis. *Folia* acuta, duas aut tres uncias longa, angusta, floribus secundum ramulos adeoq; & in extremitatibus crebris. Succedunt vascula pusillum *semen* rufum, pellucidum claudentia. *Radices* subsunt capillaceæ.

Anglicè *Coad-grafs*, i. e. *Gramen bufonium* dicitur, quia provenit in locis ubi bufones stabantur.

- * 14. *Gramen foliis juncæis oblongis, radice albâ* C. B. *Gr. junceum Dalechampii* Park.

C. B.

Radice est ex pluribus tenuissimis fibris albicantibus contextâ: ex qua *folia* multa virentia, Juncæ modo rotunda, longa, etiam sesquipalmaria prodeunt: ut & *culmi* tenues geniculati: Juba arundinacea, è parvis utriculis conflata.

In frigidis & aridis reperitur, nonnunquam inter saxa ad mœnia Basilensia. Simile est graminis *Locus*, juncæo Dalechampii, qui suo florem Arundinaceum in paniculis purpurascens, gustumq; subdulcem tribuit.

- * 15. *Gramen foliis juncæis brevibus majus, radice nigra* C. B.

Cum descriptio hujus brevis sit, nec icone illustretur, nec planta aliunde nobis cognita, quæ C. Bauhinus de eo habet apud ipsum Lector curiosus videat.

16. *Gramen junceum polystachion* C. B. *junceum minimum aquaticum capitulo squamoso* Park. *junceum aquaticum* Ger.

C. B.

Radice habet digitalis crassitie, per transversum latam, multis fibris capillatam: *culmos* tenues, cubitales, quatuor aut quinque, *foliis* oblongis, angustis, ex internodiis prodeuntibus vestitis: Inter caulem & folium spicæ parvæ, ex atro flavescens, quaternæ, quinæ & plures, sibi invicem succedentes, prodeunt.

Humidis & paludibus gaudet. Forte *Gr. cyperoides leucanthem*, superius descript.

Locus.

- * 17. *Gramen junceum marinum dense stipatum* J. B. Park. *junceum, foliis & spicæ Junci minus* C. B. *junceum marinum* Ger.

Lob.

Radice & foliis est Graminis marini spicati Zelandici similibus, duris & rigidis, cujus *culmi* spicæ gerunt Juncæ aquatici: alioqui maritimo Gramine hæud melius est aut utilius.

C. Bauhino *Radice* cum Gramine Juncæo pericarpis rotundis convenit: *Culmis* est pedalis, foliolis angustissimis, juncæis, duris, firmis, quatuor unciarum. Culmorum summis spicæ parvæ ut in Juncis insident.

Ad littus Middelburgicum reperiri refert Lobelius.

Locus;

- * 18. *Gramen junceum montanum capite squamoso* C. B. Park. *junceum ex monte Baldo* J. B.

C. B.

Innum culmum amiciunt folia pauca, dura, cæteroque nudum, enodem, dodrantalem, glomeratum è glumis candidis *capitulum* summo cacumine gestantem; cui ad basin subjecta bina *foliola* acuta, adversa, alterum altero longius, parum tamen semunciam superans. Hæc J. Bauhinus ex ficca. Caspar frater sic describit,

T r r r r

Radice

Radice est parva, fibrosa, circa quam *folia* bina ternave, semipalmaria: *culmus* junceus, lavis, enodis, nudus, pedem superans; cuius summo capitulum instar Phalaridis squamosum, in apicem desinens, ex albo leviter rufescens insidet: cui utrinque folium rigidum subicitur quorum longius unciam superans deorsum vergit; alterum (quod triplo brevius) recta effertur.

Locus.

Provenit in montis Baldi summitatibus.

Gramen junceum minimum capitulo squamoso C. B. J. B.

Item, *Gramen junceum minimum alterum* ejusdem J. B.

Item, *Gramen junceum minimum maritimum* ejusdem J. B.

Cum nec nobis, nec alii cuiquam Botanico quod scimus post C. Bauhinum innotuere, omitimus. Eorum historias siquis curiosior scire desiderat, C. Bauhini Prodrumum, Historiamve adeat.

Gramen junceum maritimum exile Plumoffii Park.

Item, *Gramen junceum magis exile, paucifolium* ejusdem.

Item, *Gramen junceum minimum* Holsteo Martioli congener ejusdem.

Horum icones & descriptiones apud Parkinsonum videantur.

A. 19. *Gramen junceum clavatum minimum, seu Holsteum palustre repens foliis, capitulis & seminibus* Pfallii.

Cauliculis tenuibus, infirmis, in terram resupinis, crebris articulis interceptis, indèq; ramulos emittentibus ulterius adhuc divisos & subdivisos, se propagat. Ad articulos foliola frequentia, Pfallii semper virentis foliorum æmula, sed breviora, ut quæ sefciunciam aut duas uncias vix excedant. Una cum foliis exeunt etiam pediculi nudi pari cum foliis longitudine vel etiam majore, spicam seu capitulum parvum, squamosum, Pfallii æmulum sustinentes. Radices numerosæ capillacæ tenuitatis è geniculis demittuntur.

Ad nos transmisit *D. Dodsworth*: Invenio etiam inter Gramina sicca *D. Philippi Skippon* hujus specimina, à nobis collecta in Cambria propè *Madern* & alibi, quamvis per oblivionem in Catalogo Plantarum Angliæ illud omisi.

A. 20. *Gramen junceum, sive Holsteum minimum palustre capitulis longissimis filamentis donatis. The smallest Marsh-Plantain.*

Fibris albis majoribus & pluribus quàm pro plantulæ modulo radicatur. *Folia* in orbem spargit crassa, succulenta, angusta, in terram reclinata, duos vel tres digitos longa. *Caulis* ex eadem radice plures vix digitum alti capitulum seu flosculum in summo gestant exiguum, compressum, unde exeunt quatuor longissima filamenta apicibus donata.

Locus.

In palustribus & uliginosis sæpius inveni, propè Cantabrigiam, Glasconiam, Pensantiam, &c.

C A P. IV.

De Schœnantbo.

Schœnantbos sive Juncus odoratus J. B. *Schœnantbum* Ger. *Juncus odoratus aromaticus* C. B. *Juncus odoratus tenuior* Park. *The Sweet-smelling Rush, or Camels-hay.*

Radicibus nititur albicantibus, parvis, lentis, duris, lignosis, multis fibris exilibus summo cespite sparsis [interdum adsunt radices paulò crassiores, densæ, geniculatæ, gustu valentiore reliquis] *Foliis* est palmum excedentibus, triticis, robustis, crassis, ad radicem latis, convolutis, & squamatim interfitis, quæ in tenuem rotunditatem, mucronatam, firmamq; desinunt, colore ad radicem albidiore vel subflavo, propè verticem viridi, aut purpurascente, quæ culmos ut in Arundine multis veluti tunicis arte cingunt. *Culmi* multi ex uno radicem cespite, rotundi, nodis longè ab invicem distantibus distincti, aliquando lignosi; non cavi intus, sed medullâ fungosâ juncea farcti, & in summo graciles astringunt; quibus secundum caulem gemina serie Lolii modo flores spicatum hærent, decidui, in quorum glumis aut caliculis foris rubellis papposi tenuesq; flosculi odore & sapore eodem cum foliis insident. His femina (è quibus sæpe apud Germanos planta excrevit) succedunt.

Ubi recens est hæc planta, manibus confricata, jucundi est odoris & saporis non ingrati, licet videatur aliqua adesse amaritudo cum acrimonia, luculenter linguam mordicante; quæ tamen solet efficacior esse in quibusdam foliis remissis Gramineis, valdè tenuibus & carinatis. *J. B.* Parkinsonus etiam observavit folia illa tenuia, juncea, quæ in Officinis nunc passim habentur, multò acriora esse magisq; aromatica, quàm caules, flores, aut radices: proinde, cum in desuetudinem abierunt hæc apud præcticos, à mercatoribus rarius adferri.

Qui apud nos ex semine succrevit multos protulit velut cespites seu capita è longis junceis foliis dense stipatis, se mutuo ima parte amplectentibus, composita, exterioribus majoribus & crassioribus, interioribus pedalis, tenuibus, rotundis, duris, rigidis, paulò supra radicem quovis apud nos nascente

cente Junco gracilioribus, sapore acri & aromatico non injucundo, odore suavi leni & delicato.

Park.

Nascitur, autore Dioscoride, in Libya & Arabia, laudatissimus ex Nabathæa, proximus Arabicus. *Locus.*
Adfertur & ex Ægypto. In Campania & Apulia reperiri aiunt.

In Arabiæ provinciis, referente Garzia, *Mazcate* & *Calayate* tantâ copiâ nascitur, quantâ in Hispania Gramen vulgare quo Animalia pascuntur. * Sic ii qui terrâ Sanctâ visendâ gratiâ in Orientem proficiscuntur testantur negotiatores ex Syria Alexandriam ducere Camelorum greges, quos *Caravannas* vocant, merces impolitas ferentes: cum autem in solitudines inter Syriam & Ægyptum ad Arabiam sitas pervenerint, neq; pabuli, neq; aquæ copiam invenire: attamen secus vias ubiq; aridas veluti stipulas, cæsq; numerosas, densas & stipatas, ex uno radicum cespite admodum odoratas nasci, quas inter eundem aut aliâs quiescendum * Cameli depascant: eo etiam pabulo camelos onerare, nè in sterilioribus locis jumenta deficiant: quod verò superfit Alexandriæ & Alcairi vili admodum vendere. * Apud incolas licet in nullo sit pretio, cum gens sit rudis & sylvestris, quam ut eo & se & sua jumenta lavent, attamen à nautis in Indiam defertur: hi enim aliquot fasciculos secum devehentes ibi in usum Medicum vendunt, cum eo Medici Arabes & Persæ qui in India degunt utantur, *Adeber* vocantes. Sic & mercatores equarii maximâ copiâ in fasciculos colligunt, & in naves assument, ut equis substernant, nè stercoreis & urinæ fœtore offendantur: nam simul atq; maduerit in mare abiciunt, & recentem substernunt.

Monachi in Meseum & Anguillara Squinanthum officinarum non esse Veterum Schoenanthum seu Juncum odoratum contendunt: quorum rationibus respondent tum Joannes, tum Caspar Bauhini; quos adii.

Tenuium est partium: calcacit, subastringit, discutit. Usus præcip. in obstructis mensibus, epate, liene; in Ventriculi inflatione, vomitu ac singultu; in urinæ difficultate, Renum, Vesicæ ac Uteri dolore. Extrinsecus corrigit fœtorem oris, roborat caput (lotione) discutit vulvæ tumorem, roborat ventriculû, &c. *Schrod.* Exhibetur autem vel pulverisatus ʒj. pondere in vino calido; vel in aqua decoctus aut jure Gallinæ. Vini Squinanthini ad prædicta utilis; duplicem præparationem vide apud C. Bauhinum in historia: ibidem & aquæ stillatiæ.

Memini (inquit Sim. Paul. in Quadrip. Bot.) Henricum Meibomium, ceu specificum ad vesicæ ulcera, Schoenanthum herbarum & Cyperi radices adhibere; à quorum usu tophus nucis Juglandis ferè magnitudine ex honestissimâ matronæ naturalibus locis per urinas fuit excretus, qui diu satis ægram ulcere vesicæ vicinarumq; partium confectam lecto affixerat.

CAP. V.

De Sparganio.

Sparganium *ἀνδρῶν ἀσπράγγιον*, i. e. fasciis dicitur, quòd foliis ejus latis & vitilium modo lentis pro fasciis nutrices utebantur C. B. potiùs quod fascias latitudine sua & flexibilitate referrent: unde à Rusticis ad storeas & tegetes texendas in usu fuisse aiunt.

Pilulis suis echinatis, sphaericis, Platani pilulas æmulantibus à reliquis hujus generis abundè distinguitur.

- A. 1. *Sparganium ramosum* Park. Ger. C. B. *Sparganium quibusdam* J. B. *Butomos dissectè paniculâ vulgè Platanaria*, quia pilulas habet Platani pilulis similes. Jo. Bod. in Theophr. hist. *Branched Bur-reed*.

C. B. f. B.

Radix est nigricantibus, fibrosis, adnatis radiculis serpendo longè latèq; se diffundentibus: foliis à radice surrectis, utrinq; gladii instar acuminatis, Cyperi latioribus, cubitum superantibus, dorso sic prominente & alato ut triangula videantur, stringentis manum infesto vulnere scindente: at quæ in caule alternatim disposita, pauca, multò sunt angustiora & reflexa. *Caulis* è foliorum medio prodeunt, laves, subrotundi, aliquando obtusis angulis præditi, pallidè virentes, albâ medullâ, quæ in tenuissima filamenta deduci potest, facti, bicubitales, aliquando altiorem, tortuosi, in ramulos, quorum singulis folium subjicitur divisi. *Flores* tuberculis ramorum nullo pediculo adnascuntur, aspergillum imitati, radiatis in orbem staminulis albidis apiculos fuscos, sustentibus constantes, nullo relicto fructu femininè caducis; alibi enim nascuntur pilulæ echinatæ Platani, ex conulis singulis singulos acinos continentibus glomeratæ.

Ubique ferè in aquis ad fluviorum ripas, & in palustribus nascitur.

Locus.

Gramen bulbosum aquaticum C. B. nihil aliud esse quam hujus plantæ radicem & folia, antequam in caulem abeat eruta & depicta, nos docuit *D. Dale*; & plantam ipsam in hoc evulsam ostendit C. Bauhini iconi persimilem.

- A. 2. *Sparganium non ramosum* C. B. Park. *non ramosum, sive latifolium* Ger. *Spargan. alterum* J. B. *Bur-reed, not branched*.

Radice est priori simili, foliis paucioribus, caule simpliciore non ramoso, minori. Non tantum paniculis hærentes pilulas fert, sed & caulis alias earum rotatim circumpositas transadigit, quibus mollities mitium barbularum contrectabilior muricatis Sparganii primi echinis: à quibus & illud dispescit,

dispercit, quòd in orbem acti *flores* glomerati subsequentiis capitulis æquales, tremulas staminum luteorum fibras vibrant; eo in summo scapo ordine, ut verticillorum series appareat.

Iisdem cum priore locis reperitur, non tamen perinde frequens.

A. 3. *Sparganium minimum* C. B. J. B. Park.

Plantula est unciarum quatuor: è *radicula* ex fibellis oblongis composita cauliculus unciarum duarum effertur, qui in *capitulum* exiguum subrotundum, cui aliud minus insidet, herbacei coloris ac formæ, ut in Sparganio minore definit: circa quem folia utrinq; quaterna vel quina, angusta, cauliculum superantia.

Locus.

Northusii in lacunis quibusdam cœnosis, quarum partes superiores per æstatem exsiccantur. Sparganium gustu est adstringente & exsiccante.

Quæ de viribus ejus habent Veteres & Recentiores, quoniam nobis suspecta sunt, omitimus. Consulte si placet C. Bauhini historiam.

Usus.

Ex hujus foliis tegetes & storeas olim rustici texebant, quòd & Ruellius respexit & Gesnerus, dum Butomum herbariis & Officinis hodiè Juncum cabacinum vocari tradunt: namq; corbularum quibus ficus & uvæ passas recondunt *cabas* appellare solent.

C A P. VI.

De *Typha*.

TYPHA florum effigies turbinata & in clavam composita (quæ & plantæ nota characteristicæ est) quasi Typhonis sese gyranis turbinem, aut gigantis staturam minacem signaret, nomen dedisse videtur. C. B.

A. 1. *Typha* Ger. *palustris major* J. B. C. B. *palustris maxima* Park. **Great Cats-tail, or Reed-mace.**

7 B.

Altitudine procerum hominem æquat vel etiam superat, *caule* sæpe singulari, est ubi pluribus, rectis, rigidis, teretibus, lavis & velut perpolitus, æqualibus, solidis, longis geniculis articulatis. *Folia* cubitos aliquot longa, unciam lata, ancipiti acie fringentem vulnerant, triangula, crassiuscula, substantiâ spongiosa, longissimâ vaginâ caulem involventia, sapore subdulci, quorum alia statim à radice oriuntur, alia è caulium geniculis. Cæterùm caulis fastigium tomento in cylindri formam rufescente, in pappos tandem abeunte obvolvitur, morionis clavam imitatus, mucrone palmari aut longiore præpilatus [caulis cacumini spica primùm tenuis, mucosus flores proferens, insidet, quâ arida & decidente Julio & Augusto panicula clavæ similis, ex densa lanugine compacta, puniceæ & obscuri coloris, pollicis crassitudine, palmari aliquando & pedali longitudine succedit, quæ tandem in pappum cinereum ventis abrepta evanescit C. B.] *Radix* obliquo actu serpit, novo sobolis pullulatu se propagans, ex albo rufescens extrinsecus, intus vero nivei candoris, veluti ex funiculis multis compacta, à qua frequentes dependent fibræ concolores, sapore deniq; fatuo est. Oculi verò ex radice primulum emergentes subdulces & teneriusculæ sunt.

Locus.

In stagnis & piscinis majoribus, inque urbium fossis & ad fluviorum lentè fluentium ripas oritur.

A. 2. *Typha palustris media* J. B. *palustris clavæ gracili* C. B. *Typha minor* Park. Ger. **The lesser, or middle sort of Cats-tail.**

Clus.

Folius est multo angustioribus quàm *Typha* vulgaris & graciliore clavæ. Alioqui à majore non differt pullo illo tomento in clavam compacto, & florum oblongâ spica, tenui flavo polline resperfa, supra clavam enascente.

Locus.

Cum priore nec minus frequens oritur. Utramque speciem simul crescentem vidi in rivulo quodam juxta ædes nobiliss. Comitum Warwicensis *Leez house* dictas in Essexia. Priori folia latiora, glauca, spica major, nigrior; serius etiam floret. Posteriori huic folia angustiora, pallidius virentia; spica gracilior, minusque colorata, maturius quoque exeunt spicæ seu clavæ: Altitudine tamen ei non cedit.

Supra clavam Junio mense (observante C. Bauhino) florum spica oblonga, clavæ paulò brevior tenui flavo polline resperfa enascitur.

Gerardus hujus meminit in loco *Typha*.

3. *Typha palustris minor* C. B. *Typha minor* J. B. *minima* Park. **Little Cats-tail, or Reed-mace.**

E *radice* obliqua, geniculatim incedente *folia* promit graminea, longa, striata, angusta, acuminata, aliquantulum rigida; & inter hæc *caulem* sesquicubiti aut duorum cubitorum altitudine, lævem, junceum, rigidum, enodem, cujus summus scapus *clavam* parvam, angustam, sæpe duplicem, modicâ inter se distantes intercapedine sustinet, quarum inferior minor, rotundior

Adversaria

Adversaria observârunt) superior verò major, duabus uncis ab inferiore distans & longior, cui folium Triticeum, aliquantum intortum subicitur.

Hanc nos eodem in loco ubi olim Lobelius & J. Bauhinus observavimus, nimirum ad fluvium *Arve* quâ Rhodano confluit, propè Genevam. Cùm eam primum vidimus perexigua fuit, clava gracili & strigosa, ut non dubitavimus distinctam speciem esse: postea verò caput cylindraceum clavatum in tantam intumuit crassitiem ut suspicari cœperimus parvitatem loco potius (siquidem extra aquas crevit) quàm plantæ naturæ deberi. Quod vero clavas geminas in eodem scapo profert perpetuum non est, & accidentarium esse videtur: nec minus quòd clava superior inferioræ major sit, vel minor.

CAP. VII.

De Acoro.

Acorus quia *ἄκωρος*, id est, pupillis sive aciei oculorum caliginosæ medeatur, dicitur. Spica quam profert simplicem, elegantem Iuli speciem, eam ab omnibus aliis hujus generis satis discriminat, si alia notæ deessent.

- A. *Acorus verus sive Calamus Officinarum* Park. *verus sive Calamus aromaticus Officinarum* C. B. *verus, Officinis sive Calamus* Ger. *Calamus aromaticus vulgaris, multis Acorum* J. B. *The sweet-smelling flag, or Calamus.*

Radix longa [quincuncialis C. B.] multis geniculis inæqualis, summâ terrâ obliqua seu transversâ hærens; externâ partē candidissimâ cùm sub terrâ latet, suprà terram extans virefcens, interna parte candidissima, firma atque amara, innumeris inferna parte adnatis fibris crassis & albicantibus, etiam odoratis donata. Serpit autem & summa tellure sese diffundit, è lateribus & singulis ferè articulis seu geniculis propagines alternatim in obliquum spargens, ut brevi tempore magnum spatium occupent: *folia* surgunt cubitalia & sesquicubitalia aliquatenus spatulâ foetidâ, angustiora, colore herbaceo, margine subinde rubente, & propter terram penitus rubentia, mediâ costa elatiore [Clusio Iridis tenuifolia majoris ferè, sed multò longiora, sapore subamaro, acri & aromatico, triâque jucundo & aromatico spirant odore, quem etiam resiccata & exsucca vel post multos annos retinent.] Sub hyemis initium marcescunt & siccantur, incunte autem vere nova germinant, ut in Iride angustifolia. Pro flore Iulum seu nucamentum profert, rigidum, & obliquè surrectum, teres, sensim in acumen desinens, squamulis imbricatis virentibus compactile, apicibus exertis multis luteis: prodiens è sinu mediâ folii, statim à radice cum aliis exorti, ut reliquis angustioris breviorisque itâ & crassioris. Iulus unicus, (aliquando teste Clusio) sed rarissimè geminus; flosculus dum se explicat pallidus, muscosus in odoris quadrifolius plenus: is paulatim deinde incrementum sumit, donec humani ferè digiti longitudinem crassitudinèque acquirat, frequentibus tuberculis virentibus tam eleganti serie dispositis ut recentem Pinastrî conum æmulari videatur.

Plantam hanc non esse verum Calamum aromaticum seu odoratum Antiquorum Botanici eruditione consentiunt, sed Acorum verum Dioscoridis, quibuscum & nos sentimus. Eorum argumenta, & responsiones ad rationes contra sententium vide apud J. Bauhinum Hist. plant. lib. 19. cap. 18.

In fluvio Hiera sive *Yare* Nordvicum urbem alluente, non longè ab ipsâ urbe, à Clariss. Viro *D. Thoma Brown* Equite aurato & M. D. observatus, nobisque ante viginti annos ostensus est. *Locus.* Alibi etiam in Angliâ sponte oritur, nimirum circa *Hedly* vicum in Surreia, à D. Brown S. T. B. Collegii Magdalenensis, in Academia Oxoniensi socio inventus. Quin & *D. Needham* M. D. in agro Cestriensi eum copiosè provenire nobis retulit: ut non opus sit nobis eum à Mæotide, Tartaria, Lituania, Russia, Bichynia arcessere: Humidis locis gaudet & secundum fluentia longè felicius provenit. Junio, Julio & Augusto Iulum, producit. Sui generis planta est, nec operosa descriptione indiget cùm ab aliis omnibus nobis cognitis duabus statim notis distinguatur foliis Iridis seu Xiphii & nucamento seu Iulo Pinastrî conii recentis æmulo.

Vim habet Acori radix excalefactoriam & siccantem, partium est tenuium. *Ufus præcip.* in obstructione mensium, in dolore colico, in ruptis & contusis. Ad urinæ deductionem commendat Fallopius in vino tenui decoctam radicem cum succo Boraginis. *Schrod.*

Radices condite gustui sunt jucundæ & ventriculo gratæ, easque Turcæ manè jejuni adversus corrupti aeris contagia manducare solent. Quin & radices Acori Antidotis utiliter admisceri scribit Dioscorides. Tartaros quoque eas circumferre solitos, & aquam non bibere quin prius Acori radicem in ea fuerit macerata Clusio referebat Bernhardus Paludanus.

Radices ficcatae gratiorem spirant odorem; nam (ut rectè Plinius) recentium virus majus.

In catarrhis exsiccandis, præcipuè convulsivis, inque Apoplexia ipsa magnam habet laudem condita radix.

Ad anorexiam, Radix Acori quo acrior eo melior, sive recens usurpetur minutim incisa cum cochleari Juniperi, vel eadem in loco umbroso ficcata, sed non præparata in pulverem redigitur, seligendo substantiam intermediam acrem, & cum dimidio extracti Tormentillæ miscendo egregium suggerit pulverem stomachalem contra anorexiam. *D. Hulse* ex Emulmeri praxi. Aliquoties (inquit) observavi cùm in declinatione morborum occasione salivæ viscidæ ac glutinosæ [malè haberent ægri] quod ex infusione radices Acori & Helenii recentium in vino optimè brevi habuerint, dum sic saliva correctæ & appetitus egregiè provocatus fuerit.

CAP. VIII.

De Zingibere.

Zingiber, *Zisibete* Græcis dictum, nomen accepit ab Indorum vocabulo *Zengebil*. Omnibus Botanicis eodem nomine dicitur. C. Bauhinus sic describit: *Radice* est ad ternos vel quater-nos palmos, Arundinum modo, in profundum acta, inæquali, modicè plana, frequentibus geniculis in laterales partes divisa, quoquoersum reptante, longitudine sesquiuncialis, nonnunquam majore, pollicis crassitudine ac minore foris albicante autin candido subfusca, carne alba, friabili, tenerâ, per cujus longitudinem venæ nervosæ feruntur, gustu Piperis modo, fervida, acerrima, odore aromatico, quæ teste Acoſta, etiamnum viridis leviter adurit, minùsque quàm cum ficca est mordicat, & quo loca in quibus nascitur magis humida sunt, eò minùs acrimoniâ retinet.

Folius est, (ut Garcias scribit) similis Iridi aquaticæ aut Gladiolo [non Arundini] At Acoſta folia Lachrymæ Jobi foliis familia ej attribuit; alii Arundinacea, ut Linschotanus & Ruellius quod nobis verifimilius videtur; cum Lobelius & Jo. Bodæus à Stapel, qui plantam ipsam virentem viderunt, foliis & calamo novellam sive nuper enatam arundinem præ se ferre dicant: & G. Pifò folia admodum similia esse foliis Arundinum testetur, ut qui nunquam viderit crescentem hanc plantam, Arundinetum verè dixerit quod primum è terra surgit. Unde cum Marggravius & Fr. Hernandez folia Iridi aut Gladiolo familia faciant, minùs exacta comparatione usi videntur. Caulis ei haud crassus in pedalem aut etiam sesquipedalem altitudinem assurgit, Arundini similis, in fastigio capitulum Stechadi quadantenus simile gestans. *Hernand.*

Duplex est, femina, quam descripsimus, & mas, *Anchoas* Mexicanis dicta: cui, describente Pifone, folia non ultra tres pedes in altitudinem excrescunt, asperiora sunt & crassiora vulgari Zingibere, unico nervo recto in longitudinem excurrente conspicua, caulibus hinc inde sine pediculo, inferius solitariè, superius frequentiori coma, adnata Radice majore & crassiore, sapore acriore cum quadam amaritudine. *Hernand.* Radices diversi sunt ponderis & amplitudinis, omnes tamen imbelles & tuberosæ, atque in superficie terræ sicut Arundineta expansæ.

Nascitur in omnibus Indiæ provinciis, excultum satùmque femine aut radice: nam quod sponte provenit flocci penditur. Americæ non videtur naturalis, sed ex India Orientali aut insulis Philippinis in Brasiliam & Novam Hispaniam translata. Malabaricum autem habetur laudatissimum: Pingui solo, stercoratoque & probè exculto feritur (radice cui superit unum alterùmve internodium in scrobem depacta) & statim à satù aqua dulci plus minus pro terræ fecitate rigatur. Proximo anno à satù radix eruitur denuo, ipsum sci. Gingiber. Vindemia ejus fit arefcentibus foliis, quod juxta initium Januarii accidere solet. Paulò exsiccatæ limo obducuntur, nè evanescente nativa humiditate teredine, cui aliàs maximè obnoxie sunt, afficiantur. At Linschotus asserit evulsarum radicum certam molem argillâ figulina tegi, & tumulum exquisitè contra omnem aeris & ventorum vim obliniri: sic enim & recentiores radices servari, & à vermium erosione promptiùs defendi. Apud Aromaticarios radices reperiuntur albæ & rubentes; sed diversa genera non sunt: rubricâ infectæ sunt rubentes, cretâ albæ, quo à teredinibus præserventur. *Stapel.*

Siliqua à Lobelio depicta & descripta non videtur esse Zingiberis, saltem illius speciei, quæ à Franc. Hernandez pro femina describitur, cui capitulum seu spica Stechadi similis.

Ut condiantur radices, priùs decorticantur, moxque in muriam vel acetum conjiciuntur, & macerantur per horam unam atque alteram, dein æquali fere temporis momento sub dio probe insolantur, ac denuo fragula sub recto cooperiuntur, donec omnis humiditas exhalaverit. Si aliunde transferendæ sint radices, tunc thecis inclusæ & aquâ irrigatæ noctu terra operiuntur, interdu cælo patent. His omnibus ritè institutis ab exercitato agricola, postea Saccharo non solum, sed muria vel aceto condiuntur, nullòque tunc insigni calore palatum afficiunt, nec filamenta ulla ingrata in ore relinquunt. Si nimio tamen mangonio, nimisq; lotionibus fatigentur, pars quoque aromaticæ ejus acrimoniâ evanescit.

Viride conditum saccharo ex India affertur, senibus & pituitosis ac frigidis & malè concoquentibus stomachis accommodatum, præsertim quod recens conditum fuerit: valet etiam ad lentam in pulmonibus pituitam.

Indi foliis Zingiberis in jusculis & coquinariorum usu atque acetario utuntur. Radices etiam virides cum aliis herbis minutim concisæ ex oleo, sale & aceto acetarii loco illis sunt. Præterea Zingiber recens etiam remedio illis est præstantissimo ad Colicos dolores, Coeliacam & Lientericam passionem, Diarrhœas diurnas è frigore natas, flatu ventrisq; tormina, & gravia his similia accidentia, ut multoties in India se feliciter comprobasse testatur Bontius. Ea tamen perpetuò adhibenda cautela, ut qui sanguine sunt fervidiore, sive sani, sive agri, parcissimè eo utantur, quia Zingiber ferè omne sanguinem accendit & orificia venarum aperit. *Pifò.*

Zingiberis ut & Piperis major in culinis quàm in medicina usus est, cum hac duo inter omnia aromata plurimum acrimoniæ & parum aromaticæ qualitatibus habeant. C. B. Galenus Zingiber minùs tenuium esse partium quàm Piper inde colligit, quòd calor ejus, quamvis æquè fortis, non primo statim occurſu sentitur. Caliditas autem quæ proficitur à Zingibere diutius perseverat, quàm quæ à Pipere, unde infert substantiam ejus & crassiores esse & humidam seu aqueam. Nam ut ab aridis calamis flamma celeberrimè accenditur, atque etiam undequaque dispergitur; quæ autem ab humidioribus, cœli ligna sunt viridia, & tardiùs accenditur & durat diutius; ità etiam in medicamentis fit.

Dioscorides Gingiber alvum leniter emollire scribit, sed intelligendum, si tenera & adhuc recentès radices edantur, multa in eis adhuc humiditate alvum lubricante & emolliente residua: ut videmus

videmus in Iride, nam vetustiores ficcant potius & sistunt alvum, factâ sci. proba concoctione.

Addi solent interdum hæ radices medicamentis cathartics ad eorum vim augendam. Data autem cum purgantibus vehementioribus eorum malitiam corrigunt. Zingiber Ventriculi & pulmonum farctus abstergit & dissipat, supervacuo humore absumpto, cerebrum & memoriam roborando juvat. Hebetudini etiam visus quæ ab humiditate provenit prodest. Venerem stimulat & flatu difficutit. Quocumque modo sumptum, sive recens, sive siccum, ventriculum roborat, & concoctionem promovet; Antidotis admisceetur.

Zingiber fuscum C. B. *Zingiberis species* Mechinum dicta J. B.

A vulgari Zingibere differt non tantum quod immaturius aut improbius sit, sed quod consistentiâ sit compactiore, duriore & paucioribus fibris intertexta, colore ex cinereo nigricante, acriore gustu, nec teredine exedi solita, quod etiam conditur & in quibusdam Officinis prostat.

Zingiberi affinis cortice squamato C. B. *Zingiberis Mechini rara varietas* J. B.

Radix est Zingiber vulgatum aut Mechinum referens sed elegantiore aspectu, multis nodis distincta, & ferè veluti Doronicum articulata. Corticem habet Zingiberi similem, coloris subcitrini, pollicari crassitie, fibrisque caret: gravis est ac solida, fracta venas albas ostendit: sapore est acri, aromatica, & si carie non exesa sit, gustu Zingibere multò acriore & ficiore.

Pona Doronicum Arabum nominat, & pro Doronico legitimo agnoscit, siquidem notæ à Serapione & Arabibus Doronico adscriptæ conveniant, quo etiam pro Doronico utendum censet: cujus loco multi hæcenus Aconito Pardalianche minore, quod facultatibus Doronico planè contrariis sit, usi sunt.

C A P. IX.

Arundines quædam omissæ, suis locis disponendæ.

1. *Arundo Mambu* Pison. *Arundo arbor in qua humor lacteus gignitur, qui Tabaxir Arvie & Arabibus dicitur.* C. B. *Tabaxir sive Mambu arbor* J. B. *Canna ingens Mambu vel Bambu dicta* Park. *Ily* H. M. P. I. T. 16. *The Bambou-Cane.*

H. M.

R Adices geniculatæ è geniculis fibras agentes, & præterea germinibus multis emissis reptantes & subinde furculos erigentes, hanc plantam ad Arundines referri debere demonstrant. Rectius autem Arundo arborefcens quam Arundo arbor dicitur.

Caulis in excessivam altitudinem attolluntur, ipsam *Tenga* superantes, sunt autem teretes, cortice viridi, durius geniculati, è geniculis novos ramos furculòque emittentes, & ad geniculos spinis oblongis rigidis, unâ, duobus, pluribûsve muniti, intus fistulosi fistulis subtilibus, ad duorum triumve hominum altitudinem assurgunt priusquam ramos emittunt; cum teneri ac novelli sunt, fermè solidi, & uno tantum angusto tubulo pervii, vetustiores intus cavi, & ad geniculos intersepimento lignoso clausi, & interitis membranâ tenui albicante obducti, constantque lignosis, duris, albicantibus filamentis. Cum teneriores ex fusco virides sunt, nullo cortice à lignosis filamentis distincto vestiti, cum vetustiores ex albo flavi & nitentis coloris; intus quodam calcis genere in cavitate obducuntur, quæ usui medicæ reservatur.

Piso Arundines adolecentes medullâ levi, spongiosa & liquida (non adeò farcta ut vulgares canne Saccharifera) refertas esse scribit, quam vulgus, grati saporis gratiâ avidè exugit. Novissimi autem stolones qui maximè succulenti sunt & saporosi, magni sunt in Indiis, apud Advenas æquè ac Indigenas, quòd bases sint celebris istius compositionis *Achar* dictæ, quæ in Europam inveccta in deliciis habetur palatum doctis, & à me quoque non semel cum voluptate gustata est. At verò ubi hæ Arundines proceræ & annosæ factæ fuerint, liquoris contenti substantia, color, sapor & efficacia mutantur, atque paulatim protruduntur foras, & juxta internodium vi Solis coagulatur, ac instar pumicis albi indurefcit, mox nativæ suavitatis expers facta, peculiarem saporem cum parva adstrictione, eboris ulti æmulum acquirit, vocaturque apud indigenas Sacar Mambu * qui quo levior, albicantior ac glabrior eo præstantior: quò magis * *Tabaxir* *Garcie & Acosta.*

Folia ad genicula brevissimis petiolis insident, spithamam longa, latitudine ad petiolum digitali, versus apicem sensim strictiora, venis in longum striata, nervo inferius conspicuo medio percurrente; oris si inferiora versus stringantur, aspera, viridia.

Flores in spicis squamosis, tritici similibus, nisi quod minores sunt, quæ nodulis caulium congregatim insident, staminei filamentis tenuissimis, dependent. Sexagesimo à statione anno (ut ferunt) flores fert per unum fermè mensem. Proximè ante florum exortum primum omnibus foliis spoliatur, & postquam desloruit emoritur. Hæc nobis minùs verisimilia videntur.

His adde è Garcia, ramos erectos esse, nisi quòd pulcherrimos quosque interdum incurvant ad pergulas & deambulacra, apud Indos frequentia, conficienda.

Pisoni Ligni seu materie crassities trientem uncia sæpe superat, circumferentia sexdecim, diameter aliquando quinque est unciarum. *E Clasio hausit*; qui aliud fragmentum describit 27½ pedes longum, cujus crassitudo infima parte viginti uncias ambitu comprehendebat; singulorum internodiorum longitudo circumferentiæ partis inferioris ut plurimum respondebat.

Dum

Dum adhuc tenellæ & virides sunt Arundines ab Indis insectæ & incurvari solent, ut magis aptæ evadant gestandis lecticis pensilibus, *Palankins* ipsis dictis, quibus insident tum viri, tum feminae dum aliquo transferri cupiunt.

E truncis cymbas faciunt Indi, quæ binos viros capere possunt, non quidem illas excavantes, sed relictis solum duobus utrinque internodiis per medium secantes, quas conscendunt bini nudi, sedentes singuli in earum extremitatibus junctis cruribus, tenentisque singulis manibus remos, tres aut quatuor palmos longos, quibus eas cymbas impellunt tanta dexteritate, ut etiam adverso rapidoque flumine summa celeritate navigare possint. Atque in his vectos se securos esse arbitrantur à Crocodilis. *Acoffa*: apud quem reliqua vide.

Quin & ex hisce Arundinibus Indi nonnullis in locis domos suas ædificant, ut in *Terenate*, quas findunt & singulari industria intorquent.

Tabaxir Persis *lac lapidescens* significat. Gerardus Cremonensis in Rhafi *Tabaxir* Arabum erroneè per Spodium reddit, cum Spodium sit Tutia Arabum, cujus in externis remediis solum usus est: Tabaxir verò in Arabum compositionibus intra corpus sumatur. C. B. Verùm J. Bauhinus * Gerardum excusat, nam ille, inquit, reliquit nomen Perficum, & Bellunensis spodium vertit: Sed quid alteruter aut ambo peccarent si spodium esse putarent, cum Avicenna ipse dicat spodium esse cinerem cannarum, vi venti inter se confricatarum, & ignem ex eo concipientium, & proinde à illo igne exuturam.

* Vel potius
Auctor notatum
in Garcia
hist. apud
Clus. in Exot.

Usus.

Tabaxir ad usus medicinæ aptissima, ab Arabibus & Persis summo studio quaesita, auro & argento ponderatur. Indi ad vulnera testicularum & virgæ utuntur. Valere etiam dicitur contra cholericas passiones & dysenterias; Garcias internis & externis ardoribus convenire scribit, eoque etiam in biliosis febribus & dysenteris, præsertim autem in biliosis fluxionibus utuntur: inque stranguria & urina cruenta. Corticis & foliorum decoctum epotum servit ad sanguinem in corpore ex vulnere retentum expurgandum, confertque etiam puerperis, ad materiæ sanguinolentæ post partum resectæ excretionem. H. M. Arundines hæc amputatæ & igne crematæ fertilissimum præbent cinerem; cum autem cremantur ingentem edunt sonitum, & fragore centum aliquot clopetorum explosiones æmulantur. Aer enim intra cancellos internodiorum ope conclusus, dum rarefit ampliusque spatium desiderat, parietes quaquaversum dirumpit, & vi sibi exitum quaerit. D. Arn. *Syen.*

Locus.

Nascitur in arenosis maris litoribus.

2. *Beeha* H. M. part. 5. Tab. 60. *Bambu species altera.*

Arbuseula humilis est, seu potius frutex arborecens, sedecim circiter pedes altus, ramulisque teretibus, glabris, nodosis medullâ farctis donatus.

Folia arundinacea, *Ily* foliis similia, at glabra. Ad ramulorum nodos interdum spicæ proveniunt coniformes, acuminatæ, quibus insident stiloculi albicantes, staminei, medium occupante globulo oblongo, è quo stilus exit viridifuscus.

Stiloculis succedunt *Fructus* oblongo-plano-rotundi, acuminati, carne intus densa, albicante referti. Provenit variis Regni Malabarici in locis sylvestribus, præsertim in *Betsjour*, *Corremaloe*, & *Teckenkour*.

Vires &
Usus.

Ex hoc fructe Indigenæ sagittas conficiunt & corbes. Ex ramulis arundinaceis calami fiunt scriptorii. Folia si in aqua decoquantur, eaque decoctio exhibeatur menstrua obstructa provocat: eodem decocto si os colluatur erosas gingivas sanat, & odontalgiam tollit.

3. *Nola-Ily* H. M. *Arundo Indica Bambu dicta tertia.*

Est insuper tertia *Bambu* seu *Ily* species, Malabarensibus *Nola-Ily* dicta, præcedentibus perfimilis, præterquam quòd internodia tenuiora sunt & longiora.

Locus.

Crescit in *Calicolan* & *Teckenkour*.

4. *Arundo Rotang dicta Pison.*

Hujus stiones, grato ut *Mambu* succo turgidi, vel crudi manducantur, vel condimento Achar induntur. Hæc minus concavæ sunt quàm *Mambu*, sed substantiâ spongiosâ instar herbæ ferulaceæ farctæ. Baculi exsiccati attritu mutuo seu collisione multas fundunt igneas scintillas. Fructum fert hæc Arundo edulem & saporificum, cum aciditate quadam grata, rotundum, parvæ pilæ magnitudine, tectum spadicei coloris putamine, duriusculo, fragili, striis perpetuis cancellatum ornatum. Ex singulis Arundinis nodis ad summum usque sarmenta funium modo intorta & tenacia, foliorum quasi loco, emergunt, hisque fructus globulares, rarè solitariè, sæpe copulati adnascuntur. Nucleum porro intus ferunt durum, ex quo contuso exprimitur oleum, non edule solum, sed in medicamentis topicis, præsertim in unguentis nervis, utilissimum.

Locus.

Crescit passim, in sylvis circa fluentia hæc species, in omnem partem flexilis, eoque ad omnia liganda utilis. Nam incolæ [*Indiæ*] funium loco eâ utuntur, & ædes suas ex magnis Arundinibus constructas clavorum ferreorum loco ligant; & mireris tenacitatem hujus Arundinis, quæ crassitie digiti humani fermè cùm sit, tamen in quatuor partes dissicatur, unde & corbes, & cunæ infantium ex ea consarciuntur; & anchorarum etiam pro navibus funes in Javanis; & sane longius durant in aqua salsa quam funes, imò deficientibus funibus nos iis anchoras quantumlibet graves ligamus.

5. *Tubuli*

5. *Tubuli Arundinacei ad Asthma C. B. Tabaci Haytinorum, quos Mexicani vocant Pocyelt.*
Fr. Hernandez.

Tabacos vocant Arundinum cava perforatâque fragmenta, sesquidrantem longa, pulvere carbonum extrinsecus illita, intrinsecus vero *Nit.*, i. e. Tabaco, Liquidumbra, *Xochicozotl*, & interdum aliis quibusdam calentibus plantis atque odoribus referta. Horum incensorum ea parte qua *Vires* pleni sunt fumo ex altera tracto devoratoque, velut quodam suffimento, somnus inducitur, & omnis laboris atque lassitudinis hebetatur sensus. Quinctiam dolores omnes, ac præcipuè capitis, sedantur, pituita fluens ad pectus expuitur, juvantur asthmatici, & corroboratur ventriculus. Cavendus autem est nimius eorum usus, alioqui jecur intemperiem calidam contrahet: inque cachexiam & alios affectus inciditur incurabiles.

Quæ de tubulis hæc habet Monardes cap. 15. eadem ferè sunt, eorum tamen compositionem ignoravit.

6. *Arundo Japonia flavæ, internodiis brevissimis, surculis nodos stellatim cingentibus.*

E minorum genere sunt, crassitie pollicari aut paulo majore, colore flavo, internodiis brevibus palmaribus aut sesquipalmaribus, in medio gracilibus ad nodos crassis & protuberantibus. Unumquemque autem nodum virgæ seu surculi multi stellatim ambiunt.

C A P. X.

Gramina quædam Brasiliensia à Marcgravio descripta, & per oblivionem omissa, suis Locis inferenda.

1. *Gramen parvum, ad Cyperoides accedens, granulis Avenaceis. An Gram. nemorosi hirsuti species?*

EX radícula capillata multi prodeunt caules, teretes, tenues, spithamani alti, ad terram uno foliolo acuto vestiti, è quo tanquam vagina prodit caulis. Summitatem autem caulis in orbem circumstant septem foliola angusta, acuta, duos circiter digitos longa, viridia quidem, sed ad partem ab exortu interius albissima. In horum foliolorum medio aliquot granula instar Avenæ, sibi invicem sunt apposita, in quæ semen latet. Caulis & folia pilis albis & mollibus vestiuntur.

Foliis multis simul in summitate caulis unde panicula exit cum Cyperis convenit, caulis rotunditate & foliorum pilis ab iisdem differt, & ad Gr. nemorosum hirsutum accedit.

2. *Gramen cyperoides Brasiliense capitulo quadrangulo. Graminis secunda species Marcgravio.*

Caulem habet triangularem, 15, 16, aut 20 quoque digit. longum, supra terram longis, angustis & venosis foliis præditum. In summitate caulis capitulum est quadrangulare, quasi è quinque glandibus compositum, magnitudine passulæ majoris, ad cujus latera quatuor foliola graminea extenduntur. Ipsum capitulum odorem habet quasi Chamæmeli.

3. *Gramen cyperoides Brasiliense multis capitulis albis. Graminis tertia species Marcgrav.*

Idem caulem habet triangularem, circiter pedalem, atque juxta humum duobus aut tribus foliis gramineis vestitum. In summitate autem in brevibus petiolis proveniunt sex, septem, aut octo capitula alba, juxta se posita; quorum quodlibet circumstant sex foliola viridia, acuta.

4. *Gramen cyperoides Brasiliense, panicula umbellata, granulis aculeatis. Graminis quinta species Marcgrav.*

Inferius triangularem habet caulem, qui ad quatuor circiter pedum altitudinem assurgit: Folia autem quatuor aut quinque, sesquidigitum ferè longa, Arundinacea: superius umbellas multis acutis granulis, quasi Echinorum aculeis onustas.

5. *Gramen Brasiliense cyperoides paniculis squamosis in umbellam compositis.*

Exiles radiculæ, seu rectius filamenta, emittunt quatuor aut quinque caules gramineos, angustos, circiter tres aut quatuor pedes altos. Quilibet autem caulis superius dividitur in umbellam, ut Gramen cyperoides capitula squamata continentem.

6. *Gramen junceum Brasiliense Jacapè dictum. Graminis decimatertia species Marcgrav.*

E radícula geniculata, juncea, alba, longè latèque sub terra serpente exsurgit caulis ad trium pedum altitudinem, primum simplex, instar culmi filiginis, teres, qui postea in aliquot folia finditur graminea, angusta, in medio album nervum secundum longitudinem habentia. Nullus est odoris, nec florem gerit nec semen [rectius dixisset neutrum sibi observatum.] Solo ut plurimum effeto Valere

Vires. Valere dicitur contra serpentum morsus, si membra eo ligentur supra vulnus infectum. Pifo experientia sua commendat radicem juncearum decocta ad venena.

7. *Gramen digitatum plumosum Brasiliense.*

Caulis teres, tenuis, cavus, gramineus in 18 aut 20 digit. altitudinem affurgit, in medio habens nodum, & inferius tres, superius autem supra nodum unum folium acutum, gramineum: in summitate caulis quinque aut sex spicas tenues, duos circiter digit. longos, crasso filo haud crassiores, coloris argentei, à quibus parvuli è cinereo ad purpuro-cæruleum colorem vergentes flocculi dependent, tremuli, & qui vento abripiuntur.

8. *Gramen elegans plicatum Panicum aut Miliaceum.*

In trium, quatuor, aut etiam quinque pedum altitudinem affurgit, ex radiculis filamentosis Arundinis modo. Folia circiter unum pedem longa, eleganter plicata, viridia, figurâ pæne ut Palmæ nuciferæ majoris, in caule plura. Caulis superius fert spicam, sesquipedem longam Milii spicæ vel Panicæ sylv. figurâ & magnitudine.

Vires. Emolliendi vim obtinet internè & externè, malvæ, vices supplet: in fomentis etiam tenesmo conducit. Pifo: qui Gramen hoc *Amongebæ* nomine pingit.

9. *Gramen florens capitulo squamoso, Jupicai Brasiliensibus Pison.*

E pilosis radiculis caules protrudit perquam multos, tenues, junceos, pedem aut sesquipedem longos, qui inferiore parte gramineis foliis vestiuntur. Quilibet caulis gaudet capitulo ovali, squamoso, splendenti, coloris sublutescentis & ex pallido variegati: his superius flocculus infidet tribus quatuorve foliis compositus. *Si hoc sit verum, plane anomalum est hoc genus Graminis.*

Locus.

Vires.

In pascuis riguis, mensibus præsertim pluvius luxuriat. Ad curandam impetiginem similesq. cutaneos affectus, à colore & acrimonia natos succo refrigerante quo scatet, parti affricatum conducit; multumq. solatii & levaminis adfert pruritus intolerabilem mitigando. *Pison.*

10. *Gramen striatum Brasiliense.*

Ex una radice quatuor aut quinque folia enascuntur, & affurgunt in sex pedum altitudinem, familia Gramini Hispanico striato, præterquam quòd in unico folio una tantum stria sit alba.

11. *Gramen dactylon plumeum, Capuopeba Brasiliensibus, Lusitanis Pes Gallinaceus dictum.*

Ad duorum aut trium pedum altitudinem affurgit, caule tereti, geniculato, foliis ad genicula plus sesquiped. longis: qui in summitate in 20, 24, & interdum 30 tenuiores caules dividitur, quorum quilibet versus summitatem, ad duorum, trium quatuorve digitorum longitudinem argentea vestitur paniculâ, quæ in medio semen gramineum continent. Caules egregiè rufescunt.

Vires.

Radicem ad quodvis venenum in quovis convenienti liquore propinatam commendant Brasilienses. *Pifo.*

12. *Gramen dactylon altissimum Brasiliense.*

Bicubitalem vel tricubitalem fortitur altitudinem, caule & foliis gramineis. Panicula superius in duodecim, quindecim aut plures divisa, quorum quilibet octo aut novem digitos longa, coloris obscure rufescentis.

Duodecima Graminis species *Marcrav.* hujus varietas esse videtur, panicula longiore & pæne pedali subtiliusque composita, atque coloris viridis.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS TERTIUS,

QUI EST

De Herbis anomalis & incertæ sedis.

ERBAS *anomalas* voco quæ ob singularem partium structuram seu conformationem ab aliarum norma abluunt, nec notis caracteristicis cum præcedentium Generum aliquo conveniunt. Incertæ sedis sunt quarum notæ Characteristicæ adeoque Genera quo referenda sunt ob imperfectionem descriptionum ignorantur.

Has ad confusionem vitandam, & memoriæ juvandæ causâ, in quatuor Sectiones distribuemus, nimirum in 1. Anomalas aquaticas. 2. Anom. filiquosas. 3. Anom. quæ ob convenientiam aliquam in partibus præcipuis ad superiorum generum aliquod reduci possunt. 4. Anom. incertæ sedis.

SECTIO PRIMA.

Herbæ Anomalæ aquaticæ.

CAP. I.

De Nymphaea.

A Nymphis dicta putatur. *Δοκεί ἡ ἀνομαλὴ Νυμφαία διὰ τὸ ἐνυδρῶν φιλεῖν τόπον, quia aquosa amat loca.* Plinius deducit à Nympha zelotypa erga Herculem mortua, *quæ in eam transformata fuit;* unde inquit Heracilion vocant aliqui, alii Ropalon à radice clavæ simili; ideoque eos qui biberint eam duodecim dies coitu venuræque privari, lib. 25. cap. 7.

A. 1. *Nymphaea lutea* Ger. J. B. *major lutea* C. B. Park. *Nenuphar luteum* Brunf. *Water-lily, with a yellow flower.*

f. B.

Haud temere herbam aquaticam invenias, quæ majore radice nitatur quàm Nymphaea, quippe quæ humani cruris crassitudinem nonnunquam assequatur. Harum quæ lutea est *radicem* habet foris virentem, intus albam, fungosam & porosam, sapore subamaro præditam cum quadam adstringente, cui multa appensa adnata, crassitudine digitali, foris nigricantia, fibrisque, multis capillata: *Folia* aquæ innatant, spichamam aut sesquipalmum longa, latitudine palmari, formâ soleæ equinæ, propemodum rotunda, paulò oblongiora quàm candidæ, pinguis, lentòq, virore splendens, superiore parte glabra & lævia, inferiore verò fibris aliquot distincta, pediculis digitali crassitudine, cubitos duos aut tres longis, aut etiam longioribus, teretibus, medullâ fungosâ, creberrimis rectis canaliculis perviâ: quibus ad exortum interdum concurrentibus pluribus pediculis lanugo candidissima, quæ & folia nondum explicata, hastâ mucronem æmulantia exteriore parte obvestit. *Flores* pediculis consimilibus insident, sapore cum dulcedine aliqua strenuè adstringente, odore Sisymbrii Cardamines, quinq, foliis crassiusculis constantes, colore luteo præditi, exceptis unguibus, qui externa parte virescunt: intra verò septum foliorum quinq, duplex est corona, prior minutissimorum foliorum, quæ externis appressâ rugosâ conspiciuntur, & similiter lutea, quo etiam colore prædita est interior, sed dilutiore, ex compluribus ligulis retroactis, & apicibus priorem coronam contingentibus; medium occupat pericarpium rudimentum ex luteo viride; quod delapsis coronis, foliisque florum, totis jam viridantibus, saturo virore sed nitente tingitur, papaveracæ capitis magnitudine, sed formâ urcum affabrè exprimens, turgido ventre in angustam cervicem desinente, quæ sensim dilatata margines urcei effingit, striis extantibus asperatos, & orificii loco aliquousque pertusos: in his *semen* continetur, splendens, majus quàm albæ, Triciceo grano minus.

Flos hujus spiritum illum ardentem seu liquorem destillatum, quem *Aquam vitæ* vulgò vocant, odore referre nobis visus est.

Locus. In fluviis & fossis palustribus majoribus, inque aquis stagnantibus majoribus crebrè reperitur.

A. 2. *Nymphaea lutea minor flore fimbriato* J. B. C. B. *The lesser yellow Water-Lily, with a fringed flower.*

Radicalis multis uliginoso cœno infixæ est, capillaceis, è caulium nodis prodeuntibus; *foliis* multis, longo rotundòque pediculo nixis, gustu amaris, aquæ innatantibus, densis, *caulis* teretibus geniculatis; floribus luteis flori Cucurbita perquam similibus, quinque tantùm foliolis constantibus, non ut in lutea majore numerofo stipatu congestis, aut multos apices intus gignentibus, per ambitum venustissimè fimbriatis; calyculo oblongo, lato & compresso, feminibus pleno oblongis, latis, in ambitu pilosis. Atriplicis ferè modo, gustûs quoque amari.

Locus. In fluviis & stagnis majoribus nascitur, non tamen admodum frequens. In Insulâ Eliensî abundat.

A. 3. *Nymphaea alba* Ger. J. B. *alba major* C. B. *White Water-Lily.*

J. B.

Luteæ ante floris productionem simillima est, rotundioribus tamen foliis, [*Dod.* & foliorum & florum pediculis rotundis.] *Radix* crassissima, cortice tegitur nigriore, intus candida & fungosa, unde plurimæ exeunt fibræ, quibus in fundo hæret: *flores* autem longissimis, aquas trajicientibus pediculis hærentes, candoris emaculati, nonnihil odorati, Liliaceis floribus similes, multiplici foliorum agmine stipati; verùm extima folia exteriori parte ex albo virescunt, ut Ornithogali: medium occupant *stamina* numerosa. *Dodon.* autore post florem *capitulum* prodit rotundum, in quo *semen* nigricans, splendens, Milio majus.

Nymphaea Brasiliensis flore albo, *Aguape* indigenis dicta, non videtur specie diversa. *Flos* (observante Marggravio) duodecim constat foliis, oblongis acutis, angustis, albis, & quatuor foliis viridibus subtus, tuavis odoris.

Locus. In fluviis oritur sed rariùs apud nos in Anglia.

A. 4. *Nymphaea alba minima* C. B. *alba minima sive Morsus ranae* Park. *Nymphaea minor sive Morsus ranae* J. B. *The least white Water-Lily, or Frog-bit.*

In aqua fluitans multiplicat se flagellis suis tenuibus, in quibus veluti parva capita, unde foliorum exortus, & radices tenuissimæ, fundum versùs tendentes. *Folii* circinatæ rotunditatis, teneris, uncialibus, interdum duplo majoribus, Afari foliis ferè similibus, sed minoribus, pediculis nixis palmatibus. *Flores* veluti è vesica prodeunt, masculi foliolis ternis albis constantes, *Dod.* medio-lutei.

Locus. In aquis pigrioribus & cœnosis tardè fluentibus.

Varietas.

Hujus varietatem flore pleno odoratissimo observavimus in fossa quadam palustri ad latus aggeris seu calcei *Audrey caussy* dicti, propè pontem ligneum, in insula Eliensî.

His addit Lobelius, & ex eo Gerardus, Parkinsonus, & Bauhinus uterq, *Nymphaeam luteam minorem*, quam juxta amenissimam Thamesis fluentem in udibus scrobibus frequentem scribit: Item *Nymphaeam albam minorem*, quam in Anglia, viâ quæ Londino, Oxonium, ac Bristoliam ducit secus & trans aquas viarum pigriores minùsq, profundas reperiri asserit. Ego & amici diu utramq, quævisimus, necdum invenimus in Anglia, aut ab aliis fide dignis inventas audivimus, tantum abest ut frequentes sint apud nos. Ego certè Lobelio non multùm fido: nam & alias aliquot plantas sponte in Anglia oriri tradit, quas post ipsum nemo quisquam hætenus invenire potuit, nec puto inventurus est. *Nymphaea lutea minor flore fimbriato* in Anglia satis frequens est; fortè hanc intelligit Lobelius, *Nymphaea lutea minoris Septentrionalium* titulo. *Nymphaea alba minor* nobis hætenus incognita est. D. Magnol Monspeliensis in stagnantibus aquis circa Lateram eam ætate sæpiùs occurrere scribit: utinam accuratius descriptam nobis dedisset.

Vires.

Nymphaeæ utriusq, albæ & luteæ radix, folia, flores, semen in usu sunt adversùs fluxus, præcipuè verò gonorrhœam & pollutiones nocturnas, seminis acrimoniam, sanguinis æstum & tenuitatem. Extrinsecus sæpe adhibentur folia & flores ad febriles æstus & vigilias sopiendas [in lotionibus pedum, in impositione foliorum scil. lumbis, temporibus, plantis pedum.] *Schrod.*

Multi ab hujus plantæ usu cavent, eo timore nè iis coeundi tum vires, tum desiderium minuatur: compertum enim aiunt usum seminis atque radices homines reddere ad Venerem valdè frigidos & tardos. *Plin.* lib. 25. c. 7. coitu genituræque privari scribit qui biberint eam duodecim diebus.

Radix *Nymphaeæ* candida vino nigro decocta & pota mensum muliebrum abundantiam sistit efficaci remedio, etiam iis qui de omni auxilio desperarunt. Idem de Semine intellige. *Trag.*

Henricus Petrus radicem *Nymphaeæ* albæ vino coctam & potam commendat in nimio mensum fluxu, è *Dolai* lib. 5. c. 4. sect. 18.

Turcas perhibent per noctem flores *Nymphaeæ* in aqua macerare, qua si nares inungant, vel eandem bibant, putant se à multis gravissimis morbis immunes futuros, & se ab iis præservari posse. Nos ex floribus albis conservam & syrupum conficimus quæ lommum conciliant, segniùs tamen quam Papaver. Simon Paul. *Quadrip. Botan.* Class. 2. p. 94. 95.

Experientiâ scio in excoctatione palati vel Uvulæ & Linguae à materia calida aucta Aq. Nymphæaris cum Casura conducere, ex observationibus Marcelli Cumani ab Hieronymo Vellicchio editis.

* 5. *Nymphaea alba major Aegyptiaca sive Lotus Aegyptia* Park. *Lotus Aegyptia* Alpin. exot.

Folius constat numerosis, magnitudine colore atque figurâ Nymphaeae albae foliis proximis, undiq; crenatis, pluribus lineis seu nervulis per folii superficiem variè discurrentibus, pediculis è radice exentibus nixis ut in illa. Ac nec folia tantùm Nymphaeae familiae habet, sed & *capita*, & *radicem*, & *flores* etiam magnitudine, figurâ, & colore albis Nymphaeae floribus similes, singulis singulos pediculis seu caulibus viridibus, rotundis insidentes, aliquantum odoris levissimi, ad Violae odorem inclinantis respirantes. Floribus succedunt *capita* rotunda, Mespilo magno magnôq; fructui Nymphaeae albae similia, cortice viridi contexta, intus veluti longos parvosq; folliculos habentia, quae *semen* continent minutum Brassicae femini simile. Pediculi tum florum tum foliorum longi sunt, digitorum minimum circiter crassi, teretes, cavi, decem ferè alterutrorum ab eadem radice. Radix rotunda in oblongum, exterius nigra, intus flavescens, pulpa sanè carnosa & dura, gustu adstringens & subdulcis. Proxius verò aucta non superat magnitudinem ovi gallinaei. Indigenae ex jure coctam libenter comedunt. Videtur coctum intus colore ovi rubrum imitari. Ab hac radice crassa & torosa innumeræ fere fibrosae, tenues, colore albicantes radice procedunt.

In locis nonnullis aquâ Nili fluminis, aestate de more solito aucti, inundatis, ac velut lacunis effe-
ctis (quos locos *Birchas Aegyptii* vocant) adeò abundat, ut tota aquae superficies foliis contexta occul-
teatur, plantaeque tandem vivens supra terram cernitur, quoad tota aqua terrâ fuerit absorpta, atq; sic-
cata; quod fieri solet Novembri mense, quo tempore Loti plantae sub terra occultantur, marcescentibus tum foliis, tum floribus, tum fructibus, cum totis suis plantis: quo constat Lotum annum esse plantam.

Id proprii hae plantae (inquit Alpinus) habere videtur, quòd quantacunq; sit aquae altitudo usq; ad illius superficiem crescat, floréq; nunquam intra aquam aperiat sed semper supra superficiem ejus, non multum tamen, attollat.

Quae Theophrastus & Plinius habent de mirabili hujus plantae ad Solem conversione, quòd scilicet flores ejus sole occidente se comprimant, capitq; integant, ad ortum aperiantur & supra aquam affurgant, se in Nymphaea alba observasse affirmat Prosper Alpinus, Ipsam nempe occidente Sole florem claudere, deinde se totum cum foliis sub aqua occultare, eòq; oriente florem primum extra aquam promerere, aperire, atque paulo post cum omnibus foliis supra ipsam affurgere: Nobis certè incredibilia videntur.

C A P. II.

De *Tribulo aquatico*.

TRIBULUS dicitur *πυγὴ τῶ τοῦ βάλλου*, quòd fructu suo tria vulnufcula infligat, vel quòd cuspidatum trifariam feriat. *Bod. à Stapel.*

Tribulus aquaticus J. B. C. B. Ger. *aquaticus major* Park. **Water Caltrops.**

J. B.

Ex uno capite *σφαιροειδῶν folia* multa, fescuncialia, duobus quadrantibus superioribus serrata, supra glabra; subtus rugosa, Populneis quodammodo similia, pediculo palmari & sesquipalmari, fungoso & paulò infra insertionem tuberoso haerentia. Flores parvos albos sequuntur muricati fructus, * spinulis armati, nigricantes, Castaneis pares, pulpâ nucleove non dissimiles, candido, eduli, gustu haud ingrato, qui, autore Dod. & recens mandi, & arefactus, molâque contritus in panem cogi posse fertur. Radices longissimae ex intervallis, veluti ad genicula staminum utrinque caesariem promunt, partim in aqua natantes, partim limo haerentes.

Nascitur variis in locis, ac ferè stagnantibus fluviorum partibus, lutosi lacubus, & urbium fossis, quibus limosus sit fundus. Inter Montbelgardum & Basileam observavit J. Bauhinus, ubi floret mense Junio. Matthiolus in plerisque Italiae fluminibus & lacubus provenire ait, praesertim in agro Mantuano & Ferrariensi: neque solum in dulcibus aquis gigni, sed etiam in mari, quod non credimus. Nos fructus Venetiis venales vidimus.

Pleniorum hujus plantae descriptionem videtis apud Jo. Bod. à Stapel, Comment. in Theophr. hist. lib. 4. cap. 11.

* Imo spinis
crassis & ro-
bustis.

Locus.

C A P. III.

De *Faba Aegyptia*.

HÆC planta à nonnullis Nymphaeae species censetur ob conformitatem in foliis caule & radice. Flos etiam cetera Nymphaeae similis solo colore purpureo differt. Praecipua differentia est in fructu.

Uuuuu

Faba

Faba Aegyptia Bod. à Stapel. *Faba Aegyptia Dioscoridis & Theophrasti*, cujus radix *Colocasia* dicebatur Park. *Fabæ Aegyptiacæ Dioscoridis affinis* C. B. Fructus valde elegans, *Faba forte Aegyptia Dioscoridis* J. B.

Hujus fructum sic describit Clusius, Prægrande Papaveris caput, cujus summum fastigium transversim fuisse præcisum, referebat; membranacea enim & rugosa constabat substantia, subfulci coloris, levi admodum, licet ejus circumferentia supremâ parte novem esset unciarum, sensim tamen decrescens, usque ad pediculum qui *florem* cui fructus successerat sustinuisse videbatur; apparebant enim quædam ubi flos inhæssisset vestigia: superior porro fructus pars prorsus erat plana, 24. lacunis sive cellulis serie quadam dispositis prædita, instar favi Vesparum; in quarum singulis singularia *semina*, sive parvæ nuces, instar pumularum glandium continebantur, paræ unciam longæ, unciam in ambitu crassæ, quarum suprema pars fusca erat & in mucronem desinebat illi similem qui extimam illandis partem occupat. Infima pars exigua lacunam habebat, vestigium videlicet ubi pediculus illam in cellula retinens inhæssisset videbatur: nucleum autem continebat rancidum & situ obductum.

Hanc ipsam plantam in insula Java invenit Justus Heurnius M. D. & verbi Divini minister in India Orientali, qui eam Nymphææ glandiferæ Batavicæ Javorum nomine descripsit his ferè verbis. Ejus [fructus] fungosus rugosus calyx est, globum dimidium referens, viridis coloris, qui duodecim, vel septendecim loculis distinctus est; loculorum quivis glandi similem fructum continet, ex violaceo nigricantem intus albissimum, corculo viridi, adstringentis saporis & subamari ut Glandium, siccatum ut Avellanarum. *Caulis* bicubitalis sæpe, rotundus, asper, fungosus. *Folia* ingentia, Batavicæ Nymphææ planè similia. *Flos* etiam nostratium similis, odoris validi ut olei Anisi.

Locus.

Nascitur in paludosis & ad ripas fluviorum. Hæc è Jo. Bodæi à Stapel notis in Theophr. hist. & Parkinsoni Theat. ubi plura vide. Hanc plantam veram & genuinam Antiquorum Fabam Aegyptiacam esse nemini dubium esse potest qui descriptiones inter se contulerit.

* Hist. Nat.
& Med. Ind.
Orient.

Jac. * Bontius plantam hanc titulo *Nymphææ Indicæ flore purpureo* sic describit,

Nostrati Nymphææ in omnibus tam in latis, quam rotundis foliis, caule & radice plane convenit: flore verò differt, qui in nostrate vel albus, vel flavus est, hic autem pulchrè purpureus, odore gratissimo nullo modo nostrati cedens. Fructu quoque & calyce longè à nostrate Nymphæa differt; qui in superficie hic planus conspicitur, tanquam si per medium cultro dissectus esset: verrucas parvas, in orbem distinctas super ostendens circiter 30. numero, quæ paulatim grandescentes calycem sibi unaquæque effingit, donec maturescens nucem Avellanam dempto putamine cum forma, cum nucleo valde referunt; saporem quoque ejus non malè æmulatur, qui tamen fatuus aliquo modo & aqueus est, naturam redolens elementi in quo crescit.

Viribus cum Nymphæa nostrate convenit, ideòque decocto hujus plantæ, à Malaisi edocti, utimur in calidis morbis, Febribus ardentibus, Phrenitide, Cholera, & in mortifera dysenteria. Hæc è tenus Bontius.

C A P. IV.

De Millefolio aquatico.

A. 1. *Millefolium aquaticum minus* Park. J. B. *aquaticum flosculis ad foliorum nodos* C. B. *Myrrhyllum aquaticum minus* Clusii Ger. *Small Water-Milfoil*.

Clus.

LAtè se fundentibus scapis præditum est, qui rotundi, virides, frequentibusque nodis intercepti sunt; è quibus tenues, capillaceæque fibras spargit, quibus telluri inhæret: superior scaporum pars palmum supra aquas eminet, quàm ad singulos nodos quinquæ tenuium, parvisque foliolis præditorum foliorum alæ ambiunt, vix unciam longæ, virides admodum, quæ sensim circa scaporum summitatem minuuntur, sic ut in pyramidalem quasi formam scapi desinant, qui summo fastigio totidem flosculos quot foliorum alas in singulis nodis ferunt, pusillos valde, octonis candidis foliolis simul junctis, nec sese explicantibus, præditos, qui deinde in quadam tubercula, quatuor radios in capite habentia transeunt.

Locus.

In lacunis secundum rivos sitis, nec profundis, observavit Clusius, Flore & semine mense Junio onustum: nos in rivulis circa Cantabrigiam copiosum satis invenimus.

A. 2. *Millefolium palustre galericulatum* Ger. emac. *aquaticum flore luteo galericulato* J. B. Park. *aquaticum lenticulatum* C. B. *Hooded Water-Milfoil*.

J. B.

Tenuissimis filamentis totum est contextum, usque ferè indigestis; appensis hinc inde crebris emblematis orbicularibus, Lenticulam aquaticam æmulantibus. *Caulis* tenuis, dodrantalis, nudus, in ramulos aliquot parte superiore divisus, *flores* gerit luteos, majusculos, cucullum referentes.

Locus.

In fossis palustribus Lincolnensibus & Eliensibus reperitur. Duas species observavit D. Dent, majorem & minorem.

Vocavi (inquit C. Bauhinus) lenticulatum, quia vesiculæ parvæ Lenticulares non tantum ultimæ foliorum parti adhærent, sed infinitæ omnibus foliorum partibus subjiciuntur.

Hanc plantam quoniam aliis imperfectè descriptam observavimus, ipsi plenius accuratius & describere conati sumus. E radice limo in hærente *cauliculus* emittit infirmos, teretes, creberrimis geniculis distinctos, in aquis fluitantes, in ramulos rariore divisos. Ad singula genicula singula exeunt *folia*, ramosa,

ramo ad exortum hinc inde insigniori: Tum folium reliquum, tum rami dicti ramulos alternatim ab hoc & illo latere emittunt, in tenuia & capillacea segmenta subdivisos, quibus accrescunt vesiculae, pellucidae aqua plene, quae cum vetustiores sunt nigricant & fragiles evadunt velut turbinatorum testae: has *lenticulares* appellat C. Bauhinus. E centrīs divaricationum ramorum exeunt subinde *cauliculi* crassiusculi satis firmi, dodrantes interdu, aut longiores brevioresve pro aquarum profunditate, foliis nudi, [versus summities tamen quaedam foliorum rudimenta apparent] in fastigio *flores* gestantes quinque, sex, septemve, pediculis fescuncialibus aut longioribus, purpurantibus infidentes, successivè se aperientes, è calyce bifolio seu bivalvi, monopetali, in duo segmenta divisi, quorum superius galeae figuram obtinet, inferius labelli lati, in medio velut fimbriam habentis densam. Sub labello latitat calcar seu corniculum breve, incurvum. In medio flore tertia interdum lacinia occultitur. *Vasculum* seminale parvum, subrotundum, figurâ seminis Lithospermi, unicum intus includens semen, rotundum, fuscum. Folia juniora virescunt. In extremis ramulis, nunc [Julio mensè] gemmae insignes cernuntur, ad tactum admodum viscidi.

Floret Julio & Augusto, & semen brevi maturat.

In piscinis, inque fossis palustribus occurrit, sed rarius.

Tempus,
Locus,

CAP. V.

De *Cotyledone aquatica*.

A. 1. *Cotyledon aquatica* J. B. *aquat. acris Septentrionalium* Lob. *palustris* Ger. Park. *Ranunculus aquaticus* *Coryledonis folio* C. B. *Marsh Pennywort*, *White Knot*.

Viticulis rotundis, crebris geniculis interceptis, vel sub terra, vel in superficie terrae reptando se propagat. E geniculis tum fibrillae seu radiculae albae creberrimae, tum folia, tum etiam pediculi flores sustinentes exeunt. *Folia* circinatae ferè rotunditatis, crassa, digitum lata, per margines leviter crenata, glabra, pediculis semipalmatis aut maioribus summa parte hirsutis, eorum centra occupantibus infident, fibris inde in foliorum margines velut tot radiis ductis. Ex alis foliorum exeunt cauliculi seu potius pediculi digitales, tenues, infirmi, in summitate flores aliquot glomeratos [octo interdum aut plures] sustinentes. Singuli autem flores quinque perexiguus, acutis, dilate rubentibus foliis componuntur, & summitati seminum singulorum, seu fortè binorum, conjunctorum, nudorum infident, velut *Thalpeos* ejusdem compressorum. Interdu in eodem caule bini habentur, alius super alium, florum & seminum glomeres: bini quoque non raro ex ejusdem folii sinu exeunt pediculi floriferi. Sapor plantae mihi potius amarus quam acris visus est.

In palustribus frequentissima est haec planta: post mediam aetatem floret.

Panta est singularis & sui generis: folio quidem *Cotyledone* veram exactè refert, verum caule, flore & semine immane quantum ab eadem differt.

Locus,

* 2. *Cotyledon repens Brasiliensis*, Erva do Capitaon *Lusitanis* Marggr.

Marggr.

Radix recta, teres, geniculata, alba, sub terra serpit, & ad genicula unius aut duorum digitorum intervallo distantia, multa agit filamenta tenuia, & ibidem caulem [rectius pediculum] duo aut tres, etiam octo aut decem digit. alium protrudit, exilem, teretem, fistulosum, ex albo purpureum, inferius in medio filum lentum habentem: quilibet autem caulis fert superius unicum folium rotundum, late viride ut *Nymphæae*, non ita solidum, in ambitu crenatum more folii *Umbilici Veneris*: caulis in centro folii aut circiter inseritur, & ex centro insertionis tenues venae ad circumferentiam disperguntur. *Radix* contrita odorem & saporem habet radicis *Petroselinii*.

CAP. VI.

De *Stellaria aquatica*.

A. *Stellaria aquatica* Park. *Millefolium aquat. 12. sive Stellaria aquatica* C. B. *Alfne aquis innatans foliis longiusculis* J. B. *Water Starwort*, or *Star-headed Water Chickweed*.

J. B.

Lenticulae modo aquis innatant, longis, tenuibus, teretibus, infirmis *coliculis*, pedibus & cubitalibus ac etiam longioribus, in ramulos subinde abeuntibus: è quorum geniculis non tantum demittuntur fibrae tenuissimae & albae quibus radicitur, verum etiam bina folia per geniculos oriuntur, *Alfines*, semunciam ferè longa, ex angustiore principio sensim parum dilatata: extrema autem ramulorum supra aquam coronant folia multa, alia aliis imposita, latiora radiatimque digesta, decrecentibus semper interioribus. Ad singulos caulis articulos *flosculi* bini oppositi, hinc inde unus, è foliorum sinibus exeunt, duobus foliolis albis, ad se invicem flexis compositi, cum stylo albo pro *flosculi* proportione longissimo, luteo apice insigni. *Flosculos* excipiunt *vascula* seminalia ex rotundo paululum compressa, quatuor lineolis alius impressis in quatuor partes distincta. In *vasculorum* summitatibus emergunt pili aliquot nigri velut apicem constituentes.

C A P. VII.

A. *Militaris Aizoides* Ger. *Stratiotes* sive *Militaris Aizoides* Park. *Aloe palustris* C. B. *Aloe* sive *Aizoon palustre* J. B. *Water-Sengreen*, or *Fresh-water Souldier*.

f. B.

Folia habet Aloes herbæ familia, sed breviora & minora, per ambitum duris quibusdam, brevibus aculeis spinosa; inter quæ *vagina* quædam erumpunt, cancrorum forcipulis similes, quibus dehiscentibus flores exeunt candidi, trium foliorum, Ranæ morsus perfimiles, luteola exigua *stamina* in medio gerentes. Pro radicibus fibræ longæ sunt, rotundæ, candidæ, crassioribus lyrarum fidibus, aut longis lumbricis perfimiles, quæ ab ipso folia promente brevi capite descendentes aquæ fundum petunt, quem tamen rarius assequuntur. Exeunt ab eodem & aliæ obliquæ fibræ, quibus uti Ranæ morsus multiplicatur.

Locus.

In fluentis pigrioribus, stagnantium aquarum lacubus, & fossis palustribus majoribus non raro invenitur, maxima foliorum parte unâ cum floribus aquas superante; reliquis stirpis partibus sub aquis conditis. Junio, Julio & subinde Augusto floret in Insula Eliensi.

Cæterum fibras, quas pro radicibus habet, scelerati Agyptæ, in aquâ plena phiala, quò majores appareant, mulierculis ostentatas impudenter mentiuntur vermes esse, quos medicamentis suis ex intestinis eduxerint, teste Dodonæo.

C A P. VIII.

Stratiotes Aegyptia J. B. *Strat. aquatica vera Dioscoridis & Aegyptiaca* Park. *Lenticula palustris Aegyptiaca* sive *Stratiotes aquatica foliis Sedo majore latioribus*.

Alp.

Propè Pelusium, nunc Damiatam dictum, Aegypti urbem, in fossis aquâ Nili decurrente plenis copiosè provenit hæc herba, aquâ Lenticulæ palustris modo supernatans, sine caule, foliis Cynoglossæ, brevioribus, latioribus, densioribus, durioribus, hirsutioribusque ac albidioribus, à quibus pro radicibus exigua & rara quædam lanugo pender. Sedo majori similis est; Nullo odore prædita, eo excepto quem ab aqua accipit; sapore tamen adstringente ac sicco linguam ferit, non secus quam Acacia.

* Lib. 4.
cap. 102.

Hanc plantam Antiquorum Stratiotem esse minimè dubium videtur. Stratiotes enim, teste * Dioscoride, fluviatilis cognomen ex eo traxit, quòd in aquis nascatur, inque iis supernatans sine radice vivat, quamvis folium habent Aizoo simile, ac majus. Plinius verò tradit eam in Agypto tantum ex inundatione Nili nasci; Aizoo etiam similem esse, ni majora haberet folia.

Stratiotes Aegyptia Dioscoridis Vellingii.

Cùm in eodem loco, nempe in Nilo propè Pelusium observata sit ab Autore Cl. Vellingio à præcedente non diversam esse suspicor, quamvis nec descriptiones nec icones per omnia conveniant.

Folia hujus, describente Vellingio, Aizoo quidem, sed majori illi & arborecenti familia dices, ni majora multò forent pariterque latiora. Surrecta pleraque videntur, rosèoque concessu stipata, & citra malæ ætatis dispendium plicis in longitudinem rugis que non ineleganter crispata. Circa exortum, ut solet, angustiora folia paulatim deinceps dilatantur: extremoram altero non in acumen exeuntia, sed reflexis leviter oris paulatim diducta sunt: cætera dilutiùs virescentia, Verbasci instar molliter utrinque hirsuta. Flores non observavit. Planta tota sessili basè Nilo incubat aquis innatans circa radicem, quamvis radicem vicem demissa terram versus tenuissima fibrarum veluti filamenta sustineant.

C A P. IX.

Lens palustris latifolia punctata Park. *Lenticula palustris latifolia punctata* C. B. *Lens palustris Patavina* J. B.

f. B.

Adunam costam longiusculam adnascuntur utrinque in alæ modum *folia* denso agmine mutuo se plurimum tangentia, ex oblongo rotunda, semuncialia superius punctis minutissimis notata, inferius mucò obducta. His infernè copiosæ Lenticulæ, aliquando singulæ, aliquando ternæ & quaternæ, rugosò prætenui cortice donatæ adherent, quibus semen copiosissimum minutissimum & flavescens includitur. Sapore est aqueo.

Locus.

Hanc in fossis Patavinis aquis supernatantem vidit C. B. & in Silesia circa Vratislaviam reperitur.

Hæc planta rectiùs fortasse ad Capillares refertur.

C A P.

CAP. X.

A. *Graminifolia palustris repens vasculis granorum piperis amulis. Pepper-grass.*

Perexigua hæc planta per terram repit foliis tenuissimis; in alis foliorum globulos sessiles profert granorum piperis magnitudine ferè, seminibus albis refertos.

CAP. XI.

Gramen Offifragum Norwegicum & Cimbricum.

Hæc planta improprietè Gramen nominatur à S. Paulo & Bartholino, quia non est flore stamineo. Radix ejus crassa, nodosa, instar radicum seu raparum Rothfeldianarum folia longa, acuta instar Iridis, flos flavus colore saturato. Locis paludosis & humidis crescit inter alia dumeta prope omnes villas colonorum; primum gramen est quod vere prodit, unde avida sunt pecora ad decerpendum; ex esu hujus pecora male se habent, macie confecta, spinâ dorsi extrâ protuberante (undè rustici dicunt quod dorsum sit fractum) pedibus offibusq; debilibus, ut ægerimè incedere queant. Pro Antidoto Rustici semper habent ossa exiccata in promptu, in parva frusta confecta, quæ quotannis magnâ copiâ colligunt, & conservant ad hunc usum; hæc avidè devorantur ab arthriticis bovibus, vaccis, ovibus, equis, porcis, &c. & in minima dentibus comminuuntur, & deglutuntur unde salivatio subsequitur, & pecora convalescunt: aliqui pro remedio utantur radice Tormentillæ, omnes ferè tamen offibus acquiescunt.

An hæc phenomena producantur à fodinis mercurialibus vel plumbeis, eorumq; effluviis, vel à superfluâ humiditate vernalis plantæ, contendant Philosophi.

Notandum est variare plantas pro diversitate soli, loci, & Climatis, in quibusdam enim regionibus hæc herba innoxie à bestiis consumitur (adnotante Bartholino) & à Chirurgis usurpatur pro Centauro minore; in aliis verò tam perniciofa pecoribus & odiosa rusticis, ut ista loca circumseptiunt in quibus copiosè luxuriat. Vide D. Joh. Frid. Treubleri Observ.

Suspiciatur D. *Tancredus Robinson*, (qui omnes has observationes de gramine Offifrago collegit) hanc plantam esse vel Centaurium palustre luteum minimum nostrum Catalog. plant. Angl. vel Ranunculi graminei aut potiùs Apsphodeli speciem.

CAP. XII.

A. *Gladiolus lacustris Dortmanni Clus. cur. post. p. 40. Leucoium palustre flore subcæruleo C. B. Glad. lacustris Clusii, sive Leucoium palustre flore cæruleo Bauhini Park. Water-Gladiole.*

Hujus folia dodrantalem longitudinem rarè excedunt, crassiuscula & concava sunt, interstitiòq; discreta instar siliquarum albæ Violæ & similibus, viridia alioquin, & dulcis saporis, anathibus urinantibus gratum pabulum; nam ad aliquot ulnarum altitudinem sub aqua latent, quam tamen caulis inter illa emergens superare conspicitur, floribus albis onustus, Leucoium flore amplioribus, cava illa & infima parte, petiolo à quo dependent proxima subcærulei coloris, formam panè referentes Gladioli, non prorùs tamen similes, quinque foliis constantes, quorum duo superiora ad pediculum reflectuntur, tria reliqua, quæ latiora, propendent. Floribus succedunt turbinate vascula, rufa semine plena.

Nascitur in stagnis quorum fundus puro sabulo substernitur, nullam alioqui plantam præter hanc alente. Sub extremum Julium florentem se observasse scribebat Dortmannus apud pagum *Norch* & *Westerweld* in Drentia, nusquam alibi. Nos in lacu parvo aut stagno *Hulswater* dicto non longè à *Pereth* Cumberlandiæ oppido copiosum observavimus.

SECTIO II.

Anomale Siliquosæ.

CAP. I.

De Acantho.

Acanthi pueri in florem sui nominis versi fabula nobilis quem Pæderota à puerili, uti suspicatur Kyberus amore Græci vocant. Melamphyllon etiam non ineptè à Græcis dicitur hæc herba, quòd folium saturato virore nigrescat. Planta est singularis & anomala, quam Botanici vulgò ob folia in Sylvestri genere spinosa Carduis annumerant.

U u u u 3

Dicitur

Dicitur verò Branca ursina à similitudine quam folia habent cum anterioribus urfi pedibus. Acanthi folia veteres Architecti ob figuræ venustatem & elegantiam epistylis seu columnarum capitulis insculpere solebant. Frondibus Acanthi (inquit Vitruvius) columnas Corinthias veteres Architecti coronabant, quarum effigies adhuc hodie nostris frequenter oculis offerunt. Vestibus etiam pretiosis figuram Acanthi foliorum circumtuebant: unde Virgilius,

Et circumtextum croceo velamen Acantho.

Verùm an Branca ursina vulgaris sit verus Antiquorum Acanthus merito dubitatur, quia Plinius Acanthum topiariam herbam facit, Branca autem ursina operibus topiariis omninò inidonea est, nec enim ductilis & sequax, & in Animalium aliarumve rerum formas & effigies fingi apta. Ex altera tamen parte Acanthi descriptio apud Dioscoridem Branca ursinae perbellè quadrat. Consule si placet Jo. Bod. à Stapel. Comment. in Theophr. hist. lib. 4. cap. 3. p. 308.

1. *Acanthus sativus* Lob. Ger. Park. *Sativus vel mollis Virgii* C. B. *Carduus Acanthus sive Branca ursina* J. B. *Bank-ursine, or Bears-breech.*

f. B.

Acanthi *folia* humi fusa, pedalia, profundè laciniata, mollia, intenso virore splendentia, pilosa. Inter hæc surgit *caulis* dum triumve pedum, rectus, firmus, foliis nudus, nimè ramosus, qui à medio ad summum usque fastigium thyrsium gerit florum candidorum, quorum folia rictum imitata, oblonga, foliis coercentur viridibus, per extremum laciniatis nonnihil & spinosis, medium occupantibus *staminibus* crassiusculis. *Semen* in oblongis continetur pericarpis, latum, planum, rotundum, crassum, fordidè luteum. *Radices* longè, latèq; vagantur, foris nigrae, intus albæ, sapore glutinoso & viscido, ut & folia: adeò vivaces, ut vel minima particula in terra relicta germinabit; frigoris tamen minùs patiens est.

Locus.
Vires.

In Italia meridionalibus circa Baias & Neapolim, inque Sicilia insula copiosè provenit. Est è quinq; herbis emollientibus. Ulius potissimum externus est in clysteribus aliisque paregoricis, quarumcumque formularum & ut plurimum in cataplasmatibus. Radices, autore Dioscoride, amibustis & luxatis commodant in cataplasmate impostæ. Potæ urinam ducunt & alvum sistunt. Podagris calidis trita & calefactæ utiliter illinuntur. *Plm.* Profunt etiam tabidis, sanguinem spuentibus, ex alto delapsis, istu aliquo aut conatu supra vires latis [ruptis atque convulsis Diosc.] non minùs quam Symplyti majoris radices, quas substantiâ, lento succo & qualitate proximè refert. *Dod.*

2. *Acanthus aculeatus* C. B. *Sylvestris* Park. *Carduus acanthus sive Branca ursina spinosa* J. B.

Dod.

Sylvestris Acanthus caule, fastigio acuminato, floribusq; cinetis, florum colore ac specie, tum & fœmine sativum refert, sed tamen brevior ac humilior: *folia* similiter ampla, multis incisuris laciniosa, sed haudquaquam lævia, verùm frequentibus, asperis, duris spinis circa marginum crepidines horrentia.

CAP. II.

1. *Leontopetalon* Ger. Park. C. B. *Leontop. quorundam* J. B.

Radix pugnum implet, rotunda, tuberibus multis inæqualis, cortice cinereo, pulpa virente in luteo, sapore amaro. Hinc exeunt pediculi pedales, trifariam divisi, quorum singulæ divisiones bina aut terna gerunt *folia*, circinatae ferè rotunditatis alia integra, alia laciniata & veluti crispæ, colore ex glauco flavescente, venosa. Inter *folia caulis* exurgit, lineis pallidè purpureis striatus, in multos ramos divisus, foliis minoribus minùsque incisus ad genicula donatus. *Flores* in ancilibus pediculis foliis oblongis interjectis, in caulibus spicatum congesti, lutei, Ranunculi florum magnitudine, quinq; stellatis oblongis foliis constant, *apicibus* luteolis umbilicum circumstantibus; quibus marcescentibus prolongantur pediculi in palmarem longitudinem, in extremo utriculolum venosum Halicacabi sustinentes. *Semen* nigrum, Cannæ Indicæ semini persimile. Parkinsonus siliquas parvas floribus succedere scribit, crassiores & breviores quàm Fumariæ bulbosæ, aliòquin nonnihil similes, *semina* parva, rotunda continentis: quin & totam plantam Fumariam bulbosam quodammodo æmulari.

Locus.

Circa Halepum Rauwolfius reperit. Matthiolus in Hetruriæ arvis aliisq; Italiae locis se vidisse ait, nascique frequentem in Apulia.

Radix usurpatur in Halepo ad detergendas vestium maculas.

2. *Chrysozonum* Park. *Chrysozonum Dioscoridis quibusdam* J. B. *Leontopetalo affinis foliis quernis* C. B.

f. B. Rauwolf.

Altitudinem Leontopetali adsequitur, estque huic caule, floribus, radicèque rotunda (quæ interna parte rubra est) haud absimilis. Cauliculi tamen graciliores, in terram repandi, & ab origine filio modo tennes, in varios ramulos divisi, quorum extremis *stipuli* adherent conspicui, lutei, densiorèq; stipatu positi, quatuor communiter foliolis constantes. *Folia* coliculorum dorso adherent gemina utrinq; & ita sibi invicem opposita ut crucis figuram positi suo efficiant; atro-virentia, in extremolatiores, dissecta ad instar foliorum Quercus.

CAP.

CAP. III.

De Sefamo.

Sefami nomen inditum videtur ἀπό τῆς σήσεως, quod quandoque *seis* denotat *concutio, impello, & aputa* meto, quod subito & quasi impetu ad messem propelleretur. Potius nomen exoticum est, ab Ægyptiis sumptum, quibus *Sempsem* dicitur. *J. Bod.*

Sesamum J. B. C. B. Park. & aliorum *Lustanis* Girgelim. *An* *Gangila* sive *Sesamum Africanum* Pisoni & Marcgrav? *Oilp purging* *Gain*.

J. B. Vesting.

Per *caulem* cubitalem, rectum, firmum, crassum & pinguem *folia* habet semuncialibus pediculis herentia, crassiuscula, ex atro virore nonnihil rubentia, oblonga, acuminata [inferiora latiora & profundioribus incisuris ferrata, superiora integris oris angustius patentia *Vesting.*] è quorum alis *flores* emicant calathi formâ, oblongi, magnitudine eximia, monopetali, reflexis labellis, intus albidii, exterius Violæ colorem induti, tenuiq; resperfi lanugine. *Siliquæ* rectâ secundum caulem ascendentibus, non quaternis tantum sed etiam quinis feniisq; lateribus angulosa, stellatum occupant *calicem*, oblongum illud, compressum, pingue, flavescensq; *semen* inclusum custodientes.

Ægyptiis tum in cibo, tum in medicamentis usitatissimum est, quod cum reliquis frugibus, post-*Vires & Usus.* quam arentes campos scatebris suis temperavit Nilus, celeri proventu surgens siliquâ minimè fallaci cultorem suum locupletat. Parkinsonus, nescio quo Autore, Sefamum in India Orientali sponte nasci ait, in Ægypto, Syria, Græcia, Creta, Sicilia, in agris duntaxat, feri & coli.

Oleum feminibus expressum *est* *Ægypti* *Zeid taib*, i.e. Oleum bonum Arabes nuncupant, quod ad cibos in frequentissimo usu est, majorique pretio quam Olivarum oleum in Ægypto venditur.

Margravius *radicem* teneram, rectam, multis filamentis præditam, exterius ruffam, interiùs albam huic plantæ attribuit, si modo eandem plantam describit.

Plantam hanc non esse verum Antiquorum Sefamum nobis cum J. Bauhino & Stapelio videtur, ideòque an vires à Dioscoride Sefamo adscriptæ ei convenient dubium est. His ergo omiſſis, quas proponit in libro de Plantis Ægyptiacis Prosper-Aspinus, adferemus. Plantæ (inquit ille) decocto utuntur in fotu ad ophthalmias, ad tusses, anhelitûsq; difficultatem, pleuritidem, peripneumoniam, & tumores duros scirrholos: Mulieres pro uteri duritie infestiones faciunt, & utuntur ad capitis furfures livoresq; faciei: planta & feminibus coctis cum melle ad exsiccatos nervos, ad combustas partes, ad calidas inflammationes: Decocto in clysteribus ad colicos dolores, & ad emolliendam alvum: Ad movendas menstruas purgationes. Oleum facemq; ejus bibere ut impinguescant mulieres in balneis familiarissimum habent. Oleo etiam ad multa alii Ægyptii uti consueverunt, viz. ad cutis pustulas, asperitatem, atq; omnem defœdationem ex humore melancholico tum epoto, tum in cibis frequentato, vel ipsis affectis partibus inunctis. *Secretum* apud quosdam ad cutis pruritus, ejus quatuor uncias multis diebus bibendas exhiberi, ad anhelitûs difficultatem, pleuritim desperatam, peripneumoniam, ad movendos menses, atq; ad vehementes stomachi, intestinorum, uteriq; colorum cruciatus demulcendos intus & extra.

CAP. IV.

Balsamina femina C. B. Ger. Park. *femina Persicifolia* J. B. *The female Balsam Apple.*

J. B.

Radice fibrosa & candida nititur: *Caulem* autem habet enormis crassitie, cum altitudo cubitum sæpe vix æquet, rarè autem & parùm superet: est is verò cortice aut ruffo, aut rubescente aut herbido tectus, ad genicula nodosus, succo saturo prægnans, glaber fere, cum interim rami, quos nullo ordine emittit tomento levi vestiantur, *foliis* dense stipati Salignis aut Persicæ, acuminatis, per ambitum ferratis, succulentis, sapore amaricante præditis; è quorum alis *flores* simul plures Persicariæ siliquosa profiliunt, calcari longo, ex carneo colore herbaceo, reliquis vero flos rubescit, pediculis brevibus insidentes. [Est autem flos hexapetalos, folio supremo lato, infimo huic opposito concavo & in corniculum incurvum producto, binis lateralibus inferioribus oblongis, latis & propendentibus, latòque appendice velut geminis; superioribus duabus brevibus, parvis.] *Fructus* figurâ ferè Balsaminæ maris, acuminatus, verrucosus, in plures partes se contorquentes si digitis leviter prematur dehiscens, *femina* ejaculatur parva rotunda ex ruffo fusca seu pulla.

De loco natali nihil certi traditum invenio. Tenella est planta: semen rariùs apud nos perficit, nisi diligens cura & cultura accedat; quotannis serenda.

CAP. V.

- A. *Perficaria siliquosa* Ger. *Noli me tangere* J. B. *Mercurialis Sylvestris* *Noli me tangere dicta*, sive *Perficaria siliquosa* Park. *Balsamina lutea*, sive *Noli me tangere* C. B. *Codden Arsmart*, *Quick-in-hand*, *Touch-me-not*.

Col. F. B.

Summo caspate radices agit fibrosas, à quibus *Caulis* surrigitur cubitalis, tenerior, diluissimè virens, etsi in imo purpurascit, lævis, inanis, translucidus, copiosum succum inspidum pressu remittens, per intervalla geniculis, ad quæ tophorum podagricorum æmula sunt tubera, interceptus. *Folia* alternatim posita, Mercuriali hortenfi similia, majora parum, latiora, & circa petiolum longioribus acutioribus dentibus serrata, magisq; lunata, basi latiore. Ex singulis foliorum alis petioli exeunt longi, tenues, in terram inclinati, tribus vel quatuor ramis divisi, ex quibus *flores*, cum parvi & inexplicati virides, & Balsaminæ floribus similiores dependent, per dorsum binis foliis viridibus colligati, maritimum monstrum magno hians ore representantes, parvo corpore, & caudâ tenui, brevi, recurva, & acutâ, bubulino cornu simili, ad Fumariz bulbosâ flores accedentes, quadruplo majores & magis sanguineis guttis resperfi, cavi, inanes, hiantes, divisuris five barbulis sex distincti, sed inferioribus longioribus J. Bauhino Nasturtii Indici floribus affimiles, minores, ex flavo rubentes, punctulis rubris saturationibus guttati, in quorum medio exalbida stamina. His succedunt *siliquæ* duas uncias longæ, tenues, nodosæ, ex albo virescentes, lineis virentibus striatæ, in terram nutantes, quæ cum perfici incipiunt, disrumpuntur, etiam ante maturitatem, vel vento impulsæ, vel manu tactæ, & *semina* ejaculantur etiam imperfecta, quæ oblonga, compressa, virentia primum, deinde cinereo & fusco colore evadunt. Autumni initio floret, & illius sine perficitur. Annua est planta.

Locus.

Umbrosis, humentibus, uliginosis locis oritur. In Anglia rarissimè occurrit, ad ripas lacus *Winandermere* dicti propè *Ambleside* oppidulum in Westmorlandia observavimus: in transmarinis sylvis & umbrosis udis ad latera montium secus Rhenum in Germania sæpius invenimus.

Vires.

Miram hujus herbæ vim in cienda urina pluribus experimentis confirmat Gesnerus. Aqua destillata in hac parte adeò efficax est, ut si copiosius bibatur diabetem inducat. Hanc *Vratislaviæ* in calculo renum mirificè prædicant. Nonnulli herbam hanc per vomitum & secessum purgare aiunt. Cui impolita eam *oviores*. Facultate fertur perniciosâ, ac inter deleteria habenda. *Dod.*

CAP. VI.

1. *Hypecoon legitimum Clusii* Park. *Hypecoon* C. B. *Hypecoon siliquosum* J. B. *Cuminum corniculatum* sive *Hypecoon Clusii* Ger.

Radix ei simplex, interdum bifida, longa, annua tamen, exterius fusca [Clusio subflava] paucioribus fibrillis capillata. *Folia* multis incisuris divisa, Fumariz ferè, pallidè viridia & nonnihil glauca [Clusio figurâ, colore & aspectu Rutæ foliis valdè similia, molliora tamen & interdum longiora. *Nobis figurâ & segmentis Rutæ folia non admodum referre videntur, nisi Rutæ nomine Peganium Narbonensium Lob. intelligat*] *Cauliculi* complures, nonnihil compressi, aliquotusque foliis destituti, ubi flores emergunt foliosi. *Flores* pediculis insident, parvi, lutei, (& quantum memini) bifolii, aut saltem foliis duobus adversis, triangulis, grandioribus & conniventibus donati. *Clusius flores* pusillos, flavos, satis odoratos, hexapetalos ei attribuit, sed mirandâ figurâ, nam duo petala habent reliquis majora, nervo viridi foris extrema parte (quæ obtusior est & veluti compressa) prædita, quatuor alia perexigua sunt, & vix nisi flore expanso conspicua. *Cornicula* succedunt in singulis ramulis quaterna aut plura, longa, plana, articulis distincta, & falcis instar incurva: *Semen* in singulis internodiis nigricans, longiusculum, quod difficulter admodum eximi potest, continentia.

Locus.

Reperitur in Gallia Narbonensi, v. g. non procul Monspelio, ad ripam stagni, non longè à thermis Ballerucanis ante sacellum, & alibi: in Hispania copiosè agro Salmanticensi, Granatensi, &c. Nos eam in lingua illa inter portum Messanensem & fretum Siculum invenimus.

2. *Hypecoon alterum* Park. *Hypecoi altera species* C. B. *Hyp. alterum Dioscoridis siliquosum* Ad. Lob. *Cuminum siliquosum* Ger.

Lob. Ad.

Hæc minus cognita, exigua & pulchra, non procul Aquis Sextiis oriunda, complura gerit *cornicula*, siliquosa, adunca, Scorpioidis dictæ modo, sed crassiora, *semine* intus præsepaliis distincto colore flavo, oblongo: *cauliculi* graciles, teneriusculi, & *folia* parva Carui aut Scandicis. Pectinis Venere Fumarizæ incisuris profundis: exigua *radix*: lutei *flores*, Maio mensè Chelidonii majoris aut Erucæ, sed minores.

Dioscoridi, Plinio, Galeno natura Hypecoi eadem quæ Papaveris sacco. Ejus succus instar Opii somnum inducit ex observazione D. Hermans. D. Palmer.

CAP. VII.

Clematis tetraphylla Americana Zanoni, Bocconi, Morif.

Bocc.

R Ara hæc & peregrinæ elegantiæ planta à *Radice* perenni, lignosa *Caulis* promit plurimos, quorum qui vetustiores lignosi quoque sunt, novelli verò teneriores, prolixi, geniculati, rotundi, graciles, juncis, lyrarum fidiümve chordis pares, quibus tanquam capreolis & viticulis usâ (leguminum & bacciferarum scandentium more) pergulas aut pedamenta proximè astantia, hortensæsq; scenas scandit, quibus facili negotio innectitur eâsq; convestit: Foliis quippe luxuriat, quum è singulis geniculis bini pediculi contra se positi nascantur, binâq; singuli *folia* sustineant longa, pulchrè virentia, ad Mali Persicæ sive Hemionitidis vulgò existimatæ faciem colore suo accedentia, inter quæ medius exit *capreolus* intortus, quo adminiculo quæque propè assistentia apprehendit. *Flores* secundùm cauliculos ad foliorum exortum è pediculo unciali pendent, decenter incurvi, oblongi, cavi, rotundi, formâ atq; magnitudine florum Digitalis luteæ minoris, per oras similiter incisuris quinq; variè divisi, colore qualis in Avellanæ nucis cortice, vel Cannella aut Cinnamomo vulgò dicto conspicitur, quatuor intus *staminibus*, singulis *apices* binos gerentibus foliaceos, nigricantibus maculis notatos. Subsequuntur *siliqua* figurâ Smilacis hortensis, quibus *semen* includitur.

Hyemè superest, frigoris (ni acerrimum fuerit) patientissima. Florentiæ videtur in hortis cultum.

CAP. VIII.

Caa-ataya Brasiliensibus Marggr. Euphrasiæ affinis Brasiliensis siliquosa.

Marggr.

E Tenui *radicula*, alba in pedalem assurgit altitudinem, *caule* quadrangulari, pallidè viridi, geniculato, tenui, qui partim terræ incumbit, partim erectus stat, ad genicula quæ terram attingunt iterum radices agens. Ad quodlibet geniculum duo foliola sibi opponuntur, Nummulariæ magnitudine & figurâ, seu rectis Veronicae aut Chamædryos, in ambitu serrata & pallidè viridia. Ad quodlibet par foliolorum *flosculus* minimus provenit, quasi galeatus, albus. Post hunc nascitur *siliqua* grani Avenæ magnitudine & figurâ, quæ sponte se aperiens semen effundit minimum, rotundum, obscurè flavum, minus semine papaveris minimi. Nullius odoris est planta, sed saporis amari.

Hæc planta contusa, cocta in aqua ac pota purgat egregiè per superiora ac inferiora.

Folius in caule oppositis, serratis, floribus galeatis, semine valculis incluso cum Euphrasia convenit, quo etiam poterat referri.

CAP. IX.

Micambe Angolensibus Marggr. siliquis incurvis. Pentaphyllum siliquis incurvis Angolense.

Marggr.

In pedalem circiter altitudinem assurgit *caule* tereti, contorto, quem circumdant *foliola* parvula, & hinc inde ramuli circiter duos digitos longi, quorum singuli sustinent *flosculos* ex albo sub-luteos. Sequuntur dein *siliquæ* incurvatæ, obrotundæ, teneræ, in quibus multum *seminis nigri*, rotundi, majoris quàm Papaveris. Usurpatur à Nigritis in cibus.

Hujus plantæ, semen è Brasilia aliquoties missum nomine Mosambes d'Angola *J. de Laet* feliciter pullulavit, nec tantùm folia & caulem produxit, sed & floruit liberaliter, & semen tulit, quod tamen à levissimo frigore, initio Octobris, cum ipsa planta corruptum fuit. Est autem (inquit) elegantissima planta, foliis similibus Pentaphyllo, flosculis singularis conformationis, sed minutis admodum; siliquis contortis.

Ex Africa in Brasiliam translata putatur.

Loch.

CAP. X.

Trifolium siliquosum Brasiliense, semine coccleato Marcgrav. Caapomonga III. Pisonis.

Herba hæc, quæ copiosè nascitur in *sinu omnium Sanctorum* ex *radice* recta, paucis filamentis prædita, arbuticulæ pænè figurâ ad unius aut duorum pedum, altitudinem assurgit, in multos ramulos expanla: Suntque caulis ramuli lignosi, atq; hinc indè acutis spinis muniti. In pediculis propriis in quolibet ramulo tria *foliola* sibi invicem sunt opposita, more Trifolii. Hinc indè proveniunt in pediculis digitum longis, *flosculi* ex viridi albi, magnitudine florum Anagallidis, subtília staminula in medio habentes. Flosculos sequuntur *siliquula* teretes, circiter duos digitos longæ, in quibus semen rotundum, referens Limacis concham, coloris epatici. Quando semen est maturum siliquula sponte diffiliunt & effundunt semen. Herba odorem habet intar Fœnugraci.

Suspitor

Suspicio Trifolium hoc congener esse Trifolio filiquoso flore tetrapetalo, lib. 17. cap. 3. descripto.

CAP. XI.

De Epimedio.

Epimedium Dioscoridis & Plinii quænam herba sit inter Botanicos non convenit: Discrepantes sententias vide apud J. Bodæum à Stapel Comment. in Theoph. hist. & Parkinsonum. Cur ita dictum sit proditum non invenio.

Epimedium Ger. Park. C. B. *quorundam* J. B. *Warrenwozt.*

Radix obliquè agitur, nec altè demersa, gracilis satis, longè latèque sub terra reptans & se propagans. Hinc surgunt pediculi dodrantales, atque etiã cubito altiõres, tenues, politì, rigidulì, in ternos furculos divisi, quorum singuli rursum in alios ternos dividuntur, ità ut unicuique folium hæreat unum, hederaceum, ex rotundo oblongum, rigidulum, acuminatum, nervosum, aversa parte glaucum, superius ex viridi pallescens, juxta pediculum pinnis duabus subrotundis, quarum altera, altera longior donatum, circumcirca mitibus denticellis crenatum, tenue & velut membranaceum. Peculiaris quidam ramus paulò infra primam ramorum divisionem exit, palmaris aut dodrantalis, in ramulos divisus, quorum unusquisque plures, [tres Park.] gerit flores, privatis petiolis hirsutis nixos, structuræ singularis quadripartitis ità ut tetrapetali tantùm videantur, cum revera octapetali sint. Petalis enim exterioribus quæ latiora sunt & rubicunda, exterius tamen ex luteo rubentia, & lineis albis striata, interiora minora & lutea arctè superincumbunt, unde inferiorum petalorum marginibus circumcirca se ostendentibus, flos negligentius intuenti tetrapetalos videtur, medio flavo marginibus luteis. Medium floreni occupant apices etiã lutei, Floribus succedunt *siliquæ* tenues, oblongæ, [cornutæ] semina compressa, rubentia continentes. Florum descriptio Parkinsoni est, verum ii adhuc curiosius observari desiderant, nec enim de interioribus petalis flavis mihi satisfactum est, an revera petala dicenda sint, & an quaterna; quantum enim memini, mihi conspecta singularis cujusdam substantiæ erant, & unicum corpus constituebant, in quatuor tantùm obtusas lacinias divisum.

Locus.

Cæsalpinus in montibus Liguriæ provenire ait. Cameracius propè Vicentiam in Italia. Bauhinus uterque in montibus Euganeis inter Balneum Aponense & Arqua, in Romania, locis humentibus & umbrosis. Nos in Alpibus non longe à *Ponteba* oppido, quod territorium Venetum & Imperiale disternat observavimus, unde montium incolam esse apparet. Floret Aprili aut etiã serius in regionibus frigidioribus. In hortos translatum ob importunum radicum reptatum coerceri requirit.

De viribus nihil traditum invenio, nam quæ Veteres de Epimedio habent an huic herbæ conveniant non magis certum esse potest, quàm quòd hæc eorundem Epimedium sit.

CAP. XII.

Guaiana Timbo Pison.

Nomine & noxia qualitate reliquis *Timbo* speciebus similis, ceterùm dissimilima apparet, quæ sola in Medicos usus recepta est, nec frondibus destituta sicut pleræque *Timbo*; sed floribus, foliis magnis, glabris, acuminatis hinc indè vagatur, atque in caulis extremitate tenuibus *siliquis*, lavibus, cubitum longis copulatisque ornatur, quæ merito à Lusitanis *Faissons d' Impige*, sive Fabæ impetiginis appellantur, quòd earum cortex succum piscibus quidem infestum, sicut & aliæ *Timbo*, sed impetigini & puerorum scabiei, ceterisque hujus generis affectibus cutaneis, proficuum continet. Mensibus enim pluviis immaturæ, siliquæ & virides succo turgent præstantissimo, eoque frigido & acri, quo si fricetur qui impetigine laborat curabitur, modò aliquoties iteretur remedium.

Vires.

Quando maturaverunt siliquæ tempore æstivo, mox exsiccantur, tuncque non solum tunicam externam, sed & succum atque semina quibus scatent paulatim nigrescere & aromaticum odorem spirare comperies: verum tunc prædictis malis minus aptæ judicantur.

CAP. XIII.

Volubilis siliquosa Mexicana foliis Plantagineis. Aracus aromaticus, Tlixochitl, seu Flos niger Mexicanis dictus Hernandez. p. 38. Vaynillas Hispanis à vaginarum similitudine, Piso, Mantif. Arom. p. 200. Lathyri Mexicani species Amman. The Vanilla's, or Vanilles.

Hern.

Volubilis herba est, arborescens & amplectens *Hernand.* Foliis undecim uncias longis, sex latìs, figurâ Plantaginis sed pinguioribus & longioribus, virorèque infectis saturato: singulis ex utraq. parte caulis alternatim exorientibus: floribus nigricantibus: siliquis longis, angustis & pæne teretibus, nigris, olentibus muscum aut Balsamum indigenam.

Calidis

Calidis regionibus, humentibus locis provenit, & filiquas verno tempore profert. Siliquæ binæ aquâ resolutæ & potæ urinam cient, menstrua evocant, cum *Mecaxochil* partum accelerant, ac secundas mortuûmq; foetum expellant: ventriculum calefaciunt & roborant, flatu discutiunt; humores crudos concoquunt, cerebrum confortant; & ad ictus venenatos utiles esse dicuntur. Hinc *Chocolatæ* compositionem ingrediuntur. Elegantes Icones, foliorum, filiquarum, & feminum microscopio conspèctorum extant in *D. Francisci Redi* Experiment. circa res naturales.

Locus.
Vires.

SECTIO III.

Herbæ anomale ob convenientiam aliquam in partibus præcipuis ad superiora genera referendæ.

CAP. I.

Trifolii spica Cribrum marit. non spinosum Brasiliense. Caaponga I. Pison. Perexyl Lusitanis Marcegrav.

Semipedales aut paulò longiores *caules* adipiscitur, teretes, nodosos, rufescentes, partim humo incumbentes, partim nonnihil se exigentes. Ad singulos nodos duo aut quatuor *folia* habet, *Hyssopi æmula*, sed crassiora & nonnihil carinata, opposita: superiùs autem *capitulum* oblongum five ovale est, album ut in *Trifolio* ferè pro flore, habens in se aliquot *staminula* parva crocei coloris.

Folia & breves ramuli decerpti ac parùm cocti superfusò aceto conduntur, & eduntur cum carnis aut piscibus pro acetariis: excitant enim appetitum, movent urinam, & aperiunt viscerum oppilationes.

Hæc planta, quantum conjicio, ad *Corymbiferis* affines, *Scabiosam*, *Eryngium*, &c. pertinet.

Anonymos Brasiliiana Limonio congener. Marggr. Ad Lib. 9. cap. 5.

Marggr.

In sesquipedalem aut paulò majorem altitudinem assurgunt *caules* multi, striati, pluribus ramis onusti, quorum quilibet eo loco quo è caule oritur nodum habet: rami inordinate positi; *folia* ad exortum solitaria, oblonga, fastigiata, venosa, ad tactum mollia, foliis *Oxylapathi* familia; interdum majusculo folio minutulum junctum, distat unum ab altero circiter sesquidigitum. In summitate caulis & ramorum extremitate nascuntur multæ *spicæ*, parvulæ, virides, quatuor aut quinque dig. longæ, quæ sese aperiennes *stosculos* promunt minimos, flavos, tantæ parvitatæ, ut foliolium quodvis floris non sit majus cuspidè acûs. *Radix* albicat, lignosa, nullo manifesto sapore. Perennis est planta & novos producit caules.

CAP. II.

Caapeba Brasiliensis, Lusitanis Erva de Nossa Sennora, aut Cipo de Cobras *Marggr. Pison. Lib. nono adjiciendâ. Convolvulus Brasilianus flore octapetalo, monococco.*

Marggr.

Scanthis est planta, *caulibus* teneris, rotundis, viridibus, admodum lentis. *Folium* quodlibet seorsum positum in caule, in suo pediculo rufescenti, duos digitos longo, & in exortu paululum incurvato, orbiculare, vel cordis lateris, ut pingitur, figurâ, consistentiâ folio *Perfoliatæ* simile, superiùs dilutè virens, inferiùs albescens (in quibusdam plantis *folia* pæne omnia sunt rotunda) *Pediculus* autem folii cujusque non inseritur in fimbriam seu extremitatem folii, sed plus dimidio digito ab ora versùs medium folii, ut fit in *Nasturtio Peruviano*. Ad pediculos foliorum etiam *pediculus* provenit sesquidigitum longus, *stosculum* sustinens pallidè flavescentem, octo petalis constantem hoc modo: Quatuor superiùs adposita sunt parva, obrotunda, his subest amplum, obrotundum, adhuc magis inferiùs tria parva alternatim posita. In summitate pediculû inter quatuor superiora *folia* granum provenit, magnitudine parvi *Pisi*, figuræ ovalis, interiùs viride, hinc rubrum. *Radix* longa, quasi contorta.

Planta hæc nullum habet odorem præter herbaceum. *Folia* confusa & imposta contra morsus venenatorum animalium singulare sunt remedium. *Radix* contra calculum excellentissima est.

CAP.

CAP. III.

Dipetalos Brasiliiana foliis Gentianæ aut Plantaginis. Lib. 9. capiti decimo subnectenda.

Marggr.

IN pedalem aut etiam majorem excrescit altitudinem, *caule* nodoso, partim incumbente terræ, partim se furrigente; pars quæ terræ incumbit crebras agit radículas. Distant nodi circiter trium digitorum intervallo, ex quibus prodeunt *folia*, unum aut duo minimum digit. longa, nervo & quinque aut sex venulis secundum longitudinem ut in Plantagine, superius viridia, inferius parum cinerescéntia. In summitate caulis duo *folia* parva sibi applicata inveniuntur, figura conchulæ quam miscellam vocant, ex quorum medio *flos* enascitur, eleganter cœruleus, foliis tantum duobus obrotundis constans, aliquot *staminula* habens cœrulea flavis apicibus. Tota planta Gentianam aliquo modo repræséntat. *Radix* teres, tenuis, longa, sine fibris, hepatici coloris.

CAP. IV.

Erva Cidreira Lusitanis Marggr. : Citrugo seu Melissa citrata Brasiliensis. Ad Lib. 11. cap. 23.

IN quatuor aut quinque pedum altitudinem assurgit, *caule* striato, geniculato. Ad quodlibet geniculum duo rami sibi oppositi nascuntur, & itidem duo folia opposita, tam in caule quam in ramulis. Folium quodlibet duo aut tres dig. longum, acuminatum & in ambitu serratum, brevi insidens pediculo. In summitate caulis & ramorum *spica* provenit duos aut tres digitos longa habens *flosculos* minimos, dilute cœruleos multo albo nixtos. Tota planta maximi odoris, nec ante annum quamvis siccæ odor minuitur, gratior quam Melissæ cum Citro mixtæ.

CAP. V.

De Myosuro.

MYosuros ad Ranunculum accedit, idcirco Lib. 12. cap. 10. subnectenda.

A. *Myosuros* J. B. *Cauda muris* Ger. *Holosteum affinis Cauda muris* C. B. *Holosteum Louiceri*, *Cauda muris vocatum* Park. *Moutte-tail.*

J. B.

Fibras numerosas pro *radicibus* habet: unde folia germinant multa, graminea, spissa, angusta admodum, versis extremum latiora, tres quatuorve uncias longa. *Cauliculi* ex eadem radice plures altitudine folia excedunt, enodes, teretes, nudi, non ramosi, *flosculos* in cacumine gestantes singuli singulos, mucosos, quinque foliolis compositos, herbacei coloris, pluribus intus staminulis cum apicibus subluteis, succedente *clavâ* unius duarumve unciarum, tereti, mucronata, *granulis* multis compactili, caudam marinam affabre mentiente. Ranunculis cognata est hæc plantula, sapore acri. Aprili mense floret, Maio semen maturat & exarescit radicibus.

Locus.

In arvis, hortis, ad vias, & inter segetes sponte oritur, sed rarior.

CAP. VI.

De Ananas seu Pineæ Indica ad Herbas Pomiferas referenda, Lib. 13. part. 1.

1. *Nana Brasiliensis, Ananas Lusitanis* Marggr. *Nana sive Strobilus Peruvianus & Ananas* J. B. *Carduus Brasiliensis foliis Aloes* C. B. *Anana seu Pina* Park. *Matzatlî seu Pineæ Indica* Hernandez. *Pineæ Indica Hispanis* J. B. t. 1. l. 9. c. 7. *The Pine-Apple.*

Marggr.

EX radice Carduo eduli perquam simili proveniunt quindecim aut plura *folia*, Aloes foliis æmula [Aloes aquaticæ foliis non valde dissimilia, minus tamen crassa *Clus.*] duos atq. etiam tres digitos longa, unum aut sesquidigitum lata ubi latissima, versis extremitates angustiora & acuminata, crassa, saturate viridia, in ambitu denticulis prædita instar denticum Lucii: in medio horum capitulum provenit instar Cinaræ fructus, ejusmodi foliolis acutis compositum, insignis Cinnabarii coloris, quod successu temporis augetur, figurâ instar Strobili, unde Pineæ nuces & Pini apud omnes ferè gentes dicuntur hi fructus: & dum augetur inter foliola ejus prodeunt *flosculi* cœrulei, tribus foliolis singuli constantes. Fructus quando maturuit magnitudinem obtinet majoris Melonis vulgaris [Alii autores minorem faciunt] figuræ ovalis, exterius eminentiis constans, quasi umbilicis humanis, quæ in totum flavescens coloris, per oras autem incarnati, qualibet autem in medio foliolium habet triangulatum, serratum, griseum. Fructus * odoris est suavissimi [adeo ut prætereuntes dignoscere queant ædes in quibus sit] saporis ferè instar Fragorum gratissimi [Linschotano qualis Mali Perfici bene maturi, Parkinsono vini cum aqua rosacea & saccharo permixti unanimum

* *Ovisdus Coronæ* odorem sed gratiorem ei attribuit; vel *Melo coronei*.

nium consensu delicatissimo sapore reliquos omnes fructus longissimè superat] apprimè succulentus. Cortex ille abscinditur, & fructus secundum longitudinem in partes secatur, & comeditur. Medium illius quod relinquitur inter secundum, instar pilæ quadratæ, etiam ambeditur, & pro optima parte habetur; in sui medio habet medullam duram & lentam instar Pastinacæ, quæ abjicitur. Continet fructus in se granula seminis. Fructus maturus superius plantam juniorem habet, quæ decerpitur, & ita sine radice (nullam enim habet) terræ imponitur, quæ sequenti anno fructum fert. Unaquæque planta semel & unicum fructum profert annuo spatio, & fructus novam simul plantam, quæ cum plantatur vetus eradicatur & abjicitur utpote inutilis.

Ex fructu hoc succus exprimitur & cum aqua miscetur, daturque in ægitudinibus à Brasiliensibus, prout nos Hydromel damus.

Ex provincia S. Crucis in Brasilia primùm in Occidentalem Indiam, deinde etiam in Orientalem Locu; delatus est, autore Acofta.

Exhibetur fructus (inquit Fr. Hernandez) febrientibus refrigerii causâ, & ad excitandum appetitum, retineturque ore, ut sitim mitiget, & linguam humectet. Pifo febricitantibus, tum vulneribus aut ulceribus infestatis prorsus abstinendum ab hoc fructu monet; adeo enim inquit humores accendit, ut non solum impediatur restitutionem ægorum, sed & in pejus eos disponat. Ego potius cum Hernandez senserim etiam in febribus moderatè sumptum non inutilem esse.

Jac. Bontius fructum hunc in taleolas dissectum aquâ aut vino paululum macerare necesse esse ait, ut erodens vis ipsi infusa extrahatur, aliàs calore suo palatum & linguam exulcerat, bullasque in his excitat. Quapropter omnibus & singulis suaserim, ut his fructibus moderatè utantur, nè decepti à gratissimo sapore incurabilem dyenteriam incurant.

Mirum est quod de hoc fructu referunt Acofta & Linschotanus, nimirum cultellum ei insertum, si unius diei aut noctis spatio [horæ mediæ Linschot.] relinquatur, ferè consumptum iri totam scilicet partem quæ in vulnere hæsit. Hoc si verum sit succum hujus fructus valde acrem & erodentem esse convincit; atque idcirco non sine causa Bontius ab immoderato ejus usu cavendum monet; nec Linschotano assentiendum, qui fructus hocce communi usu hominibus vix nocere scribit, nisi supra modum sumantur usque ad gulam.

Aizoï majoris ortu persimilis exotica planta Lobel. f. B. nihil aliud est quàm Ananæ germina.

Adde ex Pifone, quod tum recens fructus liquor, tum vinum inde expressum urinæ suppressioni & doloribus nephriticis succurrat, tum quoque venenis, in primis succo Mandibocæ adversatur; quod idem illius radix fructu deficiente præstat.

Omnia hæc efficacius operatur liquor stillaticius è fructu vi ignis extractus, si modica quantitate exhibeatur, largius sumpta nocet ob corrosivam qualitatem.

2. *Ananas sylvestris, folio Aloes, fructu Cupressino J. B. Cardus Brasilianus sylvestris C. B. Nana brava, i. e. sylvestris Brasiliensibus Marggr. The wild Pine-Apple.*

Acofta.

Altius affurgit quàm præcedens, namque truncum habet hastæ magnitudine, lævem admodum, rotundum, & Mali aureæ crassitie, spinis horridum. Folia spinosis cuspidibus prædita, & per ambitum mollibus spinis septa. Singulæ arbores secundum radicem summa tellure magnam foliorum comam fundunt; majorum quàm quæ in arbore sunt, quæque procul intuentibus Aloes foliis similima videantur, tenuiorum tamen, pluribus spinis horridorum & dilutè virentium: Adnatis se propagat, aliæque stirpes ex aliis enascuntur, præsertim in sepibus & hortorum ambitu quos egregiè muniunt. Rami foliorum simul glomeratorum capita proferunt, flaventium admodum & tenerorum, suavissimi odoris, quæ nihil aliud sunt quàm flos ipse: Ex horum singulis spica prodit, Arundinis spicæ non abfimilis, sed crassior, compactior & elegantior, odore Cedri. E ramis dependent fructus, *Ananas brava, i. e. sylvestres* dicti, quia cum domesticis nonnullam habent similitudinem, Melonis magnitudine; coloris rubri elegantis, toti in partes divisi quemadmodum Cupressini strobili seu nuces exficata, sed tuberculis foris obsiti, ut procul spectantibus magni Pinei strobili appareant.

Marggravius hoc modo fructum describit. Ovalis est figura, Citrulli magnitudine, compositus è quadrangularibus cylindris, in extremitate quadratè pyramidalibus, per maturitatem flavescens, qui separari ab invicem possunt. Cavi hi sunt, continentes granula ovalia innumera pallidè flaventia, papaveris majoris semine majora, suavia & dulcissimo rore imbuta instar mellis. Quodlibet corpus cylindricum separatim exprimitur digitis in os, & granula illa rore melleo imbuta absorbentur. Fructus etiam transversim discinditur in taleas.

Succus Ananæ ferrum corrodere dicitur non secus ac Aqua fortis.

Vires.

C A P. VII.

Herba lanuginosa Brasiliensis Pifo:

Herbam hanc aspectu egregiam Lanuginosam appellare placuit, quòd caulem & folia, eaque exigua, pulchra, longa, & molli lanugine obducta habuit. Fructum fert rotundum & viridem, lanuginosum, factuum. Radicem habet parvum & tenuem, non ingrati, sed subamari saporis, cum quadam adstrictione, in qua sola parte plantæ qualitatem medicam latere comperitum est.

Contra fluxus ventris à frigore natos, apud mediterraneos Brasilienses familiare est remedium. Vires.

X x x x x

C A P.

CAP. VIII.

Ambuyacembo Brasiliensibus Marcgrav. Pison. *Convolvulus Brasiliannus, flore ventriculo humano simili.* Ad Lib. 15. cap. 4.

PLantis & fruticibus vicinis se circumvolvitur caule suo farmentoso instar Clematidis. Hinc inde ad caulem enascuntur folia unum atque alterum, in quorum medio pediculus longus, continens folium solitariè positum. Sunt autem folia figurâ cordis, lata, nervo crasso in medio, & venis obliquis decorata, dilutè seu ferè pallidè viridia (quasi paululum albedinis viriditati esset admixtum) Hinc inde quoque fert florem egregiâ & pæne mirabilis structurâ; habet enim figuram ventriculi humani, & est magnus, quippe longus absque processu & caule sex digitos ferè: pediculus floris curvatus est, spithamam longus, viridis & striosus, repræsentans dextrum seu inferius orificium ventriculi humani Pylorum dictum; ab alia extremitate processum habet quatuor dig. longum, figurâ colli Cygni elevati, sed in extremitate retrorsum inclinatum, repræsentans orificium sinistrum ventriculi seu superius, Cardiam dictum. Secundùm longitudinem autem processus ille superius apertus seu fissus est. Ventriculo huic annexitur seu desuper incumbit tenuis membrana obrotunda duplæ latitudinis quàm Imperialis, innumeris venulis rubris variè intertexta, haud malè referens hepar humanum, ventriculo incumbens. Totus flos coloris est ex albo flavescens venis rubro-purpureis, majoribus secundùm longitudinem, minoribus secundùm latitudinem intertextus, & inter venas quasi rubro purpureo punctulatus: nullius tamen est odoris manifesti.

Fructum non describit; proinde quo referenda sit planta nescimus.

CAP. IX.

Rapunculus Brasiliensis tuberosus, seu Battata Tajaoba Brasiliensibus Marggr. Pison. Lib. 15. Cap. 5.

Prima species, ut & secunda, folio est lactescente, radice orbiculari, non tamen bulbosa, exterius incarnati coloris, interius flavi, cepæ magnitudine aut porri, multa filamenta inferius obtinente, tres vel quatuor dig. longa: Caulem habet brunnum seu fuscum, folia pæne orbicularia, & nervos foliorum rufescentes.

Ex secundæ radice prodeunt caules quatuor, quinque, sex, & interdum plures, rotundi, spongiosi, succulenti, virides, crassi, novem aut etiam duodecim dig. longi. Cuilibet autem cauli insidet folium unicum, Sagittariæ figurâ & magnitudine, quando junior adhuc est planta, aliàs triplo aut quadruplo majus, & Petasididis herbæ foliorum magnitudine, nervos habens conspicuos, viride & ad tactum molle ut Brassica, ac in ambitu cinctum duabus venis.

Radix cocta vulgò comeditur ut Battata, éstque dulcis, singularisque, quasi moschati aut floris violacei saporis. Utriusque speciei folia cum caulibus crassissimis etiam inciduntur, & pro olere in aqua coquantur; mollescunt statim & optimè sapiunt.

Tertia folio est non lactescente. Caule cum prima specie convenit ut & Radice: Folia habet Sagittariæ ut secunda, sed angustiora, pedalis circiter longitudinis, superius saturatè viridia, inferius albicantia, nervo & venis ex viridi flavescens, & in centro folii purpurascens. In caule longo (qualem quodque folium habet) florem habebat unicum [quæ Marggr. floruit] longum seu latum quinque digit. monopetalon, cujus superior medietas alba instar corporis elliptici per medium secundùm longitudinem scissi, & veluti in scapham excavati: inferior medietas instar vulvæ, viridis coloris, magnitudine Jnglandis & ejusdem figuræ, aperturam habens. Uno verbo totus flos figurâ est Cucurbitæ in medio vincitæ dum cresceret; per albam autem medietatem floris multæ discurrunt albæ regulæ, quarum pars circa extremum folii quodammodo purpurascit. In medio floris stamen est crassitie pennæ anserinæ, cylindraceum, in extremitate fastigiatum, longitudinis paullo majoris 2½ dig. constans corpusculis clypeiformibus ac vestitum brevibus villis luteolis, qui facillè absteruntur. Ita autem composita sunt hæc corpuscula (quæ semen sunt) ut columna sen stamen læve & teres appareat. Flos caret odore aliquo perceptibili; clausus adhuc totus virefcit.

CAP. X.

Caapomonga Brasiliensibus dicta, Lustranis Erva do vina Marggr. *Campanula Brasilianna floribus minimis.* Ad Lib. 15. cap. 5.

Radicem habet semipedem pæne longam, lentam, tenuem, rectam, aliis radiculis interdum præditam, exterius croceam (cùm primò eruitur) sed postea diluti umbræ coloris evadit, interius candidissimam, subdulcis saporis: è qua prodeunt caules tres vel quatuor; octo aut novem digitos longi, rotundi, nodosi, virides, ex parte rufi, partim humi serpentes, partim surrecti. Ad nodos autem prodeunt ramuli; in quibus itidem ad genicula duo, tria vel quatuor folia sibi apponuntur, aut opponuntur, digitum longa, mollia, superius saturatè viridia, inferius incana; quodlibet insidet suo pediculo, semidigitum longo, nervis conspicuis præditum. In summitate caulium rami sunt, continentes flosculos parvos, umbellatim positos, dilutè rubro-purpureos, quorum conformatio ob exilitatem conspici

ficipi non potest; sed adhibito Megascopio apparet hos flosculos esse instar florum Campanulæ superius dentatos, habentem in medio duo *stamina*, rubro-purpurea, figurâ ut Campanula habere solet, paulum extra flosculum prominentia duobus apicibus. Erumpunt è conico cylindraceo cor-pusculo viridi, quod antequam se aperiat hispidum est & pingue, itâ ut vestibus faciliè adhaerescat.

CAP. XI.

Rosmarinum Stæchadis facie Alpin. exot. potius *Euphrasia Stæchadis facie*. Ad Lib. 15. cap. 7. referend.

Alpin.

E Radice lignosa, tenui, multifida caulem emittit propè radicem in tres aut plures furculos divi-sum, longos, sursum obliquè actos, qui hinc inde inferius ramulis ex adverso positis ambiun-tur, à quibus eodem modo alii furculi parvi recti exeunt; superius verò caules primari utrinq, & ipsi & furculi alii, veluti teneris germinibus ex opposito ordinatim positus, & foliis vestiuntur, tenuibus, in acutum desinentibus, furculis absque petiolis hærentibus, crebris utrinque, oppositis, in obscurum albicantibus, odoratis, Stæchadis maximè similibus: totâque planta Stæchaditâ conspectu similis videtur, ut omnes Stæchadem esse dicent. Flores verò in summitatibus inter folia emicant, singuli ex foliis singulis exeuntes, parvi, & magnitudine, & figura, & colore floribus Rorismarini co-ronarii similibus, à suis petiolis pendentes. Quibus deflorescentibus succedunt singulis thecæ singulæ, parvæ, rotundæ, Piperis magnitudine & etiam minores, ex viridi albicantes, intus minuta semina continentes. Tota hæc planta obscurum respirat odorem, foliorum Stæchadis proximum, sapore verò astringit, aliquantulum amarescens cum obscura caliditate. Perpetua est planta.

Ex seminibus è Creta missis Alpino orta est.

Locus.

CAP. XII.

De *Polygala* Ad calcem Libri XVI. adjiciend.

Polygonum dicitur à copia & ubertate lactis quam vaccis & pecudibus depascantibus facere cre-ditur. Est autem herba planè anomala, vasculo feminali cum Thlaspi conveniens, cui idcirco subji-cienda, flore singulari & sui generis.

A. 1. *Polygala* Ger. minor Park. vulgaris C. B. *Polygala multis* J. B. *Wißk-wort*.

J. B.

Perenni radice semipalmum aut palmum, interdum unciam longa, lignosa, albâ, vel nonnihil vi-ridi, purpurante, gustu subamaro, nonnihil aromatico, caules profert multos, alios surrectos, alios repandos, tenues, palmares & spithameos, in viridi nonnihil rubescentes, foliis alternatim adnatis, crebris vestitos; spicam sustinentes flosculorum minorum, non una vice sese pandentium, colore cœruleo, [aliâ carneo, albo aut vario] labello exiguo, & in fibras tenuissimas digitato, galea è duo-bus foliis, alternatim subeuntibus & incumbentibus, latera claudunt alæ geminæ, passæ, latiusculæ, in obtusum mucronem desinentes virecente lineola per longum signatæ; in rictu latent apices mi-nuti crocei: basin floris excipiunt [ad pediculorum exortum, (qui breves sunt) in ipso caule] foliola terna minutissima, unum galeæ incumbens, duo labello subdita, quæ delapso flore defluunt. Flores excipiunt *vascula feminalia* Thlaspeos, compressa, obtusa, bifida, in duo loculamenta divisa, *semina* bina continentia. Folia humi sparsa & in caulibus numerosa, illa subrotunda, hæc oblonga & acuta. N. quòd alæ florum non defluant, sed paulatim auctæ in colorem viridem degenerent, & vasculum feminale utrinque obtegant.

Polygala lutea seu vulgaris flore luteo non aliter quàm floris colore differre videtur à vulgari Po-lygala.

In pascuis, præsertim ficcioribus, ubique frequentissima est; maximè montosis.

Si manipulus ejus per noctem in vino maceretur, idq, bibatur, bilem per alvum mirè dejicit nullo periculo; experientiâ Gesneri.

Locus.

Vires.

2. *Polygala frutescens Capitis bonæ spei* Breynii.

Breyn.

Radice[m] possidet contortam, & pro plantæ proportionem crassam, extrinsecus cineream vel albam, intus candidissimam: exinde *virgula* assurgunt dodrantalia, juncea & viridia, Spartii Hispanici Clus. virgulis non abimilia; Foliis raris, angustis & acuminatis, vix unciam attingentibus, nullo ordine positus vestita. Flosculos fert spicatos, Polygalæ vulgaris planè similes, quorum color ex viridi-tate suave-purpurascit. Nec fructum, nec semen vidi, haud tamen à vulgari differre existimo, in-quit Breynius.

3. *Polygala vulgaris major* J. B. Clus. *major* Park. C. B.

Ex eadem interdum radice prodeunt quinq, aut sex virgulæ duriusculæ, pedales, graciles, lentæ & obsequiosæ, foliis nullo ordine dispositis oblitæ, angustis floris tinctorii, aut vulgaris Hyssopi angu-stifolii & minoris foliorum æmula. Flores conferti & spicatim nascentes summas virgulas occupant, Fumaricæ floribus non multum dissimiles, longiores tamen & dilutioris purpurei coloris elegantissimi, sive dilutiore robore pulcherrimo nitentes: his succedunt penduli loculi plani, Bursa pastoris val-vulis pæne similes, quos membranaceæ quædam veluti alæ integunt, *semina* bina plerunq, conti-nentes, nigricantia, hispidula, longiuscula, quæ aperientibus sese ad latera maturitate burfulis deci-dunt.

dunt. *Radix* crassiuscula, brevis, dura, lignosa, vivax, aliquot fibris donata est. Tota planta amaricat.

Locus & Tempus.

In montosis Austriae & per Pannoniam inter annum nusquam non occurrit. Floret Maio & Junio.

4. *Polygala vulgaris coloris obsoleti, foliis angustissimis* J. B. An *Polygala acutioribus foliis Montpellieraca* C. B.

Paucis aliquot adfurgit coliculis, aliquando etiam singularibus, pedibus, altioribus, magna parte nudis; circa ima ferè foliis vestitis quàm in reliquis *Polygalæ* speciebus angustioribus, acuminatis, prope terram tamen existentibus latiusculis & brevioribus. Ramorum extremis quoque, *stipuli* coloris obsoleti, & post hos vascula membranæa, binis foliis lucentibus obducta, lineisque virentibus notataherent, sed rariore stipata, eaque ferie ut alterum post alterum ritè positum esse videatur. Tota spica palmum ferè adæquat. *Radicula* simplex duriuscula, alba, nullis pænè fibris prædita. Facies plantulæ, h. e. partium figura & color facile eam à reliquis *Polygalæ* speciebus distinguit.

Locus.

In Gallia Narbonensis locis saxosis, collibus præsertim sterilibus propè *Montspelim*, ætate propummentem observavit Chelrus: sat alioqui frequens loco suo natalitio, qui tamen rariùs occurrit. *D. Magnol* in Indice suo plantarum circa *Montspelim* nascentium *Polygalam* annuam, erectam, angustifoliam floribus coloris obsoleti, carnis lineis virgatis eam appellat: rarumque esse scribit & paucis Botanicis notam.

CAP. XIII.

Verbena facie planta Brasiliensis Marggr. *Tetrapetalis anomalis* ad finem lib. 17. adjicienda.

Marggr.

EX radice recta, haud crassa, multis radiculis prædita ad latera, alba, gustu amaricante, adfurgit caulis angulosus ac nodosus in sesquipedalem altitudinem; ad singulos autem nodos duo nascuntur folia sibi opposita, sesquidigitum longa, per latera in medietate exteriori serrata, & ad eisdem quoque, ramuli duo exeunt, sibi oppositi, cum similibus foliis ad nodos oppositis, sed non solum duobus, sed tribus aut quatuor foliis minoribus semper junctis; & in hisce ramulis ad nodos etiam multi pediculi, breves, quatuor ut plurimum ad quemlibet nodum; quorum quilibet habet capitulum rotundum, cum parva prominentia instar cuspidis aciculæ, quod se aperiens protrudit *stipulum* lactescentis coloris, tetrapetalon, habetque in medio multa parva *staminula*, erectè stantia, quæ repræsentant plumam, ita ut *stipulum* quasi plumatus appareat.

CAP. XIV.

Spica trifolia Alpin. exot. *Spica trifolia festucacea mirabilis* Park. Ad lib. 18. cap. 8.

Alpin.

Mirabilis hæc planta non una quidem, sed duæ diversi generis plantæ simul esse videtur. Prima est planta festucacea, spicis multis ramorum instar ab radice exeuntibus, colore sub-ruffo; flores oblongos, magnitudine atque figurâ *Hyacinthi* floribus similes, albos, interseptos ferentibus, dum recentes sunt suaviter olentes; à quibus fiunt *stamina* alba, rotunda, minima. Ab radice verò ex spicarum festucis capillamenta *Cuscutæ* similia, subtiliora tamen, albicantiâque, ita innumera ferè exeunt, spicas ex toto occultentia, desinentiâque, in folia parva, elegantissimi *Trifolii* pratensis foliis similia, minora tamen, & circumcirca perpulchrè crenata. Tota hæc planta lata est, in orbem veluti acta, exterius *Trifolium* simulat, interius, nimirum in parte convexa terram spectante, festucacea tota esse videtur; & florens multam elegantiam præ se ferre.

Locus.

In Creta insula nascitur.

CAP. XV.

Verbena Indica lanuginosa Bod. à Stapel. Ad fin. Lib. 19.

Folia habet oblonga, ambitu incisa, in extremo obtusè mucronata, lanuginosa, inodora, propè radicem crebriora; caulem rotundum, semicubitalem. Cauli affurgunt *stipuli* parvi, coloris obscurè pheniceï, quinque foliorum, racematim ex calyculis subulceis protrusi, inodori. Radix fibrosa.

Floret Aprili, id est, Autumni in illis regionibus initio.

Justus Heurnius, qui ex India Orientali misit plantam descripsit.

CAP.

C A P. XVI.

Caa ponga II. Pison. *Portulaca Brasiliensis repens.*

Caulis Portulacæ, tereti, geniculato humi serpit & quibusdam fibris se firmat in terra, atque circa maritimam luxuriat in infinitum. Ad quodlibet autem geniculum quinque aut sex folia apposita, figurâ foliorum Lavendulæ, verum crassa & succulenta ut Portulacæ. Inter folia in singulari pediculo fert *flosculum*, dilute purpureum, quinque foliolis constantem, deorsum incurvatis, & multis ejusdem coloris staminulis in orbem dispositis, quæ in medio adhuc stamen viride ovale continent. Radices hinc inde unicas agit, pennam aserinam crassas, innumerabilibus subtilissimis filamentis circumdatas, & caule serpente fibræ ex illo variis locis prodeuntes se terræ infigunt.

Folia muria & aceto condiuntur, & in acetariis usurpantur, sicut Crithmum maritimum & similia. *Ufus.*

C A P. XVII.

Viola spicata Brasiliana.

Aguara ponda Brasiliensis Marggravii. *Mattensteert* Belgis, i. e. *Myosuros.* Ad Lib. 19. Sect. 2. cap. 5.

Marggr.

In sesquipedalem aut majorem quoque altitudinem assurgit, caule geniculato, tereti, viridi. Ad singula autem internodia folia habet quatuor, quinque, aut plura, angusta, ferrata & fastigiata, viridia, inæqualis magnitudinis. In summitate caulis spicam unum pedem longam, teretem, flosculis undique eleganter cœruleo-violaceis plenam, colore Violæ Martiæ nostratis, quinque, petalis subrotundis compositis. Integer flosculus non male refert Violam Martiam, & paululum etiam ejus odorem. Radix illius recta, mediocriter crassa, & multas parvas radículas adjunctas habens, adhuc filamentosa.

Reperitur & alia præcedenti planè similis, nisi quòd spica florum lata est, cubicis foveis insignita, loricam repræsentans, viridis: ex foveis autem illis prodeunt flosculi cœrulei ut in præcedente.

C A P. XVIII.

Acetosa Bulbosa Bod. à Stapel.

Spitchamæ altitudinem habet; Folia dilute viridis coloris dariuscula & complicata, longa, & angusta, quæ quinque, vel sex, vel vario numero ex summo cauliculo exoriuntur, caule cæterum foliis orbo. Radix bulbosa, exterius lutea.

C A P. XIX.

De Galanga, quæ ad Iridis genus pertinere videtur.

Galanga, recentioribus Græcis Γαλάνγα, Vocem Arabicæ originis esse minimè dubium est; sed corruptam mirifice, ut sudandura fuerit illi qui legitimam eruere velit. *C. Hofman.* Quidam radicem Schœnanthi esse volunt; alii Acorum Dioscoridis; alii Cyperum ejusdem: Nè desit (inquit C. Hofmannus) quod effusiant distinguant etiam majorem à minore: ego nihil video quò minus ab eadem planta sit utraq, quæ Iridis forte sit. At peritissimi Botanici distinguunt, & pro diversis habent. Iridis tamen cujusdam radices esse nos etiam cum Hofmanno & Clusio opinamur, quòd pari modo foliorum vestigiis, ceu zonulis circularibus cinctæ sint.

Utramque Galangam Veteribus ignotam fuisse, & Arabibus non satis perspectam Botanici plerique sentiunt.

1. *Galanga minor* Ger. J. B. C. B. Park.

C. B.

Radice est geniculata, & in quosdam nodos crassiores, (& juxta nodulos ex intervallis) nonnihil intorta, inæquali, laevi, & adnatis in transversum & in obliquum tendentibus brachiata, crassitudine minimum digitum æquante [unde junceæ crassitudinis apophyses pronascuntur, eâ ferè formâ quâ Cyperi radices conficiuntur *J. B.*] foliorum vestigiis ex intervallo ceu zonis circularibus cincta, foris rufa & subsusca, intus autem flava, [imò tam intus, quàm foris rubens] dura, solida, venosa cum frangitur tritu difficilis, [matrice parva solida, sapore & odore longè vegetiore generosiorèque, quàm major, & fervore aromatico totas fauces abunde implente,] odore valde acri, aromatum modo jucundo, & Cyperum quadantenus tum formâ, tum odore imitante: Foliis, autore Garcia, Myrti. Duarum palmarum altitudine fruticat.

Sponte nasci aiunt in China, unde in Indiam defertur.

X x x x x 3

2. *Galanga* *Locus.*

2. *Galanga major* J. B. C. B. Ger. Park.

Radice est pollicem, & duos interdum pollices crassa aut majore, crebris pollicaribus apophyibus subinde donata [nodosa, inæquali, quasi ramis brachiata C. B.] cortice satis extenso, circularibus zonis (quæ foliorum vestigia sunt) cincto, fusco aut rubente, substantia solidiuscula cinerea albicantéve, punctulis (quæ extrema sunt fibrarum) notata, venosa, Zingiberi simili, matrice magis fusca, fungosaque: odore acri (non tamen æquè ut prior odorata & fragrante) sternutamenta provocante: sapore acerrimo, ingrato, ventriculum subvertente. Caules Arundinacei ad Zingiberis fere altitudinem assurgunt [Garcia binum cubitorum, Javanensis verò quinq. spithamarum] *Folia* longa, mucronata, superius saturè, inferius dilatè viridia [Iridis aut Xyridis, nigricantia, angustiora tamen Penæ.] Flores albicantes, inodori. [* *Folia* & flores *florem* Iridis æmulantur] semen fatuum.

* IV. part.
Iud. Oriental.

Locus.

Acosta folia Orchidis ei attribuit & appingit, caulem è foliorum involucris constantem. In Java & Malabar sponte oritur; sed in Java copiosissimè. Seritur radice in terram defossa, ut Zingiber.

Neque *Acosta*, neque *Garcia*s ab Hort. Clusio satisfaciunt in *Galangæ* majoris descriptione, præsertim si ea quæ Europæ officinæ utuntur legitima sit *Galanga* major: etenim ejus radices multò majorem habent similitudinem cum *Iridis* quam cum *Asphodeli* aut *Zingiberis* radicibus. Et certè omninò sibi persuadet *Galangam* nostram majorem *Iridis* genus esse. Jo. etiam Bauhinus cum *Patavij* esset in horto Cortulii *Galangæ* majoris nomine plantam vidit Iridi valdè similem foliis & radice.

Vires.

Radix Galangæ majoris ad omnia utilis est ad quæ Zingiber, atq. eodem modo quoq. condiri solet: in usu etiam est ad orexin excitandam, non secus ac cappare & Oleæ fructus apud Europæos. Recens quoq. utriusq. *Galangæ* radix in taleolas dissecta cum carnibus piscibusq. coquitur in eundem finem. Sic quoq. cruda sale & aceto & oleo inspersa cum piscibus & carnibus assis commodè editur ad juvandam concoctionem. Malabarenses & Javani non solum contra hominum sed & jumentorum mala frigida magni faciunt. Polentas seu panes è farina radice confectas in frequenti usu habent, quas cum succo nucum *Cocos* præparant contra uteri & vesicæ mala exhibent. Vide *Bontium* & *Acostam*.

Galanga medicamentum est cephalicum, cardiacum & stomachicum, ad frigidos affectus magni usus. Ventriculum roborat & concoctionem promovet. Acidis ræstibus commanducata subvenit, flatu discutit, halitum oris emendat. Colicæ opitulatur. Renes calfacit & Venerem excitat. Saccharo condita ad frigidos cerebri & nervorum affectus, Cephalæam, & artuum dolores conducit.

Cordis palpitationi cum succo *Plantaginis* utilis est, & ad lipothymias si à frigore caulentur pulvis cum vino generoso aut aqua *Melissæ*, vel succo *Boraginis*: quare consuevere Germani iis quibus vena secta mastilandam præbere.

CAP. XX.

Radix Ninzin Pisonis Mantif. Arom. *Quibusdam* Ginseng & Genfeng.

Folia *Pastinacæ* sativæ *Geel-peen* Belgis dictæ similia sunt. *Radix* magnitudine *Pastinacis* multum cedit, ut quæ *digitalis* tantum sit longitudinis & crassitiei, in fine filamentosa: colore ex flavo albescente, sapore subdulci, non ingrato, pingui.

Locus.

Nullibi quam in Regno *Coreæ* crescit, inq. mediterraneis ejus partibus, 200 plus leucis à mari remotis.

Vires.

Hujus decantatæ *Panacæ* usus est non solum apud incolas Regni *Coreæ*, sed & *Tankinde China* & *Japoniæ*, adeoque ad illam tanquam ad sacram anchoram confugiunt, quæ tamen non semper solâ & simplici utuntur, sed utcunque aliis remediis nativis mixtâ, manente *Ninzin* Compositionis basi. Illa autem medicamenta quæ adduntur *Coreæ* incolæ celant & tanquam arcanum sibi reservant. Quando autem animus est expugnare magnos aliquos naturæ hostes, ut motus *Epilepticos*, *Vertigines*, *Spasmos*, *Hydopes*, *Lipothymias*, *Choleras*, &c. tunc medici robur addunt huic radici ex valido aliquo additamento pro vehiculo. At verò nulli alteri mixta omnibus languidioribus & cachecticis non solum in usu est, sed eam tanquam præservans contra malignos & venenatos affectus domi forisque perpetuò ad manus habent, atq. bis tærvè de die exiguum particulam recentis radice mastillant: unde mirificè virium restaurationem, cordisq. refectiorem omnes se experiri testantur. *Hæstentis Pifo*. Ob similitudinem ad *Pastinacam* referri potest, lib. 9. cap. 19.

C A P. XXI.

Radix S. Helenæ Park. *Rad. S. Helenæ*, *Galangæ* species J. B. *Cyperus rotundus inodorus* ex Florida
C. B. *Apoyomatli seu Phatzifiranda*, *Cyperus Americanus* Hernandez.

J. B.

EX portu S. Helenæ quæ est in Florida radices quædam ad nos importantur teretes, oblongæ, nodis distinctæ, quibus dissectis perforatilque fiunt spherulæ precatoriæ, quæ siccata rugantur, ossæmq; acquirunt duritiem: extrinsecus nigra, inus candida. Cortex adeo adhæret medullæ ut unum fiat continuum. Sapor ejus aromaticus est & gratus, ut Galangæ quædam species esse videatur: Pollicari sunt crassitie aut circiter. Herba verò parùm habet caulis, & humi spargit ramos. Folia fert ampla admodum & viridia. Locis humidis nascitur.

Si Folia recte descripta & depicta sunt Cyperi species esse nequit, ut ex descriptione & facultatibus colligi posse putat Clusius. At Icon & descriptio Hernandez Cyperum esse convincunt.

Herbam Indi lapidibus terunt, eâq; universum corpus balneaturi fricant: aiunt enim astringere, *Ufus.* membræque roborare odoris gratiâ: Hocq; sapius faciunt ob insignem utilitatem quæ inde ipsis resultat. Pulverem tenuissimum ejus tam Indi quàm Hispani in vino infusum ad ventriculi dolores felici cum successu hauriunt.

C A P. XXII.

Drakena radix Ger. *Contrayerva Hispanorum* sive *Drakena radix* Clusii Park. *Drakena radix* J. B. item *Contrayerva radix* ejusdem. *Cyperus longus inodorus Peruanus* C. B. item *Cyperus longus odoratus Peruanus* ejusdem.

Radicem Hispanico *Contrayerva* nomine in Officinis notam periti Botanici Thomas Johnson & Joannes Parkinson eandem esse affirmant cum radice *Drakena* Clusii; siquidem radicis *Drakenæ* descriptio Clusiana radicibus ex Hispania ad nos allatis *Contrayerva* nomine examussim convenit. Ea autem est hujusmodi:

Semunciali magna ex parte erat crassitudine & prælonga, subinde in nodos & inæqualia capita extuberans, atque in summis capitibus velut è crassis squamis contexta, Dentariæ *ἐννεαπόλλης* ferè infar, foris nigricans, rugosa & dura, quia resiccata, interiore parte alba: tenues fibras hinc inde adnascentes habebat, quasdam crassiusculas & majusculas, duras & lentas, è quibus alii nodi dependebant. Nullo manifesto odore præditam esse observabam, sed saporem habere deprehendebam nonnihil adstringentem, diutius verò manducatam tenuem suavemq; acrimoniam relinquere. J. Bauhinus in radicibus *Drakenis* diutius manducatis acridinem molestam adhuc sentiebat; unde non deest radicibus hæc calor gradus quem Clusius desiderabat, quò minus esse possent radices veneno resistentes seu *Contrayerva* Monardi, quibuscum facultatum ratione valdè convenirent.

Monardus quidem radices hæc Iridis radicibus valdè similes esse scribit sed minores & Ficulnei foliis odore. At Parkinsonus nullam cum radicibus Iridis in forma convenientiam observare potuit in radicibus pro *Contrayerva* ex Hispania huc allatis, imò in multis differre ostendit. Petrus de Olma folia Plantaginis quinquenerviæ Plantæ attribuit. Deest etiam Aromaticus sapor in *Contrayerva* Officinarum cuius meminit Monardus. Quicquid autem sit de *Contrayerva* Monardi, Officinarum *Contrayervam* nihil aliud esse quàm *Drakenam* radicem Clusii certum est; qui id nominis ei indidit in gratiam D. Francisci Draci, qui ei illam donavit.

Contrayerva, quasi dicas Alexipharmacum, appellant Hispani, quoniam earum pulvis ex albo vino sumptus adversus omne venenum, cujuscumq; tandem sit generis præsentissimum est remedium, uno sublimato excepto, quod sola lactis potione extinguitur, vomitione illud rejicere faciens, aut per sudores evacuat; sed & amatoria pocula eo pulvere hausto educi ferunt. Ventris etiam animalia pellit. Febrium etiam quotidianæ, tertianæ & quartanæ ante accessionem sumpta paroxysmum minuit, ejusque usû continuato planè tollit. Plura de ejus viribus videtis apud Parkinsonum.

Drakenæ affinis radix J. B. Clus. *Cyperus longus inodorus Orientalis* C. B.

Clus.

Radices hæc tuberosæ erant, & quantum ex earum forma colligere licebat summa terræ superficie repentes, multiq; villis & fibris oblitæ, fuliginoso colore præditæ, nonnihil tamen ad flavum tendente, salivam dum manducabantur insipientes & amaræ, foliorum quidem aliquos particulas adhuc retinentes; qualia verò illa fuerint nemo facile dixerit. Cæterùm magni usûs apud Indos fuisse verisimile erat, quandoquidem Prorex Hispanus eas referret cum nobilibus aliis medicamentis in India Orientali natis.

C A P. XXIII.

De Zedoaria, quæ fortè ad Arundinis, fortè ad Cyperi genus pertinet.

Zedoaria Græcis Veteribus incognita; recentioribus, ut Actio & Actuatio *Zedæq; Zedæq;* & *Zasæg* dicta est, ab Arabibus mutato nomine.

Folius est Zingiberis, sed majoribus, longioribus & latioribus, ut & radice; sapore etiam Zingiber amulatur, unde in *Calecuti* Zingiber sylvestre, Garcia autore, vocitatur.

Xxxxx 4

Hujus

Hujus tres species faciunt, quas tamen omnes unius & ejusdem plantæ radices esse peritiores Botanici existimant.

Zedoaria longa C. B.

Radicem habet longitudine sextantali, trientali aut quadrantali, crassitudine minimi digiti, quæ utrinque in obtusum mucronem definit: foris candida, intus ex cinereo in fuscum colorem vergente: cujus substantia densa, solida, pinguis & ponderosa: gustu atque odore tenui, subamaro, mediocriter acri cum gravitate quadam, ac valde aromatica suavitate, dum tunditur aut manducatur spirante, minima portione halitum commendante & in caput penetrante.

Eligenda est magna, densa, plena, non rugosa; substantiâ veluti pingui, lenta, dentibus propter soliditatem aliquantulum repugnante, odoratissima, nullis foraminibus pervia.

Ut diutius servetur loco sicco reponenda est.

Locus.

Sponte nascitur in sylvis *Calecut* & *Cananor* Regni Malabarici. Zerumber Arabum esse putatur; Anguillaræ *Costus Arabicus*.

Zedoaria rotunda C. B.

C. B.

Substantia pondere, soliditate, colore, sapore & odore longæ Zedoariæ omnino similis est, solâque figurâ differt, quæ globosa, unciali magnitudine; superficie aliquantulum inæquali, ac præcisarum fibrarum vestigiis tuberosa, Ari bulbo similis, nonnunquam in brevem mucronem desinens, quo terræ adhuc hærens germen fundere consuevit.

Locus.

In Java & Sunda copiosè nascitur.

A priore non videtur aliter differre, quàm quòd radices partes sint diversæ. Rotundam autem partem Zedoariam; longam vero appendicem Zerumbeth, veluti res essent diversæ nominasse Avicennam existimat C. Bauhinus, ignorantem, viz. ex qualinam planta, aut qua regione ejusmodi radix proveniret; sed cum vidisset in frusta rotunda, interdum verò in oblonga concisam ad Sinum Perficum vehi, duo genera existimasse. Reliqua vide. Radix relecta & siccata saccharo conditur: cujus usus præstantior & commodior quàm Zingiberis existit. C. B.

Zedoaria tuberosa foris nigricans C. B.

Rotundum hoc genus instar Aristolochiæ rotundæ, foris nigricans, interdum cinerei coloris, intus candicans, gustu usualis Zedoariæ apud quosdam Aromatarios Antverpiæ inveniri scribit Clavius, *Block Zeduar* ipsis dictum. Lobelius cum vulgari rotunda junxit.

Zedoaria Geidwar Avicennæ Garcie C. B.

C. B.

Radix est magnitudine glandis, ejusdemque ferè formæ, colore sublucido. At dicimus rectius Anthoræ, vel Alphodeli bulbo minori similem esse, foris cinericei, interius verò flavescens coloris, duram & solidam, gustu acrem & excalefacientem.

Hanc Garcias in regionibus Sinenfium provinciæ vicinis, magno emi, nec facile inveniri scribit, nisi apud circumforaneos quosdam & circulatorios quos Indi *Jogues* appellant. Idem Zedoariæ vocabulum corruptum esse putat, & Geiduar dicendum.

C. Bauhinus Arabes triplicem plantam Zerumbeth nomine proposuisse putat. 1. Zedoariam Officinarum longam, quæ Zerumbeth Avicennæ, ut ex ejus descriptione patet. 2. Zedoariam rotundam dictam, quæ Zerumbeth primum Serapionis, & Zedoaria Avicennæ. 3. Egregiam illam arborem in Libano foliis Salicis, odore Citri, quæ Zarnabo Avicennæ, hodie incognitam nisi fortè sit Saffar Syrorum Rauwolfii.

Vires.

Zedoariæ radix calida & sicca censetur, corpus impinguat & imbecillum reficit, ut volunt Arabes, flatu discutit, Odorem sumptorum Alliorum, Ceparum & Vini aufert; morui venenosorum confert, alvum sistit, uteri apostemata resolvit, vomitum reprimi & Colicæ ventosæ confert. Nostræ atatis Medici contra pestilentis cœli contagia utuntur, & per multis medicamentorum compositionibus miscent. Ventriculo utilis est concoctionem juvando, eumq; & reliqua viscera calefaciendo. Germani ex ea Vinum Zedoriatum conficiunt ad usus prædictos, Zedoariam contusam & sacculo inditam in doliolo musti cocti pleno suspendendo.

SECTIO IV.

Herbæ anomale incertæ sedis.

CAP. I.

De Pipere.

EArum quæ ambigua sunt & incertæ sedis principem locum sibi vindicat famigeratissimum Aromaticum Piper, omnibus seculis, omnibus terris ad cibaria condienda expetitur. Cum enim qui plantam descriperunt de floribus ejus altum sileant, incerti sumus an eos imperfectos & staminicos, an verò perfectos & petalodes obtineat, adeoque an ad genus earum quæ flore sunt imperfecto, an potius ad earum quæ flore perfecto, semine nudo solitario, referenda sit.

Πίπερι vocem ἀπό τῆς πίπρω, i. e. *concoquere* Etymologus deducit. Verisimilius tamen est *πίπερι* peregrinum & barbarum vocabulum esse, ut *χυμῶ* & *κίπρι* & pleraq; in *π* desinentia: à Persis perfectum docet Galenus, qui proculdubio ab Indis hauserunt, quibus (teste Garcia) Piper longum *Pimpilim* dicitur.

Quæ de Pipere ejusque speciebus habent Veteres Græci & Latini manifestè ostendunt Plantas piperiferas iis prorsus incognitas fuisse, eoque rumores incertos & vulgi fidem secutos in ejus descriptione Ruellius pro Piperis specie Smilacem asperam proponit, ut existimat J. Bauhinus; Matthiolum Ribes nigrum. Nos incertis & suspectis omisis descriptionem Piperis è Cl. Car. Clusii Exoticis mutuam dabimus.

Piper longum à rotundo genere diversum videtur: verum quia viribus conveniunt, & Botanici ad idem caput utrumq; reduciunt; nos etiam de illis unà agemus.

I. *Piper rotundum nigrum* C. B. *Piper nigrum* J. B. Park. **Round Black Pepper.***Clus.*

Valde sarmetosa est Piperis nigri planta, & adeò imbecillis atque caduca, ut nisi pedamentis fulciatur, aut juxta arborem aliquam, circa quam se convolvere possit, pangatur, humi procumbat ac spargatur, perinde ac Lupus salictarius: lenta verò ac flexibilia sunt ei sarmeta, frequentibusq; nodis sivegeniculis distincta, & quæ humi sparsa multas fibras ad singula internodia agunt, quibus se humi figunt, quemadmodum Clematidis aut Periclymeni flagella, ut in illorum nonnullis observabatur quæ fibras adhuc retinebant. Sarmeta porro ad singulos nodos singulare folium proferunt alternatim, Hederaceâ quodammodo formâ, vel ejus Cyclaminis quod hederaceo constat folio; cui tamen anguli desunt, neq; adeò crassum, verum multò tenuius, quatuor interdum uncias latum, formæ quasi orbicularis, nisi quòd in mucronem desinat; plerunq; tamen binas duntaxat uncias latum, quatuor longum, *Tambul* sive *Betele* folio adeò simile, ut alterum ab altero vix discerni queat, nisi Piperis folium paulo durius, & nervos illos per folii longitudinem excurrentes crassiores habere videretur: nec illud in ambitu ferratum est, ut quidam pinxere, sed prorsus æquale, & nihil similitudinis habens cum Mali Assyrii folio. Omnia verò folia quinque nervis sunt prædita, quorum medius & crassior medium foliorum per longitudinem secat, reliqui quatuor minus crassi ab illo oriuntur, utrinque bini, in latera secundum folii pæne longitudinem expansi, & illi quidem in nonnullis foliis æqualiter ex opposito nascentes, in aliis verò inæqualiter oriuntur, neq; istam proportionem servant. Caterum folia omnia prona parte dilutiora sunt quàm supina, atque per universum folium venulæ obliquæ transversim evagantur. Uvæ porro ad ramorum internodia nascuntur teretes & oblongæ, multis granis orbicularibus, nunc majoribus, modò minoribus, ipsi scapo sine petiolo adnexas constantes, & illæ quidem non è foliorum sinibus, sed ex altera sarmeti parte, folii pediculo viz. opposita. Non modò folia sicca acrimoniam retinent, sed etiam ipsa sarmeta; atque (quod magis mirum) ipsa radix quæ sub terra latuit.

Piperis folia à Betele foliis effigie aliisque non parùm differunt. Piperis enim folia, quæ non tribus tantum sed quinque nervis per longum folii ferè Plantagineis distinguuntur, carnosiora & solidiora sunt foliis *Betele*, magisque ad ovalem figuram accedentia, & inde in acutum desinentia: Betele verò iidem nervis tenuioribus molliora & delicatiora sunt admodum, & circa petiolum latiora, atq; in summo sinuosa, ut ipsius Coni potius quàm ullam ovi effigiem exprimere videantur. Piperis folium majus quod habuimus (inquit Columna) latum in medio erat uncias quatuor, & dupla longitudine, quamvis aliqua oblongiora ac etiam obesiora reperiantur, nec tamen in immità lata ut in Clusii figura, sed acutior circa pediculum, qui non lignosus, sed nervosus est, dimidii folii longitudine, Piperisque sapore. Hæc Columna *notis in Recob.* pag. 876.

Nascitur in plerisque Indiæ provinciis: verum in quibusdam regionibus vix tantum redundat ex cultura quantum ipsis incolis sufficiat: aliis autem in locis, præcipuè in Malaca, Java & Sumetra, adeò luxuriat Piper hoc Aromaticum, ut inde per totum orbem distrahatur. Seritur non procul à mari, & ad radices arborum, præsertim quæ *Fausel* appellantur, vel appositis perticis quibus admittitur more Vitis. Altitudo ei par cum ea arbore aut pedamento cui advolvitur. Sæpe cum veterascit & cineribus fimoque stercoreatur, excedit altitudinem fulcrorum suorum, ut Lupuli instar cum scandere altius non potest, se demittat. *Piso.*

Fructus

Fructus seu uva leguntur ante plenam maturitatem, in colorem prasinum adhuc inclinantes [alii cum jam plene maturerint] & in tegetibus palmeis expansos Soli exponunt, cujus calore intra triduum nigrescunt & corrugantur.

Reperitur etiamnum in genere nigri Piper quoddam, nutrimento defectum, cassum seu inane ac leve quod Brafma Dioscorides vocat. Hoc non dubitamus nos asserere Piper esse immaturum. *J. B.*

2. *Piper rotundum album* C. B. *album* J. B. Park. **White round Pepper.**

J. B.

Magnitudine videtur nigro cedere, utrinque umbilicello tantillum prominente exiguo, albido five cinericeo. Substantia ejus interior bicolor est, quemadmodum Piperis nigri, & cava in medullis (præter albam pelliculam quam habet) apparet; cortex quo grana integuntur nigricans facillè detrahitur, quod non fieret si esset immaturum, ut Galenus & nonnulli alii volunt. Sapore non minus fevido præditum est quam nigrum; imo eo calidius & odoratius est, Lobelio teste.

Inter plantam quæ Piper nigrum fert & eam quæ candidum tam exigua est differentia (inquit Garcias ab Orta) ut à solis incolis discerni possint, *imò nulla omnino, cum Piper nigrum & album una eademque res sint*; quemadmodum Vitem quæ uvam fert nigram ab ea quæ candidam fert, non dignoscimus nisi dum uvas habent & illas quidam maturas. Candidi autem plantæ rariores sunt, nec nisi certis Malavar & Malacæ locis rarè nascuntur.

Guilielmus Piso in mantissa Aromatica Piper album nihil aliud esse quam nigrum ante infolationem decorticatum affirmat. Decorticatio autem illa fit bene maturo Pipere ex marina macerato. Maceratione enim cortex exterior niger dehiscit tumescendo, atque ità facillimo negotio, granum quod intra illum includitur album eximitur, & ad modum Piperis nigri exsiccat. Quem laborem laboris impatiens natio nisi fugeret, non tanta esset Piperis albi si cum nigro comparès inopia.

Vires.

Piper Dioscoridi vim habet in universum calefaciendi, urinam ciendi, concoquendi, attrahendi, discutendi, exterendi ea quæ pupillis tenebras offundunt. Commodum etiam est ad rigores per circuitum in febribus repetentes, tum si bibatur, tum si illinatur; & commorsis à bestiis venenatis auxiliatur. Educit etiam fetus. Putatur & conceptionem impedire si post coitum apponatur: Tussi quoque, & omnibus circa thoracem affectibus commodum est tum si delingatur, tum si in potu accipiatur, Anginis item convenit illitum cum melle: Tormina quoque, dissolvit cum teneris Lauri foliis potum. Pituitam à capite detrahit cum uva passa manducatum. Dolores sedat, & in sanorum usu multum est, ac appetentiam movet, & ad intinctus admixtum concoctionem adjuvat. At pice exceptum strumas discutit. Deterget & vitiliginis cum nitro.

Piperis radix costo similis est, calefacitque gustum & humores provocat. Eadem si cum aceto bibatur splenem minuit; Pituitam vero à capite detrahit cum Staphide agresti commanducata. Hactenus Dioscor.

Ufus ejus præcipuus est in frigiditate & cruditate ventriculi. Magna differentia in eo est, si vel integrum sumatur, vel in pulvere. Pulvis in ventriculo singultum facit, hepar autem & reliqua viscera valde inflammat. Qui ergo ventriculo consulere volunt deglutunt integra grana, ut rectè monet C. Hofmannus. Præstat etiam carnes elixas & in furno coctas in artocreis, &c. integro Pipere condire quam trito & comminuto, cum cibus enim coctum & maceratum satis acrimoniam suis communicat, quod & facit integrum deglutitum, nec tamen ventriculo noxam aliquam aut molestiam: cum pulvis interiori ventriculi tunica mucò oblitæ adhærescens aut in ejus rugas se infinians, vel cardialgiam, vel singultum in nonnullis constitutionibus excitet.

Extrinsicus in apoplegmatis, gargarismis, sternutatoriis usurpatur; sedat odontalgiam, colicellam tumidam imminuit, nervorum affectibus frigidis conducit. *Schrod.*

Vis piperis (eodem adnotante, & ante eum Galeno) volatilis valdè est. Vitentur ergo, inquit, præparaciones in quibus volatile evanescit. e. g. Extractorum.

Piper ejusque oleum egregiè decantatur in febribus quartanis à Zacut. Lusitano, Langio, Kunrad. aliisque.

Oleum Piperis extrinsicus in Paralyfi egregium est medicamentum. *C. Hofman.*

Vulgus Piper longum in paroxysmo febrium exhibere solet: id quod non nisi in principio locum habere potest. *Schrod.*

Non baccaè solum, quod propriè dicitur Piper, acrimoniam præditæ ignea sunt, sed & tota etiam planta. Nam & folia virentia, sarmenta & radix, si mastitentur, prorsus linguam faucisque urunt ac salivam, haud secus quam Costi Pyrethrive radices, movent.

Piper longum Indi linimentis addunt, quibus adversus dolores artuum à frigore utuntur, & ità ut basis hoc Piper sit, corpusque addat Santalum rubrum. Utuntur & contra venena, vertigines, catarrhos, oculorumque nebulas & cum successu.

Indorum plebs adversus diuturnam stomachi languiditatem bibunt aquam cui infusa est satis bona Piperis copia: In eundem usum quoque eliciunt ex Pipere recenti spiritum mirè igneum. Utrumque cum adhuc viret, Piper, longum aquè ac rotundum, condiri muria aut aceto solet, & condi in penum ad usum familiarem mensaque delicias. Ejus usus frequentior mensibus pluviosis & in phlegmatica corporis constitutione.

3. *Piper caudatum* J. B. *caudatum racemosum* Park. *racemosum caudatum ex Guinea* C. B. **Pepper, with a cluster'd tail.**

J. B.

Nomen partim à sapore, partim à forma invenit: grana sunt Pipere & albo & nigro plerunque minorâ, quadam aequalia, ex rotundo oblonga, & pediculo versis turbinata, &c, ut vulgare nomen præfert, caudata, coloris nigricantis vel fusci, inter Piper album & nigrum mediè, cortice crustulculo, extenso, interdum nonnihil vel rugoso vel crispo, medullam comprehendente Piperis vulgaris modo bicolorem, duriusculam, in cujus tamen medio non conspicitur vacuus ille scrobiculus.

Sapor

Sapor idem qui Piperi vulgato, magis aromaticus. Grana hæc racematim coherent Uvæ modo. Uvæ hæc aliæ breves & unciales sunt, nonnullæ tres uncias longæ, tenui stylo inhaerentes, longiusculo petiolo grana rotunda, vel minora, vel crassiuscula continentes, vicena, tricena, interdum plurâ, legitimo quidem Pipere minora, non minus tamen fervidi saporis, duravæ & solida, ejusdem etiam pæne coloris. An porro ipsa planta perinde arbores ac perticas scandat, ut ejus quod ex Orientali India adfertur hæctenus Clusio intelligere non licuit.

4. *Piper caudatum seu Nbandu* Marcgr. Pisoti.

Suffrutex est instar arbusculæ, excrefcens ad trium, quatuor, quinque & interdum sex pedum altitudinem. Caulis illius lignosus, teres, viridis, nodosus, ad aspectum fere ut caulis Solani. Folia singulatim sunt posita, quorum quodlibet suum habet pediculum qui ad nodos oritur: Sunt aut illa lata, figurâ cordis ad pingitur, vel vomeris, multis venis arcuatim secundum longitudinem elegantissimè notata. Ad nodos idem proveniunt multi Juli, quatuor, quinque, aut sex digit. longi, incurvati, figurâ ferè ut muris cauda, virides, qui mensè Octobri aut Novembri decerpuntur, & in Sole siccati nigrescunt, continentque granula rotunda, nigra, magnitudine seminum Papaveris, arcuè juxta se in uvam composita, acris saporis, instar Piperis optimi Orientalis. *Radix* in alias plures tenues dividitur, fuscas, insignis odoris instar Thymi & saporis qui linguam vellicat.

Aliud habetur genus à *Pisone* & *Marcgrav.* descriptum foliis angustioribus & oblongis, fructu grandiore & meliore, cauda Piperina longiore, in sylvis Brasiliæ mediterraneis frequentissimum.

Folia hujus plantæ medentur ulceribus tibiæ: radix valet adversus apostemata. Utraque, cum *Vires.* summè sint fortia, etiam exsiccata & diu reposita ad balnea calida contra mala frigida usurpantur. Decoctum radices & stolonum discutit atque incidit crassos & viscosos corporis humores; sanat hydropem pedum.

Aquaxina *Pisonis.*

Folis præcipuè à præcedente differre videtur, quæ Tiliæ similia sunt, paulò tamen grandiora.

Descriptiones harum plantarum miscent & confundunt vel Pisò vel Marcgravius.

Cæterum Piper caudatum dicitur hæc planta à figura Juli caudam muris referente.

Radix calida est & acris, atque inter Antidotales habita; reliqua vide apud Pisonem.

Vires.

5. *Piper longum* J. B. *longum Orientale* C. B. *Long Oriental Pepper.*

J. B.

Piper longum nucamenta Betulacea æmulatur, unciam aut fescunciam longum, teres, aliquando planum, coloris fuscii vel cinerei reticulato vermiculatur plexu, in superficie asperum, cujus pro numero grana, pelliculis seorsim privatis inclusa, Sinapi grans paria, foris nigricantia, intus subalbida, gustu non cedente nigro vel albo, quanquam non statim apparente: pendent autem hi juli ex pediculo gracili, unciali, alteri fini inserto.

Plantæ è Java allatæ ramulos cum fractu sic describit Clusius. Botrorum maxima pars duarum unciarum longitudinem raro excedit; nullus vero minimi digiti crassitudinem æquat, sed gracilior est & æqualis pæne ubique crassitie, plurimis grans Mili repurgati granorum instar obliquè secundum longitudinem dispositis constans, cineracei quodammodo externa parte coloris, internâ albi, fervidi saporis. Planta ipsa non longè dissimilis videtur Piper nigrum proferenti plantæ: folia à Piperis nigri foliis non multum differre Clusio visa sunt, nili quòd paulò teneriora, dilutioneque viriditate essent, tum etiam breviora pediculo lubnixa, atque etiam pluribus nervis insignita: nam à medio illo nervo folium à pediculo per longitudinem secante non modo quaterni alii nervi exoriebantur, sed utrinque quini & seni, interdum etiam & plures pro foliorum videlicet amplitudine, illi tamen minùs eminentes quàm in nigri foliis, & inæquali ortu nati, multis etiam obliquis venulis per folium transversum evagantibus; & licet resiccata essent folia, ac per multos menses inter chartas adservata, non levi tamen acrimoniâ erant adhuc prædita. Fructus qui Juli quodammodo formam æmulantur, ad singula internodia oriuntur non in folii ala, sed quemadmodum in Pipere nigro ex ipsis folii opposita parte, in altero videlicet ramuli latere, atq, etiam alternis, perinde atq, in Pipere nigro.

Piper longum intensa mordacitate præditum est, & subamarum quoniam immaturum, antidotis *Vires.* item & theriacis medicaminibus opportunum. *Diosc.* Nonnulli statim ab initio curationis uvulæ relaxatæ ab inflammatione pulvere Piperis longi auxiliari conantur; quod quidem periculo non vacat, *J. B.*

6. *Piper longum* Monardi. *longum Occidentale, dimidii pedis longitudine* C. B. *An Piper ex Florida* J. B? *An Tlailancuy* Fr. Hernand? *Buyo buyo Philippinarum incolæ.*

Toto Continentis tractu, in quo Nata, Carthago, atque etiam in novo regno magnus est usus Piperis cujusdam oblongi, quod majori acrimoniâ præditum est Orientali, magisque aromaticum & jucundiorè odorem spirat quam Axi sive Capsicum, quinetiam præfertur Piperi nigro cum saporis tum suavitatis causâ.

Altæ cujusdam plantæ fructus est oblongus, crassitudine quidem funiculi, ad dimidii pedis longitudinem, constans veluti multis granulis circa pediculum oblongum conjuncto & continuo ordine dispositis feminis Plantaginis modo, quibus ademptis pediculus nudus conspicitur. Recens viridis est: Sole maturefcit & nigrescit.

J. Bauhini Piper stylis erat palmum plus minùs longis Myofuri spicis non absimilibus, crassitudine pari, fuscis, verum pulvere crispatis, nudis tamen & politis circa unum, obsequiosis, sapore acrisculo ad Piper accedente.

C. Bauhinus

C. Bauhinus Piper longum angustissimum ex Florida à Pipere longo Monardis diversum facit & Piperi longo seu Felfel Alpini eandem, ut & Plantulæ peregrinæ Clusii, quam describit Cauliculo uncialis longitudinis aut amplioris, valde gracili, sustinente ut plurimum binas oblongas graciles quincuncialesque veluti spicas, longo pediculo subnixas, adedè obliquè quaquaversum striatas & rugosas, ut exilium Lumbricorum ficatorum, aut tenuium limularum formam quodammodo referant, coloris fusci & fuliginosi, subacris & calidi saporis, odore autem Melilotum pæne referentes.

Filfel Alpini Junci foliis est sed crassioribus, è quibus sectis succus quidam flavus, valde acris ac exurens, totaque Planta est calida in quarto gradu, magis quam Piper exurens. Eà utuntur emplastri modo imposta ad coxendicis dolorem, necnon ad frigidos articularum dolores. Calorem ejus oleo Rosaceo vel Myrtino temperant.

Ex particulis hisce plantarum mutilis & imperfectis vix quicquam certi colligi potest, de ipsarum genere & formâ.

7. Piper inane C. B. Canarinum à Canara loco natali dictum.

Nostrati Fegopyro simile est, coloris cinerici, intus cavum & repletum granulis aliquot exiguis. Manducatum pari pæne acrimonia cum prioribus deprehenditur, sed minus aromaticum. Ejus nisi apud infimam plebem nullus est in Indiis usus. Hæc etiam diversi generis planta est à Pipere vulgari, nec scio quo referenda.

C A P. II.

Limonia congener Clusii congener Clusii Ger. emac. Park. Limon. peregrinum. foliis formâ florum Aristolochiæ C. B. Incertæ sedis est.

Clusii.
Hanc plantam siccam & mutilam Ulyssipone accepit Claudius Conier pharmacopœus Lutetianus, à quo iconem ejus & folium resicatum habuit Clusius.

Sunt verò, inquit, ei (Claudio teste) *folia* novem, decem, aut plura, à summo radicis capite, prodeuntia, formâ florum Aristolochiæ, tumente alvo & velut paleari prædito, gibbo dorso, infimâ parte angusto, sensimque, in laxitatem crescente, supremâ parte laxiore & aperto, quasque in hemicyclum formatâ: totum folium durum est, & tanquam cutaceum; suprema folii pars aperta, internè multis crassis venis, ex atro purpureis distincta. *Radix* non valde magna, & in quodam ramos divisa. De loco & tempore florendi, deq. flore ipso nihil perscriptum.

Ipfissimam hanc plantam, referente Parkinsono, Joannes Tradescantius junior in Virginia inventam cum caule & flore, domum [in Angliam] detulit, & in horto suo Lambhithano plantavit. *Folia* longiora sunt & angustiora, minùsque extumescencia seu ventricosa quam in icone Clusiana. Flores summo fructui seu vasculo feminali subrotundo insident; quod tamen Parkinsoni icon (qui flores appinxit) non exhibet. Flos tetrapetalos aut pentapetalos pingitur.

C A P. III.

Tribulus terrestris J. B. Ger. Park. terrestr. Ciceris folio, fructu aculeato C. B.

Radicem agit prolixam, albam, simplicem, paucis fibris capillatam. *Coliculos* emittit plures, humi stratos, teretes, hirsutos, geniculatos, rubentes, palmares aut etiam dodrantes, ramis multis divisos. *Folia* pinnata Lenticulæ aut Ciceris, ad singulos geniculos singula, alternatim posita, in summitatibus tamen ramulorum bina ex adverso, Papaveris erratici in modum pilosa. *Flores* pediculis satis longis è foliorum sinibus ortis insident, lutei, pentapetali. Succedunt muricata *capitula*, spinis majusculis hærentia, ad Spinachæ accedentia (inquit J. Bauhinus) Nobis capitula ex quinque velut triangulis conflata videbantur, quorum omnium cuspides in centro concurrunt, reliqui anguli in longam & acutam spinam exeunt. Sunt & aliæ spinulæ breviores quæ pediculum amplectuntur.

Tempus & Locus.

Sub Maii finem exit, Juliòque & Augusto cum flore & semine in calidioribus regionibus, Italia & Gallia Narbonensi, passim conspicitur.

Cuscuta sive Cassuta J. B. C. B. Ger. Park. Dodder.

Hanc plantam ad Appendicem referemus.

CAP. IV.

Melanthium odoratum Alpin. exot. *Nigella Cretica odorata*, foliis Lini, seminibus biformibus Park.

Alpin.
A Radice parva, tenui, fibris tenuibus multis prædita cauliculos plures producit, graciles, teneros, rotundos, palmum altos, foliis Lini ex opposito vestitos. In caulium summmitatibus flores fert cæruleos, Papaveris similes, à quibus *siliquis* quinquepartitis *semina* nigra, minuta, colorata continentur. At in cauliculis etiam alia *semina* minuta, rotunda, racemorum modo, albicantia pendent. Quibus hanc plantam naturæ summopere curæ fuisse constabit, quod eam nè deficeret duplici seminis genere donavit.

CAP. V.

Faborandi prima species Marggr. *Incertæ sedis: Si flos perfectus sit ad Lib. 9. partem primam pertinet.*

Marggr.

A Duorum pedum altitudinem affurgit, caule lignoso, tereti, per certa intervalla nodoso, tortuoso & inæquali, coloris grisei, quorum unus, duo vel etiam tres ex una radice prodeunt, & in ramos se pandunt. *Radix* autem haud crassa est, sed in multas radículas & filamenta dividitur, exterius ex albo flavescens, interius albicans, odoris acriusculi, saporis acris ut Pyrethrum. In singulis ramulis ab internodiis pediculus prodiens, digitum longus tria habet *folia* sibi crucis modo opposita, ad tactum ut *Tiliae* folia mollia, parùm pilosa, nervo conspicuo & venis obliquis, ab uno ad quinque digitos longa, totidemq; lata ubi latissima, inæqualis quippe magnitudinis, pallide virentia, infernè paulum candicantia. In extremitate ramulorum multa foliola parva venabili figurâ sibi invicem confertim sunt opposita, in duos ramulos quasi cornua diducta, in quibus *stosculi* albi, tetrapetali, quos sequitur *semen* duplici paleâ tectum ut in Cannabi, fuscum, compressum, parvulum cordis figurâ, cui ab uno latere pars abscessa videtur.

Radix valet contra venena.

Vires.

CAP. VI.

Capreolata Bryoniae nigrae folio Brasiliensis tricocca Marggr.

C Aule haud lento serpit, & aliis plantis se implicat: *folia* fert in pediculis, duo, tres aut quatuor digitos longis, cordis ut pingitur figurâ, mollia, dilutè viridia. In pediculis autem duos aut tres digitos longis, & superius in quatuor aut quinque, divisim nascuntur totidem flores, Smilacis florum æmuli, albi, & ad medietatem extremam dilutâ purpurâ mixti; in medio floris extat stamen album purpurascens: in ambitu verò interiori *flos* egregiam stellam quinquangularem repræsentat, quasi in illum impressa esset, albi coloris uti flos. Post flores enascitur *triquetrum corpus*, fuscum, subrotundum, in tres capsulas divisum, in quorum qualibet granum seminis est fuscum magnitudine & figurâ modii Pisi inæqualiter dissecti. Flos inodorus ut & planta, sine sapore manifesto.

CAP. VII.

Trifolio affinis Indiae Orientalis Xanthii facie Breyn.

Breyn.

F Ruticis cujusdam (ut credit) ex India missi, qui Indis *Daon Lacat Lacat* appellari perhibetur, ramum describit Autor. Is pedalis ferè erat longitudinis, lignosus, sed valdè tenuis; cortice incano, subviridi, & quibusdam in locis obsoletè purpurei coloris, tectus. Huic alterna serie adnata sunt *folia* novem, pediculis longis appensa, tenera, lata, angulosâ, leniter crenata & præfertim subtus incana, Xanthii quodammodo æmula, vel mediam quandam figuram inter pampineam & Rosæ Sinensis *Ferr.* folia obtinentia; in quorum singulis ab ipso statim pediculo costæ subvirides pallidaeque septem expanduntur, & ex illis cunctis alii quidam nervi, venas plurimas cum tenerimis fibris, in foliorum carne latentibus, fundentes. Cæterùm è singulis panè foliorum alis *Fructus* emicat, è petiolo parvo prodiens, qui basin plurimorum foliorum stellatam habet, constatq; è quinque conceptaculis lappaceis, *Trifolii stoculis longis albis* seminum involucris fermè æmulis, nisi quòd duplo majora essent, dura, ac pilis rigidis quasi aculeata: Horum quodlibet perfectum à summo finditur, & *semen* unicum Anonis montanæ præcocis purp. frutescentis *Morisoni* magnitudine, formâ, colore & brevi incanâque lanugine perfimile continet.

CAP.

CAP. VIII.

Dentaria affinis Echii flore, capsula Anagallidis Hort. Reg. Parif. & Hort. Lugd. Bat. capsulâ rotundâ Morif. præf.

Morif.

Hæc planta ineunte vere *folia* promit, sub exortum Afrantiæ aut Diapensiz similia, tandem *Dentariæ* folia referentia: inter quæ exit *caulis* palmaris [imò semipedalis] *flores* sustinens quinos senosve aut etiam plures, Echii floribus similes [è quibus exeunt *stamina* longa, tenuia, apicibus donata, cum stylo tenui, bicorni, qui flore delapso in longum excrevit.] Floribus succedunt *capsulæ* rotundæ, Anagallidis capsularum æmula, *semina* solida in se continent, Asperulæ odoratæ seminibus quasi paria.

Locus.

Plantam hanc vivam mihi nondum videre contigit; siccam curiosè asservatam, in horto Regio Parisiensi collectam ad me misit sæpius in hac historia memoratus D. *Hans. Sloane.*

CAP. IX.

Cacaica Brasiliensis, Herba Colubrina Lustanis Marggr.

EX radice parvula, filamentosa multi proveniunt *caules* juxta se, semipedem aut etiam pedem longi, ex viridi rufescentes, paulum hirsuti, & unius digiti intervallo habentes nodos, & ad singulos bina *folia* apposita, subtiliter serrata, magnitudine & figurâ *Veronicæ* foliis æmula, aliquantulum hirsuta, superne viridia, infernè albicantia. Inter folia ad nodos multi prodeunt *stipuli*, viridis coloris cum aliquantillo rubore mixti, in umbellam compositi. Tota planta fundit lacteum succum.

Vires.

Præstantissimum est remedium contra serpentum morsus herba hæc contusa & imposita. Valet etiam ad alia vulnera.

CAP. X.

Embyayembo Brasiliensibus Marggr. Lingua cervina caulifera Brasiliensis Marggr.

Marggr.

Radicem habet digitum crassam, interiùs medullam lentissimam continentem, variè contortam, exteriùs fuscam, interiùs albicantem: E qua producit *caulem* lignosum, teretem, viridem, sesqui aut etiam duos digitos longum, *foliis* hinc indè onustum, quæ insident pediculis digitum longis, tenuia, tenera, duos aut tres dig. longa, læta viriditate splendètia, nervo & venis prædita, quibus inferiore latere adhæret pulvis fuscus, quemadmodum in linguâ cervina. Sapor radicis est acris.

CAP. XI.

Nbambi Brasiliensibus Marggr. Videtur esse Herba corymbifera acris flore nudo.

Marggr.

Caulis est satis crasso, lignoso, tereti, geniculato, qui *Portulacæ* more serpit, & hinc inde fibras in terram demittens radices agit, partim quoq. se erigit. Expanditur variè in multos *ramulos*, geniculatos, binos sibi ubiq. oppositos, in iisque habet ad singula genicula bina *folia* opposita, interdum etiam plura, inæqualis magnitudinis: in extremitate autem ramulorum quinque, sex, septem folia sibi invicem apposita, oblonga, figurâ cordis, in ambitu leviter serrata, interdum & laciniata, dilutè viridia. In extremitate quoq. ramulorum nascuntur *flores* solitarii, magnitudine *Ceræ* majoris aut minoris, constantes solo umbilico rotundo & crasso, flavo, sine foliis. *Semen* in umbilico fusco per maturitatem, ovalis figuræ, planè compressum, ex fusco grysei coloris splendètis. *Radix* deniq. filamentosa, tenera, alba. Folia masticata linguam pungunt instar *Sinapi* aut *Nasturtii*.

Vires.

Folia vel semen affricatum *Bubonis* dorso quantociùs illum enecat. Præstantissimum est remedium contra quæcumq. animalia venenata zils. pondere è vino pota, vel si decoctum illius fumatur cum media parte vini. Solet hæc herba cum piscibus coqui & optimè convenit.

CAP. XII.

Herba lanuginosa Diçammi æmula Pison. Nobis potius Gnaphalii æmula videtur.

In sylvestribus terris siccoribus luxuriat tenella herba ex radice exili, filamentosa. Ad pedis circiter altitudinem assurgit caule uno aut altero, tereti, ex viridi albicante, adeò lanuginoso, ut totus gossipio aspersus videatur. Pro vario naturæ lusu ramuli longi hinc indè à terra surgunt & sursum expanduntur. *Folia* solitariè posita, inæqualis magnitudinis, quædam tres, duos, etiam tantum unum digitum longa, in ambitu crispata, figurâ ferè folii *Senecionis*; quæ omnia cum ramulculis

musculis more Dictamni Cretici, lanuginosa instar mollis ferici ad tactum apparent. In extremitatibus caulis & ramorum flores proveniunt, spicatum congesti, parvuli, splendentes, ex argenteo subflavi, figuram ferè florum Absinthii; quibus decidentibus stellulæ splendentes argentæ remanent. Folia odoris sunt singularis proximè ad Dictamnium Creticum accedentis si vel levissimè confricentur.

Succus recentè expressus & leniter aspersus culicum & muscarum non solum puncturis, sed & Viræ aliorum insectorum ictibus malignis medetur virus extrahendo.

Cùm nec flores nec semina hujus plantæ accuratè describantur, ad quod genus propriè pertineat cerò desinare nequimus.

CAP. XIII.

Cururu Ape Brasiliensibus Marggrav. Pifo. Leguminosa Brasiliensis fructu ovato costâ folii appendicibus aucta.

CAule est sarmentoso ac lento, qui se arboribus ac fruticibus implicat, habens multos ramulos, & in quolibet quinque folia, bina & bina sibi opposita, & quantum in extremitate: superius viride splendens, sex incisuras habentia ut Serræ majoris dentes, estque inter hæc folia ramulus utrinque alatus, sive ambitus cordiali folio ut in *Inga* arbore. In extremis ramulis proveniunt longæ spicæ, onustæ *stoculus* ex albo & viridi lutescentibus; post quos sequuntur *capsule*, triangulatae in summitate, propè exortum cylindricæ, & ubi maturiores ovalis figuræ, exterius rubicundæ, quæ sponte in tres partes dehiscunt: cortex autem exterior rubicundus, par crassitie cortici Mali; interius eximè est ruber, continetque quilibet fructus duas fabas Hispanicis albis magnitudine pares, estque quælibet involuta materie molli, albâ, nuci consistentiâ simili, ad tactum frigida: ex illo albo involucre Fabæ secundum longitudinem eminet, nigerrima macula splendens, seu potius semicirculo tali secundum longitudinem notata, reliqua pars Fabæ fuscæ coloris. Continet denique Fabam interiùs carnem Fabaceam flavam.

Aquis injecta necat pisces. Folia viridia, contusa vulnera primam, ut vocant, intentione sanant. Viræ.

CAP. XIV.

Utricularia Cap. bon. spei, Bod. à Stapel.

Hic folia quæ bina habet utribus inflatis similia sunt & nervosa: radix bulbosa, ex duobus bulbulis compacta [icon Stapelii unum tantum exhibet] ex singulis uno prodeunte folliculo. A Justo Heurnio habuit.

CAP. XV.

Camara miri Pisonis.

C Pifo. Ubitum longa est, caule tenui & lignoso, flore unico, exiguo, lutei coloris, qui (quod mirandum) quovis anni tempore se aperit, de die horam undecimam, manetque expansus ad secundam pomeridianam; atque omnes simul tunc eadem horam clauduntur usque, in posterum diem; quod sicut verissimum, ita & rarè oblectamento existit; mihi que per deserta peregrinanti horologii defectum ex parte supplebat.

CAP. XVI.

De Costo.

Costus, Κόστος Græcis, nomine, ut volunt, ab Arabibus mutaato, quibus *Cost* aut *Cast* dicitur. Veteribus, ut Dioscoridi triplex erat, 1. *Arabicus*, candidus & lævis, eximio suavique odore præditus. 2. *Indus*, crassus, lævis ac niger ceu Ferula. 3. *Syriacus*, gravis, colore buxeus, odore feriens. Arabes etiam plures species faciunt. Hinc magna disputatio orta est, an Costus legitimus habeatur.

Seplasiæ, Arabes secuta, Costum in dulcem & amarum divisere, quæ tamen hætenus nihil fere habuere, quod veri legitimumque Costi faciem sine controversia referat. Nec mirum, cum nullæ nobis ferè sint plantæ peregrinæ delineationes: imò tanta rerum est confusio, ut is quem dulcem vocant amarum, & quem amarum nominant dulciorem gustui sentiantur. His rationibus plerique moti Costum legitimum nobis esse negarunt, & solum radices vel in Hispania, vel in Italia ortas pro Costo legitimo in Officinis ostendi. Denique Garcias & Acofta unum duntaxat Costi genus esse credunt, & recentem incorruptumque dulce esse & candidius; ubi autem corrumpi incipiat vetustate amaritudinem contrahere ferè que nigricans. Hæc omnia C. Bauhinus.

Costus Arabicus C. B. Zingiberis effigie, Costus Syriacus & Arabicus Ad.

C. B. biff.

Radice est Zingiberi cognata, substantia & figura candida, lævi, pollicem crassa, unciam & sesqui-

seſquiunciam longa, hinc indè tuberibus oblongis donata, intus fibroſa, ſed pallescente, etiam ad luteum inclinante, odore intenſo ac jucundo, ad Cupreſſi aut Cedri Libani odorem accedente, guſtu acri, interdum & buxea viſitur, uti vulgata, odore & ſapore ſimilis, ſubamara (eximia amaritudinis utraq; Cluſio) cætera ſimiles. Teredines etiam ut Zingiber ſenti.

E Syria & Ægypto Venetias maximâ copia advehitur, quæ Zedoaria aut Zingiberis eſt effigie.

Coſtus Iridem redolens C. B.

C. B.

Hujus radix facie & concrecione Centaureæ majoris vel Gentianæ radici ſimilis eſt, gravis, ſolida, cortice pullo ſeu cinereo teſta, ſubſtantia candicantis, interdum ex cinereo flavelcentis coloris, quæ violæ ſeu radicis Iridis odorem, præſertim dum manditur, ſpirat, tantilla hirci graveolentia mixta, guſtu peramara (ſcilicet ſeneſcens) parte qua extra terram eminet caulis fragmentum inhæret, quod Ferulacæum quiddam reſert, & medullam fungoſam continet.

Convenire videtur cum Coſto à Garcia propoſito, Sambuci effigie, & Arbuti aut Azimbri magnitudine, flore odorato. Præcellit, inquit, is qui intus candidus eſt, cortice cinereo, invenitur etiam odore buxi, cortice pallescente, tantâ odoris fragrantia præditus, ut plerisque nares feriat, & capitis dolorem excitet; guſtu minimè amaro, nec etiam dulci, tameſi jam ſeneſcens interdum amareſcat, nam recens acri guſtu eſt, ut reliqua Aromata, (& ut Camerarius, ſubſtantia intus albâ, laxâ, rarâ & friabili: facile in pulverem abeunte Acoſtæ) caule foris ſtriato, intus multâ medullâ alba infarcto.

Locus.

Nascitur in Guzarate aliſq; Indiæ Orientalis provinciis. Indiæ medici eo in multis medicamentis utuntur. Indè in Perſiam, Arabiam & Turciam quin & Chinæ regionem tranſfertur quibus in locis ejus uſus permagnus eſt. Exigua admodum ejus quantitas in Luſitaniam deſertur.

Nobis cum Cluſio videtur Coſtum hunc non eſſe Veterum Coſtum, cum ille, ut ex Dioſcoridis deſcriptione facile colligitur radix fuerit, quod Plinius confirmat eam radicem diſerte appellans: at hic [Garcia Coſtus] radicis minimum habet, & ferè nihil eſt niſi lignum ſuo cortice conteſtum.

Coſtus Moluccenſis corticoſus C. B. Ad.

Hic major eſt, & arboris majuſculæ cortex videtur: figurâ Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, ſapore & odore vehementi.

Coſtus Moluccenſis lignoſus C. B. Ad.

Præcedente minor eſt, radici Solani ſylveſtris valdè ſimilis, colore diluto pullo, guſtu urente ut vix ardorem lingua ferre queat.

Locus.

A Lunaio Medico Rupellenſi utrumque acceperè Adverſariorum Auſtores, qui à naucleris è Moluccis reducibus habuit.

Coſtus amarus Officinarum C. B. Helenii facie Officinarum J. B.

C. B.

Radix eſt noſtro Helenio per omnia ſimilis, denſior tamen & ſolidior, & ob cœli calorem magis percoſta, quapropter diſſecta minus in exſiccando flavelcit, minusq; in rugas noſtrâ contrahitur, quæ in concoſta humoris plus habet, quo inter exſiccandum exhalante flavelcit, & in rugas contrahitur. Colore candicat recens; antiqua, vel intempèſtivè effoſſa, aut negligenter ficcata liver aut fuſca eſt: lineis in cortice tranſverſis, medullâ albâ & magna, ſapore amarulo, ut & noſtra, non tamèn adeo acri: inveterata ingrato admodum & virolo eſt ſapore, medicato tamen.

Locus.

E Comagena Orientis regione advehitur, & pro candido, i. e. Arabico Coſto uſurpatur.

Coſtus dulcis Officinarum C. B. dulcis Officinarum Centaurio magno cognatus: J. B.

C. B.

Hic radice eſt craſſa, ſolida, ponderoſa, lineis multis à centro radicis ad ſuperficiem ductis, qui Centaurii majoris ſpecies videtur, eſi ejus odorem non habeat, & ſapore ſit ſubdulci.

Coſtus adulterinus inſpidus C. B.

Hujus deſcriptionem videat qui volet apud Camerarium, aut C. Bauhinum in *Theat.*

Coſtus Officinarum ingratus ſive Thapſiæ ſpecies C. B. J. B.

Radix per tranſverſum in taleolas ſecta craſſitudine plerunque manum complet, foris fuſco, intus candicante colore: cortice craſſo, ſubſtantia rara & levi, quæ cum teritur rancidam aliquam pinguedinem olet, guſtu ſupra modum acri, nauſeoſa, rancida, ſalivam ciens, & ſtrangulationem comminans. Eſt autem Thapſiæ majoris ſpecies, in monte Gargano effoſſa, quam Agyrtæ communi nomine cum Italis *Coſtonis*, quaſi Coſtum amarum vocant. *Cord. in Dioſc.*

Vires.

Coſtus Dioſcoridi vim habet excaſciendi, [adeo ut etiam exulceret *Galen.*] urinam ciendi, menſes ducendi, & ad uteri affectiones auxiliarem, & in peſſis & in perſuſionibus ac fomentis. A vipera morſis ſuccurrit ſemencia pondere potus, convulſis inflammationibusq; cum vino & Abſinthio. Sed & Venerem ſtimulat ex vino mulſo. Pellit etiam lumbricum latum cum aqua, ob amaritudinem quæ illi ineſt. Illinitur quoque cum oleo in rigoribus ante februm acceſſiones itemq; reſolutis. Vitiæ cutis (ut contractas ex Solè maculas) aquâ vel melle illius emendat. Additur etiam in magmata & Antidotis.

DENDRO.

DENDROLOGIA,
SIVE
HISTORIA
Arborum & Fruticum.

Yyyy

PRÆFATIO.

PRÆFATIO.

CUM Arbores ob insignem magnitudinem & staturam conspicuæ, cujusvis etiam ex itinerantium vulgo oculis occurrerent: nonnullarum etiam flores inimitabili colorum varietate & nitore artificio naturæ penicillo depicti, aliarum fructus in elegantissimos schematicos ejusdem digito *καλλιτεχνικῶς* efformati, intuentium visibus ablandientes, manus etiam ad se decerpandos invitarent: hinc factum est, ut quamvis herbarum ad arbores, non in Europa tantum sed (ut verisimile est) per totum terrarum orbem decupla fere proportio sit, Indicarum tamen & exoticarum arborum plures etiam quam Herbarum species Clusii & Bauhinorum temporibus observatæ nobisque traditæ fuerint.

Verùm cum earundem observatores & descriptores plerique, Botanices minus gnari, nec in plantis describendis satis versati essent, breves, obscuras & ambiguas specierum historias reliquerunt; unde maximam in iis distinguendis, reducendis & ritè ordinandis per sæpe difficultatem experimur. In tanta enim rerum & nominum varietate, brevitatèq; & ambiguitate descriptionum exercitatus quisque non raro hæreat, suspensùsque & incertus fluctet necesse est, & vel nihil omittendi studio specierum numerum supra modum augeat, vel entia multiplicandi metu eundem nimis contrahat & decurtet.

Hicce difficultatibus superandis, rectumque inter extrema cursum tenendo me omnino impari fateor: ideoque sicuti in Arboribus exoticis Indicis & Americanis disponendis erravero, sapius autem erraturum vereor, Lectoris veniam imploro, quam me faciliè impetraturum confido apud æquos rerum judices, qui rei difficultatem perpendant.

De ARBORE.

ARbor prout eam Lib. I. cap. 28. Jo. Bodæi à Stapel verbis descripsimus, est *Planta lignosa, altitudine & crassitudine inter omnes maxima, cui caudex pro superficie est perennis & naturâ simplex, qui in multos ramos majores, & deinde ramulos multiplices finditur.*

Hæc definitio nimis stricta est nec omnibus Arboribus convenit. Datur enim genus Arborum & ramis & furculis carens, nimirum Palmæ istq; affines.

Frutex est stirps inter lignosas altitudine & crassitudine mediocris, cui pro superficie stirpes perennis, naturâ multiplex, quæ facile in naturam arborum stolonum abscissione transcendit.

Verùm quoniam difficile est certum aliquem magnitudinis litem inter Arborem & Fruticem constituere, qui hunc ab illa determinat; cum ejusmodi limes non naturâ, sed arbitrio humano constet: cumq; Arbores & Frutices præcipuis notis conveniant, quod utraq; scilicet gemmiparæ sunt & substantiâ ligneâ constant. At neq; simplici caudice assurgere omnibus Arboribus, neque multiplici omnibus Fruticibus conveniat, ut alias rationes, Lib. I. cap. 28. adductas omittam, hos ab illis minimè separandos duxi, sed omnes unâ tradendas.

Met hodum autem illam quâ in Arboribus & Fruticibus disponendis alibi usus sum, cum minùs proba & naturæ consentanea, in nonnullis etiam vitiosa & erronea videretur, rejeci, aliâmq; ejus loco, & meliorem, ni fallor, substitui.

Arborum, sub quo nomine impræsentiarum & Frutices complectimur,
Tabula Generalis.

Arbores sunt vel Caudice

{ *Simplici*, non ramoso, μονοκλαυῖς & μονοκλαυῖς Theophrasto, quæ etiam μακράκλαυοι dici possunt, earum pleræque & μακράκλαυοι hoc est, unicam tantum una vice in summo fastigio gemmam maximam producentes, suntque vel folio

{ *Arundinaceo* seu *irino*, hoc est, striato & nervoso, nervis secundum longitudinem productis, flore tripetalo, & pleræque etiam Spathiferæ; PALMA. Lib. XXIV.

{ *Lato*, nervis à media costa vel à pediculo ad latera excurrentibus, seu

{ *Circumscriptio*ne *subrotundo* & in laciniis secto; PEPO ARBORESCENS, Papaya & Mammoera. Ibidem.

{ *Longissimo* & *maximo*, caudice annuo; MUSA. Ibidem.

{ *Ramoso*; Hæ autem sunt vel fructu

{ *A flore sejuncto* seu *remoto*; quæ vel

{ *Nucifera*; Nuces autem voco fructus majores putamine duriore nucleum claudentes, eoque vel

{ *Osseo* & *fragili*; JUGLANS & AVELLANA. Lib. XXV. Sect. 1.

{ *Coriaceo* & *moliore*, exterius vel

{ *Tegumento echinato undique incluso*; CASTANEA & FAGUS. Lib. XXV. Sect. 1.

{ *Calyce* seu *cupulâ* excepto, superiore parte nuda; QUERCUS & ILEX. Hæ Glandiferæ dicuntur. Lib. XXV. Sect. 1.

{ *Conifera*, Conos voco fructus squamosos duros & siccos, polyspermos, in coni seu metæ formam plerumque turbيناتos: Hoc etiam nomine comprehendo fructus pluribus partibus crustaceis aut lignosis per harmoniam coaptatis & maturitate dehiscentibus constantes, quamvis Conoides non sint: vide Tabulam sequentem. Lib. XXV. Sect. 2.

{ *Lanigera*, quarum Semina lanugine involvuntur eisque lanugo adhæret; ut SALIX & POPULUS. Lib. XXV. Sect. 4.

{ *Vasculis membranaceis* aut membranâ auctis semina claudentes; BETULUS, Carpinus. Lib. XXV. Sect. 5.

{ *Flori contiguo*, quæ vel

{ *Flore fructive aggregato*, seu ex pluribus in unum coeuntibus composito, ut FICUS, &c. Lib. XXVI. Part. 1.

{ *Flore simplici*, nec è pluribus flosculis confecto: in quibus Flos vel

{ *Summo fructui insidet*, unde fructus à calyce floris plerumque residuo velut umbilicatus est, qui vel

{ *Humidus*; pericarpio seu pulpâ humidâ Semina vel universa simul, vel singula seorsim ambiente, estque vel

{ *Major*,

{ *Polypyrenus* seu plures nucleos continens. Arbores autem ejusmodi fructu donatæ POMIFERÆ umbilicatæ nobis dicuntur, v.g. PYRUS, MALUS, &c. Lib. XXVI. Part. 2. Sect. 2.

{ *Monopyrenus*, seu unicum nucleum claudens; ejusmodi fructum producunt Indicæ nonnullæ arbores, quæ exinde *Prunifera umbilicata* dici possunt. Lib. XXVI. Part. 2. Sect. 2.

{ *Minor*, qui itidem vel *Polypyrenus*, vel *Monopyrenus*; Horum omnium matres productrices arbores *Bacciferarum umbilicarum* nomine comprehendimus, Lib. XXVI. Part. 2. Sect. 3.

{ *Siccus*, ut in *Pipere Tavasæi* & *Caryophyllo aromatico* Lib. XXVI. Sect. 4.

{ *Imo medivve fructui adhaeret*; Hæ vel sunt fructu

{†}

Subrotundo

Subrotundo brevior, eoque vel per maturitatem

Humido,

Majore,

Monopyreno, seu unicum intus nucleum aut officulum includente; PRUNIFERÆ dictæ. Lib. XXVII.
Polypyreno, seu plures nucleos continente,

Cute membranacea seu tenuiore tecto. Lib. XXIX. Sect. 1. seu fructu conoide squamoso. Lib. XXIX. Sect. 2.
Corticoso seu cortice crassiore non tamen duro obducto, cuiusmodi sunt Malus Citria, Arantia, Limonia, &c. POMIFERÆ dici solitæ. Lib. XXIX. Sect. 3.
Cortice per maturitatem duro & crustaceo munito, cucurbitæ aut melonis formâ, unde huiusmodi arbores CUCURBITIFERAS appello.

Minore, vel nudo, vel calyce excepto, vel monopyreno vel polypyreno; BACCIFERÆ. Lib. XXVIII.

Sicco, quæ vel nuciferæ, vel bacciferæ, vel lanigeræ, vel fructu alato membranulis aucto, vel multistiquæ. Lib. XXX.

In longitudinem producto, vasculo plerumque bivalvi & seminibus rachi seu dorso adnascensibus; quæ SILIQUOSÆ appellantur. Lib. XXXI.

His addimus Arbores & Frutices vel anomalas, vel minùs cognitæ & imperfectè descriptas. Lib. XXXII.

Item Partes Stirpium minùs cognitatarum, Cortices, Ligna, Folia, Flores, Fructus, Succos & Lævrymas. Ibidem.

Arborum Coniferarum Tabula.

Arbores Coniferæ sunt vel

Resiniferæ, fructu

Squamoso, binis sub singulis squamis seminibus, foliis

Perpetuis,

Angustis,

Sparsum undique è furculis exeuntibus, usque vel

Longioribus & binis ex eadem theca seu tubulo exeuntibus; PINUS.
Brevioribus & singulatim enascentibus; ABIES, quæ duplex, mas & femina.
Brevissimis, & Tamarisci vel Cupressi similibus

Ditris & pungentibus, conis minimis; SABINA vulgaris.
Mollioribus, ramulis compressis, conis paulò majoribus è paucis squamis compactis; ARBOR VITÆ, Thyia.

Agminatim in tuberculis, in penicillos velut coaggestis, conis magnis sursum spectantibus; CEDRUS Libani.

Latioribus, salignis similibus; Arbor Conifera è Carolina.

Deciduis, Cedrinorum in modum nascentibus, conis parvis, LARIX.

Clavatis tuberibus per harmoniam coaptatis composito, foliis brevibus in squamas degenerantibus; CUPRESSUS.

Succo aqueo præditæ,

Foliis minoribus Populi, virgis tenuibus lentis rubentibus, ramis adultioribus & caudice albican-
tibus, cuticulas annuatim exeuntibus, conis minimis; BETULA.
Foliis majoribus Coryli, in aquis nascens, conis aliquanto majoribus; ALNUS.

Myrtum Brabanticam dictam ad hunc etiam locum pertinere suspicor. Examinent curiosi quibus plantam florentem & fructu onustam videre contigerit.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS QUARTUS,

QUI EST

De Arboribus caudice simplici non ramoso.

OC genus Arbore à Theophrasto *μονοτελεχείς* & *μονοκῆϊς* appellantur. Possent etiam pleraq; si non omnes, *μονόκλασσι* dici, quia unicam tantum unâ vice in summo fastigio gemmam, eam tamen maximam producunt, quæ in Palmis *εγκέφαλον* seu Cerebrum dicitur, quâque decisâ arbor interit.

Hujus autem generis præter Palmas paucissimæ arbores sunt, nimirum Peponiferæ quædam, Mamoeiræ dictæ.

Musam arborem dictam, quamvis revera & propriè loquendo nec Arbor sit neq; Frutex, Botanicis secuti, & quod caulem habet pariter simplicem non ramosum, his subjunximus.

CAP. I.

De Palmis in genere.

CUM in Methodo Plantarum à me non ità pridem editâ Palmas arbores congenere à se invicem distrahi, & ad diversâ genera, Pruniferarum scilicet & Nuciferarum, relegari animadvertentem; absurdum illud & à ratione alienum ratus, methodum illam ad examen denuo revocandam, & certiores Generum notas investigandas statui. Et imprimis Palmas dictas inter se conferenti, quibusque in rebus & inter se convenirent & ab aliis arboribus differrent consideranti occurrit illico, id genus omnibus commune, & folis ferè proprium esse, caudice simplici & individuo seu non ramoso assurgere, & gemmam una vice unicam, eam tamen ingentem, concipere. Quocirca proprietatem hanc pro Palmæ characteristica, natura ipsâ dictante, adhibendam censui.

At inquires, Botanici uno ore Palmas ramosas esse pronunciant. Agnosco: verum eorum Auctoritas me non multum movet, cum re non satis perpensa, vera & genuina folia pro ramis ab iis habita fuisse noverim. Ramos autem illos quos vocant revera folia composita esse, non difficile est demonstrare.

1. Nam primò, Deciduum esse folio non ramo convenit. Ramus enim utpote ipsius trunci divisi quædam productio, pars est stabilis & perpetua; Rami autem illi dicti, seu ramastri in plerisque, saltem si non omnibus Palmis statis temporibus decidunt: proinde rami genuini esse non possunt; sed mera folia sunt.

2. Secundò, Partem pronam à supina diversam obtinere folii nota est, non trunci. Ramus enim teres & undiq; uniformis est. At in Palmarum frondibus costæ mediæ supinæ canaliculatæ sunt aut planæ, pronæ convexæ.

3. Tertio, Nunquam germinare seu gemmas protrudere folium arguit, non ramum. Ramus enim quotannis semel aut sæpius germinat, & surculos producit. At ramastri illi Palmarum cum semel expliciti sunt nunquam gemmas edunt, aut partes aliquas aggenerant.

4. Quarto, In folium desinere seu terminari folii compositi proprium est, à rami natura alienum. At ramastros palmarum in folia terminari notum est.

5. Quinto, Accedit levitas insignis, quæ ramastros hosce lignæ naturæ, (quæ plerunque solidior est & ponderosior) minimè participes esse arguit.

Nec quem ab hac sententia deterreat ingens illa & ramorum æmula magnitudo: Nam in Palma folio flabelliformi, quæ folia & sunt & ab omnibus vulgo habentur, nihilo minorâ reperiantur.

Objicies, Palmas nonnullas (id tradente Theophrasto) bifidas exire, ut in Ægypto, *starék*, ità bifurcatas. Tradunt & Cretenium plures bifidas esse, quasdam & trifidas: in Lapæa verò genus quoddam quinqueceps nasci. Observatum etiam est ab Horti Malabarici Auctoribus in Palma Japonensi *Tadda Palma* dicta, ex uno trunco quatuor aut quinque vertices interdum enasci.

Respondeo, Rarum illud & insolitum esse, & singulis arboribus simplicem plerunque esse verticem: unde non datur genus hujusmodi Palmæ bifidæ aut trifidæ, quæ semine sata speciem suam constanti naturæ lege propagat. Sed ut Palma multiceps sit, præter ordinem & institutum naturæ accidit, & quodammodo monstruosum est.

Y y y y z.

Notari.

Notandum tamen folia decidua obtinere Palmis omnibus commune non esse, Si Theophrasto & J. Bauhino fides. Nam Dactylifera vulgaris inter αειφύλλα à Theophrasto recensetur, & Jo. Bauhino observante, in nonnullis arboribus in Gallia Narbonensi à se conspectis, folia sponte non decidunt, sed præcidentia ea sunt à cultoribus ut arbor ad scandendum opportuna sit; alioqui si derelinquantur impenetrabili vallo scandentibus aditum intercludunt.

Palmam dictam esse quòd ramis sit expansis in modum palmæ hominis tradit Isidorus, l. 17. c. 7. Palmæ humili id nominis initio impostum videtur, cujus folia palmam humanam cum digitis extensis referunt. *ῥοίνυς* Græci & arborem & fructum simul dixerunt, à colore pomi factò utroque nomine; *ῥοίνυς* enim & *ῥοίνυκος* puniceo colore rubere est, quo maturi in hac arbore fructus videntur. Phœniciz autem regioni à Palmarum multitudine & præstantia nomen inditum voluit. Palma apud Latinos sæpe etiam victoriam significat. Cicero Orat. pro Roscio Amerino *Alter plurimarum palmarum vetus ac nobilis gladiator habetur*. Causa locutionis est, quòd victori certaminis daretur corona ex Palma. Rationem ejus moris aperit ex Plutarcho Gellius, lib. 3. cap. 6. *Propterea in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam ingenium ejusmodi ligni est, ut urgentibus opprimentibusq; non cedat*.

Palmæ fructus Antiquis Latinis Palmulæ dicti sunt: posterior ætas Dactylos appellavit, quoniam eorum nonnulli oblongâ gracilitate curvati humanis digitis similes essent.

Vagina flores & fructus obvolvens & protegens adversus cœli injurias *ἑλάνη* & *Σπίδα* dicitur.

Dioscoridi Palmula seu Dactylus immaturus *πύμα* seu *πύμα* dicitur, maturus recens *ῥοίνυκος* *ῥοίνυκος*, siccatus *ῥοίνυκος*.

Palmæ fructus respectu dividi possent in eas quarum fructus pericarpio seu pulpa molli officulum ambiente constat, & eas quarum fructus materia sicciore nucem includente componitur. Nos potius foliorum respectu dividemus in eas quæ folio sunt composito, eòq; vel pinnato, vel ramoso; & eas quæ folio sunt simplici plicatili & flabelliformi.

Palmarum autem notæ præter caudicem simplicem non ramosum reliquis hujus generis communem, sunt Folia habere striata & velut Arundinacea, flores tripetalos. Spathiferas etiam esse omnibus convenit, ni forte Coddâ panna excipias.

CAP. II.

De Palmis folio composito.

1. Palma Ger. C. B. vulgaris Park. major C. B. dactylifera major vulgaris Johnst. The common Palm-Tree, or Date-Tree.

ARbor est simplici caudice in rectum se attollens, viginti passuum & amplius altitudine, ima & humo proxima parte gracilior debiliorque quam superiore: cortice densis gradatilsque pollicibus, quæ nihil aliud sunt quàm foliorum abscedentium vestigia extantia, scabro & inæquali, unde arbor ad scandendam facilis: sola inter arbore nullis ramis constans, autore Theophrasto, at posterior ætas alias præter Palmam non ramosas quamvis paucissimas observavit. Rami autem Botanicis dicti sunt reverâ folia maxima composita. Ramus (seu potius folium) J. Bauhino descriptus tricubitali erat longitudine, minimi digiti crassitudine & ampliore, præsertim circa infimum, sensim ad summa usq; tenuatur, ut multum de crassitudine decedat, solâq; fere latitudo pristina sit notabilis, tandem in folia aliquot arcu ortu coherentia degenerat, triangularis, striata, intus nonnihil fungosus, & quasi ex longis filamentis, quorum spatia farcit medulla quædam, compactus. Huic *folia* complura utrinq; adnascuntur, arundinacea, rigida, semunciam lata, (imprimis superiora, infima enim dimidio sunt angustiora) in acutissimum mucronem desinentia. Adhæsus ad ramum [rectius folii costam] est obliquus, ita quidem ut bina propinquo exortu, circa ramum infimum sint conjuncta, relicto inter conjugationes duorum triumve digitorum intervallo, at superiora agminatim pari ferè passu pinnatimq; exsurgunt. Id autem quod spathâ involutum fructus sustinet, non malè scopis comparaveris, à manubrio siquidem compresso, sesquiunciam lato, sensim gracilecente, materie cum ramis persimili, in fila solubili, bacilli scoparum formâ cubitales & ampliores exeunt quamplurimi, gradatim ex intervallis modicis, ut totidem è vimine nassarum rudimenta mentiantur: singuli autem bacilli parte inferiore, quæ nuda est, quadrati, tanquam cultro præcisi apparent: superius paulo inæqualiter torqueri, & crebris tuberculis, quibus fructus adhæret, asperari occipiunt.

Dactyli figurâ oblongâ mediante calyculo sessili bacillis adhærent, cortice externo per maturitatem fulvo, cui subest pulpa pinguis & dulcis, huic verò subtenditur membrana alba, in tenuia filamenta dividua, proximè officulum contegit ejusdem ut videtur portio, colore cinereo albo aut fulvo. Ipsum officulum oblongum, modò tenue bruchi instar, modò crassum benèque habitum, rugosum, altera parte secundum longitudinem sulco profundo exaratum, adversa parte suspensâ lineolâ notatum, in cujus medio impressus umbilicus, cui intrinsicè respondet antrum exiguum, conceptaculum germinis albicantis & mollis. Detractâ ultimâ membranâ substantia apparet rubra, ovarum acinis concolor, superficialis, nisi quòd ex sulco penitus se insinuat in intimam officuli seu nuclei substantiam, albam, duram ut cornu, adeoque verè ossæam, ut marmoris fragmenta fractu inietur; ejusdem duritiæ & colorem cum duritiâ & colore cornuum mistam gerens, sapore subdulci, & haud infrenuè adstringente, in cujus visceribus medulla latet, quæ pane cartilagineo refert naturam. Mirum quòd fatum in terra ita emolliatur, ut decortici queat pars exterior ossæ & lapideæ & auferri ab interiore medulla.

Plinius succinctè & eleganter more suo officulum, quod lignum vocat, ita describit, *Est illud oblongum, non ut olivæ orbiculatum: præterea caesum à dorso pulvinatâ fissurâ, & in alvo media plerisque umbilicatum, unde primum spargitur radix. Multis candidisq; lignum hoc à carnibus discernitur tunicis, aliis corpori adhaerentibus, laxis, distans tantum cacumini filo adhaeret. Flores numerosi, tenuibus quibusdam villis appensi haerent, in magni racemi modum, facie Crocinis similes, sed multis numeris minores, colore albi.*

Ipsa verò vagina, Elate & Spatha præcis scriptoribus dicta, flores & fructum rudimenta primò claudens, mox hians, divitias reconditas ostendens, qualem J. Bauhinus habuit pedale quiddam erat, tres uncias latum, modicè compressum, sed in medio nihilominus protuberans, utroq; extremo angustius, intus cavum, substantiâ corticosâ, Arundinaceam diceret. Hæc novo accedente vere, cum novi in hac arbore fructus appetunt, tumet velut in frugibus spicarum vagina, aut in Aro seminis corticosum involucrem, tenerâ primùm, mox lignosâ materiâ, quæ usq; dum flores prodeunt cum latitudine aliqua in longum procedit, prolatis deinde floribus, & post flores racemoso Palmarum fructu, arefcit.

Intervit hæc vagina ad flores & fructus dum adhuc tenelli sunt fovendos & ab aeris externi injuriis defendendos.

Palmarum quandam imaginem refert Brassica capitata, tum caule, ima parte propè terram graciliore multò quam superiore quæ sensim crassescit, necnon vestigia foliorum delapsorum exstantia ostendente, tum capite, complicatis foliis fructus germen foventibus, Palmæ ἐγκύραλον dictum, imitante. Hinc Palmæ quadam species nostratibus *The Cabbage-tree*, id est, Brassica capitata arbor, dicitur. Quò altius affurgit Palma eò minus ramulorum abscedentium nodis horret, annosior eos penitus obliterat.

Radices brevibus Palmæ omnes donatæ sunt, iis tamen densis & valde implexis intricatisq; inter se, ut mirum sit Palmarum altissimos vastissimòsq; caudices posse sic brevibus, tenuibus, paucisq; radicibus in aere subsistere, neq; sua multa gravitate, ventisq; etiam vehementibus sæpe ipsas quantibus humi concidere. *Alpin.*

Pars illa in vertice Palmæ tenera & medullosa, ἐγκύραλον, i. e. Cerebrum Theophrasto dicta, Dioscoridi improprie ἐγκύραλον πρέμνον, id est, medulla trunci, nihil aliud est quàm gemma grandis, indè enim, Theophrasto ipso docente, & folia & fructus exeunt, eamque figus auferat sterilefcit arbor & brevi perit. * Galenus quoque ἐγκύραλον tenerum germen appellat, quod è summa ipsa * *Lib. de arbor. vici. rac.* planta producitur. Hanc partem esculentam esse multis Veterum testimoniis constat. Xenophon lib. 2. expedit. de Cyri, *Milites eo primum in loco Palmarum cerebrum esitabant, omnibus cui detractum id fuisset exarescentibus.* * Galenus etiam eam citra famem à nonnullis elitari commemorat: & Nicander in *Georgic. νέος ἀαυτος ἐδραμα ἐγκύραλον* illum vocat. Diphilus Siphnius apud Athenæum plenitudinem corporis efficere, largiùs nutrire, ventriculum gravare, vix distribu, sitim inducere, alvum coercere narrat.

C. Bauhinus etiam in Alexandria eâ vesci Ægyptios ait, & quidem crudâ, Cinaræ etenim saporè referre: solere etiam Ægyptios rusticos Palmas abortivas requirere, quarum cacuminibus excisus medullam eximunt & venalem proponunt.

Veteres Palmas sexu distinguunt. Theophrastus mares flores tantum sine fructu proferre, fœminas fructus sine flore scribit, inquit J. Bauhinus. Verùm Theophrastus utramq; tam marem quàm fœminam fructiferam facere nobis videtur, cum inquit, *Τὸν κερσίμων δι' ἰσὸ ἀρρενεὺς, αὐτὸ δὲ θήλειαι, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων κατὰ τὸ εἶδος ἀρρενὸς ἢ θήλειου φύσει ἐπι τῆς συνήθους, ἢ δὲ θήλειαι κερσίδι ἐνδὸς μακροῦ.* Quæ & Plinius ita accepit, cum reddidit, *Mas in Palmite floret, fœmina citra florem germinat tantum: Utriusq; autem prima gignitur Pomii caro.* Nihilominus tamen nobis verisimilius videtur Marem flores tantum proferre, fœminam fructum.

Tradit præterea Theophrastus pulverem florum maris fœminæ aspersum eam fœcundiorè reddere, nec fructificare ipsas fœminas, nisi juxta ipsas mas confitus sit. Et Hist. lib. 2. cap. 9. Dum macula, inquit, floret, spatâ abscisâ quâ flores emergunt, protinus ut lanuginem, & pulverem & florem continet, super fructum fœminæ decutiunt. Illa sic eâ aspersione afficitur, ut suos fructus nullo modo amittat, sed cunctos conservet. Et in secundo de causis, ad hoc illustrandum & probandum appositum exemplum in natura piscium, in quibus Ova edita à fœmella sequutus mas aspergit suo semine, atq; ita demum fœcunda fiunt ac vitalia.

Idem confirmant Plinius, S. Ambrosius, Cassianus Bassus, Ammianus Marcellinus, aliq; è Veteribus: Quibus astipulantur è Recentioribus Guilandinus & Prosper Alpinus, quorum ille asserit Palmarios etiamnum in Ægypto, Syria, &c. ad cavendum nè fœminæ sterilefcant aut fructus ante maturitatem amittant, ita ordinare utriusque sexus Palmas, ut mares eo saltem intervallo à fœminis distent, quo pulvis ventorum flatibus à foliis [rectis floribus] masculinarum sublatus, in fœminarum folia, seu potius fructus incidant: idque satis ad fœcunditatem & fructus maturationem facere comperit esse: Hic [Alpinus] Ægyptias hodie ut fœminas fœcudent, pulverem intra maris involucrem inventum supra fœminarum ramos atque cor spargere tradit, & ni hoc fecerint sine dubio fœminas vel nullos fructus laturas, vel quos ferent non retinebunt, neque hi maturefcunt. Et ad objectionem, quòd in Arabiæ desertis sylvestrium Palmarum sylvæ reperiantur, quæ sine hominum cultu aut ejusmodi observatione optimos fructus ac copiosos producunt, retinent ac maturant, respondet, Palmarum fœcunditatem in Arabiæ desertis, licet arte non fiat, adjuvare ventos, marium è floribus pulveres ad ramos fœminarum asportantes.

Atque hæc sanè nobis verisimillima videntur, nec audemus tot gravissimis autoribus fidem derogare. Nam ex sententia nostra, primo in libro proposita, *Apices* in floribus staminibus incumbentes spermatis masculi in Plantis vicem præstant, & seminibus fœcundandis inserviunt. Unde quamvis Plinio illique quos diligentissimos naturæ vocat non consentimus, Arboribus herbisque etiam omnibus sexum esse [individuis discretum] omnes tamen plantas in eadem specie, vel sexu differre, vel saltem androgynas esse seu utriusque sexus participes suspicamur. Nec tamen hinc sequitur earum quæ sexu differunt fœminas fructum omnino non proferre nisi mas adfit, sed quem profe-

runt infœcundum esse. In avium enim genere fœmina nonnulla ova absque maris interventu aut coitu aliquo non tantum concipiunt sed & pariunt, verum ea subventana, ut vocant, & irrita; in piscibus autem plerisque coitus nullus observatur, sed fœminæ ova primum edunt, deinde mas super-veniens lac vitale eis inspergit.

Verum quæ prædicti Auctores habent de Veneris intellectu in palmis, quod fœminæ in mares nutent blandioribus comis, quodque vehementi se mutuo profœquantur amore, quem variis modis testantur, ut fabulosa & falsa rejicimus, & Lectorem qui ejusmodi scire desiderat ad J. Bauhini historiam remittimus.

Locu.

Quod ad locum attinet. Nulla est, autore Plinio, in Italia sponte genita Palma, nec in alia parte terrarum nisi in calida: frugifera verò nusquam nisi in fervida. Et Theophrasto ipsaque experientia teste, calor est avida, & frigidum ferre nequit; unde nè in Græcia quidem fructum maturat.

In Ægypto nascitur, ubi largè suavitèrque fructum progenerat, atque etiam magis circa Babylonem ac Syriam fructu præcellit *Theoph.* Provenit etiam in Arabia ad oram maris rubri; in Æthiopia Ægypto contemina, in Judæa, ut circa Hiericho copiosè, quæ idcirco in sacris literis *urbs palmarum* dicitur. Idumæa à Palmarum copia poetis celebratur: Syria quoq; & Persia Palmis fructiferis abundant.

Vidimus & nos Monspelii insignem illam Palmam quam J. Bauhinus, & florere & dactylos ferre scribit; & se etiam ex arbore decerptos habuisse tam flores, quàm dactylos satis magnos refert; unde & reliquas Palmas quæ Nemausi, Arelatæ, & alibi in Provincia & Gallia Narbonensi visuntur haud dubiè fructus laturas ubi ad ætatem pervenerint affirmat: Nam & Monspelienfis illa centesimum annum superare creditur: Et vulgò ibi persuasum, ante grandem ætatem fructum non proferre, & vix ante quinquagesimum annum.

Amat loca fœcunda, argumento quod ubi Palmarum copia est solum tale spectatur, ut in Africa, Syria, &c. quo fit ut ubi fœcunda non sit ope proxima fœcunda subveniant. *Theoph.* Idem & Plinius confirmat inquit, *Gignuntur* levi fœculosque terra, majore in parte & nitrosa. Ergo ubi solum non est tale, fœcum aspergunt, non radicibus, sed longius paulò.

Garcias memoriæ prodidit Palmas tota India nusquam reperiri, & fructus earum deferri ex Arabia in Indiam, ubi magna quantitate siccas edi, similiter & in massas compactas, abjectis nucleis.

Palmarum differentias non persequar, cum eas inter se non specie, sed accidentibus duntaxat, quemadmodum Pyros & Pomos, distare existimem, proinde & infinita esse possunt. Consule de his Theophrastum & Plinium. Liber tamen de differentia colorum respectu adnotare, quod Prosper Alpinus cum Theophrasto consentit dari palmites alios candidos, alios flavos, alios rubros, alios virides. At Vellingius flavos tantum & obscurius purpurascens meminit à se observatos in Ægypto.

Palmarum excellentiam sylvam in Arabiæ deserto Rauwolfius transtulit, referente C. Bauhino, & tres Dactylorum species observavit. 1. Quales ad nos adferuntur. 2. Penitus rubros. 3. Flavos, primis minores, sed sapidiore.

Palmam medullâ omnino carere autor est Theophrastus: Arborem maximè longævam esse consentiunt Botanici quotquot de eâ scripserunt.

Palmam prævalidam esse ad sustinenda pondera scribit Theophrastus: non enim flectitur deorsum ut cætera ligna, sed ponderi retinendo sursum incurvatur: At non tantum Theophrastus sed & reliqui Veteres magno consensu id tradunt. Verum Veterum auctoritati, in re quæ rationi & naturæ analogiæ repugnat, Amati Lusitani & Antonii Musæ Brassavolæ experientiam oppono, qui se fœcum comperisse testantur Palmæ lignum contra pondera inniti aut recurvari, imò experientiam indicare lignum hoc debile esse. Nec me movet, quod Historiæ Ebrodunensis Auctores tot Classicorum Autorum consensum unius experimenti putati specie rejicere, prudentes non esse dicant. Fortè enim Amatam rem non ritè expertum, vel in ligno non satis adulto, aut non ritè secto, vel non adhibita morâ temporis competente. Hæc inquam me non movent, cum ratio etiam experientiæ Amati suffragetur; & vis sursum tendendi, si qua ligno ei inesset, majori vi & pondere proculdubio possit superari.

Hæc autem & alia multa à Veteribus tradita, incerto primùm autore prolata, & in vulgus paradoxorum credulum sparsa, avida aure ab eo hausta, & pro veris libenter admissa crediderim; quæ postea eruditi, partim experiendi tædio, partim quod passim cognitio & confessio fidem derogare nefas ducerent sine ulteriore examine scriptis suis inferuerunt, alique alios secuti, non quæ eundem esset, sed quæ iretur, magna sententiarum phalange veritate oppressa errorem confirmarunt.

Palmæ ligna ad ædificia & architecturam nihil valere scribit Bellonius: verum Alpinus Ægyptios ex truncis domorum trabes facere ait. Utri potiùs fidendum? Alpino favet Theophrastus.

Usu.

Palmæ folia, Plinii seculo, cum primùm novellas demonstrare gemmas, ad funes vituliumque nexus, & capitum levia umbracula sinebantur. Ad storearum & sportarum texturam ut alba & idonea fiant viridia adhuc à ramis avellenda sunt, & sub textu deponenda ad quadrimum, & postea rursus roribus exposita, ad quadrimum complui sinenda, & à Sole reficari donec alba evadant.

Fiunt & è Palmæ foliis scopæ; quæ verò ad nos ex Hispania adferuntur, & in præcipua æstimatione sunt, è Palmæ humilis non è Dactylifera foliis fiunt, quæ tamen fortè non minùs commoda ad hunc usum forent, si haberi possunt. Flabella etiam & sportæ ex iis textuntur; E caudicis autem cortice funes pro navibus.

Palmula bene maturæ non nimium pingues ventriculo gratæ sunt, plurimum nutriunt & corpus pinguefaciunt verum concoctu difficiles esse, & capitis dolorem inferre medici veteres pleriq; omnes consentiunt. Unicus Aretæus omnia bellaria caput dolore infestare scribit præter Palmulas, ficus & uvas.

Veteres vinum è Palmulis aquæ infusus faciebant; cuius præparandi modum vide apud Dioscoridem.

Vitis.

Palmæ fructus, eodem tradente, acerbis est atque adstringens & contra alvi profluvia fluxumque muliebrem in vino austero bibitur: Hæmorrhoidas quoque sistit, & vulnera illitu conglutinat, recentes

centes autem plus ficcis astringunt, sed capitis dolorem afferunt, & copiosiores in cibo sumptæ incibriant. Sicca autem sanguinem excreantes, stomachicos ac dysentericos esitate juvant: necnon & trita cum Cydonio & cerato ananthino vesicæ vitis utiliter illinuntur. Maxime verò caryotæ si comedantur faucium asperitati medentur. Thebaicarum decoctum potum caufonem sedat, & cum hydromelite vetusto sumptum vires recreat: Quin & ipsa cibo idem præstant. Fit etiam ex iis vinum ejusdem cum fructu facultatis. Decoctum earum per se potum & gargarisatum vehementer adstringit & cohibet.

Palmarum nuclei cæterorum omnium more in fictili novo cremantur, deinde restincti vino lavantur, & tanquam spodii vicem supplentes ad ornandas decorandasve palpebras conducunt. Vim habent adstringentem, & spiracula cutis obstruentem, ad oculorum pustulas, staphylomata, ciliorūque defluvia addito Nardo efficacem. Supercrescentem carnem cum vino reprimunt, & ulcera ad cicatricem perducunt, &c.

Palma spathâ unguentarii in unguentorum spissamenta utuntur. Optima habetur odorata, adstringens, ponderosa, præclusa, interna parte pinguis. Vis ei adstrictoria, quæ ulcera depaupercentia sistit, laxatōque articulos committit, si trita malagmatis & cataplasmatibus admisceatur. Prodest & pracordis, & stomacho imbecilli, necnon & jecinoris affectibus convenientibus mista cataplasmatibus.

Ejus decoctum subinde affricatum capillos denigrat: Potui verò datum renum, vesicæ, aliorūque viscerum vitis confert; alvi uterique fluxiones sistit: ipsa verò scabiem sanat, diebus viginti, si adhuc tenera cum resina & cera decocta imponatur. Ad eadem etiam valet fructus intus contentus Elate & Borassius dictus præterquam quòd ad unguenta non fit utilis.

Quæ de viribus & usibus Palmæ ejusque partium habent Plinius, Galenus aliique Veteres apud ipsos vide, aut etiam apud J. Bauhinum, Hist. lib. 3. cap. 159.

E Recentioribus Alpinus fructum in medicina apud Ægyptios usum enarrat his verbis. Ex fructibus tria sunt præcipue quibus sanitatis gratiâ utuntur, quippe spatha, pulvis spatha contentus, atque dactyli. Spathæ igitur membranâ tum pulvis factâ utuntur, tum ex ea parato decocto. Pulvis maximum usum habet per os sumpta ad diarrhoeam, lienteriam, atque dysenteriam; nec minus ad omnes alias vel sanguinis, vel alterius humoris non naturales rejectionses sistendas; præcipue verò ad hepaticum fluxum, hæmorrhoidum atque uteri cruentam vacationem, atque ad spurum sanguinis. Hoc pulvere quoque utuntur ad firmanda ulcera depaupercentia, ad uvæ relaxationem, atque ad dentium commotionem. Decocto ad omnia prædicta quoque utuntur, sed sæpe cum eo misto prædicto pulvere. Articulos debiles aptosque fluxionibus mirum in modum ipsum juvat, eos firmando & roborando. Pulvere verò albo in involuero veris tempore invento, quando sci. palma florere incipiunt utuntur familiarissimè ad faucium raucedinem, tussim & ophthalmias cum saccharo misto; estque ipse dulcis, subastringens: mulieres eum habent familiarissimum ad firmandos menses retinendūque, foetum.

Eundem quoque usum habent Dactyli immaturi, tum in cibum usitati, tum eorum decoctum, ad spurum sanguinis & quamcumque sanguinis vacationem cohibendam, & ad lienterias, diarrhoeas & dysenterias, ad vomitum sanguinis, hæmorrhoidas exsiccandas atque ad ulcera vulneraque simplicia persananda: in frequentissimo usu ad nuper dictos affectus habent syrupum è dactylis immaturis confectum. Iisdem dactylis utuntur probè maturis, qui tunc admodum dulces existunt, cum obscura adstrictione; ideoque eas frequentant ad faucium raucedinem, tussim, dyspnoeam, pleuritidem ac peripneumoniam; nec minus ipsorum decoctum frequentant ad adjuvandas variolarum in pueris excretiones. *Hætenus Alpinus.*

Cæterum Palma officulo feritur. Seruntur autem, docente Theophrasto, officula plura [Plinio bina juxta se composita, & superne totidem] juxta se in eodem foramine deposita, bina superius totidemque inferne colligata, quoniam infirma singulis planta est. Horum radices mutuo amplexu connectuntur, & statim primæ germinationes ita coalescunt, ut unus ex omnibus stipes gignatur.

Officula fata etiam apud nos in Anglia facillè germinant, foliūque emittunt unicum, nervosum & arundinaceum; quod hyemes etiam nostras non rarè tolerat, & sequenti anno alterum vel etiam tertium edunt, non tamen multum proficit, nec diu durat enata planta, sed post duos, tresve annos tabescit & interit.

Notandum autem quòd non ex fissura, sed ex opposita seu gibba parte ubi ocellus seu umbilicus cernitur germen emittat; quòdque unico & singulari prodeat folio, cum aliæ pleræque plantæ (non tamen omnes ut perperam existimavit Jo. Bodæus à Stapel) bina primo ortu folia è semine producant.

Plinius in Palmæ foliis olim scriptitatum tradit. Verum Palmæ vulgaris Dactyliferæ folia ob asperitatem duritiem & nervos crebros huic usui inepta videntur. Hoc ergo vel de Palma Indica coccifera, vel de Palma *Lavor* dicta accipienda sunt, in quorum foliis etiamnum hodie scriptitari testantur Rerum Indicarum scriptores.

Amotavit Plinius Elephantas Palmas excelsores fronte prosternere, ac ita jacentium fructus absumere.

2. Palma Guineæ J. B. Palma coccifera ex Guineæ C. B. Nucula Indica altera Park.

Clus.

Altitudine & crassitudine sunt hæc Arborea navalis Mali, summo fastigio gestantes *folia*, deorsum inflexa, duodecim aut quindecim pedes longa, Arundinum ritu incisâ. Sub his foliis nascuntur, brevibus pediculis inhaerentes uvæ humani capitis magnitudine, in quibus congesti fructus Prunis majores, coloris aurei, quorum nucleos incolæ eximentes contundunt: Ex his exit liquor olei limpidi instar, oleum de Palma ab inquilinis appellatum, quem edulis miscent ad odoris colorisque gratiam conciliandam. Is liquor huc delatus frigore concrevit butyri instar, colorémque aureum contraxit. Eum liquorem sive oleum qui retulerunt, recentibus vulneribus & artubus contorsione lasis vel afflictis illicito levamen attulisse deprehenderunt. Incolæ terebrâ perfossis arboribus lignorum paxillum

paxillum indunt : ex eo foramine profluit liquor dulcis feri lactis instar, quo cum melle sylvestri commixto potionem conficiunt, vini de Palma appellatione, quo liberalius hausto etiam temulentia fiunt. Arboris materia rubescens flavis venis distincta, ad fabricas inutilis, quia fissa tenuibus & gracilibus segmentis dissilit.

In Guinea circa metallicas auri venas abunde crescit. A Fr. Penino habuit Clusius.

Hujus Arboris synonymam facit C. Bauhinus Palmam *Ady* Roelfio in Epist. ad Clusium; quam J. Bauhinus diversam statuit & seorsim proponit sub titulo *Palmæ Ady*, insulæ S. Thomæ, &c. cujus idcirca descriptionem subjiciemus.

Arbor est valde celsa & procera, Pinum altitudine superans, trunco crasso, nudo, erecto, *amœ-*
Cras & materiae rara, succo prægnans, foliis Palmæ cocciferæ similibus. In vertice plurima excre-
scunt germina, quibus præcis vel cæsim læsis vas aliquod idoneum appendunt, in quo lacrymantem
colligunt succum, qui vini vicem apud Indos tenet, & facile inebriat. Dulce hoc vinum est, ve-
rum post paucos dies acescit: nec idcirco fructus suos facere desinunt ejusdem arboris reliqua ger-
mina, quæ à ferro intacta manserunt. Hujus autem Palmæ germen non edunt incolæ * istius insu-
læ; quemadmodum Indi Palmæ cocciferæ.

* S. Thomæ.

Integer fructus Lusitanis dicitur *Caryoces* & *Caryosso*, indigenis nigris *Abanga*. Cortex ejus exterior
luteus est; huic subest pulpa seu caro fulvescens, quam pulsum putamen oleum sequitur: hoc vero
intus nigrum continet nucleum esui aptum, qui ademptâ pelliculâ candidus est. Fructus integer
forma & magnitudine est Mali Limonii. Edunt ipsi hos fructus inassatos, frequenter etiam crudos.
Nucleos integros inter edendum miscent Mandiocæ farinæ. Hos credunt ipsi mirum in modum re-
parare languentes ex morbo vires: adeo ut suis agris bis tervè in die confortandi causâ tres quatuor-
vè Abangæ nucleos exhibeant. Præterea ex hoc fructu oleum conficiunt: nempe ut carni à nu-
cleis avulsâ adjiciant aquæ ferventis bonam partem; deinde jubent ut pulpa in lebetè diu agitetur
commisceatur, exacte super ignem, deinde remotum ab igne lebetem tandiu stare sinunt, donec
amurca omnis in fundum subleiderit; tandem oleum aquæ supernatans cochleari excipiunt: quo ex-
hausto aqua fervente iterum affusâ operationem repetunt. Olei color croceus est; frigore concre-
scit, aliâs liquidum est, esculentum etiam, & ad eosdem usus ab incolis adhibetur ad quos apud nos
oleum olivarum vel butyrum, quibus tamen & odore & sapore inferior est.

Vires.

Olei hujus usus apud incolas vulgaris est ad inungendas partes corporis rigidas atque contractas,
imprimis, nervos distentos relaxare dicunt. Exercitatos etiam & quovis labore fessos toto corpore
inungunt: nempe quod exercitiis similes corporis partes exhalant & exsiccantur, quod ipsum hu-
mectione sua impedit hujus olei perfunctoria ac lubrica frictio. Hoc ipsorum acopon est & in-
gine lassitudinis remedium esse prædicant.

3. *Palma-vinifera* Theveti J. B. C. B.

Arbor est speciosa & procera, perpetuo virens. Fert parvos dactylos austeros & acidos, ut non
facile edi possint. Caudicem ima parte duorum pedum altitudine à terra perforant sylvestres Æ-
thiopes indeque exstillat liquor gustu suavissimo, colore vini albi Andegavensis; quem vas terreis
exceptum ad usum reservant, & *Mignol* vocant, & ut facilius à corruptione præservetur sale ali-
quantum condunt, alioqui facile acescit. Aptissimum est ad odorem & sitim. Ægyptios olim mor-
tuorum cadavera antequam Balsamo condirent hoc succo ter quaterve abluabant, ita tutiora futura
existimantes à putrefactione: quod unde haufit nescimus.

Abundat Promontorium viride hoc genus Palmis, quod annon idem possit esse præcedenti cogi-
tandum proponit J. Bauhinus.

De *Palma Indica nucifera Coccus dicta*.

Coccus sive Cocus dicta est hæc arbor à vocabulo Lusitanico *Coquos*, quod Simiam aut Cercopi-
thecum significat, à tribus fructui impressis foraminibus Cercopithecici faciem aut larvæ alicujus ef-
figiem æmulantibus nomine indito.

Nos in ejus historia describenda optimos auctores, Gulielmum Pisonem, Georgium Marggravium,
sed præcipue accuratissimos Horti Malabarici conditores sequimur; omissis iis quæ vel superflua vel
incerta putavimus. Lectorem etiam ad Hortum prædictum aliquoties amandamus, quoniam omnia
transcribere tædio nobis fuisset.

4. *Palma Indica coccifera angulosa* C. B. *Palma Indica nucifera* J. B. *Palma sive Nux Indica* *vulgo, ferens Cocos* Park. *Inaia guacuiba, vulgè Cocos* Pisoni & Marggravio. *Nux In-* *dica* & *Cocciq. Coylli Mexicanis* Hernandez. *Tenga* Hort. Malab. *The Coco, or Coker-* *nut* Trec.

Marggr. H. M.

Caudice est raro, recto, sed plerumque incurvato, quatuor, quinque, sex, aut etiam septem pedes cras-
so, 30, 40 & interdum 50 alto [Hortus Malab. pedalem tantum crassiciem ei attribuit, & in ima parte,
ubi maxima, ferè bipedalem: at Piso affirmat partem caudicis humo proximam non crassiorè aut firmi-
orem esse quam quæ in summitate existat.] Cortex cinereus est instar Juglandis, & quasi vibicibus
hinc inde transversim per ambitum notatus. [Hort. Mal. cortex nigricans quæ deglubi neguit, semian-
nularibus circulis ac notis, quibus pedes foliorum insederunt, striatus.] Lignum ejus non multi est usus:
constat enim ex meris filamentis, & est dulce, quasi lacteo succo turgens, unde arbore cæsa à for-
micis appetitur [intus mollius, ad corticem durius, per vetustatem arboris etiam multo durius & magis
nigricans; aeri expositum intra duos tresve annos corrumpitur, in aquis durabilis est.]

Caret ramis, sed in summitate quindecim, octodecim, viginti aut plura habet folia, magna, alata,
in orbem dispersa, partim surrecta, partim protensa, partim dependentia, grato aspectu. In exordio
suo

suo hæc folia alata quadam textura vestita sunt naturali, obscure grisei coloris, quasi crudum textum cannabinum esset, & successu temporis hæc textura se solvit, subsequente altera, & à vento circumagitur. Quodlibet folium alatum longum est circiter sedecim pedes, ac in exortu pedem circiter crassum, dissectum in folia sive alas ordine juxta se positas aut oppositas. Quodlibet tale folium tres aut amplius pedes longum est, duos digitos latum, & versus extremitatem angustius, acuminatum, habens in medio secundum longitudinem nervum ossium, flavescens, ac transversim ordine subtilissimas strias virides (ut & ipsum est) ac totum carinatum cavitate sursum versus, substantiâ instar folii Gladioli, latè viride ac splendens.

Folia hæc Hort. Mal. ramos foliaceos appellat, minus recte, siquidem, ut affirmat, decidunt alter post alterum temporibus ordinatis dum alii ex summitate caudicis de novo erumpunt; quod folio non ramo convenit.

Inter folia alata ex summitate arboris oritur * siliqua seu vagina $2\frac{1}{2}$ circiter pedes longa, crassa in medio novem aut decem digitos, fastigiata, viridis, striata, quæ successu temporis fuscècit, ac sponte rumpitur. Antequam autem rumpatur, eleganter intus compositus reperitur caulis, pedem longus, tres aut quatuor digitos crassus, in plures ramos pedales aut sesquipedales distinctus, qui ita aptè à natura in theca complicati magnam spicam representant. Rami hi onusti sunt triangularibus corpusculis magnitudine Amygdalarum albis, quæ rudimenta sunt florum, & hinc nucum: nam ruptâ vaginâ rami hi se explicant instar arbusculæ, & flosculos exhibent luteos. Hinc succrescunt fructus, quilibet infidens suo pediculo, pennam aserinam crasso, & cupulâ squamis constanti ex ruffo flavescens.

Hort. Mal. fructus à floribus disjungere & removere videtur: nam in hisce surculis in capsis flores & fructus eo ordine provenire asserit; ut fructus in inferioribus partibus prodeant quàm gemmæ florum, & surculis artè infideant. Flores autem parvis & flavo-albicantibus calycibus, trifoliatis excepti, ipsi tripetali sunt, petalis ad imam oram rotundioribus, & in vertice cuspidatis, durioribus, rigidis & crassiolis, habentque in medio sex stamina flava, quæ oblongis, crassiolis, primùm surrectis, dein decumbentibus apicibus dotata sunt, ac ex unguiculis petalorum prodeunt, ac cum eis stylium brevem, crassiolum & albicantem, superne trifidum, suntque odore grato velut Lilia, licet debili, qui postquam è capsis eruperunt confestim è surculis decidunt. Tertio à satione anno folia incipiunt desuere, nec enim antea justam magnitudinem adipiscuntur. In arbore grandi ordinariè 28 plus minus conspicuntur folia.

Constat fructus totus primùm exteriore tegumento, secundò cortice, tertio nucleo, & quarto aquâ. Exterius tegumentum externè glabrum, in totum constat è filamentis crassiusculis, longis coloris rufescentis instar Lini, referens stupam cannabinam, crassam ac crudam, estque in ea parte quâ nux pediculo adhæret supra duos digitos crassum, in reliquis lateribus circiter unum. Cortex est crassus instar cranii humani, & ea extremitate qua adhæret ramo tria habet foramina nucleum Cerasi capientia. In cavitate hujus corticis seu in interiore ambitu ejus adhæret nucleus, qui & ipse suâ cuticulâ vestitur, in sua convexitate (inter corticem ac se) ruffi coloris, ad visum ut nux molchata. Nucleus nuce maturâ crassus est $\frac{2}{3}$ digiti, albisimis, lacteo succo turgens, sapore instar optimarum Avellanarum: denique in illa cavitate nuclei continetur aqua; pauca quidem quando plenè maturuit nux, nec ad potandum grata, sed quando mediæ ætatis est, nimirum quando tegumentum flavescere incipit, cavitas illa est plena aquâ suavissimâ, continet enim pintam Hollandicam aut amplius, pro magnitudine. Aqua hæc tum gratissima est ad potandum, dulcis, frigida ac clara. At hinc cum aqua abundat, nucleus adhuc mollis, nec ita gratus est. Ergo pro aqua haurienda eliguntur mediæ maturitatis, pro nucleo edendo planè maturæ. Ex nucleo maturo exprimitur lac, cui incoquitur Oryza pro pulmento.

Notat H. M. Fructus cum teneri albus sunt, & ex capsâ cum spicis erumpunt calyce flavo-albicante, qui ex rotundis foliis mutuo circumvolutus constat artè & in totum obduci. Interna cavitas in fructu quomodo augetur hic vide. Nucleus seu medulla fructus cum vetustissima est maximè oleosa evadit, ac ex oleo carulescens, odorem fortem oleosum, qui ingratus est, spirans. Pro diverso medulle consistentia fructus variis nominibus sunt donati, quæ hic vide; & quæ habent de mutatione gustus & consistentie in liquora. Aqua in fructu nonnihil duro id proprium habet, quod ut liquor dictus Suri, fermentatione ad oculum notabili cietur: cum medulla dura est, ac fructus exficari incipit, in ollam infusa & aeri exposita saporem dulcem illico amittit & subacida redditur, idque ocyus si vento moveatur, sine ulla tamen fermentatione.

Magnitudo fructus interdum capitis humani, forma externa oblongo-rotunda & Peponis æmula, tribus angulis obtusis, ad partes suturarum, quæ in interiore cortice sunt, coeuntibus.

In Coccis vetustis ad partem eorum inferiorem intra medullam seu nucleum oculus oblongo-rotundus albicans, qui postea flavescit se prodit, estque tenerum germen fructus [plantula feminalis] qui eo terræ mandato ex superiore parte per oculum operimenti minus durum seu latius surculum novellum extrudit, atque ex inferna parte pirum dictum Lusitanis *Pingo*, quod magis & magis increfcens dum aqua interea exficatur totam cavitatem adimplet. Surculus autem novellus ex oculo prodiens extra operimentum emicans, paulò reflexus corticem exteriorem perterebrat, ac inferiori parte emitit radicales, quæ per corticem exteriorem primùm obliquè decurrendo, tandem eo perrupto se terræ hinc indè affigunt. Pirum quod in cavitate nascitur albicat & in strictiore parte, quæ ex oculo prodiit sufflavum, exterius rugis in longum striatum, & granulatam, ac oleo inunctum, intus fungosum, humidum, molle & albicans, esculentum, sapore multò dulciore quàm medulla, verum nonnihil fastidiosum.

Radix crassa, cortice rufescente ac nigricante, interiùs ligno molliori, fibras latè transversim diffundens. At Pifo mirum esse ait truncos adeò proceros posse sic brevibus & tenuibus & vix terra coopertis radicibus in aere subsistere, neque suo multo pondere & fructuum mole, ventisque etiam vehementioribus eos sæpe quatentibus humi concidere.

Cacumen arboris, quod à teneris ramis circumdatur, cum altior ac vetustior est in conum fastigiatur, ac molli & albicante pulpa seu corculo, dicta Lusitanis *Palmita*, Pisoni *Palma*, quod exte-

rius

* In arbore ordinariè sunt duodecim fasciæ [intelligo capsæ seu vaginæ] Coccorum. H. M.

rius è variis tunicis sibi mutuo superinfectis conflatur, ac intus densum est, constat: hoc cum tenerior est *Tenga*, & altitudine unius cubiti, est dulcis ac grati saporis; cum majoris ætatis saporis minus grati ac adstringentis; cum vetustior est saporis dulcioris & gratissimi, æmulans juglandes nostrates, quæ non cruda solum sed & cocta inter epulas apponitur, & cum *Braffica* *Cyprina* certat: ab elephantibus maximè expetitur qui ut eâ fruantur arbores hæcè eradicant. Ea ablata arbor moritur; quò fit ut qui ejusmodi germen edit non immeritò *Palnam vorare* dicatur. Arbor toto anno simul flores, fructus immaturos & maturos continet.

Locus.

Amat autem loca maritima & arenosa propè sèpes & macerias: in mediterraneis non, aut rarò, reperitur, aut si plantetur infructuosus est, nec ibi justam magnitudinem assequitur. A 25 ad 30 ætatis annum in summo est vigore: 100 circiter annos durat.

Vires & Usus.

Ex hac arbore elicitur liquor *Suri* dictus, qui potus ut vinum inebriandi vim obtinet, saporis grati, subdulcis, subtilis & subacidi, cum primum exceptus est majori dulcedine, cum vetustior acidior, coloris ex albicante subcærulei & pallidi, &c. Ex eo destillatur aqua ardens seu spiritus: Acetum etiam & Saccharum quod *Fagra* vocant ex eo fit. Modum educendi hunc liquorem accuratè describunt Horti Malabarici Auctores; Capsæ floriferæ seu fructiferæ, quam Mammam arboris vocant, cuspidem incidunt, eiq, ollam appendent, atq, infra cuspidem intervallo quatuor digitorum corticem capsæ obliquè secant, sectumq, versus cuspidem elevant, barbam, ut aiunt, efficiunt, ut liquor ex cuspidè inciso per corticem capsæ dimanans, ex barba in ollam appensam infundatur, cuspidem autem incisum, &c. Reliqua quia nimis longa sunt, omitto, apud Auctores ipsos requirenda.

Bis de die, manè & vesperi, ollas cum *Suri* detrahunt, interdum etiam meridie. Qui medio die detrahitur in ollis manè appensis dulcis est, qui vesperi subacidus, altero die acescens, tertio autem die liquor acidus redditur, solum dulcedinem prorsus amittens. Ut acetum ex hoc liquore conficiatur, ollas in quibus exceptus est in calce per 15 dies inponunt, quo ad fermentationem vehementiorem excitatus, multam spumam ebulliendo, ac in fundum ollæ materiam albicantem seu cinerem demittendo, mutatur in acetum.

Saccharum *Fagra* dictum hoc modo conficiunt: Ollis induunt momentum calcis, quantum sufficit ad liquorem instillatum rubedine tingendum, nec plus, nec minus debito ob rationes ab Autoribus dictas; dein hunc liquorem coquunt continuè eum cochleari movendo donec inspissetur, habeturq, tum Saccharum rubrum, quod album iterata solutione ac coctione reddunt: modum vide. E villosa materia tegumenti hujus nucis exterioris rudentes & funes navibus necessarii fiunt, autore Garcia, qui incorrupti manent in aqua marina. Sed & ex iis villis fiunt nodosa cingula magni usûs inter omnes ferè tenuioris fortunæ mulierculas Ulyssipponenses.

Exterior hic cortex circa initia edulis esse dicitur, & Cinaræ spiniferos respere aculeos, verum dulciorem esse, apertissimumque cohibendis diarrhoeis, satietati curandæ, & ventriculo instaurando.

Ex eadem materia stupæ loco nares obturantur ac stipantur, ipsisque adeò stupis præstat quòd putredini minus sit obnoxia, & aqua marinâ imbuta infletur denseturque. Olfens cortex diligenter politus, & argenteo decoratus apud plurimos hodie speciosi poculi vice in convivia venit; sed vim antiparalyticam ei denegat Garcia.

Liquorem seu vinum *Suri* phthisicis mire conferre aiunt & valdè opportunum esse urinæ, renûmq, vitis laborantibus. E nucleis contusis atque expressis lac extorquetur citra ignis operam, lumbricis enecandis utilissimum ad ʒviiij, addito sale, manè potum, præsertim in pueris.

Quin ex ramentis nucleï (additæ aquæ opportuna mensurâ) fervefactis ac multum agitatis oleum supereminere solet, dulce, liquidum, & oleo Amygdalarum dulcium non dissimile gustu, quod sex aut octo unciarum mensurâ potum, additâ aquâ in qua Tamarindi aliquandiu maduerint, ventriculorum intestinaque leviter purgat, humores præcipuè melancholicos & pituitosos evacuans, cum tamen nucleus dicatur alvum coercere; at recens extractum sit oportet; vulneribus mire opitulatur, nam & sanguinem sistit & saniem extergit, coercetque dolorem, & tandem cicatricem inducit. Quin ex frustulis exsiccatis nucleï, quæ in longinquas regiones transferri solent, extrahitur oleum utile lucernis, *Oryzæ* parandæ, nervis contractis laxandis, & necandis lumbricis.

Liquor nucleo contentus siti febrilibusque extinguendis, calorigue contemperando idoneus est, medendis extergendisque oculis & emundandæ mulierum cuti. Emundat sanguinem, ventriculorum & vias urinæ purgat, medetur pectori, ac pergrato constat gustu, plurimum præbet nutrimenti, & adversus biliolas febres est potio mirabilis, *Hernandez*.

Multæ præterea vires & usus in medicina aliarum hujus arboris partium habentur in Horto Malabarico, ad quem Lectorem remitto.

At non reticendum quod de medulla hujus arboris habet Jo. Linschotanus, nimirum eam [*Palmito* vocant] magno in pretio loco muneris ad opulentiore potentiorisque mitti. Chartæ autem tenuitate ac candore formâ plicatili crescit, ut subinde 50 aut 60 plicas habeat togæ muliebris instar. Ex hac Indi chartam & libros instaurant; ex ea etenim charta tenuis ducitur. Virentibus inscribunt plicis, quæ tum siccatæ literas indelebiles habent, stilo ferreo ante notatas.

Indis *Ollam* vocari refert supradictam chartam; constantque ex eadem materiâ omnes gentis Annales, libri & volumina, quam & signare norunt in epistolarum usus. Idem tradit & confirmat *D. Mandelso* in relatione peregrinationis suæ in India Orientali.

Maffeus Folia tum Libraris pro Papyro esse ait, (de quo tamen dubito, eumque per errorem folia *Lantor* pro hujus foliis habuisse suspicor) tum etiam in vestes formâ facili simul ac spisso contextu necti.

Idem unam hanc arborem omnia prorsus ad rem nauticam instrumenta ac materiem præbere scribit: quippe truncum & ramos in malum, assamenta, clavosq; comam in vela; * Cuyrum in funes omnium optimos, filaque ad laterum suturas; postremò Cocum ipsum, quæq, ex eo conficiuntur in onera.

* Corticem nucis exteriorum.

Quibus

Quibus si addamus, præbere eam & vinum, & lac, & oleum, & saccharum, & acerum, & cibum solidiorem, & filum, & acus, & lineam, & vestimenta, & pocula, & cochlearia, aliæque vasa, & stoeas, & sportas, & umbellas, & chartam; omnino fatendum est arborem esse *παύχρονος*, cuiusque similem & æquiparandam vix in toto terrarum orbe reperias.

5. *Palma Javanensis longissimo folio* C. B. *Palmae Indicae genus* Lantor dictum J. B.

Fructum fert exiguum, magnitudine Cerasi, colore qualis Aurantiæ, nucleum intus continentem quem *Coccus* nuncupant. Ex hoc fructu perelegans fit oleum, colore Aurantii, esui jucundum, admodumque salubre affluetis. Sunt qui hanc speciem *Palmae* præcedentis feminam faciunt.

Hujus folia quam reliquarum *Palmarum* ad scripturam aptiora commendabilioraque sunt, unde Indi iis utuntur chartæ loco. Folia autem viri longitudinem æquant.

Similia folia, cum integra, tum per medium secundum longitudinem secta, Malaccensibusque, characteribus inscripta, ab Hollandis ex Java sunt relata. Ex his habuit Clusius cubitum longa, extremitatibus tamen recisis [nam integra bicubitalia aut longiora sunt] secundum medium nervum per longitudinem excurrentem complicata, & binas ferè uncias lata, utroque latere exteriori secundum longitudinem tribus versibus inscripta: videbat & quatuor versus inscriptos haberent, præterea librum 76 foliis constantem, non integris quidem, sed quæ extremitatibus recisis, per medium folium secundum nervi longitudinem secta, utrinque quatuor versibus stylo ferreo exarata erant, ut apud illos moris est tribus locis pertuso, in medio videlicet & duabus extremitatibus funiculo trajecta, aptatis utrinque binis asserculis, quibus contracto funiculo tegeantur. Sed & ea folia quæ nanciscabar, & aliquot alia quæ apud diversos conspiciebam, ab una extremitate pertusa erant, & characteribus quopiam in capite notata, ut funiculo connexorum series dignosci posset. Intellegebam porro ex ipsis Indis hos characteres nostro more exarari, hoc est à sinistra ad dextram ducto stylo, &c. Ea autem folia *Palmae* cocciferæ non erant. Sed peculiaris illius generis *Palmae*, quæ Javae incolis *Lantor* appellatur.

6. *Palma coccifera figura ovali* C. B. *Coccus de Maldiva* Park. *Nux Indica ad venena celebris, sive Coccus de Maldiva* J. B. *Quibusdam Tartarcaré.*

Garc.

Niger est *Coco* de Maldiva cortex, & nitidior vulgari *Coco* seu *Nuce Indica*, figurâ ovali magna ex parte, nec ita rotunda ut vulgaris. Medulla five pulpa interior, quæ siccata dura admodum est & candida, nonnihil tamen ad pallorem inclinans, in superficie rimosa est & valde porosa, nullo sapore excellenti. J. Bauhino fungosa, consistentiâ quam videmus in fungis nucum, colore foris in luteo cinereo, intus pallido, fibris variarum subinde ferrugineis & croceis, gustu insipido.]

Integræ quas vidit nuces J. Bauhinus pedem longæ fuere, rotunditate quantam vix ambabus manibus amplecti potuit: pars compressa erat sex uncias lata, in qua amplum foramen apparebat ab alio fructu separatim, ita ut gemellus fuerat fructus: conjunctorum fructuum * ingentem fuisse magnitudinem apparebat; utriusque, capacitas erat insignis: cortex durus & spissus qualis aliis nucibus, * *Capite humanam multo majorem.* externè striis obliquis longis excavatus, colore nigro, pulsatus ollæ modo resonans. Sic corticem etiam villosum habet ut aliae *Nuces Indicae*.

Vulgari famâ accepimus (inquit *Garcias*) insulas *Maldivas* aliquando continentem fuisse, sed inundatione maris submersam has insulas effecisse: in quo obruta *Palma* fuerint quæ hos *Coccos* protulissent, qui terrâ indurati in hunc modum conspiciuntur. Suntne verò ejusdem generis cum nostris facile judicari non potest, cum hætenus nemo folia aut arboris truncum videre potuerit; sed foli *Cocci* in litus ejiciantur, nunc bini conjunctim, interdum verò singuli separatim. Sed has nemini colligere licet nisi cum capitis periculo, quoniam Regis esse asserunt, quicquid de mari in litus ejicitur, quæ res majorem auctoritatem huic *Nuci* conciliavit.

Eximitur autem ex his *Cocci* pulpa five medulla, deinde exsiccatum atque indurefcit eo quo venditur modo.

Commendatur ab ipsis incolis & à *Malabarensibus* (ut testatur *Acosta*) non modò à plebe, sed à regibus & principibus viris, ut in omni fere morborum genere ad eam confugiant tanquam ad sacram anchoram: verum præcipue adversus venena valere creditur: Fiunt & in eam gratiam cum illo pocula, quæ auro vel argento excipiuntur ad aquam bibendam, in quam ex catenula medullæ ipsius *Cocci* fragmentum pendere sinunt, sibiq; certo persuadent illis qui aquam ex his poculis hauriunt nullum venenum nocere posse, futurorūq; immunes à multis morbis. Verum cum hæc aliæque quæ de nucis hujus viribus traduntur vulgi potius persuasione quam certis experimentis constant: & medici nonnulli se nullo successu ad prædictos affectus iis usos esse affirmant: alii noxam potius corpori inferre, quam juvamen aliquod aut emolumentum conferre se experientiâ didicisse dicant; iis recensendis & expendendis non immorabimur.

Quod attinet ad specificam qualitatem promovendi partum difficilem, & resistendi insultibus *Epilepticis* ejus non unam experientiam habent spectatissimi aliquot apud nos *Medicinae Coryphaei*, & testari de felicissimis successibus queunt, inquit *Gul. Piso*: apud quem plura vide in *Manissa Aromat.* cap. 19.

7. *Todda panna* H. M. *Palma Indica* caudice in annulis protuberantes distincto, fructu Pruni formi.

H. M.

* Duos tresve
digitos latis
trium quatu-
orve digito-
rum interval-
lo à se mutuo
distansibus.
12.

In arborem excrefcit justa magnitudinis, 40 circiter pedes altam, caudice crasso uti *Tengæ*, qui circularibus & extuberantibus * annulis undiq, circumdatus, & cortice crasso, cinereo, squamoso, intus purpureo obductus est; lignum albicans, molle, cujus matrix flavescens. Cum verò arbor hæc primùm è terra erumpit, nullum caudicis fundamentum sub dio obtinet, sed Conus prodit foliaceis tegminibus coopertus, qui cum undiq, sese aperit, ac novelli foliorum furculi [folia composita] tribus semper insequentibus ordinibus (in inferiore sexdecim, in medio novem, in superiore senec octo) ex eo prodeunt, pedetentim foliacea illa tegmina sublevantur, ut qui primò, fermè planus erat coni apex, acutius sensim, tandemq, rotundum acquirat cacumen, usquedum obtegentia illa foliola transicum concedere cogantur foliosis furculis, qui, quo magis adolefcunt eo magis explicantur, foliorumque illa operimenta versus latera diducunt, atq, ita foliosi furculi majori spatio indigentes magis reclinant & ad latera vergunt, donec tandem ipsam caudicis peripheriam circumvestiant, languidis tunc & marcescentibus eorum primis tegminibus, quæ dein decidunt & sui stigmata relinquendo circularibus prominentibusq, angulis eam cingunt. Post hæc inter ipsas arboris frondes novus oritur conus, priori planè similis, è quo novelli foliorum alatorum rami [potius nova folia pinnata] denuò prodeunt, quæ foliorum productio tones renovatur, quoad fructibus entendis apta sit arbor: quo tempore conus in humani capitis magnitudinem augetur, ac undique sese aperiendo plures ramulos reflexos fructibus ornatos exhibet, & simul ac aperitur novus ex ejus cavitate emergit foligerus conus, qui cum denuò augetur aperitur, ac novellos foliorum ramos undiq, emittit, ecce novus intus adest fructipromus conus; quæ foliipromi & fructigeri Coni vicissitudines toties fiunt quousq, viget arbor. Contingit quoq, nonnunquam ut ex uno trunco quatuor aut quinque vertices enascantur, quum caudice ad viginti circiter pedum altitudinem aucto fructipromus conus non unum sed plures includit novellos conos, è quibus totidem prodeunt arboris vertices; id tamen non observatur, & singulis arboribus simplex plerumq, adest vertex.

Quoties folia cum foliaceis coni tegminibus marcescentibus decidunt (quod semel intra annum aut sesquiannum contingit) toties circulari prominentique annulo caudex cingitur & augetur.

Conus constat è plurimis, oblongo teretibus, crassis coriaceis, densaque lanugine vestitis foliis, lanugine verò detrita viridi fulcis; quæ aperto cono erumpentibus foliis pinnatis (ut diximus) decidunt.

Folium pinnatum integrum octo pedum mensuram longitudine haud rarò superat, ejus pediculus saturatè viridis est, ac in superiore limbo exiguis spinis munita: pinnæ autem seu foliola mediæ costæ adnexa atro-virescentia supernè splendent, infernè nequaquam.

Fructipromus conus è multis linguiformibus involucris, veris fructuum loculis componitur, foliaceis tegminibus involutus.

Sunt autem fructus oblongo-rotundi, prunis majoribus haud ab similes, quos tegit cortex glaber, viridis ac nitens, postea subflavus, & dein rubescens, grati dulcissq, saporis, cui subiectus cortex rufus ac lignosus, nucleum continens candidum, sapore castaneis haud ab similem.

Ubi transversim dissecatur caudex guttas expromit pellucidas, quæ radiis Solaribus incandescens crystallinumq, gummi inspissantur.

Locus.

Crefcit hæc arbor locis montanis, petrosis & arenosis, in *Tirrhous* & *Conrouada* Provinciis *Malabar*, necnon in Japoniæ insulis *Roukion* & *Leguas*. Indifferenter quocunq, anni tempore vicissitudines suas patitur, & foliipromos fructipromoque profert conos, atq, à quinto sextove circiter sationis anno ad centesimum & ultra frugifera est.

Cæterum arboris hujus tanta est fertilitas, ut recisus ejusdem ramus terræ vel levius commissus in novam arborem progerminet: quinimo-experimento compertum dicitur, rejectum trunci frustum novas radices emittere & in arborem denuò nasci; quodq, magis adhuc mirandum, si vel per annum, vel per plures annos è terra evulsa servetur sicca arbor, & postea terræ committatur revirescere. Quæ de lymphathia hujus arboris cum ferro habent apud me certè fidem non inveniunt.

Vires.

Fructibus vescuntur Malabarenses cum saccharo Thomæo, alioquin alvum relinquunt astrictam. Succus è novellis foliis expressus atq, exhibitus intestinorum cruciatus compescit, stomachi ardorem sedat, & vomitui cruento medetur. Fructigerus conus contusus, & in cataplasmatis formam redactus, lumbisque applicatus dolorem nephriticum tollit, & involuntarium seminis in gonorrhœa effluxum mitigat. At verò è fructibus tenerioribus in aqua decoctis medicamentum paratur, quod vomitum ciendo ventriculum egregiè expurgat. Ipsi arboris gummi assumptum quibuscunq, venenis resistit, atq, cum gallinæ stercore mixtum & locis applicatum viperarum morsus mirificè sanat. Ex arboris trunco Japonenses farinam, ex eaque panem conficiunt *Sagou* ipsis dictum. Deniq, ii Malabarenses qui à D. Thoma se conversos profitentur, templa sua diebus festis foliis hujus arboris ornant atq, hanc ab causam arbor hæc *Palma d' Igresia*, sive *Armataria das igrezias* à Lusitanis appellatur.

Cum Auctores nostri è farina trunci hujus Arboris Japonenses panem conficere affirmant, *Sagou* ipsis dictum, non video quid obftet quo minus arbor ipsa possit esse *Palma referens arbor farinifera C. B.* seu *Sagou* Amboensium: nihil tamen affirmo; forte enim è variis Palmarum speciebus diversis in locis fiat farina *Sagou* seu *Zagou* dicta. Variant etiam peregrinationum conscriptores in historia *Zagou*. Alii enim farinam eam fieri aiunt è medulla capitis cussidam Palmæ in Ternate insula nascens, cujus summum fastigium in orbiculatum caput instar *Brassicæ* capitatae extuberat: alii ex ipso trunci ligno, malleis *Arundinaceis* contuso. De hac farina plura vide in capite de *Palma* solum simpliciatili flabelliformi.

8. *Pindoba Brasiliensis* Marggr. *Pindova* Pison. *Inaia Brasiliensis*. *Palma Brasiliensis caudice glabro, fructu ovi gallinacei magnitudine, & figurâ.*

Palmae nuciferæ species est, caudice ut plurimum crassiore quàm Palma coccifera, proceritate æquali vel etiam longè majore. Caudex enim crassus ad quatuor, quinque, aut sex pedes, cortice gryseo seu cinereo, glabro, in quo vibices vix apparent, secus quàm in *Coqueiro*. Folia fert ut illa alata, sed quæ non ita in orbem dependent, sed maximam partem stant surrecta. Propè foliorum exortum etiam rami proveniunt dependentes, qui proferunt racemos, quatuor aut quinque pedes longos, plenos flosculis: post quos etiam racematim proveniunt fructus, vel centum in uno racemo, ovi gallinacei figura & magnitudine, aut paulo etiam majore, fastigium habentes acuminatum, altera extremitate insident calyci vel cupulæ, foliis triangularibus constanti. Maturus exterius è viridi valescit, vel etiam brunnescit. Cortex exterior filamentosus est ut in *Coco*, verùm haud crassus, sed duplam tantùm crassitiem testæ ovi gallinacei habens, qui incisus detrahi potest: illo detracto apparet pauca caro crocei coloris, nullo manifesto sapore, quæ ab Æthiopicis cum farina comeditur: hæc ambit nucem durissimam, ovalem, ejusdem ferme crassitudinis cum *Coco*, verùm caret tribus illis foraminibus: hæc discussa apparet intus in cavo, per interstitium more juglandis distincto nucleus magnitudine Juglandis, candidus, duriusculus, saporis ut *Coco*, sed paulò ficcior, neq; tam suavis. Colliguntur per totum annum.

Ex carne crocea fit oleum croceum, quod in lucernis usurpatur, è nucleo limpidissimum per expressiorem ad condiendos cibos quandiu recens est, & itidem ad lucernas quando vetus. Utrumque qualitate frigidum, & illud è nucleo expressum loco Rosacei olei usurpatur.

E foliis arboris fiunt testæ domorum, floræ, corbes & alia.

E fastigio arboris gummi pellucidum, odoratum & pulcherrimum fluit, quod in locum Arabici nunquam venit.

Postremò medulla coloris albicantis, & recentem Juglandem resipiens in vertice ligni continetur, optimum alimentum si cum sale & pane comedatur.

Lignum albicans & scabrosum corticis loco habet hæc arbor, ligni autem loco fungosam & intus flosam medullam, facilè combustibilem, è qua sane & fortissima lixivia norunt conficere.

9. *Palma Brasiliensis quinta seu Tucim* Pisoni. *Pal. Brasil. aculeata, fructu Pruni Damasceni magnitudine & figurâ.*

Arbor est mediocris altitudinis: si frondes spectes *Pindovam*, si cætera, Palmam dactyliferam representat. Truncum, ramos, atq; folia habet aculeata: lignum verò nigrum & durissimum, quo indigenæ sagittas exasperant. Fructus producit rotundos racematim, Pruni Damasceni magnitudine & figura, 200, 300, & plures aliquando uno eodémque racemo. Sues & Simiæ iis saginantur. Oleum exinde limpidissimum exprimitur, iisdem usibus quibus nuces *Pindovæ* dicatum, magnique fit apud omnes passim incolæ. Fructus hi exterius nigricant: nucleo sunt albo non insuavi, præsertim recenti. Ex filis Brasiliani filum deducunt tenuissimum & fortissimum, rubicundo Serico persimile.

10. *Palma Brasiliensis Septima. seu Aquè* Pisonis. *Palma Brasil. vinifera, foliis cinereis.*

Arbor est mediocris, foliis cinereis. Fructus fert racematim Pruni magnitudine, flavos ubi maturerint, dulcissimi saporis, nucleo albo ac pergrato, ex quo incolæ vinum conficiunt. Nigritæ illam appellant proprio idiomate *Catolè*. Familiaris est hæc arbor Brasiliæ Septentrionali non Australi.

11. *Palma Brasiliensis octava* Irabà dicta Pisonis. *Pal. Bras. farinifera. An Tri Lerii? id est, Palma Americana fructu racemoso* C. B.

Præcedentibus major est, familiaris in *Piratimingæ* sylvis. Ad summitatem illius circa ramos medulla continetur candidissima, quæ cruda vel etiam cocta cum carne vel oleo inter bonos cibos numeratur: Substantia verò durior, candida, quæ contusa cogitur in massam farinæ similem, unde placentulæ non ingratae fiunt; ex succo verò illius pulmentum admodum dulce & suave. Fructus quoq; producit sapidos & dulces: remedium contra famem illis qui per sylvas eas & vastas solitudines peregrinantur.

Lerius *Tri* fructum rotundum tribuit, Prunellorum specie, sed in racemum congestum tantæ magnitudinis ac ponderis, quantum homo vix unâ manu attollere queat. Sed meri sunt nuclei, & quidem Cerasi nucleis minores, quorum quidem fit usus. Sed & teneram quandam gerit summitatem inter folia [juniorum arborum] quam in cibum cadebat cum Sociis.

Fructus racemis præcedentem Palmam refert.

12. *Palma nobilis seu Regalis Jamaicensis & Barbadensis*. *Palmiste* Franc. *D. Rochefort. The Cabbage-tree, or Palmceto royal.*

Rochefort.

Arbor est grandis, recta, altitudinis * immensa. Radices supra terram attollit in circuitu caudicis ad duorum triumve pedum altitudinem; sunt quidem eæ parvæ respectu proceritatis arboris quam sustinent, verùm adeò confusè & densè inter se implicatæ & intertextæ, ut ei firmandæ & stabilendæ sufficient. Hoc insuper peculiare habet hæc arbor, quòd crassior sit plerunq; supernè quàm inferiùs. Cùm junior adhuc est corticem habet tenerum, canescentem, ad singulos circiter pedes circulis distinctum, unde ætas arboris innotescit, novum enim quotannis acquirit circulum. Verùm eum

* Ad 250. pedum altitudinem excrescere aiunt, imò ad 300. pedes.

cum adolevit & ad statum pervenit, adeo solida & compacta evadit, ut non amplius id observari possit.

* [foliorum
compositorum
cauliculis: ramos
vocat.]

Summitas seu fastigium multis * ramis pulchellis, cannularis & politis exornatur, qui utrinque, foliis innumeris viridibus, oblongis, angustis delicatis instructi mirabilem arbori gratiam & decorem conciliant. Ramuli teneriores, necdum plane expansi, in medio arboris recta atolluntur, dum interim reliqui qui circumcirca incurvati dependent pulcherrimam coronam specie erectos cingunt.

Singulis ferè mensibus unum aliquem è ramulis [rectius foliis] abjicit hæc arbor, & corticem quendam exiit, qui ab infra primò abscedit, estque quatuor vel quinque pedes longus, duos circiter latus, crassitie corii preparati; Indigenæ *Tache* vocant, eumque ad culinas integendas adhibent, aliaque, suarum ædium conclavia, quemadmodum & folia ad domus operiendas.

Ufus.

In summitate trunci medullam quandam continet, albam, tenerrimam & sapidissimam, gustu nucis si cruda comedatur, verum cocta & condita cum foliis multis tenellis & albis, quæ eam undique, contegunt & obvolvunt, inter delicatiora Antillarum fercula locum non postremum sibi vendicat. Galli, & nostrates etiam, substantiam hanc medullosam cum foliis eam involventibus *Chou de Palmiste*, id est, *Caulem* [Braflicam] Palmæ vocant, quoniam eam jusculis incoquant *Caulis* & aliarum herbarum loco.

Siquis hujus arboris truncum bifariam in longum findat, eximiatque (quod factu facile est) substantiam interiorem filamentosam & mollusculam, quod restat lignum ita excavatum, pollicem crassum, canales longos, aquæ deducendæ commodissimos & ad durandum firmos præstat. Ex eodem nigricante colore naturaliter imbuto, quodque polituram facile admittat, multa & rara vascula aliaque, urensilia detornantur.

E summo scapi cacumine eminet florum & fructuum involucrium, Spatham vocant, exterius canescens, intus è rubro deauratum *stipulos* innumeros flavos arbusculæ seu scopæ cujusdam virgulis adnascens continens: quibus decidentibus succedunt *fructus* rotundi, ovi gallinæsi magnitudine. Spatha seu vagina ad florum & fructuum dum adhuc tenelli sunt tutelam comparata utraq, extremitate acuta est, medio crassa, ab uno latere rimâ in longum fissâ, è qua, cum maturefcere incipiunt flores & expandi requirunt, ramulus seu arbuscula cui accrescunt foras egreditur *in dias luminis auras*. Arbor hæc circulis annularibus caudicis cum Todda panna convenit, summitate esculenta cum præcedente specie. Capite detruncato arborem perire affirmant nonnulli, negant alii.

13. *Urucuri-iba* Marggr. & Pif. *Palma Brasiliensis farinifera, fructu Pruni, cupula insidente.*

Palma species est, dactylifera per omnia similis, excepta magnitudine minore, & quod folia non sint spinosa. Flos ut *Giocara*. Fructus (qui & *Urucuri* vocatur) fert racematim ut *Pindoba*: quilibet autem habet magnitudinem Pruni, & cupulæ squamosa insidet, cuticula grisea, pulpâ luteâ filamentosâ, paucâ, dulci constans, intus continet lapidem durum, in quo nucleus candidus, edulis.

Ufus.

E cortice nuclei applicato tubo fit instrumentum ad hauriendum petum. E ligno hujus arboris (quod filamentosum plane est) cælo & contuso, sine alia opera fit farina, Lusitanis *Farinha de pão dicta*, Brasiliensibus *Urucuri*, coloris rufescentis, quâ utuntur in defectu farinæ de *Mandiocu* ad panem conficiendum.

Rami hujus arboris, seu potius folia lentissima sunt, unde serviunt ad tegendas casas, & ad vindicandum, ideoque magni usûs sunt itinerantibus.

E fructu fit oleum ut è fructu *Pindobæ*, valde medicinale, imprimis adversus Raiarum puncturas venenatas; nec puto præstantius remedium dari contra illud malum.

In ipsâ arbore nascitur *Polypodium Caraguata*, quæ aquam præbet ad bibendum.

14. *Palma Brasiliensis nona* Miriti dicta Pisonis.

Familiaris est præfecturis *Cearæ* & *Maranhân*. Fructum fert unicum, edulem atque dulcem, ovalem etiam magnitudine. Cortice est rubicundo nigris maculis; intus verò rubro. Folia illius magni fiunt ab indigenis, ut illis regularum vice utantur.

15. *Palma Brasiliensis decima*, *Miraiaba dicta* Pisonis.

Familiaris est præfecturæ S. Vincentii, cortice spinis armato: materie durissima, ex qua fiunt arces nigri coloris. Fructus fert ovi columbini magnitudine, edules & satis gratos.

Nimis brevis est Pifoni in harum arborum descriptione.

16. *Jocara* & *Jucoara* Brasiliensibus Marcgrav. *Giocara* Pisonis. *Palma coccifera minor* Brasiliensis.

Caudice tenni, recto, glabro, gryseo exsurgit, more Palmæ cocciferae, sed vix dimidiæ altitudinis. *Flosculi* parvuli, tripetali, ex albo subflavescentes, in ramo duos circiter pedes longo, in multos ramulos tripedales plus minus expanso, è siliqua flavescente egresso numerosissimi, in medio aliquot staminula flava habentes. Flori succedit parvulus *fructus* figurâ *Coco* [Pisoni parvuli fructus, racemosi, instar Palmarum] Supra siliquam (quæ ambit suo exortu, seu vaginâ, arboris quasi caudicem) folia in summitate proveniunt alata ut in *Palma coccifera*, sed breviora, nec alæ ita longæ ac lata. In summitate arboris plerumque, folium convolvitur, stans erectum instar fistulæ. Admodum lentus est floris ramus, & pro scopis, imò flagellis potest usurpari.

17. *Palma*

17. *Palma Americana spinosa* C. B. *Palma Hayri* Park. *Palmae facie Hayri* J. B. *Palma Brasiliensis sexta* seu *Ayri Pison*. The prickly Palm.

Arbor est ingens, *trunco* multis spinis armato tenuibus & pungentibus instar acum, Rochefortio *latis* seu *planis*, *digitum longis*, *denticulati* figurâ, *politis*, colore è rubro nigricante: *foliis* *Palmae* sed longioribus, ligno marmoris nigro simili, quod ferri modo in aqua fidit: quare Barbari ex eo enses conficiunt atque monilia, adeoque durum ac validum est, ut ex eo sagittae qualvis ferreas loricâs penetrare possint. Fructum edit *pilae lusoriae* magnitudine, altero extremo quodammodo acutum, [Pisoni rotundum ut caeterae *Palmae*, sed non adeo racemosum] nucleo intus albicante, pingui, sed non eduli.

Rochefortius arborem totam echinatam esse ait, per trunci ramulos & folia rigidis & acutissimis spinis, nec impunè tractandis oblitam, quae si quem compungant periculosum nec facile medicabile vulnus infligunt nisi remediis idoneis tempestivè succurratur. Quocirca Nigritae antequam eam attingant igne in circuitu accenso aculeos amburunt. Fructum griseum durum, rotundum, nucleum esulentum claudere. Facta sub ramis incisione vinum quoddam inde eiciunt Nigritae.

18. *Areca* sive *Fausel*, sive *Avellana Indiana versicolor* Park. *Fausel* sive *Areca Palmae foliis* J. B. *Palma* cujus fructus sessilis *Fausel* dicitur C. B. *Areca* sive *Fausel* Ger. *Canna* H. M.

H. M.

Arbor est procera, altitudine *Tengae* seu *Cocci*, radice nigricante, oblonga, spichamam crassa, radículas albicantes & rufas, quae intus lignoso filamento sunt, ex se diffundens, caudice ad radicem spichamam crasso, in summitate paulo minore, cortice obducto viridi-claro.

Rami [verius folia] ex caudice decussatim bini ordine prodeunt, ex se mutuo emergentes, cum pede summitatem caudicis instar vaginæ seu capsæ rotundæ ac clausæ circumplectentes, exterioribus interiores circumdantibus, ac simul caput oblongum in summitate arboris quod caudicis est ipso corpore caudicis inferiore, constituentibus: rami exteriores pede fisso ac rupto post successivè suo tempore decidunt. Sunt autem rami hi seu folia pinnata pectinatave, costâ mediâ cui pinnæ seu folia adnectuntur superius nonnihil cavâ, inferius rotundâ, colore utrinque, viridi: pinnæ seu folia bina ordine opposita, tres quatuorve pedes longa, quatuor plus minus pollices lata, ac instar flabellorum in duas trêse, etiam quatuor aut quinque, plicas complicata, & cum plicis ex oris ramorum producta, in parte interiore in plicarum angulis eminentibus costis viridi-claris obstita, & intus venis in longum striata, contexturâ rigidâ, superficie plana, viridi-fusca & nitentia utrinque.

In summa arbore è foliorum sinubus exeunt vaginiformes capsæ, quatuor plus minus spichamas longæ, è singulis foliis singulæ, furculos floribus & fructibus onustos includentes, interiore latere concavæ, exteriori convexæ, superficie glabra & æquali, in medio partis cavæ striâ lacunosâ sulcatæ, secundum quam rumpuntur seu aperiuntur, exterius primùm è viridi albicantes, post ætate flavescentes, exterius candida. Excrescente theca folium è cujus sinu exit vi detruditur. Ramuli seu Surculi capsis inclusi, ima & crassiore parte fructibus teneris dorati sunt, & in furculis tenuibus spicis solis seu gemmis *florum* in duabus oppositis partibus obducti; sunt autem gemmæ istæ parvæ, angulosæ, albicantes, in tria folia rigida, cuspidata ac crassiola se aperiennes, continentq. in medio stamina novem, albicantia, tenuia, sine ulla apicibus, tria longiora ex flavo albicantia, quæ à sex minoribus magis flavis cinguntur.

Fructus iustam magnitudinem adepti oblongo-rotundi sunt, in ima & superiori parte strictiores, cortice crasso testâ, pulpa rufo-rubescente, intus in medio medullam albicantem [nucleum seu fœmen] continent. Cum teneri sunt humorem multum & clarum, saporis adstringentis, in medio pulpæ circumvolutis comprehensi. Quomodo fructus paulatim mutantur pro variis maturitatis gradibus hic vide. Cum teneri sunt humorem multum & clarum, saporis adstringentis, in medio pulpæ continent, pulpâ paulatim auctâ humor minuitur donec nulla supersit, dein medulla albicans nascitur pulpa indurescente, & cortex tandem aureo-flavus fit. Est verò pulpa cum tenera & humidâ est colore albicante subflavo, formâ oblongâ, angustâ & ad summam cuspidatâ, dura, colore ex rufo rubescente, formâ minus oblongâ, crassiore ac magis ad contum accedente cujus basis est in ima parte fructus. Pulpa seu dura, seu mollis cum *Betel* addito momento calcis manditur, maximè autem mollis.

Cortex pulpam circumdans corticula exteriori densiori & duriori, quæ superficie plana & glabra est, ac primùm albicans, dein viridis, post cum pulpa ac medulla dura est aureo-flavi coloris, obductus est: reliquam corticis descriptionem, vide in H. M.

Quatuor plus minus capsæ in eisdem arboris capitulo simul reperiuntur. Septimo à satione anno arbor hæc fructum edit, aut si terra ferax sit quinto: vivit 50 annos, 30 in vigore durat, post languescit. Fructus post unum mensem quo è capsâ erupere aquam recipiunt, post tres menses fructus omni aqua repleti sunt; post sex menses pulpâ durâ.

Clusius scribit arborem hanc cortice adeo lævi integri, ut nullum ascensum præbeat, nisi aptatis ad pedes compedibus ac laqueis, aut cincto per intervalla caudice vinculis quibusdam, ex sparto aliave materia confectis.

Mirum autores nostros non meminisse interiorem nucleî substantiam candidis rubentibusq. venis resperfam esse Nucis molchatae in modum.

Linschotanus ad captum rudierem bene describit ramum floriferum & fructiferum vaginâ inclusum, Fructus, inquietus, ex longo crassoque ramo in petiolos scopæ instar divisio dependent, magnitudine haud parvi.

Locus.

In arenosis & maritimis tantum locis nascitur, mediterranea respuit.

Maximam hujus arboris fructui famam conciliavit quotidianus ejus apud Indos magnates usus, qui cum cum foliis *Betle* assidue masticant.

Vires

et Usus.

Areca ac *Betelæ* libum ex ligno sive arbore quam *Kaatam* vocant etiam admiscunt, ipsaque *Betelæ* folia calce unguunt ex ostrearum testis adultis confecta, quæ tamen ob exiguitatem corpori nocere nequit. Hanc confectionem pariter deglutunt, succum nempe, nam cætera expiunt. Valet (ut aiunt) adversus frædum oris halitum, firmat dentes ac gingivas, oscedinem, sive (ut vulgò vocant) Scorbutum avertit, atq; idèò experimentis constat, Indis os nunquam malè olere, nulli dentium dolorem esse, aut stomachacces fræditatem, vel hujusmodi alia vitia, ad summam senectutem usque inviolato dentium ordine, cum interim os velut crure delibutum frædo aspectu squaleat.

Ejus esu ventriculum roborari, nauseam arceri, appetentiam excitari aiunt.

Siccatum fructum (*Garcia* teste) sic parant, Contusam nucem *Faufel* in tenuissimas partes cum *Lycio* & folio *Betel* cui exemptus sit nervus masticant.

Mulcæ sunt hujus fructus varietates; tria genera è *Linschotano* proponit *C. Bauhinus*. 1. Latere uno pressius, altero latius ac majus. 2. Minus, nigricantius, durius, *Cbecanym* dictum. 3. A cujus masticatione homo æquè ac à vino inebriatur. At scribit *Garcias* immaturum fructum stupefacere & inebriare.

Fructum quem formâ oblongâ *Areca* subjungit *Clusius*, *Palma-pini* suæ nucleo idem existimat *Lobelius*, affirmat *D. Syen* commentar. in *H. M.**Palma Babei Coyolli* dicta *Franc. Hernandez*, lib. 3. cap. 42. huic eadem nobis videtur.* Hist. lib. 3.
cap. 189.

1. Describit * *Jo. Bauhinus* Nucleum quandam nucis *Moschatæ* & *Faufel* similem his verbis, Formâ erat & magnitudine *Nucis Moschatæ*, non sessili & turbinata ut plerunq; est *Faufel*, unciam longus, durus, sectioni resistens qui injectus in aquam fidit: in una parte pulcher umbilicus, in medio nonnihil protuberans: ab umbilico exoriebantur nervi nonnihil elati, albi, qui per nucem fuscam seu nigricantem obliqui & reticulatim perveniunt ad oppositam partem.

* Hist. lib. 3.
cap. 190.

2. Alium fructum * describit idem sub titulo *Fructus una parte sessilis, velut sulcis distincti instar nucis Faufel*. Magnitudine erat *Juglandis* cum suis tunicis, ponderosus, in aqua tamen non fidit, durus, sectioni resistens, colore fusco, globosus ferè nisi una parte nonnihil sessilis esset, non tamen *Faufel* modo, sed suo particulari, cui alioqui ferè similes habet fulcos penè reticulatim distinctos: corticem duplicem, unum tenuem, nigrum, lucentem; externum fuscum cum aliquo rubore, similem cortici *Nucis Moschatæ*, durum fragilem tamen habet magnum umbilicum album.

Hunc fructum à *Clusio* traditum putat *Exot.* lib. 2. cap. 22. primo in loco.

3. *Faufel* accedens nux *J. B. Exot.* lib. 2. cap. 23. secundo in loco à *Clusio* descriptus, fescuncialis erat longitudinis, uncialis crassitudinis, cutaceo putamine præditus, cineracei foris coloris, internè multus fibris constans, penè instar involucris nucis *Faufel*, inferna parte gemino & veluti duplicato calyce munitus, extimâ sive supremâ mucronatâ: nucleum, sive verius nucem, continebat nigrum, valdè rugosam duram, *Faufel* non dissimilem; ad cujus genus non ineptè referri posse arbitratur *Clus.* Similem deinde accipiebat, cujus officulum erat durum, nigrum, multis villis obfistum, nucleum continens rugosum, durum, insipidum.

4. *Nucleus pyramidalis Indicus*, ad *Faufel* accedens venis. *Pyramidalis* erat, unciam longus, externa parte nigricantibus venis pictus, ad *Faufel* accedentibus, pulpa alba, dura; in medio aliqua cavitas, eodem modo quo in *Nuce Indica* magna: saporem manifestum in eo non experiebatur *J. Bauhinus*.

Siri gata Gamber Indis sunt Pastilli ex *Faufel*, *Lycio*, *Caphura*, ligno *Aloes* & *Ambari* momentò compositi, quos potentiores apud Indos esitant. Sunt autem circinatæ prorsus rotunditatis, plani, *Nucis Vomica* magnitudine & pæne forma.

19. *Katon-Indel* *H. M. Palma sylvestris Malabarica, folio acuto, fructu Pruni facie* *D. Commelin.*

Quatuordecim circiter pedes alta est, cortice nullo, sed crustâ cinereâ solummodo obducta, ligno albicanti præduro ætissimè uniti.

Radix albicans, fibrata, odoris sylvestris, saporis unctuosus.

Radix pinnata ordine decussato è caudice erumpunt, è vertice solum prodeuntia, novellis autem erumpentibus vetustiora decidunt. Horum pediculi seu costæ mediæ virides sunt, glabræ & nitentes, intus planæ, extus convexæ, necnon inferiùs spinis oblongis & rigidis obfite. Pinnæ brevibus petiolis ex adverso costæ adhærent, numerosæ, oblongo-teretes, acuminatæ, densæ, glabræ, virore nitenti, ad exortum interiora versùs clausæ, necnon nervulis subtilioribus in longum striatæ.

Flores rigidis, viridibus ac coriaceis capsis primò occultantur, è quibus deinde apertis emergunt exigui, plurimi uni pediculo inhærentes, tribus rotundis è viridi albicantibus foliis, tribus albicantibus lanuginosis staminulis dotatis constantes; odore nullo, sapore austero.

Fructus oblongo-rotundi, exigui, prunellorum sylvestrium ad instar, cuspidè duro ac lignoso in vertice dotati, ad basin verò calyce viridi, in tres laciniis secto excepti, primum virides, dein rubicundi, maturiores verò rubro-fusci, nigricantes & nitentes, cortice tenui & fractu facili obducti, ac carne albicante, dulci, farinacea referti; intra quam officulum continetur oblongum, rufum, sulco profundo in longum striatum, nucleum continens albicantem & amarum. Hi verò fructus ramis proveniunt viridibus, glabris & nitentibus, duos ferè cubitos longis, duosq; digitos latis, planis, rigidis ac lignosis, nullòque cortice vestitis, quorum tenerioribus abscessis liquor effluit pelucidus, austerus.

Provenit hæc arbor locis montanis, petrosis & arenosis ubiq; in Malabar, imprimis circa *Warapauli* & *Treecancoor*: quovis anni tempore floret fructusque fert, æstq; non rarò ad sexagesimum annum frugifera.

Fructus

Fructus hujus arboris, quemadmodum fructus *Fausel* seu *Areka* cum folio *Betel* & calce viva à *Vires* & pauperibus manducantur : avidè quoque ab Elephantibus expetuntur ob *Palmito*, hoc est, medullam suavissimam ramulis quibus fructus adherent inclusam. Caterum folia, fructus, aliæq; arboris partes validissimè astringunt, & fluxus quoscunq; potentissimè sistunt. Insuper è foliis pileos contexunt indigena.

20. *Palmae facie cuciofera* J. B. *Palma* cujus fructus *Cuci* C. B.

Κυβορηγη Theophrasto *Palmae* similis est; similitudinem habens in caudice & foliis. Sed differt ab ea: Nam *Palma* individua simplexq; affurgit, hæc autem ubi plusculum adoleverit dividitur & fit bifida, atq; uterq; ramus rursum subdividitur. Virgas breves, nec multas profert: Fructum fert magnitudine qua manum impleat, rotundum & oblongum, colore flavicante, succo dulcem & gratissimum, non congestum ut *Palmae*, sed per singula discretum, nucleo magno vehementerque duro, &c.

Ex hac Theophrasti descriptione constat arborem cucioferam *Palmae* speciem non esse: Verùm quia Botanici omnes ad *Palmam* eam referunt, & pro *Cuciophoræ* fructum describant, qui fortasse *Palmae* cujusdam sit. Nos quoq; eos secuti eam *Palmis* subjungemus.

Fructus quem *Cucioferum* vocant, describente Jo. Bauhino, pugillari est magnitudine, coloris fere melini, altera parte latiore, altera magis turbinata, *Cydonium* malum aliquatenus referens; Cortice polito, punctis notato, duro, cui fungosa subest substantia, medium digitum fere crassa. Nucleus minor quam figura *Clusii* [sub nomine *Bdellii* fructus] exprimit, *Piri* parvi formæ turbinatæ, nonnihil rugosus, fescunciam fere longus, unciam latus, cortice undiquaq; obectus, nonnihil rugoso, rufo, tenui, pelliculæ interiori *Avellanarum* aliquatenus simili, sub quo immediatè substantia candida, cornu instar dura [in sicca nostra] gustu sapido & suavi, ut *Nucis Indicæ* pulpa, aut *Amygdalarum* dulcium nucleus, semunciam crassa. Cavitates duas habet; alteram in totus fructus medio oblongam, fructus formæ respondentem, inæqualiter tuberosam, pulsus ex *Oryza* facie, sed cornea duritie, cæteroquin inanem; alteram in parte turbinata, paulò supra priorem incipientem, & ad corticem delinens, oblongam, exiguam, quam exactè complet corpusculum quoddam, ruffum, molle, dulce, quod germen existimamus, à quo per majorem cavernam filum demittitur, duritie, colore & sapore cum nucleo conveniens.

Cordi Nux Indica minor, Theophrasti *Cuci* in omnibus præterquam magnitudine & figura, cum *Nuce Cocos* dicta convenire nobis videtur.

Arboris *Cuciophoræ* descriptionem apud Recentiores non invenio. Fructus tamen *Palmae Indicæ* speciem esse arguit, & quidem cocciferæ angulosæ *C. B.* De loco nihil certi traditur.

C A P. III.

Palma Indica folio bicomposito, fructu racemoso, Secunda pars H. M.

H. M.

Arbor est procerâ, nascens in arenosis, radice ex rufo obscuro cortice tecta, medio ligno molliore, fibris hinc indè vestita.

Caudex duorum hominum amplexum implet, cortice seu potius crustâ cinereâ obductus quæ deglubi nequit, ligno exteriore ad corticem uriore, intimo seu medio molli.

Folia (ramos vocant) bina ordine decussato è caudice prodeunt, * pedibus suis eum ambientia quemadmodum folia *Tenge*, & reticulato cortice, cujus filamenta ex oris pedum originem sumunt circumvestientia, suntq; ad pedem seu bases suas pediculi hi tenues ac cavi, tomentosâ rufa lanugine exterius obfiti, ac tactu velut coriacei, interiori superficie albicantes seu ruffi; inferius latiores, parte superiori, quæ à caudice reflectuntur, rotundiores sunt, & duabus lacunis latis interius utrinque in longum striati, ex quibus versus oppositas partes furculos foliaceos emittunt, qui angulati, & interius striati sunt [furculos hujusmodi in foliis compositis ramastros appellat *Fungius*] ad exortum extuberantes, exterius virides ac pilosa lanugine, quæ facillè deteri potest, obfiti, intus filamentis lignosis laxè pertexti, ob lignum paucum leves.

His versis superiorem partem adnascuntur folia, bina ordine opposita, oblonga & velut triangula, exteriore latere longiore, interiore ad scapum seu costam breviora, quæ concursu suo ad exortum folii angulum acutum efficiunt: tertium latus folium anterius terminans, & prædicta duo latera connectens, cum interiori & breviori angulum obtusum, cum exteriori & longiori acutum efficit. Folia isthæc cuspidibus acutis eminent, suntq; contexturæ rigidæ, venis ex angulo exortus prodeuntibus, quæ certis intervallis velut nervi eminentes, in averia parte extuberant, superficie utraq; glabra ac viridi-fusca, & valdè nitentia.

Flores & fructus in capsis oblongis, quæ ex caudice supra originem furculorum foliaceorum exeunt, ac unum brachium longæ sunt, & quatuor vel quinque viridibus, scutellatis corticibus constant, simul proveniunt furculus numerosis, qui capsis apertis ex iis erumpunt ac ramo medio crassiori coronatim circumpositi, octo plus minus cubitos longi evadunt, & graves fascias constituunt, densò ordine arètè insidentes.

Flores spicci, bini ex adverso, dipetali aut summum tripetali, petalis surrectis, cuspidatis, duris, rigidis, crassis, nullis venulis striatis, intus concavis, colore primum viridi, post rubefcente, dein flavefcente, alii aperti, alii clausi, atque adeò diversi coloris, alii rubri, alii cœruleo-rubri dilutius aut intensius, alii flavi.

Zzzzz 3

Emedio

* b. e. pediculis
lorum basium.

E medio horum spiceorum foliorum emicat penicillus angustorum, flavorum, surrectorum ac striatorum foliorum, quæ instar staminum sunt.

Gemmæ fructuum juxta spiceos flores sitæ sunt, minores quam flores, rotundæ ac in ventre cuspidatæ, & cum cuspidate anteriora versus reflexæ, quæ floribus deciduis remanent ac in fructus crescunt; ingenti numero cum jam adulti sunt ramum onerantes, plano-rotundos furculis striatis sine petiolis adnatos, dum immaturi sunt duros ac virides, dein flavos, rubicundos & per maturitatem rubicundo-obscuros & nitentes, constantes cortice tenui, & carne intus molli & rubra, linguam acerrimè pungente ac lancinante.

Intus femina seu nuclei duri duo sunt, totam fermè capacitatem fructus replentes, formâ oblongi, una parte gibbi, altera qua sibi mutuo accumbunt plani, striis lacunosi, colore exterius rubro, ac carne intus cærulea, albicante & rubra.

Chamarhiphen peregrinam *Clus.* D. Syen nihil aliud esse suspicatur quàm fasciam seu racemum cui adhæserunt hujus arboris fructus; cui opinioni ut probabili nos etiam consentimus.

Palma vinifera fructu ex arboris trunco spinoso C. B.

Hujus arboris fructus ex stipite pendent, Pineæ Nuci seu Ananàs non dissimiles. Ad me scripsit *D. Tancredus Robinson* Arborem istam, cujus elegans Icon ex Indiâ Orientali ad Regiam Societatem Londinensem transmissa fuit sub nomine arboris *Sageveer*, esse hanc palmam, vel ei valdè similem, quòd fructus ex arboris trunco pendent, ut in Arbore *Jaca* dictâ, & folia sunt pinnata, ex adverso bina. A flore vulnerato extillat Vinum: me monuit idem Amicus hanc Arborem esse veram Palmam ob ramafros Arundinaceos, folia acuta, pinnata, palmacea; & ab hisce notis facillimè distingui à *Jacâ*, & Arbore Indica *Mamei*, *Momin*, & *Toddy* dictâ.

Hæc Arbor à genuinis Palmis differt situ fructus, qui in hæc è trunco nudus, in illis è capite seu gemmâ prodit vaginâ Spathâ dictâ inclusus.

C A P. IV.

De Palma folio plicatili flabelliformi majore.

- 1 *Palma coccifera, folio plicatili flabelliformi femina, Carimpana H. M. Palmeira brava femina Lusitanis.*

Radice est supernè fibris capillatâ, rectâ descendente, ac ramos transversos obiter emittente, cortice ac ligno nigricante.

Caudex ligno ex rufo nigricante constat, corculo in medio molli, exterius cortice seu crusta nigricante, quæ deglubi nequit, ut *Tenga*, obductus, ligno ad crustam duriore.

Folia (ramos vocant) decussato ordine summum caudicem coronant, pediculo quatuor fermè cubitos longo, supernè plano & nonnihil cavo, inferius rotundo, ac in oris ob cuspidate eminentes aspero & incidente, ima parte spithamam fermè lato, summâ strictiore nec palmum latitudine excedente, prægrandia, in latum expansa, ac veluti flabellum plicata, in plicarum oris eminentibus costis asperis obducta, in anteriore parte incisa, ac in plures cuspidate stricta, texturâ densâ ac crassâ, in longum venis densis striata.

Fructus externâ formâ similes sunt fructibus *Tengæ*, sed minores ac rotundiores, & in vertice nonnihil plani, calyce arcto & majori, & foliis arctè circumvolutis excepti, prodeuntes ex capsis quæ tribus foliis arctè circumvolutis constant, ac supra ex exortu foliorum erumpunt. Fructus hi exterius cortice crasso constant, cui corticula densâ obducta est, in fructibus immaturis viridi-fusca, nitens ac glabra, in maturis inferius supra calycem nigricans & nitens, sulcis & fissuris in longum striata, superius in vertice ex viridi flavescens seu prorsus flava; ipse autem intus pulpam habet densam, quæ primùm mollis & alba est, dein cum fructus probè maturi sunt, filamentis lignosis, tenuioribus ac mollibus, densè pertexta, ac succulenta, saporis subdulcis & non ingrati, odoris fortis ac ejusdem cum carne fructus dicti *Sabacca*. In medio hujus pulpæ duæ trêve nuces, oblongo-rotundæ, & planæ, pulpa intermedia à se mutuo sejunctæ consistæ sunt, constantq; exterius operimento crasso ac lignoso, cum vetustiores sunt poroso, ac nonnihil duro, quod in exteriori superficie filamentis lignosis albicantibus arctissimè obductum est, adeò ut minus glabrum sit quàm operimentum lignosum in fructu *Cocos*. In hisce cum teneriores sunt intus medulla est cærulea & transparens, crassa, mollis, gelatinæ consistentiâ, ac esculenta, saporis dulcis haud ingrati, quæ tempore valdè indurascit, adeò ut mandi nequeat.

Non est hæc arbor *Talagaba* seu *Talipot*, i. e. Arbor umbrosâ Cingalensium, ut opinatus est *D. Syen*.

Nascitur in arenosis.

Locus.

2. *Palma coccifera folio flabelliformi mas, Ampana H. M. Lusitanis Palmeiro bravo macho.*

A præcedente in eo tantum differt, quòd loco fructuum, capitula teretia & florifera proferat, quæ ex capsis præcedentis similibus exeunt è foliorum sinibus pariter emicantibus, duas spithamas plus minus longa, & nonnihil incurva, primùm cum caulibus albicantia, dein virescentia & fractu facilia, in superficie plurimis squamulis, quæ ex intortione aperta summitatem eorum respiciunt, obducta.

Flores

Flores quos ferunt inter squamas ex suis oculis emicant in tractibus spiralibus ac non signatis ac sibi mutuo parallelis consti: suntque tribus parvis, interiori cochleato-cavis, ac rigidiusculis foliolis, quæ primùm cum capitulo albicantes, deinde viridescunt, constantes; continentque in medio quinque vel sex tenuia stamina, quæ apicibus albicantibus, subflavis & grandiusculis ac striatis dotata sunt.

In hisce capitulis floriferis intra carnem proximè ex adverso oculorum florum *Gemma* oblongo-rotunda, ad superficiem erectæ, quæ glabro loculamento occlusa sunt, continentur, quorum oculis flores inserti sunt.

Capitula isthæc & figurâ & texturâ suâ se genuinos julos seu nucamenta esse produnt: unde arborem hanc à præcedente specie distinctam esse non concedimus. Stantibus ergo naturæ legibus à Morifono exhibitis non necesse est ut hæc arbores disjungantur, cum altera florifera tantùm sit, altera fructifera; sexu distinctæ, non specie: quod idem & Salici & Palmæ dactyliferae, & aliis præterea arboribus accidit. At verò si fructum respicias secundùm leges istas Palmæ ad diversâ genera reducendæ sunt. Aliæ scilicet ad Pruniferas, quarum fructus pulpâ humidâ molli officulum ambiente constat; Aliæ ad Nuciferas, quarum fructus pro exteriori etiam tegumento materiam habet siccioiorem. At neq. figurâ conveniunt Palmaram fructus, ut earum descriptiones attendenti manifestum fiet, neq. officulorum seu seminum numero: Alii enim & quidem pleraq. simplex officulum habent, alii geminum aut etiam plura.

3. *Palma montana folio plicatili stelliformi maximo, semel tantùm frugifera. Coddâ-Palma, sive Palma montana Malabarica H. M. Cingalensibus Talagas & Talagaaia, & Talipot. An Palmam referens arbor farinifera C. B?*

Palma Malabarensis generale nomen est, quod cuiq. Palmæ speciei attribuitur.

Magnam habet quoad folia similitudinem cum *Carimpana* & *Ampana*. Folia autem, cum arbor in summo vigore est, latitudine quatuordecim, & excepto spinoso pediculo longitudine octodecim pedes superant.

Postquam arbor hæc intra annos triginta quinq. aut sex ad 60 vel 70 pedum altitudinem excrevit, nullis interea floribus aut fructibus prolatis, è medio ejus apice novum quasi caudicem emittit, qui trium quatuorve mensium spatio ad 30 circiter pedum mensuram affurgit, quo tempore folia pleraque decidunt, ac arbor altissimo ac lævigato malo planè similis est. Dein novus hic caudex, duodecim aut tredecim circiter hebdomadam decursu, undiq. longos, rotundos ac læves ramos, nullis foliis aut ramulis lateralibus ornatos emittit, quorum inferiores viginti pedum longitudinem obtinent. Atq. ex his ramis demum plurimi ramuli prodeunt, qui copiosissimis ac exiguis albicantibus flosculis, in fasciculos quasi collectis, ternis quaternisve contiguis, tribus foliolis sexque staminibus dotatis, infructu, jucundum exhibent spectaculum. His autem flosculis post tres quatuorve septimanas decidentibus exiguæ succedunt baccæ, quæ indies augentur, & sex circiter mensium spatio perfectos ac maturos exhibent fructus: quibus delabentibus novus hic caudex emarecescit, totaque arbor emoritur. Sunt autem fructus exactè sphaerici, cortice glabro, viridi, carnoso, aqueo, succulento, subpinguis ac subamaro vestiti; nucleus verò qui hoc fructu continetur, satis magnus, rotundus, albicans ac eburneus, carne dura & ossea infercitur: medullare autem corculum nunquam induratur, sed tempore consumitur, & cavitatem relinquit.

Hujus arboris ejusque partium omnium in initio & prima germinatione, in incremento, in statu & vigore, inque declinatione delineationes accuratissimas, duodecim tabulis æneis comprehensas, exhibent Horti Malabarici auctores.

Nascitur hæc arbor locis montanis & petrosis in Malabar, nimirum *Mangatti, Timsjour, Katour, Loc. 11.* & pluribus aliis locis. Crescit quoq. in insula *Zeilan* provinciis *Menda Corla, Agras* & juxta *Bhoudou-Malee*, seu *Adams pico*. Floret indifferenter quocunq. anni tempore, quanquam in Augusto non rarò hi flosculi observentur, qui intra quatuordecim menses vix maturos exhibent fructus. Una autem arbor plusquam viginti millia fructuum producit.

Foliorum hujus arboris apud indigenas frequentissimus usus est ad homines inumbrandos: inter-
grum autem folium istius magnitudinis est ut decem pluribusve hominibus umbraculi loco inservire queat: quem in finem incolæ extremas folii lacinias consuunt, ut rotunditatem quandam acquirat quo facilis sub ejus regimine aliquot homines ab imbris radiisque Solaribus defendi possunt. Insuper folia ædium tectis inserviunt; necnon pro chartaceis phyliris Malabareses iis utuntur, adeo ut eorum libri non ex libris, hoc est, arborum corticibus interioribus, ipsi ligno adhærentibus, sed ex hujus arboris foliis confentur, admodum durabiles, & si bene asserventur pæne perennes: quibus ferreo stylo suos characteres imprimunt, unde superiore curricula dehiscente literæ insignitæ remanent. E fructibus autem globuli ad armillas, brachialia, moniliaque pro Domicellis [virginibus & matronis] tornantur, ique lævigati & rubro colore tincti, pro genuino rubro corallo imperitis facillè obruduntur.

Ceterùm arbor hæc in Medicina vix ullum habet usum: nihilominus tamen succus è furculis fructiferis expressus vomitum excitando conducit ex morfu serpentis vertiginosus ac delirantibus. Fructuum theca tenella adhuc si discindatur liquor exstillat, qui radiis solaribus in substantiam duriorum condensatus, ac mulieri gravidæ exhibitus foetum necat & potenter expellit.

Arbor hæc à *Roberto Knox* Navarcho, qui viginti annos in insula *Ceylon* captivus detinebatur, in Historia quam publicavit istius insulae satis accurate descripta est. Hujus arboris (inquit) folium admodum tenax est & molle pergameni instar, & ut commodè circumferatur ab itinerantibus mirabiliter conformatum. Quamvis enim cum extenditur tantæ latitudinis fit ut vel viginti homines protegat & inumbret, est tamen flabelli in modum plicatile, usque adeo ut in magnitudinem brachio humano non majorem contrahi possit, & præterea levissimum est, ut in partes dissectum in manibus facillè gestetur. Integrum folium expansum circulum propemodum implet; verùm partes quas secum circumferunt triangulares sunt, eas autem capitibus superimponunt, acutiore angulo an-

trorsum directo, quò facilius arborum & fruticum densorum ramos obvios penetrent & viam aperiant. Milites ea perpetuo secum circumgestant tum ad pluvias defendendas, tum ad tentoria sub quibus internoctu quiescant. Flores graviter admodum olent, & properea Cingalenfibus adeò ingrati sunt & odiosi, ut siqua arbor eorum domiciliis vicina crescat, florendi tempore eam excindunt, nulla fructuum ratione habita.

Medulla arboris antequam floret, (est autem tota ferè medulla pauco ad corticem ligno) esculenta est. Pinfunt eam in mortario, ut veteres frumentum solebant, & è farina panes seu placentulas conficiunt, quæ in clibano aut sub cineribus coctæ, panem similagineum sapore referunt. In inopia Oryzæ ante messem frumenti vicem indigenis supplet.

Hinc forte Arbor hæc *Palmam referens arbor farinifera C. B.* fuerit à Clusio descripta exot. *lib. 1. cap. 3.* quæ in Ternate insula Æquatori proxima provenit, cujus summum fastigium in capit orbiculatum instar Brassicæ capitatæ extuberat, in cujus mediullio farina, è qua panes fiunt, sicut etiam apud Amboensès & panes & alia cum lacte fercula conficiuntur: Quamvis descriptio hæc minimè quadret nostræ huic arbori, sed potius Palmæ nobili seu Regali Barbadensij, de cujus medulla farina non fit. De eadem arbore farinifera *C. B.* accipienda esse quæ Clusius habet Exot. *lib. 1. cap. 16.* vel locus indicat. Arborem quandam in insula Ternate nasci, quam recisam in multas partes vindunt, quas malleis ex crassa arundine factis contundunt, atque inde eliciunt velut farinam quandam, ipsi *Sagge* appellatam, scobi lignorum quæ ferrâ relecta sunt similem, ex qua panis satis albi placentas quadrangulas conficiunt Palmi magnitudine, quibus non modò vescuntur, sed magna ferè ex parte mercimonia sua exercent.

De farina *Sagu* facta ex medulla Arboris Palmam referentis, ex qua panem Amboensès conficiunt gustui gratum, & boni nutrimenti. Vide Additamenta ad curas Clusij posteriores. Diores desunt hanc farinam cum lacte ex ipsa arbore hausto madefactam, quod pani multum gratiæ addit.

Arbor adeò mollis est materiæ & corticis ut eam cultello mensario pane transcendere potuerunt nautæ. Huc referendam putat Clusius arborem eam cujus meminit M. Dolus Venetus *lib. 4.* sui Itinerarii, de regno *Fausur* agens, his verbis.

In ea (inquit) provincia vastarum arborum genus est, quas duorum virorum ulnæ vix amplecti queant. Harum adempto cortice, qui tenuis est, succedit ligni materies, tres digitos per totum arboris ambitum crassa, medullam in se continens farinaceam, similem cariei lignorum. Hæc in figurinum vas aquâ plenum injecta baculo agitur, ut fursures & reliquæ sordes supernatet, puraque farina subsidat. Effusa deinde aquâ fit è repurgata farina massa, ad varii generis edulia conficienda idonea, pani hordeaceo colore & sapore similia. Illius arboris lignum ferro conferri potest, nam in aquam injectum illico sidit & mergitur, directèque ut Arundo *Donax* finditur. Ex eo incolæ lanceas sibi parant, &c.

Ceterum & Palmarum Brasiliensium *Iraiba* Pisonis & *Urucuri-iba* *Marcgrav.* medullæ farinam suppeditant.

Cùm ergo tot sint Palmæ fariniferæ species, an Amboensis illa sit *Todda* panna Malabarensium, an *Codda* Panna eorundem seu *Talipot* Cingalenfium, an verò Arbor ab utraq, specie diversa nobis nondum constat: non video autem cur non eadem possit esse cum *Codda Panna* dicta.

Ex quo hæc scripsi me monuit *D. Tancredus Robinson*, Arborem istam, cujus elegans Icon ex Indiâ orientali ad Regiam Societatem Londinensem transmissa fuit sub nomine Arboris *Sagou* seu *Zagou*, non esse *Coddam pannam* folio plicatili flabelliformi Hort. Malab. sed potius *Toddam pannam* *H. Mal.* foliis pinnatis, fructipromo cono è multis linguiformibus involucris (veris fructuum loculis) composito; & caudice in protuberantes annulos distincto.

4. *Palma Brasiliensis prunifera folio plicatili seu flabelliformi, caudice squamato.* Caranaiba & Ananachicarivi *Brasiliensis* *Marcgrav.* Pison.

Arbor est Palmæ dactyliferæ magnitudine & altitudine, ligno duro, rufo seu brunno, crassis nervis intus constante, nullius usûs; cortice exterius gryseo, & cartilagine à terra ad quoddam spatium squamato, squamis ordine cochlearim positis, quæ primò longiores, successu breviores fiunt, imò tandem decidunt, supernè initio factò; nam arbores adultiores caudicis medietatem superiorem habent glabram ut *Cocociro*, inferiorem solum squamatam, squamæ autem nihil aliud sunt quàm reliquæ ramulorum [foliorum verius] qui decidunt arbore in altum assurgente enascentibus aliis. Ramus quilibet [rectius pediculus folii] duos vel tres pedes longus, compressus, in utroque latere acuto duris spinis nigris armatus, figurâ denticulorum referentibus: unum in uniuscujusq, rami [folii pediculi] extremitate folium rotundum figurâ, & ità plicis donatum ut manuarum feminarum flabellum referat, viridis coloris, ab extremitate ad medietatem ferè introrsum sectum in multa carinata segmenta, foliis Palmæ dactyliferæ similia: quodlibet ex his sectis foliis circa duos pedes longum est. Arbor in summitate ramos suos, [rectius folia] quaquaversum in orbem expandit, sursum, deorsum & ad latus, ut Palma dactylifera.

Inter ramafros seu folia ramuli prodeunt longiores, quatuor, quinque, aut sex pedes alti, in multos furculos, lanugine albescente obductos expanfi alternatim, & quasi è vaginula prodeutes, in his existunt *stipuli* pallidè flavi sine pediculis, tribus foliis constantes. Post hos proveniunt *fructus*, figurâ & magnitudine Olivæ, dum virides amari, nec edules, nec ullius usûs; at maturi nigrescunt, & indigenis esculenti evadunt. Secta hæc arbor nunquam renascitur è caudice; tardè quinetiam crescit & longo tempore opus habet ut grandescat.

Ufus.

Folia serviunt ad regendas casas & corbes faciendos.

Piso duas species pingit, & sibi notas scribit, sibi invicem multum similes, nisi quòd mira foliorum & corticis conformatione discrepent.

Utriusque arboris scapus interior egregiè flammam concipit, & instar facis diu fovet, ità ut mihi (inquit) per deserta peregrinanti solatio fuerit, non solum ad illuminandum, sed ad abigenda quævis insecta, & serpentes nocte vagantes.

Huic

Huic valdè fimilis est fi non eadem Palmæ tertia species, *Latanier* dicta *Rochefortii*. Folia expansa ad pediculum rotunda sunt, extremo plicatilia flabelli in modum, pediculis magnis adnexa, qui è filamentis quibusdam trunci caput cingentibus exeunt. Hæc in fasciculos colligata casis integendis *Ufus*. ferviunt: membranæ seu cuticula pedunculis detractæ, cribris, canistris seu sportulis, aliisque vasculis curiosis texendis idoneæ sunt, quæ Indi inter rariora sua & pretiosiora suppellectilia habent. E ligno ipsius arboris, ut & Palmæ *Françæ* dictæ, arcus efficiunt, & clavas quibus ensium loco in conflictibus utuntur, *Zagayas* etiam, quæ sunt lanceolæ quadam, quas in hostes suos manibus projiciunt; quin & sagittarum acies eo muniunt, quo non minus penetrantes evadunt quàm si chalybè cuspidatæ essent.

CAP. V.

De Palma Humili.

1. *Palma humilis Hispanica spinosa & non spinosa* J. B. *Palma minor* C. B. *Palmites* sive *Chamarhiphes* Ger. *Palma humilis* sive *Chamarhiphes* vel *Palmites* Park. *Palma folio plicatili seu flabelliformi humilis*. *The Dwarf-Palm*.

FRUCTUS *Chamarhiphes* quos habuit J. Bauhinus magnitudine erant & figurâ olivari, triplici cortice obtecti: extimus colore castaneæ, in ruffo nigricans tenuis est: huic alter subjacet crassior, colore cinereo, in fila ductilis: tertius ad nucis molchatae colorem accedit, nucleum obvestiens duritie cornea, sapore dulcem, album, quem percurrunt lineæ ruffæ breves, ex iisque una cæteris longior ad centrum pertingit.

Folia, quæ sicca adservavit, ita erant digesta ut mucarii instar ex pediculo uno seu manubrio triangulari, non multum crasso foliorum dense stipatum agmen affurgat, quorum singula semunciam lata, friata, bifida aliquando, longitudine cubitali in culcratum mucronem definebant.

Folia nobis observata in locis natalibus, & è scopis vulgò venalibus exempta cuivis observatu facilia, ad pediculum palmi unius spatio integra sunt, deinde finduntur in folia qualia describit J. Bauhinus; ubi autem tela folii integra est ad pediculum, flabelli in modum in plicas componuntur, plicæque foliorum diversorum speciem exhibent.

Hoc & J. Bauhinus alibi expressit, Quædam inquit folia dividuntur, sed aliqua tantum ex parte, non ex toto, ut relinquat Palmæ manûs latitudinem præter digitos, ut in humili genere apparet.

Planta ipsa ad cubiti altitudinem & amplius affurgit, inferiore parte (ut aiunt) crassior, superiore tenuior. Flores edit ex obliquo è capillacea quadam cona emergentes, & racematim coherentes, quibus fructus succedunt Palmulis vulgaris minores. Pars radici propinquior in globum extuberans internum germen quoddam, quod Cerebrum vocant, innumeris ferè involucris circumseptum habet, tenerimum, sapidum, suavi Carduorum gustu, proinde secundis mensis pro bellariis estur cum Pipere & Salis momento, & ad Venerem excitandam haud parum præstare creditur. Bellonius Alexandriæ in Ægypto crudam mandi ait.

In insula parva ad Promontorium Siciliae Pachynum, inque maritimis Etruriæ observavimus non hanc speciem sed quæ foliorum pediculis spinosis est: eandem etiam esse puto quæ in Hispaniæ maritimis oritur: nam foliorum ex quibus scopæ illinc ad nos allatæ fiunt, pediculi spinosi sunt.

Bellonius duas distinguit species nimirum, 1. Hispanicam non spinosam, quam à J. Bauhino descriptam dedimus; 2. Creticam spinosam. C. Bauhinus unam tantum agnoscit speciem: Et revera quotquot nos observavimus vel in Italia, vel in Sicilia, vel ex Hispania allata folia pediculis erant spinosis. Scopæ tamen Hispanicæ è duum generum foliis, aliis majoribus & mollioribus, aliis minoribus & durioribus compositæ videntur, ambobus tamen pediculis spinosis infidentibus. Verum hoc curiosius observandum propono.

Folia ad sportulas, tegetes & scopas parandas incisa sunt: sunt enim ad verrendas domos non *Ufus*. solum peridonea, sed etiam utilia, quòd non confringantur, neque deterantur nisi tempore longo.

Baccæ sua adstringente vi dantur contra omnes corporis fluxiones.

Chamarhiphe peregrina *Clus.* vide Palmam Indicam folio bicomposito, fructu racemoso sive Schunda pana *H. M.*

2. *Palma humilis spinosa, Aitara Brasiliensis dicta* Marcgrav.

Maregr.

Folius est Sigilli Solomonis. In septem, octo aut novem pedum altitudinem affurgit, caudice satis crasso & acutissimis spinis ubique munito, unum etiam arque alterum de se spargens ramum majorem: Per intervalla autem ambiunt ramuli fruticem, duos, tres aut quatuor pedes longi, aduncis & deorsum versis spinis viridibus cum cuspidibus brunnis splendentibus: in his ramulis folia sunt, interdum bina opposita, interdum unum solitarium, inodora, sesquipedem longa, duos & semis circiter digitos lata ubi latissima, foliis Sigilli Solomonis aut Lili convallium consistentiâ & colore planè similia, & in medio nervum secundum longitudinem habentia: tres aut quatuor etiam acutissimæ spinæ rectæ muniunt folium inferius. Extremitas autem ramulorum ad unius circiter pedis longitudinem caret foliis, itidem spinosa, & in modum sagittæ tripliciter figurata.

Folia hujus plantæ antequam se pandunt arctè sunt complicata in modum foliorum Palmæ, ramulo adherentia, deinde se explicant. Hinc inde in hoc frutice provenit filiqua, pedem aut quindecim digitos longa, teres, duos aut tres digitos crassa, & in utraque extremitate acuminata, paulumq; incurvata,

incurvata, ubique per ambitum acutissimis spinulis obsita, primò viridis, dein nigrescit, & sponte se aperiens promit ramum ex se, more & modo Palmæ nuciferæ in multos ramulos distributum coloris ex flavo albescentis, cui *stipuli* multi, hinc copiosi globuli fiunt, qui in fructus abeunt, quorum formam & consistentiam Auctor non descripsit.

Vera & genuina Palmæ species esse videtur: nec obsit quod unum aut alterum ramum majorem de se spargat: hoc enim Palmæ etiam *dactyliferæ* interdum accidit, estque insolitum & merè accidentarium, naturæ aut lascivientis aut deerrantis effectum: ut aliquoties etiam monuimus.

Alias adhuc Palmarum species partim è Jo. de Laet Indiæ Occidentalis Descriptione; partim è Purchasii nostri Navigationibus producit Johnstonus Dendrol. lib. 2. Verùm quoniam imperfectè admodum descriptæ sunt, ut nesciam an à præcedentibus distinctæ sint necne, omitendas censui. Earum quas meminit J. de Laet in insula Maragnana nascentium nomina barbara sunt, 1. *Mouruty-wee*. 2. *Ynaia*. 3. *Carana-wee*. 4. *Ovacwii*.

Palma Manicam Hippocraticam referens C. B. Palma saccifera Clus.

An hæc planta in Americæ Insulis nasci dicta sit genuina palma, multum dubito; cum nulla pars describitur ab autoribus præter folliculum seu fructus thecam.

CAP. VI.

De Arbore meloniferâ Mamœrâ & Papaia diclâ.

1. *Mamœira mas* & *famina* Ger. Park. Marggr. *Arbor Platani folio, fructu Peponis magnitudine* C. B. Item *Ficum* specie fructus Peruanus ejusdem. *Papaia Fernaniz* J. B. *Papaia* H. M. *Pino guacu* Pisoni. *Papaya Orientalis, sive Pepo arborecens* Col. Annot. in Recchum. *Mamœira mas* Marggr. *Ambapais* H. M. *The male Papa Tree.*

Marggr. H. M.

Radix recta in terram descendit, constans cortice & carne albicante, humida, pingui, sine ligno, saporis & odoris oleosi, gravis & ingrati.

Caudex affurgit ad altitudinem viginti & plurium pedum, pedem circiter crassus. *Cortex* cinereus est, satis lævis & Juglandis æmulus, in summitate autem, ubi folia circumstant, aliquantulum rufus: *densus, viridis* H. M.

Folia pediculis infident rotundis, cavis, rufescentibus, satis crassis, ferè directè à caudice extensis, sursum interdum & deorsum vergentibus 1, 2, aut etiam 2½ pedes longis, ambitu orbicularia, pedem lata, in sex aut septem lacinias incisa, quæ singulæ antèrius cuspidatæ sunt, & septem iterum incisas habent, texturâ tenuia, mollia ac tenuia, & latè viridia.

Folia nova è summitate caudicis semper erumpunt, vetustioribus quæ in inferiore parte stirpis sunt deciduis, & notas albicantes in ejus cortice viridi relinquentibus, ut inferior trunci mediætas nuda sit, superior foliis vestita.

Flores petiolis tenuioribus teretibus, tres spithamas longis, dilutè viridibus, in medio tubulo pertusis, ex alis foliorum ortis infident, multi, conferti, pedicellis brevibus, albicantes, odoris grati, quinque petalis oblongo-rotundis, in stellæ formam expansis compositi, calyce parvo, arcto & è viridi fusco excepti. Marggravius colorem pallidè flavum, ceræ æmulum flori attribuit. E medio flore emittant *staminula* decem brevissima, ad unguiculos petalorum in duplici serie affixa apicibus totidem, oblongis, pallidè flavis insignes.

Tempus.

Floret toto anno, fructus fert nullos. At Marggravius falsum esse scribit fructum ferre nullum, uti & feminam non ferre fructum nisi mas aditet. Contrarium enim, inquit, me multiplex experientia docuit.

At nos utrumque verum credimus: possunt tamen fortasse nonnullæ arbores androgynæ dari, quæ & flores & fructus proferant; quomodo urticis accidit, quarum nonnullæ mares flores sine fructu, aliæ feminæ fructus sine flore, aliæ androgynæ tum flores tum fructus sed à se invicem sejunctos & remotos proferunt.

Locus.

Nascitur in arenosis; H. M. ubique in sylvis obvia est; Marggr.

2. *Mamœira femina* Marggrav. *Papajamaram* H. M. *Arbor Melonifera* Bontii. *The female Papa Tree.*

Mari similis est caudice & foliis, [minùs excelsa & caudice graciliore H. M.] foliis plurimum majoribus. *Flores* fert non in pediculis longis, sed ad ipsum caudicem ex alis foliorum egressos, magnitudine florum Gladioli, quinque petalis oblongis, flavis [albicantibus H. M.] ligulæ instar angustis, in cuspidem contractis, extrorsum & deorsum cum cuspidè reflexis & contortis constantes, odoris jucundissimi. In medio stamen ovale est, pallidè flavum, magnitudine nuclei Pruni, cui infidet corona egregia flava.

Calyx quo continentur quinque brevium cuspidum est, qui petalis decisis fructum inferiùs complectitur.

E medio cujuslibet floris nascitur fructus, nec petala decidunt antequam fructus Juglandis magnitudinem consecutus est, manente quoq; ad tempus stamine floris in umbilico fructus.

Fructus

Fructus ita caudici adnati referunt mammas, unde & nomen meruerunt apud Lusitanos. Magnitudinem acquirit Mali cotonei aut vulgaris Melonis, & ejusdem figuræ: immaturus est viridis, & incisus exsudat lac, maturus ex viridi flavus, carne lutea instar Melonum, densa & solida. Cortex eodem modo separatur & fructus dividitur, grandi intus cavitate.

Semina in interiori superficie inter fungosam carnem numerosa, in quinque series disposita, ad 120, 130, aut plura in uno fructu, ovalis figuræ, magnitudine Coriandri, superficie rugosa seu aspera, fusca, nucleo intus albo, singula involuta in membrana albicante, transparente & nitente, quæ detrahenda est siquis semina velit servare. Saporis sunt ejusdem cum Nasturtio aquatico nostrate.

Pulpa eadem est quæ Melonum tum colore, tum sapore, sed inferior. Fructus crudus edi potest, sed ut plurimum solus, aut cum carnibus coquitur, sed non magni fit ob abundantiam.

Arbor toto anno fructibus onusta cernitur, & semper etiam floret.

Ex quolibet semine annuo spatio habetur Arbor fructifera, nulla autem durat ultra quatuor annos. Signum mortis est quod cacumen sponte corrumpatur.

Rarò reperitur arbor habens plus quam unum aut alterum ramum, maxima pars ramis caret, atq; ita speciosiores sunt.

Arbor cucurbitifera Ficus Nigritarum Theveti *J. B.* huic eadem videtur.

Papayæ Orientalis fructum Petrus de la Valle ita describit. *Column. Annot. ad Recchum.*

Vulgari nostro Melopeponi similis est, sed minor, ovali effigie, lavi & virente cortice, nullis aut vix apparentibus striis. Interna parte carnem habet Aurantii colore saturò, sapore dulci, nostratibus simili, sed quid amplius aromatici præ se ferente. Fructifera etiam satis est arbor, & semen colore nigrescente dum recens, & postea ad castaneum dilutum inclinans colorem, quod Coriandri semen aquat crassitie, verum oblongius & densè asperum; medulla candicante, sapore dulci, ad oleosum accedente.

Rochefortius duplicem *Papayer* distinguit, unam quindecim aut viginti pedes altam & pro altitudine satis crassam, minimè ramosam foliis tripartito divisis Ficus fere in modum, pediculis longis appendis, qui digiti crassitudine sunt & intus concavi: Fructu mali Cydonii magnitudine, è summo trunco in circuitu enascente.

Alteram huic similem in insula S. Crucis nascentem pulchriorem, foliis crebrioribus onustam, fructu Melonis magnitudine, nec minùs delicato gustu, cortice exteriori flavo, lineis quibusdam viridantibus distincto, innumeris granulis rotundis glutinosi & molliuiculis, sapore acri & aromatico intus repleto.

Nonnulli fructibus crudis vescuntur, verum delicatiores cum Saccharo præparatis. Ventericulum *Vires* roborant & concoctionem promovent.

C A P. VII.

Varias arbores Meloniferas seu Cucurbitiferas continens.

1. *Guanabamus Scaligeri* J. B. Park. *Baobab* Alpini. *Baobab* sive *Abavi Clusii* J. B. *Abavo* arbor radice tuberosa C. B.

HAnc arborem Scaliger stipite proceram esse ait, folio magno, oblongo: fructum ferè Melonis magnitudine, cortice coloris viridis, splendore Cydonii, digitalis crassitudinis: carne intus candida, dulcedine lactis coacti: semina continere faseolacea. J. Bauhinus fructum à Bern. Paludano missum pro Guanabano Scalig. sic describit.

Fructus est Cucurbitæ formâ, cubitalis ferè longitudinis, pugillaris crassitudinis, cujus cortice cucurbitino minimùm duro detractò medulla in conspectum se dat, ex albo tantillum pallefcens, non ingrata aciditate prædita, in pulvisculum verustate fatiscens, cui semina immerguntur, pertinaciter hærentia, turgidula, renum figuram imitata, cortice si ungue radatur obducta nitidissimo, coloris nigri, quibus nuclei insunt candidi, callosi, saporis strobili dulcis, tenui pelliculâ obvoluti. Cæterùm grana adhuc medullâ involuta filis appenduntur tenuibus, quanquam semina sola nequaquam observavimus filis illis annexa.

Alpinus arborem quæ fructus *Baobab* dictos fert, foliis esse ait magnitudine ac figurâ Arantii valdè similibus: in Æthopiæ inflammatis locis nasci.

Fructus recenter ab arbore excisus gustui admodum gratus est, acido sapore, quem contemperant *Vires* & divites saccharo: sitim valenter extinguit, multùmque refrigerat. Ibi eo utuntur ad omnes calidos affectus, febrè que putridas, præcipuè pestilentes, tum ejus pulpam cum saccharo comedentes, tum succum expressum cum saccharo potantes, vel ex eo paratum syrupum accipientes. Cayri pulpâ in pulverem redactâ utuntur ad prædictos affectus & ad Lienteriam, dysenteriam, aliòsque fluxus alvi & uteri.

Huic cum C. Bauhino eandem speciem esse opinor

Abavum Æthiopicum fructum Bello J. B. quæ *Abavo* arbor radice tuberosa C. B. *Baobab* sive *Abavi* Clus. J. B.

Pulpa friabilis in pollinem facillè resolubilis, acida ori grata, semina renibus animalium similia conveniunt: differt corticis duritie cucurbitina, quæ ab ætate esse potest, & pulpæ colore subrubro, qui etiam fortè verustate mutatur. Locus utriusque Æthiopia. *Abavi* fructus pediculo crasso & firmo arbori adhæret, ad quem sulcorum rudimentum cernitur, in quibus lanugo quædam inest, ut in cotoneis malis; reliquo corpore, in quo nulli excurrunt sulci, lavi. Planta

Plantæ è semine natæ Bello prima folia habuerunt mali quidem Citrii foliis similia, nullo pediculo subnixæ. At ubi caudex pedalem altitudinem acquisivisset in ramos spargi cœpisse ait, foliâque protulisse longiore pediculo prædita, & illa non singularia, sed initio bina, deinde terna, quaterna, & tandem quina ex eodem pediculo prodeuntia, quemadmodum in Pentaphylli, Lupini, Castaneæ equinæ foliis videre licet, quorum medium reliquis majus est, deinde illi utrinque proxima. *Hoc insolens non est in aliis plantis foliis compositis donatis, ut prima quæ exeunt folia simplicia sint & singularia, deinde paulatim foliorum partialium numerus in eodem pediculo augetur, donec ad justam summam perveniat.*

Radice firmabantur singulari in arborum genere, nimirum rotundâ, tuberosâ, ovi magnitudine, appendicibus paucis & tenuibus utrinque exeuntibus, cortice tenui vestita, quem tenuissima pellucula fuliginæ coloris tegebat, qui faciliè digiti attritu detergitur, ut tunc radix alba appareat, carnosa, substantia Rhapsano simili, sed tenerior, in qua per transversum secta multæ lineæ à centro ad circumferentiam ductæ conspiciuntur, ut in Rhapsani radice. Præmansa tota ferè in aqueum succum vertitur, subdulcem, terrei odoris, quique in ore astrictionem quandam relinquit, non sine exiguo caloris sensu, salivamque copiosè elicit. Ligni materies satis infirma esse videtur, quapropter inter eas arbores hanc recensendam judico quæ brevi incrementum sumunt, & fortasse etiam brevi senescunt.

Baobab sive *Abavi* Clusii, (quæ huic proculdubio eadem arbor est) descriptionem vide apud ipsum in *exoticis, lib. 2. cap. 1.*

Hæc arbor congener est & valdè similis Mamoeræ dictæ seu Papayæ *Orientali Columnæ* notis in *Recchum*, specie tamen diversa; nam & pulpæ colore differt, & pediculi longitudine. Fructus etiam *Baobab* sive *Abavi* Clusii brevi quadam lanugine seu flore virescente obitus erat; cujus in Mamoeræ fructus descriptione nulla mentio.

2. *Higero Oviedi* J. B. *Arbor Indica fructu Cucurbitæ forma & sapore* C. B. *The Calibass Tree.*

Arbor est prægrandis veluti *Morus nigra*, fructum ferens *Cucurbitæ* rotundæ, interdum oblongæ, similem. Ex eo pateras & alterius generis vasa conficiunt Indi. Materie est robusta atque apta sedibus, subsellis *Ephippiis*, aliisque operibus fabricandis, Mali etenim *Medicæ* aut *Punicæ* materiam esse diceret. Cortice faciliè delibatur. Folio est longo, angusto per extremum latiore, à quo ad pediculum usque paulatim angustius fit. Indi in aliorum fructuum penuria interdum hujus carne vescuntur, quæ *Cucurbitæ* carni cum adhuc viret similis est, Corticis etiam color & forma *Cucurbitæ*. Maximus ejus fructus libram aquæ continere potest, minimus pugnum non excedit magnitudine.

Locus.

Vulgaris est in Hispaniola, reliquisque insulis & Americæ continente.

3. *Chirves Theveti* J. B. *Ficui Nigrarum similis fructu magno Meloni pari* C. B.

Si modo rectè describatur folio eximie viridi, exquisitè rotundo, aureo nummo Gallico pari: fructu magno Meloni pari, suavissimo, cum manditur *Mannæ* modo in ore liquecenti, seminibus *Cucumeris* nostratis, cortice cum maturuit croceo; à prædictis arboribus *Cucurbitiferis* specie distincta est.

4. *Choyne Americana* J. B. *Laurifolia Americana pomis capitis magnitudine* C. B.

Fructum fert magnitudine mediocri *Citrulli*, qui quamvis elegans non tamen edulis est, figurâ ovi *struthio-cameli*, ex quo Indi pocula conficiunt, & instrumentum *Maraca* dictum quo in superstitione sua utuntur: Folia *Laurinis* similia.

Frequens est in regione Americanorum quam *Morpionem* vocant.

Clusius hujus fructus historiam non malè *Guanabano* convenire videri tradit.

5. *Arbor folio Lauri, fructu Cucurbitæ ex Guinea* J. B. *Laurifolia Guinensis* C. B. *Clus.*

Juglandis arboris celsitudinem æquare, nec dissimili cortice testum esse ferunt: Folia *Laurinis* habere similia; ad quorum exortum fructus in ramis nasceretur, initio quidem viridis, per maturitatem ex flavo spadiceo coloris interdum etiam nigris maculis conspersi, interna parte fuliginosi, & nihil continens præter nigrum quandam pollinem. Mali magni similis erat, & orbicularis pæne formæ, crasso satisque firmo cortice præditus; levis admodum pro sua magnitudine.

Hæc Arbor & præcedentes an ad hunc locum pertineant necne, non satis scio: suspicor potius non pertinere. Verum cum fructus *Melonum* aut *Cucurbitarum* figurâ & magnitudine æmulas proferant *Mammoeræ* dictæ *impræsentiarum* subjungendas duxi. Ad *Arbores pomiferas* fortè reduci possunt.

C A P. VIII.

Ambaiba Brasiliensibus Marggrav. Pison.

ARbor hæc elegantem nanciscitur altitudinem, & ferè rectam, ut plurimum & sine ramis; quædam tamen & ramos habent, sed in summitate tantum.

Cortex exterior similis ficui, constans primùm cuticula tenui & cinerea, & sub ea crasso, lento, ac viridi cortice. *Lignum* album est instar Betulæ, verum molle, & quod facillè potest scindi.

Caudex mediocri crassitie, & totus intus cavus à radice ad summum usque, & cavitas illa per interstitia semidigiti ubique distincta est transversali membrana, in cujus medio foramen rotundum magnitudine Pisi. In hac cavitate reperiuntur semper formicæ rubræ; ipsa coloris est hepatica. Versus summitatem *folia* circumposita ut in *Mamoeira*, quodlibet innitens suo pediculo, satis crasso, unum, duos & plures pedes longo, exterius rufo, interius spongioso. Ipsum folium latum, rotundum, magnitudine integri folii chartæ expansi, aut etiam majus, in novem aut decem lacinias sectum, quarum centro infixus pediculus, à quo per singulas lacinias nervus rufus tendit per longitudinem, & venæ eminentes per obliquum; superius sunt saturatè viridia, & inferius cinerea, & videntur colorem in toto habere qualem sanguis cum aqua mixtus, hispida ut folia Ficus, in extremitate laciniarum lineâ cinereâ sunt fimbriata. In summitate arboris cavitas continet medullam albam, succulentam & pinguem, quâ Nigritæ vulnera sua feliciter curant.

Incrementum autem sumit arbor hoc modo: in summitate arboris existit theca oblonga, foliacea, incana, quæ continet in se unum folium, & duas, tres, vel quatuor minores thecas. Exteriore theca se aperiente arbor folio augetur, & sensim fit altior; folium autem hoc in theca adhuc absconditum orbis mentalis magnitudinem habet; cum theca naturâ suâ aperitur, egregiè complicatum ac reconditum jacet, & quod jucundissimum spectaculum novum illud folium planè incanum est inferius, ac dilutè viride, superius planè rubrum, ut alata Prutenica, & eo modo splendens. In centro autem folii, ubi pediculus inseritur, in superiori superficie ceu stella rubra, è viridi subflava conspicitur, nimirum quasi centrum omnium nervorum dilutè virentium & subflavescentium, qui per omnes lacinias secundum longitudinem extenduntur. Exteriore theca aperta reliquæ minores successivè se aperiant, & familia folia exhibent.

Flores prodeunt hoc modo; in brevi pediculo ex caudice superiori, ubi folia stant, enascuntur quatuor aut quinque, juxta se pendentia, farciminum instar, cylindræ corpora, sex, septem aut novem digitos longa, pollicem humanum crassa, intus cava, & constantia gossipio, mollia, exterius autem acinis brunni coloris, ut flores filiginis nostratis: his decidentibus acini illi augentur, dentibus detrahuntur ac comeduntur. Cito admodum hæc arbores in eximiam altitudinem ascendunt.

Ignem sine pyrite & chalybe ita eliciunt Brasilienses: Fructum ligni aut potius radicis hujus arboris sumunt exsiccatum, in eo faciunt foraminulum, huic immittunt bacillum fastigiatum ex duro aliquo ligno, & quasi terebrando circumagunt, pedibus fructum illud immotum tenentes, ac applicantes folia sicca arborum seu gossipium, sic eliciunt ignem.

In sylvis rarè reperitur, sed in arvis quondam excultis.

Pinguis è summitatibus hujus arboris expressus succus non solum recentibus sed & inveteratis ul-*Locus.* ceribus medetur. Folium quoque tenerum & recens, aut levior hujus arboris cortex si apponatur *Vires.* temperat & mundificat partem affectam.

Succus è gemmis expressus, qui facultate refrigerandi atque adstringendi pollet, pulti de *Tipioca* inditus calidam ventris proluviem sistit: menses denique nimium fluentes tum & virulentum genitalium profluvium compescit. Idem puerperis nimio menstruorum profluvio laborantibus, in modum cataplasmati umbilico impostum insigniter prodesse experientiâ suâ confirmat Pison.

Ambaitinga Pisoni & Marggrav.

Ramo est rubicundo & ligno minus cavo, foliis verò superius saturatè, inferius dilutè viridibus, adeoque asperis, ut loco limæ quadam cum iis possint levigari. Liquorem continet oleosum ejusdem cum succo *Ambaibæ* ustis & efficaciz. Fructus fert magnos, tenues, palmæ longitudinis: maturèscentes dulcescunt & edules sunt.

C A P. IX.

De Musa seu Maza arbore.

MUSA Arabibus dicitur, *Pala*, ut putamus, Plinio à voce *Bala*, quâ hodiernum, ut olim, Malabaribus innotescit.

Cæterum quamvis ab omnibus Botanicis arboribus accensæatur, vix tamen frutex, nêdum arbor, censenda est, cum caule annuo sit.

Nos quoniam Planta hæc ad modum Palmæ *μυζήναρος* est & non ramosa, ei subjungendum duximus, quamvis revera ab eadem genere differat.

A a a a a

Oviedo

Oviedo aliisque Platanus dicitur; à quo fonte nomen nostrum Anglicum, *The Plantain-tree* proflixisse videtur: ni potius à Plantagine ob folia nervosa Plantagineis similia ita dicta fuerit.

Cur Pacoeiram Marcgravii & Pisonis à Musa Clusii, Alpini & aliorum separem rationem non video. Malè etiam, nostro iudicio, C. Bauhinus separat Ficum Indicam fructu racemoso, folio oblongo à Musa, quam Palmam Indicam humilem latis longisque, foliis vocat: quamvis Bonanam à Musa specie distinctam faciant Pilo, Marcgravius, Rochefortius, Hughesius, vulgus ipsum, inter quas magna tamen intercedit similitudo.

1. *Musa arbor* J. B. Park. *Musa Serapionis* Ger. *Palma humilis longis latisq; foliis* C. B. *Pacoeira* Pison. Marggr. *Bala* H. M. *The Plantain-tree*.

Hujus radicem Horti Malabarici auctores sic describunt; crassa est, duas aut tres spithamas longa, ambitu rotundo, pluribus fibris intus lignosis capillata, exterius nigricans, carne intus albicante, quæ saporis aquei, subdulcis & subastringentis est, & incisa humorem albicantem nonnihil unctuosum, subdulcem & valdè astringentem extillat, brevi in subrubrum seu Persicum colorem abeuntem. Intervallo fermè pollicari ab ambitu annulo seu circulo tenui & parum lignoso ac etiam rallo in orbem perextensa conspicitur, ex quo fibræ radicis filamenta accipiunt, ac plurima filamenta lignosa, tenuissima versùs corticem hinc indè deducuntur, rarissima autem ac brevissima versùs interiores annuli partes.

Reliquam descriptionem è Marggravii historia mutuabimur.

Ex radice propagatur: hoc modo, Primò erumpunt folia duo aut tria, in fistulam convoluta, (ad modum foliorum Cannæ Indicæ, quibus similia sunt) paulò post secundò se produnt ad quodlibet latus unum, in medio est fistula foliacea, & sic sensim planta trium aut quatuor Mensium spatium in quinque, sex, septem pedum altitudinem adolescit, caudice tibiam humanam crasso aut paulò crassiore, spongioso, foliis convolutis similis, & uno istu facillè discendi potest, superius octo, novem, etiam duodecim folia expandit, quodlibet quatuor, quinque, interdum & octo pedes longum, quatuordecim aut quindecim digitos latum; in utraq; extremitate paulò angustius, nervo secundum longitudinem digitorum humanorum crasso, qui etiam sex aut septem dig. crassus, per sex aut septem digitorum longitudinem se exserens è folio pediculi vice fungitur. Nervus hic in superiori superficie tanquam canalis excavatur, & transversim lineæ subtiles à nervo ad latera extenduntur: suntque folia eleganter viridia, ad tactum lævia & solida, instar chartæ membranacæ, & eodem modo crepitant: idè non diu integra manent, sed à vento agitatae dilacerantur secundum ductum striarum, & strepitum excitant commota.

Ex summitate caudicis hujus spongiosi seu è medio foliorum prodit ramus seu brachium, qui primò cum quasi semipedem longus est, tener & pollicem humanum crassus, in extremitate sua continet corpus turbinatæ figuræ, magnitudine strobili majoris, circa quinque digitos longum, constans è foliis latis ellipticæ figuræ, brunnei coloris obscuri, striatis, quibus quasi pulvis cinereus aspersus: hæc complicata invicem constituunt illud corpus turbinatum: singulis autem diebus unum: duo aut tria folia se pandunt, sursum versùs se convolvendo. Subter foliis hujusce expansis apparent sex, septem aut octo flores, ordine juxta se positi, ex albo flavescentes, quilibet duos circiter digitos longus, scapus autem similis parvæ scaphæ, cujus pars quæ insidet exortui suo sit prora, altera extremitas puppis, ex qua prominent quinque, foliola angusta, figuram habentia illius instrumenti quo utuntur nautes in humectandis velis: eminent autem è puppi floris digiti longitudine, ex albo flavescentia, & in ambitu lateritio colore fimbriata: in medio porro eorum stamen luteum crassiusculum insidet, figurâ baculi cum nodo in extremitate, quali incedunt Nigritæ: Dimidia autem parte scapha tegmine subtenditur à prora incipiendo, ut in scaphis nostris lusoriis: sub hoc tegmine intus in scapha manna seu lentus humor continetur, ad tactum frigidus, saporis mellei, consistentia & colore similis albumini ovi recentis: in hoc humore ortum sumunt quinque illa foliola cum stamine: delectantur admodum formicæ illo nectare.

Flores hosce sequuntur fructus, ordine in quibusdam quasi verticillis, arcuè inter se positi, quilibet brevi pediculo nitens, & ostentans primò in umbilico suo florem, qui postea decidit, fructus autem indies augetur. Continentur plerunq; in uno ramo 10, 12, 14 aut 16 numero, (imò 18 aut 20) ita ut una planta proferat 70 aut 80, (imò 100, 150, aut 200.) Fructus autem justum magnitudinem nactus Cucumerem nostratrem æquat, oblongus & trilaterus quasi, scaphoides, corio crassiore tectus, quod facillimè in tres partes se dividi sinit deorsum caulem versùs nutans. Pulpa mollis est instar butyri, medullam quasi Cucumeris per medium longitudinem habens. Boni est saporis, & frequentissimè comeditur vel solus, vel cum farina Mandiocæ, vel coctus & frixus in oleo aut butyro.

Ramus autem ille fructibus onustus interea dum illi maturefcunt augetur, & ad duorum pedum aut majorem longitudinem excrefcit, floresque semper extrudit ex corpore illo foliaceo, sed qui decidunt sine spe fructus: Nam una planta non facit plus fructuum quàm nutrire & ad augmentum perducere potest.

Maturis porro fructibus ramus cum illis abscinditur, ut & tota planta, nam unum tantum vivit annum, & semel tantum facit fructum. Sæpissimè autem accidit ut antequam fructus maturi sint planta cadat ac pereat ni fulcris sustentetur; sive autem cadat, sive præcidatur perinde est; nam antequam senescat plantæ filius unus aut alter ex radice natus est, & adæat parenti, morientisq; succedit, & sic in infinitum propagatur. Toto anno fructus habetur venalis.

Ita Marggravius, & quidem prolixè satis, hanc plantam describit, & tamen Horti Malab. auctores in ea describenda multò sunt prolixiores, quos consulat cui nondum satisfactum est.

Uvis.

Fructus hi in deliciis habentur, nec ad satietatem comefos ullam unquam noxam cuiquam intulisse aiunt. Linschotanus eos gustu farinam & butyrum dulci mixtione repræsentare ait, idè panis ac lacticiij loco serviunt, simplici victu, quo corpus hominis absq; alio cibo facillè possit sustentari. Varios modos eos præparandi ad esum vide apud Garciam. De

De viribus sic Alpinus, Fructus substantia mollis, lenta, pinguis, dulcis, atque apprime suavis eam comedere afflicti, multum nutrit, sed stomachum gravat, difficulter concoquitur, succum generat crassum ac lentum quo viscera obstruuntur, praesertim hepar. Opitulatur tamen tussientibus & spiriosis ex calore factis. Ejus decocto utiliter utuntur Aegyptii ad tussim ex calidiorum humorum destillatione genitum, atq; ad pleurae & pulmonum inflammationem, atq; ad inflammatos renes, & ad urinæ difficultatem: aiunt & commanducatum vel decoctum Venerem incendere.

Horti Malabarici Auctores hæc habent, Radix contrita ac epota in lacte vertiginem sedat; ejus aqua cum Saccharo mixta proficue bibitur pro ardore renum; quin & eadem aqua simpliciter epota pro doloribus ex urina obortis confert, datiq; proficue iis quorum corpus argento vivo infectum est. Corculum arboris seu medulla albicans qui fructum fert, tritum & cum melle intus sumptum malis oculorum conuenit, ad quod etiam seruit butyrum, in quo fructus seu fici in frusta secti tosti sunt epotum.

Pro diversitate fructuum varias dari hujus arboris species aiunt: verum has varietates non sufficere putamus ad diversitatem specierum inferendam, non magis quam in Pyris & Pomis, quorum fructus figurâ, magnitudine, colore, sapore, florendi & maturescendi tempore immensum variant, nec tamen ob id specie differre concedimus.

Omnibus Indiæ Orientalis ut & Occidentalis provinciis inveniuntur, necnon in Africa.

Ficum Indicam Linschotani Musæ varietatem esse opinamur, non speciem arboris distinctam. Eandem certe esse quam Horti Malabarici auctores describunt ex Synonymis colligitur, ut & à locis natalibus Malabarensis enim Palan, Bengalensis Quelli dictam scribit, quæ nomina ad Bala H. M. & Keli accedunt: inter species etiam seu varietates tum in Hort. Malab. tum apud Linschotani unam inuenio Cadalin dictam.

Folia hujus quæ unam longa, tres spichamas lata (Lapathi aquatici, sex pedes longa, duos lata Lero) in variam supellestem Indis in Goa cedunt, quibus & Turcæ papyri loco utuntur. Sarcocolla sæpe 100 ficibus prægnans est, uvarum modo in se compressis: Acini ex quibus dependent sæpe in tantam molem grandescunt, ut à binis bajulis transversâ perticâ vix gestari possint. Toto anno fructifera est, & Indis commeatum quotidianum largitur.

2. *Banana* Marggr. *Bananiera* Pisonis & Hist. des Antilles. *Arbor foliis amplissimis, fructu Cucumeris formâ* C. B. *The Banana-tree.*

Marggr.

Tota planta est ut *Pacoeira*; at turbinatum illud floriferum corpus paulo minus est: & flores parum differunt, sunt enim duos circiter digitos longi, & albo-lutei coloris, & dulcis odoris, & estque floris scapus non instar scaphæ, sed reclusus, attamen cavus, repræsentans Canoam Brasiliensium: sex foliola angusta prominent è puppi, figuræ ut in præcedenti & ejusdem coloris, sed stamen in medio deest: medietas anterior Canoæ etiam tegitur cavo tegmine albo-flavescente.

Fructus ut in *Pacoeira*, octo, novem, aut decem digitos longi, plerumq; tamen non ita crassi, & sunt curvi sive lunati; substantiâ quoq; sicciore & meliores ad concoquendum.

Historia Antillarum Bananieram à Musâ in his differre tradit. 1. Quod fructus ejus duodecim vel tredecim uncias longus sit, versus extremitatem paululum recurvus, brachii propemodum crassitie; cum Musâ dimidio minor sit, sex pollices tantum longus. 2. Quod in fascia seu scapo non ultra 25 aut summum 30 fructus producat, qui non sunt ideo dense inter se stipati, cum Musâ aliquoties 100 aut 120 edat, adeo confertos & arête stipatos, ut ægre à se invicem separentur. 3. Quod fructus carnem habeant firmam & solidam, aptam ut sub cineribus aut in olla coquantur, aut ut ficeret in sole aut ad ignem, quo melius conservari queat: cum Musâ fructus substantiâ confert molliore quam ut his usibus inserviat.

In calidis Regionibus, & Insulis Americæ frequens reperitur.

Locus.

Pacoveram Theveti huic eandem esse existimo, nam folia Pacoveræ quam Musâ (quam in Ægypto vidit) duplo longiora esse scribit, fructum maximum pedalem, crassitudine Cucumeris, ad quem etiam figurâ satis bene accedit. Crescunt autem 30 vel 40 simul, in glomerem seu racemum congesti, & sibi invicem proximè juncti.

Fructus magnitudo Cucumeri respondens, & nomen commune *Pacoeira* aliquem facile inducere possit ad credendum Pacoeiram Marggrav. & Pacoveram Theveti unam & eandem arborem esse: proinde & Pacoeiram Marggrav. non esse ipsissimam Musâ, sed arborem specie distinctam, & fortasse Bananieram *Rochefort*.

Repugnat tamen nomen & descriptio Bananæ apud Marggravium, ut arboris à Pacoeira distinctæ.

Arborem Manicongo nuciferam apud J. Bauhinum, lib. 3. cap. 181. figmentum esse suspicor.

Musâ affinis in regno Catay C. B. Photel, nonnullis Ficus Pharaonis Thevet. quænam arbor sit nos latet, nec minus

Musâ affinis altera C. B. i. e. Banam fructus in regno Congiano, formâ & gustu Musâ Ægyptiacæ, part. 1. Ind. Or. lib. 2. cap. 1. Nomen ad Bananam accedit & etiam forma, proinde eandem arborem esse verisimile est.

Arbor pomifera Ægyptia *Giraudesi* à J. Bauhino proposita, Hist. lib. 1. cap. 75. Nos cum J. Bauhino suspicamur à Musâ non differre, vide *J. B.* loc. cit.

Eloxochild Recchi, quam Jo. Terrentius describit ex imagine picta, Foliis Musæ, ex una parte saturati, ex altera valde diluti coloris, quemadmodum Oleæ folia; Ramo nodoso ubi folia decidere, venis frequentibus in inferiore foliorum parte, foliis in summitate rami valde conglobatis; à Musâ diversa fortasse est, sed imperfectè descripta, ut nihil certi de ea statuere possimus.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS QUINTUS,

QUI EST

De Arboribus quarum fructus à floribus remoti vel
sejuncti sunt.

Hæ in quatuor genera dividi possunt. Sunt enim vel,

1. *Nucifera*; Nuces autem voco fructus majores putamine duriusculo nucleum claudentes. Hæ vel sunt nuce duro & fragili putamine testâ, *Fuglans* v. g. & *Avellana*, vel nuce molliore & coriaceo tegmine obductâ: quæ itidem in duplici sunt differentia, nimirum vel 1. nuce tegumento exteriori echinato undiq; inclusâ, eôq; vel spinis minus rigidis hispido, nuce triquëtra; ut in *Fago*, vel spinis rigidioribus magisq; pungentibus munito; ut in *Castanea*: vel 2. nuce calyce seu cupula exceptâ; ut in *Quercu*, *Subere*, *Ilice*, quod genus arbores *glandifera* appellantur, & dividi possunt in eas quæ folio sunt leniore & molliore ut *Quercuum* variaz species; & eas quæ folio sunt aculeato, eoque vel semper virente ut in *Ilice*; vel deciduo, ut in *Subere*.
2. *Conifera*; de quibus vide Sectionem secundam, his adjungimus quasdam bacciferas ob notas illis convenientes.
3. *Lanigera*; vid. Sect. tertiam.
4. Seminibus vasculis membranaceis, vel membranis extantibus auctis inclusis, vide Sect. quartam.

Librum enim hunc pro hac divisione in quatuor Sectiones partiemur.

SECTIO PRIMA.

Arbores fructu à flore sejuncto Nucifera.

CAP. I.

De Juglande.

Juglans quibusdam dici videtur à juvenando & glande, ut Macrobius refert; tamen non dubitandum quin sic vocetur quasi *Jovis glans*. Nempe eâ ratione à *Jovisglans* est *Juglans*, quæ à *Jovipater Joviter*. Nam ut dicitur *Marstiter* & *Diestiter*, sic & *Jovipater* seu *Jovistater*, ubi *Jovis* est antiquus nominativus.

Non est tamen *Juglans* *Δὶς βάρων* Theophrasti, cum ea potiùs *Castanea* sit, sed ut nonnullis videtur, *Nux Persica* ejusdem, ut alius, *Nux Euboica*. *Nux Basilica* seu *Regia* Dioscoridi & Galeno dicitur: *Persica* etiam & *Basilica* Plinio. Nucem *Caryon* (inquit Plinius) à capitis gravedine, propter odoris gravitatem convenit dictum.

A. *Nux Juglans* J. B. Ger. *Juglans vulgaris* Park. *Juglans sive regia vulgaris* C. B. *The Walnut-tree*.

f. B.

Procerâ arbor est, multis prælongisq; nixa radicibus, trunco ad binum ternumve cubitorum complexus sæpius crassescente, materie ampla, ruffa vel subfusca, multis exiguis segmentis scarificata, quibusdam partibus undulatis crispa, robustâ: firmis vastisq; ramis brachiata, cortice cineraceo, crasso, lavi, per senium hiulco, & in rimas altas dehiscente. *Folia* pinnatim disponuntur, conjugationes claudente folio impari, quorum singularia ampla, sesquipalmum longa, palmum ferè lata, principio & mucrone angustiora, venis obliquis à medio nervo deductis, cum tenera adhuc sunt rubicantia, suaviterq; olentia, cum adoleverint pulchrè viridantia, odore jucundo, ferè Laureo, sed graviori

graviori & vehementi, sapore adstringente. *Julum* profert longum, multiplici callo compactilem, cuius flavescens panicula brevi decidunt: tum flos emergit herbaceus, [ego pro vero & genuino flore *Julum* habeo, ut qui è staminibus & apicibus componitur] rotidémq; calyculacea tegumenta quot flores petiolo contrahuntur, quibus singulis singulae includuntur nuces. *Nucem* sive fructum, quales simul multi confertim ex eodem pendent pediculo jam perfectiorem tegit pulvinatus calyx, acerbi & amari saporis, nec sine acrimonia, nigro colore manus inficiens, cui subiectus cortex rugosus, lignosus, in duas carinas apertilis *nucleum* continens in binas partes ad medium ferè fissum, & pæne quadripartitum, revolutionibus cerebri similiter inaequalem, primò mucosum ac inspidum ferè; deinde per maturitatem callosum, candidam, dulcem, cuticulâ pallidâ tectum, exortum trahens ex candida, & exacido-amaricante quadam substantia pulposa, cujus terrestrior portio in lignea, vel ex ligno membranacea quædam nucleorum dissepimenta abit, qualibus tenerioribus interior ossis cavitas magna ex parte obducta est. Integri & maturi magnitudine minoris aut mediocris Perfici, & pulpa viridi, seu integumento externo pulvinato [quem Festus vocat *culeolum* quasi exiguum culeum] atq; carnosò dempto, unciâ ferè latiores, & hac ipsa latitudine longiores, ex rotundo in oblongum subumescens, sed delumbata utrinq; quâ valvularum commissura est circinatione rotundi. *Nucleus duplici cuticula seu membrana tegitur, exteriore flavicante & subamara, quæ dum nux adhuc recens est facillè deglubitur, cum arefcit arctè adhaeret nec potest separari; interiore tenuiore & pellucida.*

Nuces Juglandes magnitudine, figura, duritie, sapore multimodis differunt. Recentiores sex potissimum differentias adnotarunt. 1. *Nux juglans*, sive *Regia vulgaris*. Hanc à duro cortice & frangendi mora *Moraciam* & *Moracillam* vocari tradit Hermolau. Non facile à putamine purgari potest. Surdam nominat Cæsalpinus. 2. *N. J. fructu maximo*. Caballinam Dalechampius vocat. Nostrates *The french Walnut*, i. e. Juglandem Gallicam. Bonitate & pondere ad proportionem reliquis cedunt: non enim intus opletæ, sed magna ex parte vacuæ sunt, minus lapidæ, Malis magnitudine ferè æquales, è quarum cuppis seu valvis marsupia pueris gestanda fiunt. 3. *N. J. fructu tenero & fragili putamine*, à Dalechampio *mollusca* dicta, quòd cæteris generibus mollior sit; ejusque putamen vel digitis facile rumpatur. Tarentinæ vel eadem est, vel similis. 4. *N. J. bifera*: cujus generis Hermolauus in Silvatiano Patavini agri viculo provenire satis constare tradit. Et Plinius nuper (inquit) Consularem virum audivi biferas & Juglandes nuces se habere profitentem. 5. *N. J. fructu serotino*. Nuces S. Joannis dictæ, quia ante diem S. Joanni sacrum neq; folia, neq; nuces ostendunt; cum verò id tempus adest, pares reliquis nucibus quoad fructum & folia existunt; quales Tragus Vafonix ad Rhenum, binas etiam Giengenbachii extare refert; J. Bauhinus circa Tigurum aliquando vidit; Dalechampius circa Lugdunum observavit. Has ego non peculiare genus fuisse existimo, sed differentiam quandam seu varietatem accidentalem & præternaturalem. 6. *N. J. folio serrato*. Hujus nuces teneritudine & longiori forma à vulgaribus diversæ ab Hoge-lando satè non modo germinarunt, sed etiam folia protulerunt, vulgaris quidem Juglandis similia, sed longè magis tenella, atq; in ambitu serrata. *Clus.*

His adde Virginianarum Juglandium duo genera: Unum forma & sapore parum ab Anglicis differt, putamine crassiore & duriore: alterum majus, cortice scabro & duro, nucleo magno, dulci & oleaginoso, ex quibus confusis lac conficiunt cum suis cibis miscentes. Harum arborum nonnullæ 80 pedes longæ. Parkinsonus duas Juglandium Virginesium species describit, quæ ab his videntur diversæ. 1. Prior, *Nux Juglans alba Virginensis* eidem dicta, arbor est erectior & minus patula, nucè rotundiore, minore, putamine multo crassiore magisque albicante quàm cupulis ex prædictis, nucleo etiam multò minore, æquè tamen candido & dulci. 2. Posterior *N. J. nigra Virginensis* denominata fructu potissimum à præcedente differt: qui niger est & rotundus, asper seu rimosus, putamine adeò crasso & duro ut validis mallei ictibus vix possit confringi, nucleum intus minimum claudens.

Ubi sponte proveniat *Nux Juglans* nescimus: in Italia, Gallia, Germania, atque etiam Anglia *Locus.* in viridariis & agrorum marginibus passim plantatam observavimus. Amat loca montana, humida & frigida, plerunq; lapidosa, Autore Palladio. Quod in Italia & calidis regionibus fortasse verum est, at in frigidioribus, ut Anglia & Germania, summitates ejus sæpius gelu peruruntur, si præcocius germinaverit: In Germania juniores arbores interdum perduntur, præsertim si loco humidiorè plantatæ fuerint, teste J. Bauhino, quod in Anglia nunquam observavi evenire.

Julus gemmâq; protrudit Martio, aut initio Aprilis. Fructum ante initium Septembris apud nos *Tempus.* non perficit. Differunt tamen arbores hoc respectu, aliæ enim præcocius sunt, aliæ serotinæ, nec ante Octobrem mensè maturantur. Diu est antequam fructum ferat hæc arbor; viginti plerunq; anni prætereunt à prima satione seu germinatione è semine ad fructificationem. Multos annos supervivit, ac mirum in modum grandescit. Cariem (ut annotat Tragus) vetustatimque non sentit. Teneram esse arborem, & in calidioribus regionibus locisque apricis feliciter provenire scribit J. Bauhinus, quod ut verum sit, frigidiora tamen non averlatur.

De satione & infitione hujus arboris consule geoponicos. Nucibus seritur *Juglans*, nec inferi vult ut aliæ arbores. *Trag. Ruell.* quòd sanè nobis verisimile videtur, quamvis Palladius aliq; contrarium affirmant. Ut res sit, nos cum J. Bauhino infitionis multâ curâ non opus esse judicamus, siquidem nucum satû facillè ac feliciter proveniant.

Ut nuces in proximum annum copiosius proveniant, mos est hodie apud rusticos quosdam, ut nuces perticis decutiantur. Hinc non inconcinne quidam alludendo cecinit,

*Nux, asinus, mulier simili sunt lege ligata:
Hæc tria nil fructus faciunt si verbera cessant.*

Verum hic mos, quantumvis apud nostrates etiam inolevit qui & suum rhythmum habent,

A a a a a ?

¶ *Spaniel;*

*A Spaniel, a Woman, and a Walnut-tree,
The more they are beaten, the better still they be.*

rationali repugnare videtur. Quid enim aliud ab hujusmodi verberatione sperandum est, quàm ut gemmæ futuri insequentis anno preventus spes decuterentur?

Umbra Juglandis noxiam esse pleriq; affirmant & capiti inimicam: Johan. Muis in Podalirio redivivo, p. 57, 58. Decubitum sub hac arbore dolorem capitis inducere experientia D. Boyle probat. Hic autem dolor (inquit) non provenit ab umbra (ut vulgus arbitratur) sed à vaporibus ex foliis arboris egredientibus, qui quàm infesti sint muscis etiam unicuiq; nocum est: nam æstivo tempore ad mulcas abigendas valde familiare est, ramulum Juglandis ab arbore avellere; verùm quicquid est de muscis, haud facile id mihi persuaserint, imò cum *D. Evelyno* non tantum innocuam, sed & amenam, & salubrem existimo ob odorem gratum quem folia spirant, & deceptos suspicor qui se contrarium expertos affirmant.

Vires.

De viribus Dioscorides & Plinius hæc habent. Nuces Regiæ in cibo sumptæ concoctu sunt difficiles, stomacho nocent, [bilem gignunt] capitis dolorem inferunt, sicut, ruffientibus inimicæ; [Plinius de ficis, quæ unguinosiores sunt, hæc tradit; Recentes enim (inquit) jucundiores sunt,] utiles verò in cibis jejunis ad vomitiones conciliandas. [Pro his Plinius habet inimicas esse vomituris jejunis, atq; addit, aptæ in Tenesmo solo; trahunt enim pituitam.] Venenis quoque resistunt cum ficibus & Ruta præsumptæ, ac etiam post ipsa Venena hausta comestæ, addit Plinius anginae professe cum Ruta & oleo. Largius esitæ latos lumbricos pellunt. Imponuntur & mammarum inflammationibus, abcessibus, luxatisq; cum mellis exiguo & Ruta. Cum Capa autem melle & sale contra canis hominisque morsus proficiunt. Eadem cum calyce suo perustæ & umbilico admotæ tormina sedant: Putamen verò combustum tritumque in vino & oleo puerorum capite peruncto capillos condecorat, & Alopecias replet. At qui intra ipsum est nucleus tritus & cum vino appositus mensis sistit. Perveterum autem nucum nuclei commanducati & impositi gangrænis, carbunculis, Ægilopibus & Alopecias præsentis sunt remedio. Aliis miscentur ad acrimoniam ipsorum eximendam: Plin. Capis.

Cortex Juglandium lichenum vitio & dysentericis prodest: Folia trita cum aceto aurium dolori *Plin.* Antidotum Mithridatis ipsius manu descriptum constabat ex duabus nucibus ficis item Ficus totidem, & Rutæ foliis 20 simul tritis, addito Salis grano: qui hoc jejunis sumat nullum venenum nociturum illo die.

Coquitur hæc nux, autore Galeno, facilius quàm Pontica, i. e. Avellana; stomachoque est gravior, & multò magis quando cum Caricis manditur. De recenti nuce hæc accipe, nam sicca in succum pinguem transmutatur ut cibo prorsus sit inepta.

Corticis nucum exterioris succus expressus vel crudus, vel cum melle decoctus ad dandam consistentiam, in ore gargarisatus, ad uvulæ relaxationem, tonsillarumque & gutturis inflammationes vi sua adstrictoria cum tenuitate partium conjuncta utilissimus est Galeni experimento.

Virides seu recentes Juglandes ventrem cient. *Galen. Aer.* Veteres & siccæ potius astringunt. Concoquantur probè in Ventriculis frigidis, in calidis in bilem vertuntur.

Cortex interior arboris ficcatus vomitum ciet valide; Juli five nucamenta lenius.

Tinguntur cortice illarum [nucum] lanæ, & rufatur capillus primum prodeuntibus nuculis, *Plin. hist. lib. 15. c. 22.*

Inest quoq; Juglandibus nucibus propria quædam ac peculiaris facultas ad remoratos menses cientos, aliis medicamentis nihil proficientibus. Macerantur in aqua donec nuclei membranis possint nudari; deinde nuclei ita expohati macerentur in Aqua vitæ per biduum, eorumque duo vel tres quotidie manè jejunæ exhibeantur per decem dies ante tempus menstruæ fluxionis.

Succus radicis violenter purgare dicitur nonnisi rusticis exhibendus.

Aqua etiam Juglandium immaturarum destillata ad multa commendatur, v. g. ad dissolvendos thrombos concreti sanguinis, ad vulnera & ulcera calida, ad anthracem pestilentem foris imposita. Ad eadem valet & foliorum Juglandis aqua. An verò aqua Juglandium refrigeret, adeoq; Anthraci conveniat meritò dubitat *J. Bauhinus*.

Nuces Juglandes post pisces sumptæ eorum coctionem adjuvare creduntur, unde illud Scholæ Salleritanæ,

Post pisces nux sit, post carnes caseus esto.

Certum est etiam eas venenis repugnare præsumptas in cibis unde sæviente pestilentia Proceres pariter ac plebs infima, quin etiam rura tostas jejuni mandunt.

In transmarinis regionibus Juglandes teneras & immaturas, cortice exteriori acuto cultello deciso atque etiam putanine durioris, in aqua frigida maceratas aliquandiu & deinde ad mollitiem coctas in syrupo à saccharo preparato leviter bullitas & in eundem demersas relervant pro Belariis.

Juglandes virides decerpæ Maio vel Junio appetente, antequam earum putamina obdurerint, saccharo adservatæ stomacho utiles evadunt. Imò ex nostra observatione Juglandes, dum virides adhuc & immaturæ sunt integræ unà cum corticibus & putaminibus saccharo conditæ, five (ut moris est) in aqua saccharata decoctæ donec renescant, deinde eidem aquæ ad syrapi consistentiam coctæ immixtæ ut servantur, si duæ vel tres sumantur sub vesperam à cibo sumpto, alvum leniter subducunt.

Decoctum corticum exteriorum nucum Juglandium terræ superfusum lumbricos è foraminibus suis vel elicit, vel exigit.

Tragus

Tragus scribit quoddam exteriorem corticem nucum Juglandium arefacere, inque pulverem reductum Piperis loco in condendis cibus usurpare: cui ad saporem commendandum nonnulli pulverem foliorum Salviæ adjiciunt.

Juglandis materies mensis & utensilibus laudatis dicitur, & operi rectorio. In Gallia plurimi sic hoc lignum pro mensis, scammis, lectis, cathedris, scriniis abacis & aliis ejusmodi, quæ tela cerea fricant sæpe; sic egregiè poliuntur, & nitidum splendorem acquirunt. D. Evelynus fabros nostros oleo suo calido affricto lignum hoc expolire solere ait. Maximè autem æstimatur ob colorem suum varium, venas undulatas aut crispas, & materiæ soliditatem.

E nucibus tuis, calefactis & expressis elicitur oleum, quo nonnulli ad gangranas, carbunculos, ægilopas & nervorum ulcera utuntur. Infusum auribus surditati prodest, & idem utile calidis doloribus illitum. Matthiolus nullius in Medicina usûs esse scribit, sed ad lucernas & lampadas præcipuè expeti, quod durabilis sit oleo olivarum. Præfertur etiam pictoribus ei quod è Lini semine exprimitur; siquidem hoc cerussa admixtum tractu temporis colorem immutat, illud verò incorruptum perpetuò asservat. At alibi flatus potenter dissipare, & in coli affectibus à flatu genitis plurimum afferre auxilii tradit. Actius eandem ei vim tribuit quam oleo Amygdalino, insuperque hoc privatim habere tradit, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit. Siccatur enim & ad multum tempus inaurationes & inuentiones continet & asservat.

Iscæ [*iscae*] Paulo sunt spongiosa quædam corpora in Quercubus & Nucum Regiarum arboribus nascentes, [Fungos, putò, intelligit] quæ Barbari magis in usu habent. His inter cætera cauteriorum genera usos fuisse Antiquos idem Paulus testatur, in longis stomachi defluxionibus, inque Hydropicis. Quomodo autem iscis ad ulationem uterentur sic demonstrat Cælius Aurelianus. Fungos ligneos inferius ac superius angustos formantes [convenientius inferius latos efficerent, quo melius cuti insisterent] patientibus apponunt locis, quos summitate accensos finunt concremari donec cinerascant atque sponte decidunt. Id hodie imitantes Turcæ sarmentum vitis bene aridum parti malè affectæ applicant & summitatem ejus accendant. Hoc modo *Moxâ* dicta utuntur nunc dierum, ad Podagram & alios morbos. Cæterum creber est usus Fungorum Juglandium scolopetariis ad ignem conservandum: modum præparandi fungos ad hunc usum vide apud J. Bauhinum in historia hujus arboris.

Arbor vulnerata initio veris antequam folia emittit liquorem effundit copiosum, minus tamen dulcem quàm sit Betulæ succus.

CAP. II.

De Corylo sive Avellana Nuce.

Coryli vocis Etymon non invenio. Avellanam ab Avellano Campaniæ oppido ubi abundat dictam putat Servius. At Plinius Avellanas antea Abellinas patrio nomine dictas scribit, *lib. 15. cap. 22.* Abella igitur oppido nomen. Ponticæ dictæ sunt hæ nuces, quoniam in Asiam Græciâque è Ponto venère. Auctor Plinius *loco citato.* Potius, crediderim, quia in Ponto abundant; nisi de Sativis seu barbatis intelligat, quibus fortè Pontus patria; nam sylvestres passim spontaneæ sunt. Theophrasto Heracleoticæ ad Heraclea Ponti urbe, cui & *χρύσα* simpliciter, uti probat J. Bauhinus; Aliis Prænestinæ dicuntur ab Agro Prænestino, ubi assatim proveniunt; vel quia Prænestini olim à Poenis obsefisi iis famem toleraverint. Hippocrati de Diæta *χρύσα πλάκη*, teste Casp. Hofmanno, dicuntur.

A. 1. *Corylus sativa* J. B. item *sylvestris*. The *Filberd*, and the *Hasel-Nut*.

f. B.

Folio est Alni, sed acutiore, nec eum in modum viscido, hirsuto, modicè serrato, rugoso, suaviter odorato. *Flos* è gemmula erumpit coccineis filamentis compositus; simulque Juli longi, tenuiores quàm Nucis Juglandis, qui priusquam decidunt flavi fiunt. [Ego Julos pro genuinis & legitimis floribus habeo, non filamenta illa coccinea] *Fructus* simul aliquot juncti, involucris callosis, succosis, herbaceis, barbatis, hirsutis, adstringentibus & acidis obsepsi, magnitudine dimidio minores ut plurimum Juglandæ, oblongi vel globosi, putamine umbilicato, per maturitatem flavescente aut ruffo, lævi, lignoso aut duro latius: cui subest pellicula, in domesticis quibusdam coccinea, in aliis subruffa, nucleum obvestiens albidum, firmiusculum sicut Amygdali nucleus, ejusdemque sapore dulci, lacteum remitentem succum. In Avellanis nucibus antequam nucleus formetur aut perficiatur ambiens pulpa est candicans, fungosa, saporis acidi. Ipsi verò nuclei plurimum obnoxii sunt vermibus, qui omni intus nutrimento consumpto ipsam etiam putamen pertundunt ac prorumpunt. Ipsa Corylus arbor est ex radice crassa latè se diffundente, nodosa atque crispa caudices magna ex parte aliquot emittens, in multos ac robustos subdivisos stolones, virgâsque lentas & obsequiosas quales quotannis emittit novas, nec ramosa; materiæ candida, molli. Caudex ubi annosus fuerit cortice obducitur incano, lævi, & viscum nonnunquam producit, ut nos etiam observavimus.

Nuces Avellanæ primaria divisione distingui possunt in sativas seu barbatas, nostratibus *Filberds* dictas, & sylvestres seu calvas, Anglis *Hasel-nuts*.

1. *Sativæ* seu barbatae dictæ, quia membrana exterior callosa, totam nucem contegit, ultrâque eam fimbriosa in barbæ modum protrahitur. A vulgaribus seu calvis distinguuntur quòd majores sunt & longiores, umbilico majore & elatiore, opposita parte acutiore, putamine minus crasso, fractu faciliore, gustu nuclei gratiore. Harum duas seu species seu varietates observavimus, Alteram nucleo rubrà vel purpurante tunica contexto, quæ sativa rubra f. B. Sativa fructu oblongo rubente C. B. Sativa fructu longo *Park*. Alteram nucleo albâ pelliculâ tecto, cujus meminere etiam C. Bauhinus &

& Parkinsonus, qui præcedentis nucleum gustu gratiorem & delicatorem esse ait quàm hujus, quod & nobis probatur, unde & illud genus præ aliis lautiorum mensis adhiberi solet.

2. Nuces sylvestres seu calvæ dictæ, quod putamen exterius totam nucem non contegat, sed superiorem ejus partem nudam relinquat. Harum innumeræ fere in figura, magnitudine, putaminum crassitie, nucleorum sapore, maturescendi tempore differentia sunt. Duæ præ aliis maximè observabiles: 1. Sylvestres vulgares, quæ in sylvis & sepibus passimveniunt & minores ferè sunt, *Hassel-nutz* Anglis dictæ. 2. Maximè *Hispanicæ* nobis dictæ quæ ex Hispania ad nos advehuntur. Hæc nuce Avellanæ sativæ albæ maximo fructu *Park.* & sativæ fructu rotundo maximo *C. B.* aliis Lugdunenses & Italica dictæ, unciali amplitudine, rotundæ, putamine ligneo cæteris omnibus duriore. Latiores ferè sunt quam aliæ, umbilico sessili, leviter compresso, nucleo duriore cæteris, gustûs suavitate facilè cum fativis certantes.

E sylvestrum genere sunt vulgatæ illæ [in Germania] quas passim in hortos & viridaria translato colunt, sylvestribus arboris & fructûs facie similes, sed duplo ferè majores speciosioresque, utriq; ferè obtusiores, nucleo habitiori suaviorique, pellicula albicante testæ. Arbor hæc *C. Bauhino* *Corylus sativa* fructu albo minore sive vulgaris dicitur.

Alterius adhuc elegantis Nucis sylvestris varietatis meminit *J. Bauhinus*, in hortis etiam cultæ, cujus nuce graciles admodum sunt, & quadam calamum scriptorium crassiorum crassitudine, præsertim circa umbilicum, non superant, Cylindricâ atq; torosâ ferè figurâ, nisi parte inferna modicè dilatarentur.

At specie fortè à vulgari *Corylo* differt genus illud quod in Macedonia nascitur, Arbore non quemadmodum apud nos multiplici caudice fruticoso, sed singulari, procero, & justam arborem æquantem, foliis latis, Nucibus in grandem racemum pugni magnitudine congestis, cujus *Paulus Rubigallus* è Buda ad Constantinopolin legatus historiam *Cordo* retulit.

Corylus Virginensis *Park.*

Specie etiam differre videntur Nuce quæ è Virginia ad nos adferuntur nostratibus minores, acutiore vertice, putamine scabriore seu minis æquali, duriore etiam & minis fragili, nucleo non perinde dulci & grato. Arbor quæ has nuce fert *Corylus Virginensis* *Parkinsono* dicitur.

2. *Avellana Byzantina* *J. B. pumila Byzantina* *Clus. Ger. emac. peregrina humilis* *C. B. Nux Avellana Macedonica sive Byzantina* *Park. The filberd of Constantinople.*

Supra cubitalem altitudinem rarè accrescit, sed pumilam semper persistere referunt. Crassos verò admodum magnosque fert tenuibus pediculis calyces, extrema parte in multas, crassas, longasque laciniis divisos, sede etiam multis laciniatis appendicibus obrita. Sunt autem ii calyces foris valdè durâ asperâque lanugine hirsuti, interiore parte læves, continentq; fructum *Avellanæ sylvestris* & sponte nascenti fere similem, breviorum tamen, duròque putamine ut illa constantem. *Folia* quàm vulgari *Corylo* oblongiora paulò, perinde tamen rugosâ nullo ordine virgis adnexa.

Locus.

Corylus in sylvis & sepibus per totam ferè Europam frequentissima est: At sativæ illæ barbatae apud nos sponte non oriuntur, nec scio unde primùm accerita. *J. Bauhinus* in *Assacia* non infrequentes esse scribit. *Juli* primo quoque tempore erumpunt nondum soluta hyeme: deinde *Martio* atq; *Aprili* succrescentibus foliis flavescentes abscidunt. Fructus *Augusto* mensè maturescunt, nonnulli tamen seriùs.

Tempus.

Vires

& Usus.

Nuce *Avellanæ* stomacho infestas esse & difficulter concoqui, necnon caput gravare præsertim largius sumptas *Medicorum Veterum* & *Recentiorum* communis est sententia. At *Lacuna* id experientia & communi opinioni reclamare scribit: bonæ quippe matronæ *Hispanicæ* tostis vulgariter utuntur ad gratificandum stomacho, cerebrumq; confortandum non sine successu. Ego cum *Brueyri* matronis apud *J. Bauhinum* tostas insalubriores esse existimo quam crudas. *Recentes* & maturitatem exactam non adeptas vetustis & ficcis tum gratiores tum salubriores cum iisdem cenfeo.

Quòd alvum sistant & dysentericis profint nonnulli scribunt: Alii & veriùs *Dysenteria* aut *Diarrhœa* obesse potius quàm prodesse tradunt, ideòque in ejusmodi morbis ab iis omnino abstinendum. *Intestinis* infestas esse experientia docere conatur *Tragus*. *Pueri* namq; (infit) si *Augusto* mensè *Avellanæ* nuce avide devorant facilè in *dysentericum* morbum incidunt. Ad *dysenteriam* etiam *pestilentialem* nocuas esse vulgo persuasum est.

Quòd *Avellanæ* *Juli*, & cortices astringant & ventris fluores sistant affirmant qui de iis scripserunt. In *Plinii* sententiam quòd nuce *Avellanæ* pinguedini corporis conferant, etiam plus quàm sit verisimile, non solum posterior medicina sed & vulgus ipsum manibus pedibusque descendit: *Anhelosus* tamen & *asthmaticos* efficere ad satietatem eis vescentes vulgò persuasum est. *Dioscorides* tamen tritas & in aqua mullâ potas veteri tussi mederi tradit. Quod *Dioscorides* putaminibus ustis ac cum oleo tritis, glaucas in pueris oculorum pupillas denigrari prodidit, hoc illustri experimento factò aliquoties se cognovisse & verissimum esse comperisse gloriatur *Cornarius*. Credat qui volet.

Oleum nucum *Avellanarum* efficacissimum esse ad tussim veterem & destillationes scribit *Tragus*.

Cur *Avellanæ* tantopere obnoxia sint vernibus, *Juglandes* verò rarissimè iis infestentur rationem duplicem reddit *J. Bauhinus*. 1. Ob nimiam earum, præsertim cum recentes sunt, humiditatem: humor enim *Aristoteli* putredinis mater. 2. Quia parùm olei habent, quo *Juglandes* abundant. Verùm ego potius existimo vermes in *Juglandes* non penetrare, præcipuè ob amarorem corticis externi. Vermiculos enim extrinsecus irrepere non autem intus sponte nasci affirmo, cum nec generationem ullam spontaneam è putri materia in animalibus agnosco: in nucibus autem illud patet, quoniam cortex fructûs illius in quo vermiculus latitat semper perforatur, & in putamine exterius vestigium aliquod seu cicatricula foraminis apparet.

Vulgus *Metallicorum* ad *Virgulam Divinam* seu *Divinatoriam* (ut vocant) quâ venas metallicarum inquit, præ cæteris furcam eligit columnam. Verùm cum ex impuris fontibus incantarum primò

primò in metalla defluerit; Metallicus (utpote vir bonus ac naturæ peritus) eâ non utitur, sed alia naturalia venarum signa observat. *Schwenckfeld. Agricola.* Qui plura de ea velit, J. Bauhini Historiam petat. E stolonibus seu furculis hujus arboris fiunt virgæ piscatoriarum, & ad equos pigriores incitandos flagellorum vice. Ex iisdem intortis fascium vincula: Mirum autem (ut faceret Plinius) contuso ligno alicui majores ad vincula esse vires. Ex iisdem, cum satis excreverunt per medium in longum fissis circuli doliare efficiuntur. E contextis crates vimineæ, *Durdles* nostratibus dictæ, ad varios usus parantur, ut v. g. ad septa quibus internoctu ovium greges includant efficienda.

Ex ligno etiam carbones parant pictores, sculptores & aurifabri ad delineationes & præludia figurarum ducenda commodos. Ex hujus etiam ligni carbonibus pyrius pulvis confici solebat, antequam Alni carbones ad eum usum commodiores esse comperti fuerant.

Ex radice nodosa & undulatum crispâ vasa & supellecilia varia formantur, quæ ad longos anno durant, nec facile corrumpuntur.

3. *Avellana purgatrix* C. B. Park. *purgatrix Novi Orbis* J. B. *Nuces purgentes* Ger.

Monardes has colore & formâ nostratibus similes esse scribit, putamine tenui, coloris spadicei, triangulares, medullâ interiore alba & dulci, sic ut multi dulcedine illecti decepti sunt. At quam pinxit Clus. lentus & mollis contegebat cortex, partim ex cinereo candicans, partim nigricans: Hunc sequitur putamen minus solidum quàm in vulgaribus Avellanis: id nucleum continet Avellanæ magnitudine candidum, solidum, Avellanæ vulgaris aut Iligneæ sapore, tenui membrana obductum. Integra Nux altera parte sessilis est, & conjunctim binæ nasci videntur, ut interdum Castaneæ.

In Hispaniola insula nascitur.

Pituitam & bilem infernè & supernè purgant. Earum vehementiam assatione infringunt. Coli doloribus prærens sunt remedium, flatus discutiunt, & clysteribus injectæ mediocriter evacuant. Dosis est à ʒ β. ad ʒ j. sed assata.

Quamvis mihi non constat, an Nuces hæc sint genuinæ Avellanæ necne, quoniam tamen ab omnibus qui de his scripserunt hoc nomine appellantur, huc referendas censui.

Locus.
Vires.

C A P. III.

De Fago.

Fagus à Dorico *φαις* pro *φαις* à *φαις*, id est, *edo*: sive quia ejus fructu homines vescabantur ante fruges inventas, ut Eustathius ait, sive quòd vulgò saltem hoc cibo uterentur, quia exiguo labore pararetur, contra quàm fruges, ut is rudioribus sæculis ditiorum tantum cibis fuisse videatur. Cave autem credas Latinorum Fagum eandem esse arborem cum Græcorum *ουγγις*. Hæc enim *Quercus* species est.

A. *Fagus* C. B. Ger. Park. *Fagus Latinorum*, *Oxya Græcorum* J. B. *The Beech-Tree*.
F. B.

Arbor est magna, patula, ramis diffusâ, caudice crasso, & procerò; materie firma, alba, maculata, cortice lævi, subcinereo, mediocriter crasso. Senio confecta cavatur, sicut & *Quercus* nonnullæ. Ante omnia notatu digni in Fago oculi, seu longæ & squamata illæ gemmæ, quibus facillè vel media hyeme omni nudata fronde, à cæteris omnibus arboribus distinguî potest. Eæ unciam circiter plus minus longæ, angustæ, exacutæ & pungentes, ut & denticuliorum vicem viatoribus non incommodè præbere possint, involtæ tunicis crassis ac lucidis, continentes foliorum primordia, quibus emergentibus intumescunt gemmæ, & tunicæ illæ fatiscentes decidunt. *Folia* ad *Populnea*, ut plerique volunt, potius ad *Ulmæa* quodammodo accedunt, firmiora, lævia, & nonnihil lucida, integra (exceptis nonnullis in quibus aliquæ ferraturæ, seu eminentiæ longè à se invicem distantes apparent) & lanugine interdum, præsertim in ambitu obsita; sapore acido præsertim novella: quæ colore ab ortu ex luteo viridia sunt, notante Trago, mox saturatæ viriditatis. Quo tempore folia erumpunt apparent *fali*, ex longis pediculis pendentes, rotundi, ac multis apicibus luteis constantes, caduci ut *Nucis Juglandis*. Hos cum Trago veros & genuinos flores esse affirmamus, quicquid contradicat J. Bauhinus. Sequuntur *calyces* echinati, angulosi, hispidi, sed non rigidis spinis, interna parte lanuginosi, carnosî satis & succulentî, gustu acido, qui adaperiti quatuor æquis portionibus dividuntur; in quibus nuclei triangulares, lævi & spadiceo cortice, qualis ferè in *Castaneis*, intra quem præter tenuem cuticulam medulla alba, subdulcis, pinguis, cum exigua tamen adstrictione, elui tamen grata. Hic fructus, ubi maturuerit ex calyce echinato sua sponte decedit, qui si porcorum & murium gulam effugerit, vere appetente germinans è terra erumpit binis per exortum latis & pinguibus foliis, ut quivis facillè observare potest. Radices nec multas, nec altas agit, pro arboris proportionem, sed summæ terræ obhærentes.

Arborem hanc *Oxyam Græcorum* esse, non *φαις*, Bellonius, Dalechampius, J. Bauhinus abundè probant, quos consulat Lector. Ex collatione descriptionum *Oxyæ* apud Theophrastum, & *Fagi* apud Plinium, quæ in multis conveniunt, (ut hunc ex illo descripsisse minimè dubium sit) id colligunt: cui accedit, quòd Bellonius etiamnum hodie in monte Atho Fagum vocari *Oxya*, & in Macedonia *Oxyas* adnotaverit.

Amat montes sed præcipuè humentes, nec aspernatur plana, Solo gaudet cretaceo aut petroso: non minus in Angliâ quàm in Germania multis locis provenit, præsertim in Meridionalibus; unde miratur Cæsarem in Comment. fagum Britannicæ denegasse.

Folia

Vires.

Folia Fagi recentia tufa & inposita calidis tumoribus profunt, eòsque discutunt, & torpentia membra corroborant, teste Matthiolo, qui & esitata labiorum gingivarumq; vitis mirificè opitulari afferit.

Aqua quæ in cavis Fagis & annosis Quercibus quandoque reperitur singulari remedio ad omnis generis scabiem & impetigines, Lichenásque facit, quod seipsum in pecoribus & hominibus exper- tum scribit Tragus. Et sanè ob vim adstrictoriam vehementem ad hoc utile esse verisimile vi- detur.

Fagineas glandes uftas & admixtas cum exungia porcina calidè applicatas lumbis conferre calcu- losis nonnulli affirmant. *Trag. Matth.* Glires Fagina glande maximè delectantur ac pinguescunt: quamobrem cum ejus advenit maturitas, teste Matthiolo, innumeri capiuntur in Carniola, Stiria & Carinthiæ sylvis; ut incolas manè videas saccos plenos una nocte captos ferentes. Nec Glires tantum eam appetunt, sed & mures, & sciuri, & turdi, & merula aliq; multa Volatilia. Sues etiam in Germania & Anglia iis faginantur. At nobis sane (inquit J. Bauhinus) Fagineam glandem, potissimum virentem & nondum exsiccatam, si paulò copiosius comedatur Lohii instar caput tur- bare observatum, ac ipsos etiam sues afferunt ejus esu turbulentos reddi, & tandem obdormiscere. Fertur etiam pinguedo suum ejusmodi glandibus faginatorum mollior, quæque dum coquitur magis liquecat; quod idem de Querna glande vulgo traditur. Aversæ foliorum parti rubicantes, con- cavæ & acuminatæ pilulæ singulis panè annis subnaſcuntur, verrucarum modo extuberantes, in qui- bus vermiculi procreantur.

Usus.

Facilis & in opere Fagus, quanquam fragilis ac tenera. Eadem & scètilibus laminis in tenuia flexilis, capsisq; ac scriniis sola utilis. Apud Antiquos & inde vasis honos. *Plin.* Miramur sanè (in- quit J. B.) Fagum olim in tam nobiles usus vocatam, maximè ejus materiem, quam scimus facilè putrescere, nisi sit perpetuo tecta, aut in aqua semper mersa, quòd sæpe nobis observatum in lignis ad urendum scètis. Si enim sub dio maneant non tecta & madescant, facilè corrumpuntur, & ad ignem inutilia redduntur: alioquin inter nobis nota ligna ad focum & carbones utilissima, & præ aliis expetita. Nec concedimus Plinio capsis & scriniis solum utilem. Multa alia hodie præferuntur. Quanquam ad crassiora opera latis firma videtur, ut ad plauftra & similia; nosstrates ad fol- lium majorum quibus in fornacibus ferrariis utuntur valvas tabulas Fagineas adhibent, quia vix alia fatis latæ haberi possunt: Navium etiam carinas ex ea ædificant, quia in aquis perpetuo mersa in- corrupta durat, ut & Theophrastus olim observavit. Multa quoque utensilia è Fago fieri con- sueverunt, & pleraque instrumenta agriculturæ; non quia materies aliis præstat, sed quia copia ejus suppetit.

Sed non postremus ejus usus est quòd in tenuissimas laminas flexiles dissecta ensium vaginis fir- mandis interferitur, unde & cultraris bene nota; Quin & pyxides chartæ superinductæ ad linteamina tenuiora recondenda, & Galerorum capsæ, aliq; similia ex ea fiunt.

CAP. IV.

De Castanea.

Lib. 15. c. 23.

Castanea, Theophrasto Διδὸς Κάστανος, non à castitate dicta est, ut quidam opinantur, ut à Plinio sejunis ferè dicatas dicente innui volunt: sed à Castanide terra nomen habet. Ni- cand. in Alexipharm.

Τὸ Κασανὶς ἔστρερον ἄρα.

Plures autem fuerunt hujus nominis urbes, ut videre est apud Bodæum à Stapel. in cap. 10. lib. 3. Theophr. hist. A quam harum dicta sit Castanea non multum interest, proposito nostro sufficit quòd ab aliqua. Nuces etiam Ἄμυγα, & κόπρια Græcis dictæ sunt, & (ut nonnullis placet) Euboicæ. At Theophrastus diversis in locis κίστην Ἐυβοικῆς, & Διδὸς Κάστανον nominat.

Castanea corticosa seu coriaceo putamine cum glande convenit, echinato calyce, totam nucem regente, ab eadem differt.

A. 1. Castanea J. B. Ger. sativa C. B. vulgaris Park. The Chestnut-tree.

Arbor est procerâ & magna, Quercuum annosarum crassitudine, tantæ nonnunquam amplitudinis visa, ut truncum ejus tres homines vix complecti potuerint. Ramos extendit plurimos: surculos fert tenues phœnicei coloris. Cortice vestitur lævi, maculoso, subnigro. Est ubi & in cinerum vergat, sed potissimum in ramorum extremis & junioribus arbutulis. Materies robusta, non sentiens putredinem, quæ tamen ab onere incurvatur, in igne multum crepitat: cujus carbones statim extinguntur, proinde fabris ferrariis expetiti. Folia gerit ampla, uncias duas plus minus lata, quatuor aut quinque longa, tenuia, ferræ instar incisa, nonnihil rugosa, transversis multis venis, in dorso eminentibus, à media insigni costa extensis. Fructum præcedunt nucamenta dependentia, insignis longitudinis, luteolis apicibus constantia, & Juglandis julis quàm fimillima. Fert calyces echinatos, pungentes, erinaceis similes, qui intus villosi serici instar tactu molles sunt, in quo continentur binæ aut ternæ nuces, aliàs unica, ex lata basi in acumen desinentes, compressæ, altitudine unciali plus minus, ab uno latere planæ, ab altero plerumq; in ventrem extuberantes, cordis formam quodammodo, ut vulgò pingi solet, amulantes: cortice exterius obductæ non crasso sed veluti coriaceo, duro, ac lento, exterius spadiceo ac lævi, excepta basi scabriore & subcinereo (qua parte adhæsit) internè

internè incana lanugine molli pubescente: cui subjacet alia tenuior cortex sive membrana, ruffa, crispa, & fissuris glandis sese insinuans; fragilis, amaricans & astringens, nucleum sive glandem continens albam, callosam, solidam ac duram satis, qualis glandium fere Quercis, sed dulcem & gratam palato, præsertim si cocta fuerit.

Castaneæ in triplici sunt differentia fructuum respectu, qui magni, mediocres & parvi. Castaneæ autem magnæ & mediocres (observante J. Bauhino) revera non differunt, sed illæ ab his quæstus causâ à mangonibus duntaxat seliguntur. Minores vix unguis digitorum & raro pollicis æquant aut superant, quarum vix decem aut duodecim unam magnam pendeant. Videntur & callo esse solutioræ, gustuq; prædictis longè inferiores. Hujusmodi fructus producant castaneæ vel sylvestres, vel etiam satæ apud nos in Anglia; unde cultum vel locum potius hanc nucum differentiam facere opinamur, quàm eas specie inter se differre.

Gaudent in genere montibus & acclivibus; Septentrionali clivo (ut tradunt Veteres) regionum tamen non frigidiorum, nam cœlum Aquilonium non ferunt. In Italia abundant, ubi plebs montana magna ex parte iis victitat. Habentur etiam in Gallia, Germania, atque etiam Anglia nostra sylvestres. Ineunte Vere germinant, nec multo post florent. Fructum circa finem Septembris maturant. Maturo fructu echinati calyces rumpuntur & hiant, castaneæque decidunt. Nonnulli paulo antequam plenè maturerint prælongis peticis, sicut nuces Juglandes, arboribus decidunt. Alternis ferè annis agricolam uberi messe exhilarant. Aquas odisse dicuntur. Integrarum nucum probatio est ut in frigidam mittantur; siquidem bonæ & incorruptæ merguntur, vitiosæ supernatant.

De satone castanearum Columella & Palladius fusè, Plinius suo more succincte & eleganter præcipit. Quæ radicibus exempta & deposita est Castanea biennio reformidat: propter quod compertum est, commodius nucibus quàm viviradicibus ejusmodi sylvas institui. *Columel.* Idem aliis verbis tradunt Plinius & Palladius. Quod non provenire aiunt nisi quinis acervatim satis experientiâ falsi convincit.

Castanea, teste Ruellio, Juglandi, Fago & Robori insita comprehendit. Ego Juglandi insitam vix comprehensurum crediderim ob fructuum dissimilitudinem, at Quercui facile, ob convenientiam eorundem. Fructum inde meliorem evasurum promittunt; quod verisimile est.

Materies arboris adificiis, atq; aliis domesticis utensilibus admodum apta est: siquidem ex ea non modò trabes, tigna, aseres & pedamenta, sed & cadorum costæ, & eorum cinctus fiunt; verùm igniariis ineptæ, testibus Matthiolo & Lacuna. Apud nos spondæ, cathedræ, mensæ, cistæ, aliæq; suppellectilia è Castanea fiunt.

Castaneæ in cibos veniunt: aliquibus in locis ubi abundant molitarum farinâ ad panificium & ad pulres utuntur, ut Bononia in Italia observavimus. Verùm ejusmodi pulres palato nostro non sapiunt: & rectè Plinius, præstant jejunis quandam imaginem panis, potius quàm panem.

Integræ vel in aqua coquantur, vel igne torrentur, idq; duobus modis, vel in sartagine aut perforatâ patina ad ignis flammam, vel sub prunis & cineribus candentibus. Prius tamen quàm cineribus aut igni credantur, cultello obiter vulnerari debent, ut è plagæ hiatu flatus igne citatus evadat; alioqui ubi flagrantés incalescent, concepto intus spiritu magno cum crepitu profiliant, non sine adstantium periculo: consumitur etiam meliùs flatuosa illa humiditas quæ iis inesse putatur, & æqualiter torrentur. Præfertur posterior coquendi modus: nam in sartagine tostæ vel patella ferrea, ut in cauponis fieri consuevit, partim comburuntur, aut certè aliquid fuliginosi empyreumatis contrahunt.

In Italia urbani & lautiores Castaneas sub cineribus tostas & decorticatas cum succo Arantiorum aut Limonum & tantillo Sacchari mensis secundis inferunt, & sic præparatas *Pistacias Italianas* vocitant. Pro plebeis vidimus aliquoties in plateis urbium publicè, in sartagine fornaculæ portatili superimposita frixas venales. Verùm quomodocunq; paratæ statulentæ sunt, ventriculo & capiti inimicæ, viscerum infarctibus opportunæ, colico dolori obnoxii, & iis qui ad calculum proclives sunt minùs commodæ, imò noxiæ.

Castaneæ glandes astringunt similèsq; præbent effectus cum cæteris glandibus, sistunt utiq; vehementer stomachi & ventris fluxiones & sanguinem excreantibus profunt, unde & aqua in qua integræ decoctæ sunt bibita coeliacis, dysentericis & sanguinem excreantibus utilis censetur. Costæ quibus diximus modis & cum melle jejunis datæ tussientibus prodesse dicuntur: ut & Electuarium cum earum farina ex melle paratum.

Interior membrana rubens quæ corticem & fructum discernit præcipuè commendatur ad omnes alvi fluores & sanguinis rejectionses seu in aqua ad tertias decocta & pota; seu in vino austero 3ij pondere: quinetiam cum pari pondere ramentorum eboris alba fœminarum profluvia cohibet ex aqua albæ Nymphææ hausta. *Dod.*

Emulsiō Castanearum cum decocto Glycyrrhizæ extracta, addito pauxillo seminum Papaveris, confert iis qui ardore urinæ laborant. Camerario communicavit Crato.

2. Castanea humilis Park. humilis racemosa J. B. C. B.

Matura [nux] nucis Avellanæ est magnitudine, echinato calyculo, corio, membranâque tegitur. Sola nunquam suo calyculo includitur. Multæ simul racematim coherent. Gustu est insuavi.

Humilem hanc Castaneæ speciem non longè à Pilatino monte invenit Jo. du Choul, ante eum nemini notam, at neq; post eum, quod noverim à quoquam observatam.

3. Castanella

3. *Castanella peregrina*, an *Gor arbor*? J. B. *Fructus peregrinus Castaneæ similis* C. B.

Figurâ & facie Castaneam non malè repræsentat, nisi quòd eâ parte quâ sessilis est Castanea, hæc in gibbum elata sit, & concolor, confimili corio univèrsam integente, cortice spadiceo, Castaneæ simili integitur, nisi quòd paulò saturatior sit, & plusculis striis inæquali: à cuius summo ad imum mucronem hylî facie linea latiuscula cinerea, striarum itidem eminentiis asperata protenditur. Superna parte (sive infernam dicere lubeat) linea coronali cingitur, intra quam pars clausa nigrior, nullisque striis donata. Impressio arguit alteri cuidam adhæsisse. Sapor pulpar, ex albo in fulcum inclinantis (fortè ob vetustatem) ac firmæ, amaricans ac ingratus. Cæterum oleaginosâ, ut impressâ aciculæ acies prodidit: juxta enim oleaginosum quid exsudabat haud secus ac Nuci mofcharæ ab acu punctatæ.

* Exercit.
181. part. 20.

Gor arbor * Scaligero juxta fluvium Nigir oritur, cujus fructus Castaneæ similis sed amarus. Jo. Leo tradit has arbores mirandæ esse proceritatis, satis procul à mari in continente.

4. *Castanea Peruana* Clus. Park. *Peruviana* J. B. *leporino reni similis* C. B. *Castaneæ Peruane fructus* Ger.

Clus.

Sphæricæ pene est figuræ, nisi haberet latera paulò depressiora, præsertim ubi pediculo in hæsit, cortice satis crasso, fragili tamen & velut fungoso, obducta, coloris ex fusco aliquantulum flavescentis. Huic subsunt innumeræ, tenues quidem, sed firmæ spinæ, putamini quòd nucleum includit tenaciter in hærentes. Ipsum putamen fuscum est, non densum, sed lentum & fractu contumax, in teriore parte læve & splendidum, quo continetur nucleus Amygdalæ [sive putamine liberæ] magnitudine ac colore, forma autem Leporino reni similis, intus albus, sapore dulcis ferè ut Amygdala aut Castanea vulgaris.

5. *Castaneæ purgatrices* J. B. *Castaneæ purgatrix* C. B. *Americana cathartica* Park.

Fructus est arboris cujusdam vastæ, Castaneæ similis, sed calyce lævi, non ut earum echinato. Eo calyce fructus continetur Castaneæ non admodum ab similis, sed sine cortice & ferè quadratus, in duas partes divisus, medium intercurante, & totum deinde ambiente pellicula.

Ex maritimis Nicaraguae invehitur in Novam Hispaniam. Editur hic fructus viridis, aut confusus vino exceptus: si ficcus, ejus pulvis ex vino aut gallinæ jusculo sumitur. Datur etiam coctus, ut minus purget. Quocumq; tandem modo sumptus sine molestia purgat, corpore ritè preparato, debito modo exhibitâ. Pellicula illa exterior interno follicitè detrahenda & abicienda est, aliàs nimis violenter purgat & gravia symptomata inducit.

* P. 3. T. 32.
p. 25.

6. *Castanea* * *Malabarica Angelina dicta*. Anselmi H. M. *Angelina Zanoni Acoftæ*. An *Angelina arbor* C. B.?

Arbor est vastæ magnitudinis, sedecim pedum mensuram crassitie non rarò superans, multisque ramis, rotundis, geniculatis, hirsutis, subsæperis & spadiceis donata. *Lignum* solidum, prædurum, albicans, intus subrufum, crasso, viridi, ac intus albicante cortice tectum, qui insuper cinerea & austeri saporis crustâ squamosâ obductus est.

Radix crassa, albicans, fibrata, cortice crasso, candido, cuticulâ rubicundâ & squamosâ obducto tecta, odoris & saporis sylvestris & ingrati.

Folia brevibus rotundis ac hirsutis pediculis ramorum geniculis ordine decussato in hærent, oblongo-rotunda, densa, glabra, longitudine spithamam, latitudine palmum æquantia, superne colore ex atrovirescente nitentia, inferne viridi dilutiore, necnon brevibus ac lanuginosis pilis obsita, adeoq; aspera, & manui tangentis adhærentia. At vero tenella folia è vertice ramorum prodeunt, spadiceo-viridi, villosa involucro inclusa, ut in Tilia cernitur: ipsa verò arbor cum tenerior est, in tres plerumq; lacinias incisa sunt folia.

Florum loco supremis ramis julo arbor hæc præducit virides, intus albicantes, teretes ac lanuginosos, longitudine spithamam, crassitie digitum æquantis, itque siccati candelarum instar à pueris in ludis accenduntur.

Fructus *Angelicæ* dicti rotundis, crassis, spadiceis ac lanuginosis pendent petiolis oblongo-rotundi, cortice crasso, aculeato, seu potius echinato viridi & dein flavescente obducti, fructibus Daturæ haud ab similes, at pugni magnitudinem superantes: intus verò, uti in *Jaca* cernitur, alii minores fructus, oblongo-rotundi, ac sulcati intra corticem & medullam occultantur, fabarum aut castanearum ad instar, saporis acido-dulcis & vinosi, odorisque fragrantis: necnon integro fructu discisso lætè succus exstillat.

Locus.

Crescit locis petrosis & arenosis ubique in Malabar, imprimis in sylvis *Kalycolan*. Singulis annis mensè viz. Decembri fructus profert maturos, ac integrum seculum fructifera manet.

Vires.

Folia exiccata calefactaque artibus imposita eorum dolorem ac rigiditatem demulcent. Eadem testiculorum intumescenciam ex contusione vel quavis externa vi ortam, ut & *ἰσχυρὸν καὶ ἀσθμα* *ἰσχυρὸν* discutiunt, at in pulverem redacta, & cum unguento albo capurato forinsecus applicita Bubbles venereos curant, vel cum radice curcumæ trita, atq; indies parti affectæ affricta, vi sua astringente vasorum officina consolidando inveteratum hæmorrhoidum fluxum planè reprimunt. Fructus verò immaturi avidius comesti diarrhæam facillè excitant, quam arboris radices & cortices pari facilitate sedant. At oleum è fructibus coctis expressum, vel intus sumptum, vel foris applicitum appetitum excitat ac alimentorum in ventriculo fermentationem luvat: Idem cum assato & trito Alho, necnon coagulato lacte fixum & podici adnotum hæmorrhoidum dolores potenter sedat.

Ex

Ex ligno ingentes cistæ & naves fabricantur, & ex hujusmodi arboribus excavatis naviculas Indi conficiunt quas *Mansjous* appellant, quarum nonnullæ longitudine 80, latitudine novem pedes ferperant. At verò naves ex ligno hujus arboris, quamvis duro, constructæ vermium putredini obnoxie sunt in aquis fluminum minimè falsis.

C A P. V.

De Quercu.

Δ *Pōs* Græcis generale nomen est, omnes arbores glandiferas complectens, quas una voce comprehendi posse Latino sermone negat Plinius. Quercus enim inter *σπυδs* differentias ab eodem recensetur. Verùm quoniam Quercus nomen à vulgo extenditur ad omnes glandiferarum species significandas, nos non inviti, cum J. Bauhino, (nè quid novi sapere velle videamur) Quercum loco genericæ vocis usurpabimus. Quercus Jovi sacra erat, quòd vitæ causâ in hac primùm arbore mortalibus fuit, qui primùm glande vescerentur.

Et quæ deciderant patula Jovis arbore glandes.
Ovid.

Hujus enim fructu suos populos primùm aluisse dicitur, ante fruges inventas. Civica corona, militum apud Romanos virtutis insigne clarissimam, è Querna fronde fiebat, de qua differentem lege Plinium. Civica dicta est quoniam dabatur ob civem servatum. Quercus vox vel primitiva est, vel ignotæ originis. Vossius fortè à *καρυάτις*, quod valet *durus, asper*, dictam putat. Est enim ligni duri & corticis asperi: quòd non verisimile nobis.

1. 2. *Quercus vulgaris brevibus ac longis pediculis* J. B. *vulgaris* Ger. *latifolia mas*, quæ brevi pediculo est C. B. *item Quercus cum longis pediculis* ejusdem. **The Common Oak.**

F. B.

Vix ulli genti Europæ (inquit J. Bauhino) incognitam putamus Quercum vulgarem, recto, crassissimo, vasto, ac valido *caudice*, nec minus firma materie; crasso, intus rufo, rimoso, scabròque cortice [in caudice & ramis majoribus, nam in furculis & ramis minoribus lævis est & nigricans aut cinereus] brachiis longè latèque luxuriantibus magnam innoxiamque umbram loco inducentibus: *foliis* longis, summa parte obtusis, ad latera profundis anfractibus & crebris sinuatis, præsertim in vetustiore arbore, minis in ea quæ cæla novam frondem emittit, glabris, nitidis, obscurè virentibus, pediculis brevibus nixis, costâ mediâ utrinque elatâ & eminente, sed magis aversa parte, singulatim nascentibus. In hac arbore nucamenta seu *juli* observantur, in quadrantalibus tenuibus pediculis ex certis intervallis mucosi, ex apiculis sessilibus herbicidis, eodem puncto pluribus exortis compositi, sic ut interdum verticillatim ligulam cui adherent coronent. Observantur quoq; & glandium rudimenta, tanquam globuli minimi purpurantes & hirsuti (qui mihi J. Bauhino * *fosculus*) privatis pediculis infidentia. *Glandes* in calycibus suis seu *cupulis* sessiles, vel furculo proximè adherent, vel longis tenuibusque pediculis appenduntur. Atque etsi magnitudine varient, unciam tamen communiter longæ sunt, corticosâ membranâ tectæ puniceâ, [potius leucophæa seu Bærica] nucleo calloso, acerbò & austero, quemadmodum & cupula exterius asperiuscula, interius lævis, prædicto cortice multò densior, vix tertiam glandis partem capiens. Aculeus in summo glandis fastigio eminet, brevior & minis pungens. Sæpe ternæ glandes simul cohærent, aut binæ, rarò unica prodit: pediculus eas sustinens inde nascitur ubi ramo folium adhæret.

* *Non julos pro floribus habemus.*

Arbor hæc in * Angliæ sylvis & sepibus ubique vulgatissima & nemini non nota; nec in Angliâ tantùm sed per totam etiam Europam: nec ullum fere solum refugit. Ejus aliquot seu species seu varietates observantur. Dalechampius in Hist. Lugd. duplicis meminit, nimirum *maris*, quam descripsimus, & *fœminæ*, in saxosis & asperis locis ferè nascentis, mare humilioris, cortice in tenellis furculis rufescente, non ut in illa albescente, folio minore, breviorè, angustiorè, antrorsum magis acuminato, tam densis lacinis sinuoso lateribus, ut eminus crispum videatur; lætius & nitidius virente, glande pusilla & strigosa: quin & fœminæ varietatis in aliis quercetis provenientis, folio quàm *maris* breviorè, antrorsum latiorè & magis obtuso, infernè pallido, cortice ramorum nigriorè; glandibus minimis, in ramorum & furculorum vertice prodeuntibus, interdum ternis aut quinis, sæpe ternis aut quaternis, rarò binis, rarissimè singularibus, quasi digito rebus, aculeo minimo, parum è calyce prodeuntibus, sed ei firmiter annexis. Verùm non species diversæ, sed varietates potiùs accidentales à loco aut semine ortum ducentes nobis videntur hæc differentie; ut & aliæ ab aliis Botaniciis propositæ. At Quercum cum longis pediculis *F. B.* ab ea quæ glandem cum brevibus fert pediculis revera specie differre existimamus. Hæc enim glandem non brevibus tantùm pediculis hærentem fert, sed nullis, ipsis calycibus earum ramis immediatè adnascentibus. Harum gemina conspicitur varietas, una cum majoribus glandibus, binis aut ternis; altera cum minoribus, ternis aut quaternis. Istarum Quercuum differentiam vix ponere possumus; nisi quis earum quæ brevi aut nullo pediculo sunt folia inspicere velit splendidiora & paulò firmiora.

* *Species eâ quæ longis est pediculis.*

Quatuor primas Quercus species in Pinace C. B. hoc capite comprehendo. Eæ sunt,

I. *Quercus latifolia mas*, quæ brevi est pediculo.

II. *Quercus latifolia fœmina*, i. e. *platyphyllos fœmina* Lugd. superius descripta.

III. *Quercus latifolia perpetuo virens*, qualis in Thurino agro ubi Sybaris fluit, Theophr. & Plinius meminerunt: qualem etiam Clusius in montibus Calpi fretòque Herculeo vicinis virere semper

B b b b b

ait.

ait. Lugdunensis quoque, Hist. in Appennino & Andium Gallicæ gentis agris reperiri refert. Nec enim has arbores à reliquis latifoliis Quercibus specie distingui existimo.

IV. Quercus cum longo pediculo; quæ est nostra vulgaris Anglica; quæque sola, quod sciam, è Quercus speciebus in Anglia sponte nata reperitur. Nam quas D. Evelynus in Sylva proponit pro varietatibus potius quam pro distinctis Quercus speciebus habeo. Glandium autem respectu innumera sunt Quercuum differentia. Nomina & descriptiones variarum Quercus specierum à Veteribus, Theophrasto & Plinio, proposita, Quercibus hodie notis accommodare difficillimum iudicamus, quod vel inde patet, quòd doctissimi Botanici, qui id tentarunt inter se minime consentiant. Quocirca cum nec nos quicquam certi habemus quod adferamus, de iis omnino tacere malimus quam nihil dicere, & Lectorem adhuc incertiorum dimittere.

Quercus latifolia amplissimæ circa Viennam Clusius meminit, cuius omnes glandes oblongis pediculis dependentes quasi viridi quadam excrecentiâ, multis inæqualibus angulis prædita & scabra inclusæ erant, quæ resiccata gallarum modò dura & firma erat. *Hæ excrecentiæ proculdubio accidentaria erant, & insectis originem suam debebant; & proinde in enumeratione specierum Quercus nulla earum ratio habenda est.*

3. *Quercus parva, sive Phegus Græcorum & Esculus Plinii C. B. Phegus vel Esculus J. B. Phagus sive Esculus Park.*

Lugd.

Fagus Theophrasto dicta, vocis argumento Latinis Esculus, quòd glans ejus esculenta & dulcissima esset: Brevis est arbor, in orbem comosa, non erecta, caudice crassissimo: folio quàm Hemeris angustiore & brevior, obscurius virente, infernè candicante, glande dulcissima, terete, longa, è brevi crassoque pediculo subrecta, calyce multum ejus complectente, tenacius hærente in ramorum furculis, ad exortum singulorum propemodum foliorum unica, rarò gemina, graciliore quàm in Latifolia & magis acuminata, aculeo suo magis pungente.

Reperitur & in hoc genere arbor, quæ glandem fert superiori omnino figurâ similem, sed crassiorem, altiorem, plenior, ob molis suæ pondus è calice facilè deciduum.

Esculus, si Virgilio credimus,

————— quantum vertice ad auram
Arberias tantum radice in Tartara tendit.

Bellonius Quercus cujusdam meminit in Trachonitide provenientis, quam Esculum vocat, & Græcis antiquis, erroneè, platyphyllon statuit, qui fert glandem, magnitudine ovi columbini, quâ possent vitare homines tempore famis, ad gustum enim (inquit) Castaneæ accedit. Hæc Scaligeri Quercus peregrina seu Mauritanica videtur quæ grandem fert glandem, oblongam, sapore longè dulciore & delicatior quam Castanea. Nam Hispani, qui arborem *Euzinam* vocant, glandes verò *Velotas* has ob suavitatem sub cineribus tostas mensis secundis apponunt.

Arbor hæc diversa videtur ab Esculo Dalechampi, cujus descriptionem dedimus. Veleniæ nomen, & quòd glandium calyces pro cornis præparandis usurpantur, Cerri speciem esse arguit.

Aliam præterea Quercus speciem memorat Bellonius à nostris diversam, quam Veteribus ignotam arbitrat, cujus glandes minoribus Fabis haud sunt majores.

Nos cum C. Bauhino sentimus Robur primum Clusii Phagum seu Esculum esse Dalech.

De hujus potissimum glande intelligendus est Plinius, cum ait, *Glandes opes esse nunc quoque multarum gentium, etiam pace gaudentium, constat: nec modò inopia frugum arefactis malitur farina, spissatiorque in panis usum; quin & hodie per Hispanias secundis mensis glans inseritur. Dulcior eadem in cinere cocta.* Esculi tamen glande, vel sub prunis cocta, vel in aqua elixa, cum vescuntur rustici gravitate capitis tentantur & velut inebriantur, non aliter quàm qui Lolium pani commixtum ederint, ut testatur Dalechampi.

Ego equidem suspicor Esculum Dalech. non differre specie à Quercu latifolia vulgari. Bellonii Esculum pro specie distincta habeo.

4. *Robur II. Clusii J. B. Quercus foliis molli lanugine pubescentibus altera species C. B.*

Clus.

Quercus ferè magnitudine in Austria, Stiria & Pannonia crescens, strigosus est Quercu, ligno duriore, folio minùs amplo, altera parte nonnihil incano; exiguum glandem fert.

Considerandum proponit J. Bauhinus, quantum hoc Robur differat à Quercu vulgari cum glandibus sine longis pediculis minoribus. Ego libenter eundem senserim, nè species temere multiplicentur.

5. *Robur III. Clusii J. B. Quercus gallam exiguae nucis magnitudine ferens C. B.*

Clus.

Humilior est, & interdum humanam altitudinem non excedens, aliqui priori omnino similis, tum facie, tum foliorum formâ canitiq; ut videatur illius pumilum genus esse. Fert hæc prægrandem gallam, exigui Mali magnitudine, copiosissimam ramo ferè contigam, &c.

Locus.

In multis Castellæ veteris montibus frequens est, & plerunque numerosis ab eadem radice stolonibus fruticat. Harum ramis contortis, deinde fissis & exsiccatis tædarum loco rustici alicubi utuntur.

6. *Robur*

6. *Robur IV. Clusii J. B. Quercus foliis muricatis non spinosis, glande superiori simili C. B.*

Clus.

In arborem excrescit pusillum: ejus item folia minora sunt, duriora, angustioraque, nec adeò profundè incisa & sinuata, sed veluti aculeatis denticulis tantùm serrata, infernè quidem candicantia, sed nulla molli lanugine aspersa.

Frequenter etiam ista alit gallam superiori similem, & tuberculis acutis ornatam, pallidiorè tamen colore.

7. *Robur V. Clusii J. B. Quercus foliis muricatis minor C. B.*

Clus.

Priori ferè similis est, sed stolonibus brevioribus, & magis contortis, rugosiorèque cortice: galla item extremis ramulis nascuntur, aliis minores, leves & sine tuberculis, colore ex rufo nigricante.

Nascitur utrumq; hoc genus in Lusitaniz solitudinibus, itinere Ulyssipponensi, non procul *Ebora*, *Locu.* & ab incolis *Carvalla* nuncupatur.

8. *Robur VII. Clusii J. B. Quercus pedem vix superans C. B.*

Clus.

Adeò humile est hoc genus, ut rarò pedem magnitudine superet: ramuli tenues & flexibiles, vulgaris Quercus virgultis simillimi. Folia ad proximè descriptas accedunt, sed aliquantum majora & molliora. Hoc fert glandem Quernæ vulgari brevi minorem interdum etiam crassiorè, calyce planiore, admodum amaram. In reliquis generibus nullas observavit glandes Clusius, præterquam in secundo.

Inter *Riosfrio* & *Aldea Galega* solo arenoso, non procul Ulyssipponè invenit Clusius frequen- *Locu.* tissimum.

9. *Robur VI. Clusii J. B. Quercus humilis gallis binis, ternis aut pluribus simul junctis C. B.*

Humile est, nec humanam altitudinem excedit, fruticis potiùs quàm arboris nomine donandum, tenuibus & lentis ramis; foliis secundo ferè similibus, sed minoribus, nec adeò sinuosis, minorum gallarum, quæ plerunq; binæ, ternæ vel plures simul nascuntur, admodum ferax.

Nascitur in Austria & Pannonia, ubi Rustici cum secundo confundunt.

Mirum Clusio tot Roboris species observatas cum nobis in Germania & Italia peregrinantibus nè *Locu.* una quidem occurreret. An ex diversitate Gallarum certo colligi possit specierum diversitas dubito.

10. *Ægilops sive Cerrus mas majore glande Park. Quercus calyce echinato, glande majore C. B.*
Ἀγίλωψ Ἰδακorum, Ἀγρίω Μαιωροῦ, Latinorum Cerrus ejusdem, Cerrus Ægilops, Ἀγρίω Θεοφραστὶ putata J. B.

Hujus glandium calyces Venetiis vidimus, ubi *Vallonia* dicuntur, ab Apollonia Dalmatiz urbe hodie *Vallonia* dicta unde adferuntur, nomine accepto. Eorum usus idem est qui corticis Querni apud nos, nimirum ad coria densanda.

Glandis hujus calycem à Valerando Dourez Justinopoli allatum sic describit J. Bauhinus:

Cavitas ejus sescunciam in diametro habuit, paulo minùs alta, quem undiq; crassa, rigidaque creberrima spicula obvallant, præruptæ rupis fragmenti æmulum, non minus ternis uncis in diametro haberitem, internè hirsutum: squamæ latæ sunt, in cinereo candicantes. An arbor ipsa à quoquam descripta sit nescio: nam quæ videntur itinere à Pefaro ad Romam, quas describit Lobelius, easdem esse puto cum nobis visis circa lacum Volsiniensem, hæ autem Cerri minore & mitiore minùsq; echinato calyce erant.

Nec alia videtur cujus rami ad J. Bauhinum missi à Dalechampio. Folia habuit vulgaris Quercus, sed ut longiora, ita in tenuiores altiorèsq; lacinias divisa, supernè lucida, subter autem cinerea. Cæterum proximè ligno adhærent fructus, calycibus hispidis & senticosis, unciam latè, glande tamen nondum matura, similibus planè calycibus Quercus Burgundicæ echinato calyce.

Folia Cerri nobis observata circa lacum Volsiniensem in Etruria omnino talia erant qualia hic describit J. Bauhinus, sed glandium calyces diversi à calycibus Cerri *Vallonia* dictis.

Usus calycum est ad inficiendos atro colore pannos Gallarum vice: Sed illis tinctura dilucior, *Usus.* fugacior, viliorq; est. *J. B.*

11. *Glandis magnus calyx Clus. exot. J. B.*

Quem ex *Wingandecaow* Virginiz delatum habuit Clusius parùm admodum differt à supra descripto *Vallonia* calyce; non tamen eundem affirmare audemus ob loci natalis distantiam. C. Bauhinus Glandem Virgineam vocat.

12. *Haliphlæos sive Cerrus fæmina minore glande Park. Haliphlæos putata, & Cerrus fæmina Dalechampii J. B. Quercus calyce hispido, glande minore C. B.*

Clusius sic describit, Eadem altitudine qua vulgaris Quercus, atq; etiam celsiore assurgit, caudice erectiore, corticèque crassiore & magis scabro; Folia frequentioribus incisuris, sed minùs altis divisa habet quàm Quercus [at à nobis observata in Etruria Cerrus folia habuit profundius sinuata seu potiùs lacinata, quàm vulgaris Quercus] longioribus tenuioribusq; pediculis inhærentia; ramulos breviores frequentibusq; nodis obritos, gemmas minores, & aliquot gracilibus foliolis, ceu staminibus aut villis, septas: Calyces brevè crassoque pediculo annotinis ramulis adnatos, non in foliorum

alis, omnino hispido & molliter echinatos, in quibus glans est querna, paulò brevior & obfusore mucrone prædita, quæ Autumno maturitatem consequitur. Adhærent interdum inter folia multis squamis constantia capita. [Hæc excrecentia quædam sunt, quales in Salicibus frequenter cernuntur, Rosæ dictæ] Materies ejus candidior, laxiorque & ad opera minùs apta à Rusticis censetur.

Locus.

Non modò in Viennensi saltu, sed etiam in plerisq; Pannoniæ sylvis frequens est.

Quod habet de fragmentis hujus arboris in lapidem commutatis, non naturæ ligni sed ingenio foli in quo sepulta erant, aut vaporì cuidam petrificanti qui in ejus poros se insinuans totum lignum permeavit, tribuendum arbitror. Nam & alia etiam ligna præter Quercinum alicubi lapidescere deprehenduntur.

Quercus Burgundica calyce hispido J. B. C. B.

Quam uterque Bauhinus præcedenti eandem esse suspicatur *J. B.* sic describit,

Glandes non multo vulgaribus majores erant, aut certè pares: Calyx paulò major, interim echinatis spiculis, non rigidis tamen, faciliq; longis horret, atq; ternas & quaternas proximè junctas, non tantùm singulares extremitati ramulorum adherentes. *Folia* verò parùm nobis à vulgaribus differre apparet, nisi quòd accedere videantur ad colorem foliorum Quercus pediculo brevi vel sine pediculo.

Locus.

Copiosè nascitur in Apennino, & in Burgundia, quà itur Vesuntio Dolam.

Hemeridis cujusdam sex Quercus pumila in Nova Anglia nascentis.

Mentionem factam invenio in D. Evelyni Sylva, inq; Actis Philosophicis Londinensibus.

Vires & Usus.

Apud materies, autore Theophrasto, spissa, dura, adeòq; flexum nullum recipit, tam navibus, quàm domibus commoda; necnon in terra obruta durat.

Hujus foliis præ reliquis omnibus conservatum debemus melleum liquorem roremve ex aere descendente, ex quo apes mella conficiunt. *Butler. Tract. de Apibus, cap. 6. n. 40. & Theophr. lib. de melle.* Plinius etiam *lib. 16. c. 8.* Constat, inquit, rores melleos è cælo cadentes non aliis magis insidere frondibus.

Aliquando idem præstant Acer minus & Corylus, sed parcè. Idem *Butler. ibid.* Mirum sanè melleum rorem harum tantùm arborum non aliarum foliis insidere. An quòd harum folia densiora sunt, adeòque rorem faciliùs reflectunt & condensant, qui in aliarum arborum folia, (quæ rariora & spongiosiora sunt) faciliè penetrat & se insinuat? Adde quòd superficies horumce foliorum glabra & velut polita est, adeòque conducit ad humorem incidentem sistendum & congelandum: quemadmodum videmus speculi superficiem afflantis halitum ilico densare, & in guttulis brevi cogere. An fortè similitudo quædam & quasi cognatio intercedat inter particulas foliorum hujus arboris, eorumve poros & rores mellei, quo hic iis faciliùs & promptius adhærescat.

Mirum etiam nobis videtur quòd apud Cordum legitur, Constat omnibus, qui usq; ad extremam senectutem apum naturam scrutati sunt rusticis, apes ipsas mellificaturas tantùm è floribus collectum liquorem in favis reponere, rorem verò melleum cum decidit haudquaquam ad favos convehere, quòd ipsi quoq; (inquit) verum esse deprehendimus. Hinc quamvis mellito rore delapsò ad eum frequentes convolant apes, minimè tamen ut eum in alvearia convehant, sed tanquam ad cibum & pastum, quo adeò se replent, ut prolixas inertes & ignavæ reddantur, multaque moriantur. Itaq; rustici dicere solent, mellitos rores bonum quidem pastum apibus præbere, sed ad mellificandum minimè conducere. Hæc Cordus. Nobis tamen planè contrarium videtur, iisq; qui apum naturam, actiones, totamq; œconomiam diligenter & curiose observârunt ingeniosis & eruditis, quibus plus fidendum quàm rusticorum vulgo, qui receptas majorum traditiones sine examine sequi & amplecti, iisque mordicus adhærescere solent. Observavimus enim rore melleo delapsò integra fere apum examina, paucissimis domi relictis, evolare, miraq; industria & maximâ festinatione sese melle onerare, & ad alvearia convehere, multoties eundo redeundòq; donec calor solaris rorem vel dissipaverat vel densaverat.

Folia Quercuum nascentium circa ripam rivuli percelebris ad oppidum Smolnicium in provincia Hungariæ Zepusensi, non procul à monte Carpatho siti, Autumni tempore delabuntur in rivum, & sic metamorphosi quædam in æs mutantur, sicut ferrum in hac aqua infusum in cuprum transmutatur: Ex observatione Wolfangi Wedelii Ephem. German. Ann. 6, & 7. & Itinerar. D. Brown. Communicavit D. T. R.

Quod ad vires attinet, Quercus omnis (possis & dicere omnibus suis partibus) autore Dioscoride, adstrictoriam vim habet; maximè verò astringit membranacea tunica quæ corticem & caudicem ipsum interjacet, similiter & ea quæ circa glandem est sub putamine. Harum autem decoctum datur coeliacis, dysentericis & sanguinem excreantibus: Eadem tritæ fluxione laborantibus feminis in pennis subducunt. Sed & glandes eosdem effectus habent, urinam quoq; cient [miratur Jo. Bauhinus qua id facultate præstant. Respondeo adstrictoriâ, quâ sanguinem velur coagulando ferum ab eo separant, adeòq; illud copiosius per renes excernitur. Non alia ferè ratione quàm alumen aliâve adstringentiâ pituitam ex ore eliciunt, nam partes solidiores constringendo & comprimendo humorem in iis contentum exprimunt.]

Si comedantur capitis dolorem inducunt, & flatus gignunt. Difficilis sunt concoctionis, tardius descendunt & crudos humores gignunt: propterea eas porcis saginandis relinquimus: hoc enim pecus diffusum & grandissimum faciunt, ut Varro scribit, & testatur experientia.

Glandium & corticis decoctum contra toxica prodest ex lacte vaccino potum. Non probat hoc J. Bauhinus contra toxica assumpta, potissimum in principio: Si tamen vomitus vel alvi fluxus mul-

tum

tum vexent, rejecto toxico per vomitum vel alvum, prodesse tunc posse existimat. Crudæ ac intricate inflammationes illi leniunt; vulneribus etiam recentibus utiliter imponuntur Galeni experimento.

Aqua è foliis Quercus juvenis destillata præscribitur ad album mulierum profluvium, ad dysenteriam pestilentem, &c.

Quidam glandes aridas adversus calculum exhibent, nescio quo successu, inquit J. Bauhinus.

Bartholinus de Medicin. Danorum domestic. refert Norwegos aliosq; Septentrionales in inopiâ frumenti conficere panem è glandibus quercinis.

Folia tenera & rubicunda, vino decocta colluta ac gargarisata dentium dolorem sedant à fluxionibus ortam, sed sæpe hoc decocto calido os colluendum; quo experimento nos sæpe felicissimè usos fuisse testamur, etiam in inveteratis dentium doloribus. J. B.

Ut verbo dicam, Quercus partes omnes, cortex, folia, cupulæ, glandes, ac etiam lignum ipsum, ad fluxum omnem alvi, uteri, seminis, sanguinis sistendum utiles sunt, & ad omnia quibuscunq; adstrictione opus est.

Lithotomi ad vulnus urethræ inflictum sanandum & consolidandum utuntur balneo è cortice Quercus in aqua decocto.

Corricis in scobem commoliti insignis & frequentissimus usus est coriarius ad coria præparanda: & ad hunc usum aliis omnibus adstringentibus antecellere nobis videtur. Coria enim Anglica, quæ eo denfantur, reliquis Europæis soliditatis & durationis respectu palmam præripiunt.

Carbones optimos è Quercu, tanquam materia spississima fieri auctor Theophrastus, solidissimos etiam esse ait & firmiores cæteris.

Ligni usum nemo facile declaraverit. Vix enim aliud habeas in hoc nostro orbe perennius, quòdq; ad plures usus necessarios accommodari possit ac soleat, ut ad ædificia, naves, & instrumenta, tam ea quæ in terra, quam aquis usui esse possunt. Fiunt ex eo dolia vinaria cæteris omnibus præstantiora & sola ferè bona. Hactenus J. Bauhinus.

In ædificiis immensum durat, modò ab humore nimio defendatur, imò vetustate ita indurescit, ut chalybis aciem retundat, imò ipse propemodum ferri soliditatem & renitentiam acquirat. At nec aliud lignum adversus vicissitudines humoris & siccitatis magis firma & pertinax, & ab usum difficilius corruptibilis.

Navigiis extruendis præ alia quacunq; materie idonea est, quòd tenax & flexuræ patiens, quòd firma nec tamen nimis ponderosa, quòd aquam difficulter admittat, quòd percussa aut globis tormentariis trajecta non facile findatur aut rimas agat.

Quercus autem Anglica ad naves fabricandas præcipuè æstimationis est, aliisq; omnibus præstare censetur.

Quamvis autem alia nonnulla ligna, ut v. g. *Buxus*, *Cornus*, *Ebenus*, *Lignum Brasiliæ*, aliæque Indica, duriora, solidiora & ponderosiora sint, pleraq; tamen fragiliora, nec ponderibus incumbentibus sustinendis adeò apta & commoda observantur.

Nulla est arbor quæ præter genuinum tot spurios & excrementicios producit fructus ac Quercus. Hi à Theophrasto enumerantur, Hist. Plant. lib. 3. cap. 8. item à Plinio. Vide Verulamii Nat. Hist. cent. 7. exper. 635. Hi fructus arboris non sunt, sed excrementicia quadam & tumores præter naturam insectorum moribus, lincinationibus aut afflatibus venenatis originem suam debentes. Insecta enim hujus arboris gemmas, folia, furculos teneriores pungentes, humorem aliquem venenosum per vulnus instillant, qui tumorem præter naturam excitat. Fortè etiam ova duntaxat venenato & fermentativo humore delibuta, nullo vulnere inflicto ibidem deponunt, qui sufficit contagio solo succo nutritio alterando & in motus irregulares compellendo. Hi autem tumores & excrementicia quamvis arboris respectu præternaturales sunt; à natura tamen destinantur ut sint velut matricæ & uteri, insectorum eorundem ovis excipiendis, tuendis, fovendis, foetibus excludendis, editisq; alendis intervenientes.

Horum autem excrementorum notissima & utilissima sunt Gallæ, Græcis *κνίδες* dictæ. Harum multæ sunt species, magnitudine, colore, levitate aut asperitate superficiei, pondere, figurâ differentes de quibus prolixius agere magis curiosum esset quàm utile. Placet tamen Gallæ Officinarum descriptionem è J. Bauhini historia petitam subjungere.

Gallæ Officinarum vulgarissimæ rotundæ sunt, leves, foraminulis pertusæ, læves, paucis interdum tuberculis asperatæ, interdum multis & angulosæ, magnitudine variæ, unciam amplæ, quamvis magna ex parte infra subsistant; sunt etiam majores, rotundæ, interdum turbinatæ ac pyriformes, colore ruffo, levi mallei ictu fragiles, intus ungue friabiles, cavernosæ, fungosæ, gustu adstringente & acerbo.

C. Bauhinus has species recenset. 1. Gallam maximam orbiculatam, quæ duplex *Orientalis* quæ fortasse Galla maxima exotica *J. B.* ovi gallinæi magnitudine, & *Provincialis* aut *Illyrica*. 2. Gal. oblongam. 3. Gallam minorem. 4. Gal. galericulatam. 5. Gal. angulosam. 6. Gal. umbilicatam. 7. Gal. Brasiliænam quinquangulam. Alias adhuc varietates habet J. Bauhinus, quas apud ipsum vide. Variant enim hoc genus excrementicia pro natura arborum è quibus oriuntur, insectorum quorum matricæ sunt, & fortè etiam locorum in quibus inveniuntur.

Quòd Theophrastus & Plinius scribunt Gallam confertim & subito noctu oriri, unæque die auri nobis non videtur verisimile.

Quæ glandem ferunt (inquit Plinius) omnes & gallam. Alii Robori duntaxat proprium esse vident, gallam proferre; Nos potius Plinio assentimur Quercum nimirum omnem gallam producere, at non omnibus in locis; in Anglia enim nullus unquam auditus est gallarum proventus: quòd insecta illa quibus ortum debent in Anglia non inveniuntur, ut nobis quidem videtur. Gallas enim Quercu latifolia nostrati simili, & specie (ut putamus) eidem in exteris regionibus adnascentes vidimus.

Gallas tinctoribus magni usûs sunt ad pannos atro colore inficiendos: Ex iis etiam cum calchantho, gummi, & vino atramentum scriptorium optimum paratur hoc modo,

℞ Gallarum ℥iij.
Calcanthi ℥ij.
Gummi Arabici ℥j.

Gallas crassiusculè contritas in vini Gallici rubri, (quod Claretum nostrates vocant) Sextariis duobus [a quart] infundas per novem dies, vas prope ignem collocando, & liquorem quotidie tuediculâ agitando aut commovendo. Deinde Calcanthum & Gummi immittas; & cum unum amplius diem steterit, atramentum usui idoneum erit. Literæ hoc atramento exarantur in charta diuturnitate temporis colorem non mutabunt.

Galle vehementer adstringunt: Tritæ, autore Dioscoride, gingivarum & Columellæ fluxiones infupérq, oris ulcuscula cohibent. Quod verò in earum medio est, dentium cavernis inditum dolores sedat. Coeliacis & dysentericis in aqua aut vino tritæ, seu illitæ, seu bibitæ, conveniunt, necnon obfonsis additæ; Item crematæ & in vino aut aceto extinctæ, quomodo & menses sistunt & vulvæ procidentiam. In summa, ubi quid adstringere, sistere aut ficcare opus est, usurpandæ sùnt. Tritarum pulvis intus assumptus in vino austero aliòve conveniente vehiculo certo experimento diarrhœam sistit.

Ad bubonocelen, epiplocelen & enterocelen quidam pharmacopœus utebatur liquore stillato ex Gallis Orientalibus, & multos licet ætate provectos sanabat. Liqueor non est oleum, sed aqua cum qua Sal quoddam volatile ascendit. *D. Hulse è Chesneau.*

Præter Gallas alia etiam multa excrementa seu tumores præter naturam in Quercubus observantur, ut v. g.

1. Pilulæ foliorum Quercus *f. B. aquosæ C. B.* quæ averfæ seu terram spectanti foliorum parti plerunq, adnascuntur, læves, fungosæ, pallidæ aut parte Soli opposita rubentes, sapore subacido & adstringente molles, exquisitè plurimum rotundæ, pîso non multò majores, & exiguam gallam rarò æquantes, vetustatèq, corrugantur. Vermiculum intus alunt, qui in mascam figuratur, de quo consilendus *D. Malpighius.*

* Anatom.
Plant. p. 2.

Hæ in foliis Quercuum frequentissimæ inveniuntur in Anglia.

Ex adstrictionis argumento iisdem viribus quibus Gallæ præditas esse non malè quis dixerit. *f. B.*

2. Excrementum Quercuum fungosum *f. B. Oak-Apple. J. Bauhinus* sic describit,

Quercuum vulgariarum frondibus verno tempore etiam sine pediculo adnascuntur excrementa fungosa, rara, laxa, fuculenta, acida, insigniter adstringentia. Magnitudo nucis Juglandis aut circiter, superficie inæquali, tuberosa, pulcherrimo rubore plurimum ornata, reliqua parte albida, aut Pomorum instar luteola. In quibus vermiculi hospitantur, qui in iis multas cellulas callosas sibi pro domiciliis effingunt.

Inveniuntur Maio in Quercubus glandes cum longis pediculis ferentibus. In Anglia frequentissima sunt & nemini è vulgo non nota, nec minus copiosa in arboribus nonnullis quàm fructus ipsi: Botanicis tamen nostratibus, ut Parkinsono, ignota fuisse videntur, adeò confusè de illis scribunt, & cum pilulis foliorum confundunt; quod & *C. Bauhinus* etiam facit. An Pilulæ in aliis ramorum natæ *Plinio*?

3. Uva Quercina, quam *J. Bauhinus* sic describit,

Radicum Quercus fibris sub terra adnascitur, & circumnascitur, Juglandis magnitudine, ex pluribus velut acinis racematim coherentibus (unde & *Uvæ* nomen) compacta, substantiâ durâ, intus rubentis seu ferruginei coloris, medullis nonnihil albo, sapore insigniter acerbo & adstringente.

Hujus pulvere nullum præsentius remedium in dysenteria, & in omni alvi fluxu.

Præter has à nobis observatas, & à quoquam facillè observabiles Quercuum excrementis aliæ adhuc enumerantur à *J. Bauhino* & *Calparo* fratre, v. g. Coccus Quercuum *Diosc.* 2. Nuculæ facie album Quercus excrementum, *f. Bauhino* observatum & descriptum. 3. Excrementum lanatum Quercuum *f. B.* Pilulæ lanatæ *C. B.* 4. Quercuum capitula squamosa *f. B.* Pilulæ è foliis convolutis *C. B.* 5. Quercuum squamæ candidæ, caducæ *eiusdem.* 6. Excrementum Quercus tuberosum *eiusdem.* 7. Foliorum Quercus gemmæ foraminulentæ *f. B. C. B.* 8. Nodi seu Verrucæ Quercuum *f. B. C. B.* 9. Quercus albumen *eorundem.* Excrementum tauri caput referens *C. B.* *Joannes* frater *Gallis* annumerat. His adde è *C. B.* pinacæ, 1. Excrementum moro simile, sed durum admodum, & fractu difficile, è *Theoph.* & *Plin.* 2. Excrem. pudendi virilis effigie è *Theoph.* 3. Pilulæ capillatæ, ex *iisdem.* 4. Pumex quercinus, ex *iisdem.* Hoc etiam in loco agunt de mulco Quercuum & aliarum arborum, quem Quercus excrementum villosum appellat *C. B.* de quo nos libro secundo inter alios mucos egimus. Hic etiam de Agarico Quercuum aliisque fungis tractant; de quibus nos inter reliquos congeneres: Hic denique de visco Quercus & aliarum arborum, de quo nos inter Bacciferas.

C A P. VI.

De Ilice.

Ilex Ifidoro visum ab illiciendo deducere, quòd mortales eam nondum repertis frugibus in vitum elegerint. Sed hoc *βοτάνη*. Magis verisimile sit esse ab Hebræo *יליס* quæ à robore nomen habet, nempe ab *יליס* robustus. *Voss.*

1. *Ilex arborea* J. B. *major glandifera* Ger. *major aculeata & non aculeata* Park. IV. seu folio rotundiore, molli modicèq. sinuato C. B. *necon* I. seu folio oblongo serrato C. B. *The Holm Oak.*

Clus.

Arbor est Mali aut Pyri magnitudine, multò frequentioribus brevioribusque ramis prædita quàm Suber, quos latè spargit. *Folia* perpetua, supernè viridia, infernè candicantia, gustu adstringente, foliis Suberis minora, & magis orbiculata, in adultis arboribus plerunq. sine aculeis, præter novella & nunc primùm enata, quæ aliquantulum incisa & aculeata sunt: certè in tenellis arboribus, antequam glandem ferre inciperent omnia folia aculeata observabam. Multos in extremis ramulis fert oblongos *julos*, qui in flavos & mulcosos flosculos, polline & tenui pulvere perfusos explicantur. *Glandes* è floribus non oriuntur (nam sunt inutiles) verùm in aliis quibusdam separatis pediculis: eæ autem Quernis glandibus sunt similes; nunc majores longiorèq., modò minores & breviores, quæ nonnunquam ante maturitatem nigrescunt, & gummi quoddam reddunt, gustu calidum, saporis tamen non ingrati. Maturarum cortex five putamen nigricat; nucleus candidus, firmus & dulcis est, præsertim majorum: utraq. tamen à nonnullis maximè expetuntur, illisque non minùs avidè vescuntur quàm nos Castaneis & Avellanis. Hanc ob causam in foro Salmanticensi, aliisq. Hispaniæ locis venales mensibus Octobri & Novembri proponuntur; ut non immerito dixerit Plinius, per Hispanias glandem mensis secundis inferri.

J. Bauhinus brachia ramulòsque Ilici incana lanugine obductos esse observavit: inque foliis & ramis excrementum per vernum tempus nigrum & rotundum adnotavit. Theophrastus præter glandem granum quoddam puniceum ferre scripsit.

Differentiæ Ilicum mihi accidentariæ potius esse videntur, quàm (ut cum Philosophis loquar) specificæ. Nam in arbusculis junioribus folia sinuata, aculeata, lata & Agrifolii æmula observavi, in vestustioribus oblonga, aliàs aculeata per margines, aliàs æqualia, neque serrata neque sinuata, & Oleagineis similia, prout ea rectè describit Matthiolus, quicquid alii contradicant.

In Hetruria aliisq. Italiæ provinciis, præsertim ad mare inferum, inq. Gallia Narbonensi & Hispania, in sylvis, collibus, & campestribus maritimis passim & copiosè provenit. In Anglia vidimus arbores annosas & grandes quatuor aut quinque in Horto *D. Francisci Willughby*, Wollerton prope Nottinghamiam, quæ tamen glandes suas ad maturitatem non perducunt: quoniam hoc genus arbores, etiam locis natalibus, fructum suum tardiùs perficiunt.

Phellodryn Theophrasti (quam & alio nomine Ariam eidem dictam probat J. Bauhinus) Plinius videtur eandem existimasse cum Subere, quod & Phellos dicitur, siquidem ea omnia Suberi tribuat quæ Theophrastus Phellodryi.

Phellodrys five *Cerro-sugaro* Matthioli, cum nec ab eodem descripta sit, neque Clusio, neq. J. Bauhino, neque nobis in Italia peregrinantibus usquam inspecta, an ab Ilice specie distincta sit meritò dubitamus. Si liceat suspicari ex icone (inquit J. Bauhinus) ea accedit ad Smilacem Dalechampi.

Phellodryos quinque species proponit & describit Historia Lugdunensis: verùm cum in collibus Rhodano vicinis, aut non procul ab eo distitis, eas provenire dicat: nos autem ibi loci Ilicis duntaxat varietates quasdam, non species distinctas, observavimus, Phellodryas illas non arbores vel à se invicem, vel ab Ilicibus specie diversas esse suspicamur; sed Ilices majores foliis ludentes. Fortè tamen Phellodrys nigra J. B. species distincta fuerit, quam sic describit,

Phellodrys nigra id nominis à ramis nigricante cortice vestitis & glabris adepta est. *Folia* ab *Phellodryis*. I lignis differunt, quòd rotundiora multò & latiora, à Smilacis foliis quòd longè breviora pro latitudine, minùsque candida inferiùs; à Suberis nobis traditi, quòd duriora, spinis mordacioribus magis horrida. Calyx glandis, tradente Dalechampio lævis est. Forte hæc est Ilex folio Agrifolii *D. Magnol*, quæ folia habet spinosa Agrifolii, obscurè virentia; quam tamen ipsam à vulgari Ilice arborea specie diversam esse se nolle statuere ait, quousq. culturâ innoverit.

At neq. Smilaces Dalechampi apud historiam Lugd. ab Ilice arborea differre putamus: cum primum genus in agro Monspelienfi frequentem provenire asserit, ubi nulla præter Ilicem ejus generis arbor, neq. à nobis neq. à *D. Magnol* observata: alterum in collibus Rhodanum respicientibus, totòque eo tractu qui à Vienna Allobrogum Arelaten usque ducit, (ubi nihil aliud præter Ilicem nobis occurrit) observavit.

Aria & Phylica Bellonii quomodo ab Ilice differant, cum eas non describat, nescimus, quæ de iis *Aria* habet collegit in unum Jo. Bauhinus lib. 7. cap. 3. Hist. Plant.

Ilicis tum folia, tum glandes cum Quernis viribus conveniunt. Hæ autem subis saginandis utilis *Ufus*. res habentur. Usus in cibis in descriptione attigimus.

E ligno fiunt carbones ad metalla fundenda utilissimi. Matthiolus Hetruscis in pretio esse tradit, non modò quòd ignem diu foveant, sed etiam quòd (ut aiunt) caput minimè tentent. Arborum trunci ad molarum fabricas & alia opera servantur ob materiæ firmitudinem & durabilitatem, teste Clusio: Plinius rotarum axibus Ilicem duritiâ suâ utilem esse ait, ut & malleis majoribus.

2. *Ilex coccigera* J. B. Ger. *aquifolia* sive *coccigera* Park. *aculeata cocciglandifera* C. B. *The Scarlet Oak*.

J. B.

Magnitudine multum cedit aliis Ilicibus, ut quæ non temere stolones duobus cubitis altiores proferat, eosque non admodum crassos: *Folia* Aquifoliæ proxima, minora, muricata, utrinque glabra, verum non ita hilari virore nitida. *Flores* vel potius Julos copiosè fert, mucosos: glandem verò maximam, quod in pumila arbuscula mireris, etiam ligna altera majorem, calyce asperiore. At præter hæc omnia triplicia excrementa in eis observantur.

1. Unum Maio & Aprili apparet, quod nihil aliud est quam grana in foliis rubra, parva, rotunda, parum oblonga, ex ipsa foliorum substantia nata, Pisis parvis similia, substantiâ intus albâ, non ita abfimili substantiâ fructuum Oxyacanthæ *Math.* gustu nonnihil acido, grato, in quibus tandem vermiculus nascitur.

2. Alterum huic cum Ilice majore commune, Maio mense apparens, ramis adhærescit, sed satis leviter, copiosum, rotundum, nigrum, lavi nitidâque superficie, satis durum, intus formice albedo plenum, cui vermiculi innatant, tandemque inarescit, circa quod sursum sæpe liquoricam operat.

3. Tertium denique eodem cum jam dicto tempore conspicitur in foliis, reliquis notius & celebratius, Coccum putâ insectorium: grana sunt rubra, saltem pulvisculo albo quo respurgantur absterfo, liquore sanguineo plena cum concoloribus vermiculis.

Clusius purillam & valdè amaram glandem Hispanicæ suæ Ilici tribuit; cum ex J. Bauhini observatione Ilex pumila Narbonensis glandem etiam quam arborea majorem proferat: quod & nos verum esse comperimus.

Locus.

Arbuscula hæc in collibus saxosis circa Monspelium, Nemausum, Avenionem, & alibi in Gallia Narbonensi oritur, tibi præcipuus cocci proventus: necnon in Provincia, & Lobelio teste, etiam in Italia, præsertim in Hetrusco, Romano & Senensi finitimo agro, locis montosis, glareosis, sterilibus, inter varias Ilices, Smilaces asperas, Terebinthos, Lentiscos, &c. Attamen, observante Clusio, non ubique coccum gerit. Nam iis solum regionibus quæ Mediterraneo mari vicinæ sunt, & magno Solis ardore torrentur oriri animadvertit. Sed neque iste perpetuò fert; cum enim frutex adolevit ut glandem alere incipiat, coccum non gignit: ideòque solent incolæ quadriennes aut adultiores frutices urere, ut proximo anno novelli resurgant, qui deinde singulis annis aliquot subsquentibus coccum ramulis inhærentem instar exiguorum Pisorum coloris cinerei gignit.

* *Lib. de laudibus Provinciae.*

Quomodo gignatur coccus * Quinqueranus declarat, Vere (inquit) medio rotati imbribus frutices Coccum hoc modo oriuntur. Ubi imus scirpus se in duo brachia partitur, in horum medio primum omnium increfcit rotundum quiddam magnitudine & colore Pisi; hoc Matrem vocant, quòd ex eo cætera grana producuntur. Matres ineunte æstate æstivæ minutissimorum vermiculorum catervam profundunt, fatiscuntque, in summitate. In animalia prorepit nova soboles, colore candida, pro se quisque, in sublime. At ubicumque, vermiculi geminantis furculi axillis occurrerint, desident & incrementis aucti milli magnitudine fiunt. Inde liberius adolescentibus albus color in cinereum transit, jamque non animal sed pisum rursus apparet. Tùmque ea grana maturitatem adeptam colliguntur, jam coloratis vermiculis fœta.

Alii grana non in divaricatione duntaxat ramulorum nasci perhibent sed etiam in foliis ipsis.

Grana hæc à Philosophis & Botanicis spurii quidam seu excrementitii fructus Ilicis pumilæ, & quidem folius proprii habita sunt. Verum eruditissimus & ingeniosissimus Vir D. Martinus Lister, amicus noster summus, ejusmodi grana etiam in Anglia Cerasorum aliarumque arborum furculis tenellis adnascencia observavit, eaque non excrefcencia esse judicavit, sed insecti cujusdam opus, fœtibus suis excipiendis & fovendis domicilium seu nidum efformantis, ab eodemque virgulis affixa: quod & nobis etiam (quibus Eboracj grana arboribus adhærentia ostendit) videtur, cum insectis adultis & egressis & furculis facillè abscendant & dilabantur. Adè autem similia sunt hæc grana coccis baphicis, ut agrè queant discerni, eisdem etiam in locis, eodemque modo furculis adnascuntur, unde ab eodem insecti genere efficta esse verisimillimum est, quamvis succus tingendo minus idoneus sit ob diversitatem alimenti. Quæ è Quinquerano attulimus huic nostræ opinioni de ortu horum granorum, quòd scilicet insecti opus sunt, non arboris excrefcentiæ, favent. Putamus tamen insectum istud ibi loci ubi granum effingit & furculo agglutinat, ejusdem corticem pertundere, & succum inde exugere quo calculum repletur, quiq; vermiculis in cibum sufficit. Verum hæc ex conjectura.

Matthiolus se coccum in Bohemia in Quercubus copiosè nascentem observasse scribit. Quod quamvis nonnulli carpant & videant, verum tamen esse potuisse quæ à D. Lister observata protulimus declarat: imò verum esse non dubitamus.

Omissis iis quæ Quinqueranus aliique habent de modo colligendi & præparandi coccum ad usum tinctorum, ea producemus quæ D. Verchand Monspelienfis Botanicus & Pharmacopœus insignis ex propria observatione nobis communicavit.

Usus.

Coccus baphica, inquit, duobus usibus infervit, nimirum medicinæ, & lanis tingendis. Pro medicinæ usu oportet ut in mortario marmoreo tundatur, & deinde per cribrum trajiciatur, ut pulpa inde separaretur, æquali Sacchari quantitati permiscenda. Mixturam hanc Conservam appellant, è qua addito Saccharo, Serico crudo, pomorum succo & aquâ rosacæ fit syrupus de *Kermes*, qui infervit pro basi confectioi illi tantopere celebratæ de *Alkermes* Mesuæ dictæ.

Pro tinctorum usu granum maturitatem adeptum colligitur, deinde in area complanata, linteis substratis, Soli exponitur. Initio, quandiu humore abundat, bis tære in die versant, ne incallescant nimum. Cum pulvis rubicundus in superficie apparet eum cribri ope separant, & grana denovo linteis insternunt, usque dum similis pulvis iterum percipiatur, quem secunda vice per cribrum transmittunt, atque hanc operationem toties repetunt donec grana nihil amplius pulveris reddant.

Notandum

Notandum autem quod primus pulvis è foramine illo exit quo pertunditur granum ab ea parte qua plantæ adhæsit: Postremus autem qui sub finem undique in grani superficie apparet, consistet è vermiculis intra folliculum animatis eumque penetrantibus, quoniam foramen dictum plerunque obturatum est.

Quamprimum autem granula illa pulveris rubentia se incipiunt movere, aceto acerrimo irroranda sunt, & manibus confricanda, deinde in pilulas formanda, quæ Soli expositæ siccantur.

Si quis pulverem hunc rubicandum restare sinat, nec aceto aliòve acido liquore perfundat, & ut ità dicam, extinguat, è quovis ejus granulo efformabitur mulca quædam minima, quæ per unum vel alterum diem huc illuc saltantes volantes tandem colore mutato mortuæ decident, amarore illo quem antea habuerunt omnino privata.

Granum evacuatum seu pulvere penitus exhaustum vino lavant, dein Soli exponunt: Siccatum in sacco confricant, ut lucidum reddatur. Quo factò saccis infundunt, jam venale pulvere inde egresso uniuersusque Sacci in medium immisso, ut innotescat scilicet pulveris ad grana proportio. Eo autem tingitur nobilis ille color quem *Escarlatinum* vocant. Coccus baphica vimhabet adstringentem, cujus ratione vulneribus nervisque sauciatis trita ex aceto convenienter imponitur.

Diosc. Plin.

Eximie conferre hoc granum mulieribus abortientibus cum pari thuris pondere in potu sumptum Fuchsius & Matth. testantur. Nostro tempore mulierculas Monspelienses & Nemaufenses in difficili partu & collapsis viribus ejus pulveris scobem ex vino, aut ipsam etiam confectionem *Alkermes* non sine fructu sumpsisse scimus. Medicis Monspeliensibus in quovis casu præcipiti, & morbis acutissimis, Apoplexia, Paralyti & similibus, nihil præsentius esse scimus. *J. B.* Mefues eam ad cordis palpitationem, syncopen, mentis alienationem seu desipientiam, & mærorem sine causa manifesta celebrat. Quomodo autem Coccus baphica cor corroboret & exhilaret, cum præter adstringentem & amaritudinem nulla qualitas manifesta in ea percipiatur nos fugit. Odorem quem senserunt fragrantissimum in vermiculis & granis ipsis inter præparandum Lacuna & Quinquernanus, mirum cur alii aut non deprehenderint, aut non meminerint.

C A P. VII.

De Subere.

Suber Vossius à *Suo* dictum putat, quod calceamentis insueretur, fœminæ enim non tantum hyberno tempore valetudinis causâ eo utebantur sed etiam æstivo, ut viderentur grandiores.

Suber latifolium J. B. Ger. Park. latifolium perpetuò virens C. B. The Cork Tree.

Suber quod in Hispaniis nascitur, perpetuò viret, ut Ilex, cui adèd simile est, ut primo aspectu plerunque fallat, nisi cortex crassus & disruppi solitus errorem detegeret. Majus est Ilice plerunque & *caudice* ubi adolevit longè crassiore, cortice item denso, carnoso, scabro & rimoso, qui nisi suo tempore detrahatur dehiscit, aliòque subnascente expellitur: eo detracto qui subest novellus ità rubet, ut procul aspicientibus arbores rubricâ aut minio pictæ videantur. Suberis rami Iignis firmiores sunt; *folia* majora, longiora, molliora, & superne magis virentia, interdum nonnihil dentata, aliquando minime, ut in Ilice. *Glans* magna, ubi maturuit nigricans, Iigna longior & obtusiore cuspidè, calyce etiam majore, magis hispido, & per oras molliter echinato. Glans admodum adstringentis & exsiccantis gustûs, Iignâ multò ingratiore: magna ex parte conjunctim nascitur ut Pontica nuda, sed crasso brevique petiolo, & firmiore quam Iigna. Ramulis nonnunquam adnascuntur dura & lignosa quædam cinerei coloris tubercula, adèd firmiter inharrentia, ut nisi fracto ramo eximi non possit.

Clusius Suber in extrema Aquitania Pyrenæis proxima nascens folia non retinere sed hyeme abjicere observavit; ut mensè Aprili foliis prorsus viduatæ erant quatuor Suberis arbores circa *Bayonam*. Quare (inquit) Theophrastus non immeritò tribuit Suberi deciduum folium.

Matthioli Suber alterum oblongis angustisque foliis, quod Pisano agro nasci tradit, sibi nunquam visum fatetur idem Clusius. At quis alius præter Matthiolium fide dignus illud conspexit?

Plerisque Castellæ novæ Baticæque locis, & totâ Lusitaniâ nasci Clusius tradit. Circa *Fundos & Viam Appiam* copiosè nascentem simul cum Siliquâ Arbore seu Ceratiâ observavit *D. Tancredus Robinson*, qui affirmat folia Suberum rarò esse decidua. Uberrimè etiam in Olbiensi orâ provenire auctor est Quinquernanus in libello *de laudibus Provinciæ*. Quæ de triplici cortice habet Quinquernanus nobis non probantur. Detrahendis corticibus hæc est ratio. Quæ stipes telluri committitur circumscinditur ad lignosam usq; materiam, pariterq; in summis humeris antequam in brachia dividat sese, mox à summo ad imum finditur, detrahitur triplex cortex: Non explanantur aqua sed igni, nec demuntur nisi tertio mox anno. Quod si paucis diebus à tonsura largi imbres supervenerint, arbor interit; quod rarò accidit, nimirum regione calida & sicca, & temporum observatione rarò fallente. *Clus. & Quinquern.* Alii ut Lobelius, & quidem rectius. Cortex geminus stipitem amicit; alter interior, qui perpetuò hæret; alter crassior ad duos pollices, rugosus, perquam levis, qui deglubitur & quolibet gentium defertur.

Cortex tritus ex aqua calida potus sanguinis fluxum sistit; ejusdem cinis ad idem valere dicitur. *Vires & Usus.* Usus ejus est ad anchoralia navium, piscantium tragulas, cadorum aliorumq; vasorum angusti oris, ampullarum vitrearum obturamenta, fœminarum calceatam hybernum, alvearia, & in Estrema dura Hispaniæ ad tuguriorum recta, referente Clusio.

SECTIO

8.

SECTIO II.

De Arboribus flore à fructu disjuncto Coniferis.

Conos voco fructus squamosos, polyspermos in conis seu metæ formam plerunq; turbinatos; hoc etiam nomine comprehendo fructus pluribus partibus crustaceis aut lignosis per maturitatem dehiscensibus compositos, quamvis neq; squamosi sint neq; conoides.

Coniferæ arbores sunt vel Resiniferæ, vel succo aqueo scatentes. Resiniferæ sunt vel fructu squamoso, vel fr. è clavatis tuberibus per harmoniam coaptatis composito, foliis brevibus, acutis, in squamas degenerantibus, ut *Cupressus*. Resiniferæ fructu squamoso sunt vel foliis perpetuis, vel foliis deciduis. Resiniferæ foliis perpetuis, sunt vel eisdem sparsim & singulatim undique è furculis exeuntibus; vel agminatim pluribus simul velut in penicillos quosdam coaggestis, cujusmodi est *Cedrus Libani conifera*.

Quæ foliis sunt sparsim è furculis undique exeuntibus, sunt iisdem vel brevioribus & singulatim nascentibus, cujus generis est *Abies*, vel longioribus, binis ex eadem theca seu tubulo egressis, ut *Pinus*.

Resinifera foliis deciduis est *Larix*.

Coniferæ succo aqueo præditæ sunt vel foliis latis, majoribus Coryli Alnus, vel fol. minoribus Populi: *Betula*.

CAP. I.

De Abiete.

ABies ab *abeo* Grammaticis dicta, putatur, ut à *facio facies*, à *specio species*, quod in altitudinem tendat: Ἐλάτη pariter Græcis dicitur *μαζὴ τῶ ἐλάτῃ*, ἢ ἐξ αὐτῆς ἐστὶν ἡ ἀναπνεύουσα, teste Etymologo. Notandum autem, vocem *ἐλάτη* æquivocam esse, & pro involucre fructus palmæ arboris interdum accipi, aut etiam pro fructu ipso.

Notæ Abietis characteristica in genere, prout Piceam Latinis dictam complectitur, sunt folia singularia ramulos undique cingentia, seu non ex lateribus tantum sed etiam ex superna & inferna eorundem parte nascentia, brevia & angusta, proceritas eximia.

Jo. Bodaus à Stapel multis probat falli Botanicos qui *Sapinum* arboris speciem esse negant, statuntque *Sappinum*, Plinii autoritate decepti, inferiorem ac enodem partem caudicis Abiegni, ostenditque Plinium distinguere *Sapinum* & *Sappinum*. *Sappinum* Piceæ Sativæ species est, *Sapinus* autem species Pini quæ cæsa regerminat. Pars autem inferior Abietis enodis *Sapinea* dicitur non *Sapinus*. Sic autem vocabatur pars hæc Abietis, quod enodis esset ut *Sapinus*. Recte ergo (inquit) Bellonius *Sappinum* arborem dixit. Vide Comment. ipsius in Theophr. hist. lib. 3. cap. 10.

A. I. *Abies* Park. *Abies* femina sive Ἐλάτη θηλεῖα J. B. *Abies* mas conis sursum spectantibus
C. B. The New-leaved fir-tree. *Abies* Taxi foliis.

* Tract. de
Arboribus co-
niferis, &c.
* Lib. 16.
cap. 33.
* Bellonium
defendit Sta-
pelius, v. su-
pra.

Descriptionem hujus accuratam * Joannes Conradus Axtius nobis suppeditat.

Est (inquit) arbor proceræ & excelsa, Pinum altitudine superans. Caudex ejus rectus est, inferius enodis, æqualem ferè crassitiem habens usque ad ramos. Hæc pars vocatur à * Plinio, & Vitruvio l. 2. c. 21. *Sapinus*; superior autem pars nodosa *Fusferna*. Errant itaque * Bellonius & alii, qui ex Sapino peculiare genus faciunt. Cortex ejus est albicans & fragilis. Rami in circuitu circa truncum crescunt, interdum quatuor, interdum quinque, interdum sex aut plures, & hoc continuant usque ad cacumen, singulis enim annis novam congeriem ita arbor protrudit, ut facile inde colligere licet, quot annorum sit [Hoc non peculiare est huic speciei, sed plerisque arboribus coniferis commune] Quidam ramorum sunt in terram reflexi, quidam non, sed prius fieri puto à pondere musci albidioris, qui sæpius copiosissime in ramis Abietum provenit. Utrunque furculus ut plurimum habent instar crucis, interdum tamen unus tantum furculus ab uno latere erumpit, nullus ex adverso.

Scribunt autores quod folia utrinque ex lateribus ramorum emergant, quod tamen falsi *avro-lia* convincit: proveniunt enim non solum in lateribus, sed etiam in superiore & inferiore ramulorum parte, sed illa ita ad latera se deflectunt, ut intuentibus tantum è lateribus emersa videantur. Sunt autem folia, non ut alii volunt dilata, sed saturæ viriditatis in superiore parte, in averfa autem paululum candicantia [linea viridi distincta f. B.] quæ ex superiore parte erumpunt breviora sunt quam quæ ex lateribus & inferiore parte. Plinius scribit folia esse infecta pectinum modo Piceæ & Abietis. Quid vocabulo illo infecta vult equidem nescio. Sunt tamen folia ita ferè disposita, ut dentes in pectine, foliis Taxi similia, minimè pungentia, in acumine enim in minutissimam furculam dividuntur, partes tamen illæ non ita acute sunt ut pungant, in medio lineæ secundum longitudinem notata. Lignum habet album, molle, & leve.

Radices non altè descendunt, ita ut facile à ventis validioribus radice tenus è terra eruantur.

Coni quadruplo minores sunt quam Piceæ, squamis constant in superiore parte latis, sub quibus latet semen subalbum, superius alatum, plenum acri & pingui humore.

Mat-

Matthiolus & Bellonius rectè negant Abietem ferre florem: Thophrastum autem, & Plinium, & alios qui Abieti tribuunt flores fecerunt primum prorumpentes picæ coni, qui ante Solstitium proveniunt, & aspectu sunt jucundissimi. Alii enim Fabæ magnitudine, alii etiam minores aut majores apparent, tantâ rubedine præditi ut nihil supra: singuli squamis suis sunt vestiti, & progressu temporis paulatim fiunt virides. Ego potiùs illis accedo qui flores Abieti tribuunt: nam ex sententia nostra florum stamina, seu apices potiùs, pulvisculum seu semen minutissimum suppeditant semini masculo in Animalibus analogum. Deinde J. Bauhinus aliique autores fide dignissimi disertis verbis Abietem florere affirmant. Tandem autorem nostrum de Pinu, cui flores etiam fidenter negat, deceptum scio, cum & ipse flores observaverim in eo genere copiosos, quidni ergo & de Abiete factus sit?

J. Bauhinus conos pleniùs describit: Conos (inquit) ferè oblongos, ovatos ferè, Picæ vulgaris conis breviores & crassiores; Squamæ verò latiores multò, breviorisque, & velut hirsutæ, vel levi exsiccatione caducæ, ut in Pinu *Cembro* dicta: neque enim hærent, ut in Pinu, *Picea* atque *Pinastro*. *Styli conorum mediis, squamis delapsis, diu interdum in arbore restant nudi, Clavos nostrates vocant, à similitudine.*

Dodonæus, cùmque secutus Gerardus, de Abiete & Picea confusè scribunt, unde concludimus cum J. Bauhino, Abietem & Picem non bene notas fuisse arbores Dodonæo.

Quin & C. Bauhinum ex una specie duas fecisse opinamur, & synonyma confundisse. Abietem enim I. feti conis sursum spectantibus, five marem C. B. & II. seu albam, five feminam *ejusdem* pro eadem arbore habemus. Certum enim est Abietem Plinii, & feminam Theophrasti *Clus. hist.* quam Abietis suæ secundæ, i. e. albæ seu feminæ synonymam facit C. Bauhinus, ipsissimam esse arborem quam jam descripsimus. Abietem autem conis sursum spectantibus, aliam ab ea quam descriptam dedi, vellem quis mihi ostendat. Ego duas tantùm Abietis species agnosco, alteram conis brevioribus, sursum spectantibus, foliis pectinatim Taxi modo dispositis, subtus albescentibus, quam sci. descripsi, quàmque Abietem feminam Theophrasti peritiores Botanici, Clusius & Joan. Bauhinus faciunt: alteram conis longioribus, deorsum dependentibus, foliis nec pectinatim dispositis nec subtus cinereis, quam idem Latinorum *Piceam*, Theophrasti Abietem marem esse statuunt.

Interim hic monere convenit *D. Plot* in Historia naturali Comitatus Staffordiensis non rectè cepisse mentem meam, cùm arbores illas in *Worton* nascentes, seu mavis stantes, Picæ generi à me adscriptas dicat. Mihi enim optimè nota fuerunt illæ arbores, quas non semel vidi & lustravi, earumque semina collegi in horto nostro serenda. Nota ergo tertia ad Abietem in *Catalogo nostro plantarum Angliæ* ad Abietem cuius synonyma dedi referenda est, [non ad Picem ut opinatur *D. Plot*.] nimirum Abietem *Park*. Abietem feminam five *Erable d'Ardenne* *J. B.* cui etiam, (ut superius dixi) eandem puto Abietem II. i. e. albam five feminam C. B. ut patet, tum ex epitheto albæ, tum ex nonnullis synonymis; quanquam fateor *C. Bauhinum* synonyma confundisse, ab Autoribus quibus Abietis & Picæ differentia minus perspectæ essent seductum.

Nos in Sueviæ & Baviaræ sylvis, sed copiosius in Alpibus Helveticis & Rhæticis Abietem observavimus. *Locus.* Axtius in Germaniæ & Bohemiæ sylvis frequentissimam esse scribit: alibi etiam variis locis in montibus reperitur: Coni, teste Clusio, virent Autumni initio, & multam resinam fundunt: sub Autumni verò finem, & hyemis initium maturitatem consequuntur.

Materies ad multa utilis est, præcipue ad navium malos ob levitatem & altitudinem suam: nam in Alpibus Helveticis inveniri nonnunquam 170 pedum altitudine asserit, ita ut usui adaptentur longitudine 110 pedum. Asseres & tabulæ abiegna multi apud nos usûs sunt in Angliâ ad tabulata domorum & conclavium. Ex ligno etiam Abiegno in Germania (teste Axtio) fiunt dolia quæ picanur, cupæ, capedines, trux, capulæ, aliæque quamplurima vasa cerevisiaria, aquaria, culinaria: in frequentissimo usû est in Angliâ ad pyxides, thecas, cistas, loculos, &c. Pondus sustinent validè Abies & Pinus, renitentur enim, nec temere rumpuntur. *J. B.*

Hujus resina duplex in usû est, 1. *Liquida*, quæ colligitur è tuberculis Abietum novellarum sed pauca. Hanc Officinæ *Terebinthinam Venetam* (at nostrates Argentoratensem,) falsò vocant [Inter corticem & corticem arborum juniorum oriuntur quædam tubercula, (*Danblatern* Germani vocant) ex quibus si vulneretur fluit præstantissima illa resina, Laricæ consistentiâ similis, sed magis transparentis, amaricans, valdè fragrans, & sapore Citrii mali corticem proximè referens.] 2. *Sicca*, quæ uti Thûs figurâ ementitur, ita ulum ejus æmulatur. Modum colligendi resinam liquidam vide apud Bellonium.

Resina hæc à Matthiolo aliisque magnopere commendatur ad recentia vulnera, præcipue capitis, sananda; ad calculum renum & arenulas, ad urinam ciendam (uncia pondere pota) ad arthriticos & ischiadicum dolorem. Ad gonorrhœam etiam virulentam confert, si aliquot diebus continuus matutino tempore sumatur.

Abietem Angliæ indigenam esse statuit *D. Plot*, nec ego sanè abnuerim, siquidem Abietes illæ superius memoratæ in vico *Worton* crescentes ibidem sponte ortæ videntur; easque reliquias esse plurimarum in vicinia olim nascentium ostendit idem doctissimus Vir: unde Cælarem in utroque genere deceptum patet, cùm scribit in *Britanniâ Materiem omnis generis reperiri præter Fagum & Abietem*, Fagum enim plurimis in locis provenire apud nos certum est; Abietem aliquibus.

Abies, autore Theophrasto, provenit tantùm femine, radix nullam penitus sobolem profert: deciso cacumine radicibus inarescit eodem anno. Nos verò quamvis hæc variis in locis iteret & inculcet Theophrastus, experientiâ docti affirmamus, ramulos Abietis decisos & terræ implantatos, non germinare tantùm, sed & radices agere, & fortè etiam in arbores tandem adolefcere posse: Siquidem ostendit nobis *D. Franciscus Willughby* arbutulas Picæ seu Abietis maris latas & vegetas, ex ramulis à seipso ante quadriennium depactis.

Hermannus in *Catalogo Leydeni* distinguit Abietem marem conis sursum spectantibus five Taxi foliis ab Abiete feminâ Theophrasti *J. B.*

A. 2. *Abies mas* Theophr. *Picea Latinorum*, sive *Abies mas Theophrasti* J. B. *Picea* Park. *Picea major* Ger. *Picea major prima* sive *Abies rubra* C. B. The common Fir-Tree, or *Pitch-Tree*. *Abies conis deorsum spectantibus*.

Axtius.

Procera est arbor, caudice recto uti *Abies*, cortice rubescente, nullo modo fragili, ut in *Abiete*, sed lento & flexili. Ramos habet *Abietis* ramis fimiles, & ita ordinaros, [decussatum positos] non quidem in terram deflexos, sed ad cœlum spectantes: [è contrario ex J. Bauhini & nostra observatione quidem in terram deflexos, sed ad latera reflexos] *Folia* sunt diluta viriditatis, nec ita ut in *Abiete* pectinum modo disposita, sed ex duobus furculorum lateribus, & ex superiori parte prorumpunt, nec inferior profusus est nuda, sed illa ad latera flectuntur, ut intuentibus inferior pars nuda videatur, quæ autem in superiore parte crescunt, non ita ad latera flectuntur ut inferiora, *Abiegnis* angustiora sunt, breviora, curviora, acuta & pungentia. Surculi ramorum *Piceæ* plura habent folia quàm *Abietis*: In ficcis ramulis folia admodum caduca sunt, ut inter exsiccandum experti sumus. Rectè negat * *Plinius* *Piceam* exhilarari florere, & immeritò hanc ob causam à *Dalechampio* notatur, qui scribit; *Piceæ* florem oblongum ac rubentem quivis observare potest. Fefellit illum sine dubio color, putativque conos tanta rubedine non esse præditos: sed si diligentius inspexisset, sanè aliter scripsisset, sunt enim nihil aliud quàm conuli prorumpentes & rubentes, & nihil omnino floribus simile præter colorem repræsentantes. Nos potius assentimur *J. Raubino*, *Clusio*, *Dalechampio*, *gravibus imprimis & ægyptioribus Auctioribus affirmantibus extrema ramorum hujus arboris ineunte æstate julos protrudere singulares, pallescente quâdam farina refertos, quàm Axtio id neganti: præsertim cum & ipsi ejusmodi julos in *Pinu*, cui ille pariter flores denegat, observaverimus. Præterea nullam omnino in rerum natura plantam dari contendimus cui nec flos sit, nec aliquid flori analogum; nec enim sine semine masculo qui in apicibus florum continetur plantæ ullius semen prolificum esse posse putamus.*

* L. 16. c. 25.

Picea conos fert teretes spithamæ longitudine, extremitatibus ramulorum annexos, & deorsum pendentes, quod propter pondus ipsorum fieri autumo, ex meris squamis coalitos; in medio scapum habent longum, cui squamæ sunt adnatæ, quæ in medio latæ sunt, in superiore parte acuminatæ ac tenues, in inferiore autem parte, ubi scapo annectuntur, angustiores, crassiores tamen: mediæ majores sunt, infimæ & supremæ paulò minores: Etsi dehiscunt squamæ non tamen excidunt, ut in *Abiete* femina. Singulis in latere exteriori annectitur longum & latiusculum foliolium, superius paululum incurvum, in inferiore parte annectitur illis geminum semen, magnitudine feminis *Cnici*, superius alatum, colore fusco. Semen plenum est olei cujusdam fragrantissimi, linguamque acrimoniam suam ferientis. Totus conus, si recens ex arbore venit, plenus est resinâ, & gratissimum spirat odorem.

Locus.

Nascitur in montibus & sylvis. Nos in *Sueviæ* & *Bavariæ* sylvis inque *Alpibus Rhæticis* & *Helveticis* observavimus & quidem multò copiosiorum quàm *Abietem* feminam. Hanc arborem esse conjicio quæ in *Suecia*, *Norvegia* aliisque *Septentrionalibus* regionibus copiose oritur. Mense *Septembris* fructus sunt maturi.

Ufus Ligni.

Materies ligno quidem facilis fabricis, sed in opere deterior, ut quæ pro aeris constitutione intumescit, detumescitque, subinde in ædificiis crepitans. Ad omnia illa adhibetur, ad quæ *Abies* femina, non tamen ita frequenter. Lignum accensum, imprimis resinofum, fumum edit atrum, & omnia ad quæ pertingit nigrore afficientem. Quando cortex vulneratur magna copia effluit resinâ, ex qua nostrates [Thuringi] picem destillant. *Axtius* & *J. B.*

Quæ de viribus *Piceæ* Veteres habent apud ipsos requirenda omitto.

Cerevisia diætetica dicta, in qua infusi fuerunt ramuli aut summitates hujus arboris, in affectibus *Scorbuticis* bono cum successu sæpenumero usus sum. *D. Needham*. Idem affirmat *Mollenbrocius* de *Arthrit. vag. scorbut.* *Bartholinus* de *Medicin.* Danorum domest. refert *Norwegos* alioq; septentrionales masticare corticem *Abietis* in inopia frumenti.

Hæ arbores (ut diximus) copiosam resinam præbent, cujus elicendæ modum apud Germanos his verbis describit * *Jo. Conradus Axtius*.

* *Tractatu de Arboribus coniferis, &c.*

Mense *Mai*o, decrecente *Luna*, corticem *Piceis* detrahunt nostrates hoc modo. Incipiunt in parte superna quâ ascia pertingere possunt, & detrahunt corticem latitudine trium digitorum usq; in partem imam, ita tamen ut pedibus duobus à terra plaga absit. Deinde sinunt corticem in arbore latitudine unius circiter palmæ, & iterum talem plagam inferunt, & sic pergunt donec tota arbor ita sit fauciatâ. Duobus aut tribus elapsis annis plagæ illæ ita sunt repletæ resinâ, ut deradere possunt. Accingunt itaq; operatores sese operi, & induunt tunicas lineas breves, ampliores tamen, ubique confutas præterquam in inferiore & superiore parte, hæ pertingunt ad umbilicum, & resinam in rasura excipiunt, nè industria operariorum ab illa maculentur. Faciunt deniq; vascula quædam, seu sportulas è cortice *Sorbi sylvæstris*, figurâ coni inversi: has in terra ad latus arboris ponunt; quo factò deradunt resinam cultris sive radulis incurvis, ancipitibus, longis infixis baculis, quam excipiunt sportulis illis, & in acervum congerunt, donec in casas, in quibus pix destillatur, convehatur. Picem è Resinâ *picea* hoc modo conficiunt Germani; Faciunt in *Officinis* suis furnum quadratum, oblongum, in quo duobus ferè pedibus à terra ponunt duos canales ligneos, in posteriori furni parte tantum prominentes, unicuiq; canali imponunt tres ollas oblongas in fundo foramen digiti latitudine habentes, juxta ollas illas tria relinquunt foramina, in anteriore parte pedem unum circiter alta, & plus dimidio lata, in posteriore furni parte minora sunt, quæ loco fumariorum sunt, ut eo melius ignis è foraminibus anterioribus flammam emittat. Furno ita perfectò implent ollas illas resinâ, & unamquamq; regunt operculo: deinde accendunt ignem in foraminibus anterioribus. Cum itaq; resinâ calorem ignis percipit, liquescit in ollis, & per foramina ollarum pix destillat in canales subditos, per quos in posteriore parte furni effluit. Canalibus ibi supponunt vasa abiogna, aut etiam alia vascula è cortice *Piceæ* fabricata; hisce effluentem picem excipiunt & dividunt. Si nihil amplius fluat, residuum eximunt ex ollis, & implent eas iterum resinâ, sicque pergunt donec omnis resina

finâ facta fit pis. Residuum seu caput mortuum resinâ in frustra magna quadrata cogunt, ex quibus deinde fuliginem urunt.

Alius est modus excoquendi picem liquidam ex ipso Picæ ligno, persimilis illi quem describit Theophrastus histor. lib. 9. cap. 3. Picæ in Tadmam conversæ stipites assulati in cæcos super area seu pavimento è luto usto aut lapidibus antea preparato, & à centro undique ad circumferentiam paulatim declivi in struem aut acervum componunt, ei similem quem extruunt qui carbones faciunt. Struem hanc frondibus faginis pineisve undique contegunt & deinde pulvere aut lutocomminuto inperfo curiosè loriant, ne quâ fumus aut flamma eluctari possit. Ignem postea, foramine ad id relicto, desuper accendunt, quemadmodum Carbonarii solent, qui liquorem ligni oleosum seu resinaceum ad ima subsidere compellit: Is autem ob pavimenti declivitatem in canalem (qui acervum undique coronæ instar cingit) ad id factum promptè delabitur, indeque per alios ductus in lacus aut vasa ei recipiendo destinatur. Ex hoc in cortinas injecto, & tandiu decocto donec omnis humor absumat, fit *Pis arida* & *rasilis*, Græcis Παλιμμου dicta, Nostrates Picem liquidam *Car* vocant, siccam seu aridam *Pitsh*. Hinc patet Picem à Plinio rectè definiri Resinæ combustæ fluxum.

De Resinæ & Picis usibus in Medicina & Mechanicis dicemus in historia Pinus.

In Nova Anglia pavementum, in quo pineas taleas componunt ad excoquendam picem, non à centro ad circumferentiam, sed è contra à circumferentia ad centrum devexum faciunt, & canalem inde ad circumferentiam, ad picem defluentem derivandam, ducunt. Ibidem etiam lignorum struem luto undique illito obducunt, & foramen in summa parte relinquunt per quod igne desuper immisso ligna accendunt; quibus jam penitus ignitis foramen illud obstruunt, & per foraminula aliquot circumcirca in lorica lutea seu tectoria relicta aerem admittunt quantum satis sit ad ignem fovendum, cauto interim ne in flammam erumpat. Foraminula quibus ignem moderantur, & vel occludunt vel aperiant prout res postulat, Registros vocant.

3. *Picea pumila* J. B. Park. *pumila Clusii* Ger. emac. *minor* C. B.

Clus.

Nunquam valdè affurgit, sed pumila manet, fertque quædam nucamenta Nucis Ponticæ magnitudine, è squamulis imbricatis compositis, sed in pungens foliolum desinentibus compacta, quæ maturitate dehiscencia concavas inanitates & veluti cellulas ostendunt; à summis verò & extremis nucamentis ramuli nonnunquam enascuntur, frequentibus, brevibus & pungentibus foliis obfiti: sed tota arbuscula brevioribus & pallidioribus foliis quàm superior prædita est.

Neque florem, neque fructum observavit Clusius.

Pinum tubulum sive tibulum Plinii Dalechampius vocare videtur.

4. *Abies Mexicana* Fr. Hernandez. *Avevetl* & *Aboeboetl indigenis*.

Hanc arborem Hispani Sabinam & Cedrum ob materie rubrum colorem vocare soliti sunt: verum ad Abietum genus omnino referendam esse præter fructum omnemque faciem, materia suadet, quæ mollis ac lenta est, corruptionique & vitio abundè obnoxia, maximè si terræ defigatur.

Sunt autem (inquit) quatuor, quod adhuc intellexerim, hujus arboris differentiarum, inter se magnitudine, colore & fructu distantes.

1. Quædam siquidem illarum altissimas Pinus longitudine atq; amplitudine superant, & candidæ esse reperiuntur. Earum nonnullæ 24 aut amplius pedes crassitudine æquant.

2. Aliæ, quarum materia quoque candens est, & rubrum cor, sine medulla his cedunt, & nuceas Pineas resinâ refertas producunt, sed quæ vulgares Oleas minimè magnitudine vincant.

3. Aliæ his quoque inferiores spectantur, sed rubra materie, & orbiculatiore coma.

4. Postremæ & quæ omnium minimæ sunt, vix Malos Medicas vulgares vincunt magnitudine, quibus materie rubra est & candens medulla.

Cortice omnes teguntur rubeo, foliaque ferunt Abietina, etsi minora & exiliora: Ex omnibusque resina, si non sponte, at flammis liquata fluit. Forma esset eadem quæ nostrati Abietis, nisi folia, ut diximus, tenuiora, rami depressiores & fastigia acuminatiora assurgerent.

Affusæ in vasa fictilia conjectæ opertæque igne supposito resinam fundunt: ea tamen sponte non emanat.

Quibusvis regionibus proveniunt circa fluentia, stagnantisve aut lentè fluentes aquas uliginosave *Locis*: loca: etsi omnium minima longe ab aquis & nasci & servari soleat. Nullo tempore aut loco inveniuntur florere. *Nimis temere hoc pronunciarvit Hernandez, nisi forte julos pro floribus non habendos censuit.*

Resina hujus Abiega vulgari longè acrior & calidior est & viribus vehementior.

Corticis, Foliorum, Resinæ vires & usus, vide apud Hernandez, lib. 3. cap. 66.

CAP. II.

De Pini arbore.

PINUS arbor Latinorum quo nomine Veteribus Græcis dicta fit non levis est inter eruditos controversia.

Adhuc Veteres Græcos pro Pini usurpasse J. Bauhino dubium non est. Idem videtur Casparo fratri, Carolo Clusio, Bodæo à Stapel. aliisque doctioribus. Mihi Turneri nostri sententia probatur, nimirum Theophrastum *πινυλιν* appellasse quam Latini *Pinum*: Plinium autem *πινυλιν* Græcorum pro Pini accepisse, quod Plinius Pityocampas Pinorum erucas vertat, non Piceæ. Galeno etiam Pityn Pinum esse, ait enim Pityn maximos ferre conos: Verisimile etiam putat Galeni tempore Græcos & qui eum secuti sunt semper Pityn pro Pini usurpasse.

Atque Theophrasto quæ arbor sit nobis non constat, J. Bauhino Pinastrum seu Pinum sylvestrem esse verisimile videtur.

Nominum mutationis, & errandi ansam præbuisse videntur Arcades, qui (ut scribit Theophrastus) quod ceteri *πινυλιν*, *πινυλιν*, contra quod *πινυλιν* *πινυλιν* vocarunt.

1. *Pinus sativa* C. B. *sativa sive domestica* Ger. *urbana sive domestica* Park. *officulis duris, foliis longis* J. B. *The manured Pine-tree.*

Excelsa est arbor, *caudice* recto assurgens, cortice scabro & subrubenti; materie robusta, subflava, odorata, pingui. Rami per intervalla eo ordine rotatim prodeunt quo in cæteris arboribus confertis. Ex tuberculis passim in rugoso ramorum cortice extantibus *folia* enascuntur, bina ferè, circa imum connata, mox ab invicem abscedentia, quæ se mutuo spectant canaliculata, Junci marini æmula & æqualia, duorum triumve palmorum longitudine, mucrone acuto & rigido. Coni magni, crassi, turbinati, arctissimo squamarum contextu compactiles, quarum crassa, lignosa, lucida capita extantia tuberculorum agmine inæquales reddunt conos: singulares squamæ unciam latæ, duplo longiores, à capite refinam albam, odoratam subinde fundentes, lineisque, ex umbilico devexis donatæ, paulatim hastam versis extenuantur, crassæ, sinu suo complexæ naturæ binæ unam aut alteram pityidem, oblongam, ferè uncialem, torosam, pulvisculo atropurpureo resperfam, ossè crassò, duro; nucleo candido, pingui, dulci, pelliculâ rutilâ obvoluto.

Locus.

Copiosissimè in Italia propè Ravennam provenit, quo in loco sylvam ex se facit amplissimam in longitudinem extensam ad maris litus: alibi etiam in Italia observavimus spontaneam. In Gallia Narbonensi ad aquas Marianas spontaneam perhibet Lobelius, & circa Massiliam; Incolæ *Provincia* eam terebrant pro resinâ eliciendâ.

Radix nullam ex se penitus lobolem emittit, ideòque trunco recisò proflus emoritur, & semine tantum provenit. Proprium esse aiunt huic arbori ut salso solo lætissimè fructificet, quemadmodum apparet ex amenissimo Pineto prope Ravennam.

Vires & Usus.

Pini cujuscuq; cortices & folia refrigerant & astringunt, unde in dysenteria & fluore mensium profunt. Decoctum aut infusum summitatum Pinis in Cerevisia aliòve idoneo ad calculum renum & vesicæ plurimum valere creditur, necnon ad Scorbutum aliòque thoracis affectus. A turionibus Pini mille hominum liberatos à Scorbuticis affectibus refert Hofmannus in Method. medendi.

Nuclei Pinei saporis sunt delicatissimi, ipsis etiam Amygdalis præferendi, ideòque in Italia mensis secundis adjiciuntur. Caliditate temperati sunt & humidi; maturant, leniunt, impingunt. Usus præcip. in *Phibisi* & *tabe*, quia nutriunt bene, quamvis non omnino facilè concoqui vult Dodonæus; in *tussi* & *diuturnis pectoris vitis* per se aut cum melle aliòve eclegmate, quoniam exasperata leniunt; in *nephriticis affectibus*, stranguria, acrimonia urinæ, &c. quos mitigant & dolores sedant. Augent item & lac & semen genitale, ideòque Venerem languentem excitant & naturam calefaciunt, præsertim Saccharo conditi. Totus Conus seu Strobilus cum Marrubio recenti decoctus (inquit Galenus) si postea addito melle modico iterum coquatur, donec ipsum decoctum mellis accipiat crassitudinem medicamentum est ad thoracis pulmonisque, excreationes conveniens, veteri tussi & tabitudinî conferens, ut Dioscorides etiam testatur. Aqua Strobilorum astringit, ideòq; utilis est ad faciei rugas delendas, mammarum incrementum impediendum, in præcidentia matricis, &c.

Notatu dignum est quod observavit Cæsalpinus, & nos etiam ipsi, nucleos hosce non bipartitos esse ut aliis plurimis, sed velut in alveo novellum Pinum continere, cujus radix inferius spectat.

2. *Pinus* cui officula fragili putamine sive Cembro J. B. *Pinus sylvestris montana tertia* C. B. *Pin. sylv. altera fructifera, Tæda arbor fortè* Park. *Pin. sylv. 2.* Ger. desc.

J. B.

Pini foliis breviora sunt Cembali folia, palmaria, itidem bina è tuberculo uno prognata, canniculataq; videntur acutiora tamen. Conus minor quàm Pini, hoc commune habet cum cono Abietis, quod squamæ facilè à pediculo divellantur, in cæteris differt. Squammis compactus est minis multò extantibus & compressis, rugosis, non lucidis ut Pini sativi, nec firmiter compactis, extremam singularum marginem [non medullium] occupante umbilico. Pityides binæ singulis squamis occupantur, dimidio minores quàm Pini domesticæ, ossè triquetro, turbinato, rubente, tenui & fragili, adeò ut digitorum pressu haud ità violento diffiliat, nucleo crassiore, breviorè, sapore & substantia cum Pityidibus domesticis eadem.

In

In Rhætia copiosissimè nascitur, ubi rustici ejus fructu vescuntur, qui quamvis, Bellonio iudice, *Locus.* minùs duro sãpidiorèq, sit nucleo quam Pini vulgaris, adèd tamen vili venit, ut vecturã dignus non censetur. Quinetiam in convallibus montis Juniperorum dicti & montis Senesii, per quos è Gallia Mediolanum iter est, nullus est pagus qui eam sub *Elvi* nomine non agnoscat. Gelsnerus in altis montibus Rhætorum & Vallefiorum nasci scribit, nec ullam arborem altiùs. Plinii Pinum Tarentinum esse volunt nonnulli.

Bellonius hoc genus Theophrasto incognitum esse ait, in Græciã enim aut Asiã montibus non nasci. Dalechampius Tædam arborem Plinii esse vult, Theophrasto ignotam.

3. *Pinus sylvestris* C. B. *Pinus sylv. vulgaris Genevensis, & Tæda* J. B. *An Pinafter Austriacæ major, albus & niger ejusdem? Item Pinafter, sive Pinus sylv. Hispanicus major Clus? J. B? i. e. Pinus maritima altera C. B? Pinus sylv. Mugo* Ger. ico. *The Mountain Pine.*

Axius.

Caudicem habet* interdum distortum, sæpissimè tamen rectum: cortex in inferiore arboris parte plenus est rimarum atq, scaber, colore quodammodo cineraceus, in superiore tamen parte plenus squamarum & rubicundus, in ramis tenerioribus Lauri modo livescit. Surculos ramorum habet fragiles, qui si frangantur apparent inter corticem & corticem minuti pori, ex quibùs resina exsudet. Adultæ arbores ramos habent minimè rectos sed sinuosos. *Folia* habent tenuia, rigida, multò longiora foliis Abietis & Piceæ, semper gemina ab uno veluti tubulo exeuntia, in ipso exortu connexa, in inferiore parte, quã sese conspiciunt, concava, acuta, pungentia, gustu adstringentia, undiquaq, ramos vestientia.

* Imò plerumque si eandem nobiscum arborem inteli-gat.

Coni ex compactili squamarum acervo sunt turbinati; ramulis pediculo brevi, in nonnullis recto, in aliis adunco, ad latera itã firmiter adherent, ut cum novi erumpunt anniculi adhuc in ramis hæreant; quamprimum inaruerint delincent. Squamæ sunt oblongæ, sub quibus semen latet nigricans, magnitudine Anisi, alatum, plenum albã medullã.

Arbor hæc optimam fundit resinam.

Descriptio hæc in reliquis bene convenit Pini sylvestri à nobis in Suevia, Bavaria, Austria, & alibi in Germania passim observata, sola feminis parvitate differt. Nostra folia habet longa, in viriditate nigricantia, conos satis grandes, minores tamen quàm Pini fativi, oblongos, turbinatos, ramorum alas spectantes & reflexos, nucleis parvis, nec Mali vulgaris nucleis multò majoribus, quibus & figurã suã accedunt.

Habetur in viridaris nostris frequens in Anglia, & ab Hortulanis vulgò, *The Mountain Pine*, id est, Pinus Montana, dicitur; excrescit autem in magnitudinem & proceritatem eximiam, quamvis cum sylvestris & suã spontis sit, plerunq, pumila manet in Germania.

Hæc proculdubio est quam Bellonius libro Coniferarum describit sub *Piceæ* nomine, caudice, cum in arborem excrevit, contorto, rubro cortice vestito, rimis hiulco, sinuosis ramis, fragilibus, coma in latum expansã, mediocri magnitudine, &c. vide. Pinafter Austriacus major *Clus.* duorum est generum, adèd inter se similia, ut pauci nisi materiã cæsores discernere queant. Alterum tamen genus lãtiorè & erectiorè est caudice, lãviore cortice, majore cono. Alterum verò crassiorè plerunq, est caudice, scabriore cortice, foliis paulò crassioribus ac minore cono.

Pinafter sive Pinus sylv. Hispanica major Clusio, in Aquitania, inq, Pyrenæis & plenisq, aliis Hispaniã locis frequentissima, quæ ipso monente, à Pinastro i. Austriaco albo parum & solis fortè natalibus differt, in Pini fativi altitudinem excrescit, interdum etiam superat. Nobis observatæ quamvis satis grandes & proceræ, minores tamen erant fativis.

Sunt ergo nostrã sententiã Pinus sylvestris vulgaris *J. B.* Pinafter sive Pinus sylvestris Hispanica major *ejusdem.* Item Pinafter Austriacus major albus, & niger, una eademque Pini species, ut & ipse Jo. Bauhinus suspicatur. Quamvis, ut verum fatear, descriptio Pini sylvestris Genevensis *J. B.* huic arbori non bene conveniat: nec enim coni in hac parvi & breves & non turbinati sunt, sed rotundiores, fragili & brevi pediculo adherentes ramis, verum è contrario magni, & longi, & turbinati; ut superius diximus.

Ex hujus arboris inferiore parte, radicibus viciniore fiunt assulæ illæ pingues ad ignem accendendum *usu.* & lumen præbendum idoneæ, magni per multas Germaniã provincias usûs. Strangulat enim humor ad radices descendens ipsas arbores sic ut in Tædam vertantur, de qua assulæ.

De Tæda.

Transseunt in Tædam quandoq, Picea & Larix, sed rarè admodum: Pini enim sylvestris proprius ac peculiaris morbus est. In Tædam autem arbor conversã dicitur, cum non modò corejus sed & reliqua substantia in pinguedinem mutata est. Hinc (inquit Jo. Bauhinus) Plinius non absq, errore Tædam sui generis arborem esse existimavit, & sextum Coniferarum genus statuit. Plinium pariter erroris insimulant Matthiolus, Bellonius, Casp. Hofmannus, Bodæus à Stapel, aliique. Ego potius cum Dalechampsio, Clusio, Parkinsono sentio, Tædæ vocabulum *ignavum* esse, & nunc Pini resinofum & pingue lignum [*resinosa*] significare, quod lucernæ candelæve loco uratur, nunc arborem sui generis Theophrasto ignotam.

Quoniam assularum Tædæ ad lucernas usus est, hinc tæda pro face quacunq, præsertim nuptiali, accipitur.

At tibi ego ignarus thalamos tædãsq, parabam.

Ovid. Metamorph. 1.

Ex hoc genere in Aquitania, apud Cantabros & aliis Hispaniã locis, indigenas resinam colligere observavit Clusius, & nos etiam, nec in Aquitania solum sed etiam in Gallia Narbonensi, ubi arbores vulnerantur ejus rei causã, singulis annis novo vulnere supra annotinum inflicto, donec ad

decem aut duodecim pedum altitudinem pervenerint, & humor ab ea parte manare desierit; tum demum simili modo ex alia parte, ac deinde alia aperitur.

Pinafter latifolius julis virescentibus aut pallescentibus C. B. *niger, latiore folio, julis pallescentibus* Park.

Clus.

Pinaftri nigri genus interdum invenitur, tristiore arbore, contorto caudice, & in latum sparsis ramis, minore adhuc quam præcedens cono.

Est tantum varietas Pinaftri Austriaci secundi seu nigri Clusii: quæ nostrâ sententiâ non differt à secunda specie seu Pinu sylvestri C. B.

4. *Pinafter Austriacus tenuifolius* J. B. *Pinafter tenuifolius julo purpurascete* C. B. Park. *Tæda sive Pseudo-pinus* Ger. *Pinafter 3. Austriacus* Clus.

Clus.

Crescit ad nonnullorum Austriæ montium radices in scopulis, & supra Badenîes thermas, quatuor supra Viennam mill. in montium crepidine tenui gramine obfita, aliud quoddam genus, contorto admodum caudice, divaricatis ramis, quorum furculi multò graciosiores tenuioréq; sunt quam in superioribus duobus generibus: *folia* item habet illis longè tenuiora & breviora, tamen bina semper conjunctim ex eodem tubulo in virgarum ambitu nascentia. Extremis virgis botrus five Uva exiguorum julorum veluti nucamento terujorum squamarum inclusa adnascitur, qui non virescunt aut flavent, ut in antedictis, sed purpurascunt, deinde in tenuissimum pulverem abeunt, succrescente ex eorum medio novo germine suis novellis foliis, membranâ vel vesiculâ inclusis, onusto. Hujus conus etiam minor est, & obtuso plerumq; mucrone.

Hujus arboris ramos solent nostrates Oenopolæ ante ædes suas proponere, ut Viennenses Abietis tenuiores ramos, & aliarum regionum incolæ Hederam C. B.

5. *Pinafter conis erectis* C. B. *Pinafter Austriacus* Ger. emac. *pumilio montanus* Park. *An Pinus sylvestris Mugho sive Krein* J. B? *Pinus tibulus seu tubulus* Plin? *sylv. Mugho* Matth.

Clus.

Humanam non superat altitudinem, sed statim à radice in lentos & obsequentes, tamen crassos, rugosôque & denso cortice rectos, ramos dividitur, atq; in latitudinem diffunditur: hos per singulas squamas bina semper ex eodem tubulo simul prodeuntia & juncta *folia* ambiunt, quemadmodum in Pinu & vulgari Pinastro, magis tamen carnosa sunt, crassiora, breviora, & obtusiore mucrone prædita, coloréq; saturatius virente. Strobili unciales, squamatum compacti, Laricis conis haud majores, sed magis turbinati rectiq;, pediculo introrsum non inflexo ut in præcedentibus generibus, nucleus alatus ut reliquorum, & inter compactiles squamas latens. *Radix* crassa, lignosa, in diversa tendens.

Locus.

Nascitur in summis Austriæ & Stiria Alpium superciliis inter saxa & scopulos, ut plurimum ubi nullæ aliæ arbores proveniunt.

Pinus sylvestris Mugho & Krein dictus.

Pinum sylvestrem Mugho sive Crein sic describit J. Bauhinus, Parva & pumila arbor est respectu aliarum resiniferarum, & Pini sylv. *Taier* dicti, ramis bipartitis Folia prodeunt ex tubulo bina, tres digitos longa unâ parte rotunda & carinata, alterâ plana, similia Pino sylv. Tædæ, sed colore magis viridi, pungentia Coni deorsum nutantes, paulo longiores quam Tædæ aut Pini sylv. Genevensis, ut & nigriores. Squamæ crassæ & extuberantes ut in illâ, sed manifestè differentes, quia eminentiæ pulchrè sursum vergunt, cum dorso evidenti, immediatèq; hærent ramulis, à quibus facillè divelli possunt: ubi folia decidunt sunt tubercula crebra. Arboris cortex nigrior, odorator etiam videtur arbor. Ramuli rectiores pluribus foliis ornati. Refina alba, sicca. Matthiolus & Cæsalpinus hanc speciem describunt ramis procumbentibus humi, spatio cubitorum decem, quindecimq;, utilis ad cingenda vasa vinaria.

Dubitat J. Bauhinus annon hæc sit Picea nigra Corcyrensis Bellonii.

Pinum sylv. Mugo Matth. C. Bauhinus à Pinastro pumilione Austriaco *Clus.* diversam facit.

6. *Pinafter tertius Hispanicus humilis* J. B. *Pinus maritima minor* C. B. Park. *Pinafter marit. minor* Ger. emac.

Clus.

Ejusdem ferè est cum superiore seu Austriaco quarto altitudinis, licet in lentos & obsequentes ramos divisus sit, non sunt tamen adeò crasso rugosôque cortice recti, neq; ita in latitudinem diffusi: virgæ etiam graciosiores, *folia* exilia, Laricis foliis non dissimilia, non adeò tamen mollia, neq; ut illa decidua, sed immortalis viriditate prædita, ut superiorum folia: *Strobili* exigui & graciles, nucleus etiam pusillus & nigricans, alatus ut reliquorum.

Locus.

Solo Murciano regno hoc genus, idq; rarissimè, conspexit Clusius.

Opinatur Lobelius hunc non differre à Pinastro humili Gallo-provinciæ & Narbonensis collibus ad Lupum montem oriundo. Nobis Pinafter ibidem frequens idem videbatur Pinastro Austriaco primo Clusii, tertio in loco descripto.

7. *Pinus sylv. maritima conis firmiter ramis adhaerentibus* J. B. *sylv. altera maritima* Lob. obl. *An Pinafter 2. Hispanicus* Clus?

Coni ex adverso bini, deorsum nutantes, crasso, lignoso pediculo firmiter hærent (quo nomine ab aliis differt Pini & Pinaftri specieb) trium digitorum transversorum longitudine, in acutum medioeriter mucronem definentes, quatuor in ambitu uncias ad basin colligentes, squamis non multum extantibus compactiles, ad Pini domesticæ conos accedentes, nisi multò essent minores. Ligno materies alba, cui refina vehementis odoris sublutea.

In

In collibus versùs montem Lupi plures sunt sylvæ ex Pinis hujusmodi compositæ, quarum aliæ *Locus.* arborefcunt, aliæ verò pumilæ reperiuntur, inquit *D. Magnol.*

Dubitat *J. Bauhinus* an hæc arbor eadem sit cum Pinastro altero Hispanico seu minore Hispanico *Clus.*

Pinafter nobis observatus circa montem Lupi non videbatur differre à Pinu nostra tertia seu sylvestri *C. B.*

Pinus maritima major C. B. maritima major fructifera Park. sylvestris montana Ger. Pinus maritima Theophrasti Lobelio J. B.

Stipite, ramorum & foliorum facie perfimilis videtur Pinastro montano, sed ramis glabris, caudice nigrioribus. Conus phœniceus, brevior & supernè latior. Huc refert *C. Bauhinus*

Pinastrum alterum Hispanicum vel minorem Hispanicum Clus. Pinum maritimam majorem fructiferam alteram Park. marit. majorem Ger.

Quem *Clusius* duorum hominum altitudinem rarè superare ait, inflexo & contorto caudice, ut plurimum ab imo ramofo. Folia illi majori Hispanico familia, sed breviora, dilutiùs virentia; coni etiam minores, oblongi tamen, turbinati & candicantes, multa plerunq; resinâ infecti, non admodum iis dissimiles qui Austriaco albo cognominato innascuntur; nuclei quales in majore, nigrâ membranâ contexti.

Murciano & Valentino regno frequens.

Locus:

A. 8. *Pinus sylv. foliis brevibus glaucis, conis parvis albertibus, hortulanis nostris, The Scotch Fir, i. e. Abies Scotica perperam dicta.*

Hæc in proceram satis arborem adolescit, caudice recto, firmo & minimè contorto, cortice minùs scabro quàm Pinastris vulgaris, cinereo seu albicante, foliis brevioribus, latioribus, glaucis, conis parvis turbinatis, & acutis, albertibus, feminibus intus minimis.

Hanc aliquando habui pro Pinastro altero Hispanico *Clus.* Verùm non convenit caudex inflexus & contortus: coni etiam majores pinguntur.

In Alpibus Stiriæ spontaneam observavimus. *D. Evelynus* in *Sylva*, hujus semina è Scotia *Locus.* à *D. Marchione Argatheliæ* ad se missa scribit, ubi propè lacum *Loughbrum* dictum inter lacum & montem vicinum sponte proveniunt eâ copia, ut ex iis casu delapsis aut subversis, & ibidem jacentibus aliis supra alias ad hominis usque altitudinem interstitiis paulatim tractu temporis oppletis collis mediocris aggestus & elatus est. Ob elegantiam suam & pulcherrimum aspectum, nunc dierum in hortis & viridariis nostris frequens colitur.

Descriptio Piceæ, quæ in Olympi Phrygiæ montis jugo nascitur apud Bellonium in plerisq; huic arbori convenit. Ea Abietis rectitudine constat, cortice, si ad alia comparetur glabro & subalbido: cætera omitto apud ipsum videnda.

9. *Pinus sylvestris, sive ut Bellonius, Picea. Sylvestris Ida Troadis, cujus coni facile decidunt J. B.*

Piceam, quæ in Ida Troadis nascitur, plurimum ab aliis discrepare comperit *Bellonius* [Arb.conif.] Siquidem in Ida Martio mense breves julos ut *Corylus* promit; quo tempore coni à montis Olympi Piceis decidunt, quod aliarum regionum Piceis non accidit. Pediculus quo coni ramis adherent gracillimus est, quare cùm maturuerint levi ventorum flatu deturbantur decutiunturq; ab arbore, aliorum fructuum modo, cùm tamen in aliis ferè omnibus anniculi cum nuper nascentibus in arbore permanere comperiantur.

De Refina Pini, Abietis, &c.

Refina liquor est pinguis ac oleaginosus ex arbore sæpius sponte, interdum eâ vulneratâ defluens.

Refina propriè dicta in oleo promptè solvitur, in liquoribus aqueis nullo modo.

Refina respectu consistentiæ vel *liquida* est, subalbida & odorata, è Pinorum sylvestrium præcipuè generibus, vel sponte vel vulneratis effluens: vel *arida* è corticis rimis vel circa abscissos ramos, & quidem Piceæ vel Abietis exiens.

Strobilinæ resinæ nomen accepit, quæ circa conos seu strobilos concreta reperitur.

È Refina liquida colo prius defæcata ut sordes fecernantur in duplo aquæ decocta, quotisque omni lentore consumpto odorem amittat & friabilis reddatur, tàmque arida ut tundi, teri, cribrariq; possit, fit candidissima ac fere nivea etiam si antea oleosâ aut mellei coloris fuerit. *J. B. è Dioscor.*

Spissatur etiam refina cocta sine aqua in cortinis æneis subjecto primùm lento igne, deinde ubi coire cœpit, carbonibus liberalius aggestis, & aucto igne, ut quicquid serofi est exhalet: quod requirit trium dierum & noctium continuam cocturam. *Idem.*

Haud abfimilis est coquendi modus Chymistis usitatus, oleum è Terebinthina elicientibus. Phialam ingentem luto oblitam, & resinâ ad dimidium usque repletam furno imponunt, & vas recipiens adaptant. Dein eâ cautione qua dictum est ignem accendunt. Fluit primùm liquidus sudor, Resinæ aquam vocant, Pisselæo veterum respondens, qui tanquam inutilis abjicitur, tameri ad ea valet ad quæ Pissellum commendatur. Sequitur oleosus liquor, qui cùm totus extillaverit arida & friabilis

CCCCC 3

frialis in Phialæ fundo refina fupereft, Colophoniam hodie nominant, magni, ut & olim, in medicina ufus. *Idem.*

Cæterum Colophonia variæ fignificationis eft: vel enim Refinam crudam ex Picea Pinôve ficcam, denotabat, Chiæ Mafliche perfimilem, è Colophonia advehi folitam, vel refinam liquidam ex iifdem arboribus ab eodem loco miffam. J. B. è Galeno. Pix Burgon. feu Burgundiaca videtur eſſe refina Piceæ fecundùm Parkinſonum.

Refina omnis confert præcipuè tuſſi aliſque pulmonum affectibus (cum melle) urinæ ac alvo ciendæ. Calculum pellit, Arthricos affectus juvat, gonorrhœam fiſtit.

Extrinſecis Chirurgis uſitatiffima eſt in Emplaſtris, movet enim pus, maturat, & ſcabiei medetur.

Sunt qui Terebinthinam vulgarem (eſt autem ea Laricis refina) in Cereviſia infundunt, atque ſimul deſervere ſiunt pro potu ordinario in præſervatione calculi, viſcerumque obſtructionibus. *Schrad.*

Refina Abietina calefacit & humectat, conſumit & ſeparat, articulos roborat, tumores duros diſſolvit, dolores podagricos & iſchiadicos ſedat, emplaſtris junctâ puſ promovet: mundificat & incarnat renes, eoque à calculo purgat: ſpecificum eſt in vulneribus capitis: Inprimis emplaſtri modo clavis pedum aut manuum applicata dolores lenit, & partim ejuſmodi tumores eradicat. Wagnerus, p. 297, 298. *D. Hulſe.*

De Pice.

* *Cap. De Abiete.* Pix non tantùm ex Abietis, ſed ex Pinûs, & aliarum etiam arborum refiniferarum lignis aſſulatum cæſis & in ſtrumem compoſitis, eo quem * ſupra explicuimus modo, rudî quadam per deſcenſum deſtillatione, vi ignis excoquitur.

Nonnulli ad uſus ſubitaneos è Pice liquida, ſiccâ faciunt hoc modo; Liquidam in cacabum ferream infulam ſuppoſito igne fervefaciunt eoque ut flammæ concipiendæ apta fit, deinde accenſam tandiù deſlagrare ſiunt, donec abſumpto humore ſicca evadat, cujus cùm in parva quantitate experimentum fecerunt, impoſito operculo flammam extinguunt.

J. Bauhinus Pice aridæ duo genera facit. Vel enim, 1. Liquida eouſque tantùm coquitur dum ad viſci craſſitudinem coacta fit; atque hæc *Borax* nominatur, fortaiſis quòd in pellibus [*πῶν βορῶν*] pecudum conderetur ac venderetur: aut quòd pecudum ſcabiem ſanaret, aut quòd illitu greges privatim ſignaret. Officinis *pix navalis*, quòd hac naves picantur: Hæc ipſa cùm pulveriſata injicitur aquæ ferventi, & trahitur, five (ut loquuntur) malaxatur manibus ſevo inunctis fit ſutorum illa quâ ſila cannabina inungunt. Vel 2. igne tam valido & tandiù continuato coquitur, ut abſumpto proſus humore (per quem aliàs tenax eſt) fragilis ac raſilis fiat: Hæc Græcis *ἐπιεὶς ἰατρικῆς*, Latinis Pix ſicca & arida, aut raſilis, dicitur.

Πικρὰ πικρὴ Dioſcoridi fit è Pice ſeparato quod in ea aquoſum eſt, quòdque eidem velut ferum lacti ſupernatât. Excipitur porrò interea dum Pix coquitur expanſis ſupra eam mundis velleribus, quæ poſtquam halitu ex ea ſublato permauerint in vas aliquod exprimuntur, iteratûque illud tantisper dum Pix coquitur. Unde patet Piſſellæum nihil aliud eſſe quàm ferum picis ſeu aquam picis deſtillatam. Hoc Galenus Piſſanthos florem Picis vocat, Piſſellæum autem picem liquidam cum oleo permixtam. Ad eadem facit ad quæ Pix liquida.

Zopiſſa eſt *Pix navalis*, ex cera & refina conſtata, deſata ſcil. ex navibus, quæ diu in mari verſatæ eſſent, ac (ut vult Plinius) velut vitam illuc peregiſſent: Eaque per intenſionem Zopiſſæ, quaſi efficacior dicta, & quòd abjecto ſalis marini callo ſtimulata fit, *Ἀντιπυρρα* appellata fuit. Multum digerentis habet facultatis. Doſ. in unguentis & emplaſtris ab $\zeta\beta$ ad $\zeta\gamma$. & plures.

Pice uſum apud Veteres duplicem fuiſſe Rei ruſticæ ſcriptores tradunt: Unum ad dolia & ſerias cateraq; vaſa ante quadrageſimum vindemiæ diem picandæ: cujus uſus erat ad duratricem firmitatem vino præſtandam (inquit Plinius) nè corruptatur, & ſicubi rimofum vas fit nè tranſfluat. Verùm cùm hic mos dudum apud nos exolevit in vaſis ſaltem majoribus; qui modum ſcire deſiderat quo vaſa picabant, hunc ad eodem RR. ſcriptores remitto.

Pice alter uſus erat ad condituras, ut vina infirma durare poſſent. Pice autem odor ſaporque Romanis olim ſuit gratiſſimus in vinis, quæ ob id Picata appellabant. De modo condiendi vina cum pice opportunior erit dicendi locus cùm de vinis agemus. At neq; ad vina condienda nunc dicendum ullus, quod ſciam, Pice uſus eſt, unde nec de condituræ modis opus eſt ut admodum ſoliti ſimus.

Pice illita olim pilos avellere ſolebant è corporis partibus quas natura iis veſtitas eſſe voluit, quod *πικρὸν & ὑγραντικόν* Græci dicunt; qui mollum & eſtrematorum mos erat.

Quin & pice corpora hominum torquebantur: unde *ὑγραντικόν* inter alia cruciatu & ſupplicio afficere ſignificat.

Facit Pix liquida, tradente Dioſcor. ad lethalia medicamenta [venena *Lugd.*] phthiſicos, purulenta exſcreantes, tuſſes, anhelationes, & humores intra pectus contentos ægrè exſcreabiles, ſi cyathi menſura cum melle delingat. Peruncta valet ad tonſillarum & uvæ inflammationes, & anginas, itémq; ad aures purulentas cum roſaceo [Galeno concoquit duros & duros tumores omnes cataplaſmatis indita] necnon & ad ſerpentium morſus cum trito ſale adhibita: pari verò cera admixta ſcabros ungues detrahit [& impetigines *Gal.*] vulvæ tubercula * ſediſque duritias diſcutit. Cum farina hordeacea urinæque pueri decocta ſtrumas circumquaq; rumpit. Cum ſulphure, Pineo cortice, aut ſurfuribus illita quæ ſerpunt ulcera cohibet. Manna Thuris ac cerato permixta ſinuofa ulcera agglutinat. Pedum ſediſve rhagadibus commodè illinitur, ulcera replet & cum melle purgat. Quin & cum uva paſſa ac melle carbunculos putreſcentiâq; ulcera emarginat. Septicis quoq; ſeu erodentibus emplaſtris utiliter admixetur.

* *Alii penis legunt.*

Calcefactoriam vim habet Pix arida, mollit, pus movet, tubercula panósq. discutit, ulcera replet, ac utiliter vulnerariis medicamentis admiscetur.

Pix liquida jumentorum & pecudum ulcera scabiémq. illita sanat. Nostrates certe ovium & jumentorum ulceribus & vulneribus Picem liquidam illinere solent; verum ad ea potissimum contra muscarum injurias tuenda quæ locis crudis & ulceribus, ubicunq. cutis deteritur & caro denudatur perpetuò infidentes admodum molestæ esse solent, ovisque ibi depositis vermiculorum catervam ingenerare.

Norwegici Picem liquidam Abiegnam cum cerevisia mixtam in febribus malignis magno successu bibunt: Iis etiam Pix arida podagræ præsentaneum habetur remedium. Th. Bartholin. Aët. Med. An. 1671. Obs. 131.

Pulverem insuper & muscum Abietis vulneribus periculosis inspergunt. In affectibus Scorbuticis medicamenta è Pice præparata valdè celebrantur à Claudero de Balsamandis corporibus p. 88. Habui à D. T. R.

Oleum Templinum dictum fit ex conis viridibus Piceastri per descensum igne leni destillat. Oleum hoc cum olei Rosacei partibus duabus mixtum solamen est in omnibus vulneribus, præcipuè capitis cum fractura ossis: impetiginem quinetiam sanat, verrucas consumit. Wagnerus Hist. Nat. Helvet. p. 298. Transmisit D. Hulfé.

Verum præcipuus picis usus, in quem ingens ejus copia quotannis absumitur, est ad naves picandas earumque rimas & commissuras omnes obturandas & communiendas nequa se insinuare possit aqua marina.

Cæterum Refina liquida quadruplex. Terebinthina nomine dicta Officinis nostris in usus est.

1. Primò, *Terebinthina Cypria*, *Cyprus Turpentine*, quæ genuina Terebinthi arboris lachryma seu Refina est, quam in capite de Terebintho descripsimus. *Terebinthina è Chio ex eadem arbore.*

2. Secundò, *Terebinthina Veneta*, *Venice Turpentine*, quæ Laricis arboris ad medullam terebratæ latex est.

3. Tertiò, *Terebinthina Argentoratensis*, *Straßburgh Turpentine*, quæ ex tuberculis Abietum novellarum colligitur. Vide cap. de Abiete fœmina. Hæc à multis Terebinthina Venetæ præfertur nec immerito, certè triplo pluris venit. In quibus à Veneta seu Langna differt Casp. Hoffmannus nos docet. 1. *Abiegna* longè pellucidior est Larignâ; Ideò quidam (ait Matthiolus) Larignam colatam & ad ultimam claritatem perductam vendunt pro Abiegna. 2. *Abiegna* non tam lenta est & contumax, sed subitò abrumptur si digito immisso attollatur. 3. *Abiegna* est odoratior non Larignâ tantùm sed ipsa etiam verâ Terebinthinâ. Est autem odor Thuris. 4. *Abiegna* est amarior, & quodammodo refert saporem corticis Mali Citrii. 5. Post annum incipit flavescere.

4. Quartò, *Terebinthina communis* seu vulgaris, *Common Turpentine*. Hæc minus liquida & crassior est reliquis, nec pellucida, albicans, consistentia fere Olei frigore nonnihil densati; Hanc Pinus montanæ seu sylvestris C. B. liquorem esse existimo; siquidem à Massilia ad nos defertur; ipse autem observavi non procul ab ea urbe montes hoc genus arborum sylvis vestitos, earumq. plurimas deciso non longe à radice cortice vulneratas ut resinam funderent, eiq. excipiendæ fictilia truncis appensa aut subiecta.

Thus vulgare Officin. nostrarum, *Common Frankincense*, v. *Parrosin* Pineam resinam esse affirmat Parkinsonus in terram defluentem & brevi indurescentem; cui & nos facile assentimur, quia ab eodem loco ad nos adfertur, nec aliæ sint in vicinia arbores resiniferæ.

Picem Burgundicam nostratibus dictam, *Burgundy*, v. *Burgony Pitch*, idem Parkinsonus Picæ arboris Resinam esse existimat, cum primò effluit liquidam, tempore indurescentem, ut tandem friabilis reddatur: quod an verum sit nescio, necdum enim certi quicquam de ea comperi.

Suspiciatur D. Tancredus Robinson, *Thus vulgare* Officinarum non solum è Pinu, sed è Piceâ, aliisque arboribus resiniferis effluere in terram, & saxa, ibiq. in micæ indurescere parte magis oleosâ evaporata; unde candida illa gemma cum resinis sæpenumerò mixta, & à Plinio annotata inter Mercatorum fraudes. Olibanum pretiosius, & rarius, hoc igitur sit Arabicum, *Thus vulgare* Europæum. Atramentum illud fuliginosum nostratibus *Lamp-black* dictum, nil aliud est quam fuligo resinæ vel picis concremata; propter quod Officinas ædificant funum cum non emittentes, olim ad atramentum scriptorium in usu erat, & ad colorandum. Adulteratur fornacum, balnearumq. fuligine. Vid. Plin. lib. 35. cap. 6.

CAP. III.

De Cedro confera.

Cedrus, *Κέδρος* πικρὸ τὸ κάρτερον, κάρτερός γάρ ἐστι, ἢ πικρὸ τὸ κλέδριον βαδίσως, quòd facile accendatur nratúrque. Prius Etymon minori Cedro magis convenit, posterius majori: hæc enim facile ardet ob resinam Cedriam dictam.

Cedri nomine duæ diversorum generum arbores donantur: altera *baccifera* est folio spinoso seu pungente Oxycedrus inde dicta, quæ revera nihil aliud est quàm Juniperi species major; Notandum autem, Lignum quod ad nos ex America defertur *Cedrim* appellatione, Juniperi cujusdam ibi nascentis aulicæ crasso & procerò lignum esse: altera *confera*, de qua hoc in loco.

Differt

Differt autem Cedrus à Larice (cui aliàs simillima est) trunco majore, foliis perpetuis, conis plus quintuplo majoribus.

Arborem hanc esse Cedrum Libani, in Sacris literis tantopere celebratum, cujus usus erat ad templum Salomonis edificandum, minimè dubium est.

Cedrus conifera foliis Laricis C. B. magna, sive *Libani conifera* J. B. magna *conifera Libani* Park.
The Cedar of Libanus.

Arbor est perpetuò virens, robustis ramis brachiata, orgyias aliquot crassa, ad summam Abietum nostratium proceritatem assurgens; quanto autem majores accreverint rami, quorum pondere gravatus caudex se inclinat, tantum de arboris rectitudine decedit. Rami (ut & conii, magni, rotundi) sursum spectant, longi, tam pulchro ordine dispositi, ac si artificis manus relectos aequatòsq; apposuisset: sic ut eminè etiam circumnatus aequaliter dispositorum orbis egregiè appareat: ex quo etiam antequam cominus contempleris, faciliè inter hanc aliàsque resiniferas arbores discrimen notes licet: ceteroqui magna huic cum Larice similitudo, potissimum in foliis, quæ parva, angusta, conferta, in exerto sulcello fusco clavis musci terrestris longitudine & crassitie simili, quæ (ut ait Bellonius) ab uno furculo exoritur, 40 vel 50 simul, serie quadam in ordinem disposita, furculum radiantia pictoris penicillum referre videntur, odorata, subacida & cum levi amaritudine adstringentia. Sola inter arbores, dempta Abiete, conos in cælum tendentes mittit; hos sic describit J. Bauhinus. Quatuor pollicibus altiores, octonos in ambitu circa basin colligunt (quos nimirum ille habuit) paulatim in obtusum turbinem fastigiati, squamis compacti fescunciam circiter latis, unciam altis, mediocriter crassis, rufis, per extrema extantia planis, alia alius sinum ita subeunte, ut quot sint earum circumcirca agmina, totidem zonis præcincti videantur: inferior autem uniuersusq; ex his squamis pars lambdoides mucrone suo hæcæ adnascitur, jugo elato medium percurrente, in valles laterales declivi, totidem consimilibus ex aduerso valleculis respondentibus, quæ totidem recipiunt nuculas, pomaceis aut pyracæis granis duplo triplòve majores, formâ non absimili, rutilantè quadam resina, dura sed fragili, vehementer odorata, evidenter acri farctas; quarum uniuersisq; uncialis, triquetra, tenuisque membrana affigitur, papilionis alam egregiè referens, ita quidem ut duæ membranæ uni squamæ majori averso incubitu respondeant. Cæterum pediculus conii validus existit, uncialis & sextantalit longitudinalis, crassitudine ferè extremi articulari minimi digiti, obliquus aut incurvus, cortice rugoso, & squamulis exiguis (ut in Pinastro) subinde loricatus, tam firmiter ramo adhærens, ut divelli non possit nisi avulsa arboris parte. Coni porro hiantes se pandunt, ac paulatim diffusi roribus ac pluvii decidunt, relicto in ramo pediculo seu stylo medio, cui squamæ adnascuntur, firmo & tereti, quod & in Abiete femina observavimus. Pediculus autem squamas non priùs exiit quàm duos annos excesserit.

Ramus quem habuit J. Bauhinus pollice crassior, cortice erat crasso, rugoso, foris fusco, intus rufus, materie dura, alba, in ramulos satis crebros divisa.

Lignum colore erat undequaq; rufus, (qualem in Pyri ligno subinde conspicimus) pectinibus relictis fissile, solidum satis, media tamen inter fibras spatia inania, ut lignum Quernum, ostendens, nullam cariem, nullam terebinem sentiens.

Theophrastus eam Cedri trunco crassitudine attribuit, ut eam ulnæ hominum quatuor vel etiam plures nequeant amplecti. Melchior Luffy apud J. Bauhinum Cedros montis Libani tam crassas fuisse ait, ut sex vel septem homines vix possent amplecti truncos.

Dodonæus corticem inferioris partis trunci, quæ à terra ad primos porrigitur ramos, asperiores esse scribit; reliquum vero lævem ac glabrum, inter ramos conspicuum.

Duas profert resinas, quemadmodum & Abies, alteram in tuberculis albam, nihil profus amarulentam, nec gravis odoris: alteram sua sponte exsudantem, quæ cum retorrída sit, naribus admota, fraga redolet, odoratæque gustatu percipitur, sed ita pertinaciter dentibus inhæret, ut non nisi cum difficultate auferatur.

Locus.

In monte Libani, ubi sponte oritur tantum 24 supputavit Rauwolfius; nec plures *Melchior Luffy* prædictus: Bellonius circiter 28: qui & in Amano & Tauro montibus se Cedros vidisse refert.

An Cedrus Libani Recentioribus dicta Veteribus cognita fuerit non levis est controversia. Hinc enim, Theophrasto, Plinio, Galeno, Dioscoride auctoribus, Cedrus etiam major, bæccas, Cedridas dictas, fert, non Conos; proinde Cedrus montis Libani esse non potest, quæ conifera est. Ex altera autem parte, magnitudo insignis quam Plinius & Theophrastus Cedro majori attribuunt Oxycedro, (quæ reverà nihil aliud est quàm Juniperi species) nullo modo convenit: uti nec nomen Cedrelates, quod quidam, autore Plinio, Cedro majori attribuunt. At neque, si Bellonio credimus, Cedrus minor in Syria reperitur, ubi Theophrastus miræ magnitudinis Cedros nasci scribit.

Cedros autem Libani Larices non esse, ut Guilandinus & alii volvere, inde constat, quòd Larici folia decidant, Cedrus magna perpetuò vireat: Rami Laricis deorsum dependant, Cedri magnæ sursum spectent; tandem quòd Larix non reperiat.

Magnam tamen similitudinem cum Larice obtinere Cedrum non est diffidendum, ut meritò congeneres censentur arbores.

Cedriam antiquorum Cedri lachrymam seu resinam esse, non Picem, ut nonnulli volunt probat

* *Comment. in Theoph. hist. l. 9. c. 1. p. 973.*

* Bodæus à Stapel. quem consule.

Bellonius lib. de arb. conf. non Cedrum tantum Cedriam fundere, sed etiam Pinum, Piceam, Laricem, Juniperum, Cupressum, quarum omnium resinas defunctorum corpora servare scribit: quem hac de causa Matthiolum non immeritò reprehendit.

Vires.

Cedriæ autem hæ facultates à Veteribus tribuuntur, Defuncta corpora incorrupta ævis servat, ventia corrumpit, mirâ differentiâ, cum vitam auferat spirantibus defunctis pro vita est. Vestes quoq; & pelles corrumpit, & animalia necat. Galenus 7. *Simpl.* septicam esse tradit, ob caliditatem cum substantiâ tenuitate conjunctam. Commoda est ad ocularia medicamenta, ut quæ illita visum

visum acuat, & albugines ac cicatrices deleat; cum aceto verò instillata vermes aurium necat, & cum Hyslopi decocto infusa sonitus ac sibila sedat. At Plinius, timuerim (inquit) vel gravitati aut vermibus aurium instillare [ob septicam vim superius tactam.] In cava dentium indita dentem frangit, & dolorem sedat: idem facit etiam si cum aceto colluatur. Plinius dentes quoq; eo colluere timuerit. In anginis illinitur, & tonsillarum inflammationibus opitulatur. Hoc etiam, nec præter rationem, improbat Plinius. Phtiriasis eo inungere non dubitavit idem, & contra porriginis. Ceraffe serpentis moribus, cum sale imposta auxiliatur, & contra marini Leporis venenum bibitur in passo. Prodest & Elephantiasii laborantibus si oblinatur. Purgat quoq; ulcera in Pulmone eaque sanat, si cyathi mensura sorbeat. Mirum hoc non reprehendere Plinium. Vermes & Ascaridas perdit per clysterem infusum. Ulcera sordida & excrescentias in eis aurores quidam inungunt eo. Fit & oleum ex eo, quod Pissellæum vocant, vehementioris ad eadem omnia usus. Privatim verò Quadrupedum, & canum ac boum scabiem curat, Ricinos etiam in iis perdit, & ulcerationes quæ ex tonsura ipsorum oboriuntur ad cicatricem perducit.

Ex Cedro oleum nasci scribit Vitruvius quo libri aliæ res perunctæ à tineis & carie non læduntur. Ad quod pertinere videtur illud Perfi, Satyrâ primâ

Et cedro digna locutus.

Item illud Ovidii Trist. 1.

Nec vitulus minio, nec cedro charta notetur.

Ego potius colorem aliquem cedri oleo temperatum poetam intelligere puto ob verbum *ustaris* additum: nec oleo simplici, quod propemodum decolor est, aliquid notari recte dicitur.

C A P. IV.

De Larice.

Laricis nomen à Germanico antiquo *Larich* vel *Larich* dictum esse verisimile est. Apud Cæsarem voces Germanicæ in *ich* terminatæ, observante C. Hofmanno, mutantur in *ix*. Laricem autem Theophrasto & veteribus Græcis incognitam fuisse cum Bellonio putamus, qui ait univèrsis locis Græciæ per quæ tranfit Laricem non apparere. Larix à reliquis coniferis & resiniferis arboribus abundè distinguitur quòd folio sit deciduo. Verùm de tempore quo folia decidunt non consentiunt Botanici. Matthioli folia non decidere hyeme, sed novo vere cum recentia propellunt vetera affirmat. Matthiolo suffragatur auctor *de arboribus* J. Bauhinus, qui non Autumnò sed Vere folia decidua se observasse scribit. Alii è contra folia Autumnò decidere & arborem hyeme nudam esse afferunt; præ reliquis C. Hofmannus. Quid autem? inquit, nisi omnes qui hortum medicum frequentavimus cæci sumus singulis Autumnis folia decidunt. Ego J. Bauhino ut curioso & veraci potius assentior. Observent & litem hanc determinent quibus arborum harum copia est, & inspicendi animus.

Larix Ger. C. B. Park. folio deciduo conifera J. B. *The Larch-tree.*

J. B.

Caudice recto ac procerò Abieti æqualis est: cortice crasso, scabro, fuscòque [J. Bodæo cortex inferiore parte quæ ramis subest crassus, asper, undiq; in rimas dehiscit, præcisus interiùs rubere conspicitur, reliqua parte lævis, glaber, nonnihil foris inalbicans.] Rami circa stipitem velut per gradus collocantur, longi, graciles, deorsum dependentes. Folia leniter odorata, ramos confuso ordine ambientia, è tuberculis umbilicatis duodecim, viginti, aut triginta simul penicilli in morem conjuncta prodeunt, tenera, perangusta, crassitudine porcinas setas æquantia, uncialia & longiora, viridantia, [Stapelio breviora, tenuiora, molliora quàm Pini, haud aculeata sed retusa, adventante hyeme pallida effecta, (quod & nos observavimus) ad stipitis radicem decidunt] non ante Hyeme decidentia quàm alia initio veris succedant. Non igitur univèrsa simul, sed singula paulatim recedunt, aliis interim successu ab iisdem tuberculis prodeuntibus dilapsorum vicem occupantibus, ita ut non defluxisse folia, sed novæ juventutis habitum induisse videantur. [At Stapelius aliique nudam hyemem transigere Laricem affirmant.] *Flosculi* seu potius conorum rudimenta Stapelio rotunda, è teneriorum ramulorum summitatibus erumpunt, arborémq; mirum in modum condecorant, quòd in purpuram ardentè rubescencia, comantibusque foliolis miro naturæ artificio annexa, viatorum oculos non parùm recreant, suntque odoratissima. Coni pertinaciter ramis hærent brevi, contorto, crassifusculo pediculo, nutabundi, nucis Cupressini magnitudine, sed paulò longiores, squamulis compacti latiusculis compressis, obtusis, tenuibus [ex rubro, ut inquit Clusius, purpurascens, nimirum dum tenelli sunt, & nondum maturuerunt] qui dum novelli & recentes sunt ex iisdem tuberculis è quibus folia prodeunt, petiolo sursum reflexo nitentes, ut mucrone cælum spectent: illòsque intercedunt squamulæ foliaceæ, tenellæ in stylum acutiorem desinentes quæ singulæ continent semina parva, alata, gemina, magnitudine seminis Cupressi, foris cinericeo cortice, intus autem candido nucleo constantes, sapore dulci & Pineam nucem referente. Materies firma fatis & solida, in rectum fissilis, fulva, crispantibus saturatoris coloris callis, pectinibus rectis, odorata, flammescens, odorem quoq; jucundum naribus aspirans.

In Alpibus Rhæticis & Vallefacis abundè provenit. Nos in Alpibus Stiriacis & Corinthiacis copiosè observavimus, cum Vienna Venetias iter faceremus. In Viennensi saltu, tum aliis montibus

bus Alpibus vicinis, exceptis summis jugis, abundare Laricem scribit Clusius. Plinius, Vitruvium, ut videtur secutus, Laricem nec ardere, nec carbonem facere, nec alio modo ignis vi consumi quam lapides scribit. Hoc tamen falsum esse experiētiā constat, nam apud Vallesianos quibusdam in locis, non alia ligna in usum foci adhibentur, ac alicubi etiam in Alpibus ad ferrarias fodinas carbones ex ea fiunt.

Nec verius est, quod hanc perpetuò virere dicit, cum Botanicorum omnium consensu folio sit deciduo: potest tamen hac in parte defendi Plinius; cum Larix (teste J. Bauhino,) non antè folia amittat, quam Vere nova producat.

Erravit insuper Plinius Laricem nullo flore exhilarari, nec natales pomorum recursus annuos verficoloris nuncio promittere affirmans, cum, observante Cæsalpino, flores ineunte Vere emergant in cacuminibus, in purpura valdè rubentes, odoratique: Quòd si hi nihil aliud sunt quam conorum rudimenta, non immeritò Plinius arborem floriferam esse negavit. Ego autem in hoc genere non minus quam in aliis coniferis dari flores à fructibus non tantum distinctos, sed etiam disjunctos suspicor.

At verò quomodo Plinius Laricis morbum esse ut Tæda fiat scribentem excusè non video: in hanc autem errorem incidit quòd *αδελφω* Theophrasti, i. e. Pinum, pro Larice habuerit, & cuncta Larici tribuerit quæ de Pinu Theophrastus scripsit, cuius proprius morbus est ut Tæda fiat.

Ufus.

Larix (auctore Plinio) quam Picea materià præstantior longè, incorrupta vis, emori contumax. Fiunt ex ea (referente Clusio) vinetorum pedamenta, & pali circa Neapolin & supra Badensēs [Austriæ] thermas, ut quæ corruptioni minùs sit obnoxia: item longissimi canales, tectis supponendi & aptandi ad pluviam & imbres ex iis decedentes excipiendam: sunt enim ad hos usus commodissimi; nam cum firmà & solidà materià constent, diutissimè Solis ardoribus, & aliis aeris injuriis resistere possunt, nec finduntur aut vitium contrahunt, eaque de causa non Piceis aut alterius inductione egent. Structurarum pondera firmissimè & diutissimè sustinet, idque Baptista Albertus adnotasse scribit, cum alibi tum apud Venetias ex vetustis operibus.

Vires

Folia ejus & cortices adstrictoriam facultatem obtinent: lignum magni fieri adversùs elephantiasin scribit Stumpsius, Simlerus contra lepram.

Colligitur ex hac arbore resina liquida, candicanti melli, veluti Attico aut Hispanico, colore & consistentià similis, quæ tamen non sponte effluit, sed ex arboris trunco emanat crasso oblongoque terebro ad cor usq; excavato; manantem inde Resinam vasculis quibusdam è Piceo cortice paratis excipiunt. Resina hæc *Larix* dicitur, in officinis *Terebinthina* appellatur, ejusque loco venditur. Quod novum non est. Nam & sua ætate Galenus rhopopolas Laricem Terebinthina loco vendidisse refert. Vide Bod. à Stapel comment. in Theophrast. hist. lib. 3. cap. 10. ubi è Galeno ostendit eos citra errorem hanc illi substituere.

Parkinsonus & C. Hofmannus Resinam Laricem esse quam Officinæ nostræ Terebinthinam Venetam vocant affirmant; & C. Bauhinus hanc non tantum pro Terebinthina in usum receptam esse, verum etiam pro Terebinthinæ cognomento cognitam ait: nec desunt (inquit) qui in totum Laricis resinam esse volunt quam pro Terebinthina Officinæ habent.

* *Histor. Natural. Helvetiæ*, p. 296, 297.

Ea (inquit Jacob. * Wagnerus) odore, gustu ac facultate est præstantissima. Externus ejus usus in scabie, plora, tinea, internus ad ardorem mitigandum in ulcere vesicæ, nephritide, purulenta mictione ad renes detergendos. Dilutum quoq; ex Laricæ 3j. cum vitello ovi & aq. Cardui benedicti egregiè purgat, inebriat pota, quod Rhætis lignatoribus familiare.

Pro usu Terebinthinæ vide resin. Pini & Abietis: & cap. de Pinu Sativâ & de Terebintho.

CAP. V.

De Cupresso.

Cupressus Græcis *Κυπριακὸς ἄνθος ἢ κωνιακὸς τὸς ἀνέμους* à partu parilium ramorum dicitur, ut habet Auctor *Γεωπονικῶν* l. 11. c. 5.

Cupressi autem notæ sunt, præter communes huic generi fructus è clavatis lignosis tuberculis per harmoniam in formam globosam coaptatis compositi: foliola brevia acuta in squamas degenerantia.

1. *Cupressus* J. B. C. B. Park. *Sativa & Sylvestris* Ger. *The Cypress Tree*.
f. B.

Procerò, rectò, crassoque caudice surgit; cortice ferè spadiceo, materie firma, solida, odorata: supra medium in ramos abit, metam concursu suo effigiantes, unde Ovid. 10. *Metamorph. metas imitata Cupressus*. Folia Cedri retusæ aut Sabinæ imbricatim connexa perpetuò virentia [insunt tamen (ut rectè Cæsalpini) in nuper nascentibus foliola brevia, acuta, quæ in adultis degenerant in brevissimas vel squamas totos furculos convestientes.] Galbuli Juglandis nuci pulvinato cortice tectæ æquales, confragosi, rimas agunt, in clavata tubera dehiscentes, inter quarum commissuras femina continentur ruffa, sublonga, altera parte rotunda, altera acuminata, semiculmo latiora, medullâ donata. Sapor acerbus, qui potissimum in pomis elucet. Lignum pallidum aut rubescens, nec cariem sentit, nec teredinem, firmum, durum, undulis nonnihil crispatum, micis saturationibus nunc longis transversisque, nunc parvis punctorum instar variantibus. Illi odor suavis, sapor verò vix ullus excellens, præterquam in cortice, qui evidenter linguæ offert astringentem cum amarore, eòq; haud ingrato in veteri quod excecit triginta annos.

Cupressus

Cupressus in Creta insula sponte provenire dicitur, ubi, Plinio teste, quocunq. loco terram move-
rit quispiam, nisi feratur alia hæc gignitur protinusq. emicat: maximeque [non aperto solo &
sponte] in Idaeis montibus & quos Albos vocant, summisque jugis, unde nives nunquam absunt
plurimæ, quod miremur, alibi non nisi in tepore proveniens, & nutricem magnopere fastidians. Nunc
dierum, tradente Bellonio Cupressorum sylvas nequaquam comperies, sed sparsim hic unam, ibi
aliam in abruptissimis locis, aquas enim odit.

Theophrastus, Plinius & Recentiorum nonnulli Cupressum fervida loca amare, nec nisi in te-
pore provenire aiunt. Alii, ut D. Evelynus, experientia sua Cupressum frigus non extimescere, nec
à geli etiam intensissimo lædi aut corrumpi affirmant, modò absint venti Orientales, at nec illis in-
gruentibus facile peruri aut perdi nisi Autumno detonsam, unde, & Plinio ipso fidente, in nivosis
Idæ verticibus durat, *brunnaque illæsa perennat*. Verùm contrarium nos docuit lævissima illa & asper-
rima Hyems Anni 1683. in qua gelu post hominum memoriam vehementissimum & diuturnum
plerasque Cupressos per totam Angliam crescentes perdidit & vastavit: nonnullæ tamen ferocissimis
ejus insulcibus animosè resistentes evaserunt. Quid ergo dicemus? Cupressum frigori moderato re-
sistere, acerrimo cedere! an cum Bodæo à Stapel Cupressum frigida quidem natura sua odisse, quòd-
cumque alicubi in summis montium jugis reperitur, soli cœlique proprietati tribuendum esse? Ego
sic censeo Cupressum montes & loca frigida amare, sed regionum calidiorum, proinde in frigidioribus
sponte non provenire. At verò cum Brumæ patiens sit, in frigidis regionibus, ut Anglia nostra, cul-
turam facile admittit, & frigidibus spretis in proceram arborem adolescit.

D. autem Evelynus Hortulanorum nostrorum vulgarem illam praxin improbat, quæ Cupressorum
ramos vinculis & fasciis circumligant, ut in metæ formam coerceantur; quomodo, inquit, aerem
nè liberè ad caudicem accedat, eumque circumfluat prohibentes, ventilationis defectu plures arbores
interimunt quàm hyemum nostrarum rigores; cum propositi sui facilius & felicius sine noxa aut
detrimento arborum compotes fieri possent caudices decacuminando, & ramos in circuitu in eam
formam detendendo.

Atque hac occasione adnotabimus ex Plinio, Cupressum in quam velis formam duci & detonderi
posse, trahi etiam in picturas opere historiali, venatus clasæque & imagines rerum tenui folio bre-
viq. & virenti supervestientem, fieriq. ex ea sepes tonsiles pulcherrimas ad hortorum & viridarium
ambulacra limitanda, distinguenda & exornanda.

Theophrastum abuti sensibus nostris rectè scribit Scaliger cum Cupressi semina pratenuia, exilia
& furfuracea esse scribit, nec excusandi Matthioli & Lacuna qui Veteres temere sequuti, quàm natu-
ram ipsam consulendi laborem subire maluerunt.

Cupressum aquas odisse Veteres testantur; Astipulatur Matthiolus, qui & flumina & lacus &
omnes aquosos tractus averari scribit, quo fit (inquit) ut in ejusmodi locis sara statim inarescat. Emo-
ri etiam dicitur si copiosè novella adaquetur. Theophr. Theophrasti sententiam (inquit Stapelius)
probat experientia; & hortuli nostri damno didici, Cupressum è semine natam crebra rigatione pe-
rire, modicæ lædi, pluvia etiam terræque humida nimis nocet. At Cato Cupressos fatias irrigare ju-
bet quoties opus erit; consentit D. Evelynus, verùm Aspergillo potiùs leviter irrorandas, quàm largè
inundanda monet, cumq. paulùm succreverint aquam parçâ manu affundendam, nam in levi, are-
noso & calente solo melius proficere experientia constat, quicquid nonnulli contradicant.

Cupressus Diti facta, & ideò funebri signo ad domos posita: cuius moris quæ ratio fuerit videtis
apud * Jo. Bodæum.

A Veteribus in marem & feminam distinguitur, quam distinctionem & D. Evelynus admittit,
quæ metâ est in fastigium convoluta femina appellatur: quæ spargit extra se ramos mas dicitur
Plinio. Theophrasto mas est quæ omnino infœcunda.

Cupressi materies ad durandum perpetua, unde ea ex qua valvæ templi Ephesini fiebant, refe-
rente Theophrasto, quatuor ætates servata duravit: quin & valvæ Templi S. Petri in Roma, ex
hoc ligno factæ à temporibus Constantini magni Imperatoris ad Eugenium quartum Papam per
sexcentos paulo minùs annos non tantùm incorruptæ sed nitentes & novis similes permanferunt.
Mortuorum insuper loculi in Ægypto, in quibus cadavera condita (Mumias vocant) recondi so-
lent multi ex hac materia facti observantur; quos in crypris illis arenosis sepultos aliquot annorum
millia incorruptos jacuisse verisimile est. Usus ejus est hodie ad mensas & tabulas & alveolos ex-
tornandos, necnon ad Organorum musicorum tubos, reliquaque instrumenta musica. Sola etiam
hæc (aureo Theophrasto) nitorem recipit, ideòque ex hac condere operum lautiora consuevere:
Tanti autem fiebat hæc arbor Antiquis Romanis, ut vulgò, referente Plinio, Dorem filiarum plan-
taria appellarent. Cupressi autem materies ex hoc maximè laudatur, quòd neq. vetustatem, neq.
cariem sentiat, & bonum semper odorem spirat.

Quod ad vires, Cupressi folia cum passò [vino Matth.] & modica Myrrha pota vesicæ fluidæ & Vires;
urinæ difficultati [involuntariæ mictioni & stranguriæ Matth.] auxiliantur. Pilulæ verò contusæ &
cum vino potæ ad sanguinis rejectionem, & dysenteriam, alvi fluxionem, orthopnoeam & tussim com-
modant. Sed & decoctum ipsarum idem facit. Mollunt etiam duritias contusæ cum Ficu, & polypos
narium sanant. Removet item scabros ungues cum aceto coctæ & cum Lupinis trita. Compi-
munt & intestinorum hernias impostæ. [Sed & folia eadem faciunt] purantur etiam culices fu-
gare cum coma suffite. At folia trita imposta vulnera glutinant, supprimunt & sanguinem. Cum
aceto autem trita capillos tingunt. Imponuntur etiam per se & cum polenta ignibus Sacris, Her-
peti proserpentri, Carbunculis, & oculorum inflammationibus. In ceratum verò ammixta si im-
ponantur roborant stomachum. *Dioscor.*

Galenus omnibus Cupressi partibus tribuit vim resiccandi absq. insigni acrimonia. Amaritudo
autem insignis calidas esse arguit; quæ & lignum à tinceis intactum præstat. Nescio an verum sit
quod scribit Bellonius de Cupresso, nimirum hoc peculiare habere in Creta quòd ab incolis succisa
ex cespite tamen regerminat, ut nepotes stolonèque è radicibus cædæ sylvæ modo procurantur,
qui tandem in maximas arbores excrescunt: siquidem Cupressum quocunq. loco crescentem prope
radicem etiam succisam regerminatam suspicor. Ad

Locu.

* Comment;
in Theophr.
hist. l. 2. c. 6.

Ad scrophulas, & folia Cupressi nec duriora, nec teneriora; tortivo vino consperge donec in corpus coeant, & applica super Scrophulas. *D. Hulse à Chesneau.*
Cupressum resinam fundere superius annotavimus cap. de Cedro coniferâ.

2. *Cupressus Virginiana* Tradescanti. *Americana* Park. Tradescants *Virginianæ Cupress.*

Hanc arborem ob fructum (ut puto) & in parte etiam odorem, Cupressi nomen adeptam, quamvis *foliis* ab ea multum differat, Parkinsonus sic describit, Aliquibus in locis America Septentrionalis in proceram & speciosam arborem adolescit, caudice ad 50, 60, imo 80 nonnunquam pedum altitudinem nudo seu ramis viduo, ima parte tres propemodum orgyias in ambitu colligente, summa ramos grandes undiq; protendente, in furculos divisos, foliis multis alæ in modum dispositis obfisos, tenuibus, oblongis, planis, lævibus, ad tactum mollibus, non ut in Cupresso quadratis, rugosis aut plicatilibus: quamvis autem ramulis hinc inde adnascantur, non tamen semper bina sibi directè opposita, sed inordinatè. Nuces Cupressinis nonnihil similes sunt, sed majores, crassioribus squamis magisque hiantibus compositæ, semina intus majora claudentes. Lignum nonnihil odoratum.

Hæbel fructus Paludani ab hac nuce non multum ablutit, seu formam spectes, seu squamarum amplitudinem; ob loci tamen natalis distantiam eandem non ausim asserere.

Me monuit *D. Tancredus Robinson* se vidisse in horto *D. Ashmole* speciem Cupressi huic valde similem, vel eandem, sub nomine Cupressi Virginianæ foliis Acaciæ deciduis.

C A P. VI.

Arbor Vitæ Ger. Park. *Vitæ, sive Paradisiaca, vulgò dicta, odorata, ad Sabinam accedens* J. B. *Thuya Theophrasti* C. B. *The Tree of Life.*

J. B.

Quanquam non inquilina elegans hæc arbor, faciliè tamen cælo soloque nostro affluiscit, sic ut in iusta proceritate arborem excrescat: caudice recto, nodoso, cortice cinereo aut rubente, materie Abiegnâ, resinosa, ramis perpetuâ comâ virentibus, & alarum modo expansis, qui in alios ramulos planos, alternatim è latere succrescentes divisi, abeunt denuò in multa oblonga folia, numerosis foliolis compressis, quaterna medium gibbosum complectentia ex ramulorum extremis aut paulò citra. Vere oriuntur flores, pusilli, flavescèntes, quorum nonnulli deinde in conos parvos, sublongos, Pinci nuclei magnitudine efformantur, è sex tenellis squamulis compactos, initio virides, deinde pallecentes, postremò ubi planè maturuerunt nigricantes, qui in quatuor carinas dehiscentes, semina ostentant sublonga, quaterna, plerunq; paleacea, medio paululum extuberante, in quo medulla acris & amariusculi saporis. Coni hi nonnisi detracti ferè aut tabidi pediculo excidunt. Hujus plantæ odor nobis non est gratus. [Mihi quamvis vehemens sit non tamen ingratus] de quo hæc Clusius. Tota arbor graviter odorata est, reliquas congeneres longè superans odore, quem, si quis folium digitis nonnihil duntaxat confricaverit, faciliè eluere non possit. Hunc autem non modò viridis ex se exhalat, sed etiam multis in annis excisa & reficcata retinet.

Nonnullis Thyia Theophrasti aut Bruta Plinii censetur: nobis tamen verifimilius Veteribus proprius incognitam; ut rectè Dodonaus, Novi orbis nova stirps habenda est. Galli *Arbre de vie*, id est Arbor vitæ, eòsque secutæ reliquæ fere gentes nuncupant, nescio qua ratione ducti (inquit Clusius) nisi fortè ob immortalem ejus comam quam habet, aut odoris ejus vehementiam, quam salubrem esse existimant, hoc nomen indiderunt.

Locus.

E Canada Septentrionalis America provincia in Galliam primùm illata, & Francisco primo Regi *Arboris vitæ* nomine donata est: inde in alias regiones translata, & in Germania, Belgii, Angliæ hortis frequens facta. Faciliè enim rami depacti radices agunt, præsertim loco umbroso, & fertili pinguique solo. Nascitur etiam semine: Sed tenellæ plantæ, antequam in ramos dividantur & explicentur, Oxycedrum Juniperumq; majorem primùm enatas admodum æmulantur. Frigoris patientissima est; hyeme tamen fuscum & fuliginosum colorem contrahentibus foliis, quæ novo vere pristinum nitorem & viriditatem recipiunt. *Clus.* Non profundè radicitur, quin oportet majores fulcire, nè à vento dejiciantur.

Vires.

Ex sapore & odore faciliè colligitur hanc arborem temperici esse calidæ, & partium tenuium, unde verifimile est digerendi & abstergendi facultate præditam esse. Parkinsonus folia tenera & cruda cum butyro pani illata & comesta ad tenaces & viscidos humores expectorandos nonnullis in usu esse scribit, verùm aliquibus qui teneriore sunt constitutione non convenire quòd nauseam faciliè moveant. Elicitur ex ea aqua & oleum per Chymica organa, utile ad dolores podagricos ritè impositum. *Cam.*

Hæc arbor, si rectè describatur, flore fructui prævio & contiguo, in nostra methodo ad hoc genus proprie non pertinet, sed anomala est: Verùm quoniam Cupressum foliis valde æmulatur, & quodammodo conifera est, huc referendam duximus.

CAP. VII.

De Alno.

Alnus, (Græcis *Καύδεξ*) inde dictam putat Curtius quod ab amne alatur. Quid si dicamus, quod ipsa potius herbas alat? *Pascis sata* (inquit Plinius) & *sub Alni tegmine herbas succulentiores nasci observatum*. J. B. Hoc de gramine fortasse verum esse potest (quod tamen nobis non videtur) at nec frumenta, nec legumina, nec linum, aut milium & similia, rectè & feliciter sub ejus umbra frigida proveniunt, ut observavit Aug. Gallus.

A. 1. *Alnus* Ger. *vulgaris* Park. J. B. *rotundifolia glutinosa viridis* C. B. *The Common Alder-tree*.

f. B.

Arbor est justæ magnitudinis, cortice scabro, fusco, ligno molli, rufescente. Rami valdè fragiles sunt, ut vel digitales levi inflexu frangas, (ob id Frangula hæc arbor dici posset) cortice ex fusco subcinereo, maculato, internè luteolo, amaro cum adstrictione, & ingrato, ligno intus albo & medulloso: *foliis* vestiuntur latis Avellanæ vulgaris, rotundioribus, nervosis, crenatis, viridibus, splendens, lento & viscido humore oblitis. Oculi triangulares ex cinereo rufi, interdum & virides, aut in purpuram quodammodo vergentes. In ramulorum fastigiis nucamenta seu *juli* dependent, simul multi, virentes vel rubentes, unciam circiter longi & fragiles, antequam fissuræ conferruminatarum particularum dehiscant, quæ ubi se explicuerint, duas etiam uncias longitudine superant, sapore adstringente cum aliqua amaritudine. Cæterum portunculæ dictas ad mediam tanquam costam alligatas ambiunt staminula multa, ut in Corylo. Mense Septembri apparent etiam minimorum rudimenta. Eodem mense veteres conos videas, privatis ramulis pendentes, binos, ternos, quaternos plus minus, pulchrè hiantes & apertos: item paulò ante, aut eodem tempore novos, magnitudine parvæ Avellanæ, primò virentes, ubi maturefcunt rubentes, & mox hiantes, ex imbricata squamarum compage coaggestos: è quibus & ante seminis maturitatem stamina purpurea prominula quædam observata, quæ fortasse florum loco haberi possunt. Horum gustus valdè astringens cum aliqua amaritudine: in quibus *semina* ubi matura fuerint parva admodum, compressa, inæqualia, rubentia, atq; in iis medulla alba, pauca, sapore manifesto destituta.

Gesnerus, Tragus, C. Bauhinus, Bodæus à Stapel & alii Julos à Conis non distinguunt, sed in conos contrahi statuunt: cum res sint diversissimæ Coni & Juli, exortu distinctæ, uno eodemq; tempore in hac arbore observabiles: unde patet non temere fidendum esse descriptionibus florum, fluctuum eorumq; partium apud Botanicos, sed res ipsas inspicienda. At Julos esse flores, quicquid contradicat J. Bauhinus, prædictis autoribus non inviti concedimus.

Gaudet aquis plurimum Alnus, ut haud ferè alibi quàm humectis & uliginosis nascatur locis, ad *Locus* fluminum ripas, inque palustribus cœnosis & ad aquarum scaturigines. Fructus communiter maturefcit Septembri, quo tempore & novi exeunt Juli. Vidimus sæpissimè Julos, conos veteres & novos simul. *f. B.*

Folia Alni viridia imposita tumores discutiunt & inflammationes restinguunt: viatorum calceis *Vires è* immissa dolorem & lassitudinem mitigant: viridia rore madentia conclavibus inspersa, breviquè amota, pulces iis facilè adhaerentes tollunt. *Ufus*. *Trag.* E cortice Alni cum ferro detrito & rubiginoso per aliquot dies aquâ macerato color efficitur niger, Atramenti similis, quo nonnulli ad tingendum utuntur, Sutores etiam ad coria denigranda. Cortex Matthiolo pro atramento scriptorio conficiendo gallæ vicem supplere potest. Dodonæo auctore cortex incipientibus inflammationibus utiliter imponitur, & ad oris & tonsillarum inflammationes ac tumores conducit.

Folia sive viridia, sive arida vetustis vulneribus sæpius imposita hæc ad sanitatem perducere feruntur.

Materies olim fabricandis naviculis inserviit.

Tunc Alnos primum fluvii sensere cavatas. Virg. Georg. 1.

In ædificiorum fundamentis sub terra posita in solo humido permanet immortalis ad æternitatem, & sustinet immania pondera structuræ. Vide *Varronium ubi agit de lignorum materie: Plin. l. 6. c. 37. Theophr. de causis l. 3. c. 17.* Cur Alnus sub aqua non putrescat sed duret rationem reddit Scaliger, quòd humidum habeat communis naturæ; non enim aquam sub aqua putrescitur, quòd nihil invenitur peregrini. Venetiis magnis etiam sumptibus Alnus accersiri solet ad faciendâ palatiorum & ædificiorum fundamenta: pals etiam ex Alno in terram adactis inædificatur pons ille famosissimus unius arcus de *Rialto* dictus, canali magno impositus, & duas partes urbis connectens.

Certum est & indubitatum (inquit J. Bauhinus) palos ejusmodi sub aquis infixos temporis progressu lapidescere, &c. Verùm hoc neq; Alno proprium, neque materiei ejus naturæ tribuendum censemus, sed potius conditioni soli aut liquori cuidam vaporivè lapidescenti, qui in ejus poros se infinuat; nam nec ipsam ligni substantiam in lapidem mutatam esse facilè concefferim: nec Alno semper & in quocunq; solo accidit ut lapidescat; & alia etiam lignorum genera in lapideam substantiam indurata vidimus.

Experimentum Kentmanni, quod refert J. Bauhinus, de Alno in lapidem transmutanda nobis tentantibus non successit, nec cuiquam successurum putamus.

D d d d d

2. Alnus

2. *Alnus folio incano* C. B. Park. *hirsuta* Ger. emac. *hirsuta & incana* J. B. Hoary Alder.

f. B.

Folia huic vulgari Alno similia, minus tamen rotunda: desinunt enim in acumen, magis ferrata & pane laciniata, subtus hirsuta & incana, non virentia, nec etiam viscosa. Color quoque ramulorum diversus, non ita virens sed candidior. Julos & fructus ut vulgaris fert.

Locus.

Circa Genevam & Montbelgardum variis in locis observavit J. Bauhinus, sed humidis potissimum uti præcedens. Alunt eam Austria & Stiria montana ad flumina: etiam in Danubii insulis circa Viennam frequens est priori commixta, teste Clusio.

3. *Alnus Alpina minor* C. B. Park.

Hæc cum prima convenit quidem, sed per omnia minor & humilior est, nec folia ita lento humore aspersa sunt: quæ in Alpibus Stririæ provenit.

C A P. VIII.

A. De Betula omnium Aulorum. The Birch-tree.

Betula, (Theophrasto *Σμηδὸς*) quibusdam sic dicta videtur, quod bitumine scateat. Plinius *Gallias ex ea bitumen excoquere* tradit l. 16. c. 18. Alii à *batuere*, i. e. cedere dictam malunt, q. *Batula*, quod ejus viminibus caduntur pueri.

Hæc arbor omnibus ferè Botanici *Betula* dicitur, nec plures ejus species hæcenus observatae fuere. Fructu squamoso femina continente ad coniferarum arborum genus pertinere se prodit: folio deciduo ad populneam accedente à reliquis speciebus distinguitur.

Arbor est satis procera, sæpe etiam fruticans; Ramos spargit tenues, flexiles, magna ex parte deorsum pendentes. Multiplici libro vestitur: in tenera ætate rufum aut fuscum ostendit corticem; qui cum illa adoleverit subinde candidior apparet, in tenues phylas ductilis, in adulta arbore candidus, rimosus: qui huic subest interior tenuis admodum, lævis, ac instar membranæ pellucidus. Crassiorum ramulorum cortices etiam inalbescant, sed minorum puniceus aut spadiceus est, qui à ficatis & aridis pelliculæ specie avelli, & ungue separari potest, quemadmodum & incanus ille in ramis majoribus lavoce inoffenso. *Folia* quæ primo exeunt plicata ac crispa prorumpunt, viridi pulchræque herbaceo tinguntur colore, singula singulis, usque tenuibus, dependentia pediculis, ubi excreverint Populi nigrae ferè, sed minora, minus lævia, saturatius virentia, paulò angustiora, subpinguia, odorata, sapore amaro.

Fert *Julus* seu nucamenta longa. Piperi longo vel Alni Julis similia, è squamulis composita, in quibus femina parva, compressa; Ego conulos seminiferos à Julis diversos esse suspicor, nihil tamen temere affirmo.

Locus.

In frigidis, aquosis, inq. Ericetis humidioribus frequens invenitur. J. Bauhinus in arenosis maxime Germaniæ non infrequentem esse scribit. Apud nos in sylvis, ericetis & montosis provenit, sed locis plerunq. humidis, quibus tamen non rarò arena subest.

*Usus
& Vires.*

Hujus viminum seu furculorum gracilium usus ad magistratum olim, nunc ad pædagogorum virgas, ad equos domandos, ad scopas, visco illitorum ad aucupia, ad fascium vincula, &c.

Piscatores Northumbri corticem delibratum fisso bacillo interpositum accensumque usurpant ad piscationes nocturnas, tridentæque adnatantes pisces confodiunt. Hinc è delibrato contortoque cortice faces ad nocturna lumina parant.

Laniones ex Betula verucula conficiunt. *f. B.* Nostri lanii Corno feminâ untur pro veruculis conficiendis non Betulâ, quod sciam, fortè quia rarior est, nec facillè parabilis.

In Altiâ & alibi circulos ad dolia magna confringenda probatissimos è Betula parant.

Tragus, Lonicerus & C. Bauhinus testantur Veteres ante repertum chartæ usum in hujus cortice candido scribere solitos. *Vidimus nos* (inquit Tragus) *Curia oppido Ræviæ superioris nonnulla carmina in cortice Betulæ exarata.* Et revera experientiâ teste, non inepti sunt huic usui exterioris illi candidi & membranacei cortices, qui veluti cuticulæ quadam in mediocri magnitudinis arboribus crassiorum corticem amplectuntur, cujusmodi quatuor aut etiam quinque diversas nonnunquam separavimus: unde suspicamur novam quotannis huic arbori cuticulam accedere, vel ex humore qui paulatim per corticem transudat concretam, vel ex annua à cortice decedente tunica, spoliis serpentis in modum exarescente.

Folia calf. sicc. atten. abstergunt, resolvunt, aperiant, amara sunt, hinc usûs non minimi in hydropse, scabie, &c. intus & extus adhibita. Cortex quoq. quia bituminosus calf. & emollit, adhibeturque in suffibus aeri corrigendo dicitur. Fungus ejus vi poller adstrictoria, unde ramenta ejus hæmorrhoidibus inspersa ad miraculum fluxum cohibent. *Schrod.*

Hæc arbor veris initiis, antequam folia prodire, in trunco aut ramis vulnerata dulcem & potulentum succum copiosè effundit, quem siti pressi pastores in sylvis sæpenumero potare solent: quem admodum & nos (inquit Tragus) non semel eo liquore recreati sumus cum herbarum causâ vastas peragrarem sylvas. Hujus liquoris vim & efficaciam in calculo renum & vesicæ inq. stranguria & urina cruenta non immeritò celebrant Tragus, Helmontius, Charletonus, & alii.

Hæc arbor interdum circa medium Februarii, cum sci. tempestas clementior fuerit, succo ascendente percussa lachrymare incipit, interdum non ante initium Martii. Tragus ad morbum Regium hunc

hunc liquorem commendat, alii faciem eâ abluunt ad maculas delendas & cuti nitorem conciliandum.

D. Gualter. Needhamus Medicus insignis & amicus noster summus hoc succo partim mero, partim cum melle mixto Phtisim Scorbuticam non semel curavit.

Ventriculi pecorum è quibus coagulum lactis nostri parant, succo Betulæ conditi seu macerati caecos omnes qui eo coagulo coeunt à vermibus afferunt, certo id attestante experimento. *Trag.*

Ionthis faciei certo experimento medetur succus Betulæ, interdum, & præsertim manè & vesperi, si facies eo lavetur, atque finat eum sponte sua non deterfam siccescere. *S. Pauli Quadrip. Bot. Class. 2. p. 27, 28.*

SECTIO III.

Arbores flore à fructu remoto bacciferae foliis angustis, perpetuis.

Hæ merito Coniferis subjunguntur ob folia angustissima, creberrima, perpetua, succum etiam resinofum confimilem.

CAP. I.

De Junipero.

Juniperus à *Junior* & *pario*, quòd juniores & novellos fructus pariat antiquis maturefcentibus, ut qui pariat usq. ad tertium annum arbori suo inharènte fructu. *C.B. Græcis Ἀγρίδος ἢ πικρῆ ἢ τῆς ἀειφύλλου ἢ ἰωνθίς, quòd ejus odorem omnia reptilia averfentur, vel ἰδιὰ τὸ ἔχειν τὰς ἀειφύλλους κερκυμυθίας. Idem.*
Ostendit Anguillara Juniperum Dioscoridis & nostram unam esse ex Cedris Theophrasti. Oxycedrus etiam seu Cedrus Lycia nihil aliud est quàm Juniperi species major. Lignum quoq. Cedrini nomine ex America allatum Juniperinum est.

A. 1. *Juniperus vulgaris baccis parvis purpureis J.B. vulgaris Park. vulgaris fruticosæ C.B. item vulgaris arbor ejusdem. Juniperus Ger. The common Juniper-tree.*

F. B.

Plerunq. denso ramorum stipatu fruticat duntaxat Juniperus, aliquando in justâ magnitudinis arborem adolescit, * ità ut in Hispania supra Segobiam quàm Madritium itur, ex ea trabes & ædium * *Clus. hist.* contignationes sibi incolæ fabricent; *caudice* tamen non multùm crasso, cortice scabro & deciduo, rubente; materie firma, nonnihil etiam rubescente, maxime si ficcata fuerit, odore resinoso, grato. Ramuli in furculos multos dividuntur, minacibus *foliis*, semper virentibus, aculeatisq. armati, rigidis, supernè glabris, infernè virentibus, splendidis, raro unciâ longioribus, sæpe brevioribus, valde angustis, ternis plerunq. simul per intervalla. *Baccæ* per ramos ipsarû, numerosæ, rotundæ, umbilico in tres radios, totidem seminum loculos ostendentes distincto, donatæ, duplo majores granis Piperis, primùm virentes, per maturitatem cœruleæ aut nigræ, in quarum singulis grana tria oblonga, triangula, (nonnunquam quatuor Cæsalp.) pulpa nonnihil ruffâ involuta, sapore acri, resinoso cum quadam dulcedine, tactu quoque ubi inveterârunt oleoso & glutinoso; pro *flore* tribus foliolis minutissimis obseptum insidet futuræ baccæ rudimentum, tam exiguum, ut nonnisi à diligenter insipienti animadvertatur.

Nos pro fructûs calyce hæc foliola habemus, non autem pro flore, Pro flore enim non agnosceimus quod staminibus & apicibus caret, quæ floris præcipua pars sunt. Unde & multi flores petalis seu foliolis coloratis fugacibus carent, nulli autem apicibus. Apices enim, nostrâ sententiâ, sunt vascula seu conceptacula seminis masculi in plantis. Adq. idcirco Cæsalpinus rectè scripsit, Juniperum quæ fructum ferri non florere. Quod & Veteribus observatum, Nam, referente Theophrasto & ex eo Plinio, Quidam Juniperorum duo genera tradunt; Alteram florere nec fructum ferre: Quæ verò non florent, ferre proinus, baccis subsistentibus, quæ biennio hæreant.

Per reliqua similis est huic Junipero quæ femina [rectiùs mas] dici potest, flores producens plurimos, aliàs quàm fors tulit, sparfos per ramulos, aliàs confertos, conorum exiguoꝝ instar habentes, purpurâ cum croceo mixtâ pictos, ex plurimis corpusculis rotundis, papaveris semine minoribus, pulvisculo farinaceo farctis compactiles, intercedentibus raris quibusdam viridantibus acuminatis foliolis, squamatim corpuscula dicta obtegentibus. Videas autem cum dehiscunt effigiem capituli Equisetii florentis, unicuique squamulæ adnatis apicibus ruffis. Cæsalpinus vocat Hofculos amentaceos exiles. Cæterùm tantum florum apparatus, quasi ad ostentationem comparatum, nullus fructus sequitur, sed in auras abiens pulvisculus vanam baccarum spem eludit.

Nostrâ sententiâ (ut modo dictum) sterculi hi non ad ostentationem tantùm sed ad usum comparati: siquidem pulvisculus eorum apicibus inclusus seminarum baccis aspersus spermatis masculini modo iis fecundandis inservit. Consentit Tragus iniquens, Maio mensè tenuissimus ac luteus pulvis è Juniperis in auras evolare conspicitur, quod semen illius esse animadverti [J. Bauhinus perperam pro femine florem scribit.] Post hunc quem diximus pulverem baccæ prorumpunt exiguæ, viridès, quæ altero

demum anno, Autumno appetente, quod illis tempus maturitatis est, cœruleo tinguntur colore.

Locus.

Juniperus in ericetis agri Cantiani, Essexiensis, & alibi in Anglia copiosè provenit, sed plerumq; humilis & fruticosa; quoniam Jumenta eam assidue carpunt & coercent, & in arborem adolescere non permittunt; in hortis culta arboris modicæ magnitudinem & staturam assequitur. Invenitur etiam non minus frequens in Belgio, Germania, Gallia, &c.

Tempus.

De tempore florendi jam diximus. Fructus, notante Cæsalpino, maturefcit anno secundo, ut aliquando fructus trium annorum contineantur, cum is qui maturus est fervetur ad tertii anni fructum nascentem.

Quæcunq; in Junipero cernuntur (inquit Tragus) odorata sunt. 1. Humor qui ex ea, si lædatur cum in succo suo fuerit, effluit. 2. Radices & caudices aridi. 3. Baccae recentes & matura. 4. Folia acuminata.

*Ufus
& Vires.*

Lignum præcipuè ob suaveolentiam commendatur (præsertim si Maio mensè cædatur) unde incensum ad aerem emendandum, & odores noxios aut contagiosos arcendos suffumigatur.

Juniperi arbor Maio mensè cum pluviosa fuerit tempestas luteam è cortice sudat lachrymam, quæ magna in copia tantquam fungi exigui arbori adhæret, nec magnopere odorata est.

Lignum vix sentit vetustatem, & carbones dat tantum non æternum viventes: Chymistæ, tradente Matthiolo, asseverant carbonem Juniperinum accensum ac suo cinere obrutum ignem integro anno fovere. Trabes Juniperinæ fuerunt in templo Dianæ Sagunti, cui religione inductus Annibal percipit, ut est apud Plinium.

Rasura ligni non sine causa in cucuphis adhibetur, quippe cephalicum est, nervosumque genus insigniter roborat. *Schrod.* Fir etiam cinis ex ligno, per quem cinerem colatum vinum tam potens est sudorificum, ut quibusdam exhaustis aquas vel pituitam ex toto habitu. Ex arido ligno destillatur & oleum per descensum vel retortam; melius tamen elicitor per vesicam. Extrinsicus ejus usus est in morbis nervinis, in tibiaram serpigne & cancro vulneribus & ulceribus malis.

Baccae in cibo esitate stomacho frigido utiles sunt, pituitamque quæ in illo coit digerunt, contra inflationes & tormina faciunt, vitia pectoris purgant, tnsiq; medentur, urinam efficaciter ducunt, venenumq; à corde repellunt. Eadem mensès & coxendicum vitiosos humores ducunt. Sûntque Tragi judicio, ad cibos condiendos Piperæ salubriores. Utiles etiam sunt in affectibus capitis & nervorum. Differunt autem bacca, aliæ enim dulces sunt & edules, aliæ acres & aromaticæ.

Lapponii Baccarum Juniperi decoctiones bibunt quemadmodum nos Caovæ & Theæ, sîntque præcipua apud illos medicinæ pars. *Schefferus Hist. Laplandiæ.* Earum vires fusè traduntur à Scharfio de Junipero, & Joan. Michaelæ de eadem.

Succus extractus è baccis Juniperi ad prædicta omnia utilis est, & alia multa, si credere fas sit, quæ vide apud J. B. Theriacam Germanorum nonnulli dixerunt, tum quod sit efficax contra venena, tum quod Germanorum corporibus amicissima & maximè salutaris.

Oleum fit vel per destillationem è baccis contusis cum aqua mixtis, oleum enim cum aqua ascendit, vel per expressionem è baccis contusis cum oleo olivarum mixtis. Valet ad tormina aliæque multa. Guttulæ duæ vel tres puerulis verminantibus exhibitæ lumbricos quibus vexentur enecant & expellunt.

Vim diureticam in Juniperi baccis, earumq; oleo (inquit Cargillus) in me expertus sum sæpius manifestam, & tum ex illis paucas devoratas, tum panem hujus guttulâ tinctum evidenter violarum odore urinas imbucere, non secus ac Terebinthinam vulgarem ejusque oleum stillatitium. Cum generoso vino albo decoquenda, & decoctum singulo manè saccharo edulcoratum calculosis propinandum.

Ego fretus hac observatione complurimis commendavi baccarum Juniperi blandè contus. hiscente solùm exteriori cortice infusum in vino, qui perbelle ab illius usu valuerunt, & à jugi nephritico dolore vindicati sunt; exemplo sit Laurentius Rostochiensis professor: is enim quotidie circiter j. pugillum grossè contularum aut dentibus comminatarum bacc. Junip. deglutiebat, quo simpl. medicamento obtinuit, ut non solùm arenulas, sed calculos minutulos, imò etiam Lentis magnitudine, si non sine omni molestia, atramen dolore excrevit, cum ante usum harum baccarum sæpe oppido malè habuit. *Sim. Paulus.* Spiritus & oleum non modo contra calculum sed etiam pectoris vitia valdè profunt.

Elixir Juniperinum admirandarum virium in calculo, quod insuper stomachicum insigne est, &c. R. Baccar. Juniper. maturar. & electar. q. v. contundantur crassè, digeranturq; affusâ aliquâ aquâ diureticâ. Hinc exprime, abstrahendoque inspissâ ad consistentiam mellis. Hujus mellis Juniperi cochl. 10, 11, 12, &c. misce optimè cum aqua vitæ Juniperina, digerèq; aliquandiu lenissimo calore (Solis aut sim.) *Schrod.*

Baccae apud Germanos singulari remedio ad grassantia Pestilentia contagia depellenda usurpantur. *Trag.* A nostris fiunt & aliæ Antidoti ex his baccis contra febres pestilentiales, quas laudo vel ideo quia medicamentum est domesticum. *D. Bowle.* Baccas in aceto maceratas, exsiccatas deinde & in pulverem redactas in peste utilissimas esse scribit, in observationibus ad nos transmissis.

* Præter Veteribus mem-
oratas.

Assevit Clusius Narbonenses Gallos è Juniperi baccis oleum exprimere, quod ipsi de Cade vocant, capitis scabiei, ut pecorum etiam scabiei, & ulceribus, quibus à tonsione infestantur, adprimè utile.

Gummi Juniperinum sex Vernix sicca (Arabibus Sandaracha seu Sandarax, à Græcorum Sandaracha, quæ auripigmentum est, longe diversa) recens, pallida & pellucida probatur; cum inveraverit fit flava & friabilis, masticis modo, quam mentitur in multis: Sanguinem undequaque fluentem sistit, ulcera putria curat, cruditates ventriculi emendat, diarrheas antiquas sistit, lumbricos

cos necat. Schrodero Usus præcipuus est in nervorum affectibus, resolutione, frigiditate, contractione, &c. & in capitis affectibus reliquis à frigiditate subortis.

Quod Vernix liquida seu Vernigo sit lachryma seu gummi Juniperi, falsò à Matthiolo, Lacuna, * Vernix Cæsalpino, & aliis asseritur, inquit Cornarius. Nam factitia res est Vernix: non tamen à lachryma quid. Juniperi in oleo Lini soluto (ut * multi volunt) sed ex scobe Succini in oleo dicto decocta ut post * Schroderus. Cornarium affirmat etiam Casp. Hofmannus. Usus ejus est ad illustrandas picturas, ad nitorem ferro Parkinonius.

De usu ligni Juniperini in lue Venerea, ad modum Guaiaci, & pro eo substituto, cum dubium fit an profit necne, nihil dicam. V. si placet Hist. Ebrodun. lib. 9. cap. 23.

Umbram Juniperi noxiam esse versus ille Virgilio multis persuasit, Juniperi gravis umbra, &c. Nonnulli etiam rationem ejus reddere conantur, quia sci. ob densitatem foliorum vapores è terra noxios exhalantes repercutit & diffari non sinit, unde ibidem fragrans aerem prava qualitate insiticiunt. Ego potius Juniperi umbram salutarem esse crediderim ob suavem quem arbor expirat odorem.

2. Juniperus major bacca rufescente C. B. Oxycedrus Park. Oxy. Phœnicea Ger. Cedrus Phœnicea Bellonio, sive Oxycedrus, Quibusdam Juniperus major bacca rubra J. B.

Folia quàm Juniperi vulgaris duplo sunt longiora, latioraq., rigida, infesto mucrone pungentia: bacca duplo aut triplo Juniperinis majores, coloris non ut illa: cœrulei, sed ruffi, sapore tamen & odore simili. Clusius sic describit. Junipero ferè similis est Oxycedrus, magna ex parte contorto ut illa caudice, interdum etiam in arbusculam excreseens, tenui & rufescente cortice. Folia habet Juniperi vulgaris modo pungentia, aliquantulum tamen longiora & rariora, terna semper circa ramulos simul nascentia, ut in Junipero min. Fructum initio viridem, deinde flavescens, postremò cum maturuit puniceæ coloris, Juniperi fructu multò majorem ut interdum Avellanam magnitudine æquet, & tuberculis quibusdam, veluti squamarum rudimentis obsitum, nucleos tres aut quatuor inaequales continentem, majores quàm in superiore, medullâ intus albâ.

Floret Juniperi minoris modo, & eodem tempore utriusque fructus maturitatem adipiscitur.

In collibus circa Monspelium frequentem observavimus.

Provenit (inquit Clusius) pleriq. Hispaniæ & Narbonensis Gallie asperis locis: nusquam tamen majorem videre memini quàm supra Segobiam & Gadarrama, itinere Madritano, ubi arborum magnitudinem & altitudinem interdum æquat, trunco humani corporis crassitudinem æquante Cæsalpino. E fructibus Juniperi majoris cum maturi sunt vino remollitis exprimitur liquor, qui Saccharo exceptus utilissimus: utpote qui ex pulmone & pectore educit purulenta; ac tempore pestis præservativa loco esse potest.

Observavit D. Tancerus Robinson in Galliâ Narbonensi itinerans incolas ex Oxycedro elicere oleosam seu resinofam substantiam, eodem modo ut è Pinu, & Abiete, in tædam converso, destillatione rudi factâ per descensum; quâ utuntur in scabie, & ulceribus pecorum.

3. Juniperus major bacca cœruleâ C. B. maxima Illyrica J. B. Park. maxima Ger.

Juniperi (inquiunt Lob. & Pena in Adv.) quasdam habuimus plantas non dispares fronde & figuræ acutæ Junipero, sed fructus erat teres oblongior, mediocrius Olivæ par, cœrulei coloris. Videtur Dioscoridis major Juniperus.

- A. 4. Juniperus Alpina J. B. Clus. Park. Alpina minor Ger. emac. Mountain Dwarf-Juniper. Minor montana folio latiore fructuq., longiore C. B.

Clus.

Cubitalem altitudinem non excedit, sed depressa est & quasi humi sparsa, multoque crassioribus & brevioribus constat ramis quàm vulgaris, lentis etiam fructuq., contumacibus & contortis: tenellos ramos ambiunt terna folia, æqualiter semper nascentia ut in vulgari: verum latiora, breviora, crassiora, nec minùs quàm illa pungentia, colore interius ex cœruleo candicante, exterius viridi. Florem non vidit Clusius: fructum autem in ramulis gestat, vulgari similem, paulò tamen (ut ei videbatur) longiorem, antequam plenam maturitatem consequatur viridem, ubi maturuerit nigrum, ejusdemq. cum illo saporis.

Crescit in scopulis Durrenstein & Escher: quibus duntaxat in locis inveniebat Clus. Augusto mense pauculas stirpes fructu maturo & immaturo onustas.

In altissimo Cambriæ monte Snowdon dicto, inque montibus Westmorlandicis in Septentrionali Angliæ parte sponte provenit: utrobique monticolis Sabina nomine insignitur: Et revera validum Sabinae odorem naribus offert. Decocto summitatum, vel etiam succum expressum equis vermi-bus ventriculo & intestinis hærentibus, Botis nostratibus dictis, laborantibus exhibent.

5. Juniperus major Americana Park. Cedrus Americana vulgo dicta. Juniperus Virginiana & Barbadosensis. Nostratibus The Cedar of Virginia, Bermudas, Barbados.

In magnam & proceram arborem adolescit [Parkinsonus asserit se vidisse tabulas ex ejus trunco casas viginti pedes longas, latitudine cubitali, è Bermudis seu Sommeri insulis allatas] ramofam. Folia parva, brevia, Juniperi vulgaris persimilia, sed minora, eodem modo ramulis adnascentia. Bacca parvæ, vix Juniperi nostratis majores, nigro-cœruleæ pariter. Materia rubra, mollis, fragilis, odorator etiam quàm Juniperi nostratis; ligni color variat, ruber, flavus, albidus.

Multis Americæ locis provenit, v. g. Virginia, Bermudas, Jamaica, Barbados, &c.

Autor descriptionis Carolinae affirmat Cedros istius regionis, quod ad pectinem ligni, odorem & Locum.

D d d d d 3

colorem,

colorem, Bermudensibus Cedris. (quæ omnium Americanarum præstantissimæ habentur) bonitate pares esse: unde & doliorum *indisias* & opercula ex iis facere solent, quæ liquores acerrimi & subtilissimi non penetrant.

Antillarum insularum & Jamaycæ Cedros texturæ laxioris, rudioris & minus firmæ ac solidæ esse, ut oleum & spiritum Vini vix contineant. E baccis decoquendo potum saluberrimum parant Bermudenses. E ligno mensæ, sedes, scaphæ, capsulæ, vasa, opera intestina, &c. fiunt.

Pulvis & ramenta Cedrina vestimentis in arcis repositis interpersa tineas & omne genus vermiculos enecant, ipsa autem nunquam putrescunt, neque vermes generant; ipse etiam observavi hic Londini, circumforaneos, & circulatores ob cadaverum condituram celebres, scobe Cedrina multa corpus undequaque integere; ut mihi pane persuadeam artis hujus secretum (ut vocant) maximam partem in eo consistere, si addamus gummata nonnulla liquefacta ori, ano, auribus, &c. insula. D. *Tancred. Robinson* hæc communicavit.

Postquam Juniperorum historiam absolvissim, ab ingeniosissimo Amico & studiorum meorum adjutore maxime industrio, jam dicto, & sæpius in decursu operis dicendo D. *Tancredo Robinson* ad me transmissus est *Horti Academici Lugduno-Batavi Catalogus* à Viro longè celeberrimo D. *Paulo Hermann*, Medicinæ & Botanices Professore compositus; in quo Juniperum Americanam Bermudensem, (quam ego cum Virginiana & Barbadenli specie convenire existimaveram, nec aliter differre quam accidentibus nonnullis à loci natalis diversitate ortis) distingui & separari video: quocirca libet hic utriusque descriptionem è prædicto Catalogo mutuam proponere.

Juniperus Bermudiana.

In metam fastigiatam sua sponte excrescit hæc arbor Junipero vulgari tam facie quam viribus similis. Est verò *foliis* angustioribus, tenuioribus, in rigidas & leviter pungentes cuspides desinentibus, densò elegantiq; ordine ramulos ambientibus, supernè glaucis, infernè hilari, perpetuo virore nitentibus. *Flores* fert exiles, amentaceos, purpureo-croceos: *Baccas* rotundas Avellanæ magnitudine, ex sulco phoeniceas, squamatis aliquot tuberculis obitas, in quibus tres quatuorve anguloli arilli ritu congenerum continentur.

Feliciter propagatur per submersionem, circumpositionem, vel ramulos avulsos & terræ infixos.

Juniperus Virginiana.

Præcedenti formæ & crescendi modo respondet. At folia edit angustiora, molliora & omnino viridia. Eandem exigit culturam quam præcedens.

Ex his perspicuo, Juniperum Bermudianam Junipero majori Europææ seu Oxycedro respondere, ideòq; non temere aut imperitè nomen Cedri ei inditum; Virginianam autem Junipero vulgari minori, ut ex baccarum utriusque colore & magnitudine patet. Deinde Parkinsonum eundem nobilium errorem errasse & utramq; in sua descriptione confudisse. Tandem Juniperum Barbadensem, (cujus arbutulam vivam ex ea insula delatam in navigio aliquando vidimus) cum Virginiana eandem esse, siquidem folia ejus Juniperinis minoræ erant, aliàs persimilia, & eodem ordine nascentia; bacca (nautis affirmantibus) coeruleæ; lignum rubrum, molle, fragile, odoratum; arbor prægrandis & proceræ. Atq; hæc est quæ à nobis superius describitur, non Bermudiana, quam nos per errorem pro eadem habuimus.

His addit D. Hermannus Juniperum seu Cedrum ex Goa, quæ ramis est magis patulis, gracilibus foliis glaucis, tenuissimis & brevissimis, cæteroque superiori [Junipero Virginianæ] videtur similis.

C A P. II.

- I. *Cedrus Lycia retusa* Bellonio dicta J. B. *baccifera* I. seu folio *Cupressi major*, fructu *flavescente* C. B. item II, seu folio *Cupressi media*, majoribus baccis ejusdem. Necnon III, seu folio *Cupressi minor*. *Cedrus Phœnicea* folio *Cupressi* Park. *Oxycedrus Lycia* Ger. *Juniperus major* Clus. *The Berry-bearing Cedar.*

J. B.

ARbor est pumila, tricubitalis, [Clusio humanam altitudinem raro superans,] odore Cupressi grato, sapore adstringenti, amarescente cum acrimonia, caudice contorto non recto, multis ramis lentis & flexibilibus prædito, scabro cortice. *Folia* habet carnosa, & ex continua quaternorum foliorum mutuo connexorum serie composita, quemadmodum cupressus: *Flores* Junipero vulgari & Oxycedro similes, flavos, sed extremis ramulis insidentes, ut in Cupresso & Thuia: quibus succedunt fructus magnitudine baccarum Myrti, imò ad Oxycedri interdum accedentes, rotundi, conos Cupressinos tuberculis nonnullis quodammodo æmulantes, primùm virides, deinde ad phoeniceum colorem tendentes, qui maturitate nonnihil mollescunt, sapore & odore Juniperi baccis simili, qui terna aut quaterna vel etiam plura grana, parva, striata, oblonga, resinosa continent, in quibus medulla, alba, Oryzæ quodammodo similis.

Vere floret, fructumque diu retinet antequam maturescat, uti Juniperus. Primùm semine natus hic frutex & adhuc tener folia habet omnino dissimilia, utpote quæ alterius Juniperi folia æmulentur, nisi breviora & paulò molliora essent: cum verò jam tertium aut quartum annum attingit rotunda & cupressæ folia formare incipit, ut inferiores rami pungentibus & acutis foliis, summi verò obtusis & rotundis onusti interdum conspiciantur: quod & nos observavimus, & cuius observatu facile est.

Hanc

Tempus.

Hanc plantam non tantùm circa Monspelium, sed & in Alpibus Sciriacis & Carinthiacis invenimus, unde non miramur eam ad Matthiolum è Moravia montibus missam.

Cedrus baccifera fructu minore caeruleo.

2. *Sabina baccifera* J. B. *baccifera major* Park. *Sabina folio Cupressi* C. B. à qua non separandam puto *Sabinam folio Cupressi alteram* ejusdem. *Sabina baccifera* Ger.

Tota facie Juniperum majorem referret, nisi latioribus ramis prædita esset & magis divulsis; & appendices multas in ramis ut Sapius produceret, atq; eundem in nascendo quem Taxus morem servaret. Transparentem resinam habet, duram ut Juniperi, velut fumo tactam. Arboris caudex sinuosus est, crassior plerunq; quam ut vir in ulnas capiat. Corticem vitis habet, modicè crassum, materiam foris albam, intus veluti gilvam, cui nullam aliam similem reperimus. Est enim veluti indilutus quidam rubor, in subnigrum degenerans. Perpetuà comâ viret: suis foetibus gravida in hyeme comperitur, sed Lentilci naturam servat quòd fructus perpetuò suæ arbori infideant, decidibus sci. anniculis cùm alii jam ad maturitatem pervenerint. Fructus autem qui non perfectè maturerint egregiè virent. Cùm autem ad maturitatem devenierint ex aro in cyaneum degenerant. Arbor ipsa elegantissimo virore nitet, quæ tota fructibus nigris sugillatur. Est autem feracissima, cujus bacca vix Cedridibus majores: Amygdali bene magnæ altitudinem petit, multùm ad Cupressum sativam accedens, ut à pento vix dignosci queat, è longinquo spectata; sed crassiori caudice constat. Folia omnino Cupresso corresponderent, ni frequentiora essent. Folia ejus gustatu amara sentiuntur, aromâque olent, resinaceum quid præ se ferentia. Os leviter calefaciunt *baccæ*, quæ in hujus extremis ramulorum furculis oriuntur, ità ut perpetuò singularis quivis furculus suam ferat, eamq; rotundam. Hæ merulis & turdis gratissimus sunt cibus.

Hæc omnia Bellonius, & alia adhuc plura, quæ nobis dubia & incerta imò contradictoria, videntur, ut de foliis Filicis in modum compressis & applanatis, quòdque Arbori vitæ coniferæ Sabinam suam alteram, quæ baccifera est eandem faciat. Florem non promit sed statim seminis rudimentum apparet. De ligno quæ habet apud ipsum vide in libro de Coniferis; vel apud J. Bauhinum Hist. Plant. lib. 9. cap. 21.

In montis Amani & Olympi Phrygiæ cacuminibus sponte nascentem utramq; Sabinam vidit Bellonius, ubi sylvas faciunt.

Quæ J. Bauhino, Lobelio, aliisq; *Sabinæ bacciferae* nomine descripta est à Belloniana diversa videtur: nec enim in eam altitudinem assurgit (quamvis hoc fortasse loco debeatur) neq; folia seu furculos habet pariter compressos & complanatos, sed teretiores.

Certè arbor quæ nobis in montibus Germaniæ observata, & alibi pro *Sabina baccifera* ostensa est, adeò in paucis differt ab arbore * proximè descripta, ut pro eadem habuerim; tota siquidem facie eam refert, solâq; baccarum parvitate & colore differt; quantum quidem ego observare potui: quamvis C. Bauhinus odore gravi *Sabinæ*, & extremis ramis in acuta folia delincentibus à Cedro baccifera * eam distinguat.

Describente J. Bauhino, foliis est Cupressi, unde inoffensè se demulceri patitur, sapore acri. Baccas fert Juniperinis æquales; quas virentes & ex albido caeruleo quodam colore tinctas tubercula quadam obfident, maturæ atrocæruleæ sunt. Fortè eodem modo differt à Cedro Lycia reclusa Bellonii quo Juniperus minor vulgaris, à majore seu Oxycedro, baccarum sci. magnitudine & colore.

Alterius speciei meminit Lobelius, ramulorum exilitate & foliorum lenitate duntaxat diversæ.

C A P. III.

De Sabina.

Sabina vulgaris Park. *sterilis* Ger. *baccifera & sterilis* J. B. *folio Tamarisci Dioscoridis* C. B. **Common Sabine.**

Sabina Latinis dicta à Sabinorum regione in qua multum nasceretur, Græcis *Begdus*, perpetua fronde viret, arbuscula humilis est, in larum magis quam in altum proficiens, odore gravi & ingrato, foliis Myricæ Germanicæ pungentibus, sapore acri. Baccas fert Juniperinis pares, per maturitatem atro-caeruleas. Has baccas nulli præcedunt flores, sed duntaxat baccarum rudimenta, incurvis pediculis infidentia, ex tribus, quatuor aut quinque, viridantibus tuberculis instar Myrmeciae verrucæ parvæ composita.

Hæc planta sexu differre videtur: Est enim duplex, 1. Mas seu sterilis, quæ flores duntaxat profert, non fructum: cuiusmodi se Montbelgardii vidisse narrat J. Bauhinus sapius florentem, verum nullas unquam baccas in ea observasse; sterilem etiam mansisse variis in locis à se plantatam.

2. Fœmina seu fertilis, quæ baccas profert non flores.

Botanici plerique Sabinam vulgarem omnino sterilem faciunt: Verùm id naturæ analogiæ repugnat, & J. Bauhinus discretè affirmat eam baccas proferre. In nostro solo & caelo raro, fortè nunquam, fructum edit. At in loco natali, Amani & Olympi Phrygiæ cacuminibus proculdubio ferax est.

Sabinæ

Vires.

Sabinae folia siccant & calefaciunt strenuè, in pulverem redacta & cum melle illita fluentibus ulceribus medentur, nigra & sordida expurgant, nomas sistunt & collectiones mitigant. Cum flore lactis temperata scabiei capitis puerorum unice profunt. Porro essentia tenuitate mensles quoque provocat, ut siquid aliud, & sanguinem per urinas movent. Partum quoque viventem interficit Sabina, & foetum mortuum ejicit. Certè hoc nominis nimis nota est ejusque usus frequentatus foeminis inhonestis & meretricibus.

Aqua è foliis Sabinae destillata maculas faciei absterget, & ut quidam asserunt, vertigini conducit.

Oleum Sabinae ventri inunctum, aut frondes ejus tusa & umbilico imposita vermes puerorum enecant. Decoctum intro assumptum idem praestat: verum usum ejus internum minus tutum putat Parkinsonus. Nos tamen novimus succi expressi cum lacte mixti cochlear unum saccharo edulcoratum maximo cum successu pueris verninantibus exhibitum. Estque sane medicamentum efficacissimum & minime periculosum, quod post alia multa incassum usurpata optatum saepenumero, ne dicam semper sortitur effectum etiam in deploratis pane. Equis etiam & bobus in eundem usum frequenter exhibetur.

CAP. IV.

A. *Taxus* Ger. Park. J. B. C. B. & omnium fere Botanicorum. *Smilax Dioscoridis lib. 4. cap. 80.*
Mik. Theophrasti 2. hist. 10. *The New Tree.*

F. B.

Taxus perpetuae frondis arbor, procero stipite, Abieti & Piceae similis. *Folia* Abietis foliis ortu & numero similia, dimidium culmum lata, non teretia ut Piceae, ab Abiegnis in hoc dispecuntur quòd infirmiora minusque rigida, neutiquam explicata foliorum servent agmina, quin eodem vergentia fere coincidunt: jam verò si singularia spectes Taxi folia, sunt ea Abiegnis acutiore mucrone donata, supernè atro virore splendentia, infernè nitore destituta, unicoloria tamen & viridantia, nervo secundum longitudinem decurrente; cum Abiegnis elatiorem averfa parte habeant costam, colorèque glauco sunt praedita, gustu amaricante. Porrò autem in extremis ramulis circumquaque inter folia oriuntur perpusilla sed copiosa capitella, sublonga, squamata, ex quibus veluti flosculi emicant, Juniperinis fere similes, & virore pallefcentes, qui deinde in meros & musculos apices fatiscunt. [Caesalpinus Taxum flosculos ferè amentaceos inter folia sine fructu tradit.] Circa mensè Augustum, uti observavimus, fert baccas ex calyce ita emergentes, ut simile quid habere videantur cum glande; postquam verò maturare, quod fit mensè Novembri, nihil planè simile habent cum glande, sed figurà quodammodo referunt florem Vitis Idaeae, quippe parvo, virente atque squamato calyculo, brevi pediculo adnato fructus inhaeret, grano Juniperino major, supernè apertus atque hians, veluti ex carnosa cute constans, colore pulcherrimo & splendente coccineo conspicuus, intus cavus, succo praeditus viscido ac dulci, in quo granum latitat Piperis minus, nec exactè rotundum, sed leviter compressum, colore inter pullum & spadicem medio, cortice durifusculo, medullam continens saporis non ingrati. Hoc granum fructus capacitatem non adimplet, sed undique fere intactum à fructus pellicula in medio situm est, bacca imo adhærens, haud secus ac ipsa ex pediculo enatum. Suspicio autem tum cum longiusculae sunt, & glandis formam aliquo modo demonstrant nondum maturas esse: jam verò maturiores aperiri, & propter hiatum figuram acquirere rotundiorum. Materies bicolor partim rubet, partim ex albo flavescit.

Smilax Theophrasto arbor est glandifera è genere Quercus, cavendum ergo nè confundatur cum Smilace Dioscoridis seu Taxo.

Locus.

Taxus in montosis, saxosis & praeruptis locis oritur: in occidentalibus & meridionalibus Angliae partibus, in montosis sylvis & sepibus frequens est. Majores occidunt in caemeteriis Taxos plantarunt, ob aeternum (ut puto) frondis virorem, uti symbolum essent immortalitatis & aeternae vitae, quam ibi deposita cadavera post resurrectionem expectabant. Hujus arboris fructus perniciosos esse & lethales non Veteres tantum, sed & è neotericis plurimi tradiderunt. Dioscorides eos qui baccas ederunt in alvi profluvium incidere scribit: Idem alibi Taxum potam frigiditatem totius corporis inducere, suffocationemque ac celerem mortem.

Vires.

Refert Caesar, lib. 6. de Bell. Gall. Cativulcum Eburonum regem Taxo (succo epoto) se exanimasse.

Sunt (inquit Plinius) qui & *Taxica* hinc appellata dicunt venena, quae nunc *toxica* dicimus, quibus sagittae tinguntur. Verum ostendunt Vossius & Jo. Bodæus toxicum aliud veneni genus fuisse, Cervarium Festo dictum, quo Barbari sagittas inungere soliti erant, ut lethalia vulnera inferrent. Toxicum ergo à *τὸξον* dictum est.

Marthiolus etiam affirmat in Tridentinis montibus non veterina solum (quod Veteres tradiderunt) sed ruminantia etiam animalia devorata Taxo interire: pastores etiam & lignatores cum has edissent in febris ardentes incidisse & alvi profluvia, non sine magno vitæ discrimine.

Testatur etiam J. Bauhinus à fide dignis hominibus sibi affirmatum in montibus Burgundiae foliorum ut etiam corticum esu mortuos boves & vaccas: & à Jo. Lutzio Pharmacopoeo Kirchenheinenfè latum in adibus suis Turtorem album cum torque nigra baccharum esu periisse, & in pago *Oberentzingen* Asinum degustata Taxo subito mortuum.

Nos è contra Taxum immeritò in crimen adductum suspicamur: siquidem Lobelius ejus baccas innoxie puerulos in Anglia esitare affirmat, seque gustasse sub hyemem non ingrato sapore, sed fatuo vel subamaro, ibique porcos passim eas tanquam glandes comesse. Gerardus etiam nostras tum semipersum, tum plurimos è condiscipulis suis eas ad satietatem usque, saepius ingestisse narrat, nec sub umbra tantum arboris, sed in ejus ramis aliquoties dormivisse, nec tamen minimum inde nocumentum

aut

aut incommodum unquam sensisse. Sed & Camerarius Taxum innoxiam esse tradit: acinos ejus rubros avidè expeti ab avibus, sed inde attonitas reddi, quæ facile postea capiuntur. Vel ergo falsa sunt quæ de Taxo tradunt Veteres, vel aeris constitutio & conditio soli hanc in ejus qualitatibus diversitatem efficiunt. Fateor equidem arborem triste virere, ejusque melancholicum (si ita loqui liceat) adspectum malignam aliquam qualitatem ei inesse subinnuere; eoque tempore quo florere incipit & succo maxime prægnans est jumentis noxiam esse posse, nihil tamen affirmo. Nam & Veteres ipsi de qualitate noxia & lethifera hujus arboris sibi parùm constant. Theophrastus fructum ab aliquibus hominibus innoxie mandari scribit, folia etiam jumentis lethalia, ruminantibus nequaquam. Plutarchus eo tantùm tempore noxiam esse tradit quo florere incipit. Dioscorides non ubiq. lethalem & venosam esse innuit, cum de Italica & Narbonensi tradat lethales esse, illam baccis, hanc etiam umbrâ. Fructum edentes aviculas nigrescere mirum. Taxum etiam Apibus noxiam esse nos docet Virgilius,

Sic tua Cyrneas fugiunt examina Taxos.

& alibi jubet,

Ne propius tectis Taxum seras.

E Taxi ligno laudatissimi arcus fiunt, eratq. olim in hunc usum expetitur maximèque celebre.

Iuræos Taxi torquentur in arcus.

Virg.

Ligni porro materies, quòd rufescat quamplurimis intercurrentibus venis, incorruptaque sit, lignariis fabricis maximè expetitur, & plurimè fit, præsertim concinnandis niensis & hastis telisque conficiendis. Germani hujus afferes ad sua construenda hypocausta non exiguâ sibi comparant pecuniâ. Ex hoc etiam ligno parare solent Saltzburgenses opifices pulchros scyphos, cucurbitulas, epistomia, aliâque subtilia, elegantia & egregia utensilia, quæ per totam Germaniam distribuuntur. Ad dentes rotarum molendinarium, postes terræ infingendos, vehiculorum axes, nulli ligno secundum esse affirmat D. Evelynus: Commendat idem ad musica instrumenta, testudines, rotas, trullas, aliâque curiosa.

Quæ de alio genere Taxi, in horto Pisano cultæ habet, cujus folia Abiegnis fimiliora sunt, arbor ipsa fruticosior seu frondosior, frondibus crebris à radice sursum instructa; adeoq. densa ut sepes poliùs quàm arbor videatur, quamvis procera admodum sit, quàmq. Taxum Antiquorum mortiferam esse existimat, cum D. Belluccius horti Pisani præfectus hortulanos qui eam interdum detondere solent, non ultra dimidiam horam una vice tondentes durare posse affirmet, tam gravem eis capitis dolorem arbor incutit; odore noxio & viroso quem cæsa exspirat; vide apud ipsum.

SECTIO IV.

De Arboribus flore à fructu remoto lanigeris.

Harum duo genera sunt, alterum folio latiore anguloso nimirum *Populus*: alterum folio angustiore & circumscriptioe magis æquali: *Salix*.

CAP. I.

De Populo.

Populus à πῦλος ob frondium multitudinem nonnullis dicta putatur. Martinus ingeniosè à πῦλλος tremo, ob folia tremula deducit, quod tamen Libycæ proprium est.

Semine julis lanigeris incluso cum Salice convenit, foliorum formâ latâ & angulosâ ab ea differt. Græcis commune nomen non habet: nam nigra αἴγυος privatim dicitur, alba λεῖψος tremula κρηῖς, ut peritioribus Botanicis videtur.

A. 1. *Populus nigra* Ger. C. B. Park. *nigra sive αἴγυος*, J. B. *The black Poplar.*

f. B.

In altum se attollit, cortice lævi, exalbido, ac incano obducta: sed ramuli potissimùm albicant, materie dura, pallefcente, ac minus alba, minusque fissili quàm Populi albæ; quidam volunt aridam & levissimam. Radices profundiores quàm in alba: Antequam folia erumpant oculos protrudit mucronatos, odorato, luteo & pingui atq. tenaci succo prægnantes: Hinc folia Hederaceis similia, sed minus crassa, ex rotundo mucronata, ferrata, atro virore splendentia, longis pediculis appensa. Producit & quasi Julos, in longo racemo coacervatos, longis pediculis appensos.

Ad fluvios & in aquis oritur tam in Anglia quàm in exteris regionibus. Aprili mensè aut etiam ^{Locu} priùs odoratæ gemmæ prorumpunt: Maio racemuli seu uvæ, quæ Junio decidunt, aut certè paulò ^{Tem} post. f. B.

Auctus est celerrimi & ferè incredibilis, quòd ad aquas crescat. Consule D. Evelyni Sylvam, cap. 18.

Plinius

Plinius eúmque secuti è Recentioribus nonnulli Populum inter eas arbores recensent quæ nullos fructus pariunt. Theophrastus de Populo variam sententiam esse ait, an sci. pariat necne. At hodierna observatio fertilem esse convincit, ut ea de re nullum amplius sit dubium. Nonnulli tamen etiamnum hodie, ut video, Veteres errantes otiosè sequi, quàm naturam ducem mallent. Si enim naturæ codicem, hoc est, arbores ipsas inspicere dignati essent, ad Lydium experientiæ lapidem Veterum historias exigentes, nec Populum sterilem esse, nec albam in nigram spontanea Metamorphosi mutari, quantumvis id Plinius affirmet, hoc Theophrastus variis locis inculcet, quantacumq; autoritate fuerint prædicti auctores, unquam credidissent. Qui tamen Salicem sterilem esse persuasi sunt, ut idem de Populo credant faciliè induci possunt, cum fructus respectu Populus Salici similis sit.

Primum illud erumpens germen cuius in medicina usus est, Officinæ *oculus Populi* vocant, alii *gemmam Populi*, Græcorum quidam *αἰμα*, unde erroris occasionem acceperunt, qui non prima illa gemma resinosa sed julos in compositione unguenti ex Populo accipienda temere existimant, in quibus nihil resinosum. *J. B.*

De temperie Populi nigre ejúsque gemmarum, an sci. calidæ sint an frigidæ varia est sententia, de qua vide *J. Bauhini hist. l. 7. c. 8.* Verisimilior eorum sententia videtur qui moderatè calidas faciunt: nec obstat quòd Unguentum populeon frigidum sit, Auctores enim in medicamenta a copâ nonnulla calida immittere solent, non ad totam compositionem calidam reddendam, sed ad frigidorum vim deducendam, aut certè tandem retundendam. *J. B.*

Vires.

Valeat illud unguentum in omnibus calidis affectibus illitum: a naribus inditum, & temporibus pulsantibusque arteriis illitum somnum conciliat. Ejus quoq; usus est ad calidos dolentisque tumores. Quidam & feliciter podagris calidis illinunt. Sed nè inveterescat cautio est, alioquin eas vires perdit.

Oculi seu gemmæ adhiberi solent à sexu muliebri ad capillos exornandos promovendosque: utendi modum vide apud Matthiolum & *Jo. Bauhinum*. Nostra observatione gemmæ seu furculi extremi post mediam ætatem luteum, odoratum, pinguem & resinosum succum emittunt; non gemmæ tantum initio Veris antequam in folia explicantur: quantumvis *Jo. Bodæus* à *Stapel* nullam æstate resinam in hac arbore reperiri fidenter asserat; & erratum excubentis esse putat in textu *Ætæii*, ubi in descriptione olei *Ægirini* legitur *Σαλιζέτην δὲ ἐν τῷ θύσει, ἔτι πολλὰ μετὰ τὸ σπυρμαίνον ἔτι ἴστυν.*

Usus.

Annosa Populi lignum pulchrè crispante undarum discursu peramœnum esse scribit *J. Bauhinus*: ideoque artifices Germanici ex eo varia utensilia, menfas, abacos, lectorum spondas, capsellas, ostia, etiãq; cochlearia, [quadras, trullas] aliãque plurima parant. Plinius materiam lentam, adeoque scutis faciendis aptam scribit. Scutorum hodie usus in bello nullus, ex quo sci. bombardæ inventæ sunt, uti nec arcuum & sagittarum.

Quædam (inquit *C. Bauhinus*) floret & fructum non fert, quædam fructum fert & non floret; ideoque arbor hæc est à sexu distinctis: quod quavis nobis nondum observatum, verum tamen esse minime dubitamus, quoniam in Salice arbore congenerè id dudum notavimus.

A. 2. Populus alba Ger. Park. alba, ἄλβη J. B. alba (quæ ἄλβη ab albedine dicitur) majoribus foliis. C. B. The white Poplar, or White-tree.

J. B.

Plurimum differunt Populi albæ folia à nigre foliis, totòque vultu aliam arborem docent: Sunt ea enim omnium maxima, Aceris majoris potius, in acuminatas circumrosas lacinias divisa, superne cum atro virore fortuita lanugine donata; at inferiore parte densò tomento incano ceu *Tussilaginis* folia, sed magis niveo, pubescunt, quo etiam obfisti sunt cum pediculis longis rami. *Folia* observavimus manûs expansæ amplitudinem faciliè æquantia. Quales sint flores vel fructus non observavit *J. Bauhinus*. *Lobelius* scribit catulos ferre ante foliorum exortum, & latifoliæ *Salicis* modo edere. *Taber.* scribit villosos esse, & è purpureo fuscis. Ligno est albo, quod faciliè finditur, cortice albo lævi. Et hæc, ut prior, gemmas in primo foliorum germinatu fert.

Plinius, ut & *Theophrastus* à quo hausit, Populi albæ folia in juvena cinctatæ rotunditatis esse scribit, vetustate in angulos exire, quod & nunc etiam observari potest; è contra *Hederæ* angulosâ rotundantur, quod & à *Theophrasto* traditum.

Locus.

Illidem locis provenit quibus nigra, nimirum in aquosis & ad fluviorum ripas; in Anglia etiam sed non admodum frequens.

* Hist. Plant. lib. 1. cap. 16.

De hac arbore tradit *Theophrastus*, & post eum *Plinius*, quòd partes foliorum pronas seu terram spectantes mox post æstivum solstitium vertit supinas, eoque argumento rustici solstitium confectum intelligunt: nobis nihil tale observatum, nec cuiquam, puto, è Recentioribus fide digno.

Ex avulsione, talea, ramo faciliè germinat hæc arbor, & celerimè crescit, brevique temporis spatio supra fidem augetur, ut vel ob foci usum mereatur feri. Materies ad eadem utilis ad quæ Populi nigra. Commendatur etiam ad calopodia & calcamentorum calcanea.

Vires.

Quod ad medicas vires atinet, has ei *Dioscorides* attribuit. Cortex unciæ unius pondere potus *Ichtiadicis* & *stranguriæ* prodest. Traditur & conceptum prohibere si cum mulino renè bibatur: sed & folia post purgationes cum vino pota idem præstare dicuntur. *Tepidus* foliorum succus aurium doloribus utiliter instillatur. *Pilulæ* verò [*σφαῖλα*] quæ primo foliorum germinatu erumpunt tritæ & cum melle illitæ oculorum hebetudini medentur. *Plinius* foliorum succum calidum aurium dolori conferre ait.

Populus alba humo tenus sceta usque ad radicem, & aquâ calidâ in qua fermentum dissolutum perfusa fungos copiosos intra quatridduum edet, esui quoq; gratissimos. *Martb.* in *Dioscor.* lib. 1. cap. 93. *Dioscorides* utriusq; Populi cortice in frustra conciso & stercoreatis areolis inperfo vim fungos edules producendi attribuit.

A. 3. Populus

A. 3. *Populus alba foliis minoribus* Park. C. B. folio minore J. B.

Hæc non aliter ferè quàm foliorum parvitate à præcedente differt.

A. 4. *Populus Libyca* Ger. Park. *Libyca* Plinii, *Κεραία* Theophrasti J. B. *tremula* C. B. *The Asp, or trembling Poplar*.

f. B.

Facile & brevi tempore in magnam excrescit altitudinem, radicibusque reptantibus latè se propagat. Cortex partim nigricat, partim albicat. *Folio* est continuè tremente, breviorè & rotundiorè quàm nigra, per ambitum crenato, [inaequaliter & profundius dentato] superna parte virente, inferna ex cinereo candicante, ac propemodum glauco [Matth. punctis quibusdam albis conspersam esse notat] *Folia* in extremo ramo interdum magis angulosa, & subtus incana ad Populi albæ quodantenus accedentia, qualia minima.

Fert & nucamenta uncias quinque circiter longa, lanuginosa, cinericeæ & fuscæ coloris, arundinaceæ jubæ portiunculis familia, quibus subsunt verticillatim quodammodo *apices*, perpusilli, albi. Oculi acuti, nitidi, spadicei.

E semine suo (inquit Tragus) quod Salicis simile cernitur, revirescit.

In sylvis nasci amat, uliginosis tamen, & inter Betulas, estque in Angliâ magis frequens quàm *Locus*; reliqua genera, & passim cognita.

Materies candidissima est & levissima, tornatoribus expetita. Ex eadem propter levitatem calopodia parantur, & in imagines exsculpuntur. Cortex arborum juniorum detrahitur à nonnullis pro facibus nocturnis. *f. B.*

Gemmæ veris tempore digitis contritæ gratissimum odorem expirant.

5. *Populus rotundifolia Americana* C. B. Park. *Pop. novi orbis* J. B.

Virgulta sunt aliquantum flexuosa, & per semipalmum palmumque crebra, geniculata veluti infertione commissuræque partium nodosa: inde exeunt è singulo pediculo singula *folia*, orâ exquisitè rotundâ, nec uspiam nisi quâ pediculus hæret intercisa, crassa, rigida Arboris Judæ; cui Populi alternatim exeunt prælongi loruli, stipati acinulis multis exiguis, planè Populi ritu, quare & hanc Populum Peruvianam vocare visum fuit; gustu perquam adstringente, aliquantum calfaciente, subsalfo.

CAP. II.

De Salice.

Salix Latinis à saliendo dicta putatur, quòd eâ celeritate crescat ut salire videatur; Græcis pariter *Ἰτέα* *μεγέ* *τὸ* *ἕλας*, quòd citò in altum abeat.

Salix julis seu nucamentis è multis vasculis seminalibus compositis quæ semen continent pappo involutum cum Populo convenit foliis longis aut saltem circumscriptione æqualibus & minimè angulosis ab eadem differt.

Salicum historia confusa hæcenus & obscura nobis videtur; quocirca aliquam ei lucem fœnerari conabimur.

Multæ Salicum species in Angliâ nascentes observatæ sunt, aliquæ fortassè adhuc inobservatæ latent. Has clarioris doctrinæ causâ in duo genera distinguemus. Primum erit earum quæ folio sunt compactiore & solidiore, texturæ quidem respectu densiore, profunditatis tamen tenuiore seu minùs spisso: Alterum earum quæ folio laxiore seu fungosiore, eodem tamen crassiore seu spissiore.

*Salix Folio compactiore & solidiore.*A. 1. *Salix maxima, fragilis alba hirsuta* J. B. *vulgaris alba arborescens* C. B. *arborescens angustifolia alba vulgaris* Park. *Salix* Ger. *The most common white Willow*.

f. B.

Salicum maxima, in magnam excrescens arborem, foliis est alternatis, rarioribus, semunciam plus minùs latis, sescunciam aut duas uncias cum dimidia longis, utrinque hirsutis & incanis (prioribus tamen nonnunquam glabris) potissimum verò parte inferiore & in extremitatibus virgarum supremarum. Est & ubi superior facies pilis propè destituitur. Sed & in eo variant, quòd interdum ferrata sunt, interdum crenæ vixdum apparent. Virgis adnascuntur multæ florum spicæ molles & incanæ, quæ maturitate in pappum abeunt.

At nobis observantibus spicæ hæc seu Julii duum generum sunt, aliæ floriferæ, aliæ seminiferæ. Floriferæ steriles sunt, & postquam flores suos stamineos explicuerint brevi defluunt & marcescunt. Seminiferæ nullis florum staminibus aut apicibus exhibentur, sed ex vasculis seminalibus solis, semina pappo involuta clauduntibus, & per maturitatem in duas carinas debiscuntibus, constant. Quæ hæc producant arborescunt femine seu fertiles merito appellantur. Quæ autem floriferas tantum, mares seu steriles. An verò hujusmodi arborescunt sexum suum perpetuò servent, hoc est, an quæ semel flores aut semina proferant, singulis annis constanter id faciant, an subinde mutent, & alternis flores & semina producant, mihi necdum

dum compertum est. Hanc Salicis albæ seu Perticalis distinctionem à C. Bauhino factam invenio in suo Matthiolo. Salix (inquit) *perticalis* vel est *sterilis* flores ferens amentaceos ante folia, vel est *fructifera* ferens racemulos, Populi instar, oblongis granulis.

Hæc arbor est quæ passim in Anglia oritur, quam Botanici (ut suspicor) in plures distinguunt species. Nihil tamen fidenter affirmo. Non enim mihi cognitæ sunt omnes Salicum species; nec quia mihi incognitæ sunt, non dari ejusmodi pronunciare debeam.

Salicem tamen *roseam* non esse speciem à vulgari alba distinctam certissimum est. Nam capitula hæc squamosa, Rosas imitantia in diversis Salicum speciebus observavimus, v. g. in *Salice albo vulgari*, in *Caprea latifolia*, in *Salice humili foliis angustis subcæruleis*, in *Chamaeitea*, aliisq. Nihil enim aliud sunt Rosæ hæc quam excrecentiæ quædam præternaturales, multis Salicum speciebus communes, ab insectorum fortè moribus aut punctationibus, aliòve nescio quo, accidente excitatæ. Extremis autem virgis semper innascuntur, & reliquis foliis delapsis hæc quamvis exsiccentur & nativum virorem penitus amittant, per totam tamen hyemem, etiam favissimam, tenaciter virgis adherent, & se cuivis conspiciendæ præbent, quia sine pediculo iis firmiter adnectuntur.

- A. 2. *Salix pumila angustifolia infernè lanuginosa* J. B. *pumila brevi angustique folio incano*
C. B. *humilis angustifolia repens* Park. **Narrow-leaved Dwarf-willow.**

Clus.

Hæc gracilibus & cubitalibus interdum virgis assurgit, lentis, quæ à medio ad summum ramulorum multas ferunt exiguas *florum* spicas, molles & incanas, maturitate in pappum & lanuginem abeuntes. *Folia* quàm pumilæ angustifoliæ prona parte cineræ breviora, angustiora, supernè viridia, infernè cana lanugine pubescentia & splendunt. *Radix* digitum crassa est & tenuibus fibris prædita. Sed & virgula secundùm summum radices caput, quæ telluri coherent, subinde tenues & capillatas fibras agunt.

Locus.

Invenitur in Pannoniæ & Austriæ depressis quibusdam cævis sylvis & uliginosis pratis.

Nec huic dissimilis, paulò tamen latioribus foliis prædita, quæ passim in sabulosis Hollandiæ aggeribus Oceano objectis inter gramina & Spartum nascitur. Hanc speciem seu varietatem eam esse existimo quam observavi in arenosis maritimis circa Sandvicum oppidum copiosè nascentem, quæ tamen folio erat utrinque lanuginoso & argenteo.

- A. 3. *Salix folio lato splendente fragilis.* An *Salix fragilis* C. B? Park? *Salix spontanea fragilis Amygdalino folio auriculata* & non auriculata J. B? **The Crack-willow.**

In mediocrem excrevit arborem, corticem virgarum ex luteo rubente, glabro; ramulis fragilibus, unde vulgò Cantabrigiensi **The Crack-willow** dicitur. *Folia* habet omnium Salicum quæ folio compactiore sunt amplissima, angustiora tamen quàm *Salicis Laurini*; quatuor nonnunquam aut quinq, uncias longa, unciam aut fescunciam lata, in acutum mucronem definitia, brevis pediculis nullo ordine ramulis adnexa, glabra, splendunt, in ambitu serrata, supernè hilari virore prædita, infernè magis glauca, ad basin interdum auriculis, sed minoribus, turculis adnascentibus, donata, sæpius tamen iis destituta. *Juli* Salicis arboreæ albæ vulgaris similes; floriferi & staminibus seu filamentis luteis, apicibus polline luteo aspersis incumbentibus compositi; ad quorum filamentorum bases foliola lutea, singula bina staminula amplectentia, apponuntur.

Tum descriptio tum figura *J. B.* huic arbori quadrant, ut vix dubitem eandem esse quam ille describit. Synonyma adjecta non respondent descriptioni.

Locus.

In aquis & Salicetis frequens est.

- A. 4. *Salix folio auriculato splendente flexilis.* An *Salix folio Amygdalino utrinque virente aurito* C. B? *viminalis nigra* Park? **The round-eared shining Willow.**

Hæc in arborem, quantum adhuc vidimus aut observavimus non adolescit. Cortex virgarum teneriorum luteo-viridis est, interdum ad rubedinem inclinans. *Folia* alternatim posita, duas aut tres uncias longa, semunciam aut unciam lata, à basi ad mucronem sensim angustata, marginibus elegantè dentatis, supernè hilari virore splendunt, saturatiore tamen nonnihil quàm superioris, subtus pallidiora. Illud huic speciei peculiare est (certè cum paucis commune) quòd ubiq, ad basin foliorum utrinq, auriculas obtineat amplas, subrotundas, eodem modo quo folia dentatas versùs folium in angulum exeuntes. *Juli* floriferi muscosi, præcedentis similes, nisi quòd tria staminula ex unius folioli lutei sinu exeunt, non duo tantùm.

Locus.

In Salicetis.

- A. 5. *Salix folio laureo, seu lato, glabro odorato.* An *Salix latifolia non hirsuta cum gallis* J. B? **Bay-leaved Sweet Willow.**

Hujus virgæ tenuiores nigricant. *Folia* inter *Saligna* latissima, & *Laurinis* fatis similia, glabra, supernè saturo virore nitentia, subtus dilutiora, duas tresve uncias longa, fescunciam & amplius lata, per margines denticulis parvis crenata, brevis pediculis herentia, alternatim aut nullo ordine posita, suave-olentia. Flores non observavimus.

Locus.

In montosis Westmorlandiæ pratis ad rivos frequens occurrit, & in montosâ comitatus Eboracensis parte.

Salicis latifoliæ non hirsutæ descriptio apud J. Bauhinum huic plantæ fatis bene convenit.

A. 6. *Salix*

A. 6. *Salix folio Amygdalino, utrinque aurito, corticem abiciens.*

Folia huic quàm penultimæ seu quartæ speciei longiora, angustiora, in prælongos & tenuissimos mucrones producta, obscuro virore splendentia ac si polita essent, figurâ suâ ad Amygdali aut Perficæ folia accedentia, circa margines eleganter dentata, appendicem etiam utrinq; ad basin habent magis conspicuam quàm aliæ Salicum species, præter auriculas ad pediculorum exortum utrinq; virgis adnascentes, quæ minores sunt in hac quàm prædicta quarta specie; in utraq; tamen aliisque omnibus ante folia desuunt. Cortex caudicis & ramorum adultiorum cinereus, rimas agit, & à ligno sponte abscedit. Color viminum luteus.

* 7. *Salix lutea tenuior sativa viminea J. B. sativa lutea folio crenato C. B.*

F. B.

In pulchras arbores adolescit hoc Salicis genus, quorum vimine nullam nobis notum ligandis vitibus similibusque aptius, tanta est, tamq; lenta, rupturæ secunda flexilitas, ut merito viminea *et* *ξοῦλον* dici mereatur. Cortice integitur vitellini coloris, amaro. Folia rara, acuta, palmum circiter longa, semunciam lata, supernè cum virore splendentia, glabra, incana, [non video quomodo hæc inter se convenient habere folia cum virore splendentia & tamen incana] infernè nonnihil pilosa, potissimum superiora, exiguis per ambitum denticulis crenata, nullo manifesto amarore prædita; adstrictionem aliquam præ se ferentia.

Ab hac differre volunt illi per omnia similem, cujus tamen cortex tantum pallidior, & quæ non minoris usûs est minoris commendationis.

Hæc arbor in multis cum præcedente convenit, ab ea tamen differre videtur, quod major & priorior, quodque folia breviora subtus nonnihil pilosa obtinere dicatur: nobis ergo incognita est.

* 8. *Salix rubra minimè fragilis, folio longo, angusto J. B. Salix vulgaris rubens C. B. angustifolia purpurea seu nigra Park.*

F. B.

Magni usûs est hæc Salix hortulanis ad ligandum; cujus cortex intensè rubet; folia oblonga, acuta, utrinq; glabra, sed subtus nonnihil candicantia, argutis denticulis undique crenata: Vimen lentum, & ut liber obsequiosum.

Huc pertinet varietas illa quæ vulgarior, cortice minus rubente, fortè & foliis latioribus.

Passim in pratensibus & hororum marginibus colitur. Est & spontanea non infrequens. Basileæ *Locus.* & Montbelgardii abundat. Nobis hæc species circa Basileam non animadverta, si differat à quarta specie nostra.

A. 9. *Salix humilior foliis angustis subcæruleis, ex adverso binis. Salix tenuior folio minore utrinque glabro fragilis J. B. The peltow Dwarf Willow.*

Cortex ramorum exterior cinerei coloris est, & velut politus: Folia oblonga, angusta, non auriculata, ex intervallis bina ut plurimum adversa seu opposita, non crenata, vel saltem leviter, ejusdem fere ubique latitudinis, & non à basi ad apicem sensim angustata, ut in reliquis. Hujus Juli floriferi omnium minimi sunt sive longitudinem, sive crassitiem spectes, ex staminibus seu filamentis luteis & foliis lanuginosis composita. Hæc densius stipata corpus nucamenti efficiunt compactum satis & lanuginosum, quod pediculo brevi foliis ornato sustentatur.

Observavit J. Bauhinus speciem hanc excrementum producere in ramulorum fastigio, Rosæ æmulum foliis confertim stipatis compactile, partim hirsutis, partim glabris. Eiusmodi excrementas Rosarum æmulas & nos quoq; in Germania ad ripas Danubii supra Ratisbonam extremis hujus (quæ ibi copiosè crescit) virgis innascentes observavimus: necnon vesicas illas subrubentes, foliis insidentes, quarum ille in descriptione meminit, qualèsq; in Ulmi foliis reperiuntur. Hinc non immeritò querit idem J. Bauhinus, Annon hæc sit Salix angustifolia Pannonica Clusi, quam sic describit,

Crasso caudice & ramis in multo tenuiores frequentioresque ramulos divisim prædita est, quam vulgaris ea Salix, quæ angustis alioqui foliis, prona parte incanis est. Hujus insuper folia non modo subtus canescunt, sed licet supernè viridia, quadam tamen alba lanugine pubescunt, angustiora sunt, in longiorem mucronem desinunt, frequentioraq; in ramulis nascuntur. Flores aliis generibus similes, pallidi; semèq; minutissimum nigrum, candida molliq; lanugine exceptum, levis auræ arbitrio huc illuc fertur. Solet etiam hæc Salix alia quadam peculiari notâ à cæteris distingui: Nam plerunq; subrubentibus quibusdam tuberculis, baphico cocco fere similibus onerata folia habere conspicitur.

Juxta torrentes & udis locis crescit. Viennæ torrentis sub urbe Vienna in Danubium influens eâ *Locus.* maximè abundat.

Hanc Salicem eandem esse cum nobis observata & descripta mihi pæne persuadeo, quamvis folia in nostra (quantum hæctenus observavi) glabra sint, nec ulla lanugine pubescant.

J. Bauhinus in hoc genere foliosa capitula ramulorum vertici adnata delapsis jam foliis in arbore manentia observavit: quod nos in Salice vulgari arborea aliiq;ue.

Quære annon hujus * Juli ipsissimi sunt quos describit idem pro excrementis bombycinis, unciâ * *Imo proculdubio sunt, vermiculo in mediculis latent ante festi.*

Quære annon hujus * Juli ipsissimi sunt quos describit idem pro excrementis bombycinis, unciâ * *Imo proculdubio sunt, vermiculo in mediculis latent ante festi.*

Quære annon hujus * Juli ipsissimi sunt quos describit idem pro excrementis bombycinis, unciâ * *Imo proculdubio sunt, vermiculo in mediculis latent ante festi.*

Quære annon hujus * Juli ipsissimi sunt quos describit idem pro excrementis bombycinis, unciâ * *Imo proculdubio sunt, vermiculo in mediculis latent ante festi.*

E e e e e

tur,

tur, suis tamen longioribus petiolis excrementitia substantia toti involvantur obteganturque.

In aquis propè Cantabrigiam reperitur.

Cortex ramorum interior pulchre luteus aquam in qua per duodecim horas maceratus fuerit, eodem colore tingit, ut aqua instar vini Hispanici appareat.

A. 10. *Salix pumila angustifolia, prona parte cinerea* J. B. *Salix pumila latifolia incana* C. B. *pumila angustifolia recta* Park. *Chamaitea sive Salix pumila* Ger.

Huic generi, describente Clusio, graciliores sunt virgæ, ut plurimum pedales, nonnunquam drantales duntaxat, rectæ, lentæ, subflavo cortice tectæ, uncialia folia, lativi Lini foliorum modo angusta, supina parte viridia, pronâ verò cinerea, & cum novella adhuc sunt omnino cana. Flos ut in vulgari flavescens, exigua, brevi mollique spica ante folia nascitur, ut in candidam deinde lanuginem resolvitur. Radix digitalis crassitudinis, obliqua, nigra, & tenuibus fibris donata est.

Locum.

Crescit hoc genus in udis caduis sylvis circa Francofurtum ad Moenum. Hactenus Clusius.

Huic nobis eadem videtur *Salix humilis repens angustifolia* Lob. quæ in ericetis Antverpiani agri palmaribus & sesquipalmaribus cauliculis reperit folio Rhamni in floribus muscosis, Salicis gustu amaro.

Hoc genus Salicis in ericetis & palustribus, præsertim montosis, frequens in Anglia provenit. Folio est angusto, oblongo, supernè latè virenti subus cinereo: virgis tenuibus, interdum pedalis, aut cubitalibus, sæpius humilioribus, & humi procumbentibus; radice reptatrice.

11. *Salix latifolia folio utrinque glabro, supernè splendente.* An *Salix pumila folio utrinque glabro* J. B? *Salix pumila repens* Lob? *pumila latifolia prior* Clus?

Rami per terram sparguntur minimi digiti crassitudine, corticis colore glauco in crassioribus, in tenuioribus virente, in plurimos ramulos divisi, adeò ut terram cooperiant *Uvae ursi* dictæ modo. Folia in ramulis crebra, alternatim posita, pediculis brevibus fulta, utrinq, glabra, supernè saturo virore splendentia, nervosa, ex rotunditate acuminata, unciam, & interdum, quamvis rarius, fescunciam longa, Globulariæ Monspelensium folia quodammodo æmulantur. Julus profert creberrimos, breviusculos, quum Soli exponuntur purpurantes, è plurimis vasculis seminalibus; è latiori base paulatim fastigiatis, & in binas carinas, quarum commissuræ faciliè cernuntur, per maturitatem deflorescentibus, & semen pappo involutum ostentantibus, compositos. Quæ florees duntaxat Julos profert folia habet longiora & acutiora, non minus tamen splendentia.

Locum.

In altissimis montis Juræ cacuminibus invenimus. Salicis pumilæ latifoliæ primæ Clusii descriptio huic nostræ egregiè quadrat: Locus etiam convenit, nimirum montium herbosa & aperta juga. Nostræ ergò descriptio ex illius supplenda. Radix admodum crassa est pro plantæ tenuitate, crassique & obliquè sparsis fibris firmata. Cur C Bauhinus Salicem hanc repentem faciat nescio. Clusius enim id non dicit.

12. *Salix pumila latifolia secunda* Clus. *latifolia repens* C. B.

Clus.

Similes fundit virgas, nonnunquam paulò longiores, magis scabro cortice tectas, & in frequentiores ramulos divisas: quas similia cum superiore folia ambiunt, magis acuminata, supernè viridias, infernè splendentia, licet tenui lanugine pubescant. Hujus florum spica sive Julus crassiusculus est, illi penè similis qui in latifolia Salice nascitur. Radix cum superiore convenit, imò crassior quodammodo videtur, non minus quam illa dispersa, virgis etiam secundum radicis caput interdum fibras agentibus.

Salix folio laxiore seu fungosiore.

A. 1. *Salix latifolia infernè hirsuta* J. B. *Salix latifolia rotunda* C. B. *item folio ex rotunditate acuminato ejusdem. latifolia rotunda & latifolia oblongior* Park. *caprea rotundifolia & caprea latifolia* Ger. *The common broad and round-leaved Willow.*

J. B.

Hujus folia interdum palmum aut sesquipalmum longa, latitudine quadrantali, aut etiam palmari, nervosa; sunt & minora multò præsertim in arboribus adultis, prona parte incana & hirsuta, supinâ viridantia [magis scabra & rugosa quam in Salice folio compactiore] sapore adstringente sine morfu aut amare, pediculo semunciali, cui sæpe auriculæ caulem amplectentes adnatæ. Catulos profert staminibus crocantis plenos. [At Juli seminiferi in receptaculis racematim coherentibus femina lanitio quodam candido involuta continent.] Vimina crassiuscula incano hirsuto cortice amaricante tectæ, tuberculis aliquando ex dulcedine leviter adstringentibus nodosa, fragilia: Interdum cortex velut fuligine obductus videtur.

Salix hæc foliorum figura in tantum variat, ut non satis sciam an species distinctæ sint necne rotundifolia & latifolia dictæ. Verum quoniam species temere multiplicandæ non sunt, J. Bauhini potius sententiam sequor distinctas non esse.

Locum.
Ufus.

Arbor hæc in sepibus vulgaris est, interdum etiam procul ab aquis. Quamvis enim udis gaudeat, non tamen adeò impatiens est siccioris soli ac reliquæ pleræq, Salices. Hujus carbo citissimè ignem concipit; quapropter ad pulverem tormentarium expetitur. Præstat etiam delineandis iis, quæ Pictores ante accuratam operam imitanda sibi proponunt.

A. 2. *Salix*

A. 2. *Salix angustis & longissimis foliis crispis, subtus albicantibus* J. B. *Salix oblongo, incano, acuto folio* C. B. *An Elæagnus Dalechampii, & Salicis 6. genus* Lugd? *The Ozier.*

7. B.

Virgas cortex virefcens obvestit aut cineraceus [ex nostra obfervatione vimina teneriora quæ in Salicetis quotannis exoriuntur rubent nonnihil & hirsuta sunt] sùntque ex longissimæ & simplices, nullis adnatis virgulis donatæ, obsequiosæ admodum. *Folia* quoq; longa admodum, angusta & crebro agmine ramos stipantia, superius virefcunt, inferius cum nitore ad objectum luminis vario canescunt, à nervo medio obliquis in margines nervulis exporrectis, in ambitu crispæ magna ex parte.

Hæc riguis gaudet locis, & ad aquas plerunq; exit.

Ex hac potissimum, quod vimina proferat longissima sine adnatis, & lenta, plectuntur quasilli, *Usus.* sportulæ, vannæ, cathedræ & anaclinteria. 7. B. Hinc & peculiari nomine [*The Ozier*] nostratibus insignitur.

A. 3. *Salix folio longo subluteo non auriculata vimine subluteo, item vimine rubro.* *The long-leaved yellowish and reddish Sallow.*

Hæc etiam in Salicetis colitur ad vitilia, si tamen permittatur adolescit in arborem mediocrem: virgibus tenuibus subluteis; foliis unciam latis, tres uncias longis, acuminatis supina parte pallidè virentibus, prona incanis, pediculis satis longis infidentibus, non auriculatis. Hoc genus interdum variat viminum colore rubro.

Hujus virgas annotinas summâ parte sub Autumnum plures surculos emittere observavi.

4. *Salix humilis repens rotundifolia.*

Hæc in palustribus præsertim montosis oritur.

5. *Salix humilis latifolia erecta* C. B.

C. B.

Hæc Salix latifoliæ aquaticæ acuto folio similis est, sed humilior, cum hujus virgæ rotundæ, striatæ vix cubitum superent. *Folia* minora sunt, ex rotunditate oblongata, in acumen desinentia, rugosa, parte prona lanuginosa, tactu mollia. *Fuli* rotundi, parvi flavi. Hæc (inquit) cum latifolia repente confundi non debet.

Michelfeldæ in humidis.

Locus.

A. 6. *Salix pumila montana folio rotundo* J. B. *Round-leaved Dwarf-Willow of the Mountains.*

Vix humo se attollit palmaris ista Salix, ramulis prædita rubentibus, iisq; magnam partem nudis; quorum tamen fastigia plucula coronant *folia*, valdè concinna, ad Cotoneastræ folia quodammodo accedentia, circinatæ ferè undiq; rotunditatis, nonnihil tamen in oblongum porrecta crassiuscula, rigidula, rugosa, venis sinuatis crebris à medio nervo exporrectis, glabra utrinq; sed inferna parte canescentia, superiore atro-virentia, pediculis satis longis; ad quorum imum animadvertere est fortuita capitula lanugine Saligna plena: subinde verò & privato infidentem pediculo brevem similibus tomenti Julum.

Hæc à J. Bauhino in Rhaticis montibus collecta est. Nobis in rupibus à Boreali latere montis *Locus.* *Ingleborough* à Thoma Willifello ostensa & collecta est: necnon in monte *Wbernside* è regione *Ingleborough*, trans fluvium subterraneum.

Hæc Salix rectius fortasse ad primum genus referretur: erat enim (quantum memini) folio solidiore & compactiore. Verùm quoniam J. Bauhinus folia crassiuscula & rugosa ei attribuit hinc collocandam dixi.

Sequentes tres Salicis species à C. Bauhino in Prodomo descriptæ an à præcedentibus omnibus diversæ sint, & ad quod genus pertineant me nescire fateor.

1. *Salix Alpina angustifolia repens non incana* C. B.

C. B.

Ex radice atro-rubente cortice tecta cauliculi palmares, humi fusi prodeunt, qui capillaceis radicibus terræ affiguntur, ramulis tamen paucis sursum elatis: foliis oblongis, latiusculis, brevibus cincti: spicæ ut in cæteris, quibus absentibus nullus Salicem esse crederet.

In Helvetiorum Alpibus & monte *Fraeto* frequens est.

Locus.

2. *Salix Alpina Pyrenaica* C. B.

Hæc ad semicubitalem altitudinem vix affurgit, *virgis* tenuibus, ramosis; *foliis* oblongis, parvis, per circumferentiam pilosis holerociferi instar ob minutissimos pilos tactu mollibus. Spicæ florum angustæ, unciales, molles sunt.

In summitatibus Pyrenæi montis collecta fuit.

Locus.

E e e e e 1

3. *Salix*

3. *Salix saxatilis minima* C. B.

C. B.

Hæc duas uncias vix superat, quæ ex radícula caudicem crassiusculum, vix semiunciale emittit, qui in binos ternosve unciales ramulos, terræ incumbentes dividitur. *Folia* sunt parva, oblonga, subrotunda, atrovirentia, venosa; quorum medio capitulum parvum, subrotundum, velut ex multis bacis compositum infidet, quibus maturis apertis veluti ex triangulari capitulo mollis, candida & brevis lanugo effertur.

Locm.

In Alpium Helvetiorum jugis faxis infidens reperitur.

4. *Salix Syriaca folio oleagineo argenteo* C. B. *Aegyptiaca & Syriaca* Park. *Safsaf Syrorum, Salicis species* J. B.

Magnitudine variat, Betulæ similis trunco, ramis frondibusq. Virgæ longæ, graciles, molles, & ex pallido flavescentes. Surculis mollicellis folia hærent Viticis. E ramis germina spithamæa hinc inde prodeunt, haud fecus ferè ac in Ficu Cypriotica: E quibus primo vere flosculi mollicelli ac lanuginosi pendent, pallidi, Populneorum æmuli, naturâ ficciores, jucundi odoris. Hos legunt incolæ [Halepi] eo quod nullum ferant fructum, & ex iis aquam Cardiacam pretiosissimam eliciunt.

* Imo fructus lanugini proculdubio intermiscetur ut in aliis Salicibus.

Hanc arborem Rauwolfius, eumq. secutus Clusius, Elaagnon Theophrasti esse censent. Idem Rauwolfius ait esse *Arnabo Aeginetæ, Zarnab & Zarnabum* Arabum, *Zurumbeth* Serapioni communi nomine dictum cui & J. Bauhinus subscribit. Discrepantes sententias Botanicorum de *Zarnabo & Arnabo* vide apud *J. B. hist. lib. 8. c. 21. versis finem*. Est autem *Arnabo* ex aromaticis, unde in unguenta miscetur. *Zurumbeth* Arabum ficit & adstringit: Cor exhilarat, & confortat, compescit vomitum, muliebria sistit, flatus resolvit, venenatorum moribus resistit.

Calaf seu Ban Alpini.

C. Bauhinus & Parkinsonus pro præcedentis synonymo habent. J. Bauh. à præcedente separat. Et revera *Alpinus* foliis majoribus & latioribus depingit & describit, quocum etiam consentit eruditiss. Vesslingius, annotat tamen varietatem eam potius accidentalem esse, & loco deberi: ait enim inter Syros vicinoribusq. populos angustioribus foliis contractam plantam conspici. Eam (pergit) nulla infidet lanugo, nec à medio nervo productæ fibræ ambitum foliorum divisuris interstinguunt, ut icon *Alpini* repræsentat. Ad foliorum exortum folliculi emergunt singuli, rubro leviter colorati, cordisque dialtole sese stringentis figuram exprimunt, unde & nominis & virtutum ratio primitus deducta videtur. *Caleb* enim sive *Calub* Arabibus cor denotat. Dehiscens tandem folliculus florem dicam an lanceum partem excludit, interfusa candori flavedine pictum, quem in rectum exiens inclusus stamineus scapus fulcit.

Vires.

E floribus elicitur aqua adorata, *Macalef* dicta *Alpin.* cujus frequens usus est in Affectibus cardiacis calidis. *Rauwolf.* ad venena arcenda, ad cor recreandum, & putredinem evocandam eam prædicant *Aegyptii*, & in febribus pestilentibus pro secreto habent. *Alpin.* Per violas deturpatis infantulis cum *Bezoar* aliquot granis utilissimè exhibetur. *Vessling.*

Aquam in qua flores multi infusi vel bulliti fuerint, exhibent ad dolores capitis, & ad reliqua ad quæ aqua destillatam, estque ad quoscunque febricitantes maximo apud illos in usu. *Alpin.*

5. *Salix Arabica foliis Atriplicis* C. B. *humilis Arabica foliis Atriplicis* Park. *Garb Maurorum Salicis genus* J. B.*Rauwolf.*

Arbor est parva, haud tamen multum affurgens, cujus furculi extremi teneriores fragiliorisque quam ut *Salicum* nostratum instar vimineo operi inservire queant. Cortex ex pallido flavescit, ficut & folia, quæ oblonga palmum circiter, duos digitos lata, per ambitum velut *Atriplicis* folia sinuata, modicè siccante & adstringente facultate. Fructum & florem se vidisse negat.

Scribit *Rauwolf.* ex ea aphonitrum, *Salem* petræ vocant, optimum fieri ad pulverem tormentarium. Surculos sci. extremos cum foliis in cinerem comburi, affusaque aqua macerari, separari & multa ebullitione coagulari. Sed pulverem illum nostrati haud æquivalere. Nihil certè aliud est quam *Sal fixus* istius arboris, quem ab alterius cujuscunq. plantæ sale fixo non differre specie existimo.

Cæterum *Avicenna*, notante *J. Bauhino*, suo *Garab* eandem pæne vires tribuit quas *Salici*.6. *Frutex Æthiopicus conifer foliis Cneori, Salicis æmulus* Breynii, cent. 1. cap. 9.*Breyn.*

Ramosus est valdè, ligno duro, subalbido, cortice è gryleo rufescente; *Folii* frequentissimis, crassis, duris, *Cneori* similibus; quæ in furculis paulo minora, quò autem magis superiora versus tendunt, eò majora latioraq. spectantur: donec furculorum tandem fastigia coronando finiunt, inq. suo medullio, pariter ac inter furculorum divaricationes, *Globulum* lanuginosum & penitus niveum, *Salicis Capræ* *Tabernæmontani* catalo similem, sed minorem, & tuberculis subtilissimis strobili instar immaturi de *Pinaltro* exasperatum continet; è quo succrescente flosculi muscosi, *Salicis* quodammodo similes, staminulis pallidis constantes, erumpunt. His deciduis globulis ille in eodem fuscum, uncialem & majorem, squamis in extremitate sua albidis & lanuginosis, evadit.

Reperitur hujus species major, foliis majoribus.

Julus

Julus descriptus, fruticem hunc Salicis speciem esse demonstrat: cumq; florifer sit, sexu masculum.

Capitis bonæ spei inquilinus est.

Nullius (ut rectè Plinius) tutior est reditus minorisve impendii [quàm Salicti] aut tempestaturū *Locus*. securior. Tertium locum ei in æstimatione ruris Cato attribuit, priorémq; quàm olivetis, quàmq; frumento, aut pratis.

Inter primas arbores germinat Salix, Julos & flores initio Veris ostentans. Juli autem floriferi *Tempus* brevi decidunt; semiferi ad ætatem usque in arbore durant. Componuntur hi è multis vasculis feminalibus, oblongis, mucronatis, per maturitatem in binas carinas dehiscentibus, & lanuginem ostentantibus, cui femina involuta. Semina autem sata germinare & Salices edere à Trago observatum & proditum: idémq; confirmat J. Bauhinus. Salix ergò ab Homero *ἀλαστύγγος* dicitur, non quòd sterilis sit aut infrugifera, ut nonnulli opinati sunt, hoc enim experientia repugnat; neq; quoniam ocyssimè amittat semen, antequam omnino maturitatem sentiat, ut Theophrastus, Plinius aliq; statuunt. Nam Salices omnes semen perficiunt, nonnullæ etiam diu retinent: Sed fortasse quia semen virile infecundum reddit & conceptum impedit. Nam & folia Salicis contrita & pota intemperantiam libidinis coercent, & in totum auferunt ipsam sæpius pota. *Plin.* & sterilitatem inferunt conceptumq; impediunt. *Diase.*

Salicis cortex, folia, Juli refrigerant & astringunt; exsiccant etiam citra mordacitatem tum flores, tum succus expressus, quem medicamentis exsiccatoriis reservant. Haud enim invenias quid ad plures res utilius medicamento citra mordacitatem exsiccante, quod paulum etiam adstringat. *Gal.* Hinc sanguinem expuentibus profunt. Corticis è ramis primis cinis clavum & callum aceto maceratus sanat; vitia cutis in facie emendat, magis admisto succo suo.

Succus è plaga manans cum floret ad expurganda valet quæ obstant oculis; item ad spissanda quæ opus sunt, sciendamq; urinam, & ad omnes collectiones intus extrahendas.

Plura habent Veteres de viribus Salicis ejusq; partium, quæ vide apud J. Bauhinum.

Folia cum ramis in cubiculis strata aerem intrigidant & febricitantium ardores mitigant. In quem usum haud infeliciter etiamnum in Italiæ & Galliæ quibusdam locis adhiberi observavimus. Folia cum aliis refrigerantibus aquæ incocta ad lotiones pedum febricitantibus conducunt. Ex ejusdem ligno & bacilli rasorii parantur ad abradendam linguam causo & febribus ardentibus laborantium, notante Camerario. Hæc omnia è J. Bauhini historia.

Salicis arboreæ ramorum usus est ad pericas pro Lupulis & ad stipites pro sepibus; ligni etiam olim ad scuta; nam cum lentissimum sit, plaga ei inflicta contrahit se penitus, eluditque suum vulnus, & ob id contumaciùs transmittit ferrum; & quòd levissimum sit, utilitatem eandem ingeminat. *Plin.*

D. Evelynus lignum hoc ad cultros mensarios exacuendos & poliendos alii cuicumq; non ligno tantum sed & coti præfert.

Præcipuus autem est usus viminum ad corbes, sportas, qualos, canistra, fiscinas, clathros, vannos, cathedras, cunas, analinteria, aliq; utensilia innumera texenda, in omni vita adeo necessarius, ut non immeritò Cato tertium Salicti locum dedisse videtur, ut superius diximus.

SECTIO V.

Arbores floribus imperfectis, seminibus in vasculis membranaceis, aut membranis auctis contentis.

CAP. I.

De Ulmo.

Ulmi vox (ut videtur) primitiva est: siquidem nullum ejus Etymon apud Grammaticos aut Botanicos reperire poterim. Græcis *Πλάτα* dicitur.

Ejus notæ characteristicæ sunt folliculi seminales compressi Atriplicis hortensis folliculorum æmuli antequam folia erumpant præcoci maturitate decedentes.

Ulmi duo genera à plerisque Botanico Theophrastum secutis statuuntur. At neq; hi in nominibus aut descriptionibus conveniunt. Nos in Anglia tres observavimus species, quibus addit D. Goodyerus quartam. Eæ sunt,

A. 1. *Ulmus vulgarissimus folio lato scabro* Ger. emac. *vulgaris* Park. *The Common Elm*.

ƒ. B.

Arbor est grandis & procera, multis ramis brachiata: cortice juniorum ramorum seu virgarum ex cinereo rubente, nunc lavi, nunc profundissimis sulcis eminentissimiq; porcis secundum longitudinem exarato, interiori albo, lento admodum & ténaci, ut in longum facile sine ruptura detrahi possit. Cortex arborum adultiorum pro earum vetustate in rimas finditur, & admodum rugosus & inæqualis evadit. Lignum interius ex luteo rubescit, pectine in tabulis lævigatis valdè conspicuo,

E e e e e 3

spicuo, cum penitus exaruerit firmum admodum & lentum, nec findi facile, unde ad vehiculorum axes, quòdque nodosum in eo est ad rotarum modiolos fabricandos expetitur. Quod cortici proximum est, Alburnum dictum, in hac arbore præ aliis hoc nomen meretur. Ante omnia flores promit è ramulorum extremorum tuberculis in muscarium congestos, ex staminibus plurimis atropurpureis, quorum terna aut quaterna includuntur receptaculo oblongiusculo in viridi purpurante. Floribus succedunt foliacei utriculi, compressi, seminibus Atriplicis similes, multi ex oblongo rotundati, magni, tenues & in extremo parum fissi, in quorum medio semen parvum, tenerum, planum, candidum, sapore dulci: masticatum plurimum reddit succum, ut & cortex. Tandem post semina è ramulorum qui semina sustinent fastigiis folia se proferunt, latius primum virentia, post obscurius, oblonga, crispata, in ambitu serrata, tres quatuorve digitos longa, duos tresve lata, (de media magnitudine intellige, alia enim longiora sunt & latiora, alia breviora & angustiora) utrinque, ex rotundo fastigiata, singularia alternatim posita.

Per mediam longitudinem rectus, & à tergo magis conspicuus, transit nervus, à quo alii minores ceu costa, recti & veluti paralleli crebri exeunt, in uno tamen latere plures, quo fit ut altera foliorum pars alteram longitudine vincat, ut ingeniosè primum observavit Cordus. [Nostra observatione hoc non est perpetuum] Pediculi foliorum brevissimi.

Foliis quotannis adnascuntur folliculi cavi, tuberosi, subrotundi, ac diversarum figurarum, in quibus primum glutinosus quidam humor ex quo vermiculi exigui gignuntur, qui in minutos culicellos transfigurantur. In *Anglia vesiculae hæ rarissime observantur in Ulmorum foliis*. Succus hic ad usum Maio mense colligendus, antequam vermiculos producat.

An fructus à floribus sejuncti seu remoti sunt, nobis nondum certè observatum fatemur.

A. 2. *Ulmus minor folio angusto scabro* Ger. emac. *minor* Park. *The narrow-leaved Elm*.

Præcedenti similis est, multò tamen minor & humilior, folia plurimum duos digitos cum semisse longa, unum aut paulò amplius lata, circa margines pari modo ac præcedentis serrata. In reliquis cum præcedente convenit. Flores & semina non observavit descriptionis autor Jo. Goodyerus.

Inter oppida *Christ-Church* & *Limington* in saltu dicto *Foresta nova* in Hantonia invenit, & plantulam in hortum suum transtulit, ubi juxta *Ulmum* vulgarem sita diligenter intuenti facile potuit discerni.

A. 3. *Ulmus folio latissimo scabro* Ger. emac. *Ulmus latiore folio* Park. *The Wych-Hazel, or broad-leaved Elm*.

In arborem prægrandem & proceram adolescit, præsertim in sylvis & inter arbores nascens. Cortex exterius nigrior est quàm in prima specie, non minùs tamen lentus & tenax, qui è ramis, cum succo turgent, absque ruptionis periculo detrahi potest ad duodecim plus pedum longitudinem, & è quo non raro nectuntur funes. Materies colore primæ speciei similis, minùs tamen firma ac tenax, nec ad modiolos idonea, quòd facilius findatur. Rami majores sunt & crassiores, magis patuli seu in latum diffusi, magisque dependentes quàm illius: Flores & semina similia, verùm hæc nonnihil majora. Folia multò longiora latioraque quàm alterius cujuscumque *Ulmi* speciei, nimirum tres, quatuorve digitos plurimum, lata, quinq; aut sex longa, utrinque tractanti aspera seu scabra, per margines serrata, *Coryli* foliis adè similia ut incautum pro iis fallere possint, unde & Arbor nostratibus *Witch-Hazel*, i. e. *Ulmo-Corylus* dicitur. In reliquis cum prima specie convenit.

Locus.

In solo quocumque seu sicco, seu humido feliciter crescit vigetq; tam in altis montibus quàm in vallibus depressis, non in Hantonia tantùm sed etiam in aliis Angliæ comitatibus.

Arcus ex hoc ligno olim factos fuisse affirmant senes.

Hujus ramulus a C. Bauhino missus describitur in *Historia Plant.* J. Bauhini.

A. 4. *Ulmus folio glabro* Ger. emac. Park. *Witch Elm, or smooth-leaved Elm*.

Altitudine & crassitie primæ speciei æmula est; verùm rami non adè erecti sunt, sed ad præcedentis speciei modum in latum diffusi & deorsum dependentes. Folia primæ speciei formæ similia, verùm utrinque glabra & obscurius viridia cætera ei similis est.

Varietates

Hujus varietatem habet *Histor.* Agri Oxon. D. *Plot*, sub nomine *Ulmi folio angusto, glabro, acuminato*.

Locus.

In agro Cantabrigienfi frequentissima habetur, & alibi etiam in Anglia.

J. Bauhinus in *Altiati* propè *Polvillam* arcem observavit *Ulmi* speciem, cui folia valdè crebra, parva, nec multò majora articulo postremo pollicis, plurima etiam minor, minùs rugosa, superna parte nonnihil lucida, nervis eleganti ac exquisito ordine dispositis. Fortè hæc varietas est præcedentis.

Quòd *Tragus Ulmum* proceram nullo fructu prægnantem dicit, penes ipsùm fides sit. *Plinius* *Atiniam* semen nullum proferre prodidit.

Attamen *Columella* id falsum esse ait, nam rariorem fructum sine dubio creat, & idcirco plerisque sterilis censetur. Affirmanti potius quàm neganti credendum. Nec verisimile est dari ullam vel *Ulmi*, vel alius cujuscumq; arboris in rerum natura speciem sterilem: fortè aliqua individua infœcunda observata fuerint, unde sterilitas toti speciei imputata. Semen autem *Ulmi* *Samera* Latinis dicitur; quæ circa finem *Aprilis* maturescit.

Ulmus,

Ulmus, Theophrasto auctore, lucos aquasq. desiderat. Apud nos patim in sepibus provenit, *Locus.* locis tam siccis quam humidis, tam montosis quam planis. Consortio gaudere videtur. D. Evelynus suspicatur hanc arborem non sponte provenire in Anglia: mihi tamen contrarium videtur, quòd D. Goodyerus in sylvis & saltibus Ulmos frequentes inveniri asserit, quòd, in omnibus, paucissimus exceptis, hujus Regni provinciis copiose crescant. Nec si alicubi non inveniantur, efficitur indè spontaneas alibi non esse: Nam & Fagi quas omnes pro indigenis Angliæ habent, in multis ejus Comitatus non oriuntur: nisi & has etiam auctoritate Cæsaris è numero spontanearum excludere velit.

Ulmus è radicibus copiosos stolones emittit, unde iis avulsis & transplantatis propagatio ejus facilis. Seritur etiam talea, & commodissimè semine seu Samera. Verùm varios modos ferendi & transplantandi Ulmos ad ambulatorum usum vide apud D. Evelynum in Sylva, cap. 4.

Nulla arbor, eodem auctore, transplantationis adeò patiens est ac Ulmus, posse enim removeri etiam vicennes, haud dubio successu, sequè expertum esse in arbore cujus caudex suipfius corpore duplo major erat.

Ulmorum olim eximius usus fuit ad vites maritandas, & ad pecudum cibaria: nam capræ & oves *Ufus.* libentissimè hac fronde vescuntur, itèmq. boves, sed magis Atinæ; ideòque Veteres, & præcipuè Columella, quomodo Ulmaria facienda sunt, reliquumq. harum arborum cultum fuse & eleganter exponit: nunc dierum in honore minore sunt.

Materia vel in sicco, vel in aquis diutissimè durat: at vicissitudinum siccitatis & humoris minis patiens est; reliquis post Cornum firmitate facillè vincere autor est Theophrastus. Nostrates (ut diximus) pro rhedarum & vehiculorum axibus eà utuntur proq. rotarum modiolis, ad quem usum aptior est quæ verrucosis & nodosis excrescentis totà superficie obducitur, quibus hæc arbor præsertim deorsum valdè obnoxia est, succo nutritio ob ubertatem, & quia exitum non invenit, perruptis vasis ei devehendo destinatis ab usitato tramite deerrans, & in irregulares motus, flexuosos, circulares, undantes, raptus hujusmodi tumores excitat. Hinc Theophrastus & Plinius Ulmum, quòd vigorem fortissimè servet, cardinibus assamentisq. portarum utilem esse scribunt. Celebratur & ad fores, præla & torcularia: utilis etiam est ad aseres pro tabulatis conclavium in domibus & ad alia multa, quæ vide in Sylva D. Evelyn.

Quod ad vires in medicina (auctore Dioscoride) Ulmi folia, rami & cortex adstringendi vim habent. *Vires.* Folia trita ex aceto ad lepram efficaciter illinuntur [Cortici hoc tribuit Galenus, Plinius & libro & foliis] & vulnera glutinant; multò verò magis cortex si fasciæ loco circumvolvatur. Radices eandem vim habent vulnera glutinandi; nam decocto earum [corticis radicum Diosc.] quidam perfundunt fracturas, unde eas celerius obducto callo consolidant.

Idem decoctum articularum duritias emollire, & nervorum convulsiones resolvere dicitur: Decocto radicum supernatans pinguedo illita pilos defluxos restituit. Cortex rad. contusus, & muria usque adeò subactus ut malagmati similis sit, illitus podagricos dolores mulcet.

Corticis denarii pondus [uncia pondus] in hemina aquæ frigidæ [in vino aut aqua Diosc.] potum alvum purgat, pituitasq. & aquas privatim trahit. *Plin. Diosc.* Mirum astringens purgare.

Lachrymam commendat Plinius ad collectiones, vulnera & ambusta; at Ulmus nostras nec sponte, nec vulnerata lachrymam fundit.

Cortex arboris si in aqua communi decoquatur, donec aqua consistentiam ferè syrupi acquirat, decocto autem admisceatur tertia pars Aquæ vitæ; singulare est remedium adversus dolorem ischiadicum, si pars affecta eo ad ignem aliquandiu foveatur.

Humor qui in folliculis foliis innascentibus reperitur faciei illitus cuti nitorem inducit, faciemque gratiorem præstat: Mathiolus puerorum enterocelis mederi scribit, si splenia in eo madefacta inguini superponantur atque sub femoralibus subligentur. Fallopius se nihil reperisse opportunus scribit in agglutinatione hoc liquore, seq. vidisse mirabilia in Villicis; modumq. ejus conservandi tradit. Plura vide apud J. Bauhinum, *tom. 1. part. 2. lib. 8. cap. 51. pag. 144, 145. & Semertum in Paralipom.* ad lib. 1. Pract. cap. 19. Henricus ab Heers in *Observat. Medic.* duas narrat historias imprimis memorabiles de hoc liquore quorum priorem non pigebit huc transcribere.

Ante annos 29 multum maris & terræ emensus sum cum quodam Lithuano, Chemiam, variâque artes, serias, ludicras, etiam magicas, quarum tamen me præsentem nullum unquam specimen, etsi seriò conaretur edere potuit, protente. Hic ab omnibus medicis, agyrtis, anubus, veneficis, chemicis, in tota quam obierat Asia & Europa, secreta, ut vocabat, prece vel pretio, vel permutatione plurima collegerat. Inter alia gallum gallinacum, utraq. illum manu tenens, nihil obtulit, jussit me oculum sapius acutissimo cultello punctum, interq. digitos pressum orbitæ cranii reponere: Affudit illi liquoris guttas duas, obligatq. capitecistæ inclusit, è qua post horas octo eduxit, utroque oculo ita sibi simili, ut nec ego qui secueram, nec astantium aliquis sectum oculum à sano posset distinguere. Altera historia est de filia viri nobilis, cujus oculum acu punctum, postquam totus humor aqueus & pars vitrei effluerat, liquore hoc intra unius noctis spatium perfectè sanavit: mansit tamen lumine & visu casta: Verùm ita, ut etiam vigesimo post anno nemo excoctum oculum à vidente, etsi curiosè indagabat, discriminare potuit, indè multos annos cum marito orbitatis ejus inscio vixit. *Hactenus Ab Heers.*

Verùm ex recentiore & acuratiore Observatione *Franc. Redi, & Antonii Nuck* colligitur liquorem prædictum ad vulnera insicta sananda & humorem oculi aqueum expressum restituendum nihil contulisse, sed naturam solam totum opus perfecisse: id quod cuius manifestum esse poterit, (inquit D. Redi) cui placuerit oculos Hirundinum, aut alterius cujuscunque Aviculæ acu vel scalpro solenter terebrare. Ego ejus rei periculum feci in gallinis, anseribus, anatibus, gallis nostratibus & Indicis, & animadvertendo omnia hæc volatilia sua sponte minore quam 24 horarum spatio sanari, veracem apprehendi *Cornel. Celsum*, lib. 6. dicentem, Extrinsecus verò interdum, si ictus oculum lædit, ut sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est quam sanguine Columbar, vel Palumbæ, vel Hirundinis inungere, neq. id sine causa fit, cum harum acies extrinsecus læsa, interposito tempore

pore in antiquum statum redeat, celeriméque Hirundinis, unde locus fabulæ factus est, aut per parentes, aut id herbæ Chelidoniæ restitui quod per se fit. *Anconius Nuck* in libello quem nuper divulgavit, *De Ductu salivæ novo, saliva, Ductibus oculorum aquosis & humore oculi aqueo*; Ductus hocce aquosus in oculi bulbum inferi observavit, quibus humor aqueus assiduè suppletur, & effusus intra paucarum horarum spatium restituitur: unde in vulneribus & puncturis oculorum non aliud medicaminis genus magis necessarium putat quam quod mucagine quadam labia vulneris oblinere & viam quodammodo præcludere valeat.

Quod humor oculi aqueus sponte restituitur absque ullius medicamenti ope, experièntiâ probat. *Expertus* (inquit) novi, loco saltem obscuriore servato animali (post corneæ læsionem & humoris aquei expressonem) decem horarum spatium, oculo humorem visumque, redditum fuisse, & nuperimè in Theatro nostro Anatomico [Leydeni] publicè idem demonstravimus in cane cui ex vulnerato oculo tam copiosè effluxit humor aqueus, ut flaccidus appareret oculus læsus: observatum tamen elapso sex horarum spatium oculi bulbum humore suo iterum repletum fuisse, idque sine ulla medicamentorum applicatione. Ipsum Galenum hoc non latuit, Oculos vulneratos restitui posse; Cæterum incredibile quiddam, nec fieri vulgò solitum in puero vidimus, qui stilo in pupillæ loco fuerat compunctus; nam cum statim effluxisset aquosus humor, tum pupilla ipsa minor est reddita, tum tota cornea apparuit rugosior, cæterum sanatus postea rectè vidit, collecto scilicet paulatim in eo qui effluerat humore. Et si fides historiæ Byzantinæ scriptoribus, testantur hi Imperatores Constantinopolitanos quosdam, quorum oculi pungente instrumento (qua de causa supvacaneum hic dixisse) ità lædebantur ut aqua efflueret, brevi tamen postea oculorum & vigorem & præter expectationem visum recuperasse. Hoc si minus verisimile videatur, testem adduco Josephum Zambeccarium, qui de Doctore quodam Nerio narrat sequentia, Canis (inquit) binos oculos scalpello chirurgico, quo venas aperire solent, dextrè confodit, & ex eis totum humorem aqueum expressit, ità ut oculi tanquam duo sacculi vacui corrugati manserint: cane deinde sub foliis beneficæ naturæ tutela relicto, post sex horas & breviori forsân tempore, ipsius oculos repletos fuisse, & ad statum naturalem rediisse; cicatricis nota solum remanserat, & Canis lætus & alacer erat, ac si nullo affectus fuisset incommodo, & quod pluris interest, cæcus non mansit & acutè videbat. Idem experimentum in variis aliis canibus, super Cuniculis, Indicis porcellis & Agno rursum tentavimus, semper omnes intra paucas horas felicissimè sanati sunt, & adeò incolumes evaserunt, ut nè unus quidem ex ipsis ex inflicto vulnere cæcus remanserit. Hæc autem quæ Nerius expertus est verissima sunt, sed locum saltem habent in oculis quibus pungente acu, aut alio quopiam instrumento, sed tenello vulnera insignuntur exigua: si verò majusculum fuerit vulnus, intimiùsq; adactum instrumentum pungens aut secans, sanandi methodum quam supra proposuimus observare præstabit.

Ex hoc liquore oleum paratur, teste Sylvio, in vulneribus præstantissimum. Nobis verò hæctenus observatum, inquit J. B. Olea quæcumq; in vulnere simplici minis proficisse: nam & eis fere solescit vulnus, & glutinatio, quæ imprimis desideratur, impeditur.

Cæterum apes, ubi se post hybernæ famem Samerâ impleverint, profluvio alvi, nisi succurratur, intereunt. Hinc in regionibus Italiæ Ulmis confitis, rarò frequentes durant apes; ut prodidit Columella. Nihil tale à nobis hæctenus observatum at neq; ab aliis fide dignis traditum accipimus.

I C A P. II.

- A. *Ostrya Ulmo similis fructu in umbilicis foliaceis* C. B. *Ostryæ sive Ostrya Theophrasti* Park. *Fagus sepium vulgo, Ostryæ Theophrasti* J. B. *Betulus sive Carpinus* Ger. *The Horn-beam, or Hard-beam tree.*

f. B.

Procerior magna ex parte est, quam ut ad vulgatarum sepium humilitatem cogi possit, atq; adeò in insignem altitudinem sæpe excrescat, caudice crasso, cortice albedo, æquali, materie durissima & solidissima, albicante. *Folia* per ramos ulmea, serrata sed longiora, denticulis in ambitu acutioribus, & velut in spinulas desinentibus, utrinque glabra, supernè hilari virore splendenda. Ex ramis primo vere nucamenta quædam ac Juli dependent, foliati, oblongi, foliorum agminibus densè stipati acutorum, membranaceorum, ruforum, aut ex viridi fuscorum. *Fructus* verò in longo pediculo spicæ instar, foliorum angustorum ligulis alatis obvallatus, pyramidalicorculi effigie, striatus, compressus, lignosus: qui proveniens duo foliola Pomorum foliolis ferè similia producit.

Passim in sylvis & sepibus Angliæ, Germaniæ, Galliæ, & aliarum provinciarum occurrit.

Locus.

In hujus arboris nomenclaturis & historia admodum confusi & obscuri sunt Botanici, ut apud J. Bauhinum videre est.

Ufus.

Lignum candidum est, solidum ac firmum, unde ad rotas molendinæ, cochleasque actrochleas, aliæque instrumenta, quæ magnis ponderibus sustinendis inserviunt expetitur.

D. Evelynus commendat hanc arborem ad sepes tonsiles pro ambulacris in hortis & viridariis.

Vere vulnerata lachrymam extillat non secus ac Betula.

Ad nos scripsit D. *Tancredus Robinson* mirum quoddam corpus ramosum globulos fungosos seu excrescentias in summitatibus ferens observatum fuisse inter corticem & lignum Carpinii à D. *Dodart*; & à D. *Marchand* gummosam substantiam instar laccæ & spiritu vini dissolubilem è trunco hujus arboris copiose extillare, & longis filis dependere.

De

DE MORO.

Morum huic libro subjungendam duxi, quòd & ipsa julifera sit: an vero fructum à flore sejunctum gerat mihi nondum constat. Vocis Mori multiplex Etymon adfertur, Qui Latinam esse volunt à mora seu morando deducunt, quòd arborum postrema frondes germinaque producat. Verùm Mora & Morus non conveniunt quantitate primæ syllabæ. Alii à *μαύρος*, id est, niger dictum volunt quia baccæ ejus nigrae sunt. Alii & rectius à Græco deductum existimant. Nam & arbor ipsa *Μόρτα* appellatur à Nicandro: Fructum vero *Μάρον* dici Æschyli, Sophoclis aliorumque, autoritate comprobatur Athenæus libro VI. alii *μορτὸν μάρτυ*, id est, exitio, supplicio, infortunio deductum putant, quòd exitii quondam causa fuit illis qui excidebant. At quibus quæso aut quando? Nec defuere Grammatici [qui literam pro litera ponendo] *μάρτυν ἢ μάρτυρον* dictam arbitrantur, id est, stultam cum sit sapientissima, Plin. lib. 16. c. 25. Novissima urbanarum germinat Morus, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum. Idem l. 18. c. 27. Cum germinare videris Morum, injuriæ postea frigoris timere nolito: eadem de causa sapientissima fertur. Verum Etymologias istas *μάρτυν ἀντιφρασίν* exploitavit Vossius in Oratoris.

Cum Mori alba Julos longis pediculis hærentes observaverit J. Bauhinus: cumque etiam in Mori nigrae iconibus juli longis pediculis dependentes pingantur. Fructus autem utriusque brevibus, nigrae brevissimis insidere dicuntur, suspicamus Julos à baccis disjunctos esse nec fructus eis succedere, ut nonnulli volunt, quamvis nihil affirmemus, sed rem observatione diligenti determinandam relinquimus: impræsentiarum autem, donec certius constiterit quòd referenda sit, Morum huic generi subnectendam duximus, & Ficui proximè præmittendum quacum in multis convenit.

Morus nigra J. B. *nigra vulgaris* Park. *fructu nigro* C. B. *Morus* Ger. *The black Mulberry*.

J. B.

Moro caudex satis crassus, contortus ac nodosus: altitudo juxta arboris; rami patuli; cortex rugosus, crassus, lentus: materies robusta & medullitibus flava: *radices* numerosæ, magnæ ac robustæ, non tamen altè descendentes, sed sese diffundentes, si Matth. credimus. *Folia* ex rotunditate in acumen desinentia, interdum vitiginea, sinuata, per ambitum serrata, tactu nonnihil aspera, hirsuta, sapore subdulci & viscoso. Pro *floribus* Dod. autore Juli sunt virentes, lanuginosi. *Fructum* fert brevissimo pediculo hærentem, majorem & longiorem quam Rubus, glomeratum similiter sed acinis minus rotundis, primùm quidem virentem & austerum, post rubentem, acidum & adstringentem, per maturitatem nigrum, sanguineo dulci succo madidum, manus & os inficientem. Matth. ait modicam ubi maturerit remanere austeritatem.

Situm florum in hac arbore fructuum respectu, at neque formam eorundem nos docent Botanici; neque ipsi hæcenus observavimus. Theophrastus, qui omnium curiosissimè eos contemplantur videtur, lib. 1. cap. 22. de eorum situ, Gaza interprete hæc habet. *Etenim flores hæc in totis fructuum integumentis habet: at neque extremis seu summis insidentem, neque singulatas partes ambientem, sed medius inculcatam, nisi forte conspici nequeant propter lanuginem.* Verùm hæc non satis clara sunt, ut inde certo colligere possimus ubi disponenda sit hæc arbor. Scribit Cæsalpinus, non florere evidenter, sed fructum nascentem binis squamis tegi, quibus decidentibus velut flosculorum apices totis fructibus insidere, quæ sanè observationem merentur.

Morus alba Ger. Park. J. B. *fructu albo* C. B. *The white Mulberry*.

J. B.

Tota delicatior est, ut à nobis quidem observatum, eaque propter bombycibus alendis, magis expetita: *folia* teneriora, angustiora firmaque, oblonga magis non minus Nigrae foliis serrata, aliquando vitiginea sed tam concinna divisura, ut Gallici sceptri Lilia artificii pictoris manu facta ad certamen provocent. *Julos* longiusculis pediculis hærentes plures sæpe simul profert, ut in ramo spontaneæ Mori ex Italia delato observavimus. Fructus non ut præcedentis niger, sed per maturitatem albus, sapore (Matthiolo teste) melleæ dulcedinis, quo fit ut minimè cum nigra facultate conveniant, minor etiam, ante maturitatem viridis & subviridis, austeriusculo sapore. *Radix* in ingentem sese diffundit longitudinem, magis quam nigra, fortasse quoniam amplior, altior proceriorque semper quam nigra habeatur.

Morum albam Veteribus non penitus incognitam fuisse fabula Pyrami & Thisbes apud Ovidium aliòsque è quorum sanguine Mori baccis asperso quæ prius alba fuerant in nigrum colorem mutatae sunt, arguere videtur: quamvis apud reliquos Veteres, Theophrast. Dioscor. Galen. Plin. & Geoponicos ejus mentio nulla. Quod si Ovidii ævo vel ante extitisset (inquit J. Bodæus) nunquam Plinius scripsisset, minimum in hac arbore ingenia profecisse, & ex insitione nullam nisi in magnitudine observatam diversitatem. Et Cæsalpinus candidam, quæ hodie frequentissima est & optima ad Sericum præstandum, peregrinam quondam fuisse in Italia putat, ut etiam bestiolæ, quæ ex ejus frondis pastu sericum reddit.

Lacuna Morum hominum amicam dicit, & locis delectari quæ homines frequentant.

Lobelio Albæ Mora multò insipidiora esse dicit quam Nigræ, ad nauseam potius quam ad alendum nata, caduca, fatuè dulcisa.

Amat Morus loca calida, fabulosa & plerumque maritima, planiora; nec temere in montibus Mo. *Locis.*
rum visam Plinius scribit. Frigidiora tamen loca facillè tolerat, & in Anglia nostra non infeliciter adolescit.

Serotino germinatu floret, maturatque celeriter fructum Morus. In novissimis florent, inter prima maturescunt Plin. Ergo, ut plurimum (inquit J. B.) mensè demum Maio germina emittit, fructum maturat Augusto, aut etiam citius pro loci temperie. Tardissimè senescere hanc arborem Veteres prodiderunt.

Seritur

Seritur non tantum talea aut furculo sed commodissime etiam semine. Verum de satione ejus & cultu consulendi rei rustica scriptores.

Morum albam fieri per infitionem Mori nigræ in Populum albam fabulosum putamus: nam, ut sæpius diximus, fructus furculi naturam sequitur.

Ufus.

Car. Steph.

Foliorum Mori usus est insignis in Italia, Sicilia, Hispania, Gallia ad bombyces alendos, & in eum usum Moros albas magno numero circa urbes & oppida ferunt; harum enim foliis maxime delectantur vermiciuli. Quidam Mori foliis deficientibus Ulmi folia & Urticæ germina substituunt: Alii Lactucæ, Endiviæ aut Dentis leonis folia præbent; quæ omnia & nos experti sumus: sed junioribus tantum danda sunt, nam si majoribus paulo, aut nimium des, alvo fluida facile dissolvuntur & pereunt. Quocumq; autem pabulo præter Mori folia eos alas nunquam textrinam inchoabunt, & tela sericea se includent. Colligenda autem potius vetera folia quam nova, manè cum ros Solaribus radiis dissipatus fuerit: aut si madida fuerint diligenter prius abstergenda aut ad ignem siccanda sunt: nam nimius humor obest bombycibus. Verum de Bombycibus & serico agere hujus loci non est, sed ad Historiam Insectorum pertinet.

Vires.

Fructus Mori nigræ (*Mora Celsi* Officinis dicti) immaturi refrigerant, siccant & astringunt valide, [ubi aruerit *Galen.*] Itaque ad diarrhœas, dysenterias, affectiones coeliacas, fluxus menstruos, expuitionem sanguinis accommodati sunt. Extrinsicus in oris fauciumque inflammationibus & ulceribus profuit.

Mori fructus Dioscoridi (de maturo loquitur) alvum solvit, [initio pastus & ante alios cibos sumpta] facile corrumpitur, [post alios cibos] & ventriculo inimicus est. Plinio (cui etiam experientia suffragatur) refrigerat, sitim sedant, appetentiam excitant, si non superveniat alius cibus intumescunt: cui etiam adscriptur Galenus. At è contra Horatius

— — — — — *Ille Salubres*

Estates peraget nigris qui prandia Moris

Finiat, ante gravem quæ legerat arbore solem.

Alii etiam ventriculo grata & amica esse Mora volunt. Galenus autem conjectatur, Mora exiguum in seipsis habere facultatem ejusmodi, qualis magna medicamentis purgantibus inest, cujus beneficio non modo facile sedcedunt sed corrumpuntur, etiam si diu in ventre manserint; immo totam adeo arborem in omnibus suis partibus mistam aliquam vim obtinere putat ex resringente & purgante compositam. Attamen in radicis cortice purgatoriam cum quadam amaritudine exsuperare, adeo ut & latum lumbricum interficiat.

* *Lib. 23.*
cap. 7.

Maturorum succus ad stomatica medicamenta utilis stomaticen quam Polychreston vocat, sic describit, * Plinius sextarii tres succi ex Pomo, leni vapore ad crassitudinem mellis redigatur: Post additur Omphacii aridi pondus denar. ii. Myrrhæ denar. i. Croci unius, simul trita miscentur decocto. Neque est alius oris, arteriæ, uvæ, stomachi jucundius remedium. Alios modos stomaticen componendi ibidem vide.

Folia vel sola vel cum cortice cocta odontalgiam sedant (gargaris.) Schrod. eadem trita cum oleo, [ex aceto Schwenchf.] imposita ambustis igni medentur. Diosc.

Syrupus mororum grata sua aciditate in febris ad sitim extinguendam & ardorem temperandum utilissimus est: & item ad inflammationes, pustulas seu ulcuscula oris, palati, uvæ, tonsillarum, gutturis & faucium commodissimus.

Materies utilis est operibus quæ flecti postulant; estque solida, nec in aquis minus durabilis quam firmissima Quercus: æternam esse arbitrantur, tradente Theophrasto, & vetustate Loti modo nigrescere.

Morus Virginiana Park. *The reddish Virginian Mulberry.*

Hæc apud nos celeri actu in magnam arborem adolescit, multis ramis & frondibus patulam. Folia præcedentis persimilia, pulchra, ampliora. Fructus seu mora longiora, & per maturitatem rubicundiora, gustui non minus grata.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS SEXTUS,

QUI EST

De Arboribus flore fructuque aggregato.

Uoniam Arbores flore fructuque aggregato, seu ex pluribus composito per se Libro complendo non sufficiunt, cum Arboribus flore simplici quarum flos summo fructui infidet eas copulabimus, adeoque Librum hunc in duas partes dividemus, quarum prior erit

De Arboribus flore fructuque aggregato, seu ex pluribus composito. Posterior De Arboribus flore simplici summo fructui infidente.

PARS PRIOR.

De Arboribus flore fructuque aggregato seu ex pluribus composito.

EX Arboribus quarum flos fructui contiguus est, alia sunt flore fructuque aggregato, seu ex pluribus arête stipatis composito, alia iisdem simplicibus & à se invicem disjunctis, nec pluribus in unum totalem florem fructumve coeuntibus.

Prioris generis nonnulla sunt flosculis intra fructum occultatis, quas *Ficus* dicimus, quæ flore omni carere vulgò creditæ sunt; alia flosculis apertis, iisque vel singulis, singulis seminibus infidentibus, vel singulis, singulis fructibus partialibus unum aut plura semina continentibus.

De Ficu.

Ficus arbor (inquit Vossius) non ineptè deducitur à *ovids*, id est, *Ficus novella*. Sed malim ab Hebræo *Fag* quomodo dicitur Ficus quæ nondum satis maturuit. At minimè audiendus Isidorus, qui lib. 16. cap. 6. *Ficus Latine à fecunditate vocatur, feracior enim est cæteris arboribus. Nam ter quaterque per singulos annos generat fructus, atq; altero maturescente alter oboritur.*

Cæterum Ficus ab aliis omnibus arboribus distinguitur flore vel nullo, vel intra fructum edulem, dulcem occultato.

CAP. I.

De Ficu Europæa.

1. *Ficus* J. B. Ger. *vulgaris* Park. *communis* C. B. *The common fig-tree.*

f. B.

HUjus caudex, licet sit ubi grandescat & contortus videatur, parùm tamen est firmus, ut qui vitigineo, lavi tamen cortice, infernè cinericeo, in ramulis viridi, sit vestitus, tum ligni parùm, fungosæ verò medullæ plurimum obtineat: Materie namque constat molli, rara, ampla intus cavitate, cujus inane crassa fungosaque medullâ, sicut in Sambuco ferè, refertum est. Ipsa alioqui arbor mediocris, Sambuci magnitudinem nonnunquam superat, plurisque ab una eademq; radice emittit stolones, crassitudine variantes & proceritate. *Radicibus* nititur multis, longis, firmis, lentis, evulsu contumacibus, multis capillamentis fibratis, colore flavis atque Rutæ radicibus similibus, majoribus tamen multò, ut annotat Cordus. Abundant cortices, sicut & folia fructuque adeò ipsi nondum maturi, lacteo copiosoque satis succo, glutinoso, odore ad Rutam accedente, quemadmodum & reliquæ ejus partes, sapore subacri: qui tamen in fructu paulatim in dulcem excoquitur succum. *Folia* conspicuæ sunt latitudinis crassa, in lacinias plerunq; quinque profundas divisa, minus acutas quàm Platani, aspera [hinc Anguillis retinendis idonea] pediculo mediocriter longo, qui abruptus lac fundit.

Flores

Flores (ut omnes hæcenus tradiderunt) non fert, sed statim parva fructuum rudimenta, quos *grossos* Latini vocant. Pifo aut Fabæ æqualia : ea paulatim increfcunt, donec Pyri mediocris figuram & magnitudinem confequantur. Cùm ad mediam magnitudinem pervenerint, intra fe *flores* [quod fortaffe mireris] concipiunt, figurâ confertis flaminibus fimiles, colore in candido purpurafcentes, è carne exeuntes, & ad mediam fructûs cavitatem fe dirigentes : quæ florum obfervatio Cordo debetur.

Fruftus ex ferculis Pyrifformes nafcuntur, bafi latiore cœlum fpectante, pulfofi & molles, virides, fed viroris quodammodo obfoleti, aut ex viridi rubentes, fufcive, quidam etiam per maturitatem ad flavum inclinantes, mellæ dulcedinis, carne pallida aut fubruba, innumeris granis luteolis, quæ *mixoguides* vocant, refperfa; ex quibus feminibus nihil producit, autore Camerario : odorem etiam fpargit haud injucundum fibiq; peculiarem.

At non movet me Camerarii autoritas ut credam Ficum ex femine non nafci; cùm illud præter naturæ ordinem fit, ut quævis planta femem producat toto genere infœcundum. Semen enim à natura deftinatum eft ad plantam propagandam. Natura autem fine fuo non excidit nifi ob defectum aliquem aut impedimentum interveniens. Quin & Geoponici pleriq; antiquiores Ficum è femine nafci fatentur. Et Cicero in Catone majore, Ex Fici (inquit) tantulo grano tantos truncos procreat.

Locus.

Ficus in toto Europæo tractu temperiori calidiorëve, Græciâ, Hispaniâ, Italiâ, Gallia Narbonenfi obvia, in hortis & pomariis culta. In Anglia etiam in hortis frequens colitur, nec rarò fructus ad maturitatem perducit, modò loco idoneo Soli expofito & à ventis Septentrionalibus tuto feratur. Sylveftris feu Caprificus in Italia, Hispania & Gallia Narbonenfi paffim provenit, in montanis & editis locis inq; vetuftis muris & ruderibus.

Ficum multas species, feu varietates potiùs, recensent Veteres, Theophrastus, Plinius, Athenæus, & alii; fumptis differentiis vel ex ipfa natura & nafcendi modo, vel à maturefcendi tempore, vel à diverfitate figuræ, coloris & magnitudinis, vel à regionibus in quibus nafcuntur, vel ab Autoribus ipsis qui primi vel invenerunt, vel obfervârunt, vel produxerunt, quas omnes perfequi, (cùm nomina jam evanuerunt ex ufu, & difficillimum, nè dicam impoffibile, fit Antiquorum appellationes Ficibus hodie notis accommodare) non neceffarium duxi. Confule fi placet J. Bauhinum in Hift. plant. lib. 1. cap. 56. & Bodæum à Stapel notis in Theophr. hift.

Hodie à colore & magnitudine præcipuè Ficus diftinguunt, in albas fci. & cœruleas, pallidas, virides, luteas, purpureas, fubrufas, nigras, & varias; in minores & majores; item à loco unde adferuntur. Verùm cum mihi perfualum fit, Ficum non minùs quam Pomorum Pyrorûmq; varietates à femine provenire, adeoq; certus earum in natura & definitus numerus non fit, fed novas indies fatione obtineri poffe, omnibus enumerandis & defcribendis nec animus mihi, nec facultas fuppetit.

Quæ de Caprificatione Veteres tradunt fic brevibus complexus eft J. Bauhinus. E putrefcente Caprifici fructu culices geniti in urbanæ fructus evolvant, eorûq; morfû aperiennes fuperfluum humiditatem depaifcunt, radiorûq; unâ Solares intromittunt, adeoq; non tantum impediunt nè decendant, fed & earundem concoftionem & maturitatem promovent & accelerant. Hinc (inquit Plinius) Ficetis Caprificus permifcetur ad rationem ventû, ut flatus evolvantes culices in Ficus ferat. Qui plura de Caprificatione velit Theophrastum & Plinium confultat. Nunc dierum nulla ejus ratio habetur.

Hic tamen mos fufpicionem mihi injicit, dari etiam in Ficibus, fexuum diverfitatem, Caprificos autem Ficus mares eiffe, earûmq; florum pulverem fœminarum fructibus afperfum, non autem culices è fructibus evolvantes, tum iis perficiendis & maturandis, tum cenchrarnichibus fœcundandis infervire; unde Plinius ad rationem ventû Ficetis Caprificum permifceri ait, ut flatus non culices (ut ille vult) evolvantes, fed pulverem prolificum & feminalem in fructus ferat.

Ficum fulmine non tangi Veterum opinio fuit, at non minùs rationi quàm experientie contraria.

Obfervavit enim à fulmine tactam Ficum Laurumque lib. 3. *Stapelinus*. Carnes animalium, fed præcipue Avium, in Ficu fufpenfas tenerescere, arboris nimirum afflatu, iidem tradiderunt. Ejuſdem notæ eft proculdubio hæc obfervatio cum præcedente: Carnes tamen duriores teneritatem tempore contrahunt in quacunq; arbore fufpenfæ. Aer enim carnem ad corruptionem difponit.

Ejuſdem commatis eft quod fertur de Tauris, nimirum ferociffimum quemque huic alligatum arbori mitefcere fubito, tangiq; manu ac fubigi tolerare, &c.

Ficus recentes, modò maturæ fint, à Ventriculo ocyffimè & facillimè conficiuntur, imò quovis alio horario fructu celeritùs concoquuntur. Quod vel indè conſtat, quòd non folum citra noxam copioſius aliis fructibus eas ingerimus, fed etiam quòd illis præſumptis fi confuetum & parem cibi modum addamus id nihil incommodet. *J. B.*

Nos certè in Italia ante prandium Ficus fæpenumero fine ullo incommodo copioſe ingeffimus, prout ibi moris eft. Galenus ut falubrem vitam degeret ab omni fugaci pomæ fe abſtinuiſſe tradit à 28. ætatis anno ad ſeneſcentem uſq; exceptis exactè maturis Ficibus atq; urvis. Quin & amicos qui ejus monitu ab omniſis fructibus abſtinuerunt fine morbis fuiſſe.

Facultatem Ficibus glutinoſam & falſam ineſſe probat J. Bauhinus, quòd ob lentorem manibus adhareſcant, & illas tamen abſtergunt falis lixivialis & nitri modo. Hinc alvi defectionem moliantur, fine torminibus tamen aut perturbatione. Augetur fallugo addito fale, quocum ferè recentes comedi ſolent etiamnum hodie in Italia & Galloprovincia. Eft autem poſt ſumptas Ficos affatim bibendum, nè in ventriculo ſubſiſtant fed faciliùs concoquantur & promptiùs deſcendant.

Veteres, Dioſcorides, Plinius, Galenus in deſcriptione virium hujus fructûs admodum ſunt prolixi.

Pectoris & Pulmonum vitiis, Aſthmati, tuſſi, &c. caricas conducere inter medicos convenit. In uſu eſt duas treſve caricas macerare per noctem in aqua vitæ, & manè dare edendas aſthmaticis. Verùm (inquit C. Hofmannus) exiguum eſt valdè quod cum ſaliva in maſticatione deſcendit ad pulmonem:

pulmonem: efficacissimum est decoctum cum Hyssopo, quod magnum absterforium dicitur à Mestue. Arenulis renum & vesicæ medentur & urinam ducunt [virides C. Hofmanni. nam ficis hoc denegat.]

Virides etiam hanc habent laudem quòd sitim sedent & calorem extinguunt: sicca contra; præcipuè in biliosis, & cum naturæ ipsorum convenientibus febribus affliguntur. Bilefcunt enim faciliè, ut Saccharum, Mel & alia dulcia.

Ficus maturimas & ultimas cavebit (monente C. Hofmanno) quicunq; humidioris est alvi. Inprimis cavebit in prandio, quòd febres generent putridas, si ob moram putrescant.

Hodie usus fere ficcarum ficuum in duobus tantum casibus est: in decoctis pro puerorum variolis & morbillis: inque gargarismis pro inflammationibus faucium & tonsillarum. C. Hofm. At superius diximus eas Asthmati, Tussi, aliisque pulmonum affectibus, unanimi fere medicorum consensu, apprimè conducere. Mulierculis nostratibus, appropinquante partu, ficuum tostatum elis ad partum facilitandum est familiarissimum. Quin & familiare est super ficus spiritum vini accendere, brodiùmque ad tussim sedandam propinare.

Caricæ extrinsecus applicatæ maturant, molliunt, attrahunt. Cum fermento trita admixto sale bubones pestilentiales aliisque abscessus intra paucos dies rumpunt. Eodem medicamento Regem Ezechiam Prophetæ monitum usum fuisse (2 Regum 20.) existimat Tragus.

Ficum frequentem eum pediculis generare præter Galenum Paulus Ægineta, Oribasius, & Recentiorum quamplurimi sibi persuasum habent. Quæ opinio & apud vulgus nostratum viget. An experientia suffragetur dubito.

Fici succus, sive is ex incisa arbore emanet; sive è foliis expressus sit, valdè calidus est & mordax, ut sit inter caustica; debito tamen modo præparatus locum suum habere potest, in ulceribus malignis, lichenibus, lepris & aliis cutis sordibus abstergendis foris adhibitus: Verrucas etiam quas myrmecias vocant ejicit.

Idem iudicium est de grossis sive Fici, sive Caprifici (inquit C. Hofman.) Nam hujus præcipuè habent non minùs caustici quid quam arbores ipsæ; ut intelligere est ex illo quod in aceto soluti sanguinem taurinum dissolvere valent.

Hæc qui considerabit, mirabitur quomodo succus tam virosus in Ficu matura possit excoqui in tantam dulcedinem. De ratione hujus phænomeni Plutarchum in Symposiacis disputantem videas. Ast hoc in aliis etiam arboribus multis accidit, Pruno sylvestri, Cerasis, Piris, quarum succi amari aut ingrati, fructus maturi dulces. Plantarum enim succi coctione miscunt; fructusque ipsi ex acerbis dulces fiunt. Hinc tamen documentum tibi parabis, quantæ sit operæ pretium distinxisse ficum perfectè maturam ab imperfectè: ut rectè monet C. Hofmannus. De immatura habemus experientiam Bruyerini, 11. Cib. 37. In cibo usurpatum multorum sanorum valetudinem afflixisse. Tales autem fere sunt Ficus quæ in locis algidioribus proveniunt.

℞ Surculos Ficus, in frustula incidantur, ad ℥j. decoquantur in vini ℥j. & aque ℥j. β. Dosis ℥iij. manè in hydropè. Egredie sudorem movet, ut asseruit mihi vir quidam religiosus. Chesneau.

Literæ quæ lacte seu succo turionum Ficus exarantur in charta, omnino inconspicue sunt, donec charta igni admota vehementer incalcescat, tunc autem velut ustulata se manifestant: quod etiam aceto, succo limonum aliisque acidis commune est. Hinc & Lac succo isto coagulatur in caseum, Plinius & Dioscoride testibus.

2. Ficus sylvestris Dioscoridi C. B. Caprificus Ger. J. B. Park. The Wild fig-tree.

Quidam Ficum sylvestrum à Caprifico distinguunt; verùm * non necessariò, cum usu solum * Ficus sylvestris à sativa
Caprificandi differat. At neque à Ficu sativa specie differt Ficus sylvestris vel Caprificus, quòd
hæc ex illius grano nascatur, sed accidentibus tantum à cultura ortis. Sexu tamen (ut diximus) non aliter differre videtur quam ut spon-

His addit C. Bauhinus † Chamaeficum seu Ficum humilem, quæ omnium partium parvitate ex-
cepta, quòdque tenerior sit & frigoris minùs patiens, à Ficu vulgari non differt. tanea ac in-

Pro diversa specie proponit Parkinsonus Ficum nigram sive præcocem, quæ tamen non alia in re
à vulgari differt quàm Fructus colore exterius nigro-purpureo, cœrulei tinctura obducto, intus ob-
scure rubro seu atro-rubente & quod bis in anno fructus producat. scura in sylve-

Libet hic adjicere quæ C. Bauhinus de Ficibus in Indiis nascentibus habet. Variant (inquit)
Ficus in India pro regionum diversitate: nam in Provincia bonæ spei fructus perpetuò ferunt (part. 8. femina.
Ind. occid.) & in Peru summa earum ubertas (part. 9. Ind. occid. l. 4. c. 31.) Addit Josephus A-
costa in India Occidentali diversas esse valles, quæ integro anno fructus promant. Sic in Mala 13
milliariorum intervallo à los Reyes Ficus est, quæ parte dimidia, qua Austrum spectat frondes
ac fructus fert, quando in montanis æstas viget, altera verò pars contrario anni tempore, cum in
planis æstas. Acosta l. 4. c. 32.

Ficus arbores, Monarde referente, ex Hispanica in Peruanas provincias delatæ plurimos & opti-
mos fructus gestat: & ut folia isthic non deponant Deus singulariter voluit, quò semper remedium
præfens esset contra insecta quæ, Araneæ appellantur, quorum ichibus virulentis lac ex Ficus foliis
manans, bis terve in vulnus instillatum remedio est. † Chamaeficus.

Ficum specie fructus Peruanus C. B. Papaie Peruvianis J. B. videtur esse Arbor Paponifera uovo-
sæxæ, superius descripta.

℥. B.

Annotat Benzo Hist. suæ l. 3. c. 18. Apud Peruvianum Mantam peculiare quoddam fructuum
genus (Indigenæ Papaie vocant) Ficum specie medicorum magnorùmque nasci, quale nusquam
in India præterquam in eo regno vidit. Arbor quæ illud Pomorum gignit proceræ & gracilis, fructus
sapore dulci est.

F f f f f

Vel

Vel solum *Papaie* nomen arguit hanc arborem esse superius à nobis traditam & descriptam inter eas quæ caudice sunt simplici non ramoso, F. Columnæ notis in *Recchum Papaie Orientalis* & Arboris *Peponiferæ* nomine, C. Bauhino pro Platani specie, titulo *Arboris Platani folio, fructu Peponis* magnitudine, eduli, Lusitanis *Mamoera* dictæ propositam. Unde eadem arbor à Bauhino bis pro duabus diversis proponitur.

Benzo fructum pessimè describit *Ficum* specie, unde proclivis in errorem lapsus est.

Arbor cucurbitifera, Ficus Nigritarum Theveti J. B. Ficus similis arbor fructu oblongo C. B.

Suspicio & hanc quoque ad *Papayam* referendam esse, nam & folia conveniunt; nec fructus præterquam figurâ oblongâ multum differunt. Solent autem Scriptores vetustiores & historici parum accurati esse tum in describendis tum in delineandis stirpibus.

CAP. II.

De *Ficu Indica, Europæ analogæ.*

Ficus *Indicæ* tria genera sunt. Primum *Europææ* analogum voco, quia eodem modo cum *Ficibus* *Europæis* propagatur, nec funicularis è caudice aut ramis versus terram demissis, & ubi eam attrigerint radices agentibus se multiplicat.

Secundum funicularis, quos diximus, è summis ramis ad terram usq; demissis & radices agentibus se propagat. V. Cap. seq.

Tertium fibris ex ipso trunco exeuntibus & deorsum tendentibus eidemque accrescentibus, & in terram tandem radicatis augetur. V. Cap. IV.

* P. 1. F. 25.
P. 43.

1. *Atty-alu* * H. M. *Ficus Malabarensis folio oblongo acuminato, fructu vulgari amulo* D. Sien. annot. in H. M.

H. M.

Arbor est procerâ densis & opacis frondibus, latè sparsis, nasciturque in arenosis.

Radix crassa radicales laterales plurimas fibrosas, tam subter quàm supra terram longè latèque diffundit, cortice lacteo, qui sub crusta nigricante ex albo rubescit, ac incisus seu detractus pleniori rubedine celeriter perfunditur. Brachio incilo aquam limpida & insipida ac subrubram saporisque frigidi ubertim exhibet.

Caudex ambitu unius hominis amplexum excedit, cortice crasso, radicis concolori; furculi tamen teneri virides geniculati.

Folia pediculis mediocriter longis & crassis insident, longitudine ad latitudinem, quæ in medio maxima, ferè dupla, & petiolum subrotunda, antè in cuspidem leniter contracta, tenuia, mollia, glabra, supernè obscuriore virore nitentia, subter dilutiore. *Venarum per folia discursus descriptionem vide.* Sapor foliis adstringens, odor nullus. In vertice furculorum conus oblongus & viridis inter foliosa involucria, viridia folia tenella recondens: quod & aliis hujus arboris speciebus commune est.

Flores fert nullos: *conspicuos intellige.*

Fructus in furculis petiolis curtis, crassis nonnihil incurvis plures unâ proveniunt, plano-rotundi ac ad petiolum contractiores, nonnihil pilosi, cum umbilico in vertice, haud dissimiles nostris ficibus: cum immaturi sunt virides, & lacteo liquore, maturi colore rubicundo & minùs lactei, esculenti.

Insunt iis ut in *Ficus grana* parva, tenuia, oblonga, numerosa serie, constantia ex capitulo rotundo & rectâ caudula, quacum ordine cortici interius insident, sùntque instar folliculorum, in suis capitulis unum semen minutum nigricans continentia, primum albicantia, ex maturitate subflavescentia.

Fructibus cum maturefcunt formicæ innascuntur; hósque indigenæ habent in edulis, non verò eos qui aliarum sunt specierum.

Vires.

Bis terve in anno fructus dat hæc arbor ut & cæteræ species.

Radix decoctum, ut & ejusdem incisæ succus, vasè supposito exceptus, servit ad purificandum sanguinem, ad hepar malè affectum, ad sulcos & fissuras manuum, oris, aliarumque partium. *Cortex* ad eadem datur in decocto, tritus ulceribus proficiè imponitur, ut & parti laboranti morbo sacro Lusitanicè dicto *Cobrella*.

Fructus alvum astringit, éstque proficius pro pituita humorumq; mala temperie corrigenda.

* P. 1. F. 27.
P. 47.

2. *Are-alu* * H. M. *Ficus Malabarensis folio cuspidato, fructu rotundo, parvo, gemino*, D. Sien.

H. M.

Arbor est procerâ, densis & opacis frondibus, latè sparsis; nascens in arenosis & petrosis, atq; in arboribus, ut *Itty-alu*.

Radice cum *Per-alu* inferius describendo convenit.

Caudex crassus est, ad duorum hominum amplexum cortice ut in *Per-alu*. *Surculi* novelli virides, geniculati.

Folia longis tenuibus pediculis appensa cordis humani formam habent, antrosum angusta, ac longâ lanceolâ cuspidata, quæ vetustiora sunt ad petiolum rectoribus oris, quæ teneriora rotundioribus circumscripta, solida & densa, minùs crassa quàm *Itty-alu*, supernè obscuriore virore nitentia, subter lucidiore. *Costæ* foliorum mediæ in utraq; parte eminent, nervi transversî inde egressi in supina parte maximè; nervorum per folia discursum vide.

Fructus

Fructus ramis furculisque supra ad exortum foliorum in nodulis bini & bini, arcè juncti infident, parvi, rotundi, illis *Iry-Alu* planè similes, cum umbilico parvo in vertice; formicis intus carentes, continentes *grana* numerosa *Atty-Alu* magnitudine, semen minutum nigricans in se recondentia.

Est hæc arbor Deo *Vistru* sacrata, quem sub ea natum esse & flores sustulisse fabulantur; estque ex religione eorum hanc adorare, muro lapidum cingere, eamq; seu lapides juxta positos rubro colore signare, quamobrem ab incolis Christianis arbor Diaboli nuncupatur.

Quod ad vires non multum differt à reliquis *Alu* speciebus.

3. *Ficus Malabarica fructu Ribesi forma & magnitudine, Tsjela dicta.*

Tijela H. M. P. 3. Tab. 63. p. 85.

H. M.

Arbor est vastâ magnitudinis 70 circiter pedes alta, *caudice* crasso, octodecim pedum mensuram in ambitu non rarò superante, multisque ramis in orbem diffusis donato. Lignum albicans, cortice crasso, scabro, cinereo, intus rufo obductum, cujus matrix prædura, crocea.

Radix albicans, flavescente cortice tecta, fibris suis crassioribus profundè terræ inhæret; sapor lacteus & subsalsus, odor nullus.

Folia rotundis ac subviridibus petiolis in novellis ramis densa congerie proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, communi virore supernè splendentia, infernè subviridia, insipida, inodora. *Fructus* ipis ramulis inter folia sine petiolis adherent, cum formâ, tum magnitudine *Ribesi* haud absimiles; sântque exiguæ *ficus*, rufis granulis plenæ, uti omnes *Alou* ac *Teregam* fructus, insipidæ, inodora.

Nascitur locis sylvestribus, montanis ac petrosis-Malabar, præcipuè in *Ambalakatti*, atque per totum annum fructus fert. Vespertiones, quoniam fructibus delectantur, in hac arbore frequenter nidificare solent.

Ex radicis cortice cum Pipere longo in aqua communi decoctum paratur, quod tussi inveteratæ *Ufus*. alisque pulmonis affectibus medetur. Lacteus ex radice & fructibus expressus succus efficax in oculorum vitis remedium est.

4. *Ficus Malabarica semel in anno fructifera, fructu minimo, Tsjakela dicta. Tsjakela* H. M. P. 3. T. 64. p. 87.

H. M.

Arbor est procera, *caudice* crasso, candido, multisque ramis crassioribus in orbem diffusis donato, cortice nigricante, intus purpureo, obducto, quo leviter inciso succus extillat lacteus, acris, inodorus.

Radix fibrata, albicans, flavescente cortice tecta, incisa & vulnerata similem planè emittit lacteum succum.

Folia rotundis ac viridi-albicantibus petiolis in novellis ramis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, colore ut in præcedente, insipida pariter & inodora, nervis aliquot albicantibus ac eminentibus è media costa in latera excurrentibus. *Fructus* præcedentis similes.

Crescit locis montanis *Malabar*, præcipuè in sylvis *Parakaroo*: Semel in anno, viz. Decembri & Januario mensibus fructus fert, atq; sobole lata ad quinquagesimum usq; annum non rarò frugifera manet.

Ex arboris cortice peculiari artificio chordæ torquentur, quibus arcus tenduntur. Necnon color paratur rubicundus, quo vestimenta *panos de Cambaya* ipis dicta tinguntur.

Eisdem habet in medicina usus cum *Atti-Alou*.

5. *Teregam* * H. M. *Ficus Malabarica foliis rigidis, fructu rotundo, lanuginoso flavescente, * P. 3. T. 60. Cerasi magnitudine* D. Comelin. p. 79.

H. M.

Arbor est procera, triginta circiter pedes alta, *caudice* crasso, cortice atro-viridi, intus albicante obducta, necnon ramis lanuginosis ac asperis in orbem diffusis eleganter ornata. Lignum ex albo flavescens, molle, inspidum, inodorum.

Radix fibrata, albicans, cortice rubicundo intus croceo tecta, inodora, insipida.

Folia rotundis, viridibus ac hirsutis ramulis sine ordine inhærent, foliis Mali Citrii haud absimilia, atro-viridia, densa, spinulis quibusdam tenuibus & rigidis omni ex parte vestita.

Fructus ad ramulorum exortum ramis inhærent, *Alou* fructibus persimiles, rotundi, lanuginosi, Cerasi nigri majoris magnitudine, viridi primùm, dein flavescente colore, ac granis pleni, insipidi, inodori.

Provenit locis sylvestribus *Malabar*, imprimis verò circa Cochîn; per totum annum viret, fructusque fert, ac diu superstes manet.

Folia usurpantur ad scriinia, ac quæcumq; lignea, cornea, stannea & argentea vasa fricanda, atq; *Vires*. scabritie sua polienda ac laviganda. *Radix* cum aceto è nuce Indica confecto contusa, & mane jejuno ventriculo assumpta vilcerum ardorem compescit. *Fructus* itidem impensè refrigerant.

6. *Perin Teregam* H. M. *Ficus Malabarica foliis asperis major, fructu itidem rotundo, lanuginoso majore.*

H. M.

Præcedentis species est major atque altior, *caudice* crasso, candido, molli, multisque ramis geniculatis donato, qui cortice cinereo, subsæpero atque hirsuto cincti, intusque medullâ coccineâ referti sunt. *Radix* albicans & lactescens, nigricante cortice obducta, necnon fibris suis latè per terram diffusa, inodora, insipida.

- Folia* præcedentis similia, sed majora & crassiora. *Fructus* vel solitarii, vel plures simul juncti ramulis inharrent, præcedentis speciei fructibus intus ac extus persimiles sed majores.
- Locus.* Nascitur in sylvis Malabar, præcipuè in *Parou*, per totum pariter annum viret, fructusque fert, & integrum seculum frugifera manet.
- Vires & Usus.* Folia isdem usibus inserviunt quibus folia *Teregam*. Fructus confusi usurpantur ad aphthas; insuper ex isdem in lacte caprino coctis potus conficitur, qui hepatis obstructioni ejusdemque scirrhus potentè medetur: Ex isdem in aqua coctis Balneum fit, quod endemiis corporis maculis leprosis tollendis conducit.

C A P. III.

Ficus Indica funiculis è summis ramis demissis, & radices agentibus se propagantes.

HUjus arboris speciem fuisse puto quam Veteres *Ficus Indica* nomine tradiderunt, quamvis notæ aliquæ ei non conveniant, v. g. 1. *Folium pelta Amazonica non minus*: cum omnes hujus speciei folia modicæ admodum magnitudinis obtineant, nisi, (ut vult Clusius) ad similitudinem potius referenda sit hæc comparatio. 2. Crassities ingens matrum plantarum, ut LX P. pleraque orbe colligant, quod de hoc genus arboribus verum non est, cum hæc trium hominum complexum ambitu vix excedant, nisi de specie *Atty-mær-alou* dictâ, quæ omnium Indiæ arborem vastissima est, accipias; quæ tamen funiculis à ramis demissis se non propagat, sed fibris ex ipso trunco exeuntibus eisque accrescentibus augetur. 3. Propagandi modus ramis incurvatis terræ infixis; cum hæc fibris seu funiculis è summis ramis exeuntibus ad terram usque demissis, & ibidem radices agentibus se propagent.

Plinium attendamus eleganter more suo hanc arborem describentem.

Ficus ibi [in India] exilia poma habet: ipsa se semper serens, vastis diffunditur ramis, quorum imi ad eam in terram curvantur, ut annuo spatio infigantur, novamque sibi propaginem faciant circa parentem in orbem quodam opere topiario. Intra sepe eam æstivant pastores, opacam pariter & munitam vallo arboris, decora specie subter intuenti procilve fornicato ambitu. Superiores ejus rami in excelsum emicant, sylvestra multitudine, vasto matris corpore ut LX P. pleraque orbe colligant. Foliorum latitudo pelta effigiem Amazonicæ habet.

* P. 1. T. 26.
p. 45.

1. *Itty-Alu* * H. M. *Ficus Malabarensis folio densiusculo nitente, fructu parvo rotundo coronato.*
H. M.

Arbor est procera, sed minor cæteris *Alu* speciebus, densis & opacis frondibus, latè sparsis.

Radice cum * præcedente convenit.

* Atty-Alu,
seu prima *Ficus Indica*
specie.

Caudex amplexum unius hominis æquat, cortice lacteo, & cum detrahitur aut inciditur intus rubescente. Ex ramis hujus arboris filamenta seu radicele versus terram pendulæ demittuntur. Surtuli teneri virides sunt & geniculati.

Folia petiolis digitalibus harrent, minora cæteris, oblongo-rotunda, rotundisque ad petiolum & anteriùs oris, ac parvâ angustâ & obtusâ cuspide eminentia, latiora paululum ad cuspidem quam ad petiolum, crassi, solida, densa, utrinque nitentia, magis tamen in adversâ & saturatius virentia. *Nervi* a costa media infernè eminentè conspicui, densi, parallelo ductu transversim ad marginem ferè excurrunt, ubi arcuatim flexi & sibi mutuo concurrentes folium cingunt. Sapor foliis adstringens & subanarus.

Fructus vel solitarii, vel duo trèse simul, cum è foliorum sinibus, tum alibi hinc inde è ramis pediculis brevibus exeunt, parvuli, rotundi, in vertice umbilico eminentè coronati, cum immaturi lactei ac virides; maturi verò minus lactei, colore flavo ac minus rubescente.

* Atty-Alu.
Vires.

Grana * præcedentis similia, sed minora, minimum nigricans semen in se recondentia. Lac in quo cortex tritus & infusus, (percolando priùs separato cortice) datus vertigini capitis confert. Ulceribus curandis prodest foliorum decoctum cum oleo, si cum eo corpus perungatur, quo cum præcedente, ut & in reliquis viribus, convenit.

* P. 3. T. 55.
p. 69.

2. *Itti-Are-Alou* * H. M. *Ficus Malabarica folio Mali cotonei, fructu exiguo, plano-rotundo sanguineo* D. Commelin. *Arbore de Rais minor* Lulitani.

H. M.

In proceram excrescit arborem, cujus *Radix* fibrata, albicans, nigricante cortice testâ, qui ubi inciditur lacteum succum stillat.

Caudex, ut præcedentis, plurimos undique diffundit ramos, qui (postquam annos 40 aut 50 vixit arbor) tenuis quædam easque singulares fibras seu filamenta rufi ac cerei coloris [qualia in *Cuscuta* conspicimus *Ciu.*] deorsum mittunt, quibus ubi terram attingunt firmantur, novamque quasi prolem generant, & in novos arborum caudices transeunt, qui rursus summa sui parte novos ramos in latera spargentes novis denuò fibris deorsum missis sese propagant. Sic alii deinceps rami in infinitum, ut interdum unica arbor suis propaginibus milliare Italicum in ambitu occupet, sitque difficile quanquam primaria arbor sive illarum omnium prolium parens dijudicare nisi ex trunci crassitie, quæ interdum tanta est ut trium virorum ulnis vix apprehendi queat. Cæterum non modo inferiores rami similes spargunt fibras, sed etiam in arbore summi atque ideo unica arbor sylvam efficit densissimam, & non rarè plura superstes manet secula. Sub eas verò arbores aditum sibi parant incolæ, ac fibras jam in truncos conversis, tenuiores scilicet rescindere solent atque ea ratione velut concamerationes & umbracula faciunt, æstus arandi gratiâ, adeò enim densis ramulis reliqui majores luxuriant, ut Solis radii nulla ratione penetrare queant: imò

imò aliquot hominum millia sub tali arbore latere possunt. *Hec omnia è Clusiana Ficus Indica historia mutuati sunt.* Folia præcedentis foliis similia sunt, sed minora. Fructus exigui, plano-rotundi, colore primùm viridi, dein foris & intus sanguineo, granisque pleni uti vulgares ficus, dulces quidem, minùs tamen grati saporis quàm illarum, quapropter avibus potius quàm hominibus cibo sunt. Nascuntur inter folia quemadmodum vulgares ficus, hoc est, in novellis ramis, qua parte folia illis inhaerent.

Nascitur ubique in Malabar, imprimis circa *Warapouli*; Viret per totum annum fructuque fert. *Locus*: Caterùm ex arboris hujus cortice, radice & foliis in oleo decoctis Balsamum paratur vulnerarium. *Vires*: Ex cortice in lacte ebulyrato cocto fit oris collutio quæ aphthas abstergit, flaccidas & erofas gingivas sanat, necnon vacillantes dentes firmat.

Descriptio maximam partem desumpta est è Clusiana Ficus Indica, cum qua (ut videtur) vel Operis hujus Autor, vel ejusdem interpres Latinus hanc Arborem eandem putavit. D. Commelinus, & nobis aliter videtur. Magnitudine excepta non multum differt à præcedente.

3. *Tsjeron-meer-alou* * H. M. *Ficus Malabarica folio & fructu minore* Comel.

* P. 3 T. 56.

H. M.

Minor est & humilior præcedentis species, eodémque modo crescit & propagatur quo illa.

Folia similia sunt foliis sequentis; [*Arty-meer-alou*,] at minora & numerosiora.

Fructus itidem fructibus *Iti-are-alou* per similes sed minores, brevibusque petiolis inter folia novellis ramis inhaerent.

Crescit quoque hæc species ubique in Malabar, præcipuè in provincia *Warapouli*: per totum etiam *Locus*: annum viret fructuque fert.

Vires autem hujus arboris eadem sunt ac præcedentis, præterquam quod ex radice cum calce & *Vires*: Curcumina in aqua decocta Balneum efficitur ad Epilepsiam & Lepram curandam.

4. *Katou-Alou* * H. M. *Ficus Indica* J. B. *Indica arcuata* Park. *Indica foliis Mali cotonei simili* * P. 3. T. 57. *libus, fructu ficibus simili in Goa* C. B. *Arbor ex Goa sive Indica* Ger. *Arbor de Rayæ*, p. 73. *id est, radice* Linchot.

H. M.

In arborem excrescit proceram, imò altiorem quàm reliquis filamentis è ramis demissis se propagantes; quibuscum eo respectu convenit: ut & ligno, cortice ac radice.

Folia oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, densa, fragilia, supernè glabra, atro-viridia, splendens, infernè albicans & lanuginosa, insipida, inodora: è costa media insigni plures nervuli ordinato ac parallelo ductu exeunt, qui ad oras arcuatim in se invicem incurunt.

Fructus in novellis ramis, qua parte folia illis inhaerent, sine petiolis proveniunt, rotundi, fructibus *Iti-are-alou* per similes, sed majores, colore primùm viridi, dein flavescens, tandèmq; rubicundo, ac granis pleni ut vulgares Ficus, dulces quidem, sed minùs grati saporis quàm illa.

Crescit in multis locis Malabar, fructuque fert, & viret per totum annum, & aliquot secula su- *Locus*: perstes manet.

Viribus non multum differt à præcedentibus duabus. Jo. Commelinus, quem sequimur, hanc arborem ipsam *Ficum Indicam* Clus. Exot. lib. 1. cap. 1. esse affirmat. At Auctores nostri descriptionem Ficus Indica Clusianam penultimæ speciei accommodarunt, nullà interim Clusii mentionem facta.

5. *Peralu* H. M. P. 1. F. 28. p. 49. *Ficus Malabarensis folio crassiusculo majori, fructu gemino intensè rubente* D. Syen.

H. M.

Arbor est cæteris procerior, densis & opacis frondibus, latè sparsis.

Radix crassa propagines fibrosas tam subtus quàm supra terram longè latèque diffundens, cortice præ cæteris lacteo, qui incisus quoque rubescit.

Caudex quantum duo tresve homines Ulnis extensis amplecti possunt, cortice ut in radice præ cæteris lacteo, &c.

Ex ramis, ut in *Iti-alu* filamenta seu radiculæ multo numerosiores versùs terram pendulæ demittuntur.

Surculi teneri, virides, geniculati, pilosi seu lanuginosi.

Folia petiolis mediocriter longis, crassis hærent, majora & crassiora sunt cæterarum specierum foliis, oblongo-rotunda, versus pediculum latiora, textura densa & solida, utrinque lanuginosa, lanugine subtus densiore, holosericea, supernè obscuriore virore nitentia, subtus pallidiora. Costa folii media valdè crassa est & nervos laterales obliquè anteriora versùs emittit, præterquam & binas hinc inde laterales obtinet, pariter divisas: nervi omnes ad marginem folii arcuatim concurrunt, in averfa parte valde eminentes & conspicuæ, in adversa etiam nonnihil. Sapor folii adstringens, odor nullus. Fructus ramis surculisque supra ad exortum foliorum bini, & bini juncti & uniti, rarius solitarii arcte insident, magnitudine *Arty-alu*, at rotundiores, necnon colore intensè rubescens, seu incarnato saturato; cum maturefcunt tomentosa lanugine obducti, cum umbilico parvo in vertice; in quibus grana numerosa, magnitudine eadem cum illis *Arty-alu*, in se semen minutum nigricans recondentia.

Liquor filamentorum quæ ex ramis deorsum dependent, cum aqua simpliciter potus, vel in decocto datus mitigat ardorem febrem, purificatque hepar & sanguinem. Cortex arboris tritus proficius est pro morbo sacro parti affectæ applicitus. *Vires*.

CAP. IV.

De Ficu Indica fibris ex ipso trunco exeuntibus eisque accrescentibus auferente:

1. *Atty-meer-alou* H. M. P. 3. T. 58. p. 75.

H. M.

VASTÆ magnitudinis est hæc arbor, caudice crasso, tenues quasdam & singulares fibras deorsum mittente, quæ ipsi caudici adhærentes crassissimum eum reddunt, adhæc eisdem fibris arbor terræ firmatur, multisque ramis in orbem diffusis longè latèque propagatur. *Lignum* albicans, molle & flexile, cortice subviridi cinereo obductum, qui ubi inciditur succum filat lacteum, acrem, odoratum.

Radix albicans, glabro & nigricante cortice tecta, necnon fibris latè per terram diffusa, læsa liquorem fundit candidum unctuosum, qui dein cum incisa radice purpureus evadit.

Folia foliis *Atri-Alou* hand absimilia brevibus petiolis novellis ramis in hærent, oblongo-rotunda, acuminata, densa, communi virore nitentia, superne glabra, inferne nonnihil aspera, nervis aliquot è media costa, in duas inæquales partes folium dividente, in latera excurrentibus: sapor amaricans & acerbus. *Fructus* brevibus petiolis inter folia ramulis in hærent, fructibus *Arealou* perfimiles.

Locus.

Provenit ubique in Malabar, per totum annum viret fructusque fert.

Initium sumit ex arborum quarundam caudicibus, aut è rupibus, vel antiquorum murorum rimis & fissuris, è quibus Convulvuli instar prodit; dein radix truncusque tenuia quædam filamenta deorsum mittunt, quibus caudex insigniter crassescit, cumque eisdem fibris terræ firmetur, longè latèque propagatur, adeò ut arbor è qua initium sumit duxit moriatur, hæc verò evadat maxima omnium arborum quæ in Indiis adhuc dum repertæ sunt, necnon seculis aliquot superstes maneat.

In *Kandenate* regionis *Cochin* provincia, juxta templum *Bejkam* hujusmodi habetur arbor caudice crassissimo, quæ in circumferentia 50 obtinet pedes Geometricos, quàmque incolæ 2000 annos ibidem crevisse affirmant.

Vires.

Foliorum succus febribus medetur ardentibus. Fructus quoscunque alvi fluxus sistit.

2. *Hondir-Alou* H. M. P. 3. T. 59. p. 77.

H. M.

Arbor est procerâ, caudice crasso, candido, fungoso, cortice cinereo obducto, multisque ramis latè diffusis ornato.

Radix nigricans fibris suis latè per terram diffunditur, sapore acri, odore nullo.

Folia sine ordine novellis ramis in hærent, oblongo-rotunda, densa, glabra, fragilia, longitudine spithamam lata, quatuor circiter pollices æquantia, superne atro-viridia, inferne subviridia, splendens, nervis aliquot in averfa parte eminentibus, è media costa ordinato ac parallelo ductu in latera excurrentibus: sapor austerus, odor sylvestris.

Fructus itidem gravis pleni uti vulgares ficus, ac fructibus *Atri-Alu* perfimiles. Ab hominibus non comeduntur, sed à Simiis & cornicibus appetuntur, unde à Lusitanis *Figos dos Buzios*, i. e. *Simiarum ficus* nuncupantur.

Locus.

Nascitur ubique in Malabar, præcipue in fluminum ripis, & locis montanis ac petrosis *Mangotti*.

Viret per totum annum fructusque fert, & aliquot seculis superstes manet. Ab avibus feritur. Ex namque cum fructus comedunt, exigua illorum granula (in quibus germinandi vis consistit) cum excrementis iterum deponunt, è quibus denuò arbores excrefcunt.

Vires.

Foliorum tenellorum succus expressus ad erosas gingivas, similesque oris affectus egregium est remedium, si os eo colluatur. Ex eodem cum Butyro recenti digestivum fit, ulceribus mundificandis & consolidandis perquam utile. Ex radicibus & foliis simul in aqua decoctis balneum paratur, quod sanandæ Lepre & Epilepsie conducere dicitur.

Adnotat ad hanc arborem D. Jo. Commelinus, eam præcedentis speciem esse; filamenta namque non è ramis sed è caudice deorsum mittere, quæ ipsi caudici adhærentia, crassissimum eum reddunt. Adhæc magnam habere similitudinem cum *Arbore peregrina* fructum ficui similem gerente quam Clusius perfunctorie describit; cujus idcirco descriptionem subiciemus: nobis autem alia arbor videtur.

Arbor peregrina fructum Ficiu similem gerens J. B. Clus. exot. lib. 1. cap. 11.

Ramulus quem habuit Clusius cum suo fructu in uvæ modum quasi congesto, resiccatus durus erat, crasso cortice tectus, gracilis & digitalis longitudinis, coloris ex fusco cineracei, octo fructus exiguorum ficuum instar, crasso brevique pediculo nixos summo fastigio sustinens, fuliginosi coloris, cineraceis maculis conspersos, duos & satis solidos. Similem fructum habuit idem Clusius, non tamen tam copiose ramo in hærentem, sed singularem duntaxat, interdum geminum suis pediculis simul connexum.

Quum porro (inquit) hic fructus Ficiu vulgari valde sit similis figurâ, & nonnunquam etiam adeò pusillus ut Ciceris magnitudinem non multum excedat, an ad Ficus Indicas circa Acafinem annem nascentes referri non possit, cujus Theophr. Hist. Plant. l. 1. c. 12. & l. 4. c. 5. mentionem facit?

Nos commonefecit D. Tancredus Robinson Arborem Americanam nostratibus the Mangrove dictam ad hunc locum pertinere ob ejus fructum & funiculos è ramis demissos, radicesque agentes & se propagantes; suspicatur idem Amicus prædictam arborem esse admodum affinem (vel eandem)

dem) *Pareturvis D. Rochfert*; in maritimis crescit, & ejus cortice utuntur in præparandis coriis, ex illaque funes, lineæ, & lecticas faciunt. Ostrea interdum ramis adherent, unde quibusdam *The Opifer Tree* vocatur. Alia species Arboris *Mangrove* dicta reperitur in Mediterraneis Indiæ Occidentalis, quæ ad aliquam prædictarum speciem fortè referri potest.

CAP. V.

De Sycomoro.

Sycomori nomen adeptus est hic fructus à similitudine quam ad utrumque fructum, Ficum & Morum habet. Unde ridiculos eos esse ait Galenus, qui Sycomora dicta putant quòd *μωροῦ* *ὄρνιθις*, i. e. fatuis Ficibus similes existant; quibus verbis Dioscoridem notare videtur; nec quenquam hætenus inter probatos auctores Græcos vidimus qui per ω scribat, inquit J. Bauhinus. Dicitur etiam hæc arbor Sycaminus.

Est autem Sycamorus nihil aliud quàm Ficus genus fructu ex arboris trunco exeunte.

1. *Ficus folio Mori, fructum in caudice ferens* C. B. *Sycomorus sive Ficus Aegyptia* Park. *Sycomorus* J. B. Ger. *The Sycamore of Egypt*.

Hujus descriptionem Vellingianam, quam cæteris accuratiorem putamus, dabimus: Proceritate crassitèque Morum albam adæquat (inquit Rauwolfius) Dirimitur ferè ab humili, sed lata stirpe, in truncos binos ternosve peramplos, è quibus deinde ramorum confertum digestorum vasta & robusta brachia opaci frigoris grauisimam scenam latè æstuantibus obtendunt. Folia magnitudine & sinuoso illo ambitu, quem Alpini figura exhibet, prædita non sunt: Mori quidem foliis paria, nisi quòd horum densitas major & asperitas discrimen inueniat. [Rauwolfius quoque foliis Mori similibus donatam, paulò tamen magis rotundatis, in ambitu nullis incisuris crenatis serratisve scribit] Adde quòd Sycomori folia perennitate donata sunt, quæ in Moro circa brumale solstitium penitus delapsa vidi. Fructus cum ex caudice, tum ex ramis in crassitudinem adultis, qua parte trunco propiores sunt enascuntur, non autem è ramis summis, quod scire licet rectè negasse Dioscoridem. Fici ipsi in tam fecundo proventu mediocre tantum corpus faciunt, nec ut nostrates laxius ventricosi. Parùm extra natalem caudicem vulneratum colla proferunt, cavitate quoq; intus præditi, quæ sublateo minutoque retrimento conspersa, non rarò vermiculis succrescentibus hospitium præbet.

Adde ex Alpino, Arboris hujus fructum tardè neq; perfectè maturefcere, atq; saporem aqueum & jucundum habere. Rauwolfius fructus bonitate nostris Ficibus inferiores esse ait, quo fit ut minoris æstimentur, magnaque ex parte in pauperum usus cedant. Bellonius recentes ficis præstare scribit, at nec hos maximè commendandos videri, quamvis in Ægypto magni fiant ex iis reditus.

Multis fructibus nunquam caret, quos tamen non producit, nisi priùs multis verberibus sape lace-retur, sic ut caudicis quoque corpus vulneretur, ex quibus vulneribus lac continuè exit, unde rarius parvus ficus ferens, interdum ternos, interdum quinos, interdum septenos, & plures etiam.

Plinius, Dioscorides aliique è Veteribus fructum non maturefcere aiunt nisi ferreis unguibus scal-patur. Theophrastus oleo quoque inungi debere ait post scalpturam, idque ni fiat maturitatem adipisci non posse, propter affluentiam pabuli, siquidem scalptu aliquid humoris prolucitur. Fructum granulis carere tradiderunt Veteres; & Alpinus atque Rauwolfius, ipsi *ἀποστεινωμένους*, idem testantur. Nos tamen Bellonio assentimur contrarium affirmanti, nimirum Sycomori fructus plenos granis esse, *καρχησίδες* Græcis dictis; nec enim ullos Natura fructus producit tota specie feminum vacuos & infocundos, cum fructus seu pericarpia tutelæ feminum gratiâ præcipuè efformata sint.

Plinius cum vetustissimis autoribus verè scripsit (inquit Vellingius) Sycomori lignum stagnis immer-sum siccescere, hoc est ex raro fungoso densum magisque tractabile reddi, subducto quo priùs scatebat lacteo succo. Cæterum quia Sycomorus arbores Ægypti, si non altitudine, certè crassitie pluri-mum excedit, jure quæviseris, an hæc arbor illa sit quam Veteres in sylvestri circa Memphin regione nasci prodiderunt tanta molis ut eam homines vel terni circumplecti nequirent. Sycomoros ego ea crassitie plures atque etiam ampliores circa Memphis villas prædiæque conspexi. Veteres tamen Sy-caminum à vastis illis evidenter sejungunt. *Vesling*.

In Syria & Ægypto copiosè provenit: incolæ Cayri umbræ causâ eam colunt.

Pomum Sycomori alvo utile est, sed perquam exiguum præbet alimentum, stomachoque adver-satur, refrigerandi & humectandi alvumque lubricandi vim ei attribuunt, unde febricitantium sto-macho utiliter imponitur cum rosaceo. Galenus in curatione tumoris ex crasso vaporosoque spiritu mirum in modum commendat emplastrum *διὰ Συκομύρας*.

Lachryma arboris vim habet emolliendi, vulnera conglutinandi, & ea discutiendi quæ agrè ma-turantur. Bibitur etiam, necnon & illinitur contra serpentum morsus, in scirrhum induratos lienes, stomachi dolores atq; perfrictiones: Celeriter verò teredinem sentit.

Fiebat antiquitus & vinum è Sycomoris, quòd facile in acetum acre degenerabat.

Locus.

Vives.

2. *Sycomorus altera seu Ficus Cypria* Park. *Ficus Cypria* J. B. *Ficus folio Sycomori, fructum non in caudice ferens* C. B.

Caudice, folio, fructu, admodum similis est præcedenti (inquit Rauwolfius) absque eo quod ut Sycomoro fructus inferius potius est in ramis majoribus ipsoq; etiam caudice, ita huic iidem nascun-tur non in ipsis ramis, sed in privatis furculis foliorum expertibus; spithanam longis plerumq; ad-modum

modum conferti. Fructus ferunt hæc arbores ter quaterve quotannis, parvos, ad cinereum colorem tendentes, ex oblongo rotundos Prunorum instar, toto ferè anno in arbore sua inveniendos. In Cypro insula provenire vel nomen arguit. Nascitur etiam in Syria, Rhodo, &c.

Locus.

3. *Sycomorus foliis minoribus* C. B. *Sycomoro similis* J. B.

Similitudinem quandam habet cum Sycomoro. Foliis vestitur paulò minoribus quàm Ficus. Fructus fert Ficus ad similes, parvos, luteos, sine granulis aut semine. Trunco, ramis, cortice, fructu, succo lacteo, & foliorum acrimonia planè similis est Fici. Fructus ejus nunquam ad perfectam maturitatem pervenit. Arbor est admodum fructifera, ut haud facilè inveniatur absque fructu. Non provenit ex semine aut fructu, sed ex furculis aut taleis in terram depactis.

Invenitur in insula *Mayo* Viridium una. *Linschoten*. Non placet quòd habet de seminum carentia: Nos non agnoscimus tales fructus in natura dari, ut aliàs & sapius diximus, nisi fortè Arbor hæc aliunde huc translata fuerat, adeòque ob cœli solive incongruitatem fructum non perficeret.

CAP. VI.

De *Jaca Indica*.

SYcomoro subjungimus Jacam Indicam, non ob fructuum similitudinem, quæ exigua est, sed quòd ex arboris pariter trunco prodeant, nullo flore prævio: nulla certè floris mentio fit ab Auctoribus qui de Jaca egerunt: videntur ergo existimasse eam flore carere. De flore ergo diligentius inquirendum, quem huic arbori denegatum vix concesserim.

* P. 3. T. 26,
27, 28. p. 17.

1. *Jaca Indica* J. B. *Jacca vel Jaca* Park. *Tsjaka-maram* * H. M. *Palma fructu aculeato* ex arboris trunco prodeunte C. B. *The Jack-tree*.

H. M.

Arbor est pregrandis & procera, caudice ex albo flavescente, variegato, crasso, præduro, multisq, ramis viridi-fuscis, geniculatis donato, qui cortice crasso, cinereo, rufo ac intus croceo obducti, ubi inciduntur lacteum succum stillant.

Similiter radix crassa, cortice crasso aqueo, rufo, intus verò ad medullam croceo-rubescente tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa; sapore amaricante, odore nullo.

Folia oblongo rotunda, densa, glabra, brevibus ac rotundis petiolis inhaerent, ac longitudine spithamam superant, supernè colore ex atro-virescente splendent, subtus viridi diluto; costâ mediâ crassâ, & in averfa parte altè extuberante: diffracta succum lacteum insipidum & inodorum fundunt.

Fructus *Jaca* dicti ex ipso caudice & ramis crassioribus [non minoribus] enascuntur, & non rarò cum imò caudice cui inhaerent intra terram sepulti sunt, oblongo-rotundi, seu potius conici, latitudine spithamam, longitudine duas spithamas, pondere 25 libras haud rarò superantes: cortex namque viridis est, crassus, & squamis densis aculeatis, velut gemmis adamantinis, bullatim exasperatis, intusque albicans & lacteus [Acofta squamarum aculeos minimè acutos aut pungentes esse ait, quamvis imitari videantur.] Ceterum intus in fructibus hisce majoribus innumeri minores, fructus intra communem corticem includuntur; suntque hi oblongi, carne spissa, flavescente, dulcis gratissimique saporis & odoris, referti, qui singuli in medio unam continent castaneam, quæ intra carnem tanquam sacculum consistit, ac albâ, tenui pelliculâ, ceu tunica interiore, cooperata sunt. Hæc autem Castaneæ oblongæ, & sacculis inclusæ, cortice tenui, cartilaginoso, albicante & transparente teguntur, cui alter rufus subjicitur, nucleum continens densum, albicantem ac lacteum, ejusdem cum castaneis nostratibus saporis. Porro in medio ingentis hujus conici stylus columnaris, crassus, albicans & lacteus adest; cui tanquam communi basi fructus minores in orbem locati, inserti sunt una, & altera extremitate ipsi cortici è diametro adherente, inter quos numerosa observantur ligamenta coriacea, albicantia & subflava, quæ & stylo medio & cortici affixa sunt, è quibus (discisso integro fructu) ut & è stylo & cortice, succus lacteus glutinosus, terebinthinæ instar excludat; quo aves capiuntur.

Locus.

Nascitur ubique in Malabar & per totam Indiam: Singulis annis maturos exhibet fructus, mensè viz. Decembri, atq, à sexto circiter sætionis anno ad septimum & ultra fructifera est. Propagatur autem hunc in modum: Integer fructus terræ committitur, omnèsq, furculi, quos singuli minores fructus majori huic cono inclusi emittunt, ab incolis viminibus colligantur, ita ut in unum excresecant caudicem. Id verò peculiare hic observatur, quæ arbores locis petrosis nascuntur crassiores sunt & minis altæ; quæ arenosis altiores sed minis crassæ: ut radix arboris cum aquis insidit nullos profert fructus.

Arboris hujus ultra triginta numerantur species, ratione fructuum distinctæ, quæ tamen omnes ad duo referuntur genera: quorum alterius fructus, qui carne succulenta gratissimi mellitique saporis turgent, *Varaca*, (Acoftæ *Barca*) at alterius, qui carne flaccida, molliori & minus sapida referti sunt, *Tsjaka, papa*, (Acoftæ *Papa* aut *Girafal*) nuncupantur.

Usus in cibo
& medicina.

Fructus hi maturi corticibus denudati in deliciis comeduntur, at largius comesti difficilè digeruntur. Ab indigenis fructus teneri in edulis *Caril* expetuntur, vel muria in *Atjaar* condiuntur, vel etiam in frusta concisi coquantur, aut in oleo de Palma friguntur.

Castaneæ affatæ castanearum vulgarium modo, dulcis saporis sunt, & inter bellaria ad secundæ mensæ delicias habentur [& Venerem excitant, ob quam solam rem plebs frequentius iis uti solet
Acoft.]

Acoft.] verum avidius comestæ fauces pectusque ardore, ac dein raucedine infestant: indigena quoq; in edulis *Caril* hisce utuntur, atque ex iis Sole siccatæ farinam, ex eaque placentas, *Apas* dictas, conficiunt. Necnon corticula, quæ Castaneæ pulpam proximè ambit vicem *Atræque* sive *Kanuga* iis præstat in manducatione *Besel*.

Præterea è fructuum teneriorum cineribus lixivium paratur, quocum lotrices linteamina eluunt. Adhæc arboris lignum operi fabrilis inservit.

Acofta pulpam flavescentem, lentam, Castaneas involventem grati saporis esse scribit, optimi Melonis pulpæ admodum similis, duræ tamen concoctionis esse & admodum gravare ventriculum, & si in ventriculo corrumpatur noxios ac venenosos humores generare; quique frequentius hoc fructu vescuntur facillè in pessimum illum & pestilentem morbum *Morxi* appellatum incidere.

E radicibus arboris decoctum paratur diarrhœam sistens. E foliorum pulvere Bubali excrementis *Vires.* admixto cataplasma conficitur quod callidè maxillis appositum spasmo cynico medetur. Lacteus fructuum succus cum pulvere Calami aromatici tritus, oculisque, illitus Nyctalopix conducit. Tritum cum aceto lignum uvulæ relaxationi & faucium tonsillarumq; inflammationi prodest. Radix cum fructus pulpa trita, & addito saccharo in emplastri formam redacta, ac loco dolenti imposita maligno ac vermiculari herpeti cum vermium nece confert.

2. *Ponga* * H. M. *Jaca minor sylvestris Malabarica* D. Comelin. *Tataiiba Brasiliensium* Pison. * P. 4. T. 35. p. 73.

H. M.

Arbor est procera, 40 circiter pedes alta, caudice crasso, præduro, cinereo, cortice furvo, glabro, inodoro ac insipido obducto, necnon multis ramulis, glabris, rufis, intus albicantibus ac duris donato.

Radix rufa, inodora, insipida.

Folia sine ordine crassis, rotundis ac fuscis petiolis circa ramulosveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, colore atro-viridi supernè splendentia, infernè viridi dilutiore, odor sylvestris ac gravis, sapor nullus.

Flores hæc arbor aut nullos fert, aut saltem non conspicuos. *Fructus* verò ipsis ramis adhærent, & haud secus ac *Tsjaka* proveniunt, unde Lusitanis *Tsjaka do Mato*, i. e. *Tsjaka* sylvestris dicuntur. Sunt autem calyces echinati pungentes, erinaceis similes, primùm virides, dein rufi, in quibus continentur plurima oblongo-rotunda, acuminata, ac rufa *semina*.

Crescit locis arenosis ac montanis circa *Cranganoor*. Semper virescit & fructus fert. *Locus.*

E viridibus hujus arboris fructibus contusus cataplasma conficitur, quod tumoribus impositum eo-*Vires.* rum suppurationem potenter promovet.

E cortice & radice in aqua coctis fomentum paratur, quod œdematosis crurum tumoribus (malo Indis endemio, & *Pæ do S. Thome* Lusitanis dicto) supervenienti inflammationi medetur.

C A P. VII.

Arbores fructu totali (sæ ita loqui liceat) è pluribus partialibus aggregato, quorum singulis singuli flores insident.

1. *Arbor Indica fructu aggregato globoso, Katu Tsjaka dicta. Katou Tsjaka* H. M. P. 3. Tab. 33. p. 29.

H. M.

Fructus totalis ex pluribus fructibus partialibus polyspermis aggregatus, quorum singulis singuli insident flosculi.

Arbor est procera, caudice crasso, præduro, multisque ramis donato, qui cortice glabro, cinereo intus viridi obducti, atque medullâ rufâ & molli referti sunt.

Radix fibrata, albicans, ac fusco cortice tecta, coloris saporisque ingrati.

Folia geminata brevibus, crassis, ac rotundis petiolis ordine decussato furculis geniculatis inhaerent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè obscuro virore nitentia, subtus dilutiora, sapore acidiusculo.

Summis ramis innascuntur *globosa capita*, queis densa congerie in orbem flosculi flavescentes inodori insident, qui è calyce candido, in quinque lacinias secto prodeunt, & quinque oblongis, exteriora versùs reflexis foliolis constant, totidem in medio *staminulis* rufis præditi, inter quæ oblongus, surrectus, albicans prodit *stylus*.

Flosculis verò decidentibus *fructus* globosi, virides primò succedunt, qui dein rubicundi, tandemque nigricantes & fragiles evadunt, & si asperius tractentur facillè solvuntur, ac in plures oblongos, virides, nitentes folliculos scedunt; quibus numerosa, albicantia, exigua continentur *semina*: sapor intus aqueus, in cortice verò acidus.

Nascitur in locis sylvestribus Malabar, imprimis circa *Cranganoor*: quovis anni tempore floret *Locus.*]

E fructibus expressus succus ventris cruciatus mitigat.

Ufus.

2. *Arbor*

* P. I. F. 52.
p. 97.

2. *Arbor Indica fructu aggregato conoide Cada-Pilava dicta.* *
Cada-Pilava H. M. *Arbor confifera*, *Macandou* Bontii.

H. M.

Radix cortice est è nigricante croceo.

Surculi superiore parte quadrangulares sunt & sulcis striati, nodulisq; extuberantes.

Folia è nodulis binatim exeunt petiolis crassis rotundis, grandia, oblongo-rotunda, ad petiolura contractiora, inde oris rotundi sulcis circumscripta in cuspidem tandem desinunt, texturâ crassâ, mollia, plana, supernè obscuro virore nitentia, subtus pallidiora, sapore subamaro. Costa folii media crassa est & albicans. Folia superiora in surculis minora sensim petiolis brevioribus.

Flores supra ex fructibus proveniunt petalis quatuor vel quinque, oblongo-angustis, cuspidatis in stellâ formam expansis constantes, crassis, interiùs candidi, exterius è viridi diluto albicantes, habentque pedem rotundum, longum, viridi-dilutum & albicantem.

Stamina quatuor, quinque, sex, pro numero petalorum, brevia subflava prodeunt: *stylis* viridis, ad summitem crassior, bifidus ac obscure rufescens, estq; pes florum, per quem is transmittitur, interiùs villo seu densis pilis obfitus. Gemmæ florum oblongo-rotundæ & flavo-albicantes.

Fructus in caulibus è nodulis ex adverfo foliorum proveniunt, in petiolis longioribus, sesquiuncialibus, rigidis, viridibus & crassis, oblongi, conoidei, ad petiolum crassiores, in summitate strictiores, exterius distincti cancellis extuberantibus, oculatis, versis summitatem minoribus, ex quorum oculis gemmæ, quæ in medio oculatæ sunt, emicant ac extuberant, suntque colore primùm viridi, [in gemmis oculatis albicante] dein cum maturi quoque albicantes intus carne albicante, odore cum maturi sunt tetro & stercoreo, sapore amaro. *Flores* qui supra in hisce fructibus proveniunt, cum suo pede gemmis ipsis insident, ac ex oculo qui in medio gemmarum est stylum suum accipiunt, suntque flores semper maximè conspicui plures arctè ad se invicem in summitate fructus, cæteris ex gemmis inferioribus deciduis.

Semina formâ oblonga & plana, ordinate jacent propiùs ad corticem, cum sua longitudine ad gemmas ex quibus flores erumpunt erecta, ac carne intermedia à se mutuò sejuncta, colore cum sicca sunt nigricante.

Bontius fructum nucem Pineam planè referre scribit, nisi quod tam acutè in conum non desinat, neq; tam lapidea sit duritie, sed mollis planè, sapore fatuo aut insipido potiùs: flores Periclymenis floribus assimilat.

Vires.

Malaii sub cineribus assatum comedunt ad dysenterias & cholerae organum sedandum & sistendum; tum pectoris vitis Asthmatis, Phthisi, Pleuriticis conducere aiunt, propter vim emplasticam quæ in ipsius mucagine est.

Bontius Consolidam Indicam arboream denominandam censet, quod in Nosocomio vim fructus consolidantem in hamoptysi non semel cum successu expertus sit. Folia quoq; sarcotica esse ait, & in vulneribus & ulceribus carnem egregiè generare & cutem cicatrice obducere: in quam rem sal quoq; ex foliis arte Chymica elici potest, quod præter consolidantem qualitatem etiam quævis inveterata & cacoetho ulcera munda reddit.

Succus expressus cum oleo è foliis Fici inferni decoctus podagrae convenit, si pars affecta eo perungatur.

3. *Frutex Indicus fructu aggregato conoide Kaida dictus.*

1. *Kaida* H. M. P. 2. F. 1. p. 1.

H. M.

Frutex est spinosus & aculeatus, stipitibus numerosis, qui sæpissimè transitum præbent, ac per quos insipienti cælum pervium est, terræ impactus, nascensq; in ripis aquarum.

Folia cuspidata, longitudine quinque, sex, septemve cubitorum, tribus ordinibus aculeorum, duobus in oris, uno in medio, munita, venis subtilibus in longum striata, colore viridi saturo.

Loco *Florum* fasciæ albicantes flocculosæ supra exortum foliorum prodeunt, quarum flocculi seu apices albicantes albissimo farinaceo polline aspersi, petioli mediis candidissimi & nitentis ramulos obsident.

Fasciæ hæ in foliis oblongis, cuspidatis candidis, quæ quoq; spinis in oris ac in medio munita sunt, primùm involvuntur, ac foliis apertis se produnt, ex diuturniore apertione rubescentes, suntq; unà cum foliis involventibus odoris acris & fragrantis.

Fructus, qui fasciis flocculosis succedunt, oblongo-rotundi sunt & prægrandes, primùm viridi-fuscis, dein vetustiores colore rubicundo, in cortice confertis tuberculis exturgescentes, ac in singulis tuberculis tribus aculeatis, ruffo-rubris, duris, lignosis papillis muniti, carne intus flava succulenta.

Folii super terram fratris indigenæ dapes imponunt.

Floribus ob odorem amœnum mulieres se exornant.

Fructibus vescuntur gentiles dicti *Poleas*, uti & *Elephantas*.

Vires.

Foliorum simul & radices succus pro balneo maniacis ministratur. Flores cum Santalo* ac Cumino ad potiunculam aptati, simulque comminuti atque hypogastrio inuncti genitales viros instaurant. Ex radice paratum apozema dysuriam tollit. Ex ejusdem succo deponitur coquendo oleum antarthriticum.

2. *Kaida*.

2. *Kaida-Taddi* H. M. P. 2. F. 6. p. 3.

A priori hæc, ut & sequentes duæ species, in fructibus solum differt.

Sunt autem fructus hujus prægrandes, formâ rotundiores, in corpore diversis grandibus nodis, qui sulcis profundis & latis interstincti sunt extuberantes; suntque in superficie nodorum septem octove passim minoribus nodulis, in quibus singulis papilla duricola ruffa eminens est, interstincti, colore primùm viridi, dein corallino rubro, ac in superficie nodorum singulorum dilutiore, carne intus flava; in medio cavernâ vacuâ excavati, ac carne albicante farinacea; in medio nodo cujusque unum rotundum oblongum semen continentes.

E foliis teneris exactus succus cum saccharo sumptus dysenterie medetur. Ex maturo autem Vires fructu pressus liquor saccharo mixtus aphtis adversatur.

3. *Perin-Kaida-Taddi* H. M. P. 2. F. 7. p. 5.

Fructus hujus oblongo-rotundi sunt, ac minoribus nodis, qui sulcis quoque profundis interstincti sunt, extuberantes, ac in superficie cujusque nodi unâ papillâ ruffo-nigricante dotati: suntque hi flavo-rubefcentes, ac odoris vegeti & haud ingrati.

4. *Kaida-Tijerria*. H. M. P. 2. F. 8. p. 7.

Fructus hujus haud dissimiles sunt fructibus *Tsjaka* formâ oblongo-rotundâ & angustiores, in superficie bullis seu oculis extuberantibus dotati & oblongis nigricantibus rigidis spinis in vertice bulbarum muniti, cortice viridi, ac odoris vegeti ac grati.

Suspicio hunc fructum florem obtinere à fructu sejunctum seu aliquantulum remotum; proinde & minùs rectè hoc in loco disponi, sed ad præcedens genus potius pertinere. Verùm quoniam Auctores nostri fructus fasciis flocculosis succedere in descriptione tradunt, impræsentiarum hic collocandum censui.

C A P. VIII.

Frutices flore composito seu aggregato è pluribus flosculis densè stipatis, quorum singuli singulis seminibus insident.

1. *Alypum montis Ceti, sive Herba terribilis Narbonensium* Lob. *Al. Monspeliensum sive Herba terribilis* Park. *Al. Monspelianum sive Frutex terribilis* J. B. *Thymelæa foliis acutis, capitulo Succisæ* C. B. *Herb terribile.*

J. B.

FRutex est cubitum aut sesquicubitum altus, in multis divisus ramos, lignosos, foris tenues, rubentes, vel ex fusco purpurascente cortice tectos: per quos folia concoloria ferè nascuntur, Myrto vulgari accedentia magnitudine sua, non ita penitus formâ: Ex angustissimo enim principio ad extremum usque propæmodum dilatantur, ubi interdum unâ aut alterâ crena incisa obtusum mucronem efficiunt, crassa, solida, amara. *Flosculi* extremis ramulorum plurimum, aliâ ad medios ramulos glomeratim congesti hærent, purpurei, è tenuibus squamulis contexti. [Clusio summis ramulis singulares inhærent calyces, squamatim compacti, interioris orbis florum Scabiosæ aut Morsûs Diaboli magnitudine, qui florem continent villosum & lanuginosum, ex cœruleo candicantem in medullio, at in ambitu omnino cœruleum.] Radix crassa, dura, nigra, lignosa. Cuncta planta (inquit Lob.) amara, & inamœno Thymelææ aut Chamelææ gustu, aut vehementiore etiamnum à sexto anno.

In monte Ceti Frontinianæ versùs Austrum opposito & in mare procurrente provenit copiosè. *Locus.*

Quin & in aliis Narbonæ & Gallo-provinciæ locis ad mare & Austrum devexis, & præruptis maximè (ut annotat Lobelius) natales suos delegit. Nos in collibus saxosis juxta *S. Chamus* Gallo-provinciæ oppidum copiosum observavimus.

Vim catharticam vehementem obtinet, nec minùs violenter purgat bilem, pituitam & aquas quam *Vires*. *Tithymalus*. Quapropter non temere eâ utendum censuimus. *J. B.*

2. *Cattu-Schiragam* H. M. P. 2. F. 24. p. 39. *Scabiosa Indica arborea.*

H. M.

Frutex est altitudine humana, nascens in arenosis.

Radix brevis, recta, una fascia albicantium ac glandulosarum fibrarum, quæ condensis pilis inter se implexæ sunt, vestita, sapore subamaro.

Stipes, qui ex radice unus exsurgit, rotundus, pollicem ferè crassus, surrectus, surculos è superiore maximè parte emittens, cortice viridi-diluto, ligno subrubro, in medio corculo cavo, seu fungoso & albicante, corculo proximo molli, humido & subviridi.

Folia subinde parvis foliis, quæ ex eorum origine oriuntur, comitata sunt, formâ oblongo-angusta, in inferiore parte lateribus strictis, inque mucronem acutum desinentia, ad margines dentata; excepta parte anteriore ad cuspidem, & inferiore ad pediculum; textura tenui, languida in superficie raris, tenuibus pilis obsita, utrinque ad tactum subaspera, supernè obscurè viridia, subtus pallidiora, sapore planè amaro.

Flores

Flores parvi, plures simul prodeunt cum pedunculis viridi-diluti ex superiore parte foliorum capitulorum, suntque purpureo-rubro diluti, incisi quinque, cuspidatis foliis, quæ arctè clausæ sunt circa medium viridi-dilutum stylum, ex quo tanquam thecula emicat filamentum tenue, albicans, supernè bifurcatum. Suntque flores odoris nullius.

Semina, quæ in foliosis capitulis numerosa continentur, oblongo-rotunda ac angusta, in longum striata, inferiùs in cuspidem stricta, cuspidè basi capitali inserta, suntque singula supernè in orbita penicillo longiusculorum, albertium & subflavorum pilorum, ex cuius medio unus flosculus cum suo pedunculo viridi diluto emergit, circumdata. Semina cum sicca coloris sunt rufi.

Semel in anno fert flores tempore pluvioso.

Vires.

Pro pustulis corporis, si contrita cum oleo coquatur, & pars affecta decocto foveatur, conducit: in febre ex cholera orta confert delibutio capitis cum succo qui ex ea trita expressus est. Semina in pulverem redacta, & cum aqua calida epota pro tussi dantur, ac flatibus tollendis servantur, uti & enecandis vermicibus in infantibus, leniuntque ventris dolores, ex cuius medio unus flosculus cum suo pedunculo viridi diluto emergit, circumdata. Semina cum sicca coloris sunt rufi.

3. *Scabiosa Africana arborescens seu Cupresso-pimulus Capitis Bonæ Spei Breyn. Scabiosæ affinis arbuscula Africana ericoides, sphaerocephalos.*

Breyn.

Arbor est pumila, semper virens. Virgæ à Breynio descriptæ pedales erant, teretes, pennæ scriptoriæ crassitiem pæne attingentes; ligno subalbido, cortice rufescente ex cinereo tectæ, foliolisque angustissimis, triangularibus ac mucronatis, Cupressi instar ramulorum, squamata. His verò virgæ ramuli duas trësve uncias longi, graciles, valdeque flexibiles adnati, qui foliolis Ericæ vulgaris per similibus, decussatim positus dense vestuntur. Quilibet ramulorum superiorum Strobilo, modò uno, modò pluribus, exiguo, orbiculari, lanuginoso & albo, juxta ramulum planiusculo, foliolisque firmiter adherentibus subtilissimè scandulato onustus, forma & magnitudine Fragorum, squamulis autem innumeris, intus villosis, ac argenteo nitore splendentibus, in anteriore parte foliolum viride monstrantibus, arctissimè compacto, cuius squamæ (ut autumno) processu temporis dilatantur. Lignum & cortex rami saporem * salsum & nonnihili adstringentem, sed foliola cum ramulis ingratum, subadstringentem cum tantillo amarore præbent.

* Foris ex aspersione aque marinæ.

In Appendice hujus historiam ulteriùs profèquitur & illustrat, ramulum tum depictum, tum siccum ad se transmiffum à *D. ten Rhyne*, nomine *Ericæ noduligeræ capitulis hirtis ex purpureo fusci coloris* describens. Hic, inquit, affinitatem aliquam cum Scabiosis prætereundè videtur. Namque Strobilorum inter squamulas *Pericarpia* lanuginosa & dura occultantur, Scabiosæ arborescens *Creticæ* haud imparia, concava intus, *semèna*, oblongum includentia, in superiore autem parte, calycis loco membranacè, foliolis coronata quinque, crassis ac lanuginosis, quorum in medio flosculus pentapetalos, Globulariæ luteæ montanæ *Col.* accedens; quem (etsi ad flavedinem inclinet fuscus) purpurei coloris existimo, cum ejusdem etiam coloris mentionem in Plantæ hujus nomine *D. ten Rhyne* faciat.

Hæc Arbuscula non ineptè meâ sententia, denominari possit, Scabiosæ affinis arbuscula Africana ericoides, sphaerocephalos.

LIBRI VIGESIMI SEXTI PARS POSTERIOR.

De Arboribus quarum flos summo fructui insidet.

Arbores, quarum flos fructui contiguus est, sunt vel eodem summo fructui insidente, vel basi fructus coherentè. Quarum flos summo fructui insidet, fructu sunt plerunque ex residuo calyce umbilicato seu coronato; & dividi possunt in eas quarum fructus pericarpio seu pulpâ humidâ femina vel universa simul, vel singula seorsim ambiente constat; & eas quarum fructus materia per maturitatem ficciore & seminibus inclusis componitur. Prioris generis arbores sunt vel fructu polypyreno, vel fructu monopyreno. Quæ fructu polypyreno sunt dividi possunt in majore fructu donatas, quas *Pomiferas* dicimus, & minore fructu præditas, quas *Bacciferas* cum vulgo appellamus. Quæ fructu monopyreno itidem vel eodem majore sunt, quas *Pruniferas*, vel minore, quas *Bacciferas* appellare liceat.

1. Primò ergo in loco agemus de arboribus fructu umbilicato, polypyreno, majore seu *Pomiferis umbilicatis*. His autem necessariò admiscendæ sunt nonnullæ fructu minore quarum scilicet fructus cum majoribus notis genericis & characteristicis conveniunt. Sic verbi gratiâ *Oxyacantha* vulgaris seu spina alba, quamvis fructu parvo sit, ob convenientiam in reliquis notis omnibus cum *Mespilo Aronia* dicta, ab ea minimè separanda est. Idem dicendum de aliis multis speciebus *Sorbi* & *Mespili*, &c.
2. Secundo, de iis agemus quarum fructus pericarpio donatus monopyrenos major, seu de *Pruniferis umbilicatis*.

3. Tertiò,

3. Tertiò, de iis quæ fructu minore sunt seu monoppyreno seu polypyreno, hoc est, de Bacciferis umbilicatis pericarpio donatis.
4. Quarto tandem in loco eas trademus quarum fructus umbilicatus materia per maturitatem sicciore constat.

S E C T I O I.

De Arboribus fructu umbilicato humido polypyreno majore, seu

De Pomiferis Umbilicatis.

HAc Sectione comprehendimus omnes arbores fructu polypyreno majore quarum flos summo fructui infidet quamvis vel nullum calycem habeat, vel calyx flori superstes non sit, nè quis cavillettur arbores hic infertas quarum fructus umbilicatus non est.

C A P. I.

A. De Malo sativa. The Apple-Tree.

Malum priore producta à Dorico & Æolico *Málon* pro *μήλον* est, quod non modò *pecus* & mammillam, sed & *Pomi* genus significat. Arbor ipsa *Malus*, Græcis *μυλεά*. Voss.

Pomi vox latius patet quàm *Mali*: nonnulli enim Nucem etiam, quæ Græcis *ἀκρόδρυν*, hoc nomine complectuntur. Alii Nucem à Pomo ita distinguunt, ut *Pomum* sit quicquid foris habet quod edendo est, durum intus includit, *Nux* quicquid foris duriore corio tegitur, intus habet quod edendo est. Sed vulgo genus pro specie accipitur. Pomum autem à *πῶμα* live potius *πῶμα* (nam & hoc invenitur) dictum arbitratur Julius Scaliger: quia sitim tollerent eorum plurima, simulque essent cibo & potui.

Malus autem, cum sit arbor tota Europâ notissima, proluxa non indiget descriptione. Quin si indigeret, nostram in eo describendo operam superfluum reddit accurata J. Bauhini descriptio, quam nonnihil auctam Lectori proponemus.

Arbor est mediocris magnitudinis, ramis magis patula plerumque, quàm alta, cortice scabro, saepe muscoso, obtecta, foris cinereo, intus flavo, ac lævi potius quàm aspero, materie alba, vel candicante, fragili, mediocriter dura, & variis utensilibus præsertim domesticis parandis, atque ad torni artificum haud incommoda: radice non valde multa, nec admodum profunda, sed in summo ferè terræ obhærente.

Folia ex rotundo oblonga, vel obtusa, vel acuminata, infernè villosa magis quàm supernè, præsertim nova, in ambitu crenata, alternatim posita.

Flores simul multi, ex brevibus tomentosis pediculis, suave-olentes, candidi vel purpurascens, pentapetali, apicibus in medio subflavis.

Ipsa verò Mala adeò variant formâ, magnitudine, colore, sapore, maturescendi tempore, ut dinumerare haud sit facile. In genere tamen Malum fructus est magnitudine & figurâ varius; quippe aliud rotundum, aliud turbinatum, aliud sessile, quædam etiam angulosa. Sunt etiam quæ ad pugni gemini magnitudinem accedunt, sunt & parva & mediocria, tunica omnia contexta vel pallida, vel flavescens, interdum rubra, aut ex toto, aut ex parte, rarius subcinerea, aut ad glaucum vergente, cui caro seu pulpa subest mitis, odorata in maturis, in immaturis & sylvestribus durior: sapore vel dulci, vel subacido aut vinoso, vel acido-dulci; in sylvestri austerâ atque acerba. Pediculo suo quodque adhæret, eo ipso longitudine & crassitudine diverso, è parte inferna, atque ut plurimum cavata, rarius prominente emerso: in cujus opposito, parte nimirum superna, est id quod *πυρσά* quidam vocant ex Polluce, alii *ὀμφαλον*, umbilicus nempe seu cavitas quædam, cui inutile illud floris residuum, [floris calyx] infidet. In ipso fructus meditullio, seu *Volva* Scribonio dicta, *semina* latent oblonga, altera parte obrusa, alterâ acuta, quæ petiolum spectant, intus latentia, per maturitatem nigra, membranaceis quibusdam atque duris pelliculis [cartilagineis potius] ceu parietibus intergerinis, junctâ, ita ut singula in singulis latent cellulis, interdum etiam gemina, quorum medulla candida, sapore subdulci.

Mali unam duntaxat speciem agnosco: nam quæ feruntur species varietates tantum sunt accidentibus quibusdam, magnitudine, figurâ, colore, sapore, maturescendi tempore differentes.

Has autem varietates idcirco specie differre non existimo quia sationi originem suam debent, suntque infinitæ, nullo certo aut determinato numero, cum ex semine satò novæ indies exoriantur.

Bauhinus uterque Pomorum varietatem ex infitione maximè varietate ortam esse asserunt: Nos è seminibus satis varietatem hanc provenire existimamus; cum (ut * alibi diximus) in infitionibus * Lib. I. c. 19. fructus furculi seu gemmæ naturam semper ferè sequatur. Non tamen negamus fructum infitione emendari & velut cicurari, succo ex acerbo aut acido in mitem evecto.

G g g g g g

Mali

Tempus.

Mali apud nos in Anglia florent sub exitum Aprilis, & initio Maii: Fructus suos maturant alia citius, alia tardius, præcoces Julio mensē & Augusti initio, serotina non ante finem Septembris, aut Octobris initium.

Locus.

Amat quævis ferè loca Malus, si ferventiora excipias, sed maximè temperata, aut etiam humidiora (ut rectè J. Bauhinus) non tamen frigidissima. Rarè sunt in interiore Italia & Gallo-provincia ob cæli fervorem J. B. Abhorrent etiam loca maritima, nec usquam nobis visa in ejusmodi locis; ac nè in vicinis quidem commodè coluntur. *Idem.* Concludit tandem Malos temperata loca quærere, quæ tamen nonnihil ad calorem & siccitatem vergant, ut nascantur sapidiora.

Genera illa Malorum quæ C. Bauhinus in Pinace pro peculiaribus habet nobis non aliter differre videntur quàm reliquæ varietates. Eæ sunt

1. Malus pumila, quæ potius frutex quàm arbor.
2. Malus exigua pallidis floribus.
3. Malus sine femine interius in fructu.
4. Malus non florens fructificans tamen; quæ duæ species sunt degeneres seu monstræ.
5. Malus folio Pyri.
6. Malus flore pleno. Naturæ luscus est, ut in Ceraso.
7. Mala sylvestria, Persica, &c. quæ & alba & rubra, & majora & minor. De his tamen paulò post specialius agemus.

Vires & Usus.

Vires Pomorum variæ sunt pro saporum varietate: Acida, acerba & austera astringunt ac proinde alvum sistunt; verùm cum butyro cocta cibum febricitantibus præbent commodum, inquit Schroderus.

Dulcia sunt naturæ calidioris & laxantis.

Subacida seu vinosa naturæ sunt mixtæ, conveniuntq; ventriculo & cordi.

J. Bauhinus Aristotelis sententiam probat, ut Poma ante cibum sumantur. Sumpta enim, inquit, ante cibum facillimè alvum solvunt; at si post cibum, nihil ferè aliud quàm inflant, & flatus excitando molestiam creant stomacho, ut proprio periculo didicimus. Nostræ experientiæ commodissimum tempus edendi poma non est matutinum ante prandium, cum ventriculo planè vacuus est & jejunos, ob cruditatem & acorem, uti nec ante cenam ob eandem rationem: at neq; statim à prandio aut cenâ, sed duabus tribus, quatuorve horis post utramlibet refectiorem, cum ventriculus nondum penitus exhaustus est, nec nimis repletus. Poma sanè sunt fungosa & spongiosa, quæ injecta aquæ innatant, contra Pyra residunt, unde Poma difficulter in ventriculo concoquantur.

Pyra five cruda five cocta faciliùs fero, meliùsque digero, inquit *Idem.*

Quamvis autem Poma ventriculo frigidiori & humidiori fortasse noceant, calidiori tamen & bilioso apprime conveniunt, & alvum facilem reddunt.

Omnibus ferè Pomis commune est, quòd succus expressus admixto pauxillo Croci ebibitus veneno adversatur, & ventris animalia pellit.

Punctionibus lateris Camerarius inducit cataplasma ex pomo dulci, cui thus contusum inditur, at simul assentur. *Idem* ad pulveris pyrii empyreuma extinguendum pomum dulce in Plantaginis latifolia aqua coquit ad tabitudinem, dein cum lacte factò cataplasmate vulneri inducit.

Nos in quotidiano usu habemus, ac magni facimus experimentum quod è Pomis in aqua coctis paratur, & pulmenti specie oculorum inflammationibus imponitur. Possunt & ex lacte coqui, vel caprino, vel muliebri, vel ex aqua rosæ, euphras. vel ex alia aqua frigida. Ego tamen feliciter sæpius hoc medicamentum expertus sum, etiam sine lacte. J. B. Nostrates non minore commodo pomum putridum oculorum inflammationibus & tumoribus quibuscunq; imponunt. Memorabile est experimentum quod refert Simon Paulus, Quadrip. Botan. Class. 2. p. 82. Recordor inquit honestissimam matronam mihi fassam, sibi à Lithotomo quodam Strallundeni femur gangrenâ correptum, omnino restitutum esse postquam illius suavis poma putrida contusa, & sine ullius liquoris affusione cocta, cataplasmatibus formâ semel atq; iterum applicuisset.

Gefnerus in viciis pulmonis & dyspnoea Malum assum excavatum, & drachmâ thuris repletum, felici cum successu comedendum dedit.

Deniq; poma comesta, syrupus, de pomis simpl. & compositus cor exhilarare ejusq; palpitationi & syncope conferre, inq; morbis Melancholia summopere prodesse creduntur. [Casp. Hofmannus, quòd tantis laudibus par sit syrupus de pomis se vix credere scribit.] Pomorum etiam usus est ad nobilem illam confectionem *Alkermes*.

Ceterùm Poma commodissimè asservantur in loco frigido, & sicco potius quàm humido, in acervum etiam congesta. Verùm nè à frigore nimio congelentur diligenter cavendum: ideòq; cum gelu vehementius ingruit, vel stragulis injectis, vel copioso stramine, (quidam Avenaceum præcipuè commendant) contegenda sunt, vel in cellam subterraneam profundiore recondenda; ubi à gelu etiam vehementissimo tuta & illæsa latitant; ut plurimorum experientia constat.

E Pomis contusis & prelo subjectis succus exprimitur, qui postquam fermentatus & partibus heterogeneis secretis probè defæcatus & clarus evaserit, potui idoneus redditur, nec vino multum inferior sapore aut viribus. Variat autem pro qualitate & ingenio Pomorum ex quibus efficitur, ut & pro ætate.

Pomaceum parandi modus simplicissimus nobis omnium optimus videtur. Succum expressum vasè satis capaci & aperto exceptum tandiu restare sinas, donec fæces crassiores subsederint, & effervescente incipiat; deinde in dolium clausum & operculatum, cerevisiarii aut vini simile infundas; ubi cum sese purgaverit & partibus heterogeneis secretis & ejectis clarus evaserit, (quod mensis unius minimum spatium postulat) in ampullas vitreas testaceæve angustis colli & oris exhaustas, easq; bene obturatas in cellam aliumve locum frigidum recondas. Hoc modo paratum & asservatum Pomaceum in multis annos durabit incorruptum, nec in vappam aut acetum degenerabit; quin si ex Pomis electis, & boni succi fiat, generosum & lene experieris, quòque vetustius

ed ferè melius. Nonnulli ut liquor clarior & defæcator evadat, è doliis exhaustum in nova transfundunt, & aliquantisper denuo restare faciunt.

Infinitus essem si omnes Pomorum usus in cibo & medicina enumerare aggrederer. Sufficiat dixisse omnium apud nos nascentium arboreorum fœtum longè utilissima esse, nec sine insigni detrimento iis carere posse humanam vitam.

Pomorum Anglicorum laudabiliorum varia genera.

Quamvis Pomorum numerus (ut diximus) incertus & indefinitus sit, celebriores tamen species seu potius varietates, quæ præcipuo apud nos in honore & pretio sunt, recensere non ab re fuerit. Cum enim Poma Anglica, palato nostro arbitro, bonitatis & nobilitatis palmam Europæis omnibus præripiant, cur non & nos aliorum imitatione Patriæ nostræ in hoc genere divitias explicemus, nec minore quàm alias terras optimorum fructuum proventu eam abundare ostendamus? At nec inutilis erit ejusmodi enumeratio iis qui Pomaria conferunt ad delectum stirpium faciendum, ut vilibus & fatuis fructibus rejectis, nobiliores duntaxat, & opimo succo prægnantes, quæ pari facilitate, utilitate autem multo majore plantantur, admittant.

1. *Poma molliora & fugaciora, mensis secundis instruendis idonea, quorum nonnulla præcocia.*

1. *The Ginetting, or Juneting*, Pomum Ginettinum, quod unde dictum sit me latet. Est illud omnium apud nos nascentium Pomorum initium, ut præcocissimum ita ferè minimum, quibus notis ab aliis discretu facillimum.

2. *The Margaret, or Magdalene*, Margaretæ seu Magdalenæ Pomum; mihi ignotum, hoc saltem nomine.

3. *The King-Apple*, Pomum regium.

4. *The Aromatick, or golden Russetting*.

5. *The Flax-Apple*. A Lino denominatum, nescio ob quam rationem.

6. *The Spice-Apple*. Pomum Aromaticum ab odore & sapore.

7. *The Summer Queening*. Pomum reginale æstivum, nonnullis Caryophylleum. *The Lily-flower-apple*, ab odore dictum.

8. *The go-no-further, or Cats-head*, i.e. Caput felinum à figura & magnitudine denominatum; Omnium, mihi saltem cognitorum pomorum maximum, nec tamen succi illaudabilis.

9. *The Golden Pippin*. Pippinum aureum, chrysolomum. Multa sunt apud nos Pomorum genera Pippini nomine insignita, à Gallis fortè mutuo. Quodnam autem genus Londinenses hortulani, qui Catalogum hunc dederunt, hoc nomine intelligant non satis scio: nam quod apud nos in Essexia hoc nomine colitur, pomum est exiguum, sublongum, luteo aureove per maturitatem colore, unde & nomen, ni fortè ab excellentia aut dignitate & pretio suo ita dictum sit, carne firma, solida, & ad ver usq; durabili, unde pomis æstivis seu fugacibus accenseri non debet, quamvis etiam initio hyemis crudum esculentum sit. Ad omnes culinæ usus præstantissimum habetur, & Pomaceo conficiendo egregium. Hoc nonnulli *The Warford Pippin* vocant. Certè alia species est quam Parkinsonus *The Golding Pippin* vocat, quod Pippinorum dictorum omnium, maximum esse non minus quàm optimum scribit.

10. *The Good Housewife, or Nontraduc*.

11. *The Giant-apple*. Gigas, ob magnitudinem fortè dictum.

12. *The Pomewater*. Pomum aqueum, olim apud majores nostros celebre. E majoribus est, exterius albicans, succo prægnans, acido, grato, & nonnihil una amaricante.

13. *The Summer Pearmain*; quod nomen Pyrum magnum æstivum significat, cujus rationem non assequor. Magnitudinis mediæ est, exterius rubro striatum, carne firma, sapore delicato.

14. *The Kirton Pippin, or Holland Pippin*. Pippinum Kirtonianum sive Hollandicum. Parvum est, depressum, & in latitudinem diffusum, umbilico lato, unde & *Broad-eye* in Suffexia dicitur, dulci & pungenti acore inprimis commendabile.

15. *The Orange-Apple*. Pomum Aurantiacum seu Orangianum.

16. *Summer Belle-boon*. Bellum & bonum æstivum, ut nomen ita & fructus Gallicæ originis est. Aspectu pulchrum, media magnitudine, colore flavicante.

17. *The Paradise-Apple*. Pomum Paradisiacum. Visu pulcherrimum & speciosum, colore flavo, verum carne levi & spongiosa, sapore dulci amaricante, minus laudabile.

18. *The Famagusta*, à Cypri insulæ metropoli nomen adeptum, fortè quòd inde translatum.

19. *The Codling*. Pomum coctile. Externe albicat, è latere soli obverso rubore perfusum; cuticula levi, quam à coctione facile exuit. Crudum vix editur ob duritiem & aciditatem, sed coctum vel cum cremore lactis, vel cum aqua rosea & saccharo comestum inter laudatissima fercula habebetur. Avulsione vel ramulo deciso feritur & facile comprehendit.

20. At nec omittendum est in hac Catalogo *The Costard-apple* dictum, quod tantæ olim æstimationis fuit, ut Melopolis per antonomastiam quandam id nominis inditum fuerit. Nam *Costard-mongers* etiamnum hodie dicuntur.

21. Tandem nec nobis reticendum, nec à pomario excludendum Pomum *The Sops in wine*, id est, Offæ vino intinctæ, dictum. Quamvis enim carne sit molli & fungosa, nec sapore præcipuo, tamen ob colorem rubentem quo pulpa interior per totum suffusa est, raritatis & spectacula causâ coli meretur.

2. *Poma quaedam provinciis nonnullis peculiaria; quæ locis suis natalibus laudatissima habentur, & aliò translata ferè degenerant.*

1. *The Stockin-apple, or Stoken-apple* ab oppido *Stoke* nomen fortè adeptum, in *Herefordia* celebre.
2. *The Golden Kenet.* Pomum renatum aureum, *Hartfordia* proprium.
3. *The Darling.* Pomum delicatulum *Cestria*.
4. *The Angels-bit,* i. e. *Bucea Angelica* *Worcestræ* præcipuo in honore.
5. *The Harvep-apple.* Pomum *Harveianum* ab inventore *Gabriele Harveio* Doctore nomen sortitum, *Cantabrigiæ* suæ delicia. Grande est, colore è viridi albente, maculis plerunq; nigris infecto; vix ultra natalitia *Christi* durat.
6. *The Quarrington* *Devonia*.

3. *Poma Hyemalia, & durabilia.*

1. *The Winter Queening.* Pomum *Reginale* hybernum, è *lata basi* in rostrum acutius producitur: carne firma & solida, sapore *Caryophyllum* redolente. 2. *The Quince Apple.* Pomum *cydonites* seu *cotonei* formâ. 3. *The Winter Pearmain.* De cognomine æstivo diximus superius. 4. *The Pome-luch.* Pomum incomparabile. 5. *The Pealing.* 6. *The Leather-coat.* Pomum duracinum seu *duricorium*, si ita loqui liceat, cuius non cutis tantum sed & pulpa tota dura est: nonnullis *The Winter John*, id est, *Joanninum* hybernum dicitur. 7. *The Pome-top.* Velut *Rex Pomorum*. 8. *The Tording.* 9. *The Jup-flower Apple.* *Caryophyllum*. 10. *The Pear-apple.* *Pyriforme*. 11. *The Greening.* 12. *Pones Pearmain.* 13. *The green Russetting.* 14. *The red Russetting.* Poma hæc *Rossetina* dicta à colore quodammodo ferrugineo seu rosso cute sunt undiq; scabra & velut ustulata, carne firma, & solida, succo paucò & bene concocto, sapore optimo, per totam durant hyemem, & saporis gratiam retinent. 15. *The Winter Fillet or Violet.* Pomum violaceum hybernum. 16. *The Winter Belle & bonne.* 17. *The Oaken pin.* 18. *The John-apple, or Deur ang,* i. e. Pomum *Joanninum* seu biennale. *Pomorum omnium durabilissimum* est, & cum alia poma mollescere & corrumpi incipiunt, maturescit & esui opportunum evadit. 19. *The West-burp.* 20. *The Winter-keed.* 21. *The Flower of Kent.* 22. *The Winter Chestnut.* 23. *The Maligar apple.* 24. *The Short tart.* 25. *The Delmell.* 26. *Christ.* 27. *Winter Clarp.* 28. *The Fig-apple.* *Ficoides*. 29. Horum nulli secundum, sive magnitudinem, sive saporem, sive durabilitatem spectes, Pomum *Pippinum* simpliciter & *Pippinum album* dictum, *Essexiensibus* Renatum [*the Kenet,*] à *Gallis* mutuato nomine: ideoque non omitendum fuit, at nec ultimo in loco ponendum. 30. Locum etiam aliquem, nè dicam principem, sibi vendicat *Pippinum Cantianum*, quod prædicto majus est & succulentius, *pythmene* profundius depressò, saporis tamen gratia nostro iudicio ei cedit. 31. Nec prorsus rejiciendum *Pippinum Gallicum*, *The French Pippin.* *Pippinorum* dictorum maximum, quod quamvis carne molli & fungosa sit, sapore tamen grato palato arridet, & quod mirum diu durat.

4. *Poma Pomaceo seu Cidra consiciendæ maximè idonea.*

1. *The Red-streak,* i. e. pomum rubro striatum, omnium optimum habetur, quanvis gustui minus gratum sit, & ad *sylvestrium* potius naturam accedat. 2. *The Bromsberry crab.* 3. *The Golden Pippin,* de quo jam dictum. 4. *The Gemmet-moil.* 5. *The Westbury-apple.* 6. *The white and red Wast-apples.* 7. *The John apple.* 8. *The Underleaf.* 9. *The Winter Fillet.* 10. *Ellots.* 11. *Stockin apple.* 12. *Bitter-Scale.* 13. *Claret-wine-apple.* 14. *Arrier Apple.* 15. *Richards, or Orange Apple.* 16. *Coling apple.* 17. *O-live apple.* 18. *For-Whelp.* 19. *Pippins and Pearmain's mixt.* 20. *The Silly-flower apple.*

Catalogos hæc *Pomorum*, ut & *Pyrorum*, *Prunorum*, aliorumq; fructuum, nunc dierum præcipuè celeberrimum ad me transtulit *D. Tancredus Robinson*, quos dictantibus peritissimis nonnullis & expertissimis hortulanis *Londinensibus* à se consuleis in nostram gratiam conscripsit.

A. 5. *De Malo sylvestri sive agresti Anglis. The Crabtree, or Wilding.*

Arridet nobis *Scaligeri* sententia, quam ex *Platonis Timæo* hausit, nimirum fativas omnes arbores olim fuisse feras, neq; à seipsis nisi cultu differre, translatamq; *Malum agrestem* ex feris locis cultu miscere, quod non iheret, inquit, si natura esset fera aut sterilis. Verum hoc intellectum volumus de arboribus quales nunc sunt postquam, *Adamo* è *Paradiso* excluso, terra maledicta est, non quales initio à *Deo* creabantur.

Quicquid tamen de hoc sit, neq; enim mordicus hanc sententiam tuemur, *Malus agrestis* atque ejus fructus in tantum differt à mirum genere, ut merito velut distincta species haberi possit. Eam autem *J. Bauhinus* sic describit,

Minus ferè procerâ est quàm fativa, tortuosior, ramosior, strigosior, materie, ut putatur, duriore firmiorq;e. Multiplex illa ramorum & furculorum incondita divifura agrestem & incultum habitum facile ostentat. Sed & stiones tam è caudice quàm è radicibus luxuriantes ut neglectum cultum, ita & propria rigiditate *sylvestrem* naturam produunt. Folia quàm fativæ magna ex parte minorâ, constrictiora. Flores fativis similes, sed ferè minores, egregiè odorati, interdum subrubelli. In fructu differentia præcipua, qui parvus & rarò *Juglandem* æquans, magnitudine ferè *Mespili*, sed figurâ

figurâ rotundior, longiusculo ac tenui pender pediculo, cortice seu cute viridi, tandem & flavescere quorundam eriam pulchrè rubente. Sed nec substantiâ mollitiæ, nec saporis convenientiâ, unquam ad sativâ accedunt, ac nè quidem ad infimâ notæ acidissima vel austera: tanta pollent adstringendi facultate, tantæque acerbitate, ut usui planè inepta, nec unquam fiant apta.

Malorum agrestium non minùs quàm hortensium & cultorum plures habentur species, quæ pariter enumerari nequeant, nec si possent operæpretium id foret.

Florent cum hortensibus ferè, aut paulò etiam seriùs: tardiùs etiam maturantur, nempe Octobri. Tempus.

In sylvis & sepibus frequentes occurrunt non in Angliâ tantùm sed etiam in regionibus transmarinis. Locus.
Fructus vehementer austerus est, acidus & adstringens nec minùs succus è contusis prælo expressus, Vires. cuius usus frequentissimus est in Angliâ, Gallia, Germania, Aceti loco, *Agrestiam* nonnulli vocant. Repositum per annum aut etiam plures asservant. Pisces eo coctos firmiores fieri & sapidiore existimant Galli & Germani, quod nobis etiam probatur, inquit J. Bauhinus. Succum hunc *Merjuite*, i.e. viridem succum appellant nostrates, à Gallis mutuato nomine. Cum flore cerevisiæ mixtus & impostus utilis est adversus ignem sacrum, scabiem, inflammationes quascunq.

Oculis instillatus eorum inflammationes & lippitudines specifica proprietate sanare creditur.

Ad Scrophulas, & Succum Pomorum agrestium calefactum, ulceribus diligenter eo lotis & purgatis lanam nigram oleo è pedibus bubulis priùs humectatam impone. *D. Hulse* è MS. nondum edito.

6. *Malus Indica* pomo anguloso *Carambolas dicta. Tamara-tonga* seu *Carambolas* H. M. *Carambolas* Park. *Carambolas Acoftæ* J. B. *Mala Goensia fructu octangulâri pomis vulgaris magnitudine* C. B. *erroneè, fructus enim quadrangulâri est, aut pentagonus.*

Ad duodecim aut quatuordecim circiter pedum altitudinem excrescit. Caudex pedis mensuram in ambitu vix superat, multâq. ramis in orbem diffusis donatus est, cortice scabro & fusco obdusus. Lignum albicans, medulla intus albicante & molli refertum.

Similiter *radix* albicans, nigricante cortice tecta. *Folia* ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, mollia, glabra, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam: Odore sylvestri, sapore amaricante & adstringente. *Flores* racematim ipsis ramis inhærent, atq. è calyce rubicundo in quinq. lacinias secto prodeunt, quinq. tenuibus, oblongo-rotundis, purpureis foliis constantes, quinq. in medio albicantibus *staminibus*, flavescens *apicibus* dotatis præditi: saporis subacidus, odor nullus.

Fructus oblongi, umbilico exiguo, at eminentè, in vertice præditi, quinque angulis crassioribus sulcati, qui tamen in medio eminentiores sunt, juxta utrumq. caput non tam evidentes, cortice tenui, undiq. carni arctissimè adhærente, glabro, nitente, primùm viridi, dein flavescente cincti, carne primùm albicante, deinde eadem flavescente, tenera, succulenta, saporisque primùm acerbi, dein acido-dulcis & suavis intus referti. In pentagono ejus meditullio decem latitant *semina* oblonga, altera parte obtusa, altera acuta, rufa, glabra, membranaceis quibusdam atq. duris pelliculis, seu parietibus intergerinis, uti in malis, sejuncta, ità ut gemina in singulis latent cellululis.

Garcias & *Acofta* fructum quadrangulum faciunt, in quatuor velut partes divisum, majusculi ovii gallinacei magnitudine.

In hortis & pomariis seritur: ter singulis annis floret & fructus exhibet maturos, Sobole aut se- Locus. mibus sata à primo triennio ad annum quinquagesimum usq. frugifera est.

Succus è radicibus expressus & assumptus æstus febrilem compescit. E foliis contusis cum *Oryzæ Vires*, infuso cataplasma conficitur, quod tumores quoscunq. potenter emollit & resolvit: ex eisdem in *Oryzæ* infuso decoctis aut maceratis egregium fit decoctum vulnerarium. Succus è fructibus expressus pruritus, impetiginem, psoram, humilisque affectus cutaneos sanat, si linteis parti affectæ subinde admoveatur; idem, si cum adusto *Nucis Indicæ* vino (quod vulgò *Araque* dicitur) propinetur, alvi cruciatus lenit, & diarrhoeam sistit. Insuper è foliis his contusis & cum succo è *Palmarum* floribus expresso cataplasma paratur, quod inflammationibus quibuscunq. medetur. E fructibus exsiccatis, & cum foliis *Betelæ* contusis pulvis fit, qui cum *Nucis Indicæ* vino adusto propinatus dolores parturientium promovet, necnon foetum mortuum & secundinas expellit.

Fructus maturi in deliciis comeduntur, immaturi verò saccharo vel muria & aceto condiuntur.

E fructibus immaturis succus exprimitur, qui in vestes incidens suo acore colorem exedit; atq. adeo ad maculas quascunq. è linteis delendas frequenter usurpatur: colorem etiam ad linteâ tingenda ex eo parantur: necnon cum fructibus immaturis *Auri-fabri* vasâ argentea decoquere & depurare solent.

Dux sunt species, quæ inter se vix distinguuntur, nisi quòd altera dulcissimi plane sit saporis. *Folia* in hac arbore pinnata esse videntur, pluribus pinnarum conjugationibus mediæ *coftæ* adnexis cum impari in extrema costa folio.

7. *Malus Indica* fructu pentagono, *Bilimbi dicta. Bilimbi* H. M. *Billing-bing* Bontii.

H. M.

Arbucula est humilis, octo aut decem circiter pedes alta, caudice tenui, ramis in orbem diffusis eleganter ornato, qui cortice atro-viridi, primùm hirsuto, & spinis tenuissimis subaspero, dein glabro obducti, atq. molli & albicante medulla intus referti sunt, Lignum tamen prædurum, albicans, insipidum, inodorum. *Radix* similiter albicans, rufa cortice tecta.

Folia pinnata; pinna seu foliola singularia oblongo teretia, crassa, mollia, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam, odore suavi, sapore subacido.

Flores non surculis foliosis, at ipsis ramis, necnon toti caudici inhærent numerosi, & quasi in fascias spithamam longas collecti, atq. è calyce rubicundo, in quinq. lacinias acuminatas secto prodeunt, quinq. tenuibus oblongo-teretibus, supernè colore purpureo, infernè pallidiore nitentibus reflexis foliis constantes, decem in medio rubicundis staminibus, albicantibus *apicibus* ornatis mediâ

floris cavitatem & albicantem umbilicum occupantibus, quorum quinque, elatiora extra florem prominent, quinque, verò breviora sunt : odor violaceus, sapor subacidus & gratus.

Fructus, qui etiam plures simul floribus succedunt, fructibus *Tamara-tongæ* planè similes, oblongo-rotundi sunt, ovo gallinaceo magnitudine respondentes, quinque, angulis crassioribus sulcati, cortice & carne ut in illa, nisi quod hæc primum viridis esse dicatur & uvarum carni haud abfimilis, ille semper viridis sit. *Semina* in singulis cellulis latitant singula, interdum etiam gemina.

Locus.

Arbor hæc sobole aut seminibus in hortis sata ubiq; in *Malabar* nascitur, per totum annum floret fructusque fert, atq; à primo sætionis anno ad quinquagesimum & ultra frugifera est.

Vires.

Eandem vires & usus habet cum præcedente. Fructus autem quanvis maturi subacidi gratique sunt saporis, immaturi tamen acerbi, adèd ut stupor dentium ex acidorum esu contractus hæc fructibus comestis obfuscet: quod & Bontius adnotavit : qui se ex ejus succo syrupum conficere solere scribit adversus hepatis intemperiem calidam, & sanguinis phlogosin.

Eo etiam utimur (inquit idem) cum *Oryzæ* non decorticatæ decocto, quod *Padii* vocamus, egregio juvamento in febribus ardentibus & continuis; tum sit sedandæ optimè confert, cholerae quoque impetum sistit.

8. *Neli-pauli seu Bilimbi altera minor* H. M. P. 3. T. 47. p. 57.

H. M.

Duæ sunt hujus species (potius sexus) quarum altera quanquam floret, nullos tamen fructus fert, & peculiari nomine *Ala-pauli* dicitur.

Ad octo aut decem circiter pedum altitudinem excrescunt.

Caudex albicans, pedis mensuram in ambitu vix superat, multisque furculis foliosis, glabris, viridibus, in orbem diffusis donatus, cortice crasso, furvo, intusque purpureo obductus.

Radix purpurea cinereo tegitur cortice, ac succum stillat lacteum; sapor acris, odor nullus.

Folia foliis *Bilimbi* planè similia, pinnata.

Similiter *fofoli* non furculis foliosis, non ipsi caudici, uti in *Bilimbi* cernitur, sed ramis lignosis racematim inherent, exigui, uvarum foliulis haud abfimiles, quatuor aut sex tenuibus, acuminatis, purpureis, atq; in stellæ modum expansis foliolis constantes, octo aut decem in medio albicantibus *fibris* præditi. Odor suavis, sapor subacidus.

Fructus qui floribus succedunt, ramis lignosis quoque racematim inherent, plano-rotundi, Ceraso nigro majori magnitudine respondentes, sex octove angulis sulcati, glabri, subvirides, nitentes ac pellucidi, umbilico concavo exiguo in vertice ornat, necnon carne succulenta (Prunorum carni haud abfimili) subacidi gratique saporis intus referti, ac pellicula tenui, undiq; carni arèdè adhaerente, cincti. Intra carnem officulum continetur, quod nucleum includit callosum, oblongum, è sex, octove seminibus, tenuis cuticulæ ope inter se junctis constantem, quæ detracta hac pellicula conspiciuntur, oblonga, superne rotunda, inferne plana. Hi autem fructus subacidi & grati in deliciis habentur, & in edulis usurpantur, necnon saccharo aut aceto & muriâ condiuntur, vel in furno efficcati ad varios usus servantur.

Locus.

Crescit ubiq; in *Malabar* & *Canaria*, sobole aut seminibus in hortis sata: per totum annum floret, fructusque fert, atq; à primo sætionis anno ad quinquagesimum usq; frugifera est.

Vires.

Radix hujus arboris cum semine *Sinapis* & cumini conquisa atq; exhibita vomitum ciet, alvumque movet: at verò cum fructu *Tamara-tongæ* si usurpetur, nimium alvi fluxum compefcit & dyspnœam sanat. E foliis cum aqua communi decoctum conficitur, quod sudores movit, ac variolas expellit. Ex eisdem etiam cum Croco *Malabarico* (quam *Manya-Cova* indigenæ vocant) in aqua decoctis balneum fit, quod quibuscuq; membrorum doloribus potenter medetur. Ipsi autem fructus sum-mopere refrigerant, atque ideo ad sitim ingentem in febrî continua compefcendam perquam utiles sunt.

Malus Indica Acofæ, Ber *Garziæ*, quam C. Bauhinus *Malum Maluccensem* nonnihil spinosam vocat, ad Pruniferum potius genus pertinere videtur. Fructus enim ejus *Zizyphis* similes esse aiunt.

Mala Guianensia C. B. Pinas, quæ totius mundi poma superant, nec ullibi meliora quam in *Guiana*. *Part. 8. Ind. Occident.* Qu. annon fructum *Ananas* intelligant.

Mala Americana Pyri specie C. B. ad Prunorum potius genus pertinet, & *Prunus Americana* pyriformis nostrâ sententiâ rectius dicitur.

C A P. II.

A. I. De *Pyro Angl. The Pear-tree.*

PYRUS à πῦρ, id est, ignis dicitur, quod fructus ejus flammæ instar è lato in oblongum fastigietur, v in i transit ut à πῦρ est fio. Verùm quomodo scribendum sit *Pyrus*ne cum y, an *Pirus* cum i, inter eruditos non convenit. Optima Plinii exemplaria ubique *Pirus* habent cum i. Alii *Pirus* à Græco ἄμϑ deducunt, truncato capite, ut in multis aliis, & inserto R. quomodo à νειανον est coriandrum, à φλέγω flagro, à πῦρ πυreo. Sed unde ἄμϑ an ab *Apia* regione, id est, Peloponneso, an hæc ab ἄμϑ, quod verisimilius videtur.

Ut *Mali* ita & *Pyri* unam duntaxat speciem agnosco ob rationes in capite de *Malo* dictas.

Est autem *Pyrus lætiva*, (describente J. Bauhino) crasso eoque recto & simplici caudice. Altiùs quam *Malus* assurgit, sed minùs fit patula, ramis, usque plurimis, surrectis potius quam laterosum extensis, cortice quam *Mali* scabriore est, materie firma satisque tractabili, præsertim ad typos & sculpturas

sculpturas apta, item ad tornum & alia, ex pallida rufescente, quæ ficcata magis etiam rutila fit. *Folia* circinata ferè, vel ex circinato oblonga, marginibus æqualibus seu minimè incisis aut crenatis, eorum figuram pro specierum diversitate variante, longiusculo pediculo hærentia, superne lœvia, splendens, inferne asperiuscula, albicantia, alternatim posita. *Flores* ferè quales Malo, pentaphylli, albicantes, apices purpurei. *Fructus*, hoc est, Pyra pæne omnia, turbinata, circa pythmena crassiflora, & velut in Pyramidem fastigiata, in qua tamen figura multum variant, [imò non omnes eam observant] carne quàm Malorum densiore, satis succosa, sed plerumque acerosa, præsertim circa media, ubi semina foris nigra, intus alba, qualia Mali, cellulis coriaceis distincta continentur; pediculo ferè quàm Pomorum longiori. Colore multum variant, quemadmodum & sapore: In genere non tam vividus his color quàm Malo; neque cute tam lævi contacta, sed aliàs virenti, aliàs araneosa, aliàs subflava, rariùs rufescente, ut plurimum obsoleta, & leviter scabra. Sapor vel dulcis, vel acidus, vel austerus, vel acerbus. Arbor caret spinis. Radicem habet profundè actam (ut scribit Theophrastus.)

Pyrus in senectute fecundior, autore Theophr. & experientia teste. *Παγκρασιον* dicta est, h. e. è radice emittens pullum: huic enim longè etiam subter terram productis radicibus stolones enascuntur. Salsis offendi aiunt.

Pulpa in hoc aliisque fructibus esculentis quibus data est, non tantum ut Animalibus in cibum cedat à natura concessa est; sed etiam ad feminum præsidium: quæ etsi coriaceo amictu donata sint, meliùs tamen & feliciùs intra pulpam, vel putridam etiam, totà conservantur hyeme quàm exempta.

Pyra pleraque, calculosa sunt, ideòque à nonnullis calculo in humano corpore generando idonea putantur & ob id in cibis damnanda.

Pyrorum non minus quàm Pomorum genera, seu differentiarum numerosissimæ sunt, aut verius novis quotannis productis & æternum producendis infinitæ: nec tamen omnes quæ etiam nunc extant varietates enumerare cuiquam facile nè dicam possibile fuerit, cum unusquisque ferè pagus quædam genera peculiariter habeat. Sunt quædam fateor in unaquaque regione alius celebriora & passim cognita, in Gallia scilicet, Hispania, Germania, Italia, Anglia, quæ recensere Curtius, Dalechampius, Ruellius, Matthiolus, Cæsalpinus, Aug. Gallus, Cordus, J. Bauhinus, Parkinsonus, Hortulani Gallici auctor, aliisque, ad quos Lectorem qui ea scire desiderat remitto. Duo tamen genera insigniora non apud Anglos duntaxat, sed & Gallos, & Italos & Germanos dudum celebria, nec minore in pretio & honore hodie etiam habita, indicata præterire nequeo: Ea sunt,

1. *Bergomatia*, à Bergamo Italiae urbe denominata, succo saporèque egregia, rotundiore formâ, colore herbeo, qui nec dotem referat. Autumno apperente maturefcunt, verum non diu durant, nisi paulo ante plenam maturitatem colligantur, & commodè reponantur, five cocta five cruda edantur utriusque sèui jucundissima sunt, inquit Curtius. Verum inutilem operam navant, qui ea coquant, siquidem crudorum succus omnium non dico pyrorum, sed fructuum in Anglia nascentium, palato nostro sapidissimus est, & ut ita dicam, ditissimus.

2. *Boni Christiani* dicta. Serotina hæc, uti in Autumno durent, amplissima, cucurbitæ figura, herbeo colore, subnigro, succo dulcissimo, ut etiam cum senuerint cruda per orbiculos in latum tenuiter dissecta, additâ aquâ rosacâ & saccharo edantur. Per summos enim calores refrigerare perhibentur, ut ægris etiam contra ardores præbeantur. *Curt.*

Pyrus loca temperata amat; in calidioribus, ut Ægypto, referente Theophrasto, pauca oritur. *Locus.* Læto solo gaudet, nec tamen glareosum aspèratur, ubi Mali non proficiunt. Nihil frequentius Germaniæ, Galliæ, sed præsertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ.

Pyrus, ut rectè Tragus, ante Malum plerumque, cum ceraso florem edit, Aprilis mensis aut tempestate frigidior etiam Maii initio. Æstate & Autumno fructus maturefcit.

Pyrorum vires ex saporum generibus metiendæ sunt, Dulcia emolliunt potius quàm astringunt, acida & acerba adstringunt.

Pyra esu stomacho grata sunt, & sitim extinguunt, etiam cruda, utiliora, autore Matthiolo, si postrema in pastu comedantur. Unanimi tamen consensu medicorum cocta crudis præstant. *Decocta mirè salubria sunt & grata.* Plin. Crudis semper cocta utiliora & ad corporis nutritionem meliora. *Matth.*

Cruda gravant stomachum, relevant pyra cocta gravatum. Schol. Salerni.

Nos pyra cruda bene matura, boni succi & melioris notæ, non infalubria putamus: ejusmodi enim multoties copiosè ad satietatem usque ingestimus, nec tamen unquam vel levissimum inde nocumentum aut incommodum sensimus. Non tamen receptæ sententiæ adversamur, nec cocta crudis salubriora esse negamus. Ad coquendum tamen aptiora sunt nonnihil acerba & austera; & à coctione sapidiora & palato gratiora evadunt, quàm dulcia & mitiora: Arida & reficcata pyra ventris fluxus sedant, & sanguinis quoque fluores sistunt. Cum Fungis cocta eorum malignitatem corrigere dicuntur.

E Pyris non secus ac Pomis fit vini quoddam genus Apites Veteribus dictum, Latinis Pyraceum, nostratibus *Perry*. Dulce admodum est, & palato mirè blanditur, verum apud vulgus nostrum malè audit quòd assidue eo utentes pro potu ordinario scabiosos efficere solere credatur; quod an verum sit necne nobis incomptum. Non diu durat, sed prima ætate acescit.

A. 2. De Pyraestro seu Pyro sylvestri. Wild Pear-Tree.

Pyrus sylvestris (describente J. Bauhino) minus procera ferè est arbor quàm sativa: verum furculosa admodum, & ramorum extremis spinosis, caudice rimoso, & hinc cortice, materie rutila & quàm sativa duriore, ideòque discos & tabellas ex eo conficiunt. Primum emergunt flores intar umbellæ, ex eodem furculo seu nodulo multi, lanuginosis pediculis infidentes, pentapetalis, petalis albis, rotundis, cochlearis modo concavis, inter quorum singula intercedit subjeçti hirsuti umbilici

bilici radius, in viridi canescens; apices in medio multi, purpurei. *Folia* florente arbore subtus & in ambitu cana lanugine obsita, foliorum Cotonei instar, supernè virentia, splendida, aliàs utrinq; glabra, lucida, subrotunda, crassiuscula. *Fructus* non uniformes, sed aliàs rotundi & modicè compressi, aliàs ex rotundo leviter turbinati & longiusculi, austeri & acerbi valdè, nec edules donec fracescant, quod fere fit Octobri, semen intus continentia Pomorum feminibus simillimum. Extrema alioqui facie Pyri speciem facilè repræsentat. A radice numerosos emittit stiones, valdè spinosos, cortice rubicundo vestitos: Copia & rigiditate spinarum facilè discernuntur à stolonibus Malorum sylvestrium.

An Pyrus sylvestris cultu mutari possit in mitem seu hortensem quæstio est. Theophrastus disertis verbis id negat. Scaliger affirmat Pyrum feris translata locis adhibito cultu deponere agrestem illum habitum simul cum aculeis quos adulta tulisset, simulque & laxatur illa densitas quæ videtur in ejus popularibus, unde transportata fuit ad naturam meliorem. Quod an verum sit necne vix ipsum Scaligerum expertum credo.

Locus.

Pyrorum sylvestrium non minùs quàm sativarum plurimæ sunt differentiæ: passim occurrunt in sylvis & sepibus, locis præsertim montosis: loca calidiora refugiunt, unde in Ægypto nullum prorsus sylvestris Pyri genus; mitis etiam rara.

Tempus.
Vires.

Florent simul cum sativis, sed fructus tardiùs perficiunt, viz. non ante Octobrem mensem. Pyrum sylvestre [*Axexis*] ficitur & astringit valida; longeque efficacius quàm sativum: conciditur (inquit Plinius) suspensumq; siccatur ad sistendum alvum, quod & decoctum ejus potum præstat. Decoquantur & folia cum Pomo ad eisdem usus.

Veteres & Recentiorum nonnulli Pyrastræ fructum adversùs Fungorum venenum commendant, vel simul cum Fungis coctum, vel à Fungis comestis confestim sumptum. His refragatur J. Bauhinus, & eruditè considerandum proponit an tutus sit usus Pyrorum sylvestrium cum Fungis; cum Pyra validè adstringant vomitumq; & alvi fluxum compescunt adeoque impediunt, nè Fungi per vomitum rejiciantur aut per alvum promptè descendant. Fungi autem, cujuscunq; tandem generis sunt, quò citiùs à natura deiciuntur & extra corpus pelluntur eò salubriùs, cum ventriculum gravent, aut lancinent vexentve. Reliqua apud ipsum vide.

Pyra Anglica celebriora.

1. *Muris applicanda, aut ad pumilionum modum & staturam coerenda.*

1. Bon-Christien Summer & Winter de quibus superiùs diximus. 2. *The Bury de Roy*, or *Butter-pear*. 3. *The green Bury*. 4. *The Violet*. 5. *The Dove*. 6. *The great Rusk*. 7. *Amadot*. 8. *Koufelet*. 9. *Messier Jean*. 10. *Great Sovereign*. 11. *Wood-pear*. 12. *Windsof-pear*. 13. *Greenfield-pear*. 14. *Dionier*. 15. *Great Bergamot*. 16. *Virgalous*. 17. *Koshea*. 18. *Red Catherine*. 19. *Double-kobered-pear*. Pyrus flore pleno.

2. *Pyra mensalia seu esculenta, in viridariis serenda, & ut adolescant sinenda.*

1. *The Hill-pear*. 2. *The Primating*. 3. *The white and red Seneting*. 4. *Green Chiffel*. 5. *Sovereign*. 6. *Orange*. 7. *Katharine*. 8. *Anthony*. 9. *Sugar*. 10. *Lions-pear*. 11. *Pimp*. 12. *Berry*. 13. *Popering*. 14. *Dead-mans*. 15. *Scarlet*. 16. *Royal*. 17. *Pontfuch*. 18. *Kings-pear*. 19. *Ladies-buttock*. 20. *Muskate*. 21. *Oak*. 22. *Ice-pear*. 23. *Salcoigne*. 24. *Bergamot*. 25. *Winter Popering*. 26. *Little Dagoberth*. 27. *Great Hair-wille*. 28. *Long Bergamot*. 29. *Slipper-pear*. 30. *Tedwis*.

3. *Pyra costilia, aut vino Apiti seu Pyraceo conficiendo idonea in agris serenda.*

In clibano coquendo, 1. *The Pozwith-pear*. 2. *The black Worcester*. 3. *The Quince-pear*. 4. *The Bishops pear*. 5. *The Arundel*. 6. *The Bell-pear*. 7. *The painted pear*. 8. *Wardens of several sorts*.

Pro Apite seu Pyraceo. 1. *The red and white Horse-pear*. 2. *The Choak-pear*. 3. *The pear*. 4. *The Turgobian pear*.

Catalogos hosce ad me transmissit eruditissimus & amicissimus Vir, de hoc Opere deque ejus Auctore optimè meritus D. *Tancredus Robinson*.

C A P. III.

De Malo Cydonia seu Cotonea. *The Quince-Tree.*

A

Rbor hæc *Cydonia* à *Cydone* Cretæ oppido, etiamnum habitata, à quibusdam dicta putatur. Plinius lib. 15. c. 11. *Cydonia mala Græcis ex Creta insula advecta* scribit. Et Serenus,

Aut que poma Cydon Cretæis misit ab oris.

Hoc Etymon improbat Goropius, cujus rationes vide apud J. Bauhinum *Hist. plant. lib. 1. cap. 3. Cotoneum*

Cotoneum malum primus Cato, dein Plinius nominavit: quia (ut putat Lonicerus) lanugine [quæ ut ille ait Coton Græcis est] tecta fuit: quod etymon Casp. Hofmannus etiam adfert. Verùm apud nullum hæcenus probatum autorem legimus, Coton vel cotoneum aut cotona esse lanuginem, sed barbarissimo eæ voces deberi, ex Gallico & Italico mutuata, videntur, quibus *Coton* Gossipium est, quod nec ipsum quidem quis propriè lanam dixerit. *J. B.*

Hujus arboris fructus Aenea Hesperidum Mala tantopere Veteribus decantata fuisse multis probat Goropius, & post eum J. Bodæus à Stapel, quorum argumenta apud ipsos vide.

Malus Cotonea pusilla arbor est, ligno contorto, intus pallente & albicante, firmo satis & æquali, cortice obtecto mediocri, non rimoso, nec valde scabro, inferna parte subfusco, superne subcinereo, læviore atq; glabro. *Folia* gerit Malo vulgari æqualia, nullâ in ambitu crenâ incisurave dissecta, prona parte cana lanugine ubertim obsita, supinâ verò viridantia & lavia ferè, rariùs [& nonnisi tenellis foliis] lanuginosa, quæ lanugo facillè affrictu digiti detaditur. *Flores* non multi simul ut in Malis, sed in furculis singulares, Rosis sylvestribus persimiles, quinq; foliis subtrotundis ac semunciâ latioribus, carneo colore præditis constantes; in quorum medio *stamina* multa purpurascantia, *apicibus* luteolis: flori autem toti subsunt quinq; folia, ex viridi canescentia, villosa, quæ postmodum *fructibus* *subrotundis* foliatum efficiunt. Sub illis lanuginosum quid extuberat, futuri fructus rudimentum, quod cadentibus florum foliolis incrementum capeffit, donec fructus perficiatur magnitudine Mali, figurâ varius, turbinatus, & torulis eminentibus ruberofus, parvus, magnus, mediocris, densa lanugine rasili obductus, pulpa melina, odora, adstringente & subacida. *Semina* in ipso Pomi centro, quinq; cellulis distincto continentur, cortice spadiceo, medullâ albâ. Pyri feminibus non multum dissimilia, viscido quodam lentore lubrica, quem in aquam dejecta deponunt, & ipsam mucilaginosam reddunt. *Radix* copiosa, fusco cortice vestita, aliâs recta, aliâs obliquè acta, è cujus summo multi stolonnes virgati sese exerunt.

Seritur avulsionem, infusione, viviradice, ramulis & talcis. Ipse verò fructus ex arbore pendens incurvatos trahit ramos, prohibetque crescere parentem, ut Plinius: habetq; hæc arbor omnium Malorum infima omnium Malorum maxima, ut annotat Goropius.

Cydoniorum hortensium duo genera describit Jo. Bauhinus.

1. *Cydonia minor*, *Mala cotonea minor* C. B.

Minora (inquit), quæ omnium vulgarissima, pugnum vix æquant, nam quatuor uncias rarè superant, circa pediculum turbinata, juxta pythmèna latiora & quodammodo sessilia, angulis torosis inæqualia, & veluti per longitudinem sulcata, colore primùm virente, sed mox maturata, saturè aureolo, copiosâ lanugine obducta, odore grato quidem, sed vehementi, & qui quorundam capita ita percillit ut ipsis dolorem moveat, præsertim si conclavi aut museo inclusa habeantur. Caro flava, firma, atq; quovis Pyro compactior.

2. *Cydonia major*, *Mala cotonea major* C. B.

Hæc ut prædicta magnitudine superant, ita & figurâ variant ab iis & inter se quoq;. Omnia verò circa pythmèna videntur angustiora, circa pediculum verò aliâs acuta, alias sessilia, imò & utrinq; sessilia vidimus. Cortice hæc longè læviore tecta, exiguo aut ferè nullo cotone obducta; dilutior etiam eorum color sive flavum spectat, sive ex flavo viridantem. Caro minùs firma quàm minorum, nec tam vehementem ut illa de se odorem spirant. Hæc *Struthea* putamus Veterum, illa verò *Cydonia* simpliciter dicta, & *ἀνίσθη* Dioscoridis, si modò nobis sint ea ipsa genera Cydoniorum quæ Veteribus descripta sunt.

His addit tertium genus quod miscellaneum vocat; C. Bauhinus Mala cotonea media, quæ proveniunt è Cotoneis quæ *Strutheis*, vel è contra, insita fuere. Parkinsonus quinq; recenset Mali Cydoniæ genera.

1. Malum Cotoneam vulgarem seu Anglicam.

2. Malum Cydoniam Lusitanicam, quæ duplex habetur, 1. Fructu Maliformi, magno & flavo, qui plerunq; rimas agit, gustu adeò jucundo, ut crudus mandi possit instar Pomi vulgaris; vulgari cotoneo quovis modo coctus multò delicatior. 2. Pyriformi fructu, præcedenti simili, qui tamen non ut ille crudus esui aptus est, sed coqui requirit; nostrate tamen mitior est, & pauciori Saccharo opus habet ut palato arrideat.

3. M. Cydoniam Barbaricam, *The Barberp Quinte*, Bonitate & saporis suavitate præcedentis æmulo fructu, verùm minore & non rimoso.

4. M. Cydoniam Lugdunensem; fructu est mediocri, Cydonio Anglico simili, nec ita flavo ut Lusitanicum.

5. M. Cydoniam Brunsvicensem; pomo pæne rotundo, nec Malo, nec Pyro simili.

Præter hæc & alia proculdubio habentur alibi, & haberi adhuc possunt Cydoniarum genera: nam harum etiam non pauciores fructuum respectu à satione varietates quàm Pyrorum & Pomorum obtineri posse minimè dubitamus. Siquis sua interesse putaret ut id tentaret.

Cydonia autem in Anglia, Gallia, Italia, Germania, &c. in hortis & viridariis passim coluntur. *Locus.* Amant in genere loca frigidiuscula, tam plana, quàm declivia, humidiora tamen potius quàm sicca: Nos enim in Anglia ad fluviorum & stagnorum ripas & secundum rivulos & aquarum decursus eas plerunq; plantamus.

Florent unâ cum Pyris circa finem Aprilis, seriùs citiùsve pro tempestate & loco in quo nascuntur. Poma maturescunt Septembri & Octobri mensibus. Barbarica & Lusitanica menstruo spatio Anglica anteverunt. *Tempus.*

Hortulani nostri in Anglia nunc dierum Pyros Cotoneis inserunt, ut & plantæ & fructus firmiores, durabiliorèque evadant, horum etiam saporis emendentur. Prunus Armeniaca, Malus Cydoniæ insitæ

infita vel non comprehendent, vel saltem ad frugem non pervenient: oportet enim ut arbore^s cognatae sint, quae in se mutuo infitae proficiant, cuiusmodi sunt Cydonia & Pyrus, item Oxyacantha & Pyrus, Prunus & Armeniaca, Persicave: Prunus & Cydonia minime.

Vires.

Mala Cydonia stomacho commoda sunt; ob adstringentem facultatem, qua insigni pollent, utilia sunt celiacis, dysentericis, cholericis, sanguinem exscreantibus, & in genere fluxu quocunque laborantibus. Plinius non idem posse decocta scribit quoniam amittant constringentem illam vim succi. Nos cum Jo. Bauhino coctione remitti adstrictionem illam concedimus, amitti nequaquam.

N. Ante cibum sumpta alvum constipare creduntur, è contra à pastu laxare.

Si deglutitio laedatur ab exsiccatione in febribus internè, mucilago semin. Cydon. cum aqua spermat. ranarum extracta est egregia. Etmuller. in cap. de deglutitione laesa communicavit *D. Hulse*.

Celtiberi Veratri succum, quo sagittis-illitis feras immedicabili vulnere conficiunt, si ubi Cydonia mala fuerint, reponatur, elanguescere & vini suam maleficam exuere usu deprehenderunt. Addit Curtius praestanti suo odore lethaliu venenorum vires retundere, & eorum vehementiam hebetare, sicut venenum vendentes rem ita se habere deprehenderunt. Cydonia quamvis alvum astringit, tamen urinam cient; proinde in ardore urinæ cum ulcere vel sine eo ab eis cavendum.

* Receniores
saccharum le-
co mellis adji-
ciunt.

Ex Cydoniis tuis & expressis fit vinum, sed quo perduret quindecim sextariis succi unus * mellis adjungitur, alioqui in acorem degenerat. Adstringit, stomacho commodum est, dysentericis prodest, hepaticis, nephriticis, & in urinæ difficultate.

Miva Cydoniorum nihil aliud est quam decorticatorum Cydoniorum, & ex aqua & melle vel saccharo, addita etiam parte vini ad suavitatem decocta caro atque condita. Vel ex succo fit Cydoniorum cum vino cocto, addito melle optimo & despumato.

Cydoniatum seu Marmelata cydoniorum in usu est frequentissimo in bellariis ad secundas mensas instruendas. Sic autem paratur, Segmenta à feminibus & fungosis eorundem conceptaculis repurgata atq; decoctata, diutius in aqua elixa, addita sacchari q. s. donec tabescant, deinde exempta, vel in mortario ligneo tundas, vel cochleari in vase idoneo premas & comminuas, donec in pastam seu pulpam mollem æquabilem redigantur: Communitis liquorem iterum affundas, deinde simul denuo coquas donec debitam consistentiam acquirat, tandemq; in scutulas, fistilia vitreata, aut etiam vitrea vasa effundas, & ad usum reserves.

Si Marmelatam rubram desideras Cydoniorum segmenta in vase occluso seu operculato, & diutius coquenda sunt: Operculum enim igneas particulas quæ ruborem conferunt detinet nè avolent aut evaporent. Si Cydoniatum album velis in vase aperto res peragenda, nec tandiu coquenda segmenta.

Ante cibum nucis magnitudine sumptum alvum cohibet, post cibum vero solvit. Ventriculo apprimè conducunt.

Multi medici condita Cydonia mala gravidis commendant, statuentes non modo fetum corroborari, sed quoq; usum venire, si sæpe eis vicentur gravidæ, ut scitissimi in lucem edantur liberi venusta facie vultuq; ingenuo. S. *Paulus Quadrip. Botan. Class. 2. p. 82.*

Sunt & alii modi varii Cydonia preparandi vel ad cibum, vel ad medicinam, quorum descriptiones omitto, in Pharmacopœis requirenda, aut etiam apud rei coquinariæ scriptores. Consule si placet J. Bauhini *Hist. plant. lib. 1. cap. 3.*

Paravi non semel mel acidulum, syrupum, vel potius mivam Cydoniorum ex solo succo ad syrapi consistentiam blando igne decocto, cujus effectum laudabilem & sæpe valde differentem miratus sum sæpenumero. Hujus si cochl. β. infantibus, vel plus adultioribus exhibeatur, pituitam glutinosam incidit, & nunc tussis ex pulmonibus educit, nunc vomitu è ventriculo tenuisque intestino, nunc dejectione ab iisdem partibus expellit, quodque maximi faciendum, robur simul affert ægris, adeo ut hoc uno remedio plures restituerim ægros à plerisque medicamentis abhorrentes. Pituitæ autem inprimis conducit tum evacuandæ tum corrigendæ. Sylv. de le Boe *Method. Medend. lib. 2. cap. 10. D. Hulse.*

Est & feminibus sua præstantia. Ea siquidem cum aqua rosacea madefacta ac mollita lento crasfoque humore ambustis igni, & linguæ gulaque ardori illita medentur; ad dolorem hæmorrhoidium (in clyster.) ad scissuras mammarum.

Cæterum Marmelata seu Marmelada ab Hispanico *Marmellos*, quo nomine Mala Cydonia appellant, deducitur.

Cum medici (inquit J. Bauhinus) Cydoniorum succum atque etiam substantiam stomacho familiarissimam adverterent, qui serè purgantibus lædi solet, medicinas purgatrices ei adiecerunt, & Diacydonium laxativum dictum vel purgans confecerunt, cujus confectioem & usus vide apud Præcticos, & etiam J. Bauhinum loco prædicto.

Diacydonii purgantis lucidi & non lucidi, quod in secretis habere dicit secretorum suorum buccinatores, vide apud eundem *J. B.*

Malus Cotonea sylvestris J. B. C. B.

Sativa per omnia similis existit, à qua ramis distat minoribus tantum, caudice surgens rectiore, juxta terram minus fruticoso, sed singulari frequentius. Eadem numerosioribus scætet floribus & largius fructificat. Fructus serò perficit, qui etiam sativæ fructibus multò sunt minores.

Locus.

Nascuntur in Danubii petrosi ripis & collibus plurimumque supra Ratisponam & Keylhemium oppidum usque ad Petras fauces, per quas Danubius labitur, frequenter inter petras, & vinearum sepibus, autore Cordo.

C A P. IV.

Pomifera Indica Maliformis Guayava dicta.

1. Guayava Park. Ger. *Guaiabo pomifera Indica* C. B. *Guayava Indica fructu Mali facie* J. B. *Pela* H. M. P. 3. T. 34. p. 31. *The Guabo-Tree*.

Arbor est juxta magnitudinis, 20 circiter pedes alta, caudice recto, præduro, sesquipedali crassitudine, multisque ramis donato, [in Mali figuram excrefcens *Marcgrav.*] qui cortice glabro, rubro-virente, saporisque austeri obducti sunt, novellis tamen omnino virentibus. *In arbutula ex insula Barbados in Angliam delata & à nobis visa, virgæ rubescebant Cornus fæminæ virgarum instar.*

Radix rufo cortice tecta fibris suis latè per terram diffunditur.

Folia decussatim brevibus crassisque pediculis ramis, furculisque coherent, crassa, oblonga, acuminata & nonnihil crispa, [nervo & venis parallelis lunaribus obliquè discurrentibus & subtus valdè conspicuis; supernè profundis, unde quasi rugosa apparent folia *Marcgrav.*] infernè scabra seu aspera, supernè nequaquam, color ex atro virefcens: [Marcgraviò pallidè viridis & splendens quodammodo, infernè non splendens; longitudo duorum vel trium, Clusio quatuor, digitorum, latitudo digiti aut sesquidigiti aut duorum digitorum.]

In exortu binorum foliorum alius pediculus brevior nascitur, qui *storem* fert magnitudine floris Cotonei, quinque petalis albis, oblongo-rotundis constantem, ac in medio multa *staminula* villosa, alba habentem, figurâ cristæ Pavoninæ, *apicibus* flavescentibus ornata.

Fructus nostratibus pyris haud absimiles, [magnitudine & figurâ Pomi nostratis *Marcgrav.*] in vertice umbilico præditi lacunoso, ac tenui & è viridi albicante cortice cincti. Pulpa pallidè sanguinei est coloris, (aliis albicantis) dulcisque ac grati saporis & odoris etiam per maturitatem; intra quam numerosa, subrotunda ac prædura observantur grana.

Fructus pro diversitate temporis triplici sapore participat. Maturefcens enim antequam mollescat ac flavescat austerus ac astringens est, tuncque coctus ventriculo prodest. Mox paulò maturior mediâ naturâ & optimus evadit: meliùs tamen sanitati consulti qui eum sive coctum, sive saccharo conditam, quam qui crudum mensis infert: accedit quòd odoris & saporis sit gravioris & palato magis adblandientis. Ubi verò flavedine & mollitie integram maturitatem acquisiverit, odore & sapore est instar fructus Rubi Idæi, alvum movens, nec ità salubris paulò largiùs assumptus, quia facilè corruptitur & vermes producit.

In multis Americæ provinciis necnon in India Orientali oritur. Seminibus sata tertio anno fructus fert, manètque frugifera ultra 30 annos. Locus.

Radix hujus arboris quinque aut sex ulnarum longitudinem sæpe superat, extus rufi, intus albicantis coloris, substantiæ succulentæ ac subdulcis. Hæc cum cortice astringente in aqua cocta ac pota minifcè medetur dysenterici, quando indicatio est astringendi & roborandi. Folia sunt acida & adstringentia, odorata, balneisq; dicata. Montibus & sylvis non innascitur sed planitiem & campos amat.

Addit Fr. Hernandez folia in lotionibus scabiem curare: corticis decoctum tumentibus cruribus opem ferre, & fistulosis ulceribus mederi, surditati quoque conferre, & dolores ventris tollere. Vires. E foliis etiam fit syrupus utilissimus adversus fluxum alvi.

Duas species describit Hernandez. Alteri fructus sunt longè majores, neq; tam malè olentes ac delicatioris: alteri minores, cimices quodammodo redolentes.

Hortusetiam Malabarius duas exhibet species, quæ à se invicem vix aliter differunt quam,

1. Foliorum & fructuum magnitudine.

2. Quòd altera fructu sit rotundiore & Malis simili.

3. Quòd fructus intus carne punicea, acidiuscula præditi sint in una specie, in altera albicante.

Quæ fructu est majore ejusque pulpa albicante, *Pela* simpliciter dicta H. M. Pisoni *Araça guaçá* dicitur. Quæ fructu minore carne sanguinea *Malacka-Pela* H. M. Pisoni est *Guayava*.

2. *Pelou sive Guayabo sylvestre* H. M. P. 3. Tab. 36. p. 35.

H. M.

Arbor est mediocris magnitudinis decem aut duodecim pedes alta, caudice mediocriter crasso, multisque ramis in orbem diffusis donato, cortice crasso, lignoso, scabro, furvo ac intus rubro obducto. Lignum albicans, densum, ponderosum, inspidum.

Radix itidem albicans, cortice fusco, intus rubro tecta.

Folia oblongo-rotunda, crassa, mollia, lanuginosa, in ambitu crenata, crassis, brevibus, albicantibus petiolis ramorum extremis proveniunt rubicunda, quæ tamen postea supernè atro viridia, infernè subviridia evadunt, longitudine tres, latitudine duos palmos facilè superantia, insipida, inodora.

Flores brevi pediculo extremis furculis multi simul juncti insident, atq; è calyce viridi quadripartito prodeunt, quatuor crassis oblongo-teretibus, flaccidis, viridi-striatis petalis constantes, numerosis staminibus albicantibus, flavescentibus dotatis *apicibus*, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit oblongus albicans. Odor gravis ac foetidus, sapor amarus.

Fructus Pyris haud absimiles, ac viridi, glabro, nitente ac duriore cortice cincti, intusque carne densa & albicante referti: intra quam oblongo-rotunda, glabra, rufa, densa, sapore Castaneasæmulantia locantur *semina*: fructus verò immaturi valdè duri sunt, foetidi, saporisq; ingrati; & quamquam

quam maturiores saporis subdulcis evadunt, non tamen ob venenatam, quæ prædita sunt, qualitatem comeduntur.

Locus.

Crescit arbor hæc ubique in *Malabar*, imprimis circa *Cochin* & *Porka*: mensibus Maio & Junio floret, & antiquis decidentibus novis frondefcit foliis; fructus verò sequentibus fert Octobri & Novembri, diùq; frugifera manet.

Cortice Apri delectantur, quem in finem venatoribus in usu est.

3. *Araca-miri* Pison. Marcgrav.

Pison.

Frutex est ligno, foliis & floribus ut Guayaba. Locis gaudet apricis; raròque in sylvis aut umbrosis nemoribus conspicitur. [Marcgravius sylvas in Brasilia hæc fruticibus plenas esse ait.]

Flores habet albicantes, pentapetalos, cum multis staminibus longis. Floret bis quotannis; bis quoq; fert fructum, mensè nimirum Martio & rursus Septembri. Pruna coronis Mespilorum instar, ornata, innumerisque acinis turgentia profert, quæ ubi maturuerint flavent, musteamque habent in se dulcedinem, atque Fraga quodammodo referunt sapore. Cruda potius quam cocta appetuntur, suavissimique odoris existunt & saporis. Oportet autem ut tempestivè decerpantur; nam propter intensissimum Solis ardorem non minor injuria fit, si paulò tardius quam si citius avelantur.

Vires.

Conditus qui ex hoc fructu fiunt, jucundè refrigerant, astringunt & corroborant, locòque carnis Cydoniorum, conservæ rosarum, &c. exhibentur.

Ex foliis & gemmis optima balnea componuntur, tam contra internos quam externos corporis affectus: sunt enim adstringentia, sed præcipuè radix, quæ & dysenteria medetur; atq; hoc peculiare habet, quòd sit diuretica, partiumq; subulium.

CAP. V.

De Sorbo.

SOrbus Latinis à Sorbendo nonnullis dicta putatur, quòd caro matura sorbetur. Et sanè fracidorum illa pulpa vix commodius quam sorbendo assumitur, nè simul cutim & siquid intus seminum aut calculosi deglutias *J. B.* Græcis *Ἰσὸν* & *Ἰν* dicitur. Meritò à *J. Bauhino* proximè post *Pyrum* collocatur ob fructuum similitudinem in facie externa.

Sorbus fructu acerbo cum Mespilo convenit; foliis pinnatis, Fraxinearum æmulis, & floribus eosq; sequentibus fructibus umbellatim congestis ab eadem rectè distinguitur, à *C. Bauhino*, quem nos sequuti duas tantum Sorbi species facimus, nimirum *Sativam*, & *Aucupariam*, seu *Fraxinum* bubulam dictam.

1. *Sorbus* *J. B. Ger. sativa* *C. B. legitima* *Park. The true Service-Tree, or Sorb.*

J. B.

Procera est arbor & ramosa, cortice rugoso, vel (ut ait *Matthiolus*) scabriusculo, colore ex flavo albicante, radice rara, crassa, solida atque descendente, materie rubente, solidissima atq; compacta. *Folia* pinnata pediculo unciali, septenà aut novenà foliorum uncialium, angustorum, in ambitu serratorum, costa per longitudinem decurrente, hirsutorum, supina parte virecentium, pronà canescentium conjugatione, imparique uno aliis consimili alam claudente, omnibus ad costam incanam villosamq; alligatis constantia, facie quodammodo *Rhois*, sapore acerbo. *Flores* eidem furculo cum foliis insident ex pediculis uncialibus & sextantalibus simul multi juncti, quasi in umbellæ formam, albidus *Fructus* *Pyrum moschatellinum* parvum æquat, turbinatus, umbilicatus, magis minusve rubens, prout Solem sensit, (Scal. rubiginosum dicit) carne flavescente, & ante maturitatem adeò austero succo ut strangulet, (teste *Casalp.*) colore in rutilum transeunte: At ubi velut fermentatione quadam emollita fuerit [vix mutato interno colore, quod tamen in *Pyris* fit] dulci satis & vesca non sine adstrictione. Semina *Pyri* sunt, compressa, latiora, medullâ albâ, ejusdem saporis, folliculo membranaceo inclusa, tria numeravimus.

Locus.

Frequens est in Italia & Germania; in montibus etiam Helveticis frequens teste *Gesnero*. Amat loca humida, montana, & frigidis proxima, & solum pinguisimum. In Anglia sponte non provenit.

Vires & Usus.

Sorba præsertim immatura astringunt validè, & fluxus quoscunque alvi, uteri, &c. sistunt. Ad hos usus ante maturitatem collecta vel in clibano, vel in aere ad solem suspensa siccant, & in pulverem redigunt, vel aquâ calidâ molliunt, vel vino decoquunt. Nonnulli melle condiunt. Conditâ aliorum fructuum modo, h. e. cortice & ossibus mundata & in aqua cum sufficiente quantitate Sacchari decocta confortant stomachum, appetitum excitant, & frequenter compescunt fluxum & vomitum.

Sorba matura seu fracidâ minus astringunt, & alimenti loco edi possunt iis quibus alvus laxior. Amatus adeò parùm astringere ait, ut meritò non constringere aut constipare sint dicenda. Minus constringere quam Mespila concedimus, non tamen profus non constringere.

Extrinsicè vulnera constringit pulvis exsiccatorem.

Ligni materies solidissima est ac compacta, idèoque ad mensas parandas lignariis fabris expetitur, quemadmodum & virgæ à bulbulcis ad stimulos parandos. *Matth.*

At. 2. Sorbus

A. 2. *Sorbus sylvestris foliis domesticæ similis* C. B. *sylv. sive Fraxinus bubula* Ger. *aucuparia* J. B. *Ornus sive Fraxinus sylvestris* Park. *Quicken-tree*.

f. B.

Arbor est mediocris, humilior plerumq; stipite recto, ramofo, quem cortex tegit spadiceus, punctis notatus, cui alius subjacet luteus, putidus, amarus, [cortice fulco instar Alni. *Lugd.*] *Folia* pinatim digesta, Sorbi domesticæ majora, quatenus observare licuit, eodem modo ferrata, acutiora, rigida, non tomentosa aut pilosa ut illa, sed glabra, supra virentia, infra candicantia: Hæc ita variè ludunt, ut aliquando diversas existimaverimus plantas, donec in eadem arbore diversitas nobis agnita. Sunt enim ei interdum folia nonnihil utrinque hirsuta, & utrinque ejusdem coloris ferè, mollia, profundius incisa, potissimum in arbusculis adolescentibus, sapore amaricante. *Flores* umbellatim cohærent multi, candidi, odori: quibus succedunt *baccæ*, acinis Sambuci aquaticæ pares, ex flavo miniata, sapore acido insuavi, in quibus *semina* aliquot oblonga. Oculi satis magni, longi, atro-purpurei, quorum squamis intertexta est incana lanugo.

Sorbum aucupariam vocitavimus quòd ad aucupia conferat, illiciendis avibus.

In montosis & uliginosis oritur, in Wallia & Septentrionalibus Angliæ plurima.

Locus.

Aucupes Germani fructu ejus avibus infidiantur; Baccæ enim ejus à Merulis, Turdis & ejusmodi avibus magnopere appetuntur. Sapore sunt nauseoso & ingrato, ut non solum gustantem caperare frontem cogant, sed si plures edantur vomitum etiam ciant.

Ufus.

D. Needhamus Medicus insignis & vetus Amicus noster Baccas succum acidum hydragogum egregium præbere ait, itémque Scorbuto sanando aptum, Wallis in frequenti usu, ubi vice diætæ purgantibus quotannis exhibetur.

Vires.

Liquor ille qui verno tempore è vulnere insiicto exstillat assidue potus ad Scorbuticos & Spleneticos affectus à nonnullis commendatur. Verùm ex conjectura potius opinor quam experientia.

Nobis enim arbor vulnerata lachrymam nunquam fudit. Fortè non adeo hæctenus felices fuimus ut eam horâ opportunâ feriremus.

C A P. VI.

De *Mespilo folio laciniato*.

HÆC duplex est vel major non spinosa *Cratægus* Theophrasti, & *Sorbus torminalis* Plinii credita; vel minor & spinosa, eaque iterum duplex vel mitior, fructu majore, *Mespilus Aronia* dicta, vel spinosior, fructu minore quam *Oxyacantham* vocant.

A. 1. *Mespilus Apii folio sylvestris non spinosa, sive Sorbus torminalis* C. B. *Sorbus torminalis* Ger. *torminalis sive vulgaris* Park. *torminalis & Cratægus Theophrasti* J. B. *The common Service-tree*, or *Sorgh*.

f. B.

Figurâ differt à vulgari Sorbo siquidem *folia* Sambuci aquaticæ folia æmulantur; acutiùs tamen & argutiùs incisa atq; ferrata, pedis anserini forma, excurrente in singulos angulos nervo, utrinque pæne glabra, potissimum Autumno; apparent tamen pili in pediculis uncialibus & sefcuncialibus, sapore subastringente, situ alterno singularia.

Florum dispositio quæ in vulgari: hi ex pallido candidi [Cordo favacei, candidi] quibus succedunt fructus rotundi [non rarò pyriformes] umblicati, quales *Oxyacanthæ vulgaris*, coloris ferruginei, punctulis albis notati; cum sunt molles, saporis primum austeri, tandem ubi mollescunt aciduli, grati: in quibus callus, vel crusta bina vel terna *semina* continens, Pyri seminibus similia, minora, pæne triangula, coloris ferè castaneæ, nonnihil subaustera, medullâ albâ. *Cortice* teguntur rami spadiceo sublucòve, astringente, amaricante; caudex verò albicante, lavi. Excrefcit in magnitudinem & staturam Pyri æmulam. Materjes alba, duræque. Oculi imbricatas conorum scândulas imitantur, rotundi ferè, non acuti ut in Sorbo Alpina.

Nos cum J. Bauhino & aliis putamus hanc arborem esse *Cratægum Theophr.* & Sorbum quartum seu torminalem *Plin.* nam descriptiones ei conveniunt.

Fructus maturi & jam fracidi eam acerbitatem quam cruda habebant ex parte deponunt, & subacidum acquirunt, nec injucundum saporem, relicta tamen etiamnum aliqua acerbitate in callo qui eis inest. Alvum astringunt sicut *Mespila*, eis tanquam singulari & præfenti remedio contra tormina [dysenteriam] utantur qui Hærcynios montes accolunt rustici, ut testatur Cordus. *Matthiolum* eandem etiam eis vim tribuit; quam inesse nos quoque in parte experti sumus.

Vires.

Rob. Sorbi, speciatim torminalis est nobile specificum in diarrhœis epidemicis, item in diurnis, quæ ab usu fructuum horariorum superveniunt. *Etmuller* cap. de Diarrhœa. Communicavit *D. Hulse*.

Eadem omnia possunt quæ Sorba domestica sed inefficaciùs, eodem autore; imò, me judice, efficacius, certè febricitantibus aptiora sunt cum refrigerent non minus quam astringunt.

Locis sylvestribus & in lepibus proveniunt frequentes apud nos in Anglia, nec minus in transmarinis regionibus. Fructus ubi molles satis suaves sunt & gustui grati, pueris & mulierculis expectitus cibus.

Locus.

Scribit J. Bauhinus, In Comitatu Montbelgardico fufos ex ligno parari optimos, & arbores in eum usum conquiri.

H h h h h

2. *Mespilus*

2. *Mespilus folio laciniato spinosa fructu majore esculento.*

Mespilus Aronia Ger. *Aronia Veterum* J. B. *Aronia sive Neapolitana* Park. *Api folio laciniato* C. B. *Lazarole* Italis.

J. B.

Folis ad Spinum album accedit, sunt ea tamen majora, crassiora, in tria plerunque segmenta primaria divisa, aliquando in plura, profunda, altioribus incisuris & rarioribus subdivisa quam ut ferrata dici possint. Rami & folia nonnihil pilosa sunt, magis tamen his illi. *Fructum* fert rotundum, rubrum, umbilicatum, Mespilo vulgari minorem, in quo nuclei terni, Cerasi nucleis paulò majores, triquetri, duriusculi, oblongi. *Flores* albi.

Arbor hæc adeò similis est *Oxyacantha* vulgari, ut sola fere foliorum fructulque, magnitudine, hujus etiam sapore suavi acido & grato differre nobis visa est. Spinosa est, sed ubi magis domestica spinis caret, etiam Theophrasto monente. C. B.

Locus.

In sylva Valena propè Monspelium provenire eam scribit Lobelius *Adv.* & D. Magnol confirmat, qui ex vicinis pagis, Septembri mense, fructus copiose Monspelium deferri scribit, qui saccharo conditi stomacho grati sunt, alvumque constringunt.

Ufus.

Fructus maturi ab Italis pro deliciis crudi appetuntur in cibus: nec tantum crudi sed etiam saccharo conditi & asservati eduntur. *Lazaroli* autem Italis dicti sunt ab Arabico *Alzaror*. Nobis certe crudi grata aciditate placent hi fructus, & Mespilis delicatioris visus sunt, moderatè admodum astringunt, usque qui alvo sunt laxiore cibus sunt utilissimus.

A. 3. *Mespilus Apii foliis sylvestris spinosa sive Oxyacantha* C. B.

Oxyacanthus Ger. *Oxyacantha vulgaris sive spinus albus* J. B. *Spina Appendix vulgaris* Park. *The White-thorn, or Hawthorn.*

J. B.

Firma est siquæ alia materies *Oxyacantha* vulgaris. *Caudex* mediocriter crassus, & ramis lentis firmisque, operi topiario maximè idoneis brachiatus. Spinis horret rigidis & acutis, multò etiam ligno durioribus. Cortex furculorum juniorum rubet, adultiorum cinerascit. *Folia* Apii seu Mespili Aronia, gustu viscido. *Flores* odoratissimi, confertim nascuntur ex sesquiuncialibus ferè pediculis, albi, pentapetali, apicibus ut in Pyro rubentibus. *Baccæ* per maturitatem rubræ, velut ex umbella pendent, Myrti baccis majores, umbilico nigro, pulpâ glutinosâ paucâ, molli ac subdulci, singulæ officulum continentes unum vel duo. Unum si fuerit rotundum, at si duo, per medium divisa globulum efficiunt, & interna parte quâ committuntur caveolam ostendunt incurvam. Durissima sunt & propemodum ossæ. Rarius tria in una bacca inveniuntur. Variant & figurâ, sed communissima orbicularis.

Mirum Parkinsonum nostrum Tragum & alios secutum fructum exiguis nucleis, aspera candidaque lanugine involutis refertum scribere. Hoc in Rosæ sylv. fructu deprehenditur, non in *Oxyacantha*.

Locus & Tempus.

In sepibus passim provenit, tam in frigidis quam calidioribus regionibus, nec ullum ferè solum aut cœlum refugit. Maio mense floret. Fructus Septembri maturefcit, & in multam hyemem ramis foliis jam viduis pertinaciter adherescens cernitur.

Arbusecula hæc ad vivas sepes commodissima est, 1. Ob densitatem ramorum & acutissimas spinas, tum quòd frigoris patientissima sit, tum denique quòd radice non repetit, adeoque nec solum latè occupat, & quotidianam agricolæ molestiam creat Pruni sylvestris modo. Est insuper ad sepes tonsiles & opera topiaria præ aliis opportuna.

Flores odoris suavitate commendantur; quamvis nonnulli odorem eorundem minùs salubrem existiment nescio quo experimento.

Vires.

Quæ de hujus fructus viribus tradunt Tragus, Matthiolus, Schwencfeldius, quòd sci. astringit & omnis generis fluxus sistit non probat J. Bauhinus, nec enim subausterus est (ut vult Lobelius) sed gustu aliquantulum glutinosus & dulcis: At neque è contra assentitur Anguillaræ eum ventrem lubricare & fluxus provocare. Nec tamen negat aquam ex floribus pleuriticis utilem esse posse, aut calculosis prodesse. Certe fructus vel aquam destillatam, vel ficcatis pulverem, vel insusum in vino conferre adversus arenulas & calculum consentiunt Botanici.

Quamvis *Oxyacantha* frutex potius quam arbor censenda sit, cum fruticis modum plerunque non excedat, commodum tamen locum nata, si permittatur, in proceram & justæ magnitudinis arborem adolescit.

Parkinsonus duas adhuc alias *Oxyacanthæ* species seu varietates producit.

Spina acuta humilior.

1. Primam è Dodonæo. Spinam acutam humiliorum, cujus folia angustiora sed oblonga: Baccæ luteo Croci colore rubentes: Spina ipsa humilior est, nec ita facile arborefcit, rara quoque & in paucorum tantummodo hortis apud Belgas reperitur. *Dod.*

2. Secundam vocat Spinam bifloram Britannicam, quæ quotannis circa natalicia Christi Domini floret, paulò seriùs citiùve pro hyemis temperie, quibus etiam succedunt baccæ antequam folia erumpunt: iterumque usitato tempore, Maio viz. mense, denuo floret, adeò ut fructus virides simul & maturos eodem tempore habere conspiciatur. Hujus Generis arbor habetur propè Glaffenburiam Somerseti oppidum, *Spina Christi* dici solita, altera reperitur in paludis Romanienfis vico *Hingstreet* dicto. Nos tamen fruticem hunc à vulgari *Oxyacantha* non differre specie existimamus: sed vel casu, talem initio extitisse, vel arte aliqua factum. Solo enim hoc accidente à vulgari discrepat.

Frutex hic *Oxyacantha* Theophrasti esse non potest cum folio sit deciduo, nec Spinæ Mali Medicæ similes habeat: at descriptio *Oxyacanthæ* apud Dioscoridem ei satis aptè convenit. Mespili tertium

tertiū genus Plinii videtur C. B. qui eum rectē Mespilū annumerat: Siquidem Mespilū Aronia dictæ adeo similis est ut fructūs magnitudine & sapore tantum differre videatur.

Materie ejus (inquit J. Bauhinus) nihil magis expetitur ad tornum, propter duram & firmam atque tenacem ejus æquabilitatem, quā proximè ad Buxum accedit.

Oxyacanthum baccis albis in Agro Oxon. crescere affirmat D. Plot.

C A P. VII.

Sorbo affines foliis integris.

- A. 1. *Sorbus Alpina* J. B. *Sylvestris Aria Theophrasti dicta* Park. *Aria Theophrasti* Ger. *Alni effigie lanato folio major* C. B. *The white Beam-tree.*

FRigidi cœli amafia egregiè adolescit recto & robusto caudice, atq; cortice rubente, potissimum extremorum ramorum, materie alba & firma. Oculi primum emergunt sublutei, acuti, squamati cum fimbria nigricante. *Folia* Alni ex oblongo rotundata, rugosa, prona parte incana, supernè viridia, ferrata, sapore adstringenti, multis nervis parallelis hinc inde à costa media ad latera excurrentibus, pediculis brevibus, lanuginosis. *Flores* conferti Sorbi torminalis modo, umbellæ quodammodo instar, [tetrapetali Park.] candidi, odorati: quibus succedunt Poma parva, Avellanâ minora, rubra, pauca quadam lanugine obducta, umbilicata, pulpâ luteolâ, sapore acerbo primum, quæ tamen mollia reddita gratiore sapore incipiunt commendari; in quibus *semina* aliquot spadicea, Pyri ferè, minora, medullâ albâ, eodem pæne sapore, cortice quodam duriusculo obrecta, ut in Sorbo torminali.

Non placet J. Bauhino hanc arborem pro Aria Theophrasti sumi, quæ eadem videtur Phelodry.

Gaudet præaltis & frigidis montibus, iisdemq; sylvosis. In montibus sylvosis & petrosis in Anglia *Locus:* frequens occurrit, præsertim in Occidentalibus Insulæ partibus.

Fructus non ingrati sunt, nec perinde adstringentes ut Sorbi torminalis, unde rustici in Burgundia eis avidè velcuntur ubi molles evaserint, & ad hyemem. Fugaces enim non sunt si bene afferentur. Tuffes non aliter quàm Ziziphi baccæ leniunt, & sputum adjuvant.

E ligno firmi & solidi fiunt baculi, item carbones qui diu retinent ignem.

- A. 2. *Sorbus sylvestris Anglica* Park. *Red Chese-apples, or English wild Service.*

Park.
Fruticis modum & staturam non excedit, stipite & ramis incano seu cinerascete cortice tectis; *foliis* latis ad Viburni accedentibus, per oras minimè incisus aut dentatis; floribus coloris muscosi obsoleti, quibus succedunt fructus Pyri sylvestris magnitudine, exterius rubente, saporis acerbi Sorborum immaturorum. A rustici tamen matura, meliorum fructuum inopiâ non raro comeduntur, postquam enim decerpta & aliquandiu reposita fuerint mitiora evadunt.

In agro Westmorlandico nasci dicitur.

Suspiciatur D. *Tancredus Robinson* hanc sorbum esse sorbum pyriformem *Lobel.* observatam in agris Worcesterensibus & Staffordiensibus à D. *Pitt* & D. *Plot.* vel sorbum pyriformem horum Autorum esse sativam C. B. superius descriptam, quam Angliæ Indigenam esse denegavimus.

Clarissimus *Hermannus* in Catalogo Hort. Leydenf. aliam speciem recenset sub nomine Sorbi Virginianæ foliis Arbuti Breyn. item Bontius sorbi, seu potius Corni Javanensis speciem. Idem *Hermannus* habet Mespilum spinosam sive Oxyacantham maximam Virginianam; & Mespilum spinosam sive Oxyacantham Virginianam nigram; Vide ejus excellentissimum Catalogum Hort. Lugduno Bat. An. 1686. edit.

3. *Pyracantha* Park. *Pyrac.* quibusdam J. B. *Oxyacantha Theophrasti* Ger. *Oxyacantha Dioscoridis sive Spina acuta Pyri folio* C. B. *Ever-green Thorn.*

J. B.

Frutex est spinosus, cortice nigricante tectus, cujus per ramos aculei, alii unciam longi, alii breviores, sursum ferè spectantes, rigidi; *Folia* juxta aculeos, Arbuti foliis quodammodo similia, alia fuscunciatâ longiora, alia unciam longa aut breviora, semunciam aut unciam lata, leviter acuminata, quædam rotunda, pulchrè per ambitum serrata, glabra, potissimum inferiora, siquidem superiora interdum nonnihil lanuginosa sunt, nitore illo, quem superna facie ostentant inferiora, destituta ferè. *Flores* pentapetali acervatim congesti ex luteo rubentes. Fructus Oxyacanthæ vulgaris per similes ex aureo colore ad coccineum vergit, densius & velut racematim coacervatus, acidi gustus grana aliquot continens, Parkinsono granula quatuor vel quinque, ex luteo albicantia, triangula, nonnihil splendida.

In Gallo-provinciæ & Italiæ sepibus visitur sed non ita frequens *Lob.* Nascitur etiam in Alpina. *Locus:* rum gentium Bramovicum & Ebrodunensium saxosis convallibus, maximè quâ torrentes præcipiti cursu vicinas terras glareâ & arenis obruunt.

Quamvis Bauhinus uterq; hanc Dioscoridis Oxyacantham esse velit: nobis tamen potior videtur sententia Parkinsoni Oxyacantham Dioscoridis nostram esse Spinam albam: siquidem Dioscorides Mespilum Aroniam Oxyacanthæ folio (quamvis alii Pyracanthæ legant) esse tradit: Mespilum autem Aronia seu Anthedon Theophrasti Apii folio est, quæ quidem figura Spinæ albæ foliis convenit, non autem Pyracanthæ vulg.

CAP. VIII.

De Mespilo foliis integris & congeneribus.

1. *Mespilus vulgaris* J.B. *vulgaris sive minor* Park. *Germanica folio Laurino non serrato, sive Mespilus sylvestris* C.B. *The Medlar Tree.*

PArva est arbor, foliis quàm Pomi longioribus, angustioribus, Laurinis ferè paribus [Matthiolo Ceraforum] infernè incana lanugine pubescentibus, supernè quoq; nonnihil pilosis, sed saturatius virentibus, aliàs ferratis, aliàs non ferratis. Flores singulatim nascuntur candidi seu dilutè rubentes [quinque, petalis amplis, obtusis, in medio bifidis compositi] Cotoneæ mali: quibus succedunt poma exigua, fulva, perquam acerbi saporis, Pyris sylvestribus paria, hirsuta, ex angusto principio in umbilicum latum excavatumque desinentia; ex cujus supercilio emicant quina folia oblonga, angusta, acuminata, quæ florem antea tegebant. In singulis autem pomis quina ferè officula, compressa, triangula. Caro dura, alba, adstringens valde: quæ tamen fracida reddita acidulum suavemq; acquirit saporem, & mensis secundis instruendis inservit.

Locus.

Passim hodie colitur in hortis & viridariis Germaniæ, Italiæ, Galliæ & Angliæ. In Germania etiam spontè provenit: v. g. inter Argentinam & Badenses thermas in sylvis. Quæ non infitæ sunt, spinosæ ferè sunt & parvos edunt fructus: Sed major, & præstantior nonnisi culturâ comparatur: inseriturque aptè Pyro Sylvestri aut Spino albo. Floret Aprili & Maio. Fructum perficit Septembris fine aut etiam tardius.

C. Bauhinus eumque secutus Parkinsonus quatuor genera distinguunt.

1. *Mespilus Germanica folio Laurino non serrato, sive Mespilus sylvestris* C.B. *Mespilus vulgaris sive minor* Park.

2. *Mespilus folio Laurino major* C.B. *maxima lativa* Park.

3. *Mespilus Italica folio laurino serrato* C.B. *minor folio serrato* Park. J. Bauhinus in *Mespilo* vulgari minore se utriusque generis folia, serrata & non serrata, observasse scribit.

4. *Mespilus fructu albo* C.B. *fructu albo magno* Park.

Vires.

Mespila ejusdem temperamenti sunt cum Sorbis, & ad eadem valent, vomitum, dysenteriam & omnes in genere alvi fluxus. Ventriculo noxia esse aiunt, præcipuè dum duriuscula & acerbæ adhuc sint; nam emollita & fracida facta adstringunt minus. Si decocto immaturorum colluantur os & fauces, reprimunt fluxiones in fauces, dentes atq; gingivas. Paratur quoq; ex *Mespilis* siccis, succo rosarum, Caryophyllis, pauco Corallii & nuce Moschata cataplasma, quod applicatum regioni orificii ventriculi potenter compescit vomitum ciborum. *Mespila* virid. in magna quantitate devorata multos diarrhoea pertinaci laborantes sanaverunt, aliis remediis nihil proficientibus. *Forefusus.*

Folia similem cum fructibus vim obtinent.

Herbariorum plurimi officula in pulverem detrita tam ad renum quàm ad vesicæ calculum contendum & expellendum commendant. Nec Herbarii modò, sed & Practicorum pars major id faciunt & passim in suis libris calculosis præscribunt; atque ita quæ primum data porta est, ceu impetu quodam ruunt omnes, inquit J. Bauhinus, magno mehercle & rationis ludibrio; qui idcirco iis strenuè se opponit, & multis probare nititur contrarium. Ipsum si placet consule.

2. *Chamaemespilus* J.B. *Cotonafter folio oblongo serrato* C.B. *Cotonafter Gesneri* Ger. emac. Append.

Hanc ex ramo sicco sic describit J. Bauhinus. Rami crassiores fuere quàm vel *Cotonastris*, vel *Diospyris*, cortice nigricante striato obducti. *Folia* plerunque indidem plura oriuntur, non ut *Cotonastris* rotunda, sed oblonga, alia palmum longa, fescunciam lata, alia fescunciam aut unciam longa, semunciam lata, utralibet in acumen desinentia, per ambitum serrata, utrinque glabra, nervosa, atro-virentia, pediculo fatis brevi harentia. *Flores* densi velut in umbellam, Sorbi Alpinae more digesti, pediculis lanuginosis, modò brevibus, modò longis, in extremis ramorum harent: quibus *Frustris* succrescunt eodem dispositi ordine, Sorbi torminalis fructibus similes, oblongi, rubri, umbilico mediocri, in quibus grana continentur oblonga. Clusius plantæ quam *Cotonastrum Gesneri* putat flores purpurascèntes, pentapetalos attribuit.

Locus.

Hunc fructem in summitate montis Juræ non longè à Geneva invenimus spontaneum: Clusius in Snealben jugis.

3. *Lata Guineæ, Mespilum, officulo lævi, spadiceo coloris* J.B. *Pyro similis ex Guineæ* C.B. *Clus. exor.*

Hujus officulum à *Mespili* forma non erat valdè absmile, præsertim prægrandium *Mespilorum*, & læve, & spadiceo coloris, in medio nonnihil tumens, & paululum ab uno latere scabrum & subalbidum. Fructus exigui Pyri est magnitudine, magis tamen rotundus, coloris ex aureo flavi, interdum etiam rubentis instar Pomi, tenui cortice præditus, qui detractus in tenuia stamina fili modo abit: Sapor cum dulcedine astringens, ita ut valdè refrigeret; unde Lusitani istic degentes in febribus ardentibus exhibebant. Pulpa ipsa coloris aurei saturi ad rubrum inclinantis, lenta nonnihil & viscida. Singuli autem fructus quina semina surrecta continent, quemadmodum *Mespila*, eaque separatim tenui involucrio tecta, Serico crudo candido simili. Arbor Pyro similis est, humanam tamen altitudinem non superans, cujus folia ex atro viridia sunt, & Pyri foliis magis orbiculata.

4. *Mespilo similis fructus Americanus* J. B. *Mespilo similis fructus venenatus* C. B.

Observavit Leriis in Brasilia in maris ripa multas arbusculas fructus ferentes Mespilos nostris similes, quorum esus perniciosissimus. Sylvestres si videant Gallos & alios peregrinos monent ut hos fructus vitent, dicentes *Ypochi*, id est, non sunt boni.

5. *Mespilo non valdè abfimilis fructus officulis spadicei coloris splendentibus* J. B. *Fructus* 3. cap. 14. l. 2. *Exot.* Cluf.

Cluf.

Mespilo Setanio non erat valdè abfimilis, ejusdemque pænè magnitudinis, capite tamen non plano ut illud, sed in angustum contracto, vetustate rugas contraxerat, & satis fragili cute constabat, fusco, nullius ferè saporis, qui tamen ore retentus nonnihil adstrictionis cum pauca acrimonia conjuncta possidere videbatur: quina introrsum officula Mespili instar continebat, majora autem & non rugosa ut illa, sed valdè lævia & splendentia, spadiceique coloris & nucleum continentia.

6. *Mespilo valdè similis fructus sine granis* J. B. *Mespilo similis fructus fuscus* C. B. *Fructus obtusus ex navigat. Batav.* *Cluf.* *Exot.* l. 2. c. 15.

Mespilo valdè similis erat, uncialis magnitudinis, tersus ac politus, fusci coloris, adeò autem fragilis ut paululum compressus disrumperetur, valdè lævis, materiam continens fragilem & spongiosam, valdè falsi saporis, in qua nulla grana observare potuit Clusius. Corona autem illa superna summum fructum occupans alis carebat, quibus Mespilum est præditum.

CAP. IX.

Diospyros J. B. *Alni effigie lanato folio minor* C. B. *Vitis Idæa tertia* Clusii Park. *Vaccinia alba* Ger. *Amelanchier* Lob. *Pyrus cervina* Italis.

J. B.

PUlcher est frutex, & qui multos à radice statim stolones edat, homine etiam proceriores, esca etiam ramosos, cortice intectos spadiceo. *Folia* primo pullulatu plura simul ex oculis proveniunt, incana lanugine subtus pubescentia, supernè viridia, quæ adultiora decussa penitus lanugine utrinque glabra sunt, Piri foliis similia, magnitudine varia, unciam aut scescunciam longa, latitudine semuncialis, aut etiam plusquam unciali, per extremum rotunda, circumquaque crenata, pulchris frequentioribus nervis obliquis à medio recto donata. *Flores* inter lanuginosorum foliorum rudimenta oriuntur plures juncti, candidi, è quinque foliolis longiusculis compositi, inodori ferè, quos *baccæ* excipiunt violacæ vel nigra, umbilicata, quinque lacinis coronatæ; sapore dulci, suavi, in quibus *semina* plura, [dena & interdum plura *Cluf.*] oblonga, nigricantia, Pyrorum seminibus similia. Fructus Gesnero Cerasi est magnitudine & figura: At *baccæ* Myrto potiùs similes sunt quàm Ceraso, & umbilicata.

Variat foliis obtusis & acutis.

Locis montanis, præruptis & saxosis potissimum gaudet. Sic Helveticis, Austriacis, Sabaudicis, ac Burgundicis, aliisque montosis variorum regionum provenire solet. Nos in montibus circa Genevam, inque lateribus montium Rheno adjacentium observavimus copiosam. Suavis est ejus fructus, atque ità aptus stomacho ut qui copiosè etiam ingesserit non gravetur, ut testatur Gesnerus.

CAP. X.

De Malo Punica.

MAlus Punica, Græcis *Ροιά*, Dioscoridi & Theophrasto *Ροιά*, quo nomine & fructus donatur. Flores fativæ Punicæ *ώννοι* dicuntur Dioscoridi l. 1. cap. 152. & Gal. 6. Simpl. At Gal. 6. *κατὰ τόπος*. Cytinus fructus rudimentum est, quod deciduo flore primùm apparet & formatur. Et Plinio l. 23. c. 6. Primus hujus pomi partus florere incipientis Cytinus vocatur Græcis: & in hoc ipso Cytino flosculi sunt, antequam scilicet malum ipsum prodeat, erumpentes, quæ Balauftia vocari diximus. Verùm *Βαλαύστιον* sylvestris Punicæ flos est Dioscoridi. l. 1. c. 154. Officinæ Plinium sequuntur, & Punicæ tam Sativæ quàm Sylvestris flores citra distinctionem Balauftia vocant, quibus Cytinorum appellatio de fativis ignota est. Cytinus Theophrasto Calyx est floris, quo flos continetur: adeo ut Cytini significatio apud Græcos ambigua sit.

Mali Punici putamen, quòd tanquam corium sit, cortice durius, nucis involucri tenerius Malicorium vocant, quod Græcis nunc *Σιδρον*, Dioscoride monente, nunc *τὸ τῆς ροιάς κέμμα, ἀπὸ τοῦ λέπιν*, i. e. decorticare dicitur. Plinius l. c. vulgus ex Punicis acerbis coria perficere novit, ob id Malicorium appellant medici. C. B.

Malum Punicum à Carthagine, ubi laudatissimum proveniat, nomen accepisse volunt, à Granis verò quæ incus continentur Granatum, non à Granata Hispaniæ regione, ut nonnulli videntur, cum jam ante Catonis & Varronis tempora ità fuerit nuncupatum. *J. B.*

H h h h h h 3

1. *Μαλιν*

1. *Malus Punica* J. B. *Punica sativa* C. B. Park. *Granata* sive *Punica* Ger. *The Pomegranate-tree*.

J. B.

Humilis & haud magna arbor vel potius frutex est, ut recte J. Bodæus, quamvis interdum culta, stolonibus abscessis in justam etiam arborem excrescat, ramis tenuibus, angulosis brachiata, quos armant spinæ rigidae aliquot, oblongæ, subrectæ, cortex obducit rufescens. In his folia incondita, Myrti vulgaris æmula [vel oleæ] vel etiam majora, non ita acuta, ex viridi in levem quandam rubedinem vergentia. [J. Bodæus nitidi viroris, pediculis annexa rubentibus, rubrisque intercurstantibus venulis prædita] averfa parte nervosa, odore gravi, præsertim si manibus contractata naribus admoveantur, [J. Bodæo canum halitum, feliùmque urinæ graveolentiam aliquo modo referentia.]

Ex ramorum lateribus flores emicant puniceï, pentapetali, quorum medium occupant complura stamina cum suis apicibus, cytino infidentia sive calyci, qui puniceo etiam colore fulget, uncia longior, corticosus in plures lacinas mucronatas, totidem scilicet quor flor folia, faciens, quæ umbilicior, postea Pomi succedentis coronant. Est autem Pomo magnitudo varia, omni ferè ampla, & maximis Malis æqualis, rotunda ferè, nisi quòd utrinque leviter compressa. Cortex mediocriter crassus, durissimus, fragilis tamen, ante maturitatem viridis ac lævis, post puniceus & rugosus, qui tandem etiam ad spadiceum accedit, intus luteus, gustu adstringens, numerosis acinis plenus, vino abundantu ebrius, dulci aliàs, aliàs acido, interdum medio, favorum modo dispositis, carnis membranisque dissepimentis, ceu parietibus intergerinis, circumceptis, amaris, modo candidis, modò purpurascens; ipsis verò granis gigartorum vitis similibus, quæ constant ligneo cortice & nucleo amaro, non tamen sine adstrictione.

Reperitur singulare quoddam hujus Mali genus, quod nullum in acinis semen continet: Verùm hoc accidentarium est, & ex lusu quodam naturæ.

Distinguuntur Mala Punica saporum respectu in dulcia, acida & vinosa, seu in dulcia, vinosa & media: quæ genera aliter etiam distingui dicuntur, ut v. g. magnitudine: Dulcia enim sunt multò majora & speciosiora, & granis majoribus. Perhibentur etiam dulcia cæteris magis scabro esse cortice. Ἀπὸ γλυκῶς dicuntur non quibus nulla inest granorum duritia, sed quibus minor.

Locus.

Amar hæc arbor solum cretosum, macilentum, sed in pingui quoque provenit. In calidis Meridie versus regionibus sponte exit, velut in Gallia Narbonensi, Balearibus insulis, Italia & Hispania, ac præcipuè in regno nunc appellato Granatæ; quæ à frequentia Malorum Punicarum nomen accepisse creditur. [In finibus Granatæ parcè, quicquid scribat Matthioli; nam hac in parte majorem fidem habemus Lacunæ Hispano. J. B.] In frigidioribus regionibus, ut Germania & Anglia in curiosorum duntaxat hortis culta cernitur, ubi etiam hyeme curiosè contegenda aut reponenda est, nè à frigore violetur. Et tamen umbras amare aiunt & rigationes.

Temperamentum & Vires.

Poma omnia in genere censentur boni succi, ventriculo convenientia, sed pauci nutrimenti: omnia (autore Dioscoride) Veneris impetus excidunt, ea præcipuè quæ frigidæ temperaturæ sunt, ut acida.

Dulcia eorumque syrupus exhibentur in tussi chronica & pleuritide: in febribus minùs commoda sunt, quia inflationes, calorèmq, augent.

Acida frigida sunt & adstringentia: stomachica: unde eorum ut & syrupi ex iisdem confecti usus est ad sitim, febres biliosas, gonorrhæam, picam gravidarum, oris putredinem & similes affectus.

Vinosa (acido-dulcia, Granata mure) mediæ sunt naturæ inter dulcia & acida, cardiaca & cephalica Usus præcip. in Syncope, vertigine, &c. Ex malis hinc ad usus supradictos succus exprimitur & fermentatus depuratissiq, vinum dicitur.

Varios modos parandi vinum Granatorum vide apud J. Bauhinum. Simplicissimum videtur sequens.

Acini maturi diligenter à cortice & membranis repurgati prelo committuntur ac exprimuntur, mox vinum faccis ad id accommodatis percolatur, & in vasculis id excipientibus desidere finitur, defæcatum reponitur affuso oleo nè vappelcat aut acefcat. Utilis est potus ad sitim febricitantium extinguendam.

Potest etiam ex succo expresso & defæcato, admixto saccharo, & decocto, deinde fermentato, parari vinum generosum & inebrians.

Flores, tam Balaustia, quam Cytini, naturæ sunt terrestres & valdè adstringentis, unde creberrimus eorum usus esse solet in omni generis fluxionibus, v. g. diarrhæa, dysenteria, fluxu uterino, &c. Extrinsecus in pulverem trita & inspersa intertriginibus alisque ulceribus celerrimè ad cicatricem absq, erosione produunt: sanant etiam oris ulcera, tonsillas, uvulam, &c. in collutionibus. Scorpionibus etiam adversari dicuntur.

Cortex (malicorium, psidium) ejusdem naturæ cum floribus est; Utilis etiam ad coria præparanda, & ad atramentum vice gallarum. Addit Constantinus, Malicorium vino decoctum & potum omnes ventris tineas necare, maximè eas quas Ascariidas vocant.

Nuclei itidem refrigerant, astringuntque, imprimis qui ex pomis acidis collecti. Breviter flores, cortex, nucleï [adde & folia] ad ea conducunt quibuscumq, adstrictione opus est.

Ex Malis Punicis contusis cum suis corticibus exprimitur succus qui purgat bilem flavam, ut scribit Cæsalpinus. Hoc de Punicis dulcibus accipit J. Bauhinus, & corticis amaritudini tribuendum censet.

2. *Malus Punica sylvestris* C. B. Ger. *agrestis* J. B. *The wild Pomegranate*.

Domestica & culta per omnia similis est, asperior tamen & spinosior.

Passim hæc sua sponte luxuriat in sepibus Narbonensibus. Nobis non videtur specie differre à sativa.

3. *Malus*

3. *Malus Punica sylvestris major, sive Balauſtium majus* Park. *Balauſtium flore pleno majus* C. B. *Balauſtia Hispanica* J. B. *Balauſtia* Ger.

f. B.

Balauſtia flores ſunt ampli, Punicæ cujuſdam ſylv. denſiſſimo foliorum purpuraſcentium ſarctu ſtipati, guſtu adſtringentes, non Cytino oblongo ut in fativa pomifera Punica ſeu ſimplici, ſeu multiplici flore, (qualis nonnunquam reperitur) ſed compreſſo, lato ſuffulti, cui color ex flavo purpuraſcens, corium durum, lignoſum, in lacinias quoq; diviſum. Adeò multiplici folio interdum conſtant, ut Roſæ videantur centifoliæ colore ſaturato.

4. *Balauſtium minus* Park. *Balauſtia flore pleno minore* C. B.

Foliis atro-virentibus, calice craſſiore, flore minore, triſtiore, ſaturatâ purpurâ punicante à priore diſſert, inquit C. Bauhinus.

Cortex Granatorum menſes movet, & febres intermittentes ſæpe fugat, ab experientia Tachenii; abundat enim quodam Alcali aperitivo, quod patet multis experimentis. D. T. R.

C A P. XI.

Malus Limonia Malabarica fructu umbilicato.

Katou-Naregam H. M. P. 4. T. 13.

H. M.

Arbor eſt procerâ, caudice craſſo, candido, multisque ramis donato, qui cortice cinereo odorato obducti, ac fungoſâ intus medullâ reſerti, necnon ſpinis fulcis, nitentibus & aculeatis in ſuper muniti ſunt.

Radix flavoſcens, fulco cortice teſta, amara, odorata.

Folia perſimilia ſunt foliis *Mal-Naregam*, præterquam quòd nervuli è coſta media exeuntes craſſiores ſunt, & infernè magis emineant; quo fit ut in plicas ea ac rugas criſpentur.

Flores plures ſimul juncti extremis furculis proveniunt, & calyci viridi in quinque lacinias acuminatas ſectò inſerent, viridi-flavoſcentes, odorati, ſubamari, quinque ſubrotundis foliolis conſtantes, ſtaminulis candidis octo aut decem medium obſidentibus; inter quæ *ſtylus* prodiit exiguus, itidem albicans.

Fructus Limones puſilli ſunt, tenuioribus fulcis ſtriati, ac in vertice calyce ſorum ſurrecto coronati, atro-virides primùm, albis interſtincti punctulis, dein aurei, cortice Limonium cortici haud abſimili cincti, carneque candida, acidi ac viſoſi ſaporis, intus reſerti; intra quàm numeroſâ continentur ſemina oblongo-rotunda, plana, candida & nitentia, duplici ordine locata, ac membranæ quibuſdam pelliculis ſeu parietibus intergerinis ſejuñcta, ità ut ſingula in ſingulis latent cellulis.

Creſcit frequenter locis arenofiſ & petroſiſ circa *Parakarè* & *Kaymaal* provincias Malabar: Semel *Locus* in anno maturos fert fructus, menſibus viz. Decembri ac Januario.

Succus foliorum egregium capiti expurgando habetur errhinum. Idem cum Pipere longo, *Zinzi-Vires* bere, & ſaccharo exhibitus tuſſim ſedat, cateroſque pulmonis affectus è cauſa frigida natos potenter ſanat. Inſuper è foliis hiſce in aqua coctis Balneum fit, quod laſſitudini, necnon artuum doloribus tollendis mirificè conduct.

C A P. XII.

De Ficu Indica Tuna dicta ſeu Opuntia.

Quamvis Frutex hic Theophrasti & Plinii Opuntia non ſit, cum illa, ab Opunte oppido circa quam provenit nomen ſortita, herbula ſit non frutex nedum arbor, meritò tamen Opuntia Indica arborea, aut fruticoſa dici poſſit, quia inſigni proprietate è folio radices emittendi cum Opuntia Theophrasti convenit, nec alia quævis præter eam, quod hæcenus audivimus, arbor aut herba. Quinetiam Opuntiam hodie (ut puo) in Loeride fruſtra quaſiveris.

Cum dico Tunam è foliis radices agere apparentiam potiùs & opinionem vulgarem ſequor, quàm rei ipſius veritatem. Quæ enim folia videntur revera non ſunt ſed potiùs rami. Nam, 1. Folia non germinant, aliâque ex ſe folia emittunt, ſed rami. 2. Folia intra annum ſaltem ſpatium in juſta magnitudinem extenſa poſtea non augentur. In hac autem ſtirpe quæ dicuntur folia quotannis augentur & incrementum capiunt, & in nonnullis ſpeciebus lignoſcunt. 3. Addit Gul. Piſo, Folia contigua tantùm eſſe arbori, è contra omne quod rami vicem ſubit continuum: Se autem in quibuſdam Ficibus diſſectis radices immediatè continuatas vidiffè frondi. Tandem, 4. Folia plerif, omnibus plantis, etiam ſemper virentibus, tandem decidunt; at in hac propriè loquendo perpetua ſunt. Verùm argumentum hoc non concludit quoniam dantur nonnullæ v.g. epiphyloſperma in quibus folia durant quandiu caules: ut neq; quod hæc fructum è foliis dictis emittat; nam epiphyloſperma quoq; idem faciunt.

Forma tamen externa lata & compreſſa cum foliis conveniunt, & à ramis differunt, qui in omnibus aliis ſtirpibus teretes ſunt.

Dicitur autem hic frutex Botanicis Ficus Indica, ob aliqualem fructus cum Fico ſimilitudinem.

I. *Ficus*

I. *Ficus Indica major* Park. *Indica* Ger. *Indica folio spinoso, fructu majore* C. B. *Opuntia-vulgò* Herbariorum J. B. The Prickly Pear-tree.

In magnum interdum evadit fruticem, cui *folia* magna, longitudine nonnunquam plusquam pedali, latitudine sesquipalmari, ex oblongo rotundata, pollicem crassa, infima etiam multò crassiora durioraq; supremis, foris membranà tecta, plurimis tuberculis asperata, è quibus spinulæ albæ, acuta, facillè contrectanti adhærentes, insitòq; aculeo stationem nativam deferentes, succo intus turgentia, colore herbaceo, tactu viscido, salivoso, qui exsiccatus granulosis arenâ tenuissimâ instar attritu digitorum resolvitur, per quem discurrunt nervorum plurimorum mediocriter crassorum reticulati plexus; atque hæc quidem folia ex aliis foliis jucundo connexu succrescunt, quibus etiam plurimum pro caudice utitur, & in brachia diducitur. Posthæc cum tempore incrassantur magis, & sunt rotundiora, imo ligneam tandem substantiam acquirunt, præsertim inferiora, tumq; & spinas magna ex parte amittunt. Femoris crassitiem interdum acquirunt, ut nos in Sicilia observavimus. Foliorum pinnis insident fructuum rudimenta multa, similiter spinosa, è quorum umbilico *flores* emicant, calathi Balauftii quadantenus effigie, succulentiore magnitudine, multi, lutei, multis foliis ungue latioribus, Rosarum foliis similibus constantes; quibus marcescentibus *fructus* maturatur, Ficum magnam adæquans, supernè umbilicatus, pulpâ sanguineo colore manus tingente infectâ, gustu subdulci, sed quàm Ficum insuaviore, graminulis farctâ Lentis fere magnitudine, sed sinuatis & inæquali ambitu donatis, iisdemq; concoloribus in sinu. Gelsnerus in fructu gravem quandam odorem esse annotat.

Cùm prinum exit hæc planta foliola duo emittit crassa, succulenta [aliquod Sedi genus emergere diceres] mucronata, è quorum sinu conjugali ceu pili quidam candicantes & purpurantes, futurarum spinularum primordia simul exferuntur, quos non multò post folium sequitur isdem vestitum & hirsutum rotum, nec latum sed teres fere, quod tamen temporis progressu paulatim in latitudinem comprimitur, fiuntque aculei cum tempore etiam duriusculi. Radicula novellæ plantæ simplex & albicans est.

Exstillat & gummi hæc arbor, Succino flavo colore & substantia, si duritiem eximas lapidosam, admodum simile, & glebulis concretum, & Traganthæ fere in modum vermiculatum, adeò durum, ut dentibus comminere vix sit. Candelæ admotum flammam non concipit, sed comburitur, nec tamen ullam odoris spirat fragrantiam, masticatum quoq; nullum saporem effatu dignum exhibet.

Locus.

In omnibus fere Americæ provinciis & insulis, exceptis maximè Borealibus, provenit. In Europæ etiam calidioribus regionibus facillè comprehendit & in magnitudinem proficit. Vidit Camerarius Neapoli altero tanto majorem quàm hominem, caudice duro & lignoso. Vidimus & nos Romæ in horto Pontificali Vaticano *Belvedere* dicto non minores.

Observavit D. *Tancredus Robinson* hanc ficum Indicam producere fructum maturum in Gallia Narbonensi, & Regno Neapolitano, ubi instar sylvestris plantæ loci Indigenæ ad vias, latera montium, & inter scopulos copiosè crescit.

Cultura.

Tam vivax est hæc planta, ut cùm seminulo satò, tum folio humi medio tenus defosso crescat facillime. Frigoris impatiens est, ideòque hyeme reponenda, attema & loca nimis occlusa odit. Humore nimio corumpitur & putrescit: ideòque ab Autumnalibus imbribus & qui verno tempore cadunt per sæpe læditur.

Multæ hujus fruticis species in America reperiuntur.

In Mexicana provincia Fr. Hernandez observavit sequentes.

1. Prima, *Tzabac-Nochili* vocatur, quod albus fructus ejus sit: *Folia* fert rotunda, parva, lævia rarissq; horrentia aculeis: *Florem* luteum: Fructum spiniferum & candentem; & in fruticis attollitur magnitudinem.

2. Secunda, *Cox-Nochili* dicitur, quod pallentem proferat fructum. Foliis constat amplis, orbicularibus, multisq; & prolificis, horrentibus aculeis; *flore* coccineo, per extrema pallecenti, & pomo luteo ac raro.

3. Tertia, *Atlatoe-Nochtli*, seu Tuna ex albo in rufum colorem inclinans. *Folia* fert angusta, oblonga, impensè aculeata, & nonnihil purpurascencia, quod est huic tantum generi peculiarè, cùm cæteris omnibus viridia sint: fructum non valdè spinosum: *florem* extra luteum, intra verò ipsius Tunæ colore.

4. Quarta, *Tlapalnochtli*, id est, coccineum. *Folia* fert tenuia, angusta & oblonga, sed breviora præcedentibus, ac minus spinosa; *florem* ex albo rubescentem & parvum; pomum non adeò spinosum, sed coccineo flammatoque colore præditum.

5. Quinta, *Tzapanochtli*, ob similitudinem quam habet cum fructu Mexicanis dicto *Tzapotl*, *folia* fert squalentia, ovi figurâ, quibusdam horrentia spinis, & *flores* in his luteos ex albo in coccineum colorem vergentes.

6. *Caca-nochtli*, seu herbacea sylvestrisq; Tuna, in arboris magnitudinem attollitur, multis alis concava est, foliisq; constans rotundis, parvis & spinosis, sylvestri fructu vix Juglandem nucem magnitudine superante, sed spinis horridiore & pallidis floribus.

7. Est & *Xocabo-nochtli*, similis formâ præcedenti sed tam foliis quàm fructu acidâ.

Sunt & aliæ præter dictas hujus fruticis seu species seu potiùs varietates, pro diversitate regionum in quibus oriuntur, quemadmodum apud nos Pyrorum & Ficum.

Ficus Indica lævis pilosa C. B. diversa species videtur. Hæc ex Creta missa; eaque duplex, altera folio rotundo, altera oblongo.

Ficus Indica humilis C. B. Ramis est reflexis, & veluti repentibus: *flore* magno luteo. An *Ficus Indica* spinosa minor *Park*? *Ficus Indica* folio spinoso fructu minore C. B.?

Species

Species illa quam primo loco descripsimus eadem est quæ in Insula Jamaica & Barbados, *The pichin Pear-tree*, id est, Pyrus spinosa dicitur, quæque in Europa frequentissima est, cujus fructus aliquot comesti rubro sanguineo colore urinam tingunt, ut admirationi sit.

Tum fructus tum folia refrigerant & humectant, salivosaque sunt, quo fit ut eorum succus ex-^{Vires.}pressus febres ardentis maxime extinguat, & sitim expleat. Grana sicca & adstringentia sunt: Hinc Poma cum granulis loco cibi sumpta alvum sistere dicuntur: gratum præbent alimentum refrigeransque, etsi flatuosum, & corruptioni obnoxium si largius fumantur, quemadmodum alii horarii fructus, æstuantibus jucundissimum, Succus plantæ aut aqua stillatitia admirabilis est adversus biliosas febres. Auxiliantur radices ejus cum Hieracii quadam specie Enterocelis, & Erysipelatis medientur. Indi succo expresso pro aqua utuntur; & D. *Hughes* se fructibus hæc in inopia aquæ per sæpe sitim sedasse refert.

Experientiâ constare aiunt folia eorumve succum vulnera recentia mirabiliter sanare. Tumores etiam & apostemata, quæ nautis plerumque accidere solent in Americam trajicientibus, potenter discutunt. D. *Hughes* folia chartâ madafactâ involuta, & sub cineribus tosta ejusmodi Apostematibus cataplasmatis formâ applicare solebat, successu supra spem & expectationem prospero, ut nullum vel præstantissimum medicamentum compositum ad hunc usum æquè commodum & proficuum fuerit.

Montanis magna ex parte in locis proveniunt referente Hernandez: at Hugesio in depressis præ-^{Locis.}cipuè ad maris litus. Gummi plantæ renum & urinæ calorem temperat.

Species illa Tunæ quæ vermiculos Cochinillæ dictos producit & alit *Nocheznopalli*, seu *Nopal-nochezalli* Indis Mexicanis dicitur. *Hernand.* studiosè colitur, & à pecorum armentorumque injuriis diligenter defenditur. Interdum sponte naturæ, interdum hominum industria vermiculi hujus semina [superioris anni] seu ova tunis admoventur, quæ brevi animalcula excludunt, cum adoleverint & ab incolis exticcata fuerint Grana perperam dicta. Hac toti Europæ inferuntur ditissimo commercio, quinque mille sexcentis septuaginta arobas, anno 1587. una classe in Europam traductas refert *Acosta*. Curam & culturam grani tradit *Herrera* his verbis. Est illud [Granum dictum] vivum animalculum vel potius insectum, à cimice formâ non multum abluens, cum primum plantæ se applicat pulice paulo minus, è semine erumpit Acari magnitudine, & arborem integrum atque adeò totum hortum implet, & semel atque iterum quotannis colligitur. Arbores certo ordine instar Vitium disponunt, atque studiosè colunt, & repurgant à zizaniis: quo recentiores sunt plantæ eò copiosius & præstantius ferunt granum: inprimis autem necessarium est ut à variorum insectorum injuria defendantur, nec minus à gallinis quæ granum devorant. Utuntur vulpinis caudis ad plantas deterendas, nè novella insectorum seminaria lædant: ubi autem jam satis adoleverunt, magnâ curâ eximuntur, necanturque aquâ frigidâ aspersâ, atque in umbra siccantur & conduntur siccilibus. Eadem & cinere injecto eceant, deinde abluunt, atque aliis in supermodis suffocant, frigida tamen enecta cæteris præstant. Plurimis modis granam à mercatoribus adulteratur. Optimum longè granum dat *Tlaxcallam*, cujus indigenæ præstantissimam tincturam ex illo faciunt, hoc modo, Comminuunt & macerant in decocto aluminis, & ubi resederit cogunt in tabellas, quas Hispani vocant *Grana en pan*.

Hanc Tunæ speciem describunt *Pilo* & *Marggravius*, *Jamacaru* V. nomine.

Ad nos scripsit D. *Tancredus Robinson* Insectum illud, seu Vermiculum exiccatum *Cochinill* dictum & Ficum Indicam depalcens, evadere Hexapoda, & proprie nominari posse Scarabæum Mexicanum punctatum seu maculatum nostratibus *Ady-cotu* dicto similem; cujus elegantem Iconem exhibuit ingeniosissimus vir D. *Edwardus Tyson* M.D. in Philosph. Transact. N. 176.

2. Ficus Indica seu Tuna prima, seu Jamacaru Brasiliensium prima Pisonis.

Adeò inter se variant Ficus Indicæ Tunæ dictæ, pro natalis soli diversitate, ut nisi flore & fructu, tum interna qualitate convenire deprehenderentur, ad diversa genera pertinere viderentur.

Prima species Fruticibus aut arboribus adnascitur, tenues radices habens, quibus se illis inserit. *Folia* ejus crassa, solida, instar Aloes triangularia, vario modo sibi invicem opposita, ut in Ficu Indica. *Folia* viridia, turgentia succo viscido, sed insipido; in extremitatibus angularibus foliorum rudimenta fructuum sunt, & spinulæ acutæ juxta se positæ quatuor cineræ.

Provenit in ejus summitate flos suavis odoris, cæterum Nymphææ majori similis, exterius constans multis foliis viridibus, angustis, oblongis, & in medio horum columna flava, rotunda, superius in multas partes diducta.

Fructus ovi figurâ est, & plus minus magnitudine, triangularibus eminentiis conspicuus, cute tectus instar corticis Mali Aurantii, internè & externè colore elegantissimo ceu laccæ & cinnabarii mixto. Caro interior alba, succulenta, saporosa, *seminibus* nigris, splendidibus referta, quæ simul cum pulpa comeduntur.

Præterquam quòd ob delectabilem fructuum fragrantiam & ob succum ex acido dulcem, ab æstuantibus expetuntur, febricitantibus imprimis & biliosis conveniunt recentés, quòd grato acore palatum afficiant, & sitim sedent, cor ac ventriculum mirè reficiunt. Succus denique ex hac planta extractus febribus ex bile ortis medetur.

3. Jamacaru seu Ficus Indica 2. Pisonis, prima Marcgrav.

Frutex est arborefcens, mediocris magnitudinis, *caudice* tereti, grisco & stellatis aculeis obfito: superiores rami deorsum propendent, quorum exortus sunt longi processus, teretes, stellatim aculeati ut caudex. His ramis versis exteriora insident *folia* Tunæ modo, ovalia, compressa in ambitu aculeis singulatim positis. In superficie utraq, foliorum eminent tubercula quædam: color autem ramorum illorum & foliorum viridis est. Fert *florem* albicantem, qui ex illis tuberculis foliorum enascitur,

scitur, & in multa staminula definit. *Fructus* haud multum à præcedente differt sed minor, cæterum gustu & dignitate illi par.

4. *Jamacaru*. III. Pisonis. 2. Marcgrav.

Arbor est magna & procerâ admodum, *Caxabu* etiam Brasiliensibus dicta. Primum erumpit è terra folio uno octangulo, cujus anguli teretes sunt, æqualis omnes crassitie, quasi exsculpi essent, ordine spinulis in stellulâ modum positis armati, & inter quilibet duas tales stellulas transversalis quædam lineola eminet. Huic folio alia plura Tunæ more adnascuntur, in altum erecta, brachium crassa, quodlibet ab uno ad sex pedes longum. Successu autem temporis folium inferius corticem griseum acquirat, ac in caudicem lignosum & crassum abit, spongiosum tamen & facile caduum. *Folia* verò quæ caudici proxima, ramorum vicem subeunt; cætera foliorum. Caudex vetus, & ramosa illa folia spinas deniq; amittunt. *Flos* caudici huic solitarius provenit, albus, magnus, sequitur fructus ovo anserino duplo major, ovalis figuræ, exterius obscurè ruber, qui comeditur estq; grati saporis & refrigerantis qualitatibus.

5. *Jamacaru* IV. Pisonis *tertiæ secundæ speciei* Marcgrav.

Teretibus est ramis & nodosis, ad quos nodos sunt spinæ ut in cæteris. Truncus est admodum spinosus, eoque rectissimo, verè Pinum diceret, si altitudinem & rectitudinem consideres, verum in cæteris differt, quòd foliis potius se invicem protrudentibus quàm ramis in arboris summitate decoratur, quæ rotunditate & crassitie palmam, longissimis spinis digitos manûs æmulantur. Fructus Auctori non innotuit. Caudicis medulla est Sambucina facile mollior, quæ secta arbore continuo exsiccat, atq; in levissimum pulverem, qui decedit, moxque ablato spinoso cortice relinquatur scapus concavus, arundine levior, miris cancellis, quasi ex arte fabricatus: qui si ab igne accendatur, flammam luculenter fovet, facisque loco Auctori iter facienti de nocte inserviebat.

Varietates Ficus Indicæ seu Opuntia in Horto Leydeni cultas sic distinguit clarissimus *Hermannus*.

1. Opuntia major folio spinis longissimis & validissimis armato. 2. Eadem folio minori rotundiori & compressiori. 3. Opuntia maxima folio spinoso latissimo & longissimo. 4. Eadem folio spinoso longissimo & angusto. 5. Eadem folio oblongo media. 6. Ficus Indica minima folio subrotundo. Hisce addi possunt Opuntia læves seu non spinosæ, aliaque varietates à flore & fructu desumptæ. Vide Cap. primum seu Ficus Indicæ primæ Historiam. Ab Amico quodam admonitus sum aliam speciem in horto non procul à Londino inveniri folio triangulari ensiformi (profundè canaliculato) stellatim aculeato.

6. *Jamacaru* V. Pisonis, 4. Marcgrav. Nocheznopalli Hernandez. in quo *Coccus Indicus nascitur*.

E radicibus tenuibus, in terra haud profundè latentibus nascuntur triangularia aut etiam quadrata folia, viridia, unum, duos, tres, quatuorve pedes longa, quibus alia hinc inde adnascuntur ut in Ficu Indica: quodlibet eorum latus duos, tres, vel quatuor digitos latum, suntque duplo crassiora quàm *Jamacaru* quæ fruticibus & arboribus adnascitur, sed illius longiora sunt: in angulosis extremitatibus aculeis munita, unum, duos, trève digitos longis, flavescens seu lignei coloris, sex, septem vel octo inæqualis magnitudinis juxta se positis. *Florem* fert ut præcedentis, sed minorem. *Fructus* figuræ oblongæ, tres circiter digitos longus, quatuor in ambitu crassus, constans cute crassa, succulenta, egregiè rubra, compressa per longitudinem facile finditur & detrahi potest, continetque pulpam albam, succulentam, friabilem, & quasi in multis globulos conglobatam: hæc multis seminibus nigris, splendentibus permixta est, Aquilegiæ similibus sed minoribus. Pulpa cum seminibus comeditur, estq; boni saporis, dulcis, Ficum vulgarem superans.

Vires.

Succus è cortice rubro expressus acidi adstringentis saporis est, ut succus Ribium immaturorum. Folia autem hujus plantæ succulenta sunt, & succum dant herbosi saporis seu Brassicæ similem, qui si amarus esset, planta hæc Euphorbium esset: nam per omnia convenit cum ejus descriptione. *Euphorbium verum alia & diversa est planta, quæ ab Horti Malabarici auctoribus describitur & depingitur sub nomine Schadida Calli.*

Hæc species Tunæ in Nova Hispania profert Cochinillam, quæ tamen hic locorum sedulò indagantibus nunquam apparuit. *Piso*.

7. *Jamacaru* VI. Pison. Brasiliensibus etiam *Urumbaba* dicta.

Caudice est recto, solido, spinis validis, inordinatè positis armato; cui in summitate multa folia crassa, spinis horrida, palmæ figurâ, ramorum vicem subeuntia adnascuntur.

Locus.

In desertis mediterraneis tantum reperitur.

Icon genuram Ficus Indicæ speciem non demonstrat, ut neq; descriptio nimis brevis & succincta.

Temperamentum.

Omnes *Jamacaru* species frigidas & humidas, licet gradu differentes, comperi, exceptis granis quæ sunt sicca & adstringentia. Quamobrem gummi quod ex illis destillat, fructus, folia, radices febribus aliisque malis ex intemperie calida natis sive assumpta, sive extus admota medentur.

8. *Ficoides seu Ficus Americana Cerei effigie spinosa & angulosa* Hermannii Hort. Lugd. Bat. *Cereus Peruanus spinosus, fructu rubro Nucleis magnitudine C. B. An nostratibus, The pichle in Cozch-plant.*

Hæc superius Lib. 17. cap. 6. pro Euphorbii specie descripta est. Verum rectius puto à D. Hermannio ad Ficus Indicas refertur.

Idem Euphorbium Dodonæi ab hac planta distinguit, cum qua Bodæus à Stapel eam miscuerat.

Idem Euphorbium *Dod.* pro ipsissima planta ex qua Euphorbium Officinarum proponit, contra sententiam & assertionem D. Commelini, quem nos sequuti Schadida Calli *H. M.* pro Euphorbii planta tradidimus, nimis ut videtur securé.

Altera varietas Cerei Americani in Horto Chelseano propè Londinum à D. *Watso* colitur. Hæc planta sicut Tuna seu Opuntia plurimas varietates seu distinctas species producere solet.

Ficoides seu *Cereus angulosior & spinosior* in Hort. Leyd. reperitur.

9. *Melo carduus echinatus Penæ & Lobelii* Ger. *Melocarduus Americanus* Park. *Melocactus Indiæ Occidentalis* C. B. *Echino-melocactus* J. B. Ad. Lob. Clus. *Pomum spinosum Opuntiatum* Munting. *Ficoides Occidentale spinosum Melonis facie sulcis rectis* Hermannii.

Planta hujus generis mediocrius quam descripsit Clusius, 12 uncias longa erat, infimæ partis terræ insidentis ambitus 25 unciarum à qua in metam assurgebat, 16 profundis sulcis, totidemque elatioribus costis prædita, quarum singula novem tomentosa tubercula habebant, è quibus decussatim acutissimæ firmissimæque & tanquam corneæ decem spinæ, unciam ut plurimum longæ, interdum etiam ampliores prodibant, inter quas binæ, (in majoribus ternæ, in minoribus singulares) surrectæ erant: eæ autem sessili parte plantæ, quâ viz. supra terram incubuerat, & veluti fornicis instar curva erat fuscæ & nigricantes, media parte ex spadiceo candicantes, superna cineracei coloris, cuspides verò purpurascens. Summa parte plantæ (quæ foliorum expers erat, & radice tantum nitēbatur) densissimum tomentum emicabat ad uncia altitudinem, trium verò latitudinem in diametro, cineracei coloris, exterior ejus pars viridis erat, qualis ferè foliorum Tunæ, parte tamen terræ proximâ in albo palleſcebat: interna pars sive pulpa candida, spissa & adeò lenta, ut in tenuissimas etiam laminas sc̄cta & digitis extensa vix frangi posset, Cucurbitæ quodammodo saporem referens: Pulpæ meditullium & ipsum cor minus album erat, nullamque cavitatem habebat: suprema autem pulpæ pars, cui tomentum inhærebat nonnihil purpurascēbat: ipsum verò tomentum tenuissimum instar lapidis Amianti, & candidissimum erat, in quo latebant multæ exiles spinulæ purpureæ, quæ supra tomentum se exserentes, rigidiusculæ erant. Ab extima pulpa rari quidam prodibant in tomento latentes folliculi membranacei, sive vaginæ, coloris sanguinei elegantissimi & floridi, unciam longi, superna parte crassiusculi, infima aqua videlicet pulpæ adhælerant angusti & tennes, pleni semine exili, nigro & splendente, instar seminis Amaranthi purpurei: Summo horum folliculorum capiti inhærebat oblongum quiddam tanquam flosculi rudimentum, quod supra tomentum caput extulisse videbatur. Radices crassiusculas, longas, lentas & fibrosas, insuper alias in ambitu minores adhuc retinebat, ex infima sede productas.

In insula Maio appellata & vicinis circa maris litus erutæ fuere.

Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico exactiorem exhibet hujus plantæ tum iconem, tum descriptionem. In icone repræsentatur fructus Tunæ formâ supra tomentum eminens cum flore ei insidente: quid descriptio oportet novi, cum Belgicam linguam non calleam, me latec; interdum desit tomentum.

Sunt & aliæ præter dictam hujus fruticis seu species seu varietates, quemadmodum Ficus Indicæ; in Horto quodam Hollandiæ, & in illo Reverendissimi Episcopi Londinensis D. *Compton* apud *Fulham* (plantarum & ingenuarum artium Mæcenatis in æternum celebrandi) Echinomelocacti alteram varietatem cultam observavit D. *Tancredus Robinson*. Sulcis seu canaliculis, rectis, & obliquis spinis, flore, tomento, fructuque variat, quoad situm, figuram, magnitudinem, colorem, saporem, &c.

Locus.

C A P. XIII.

De Rosa.

Rosa à Græco ῥόδον fit, ρ in λ mutato. ῥόδον autem, si Etymologum audimus, nomen habet ab ῥζα, quasi ῥόδον, & ῥζα ἀρωματικὸν ῥόδον. Ita autem dici ait ῥζα ἀρωματικὸν, quia ἔνοσμον, quasi ῥζα non dicatur etiam de bono ac grato odore. Plutarchus melius, lib. 2. Συμπος. cap. ult. ubi scribit ita vocari, quia ῥέυμα πικρὸν τῆς ῥόδου ἀρίστη. Censet ergo Plutarchus fieri à ῥζα & ῥόδον, quia fluit ab ea odor gratus. Vossius putat integrum esse ῥεῖδον, quomodo Æoles pro ῥόδον dicunt. ῥεῖδον verò dici censet ῥζα μετακτῆσιν pro ῥεῖδον seu ῥαῖδον, idque à Chaldaico 𐤓𐤕𐤕 hoc est *Rosa*. *Voss. Etymolog.*

Rosam omnem initio candidam fuisse fabulantur Poetæ & Turcæ, illi ex sanguine Dei alicujus, seu Veneris, seu Cupidinis, unctam erubuisse; hi ex sudore Mahumetis rubedinem contraxisse sibi persuadent, ac propterea ejus folia humi jacere non patiuntur.

Cæterum

Cæterum Rosa tum ob venustatem & amplitudinem floris, tum ob ejusdem fragrantiam, omnibus seculis, omnibus terris summo in honore & pretio habita est, omnibusque floribus & odoribus prælata.

Rosam Pomiferis accensuimus; quoniam fructus in nonnullis Pomi magnitudinem assequitur, in omnibus figurâ potiùs ad Pomum accedit, quam ad Baccam.

Rosam in genere sic describit J. Bauhinus, Est (inquit) frutex infirmus, Cæli & citò senescens nisi recidatur, ut cum suffruticibus ambigere videatur, ramis aut potiùs virgibus duris, lignosis, & ut plurimum hispida mordacibusque aculeis horrentibus, non rectis, sed modicè recurvis, frequentibus, foliis subrotundis, asperis, per ambitum serratis, quinque, & septem ex uno nervo five pediculo coherentibus, sibi invicem oppositis, supremo singulari: *floribus* primùm herbaceo inclusis calyce, qui tumefcentes in virides alabastris fastigiantur, quibus deliscentibus *flores* panduntur (vel simplices, vel multiplices) in calycis sui medio *stamina* quædam capillacea, luteis *apicibus* donata complexi: semine in oblongis capitulis, quæ calycibus & floribus subsunt, per maturitatem rubentibus, & in quibusdam nigricantibus, duro, lanugine involuto: *radicibus* duris lignosis, in diversâ tendentibus, stolones crebros emittentibus.

Porro Rosæ partes Medici numerant octo. 1. Capitulum illud solidum, lanugine quadam refertum, floribus substratum, ceu basin totam Rosam sustinens, Calyx vocatum, quo nomine tamen globus rosæ totus nondum apertus sed adhuc commixtus dicitur. 2. Cortex, [rectius Calyx] apertâ rosâ in quinque pinnulas seu laciniâs divisus, Alabastris quibusdam dictis; Harum duæ barbatae sunt, duæ imberbes, quinta ab uno latere barbata, ab altera minimè. 3. Floris medium illud croceum, quod capillamentis insidet, *Anthera* Offic. [apices.] 4. Capillamenta Anthera seu apices sustentantia. 5. *Folium, præterea*, cujus 6. Ina pars candida *unguis* appellatur. 7. Lana in capite contenta. 8. Semen lanugine inclusum. Cortex cum lana & seminibus inclusis Fructus rectè dicitur, quarum maturitas tum ex colore ruffo, tum ex mollitie aestimatur.

1. *Rosa rubra* Ger. C. B. *rubra, flore valde pleno, & semipleno, & simplici fere* J. B. *Rosa rubra Anglica* Park. parad. *The red rose.*

f. B.

Rosæ rubræ frutex minor est quàm albæ aut rubellæ, virgæ non ita crassæ, spinæ multo rariores & minores, nec ita mordaces; aliqui rami etiam sine spinis: *folia* ex longiusculo pediculo, cui in principio velut auricula, foliola sunt terna vel quina, [plerunq, quina Park.] utrinque glabra, superne magis virentia, subrotunda. *Flores* five Rosæ rubræ, magnæ, quadam plenæ admodum, coloris intensè rubri five purpurei, quædam paucifoliæ, odoratæ omnes & potissimum siccæ. Flores sequuntur *fructus* five capitula sublonga, rubra ubi matura.

Flores colore plurimum variant; alii colore sunt intensè rubro sanguineo five in rubro nigricante, plenæ admodum, foliis omnium Rosarum amplissimis; alii pallidiores sunt & ad Damascenarum dictarum colorem accedentes: alii adhuc dilutiores Rosæ caninæ ferè colore; omnibus tamen folia seu petala ampliora sunt quàm Rosæ Damascenæ vulg. *apices* etiam crocei in medio multò plures. Odor gratiâ & suavitate quamvis Rosam albam superat, Damascenæ neutiquam conferenda est. [Odor quamvis satis validus est, nobis non admodum gratus videtur.] Folia probe exsiccata & reposita tum colorem, tum odorem diutius retinent quàm Damascenæ folia, quantalibet curâ & diligentia asservata.

C. Bauhinus huc refert, 1. Rosam Milesiacam flore simplici rubro, vulgo Rosafina. 2. Ros. ex rubro nigricante flore pleno. 3. Rosam Milesiam flore simplici rubro. 4. Rosam rubicundam Saccharinam dictam, Græculam Plinii. *Cam.*

Ebrodunenensis historiae auctores huc etiam referunt Rosam rubram pallidiorum C. B. item Rosam saturatius rubentem *ejusdem*. Verùm utramque erroneè: Posterior enim est Rosa 1. Prænestina similis *Clus.* quam & ipsi distinctam speciem paulò post faciunt: Si autem per priorem intelligat Rosam holofericam dictam, nos eam pro diversâ specie habemus.

2. *Rosa Damascena* Ger. Park. *Sativa* IV. *sive purpurea* C. B. *rubello flore majore multiplicato sive pleno, incarnata vulgo* J. B. *The Damask rose. Clusio Prænestina dicitur.*

Rosæ hæc fruticis sunt præalti ut albæ, spinosiores tamen iis multò. Ejus rami abundant spinis aduncis & mordacibus. Folia non virent ut in rubra, nec polita sunt ut in alba, terna, quina aut etiam septena, pænè rotunda. *Flores* multi simul, ex longis pediculis hispida, calyce etiam hispido, magni, pleni, incarnati, odoratiores dum virent rubris & albis, imò omnium non dico Rosarum, sed florum in genere longè odoratissimi, ut quæ halitu suo suavissimo sensum mirificè oblectant, citra ullam omnino offensionem aut satietatem.

Damascenæ dicuntur quoniam ex Damasco Syriæ urbe advectæ creduntur. Per totam autem propemodum Europam in usû frequentissimo sunt ad Syrupum ex multiplici earum infusione parandum.

Hyemes nostras etiam asperrimas facilè tolerant.

Rosa versicolor.

Rosæ cujusdam meminit Clusius, cujus flos multò dilucior erat, Prænestina, & ferè albicans, perinde tamen magnus & plenus, in quo nonnulla etiam folia observavit media ex parte candicantia, altera purpuralentia, vel similis coloris venis aspersa.

Alterius [aut ejusdem] Prænestinae similis forma & magnitudine, quæ ut plurimum dimidia ex parte candida folia haberet, reliquâ rubra, aut tertia duntaxat ex parte alba, vel nunc integra alba, modò integra rubra inter se commixta conspiciantur.

3. *Rosa Provincialis rubra* Park. parad. *rubra flore valdè pleno* J. B.

Hanc J. Bauhinus in urbe *Provins* Gallix se vidisse scribit valdè plenam & rubram, quæ invarias Gallix partes exsiccata distribuitur, quia valdè odorata. Ex hac conserva sicca ibique paratur. Huic flos densissimis factus foliis multò minoribus quàm in vulgari rubra, odoratior etiam quàm illi. Calyx spinulis horret. Folia duùm ordinum, duo semper sibi ex adverſo opposita sunt, quintum verò in summitate medium inter ordines locum occupat, omnia in circuitu serrata, glabra, superne viridia, inferne canescentia.

Frutex ipse paulò minor est quàm *Rosæ Provincialis Damascenæ*, cortice viridior, nec adeò rubente. Folia magnitudine paria: Flores paulò minores, petalis non usque adeo confertis & numerosis, colore minùs saturo quàm in *Rubrarum* optimo genere.

4. *Rosa rubra humilis sive pumilio* Park. parad.

Rosâ rubra vulgari minor est & humilior, alioquin ei non ità dissimilis, spinulis paucissimis vel nullis. Flores multiplicibus confertis, arctè stipatis foliis constant, minores, minùsque expansi & patuli quàm *rubræ vulgaris*, petalis adeò æqualibus ac si forcice reſecti essent; colore rubro minùs saturo quàm *Rosæ rubræ Provincialis*, odore languidior *rubræ vulgaris*.

5. *Rosa holosericea simplex & multiplex* Park. *R. rubra pallidior* C. B.

Virgæ hujus vetustiores cortice obscuro seu nigricante teguntur, stolones novelli viridi obscuro, paucissimis vel nullis omnino spinis muniti. Folia saturatiùs virent quàm in aliis plerisque *Rosis*, septem plerunque eidem costæ seu pediculo communi adnexa, cum in aliis plurimùm quinque duntaxat observentur. Flos aliàs simplici quinque petalorum latorum serie, cum multis in medio apicibus croceis constat; aliàs duplici, exterioribus latoribus & majoribus, interioribus minoribus, colore rubro saturo seu sanguineo, holosericum cremesinum dictum referente: interdum etiam flos magis multiplex est, sedecim aut pluribus foliis compositus, magnitudine ferè æqualibus. Omnes odore infirmiore quàm *Rosa vulgaris rubra*.

Hæc C. Bauhino *rosâ rubra* vulgari minùs rubet & flore simplici plerunque est, & foliis latissimis, cujus frutex spinis communiter caret.

6. *Rosa pumila Pannonica flore rubello* J. B. *Sylv. 14. seu pumila rubens* C. B. *pumila rubra Austriaca* Park.

Pedales atque aliquando cubitales etiam ex eadem radice profert virgæ, virides, lentas, infernè paucis, superne multis spinis rigentes; foliorum alas *rubræ* simillimas, quinque aut septem foliis, superne viridibus, infernè candicantibus constantes: summis virgæ & ramulis innascuntur latis magni calyces, sive alabastri, hirti barbatique, quales in *Rosis* rubris simplici foliorum ordine constantibus; ex quibus deinde sese explicant magnæ, non omnino odoris expertes *rosæ*, pentapetalæ, initio *rubræ*, deinde paulatim remittente & evanescente rubedine, carni fere coloris, multis luteis staminibus floris umbilicum, quemadmodum in aliis *Rosis* occupantibus. Fructus ruber, rotundus, omnium maximus, & *Pyræ* in modum carbinatus, fulvescente pulpa, inæqualia alba semina continet.

Floret passim in cædis sylvis, aliarum sylvarum marginibus, sublimioribus & desertis agris per Austriam inferiorem & universam Pannoniam Junio: Fructus matureſcit Augusto.

Hæc eadem videtur *Rosæ* vericolori *Park. parad.* quam Anglicè, *The Rose and Lancaster Rose* vocant: est autem *Rosæ Damascenæ* varietas potiùs quàm species distincta. Odor *Damascenæ* remissior.

Nec diversâ videtur *Rosâ* crystallina *Parkinsf. parad.* quæ non aliter à præcedente differt quàm colore virgarum in flore pallente saturatiore seu intensiùs incarnato.

7. *Rosa Provincialis sive Hollandica Damascena* Park. parad. *Hollandica sive Batava* Ger. *maxima multiplex* C. B. *Hollandica rubella plena, quibusdam centifolia spinoso frutice* J. B. *The Damask Province Rose.*

Ad staturam & magnitudinem *Damascenæ* æmulam affurgit; cortice rubente tum à *Damascenæ* frutice, tum ab aliis *Rosis* facilè discernitur. Folia etiam majora & rubicundiora aliis. *Rosæ* colore incarnato cum *Damascenis* conveniunt, duplo triplòve majores, foliis numerosissimis dense stipatis compositæ, extrinsecus majoribus, intrinsecus pusillis, staminum locum explentibus, & in ipsum calycem reflexis, adeò ut stamina & apices, figos habeat, vix compareant. Odor *Damascenæ* ad albam nonnihil accedens, *Damascenæ* certè longè inferior, non tamen ingratus. Variat interdum flore albo C. B.

Antequam plene explicatur flos admodum concinnus, venustus & speciosus est.

A Gallix urbe *Provins*, in cujus agro provenit, nescio an sponte, an aliunde translata, nomen accepit. Videtur equidem species *Rosæ* distincta, verùm de eo mihi non certò constat, cum reperiuntur ejusmodi & *rubræ*, & albæ, & luteæ, cùmque stamina & apices in flore nondum observaverim. Forte arte aliqua & mangonio talis initio effecta est.

Hujus varietatem observavit Clusius, priore aliquanto minus, hoc est, mediæ inter *Prænestinam* & *centifoliam* magnitudinis, alioqui colore, odore & formâ conveniens, quæ *Rosâ* centifolia *Batavica* altera *J. B. multiplex* mediæ C. B.

8. *Rosa sine spinis, flore majore* C. B. *sine spinis* Ger. *sine spinis simplex & multiplex* Park. *Rosa acanthis, flore pleno, coloris rubelli* J. B.

Clus.

Multis statim à radice affurgit virgis, humanam altitudinem interdum aequantibus [*Rosæ* intense rubefcentis altitudine, figura & effigie *f. B.*] Si fertili solo & loco umbrato pangatur, ut plurimum verò longè infra eam magnitudinem, & cubitalibus duntaxat aut sesquicubitalibus, lævibus, & sine spinis, viridibus, flexuosis, in varios ramos diductis; [quarum tamen summi propter floris calycem, & folia furculi horridiusculi sunt, ex densissima apicularum nigrarum & asperiuscularum congerie *f. B.*] *Folia* habet alata, hoc est ternis aut quinis uni costæ (quæ subaspera est) inhærentibus, binis semper inter se oppositis, extremo impari satis amplo constantia, fusca viriditate supernè nitentia, infernè canescentia. Extremis ramis insident flores, oblongis hirsutisque pediculis inhærentes, multiplici foliorum numero constantes, Prænestinæ [Damascenæ] majores, mediæ inter illas & rubras coloris [quem ornat varia vagaque venarum purpurascens delineatio, subus verò folia ex incarnato candicant omnia *f. B.*] jucundi odoris: fructus brevis crassus, pæne orbicularis, maturitate rubens: inæquale semen lanugine involutum continet. *Radix* repens, lignosa, dura, aliarum instar.

Aliud genus *Rosæ sine spinis* invenitur, non valdè dissimilibus virgis, quod minores & rariore foliorum texturâ constantes flores profert, colore pæne facum vini rubri, quod C. Bauhino *Rosa sine spinis flore minore*: J. Bauhino R. *sine spinis colore pæne facum vini rubri*.

Florent hæc cum reliquis mense Junio.

9. *Rosæ rubella sive incarnata similis* J. B. *Rosa prima Prænestinæ similis* Clus. hist. C. B.

Prænestinæ, quam vulgus Provinciale vocat, valdè similis est [*Rosa* prior Clusii præter vulgares] nec illa minùs altè affurgit: in solo flore discrimen est, qui circiter quadragenis aut pluribus foliis, paulo amplioribus & saturatiùs nonnihil rubentibus constat, multis staminibus flavis umbilicum occupantibus, alabastròque multò crassiore ac breviorè: odor minis suavis & albæ ferè proximus.

Locus & Tempus.

Valdè frequens est Viennensibus hortis & totâ Austriâ, nullius tamen apud illos usûs, quàm ad cliciendam aquam stillatiam. Floret cum cæteris Junio, interdum etiam Maio.

10. *Rosa folio crispo rubello seu incarnato* J. B. *Rosa folio subrotundo & crispo* C. B.

Rosæ Damascenæ varietas esse videtur, cum non aliter ab ea differat quàm folio subrotundo & crispo, flore rubello sive incarnato.

11. *Rosa sylvestris rubella parvo frutice* J. B. *An Rosa sylv. odoratissimo rubro flore* C. B? *Rosæ sylv. tertium genus* Trag?

f. B.

Hujus frutex parvus est, cubitalis ut plurimum, formâ similis *Rosæ* intense rubræ, curvis nonnuncquam spinis, sed raris: foliis ut in illa quinquepartitis, rariùs in septem foliola distributis, serratis, glabris, supernæ parte obscuriùs virentibus, denique ejusdem ferè & coloris & formæ, sed rotundioribus & minoribus; flore non parvo, coloris rubelli sive incarnati, ut vocant, quinquefolio, jucundissimi odoris, cui succedit capitulum cum pediculo insipido.

Locus:

In collibus circa Genevam, v. g. *la Bassie, Champe*, &c. observavimus Junio florentem.

12. *Rosa rubello flore parvo simplici, non spinosa* J. B. *sylv. minor rubello flore* C. B. *quæ vulgè à mense Maio Maialis dicitur*.

f. B.

Mitior hæc nullis horret spinis, pediculo duntaxat floris nonnihil aspero: foliorum autem glabrorum conjugationes præter extremum impar tres sunt vel quatuor, serratorum, superiùs virentium, inferiùs albicantium, glabrorum: *rosæ* sunt parvæ, quinquefoliæ, odoratæ, coloris rubelli. *Fructus* rotundus, parvo Mespilo paulò minor, per maturitatem rubens, grana tomento involuta continet. In hortis sæpe altitudinem hominis excedit.

Locus.

In montibus propè Genevam sponte provenit, nobis & J. B. observantibus. Ad radicem montis Albii prope Tigurum *Gesü*. Colitur etiam in hortis.

- A. 13. *Rosa sylvestris inodora sive canina* Park. *canina inodora* Ger. *sylv. vulgaris, flore odorato incarnato* C. B. *sylv. alba cum rubore, folio glabro* J. B. *The common wild Bziar or Dogs Rose. Cynobatos & Cynorrhodos* Officinarum, quibusdam the *Hep-tree*.

f. B.

In magnos hæc excrevit frutices, magnis armatos spinis. *Folia* sunt satis magna, utrinque glabra: *Flores* simplices, quinquefolii, albi cum aliquo rubore, in medio *stamina* lutea. Succedunt *capita* longa, primum viridia, deinde Coralli modo rubra, quæ ubi planè matura mollia redduntur, sapidi gustûs cum aliqua aciditate: à pilis quibus semina involuta sunt inter edendum cavendum. In hujus virgis spongiolæ villosæ sæpe videntur.

Locus.

In sepibus passim invenitur, omnibus in terris.

Ab hac ego speciem diversam non puto

A. 13. *Rosam sylvestrem odoratam* Ger. *sylv. foliis odoratis* C. B. *foliis odoratis Eglentiam dictam* J. B. *sylv. odoram sive Eglentiam flore simplici* Park. *The Sweet Briar.*

Non alia quippe in re quàm foliorum odore ab ea differt: neque in ejus descriptione Botanici qui diversam velint consentiunt, aut notas distinctionis certas adferunt. Cùmque inter alias Rosas caninas hujus generis una vel altera sparsim & rariùs in sepibus occurrat, & nunquam plures simul, verisimile est has ab earum semine nasci. His adde quòd Rosa Eglentia transplantando interdum degeneret & odorem amittat, ut observârunt Gesnerus & Lobelius.

Nobis suffragatur Turnerus, inquit, Ego hanc nihil aliud quàm suaveolentem Cynosbati speciem existimo.

Ab hac non aliter quàm flore multiplici seu pleno differt Rosa Eglentina flore pleno J. B. *sylv. flore pleno seu multiplici* C. B. & aliorum.

Rosa sylvestris flore odorato incarnato varietatem observavit nobisque ostendit D. Dale, quam & nos quoque dudum observâsse meminimus poma spinulis sed rarioribus obfita, rotundiore quàm Cynorrhodi vulgaris & hilarius rubente, quòdque barbula seu calycis radios non abjicit, quemadmodum vulgaris Cynorrhodi pomum, sed in hyemem usque retinet donec fructus maturefcunt.

A. 14. *Rosa sylvestris altera flore albo nostras.* *Rosa sylv. folio glabra, flore planè albo* J. B. *An Rosæ sylv. 4. species Trag? i. e. Rosa sylvestris 17. seu arvensis candida* C. B? *An Rosa canina humilior fructu rotundiori* D. Plot.

Differt à vulgari Rosa canina virgis gracilioribus, spinis rarioribus & multò minoribus obfita; floribus albis, longioribus pediculis insidentibus, pluribusque simul in umbellæ formam se componentibus; fructu minore & rotundiore: foliis minoribus & ad Rosæ pimpinellæ formam quodammodo accedentibus. Planta tota minor est & humilior Cynorrhodo vulgari. In sepibus frequens est.

J. Bauhinus Rosam suam sylvestrem folio glabro sic describit, Floribus est multis simul junctis, Rosæ moschatae in modum, majoribus, omnino albis, odoratissimis, calycibus eorùmque pediculis rubentibus: foliis septenis, planè glabris, Rosæ sylv. albæ similibus. Non ita in altum excrefcit, nec ita robustos profert ramos ut Rosâ sylv. vulgaris, sed multum serpens, ramis quibusdam parùm spinosis. Floret Junio & Julio, paulò tardius quàm reliquæ sylvestres.

Rosa sylvestris *Cæsalp.* virgis humilioribus & minus spinosis, floribus albis, nobis eadem cum hac nostra videtur. C. Bauhinus ad Rosam humilem flore albo Clusii refert, mintis rectè nostrâ sententiâ: diversam enim speciem putamus. Videndum quid differat ab hac Rosâ campestris repens alba C. B. *pumila campestris alba* Park.

Cynosbati flores qualitatis convenire videntur cum Rosis fativis, sed majorem vim adstringendi *Vires.* habent, proinde in profluvio uteri rubro & albo summæ sunt astimationis.

Fructus vi lithontripica maximè commendantur, in qua tamen excellunt exempti arilli. *Schrod.*

Pulvis iste in Antheris Cynosbati reperibilis, crocei coloris & summè volatilis, est genuinum sulphur vegetabile ab Archæo sublimatum, egregiis dotatum potestatibus: cui consanguinei sunt pulveres, viz. Alcohol ex Julis Coryli, summitatibus Pini, musco terrestri clavato, & in Antheris Lilio- rum alborum. Habent egeriam vim anodynam, soporiferam, cardiacam. *Hagendornius Cynosbatolog.* p. 48. idem tradit *Wedelius de sulphure plantarum.* Ego in phtisicis & convulsivis affectibus, in phrenesi, & doloribus leniendis utiles esse existimo. *D. Tancred. Robinson.*

In acinis seu feminibus Cynosbati reperitur oleosa & balsamica substantia, egregiæ efficacæ in Lithiasi; flammam citò concipit, & continet ipsam essentiam plantæ. *Hagendorn. Cynosbatolog.* p. 70. Duo Hydropici pro desperatis habiti ad integram valetudinem restituti sunt à diuturno usu decocti fructuum Cynosbati integris cum arillis in vino. *Hagendorn. Cynosbatol.* p. 154. Idem affirmatur de his floribus à *Wedlio.*

Hujus poma cum maturuerint pulpam continent saporis cum aciditate grati, ad appetitum excitandum & æstum febrilem compefcendum perutilem.

Ex hac pulpa cum Saccharo Officinæ nostræ Conservam parant, non modò ad febriles ætus, sed & ad Scorbuticos affectus calidiores utilissimam: ventrem etiam leniter astringit, & defluxiones sistit, ut taccam palato admodum gratam esse, ventriculo acceptam, & concoctionem promovere.

Ex hac etiam pulpa bellaria & scitamenta multa, parare norunt coci & matronæ honestæ ad mensas secundas instruendas.

Insanabilis ad hosce annos (inquit * Plinius) fuit rabidi canis morsus, pavorem aquæ potûsque * *Hist. nat.* omnis afferens odium. Nuper cujusdam militantis in pratorio mater vidit in quiete, ut radicem syl- *l. 25. c. 2. &* vestris Rosæ blanditam sibi aspectu pridie in frutesco mitteret filio bibendam. In Lusitania res ge- *l. 8. c. 4.* rebatur, proxima Hispaniæ parte: casûque accidit, ut milite à morfu canis incipiente aquas expavescere superveniret epistola orantis ut pareret religioni, servatûsque est ex insperato, & postea quisquis auxilium simile tentavit.

In hujus ramis, fractis præcipuè alitèrve læsis, vel ab insecto aliquo compunctis per ætatem muscosum quoddam corpus herbacei & rubescentis coloris sæpe excrefcit, quod * *Bedeguar* Lobelius, Spongiolam alii appellant, vulgus [Germanicum sci. circa Norimbergam] quod suppositum somnum incumbentibus provocet, *Den Schlaf;* cujus cineres ad dyturiam, tineas ad vermes expellendos Camer. laudat. Spongiolam hanc si incideris, vermiculis exiguis albis intus referatam invenies, quæ per totam hyemem in cellulis suis latitantes, mensè demum Maio insequentis anni muscarum formâ prodeunt: quarum nonnullæ aculeo seu spiculo è cauda semper prominente armantur, & ad Mouffeti Sciticaudas referri possunt, aliæ eâ omnino destituuntur; & in hoc fortè sexuum differentia. Descriptionem muscarum vide in *Cat. Cantab.*

* *Bedeguar* Officinis perperam dicitur hæc excrefcencia; est enim *Bedegua* *Ara-* *bum* *Cardus* *genus* J. B. C. B.

- A. 15. *Rosa pumila spinosissima foliis Pimpinella glabris, flore albo* J. B. Item, *Rosa sylv. pomifera Lobelio, flore rubello, sine spinis, pumila* ejusdem. Item, *Rosa arvensis Tabernam. spinosa* ejusdem. *Rosa sylv. pomifera minor* C. B. R. *Pimpinella sive pomifera minor* Park. *Ros. Pimpinella folio* Ger. *The Pimpernel Rose.*

Frutex est parvus, humilis, cubitalis aut summum sesquicubitalis, virgis spinosissimis, foliis minimis, Pimpinellæ foliorum æmulis, unde ei nomen quatuor conjugationum: Rosæ exiguis, candidis, [inodoris Park.] Fructus rotundi satis grandes, per maturitatem nigri.

Locus.

In fabulosis & petrosis frequens nascitur. Reperiri aiunt cum & sine spinis, C. Bauhinus se utramque habuisse ait, & Parkinsonus in eodem agro utramque simul sæpius inveniri asserit. Nobis in Anglia speciem illam quæ spinis caret nondum videre contigit, nec puto apud nos oriri nisi ex accidente: at neq. dari inter has duas essentialem seu specificam quam vocant differentiam. Hinc tamen non immeritò C. Bauhinus ad idem caput reducit Rosam pomiferam *Ad. Lob.* quæ lævis, & Rosam arvinam *Tab.* quæ spinosa. Rosæ pomiferæ titulo Lobelium describere Rosam Pimpinellam nostratrem cum Camerario & C. Bauhino sentio, quòd eam Angliæ perquam familiarem esse dicat, quamvis negligenter nè dicam falsò eam descripserit, & sine spinis depinxit, unde J. Bauhinus dubitavit, annon Rosam suam rubello parvoflore simplici non spinosam intelligeret.

Rosæ pomiferæ *Lob.* Camerarius eandem facit Rosam campestris odoratam Clusii; cui & ego libenter adstipulor; quantumvis tum J. Bauhinus, tum Casparus frater diversam faciant, & Clusius ipse videatur distinguere: siquidem descriptio ejus Clusiana, excepto floris odore, Rosæ nostræ Pimpinellæ egregiè conveniat, quam adponemus ut Lectori judicium permittamus.

Rosæ campestris odorata, inquit ille, cubitalibus aliquot, aut ad summum, sed rarissimè, bicubitalibus, assurgit virgis, firmis, duris, lignosis rubescentibus, densissimo spinarum vallo munitis; ex quibus frequentes confuso ordine oriuntur spinosi ramuli, virides, singuli suam florem sustinentes, album, odoratum, pentapetalon, luteæ aut Canellæ Rosæ vulgaris aequalem, capillaceis quibusdam *staminibus*, cum suis *apicibus* luteis, medium floris umbilicum occupantibus. Fructus rotundus, brevis, initio viridis, deinde plenam maturitatem adeptus niger, crassa, angulosa, dura *semina* continet. Folia sunt inter eam quæ luteos simplices fert flores, & eam quæ ab aggeribus in quibus sponte provenit, sive à Pimpinellæ foliorum similitudine nomen apud Belgas accepit (*Dunnen roosen* & *Pimpernelle roosen* enim appellant) ferè media, per ambitum serrata, & nullius splendoris. *Radix* dura, lignosa in diversa tendit.

Locus.

Invenitur multis circa Viennam locis, præsertim editoribus & montosis. Floret Maio, quo tempore rusticæ mulieres plurimos ejus fasciculos, ob odoris gratiam, venales in forum deferunt. Fructus Augusto maturefcit.

Rosæ spinosissima pumila flore rubro *J. B.* quæ circa Monspelium in luco Grammuntio reperitur hujus tantum varietas est, colore floris differens. *Botan. Monsp.* His adde

16. *Rosam campestris spinis carentem bifloram* C. B.

Flore est languidè rubro, vere & autumnò prodeunte, quæ duplex, alia odoris expers, alia foliis exiguis suavissimi odoris in monte Pilati Lugdunensium.

17. *Rosa sylvestris pomifera major* Park. C. B. *Rosa poma spinosa, folio hirsuto* J. B. *J. B.*

Folius est palmum ferè longis, quinquepartitis, ad rubellam plenam panè accedentibus, minùs rotundis, longioribus, serratis, subtus hirsutis quadam lenibus tactu & panè cinereis, capitibus sive fructibus spinosis, magnitudine Avellanæ rotundæ ex pediculis brevibus, spinosis; per ramulos sunt spinæ rariores.

C. Bauhinus Rosam suam sylv. pomiferam majorem sylv. pomifera *Lob.* majorem facit, altiozem, ramosiozem, paucissimis aculeis, foliis majoribus pallidè virentibus; & Basileæ locis humidis in Alnetis provenire scribit: quam describit J. Bauhinus à monte Calvari allata est. Ab hac diversà videtur

- A. 18. *Rosa pomifera major* Park. parad. h. e. *sylv. pomifera major nostras.* *The greater Apple-Rose.*

Park.

Hujus virgæ crassiores sunt, cortice obscuro canescente tectæ; teneriores furculi rubescunt nonnihil, spinis crassiusculis acutis hic illic armati, verum nec tantis, nec tam crebris quàm Rosæ Eglanderis. *Folia* pallidè viridia, quinque simul in eodem communi pediculo, rariùs pauciora. *Flores* parvi, simplices, pentapetali, inodori, aut leviter odorati, Rosæ Eglanderis parùm majores, eodem etiam colore rubello perfusi, capitulo spinoso insidentes, & alabastris barbatulis aliarum rosarum instar cincti. *Capitula* floribus delapsis in formam & magnitudinem parvi Pyri excrescunt, barbularum in Vertice seu umbilico gestantia, & spinulas etiam retinentia, per maturitatem pulchrè rubentia, femina multa, alba, dura, subrotunda, lanugine involuta, pulpâ molli inclusa continentia. Pulchritudo hujus plantæ in pomorum rubentium decora specie & jucundo aspectu potiùs quàm florum formâ aliùve alicujus partis consistit.

Locus.

In Septentrionalibus Angliæ montosis. Westmorlandia puta & Eboracensi territorio copiosè provenit.

19. *Rosa cinnamomea multiplex* Park. *cinnamom. flore pleno* Ger. *odore Cinnamomi, flore pleno* C. B. *minor rubello multiplicato flore, asperis spinis armata* J. B. **The double Cinnamon Rose.**

Descriptio Jo. Bauhini quamvis brevis huic stirpi apprimè convenit, & ad eam ab aliis Rosis distinguendam sufficit.

Frutex (inquit) est asperis, duris spinis armatus, in altitudinem satis magnam, multis virgis rubentibus valdè excrefcens. *Rosæ* huic parvæ, ex brevibus pediculis, plena, odorata. Adde ex Clusio, Foliorum alæ quinis aut septenis foliis æquali inter se spatio distantibus constant, uno hinc, altero inde geniculatum conjugatimque semper adherente, unoque in cacumen exeunte, coloris superna parte viridis, infernè candicans. Flos multiplici foliorum pusillorum glomeratione constat, colore rubello, Cinnamomi odore remisso, unde nomen. *Radix* latè admodum serpit, & vivax est, novas virgas sùbinde producents.

Maii mensis initio, omnium Rosarum prima floret, in hortis nostris frequentissima est, unde pri- ^{Tempus.} mum delata, aut ubi sponte proveniat incertum.

Huic specie eadem est, accidentibus nonnullis diversa,

20. *Rosa Cinnamomea simplex* Park. *cinnam. simplici flore* Ger. *odore cinnamomi simplex* C. B. *cinnamomea floribus subrubentibus spinosa* J. B. **The single Cinnamon Rose.**

Parkinsonus virgas hujus minùs rubere ait quàm ejus quæ flore est multiplici. C. Bauhinus hanc habet pro Rosa Maii [sine spinis] Albii montis prope Tigurum *Gesn.* qu. an rectè. J. Bauhinus Rosam Maii Albii montis *Gesn.* diversam facit à Cinnamomea simplici.

21. *Rosa sylvestris Russica* Park. **The wild Brier of Muscovy.**

Stolones crebros, luteo-rubentes è radice emittit, tuberculis hic illic erumpentibus inæquales, quibus insident spinæ ut in Cynosbato vulgari. *Folia* non admodum crebra, parva, quam in illa minor. *Rosæ* simplices, parvæ, colore incarnato saturo.

22. *Rosa sylvestris Virginienfis* Park. **The Virginia Brier-Rose.**

Stipitum & ramorum magnitudine & crassitie nulli Rosæ cedit; Virgæ & furculi novelli virides sunt, vetustiores canescunt; plurimis aculeis tenuibus, cum crassioribus aliquot intermixtis, obfita. *Folia* in viridi obscuro nitentia, parva & propemodum rotunda, multa uni costæ conjugatim adnexa, Rosæ luteæ simplicis foliis quadantenus similia. *Flores* summos ramos occupant, parvi, pentapetali, pallidè purpurei seu saturatius incarnati, Cynorrhodi vulgaris floribus similes, caduci.

23. *Rosa alba* Ger. *Anglica alba* Park. *alba vulgaris major* C. B. *candida plena & semiplena* J. B. **The white Rose.**

J. B.

Virgis affurgit longis, lignosis, fungosis, in quibus spinæ acutæ, aduncæ, raræ, cortex alioqui politus & lavis: Foliola quina vel septena, crenata, glabra, sublonga, quædam panè rotunda, pediculi dorso spinoso interdum: Extremis ramis *calyces* plures ex pediculis non minacibus inhaerent: quibus apertis apparent rosæ pulchræ, odoriferæ, albæ, multorum foliorum: (interdum cum negliguntur pauca producant folia, nisi aliud genus sit) quorum interiora minorâ, exteriora verò majorâ & ampliorâ, in medio *apices* luteos includentia. Succedunt *fructus* rotundi, rubri ubi maturi, in quibus grana dura, lana involuta. Odor huic languidus.

Duùm est generum, altera flore majore & pleniore, quæ in umbrosis interdum ad octo aut decem pedum altitudinem affurgit, stipite in hoc genere crassissimo; altera flore minore & simpliciore, Rosæ Damascenæ altitudinem vix excedens: illius flores imâ præcipuè parte versùs fundum aliquam ruboris tincturam ostendunt; hujus candidi purioris & impermixti coloris sunt. Hæ tamen duæ non videntur specie differre, sed accidentibus duntaxat quibusdam à Soli aut cæli aut culturæ diversitate ortis variare.

At neque Rosa incarnata ab alba minore differre specie censenda est, cum solo floris colore incarnato, ejusdemque majore expansione discrepet.

24. *Rosa lacteola* J. B. *alba minor* C. B.

Elegans est, non magna, foliis multis, densè stipatis: quæ singula si evellantur candida sunt, cum verò simul calyci inhaerent in flore integro, videtur quiddam diluci ruboris emicare.

Et hæc prioris varietas esse videtur.

Considerandum etiam quantum ab eadem differat

25. *Rosa humilis flore albo Clusii* J. B. *sylv. odorata albo flore* C. B.

Clus.

Quæ humilis est & fruticosa, foliis illi quæ album florem fert persimilis: sed ejus flores, licet albi, longè minores, neq, unquam planè sese explicantes, ejusdem cum alba vulgari odoris & coloris, qui tamen plus carni admixtum habet. Paulò serius illa floret. Plurimum accedere videtur ad Græculam Plinii.

Rosa alba Provincialis.

Datur etiam & *Rosa Provincialis alba*, cujus mentio in Parkinsoni horto, inque Catalogo horti Oxoniensis habetur.

26. *Rosa moschata minor flore simplici* J. B. *moschata simplici flore* C. B. Ger. *moschata simplex* Park. *The Musk-Rose.*

J. B.

Magnos habet stolones, rectos, crassos, statim à radice prodeuntes, decem interdum aut duodecim pedes altos, in quibus spinæ raræ, interdum à trunco rubræ ac robustæ: Rami tactu essent laves, nisi interdum spinæ intervenirent, in quo quiddam habent commune cum Rosis albis sativis, ac differunt ab Incarnatis vulgo dictis, quarum rami undique valdè spinosi. Folia satis rara, quæ non multùm differunt à Rosis albis & incarnatis, nisi quòd minus rugosa & magis acuta, glabra, superne cum viriditate, inferne albidiora cum pilis vix apparentibus, in circuitu serrata, quæ ut plurimum habent septem foliola, interdum novem majori ex parte sibi invicem opposita. In foliorum pediculis parte inferna spinæ valdè adunca. Rami extremi divisi in alios, minores, qui quadam quasi lanugine obducuntur & rubent: pauca habent folia, abundantque multis floribus simul coherentibus, qui prius quam se expandant longa apparent capitula, mollia & hirsuta. Apertæ rosæ vix diem durant, & mediocris sunt magnitudinis, albæ, [habent nonnunquam ungues rubentes qui lutei sunt antequam expanduntur] pentapetalæ: Apices lutei foliolis decedentibus nigrescunt, relicto in medio uno magno hirsuto, clavam aliquatenus exprimente. Odor cum suavitate insignis, moschum proximè referens, sapor amarus, adstrictioris non magnæ particeps, aliquam acrimoniam in faucibus reliquens.

De loco natali nobis non constat. Frequens in hortis colitur; frigoris vehementioris impatiens est; unde colligitur calidiorem aliquam regionem ejus parentem esse.

Quæ flore est pleno, hujus duntaxat varietas nobis censetur, non species aliqua distincta.

27. *Rosa moschata major* J. B. *Rosa moschata species major* Ger. *Rosa Hispanica moschata simplex* Park. parad.

J. B.

Et hanc C. Bauhinus pro præcedentis varietate habet. Frutex est robustus, rectus, spinosus, ut *Moschata minor*; in ramorum summitatibus ex pediculo raris aliquibus spinis aculeato Rosæ enascuntur, plerunque quinque aut septem foliis constantes, magnæ, albæ, cum aliquo rubore, qui potissimum detegitur cum exsiccantur, odore suavissimo. Floret Junio.

Hæc ex floreudi tempore vera & genuina Rosæ moschata species vix est censenda: illa enim non ante finem Æstatis & Autumni initium floret.

Aliam Rosæ moschata speciem spuriam, fortè præcedentis varietatem, proponit Parkinsonus, in descriptione.

28. *Rosæ moschatae multiplicis alterius, aliis Damascenæ albæ, vel verius Cinnamomæe flore pleno.*

Hæc stipite & ramulis brevioribus, foliis paulò amplioribus pallidiùs virentibus, floribus itidem tantillo majoribus, odore multo remissiore, floreudi tempore priorè seu præcociore à Rosâ moschata vulgari differt, cætera ei similis.

Tempus floreudi & odor diversus, specie à Moschata distinctam arguunt.

Vires.

Cæterum Rosæ moschata odore caput tentant, & potentissimè alvum subducunt, non minùs, auctore Manardo, quam Scammonium, ita ut si sex vel octo folia acetario miscueris, totum purgatorium reddas. Idem confirmat Amatus, historiam recitans mulieris, quæ ex gustato condito harum rosarum faucium & linguæ excoarationem cum stomachi rosione contraxerit. Quapropter ab ea tanquam à pernicioso medicamento abstinendum suadent.

29. *Rosa semper virens* Park. parad. *semper virens Clusii* J. B. *moschata semper virens* C. B. *The ever-green Rose.*

Clus.

Multis statim à radice luxuriat sarmentis, flexibilibus & caducis, nisi quis palo sustineat, aut ad parietem applicet; nam non valdè crassa sunt, sed lenta, viridia, spinis rubescentibus, hami instar aduncis, & mucrone versùs terram converso obsita, ut pleraque ferè omnia Rosarum genera, eaque alternatim ambiuntur à foliorum alis, septem interdum, sed quinque ut plurimum foliis præditis, ex adverso sese spectantibus; horum duo, quæ laxiori alæ sedi, quâ ramum amplectitur proxima, minorâ sunt, bina alia quæ succedunt illis duplo pæne majora, quintum extremam alam occupans, & imparem numerum faciens omnium maximum: singula autem à nervo medium folium occupante aliquot venas habent ad folii oras excurrentes: in ambitu sunt serrata, & præ viriditate splendent, nec desunt ut in aliis rosis sed etiam hyeme permanent. Novo vere ex flagellis istis sive sarmentis è foliorum alis multi oriuntur novelli rami, initio quidem cum foliis nonnihil purpurascens, deinde verò colorem viridem contrahentes; quorum nonnulli summo fastigio ternos aut quaternos gerunt flores, uncialibus, gracilibus pediculis subnixos, quinque foliis pæne uncialibus constantes, prorsus nivei candoris, è quorum medio plura staminula prodeunt, candida, flavis apicibus insignita, & inter illa capitellum hirsutum albicans. Floris odor suavissimus est, & ad Rosæ moschatae flore simplici odorem valdè accedit, sed nec ipsius floris forma valdè dissimilis.

Hujus semen Patavio missum.

30. *Rosa lutea* Ger. J. B. *lutea simplex* Park. parad. C. B. *The single yellow Rose.*

Rarior & speciosa est *Rosa lutea*, spinosis virgis, foliolis glabris, quinis vel septenis, vix tantillum horridis; floribus luteis, simplicibus, cum gravitate odoratis, pomò breviorè, ventricosiorè. Repit & multum se propagat.

Parkinſonus ſarmenta craſſa & lignoſa ei attribuit, paucis aut nullis ſpinis in veteri ligno ſuperſtitibus, junioribus ſeu novellis virgis & ramulis, creberrimis ſpinulis, pilorum inſtar tenuibus, obſitis; folia minora, rotundiora, pallidiùs virentia, eleganter tamen circa margines crenata, plura denique ad unam coſtam adnexa [ſeptem aut novem] quàm in alia quacunq; *Rosa fativa*: *Florem* minorem, quàm *Rosæ moſchatæ majoris*, majorem quàm *Eglanteriæ*.

31. *Rosa lutea flore pleno* J. B. *lutea multiplex* Ger. C. B. *lutea multiplex ſive flore pleno* Park. parad. *The double yellow, or yellow Provence-Rose.*

Non alia ferè in re quàm floris multiplicitate à præcedente differt. Flos autem peramplius eſt, & ſpecioſus, tum multiplici foliorum denſe ſtipatorum ſerie compoſitus, ut *Rosæ* provinciali *Damaſcenæ* ſeu *centifoliæ* *Bataviæ* hac in parte vix cedat. Florum adeò ferax eſt, ut dimidiam eorum partem ad maturitatem non perducat; imò paucos admodum perficit & integros expandit, pleriq; ob humorem nimium, (imbribus plerunq; copioſis florendi tempore decidentibus) corruptis aut vitiatis. Oportet ergo ſi flores integros & perfectos deſideras, ut ſtirpem juxta parietem plantes, & florum gemmas tenellas pleraq; amputes, paucis relictis, quas nè hac quidem curâ adhibitâ facile explicat in flores undequaq; perfectos.

Hinc nonnullis duplex habetur hujus generis *Rosa*, quarum altera florem totum expandit, altera vero ſemiclaulo flore permanet.

32. *Rosa subviridis & cœrulea* C. B. J. B.

Si in teneras *Agrifolii* arbuſculas *Rosæ* inferantur virides flores producere ſcribunt aliqui apud *Camerarium*. Quamvis interdum anni conſtitutione frigidiore & humidiorè herbacei coloris *Rosæ* ſine calyce proveniant.

Eſt & jamdiu videre, ut refert *Lobelius*, *Cœruleas Rosas* in hortis *Italicis*. Sed optârim ego ſcire hortos, ſi extent, ubi proveniant, & qua in re differant à reliquis *Rosis*. *J. B.* Imò ego nullibi extare puto, cum à tempore *Lobelii* altum ſit de eis ſilentium.

33. *Rosa sylvestris Austriaca flore Phœniceo* Park. *punicea* Cornut.

Virgæ hujus novellæ tenues, rubentes, adultiores obſcurè cineræ, ſpinis aliquot obſitæ non admodum craſſis aut acutis: *Folia* paulò majora *Rosæ luteæ*, ſimplicis foliis, aliàs non multum diſſimilia. Flos ſimplici quinq; foliorum ſerie conſtat, colore intus puniceo, à tergo croceo: quæ coloris diverſitas varium ſape florem reddit, lineis quibuſdam flavis per colorem phœniceum ardentiffimum diſperſis, jucundo ſpectaculo. Hujus *Rosæ* umbilicum tenet pappus atropurpureus, mille filamentis & apicibus luteo-pallidis cinctus. Capitulum flori ſubjectum rotundum eſt, ut in *ſylveſtri Rosa*. Odorem habet veluti mellis. Floret *Maiò*. *Parkinſonus* pro *Rosæ luteæ* ſpecie habet; aſt diverſa eſt.

34. *Rosa omnium calendarum vulgè dicta: Italica flore ſuaviter rubente perpetua* Ferrarii. *The monthly Rose.*

Rosæ *Damaſcenæ* vulgari non multum diſſimilis eſt: nec odore valdè inferior. Per maximam æſtatis partem florere perſeverat, non tamen ſingulis calendis floret, ut nomen innuere videtur. *Ferrario* obſervante denſioribus ſavit aculeis.

35. *Rosa rubro & albo variegata Rosa mundi vulgè dicta. The Hundred-Rose.*

Rosæ rubræ vulgari excepto floris colore ſimillima eſt, ejuſque progenies videtur, procerior tamen aliquanto & ramioſior. Flos coloris reſpectu omnium *Rolarum* longè pulcherrimus eſt, albo & rubro elegantiffimè virgatus ſeu variegatus. Figura, magnitudo, odor *Rosæ* rubræ. In eadem ſtirpe inter multas variegatas una vel altera non rarò *Rosa* penitus rubra apparet, quo originem ſuam fateatur.

36. *Rosa Francofurtensis* Park. parad. *inapertis floribus, alabaſtro craſſiore* Hort. Reg. *Parif. The Frankford Rose.*

Virgæ hujus juniores cortice pallidè purpuraſcente obteguntur, ſpinulis numerofis pilorum inſtar tenuibus obſitæ: vetuſtiores pauciſſimis ſpinis donantur. Capitulum quod flori ſubest eique pro baſi inſervit majus eſt quàm in quavis alia *Rosæ fativæ* ſpecie. Flos ipſe multiplex eſt, & craſſus, adeoque intumeſcit dum adhuc in gemma eſt, antequam explicetur, ut calycem rumpat plerunq; & præpropero ortu exeat: Color inter *Rosæ rubræ* & *Damaſcenæ* medius: umbilicum floris occupat glomus laevis & denſus ex ſtaminibus & apicibus arctè ſtipatis compactus. Calycis ſegmenta in hoc genere præter aliarum omnium *Rosarum* ordinem nullis ad latera barbulis aucta ſunt.

37. *Rosa Hungarica* Park. parad. *The Hungarian Rose.*

Rosa Hungarica virgibus viridibus, spinis raris obtusis *Rosa* vulgaris rubrae staturam & magnitudinem assequitur, raro excedit. Flos ipse magnitudine, foliorum multiplicitate, & figurâ *Rosam* rubram aequalat, verum pallidior est, & si curiosè spectetur maculis crebris dilutionibus eleganter perspersa rubore velut irrorato, apparet. Odor quàm rubrae jucundior.

Aliæ varietates *Rosarum* in hortis reperiantur, ut *Rosa punicea* *Cornut.* *Rosa Arborescens* non descripta *Sibbaldi* prodrom. Hist. Scot. *Rosa Ciphiana* seu *Rosa Pimpinellæ* foliis minor nostras, flore eleganter variegato *Catalog. Hort. Med. Edinburg.*

De *Rosarum* temperamento, calidæne sint an frigida non levis est inter medicos controversia: quâ misâ, nos earum vires & utilitates quas humano corpori præstant breviter indicasse contenti erimus. In usu sunt rubrae præcipuè & incarnatae, vulgò *Damascenæ* dictæ.

Vires.

In rubris plus est terræ substantiæ, & resiccantis adstringentisque facultatis, non tamen absq; humido quodam permixto, quod quidem ipsis adhuc virentibus inest, in resiccatis vero deperditum est. Succus ergo hac de causâ & dilutus earum ad alvum subducendam quoque facit, minus tamen quàm *Damascenarum*. Resiccatae autem hæ rosæ humiditate jam absumpta, adstringunt & resiccant. *Dod.* quorum peritiores medici consentiunt. Nam (ut rectè *Langius*) virtus *Rosarum* laxativa & odorifera in supernis ejus partibus consistit [unde & facile evaporat] at adstrictoria & roboris altrix in internis delitescit. *Hæc de Rosis rubris intelligenda sunt; nam Damascenarum folia etiam resiccata cathartica vim retinent, ut & ipsi experti sumus.* Pergit *Dodonæus*, Robur cordi conciliant, ac tremori & palpitationi ejus succurrunt, hepar, renes & alia viscera debilia confortant: ventriculorum flaccidum, debilem & humidum resiccant & corroborant: fluorem muliebrem, & superfluum menstruorum purgationem compescunt, sanguinis undequaque, eruptiones sistunt: sudores reprimunt, alvum nimio fluore laxam constringunt: antidotis omnibus utilis admiscetur, & aliis quoq; medicamentis, sive foris adhibendis, sive intra corpus assumendis, quibus adstringens ac corroborans aliquid inde accedit.

Ipse expertus sum (inquit *Simon Paulus*) pulverem *Rosarum* ex atrorubentium 3ij. pondere singulis vicibus bis quotidie in aqua Plantaginis propinatum ex sententiâ contumacissimam dysenteriam persanasse. *Quadripart. Botan. Clas. 2. p. 181.*

Apices crocei, Officin. Antheræ dicti, resiccant similiter & astringunt, & potentius quidem quàm ipsarum *Rosarum* folia: Exsiccari immiscetur dentifriciis ad gingivarum adstrictionem, fluxionumq; excitationem: cum aqua Cydoniorum destillata dantur utiliter nimio menstrui fluxu.

Calyces quæntiam & alabastris iisdem viribus pollent, unde ad dentes à corruptione servandos, & gingivas roborandas sumitur aceri *Scyllit.* & aquæ à calycibus *Rosarum* destillatæ æqua portio, & eo sæpe os colluitur, annotante *Monardo Hispal.* Sed (inquit *Dodonæus*) cum his odor desit, minus utilis sunt, humanæque naturæ minus amica.

N. *Rosæ*, præsertim recentes, adnotant *Mesue*, coctionem nullam sustinent; facultas enim earum tergens & purgatoria mox igni resolvitur, remanet adstringens manifestior; unde etiam patet vim cathartica in superficialia & facile resolubili ac separabili parte consistere.

Notatu dignum est, quod quamvis *Rosæ* decerpæ celerrimè exsiccantur, atque inter siccandum suavisimum odorem expirent, tamen in horto sentibus adhuc hærentes, nullum ad aliquam notabilem distantiam de se fundunt odorem, quemadmodum *Caprifoli* & *Caryophyllorum* nonnullorum flores, adeò ut in *Rosario* floribus explicitis pleno deambulans fragrantiam nullam naribus percipies, ut si oculis clausis eos introductus esses, te in *Rosario* versari planè nescires: quod argumento est odorem *Rosæ* in vapore aëreo facile resolubili & dissipabili consistere.

Folia *Rosarum* renibus substrata copiam seminis imminuere scribit *Galenus*: sèque in nocturnis Venereis imaginationibus cuidam suasisse *Rosas* experiri, qui ex his substratis levamen sensit, citra ullam renum noxam. Ex foliis etiam aridis & expressis (referente *Plinio*), *Diapasmata* olim fiebant ad sudores coercendos, ut à balneo inarescerent corpora, dein frigida abluerentur.

E *Rosis* multa parantur medicamenta, ut v. g.

1. Aqua destillata. *Matthiolus* vasis vitreis in *MB.* elicitam præcipuè commendat, eique quæ in vasis metallicis destillatur longissimè præfert: nec immerito. Nam & empyreuma omne hoc modo cavetur, nec aqua pravam aliquam aut noxiam qualitatem à vasis contrahet, ut in metallicis destillata solet.

Refrigerans est & cardiaca, spiritus languentes recreat & confortat, vel odore suo, naribus admota, vel in cibis & iuculis usurpata, vel temporibus ea fotis, vel in suffumigiis: Valet etiam ad ruborem & inflammationes oculorum exterius applicata, necnon ad capitis dolorem.

Damascenarum aqua multò odoratior est, purgat etiam larga dosi, ad 3x. exhibita, *Costæo* teste. *Tragematis*, placentis, condimentis & aliis, quæ voluptatis excitandæ gratia conficiuntur multis admixta, saporis gratiam conciliat, adeoque frequentis usus est in culina ut vix ullum sibi locum in medicina reliquerit.

2. Conserva rosarum, quæ fit tundendo rosarum exanguinum partem unam cum duplo sacchari solidi in mortario marmoreo pistillo ligneo, Adstrictoria est & Cardiaca, post biennium pravalet vis cardiaca, recentior magis adstrictoria est, unde cum *Mithridatio* mixta destillationes in nares & defluxiones humorum in oculos cohibet: utilis etiam est ad alvi fluxus sistendos. Conserva vetustior cum *Diarrhodo Abbatis* mixta ad lipochymias, deliquia & tremores seu palpitationes cordis utilis est, ventriculorum etiam languentem & infirmum excitat & roborat, concoctionem promovet, vomitum compescit; & antidotus censetur adversus morbos contagiosos.

3. Conserva sicca, Saccharum rosarum dicta, iisdem viribus pollet quibus conserva humida vetus.

4. Syrupus

4. Syrupus ex Rosis ficcis paratus ad eadem valet, atque insuper sanguinis fervorem temperat, & febricitantibus utiliter exhibetur.

5. Mel rosarum, quod fit ex succo rosarum expresso & foliis contusis cum melle mixtis, fervefactis, & expressis & deinde colatis, colaturâ decoctâ ad consistentiam mellis. Hujus usus insignis & frequens est in gargarismis & collutionibus, ad ulcera, oris, faucium, gutturis aliarumve partium mundanda & sananda, & ad humores eò confluentes inhibendos, qui eorum consolidationem impediunt; usurpatur etiam in clysteribus ad refrigerandum & detergendum.

6. Diarrhodon Abbatis ut & *Aromaticum rosatum* in obstructionibus viscerum calidis locum habet, estque cardiaca insignis & ad eadem valet ad quæ prædictæ præparationes.

7. Acerum Rosarum inflammationes omnes sedat, incidit, purgat, roborat. Multi etiam usus est ad somnum inducendum, vel aquâ rosaceâ mixtum, & naribus admotum vel cum aliis hypnoticis temporibus applicatum.

8. Oleum Rosarum calores omnes sedat, inflammationes mitigat aut prohibet: membra debilia confortat, digestivam facultatem & calorem naturalem excitat & corroborat, aliis etiam unguentis & medicamentis admiscetur quæ refrigerando & adstringendo inserviunt. Fit autem ex rosis recentibus contusis in oleo olivarum coctis in *MB.* & expressis.

9. Unguentum rosaceum iisdem ferè usibus inservit quibus oleum. Plurimum valet in principio apostematum; repercutit enim materiam, sedat dolores eorum, & capitis febricitantes, & inquietudinem: refrigerat febres ardentis, epar & stomachum calefacit: cum unguento Populeo mixtum, & fronti ac temporibus illitum somnum provocat. Papulas, ulcuscula, & eruptiones quascunq; calidas refrigerat & compefcit.

10. Syrupus rosarum solutivus fit ex rosarum foliis viridibus modò per infusionem modò per decoctionem. Per infusionem iteratam multoties, hoc est, ex infuso in quo pluries Rosarum virentium folia multa macerata sunt, nobile & securum purgatorium medicamentum paratur (inquit Amarus) quod & pueris tutò exhiberi potest; utilissimum quando expurgatione alia potentiori aut opus non est, aut uti non expedit. Humescit porro & refrigerat, ideò etiam febrium ardentium calores nimios sedat, & viscerum inflammationes mitigat & litim extinguit, ut ait Dodonæus, & experientia confirmat. Est sanè medicamentum lene, benignum, tutum, multi usus, & magni in morbis calidis præcipuè solaminis, quòdque ob vim adstrictoriam in dysenteria & aliis alvi fluxibus non secus ac Rhubarbarum cum agrorum juvenamento usurpatur.

Parantur etiam ex Rosis Damascenis Conserva & Mel rosatum earundem cum Syrupo virium.

Utitur etiam (inquit C. Hofman.) succo rosarum incarnatarum ad *Electuar. ros.* & de succo ros. Utrumq; recipit & succum rosarum & Scammonium eadem quantitate. [At Parkinsonus *Electuarium ros.* è succo rosarum rubrarum fieri ait.] Exploratum est (inquit J. B. hist.) contra guttam calidam, & malos tumores calidos & furiosos; fortiter purgat; sanat tertianas simplices & duplas, & reliquias malorum humorum in convalescentibus exquisitè evacuat, potenter solvit, & est calcar aliarum medicinarum. Alia adhuc medicamenta è rosis parantur, quorum vires ex dictis aestimari possunt.

Folia Rosarum Damascenarum exsiccata in odoramentis non postremum locum obtinent, à matronis nostris valdè expetita ad pulveres Cyprios quos vocant & ad Sacculos cum aliis suavolentibus inferciendos, quos in arcis inter vestes & linteamina recondunt, ad ea odore suo imbuenda. Eadem vel in infuso vel in pulvere exhibita satis feliciter purgant [Costæus in sero lactis caprini bibenda præscribit] Unde constat vim catharticam, saltem in hoc genere, parti tenui & volatili quæ inter ficcandum exhalet & evanescit non inherere: at neq; in parte illa quæ tincturam & colorem communicat, cum Rosarum Damascenarum color, quamcunq; curam adhibeas, magna ex parte ficcando evanescit.

Rosæ autem, præcipiente Sylvio, mediocriter apertæ sereno cœlo manè lectæ, eodem die ut sunt ficcentur Sole, si potes, sæpe vertendo. Nam vix umbra ficcaverit, quanquam id esset optatius; ficcatas avelle, & vase terreo reconde.

Rosas proprietate quadam testes lædere scribit Fuchsius.

Rosæ albæ non minùs refrigerant & exsiccant quàm rubræ aut incarnatæ; non alium tamen in medicina usum habent quàm ut ex se aquam stillent, quæ specifica proprietate oculis prodesse, eorumque ruborem & inflammationem lenire & sanare creditur. Albas Damascenas cæteris in purgando excellere scribit Manardus.

Semina dura quæ capitibus Rosarum insunt in pulverem redacta, ac è vino pota calculum pellere (Trago teste) tradunt. Eandem facultatem nonnulli spongiolis quæ sylvestribus adnascuntur Rosis, si in pulverem redactæ aut in vino decoctæ calidæ sumantur, tribuunt. Verùm cum Dodonæo consentit J. Bauhinus nec semina, nec spongiolas, ob eorum adstrictionem & siccitatem ad calculum & urinæ difficultatem quicquam valere, nisi per accidens, renes corroborando, & refrigerando. Cum enim nonnisi calidi renes gignant calculos, & verò illi diureticis validioribus valdè debilitentur; mirum non est roborari indè renes ut pellendo calculo aptiores sint. Reliqua vide apud Dod.

Succus è fructu rubro maturo totâque sua substantiâ tulo expressus, posteaque ficcatus, demumq; in pulverem redactus gonorrhœæ, & tam rubris, quàm albis mulierum profluvii singulari experimento medetur.

In genere Medicamenta è Rosis præparata multum celebrantur in curatione phthysicorum, tabidorum, & pulmonarium affectuum à Riverio, Sennerto, Rosenbergio aliisque.

Egregias vires & efficaciam medicamentorum è Rosis præparatorum è phthisi, podagra, calculo, canum rabidorum morfu, capitis doloribus aliisque morbis, in fluxibus alvi aliarumq; partium; in febribus, hæmorrhagiis, vulneribus, inflammationibus, insectorum puncturis, Scorbuto, mobilitate dentium. Vide apud Carolum Rosenbergium in Rhodologia sua.

Cæterum odorem Rosarum visui nocivum esse ab exemplo probatur in *Ephem. German. An. 12.* Observ. 140. quod sane nollem, cum nihil odore illo naribus nostris gratius & acceptius fit.

Pro Medicamentis è Rosis Persicis seu Alexandrinis, aliisque, vide Monardum apud Car. Cluf. SEC.

SECTIO II.

De Arboribus fructu umbilicato humido monoppyreno majore, seu
De Pruniferis umbilicatis.

CAP. I.

De Arbore prunifera Indica fructu pyriformi, Jambos dicta.

1. *Prunus Malabarica fructu umbilicato Pyriformi Jambos dicta minor.* Jambos Park. J. B. Pison. Malacca Schambu * H. M. Persici officulo fructus Malacensis C. B.

* P. I. F. 17.
p. 27.

H. M. Acoft.

Arbor est, describente Acoftâ, procerâ & vastâ, maximam Malum auream æquans, multis & densis ramis in latum expansis, multamque umbram præbentibus brachiata, aspectuque pulcherrima. *Caudex* ambitu brachii unius amplexum paululum excedit, cortice cinereo tectus, ut & rami majores, sed magis fusco, furculi teneriores viridi. *Folia* bino ordine ex adverso nascuntur, petiolis curtis, crassis, viridibus insidentia, pulcherrima, lævia; cuspidata, ad petiolum quoque, stricta, spithamam [palmum aut amplius *Acoftæ*] longa, duos trêse pollices lata, crassa & densa, parte superna saturatiùs, infernâ dilutiùs virentia, sapore astringenti ac nonnihil subacido aut vinoso diutiùs masticata, odoris nullius, nervo mediam longitudinem percurrente inferiùs eminente, à quo multæ venæ obliquæ & ferè parallelæ in latera excurrunt. *Flores* in petiolis spithamam longis supra ex origine foliorum oriuntur [pictura furculos terminantes flores, seu in summis furculis plures simul ad tres, quatuor, vel quinque in petiolis brevibus exhibet,] tetrapetali, [ex rubro purpurascetes, vividi admodum coloris *Acoftæ*.] ex viridi albicantes petalis ex oblongo rotundis, intus concavis seu cochleatis, rigidis, latiusculè distantibus, &c. *H. M.* E medio flore ad petalorum unguem ortus exit densus penicillus *staminum* confertorum, longiusculorum, candidorum, *apicibus* ex albicante flavescens insignium; & in eorum medio *stylus* albicans crassifolus, surrectus, & in apicem desinens. *Calyx* floris quatuor brevibus, latis & subrotundis foliis constat. Sunt autem flores, dum in vigore sunt inodori, cum autem flaccescunt (quo tempore è viridi flavescunt) acido seu vinoso sunt odore: [gustu *Acoftæ* capreolorum vitis simili sunt.] *Fructus* rotundi, primùm virides, cum ad maturitatem accedunt ex albicante subflavi, probè maturi magis flavescunt. In vertice umbilicum seu corollam habet ex quatuor calycis foliis residuis ad modum Pomi aut Pyri: Constat autem exteriùs cuticulâ seu membranâ tenuissimâ, carne humida, intus magis albicante, lata cavitate in medio, ac ad interiorem carnis superficiem filamentis nonnullis fungosis & albicantibus obductâ, in qua *nucleus* latet rotundus, cavitate minor, latus & liber, qui cortice exteriùs est ruffo, ac spadicæo diluto, interiùs densâ ac viridi-dilatâ pulpâ, saporis amari, & adstringentis, quæ vel simplex est, vel in duos trêse nucleos angulatos resolvitur. *Acoftæ officulum album, durum, non admodum rotundum, officuli quod in Persico malo est magnitudine, læve, & candidâ birsutâ, membranâ tectum fructum continere scribit.*

Fructus sapor dulcis est & gratus, ac odoris Rosæci, valdè amœni, quem etiam in sapore expirat; frigidus est & humidus atque admodum tener *Acoftæ*.

Radix crassa est & ramosa, altè in terram descendens, cortice cinericeo, intus ruffo, ligno albicante.

Post quartum annum fit fructifera. Fructum sæpius eodem anno perficit, & nunquam sine flore & fructu conspicitur, cum iidem rami floribus, fructu viridi & maturo semper sint onusti, aliis decidentibus, aliis maturefcentibus, aliis subnascensibus. Comprehensi verò rami ad fructus colligendos facillè ab arbore revelluntur; unde constat lignum esse fragile.

Ufus.

Fructus ante reliquos cibos initio mensæ edi solent. Condiuntur etiam tum fructus tum flores, atque ità asservantur, succosa frigiditate fitim in febribus extinguunt, spiritusque vitales confortant.

* P. I. F. 18.
p. 29.

2. *Jambos prior Acoftæ. Nati-Schambu* * H. M. *Prunus Malabarica fructu umbilicato Pyriformi Jambos dicta, major.*

H. M.

Hæc quoque arbor excelâ est, A præcedenti differt, 1. *Caudicis* crassitudine, ut qui ambitu unius hominis amplexum implet; cortice exteriùs scabro, ex ruffo virescente ac molli, astringentis, acidi vinosique saporis. 2. *Folius* grandioribus, & pro longitudine latioribus, saporis magis acidi. 3. *Florum* penicillo *staminum* brevioribus, apicibus flavis seu subruffis, & floribus ipsis purpureo-rubro nitentibus pulcherrimi ac vividi coloris. 4. *Fructibus* majoribus, pyriformibus, cum maturi sunt ad unam partem candidis, ad aliam rubescentibus, candida etiam parte lincis rubris striata; nucleo cavitate fructus implente.

Bis in anno fructus fert. Fructus autem delicatior est quàm præcedentis.

Cortex arboris tritus, & in lacte acido epotus dysenteriam sistit.

Vires.

Jambos

Jambos arborem ex Malacca piperifera in diffitas quasque regiones ob florum fragrantiam & fructus suavitatem translata ferunt, inquit Gul. Piso: Inprimis autem ob perpetuam florum & fructuum vicissitudinem, quod altera arboris medietate frondibus & floribus orba, altera pars fructibus maturis & immaturis oneretur, donec frondes recuperaverit, ita ut iis perpetuo, tempore vernali simul atque autumnali, frui concessum sit.

Flores & fructus Jambos frigida & humida sunt qualitatis, insigniter fragrantis, ac proinde inter primas delicias omnibus pariter incolis habiti. Plurimi quoque usus passim in medicina existunt. Fructus enim crudi, & flores saccharo conditi ab æstuantibus agris cum successe usurpantur, quod succosa frigidityte sitim in febribus extinguant, spiritusque vitales confortent.

Blatti seu Jambos sylvestris H. M. P. 3. Tab. 40. p. 43. Hujus loci non est, sed ad Pruniferas flore imo fructui adnascente referenda.

H. M.

Mediocris est magnitudinis, 14 circiter pedes alta, crasso, cinereo, lignoso cortice tecta: lignum albicans prædurum. Rami ac furculi geniculati, necnon teneriores quadranguli & alati, primum rubicundi, dein spadicei, vetustiores verò alis privati ac rotundiores. Radix nigricante cortice tecta. Folia brevibus, planis, purpureis ac alatis petiolis, ex adverso ut plurimum ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, glabra, densa, virore nitenti, longitudine sex, latitudine quatuor pollices superantia; odor nullus, sapor austerus. Flores inodori ac acidi, floribus Nati-jambou haud abfimiles, sex oblongo-teretibus, acuminatis, tenuibus, purpureis constant foliis, singuli brevi ac quadrangulo pediculo extremis ramulis innascentes, necnon lato, profundo, crasso, viridi, in sex laciniis secto excepti calyce, qui plurima insuper emittit stamina robusta, eminentia, oblonga, purpurea, rubicundis falcatis apicibus eleganter ornata. Fructus mala sunt plano-rotunda ac lata, obscuro virore nitentia, in vertice stylo oblongo, subviridi dotata, ad basin verò calyce plano, lato, crasso ac viridi excepta, qui oblongos suos cuspides latè extendens, ac exteriora versus reflectens stellam exactè refert. Cæterum fructus hi, quamquam maturiores, duri sunt, carne intus albicante ac succulenta, saporisque valdè acidi referti, intra quam plurima angulata, albicantia observantur semina. Insuper fructibus hinc transversim dissectis seminum folliculi eleganter in speciosa arboris formam per carnem dispositi albicantes se offerunt; qui tamen ab aeris contactu mox planè nigrescunt, ac si atramenti liquore essent imbuti.

In fluminum ripis aliisque locis aquis plurimum hæc arbor nascitur: semel in anno, mensè viz. Augusto, maturos exhibet fructus, & à sationis anno tertio aut quarto ad vicissimum circiter frugifera manet.

Fructus autem hujus arboris ab indigenis coquantur, & cum aliis cibis comeduntur: succus è fructibus expressus & mellis admixtus aphthis medetur, necnon febricitantibus æstum potenter compescit. E foliis contusis cataplasma conficitur, quod capiti raso in febribus continuis impositum somnum conciliando delirium solvit.

3. Jambos sylvestris Malabarica Samstravadi dictus. Caipa Tijambou H. M. P. 3. T. II. p. 15.

Arbor est vastæ magnitudinis, caudice crasso, ramis cinereis, saporis amari, odorisque subacidi, hinc inde in orbem diffusis donata. Lignum ex albo flavescens, densum, cortice viridi, intus albicante cinctum, qui crusta nigricante, scabra ac aspera insuper obductus est. Radix crassa, furva, albicante cortice munita, necnon fibris suis longè lateq, per terram diffusa: sapor acris & amarus, odor ingratus ac terrestris. Folia stellæ in modum plura simul juncta, crassis, brevibus, atque purpureis petiolis, ramulorum extremis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, in ambitu crenata, supernè colore atro- viridi splendens, infernè viridi dilutiore, spithamam ac amplius longa, palmum lata: costa media è viridi albicat. Sapor amarus & acris, odor suavis ac Pomum vinosum maturum redolens. Vetustiora autem folia vitri instar fragilia fiunt & decidunt, atque sui stigmata in ramis & truncis relinquendo, variis tuberibus eos cingunt. Flores inodori ac amari, floribus Nati-Scharmbu haud abfimiles, itidem ramulorum extremis inter expansa folia proveniunt, caulibus nimirum rotundis, flexilibus, purpureis, glabris, nitentibus, ac duas, tres, quatuorve ulnas Italicas longis, quibus plures hinc inde adherent, atq, è calyce crasso, rotundo, viridi-purpureo, bipartito aut tripartito prodeunt, quatuor oblongo-rotundis, acuminatis, crassis, ex viridi albicantibus, ac pellucidis foliis constantes, numerosis staminibus purpureis, flavescens apicibus dotatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ stylus prodit oblongus, purpureus, è fructu ipsius vertice demum emiens. Fructus Pyris nostratibus haud abfimiles, at inferius latiores, superius angustiores, quatuor angulis crassioribus sulcati, & in vertice calyce florum surrecto coronati, cortice tenui, undiq, carni ætissimè adhaerente, glabro, nitente, primum viridi, dein ex candido rubefcente cincti; carne albicante & ad corticem rufescente, densa, saporisque ingrati ac amari, intus referti, intra quam nucleus locatur oblongo-rotundus, cum formâ, tum substantia & sapore glandi perfamilis.

Nascitur locis sylvestribus ac humidis in Paroe Oediampere aliisque provinciis Malabar: perpetuo frondet, floret, ac fructus fert, quamobrem Brachmanis Sada-pala, i. e. fructifera arbor nuncupatur.

Ethnici fogues seu peregrinatores furculis hujus arboris floriferis & fructiferis sese exornant, eosque ut sacros de collo suspendunt, & ad preces numerandas utuntur. Porro folia in edulis sunt: succus è foliis expressus, & cum oleo Palmæ in unguenti consistentiam coctus scabiem sanat, si eo pars affecta ungetur. Nuclei fructuum in pulverem rediguntur, isq, diarrhoeam sanat, si cum fimo caprino, saccharo & lacte ebutytrato mixtus exhibeatur; si verò cum zinzibere & succo Limonum sumatur, tenebrino medetur: urinæ humanæ si admisceatur, quibuscumq, venenis antidotum est: cum

vino

vino si propinetur colicam passionem sanat; cum aqua mixtus & exhibitus, vel foris applicatus hæmorrhoidum dolores placat; tandem cum lacte muliebri epotus vomitum excitat, necnon icterum aliisque morbos biliosos curat; at oculis adhibitus eorum affectibus conducit.

4. *Jambos sylvestris Samstravadi dictus aliter.*

Tsjeria Samstravadi H. M. P. 4. T. 7. p. 15.

Præcedenti perquam similis est, nec proceritate cedit.

Radix tamen ex albo flavescens, fibrata, amara, inodora. *Flores* purpurei, fructus quadranguli, saporis primò dulcis, dein amari & ingrati.

*Locus &
Tempus.
Usus.*

Provenit in variis provinciis Malabar, locis nimirum uliginosis & aquosis. Singulis annis maturos exhibet fructus, mensibus viz. Januario, Febuario, Martio & Aprili.

Arboris hujus lignum durum est ac solidum, atque operi fabrilis accommodum: Cætera verò partes eundem planè habent usum cum *Samstravadi*.

5. *Jambos sylvestris montana*, Malla-katou Tsjambou H. M. P. 4. T. 8. p. 17.

H. M.

Arbor est mediocris magnitudinis, 14 circiter pedes alta, caudice albicante, variis ramis in orbem diffusis donato, qui cortice icabro, primùm rufo, dein cinereo, saporis adstringentis, odorisque sylvestris obducti sunt. *Radix* flavescens, rufo cortice tecta, unctuosâ, insipida, inodora. *Folia* geminata brevibus petiolis ordine decussato ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, atro-viridia, supernè nitentia, infernè nequaquam; nervis aliquot è costa media albicante, ac in averâ parte altè extuberante, in latera excurrentibus: sapor acidus & austerus, odor nullus. *Flores* exigui *Tilia* florum magnitudine æmuli, purpurei, inodori, acidi, numerosi furculis tenerioribus proveniunt, atq; calyce viridi in quinque rotunda, cochlearis instar concava foliola secto inhærent, quinq; aut sex crassis, mollibus, subrotundis, ac exteriora versùs reflexis petalis constantes; in quorum medio *stylus* prodit, itidem purpureus, superius tripartitus. Flosculi pari fertilitate succedunt *fructus* subrotundi, magnitudine *Prunis* haud absimiles, umbilico lato quadripartito in vertice præditi, cortice viridi cincti, carnèq; densâ, acidi ac ingrati saporis, intus referti; intra quam nucleus locatur albicans, itidem acidus & austerus.

*Locus &
Tempus.*

Nascitur frequenter locis montanis in Paroe aliisq; provinciis Malabar: quotannis maturos fert fructus, mensè viz. Augusto.

C A P. II.

Prunus fructu umbilicato, pyriformi spinosa, racemosa. *Idou-Moulli* H. M. P. 4. T. 18. p. 41.

ARbor est procerâ, 70 circiter pedes alta, caudice crasso, multiscq; ramis longè latèq; diffusis donato, intus viridi; necnon furculis numerosis, rigidis, fuscis, glabris, ac nitentibus spinis insuper dotatis, undique ornati sunt. Lignum albicans fibrosum, densum, cortice cinereo, intus rufo ac subviridi, saporis subamari tectum, cujus matrix rubicunda, prædura. *Radix* albicans rufo cortice cincta, saporis amari, odoris terrestris. *Folia* circa ramulos spinosos brevibus ac rotundis petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia, costa media rufescit, odor & sapor nullus. *Flosculi* itidem circa spinosos ramulos atro-rubentibus ac asperis petiolis numerosi proveniunt, purpurei, quinq; oblongo-rotundis acuminatis foliolis constantes, quinque in medio flavescens fibris, *apicibus* dotatis præditi; inter quos similis prominet *stylus* rubicundus, exiguus: sapor ingratus, odor nullus. Flosculis pari fertilitate succedunt *fructus* pyriformes, subvirides ab una parte, ab altera verò rubicundi, nitentes, exiguo in vertice umbilico coronati, carnèq; viridi, densâ, succulentâ amarâ intus referti; intra quam officulum hæret rubicundum, Nucleum includens candidum, gustu primùm *Avellanæ* haud absimilem, dein tamen ingratum relinquentem saporè.

*Locus &
Tempus.*

Provenit locis campestribus & arenosis in *Paloerti* aliisq; provinciis Malabar. Quotannis semel, nonnunquam bis, maturos fert fructus, Januario, viz. & Martio mensibus, diùque superstes manet.

Vires.

Cortex, flores, fructus valent adversus Maniam, Phrenitidem aliisque cephalicos affectus. E cortice in aqua communi decoctio fit, quæ icterum, hydropem, aliisque chronicos morbos potenter sanat.

Radix cortex cum Santalo rubro in pulverem redactus, ex eoque cum lacte muliebri cataplasma confectum ac inguinibus impositum bubonibus Venereis medetur.

C A P. III.

Prunus Brasiliensis fructu umbilicato Pyriformi, officulo Cerasino pari.

Ibiruba Brasiliensis Marcgrav. Pis.

Marcgr.

A Rbor cortice, ligno & nascendi modo *Guaiabæ* similis, ramos tamen habet ut nostra *Cerzifus*. *Folia* fert duos aut tres digitos longa, [teretia *Pis.*] membranacea, superius saturatè viridia, inferius pallida, uno nervo secundum longitudinem, nullis venis transversis, duo semper sibi invicem opposita: in ramorum quoque extremitate duo fructus sibi opponuntur, in suis pediculis digitum longis propè opposita folia enati; flavi seu aurei coloris, magnitudine pruni, sed rotundi & versis pediculum turbinati, umbilicati, umbilico è flore reliquo, cuticulâ tenui vestiti, carne succulenta fulva, saporis acidiusculi ac paulatim amaricantis, haud ingrati, odoris subdulcis & vinosi. Continet lapidem, (sæpe duos, in uno latere planos & conjunctos, cætera rotundos) magnitudine *Cerastii*, qui continet intus nucleum album, amaricantem. Similis est lapidi *Uhapitanga*, nec facillè dignoscuntur.

Magnâ copiâ sine noxa comeditur hic fructus, & ab incolis venum exponitur. Per taleolas transplantatur; ob excellentiam fructuum ex sylvis in hortos translata.

Inter folia hinc indè caudici flores cum pediculo adnascuntur, albi, ut in *Guaiaba* ferè, *Piso*.

C A P. IV.

Prunifera Indica fructu umbilicato sulcato, Grossulariæ simili.

Bella Modagam H. M. P. 4. T. 59. p. 121.

H. M.

A Rbor est speciosa atque præcellâ plurimum; candice crasso, albicante cortice obducto, ramulisque viridibus, fungosâ intus medullâ refertis plurimis donato. *Radix* albicans, flavescens cortice tecta, saporis acris. *Folia* Modagam foliis cum formâ tum magnitudine similia. *Flores* suaveolentes, insipidi, plures simul juncti, extremis ramulis proveniunt, calycis viridi in quinque lacinias acuminatas secto inhaerent: constant ii ex unico folio oblongo-rotundo, bifido & aliquando trifido, supernè albo-striato & lanuginoso, infernè viridi-albicante, quinque tenuibus staminibus medium occupantibus, inter quæ stylus prodit candidus, oblongus, capitulo rotundo. *Fructus* subrotundi, virides, glabri, uvis crispis haud abfimiles, at quinque, angulis sulcati, & calyce florum surrecto in vertice coronati, tenui pelliculâ cincti, carnemque viridi & adstringente intus referti, intra quam officulum locatur candidum, nucleum includens albicantem.

Crescit locis montanis & arenosis in *Mangatti*: Semper viret, floret ac fructus fert, diuque frugi-
Locus.
fera manet.

Ex arboris foliis cataplasma conficitur, quod tumoribus impositum potenter eos emollit & ma-
Vires.
turat. Ex iidem in aqua coctis Apozema præparatur, quod urinam movet, & menstrua obstructa provocat.

C A P. V.

Prunifera Brasiliensis fructu umbilicato, octies striato, seu sulcato.

Ibi pitanga seu Cerasus Brasiliiana Pisonis & Marcgrav.

A Rbor est figurâ *Cerasi* nostratis acidæ, nisi quod truncus contortior hinc indè cum ramis dispergatur. *Folia* habet laxia, supernè saturatè viridia, infernè dilutiora, bina semper directè opposita. Ad foliorum exortum multos fert flores, in pediculis cerasinis, albos, quatuor foliis constantes, & multis staminibus. Flores sequitur fructus miniatus, magnitudine verticilli seu baccæ *Mori*, rotundus & octies profundè striatus, umbilico præditus; cuticula vestitur miniata, cerasina, pulpa quoque, miniata succulenta, saporis calidi & subamari, cumque gravi acore adstringentis lapidem continet rotundum, paulum compressum, albicantem, haud durum, in quo nucleus deprehenditur albicans, amar saporis: Qui lapis dignosci non potest à lapide fructus *Masarandiba*.

Fructus secundæ mensæ deliciis non solum sed ægris prodesse solent: ventriculum enim langu-
Vires.
dum mirè rescitunt, flatu discutiunt, nauseam stomachi reprimunt.

Olim sylvestris tantum erat hæc arbor, nunc ob usum & elegantiam in hortis Lusitanorum colitur.

CAP. VI.

*Prunifera Indica fructu umbilicato racemoso Avellanae magnitudine.**Katon-Theka H. M. P. 4. T. 28. p. 59.*

THeke species est minor & humilior, crassitie Pruno haud absimili caudice, cortice obducto cinereo, necnon ramulis viridibus, quadrangulis, ac sulcatis, plurimis itidem ornato: *Lignum* albicans, inodorum, insipidum. *Radix* purpurea. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, superne colore atro-viridi nientia, inferne viridi dilutiore, spithamam longa, tres quatuorve circiter digitos lata, insipida, inodora, costa media flavescente. *Flores* è furculorum extremis inodori ac insipidi oriuntur in Juba formam dispositi, numerosi, quorum singuli ad flores Lilac accedere videntur, oblongi, candidi, quinque teretibus, crassis, mollibus, & extrorsum reflexis foliis constantes, quinque albicantibus, erectis & acuminatis *staminibus* medium occupantibus. *Fructus* Nucum Avellanarum magnitudine æmuli, oblongo-rotundi, exiguo in vertice umbilico præditi, glabro ac flavescente cortice cincti, necnon carne viridi-flavescente, succulenta, dulci referti; intra quam *officulum* continetur, *nucleum* includens candidum, dulcem.

*Locus &
Tempus.
Vires.*

Nascitur ubiq; in Malabar, præsertim circa *Warapoli*: semper viret, quotannis floret, fructusq; fert, mensibus, viz. Augusto, Septembri & Octobri, at diu frugifera non est.

Fructus loco Areque seu Kaungæ cum folio Betel frequenter manducantur. Arboris cortex excisus & in pulverem redactus siq; exhibitus bilis ardorem compescere dicitur.

CAP. VII.

*Amygdalæ affinis Indica, fructu umbilicato, nucleo nudo, cortice pulvinato trifido tecto.**Paenoe H. M. P. 4. T. 15. p. 33.*

ARbor est præcella & speciosa plurimum, 60 circiter pedes alta, caudice 16 pedes plus minus crasso, multiq; ramis longè latèq; diffusis, ac cortice crasso, cinereo, intus rufo, obductis, donato, qui vulneratus lachrymam fundit resinofam, candidam, pellucidam, odoratam, acrem ac amaram, quæ radiis solaribus tandem flavescit, spissescit, & vitri instar fragilis evadit. Lignum densum, ex albo flavescens. *Radix* nigricans, resinosa, amara, graveolens, necnon fibris suis longè latèq; per terram diffusa. *Folia* sine ordine crassis, rotundis ac cinereis petiolis ramulis adhaerent oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendens, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, superne viridia, inferne è viridi flavescens; sapor amarus ac resinofus, odor nullus. *Flores* circa ramulos teneriores candidis petiolis glomeratim non sparsim producuntur, sensimq; porrectis columellis umbellæ specie panduntur; constant è quinis, oblongo-teretibus, crassis, candidis foliolis, atq; calyci albicanti in quinque lacinias acuminatas secto inhaerent numerosis *staminibus* flavescens medium obfidentibus; inter quæ *stylus* prodit albicans, surrectus, apice rotundo ac flavescens: odor suavis ac liliaceus, sapor amarus. *Fructus* nucum Juglandium viridium magnitudine æmuli, petiolis crassis, longis ac rotundis proveniunt, oblongo-rotundi, at superius latiores, inferius angustiores, & calyce florum versùs caulem reflexo ornati, quos tegit pulvinatus cortex, coriaceus, atro purpureus ac tribus angulis sulcatus, qui fructu maturo dehiscit planè, & trifariam finditur, ac nucleum exhibet majorem, oblongo-rotundum, candidum, rufâ cuticulâ tectum, uti in nuce Avellana cernitur, saporis subamari & substringentis. Hic autem pulvinatus calyx qui fructum ambit levibus incisuris vulneratus, similem fundit lachrymam resinofam uti incisus cortex, quæ aeris attractu protinus Saccharicandi instar spissescit, ac dein rufescit.

*Locus &
Tempus.*

Crescit ubiq; in Malabar; perpetuo frondet; singulis annis maturos profert fructus, mensè viz. Aprili, & non raro 300 frugifera manet annos.

Ex arborum teneriorum truncis mali navales fiunt: ex iisq; cum provectiores sunt excavatis naviculas majores (*Mansjous*) Indi conficiunt, quarum nonnullæ 60 aut plures homines vehere possunt.

*Vires &
Usus.*

Resina quam radix, cortex, fructus, aliæque arboris partes fundunt cum oleo copiosiore vel parciore excocta picis liquidæ vel duræ loco usurpatur, insuper Ethnicis in sacrificiis thuris loco adoletur.

E foliis discos conficiunt gentiles in quibus arboris gummi seu resinam excipiunt & servant.

Fructuum nuclei contusi, & cum aqua calida super Porphyritem lavigati ventriculum roborant, nausæam & vomitum tollunt, ventris cruciatus mitigant, Choleram sanant. Ex arboris resina cum Sesami oleo eliquata præstans fit balsamum vulnerarum. Eadem pulverisata & exhibitâ gonorrhœam aliâq; Venereâ accidentia potenter sanat.

CAP. VIII.

Arbor Indica Prunifera fructu umbilicato cortico Persici simili.

Kara-Angolam H. M. P. 4. T. 26. p. 55.

Arbor est procera, altitudine 40, crassitie verò sex circiter pedum mensuram æquans, multîsq; ramis subcinereis ac viridibus, in orbem longè latèq; diffusis, donata. Lignum albicans, densum, cinereo cortice obductum; cujus matrix purpurea. *Radix* crassa, densa, flavescens, furvo cortice tecta, necnon profundè terræ inhærens, fibrîsq; suis latè per eam diffusa, sapore acri & amaro, odore gravi. *Folia* brevibus ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, mollia, superne viridia, subtus subviridia sapore acri & amaro, odore nullo. *Flores* brevibus ac viridi-fulcis petiolis circa eosdem cum foliis ramulos proveniunt, viridique ac profundò calyci insident, è sex teretibus, crassis, densis, acuminatis, candidis foliolis constantes, quæ extrorsum reflexa apicibus circa pediculum coeunt; decem aut duodecim candidis & acuminatis *staminibus* mediam floris cavitatem occupantibus, inter quæ *stylus* prodit albicans, apice ornatus oblongo-rotundo; Odor suavis, sapor amarus. Floribus succedunt *fructus* globosi, pomorum minorum magnitudine æmuli, exiguo in vertice præditi umbilico, cortice crasso, molli, tomentoso, purpureo, intusque albicante cincti, necnon carne rubicunda, succulenta, viscida, tenaci, acidique saporis, intus referti; intra quam *officulum* locatur oblongo-rotundum, rubicundum, *nucleum* includens candidum, amaro-dulcem.

Nascitur locis petrosis, & montanis in *Kandenate* aliisque provinciis Malabar. Semper frondet, floret, fructuq; ac diu superstes manet. Locus.

Ex arboris foliis cum oleo coctis unguentum conficitur vulnerarium. Radix cathartica est, humoresque serosos ac pituitosos per alvum educit. Fructus autem rarè comeduntur, quoniam impensè sanguinem calefaciunt. Vires.

CAP. IX.

Lotus arbor Park. Ger. *Lotus arbor fructu Cerasi* J. B. *Lotus fructu Cerasi* C. B. *The Pettle tree: id est, Urticæ arbor, à figura foliorum.*

J. B.

Lotus dicta arbor magna est, caudice crassissimo, ramis Cerasi instar brachiata, sed in latitudinem magis quàm in altitudinem extensis, cortice lavi subalbido (ut Cæsarpinus ait, ut Matth. in cœruleum nigrescente) foliis Ulmi longioribus, & magis in acutum desinentibus, inferiore parte nonnihil incanis, supernâ viridantibus, rugosis, in ambitu serratis, in acutum desinentibus, quæ nihil nobis cum *Ilice* videntur habere commune. Ad unumquodq; ferè folium est bacca subnigra, Ceraso sylvestri similis, minor tamen, ex longo pediculo, pulpam paucam albam continens, cum dulcedine astringentem, gratam: officulum ad fructus proportionem magnum: bacca tota succifima, ut vix ea quis satiari possit. Flosculi, teste Cæsarpino, ex binis foliolis constant, summo fructui insidentibus: Baccæ nigra; officulum durum, veluti quadripartitum, intus unica feminis medulla dulcis.

Si floris situm rectè describit Cæsarpinus, in nostra methodo ad hoc genus pertinet.

Multis Italiæ in locis reperitur spontanea: nos circa Romam in sepibus observavimus, necnon in Gallia Narbonensi circa Monspelum. Locus.

Arbor hæc esse non potuit cujus fructuum dulcedine capti Ulyssis socii, cum Lotophagis permanere ut eis fruerentur quàm ad socios reverti maluerunt. Quæ enim gratia esse potuit tam ficci & exsuccici pomi, nisi fortè in iis regionibus carnosior atque etiam suavior quam in nostris sit?

Arborem hoc in loco à nobis è J. B. descriptam ipsissimam Theophrasti, Plinii aliorumque Veterum Lotum esse pro certo affirmare non ausim; adeoque an vires Loto ab iis adscriptæ huic conveniant nescio. Fructus adstringunt & alvum sistunt, maturi minùs. Ramentorum decoctum vel infusum dysentericis foeminisque profluvio laborantibus confert. Rufat flavoq; etiam reddit capillos (quod præter Dioscoridem & Serapionem nemo tradit) eisdemq; defluentes continet. Vires.

CAP. VI.

*Prunifera Indica fructu umbilicato racemoso Avellanae magnitudine.**Katon-Theka H.M. P. 4. T. 28. p. 59.*

THeke species est minor & humilior, crassitie Pruno haud absimili caudice, cortice obducto cinereo, necnon ramulis viridibus, quadrangulis, ac fulcatis, plurimis itidem ornato: *Lignum* albicans, inodorum, insipidum. *Radix* purpurea. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè colore atro-viridi nientia, infernè viridi dilutiore, spithamam longa, tres quatuorve circiter digitos lata, insipida, inodora, costâ mediâ flavescente. *Flores* è furculorum extremis inodori ac insipidi oriuntur in Jubbæ formam dispositi, numerosi, quorum singuli ad flores Lilac accedere videntur, oblongi, candidi, quinque teretibus, crassis, mollibus, & extrorsum reflexis foliolis constantes, quinque albicantibus, erectis & acuminatis *staminulis* medium occupantibus. *Fructus* Nucum Avellanarum magnitudine æmuli, oblongo-rotundi, exiguo in vertice umbilico præditi, glabro ac flavescente cortice cincti, necnon carne viridi-flavescente, succulenta, dulci referti; intra quam *officulum* continetur, *nucleum* includens candidum, dulcem.

*Locus &
Tempus.
Vires.*

Nascitur ubiq; in Malabar, præsertim circa *Warapoli*: semper viret, quotannis floret, fructusq; fert, mensibus, viz. Augusto, Septembri & Octobri, at diu frugifera non est.

Fructus loco Arequæ seu Kaungæ cum folio Betel frequenter manducantur. Arboris cortex excisus & in pulverem redactus siq; exhibitus bilis ardorem compescere dicitur.

CAP. VII.

*Amygdalæ affinis Indica, fructu umbilicato, nucleo nudo, cortice pulvinato trifido tecto.**Paenoe H.M. P. 4. T. 15. p. 33.*

ARbor est præcellâ & speciosa plurimum, 60 circiter pedes alta, caudice 16 pedes plus minus crasso, multiq; ramis longè latèq; diffusis, ac cortice crasso, cinereo, intus rufo, obductis, donato, qui vulneratus lachrymam fundit resinofam, candidam, pellucidam, odoratam, acrem ac amarâ, quæ radiis solaribus tandem flavescit, spissescit, & vitri instar fragilis evadit. Lignum densum, ex albo flavescens. *Radix* nigricans, resinosa, amara, graveolens, necnon fibris suis longè latèq; per terram diffusa. *Folia* sine ordine crassis, rotundis ac cinereis petiolis ramulis adhaerent oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendens, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè viridia, infernè è viridi flavescens; sapor amarus ac resinofus, odor nullus. *Flores* circa ramulos teneriores candidis petiolis glomeratim non sparsim producuntur, sensimq; porrectis columellis umbellæ specie panduntur; constant è quinis, oblongo-teretibus, crassis, candidis foliolis, atq; calyci albicanti in quinque laciniâ acuminatas secto inhaerent numerosis *staminulis* flavescens medium obfidentibus; inter quæ *stylus* prodit albicans, surrectus, apice rotundo ac flavescens: odor suavis ac liliaceus, sapor amarus. *Fructus* nucum Juglandium viridium magnitudine æmuli, petiolis crassis, longis ac rotundis proveniunt, oblongo-rotundi, at superius latiores, inferius angustiores, & calyce florum versùs caulem reflexo ornati, quos tegit pulvinatus cortex, coriaceus, atro-purpureus ac tribus angulis fulcatus, qui fructu maturo dehiscit planè, & trifariam finditur, ac nucleum exhibet majorem, oblongo-rotundum, candidum, rufâ cuticulâ tectum, uti in nuce Avellana cernitur, saporis subamari & substringentis. Hic autem pulvinatus calyx qui fructum ambit levibus incisuris vulneratus, similem fundit lachrymam resinofam uti incisus cortex, quæ aeris attractu protinus Saccharicandi instar spissescit, ac dein rufescit.

*Locus &
Tempus.*

Crescit ubiq; in Malabar; perpetuo frondet; singulis annis maturos profert fructus, mense viz. Aprili, & non raro 300 frugifera manet annos.

Ex arborum teneriorum truncis mali navales fiunt: ex iisq; cum provectiores sunt excavatis naviculas majores (*Mansjous*) Indi conficiunt, quarum nonnullæ 60 aut plures homines vehere possunt.

*Vires &
Usus.*

Resina quam radix, cortex, fructus, aliæque arboris partes fundunt cum oleo copiosiore vel parciore excocta picis liquidæ vel duræ loco usurpatur, insuper Ethnicis in sacrificiis thuris loco adoletur.

E foliis discos conficiunt gentiles in quibus arboris gummi seu resinam excipiunt & servant.

Fructuum nuclei contusi, & cum aqua calida super Porphyritem lavigati ventriculum roborant, nauseam & vomitum tollunt, ventris cruciatus mitigant, Choleram sanant. Ex arboris resina cum Sesami oleo eliquata præstans fit balsamum vulnerarium. Eadem pulverisata & exhibitâ gonorrhœam aliâq; Venerea accidentia potenter sanat.

CAP. VIII.

Arbor Indica Prunifera fructu umbilicato cortico Persici simili.

Kara-Angolam H. M. P. 4. T. 26. p. 55.

Arbor est procera, altitudine 40, crassitie verò sex circiter pedum mensuram æquans, multiq; ramis subcinereis ac viridibus, in orbem longè latèq; diffusis, donata. Lignum albicans, densum, cinereo cortice obductum; cujus matrix purpurea. *Radix* crassa, densa, flavescens, furvo cortice tecta, necnon profundè terræ inhærens, fibrilq; suis latè per eam diffusa, sapore acri & amaro, odore gravi. *Folia* brevibus ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, mollia, superne viridia, subtus subviridia sapore acri & amaro, odore nullo. *Flores* brevibus ac viridi-fuscis petiolis circa eosdem cum foliis ramulos proveniunt, viridique ac profundò calyci insident, è sex teretibus, crassis, densis, acuminatis, candidis foliolis constantes, quæ extrorsum reflexa apicibus circa pediculum coeunt; decem aut duodecim candidis & acuminatis *staminibus* mediam floris cavitatem occupantibus, inter quæ *stylus* prodit albicans, apice ornatus oblongo-rotundo; Odor suavis, sapor amarus. Floribus succedunt *fructus* globosi, pomorum minorum magnitudine æmuli, exiguo in vertice præditi umbilico, cortice crasso, molli, tomentoso, purpureo, intusque albicante cincti, necnon carne rubicunda, succulenta, viscida, tenaci, acidique saporis, intus referti; intra quam *officulum* locatur oblongo-rotundum, rubicundum, *nucleum* includens candidum, amaro-dulcem.

Nascitur locis petrosis, arenosis & montanis in *Kandenate* aliisque provinciis Malabar. Semper frondet, floret, fructuq; ac diu superstes manet. Locus.

Ex arboris foliis cum oleo coctis unguentum conficitur vulnerarium. Radix cathartica est, humoresque serosos ac pituitosos per alvum educit. Fructus autem rarè comeduntur, quoniam impensè sanguinem calefaciunt. Vires.

CAP. IX.

Lotus arbor Park. Ger. Lotus arbor fructu Cerasi J. B. Lotus fructu Cerasi C. B. The Pettle tree: id est, Urticæ arbor, à figura foliorum.

J. B.

Lotus dicta arbor magna est, caudice crassissimo, ramis Cerasi instar brachiata, sed in latitudinem magis quàm in altitudinem extensis, cortice lavi subalbido (ut Cæsalpinus ait, ut Matth. in cœruleum nigrescente) foliis Ulmi longioribus, & magis in acutum desinentibus, inferiore parte nonnihil incanis, supernâ viridantibus, rugosis, in ambitu serratis, in acutum desinentibus, quæ nihil nobis cum *Ilice* videntur habere commune. Ad unumquodq; ferè folium est bacca subnigra, Ceraso sylvestri similis, minor tamen, ex longo pediculo, pulpam paucam albam continens, cum dulcedine astringentem, gratam: officulum ad fructus proportionem magnum: bacca tota succifima, ut vix ea quis satiari possit. Flosculi, teste Cæsalpino, ex binis foliolis constant, summo fructui insidentibus: Baccæ nigra; officulum durum, veluti quadripartitum, intus unica feminis medulla dulcis.

Si floris situm rectè describit Cæsalpinus, in nostra methodo ad hoc genus pertinet.

Multis Italiae in locis reperitur spontanea: nos circa Romam in sepibus observavimus, necnon in Gallia Narbonensi circa Monspelum. Locus.

Arbor hæc esse non potuit cujus fructuum dulcedine capti Ulyssis socii, cum Lotophagis permanere ut eis fruerentur quàm ad socios reverti maluerunt. Quæ enim gratia esse potuit tam sicci & exsicci pomi, nisi fortè in iis regionibus carnosior atque etiam suavior quam in nostris sit?

Arborem hoc in loco à nobis è J. B. descriptam ipsissimam Theophrasti, Plinii aliorumque Veterum Lotum esse pro certo affirmare non ausim; adeoque an vires Loto ab iis adscriptæ huic conveniant nescio. Fructus adstringunt & alvum sistunt, maturi minùs. Ramentorum decoctum vel infusum dysentericis foeminisque profluvio laborantibus confert. Rufat flavoq; etiam reddit capillos (quod præter Dioscoridem & Serapionem nemo tradit) eosdemq; defluentes continet. Vires.

SECTIO III.

De Arboribus fructu umbilicato humido tam polyppyrenis, quam monopyrenis,
seu De Bacciferis umbilicatis.

CAP. I.

De Uva crispa seu Grossularia. The Gooseberry-bush.

UVa crispa dictus est hic frutex ab intortis & veluti crispis foliis & acinis quos producit. Grossularia verò à dura illa membrana seu cuticula, quæ obducuntur acini isti, siquidem manducati crepant instar membranæ quæ dirumpitur *J. B.* Aliis ita dicta putatur quòd fructus Grossos referat. Certè vox est Gallica *Grosselier* Latina facta: cur autem Gallis ita appelletur nos latet.

Grossulariam Veteribus tam Græcis quàm Latinis incognitam, certè indictam opinamur.

Grossulariam sic describit *J. Bauhinus*.

Frutex est bicubitalis & tricubitalis, ac etiam major, numerosa stolonum segete luxurians, varièq; in ramulos subdivisus, cortice purpurante [in adultioribus ramis, nam in junioribus virgis & circulis albicat] materie ferè buxæ colore pallecente; spinis longiusculis, acutis ac rigidis ad foliorum exortum passim armatus, singularibus, binis aut ternis. *Folia* unguem lata, nonnunquam ampliora, nonnihil rotunda, modicè divisa [Apii modo dissecta. *Ruel.*] superius saturo virore splendentia, inferius dilutiora, utrinque hirsuta [pilis rarioribus] sapore acido, ex brevibus pediculis. *Floresculi* pulchelli, parvi, suavi sed nonnihil gravi odore, simul multi ex eodem tuberculo ex quo folia prodeunt, ex pediculo brevissimo, punicante, hirsuto, nutantes, quibus subsunt globuli hirsuti futurarum baccarum rudimenta, ex foliolis quinis utrinq; rubentibus, extrorsum reflexis, ut radiatam stellam exprimant, quæ totidem adnatas quasi lingulas albicantes, intus hirsutas surrigentes, florem reliquum concavum efficiunt: inter singulas autem lingulas singula stamina rectè se tollunt, à rubris illis florum foliis similiter orta: ex globulo autem stylus virefcens, alba lanugine circa infimam partem obfusus. *Baccæ* succedunt rotundæ [aut ovales] interdum hirsutæ, plerunq; glabræ, ante maturitatem acidæ, maturæ dulces, in quibus grana multa exigua.

Hujus fructicis multæ sunt fructus respectu varietates: nimirum,

1. Grossularia simplici acino spinosa sylvestris *C. B.* quæ variis Germaniæ in locis sponte provenit.

2. Grossularia spinosa fativa *C. B.* Grossularia majore fructu Clusii, uberius nascens, majoribus foliis & baccis prædita; quæ (ut puto) culturâ evadit talis.

3. Grossularia fructu maximo, hispido, margaritarum fere colore. Nostrates Grossulariam albam maximam Belgicam vocant. Foliis est amplioribus, spinis longioribus & validioribus, fructu maximo albicante, aut Margaritarum propomodum colore, (unde à nonnullis, *The Pearl Gooseberry* dicitur) spinulis innocuis hispido, sapore delicato*.

* *Clusius* hujusmodi baccas nominat Grossularie albo fructu nomine.

4. Grossularia spinosa fativa altera, foliis latioribus *C. B.* Hoc genus (describente Clusio) amplioribus nigrioribusq; est foliis; spinas ad singulos foliorum exortus binas vel unicam habens, interdum etiam nullas, breves & vulgari multo infirmiores, præter alias inertes & longè breviores sparsim ramis cortice ex fusco purpurascete tectis innascentes: fructum dum immatura est vulgaris instar virentem, qui maturus purpurascit, plena autem maturitate ex purpura atrum colorem contrahit, perinde ac nonnulla pruna. Triplicem hujus varietatem describit *Parkinsonus*. Nimirum, 1. Jam descriptam fructu obscure purpurascete. 2. Alteram huic similem, baccis minoribus, rubicundioribus acidis cum dulcedine. 3. Tertiam vulgari fructu luteo per omnia similem excepto baccarum colore pulchre rubente. Fortè *Gros.* vulgaris fructu rubro *Clus.* quem *Ungaros* minorem marinam uvam appellare scribit. 4. His addi potest quàm pro specie distincta ponit *Parkinsonus* Grossularia cærulea, cui folia majora & primo exortu rubicundiora attribuit quàm sunt secundæ varietatis prædictæ, baccas in ramulis rariùs fitas, minores etiam quàm prædictæ Grossulariæ rubræ minoris, colore cæruleo Pruni Damasceni instar, qui pariter detergi potest. 5. Grossularia viridis hirsuta *Park.* Spinæ huic miores: fructus virides etiam cum plenè maturi, spinulis seu fetis innocuis obfusi, gustu præ reliquis omnibus dulci & grato. Ex hujus seminibus enatæ sunt plantæ baccis lavibus & minime hispids. 6. Grossularia simplici acino cæruleo non spinosa, quam in hortis nunc haberi ait *C. Bauhinus*.

Locus.

Amat frigidos tractus, nec ullum frigus reformidat: in Gallia Narbonensi, Italia, reliquisque calidioribus regionibus minus frequens nec nisi in hortis ferè reperitur; per totam Helvetiam in sepius vulgarissima.

Ufus.

Sepius hortorum imprimis commoda est. Facillimè enim nascitur, densè fruticat & propagat se ipsam, & spinis suis tranfitum prohibet, & acinis jucundi saporis placet. *Gesn.*

Veris initio pubet ac virefcit Martio, sæpe etiam ante.

Tempus.

Floret Aprili: Fructum fert Maio, quem Junio & Julio perficit.

Fructus

Fructus immaturus adhuc & acidus coquitur cum carnibus & piscibus, nam succo suo subacido *Vires & Usus.* cibos commendat. E baccis immaturis probè coctis, contusis & saccharo edulcoratis cum cremore lactis lautissimum ferculum parant nostrates. Placentæ etiam omnium delicatissimæ, quas *Tartas* vocant, ex eis fiunt.

Ipse autem maturus fructus (inquit J. Bauhinus) pueris, pauperibus & gravidis mulieribus satis appetitus, imò apud nos ditiores & delicatiores meliora genera non aspernantur. Sunt autem adeò innoxia & ventriculo amica hæ baccæ, ut nemo unquam, quod equidem audiverim, ex earum esu quamvis ad satietatem usq; ingesserit, vel minimum nocumentum fenserit.

Immaturæ jusculis incoctæ febricitibus non sine utilitate exhibentur. Frigidæ namque sunt & adstringentis qualitatis. Quapropter diversimodè administrari possunt cholericis, calidis, & bile re-fertis corporibus, tam sanis, quàm ægris in intinctibus & condimentis. Valent contra gravidarum picam: Appetentiam cibi excitant. Omne ventris profluvium, potissimum verò Diarrhœam & Dyenteriam & Iliacam passionem compefcunt, ut tradit Matthiolus. Commendantur etiam ad hæmorrhagiam quamcunq; Gonorrhœam & fluorem album. Utiliter etiam applicantur inflammationibus calidis & Erysi-pelatis.

Rectè autem monet Parkinsonus immaturarum esum largiorem, quomocunq; præparentur, ventriculis frigidis & flatibus obnoxiiis non permittendum, ne dolores colicos aut tormina inducant. Nobis equidem liberior earum esus in quocunq; ventriculo improbandus videtur, non tam quòd flatus excitent, quàm quòd ob exsuperantem aciditatem intestinorum tunicas interiores corrodere & violare aptæ sunt: in condimentis autem & embammatis, si modus adhibeatur, egregiæ sunt: in cibis etiam probamus modò non seorsim & nimia quantitate sumantur. Matronæ nostræ cum Saccharo conditas asservant pro Bellariis; febricitantibus autem conveniunt.

Vinum etiam è maturis parant nostrates hoc modo, Baccis in dolium injectis aquæ ferventis q. f. affundunt, & vase exactè clauso per tres quatuorve hebdomadas restare sinunt, donec liquor bacca-rum succo & spiritu penitus imprægnatus fuerit, bacca autem planæ exsuctæ & insipidæ reddan-tur; deinde exhaustum cum saccharo in ampullas vitreas infundunt, quas probe obturatas ad tem-pus reservant, donec liquor cum saccharo intimè mixtus & fermentatus in generosum & vini amu-lum laticem exaltetur.

CAP. II.

De Ribefio.

- A. 1. *Ribes vulgare fructu rubro* Ger. *vulgare acidus ruber* J. B. *fructu rubro* Park. *Grossularia multiplici acino, sive non spinosa borten-sis rubra, sive Ribes officinarum* C. B. **Hed Curretans.**

Multis stolonibus, parùm crassis, bicubitalibus & tricubitalibus, aut etiam altioribus exurgit, cortice spadiceo aut cinereo, materie infirma, virente, cum ampla matrice seu medulla. *Folia* Uvæ crispæ foliis familia, sed multò latiora, sinuata, mollia, supernè virentia, gla-bra, inferè molli lanugine canescentia, sapore subastringente, acido & nonnihil acerbo. *Flores* racematum coherent plurimi, ex pediculo tenui, unciali & sesquiunciali, aciduli, quinque foliis pal-lidè virentibus, oris extorsum reflexis constantes [redius unico folio in quinque lacinias profundè diviso, nudi, h. e. nullo calyce excepti] *staminulis* sex sessilibus, exiguis umbilicam medium, qui colore obsoleto est, & *stilo* virenti minuto bifido lacunam aperit, ambientibus. Succedunt *fructus* parvi, rotundi, Grossulariis minores, initio virentes, per maturitatem rubri succo acidulo grato tur-gidi, pluribus seminulis foeti, florem in vertice gestantes.

Passim in hortis colitur, Aprilis mense aut serius pro Veris constitutione florens, Julio semen ma-turans: ubi sponte provenit nondum didicimus: humidis tamen delectari videtur. *Tempus & Loc.*

Ribes Arabum esse non potest; siquidem neq; capreolos profert, neque folia obtinet rotunda, quæ Serapio Ribis notas facit. Veteribus Græcis incognita & indicta videtur.

Hujus fructus omnium consensu utiliter exhibentur iis qui ardentibus febribus laborant, neque non his qui calidas alvi fluxiones patiuntur, autore Trago. Namque hi acini, sicut & serapia, & elege-mata, atq; Rob (ut vocant) de Ribes (hoc est, succus inspissatus ad mellis consistentiam, vel seorsim, vel cum saccharo) sitim immensam restinguunt, vomitiones sistunt, cibi appetentiam invitant, chol-eram morbum reprimunt, dyentericis ex calida causa profunt. Quidam Saccharo has baccas con-diunt sicut & Cerasa: baccas etiam in Sole siccant & asservant ad eandem affectiones. Reliquas cum Oxyacantha eandem vires obtinet. *Vires.*

Ribes grata sua aciditate ardores febriles restinguit, bilem temperat, & sitim sedat: adstrictoria vi ad choleram morbum aliisque biliosas alvi fluxiones, ad hæmopylin, uvulæ tumorem, &c. usui esse potest.

Matronæ nostrates Ribium baccas in ollam inditas in balneo Mariæ (ut vocant) coquunt, donec succus copiosè exeat. Succum cum Sacchari q. f. * decoquunt ad gelatinæ consistentiam: (Gelati-nam Ribium vocant) & pro dulciario ad mentas secundas instruendas reservant. Est ea palato gra-tissima, & ad omnes usus supradictos commodissima. ** Quædam non permittunt bullire.*

Ex iisdem cum Saccharo vinum parant, eadem methodo qua vinum ex uvis crispis, post fermenta-tionem & ætatem debitam, generosum satis, & palato, nec minus ventriculo gratum.

Folia vehementer astringere testis est Fuchsius.

2. *Ribes vulgare acidum, albas baccas ferens* J. B. *vulg. fructu albo* Ger. *fructu albo* Park. *Grossularia hortensis fructu Margaritæ simili* C. B. **White Currants.**

Baccis albis, pellucidis, Margaritæ penè referentibus sapore vinoso jucundiore; cortice fruticis candidiore, stolonibus [Parkinsono] elatioribus, rectioribus, crassioribus, à præcedente differt. Ego pro præcedentis potiùs varietate quàm specie distincta habeo.

3. *Ribes fructu rubro majore* Park. *Grossularia hortensis majore fructu rubro* C. B. *An Ribes flore rubente* J. B. **Great red Currants.**

Hanc sic describit Clusius, Amplioribus est foliis, & majore fructu, licet acidi saporis ut vulgaris. Hujus etiam flos variat; quia qui in vulgari herbacei coloris est, in hoc eleganter rubet & puniceo est. Ad hanc speciem annotat C. Bauhinus, culturâ aliquando in arborem abire, & acinus Avelanâ majoribus, acidissimi saporis Florentiæ vilam, referente Gesnero in lib. de hortis. J. Bauhino describente Ribes flore rubente firmior frutex est vulgari ac robustior, cortice rubescente vestitus: *Folia* hirsutis, ad tactum lævibus, angulosis ut vulgaris, sapore tantillum acido, longis florum racemis quos Maio mense profert, ferè palmaribus, figurâ ferè Uvæ crispæ floribus similibus, obsoleto rubore præditis, quorum fimbria quinquepartita albescit, sapore subacido.

4. *Ribes monocarpus* J. B. *Grossularia distinctis baccis* C. B.

Clus.

Fructum fert vulgari similem, paulò majorem, confertim tamen in eodem pediculo non nascentem, sed singularem, ut in uva crispâ, referente Jac. Gareto.

Ex Anglia accepit Carolus de Tassis Uvæ crispæ rubro fructu appellatione. Et sanè verisimilius est Uvæ crispæ quam Ribis speciem fuisse, cum in Anglia ejusmodi Ribes nobis nusquam visâ aut audita fuerit.

- A. 5. *Ribes Alpinus dulcis* J. B. *An Grossularia vulgaris fructu dulci* C. B. *Grossularia sylvestris rubra* ejusdem.

J. B.

Fruticat ut præcedens tenui vimine, cinereo cortice contexto. *Folia* ex alternis tuberculis exeunt simul aliquot, cum floret, plusquam dimidio minora vulgaris Ribis foliis, uvæ crispæ aequalia, in tres acutos angulos exeuntia, in ambitu serrata, levissimè hirsuta, supernè atro-virentia, infernè læto virore splendens, excurrente in angulos singulos nervo satis elato, gustu subdulci, ex pediculis femuncialibus hirsutis. *Flores* ex tuberculis ejusdem racematim coherent, numerosi ut in vulgari, herbacei, sed floribus Ribis vulgaris magnitudine multum cedentes, foliis tamen quinis perinde & apicibus constantes, odore gratissimo. Singularibus flosculis ad pediculum adnascitur foliolum concolor, tenue & oblongum. Uvæ breviores quàm vulgari, acini minùs rubri, subdulces & ferè insipidi.

Locus.

Nos in montibus circa Genevam, Saleva & Jura, ubi & J. Bauhinus, observavimus. Provenit & in montibus circa Basileam. In agro Eboracensi invenit *D. Dodsworth.*

J. Bauhinus hujus synonymas facit Ribes candidioribus foliis acinis dulcibus *Lob. ob.* Grossulariam vulgarem fructu dulci C. B. Ribes genus quoddam quod Austria & Stiriacæ Alpes alunt, nihil vel minimum à vulgari differens, fructu tamen non acido sed dulci. Verùm hæc species in multis differt à Ribe vulgari acido fructu, non in sapore acido tantum. Dari autem ejusmodi varietatem Ribis vulgaris, fructu sci. dulci verisimile est: proinde Grossulariam vulgarem fructu dulci C. B. plantam ab hac diversam & Ribis vulgaris fructu acido varietatem esse puto. Suspicio tamen Clusium verbis modo allatis hanc nostram intelligere ob locum natalem, quamvis malè eam nihil vel minimum à vulgari differentem faciat.

Grossularia 10. seu sylv. rubra C. B. Grossulariæ rubræ five Ceanothi lævis genus circa sylvas Gesneri *Lugd.* huic eadem videtur.

- A. 6. *Ribes nigrum vulgo dictum folio olente* J. B. *fructu nigro* Park. 3. Ger. *emac. Grossularia non spinosa fructu nigro* C. B. **Black Currants, Squinancy-berries.**

Frutici huic *folia* vitiginea, lata, aversâ parte leviter pilosa, odore fœtido. *Flores* ex eodem tuberculo plures, aut racematim digesti, Uvæ crispæ floribus perfimiles, concavi, quinque, foliolis rubentibus extorsum reflexis, totidem surrectis pallidè virentibus, alternante cum quinis fibris concoloribus situ: stilus in medio viridis; odor, qui & foliis, gravis: baccæ oblongæ, colore nigro, quæ five maturæ, five immaturæ acidæ sunt, cum sapore partim grato, partim ingrato.

Locus.

Ad rivorum ripas in Anglia nascitur, sed non admodum frequens. Observavimus Abingtoniæ in agro Cantabrigiensi: Blunhamiæ in Bedfordiensi, in Cumberlandiâ quoque & Warwicensi agro; necnon in vicinâ nostrâ ad rivum infra Brantriam defluentem prope pontem *Hopper* dictum, semper juxta aquas, unde Gesnero in Catalogo Ribes sylv. aquaticum Sabinæ ferè odore merito denominatur. Oltoribus Gallis Piper hortensè dicitur, teste Ruellio, quòd atrum Piper colore & sapore forsitan æmuletur.

Vires & Usus.

Nonnulli, teste Parkinsono tum baccis, tum foliis in incinctibus usurpant: Anginæ utiles esse nomen Anglicum arguit.

7. *Ribes verum Arabum* J. B. *Ribes Arabum foliis Petasitidis* C. B.

Hunc Rauwolfius sic describit, Vera *Ribes Arabum canles* habet asperos, longitudine ferè cubitali, crassitudine pollicari, colore viridi, infernè (ut etiam meminit Serapio) rubescente vel purpurascente. Autumno inveni Septembri mense sine flore & semine duobus tantum foliis præditum, tanquam primum prorumpentibus, rugosis, rotundis, Petasitidis foliis æqualibus, ex pediculis crassis, brevibus, quæ etiam grato illo acido succo sicut & caulis plena sunt.

Hunc eandem putat uterque Bauhinus pro *Ribe* à Bellonio descriptam lib. de Coniferis, quamvis descriptiones non convenient in omnibus, Hæc Spicæ Celticæ nascendi modo aliquo pacto naturam refert; siquidem sub nive ferè perpetuò degit, folio Lapathi acuti prædita, ni grandius esset & rotundius, & ad Papyrus accedens. Baccas fert ex sinu medio foliorum rubras, ut in Lauro Alexandrina, Hypoglossò & Rusco conspicimus. Septena ut plurimum à radice affurgunt folia, in quorum medio fructus velut racematum dependet, ex quo is succus qui exprimitur turbidus est, lactisque albedinem habet, idè aliquantisper fini & insolari debet donec clarescat & depuretur.

In Libano nascitur, si à Cedris paulò altius usque ad præcipitium montis ascenderit. Halepi ag- Locus.
novit Rauwolfius Rob de *Ribes* ex veteri nomine & acido sapore, ubi non parva ejus quantitas apparetur aliò mittenda, præcipuè ad Constantinopolin.

Viribus convenit cum vulgari *Ribe*.

Cæterum hæc planta nec arbor est neque frutex, sed ad Herbas epiphyllaspermas referri debet.

8. *Ribes Norvegicum fructu umbellato. Chamænorus altera Norvegica* J. B. Clus. Park. *Chamaerubus folio Vitis* C. B.

Ribesum (inquit Hoierus qui historiam hujus Clusio communicavit) foliis & fructu pro sua proportione adeò æmulatur, ut non dubitem tertium *Ribesii* speciem appellitare. Dodrantis est, cortice petiolorum nigricante, foliis latis, dissectis *Vitis* foliorum modo: Baccæ in cujusque pediculi apice quamplurimæ conjunctæ tanquam in umbella, non ut in vulgari *Ribesio* è multis oblongis racemulis pendentes, rubent; acidulæ, saporis valdè grati. Incolis *Terlebeeren* nuncupantur.

C. Bauhinus in Prodrom. recenset *Ribem montan.* Oxyacanthæ sapore. Duplex *Ribes* in Helvetiorum Alpibus reperitur: altera, quæ fructe & foliis, sed minoribus vulgari convenit: fructum habet rubrum, hortensi duplo ferè majorem, sapore Oxyacanthæ fructui respondentem, in *Valesianorum* montibus reperitur: altera humilior est, & per omnia minor, baccis vulgari minoribus, minusq; acidis, in *Bernatam* montibus provenit.

CAP. III.

De *Vite Idea* seu *Vaccinio*, *Officinis Myrtillo*.

Vaccinium Latinum ab Hyacintho deducit Salmasius in *Præfat. ad Synon. Hyles Iatricæ*. Nam pro diminutivo *ὑακινθίου* *Æoles* scribebant *ὑακινθίου* & *ὑακινθίου*, literam *υ* per *e* efferentes, ut *ῥῆσα* & *ῥῆς* pro *ῥῆς* & *ῥῆσα*, *ῥῆσῆς* pro *ῥῆσῆς*, & similia. Et sanè *Vaccinium* *Virgilii*, *Theocriti* *Hyacinthum* esse, & de flore dici luce clarius est: unde ineptè id nomen hujus fruticis fructui attribuitur.

At nec, *Vitis Idææ* *Theophr.* descriptioni satis aptè respondet ulla hujus plantæ species, ut ostendit post *Dodonæum* *Jo. Bodæus* à *Stapel*. Verùm cum *Veteres* in describendis plantis non valdè accurati erant, hæc autem planta ad *Vitem Idæam* accedat, non video cur ad id genus non possit referri, eodèmq; nomine generico insigniri. *Myrtilli* autem dicuntur hi fructus ab eorum similitudine cum *Myrti* baccis.

A. 1. *Vitis Idæa magna quibusdam, sive Myrtilus grandis* J. B. *Idæa foliis subrotundis, exalbidis* C. B. *Idæa foliis subrotundis major* Ger. *Vaccinia nigra fructus majore* Park. **The great Bilberry-bush.**

J. B.

Fruticosior est hæc, virgultis sesquicubitalibus, teretibus, ramosis [Clusius ramos habere scribit interdum humi diffusos, lentos] cortice spadiceo [modò cinereo, modò rubescente *Clus.*] obductos; materie satis solida & densa: in quibus *folia* *Vitis Idææ* vulgaris angulosæ magnitudine paria, oblonga, magis tamen rotunda, glabra, nec ullo modo ut illa serrata, inferiore parte nonnihil glauca [exalbida *Clus.* venosa] sapore adstringenti & nonnihil acido prædita, decidua. [Flos vulgari similis, ex candido purpurascens, concavus, labris in quinque, crenas divisis & exterioribus reflexis, suis intus staminibus *Clus.*] Baccæ *Juniperinis* vel *Myrti Tarentinæ* pares umbilicum habent latiore, ex cujus medio apex prodit, quo fit ut quàm *Vitis Idææ* angulosæ baccæ minus rotundæ sint: hærent autem pediculis longiusculis, sapore prædite grato, subacido & vinoso, quibus continentur grana aliquot minuta, sublutea. [Radix est dura, lignosa, multis fibris capillata.] Sarmenta five rami procumbentes subinde radices agunt.

Montosis frigidis gaudet. In Alpibus Austriacis & Stiriacis invenit Clusius, in Burgundiis & Locus.
alibi J. Bauhinus. Nos in montosis Cumberlandiæ, medio itinere inter *Hexam* & *Pereth* oppida, observavimus. copiosius autem propè vicum *Gambleby* ad sextum ab oppido *Pereth* lapidem, viâ quæ *Novum Castellum* ducit, utrobique, in pascuis palustribus.

Baccis

Ufus.

Baccis inebriandi vim inesse referunt venatores & aratores; testantur Du Choul, Camer. aliique, præsertim copiosius devoratis. Folia & virgulta eundem Silesiacis usum præstant quem Ledum Alpinum insectoribus Alpinis.

- A. 2. *Vitis Idæa fructu nigro* J. B. *Idæa foliis oblongis albicantibus* C. B. qui synonyma nomulla præcedentis speciei huic attribuit. *Vaccinia nigra Pannonica* Park. *Vac. Pannonica* seu *Vitis Idæa* Ger.

F. B.

Ramis est flexilibus & humi diffusis, gracilibusque, multis germinibus, vix è musco, (quo rami occultantur) prominentibus; in quibus nullo ordine digesta sunt folia, prioris Ledi Alpini foliis pænè similia, paulo tamen longiora, angustiora, teneriora, minutiq; crassa, admodum venosa, superne virentia, inferne diluitoria, leviter per oras crenata, & mollibus quibusdam villis hirsuta, longo pediculo inharrentia, gustus valde adstringentis. In summis germinibus præcedentis anni baccas fert rotundas, Cerasi nonnunquam magnitudine, oblongis & tenuibus pediculis dependentes, coloris initio viridis, deinde rubri, postremò nigri, succulentas, non ingrati saporis, nulla officula continentis, sed plana duntaxat *femina*, alba, numero ut plurimum quina. *Radix* lignosa, quibusdam fibris donata, & rami per terram sparfi similes fibras nonnunquam agunt.

Locus.

In unius *Sneecalben* jugi [juxta *Ericam bacciferam* alteram nascentem] supra *Newberg* scopulis mensè Augusto eruebat Clusius. Florem non observavit.

Hanc esse suspicor cujus in *Catal. plant. Angl.* mentionem feci nomine *Vaccinii rubri foliis Myrtinis crispis* *D. Merret.* quam mihi offendit *Thomas Willifellus*, prope *Widdop* vicum septem ab *Hepentfall* miliar. saxo magno innascentem ad fluvium *Gorlp* in Comitatu *Lancastræ*.

- A. 3. *Vitis Idæa angulosa* J. B. *foliis oblongis crenatis, fructu nigricante* C. B. *Vaccinia nigra* Ger. *nigra vulgaris* Park. *Black Whortz*, or *Whortle-berries*, or *Bil-berries*.

F. B.

Virgultis fruticat plerunq; pedibus, interdum cubitalibus, satis crebris, virentibus, angulosis, & fractu contumacibus, in multos ramulos divisis: in quibus folia crebra, tenera, virentia, caduca, unciam circiter longa, plusquam semunciam lata, acuminata, glabra, per ambitum argutis denticellis crenata, sapore partim acido, potissimum primùm emergentia, partim austero. Flores in singulis [pediculis] hærent inter folia bullati, sive urceolum referentes, colore ex albo puniceo, stylo croceo. Succedunt baccæ singulares quoque, Juniperinis ferè pares, per maturitatem violacæ potius quàm nigre, umbilicata, sapore grato & acido primulùm degustata, quæ tamen paulo post nescio quid nauseabundi in ore relinquunt, purpuro-violacæ, satisque pernicaci tincturæ, cui grana immerguntur multa, parva, rubentia. *Radix* tum recta, tum obliqua quaquaversum agitur, è supina etiam parte stolones emittens.

Locus.

Nascitur tam in Alpibus, quàm in vastis, desertis, uliginosis & tenebrosis vallibus aliisque humectis locis Germaniæ, Galliæ, Angliæ. Apud nos in montosis udis inter ericas, & alibi in ericetis & sylvis humectis, solo putrido & spongioso, aquas retinente.

Tempus.

Floret Maio. Fructus Augusto, interdum etiam Julio maturos edit.

Temperamentum & Vires.

Baccæ hæc, *Dodonæo* tradente, frigida sunt, & cum manifesta adstrictione resiccant. Ventriculo astuantur conveniunt, fidem sedant, ardentium febrium calores mitigant, alvum reprimunt, vomitum sistunt, dysenteriam à flava bile ortam curant, adversus choleram morbum profunt. Sed ad hos usus *Rob* sive fucus cum *Saccharo* vel melle inspissatus ipsis baccis longè præferendus, quoniam frigida cum sint, cruda si edantur ventriculorum debilem & frigidum offendant, alvumque perturbant potius quàm adstringunt. *Casp. Hofman.* Myrtillos loco aprico natos & bene maturos nullatenus eò frigiditatis ascendere putat ut alvum frigidam cruditate sua perturbent, &c.

Idem Myrtillos nigros rectè & ex ordine Myrtis substitui posse putat cum his conditionibus. 1. Si fumantur Septentrionales, non Italicæ & Hispan. 2. Si non exactè maturi. 3. Non virides seu recens decerpti, sed exsiccati. 4. Non succus crudus, qui ob aquositatem multam multum refrigerat, adstringit parum, sed in *Rob* densatum.

Partes tenues huic succo inesse, eumq; etiam vehementer adstringere ostendunt notæ pænè ineluibiles manibus & ori manducantium impressæ. Hinc eo utuntur tinctores ad inficienda linteamina & chartas coeruleo colore.

Pastores & montana plebs baccis hisce libenter vescuntur: nam suavitate sua cum aliqua aciditate conjuncta gustui placent.

Myrtillosum vires & usus in Scorbuto apud Norwegos vide apud *Sim. Pauli. Quadrip. Botan. Clus. 3. p. 406, 407.*

- A. 4. *Vitis Idæa semper virens fructu rubro* J. B. *Idæa, foliis subrotundis non crenatis, fructu rubro* C. B. *Vaccinia rubra* Ger. *rubra buxeis foliis* Park. *Red Whortz*, or *Whortle-berries*.

F. B.

Ramis hæc fruticat rotundis non angulosis, dodrantalibus, quos vestiunt folia satis frequentia, crassiora quàm *Vitis Idæa* angulosa aut magna, oblonga, modò per extremum rotunda, modò leviter acuminata, non serrata, in quibus nervi subtus potissimum apparent, gustu adstringente & amaricante. Flores racematim coherent in virgularum extremis, Liliæ convallium floribus similes, albi, interdum blandè rubentes: quibus delapsis baccæ similiter racemosæ succrescunt, sex plus minus racemulo uno, Pisi minoris magnitudine, ex albo luteove rubentes, sapore acido valdè jucundo, carne simili *Vacciniis* palustribus, cui immeris grana parvula, lutea. *Radix* obliqua ferè, tenuibus capillamentis fibrata.

Camerario

Camerario describente Bacca in summitate ceu corona quadam denticulata sunt.

Gaudet & hac locis sylvosis, saxosis & opacis. Apud nos in Anglia una cum priore in ericetis *Locus* provenit sed multò rarior. Copiosam observavimus in montibus Eboracensibus, Staffordiensibus, Derbiansibus, &c. inter Ericas.

Floret Maio & Junio: fructus Septembri demum mense perfectè maturatur.

Tempus.

Cùm bacca sint acidæ magisque adstringentes ceteris, nec perinde succulentæ ut Myrtilli facultatem utique frigidam siccamq; habebunt. Quapropter ad eos usus ubi adstrictione opus est accommodari possunt, ut v. g. ad Diarrhœam, Dysenteriam & prædictos plerosq; affectus.

Vires.

Possit & ex harum succo Rob conficere addito Saccharo aut melle ad viscerum calores & sitim in febris calidis. Quidam ad embammata commendant additis aromatibus. Hac omnia J. Bauhinus.

5. *Vitis Idæa foliis carnosis & velut punctatis, sive Idæa radix Dioscoridis C. B. Radix Idæa putata, & Uva Ursi J. B. Uva Ursi Galeni Clusio Park. Vaccinia Ursi seu Uva Ursi apud Clusium Ger. emac.*

J. B.

Viti Idææ rubræ affinis est, à qua tamen manifestè differt, siquidem *folia* habet densiora, ad Buxum accedentia, ex oblongo rotundata, angustiore ad pediculum cervice, utrinque rugosa, nec nervos ut illa præter unicum qui secundum longitudinem decurrit exhibentia, gustu cum amarore adstringente, quemadmodum Vitis Id. fructu rubro. Hærent autem ea ramis lignosis pedalibus, cortice tenui & faciliè cedente testis. *Flores* racemosi, concavi, rubri. Fructus ut in Vitè semper virente racemosus in extremitate ramulorum.

Dubitat J. Bauhinus an Uva ursi *Clus.* eadem sit huic plantæ, præcipuè ob iconem, in qua pinguntur nervi transversi, qui in Radice Idææ nostræ non apparent.

Nos in montibus Jura, & Saleva, necnon in colle *la Bassie* dicta prope Genevam hanc stirpem *Locus* observavimus, ubi & J. Bauhinus, qui etiam in Veganiis Narbonæ montibus se eandem legisse affirmat.

6. *Vitis Idæa rubra Bavarica baccis inspidis sine succo Cam. Idæa foliis longis acuminatis, baccis rubris inspidis C. B. Vaccinia rubra longioribus foliis Park.*

Cam.

Fruticulus est supinus crassiore caudice quàm vulgaris [ea fortè quæ rubro est fructu] quæ apud nos passim cum nigra [fortè angulosa] in sylvis crescit, & *Stein-berlin* vocatur: foliis item oblongioribus, angustioribus, acuminatioribus, per Autumnum rubentibus: baccis rubris, inspidis.

Crescit circa Monacum in campis asperis inter Ericas.

Locus:

Hanc plantam refert J. Bauhinus ad Rosmarinum sylvestre minus nostras vulgo dictum; i. e. ad Viti Idææ affinem Polifoliam montanam. Verùm cum Rosmarinum illud (ut puto) bacciferum non sit, sed Ericæ modo semina producat, proinde & *Erica Rosmarini folio* nobis dicatur, eò referri non debet, sed potius ad Vites Idæas.

Vitis Idæa Cretica elatior Park. Cerasus Idæa Cretica Alpin. exot.

Fruticulus iste plures emitit virgas, tennes, lignosas, nigricantes, ligno duro, albo, inodoro, gustu linguam nonnihil excalefaciente, in ramulos plures divisas, ad nodos, inæqualibus intervallis, *foliis* vestitas, singularibus nonnunquam, plurimùm tamen binis, rarius ternis quaternisve simul, durusculis, subrotundis, circa margines nonnihil dentatis similitudine quadam Agrifolii foliorum, minimè tamen ità duris & aculeatis, superne obscurè virentibus, inferne canescentibus. In summis ramulis & ad nodos è foliorum alis exeunt *flores* multi, albi Cerasinorum similes, singuli longis infidentes pediculis, quibus succedunt *fructus* parvi, ex rotundo oblongi, rubentes, gustu jucundo, Fabæ magnitudine corolla in vertice villosa insigniti, per siccitatem nigri.

Vitis Idæa Cretica humilior Park. Chamæcerasus Idæa Alpin. exot.

Præcedente humilior est multò, furculis pluribus, tenuioribus, brevioribus; in quibus ad intervalla *folia* terna quaternave interdum simul, propemodum rotunda præcedentis modo, verùm minora, molliora, laviora, minusque dentata circa margines; colore etiam minus saturo superna parte, nec adeò incano infernè. Ad nodos pariter unà cum foliis exeunt pediculi longi, *flosculos* multos albos, racematim compactos sustinentes, quos excipiunt *baccæ* minores, atrorubentes, ad verticem villosæ, Myrti baccis nonnihil similes, à pastoribus & montana plebe vulgo comestæ.

C A P. IV.

Casia Poetica Lobelii Ger. Poetica Montpellierensium Park. lignea Montpellierensium J. B. Osyris frutescens baccifera C. B. Osyris Plinii.

J. B.

Cubitalis est aut etiam bicubitalis hic frutex, in multas virgulas variè divisus, fuscas, striatas, lentas, virentes, interdum etiam nigricantes, præsertim cùm novellæ sunt. *Folia* purpurascencia, angusta, satis longa, interdum foliis Linariæ proxima, saporis amari. *Flores* ut Ribes vulgò dicti, odore jucundo, plane Gallium referente præditi [*Lob.* ex viridi flavescentes, *Clus.*

Clus. adstrictoria facultatis, in eodem pediculo congesti] *Baccæ* latis magnæ, per maturitatem rubaræ, dulces [Lob. glutinosæ valdè; Clus. subdulces, lentæ tandem nonnihil acrimoniæ exuentes] in quibus offensus nucleus medullam continens albam, subdulcem. Camerario baccæ sunt sapore & odore ingrato.

Vires. Totus frutex adstringentem nonnihil facultatem habet. *Radix* dura & lignosa, subrufo crassoque cortice valdè adstringente tecta.

Locus. In Italia ad mare inferum multis in locis, itémque circa Monspelium copiosam observavimus.

Tempus. Floret Junio, interdum etiam Aprili & Maio. Fructus Octobri, vel ante maturefcit.

Cùm totus frutex, ut diximus, astringens sit, convenire in alvi fluxu aut similibus affectibus verisimile est.

CAP. V.

De *Periclymeno seu Caprifolio.*

Periclymenum dici putatur quasi *περικλυμενον*, quia adminiculis se convolvit & scandit. Caprifolium quòd folia sint extremis flexibus capreolata. *Lob. Adv.*

Descriptio Periclymeni apud Dioscoridem, excepta radice, quam crassam ac rotundam dicit, Caprifolio nostro vulgari satis bene convenit. Verùm ob radicem disparem ambigitur an nostrum Periclymenum non sit potius *κικλάμιον* & *επίεξ* Diosc. l. 2. c. 195. quam *κικλάμιον* aut *κισσόφυλλον* vocitant. Verùm de nominibus disputare, nostri non est instituti. Sufficit nobis Caprifolii & Periclymeni nomina pro hac planta usu recepta esse.

A. 1. *Periclymenum sive Caprifolium vulgare* Park. non perfoliatum J.B. non perfoliatum Germanicum C. B. *Periclymenum* Ger. **Common Hony-suckle, or Wood-hind.**

J. B.

Hujus *radix* lignosa, reptatrix cum suis adnatis: *flagella* plura, alienæ opis indiga, tenuia, longa, lignosa, & in ramulos partita, sursum repentia, cauliculis & geniculis intercepta leviter pilosa [juniora intellige antequam lignescant.] *Folia* ad genicula ex intervallis bina, longiuscula & acuta, mollia, dilutè virentia, inferiore tamen parte magis incanescentia. *Flores* in fummis ramulis complures pariter emicant, oblongi, amœnissimi, suavi odore, tubæ bellicæ directæ aut promuscidi similes, ex corniculato angusto principio in latius orificium fatiscentes, laciniatæ fimbriæ ligularumq; pulchritudine spectabiles, intus cavi, *staminibus* aliquot è medio exeuntibus. Color albus, ac interdum flavescens. *Fructus* acinis Sambuci similis, conglomeratus, per maturitatem rubens, in quo *semen* duriusculum. Succo abundant acini saporis ingrati.

Ligna quibus se circumvolvunt tam arctè & pertinaciter ligat, ut sæpe vestigium iis imprimat, imò interdum recto succi motu ligaturâ impedito frutices quos vincit monstrosâ figurâ in cochleam contortos & in clavas turgescentes vidimus.

Locus & Tempus.

Hæc species in Septentrionalibus regionibus, Germania, Anglia, Belgio, &c. in sepibus frequens est. Per rotam ferè ætatem floret, Maio, Junio, Julio, Augusto, inquit J. B. apud nos nec ad eò maturè florere incipit, nec tandiu durat in flore. Primo vere, imò Februario interdum mensè folia edere incipit. Fructus sub Autumnum maturefcit.

2. *Periclymenum sive Caprifolium Germanicum flore rubello* Park. **Dutch Hony-suckle.**

Major est & elatior, magisque ramosa & patula quàm præcedens, aliàs similis eodémque modo fruticibus aut adminiculis vicinis se circumvolvens: *Folia* quoque familia habet, paulò majora: *Flores* etiam, Parkinsono describente, majores; nobis tamen flores singulares non videntur majores, sed potius graciliore tubo, at plures simul congesti; dum adhuc in gemma sunt antequam explicantur rubentes, explicati etiam rubent exterius, intus candidi sunt.

Germanicæ originis esse scribit Parkinsonus; quocirca mirum nobis videtur neque J. Bauhinum, neque Casparum ejus meminisse.

3. *Periclymenum perfoliatum* J. B. C. B. Ger. *perfoliatum sive Italicum* Park. **Perfoliate, or double Hony-suckle.**

J. B.

A vulgari nostro & Germanico differt foliis pæne glaucis, rotundioribus, & pediculis brevissimis, quorum quadam sunt sæpe continua, & à viticulis trajecta, pertusæ, suprema autem acetabuli instar modicè concava, sapore subacri, ex quorum cotyla flores prodeunt præcedentibus similes, amœnissimi, suavi etiam odore, colore ex purpura albescente, aut in luteum languescente, superioris similes, breviores tamen & minores: ex tubulo eminent stamina albida. *Semen* glomeratim nascitur, colore rubro dilutiore, acinorum Sambuci magnitudine.

Clusius modum quo flores nascuntur distinctius & plenius describit; Foliis est latioribus, & binis aut ternis acetabulis extremos ramos ambientibus, in quorum singulis seni plerumq; flores exoriuntur, præcociosiores & minis odorati quàm in prima specie; folia sapissime variegantur.

In Italia & Gallia Narbonensi oritur: Monspelii florens observavit. *J. B.* Aprili & Maio in sepibus.

Locus & Tempus.

4. *Peri-*

4. *Periclymenum perfoliatum Virginianum semper virens & florens* Herman. hort. Lugd. Bat.

Eleganti perpetua coma viget ac floret. Periclymeno perfoliato præcedenti videtur conformis, sed omnibus partibus minor & gracilior. *Folia* sunt paulò rotundiora, lucida, inferna parte magis incana. Flores ad summos viticulos ordine quasi verticillato prodeuntes, odore equidem nullo evidenti sunt, ast colore amœnissimo, fulgenti cocco splendente, effigieque tubum venatorum perbellè exprimunt, orificio in quinque æquales crenas laciniato. E medio profluunt *stamina* lutea apiculata cum *stylo* pallido longiore. Singulis floribus subjicitur capitulum parvum herbaceum, luteum, fructus inchoamentum, quod in baccam abit more congenerum. In Horto instructissimo. Reverend. Episcopi Londinens. D. Compton apud *Fulham*.

Vehementer calefacit & desiccatur, id quod gustu etiam ipso deprehenditur, siquidem folia in ore aliquandiu retenta & degustata, ardorem & acrimoniam sensum linguæ imprimunt, unde rectè colligitur ea attenuantis, digerentis, dissolventis qualitatis esse: tantum abest ut eorum decoctum ad oris fauciumque tumores & inflammationes incipientes in collutionibus & gargarismis utile sit: prout, inveterato errore, nequiquam reclamantibus medicis, à vulgo hæctenus ea usurpante creditum est. Idem dicendum de aqua foliorum aut florum destillata, quæ ad eosdem usus à vulgo frequentatur, non in Anglia tantum sed & in Germania; forte locum habere possit in tumoribus faucium à frigidis humoribus ortis.

Recentiores autem eisdem ferè vires Caprifolio suo tribuunt quas Veteres Periclymeno. Excitare enim ipsum tradunt ulcera humida & fordida, sanare impetigines & alias cutis scæditates, lienem absumere, difficultati spirandi conferre, partus celeritatem facere, calculos pellere, faciei maculas abstergere, &c. *J. B.* Cæterum Matrifylva in eorum unguentorum usum venit quæ ad capitis vulnera parantur. Vide *Matth.*

Liquorem Periclymeni stillatium cum semine Lavendulæ solitus est ad partum facilitandum ad *℞ij.* vel *℞ij.* propinare *Rondeletius*.

E Caprifolii floribus conficitur oleum Jasmini succedaneum. *S. Paullus.* Quad. Bot. Class. 2. P. 39, 40.

C A P. VI.

De Periclymeno recto.

1. *Periclymenum rectum fructu rubro* Park. *rectum fructu rubro & nigro* J. B. *rectum Germanicum* Ger. *Chamæcerasus dametorum fructu gemino rubro* C. B. *Upright Honey-suckle, with red berries.*

J. B.
Suo caudice, nullius fulcri indigum surgit hoc Periclymenon, fruticibus annumerandum, cui *folia* Corni feminae vulgò dictæ, molliora, minùs nervosa, utrinque hirsuta, bina opposita: quo numero quoque *flores*, uni eisdemque pediculo insidentes, ex foliorum alis erumpunt, ex luteo pallecentes, Periclymeni vulgaris formâ, minores tamen, superiore folio sursum reflexo, fimbriato, inferiore demisso angustiore, integro; quibus decidentibus *baccæ* gemellæ subnascuntur, eidem pediculo testium instar appensæ, per maturitatem rubentes, Sambuci aquaticæ, sapore nauseoso.

In locis ubi sponte oritur bacca perpetuo æqualis fere magnitudinis sunt: at in Belgicis hortis cultum (observante *Clusio*) vix unquam æquales ad maturitatem perducere deprehenditur, at cum una excrescat & turgida fiat, alteram semper exilem, plenam tamen remanere.

In Germania ad sepes & in dumetis vulgatissimum habetur. Fructus Julio maturescit.

Nullus hujus aut aliorum Periclymeni recti generum (quod hæctenus novimus) in medicina ususest. Locus.

2. *Periclymenum rectum fructu nigro* Park. *Chamæcerasus Alpina fructu nigro gemino* C. B. *Periclymenum rectum folio serrato* J. B. *rectum Sabaudicum* Ger.

Clus.

Periclymeno recto vulgari multò humilior est, humanamque altitudinem rarissimè attingit: multò gracilior & rariore habet ramos, albicante cortice tectos, *folia* priore teneriora, longiora, in ambitu nonnihil serrata, supernè virentia, infernè minùs incana quam primi. Tenellis germinibus enascuntur inter folia graciles pediculi, unum interdum, sed binos ut plurimum *flores* sustinentes, superiore minores & teneriores, non pallecentes ut illi, sed purpurascetes, quibus succedunt gemelli *fructus*, æquè magni ac in priore, etiam æquales, nigri tamen, non rubri, succulenti, gustu ingrato.

Rarum est inventu. Nos in sylvis juxta sacellum Brunonis supra primarium Carthusianorum cenobium observavimus: *Clusius* in montibus Sabaudicis, Austriacis & Stiriacis. Floret cum aliis Periclymeni generibus, semen Julio maturescit.

Baccas Chamæcerasæ Alpinæ vomitum movere affirmant nonnulli.

3. *Pericly-*

3. *Periclymenum rectum fructu rubro* Ger. *rectum fructu rubro singulari majore* Park. *sed perperam, nam geminum obtinet, nisi ex accidenti in unum coalescant. Chamæcerasus* Gesneri, *vel Chamæpericlymenum quoddam Alpinum* J. B. *Chamæcer. Alpina, fructu rubro gemmo, duobus punctis notato* C. B.

f. B.

Frutex ligni medulla alba, facie tota ad Xylosteum aliquatenus accedit, brevis ille quidem, licet sit ubi quatuor cubitos æquet, ramis aduersis fragilibus, cineraceo cortice obductis. *Folia* Xylostei jam dicti, sed majora multo, acuminata, hirsuta, potissimum subtus, nec usquam serrata, bina opposita. *Flores* longiusculi, ad florem Periclymeni recti seu Xylostei accedentes, rictu patulo hiantes, rubentes, ex aduerso sitis pediculis, longis, ex alis foliorum ortis insidentes. *Fructus* ruber, interdum geminus, tanquam ocellis notatus, ex longo pediculo, Cerasi similis, succo insuavi & amaro plenus, in se continet grana fore sex septenave, aut plura, alba, lata.

Periclymenum IV. Clus. quod Botanici pro jam descripto habent, fructum habet plerumque unicum, raro geminum, tamen gemino flori succedat duplici in summo ubi flores inhaerant stigmatate notatum, sed unicum granum continentem. At *Chamæcerasus* Gesneri prout ab ipso describitur, & à nobis etiam observata est, fructus obtinet gemellos, singulósque tanquam ocellis aut pupillis notatos, & semina sex septemve aut plura continentes, non unicum duntaxat granum.

Xylosteum nonnullis quasi lignum osseum ob ligni duritiem dicitur.

Frequens est, teste Clusio, in montibus Pyrenæis & Allobrogicis, sed omnium abundantissimum in Pannonicis, Auftriacis & Sciriæ. Floret Aprili & Maio, fructumq; Julio & Augusto plerumque perficit. Nos in montibus Jura & Saleva Genevæ vicinis satis frequentem observavimus.

Locus &
Tempus.

4. *Periclymenum rectum fructu caeruleo* J. B. Park. Ger. *Chamæcerasus montana fructu singulari caeruleo* C. B.

Clus.

Ejusdem cum Periclymeno serratis foliis altitudinis, sed crassiusculo est stipite, multos in ramos diviso, nigricante cortice obductos, qui scaber est, & plerumque multis locis hiat; interdum statim à radice in multos ramos sese dividit: tenelli ramuli purpurascent, & incana lanugine pubescunt. *Folia* contrario situ inter se disposita ut in reliquis Periclymeni generibus, illi quod baccas rubras fert non dissimilia, exsiccantis & amariusculi gustus. *Flores* è tenellorum ramulorum alis pediculo inhaerentes profert geminos, rudimento fructus ut cæterorum innixos, pusillos, pallecentes, cavos & in quinque lacinas divisos, ut reliquorum Periclymeni surrecti generum flores, è quorum umbilico prodeunt quinque staminula flava, appendice insignita. *Fructus* singularibus baccis, utrinque inter folia brevi pediculo dependentibus constat, Chamænespilo Gesneri magnitudine æqualibus, sed longioribus paulo, coloris cærulei, quæ vinoso & acidiuscule succo plenas manus rubro colore inficiunt, & multa plana grana continent. Radix late diffunditur & multis fibris prædita est.

Locus.

Crescit sponte ad radices cuiusdam montis pago *Malitz* vocata contigui, ad sinistram via quæ ad Taurum superioris Sciriæ Saltzpurgenstem ditionem pertingentis præcellum montem ducit.

Incolæ fructum diligenter colligunt & in tinctorium usum reponunt.

Videtur nobis habere multa communia cum *Chamæceraso* Gesneri, inquit J. Bauhinus.

CAP. VII.

- Pimpinella spinosa* Park. *Poterio affinis, folio Pimpinellæ spinosæ* C. B. *Poterium quibusdam sive Pimpinellæ spinosæ* J. B. *Poterion Lobelii sive Pimpinellæ spinosæ Camerarii* Ger. *Pimpinella spinosa seu sempervivens* Morison.

Caulibus cubitalibus dense fruticat, multis in terram procumbentibus ramis: plerique verò omnes stolones statim ex radice rubente saporis fici & nonnihil amaricantis oriuntur, cortice recti exteriori incano, tenero, cui alius subsit rubens. *Folia* tenella, longiusculis in pediculis ordine ex aduerso posita, superna utrinque virentia, inferna cinerea, nostræ Pimpinellæ Sanguiforbæ similia. *Flores* primo vere conspiciuntur, herbacei coloris, stellati, parvi quibus succedunt baccæ exiguæ, albicantes cum pauxillo rubore, ordine quodam ad ramos sessiles, Ribis nostri baccis haud abhæmiles, conspicuo adhuc in uniuscujusque baccæ umbilico flore. *Rauwolfii* descriptio est à J. Bauhino Latina facta.

Locus.

Planta hæc in Creta perpetuo viret & multos annos durat. Adstringendi vi pollet, vulgariterque in tota Græcia *Σπιρίδα* appellatur. In declivi montis Libani parte nasci vidit Rauwolfius. Sub finem æstatis floret; Autumno semen maturefcit, cum folia primum erumpunt, quæ tum in se contracta videntur, & Asplenii folia quodammodo imitantur, sed longè minora sunt, quæ successu temporis majora apparent. Reliquam descriptionem Hon. Belli vide apud ipsum, Ep. 2. ad Clusium, qui plantam hanc legitimam Dioscoridis Stæben esse contendit. Argumenta quibus id probare nititur videtis loco citato.

Vires.

In sanandis alvi fluoribus indistincte à rusticis Cretensibus usurpatur: nam ejus in aqua decocto jejuni bibunt, & à morbo ut aiunt liberantur. *Bellus*.

C A P. VIII.

1. *Baccifera Indica fructu umbilicato quinque-capsulari polyspermo.*
Kadali H. M. P. 4. T. 42. p. 87.

Frutex est seu arbuscula humilis, caudice tenui, nodoso, ramulisque quadrangulis, viridibus, lanuginosis & asperis, ceu frondibus umbrosis, in latum diffusis ornato: Lignum ex albo flavescens, prædurum, densum, furvo, lanuginoso, asperoque cortice cinctum, necnon fungosâ intus medullâ, uti in Sambuco, refertum. *Radix* fibrata, albicans, rufo cortice tecta, inodora, saporis adstringentis. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita, superne atro-viridia, inferne subviridia, foliis Malabathri haud absimilia, præterquam quod sint aspera, exiguis spinulis horrida, maculata & in ambitu leviter crenata, inodora, adstringentique sapore prædita: A pediculo ad apicem folii tres nervi crassiores transeunt, è quibus transversim multæ venulæ parallelæ excurrunt. *Flores* summis ramis innascuntur, calicique croceo, hirsuto, profundo, & in quinque laciniis diviso in hærent, Rosæ instar ampli, elegantes, quinque oblongo-rotundis, cæruleo-purpurascensibus ac nitentibus foliis constantes. Ex umbilico prodeunt decem *stamina*, quinque viz. viridi-flavescentia, *apicibus* luteis plumatisque ornata; quinque verò longiora, inferius flava, superius purpurea & arcuatim inflexa, inter quæ *stylus* prodit purpureus: odor nullus, sapor astringens. *Fructus* rotundi, & in vertice calyce florum surrecto coronati, croceo crassoque cortice tecti, qui fructibus maturefcentibus dehiscit & aperitur: intus referti sunt carne molli, cæruleo purpurascente, dulcis gratique saporis, atque in quinque distinctos loculos per membranulas intermedias nonnihil divisa, intra quam minutissima albicantia continentur granula, adeo ut fructus hi Arbui fructibus aut Fragis nostratibus haud absimiles videantur.

Nascitur locis arenosis & montanis, præsertim circa *Cochin*: Semper viret, floret, fructusque producit. Locus.

Ligni hujus carbonibus utuntur in præparatione pyrii pulveris. Usus.

Floribus Gentiles litare solent in templis Veneri dicatis, ipsisque *Mogeni* dictis.

Fructus maturi ab indigenis comeduntur: hisce quoque panni Gossypini purpureo tinguntur colore.

E foliis tenerioribus in oleo coctis unguentum conficitur apthiis similibusque oris & gingivarum affectibus sanandis conveniens. Foliorum succus cum *Oryzæ* infuso exhibitus colicam passionem sanat. Vires.

2. *Ben-Kadali*. H. M. flore albicante, fructu viridi, pulpa albicante.

H. M.

Præcedenti valde similis est: Flores tamen albicantes decem filamentis erectis uniformibus luteis, albicantibus apicibus ornatis, medium occupantibus. *Fructus* vero cortice viridi cincti, carnemque albicante referti, intra quam minutissima purpurea continentur granula.

Ab indigenis comeduntur, ut in medicina nullius sunt usus.

3. *Katou-Kadali*. H. M. P. 4. T. 43. p. 91. floribus minoribus, fructus cortice aspero.

H. M.

Caudice est tenui, spinulis exiguis horrido, necnon ramulis purpureis asperis ac hirsutis donato. *Folia* Kadali foliis similia, at majora, aspera, & per folii longitudinem non tres, sed quinque nervi crassiores transeunt, è quibus transversim multæ venulæ excurrunt. *Flores* inodori, calycique aspero ac hirsuto in hærent, Kadali floribus haud absimiles, sed minores. *Fructus* oblongo rotundi, aspero ac hirsuto cortice tecti, carnemque intus succulenta, purpurea, dulcis gratique saporis referri, intra quam numerosa, minutissima latitant granula.

Crescit locis montanis, quotannis floret fructusque fert.

Locus.

Folia contrita & cum Piperis foliis siccatiss in pulverem redacta, atque cum saccharo exhibitâ, *Vires*, tussim sedant, ac phlegmata è pulmone ejiunt.

4. *Tijerou-Kadali* foliis, floribus & fructibus minoribus.

Humilis est frutex, cum *Kadali* prorsus conveniens, nisi quod foliis, floribus fructibusque sit minoribus.

Nascitur locis montanis & petrosis circa Kandenatæ: Semper floret, fructusque producit. Locus.

Ex arboris cortice, foliis, floribus, fructibusque in Sesami oleo coctis oleum conficitur, quod *Vires*, Apthiis, linguæ fissuris, necnon palati gingivarumque pustulis ac phlyctænis potenter medetur: idemque Epilepsiam, Spasmodum cynicum similesque affectus curare dicitur, si caput eo illinatur.

C A P. IX.

- Frutex Indicus baccifer fructu oblongo polyspermo.*
Belilla H. M. P. 2. F. 18. p. 27.

Frutex est altitudine sesquihominis, sinuosis ac tortuosis ramis etiam arbores scandens, in arenosis nascens. *Radix* ruffa, fibras capillatas emittens. *Caules* lignosi, nodulati, ac in supremis partibus quadrangulares, fusi [vetustiores cinerei] emittuntque, hinc inde ex nodulis surculos passim binos & binos, se mutuo decussantes, ac anteriora versus incurvatos, qui dum teneri adhuc sunt, rotundi, virides ac pilosi spectantur. *Folia* in nodulis bina simul, atque etiam terna vel plura petiolis languidis sesuncialibus insident, oblongo-rotunda, oris ad basin seu pediculum subrotundis, in culpidem angustum terminata, tenuia, pilosa ac velut lanuginosa, superne saturatius viridia, subus dilutiora. *Costa* media in supina parte nonnihil eminent. Folia sapore sunt nullo nisi LIIIIII
sylvestri.

sylvestri. Flores in summis furculis umbellatim proveniunt stellati, quinque petalis, rotundo-cuspidatis compositi apicibus albicantibus, ruga in medio uniuscujusque, extuberante, interius contracta, ac versis inferiorem partem oris nonnihil inflexa sunt, interius pulchre rubicunda seu scarlatina, ad margines & exterius albicantia & subflavescentia, pilosa at magis exterius, cum piloso ac flavo umbilico in medio: infident flores cum pedunculo oblongo, viridi-diluto & piloso, vertici fructus tennelli seu calyci qui oblongo-rotundus seu crassiolus est, ac quatuor vel quinque parvorum, angustorum ac capillaceorum foliorum, odoris nullius. Fructus oblongo-rotundi, & minutulis pilis obfiti, cum immaturi sunt virides, cum vero maturi ad flavum vergentes, intus carne densa viridi, sapore subastringenti & subacido. Est autem in eis congeries seminum minutorum, in quatuor series per membra nam intermediam albicantem distinctorum, colore viridi cum in ima serie coadunata, serosim autem singula conspecta viridi-diluta, albicantia & transparentia instar arenularum, cum matura sunt colore nigerrimo. Ex umbilico fructus qui calyce quadrifolio tantum est emergit folium vice quinti calycis folii cujus descriptionem vide, ego pro monstro aut naturæ lusu habeo ejusmodi fructum.

Stravadi ling. Bram. est candidum, quod nomen huic plantæ datum est quod foliis sit candidis.

Mirabilis est (inquit D. Commelinus) lusus naturæ in hoc frutice per varios colores, quibus flores exornantur. Eorum aliqui sunt pulchre-rubicundi, alii vero albidissimi: qui flores albi apud Indos tam frequenter comedi solent, ac apud nos lingulatum Blitum vel Beta.

Vires.

Radix in decocto data hepatis refrigerando humoribusque, pituitosis expurgandis commoda est. Eadem trita cum aqua & peruncta corporis dolorem sedat, oculorumque, rubedinem tollit iis applicata: eadem digesta & decocta in oleo proficue bibitur ab infantibus pro pustulis in ore, ad quod etiam servit decoctum corticis in oleo intus sumptum. Foliorum decoctorum fumus seu vapor partium externarum dolorem in iis exceptus sedat: Succus foliorum & fructuum simul oculis inditus nebulam seu etiam pelliculam visum obtundentem tollit.

C A P. X.

Frutex Indicus baccifer floribus umbellatis fructu rotundo polyspermo.

Cupi H. M. P. 2. F. 23. p. 37.

FRutex est altitudine humana, nascens in arenosis. Radix ei albicans & fuscescens, fibrosa, cortice subamaro. Stipites & rami teretes, cinericei, nodulati, ligno albo, corculo intus flavo, ramis & circulis ad nodos conjugatim binis. Folia petiolis uncialibus hærentia, ex adverso bina alterno ordine prodeunt, oblongo-rotunda & angusta, anteriora versis rotundis oris in cuspidem leniter contracta, texturæ densæ, superficie plana, supernè saturo virore nitentia, subtus dilutiora, sapore subastringente & amaro, odore jucundo, nervi è media costa bini adversi ordine exeunt, transverso, obliquo parum, annulari & parallelo ductu. Flores in summis furculis velut umbellatim dispositi, in petiolis bino ordine exeuntibus, albicantes, ex vetustate flavescentes, odore fragrantis, quinque vel etiam sex petalis constantes oblongo-rotundis, & leniter è rotundo cuspidatis, angustis & crassiolis in stellæ formam expansis, & deorsum reflexis, tubo ceu collo brevi calyci quinque angustorum & cuspidatorum foliorum infidentis. Sunt autem petala in medio in longum pilis interius obsita, in unguiculis quoque interius pilosa, ad orificium colli orbiculare; unde emicat stylus albicans cum oblongo albicante ac subflavo capitulo in summitate: in interstitiis petalorum stamuncula tenuia & subflava, quinque vel sex pro numero petalorum, longiusculos & crassios apices ex albicante subflavos, qui etiam in flore vetustiori flavescente rubrâ lineâ striati sunt, gestantia.

Succedunt fructus parvi, duri, rotundi, ad instar baccarum Lauri, maturi nigricantes, nullo excepti calyce, sed in vertice umbilico quinque cuspidum coronatim cincti; saporis subdulcis, & in adultis.

In hisce fructibus sunt septem, octove plus minus semina, intersepimento, quod fructum per medium in longum secat, in duos ordines distincta, figuræ triangularis, duobus lateribus & uno rotundo circumscripta, primùm colore viridi, dein rubro-fusco ac post nigricante.

Bis in anno tempore pulvisio & æstivo dat flores.

Usus.

Folia & fructus simul trita & permixta cum lacte mulieris pustulis in pedum & digitorum articulis natis in fomentis adhibentur.

C A P. XI.

Baccifera Indica, floribus spicatis fructu rotundo, nigricante, polyspermo.

Ben-Kara H. M. P. 5. T. 35. p. 69.

H. Umilis est arbuscula, duodecim circiter pedes alta, caudice tenui, albicante, multisque ramis in orbem diffusis donato, qui cortice cinereo & furvo cincti, ac spinis insuper oblongis, duris, aculeatis muniti sunt. Radix fibrata, albicans, atro-purpurascens cortice recta. Folia bina opposita ramulis in hærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendens, infernè subviridia, Nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus, sapor

lapor tubastringens, odor nullus. *Flores* suaveolentes, viridi-purpurascentes è foliorum alis summisq; caulibus spicatum exeunt (viz. singulis furculis flores multos in spicas dispositos sustinentibus) quinque plurimum oblongo-rotundis, acuminatis, tenuibusq; foliis constantes, atque calyci viridi, in quinque lacinias acuminatas secto inhaerentes; totidem brevissimis, tenuissimis, candidissimisque *staminibus*, oblongis ac cinereo-striatis *apicibus* ornatis mediam floris cavitatem occupantibus; inter quæ *stylus* prominet viridi-albicans, planus, capitulo oblongo albicante. Floribus succedunt *baccæ* rotundæ, exiguo in vertice umbilico præditæ, virides primùm, dein purpurascentes, hinc nigricantes & splendentes, crassiore cortice cinctæ, carnèq; intus densa, humida, saporisq; subdulcis & subadstringentis refertæ, intra quam *semina* continentur scabra, angulosa, membranaceis pelliculis, ceu parietibus intergerinis sejuncta, ita ut tria quatuorve plerunq; in singulis latent cellulis.

Nascitur circa *Cochin*, semper viret; maturos bis quotannis fert fructus, Martio viz. & Septembri mensibus. Locus & Tempus.

Radix ficcata, in pulverem redacta & exhibitæ, sætum mortuum ac secundinas post partum in utero relictas expellit, necnon menstrua obstructa provocat. Fructus immaturi diarrhoeam compescunt, & nimium mensium fluxum imminuunt.

C A P. XII.

Baccifera Indica fructu cum quadripartito in vertice umbilico, quadricapsulari.

Pee-Ponnagam. H. M. P. 5. T. 24. p. 37.

Arbuscula humilis est, duodecim circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, multisq; ramulis in orbem diffusis donato: Lignum albicans, cinereo ac lanuginoso cortice munitum. *Radix* Ponnagam radici similis: quemadmodum & folia precedentium arborum foliorum æmula. *Flores* circa extremos ramulos oblongis & florigeris petiolis confertim proveniunt, suntq; spicæ seu potiùs virgulæ plumosæ, viridi-flavescentes. *Fructus* subrotundi, quatuor angulis constantes, virides, quadripartito in vertice umbilico coronati, quatuor distinctis loculis *semina* continent exigua; oblonga, rufa, nitentia.

Provenit in *Mangatti*, semper viret, quotannis floret, fructumque profert, mense viz. Augusto. Locus & Tempus.

Caterùm ex radicis è foliorum succo cum melle cocto linimentum paratur potentissimum adversus venenatorum animalium ictus morsive præsidium. Idem præstat balneum, quod ex foliis hinc cum Allio decoctis conficitur. Vires.

C A P. XIII.

Baccifera Indica ad foliorum alas florida, fructu umbilicato & calyculato tricocco.

Katapa Part. 5. Tab. 47. H. M.

Arbor est humilis, 13 circiter pedes alta, haud ita crasso *caudice*, multisq; rotundis viridibusq; ramulis donato. Lignum albicans, densum, rufescente cortice cinctum, necnon molliore intus matrice refertum. *Radix* albicans, furvo cortice tecta, amara, graveolens. *Folia* subrotunda ferè, acuminata, in ambitu leviter crenata, mollia, lævia, superne atro-viridia & splendens, inferne subviridia, costâ media rotunda & albicante, odore nullo, sapore amaro. *Flosculi* ad foliorum alas bini ternive simul juncti proveniunt, inodori, amari, pentapetalii, stelliformes, virides, disco medio diverſi à petalis coloris, flavescente, viz. *staminibus* quinque viridibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, ac inter petala expansis umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodiit viridis, brevis.

Flosculis succedunt *Baccæ* rotundæ, tricocce, umbilico trifido in vertice coronatæ, calycique exiguo arctè inhaerentes, subvirides, albicante cartilaginoseq; cortice cinctæ, qui tenui pellicula insuper obductus est; intus continentur *semina* tria, triquetra, albicantia primùm, at per maturitatem nigra, amara, membranaceis pelliculis ab invicem sejuncta, ita ut singula in singulis latent loculamentis.

Crescit variis Regni Malabarici locis, præsertim in agris *Oryzæ* culturæ dicatis, quos immunes fervare fertur ab insectis cujuscunque generis, tenerioribus plantis summopere noxiis. Semper viret, quotannis floret, fructumque fert. Locus.

Ex arboris radice decoctio conficitur, quæ Maniacis medendis summè utilis perhibetur. Vires.

CAP. XIV.

Baccifera Indica floribus spicatis, fructu umbilicato tricocco, lacte acerrimo manante.

Cammeti H. M. P. 5. Tab. 45. p. 89.

H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis, 40 plusquam pedes alta, *caudice* crasso, multisque ramulis cinereis in orbem diffusis ornato. Lignum albicans, matrice rufescente, ac cortice obductum cinereo, qui vulneratus acrem lacteum succum stillat. *Radix* fibrata, rufa, flavescente cortice cincta, qui incisus iidem acrem lacteum succum stillat. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia; intus acri lacte turgentia, mediâ costâ è viridi albicante. *Flosculi* suaveolentes, viridi-albicantes, in spicas dispositi, extremis furculis proveniunt: Sunt ii gemmulæ exiguæ, lacteo succo turgentes, medium occupantibus *staminulis* tribus surrectis, *apicibus* ornatis. *Flosculis* succedunt *baccæ* tricoccx, virides, umbilico in vertice coronatæ exiguo, tripartito, atro-viridi, acerrimo lacteo succo turgentes, intusq, continentes *semina* terna, dura, albicantia, rotunda.

Locus.

Nascitur in variis Regni Malabarici locis uliginosis, præsertim circa *Cochin* in *Rapyn* & *Pa-loerti*.

Vires.

E foliis in aqua coctis balneum conficitur anti-arthriticum. Eodem decocto si ulcera antiqua & verminosa laventur, vermes necantur, ac ulcera potenter mundantur. Ex lacteo arboris succo & pulvere *Carcapula* pilulæ fiunt quæ in hydrope miris laudibus extolluntur.

CAP. XV.

Baccifera Indica fructu glabro tribus loculis terna semina continente.

Ponnagam H. M. P. 5. T. 21. p. 41.

Arbor est procera, 30 circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, multisque ramulis in orbem diffusis donato. Lignum densum, albicans, cortice cinereo obductum. *Radix* rubescens, albicante cortice cincta. *Folia* petiolis longis, rotundis, subrubrescentibus circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè colore viridi-fusco splendens, infernè subviridia: à pediculo ad apicem folii conspicuus nervus decurrit: odor & sapor ingratus. *Flores* inodori extremis furculis spicatum proveniunt, calycique exiguo subrubrescenti inhaerent, tribus, rariùs quatuor, oblongo-teretibus, viridescentibus, intusque lanuginosis ac striatis constantes foliolis, quæ è globulo rubicundo, oblongo-rotundo prodeuntia ac latè expansa jucundum intuentibus adspèctum exhibent; medium occupantibus *staminulis* tenuissimis, brevissimis. Singulis *flosculis* singuli succedunt *fructus*, rotundi, tribus, interdum quatuor, angulis constantes, viridirubescens; totidem distinctis loculis *semina* solida continent, cuticula nigricante ac nitente intacta, medullâ albâ, ex rotundo oblongâ, sapore adstringentium subsequente ardore.

Locus.
Vires.

Provenit in *Paroe*: semper viret, floret, fructumq, fert.

E foliis & fructibus cum melle contusis cataplasma paratur, quod ictibus ac moribus Serpentum aliorumq, venenatorum animalium impositum eos potenter sanat. *Radix* trita, & cataplasmaticis formâ locis contusis imposita sanguinem coagulatum dissolvit & contusiones curat.

2. *Baccifera Indica fructu lanuginoso, cum ossiculo tribus loculis terna semina continente.*

Tijerou-Ponnagam H. M. P. 5. T. 22. p. 43.

Altera *Ponnagam* species est, sed minor. *Radix* ei furva, aromatica, acris. *Folia* præcedentis similia, at minora & suaveolentia. Similiter *Flores* *Ponnagam* *flosculis* haud absimiles: præter quos tamen alii exigui insuper adsunt *flosculi*, quibus *Ponnagam* destituitur.

Floribus succedunt *fructus* rotundi, in vertice umbilico trium filamentorum subviridium ac lanuginosorum coronati, tenui purpurascens ac lanuginoso cortice cincti: Nucem continent albicantem, tria distinctis loculis includentem *semina*, nigricantia, nitentia.

Locus &
Tempus.

Crescit locis arenosis in *Baypin*; semper viret, quotannis maturos exhibet fructus, mensè circiter Septembri.

Viribus cum præcedente convenit.

CAP. XVI.

Arbor Indica baccifera fructu umbilicato rotundo Cerasi magnitudine dicocco.

Angolan H. M. P. 4. T. 17. p. 39.

Pracelsa est arbor atq; speciosa plurimum, altitudine 100, crassitie verò 12 pedum mensuram circiter æquans, multiq; ramis in orbem longè latèq; diffusis donata, qui cortice viridi obducti, ac spinis lignosis, crassis, longis, ac rigidis muniti sunt. Lignum albicans, prædurum, cortice glabro, cinereo, albis interstinèto punctis, saporis acri-amari, odoris aromatici tinctum. *Radix* fungosa, rufa, cortice flavescente tecta, odorata, amara. *Folia* brevibus petiolis circa ramorum spinas (quæ tandem in ramulos excrescunt) proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, mollia, glabra, supernè viridia, infernè è viridi fusca, odorata, amara, nervis aliquot è costa media albicante, & in averfa parte altè extuberante obliquè in latera excurrentibus. *Flos* ad foliorum exortum itidem spinis provenit, plerunq; unus, aliquando duo aut plures, infidèq; calyci rotundo, in decem lacinias secto, è decem teretibus, crassis, densis, subviridibus, intus candidis foliolis constans, quæ extorsum reflexa *apicibus* circa caulem coeunt, prominentibus decem miniatis *apicibus*, quos pallida *stamina* sustinent, quorum medium obtinet pistillum staminibus concolor; odor suavis, sapor amarus. *Fructus* globosi, Cerasorum majorum magnitudine æmuli, exiguo in vertice umbilico præditi, cortice cincti crasso, purpurascente, qui maturo fructu sponte dehiscit, carnèq; succulenta, dulcis, gratiq; saporis, intus referti, intra quam duo trèsvè, atrii, glabri, plano-rotundi, intus candidi continentur nucleï. Hi autem fructus avidè expetuntur & in deliciis comeduntur.

Crescit locis petrosis, arenosis & montanis in *Mangatti* aliisque provinciis Malabar perpetuo frons. *Locus* det, frugèq; fert, ac diu superstes manet.

Emblema Regiæ Majestatis Malabarensibus habetur hæc arbor, quòd flores diademati imperiali haud absimiles rigidis inhærent spinis.

Succus ex arboris radice expressus vermes necat, necnon biliosos & pituitosos humores per alvum *Vires* expurgat, & aquas hydropicorum ducit. Radicis pulvis antidotum habetur venenatis moribus serpentum, aliorumq; venenatorum animalium.

CAP. XVII.

Baccifera Indica flosculis ad foliorum exortum confertis, fructu dicocco.

Tsjerou-Kara Malabarensibus H. M. P. 5. T. 37. p. 73.

Arbuscula humilis est, seu potiùs frutex, sex septèmvè circiter pedes altus, caudice mediocriter crasso, multiq; ramulis cinereis, spinis rigidis munitis, ac in orbem diffusis donato. *Radix* rubescens, suave-olens, amara. *Folia* bina, terna vel plura simul juncta circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, splendentia, infernè subviridia, hirsuta, è costa media crassa, rotunda, & in averfa parte extuberante, plures aliæ superiora versus exoriuntur costulæ, quæ in se invicem arcuatim deferuntur: sapor subamarus. *Flores* inodori, subvirides, exigui, plures simul juncti ad foliorum & spinarum exortum ramulis inhærent, pentapetalodes, (è quinque viz. foliolis acuminatis & stellæ in modum expansis constantes, quæ tamen simul decidunt) calyciq; exiguo viridi, in quinque lacinias acuminatas secto inhærentes, *stamina* quinque viridi-albicantibus, flavo-rufescentibus *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit crassus, albicans, infernè pilis candidis oblitus, supernè cuspidatus, nodulo rotundo flavescente. *Flosculis* *baccæ* succedunt virides, plano-rotundæ dicocæ, umbilico lato in vertice coronatæ, intusq; carne viridi, humida ac amara refertæ; intra quam duo locantur *semina* oblonga, seorsim locata.

Provenit in variis Regni Malabarici locis, præsertim in Bellange; Semper viret, floret, fructum. *Locus* que fert.

E foliis in aqua coctis fit oris collutio contra aphthas. Radicis contusæ in aqua decoctum hepatis *Vires* obstructions aperit, sanguinèmq; purgat, & exhilarat patientem.

CAP. XVIII.

Bruxaneli H. M. P. 5. T. 42. p. 83.

Baccifera Indica flosculis umbellatis, baccis umbilicatis dicocis.

Arbor est procerâ, circiter Mali magnitudine, multiq; viridibus ramulis in orbem diffusis donata; Lignum albicans, molle, cortice cinctum subcinereo, adstringente, graveolente. *Radix* fibrata, rufa, furvo cortice cinctâ, subsalsa, unctiosa, graveolens. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia, odore gravi.

gravi. *Flores* exigui, purpurei, suaveolentes, spicatum extremis ramulis proveniunt, calycique exiguo, rotundo, viridi-purpureo arcuè inhaerent, quatuor acuminatis expansisq; foliis constantes, totidem *staminibus* tenuibus, purpureis *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit crassior, oblongior. *Flosculi* succedunt bacca dicocca, nonnunquam tricocca, exiguo nigricante umbilico in vertice coronata, virides, inodoræ, subsalsæ, cartilaginose & quasi carneo cortice cinctæ; qui tenui viridique pellicula obductus est, intusque continet bina ternave *semina*, dura, cinereo-albicantia, dissepimentis ab invicem sejuncta.

Locus & Tempus.

Provenit locis montanis & sylvestribus Regni Malabarici, præsertim in *Paracaroo* & *Mangatti*. Floret Julio & Augusto mensibus, Novembri autem & Decembri maturos fert fructus, diuque superstes manet.

Vires.

Ex succo foliorum cum recenti butyro mixto linimentum paratur, quod in carbuncolorum cura usurpare solent. Decoctio corticis ipsius arboris diuretica habetur. Ex radicis cortice cum Zinzibere & curcuma in ebutyrato lacte latamentum conficitur, quod ad Arthricos dolores tollendos summopere commendatur.

CAP. XIX.

Baccifera Indica fructu umbilicato racemoso, monopyreno Patjetti H. M. P. 5. T. 5. p. 9.

ARbor est Pruno magnitudine similis, *caudice* haud ita tenui, cinereo, saporisque amaro-dulcis cortice munito, necnon ramulis subviridibus in orbem diffusis ornato. *Radix* fibrata, albicans, nigricante cortice cincta, saporis amaro-dulcis. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu ferrata, densa, crassa, glabra, nitentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, saporis amaro-dulcis. *Flosculi* albicantes ac suaveolentes, racematim furculis inhaerent, quinque oblongo-rotundis, cuspidatis foliis constantes, quinque flavescensibus *staminibus* medium occupantibus. *Flosculi* pari modo succedunt *fructus* rotundi, surrecto florum calyce in vertice coronati, primum virides, dein cœruleo-nigricantes, ac nigricans continentes officulum, quod nucleum includit albicantem, dulcis adstringentisq; saporis.

Locus & Tempus.

Nascitur locis arenosis ac petrosis in *Oedeampere* & *Candenate*, semper viret, quotannis floret, ac mensè Decembri maturos exhibet fructus.

Vires.

Arboris folia oleo incocta oculorum vitia corrigere feruntur. Radicis cortex cum Cinnabaris pauxillo & lacte muliebri tritus ophthalmiæ medetur. Ex eodem cum Zinzibere & semine Cumini in aqua cocto potus conficitur, qui ventris doloribus placandis mirificè confert.

CAP. XX.

Baccifera Indica fructu umbilicato, striato, monopyreno. Kare-Kandel H. M. P. 5. T. 13. p. 25.

ARbor est 40 circiter pedes alta, *caudice* crasso, denso, cortice obducto crasso, cinereo, intus rubescente, multisque ramulis nodosis ac geniculatis donato. *Radix* itidem crassa, fibrata. *Folia* bina aut terna simul juncta extremis ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè atro virore splendentia, subtus dilutiora. *Flores* umbellæ in modum longis ac viridistriatis petiolis circa foliorum exortum proveniunt, inodori, exigui, suntque quasi gemmulae, è septem acuminatis, viridibusque foliis constantes. Ex umbilico prodeunt *staminula* quatuordecim; quorum septem albicantia, *apicibus* crispis candidisque ornata, flosculi foliola intercedunt; septem verò longiora, rotundis flavisque nodulis dotata, mediam flosculi cavitatem occupant, altiùsque eminent; inter quæ *stylus* prodit albicans, supernè velut stellulâ candidâ septem cuspidum exornatus. *Fructus* consimili modo frequentes succrescunt, suntque *baccæ* rotundæ, umbilico exiguo in vertice præditæ, primum virides, dein rubescentes, tandem rubro-nigricantes, ac resinosis albicantibusque striis obductæ, carne intus rubicundâ ac subacidâ refertæ, intra quam officulum locatur atro-purpureum.

Locus. Usus.

Nascitur ubiq; in Malabar; semper viret, quotannis floret & fructum fert.

Arboris foliis agri stercoreantur: Etiam ex iisdem tenerioribus in Oryzæ infuso coctis oris collutio fit aphthis curandis summè utilis.

CAP. XXI.

Baccifera Indica fructu umbilicato, racemoso, candido monopyreno, rotundo. Pelluta-Kanelli H. M. P. 5. T. 20. p. 39.

ARbor est mediæ magnitudinis, *caudice* duro, albicante, furvo cortice munito. Nonnunquam verò plures caudices unica è radice excrescunt. *Radix* rubescens, odora, aromatica. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendentia: costa media albicans, & infernè eminens è qua nervuli plurimi parallelo

parallelo ductu versùs superiora excurrunt, qui in se invicem arcuatim deferuntur; odor & sapor aromaticus. Flores racematim in furculis proveniunt, suave-olentes: constant ii unico viridi-albicante foliolo seu calyce, sed in quinq. leves incisuras seu lacinias diviso, numerosis fibris candidis, subflavescentibus ac rotundis apicibus ornatis, medium occupantibus, inter quas stylus prodit albicans, surrectus. Floribus succedunt fructus rotundi & in vertice calyce, seu foliolo florum surrecto coronati, virides primùm, dein albicantes, tandem candidi, tenui pellicula cincti, intùsque albicante molli subdulci, adstringente, odorisque aromatici carne referti, intra quam tenue continetur officulum, Nucleum includens rotundum viridem, aromaticum.

Provenit in Coevernade vicinisque locis montanis & petrosis. Semper viret, floret & fructum Locis fert.

Folia ejus siccata, & in pulverem redacta, atque cum lactis sero exhibita diarrhoeam sanant. Ex Virer. foliis in aqua coctis Balneum paratur contra quoscunq. artuum dolores.

2. Tsjerou-Kameli H. M. part. 5. Tab. 50.

Præcedentis species est, eisque haud multum dissimilis, præterquam quod humilior sit, octo circiter pedes alta, caudice haud ita crasso, ramulisque & furculis tenerioribus in orbem diffusis donato. Radix pariter rubescens, amara, aromatica. Folia oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, splendentia, nervis aliquot è media costa albicante in latera excurrentibus; odor & sapor aromaticus. Flosculi in furculis multi simul juncti proveniunt, inodori albicantes, hexapetali, numerosis fibris candidis, subflavescentibus apicibus ornatis medium occupantibus, inter quos stylus prodit albicans, surrectus. Floribus succedunt Bacce tricoceæ, virides primùm, dein albicantes, tenui pellicula cinctæ, intùsque carne molli, acido-amara ac aromatica refertæ, intra quam tria continentur semina, dura, rotunda.

Crescit variis Regni Malabarici locis, præsertim in Baypin, Aroe & Bardette: Semper viret, flo- Locis ret, fructumq. fert.

C A P. XXII.

Baccifera Malabarica fructu umbilicato Pruniformi, unico intus nucleo. Perim-Niara H. M. P. 5. T. 29. p. 57.

H. M.

ARbor est juxta magnitudinis, 40 circiter pedes alta, caudice crasso, candido, cortice obducto furvo, multiq. ramulis viridibus, ceu frondibus umbrosis, in latum diffusis, donato. Radix rufa, nigricante cortice tecta, aromatica. Folia geminata, ordine parallelo, extremis ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, densa, glabra, atro-viridia, splendentia, nervulis plurimis è media costa in latera excurrentibus; sapor amarus, odor aromaticus. Flores pediculis oblongis circa ramos teneriores proveniunt, terni, quaterni aut plures simul ferè congesti, inodori, amari: constant ii è calyce exiguo rotundo, viridi albicante, numerosis staminibus albicantibus, luteis apicibus ornatis, medium occupantibus. Floribus succedunt fructus prunorum æmuli, oblongo-rotundi, exterius gibbi, interiori leviter sinuosi, exiguo juxta verticem umbilico præditi, atro-purpurei, glabri, nitentes, carne intus succulenta, albo-rufescente, amaro dulci & aromaticâ referti; intra quam Nucleus continetur viridis, rufâ pelliculâ cinctus, saporis acris & amari.

Nascitur ubiq. in Malabar, præsertim circa Porka; semper viret, quotannis fructus fert, Augusto Locis & Tempus.

viz. & Septembri mensibus, atq. per sesquiseculum non rarò frugifera manet. Ex arboris cortice in aqua cocto fit oris collutio pro Aphthis. Radix siccata, pulverisata & exhibita diarrhoeam, dysenteriam & Tenesum curare dicitur. E fructibus in aqua coctis gargarisima conficitur faucium affectibus tollendis utile. Viret.

C A P. XXIII.

Baccifera Indica umbellata, fructu umbilicato nigro, officulo intus unico. Niara H. M. P. 5. T. 27. p. 53.

ARbor est procera, 30 circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, cinereo cortice munito, ramulisque in orbem diffusis donato. Radix crassa, fibrata, nigricans. Folia bina & bina sibi invicem opposita, oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, & splendentia, infernè subviridia; costa media albo-flavescentis ac protuberans, è qua nervuli transversî plurimi superiora versùs excurrunt, qui in se invicem arcuatim deferuntur; sapor altringens & subacidus, odor nullus. Flores candidi, inodori, circa extremos ramulos glomeratim, non sparsim producantur, sensimque porrectis collumellis umbellæ specie panduntur: constant ii quatuor rotundis, concavis foliolis, numerosis staminibus albicantibus, flavescentibus apicibus ornatis medium occupantibus, inter quæ stylus candidus crassulusque prodit. Floribus succedunt Fructus rotundi, virides primùm, dein rubescentes, tandem nigricantes ac nitentes, umbilico in vertice stelliformi coronati, tenui cortice cincti, carnèque intus succulenta ac subdulci referti; intra quod officulum continetur Nucleum habens viridi-albicantem.

Nascitur montanis Regni Malabarici locis: quotannis floret, fructumq. perficit.

Radix variis modis usurpatur ad oculorum palpebrarumq. affectus curandos.

Locis. Viret.

CAP.

C A P. XXIV.

Baccifera Indica racemosa fructu umbilicato rotundo monopyreno. Mail-Ombi Malabarensibus H.M. P. 5. T. 26. p. 51.

ARbor est Mali magnitudine, caudice mediocriter crasso, multisque ramulis in orbem diffusis donato: Lignum molle, flavescens, furvo cortice munitum, cujus matrix dura, rufescens. Radix furva, acris, inodora. Folia oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, superne atro-viridia & splendentia, inferne subviridia; costa media crassa, & in averſa parte protuberans, è qua nervuli tranſverſi plures superiora verſus excurrunt, qui in ſe invicem arcuatim deferuntur: ſapor ſubacris, odor nullus. Floſculi viridi-fulci ac nitentes racematim ſurculis inhaerent, calycique exiguo, rotundo arète inſident: ſunt Gemmæ rotundæ, exiguæ, in tres quatuorve leves incifuras ſeu lacinias diviſa. Floſculis ſuccedunt Baccæ ſubrotundæ in vertice umbilico, in totidem quot Gemmulæ incifuras ſeu lacinias diviſo, coronatæ, viridi-fulcæ, carne intus aqueâ ingratæ ac ſylveſtris ſaporis reſertæ; intra quam ſemen continetur ſolidum, oblongo-rotundum.

Locus &
Tempus.

Provenit multis Regni Malabarici locis, præſertim in *Cranganoor*: Semper viret, quotannis bis maturos exhibet fructus, Aprile viz. & Septembri menſibus.
De viribus nihil conſtat.

C A P. XXV.

Frutex Indicus baccifer, floribus verticillatis fructu monopyreno. Nedum-Schetti H.M. P.2. F.15. p. 21.

FRutex eſt altitudine duorum hominum, naſcens in arenofiſ & petroſiſ, cortice exteriùs ruſſo, intus albicante. Surculi novelli virides & alati, quatuor ſcilicet aliſ ſubſtricti. Folia conjugatim bina ramos amplectuntur, diverſo ſitu, alia antrorſum ſurrecta, alia deorſum inſlexa, alia tranſverſum poſita; ſuntque oblonga, ad baſin latiffima, indè ad apicem ſenſim contractiora, acuminata, verſus interiora ſe claudentia, & laterum oras verſus exteriora contrahentia, craſſiora ac denſiora, utrinque nitentia ſed præcipuè ſuperià parte, qua etiam ſaturatiùs virent, ſubtus dilutiora, ſaporis adſtringentis & amari. Coſta media in exteriore tantum parte eminent. Flores valdè parvi congregatim brevibus ſurrectis ac tenuibus petiolis, parvo cuſpidato calyce excepti inſident, è foliorum aliſ egreſſi ad ramorum nodulos verticillatim, atque etiam hinc indè ex ipſo ramorum vel caudicis corpore: proveniuntque ſimul cum germinibus fructuum in ipſorum vertice, conſtantes quatuor foliis cuſpidatis, colore rubro ac cœruleo-purpureo, qui in aliſ eſt magis purpureo-ruber, in aliſ magis purpureo-cœruleus, in aliſ verò magis albicans, colorique nullius. Stamina in floribus octo cœrulea ſeu purpureo-rubra, ſurrecta, apicibus albicantibus donata, ac cum hiſce ſtylus cœrulei ſeu purpurei coloris, acuminatus rigidus & ſurrectus, ex umbilico calycis emicans. Fructus ſunt parvæ ac rotundæ baccæ, coronatæ in vertice umbilico, qui calyx ſorum eſt, colore primùm viridi, dein albicante, ſeu ſubſtavo; poſtea purpureſcente, ultimo in totum nigricante ac nitente: carne intus ſuccoſa, cœrulea, quæ ſaporis dulcis & nonnihil adſtringentis, continentur, in ſe nucleum unum, rotundum, qui cortice eſt ruſeſcente ſeu ſpadiceo diluto, intus pulpa viridi, ſapore ſubamaro & aſtringente.

Vires.

Flores fert tempore pluvioſo.
Ejus decoctum cum oleo ſervit pro pruritu in unctiõne partiſ affectæ.

C A P. XXVI.

Arbor baccifera Braſilienſiſ, flore Roſæ, fructu umbilicato, polypyreno, Ceraſi magnitudi-ne. Ibabiraba Braſilienſibus Marggr. & Piſon.

Piſon.

ARbor eſt caudice contorto, cortice cinereo; foliſ dilutè virentibus, (quæ multas coſtas habent, & quaſi rugoſa ſunt) tres circiter digitos longis, directè ſibi invicem oppoſitiſ: digitis trita ſpirant odorem Majoranæ cum Roſmarino mixtæ æmulum. Inter hæc ſparſim provenit pediculus, duos ferme digitos longus, ſuperiùs tripliciter velut in crucem diviſus, ferens tres flores, figuræ, odoris & molis ferè ſylveſtris Roſæ, pentaperaloi, albi, menſe inprimis Januario integros campos fragrantia replens. Menſe autem Maio ſuccedit fructus rotundus, Ceraſi magnitudi-ne, inſtar pyri pediculo inſidens, exteriùs coloris brunni, cum umbilico quinquefolio ruſeſcente, reliquiſ nimirum ſoriſ emortui: continet pulpam mollem, pallidam, cui aliquot nucleï coloris incarnati, obrotundi, compreſſi, molliuſculi immixti, qui unâ comeduntur; ſapor autem illiſ dulcis aliquid reſinoſi admixtum habens; & poſt frequentem uſum imprimis tandem gutturi ardorem Piperi æmulum.

Locus.

Arbor hæc in confragofiſ Braſiliæ nemoribus vaſta eſt & altiſſima, ligno duriffimo & contra putredinem optimo: in collibus verò & campis ad longè minorem molem aſſurgit, viz. Prunum adæquans, foliaque multo minora, fructuſque fert minùs agreſtes.

Folia

Folia & flores cum *Camara* utilissimè ad lotionem pedum, in dolore capitis. E floribus *Uster.* manè adhuc rorentis collectis item è foliis aqua destillatur, quæ refrigerans præsertim & mundificans oculorum inflammationem optime temperat.

Pulvis ligni in carbonem redacti oculis inflatus confert in nubecula, &c.

C A P. XXVII.

Muirã Brasiliensibus Marggrav. *Pomifera Brasiliensis fructu rotundo, cum pulpa molli polyporeno.*

Arbor est mediocris magnitudinis, elegantiã habens *folia*, bina & bina sibi invicem opposita, similia foliis Malabathri venis, consistentiã & figura; nimirum tres nervi insigniores secundum longitudinem folii transeunt, & adhuc in quolibet latere unus tenuis, ut quinque sint in univèrsum: transversim autem multæ venæ parallelæ rectæ currunt: folia inferius sunt alba, lanuginosa, superius saturatè viridia, splendidissima: ramuli juniores incani & ad tactum molles; siccata eo latere quod virebat evadunt nigerrima, pulchro adspectu. *Flores* Autor non descripsit. *Fructus* rotundus, magnitudine fermè Pyri moschatellini, & pediculo instar Pyri insidens, cute tectus lenta, quando maturuit purpureo-ruffa, umbilico quinquefolio ex floribus manubiis. Pulpam continet mellis crassioris consistentiã, pallidam seu albidam, plurimis acinis minimis refertam, dulcis saporis. Fructus enim quando maturus mollis est, & cum digitis premitur prodit pulpa quæ deglutitur.

Brasilienses non gaudent vesci hoc fructu, sed avibus devorandum relinquunt.

C A P. XXVIII.

Baccifera Indica trifolia, racemosa, acinis umbilicatis tricoccis. Tsjerou-Theka. H. M. P. 4. T. 29. p. 61.

H. M.

Arbuscula est humilis, septem circiter pedes alta, caudice pedem crasso, albicante, cortice obducto cinereo, amaro, multisque ramulis viridibus, triangularibus ac geniculatis donato. *Radix* albicans, saporis amari, odoris terrestri. *Folia* terna simul circa ramulorum geniculos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè subviridia & tomentosa; costa media crassa & nervi indè exeuntes infernè lanuginosi; odor suavis, sapor acris & amarus. Teneriora verò hujus arboris folia rubicunda sunt. *Flores* haud fecus ac *Katou-Theka* flores surculorum extremis racematim proveniunt, cærulei, foliolorum stipatu obvallati, viridique & acuminato calyci inhaerent, è quinque oblongo-rotundis ac introorsum reflexis foliis constantes; quinque cæruleis *staminibus*, flavescens *apicibus* ornatis, ac extra florem latè expansis, mediam ejus cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit ex albo cæruleus & in acumine divisis: odor suavis, sapor subamarus. *Fructus* subrotundi, triquetri, in vertice exiguo umbilico præditi, glabri, nitentes, primùm atro-purpurei, dein furvi, intus molli carne reperi, cui tres includuntur *nuclei* exigui, virides, sapore fabaceo.

Crescit locis arenosis ubiq; in Malabar, præsertim in Provincia *Moutan*, semper viret, quotannis *Locus* floret fructusq; fert.

Ex hujus foliis oleo butyròve incoctis unguentum conficitur, quod Cephalalgæ, Ophthalmiæ & *Vires* aurium tinnitui medetur.

E radice cum Zinzibere & Coriandri semine aquæ incocta Apozema conficitur, quod exhibitum, coctionem promovet & nauseam sanat.

Fructus contusi & in lacte ebutyrato cocti vel infusi alvum movent & aquas hydropicorum ducunt.

Annotatio.

Myrtum & Hederam ultimo in loco post Indicas bacciferas ponimus, quia cum earum fructus pauca carne sint, & per maturitatem ferè ficci, ambigere videntur inter eas quæ fructu sicco sunt & quæ fructu humido.

C A P. XXIX.

De Myrto.

MYRTUS, Græcis *Myrtin* & *Muppin* à Myrsine Atheniensi puella, pulchritudine & robore insigni, amica Palladi, quam juvenis ab ea cursu & palæstrâ superatus interemit, invidiã ductus, quod elegantia cæterisque naturæ dotibus reliquis virginibus præstaret: Arbuscula in demortuæ locum successit, semper Minervæ ut Olea chara. Sunt qui velint sic vocatam propter Myrtham quandam æmulam odoris gratiam, quâ pollent bacculæ, ut annotant Adversaria: quamvis dubium adhuc sit, utrùm Græcis innotuerit prius Myrrha an Myrtus. Nobis sanè (inquit J. Bauhinus)

hinus) longè peita videtur nominis derivatio, & Myrrhæ odorem longè diversum à Myrti baccis agnoscimus.

Myrtum Veneri sacram dicatamque Camerarius idèò judicat, quia multos habeat usus in morbis muliebribus: Sanè in quibuscunq; fluxionibus ritè administrata plurimum potest. *J. B.* Nos potiùs iis assentimur qui ob odoris suavitatem Veneri dicatam putant: Veneri enim conciliandæ odores & unguenta plurimum valent: ut è contra ad appetitus Venereos reframendos & extinguedos nihil efficacius est odoribus tetrìs & ingratis.

Myrtus foliis perpetuis, suaveolentibus; baccis umbilicatis cum pluribus intus feminibus albis incurvis ab aliis arboribus congeneribus distinguitur.

Plures ejus seu species seu varietates habentur. Clusius annotat se in Hispanica sua peregrinatione aliisque locis multa genera Myrtorum observasse, nec dubitare quin ex satiore major adhuc varietas oriri possit. Nos pro specie distinctis agnoscimus Myrtum communem Italicam, Myrtum Baticam latifoliam *Clus.* & Myrtum Tarentinam dictam: reliquæ an distinctæ sint necne dubitamus.

1. *Myrtus communis Italica C. B. item Myrtus sylvestris foliis acutissimis* ejusdem. *Myrtus latifolia vulgaris* Park. *item Myrtus Batica sylvestris* ejusdem & Ger. *Myrtus vulgaris nigra & alba, sativa & sylvestris* J. B. *The common Myrtle.*

Hujus generis sativæ in arbores facilè adolefcunt, ramis flexilibus ac lentis, rubro cortice, foliis longiusculis, perpetuòque virentibus, Punice æmulis, quanquam in nigris nigriora, in candidis candidiora spectentur. Flores omnibus insident candidi, odorati. Baccæ oblongæ, agrestes Oleas quantatenus referentes, multò sanè sylvestribus majores.

Inter sylvestres quoq; alba & nigra reperitur.

Myrti quartum genus five Baticam sylv. huic eandem putat *J. Bauhinus*, quod & descriptio & icon, & locus suadent: Folia tamen paulò breviora & pro longitudine latiora pinguntur quam sunt Myrti communis Italice folia; quæ, ut rectè *Matthiolus*, Mali Punice folia referunt.

Locus.

Hac autem Myrti specie univerfà ferè Tyrreni maris litora virefcunt; nec Tyrrenha tantum sed etiam Romana & Neapolitana. Nos certè nullam aliam Myrti speciem in Italia observavimus. Provenit etiam in Gallo-provincia, propè Bassetum in sepibus copiosè.

Scribit *Anguillara* in epist. Myrtum albam non esse speciem separatam à nigra, differre tamen colore, notissimam esse utramq; in Italia.

Secundùm maris Alexandrini litus iter faciens *Bellonius* pumilas myrtos nigras observavit, sed humiles, quòd perpetuò à ventis marinis affligantur; maritimis gaudent Myrti, eam ob causam Veneri dicatæ, quàm Poetarum fabulæ mari natam referunt.

2. *Myrtus Batica latifolia domestica* Clus. *J. B. latifolia Batica 1. vel foliis Laurinis* C. B. *Batica latifolia* Ger. *latifolia maxima* Park.

Clus.

Ramis est satis crassis; foliis duplici serie rariùs dispositis, magnis, ac interdum ad Lauri tenuifolice aut Arbuti foliorum latitudinem ferè accedant, dilutiùs paulò virentis coloris, odoratis. Rariùs hæc floret aut fructum fert, quia texendis sepibus, quas tondere solent, ea plerunq; utuntur.

Locus.

Nusquam hoc genus vidit *Clusius* nisi in monasterio quodam Hispali, & in lætissimis Mauritiorum Granatæ vindariis, in quibus piscinas & lacus claudebant sepes illo Myrti genere constantes, & ex alio quodam non multum huic dissimili, minoribus tamen & paulò densioribus foliis.

3. *Myrtus latifolia exotica* Park. *latifolia Batica 2. vel foliis latis confertim nascentibus* C. B. *Myrti Baticæ latifolice secundum genus* J. B. *exotica* Ger. *quoad descr.*

Clus.

Aliùs fructicat, & à radice plurimos densos, crassos firmosque ramos promit: folia superioris secundæ species similia habet, sed adèò confertim nascentia, ut pene mutuo sese contingant petioli, duplici interdum serie, sæpius triplici, valdè odorata: flos ejus candidus, pentapetalos, Cerasiorum floribus ferè similis, albis villis plenus, odoratus; cui succedit paulò oblongior fructus quàm in Tarentina, initio viridis, deinde cùm maturefcere incipit purpurascens, tandem plenam maturitatem adeptus niger, vinosus, grati saporis, candida incurvæque grana in se continens.

Locus.

In Complutensis arcis horto, inq; quibuldam hortis Cordubæ hanc speciem vidit *Clusius*.

4. *Myrtus latifolia Belgica* C. B. *latifolia Belgica fortè Romana* J. B. *laurea maxima* Ger. *latifolia vulgaris* Park.

Clus.

Latifolice Belgicæ prima varietas amplo est folio, quod tamen latifolice Baticæ primæ magnitudinem non aquat, viridi, rariore ordine & eo duplici circa ramos disposito.

2. Alia paulò minor est, interdum vegetiore, viridiorèque folio, quandoque pallidiorè & trifloriore.

3. Tertia densiore est folio & magis mucronato, eodèmq; nunc vegetiore & latiore, nunc etiam pallidiorè.

4. Quæ medio est folio non multùm absimilis est quarto generi *Clus.* i. e. Myrto Baticæ sylv. *Clus.* quam pro prima nostra specie seu Myrto Italica comuni habemus; sed minùs nigricantibus & quodammodo pallefcuntibus, longiore etiam fructu.

Parkinsonus hanc pro Italica communi *Camer.* reputat: cujus sententia & nobis etiam probatur. Suspicio enim omnes hæc varietates è semine Myrti communis Italicæ initio oriundas & plures adhuc alias: nam *Lobelius* sex hujus varietates proponit.

5. *Myrtus angustifolia* exotica J. B. Park. *Batica angustifolia* C. B.

Eadem est foliorum densitate & serie quâ *Batica* exotica latifolia *Clus.* Verum minore folio & saturatiùs virente; fructu etiam majore & magis orbiculato, qui reliquorum *Myrti* generum fructus instar alba & inflexa grana fert, minora tamen quam *Myrti Baticæ* latifolia.

6. *Myrtus minor vulgaris* C. B. *minor* Park. Ger. *Tarentina* J. B.

J. B.

Nostro cœlo solòque reliquis notior est *Myrtus Tarentina* duplici triplicive serie dispositis foliis, crebris parvis, hilaris virore nitidis, fragrantibus. Flores quinque, foliis candidis aliorum more constant, quorum medium occupant numerosa stamina, odore grato & amabili. Baccæ (per maturitatem haud secus ac aliæ) nigrescunt, semine plenæ inflexo, albo.

Hæc omnium frequentissima est in Septentrionalium regionum hortis, quia facillè propagatur ramulis aut furculis depactis.

Hujus duas species seu varietates proponit *Parkinsonus*, alteram folio acuto, alteram rotundiore *Buxi* pumilæ folio, non alia in re diversam.

7. *Myrtus domestica fructu albo* J. B. *fructu albo* Ger. *domestica minutissimis foliis fructu albo* Park. *foliis minimis & mucronatis* C. B.

Clus.

Satis altè fruticat tenellorum & rubentium ramorum frequentia densa, foliis omnium minimis, angustioribus & magis mucronatis, quam in ulla *Myrto*, saturatiùs virentibus, fragrantis odoris. Flor par reliquis, tum etiam fructus, qui initio quidem viret, maturitate autem non nigrescit ut reliquorum, sed exalbidus manet.

In *Asia* hanc *Myrtum* observavit *Bellonius*.

Hujus aliam inveniri speciem ejusdem formæ sed per omnia teneriorem, exiliore folio tradit *Clusius*. Hujusmodi *Myrtum* angustiore & minore folio apud *Robinum* vidit *J. Bauhinus*.

His addunt *Parkinsonus* & *Cornutus*

Myrtum flore pleno. The double-flowered Myrtle.

Hæc *Matricariæ* modo multiplici petalorum, subrubentium tamen, ordine flores compositos habet, quæ in medio densis congesta leviterque crispata oriuntur ex subjecto capitulo globoso. Folia quæ oblonga sunt & in acutissimum mucronem desinunt majoris *Myrti* speciem hanc esse declarant. Porro ut nulla species *Myrti* pluribus floribus luxuriat, ita nulla est floris diuturnitate commendatior. Nec enim geminum exacti mensis spatium florem decutit, sæpe trimestre durat, nec gelidiis terretur, quorum inclementiam innoxie sustinet. Tanta fertilitate floret, ut nunquam sine flore deprehendatur: priorum siquidem defectum occupant novi. Rarò in semina profilit, quod plerique plantis flore multiplici donatis commune est.

Nos hanc (ut plerumque alias plantas flore pleno) pro varietate tantum [*Myrti* communis *Italica*] habemus non pro specie ab aliis omnibus distincta, quæ ob pulchritudinem & ornatum à curiosis expetitur, & studiose colitur.

Myrtus in calidioribus regionibus *Italia*, *Hispania*, *Gallo-provincia* sponte & copiose provenit: in frigidioribus minimè durat, nè in hortis quidem culta nisi per hyemem reponatur. Ob perpetua frondis honorem, & odorem suavissimum in pretio est, & quidem merito. Ad opera topiaria nihil aptius, nihil sequacius est, teste *J. Bauhino*. Ut magna frigora ferre nequit, ita facile à Solis æstu pati experientia didicimus *J. B.* Florent *Myrti* pro ratione loci, calidis citius, frigidis tardius, communiter æstate, *Junio* & *Julio* mensibus. Fructum apud nos in *Anglia* rarè aut nunquam perficit *Myrtus*. Surculo depacto seritur, facillè enim comprehendit, præsertim *Tarentina*, nam latifolia paulò morosior est.

Gaudet *Myrtus* judi repurgatu: ita in altiore proceritate adolescit. Degenerat in fruticem nisi crebrò purgetur.

Myrtidanum * *Dioscorides* vocat id quod *Myrto* adnascitur, inæquabile, verrucosum, intumescentisque, quod perinde quasi manus *Myrti* caudicem amplectitur. At *Hippocrati* ipse arboris fructus, quod aliter *myrtos* vocat, ita appellatur. Sed * *Plinio* *Myrtidanum* est vinum ex sylvestris *Myrti* baccis factum. * *L. 1. cap. 156.* * *L. 14. c. 16.*

Vis tum ipsi *Myrto*, tum etiam fructui adstrictoria. *Galeno* valenter desiccatur. Tum folia, tum germina, tum fructus, tum succus non parum inter se in astrictione dissident. Folia arida viridibus plus desiccant. Restringendam tamen omnia vim habent tum foris imposita, tum intro sumpta in corpus, unde in cibo dantur sanguinem excreantibus, vesicæque erosione laborantibus. Virentibus baccis succus expressus stomacho utilis est, urinamque ciet. Prodest cum vino à *Phalangio* demorsis & à *Scorpione* ictis. Fructus quoque decoctum capillos tingit. Is ipse cum vino subservefactus & impositus ulcera in extremitatibus corporis nata sanat. Cum tenuissimo verò polentæ polline impositus oculorum inflammationes lenit: quin & ad *agilopas* illinitur. Vinum porro *Myrtites*, quod expresso & aliquantum servefacto fructu fit (aliter enim paratum acescit) præsumptum crapulam arceat & ad eadem ad quæ fructus valet. Utile quoque ipsum in deflectionibus vulvarum & sedis proidentia, itemque feminis fluxione vulvæ laborantibus, detergit etiam furfures, ulcera capitis manantia, & popularum eruptiones, fluentes quoque capillos continet. Additur & in emplastris lenibus quæ *Liparas* vocant, veluti etiam quod ex ipsius foliis conficitur oleum. Quin & foliorum decoctum ad infusus convenit; eoque laxati & agrè solidescentes articuli, itemque fracta quæ non conferbuere utiliter foventur: vitiligines quoque emaculat. Ad aures purulentas denigrandisq; capillos infunditur.

infunditur. Sed & eorum succus eadem efficit. Ipsa verò folia trita & ex aqua illita humidis ulceribus & partibus omnibus fluxione laborantibus, cœliacisque profunt. Siquidem admisto oleo omphacino, aut exiguo rosaceo cum vino valent ad herpetas, Erysipelata, testium inflammationes, epinyctidas & condylomata. Arentia verò folia trita paronychiis & pterygiis, itémque alis feminibusq; humentibus, adeoque ceterum virus spirantibus, utiliter insperguntur, & cardiacorum sudores prohibent. Cæterum cremata aut etiam cruda cum cerato, ambustis, pterygiis, & paronychiis medentur. Exprimitur & foliis succus affuso vino vetere aut aqua cœlesti, cujus recentis usus est: nam efficcatus sitam contrahit, virisque amittit.

Myrtidanum magis quam Myrtus astringit. Tustum verò & vino austero addito coactum in pastillos, siccatumque in umbra reponitur. Efficacius porro est tum fructu, tum foliis, ceratis, pectis, infessionibus & cataplasmatibus admixtum, ubi constringendum aliquid est. *Hæc omnia Dioscorides.*

Quæ præterea habent Plinius, Galenus, Sethi, alique vide apud J. Bauhinum *Hist. pl. lib. 5.*

cap. 1.

Usus internus foliorum aut baccharum nunc dierum rarior est. Adhiberi tamen possunt in diarrhœa & exputione sanguinis.

Syrupi usus est ad catarrhos calidos, tenues præcipue cum pectus occupant. Oleum duplex est in Offic. alterum fit ex baccis Myrti, alterum ex foliis oleo communi infusis. Atque ut differentia sit, quod ex baccis fit Myrtinum vocatur: quod ex foliis Myrtillorum. Ego (inquit Casp. Hofman.) non magni facio, & sicubi opus est illo extrinsecus, in fluxibus alvi, ambustis, intertriginibus debilitate generis nervosi, &c. utor potius melino.

Facultates Myrti omnes dependent à vi ficcandi, adstringendi, & suavitatis odoris. *Myrtisque emendat oris odorem. Seren.*

Aqua è floribus Myrti destillata ob odoris suavitatem myropolis plurimum expetitur.

Plinius apud Antiquos, antequam Piper reperiretur Myrti baccas illius obtinisse vicem tradit, quodam etiam generosi obsonii nomine inde tracto, quod etiam nunc Myrtatum vocatur. Eademque origine aprorum sapor commendatur, plerumque ad intinctus additis Myrtis.

Varios modos faciendi vinum Myrtites, & Oleum Myrtinum apud Veteres vide apud Plinium, Columellam, Dioscoridem, Catonem, Palladium. Confule etiam de his & eorum viribus si placet J. Bauhinum, loco modò citato. Bellonius refert Illyricos Myrti foliis coria perficere, quemadmodum Macedones Rhoe; Ægyptios Acaciæ filiquis; Asiæ minoris incolæ glandium Æsculi calycibus; Gallos Quercibus Pini corticibus. *Clus. hist. lib. 2. cap. 12.* In Myrtis coccum nasci unico animali vivo veliculâ incluso præditum observavit Bellonius.

8. Cambui seu Myrtus Americana sylvæstris Pison. Marggrav.

Duæ hujus species in glebosis terris, lento utraque ligno & cortice cinereo, luxuriant: quæ ob fragrantiam, attractionem foliorum, florum & fructuum, Myrti sylvæstris nomen meritò obtinent.

1. Prior arborelscens, latifolia, Cerasum nigrum per omnia externa æmulatur, si ramos, folia, flores & fructus consideres: cæterum interna qualitate eam superat, quòd folia & flores optimi non solum odoris, sed fructus nigri admodum sunt saporosi, grata accedente adfrictione, omnibus pariter incolis expetiti, & in foro publico venales.

2. *Posterior* est rubra, quantumque magnitudine prædictæ cedit, tantum dignitate illam superat, ac proinde fructus inter delicias Pharmacopœiæ habentur. Frutex hic est foliis solidis, late viridibus, oblongis, alternatim sibi appositis, sed rarò oppositis.

Semel per annum floret, Sole ad Scorpionem accedente, tam grato odore olfactum, quam niveo colore visum reficiens. *Flos* enim tetrapetalos totus albicat.

Fructus crocei baccharum sunt magnitudine, rarò solitarii, sed Cerasorum more copulatim positi, & pediculis suis innitentes, rotundo umbilico papillari præditi, qui si tempestivè avellantur, succo turgent optimo, sed tandem fauces, si multum illis vescaris, constringunt. Continent intus nucleum tenui cortici inclusum. Cæterum stomachum reficiunt, corroborant, æstumq; sedant: Succus & fomenta foliorum & fructuum tibiarum imprimis ulceribus, atque aliis malis adstringendo & mundificando medentur. Balnea integra tam fluxibus alvi quam uteri dicata cum felicissimo successu adhibentur. Aliaque præstat quæcumq; Myrtus vulgaris.

Vires.

3. Tertia Myrti species hic reperitur, quæ Myrtus alba appellatur, sed infrequentior est.

9. Myrtus Zeylanica odoratissima baccis niveis Monococcis Hermannii. Maranda Zeylanensibus. Herman.

Ligno est candidissimo eboris instar, solido, ponderoso; cortice scabro, tenui. Ramis numerosis, fornicato ambitu perpulchrè orbiculatis; Foliis rigidis mucronatis, jucundo viridi lavore nitentibus, odore citri fragrante, sapore aromatico leviter adstringente. Ad summos ramos prodeunt urceoli candidi diaphani globosi, florum unedonis instar, è quorum umbilico profuunt innumera apiculat aconcoloria stamina. His emarcidis urceoli transeunt in baccas pisi majoris magnitudine, molleculas, niveas, dulcis aromatiis saporis, includentes acinum unicum fuscum angulosum. Baccas pueruli esitant; foliorum decoctum, observatâ tenui diatâ, Luem Gallicam vigorosè expugnat. Lignum ad capsas, serinia, aliâque utensilia expetitur.

Alias varietates recenset Hermannus, ut Myrtum foliis Buxi contortis. Myrt. minimam foliis splendensibus. Myrt. balsamicam foliis Mali granatæ crassiusculis, pinguis, lucidis. Myrt. fol. Rosmarini. Myrt. foliis odore Nucis Moschatae, cauliculis rubentibus vulgò odore Citri. Myrt. folis ex luteo variegatis. Myrt. Africanam humilem foliis Myrtilli crenatis, cauliculis nigricantibus, seu Fruticem Æthiopicum bacciferum foliis Myrtilli *Breyer.*

CAP. XXX.

De Hedera.

Hedera, Græcis *κλωστής*, nonnullis ab hærendo dicta videtur, sed malè cum antepenultimam corripit, unde etiam in antiquis & melioris notæ codicibus malè scribi per *æ* nemo non videt. Alii *edera* scribunt, & ab *edendo* dictam volunt. Etenim arborum importuna amasia & velut assentatrix, cortice rimoso impacta macerías vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa enecat & exedit, præsertim illa species quæ major & arborea dicitur. Et mihi sanè (inquit Vossius) hæc posterior placet *επιμυροσθα*. Neque obstat quòd in antiquis codicibus per *H* scribatur. Nam additur ea, quemadmodum Pontanus quoque sensit, ut in accusativo utroque dativo atque ablativo plurali à verbo *ederam*, *ederas* & *ederis* distinguatur.

κλωστής Græcis dictum putant à *Cisso*, quem pusionem Liberi patris fuisse Græci fabulantur, & in nominis sui fruticem conversum, dum administrat cum eo Deo falsiens allisus terræ perit. At probabilior etymologia est *ἀπὸ κλέης*, i. e. verme seu curculione, qui in frumento, hordeo & tritico maxime nascitur, cui natura est semina illa cuspidè potiùs, quam ore exiguis foraminibus terebrare, unde *κλωστής* Pumex ob fistulosas ac porosas cavitates dicitur. Eodem modo planta hæc *κλωστής* vocatur à porosa textura, & innumeris spiraculis pervia, qua vinum transmittit.

Planta hæc è nonnullis non inepta Parasitica appellatur, quòd alienâ quadâ vivat, & partem saltem alimenti ab arboribus quas amplectitur exsugat. Partem inquam alimenti: non enim (ut vult Theophrastus) apud nos nascens ulla hedera species si inferiùs succidatur durat, nec emoritur, quin contrarium experientia constat, & nostra & aliorum. Miramur autem tot Hedera species in Græcia inveniri quot recenset Theophrastus, aut ubi eas viderit, cum in omnibus quas nos lustravimus regionibus unica tantùm hæctenus observata fuerit. Nam Hederam helicem dictam, proculatam & sterilem, à majore arborea & ferili non aliter differre cum Trago, Cæsalpino & J. Bauhino putamus, quàm vel ratione ætatis, vel loci ubi crescunt: hinc enim solum fieri quòd aut formâ differant aut fructu.

A. *Hedera communis major & minor* J. B. *arborea* C. B. *item major sterilis* ejusdem. *Arborea sive scandens & corymbosa communis* Park. *item Hedera helix* ejusdem & Ger. *Climbing, or berried Ivy; also barren, or creeping Ivy.*

F. B.

Servante tenuibus longo & errabundo reptatu proximis arboribus aut parietibus innixa alta petit, iis quæ semel apprehendit pro radicis usâ, barbetio fibrarum propagatas radices in alieno solo agens, cortice magna parte rugoso, cinereo, in novellis ramis viridi, materie alba firma. *Folia* nullo ordine pediculis semipalmatis & palmatis appensa, magna, nervosa, rigida, superne ex atro virentia & spendentia, infernè ad luteum tantillum ex virore declinantia, sinuosa, triquetra, aliàs rotunda, in mucronem exacuuntur, sapore siccante & acri. *Flores* in samentorum extremitatibus, sex herbecis foliis radiatis constant, totidèmq; luteis *apicibus* in orbem circumacti multi umbellæ instar. *Corymbi* succedunt per maturitatem nigri: acini singuli semenciâ longioribus pediculis infident, baccis Juniperinis æquales, sessiles & quasi utrinque compressi, circulo umbilicatò, cui abest ille reliqui acini nitor, inscripti, velut opercula imposita urceolo, cujus centrum designat prominulus niger stylus: intus distinctis sepimento membranæ, nonnihilsque pulposo. Loculis continentur *semina*, unum, duo, tria, quatuor, quinque, oblonga, gibba, turgidula, curculioni convolutò familia, cuticula tenui connecta, intus pulposa, contracta *Oryza* cum gluma sua, aut pulticula: è pane synonymisto non absimilia.

Observante Cæsalpino, cum ad eam ætatem accesserit Hedera, ut fructum ferre possit totam mutat faciem naturamque, nam per se erigitur, & quidem in tantum aliquando, ut nullum relinquatur conjunctionis vestigium cum repente hedera. Quamdiu enim affixa est folia fert in angulos desinentia, ad summum quinos, quorum duo utrinque prominent, unus in summo folio: quo autem magis adolescit, folia & pauciores edunt angulos obtusioresque & ipsa majora fiunt & virentiora, & unicolora, cum ab initio eadem pusilla sint, nigra & maculis albis [secundum venas] distincta; aliquando infernè subrubentia, cum autem erigitur folia rotundantur, oblitteratis ex toto utrinq; angulis omnibus, solo eo qui in summo est relicto.

Hedera passim nascitur ad arbores, in sylvis, campis & hortis, & ad ædificiorum muros. Sylvarum opaca, arida & saxosa perrepat, ut rectè J. Bauhinus.

Hedera Dionysias Dalechampii J. B. *poetica* C. B.

Lugd.

Ex congeneribus nigris folium habet minus atrum, minimè angulosum, crassum, carnosum, venosum, in acumen fastigiatum, nec admodum densum, in corymbis acinos luteos, aureo nitore fulgentes, ex congeneribus aspectu maximè pulchros. Hæc radicosis brachiis reliquarum modo vicinas arbores enecat, succo eorum exhausto. Rarè in Gallia provenit: nec rariùs puto in aliis regionibus; est enim, ut mihi videtur, varietas quædam hedera, baccharum colore à vulgari differens, quemadmodum & Agrifolium baccis luteis ab Agrifolio communi: quod rariùs etiam occurrit.

Omnis hedera, autore Dioscoride acris est, astringit, nervos lædit. Internus hedera foliorum *Vires*. usus (quia capiti nervosòque generi adversatur) rarus est. Externus creber in ichoribus exciscandis & sanandis: in fonticulis ab inflammatione tutandis [imponitur quotidie folium] *apertis caveris* *humoribusque illuc fluentibus eliciendis* *vi sua attractoria*; in ozænis curandis; in aurium purulenti-

M m m m m

purulentarum dolore sedando. Veteres folia cum vino cocta ad ambusta & ulcera maligna commendant, & maculas solares: cum aceto cocta aut cruda cum pane trita lienosis profunt. Arthritici quidam dolenti parti imponunt cruda folia Hederæ, quibus aliquis inpraesentiarum levamen se sensitisse narrat, adeo ut per multos annos non aliis topicis usus sit. *Antonius de Heyde* in Centuria observationum Observ. 5. Florum siccatorem pulvis quantum trium digitorum apicibus comprehendas, ex vino bibitus fluxum dysentericum sistit.

Acini drachmæ pondere cum vino assumpti mirificè calculum pellunt & urinam movent. Ad menses suppressos minimè fallax traditur remedium, si acini tres Hederæ arboreæ in pulverem triti, cum aqua stillatitia Pulegii & pauxillo Croci bibantur calidæ, idque manè, diebus aliquot continuus.

Quinque aut sex acini ante poculorum certamen comesti ebrietatem arcere dicuntur.

Baccæ purgant per superiora & inferiora, unde à nonnullis contra febres exhiberi solent. *Scbrod.* Pulvis baccarum hederæ plenam maturitatem adeptarum larga dosi exhibitus arcanum est contra pestem. Remedium est Alexis Pedemontani. *D. Boyl. De utilitate Philosophiæ experiment. ad medicinam.* & grana Hederæ quæ vergunt ad Septentrionem bene matura: in umbra siccat. in pulverem redigantur. Dos. ʒj. in vino albo provocando sudorem. Expertum sæpe remedium. Ejusdem meminit & J. Bauhinus à Camer. Corymborum pulveratorum scrupulus unus ex aqua Mentha aut simili efficac est ad ventriculi dolores: Alicubi & peste correptis exhibent, quibus sudores eliciunt potenter.

Oleum è baccis destillatione elicium præstans est ad frigidos articularum morbos; menses ciet, calculos pellit, sordida ulcera extergit.

Hedera hoc à natura peculiare habet, quòd prima ejus folia sint angulosa & varia, posteriora & summa rotunda. Solet enim natura aliàs scindendo procedere à simpliciter ad varium, inquit *C. Hoffmannus* in *De Medicam. Officinal.* lib. 2. cap. 102. Idem tamen (quod pace illius dixerim) observatur etiam in Agrifolio, in Smyrnio Cretico, in Sio aquatico maximo, Thlaspi vero Dioscoridis *Zanoni*, aliisque quarum folia ima & ad radicem sinuata aut laciniata, superiora integra sunt.

Vulgo jactatur & Wecherus ex Euonymo & aliis refert, Vinum ab aqua separari, si vas ex hedera conficiatur, eique vinum infundatur cui aqua permixta, brevi enim permanente vino aquam extillare. [Veteres *Caro*, *Varro*, *Plinius*, vinum extillaturum aiunt, remanente intus aqua, quod verisimilius est, cum vinum spirituosius sit, & tenuiorum subtiliorumque partium.] In hujus experimenti veritatem ut inquirerem, ex ligno Hederæ (cùm mihi frustum obtigerit brachii magnitudine) pocula confici curabam, quorum maximum liquoris libram semis capiebat; cui vini duas partes, aquæ unam infundebam; quæ per tres dies mixta ubi steterent, paulatim unà transudabant. Ex quo de experimenti veritate judicium ferre quis poterit. *Worm. Mus.* lib. 2. cap. 17. p. 171.

Lignum Hederæ de radice dissectum, ubi crassius esse consuevit, à sutoribus in eum usum parari solet, ut postquam cultellos suos ad corium dissecandum idoneos ad cotem exacuerint, asperiores etiam tunc illos æquales levigatosque reddant ad dictum lignum ultra citraque ducendo: quod præ aliis ad hunc usum idoneum judicetur, fortè ob mollitiem substantiæ ipsius, quæ etiam sensu percipitur.

Grana baccis exempta, triticeis nonnihil similia, cùm à Sturnis aliisque avibus in areis & templorum tectis sparsa à nonnullis inventa fuerint, occasionem iis dederunt, & sibi imaginandi, & in vulgus prodigiorum credulo rumore spargendi tritico pluvisse.

Habetur in Officinis Hederæ lachryma seu gummi ex saturo virore ferè nigrescens, vitreo nitore, sed non pellucido, durâ satis compactâque consistentia, non tamen uniformi, rubiginosis intercurrentibus micis: haud difficulter in pollinem redigitur, saporem imprimens siccum haud injucundum, cum levi quadam amaritudine, salivam croceo colore tingens. Candelæ admotum claram & pertinacem edit flammam, nidore ferè thuris, & nè tum quidem liquefcit. Hujusmodi resinam *J. Bauhinus* rubram, odoratam, pellucidam gustu acrem, chartam inbuentem olei instar, igni admotam flammam concipientem ut cæteræ resinæ, in castello *L'Abatie* propè Genevam. Nec dissimile ad nos misit amicus quidam *Worcestris* in Anglia collectam: rarius tamen apud nos invenitur.

In setaceis stylis fabricari potest è ligno hederæ, novisque imponatur semel in mense. Exterior id quoque in meis fonticulis, quibus loco pisorum globulos ex hoc ligno hederaceo à *Tornario* concinnatos impono: commodissimi sunt, egregiè enim attrahunt, & nonnisi semel in mense eos mutare necesse est. *Hildanus Cent. 1. Observ. 41.*

SECTIO IV.

De Arboribus fructu umbilicato sicco.

CAP. I.

Amomum quorundam odore Caryophylli J. B. Amomum aliud quorundam & Caryophyllon Plinii Clusio suspicatum Park. Caryophyllus aromaticus fructu rotundo, Caryophyllon Plinii C. B. Piper odoratum Jamaicense nostratibus. Sweet-scented Jamaica Pepper, or All-Spice.

FRUCTUS, *Piper odoratum Jamaicense* dictus, nunc dierum copiosè infertur in Angliam, estque in frequenti usu in culinis nostris ad cibos condiendos: à vulgo *All-spice*, quasi omnium Aromatum instar esset, appellatur. Orbicularis est, Piperis grano plerumque major, interdum tamen æqualis aut etiam minor, cortice fusco, rugoso, umbilico seu corollâ summo tenus præditus quadripartito, duos continens nucleos (ut rectè J. Bauhinus) nigros, atro-virente membrana tectos, qui intergerino pariete dissepuntur. Tota fere fructus figura externa pulchrè Mali granati, colore excepto, respondet. Sapore est acriusculo, aromatico, ad Caryophyllos accedente.

Clusiana fructus descriptio minùs exacta est: ait enim eum apertum semen continere in binas partes scissile, cum noster fructus non unum in duas partes scissile, sed duo contineat femina, duobus distinctis localamentis seu cellulis à se mutuo separata, seu pariete intergerino disclusa: præterea umbilici seu corollæ in summo fructu nè verbulo quidem meminit, ut dubitem an eundem fructum describat necne.

Nos plantam ipsam nondum vidimus, neque quisquam post Clusium, quod scimus, eam descripsit, reliquam ergo descriptionem è Clusii exoticis mutuam dabimus.

Fructus hic botri in modum nascitur, ut ex multis granis, quæ petiolos suos adhuc retinebant, & binis ternisque granis, uni ramulo inhærentibus conjecturam facere poteram: his adjecta erant folia unius quidem formæ, sed magnitudine valdè differentia: nam quædam septem uncias erant longa, tres lata, nonnulla quinque duntaxat uncias longa, duas cum semisse lata, alia trium unciarum longitudinem non excedebant, & vix duarum latitudinem attingebant; quædam etiam iis longè minoræ & angustioræ, præsertim quæ cum granis permixta reperta fuerant, pro loci quam in ramis aut ramulis occupaverant ratione: nulla autem inter illa reperi quæ ferratas haberent oras, sed æquales omnia, & multis tenuibus venis à nervo folia per longitudinem secante in latera obliquè excurrentibus prædita, eorum mucrone nunc angustiore, obtuso tamen, nunc latiore & quasi orbiculato, cineracei ex spadiceo coloris, & satis acris saporis: ramuli qui additi fuerant, tenues, quadranguli, cineracei coloris cortice tecti, annotini videlicet, qui verò postea nati spadiceo, retinentes adhuc vestigia ubi folia adhæserant, quæ ut plurimum ex adverso nata demonstrabant; & illi etiam acriusculi saporis perinde ac folia, nec ingrati odoris. Radix unà ad Clusium transmissa quæ hujus fructus ferebatur materie erat valdè dura & firma, interna parte alba, externa & sub cortice latente fusca [ob vetustatem forsitan] erat autem gemino cortice tectum, interno quidem satis denso, fusciq; coloris & acris saporis, externo vero breviori, ex cineraceo flavescentis coloris (quam ex argillacea terra in qua planta nata contraxisse verisimile est) acerrimique saporis. Eam porro radicem multis tenuibus fibris firmatam fuisse, quædam adhuc adherentia, & aliarum quæ abruptæ vestigia apparentia satis innuebant.

Hunc fructum Clusius Caryophyllon Plinii esse sentit; consentit C. Bauhinus, nec nos repugnamus.

Nullus ejus hætenus in medicina usus est: verum calfaciendi, adstringendi & exsiccandi vi polere odor saporque demonstrant, & reliqua præstare posse quæ Caryophylli aromatici: nec ineptè ob odorem consimilem & umbilicum quadripartitum ad Caryophyllorum genus à C. Bauhino refertur.

In insula Jamaica copiosè provenit, & compositionem *Chocolate* ingreditur.

Locus.

Xocoxochitl seu Piper Tavasci Fr. Hernandez lib. 2. cap. 5. Piper Chiapæ D. Redi.

Hernand.

Huic idem putatur, est autem Arbor magna, Mali Medicæ foliis, floribus coccineis Mali Puniceæ formâ, sed odore florum Mali Medicæ, atque adeo jucundiore, quod etiam folia ipsa vincunt; fructu orbiculari, acinoso, racematim dependente, primò viridi, mox fulvo, ac tandem in nigrum colorem inclinante, acri odorato, & ordine tertio sicco atq; calido.

Piperis vicem supplere potest, & pro Carbosulfamo aut Carpesio substitui. Roborat cor ventriculûmque, utero confert, flatum dissipat, obstructions aperit, urinam & menses evocat, frigus pellit, colicis & iliis opitulatur, venemur excitat, crassos & lentos humores incidit & concoquit, aliisque præstat quæ apud autorem vide.

Folia hujus Piperis seu Caryophylli Americani habent saporem acrem & valde Aromaticum; Piper odoratum Jamaicense nostrum esse hoc Amomum seu Caryophyllum, & Xocoxochitl seu Piper Tavasci Fr. Hernandez, & Piper Chiapæ Franc. Redi à D. Tancredo Robinson primum edoctus fuit.

Alterius ejusdem fructus in insula S. Laurentii nascentis meminit Garcias, Avellane magnitudine, aut ea majoris, qui Caryophyllum redolet, sed incomperit adhuc usum. Caryophylli odore fructus exoticus C. Bauhino dicitur.

CAP. II.

1. *Caryophyllus aromaticus fructu oblongo* C. B. *Caryophylli* Park. *Caryoph. Indici* J. B. *Caryoph. veri Clusii* Ger. **Clôves.**

Caryophylli vox Nucis folium significat, verum cur id huic aromati nomen impositum, aut quid sibi velit, me nescire fateor. Nostratibus **Clôves**, Gallis etiam *Clou*, & Hispanis *Clavo*, A Latino Clavus, quia Clavi in modum capitatus est, Belgis etiam *Naghel* eodem significato & eadem de causa dictus est.

G. Pijo.

Arbori magnitudo nostratis Cerasi [C. Bauhinus magnitudinem Pyri aut Mali ei attribuit, Garcias Lauri formam & magnitudinem] Caudici crassitudo quanta pæne humano corpori. Cortex Olæ: Folium Pyri nostratis [Cum Pifone consentit C. Bauhinus & Bodæus à Stapel. Linschotanus, Maffeus, Clusius aliique folia Lauri ei ascribunt, nervo singula folia per mediam longitudinem secante, & nervulis inde multis ad latera utrinque excurrentibus] Folio periolus est longiusculus. Rami plures & multum fruticantes, quorum plurimi desunt in tenues valde furculos.

Surculos J. Bauhinus sic describit fructiferos. Ejus (inquit) ramuli aut furculi sive pediculi quos observavimus coloris sunt fuliginosi, longitudinis duarum circiter unciarum, cortice satis crasso, gustuque nonnihil aromatico. His adhærent sæpe Caryophylli aliquot: partes inferiores, quæ crassiores, quadrangulæ apparent. Ex prædictis ramulis (quorum adversus situm) ceu præpilati clavi rugosi affiguntur, singulares, semunciam longiores, externè fuliginosi coloris, internè dilutiores paulò, qui quatuor denticellis radiatis decussatim coronantur, quorum medio capitulum Pifi parvi magnitudine infidet, è foliis squammatim implicatis contextum; quibus patentibus fibræ comparent plurimæ rufescentes, & inter has ex cavitate quadrangula stylus rectior, ejusdem coloris: atque hic nihil aliud quam flos nondum explicitus, quaternis foliis constans, initio albicans, deinde virefcens, postremo rufescens (tradente Garcia) fragrantia insigni omnes flores superans. [Clusius ab *αρωματισ* intellexit, formâ non dissimiles esse floribus Cerasiorum, non tamen candidos, sed elegantis cærulei coloris, quorum singula petala tribus candidis radiis seu venis essent distincta; staminula verò medium florem occupantia purpurei coloris.] Sapor recentium [Caryophyllorum] fervidus non sine amarore, valde tamen gratus & aromaticus (Cordo astringens quoque) & nescio quid stuporis linguæ imprimens. Succo oleaginoso & rubente. Flore autem excusso cauda clavi in ventrem turgescit, longa tamen semper remanens, inque corticem degenerans; nucleum ventre concipit, alias simplicem, alias geminum, ut duriorum dentibusque difficulter fragilem, ita parùm illius gratiæ aromaticæ fervidæ retinentem, nigrum, in duas partes *εὐρωγ* commissas, fissilem. Maturus ille seu tumidus Caryophyllus tam medicis quam Pharmacopolis *Antophyllus* appellatur. Hic in arbore remanens insequente anno sponte cadit, isque languescens licet vi aromatica in pretio habeatur, & loco seminis plantationi dicatur, Matrem fructuum appellant. * Horum aliqui ab agricolis neglecti, delapsi, & terræ gremio excepti, sponte germinant, atque octo intra vel novem annos, juxta interea arbores factæ fructum juxta cæteras ferunt. Felicitus tamen quotquot altero tertiove anno fructices transplantantur.

Antophyllus
quid.

* At nè per octo quidem dies vegeti in arboribus conservari possunt *Antophylli*; statim enim exsiccantur, nec unquam germinant.

Ranulus quem Clusius cubitalem nactus est in ramulos alternatim ex adverso nascentes dividebatur: infima parte cineracei coloris cortice rectus erat; graciliores tenellique ramuli eum candidum habebant, præter extremas festucas ipsum fructum sustinentes, quæ fusci coloris erant, & ternæ plerumque junctæ ramulos terminabant.

Hinc apparet errasse Acoftam, Matthiolum aliisque eorum sequaces, qui fructus sparsim ramis inhærentes Myrtinorum modo describunt & depingunt.

Locus.

Caryophylli in Moluccis insulis sponte proveniunt. Moluccæ autem juxta Æquatorum sunt sitæ, ut se à Borea in Austrum exporrigant, à se invicem non amplius vicinis leucis distitæ. Earum maxima ultra senas leucas in ambitu non habent. Omnibus solum est adeo aridum & sticulisolum, ut non solum cælo lapsos imbres momento imbibat, verum etiam à montibus descendentes aquas absorbeat antequam colligere se in flumen aliquod, atque ita in mare delabi queant. Quin aliquot locis è terra sponte ignes & magno strepitu eructantur. Unde cætera quidem steriles solos Caryophyllos proferunt. Certè quæ ad victum necessaria ea incolæ coguntur omnia petere à vicinis insulis. Porro ex insulis quæ Moluccæ dicuntur sub unius Reguli imperio sunt *Ternate Makian & Muier*. Quarta quæ *Baciam* alium sibi Regulum habet. Hæ quatuor olim abundare Caryophyllis solebant, nunc penitus his destituta, culpâ non novercantis naturæ, sed largissimæ & benignissimæ matri invidentis fortunæ, imò Batavorum avaritiæ, à quibus reguli aliquot millenis imperialibus excæcati ex pacto omnes ibi Caryophylliferas arbores eradicarunt. Batavi enim, ipso Pifone fatente, ut uni lucro student, suâ interesse putarant, nè tam nobile Aroma vilesceret copiâ & fertilitate Divina. Ità Avaritia lego, modo, ratione carens audet ipsi naturæ Auctori, omnique boni largitori tantum non suam exprobrare benignitatem & liberalitatem. Moluccensium interea cætera *Tidor & Marigeron*, quas sui juris Hispanus fecit, Caryophylla satis abundanter ferunt; Quemadmodum & Amboina, quæ Batavorum commercio patet, eorundem arboribus & arte confita est, & naturæ beneficio frequentibus locis dotata. Hactenus Pifo.

Tempestate sicca admirabili luxurie sæpe fructus quam folia numerosiores. Neque tamen per annos constante tempestate omnibus par ubertas: nam altero, tertiove anno, aliquando septimo minor hæc.

Leguntur semel duntaxat in anno ab Octobri ad Februarium. Pars manibus leguntur; pars Arundine longa aut è funiculis flagello discutiuntur. Ab his periculum tamen est, nè non satis aut provida aut experta manus furculorum extrema quasset, cum certa in sequentem annum vindemiæ etiam spe atque jactura. *Mirum nobis videtur Caryophyllos, cum fructus rudimentum sint, & proculdubio*
virgis

virgis tenacissime adhaereant, ulla quantumvis violenta flagellatione decuti posse. Cum * vindemiandum * h. e. cum est, univcrsum sub arbore solum exherbatur, quò facilis legantur decussa Caryophylla, [alii cogentes aut lineae arboribus subterni aiunt.] Recens lecti rufi sunt, & leviter nigricantes. Qui ut profusus evadant nigri & siccantur & infumantur, atque nò tereudo invadat marina repida aliquantum macerantur, iterumq; siccantur: itaque preparati per univcrsum orbem distrahuntur. Quò appellunt ibi plerumq; purgari à petiolis consueverunt, & hi seorsim vendi; qui Lusitanis *Baston*, vulgo *Fusti* dicuntur, & hodie in quamplurimis locis, potissimum Genuæ & Lugduni Saccharo incrustantur. Gustu & odore paulò quàm ipsi Caryophylli remissiore sunt, sed tamen jucundissimo ac suavissimo, quæque nullam mordicando palato tristitiam inferunt. Folia quietiam ac cortex non tanta odoris gratiâ fragrant ac ipsium Caryophyllum, non tamen profusus odore destituuntur, sed Caryophylos nonnihil redolent, atq; etiam eorum saporem referunt.

Caryophyllum deliges nigrius, solidius, ponderosius, & copiosorem liquorem divulsum ungue, vel acu punctum exudans, odoratum, frangi contumax ac lentum, recens linguam masticanti unâ cum faucibus pæne adurens, acre & aromaticum. Annos quinq; servari possit ait Sylvius loco temperato.

Caryophylli calefaciunt & exsiccant. Et sanè, Calor tam est huic Aromati essentialis & genuina, ut cum in India emendatur, si vas aliquod cum aqua aliòve liquore adstet (teste Linfcho.) id omne intra duos dies, etiam aliquatenus diffitum, ingenti siccitate Caryophyllum exhaustur, ut sæpenumero experimentis comprobatur ait. Hoc nobis quidem minis verisimile videtur: confirmat tamen Guil. Piso his verbis, Indi venditari aut vendita [Caryophylla] traditari biduo ante solent in horreis five Caryophyllum conditoriis apponere magnum & satis capax vas, atque hoc replere aqua. Quæ omnis brevi exhalans subit in Caryophylla, & ponderosiora reddit, certo lucro: Quin invenitur ferè Caryophyllum in tantum pondus auctum, quantum fuit aquæ appositæ. Cujus experimenti nostratium aliqui haud ignari, adulterium hoc facile & lucrosum, non semel imitati sunt. Hæc aquæ è vase fuga seu evaporatio, si solito celerior sit, calidis fortasse *ava&uud&ori* Caryophyllum debetur: attractionem ullam propriè dictam dari non concedimus.

Caryophylli oris halitum commendant, ideò mulieres Indorum frequenter manducant in eandem finem, aliæque aliarum gentium. Ad oculi aciem conferre, & nubeculas exterere dicuntur: Ventriculo robur addunt & hepati; vomitum compefcunt & nausæ adversantur. Veneris incentivum sunt Serapioni. Conducunt porro contra morbos omnes Cerebri frigidos, Apoplexiam, spasmus, paralyfin, lethargum, stuporem. Iidem five suffimento, five esu faciunt contra aerem pestiferum.

Præcipuus autem Caryophyllum usus est culinaris ad condimenta & emibammata: adeo autem expetuntur & placent ut sine Caryophyllis dapes ferè despiciantur. Nec eorum tantum pulvis omnibus propemodum ferculis & intinctibus admiscetur, sed & gallinæ, capones, galli Indici, bubulæ linguae, vaccarum ubera, aliæque ejusmodi Caryophyllis transfixa asstantur: quin & iis fructus transfigi, & condituras, ut Mala, Pyra, Cotonea à mulierculis consueverunt. Usurpant item ad olfactoriola & vestium odores: in quem usum Mala Aurantia Caryophyllis infixis siccare solent.

Quidam Cerevisiæ aut vino Caryophyllis incoctis, aut eorum pulvere nodulo incluso & in vase suspensò, odorem & saporem jucundum conciliant.

Usus est etiam in ventriculo dicatis scutis & sacculis tum ad vomitum, tum ad ventriculi dolores à causa frigida.

Quidam pulvere Caryophyllum caput spargunt contra capitis dolores ac gravedines.

Caryophylla viridia aceto & sale apud Malucanos congiuntur, teste Garcia, sed his teneriora saccharo asservantur in magnam palati amoenitatem. Nostri quoq; (inquit J.B.) Caryophylla saccharo incrustare solent, non inconcinno ad placendum palatui, & calefaciendum frigidum stomachum invento.

E Caryophyllis quoq; destillatur Oleum, quod quidam pollere Balsami facultatibus asserunt tam interno quàm externo usu. Est tamen proculdubio calidius multo.

E floribus & Caryophyllis adhuc viridibus Indæ pariter ac Lusitanæ femine destillando eliciunt aquam vel spiritum, mira odoris suavitate fragrantem, & cordis & cerebri affectibus singulari potestate convenientem, inprimis autem Paralyseos illi speciei *Beribery* dictæ.

Magnates insuper acetum ex infusione Caryophyllum viridium parant, durable valdè, & cibus condiendis ac ventriculo roborando atque concoctioni promovendæ aptissimum: *Achar* id appellant.

Annotat Garcia crassiora illa & annotina Caryophylla in *Java* insula expeti, tum ad obsonia condienda, tum ad medicamenta.

Arbor hæc gummi quoddam seu potius Resinam fundit, crocei coloris [ex atro rufescentem *Clusi*] fragilem admodum & siccam, nullum gustanti saporem offerentem [nisi fortè id vetustate accidit] odore tamen ubi adoletur suavi, Caryophyllum: facile ardet, claraque incendia dat. De hujus viribus nihil certi traditur. Si sit eadem de qua Avicenna prodidit, quod suspicatur Clusius, Terebinthinæ facultate respondet.

Caryophyllus ramosus vel dentatus Jo. Bod. à Stapel. *spicatus*, Tshinka Popoua *Indis* Pison. *Caryophyllus* Regius *Wormii*.

Batavis *Caryophyllum Regium* vocatur, quia Moluccensibus regulis & magnatibus ad superstitionem usque in pretio est, non tam ob gustum & fragrantiam, etsi eam præ cæteris habet excellentiorem, quàm ob singularem formam, imò raritatem summam. Hactenus enim præter unam & alteram arborem negant repertam, & quidem in sola insula *Makian*. Arborum harum altera altera est major,

gor, utraq; tamen cæteris supra descriptis similis, excepta proceritate. Fructus etiam eodem sunt odore & sapore.

Ego arbores hæc à vulgaribus Caryophylliferis non specie differre puto, sed ad monstroforum Vegetabilium ordinem pertinere, fructumq; nihil aliud esse quam Caryophyllum aromaticum vulgarem, in plures cuspidulas sensim enatas sed sphaerulâ floriferâ carentes divisum. Unde speciem ejusdem jam interiisse haud est mirum, ut Autoris Scholii in *Epbemer. German. An. 11. Obs. 21.* verba usurpem.

2. *Caryophyllo Aromatico similis fructus J. B. Fructus fuscus formâ Caryophylli aromatici majoris C. B.*

In binarum unciarum longitudinem, vel etiam ampliorem, & uncialem crassitudinem, excreverat fructus septimus, cap. 15. lib. 2. Exot. Clusii. Totus fuscus erat, nec valde levis, supernè quatuor alis decussatim crucifvè formâ dispositis præditus instar Caryophyllorum Aromaticorum, infernè angustior & pertusus, prodeunte ex foramine veluti caudâ crassâ aut tenui pro fructûs magnitudine, quæ nihil aliud est quam nucleî extima pars, qui in fructu continetur, in majore crassior & cava, & veluti articulis distincta, in minore angusta & mucronata: Fructus ipse denso durôque cortice erat præditus, ut cultro vix aperiri posset, & utrumq; salsi saporis. An verò hic fructus salsedinem ex aquæ marinæ asperione contraxisset ignoro, inquit Clusius, qui etiam se vidisse ait hujus generis fructum Caryophylli aromatici verustioris, in fructum jam se formantis duntaxat magnitudine, cui sanè valde similis erat, ut primo intuitu ipsi imponeret.

C A P. III.

De *Caryophyllo spurio seu Lysimachia fruticosa Indica, non papposo. D. Herman.*

* P. 2. F. 49.
p. 95.

1. *Carambu* * H. M. *Caryophyllus spurius Malabaricus flore luteo minore D. Commelini. Lysimachia Indica non papposa, flore luteo minimo, siliqua Caryophyllum aromaticum emulante D. Hermannii.*

Suffrutex est altitudine sesquipedali aut bipedali, nascens in arenosis ac udis. *Radix* fibrosa est, & valde capillata, exterius albo, fungoso, molli, crassiflo ac humido cortice obducta, uti & fibræ, intus lignosa & humida, colore viridi claro. *Caulis* qui ex radice prodeunt parùm angulati, virides seu etiam rufescentes, glabri, intus humidi. Surculi teneri valde viridi-diluti ac distinctius angulati. *Folia* nullis vel brevissimis petiolis hærent, parva, angusto-oblonga, cuspidata, ad petiolum quoque contracta, texturâ tenui, valde mollia, supernè viridia, subrus dilutiora. *Costa* media albicat, & in supina parte nonnihil eminet. *Flores* fructibus insident, suntque valde parvi, colore in totum flavi seu lutei, quatuor petalis oblongo-rotundis, unguiculis ab invicem distantibus, tenuissimis, ac in medio in longum nonnihil striatis compositi. *Stamina* surrecta, breviter, albicantia ac flaviuscula, *apicibus* subflavis: inter quæ *stylus* crassifolus, viridi-dilutus, capitulo crassiori, viridi-albicante dotatus. *Calyx* foliis viridibus, oblongis, acuminatis, in stellæ formam expansis constat.

Sunt autem fructus quibus flores insident oblongi digitorum aut sesqui æquantes, quadrilateri, angulis ob rotunditatem minùs distinctis, ad umbilicum capitulo extuberantes, formâ haud dissimiles Caryophyllis, cum cuspide eodem modo quo Caryophylli, caulibus supra originem foliorum insidentes, colore primum viridi ac nitente, postea rubro-fusco. *Semina* parvo-rotunda, primum ex viridi flava, dein colore sanguineo-rubro, post rubro-nigricantia, seu etiam nigra.

Floret hic frutex tempore pluvioso.

Vires

Planta trita & in lacte acido epora sistit fluxum dysentericum: capiti admota ejus dolorem sedat. Ejus decoctum epotum flatibus dissipandis, urinæ ciendæ, ventri purgando, ac lumbricis enecandis servit. Succus cum lacte dulci sumptus proficuus est pro renum calore seu ardore. Semina in pulvere cum melle data tussi profunt.

2. *Cattu-Carambu* H. M. *Lysimachia Indica non papposa lutea flore fructûque majore Caryophylloide.*

Cum præcedenti in plurimis convenit: verùm *radix* hujus & stipites crassiores sunt. *Folia* fermè eadem, nisi quòd longiora & angustiora. *Flores* eodem situ, petalorum numero, forma & colore, staminibus etiam & stylo conveniunt, verùm majores sunt. *Fructus* quibus flores insident, quadruplo fermè longiores sunt & crassiores quàm in prima specie, formâ & colore is similes. *Semina* pro magnitudine fructuum multò numerosiora, suntque etiam rotundiola, primum albicantis, dein rufi coloris.

Floret etiam tempore pluvioso.

3. *Caryophyllus spurius Malabaricus pentapetalos aquaticus repens. Nir-Carambu* H. M. P. 2. F. 51. p. 99.

Lysimachia Indica non papposa repens flore pentapetalo, fructu Caryophylloide.

Est plantula nascens in aquis, ac in ripis aquarum cum caulibus super fundum repens. *Radices*, quæ ex caulibus hinc indè ad exortum minorum cauliculorum exeunt, fibrosæ sunt, albicantes ac rubefcentes,

rubefcentes, aqueæ & fistulosa. *Caules* crassi, fungosi, fistulosi, teretes, læves ac nitentes, in parte foli obversa rubefcentes. *Folia* pediculis alijs brevibus, alijs longioribus, planis ac viridi-albescentibus nixa, oblongo-rotunda sunt, antèrius rotundà orâ, ad petiolum striatâ, texturâ mollia, obscuro virore nitentia, in sinibus suis plerunq; germina furculorum foliaceorum continentia. *Flores* hinc indè è foliorum alis proveniunt in petiolis fermè sescuncialibus, fructibus insidentes, majores cæteris, quinque petalis, oblongo-rotundis, tenuibus, colore albicante & ad unguis croceo, venulis obliquis striatis, compositi. E medio flore seu umbilico fructus *stamina* surrecta, viridi-diluta decem cum apicibus subflavis emicant, ac cum iis *stylus* medius, viridi-dilutus ac albicans, crassiolus, qui nodulo plano subflavi coloris, ac quinque striis radiato dotatus est. *Calyx* quinque foliis oblongo-cuspidatis, tenuibus, viridibus, & inter folia expansis constat. *Fructus* quibus flores innascuntur, non ipsis caulibus immediate insident, ut in præcedentibus speciebus, sed pediculorum tenuium interventu adherent, suntq; longiores quàm in *Carambu*, minores verò quàm in *Cattu-Carambu*, crassitie majori, intus duri, ac filamentis lignosis per texti, inter quæ *semina* seriati in longitudine confita sunt: Semina autem nonnihil oblonga & albicantia ac majuscula.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS SEPTIMUS,

QUI EST

De Arboribus Pruniferis, quarum flos * Basi seu imo
fructui adhæret.* Hoc est de
sequentibus
intelligendum.

Arbores Pruniferas voco quæ fructus majores proferunt officulum intus unicum, rarissimè geminum, pericarpio seu pulpâ etiam per maturitatem humidâ undiq̃ cinctum continentes.

His etiam annuero unam vel alteram arborem fructu Pruniformi cum nucleo intus nudo, seu nullo officulo tecto.

Hujusmodi arbores distingo in eas quæ fructibus sunt ad singulos flores singulis, vel quæ fructibus ad singulos flores pluribus, cujusmodi est Theka
H. M.

Prioris generis arbores sunt vel fructibus in singulis pediculis singulis; vel in eodem communi pediculo pluribus, quas *Racemosas* appellamus.

Quæ fructibus sunt in singulis pediculis singulis sunt vel iisdem pediculis brevissimis donatis, vel pediculis paulò longioribus, vel pediculis longissimis.

Prioris generis sunt, *Malus Armeniaca*, *Malus Persica*, *Amygdalus*, *Nux moschata*: Secundi sunt Pruni propriè & strictè dictæ: Tertix *Cerasi* & congeneres.

Quæ fructibus racemosis aut umbellatis sunt dividi possunt in eas quæ fructu nudo sunt, & quæ fructu Calyce excepto.

Quæ fructu nudo sunt dividi iterum possunt in officulo fragili donatas, & officulo ligneo & lento: utrumque tandem genus in eas quæ officulo sunt monospermo seu nucleum intus unicum claudente, & eas quæ officulo polyspermo seu multinucleo.

Officulo lento & ligneo donatæ sunt, *Manga* seu *Ambæ* dictæ & affines, item *Persea* arbor & congeneres. Officulo fragili præditæ sunt *Olivæ* & affines, *Padus* *Theophrasti*, *Machaleb*, *Lauro-cerasus*, &c. Officulo fragili multinucleo est *Myxa* five *Sebesten*, &c.

Arborum Pruniferarum Tabula.

Arbores Pruniferae quarum fructus majores cum sint, pericarpio seu pulpâ molli officulum unicum rarissimè geminum ambiente constat sunt vel fructibus

Ad singulos flores singulis, isque vel

Solitariis, seu in singulis pediculis singulis, quæ vel sunt pediculis

Brevissimis, fructu vel

Compresso seu pulvinateo, officulo

Levi aut æquali, folio rotundiore; MALUS ARMENIACA.
Inæquali, sulcis aut scrobiculis exarato, folio longo serrato, officulo

Rotundiore rugis scabro fructus pulpa copiosiore, molliore & esculento seu lanuginoso, ut MALUS PERSICA, five glabro, ut NUCIPERSICA.
Productiore & scrobiculis exarato, pulpa per maturitatem ficciore; AMYGDALUS.

Rotundiore & minùs compresso, seu nucleo aromatico, venis flavo-rubentibus vario, triplici putamine tecto; NUX MOSCHATA, seu nucleo duobus tantum tegumentis incluso; PONNA Hort. Malab.

Paulò productioribus, flore

Albo speciosiore, officulo fructus compresso & minus crasso ac duro, pulpa molli; PRUNUS.
Luteo aut herbido minus pulchro, officulo duriore, arbore ipsa

Non spinosa, fructu tereti, oblongo, valde acido, officulo etiam tereti, durissimo; CORNUS *mar.*
Spinosa, foliis trinerviis, per ambitum serratis, fructu Olivæ figurâ, officulo pariter, & ut Olivæ scabro; ZIZYPHUS.

Longissimis in hoc genere, fructu brevioribus & ad basin latioribus, rotundioribusque quam sint Pruna, & officulo pariter ac tumidiore; CERASUS.

Racemosis aut confertim nascentibus seu in eodem communi pediculo pluribus; usque vel officulis

Monospermis seu unicum intus nucleum claudentibus, quæ vel sunt fructu

Nudo, calyce unâ cum flore deciduo, officulo

Fragili; fructu ipso vel

Pruniformi, liquore pingui, Oleo dicto scatente, foliis salignis subtus incanis, perpetuis, officulo fructus durissimo, scabro; OLEA.
Cerasiformi, folio

Perpetuo, lato, oblongo serrato, fructu majore dulci; LAURO-CERASUS.
Deciduo, seu fructu amaro, Cerasi officulo, foliis Betulaceis МАНАЛЕБ; seu quæ fructu est dulci, officulo oblongo scabro, foliis longioribus subtus incanis; PADUS Theophr.

Lento & ligneo, nervis seu fibris lignosis exterius undequaque, velut tomento obfuso; fructu ipso seu reniformi ut in MANGUS sive AMBA; vel Pyriformi, ut in PERSEA; vel Pruniformi ut in ACAJA, &c.

Calyci insidente, ut in CINNAMOMO, Viduamaram, Karyl, Elengi, &c.

Polypermis, seu plures nucleos continentibus cujusmodi sunt, MYXA sive *Sebesten*, Myrobalanus Emblica, &c.

Ad eundem florem pluribus, THEKA H.M. Kyati sive Bontii.

His addimus duas arbores pruniferas fructu majore bina intus officula continente: item duas fructus nucleo nudo, seu nullo officulo tecto.

CAP. I.

De Malo Armeniaca. The Apricock-tree.

Mala Armeniaca ab Armenia dicta Romanis, autore Dioscoride, Præcocia dicuntur, quod ante alios fugaces fructus maturescant; nominantur & Præcoqua. Galenus etiam scribit vetus hujus arboris nomen [Μηλέα Ἀρμενική] vocare enim omnes tum fructum, tum Arborem *αερόκκινον*; licet * alibi Præcoqua ab Armeniacis distinguere videtur, cum illa his præstantiora ^{* 2. De Aliment. fac.} faciat. *Βελόβνια* vox quæ recentioribus Græcis hi fructus dicti sunt proculdubio à Latino Præcocia corrupta est: à quo fonte nostrum *Apricock*, & Gallicum *Abricot* profluxit. Plinius Præcocia mala inter Perfica numerat, & eorum duo genera facit, Supernas amplum & magnum, & vulgare parvum & strigosum, etiam Armenium dictum.

Differunt autem Præcocia à Perficis, quod illis folia latiora, Pyrum aut Populum nigram referentia: ossa plana & lævia, cum Perficorum rugosa sint & cavernosa.

1. Armeniaca mala minora J. B. Malus Armeniaca minor C. B. Ger.

Magna est arbor, Perficæ aliquatenus affinis, cortice nigriore, caudice crassiore, firmo, ramis magis patulis brachiata. Folia habet Perficæ foliis latiora, breviora, ad Populnea aut Betulacea quodammodo accedentia rubedine subinde secundum nervos resperfa, acuminata, denticulata, & pinnulis subinde ad pediculum auriculata, sapore acido. Flores ex roseo rubore pallent, Perficæ floribus perfimiles: *Nobis Pruni potius floribus similes videntur, sed majores*: Fructus verò præcocior citius maturatur, Pruno æqualis, imò plerumque major, intus florifera, luteus, carne solidiore ficioreque, quam Perfica, necnon magis sapida, [quamvis aliqui diversum lentiant, & reverà optima Perfica, Nectarea nostratibus dicta, Armeniacis

niacis etiam optimis nostro palato sapidiora & delicatiora videntur: in genere tamen verum est Armeniaca Perficis sapore excellere] gustu vinoso, quæ ob officulo facile abscedit, non ita rugoso ut Perficorum, compresso modicè, nihilominus ut utrinque promineat, nucleum claudente ad officuli proportionem; sed minus longum quàm Perfici, & pro proportione crassiorum, sapore minus amaro quàm illius, & nonnihil ad Amygdalam accedente, non sine impressione Aromatica.

Matthioli os in quibusdam amarum reperi scribit, at Parkinsonus se id nunquam observare potuisse ait. Quamvis tamen ille non observaverit, non video cur res ita se habere non possit, cum Amygdalus cognata arbor fructum nucleo amaro interdum producat.

2. *Armeniaca mala majora* J. B. C. B. *Armeniaca malus major* Ger.

Hæc paulò minoræ Perficis, saltem ut plurimum, impressâ lacunâ sulcata [quod minoribus etiam commune est] altera parte nonnihil interdum rubentia & maculosa, alterâ ex luteo pallida, carne tenera sed callosiore quàm Armeniacis minoribus, dulciore, grata, odorata, quæ officulum facile relinquit, Amygdalino æquale, latius, lævius, compressum, ab uno latere cristatum, fractu haudquaquam facile. Harum notarum pleraque etiam Malo Armeniaco minori conveniunt. Ipsa quoque arbor è prædicta nonnihil evariat. Nam præterquam quòd insitione hæc comparata credatur, rarò in proceram excrescit arborem. *Matth. & Dalech.*

Folia Populi nigra æmula, quàm prædictæ rotundiora quaternâ quinavè simul emergunt. *Flos* albus, Cerasi florum figurâ, cui succedunt fructus Perficorum quadantenus specie, aureo colore cum purpura mixto, unde *Chrysomela* Romanis nuncupata. Plerique Herbariorum duas has differentias agnoscunt, non tantum magnitudine sed & saporis suavitate differentes, palmam tribuentes majoribus. Quod verò nonnulli à minoribus insitione majora haberi posse existimant experientia falli convincit: nam minoræ quàmvis insita Pruno (ut mos est in hoc genus arboribus) aut alii Armeniacæ aut inculata, minoræ semper producant.

His addit C. Bauhinus tertiam speciem, nimirum Mala Armeniaca majora nucleo dulci, quæ Gesnero Mala Arm. candicantia, gustu suavissima, nucleo oblongo, dulci ut in Amygdalis.

4. *Armeniaca alba* *Park. parad.* folia habet multa simul complicata. Fructum rarò & parçè admodum profert, qui à vulgaribus Armeniacis non aliter differt quàm colore albidiorè, nec per maturitatem ullatenus rubente.

5. *Armeniaca macula* *Park.* Folia habet viridiora & tenuiora quàm vulgaris Armeniaca: fructus rarò admodum, nec copiosos fert, non alia in re quàm sapore paulò delicatiorè à vulgaribus diversos.

6. *Armeniaca macula longa*, à præcedente non aliter differt quàm fructu paulò longiore.

7. *Armeniaca Algerina*, fructu est minore quam cuiusvis præcedentium, non minus tamen deliçato, flavo, officulo intus nigricante, Cerasi Lacutariæ nucleo paulo majore.

At neq; Parkinsonus enumeravit species omnes quæ in curiosorum hortis aluntur, cum ex quo ille vixit novæ varietates productæ sint. Nec si quis omnes enumerare possit hodiernas, ille rem conficeret, cum producendarum numerus sit potentia (ut loquuntur Philosophi) infinitus, novis indies ex semine fato nullo certo aut definito numero exorientibus & exorituris.

In hortis & viridariis Italiæ, Galliæ, Germaniæ, Angliæ magno numero coluntur. Martio aut Aprilis, insita feruise, pro tempestate anni florent; fructum Junio Juliove maturant.

Ex nostra observatione Poma Armeniaca Anglica Italicis & Gallicis, quotquot nobis degustare contigit, longè sunt præstantiora.

Locus & Tempus.

Vires.

Bonitate Perfica superant: neq; enim, ut illa, in ventriculo corrumpuntur, neq; tam facile accescunt, vulgò etiam suaviora habentur, unde & stomacho sunt gratiora. Febres tamen causare dicuntur non minus quàm Perfica, verum eas breviores & quæ faciliè solvuntur. Cum Saccharo condita & asservata, sive liquida, sive sicca inter præstantissima dulçaria seu bellaria à matronis nostris habentur, ex iis etiam Scribitæ, *Tartæ* dictæ, omnium optimæ fiunt, sive maturitatem adeptis, sive immaturi, Oleum è nucleis Armeniacorum expressum mirificè valere tradunt inunctum ad inflammatas hæmorrhoidas, & ad ulcerum tumores & linguæ impedimenta, & pariter ad aurium dolores.

Item potum ʒv. pondere cum vini Cretici ʒj. calculos pellit, & colicos juvat. *J. B. è Mat. & biolo.*

Muniacus arbor Petri Crescentiensis nobis Malus Armeniaca videtur.

Cæterum Armeniaca mala quæ apud Hortulanos Londinenses plurimi hodie fiunt, & majore studio coluntur, sunt, 1. *Algeranum* dictum à loco unde primò allatum, à Joan. Tradescantio, de quo jam diximus. 2. *Masculinum* duùm generum, cujus nominis rationem me nescire fateor, de quo etiam supra. 3. *Turcicum*. 4. *Aurantiacum*. 5. *Album* supradictum. 6. *Romanum*.

CAP. II.

De Malo Perfica.

Ratio nominis obvia est, siquidem Mala Perfica dicta sunt à Perfide, unde primùm adveçta.

Malus Perfica ab Armeniaca & reliquis congeneribus differt foliis longis angustis. Fructus officulo rugis & sulcis profundioribus exarato.

Nuciperficæ autem à Perficis fructus glabritie differunt.

Malus

Malus Persica J. B. & aliorum. *The Peach-Tree.*

J. B.

Iusta magnitudinis arbor est Persica, caudice satis crasso, ramis brachiata, cortice rubente & subfusco. Flores profert pulchros, dilute rubescences, odoris exigui, è quinque foliis compositos. Medium occupant *stamina* multa, longiuscula, purpurantia aut alba, cum paris magnitudinis *stilo*. Infident autem flores, sine pediculis ramorum tuberculis adnati, calycibus rubentibus, in quinque, foliola acuta sese explicantibus. Poma nonnihil rotunda, denso villo tomentosa, ex luteo herbacea, aliàs pulchrè flava, aliàs puniceâ areâ decorata, carne alba vel pallida, interdum flava, rariùs rubente penitus, aut sanguineis guttis cruentata, sapore dulciusculo, pertinaci adhæsu officulum vix desistente, in quibusdam tamen speciebus facillè separabili, (quæ bonitatis nota habetur) cujus profundus sulcis & scrobiculis passim se infinuat. Est autem officulo crassities insignis, durities ferè invicta, sed interna facie labor politus, externa multis sulcis profundiusculis nullo ordine canaliculata, binis valvis constans; in quo nucleus callosus, oblongus, exacutus, albus, flavescente cuticula vestitus, quâ detractâ geminus, h. c. è duobus foliis feminalibus compositus, conspicitur, amaricans, non tamen gustu insuavi. *Folia* oblonga, Salicis, acuminata, crenata, Amygdalinis, quibus persimilia, majora, sapore amaro qualis in Persicorum nucleis, ingratiore tamen. Materies ferè ruffa, & circa media ferè punicea, satis firma, ob id ad torni artificium præ aliis expetita.

Hæc arbor non multam ætatem acquirit, ut enim citò & promptè adolescit, & ad frugem pervenit, ita non multis annis post senescens tendit ad interitum.

Malus Persica Theophrasto indicta videtur: nam quæ de Persia aut Persæa habet huic arbori minime conveniunt: & Plinius Persicam à Persica manifestè distinguit.

Malorum Persicorum multæ species seu varietates tum à Veteribus, tum à Recentioribus memorantur. Differentiæ autem sumuntur vel à loco natali, vel à figurâ, vel à consistentia seu soliditate carnis, quo respectu alia duracina dicuntur, alia præmollia; vel à sapore, vel à colore pulpæ, vel à celeritate aut tarditate proveniendi & maturescendi.

Duracinis, autore Plinio, quem sequuntur multi è Recentioribus, caro firmiter adhæret ossi, nec facillè avelli aut separari potest. At verò rem ipsam intuentes, inquit J. Bauhinus, contrarium ut plurimum deprehendimus. Enimverò sanè hæcenus in Gallia, Italia & Germania observavimus, magna ex parte Persica quibus pulpa hæret ossibus, cæteris ferè esse molliora, ac interdum penitus mucosa & succulenta; firmiore vero pulpa cui non adhæret: quod & nostra experientia confirmat. Commodissima autem divisio Persicorum, me iudice, est primò in ea quorum corpus pertinaciter ligno adhæret, & ea in quibus facillè & sponte à ligno abscedit; utrumque autem genus vel magnitudinis, vel coloris, vel figuræ, vel superficiè respectu in plures species subdividi potest: quibus non immorabor. Species tantum celebriorum quæq; hodie præcipuo in honore sunt, è C. Bauhini pinacæ, J. B. historia, & aliis recentioribus proponam.

1. Persica minima alba J. B. magnitudinis parvorum Malorum Armeniacorum, alba, hirsuta, pulpâ albâ, adhærente ossi, Julii fine & Augusto maturescunt, gustu sapida: Ossa sunt valdè parva, oculata tamen. An Persica æstiva, Armeniacis similia, sive Persica S. Johannis. Non probat J. Bauhinus, quòd frater saporem pæne similem cum Armeniacis habere scribit: sua enim non habere eum saporem, nec etiam qui de parvis Persicis scribunt talem tradunt.

2. Persica parva alba J. B.; carne facillè separabili à nucle, sapore commendabili, officulis nec tam profundè, nec ita frequenter sulcatis, sed frequentioribus punctis & foraminulis refertis. Hoc genus est, ni fallor, quod nostratibus, *The Putneg Peach* dicitur.

3. Persica mediocria albidâ J. B. Tunica vestiuntur ex luteo pallecente, carne alba, facillè ab officulis separabili; prædictis magnitudine superiora.

4. Persica alba maxima J. B. carne sapida sunt, nucleis non multum adherente.

5. Persica lutea mediocria J. B. Externè lutea sunt, his pulpa firmiuscula facillè abscedit ab ossè, saporis grati: minùs rotunda sunt cæteris, profundiore etiam sinu sulcata.

6. Persica maxima lutea J. B. sapidâ & duriusculâ sunt pulpâ, quæ facillè abscedit ab ossè: ipsum pomum satura flavedine, & propemodum crocea, & magnitudine insigni, quâ cotoneum ferè æquat.

7. Persica alba mucosa & succulenta J. B. Pomum adapertum & leviter pressum facillè in liquorem diffluit, ex acido ac vinoso aliquid amaricantis habens, præsertim circa extima. Pulpa mordicus ossibus adhæret, unica nota non probatæ bonitatis.

Meminit etiam Persicorum porcinorum, quæ suisbus projici solent. Prædicta omnia (inquit) cute sunt tomentosa, quamvis alia minùs.

8. Persica Hispanica, Melocostonea quorundam J. B. *Malus Persica melocostonea* Park. *Persica dura carne candida*, aliquando ex albo subrubente, item carne lutea C. B. *The Melocotone Peach*.

Folia & flores Persicæ: Fructus majores, tardiùs maturescences, sed diuturniores, pulvinato calyce, foràs rubente, atque ex una parte maculis nigris notato: pulpâ intus Pomi, difficulter ex desistente [officulo in ipso Pomo sæpiùs desistente, in quibusdam etiam ita in frustula diffractò, ac si id malico esset factum, quod aspectu mirabile quomodo id evenit, fructu nondum aperto J. B.] Os ipsum compressius quàm cæterorum Persicorum, altera præsertim parte, adeoque figurâ ipsa evarians, fragilius quoque si integrum sit. Caro firma, & quæ dentibus trita strepiter sicut Pomorum, alba & circa extrema subviridis interdum, quâ ossi adhæret purpurea atque sanguinea, gustu suavis, sapida, vinosa; cute dura, villosa. Totius porro figura sublonga, & quàm reliquorum angulosior.

Parkinsonus Melocotoneum à reliquis Persicis differre ait, quòd extremitatem seu apicem habeat incurvum, & gustu sit reliquis delicatiore.

9. Persica

9. *Perfica* parva glabra *F. B.* caro nucleis adhæret & non admodum lapida est.
 10. *Perfica* magna & speciosa, carne usque ad eam rubra, ut *Carotarum* instar tingant. *Perfica* succo quasi sanguineo *C. B.* Hæc nucleo sunt aliâs foris rubente, aliâs nigro, inquit *C. Bauhinus*.

C. Bauhinus in pinace septem enumerat species.

I. *Perfica* molli carne & vulgaris, viridis & alba.

II. *Perfica* succo quasi sanguineo. *9 F. B.*

Hæc duæ species (inquit) lanatæ sunt, carnem succosam & flaccidam habent, quæ communiter à nucleo tota recedit, & alia sunt magna, alia parva, quædam proflus viridia, quædam alba, quædam maculis rubris picta; alia carne alba flavescente, alia rubrâ ut sanguinolenta videantur.

III. *Perfica* dura carne candida, aliquando ex albo subrubente. Hæc sunt *Melocotonea* *F. B.*

Duracina (inquit) ob carnem duriorē sic nominata, quæ *Rhodacina* dicta, aut ob odoris suavitate, aut quod plerumque rubro colore altera sui parte niteant, aliquando pugni magnitudine, & fructu anguloso, circa os rubente, quod aliquando per medium divisum, aliquando in partes disruptum reperitur, & à nostris *Perfica Moschata* dicuntur. Horum, ut & sequentium caro dura & nucleo tenacissimè adhæret, quæ aliquando etiam intus saturatè rubet.

IV. *Perfica* dura carne buxea. Et hæc *Melocotonea* dicuntur.

V. *Perfica æstiva*, *Armeniâs* familia, sive *Perfica S. Joannis*. Hæc sunt minima alba *F. B.* Forum quæ apud nos hodie præcipuo in honore & pretio sunt, 1. *The white Putneg*, *Perficum* à nucle *moschata* denominatum album. 2. *The red Putneg*, Idem rubrum. 3. *The Croppeach*, i. e. *Trojanum* aut forte *Trecense* à *Trecis*, i. e. *Tropes* urbe Gallica. 4. *The Stabellia Peach*, i. e. *Trojanum* aut forte *Trecense* à *Trecis*, i. e. *Tropes* urbe Gallica. 4. *The Stabellia Peach*, i. e. *Trojanum* aut forte *Trecense* à *Trecis*, i. e. *Tropes* urbe Gallica. 5. *The Savoy*, *Sabaudicum*. 6. *The Bourdeaux*, *Burdegalense*. 7. *The early Newington*, *Novingtonense præcox*. 8. *The old Newington*, *Novington. vetus*. 9. *Violet Spulate*, *Mulcatum violaceum*. 10. *Perficum*. 11. *Mutinense*, *Modena*. 12. *Morello*. 13. *Rumbulliam*. 14. *Bellice*. 15. *Scarlet P.* 16. *The Royal*, *Regale*. 17. *Hicket P.* 18. *Bloody Monsieur*.

VI. *Nuciperfica*, quod nucum *Juglandium* faciem repræsentet *C. B.* *Nuciperfica* *Park. parad. J. B.* *The Pectarine* à sapore delicatissimo nectareo.

Nuciperfica arbor est humilis, *Perficâ* plerumq; minor, trunco & ramis majoribus albicante cortice tectis, virgis & furculis tenerioribus valdè rubentibus; foliis *Perficinis* ad eam similibus ut discerni nequeant, ni fortè minora sint [*Amygdalæ*, sed majoribus *Ruel.*] flore *Perficæ*, puniceo. Pomum emicat, viride, carnosum, succulentum, minus & rotundius quàm *Perfici*, nullâ ad latum rimâ sulcatum, nec ullâ exterius lanugine pubescens, carne firmâ & solidâ, sapore delicatissimo, durâ intus & scabrâ nucle in qua nucleus *Amygdali* aut *Perfici* amarus.

Nuciperficæ septem species seu varietates recenset *Parkinsonus* in *Paradiso*.

1. *Nuciperfica moschata* ab odore fructûs dicta: carne est rubra, optimæ notæ. Nonnullis eadem sequenti putatur.

2. *Nuciperfica Romana rubra*, seu *racemosa*. Florem habet amplum, purpurascens, *Perficæ*, fundo exterius rubente, interius viridi: fructum exterius pulchrè rubentem, agminatum nascentem [duobus tribùsve simul] saporis optimi.

3. *Nuciperfica rubra notba*, florem habet minorem minùsque apertum quàm præcedens, petalis filamentorum ferè instar tenuibus. Fructus exterius rubent & ad singulos nodos singuli nascuntur: præcedente etiam cum plene maturuit gustui crudior videtur.

4. *Nuciperfica flavæ*, quæ duplex est, alia fructu teneriore & sapidiore, alia fructûs carne duriore & minus probâ.

5. *Nuciperfica viridia* majora & minora. Hæc à nonnullis omnium præstantissima habentur.

6. *Nuciperfica alba*, quæ non vidit *Parkinsonus*. Præcedente etiam quando matura exterius albidiora esse dicuntur & specie ab iisdem distincta. Præter prædicta in *Catalogo Nuciperficorum* hodie celeberrimum in *Angliâ* ad me missum invenio, 7. *The Murrey Pectarine*. 8. *The Camney*, utrumque à colore denominatum, ut & 9. *The Bellon*, i. e. *Havum*. 10. *The Russet*. 11. *The painted*, pictum seu variegatum. 12. *Algerianum*, à loco dictum. Cæterum *Nuciperficam* non inde dictam putamus quod, fructus ejus faciem parentis succumque adoptionis exhibeat (cum à *Perfica* in *Juglandem* infusa nata credantur) sed, (ut rectè *C. Bauhinus*) à similitudine quàm fructus glaber & viridis habet cum *Juglande*, cortice exteriori viridi adhuc tectâ.

VII. *Amygdaloperficum* *J. B. Park.* *Perfica Amygdaloides* *C. B.* *The Almond Peach.*

F. B.

Arbor est inter *Amygdalam* & *Perficam* ambigens materie, folio, fructu. *Folia* enim oblonga, serrata, pediculo plùsq; semunciali, virentia, sapore amaro. *Flos* quinque constat foliolis rotundis, colore carneo, ungue sanguineo, staminibus multis purpurantibus ex umbilico calycæ quinquepartito rubente, *Carnis* pulvis densior & copiosior quàm *Amygdalis*; minus copiosus quàm *Perficis*. Os licet *Amygdalarum*, ut *Perficis* tamen rugosum: nucleus qualis *Amygdalis*. Teneriorem fructum antequam durecat putamen condiunt. Nucleus verò edulis ut *Amygdalarum*, à quibus vix gustu discerni queat.

Spurium genus esse videtur, de quo *J. Bauhinus* sic rhetoricatur. Hæc soboles mediam inter utrumque progenitorem naturam, ut spero, contraxit: atulitq; infisionis, ut arbitror, diligentia, aut fatorem mistio novum adulterii genus, ita ut ex *Amygdalo* seu *Nuce Græca* & *Perfico* progenies in vasa prioribus sæculis exoriretur, utriusq; parentis ingenium referens, & effigiem simul adoptans: hoc est, *Malum* quod foris æmula facie *Perficum* Pomum mentitur, intus dulcem *Amygdalæ* & facie & gustu repræsentet, ipsum rectè uterque parens *Amygdalo-perficum* nominabit.

Ex vulgaris infusionis modis hanc varietatem initio ortam non puto, cum fructus surculi aut gemmæ naturam perpetuo sequatur.

Præter enumeratas alias adhuc Perficorum species proponit Parkinsonus,

1. *Perfica alba majora*; cuticula sunt & carne alba, boni saporis.
2. *Perf. alba minor*; parvitate sola à præcedentibus differunt.
3. *Perf. incarnata* trium generum, bina rotunda, tertium oblongum: omnia colore sunt albicante, rubro perfusa: rotundum minus vulgatus est & magis ferotinum.
4. *Perf. incarnata grandia*, præcedenti rotundo similia sunt sed majora, & ferotina.
5. *Perf. ferruginea* aut *ruffa*, omnium frequentissima in Anglia, gustu non adeo grato aut laudabili.
6. *Perf. Islandica*, pulchra & palato grata.
7. *Perf. Novingtonensis*, *The Newington Peach*; colore exterius è viridi albente, è latere tamen soli opposito rubicunda, sapore optimo, circa festum S. Bartholomæi matura.
8. *Perfica du Troas*; magna sunt & oblonga, ex albo flavicantia, extrinsecus rubentia, præcocia.
9. *Perf. Reginalia*, pulchra & grandia è flavicante fusca rubro saturo velut obumbrata, sapore jucundo, circa festum S. Bartholomæi matura.
10. *Perf. Romana*; inter laudatissima habentur.
11. *Perf. Hispanica*; colore sunt exterius ex obscuro rubro flavicante, intus alba.
12. *Perf. nigra*; colore extrinsecus obscure brunneo, sapore aqueo; tardè maturefcunt.
13. *Perf. Alberzana*; ferotina sunt, & saporis non contemnendi.
14. *Perf. Monensia* duorum generum longa & breviora; utrumq; laudabile, brevius tamen fapidius est.
15. *Perf. Cerasina* ob parvitatem dicta, boni sunt saporis.
16. *Perfica flore pleno Ger. emac.* in curiosorum hortis frequens.

Multa adhuc alia Perficorum genera à curiosis in hortis aluntur, quæ, ut suspicor, non secus ac Pira & Poma, sationi originem suam debent, unde novis quotannis enascentibus eorum numerus infinitus aut incertus est, ut omnibus enumerandis nemo sufficiat: Quocirca nos jam dictis contenti erimus.

Perficæ quibuscunque locis proveniunt, ut tradit Palladius; Sed & pomis, & frondibus, & durabilitate præcipuæ sunt, si cælum calidum, solum arenosum & humidum fortiantur: Frigidis verò, & maxime ventosis, nisi objectu aliquo defendantur intereunt. In Italia, Hispania, Gallia, Germania, Anglia & per totam Europam in hortis & vineis frequentissima sunt. At in frigidioribus, ut ad frugem perveniant defendi possunt: unde juxta parietem Soli meridiano oppositum Perficæ plantare mos est, tum ut parietis objectu à ventis Septentrionalibus defendantur, tum ut Solarium radiorum calore ex reflexione geminato foræ fructus ad maturitatem perducant, qui aliàs frigore perusti statim à flore explicito tenelli & invalidi interirent & deciderent. Quinetiam ramis superfluis amputatis reliquos extendunt, parieti applicant, & vinculis, adactis clavis, affigunt, ut libero radiis aditu factò, rami, surculi, gemmæ omnes eorum beneficio fruantur, & tepore exhilaratæ tum flores explerent, tum fructus percoquant.

Florent Martio & Aprili, tardius aut citius pro natura loci. Fructus magna ex parte Septembris perficitur. Præcocia passim Augusto maturantur, & in calidis regionibus etiam citius. De satione, infitione reliquaque cultura consulantur rei Rusticæ scriptores.

Galenus & Paulus Perficorum omne genus damnant, ut pravi succi, & quæ noxam ventriculo inferant; Suadent itaque & à initio resectum ante alios cibos sumantur, & nè aqua superbibatur, sed vinum meracum. Addit Paulus eos qui crebrius iis ad satietatem vescuntur febre corripri; lacerare & nervos proprietate quadam.

Ego tamen non video cur Plinius & Dioscoridis sententia, Perfica sibi ventriculo utilia esse, & alvum bonam præstare, nec alium iis innocentiorem cibum, omnino damnetur & rejiciatur. Neq; enim verisimile est, fructum adeo lapidum & delicatum, qui nostro quidem palato præ omnibus fugacibus aridat, ita ut à natura ipsa nobis ad edendum commendata videatur, noxium prorsus & insalubrem esse. Oportet tamen ut delectus Pomorum habeatur, & ut modus in iis ingerendis servetur. Hinc quæ de Perficorum noxa à Galeno & aliis dicta sunt, de præmollihus intelligenda esse credit Amatus: secus enim ait esse de Duracinis, ex quibus optimus spirat odor, suavis, gratus & spiritum recreans: nam eorum sapor delicatissimus est, cum quadam austeritate, qua mediante stomacho conducit & ipsum roborat. Imò omnes principes Hispaniarum & viri delicatissimi ea post victum comedunt, non nisi vino prius infusa, & nullam inde noxam evenire perferunt.

Difficulus adferantur Perfica, quia non aliud pomum fugacius, ut rectè Plinius, unde à matronis nostris, aut Confectoribus quos vocant, rarè condiuntur. J. Bauhinus condiendi modum hunc præscribit; ritè lecta manu, decorticataque & officulis exemptis optimè purgata cum aqua & saccharo decoquantur ad consistentiam syrupo debitam. Mirificè placent ægrotantibus, præsertim siti & linguæ ariditate vexatis, refrigerando corroborant, & in omnibus calidis morbis apprinè conducunt.

Brassavola sub cineribus coctum unum vel alterum Perficum ægrotantibus suis offerebat. Cibum verò delicatissimum esse & ægris perquam gratum affirmat Amatus.

Folia ob amarorem suum in cerevisia aut lacte decocta & pueris exhibita lumbricos intestinorum enecant & expellunt. Galenus trita & umbilico imposita id præstare ait. Parkinsonus etiam alvum leniter solvere scribit, si sufficienti quantitate exhibeantur.

Idem præstant & flores, efficacius etiam quàm Rosæ Damascenæ, in quem usum ex iisdem cum saccharo contusis fit conserva, manè potissimum jejunis exhibenda; sed & syrupus paratur ad prædictos effectus apertissimus. Recentes, autore Matthiolo, non tantum alvum deiciunt, sed & vomitiones cient, & Hydropicorum aquas pellunt in acetaris esitæ, sed non absque ægrotantium labore. Aqua destillata florum maculas faciei delet.

Gummi arboris commendatur ad alvi fluxum, calculum, imperiginem, tumorem faucium, asperitatem arteriæ, sputum sanguinis, vitia pulmonum, dysenteriam commendatur. Varios utendi modos ad prædictos affectus vide apud *J. B.* in hist. è Valeriano, Matthiolo, Gesnero.

Nucleos commendat Matthiolus ad ventris torminas ad ebrietatem prohibendam [sex septemve præsumptos] ad Alopeciam [tusorum & in aceto decoctorum pulcillam.] Oleum contusorum ad somnum conciliandum, ad hemicraniam temporibus illitum; ad colicam tam potum quam clysteribus infusum: ad iliacam passionem & calculum, quatuor uncis potum. Aquam è nucleis Persicorum 50. Cerasorum 100. florum Sambuci manipulo in vini Creæ tribus maceratis, fictili per decem dies in fimo sepulto, destillatum mirum in modum renum calculos pellere scribit Matthiolus.

Persica malus Africana nana flore incarnato simplic. Amygdalus Africana vulgo Hort. Lugd. Bat. D. Hermanni.

Complures emitit virgulas lignosas flexiles, rubentes, quibus alternatim hærent folia semidigitalia, in obtusum tendentia mucronem, Malo Persica angustiora, pallidè virentia, per ambitum leviter serrata, crebrioribus venis & rugis inscripta, prædeuntibus ad singulorum exortum binis ex adverso tenuissimis comiculatis villis, velut in communi Persica. Ad summities virgularum oriuntur flores, parvi incarnati, rosei coloris, insidentes quinque, radiatis calycibus, modò multiplici, aliquando simplici petalorum serie referri, coloris, ut dixi, incarnati Rosei jucundissimi, odoris languidi. Hos excipiunt fructus rotundi, subhirsuti, Persicæ quidem haud absimiles, sed triplo minores, saporis non adeò grati. Reperit hoc arbutum D. Hermannus sponte luxurians ad promont. bonæ spei. In hortis nostris frequens habetur cultum.

3. *Umari vel Camarinbas Pison. Marcgr. Arbor Prunifera Brasiliensis, fructu Persici instar molli.*

Pison. Marcgr.

Arbor vix mediocri altitudinis, in campis gramineis amplè ramis suis expanditur; *caudice* quidem mediocriter crasso, nam plerunq. tres, quatuor aut plures juxta se nascuntur, ligno albo, Betulinum ferè referente: in ramis autem ramulos habet, tres aut quatuor digitos longos, perpetuis spinis obfitos, & in iis *foliola* cylindracea, Cassiæ ferè familia sed paulò angustiora, vel directè, vel alternatim opposita, saturatè viridia, nervo secundum longitudinem & venis obliquis, vix digitum longa.

Post florem (*quem Auctor non describit*) parvum, flavum, succedit fructus formæ ovalis, magnitudine Pruni, ad visum & ad tactum referens Persicum nostras, coloris autem ex viridi pallidè flavescens, carne quoq. flavescente, paucà, dulci, quæ ambit lapidem magnum, ovalem, albicantem, qui continet nucleum edulem. Maturus fructus mensè Martio sponte decedit.

Crudus comestus turbat ventriculorum, & facillè excitat vomitum: idcirco integer solet coqui, & unà cum nucleò contundi, atq. cum carne vel piscibus loco panis vel farinæ comedi.

Frequentissima est hæc arbor in campis graminolis juxta fluvium *Cumkæ, Mopebi, & Rio grande* quoq. Mensè Martio fructus sponte decedit & colligitur.

Alterius *Umari* speciei meminit Pison, minùs altæ, fructu præcedenti non dissimili, sed nigricante colore & sapore acidior, qui stomachi æstum temperat & à febricitantibus experitur.

4. *Persicæ affinis in Taprobana C. B. Arbor Gebuph sive Cobban J. B.*

Thevet.

Folius est parvis, quemadmodum & arbor, quæ siliquam catharticam fert, ramis brevioribus, cortice flavescente sive croceo, fructu crassiusculo & rotundo pilæ lusoriæ instar, in quo nux Avellanæ par coercentur, quæ nucleum includit valdè amarum, qui linguæ ad modum radicis Angelicæ saporem refert.

Vires.

Fructus ad sedandam sitim commodissimus est. Eo tamen nucleus, quamvis amarus, longè præstantior, è quo oleum eliciunt Sumatranæ (apud quos hæc arbor nascitur) ad Hepatis & Lienis dolores valdè proficuum, sive intus sumptum, sive foris inunctum: quod & articularis morbi, cui hujus insulæ incolæ valdè obnoxii sunt, summum est remedium.

Ex eadem arbore manat gummi utilissimum ad affectus prædictos cum mediocri oleo solutum, & cataplasmatibus formâ partibus laborantibus applicatum.

Hanc arborem Persicæ affinem esse ex descriptione non constat, quia tamen C. Bauhinus, nescio quo argumento, eò refert, & fructus brevissimo vel nullo pediculo arbori proxime adhærens depingitur, nos quoq. eam Persicis subjunximus.

C A P. III.

De Amygdalo.

Amygdalus, Græcis Ἀμυγδαλία & per contractionem Ἀμυγδαλί vocatur: Fructus Ἀμυγδαλί & Ἀμυγδαλον. Amygdalam Græcis nominari Herodianus Alexandrinus auctor est πρὸς τὸ ἐν τῷ, μετὰ τὸ χλωρὸν ὡσπερ εἰ ἀμυγδαλὸς ἔχει πολλὰς, quòd post viride putamen nucleos scarificatos ostendat, & in rimulas dehiscat, quas ἀμυγδαλὸς vocant, Athenæo teste.

Latinis etiam, ut Catoni, Nux Græca vocatur, quamvis Columella Nucem Græcam ab Amygdalis videtur distinguere, unde Ruellius eum per Græcam nucem tantum Amygdalam amaram intellexisse suspicatur.

Naxia Amygdala, à Naxo insula dicta Veteribus Græcis maximè commendantur: Secundas partes Cypria sibi vendicabat, quæ præter cæterorum morem repando cacumine prodibant.

Amygdalus à Perfica cui aliàs persimilis est, differt pulvinato fructus callo minùs spisso & per maturitatem ficciore, officulo longiore, laevi, & scrobiculis insculpto.

I. *Amygdalus sativa* C. B. *Amygd. dulcis & amara* J. B. *The Almond-tree.*

J. B.

Tam arcta foliis Amygdali est cum foliis Persicæ similitudo, ut difficulter distingui possint, oblonga, angusta, acuminata, crenata, valdè obscuro amare, majore autem lentore prædita. Flos quoque non ab similibus nisi majore candore participaret [Alibi dicit, se Patavii observasse flores usque adeo floribus Pomorum similes, ut facile eis, qui priùs non viderint, imponant, nisi tempus florendi diversum, & cortex Persicorum cortici similibus discriminarent] folia præit. Pomum Persico non ineptè compares, sed compressum & in arcum tensum pulvinato callo, minùs spisso, eduli, acidulò, dum tener est, sponte in maturitatem tendente fructu dehiscente, & facile officulum læve superficialibus scrobiculis perivium relinquente. Putamini aliàs fragili aliàs duro nucleus inest dulcis, cuticulâ tenui, rufa, veluti pulviculo repleta obductus, tam in culina quàm in Seplassæ usum; vel amarus Officinis magis expetitus. Lachrymam quoque plorat in gummi concretescentem arbor ipsa. Radix quæ ex medio trunco descendit (autore Theophrasto) prægrandis est, & altè demissa citò germinat.

Amygdalarum plures sunt differentiæ, maximè celebris est in dulces & amaras. Matthiulus Dulcium plures facit differentias: magnas, parvas, mediocres, compressas, rotundiores: quarum nonnullæ durissimo integuntur operimento; aliæ fragili. His addit J. Bauhinus Amygdala lanugine carentia: item Amygdalas, vulgaribus per omnia similes, triplo tamen aut quadruplo minores, & ad proportionem gracilem nucleum continentem, easque ex observatione Cordi duùm generum, dulces & amaras.

Amygdalæ fragili & flexili putamine, inquit J. Bauhinus, multiplici ratione à vulgatis differunt. Primò putamen nullis foraminibus habent punctatum aut scarificatum, sed quodammodo sulcatum *Amygdalæ fragili putamine.* potius, cui extrinsecus venulæ albæ ex carne separata residuæ adhærent. Latitudo uncialis ferè, longitudo uncia major, cortex quàm Juglandis aut Amygdalæ fragilior, ut levissimo digitorum pressu vel quamvis hujus generis puer decennis facile frangat, nihilominus pulchros & bene succulentos intus continet nucleos, nescio quid in ipso etiam gustu, si rectè judicamus à vulgatis discriminis habentes.

Amygdalarum maximorum, mediocrium & minimorum descriptiones vide apud J. Bauhinum.

Apud nos maximi æstimantur Amygdala Jordanica dicta, quæ & majora sunt, & longiora, & angustiora, crassiora tamen & teretiora, vulgaribus Valentianis, gustu etiam delicatiora.

Loca amat Amygdalus calidiora; unde in Belgio, Germania superiore, Anglia fructum rarò perficit & maturat. In Italia & Galliæ parte Meridionali abundat: in Gallo-provincia Delphinatiquæ Amygdalis confitæ sunt planities patentissima. Durum, siccam, calculosumque solum (ut ait Palladius) cælumque calidissimum, Amygdalis longè commodius est quàm humidius; nam si solum altum sit & pingue, nimia pabuli ubertate lascivientes sterilesunt. Rauwolf. tradit circa Tripolim in sepibus sylvestres provenire Amygdalas, quas C. Bauhinus à sativis specie distinctas facit.

Amygdala omnium prima floret in calidioribus, ut Italia, auctore Plinio, mensè Januario, Martio verò pomum maturat: Mirum inquit J. B. intra mensem matura fieri Amygdala; unde placeat lectio Plinii, non maturat, scribentis. Si quis tamen dicat tenellos fructus qui esui apti sunt dici posse maturos, per nos licet, modò concedat improprie id dici. Nam propriè loquendo Poma tum demum matura sunt cum ex Arboribus decidunt. Amygdalæ autem, Matthiolo teste, etiam in Apulia, regione calidissima, Augusto demum leguntur.

Verùm in Amygdalis uti & Persicis aliisque arboribus pro climatum diversitate variat florendi tempus. In Italia enim & Gallia Narbonensi Februario aut etiam Januario florent Amygdalæ. Patavii & Lugduni Februario & Martio, Genevæ Aprilis principio, & ità Basileæ, aut Martio si mitius sit cælum veris. In genere tamen flore sunt præcoci, aliarumque arborum flores præveniente, qui si per tempestatem licet mensè etiam Februario se aperiant.

De satione & cultura Amygdalarum nihil dicam. De his consulendi Theophrastus, Plinius, Columella, Palladius, aliique rei rusticæ scriptores.

De usu Amygdalarum in cibo & medicina si fufius agere vellem, omniæque quæ ab aliis dicta sunt & adhuc dici possent persequi, vix integrum volumen sufficeret. Brevitati ergo studens multa omitto penes Botanicos eosque qui de materia Medica scripserunt requirenda.

Amygdalæ dulces multum nutriunt & corpus pinguefaciunt; quantumvis Galenus eas leviter alere scribat. Galeno opponimus Dioclis apud Athenæum, Simeonis Sethi aliorumque, auctoritatem, & quotidianam ferè experientiam. Humorum acrimoniam leniunt, semen genitale augent, unde tabidis & macilentis conveniunt. Exhibentur autem præcipuè in emulsionibus.

Lactis Amygdalini parandi modum describit J. Bauhinus his verbis, Amygdalarum dulcium à cuticula expurgatarum (quod fit aquâ tepida, non fervente, ne oleosa substantia provocet in actum, sicque lac non bene album fieret) quantum voles, ℥ij. vel ℥iij. Addi possunt semina Melonium & Cucurbitarum itidem decorticata ad ℥j. feminum Lactucæ & Papaveris albi (si refrigerare magis voles, somnumque placidum, non violentum, quod fit opiatum, accersere) singul. ℥j. vel ℥ij. Contundantur in mortario marmoreo, quod omnium optimum ad hanc rem, sensim affusâ aquâ cocta, aut decoctionis hordei vel etiam sero lactis pro ratione scopi; trajice per linteum, & in loco frigidulo conserva; nam citò acefcit. Possis cum solo hordeato & Amygdalis parare.

Sunt qui moti auctoritate Avicennæ, dicentis Amygdalas ob suam unctuositatem commovere choleram, sibi persuadent non tutum cremoris seu lactis Amygdalini usum febricitantibus, & eis qui stomachum

nachum bilofum habent, facile inflammare, mittere ad caput vapores, vulnerato capite iis non utendum, excitare dolorem capitis. Nos in cremore unctuositate illam non observavimus, nec quicquam nocentorum jam dictorum, licet in febribus & calidis morbis sæpius usi sumus, ut utamur ipsi indies, etiam in nostro corpore *J. B.* *J. Bauhino* nostra etiam experientia suffragatur, qui Lac Amygdalinum maximo solatio & levamine, in febribus sæpe potavimus, nec ullum inde vel levissimum nocentum aut incommodum sensimus.

Oleo Amygdalarum dulcium, in raucedine & faucium asperitate nullum novimus præstantius remedium. Pulmoni & pectori utilissimum esse nostrâ experientiâ multorum commodo sæpissimè exploratum inquit *J. Bauhinus*. Ad Orthopnceam, *R.* Olei Amygdalarum ζ ij. Sacchari candi ζ ij. Fiat elegma. *Chefneau* è Thonero. Nos recens expressum syrupo aliquo Thoracico, ut Hyssopi aut Hederae terrestris, affusum unâ agitare & miscere adeoque bibendum præbere (parva quantitate una vice) solemus, sed sæpius repetere illius usum, denuo agitantem vas, nam oleum à syrupo facile recedit, eique supernatat. De hoc oleo *J. Bauhini* sunt quæ sequuntur. Est sanè medicamentum verè *ὀνίκεσον*, & ad multa efficax, blandum, gratum, & quidam veluti typus aliorum oleorum ejusdem generis: Scimus quid possit in colico dolore ab induratis fæcibus, ab humore acri, in quibus tuto & maximo successu multoties exhibuimus. Sed recenter oportet esse expressum. Dof. à ζ ij ad ss β . vel per se, vel in jure carniæ. In constipata alvo mite, tutum & probatum medicamentum, etiam renum dolore divexatis. Est etiam insigne anodynum, & unicum propemodum infantium medicamen: quibus etiam recens natis exhibetur ad tormina ventris compescenda cum Saccharo penidiato ad ζ ij. Mefues oleum hoc duritiem omnem & siccitatem juncturarum & aliarum partium emendare, impinguare, conferre hecicis, semen augere, ardoriq; vulvæ & urinæ injectum commodare scribit. Convenit etiam mulieribus post partum difficilem ad dolores leniendos. Extrinsicus vel per se inunctum vel cum oleo Tartari mixtum [cum melle Diosc.] maculas faciei, à Sole aut etiam frigore perustis medetur, & cutem erugat.

Gummi Amygdalinum ad multa commendat Dioscorides: quòd verò illud astringere & calefacere scribit, *J. Bauhino* verum non videtur. Facile tamen conceferit astringere per accidens, nempe glutinando, viscido liquamine in humore aliquo dissolutum, qua ratione dysentericis quoq; prodesse putat.

Magma reliquum post expressionem olei ad extersionem manuum & faciei & cutis lævigationem quovis saponè præstantius est.

Amygdalæ amaræ calidæ sunt & siccæ, atten. aper. extergunt, diureticæ sunt, obstructions jecoris, lienis, mesenterii, uterique reserant. Extrinsicus lentigines tollunt si masticatæ illinantur, capitis dolori subveniunt (in frontalibus.)

Amygdalas amaras quinæ senæve si præsumantur ebrietatem arcere *Plinius* & *Dioscorides* tradunt, réniq; exemplo confirmat *Plutarchus* in *Sympof.* l. 1. quæst. 2. Ipse quoque *Dioscorides* in *Eupor. mullarum* Amygdalarum amarum cyathi unius mensurâ ebrietatem arcere scribit. Novimus tamen (inquit *J. B.*) qui amuletum illud adversus ebrietatem in usu habentes nihilo secius à Baccho obruuntur, ac nimia sui remedii fiducia decepti itâ prosternuntur, ut nec manus, nec pedes suo amplius fungi possint officio.

Amygdalas amaras vulpeculis si comedantur lethales esse tradunt. *Marcellus Virgilius* in fese, septem aut octo exhibitis, mortiferam earum vim expertus est: *Jo. Lutzius* in gallinis, quæ ex eju magmatis post olei expressionem projecti interierunt. v. *J. B.*

Experientia compertum est, oleum Amygdalarum amararum præ omnibus oleis, auribus esse convenientissimum.

Qui de facultatibus Amygdalarum differere vult (inquit *C. Hofman*.)

1. Hoc imprimis debet præ oculis habere quod *Galenus* monet 6. *Simpl.* etiam dulces habere aliquid amaroris, qui tamen à dulcedine vincitur. Hoc clarum facit ætas, ob quam amarescunt ac mel. Hinc omnes deterforiâ & abstergente facultate pollent.
2. Deinde & hoc debet animadvertere, ut sine dulcibus, sive amaris velit uti, utatur recentibus non rancidis, nam vetustate aquea humiditas absuntur & evaporat, adeoque evadunt prorsus oleosæ.
3. Ab hoc pendet tertium, quousq; progressæ sunt illæ quæ nondum sensibiliter sunt rancidæ. Quæ enim recentissimæ sunt, quia plurimum habent substantiæ illius aqueæ, quæ amarorem illarum obscurat penitus, ventriculo sunt amiores, sive alimenti sive medicamenti loco usurpes minisque caput tentant. Quò magis autem progrediuntur eò sunt deteriores. Recentissimæ autem sunt, quæ extus fulvissimæ, planæ & non rugosæ, intus albissimæ.
4. Et illud non videtur prætermittendum, semper & in omni usu detrahendum esse corticem illum flavum immediatè obhaerentem nucleo. Ille enim quia terrestri sua substantia obtundit & mitem calorem dulcium & acrem rancidarum, quivis videt causam. Hætenus *C. Hofmannus*.

Amygdalas tenellas antequam officula induruerint mensis secundis inferunt, & integras una cum tegumentis elitant Itali, suntque revera subacido sapore palato & ventriculo accepti.

Ex Amygdalis contusis cum Saccharo & aqua rosacea fiunt delicatissimæ illæ placentæ *Marcipanes* dictæ, quæ palato mirificè gratificantur, & principem nostro judicio inter bellaria locum vendicant. Ex iisdem cum Amylo & ovis conquassatis debita proportione mixtus & contemperatis parantur lagana illa nostratibus tantopere expetita & in præcipuo honore habita, quæ *Macaronos* appellant. Hæc autem in clibano coquant. Ex iisdem item cum Saccharo & aqua rosacea ad pulvis consistentiam aut paulò crassiorem comminutis fit Butyrum Amygdalarum dictum. Aliæque insuper multa dulciora, pasta & cupedia ex iisdem efficiuntur tum sanis tum agris grata & salubria.

Integra

Integra cum ficibus aut uvis passis comeduntur, & Saccharo etiam incrustantur. Quocunque autem modo sumptæ gulæ blandiuntur, & ventriculo etiam si probè comminuantur conveniunt. Aliis enim si non penitus atterantur dentibus, adèd densa & compacta est earum substantia, ut particulas deglutitas integras rejectas videas, quod observavit J. Bauhinus.

Vanlæbius in Itinerario suo Ægyptiaco observat, inundatione incipiente aquam Nili primò viridescere, deinde rubere valdeque turbidam & cœnosam fieri ad accessum Æthiopiæ diluvii; quæ res valde incommoda & nociva calidæ istius & siccæ regionis incolis foret, ni callerent artem aquam facili negotio depurandi & clarificandi; quæ hujusmodi est: Aquarii nempe & bajuli quamprimum hydrias suas seu cantharos aqua repleverint, interiora eorum passâ ex Amygdalis contusis paratâ affricatâ oblinunt, quo aqua brevi facibus secretis, seu ut Chymici loquuntur, præcipitatis, clara & crystalli instar pellucida evadit. Amygdalarum defectu aut inopiâ ex Armeniacorum nucleis pari modo contusis passam parant ad eundem usum. Quin & farinam Fabarum eundem effectum præstare Vanlæbius ab Ægyptiis edoctus est.

2. *Amygdalus Indica nana* Hort. Reg. Par. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Arbucula est fruticosa, radice tenui, alba, reptatrice: Caudice digitum crasso, trium quatuorve pedum altitudine: ramis crebris, gracilibus, quos pallidè flavescens tegit cortex; foliis, floribus & fructibus ab Amygdalo sativa nonnisi parvitate differentibus.

Floret vere, fructus Autumno perficit.

Tempus.

3. *Adamaram.* * H. M. *Amygdala Indica* Jo. Nieuhoff. itiner.

* P. 4. T. 3. 4.
p. 5.

H. M.

Præcellâ est arbor & speciosa plurimum, ramis decussatim in alios minores divisâ brachiata, ita ut velut alæ expansæ videantur, ac, uti in Abiete, Pinu & *Panja*, sursum versis magis magisq; gracilescent frondes, donec pyramidis ferè formam attingat. Ligno est albo, præduro, cortice glabro, extus cinereo, intus rubicundo munito; ramulis verò tenerioribus, viridibus ac lanuginosis. Radix cinerea, rubicundo cortice testâ, inodora, insipida. Folia brevibus, rubicundis, ac villosis petiolis plura simul junctâ, ac in orbem expansâ, ramulis utrinque inhærent, oblongo-rotunda, splendens, glabra, longitudine sesquipediam, latitudine spithamam circiter æquantia, superne viridia, inferne è viridi flavescencia ac lanuginosa: sapor amarus, odor nullus. Flores exigui, inodori, ac insipidi, tenuibus, rubicundis ac hirsutis petiolis inter expansâ folia ramulis (uti Ribium flores) racematim cohærent, quinque acuminatis, densis, intus albicantibus, extus viridibus foliolis constantes, decem in medio tenuibus, albicantibus *staminibus*, tot *apicibus* dotatis, mediam floris cavitatem & umbilicam occupantibus, quinque nimirum stellulæ in modum inter foliola expansis, quinque verò erectis, inter quæ *stylus* prodit viridis, hirsutus, ipsius fructus rudimentum. Fructus oblongo-rotundus, compressus & in arcum tensus, Amygdalæ perfimilis at major; cortice primùm viridi, glabro ac nitente, dein rufo, scabro & duro obductus, eo verò in maturitatem tendente dehiscente, & facillè officulum leve, oblongo-rotundum relinquente, putamini duro nucleus inest albicans, sapore Amygdalæ, præterquam quod inter masticandum, secus ac Amygdala, penitus dissolvatur, nullâ remanente ipsius nucleî substantiâ. Hic autem nucleus duobus constat albicantibus ac rotundis foliolis, spiritaliter convolutis, quæ in medio juxta longitudinem patens foramen relinquunt, uti apparet si nucleus in aqua calida tantisper maceretur; tunc enim convolutione hæc laxata & soluta, nucleus in duo foliola rotunda candida, quæ pedunculo brevi albo insident, se expandit.

Nascitur hæc arbor in sylvis *Malabar*, locis præsertim arenosis, plurimumque in hortis colitur. Ter singulis annis maturos exhibet fructus; cùmque floret antiqua decidunt folia, iis præcipuè in locis ubi flores erumpunt, atque ab anno tertio ad 80. non rarò frugifera manet.

Ex foliis arboris placentulas conficere norunt indigenæ, quas comedunt. Foliorum succus cum *Vires & Ufus.* *Oryzæ* infuso mixtus & exhibitus humores biliosos temperat, capitis dolorem ex læsa alimentorum in ventriculo fermentatione ortum sanat, necnon acerrimis doloribus colicis medetur. E foliis tenerioribus & succo lacteo nucleî Indicæ unguentum fit contra scabiem, lepram, impetiginem, similesq; cutaneos affectus: eademque folia, oleo Palmæ oblita, ac foris gutturi imposita, faucium tumores resolvunt. Fructuum nucleî in deliciis comeduntur, ex iisq; lac emulgetur uti ex Amygdalis, necnon oleum exprimitur oleo Amygdalarum perfimile, præterquam quod nunquam rancorem contrahit.

4. *Amygdalus Æthiopica fructu holosericeo* Breyn.

Hujus ramum duntaxat ad se à D. *Beverning* missum describit D. Breynius his verbis, Is ex virga rotunda, recta, digiti min. crassitie, pedali, per duorum aut trium digitorum intervalla geniculis protuberantibus distincta, constat; cujus lignum subalbidum, haud durum ac ferè insipidum; cortice crasso, obscure cinereo, multis punctulis ferrugineis guttato, ac per longum subtiliter striato, nonnihilq; lanuginoso obductum. Quodlibet geniculum folia septena, coronæ modo, summo ordine, plantarum stellatarum more circumdant, viridia, sursum spectantia, Oleandri figurâ, magnitudine, duritie, atq; crassitie perfimilia; pediculis etiam semuncialibus & longioribus inhærentia; sed venulis fibratis, crassioribus & obliquioribus prædita, ac circum margines ferrata. In secundo & tertio verò geniculorum inferiorum, supra foliorum exortum, *styli* sex videntur crassi, lignei, ex fusco cinerei & incani, duas aut tres uncias longi; qui circum virgam stellarum formâ in orbem aguntur. Hi mirum in modum fructibus multis, petiolos breves, crassos & lignosos habentibus, ornatî, versis pediculum angustioribus, in medio crassioribus, tumidis & ventriosis, antèrius nonnihil reflexis, aut in recurvum similenique papillis apicem exeuntibus; cernuntur. Cæterum fructus illi cum

cum Amygdalis Europæis formâ sunt pari, quibus magnitudine quidem nonnihil cedunt, sed virtute maximè antecellunt, ob pulcherrimum densis villis subtilissimis fericeis, colore ad Cinnamomum vergentem pulvinatum callum, quo adeò scitè à Natura sunt vestiti, ut tactu non solum tam lenes ac molles, sed adspèctu etiam & splendore tam æquales holoserico villosò, ut nec præstantissimi confectoris Holosericorum manus elaborare illos elegantiores possent. Sub pulvinate hoc mirabili callo officulum latet, non nimis duro instructum putamine, nucleum continens medicum, cujus saporem odorèmq; observare accuratè non licuit.

Locum.

Oritur in Promontorio bonæ spei.

5. *Amygdala Guyanensis* Clus. exot. l. 2. c. 6. C. B. *Amygdala Guianensis quodammodo triangulata cum tuberculis* J. B.

Clus.

Valde crasso & duro putamine erat præditus, ut non immerito Nux appellari queat, triangulata quodammodo formæ: infima enim parte ferè rectilinea erat & depressior, binas uncias longa, deinde ab ejus lineâ duobus extremis in orbem ita assurgebat, ut semicirculum formaret, quinque pane unciarum, qua parte longè densior erat & magis tumebat, multis tuberculis per univèrsum corpus sparsis, coloris ex rubescente spadiceo. Ea in binas partes secta magnum nucleum continere deprehendebatur, ejusdem cum nuce figuræ, pelle five membranâ opertum rufâ, sed inferiore parte candidissimum, atq; in binas partes separatum, instar Amygdalæ, cui equilem saporem habebat: quâ de causâ, inquit, non ineptè forsân Amygdala Guyanensis five Guyanica dici possit.

6. *Amygdala Peruviana* C. B. Fr. 2. cap. 18. l. 2. Exot. Clus. *Amygdala Peruviana cortice triangulari rugoso* J. B.

Clus.

Huc Amygdalæ Peruvianæ nomen inditum, quia fortè operimentum quo testâ fuit illi simile quod Amygdalam tegit, aut quia nucleus quem continet Amygdalæ nucleo non est dissimilis: certe (inquit Clusius) hujus quam, aperiebam nucleus & substantia & sapore Amygdalæ nucleum valdè referebat, sed ossis five lignei corticis qui nucleum continebat forma dissimilis, nam triangularis erat, dorso lato, in bina latera angulosa desinente, valdè rugoso, quemadmodum & utrumque latus: supina pars etiam rugosa, sed angusta & cuneiformis. In aquam conjecta hæc Nux non mergebatur, licet nucleum adeò integrum haberet, ut totum ligneum corticem expleret.

Tres ultimas arbores veras & genuinas Amygdali species esse non affirmo, nec enim scio an character genericus iis conveniat; quin potius contrarium suspicor. Verùm quoniam à Botanicis peritioribus ad Amygdalos referuntur, nec mihi constat quò referri debeant, receptam sententiam sequi malle, quàm absque probabili ratione aliquid innovare.

C A P. IV.

De Nuce Moschata.

Nux moschata five myristica Recentioribus dicta, Veteribus incognita, nonnullis (ut C. Bauhino) creditur. J. Bauhino, ut & Gallandino, *Comacum* Theophrasti, *Cinnamum* & *Caryopon* Plinii esse videtur. Idem & *Chrysoalanon* Galeni esse suspicatur.

Ob florem fructui contiguum, & fructum lanuginosum, pulpâ densâ aliâque convenientias, arborem hanc ad Pruniferas potius quàm Nuciferas referendam censeo, & Malo Perficæ non Nuci Juglandi subjungendam. A reliquis autem hujus generis distinguitur triplici fructus integumento, nucleo ovato, exterius rugoso, pulpa interiore venis flavo-rubentibus variâ, aromaticâ.

Nux moschata C. B. Ger. Park. *Aromatica vulgò moschata* J. B. *The Nutmeg-tree.*

Nucem moschatam conditam, prout ab Indiis adfertur, sic describit J. Bauhinus,

Perficum malum mediocri æquat, prinumque pulvinate integitur, Juglandis aut Perfici in morem, calyce: huic subest mediocri crassitudinis putamen seu cortex lignosus, nullo nec odore, nec sapore, intus cinereus, foris ex nigro spadiceo, valleculis hinc inde depressis inæqualis, quas extimo & huic jam dicto cortici interjecta *Macis* dicta explet, reticulato plexu certis locis durum illum corticem obvolvens, pertinacius circa pediculum adherens, aliqui liber, & incubitu duntaxat levi appressus, facili negotio avellendus, coloris ex rubro flavescens, saporis jucundissimi aromatici, acrisculi cum amarore quodam, velut oleagineum quandam punctura remittens, quem & acu punctus reddit nucleus, quem vulgò omnes Nucem moschatam vocant, Olivæ magnitudine, coloris ferè cinerei extrinsecus & rugosus, spadiceis & ex flavo-albicantibus venis undatim vel sine ullo ordine hinc inde discursantibus, substantiâ solidâ, sed in pila fragili, nec difficulter in frustra dissiliente, sapore & odore aromatico & subastringente.

Duim maximè generum sunt Nuces aromaticæ seu moschatæ: unum figura Olivari, quod *femina* dicitur: alterum longius minusq; rotundum, quod *mas*.

C. Bauhinus tres hujus arboris species distinguit. 1. Primam vocat Nucem moschatam fructu rotundo. 2. Secundam N. M. fr. rot. parvo. 3. Tertiam N. M. fr. oblongo.

1. *Nux moschata fructu rotundo* C. B. *muscata rotunda sive femina* Ger. *Nux aromatica femina* J. B.

Descriptionibus aliorum imperfectis omissis, accuratam Gul. Pisonis adhibebimus.

Arbor est Perficis Malis aut Pyris haud dissimilis.

Cortice cinericeo est, ligno meduloso, medullâ ex fusco rufescente. *Folia* parvis pediculis è ramis quibus arbor luxuriat, alternatim & ferè cætervatim, rarò singula dependent, latè viridia & tenuia, glabra, & nervo unico recto cum plusculis venulis obliquis prædita. Ea non recentia tantùm contrita manu fragrant, sed & cum exaruerint acrimoniam servant, & vim Aromaticam insignem, ut esse etiam usui Indigenis queant. *Flores* floribus Pyri Cerafive sunt & magnitudine pares & colore similes, quique faciliè cadant & parùm fragrant. *Fructus* succedens circa pediculum nonnihil turbatus, cætera orbiculatior, non ipsis ramorum fastigiis nascitur, ut Nuces Juglandes, neque in foliorum alis, sed in ipsis hinc inde ramulorum articulis. Quà desoruit summum Nucis operimentum virens & rugosum, villosumq, primò, satisq, densum est, deinde maturescens interfringitur multis luteis, purpureis, aureisq, maculis, sicut apud nos Armeniaca Perficave Mala. Villus iste mox filius & hians Nucem ostentat suo Maci quasi reticulo amictam, &c.

Nascitur arbor sponte, & frequens admodum, & sine cultura, in insula *Banda*, [quam nonnulli Moluccensium unam faciunt, plerique à Moluccensibus distinctam] & quidem sola, si Pisoni credimus. Alii in Moluccis inveniri tradunt & in *Zeilan*, sed infructiferas. *Banda* autem insula juxta Æquatorem sita, à Septentrione ad Austrum se incurvans, equinam veluti soleam constituitur, longa tres leucas, unam lata. Est hæc arbor annosa, & perpetuò virens & florens, perpetuòque nuces gerens, alias aliis maturiores. Proinde semper quidem bis, interdum ter fructum suum fert uno in anno. Vindemia prima fit Augusto & Septembri: altera Martio circiter; Tertia alio atque alio mense, prout faverit tempestas cæli. Legi nuces nisi benè maturæ non debent, aliter minis sunt durabiles, Lactæ, corticibus exemptæ siccantur primùm ad Solè. Siccatis admittitur Macis. Postea Nuclei, quos Nuces vocamus, lavantur calce. Hac enim sola tutæ præstantur contra corruptionem, & omnem etiam externam injuriam, & aptæ per univèrsam terrarum orbem longis navigationibus transferri. Optimæ sunt quibus color est ex rufo cinereus, sed interpolatus stris quibusdam albidioribus.

Hunc fructum varia quidem aves depascuntur, sed maximè Columbæ genus album & parvum, quæ dehiscente nucamento, illectæ suavitæ Macis hunc cum Nuce eripiunt & devorant, nec nisi repleta ingluvie capacissima saginam deserunt. Nostrates ibi mercatores Columbis istis *Neurocters* sive Nucivoris nomen imposuerunt. Quas autem vorant Nuces post integras per alvum reddunt. Redditæ citius deinde germinant, utpote præmaceratæ fervore ventriculi. Arborea inde natæ, ceu præcociores, faciliè sunt corruptioni obnoxia, fructumq, ferunt cæteris multò viliores, & hæc causâ neglectum incolis contemptumq, præter Macin, quem ad adulterandum meliorem adhibent.

Clusio Arbor est excelsa, Pyro haud minor, foliis Laurinis, minis tamen duris, & paulò interdum latioribus, veriùs Arantii foliis propioribus, si appendices demas, alternatim & non ex adverso nascentibus, in ambitu non serratis, pediculis brevibus. *Fructus* singularis ut plurimum ex tenuioribus extremis ramulis dependet, interdum bini. Exterius densum fructus operimentum sulci cujusdam illud in binas partes æquales dividens formâ præditum, eaque etiam parte maturum dehisceat. Macis color initio adeò rubens & elegans est ut admirationem pariat, sed aeri expositus paulatim illam elegantiam amittit, & flavescens colorem tandem contrahit.

2. *Nux moschata fructu oblongo* C. B. *myristica oblonga sive mas* Ger. *Nux aromatica* J. B. *Palâ Meisiri Moluccensibus*.

Non ideo mares dicuntur quia dignitate & facultate antecellunt, quasi natura majoritatem & longitudinem fecisset notam præcellentia. Quippe (inquit Piso) secus se res habet. Nam quantum mole cæteras superant tantum ab his superantur virtute aromatica, omnibusq, dotibus Muschatæ nuci genuinæ & nobiliori concessis. Nomen verò à plebe habet, quæ sibi persuadet non ratione aliqua, sed superstitione mera, oblongam Nucem in cibo viris datam potenter eos ciere in Venerem, & facere solito strenuiores. Macis tamen ejus quamvis elegantissimi quoq, coloris sit, adeò est infirmis viribus, ut etiam nullo apud suos sit in pretio. Unde & arbor ex qua nascitur inter degeneres & sylvestres habeatur negligaturq.

Arbor ipsa foliis est longioribus (ut quæ interdum pedem Romanum æquent longitudine, latitudine tres aut amplius uncias) crassioribus, nervosioribus, prona parte canescentibus, supina viridibus & splendentibus. Nuces majores sunt, non solum oblongæ, sed & quadratæ ferè. Ex non è ramorum interstitiis ut priores excrevit, sed summis, & Juglandium instar simul ternæ quaternæve. Macis etiam reficcatus elegantioris coloris est.

Nux moschata subalstringit, stomachica est, cephalica & uterina. Flatus discutit, coctionem promovet, halitum foetidum oris emendat, foetum recreat, lipothymia ac palpitationi cordis succurrit, Lienem minuit, alvi fluores compescit, vomitum sistit, Urinas ciet, visum etiam acuit. Aëtiis pulmonibus officere scribit.

In dysenteris aliisque fluxibus Nux Moschata meritò celebrari potest, quandoquidem diversas facultates, omnes in hoc affectu necessarias continet. Ejus oleosa substantia illinit intestina, nè radantur ab acris humoribus, & dolores lenit; aromatica qualitas, in aëreo spiritu consistens, partes nobiles penetrat, & miniscè corroborat; terrestri pars adstringit & exsiccat ulcera, cicatricemq, inducit. *Fab. Hildan. lib. de Dysenter. c. 10.*

Nucè moschata saccharo conditâ utuntur Brachmanes in omnibus frigidis cerebri morbis, Paralyfi & aliis nervorum & uteri affectibus, quin & Cardiaca tenetur. Jam à multis annis ad nos adferri cæperunt

cœperunt ex Indiis Nuces moschatae saccharo conditæ pro bellariis ad epulas lautiores. Delicatiores etiam nucamento seu exteriori cortice viridi delectantur solo, eumque ipsi Nuci præferunt dum plane est immaturus, tam propter odoris suavitatem, quam propter saporis adstringentis, atque ob id stomacho amici jucunditatem. Docuit interea usus non omnino innoxias esse istas delicias, neque tantum quando sine, sed quando cum suis nucibus fumuntur. Pollent enim, eaque insigni facultate narcotica, qua frequentiore aut largiore usu soporosos invehunt affectus. Hinc non dissimile veri est quod tradit *D. Tavernier*, nimirum, cum hæc nuces maturefcere incipiunt Aves Paradisiacas harum vescendarum avidas magnis gregibus ad Moluccas insulas convolare, non secus ac Turdos vindemiæ tempore in Galliam; Nec tamen delicias suis impunè fruuntur, nam cum fructibus hæc ad satietatem se ingurgitarent, vertigine correptæ in terram velut ebriæ decidunt, ubi jacentium crura formicæ brevi comedunt.

Nuces ipsas siccatas [immoderatè sumptas] eadem facultate donatas esse comprobat historia quam narrat *Lobelius*; nimirum, se in Anglia vocatum ad generosam matronam prægnantem, quæ cum summo desiderio avide duodecim Nuces moschatas tanquam panem commanducasset, incidit in delirium vel potius ebrietatem, sed post impetratam quietem & somnum copiosum, repellentibus capiti admotis, convalluit.

Vulnus cujusdam militis citò consolidatum ab usu Nucis Moschatae internè sumptæ refert *Tachenius* in lib. de morborum principe p. 110. Hic fructus etiam celebratur à *Le Febvre* & à *Wedelio* in vulneribus consolidandis. *J. Bauhinus* cum in Apenninis montibus frigidam avidiùs bibisset subitò incidit in insignes vesicæ dolores flatibus in scroto vexantibus accedente tumore, sine tamen ulla hernia præcedente aut subsequente. Cum existimaret se in monte præ doloribus periturum, itineris socius *Oswaldus Gabelkover* amicè obtulit Nuces moschatas, quas secum habebat. Devoratis quatuor subito per *D. G.* & hoc remedio liberatus fuit à doloribus, atque iter perfecit solpes & incolumis. *Memorable inprimis experimentum.*

Ad paralytin partium deglutioni inservientium Nux moschata masticata & deglutita est egregia. *Etmull.*

Exprimitur ex nucibus recentibus contusis & in Sartagine fervescit oleum I. communi, ad multa utile v. g. ad ventris tormina & dolores nephriticos (in liquore calido exhibitum) ad tormina infantium umbilico inunctum, ad nervorum articulorumque, diuturnos dolores à frigore excitatos. Extrinsicè conciliat blandè somnum temporibus illitum.

Macin seu secundum involucrem Nucis Myristicæ cum Macere Græcorum confundunt è Recentioribus Botanicis non pauci, vicinitate nominum, ut verisimile est, inducti: cum tamen hæc duo multum inter se differant. Macer enim cortex est radicis in *Malabar* nascentis, substantiæ frigidioris & terrestrioris, & ob id sistendis alvi fluxibus destinatus. Macis è contra tegumentum Nucis Indicæ, & quidem egregiè aromaticum est, multoque & spirituoso calore plenum, unde & adversus frigidos affectus, itemque venenatos solet usurpari.

Macis autem ille priusquam ex pleno maturuit, & adhuc colore est elegantissimo coccineo, condiri apud suos sale & aceto solet, & inferri primæ mensæ ad excitandum appetitum. Posteaquam verò maturuit Macis, admittitur Nucis & exsiccatur ad Solem, collectusque cum cura reponitur, servaturque. Odore semper quidem grato est, sed recens mirè jucundo: Sapore aromatico & suaviter amaro, & qui quandam à se siccitatem ori relinquit. Eisdem vires quæ Nucis ei adscribuntur; quia tamen partium tenuiorum existit, ideo & operando efficacior, & magis penetrans habetur.

Macis oleum ut oleo Nucis quantitate cedit sic qualitate antecellit: magisque commendatur in nervorum affectibus & aliis frigidis morbis: quin & *Podagram* (mirabile dictu) pedi oblitum fanare *Cronenburgius* refert.

Ad ventum utero inclusum. Accip. Nucem Moschatam non vitiosam, decid. in partes iijj. Projice unam super carbones accensos, & fumum accipiat mulier per infundibulum, terque id faciat. Hoc remedio *Bonnæ* mulierem juvenem curavit *Hartmannus*. Communicavit *D. Hulse*.

* P. 4. Tab. 5.
p. 9.

3. *Nux myristica major spuria Malabarica. Panem-palka* * *H. M. Avellana Indica* genus oblongum *Clus.* *Nux Indica oblonga, intrinsecus similis Nucis moschatae* *J. B. Palma* cujus fructus oblongus *Fausel* similis *C. B. malè Palmam* vocat. *Areca* sive *Avellana Indica versicoloris* genus oblongum *Park.*

H. M.

Arbor est procera, caudice crasso, multisque ramis densis donato, qui cortice fulvo obducti, ac medullâ intus molli, haud secus ac in *Sambuco* observatur, referti sunt. Lignum albicans, ponderosum, inodorum, insipidum, cortice obductum spadiceo-rubro, intus albicante, qui cuticula tenui, nigricante insuper munitus est. Radix itidem albicans, cortice cinereo, fragrante & subamaro cincta. Folia oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, mali Aurantiæ foliis haud absimilia, excepta illa appendice, quæ hujus arboris folia caret, brevibusque ac rotundis petiolis ramulis inhaerentia, superne colore atro-viridi splendens, infernè viridi diluore: Sapor sylvestris ac acerbus, odor suavis. Flores exigui, circa ramulos teneriores ubique inter folia brevibus, rotundis ac viridibus petiolis glomeratim non sparsim producuntur, sensimque porrectis columellis umbellæ specie panduntur: constant unico subflavescente foliolo seu calyce, sed in tres quatuorve leves incisuras aut lacinas diviso, in cujus medio stylus prodit albicans & brevis; odor nullus, sapor sylvestris. Fructus bini, terni aut plures conjunctim ramulis inhaerent, oblongo-rotundi, ac ovo Anserino cum formâ, tum magnitudine haud absimiles, extus è viridi flavescentes, cortice crasso, carnosò, molli, ac pulvinato, saporis acido-adstringentis, odorisque ingrati recti, Juglandis in modum. Huic subest putamen seu cortex lignosus, nullo nec sapore, nec odore, intus cinereus, foris ex nigro spadiceo, valleculis hinc inde depressis inæqualis; quas extimo & huic jam dicto cortici interjecta quædam substantia, verè Macis similis, explet, reticulato plexu certis locis durum illum corticem obvolvens, coloris ex rubro flavescens, odoris ac saporis haud ita grati ac vera Macis: perrupto verò cortice lignoso

nōso nucleus adest oblongus, dactylum tam magnitudine quā figurā referens, coloris ferè cinerei, ac rugosus, necnon Nucis Moschatae mari perquam similis, praterquam quòd vix illius sapor odorve in hoc nucleo reperitur.

Crescit ubiq; in sylvis *Malabar*; semel aut bis quotannis maturos profert fructus, Junio viz. aut Decembri & Januario mensibus, diuque frugifera manet. Locus & Tempus.

Nuces hæ nullius in medicina usûs sunt. Verùm Mercatores Turcæ & Judæi nuces Moschatis nucibus maribus, & macin veræ maci admiscere solent & emptores fallere. Similiter è nucibus hisce earundemque maci oleum exprimunt, & genuino nucis myristicæ oleo admiscunt. Ufus.

Cæterùm notandum est (ut in historia Faufel etiam monuimus) Lobelium in Observ. Avellanæ Indicæ genus oblongum *Clus.* idem esse censere cum nucleo Palmæpinî quod (inquit J. Bauhinus) an ei concedendum considerandum est. In eadem sententia est & de Arn. Syen notis in Hort. Malab.

Ponna H. M. P. 4. T. 38. p. 79. Prunifera seu Nucifera Malabarica foliis Nymphææ fructu rotundo, cortice pulvinateo.

H. M.

Arbor est vastâ magnitudinis, altitudine 90, crassitie verò duodecim pedum mensuram circiter æquans, multisque ramis in orbem longè latèque diffusis donata; qui cortice glabro, primùm viridi, deinde rufescente muniti, ubi inciduntur albicantem stillant liquorem: lignum albicans, cortice obductum crasso, squamoso, nigricante, intus purpurascens; isque vulneratus lachrymam fundit flavescens, viscidam ac tenacem, quæ Solis ardore in gummi duriciem non rarè exsiccat. *Radix* fibrata, albicans, flavescens cortice tecta, odoris gravis, saporis adstringentis. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos brevibus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, Nymphææ foliis haud abfimilia, crassa, densa, glabra, splendens, superne atro-viridia, inferne subviridia, in ambitu deaurata, costa media crassa & in * adversa parte altè exuberante, è qua innumeri exiles & panè invisibiles nervuli superiora versùs excurrunt, & ultra folii medium omnino evanescent; sapor acidus. *Flores* racematim circa extremos ramulos petiolis longis proveniunt, Trifolii hepatici floribus cum forma, tum magnitudine haud abfimiles, octo candidis, crassis, rotundis ac intus concavis foliolis constantes, densa viridium staminulorum, flavescens *apicibus* oratorum congerie mediam flosculi cavitatem & umbilicum occupante, inter quæ albicans emergit *stylus*; odor suavis, sapor nullus. * Ego potius averfam dixerim.

Simili planè modo *fructus* ramulis adnascuntur, rotundi, glabri, virides, nitentes, maturiores verò rufescentes, cortice crasso, carnosio, molli ac pulvinateo, saporisque acido-amari tecti nucis Juglandis in modum; huic subest putamen seu cortex lignosus, albicans, *Nucleum* includens, oblongo-rotundum, ex albo flavescens, saporis primùm dulcis, deinde valdè amari; qui dissectus (haud secus ac arboris cortex) lachrymam fundit citrinam ac resinofam.

Provenit ubique in Malabar, locis arenosis, præsertim circa *Aregatti*: quotannis bis fructum fert, *Locus* Martio viz. & Septembri mensibus atq; 300. non rarè frugifera manet annos.

Ex fructuum nucleis siccatis oleum exprimitur ad lucernarum usum: idem illitum membrorum *Vires* dolores tollit. Insuper ex vetere hujusmodi oleo cum cera flava unguentum conficitur quod scabiei *Ufus.* medetur.

Ex arboris cortice & foliis in aqua communi coctis egregium fit collyrium. E cortice radicibus detracto & in aceto macerato extractum paratur, quod cephalæam sanat, si caput eo fricetur. Lachryma ex arbore & fructibus stillans, collecta & exhibita, vomitum ciet, alvum movet, adeoque humores viscosos sursum deorsumq; vehementer expurgat.

C A P. V.

Cerasus Brasiliensis Masaramdiba dicta Pison.

Pison.

Arbor hæc Cerasum altitudine non solum, sed & ligno, foliis, fructibusque æmulatur, eisque si è longinquo conspiciatur, simillima apparet: olim sylvestris solum erat, nunc in hortis Lusitanorum colitur. Floret mensibus hybernis, moxq; fert fructus infinitos, Cerasi quidem Europæi magnitudine, sed figurâ nonnihil dissimiles, quòd hi non exactè spherulæ instar rotundi sint, sed paulò compressiores, & pediculis brevioribus, crassioribusque ipsis ramis adnascantur. Accedit quòd pelliculâ vestiantur tenaci, crassâ prius rubescens, sed ubi maturuerint miniati & tristis coloris. Præter duriorum quem continent lapidem lacteo turgent liquore dulcissimo, eoque non ingrato, ideoque ab omnibus pariter incolis inter epulas expecto.

Quia temperatè calidus est hic succus, & nutriendi facultate pollet, expressus emulsionis instar exhibetur; tum inprimis contra frigidus pectoris affectus, vel solus, vel aliis pectoralibus remediis admixtus: guttur deniq; & asperam arteriam malè affectam maximopere mulcere comperitum est. Vires.

CAP. VI.

De Pruno.

Prunus Asiatica originis esse videtur. Nam Prunus sylvestris in Asia, auctore Galeno, *πρόμυ* vocatur. Vel à Græco *πρόμυ* dicitur, quæ vox occurrit apud Theophrastum, si modò eadem *πρόμυ* & *κοκκινά*, ut verisimile esse ostendit J. Bauhinus. *Κοκκινά* δὲ τὸ *κόκκινον* ἢ *μάλα* dici persuadet hemistichium illud Nicandri in Georgic. *μάλον ὃ κόκκινον* κλάσει; quòd cum floret hæc arbor cuncti è latebris suis prodeant: ut erent, qui à *κόκκινον* granum & *μάλον* dictum volunt, ita enim *κοκκινά* Malum Granatum esset; quod naturæ repugnat; adde & *κοκκινά* inde dici repugnare Analogiæ, nam non *κοκκινά* sed *κοκκινά* scribendum esset. Pruna Rhodiis & Siculis *Βεζβύνα* vocantur.

I. *Prunus sativa* C. B. The Plum-Tree.

J. B.

Notior est Prunus quàm ut longà verborum serie describi debeat. Mediocris est altitudinis & crassitie: *Folia* Pomi [imò minora, & pro magnitudine longiora & angustiora] nigriora, glabra, crenata. *Flores* ut in sylvestri candidi, majores, pentapetali. Caudex latis firmus, crassus, materie rubescente aliquantulum, sed pulchrè rutila circa interna, præsertim vetustiorum, durà mediocriter & tractabili, cortice fusco, scabro, ex quo exsudat gummi fulvum, pellucidum, ori gratum. Fructus nihil aliud sunt quàm succulenta quædam pulpa, tenui tunica obducta, magnitudine, figurà, colore, callo, sapore, infinitè propemodum variantes. Os compressum, magna parte oblongum, dentibus fragile, nucleum subamarum gustu continet. Pruni, auctore Theophrasto radice nituntur longa, numerosa, robusta ac mori contumaci.

* Comment. in
Theoph. hist.
l. 4 c. 3.

Prunorum (inquit J. Bodæus à Stapel) infinita sunt genera, & inexplicabiles differentie, vario cultu & studio inferendi inventæ, cum Nucis & Malo & Amygdalo inferantur, quæ faciem parentis, succum adoptionis exhibent, ut ingeniosè Plinius. *Coloris* respectu, sunt alba, viridia, cerea, lutea, rubra, nigra, cærulea, ex cæruleo nigricantia: *Saporis*, acida, dulcia, medii saporis, austeriora: *Magnitudine* sunt magna, media, parva: *Figurâ*, longa, rotunda, ovata, acuminata, pyriformia: *Substantia*, mollia, dura, mediocria: in quibusdam caro ficiorè facilè ab osse abscedit, & hæc in omni genere bonitatis nota est; in aliis humidior pertinaciùs adhæret. Prunorum differentias è variis auctoribus quæ Veteribus, quæ recentioribus descriptas proponit J. Bauhinus quem consule. Nos celebriores tantum species, quæ nunc dierum in præcipuo honore & pretio sunt breviter perstringemus.

Inprimis autem ingenuè fatemur nobis nondum constare, an quæ vulgò habentur Prunorum species revera specie differant, an accidentibus tantum nonnullis à satione, & forte etiam cultura ortis variant. Verisimile equidem videtur differentias hæc ad modum Pomorum & Pyrorum satione obtineri, quòd adeò numerosæ sint, novæq; & majoribus incognitæ indies in lucem prodeant; quòdque Schwenchfeldius, autor fide dignus Prunidactyla oblonga & cærulea ex Prunorum cereorum semine nasci affirmet. J. quidem Bauhinus se opponens profecto, inquit, nobis hoc nunquam persuaserit Schwenchfeldius. Considerent Agriculturæ studiosi, an ex Prunorum Cereorum majorum semine, hoc est, à specie distincta, possit nasci alia species, nempe Prunidactyla cærulea; quòd nobis non fit verisimile. At summus Vir pro confesso & indubitato sumit, quòd nobis dubium & incertum videtur, nimirum Pruna hæc specie distincta esse; imò contrarium ex hoc experimento colligimus, ea sci. revera non differre specie, sed accidentibus tantum quibusdam à satione ortis intra eisdem speciei latitudinem variare. Verùm nihil affirmo, sed rem curiosis determinandam relinquo.

1. Pruna omnibus sæculis à Veteribus & Recentioribus celebrata, sunt Damascena dicta, à Syria: Damasco cognominata; quanquam suspicor non idem Pruni genus esse quòd apud varios Auctores hoc nomine venit. Ruellius nigram cutem, carnem, suavem, rotundum lignum, exilem nucleum iis attribuit. J. Bauhinus Pruna in orto Montbelgardico Ducis Wirtemberg. pro Damascenis habita purpurea esse scribit, valdè rotunda, quibus pulpa ab officulis facile abscedit, ex brevi pediculo pendentia, cærulea quadam nebulâ resperâ, tota concoloria, etiam adhuc immatura, valdè acida, officulata continentia, parva, similia officulis Ceraforum. Eiusmodi ferè sunt quæ in officinis nostris exsiccata prostant sub nomine Prunorum Damascenorum: quanquam Parkinsonus Pruna illa magna quæ ad nos ex Gallia sicca adferuntur magnâ copiâ pro Damascenis habet. Et C. Bauhinus Damascena quæ ex Syria Venetias sicca adferuntur Pruna magna, dulcia, atro-cærulea vocat, & nucleò esse longo & plano potius quàm rotundo scribit, Bellonio monente: quæ autem nucleum parvum non multum Ceraso majorem habent & à suis Damascenula vocantur ab his distinguit & Pruna parva dulcia atro-virentia appellat. Caterùm Pruna Damascena olim Palladii ætate, non minùs quàm hodie, siccabantur in Sole per crates loco ficiore disposita. Hæc quamvis Dioscorides siccata ventrem sistere dicat; Galenus tamen & ipsa palam etiam subducere scribit, quòd omnium sæculorum experientia confirmat.

2. Pruna Briolensis aut Brignolensis. Pruna ex flavo rufescentia, mixti saporis, gratissima C. B. ea detracta cute, & uvarum passerum modo, velut in unum glomum compacta ficum instar advehuntur, aut in scatulis. Colore sunt dilutè rubello, ad flavedinem tamen inclinate, carne firmiscula qualis corticis Citri conditi aut Cydonii mali. [Nobis tum colore tum consistentiâ ad Armeniaca siccata magis accedere videntur] subacida atque vinosa, febricitantibus cruda, vel ex aqua levissimè cocta nurè expectata, nullo officulo, quippe eximunt incolæ qui reponunt. Figurâ caricas pingues egregiè referunt si colorem demas, [imò nec colore ab iis multum abludunt.] Eadem cum officulis accepimus:

accepimus: oblonga erant sicut & officula, quæ parva, durissima, nucleum continentia modicè amaram, gratam tamen.

Hæc à *Brignols* Provincia oppido, loco suo natali dicta sunt, nostris corruptè *Prunellas*. Damascenis olim omnium præstantissimis Brugnolenfia hodie palmam præripuerunt bonitate, salubritate & sapiditate, inquit Adversariorum auctores.

3. Prunus Myrobalanus dicta *J. B.* Pr. fructu rotundo, nigro-purpureo dulci *C. B.* * Facile adolefcit hæc arbor, & in vastam excrefcit amplitudinem, majorésque ejus rami subinde in alios divisi opacam admodum præbent umbram. Caudex multò læviore gratioréque oculiscortice præditus est quàm reliqua Prunorum genera; teneriores rami, graciles admodum, tenerimo cortice vestiuntur. *Folia* quodammodo media inter Prunum & Cerasum, tenella, per ambitum serrata sunt. *Flos* candidus, tenuior quàm in vulgari. *Fructus*, cujus alternis annis feracissimus est, rotundus, oblongo tenuique pediculo inter folia pendens, adpectu jucundus, per initia viret, maturitatem adeptus purpurâ nigro commixtâ nitet: carnem succulentam ac palato gratam, & nucleum non admodum magnum habet.

Floret cum aliis ejus generis novo vere; sub Julii finem & Augusto fructus maturitatem adipiscitur. In Cæsarei palatii horto crevit, unde primùm eò delata incertum.

Cur huic generi Pruni Myrobalani sit appellatio data, fateetur se nescire Clusius: nam, inquit, nec fructus similis est, neq. officula, quæ reliquis Pruni generibus similia habet, licet parva, cum legitimum Myrobalanorum officulis sive nucleis, quæ canaliculata sunt & striata, quicquam commune habent. Ex hujus nucleo natum est aliud genus minore fructu & dulciori pulpa, cætera similes.

Prunus solo læto gaudet & humido. Cælo tepidiore meliùs adolescere putatur, quamvis & frigidius possit sustinere. Non temere in montibus visâ Prunus, inquit Plin. Locis glareosis & arenosis, nisi juventur lætamine, caduca Pruna & vermiculosa non grandescunt: autor Palladius. Gignuntur hodie in omnibus cogniti orbis regionibus, sed potissimum ubi terra sit soluta & hortenfis. Florent plerumq. cum Ceraso Aprili, aut etiam citius, ante Pios: Flores autem folia antevertant. Fructum diversimodè maturant, Julio, Augusto, & Septembri mensibus: estque contumacis vitæ Prunus. *J. B.* Seruntur ossibus, aut stolonibus seu viviradicibus. Reptant enim radicibus, & subinde sôboles emittunt.

Pruni fructus esculentus est, sed ventriculum male afficit, alvumq. solvit. Plinius Pruna stomacho utilissima esse scribit, sed brevi momento. Alii succi mediocriter boni esse aiunt, facile corrumpi & egeri, parùmq. alere. Nos quidem Pruna si præmatura sunt & humida, in ventriculo corrupti apta putamus, ideòque non sine periculo copiosius ingeri: verùm nondum plenè matura, dum acidi & acerbi nonnihil retinent, ventriculo grata esse, & sine noxa edi posse. Distinguendum etiam est de Prunis, nam quò dulciora sunt eo magis medicamentosa sunt, magisq. purgant, si plenè matura sumantur. Hæc autem cum maturefcere incipiunt maximè alimentosa sunt & ventriculo gratiora commodioraque. Distinguendum & de constitutionibus: Qui enim frigidior sunt ventriculo stertunt offenduntur ab usu Prunorum; qui calido non item. Pruna recentia saccharo condita & affervata, ut moris est apud matronas nostrates, præsertim si ex acidioribus sunt, ventriculo convenire, & ægris vel febricitantibus permitti posse sine ullo nocumento putamus.

Pruna omnia, etiam ficcata, alvum solvunt, sed magis recentia ex sententia Galeni & omnium ferè medicorum; quod tamen experientia nostra in universum non confirmat. De plenè maturis & mollibus, succo dulci abundantibus id concedimus, non de acidis & acerbis, necdum plane maturis. Piora quia abundant multa humiditate, & corrumpunt tonum ventriculi & flatu gignunt: quod & Damascena ficcata faciunt, quod quivis in seipso facile experiri potest, si ea copiosius ingerere velit.

Damascena passa aquâ decocta donec turgescant, & pulpa eorum tenera evadat modico Saccharo aspersa mensis secundis inferuntur. Frigefaciunt & humectant, alvumq. leniter solvunt, unde & in febribus conducunt modò parcè fumantur, æstum enim febrilem leniunt, & sitim extinguunt.

E Prunis fit Electuarium Diaprunum dictum, quod ad omnes calidas & ficcas febres unicè facit, quippe cum humectandi & refrigerandi vi polleat.

Pruni folia, Plinio & Diosc. tonsillis, gingivis, uvæ profunt in vino decocta & subinde ore coluto: in lacte decoctis cum lacte ad puerorum aphthas colluere præcipit Apollonius apud Galenum.

Ex floribus Pruni sylvestris, (quidni etiam sativæ?) per iteratam infusionem, ut in rosis, fit apud nos *Syr.* purgans, quem audacius quidam substituunt etiam Syrupo Rosarum solutivo simplici.

Gummi Prunorum agglutinandi vim habet, & in vino potum calculum comminuit, auctore Dioscoride, quod nec J. Bauhino, nec nobis probatur. Ex aceto verò illitum lichenas infantium sanat. *Diosc.*

Pruni lignum vulgò operariis ad tornum, ad sclopetorum thecas, & ad cultrorum manubria expetitur: idque pulchello mangonio præparare norunt vel cum lixivio decoctum, vel cum calce viva & urina aut lixivio effuso maceratum ad elegantem rubedinem, si natura non hæbeat redigere.

A. 2. Prunus sylvestris Ger. Park. J. B. C. B. *Acacia Germanica* Schrod. *Σπυδία* Theophrasto: *Spinus Virgilio.* The black Thorn, or Sloe-tree.

J. B.

Arbor fruticosa est Prunus sylv. sepibus notissima, radicis multiplici reptatu se propagans, multis ramis donata, & minacibus spinis horrens, cortice subpurpureo & cinereo. Flores ante folia è ramulorum tuberculis profert confertos, niveo candore insignes, teneros, amaros, odoratos, si sepes iis refertos appropinques, alioqui si singulares naribus admoveas odoris ferè expertes, pentapetalos, in quorum medio fibræ alba, apicibus intensè croceis, cum stylo viridi longiore. His ortu proxima sunt folia, Pruni sativi foliis similia, sed multò minorâ, in ambitu serrata, sapore adstringente. Flosculis pari fertilitate succedunt fructus, parvi, ex rotundo oblongi, Cerasis vulgatis minores, primò virides, paulò ante maturitatem glauci, tandem maturefcetes atrocærulei, insigni adstrictione præditi, officulum

ficulum continentes, Cerasi officulo par, aut paulò minus, sed longius, similem nucleum majusculum continens. Radice nigra est; saepe in tuberos & nodos media radice se relaxat.

Locus.

De loco non est cur multa dicamus, quòd passim ferè proveniat, in sepibus, sylvestribus, sylvis, dumetis, collibus & planis. Incommoda est ad sepes vivas ob nimium reptatum; commodior multo Spina alba, verum lentè crescit. Ad sepes mortuas Spinæ albæ præfertur, quòd durabilior sit. Floret Aprilis & Martio, ferius citiusve pro Veris constitutione. Septembri & Octobri fructum maturat.

A. *Prunus sylvestris major* J. B. *Pruna sylvestria præcocia* C. B. *The black and white Bullace-tree.* fructu nigro & albo.

Hæc in hortos transfertur, inque justam Pruni magnitudinem excrescit, nec tam frequentibus spinis horret, fructique est duplo triplovè majore, succulentiore mitiore, suaviore, quique aliquanto citius maturatur.

A. *Prunus sylvestris, fructu rubro acerbo, & ingrato,*

Nec caudice, nec foliis, nec flore à Pruno sylvestri majore nostratibus *The black Bullace-tree* dicto differt. Sola diversitas est in fructu, quem hoc genus obinet subrotundum, rubrum, polline quodam cœrulescente, qui digitis facile detergi potest, obductum, magnitudine jam dictæ Pruni fructus, sapore acerbo & amaricante quique comedentem ferè strangulet.

Locus.

A. D. Dale observata est hæc arbor in sepibus secus viam publicam, uno minus milliari trans oppidum Chelmsfordiam versus Brantriam in Essexia. Item propè *Bocking* vicum, ad viam quæ inde Coggeshalliam ducit. Tandem ad dimidi milliariis distantiam à Clara Suffoliciæ oppido itinere Brantriano, in sepibus.

Pruni sylvestris fructus, si deflorescente arbore imbres contigerint, mutatur in oblongum quoddam & inane corpus quod Itali *Turcas* vocant. *Cæs. Cam.* At hoc non peculiare est Pruno sylvestri, ut volunt *Cæs. & Camer.* sed aliis etiam Prunis accidere observavimus. Debetur autem cuidam insecto, quod fructum tenellum compungit, & ova sua ibidem deponit.

Vires.

Pruna sylvestria refrigerantem & adstringentem vim obtinent. Ob immensam acerbiteriam edendo non sunt nisi vel aqua coquantur, vel igne ustulentur: nonnulla tamen gelu tacta mitescunt adeò ut edi possint. Melle condita non tantum comestationibus nocturnis proponenda sunt, sed dysentericis etiam & alvi profluviis laborantibus exhibenda. Ad eadem facit & decoctum & vinum ex his fructibus confectum, quod ad Julium & Augustum usq. menses diligenter adservare convenit.

Aqua è floribus destillata & data, ad laterum dolorem singulari facit experimento. Ea verò efficacia fuerit, si flores recentes per noctem vino forti & optimo macerati in *MB.* destillantur. *Trag.*

Adversus vini penduli vitia nihil efficacius Prunis sylvestribus reperitur. Pruna antequam flavo tingantur colore leguntur, & in mortario tusa, pro magnitudine vasis multa aut pauca vino injiciuntur, cumque probe vino agitatione crebra commixta fuerint, obturatur vas per dies octo vel decem: tum intra paucos dies vinum restituitur. Ceterum possunt Pruna syl. tusa & in aere siccata ad eos ulus per totum annum conservari.

Flores cathartica vi pollent, unde ad alvum subducendam in vino macerati, aut in Syrupo crebris infusionibus parato, exhibentur.

Fructus ad ea valent ad quæ adstrictione opus est. Consule si placet Matthiolum, qui totam sylvestris Pruni plantam adstringenti facultate præstare scribit, quo cum etiam consentit Schwenckfeldius. At flores excipere oportuit. Folia, fructus, cortex refrigerant, exsiccant & adstringunt, unde tuis eorum in hæmorrhagia narium, in profluvio alvi, uteri, &c. frequens.

Prunellorum succus inspissatus Acaciæ succedaneum hodie habetur, qui refrigerat, siccit, astringit non secus ac Veterum Acacia.

Germani nobiles & ditiores Vinum Prunellorum parant, ex Prunis sylvestribus maturis, vel gelu fracidis in fornace coctis, & contusis in mustum coniectis, aromatico sapore, quem à granis contusis acquirit, haud ingratum, in fluxionibus & alvi profluviis ubi non admodum suspectus sit calor aut febris, probatum. *J. B.*

Hujus Arboris gummi quod sponte exsudat in aceto solutum & illitum herpetas sanat. Vide quæ de seipso narrat *D. Beale*, Philosph. Transact. N. 43.

Ceterum ut sciant nostrates, quamnam hodie delicatiora habentur Prunorum genera, succoque mitiore & generosiore maximè commendata, adeoque quibus hortos suos & plantaria præcipuè instruere debent qui Prunis serendis & colendis operam dant; Catalogum generum præstantiorum exhibebimus.

The red, blue, and amber Dimozdian. Hæc omnia memorat Parkinsonus.

The Dickel plum, red, blue, and amber. Pr. violaceum.

The matchless, i. e. Prunum incomparabile.

The black and green Damascene. Damascenum nigrum & viride. Addit Parkinsonus album & cœruleum.

The Mozocco. Prunum Maurocenum à locum dictum.

The Barbary. Prunum Barbaricum, ex Africæ Barbaria.

The Nprobaltane plum. Dudum est generum, album & rubrum.

The Appitock plum. Prunum Armeniaciforme.

The Cinnamen plum. Prunum Cinnamomeum.

The great Mogul and Taluy plum.

The white, red, and black Pear-plum. Prunum pyriformè.

The green Oſterly plum.

The Muſcle plum. Horum tria genera recenſet Parkinsonus, 1. nigrum, 2. rubrum, 3. album.

The Catalonia plum. Prunum Catalonicum.

The white and black Nunella. de quibus ſuperius egimus.

The Bonum magnum.

The Wheaten plum, i. e. Triticum, quia circa meſſis Triticæ tempus matureſcit.

The Cluſter plum. Prunus racemola.

The Queen-mother plum; aliis Prunum Moſchatellinum, aliis Ceraſinum.

The Marble plum. Prunum variegatum, marmoreum.

The Imperial plum. Prunum Imperiale.

The Peach-plum. Prunum Perſiciforme.

The Peacock plum of ſeveral colours.

The Date-plum, white, yellow and red. Prunum Daſtyloides.

The Nutmeg-plum. Nucis moſchatæ æmulum.

The Turkey plum. Prunum Turcicum.

The Prince-plum, laſt ripe.

The Lammas plum. Prunum Calendarum Auguſti.

The white Pear-plum, The Damafons or Damafcens.

The Verdock and Bullace are good for preſerving, hoc eſt Prunum pyriforme, Damafcenum item Verdock & Bullace dicta præ aliis idonea ſunt ut Saccharo condita aſſerventur. Hæc ferè omnia & plura adhuc alia Prunorum genera recenſet & breviter deſcribit Parkinsonus in Paradifo, quæ apud ipſum vide 1. c.

Prunis annumerant varios fructus exoticos J. Bauhinus in Hiſtor. Plant. & C. Bauhinus in pinace p. 444. nimirum

1. *Pruna Congiana lutea*. *Ogegha* arbor fructu luteis Prunis ſimili Pigafetæ in deſcr. Regni Congiani; quæ Prunorum flavorum formâ fructus profert odore & ſapore amenos admodum. Ex hujus ramis ferie quadam contextis ſepimenta efficiunt, ut apud nos ex ſpinarum virgultis. Etiam ex iſdem porticus & viridaria exſtruunt, ut à Sole tuti ſint.

2. *Prunum Braſilianum Hyvourabe* Amer. Pruni fructu *J. B.* Arbor eſt procerâ, cortice craſſo, [$\frac{1}{2}$ dig. craſſo, eſui ſatis grato, potiſſimum ab arbore recenter detracto. *Lerius*] coloris argentei, ligno rubefcente, guſtu ferè ſalſo aut ligni Glycyrrhizæ, qui recens colorem lacte ejus maceratio aut infuſio colorem vini rubelli acquirit. Fructus Pruni noſtri mediocris magnitudine, auri obryzi colore, nucleum concludens mirè ſuavem & delicatum, ægris & iis quibus dejectus eſt appetitus utiliſſimum. Hæc arbor (ſi Indis aſſeverantibus fides) quindeno quoq; anno fructum profert. At nos ne juratis quidem id crederemus.

Hujus lignum eodem eſt in pretio apud Americanos quo Guaiacum, & nonnullis idem putatur, *Viret.* quod tamen non probat Thevetus. Americani ejus decocto utuntur ad curandum morbum illis dictum Piaui, qui non minus malus quam Lues Venerea his regionibus. Lignum recens in aqua decoquit per tres quatuorve horas, donec aqua vini rubelli colorem acquirit. Decocto quindeno aut videnti diebus continuis umitur cum tenui victu.

3. Pruno ſimilis fructus Chinenſis *C. B.* i. e. *Manylkara H. M.* de quo infra.

4. Pruno ſimilis cortice & nucleo cinereo. De quâ nos inter fructus exoticos.

5. Pruno ſimilis oblongis ſpadicibus, pulpâ alba *C. B.* de quâ etiam inter fructus exoticos.

6. Pruno ſimilis fructus ſubſcuſus ex Guinea *C. B.* Hic fructus polyſpermos eſt, & proinde Pomum potius quàm Prunum.

7. Pruni figurâ fructus Guinenſis *C. B.* Inter fructus exot.

8. Pruno Cereæ ſimilis fructus Africanus *C. B.* Ergen arbor foliis Myrti, fructu Pruni cerei, oſſe Amygdalæ magnitudine, binis lineis diſtincto.

9. *Pruna inſana ſpiſoſa* *C. B.* *Nuces inſanae*, Belgis *Prunula inſana*, putamine ſuſco, oſſiculo membranaceo nigro cum macula alba *J. B.* *Inſanae nuceſ* *Cluſ. exot. lib. 2. cap. 26.*

Erat hæc nux proſuſ orbicularis formæ: nam ejus ambitus, ſive à pediculo per longitudinem, ſive per tranſverſum metieris paulo plus quàm binarum unciarum erat, putamine non valdè denſo, ſatis tamen firmo conſtans, foris ſubſcuſo & non lævi, interna autem parte ſpadicis coloris & lævi, oſſiculum membranaceum continens, nigrâ quadam pulpâ tectum, pruno ſylveſtri nec formâ, nec magnitudine abſimilem, infima & ſeſſili parte, quæ petiolo reſpondebat albâ macula ſatis amplâ inſignitum, ſub quo nucleus cineracei coloris, duriuſculus latebat. Ipſa nux brevi craſſiuſculoque pediculo prædita erat, quam maxima ex parte ſingularem, interdum autem geminum ſimul conjunctum naſci intelligebam in arbore Ceraſi magnitudinem æquante, cui folia eſſent longa & anguſta, Mali Perſicæ foliis non diſſimilia.

Occaſionem cur iſtum fructum nauæ Belgæ *Prunula fatua* ſeu *inſana Malle Pruynkens* vide apud *Cluſium Exor. lib. 2. cap. 26.* Quotquot ſcilicet eos vorârunt, capitis vertigine & mentis alienatione correpti ſunt, mirâſque imaginationes & phantaſmata habuerunt pro naturæ cujuſq; temperamento; ſomno evanuerunt imagines. Reperta ſunt hæc pruna ad finem quandam (in Africa ut puto) 11. gr. 45 ſcr. ab Æquatore verſus polum Arcticum, ubi Cercopithecos iis veſci conſpiciant nauæ, qui cum alimentis non abundabant, id animadvertentes, eorum exemplo idem facere animati, ea legerunt & comederunt.

Hermannus in Catalog. H. Leyd. habet Prunum Zeylanicam ſpiſoſam foliis & fructibus rotundis. His adde

10. *Valli-Teregam* H. M. P. 3. T. 62. p. 83. *Convolvulus Indicus arboreus fructus Pruni amulo.*

Convolvulus est arboreus, humilis, sex, septemve circiter pedes altus, caudice tenui, candido, cortice furvo obducto, ramis tamen lanuginosis latè undiq; aliorum *Convolvulorum* in modum proferentibus donato. *Radix* itidem fibrata, albicans & lactescens, rubicundo cortice intacta, inodora, insipida. *Folia* decussatim ramulis inhaerent, densa, primum profundè incisa, dein oblongo-rotunda, acuminata, spinulis undiq; vestita, ac *Perin-Teregam* foliis similia sed minora. *Fructus* tum magnitudine tum figura *Prunorum* æmuli, intus & extus *Teregam* & *Perin-tere-gam* fructibus haud abfimiles.

Locus.

Crescit in sylvis Malabar: per totum annum viret, fructuq; fert.

Folia iisdem usibus inserviunt quibus folia *Teregam* & *Perin-Teregam*. Succus è radice expressus & assumptus alvi cruciatus lenit; similiter è foliis cum lacte dulci contulis expressus dysenteriam curat. Radicis cortex cum Coriandri semine in pulverem redactus & exhibitus tussi, asthma, similibusq; thoracis affectibus medetur.

11. *Nhua Brasiliensis* Marcgr. l. 3. c. 4. *Prunifera Brasiliensis fructu rotundo albescente.*

Marcgr.

Arbor est alta, cortice gryseo, superius in multos ramos contortos seu nodosos expansa, in ramis habet ramulos alternatim oppositos, uti & folia in ramis opposita, ac unicum in extremitate (nimirum in quolibet duo aut tria paria foliorum, & quintum vel septimum solitarium) oblonga, superne saturatè viridia, inferne diluore, & nervo ac venis obliquis conspicua brevi pediculo inistentia. *Fructum* fert globuli lusorii magnitudine, rotundum, albescentem, brevi pediculo innitentem, cuticula pallida, carne alba, saporis subamari. Intus autem habet lapidem durum, oblongum, fuscescentem. Maturus decedit, colligitur & comeditur.

11. *Iva-Umbu Brasiliensis* Marcgr. *Prunus Brasiliensis, fructu flavo, nucleo Amygdale sapore.*

Marcgr.

Arbor est cortice fusco ac hinc inde in ramis spinosa. *Folia* fert oblonga, latè viridia, crassiuscula, ad tactum mollia, nervo secundum longitudinem & aliquot venis obliquis, plerumq; retrorsum inclinatis: in junioribus ramulis quibusdam solitariè sibi opposita, in adultioribus & plerisq; aliis alternatim posita, duo vel tria juxta se, brevi pediculo inistentia. Ad pediculos foliorum nascuntur *stipuli*, minimi, vel solitarii, vel duo aut tres juxta se positi, quinque, foliis constantes.

Hos sequitur *fructus*, pruni nostratis flavi magnitudine & figura, flavus quoque, cuticula & carne ut *Prunum*, saporis boni, subacidulculi, & cui admixtus sapor *Amygdalarum* amararum. Intus continet lapidem figurâ baccæ Lauri, durum, sed non ita crassum, & qui facilè dentibus frangitur: continens nucleum *Avellanæ* mediocri figurâ & magnitudine, substantiâ & sapore similem *Amygdalis* dulcibus.

Fructus est edulis; maturus Januario & Februario sponte decedit & colligitur.

Datur & alia species *Umbu* cujus radices aquam præbent ad bibendum, à *Pisone* descripta.

12. *Umbu Pison.* *Prunifera Brasiliensis fructu magno, radicibus tuberosis.*

E longinquo (inquit) prospicienti, magnitudine, structura, & fructu, parva *Citrus* vel *Limonia* videtur. Trunco est brevior, nec crasso, sed ramis multis tortuosis, imbellem quidem fabricatis dividitur. *Folia* fert haud magna, lavia, latèque virentia, gustu autem acida & adstringentia: *flores* albicantem; *fructum* ex albo flavescentem, *Pruno* majori similem, sed carne duriore, licet pauca, quod intus magnum contineat lapidem, sicut fructus *Acaia*, qui ubi maturuerit mensibus pluvii, saporis sit gratissimi, ex acido dulcis: sin minus, adeo est austerus, ut stuporem dentibus inferat, proindeque tunc eidem usui cui folia, scilicet ad refrigerandum & adstringendum reservatur. *Radix* autem cui peculiare quid præ cæteris arborum radicibus concessum, imprimis est notanda: quod longè latèque in diversâ & crassa, ponderosa molis tubera sub terra luxuriat, si pondus, figuram atque colorem, exterius cinereum, consideres, majores radices *Battatæ* aut *L'nyhamæ* dices; à quibus tamen ablata levè pelliculâ, differunt; quippe interius conspiciuntur nivei coloris, molli turgidâque medullâ, Cucurbitæ planè simili, quæ manducata in aquosum frigidum succum, eumq; dulcissimum atque palato gratissimum solvitur. Febricitantes, astuantes, peregrinatores mirifice reficit; ut ipsè quam pluries sum expertus: neque aquæ dulcedine & salubritate *Citrullo* quicquam cedit.

CAP. VII.

De *Myrobalanis*. *Myrobalanes*.

MYrobalanus Arabum inventum esse putatur, à quibus ad Græcos recentiores, ut *Actuarium*, ejus cognitio derivata videtur.

Ex sententia Arabum, ut ostendit J. Bauhinus, quatuor duntaxat earundem genera sunt; posteri verò *Chebulas* & *Citrinas* differentes fecerunt: quales tamen vix essentialiter differre (saltem

(saltem ut in Offic. hoc nomine habentur) quis existimaverit, qui eas inter se exactè contulerit. Hujus sententiæ sunt Monachi in Mesuem, qui Chebulas & Citrinas verissimè ex una & eadem arbore esse affirmant, Citrinas immaturas, Chebulas verò maturas: Joubertus, Cordus in Diosc. Pena & Lob. in Adv. aliisque. Quibus se opponit Garcias, inquit, Falluntur tam ii qui omnia Myrobal. genera in eadem arbore nasci putant, quàm qui flava & Chebula tantùm. Nam quinq, sunt diversa arborum genera, & quòd magis mireris, in regionibus 60 aut 100 leucis inter se distantibus nascuntur. De reliquis facillè illi assentior, diversas arbores esse illarum productrices; de Citrinis & Chebulis *ἐμπερα*.

Balanus myrepfica Græcorum Veterum ab his diversa videtur.

Officinis quinq, habentur Myrobalanorum species, quæ hoc disticho comprehenduntur.

*Myrobalanorum species sunt quinque bonorum,
Citrinus, Chebulus, Bellericus, Emblicus, Indus.*

Cæterum Myrobalani dictæ quamvis nomine conveniunt, non sunt tamen omnes ejusdem generis. Emblicæ enim, saltem in methodo nostra, ad Myxæ five Sebesten genus pertinent.

Myrobalani à reliquis Prunis differunt costis aliquot elatis secundum longitudinem ductis & officulis majoribus crassioribusque nucleis minoribus.

1. *Myrobalanus Indica* Park. Ger. *Myrobalani Indæ, nigræ, sine nucleis* J. B. *nigræ octangulares* C. B.

f. B.

Hæ dimidio minores sunt citrinis five Bellericis, graciliores, nec ut illæ ventriosæ, rugosæ, turbinatæ, picæ nigredinis, substantiâ ubi franguntur succi concreti Hypocistidis, aut potius Bituminis Judaici modo nitente, sapore evidenter acido, minimum acerbo, nullo intus vel putamine, vel nucleo, vel femine [Arbor foliis esse Salici similibus, fructu octagono.] His admittæ inveniuntur aliquando in Officinis aliæ angulosæ magis, paulò majores, nucleo donatæ, quæ an eadem cum Indis non autem affirmare.

Cordus Fructum ideo nucleum intra se nullum habere scribit, quòd immaturus est & adhuc adulescens, sed quoddam cavitatis secuturum nucleum excepturæ rudimentum; quod verum est, Nuclei enim rudimentum nos etiam in nonnullis observavimus, & quivis facillè observare potest.

2. *Myrobalanus citrina* Park. Ger. *Myrobalani citrinæ* J. B. *teretes, citrini, bilem purgantes* C. B.

Citrinæ, à colore flavescente, qui tum in superficie, tum in substantia penitiorè conspicitur dictæ, ex rotundo oblongæ sunt aut turbinatæ, nucis Myristicæ magnitudine, aut majores, rugosæ, protrahentiore subinde apophysi donatæ, quæ arbori suæ videntur adhæsisse, necnon quinq, costis, quas sæpe totidem aliæ intercedunt, per longum decurrentibus. Cuticulæ exteriori statim subest pulvinatus calyx, fragilis, gummosus, sapore mixto acerbo cum obscuro quodam colore & acore: Sequitur deinde putamen insigniter crassum, costis donatum, per totam substantiam veluti foraminulentum, scrobiculis perpusillis, concreta quadam melligine plenis, nucleum claudens longum, purpurante pellicula rectum, album, minus acerbum, oleaginosum.

Arbor Sorbi folio esse dicitur. Expendat Lector (inquit J. Bauhinus) an fortè à Chebulis differant tantum maturitate, unde coloris diversitas fortasse pendeat.

3. *Myrobalanus Chebula* Park. Ger. *Myrobalani Chebulæ, citrinis similes, nigricantes* J. B. *Myrob. maximi, oblongi angulosi pituitam purgantes* C. B.

Citrinis similes, majores, magisque turbinatæ sunt, in quinq, similiter costas elevatæ, rugosæ, colore foris obscuriore, & ad fuscum inclinante, penitiùs ex ruffo nigricante, sapore consimili, pulpa crassiore, cui putamen subest angulosum, crassum, cavernosum ut Citrinarum, nucleum continens pinguem, oblongum, sapore consimili præditum.

Arboris folia Persicæ similia esse dicuntur. Parkinsonus officulum in hac specie minus esse scribit quàm in præcedente, nucleum etiam minorem intus continere: unde eadem cum illa esse non potest (ut multi opinantur) maturitate sola differens. Nobis nondum constat.

Chebulorum conditorum major est gloria, quæ tamen rariùs ad nos adferuntur, & nonnisi dura & malè condita, teste Clusio.

4. *Myrobalanus Emblica* Park. Ger. *Myrobalani Emblicæ in segmentis nucleum habentes, angulosæ* J. B. *Myrobalani Emblicæ* C. B.

Emblicæ sessiles sunt, pulvinato calyce omnium copiosissimo, nigro, sed non nitido, more carnis Indarum striato, etiam in penitiorè substantia pro costarum ossis commissuris sponte dehiscente, qualia plurimum carnis fragmenta adferri solent; sapore Indarum acido, parùm acerbo. Os lave, turgidum, hexagonum, substantia lavi, solida, non foraminulenta, ut putamina Citrinarum & Chebularum, senis loculis distinctis totidem semina disclusa continet, Piracea vel Pomacea, spadicea, triangularia, sponteque in partes fatiscit.

Arbor est Palmæ magnitudine, foliis minutim incisus & nonnullæ fructu minimo nascuntur.

Hanc crebro integram cum nucleis pediculo donatis conditam observavimus. f. B. & Parkinsonus crebrò ad nos adferri conditas scribit.

Hic fructus Myxæ seu Pruni multinuclei species est & ad hunc locum non pertinet; verùm ob nomen commune, & quia ab omnibus Botanicis Myrobalanis annumeratur, non separandum duxi.

○○○○○ 2

5. *Myrobalanus*

5. *Myrobalanus Bellerica* Park. Ger. *Myrobalani Bellerica rotundiores* J. B. *Myrobalani rotunda Bellerica* C. B.

J. B.

Bellericis, quæ altera parte sessiles ferè, altera turbinatæ, & in apophysin ceu pediculum crassum desinentes: magnitudo quæ Citrinis, nisi magna ex parte essent rotundiores: superficies quoq; lævior, minus rugosa, obiter duntaxat costarum putaminis vestigia ostentat, quæ nonnunquam terreo, aliàs ferrugineo colore, licet penitior pulpæ substantia etiam flavescat, sapore Citrinarum. Putamen angulosum, brevius & rotundius, cavernulas non habet gummi receptrices veluti Citrinæ & Chebulæ: cavitatem autem possidet longè capaciorem, triplo puta quadruplòve, in qua nucleus plerumq; marcidus.

Arbor est foliis Laurinis, subcinericeis.

Myrobalani omnes refrigerant, siccant & astringunt, ut vel sapor indicat, acidus cum tantilla acrimonia, ut in Sorbis. Propterea usus est ipsarum in affectibus oculorum (inquit C. Hofmannus) qui cum frigidi sint, facillè laborant morbis frigidis, in defluvio capillorum, in dentium mobilitate (quostamen denigrant) in ventriculi, hepatis, omnium adeò viscerum *à trivialis*, in quibus tantopere à Mefue commendantur, ut dicat corpus floridum & juvenile servare, exhilarare, colorem cutis, odorem oris & sudoris commendare. Sunt etiam è numero purgantium. Purgant autem Chebulæ, Bellericæ & Emblicæ pituitani: Citrinæ bilem flavam; Indæ atram.

Myrobalani seorsim & in substantia exhibitæ (qui modus exhibendi cum purgare volumus nunc non est in usu) minimum purgant, sed vehementissimè astringunt, & hoc eò magis quo tenuius pulverifantur, ut Mefue, vel longius decoquantur, ut Melichius in Dispensatorio.

Tostæ etiam (quomodo quidam in Dysenteria dant, ut & Rhabarbarum) exiguum purgant, sed validè adstringunt [imò astringunt tantum C. Hofm.] Hoc amplius faciunt ustæ. In infuso felicibus purgant & parcius astringunt quàm in decocto. Tamen, ut Garcias scribit, Indi in purgationibus utuntur tantum in decocto, sed in dosi majori quàm nos. Conditæ etiam minus purgant, imò astringunt. Condiuntur autem vel recentes si fructuum est facultas, vel siccæ & industriâ humectatæ. Illæ valdè activæ sunt, hæ contra languidæ. Chebulæ etiam præferuntur Emblicis: Hæ conditæ, autore Mefue, ventriculum firmant, appetentiam invitant, coctionem promovent, rationalem animæ partem vegetam reddunt, visum acuunt, &c.

Tria sunt quæ in Myrobalanis correctione indigent. 1. Vis adstrictoria quæ obstructiones faciunt, ob quam exhibendi non sunt iis qui obstructionibus obnoxii. Corrigitur hoc incommodum admixtis aperientibus acris & diureticis, ut sunt semina odorata. 2. Acrimonia, quæ hæret ventriculo ita ut non descendat, sed nimis tardè operentur. 3. Quòd corrugent substantiam ventriculi & intestinorum: quæ duo incommoda corriguntur per pinguia, inungendo scilicet Myrobalanos ipsos oleo Amygdalarum dulcium vel butyri dum atteruntur & comminuuntur, vel miscendo cum ipsis passulas aut Cassiam fistulam. Hæc è Mefue *J. B.*

C. Hofmannus à Myrobalanorum usu libenter abstinet etiam in iis febribus in quibus obstructionum metus nullus. Dubitat insuper Annon Myrob. etiam conditæ in d. febribus habeant aliquod malefici? neg. modicum earum ulum securum putat.

Quoniam in substantia minimè purgant, Medici ita non dant, nisi cum aliis, v. g. in Elect. Eleoscopy, Hamech Tryphera Persica, &c. idq; propterea ut retendant vim aliorum purgantium.

Fallopium infusi & decocti (utriusque eandem vult esse rationem) summam dosim esse ait ʒiv , ad quam nunquam ascenderit, contentus ʒij ad ʒiij .

6. *Myrobalani species Rauwolfio*. J. B.

J. B.

Hic fructus Myrobalani quandam speciem præ se ferre videtur, & Rauwolfius qui misit quosdam censere Myrobalani speciem esse scripsit; sibi arborem videre non licuisse, reperiri tamen in Palestina. Magnitudine & forma Olivam Hispanicam æquat, aut glandem Quernam magnam, coloris buxci, verrucis raris asperatus, alioqui lævis, nonnihil canulatus, spiris circularibus præinctus; quæ arbori suo hæsit, calyculi vestigium, ut in Dactylis ostendit. Fragili huic cortici subest caro fungosa (vetustatis ut videtur ratione) sapore amaricante, offi aspero & canulato adherens. Nucleus osse continetur magnus, ut in Myrob. Bellericis, utriusq; turbinatus, canaliculatus, Amygdalini nucleici consistentia, pinguis, coloris melini obscuri, pellicula intectus albicante.

7. *Myrobalanis flavis similis fructus* C. B. *Hobus seu Horvus Indica Pruni facie* J. B.

Arbor est præalta & patula, umbræ salubritate apud Indos commendatissima maximèque expectata; quippe sub ea dormientibus caput nunquam gravari aiunt. Folia ei modica. Fructum fert, Prunis Damascenis similem forma, crassitudine & sapore, pauca carne, grandiore ligno [Fragoso Myrobalanis flavis adeò similem, ut pleriq; eundem esse contendunt.]

Usus.

Est Hispaniolæ adeò peculiaris ut ejus fructibus porci saginentur.

Ex arboris cacuminibus & cortice odorata fit aqua ad crura roboranda, & fucandam faciem utilis, eutem etenim constringit & densat, in quem usum etiam balnea fiunt ex ea itinere defessis salutaria. Ejus radix vulnerata multâ aquâ manat, potui apta.

Fructus salubris est, & facilis digestionis, sed dentibus molestus & noxius ob fibrarum copiam.

8. *Fructus Myrobalani nigrae officulo similis nucleo subfusco* C. B. Fr. 10. cap. 15. lib. 2. Exot. Cluf. *Myrobalani nigrae officulo non valdè dissimilis fructus exoticus* J. B.

Myrobalani nigrae officulo non valdè dissimilis erat, major tamen, inæqualis, suo externo cortice (liquem habuit) aut pulpâ denudatus, & duntaxat (ut sibi persuadebat Clufius) fructus alicujus officulum, quod contractum fatis crasso putamine præditum esse observabat, & nucleum continere subfuscum, atque in binas partes divisum.

9. *Fructus Myrobalani officulo similis, niger acerbus* C. B. Fr. minor 10. cap. 20. l. 2. Exot. Cluf. *Myrobalani officulo similis angulosus* J. B.

Officulo Myrobalani neq, magnitudine, neq, etiam formâ dispar erat, cum suo officulo ab una parte hexagono aut heptagono, nervis obliquè per univèrsum dispersis. Is autem nigra cute verius quàm pulpâ tectus erat, acidi saporis: Officulum autem duro putamine constabat, in quo nucleus ex rubro fulvescens, non insipidi gustûs, sed Amygdalam dulcem vetustam referentis.

10. *Myrobalani facie fructus Indicus* J. B.

J. B.

Extima facie ad Myrobalanum quodammodo accedere videbatur. Magnitudine est pæne Nucis Juglandis, figurâ quali Myrobalanus Bellerica, aut Ficus, aut Pyrum, sed paulò ventriosior, angulosus, colore ex pullo rufescente, ea parte qua adhæsit in turbinatam apophysin extenuatus. Pondus leve fatis, substantia carnosa fere, colore cinereo, nullo sapore manifesto prædita. Quid in ejus visceribus lateret nescivit J. Bauhinus.

11. *Myrobalani urentes Aretca dicta. An Palmae cujusdam Myrobalaniferæ fructus?*

Linschot.

In insula S. Mariæ proveniunt gulcherrimæ Myrobalani, quas Aretca vocant. Obscurè rubent, & lapidem continent insignem. Gultatâ linguam & fauces adurunt in modum Piperis. *Aretca est Palmae Indicæ [Fausel dictæ] species.*

12. *Myrobalano citrina aliquo modo similis fructus cavus* J. B.

J. B.

Aliqua huic fructui similitudo erat cum Myrobalano citrina. Unciam tantum longus, Parvi Piri modo formatus, parte una latiore, altera angustiore. In eo costæ notabiles sex, interpositis aliis minoribus, inæqualibus: aciculâ perforavimus, cavus repertus est. Color fordidus cum virore. Apud C. Bauhinum vidit.

C A P. VIII.

De Zizypho.

Zizyphi vox peregrina esse videtur. Zizyphi autem nota quibus à reliquis congeneribus distinguitur sunt folia trinervia, flores herbacei vel luteoli, fructus Olivares, seu nonnihil turbinati.

1. *Zizyphus sive Fajuba major* Park. *Zizypha sativa & sylvest.* J. B. *Fajubæ majores oblongæ* C. B. *Fajube Arabum sive Zizyphus Dodonæi* Ger. *The Fajube-tree.*

J. B.

Quæ in Officinis notas Jujubas fert, arbor est domestica, sed in fruticem spinosum facile degenerans, teste Cæsalp. alioqui fatis magna, stipite recto, in ramos plures brachiato, quibus in tenuibus furculis quasi pediculis alternatim adnascuntur *folia*, unciam aut sescunciam longa, sescunciam aut unciam ferè lata, in obtusum mucronem desinentia, splendido virore nitida, tribus secundum longitudinem decurrentibus nervis, per ambitum ferrata; ad quorum ortum rami spinis horrent, aliis aduncis brevioribus, aliis rectis longioribus (sed cum senescit aculeis caret, inquit Cæsalp.) eodèmq, loci *flores*, plures ferè simul exeunt, pediculis brevissimis ut fere sessiles videantur, Ribes floribus perfimiles, colore herbaceo, apiculis concoloribus. Hæc *fructus* excipiunt, formâ & magnitudine Olivari, Corno crassiores, per maturitatem rubentes, vel, ut ait Cæsalp. ex pallido nigrescentes, quasi fumo infecti, pelliculâ crassiusculâ, pulpam subalbidam, mollem, fungosam, mellem dulcedinis contegente, cui immergitur officulum oblongum utrinq, acutum, rugosum, in quo nucleus compressus, Lentis majoris instar, rufâ pelliculâ tectus, sapore amaro.

Gaudet cœlo & solo calidiore, aut certè temperato: in Hispaniâ, Italiâ & Galliâ Narbonensis *Locus.* hortis colitur. Clufius scribit nunquam sponte nascentem à se visam. Forte nullibi terrarum Jujubæ majores sativæ sponte nascuntur: Sylvestres nos in Italia spontaneas vidimus. E sylvestribus verò satione, insitione & cultu sativas initio factas existimamus. Sylvestres Monspeli frequentes occurrere scribit: At nobis circa Monspelium non observatæ sunt; neq, D. Magnol in Botan. Monsp. earum meminit. In rupibus & clivis maritimis propè Tropiam Calabriæ urbeculam sponte & copiosè crescentes vidimus.

Tempus.

Florent Maio & Junio: fructus leguntur Autumno vel post, unâ cum furculis, & in manipulos colligati post aliquot dierum insolationem laquearibus suspenduntur: Postremo decerpti in capsulas reponuntur ad medicos usus. Sunt qui decerpta Zizypha, & cratibus tegetibusq; instrata tandiu insolant quousque rugosa ibidem fiant.

Nos Venetis recentes apud Melopolas abunde venales vidimus, quamvis palato nostro non multum arrideant.

An hæc arbor Veteribus Græcis cognita fuerit ambigitur. Vide apud J. Bauhinum concertationes de nominibus. Inclinat (inquit ille) multum animus, Theophr. sub Loto, & Plinium sub offea Loto de Loto Athenæi locutus, ac Lorum Athenæi esse Jujubas.

Vires.

Serica Galeno (quæ pleriq; Jujubas putant) vix quicquam ad sanitatis tutelam pertinent aut morborum profligationem. Mulierum enim aut infantium effræuatorum sunt edulium, quod exigui est alimenti & concoctu difficile. Verùm recentioribus Græcis & Arabibus in usum Medicum vocatæ sunt. Moderatè calidæ sunt & humidæ, ideòque febrium ardentium calores leniunt in Julepis aut decoctis, sanguinis acridinem sedant: ad pectoris & pulmonis vitia conferunt, tusses asperas, arteriæ asperitatem, spirandi difficultatem; necnon ad renum & vesicæ vitia, urinæ ardorem, &c. J. Bauhinus, syrupum Jujubinum in Pulmonum vitis non à calida tantum causa, sed & à frigida orti concedendum putat; contra Matthiolum & alios, qui in folis affectibus pulmonum calidis locum habere putant. Sunt enim dulces & moderatè calidæ. Ratio & experientia dicit (inquit C. Hofmannus) Jujubas habere vim temperandi calidos & acres humores.

2. *Zizyphus sive Jujuba minor* Park. *Jujubæ minores rotundæ* C. B.

Jujubæ minores, Plinio Tuberes appellatæ ex sententia Cordi, colore, nitore, carne, molli lentore, sapore & nucleo majores imitantur, iis tamen minores sunt, nec oblongæ sed rotundæ, atque similiter flaccidæ.

Afferuntur hæc quoq; ex Italia.

3. *Zizyphus sive Jujuba sylvestris* Park. *Zizypha sylvest.* J. B. *Jujuba sylvestris* C. B.

Frutex Paliuro similis est, non solum foliis, sed ramis & spinis, quatuor aut quinque cubitos altus, cujus rami se terram versùs contorquent ad formam semicirculi, spinis abundantes crassioribus & similiter acutis, binis simul dispositis. *Folia* disposita sunt ut in Sorbo. *Fructus* similes Jujubis domesticis, nisi quod multo minores, & similiores Oxycedri aut Lauri fructibus, qui ubi maturuerint rubent, & elui apti sunt: non tamen nuclei qui ossi, ideòq; rejiciuntur. Quibusdam in locis fructus hi in vinum immittuntur ut suavius reddatur.

Locus.

Reperiuntur in agris Veronensibus referente Pona: Nos (ut diximus) in Calabria prope Tropiam observavimus.

Vires.

R. Zizyph. Macerentur in sp. vini donec valdè turgeant: Accipe j. aut ij. manè & sero. Mirabilis eis vis inest præservandi à tussi. *Hartman.*

4. *Oenoplia spinosa & non spinosa* Ger. emac. ap. C. B. *Nabca folio Rhamnii vel Jujubæ* J. B. *Oenoplia spinosa & non spinosa, sive Napeca sive Zizyphus alba* Park.

Arbor est (inquit Bellus) Piri mediocris altitudine, [Loti magnitudine Alpino; vidit Vesslingius Cayri Ægypti trunco tam enormi, ut homo quamvis procerus eam amplexu cingere non posset] cujus caudicem & ramos tegit cortex exalbidus ad cineraceum tendens. *Folia* Paliuri *Theophr.* aut *Zizyphi* rutilæ foliorum æmula, [cordis figurâ Vessling.] binas uncias longa, unam lata, à quorum petiolo nervi tres crassiusculi in totam longitudinem porriguntur. Horum ille qui medius utriusque propagines minores submittit, reliqui duo externo potissimum latere, superna parte satira viriditate nitentia infernè ad cineraceum aliquantulum tendentia, quæ ramos alternis inordinatè ambiunt [Densitas folii vix nostrate Piro minor est. *Vessling.*] *Flosculi* ad foliorum exortum copiosi nascuntur, ex virore quodam albicantes, flosculorum Oleæ instar [Jujubæ floribus planè similes *Alpino*] peculiaribus longis petiolis singuli nitentes. *Fructus* succedit pomum exiguum [sylvestre] tota habitudine quàm exactissimè referens [ut pro altero alterum quis sumpserit *Bel.*] jurarèq; per oculos tuos Messipulum Aroniam te conspicere, solo nucleo quem *Nabca* continet gemellos hos discriminante, magnitudine utplurimum Cerasi, interdum tamen Nucem Juglandem etiam aequante. [E spinosa *Nabca* poma vidi majora, quæque flavam maturitate corticem eleganti rubore purpurabant. *Vessling.*] suavis gustus, cum acore grati, officulum in se continens Olivæ instar. Bifera autem est; nam & novo vere & Autumno singulis annis fructum profert. Vernalis tamen plerunque ad frugem non pervenit ob imbrium copiam, sed a vermibus corrumpitur.

Oenoplia spinosa demptis spinis à non spinosa minimè differt: nam reliqua facies utriusque similis.

In Ægypto folia per totum annum retinet. *Alpin.* at in Creta, observante Bello, per hyemem amittit.

Vires.

Fructus ante maturitatem astringunt, unde eorum usus frequens est ad stomachi alvique relaxationem firmandam, succo vel per os sumpto, vel cum Clysteribus injecto. Qui in putrida febri agris ea indulgent, blandimentum sanè certum afferunt, emolumentum nullum, inquit Vesslingius. Succus perfectè maturarum optimus est ad purgandam bilem è ventriculo. *Alpin.*

Elui summe jucundi sunt hi fructus, præcipueque maturi; tamen parùm nutriunt, faciliq; ut Ceralà in stomacho corrumpuntur, si eorum elui immoderatè indulgeatur. Apud primarios tamen Ægypticis & Turcas in deliciis sunt & magno in pretio habentur.

Alpinus

Alpinus Connarum Athenai esse existimat hanc arborem, cui consentit Clusius. Verum nota non conveniunt. Vellingio iudice, quæ inter Ægyptias arbores de Coccymelea scripsit Theophrastus, & præcipuè quod fructum ferat magnitudine & naturâ Mespilis proximum non coactè huc deduci possunt. Plinius autem hanc Prunum Ægyptiam vocat. An sit Lotus Polybii apud Athenæum inquirent quibus animus & otium est.

5. *Perim-Toddali seu Jujube Indica* C. Bauhini H. M. P. 4. T. 41. p. 85.

H. M.

Arbor est præcæra, caudice crasso, candido, fibroso, furvo intusq; rubicundo cortice cincto, necnon ramulis, primùm viridibus & lanuginosis, dein rubicundis longè latèq; in orbem diffusis, donato, qui ad foliorum exortum acutis & rigidis spinis insuper muniti sunt. *Radix* fibrata, albicans, cortice tecta purpureo, intus furvo, inodora, insipida. *Folia* petiolis rotundis alternatim circa ramulos juxta spinas proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, supernè atro-iridia, & splendens, infernè sub-iridia & lanuginosa: odor & sapor sylvestris. *Flosculi* plures simul juncti, ad foliorum exortum circa ramulos proveniunt, quinque teretibus candidis, è viridi striatis atque in orbem expansis foliolis constantes. Foliola hæc intercedunt totidem albicantia, flavescens apicibus ornata *staminula*, medium occupante viridi ac bifido *stilo*; odor gravis & foetidus. *Fructus* tum formâ, tum magnitudine Olivis haud absimiles, at exiguâ acutâque spina in vertice dotati, primùm virides, dein maturiores facti rubicundi, simile quoque ut *Olive* officulum continent, *nucleo* intus albicante; sapor acidiusculus & gratus.

Crescit locis arenosis circa *Paloerti*. Quotannis bis fructum producit, Martio viz. & Septembri mensibus, atque à 10. stationis anno ad 100. non rarè frugifera manet.

Fructus maturi ab Indigenis comeduntur, minùs maturi verò sale & aceto in *Atsjaar* conduntur. *Vires* & *Ufus*. Arboris folia usurpantur ad gemmas quascunq; fricandas & poliendas.

E foliis in lacte dulci coctis potio paratur, quæ Gonorrhœæ virulentæ medetur: ipsa verò folia cocta umbilico cataplasmatis in modum imposita dysuriam & stranguriam tollunt.

Corticis expressus succus aptharum perhibetur remedium.

Succus è radice expressus, atque cum Ricini semine & lactis sero exhibitus potenter ventrem subducit, vitiososq; humores expurgat. E radice pulvere cum *Oryza sativa* & butyro Cataplasma fit, quod fronti admotum delirium compescit & somnum provocat. E radice in Selami oleo cocta Balsamum conficitur, quod membris dolentibus illitum, arthriticum dolorem mitigat.

Hanc arborem pro *Jujuba Indica* C. B. habet D. Commelinus, qui in Hortum Malabaricum commentatus est. Et revera descriptio bene convenit. Miror tamen in historia hujus arboris nullam *Lacæ* ab Autoribus mentionem factam. *Jujubæ* ergo istius historiam è C. B. *Pinacæ* & *Acofæ* subijcimus, ut *Lætori* integrum sit de eis iudicium ferre.

Jujuba Indica C. B. item *Malus Maluccensis* nonnihil spinosa ejusdem p. 433. *Ber Indica* fructus *Jujubino* J. B. *Malus Indica* *Lustanis*, *Ber* & *Bor* *Acofæ* Park.

Acofæ.

Magna est arbor, multis foliis & floribus prædita, & copioso fructu. *Folia* minùs rotunda sunt Mali foliis, tamesti ea emulentes, supernè saturatè virent, infernè candicant & pubescunt ut *Salviæ* folia, gustu adstringente. *Flores* exigui, candidi, quinque foliolis constantes, inodori: *Fructus* *Jujubis* similes, alii aliis majores & suaviores, nunquam verò tam probè maturescentes, ut conservari queant & in alias regiones transferri uti *Jujubæ*, & perpetuò nonnihil adstrictionis retinentes: unde colligitur minimè pectori utiles esse, quemadmodum *Zizyphæ*.

Conspicitur hæc arbor ætate alatis formicis perpetuò onusta, quæ in ramis ejus *Laccam* elaborant: Hoc quamvis à *Garcia* etiam confirmatur, à multis tamen in dubium, nec immeritò, vocatur; & *Lacca* potius *lachrymarum* & reliquorum gummi modo sponte exsudare & concrecere putatur.

Reperitur hæc arbor in Malacca, Malabar, Balaguate, Sumatra, aliisque Indiæ provinciis. *Locus*.

Jujubæ Indica C. B. huic proculdubio eadem est, nam & descriptio & nomen Indicum *Boræ* conveniunt.

Folia (inquit) hujus subrotunda ut vulgaris *Jujubæ* venosa, sesquiunciam lata, duas longa, per marginem crenis exasperata, parte aversa molli, rufescente lanugine tecta *Boræ* nomine cum ejusdem ramulo, cui *Lacca* adnata erat. Ex India D. Terentius misit.

De Lacca.

Lacca gummi, ut in Officinis habetur, concretionem bacillis pertinaciter circumnata adhærescit, superficie rugosa, inæquali & veluti granulata, pellucida, colore rufo, flavo, aut ex rubro nigricante, intus cavernosa, nescio quid nigri friabilis substantiæ in antris continens, sapore nullo evidente: sputum colore rubro tingit, qui longè apparet floridior si cum aqua misceatur. *Prunis* imposita bullat primò, levem odorem resinolam spirans, tandèmq; flammescit. Vi detracta bacillis corticem ferè secum rapit, & canaliculata qua adhæsit apparet. Bacilli duarum triumve unciarum aut longiores cortice teguntur satis crasso, melino ferè: materies ut *Coryli*, sed medulla copiosiore facta.

De hujus generatione & fiendi modo non constat. Nam quod *Garcias* refert à magnis formicis alatis eam elaborari, ut apes mel conficiunt, materiam ex ipsa arbore exsurgentibus, nobis non videtur verisimile, sed potius (ut J. B.) ex ipsamet arbore, vel ejus ramis & surculis, statim temporibus extillare liquorem illum, & demum Solis vi in eam quam videmus formam concrecere.

Lac legitimum hujus gummi nomen est. Sic autem dicitur quòd hoc medicamentum ubi ejus usus est, in Lac five Loc, id est, Mellis crassitiem dissolvatur: in *Pegu* vero & *Martaban*, ubi præstantissima est, *Trec* nominatur. Duplex

Duplex habetur: ea quæ cum bacillis, vix enim sine eis adfertur, quam Laccam *Sumetri* vocant, quia ex Sumatra insula, nonnullis Taprobana Antiquorum credita, habetur; ut eam quæ in glebis sine furculis affertur Laccam *Comberti* nominant; & altera factitia, quæ infectiores utuntur, quæ & suas differentias habet. Quædam ex face Brasili & Cocci conficitur, sive ex gummi & liquore Brasili. Laccam veram resinâ & cerâ interdum adulterari annotavit Acoſta.

Lacca Veteribus incognita fuisse videtur. Nec enim eorum sententiam probare possumus qui Cancamum Dioſcoridis esse existimant. Cum Lacca non sit odorata, nec suffitionibus apta, ut Cancamum.

Vires & Usus.

Lacca attenuat & aperit, sanguinem purificat, sudorem ciet, diuretica est. Usus præcip. in obstruct. Lienis, vesicæ, fellis, epatis, & hinc in hydrope, ictero, asthma, apostemate pulmonum: in expellendis variolis, morbillis, atque pestilenti contagio, in ciendis menses, &c. *Schrod.*

Ad oppilationes tam hepatis quàm splenis, ut & in hydrope & ictero à plerisque medicis unanimo consensu præscribuntur trochisci Dialacæ dicti. *J. B.*

Ex Lacca etiam bacilli parantur ad obſignandas epistolâs, Ceram Hispanicam vocant.

Alutas & coria vervecina Lacca contusa & urina veteri macerata rubro colore infici ex altera parte tradit Cluſius ex quorundam sententia.

Cum Lacca in Ceram Hispanicam redacta, & Conchyliorum splendidantium in minutissimis fragmentis ligna, tabulas, arculas, &c. incruſtant ad elegantiam.

Pictores, alique Mechanici utuntur Laccâ ut Vernice, eamque variè colorant, & dissolvunt in sp. Vini, vel ol. Terebinth.

CAP. IX.

De Cornu.

Cornus Latinis dicta videtur quòd duritie & rigiditate Cornea, vel potiùs à Græco *Κεραία* per metathesin literarum. *Κεραία* autem dicta est quod Calvaria instar dura sit. Notæ ejus sunt flores luteoli; Fructus oblongus teres seu cylindricus, officulo intus tereti durissimo angusta cavitate, spinis carere.

1. *Cornus mas* Ger. Park. *hortensis mas* C. B. *sativa seu domestica* J. B. **The Cornelian Cherry.**

J. B.

Arbor procerâ satis est Cornus, & multis ramis brachiata, cortice subrubro vel cinereo, materie alba, firma, solida & dura (corticem scabrum & adstringentem valdè dicit Matth.) Flores primùm omnium profert in ramorum furculis extremis insidentes, numerosos, brevissimo pediculo appensos, è quatuor foliolis, extra vel intra purpurantibus, aliis subluteis, intus convexis, luteolis: intra quæ alia concoloria foliola incerto numero, teneriora & minorâ, ex quorum concursu apices attolluntur octoni, noveni, deni, hirsuti, qui in quaterna crocea foliola explicantur, *staminula* exigua lutea continentia. Subſequentur fructus oblongi, ad Olivam accedentes, graciliores, primùm virides, postea rubri, sanguinei, majores, manus purpurâ rutilâ inficientes contriti, formâ suâ ad Jujubas accedentes, gustu primùm acerbo, at ubi maturatione remollita fuerint acido-dulci & suavi cum quadam tamen adſtrictione, ossa continent oblonga, teretia, qualia ferè in olivis, durissima, in quorum angustis cavitatibus nuclei latitant exigui, subdulces, graciles, quiq; vix integri eximi queant. Folia qualia Virgæ sanguinæ seu Corno femina; glabra, venosa, per oras æqualia.

Cornum marem in hortensem & sylvestrem distinguunt. Hortensis fructus colore variat: nam communiter ruber est & officulo longiore; aliquando ceræ colore, rariùs albet: saturatius etiam rubet officulûmq; habet crassius & brevius, & hoc est, inquit C. Bauhinus, Cornus maris aliud genus *Clus. Hist.* cui tamen ramulos quàm vulgaris maris longè fragiliores tribuit Cluſius, folia vulgaris foliis latiora. J. Bauhinus quoq; Corna observavit Basileæ apud Fel. Platerum magnitudine & colore discrepantia, alia aliis altero tanto & ferè triplo majora, succulentiora, saturatè colorata, & purpurâ suâ manus inficientia, gustu minoribus non minùs sapida. Sunt & colore rubro manus non inficientia.

Locus.

Cornus sylvestris multis in locis invenitur, in Misnia, Austria, Pannonia. Nos in agro Pedemontano & Mediolanensi in sepibus eam observavimus, ubi solum frutescit; sed culturâ in arborem pulchram evadit. Quod Hermolaus è Theophrasto hausisse videtur, nimirum Fructus sylvestris Corni maturiores suaviorèque esse quàm urbanæ, & plerunq; etiam majores, ut Cornus omnem cultum respuat, & negligi desideret, nobis non videtur verisimile: ideòque antequam de re ipsa & experimento constiterit, de ratione ejus reddenda non erimus solliciti.

Tempus.

Floret primo vere antequam folia crumpunt, Martio, & in calidioribus Februario mense; pro Veris constitutione & temperamento, ferè citiùsve in eodem loco: Augusto, Septembri, interdum etiam Octobri demùm fructum maturat.

Vires.

Corna refrigerant, exsiccant, adstringunt, conspiciant quemodocunq; sumpta. Hinc conveniunt præcipuè in diarrhœa ac dysenteria: ardorem febrilem ac sitim grata sua aciditate leniunt ac restinguunt.

Condiuntur muriâ ut Olivæ; fit etiam ex iis sapa quemadmodum ex Cerasis: itémq; è pulpa Electuarium ad febres, ad fluxiones biliosas, ad sitim, ad excitandam appetentiam utilia. In diarrhœa & dysenteria exhibentur fructus exsiccati & pulverisati ad ʒj.

Corna

Corna sicca contrita, & cum oleo Myrtino aut omphacio mixta in Emplastri formam, præsentia auxilio sunt ad vomitiones ventriculo imposita: contra fluxum autem alvi abdomini inducta, contra mensēs immodicos peccini ac coccygi applicata.

Cornum arborem caveri oportet circa alvearia, nam flore ejus degustato alvo concita moriuntur apes. *Plin.*

In Hetruria abstinere demorsi à cane rabido per integrum annum à quorundam lignorum, præsertim Corni maris & femina contactu: Siquidem (ut testantur ii qui rem experimento comperitam habent) si harum virgæ tantisper manibus teneantur donec concalescant, illico demorsi rabie exagitantur. *Marrb.* quem vide.

Folia quoque & germina gustu acerba sunt, valentèrque desiccant: itaque maxima vulnera glutinare possunt.

Hujus lignum omnibus lignis durius perhibetur, ad radios & dentes rotarum utilissimum.

2. *Tijerou. Ponna H. M. P. 4. T. 39. p. 81. Cornus Malabarica foliis Nymphaeæ.*

Quamquam minor Ponnæ species habetur, tamen æquè proceræ est, frondibus umbrosis in latum diffusis: lignum prædurum, rubicundum, crasso ac nigricante cortice cinctum, ut *Ponna. Radix* rufa, croceo intusque rubicundo cortice testâ, odoris gravis, saporis adstringentis: ea verò dissecta lachrymam fundit flavescens ac resinosa. *Folia* Ponnæ familia, at minoræ. Similiter *flores* Ponnæ floribus similes, præterquam quod non ex octo, sed è quatuor plerumque constent foliolis. *Fructus* oblongo-rotundi, glabri, virides primùm, dein rubicundi, acido-dulces, Cornis nostratibus cum figurâ tum magnitudine & substantia haud ab similes.

Crescit locis arenosis; quotannis fructus fert, Augusto viz. & Septembri mensibus, diuque superstes manet.

Fructus hi ab indigenis comeduntur: E nucleis quoque eorum ficcatis oleum exprimitur ad lampadas. *Ufus* in medicina nullus.

Locus & Tempus. Ufus.

CAP. X.

De Ceraso.

Cerasus *Kæro* & Theophr. 3. hist. 13. fructus *νεσσαν* Diosc. l. i. c. 157. Cerasia & Cerasa; dicta autem à Cerasunte Pontico municipio, unde Lucullus Romanorum imperator, Mithridate debellato, primùm in Italian arborem intulit, & fructum gentilitio nomine Cerasium appellavit, Athenæo lib. 2. & Plinio l. 15. c. 25. auctoribus. At verò ante id tempus, imò à mundi ipsius primordiis Cerasos in Italia spontaneos fuisse, quamvis fortasse neglectos & incultos minimè dubito.

Cerasorum multa sunt genera, seu potiùs varietates, quas C. Bauhinus in Pinace explicat, Cerasa, inquit, alia sunt sativa, alia sylvestria. Sativa fructus forma, colore, sapore; [adde & magnitudine] variant. Sunt enim pomi *figura*; turbinatiore, longiore, rotundiore, cordis etiam *figura*; & alia pediculo longiore, alia breviorè, singulis vel pluribus unâ coeuntibus, ita ut ex uno petiolo vel singula, vel terna, quaternâ, quina dependeant, vel in racemi modum coacerventur. *Colore* albo sed rarius, partim rubro, partim candicante, & quædam in maturitate parùm ex candido rubent, quædam magis, quædam planè cerea, quæ Pruno insita sunt; rubro, rufescente, nonnunquam in atrum vergente, nigro etiam, quædam nigerrimo, & succo sanguineo labia & manus inficiente. *Sapore* dulci, acido, austero, ex dulci & acido admixto, alia amantudinis quid retinent, non tamen ingræta, Amerinæ dictæ: sic alia nimia sua dulcedine fastidium pariunt, alia ob nimium acorem respuntur, alia ob aquei succi redundantiam insipida sunt. Similiter alia carne sunt prædura, alia carne molliore & teneriore sive aquosa constant, & in quibusdam caro pertinacius nucleo adhæret, qui in aliis fragilior, & nucleo non insuavi est. Sylvestria etiam variant magnitudine, figurâ & sapore.

Nos ex sativis pro specie distinctis habemus, 1. Cerasum vulgarem fructu rotundo, acido, rubro. 2. Cerasum fructu cordato dulci. 3. Cerasum acidissimum sanguineo succo. 4. Cerasum majorem fructu nigro parvo, subdulci, nigro colore inficiente. Fortè etiam & aliæ nonnullæ specie differunt. Cerasum tamen flore pleno, pro naturæ lush aut varietate quædam accidentaliter habemus.

1. *Cerasa sativa rotunda, rubra & acida, que nostris Cerasa sativa C. B. Cerasa acida rubella*

J. B. *Cerasus Anglica Parki; vulgaris - Ger. The common English Cherry-tree.*

J. B.

Ex majoribus Cerasis sunt quæ acida, rubro colore dilutiore [nonnulla ex his per maturitatem saturatiùs rubent] carne haud admodum dura vel compacta. His sapor valdè gratus, præsertim probè maturis, non nimium acidus, sed quodammodo vinosus; quamvis alia alitis in hoc genere acidiora, quod cultui dicandum judicamus. Fructus brevi prodit pediculo, & quàm reliquorum ferè crassiorè [in nostratibus pediculi satis longi sunt] Arbores ipsæ haud proceræ, nec rectæ, multis ramis brachiata, humiliores multò quàm dulcium, quarum & minimæ, atque adeò paucorum annorum fructum ferè confueverunt: ramuli etiam non tenues sunt & flexiles ut in acidis nigricantibus. Ipsa quoque folia rotundiora sunt. Gummi ex se fundit lucidum, aurei pæne coloris. Huic radix reptando latè se diffundit, areâque & vicina loca suis stipat stolonibus, qui transplantati & culci in arbores excrescunt. Lignum quoque & rami multò fragiliores, minùsque flexuosi quàm, cæterorum: proinde periculosum has arbores concidere.

Cerasus

*Cerasa fativa
majora.*

Cerasus Flandrica nostratibus dicta à Ceraso Anglica, fructu majore & dulciore differt. Fortè hæc sunt *Cerasa fativa* majora C. B. i. e. *Cerasa Hispanica* Lob. Ger. Genevæ tamen & alibi in Gallia vidimus *Cerasa Flandricis* multo majora, & nostratium vulgarium fere dupla.

2. *Cerasa acida nigricantia solidiora, tardius maturescentia* J. B. *An Cerasa acidissima sanguineo succo* C. B. D. Herman. in Hort. Leyd. hæc duo separat.

J. B.

Inter lautiora quidam hoc Cerasi genus habent, cum ob vinosum saporem, tum ob carnis soliditatem, ut equidem censemus. Non est his ea arborum altitudo quæ sylvestribus *Cerasis*. Ab arboribus acidorum multum quoque differunt. Non enim solent in magnos ramos dividi & extendi, sed ramulis tenuioribus quam cæteræ omnes donatæ sunt, pendentibus ferè & ad Betulam quodammodo accedentibus. Fructus ex longiusculo pediculo magni, nigri aut ex nigro spadiceo, suo succo inficientes, carne firmiore, acida valdè, multum adstringente.

An *Cerasa acidissima sanguineo succo* C. B? quæ in altiore arbore proveniunt, & longissimum pediculum habent.

Vires.

Commodè exciscantur pro sticulis febrientibus, pulpan etiam excoquant Basilenses. Parant ex iis contusis cum ipsis adè nucleis, & mixtis cum vino bono, id vini genus quod tempore *Caniculæ* in deliciis habent nomine *Wiechfelwein*. Modum conficiendi vide apud J. B.

Hoc genus Cerasi pediculis longissimis, fructu acidissimo, succo sanguineo ab aliis omnibus facillè distinguitur. *Morella* nostratibus dicitur, quamvis *Parkinsonus* pro *Morello* aliud proponat.

A. 3. *Cerasus major ac sylvestris, fructu subdulci, nigro colore inficiente* C. B. *Cerasus sylvestris fructu nigro & rubro* J. B. *Black Cherry-tree*. *Mazzardæ*.

Lemma C. Bauhini huic Ceraso apud nos sponte nascenti apprimè convenit. Est enim arbor grandis & procera, fructu parvo, carne pauca, succo nigro colore inficiente, pediculis longis & quantum adhuc observavimus aliorum *Cerasorum* tenuioribus.

J. Bauhinus *Cerasum sylvestrem fructu rubro & nigro* quam vocat sic describit,

Vulgaris noticiæ arbor est, procera, recta; cortice exteriori spadiceo aut cinereo, maculoso, lavi: interiore virenti, sub quo materies firma, subrufa. Folia Loti oblonga, Pruni foliis longiora, densè crenata, splendida, subamara. Flores ex eadem quasi vagina plures simul juncti, pediculis tenuibus sesquiuncialibus aut sextantalibus, nonnihil rubentibus, ex foliis quinque, candidis & ut in Pyro cavis, in quorum medio capillamenta multa, alba, apicibus croceis donata, quibus longior stylus in imo calyce surrigitur, oris in quinque laciniis reflexas, nonnihil purpurascens divitis. Ex hoc stylo observavimus hortulanum ingeniosè prædicere solitum futurum *Cerasorum* proventum: sub eo enim latet fructus rudimentum, quod frigore affectum facillè nigrescit, remanentibus nihilominus aliquandiu integris, nullaque injuriâ tactis florum petalis. Fructus succedit rotundus, unciali amplitudine inferior, dulcis, magnitudine & colore diversus, in quo ossiculum orbiculatum lave, durum, dentibus tamen fragile, nucleum continens album excavatum, amaricantem, flavescente tunica contextum. Gummi stillat flavum, rufum & densum.

Hæc (pergit J. Bauhinus) quadruplici varietate potissimum differentes fructus gignit: Rubrum & nigrum, & utrumque vel majorem & carnosiore, vel minorem & macriorem. Major tam ruber, quam niger dulcior est cæteris; cultu talis, ut equidem censemus, effectus. Minor nullius unquam cultus gnarus, tam ruber quam niger plerumq; amaricat, sed eatenus ut prævalente dulcedine haud sit ingratus. Videtur describere *Cerasam nostram sylvestrem fructu nigro, que apud nos nunquam (quod sciam) fructum rubrum proferat.*

Usus.

Ex hoc potissimum genere meliora nostri torrent, & Electuar. conficiunt pro puerorum cibo & condimento.

4. *Cerasus major fructu cordato magno. Cerasa duracena oblonga* J. B. *An Cerasa crassa carne dura* C. B? *The Heart Cherry*.

J. B.

Speciosus hic *Cerasorum* fructus magnus est, oblongus, ad cordis figuram aliquatenus accedens, carne dura solidaque, dulci, coloris ex albo rubelli, nucleo magno. Folia majora sunt quam *Cerasi* vulgaris acidi, ad *Castaneæ* folia quodammodo accedentia, deorsum ferè dependentia.

Locus.

In hortis satis frequentia sunt. Variant colore rubro, albo, nigricante. Horum *Aviculæ* appetentissima sunt.

5. *Cerasus flore pleno* J. B. *Cer. bortenensis pleno flore* C. B. *item Cer. bortenensis flore roseo* ejusdem. *Cerasus flore multiplici* Park. parad. *Cerasus multiflora fructus edens* Ger. *item Cer. multiflora pauciores fructus edens* ejusdem. *The double flower'd Cherry*.

Non alia in re differt à Ceraso vulgari Anglica aut *Flandrica* quam florum petalorum multiplicata serie. Duum autem generum est, Alterius flores minus multiplices sunt, hoc est, paucioribus petalorum ordinibus, duobus nimirum tribusve constant; alterius plenissimi sunt, & è pluribus seriebus petalorum compositi. Prior *Cerasus* flore roseo, posterior *Cerasus* pleno flore C. Bauhino dicitur. Hæc arbores fructus interdum sed pauciores & sparsos proferunt, illa autem quæ pleno flore est rariis. Gerardus in arbore hujus generis per multos annos à se in orto diligenter culta & parieti etiam affixa, ut Solaribus radiis foveretur, nullos unquam fructus observare potuisse scribit.

6. *Cerasus pumila* C. B. J. B. Park. parad. *Chamæcerasus* Ger. *The Dwarf Cherry.*

Clus.

Varia altitudinis invenitur Chamæcerasi frutex: nam interdum in cubitalem, bicubitalem aut ampliore magnitudinem atollitur, umbrosis videlicet locis & tenui solo; siccioribus autem locis & juxta semitas plerumque supra pedalem altitudinem non affurgit. Tenuis & lentos habet ramulos seu virgas, nigricante ex cinereo cortice obductas, quæ ex intervallis quædam tubercula & velut gemmas proferunt, unde tanquam ex Cachrye aliquot exigua foliola, Myrti Tarentinæ foliis æqualia prodeunt, simulque flores bini, terni, quaterni aut quini sese explicant, candidi, pentapetali, multis in medio staminulis præditi, Cerasi vulgaris floribus perfimiles, minores tamen: infra hos flores atque etiam in extremis virgis ex aliis tuberculis exeunt sine floribus folia superioribus majora, Cerasi vulgaris acerbo fructu foliorum formam imitantia & in ambitu similiter crenata, longè tamen minor, & atra viriditate splendentia, subamari gustus; His succedit exiguus fructus, rotundus, carnosus, maturitate ruber, exsiccatantis minisque grati saporis quam sunt acida Cerasa, ossæo intus nucleolo. Radix crassa, longa, dura, paucis fibris prædita, profundum petens, & quæ difficulter erui possit.

Passim in Pannonia, Austria inferiore & Moravia editioribus siccisque locis nascitur; ad vineto- *Locus.*

rum etiam in collibus sitorum marginibus & ad publicas vias.

Not. Non peculiare est Chamæceraso gemmas alias floriferas minoribus foliis vestitas, alias *quædam* tantum producere, sed Ceraso, Piro, Pomo, aliisque nonnullis arboribus commune.

A. 7. *Cerasus sylvestris Septentrionalis Anglica fructu rubro, parvo, serotino. The wild Northern English Cherry, with small late-ripe fruit.*

Materies Cerasi nigra similis. Caudex in insignem magnitudinem excrescit, adeo ut Orgyiam nonnunquam seu duas ulnas ambitu excedat. Folia quam Cerasi nigra longiora latioraque & acutioribus denticulis incisa. Fructus parvus, rotundus, ruber, qui ante initium Septembris plenam maturitatem non assequitur, quamvis arbor cum primis sui generis floreat, tunc quoque acerbus ut vix edendo sit. Officula sata promptè germinant, quæque inde emergunt virgæ seu arbusculæ Cerasi hortensibus inferendis aptissimæ censentur; surculi in arbores proceras celeri auctu adolescentibus, fructus etiam præcoces & gustui gratos edentibus.

Ad ripas fluvii Tesa, propè *Bernards-castle* oppidum copiosè oritur, observante D. Johnsono, qui & descriptionem ejus transmisit.

8. *Cerasus uno pediculo plura ferens* J. B. *Cer. uno pediculo plura* Ger. *Cer. racemosa hortensis* C. B. *Cer. corymbifera* Park. parad. *The Flanders Cluster-Cherry.*

Hoc genus modò duos, modo tres, sæpe etiam quatuor aut quinque, uno pediculo profert fructus, nec aliter à Ceraso vulgari differt.

Nos pro luxuriantis naturæ effectu aut partu monstruoso habemus, nec speciem distinctam constituere putamus, cum in eadem arbore plures dentur fructus solitarii, seu in singulis pediculis singuli, cumque speciem suam non semine sed stolone aut insitione producat.

Cerasus racemosa J. B. Ger. & aliorum.

Non diversa videtur à præcedente, etiam C. Bauhini judicio, quædam (inquit) racematim utæ modo dependent; cum de præcedenti dixisset, Aliquibus terna, quaterna, quinave poma esse in uno pediculo.

Cerasus amat cæli statum frigidum, solum verò positionis humectæ. In tepidis regionibus parva provenit. Calidum non potest sustinere. Montana vel in collibus constituta regione latatur. *Pallad.* Per totam Europam frequentissima est. Nusquam meliora habentur Cerasa quam Lugduni, inquit Amatus, cui ascribitur J. Bauhinus, seu hoc loci naturæ, seu potius culturæ diligentè debeat.

Florent omnes in Germania, atque etiam Anglia Aprilis mense; in calidioribus haud dubiè citius. Fructum maturant Junio & Julio pro specierum diversitate. Est apud nos præcox quoddam genus quod Maio mense maturescit, *Cerasa* idcirco *Maialis* dicta.

De satione, insitione reliquaque cultura Cerasorum consulantur Rei rusticæ & Horticulturæ scriptores.

Cerasa recentia alvum laxant, sicca restringunt. Item dulcia alvum subducunt, sed minùs grata *Vires.* sunt stomacho. Acida & austera pituitosis excrementosisque ventriculis sunt apta, sed astringunt.

Aqua acidorum stillaritia, & cerasa ipsa in intinctibus febrilem ardorem compescunt, sitim extinguunt & cibi appetentiam conciliant. Cum Saccharo condita ventriculo grata sunt, & inter præstantissima dulciana à matronis nostris habentur: verum ob humorem aqueum abundantem diu asservari nequeunt.

Decoctum Cerasorum acidorum & arefactorum in affectu hypochondriaco summopere valere, imò hoc unico remedio complures convalescisse liquidò afferre non veretur Fernelius *Consil.* 43. ad *D. de Maigny.*

Cerasa dulcia in morbis capitis, Epilepsia, Apoplexia, Paralyfi, peculiariter proficua censentur. Riffius apud *J. B.*

Cuidam Nobili Apoplectico, qui per tres dies loqui non poterat dedi Sp. Cerasorum, & loquelam mox recuperavit. *Tho. Kestler* in sua *Chymia*, cap. de fructibus.

In balbutie & aliis loquelæ vitis lavetur os sæpissimè cum Sp. Cerasorum nigrorum; sunt enim insigniter cephalici, summopere roborant musculos linguæ & Sp. ejus ului destinatos. *P. Jo. Faber.* l. 3. c. 14. Dulcium

Dulcium nigrorum recentium aquam stillatitiam à nonnullis ad Epilepsiam mirificè commendat ait *F. B.* in ipso paroxysmo in os infusam dof. ʒiv. aut amplius. Hæc valde celebratur, & apud matronas nostras in frequenti usu est ad motus convulsivos, præcipuè infantium. Lego apud *J. Bauhinum*, Præstans hæc habetur à quibusdam adversùs puerorum convulsiones, Aquæ Ceras. nigr. & florum Tiliæ aquas partes misce. Dof. ʒj. aut ʒij. pro atate.

Ex Cerasis vina seu potiones variis modis parantur, vel per destillationem, vino Cerasis Alembico immixtis affuso; vel infusione sola, vel ex succo expresso cum Saccharo mixto & fermentato. In Italia ex Cerasis recentibus potionem parant *Marasco* dictam, quam bibunt antequam fermentetur. Æstivo tempore in tabernis venalis extat, & ad refrigerandum utilis censetur.

Oleum è nucleis Cerasorum per expressionem elicitum maculas & lentiginis cutis auferre dicitur illitu; utile quoq; habetur Arthritidi, necnon calculo renum & vesicæ.

Gummi Cerasorum cum vino dilutum diuturnæ tussi medetur; colorem quoq; commendat, visum acuit & appetentiam invitat. Celebratur etiam vi lithontripica ex vino potum. *Diosc. Galen.*

Nonnulli ut minus noceant Cerasa si ad satietatem edantur, officula unà deglutire jubent. Verùm nobis tentantibus id malè cessit. Nam pluribus Cerasorum unà cum pulpa officulis deglutitis per aliquot post dies gravitatem & dolorem sensimus in fundo ventriculi, ex officulis ibidem restantibus ortum, qui ægre nec nisi plurium dierum spatio expulsi nucleis sensim tandem evanuit. Fortè ii quibus ventriculi tonus robustior est & validior totidem vel etiam plura sine noxa devorare possent.

Videmus Passeres qui plurimum Cerasis delectentur eo tempore quo Cerasa matura sunt longè majora habere hepata quàm alias. Unde colligitur Cerasa hepar augere & corroborare. Experimentum est *Arnoldi Villanovani*, de cujus veritate dubito: nec tamen si verum esset inde sequitur quod ille deducit. Nam fortè magnitudo hepatis morbosam potius quàm sanam ejus constitutionem arguit.

Cerasorum quæ hodie in honore & pretio sunt Catalogus.

1. Cerasum præcox Maiale dictum. *The May Cherry*, quia Maio mense maturescit. 2. Cer. Ducale. *The Duke Cherry*, 3. Cer. Archiduale. *The Arch-Duke Cherry*. 4. Flandricum, superius dictum. *The Flanders Cherry*. 5. Cordatum rubrum. *The red Heart-Cherry*. 6. Cordatum sanguifluum. *The bleeding Heart*. 7. Neapolitanum. *The Naples*. 8. Cer. incarnatum. *The Carnation*. 9. *The Amber Cherry*. 10. Purpureum. *The Purple Cherry*. 11. Aurelianense nigrum. *The black Orleans*. 12. Nigrum vulgare. *The common black Cherry*. 13. *Lucæ Wardi Cerasum*. *Luke Wards Cherry*. 14. Cerasus racemosa. *The cluster Cherry*. 15. Cerasus nana. *The Dwarf Cherry*. Vino conficiendo præstantissima habentur Cerasum Mediolanense magnum & Cerasum Morellum. *The Mozella Cherry*; à succo Mori amulo.

Paco-caatinga Brasiliensis *Marogr.*

Ad Cerasa referri potest. De hac tantum habet: Fructus ferre in uvam congestos novem, aut decem digitos longam, Magnitudine Cerasi sylv. nigri coloris, & nucleo Cerasino, adstringentis saporis: à columbis avidè devorari, ab hominibus non, usurpari ad tingendum colore cæruleo; baccas sicari posse & diu servari.

Ibipiranga seu Cerasus Brasiliana *Pisonis & Marogr.*

Ad hunc potius locum (ut suspicor) pertinet; nec enim calyx floris residuus esse videtur umbilicus de quo loquitur.

Mourouve J. De Laet. Ind. occid. lib. 16. c. 11.

De hoc duntaxat scitur, non multum abluere à Pruno; flores ferre luteos, fructus instar Cerasorum, longis pediculis, officulo exiguo, carne crocea & suavi.

Copalxocotl Tepeacensium *J. de Laet. Ind. Occid. l. 5. c. 17.*

Arbor est inquit Ceraso valde similis fructus fundens exiguis Pomis similes, qui salivam quandam valde glutinosam fundunt, & ideo ab Hispanis *Cerasa gummosa* appellantur.

C A P. XI.

De Olea.

Olea Græcis Ἐλαια, Latinum nomen à Græco factum est, à diphthongo in e abeunte, sic ab ἔλαιον oleum. Ἐλαια autem à λείω, i. e. læve vel lubricum deducitur, aut à λείω lævigo, lubrico, quod producat id quod lævigat lubricatque, videlicet oleum.

Olea prunifera arbor est foliis perpetuis, fructu racemoso, pulpa liquore pingui scatente, officulo duro scabro.

I. Olea sativa J. B. C. B. Ger. Park. The Olive-tree.

J. B.

Mediocris magnitudinis arbor est, quandoque procera & prægrandis (ut rectè Stapelius) ramis in latum amplumq, diffusis [J. Bauhinus haud valdè parulam esse ait] trunco magna ex parte nodoso, materiè æqualiter spissa, satis solidâ, alicubi & crispâ & inortâ, gustu amaricante, colore inter flavum & spadiceum ferè medio, nonnunquam etiam maculis utriusq, coloris invicem convolutis confersa, præsertim cùm ad justam ætatis consentientiam pervenerit, teste Cordo. Cortex tam trunco quàm ramis obducitur coloris cinerei, lævis, glaber. [Cordo in his flavus] Folia oblonga & angusta, Salignis ferè similia, acuminata, incisuris ac manifestis venis, (excepto unico nervo insigni à pediculo ad acumen oppositum excurrente) carentia, crassa; pinguis, rigida, supernè coloris atro-virentis, certè saturatiùs virentis [rectiùs Cordus, in viridi flavescens] inferiùs canescentia, nullis tamen pilis obrita, tam brevibus pediculis hærentia, ut furculis quasi inserta videantur [ex adverso ut plurimum bina Stapel.] ex quorum alis proferuntur pediculi, quibus flores racematim coherentes sustinentur, albicantes, Sambucinis similes, è quatuor foliolis fructùs rudimentum complectentibus contexti, ex herbido candicantes, qui non omnes ad frugem perveniunt in Europa: in iis verò locis quibus propria est hæc arbor perveniunt ideòque congestæ ejus bacce confertas uvas æmulantur. Flores succedunt fructibus figuræ ovalis, aut glandium ferè, magnitudine varia. Nam in Hispania nascentes, quos *Olivas Hispanicas* vocant, mediocre Prunum æquant; Italicæ pleræque & Narbonensès vix mediocrem glandem superant, quamvis eâ sint habitiores rotundiorèsque, primum virides, postea flavicantes, per maturitatem purpurascetes, tandem & nigricantes, quædam etiam ex purpureo punicantes, sed rariùs: Sunt & quæ in Hispania albæ fiunt (ut annotat Clusius) sapore valdè acri & amaro, & nescio quid acerbissimum & nausiosum admixtum habente, etiam in maturis & mollibus, carne primum dura, maturitate molli ac pingui, ossiculum lignosum, oblongum, utrinq, acuminatum, & in hoc proportionatum nucleum unicum habente. Qui vero in iis continetur succus pinguis oleum fit dulce, aquosus, qui amarus, amurca. Foliorum quoq, sapor amarus est, non sine acrimonia tamen. *Radices* nititur (inquit Cordus) partim rectis, partim obliquis, in summo cæspite obhærentibus, materiâ trunci modo solidâ.

Lusitanicæ Oleæ (inquit Clusius) minores Olivæ proferunt [ita quoq, Lucensès quarum Olivæ *Differentia.* apud nos laudatissima, aliarque Italicæ] sed multum olei, ejusque præstantissimi præbentes. Sic etiam nonnullæ quæ in Gallia Narbonensì & Bætica nascuntur oleæ minorem fructum ferunt, ex quo plus olei exprimitur, alteri quod de majoribus Olivis elicitor longè præferendum.

Decerpuntur mense Novembri, Decembri, Januario & Februario in Granatenfì regno: namque *Tempus.* antea non maturescunt. Sternuntur deinde in pavimentis donec rugosæ fiant: deinde mole supponuntur, & torculari exprimuntur, affusâ fervente aqua; ita enim oleum reddunt. Nonnulli olivas perticis decutiunt, quod alii improbant, qui potiùs ad motis scalis manu legunt, nè sequentis anni spem decussis germinibus præripiant. Vehementer enim laborant Oleæ percussæ & detrimentum capiunt. Olivancibus lex antiquissima fuit, Oleam nè stringito neve verberato. *Plin.*

Immaturas plerumq, condunt per Hispaniam & Galliam Narbonensem: interdum etiam maturas & nigras: condimenti loco apud nos cum carnibus assatis præsertim vervecinis, esitantur, in acetiis etiam usurpantur. Itali mensis secundis inferunt, & cum pane edunt. Excitant appetitum, movent alvum, humentem ventriculum exsiccant & confortant.

Olea Minervæ dicata sacræque erat, vel quòd Minervæ munus esset, vel ut Martianus Capella, quòd artes & disciplina, quarum illa Dea est, Oleo ac lucernarum lucubrationibus perfidantur.

Olea quoq, veniæ pacifique index erat, proinde veniam pacemq, supplicantes Oleæ ramulos manibus gestare soliti erant.

Olearum differentia desumptæ sunt vel à forma, vel à colore, vel à succo, vel à magnitudine, vel à loci varietate, vel ab inventoribus, quas omnes persequi infiniti laboris esset. Veteres varia tradidere genera, quorum nomina speciebus hodie cognitis accommodare perdifficile esset: quocirca nos iis non immorabimur. Colymbades * Plinius distinctum genus fecisse videtur: aliqui olivas * *Lib. 15. c. 3.* conditas oleo suo puras innatantes esse volunt, & Halmades, i. e. muria conditas ab iis distinguunt. Alii Halmades & Colymbades confundunt.

Olearum autem tot differentia non observantur quot Pomorum, Pirorum, Prunorum, vel quia arbor naturâ suâ minus apta est ex semine nata variare; vel quia agricolarum non interfuit in iis ferendis, colendis & quoquo modo immutandis adeò industrios & diligentes se præbere. His arde arborem ipsam, cùm frigidioris cæli minus patiens sit, Gallicis, Germanicis, Anglicis Hortulanis, qui in variis fructuum speciebus producendis & procurandis maximè curiosi & occupati sunt, se colendam non permittere.

Celebriores olivarum differentia à C. Bauhino & Joanne fratre recensitæ sunt,

1. Olivæ maximæ Hispanicæ, prunis mediocribus æquales, & figurâ similes, quæ etsi succulentæ sunt & carne multa, amaritudinem tamen insignem habent, unde & olei minus reddunt, amurcæ plus, ideòque nonnullis minus probantur, minorèque iis sapore præferuntur.

2. Olivæ minores, Genuenses, Lucensès, Provinciales, eadem Lusitanicæ, Narbonensès & Bætice Clusio. Hæ dulciores sunt & plus olei fundunt.

3. Oblongæ, atrovirentes, ad lacum Comensem natæ, quarum uterq, Bauhinus meminit, quibus conditis nihil sapidius & suavius, quamvis & macræ sunt, & prope modum respectu maximarum Hispanicarum exsuccæ videantur, addit C. Bauhinus carnem duram esse & ossi firmiter hærente.

4. Olivæ albæ, quarum & Plinius meminit.

In Hetruria habentur *Matth. & Cæs.*

1. Minores & rotundiores, plurimum olei habentes, quæ *Olivellæ* vocantur *Cæs.* quas prægrandes arbores Juglandium instar ferre scribit Matthiolus.

P P P P P

z. Majuscula

2. Majuscula & oblonga, oleum parcius sed dulcissimum reddentes, quæ nomine à radiis desumpto Raggiaria dicuntur *Cæs.* Has Oleæ minores proferunt, isq. in cibo utuntur.

3. Majores & pulposiores ad condituras tantum quaesita, quas Regias Cæsalp. vocat. Non videntur differre ab Hispanicis maximis: nam Matthiolus eas multo plus amurcæ quam olei fundere scribit.

4. Sunt quaedam quarum caro ab ossè recedit cum franguntur, virides quæ condita gratissima fiunt, quas Colymbades Cæsalpinus censuit.

Varietates Olivarum in Gallia Narbonensi cultas recenset *D. Magnol. in Botan. Monspel.*

1. Oliva major oblonga, angulosa, amygdali formâ, vulgò *amellau*, ad condituram maximè expetitur, suavissima enim est, & rosæ habet odorem.

2. Oliva media oblonga angulosa, vulgò *oulvieire*, vulgarissima ista est.

3. Oliva media oblonga, fructu corni figurâ, vulgò *corniau*, in multis etiam olivetis visitur, fructum habet oblongum magnitudinis ferè & figuræ corni fructus.

4. Oliva minor oblonga; vulgò *picbouline*, in variis etiam locis ista reperitur: in cibis multum expetitur.

5. Oliva major subrotunda, vulgò *ampoulan*, inter olivarum species ista maxima est, & ad condituram præcipuè servatur.

6. Oliva media rotunda viridior, vulgò *verdalle*, ista similiter ad condituram colligitur; cujus species reperitur, quæ albidior est, & vulgò *blancau* dicitur.

7. Oliva media rotunda præcox; vulgò *mourau*, citò maturescit, & ab arbore cadit.

8. Oliva minor rotunda racemosa, vulgò *bouteillan*, in racemulos veluti congesta est, unde nomen habuit.

9. Oliva minor rotunda rubro-nigricans, vulgò *salierne*, non omnino nigra est, sed rubrum colorem habet commixtum.

10. Oliva minor rotunda, ex rubro & nigro variegata, vulgò *pigau*; aliæ plurimæ variis in locis nascuntur, sed istæ, tum ad oleum, tum ad condituram meliores censentur.

Locis.

Olea neq. frigidum, neq. præfervidum cœli statum amat, ideòque trans Alpes & Cebennas montes non invenitur nisi in hortis culta & à frigore munita. Quin & frigidiores hyemes etiam in Provincia & Gallia Narbonensi eam adurunt. Cùm in Gallia peregrinaremur, Anno 1665. præcedens hyems asperissima aliquot Olearum millia in Provincia corruerat inæstimabili incolarum damno, pleræque tamen à radice repullulabant. Modicos clivos amat, quod ventos tepidos suscipiant, olearum autem natura flatus desiderat. Nos in valle amplissima Fuliginensi in Italia, inque Terniensis extrema parte, in ascensu collium convalles dictas terminantium amplissima omnium quæ in Italia vidimus Oliveta observavimus prægrandibus arboribus densa, ubi Februarii initio rusticos Olivis decutiendis & colligendis occupatissimos observavimus. Lucos quinetiam Olearum densissimos Gallo-provinciæ & Narbonæ Hispaniaque alunt.

Solum Oleis commodissimum nonnulli esse aiunt cui glareæ subest, aut sabulum pingue: sed & densior terra, si uvida sit & læta, satis convenit. Humidior sanè floridiores & pinguioribus olivas producit.

Hanc arborem multi existimant, ultra milliariam sexagesimum (quadragesimum Plin.) à mari aut non vivere, aut non esse feracem; quòd tamen experientia repugnat.

Quercum & Oleam tam pertinaci odio diffidere aiunt, ut altera in alterius scrobe depactæ moriantur. *Plin.* Nobis non videntur verisimilia quæ feruntur de hujusmodi antipathiis.

Tempus.

Junio mense magna ex parte omnes Oleæ florent, inquit *J. Bauhinus*, sed in Germania & locis Septentrionalibus tardius, ubi quamvis diligentissimè colantur nihil præter florem producant. De tempore & modo colligendi superius obiter diximus. Optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatèq. incipiente bacca nigrescere; tunc autem *Drupe* seu *Druppæ* vocantur.

Olivas etiam decerptas sed præcipuè excussas aquâ calidâ lavare convenit, inquit Autor *Γεωργικῶν* Constantino Cæsari attributorum.

Olea lentè admodum crescit, Theophrasto & Virgilio autoribus, sed quàm diutissimè vivit, Plinius firmissimas ad vivendum oleas dixit, ut quas durare annis 200. inter autores conveniat. De fatu & cultura Olearum consulantur Rei rusticæ scriptores, sed præcipuè Columella, qui copiosè de his agit: cujus de putandi tempore consilium an præceptum præterire nequeo. Quinetiam (inquit) pluribus annis interpositis olivetum putandum est. Nam veteris proverbii meminisse convenit, eum qui arat olivetum rogare fructum, qui stercoret exorare, qui cadit cogere. Quòd tamen satis erit octavo anno fecisse, nè fructuarii rami subinde amputentur. Cui potius obtemperandum existimamus, quàm aliis qui singulis annis putare præcipiunt; cùm & Malos observaverimus à putatione aliquandiu laborantes malè affectas & infecundas fuisse. Stipitem Oleæ etiam aridum & levem terræ implantatum & germinare & radices agere Fortunii Liceti experimentum est, quo confirmatur illud Virgilii *Truditur è secco radix oleagina ligno.* v. Lib. 1. cap. 18. p. 35.

Ex eadem Oliva differunt succi: Primum omnium è cruda atq. nondum inchoatè maturitatis, Omphacinum vocatur. Hoc præstantissimum; Quin & ex eo prima unda præli laudatissima, ac deinde per diminutiones. Quanto maturior bacca tanto pinguior succus, minusque gratus. Optima autem ætas ut jam diximus ad decerpendum inter copiam bonitatèq. incipiente bacca nigrescere, Amurcæ color est qui Olivam cogit nigrescere, ideòque incipiente nigritia minlimum amurcæ; ante eum nihil. *Plin.*

Olivam collectam in tabulatis servandi nec prius quam fudet premendi, morem improbant Cato, Plinius aliique, cùm omni mora oleum decrelcat amurca augeatur, Addit oleum non tantum minui sed & deterius fieri. *Oleum quidem inde deterius fieri non denegaverim, quòd Oleæ in acervo concallescant præviâ quadam ad putredinem alteratione, & amurcæ forte si in bacca remanserit olei saporem corrumpat: at verò mora in tabulato oleum minui, amurcæ augeri neuiquam concesserim, cùm amurcæ aqueus sit humor & calore facile evaporet; Oleum autem cum sit succus pinguis & tenax, non item; sed magnam caloris vim exigit ut elevetur & ascendat, aut dissipetur.*

Quapropter

Quapropter (inquiunt) dubitare non debemus, Olivam lectam primo quoque tempore premendam. Ergo ut primum distracta fuerit Oliva, substratis tegetibus aut pannis expandi debet, quo aquositas ex ipso rescicetur, & à foliis ac virgulis repurgetur. Hæc enim commista olei diuturnitati obsunt. Tum diligenter mundata protinus in torcular deferri, & integra in fiscinis novis includi, præloque subijci, ut quantum possit paulisper exprimatur. Postea resolutis corticulis emoliri debent, adjectis binis sextariis integri salis in singulos modios. Quod defluxerit in labrum protinus decapulator depleat, & in fætalia labra, huic usui preparata defundat. Hoc enim suavissimum est & tenuissimum. Nam æneis & plumbeis vitiatum oleum. Longè melioris saporis est oleum quod minore vi præli quasi lixivium defluxerit. Nam si nuclei confringantur olci saporem vitiant. Deterius est quod ex reliquis fratribus premitur, sed paulò graviore pondere. Hoc tortivum non malè dixeris oleum. Sed tertiatione multò deterius oleum exit.

De vitiiis olei emendandis consule R. R. scriptores.

Olivas condiendi solliciti fuerunt Veteres (verba sunt Cherleri) quanquam revera nihil aliud sunt quam palatùs blandimenta. Tam ingeniosus fuit venter ut & amara, nec ab ipsa natura percocta sua quoque voluptati placere coegerit. Quid quæso gustu horridius Olivâ sive maturâ, sive immaturâ, at suavitatem inventi ars, quam non potuit natura. Plurimos eas condiendi modos tradiderunt Columella & Palladius, quos apud ipsos requirendos omitimus. Nam nunc dierum unico tantum, eoque simplicissimo modo, muriâ ex acero & sale paratâ conditæ ad nos ferè adferuntur.

Olivæ quamvis per maturitatem nigrae sunt, sapore quoque acri, amaro & nauseoso, oleum tamen quod inde exprimitur ferè pellucidum est, nonnihil flavicans, sapore dulci & grato, unde patet saporem hunc & odorem parti aqueæ seu amurcæ inherere. Laudatissimum autem apud nostros habetur oleum quod coloris omnis & saporis maximè expers est.

Olivæ maturæ ex Veterum sententia temperatè calidæ sunt; verum faciliè corrumpuntur, ventriculòque oculis ac vesicæ nocent; torrefactæ tamen & illitæ nomas sistunt & carbunculos emarginant: immaturæ exsiccant & astringunt. Colymbades adstringere, ventriculum roborare, appetentiam excitare dicebantur. Quæ ad nos adferuntur conditæ sunt antequam maturaverint, intelligo tamen Italos maturas & nigras etiam immaturas condire.

Oleum folia refrigerant, exsiccant & astringunt, Usus externus & præcip. in fluxu alvi, mensium, in herpetibus & similibus, Oculi medicamentis (autore Dioscoride) ob vim suam mitiorem convenientiora sunt Oleastris foliis. Quod intra fructus nucleum est cum adipe & farina scabros ungues excutit. Succus fructibus accensis recentis destillans sanat lichenas, furfures, manantia ulcera. Plures foliorum usus vide apud Plinium.

Oleæ materies præcipuè commendationis est apud operarios pictores, & statuarios, à quibus ad præstantes operas desideratur, cum Ebena, propter densam & tractabilem ejus substantiam, & colorem subruffum & varium (quem tamen Aqua forti affusâ inducunt) quem ductus & nervi intortii referunt. Ad nos allata non mensurâ sed pondere venditur. Lampadibus, aliisque usibus mechanicis inservit.

Olei usus adeò multiplex est tum in cibo, tum in medicina, ut omnes explicare plus temporis & olei requireret quam instituti nostri operis ratio patitur. De his consulendus Galenus, tum Dioscorides, Plinius alique tum è veteribus, tum è neotericis.

Pollionem Romulum, referent Plinio cum centesimum annum excedentem D. Augustus hospes interrogaret, quanam maximè ratione vigorem illum animi corporisque custodiret, respondisse inustum, foris oleo. Cardanus etiam tria præcipuè ad longævitatem facere affirmat, nimirum Lac, mel, oleum: intelligit autem non foris inunctum, sed intro assumptum & in cibis usitatum. Oleum & sale emere oportere Aristoteles autumavit, utique quòd utrumque ad prorogandam vitam quam maxime conduceret.

Oleum naturæ aeræ particeps esse videtur, unde aquæ innatat, nec cum humidis aqueis permiscetur, sed quamvis simul cum illis agitur ob levitatem suam brevi se expedit & sursum ascendit. Ejusmodi autem humida [oleosa & aquea] simul agitata, conquassata & per minima mista colorem album contrahunt & lactis speciem exhibent.

Oleum ad usum per sanitatem optimum (inquit Dioscorides) quod ex immaturis Olivis exprimitur, unde omphacinum dicitur. Excellit in hoc genere recens, minimè mordax atque odoratum. Tale ad unguentorum compositionem utile. Quinetiam propter adstringendi vim stomacho accommodatum. Ore si contineatur, gingivas contrahit, dentes firmat, sudores cohibet. Refrigerat, ficcat, astringit, adeoque multas compositiones ingreditur.

Oleum ex Olivis maturis expressum calcificat & humectat moderatè [Vetus calidius est recentis] emollit, digerit, vulnerarium est, alvum laxat [cum Cerevisia calida assumptum 3.] ariditatem pectoris corrigit, tormina ventris mitigat, meatus urinarios laxat, erosos abstergit & consolidat. Extrinsecus creberrimi usus est in clysteribus, tumoribus calidis, &c. Cum aqua tepida assumptum movet vomitum, unde exhiberi solet contra venena.

In patria mea Westphalia (inquit Schroderus) usitatissimum est vulneratis quotidie exhibere oleum olivarum cum Cerevisia calida, quo adeò largè utuntur, ut quoque sudor oleum redoleat.

Ad alvum laxandam segmentum panis tostis oleo intinctum & bene madidum quotidie manè comedendum commendatur: quod præcipuè suavitatis gratiam nobis habere videtur, inquit Cherlerus. V. P. Borelli observat.

Oleo odores maximè conservari testatur Plinius. Oleum etiam membra recreare eidem dicitur. Et membra recreans olei liquor. Et sanè Veteribus usitatissimum erat oleo corpus inungere, quod vigorem & robur ei addere existimabant, & tonum conservare. Verum hic mos jam dudum obsolevit, nec immeritò nostrâ sententiâ, partim quod ejusmodi inunctio res fordida nobis videtur, partim etiam quòd cutis poros obstruat, & transpirationem impediât, quâ nihil sanitati corporis tuedæ utilius magisque necessarium sit.

Oleo quidem non Apes tantum, sed & omnia insecta exanimantur. *Plin. l. 11. c. 19.* quod Clariss. Vir M. Malpighius in Bombyce aliisq; experiundo verum invenit. Ratio obvia est, quia scilicet oleum meatus spiracula sive poros quibus aer attrahitur & redditur obstruit, ob cuius defectum animalculum illico moritur. Nec enim minimis hisce insectis respiratio minus necessaria est ad vitam quam majoribus animalibus, quin potius magis, cum vasa in his aeri excipiendo destinata majora proportione, plura, magisq; per omnes corporis partes dispersa in his sunt quam in perfectioribus illis.

* *Сыпом. 1.*
cap. 5.

Oleum picem è pannis extrahit, quod aqua non facit. *Plin.* Vulgatum est (inquit * Sennertus) ut siquis manum pice inquinaverit, eam aqua non mundet, sed oleo aliquo aut pinguedine qua picem liquefaciat.

Olei suprema regio melior est, nam ima ab amurca turbatur. Summum verò optimum, quod remotissimum fit à nociva parte, nec sua spissitate ab aere læditur. *Plutarch. Sympos.* Idem legitur apud *Macrob. in Saturnal.* qui & vini mediam regionem, mellis imam optimam esse ait.

Oleum dealbandi modum vide apud Dioscoridem: item modum parandi oleum Sicyonium dictum.

Oleum etiam ex olei furculis paratum ad multa utile meminerunt Dioscorides & Galenus; quamquam ille ex oleæ furculorum pinguedine illud oleum fieri dicat, hic in oleo illo conficiendo tantum addi solita germina illa scribit.

De Amurca quid sit superius diximus. Multiplex ejus usus describitur à Catone, Varrone, Plinio, Galeno, Columella. Amurcâ subigi areas terendis messibus, ut formicæ rimæque abint, & ne Curculio noceat, neve mures lædant. Quin & lutum parietum ac tectoria & pavimenta horreorum frumentii, vestiarii etiam contra teredines ac noxia animalia amurcâ aspergi. Commendatur maximè ad ulcera inveterata. Reliqua vide apud autores citatos. Cum enim rarioris hodie in medicina usus sit, nec à nobis facillè parabilis, non erit operæ pretium plura de ea dicere.

2. *Olea sylvestris* Ger. *folio duro, subius incano* C. B. *Oleaster sive Olea sylvestris* J. B. Park. *The wild Olive-tree.*

Cum Oleam fativam à sylvestri culturâ tantum differri agnoscant Botanici, & fativam si negligatur in sylvestrem abire, & sylvestrem ex fativæ nucleo nasci; sane Oleastrum ab Olea non specie sed accidentibus tantum differre statuendum est: proinde in ejus descriptione non opus est ut finis prolixi.

J. B. Ut ut caudicis & ramorum magnitudine Olea fativæ non cedat, horum tamen frequentia superatur, adde quod & spinas per ramos possidet [quarum tamen Clusius in descriptione Oleæ sylv. Lusitanicæ non meminit] *Folia* minora, non dissimili interim figurâ. Itaque quoque & flores racematim compacti fructum præcedunt, Olivæ similem, sed minorem, strigiosorem, succo purpureo mordaciter præditum. Adde è Clusio corticem huic quam fativæ læviorem esse, fructum mucrone recurvo. Tota arbor insigniter amara est.

Caudex Theophrasto peculiaribus quibusdam cavernulis ut in Olea fativa dehiscit. Gongros hoc malum vocant.

Oleastrum coronâ Olympiorum victores coronari solitos apud Græcos tradit Plinius; & Oleastrum Olympiæ ex quo primus Hercules coronatus est, ad sua usq; tempora durasse custoditum religiosè, quemadmodum & Oleam Athenis, quæ traditur edita in certamine à Minerva.

Cæterum Oleaster æquè argillas & calculos amat ac Oleum, & eisdem in locis provenit.

De viribus foliorum Oleastrum multa habent Dioscorides & Plinius, quæ apud ipsos legi possunt: nos non multum hoc respectu differre putamus ab Olea fativæ foliis, nisi quod in operando efficaciora sint; nec oleum ab omphacino distat, nisi quod calidius sit, potentius astringat & tamen extergat. Hoc in cibos non venit, siquis tamen eo quotidie barbam vel capitis capillos inunxerit canitiem morabitur.

Amatus ex Dioscoride. Quin & defluos capillos inhibet, furfures & capitis ulcera manantia, scabiem & lepras extergit.

Elæomeli Plinio & Dioscoridi, in Syria maritimis Plinio, Palmyrenâ Dioscoridi, ex Oleis manat *Plin.* ex quodam caudice *Diosc.* pingue, crassius melle, refinâ tenuius, sapore dulci [mellis *Plin.*] non sine nausea, alvum solvit, bilem præcipuè detrahit, duobus cyathis in hemina aquæ datis. Qui bibere tepescunt, at citra periculum, crebro tamen sunt excitandi.

Elæomelitis historia maximam lucem attulerunt Pena & Lobelius in Adv. cum inquirunt, Oleas Montepelii in vinetis mel sive Elæomeli (quod mirum dictum sed verissimum) caudice vulnerato fundere: nimirum ex Olea arbore vulgari perquam amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum sale condito, emanare vere melleum non solum colore, sapore, sed etiam duratione incorruptum se expertos affirmant, scq; è rimosis corticibus partim scalpello sauciatis satis excepisse non modò ad explorandum sed etiam ad amicos impertiendum. Verum nonnisi propemodum matura oliva ac nigricante quilibet reperiet mel istud. Lunellæ autem plurimum extillabat, præsertim sectis majoribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinosus effluebat, postea inibi refidens aliquandiu, frigore densior evadebat, atque non tam Mel quam Mannam præ se ferebat, specie, gustu, sapore, concretionem, omnium judicio qui degustarant. Hæc & plura Lobelius, quem adi.

Olea Æthiopia Strabonis, Diosc. quæ lachrymam fundit Scammoneæ similem [Paulus lachrymam non Scammoneo sed guttæ Ammoniacæ assimilavit] quam Cæsalpinus gummi *Elemi* esse suspicatur, quamnam arbor sit, & an diversa ab Olea vulgari nos latet. Cæterum lachrymam illam ad oculorum cicatrices albuginesque & visus hebetudinem illitum facere, urinam & menses ciere, eroforum dentium cavis inditam eorum dolores lenire, partus pellere, impetiginibus ac lepræ mederi auctor est Dioscorides. In medicamenta quoque exitiali vi prædita refertur.

Olea Aristotelis Callistephanos cuius propaginis frondibus Olympiorum victores coronabantur si modò folia ejus formâ reliquis oleis contrariâ, supinam non pronam partem habebant viridiorum, quod tamen præter eum nemo prodidit, monstròsa potiùs varietas, quàm nova Oleæ species videtur.

Elæostaphylos etiam Geoponici^ωn Autoris Oleam uvamq; exactè respiciens ejusdem farinae esse videtur: nec tamen putaverim hujusmodi fructum produci eo infitionis genere quam ablactationem vocant, nec alio quovis vulgari, ut ille vult.

Viscum baccis rubris & purpurascens in oleis nasci observarunt Bellonius & Clusius, quod eas steriles reddit, unde Olivetorum Domini ramos integros & maximam partem cadere coguntur, nè vitium latius serpat.

3. *Jambolones Garcie* C. B. *Jambolons Indica folio Arbuti* J. B. *Jambolons* Park.

Frutex est Myrti effigie, cortice ejusdem ferè coloris cum Lentisci cortice; foliis Arbuti, sed Myrti virentis foliorum sapore. Fert is fructum majoribus Olivis [Cordubensibus] similem, sed gustu admodum adstringentem, & fauces contrahentem. Muriâ conditur Olivarum modo.

Nullum usum in medicina obtinet, sed editur cum Oriza coctus, nam appetentiam excitat; non *Usus*: tamen admodum salubris æstimatur.

4. *Olea Malabarica Nimbo dicta, fructu racemoso oblongo.*

* *Aria-Bepou seu Nimbo Acoftæ* H. M. P. 4. T. 52. p. 107. *Arbor Indica Fraxino similis, Oleæ fructu* C. B. *Nimbo folio & fructu Oleæ* J. B. t. 1. l. 6. c. 8. *Azederach floribus albis semper virens* Herman.

Arbor est procera, caudice crasso, ex albo flavescente, cortice cincto nigricante; necnon ramulis rufis, seu frondibus umbrosis in latum diffusis, ornato. *Radix* crassa, albicans, atro-purpureo cortice recta, graveolens, amara. *Folia* numerosa circa teneriores ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu profundè serrata, tenuia, glabra, nitentia, graveolentia, amara; nervis aliquot è media costa infernè altè extuberante, & folium per longitudinem medium inæqualiter secante, in latera excurrentibus. *Flores* petiolis oblongis racematim proveniunt, exigui, candidi, in odori, calycisque exiguo, viridi, in quinq; lacinias acuminatas secto inhærent, quinque teretibus foliolis constantes, medium occupante calyce fimbriato, exiguo, subflavo, *staminula* decem continente, necnon longum tenuemq; *stylum*, extremas calycis oras quodammodo superantem, haud fecus acin Narcisso juncifolio observare est. *Fructus* similiter racematim proveniunt, oblongo rotundi, Olivis minoribus formâ haud absimiles, primùm flavescens, dein purpurascens, tenui pelliculâ cincti, carnèq; oleosâ, acri ac amarâ intus referti, intra quam officulum locatur oblongum, nucleum includens albicantem.

Crescit locis arenosis circa *Trevancoor*, necnon in *Tutucoryn*, *Jassanapatuam*, aliisque insulâ *Zeilan* *Locus*.
locis. Semper viret. Quotannis floret & fructum dat.

E fructibus Oleum exprimitur, è quo pictores colores conficiunt pannis gossypinis pingendis. *Vires &*
E foliis in aqua coctis balneum paratur, variolis expellendis, & articulorum doloribus mitigandis *Usus*.
utile.

Ex iisdem foliis ficcatis, pulverisatis, & cum Oleo è fructibus expresso mixtis unguentum conficitur, quod partibus dolentibus, convulsis & spasmo affectis utiliter inungitur: & vulnera, puncturas & contractiones nervorum curat.

Foliorum succus sive per os sumptus solus, aut cum vino, aut aqua, aut gallinæ jusculo mixtus, sive umbilico impostus aut solus, aut cum fellis bubuli, aceti aut Aloes tantillo, ad omnis estis lumbricos expellendos perutilis est. Quamobrem familiare admodum & perquam salubre est medicamentum omnibus Malabar incolis, quoniam lumbrius valdè sunt obnoxii.

Garcias & Acofta Nimbo arborem Fraxino comparant tum magnitudine, tum specie externa procul intuentibus, quamvis folia Fraxineis dissimilia sint.

5. *Olea Malabarica Nimbo dicta, fructu racemoso rotundo.*

Karibepou seu Nimbo altera H. M. P. 4. T. 53. p. 109.

H. M.

Arbor est præcella & speciosa plurimùm, caudice præcrasso, albicante, cortice obducto nigricante, graveolente, amaro; necnon plurimis donato ramulis rubicundis ac lanuginosis. *Radix* albicans, atro-purpureo cortice recta. *Folia* Aria-bepou foliis haud absimilia, at minorâ, odoris ingrati & sulphurei, saporis acido-amari. *Flores* haud fecus ac illius flores racematim proveniunt, exigui, candidi, graveolentes, calycisque exiguo, rufo, in quinque lacinias acuminatas secto inhærentes, quinque foliolis acuminatis compositi: Foliola hæc intercedunt decem *staminula* candida, rufis *apicibus* ornata, medium occupante *stilo* tenui, albicante, capitulo viridi. *Fructus* Aria-bepou fructibus similes, at rotundi & intensiore purpurâ tincti.

Provenit pluribus locis in Malabar, præsertim circa *Angiecaymaal*: Semper viret: quotannis bis *Locus*.
floret & fructum edit.

E fructibus hæc oleum exprimitur. Ex arboris foliis tenerioribus in lacte dulci coctis & contu- *Vires*.
fis cataplasma conficitur, quod serpentium aliorumq; venenatorum animalium moribus medetur, si affectæ parti applicetur. Ex iisdem cum *Aria-bepou* foliis in aqua coctis Apozema paratur, febribus pestilentialibus aliisq; morbis malignis perquam utile. Radix quoquo modo sumpta alvum movet.

6. *Olea sylvestris Malabarica, fructu dulci. Perin-kara H. M. P. 4. T. 24. p. 51.*

H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis, caudice crasso, cortice crasso, cinereo, intus purpureo, cincto; necnon ramulis viridi fuscis, plurimisque virgulis pullulantibus donato; lignum albicans, densum, fibrosum. *Radix* itidem albicans, rubicundo obducta cortice, qui cuticula nigricante insuper tectus est: sapor subamarus, odor terrestris. *Folia*, quæ primo exortu rufa ac plicata circa ramulos teneriores proveniunt, ubi excreverunt oblongo-rotunda sunt, acuminata, in ambitu crenata, densa, glabra, atro-viridia, splendentia: sapor acidus primùm, dein amarus. *Flores* suave-olentes, candidi, extremis furculis inter folia proveniunt, *caulibus* nimirum spithamam longis, quibus brevibus petiolis adhærent, quinque oblongis, ac in plurima tenuia filamenta, comæ instar, circa extremitates divisim foliis constantes, atq; calyci viridi in quinque laciniis acuminatas secto inhærentes; rufis aliquot *staminibus* erectis mediam floris cavitatem occupantibus, inter quæ *stylus* prominens viridi albicans, cujus basis globulus exiguus, croceus. *Fructus* pari fertilitate floribus succedunt, cum formâ, tum substantiâ & magnitudine olivis majoribus similes, similem quoq; continentes nucleum: Maturi cœruleo-purpurei, acido-dulces, gratique saporis, immaturi verò flavescentes, austeri, subamari.

Locus &

Tempus.

Ufus.

Provenit in *Mangatti* aliisque provinciis Malabar; quotannis bis floret fructuque fert, Martio viz. & Octobri mensibus, diuque superstes manet.

Cæterùm fructus hi in deliciis comeduntur, necnon saccharo condiuntur, ac uti *Olivæ* in muria & aceto servantur pro *Achaar*, iique cum cibus inter prandendum & cœnandum comesti ventriculum roborant, ac alimentorum in eo fermentationem potenter juvant.

7. *Icicariba Brasiliensis Marogr. Arbor Brasiliensis gummi Elemi simile fundens foliis, pinnatis, foliis verticillatis, fructu Olivæ figurâ & magnitudine.*

Marogr.

Arbor est alta, caudice haud ita crasso, cortice glabro, ac griseo. Crescit ferè ad modum Fagi. *Folia* fert in ramulis duo semper sibi opposita, & tertium solitarium in fine: [rectius folia pinnata dixeris, è binis, interdum ternis, pinnarum conjugationibus composita, cum impari foliolo in extremo] pyri foliis similia, tres digitos longa, antè acuminata, instar pergameni crassa, latè viridia, splendentia, nervo secundum longitudinem, & venis oblique discurrentibus. Ad foliorum exortum proveniunt copiosi *stipuli*; racematim seu verticillatim congesti, planè parvuli, quatuor foliolis viridibus constantes, stellatæ figurâ. Foliola autem illa viridia in ambitu albâ lineolâ sunt circumdata, & in medio floris sunt aliquot *staminula* flavescencia. Post florem sequitur *fructus*, magnitudine & figurâ *Olivæ*, colore Mali granati, habens intus pulpam odoriferam, uti est & *Lachryma* arboris. Cortex quippe vulneratus una nocte resinam fundit odoratissimam, odore *Anethi* recentis contusi, quæ postmodum colligi potest: consistentiam habet *Mannæ*, colorem ex viridi pallidè flavescentem; ac commodè tractari manibus potest. Insignis est ad vulnera capitis, & ad omnia ad quæ *gummi Elemi* usurpatur.

Locus.

Ufus.

Corticem exterioriorem non incisam si manu mulceas paululum, insignem mox spargit odorem.

In annosis & effectis nemoribus reperitur.

G. *Piso* hujus *gummi Elemi* planè simile esse ait; quod tamen nostro *Officinarum*, utpote recentius, odore & qualitate efficacius. In omni topico, sive simplex sit, sive compositum, ad vulnera aperta, & ad interiora mala adeò expetitur, ut vix ulli unquam emplastro stomachali vel cerato adeò sum fides inquit quàm huic. *Vulcera* enim roborare, flatus dissipare & doloribus feliciter mederi aliquoties sum expertus.

* 8. *Azedarach arbor Fraxini folio, flore cœruleo C. B. Azadaracheni arbor J. B. Azadarach Avicennæ Park. Zizypha alba Ger. The Head-tree.*

J. B.

Iuxta magnitudinis est arbor, cortice in novellis lævi, in adultioribus scabro & rimolo. *Folia* Fraxini ferè, serrata, cubito longiora, è foliolis multis sibi mutuo respondentibus, ad costam unam ramosam adhærentibus constantia, saturè viridibus & nigricantibus, & sub hyemem cum suis pediculis decidentibus. [Clus. *Barbæ caprinæ* foliis comparat] *Flores* è longo pediculo dodrante majore, in ramulculorum extremis ad exortum foliorum copiosi, racematim coherentes, parvi, odorati, sapore nullo, ex quinque foliolis expansis constantes, in quorum medio veluti calyx longiusculus, ex purpureo nigricans, in quo stamina. Floribus succedunt baccæ multæ, luteæ, magnæ, amaræ cum dulcedine quadam, initio virides, maturitate candicantes, magnitudine *Mespili Aroniæ*, fœtidæ, ingrati saporis, in quibus nuclei duri, eleganter angulosi, nunc pentagoni, nunc hexagoni medullam continent albam, valdè ingratam.

De loco natali hujus arboris, ubi sci. sponte proveniat nihil certi traditum invenio. In hortis tamen & viridariis Italia, Hispaniæ, Galliæ, atque etiam Angliæ frequens colitur.

Vires quæ huic arbori (si modò *Azedarach* sit) ab *Avicenna* tribuuntur, vide apud J. B. Sed quicquid *Avicenna* tradit (inquit ille) nolimus hercle tam venenatâ plantâ internè uti, quandoquidem non desint infinitè propemodum aliæ ad ejusmodi vitia utiles. Merito suadet *Matthiolus* ut omnes caveant, qui hanc arborem in viridariis alunt, nè fortè imprudenter seipfos, aut liberos, vel domesticos in perniciem agant. Nam & *Rauwolfus* testatur fructus admodum noxios esse, eorumq; esu canes mori, eosque observat *Clusius* tota hyeme in arbore durare nullis degustantibus avibus.

Ex nucleis precatioribus globulos *Monachi* conficiunt, ad preces dinumerandas, hinc Arbor *de gli Patre nostro* Italis, Arbor *Sancta* Gallis, nostratibus *Head-tree* dicitur.

CAP. XII.

Prunifera Malabarica fructu racemoso parvo, acri, succo tinctorio Katou-Tsjeroe seu Cberu H. M. P. 4. T. 9. p. 19.

H. M.

Pæcella est arbor & speciosa plurimum, caudice crasso, multisque ramis longè latèque dispersis, ac cinereo cortice tectis ornato, ramulis tamen tenerioribus viridibus. Lignum albicans, densum, furvo ac lanuginoso cortice munitum, usque vulneratus lachrymam fundit rubicundam, glutinosam, graveolentem, acerrimam ac urentem, quæ radiis Solaribus tandem nigrescit. Radix albicans, furvo cortice tecta, inodora, saporis unctuosi, necnon acris & urentis. Folia inordinatim circa ramulos proveniunt, spithamam circiter longa, & pollicem aut sesquipollicem lata, supernè colore atro-viridi nitentia, subtus dilutiora. Costa media utrinq; altè extuberat. Sapor acris & urens, succumq; continent rubicundum, itidem acrem & urentem, cutemq; exulcerantem uti Ranunculus. Flores è ramulorum extremis racematim profert, petiolis oblongis, viridibus & hirsutis, candore insignes, teneros, suaveolentes, qui tamen odor in singularibus vix percipitur, saporis acris ac urentis, è quinq; petalis acuminatis, lanuginosis, & in orbem expansis compositos, in quorum medio fibræ albæ rubicundis & nigricantibus apicibus ornatae, quarum nonnullæ inter foliola expansæ, nonnullæ verò erectæ cernuntur. Flosculis pari fertilitate succedunt fructus parvi, ex rotundo oblongi, uvis cæruleis majoribus, quæ Græcis Βέουασι dicuntur, cum formâ, tum magnitudine perquam similes, primùm virides, paulò ante maturitatem glauci & lanuginosi, tandem maturercentes atro-cærulei & glabri, intusq; carne subfulca, succulentâ, necnon glutinosâ, acri ac urente referti; intra quam officulum locatur oblongum, nucleum continens albicantem, unctuosum, amariusculum & subacrem, formâ Avellanæ haud ab similem.

Datur hujus arboris varietas fructu rotundo, nigricante, cætera similis.

Nascitur ubique in Malabar, locis tum sylvestribus, tum montanis, necnon in fluminum ripis: *Locus*; perpetuò frondet, floret aut fructus fert, manetq; superstes ad 200. non raro annum. Colitur plerunq; in agris ubi Oryza aut frumentum provenit, ad aviculas deleteriâ ejus qualitate pellendas.

Cæterum ex ligno naviculæ fiunt minores, Indigenis *Mansjous* dictæ.

Lachrymâ è cortice, necnon fructuum succo acri & glutinoso, admixta calce, pictores utuntur ad *Ufus*
Viris.
Lina gossipina variis figuris indelebili colore pingenda. Fructuum decoctio in lacte dulci pota Scabiei, lepræ, capitis dolori è causa frigida, vertigini, colicis cruciatibus, aliisque affectibus è viscidis, pituitosis & flatulentis humoribus natis conducit. Succus è fructibus & arboris cortice expressus, ac dentibus admotus odontalgiam sanat; necnon tumoribus frigidis applicatus cutem erodendo ac vesiculas excitando, eos aperit.

Reperiuntur inter Indos quibus arbor hæc noxium est venenum, atq; ex levi ejus tactu totum corpus mirum in modum intumescit; quod symptoma lacte, butyro, aut oleo assumpto protinus mitigatur.

CAP. XIII.

Prunus Indica racemosa, fructu pyriformi. Tani H. M. P. 4. T. 10. p. 23.

H. M.

Arbor est procera, caudice crasso, ramis glabris, viridi-cinereis, hinc inde in orbem diffusis donato. Lignum ex albo flavescens, cortice crasso, glabro, cinereo, intus croceo tectum, cujus matrix dura, è rufo striata. Radix albicans, furvo cortice cinctâ, inodora, insipida, necnon fibris suis longè latèque per terram diffusa. Folia juxta ramulos extremos rotundis, viridinitentibus ac oblongis petiolis, plura simul junctâ proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densâ, glabra, longitudine spithamam, latitudine palmum faciliè superantia, supernè obscuro virore splendentia, subtus dilutiora: odor nullus, sapor sylvestris. Flores itidem extremis furculis inter folia proveniunt, in pediculis communibus spithamam longis, quibus racematim adherent exigui, suaveolentes, insipidi, quinq; oblongo-rotundis è viridi albicantibus foliolis vix apertis constantes, adeò ut gemmis non minùs quàm floribus assimilari queant; decem ex albo flavescensibus *staminulis*, apicibus ornatis, mediam floris cavitatem occupantibus. Flosculis pari fertilitate fructus succedunt, pyriformes, Prunis majoribus magnitudine haud ab similes, cortice tenui, undique carni adhærente, glabro, nitente ac rubicundo cincti, carne viridi, succulenta, insipida, intus referti; intra quam officulum locatur oblongo-rotundum, nucleum continens candidum, grati saporis, ac Nuci Avellanæ haud ab similem.

Crescit locis arenosis in *Padinjate*, *Bardelle*, aliisque provinciis Malabar; semper frondet, floret, *Locus*; fructusq; fert, atq; non raro duo frugifera manet sæcula.

Hujus lignum operi fabrili accommodum, ex eoque ingentes cistæ & naves fabricantur: necnon *Ufus* & *Viris.*
ex arboribus excavatis Naviculas Indi conficiunt, quas *Mansjous* appellant.

Fructuum nuclei in edulis sunt, usque in pulverem redacti endemicæ illi Cachexiæ (quæ *Pitao* Lusitanis appellatur) medentur, atq; oculorum vitia emendant: Adhæc expressum ex iisdem oleum capillos firmat capiti inunctum. Arboris cortex Antidotum habetur noxio veneno, quod ex arbore *Katou Tsjeroe*, ejusve fructibus quocunq; modo contrahitur; usque minutissimè contritus, addito *Asæ fetidæ* pauxillo tunc exhibetur. Insuper corticis hujus & radicis succus, cum Oryza & lacte decoctus & exhibitus colicum dolorem lenit.

C A P. XIV.

* P. A. T. 19.
P. 43.

I. *Prunifera fructu racemoso parvo, nucleo saponario. Poerinsii* * H.M. *Arbor saponaria. Nostratibus*
The Soap-tree.

H. M.

Arbor est procera, caudice admodum crasso, multisque ramis in orbem diffusis donato; qui cortice atro-purpureo, intus viridi obducti, ac medulla intus fungosâ & albicante referti sunt. Lignum flavescens, prædurum, cortice phœniceo, intus rufo cinctum, inodorum, insipidum. *Radix* flavescens, albicante cortice tecta, necnon fibris suis longè latèque per terram diffusa; sapor subdulcis. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita tenerioribus furculis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, septem uncias longa, tres quatuorve lata, atro-viridia, superne splendentia, inferne nequaquam: odor suavis, sapor subdulcis. *Flosculi* in racemum oblongum digesti, extremis ramulis conveniunt, stellati, Sambuci floribus formâ haud absimiles, quinque, tenuibus, oblongo-teretibus, è rufo viridibus, nitentibus, intus candidis & lanuginosis foliolis constantes, *staminulis* aliquot albicantibus, aureis *apicibus* dotatis, mediam flosculi cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit flavescens, exiguus, ipsius fructus rudimentum. At verò exiguarum horum gemmularum vix quatuor mensium spatio in flosculos sese expandunt, suntque rotundæ ac virides, necnon *calyci* viridi in quinque subrotunda foliola divisio inhærent: odor nullus, sapor subastringens. *Fructus* pariter racematim frequentes succrescunt oblongo-rotundi, duo plerumque, tresve artificiose simul juncti, virides primum ac lanuginosi, maturiores verò subflavescentes & rufi, at siccati duri, rugosi & fuscii. Teneriores autem hujusmodi fructus carne intus albicante, molli, ac viscosâ referti, quæ tandem mutatur in nucem rotundam & fuscâ, Nucleum intus continentem exiguum, candidum, durum, acrem, inodorum.

Locus.

Crescit variis in sylvis Malabar; perpetuò viret, quotannis maturos exhibet fructus, atque à decimo sætionis anno ad centesimum non raro frugifera est.

Usus & Vires.

Ex arboris hujus ligno citharæ & pectines fiunt. Fructus pannis lavandis & abstergendis inservit, saponis vice; & aqua ejus lixivialis ad vasa argentea decoquenda & depuranda. Ejusdem aquæ spuma temporibus illita cephalalgiam, necnon febrem tollere dicitur.

Fructuum in aqua communi infusio aut decoctio spumescens, si exhibeatur, colicos cruciatus mitigat, necnon variis modis ad alios affectus intrinsecus & extrinsecus usurpatur.

E foliis in aqua communi decoctis balneum fit antarthriticum. Ex iis pariter & recenti Zinzibere ac Cumini semine in aqua communi decoctio fit ventris tormina sedans, flatuque discutiens.

Radix cum Oryzæ infuso trita & exhibita paralyfi, necnon sævis articularum doloribus medetur.

Arbor saponaria Americana.

2. *Quiry Brasiliensis* Piso Marcgr. *Nucula saponaria non edules* C. B. *Saponaria sphaerula arboris filicifolia* J. B. *Fr. exotica* 16. cap. 16. lib. 2. *Exot. Clus.*

Marcgrav.

Pumila est arbor, cortice cinereo ut Fraxinus, ligno molli & fragili, ramis contortis instar Rusci. *Folia* lætè viridia, oblonga, non serrata, splendentia, quatuor, quinque, aut sex digitos longa, opposita, vel solitariè posita, nam inordinatè ponuntur. *Floribus* est exiguis. In singularibus ramulis multos fert *fructus*; quilibet proprio pediculo insidet, duplicem rotundam eminentiam habens instar natium aut mammarum, magnitudine globuli lusorii aut majore, rotundus, flavus, instar ceræ splendens & transplendens, ita ut globulus niger qui intus latet videri possit, qui fructu commoto strepitum edit, nam ampla est cavitas: caro circumjecta haud crassa, cuticulâ tecta, lenta & glutinosa, saponis vicem explens, eodem enim modo spumam excitat: amarissimi saporis, nec ab ulla ave gustatur; ideò & creber ejus usus vestimentis nocet. Globulus in fructu contentus niger, durissimus, rotundus, magnitudine Cerasi, ac in eo nucleus albus, pelliculâ rufâ instar Avellanæ tectus, figuram capitis Plittaci cum suo rostro habens, sponte divisibilis.

Usus.

Ex his perforatis sphaerulae fiunt precatoriae, Ebena præstantiores & leviores.

Tempus.

Fructus mense Octobri maturefcit.

Nux purgatrix similis sphaerula saponaria fusca J. B. *Fr. 16. cap. 16. lib. 2. Clus. exot. Clus.*

Non valde dissimilis erat officulo superioris fructus, qui Nucis purgatricis appellatione mittebatur (inquit Clusius) Etenim orbicularem, ut ille habebat formam & eandem magnitudinem; hujus tamen color non adeò niger, sed fulcus potius, in quo apparebant subflavescentes quadam venæ. Alio autem fructu comprehensum fuisse, & nucleum duntaxat alicujus fructus esse apparebat: nam sectus versicolore substantia consistere deprehendebatur, magnis maculis albis fuscae substantiæ & satis molli (ut quæ cultello sine difficultate incidi posset) permixtis.

C A P. XV.

Cerasus sylvestris amara, Machaleb putata J. B. *Cerasus XV, sive Ceraso affinis* C. B. *Machaleb Gesneri* Ger. *Machaleb Germanicum* Park. qui *C. Baubinum* reprehendit, quod confundat *Machaleb Matthioli & Gesneri. Rock Cherry.*

J. B.

Arbor est Ceraso satis similis, ramosa & furculosa, caudice, teste Dal. plerunq. intorto, cortice rimoso, scabro, subcinereo, ramorum verò cortice ex cœruleo nigricante, lævi, colore oculis non ingrato; radicibus crassis, multis, brachiatis. *Folia* Betulaceis similia aut Populi nigres, minora, paulò minus lata quàm longa, concinnè in ambitu crenata, Pruni sylv. lætius & pallidius virentia, venosa. *Flores* odoris grati, pentapetali, crebris staminibus medium occupantibus, seu filis intus candidis, apice rubro coronatis, Cerasorum floribus similes, albi, minores, pediculis brevibus, vix uncialibus, pluribus ab uno pediculo longiore & ramoso propagatis: quibus succedit parvus fructus, effigie Cerasi, rotundus, niger, amaricans, tincturâ suâ manus inficiens, officulo Cerasi, & nucleo amaricante, ejusdemque saporis cum Cerasi nucleis. *Baccæ* (inquit Dal.) succo plenæ purpureo, qui expressus lintea coriâque munda & candida floridissimâ purpurâ tingit, colore nec fugaci, nec caduco, sed diutissimè permanente.

In petrosi montium & collium locis nascitur, non infrequens per Pannoniam, Helvetiam, Galliam & Germaniam: Unde Gesnerus Chamæcerasium petræam aut Petrocerasium denominandam putavit. Nos in sepibus propè Gratianopolin, quâ itur ad maximum Carthusianorum cenobium, observavimus. Locus.

Parkinsonus Machaleb Syriacum à Germanico separat, & C. Baubinum reprehendit quod ea misceat. Verùm Dalechampius Arbusculam quæ Arabibus Machaleb dicitur; & ex Syria advehitur ubique circa Lugdunum per sepes nasci asserit, sed arbore humilior, fructu minus habito, nucleo & semine tenuiore & graciliore, folio rotundiore, flore albo, &c. Bellonium sibi retulisse, seminibus ejus, quæ odorata sunt, uti Lugduni illos qui Chirothecas odoribus imbuunt. Unde constat Bellonium, cui Machaleb Syriacum optimè cognitum fuit, à Germanico circa Lugdunum nascente non diversum existimasse.

Baccis maturis Turdi, Merulæ, aliæque aviculæ avidissimè vescuntur. Nuclei hujus fructus calfaciunt, emolliunt, saponarios globulos ingrediuntur, pilosque horridiores & duriores emolliunt & attenuant affricu crebro. *Matrb.* quàm rectè considerandum. Vires.

An Theophrasti *Δαργήν* seu Lacara sit, ut vertit Gaza, An Plinii Vaccinium, ut nonnulli existimant, omnino incertum est, neq. ex eorum verbis utrumlibet colligi aut concludi potest.

C A P. XVI.

A. *Cerasus avium nigra & racemosa* Ger. *racemosa fructu non eduli* C. B. *Cerasus racemosa quibusdam, alius Padus* J. B. *Cer. avium racemosa* Park. *The wild Cluster-Cherry, or Birds Cherry.*

Caudice, ramis, cortice, crenatisque foliis ad Cerasum quàm proximè accedit: verùm folia maturefcente fructu, aut eo maturo, infra redduntur candidiora, supra aliquanto nigriora, ut longius à Cerasi foliis abesse videri possint. *Flores* autem privato furculo palmum longo, racematim coherent, ut in Laburno, Cerasorum floribus similes, nonnihil odorati, candidi, pentapetali, apicibus luteis, pediculo semunciali. *Fructus* nigri, dulces, non tamen admodum grati, officulo duro oblongo, scabro nucleum continente. Dalech. scribit flores suavissimè redolere, nec minus olfacienti gratos quàm Mali Citriæ flores: Fructum gustanti acerbum, Mespilacæque saporis, grave quiddam cum manditur naribus afflantem. Id ei admirationem parere: rarò quippe accidere solere, ut suavissimi floris odorem fructuum molestus foetor excipiat.

In Westmorlandia & montosa Comitatus Eboracensis parte, inq. Derbiæ sylvis montosis invenitur; In montibus Basileæ vicinis, inque Lotharingicis, item circa Genevam & Lugdunum provenit. Locus.

Semina Germani commendant ad epilepsias puerorum appensa collo. *Schwenckf.* Fructus cibus aviculis gratus, quo & pueri delectantur, verùm gustui ingrati sunt, & facilè nauseam movent.

C A P. XVII.

Lauro-cerasus Ger. J. B. *Clus. Cerasus folio Laurino* C. B. *Cerasus Trapezuntina, sive Lauro-cerasus* Park. *The Cherry-Bay, commonly called the Laurel.*

J. B.

Peramcena est arbor Lauro-cerasus, frondis aternæ, Citriorum folia æquantis, palmaris aut sesquipalmaris, duorum triumve digitorum laticudine, obiter per margines crenata, hilari virore micantis, lævis, pinguicululæ, cujus medium percurrit nervus crassiusculus, aversa parte elatior, unde sine ordine in oras excurrunt venæ haud ita multæ: sapor subamarus, astringens, situs in ramulis aternus. Ramulorum cortex viridis est, lignum internè album. [Oblongas in summis vetustis

vetustis ramis fert hastulas inter superioris anni folia, digitalis longitudinis, crassiusculas, in quibus brevi pediculo numerosi, & racemi in modum conferti nascuntur flores, candidi, pentapetali, multis in umbilici ambitu staminibus præditi, odoris tamen expertes Clusio.] Succedit fructus, gratus, dulcis, Ceraso paulò major, sublongus, ex cœruleo rubescens. Sub pulpa, non semina bina aut terna plana (ut in fructu Constantinopoli ad Clusium misso) plurimum accedentia ad Loti Africanæ semina, sed officulum unicum Cerasi officulo simile, longius tamen, sapore amaro, ad Cerasi nucleos accedente, neq. simile quicquam habet cum Guaiacana vulgo dicta.

Locus.

A Trapezunte primùm Constantinopoli allata dicitur; inde in Italiam, Galliam, Germaniam, Angliam, ubi frequentissima habetur in hortis & viridariis, felicitèq. adolescit, floret, fructumque perficit: est enim frigoris patientissima, & hyemes nostras etiam exposita contemnit. Facile comprehendit, citissimè crescit & in arborem justæ magnitudinis brevi evadit: operibus topiariis minus commoda ob ramos subitò crassescentes & lignosos, nec foliis tectos sed nudos in conspectum venientes.

Ego cum J. Bauhino existimo Clusium duos fructus confudisse, nempe Lauro-cerasi cum Guaiacana. Nec enim mihi verisimile videtur unam eandemque arborem fructus tantopere differentes proferre.

De viribus hujus arboris ejusve fructuum in medicina nihil traditum invenio.

CAP. XVIII.

Capolin Mexicanorum Hernandez seu Cerasus dulcis Indica.

Hernand.

ARbor est mediocris magnitudinis, foliis Amygdali aut Cerasi nostratis, minutim serratis, floribus racematim dependentibus; ex quibus acini fiunt Cerasis nostratibus formâ, colore, magnitudine ossibus & nucleis similes. Nam immaturi paululum sunt acidi & adstringentes, exquisitam maturitatem assecuti dulces & gustus gratissimi.

Tempus
& Locus.

Floret vere, fructum verò per univèrsam æstatem largitur. Temperato cœlo gaudet, & apud Mexicanos in hortis campestribusque locis & suapte naturâ, & humanâ diligentia provenit.

Vires.

Germinum liquor aut succus linguam æstu aridam lenit. Jus corticis decocti per quindecim dies infolatus, & 3j. pondere sumptus, dysenteriam curat. Pulvis inflammationibus opitulatur. Ex fructu fit in annonæ caritate panis & potio: sed alimentum melancholicum præbet, & halitum frequentiore usu gravem conciliat, tum dentes nigredine inficit, emendari tamen dentificiis malum potest. Triplices sunt tales arbores, sed fructu tantùm differunt, siquidem *Xtoma capolin* fructum fert Prunorum circiter magnitudine: *Helocapolin* paulò minorem; ac omnium minimum *Tolacapolin*; univèrsim verò omnes racematim dependentem.

CAP. XIX.

1. *Manga Indica fructu magno reniformi. Mangas Park. Mangas sive Amba J. B. Persicæ similis putamine viloso C. B. Amygdalam referens fructus hirsutus J. B. The Mhango-tree.*

H. M.

VAlta est hæc arbor, altitudine 40, crassitie 18 pedum, multisq. ramis in orbem longè latèq. diffusis donata: qui cortice glabro, atro-viridi, ac nitente muniti, ubi inciduntur liquorem stillant fuscum, suaveolentem, acrem, amarum. Lignum albicans, molle, ac leve, cortice obductum crasso, scabro, & nigricante; isque vulneratus itidem lachrymam fundit fuscam, viscidam & tenacem, quæ radiis solaribus in gummi consistentiam tandem spissescit. Radix crassa, albicans, cortice crasso, purpureo, at intus croceo tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa, sapor amarus, odor aromaticus. Folia bina, terna aut quaterna simul ex eodem pediculo ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, densa, glabra, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè splendentia colore viridi-fusco, infernè viridi dilutiore; costa media crassa, flavescens, divisa, & in utraq. parte altè extuberans, è qua nervuli aliquot transversim [crassiusculi, 16 vel 17 utrinq. Clusio] superiora versùs excurrunt, in ambitu non serrata; odor suavis, sapor aromaticus. Tenella & primùm erumpentia plerunq. subrubra sunt. Flores ramulorum extremis racematim inhaerent, exigui, ovarum stoculis haud absimiles, è calyce viridi in quinque laciniis secto prodeuntes, quinq. tenuibus acuminatis candidis foliolis, flavescente maculâ intus notatis, constantes, quinq.que intus albicantibus fibris, flavescens apicibus doratis, ac stellâ in modum inter foliola expansis, præditi, in quarum medio stylus prodit albus: odor suavis ac melleus, sapor aromaticus. Fructus oblongo-rotundi, plani, ad latus leviter sinuati, renali formæ haud absimiles, ovum anserinum magnitudine superantes, glabri, nitentes, primùm virides, albis interstincti punctulis, dein viridi-flavescens, tandemque aurei, carne flavescens ac succulenta (Mali Persici aut potius Pruni carni haud absimili) acidi primùm, deinde acido-dulcis, gratique saporis intus referti, ac pellicula tenui, villosa ac tomentosa aucti. Intra carnem officulum continetur oblongum, compressum & lanuginosum [unde-quaue tomento aut duris fibris transversim & obliquè excurrentibus opertum Garc.] tenue, prædurum tamen & valdè tenax, quod nucleum includit, callosum, oblongum, Amygdalæ persimilem oblongæ, eademque magnitudine, [candidum & candida cute tectum Garc.] amaricantem non tamen gustui insuavem.

Crescit

Crescit sobole aut seminibus fata in multis provinciis, uti in Malabar, Goa, Guzarate, Balagate, Bengala, Pegu, Malacca, Ormuz, aliisque Indiæ locis.

Arbor hæc perpetuum frondet, singulisque annis semel aut bis maturos profert fructus. Colli-
gendi tempus est in calidioribus regionibus mense Aprili, in serotinis Maio & Junio; interdum etiam
Octobri & Novembri: atque à sationis anno sexto vel septimo ad centesimum usque frugi-
fera est.

Cæterum fructuum horum haud secus ac Pomorum & Pyrorum nostratium variæ dantur species, quæ pro regionum natura & diversitate plurimum variant.

Species autem illa sine officulo, palato admodum grata, varietas tantum seu degener fructus nobis videtur.

Editur hic fructus in laminas sectus, aut sine vino, aut cum vino maceratus; conditus etiam Saccharo ut commodius asservari possit: atque interdum cultello adaperitur, & in ejus medullarum Zingiber recens, Allium, Sinapi, Sal cum oleo & aceto insperguntur, ut vel cum Oryza edant, vel Olivarum conditarum modo.

Atque hoc modo conditi hujus generis fructus hodiernum ad nos adferuntur; nobis etiam observantibus oblongo-rotundi, plani seu paululum compressi, ad latus leviter sinuati, renali formæ haud absimiles; quales eos describunt & depingunt Horti Malab. Auctores.

Quod ad temperamentum attinet, frigidus est & humidus hic fructus, quamvis Medici Indi contrarium affirmant. Utmur hic conditaneo pro carniùm assatarum condimento, eodem modo quo Cucumerulis conditis *Gurghens* dicitur. Ejus officulis assatis alvi profluvia sisti aiunt, quod verum esse deprehendit Garcias.

Lignum arboris cum Santalo in usu est comburendis Gentilium cadaveribus, utpote huic ritui sacrum: hinc & ex eo cistæ fiunt ferales, in quibus cadavera recondunt: materies autem mollior est, nec diu durat.

Caulis vicem *Arequæ* seu *Caingæ* subeunt in manducatione *Betel*; iidemque calcinati ac in pulverem redacti verrucas tollunt. Ex foliis tenerioribus corticibus *Avanacoe*, hoc est, Ricini, Ricini, semine Cumini, & *Parpadagam* decoctio fit, quæ tussi, asthma, aliisque thoracis affectibus summopere prodest. Arboris cortex in pulverem redactus, & cum jusculo gallinaceo exhibitus sanguinem ex casu alicubi extravasatum & coagulatum egregie dissolvit. Expressus è cortice succus cum albumine ovi & tantillo Opii assumptus præsentaneum contra diarrhæam, dysenteriam & tenesum est remedium: similiter ex arboris gummi & floribus *Oryzæ*, addito Opii & Piperis pauxillo pilulæ conficiuntur, quæ cuicumque alvi fluxui medentur.

E nucleis siccatis farina fit, ex eaque varia ciborum genera conficere norunt indigenæ.

Hic fructus describitur à Clusio Exot. lib. 2. cap. 16. fruct. 4.

Amygdali facie fructus exoticus hirsutus *J. B. Hist. lib. 2. cap. 10.* vel ipso judice, nihil aliud est quam *Mangæ* fructus.

2. *Ambalam* H. M. P. 1. F. 50. p. 91. *Mangæ* affinis flore parvo stellato, nucleo majore osseo D. Seyn.

H. M.

Arbor est procera, ramos in altum minus, latè in transversum diffundens, nascensque in arenosis: *Radice* longa, permultis fibris capillata. *Candice* crasso, ad unius hominis amplexum, cortice vestito crasso, ligno molli: ramis vetustioribus cinereis, tenerioribus viridibus & cæruleo rore conspersis. *Folia* composita ex duplici pinnarum seu foliolorum pari, cum impari in extrema costa. Sunt autem pinnæ oblongo-rotundæ, longitudine ad latitudinem fermè duplæ, anterior parva ac contracta cuspidata, texturæ densæ, mollia, glabra, utrinque nitentia, virore supernè saturo, subus dilutiore. E costa media nervi transverso recto ac parallelo ductu exeunt, &c. vide. *Flores* in surculis teneris, è vetustiorum ramorum summitatibus egressis, plures simul proveniunt: Sântque hi surculi (ut & folia) saporis acidi & parum amari similis ei qui in fructibus *Mangæ*, odore quoque forti & acido. Sunt autem flores parvuli ac albi, vel stellulæ quinque vel sex petalorum cuspidatorum, quæ oris rotundiolis in cuspidem contracta, necnon rigidiuscula & nitentia. In medio flore corculum est flavum, fructus primordium, quod *stamina* circumstant decem vel duodecim, pro numero petalorum, parva, tenuia, albicantia, *apicibus* flavis. E medullio corculi quinque vel sex minutæ cuspidatae vel styluli eminent. Calyx quinquefolius, vel hexaphyllos pro numero petalorum, foliis albicantibus ac brevi-cuspidatis. Cùm florum gemmæ crumpunt omnibus suis foliis nudatur arbor, ac quandiu floret, iis destituta est cum fructibus rursus nova folia resumens. *Fructus* in surculis floriferis petiolis longiusculis crassis, languidis, pandis & cinereo-fuscis plures simul pendunt, oblongo-rotundi, duri, similes fructibus *Mangæ*, colore per maturitatem viridi claro, dein subflavo, ac aciditate jucunda gustui & odorati, pulpâ esculentâ: duro ac grandi in medio osse, quod totam ferè fructus capacitatem replet, ac exterius nervis lignosis albicantibus retiformiter striatis contextum est ac hinc indè sub contextura lacunosum ac punctioni pervium, intus durum. Bis in anno floret, & fructus fert.

Fluxum menstruum suppressum promovet radix pudendis indita. Cortex ejus tritus, & in lacte acido eporus dysentericæ confert, ad quod etiam juvat succus ejus mistus cum *Oryza*, ex qua genus panis, communi nomine *Apen* dicitur conficitur. Ligni decoctum proficue datur in gonorrhœa. Foliorum succus cum fructu arboris trito auribus inditus eorum dolorem sedat.

3. *Cat. Ambalam* H. M.

A priore differt foliis minùs grandibus ac minùs oblongis : Fructu minùs oblongo, nonnihil rotundiore ac paulo minore, saporis acido-amari; ob quem minùs sunt in edulis, nec tam uberi preventu in furculis.

Viribus cum præcedente convenit.

CAP. XX.

Manga fructu venenato, officulo cordiformi nucleo gemino. Odallam H. M. P. I. F. 49. p. 71. *Mangas fructu venenato* C. B.

H. M.

Alitudo ei duùm triúmve hominum : *Radix* fibras capillatas in latum subtus terram emittit, cortice albicante subdulci & subamaro. *Caudex* hominis amplexum implet, ramos tortuosos diffundens, ligno mollissimo, medullá intus rufa, cortice lacteo cinereo-fusco, amaro & mordaci, in furculis teneris viridi-fusco, medullá viridi & humida. *Folia* petiolis crassis albicantibus insident, angusta, oblonga, linguæformia, ad petiolum stricta, antrorsum latiora, in cuspidem brevem & angustum contracta, texturá crassá, solida, lactea, mollia, lenia, glabra & nitentia, maximè supina parte, qua & obscurè viridia; sapore amaro & pungente. E costa media crassa & albicante nervuli valde subtiles transverso ac parallelo ductu exeunt, venulis subtilissimis intertexti. Flores umbellatim, petiolis longis, crassis, languidis nixi in summis ramulis erumpunt, quinque petalis albissimis, cuspidatis, ima parte contractioribus, uno latere rectiore altero in arcum inflexo, unguibus croceis, compositi calyce quinq. foliis oblongo angustis cuspidatis, crassifolis, interius albicantibus, exterius dilutè viridibus constant excepti. E medio florum emicant *staminula* tenuia, quinque crassifolis, flavis, striatis ac surrectis apicibus dotata, cúmque iis *stylus* tenuis, liber, albicans, cum nodulo crasso ac pyriformi in vertice ex primordio fructus, qui infra calycem est prodians. *Fructus* floribus decisis succedunt pediculis crassifolis, longiusculis, languidis ac pandis appensis, grandes Pomorum instar, oblongo-rotundi & nonnihil plani, tenui sulco in parte magis compressa, per longum striati, pondere valde leves, cortice exteriori tenui, glabro ex viridi flavescente, ad corticem intus pulpa tenui, albicante & lacteo, saporis aquei.

In medio *os* est grande, nonnihil cordiforme, durum, exterius sub pulpa mali lato intersticio, filamentis lignosis & albis reticulatim pertextum, ac inter cancellos fungosa albicante pulpa, stipatum, includitque nucleos duos albos, intersepimento adjacent planis, altera parte convexis, longitudine ad longitudinem officuli parallela, & majori crassitie ad ejus basin, sapore amaro:

Acosta hanc speciem sic describit, ni fortè diversa sit.

Sylvestre genus *Mangas bravas* nuncupatum, dilutè viret, aliquantulum splendet, lacteo succo abundat, paucáq. carne præditum est: nam crasso cortice solummodo integitur, officulum prædurum & cartilagineum, Cotonei tamen mali magnitudine est.

Viris.

Adeò præsentis est veneni, ut indigenæ illis sese mutuo perimant: nam si quis paululum ederit illico moritur. Interdum oleum admiscunt ad exacuendam ejus vim, ut celeriore perniciem afferat. Sed quoocunque tandem modo sumptum adeò celeriter perimit, ut hætenus nullum sit repertum antidotum ad illius vim compescendam.

CAP. XXI.

Persea C. B. J. B. *Persea arbor* Ger. *arbor Clusii* Park. *Laurus Indica* Aldini.

Clus.

Pyro similis est, in latum diffusa perpetuoque virente coma, ramulis ex viridi pallescentibus. *Folia* illi Lauri latifolia, superna parte virentia, infernè cinerei coloris, firma, nervis aliquot per obliquum discurrentibus, odore & sapore quidem commendata, cum adstrictione tamen linguam mordicantia. *Flos* Lauri ferè, copiosus, racematim compactus, pallidus, sex foliolis constans. *Fructus* per initia Pruno similis, deinde successu temporis Pyrii modum oblongus, nigro colore, jucundoque sapore; nucleum cordis effigie continet, gustu Castaneæ aut dulci Amygdalæ haud absimili.

Solo Valentino regno unicum arborem vidit Clusius, in monasterio D. Virginis cui cognomen de Jesu, primo ab urbe Valentia lapide, ex America, ut ferebatur, eò delatam. Vere florentem conspexit Clusius, Autumno maturum fructum ferè intellexit.

Perseæ arboris meminerunt è Veteribus Theophrastus, Strabo, Plinius, Dioscorides, Plutarchus, Galenus.

Perseam cum Persica malo eandem esse nonnulli volunt quos Scaliger abundè refutat, licet Theophrastus utramque Περσέων nominet. Perseæ, describente Theophrasto 4 Hist. 2. foliis, floribus & ramis, totaque adeo tormá Pyro similis est, sed folio perpetuo, &c. Fructus Pyri magnitudine, figurá oblongus, Amygdali specie, colore herbidus, nucem intus habet quemadmodum Prunum, sed

sed minorem & molliorem, carnem valde dulcem &c. Multa ex his notis non conveniunt Persea à Clusio descripta, ideoque, vel ipso fatente, diversa est hæc ab illa; an eadem sit ei quam Plinius describit, adeoque Pliniana Persea diversa à Theophrasti, ut Clusio videtur, inquirant alii.

Hanc arborem prodidisse nonnulli in Perside quidem exotiosam esse, translata verò in Ægyptum, naturâ mutatâ cibo idoneum fructum protulisse. *Dioscor.* Idem narrat & Galenus. Plinius quoque venenatam cum cruciati in Perside gigni, & pœnarum causâ à regibus translata, terrâ mitigatam de Persea diligentiores tradidisse affirmat: quod tamen eruditiores negasse refert; sed à Perseo Memphi satam: quibus & nos subscribimus: non tamen negamus dari in Perside ejusmodi arborem venenatam à Persea Ægyptiaca specie distinctam: præsertim cum & Rauwolfius scribat, Persianum quendam mercatorem indicasse sibi de venenato fructu Persea eis noto nomine *Sepha*; propterea ab iis negligi. Laurum Indicum Aldini cum Persea Clusii eandem arborem esse à D. *Tancr. Robinson*, admonitus sum; ideoque ejus descriptionem subjiciam.

Laurus Indica Aldini.

Ex Indicis quibusdam feminibus, quæ racematim brevi pediculo quinque vel septem simul coherant, baccarum Lauri vulgaris formam habentibus, verum non rotunda erant, sed oblongiuscula & parum acuminata, parvæ Olivæ figurâ, ab extra nigra & rugosa, ut Lauri baccæ; enata est planta, brevi in magnam altitudinem adolecens: folia autem odore & figurâ Laurum nostratium non parum æmulabantur, inter Lauri vulgaris & Regii dictæ media, vel potius Cedri foliis similia, non enim ita dura ac lucida sunt sicut Lauro. Colore sunt subviridi; Hyeme (quæ sunt vetustiora & castura) citrinescunt ac rubent; longitudine aliqua excedunt palmum, alia semipalmum tantum æquant, latitudine verò nonnulla sex uncias excedunt. Mansa amariuscule primo sunt, postea cum dulcedine pauca mucilaginosâ, & odorem nostratis Lauri referunt. Foliorum autem pediculus, qui crassior est, atque etiam ramorum lignum subdulcia sunt: sed mirum quanta mucilago in ore sentiat viscida & lenta his mansis: id nullâ alia in re unquam observavi, quamvis ultra mille plantas degustaverim. Sed neque talis apparet unquam mansis communibus mucilaginosis feminibus, ut Cydoniorum & Psyllii, &c. nec radicibus Althææ, &c. Huc usque apud nos florem non produxit.

Persicae nuci similis fructus nucleo venenato Monardis J. B.

Cathartica vel veriùs septica est hujus fructus facultas, quo Indus quidam Æthiopiassam (ut refert *Vires.* Monardes) cujus crura malignis & inveteratis ulceribus scatebant in pulverem redacto atque inperso curabat, exesa carne putrida. Eundem pulverem cum ellychnio eidem imposuit ulceribus ad generandam carnem & ulcus ad cicatricem perducendum. Est is fructus in insula *Margarita* dicta admodum vulgaris, quo etiam in cibo frequenter utuntur, magnitudine Mali Assyrii vel Aurantii, nucem Persici mali officulo similem continens, cujus concremati pulvis ad ea quæ modo dicta utilis est. Nucleus qui intus continetur adeò noxius est, & deleteria facultate præditus, ut sive homo, sive bestia eo vescatur præsentaneam mortem sibi molitur, cui nullo remedio occurrere potest, tanquam sublimatum aut corrosivum aliquid medicamentum sumpisset.

Verisimile est fructum hunc eundem esse cum fructu Mangæ sylvestris seu *Mangas bravas* ab A. Costa descripta. Quòd si *Odallam* eadem sit arbor, mirum deleteriæ hujus fructus nuclei qualitatis nullam ab Auroribus Horti Malabarici mentionem factam.

C A P. XXII.

Schageri Cottans * H. M. *Cornus Malabarica*, folio cuspidato, officulo tomento obsito D. Syen.

* P. 1. F. 56.
p. 105.

H. M.

Arbuscule est humilis, humana altitudine, nascens in arenosis. *Radix* surculos fibrosos spargit, cortice sub cuticula nigricante sanguineo, ligno albicante, saporis adstringentis. *Candex* brachii crassitie: *Surculi* vetustiores cinerei, teneriores spadiceo-clari. *Folia* petiolis curtis nixa, quàm primæ speciei multò majora, oblonga, cuspidata, ad petiolum lata cavitate, crispa, superne saturo virore parùm nitentia, subtus clariore: texturâ crassa, & in prona seu inferna parte ob nervorum eminentiam valde scabra. Præter costam mediam, è petiolo laterales duæ, hinc inde una, exeunt. *Flores* in summis surculis plures simul proveniunt ac tres plerunque juncti, quatuor aut quinque petalis, oblongo-rotundis, angustis, surrectis, ex viridi albicantibus & subflavescentibus compositi, intus concavis: habentque in medio congeriem numerosorum *staminum*, tenuium, flavos, rotundos ac parvos apices gestantium, ac *stylum* viridi-dilutum, ex globulo, qui primordium fructus est, emergentem: Calycis foliis angustis ac flaviusculis succincti. *Fructus* sunt baccæ oblongo-rotundæ, ac nonnihil pyriformes, ad petiolum strictæ, per maturitatem nigra & nitentes, sapore primum acido, qui ex maturitate dulcescit, atque indigenis est in edulis.

In medio durum, ex albicante subflavum & grandiusculum ac pyriforme officulum est; quod in totum filamentis densis, quæ in arcus varios ad se invicem ordinatè conducta sunt, est obductum.

Ardori membrorum restinguendo servit Succus expressus, ac cum saccharo sumptus: Decocto ex *Vires.* abluatur pro columellæ tumefactæ relaxatione. Foliorum succus cum saccharo epotus conducit pro hepate ac fluxu ventris; ejus lotio pro oris pustulis: in angina cum eodem succo mixto cum aceto guttur commodè abluatur.

Q q q q q

C A P.

CAP. XXIII.

Prunus Brasiliensis fructu racemoso, ligno intus pro officulo.

Acaja Pisonis, Acaja quæ & Irametara Brasiliensibus Marcgrav.

Marcgrav. Pis.

IN altitudinem & magnitudinem proceræ Tiliæ assurgit, cortice rugoso & è cinereo albicante instar Sambuci. *Folia* illi sunt laviæ, directè sibi invicem opposita, duos, tres, vel quatuor digitos longa, inæqualis magnitudinis, sesqui vel duos digitos lata, acuminata, splendentia, nervo lato secundum longitudinem, foliis Juglandis haud abfimilia sed acutiora. *Flosculos* fert copiosos, in magnos racemos congestos, ex albo subflavescentes. Post flores prodeunt *pruna* flava, nostratibus figurâ & magnitudine similia, pauxilla cute, acidi saporis, lapidem continentia magnum, ex filamentis lignosis constantem, nec durum, verum dentibus cedentem, qui nucleum continet ex albo flavescentem.

Vires & Usus.

Folia hujus arboris (imò & lignum) saporis est egregiè acidi & adstringentis, ac ad appetitum profratum revocandum & sitim sedandam in febribus utiliter usurpantur.

Fiunt & intinctus ad carnes assas ex junioribus foliis tritis, gratissimi saporis.

Ramus arboris decisus & terræ implantatus brevi radices agit, & in arborem adolescit.

Lignum rufum & leve ut Suber, cujus loco usurpari potest. Fiunt & opercula ex eo ad obturandas lagenas.

Fructus grati est acoris, & inter tragemata locum sibi vindicat, maturus statim decidit & suavissimum odorem spirat.

Inter refrigerantes & astringentes habetur, usque adeò ut immaturus dentibus afferat stuporem, qui ex manducatione durioris alicujus ligni tollitur. Nauseabundis & æstuantibus profunt, & contra sanguinis alvi fluxus in pretio habiti. Vinum ex iis conficitur, quod vetus inebriat.

Gemmae & summitates hujus arboris sanis & ægrotis in acetariis exhibentur, ex quibus contusis emanat spuma fortis & tenuium partium, quæ oculis indita inflammationes arcet, visum clarificat, nazos & nubeculas oculorum tollit: dolor quem primò infert faciliè evanescit.

Folia, succi, oculi & cortex externis juxta & internis affectibus medentur, quæ omnia in gargarismo contra gutturis inflammationes & similia mala præparantur, vel in lavacro contra multos externos pedum & corporis calidos affectus adhibentur.

Peculiare habet hæc arbor, quòd volucres Picæ magnitudine, nigris & aureis plumis eleganter vestitæ in extremitatibus ramorum affabrè & concinnè pendulos suos nidos construunt, ut insidias serpentum, aliorumque noxiorum insectorum declinent. *Piso.*

CAP. XXIV.

De Guity sive Guitys arboribus Brasiliensibus distis.

VARIÆ (inquit Gulielmus Piso) arbores excellæ *Guitys*, ejusdem generis fructus producant, pauca carne, magnòque lapide ovalis figuræ intus refertos, quorum fructuum ad minimum mihi tres vidisse species contigit.

1. *Guity-iba* Pisonis & Marcgrav. *Arbor prunisera Brasiliensis, fructu maximo, officulo ligneo.*

Cujus fructus *Guity-coroza* dicitur: altitudine, soliditate & duratione ipsam Quercum superat, lignumque à fabris in pretio habitum est: cortice tegitur gryseo. Rami *folia* habent alternatim posita, oblonga, linguæ ferè figurâ, ad tactum instar corii Hispanici [novem, decem, duodecim aut quatuordecim digitos longa, quatuor, quinque aut sex lata *Marcgrav.*] superius dilutè viridia, inferius ochræ coloris, nervo eminente secundum longitudinem, & venis obliquis, partim æqualibus, partim inæqualibus distincta, hinc indè molli lanugine obducta.

Tempus.

Flores in longam quasi spicam congesti, inodori, parvi, flavi. Floret Januario, & Maio aut Junio fructum maturat. Subinde alterum arboris latus uno anno, alterum secundo fructus profert maturos, tertio quiescit, quarto demum tota fructifera est.

Fructus pomum vulgare magnitudine excedit, informis rotunditatis & tuberosus. Color cutis est instar panis secundarii aut atri, vel corticis fusci Betulæ: pulpa mollis, flava, grati ac dulcis saporis & odoris, panem recentem æmulans. Lapis intus contentus magnitudine & figura est ovi Anserini, cortice lignoso hirsuto, continens nucleum albicantem, non edulem sed medicinale, consistentiâ nucis *Cocci* adstringentis qualitatis.

Vires.

Drachma ejus plus minus rasâ optimo cum successu ex liquore datur convenienti contra dysenteriam. Idem præstat nucleus infusum duplici quantitate exhibitum ad sistendos quosvis sanguinis fluxus.

2. *Guity-*

2. *Guiti-toroba* Pisonus & Marcgr. *Prunifera Brasiliens. minor, fructu Aurantiae magnitudine.*

Quantum præcedenti altitudine cedit, tantum elegantiam eam superat: Aurantia tamen major. *Folia* fert in frondes congesta, semipedem longa, saturatè viridia ut Lauri folia, splendens & crassa instar Pergameni, ad tactum lævia, figurâ nucis Juglandis foliis non dissimilia. Inter copiosa folia ad frondium extremitates in ipsis ramulis copiosi flores proveniunt, flavi, odore & magnitudine florum *Tiliae*, [brevibus pediculis, è calice rotundo] cavi ut nola ac rotundi, unico folio constantes, sexque in circumferentia scissuris ad medietatem usque, quæ floribus globulum in sex veluti foliola dispescunt: in medio cavitatis stamen instar pilæ quod alia sex staminula circumstant, ex medio cujusque segmenti prodeuntia, & spongiæ-forme corpusculum gestantia.

Fructum fert rotundum, Aurantia magnitudine sed non figura, verum superius paulum turbina-tum, absque corona, flavescens è purpureo coloris, inodorus quando integer, sed concisus validum odorem spirat, nauseabundum, carne flava & solida, dulcis saporis. Lapis contentus Juglandis est magnitudine, sed figurâ compressiori, altera parte grysei, altera umbræ coloris splendens, cui nucleus inclusus est, isdem usus dicatur ut supra. Decidit sponte quando maturus est, aliàs edulis non est, nam lacte acri plenus est antequam decidat.

Diu floret, tardèque fructificat idque mensibus æstivis. Caudex vulneratus lac acre exsudat inutile.

3. *Guiti-iba* Pisonis & Marcgr. *Prunifera Brasiliensis Mangæ affinis.*

Præcedentibus *Guitis* minor & tenuior est [*Tiliae* magnitudine, sed caudice non ita crasso Marcgr.]

Folia fert linguæ figurâ, circiter quinque digitos longa, sesquidigitum lata, lætè viridia, splendens, infernè alba lanugine obducta (quæ digitis abstergi potest; juniora tota lanugine obducta flavescunt) alternatim posita in ramulis, & ad quemlibet pediculum brevem foliorum uvula progerminat una, duæ vel tres junctæ, vestitæ globulis parvis albicantibus, qui se aperientes produnt *stipulos* albos, sex parvis foliolis constantes, in medio multa *staminula* alba cum *apicibus* pallidis instar scoparum setacearum stant erecta.

Fructum fert ellipticæ figurâ, magnitudine ovi gallinacei, interdum & majorem, initio viridem, ubi maturit flavum exterius, citrinâ cuticulâ tenui, quæ facile separatur, tectum. Pulpa ejusdem coloris, mollis ut pyrum emollitum, filamentosa, ob filamenta quæ exterius lapidi fructus adherent, qui magnus, ovalis, exterius ex albo flavescens, villosus, mediocriter durus, nec crassius, magnum nucleum ex flavo incarnati coloris continens, siccum, amaricantis saporis. Caro autem fructus intus pauca, dulcis saporis, quasi moschus dulcedini admixtus efflet.

Julio ferè & Augusto floret: Martio fructum maturat.

Tempus.

C A P. XXV.

1. *Myxa* sive *Sebesten* J. B. *Myxos* sive *Sebesten* Park. *Sebestena*, *Myxa*, sive *Myxara* Ger. *Sebestena domestica*, an *δουναξ* Athenæo C. B. *The Sebesten*, or *Assyrian Plum*.

MΥΞΑ dictam volunt hanc arborem ἀπο τῆς μύξης, i. e. humore lento è naribus destillante: nam & hunc fructum simili mucoso lentore referunt esse. *Sebesten* Arabibus & Officinis dicta est, vel à Σεβαστῶ Augustus, in cujus honorem ita denominata est: vel à Sebastâ Samarîæ metropoli, ubi olim crescebat: nam è Syria in Ægyptum translata refert Alpinus.

Sebestena, describente J. Bauhino sunt fructus parvis ferotinis Prunis pares, nigricantes, turbina-ti, in acumen desinentes (in rugas contracti quæ in Officinis habentur) calyci insidentes facillè recedenti, qualem in *Dactylis* videmus, sed longè majori, & acetabuli instar concavo, cinerei ferè coloris. Horum pulpa atra est, viscida, dulci sapore prædita, pertinaciter officulo adhærens, quod aliàs tribus costis donatur, aliàs compressum Pruni nostratis officulum imitatur; in cujus utrolibet sine foraminulum apparet, atque ex inferiore quoq; qui vel in geminos, vel ternos mucrones acutos finditur, germinis veluti rudimentum exsilit. Nuclei tribus loculis seorsim tres continentur, oblongi, triangulares, albi, Melonum vulgari magnitudine & sapore, quique eodem modo veritate rancescunt, qui non insuaves in recentibus: aliàs unicus nucleus officulo clauditur. Eligenda plena, majora, pingua, carnosâ, quæque situm non redolent, calyci adhærentia, teredine non arota.

Arboris ipsius duo (inquit Alpinus) sunt genera: Alterum sylvestre, Pruno simile; alterum domesticum, foliis latioribus ac crassioribus à sylvestri differens. Utraque arbor flores fert albos, parvos, Geranii proximis. Sylvestris fructus fert minores, tardius maturescentes, imperfectiores iis quos domestica *Sebesten* profert.

Folia *Sebesten*, adnotante Vesslingio, extremis suis ovalem magis rotunditatem quàm angulosum acumen præ se ferunt, superiore ambitu per spatia inæqualia variis incisuris dentata, & nonnunquam segmento veluti subducto mutilata. Fructus brevi insidet calyculo, rotundus tenui spinosoque umbilico leviter adstrictus, maturaq; jam ætate pellucidus, non insuavi glaucedine inclusa terna manifestat.

Vere floret, Autumno semen maturat. In Ægypto, & Asiâ.

Tempus
& Locu.

Qqqqqq 2

Myxa

Myxa Prunis minus frigida censet J. Bauhinus. In pulmonum affectibus, inquit, pluris facimus Myxa quam Pruna. Usus eorum familiarissimus est ad tussim, cum calore & siccitate junctam, dyspnoeam, orthopnoeam, Pleuritim, Peripneumoniam & ad vocis raucedinem parato ex ipsis decocto, unde & multas compositiones praesertim thoracem & pulmones respicientes ingrediuntur. Veslingius succum expressum excellens praebere remedium catarrhis ad fauces labentibus sistendis tradit.

Ex pulpa ipsorum optimum viscum conficiunt Aegyptii; quippe Sebesten maturos contundentes atque lavantes. Sunt aliqui qui masticando pulpam ab osse expuentes viscum parant, quantitatem horum fructuum in vase collectam, parum quoad aqua humiditas absumat bullientes. Viscum utuntur omnes emplastri modo ad omnes scirrhosos tumores, resolvit enim eos & emollit omnem duritiem. Aliqui ad tussim ex eo paratos bolos cum saccharo cando, & radicis liquiritiae pulvere multis diebus fumunt.

Pollent fructus (teste Marthiolo) dejectoria facultate non secus ac Pruna, tam Gracorum quam Arabum testimonio, id quod etiam comprobatur quotidianam experientiam. Eorum pulpa drach. 10. pondere devorata, aut ad summum 12. eosdem ferè praebet effectus quos Cassia vocata. Utiliter datur ex bile fabricantibus. Eadem confirmat Amatus.

*P. 1. F. 38.
p. 69.

2. *Nilicamaram* * H. M. *Acaciae foliis Malabarica fructu rotundo, semine triangulo* D. Syen.
An Myrobalanus Emblica?

H. M.

Arbor est altitudine quatuor hominum, ramis densis, transversim diffusis, nascens in arenosis & petrosis. *Radix* crassa, plurimis fibris capillata, cortice exterius nigricante, intus nonnihil rubescente. *Caudex* ambitu ad unius brachii amplexum, cortice nigricante, ut & rami. *Folia* pinnata, plus spithamam longa vel solitaria, vel bina, terna, quaternave ex eodem nodulo exoriuntur: pinnæ seu foliola brevissimis petiolis costæ mediæ adnexa, parva sunt, oblonga, angusta, latitudine æquali ubique, plana, tenuia, solidæ seu densæ texturæ, uno tantum per medium decurrente nervo, superne obscurius, subtus dilucius virentia, nocturno tempore oppositis ad se mutuo adductis clausa. *Flores* qui foliorum costis, seu cauliculis, foliaceis maxime in eorum inferiori parte, ut & ramis, plures juncti insident, parvi, sex petalis angustis, albicantibus compositi, cum *stamine* in medio albicante, nodulo seu apice flavo insigni, odoris nullius. *Gemmae* florum rotundæ & albicantes. *Fructus* à floribus delapsis ramis & furculis arctè insident, plano-rotundi, duri, dilute virides etiam cum maturi, ac nonnihil transparentes, sex subtilibus venulis, quæ in vertice concurrunt, in longum striati, carne succi plena, transparente, ac viridi diluta, sapore grato acido & subatringente, unde in edulis sunt. *Surculi* foliacei, quibus fructus insident, parte inferiore foliis nudantur. In medio fructuum officulum est, durum, lignosis filamentis oblitum, sex lateribus rotundiolis, quorum tria opposita magis prominent, constans, ac per sex intermedia interstitia, quæ angulis adstricta sunt, in sex capsulas distinctum, in quarum singulis unicum continetur *semen*, parvum, triangulare, duobus lateribus rectis & uno rotundo circumscriptum, primum albicans, deinde obscurè rubrum ac nitens.

Vires.

Folia ejus tenera, ut & fructus exsiccati & in pulverem redacti, cum lacto acido spisso *Tayr* dicto exhibit; fluxui dysenterico conferunt. Iidem in decocto dati proficui sunt in febre calida; cum Saccharo decocti & epoti vertiginem sedant. Aqua ex fructibus destillata ardori jecoris restinguendo convenit.

3. *Myxa pyriformis officulo trispermo*. *Tsjem-Tani* H. M. P. 4. T. II. p. 25.

H. M.

Arbor est vasta magnitudinis, caudice crasso; cortice itidem crasso, scabro, cinereo, intus rubicundo, odoris aromatici, saporis acriusculi obducto; necnon pluribus donato ramulis viridibus ac non raro hirsutis. Lignum albicans, matrice viridescente. *Radix* rubicunda, cortice tenui flavescente tecta, amara, odorata. *Folia* sine ordine rotundis ac asperis petiolis circa ramulos conveniunt, lata, ex rotundo in acumen desinentia, in ambitu serrata & horrentia, superna parte atroviridia, inferna subviridia, tactu nonnihil aspera, hirsuta, sapore subamaro & adstringente, odore aromatico, nervis & venis crebris intertexta. *Flores* inter foliosos furculos cauliculis spithamam longis conveniunt; quibus racematim petiolis lanuginosis adherent, tribus oblongo-rotundis, candidis, mollibus ac exteriora versus reflexis foliolis constantes, atq; oblongo-rotundo, albicanti, hirsuto, & pediculo viridi tricuspide subnixo calyci inhaerentes; tribus flavescensibus *staminibus*, nigricantibus *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit itidem flavescens: odor nullus, sapor amarus. *Fructus* hujus arboris pyriformes sunt, tribus angulis crassioribus sulcati, olivarum magnitudine æmuli, exiguo in vertice praediti umbilico, cortice viridi, aspero, & exiguis spinulis oblitto cincti, carnèque densa, furva, odorata, amara intus referti; intra quam *officulum* hæret oblongo-rotundum, triquetrum, tres includens nucleos candidos, amaros, similiter triquetros, ex ligno membranaceis quibusdam, viridi-albicantibus dissepimentis ab invicem sejunctos.

Locus.

Provenit locis sylvestribus, petrosis, arenosis, montanis in *Parabaroo*, aliisque provinciis Malabar: Perpetuè frondet, semel in anno floret fructuque fert, Decembri viz. & Januario mensibus, diuque frugifera manet.

Vires.

Cortex arboris calefacit, viscidos ac pituitosos humores incidit, attenuat, debilitata viscera roborat, necnon aquas hydropicorum ducit. Idem cortex cum fructus pulpa in pulverem redactis & exhibitus febrem tertianam intermittentem tollit. Fructuum nuclei comesti alvum laxant.

Arbor trifolia prunisera Brasiliensis officulo trinucleo. *Ibaparanga* Marcgrav.

Marcgr.

Arbor est cortice ac ligno Sambucino. Fert *folia* in pediculis duos digitos longis (qui bini opponuntur) & in quolibet terna more Phaseolorum, superne viridia splendentia, inferne è viridi albicantia, superius etiam pilosa, inferius magis hirsuta, nervo & venis conspicuis. Ad quemlibet pediculum

culum foliorum provenit etiam pediculus qui fert *flores* pentapetalos: post quos in quolibet pediculo longo congesti conspiciuntur quatuor aut quinque *fructus* magnitudine *Uvae spinæ* aut *Avellanæ* nucleus, rotundi, immaturi, virides & splendentes, maculis albicantibus conspersi; maturi verò obscure purpurei, nigrescentes, punctulis albicantibus ubique notati. Detracta cute subjacet caro, sub ipsa quidem purpurea seu brunna, interius alba, & in medio lapis durus, figurâ & magnitudine *Amygdalæ*, continens tres nucleos, albos, parvos. Comeduntur detracta cute, & sunt saporis dulcis parum manifesti.

Fructus maturefcit mense Februario.

His ob officula in pluribus cellulis plures nucleos continentia subjungemus fructus quosdam minores qui baccarum modum non excedunt.

Tempus.

C A P. XXVI.

Arbor baccifera Malabarica officulo fructus tripermo. Parili H. M. P. 5. Tab. 3. p. 5.

ARbor est procerâ, caudice crasso, albicante, cinereo cortice obducto, multisque atro-purpureis ramulis in orbem diffusis donato. *Radix* flavescens, subalbicante cortice cinctâ, amara, graveolens. *Folia* geminata, brevibus ac rubescentibus petiolis circa extremos ramulos ordine parallelo proveniunt, oblongo-teretia, acuminata, & in ambitu serrata, crassa, densa, glabra, nitentia, subviridia, costâ mediâ purpurascente: sapore amaro. *Flosculi* ramorum extremis racematim proveniunt, *Vitis* viniferæ flosculis haud absimiles, quatuor candidis & acuminatis foliolis constantes, inodori, amari. *Flosculi* decidentibus succedunt *baccæ*, rotundæ, tripartitæ, viridi-rubescentes, glabro crassoque cortice cinctæ, carne intus succulenta, adstringente, ac inodora refertæ, intra quam officulum continetur albicans, tria continens semina oblonga, candida, amara.

Crescit in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Montan*, semper viret, floret Augusto, *Locus* & fructumq; maturat Novembri & Decembri mensibus, atque non raro bis in anno maturos exhibet *Tempus*.

Radix & *folia* sanguinis constitutionem melancholicam corrigunt, ac acidos saliosque humores *Vires* temperant.

Ex foliis cum foliis *caretti* in lacteo Nucis Indicæ succo coctis potio conficitur, quæ cum externarum, tum internarum hæmorrhoidum doloribus mitigandis conducit.

C A P. XXVII.

Frutex baccifer Malabaricus floribus umbellatis simplici officulo tetraspermo. Beemel H. M. P. 5. Tab. 4. p. 7.

ARbuscula humilis est, duodecim circiter pedes alta, caudice tenui, ramulis in orbem diffusis eleganter ornato; qui cortice primùm viridi, dein subcinereo, saporisque acris ac aromatici obducti, atq; molli & albicante medullâ intus referti sunt: Lignum tamen prædurum, albicans, insipidum & inodorum. *Radix* similiter albicans, rubescente cortice cinctâ, aromatica. *Folia* ordine decussato petiolis crassis, subviridibus, circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, glabra, superne colore atro-viridi splendens, inferne viridi dilutiore, costâ mediâ viridi, & in averâ parte valde extuberante. Odor & sapor aromaticus. *Flores* suave-olentes circa extremos ramulos glomeratim non sparsim producuntur, sensimq; porrectis columellis umbellæ specie panduntur: constant iis quatuor oblongo-rotundis, cuspidatis, rigidis, interius concavis & albicantibus, exterius viridescentibus, atq; in stellæ modum expansis foliolis, octo candidis, surrectis, latis ac similiter expansis *staminibus* medium occupantibus, inter quæ globulus prodit viridescens cum basi flavescente. Floribus succedunt *Fructus* subrotundi & ferè quadrilateri, cum cuspe brevi in vertice, crasso viridique cortice cincti, carne intus viridi-fusca, odoris saporisque aromatici referti, intra quam officulum continetur quadripartitum, quatuor candida ac oblongo-rotunda in distinctis loculis continens semina.

Crescit arenosis ac montanis Regni Malabarici locis præsertim in *Baypyn*: semper viret; quotannis floret & fructum perficit. *Locus*.

Ex arboris radice in Sesami oleo cocta linimentum paratur contra cephalæam artuumq; dolores *Vires* inveteratos.

C A P. XXVIII.

Arbor baccifera trifolia Malabarica simplici officulo cum pluribus nucleis. Mail-elou * H. M. Luffe * P. 5. T. 1. tanis Carilba. p. 1.

H. M.

ARbor est procerâ, 50 circiter pedes alta, caudice crasso, multisque ramis cinereo-viridibus, superne quadratulis ac geniculatis donato. Lignum ponderosum est, ex albo rubescens, cortice munium cinereo, intus flavescente. *Radix* crassa, albicans, flavescente cortice cinctâ,

Qq9999 ;

cincta, inodora, insipida. *Folia* terna simul juncta, oblongis ac alatis petiolis circa extremos ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, & nonnunquam in ambitu crenata, supernè atro-viridia, infernè subviridia, nitentia, glabra, flexibilia, digitis conficta suaveolentia, at insipida, teneriora tamen subaspera & rugosa. *Flosculi* odori, insipidi, circa extremos ramulos oblongis, subviridibus, lanuginosis ac quadratis petiolis racematim proveniunt, calycisque exiguo subviridi in quinq. laciniis acuminatas secto inhaerent, quinque foliolis constantes, viz. uno majore, rotundo, concavo, quod interius cœruleum, exterius cœruleo-albicans, & quatuor minoribus cuspidatis, albicantibus exterius, interius viridi-dilutis cum basi purpurascete, haud secus ac in *Herbæ Trinitatis* dictæ floribus videre est, quatuor flaminibus albicantibus, fuscis *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit candidus, capitulo flavescete. *Flosculus* pari modo succedunt *Fructus* rotundi, Vacciniis haud absimiles, glabri, nitentes, virides primùm, dein nigricantes, tenui pelliculâ cincti, intusque carne molli, aqueâ, atro-viridi insipida ac inodora referti, intra quam *ossiculum* locatur oblongo-rotundum, glabrum, tres quatuorve albicantes, unctuosique saporis nucleos continens.

Locus.

Provenit in multis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Mangatti*, semper vires, quotannis semel, nonnunquam bis, floret, fructumque fert, ac diu superstes manet.

Vires & Usus.

Cæterum lignum arboris operi fabrilis accommodum. Ex foliis & cortice confusis, ac in *Oryzæ* infuso coctis apozema conficitur, quod doloribus post partum potenter medetur, necnon secundinas in utero lectas expellit, & lochia expurgat. Idem insuper viris pariter ac mulieribus præter modum crassis ac obesis exhiberi solet pro potu, ut sensim attenuentur & gracilecant. Succus è viridi cortice cum maturæ Nucis Indicæ lacte exhibitus diarrhœam sanat, ac colicos dolores tollit. Ex hujus arboris, uti & *Paal-walli* ramulis tenerioribus simul confusis & in aqua coctis Balneum fit contra febres inveteratas, Arthritidem & quoscunq. artuum dolores.

C A P. XXIX.

Arbor baccifera Malabarica, folio pinnato, flor. umbellatis simplici ossiculo cum pluribus nucleis. Katou-mail-elou H. M. P. 5. T. 2. p. 3.

H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis, *Mail-Elou* altior, ramulis viridibus, quadrangulis atque lanuginosis, in orbem diffusis ornata. Lignum albo-striatum, cortice munitum furvo, intus rufum. *Radix* crassa, fibrata, albicans, rubro intusque flavescete cortice tecta, odora, insipida. *Folia* geminata brevibus petiolis, ordine parallelo longis, rotundis, crassis ac lanuginosis ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, crassa, mollia, tomentosa, supernè atro-viridia, infernè subviridia, costâ mediâ, crassâ, sapore austero, odore nullo. *Flosculi* numerosi circa extremos ramulos ubiq. inter folia glomeratim non sparsim producuntur, sensimque porrectis columellis umbellæ specie panduntur, *Mail-Elou* flosculus haud absimiles at majores. *Fructus*, calycibus suis excepti, pari fertilitate flosculis succedunt, *Mail-Elou* fructibus similes.

Locus.

Nascitur montanis ac petrosis locis Regni Malabarici, præsertim in *Candenate* & circa *Cochin*: semper vires, quotannis floret & fructum dat, ac ducentos ultra annos superstes manet.

Vires & Usus.

Lignum arboris operæ fabrilis accommodum. Adhæc insignes ejusdem vires extolluntur in diarrhœa, dysenteria & teneismo. Ex foliis cum pipere & semine *Coddæ-pale* in *Oryzæ* infuso coctis antidotum fit Serpenti, Scorpionum, aliorumque venenatorum animalium ictibus. E cortice confuso & cocto medicamentum conficitur ad sanguinem ex casu in corpore coagulatum dissolvendum.

C A P. XXX.

Perin-Nirouri seu Ma Nirouri H. M. P. 5. Tab. 45. Frutex baccifer Malabaricus ossiculo fragili cum sex intus nucleis.

Medix magnitudinis arbor est, quatuordecim circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, albicante, duro, cortice obducto glabro, furvo, multisque viridibus ramulis in orbem longè latèque diffusis ornato. *Radix* rufa, adstringens, odoris ingrati ac sylvestris. *Folia* exigua, oblongo-rotunda, crassa, mollia, numerosa circa furculos proveniunt, supernè atro-viridia, infernè viridia & splendens. *Flores* exigui, subvirides, exiguis brevibusque petiolis ad foliorum exortum hinc inde circa ramulos proveniunt, sex rotundis foliolis constantes, numerosis intus tenuibus *staminibus*, in quorum medio rotundus prodit globulus, qui sensim incrementum fumens ac auctus in *Fructum* excrefcit, marcescente interim flore, adeo ut flos emarcidus fructui pro calyce interserviat. Sunt autem *Fructus* hi rotundi, tribus angulis sulcati, & lato cavòque umbilico in vertice coronati, purpurascetes, tenui pelliculâ cincti, carnèque intus densa, albicante, subdulci refertæ, intra quam Nucula continetur fragilis, nivei coloris, sex includens *semina* oblonga, triquetra, triplici ordine locata, ac membranaceis quibusdam pelliculis, ceu parietibus intergerinis sejuncta, ita ut bina in singulis latent cellulis.

Locus.

Nascitur in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Granganor*: quotannis floret & fructus fert, diuque superstes manet.

Vires.

E foliis, fructibus & radicibus in aqua cum Pipere longo & Cumini semine coctis potus conficitur, qui in Asthmate, tussi, phthisi, similibusque Pulmonis affectibus valde commendatur. Folia eum cortice in *Oryzæ* infuso cocta, & in cataplasmatibus formam redacta, ac tumoribus imposita potenter

tenter eos maturare feruntur. Ex arboris cortice cum lacte, melle & butyro cocto balsamus paratur, quem intus sumptum & foris illitum pleuritidem sanare dicunt.

Tsjeria Nirouri.

Præcedenti (inquit) per similis est, nec ulla distinctionis notas adducunt; nec figuram addunt. Crescit abunde circa Cochin.

C A P. XXXI.

De Cinnamomo, Cassia & Canella.

NON levis est controversia inter eruditos, an Cinnamomum Veterum, Cinnamomo hodierno seu Canellæ eadem res sit, an diversa, & hodie penitus ignota. Revera si Cinnamomum Veterum fuerit quale ab illis describitur, furculi seu virgulæ tenues fruticis non magni, in Arabia nascentis, Canella nostra esse non potest, ut ex descriptione patebit.

Verum quoniam fabulosa, varia & incerta sunt quæ de Cinnamomo & Cassia à Veteribus Græcis & Latinis traduntur, ego potius in Garcie ab Horto, Monardis, Scaligeri & Amati sententiam propendo, Veterum scilicet & Recentiorum Cinnamomum necnon Cassiam eorundem unam & eandem rem esse. Dioscorides scribit, Cassiam esse virgulta crassius corticis, Piperis foliis: Cinnamomi verò descriptionem prorsus omittit. At Theophr. Cassiam & Cinnamomum magnitudine Viticis, multos ramos lignosos habere scribit. * Plinius Cinnamomum dicit fruticem esse, duorum cubitorum altitudine amplissimum, palmique minimum. Galenus 1. *Antid.* arcam Romam delatam è Barbarorum regione tradit, longitudine cubitorum quatuor cum dimidio, & licet Cassiam & Cinnamomum diversas arbores esse statuat, scribit tamen Cassiam sæpe in Cinnamomum transmutari: sic Cassia furculos Cinnamomi prorsus per similes. Quæ cum ita sint, ego cum Garcia sentio, tam longa difficultique via olim petita fuisse hæc aromata, ut perfectam eorum notitiam consequi Veteribus haud facile fuerit. Hinc factum ut innumeræ fingerentur fabulæ, quas Herodotus pro veris refert. Et quoniam ingens eorum erat pretium, majorque in hominibus luci cupiditas, adulterabantur aromata, & hæc ratione fiebat, ut diversa illis inderentur nomina, tamen si plerumque ejusdem essent generis. Propter locorum igitur distantiam, & minus frequentatas hæc regiones à mercatoribus, probè cognita Cassiæ historia Veteribus non fuit. In loco etiam ab illis erratum: Nam neque Cassiam, neque Cinnamomum apud Æthiopes aut Arabes nasci multis probat idem Garcias; quæ apud ipsum vide.

At inquis, Veteres latere non potuit quid ad se pro Cinnamomo adferretur, cortexne an virgula; illi autem expressè affirmant virgulas fuisse: proinde Cinnamomum seu Canella nostra Veterum Cinnamomum esse non potest. Imò hoc non impedit quin idem fuerit. Nam (ut rectè Casp. Hofmannus) Quod magnam in planta ipsa nobis offert difficultatem, est quòd mutata sit ratio afferendi ad nos. Antiquitus enim tota planta, cortex cum ligno afferebatur: at cum animadvertum esset lignum tantum non inutile esse, cortex tantum fuit allatus: & sit hodiè que. Hæc quamvis nobis maxime verisimilia videantur, non est tamen reticenda opinio Jo. Bodæi à Stapele, quam à Dodonæo hausit, Magni (inquit) nominis Botanicus Dodonæus Caryophyllorum tenues ramulos Cinnamomum Veterum esse, Pempt. 1. lib. 5. cap. 19. scribit. *Sarmenta seu virgulta tenuia, quæ cum caryophyllis inferuntur legitimum Veterum sunt Cinnamomum.* Hanc approbo opinionem; Omnibus enim notis Veterum representant Cinnamomum. Sunt nigra, ex vinoso in cinereum vergentia, colore ei quem descripsit Galenus omnino simili; sunt etiam lævia hæc virgulta, tenues ramuli, frequentibus satis nodis cincti, perquam olentia, odore Baccharis, sapore acri ac mordaci cum calefactione & lassidine quadam, neque (ut Galenus observavit) mordicando palato tristitiam inferunt, rutam etiam ubi manducantur manifestè præ se ferunt: Cum franguntur ac frantur pulverulenti quid emittunt, & nonnihil lanuginosa videntur. Quare nullum est dubium cur Cinnamomum Veterum esse non credam. Inferet quis, cur itaque hodiè negliguntur? Respondeo, hoc fieri, quòd Caryophylli ipsi in locam ramulorum successerunt, qui Galeno, Dioscoridi, Theophrasto incogniti fuerunt; & ad hos non fuere delati, vel quòd in *Zeilan*, ubi suam mercaturam agebant, Moluccæ enim ipsi incognitæ fuere, (quæ plusquam 200 miliaria à *Zeilan* sitæ sunt) arbor Caryophyllorum fructum non fert, vel quia temporibus Veterum incognitum fuit Indigenis tam aromaticum ac præstantem ferre fructum, vel quòd perpauca tulit, quem incolæ sibi servarunt, quod magis probabile videtur, &c.

Verum rationes istæ non persuadent: Cum enim Recentiores qui iudicio valent (C. Bauhino fatente) Cinnamomum Officinarum, vulgo *Canella* dictum, legitimum Antiquorum Cassiam existiment. Galenus autem Cinnamomum prorsus simile esse optimæ Cassiæ affirmet. Et alibi, Cassiam Cinnamomo genere proximam usque adeò esse, ut ex ipsa Cinnamomum quandoque oriatur, spectenturque interdum Cassiæ arbores integræ in quibus aliqua Cinnamomi virgulta è Cassiæ ramis prodeant, Cassiam denique in Cinnamomum transmutari. Cùmque Theophrastus aliique Veteres corticem in Cinnamomo tantum utilem esse scribant non lignum; probabilius inde inferri existimo, Cinnamomum nostrum hodiernum, Cinnamomum Veterum, eorundemque Cassiam ligneam unam eandemque rem esse, nec aliter differre Cinnamomum Veterum à Cassia eorundem, quam Cinnamomum sive Canellam Officinarum nostrarum à Cassia lignea ipsis dicta; quæ Garcie sententiâ non aliter à se invicem differunt quam nascendi loco & accidentibus inde ortis: siquidem Cinnamomum seu Canella cortex est Arboris Cinnamomiferae *Zeilanicae*; Cassia lignea cortex ejusdem

dem specie arboris in *Malabar* nascentis. *Garcia* verba sunt. Verum cum mercatores eam qua in *Zeilan* nata esset *Canellam* ab ea quam ex *Java* & *Malabar* sumpserunt differre conspicerent, diversa illis indidere nomina, cum tamen eisdem generis essent cortices, pro soli celestique varietate solum differentes, ut plerumque idem fructus pro regionum & soli varietate suavior fieri aut à naturali bonitate degenerare solet.

Officinæ nostræ *Cassiam* ligneam à *Cinnamomo* seu *Canella* distinctam faciunt. *Cassiam* enim *Cinnamomo* crassiores plerumque esse, colore rubicandiores, substantiâ duriorem, solidiorem & compactiorem, gustu magis glutinoso, odore quidem & sapore *Cinnamomum* referre, optimo tamen *Cinnamomo* imbecilliores & minus vegetam esse, ex accurata observatione *Tho. Johnsoni*.

Est ergo meâ sententiâ (ut jam dixi) *Cassia* lignea *Offic.* *Canellæ Malabaricæ* cortex; *Cinnamomum* seu *Canella carundem, Zeilanicæ*. Non tamen id fidenter affirmo, cum *J. Bauhinus* scribat *Cassiam* ligneam saporem suum aromaticum (qui in *Cinnamomo* seu *Canella* paulatim evanescit) conservasse etiam post triginta annos, & * *Jacobus Breynius* utramque harum [*Cassiam* ligneam & *Canellam*] peculiarem arborem agnoscere se dilucidè demonstraturum promittat.

* *Ephemer. German. An. 4 & 5. Obs. 130.*

Diversas Recentiorum de *Cinnamomo* & *Cassia* sententias omitto. Cum enim plena & accurata *Cinnamomiferae* arboris descriptio & historia ab autoribus à *Arctius* & fide dignissimis tradita sit, supervacuum planè esset eis recensendis, & vel confirmandis, vel refutandis immorari.

Ceterum *Cassiam* five *Casiam* *παζε τὸ ξύλον* dictam volunt, quasi *νοσφισαυ δὴ τῆς εὐαφίης τῆς ἀϊδιότις*. *Etymolog.*

I. *Cinnamomum* sive *Canella Malabarica* & *Javanensis* C. B. *Canella* seu *Cinnamomum vulgare* J. B. *Canella* Ger. *Carua* H. M. *part. 1. Tab. 57. The Cinnamon Tree of Malabar.*

H. M.

Arbor est ad quatuor, quinque hominum altitudinem assurgens. *Radix* crassa, rectà se in terram demittens, ac hinc inde fibris transversis se affigens, cortice in exteriori crusta rufo-cinereo, sub ea rubescente, qui fortem camphoraceum odorem spirat, maximè tritus: ligno est duro, solido & albicante, odoris nullius.

Caudex ambitu amplexum unius brachii implet, diffunditque numerosos ramos & furculos, èstque cum ramis cortice vestitus viridi, qui dein cum ætate rubescit, ac cum pellicula tenui lignum ambit, & crustâ cinerea obductus est. Èstque is cortex suo tempore deglubitus, & in sole exsiccatus ipsum *Cinnamomum*. Verum quod in *Malabar* habetur est minus acre *Ceylonensis*, ac velut sylvestre. Cortice omni ex parte deglubito arbor emoritur. Lignum intus durum est, album, inodorum. *Folia* tum bina, tum solitaria proveniunt, petiolis curtis, fermè semipollicaribus, crassiolis, & interiorius latè striatis, sùntque formâ oblongo-rotunda, longitudine ad latitudinem fermè dupla, in summitate cuspidata; media parte latissima, at cum minima & teneriora sunt propè petiolum. Longitudo maxima spithamæ & amplius: superficie sunt plana, in oris albicante zonula seu nervo, quæ ex petiolo excurrit præcincta; supernè viridis vegeti & viridi, subius dilutiora; cum tenera sunt coloris hepatici; prout vetustiora sicciora, & magis rigida ac fractu facilia sunt, & in minorem ambitum contracta, & versus interiora crispa. E petiolo tres costæ viridi-dilutæ ac flavescentes excurrunt, mediâ lateraliibus nonnihil crassiores, in recta & aversa parte extantes; laterales duæ primùm brevi intervallo rectis tractibus meantes, ac ad mediam junctæ, inde obliquo ac annulatum inflexo ductu anteriora versus altè ascendunt, ac proximè ad cuspidem progrediuntur; ubi in venulas subtiles, quæ versus cuspidem deferuntur, dispirent: ex coltis extantibus plurimæ fibræ seu venæ intimo tractu per ipsum folium transversim egrediuntur, subtili cancelliformium venarum contexta comitata, sùntque in majoribus foliis nonnihil eminentes, maximè in recta parte. Folia sunt forti ac aromatico odore, præcipuè trita, ipsum *Cinnamomi* odorem spirantia, & sapore quoque *Cinnamomi*, sed minus vegeto.

Flores petiolis viridi-dilutis, qui supra ex origine foliorum prodeunt plures congregatim seu umbellatim proveniunt, sùntque stelliformes ac parvi, constantes sex foliolis, è viridi dilutè albicantibus, parùm oblongis ac rotundis oris, anteriora versus contractis, ac brevi collo seu pediculo odoris ameni: in medio corculum èst, constans ex duabus *staminum* seriebus, in exteriori *stamina* sex, viridi-clara, supra alia emicantia, in superiori parte plana ac latiora; in interiori itidem sex, tenuia ac parva, cum nodulis seu apicibus flavis ac crassiusculis: atque in ea serie ex iis in super tria *stamina*, cum illis quæ in exteriori ordine similia paribus intervallis emicant, completentia *stylum* tenuem ac viridem, in vertice nigricantem, qui ex capitulo viridi oblongo, quod primordium fructus est, ac in pediculi superiore parte continetur, egreditur. Floribus ad pediculum adest calyx arctus & exiguus. Gemmæ florum rotundiolæ.

Fructus sunt baccæ oblongo-rotundæ, terete formâ instar glandis quercinæ, arctè inclusi in calyce profundiolo, crassiole, viridi, qui sex cuspidum est; sùntque superficie glabri, primùm viridifusci ac nitentes, ac punctulis albicantibus conspersi, & tum sub cortice pulpâ viridi-clara, quæ flaviusculum, unctuosum humorem exsudat, & saporis subacris, adstringentis ac unctiosi, continentque sub pulpa corticis unum grandem nucleum, oblongo-rotundum & glabrum, qui cortice tenui, cartilaginose obtectus est, & pulpâ densâ, ex albo rubescentis, ac incarnati coloris, & humore unctioso, qui in filamenta protrahitur suffusa, & saporis magis acris & minus adstringentis est, constat; dein cum maturi sunt cæruleo-fusci & nitentes, qui color est in tenui exteriori membrana, intus etiam pulpâ viridi, saporis aromatici & subamari & acris, ac pulpa nuclei ex rubro cæruleo-tescente constantes.

Flores hæc arbor semel fert in anno, sc. *Januario*.

Huic specie eandem esse existimo

2. *Cinnamomum sive Canellam Zeilanicam C. B. & aliorum. Laurum Zeylanicam baccis calyculatis*
Herman. *The Cinnamon-Tree of Ceylon.*

Quamvis omnibus suis partibus longè nobiliorem & præstantiorem: nam (ut loquuntur Philosophi) magis & minus non mutant speciem. Zeilanica quippe Canella non secus ac Malabarica folium habet tribus nervis insignibus secundum longitudinem decurrentibus præditum, & fructum etiam profert cum calyce glandi quercinæ similem, ut & D. Knoxius, qui in insula Zeilan 20 annos captivus detinebatur, in sua arboris hujus descriptione disertè affirmat & D. Hermannus innuit, cum Canellam Zeilanicam, Laurum Zeilanicam baccis calyculatis, ex qua Cinnamomum, inscribit, literis ad D. Syen datis.

Ex hac etiam Historia, Cordum rectè descripsisse tum folia tum fructum Cassiæ, à quocunque tandem edoctum, constat, quantumvis invito Jo. Bauhino.

Folia, inquit, habet densa, Laurinis similia, multò tamen majora. [D. Hermannus pariter & D. Knoxius folia *Laurina ei attribuant] ad Citri potiùs folia accedentia, utrinque fastigiata, ternas individuasq; venas per longitudinem transeuntes habentia, quarum media crassior, rectaque est, reliquæ duæ leniter curvantur, eaque à tergo eminent, & evidentiore sunt quàm intus. [In descriptione nostra uring, eminent] Fructus fert Laurinis baccis similes, calycibus seu cupulis glandium modo insidentes, qui rarissimè adferuntur.

Quæ Garcias habet de duplici hujus arboris cortice ad modum *Suberis*, nobis suspècta sunt, quæq; de deliberatione semel triennio factâ, nec enim, puto, renascitur cortex semel detractus. Verum est autem, exemptum corticem cinereâ illa tenui & scabrâ exteriori pelliculâ delibrari, in laminas secari, atque ita convolutum ut trunci unius rami integer cortex videatur, in sole ficcari. Minores duntaxat arbores decorticant; quamvis majorum cortex non minùs suavi & aromatico sit odore & sapore, ut nos monet *Rob. Knoxius*.

Ex cortice radicis Oleum cum Sale volatili, Camphora dictò per destillationem extrahitur, estq; aquâ, cum qua simul ascendit, levius, consistentiâ clarum & transparens, ac coloris subflavescentis, odoris fortis ac vegeti, saporis peracris & profundè penetrantis, constans ex particulis tenuibus, & facilè se dissipantibus in libero & aperto aere. Camphora candidissima est, & in odore Camphorâ communi excellentior. Eius particulæ in oleo primùm destillato natant, ac ejus partibus insensibiliter permixtæ sunt, olei transparentiam ac claritatem minimè obfuscantes; dum autem oleum refrigeratur, particulæ Camphoræ natantes ac sejunctæ; unæ aliis formâ fatis irregulari se affigunt, consistentes primùm hastas oblongas, quibus partes aliæ de novo accedentes, velut transversæ acus ad rectos angulos se affigunt, atq; ita graviore factæ decidunt, atq; ad fundum olei subsident. Verùm hîc notatu dignissimum est, quòd dum se affigunt in duos vorticosos motus, qui per horizontalia plana feruntur, cieri, ac primùm quidem tardiùs, dein sensim velociùs, atq; oleum ad suam superficiem ubi priùs refrigeratur, & ad fundum plurimis particulis Camphoræ, quæ ejus transparentiam adimunt, imbutum, cum in medio adhuc sit clarum seu magis transparens: quin & particulæ Camphoræ, quæ se sibi mutuò affigunt, partes oleosas primùm intra se includunt, eas visui subducentes, quæ dein particulis salis ad angustius spatium versùs inferiora detrusis, se ab iis resolvunt & separant, superiora præ levitate petentes. Est autem Camphora hæc maximè dissipabilis, & summa celeritate flammam concipiens, ac nullam faciem post deflagrationem relinquens.

De Oleo quod cum hoc Sale attollitur hæc notanda occurrunt. 1. Quod odore & sapore Camphoram maximè emuletur, atque adeò facilè dissipabile sit, ut licet in pannos incidat colore aliquo tinctos, nullâ relictâ maculâ evanescat ac diffusetur. 2. Promptissimum quoq; est, ut ipsa Camphora, in flamma concipienda, in eo spiritum vini ab aqueis particulis depuratum referens, totumque brevi tempore depascitur flamma albicans & cœrulea. 3. Super igne positum & calefactum etiam citò consumitur, abiq; in fumum albicantem, qui igne admoto flammam promptissimè concipit. 4. De eo quoque expertum est, si linteum eo madefactum incendatur, linteum remanente illâs, plurimas ejus partes ignem depasci: extincto autem igne linteum illud primò acrem Camphoraceum odorem exhalat, eo autem debilitato & evanescente, gratum aliquem Cinnamomi odorem spirat. 5. Præterea Oleum hoc in Sulphur vel Sal-nitrum, vel etiam in illos sales simul mixtos conspersum, iis prorsus illibatis ac illæsis, à flamma in torum consumi ac depasci; quòd si pulvis tormentarius eo imbutus sit, flammam concipit eo accenso, sed nonnisi tardiùs & postquam multæ particulæ Olei depascæ sunt. 6. Singulare quoque experimentum est, quod fumus Olei, qui ex eo calefacto super ignem exhalat, per pannum triplicatum seu quadruplicatum exceptus, ad ejus superficiem in salem candidum concrevens, quod ipsamet Camphora est, se affigit. Quin & hoc oleum ut purum & clarum sit, cum tempore particulas quasdam camphoraceas demittit. Relatum quoq; nobis est in locis frigidis, quò erat advectum, de suo fluore remittere.

Oleum quod ex hoc Malabar. Cinnamomo extrahitur, transparens, clarum, flavum, rutilans, ac fragrantis quoq; odoris, & aquæ innatans; cum ex Cinnamomo Ceylonensi, præter oleum innatans etiam extrahatur quod aquæ fundum petit.

Oleum ex foliis primùm turbidum est, cum tempore flavescens, ac transparens, coloris viridescens, estque sapore quoque dulci & acri, odorem cinnamomi tenuem spirans, in aqua subsidens ad fundum.

De Camphora & Oleis quæ ex variis hujus arboris partibus vel destillantur, vel excoquantur D. Paulus Hermannus literis ad D. Syen datis sic inquit.

Mira naturæ diversitas in hac arbore conspicitur. Destillatur ex radicis cortice Camphora, ejusdemq; oleum. Ex trunci cortice oleum Cinnamomi; ex foliis oleum Caryophyllorum; ex fructibus oleum Juniperino simile, cum paxillo Cinnamomi ac Caryophyllorum mixtum; ex his & excoquitur oleum pingue, crassum instar ceræ, ad emplastra, unguenta ac candelas conficiendas commodissimum; medicamentum itidem internè & externè usurpatum summè anodynum. Oleum hoc, referente D. Knoxio, consistentiâ & colore sèbum refert, aquè enim durum & candidum esse, odore fragrantè, quo

* Aut Lauroracerasi.

Vires & Usus.

quo in unguentis utuntur indigenæ ad dolores leniendos, & ad lucernas, non tamen ex eo candelas conficere, quoniam nemini præter Regem licitum est candelis uti. Quinetiam folia contufa Caryophyllos potius quàm Cinnamomum redolere scribit idem.

De Canella viribus placet adscribere quæ tradunt Horti Malabarici Auctores.

Radix cortex in decocto datus, vel in pulvere cum melle seu saccharo servit pro tussi & phlegmate expurgando: idem contritus & permixtus cum aqua confert in podagra, facta perunctione. Cortex stiptum in decocto datus confert quoque flatibus. Idem in pulvere datus cum aqua calida dolores ventris sedat fluxumque, ex frigore abortum sistit. *Noftrates non sine successu lacti, vel xjthogalo, vel Cerevisiæ Cinnamomum incoquant ad diarrhæam sistendam.* Decoctum etiam Cinnamomi recentis in vino rubro nimios mensium fluxus cohibet, Ephem. German. An. 10. Observ. 25.

Foliorum succus cum pipere & saccharo datus pro doloribus ventris, & renum flatulenta materia ferviunt. Folia in pulvere data cum saccharo conferunt in vertigine capitis, uti & Flores in pulvere cum saccharo & aqua frigida dati.

Oleum quod ex cortice radice, cum Sale volatili *Cainphora* dicto, per distillationem simul extrahitur, insignium & multarum est virium: optimè confert in omnibus affectibus paralyticis exterioribus in tempore applicatum: in podagra summum ac præsentaneum est remedium, vehementes partium affectarum dolores illico sedans iis inunctum, ad quod etiam confert intus sumptum: in asthma aliisque affectibus pulmonaribus sanandis intus sumptum etiam maximè confert, uti & ad malignitatem febrium corrigendam, estque sudorem pellens, in gangræna & sphacelo, aliisque affectibus; ulceribus malignis optimè quoque prodest, juvatque etiam pro impetiginibus, doloribus artuum, ventris, oculorum, necnon tumoribus membrorum ex frigidis & pituitosis humoribus abortis; præterea in pedum contusione ut & vulneribus, sensum partium stupefactum reparans; prodestque in rheumate seu fluxu capitis; ejus odor, qui illico ex titillatione sternutationem quam rheuma ciet sistit; in flatibus discutiendis quoque efficax est intus sumptum; appetitum quoque excitat ac calculosis prodest: suntque hæc vires experientiâ compertæ. *Cainphora* servit in affectibus uterinis ad provocanda menstrua, sudores quoque ciet.

Oleum corticis arboris confert in affectibus ventriculi, in torminibus ventris à frigore ortis. Aqua Cinnamomi, ut & florum Cinnamomi destillata, cardiaca habetur. Oleum ex foliis prodest exterioribus applicatum in Colica; summum remedium paralyticis. Eorum aqua conducit in affectionibus cardiacis frigidis, daturque in potionibus sudoriferis.

Quæ Antiqui & Recentiores habent de Cinnamomi viribus, non multum differunt ab his quæ recentissimus, nimirum conducere ad putridos & serofos humores in ventriculo stagnantes; ad crassos etiam & viscidos; prodesse omnis generis obstructionibus, unde laudatur in hydropo, ictero, calculo, ichuria, mensibus retentis, partuque difficultate, &c. Laudatur etiam in affectibus pectoris, tussi, asthma, &c.

In Insula Zeilan non minùs frequens est Arbor Cinnamomifera in sylvis & sepibus quam Corylus apud nos, nec ab incolis pluris æstimatur, sed sine delectu unà cum aliis arboribus ad focum instruendam vel alium quemcumque usum caditur.

Suspiciantur nonnulli Cinnamomum ad nos ex Indiis delatum olei sui maxima parte ibidem spoliari antequam navibus huc deportandum imponatur, quippe quòd hic destillatum paucissimum oleum præbeat.

3. *Canella sylvæstris Malabarica.* *Katou-Karua* H. M. Part. 5. Tab. 53. *The great wild Cinnamon-Tree of the Mountains.*

Præcedenti haud abfimilis est, tum sapore, nisi quod major sit & altior. *Folia* itidem prægrandia, oblongo-rotunda, longitudine duas spithamas, latitudine duos palmos circiter æquantia: à pediculo ad apicem folii tres nervi crassiores transeunt, è quibus transversæ multæ venulæ excurrunt. *Flosculi* in umbellas expansi extremis ramulis proveniunt, inodori, viridi-albicantes, pentapetaloides, quinque viridibus brevibusque, *staminibus*, viridi-flavis apiculis ornatis medium occupantibus. *Flosculis* succedunt *baccæ* exiguæ, Ribium nostratum instar.

Locus & Tempus.

Provenit locis montanis in *Berkencour*, *Teckencour* aliisque vicinis provinciis, semper viret; Julio & Augusto mensibus floret, Decembri autem & Januario maturos fert fructus, diuque superstes manet.

Vires.

Ex Arboris foliis in aqua coctis balneum fit contra quoscumque articularum dolores. Ex radice cortex cum Cardamomo & Nuce moschata in aqua cocto potus conficitur ad ventris tormina sedanda proficiuus.

Multas Canellæ & Cassiæ species adducit J. Bauhinus, ut,

1. Canellam seu Cinnamomum vulgare, crassiore cortice.
2. Canellam ad vulgare Cinnamomum accedentem.
3. Cassiæ Mosylyticæ nomine datum corticem.
4. Cassiam ligneam fuscam aromaticam, Cinnamomum ex Sarmatia dictam.
5. Cassiam ligneam fuscam aromatici & glutinosi saporis.
6. Cassiam ligneam fuscam aromaticam acriorem.
7. Cassiam externa parte inspidam. Quarum descriptiones apud ipsum videantur. Nobis enim ut diximus, omnes ejusdem arboris cortices esse videntur pro loco natale aut ætate arboris differentes.

4. *Malabathrum & Folium Indum Officinarum* J. B. *Folium Indum seu Malabathrum* Park. *Tamalapatra* Ger. *Tamalapatrum sive Folium C. B. Cadegi Indi, id est, Folium Indum Arabibus eadem.*

Cum Folium Indum seu Tamalapatra, (observante curiosissimo Fab. Columna) à Canellæ folio, excepto sapore, vix possit dignosci nervis illis tribus & folii reliquis signis similibus, ut non ovum ovo magis simile sit; non est cur in eo describendo laboremus, cum in Historia Canellæ jamjam abunde descriptum sit.

Scribit Dioscorides Folium Lentis palustris modo aquæ innatare, nulla sultum radice. De Malabathro (inquit Scaliger) Veteres somniarunt. Qui enim omnes Arabias & universas Indias pertramus hodie nequam folium illud mirabile compertum habemus.

Garcias quoque, Græcos in hoc falli affirmat, Folium enim Indum non aquis innatare, sed in pro-cera arbore nasci, procul ab aquis, tum multis aliis in locis, tum in Cambaya. Tamalapatram vocant, quam vocem Græci in Malabathrum corruerunt.

Nos autem, tantisper donec promissum impleat, & diversum esse probet Jacobus Breynius, cum Amato aliisque doctis sentimus Folium Indum Officinarum Cassiæ odoratæ folium esse, aut saltem Canellæ sylvestris Malabaricæ proximè descriptæ. Cum enim id affirmet Ruellius, Cordus, Amatus, Lacuna, alii; Cum Garcias scribat Folium Indum Caryophylla quodammodo redolere, quem odorem Canellæ Zeilanicæ foliis tribuunt D. Hermannus & Knoxius; cum ipse J. Bauhinus (qui contrariam sententiam tuetur) in nostro folio Indo, ejusque partibus quædam esse quæ respondere videntur Cinnamomo Veterum fateatur; cum illud ipsum Canellæ folium à plerisque etiam doctis credi scribat Valerius Cordus; cum denique fructum legitimæ Canellæ (uti jam constat) interdum unâ cum Folio Indo vulgari ad nos adferri se intellexisse refert Clusius, unde & Jo. Bauhinus illum pro Folii Indi fructu habet; & Clusius Tamalapatræ seu folii Indi ramulo eum appingat, Folium Indum dictum seu Malabathrum ipsissimum Canellæ seu Cinnamomi folium esse, vix ullus superesse videtur dubitandi locus.

Malabathrum viribus cum Spica Nardi convenire dicitur, urinam potenter cicere, oris halitum *Vires* emendare, vestes ab erosione vermium tueri.

5. *Cinnamomum sive Canella Peruana* C. B. *Canella Peruana fructu Pileo simili* J. B. *Laurus Americana odorata. The American Cinnamon-Tree.*

Arbor est à Cinnamomifera genere diversa, describente Monarde. Mediæ magnitudinis esse fertur, & immortalis coma prædita, ut reliquæ Indicæ arbores, foliisque habere Laurinis similia. Fructum esse parvo pileo seu petaso formâ similem ea latitudine qua Thalerus nummus dictus, interdum etiam majorem, extrinsecus & intrinsecus ex purpura nigricantem, interius levem, foris asperum, cujus margines crassitie jam dictum nummum æquent, summitas verò longè superet, & pediculo prædita sit, unde ex arbore dependeat. Gustatum eandem saporis suavitatem & odoris fragrantiam habere quam legitimam Canellam ex Orientali India delata, cum nonnulla adstrictione conjunctam. In pulverem tritum & edulis inspersum eandem illis saporis & odoris gratiam conciliat quam Indica Canella. Arboris corticem qui crassus est nullum Canellæ spirare odorem, aut saporem referre aiunt. Folia trita tenuem quandam Canellæ odorem spirare ferunt; sed primarâ vis in solo fructu consistit contra quam in Orientali Cassia. In Provincia Sumaco nascitur.

Diversam arborem quis crederet quam ex Historicis Indicis describit Clusius, folio Laurino, fructu racematim coherente, qui calyce Suberino simili contineatur, ampliore tamen & magis cavo, colore nigricante. Hujus arboris fructui, foliis, cortici & radicibus, [licet Canellæ saporem & odorem habeat] longe calyces præferuntur, quorum duntaxat pulvis in usu est. Nam Canellæ modo cum cibus decoquantur, tantum abest ut suavitatem edulis concilient, quin potius eorum facultas & saporis gratia decoctione evanescit.

Verum Locum eandem esse suadet, ex sententia Clusii commoditè descriptam ab his Auctoribus.

Calycum pulverem tum ad alia, tum præcipuè ad Coli, intestinorum & stomachi dolores *Vires* pinant. Ventriculum roborat, flatum discutit, oris fetorem corrigit, cordi prodest, & colorem faciei commendat. Ad eandem utilis est ad quæ Cinnamomum.

CAP. XXXII.

Vidimaram H. M. P. 4. T. 37. p. 77. *Prunus Malabarica fructu racemoso, calyce excepto.*

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, caudice crasso, albicante, cortice obducto crasso, squamoso, furvo, ac lineis purpureis striato, odorisque, gravis, & saponariam aquam referentis; necnon pluribus ornato ramulis cinereis. *Radix* albicans, furvo cortice testâ, inodora, insipida. *Folia* inordinatè circa ramulos longioribus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, ex parte leviter in ambitu crenata, densa, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutior: nervus folii medius crassus, & præterea in quolibet latere unus tenuior secundum longitudinem excurrit: odor ingratus ac lixiviosus; sapor unctuosus. *Flores* candidi ac suaveolentes, petiolis longis circa ramulos racematim proveniunt, viridique oblongo & acuminato calyci inherent, sex oblongo-rotundis, acuminatis, crassis & extrorsum reflexis foliolis constantes, totidem albicantibus *fami-*

staminulis, flavescens apicibus ornatis, medium occupantibus; inter quæ globulus consistit viridilutus, è quo sex, septemve tenuia ac albicantia filamenta plerumq. prodeunt. Floribus pari fertilitate fructus succedunt; calyciq. rotundo, crassoq. inhaerent, oblongo-rotundi cum cuspidè in vertice, alioqui glandibus nostratibus tum formâ, tum magnitudine haud absimiles, subvirides, glabri, molles, tenui pellicula cincti, carnèq. albicante, pellucida, mucilaginosâ, viscida, saporisq. primum subacidi, deinde dulcis intus referri: intra quam *officulum* locatur rufum, oblongum, quadratum, nucleum continens albicantem, amaro dulcem.

Locus &
Tempus.

Vires.

Crescit variis in locis Malabar, præsertim circa *Barbella*, palustribus & uliginosis. Semper viret, quotannis maturos fert fructus, mensibus sci. Julio & Augusto, atq. ad sexagesimum annum non raro frugifera manet.

Fructus hi sale & aceto condiuntur in *Atsjaar*, maturiores verò comeduntur, at alvum relinquunt astrictam.

Ex arboris cortice succus exprimitur, qui cum Oryzæ infuso & concreto Nucis Indicæ succo exhibitus vehementes alvi cruciatus (quos *Tripas subidas*, hoc est, *intestinatorum spasimum* vocant Lusitani) sedat. Idem succus pedum clavis admotus eisdem emollit sensimq. tollit.

Radix quocunq. modo sumpta alvum movet.

E foliis aqua communi additis aliis specificis coctis apozema fit, quo indigenæ plerique quotannis per 40 dies continuos uti solent adversus viscerum quorundam obstructions & artuum dolores. Succus è foliis expressus & cum conchylii cujusdam pulvere in linimenti forma mixtus fedas facci torisq. corporis maculas delet, si eo illinantur.

CAP. XXXIII.

Prunus pentaphyllos Malabarica fructu calyci insidente.

Karil H. M. P. 4. T. 36. p. 75.

ARbor est vastæ magnitudinis, 50 circiter pedes alta, caudice crasso, denso, albicante, cortice obducto crasso, cinereo, saporisque astringentis, necnon ramulis viridi-albicantibus, fungosâ intus medullâ, ut in Sambuco, refertis, ornata. *Radix* furva, saporis amari, odoris terrei. *Folia* terna vel quina simul juncta petiolis longis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, ac in mucronem desinentia, densâ, glabra, superne atro-viridia & splendentia, inferne subviridia, sapore subamaro. *Flores* similiter petiolis longis circa ramulos proveniunt, cœrulei suaveolentes, viridiq. ac rotundo calyci inhaerent, quinque subtortundis & extrorsum reflexis foliolis constantes, cœruleo medium occupante stylo. *Fructus* pari fertilitate floribus succedunt, calyciq. glandium instar inhaerent, oblongo-rotundi, Prunorum sylvestrium æmuli, subvirides, glabri, carnèq. molli, humida, viscida ac albicante referti, quæ fructibus discissis mox inspissatur ac purpurea evadit: odor ingratus, sapor amarus: intra carnem *officulum* locatur oblongo-rotundum, nucleum continens candidum, amaro-dulcem.

Locus.

Vires.

Provenit variis in locis Malabar, præsertim circa *Moutan*: Semper viret; quotannis florem fructumque perficit, Julio viz. & Augusto mensibus.

E radice, foliis, fructibus, aliisq. hujus arboris partibus in aqua coctis balneum paratur quibusq. articulorum doloribus tollendis utilissimum.

CAP. XXXIV.

Prunus Malabarica fructu calyculato.

Elengi H. M. P. 1. F. 20. p. 33. *Oleæ affinis Pyrifolia Malabarica flore odorifero stellato.* D. Syen.

ARbor est procera, frondibus densis & opacis, latè sparsis, in arenosis nascens. *Radix* ei crassa, altè descendens, ramosq. transversos subter & supra terram latè extendens, cortice lacteo. *Caudex* quantum duo homines ulnis extensis amplecti possunt, cortice crasso, exterius fusco & scabro tectus, ligno lacteo, fissili, gravi, in aquis summè durabili, extra aquas putredini facillè obnoxio. *Folia* in parvis viridibus petiolis, oblongo-rotunda, rotundis ad petiolum oris, brevi anteriùs cuspidè, versus exteriora reflexa, crassa, solida, plana, glabra, superne obscuro virore nientia, inferne lucidiora, odore foliorum Pyri nostratis. E costa, supinâ etiam parte eminente, venæ transversæ subtiles ac densæ excurrunt. *Flores* è foliorum sinubus exeunt quinq. vel sex simul, pediculis uncialibus, è viridi flavescens, mixti, primò albicantes, dein flavescens, seu ex flavo fuscescentes, stellati è 16 petalis oblongis, angustis, cuspidatis compositi, quorum duo & duo arctius juncta sunt, odore fragrantis. In medio flore octo alba surrecta folia, octo *stamina* surrecta, curta, crassa, albicantia ac pilosa circumstant, versus summitatem in cuspidem stricta, ac flava, capitulo albicanti flavo, quod germen fructus est, circumposita, ex quo *stylus* viridi-dilutus & albicans emicat. Calyx octo oblongis, angustis, cuspidatis, stellatim expansis foliis constat, exterioribus quatuor flavescens & mucosis, interioribus ea interjacentibus albicantibus. *Gemmæ* florum conicæ sunt & mucosi coloris. Ex floribus ferta seu corollas efformant. *Fructus* calyce inferius comprehensi figurâ sunt olivarum, primùm virides, deinde flavi ac rubescens, carnè sub cortice flava ac farinacea, esculenta, intus continentes unum,

ac

ac etiam duo grandia officula, oblongo-rotunda, nonnihil plana, spadiceo-fusci & nitentis coloris, Bis in anno floret.

E floribus aquam stillaticiam indigenæ eliciunt, quæ odorata est, & epota melancholicis ac febricitantibus proficua.

Gravidis in difficili partu fructus triti commodè dantur in aqua calida.

C A P. XXXV.

Prunus Chinenfis duplici in fructu officulo.

Manyl-kara * H. M. *Prunus Chinenfis Belgis. An Pruno similis fructus Chinenfis* C. B.

* P. 4. T. 24.
P. 53.

H. M.

ARbor est procera, caudice crasso, multisque ramis longe, latèque diffusis donato; qui cortice atro-viridi obducti, ubi inciduntur liquorem exiudant unctuosum, insipidum, inodorum. Lignum cinereum, cortice obductum denso, scabro, fusco, intus rufo. *Radix* flavescens, saporis acris, odoris sylvestris. *Folia* crassis, rotundis, ac viridibus petiolis circa extremos ramulos numerosa proveniunt, oblongo-rotunda, atro-viridia, crassa, densa, glabra, splendens: media costa folii crassa, rotunda, ex viridi-flavescens. Manibus si confricentur hæc folia viscidum, lacteum ac acrem fundunt liquorem, quo mediante eadem tenèriora arctè complicata sunt. *Flores* magnitudine *Tiliae* floribus haud absimiles, itidem circa extremos ramulos inter folia rotundis, lanuginosis ac purpureis petiolis glomeratim, non sparsim producantur, sensimque porrectis columellis umbellæ specie panduntur: triplici constant ordine foliorum acuminatorum ac ruforum, quorum singuli ordines sex continent foliola, ac medius planè erectus est; inharèntque calyci crasso rufo ac lanuginoso, in sex laciniis acuminatas secto, sex candidis staminibus rufis apicibus dotatis mediam floribus cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ stylus prodit, ipsius fructus rudimentum: odor suavis ac melleus, sapor nullus. *Fructus* tum forma, tum magnitudine *Olivis* similes, immaturi virides, nitentes, succoq, viscido ac lacteo referti; maturiores verò purpurei, intusq, rufa, succulentà, ac acido-dulci carne referti, intra quam bina, (rarius unum) locantur officula, oblonga, glabra, rufa, nitentia, nucleum continentia album ac amariumculum.

Arbor hæc nullibi, nisi sobole aut feminibus in hortis sata; provenit in Malabar: Chinæ & Indiarum Philippinarum indigena est, indèque in Malabar illata; hinc *Manyl-Kara* quasi *Kara* è *Mamilhas* insulis appellatur. Quotannis maturos fert fructus, Augusto, viz. & Septembri mensibus, semper viret, diuque frugifera manet.

Fructus maturi inter bellaria comeduntur, appetitum augent, & concoctionem promovent.

Locuti.

Ex arboris foliis cum radice *Curcuma* & *Zinziberis* foliis coctis & contusis cataplasma conficitur, quod tumores quoscunque potenter maturat.

Ex indem in *Sesami* oleo coctis, addito cortice hujus arboris pulverisato, litus paratur, qui affectui paralytico endemio, Indis *Berberi* dicto, sanando summopere conducit.

C A P. XXXVI.

Ibacu-rapari Brasiliensibus Marcgrav. *Prunifera umbellata fructu reniformi cum duobus officulis.*

Marcgr.

ARbor est mediocris, cortice griseo. *Folia* fert in frondes congesta, ab uno ad quatuor digitos longa, latè viridia, foliis *Pericæ* haud absimilia. In cujuslibet rami extremitate umbella nascitur, plerunque in quatuor brachia rhombi instar expansa, quodlibet brachium iterum in multos pediculos, in quorum quolibet sterculus provenit, calice albo, digitum longo, superius in quinquangularem stellatus, coloris obscurè cæruleo-purpurei, inodorus. Sequitur fructus Pruni equini magnitudine, figurâ renis ovilli, in superficie glaber, cuticulâ lutea, & interioris carnem luteam habens, odoris ut *Sapo Hispanicus*. Carni autem involuti duo lapides figuræ ellipticæ, compressi, duri. Fructus non comeditur.

C A P. XXXVII.

Prunifera vesicaria fructu multiplici, officulo in singulis quadrato.

Theka * H. M. *Kyati seu Quercus Indica* Bontii.

* P. 4. T. 27.
P. 57.

ARbor est præcella, atq, speciosa plurimum, caudice præcrasso, cortice crasso, scabro ac cinereo obducto, necnon ramulis viridibus, geniculatis ac quadrangulis plurimis donato: Lignum albicans, durum, glabrum, striatum, quercino ligno haud absimile. *Radix* rufa, saporis adstringentis & subamari, odoris subacidi. *Folia* geminata ordine parallelo ramulis inharènt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, crassa, superne splendens, inferne nequaquam, duas spithamas aut amplius longa, spithamam lata: odor acidus, sapor austerus. Manibus si confricentur

R r r r r

center

centur hæc folia succum fundunt, qui illico sanguinis instar atro-purpureus evadit. *Flores* exigui, suaveolentes, circa ramulos teneriores ad foliorum exortum petiolis longis, quadrangulis ac sulcatis proveniunt, sensimque porrectis columellis umbellæ specie panduntur: constant quinque, vel sex subrotundis, candidis & extorsum reflexis foliolis, inharént, exiguo & acuminato calyci: foliola hæc intercedunt totidem *staminula* alba, *apicibus* luteis donata, medium occupante *stylo* subviridi, acuminato. Tandem superveniunt vesicæ magnæ, virentes, superius apertæ, in quibus tres quatuorve, (ligneo tamen sepimento ab invicem sejuncti) locantur. *Fructus*, subrotundi, virides, lanuginosi ac hirsuti, necnon carne viridescente inodora, saporisque amari & adstringentis, referti, intra quam *ossiculum* continetur quadratum, ex albo rufescens, *nucleum* includens exiguum, albicantem.

Locus.

Crescit ubique in Malabar, at præsertim in provincia *Atsien-coyl* & *Calicolan*, ubi integræ sylvæ ingentium harum arborum reperiuntur. Semper viret, quotannis floret fructumq; fert: mensibus, viz. Augusto & Octobri.

Usus
& *Vires.*

Lignum hujus arboris Quercino ligno haud abfimile est, operi fabrilis accommodum, atque naupegis ad navium fabricam in usu, sed in aquis, præsertim dulcibus, teredini facili obnoxium.

Gentiles, nescio qua superstitione ducti, hoc solummodo ligno sua vel construunt vel reparant templa: Et retulit Princeps *Calicolan* se integrum templum ex unica hujusmodi arbore ædificare curasse.

E foliis tenerioribus purpureus conficitur color, quo panni sericei & gossipini tinguntur. Etiam tenera hæc folia in deliciis indigenæ comedunt, ex usque coctis cum saccharo syrupus fit, qui apthi medetur. Ex floribus cum melle coctis medicamentum paratur, quod assumptum aquas hydropticorum educit. Radix siccata, contusa, & in pulverem redacta, sicque exhibita sanguinem ex casu alicubi concretum dissolvit. E fructibus tenerioribus contulis unguentum conficitur herpeti fanando perquam utile.

C A P. XXXVIII.

Prunifera racemosa Malabarica fructu compresso, nucleo nudo. Pamel * H. M.

* P. 2. F. 9.
p. 9.

FRutex est altitudine quinque sexve pedum: *Radice* capillata, cortice cinereo aromatico tecta. *Folia* in brevibus & crassis petiolis oblongo-rotunda, ad petiolum contractiora, in medio latissima, cuspidate modo obtusa, modo angustiori, utrinque adversis extantibus nervis ex costa striata, ac inæqualis superficie ex grosso plurium nervorum undique decurrentium cancelliformi contextu; coloris viridi-sardi. *Flores* in racemis longis hinc inde è foliorum sinubus egressis consistunt, candidi, quinque, petalis rotundis ac antèrius rotundo-cuspidatis compositi, odoris haud injucundi. *Stamina* decem, velut angusta foliola albicantia, *apicibus* parvis flavis dotata: *stylus* in medio crassus & subviridis, in summitate habens capitulum flavo-albicans, èstque principium ac germen fructus. *Flores* sequuntur fructus, qui sunt baccæ plano-rotundæ, in vertice habentes spiculum seu nodulum, qui styli germinis sui capitulum constituebat, suntque odoris aromatici, æmulantis odorem Piperis dicti *Capò Molagò*, & gingiberis viridis, cum immaturæ sunt colore viridi albicante, ac cortice, qui crassius est, aspero seu minus flavo, ob gemmulas viridiusculas hinc inde eminentes; ex maturitate primum albescunt, dein cum planè maturæ sunt colore albicante eburneo & ad periculum vergente, corticèque glabro nitente ac nonnihil transparente, carne succulenta & subdulci: suntq; hæc in edulis.

Intus unum rotundiolum, planum ac grandiusculum *semen* continetur, quod tenuissimo ac viridi cortice etiam cum maturo, ac pulpâ albâ odoris aromatici ac saporis subacris.

Flores fert toto anno.

Vires.

Totius plantæ trita & decoctæ vapor in parte affecta exceptus sedat dolorem arthriticum. *Radix* humoribus evocandis trita, & cum aqua in qua Oriza macerata fuit in lotionè adhibita inservit: eadem trita & in aqua sumpta appetitum acuit, in decocto data flatu discutit. Folia in capitis affectionibus conferunt, ut præcipuè in phrenesi: eorum succus cum oleo decoctus & auribus immixtus, eorum dolorem sedat: decoctorum vapor ore attractus dentium dolorem mitigat.

C A P. XXXIX.

Oepata H. M. P. 4. T. 45. p. 95.

Arbor Indica fructu conoide, cortice pulvinato nucleum unicum, nullo ossiculo tectum claudente.

H. M.

ARbor est præcella & speciosa plurimum, altitudine 70, crassitie verò 16 circiter pedum mensuram æquans, multisque ramis cinereis, longè latèq; in orbem diffusis, donata. Lignum albicans, cortice munitum cinereo. *Radix* fibrata, rubicunda, rufo cortice tecta, inodora, mucilaginosâ, saporisq; subasali. *Folia* geminata ordine parallelo brevibus petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, nitentia, superne viridia, inferne subcinerea, inodora, insipida. *Flores* racematim proveniunt, exigui, suaveolentes, calyciq; viridi in quinque, laciniis acuminatas secto inharént, quatuor oblongo-rotundis, acuminatis, luteis, atq; in ambitu albicantibus petalis constantes, inter quæ totidem albicantia, bifidis *apicibus* ornata *staminula* intercedunt, medium occupante *stylo* exiguo, candido. Pari fertilitate floribus fructus succedunt coniformes ac plani, cum cuspidate in vertice, cortice viridi, crasso, carnosio ac pulvinato tecti

Amygdalæ

Amygdalæ in modum: huic includitur *nucleus* fabam majusculam cum formâ, tum substantiâ & odore referens, & saporis amari, qui dum in involucri suo adhuc continetur, germinare incipit, ac radicis foliorumq; primordia emitit.

Provenit locis arenosis ad ripas aquarum salutarum præsertim circa *Cochin*. Singulis annis maturos fert fructus, Augusto viz. & Septembri mensibus, atq; per sæculum non rarò frugifera manet. *Locus.*

Lixivium è cineribus præfians est ad pannos eluendos; Pictores etiam coloribus admiscere solent, ut picturis adherere firmius queant. *Vires.*

Fructuum nuclei in eduliis *Caril* ab indigenis expetuntur, amaritudine per diutinam macerationem & coctionem in aqua sublata. Insuper è fructibus hæc viridibus, cum foliis *Adamboe* coctis & addito butyro contusis cataplasma fit, quod tumoribus impositum potenter eos emollit, & maturat: eundem in finem cataplasma hoc variolis & morbillis imponi solet, ut citius vel maturentur vel discutiantur.

Fructus magnam cum Anacardio habet similitudinem.

CAP. XL.

Prunus Icaquensis Rochefortii.

ARbuscula est fruticis in modum sparsa, perpetuæ frondis honore gestiens; *foliis* parvis longiufculis, bis quotannis *floribus* innumeris, pulchellis, albis aut violaceis, interstinctis, onusta. Floribus succedunt *fructus* parvi, rotundi, magnitudine Pruni Damasceni, qui maturitate albi aut violacei evadunt ad modum florum. Valdè autem dulces sunt hi fructus, Indis quibusdam qui juxta sinum Honduræ degunt in deliciis habiti; qui eorum adeò avidi & amantes sunt, eaque tanti faciunt, ut ipsi *Icaquenses* inde denominentur: Proinde quando maturescunt pruna excubias agunt, & armata manu vicinos arcent, nè furtim aut aperta vi ea rapiant, aut fruteta depopulentur.

Prunus de Monbain Rochefort.

Præcella est arbor, pruna longa, flava odore satis grato producens. Verùm cum officulum grande, pulpam seu carnem paucam habeant, non magni fiunt, ni fortè ab iis qui potui *Onicou* vel *Mobby* dicto ea admiscant ad saporem gratiorem communicandum. Quo tempore maturitatem adepti in terram decidunt hæc pruna, Porci in sylvis degentes ex eorum esu, quo multum delectantur pinguescunt admodum.

Hæc Arbor gummi exsudat flavum odore intensiore quàm sit ipse fructus. Ramuli avulsi aut decisi terræ impacti facile comprehendunt & radices agunt, unde ad sèpimenta vivariorum quibus pecora includunt frequentissimus eorum usus est.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS OCTAVUS,

QUI EST

De Arboribus Bacciferis flore imo fructui
cohærente.

Accam voco fructum minorem pericarpio seu pulpa humida donatum, cui femina seu nuclei includuntur vel solitaria, vel bina, terna, quaterna aut plura.

Quæ fructu sunt monopyreno, hoc est singulari seu unico intus officulo aut nucleo, sola fructuum parvitate à Pruniferis distinguuntur.

Bacciferæ arbores sunt vel singulis acinibus singulis floribus succedentibus, vel pluribus acinibus confertis ad singulos flores, ut *Rubus*.

Primi generis plantæ sunt vel baccâ calyculatâ, hoc est, calyce à flore superflite exceptâ, vel baccâ nudâ, calyce scilicet unâ cum flore deciduo.

Quæ baccâ sunt nudâ sunt vel eâdem monopyrenâ seu unicum intus nucleum claudente, vel polypyrena, nimirum vel duobus intus nucleis, vel tribus, vel quatuor, vel pluribus.

Draco arbor quam ad hoc genus refero insigni nota foliorum gramineorum ab aliis omnibus differt, ut per se genus unum subalternum constituat.

Librum ergo hunc in quatuor Sectiones partiemur.

Prima erit de Bacciferis fructu calyculato seu calyce à flore residuo excepto.

Secunda, De iis quæ fructu sunt nudo & monopyreno, seu unicum intus nucleum seménve claudente.

Tertia, De iis quæ fructu sunt nudo & polypyreno, sive duos nucleos feminave contineat, sive tres, sive quatuor, sive plura, quibus admisceo eas de quarum nucleorum numero nondum mihi constat.

Quarta denique de iis quarum fructus eidem flori succedens ex pluribus acinibus componitur.

SECTIO I.

De Arboribus bacciferis fructu calyculato.

C A P. I.

1. *Sassafras* Ger. Park. *Sassafras sive lignum Parvanum* J. B. *Sass.* Arbor ex Florida *Ficulneo folio* C. B. *Anhuiba seu Sassafras major* Pifo. *The Sassafras-tree*.

MAximæ hujus generis Pini sunt magnitudine & formâ: nam præterquam quòd sunt trunco unico, & Palmæ instar non ramoso, valido & recto; ramos in cacumine habent coronæ instar ornate expansos ad instar Pinus repurgata. Cortice sunt tenui, glabro ex gilvo nigricante [crasso, fulvi coloris, alio tenuiore cinericeo tecto] veluti odore, ita & sapore admodum aromatico, ad Feniculaceum accedente. Ramis hærent folia viridia, tenuia, ficulneorum aut Vitis albæ æmula, odorata, multoq̃ue magis exsiccata: Tenera adhuc Pyri foliis similia sunt, vixque illum angulum ostendunt, inquit Monard. quòd confirmat Tho. Johnsonus in Gerardo suo emaculato: qui Sassafras arbutula à se vise in horto D. Guliel. Coys Stratfordiæ propè Londinum ramulum describit & depingit foliis infimis integris & propemodum Pyriforbibus, summis in tres cuspidis divis; in eodem utiq̃ ramulo. Perpetua fronde est, floribus & fructibus Monardi & Pisoni incognitis. At C. Bauhinus fructum oblongum, rugosum, longissimis pediculis donatum ei attribuit. Parkinsonus ex relatione Jo. Tradescantii. Flores, parvos, luteos, stamineos Corni maris floribus perfimiles

per similes esse tradit, quibus succedunt pro fructu bacca parva, nigricantes, calycibus parvis excepta, multe simul racematim congesta, pediculis longis insidentes. Radices nunc crassa, nunc tenues, ad terrae superficiem expansa, unde arbor extirpatu facilis, quarum cortices arborum corticibus ut odoratiores ita & in medicina praestantiores, Foeniculum recipientes Clusius Draconis herbae gustui assimilat.

G. Piso Monardis descriptioni circa lignum Sassafras non acquiescendum esse ait, siquidem affirmat Sassafras Floridae lignum decorticatum vix ullius dignitatis esse, cum Brasiliense eximia dignitatis & virtutis habeatur, atque a cortice liberatum in aliquot annos immune servatur: Duae adhuc alias hujus arboris species describit Gu. Piso: 1. Prior albicante & flavescente est ligno, ac proinde Lusitanis *Cedro branco* vel *Canella* ob odorem dicitur, Brasilienses *Anbuipitanga* vocant. Foliis est parvis, angustis & tenuibus.

2. Altera seu tertia species, *Anbuibamiri*, quantum duabus prioribus magnitudine inferior, tantum virtutibus superior, omnibus pariter Brasiliensibus in quotidianos usus reposita. Folio est Lauri, seu minori, fructu odorifero & nigro ubi maturerit, eoque simul cum cortice, ligno, foliis & radice intense calidis.

J. Bauhinus lignum *Sassafras* sic describit. Cortice tegitur interius fungoso nonnihil molli: materies subjacet alba, vel ex albo rufescens, aliqua interdum etiam ex parte ad cinereum vergens, mollitie & pectinibus Tiliaceis, odore & sapore suavi, aromatico, acrisculo & cinereulis quodammodo Anisi.

Nascitur in maritimis locisque temperatis [in vastissimis & distictis saltibus *Pison.*] non tantum *Locus.* in Florida, sed & in aliis Americae regionibus, etiam Brasilia ipsa.

Folia contusis imponunt Indi, sicca etiam in medicos usus assumunt.

Ligni decoctum, sed maxime radices ejusque corticis, multi usus est, quod vel meracius vel saturatius pro aegri viribus, etate aut temperamento sumendum est. J. Bauhinus cum Montpelii ageret ligni cum suo cortice derafi ζ ij. in tribus tantum aquae fontanae libris a medicis Montpeliensibus infundi solere ait per horas 12. deinde ad lib. ij. consumptionem decoqui & de colatura ℥ j. manere sumi calide. Meliusque censemus (inquit) cum celeberrimis ejus loci medicis in duas tantum doses sic parari quam in plures, tum quia asservatum gratiam odoris amittit, tum quod facultas illius facile evanescit. Est enim tenuissimarum partium.

Residentiam praedicti decocti infundebant per tres horas in lib. 16. aq. font. decoquebant ad lib. ii. consumpt. colatoque per manicam Hippocrat. Saccharo, Boscheti titulo, aut sine eo, pro potu ordinario utebantur, liberaliori adhibito victu quam in decocto Guaiacino, quo nomine frequens ejus usus in corporibus macilentis. Hac ratione magno successu praescribebant ad podagras, ischiadas, veteres fluxiones, obstructions confirmatas, febres nothas & antiquas, & singulari propemodum experimento ad foedos virginum colores. In lue Venerea idem praestat quod Guaiacum, China, Sarsaparilla, simili usu & utilitate. Valet & ad membra resoluta. Ventrem solvit cyathus mane calide sumptus: Passionem coeliacam diuturnam sanat, flatus uteri & cruditates consumit certo experimento; mensis mirifice provocat, sterilitatem etiam emendat. Macilentis confert & carnem auget: Multi etiam ad pestis & morborum contagiosorum praecautioem aqua vel decocto ejus utuntur.

Monardes ad frigidus ventriculi affectus & flatus commendat, necnon ad concoctionem promovendam, & vomitum compescendum. In morbis thoracis frigidis efficax est; inque capitis doloribus tam novis quam inveteratis. Calculosis utiliter datur isque quibus arenulae gignuntur in renibus. Adversa est iis qui urinae ardore laborant. Halitum denique oris emendat. Haec Monardes ad quem Lectorem qui plura velit remitto.

Notat Schroderus instar Panaceae in catarrhis haberi.

Ligno Sassafras dicto subjungit J. Bauhinus Lignum Anisi.

A Tho. Platero medico communicatum, odore Anisi & quam Sassafras suaviore mitioreque, materie solida, subfusca, pectines rectos, maculis transversis ac splendentibus intercipientibus, quales ferè in Fagino ligno videri solent. Facile finditur. Flammæ admotum facile adolescit, & luculentam flammam praebet; sed odorem gratum non reddit sicuti Sassafras.

2. *Sassafras arbor folio crenato* Munting.

Hanc depingit & describit Abrahamus Muntingius in Herbario Belgico, quem consulat Lector, Nos enim linguam Belgicam non intelligimus.

C A P. II.

Tinda-parua H. M. P. 1. F. 48. p. 87. *Arbor Malabarica baccifera, cortice albicante, glomerato flore* D. Syen.

H. M.

ARbor procera est, nascens in arenosis. Radix, quae fibris terrae se affigit, cortice est crasso, subflavescente, molli, lactescente, saporis adstringentis; ligno albicante. Stipes ambitu hominis amplexum implens, cortice est cinereo, sublaeteo, uti sunt & rami & surculi. Folia brevibus petiolis hinc inde insident, oblongo-rotunda, nonnihil cuspidata, ad petiolum etiam contracta, in margine denticulata, intus sublaetea, texturâ rigida seu dura, supernè obscurius viridia, subtus

R r r r r 3

subtus lucidiora. *Nervorum ductus & divisiones in foliis nihil habent singulare. Descriptionem si placet vide. Flores* in capitulis plano-rotundis, petiolis simplicibus, curtis insidentibus, per furculos hinc inde, ut gemmæ plures unitæ prodeunt, quatuor petalis cuspidatis, dilute virentibus compositi. *Stamina* quatuor, ex foliis longè emicantia, *apices* gestant albicantes, grandifuculos. *Stylus* in medio brevissimus cum capitulo albicante. *Fructus* sunt bacca rotundiola, calyce quadrifolio primùm rectè, è vertice stylum bifurcatum ejicientes, primùm virides, dein abescentes, per maturitatem rubicundi & parùm nitentes. Unum capitulum gemmeum nonnisi unum fructum profert. Sub cortice exteriori tenui unus nucleus rotundus, viridis continetur, qui proprio, nonnihil cartilaginoso, rufescente cortice tegitur.

Radix trita & cum aqua Oryzae in lotionè adhibita morbo sacro confert: eadem trita Apostematis imponitur. Folia decocta in fomentis aut cataplasmatibus quoscunq; dolores leniunt, & in puerperis juvant.

CAP. III.

Frutex baccifer Malabaricus fructu calyculato, rotundo, monoppyreno. Myrtax dictus. Modera-canni H. M. part. 2. Fig. 19. à Modira, i. e. myrtace dicta. Caniram species est descript. P. 1. F. 37.

H. M.

Frutex est altitudine duùm hominum, nascens in arenosis. *Radix* crassa, exterius cortice flavo seu ruffo, qui albicante farina seu calce obductus est, intus ligno fusco-ruffo, & grati ac aromatici odoris. *Rami* cortice sunt cinereo, isque spinæ unciales, lignosæ transversæ hinc inde innascuntur. *Folia* in brevibus furculis qui intervallo ab exortu fermè unciali ad utramque partem lignosa & spiratim intorta barba muniti sunt. [Hinc planta *Modera-canni* dicitur. Nam vox *modira* in lingua Malabarica myrtacem denotat.] proveniunt, & in superiore eorum parte quæ supra barbam est, & infra quoque ad eorum exortum brevibus pediculis appensa, suntque oblongo-rotunda, anteriùs obtusè cuspidata, ad petiolum nonnihil stricta, virore utrinque claro, supernè parùm nitente; ad exortum duobus foliis cuspidatis angustis velut auriculis comitata. *Flores* in summis furculis pediculis vix semuncialibus insidentes, duo trève simul prodeunt, consiti in calyce viridi-flavescente quinque cuspidatorum foliorum, suntque colore flavo & parùm nitente, constantes quinque petalis tenuibus, oblongo-rotundis, & venulis tenuissimè in longum striatis, unguibus albicantibus. *Stamina* in medio 10, longiuscula, subflava conspiciuntur nodulis flavo-rubris dorata, inferiùs albicantia, quæ in calyce mutuo unita capitulum medium albicans circumambunt; è cuius vertice prodeunt alia quinque *stamina* parva, subflava, cum viridibus nodulis seu *apicibus*. *Fructus* rotunda bacca sunt, inferiori parte in calyce recto profundè insidentes, glabri, nitentes, per maturitatem flavi & subrubri, sub exteriori pellicula carne valdè rubra, densa, humida constantes. In medio officulum albicans, durum, in longum venis striatum, parum nuclei continens.

Vires.

In lotionè corporis adhibitus humores evocat. *Radix* inflammationibus sedandis & tumoribus resolvendis confert trita & impolita: eadem præsentaneum remedium est pro icu virulento colubri; usurpatur quoque pro febribus, præcipuè infantium, intestinorum torminibus, dolore colico & vermium enecatione; estque sudorifera, urinam ciens artusque corroborans. E radice cortice Alexipharmacum contra venena formatur.

CAP. IV.

Baccifera Indica fructu cuspidato monoppyreno, calyce residuo excepto. Basaal H. M. P. 5. T. 12. p. 23.

H. M.

Arbor est mediocris magnitudinis, *caudice* tenui, albicante, cortice cinereo fusco obducto, necnon pluribus ramulis subviridibus ac subcinereis donato. *Radix* albicans, crassa, subrufoque cortice recta, saporis amaricantis. *Folia* circa extremos ramulos brevibus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, mollia, flaccida, atro-viridia; costâ mediâ crassâ. Sapor amarus, odor acris. *Flosculi* numerosi racematim proveniunt, candidi primùm, deinde ex albo rubescentes, suavolentes, calycique exiguo, subrufo, in quinque lacinias acuminatas secto inherent, quinque oblongo-rotundis ac stellæ in modum expansis, foliolis constantes, quæ totidem intercedunt *staminula* alba, surrecta, subruvis *apicibus* ornata, medium occupante *stilo* exiguo. *Flosculis* succedunt *Baccae* rotunda, rubescentes cum cuspidè in vertice, inferiùs calyce quinquantulo exceptæ, carne succulenta ac subdulci intus referta, intra quam officulum locatur albicans, plano-rotundum, nucleum continens candidum, amaro dulcem.

Locus.

Provenit locis arenosis, præsertim fertili solo circa *Cochin*: quotannis floret fructumque profert, atque à primo latioris anno ad decimum quintum frugifera esse solet.

Ufus.

E tenerioribus foliis addito zinzibere in aqua coctis gargarisma paratur faucium affectibus utile. E bacis in butyro fritis unguentum conficitur, quod fronti ac temporibus illitum phreneticis valdè prodesse dicitur. Nuclei verò earundem assumpti lumbricos necant.

C A P. V.

Baccifera Indica fructu oblongo, calyci incidente monopyreno, ossculo compresso. Kaka-Niara H. M. P. 5. T. 28. p. 55.

H. M.

Niaræ species est sed humilis, quatuordecim circiter pedes alta, caudice tenui, albicante, cortice munito furvo, intus flavescente, necnon ramulis viridi-fuscis, in orbem diffusis, donato. *Radix* fibrata, nigricante, intus subrubescente cortice cincta. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia: sapor subacido-astringens, odor nullus. *Flores* extremis furculis proveniunt, inodori, quinque oblongo-rotundis, acuminatis, rigidis, crassis, colorisque carni foliis constantes, totidem *staminibus* albicantibus, flavo-rubescens *apicibus* ornatis medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit viridi-albicans, ipsius fructus rudimentum. Floribus succedunt *baccæ* oblongo-rotundæ, calycique exiguo, viridi, in quinque laciniis secto inhaerent, virides primùm, dein albescentes, post rubescentes, tandem nigricantes ac nitentes, carne intus subrubescenti ac subdulci refertæ, officulo albicante plano-rotundo.

Provenit in *Porca & Moutan*; semper viret: quotannis floret, fructusque fert, mensè viz. *Aut. Locis.*

gusto. Expressus è foliis succus, & cum lacteo nâcis Indicæ succo exhibitus lumbricos necat; & cum *Vires* muria potus eosdem expellit.

C A P. VI.

Peragu H. M. P. 2. F. 25. p. 41. Frutex baccifer Malabaricus, floribus pentapetalis, binis, unâ baccâ nigra in calyce stelliformiter expanso.

H. M.

Tripedali est altitudine, in arenosis nascens, radice fibrosa, flava seu rufa, saporis & odoris nullius. Stipites & furculi teretes, verùm in summo quadrangulares, vetustiores cinerei, teneriores ex viridi spadicei & tomentosi. *Folia* petiolis rotundis, tenuiter pilosis seu tomentosis, bina conjugatim, & alterno ordine furculis adnascuntur, cordiformia, cuspidata, crassa pilosâ lanugine obducta & veluti instar lenia, viridia, subtus dilutiora, sapore subamaro, descriptionem ductus nervorum vide. *Flores* bini unâ proveniunt in petiolis rigidis, obliquè surrectis in furculorum superiori parte hinc inde supra ex origine parvorum ac se mutuo ordine decussantium foliorum, quæ quidem cum majoribus formâ conveniunt, at longe minorâ manent, & minorâ sunt quò apici furculi propiora. Sunt autem flores candidi, quinque petalis compositi, oblongo-angustis, ad unam magis partem sitis, quæ in medio unâ venâ striata sunt, insidentq; pediculo albo [tubo seu collo] subflavo calyci amplo, laxo, quinque foliorum cuspidatorum, quæ in medio anteriùs nervulis striata sunt. *Stamina* è medio exeunt quatuor, tenuia, candida, longa, cum *apicibus* nigricantibus lunulatis incumbentibus: item *stylus* tenuis, candidus, in summitate viridis ac bifidus, è primordio fructus, quod ex calycis orificio se exêrit, prodiens. Flores odoris sunt gravis male-olentis. Floribus delapsis succedunt *baccæ* singulæ, à calyce laxo primùm in totum comprehensæ, dein è calyce stelliformiter expanso, ac exteriora versùs reflexo emicantes; sùntque primùm virides, deinde ex viridi-fusco cœrulescentes, post cum planè maturæ nigrae ac nitentes, cortice tenui, intus parùm succulentæ, ac comestæ nonnihil adurunt. *Semina* quæ fructus in totum replent, ac in singulis duo, tria, vel etiam unum continentur, una parte rotundiola sunt, alterâ plana, vel duobus planis lateribus constantia, in latere rotundo nervulis eminentibus cancellatim striata, ac colore cum sicca ex rubro nigricante.

Radix proficua est pro lienteria & intestinorum torminibus & dolore colico, in lacte acido vel *Vires.* etiam vino data. Eadem in pulverem redacta ad pustularum exsiccationem confert. Foliorum succus epotus lumbricos in ventre enecat.

C A P. VII.

Baccifera Malab. racemosa, tripetala fructu oblongo tricocco, calyce excepto. Tigerou-Pocam H. M. part. 5. tab. 56.

H. M.

Arbuscula humilis est, caudice tenui, albicante; cortice cincto nigricante, intus viridi, multisque ramulis geniculatis donato. *Radix* flavescens, rufo cortice tecta, odoris ac saporis ingrati. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu leviter crenata, lenia, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia ac lanuginosa, nervis aliquot è media costa albicante, & in averfa parte exuberante in latera excurrentibus: Odor & sapor ingratus. *Flores* inodori, viridi-albicantes racematim ad foliorum alas in furculis proveniunt, calycique viridi tripartito inhaerent, tripetali, è tribus viz. oblongo-rotundis, acuminatis expansisque foliolis constantes, medium occupante globulo viridi, è quo exurgit *stylus* tenuis oblongus, è viridi flavescens, capitulo rotundo. Floribus pari modo succedunt *baccæ* oblongo-rotundæ, tricoccae, virides, calycibus exceptæ, tria

tria intus continentem *semina*, viridi-albicantia, amara, membranaceis pelliculis sejuncta, ita ut singula in singulis latent loculamentis.

Locus.

Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Repolyn*: semper viret, floret & fructum fert.

Vires.

E floribus, fructibus & cortice in oleo coctis linimentum paratur, quod capiti inunctum cephalalgiam sanare fertur. Folia recentia contusa & parti erysipelate laboranti imposita id tollere dicuntur.

C A P. VIII.

Frutex baccifer Malabaricus fructu calyce excepto, sulcato tripyreno. Katou-Patsjotti H. M. P. 5. T. 7. P. 13.

H. M.

Arbuscula humilis est, caudice tenui, albicante, cortice obducto cinereo-rubescente. *Radix* subalbicans, rufo cortice cineta, grave-olens, unctuosâ. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè subviridia, mollia ac tomentosa; nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus. *Flores* ad foliorum exortum racematim furculis inhaerent, tribus rubro-flavescentibus, subrotundis ac intus concavis foliis constantes: odor nullus. *Fructus* calycibus quinquepartitis excepti floribus pari modo succedunt, subrotundi, anterius in acutum mucronem desinentes, tribus angulis sulcati, crasso viridique cortice tecti: in meducullo tria latitant *semina*, oblongo-rotunda, triquetra, purpureo-nigricantia, membranaceis pelliculis sejuncta, ita ut singula in singulis latent cellulis.

Locus & Tempus.

Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Candenate*, semper viret, quotannis fructus fert, Septembri sci. & Octobri mensibus.

In re medica nullus ejus usus est.

C A P. IX.

Frutex baccifer Malab. fructu calyculato, tetracocco, umbellato. Tsjocatti H. M. P. 5. Tab. 48. P. 95.

H. M.

Arbuscula est humilis, duodecim circiter pedes alta, caudice tenui, multisque ramulis lignosis donato: Lignum albicans, rufescente cortice cinctum, matrice viridescente, molliore. *Radix* albicans, amara, aromatica. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu leviter crenata, crassa, densa, glabra, splendentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia; costa media crassa, è qua plures exigui nervuli ordinatim ad prominentes dentatâsq; oras exeunt: sapor amarus. *Flores* flavescentes, inodori, umbellatim extremis furculis proveniunt, calycique rubro-flavescenti, in quinque laciniis oblongo-rotundis secto inhaerent, quinque oblongo-rotundis ac stellæ in modum expansis foliolis constantes, luteis aliquot *staminulis* lutescentibus acuminatisq; medium occupantibus: inter quæ *capitulum* prodit planum albicans, quinquepartitum, è cuius vertice *stylus* exit tenuis, albicans, longus, ac supra *staminula* eminens. Floribus deciduis succedunt *Bacca* tetracocca, aliquando pentacocca, subvirides primùm, ac per maturitatem rubentes ac nitentes, calycique atro-rubenti inhaerent: sapor acidamarus. Intus continentur *semina* quaterna plurimùm, albicantia, renalis figuræ, saporis amaro-dulcis.

Locus.

Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Candenate*; semper viret, floret, fructumque profert.

Vires.

E foliis cum sero lactis decoctio conficitur, quæ in Cardialgia valdè commendatur. Ex insidem cum floribus & fructibus in aqua communi coctis oris collutio fit ad erosas gingivas sanandas, dentisque vacillantes firmandos. Ex radice cum *Cumini* semine in lacte cocta potus conficitur, qui potenter vomitum sedat. Eadem radix tanquam amuletum ventri appensa colicos dolores mitigare perhibetur.

C A P. X.

Baccifera Indica fructu calyculato, subrotundo, cuspidato, quadripartito, tetrapyreno. Acara-Patsjotti H. M. P. 5. T. 8. p. 15.

H. M.

Humilis est arbuscula, *Katou-Patsjotti* æmula, *Folia* tamen minùs lata, & in ambitu non crenata. *Flores* candidissimi, suaveolentes, ramulorum extremis numerosi proveniunt, atq; calyci viridi, in quatuor laciniis subrotundis secto, inhaerent, quatuor oblongo-rotundis, ac versus exteriora reflexis foliis constantes, *staminulorum* albicantium, carneis ac subrotundis *apicibus* ornatorum congerie mediam floris cavitatem & umbilicum occupante: inter quæ globulus prodit oblongus, acuminatus, quadripartitus, quatuor seminum, in fructu dein succrescentium rudimentum. *Fructus* subrotundi, cum cuspidè in vertice, quadripartiti, virides primùm, dein atro-rubentes ac nitentes,

tentes, è calyce florum occluso constantes, quatuor oblongo-rotunda, subviridia, ac distinctis suis pelliculis inclusa *semina* continent; sapor ingratus & sylvestris.

Provenit etiam locis montanis & petrosis in *Candenate*: semper viret, Septembri & Octobri mensibus fructus fert.

Ex ejus foliis in *Oryza* infuso coctis gargarisma paratur, quod aphthis potenter medetur.

Locus.
Vires.

C A P. XI.

Baccifera Malab. fructu oblongo, tetracocco, calyculato. Niir Notsijl Malabarensibus H. M. Part. 5. Tab. 49.

H. M.

Arbuscula humilis est, seu potius frutex, sex circiter pedes altus, *caudice* tenui, albicante, cortice cincto cinereo, intus viridi, furculisque rubro pupureis ac nitentibus pluribus donato. *Radix* lignosa, fibrata, albicans, flavescens cortice recta, graveolens, amara. *Folia* sine ordine ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, crassa, glabra, lenia, nervis aliquot è costa media albicante in latera excurrentibus: sapor acris, odor gravis. *Flores* petiolis longis, tenuibus, rubro-purpureis, in ramulis & extremis furculis proveniunt, candidi, pentapetaloides, perianthio excepti quinquepartito, viridi-purpureo, *staminibus* quinque tenuibus, longis, purpura-splendentibus, croceis falcatis *apicibus* ornatis, medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit tenuis, longus, purpurascens. Floribus succedunt *Baccæ* oblongo-rotundæ, tetracocce, virides primùm, dein purpuralescentes ac nitentes, calycisque profundo artè inhaerent, carne intus succulenta ac subamara refertæ, intra quam *semina* continentur quaterna, oblonga, triquetra, dura, nucleis albis, amaris.

Nascitur locis aquosis & fluminum ripis circa *Cochin, Porca & Paroe*.

Folia ficcata in pulverem redacta, ac quotidie exhibita cum Saccharo & *Oryza* infuso luem Veneream sanare feruntur. Ex iisdem foliis coctis & pistis cum ovi vitello cataplasma paratur, quod bubonibus inguinum Venereis impositum potenter eis prodesse statuit. E foliis & radicibus in aqua coctis balneum fit, quod Phrenitidi, mania, aliisque cephalicis affectibus perquam utile censetur. Ex radice in oleo cocta linimentum fit antiarthriticum.

Locus.
Vires.

C A P. XII.

Mail Anchi * H. M. Rhamnus Malabaricus fructu racemoso calyculato.

H. M.

Alitudine est trium hominum, ramis densis & opacis, latè sparsis: *radice* crassa & profundè se demittente, fibras hinc inde exserente, cortice recta cinereo sub cuticula rubescente, albicante ligno. *Stipes* paulò minùs hominis amplexum implet, cortice cum ramis cinereo, ligno duro & albicante. *Folia* in furculis tenuibus, qui bini, terni, quaternive simul ramis, crassioribus erumpunt, bina & bina, vel solitaria, brevissimis pediculis insident, suntque parva, oblongo-rotunda & angusta, cuspidata, ad petiolum stricta, texturà tenui, superficie plana & glabra, virore communi nonnihil nitenti, sapore subamaro, odore nullo. *Flores* in summis furculis, plures racematim juncti, parvis, tenuibus, rubris petiolis insident, odoris haud injucundi, quatuor petalis ex albicante subflavis, crispis, latiusculo intervallo à se invicem distantibus, quæ postea magis flavescunt, compositi. *Stamina* in iis octo, albicantia, *apicibus* grandiusculis & subflavis dotata, quæ bina & bina è foliorum intervallis emicant: in medio se prodit globulus dilute viridis & rotundus, qui primordium est fructus cum stylo albicante in vertice. *Calyx* quatuor foliis cuspidatis & viridibus constat. Floribus deciduis succedunt in racemis *baccæ* rotundæ cum spiculo in vertice, & calyce suo inferiùs artè contentæ, *seminibus* numerosis repleta, & carne inter semina, saporis adstringentis, primùm virides, post rubescentes, tandem nigricantes. *Semina* sunt oblonga, cuspidata, angulosa, cum basi rotunda ad corticem sita, ac alia in parte superiore, alia in inferiore baccarum, cum strictiori parte seu cuspidate interiora baccarum respicientia, primùm subflava; maturata fusca aut nigricantia.

Flores fert semel tempore pluvioso: nascitur in arenosis.

Radici decoctum conducit in podagra: Foliorum cum Saccharo in ictero; item folia simpliciter in lacte pota: Eorundem succus expressus & in lacte vaccæ cum Saccharo epotus urinantibus materiam albam & purulentam prodest.

Tempus
& Locus.
Vires.

C A P. XIII.

Frutex baccifer Malabaricus fructu calyculato, rotundo, rubro, polypyrreno. 1. Sebeti H. M. P. 22. F. 13. p. 17.

H. M.

Frutex est unius hominis altitudine, in arenosis nascens, & petrosis. *Radix* profundè in terram se demittit, cortice exterius rufo-obscurò, uti est & stipitum & ramorum majorum cortex, interioris rubescente, cum in illis albicet: Ramorum superiorum cortex exterius cinereus, intus albescentis, ac teneriorum castaño fusco-rubescens. *Folia* in ramis & furculis bina, cuspidibus ad se invicem

invicem inflexis oblongo-rotunda sunt, ad petiolum oris rotundis, in summitate parum acuminata, crassiola, texturæ densæ, lenia, supernè glabra, & obscuro virore valdè-nitentia, subtus dilutiora, sapore adstringenti & amaro. Tum costa folii media, tum nervi transversi in supina parte nonnihil eminent, hi autem recto & parallelo ducto crebri versis marginem folii excurrunt. Flores in summis ramulis umbellatim congesti, petalis quatuor (rarius quinque) oblongo-angustis constant, quæ antèrius & ad petiolum rectis oris stricta & velut cancelliformia sunt, coloris utrinque incarnati, interitis autem magis intensi, ac postea ubi flaccescunt dilutioris ac flavescents, insidentque pediculo tenui longo ac surrecto, incarnato-laturo, seu rubro Corallino, ac nitente calyci parvo quatuor cuspidum minorum; odoris nullius. E medio flore *stylus* parvus emicat cum nodulo supernè bifido rubro-obscuro & nitente, infernè globulo viridi in calyce qui rudimentum fructus est insidens, ac in orificio pediculi, inter petalorum unguis quatuor lingulæ seu stamuncula parva rubra insita sunt, quæ inflexa velut quatuor uncinuli sunt, qui unguiculos foliorum in angulis intermediis arripiunt. Fructus sunt baccæ calycibus suis artè insidentes: cortice glabro, per maturitatem formæ rotundioris, ac colore rubro-obscuro-fusco, dein rubro saturo ac nitente, suntque carne albicante ac parum humida.

In hisce baccis, quæ dulces ac in edulis sunt, duo, tria, quatuorve officula albicantia insunt, quæ se mutuo contingunt plana ac dudum laterum, in alia autem parte rotunda, ac nucamento offeo minus duro constantes, pulpa intus viridi.

Flores & fructus fert toto anno.

Flores hujus fructicis Gentiles Deo *Ixora* in sacris offerunt.

Vires.

Radix trita & in aqua frigida epota servit pro febre calida ac ardore manuum, & prodest expunctibus sanguinem; cum aqua frigida in perunctione adhibita sedat dolores capitis; epota in lacte vacca ardentibus renum restinguendis confert, ut & gonorrhœa; cum liquore *Suri* in perunctione corporis affecti variolis prodest; atque eodem modo usurpata cum lacte *Coqui Indici* servit pro pustulis, aliisque morbis cutaneis exsiccandis.

Ex cortice, foliis & floribus extrahitur succus, qui mixtus cum oleo *Sirgelim* intus sumitur ad minuendam plethoram.

2. *Bem-Sebetti* H. M. P. 2. F. 14. p. 19.

Hujus folia quàm præcedentis longiora sunt, antèrius magis cuspidata, & ad petiolum nonnihil stricta, & minus crassa. Flores albicantes & subflavi, pede autem quo calyci insident nonnihil quoque rubefcente, ac in iis est *stylus* supernè bifurcatus, ex orificio altè emicans, & *stamina* quatuor tenuia, longiuscula, apicibus flaviusculis donata; fructus magis oblongi, ac colore primùm viridi, deinde viridi-diluto & subflavo, carne intus succulenta & albicante, necnon officulis albicantibus. In reliquis cum præcedente convenit.

Fructus sunt in edulis, ac saporis subdulcis farinacei.

Flores hic frutex in anno rarius fert.

CAP. XIV.

Guaiacum Patavinum latifolium & angustifolium Ger. *Guajacana* J. B. *Arbor Guajacana sive Guajacum Patavinum* Park. *Lotus Africana latifolia & angustifolia* C. B.

f. B.

Guaiacanae proceritas quanta arboris magna: in ramis folia alternatim posita Nucis [Juglandis] foliis singularibus æqualia, acuminata, atro virore splendentia superius, subtus magis albicantia, utrinque modicè hirsuta, sed magis parte averfa, brevibus petiolis hærentia, sapore mixto, subaustero, leviter amaro, tandem & subdulci. Flores radiatis calycibus insidentes ramis apprimuntur, mari quidem majores, fœminæ non tantùm minores sed etiam calyce illo destituti, quos nullus sequitur fructus, qui tamen maris florem sessilis excipit, magnitudine & colore Pruni sylvestris, sapore dulci suavi, in quo semina aliquot, Pomorum seminibus paulò majora, ejusdem cum illis coloris, tanta duritie ut vix dentibus atteri possint. Cortice vestitur hæc arbor tenui, rugoso, fusco. Materies ei spiris in orbem circinata, colore cineraceo vel subcæruleo, in omnibus à Guaiaco valdè diversa.

Parkinsonus flores huic arbori attribuit tetrapetalos, ex purpura obscurè rubentes, calyce pariter quadrifolio exceptos, qui & fructum etiam ima parte obducit adinstar Sebesten. Fructum subrotundum cum parvo acumine in fastigio. Africanæ originis esse dicitur. Scribit tamen Gesnerus se audivisse nasci eam in montibus circa Veronam, & è ramis ejus aqua maceratis rusticos Viscum parare. Quod non videtur verisimile, cum Guaiacana tenerior sit quam ut montium istorum frigus per hyemem toleret. Nos tamen itinere à Lericio ad Lucam in descensu montium non longe à Luca Etruriæ urbe arborem invenimus quam tum pro Guaiaco Patavino habuimus, ipsammet tamen fuisse non audemus fidenter asserere, sed duntaxat similem. Qui per ea loca in Italia peregrinantur diligentius observare possunt.

Vires.

Matthioliis iidem cum Loto viribus pollere tradit.

CAP. XV.

Frutex Indicus baccifer fructu calyculato monoppyreo, Negundo dicta. 1. Negundo mas & femina Park. *Negundo arbor mas & femina* J. B. *Piperi similis fructus striatus* C. B. *Cava-nosi* * H. M. *Negundo femina* Acoftæ.

* P. 2. F. II.
p. 13.

H. M.

Frutex est sesquihominis plus minus altitudine [*Perficæ* magnitudine *Garcia*, *Amygdalæ* *Acoftæ*.] nascens in arenosis.

Radix fibrosa exterius fuscescens, intus albicans, cortice tenui & subamaro, diutius autem manso subacri.

Folia in communi pediculo plerunque terna, bina sibi mutuo opposita, unum in extrema costa reliquis majus, oblongo-rotunda, anteriùs cuspidata, margine æquabili, texturâ crassitie mediocris & mollia, superficie lenia, superne obscuro virore nitentia, subtus pallidiora, sapore amaro & acri. [*Acoftæ* & *Garcia* folia *Sambuci* simillima videntur procul intuenti, simili modo per ambitum serrata, in mare arbore *Acoftæ* superne virentia, inferne lanuginosa & hirsuta foliorum *Salvia* modo] odore grato *Lavendulæ* æmulo [*Acoftæ* folia *Salviam* odore & sapore referunt.]

Flores multi simul in pediculis communibus seu furculis, è nodulis supra exortum foliorum binis & binis ordine decussato egressis proveniunt brevibus pediculis hærentes; purpuro-cærulei, eodem quo folia odore sed magis vegeto, quinque petalis difformibus è collo Campaniformi, quorum unum surrectum est & latius, interius concavum & pilosum, uti & collum floris quod ad ejus folii parem est interius est pilosum, quatuor reliqua petala in latum ferme expansa, & magis inter se similia sunt, nisi quod quæ folio surrecto proxima sunt, parùm latiora & rotundiora, duo reliqua anteriora versis contractiora.

Stamina quatuor tenuia, surrecta, purpuro-cærulea, cum nigricantibus & arcuatis apicibus; interq; ea *stylus* tenuis, purpuro-cæruleus, versus folium cæruleum cum cuspidè bifido inflexus, qui ex rudimento fructus, quod inter calycem est, originem sumit.

Calyx, qui floris collum inferius arte arripit, quinque brevibus, viridi-dilutis, cuspidatis foliis consistat, ac costulis tenuibus in longum striatus est.

Fructus sunt baccæ rotundæ, parùm oblongæ, ejusdem cum floribus odoris, maximam partem à calyce comprehensæ, quatenus calyce teguntur colore viridi diluto, parte superiori quæ eminent, primùm rubescentes & nitentes, dein cum sicci instar aramenti nigricantes. In medio est oblongo-rotundum ossiculum, durum, carne viridi & dura, quæ etiam ex maturitate fructus minus mollescit, involutum, continens nucleum albicantem, qui sapore est nullo.

Oleum ex radice per distillationem extractum clarum est subviridescens, saporis dulcis, acris & penetrantis, odoris grati.

Aded frequens est (inquit *Acoftæ*) hujus arboris usus ad medendum in his regionibus [*Malabar*, &c.] ut nisi Deus recisos ramos multiplici fœtura renasci faceret, jamdiu fuissent consumptæ arbores, aut certe maximi pretii nunc essent. Sed quo magis prædicuntur rami eò feliciter renascuntur, & perpetua fronde videntur.

Rami teneriores, folia, flores, fructus contusa aut in aqua decocta, vel in oleo fricta aut elixa utiliter imponuntur omnibus doloribus ex quacunq; causa provenientius; præsertim verò in articulorum doloribus ex frigida causa natis, atque in tumoribus & contusionibus mirabiles præbent affectus. Non desunt qui supra vulnera admoverint, unaque nocte dolorem sustulisse materiãque digessisse affirmant.

Ulceribus etiam vetustis folia trita imponuntur felici successu, quandoquidem eorum materiam digerunt eaque emundant, & ad cicatricem perducunt. Et sane in vulneribus, apoftematibus & contusionibus aded utilem experiuntur, ut chirurgorum operam minimè requirant. Mulieres horum foliorum decocto omni tempore univèrsum corpus lavant, tantaque invasit persuasio apud illas, *Negundo* flores, folia & fructus utilia esse ad juvandam conceptionem, ut eum qui contrarium persuadere conetur lapidibus sint obruturæ. Masticata folia oris halitum emendant. Hactenus *Garcia* & *Acoftæ*.

2. *Bem-nosi* H. M. *Negundo mas Garcia & Acoftæ*.

H. M.

Hujus folia in petiolis terna & passim quina proveniunt, suntque oblongo-angustiora, in cuspidem angustam contracta, ad petiolum rotundiora & latissima, in anteriori parte magis minùsve tenuiter crenata, colore viridi minùs fusco, superne clariore; quòd in extrema costa est folium maximum est, bina illi proxima majora pediculis paulo minoribus pollice, costæ mediæ hærentia: duo reliqua valde parva sunt & petiolo communi infidentia. In reliquis cum præcedente convenit.

Folia serrata *Sambuci* æmula hanc speciem *Negundo* marem *Garcia* & *Acoftæ* esse indicant.

SECTIO

SECTIO II.

De Arboribus bacciferis fructu nudo monoplyreno.

CAP. I.

Olea sylvestris folio molli incano C. B. *Oleafer Cappadocicus* Park. *Ziziphus Cappadocica*, *quibusdam Olea Bobemica* J. B. *Zizypha Cappadocica* Ger.

J. B.

Arbor est justæ magnitudinis [Salicis magnitudine *Dal.*] radicibus multis, crassis, hac illuc diffusis & loci plurimum occupantibus, per summam terram vagis, stolonibus multos mittentibus, qui nisi avellantur matrem emaciant, avulsi verò & depacti vivunt & arborescunt: ramis patulis. *Cortex* albicat, in stipite valde rugosus & crassus, in ramis tenuior, [lavis *J. B.*] & molli quadam lanugine pubescens. *Folia* mollia, longius à *Zizyphi* foliis recedunt, Salicis propiora [imo *Oleæ sativæ* similia,] aliàs alternatim, aliàs nullo ordine per ramos nascuntia, fescunciam circiter longa, unciam ferè lata & angustiora, tota albicantia, potissimum parte inferiore, brevique & molli lanugine prædita, modicè obtusa, brevi pediculo hærentia: E quorum alis *fosculi* emicant, argenteo pallore renitentes, in sex cuspides dissecti, odorati, vel ut *Clusius* ait, gravem non tamen injucundum odorem spargentes & caput ferientes. *Baccæ* sublongæ, exiguis *Olivis* aut *Zizyphis* similes, albæ, fungosæ, & dulci carne sive pulpâ, [apice in summitate aciculæ simili *Matth.*] saporis aciduli, osseo intus nucleo, canaliculato. Rami interdum spinosi sunt. Materies flavicat, non admodum firma.

Locus.

In Syria nascitur, inque Æthiopia & monte Libano, notante *Rauwolfio*. Sponte etiam provenire in Bohemiarum sylvis autor est *Matthiolus*: In sepibus cum *Rhamno* & *Vitice* juxta urbem *Guadix* in Regno *Granatensi* *Clus.* Floret æstatis initio, fructus Autumno maturefcit.

Non dubito (inquit *Dalechamp*, apud *J. B.*) quin ex hujus floribus præstantissimi odoris aqua destillari possit, oleumque parari odoris eximii & fragrantis.

In icone hujus arboris apud *J. Bauhinum* velut corolla seu umbilicus multorum cuspidum summo fructui appingitur, unde suspicor florem summo fructui innasci: corolla enim videtur esse calyx residuus. Verum *Matthiolus* non umbilicum seu corollam, sed apicem in summitate aculeo similem esse scribit; ut dubius sim de situ floris in hac arbore, adeoque de ipsius loco in nostra methodo.

CAP. II.

A. I. *Arbutus* Ger. Park. *Arbutus*, *Comarus Theophrasti* J. B. *Arb. folio serrato* C. B. *The Strawberry-tree*.

J. B.

* Ut in monte Arbo, testante *Bellonio*.

Arbutus, quamvis * locis nonnullis in justam arborem adolescit, plurimum tamen frutex est, contortis stolonibus scabro cortice inæctis, in quibus perpetui viroris *folia*, Laurinis similia & paria ferè, crassa, virentia, per extremum tantillum purpurascencia, circumquaque eleganter crenata. *Flores* tanquam ex amento racematim penduli, pulchri, similes ferè floribus *Lilii convallium*, concavi, albi, odoris jucundi. Hos excipiunt fructus *Fragis* similes, sed multò majores, exactè rotundi, acerosi, ante maturitatem lutei, maturi autem rubentes, sapore valde grato & dulci præditi. Semen (ut ait *Clusius*) *Milio* non multò majus, inque fructus medullio contentum, nihilominus tenui obductum membrana.

Hujus fructus *Plinio* *Unedo* dicitur ex argumento unum tantum edendi. At verò *Galenus* *Unedonem* fructum *Arbuti* non esse, sed *Epimelidis* arboris scribit. Hinc in diversa abeunt *Botanici*, alii *Plinio* adversantur, alii eum defendunt. Nostræ sententiæ *Unedo* *Arbuti* fructus est non *Epimelidis*; Suspecta siquidem nobis cum *Jo. Bauhino* videtur *Galeni* sententia, quem scimus in Italia fuisse peregrinum, ideoque *Plinio*, qui Italus fuit, citius falli potuisse. Si auctoritatem spectes utrinque ferè par pondus. At profectò non placet (inquit *J. B.*) *Galenus* *Epimelidi* *Unedonis* facultates & vires tribuens. Nam si *Epimelis* sit *Mespilus* (ut plerisque doctis persuasum scimus) quis dicat ejus fructum noxam afferre capiti aut stomacho esse molestum, quem plerique medici stomacho familiarem dicunt, At forte *Galenus* de fructu nondum fracido locutus est, quo tempore vere *Unedo* dici possit; nam nè unus quidem ejusmodi fructus absque difficultate & strangulationis periculo tunc temporis edi potest, *Arbuti* autem fructus plurimi sine noxa vorantur à nonnullis.

Locus.

In *Sicilia*, *Italia* & *Gallia Narbonensis* sylvis & dumetis passim & copiosè provenit: quin & in *Hibernia* quoque occidentali parte reperitur spontanea. Scribit *Bellonius* in montibus *Atho* tantopere præcis celebrato vallibus, vicinis *Arbutos* (qui ut plurimum aliis locis fruticant) in vastâ magnitudinis arbores evadere. Variat autem fructus magnitudine & sapore.

Vires & Usus.

Arbuti fructus, *Memacylon* Græcis dictus, ventriculo incommodus est, & capitis dolorem inducit, uti tradunt *Veteres Dioscorides*, *Plinius*, *Galenus*. Mihi sanè (inquit *J. Bauhinus*) quoties comedi dolorem causârunt ventriculi hi fructus. At *Clusius* se multos semel sine ulla noxa edidisse ait, & revera sapore sunt non usque adeò grato ac *Fraga*, dulci tamen, cum proprio & peculiari quodam gustu

gustu acerbo, quem vix exprimas, ut rectè J. Bauhinus. Patavi in foro venales vidimus; & à tenuiori fortuna hominibus non minus in Italia quàm Hispania appetuntur.

Amatus ex Arbusti foliis & floribus aquam vitreis organis elici tradit, eamque servari tanquam sacratissimam adversus pestem & venena antidotum. Matthiolus pulverem ossis de corde Cervi ei admisceat. Eam verò aquam statim ipso morbi initio propinandam aiunt. Fructu delectantur Turci & Merulae. Ex ligno etiam carbones optimi fiunt.

Scribit Plinius hoc solum Pomum simile fructui terræ gigni. Verùm non adeò similis est hic fructus frago cum Fragum semina habeat in superficie pulpæ, hic autem in ejus medullis: & aliæ arbores fructus edunt Herbarum fructibus similes; v. g. Morus.

2. *Adrachne* Park. *Adrachne Theophrasti* J. B. *Arbutus folio non serrato* C. B.

Bell.

Frequens provenit in Creta, montibus Leucis & alibi inter saxa, fruticis potiùs quàm arboris modo: perpetuà fronde viret, foliisque habet Laurinis adeò similia, ut solo odore dignoscantur: nam *Adrachne* folium odore caret. Caudicis & ramorum omnium cortex adeò lavis, rubens & splendens est, ut Corallii rami esse videantur: æstate rumpitur cortex, & in tenuissimas bractæas decidit; quo tempore neque rubens, neque splendens cernitur, sed medium quandam inter pallidum & cineraceum colorem acquirit. Florem & fructum bis ut *Arbutus* profert, & hunc quidem adeò similem, ut alterum ab altero nullo modo dignoscere queas. Differt tamen arbor hæc ab *Arbuto*; quoniam tantum provenit in montibus, neque folium serratum habet, neque corticem caudicis scarbarum. Ligni materies durissima est, fragilis tamen, quæ flecti non potest.

Rusticis igni struendo servit, & ad verticilla conficienda, mulierum fufis appendenda.

Theophrastus recenset hanc arborem inter eas quæ detracto cortice non intereunt, & perpetua fronde virent, hyemæque in cacumine folia retinent, quod ita se habere à me observatum est.

Vocatur hæc arbor in Creta, & tota fere Græcia *Ἀδράχνη*. Hæc Bellus.

Hanc arborem Bellonius multis locis in sua peregrinatione observavit; scribitque iter facienti Hælepo Antiochiam in ramulis nascentem sibi conspectum, cujus ramos suo fructu onustus quilibet eorum qui comitabantur abstulerat, ut in itinere ederet, maturus enim erat, elegantisque suo colore singulos ad edendum invitabant: Racematim autem cohærebant, magnitudine & colore fructus Rubi Idæi, mollisque ut *Arbuti* fructus.

Quin arbor hæc à Bello descripta sit *Ἀδράχνη* Theophrasti nemini historiam ejus apud Theophrastum legenti dubium esse potest: astipulatur etiam nomen Græcum hodiernum *Ἀδράχνη*.

Ἀδράχνη monente Plinio ab *Ἀνδράχνη* differt, cum hæc herba sit, *Portulaca* Latinis dicta, illa arbor.

Arbuti autem vox vel primitiva est, vel incertæ originis. Nam ab *Ἀρβυθῶ* fieri non placet, cum *Ἀρβυθῶ* Juniperus sit non *Arbutus*.

Hanc Arborem *D. Wheelerus* observavit in Achaiâ propè Montem Pentelicum non procul ab *A. Locis* thenis; fructulque vidit Smyrnæ.

C A P. III.

1. *Terebinthus* Ger. J. B. *vulgaris* C. B. *angustiore folio vulgarior* Park. *The Turpentine-tree*.

Ἰ. B.

ARbor est *Terebinthus*, sed quæ Clusio teste, magna ex parte fruticat, ramis longis, raris, cinereo cortice tectis, nec ea quidem, quantum animadverterimus, fronds suæ per hyemem tenax. Primus ferè est florum verno tempore apparatus, quos è ramulorum tuberculis copiosos in longo racemo producit, meris stamineis fibris purpurascensibus contextos. Hinc se explicant in alam folia, quanquam non semper æquali situ, Laurinis similia, sed magis obtusa: [*Pistachii*, & ejusdem odoris *Clusii*.] conjugatim ut in Sorbo nascentia, subrubentia, quæ crebris obliquis nervulis percurrunt. Fructus delapsos flores excipiunt, parvi ex rotundo oblongi, rubentes, Carpobalsamo Offic. pene similes, resinoso lentore vilcidi, nucleum continentes [ex cœruleo virescentes, tactu pingues & resinosi, mansisque dum colliguntur inficientes.]

Fert etiam vindemiarum tempore concavos quosdam folliculos seu vesiculas, foliis & ramulis inhaerentes, quales ferè in Ulmi foliis nascuntur, sed pallido aut purpurascens colore: interdum etiam extremis ramis oblonga & cartilaginea cornicula [rubentia, quatuor, quinque, aut sex digitis longa, aut etiam longiora Ἰ. B.] variâ formâ excrescentia, concava, quæ (uti etiam folliculi) aperta lentore quandam continere deprehenduntur, cui permixta cinerea & fuliginosa excrementa, atque exigua animalcula alata. *Horum Corniculorum meminere omnes ferè qui de hac arbore scripserunt: nihil autem aliud sunt quàm excrescentiæ quædam ab insectis folia & surculos compingentibus, & ibidem ova sua deponentibus, excitatæ, ut inserviant matricum seu uterorum loco iis fovendis & excludendis, fœtibusque editis alendis & protegendis, mirâ naturæ providentiâ.*

Adversariorum auctores, Theophrastum (ut putò) secuti, *Terebinthum* sempervirentem & perpetuis foliis esse scribunt. Verùm Bellonio, Rauwolfio, Cæsalpino, Clusio, testibus ἀνθρακίς & ἀξιοσπράσιος, folio deciduo esse affirmantibus omnino absque hæsitacione credendum.

Terebinthus libenter provenit locis ficcis, lapidosis & Soli expolitissimis, ut testatur Matthiolus. Autore Dioscoride in Judæa, Syria, Cypro, Africa & Cycladibus insulis. Clusius in plurimis Lusitania, Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis, sponte nasci tradit ubi interdum in arborem adolescit, sed maxima ex parte fruticat. Addere potuisset & Italiæ, ubi nos eam observavimus. At nusquam, quod noverit Clusius, commemoratis locis resina è *Terebintho* elicitor. Lobelio tamen *Terebinthi* ar-

S f f f f f

bore

bore in Valena sylva Monspeliensium, ferro vulnufculus inflictis sapius non paucam Terebinthinam extillatunt lucidam. Bellonius in Syria & Calicia copiosam inveniri, ex qua gummi colligitur, quod vendendum ferunt Damalcum: quod verò in Cairo venditur adferri ex regione Turcis dicta Asamia, i. e. Mesopotamia & Assyria.

Tempus.

Vires & Ufus.

Floret Monspellii mense Aprilis: Septembri cum fructibus legit J. Bauhinus.

Terebinthi folia, fructus & cortex (tradente Dioscoride) qua pollent adstringendi vi ad eadem, ad quæ etiam Lentiscus conveniunt simili parata modo, sumptaque. Ejus fructus esculentus est, at stomacho noxius: urinam verò ciet & excalefacit. Est & ad excitandam Venerem aptissimus. Ex vino verò potus contra phalangiorum morsus prodest. Semen Plinio in capitis dolore bibitur.

Bellonius testatur veterem morem in comedendis seminibus Terebinthi nunc adhuc durare in Cilicia & Syria sibiq, aliquando rusticum Arabem occurrissè ducentem Camelum Terebinthi fructibus onustum, ut Damalci venderet.

Species sunt Gallæ, magnitudine Avellanæ, intus cavæ, provenientes ex crescentis foliorum Terebinthorum masculorum. Has circa finem Junii colligunt Rustici Thraciæ & Macedoniæ, & carè vendunt ad tingenda Serica subtilia diversis coloribus in urbe Bource, i. e. Prusa Bithyniæ. Colliguntur autem vere, cum primùm efformatæ Gallarum magnitudine sunt: quo tempore nisi colligerentur in longitudinem semipedalem crescerent ad formam cornu. Eum duntaxat in usum 6000 pondo quotannis infumi.

Terebinthina vocata, describente Cordo, est Terebinthi arboris resina, colore candida, subflava, vitrea, aut candida cœruleum colorem affectans, interdum pellucida, quæ friata in plurimas micæ teritur, mox lentescit & glutinosa fit: odorem habet acrem, suavem, aliquantulum gravem, & Laricæ resinæ non dissimilem, præsertim manibus tractata & prunis imposita, gustu modo amarescit, & inter dentes lentescit, iis dum masticatur * adhærens. Destillat hæc primùm liquida, deinde paulatim arefcit. Siccam impositores Thus seu incensum vocant, & pro thure vendunt: Thus autem verum Olibanum vocant, non intelligentes hæc duo vocabula, alterum Græcum, alterum Latinum ejusdem rei nomen esse.

* Atqui Perse, autore Bellonio, mandunt Terebinthinam, ut Cretenfes Mastichen, nec dentibus hercre, nec in ore distiliat.

Resinas omnes (autore Dioscoride) antecedit Terebinthina, proxima huic Lentiscina. Galenus Lentiscinam præfert. Quomodo hi conciliandi vide apud J. B. in hist. pl. lib. 3. cap. 20. & C. Hofmannum.

Vis autem resinæ cujusvis (Dioscoridi) molliendi, calefaciendi, discutiendi dissipandive, & expurgandi. Tussi ac tabi conveniunt in eclegmate, per se aut ex melle; quæque ex pectore educi oportet expurgant. Urinam quoq, movent, cruda concoquunt, & ventrem emolliunt: ad agglutinandos palpebrarum pilos conferunt, itémque ad lepras cum argine, futuro atramento ac nitro: ad aures denique sanie manantes cum melle & oleo, necnon ad genitalium pruritus sunt utiles. Emplastris quoque, malagmatis ac acopis admiscantur, & per se illitæ aut impositæ laterum doloribus utiles sunt.

Galeno cum adstrictione moderata adjunctam habet amaritudinem quandam Terebinthina, per quam magis etiam quàm Mastiche digerit: Ob eam qualitatem inest & absterfio, tanta quidem ut & ploras sanet: Iisdem facultatibus & ventrem movet.

Recentioribus, purgat thoracem ab omni immunditie, item jecur, splenem, renes & vesicam. Conferet veteri tussi, spirandi difficultati, sputo sanguinis purulento, vertiginosis, calculosis, & peculiariter etiam Ischiadicis, Podagricis, Chiragricis: aperit, mundat, calfacit & roborat nervos.

In specie utilissima est nephriticis & calculosis. Hinc Præctici in curatione arenularum postquam mitefactum est symptoma, præcautionis ergo utuntur terebinthinâ, sed coctâ ut dicunt, ut minùs calefaciat, magis adstringat. Idem fit in ischiade, paralyfi, arthritide data bis in septimana, vel illotâ, vel lotâ in aqua Cichorei. Hofm. Magnæ autem ipsius laudes in Podagra & omnibus articulis malis, si accipiat, ut docet Avicenna, quantitas nucis Avellanæ singulis matutinis à jenuo. Nec mirum quod calculo confert etiam Podagræ prodesse, cum cognati sint hi morbi, & eandem causam continentem seu materiam habent, unde non rarò in se mutuo transmutantur.

Exhiberi potest 1. Per se, placentulis quas oblatas vocant Involuta. 2. In aqueo liquore adjecto tantillo vitelli ovi, sic lacteum sci. exhibet liquorem. 3. Inspissata aliquantulum, & in pilulas redacta. Verum ob evanescentiam spiritus præstant modipriores. Schrod.

N. 1. Terebinthinam veram Officinis esse ignotam: Officialémq, esse vel resinam Laricæam, vel resinam Abiegnam è tuberculis Abietum novellarum collectam.

N. 2. Odoris vim manere etiam in urinis utentium, quæ violas quodammodo redolent. Auctori (inquit C. Hofman.) qui diceret, in doloribus partium genitalium præsentissimum esse anodynum.

Verno tempore ramulorum pullulantia tenella Terebinthi effracta flagella, ipso etiam Narbonensi aut Monspeliensi agro instar Ficulnæ arboris lac stillant, quod conchis exceptum & adseruatum in limpidissimum, tenacem, resinofum laticem abit, qui dum recens est, id est, in musto (ut Plinii verbis utar) in lancam vestem fusus neq, maculam facit, neque si eluatur vestigium aut notam relinquit; senescens tempore crassescit, nec abluitur nisi ovi vitello addito. Lob. de Balsamo.

Terebinthina destillata, seu oleum Terebinthinæ proximum est oleo Balsami, vel parùm calidior, & confert omnibus ægrotudinibus frigidis, sed præcipuè nervorum.

Oleum Terebinthinæ destillatum singulare solacium præbet in doloribus nephriticis intus sumptum: exterius illitum, & calida manu diu affricatum parti dolenti in nervorum contractionibus, tensionibus aut relaxationibus egregium auxilium præbet, præsertim si cum spiritu vini defæcatissimo mista & conq,assata adhibeatur. Modum eliciendi hoc oleum vide apud Ebrodunenfis Hist. plant. auctores lib. 3. cap. 20. vel etiam in Pharmacopœis vulgaribus.

Sunt qui Terebinthinam in Cerevisia infundunt, & simul deservere sinunt pro potu ordinario in calculo, viscerumque obstructionibus. Schrod.

Dioscorides etiam vinum Terebinthinum parare docet è bacciferis ejus ramis tuis & in musto fervefactis : quod quoniam in desuetudinem abiit, omitto.

Apud Veteres tam commendabiles erant Asparagi Terebinthi, ut etiam in hyemem reservarentur.

2. *Terebinthus major Pistacia folio* Ad. Lob. *latifolia* Ger. Park.

Hujus folia multò latiora & rotundiora quàm vulgari Terebintho, vicina Lauro & Pistachia: adeò ut eminus intuentem fallant. Ast non solum folia latiora & rotundiora habet quàm vulgaris Ter. sed & fructum duplo aut triplo majorem, quicquid dicat Lobelius in *Adv.* Rarò autem cum fructu videtur quia sylvæ Valenæ ubi oritur arbores certis annorum intervallis excinduntur, ità ut ad justam magnitudinem pervenire non possint, ut fructum producant. Hanc idcirco, quia sine fructu passim cornitur Terebinthum Narbonensem sterilem vocavit *Hort. Reg. Paris.* uterque *D. Magnol.* Hanc C. Bauhinus cum Terebintho Indica sequente Rauwolfii miscet. Verùm quamvis fructus respondeat: folia tamen rotundiora Pistacia: differunt.

3. *Terebinthus Indica major fructu rotundo* J. B. *peregrina, fructu majore, Pistaciis simili, eduli* C. B. *Terebinthus latifolia* Ger. Park.

Hujus nuclea: Pistaciis bonitate non cedunt; in quibus præter saporem falsum inest mediocri quædam siccitas: Pistaciis etiam satis similes sunt, sed breviores & rotundiores, ex racemis pendent ut illa, vel potius ut bacca Terebinthi, pro qua etiam nonnullis habentur, potissimum quia arbores suis maxime foliis longiusculis Terebinthi foliis satis similes, quâ notâ facillè quoque à Pistacia arbore distinguuntur, cui folia rotundiora speciosioraque, ut testatur Rauwolf. His inquilini perinde ut nos Avellanis vescuntur.

Copiosè proveniunt in Agemia aut Persia, Mesopotamia & Armenia.

Hanc J. Bauhinus pro Terebintho Indica Theophrasti habet; quam plerique botanici Pistaciam esse volunt.

Locus.

4. *Terebinthus Indica fructu parvo, ad corculum accedente* J. B. *peregrina fructu minore & cæruleo eduli* C. B.

Terebinthi Indicæ alterius nuclea: cum suis putaminibus magnitudine ferè sunt Pisi, rotunditate accedunt ad corculum aut Doram, id est, Indicum Milium; in cæteris similes præcedenti.

Ibidem ubi & præcedens nascitur. Rauwolf. cui *Bel. Serap. Avic. & Rhaf. Botin Souger Arab.*

Incola: perinde ut nos Pineos nucleos comedunt. His Persæ plusquam bis mille annis ante panis usum vitam sustentarunt, & etiamnum totius Syriæ incolæ cum pane vescuntur, & propter colorem inter viridem & cæruleum medium Arabes veteres Granum viride, Bellonio attestante, appellarunt. C. B. Alii hæc de Terebintho vulgari accipiunt.

CAP. IV.

De Lentisco.

Lentiscum dictam putat Ruellius quòd liquore quodam lentescat: Lentorem quippe foliorum attritu quilibet percipit, inquit Lob. in *Adv.* Vel fortè Lentiscus ob virgultorum lentitudinem dicitur; ut Stapelius: vel potius quòd ipsa lentescat arbor, dum resinam fundit, ut Vossius. Græcis *Σύβω*, *σύν τῷ ἔλαιῳ* scindo, findo, quòd lignum ejus facillè finditur, quòdque ejus *ἄσβεστον*, hoc est, segmentis seu fragmentis è ligno scissis solerent uti ad dentiscalpia, ad nitelam alborèmq; dentium, ut etiamnum fit hodie.

Mastiche *ἀπὸ τῆς μαστίκης*, i. e. masticando dicitur; nam & olim & hodie in masticatoris usurpata est.

Certe Græci in insula Chio eam perpetuo in ore habent, & ad multa utilem esse ejus assiduam masticationem sibi persuadent.

Lentiscus Lob. Ger. Park. J. B. *vulgaris* C. B. *The Mastic-tree.*

f. B.

Multis fruticat Lentiscus stolonibus, mediocriter crassis, flexilibus ramis brachiatis, cinereo cortice obductis. Interdum in justæ magnitudinis arborem excrescit, ut observavit Clusius. *Folia* minora quàm Pistaciorum aut Terebinthi, Glycyrrhizæ foliis paria, sed Buxeorum soliditate [Nobis observantibus Glycyrrhizæ foliis minora erant] ex viridi nonnihil rubentia, conjugatim sine ullo impari ad costam canaliculatam rubescentem annexa, in spinulam plerumque delinientia, inque eandem ferè partem vergentia, perpetua, jucundi cum quadam gravitate odoris, sapore acidiusculo & adstringente. Iis interdum folliculi vel vesicula: quædam adnascuntur, culicibus exiguis repleti, haud secus quàm in Terebinthinis aut Ulmeis. Ad alæ imum exoriuntur *stipuli*, veluti racemuli rubentes, vel colore ex herbaceo pallefcentes, nonnihil purpurascetes, qui in fructus abeunt, dimidio ferè Pisis minores, in stylum minutum desinentes, rotundos, rubentes & per maturitatem nigricantes, acidos, nucleum continentes parvulum, durum, nigrum, medullâ intus albâ. Fructum Cæsalpinus oleaginosum dicit, nucleum viridem.

SSSSS 2

In

Locus.

In Italia, Sicilia & Narbonensis Gallia saxolis collibus, orâ præsertim maritimâ, Lentiscum copiosissimam observavimus: nec minus frequens, teste Clusio, nascitur in Lusitania, Batica, regno Valentino, & toto illo tractu ad mare Mediterraneum obverso: ubi nunquam (quod equidem viderim) iustam arboris staturam & magnitudinem assequitur; fortè quia ab hominibus caesa aut à jumentis depasta & coercita non permittitur adolefcere. Nam quando non cæditur sed negligitur (ut plerisque locis ad Anam flumen observavit Clusius) in arborem iustæ magnitudinis excrefcit.

In sola insula Chio, Bellonio autore, refinam fundit Mastichen dictam. Alii in Italia quoque Mastichen præbere, sed non copiosam tradunt, ut v. g. Matthiolus, (qui tamen sibi contrarius in Hist. Germ. dicit, in sola insula Chio Lentiscum Mastichen fundere) Casalpini & Lacuna. Nos cum in Italia & Gallia Narbonensi peregrinaremur nusquam Mastichen fundentem vidimus hanc arborem, neque quis fide dignus nobis unquam retulit se vidisse. Idem dicit J. Bauhinus. Argumentum tamen ab Autoritate negativum nihil concludit, ut loquuntur. Neq. enim sequitur non dari in Italia arbores Mastichen fundentes quia ego aut mille fortè alii non viderimus, & plus valet unius testimonium se vidisse affirmantis ad probandam affirmativam, quam vel mille negantium, ad negativam stabilendam.

Verum nonnullis Terebinthus refinam fundens ab Italica specie distincta videtur. Qui in Chio aliquandiu hæserunt Clusio retulerunt Lentisci arbusculas ab iis quæ in Italia nascuntur nonnihil differre. Et Camer. Sunt, inquit, qui velint Italicam Lentiscum à Chia in eo tantum differre, quòd fructuosa sit illa, hæc verò arborefcit, etiam sine cultu. Audivi ex quibusdam è Chio oriundis arbores, quæ Mastichen ferunt longè proceriores pulchriorisque sylvestribus esse, quæ tamen eodem loco nasci solita. J. B. verum Bellonio potius, curiosò observatori & veraci, fidendum, qui Lentiscos qui in Provincia & Italia proveniunt, similes dicit nascentibus in Chio; Mastichen tamen non fundere.

Tempus.

Floret Lentiscus magna ex parte Aprili vel Martio. Fructus Octobri & Novembri primùm maturefcit. Ter autem fructum ferre tradunt, fortè quòd tribus distinctis temporibus eundem perficiat. Cicer. ex Arato.

*Jam verò semper viridis, semperq. gravata
Lentiscus, triplici solita est grandescere sætu:
Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi.*

Ciceronem nonnulli incitæ accusant quod ^{hæc} Lentiscum transfulerit, cum vox ^{hæc} apud Theophrastum & antiquiores Græcos Scillam significet. Ciceronem quomodo defendat J. Bauhinus, aut potius Cherlerus, apud ipsum vide.

Vires.

Lentiscus, autore Dioscoride, omnibus suis partibus, germinibus & foliis, fructu, ramorum & radicis cortice adstrictoria est. Exprimitur & succus è cortice, radice aut foliis in aqua decoctis, aut etiam è foliis viridibus tritis, qui valet ad sanguinis rejectiones, alvi profluvia & dysenteriam in potu, itémque contra sanguinis ex utero eruptiones, atque tum ipsius uteri, tum sedis procidentias. In summa denique Acaciæ & hypocistidis vice eo uti licet: nomas arcet, urinas ciet, dentes mobiles collutione firmat atque stabilis. Eadem ferè habent Plinius & Galenus.

Porro lentiscalpia è Lentisco parata tum præcis, tum hoc sæculo, magnatibus & delicatioribus præsertim, in usu quotidiano habentur.

Cherlerus sibi aliisque studiosis saltus & colles aridos Narbonæ peragrantes inserta in os folia non modò suaviter spirabant, sed etiam sitim arcebant & fauces humidas tuebantur.

Oleum Lentiscinum similiter atque Laurinum è maturo fructu confectum, ac priùs inspissatum, scabiem jumentorum canumque sanat: Pessis, acopis & ad Lepras tollendas accommodatis medicamentis aptè & utiliter admiscetur & sudores quoque cohibet. Gal. in defluvio capillorum Lentiscinum oleum valdè commendat, habere namque adstrictionem, spontèque naturæ tale existere quale est ipsum Ladanum. Quare neq. expertum se, neq. mente concipere posse ullum præstantius pharmacum ad defluos capillos quam quod ex Ladano & Lentiscino oleo permixtum constat. Oleum hoc ad gingivarum inflammationem summopere commendat Actuarius, si moderatè calidum ore continetur. Ab Hispanis oleum fructuum Lentisci in maximo habetur usu.

Itali lignum Lentiscinum in diarrhœis laudant, & decoctum exinde paratum. Transfudat nempe ex hoc Mastiche: unde in ejus locum decoctum Mastiches ceu stomachicum nobile in diarrhœis usurpari potest; quod etiam quorundam medicorum fuit secretum. *Et null. præx.*

Lentisci varietas habetur in hort. Lugd. Bat. foliis minoribus & pallidioribus.

De Resina Lentiscina Mastiche dicta.

J. B.

Hujus grumi, quales ad nos importati in Officinis habentur Oryzæ granum æquant, longè etiam interdum majores, candidi, pellucidi, fragiles, qui statim sub denre dissiliunt, mox tamen friatura omnis denuo coit continuata masticatione, lentescitq. mollitie ceræ [sine adhesionis ad dentes metu] quam rursus exiit simul ac aerem sensit. Prunis injecta flammam concipit, promptius tamen fumat quam flammescit, contra ac Thus, guttasq. affatim destillat, id quod Thuri negatum, odorèmq. non ingratum spirat. Sapor leviter adstringens cum calore modico.

Olim adulterabatur Thure & resina strobilina, sed odore fraus deprehenditur, aut sapore gummi dente lentescens. Scimus (inquit J. B.) inter Mastiches glebas non rarò reperiri glebulas gummi Tragacanthi & Arabici.

Præfertur pellucida, ceræ Tyrrenicæ candore similis, densior vel plena, arida, friabilis, odorata: viridis minus probatur.

Galenus lib. 2. ad Glauconem Ægyptiacam Mastichen commendat: hoc autem tempore scimus in sola Chio reperiri; ubi Lentisci arbores tali diligentia & curâ excoluntur, ut non minores in eam

rem

rem sumptus fiant quàm apud nos in vineorum culturam; nec immeritò cum potiores incolarum hujus insulæ opes in Mastiche consistant. Nisi enim diligenti cura colerentur exiguum gummi proventum darent. Mastiches proventus in Chio insula tantus est, ut singulis annis Turcico imperatori pro 4000 aut 5000 ducatorum pendunt, in deductionem ejus summæ quam illi tributi nomine dare debent, i. e. 12000 ducatorum singulas centenas libras 105 ducatis æstimant. Quicquid ejus superest sibi reservant. Mercatores Galli Mastiches pretium idem perpetuo esse considerantes, existimant atq; etiam referunt incolas collecta ejus certa quantitate reliquum abjicere. Sed falluntur. Nam, ut diximus, magnæ impensæ in Lentiscis fruticibus colendis & curandis faciendæ. Quia verò Turcico Imperatori singulis annis pro quatuor aut plurimum millium ducatorum æstimatione pendunt, ejus pretium vel augere vel imminuere non licet. *Bellonius Observo.*

D. Thevenot Peregrinat. part. 1. p. 95. mira nobis de Lentiscis in Chio cultis narrat, nimirum tortuosas eas esse Vitium instar, & humi provolvi, seu per terram repere. Reptantes hæc arbores menibus Augusto & Septembri compungunt, eq; foraminibus in cortice factis Mastiche exsudat, & in terram defluit, ubi in frustula plana indurescit; Hæc indigenæ colligunt, & in cribro ad id comparato [a ranging Sieve] agitant ut pulvis separetur, qui operariorum faciei adeo pertinaciter adheret, ut absq; oleo elui nequeat. Viginti duo in insulæ pagi sunt quorum agri Lentiscis consiti, ut numerus arborum per omnes simul cultarum sit circiter 100000. pro quibus annuatim Turcarum Imperatori pendunt 300 Mastiches cistas, quæ simul efficiunt 27000 *Oguas* singulis cistis nonaginta oguis attributis. Oguæ autem unica 400 drachmas continet.

Vindemiæ (si ita loqui liceat) tempore omnes insulæ aditus vigili cura custodiunt & observant, ne quis Mastichen suffuratus effugere possit. Quicumq; autem deprehenfus fuerit istius criminis reus ad triremes illico ablegatur.

Matthiolus etiam Mastichen ex arboribus defluentem in terra circumspavita concrefcere scribit. Mulctantur autem inquit, scdâ manu qui Lentiscum Mastichen fundentem in proprio vel alieno agro exciderint.

Mastiche pota sanguinis rejectioni & veteri tussi utiliter adhibetur. Stomacho quoque est utilis, ructumq; movet: additur etiam in dentifricia & faciei illitus: quippe quæ nitorem cuti conciliet. Quin & pilos oculorum fluentes glutinat & cohibet. Commanducata oris halitum commendat, gingivæque contrahit.

Oleum unguentumve à Veteribus è Mastiche Chia confici solitum est. Modus præparandi duplex extat alter simplex, alter compositus. Prior Mastiches ʒiij. in olei Sesamini sextario coquantur in vase duplici, alter, Mastiches ʒiij. Vini boni albi ʒiv. alii viij. Ol. ros. lbj. in vase duplici coquantur ad vini consumptionem. Cerebrum, nervos, juncturas, ventriculum, hepar corroborat, tumores duros lenit, dolores sedat. Posterius hodie ferè tantum est in usu, quod præstantius est priore *ʒ. B.*

Ad omnem ventriculi dolorem (ut refert Matthiolus) vomitum & nauseam magni faciunt hoc remedium Alfarabius & Mathæus de Gradi. R̄ vitellum ovi n. j. Mellis de spumati cochl. ij. Mastiches gr. xv. Contrita & commissa indantur testæ magni ovi Anserini si haberi possit, & in calidis cineribus assentur. Ad dolores ventriculi topicum.

In pulverem redigitur Mastiche inspergendum linteo aut alutæ, post calefacta imposita ventriculo vomitum & dolorem compescit. Vel R̄ panem tostum, tere subtilissimè, cui admisce Mastiches ʒij. Sacculo immissa & calefacta ventriculo imponantur. Contra omne alvi profluvium, præcipuè verò hypercatharfin. Cingitor arctissimè, mox prunis injecto pulvere ex æqualibus partibus Mastiches & Thuris suffitum ano excipito, extemplo sistit. Egregium & probatum ad inveteratum coxendicis dolorem. R̄ Myrrha & Mastiches ana part. æquales contrita coquantur in oleo Chamæmelino. Eo calido inungatur locus dolens. Emplastrum ad arthritidem à frigida causa. R̄ Mastich. Cymini, Puleg. Salv. Bacc. Lauri ana partes æquales. Subacta cum melle calidè applicentur. Hæc è *ʒ. B.*

Coquitur ʒʒ Mastiches in aquæ lb. iij vel iv. & datur pro potu ordinario in Diarrhœa. *Schrod.*

Extensæ super alutam Mastiches frequens usus est in defluxionibus ad dentes, temporibus applicitâ alutâ. Cum enim in vasis cutaneis ferè eat materia, ipsa quidem intercipitur, vala autem clauduntur. In iisdem malis frequentatur suffumigium, præcipuè si non succedat affixio, & argumentum præbeat de via intrinseca. *Casp. Hofman.*

Cæterum Chineses tam viri quàm foeminae & pueri Mastichen fere semper in ore habent, ad roborandos dentes & gingivas, necnon ad halitum oris emendandum Panibus etiam & biscoctis immiscere & incoquere solent, ad eos gustui delicatiores reddendos.

Summâ Mastiche in omnibus affectibus in quibus adstrictione opus est, præ aliis medicamentis commendatur.

C A P. V.

Parvate Park. Acoftæ. Pavetta seu Maleeamothe H. M. P. 5. T. 10. p. 19. Pavate arbor foliis Mali Auræ J. B. lib. 15. cap. 4. Arbor Malabarensium fructu Lentisci C. B.

H. M.

Arbuscula humilis est, seu potius Frutex, trium circiter pedum, [octo aut novem Acoftæ] altitudine, caudice tenui, albicante, cortice cincto cinereo, ramulisq; viridibus, in orbem diffusis ornato, [Acoftæ non admodum ramoso.]

Radix fibrata, albicans, saporis amarî, odoris aromatici [Acoftæ alba & insipida cum nonnulla tamen amaritudine, odoris propemodum expers.]

SSSSS 3

Folia

Folia geminata parallelo ordine ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, mollia, viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam, media costa è viridi albicante, odore gravi, sapore acido vinoso. [Acoftæ folia rara, Mali aureæ foliis minoribus familia, excepta appendice quæ carent.]

Flores in umbellas expansi extremis ramulis proveniunt, odori, quatuor candidis, acuminatis, ac stellæ in modum expansis foliolis constantes: folia hæc totidem intercedunt *staminula* alba similiter expansa, medium occupante tenui longo candidoq; *stilo*. [Acoftæ floris odor Periclymeni florum æmulus.]

Floribus succedunt *Baccæ* rotundæ, glabro, viridi-fusco ac nitente cortice tectæ, carnæq; intus aqueâ, viridi saporisq; subacidi refertæ; intra quam nucleus continetur rotundus, dura cartilagosâq; pelliculâ cinctus.

Locus.

Crescit multis Regni Malabarici locis, præsertim in *Warapoli*: semper viret, quotannis floret, ac maturos exhibet fructus.

Vires & Usus.

Ex arboris radice cultorum capulæ conficiuntur. Foliis stercoreantur agri. Adhæc ex foliis in Palmæ oleo fixis linimentum fit ad tollendam impetiginem & variolas exsicandas: Ex iisdem in aqua communi coctis fomentum paratur ad hæmorrhoidum dolores placandos.

Radix cum zinzibere & croco in pulverem redacta, & cum Oryzæ infuso exhibita, hydropem sanat, serofitates superfluas per vias urinarias potenter educendo.

Acofta ad duo præcipuè hunc fructem commendat,

1. Adversis alvi profuvia, in quibus tamen sistendis multis aliis medicamentis imbecillior est.

2. Ad omnis generis Erysipelata curanda, præsertim è mera bile orta. Truncum aut radicem tritum Oryzæ decocto macerant, & aliquot horas quiescere sinunt ut acescat hæc aqua, Erysipelas deinde ea inungunt, bibendamq; propinant sufficiente quantitate bis in die purgato prius ventriculo; eandem aquam præbent iis qui jecoris inflammatione laborant & febrium ardoribus: eadem addito fucci foliorum Tamarindi momento vulnerum labia circumquaq; inungi solent ad inflammationem prohibendam.

C A P. VI.

Lentiscus Peruana C. B. *Lentisci Peruanae similis Molle dicta* Park. *Molle* J. B. *Molle sive Molli Clusii & Lobelii* Ger. *Aroeira* Marcgr. *Aroeira sive Lentiscus* Pison.

J. B.

Molle arbor est procera & patula, foliis Lentisci, longioribus multo, angustioribus, acuminatis, lævibus, obliquis venulis à nervo per longum decurrente expositis, conjugatim ad costam latiusculam compressam alligatis, per ambitum æqualibus tantillum nonnunquam per extremum serratis. [Folia in tenella incisa sunt, in adulta nec dissecta, nec crenata, ut in Sorbo aucuparia adolefcente & adulta observatur.] *Flores* peculiari ramo furculo hærent numerosissimi perpusilli, stellati, vitigineis pares, [Marcgravius *Aroeira* flosculos tribuit ex albo subluteos, quinque foliolis acuminatis constantes] quos *baccæ* excipiunt Asparagi baccis ferè pares ac firmes, pingues, rugosum officulum nucleatum continentes, sapore & odore baccarum Juniperi acri cum amarore aliquo. Folia trita Fœniculi odorem reddunt *Clus*.

Arbor vulnerata resnam fundit fragrantissimam instar Lentisci. Resnam hanc seu gummi describit J. Bauhinus, additque magnam habere similitudinem cum eo quod in Officinis prostat nomine *Gummi Elemi*, nisi quòd paulò videtur candidior.

Lobelius Mollem arborem veri Balsami speciem esse vult, verùm erroneè. Odoratum illum laticem *arboris* meliùs dixisset Balsami similem liquorem, quàm Mollem arborem veri Balsami speciem.

Locus.

Abundanter nascitur in convallibus & locis planis Peruanae regionis, ut referunt omnes qui Occidentalium Indiarum descriptionem dederunt. Baccæ maturescunt mense Julio.

Vires.

Corticis decocto crurum dolores & inflationes summa cum utilitate foventur.

Ex ramulis fiunt dentiscalpia utilissima.

Ex fructu cum aqua decocto pro cocturæ modo fit aut vinum seu potio admodum bona, aut acetum, aut mel.

Foliorum decoctum doloribus ex frigida causa ortis auxiliatur.

Gummi lacte dissolutum oculorum caliginem abstergere dicitur. Corvinus Romanus ejus siß egregiè alvum ciere propriâ experientiâ J. Bauhino testabatur.

Pulverem corticis vulneribus inspersum ea mundare & sanare scribit Monardes. Dentes eodem fricati stabiliuntur & gingivæ abscedentes sanantur.

Folia contrita insignem & nobilissimum odorem emittunt: in eorum decocto intincti panni, & calidi vulneribus, aut pulvere corticis illius insperso imposti curationem eorum accelerant & humorem eò defluxum prohibent.

Granum maturum habet in superficie parùm admodum carnis suavis & palato gratæ, reliquum amaricat egregiè. Conficiunt ex iis potionem confricando blandè inter manus in aqua calida donec dulcor omnis defricetur, cavendum enim ab amaro quod potum corrumpit. Percolant hanc aquam servantq; aliquot dies donec faeces subsideant: potus est limpidus, gratissimus atq; adeò salubris, præsertim illis qui affectibus renum aut vesicæ laborant, maximè si potio Mayzii adjiciatur. Aqua eodem plenius cocta evchitur in optimum mel, & Soli exposita, additis nescio quibus rebus vertitur in optimum acetum.

Tempore paroxyfmi febricitanti, Empiricorum more, exhibent cum successu oculos seu gemmas arboris ex aqua nocturno rori expositos. *Pisa*.

CAP. VII.

De Visco.

Viscum seu Viscus ab Æolico *κίον* pro *κίος*, quod idem significat. Latini Æoles sequuntur. Unde est quod si non tantum asperum spiritum in V convertunt, quo modo ab *Æolios* est Vesber sed & lenem, ut in *ὄνον* vinum, *ἔμω* vomo, *ἴρα* vitulus, *εἶδα* video, *ἔσπε* ver, *ἔμω* vicus, *ἰνὴ* vena, *ἴς* vis, aliisque quæ apud Caninium legi possunt. Viscus est planta parasitica, seu Frutex arboribus aut fruticibus aliis innascens, baccifera, monopyrenos.

A. 1. *Viscum* Ger. *vulgare* Park. *baccis albis* C. B. *Viscus Quercus & aliarum arborum* J. B. *Wisseltoc* and *Wissel*. *Aureus Virgiliti ramus* *Æneid.* 6. *nonnulli existimatus.*

J. B.

Multis stolonibus fruticat, cortice tectus coloris herbacei, ac interdum flavescentis, minimi digiti ferè crassitudine, nonnunquam crassior, quos intercepti genicula, è quibus rami frequentes propagantur, nodosi & ipsi, similemque sibi sobolem procreantes ramulorum. *Folia* bina opposita, Portulacæ foliorum formâ, oblonga, per extremum rotunda ferè, coloris herbidi, crassa, nervis rectis Plantaginis pentaneuræ modo secundum longitudinem donata, saporis subdulcis & subacris. *Flores* tum ad genicula, tum extremis ramis hærent parvi, lutei, quadripartiti, qui in *baccas* abeunt confertim coærvatas, uvæ crispæ suppare, [imò multò minores] eodémque modo striatas, albicantes, pellucido, lento ac tenaci liquore plenas, odore quodam grato, vinoso; sapore jucundo, quibus immerfa sunt grana, non tamen nigra, ut vult J. Bauhinus, sed potiùs argentea, singulis singula, lata, compressa, cordis effigie.

Viscum multis arboribus innascitur. Vidimus in Acere minore & Fraxino in vivario ferarum *Locus* (Parcum vocant) D. *Francisci Willughby* Middletoni in agro Warwicensi, in Corylo, prope Brantiam in Essexia, in Tilia, Ulmo, Salice, in Sorbo Aucuparia, & Rhamno cathartico. Malis & Pyris necnon Oxyacanthæ frequenter, aliis arboribus rariùs innascitur. Apud nos rarissimè invenitur in Quercu. At Quercus latifolia, teste Clusio, per multas Pannoniæ sylvas Visci feracissima est. Et Bellonius inter montem Athon & urbem *Ceres* & *Tricala* nullam esse Quercum scribit, in qua non proveniat viscum, omnino diversum ab eo quod nascitur in Pyris, Pomis & aliis arboribus, ac non indicat in quo differentia consistat. Multas alias arborum species enumerat J. Bauhinus in quibus viscum nasci à se & aliis observatum.

Viscum Amygdalæ innasci (inquit Tho. Bartholin. *Act. Med. An.* 1671. *Obs.* 67.) nemo hætenus opinor animadvertit; id tamen frequens est in Provincia Gallicana, præcipuè ad urbem Cisteronem, & in montanis, ubi ad vias publicas in Buxis & Amygdalis Viscum altè progeminat & copiosè. At J. Bauhinus in Amygdalo semel observasse se scribit.

Theophrastus & Plinius Hyphear & Stelin à Visco specie distingui statuere videntur: Verùm erroneè. Si enim res distinctæ sunt, cur à tot sæculis, à tot post Theophrastum autoribus, non ab aliquo declaratæ? mirum tandiu curiosos Botanicorum oculos latuisse & diligentissima scrutinia elusisse. At neque distinctionem illam Visci probamus quæ desumitur à differentia arborum quibus innascitur, ut specie distincti sint qui arboribus specie differentibus accrescant. Quòdque Theophrastus prodidit perpetuum frondem agere in arboribus *αειφύλλοις* nascentem, adnatum verò arboribus quæ amittunt folia, in iis quoque, sentire dispendium, experientiæ repugnat, siquidem quod Pyro, Pomo, Amygdalæ, aliisque multis quæ folio deciduo sunt, innascitur, perpetua fronde viret, nec unquam folia amittit. Mathiolus Quercui, Robori & Castanæ innascenti appetente hyeme omnia folia decidere affirmat, penes quem fides esto. Nobis certe in nulla hætenus arbore observatus foliis omnino ulla anni parte viduus. Quinetiam distinctio Visci pro baccarum numero in simplex & polycocon nobis minùs aridet. Nam & nos cum J. Bauhino in eadem arbore aliquando binis vel ternis, aliquando pluribus baccis racematim coaggestis Viscum observavimus.

An hujus fruticis semen (perfectum cum sit & maturum) sui generis plantam aliquando producat necne controversitur. Affirmativam partem teneatur Aristoteles, Plinius, & universus Antiquorum cætus; Viscum nempe ex ipsius baccarum semine, per alvos turdorum, Palumborum cæterarumque id genus avium, postquam acinorum pulpam concoxere, reddito nasci. Hæc est natura (inquit Plinius) ut nisi maturatum in ventre avium non proveniat. His se opponunt, & pro negativa depugnant Jul. Scaliger eumque secutus J. Bauhinus & plerique recentiores multis argumentis, quorum tamen nonnullis facile respondetur. Difficilior est responsio ad argumentum quod desumitur à situ Visci in ramis. Quomodo enim semen Visci consistere potuit in ramis tenuibus, erectis in quibus aves vix possunt consistere, iisque ventis agitatis, & crebris imbribus complutis? quomodo in prona seu terram spectante ramorum parte? Cui tamen non sine aliqua probabilitatis specie responderi potest, excrementa avium visco pastarum de ejus natura participare, & proinde femina iis delibuta ramis agglutinare posse adedè firmiter, ut non facile ventorum impetu aliave tempestatum vi deiciantur. Nos sanè non libenter, spontaneam aut æquivocam generationem admittimus: cùmque, ut rectè Theophrastus, omne semen sit propter generationem, absurdum nobis videtur, nec verisimile naturam semen aliquod perfectum magnâ etiam copiâ creâsse tota specie ad generationem inutile & insecundum.

Viscum Veris inito floret: Baccæ tamen per totam hyemem in frutice durant. In quacunque *Tempus* autem arbore nascitur noxam ei affert, ut etiam interimere possit teste Theophrasto.

Viscum

Vires &
Ufus.

Viscum ad aucupia ex hujus fructicis baccis tum olim tum etiam nunc dierum aliquibus in locis parabatur. Baccas in aqua decoquunt donec difrumpantur, postea contundunt & tandiu lavant in aqua quousque fuffuracea excrementa eximant. Paratur optimum ex Castaneæ Vifco. Quod apud nos in usu est Viscum è cortice Agrifolii fit. In Damasco è Myxis five Sebesten paratur, quod Venetias inde tranfvehitur.

Viscum seu gluten ad aucupia paratum multi apud Veteres in medicina usûs erat. Vim habet emolliendi & discutendi tumores, parotides & abcessus resinæ parique cereæ admixtum: Epinyctidas quoque in splenio sanat. [Strumas ficcat, comitialibus medetur. *Plin.*] reliqua vide apud Dioscoridem, Plinium & Galenum.

Ligni usûs præcip. ac specific. in Epilepsia. Præscribitur etiam contra Apoplexiam & Vertiginem, tum intus epotum, tum verò collo appensum: Quibus in morbis multum præstare tum veterum tum recentiorum medicorum unanimes est sententia. Scimus quosdam (inquit J. B.) Visci ligno in vino macerato non inutiliter usos contra Vertiginem. Pulvis Visci (maximè Quercini) non Epilepsie tantum medetur sed & menses movet. Arcanum etiam est contra Pleuritidem semel atque iterum & tertio in aqua Cardui & Papav. exhibitus. *D. Bowle.*

J. Bauhinus contusum & aquis convenientibus maceratum adversus vermes intestinorum, in pueris aliquos suafu suo usos scribit.

Visci Oxyacantho innascentis pulvis vino albo aut Hispanico infusus, & duabus ante paroxysmum horis exhibitus, dosi subinde repetita si opus fuerit, febrem quartanam non raro fugat & perfecte sanat.

Commanducata fructicis frondes & depasta: à jumentis & vaccis à rusticis nostris ad secundas remorantes ejciendas utiles censentur.

Quòd Viscus Quercinus præ aliis in honore & pretio sit, Druidum superstitioni tribuendum autumo, qui Vifco & arbore in qua nascebatur, (si modò ea Quercus fuerit) nihil habuere sacratius. *Plin. lib. 16. cap. 44.* Aiunt & Druidas solitos fuisse per adolescentes suos viscum suum anni principio mittere, quo viso clamarent omnes Annum esse novum: atque hinc manasse quòd juvenes hodièque anni principio ostiatim discurrerent, stipemque carmine poscentes appellent id *aguilaneuf* quasi *Agni Van neuf*, i. e. Ad Viscum annus novus. *Voss. Etymolog.* Fecunditatem eo potò dari cuiusq; animali sterili arbitrabantur Druidæ, contraq; venena omnia esse remedium. *Plin.* apud quem plura vide.

Est Viscum Corylinum in Epilepsis & aliis capitis affectibus longè efficacius Quercino: Sed non nascitur in Corylo nisi post centesimum annum ex opinione Henrici ab Heers. *Job. Helf. Funcken* in Chym. experimental. curiosâ. p. 618. *Utrovis utaris perinde esse puto.*

2. Viscum baccis rubris C. B.

Clusius non procul Hispali in Hispania Viscum copiosè in oleis nascens observabat. Habuit verò id baccas non albas, quales in aliis arboribus nata, sed ex rubro purpurascens. Bellonius quoque Observat. cap. 83. simile viscum in oleis Hierosolymitano agro crescere scribit.

An hoc à vulgari baccis albis specie differat nobis non constat.

3. Viscum Indicum Ger. J. B. Park. latifolium senis circulis utrinque insculptis C. B.

Ex Indicis plagis accepimus, (inquit Lob.) hanc nuspam nisi in ramis & truncis arborum enafci solitam, ritu Visci, quod quia multum adumbrat, *Indicum Viscum* vocavimus: Sessilis, sed transversim excurrente est radice cæspite, gramineis genicellis, & Polypodii quadantenus sed albicantibus: *Culmis* item ex pallido virentibus, à medio summo tenus crassioribus, fungosis, striatis, sesquipedem longis; in quibus *folia* semper virentia, Visci effigie, sed duplo majora, fungosiora, & secundum nervum medium folium intercurrentem circulis utrinque senis, non parùm admirationis moventibus, veluti scalpro insculpta.

Plantis Capillaribus potiùs affinis videtur quam Vifco, tum ex radicibus, tum ex circulis folii insculptis.

4. Viscum Indicum aliud J. B. Viscum Peruvianum Ger. Park. Visci modo arboribus Indicis adnascentis C. B.

Ad. Lob.

Eidem cælo & natalibus ramorum arborum Indicarum debemus hanc; cæspite latiore sessilis caudicibus incumbit, fibrillis Cepaceis radicata, unde proximè surgunt folia invicem convoluta, tunicea, inferiùs ferè palmum lata, numerosa, quadantenus Aloes aut Scyllæ, & superne in ligulas prætenues mucronatas desinentia, purpureum, striatum, concavum, alis donatum scapum Hastulæ Regiæ aut Aloes, duorum aut trium cubitorum ambientia, quæ multis glutinosis siliquis spicantur, Avenæ situ, magnitudine verò & sericeo tomento candido Apocynum & Afclepiadem repræsentant, & semine, sed Conyazæ exili; gustu salso, ingrato, nitroso, fortè quia in aura marina adolevit, ut Aloes illic in fabuletis.

Planta est Graminifolia, à Vifco diversissima.

5. Viscum Oxycedri J. B. Clus.

In Hispania (inquit Clus.) in Oxycedri ramis mense Octobri observabam plantulam digiti longitudine, ramosam, geniculatam, viridem, interdum flavescens, ramulis Myricæ recenter enatis, five *Salicorniæ* nonnullis dictæ, sed paulò minoribus, constantem, quorum extremis interdum veluti fructus

fructus inhæret Musci qui in arboribus aut faxis nascitur fructui persimilis. Acido autem & perquam adstringenti gustu tota plantula hæc est, Oxycedro velut Viscum in aliis arboribus innascens.

6. *Sedum arborescens* Bontii. *Frutex parasiticus baccifer Sempervivi æmulus flore odoratissimo.*

Bont.

Arboribus Mangiferæ & Quercus cuidam speciei, quam Indi *Kiati* vocant, Visci instar, accrescit. *Folius* est oblongis Perficariæ, sed crassioribus longè & succulentioribus, qualia sunt Sempervivi majoris. *Radices* edit mirabiles, teretes, ex quibus fibras demittit, quæ vel lapidem, vel arborem apprehendunt, & sine limo vel terra sic affixa crescunt magnitudine glandium, formâ & figurâ tali quale est manubrium hastæ vel lanceæ quibus Persæ & Turcæ equites etiamnum utuntur. *Florem* profert parvum, Anagallidis flori similem, sed album, & tam aromatici odoris, Citri æmuli, ut me in vita nil quicquam odoratius percepisse sciam. Unde etiam apud Malaios nil ad cerebri & nervo- *Vires* rum præternaturales affectus æquè conducere fertur. Hinc quoque in spasmo & cholera conserva ex floribus & foliis plantæ singulare est remedium. Comperi quoque egregios ejus effectus in dysenteria: habent enim folia qualitatem astringentem, & saporem planè talem qualis est in Accosâ patria, sed palato longè gratiorem. Flores quoque conditi non minùs cordiales sunt quàm Buglossæ aut Boraginis. Fructus medium digitum longi, sapore mucilaginoso & fatuo, & per medium transversim dissecti semen ostendunt paulo majus quàm Milii, itidem mucilaginosum, quod decussatim situm est, ut fermè arcem repræsentet, quatuor suis vallis & propugnaculis exornatum. Conducere dicitur ad venenata vulnera, unde & ad ictus venenatorum animalium utilem esse conjicere licet.

C A P. VIII.

De Phillyrea.

Phillyream Dioscoridis multi cum Philyra Theophrasti confundunt: alii & rectiùs (ut existimo) eas distinguunt, *Macaleb* autem Arabum Phillyream esse Dioscoridis J. Bauhinus probat. An verò *Mabaleb* seu Phillyrea ea ipsa arbor sit quæ hoc nomine nunc vulgo innotescit non ita manifestum est. Rauwolfius scribit se vidisse Halepi apud aromarios parva semina alba, Machaleb, quæ duro cortice continentur, longiuscula, acuminata, obducta tenui tunicâ, Pistachiorum modo, quibus utuntur ad odoratum saponem. Et Monachi qui in Mesuem commentati sunt scribunt *Mabaleb* esse arbutulam in Syria notissimam, spinosam, foliis Olivæ similibus: ferre grana quasi racematim in ramis, ut Lentiscus; paulò crassiora tamen, è quibus Syri oleum expriment valdè odoratum, ex quo conficiunt saponem, olfactu suaves aliæque plura. *Hæc omnia quomodo convenire possint Phillyreæ vulgari non video.*

1. *Phillyrea angustifolia* J. B. Ger. Lob. *angustifolia prima* C. B. Park. i. e. 4. *Clusii. item angustifolia secunda* eorundem, i. e. 5. *Clusii. Parrot-scabed Aporki-pribet.*

Clus. f. B.

Humanam altitudinem æquat aut etiam superat, ramos tamen minores & frequentiores habet quàm Phillyrea latifolia serrata aut lævis, nigriore cortice rectos [cortice cinereo, materie alba] *Folia* ex adverso respondentia, Oleastri, angustiora, viridiora, amaritudinis non expertia. *Flores* ad foliorum exortum multi utrinque, ramulos coronant, Oleæ similes, ex herbaceo albi: quibus succedunt *baccæ*, Myrtinarum magnitudine, rotundæ per maturitatem nigræ [cæruleæ vel potiùs violacæ] brevissimis pedicellis racematim ramulis adhærescentes, dulces cum aliquo amarore: in quarum unaquaque officulum parvum, durum.

In Etruria copiosè provenit, necnon circa Monspelium, in locis *Garrigues* dictis. Magnitudine *Locum.* insigniter variat, unde Phillyream quartam & quintam *Clus.* specie à se mutuo distinctas non arbitramur. *D. Magnol* etiam suspicatur Philyr. quintam *Clus.* nihil aliud esse quàm varietatem quartæ.

2. *Phillyrea latifolius folio* C. B. *latiore folio* Ger. *latifolia, foliis ferè non serratis* Park. *folio Ligustri* C. B.

Clus.

Minor est ut plurimum Phillyrea folia Ilicis, duorum tamen hominum altitudinem æquantem se vidisse scribit *Clus.* Ejus rami (inquit) exalbido cortice teguntur, aliquantulum rugosè. *Folia* habet eâ quæ folio est Alaterni aut Ilicis angustiora, nullis crenis serrata, ejusdem ut in præcedente coloris, adstringentis gustus. *Flores* Oleæ similes, pusillos, ex herbaceo candidantes, confertim inter foliorum exortus nascentes: fructum deinde rotundum, superiori similem.

Desertis Bæticæ locis nascitur, imò circa Monspelium frequens est. Rectè Lugdunensis in Gram- *Locus.* muntio luco, ac in ejus tractus saxosi glareosique rupibus crescere notat.

Hoc genus foliorum figurâ, colore, magnitudine mirè ludit, unde Phillyream arborem *Lobelio f. B.* i. e. latifolium lævem C. B. ab his non distinguo: quanquam in eam magnitudinem ex-crescere non observaverim.

3. *Phillyrea latifolia spinosa*, seu 1. *Clusii* C. B. item folio leviter serrato, seu 2. *Clusii* ejusdem. *Phyll. latifolia aculeata* Park. item folio lato serrato ejusdem. *Phyll. folio Alaterni* J. B. item folio *Ilicis* ejusdem. Nam has duas specie differre non puto.

Clus.

Prima varietas altius assurgit quam *Ilex coccigera*, ramisque habet pollicaris, vel etiam amplioris crassitudinis, cortice viridi sed candicantibus maculis asperso tectis: *Folia* *Ilicis coccigeræ* majora, viridiora, crassiora, in ambitu nonnihil spinosa, adstringentis quidem gustus sed non ingrati. Hujus flos *Clusio* non conspectus, sed fructus *Lenticino* æqualis, è foliorum alis dependens, maturitate niger, ossiculum continens.

Locus.

Frequens est in Lusitania incultis circa Eboram.

Varietas.

Secunda varietas præcedentem magnitudine superat, multis ramis, candicante cortice obtectis prædita: *foliis* *Alaterno* priori pæne similibus, firmioribus tamen & minus nigricantibus, saporis quidem aliquantulum acris, sed in quo amaritudo lenitiatur. Neque istius *florem* conspexit *Clusius*, ipsum autem fructum racematim inter folia propendentem, magnitudine granorum *Piperis* aut fructus *Myrti*, rotundum nigrum, calidi gustus, ossium & durum nucleum, candido & fragili cortice obductum continens.

Locus.

Variis Lusitanis locis in sepibus crescit: nobis observantibus in Etruria copiosissimè locis asperis & saxosis: item circa *Monspelium* in præruptis clivis non longe à specu *Frontignana*, ad montem *Lupi* & alibi.

Vires.

Foliis magna varietate ludit, ut à multis in diversas species distracta sit.

Phillyræ folia, tradente *Dioscoride*, proinde ac *Oleastris* adstringunt, proinde ad ea profunt quæ astrictionem desiderant, maximèque ad oris ulcera commanducata, tum etiam si decocto ea colluantur. Quin & potum decoctum urinas mensèsq; ciet. Quæ Arabes habent de viribus *Mahaleb*, (quam *Phillyræ* *Dioscor.* eandem esse ex sententia *J. Bauhini* superius dictum) vide apud *J. B.* Apud Recentiores nullum habet *Phillyræ* in medicina usum: ob perpetuæ frondis honorem expetitur ad spes tonsiles in hortis, viridariis & ambulacris.

C A P. IX.

- A. 1. *Sambucus aquatilis* sive *palustris* Ger. *palustris* sive *aquatica* Park. *aquatica* J. B. *aquatica* flore simplici C. B. Water Eider.

J. B.

A Quarum amasia hæc *Sambuci* species, indèque cognominata, arbuscula est quinque aut sex cubitorum altitudine, sambuce crassitudine sua manum complente; ligno tenero, candido, fragili, fungosâ intus medullâ, polito cortice cinereo obtecto, geniculatis ramis gemellis, ordine utrinque uno brachiato: ex quorum geniculis folia exeunt lata, angulosa, rugola, *Aceris* minoris, vel *Sorbi* terminalis foliorum æmula. Flores nonnihil odorati, in umbella candidi, tam lati aliquando, ut pollicis unguem æquent, quinquepartiti, sed circa umbilicum continui: maximè verò qui extimi in ambitu sunt expanduntur, mediis intra umbellam exiguis conclusis, seriùsq; se expandentibus, flavescentibus. Acini rubri seu sanguinei, magnitudine baccharum spini albi semen continent planum, latum, rubrum, cordis effigie. Hæ bacca, autore *Trago*, ingrati planè sunt saporis, ità ut degustanti nauseam & fastidia continua pariant.

Locus.

Ad aquas & fluviorum ripas, inter alnos in Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Italiæ pratensibus udis, convalliumque marginibus visitur. Umbellæ cum floribus Maio læta conspiciuntur: Autumno bacca perficiuntur, nihilominus integra hyeme durantes, quo tempore tum reliquæ, tum potissimum *Bonofæ* aves, summopere eas expetunt, ut non rarò etiam illis inescata capiuntur, notante *Trago*, cujus iudicio in eclegmate exhiberi possent ad vomitiones ciendas. Hujus bacca ad 3 ij. in jure pingui alterato comâ *Absinthii* ferocitates per vomitum benignè evacuant. *Prævot. Medic. Pauperum.*

2. *Sambucus rosea* Ger. J. B. Park. *aquatica* flore globoso pleno C. B. The Gelderland Rose.

J. B.

Amabili florum candidorum, magnorum, quinquepartitorum, unaque se expandentium, glomeratorum pilæ niveæ (unde nomen apud vulgus Germanicum invenit) instar, spectaculo hortos decorat frugiperda ista *aquatica* *Sambucus*. Floribus parvis destituitur, cætera præcedenti similis, nisi quod flores propemodum odore destituti videantur.

Colore floris purpureo interdum sed rariùs reperitur, quæ *Sambucus rosea* flore purpureo Ger. Tota hortensis creditur hæc (inquit *Dod.*) & cultura mangonio talis facta: quod & nobis videtur. Cum enim fructum proferre à nemine hæcenus observata fuerit, non speciem à præcedente distinctam, sed ejus tantum varietatem natura ludente effectam verisimile est.

Ob florum in corymbis conglobatorum elegantiam in hortis colitur.

CAP. X.

A. *Laureola* Ger. Park. *Laureola semper virens flore luteo* J. B. *semper virens flore viridi*, quibusdam *Laureola mas* C. B. Dwarf-Laurel; Spurge-Laurel.

f. B.

AD cubitos duos & altius grandescit stipite lento, aliquando simplici, aliquando in ramos aliquot divisō, quem subcinereus seu albicans regit cortex, & fractu contumax, & flexuosus, foliis fere nudum, quæ circa fastigium potissimum gerit, eaque satis frequentia, adeo ut in orbem umbellæ instar diradiari videantur. Laureorum æmula, nec per hyemem asperitates caduca, ex angustiore principio ceu cervicē sensim dilatata, crassa, glabra, nigricantia, splendentia. E foliorum sinibus egrediuntur pediculi unciales, crassiusculi, foliolis aliquot concavis velut totidem squamis vestiti, in fastigio *stipulos* plures gestantes confertos velut in umbella, ex herbaceo luteolos, è tubo oblongo in quatuor lacinias acuminatas, foliorum æmulas expansa, fructuum rudimenta intimo recessu complectentes, quæ in baccas excresecunt Juniperinis pares, nonnihil oblongas, primum virides, per maturitatem nigras, nucleo intus duro, Cannabis semine paulò longiore, medulla interiore candida. *Radix* subest in aliquot partes divisā, longa, crassa, lenta, quæ difficulter evelli potest. Toti plantæ sapor fervidus.

In sylvis & sepibus, præsertim umbrosis, satis frequens est. Februario & Martii initio floret. Fructus Æstatis fine & adventante Autumno maturitatem consequuntur & nigri fiunt. Locus & Tempus.

Daphnoidis Diosc. & Plin. vires huic conveniunt, siquidem folia gustatu os faucisque vellicant & inflammant. Eadem seu arida, seu etiam recentia potu pituitosa per alvum deiciunt; vomitus quoque ac mensēs cient: quin & commanducata pituitam è capite extrahunt, & mensēs movent. Cæterum quindena ipsius baccæ [quinæ denavæ Plinio] purgationis causā sumuntur. Vires.

Folia commanducata os & fauces (ut diximus) inflammant: intus sumpta ventriculū admodum subvertunt, vomitum cient, partes internas lædunt & adurunt: Empirici nonnulli tum folia tum baccas exhibent hydropicis ad humores serosos evacuandos. Cæterum, inquit J. Bauhinus, non remere hanc plantam aut aliquam ejus partem præscripserimus ob insignem acrimoniam, *que tamen in aceto macerando corrigi potest.*

Pulvis hujus in aceto macerata, exsiccata & comminuta cancris inspersus prodest. Frigida & repellentia conveniunt in Cancro occulto, in ulcerato non item. *D. Bowle.*

CAP. XI.

De Chamælea & Thymelæa.

CHAMÆLÆAM & THYMELÆAM eodem capite comprehendo, quia & flore & fructu & facultate conveniunt.

Ratio nominis Chamælea manifesta est. Thymelæam dictam voluit quasi Tithymelæam, quòd Olea ferat folia, & Tithymali instar alvum solvat: certe tum foliis tum qualitate Tithymalum refert.

Hujus generis notæ Characteristicæ sunt flores monopetali in quatuor lacinias acuminatas expansi, baccæ monopyreni, vis acris & cathartica.

Huc etiam referri potuit imò debuit Laureola.

I. *Chamælea Germanica* sive *Mezereon* Ger. *Germanica*, sive *Mesereon vulgò* Park. *Laureola folio deciduo, flore purpureo, Officinis Laureola famina* C. B. *Laur. fol. decid. sive Mezereon Germanicum* J. B. *Mēzereon.*

Frutex est ad trium cubitorum interdum altitudinem excresecens, *radice* in aliquot partes divisā, minimi digiti crassitudine, vel etiam crassiores, longā, altèque se demittente, alba; ex qua assurgunt *virgulae* plerunque singulares, lentæ, teretes, tenues, obsequiosa, cortice duplici tecta, exteriori cinereo, tenui, fragili, interiore exterius virente, interius albicante, valde lentæ & fractu contumaces, lanuginem quandam bombycinam dum divelluntur ostendentes, cui subest lignum candidum, solidum, medullā paucā præditum. Flores ad ramulorum latera sine pediculo, nunc singulares, nunc plures simul juncti ex nodulo ante folia prodeunt, palliduli, ex rubello purpurascens, colore ad flores Pericæ accedentes, oblongi, in quatuor foliola mucronata, reflexa divisi, odore suavi, in medio *staminula* aliquot crocea. Folia ex tuberculis plerunque plura simul, colore herbaceo, Laureolæ folio perpetuo accedentia, molliora, nec ut illa splendentia. Baccæ cum maturitate rubentes, quæ resicata nigricant, quarum interior nucleus Cannabis semini similis, medulla candida. Tota planta, ut odore gravi est exceptis floribus, ita sapore acerrimo & urentissimo.

Amat loca sylvatica & montana. In Germania & montibus circa Genevam & alibi observavimus. Flores (ut in descriptione dictum) folia anteverunt, & Martio mense exeunt. Baccæ in virgibus diu durant. In Anglia non habetur spontanea; sed ob florum præcocium aspectum pulchrum & suavem odorem nostratibus in pretio est, inque hortis & viridariis magno studio passim colitur. Variat floris colore pallidius rubente, & albo. Hujus baccæ Officin. Coccignidii sc. grana Cnidia vocantur. *Schrod. Corā.* Locus.

Mezeræi

Vires.

Mezerei vis est ignea, acerrima, exulcerans & mordens; commanducatum fauces & œsophagum adurit, diu multumque vexante impressione, Lobelio & experientia testibus. Febres accendit, cordis præcipuarumque partium vires exsolvit, validissimè bilem biliolâsq; serofitates purgans. Corrigitur macerando hor. 24. in aceto (ut Elleborus ac Elusa) succo mali Punici aut Cydonii, Portulacæ, mucilagine sem. Piylli. Alii corrigunt infundendo in vino & iterum exsiccano: Alii triduanam macerationem in aceto requirunt, singulis diebus novum affundendo, & tandem aquâ bene-eluendo.

Verùm Folia, cortex, bacca quomodocunq; præparata & correpta ob malignitatem rarissime in usum veniunt, nec nisi in tuiorum medicamentorum inopia & casu aliquo desperato exhibenda sunt, idque magna consideratione.

2. *Chamaelea Sabaudica folio utrinque incano, flore albo.*

Ad pedalem & sesquipedalem altitudinem assurgit, virgis in plures ramulos tortuosos & ad genicula seu divaricationes reflexos divisus & subdivisus. Lignum ejus supra modum fragile est, cortex cinereus. Folia Mezerei Germanici, sed multò minorâ acuminata, utrinq; hirsuta, glauca summos ramulos occupant: in quorum etiam extremis Flores existunt quatuor aut quinque aut plures simul conferti, pediculis nullis, nullo calyce excepti, è tubo longiusculo in quatuor foliola acuminata, alba expansa, staminula crocea intus continentis. Floribus succedunt bacca longiusculâ, quarum rudimenta tantum vidimus; nam planta Maii initio cum eam invenimus in flore tantum erat.

Locus.

In sylvis ad latera montis Salevæ prope Genevam. Folia sicca degustata etiam post vicennium, fervorem & acrimoniam manifestam prodebant.

3. *Thymelæa Ger. Park. foliis Lini C. B. Monspelica J. B.*

Clus.

Frutex est pollicaris interdum crassitudinis, cubitalis verò altitudinis aut amplior, & in multas virgas divisus, cubitales, tenues, pulchras, rectas, quæ sæpiunt perpetuò virentia folia, Lini ferè, sed majora, latiora, non obtusa cuspidè ut Chamaelea, neq; adeò fragilia, sed mucronata, lenta, & gummosum quiddam si dentibus atterantur præbentia. Flores fert in extremis virgis copiosos, tetrapetalos, Olea ferè similes, candidos, racematim ferè propendentes; deinde fructum baccarum Myrti interdum magnitudine, paulò longiorem, initio viridem, postea Coralli modo rubrum, carne succi plena Cerasorum instar; sub quo latet unicum semen, nigra fragilique pellicula obductum, & ferè vidit saporis medullam obvolvens. Radix lignosa est & dura, in tenellis plantis Raphani modo efformata, crasso cortice recta, sed quemadmodum tota planta lento & admodum tenaci.

Locus.

In Italia & Gallia Narbonensi agris depressioribus inter alios frutices passim provenit. Clusius per totam Hispaniam locis asperis nasci tradit.

Hujus fructum coccum seu Granum Cnidium Antiquorum Botanici penitiores existimant. Officinis Mezerei Germanici bacca pro cocco Gnidia habentur. Cocco Gnidia vis ardens & fauces adurens: unde miramur Perdices & aviculas Thymelææ baccis avidissime vesci. Alti grana non sunt bacca integræ rubra (quæ fortè esculentæ sunt) sed semina quæ baccis celantur. Rustici Hispaniarum singulis annis propè infinitas aviculas hoc semine curvatis virgis & quibusdam lineis dispositis venantur, testibus Amato & Clusio.

Cavendum monet Camer. nè quis radice vescatur, quia paucis horis perimit.

4. *Thymelæa foliis Polygalæ glabræ C. B. Sanamunda glabra J. B. Sanamunda Monspelica glabra Park.*

J. B.

Lentis & obsequiosis est ramis, cortice rectis flavescente, in fila Mezerei Germanici in morem ductili, per quos agminatim ascendunt folia crebra, Myrtis familia, unciali plus minus longitudine, vix semunciam lata, in acumen desinentia, glabra: è quorum sinu per integrum ferè ramum flores oblongi, parvi, ex luteo herbacci, quatuor foliolis decussatis constantes. Succedit granum rotundum, singulare.

Locus.

In maritimo tractu Narbonensi propè Agdes oppidum collegit J. Bauhinus.

Vires.

Mycono autore vis purgandi ei vehemens, & quam in Chamaelea valentior: nam ζ β . pondere potentissimè alvum movet ac aquas evacuat, non sine torminibus & magno cruciatu.

5. *Thymelæa foliis candidantibus, Serici instar mollibus C. B. Tarton raire Gallo-provincia Lob. Ger. Massiliensium Park. Massilien. Sanamunda 1. Clusii J. B.*

J. B.

Frutex est cubitalis, valdè ramosus, radice nitens altè actâ, crassa, quem cortex tegit mirè obsequiosus & lentus, in minima stamina non sine floccis quos lanam dicas carptam, ductilis, quali etiam cortice vestiuntur rami, sed superfrato denso tomento albido, & quasi argenteo. Folia Myrti Tarentinæ magnitudine, nisi quòd per extremum sint paulò latiora, in acumen tamen obtusius desinentia undique lanuginosa & tactu mollia, albida vel argentea, lucida; inter quæ flores exiunt, Olea similes, Clus. oblongi, in quatuor foliola per extremum divisi, colore luteo. Fructus [quemadmodum ex relatu accepit Clus.] Thymelææ ferè, sed nigricante colore.

Idem Clusius folia carnosa esse dicit, aliquantulum hirsuta, gummosa, si mordeantur amara initio, deinde acra & adurentia; ramos cortice exteriori nigrescente, obduci, alio interiore lento; quæ notæ non bene conveniunt plantæ à nobis observatæ in rupibus maritimis non longè à Salerno in Italia: unde non mirum Lobelium separare Tarton raire Gallo-provincia à Sanamunda 1. Clus.

Locus & Tempus.

Circa Massiliam locis ad mare devexis, præsertimq; collem Mont rond vocatûm, squalidum, aridum, glareosum plurima fructicat. Frequens quoq; est (inquit Clusius) regnis Granatenfi & Valentino, in apricis & Sole illustratis locis. Verno tempore, hoc est, Martio & Aprili floret; Æstate semina pericit.

Folia

Folia sunt adurentia, uti dictum: ob purgandi facultatem rusticis Hispanis magno in usu. Sed ef-
franis & exuperans ejus purgandi vis, (inquit Lob.) non raro dysenterias fluxuque immoderatos
accersit: ideoque non nisi robustis & cum cautione exhibenda.

6. *Thymelæa foliis Kali lanuginosis salsis* C. B. *Sanamunda* 2. *Clusii* J. B.

Clus.

Cubitalis altitudinis frutex est, ramis lentis, flexilibus, carnosus & denso cortice intectis, qui sub-
lata exteriori cute per totam plantam, præsertim circa radicem, Lini aut Cannabis modo in fila di-
duci potest. Superiores ramusculi densorum, confertorum, lanuginosorum, & velut tomento quo-
dam obditorum foliorum comam pariunt, superiore minorum & mucronatorum, salsi nonnihil gustus,
sed deinde acris & calidi. Exornatur hæc coma flavescensium *flosculorum*, Oleæ similibus, nu-
merosa sobole. Radix crassa & lignosa superiori similis est. Fructum hujus observare non potuit,
quandoquidem Februario florentem inveniebat petroso & salebroso loco, maritimis Bætice, inter
Calpen & Estepona, montibusque Granatæ proximis.

Drachmæ pondere cum decocto Cicerum sumpta mirificè purgat per inferiora. Circa Calpen, *Vires &*
ubi vulgo Burhalaga appellatur, nullus illius usus præterquam ad excalfaciendos fornaces. *Ufus.*

7. *Thymelæa tomentosa foliis Sedi minoris* C. B. *Sanamunda tertia Clusii* Ger. Park. *Sesamoides*
parvum Dalechampi *Sanamundi* 3. *Clusii* J. B. *Cneorum Cæsalp.*

Nos fruticem hunc in insula parva ad promontorium Siciliae Pachynum dictum sic breviter descripsimus.
Folius est Illecebræ: caulibus & ramulis incanis, ut & supina foliolorum parte: *Flos* parvus, lu-
teus, quadrifolius, seu potius monopetalos in quatuor lacinias sectus: Folia in crucis formam disposita.

Clusius sic describit, Superiores duos magnitudine excedit, candidioribus & multo lentioribus vir-
gis. [Redè J. B. Ramos sætè densa, candida, cineracea lanugo obvolvitur, quæ in majoribus vir-
gis parciore,] quarum cortex supra modum lentus est & frangi contumax: extremi ramuli frequen-
tes, & ferè omnino tomentosi, procumbentem comam habent, & frequentibus *foliis* obfiti sunt,
carnosis, parvis, Illecebræ valdè similibus, urentis etiam facultatis. *Flores* superioribus similes, inter-
dum herbacei sunt, aliquando pallentes. Sed neque istius fructum Clusio observare licuit.

Floret cum superioribus: invenitur autem toto illo tractu maritimo, Meridiei objecto, qui ab Her-
culeo freto ad Pyrenæos usq; excurrit. *Locus.*

Cæsalpinus fructum Thymelææ similem, tenuiorem, semine nigro huic frutici, si modò ipsius
Cneorum sit (ut putamus) attribuit.

Viribus cum præcedentibus convenit,

8. *Thymelæa Æthiopica Passerinae foliis* Breyn. *Cent. 1. cap. 6.*

Hujus Fruticis ramus dodrantalis à Promontorio bonæ Spei ad *D. Beverningb* allatus tenuis erat,
in ramulos duos alios diductus, quorum singuli rursus in virgulas tres aut quatuor rectas dividebantur.
Lignum hujus niveum, cortice obductum rubicundo, qui in candidissimam lanuginem fericeam, cor-
ticis instar Sanamundæ Clusii, discerni potest; æquè ac *folia*, vix semuncialia, angusta, crassiuscula
atq; acuminata, Passerinae quodammodo emula, gustu initio paulisper adstringente; sed aliquantum
mansa mucilaginem abundè reddentia. His foliolis ad extremitatem usque densè & undiq; stipatæ
sunt virgulæ, ubi tandem circinato congesta, acuminibus suis sursum tendentibus illas concludunt,
& ex centro suo furculos duos aut tres perbreves tenuisque emittunt; quorum singuli pariter superi-
ore parte minutioribus quibusdam foliolis coronati. E foliorum medio *flosculi* tres aut quatuor, pal-
lidi, in lacinias quatuor per extremum dissecti, Thymelææ similes emergunt, in ima parte velut al-
bam, tomentosum calyculum ostendentes.

9. *Thymelæa affinis facie externa* C. B. *Cneorum Matth. suffrutex* J. B. *fortè etiam Thymelæa*
minor Cordi ejusdem. *Thymelæa minor sive Cneorum Matthioli* Park.

Suffrutex est elegans, cui multi rami, graciles, flexibiles, lenti, furculosi, ab ima protinus tellure
emergentes & humi diffusi. *Folia* nullo ordine disposita ramulos arbiunt, viridia, cutanea, Thyme-
lææ verè proxima, ingrati primùm, deinde amari saporis, nullà aut perexiguâ (quantum quidem
gustanti deprehendere licuit) acrimoniâ prædita. *Flores* in summis furculis sex, septem, aut plures,
conferti, tetrapetali, ex rubro purpurascens, Centaurii minoris florum pænè amuli, ingrati etiam
& amari saporis, aspectus tamen pulcherrimi, atq; odorati, caput si diutius naribus admoveantur
tentantes. Iis succedit *fructus* exiguus, Thymelææ fructui haud dissimilis, non ruber quidem, sed
candidus, oblongiusculus, *semen* continens cinereâ membranâ tectum, rotundum, Thymelææ grano
par. Radix longa, minimi digiti ut plurimum crassitudine, interdum nigricans, majore verò ex parte
flavescens, lenta, superna parte nonnunquam gracilior, unde rami flexibiles & humi dispersi emergunt,
& subinde secundum alarum cava latis crassas fibras flavescens agunt.

J. Bauhinio folia circa virgultorum fastigia conferta, virentia, Thymelææ multò breviora, obtusi-
ora, glabra, quæ notæ optime conveniunt.

Provenit in multis montibus Viennæ Austriæ vicinis tantâ abundantia, ut rusticæ mulieres dum
floribus abundat multos ejus manipulos in forum venales afferant exornandorum tricliniorum gratiâ;
alibi etiam in Pannoniæ sylvis, & siccoribus pratis prope Francofurtum ad Mœnum. Aprilis plerunq;
floret. Fructus Junio maturefcit. Floret interdum ter in anno. *Locus.*

Floribus candidis variantem conspexit Clusius inter Ericas prope Francofurtum loco dicto.

A Cneoro Matthioli J. Bauhinus diversam facit Thymelæam minorem Cordi: C. Bauhinus alique
hanc illius synonymam faciunt. Nos in descriptione Cordi nihil fere invenimus quod non conveniat
Cneoro,

T t t t t

Cneoro, nisi quòd Radicem gustu ad aliquot horas fauces & palatum Coccognidii instar excafciente & scarificante esse scribat. Nos circa Basiliam & alibi in Germania fruticulum obleravimus, quem pro Thymelæa minore Cordi habuimus, verum radicem non degustavimus. Mirum tamen videtur saporem radicis & foliorum tantum distare.

10. *Chamelæa incana* & *lanuginosa* J. B. *Alpina incana* Park. *Alpina folio subtus incano* C. B.

Clus.

Recto stolone fruticat, ramósq; habet admodum flexibiles, tenaci cortice & qui difficilè disrumpi potest obductos: *folia* admodum conferta, carnosá, Daphnoidis foliorum formam imitantia, multò tamen minora, & incana lanugine, infernè præsertim, pubescentia: *flores* simul congestos, terrapetalos, dilutissimè purpurascens, è lanuginosis colorisq; argentei calyculis prodeuntes. *Fructum* non tricoccum sed unicum, oblongiuculum, tenui, miniatá membraná rectum, succulenta carne, & fervidum nucleum in se continente præditum.

Locus.

In hortis Belgicis cultam vidit Clusius, bisq; interdum in eodem anno florentem. Frigoris impatiens: Clusius Viennæ, Austriae, aliquoties ejus semen terræ credidit, & natas plantulas diligenter summâq; curâ conservare voluit, sed subsequens hyems semper corrumpit.

Italiae originem suam debet.

C A P. XII.

A. *Viburnum* Park. vulgo C. B. *Lantana* sive *Viburnum* Ger. *Lantana vulgò*, alii *Viburnum* J. B. *The pliant* & *Dealy-tree*, *The Wapfaring-tree*, Ger.

J. B.

Hic frutex arborefcens est, grandis quandoq; licet in amplitudinem magis diffundatur quàm in altum assurgat, lignòq; constat fungoso & medulloso. E *radice* summo cæspite vagante ramos digitali crassitudine emittit bicubitales etiâq; longiores, cortice ruffo farinaceo pulvisculo consperso, materie pauca ac viridi, medullâ amplissimâ ac albâ. *Folia* ad Alnum vel potiùs ad Sorbum Alpinam accedentia, opposita, lata, sublonga, crassiuscula, in ambitu crenata, hirsuta, & pulvisculo albo, maximè inferna parte, quæ ob id etiâ magis candicat, conspersa, gustu adstringente. *Flores* in umbella, odore florum Sambuci, candidi, caduci, quinque petalis, extrorsum modicè reflexis, constantes singuli, in quorum medio stamina quina surriguntur, longa, albicantia. Quos excipiunt supervenientes *baccæ*, primùm virides, deinde rubræ, per maturitatem nigræ, compressæ, dulces & viscosæ, sapore tamen nostro palato minus grata; quamvis è rusticis multi iis vescantur, quos ut citiùs maturefcant supra paleas aut scenum reponere alterno stratu solent: *Semen* intus continent latum, compressum & striatum, ossèo cortice intectum.

Locus.

In sepibus non infrequens est, solo maximè inculto & argilloso. Æstate floret, citiùs aut seriùs pro tempestate cæli, temperie & conditione soli. Magna ex parte acini rubescunt Julio, Augusti fine demum & Septembri maturefcunt, ut testatur J. B.

Vires.

Tum folia tum *baccæ* siccant & adstringunt, unde ad tonsillarum & gutturis inflammationes, columellæ proidentiam, dentes vacillantes, alvi fluxiones commendantur. Folia in lixivio decocta capillos denigrant, & eosdem fluentes sistunt. Paratur è radicum corticibus sub terra maceratis, & subinde decoctis ac diu tuis viscum ad acupia haud inutile. *Mattb. Dod.* Veremur cum J. B. ne Marthiolus multa tribuerit Viburno quæ sunt Rhois, cum easdem aliquando putarit, Ruellium fecutus.

Ex furculis paratur optima aqua ad oculos. *Camer.*

Rura nostra (inquit Ruellius) *Viuernam* appellant, fluxu ferè invictam, & ob id fascibus ligandis utuntur; prout & alibi fere passim ubi provenit; unde peritiores Botanici eam Spiream Theophrasti esse existimant.

Cæterum *Viburnum* à viendo seu ligando dictum est: Viburnum enim non est alicujus particularis fruticis nomen apud Antiquos: à Recentioribus huic arbori ut proprium tribuitur, quia rami ejus sunt lenti unde & Lantana dicitur.

C A P. XIII.

De Rhoë.

1. *Rhus* sive *Sumach* J. B. *Rhus folio Ulmi* C. B. *Coriaria* Dod. Ger. *obsoniorum* Lob. Clus. *Sumach* sive *Rhus obsoniorum* & *coriariorum* Park. *Common Sumach*.

J. B.

Rhus arbuscula est, altitudinem hominis superans, parvulis ramis, subhirsuto cortice, potissimum circa fastigia vestitis; è quibus *folia* alternatim exeunt alata, Sorbi, quinq; aut sex conjugationibus, ex intervallo longiuculo dispositis confata, costæ tenui hirsutæ hærentia; singularia folia oblonga, acuminata, hirsuta, ferrata. Ramulorum fastigia inter folia *flores* sustinent racematim congestos, Sambucinis fimiles [Cæsalpino rubri & minuti] quos & racemosâ grana excipiunt, orbiculara, Lenticulæ modo compressa, rubentia, medullâ exiguâ, cuticulâ acidi saporis obducta. Radix haud altè descendit, per summa cæspitum hærens.

In

In collibus circa Monspelium, prope Castrum novum, & *Garrigues* dictis copiosè provenit. Clu- *Locus.*
fius magnum ejus proventum Salmanticensi agro esse, isticq; quæstus gratiâ diligenter coli observavit. Multi (inquit) agri eo confiti, nec minore ibi cura quàm vineta, alioqui nec tam latè assurgit, & si cultura abist degenerat ac sylvestris.

Cæduntur singulis annis enati furculi cubitales ad radicem usq; aut summam tellurem, deinde *Ufus.*
desiccantur, in pollinem rediguntur, & in usum convertuntur ad paranda coria, qui usus in tota Hispania celebratissimus habetur. Tardè fructus suos ad maturitatem perducit.

Rhus Ponticum, Syriacum, Obsoniorum, Coriariorum, Rubeum apud Galenum non sunt arbores specie diversâ. Sed Rhus Obsoniorum nihil aliud est quàm fructus; Coriariorum quàm folia & fruticis ramusculi; Rubeum quàm ejus semen immaturum, cui major adstringendi facultas inest quàm maturo, cujus acini quadantenus nigricant.

Folia & furculos teneriores hujus fruticis non minùs olim quàm nunc dierum ad coria spissanda perficiendâq; celebres fuisse nos docent Theophrastus, Dioscorides, Plinius: unde patet ea adstringentis & desiccantis naturæ esse.

Fructus ejusdem non minùs usitati fuere ad cibos condiendos, vel salis loco, vel cum Sale mixti ut Veteres testantur, qui usus etiamnum hodie à Turcis frequentatus est, ut scribit Bellonius. Nam in Heraclea ubi in vicinis montibus abundat, magnos saccos venales videas hujus fructu plenos, quibus contusis cum sale & allis suis cibis non insuavem gratiam conciliare nôrunt, asperso hoc condimento tam assis quàm elixis cibis.

Notat Sylvius Rhois succum esse vice Omphacii in Gallia Narbonensi.

Cùm ergo (ut diximus) Rhois folia & semen astringant, refrigerent & exsiccent, hinc fluxum *Vires.*
quemcunq; alvi, uteri, mensium, hæmorrhoidum compescunt, vomitum sistunt, bilem obtundunt, seu intus in julsulis & sorbitionibus sumpta, sive extus adhibita. Dentes denigrant, putredini & Gangrænæ resistunt: utilia experimento se agnovisse tradit Galenus ad crustas & uvulæ inflammationes. Gummi dentibus inditum odontalgiam sedat.

Rhus nomen accepit à colore coccineo acinorum. A voce $\rho\acute{\iota}\sigma$ Latinorum ruffum manasse contendunt. *Bod. à Stapel.*

Rhus non videtur pertinere ad hanc classem ob paucam vel nullam pulpam nucleos ambientem; Peritiores tamen Botanicis, quos sequimur huc eam referunt.

2. *Rhus Virginianum* C. B. App. *Sumach* sive *Rhus Virginiana* Park. *Virginian Sumach*, *Buckshorn*.

C. B. Park.

Arbustula est Rhoë vulgari major. Rami ex stipite pullulantes tenella cervorum cornua è cranio modò erumpentia adèò referunt, ut obiter intuentem fallant: similiter enim hirsuti sunt, eundem colorem, eandem figuram habent. Cæsi aut vulnerati lac pallidum reddunt, quod brevi in gummi formam crassescit. *Folia* alata multo majora quàm vulgaris Rhois, octo, decem, aut pluribus folioliorum conjugationibus composita, impari extremum nervum seu costam mediam terminante. Foliola hæc multò majora sunt, acutiora, molliora, viridiora quàm Rhois vulg. per margines argutè denticulata; quodlibet uncias quinq; aut sex longum. Folia superiora Jasmini albi foliis similia sunt. Spicæ in summis ramis multò majores quàm Rhois vulg. ad tactum molles & tomentosæ, crassæ, fusæ, è multis brevibus floccis compositæ, inter quos se produnt multi *flosculi*, minuti, floccis longè rubicundiores; quos sequuntur numerosa * *femina* dense stipata, valde rubra, orbiculata * *Fructus* compressa Lentium instar, quibus & minora sunt, sub cortice exteriori cutaneo nuculam parvam *potius*. nigricantem habentes, testâ duriusculâ nucleum album claudentem. *Radix* longè latèq; sub terra reptat, stolones subinde emittens, etiam procul à matre.

Hujus species humilior habetur in Horto Academico Leydenfi.

3. *Rhus angustifolium* C. B. in *Prod. descriptum*. An *Rhus Virginianum humile* Herman. *Hort. Leyd.*

In paucis differt à præcedente foliis, brevioribus nimirum, angustioribus, minùs profundè crenatis, & minus viridibus. Fortè convenit cum Rhoë humili Virgin. *Hort. Leyd.* Brasiliam agnoscit matrem.

C A P. XIV.

A. *Cornus femina* Ger. C. B. Park. *Cornus femina putata*, *Virga sanguinea* J. B. *The female Coznel*, or *Dog-berry-tree*, or *Gatter-tree*, or *Prickwood*.

J. B.

EX fruticum familia est quam Cornum femina vulgo vocant, multis stolonibus luxurians, ramis plurimùm oppositis, cortice spadiceo, sed ramorum sanguineo, odore vinoso prædito, materie alba & dura. *Folia* ad Corni sativæ quamproximè accedunt, atrovirentia, nonnuncquam rubore asperso, bina ex opposito nascentia. *Flores* in umbella gerit odoratos, candidos, quatuor foliis radiatis constantes: in medio obliquè surgunt totidem ejusdem coloris *stamina*, stylo recto subviridi. *Baccæ* Hederaceis vel Juniperinis pares, sanguineis petiolis appensæ, primùm virides, per maturitatem nigricant, lacunâ in umbilico parva perfossæ, in quibus officulum pulpa virente, acerba insuavi, nec sine amarore immersum, striatum, nucleum continens album, amarum. Ligni materies, autore Matth. dura ossèaq;, Corno minimè cedens, virgis Corno tenuioribus, robustis, nodosis, cortice sanguinis modo rufescente.

Cæfalpino fructus niger, ut in Ligustro rotundus, offe binas cavitates habente, in quibus singula femina continentur.

Locus.

In sepibus & sylvis seu fructectis passim provenit tam in Anglia quàm in exteris regionibus. Æstate floret. Baccæ Septembri maturantur.

Lignum lanionibus ad verucula conficienda in frequenti usu est; nam durum admodum est & renitens, ideòq, carnes facilè penetrat exacutum. Tragus ad utensilia & rustica instrumenta, potissimum verò ad carros pertinentia conficienda expeti scribit ob durabilitatem.

Camer. tradit Italos ex hujus ligno aquam stillatitiam elicere, quæ solâ strumas (siqua id fieri possit ratione) penitus discutiant; sin minus maturare parum & diminuerè.

Fructum ingustabilem omnibus animalibus producit Cornus foemina. At Cæsalpinus à turdis multum expeti asserit: cui contradicit Dodonæus, baccas sapore ingratas, & volucrum nulli desideratas esse scribens.

Ananientia rura in agro Tridentino oleum ad lucernarum usum conficiunt è Cornus foeminae baccis decoctis primo in aqua, deinde torculari expressis. *Mattb.*

In demorsis à cane rabido eundem habere effectum dicitur hujus lignum quem habet Corni maris.

Modestinus in l. penult. ff. ad legem Pompon. de parricidis, antequam sacco parricidæ inderentur, ostendit in more fuisse positum, ut virgis sanguineis caderentur, nempe ex hac arbore sumptis, non, ut quidam legunt, sagmineis, aut, ut alii interpretantur sanguine rubentibus, quoniam infelicissimum haberetur & maximè infame. *Magius*, & ex eo *Dalechamp.*

Hinc fortassè Veteribus Virga sanguinea dicta est hæc arbor; ni potius quòd virgæ ejus magna ex parte rubeant sanguinis instar.

CAP. XV.

De Rhamno.

Rhamni nominis etymon non occurrit; ita vocant Frutices quosdam Bacciferos spinosos, quorum nonnulli fructu sunt monopireno, spinis longis validis qui hujus loci sunt.

1. *Rhamnus spinis oblongis, flore candidante* C. B. *cortice albo Monspelienfis* J. B. *primus Clusii flore albo* Ger. *secundus Monspelienfium, sive primus Clusii* Park.

Fr. B.

Frutex est magnus, totus spinis armatus, in caudice quidem magnis ut Oxyacanthæ *Mattb.* in ramulis minoribus, cortice albicante: & quod observatione dignum, grandiores illi aculei, palmum circiter longi, rigidi, acuti, ex ramis enati, alios pariunt aculeos parvos, non minus rigidos pungentésq, eodémq, loco *folia* magnitudine varia. *Rami* unà cum spinis cortice teguntur cinereo, *folia* sustinentes Salicis, terna aut quaterna, indidem orta, fragilia, candidantia, succulenta, nullo insigni sapore prædita. [Vere natorum ramorum folia magna, spinæ parvæ] *Flores* pauci, Laureolæ folio deciduo similes, parvi, longiusculi, candidantes [subcærulei *Fr. B.*] extremis oris in quinque crenas divisi: quibus decidentibus seminis quoddam rudimentum relinquitur (inquit *Clus.*) At Cæsalpino observante baccas fert parvas, Oleæ figurâ.

Locus.

Nascitur multis Hispaniæ, Lusitaniæ & Gallie Narbonensis locis, autore *Clusio*. Nos circa Monspelium & Florentiam Hetruriæ urbem copiosum observavimus. Floret Martio, pariter atque Autumno. Autumno nova succrescunt folia, interdum decida.

Usus.

Hujus folia Salmanticæ & aliis quibusdam Castellæ locis, autore *Clusio*, cum turionibus ex oleo & aceto edunt primis mensis: nonnullam enim acrimoniam cum aciditate conjunctam habent, quæ saporis gratiam conciliat.

2. *Rhamni primi Clusii species altera* J. B. *Park. Rhamnus alter Clusii flore purpureo* Ger. *emac. alter foliis salis, flore purpureo* C. B.

Clus.

Hic, observante *Clusio*, primò fere similis est, sed humilior, & frequentioribus ramis fruticans; minoribus foliis & magis carnosis, salsoque gustu, superiore candidior: *Floribus* ejusdem planè cum illo formæ, sed purpureo planè colore.

Uno tantùm loco invenit *Clusius* juxta Horivelam urbem, Orcelîm Veteribus dictam, ac flumèn Setabin Vet. nunc *Seguram* appellatam, Regni Valentini extremis limitibus.

- A. 3. *Rhamnus Salicis folio angusto, fructu flavescente* C. B. *secundus Clusii* Ger. *emac. primus Dioscoridis Lobelio sive litoralis* Park. *Rhamnus vel Oleaster Germanicus* J. B. *Salton-Thorn, or Sea-Buckthorn.*

Frutex est tricubitali altitudine, quibusdam in locis arborefcens, at ramis rigidis & frangi contumacibus; Oleæ foliis sed angustioribus, superne viridibus, inferius candidantibus, perpetuis. *Flores* totis ramulis adnascuntur ad foliorum exortus herbacei, mulcosi, quibus succedunt baccæ seu acini rotunditate & magnitudine Myrti, in se numerosa congerie racematim compacti, ac ramis arctè applicati affixiq, perexiguo petioli appendice, colore flavescente ac luteo, maturitate crocato, sapore acido ac peracerbo, unico intus nucleo aut vinaceo, non lapidoso ut Corni, sed quæ dentibus facilè arteratur. Baccæ per totam hyemem virgis adhærescunt. Radice nititur multifida, diffusa. Totus autem frutex pulvere resperfus videtur.

Pro-

Provenit in arenosis maris littoribus propè Sandvicum Cantii oppidum & Delam. Item in mari-Locus; timis aggeribus Lindsiæ Lincolnæ copiosè. In Galliæ etiam & Hollandiæ maritimis plurimis locis provenit. Nos in arenosis propè Augustam Vindelicorum observamus; inq; glareosis ad Rhenum & Rhodanum amnem.

Floret Junio, post Autumnum demum baccas maturat, quas subinde (ut diximus) tota hyeme Tempus; retinet.

De viribus nihil certi traditur. Scribit Camer. acinos purgatricem habere facultatem à quibus-Vires. dam affirmari. Addit tamen, parari ex eis Rob, quod vehemens acidum sit, & attenuans & incidens ut Berberis fere, commendarique ad dysenteriam: quæ quomodo conveniant inquirendum.

4. *Rhamnus niger Theophrasti* Park. tertius *Clusii* Ger. J.B. tertius, flore herbaceo, baccis nigris C.B.

Clas.

Fruticosus est, frequentibus ramis, Spini in sepibus nascentis, & Pruna sylvestria ferentis magnitudine, cortice nigro tectis, & longis spinis armatis. Folia ex quibusdam tuberculis in priore multa simul nascuntur, longa & angusta, carnosa, viridia, saporis adstringentis, & Rhabarbari saporem utcumque referentis, perennia. Flos veris initio parvus, plurimus, & confertim juxta folia nascens. Æstate nigrum fructum fert, parvo Pruno sylvestri similem, rotundum, acerbum.

In incultis Granatenis & Murciani regni locis invenit Clusius inter alios fructes frequentem: Locum; ad quem postea missus est ejus fructus ex Hispania Lycii nomine, ex quo nata plantæ.

Lycium Hispanicum *Lob.* Historiæ Ebrodunensis auctores conjectantur non diversum esse ab hac Rhamni specie, cum Clusius unam tantum plantam ex suis Lycii nomine donatam in Belgio provenire tradat (nimirum hanc) non duas. Vide locum.

Fructus decocto membra relaxata & dissoluta, atque etiam podagræ dolores utiliter foveri incolæ Vires; referebant.

C A P. XVI.

Copiiba Brasiliensis Marggr. *Arbor baccifera Brasiliensis, fructu monopyreno, folio sesquipedalii.*

ARbor est alta, cortice cinereo, superius in ramos dispescitur, habens folia sesquipedem longa, majora minorave, bina sibi invicem opposita, in extremitate tria junguntur; suntque oblonga, acuminata, nervo & venis paulum rufescentibus, superius viridiora, inferius diluta. In extremitate ramorum multi sunt congesti ramuli, quibus folia insident; ibidem & proveniunt rami florum, (quos tamen Auctor non descripsit) quibus succedit fructus bacca Lauri magnitudine & figura, initio viridis, per maturitatem niger, paucissima carne subdulci, à qua cutis crassiuscula facile detrahitur. Lapidem continet ovalem, haud durum, nucleo albo, farinacci saporis, non eduli; fructus tamen comeditur: exlugunt Brasiliani succum & expuunt cutem. Maturus est mensis Aprilis.

Folia huic arbori pinnata sunt è pluribus foliorum sesquipedalium conjugationibus composita.

C A P. XVII.

Arbor baccifera Brasiliensis fructu Piper respicente. Pindaiba, nonnullis Ibirá. Pison.

Piso.

Juxta Olindæ promontorium speciosè ut plurimum nascitur, ob acrimoniam fructus cæterisque qualitates Piperis Brasiliensis æmula. Folia fert exigua & acuminata, & Olivæ foliis similia. Lignum ejus tenue. Procera est admodum arbor, & in summam altitudinem rectè assurgit.

Mensibus pluviis acini illius virent, sed maturescentes mensibus Decembri & Januario rubent, Tempus; atq; decidunt: qui si fuerint desiccati nigrescunt, uruntque linguam, & aromaticum quid sapiunt, ablato semine nigro oblongo, quod in illis continetur, quod Juniperum redolet.

A jejunis manducati stomachum debilem corroborant, & discutunt flatu. Tum contusi & applicati moribus serpentum medentur. Ex eisdem fructibus in pulverem redactis & exsiccatis gargarismata conficiunt contra frigidos gutturis affectus. Excoquantur ut referentur in Officinis. Culinis quoq; vicem Piperis præstant.

Ex arboris deniq; corticibus funes igniarii, quibus milites ignem foveant, conficiuntur.

C A P. XVIII.

Baccifera Indica trifolia, fructu rotundo monopyreno, pediculo longo. Molago-Maram H.M. P. 5. T. 25. p. 49. Ceraso affinis.

H.M.

ARbor procera est, caudice crasso, multisq; ramulis rotundis, viridi-flavescentibus ac tomentosis donato: Lignum densum, albo-flavescens, cortice munitum crasso, cinereo, aspero. Radix rufa, graveolens, insipida. Folia terna simul juncta petiolis longis, rotundis ac tomentosis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, supernè lanuginosa, infernè

T t t t t 3

inferne lenia, nervis aliquot è costa media, viridi- albicante ordine parallelo in latera excurrentibus; odor & sapor ingratus. *Flosculi* numerosi petiolis longis ac lanuginosis insident: constant ii unico, rufo & piloso foliolo seu calyce, *staminibus* tribus candidis *apicibus* ornatis medium occupantibus. Singulis *flosculis* singula succedunt *baccæ*, rotundæ, atro-virentes primum, dein viridi-albicantes ac lanuginosæ, carne intus viscosa ac subdulci refertæ; intra quam *semen* continetur solidum, albicans, nucleo candido.

Locus.

Nascitur sylvestribus Regni Malabarici locis, præsertim in *Paroe*: semper viret, floret & fructum fert.

Ufus in medicina nullus.

C A P. XIX.

Frutex Indicus baccifer hexapetalos, fructu rotundo monopyreno nigro. 1. *Tsjerou-Panel* H. M. P. 5. T. 16. p. 31.

H. M.

Arbuscula humilis est, atque tertium genus *Narum-panel* superius descriptæ, cui tum caudice, tum radice & crescendi modo similis est. *Folia* sine ordine ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, costâ mediâ crassâ, è viridi flavescente. *Flores* rotundis, viridibus ac lanuginosis petiolis circa extremos ramulos proveniunt, rubescentes, calyci, exiguo, subviridi, ac tripartito inhaerent, sex oblongo-rotundis, cuspidatis, ac stellæ in modum expansis foliolis constantes, medium occupante *capitulo* globofo, albicante primum, dein rufescente, punctis minutissimis in superficie notato, quod ipsius fructus rudimentum est. Floribus succedunt *fructus* rotundi, nigricantes, glabri, carne intus succulenta acido-dulci referti, intra quam *ossiculum* continetur rotundum, nigricans, *nucleum* includens albicantem.

Locus.

Crescit multis Regni Malabarici locis, præsertim in *Angicaimaal*; semper viret, floret, fructumq; fert.

Vires.

Caterùm expressus è foliis succus, & cum opi tantillo in initio febrium intermittentium exhibitus illarum paroxysmos mitigat. Ex isdem in aqua communi coctis semicupium paratur ad arthricos dolores placandos.

2. *Katsjau-Panel* H. M. P. 5. T. 18. p. 35. *Præcedentis fructus minor species.*

H. M.

Arbuscula est humilis, quatuor circiter pedes alta, *caudice* tenui, multique ramulis subviridibus donato; Lignum albicans, cortice cinereo, intus viridi, saporis acris & aromatici munitum; necnon rufescente ac fungosâ intus medullâ refertum. *Radix* verò insipida, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendentia, infernè subviridia, nervulis aliquot tenuioribus ac vix conspicuis è costa media viridi-albicante in latera excurrentibus; odor gratus, sapor subacris. *Flores* & *Fructus* *Tsjerou-panel* floribus & fructibus similes.

Locus.

Nascitur locis montanis circa *Mangatti*; semper viret, floret & fructum fert.

De viribus autem nihil constat.

3. *Kalsjerou-Panel*. H. M. P. 5. T. 17. p. 33. *Panella minor foliis minoribus aromaticis.*

Arbuscula humilis est seu potius frutex, atq; quarta *Narum-panel* species, præcedentibus haud ab-
similis, præterquam quòd folia minora sint, oblongo-teretia, acuminata, suave-olentia, aromatica.

Locus.

Provenit locis montanis & petrosis circa *Paracaro*; semper viret, floret, ac fructum profert.

Viribus cum *Narum-panel* convenit.

C A P. XX.

Corinti-Panel H. M. P. 5. T. 14. p. 27. *Frutex Indicus baccifer, flore hexapetalos, fructu rotundo, racemoso, monopyreno.*

H. M.

Arbuscula hæc *Narum-panel* superius descriptæ altera species est, similique modo, ac pari altitudine excrescit. *Radix* albicans, cinereo ac lanuginoso cortice tectâ; sapor acris, odor aromaticus. *Folia* sine ordine ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, nitentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, costâ mediâ crassâ. *Flores* racematim proveniunt, constantq; sex viridibus, oblongo-rotundis, ac extrorsum reflexis foliis, medium occupante globulo plano-rotundo, viridi, qui ipsius fructus rudimentum est. Floribus succedunt *baccæ* rotundæ, primum virides, dein rubicundæ, carne subdulci intus refertæ, intra quam *ossiculum* locatur rotundum, rubro-fuscum, *nucleum* continens albicantem.

Locus.

Crescit ubiq; in Malabar, & præsertim locis arenosis ac petrosis in *Candenate*: quotannis floret, fructuq; fert, mensibus viz. Julio & Augusto.

Viribus cum *Narum-panel* convenit.

CAP. XXI.

Arbor baccifera Indica racemosa tetrapetalo flore fructu rotundo monoppyreno. Kasjavo-maram H.M. P. 5. T. 19. p. 37.

H.M.

Arbor est juxta magnitudinis, caudice mediocriter crasso, multifq, ramulis nodosis donato. Lignum prædurum, albicans, furvo cortice munitum. Radix fibrata, albicans, rubicundo cortice cincta, inodora, subastringens. Folia geminata ordine parallelo ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, acuminata, glabra, nitentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, subacido-astringentia. Flosculi inodori, subcærulei primùm, dein purpurascetes, ad foliorum exortum racematim furculis proveniunt; calyciq, exiguo, rubicundo ac quadripartito inhaerent, quatuor subrotundis foliolis constantes, octo staminibus, rotundis apicibus ornatis medium occupantibus, inter quæ stylus prodit tenuis, surrectus. Fructus rotundi, glabri, nitentes, virides primùm, dein albicantes & subcærulei, tandem cæruleo-nigricantes, carne intus cæruleo-albicante, succulenta dulciq, referti: intra quam ossiculum continetur, nucleum includens albicantem.

Crescit locis sylvestribus circa Cochim: Semper viret, floret, & fructum producit.

Ex arboris foliis cum viridi curcuma in oleo coctis linimentum conficitur hyatidibus pellendis utile. Locus.
Foliorum succus cum lineis ponè aures positus lippitudinem curat. Ex radice in oleo cocta litus Vires.]
paratur contra Arthritidem & Cephalæam.

CAP. XXII.

Baccifera Malab. floribus spicatis dipetalis, fructu monoppyreno. Watta-Tali H. M. P. 5. T. 32. p. 63.

Arbor est juxta magnitudinis, 20 circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, multifq, ramulis in orbem diffusis donato: Lignum albicans, densum, cortice munitum crasso, furvo, inodoro, saporis unctuosi, necnon medullâ intus refertum flavescente. Radix itidem furva, subsalsa, mucilaginosâ. Folia subrotunda, acuminata, oblongis rotundisq, petiolis circa ramulos proveniunt, supernè eleganti virore splendentia, infernè subviridia, inodora, insipida. Nervis aliquot è media costa viridi-albicante, hirsuta, & in averfa parte extuberante, in latera excurrentibus. Flosculi ad foliorum exortum spicatum proveniunt: Sunt ii gemmulæ rotundæ, muscosæ, viridi-flavescentes, quæ aperta duobus constant foliolis, binis staminibus transversis, exteriora versis reflexis, pluribusq, flavescens apicibus ornatis. Flosculis succedunt Baccæ rotundæ, viridi-flavescentes, inodoræ & insipidæ, unicum intus includentes semen rotundum, viride.

Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim circa Cranganoor. Semper viret, quotannis Locus &
flore, fructumq, fert, Januario viz. & Februario mensibus. Tempus,

Arboris folia cum viridi Tabaco & Oryzæ infuso trita, ac ulceribus inveteratis & verminosis imposita, potenter eis medentur. Ex iisdem in aqua coctis balneum paratur, adversus algidas febres. E floribus & fructibus contusis, & in nodulum colligatis, lacteq, muliebri incoctis conficitur erithinum, quod algidis febribus mederi fertur. Vires.

CAP. XXIII.

Arbor racemosa Brasiliæna foliis Apocyni Breyn. Cent. 1. cap. 3. sine nomine Marcgravia descripta & depicta, Lib. 3. cap. 18. p. 134.

Breyn.

Arbor est Pruni altitudinem assequens, ramis peramoenis, umbram jucundam spargentibus, sed quodammodo deorsum inflexis, cortice cinereo tectis: Quibus Folia gemina in acutum terminantia, directè sibi invicem opposita, brevibus pediculis appendent, magnitudine & figura Apocyni 2 Clus. duriora & rigidiora, superius lævia & hilari virore micantia, inferius propter densos & subtilissimos pilos molluscula instar Serici, atque ex cinereo argenteoq, colore splendentia, nervo conspicuo per longitudinem, & compluribus venis in latitudine prædita. Ramorum fastigia inter folia Flores in peculiari pediculo triunciali, brevissimis petiolis more Berberis, numerosos & densos dependentes racematim sustinent, è quaternis vel quinis foliolis flavis congestos, multis in umbilici ambitu staminibus pallidis & subtilibus præditos. Quos Baccæ tandem excipiunt rotundæ Ribesii magnitudine, sed lutei coloris, quantum ex ficcis observare licuit. Materies est alba & lenta, Salicis ligno similis.

CAP.

C A P. XXIV.

Arbor Baccifera Indica fructu cuspidato monoppyreno. Mala-Poema H. M. P. 5. T. 9. p. 17.

H. M.

ARbor est procerâ, caudice flavescente, cortice obducto cœruleo-albicante, rugoso, necnon ramulis subcinereis ac lanuginosis, in orbem diffusis, ornato. *Radix* rubescens, furvo cortice cincta, amara. *Folia* brevibus, crassis ac hirsutis petiolis densa congerie circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, splendens, superne atro-viridia, inferne subviridia ac lanuginosa, mediâ costâ crassa, viridi-albicante, hirsuta: sapor amarus. Interim ipsi ramis *Gemmae* proveniunt subvirides, exiguae, rotundae, quadripartitae, quibus apertis quinque prodeunt *flosculi*, quatuor vel quinque, oblongo-rotundis, viridi-albicantibus, ac inferius subrubescens foliis singuli constantes, octo vel decem albicantibus furrectis *staminibus*, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus. *Flosculis* succedunt *Baccæ* subrotundae cum cuspidate in vertice, viridi-fuscae, glabrae, nitentes, saporis subamari & aromatici, unum intus Nucleum continentes.

Locus.

Nascitur variis Regni Malabarici locis, praesertim in *Rapolyn*: semper viret, quotannis floret, fructumq; fert.

Vires.

Folia cum siccato Elephantis fimo in pulverem redacta, & relictis post curatas variolas ulcusculis inspersa, iisdem mederi feruntur.

C A P. XXV.

Frutex Indicus baccifer fructu racemoso, cuspidato, Ribium simili, monoppyreno. Tsjeriam Costam H. M. P. 5. T. II. p. 21.

H. M.

ARbuscula est humilis, caudice candido, cortice obducto cinereo, inodoro, acri. *Radix* albicans, acris, inodora. *Folia* crassis brevibusque petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, superne viridia, inferne subviridia, costa media albicat: sapor adstringens & sylvestris. *Flosculi* racematim proveniunt exigui, suaveolentes, constant ii quinque, viridi-fuscis, subrotundis ac expansis foliis, quinque viridi flavescentibus *staminibus* medium occupantibus: inter quae *stylus* prodit tenuis, viridi dilutus, capitulo subrotundo. *Flosculis* succedunt *baccæ* rotundae cum cuspidate in vertice, primum viridi-albicantes, dein rubescentes, carne intus humida saporisque acidi refertae, Ribibus nostratibus haud multum ab similes, praeterquam quod unicum tantummodo in singulis continetur officulum scabrum, albicans, plano-rotundum.

Locus.

Crescit multis in locis regni Malabarici, praesertim in *Warapouli* & *Paleerti*: semper viret, quotannis semel, nonnunquam bis floret fructumque fert.

Ufus.

Ex arboris foliis in aqua coctis fit oris collutio, gingivis flaccidis ac praetumidis curandis utilis. Etiam ex cortice in sero lactis cum semine cumini decocto gargarisma paratur, quod aphthis potenter mederi dicitur.

C A P. XXVI.

Kari-wetti H. M. P. 4. T. 54. p. III. Arbor baccifera Indica racemosa, acinis oblongis monoppyrenis, flore tetrapetaloidæ.

H. M.

ARbor est mediocri magnitudinis, caudice crasso, flavescente, cortice obducto cinereo, multisque ramulis rufis ac quadrangulis donato. *Radix* fibrata, albicans, cortice cinereo, intus rufo tecta, inodora, saporis acris. *Folia* bina & bina sibi invicem opposita, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu ferrata, crassa, densa, glabra, atro-viridia, superne splendens, inferne nequaquam, inodora, insipida: costa media albicat. Tenella folia e ramis prodeuntia primum subcinerea sunt, dein purpurea, tandemque atro-viridia evadunt. *Flosculi* extremis furculis racematim proveniunt, exigui, suaveolentes, insipidi, purpurei: constant ii unico foliolo, sed in quatuor profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur, binis *staminibus*, luteis *apicibus* ornatis medium occupantibus. *Flosculis* pari modo succedunt *baccæ*, oblongo-rotundae, rubro-cœruleae, intusque carne succulenta & amara refertae, intra quam officulum locatur candidum, glabrum, nucleum includens albicantem, subamarum.

Locus.

Nascitur ubique in Malabar, praesertim circa *Cochin*: semper viret, quotannis fructus fert, mense viz. Augusto, diuque frugifera manet.

Vires.

Succus e foliis hujus arboris expressus, & cum sero lactis exhibitus egregium est vomitorium, humoremque biliosos ac pituitosos per superiora educendo ventriculum potenter expurgat.

CAP. XXVII.

Calesiam H. M. P. 4. T. 32. p. 67. *Arbor Baccifera racemosa, Vitis floribus acinis oblongis, compressis monopyrenis.*

H. M.

Arbor est præcelsa atque speciosa plurimum, altitudine 60, crassitie septem pedum mensuram circiter æquans, multisque ramis cinereis in orbem longè latèque diffusis donata; Lignum atro-purpureum, glabrum ac flexile, cortice obductum nigricante, crasso, molli, intus albicante, qui incisuris alicubi vulneratus illico purpureus evadit. *Radix* fibrata, albicans, furvo cortice tecta. *Folia* geminata ordine parallelo tenuioribus ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, mollia, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè viridi dilutiore. *Flores* ramulorum extremis racematim proveniunt, exigui; *Vitis* viniferae flosculis per similes, inodori, inhærent, calyci exiguo, subviridi, quatuor acuminatis ac viridi-flavescentibus foliis constantes, octo *staminibus* albicantibus, flavescentibus *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit flavescens ipsius fructus rudimentum. *Fructus* pari fertilitate floribus succedunt, ac itidem racematim proveniunt, uvarum aut ribium adinstar, suntque bacca oblongo-rotunda, compressa, virides, tenui cortice cincta, intusque carne succulenta ac insipida referta, intra quam officulum locatur viride, oblongum, compressum, nucleum includens candidum, ac panè insipidum. Insuper præter genuinos hujus arboris fructus qui floribus succedunt, alii arboris caudici & ramis undique adnascuntur, genuinis fructibus majores, rugosi, forma renali, viridi-diluto cortice tecti, carnèque viridi, densa, at humida, saporisque acerbi intus referti, intra quam exiguus ac rubicundus vermiculus subinde hospitatur. *Hi fructus nihil aliud sunt quam Gallæ seu tumores ex insectorum punctiombus excitati, ut sint ovarum receptacula & fetuum tenerorum alumna.*

Provenit ubique in Malabar, locis viz. petrosis necnon in antiquissimarum adjum tectis: quotannis maturos exhibet fructus, Novembri scilicet & Decembri mensibus: cum verò floret antiqua decidunt folia, his præsertim in locis ubi flores erumpunt; atque sobole fata ab anno decimo ad quinquagesimum & ultra frugifera manet.

Locus.

Ex ligno autem hujus arboris ensium ac cultrorum vaginæ conficiuntur.

Cortex pulverisatus, & cum butyro in unguenti formam redactus spasmo cynico, aliisque convulsionibus è gravibus vulneribus ortis medetur; item ulcera quævis maligna dolorèque arthriticis sanat. Insuper corticis hujus succus aphthas curat, & assumptus dysenteria remedium est. Idem cortex cum cortice *Codam-pulli* in pulverem redactus & exhibitus alvum movet, humorèque pituitosos & arabilarios ducit. E foliis & cortice in aqua coctis Semicupium paratur foeminis parituris, ut facilius & felicius succedat partus.

Vires & Usus.

CAP. XXVIII.

Mallam-Toddali H. M. P. 4. T. 40. P. 83. *Baccifera Indica racemosa, florum staminibus binis, acinis monopyrenis. Ex descriptione flos summo fructui insidere videtur, unde pertinet ad genus eorum quæ fructui sunt umbilicato.*

H. M.

Arbor hæc mediæ magnitudinis est, candice crasso, denso, albicante, cortice obducto furvo ac glabro, necnon ramulis subviridibus & lanuginosis ornato. *Radix* albicans, rubicundo cortice cincta, sapor acris & amarus, odor aromaticus. *Folia* brevibus ac lanuginosis petiolis alternatim ramulis inhærent, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu serrata & horrentia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus; sapor acris & astringens, odor suavis. *Flosculi* circa ramulos ad foliorum exortum racematim proveniunt, suntque gemmule parvæ, subvirides, è vertice duo candidissima *staminula* pilis plumatim oblita, velut duo exilia cornua, transversim emittentes: odor nullus, sapor acris. Hæ verò gemmule maturiores *fructus* constituunt, ique sunt bacca exigua, virides, carne succulenta & amara referta, intra quam exiguum locatur officulum glabrum, rubicundum cum nucleo intus, sapore Ceraforum nucleorum æmulo.

Provenit locis montanis, attamen humidis ab imbribus frequentioribus, necnon in fluminum ripis circa *Combotto*: quotannis fructus fert, Septembri viz. & Octobri mensibus, atque per 60 non raro frugifera manet annos.

Locus.

Arboris hujus partes, radix, cortex, folia, fructus, specificum habentur adversus Epilepsiam, Phreniticidem, similesque cerebri morbos remedium.

Vires.

C A P. XXIX.

Appel seu Nalla Appella H. M. P. I. F. 52. p. 99. Arbor baccifera Malabarica flore umbellato odoro, fructu rotundo monogyreno. Tetragonia Indica.

H. M.

ARbor est mediocris altitudinis, radice crassifolia, plurimas fibras pilosas transversim emittente, colore croceo, ut & odore; *candice* quinque aut sex palmos crasso, ramos surrectos in altum diffundente, ligno albicante, medullâ ruffo-fuscâ. Surculi teneri virides sunt, quadrangulares, & in unoquoq; latere sulco striati. *Folia* bina & bina petiolis brevibus rotundis insident, oblongo-rotunda, anterius brevi & angusta cuspidè, ad petiolum rotundâ orâ, in oris superioribus minutis ac raris apicibus alia magis, alia minus eminentia, texturâ crassiusculâ, solida, ac mollia, plana, glabra, supernè obscuro virore nitentia, subtus dilutiora, odore acuto, haud ingrato, sapore amaro & subacri. Costæ & nervi sunt viridi-clarissimæ. *Flores* umbellatim proveniunt, sântque parvi, albi, seu ex viridi diluto albicantes, quatuor petalis, minutis & rotundis compositi, uno majusculo & latius se aperiente, magis etiam albicante quàm reliqua *stamina* quatuor tenuia, albicantia, *apicibus* rotundis albicantibus dorata continent, ac *stylum* tenue, albicantem, seu viridi-dilutum, bifurcatum, viridi globulo, qui ex calyce rotundo emergit, ac primordium fructûs est, insidentem, odoris fortis non injucundi. Floribus succedunt *baccæ* rotundæ, quæ cum immaturæ sunt coloris viridi-diluti, maturæ autem magis fusci seu nigri, intus officulum rotundum continentes.

Semel in anno fert flores & fructus.

Vires.

Decoctum totius plantæ in fomentis & lotionibus capitis totius corporis, & speciatim arthriticis conducit.

Radix contrita & epota cum aqua lienteria conducit; item cortex contritus & mixtus cum melle in cataplasmate. Radix cum aqua marina cocta sedat dolores podagra.

Oleum ex radicibus, aut potius earum corticibus extractum, tenue est & clarum, coloris aureo-flavi & rutilantis, odoris vegeti & pergrati, saporis subacris & subamari, prodest in febre frigida, uti & doloribus ventris flatulq; discutit unctum in partibus affectis.

C A P. XXX.

Draco arbor Clus. Ger. J. B. C. B. Park.

Clus.

PRocera est arbor, Pinum procul intuentibus referens, adeo æquales semperque virentes sunt rami. Hujus *truncus* crassus, octo aut novem cubitales ramos, æqualiter nascentes & nudos, sustinet, qui in summo fissi in alios ternos aut quaternos ramos, cubitales aut paulò ampliores brachialisque crassitudinis desinunt, nudos item & sine foliis, in summo gestantes capita plena cubitalium *foliorum*, unciali latitudine paulatim in mucronem desinentium, mediâ costâ densiore & eminentiore, ut in Iridis foliis, tenuium & rubentium in lateribus: mucronem planè repræsentant ea folia, semperque virent, & Aloes vel Iridis modo invicem amplexando nascuntur. Truncus perquam scaber multis rimis dehiscit, humorèque fundit per caniculæ æstus, qui in rubram lachrymam densatus, Sanguis Draconis appellatur, ob quam sanè causam arborem hanc Draconem nuncupavit Clusius. Materia trunci firma est, ferrumque difficulter admittit, quòd veluti fibris transversim & obliquè excurrentibus constat: at rami cum multo succo prægnantes sint, satis facilè cædi possunt.

Locus.

Olyssipone primùm vidit Clusius post monasterium S. Virginis à Gratia.

Ramus fructifer ab hac arbore avulsus, & ad Clusium ab amico quodam missus, pedali ampliorève longitudine erat, cui inhærebant alii ramuli multo fructu racematim compacto onusti. Fructui color flavescens, sapor aliquantulum acidus, magnitudo exigui Cerasi. Eum in summis capitibus nasci verisimile est, ut in Palma dactyli nascuntur, spathâ tamen ut illa includi non intellexi, inquit Clusius. Hujus porro arboris recentia capita tenella sunt, & humilium Palmarum sive Chamærrhiphes modo, cujus cerebrum in deliciis est, edi possent, nisi amaritudo prohiberet.

Sanguis Draconis.

In insula *Portus sancti* (è Canariis una est) propè Maderam provenire auctor est Aloysius Cadamustus: in insula Madera Thevetus: in colore baccarum differunt. Nam hic flavum dicit, cui subscribit Clusius; ille Venerum, id est, cæruleum; quæ quomodo conciliari possunt, inquirant alii. Cæterum Sanguis Draconis Officinarum Gummi est seu Resina obscure rubra, igni admodum facile liquefscens, inque eum injecta flammam concipiens, non tamen luculentam; compressu aut attritu colorem rubrum sanguineum, seu cremesinum vegetum, reddens; agrè tamen & difficulter liquore quovis, seu aqueo seu oleoso, solvitur sive permiscetur.

Vires.

Adstringendi vi pollet, ejusque usus non infelix est ad muliebres & dysentericas fluxiones, cruentas excreationes, firmandos commotos dentes & roborandas gingivas. *J. Bauhinus se nullam insignem vim animadvertisse scribit in legitima ad reprimendos fluores sanguinis.* Aurifabris & Gemmaris usum ejus esse scribit Parkinsonus ad encausta, & suppositi pro folio, (ut vocant) ad gemmas & lapides pretiosos illustriores & nitidiores repræsentandos: Vitriariis etiam ad vitra colore cremesino tingenda, pro fenestris, &c.

Sanguinem Draconis Recentiorum Cinnabarin Dioscoridis esse docti pleriq; existimant. Cinnabaris recentiorum Antiquorum est Minium.

Plinius

Plinius & Solinus, qui Cinnabarin Indicam sanguinem seu saniem esse Draconis elisi Elephantorum morientium pondere, permixto animalis utriusque sanguine tradunt, mercatorum fabulis decepti ita credidisse videntur. *J. B.*

Aliorum erroribus refutandis non opus est immorari, cum veritate detecta sponte sua concidunt.

Tacori folia Draconis arboris similia describit * Clusius, cubitalis vel etiam bicubitalis longitudinis, uncialis verò latitudinis infima parte, deinde paulatim in mucronem gracilescencia. Incolas ** Exot. l. 2: c. 21.* [Kayana & Wayapock, ubi nascebantur] aqua macerare dicebant, contundere, & in tenuia stamina diducere Lini aut Serici instar, quin & funes ex illis torquere ad tigna in suis fabricis colliganda idoneos.

Arborisne an alicujus alterius plantae folia essent non adscriptum.

Pro fabula habeo cum Parkinsono & Lugdunensi quod tradit Monardes de Dracunculi figura hujus arboris fructui à natura insculpta. Fructus Draconis arboris Olystipponè ad Clusium missus Cerasi erat magnitudine aut Oxomyrsines, rotundus, tenui pelle contextus; qua sublata ossis nucleus conspiciebatur, qualis est in fructu Rusci, sed is nullam animalis, nedum Dracunculi tanto artificio fabricati figuram referebat. Verum rotundus erat, & lavis, & totus ossis, uti dictum.

SECTIO III.

De Arboribus bacciferis fructu polyphyreno.

MEMBRUM PRIMUM.

De Arboribus bacciferis fructu diphyreno seu gemino in singulis baccis nucleo.

CAP. I.

De Jasmino seu Gelsemino.

Jasminum praevis Botanicis incognitum flore ex oblongo tubo in quinque laciniis expanso totidem folia emulantes, perquam odorato foliis pinnatis, bacca dicocca ab aliis fruticibus bacciferis distinguitur.

1. *Jasminum album* Ger. Park. parad. *vulgatius flore albo* C. B. *Jasminum sive Gelseminum flore albo* J. B. *White Jasmine, or Jessima.*

J. B.

Longissimis & lentis, licet tenuibus viminibus, & nisi sustententur appositis pedamentis prociduis donatum est, cortice viridanti intectis. *Folia* septem ad nervum alligantur, acuminata, vicie foliis fere paria, glabra, atro-virentia. *Flores* velut in umbella, suavissimi odoris, ex oblongo, gracili tubo in calathum quinquepartitum explicantur, colore candido. *In frigidioribus regionibus marcescunt flores nullo succedente fructu, unde nonnulli fructu prorsus destitui, securè nimis affirmarunt, quos & nos olim secuti in Catalogo plantarum Cantabrigiensium idem tradidimus.* Verum nunc melius edocti tum à Domino P. Hermanno, tum à Sr. Triumfetti Romano, fructum proferre, nimirum baccas subvirides *semina* rotunda, nigro circello notata continententes agnoscimus.

De loco hujus natali nihil certi traditum invenio, sed ut rectè Lobelius in horticorum angulis apertis & pro prædiorum cavædis furculo pangitur, adque ornamenta pergularum pedamentis erigitur ad fornices. *Locus.*

Jasminum album sicut odore fragrat, ita viribus multis pollet. Oleum ex floribus confectum *Vires.* crudos discutit humores, frigidis ac catarrhosis confert, & hyberno tempore utile est. Quibus autem temperatura contigit calidior, his dolorem excitat capitis, & si diutius odoretur, periculum adfert sanguinis è naribus profluvii. Præcipua ejus utilitas ad contractos induratosque artus, articulos, tendines, nervosque calefacit, emollit, aperit. Uteri morbos arceat non solum hypogastrico & locis muliebribus illitum, sed etiam potu aut enemate usurpatum. Simili modo prodest & doloribus colicis quos frigidus & viscidus humor concitavit. Præcipuus florum usus est ad diapasmata & odoramenta, ad Chirothecas & linteamina odore suavissimo imbuenda.

2. *Jasminum sive Gelseminum luteum* J. B. *humilius luteum* C. B. *Jasminum luteum* Ger.

J. B.

Jasmini vulgati ritu fruticat, virgultis viridantibus, angulosis, striatis; in quibus *folia* aliàs terna, Polemonii Monspeliensium ritu, sed acutiore, firmiora quam in albo, interdum duodecuplo majora, ad Trifolii bituminosi culti folia magnitudine accedentia, aliàs verò pinnata ex una duabùve conjugationibus costæ annexis, impari semper uno alam claudente. *Flores* eo ordine & situ quo in *Jasmino*

Jasmino five vulgato, five Hispanico, foliis obtusis luteis. *Fructus* mediocris magnitudinis, niger, oblongus, bina continens *semina* magna: nigra, oblonga, quæ se mutuo spectant plana, altera parte modicè globola.

3. *Gelsemium Indicum flavum odoratissimum* Ferrar. horticult. *Gelsemium sive Jasminum Indicum flavum odoratiss.* Park.

Ferrar.

Lævi cortice, Amarantum referente purpurat: in duo fermè cubita attollitur. Ab imo caule ramofus, pluribus virgis, itidem in ramulos brachiatis, fruticat. *Folia* vires saturato, splendidoque colore conspicuis, oblongis, Punicæ Mali foliorum instar duriusculis, densis, non incisis, non deciduis, binis ternisve in singulos ramulos coeuntibus, alarum aspectu per virgarum latera explicatis. *Flores* autem flavet omnino aureis, vulgaris Gelsemini simillimo pediculo innixis, per summum ramorum in umbellam diffusis, Hispano Gellemino minoribus, diutius vernantibus, invalescente cum stirpe majora quotannis incrementa capientibus, ejus floris, quem vulgò Saponariam vocant, facie, retusis, suavissimè olentibus, arido etiam è cadavere odoratam animam spirantibus. Post florum gemmas *baccis* gravescit, minuscultas oleas magnitudine, primòque virore exæquantibus, à maturitate deinde flavescentibus, maturæ instar uvæ translucentis, inclusumque nigellum & longulum, quale pyra includunt, semen indicantibus, hic præterea solitariis planèque unionibus, illic gemellis & coherentibus.

Culturam exigit cum Hispano communem. Humorem imprimis amat & Solem. Gelidam Septentrionis animam odit, imò etiam quodcumque hyemale frigusculum in tantum reformidat, ut viridissima folia luteo pallore tingat, corticem lævorem ac robore decorum minutim granosè luridèque scabie asperet ac decoloret, proserpente demum ariditate citò senescat & pereat. Nec frigora tantum horret, sed per æstivos fervores sitientibus herbis cæteris expedito guttatimque propinato ætheris cœli necesse læditur. Etenim floris folia vel levissimo roris aspersu pallescunt, assiduo etiam infusu exalbescunt.

Ramis submerfis propagatur: modum vide apud auctorem.

4. *Jasminum luteum vulgò dictum bacciferum* C. B. *Jasminum luteum sive Trifolium fruticans, alia Polemonium* Park. *Polemonium sive Trifolium fruticans* Ger. *Trifolium fruticans, quibusdam Polemonium, flore luteo* J. B.

J. B.

Vario implexu serpit radix alba, ac ex pluribus progerminat locis; unde tricubitalis assurgunt ramis, angulosis, virides, in quibus alternatim furculi surgunt, *folia* producentes læto virore splendentia, terna fere, ut in Trifolio: singulæ portiones ad Rutæ vulgaris portiones accedunt, sapore ingrato & fervido. In ramulorum extremis *flores* oriuntur Jasmini facie vel Arthriticæ sive Primulæ veris, quinquepartiti, lutei. His decidentibus succedunt *baccæ* satis magnæ, rotundæ, rubræ, in quibus continetur *semen*, simile fere Pifo vulgari minori, intus album, ingrati saporis.

Circa Monspelium in sepibus observavimus, necnon prope Scalem in regno Neapolitano. Florentem vidimus (inquit J. Bauhinus) mensè Martio, Aprili, Maio & Junio; baccas autem ferentem copiosè mensè Augusto, quæ per Autumnum & hyemem durant.

5. *Jasminum humilius magno flore* C. B. *Hispanicum flore majore, externè rubente* J. B. *Catalanicum* Park. parad. *Candistorum majus* Ger. Pitsjegam Mulla H. M. P. 6. T. 52. p. 91.

H. M.

Ramis est paulò firmioribus, & Vitis modo luxuriantibus. *Folia* è contrario sibi positis furculis in singulare folium latiusculum exeuntibus, innitentia habet tergemina, cæteris minora, parum elongata, in cuspidem angustam deducta.

J. Bauhino foliorum conjugationes tres quatuorve cum extremo impari alam complent, at singularia folia ex oblongo rotundantur, non in mucronem, vulgari more desinunt, hisque latiora propius plerumq. se mutuo contingunt, extremumque adeo folium impar contractius ac brevius quam in vulgari existit.

Foliorum superficies glabra & plana est, averfa verò facies costa eminente & in plurimos subtiles diducta venulas dotatur. Sapor amarus, color è viridi nitentior. *Flores* septem octòve è calyce quinque inciso in cacumine furculorum erumpunt, quinque constantes petalis, ex angusto patulis, nonnunquam ad oras purpurascensibus. Gemmæ oblongæ è purpureo albicantèque colore rubent. Inter *stamina* bina, pusilla, albidula, flavescentibus ornata capitulis *stylus* candidus oblongo apice albo erigitur. Odore fragrantissimo omnibus præstat speciebibus.

Locus.

Arenarum amans in sylvis ad *Ambalacatti* non modò, sed & in hortis frequens est. Semper folia habet uti & flores.

Vires.

Cortex cum foliis ex oleo butyròque coctus, donec in his unguenti crassitudo fiatulceribus & abscessibus phagedænicis medetur.

6. *Sambac Arabicum sive Gelsemium Arabicum* Alpin. plant. Ægypt. *Jasminum sive Sambac Arabum Alpino* J. B. *Syringa Arabica foliis Mali Aurantii* C. B. * *Nalla Mulla* H. M.

* P. 6. T. 50. p. 87.

H. M.

Frutex hic humi serpit, convolvuli instar quævis objecta furculis rotundis, viridibus, lignosis, geniculatis, minutissimis & raris pilis obfritis, obvolvens.

Alpinus etiam *Fruticem* hunc sarmentosum esse scribit, qui sarmentis serpendo aliis se extollit. At quomodo hæc conciliari possunt cum accuratiss. Vestingii notis, qui eam adolere affirmat stipite robusta atque adversus fortuitorum imperum firmissima, quæ vernis quaternisque cubitis in altum porrigitur? Math. Cuccini literis ad Clusium, plantam hanc ad duorum cubitorum vel quatuor pedum altitudinem crescere scribit.

scribit, cujus stipes infima parte pollicari est crassitudine, solida materia constans, & que difficulter scindi possit: is duobus digitis super terram, aut paulo amplius, in tenues & longiusculos ramos dividitur. Vellungius etiam ramos flexus omnes facili obsequio admittere tradit.

Radix albicat. Folia latiora, in cuspidem exeuntia, contextu solida, rigida, glabra, virore utrinque nitentia, numero bina, brevis & crassis inhærent pedunculis; intermedia costa venas è viridi flavescens quaquaverlum spargit frequentissimas. Odor ipsis nullus, sapor amarus est.

Alpinus folia Mali Aurantii proxima ei attribuit. Clusius non dissimilia Syringæ albæ foliis sibi videri scribit, teneriora tamen & in ambitu non crenata semper ex adverso nascentia, alternatim.

Ex novies inciso calice angustissimo furculorum summitatibus innituntur ad tres numero aut plures flores albiissimi septem, octove, sæpius decem constantes petalis, parte anteriori strictioribus & inflexis. Stamina duo flavo apice donata unâ cum stylo parvo virenti eminent. Ipsi autem flores altero ab apertione die inarescentes rufescunt.

Pr. Alpinus simplicem octo petalorum in flore ordinem exhibet; at ego (inquit Vellingius) duplicem sæpius agnovi, nec octo, sed decem aut duodecim petala rosea serie breviora tubulo digesta. Caccini flores nunc decem, modo duodecim foliis constantes, & quando minimum novem, duplici serie dispositis observavit, odoratissimi Jasmini Hispanici odorem etiam superantes, vel quasi storum Mali Aurantii & storum Jasmini Hispanici simul permistorum odorem referentes; quâ similitudine Vellingius etiam storum odorem comparans cum Caccini convenit.

Vespertino tempore ob gratissimum odorem in foro empti à mulieribus in corollas & varia ornamentorum genera colligantur, quinimo ethnici in sacrificiis eos adhibere sunt consueti. Maxima anni parte florifera, per univèrsam Indiam in hortis colitur. Fructus vel rarò, vel adultiore demum ætate ferre solet.

Florum usus est magis ad ornatum corporis quàm ad sanitatem, nihilominus parant oleum quo utuntur ^{Vires & Usus.} mulieres in balneis ad uterum calefaciendum & laxandum: ut partum etiam faciliorem reddant hoc oleum & bibant calidum & ipso liniunt etiam extrinsecas uteri partes. Utuntur quoque eo exterius inungentes thoracis regionem, cum per os ipsum calidum bibentes ad tussim anhelitibusque difficultatem, & ad pleuritim lethalem, & ad peripneumoniam, atque ad dolores vehementes stomachi, intestinorum atque uteri. Parant hoc nostri unguentarii ex dulcibus Amygdalis, vel Sefanni seminibus, ex quibus odore storum Jasmini imbutis oleum expriment valde odoratum. Alpin.

Inseritur Jasmino vulgari.

7. Hudda Mulla H. M. P. 6. T. 51. p. 89. Gelseminum vel Jasminum Catalanicum multiplex Park.

H. M.

Convolvuli more, unde & Convolvulus domesticus dicitur, ramis suis in longitudinem mirabilem protensis, rotundis, ligno medullâque virente, & pilis brevibus obstitis, vicina corpore amplectitur. Folia plana, glabra, crassiora, virore utraqûe parte nitentia sub obscuro, in obtusum desinentia, costis è viridi prædita eminentibus, pedunculis crassis, curtis, interius planis ramis adherent. Flores polypetalis, candidi, flosculis hic illic interpersis viridibus; ob gratissimum, qualem & flores Mulla vel Mogari fundunt, odorem avidissimè expetuntur.

Cultura & usus Nallæ-Mullæ eadem est.

Rabidi canis morsus contrita & oleo fricta externè applicata folia sanant. Veneno serpentino radix cum Calamo aromatico ex Oryzæ aqua decocta occurrit.

Planta hæc ex sententia D. Comelini, à proximè præcedenti nihil differt, nisi quòd duplices vel plenos ferat flores. Idem & nobis videtur.

8. Tsjeni-Mulla H. M. P. 6. T. 49. p. 85. Jasminum Indicum flore albo odoratissimo.

H. M.

Frutex hic ramusculos decussato ordine habet geminos, è spadiceo virentes. Folia oblonga, acuminata, crassa, mollia licet, glabra, superne intense virentia, inferne dilutiora, utrinque nitentia, gemella pedunculis curtis inhærent, mediâ eorum costa viridi, supina in parte eminente. Sapor odorque nullus. Suavissimi odoris flores pentapetalis, albi, quinque antheris grandiusculis erectis exornati conspiciuntur.

Crescit locis montanis ad Calare & Perate-vidi. Usus hæcenus ignoratur.

Lecur.

9. Tsjiregam-Mulla H. M. P. 6. T. 55. p. 97. Jasminum Indicum flore polypetalis exalbido, fructu minori.

H. M.

Frutex est hominis adæquans altitudinem, rotundos, durios, geniculatos latissimè dispergens furculos, qui novelli minutissimis pilis obteguntur. Folia è viridi nitentia, glabra, lævia, costâ in superiore eorum parte uti Nallæ-Mullæ striata, gemina, fibique è contrario immediatè opposita in geniculis proveniunt: suntque oblongiora, anterius in angustum contracta, in cuspidem longiore deducta, in oris crispata, ad petiolum verò strictiora: Sapor ipsis amarus, odor nullus. Flores exalbidi numero ternario aut quinario, è calyce sex plus minus incisuris distincto protuberantes, sex, septem, quinimo octo constant sæpe petalis, angustis, tenuibus, extrorsum in oris valdè crispatis. Stamina duo breviora stylisque eodem ac in præcedentibus sese habent modo. Fructus infidentes calyci, Ceraforum minorum modo glabri, nigricantes, pelliculâ tenui, carne molli, è rubro nigra ac subdulci constantes, semen rotundum, ex albo internigrans & pilosum continent.

Ob jucundissimum & suavissimum odorem storum, è quibus mulieres coronas sibi faciunt, in hortis colitur, nunquam flores aut folia dimittens.

Vires.

Folia oleo incocta balsamum fundunt, si capiti inungatur, oculorum quævis tollens vitia, & visum corroborans: horum pulvis cum Croco ac pinguedine cuti illitus pruriginem ejus demit: ex radice ad peculiarem usum exprimitur oleum.

10. *Katu Pisjegam-Mulla* P. 6. T. 53. p. 93. *Jasminum Indicum flore polypetalò, candido, oris rufescentibus.*

H. M.

Mulle seu *Jasmini* species est, & similis *Nalle-Mulle*, sirculis solummodo languido virore in fuscum vergentibus. *Folia* dissimili magnitudine ac figura, modò oblongiora, sine cuspidè tamen, modò latiora, contrariis inter se semper pediculis opposita sunt, ante alia virore obscuro nitentia, sapore amara. *Flores* septem, decem, imò nonnunquam undecim petalis, è longo aculeatis, præ cæteris quoque angustioribus, in orbem expansis, è calyce virenti, senis incisuris distincto, candidissimi, quamvis in oris clementer rufescentes, paulò latiores quàm *Tsjeregam-mulla* prodeunt. Præter *stamina* duo colore ad virorem inclinato, oblongis, croceis, planis *apicibus* prædita, *stylus* intermedius albicans, elongato, viridi & crassiusculo ornatus capitello, è gemmula, quæ huic flori conica & rufescens est, assurgit: odor jucundissimus.

Locus & Tempus.

Arenoso crescit solo ad *Cranganoor* & *Catoer*, aliisque locis pluribus. Sempiternâ virescens. Floret mensè Junio Juliòque.

11. *Katu-Tsjeregam-Mulla* H. M. P. 6. T. 54. p. 95. *Jasminum Indicum flore polypetalò candidissimo, fructu majore.*

H. M.

Arbucula isthæc caulis est subvirescentis & lignosi. *Folia* situm & figuram eandem ac *Tsjeregam-Mulla* obtinent. *Flores* iidem candidissimi, in odori equidem, septem, octove stricis, protentis, aculeatisque petalis, ex perianthio angustiori & in summitate complanato, plures numero sirculorum cacuminibus innituntur, quod in *Tsjeregam-Mulla* secus sese habet. *Fructus* iidem ut in *Tsjeregam-Mulla*, sed majores.

Locus.

Loca amat alpèra & saxosa montanàque. In *Cranganoor* & *Coilan* plurima est; omnibus horis frondifera simul & florifera.

Vires.

Hujus folia ex oleo cocta oculorum tollunt vitia. Radix verò cum Calamo exhibitâ aromato optimè cujusvis serpentis moribus medentur.

12. *Katu-Mulla* H. M. P. 6. T. 56. p. 99. *Jasminum Indicum flore pentapetalò candidissimo fructu Tsjeregam-Mulla.*

H. M.

Arbucula est hominis altitudinem vix excedens. *Rami* duri, vetustiores è rubicundo fusci sunt. *Radix* capillaris, rubra, in latum spatium. *Folia* longiora, anterius stricta, in cuspidem exeuntia, densa, glabra, supina parte è fusco nitentia, pronâ candida, venâ recta in parte eminente: faporis sylvestris, odoris nullius. *Flores* albisissimi, quinque, uno è latere rotundis, crassiusculis, extrorsum replexis constantes petalis, è calyce satis arcto, quinque incisuris emergentes, *Tsjeregam-mulla* proximi sunt: unâ cum duobus exilibus capitatisque staminibus, subalbidis, è capitulo fructus primordium constituyente prodiit *stylus* bifidus, in summitate leviter rufescens. *Fructus Tsjeregam-mulla* possunt videri.

Locus.

Locis gaudet arenosis, & provenit in *Oediampera* & *Ansjecaimaal*; sempiterna fronde: Quintili autem Sextilique mensibus floribus exornatur.

Ufus.

Succus foliorum olei infervit coctioni, & præterea nullum præstat usum.

* P. 4. T. 47. 48. p. 99.

13. *Rava-Pou* * H. M. Seu *Jasminum Indicum bacciferum flore albo majore, noctu olente, vel Arbor tristis de die altera.* D. Comelin.

Arbor est procerâ, *candice* crasso, denso, albicante; cortice obducto atro-purpureo; glabro, inodoro, insipido, necnon ramulis atro-purpureis, intusque fungosis, ceu frondibus umbrosis in latum diffusis, ornato. *Radix* albicans, rufo cortice tecta, inodora, faporis adstringentis. *Folia* geminata ordine decussato rotundis, rufis ac lanuginosis petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, mollia, glabra, densa, splendens, supernè atro-viridia infernè subviridia; costa media crassa, rotunda, alba. *Flores* in ramis tenerioribus nascuntur, pediculis oblongis, rufis ac lanuginosis, è foliorum interna sede prodeuntibus inhærentes, copiosi, hoc est, terni, quaterni aut plures simul ferè congesti, candidi, *Jasmini* aut potius *Hyacinthi* tuberosi floribus forma, magnitudinèque pares, similibusque foliis, ut illi, constantes, sed pleniores, multiplicique foliorum texturâ, odoris fragrantissimi, & haud multum à *Jasmini* aut *Tuberosæ* florum odore dissimiles. Solent autem noctu in flores explicari, & oriente Sole, simulatq; ab ipsius radiis illustrari incipiunt, illico decidere, vel antipathia quadam, vel præ nimia succi tenuitate, quem radii Solares absorbunt; nam quos Sol non attingit diutius in arbore hærent. Floribus *fructus* nonnunquam succedunt, globosi, virides, exiguo à latere umbilico præditi, tenuique cortice cincti: huic lignosus subest cortex, *nucleum* includens oblongum, rotundum, albicantem, faporis amaro-dulcis & adstringentis.

Locus.

Non provenit sponte in Malabar, sed aliunde advecta est. Semper virescens, fragrantissimòsq; fert flores, qui Sole occidente explicantur, & oriente decidunt.

Vires.

E foliis hujus arboris in aqua coctis potus conficitur, qui mulieribus parturientibus exhibitus partum accelerare dicitur. Cortex in pulverem redactus, & ulceribus inspersus luxuriantem & fungosam carnem exsiccat & tollit.

Hortus Leydenis *Herman*. habet *Jasminum Americanum trifolium odoratissimum flore albo.* Et *D. Walsus* nuperimè recepit *Jasminum novum latifolium ab Insulâ Barbados dicta.*

CAP.

C A P. II

De Ligustro.

Ligustrum à ligando dici verisimile est, quia virgulta ejus ob lentorem & gracilitatem facile hęcantur & circumvolvuntur.

Ligustrum vulgare non esse Cypren Græcorum probatur, quia nec in arboream magnitudinem unquam excrescit, nec folia ejus capillum rufent: quæ Cypri apud Dioscoridem notæ sunt. Unde neque *Alcanna* seu *Heme* Arabum esse potest, cum Arabes plerq; sua de Alcanna ex Dioscor. capite de Cypro transtulerint.

Floribus racemosis albis, baccis nigris dipyrenis, viminibus lentis ab aliis fruticibus distinguitur.

A. 1. *Ligustrum* J. B. Ger. *vulgare* Park. *Germanicum* C. B. *Wibet*, or *Wimpzint*.

f. B.

Frutex est elatior, radicem hinc inde per obliquum spargens, crebris virgis lentis & in ramos divisis constans, cortice cinereo obtectis; præsertim verò stipites & rami crassiores tali cortice vestiuntur: nam ramuli virides sunt, materie albida, dura. *Folia* bina adverso situ ex intervallis oriuntur, oblonga, angusta, figura ad Salicis folia quodammodo accedentia, sed breviora, crassioraq; atro-virentia, lævia, nitentia, gustu acri & subamaro, non sine adstrictione. *Flores* in ramorum summis profert suaviter olentes, candidos, racematim congestos, quorum singuli quaternis, quinis aut fenis foliis constant, *apicibus* ex luteo herbidis, qui decerpti statim flaccescunt, quos excipiunt *baccæ*, racematim quoq; in pyramidis figuram aggestæ, *Hederæ* baccis minores, læviores ac nigriores, *Juniperinis* æquales, initio virentes, per maturitatem nigricantes, continentes bina grana, hinc gibba, inde compressa, cortice spadiceo, carne exalbida, vel digitorum levi pressu fragilia; sapore amaro ac injucundo, quamvis quibusdam aliquid dulcedinis habere videantur.

Variat interdum, adnotante Trago, floris colore luteo; sed rariùs. Foliis argentatis & auratis. *Breyer*.

In sylvis, vepretis & sepibus frequens est Angliæ, Germaniæ, Galliæ, Italiæ, &c. Floret tota *Locus*. ferè ætate.

Foliorum decoctum, eorūmve aqua destillata commendatur ad ulcera & inflammationes oris gar- *Vires*. garifatu, ad carbunculos, pendendorum ulcera, & ambusta collutu. Flosculi aceto macerati, fronti, impositi capitis dolorem sedant.

Acinis Ligustri maturis quidam rubello vino nigrum inducunt colorem. Solent etiam illi tam nigrum quam Venetum colorem præstare, quo nomine ab his qui chartulas lusorias aliasve picturas variis coloribus illuminant leguntur.

Hymæ baccis vescuntur aves, præsertim Merulæ ac Turdi. Frutex propter lenta & flexibilia vimina, furculosq; densos, & folia hilarè virentia ad topiarias scenas expetitur, quas non inelegerant convestit. Rectè Laurembergius, Inter omnes frutices arbores & herbas nihil est quod in tot figuras & elegantias effingi, flecti aut formari tondendo queat ac Ligustrum. *Horticult.* l. 1. c. 30.

Vires à Mathiolo Ligustro traditas ab eo potius effictas rationabiliter, aut aliunde mutatas censet J. B. quam experimento cognitatas. Ex gustu (inquit) quivis facilè vel mediocriter versatus unicuiq; plantæ vires probabiliter assignare possit. At pro veris & compertis prodere non debet.

2. *Ligustrum myrtifolium Italicum* C. B. Park.

C. B. prod.

Hoc ad Ligustri vulgaris modum excrescere & in ramos brachiari audio. *Rami* rotundi sunt, læves, nonnihil rufescentes. *Folia* atro-virentia, vulgaris foliis & latiora & longiora. Myrti Ligustri folio nomine Patavio habuit C. B.

Ligustrum fol. laciniatis ad Syringas pertinet.

3. *Ligustrum Orientale, sive Cyprus Dioscoridis & Plinii* Park. *Aegyptium, Cyprus Græcorum, Elhanna Arabum* J. B. *Lig. Aegyptiacum latifolium* C. B. *item Lig. Agypt. Angustifolium* ejusdem.

Fruticis potius vegetioris quam arboris proceritate adultam in villis [Ægypti] inquit Vessingius, passim compertam habui, confusa ramorum sylva, cultorum negligentia latius implicitam. Olivæ foliis non absimilia producere vidi, sed latiora, & sub grato virore magis tenella, sapore acidulo subadstringente: nec ternis tantum quaternisve ordinibus tanquam alis, sed pro virgularum longitudine denis, duodenis, pluribusque ramorum latera stipant; hæc tamen ut inferiora folia amphora, ab his succedentia deinceps ad extremum usque rami paulatim minora conspiciantur, *μυρτιλλο* circa apicem vix ullo superstite. *Flores* Alpino coloris cinericei non albi, Sambuci floribus proximi, minores tamen; Rauwolfio ex luteo pallidi sunt, odoris suavis, admodum acuti, Moschi: concolores floribus baccilli. [Semen ei pulchellum, spadiceum, pyramidale trigonum eleganter exprimens, basi ita æquali ut surrectum latrunculi instar stet.] J. Bauhino Baccæ numerosissimæ, nostratis Ligustri baccis ferè pares, magis sessiles, coloris cinerei ferè [in sicca] quatuor decussatas impressiones ostentantes, semine referatæ copiosissimo, minuto, Melochiæ & figurâ angulosâ & magnitudine æquali, coloris ruffi, sæporis strenuè adstringentis, idque citra omnem morsum.

C. Bauhinus Cyprum seu Alcannam Rauwolfii, à Cypro Alpini separat, partim ob diversitatem figurarum, partim quia Alpinus florem subcinereum Sambuci floribus minorem Elhannæ suæ tribuit.

tribuit. Verùm quod ad figuras attinet, Alpini iconem damnat Veslingius & vitiosam esse ostendit; neque florum color aut magnitudo multùm diversa describitur à Rauwolfio & Alpino; ut eandem ab utroque plantam descriptam non dubitemus.

Locus.

Ægypti incola est, ibidemq; omnibus notissima. A Turcis & Mauritanis ob suavem odorem molchi annulum quem flores exhalant magni fit, & diligenter custoditur, nè hyeme pereat.

Vires.

Cypri folia ex Diosc. adstrictoriam vim habent, quare oris ulcera, & aphthas ipsas commanducata medentur, [item ulcera capitis manantia, & collectiones & condylomata. *Plin.*] & illita tum fevidis alius inflammationibus, tum etiam carbunculis profunt. Eorundem decoctum igni ambustis & luxatis applicatur. Rufant & capillòs trita & illita folia, sive in Struthii succo maduerint. Flos ex aceto tritus & fronti inductus capitis dolorem sedat. [Folia aut eorum succus stomacho illinuntur & vulvæ concitata. *Plin.*] Idem combustus in cruda olla nomas sanat, & putrescentia ulcera per se & cum melle. Succus Cypri nervis, articulis, & algoribus prodest. Acini contra phthiriasin, item contra intertrigines utiles: sanant & gallinaceorum pituitas. Cæterùm quod ex flore preparatur Cyprium unguentum, (oleum vocat Plinius) odoratum est, ac nervos exalfacit ac molliat, siquidem ferventi naturâ præditorum medicamentorum mixturam accipit.

Addit Paulus Cyprium aptè remediis hęc admisceri quæ ad lienem conficiuntur. Hęc ex Verteribus.

Magni porro Ægyptiis (ut scribit Bellonius) ex Cypro reditus. Folia enim siccata in pulverem redigunt ad tincturas flavas. Nam per totum Turcicum Imperium consuetum fœminis manus, pedes, partèsq; pilosas flavo rufoque colore tingere; viris verò eodem unguis rufare: additòque alumine capillos pueris tam maribus quàm fœmellis inficiunt; necnon equis pilos, pedes, muscarium. Regionum illarum fœminis decorum habetur, femora, epigastrium partèsq; pudendas flavo colore tinctas habere, id quòd hoc pulvere efficiunt balneo egressæ: Tunc enim tinctura facilius imbibitur.

Veslingius flores *Elbame* mulierum [in Ægypto] potissimùm delicias esse scribit, canistrisque plebis in balinea deferri, in quibus illar, lymphata, dicam an lymphatica: totos dies inguni cuticulaque perpoliendæ operam dant. Decocto foliorum in aqua simplici crines desuantes firmant, & ingratum pediculorum sodalitium excludunt.

Eodem illo unguibus hemicycli forma diutius hærentem notam appingunt: atq; ut olim Conscripti Patres lunulatis caligis ordinem suum, sic illar lunulatis unguibus nescio quod elegantiar specimen profiterentur, aurantii mali colore conspectiores.

Folia apposita in usu frequentissimo sunt ad dolorem capitis. *Alpin.* Ex pulvere foliorum cum aqua multâ paratur emplastrum ad pedes exsudantes ferentèsq; exsicandos efficacissimum, [pedibus appositum & per horam retentum.] Pulvere etiam hoc ad ulcera oris gingivarumq; & pudendorum maximè utuntur.

Duas Ligustri Indici species proponit Bontius quem consule. Una est Alcanna, altera est Ligustrum Indicum *Garcie* Negundo dictum.

C A P. III.

De Alno nigra baccifera.

A Foliorum similitudine Alni nomen adepta est, quamvis à vulgari Alno toto genere diversa, cum baccifera sit. Folis latis subrotundis, baccis nigris, vi cathartica, ab aliis fructibus discretu facilis est.

A. 1. *Alnus nigra baccifera* J. B. C. B. *nigra sive Frangula* Ger. *Frangula sive Alnus nigra baccifera* Park. *The black Alder-tree*.

f. B.

Arbuscula est quæ complures à radicibus rectas edit virgas, sex vel octo cubitos plus minus altas, pollicaris crassitudinis, in ramulos tenellos divisas, cortice exteriore quidem fusco, sed glaucis maculis asperso, quo detracto alius apparet croceo tingens. Ligni materies candida & fragilis, medio tenuis rufescente quadam medullâ facta. *Folia* ad Alnum accedentia, vel, ut vult Matthiolus, Corni & Virgæ sanguineæ, per ramos, ex oblongo rotunda, in mucronem obtusum desinentia, atro virore nitida, nervosa, ex quorum alis *stosculos* coacervatos profert, sed singulis singulos pediculis nixos, parvos, pallefcentes; *baccis* succedentibus, primùm virentibus, dein rubris, demum nigris, ingrati planè saporis, [Tragus malignum dicit] in quibus grana bina Lentibus majora, compressa, in quibus nucleus. Radix per summa cæspitum vagatur.

Locus.

In sylvosis udis per sæpe reperitur tum in Anglia, tum in exteris regionibus. Floret Maio, Septembri & Octobri fructum maturat.

Vires.

Flavus hujus arbusculæ & medius cortex, tritus cum aceto, & scabiei illitus, intra paucos dies illam sanat & exsiccat. Estque hoc experimentum singulare. Idem in aceto decoctus putridis dentibus collutione prodest. Cortici vis inest non modica tum exsolvens tum adstringens; ideòque Rhabarbari modo alvum ducit, & viscera roborat: idem bilem & pituitam expurgat, quin etiam hydropicorum aquas ducit. Decoquitur cortex cum Eupatorio comm. Pontico Abinthio, Agrimonia, Cuscuta, Lupulo, Cinnamomo, Fœniculi, Apii, & utriusque Intybi radicibus ad hydropem, malum corporis habitum & Ictericam: daturque potandus ita affectis ʒv. pondere. Cortex ab arbore delibrari debet in ipso statim Veris principio, & in umbra sicari, siquidem viridis vomitiones movet. Quod nè faciat etiam decoctum duobus tribusve diebus quiescat oportet, donec flavus color in nigrum vertatur. Casp. Hofmanno corruptio hic subolet.

Dodonæus

Dononæus ob violentiam purgationis corticem hunc Rusticorum medicamentum appellat: expurgat enim (inquit) non modò per inferiorem sedem sed etiam per vomitum cum magna ventriculi perturbatione & molestia.

Novi (inquit Schwenckfeld.) ejus usû Agricolas hydropicos factos & pæne suffocatos fuisse repentina malignæ materiæ repercussione. Eapropter ab ejus usû abstinendam suadeo, nisi probè fuerit evacuatum corpus.

Folia apibus grati. Folia latum feruntur bobus ac præcipuè vaccis pabulum, quæ horum pastu lac reddunt copiosius. *Hoc nobis minime videtur verisimile: quomodo enim planta adeo vehementer cathartica idoneum bubus aut vaccis pabulum esse potest?*

2. *Alnus nigra baccifera rugosiore folio, seu major J. B.*

J. B.

Per omnia major est hæc species, caudex, rami, reliqua: cortex exterior tenuis, foris cinereus, intus virescens, cui alius subest crassus, in plures dividuus, intima facie quæ lignum attingit flavus; lamina verò in quas deduci potest, vel croco saturata vel versicolores, ruffo, flavo, filamentisq; albidis, sapore amaro. *Folia* quàm in vulgari Alno nigriora, multò ampliora, palmo longiora, 2½ uncias lata, subrotunda, rugosa, atro-virentia, splendida, crenata. *Flosculi* bini simul aut singulares ex petiolo non longo adherent, colore herbaceo, in quatuor lacinias mucronatas divisi, totidem apicibus virescentibus interjectis, stylo in tria cornicula extrorsum reflexa dissecto.

In Burgundiæ montosis asperis prope S. Hippolytum, & alibi provenit. v. J. B.

Carbones commendantur pro pyro pulvere.

Locus;
Ufus.

C A P. IV.

A. 1. *Berberis dumetorum C. B. Berberis Park. Berberis vulgo, quæ & Oxyacantha putata J. B. Spina acida sive Oxyacantha Ger. The Barberrry, or Hipperridge-bush.*

J. B.

Inter arbores & frutices ambigit, modò humilior, densè fruticans, modò procerior caudice satis crasso donata: tota tamen perquam minacibus spinis est armata, duabus tribùve ut plurimum ex eodem puncto enicantibus: quò loci & *folia* prodeunt, ad Pruni sylv. quodammodo accidentia, sed ex angustò principio latefcentia, spinulis in toto ambitu mollioribus donata, sapore acido, sed quæ primà germinatione sinuosa videas, & pungentibus spinis horrida. *Flores* in ligulis racemosi, fenis foliolis luteis constant, quibus totidem concoloria stamina respondent, pistillo viridanti, odore gravi: quibus *bacca* succedunt cylindraceæ, tenues, per maturitatem pulchrè rubentes, sapore acido & atringente. Extimo cortici rimoso & subcinereo aut albicante subest liber ex viridi flavescens, & huic materia albidà, satis fragilis, cui modulla ampla. *Radix* multifida, non crassa, nec altè descendens, in terrâ summo se continet, egregiè flava sub primo cortice.

Sponde nascitur multis in locis, incultis, sylvosis, frutetis, campestribus, montanis, ficcis & aquis: *Locus.* & rivulorum ripis ac collibus etiam potissimum gaudet. Quantum observavimus in Anglia collibus cretaceis præcipuè provenit, ut in sepibus prope *Walden* oppidum in Essexia. In agro Basileensi, Almatia, & alibi in Germania copiosissimam in sepibus observavimus.

Baccæ refrigerant & astringunt, appetentiam excitant, ventriculum roborant. Proinde cum Sac-*Vires.* charo conditæ utilis sunt frequentissimi in morbis ubi refrigeratione & adstrictione opus est, ut in Febribus, Diarrhœa, Dysenteria, &c.

Quod ex acinis exprimitur vinum austerius acidiusq; est quàm quod ex Mali Punici succo fit: utile autem est ventris fluxionibus à calore ortis sistendis: unde coeliacis, cibum rejicientibus, & dysentericis exhibetur. In fluxibus sitim extinguit, & appetitum languentem recreat excitatq;.

Scimus baccarum succum, quemadmodum & corticis decoctum item & foliorum contusorum succum cum aceto plurimum profuisse in calidis doloribus dentium à fluxione biliosa vel serosa obortis *J. B.* In doloribus capitis à causa calida fronti applicata multum possunt.

Maturi acini vel per se vel cum ramis decerpti in umbra ficcati solent, & ad intinctus, ad patinarum margines exornandos, & ad usus medicos prædictos reservari.

E foliis viridibus tenellis Maio mense fiunt intinctus haud secus ac ex Oxalide ad appetentiam excitandam, ad refrigerandum, febricitantibus & temperamenti calidis utilissimi.

Cortex lixivio maceratus flavo colore tingit. Radicum cortex medicamentis adversus icterum admiscetur non sine successu. Cortex interior flavus tam ramorum quàm radicum, vel in cerevisia aliòve liquore decoctus, vel potius in vino albo aut Hispanico infusus & potus experientiâ nostrâ in ictero remedium est præstantissimum.

Vinum album tenue, in quo medianus ille cortex Berberis, qui inter extimum & ligno adherentem est, lineo panno involutus per trium horarum spatium maceratus fuerit, mirificè si bibatur purgare Clusio pro secreto communicatum est.

C. Bauhinus Berberin sine nucleo pro distincta specie ponit, quam nos pro accidentali varietate habemus.

Berberis sine nucleo.

Alitur autem in hortis curiosorum, ut & Berberis acinis majoribus.

Berberis acinis majoribus.

Simonis Pauli elegans encheiresis parandi Tartarum è succo Berberum; Quadripart. Botan. *Class. 2. pag. 105.*

R. Succu Berberum ℥ij. Succu Limonum ℥ij. misce, digere per biduum in arena calida, deinde filtra, postea evaporata ad dimidium, sed cave nè plus justo incalescat, colatum hunc succum ubi per aliquot dies in loco subterraneo recondideris, cernes Tartaro suo vitri fundum & latera incrustare: separa succum per vasis inclinationem, & iterum exhalare fac ad dimidium, ut residuum in eo Tartari

tari compares; quem ac priorem vasi vitreo inditum blandissimo calore exsicca & usui serva.

Ori & ventriculo gratum saporem conciliat, corruptioni humorum & aestibus febribus insigniter resistit.

Berberis vox est Arabica Averroi & Officinis usitata. Spinosus est frutex, fructu in racemos congesto, oblongo & cylindraco rubente, acido.

2. *Noela-tali seu Berberis Indica Aurantia folio* H. M. P. 4. T. 56. p. 119.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, caudice mediocriter crasso, albicante, denso, cortice obducto cinereo, multisq; ramulis viridibus donata. *Radix* rufa, nigricante cortice tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa; sapor astringens, odor sylvestris. *Folia* sine ordine ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, ac in acumen desinentia, Mali Aurantiae foliis haud absimilia, excepta illa appendice, quæ hujus arboris folia caret, crassa, glabra, densa, atro-vidua, splendens, inodora, insipida. *Flosculi* racematim coherent plurimi, ex pediculo tenui, unciali & fescunciali, aciduli, inodori; constant ii è gemmulis exiguis, pallidè virentibus, *staminibus* tribus exiguis albicantibus, supereminentibus. *Flosculis* succedunt *bacca* cylindraca, tenues per maturitatem pulchrè rubentes, sapore acido & subastringente, Berberis fructibus persimiles.

Locus.

Crescit ubique in Malabar, præsertim circa *Repolys*: Semper viret, & per 70 non rarò frugifera manet annos.

Vires & Usus.

Ex hujus cortice haud secus ac è cannabe funes texuntur.

Fructus in deliciis comeduntur, iique impensè refrigerant, uti Berberes.

Folia antidotum habentur morfui colubri, *Heresimandel* Malabarenfibus dicti, cujus morfui homines quidem non statim intereunt, sed interim totius corporis carnes corrumpuntur, computrescunt, decidunt, tandemq; post tot miserias debitum naturæ persolvunt, nisi utantur potu qui ex foliis hujus cum salito Mangæ fructu in aqua coctis conficitur.

C A P. V.

Baccifera Indica floribus racemosis, fructu plano-rotundo, dipyreno. Kanden-Kara H. M. P. 5. T. 36. p. 71.

H. M.

Arbor est justæ magnitudinis, viginti circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, multisq; ramis in orbem longè latèq; diffusis donata, qui cortice cinereo tecti, ac spinis insuper longis, crassis, acuminatisq;, uti & caudex, muniti sunt. Hæ autem spinæ omnis virulentiae ac malignitatis expertes non sunt, utpote vulnera ab eis influcta non rarò lethalia observari solent.

Radix fibrata, albicans, atro-purpureo cortice cincta. *Folia* oblongo-rotunda, tenuia, lenia, viridia, bina aut terna simul juncta, circa ramulos proveniunt, inodora, saporis ingrati. *Flosculi* suaevolentes, in racemos digesti, ad foliorum exortum circa ramulos proveniunt, calycique viridi exiguo inhaerent, viridi-albicantes, monopetali quadripartiti, hoc est, ex unico foliolo, in quatuor lacinias acuminatas diviso, constantes; *staminibus* aliquot albicantibus, subruvis *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit crassior, candidus, capitulo viridi. *Flosculis* succedunt *Bacca* plano-rotunda, virides primùm, dein flavescentes, tandem maturiores purpureo-cæruleæ, carnèq; intus succulenta, dulci, gratique saporis referta; intra quam duo continentur officula curva, plana, carnè intercedente à se invicem disjuncta.

Locus & Tempus.

Provenit in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Cochin*: bis quotannis fructus fert, Martio, viz. & Septembri mensibus, ac semper viret.

Usus ejus in Medicina nullus.

C A P. VI.

* P. 4. T. 16. p. 37.

Nyalel * H. M. An *Sambucus Indica* Bontii? *Arbor baccifera racemosa, fructu corticoso, dipyreno.*

H. M.

Arbor est procerà, 40 circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, cortice cinereo obducto, multisq; ramis rufescentibus in orbem diffusis donata. Lignum albicans, inodorum, insipidum, matrice rubicunda. *Radix* rufa, furvo cortice tecta. *Folia* geminata, ordine parallelo brevibus petiolis ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, colore atro-vidui supernè nitentia, infernè dilutiora, insipida, inodora; costà mediâ lignosâ, è viridi-albicante, rotundâ. *Flores* exigui, candidi, numerosi, racematim circa extremos furculos proveniunt, & singuli calyci viridi, in quinque lacinias secto inhaerent, quinque tenuibus, lato-rotundis, ac in orbem expansis foliolis constantes, quinque *staminibus* albicantibus, *apicibus* flavescensibus falcatis ornatis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit surrectus, itidem albicans, capitello flavescente: odor ingratus ac foetidus, sapor nullus. *Flosculis* succedunt *fructus* globosi, numerosi, ramis adhaerentes utarum in modum, quibus magnitudine haud absimiles sunt, cortice crasso; flavescente, intus candido & lanuginoso cincti, carnèq; ex albo cærulea, transparente, succulenta, subacidi ac vinosi saporis intus referti, intra quam duo continentur nuclei oblongo-plano-rotundi, subvirides, ex albo cærulea cuticulâ obducti, saporis è dulci adstringentis, membranaceo dissipimento ab invicem sejuncti.

Provenit

Provenit frequenter in insula *Baypin*, necnon in *Caymaal*, aliisque provinciis Malabar. Perpe-
tuò viret, quotannis bis maturos exhibet fructus, mensibus, viz. Aprili & Octobri, manetq; frugife-
ra 70 circiter annos.

Fructus in deliciis comeduntur. At nuclei cum zinzibere recenti contusi, & addito saccharo ex-
hibiti alvum movent. Ex fructuum immaturorum succo cum saccharo syrupus paratur, tussi, asth-
mati, aliisque thoracis affectibus præprimis utilis.

C A P. VII.

*Baccifera spinosa Indica racemosa acinis globosis, gemino in singulis nucleo. Wadouka H. M. P. 4.
T. 46. p. 97.*

H. M.

Arbor est procerâ, caudice crasso, denso, albicante, cortice obducto furvo, crasso, scabroso,
necnon viridibus intusque fungosis ramulis plurimis donato, qui brevibus rigidisque in super-
muniti sunt. *Radix* rufa, flavescente cortice tecta, inodora; insipida. *Folia* oblongo-
rotunda, crassa, densa, glabra, supernè intensiore virore tineta, infernè subviridia; à medio illo crasso,
viridi-albicante, in parte superiore sulcato, in prona verò altè extuberante, necnon folium per lon-
gitudinem medium inæqualiter secante nervo plures alii tenuiores, penèque invisibiles obliquè ex-
currunt. Odor nullus, sapor amarus. *Flores* petiolis longioribus racematim proveniunt exigui,
Tiliæ florum magnitudine æmuli, quatuor subrotundis, candidis, è purpureo striatis ac mollibus fo-
liis constantes, calicique viridi quadripartito in hærentes, odoris amœni, saporis subamari. *Fructus*
Nyalei fructibus haud ab similes, globosi, glabri, rubro-flavescentes, carne intus mucilaginosâ, ex
albo cœrulea, insipida, inodora, intra quam continentur duo *nuclei*, oblongo-plano-rotundi, subviri-
des, tenui pelliculâ cincti, saporis subastringentis, necnon dissepimento membranaceo ab invicem
sejuncti.

Provenit ubique in Malabar, præsertim circa *Cochin*. Quotannis bis fructum profert, Aprili, *Locus*.
viz. & Octobri mensibus, diuque frugifera manet.

In medicina nullum habet usum.

C A P. VIII.

*Sjouanna-Amelpodi H. M. P. 6. T. 47. p. 81. Frutex Indicus pentapetalos gemina bacca, calyce ex-
ceptâ. Ad baccifer. calyculat. referend.*

H. M.

Arbuscula hæc hominis assumit altitudinem. Stipes ac rami cinerei sunt coloris. *Radix* fi-
brosa, cortice ruffo, gustu amaricante, vestita est. *Folia*, quæ curtis interiùsq; planis an-
nectuntur pediculis, oblonga, aculeata, densa, solida, lenia, glabra, supernè viridis nitentis
obscuri, infernè clarioris, costam habent in supina parte paululum, in prona maximè eminentem,
quæ laterales, parallelas, incurvatâque emittit minores. *Flores* perfecti, compositi & uniformes, sur-
culorum albicantium cacumini brevibus petiolis insistent, constantes quinque petalis, è longo rotun-
dis, tenuibus, clementer cuspidatis, stellam situ æmulantibus colore candidissimo: horum in collo,
pollicari, purpureo, in nodulum circa medium extuberante, quinque stamina flavis capitulis prædita
conspiciuntur; quæ comitatur *stilus* candidulus, viridi gemmâ exornatus. Florum verò gemmæ,
uti & calyx, in purpureum vergunt colorem. Odor iis deest. Floribus succedunt geminæ utpluri-
mum, & quasi in unum coalitæ *baccæ*, rarius singulæ, calyce arctissimè exceptæ, rotundæ, paululum
oppidò protentæ, primùm virides & glabræ, sed ubi maturuere cortice sunt glabro, ac nigredine
nitenti, carne in cœruleum inclinata, officula duo, plana & elonga si coaluere, aliàs singulæ sin-
gula, continent. In ramulis umbellæ inferioribus fructus prodeunt, dum superiores gemmis ad-
huc aut floribus exornantur. Eltq; ipsa umbella ob varietatem quod ad flores, gemmas & fructus,
visui gratissima.

Montanis delectatur locis, provenitq; in *Candenate* & *Mangetti*. Arbor ipsa omnibus horis bac-
ciferâ est: aliæ enim maturescunt, aliæ turgescunt, aliæ florent. *Locus*.

Hujus radix solummodo ad Serpentium Scorpionumq; morsus valet.

Vires.

SECTIONIS III.
MEMBRUM SECUNDUM.

De Arboribus bacciferis fructu tripyreno.

C A P. I.

De Alaterno.

Alaternus à Philyrea differt foliis in ramis & furculis alterno ordine fitis, non binis oppositis ut in illa: baccis tricoccis, cum in illa monococæ sint; quamvis externa facie satis similes sunt, & uterque perpetua fronde. Nostrates perperam Alaternum Philyream vocant.

1. *Alaternus major & minor* Park. *Alaternus Plinii & Alat. humilior* Ger. *Spina Bourgi* Monspelienſium & *Alaternus* J. B. *Philyca elatior & humilior* C. B.

Cluſ.

Alaterni fructis semper virentis duo genera sunt (inquit Cluſius) Unum arboreſcens interdum, longis ramis, non admodum craſſis, neq; in multas alas diſiſis, flexilibus deinde virgultis, quæ externo cortice candido, viſcente integuntur; latente ſub eo membrana quadam ſaveſcente, quæ lignum ambit. Ramos veſtiunt incondito ordine diſpoſita folia, media inter Oleæ atque Illicis folia, magnitudine, leviter per ambitum ſerrata, craſſiſcula, ex viridi nigricantia, guſtu ingrata, & cum amaritudine paululum mordicantia. Ad ſingulorum foliorum quæ in ramis naſcuntur exortus flores Oleæ ſimiles, coloris ex herbido pallescentis, racematim ex oblongis pedicellis dependent. Vere, interdum etiam media hyeme. Nullum in hoc fructum vidi.

Alterum multò humilius eſt, ramis brevioribus, cortice qui hos ambit ex albo viridi & purpureſcente coloribus ſimul mixtis infecto. Folia illi ſuperiore minora, magis circinata rotunditatis, in ambitu etiam ſerrata.

Ex foliorum aliis flores longiſculis pediculis dependent, ut in ſuperiore, illis tamen majores, & coloris magis herbacei; quibus ſuccedit fructus racematim coherens Lentilcini magnitudine, initio viridis, deinde nonnihil rubeſcens, qui tribus nucleis conſtare videtur. Pleniorem & nigri coloris maturitate fieri arbitror. J. Bauhino *Baccæ* parvæ, nigrae, rotundæ, in quibus ſemina tria, ita ut exſiccata baccæ tricocæ videantur.

Locus.

Primum genus Ulyſſipponenſi agro locisque vicinis in Luſitania obſervavit Cluſius: Alterum etiam iſdem locis, præterea multis Baſicæ; tum Granatenſi regno & Valentino. Nos in Italia, præcipuè ad Mare inferum, necnon circa Monſpelium in collibus ſaxoſis frequentem obſervavimus: Foliorum magnitudine, figura & incifuris multum variat, quin etiam magnitudine & ſtatura, pro ratione loci in quo creſcit: ut ſpecie diſſerre vix putem Alaternum primum & ſecundum Cluſii.

Uſus.

Fatetur Cluſius utriuſq; ſui Alaterni nullum ſe uſum noviſſe: ſed Luſitanos aſſeruiſſe ejus cortice in aqua decocto piſcatores ſua retia ſubrutilo colore inficere: & tinctoris è fragmentorum ligni, quod pallet, decoctione nigreſcentem è cæruleo colorem conciliare.

Quamvis autem arbuſcula hæc ob medicas vires celebriſ non ſit, ob celerem tamen auſtum, perennem nitidæ & velut perpolitæ frondis virorem; quòdque, tonſuram facile admittat, & hemes etiam noſtras, non nimis aſperas patienter tolerat, ornatus & ſpectaculi gratiâ, in viridariis noſtris ſtudioſè colitur. Seritur autem ſemine commodiſſimè, vel etiam ramulo terræ infixo.

Vidimus olim in horto Regio Pariſienſi duas Alaterni varietates, alteram foliis ex albo, alteram foliis ex luteo variegatis. Habentur & in horto Leydenſi D. *Hermannii*. Idem Hortus habet Alaternum ſeu Phylicam foliis anguſtioribus & profundius ferratis.

2. *Alaternus latifolia* *Celaſtrus dicta* Herman. Hort. Leyd. *Celaſtrus Theopraſti* Cluſ. cur. poſt. C. B. Park.

Cluſ.

Humanam ſuperat altitudinem, firmoque & duro caudice conſtat, atque in frequentes ramos diſiſo, qui dum novelli ſunt viridi cortice integuntur, annotini verò ſuſco. Numerola habet folia, ex adverſo ſemper naſcentia, denſaque ſerie congeſta, ſupina parte ſaturata viriditate prædita, pronâ autem dilutiora, perennia, hoc eſt, quæ non decidunt niſi novis & recentibus jam natis, ut in arboribus perpetuò virentibus plerunque accidere ſolet. Splendent verò præ labore ea folia, nec Alaterni foliorum magnitudinem ſuperant, inò pleraque ſunt illis minora, præſertim annotina, quæ ramulorum infimam partem occupant five veſtiunt, nec in ambitu ſunt crenata, præſertim novella, quæ crenarum quandam formam habere videntur, attamen verè crenata dici nequeunt: amariſculi ſunt ſaporis. In novellorum ramulorum extima parte inter folia naſcuntur uncialis longitudinis petioli, ſuſtinentes quinque aut ſex parvos *ſiſculos*, quatuor plerunque aut quinque foliis ex ſavo viſcentibus conſtantes, ſuaviter odoratos, racematim Lentilci floſculorum modo diſpoſitos,

non

non ut Tini aut Sambuci umbellæ instar expansos, qui serò admodum aperiuntur, & nonnisi extremo Autumno aut Hyemis initio, imò etiam quando mitior aura veris initio. Hactenus Clusius, quibus addit Pet. Paauwius, Arbor hæc in horto Leydeni Anni 1610. mense Junio fructus rudimentum ostendere cepit, producens brevem pediculum, cui adharebat bacca, Myrti baccis magnitudine similis. Hæc quamdiu in accretione erat, viridem, iustam adeptam magnitudinem rubrum exhibebat colorem, qui paulatim ex puniceo corallinus reddebatur, adeò ut Asparagi maturam baccam (de minoribus loquor) te videre dixisses. Arridebat gratissimo hoc colore ad Augusti usque initium bacca; tunc etenim paulatim corrugari incepit cutis sive exterior superficies, simulque colorem mutare, ac ex rotundo oblongus fieri incepit, fuscenedinem namque contrahebat, tandemque adustam nigredinem. Postquam decidisset repertum intus semen unicum, oblongum, quodammodo triangulare, uvarum vinaceis admodum simile: cujus cortice (durior is erat & quodammodo offeus) diffracto prodiit granum quoque unicum, tectum membranulâ crocei coloris, eaque ablata medulla sive caro, durior, albicans, ei similis quam nux Avellana ostendere solet.

Ramis porro faciliè pangi certum est.

Hæc arbor in horto Academico Leydeni colebatur, unde delata non dicit Clusius.

Si constans sit huic fructui unicum duntaxat semen continere ab Alaterno genere diversa erit ejus pars.

C A P. II.

De Sambuco.

Sambucus ^{Ἰνδία} Græcis à Sambuca musico instrumento, quod alii pectida, alii magadin vocant, dicta putatur. Alii ab autore cui nomen Sambyx denominatam malunt. Nobis vox incerta: originis esse videtur.

Sambucus flore & fructu in umbellas aut racemos composito, foliis alatis, ramis medulla plurima farctis paucò ligno ab aliis arboribus facile distinguitur.

A. 1. *Sambucus vulgaris* J. B. Park. *fructu in umbella nigro* C. B. *Sambucus* Ger. *Common Elder.*

J. B.

In arboream proceritatem excrefcit, caudice plurima parte lignoso, in quo exiguum admodum medullæ, tamen satis fragili findique facili, quandoque ramis suis fruticosa permanet, cortice scabro, rimoso, cinericeo colore sordescens. Rami tamen & baculi, præsertim juniores, geniculis ex longiusculo intervallo articulati, materie pauca constantes, medullâ plurimâ albâ, eaque levissimâ farcti, quorum cortex lavis, dilutè cinereus & quasi argenteus, sed nuper exeuntium viridans. Cinerico subest alius, lignum immediatè investiens, Medianus Officinis dictus, totus herbidus ac virens, nervosus tamen, suis fibris neutiquam carens, quorum etiam materies caudici duritie multum cedit, magisque exalbida; Ramos paulo oblitu *folia* vestiunt, terna aut quina, interdum septena, rarè octona ad costam unam annexa, oblonga, acuta, serrata, atrovirentia, gustu amaro, & nescio quid proprii ac nauseosi habente, odore gravi, viroso, sed contusorum gratiore. *Flores* in patula umbella, non ingrati odoris, albi, pentapetali, totidemque staminibus ad luteum vergentibus & umbilico, exiguo petiolo innixi, & horum rursus grandiusculo, donec tandem omnes in unum communem ac insignem coeant. *Baccæ* initio virentes, per maturitatem atro-purpureæ, succum concolorem reddunt, grana continentes exigua, plana, oblonga, communiter terna. In extremitatibus ramusculorum, & ad pediculos florum solent sæpe nasci velut pediculi nigri. Multos stolones emittit è radice.

Aquarum accola est, ut observat Theophrastus: Apud nos autem non tantum juxta aquas sed ad ^{Locus} macerias & sèpes, aliisque ruderatis & incultis locis nascitur, præsertim humectis & umbrosis. ^{Tempus.} Maio floret, interdum adhuc Junio: Baccæ maturescunt Autumno. Gemmas & folia tempestivè admodum protrudit, nimirum Martio & Aprilis initio.

De viribus & usu Sambuci integrum librum conscripsit Martinus Blockwitzius, cui titulus *Anatomia Sambuci.*

Cortex Sambuci interior [Medianus Offic.] educit serosos humores, unde & Hydropicos juvat. *Vires.* Turiones seu folia tenera in vino decocta, aut in acetariis sumpta non perinde sunt efficacia, & imbecillioribus magis conveniunt. Idem in pulverem redacti, & ex jure Pisorum poti duram alvum emolliunt. Cortex interior ambustus impostus ad ardorem igneum extinguendum utilis esse perhibetur: Dioscorides folia recentia molliaque illita ex polenta ad ambusta commendat. Actuarius etiam ad recens ambustum Sambucum imprimis laudat.

Flores discutunt, emolliunt & resolvunt, sudoriferi ac anodynii sunt. *Ufus præcip.* intrinsecus in Erysipellate præcavendo & abigendo, quartana curanda. Extrinsecus in colico dolore, in Erysipellate combustis, &c. (impositi) *Schrod.*

Florum umbellam (inquit J. Bauhinus) domestici nostri polentæ immergunt, frigunt, gratumque inde parant edulium ac salubre. Possunt etiam cibo aliquo permisceri, vel cum ovis frigi; nam blandè dejectionem molliuntur. Reficcati verò flores simul cum humiditate purgandi potentiam amittunt, digerendi & attenuandi rement. *J. B.*

Acetum in quo flores macerati sunt in cibus ventriculo gratum, appetentiam excitat, crassos crudosque humores incidit & attenuat.

Baccæ

Bacca idem Sambuci alexipharmacæ sunt & fudorifera. Spiritus è baccis elicis inter præcipua est diaphoretica; itémque antifebrile nobilissimum. Vinum ex eorundem succo vel mero, vel cum vino albo aut Rhenano composito mira præstat in hydrope. *D. Needham.* Scribit Camerarius succum acinorum admixtum jusculo gallinæ, in quo multum radicis Petroselinæ decoxerit, & expressum plurimum confere hydropticis.

Nuclei five semina Sambucina abstergunt ac per alvum & vomitum purgant vehementer.

Decoctum corticis mediani Sambuci vel Ebuli cum Syrupo Papaveris ad sudores movendos valet. N. Narcotica diureticis vel diaphoreticis addita sudores magis promovent, ut patet in theriaca & mithridatio cum opio. *D. Bowle.* Ad pedum inflationes. R. Folior. Sambuci q. v. coque in oleo cum sale, & fove.

Ad Arthritin, R. folia Sambuci, immittantur in ollam vitream, aded ut sine plicaturis ollam impleant, optimè sæpe premendo: tege operculo; per annum sub terra reconde: in superiori parte crusta deprehendetur, in inferiore oleum, quo nihil efficacius, sæpe probatum. Flores saccharo conditi ad idem valent. *D. Hulse* è MSS. nondum edito.

Sambucus ventriculo minus nocua est quam Ebulus. *Folia* etiam non ita fetent, baccaque non tantam evacuandi vim habent.

Succo inspissato è baccis Germani crebrò utuntur ad movendos sudores, & pueris etiam præbent cum pane: quo & quidam non infelicitè usi sunt in iis qui ad hydropem proclives fuere. Coquantur bacca ex aqua, & cribro transmittuntur, denuòque coquantur ad sapæ consistentiam.

Prunus in Sambucum insita, (si Camerario credimus, qui se expertum ait) quamvis non faciliè comprehendat, fructus fert purgantes. Nobis neutrum verissimile, neque Prunum in Sambucum insitam comprehendere; neque si comprehendat fructum purgantem ferre.

Contra Erysipelas apud nostrates in frequenti usu est focus ex aq. Sambuci part. ij. & Sp. Vini part. j. Ratione & experientia ejusmodi praxis nititur; quippe Sp. Vini aptus est in naturalem ordinem reducere subtilitate sua & particularum motu distortos cutis tubulos & fibras. Porro Erysipelate affectæ partes hoc medicamento sæpius levamen notabile sentiunt. Antonius de Heyde Obsérv. 16. Vulgare est hoc medicamentum Londini. Ego sæpius usus sum aq. flor. Sambuci cum oleo Sambuci mixta & conquassata, bono cum successu; interdum addidi sp. è baccis Sambuci. Non raro etiam oleo Sambucino & Vino Canarino mixtis & conquassatis Erysipelate affectos curavi. Communicavit *D. Hulse*, sæpe in hoc opere dictus, sæpe dicendus.

Ad febrem quotidianam, R. Cortic. rad. Sambuci ʒj. Alari ʒij. Cinnamomi ʒi. β. coq. in lacte & propinetur paroxyfimo incipiente. Movet simul & semel vomitum & secessum. *Chefneau* è Quercetano. *Idem.*

Ad combustionem R. cortic. Median. Sambuci, quæ viridis est, q. v. decoque in oleo quousq. contabescat, add. ceræ parum, ita ut unguentum maneat lucidum; quod pluries sum expertus. *Chefneau. Idem.*

Hortus Edinburg. *Sutherland.* habet Sambucum humiliorem frutescentem foliis eleganter variegatis.

A. 2. *Sambucus fructu albo* Ger. Park. *fructu in umbella viridi* C. B. *Sambucus acinis albis* J. B.

ʒ. B.

Jam descriptæ quoad frondem, flores & materiam similis est, nisi quod odorem attinet ad Ebulum quodammodo accedere videatur. At insignis differentia nota est, quòd acinos ferat albos. Tragus ex candido luteos dicit, ac in cæteris vulgari similem, nec multis visam putat.

Variat (inquit C. Bauhinus) baccis viridibus, in aliis albis vel ex albo flavescensibus.

Sambucum baccis albis in Angliâ observavit ingeniosissimus Vir & eximius Botanicus *D. Leonardus Pluckeret M. D.*

3. *Sambucus laciniata* J. B. *foliis laciniatis* Ger. Park. *laciniato folio* C. B.

Folia multifariam fissis & valdè laciniatis à vulgari Sambuco differt. Flores alioqui & bacca ei simillima.

Datur & Sambucus humilis five Ebulus folio laciniato C. B.

4. *Sambucus racemosa rubra* C. B. Park. *racemosa, acinis rubris* J. B. *racemosa vel cervina* Ger.

ʒ. B.

Quanquam cum vulgari Sambuco multa habeat communia, sic ut floribus & baccis vidua in re Botanica non versato facilè imponere posset, foliis tamen est paulò minus fetidis. At in floribus & baccis clarissimum discrimen. Flores enim nullam umbellam faciunt, ut in vulgata, sed in racemum oblongum digesti, stellati, colore ex albedo in luteolum languente. *Bacca* confimili modo racematim frequentes succrescunt ex rubentibus pediculis, ipsæ quoque per maturitatem coccineæ, injucundi planè saporis, ex quibus novæ plantulæ si ferantur progignuntur.

Locus.

In Alpibus Carinthiacis, montibus circa Genevam, & sylvis juxta maximum Carthusianorum cœnobium observavimus. Nascitur enim in montosis & argenteis locis, maximè in opacis uliginosisque sylvis, Burgundiæ, Lotharingicis, Germanicis, &c.

Eosdem cum Solano situs occupare observat Tragus; unde intelligi potest fructus hosce frigidioris esse qualitatis. Camerarius quoq. testatur frigidas esse baccas, saporosos reddere edentes, multumque eorum usum esse noxium; cui etiam subscribit Lobelius.

Cervam

Cervam Sambucum racemofam ficut & Solanum lethale magno defiderio inquirere fe didiciffe fcribit Tragus. Ubi namque locorum eas ftirpes provenire intellexit eò fe confert. Hifce cervus unicè delectatur, folia utriufque non baccas decerpens, &c.

Præterea, (quod non minùs admiratione dignum eft) obfervavi Cervum folium foliis harum plantarum velci, non autem Cervam, nifi ea prægnans fuerit, & Cervum in utero geftaverit, tum enim, &c. *Trag. lib. 3. cap. 24.* Sanè apud me fidem non inventiunt quæ Tragus hoc in loco fcripfit, quamvis fe expertum affirmet: nec video quomodo hæc potuerit obfervare.

A. 5. *Sambucus humilis fivè Ebulus* C. B. *Ebulus fivè Sambucus humilis* Ger. Park. *Ebulus fivè Sambucus herbacea* J. B. *Dwarf-Elder, Wall-wort, or Dancwort.*

J. B.

Arbor non eft, at neque frutex, fed veriùs herba, adeò tamen Sambuci æmula, ut illius nomen, pumilæ adjectione, apud Græcos, fub voce *χαυακίς* promeruerit. Rarò hominis ftaturam æsequitur, magna ex parte fefquicubito non altior, caule herbaceo, ftriato, Sambuci ritu medullofo, hibernis menfibus contabefcente: ad quam accedunt & folia ordinatiùs difpofita, è tribus quatuorve conjugationibus ad rachim annexis, impariſque extremo folio compofita; odore graviore; quorum fingularia Sambucinis longiora, acutiora: pares tamen umbellæ: albæ floſculorum quinquepartitorum, odoratorum, & nefcio quid nucleorum Perficorum magmatis ſpirantium, fed eſt vix ferendorum, ferrugineis *apicibus*, quos *ſtamina* ſuſtinent candida: quibus fatiſcentibus acini ſuccedunt, per maturitatem nigri & torulis multis anguloſi ante maturitatem, & pænè trianguli, poſt verò magis rotundantur, ſucco ſuo manus rutilâ quadam purpurâ inficientes, *ſemina* continentes terna, altera parte gibba, altera anguloſa. *Radix* longa, digitalis craſtitudinis, non lignoſa, latè ſparſa.

Ad vias publicas, inque agrorum limitibus & cœmeteriis non rarò occurrit. Floret Junio & Julio: *Locus* & *Tempus.*

Baccas Auguſto & Septembri maturat. *Viret.*
Eadem dicitur obtinere vires quas Sambucus, eaſque efficaciore. Cortices & ſeminula vim habent educendi aquam. Conferunt igitur in hydrope, arthritide, cateriſque morbis à ferro orti. Ad hydropicorum aquas educendas ab omnibus fere botanicis celebratur radicis & ſeminum decoctum. Verùm quoniam vehementiùs purgat, corrigi debet.

Infulum cort. rad. Ebuli valdè violentum eſt, decoctum minus. Cocturâ, auctore Fernelio, vis ejus purgandi perit & exſolvitur. Poſt radicem (inquit Caſp. Hofmannus) ſunt acini & ſemen Ebuli. Puto aſparagos & folia etiam mitiora eſſe.

Ebuli non minùs quàm Sambuci contaſa folia & impoſita ambuſtæ parti eam perſanant.

Ad podagricos dolores leniendos valent & folia in lixivio cocta, atque externùs applicata in fontis, ut nos etiam in parte experti ſumus. Idem ſed efficaciùs præſtat oleum ſeminis per expreſſionem.

Acini ejus, ut & Sambuci tingunt capillum.

Ad Lienis affectus, -R̄ Aq. ſtillar. radic. Ebuli, Cape circiter ꝓ iiiij. per decem aut duodecim dies manè jejuno ventriculo. Eſt experiment. D. Du Val D. Medici in doloribus, inflationibus & obſtructionibus Lienis. *Cheſneau.*

C. B. habet Ebulum fol. laciniatis, quam Pona Ital. ex horto Nobiliſſimi Contareni ad eum miſit. Vide Ponom. In Horto Regio Pariſienſi hodiè culta eſt.

C A P. III.

Pee-Tjerou-Ponnagam H. M. P. 5. T. 23. p. 45. *baccæ tricocçæ.*

H. M.

MAjor Ponnagam ſpecies eſt, altiùsque excreſcit, cateroqui ei valdè ſimilis. *Fructus* tamen à præcedentium ſpecierum fructibus quodammodo differunt. Sunt iudem *baccæ tricocçæ*, hoc eſt, ex tribus globofiſ lateribus conſtantes, ac ſi ex tribus globulis unitis ſint formata; viridi-flaveſcentes, lanuſinoſæ, tria diſtinctis loculis *ſemina* continentes, ſubrotunda, nitentia, Nucleo intus candido.

Nafcitur montanis Regni Malabarici locis, præſertim in *Canjoer*: ſemper viret, quotannis floret *Locus* ac maturoſ exhibet fructus, menſe circiter Auguſto.

C A P. IV.

Baccifera Indica floribus umbellatiſ, fructu rotundo tricocco. I. *Karetta-Amelpodi* H. M. P. 5. T. 33. p. 65.

H. M.

ARbuſcula eſt humilis, ſeptem circiter pedes Geometricos alta, *caudice* tenui, albicante, ſurvo cortice obducto, ramuliſque viridi-fulciſ & geniculatiſ pluribus donato. *Radix* fibrata, nigricans, amara. *Folia* geminata circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, craſſa, denſa, mollia, glabra, ſuperne atro-virida & ſplendentia, inferne ſubviridia, inodora, inſipida. *Floſculi* candidi extremis ſurculiſ numeroſi proveniunt, porrectiſque columelliſ umbellæ ſpecie panduntur, quinque craſſiſ, acuminatiſ, intus candidiſ, extus rubefcentibuſ lineoliſ ſtriatuſ folioliſ conſtanteſ, quinque *ſtaminiſ* albicantiſ, ſubrubeſcentibuſ *apicibuſ* ornatiſ, mediam ſloriſ cavitateſ & umbilicam occupantiſ, inter quæ *ſtyluſ* prodit purpureuſ, ſuperne biſidiſ. Floribuſ marceſcentibuſ aut decidentibuſ, eorum umbilici in *fructuſ* excreſcunt; *Baccæ* viz. tricocçæ, rotundaſ, colore viridi-fulco ſtriatuſ, ac nitenteſ, inodoraſ, inſipidaſ. *Creſcit*

Vires. Crescit locis arenosis & petrosis in *Betsjour & Calecut*. Semp̄r viret, quotannis floret fructumq̄ fert, mense circiter Augusto.

Locus. Foliorum in aqua communi decoctum si exhibeatur, colicum dolorem potenter mitigat. Radix antidotum habetur adversus Serpentum ictus morsusve, si in pera tantum geratur. Ex foliis & radicibus in oleo Olivarum coctis linimentum paratur, quod magnos tumores potenter digerit resolvitque.

Præcedentis minor species

2. *Katou Belluta-Amelpodi* H. M.

Superioris species est, sed humilior, alioquin ei valde similis, nisi quod Radix albicans sit. Flores candidi omnino.

Locus & Tempus. Crescit locis montanis & sylvestribus in *Perate vidi*, ac aliis Regni Malabarici locis. Quotannis floret fructumque fert, Julio viz. & Augusto mensibus.

CAP. V.

Frutex Brasiliensis baccifer fructu umblicato tricoeco, Juniperino simili. Manaca Marcgrav. Pison.

Marcgr.

FRutex est arborefcens, cortice griseo, ligno mediocriter duro, sed fragili, qui in multos ramos dispergitur, & hi itidem in ramulos inordinatè positos, in quibus sunt *folia* Pyri junioris foliis similia, dilute viridia, in frondes quasi disposita, nervo secundum longitudinem & venulis transversis vix conspicuis. Fert *flores* solitariè positum, è longo calyce prodeuntem, Stuberi Hollandici magnitudine, in quinque *folia* dissectum, *staminulis* parvis in medio: Flos coloris est dilute purpuro-cerulei, vel etiam albi, nam in uno eodemque frutice albi & cœruleo-purpurei flores reperiuntur, suavis odoris instar Violarum Martiarum. *Fructum* fert magnitudine instar * uvæ spinæ, viridem, rotundum, cortice griseo tectum qui superius quinque fissuras habet, ut fructus per fissuras stellam quinquangularem repræsentet: continet in se tria grana seminis, magnitudine Lentis vel etiam majores, figuræ ellipticæ. *Radicem* habet magnam, solidam & albicantem, cujus medullosa substantia in pulverem redacta magna in Medicinâ pollicetur & præstat: verum quoniam corpus nimis violenter supernè & infernè moveat non secus quam Scammoncum vel Esula non nisi robustissimis hominibus exhiberi solet, idque additis correctoriis tum & iusta observata dosi: amaro & acore non planè destituitur. Eadem in aquis macerata lavacra suppeditat, quibus vagis articulorum doloribus ex frigore potissimum natis medentur. Inter vulneraria quoque à Brasiliensibus usurpatur.

* *Juniperi baccæ similem.*

Vires.

CAP. VI.

Frutex baccifer Indicus spinosus, trifolius floribus spicatis, fructu plano-rotundo tricoeco. Kaka-Toddali H. M. P. 5. T. 41. p. 81.

H. M.

ARbuscula humilis est, multisque ramulis rotundis, longè latèq̄, diffusis ornata, qui cortice atro-viridi cincti, & spinis insuper numerosis, brevibus, rigidis, acutisque muniti sunt. *Radix* fibrata, atro-purpurea, graveolens, urens, ac causticam vim habens. *Folia* terna simul juncta, longis ac spinosis petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia, infernè subviridia; nervis aliquot è costa media albicante, & in averia parte altè extuberante, spinisque rigidis obsitâ, in latera excurrentibus: odor fortis, sapor amarus, urens. *Flosculi* graveolentes, candidi, è foliorum alis & summis caulibus spicatim exeunt, quinque, acuminatis ac expansis foliolis constantes, totidem albicantibus *staminulis*, rufescentibus *apicibus* donatis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit brevis, surrectus, cuspidatus. *Flosculis* succedunt *Baccæ* plano-rotundæ, tricoecæ, virides primum, dein subsufci coloris: intus continentur tria *Semina* oblonga, spadicea, saporis acris urentisq̄, membranaceis quibusdam pelliculis à se invicem sejuncta.

Locus & Tempus.

Vires.

Nascitur in toto Regno Malabarico, locis viz. sylvestribus; semper viret, maturos fert fructus Augusto & Septembri mensibus.

Ex radice & viridibus fructibus in oleo frixis linimentum paratur contra dolores Arthriticos. Ex foliis in aqua coctis Balneum conficitur ad cachexiam, anasarcam, pedum tumores œdematosos, similesque affectus, ex abundante sero natos, tollendos.

SECTIONIS III.

Membrum Tertium.

De Arboribus & Fruticibus bacciferis, fructu tetrapyrreno seu tetracocco.

CAP. I.

De Vite vinifera.

Vitis non à vino, ut voluit Varro quatuor de LL. sed ut * Donatus à *Viere*, quod Festus * in *Eunuch.* *alligare*, Nonius interpretatur, *vincere* & *infectere*. Sanè Vitis lenta est facileque infecti- *Alf. 4. 4.* tur, unde & ea centurionum erat infigne, quo milites cædebant, uti ostendit *Vossius* in

Etymolog.

Vinum à vi, ut quidem scribit Varro quatuor de LL. Sic autem dicitur quia vim inferat menti : unde Plinianum illud, *Sapientiam vino obumbrari*. Aliis placet Vinum dici quasi vitinum à Viti. Ego cum *Vossio* in Etymologico planè censeo Vinum dici ab *ἴνῳ*, *ἴνῳ* verò esse à Punico & Hebræo *jain*, quod & sensit doctissimus Angelus Caninius. *Etymolog. Voss.*

J. B.

Notior est (inquit J. B.) Vitis Vinifera quàm ut describi debeat, sed gratificemur frigido subje- *De Vitium* ctis Septentrioni : ut vel lectione novissè dicant notissimi etiam ipsi nectarei liquoris parentem, *magnitudine.* quàm nihil abjectius intuenti videri possit, alienæ opis indiga, ridicarum & pedamentorum adm- niculo innitens, tortuoso stipite, fusco rimosoque cortice hulca, quæ ubi tepidiorem benignioris cœli auram sensit gemmas protrudit, in Pampinos postmodum, ut familiari illis comparatione utar, Lupi salictarii abituros, minimè tamen inamœna illa aspredine horridos, sed læto virore splendentes : ita uti diximus humo sublata, capreolorum beneficio adminicula sua complexa à contemptu vindicatum sese it; *flosculorum* suaveolentium quinque fibrillis herbidis, luteolos apices sustinentibus compactilum [*Cæsalp.* flosculos parvos & candidos ut *Oleæ* ei attribuit] racemis divitem colono spem excitat uvatum, quas aliàs, nè coloris putes obligatam generositatem, ochrâ, aliàs rubrica, aliàs nigritie tinctas, aliisve coloribus infignes producit ; tanta talique saporum viriùmq; varietate quantam-qualémque tam adversa quam secunda valetudine quotidie experimur. Florem (addit *Cæsalpinus*) non in summo fructu sed in sede habet, ac plura femina in communi conceptaculo : Brevi tempore in magnam altitudinem crescit, ita ut nisi crebra amputatione coerceatur multitudine vicularum luxurians sylvescat. *Folia* fert ampla, variè laciniata ut *Ficus*, quos *Pampinos* vocant.

Vitis *Theophrasto*, ut & *Varroni*, arbor est. Verùm cum alienæ opis indiga, nisi in propinquo sint quæ arripiat, humi provolvatur, Arboris nomen non meretur, quamvis caudex interdum in humani cruris aut etiam femoris crassitiem excreseat. Prisci magnitudinis respectu arboribus annumerabant, qua revera arbores nonnullas vincit. Plinium attendamus id demonstrantem, Vol. 14. c. 1. *Jovis* simulacrum in urbe *Populonia* ex una [*Vite*] conspicimus, tot ævis in corruptum : item *Massiliæ* pateram, *Metaponti* templum *Junonis* vitigineis columnis stetit. Etiam nunc scalis tectum *Ephesiæ* *Dianæ* scanditur *Vite* una *Cypria*, ut ferunt, quoniam ibi ad præcipuan amplitudinem exeunt. Nec est ulli ligno diuturnior natura. Huc pertinent quæ de earum præcitate, ramorum & palmitum mira extensione & densitate habet. Nullo (inquit) sine crescent. *Villas* & domos ambiù singularum palmitibus & sequacibus loris memoriâ dignum. Una *Vitis Romæ* in *Liviæ* porticibus subdiales inambulationes umbrosis pergulis opacat, eadem duodenis musti amphoris fecunda. *Pyrrhi* quidem ubique exsuperant : miratùmque altitudinem earum *Aricia* ferunt legatum *Regis* *Pyrrhi* *Cineam* facete lussisse in austeriorem gustum vini, *meritiù matrem ejus pendere in tam alta cruce.*

De Vitium generibus.

C. Bauhinus Vitem dividit in fativam & sylvestrem. *Sativa* (inquit) alia major est, cujus plurimæ species ; alia minor. *Majoris* uvæ & colore & magnitudine differunt : Alterius namque acini aut virides albicantésve, aut fulvi, aut saturato rubore nigricant, aut cœrulei, aut subrubentis coloris : aliæ acinis oblongis magnitudine & formâ *Prunorum*, quæ *Pergulana* dici potest : aliæ rotundis usq; vel magnis, vel parvis : aliæ acinis sunt frequentioribus, aliæ rarioribus. Sunt quæ granis aut vineis carent, interdum unicùm vel alterum granum habent. *Rarius* uva barbata reperitur. *Minor* verò est acinis nigris, rarissimè albis aut fulvis, nucleo minimo ac molli. Sapore etiam differunt, ut dulci, acerbo, mulcato, quæ *Vitis Apiana* *Plinio*.

In foliis quoque differentia est, alia majora, profundius incisa, ut *Italica*, foliis ad pediculum usq; in laciniis acutas divisis, alia minorâ sunt. Sic alia tenuiora, alia crassiora, alia viridia, alia rubentia, alia maculata, alia ad tactum duriora, molliora, alia lavia, alia denique subhirsuta. *Hactenus C. Bauhinus.*

XXXXXX

De

* L. 14. c. 1.

De uvarum generibus breviter * Plinius, Uvarum genera magnitudine, colore, saporibus acinis innumera, etiamnum multiplicatur vino. Hic purpureo laeent colore, illic fulgent roseo, nitentq; viridi. Candicans enim nigêrque vulgares: Tument verò mammaram more bumasti: Praelongis dactyli porrigitur acinis, &c.

Genera vitium innumera & infinita esse non sêcus ac Pyrorum & Pomorum apud Veteres etiam in confesso fuit, cum (ut rectè Plinius) totidem pane sint quot agri, & nova indies producantur & usque producantur.

Columella & Plinii ævo celeberrimæ apud ipsos videri possunt. Utriusque auctoris consensu principatus datur *Amincis* propter firmitatem semioque proficentem ubique vini ejus vitam. Quinque harum genera, &c.

Proxima dignitas *Nomentanis*, rubente materia, quapropter quidam rubellas appellavere vineas, &c.

Apianis apes dedere cognomen, præcipuè earum avida, &c.

Atque hæcenus, inquit, potissima nobilitas datur peculiaribus atque vernaculis Italia. Cætera advenerè è Chio Thasove. Verum cum Plinii & Columellæ exemplaria in omnium manibus sunt, non opus est plura huc transcribere.

Nomina Vitium antiqua speciebus hodie notis & ob nobilitatem præcipue cultis accommodare perdifficile foret nè dicam impossibile. Nos ergo, quibus nec otium nec facultas suppetit, id non tentabimus. Nonnullas tantum vites quas inter se & ab aliis omnibus species distinctas esse suspicamur proponemus.

1. *Vitis Corinthis sive apyrina* J. B. *Uva passa minores, vel Passula Corinthis* C. B. *Uva Corinthis* Park. *The Currant-Dine*.

Folius est (autore C. Bauhino) rotundis, crassis, subtus incanis, in pauciores lacinias obtusas divisus.

Loebelo Corinthia quæ vocatur uva, nomen patrium testata, effigie nihil planè differt à comuni. Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantum racemorum & exilitate acinorum superari, qui gigartus carent, suntque *amviva*, ut quædam Mala Granata arillis vacua. Botri enim sive racemuli ipsi conflantur acinulis Piperina aut Sambucina grana æquantibus.

Ebroadunensis historia auctores huc etiam referunt *Uvas passas Indicas* gigartus carentes C. B. Quæ sequuntur è D. Georgii *Wheeler* Itinerario translata sunt.

Uva à Corintho denominata circa urbem eam hodie non inveniuntur crescentes, ab incolis forte neglectæ, quia desunt mercatores quibus eas divendant, nec enim operæ pretium foret vites colere, non permittentibus Turcis naves majores *Sinum Corinthis* ingredi. Vites quibus innascuntur aliarum fimiles sunt, foliis duntaxat nonnihil majoribus. In *Zacyntho*, *Cephalonia*, *Nathaligo*, *Mesalongia* & *Patris* præcipuè coluntur, ubi tum incolæ ex earum mercimonio quæstum faciunt uberimum, tum Venetis ex earum vectigali ingentes reditus quotannis accedunt. Siquidem *Zacynthi* insulæ folius annua vindemia quinq; aut sex navigiis majoribus onerandis sufficit: *Cephalonia* tribus aut quatuor: *Nathaligo*, *Mesalongia* & *Patris* uni. Pretium in mille pondo Thaleri seu Coronati plus minus duodecim; tantundem etiam Venetis pro tributo seu portorio dependitur; qui ex hac sola merce lucrari feruntur quotannis quantum Classi suæ instruendæ & alendæ sufficiat. *Uva* quæ in his insulis coluntur nigra duntaxat sunt, quamvis *Placencia* Italiae hujus generis albas vidisse meminimus: Sunt autem omnes apyrenæ. Augusto mensè cum maturerunt decerpas humi stratas rariore situ exsiccant: siccatas & à sordibus repurgatas colligunt, & ad apothecas (*Serraglie* vocant) deportant eaque per foramen in tecto ad id relictum uvis desuper immixtis seu infusis ad summum usque replent, ubi suo ponde subidentes adeo cohaerescunt brevi, ut quando eximendæ sunt feramentis acuminatis effodi requirant. Cum in dolia infercienda sunt ut venundentur mercatoribus & aliò transmittantur, nudipes aliquis in vas insilit, uvæque sensim immixtas conculcando premit & constipat, ut in angustum coactis dolium plures capiat, & aere excluso fructus diutius incorrupti durent. Hæc de vite Corinthiaca ad nos transmissit D. *Tancredus Robinson*.

2. *Vitis folio Apii* J. B. *laciniatis foliis* Park. *The Parsley-Dine*.

J. B.

Peculiaris folii forma hanc Vitem facile ab aliis dispecit, quippe non tantum plerunque minus Vitigineis vulgaribus, sed & profundè dissectum, ex pluribus quodammodo foliis apparatus videri possit, singulis segmentis in Apii foliorum formam subdivisis, ita tenuiter, ut plurimis etiam vinitoribus, quibus obtuli, non agnoscerentur pro foliis vitium, rarâ sane divisurâ. *Botros* fert albos, donatos acinis satis magnis, non multum compactis, sed paulò rarioribus, valdè dulcibus & lapidis.

Varietas potiùs *Vitis* à facione initio orta quàm distincta species videtur: verum quoniam ob elegantiam suam & raritatem spectabilis nec minus ob uvæ præstantiam jam dudum nobilitata & ab omnibus expetita sit, sine speciali mentione & descriptione prætermittenda non fuit. In Catalogo Vitium celebriorum à D. *Tancredus Robinson* ad me transmissis hanc speciem Canadensem cognominatam invenio. Quod si Canadensis originis sit, proculdubio non accidentibus quibusdam sed tota specie à reliquis vitibus differt. Forte tamen ideo Canadensis cognominata est, quia à Cornuto Canadensium plantarum historiae inseritur.

3. *Uva passa major Equas* & Gracis fortè C. B. an potius, *Uva acinis oblongis magnitudine & forma Prunorum ejusdem?*

Hæ magnitudine eximia, sed præcipuè formâ Olivæ Hispanicæ aut Pruni æmula; ab aliis omnibus uvarum generibus facillè distinguuntur.

Hæ sunt (ut puto) quæ ad nos ex Hispaniis Uvarum insolarum [*Raisins of the Sun*] nomine deferuntur. Eas autem hoc modo exsiccant, Botrorum seu racemorum quos ad hunc usum destinant pediculos ad mediam partem transversim incidunt, adeoq; succi nutritivi magnam partem intercipientes impediunt ne ad uvas copiose affluat sed parçè admodum derivetur. Racemos senescentes in vite pendentes relinquunt, donec paulatim calore folis & alimenti inopiâ exsiccentur: cum sufficienter exsiccatos senescentes demetunt & in vasa recondunt.

4. *Vitis sylvestris Virginiana* Park. *sylv. Virginea* Park. *The wild Vine of Virginia.*

Labruscis seu Viti sylv. Europææ cætera similis, acinis folis differt, qui minores sunt, paucò succo, gigartis verò duplo majoribus. Harum tres species seu varietates sunt, 1. Acinis albis minoribus. 2. Acinis majoribus cæruleis, acidioribus. C. Bauhinus è contra ex Hariot. descript. Virgin. Uvas tenues acerbis facit, majores dulces. 3. *Vitis Vulpina* dicta, cortice rugosiore folio parum dissecto sed duntaxat serrato, acinis albis vulpem obolentibus & resipientibus.

5. *Vitis sylvestris trifolia Canadensis* Park.

Ortu & flagellis, necnon scandendo modo cum reliquis Vitibus sylvestribus convenit, foliis differt, dimidio minoribus, tripartitò duntaxat divisis, ad pediculum usque cui insident oblongum, glabrum, pertingente incisione, adeo ut terna videantur in unoquoque pediculo folia, crassiuscula, obscurè virentia. Fructus ut in reliquis sylvestribus pauca carne, cute & vinaceis crassis constat.

Uvarum genera in Anglia hodie maxime celebria, quibus comparandis & colendis Vinitores præcipuè operam dant, sunt,

1. Moschatellinæ albæ & rubræ, *The white and red Muscadine*. Saporè dulci sunt, carne firma & solida, tum acini, tum racemi maximi sunt. Parkinsonus racemos nonnullos sex libras pendentes observatos tradit, acinos dimidiam unciam.
  2. Parvæ nigræ seu Corinthiæ, *The small black Grape, or Cluster-grape, or Currant-grape*.
  3. *Uva Canadensis* seu *Apii folio*. *The Canada or Parsly-grape*.
  4. *Uva Frontiniana* dudum generum, albæ & rubræ sapore sunt delicato, quod vel vinum inde expressum declarat generosissimum & moschum redolens.
  5. Aurelianense rubrum & nigrum, *The red and black Orleans*.
  6. *The Raisin of the Sun-grape*. *Uva* insolando in vite pendentes exsiccati solitæ. Hæ maximis sunt tum acinis, tum racemis; colore per maturitatem rubente.
  7. *The Burelet-grape*. E maximis est, alba, omphacio magis quàm vino idonea. Æstate tamen fervida maturefcens mitis & palato grata evadit.
  8. *The Grape de Arbois*. *Uva* Arbofiæ rubræ five nigræ *J. B.* à loco in Burgundia ejus nominis dictæ spectandæ pulchritudinis sunt: acini magni, sublongi, ovales, carne firma, dulces tamen. Difficiliter maturefcunt, ideòque frigidioribus locis non conveniunt.
  9. *The Bursarobe-grape*. *Uva* est alba, dulcis, speciosa, præcipuè æstimationis circa Parisios.
  10. *The Muscate-grape*. *Uva* Moschatæ, Apianæ Plinio, C. B.
  11. *The Canary-grape*. *Uva* Canarinæ à Rheno huc translata.
- Dantur etiam *Uva* non tantum cuticula exteriori nigra, sed & succo interiore ex purpura nigricante seu sanguineo.

Quod ad locum attinet, *Vitis* (ut rectè Dodonaus) cælo calido latatur; æstuosissimum tamen non desiderat, frigidum verò & glaciale non sustinet. Eleganter Columella, Vitem nos cæteris stiptibus jure præponimus, non tantum fructus dulcedine, sed etiam facilitate, per quam omni pæne regione, & omni declinatione mundi, nisi tamen glaciali vel præfervida, curæ mortalium responderet: tamque felix campis quàm collibus provenit, & in densa non minus quàm resoluta, sæpe etiam gracili atque pingui terra, siccaque & uliginosa. Deinde quæ cui regionis statui cæli solive respectu tum genus *Vitis*, tum cultura conveniat exponit, quæ apud ipsum requirenda omitto.

At si voto (inquit) est eligendus vineis locus & status cæli, ut censet verissimè Cælius, optimum est solum nec densum nimis, nec resolutum, soluto tamen propius nec exile, nec latissimum, proximum tamen uberi, nec præceps, simile tamen edito campo, nec ficcum, nec uliginosum, modicè tamen roscidum, quod fontibus non in profundo terræ scaturiat, sed ut vicinum radicibus humorem subministrat, eumq; nec amarum, nec salsum, nè saporem vini corrumpat. Cælum porro neque glaciale vinea, nec prorsus æstuosum desiderat, calido tamen potius quam frigido latatur, imbris magis quàm serenitatibus offenditur, & solo sicco quàm nimis pluvio est amior: perflatu modico lenique gaudet, procellis obnoxia est. Hactenus Columella.

Quò regio calidior est eò *Uva* felicius maturefcunt, & succo melius concocto vinum generosius præbent, modò calor non sit intenfor quàm ut eum vitis toleret, ut in Indis, Arabia felice, Ægypto aliisq; regionibus intra vel prope Tropicos jacentibus. Hinc in Hispania, Gallia Narbonensi, Italia, Sicilia

Sicilia uber est potentis vini proventus: in frigidioribus, ut Gallia parte Septentrionali & Belgio vinum tenuius est & oligophorum. In Anglia, ubi vites palmitibus luxuriant, & uvarum etiam feracissima sunt, ob defectum tamen caloris succus plerunq; crudior est & acidior quam ut ex eo vinum fiat; nisi vites parietibus affixæ, hinc Soli meridiano expositæ, radiorum tepore reflexione reduplicato foveantur, inde à ventis Septentrionalibus & Orientalibus parietum objectu defendantur; aliæve in colle ad Meridiem prono & à prædictis ventis tuto statuantur.

De Vineis instituendis, de seminum electione, deque Vitium pastinatione, positione, pampinatione, ablaqueatione, putatione, reliquæque cultura prolixè agit Columella, aliq;que rei rusticæ scriptores, ad quos Lectorem remitto.

Vites autem, pro loci genio, vel 1. arboribus maritantur, ut olim Ulmis & Populis; Nunc dierum in Lombardia Italiae agros frumentaceos adeò densis arborum ordinibus conferunt ut desuper intuenti sylvæ videantur; juxta singulas arbores vitem statuant, quæ ramos ejus descendat; Vitium autem palmites ab arbore traductos sibi invicem connectunt. Inter arborum ordines triticum ferunt, ut agri triplicem producant messem, frumenti, uvarum, ligni. Hujusmodi vites *Arbustivæ* Veteribus dictæ sunt. Vel 2. Pergulas & ambulacra opacant unde *Pergulanæ* dictæ. 3. Vel tribus jugis incumbunt, quæ pedamentis canterisq; transversis constant, iisque vel directis tantum, vel in latitudinem etiam fasis, cujusmodi vites *Compluviatæ* dicuntur. Vel 4. palis perticisque firmantur; altitudine humana aut alicubi etiam majore: cujusmodi vineas in Germania secus Rhenum & alibi plurimas vidimus; quæ lupuleta nostra apprimè referret, nisi perticæ humiliores essent.

Denique nonnullis in locis, ut circa Monspelium, stat per se vites sine ullo pedamento. Stipites vix excedunt cubitum, & palmites veteres fere omnes quotannis abscinduntur. Novi autem herbarum modo vagantur per arva, & succum terræ passim uvis bibunt, ut Plinii verba usurpem. Hujusmodi vineæ Saliceta nostra æmulantur.

Notum est (inquit Palladius) majores uvas, pulchræ speciei, grani callosi & siccoris ad mensam, feracissimas verò, & cutis tenerioris, & sapore nobiles, & maximè quæ citius deflorescunt, vindemiis esse servandas.

Vires.

Vitis vinifera folia cum claviculis trita & imposita capitis dolores mitigant, itémque stomachi inflammationem & ardorem cum polenta. Id ipsum etiam folia per se imposita præstant, quippe quæ refrigerandi adstringendiq; vim habent. Potus eorundem succus juvat dysentericos, sanguinem excreant, stomachicos, & mulieres malaciâ laborantes. Lachryma vitium, quæ veluti gummi est, quæque circa illarum caudices concrevit [in vitibus nostris hujusmodi gummi sponte exsudans non invenitur] ex vino pota calculos pellit, inuncta lichenas, psoras, lepræque nitro affricto præparatas sanat. Eadem cum oleo sapius pilis illitis psilochri effectum habet; maximèque liquor quem accensa famenta vitium viridia exsudârunt, quo & perunctæ myrmecæ tolluntur. Cinis autem famentorum & vineæ eorum circa sedem condylomatibus & thymis illitus ex aceto medetur. Prodest & luxatis ac viperarum moribus; quin & contra lienis inflammationes facit cum Rosaceo, Ruta & aceto impositus. Plures adhuc cineri & lixivio ex eo parato vires ascribunt Botanici: verum cum cineres lignorum eorundemque lixivio non multum inter se differre nobis videntur, nisi quatenus salem fixum copiosiore aut parciore contineant, eas omitimus.

Uvæ, ex sententia Galeni, quemadmodum inter fructus Autumnales principatum obtinent, ita fugacibus omnibus magis nutriunt, minimùmque pravi succi habent, præsertim cum exactam maturitatem sint adeptæ. J. B. Qualibet uva recens alvum turbat & stomachum inflat, ideòque earum usus in febribus interdicitur: quæ verò decerpta aliquandiu pependit, propterea quòd ea ventilatione magna humiditatis portio decessit, innocentior est, ac tum stomacho utilis est, tum appetentiam ciborum restituit, atque adeò agris languentibusve proficua; & alvum emollit. Cæterum magna est inter uvas differentia, dulces enim magis nutriunt & corpus pinguefaciunt, ventriculum inflant & alvum subducunt: Austera è contra parum nutriunt & ventrem cohibent.

Memini me alicubi legisse Matronam quandam Germanam toto vindemiæ tempore per unum aut alterum mensum, quo uvis victitabat, nullum omnino potum haurire solitum, unde patet uvas sitim restinguere.

Uvæ Passæ non à patientia dictæ sunt, ut vult Plinius, quasi solem passæ, sed à pando quòd ad solem expandantur. Monspeffulani Uvas Passas hoc modo parant, Racemos binos hinc illinc filis ligatos vitiosis acinis forcice detractis, ferventi lixivio, addito olei paululo immergunt, quoad flaccescant tantum & corrugentur; deinde perticis inponunt ut siccescant, ac post triduum quadriduùmve insolant, ut Columella docet, J. B. Uvæ passæ, vineæ exemptis alvum leniunt; pectoris angustia, tussi, exasperatis faucibus & renum vesicæque vitis maximè conveniunt, unde & Pissanis dictis immiscentur. Zibebæ dictæ h. e. Passulæ maxima seu Damascenæ exemptis gigartis in aquâ fontana vel stillatitia convenienti infusæ, potum ægrotis exhibent satis gratum, sitique convenientem. Passæ apyrenæ Corinthiæ dictæ aciditate grata commendabiles, refrigerant magis & fabricantium jusculis utiliter incoquantur. Gigarta vim habent adstringentiam, conveniuntq; in vomitu & alvi fluxu, sive intrinsicus, sive extrinsecus adhibeantur (torrentur scilicet ac teruntur.)

Vinacea, id est, filiquæ cum gigartis in expressione musti residuæ, magnarum virium perhibentur in arthriticis doloribus sedandis, si membrum affectum vineæ per se calefcentibus imponatur.

Uvæ passæ calore suo acri & penetranti dentes & gingivas vellicant, malæque afficiunt; & frequenter comestæ eos ad putredinem disponunt.

Liquor ille generosus ex uvis, ut moris est, calcatis vel sponte effluens, vel torculari expressus & fermentatus vinum vocatur, quod nomen à Greco *οἶνος* factum est, spiritu leni in *v* mutato, *οἶνος* autem ab Hebræo *jain*, ut jam diximus.

Vini usus & facultates explicare omnino supervacuum esset, cum non possint non omnibus esse notissimi. Liceat tamen hic inferere Observationem à D. Hulsè ex *Antoni de Heide* Centuria observationum quæ tertia in ordine est descriptam & ad me missam. Ad Aphthas prætermittendum haud videtur,

haud videtur, quòd in quibusdam agris aphthosa crusta non crassa linguæ & palato adeò pertinaciter adheret, ut lenientibus gargarismatis scil. à decocto Raparum, Hordei, &c. quæ contra Aphthas maximè conducunt, intra paucos dies abstergeri haud potuerat, ægri licet à febre immunes essent, brevi tamen fugatur potu vini Gallici: quia particula aphthosæ subinde acriore stimulo ad sui liberationem egent.

Genera vini Veteribus celebrata recenset Plinius lib. 14. c. 6. D. Augustus (inquit) Setinuræ cunctis prætulit, & secuti Principes, confessa propter experimenta, &c. Nascitur supra forum Appii [Setia oppidum est in colle à Terracina quinque millibus distitum; hodie *Sezza*] Antea Cæcubo erat generositas, celeberrima in palustribus Populetis, sinu Amyclano, quod jam intercidit & incuria coloni, locique angustia, magis tamen fossa Neronis, &c. Secunda nobilitas Falerno agro erat, & ex eo maxime Faustiano. Exolefcit quoque hoc copiarum potius quam bonitati studentium. Falernus ager à ponte Campano lava perentibus urbanam coloniam Syllanam, nuper Capuæ contributam incipit. Faustianus autem circiter 4. mill. à vico prope Cedias, qui vicus à Sinuessa 6. millibus abest: nec ulli in vino major autoritas. Solo vinorum flamma accenditur. Tria ejus genera, Austerum, dulce, tenue. Quidam ita distinguunt: Summis collibus Gauranum gigni, mediis Faustianum, imis Falernum. Non omitendum autem, nulli eorum quæ celebrantur jucundum saporem uvæ esse. Ad tertiam palmam variè venere, *Albana* urbi vicina prædulcia ac rara in austero. Item Surrentina, in vineis tantum nascentia, convalescentibus maximè probata propter tenuitatem, salubritatèmq. Tib. Cæsar dicebat consensisse medicos ut nobilitatem Surrentino darent, alioquin esse generosum acetum. Certant Massica æquè ex monte Gaurano Puteolos Baiasque prospèctantia. Inter Græca vina maximè celebrata fuere Maroneum in Chersoneso Thraciæ; Thasiæ, Creticum, Coum, Chium, Lesbium, Icarium, Smyrnæum, &c. Inter Asiatica Cyprium, & montis Libani vina. Reliqua genera vide apud Plinium loco citato. Nostri enim instituti non est omnia vini genera quorum nomina apud Veteres & Recentiores occurrunt enumerare. Sufficiat aliqua eorum quæ apud nos hodie in usu & pretio sunt breviter indicasse. Ea sunt è Gallicis 1. Parisinum, tenue & oligophorum, ubi bene maturum grati saporis & studiosis aptum, *Vin de Paris, Champagne*: 2. *Campanum* omnium Gallicanorum delicatissimum: 3. *Burdegalese* seu Gravianum. **Common Claret Wine, or Graves Wine.** 4. *Vinum Burgundiacum, Burgundy Wine*: inter Burgundica autem primum locum obtinet Beaunense, secundum vulgare proverbium Vinum Belnense super omnia recensè. 5. *Vinum album vulgare, Common White Wine.* 6. *Vinum Frontinianum*, generosissimum & molchum redolens. 7. *Vina Aurelianensia* magni sunt in Francia ob generositatem & salubritatem. 8. *Hermitage*, Vinum Eremiticum.

Ex Hispanicis usitatissima & notissima sunt, 1. Canarinum, **Canary-Sack** omnium laudatissimum, generosum & lene, naturæ amicum. 2. *Malacense* vetus, **Malaga Sack**, præcedente etiam opinius & pinguis, at si copiosè sumatur caput gravans. 3. *Xerantum, Sherry-Sack*, austrius & palato minus gratum. 4. *Alonense, Alicant Wine*, rubrum & crassum, palato quidem gratum, at stomacho minus utile & caput gravans. Huic non multum dissimile est genus illud, quod nostratibus, **Tent-Wine** dicitur. Nominis ratio mihi nondum cognita. Adfertur etiam ad nos ex Lusitania Vinum Portuense **Porto-port Wine**, sed rarius. Vinum Maderæ Insulæ ex majori parte in Americam transfertur. Ex Italicis pauca importantur, ex Hetruria *Vinum Florentinum rubrum*, stomacho commodissimum & in convictibus saluberrimum. 2. *Verdea* dictum, idem ex Hetruria, album, dulce & lene, magis gratum palato, quam stomacho utile. In Italia ipsa celebrantur, Venetiis *Vin. Malvaticum, Malvasia*, Canarino proximum, non in Italia natum sed in Creta insula; *Vicentinum rubrum, dulce & piccante* dictum. In Hetruria *Faliscinum* sive de monte *Fiascone*; Romæ *Albanum* olim celebre, & de monte *Pulciano*; *Syracusæ* ex Sicilia insula; Neapoli Vinum rubrum *Lachrymæ Christi* dictum, & Vinum Græcum ad radices Vesuvii montis ortum.

Vinum Moschatellinum rubrum ex insula Creta defertur. **Sed Muscadine.**

Ex Germanicis Rhenana sola aut non procul à Rheno remotæ originis ad nos importantur, ut Nicrinum **Pectar Wine**, Rinchovianum, Hochamore, Mosellanum, & *Baccherac*.

Vinum autem aliis potulentis quibuscumque Cerevisiæ, Melicrato, Pomaceo, Apiiti, cæterisque è fructibus factitis tum voluptatis tum salubritatis respectu longè antecellit. Nunc dierum vina austeriora quamvis palato minus arideant, ventriculo tamen commodiora & cibo concoquendo magis idonea censentur; ut vina rubra Gallica & Florentina, quæ asperiuscula & Atyrica linguæ & palato sentiuntur; quàm alba, quæ lenia & dulcia. Verùm si omnia quæ de vinis dicta sunt & adhuc dicenda restant persequi vellem huic soli historiæ non unum volumen sufficeret. Qui plura velit legat *Andrea Baccii* eruditissimum opus de Vini generibus Anno 1596. Romæ impressum, in quo quicquid ab Antiquis & Recentioribus de Historia Uvæ proditum occurrit complexus est, unà cum Observationibus plurimis propriis & animadversionibus in Vina Græca, Italica, Hispanica, Gallica & Rhenana, eorundem culturas, locos, nomina, varios præparandi & tractandi modos, morbos & remedia, valorum veterum & novorum multiplicem varietatem, cellas, &c. respicientes.

Omphacium Veteribus succus erat acerbæ & nondum maturæ uvæ, Sole resiccatus & densatus ad consistentiam Rob. Recentioribus est succus Uvæ immaturæ expressus, colatus, in doliâ reconditus, & vase clauso asservatus. Utrumque refrigerat & siccat; hoc non ad medicamenta tantum sed ad ciborum condimenta & intinctum utile est, nauseam ac cibi fastidium tollit, appetentiam excitat, alvi fluores reprimit, ardores stomachi aliorumque viscerum mitigat, non modo intus sumptum sed & foris admotum.

Dioscoride autore, Omphacium Veterum oculorum claritati confert, eorundemque scabritiæ & angulis arrosis, quod hodie de pomorum sylvestrium agresta verum experimur.

Schrodenus Omphacium calidis morbis omnibus feliciori jvamento esse ait quàm acetum, quod præter refrigerandi vim & caliditatis acri pollet, secus ac Omphacium.

Sapa, Græcis *ἄμυξ* & *μέγιον* ingenii non naturæ opus est, musto usque ad tertiam partem mensuræ decocto. Plin. l. 14. c. 9. & l. 23. c. 2.

Defrutum Columella idem est quod *Sapa* Plinio, nimirum mustum ad tertias decoctum. Plinius *Defrutum* à *Sapa* distinguit, quod sit mustum ad dimidiam decoctum. His addit Palladius,

Caranum, quod ait fieri cum duabus partibus deperditis tertia remaneret.

De viribus & usu *Sapæ* nihil attinet dicere cum iam dudum in desuetudinem abiit.

Lora Græcis *συνρετα* seu vinum secundarium, fit ex maceratis aqua vinaceis. Tria ejus genera Plinio. Decima parte aquæ addita quæ multo expressa sit, & ita nocte ac die madefactis vinaceis, rursumque prælo subjectis. Alterum, quomodo Græci facitavere, tertia parte ejus quod expressum fit addita aquæ, expressioque decocto ad tertias partes. Tertium est facibus vini expressum, quod *facatum* Cato appellat.

Spiritus Vini. Spiritus vini seu Aqua Vitæ est liquor è vino destillando in vasis idoneis elicitus. Calidus est & siccus, penetrantissimus: Eximii usus in animi deliquiis, ut vel naribus admotus odore suo animam revocet, in cordis palpitatione ac tremore; resistit putredini, in tantum ut carnes vel cadavera ei immerisa, diu servari possint incorrupta; spiritus languentes refocillat, apoplecticos & comate oppressos juvat. Extrinsecus resolvit tumores frigidos ac scirrhusos, ardet coagulationem sanguinis in contusionibus, cruorémque resolvit ac discutit. Nimis copiosè & frequenter pro potu ordinario sumptus calorem naturalem paulatim extinguit, ventriculi tonum relaxat, appetitum prosternit, totamque naturæ œconomiam subvertens tabem & mortem inducit. Menstruum est (ut vocant Chymici) hoc est, solvens, ad tincturas extrahendas aliæque nobilissimum.

Acetum.

Acetum fit ex vino vel in loco nimis calido detento, vel diutius reservato, vel Soli exposito. Arte fit cum vinum aut cerevisia coquitur, refrigeratissime fermentum, aut panis calidus hordeaceus [qui unus omnium prævalet] aut Pifa, aut Hordeum tostum imponitur. *J. B.*

Aceti usus frequentissimus est & fere quotidianus in cibo & medicina: in cibo ad condimenta & intinctus. Appetentiam cibi excitat, & concoctionem promovet acidum ventriculi, quò cibi maximè conficiuntur, roborando.

In medicina usus est ad æstum febrilem contemperandum, putredinem arcendam, phlegmaticos & glutinosos humores incidendum, ut excretioni & expectorationi habiles fiant. Extrinsecus scabiem, pruritus, herpetem, &c. calorem eorum contemperando, & malignitatem corrigendo sanat. Nervis, nervosisque partibus inimicum est: corpus quoque extenuat, unde macilentis ejus usus incommodus est. Memorabilis in hanc rem est historia quam narrat F. Strada de bello Belgico l. 8. Chiapinus Vitellius generalis castrorum præfectus sub mediam fere ætatem, incremente ad eò mole, ut fascia è collo demissa sustinendus esset venter, videns inde quotidie tardio rem se reddi ad belli munia, vino sua sponte sibi interdicto, acetum exinde bibere ad vitæ usque finem perseveravit, effectitque ut detumescere abdomine, defluentemque ventris pelle, quæ ipse se thoracis instar involvabat, octoginta septem librarum pondo decrevisse compertus sit.

Ad suspensos aut suffocatos etiam si spumam emittant, da bibendum acetum mulsum cum Pipere, aut Acetum cum pulvere Pulegii & Pipere. Tres servatos vidit Christophorus à Vega. *Chefneau.*

Ad tineam & Zinzib. ʒiij. decoque in Aceti acerrimi & Butyri ana ʒss quousque Acetum sit consumptum: deinde contunde & cum Butyro fiat unguentum, quo manè & serò tinea unungatur, & intra quatuor aut quinque dies sanabitur, (inquit lib. Arcanorum) *Idem.* Observaciones è *Chefneau* excerptas transmisit *D. Hulse.*

Vaporis aceti in peste usus est eximius de quo medici consulendi.

Tartarus.

Pro Tartari Historiâ, usu, præparationibus, &c. vide chymicos scriptores; plenam uerò historiam scribere mihi nec locus nec opportunitas est. Tartarus est vel albidus vel rubescens; albidus magis æstimatur, ut purior & minus terrestris; optimus è Germania defertur. Ejus præparationes habent facultatem attenuandi, incidendi, & aperiendi.

Cremore Tartari ad ʒss dato ardor ventriculi jam desperatus fuit sublatus. *Ettmuller. prax. cap. 8.*

Ad singultum ex inanitione & Vini Hispanici & Sacchar. q. f. f. Syrup. sumat æger frequenter. Ex Manuscript. *D. Page, Medici Suffolciensis.*

Bulimos curatur optimè per Vinum, quod quo vetustius eo melius. Malvaticum præ cæteris convenit.

In picâ & malaciâ specificè commendatur à quibusdam aqua pampinorum vitis vere ex vitium surculis stillans.

Quidam sani siti matutinæ sunt obnoxii, hos optimè curare solet haustus vini Absinthitis.

Tumor cancosus omnino curatus est in quodam viro mihi familiari ex usu vini Rhenani lib. ʒ. cui infundebantur Raphan. Sylv. ʒij. per horas duodecim; in cujus usu perseverabat per dies octo vel decem matutino tempore. Ex MS. *D. Fisher, M. D. communicavit. D. Hulse.*

Ad mixturem sanguinis & pulv. fol. Vitis quæ post Vindemiam rubescunt ʒi. cap. in Vino albo. *E lib. Arcanor. Chefneau.*

De Spiritu Vini illud adnotandum quod ille qui conficitur ex frumento multo magis anodynus fit quam alius. *Mais* in Podalir. redivivo p. 31.

& Uvas suspensas putridas, projice in aq. ferventem per horæ dimidium; eas supra ardentem prunas injice, fumumque excipiat mulier septies in die ad deturbandum fœtum mortuum. Mirabile (inquit *Zacutus*) quod in tam facili remedio tanta vis recondita sit, quod ego feliciter sum expertus, lib. 3. *Prax. Hist. c. 17. Observ. 2.*

Spiritus Vini vulgarem (*Whandy*, i. e. vinum ustum) cum pulverizat. Zingib. mixtum, & fortiter insufflatum in ejusdem lateris cum parte affectâ narem, vel parti dolenti applicatum, ab experientiâ frequenti commendat *D. Hulse* in Odontalgia, cum alterutra ex gingivis afficitur abique ullâ dentium carie aut cavitate.

C A P. II.

The Sinenſum ſive Iſia Japonenſibus Breynii. *Chaa*, Herba Japonia J. B. lib. 27. c. 1. C. B. p. 147. The Thee or Tea Plant.

THe compluribus & denſis ramis eſt frutex: *Foliis* obſcure viridibus, per circuitum ferratis, non tam Chamælaagni, quàm Spirææ Theophrasti ſubſtantiâ & toto habitu æqualibus, ſaporis exſiccantis cum quadam amaritudine: *Flores* proferens (quantùm ex pictura, & duobus, at imperfectis, ex Japonia tranſmiſſis ſoſculis conjicere potui) Cisti feminæ & Goſſipii mediam faciem obtinentes, uberrimos, quin ſoliſ albicantibus aut pallidis conſtantes, ſtaminulis multis medium ſorem occupantibus. His demum ſuccedunt *fructus*, dum adhuc vigent (ut ferunt) virides, reſiccati autem cortice magis rugoſo, ex ſpadeo fuſco veſtiti, in quibus non minùs quàm in Coccis Orientalibus mirabili varietate mutabilis Vortumnus ludit: quidam penitus globofi ſunt inſtar dictorum Coccoꝝ, eâ etiam magnitudine, aut duplo pæne aliquando majores, ſemen tantùm unicum continentes: alii contra geminati, ſive in duos loculos diſpartiti, alii verò trigoni, forma & magnitudine à fructu Ricini ſimili *J. B.* non admodum abludentes: Hi maturi ubi ſe aperiunt in tres, illi in duas dehifcunt partes, quarum quælibet *ſemen* continet, quod vel orbiculare planè ad Syracis, vel quia minùs ſplendet, ad Fructum exoticum 15. à Jacobo Gareto acceptum *Cluſ.* propius accedens, vel in una parte ſeſſilis, nonnunquam etiam triquetra eſt nucla, tenui putamine & lævi, ſpadeici ſeu ſubruiſi coloris, exceptâ baſi (qua parte adhæſit) albidâ, conſtans, quo nucleus ſubalbidus pallidive, ac valdè rugoſus, guſtu primùm dulci, poſtmodum amaro & nauſebundo, tandemque calido & valdè exſiccante, cuticulâ tenui & cinerea obductus, continetur.

Catalogum Autorum qui de hoc frutice ſcripſerunt vide apud Jac. Breynium *Exot. Centur. 1. cap. 52.* quibus adde D. *Pechlin* Belgæ Tractatum de Thea anno 1684. editum, in quo hiftoria ejus plenam tradit, & contra Sim. Pauli uſum defendit. *M. Du Four* hiftoriam Theæ, Lugduni impreſſam 1685. & Tractatum quendam Anglicè conſcriptum Londini 1682.

Verùm omnibus quæ de Thea ſcripta ab aliis ſunt Obſervationes D. *Wilhelmi ten Rhyne*, magni Imperatoris Japoniæ medici, præferendas cenſemus; quæ apud Jacob. Breynium habentur in Appendice ad *Exot. centur. 1.*

Semen hujus fruticis circa menſem Februar. terræ (ni nimio indurata gelu, vel nive altiùs teſta fit) mandant Japonæ ſequenti methodo; In terra bona, dulci, non ſalſa, neque limoſa, neque arenoloſa nimis, ſed temperata, rotundum ad octo aut paulò minùs pollicum altitudinem ſcrobem effodiunt, cui à 40. ad 50. ſeminales folliculos conſertim injiciunt, exinde ſcrobem operientes, eundemque inhorreſcente bruma ſtramineis ſtoreis tegentes. Hæ autem ſeminalia capitula communiter in ſex, octo, decem, ad quatuordecim, & quandoque plures paucioresve frutices propullulant, quos abque ulteriore cultura natura ingenioque ſuo relinquunt agricolæ, niſi quòd eos ab inutilibus herbis repurgent. Stirpes autem quo in ſpiſſus glomeramen altioremque apicem (rariùs tamen ſupra quatuor aut quinque pedes) exſurgunt eò meliores judicantur, mollioribus utpote magiſque benignis foliis, quæ rarerè intra primùm triennium decerpunt Japonæ: decerpunt autem plerumque menſe ſuo tertio, qui ordinariò juxta noſtrum Aprilis eſt, nonnunquam aduſque medium Maii procurrit (anno nimirùm intercalari, quovis triennio recurrente) quando matres cum ſuis infantibus & ancillis folia hæc calathis colligunt, novella & recens edita (ſubſeſcente ſuo virore & parvitate à virentibus foliis facillimè diſtinguenda) cum parùm adoleverint ſicca tempeſtate, quacunque diei hora, inprimis intenſiore Solis æſtu, avulſa circa veſperam portant domum.

Tum ſingula folia fuſa ex ferro patellæ Sinicæ, nitidæ, candenti atque obliquè collocatæ (ne manus comburant) injeçant, eademque manibus aſſiduè verſant, uſque dum flaccescant, mundis tunc ſtoreis papyròve imponenda, ac perſanda ſtabello ut frigeſcant; hinc in planis ex Arundine Indica conſectis corbibus conteruntur, donec compactè criſpentur: hinc iterum in pura & modicè candeſacta patellâ uti antea manibus continuè verſantur donec mediocriter induruerint, deinde patella eximit & ſtabello frigeſciant, & in tertia ac quarta patellis per gradus minùs calefactis revolvunt, ut majorem ſiccitatem duriètiemque contrahant. Tandem ollis intrinſecè vitreatis bene clauſa ſervant, & in urbes pagòſve venalia transferunt. Poſtquam autem per Sextiduum circiter ollis reſerata fuere, eaſdem aperiunt, foliorumque delectum, minora & teneriora à majoribus & durioribus ſeparando, faciunt, ultimâque vice in quinta patella ſecuritatè ergo ſiccant, in annos tunc durabilia, ſi accuratè obturata teneantur.

Pro Imperatore & Magnatibus majore ſtudio & cura colitur. [Prope *Miſko* urbem locus *Oaſi* dictus totius Japoniæ in hoc opere princeps eſt] Frutices nempe, à nimia pluvia, vel intenſo ardore frigoreve, cæteriſque aeris, injuriis & pravis purgamentis, volatilibus reptilibùſve infectis ſtudioſè pramuniuntur, juſto rigantur tempore, &c.

Congrua tempeſtate ſcrupuloſa foliorum fit electio: tenerrimi fruticum ramuſculi primævis in apice foliis nudantur, quæ eapropter cariffima potentioribus reſervantur emptoribus; hæc autem à mediocribus; hæc iterum à majuſculis, hornotinis tamen ſingulis, ſegregantur: omnia in umbra ſiccantur.

Ruricolæ & tenuiores folia eo quo diximus modo præparata promiſcùè in æneo cacabo aquâ repleto lento coquant igne, & ſictoto die pro communi potu in foco ſuſpenſum ſervant; donec iteratis tincturis folia illa debilitate rejiciantur, ingeſtis prorinus novis. Primates autem & locupletiores cives nullum in re domeſtica opus majore diligentia, faſtu atque nitore & artificio curant quàm ſui *Tebia* præparationem. Quandoquidem qui in cæteris pauciſſimæ ſunt ſupellectilis copioſo & ſuperbo inſtrumentorum famulorumque apparatu impenſè imò ad ſuperſtitionem uſque geſſiunt,

Instrumenta sunt ex electo Ophite mola (quali nostrates semen Sinapi conterunt) qua suum *T'chia* in tenuem pollinem commolant. Præterea fornacula, ex mixto cum aliis metallis ære artificiosè fusâ, cui aquâ plenam cucumam, ex eadem materia confectam superimponunt, ut semper præsto sit *Lympha* fervens. Hinc exiguis cochlearibus (ex testudineo cornu aliòve pretioso ligno, vel etiam metallis fabrefactis) viridem illum ac bene fragrantem pulverem *T'chia* calycibus suis infundunt, ac superfusâ cum mundato haustro infundibulòve aquâ fervidâ pulverem hunc minutulis, ex *Arundine* Indicâ crenarum fornâ artificiosè concisis, *seis* tandiu quassant donec in spumam eleveatur. Famulos qui in hoc opere occupantur omitto. Sineses autem (quorum methodum nostrates sequuntur) fervefactam in cupreo cacabo aquam ficis integrisque foliis *Thee*, singulari ollæ prius injectis superfundunt, tincturamque extrahunt, quam limpida aqua ad gratam amaritudinem temperatam calidè sorbent, saccharumque ut plurimum unâ masticant, uti & nostrates, rariùs autem Japonæ, tamen *γλυκύριον*. Deinde novâ affusâ aquâ tincturam iterum extrahunt secunda vice, quæ debilior est primâ, postea folia abiciunt; quæ focis navalibus meliorum defectu acetariorum vicem supplent. Japonæ autem iisdem foliis rubentes papulas ac cutanea sudamina curant; atque in tinctoria arte eadem (vetusta licet) usurpant Mauri.

Locus.

Fructus hujus natale solum varium est in *Japonia*: plurimus in regione *Fisten* crescit. Humo gaudet neque arenosâ neque lutosa nimis, neque declivi neque acclivi nimis, aprica & temperata planitie latior: multis autem in locis inter ipsa frumenta in pulvillorum liris frutices *Theæ* confitos intuearis. In *Chinâ* etiam crescit.

Pretium pro foliorum magnitudine variat. *Quantum* namque *magnitudine sursum decrescunt tantum pretio accrescunt*. Tanta est autem pretii differentia, ut una libra hujus *Theæ* pluris veneat quam centum libræ alterius: Foliorum verò bonitas in grata fragrantia (proxime autem ad *Fœni* accedentis odorem, tantisper aromaticum accedit) colore viridi, (nam parum masticata frictaque ubi fuerint, viror vividus emicare debet) sapore subamarè dulci.

Vires.

Has ei vires tribuunt Sineses, Sanguinem purificat, horrenda pellit insomnia, vapores à cerebro arceat malignos; vertiginem capitisque dolorem, præsertim à crapula ortum mitigat; hydropicis conducit, egregiè enim diuretica est, capitis rheumata exsiccat, humorum acrimoniam corrigit, obstructions viscerum tollit; visum instaurat; quippe quantum ego existimo, hæc decoctio *T'chia* primum Japonensibus est antidotum contra visus imbecillitatem ac oculorum, vitia illis frequentissima, ac ex assiduo *Oryzæ* calidæ & sui *Sacqui* potu & usu maximè contracta. Adustus humores temperat, calidum emendat jecur, induratum lenit lienem; somnum coerces, in iis præsertim qui rariùs *Thee* bibunt. Corpora porro reddit vegetiora; inprimis autem hebetiores à somno ac torpore sensus expergefacit, cor exhilarat, timorèque propulsat, intestinorum tormina ac flatu compescit, illòsq; qui uterum infestant discutit: viscera virèsq; roborat, reminiscendi vim exfuscitat, ingenium acuit, bilem temperat: nephritidem tollit medicamen hoc lithontripticum; ego saltem nunquam in Japonibus vel minimum calculi, sive renum, sive vesicæ indicium reperi, sat sedulo licet inquisiverim; ac tandem dulces in amplexus vertit officium thori.

Ad specifica stomachica pertinet herba *Theæ*, non tantum stomachum roborans sed & à calculo & arthritide præservans, & capiti inprimis conveniens. Præservat ab ebrietate, & somnum arceat, & stomacho inprimis confert. *Ettmuller. Prax. cap. de chyleseos laesionibus.*

Quæ in Bontii & Pisonis historiis hujus plantæ reprehendit & emendat apud Breynium vide.

Quòd in Europæis regionibus quædam sanitatis incommoda æquè efficaciter non arceat potus ille *Theæ* quam apud Sineses vel Japonas, non præparandi utendive modo adeò imputandum censèo quam quidem assiduitati usûs & temperatori victûs rationi.

De noxamentis hujus potus hæc apud *Antonium de Heyde* occurrunt in *Centur. Observationum, Obs. 76.*

Tincturam è foliis *Theæ* mediante aqua calida extrahi vulgo notum est. Ejus potum aliquando quibusdam conducere negare nolo; tamen ut eum omnibus utilem putem adduci nequeo; quippe verisimile videtur emolumenta quædam *Theæ* adscripta ab aqua calida potius esse deducenda. Hunc potum quibusdam nocuisse videtur experimento sapius probatum: inter alia hoc patet sequenti historia, mulier vegeta & sana, potui *Theæ* addicta, conqueritur de frigore acri interiora concutiente, præsertim noctu, quod à *Theæ* potu derivandum putat hanc ob causam, quia eo potissimum corripitur ubi huic potui indulgit. Memini ante aliquot annos virum robustum conquestum esse de frigore acri in abdomine, quod etiam potui *Theæ*, quem quotidie sumebat imputat. Communicavit *D. Hulse*. De potu *Theæ* & *Coffæ*, hæc occurrit in *Muis* Podalirio redivivo. p. 59.

Sed quid sentiendum de potu *Coffæ* & *Teæ*? Ego cum Lugduni Batavorum studiis operam dabam; per totum annum *Cephalæa* miserè laboravi, & postquam potui copiosiori *Teæ* & præcipuè quidem *Coffæ* quotidie sumendo assuevi, semper immunis ab ea vixi non tantum, sed & ab omni alio incommodo, quamvis antea ita vixerim, ut mortis haberet vices lentè qua traheretur mihi vitæ gementi, qui per totum quinquennium cum longa morborum serie acriter confictavi.

Etp. 85. Ego nonnullos novi meorum familiarium antea haud parùm à nephritide cruciatos qui nullum incommodum inde amplius perferserunt postquam potum *Coffæ* satis magnâ copiâ assumpsere.

Cæterùm hæc arbor rectius fortasse ad eas quæ fructu sicco sunt referatur.

Quidam ex Oriente reduces affirmant Magnates Chineses & Japonenses decoquere gemmas & flores hujus plantæ, majores vires iis attribuentes quam foliis.

CAP. III.

De Euonymo.

Euonymus, i.e. boni nominis, *ἔστ' ἀνὴραίων ἢ ἔστ' ἐρημιῶν*, ut volunt. Euonymi autem descriptio apud Theophrastum & Plinium arbori ita vulgò dictæ per omnia non convenit. Quoniam tamen hoc nomen usurpavit per me retineat. Adeo pauca pulpa nucleos oblitit, ut rectiùs ad Arbores quæ fructu sicco sunt referenda videtur.

A. 1. *Euonymus vulgaris* Park. *vulgaris, granis rubentibus* C. B. *Euonymus Theophrasti* Ger. *Euonymus multis, alius Tetragonia* J. B. *Spindle-tree or Prickwood.*

f. B.

Ramosa est arbuscula, aut certè frutex arboreus, altitudine quatuor aut quinque [imò septem aut octo interdum] cubitorum: cujus stolones lato virore perfusi, & nuper nati ramuli, propter corticem in quatuor angulos excurrentem, quadrangulares apparent, non secus ac si dolabrâ ars perpolivisset, ipso alioqui ligno interno tereti, albo aut flavescente. Cortex viret. Rami crebrò intervallo in oppositos ramulos dividuntur. *Folia* oblonga, acuta, crenata, è Periclymeni genere Chamacerasi dictæ foliis similia & aequalia. Paulò post veris initium *Flores* profert pallidos, aut herbaceo quodam colore constantes, ex quatuor foliolis congestos, quibus totidem alternatim posita calyculi folia subjunguntur, pari numero *apicibus* luteis umbilicum curvofum viridantem cum *stylo* concolore occupantibus. Singulis flosculis singuli succedunt *fructus*, seu singulæ filiquæ quadrangulæ, rubentes aut puniceæ [rariùs albæ C. B.] totidem distinctis loculis *semina* parva foliola continent, cuticulâ crocèâ intactâ, medullâ albâ, figurâ semini cannabino similia, hoc est, ex rotundo oblonga, sed majora, sapore amaro, cum obscura quadam dulcedine nauseabundo. Ipsa etiam arbuscula tota gravem & injucundum habet odorem.

Materies ejus sic satis solida, fissilis tamen & æqualis est: ea cum adhuc succo turget cæsa diluto roceo pallore etiam Buxum provocat.

Nonnulli Tetragoniam Theophrasti esse volunt, quòd rami ob linearum quatuor ruffarum, dorfi modo extantium, restâ per viridem corticem porrectarum discursum quadranguli appareant, quod huic arbori peculiare est, & quòd in fructu quadrangula filiqua sit. Quod si Tetragonia sit, Euonymus non erit, nec enim verisimile est eandem arborem diversis nominibus & locis tradidisse Theophrastum.

In sepibus frequens est tam in Anglia, quàm in exteris regionibus. Maio [in frigidioribus locis] Locus. floret: Autumno appetente filiquæ quadrangulæ purpureo tinguntur colore donec penitus rubescant, postea sua sponte decussatim quadripartitæ rumpuntur, ac hiantes ita pendent in hyemem usque croceas bacculas vel semina ostentantes non injucundo aspectu. f. B.

Euonymum pecori noxiam esse, ut Theophrastus tradit, scire ait Matth. & Ruell. neque pecudem, neque capram, novellarum etiam germinum avidam, hanc attingere scribit. E contra Clusius se in Pannonia observasse à capris maximè appeti, easque ejus foliis sine noxa avidè velci; quod nobis ob ingratum hujus plantæ odorem & vim catharticam minùs verisimile videtur.

Hujus tres quatuorve baccæ tam per vomitum, quàm per secessum purgant: Emolliunt etiam & resolvunt exteriùs appositæ.

In lixivio coctæ capillos flavo colore tingunt.

Pulvis exsiccatarum in usu est apud nos fratres mulierculas ad pediculos interimendos & furfures capitis detergendos.

Ex ligno fusi muliebri netu celebres in Germania & Gallia detornantur, unde & *Fusanus* & *Fusaria* dicitur. Nonnulli ad dentiscalpia utuntur.

Triplicem proditum est parari ex hujus fructu colorem, flavum, si post festum S. Joan. Baptistæ dum adhuc viridis est collectus cum tantillo Aluminis parum bulliat; viridem & fulvum.

f. B.

2. *Euonymus latifolius* Clus. C. B. Ger. Park. *latifolia* f. B.

Vingas habuit cum id reperit Clusius cubitales duntaxat, lentas & fractu contumaces, quas ambiebant bina *folia*, ex adverso semper nascentia, leviter in ambitu serrata, Euonymi vulgaris foliis non absimilia quod ad formam attinet, sed longè majora, Citriæ mali foliis amplitudine non cedentia, viridia, gustus ingrati & amari; *Radicem* digitalis crassitudinis, summa tellure in cubitalem longitudinem excurrentem, multisque flavescens fibris donatam. In horto culta post paucos annos ad humanam vel majorem altitudinem excrevit, ampliora folia nacta est, florésque ac semen tulit. Maio enim mense oblongi tenuésque inter infima folia pediculi nati sunt, è quibus aliquot dependebant *Flosculi*, quatuor albicantibus foliolis & ad carneum quodammodo colorem accedentibus præditi, formâ per similes Euonymi vulgaris floribus; quibus successit fructus ut in vulgari quadrangulus, interdum etiam quinque angulis præditus, major tamen & quasi alatus, maturitate dehiscens, & alba grana, aureâ pulpâ inclusa, nonnunquam Augusto, sed potissimum Septembri mense continens. Sub Autumni finem folia abjicit, & extrema ramulorum cuspidè oblongam gemmam, spem futuræ germinationis novo vere producit.

In Pannonia interamni, nunc Sclavonia dicta, uno tantum in loco invenit Clusius in sylva illa Locus. qua ex *Grebs* arce descensus est versus Waradinum.

3. *Euonymus*

3. *Euonymus Pannonicus* Ger. Park. *flore phœniceo* J. B. *granis nigris* C. B.

f. B.

Arbustula est aut frutex homine altior, cujus caudex & rami tuberculis asperi, ac veluti punctis notati, & rami sunt pulverulenti: *folia* serrata Pruno sylvestri similia: *stipuli* aliquot simul ex longis petiolis quadrifolii, similes Euonymo vulgari, phœnicæ coloris. Clus. sic fufius hanc describit.

Bicubitalibus, aut etiam majoribus ramis affurgit, digitali, interdum pollicari crassitudine, lentis & obsequiosis, denso cortice obductis, viridi primum, deinde multis nigricantibus maculis asperso, qui in summo dividuntur in plures ramulos, ordine & serie quadam inter se oppositos, quos exornant *folia*, similiter ex adverso sita, latifolia Myrti foliis paria, teneriora, leviterque in ambitu crenata, gustu primum exiccante, deinde amarifculo & calido; è quorum sinu in oblongis gracilibusq; pediculis unus, hini aut ad summum terni *stipuli*, splendentes & purpurascetes dependent, tetrapetali, umbilico quadrato, & luteis staminulis quatuor angulos occupantibus, Coggygiae flori non multum ab similes, majores tamen. *Fructus* succedit in quadrangulis siliquis, vulgaris Euonymi similibus, spongiosus, aurei coloris; iis dehiscens tenui filo propendens, in quo grana extrema parte nigra & splendens, Fraxinellæ granorum instar, bina interdum & terna eodem loculo & pulpâ comprehensa.

Locus.

Copiosè nascitur in sylvis utriusq; Pannoniæ montibus; sed qui Alpes attingunt eam alere desinunt. Invenitur & in Moravia.

Dantur & alii Euonymi, & Euonymo affines, qui ob seminum conceptacula per maturitatem sicca ad alium locum pertinere videntur. Ut Euonymus Virginiana capsulis eleganter bullatis D. *Banister*. Euonymus Virginiana Pyracanthæ folio ejusdem. Euonymo affinis Ægyptiaca, &c. C. B. Euonymo affinis Æthiopica, &c. *Herman. Hort. Leyd.*

C A P. IV.

A. *Agrifolium* Ger. *Agrifolium* sive *Aquisolium* Park. *Aquisolium* sive *Agrifolium vulgo* J. B. *Ilex V. sive aculeata baccifera folio sinuato* C. B. *The Holly-tree*.

f. B.

Alicubi in justam arboris magnitudinem excrescit, sæpius pumilum ut ad fructes referri possit, perpetua fronde viret. Caudex & rami lenti, flexiles, laves, cortice duplici muniti, exteriore viridi [in trunco ut plurimum cinereo] interiore pallido; odore cum avelluntur, tum etiam sapore, ingrato, fetente: materie chlorâ albâve, dura ac solida, ac circa interna nigricante, quæ præ pondere in aqua sedit, Buxi aut Guaiaci instar. *Folia* satis magna, densa, sinuata, longis & rigidis in ambitu spinis horrentia [interdum licet rariùs superiora folia Laurinis sunt similia, sine aculeis, quod in vetulis arboribus copiosius observatur] colore obscure viridi, splendens, ex pediculo brevi, sapore non ita ingrato ut cortex. *Flores* pulchri, parvi, chlori, quaternis foliolis, totidemque apicibus constantes [in quorum medio baccæ rudimentum] conferti ut in Lauro, brevibus pediculis appensi; quibus succedunt *baccæ* parvæ, rotundæ, rubræ, umbilicata, gustu subdulces, cum tetro quodam sapore: intus continentur *semina* quaternis, triquetra, oblonga, striata.

Qui Agrifolium folio leni diversum statuunt à vulgari, næ illi multum hallucinantur, nam vetulæ tantum arbori accidit ut talis fiat; non tamen rariùs (ut vult J. Bauhinus) sed sæpissimè & ferè semper apud nos. At neque propriè Agrifolii varietas est; nam sæpe in spinosissima Aquifolia occurrit ejusmodi folia non spinosa, ut cuilibet observare licet.

Fructus autem color in hac arbore interdum variat. Reperitur enim alicubi in Anglia Agrifolium baccis luteis quales nobis ostendit D. *Dale* ab arbore in agro Wistonii Suffolciæ vici non procul à *Euers* oppidulo, loco paludoso nascente decerptas.

Locus.

In Anglia frequentissima est hæc arbor in sepibus inq; fructibus & salubris potius quam sylvis, præsertim in lapidosis & glareosis, incultis & desertis. Reperitur etiam non minùs frequens in Germania. Videtur etiam gaudere montosis & frigidioribus regionibus: in calidioribus rarior est, & fructibus mensuram vix egreditur nisi colatur.

Hæc arbor nonnullis *Ayela* Theophr. 3. hist. 4. videtur, quorum sententiam refutat J. Bodæus à Stapel. Plinii tamen lib. 16. cap. 18. 21. 24. Aquifolium an sit necne in medio relinquit.

Vires & Usus.

Arbor hæc operibus topiariis, in Septentrionalibus præsertim regionibus præ aliis commoda & opportuna est; cum sit frigoris patientissima, & perenni nitentium foliorum virore aspectui grata, nec tonsuram respuat; eoque etiam hortulanis acceptior, quod nec radicem repretat, nec importuna ramorum luxurie molesta sit, nec tamen minùs densa & multiplicata fronde quam quævis alia arbor fructeve tonsilis, quantumvis hoc nomine eam improbet J. Bauhinus. Vidimus in viridario D. Joan. Evelyn* tonsilem Agrifolii sepem densissimam, pulcherrimam 300 prope pedes longam.

* In Cantio non longè à Londino.

Ex hujus arboris corticibus viscum parant nostrates hoc modo. Delibratis Junio aut Julio mensibus, quotquot videtur aut opus fuerit hoc genus arboribus, cortices detracti, in aqua fontana per septem aut octo horas continuas decoquantur donec tenerissimi evadant [eoumq; donec cortex cinereus à viridi abscedat aut separetur, quod duodecim fere horarum spatium exigit. D. Evelyn.]

Coctos in acervum humi cum Filice SSS componas, aquâ priùs curiosè separata [frondibus aut herbis quibuscunq; succulentis obvoluti & contexti ad aliquam crassitatem in cellam aliùmve locum frigidam recondantur. *Idem*] & per duas tréve septimanas fermentari & computrescere sinas, donec

in mucilaginem abeant: Exemptos deinde in mortario tandiu tundas donec fingi formariq; possunt instar massæ farnacæ. Massam in aquam profluentem submersam manibus verses & diligenter subigas. Aqua brevi sordes omnes & recrementa obherentēsq; corticum reliquias secum auferet eluēq; visco residuo puro & defæcato; in fictili aliquo vase per quatuor adhuc aut quinque dies despumando, donec se penitus purgaverit & perfecerit: deinde in novum vas translatum referretur ad usum.

Baccæ ad colicos dolores utiles sunt; crassos siquidem pituitosōsque humores per alvum educunt decem aut duodecim numero sumptæ, ut ab his accepisse se ait Dodonæus, qui earum experimentum quandoq; fecerunt.

Zythogalum factum ex cerevisia & lacte, in quo decocti sunt hujus foliorum aculei, mirè conducit ad dolorem colicum & tormina intestinorum, ut in semetipsa aliisq; experta est matrona quadam nobis cognita post alia medicamenta frustra tentata, à muliercula quadam vaga & circumforanea edocta. Non video tamen cur non & foliorum ipsorum decoctum idem præstet.

Baccæ aviculis, præcipue Turdis Iliacis dictis, hyberno tempore terrâ nivibus operatâ in alimentum cedunt.

Matthiolum radicem decoctum in fotu ad articulorum duritiem, tumores dissolvendos, ossa fracta ferruminanda commendat.

Frondes & ramuli baccis onusti natalitiis Christi Domini parietibus & fenestris appenduntur ad ædes ornandas.

Lignum ponderosum, firmum, album, ad molendinorum fabricas utile est, ad ea quæ torno elaborantur, ad manubria instrumentorum rusticorum, scuticarum, &c.

In Catalogo Horti Academici Lugduno-batavi, à D. Hermanno editi, hæcè Agrifolii seu mavis Aquifolii foliorum respectu varietates invenio,

1. Aquifolium foliis ex luteo variegatis.
2. Idem foliis ex albo variegatis.
3. Idem foliis oblongis spinis & limbis argenteis.
4. Idem foliis subrotundis, spinis & limbis argenteis.
5. Idem foliis oblongis, spinis & limbis aureis.
6. Idem foliis subrotundis, spinis & limbis aureis.

Aquifolium echinatâ folii superficie Cornut.

Hanc plantam observavit D. *Tancredus Robinson* in pulcherrimo horto Reverendissimi Episcopi Londinensis, D. H. *Compton*, inter multas alias novas & rarissimas plantas cultam ab ingeniosissimo Viro & peritissimo Hortulano D. *Georgio London*. A vulgari Agrifolio facillè distinguitur foliorum figurâ, quæ non ambitu modò sed totâ superficie scabra sunt & spinis horrida.

C A P. V.

Baccifera Indica fructu tetraspermo in foliorum alis sessili. Seberunam Cottam H.M. P. 2. T. 16. p. 23. Corni seu Sorbi species Bontio.

H.M.

FRutex est duum triumve hominum altitudine, nascens in arenosis & petrosis. Radix profunde in terram descendit, permultas oblongas, tenues fibras, capillamentis hinc inde vestitas, tam à latere quàm subtus emittens, cortice exterius rubicundo-obscuro intus rufo, saporis adstringentis, sulphurei & infesti. Stipites induti sunt scabro cortice, cinereo, interius viridi & rubescente, intus ad lignum albicante, qui in plures tenuissimas planas corticulas (è quibus compressis & implexis fomites igniaris conficiunt) resolvitur, estq; adstringens; ligno intus albicante, ac proximè ad radicem cavo, aliàs solido. Tam stipites, quam rami longis crassis lignosis spinis hinc inde muniuntur. Folia pediculis brevibus, rotundis, crassifolia fulta, oblongo-rotunda sunt, ad petiolum parùm contractiora, ac in vertice rotundo cuspidata, supernè plana, saturo virore nitentia, subtus dilutiora, saporis adstringentis. Flores, qui in summitate ramusculorum suis petiolis ex origine foliorum proveniunt quasi fasciatim sine calyce, sunt viridi-diluti, odoris nullius, constantq; duplici ordine foliorum, quorum quinque, quæ exteriora cuspidata, surrecta, & interiora versus nonnihil inflexa sunt, quinque, quæ interiora rotunda sunt, & superiora versus punctulis eminentia. In horum medio ex umbilico stylus acuminatus exurgit, paulò infra acumen quinque, tenuia stamina stelliformiter ejiciens, quæ nodulis albicantibus, ac dein flavescens dotata sunt. Florum petioli prodeunt in sua origine foliolis acuminatis. Fructus, qui surculis infident parvi & rotundi sunt, adinstar Pirorum Lauri, superficie glabra, primùm virides ac nitentes; dein colore nigro cum maturi sunt, & sapore subacido, continentq; quatuor grana seminis alba ac transparentia in propriis suis loculamentis.

Foliorum decoctorum vapor ore exceptus dentium dolorem mitigat, & vermiculos in dentibus *Vires* enecat.

CAP. VI.

Frutex baccifer Malabaricus flosculis pentapetalis ramis inhaerentibus, fructu tetrapyreno. Perim-Patsjotti H. M. P. 5. T. 6. p. 11.

H. M.

Arbuscula est humilis, septem circiter pedes alta, ac *Patsjotti* similis. *Folia* ordine decussato ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, densa, glabra, splendentia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus. *Flosculi* non furculis foliaceis, ac ipsis ramis inhaerent quinque, candidis, oblongo-rotundis & acuminatis foliolis constantes, numerosis, *staminibus* albicantibus, flavescens *apicibus* ornatis, medium occupantibus, inter quæ *stylus* prodit exiguus, obtusus. *Flosculis* succedunt *Baccæ* rotundæ, quadripartitæ, viridi-flavescentes, quatuor intus continentes *semina* rubicunda, oblongo-rotunda.

Locus.
Vires.

Provenit in *Candenate*, semper viret, fructus fert Septembri & Octobri mensibus. Ex hujus foliis in lacte vaccino & Selami oleo coctis linimentum paratur ophthalmicum & cephalicum.

CAP. VII.

Frutex baccifer Malab. fructu plano-rotundo piloso tetrapyreno. Pai-Paroeca seu Couradi H. M. P. 5. T. 46. p. 91.

H. M.

Arbuscula humilis est seu potius frutex, sex circiter pedes altus, *caudice* mediocriter crasso, cortice vestito spadiceo, ramulisque ejusdem coloris ac lanuginosis in orbem diffusis ornato. *Radix* fibrata, rufescens, nigricante cortice cincta, acris, aromatica. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, spinulisque exiguis hinc inde obstita, crassa, aspera, atro-viridia, supernè splendentia, infernè nequaquam: sapor amarus, aromaticus. *Flores* inodori, plures simul juncti petiolo longo in furculis proveniunt, quinque, oblongo-teretibus, acuminatis, intus albicantibus, extus viridibus ac subasperis, & exteriora versus reflexis foliis constantes *staminibus* aliquot albicantibus, flavescens *apicibus* ornatis, medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit viridis, surrectus, capitulo plano. *Floribus* succedunt *baccæ* plano-rotundæ, virides primùm, dein flavescens ac crocæ, longissimæ, albicantibus pilis obstitæ: intus continentur officula quatuor, dura, albicantia, nucleos includentia, candidos amaros.

Locus.

Vires.

Provenit variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Porca*, *Cochin* & *Calicolan*: semper viret, quotannis mensè Julio floret, Novembri autem maturos fert fructus.

E foliis, radicibus, fructibusque in aqua coctis Apozema conficitur, quod in Arthritide perquam utile perhibetur.

CAP. VIII.

Frutes Indicus baccifer floribus umbellatis, fructu tetracocco. Sondari H. M. P. 5. T. 40. p. 79.

H. M.

Arbuscula humilis est, decem circiter pedes alta, *caudice* mediocriter crasso, ramulisque viridibus in orbem diffusis ornato. Lignum albicans, furvo cortice cinctum, necnon rufescens intus medullâ refertum. *Radix* nigricans, odora, saporis haud ingrati. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, supernè atro-viridia ac splendentia, infernè subviridia; costa media crassa, lignosa, viridi-albicans, ac in averfa parte extuberans, è qua plures exiles nervuli superiora versus exoriuntur, qui in se invicem arcuatim deferuntur; sapor sylvestris ac ingratus. *Flores* exigui, suaveolentes, candidi, *calycibus* exiguis subviridibus, in quinque, lacinias acuminatas scētis, inhaerentes, extremis ramulis umbellatim proveniunt, pentaphylli, è quinque scilicet acuminatis foliolis, inferiùs junctis constantes; totidem *staminibus* albicantibus, rufescens *apicibus* ornatis, medium occupantibus: inter quæ *stylus* prodit exiguus, viridi-albicans, ac supernè bifidus, cujus basis est globulus exiguus, viridis. *Flosculis* succedunt *baccæ* tetracocæ, aliquando pentacocæ, virides primùm & nitentes, dein flavescens, tandem maturiores nigricantes, carne intus refertæ succulenta, nigricante, aromatica, intra quam quatuor plurimum continentur officula scabra, triquetra, albo-rufescens.

Locus &
Tempus.

Crescit in variis Regni Malabarici locis, præsertim circa *Cranganoor*; semper viret, quotannis floret ac maturos exhibet fructus, mensè viz. Septembri.

In Medicina vix ullum habet usum.

C A P. IX.

Frutex Indicus baccifer, floribus racemosis fructu oblongo, tetrapyrreno. Perin-Panel H. M. P. 5. T. 15. P. 29.

H. M.

FRutex seu Arbuscula humilis, quatuor circiter pedes alta, caudice tenui, albicante, cortice obducto cinereo, intus viridi, aromatico. Radix densa, albicans, furvo cortice tecta, saporis acris, odoris aromatici. Folia geminata ordine parallelo circa ramulos crassis ac subviridibus petiolis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, tenuia, supernè colore atro-viridi splendentia, infernè viridi dilutiore, costâ mediâ crassâ. Flores racematim proveniunt, candidi primùm, dein rufescentes, quinque, teretibus, acuminatis, ac extrorsum reflexis foliis constantes, totidem albicantibus staminulis flavescensibus apicibus ornatis mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ stylus prodit surrectus. Floribus delapsis succedunt Baccæ oblongo-rotunda, acuminata, crasso, duro & atro-viridi cortice tecta, pulpâ intus albicante primùm, dein subcæreâ, aquosâ ac insipidâ referta. In medullis decussatim quatuor latitant semina albicantia, dura, oblongo-rotunda, membranaceis pelliculis à se invicem sejuncta.

Nascitur Regni Malabarici variis in locis, præsertim in Berkenkour: semper viret, floret & fructu edit.

E foliis hujus ficcatis & prunis impostis suffumigium fit, quod paroxysmos hystericos potenter vires solvere fertur.

SECTIONIS III.

MEMBRUM QUARTUM.

De Arboribus & Fruticibus bacciferis, acinorum granis vel pluribus quatuor, vel numero nobis incognito, & nondum explorato.

C A P. I.

De Rhamno Cathartico seu Spina Cervinâ.

QUamvis arbuscula hæc in singulis acinis plura quatuor grana non contineat, quia tamen granorum numerus nobis nondum exploratus est huc eam retulimus.

A. I. *Rhamnus Catharticus* J. B. C. B. *solutivus* Ger. emac. *Solutivus*, sive *Spina insectoria vulgaris* Park. *Buck-thorn, or common Purging-Thorn.*

J. B.

Celebravit Rhamnum catharticum usus in purgando multus & felix, arbusculam sepibus alicubi familiarem, cortice externo nigro vestitam, cui duo alii subsunt, alter viridis, alter luteus, materie pallida, dura, ramis satis crebris, isque ferè ex adverso sitis brachiatam, duris rigidisque & longis spinis foliosis minacem, aculeis præterea aliis minoribus horrentem. Folia ad Pruni folia accedunt, acuminata, atro-virentia, crenata, nervosa, adstringenti sapore. Flores herbacei coloris, parvos profert, quatuor apicibus constantes, multos simul junctos. Succedunt baccæ frequentes ad radicem spinarum, ex longiusculis pediculis, Frangulæ pares, per maturitatem nigra, succo virente plena, in quibus grana terna vel quaterna, Pyrorum granis panè similia, figurâ ferè triangulari, cortice nigricante, medullâ albâ, non ingrati saporis, quæ facillè ungue premente franguntur: sapor baccarum amarus, & astringens, & qui facillè gustanti nausæam moveat. Habet & succus earum nescio quem sibi peculiarem odorem.

Locis senticosis, sepibus & sylvis non rarè occurrit in Anglia, Germania, Pannonia, &c.

Baccæ hujus fructibus tria colorum genera præbent. 1. Messis tempore lectæ, arefactæ & tuscæ, inque aqua & alumine maceratæ luteum seu croceum potiùs reddunt colorem, ad chartas luforias & coria tingenda etiamnum in usu. 2. Autumno cum maturitatem assecerit nigra evaserint collectæ, tuscæ & in vase vitreo aservatæ pulchrè viridem exhibent colorem, quem Sappireum vocant pictoribus accommodatissimum, & in magno usu. 3. Circa Festum S. Martini in arboribus adhuc hærentes si legantur, Puniceum colorem reddunt (ut perhibet Tragus) iis qui coria inficiunt, & chartas pictas coloribus illustrant utilem.

Baccæ purgatrices sunt, atq; crassam pituitam & biliosos quoq; humores per alvum educunt, ut nonnulli volunt: Rectiùs earum vires æstimant qui ad pituitam tenuem & serolos humores educendos utuntur. Nos (inquit J. B.) peculiarem earum vim in sero & aquis humoribus educendis experti sumus: quapropter non rarè earum syrupus ad uncias tres hydropicis præscriptus notabiliter cum successu datur, atq; etiam exhibetur aridarum pulvis à ʒj. ad ʒiʒ. nonnulli baccas numero exhibent à 15 ad 20. Verùm ob vehementiam mollibus & debilibus in substantia non sunt exhibenda.

Y y y y y

benda. In syrupo verò (pergit idem) quo quotidie & frequente utimur, etiam in delicatissimis naturis nullam molestiam effectui dignam unquam deprehendimus, & solvendo corpori accommodatissimum à multis jam annis cognovimus, etiam in nobis ipsis. Syrupum parandi modus in Pharmacopoeis vulgaribus extat. J. Bauhinus sic fieri jubet. Succus baccarum maturarum extracti & ritè depurati lib. V. coquantur cum mellis optimi & Sacchari ss β . ad Syrupi consistentiam. Adde pro unguaq; libra syrapi Cinnam. & seminum Anisi conquassatorum ana z ij. in pecia ligata immergantur. De hoc tuto ab z j. ab z ij. sumi potest.

2. *Rhamnus catharticus minor* C. B. *catharticus minor Pannonicus* Park. *solutivus minor* Ger. *solutivus pumilus Pannonicus* 1. *Clusii* J. B.

Clus.

Bicubitalibus assurgit ramis, in multas alas divisis, cortice laevi, Spinæ insectoriæ similis testis, qui membrana superiore detracta ex viridi pallefcit & amariusculi saporis est. Ramuli paucis spinis horrent, sed ipsi in spinas plerunq; desinere solent. *Folia* illi vulgari ferè similia, minorâ, angustiorâ, ad Pruni sylv. five Spini folia plurimum accedentia, gustu linguam exsiccante: *florem* ut in vulgari congestum, ejusdem coloris & formæ, hoc est ex pallido herbaceum, tetrapetalum, minorem tamen habet: *radicem* ut in aliis fruticibus lignosam.

Locus & Tempus.

Exit frequens in Leytenberg & vicinis montanis sylvis. Maio floret & Julio fructum perficit. In planta sicca J. Bauhini folia ex eodem tuberculo plura oriebantur, brevibus pediculis hærentia, unciam plus minus longa, semunciam lata, acuminata, circumcirca crenata, lævia, Baccæ siccæ Terebinthi fructum referebant, tum magnitudine, tum formâ turbinatâ, in acumen desinente, pediculis semuncialibus appendæ.

3. *Rhamnus foliis oblongis serratis* C. B. *Bavaricus* Park. *Bavaricus Dalechampii* J. B. *Lugd.*

Hominiâ altitudinem superat, cortice est purpurascente, spinoso, foliis densis, pallidis, omnibus serratis, sed aliis longioribus & angustioribus prima sci. ramorum parte, nec llicî dissimilibus, aliis brevioribus & rotundioribus circa ramorum extrema, Rhois folia utrunq; emulantibus, spinis multis, tenuibus sed acutissimis foliosis ut in primo Rhamno. *Martb.*

Botanici Ingolstadtenses orandi sunt ut hujus fruticis historiam illustrent & perficiant, addita fructuum & fructuum descriptione.

4. *Rhamnus Siculus pentaphyllos* Boccon. ad baccifer. monococco referend.

Elegans hic frutex compluribus virgulis Pruni sylvestris modo exoritur, & humanæ proceritatis modum nonnunquam superat. Huic rami multiplices, duris & crassioribus spinis armati. Folia in singulis pediculis quinas, quorum singula Jasmîni lutei foliis sunt angustiora, indivisa, versùs extremum latiora atque rotundiora hilari virore nitentia. *Flores* candidi, plures ab uno pediculo, tenui, longo, racemoso penduli; quibus fatiscentibus succedunt *baccæ*, Myrtillorum baccis similes, aut majores per maturitatem rubræ, putamine osseo & duro præditæ, in quo nucleus tenui membrana vestitus.

Locus.

Prope Panormum in agro dicto *Fundaco dell' Abbate* ad sepes. In Africa etiam nasci nonnulli dicunt. A colonis & villicis circa Panormum dicitur *Zaccati*.

C A P. II.

De Lycio.

Lycium Veterum quid fuit hodiè ignoratur. Lycium autem à Lycia provincia unde allatum fuit dictum creditur. Lycii historia apud Botanicos recentiores valde confusa est & intricata. Nullam novimus Lycii notam caracteristicam qua ab aliis spinosis fruticibus, Rhamno præsertim, distinguatur; quocirca frutices hoc nomine à Botanico donatæ Rhamno subjunctas duximus. Nec tamen puto, genere inter se conveniunt stirpes omnes Lyciæ dictæ.

1. *Lycium Gallicum* J. B. C. B. *Paliurus altera peregrina* Ad. Lob. item *Lycium latifolium* C. B. *latifolium Monspeliacum* Park. item *Lycium Gallicum Avenionense* ejusdem. *J. B.*

Spinis rigidissimis horret *Oxyacanthæ* Matthioli similibus, circa quas *flores* parvi, multi simul ex brevibus pediculis, quibus succedunt *baccæ*, quæ maturæ sub pellicula continent *semina* oblonga, polita, striata; exsiccatæ bicocce & tricocce apparent, baccis Spinæ Burgundicæ sic fati similes, amaræ valdè; Lugdunum adferuntur nomine *Grani tinctorii*. *Folia* ad Prunum sylv. nonnihil accedentia, tenuia, minorâ, in ambitu aliquantulum ferrata, nervosa, decidua. In ficcis nullum deprehendimus manifestum saporem.

Locus.

Nascitur in asperis & saxosis circa Avenionem & Carpenteroracten.

Lycium Dalechamp. describitur Spina tres cubitos alta, cortice in cinerem pallefcente, radicibus multis lignosis, aculeis foliolis, fructu Piperis magnitudine, nigro, adnexo brevi pediculo, nunc triangulo, nunc quadrangulo, nunc cordis figurâ pro nucleorum numero, è cujus fastigio pilus duplex subtilissimus eminent, sapore ingrato & valdè amaro. Baccis ad tingendum sericum aureo colore infectores utuntur & vocant *Granum tinctorium*. Hinc patet Lycium Dalechamp., eandem plantam esse

esse cum Lycio Gallico *J. B.* & *C. B.* Paliurum autem alterum peregrinum *Ad. J. Bauhinus* Lycio suo Gallico idem existimat, & *D. Magnol*, qui illum prope Monspelium observavit, in eadem est sententia. Lycium ergo 4. five latifolium *C. B.* & 5. five Gallicum *ejusdem* una & eadem Planta sunt.

2. *Lycium Italicum* *J. B. Park. item Rhamnus solutivus Pannonicus* 2. *Clusii* *ejusdem* *J. B. Lycium facie Pruni syl. sive Italicum* *C. B. item Lycium Buxi folio* *ejusdem. Lycium vulgatus* *Park.*

Clus.

Spina infectoria Pannonica 2. *Clusii* cubitales habet ramos, minimi interdum digiti crassitudine, plerunque minores, nigro rugosoque cortice obductos, superiore parte in ramulos divisos, qui teniore & læviore cortice recti plerunque in acutam spinam desinunt. *Folia* Myrti aut Pruni sylv. potius, breviora tamen & minora, viridia, per ambitum nonnihil serrata, gustu primum adstringente, deinde nonnihil amaricante. *Flores* inter folia herbacei, tetrapetali: *Fructus* deinde Spinæ infectoriæ vulgari haud abfimiles: binis, nonnunquam etiam ternis, commisturis distincti, initio virides, deinde per maturitatem nigri. *Radix* crassa, lignosa, dura, raras fibras in latera spargens.

Nascitur copiosè in monte Badenfibus thermis imminente, loco petroso & salebroso.

Considerandum Botanicis proponit *J. Bauhinus* quantum differat hic *Rhamnus* à *Lycio Gallico*: *Locus.* verum ostendit *J. Pona* non differre eum à *Lycio Italico*; cuius baccas duntaxat à *Cortuso* missas ex monte Baldo describit *J. Bauhinus*. Similes (inquit) erant baccis *Lycii Gallici*, colore tamen differebant: erant enim purpurascens & ferè nigra: Semina in baccis ad *Berberin* accedebant, breviora tamen, lucida, polita, colore subfulco, aut è puniceo in nigrum vergente, pæne triangula, inter ea quædam sulcata: Saporem amarum non deprehendimus, sed aliàs ingratum. Quædam etiam baccæ angulosæ apparebant.

Lycium Matth. quod *C. Bauhinus* ab *Italico* distinctum facit, & *Lycium Buxi folio* appellat, *J. Bauhinus* pro hoc habet, & rectè nostro iudicio: iconem autem *Matth.* quem & alii adhibent, fictitiam esse demonstrat. Vid. *Hist. Plant.* lib. 6. c. 26.

Lycium five *Pyxacantham Narbonensium* *Adv.* quo pertineat tum *C. Bauhinus*, tum *Joannes frater* dubitant: hic ad *Lycium* suum primum seu *Buxi folio*, ille ad *Lycium Gallicum* refert sed dubitanter.

3. *Lycium Cretense, sive Berberis Cretica* *J. B. Berberis Alpina Cretica* *C. B.*

J. B.

Lycii Cretensis baccæ differunt à *Lycii Gallici* baccis, non enim sicæ monstrant angulos, nec etiam sunt amara. Differunt etiam à baccis ex Italia à *Cortuso* missis, sunt enim tales quæ passifulas Corinthiacas dictas referunt pelliculâ suâ corrugatâ, argumento recentes succo refertas fuisse. Madefactæ chartam purpureo ac violaceo eleganti tingunt. In his grana sunt minora, nec ita lucida ut in *Lycio Cortusiano*. *Folia* quoque differunt à *Lycio Gallico*, sunt enim angustiora, oblonga & circumscriptio ovata, nec in longiusculum pediculum ut illa desinunt. Hanc plantam *Bellus* sic describit.

Frutex est ad quatuor aut quinque cubitos assurgens, totus spinis horridus, spinasque tres simul (ut in *Berberi vulgari*) referens. *Folia* habet parva ad *Buxi foliorum* formam accedentia, leniter serrata: *Flores* copiosos, luteos instar *Paliuri*, sed minores, quibus succedunt fructus, aliquantulum longi, ut *Berberis fructus*, coloris autem nigri, saporis inter acidum & dulcem medi, in quibus vel unum, vel duo granula continentur. Cortex ligni non lævis ut *Berberi*, sed asper & pallidus est: materies ligni lutea atque radix elegantissimo luteo inficit.

Oritur in altissimorum montium convallibus. Differt autem à *Berberi*, cuius folia majora sunt, & fructus racematim nascuntur. Legitimum verò *Lycium* non est, quia fructus neque rotundus ut *Piper*, neque amarus est. In *Libano* etiam monte frequentissimus invenitur. *Locus.*

4. *Lycium Creticum alterum* *Park. Ααζυρία & Πέλαγον γυδασι. e. Amygdala petrea, licet cum Amygdalis nihil commune habeat.* *Bell. Ep. 1.*

Bel.

Frutex est ad duorum aut trium cubitorum altitudinem assurgens, densus, folia parva firmaque ferens; spinis totus plenus est, & fructum rotundum fermè, parvum ut *Piper* habet, cum ad maturitatem pervenit nigricantem. *Radix* lignosa est, maxima eaque firmissima. *Hebræi* ex huius fructu elegantem colorem luteum parant.

5. *Lycium Indicum foliis Pruni* *C. B. legitimum Rawwolfii* *Park. Lycium in Libano proveniens* *Bel. Ep. 1.*

Frutex spinosus peregrinus, Arabibus *Hudhadh*, incolis *Zaroa* *Rawwolf.* in plantis montis *Libani*.

6. *Lycium Hispanicum folio Buxi* *C. B. Park. Lycium quorundam folio Myrti Tarentinæ aut Buxi* *J. B.*

Clus.

Frutex est spinosus, multas ab radice virgas proferens, eubitales, sæpenumero ampliores, rectas, pulchras, tenues, rubentes, multis ramulis præditas, qui in acutam spinam plerunque desinant, tamen alios hinc inde sparsos aculeos, breves interdum & infirmos, nonnunquam verò oblongos, firmos, & multis foliis obfitos, ut in *Rhamno* primo habeant. *Folia* nullo ordine digesta, Spini, sed multò breviora, *Myrti Tarentinæ* aut *Buxi* quodammodo æmula, gustu lenta, & cum aliqua aciditate mordicantia. Nec florem, nec fructum vidit *Clusius*.

X y y y y y 2

Apud

Locus. Apud Complutum aliisque Castellæ veteris locis, & Beticæ parte, quam vulgo Extremaduram vocant, circa fluenta, & declivibus locis, hyeme exundantibus nascentem observavit Clusius.

Castellanis scoparum usum præbet: componitur etiam in fasciculos pistorum fornacibus calcandi idoneos.

Lycium Hispanicum *Lob.* non huc refert cum Lugdunensi J. Bauhinus, sed ad Rhamnum 3. *Clus.* C. Bauhinus eumque secutus Parkinsonus pro distincta Lycii specie habent, & Lycium Hispanicum folio oblongo vocant. Judicent periti.

7. *Frutex exiguis foliis confertis* C. B. *Tamoxo* Clus.

J. B.

Pedali altitudine assurgit, frequentibus ramusculis præditus, qui adeo exiguis & confertis foliis onusti sunt, ut ramusculorum lignum vix conspicui possit. Ea ex cineraceo virentia sunt & extremæ amaritudinis.

Locus.

In incultis nascitur.

8. *Lycium Garciae* sive *Cate* J. B. *Lyc. Indicum putatum Garciae* Park. *Lycium foliis Ericæ* C. B. *Arbor spinosa ex qua Lycium seu Cate exprimitur* Bont.

Garc.

Arbor ex qua succus *Cate* Indis dictus extrahitur magnitudine est Fraxini, folio minuto Ericæ vel Tamarici simillimo. Florere aiunt; sed fructum ferre negant: multis spinis horret. Materies ligni robusta, dura, densa, ponderosa, nec (ut aiunt) putredini obnoxia, sive Solibus exponatur, sive aquis immergatur.

Porro succi extrahendi hæc est ratio; Ramos hujus arboris minutim concisos elixant: deinde contundunt, postmodum cum farina *Nachani* (semen id est nigrum & minutum, sapore Secalis conficiendis panibus aptum) & cujusdam nigri ligni, quod isthic nascitur scobe (interdum fine eo) pistilli aut tabellæ formantur, quæ in umbra siccantur, nè Solis ardore earum facultas evaporet.

Locus.

In Cambaya, Balsam, & pluribus aliis Indiæ locis provenit: in Sinarum regionem & Malacam deportatur.

Vires.

In masticatoriis, ad gingivas mollificandas & relaxandas confirmandæque plurimus illius cum Betre usus est. Medicamentum est cum amaritudine adstringens & exsicicans, ad alvi profluvia curanda, & oculorum dolores tollendos optimum, in quibus plerumque optimo cum successu usus sum (inquit Garcias.) Ex ligno propter duritiem & pondus pistilla fiunt deglumandæ *Oryzæ* idonea in mortariis ligneis, sex palmos in ambitu continentibus.

Cæterum *Caten* Indicam Lycium Veterum esse non posse (ut opinatus est Garcias) facile esset ostendere: siquidem Lycium Diofc. folia Buxi habeat, & pusilla sit arbor.

Bontius paulo plenius hanc arborem describit l. 6. c. 3. Creberrimis iniquens in trunco & ramis spinis est obtusus, foliis ferè Sabinæ vel *arboris Vitæ*, sed non tam pinguibus & crassis. Cæterum Faba rotundas fert, puniceæ coloris, in quibus tres, aut ad summum quatuor nuces clausæ latent, tanta duritie ut dentibus frangi nequeant: Hisce pueri apud nos loco sphericarum lateritarum in lusu suo utuntur. Sapor foliorum astringens, unde eorum expresso in ulceribus usus est Bontius in aliorum medicamentorum defectu: idem è cortice & foliis multoties præstantissimum excoxit. Lycium Curreffi aut Arboris vitæ species videtur.

9. *Lycium Indicum creditum Alpino* Park. *Indicum Alpino putatum* J. B. *Lyc. Indicum alterum* (Uzeg.) C. B.

Alpin.

Frutex est multis ramis rectissimis, ab *radicibus* multis, duris, lignosis obliquè incidentibus, longitudine trium cubitorum & plus observatis sursum assurgens; ramisque spinæ acutissimæ, & longæ multæque insunt, quorum quædam foliis vestita spectantur. [Folia circa spinarum bases non quaterna tantum, sed plura dispari magnitudine consurgunt, Olivæ foliis minoræ, magisque tenellæ, nec in acumen angustata, sed Buxeorum instar rotunda *Vesling.*] Flores ut minuti, sic numerosi existunt, non ventricosi, sed à contractiore tubulo sensim ampliati amabilem in risum hiulca labia diducunt. Sinum intimum flavedine tingunt, purpureis aliquot punctis recessu foliorum inscripti, reliquo corpore hyacinthi ferruginem Violis permiscet, utroque tamen dapsili halitûs gratissimi exspiratu longè suaviores. Ex his fructus nigri, parvi producuntur, Ebuli fructibus prorsus similes, laves, gustu amari & adstringentes.

Locus.

An succus ex hoc frutice paretur quem Lycium Indicum vetustissimi Auctores nominarunt ex notis plantæ facilius divinari licet, quam ex Ægyptiorum sermone colligere, inquit Veslingius.

Vires.

Supra ripas rami Nili *Calig* vocati decem millibus passuum supra Alexandriam urbem invenit Alpinus.

Qui ex vicinis Arabiæ atque Æthiopiæ locis huc in utribus affertur condensatus succus, saltem si ritè paratus sit, Lycii Indici indolem minime obscuris signis exhibet, inquit Veslingius. Alpinus adulterinum esse putat, quod neque amaritudinem habeat, neque incensum rubescentem spumam edat. Hoc succo in omnibus ulceribus utuntur Ægyptii, præsertim oris, aurium, narium, ani, intestinorumque: ad sputum etiam sanguinis, ad dysenteriam & diarrhœam, aliisque fluxus alvi & uteri. Illium quamcunque partem à fluxu humorum valenter defendit.

Modus præparandi Lycium Indicum ex Acaciæ quadam specie extat in Ephem. German. An. 13. Obs. l. p. 9, 10, 11.

10. *Lycio affinis Aegyptiaca* C. B. *Agiabalis Aegyptiaca Lycio affinis* Park. *Agiabalis Aegyptium folio Buxi, an Lycium?* J. B.

Arbor est magnitudine Pyri sylv. ramis raris non multis, in rectum inæqualiter delatis ordinatim acutissimis multis spinis obsita; *Folia* præ se ferens Buxi proxima, tamen latiora, pauca, rara, singula vel bina [etiam terna plurave] æqualibus interstitiis adnata: *Flores* habet parvos albos, Hyacinthi Orientalis floribus similes, sed minores; à quibus prodeunt fructus nigri Ebuli similes, gustu subamari & adstringentes.

Mihi sanè hæc planta non videtur diversa à præcedente, siquidem magnitudine præcipue differre videtur & foliis Buxi æmulis. At Vesslingius præcedenti folia Buxi attribuit, quem nos in eo describendo secuti sumus.

Quid quod frutex ille quem Vesslingius Cayri in hortis ædibus Consulium Venetorum proximis vidit, *Agiabalis* Hortulanis dictus, quatuor vel quinque cubitorum altitudine, ipso iudice *Uzeg Alpini* erat.

C A P. III.

De Cappare.

Capparis Bodæo à Stapel dicitur non quòd in campis proveniat, ut vult Phavorinus, verùm, quòd furori & melancholiæ medeatur, *ἄρτιον ἢ γαμψύριον ἀέρειον*.

1. *Capparis spinosa folio rotundo* Park. *rotundiore folio* Ger. *spinosa, fructu minore, folio rotundo* C. B. *spinosa* J. B. **Capers.**

J. B.

Importunius nihil Capparum luxuriantibus longè latèque radicibus Veteres prodidere. Ipse autem frutex multis etiam stolonibus præditus est, quos aduncæ spinæ deorsum spectantes Ruborum in modum armant. *Folia* alterno politu nascuntur, circinatæ rotunditatis, alias modicè acuminata, uncias duas circiter lata, parùm variante longitudine, saporis perquam amari. Ex horum sinu pediculi singulares exeunt, longi, quibus capitula insident viridantia, quæ explicata *florèm* exhibent candidum, Rosæ parvulæ æmulum, medium obtinentibus infinitis fibrarum cirris. *Semen* pericarpio oblongo, Olivæ aut glandis figurâ, clauditur, multum, parvum, [Parkinsono durum, fuscum, uvæ gigarto nonnihil simile.]

Locis arenosis & ruderatis gaudet. Nos in muris & ruderibus Romæ, Senarum, Florentiæ & alibi **Locus.** in Italia observavimus spontaneam; cultam circa Tolonam in Gallo-provincia, ad muros & macesias. In foraminibus scî. murorum lapideorum, trium vel quatuor pedum intervallo prope terram ad id factis, Cappares plantant. Gemmas florum adultas, antequam tamen explicentur, colligunt, & per trium quatuorve horarum spatium in umbra sparsas relinquunt, donec hæcescere incipiant, ad impediendum nè se aperiant. Tum vasi immittunt, & acetum super affundunt asserculo imposito vas contegentes, adeoque contestas octiduum restare sinunt. Deinde exemptas leniter premunt, & recenti aceto infundunt per alterum octiduum. Eandem operationem iterum repetunt, expressis gemmis & novo aceto tertium affuso. Quo peracto, eas in dolia cum aceto recondunt. Nonnulli salem aceto admiscunt, quod genus murtæ præstantius habetur & Cappares ad triennium integras & incorruptas servat, nec colore nec sapore à recentibus discernendas.

Gemmæ hoc modo conditæ ad nos transportantur & in frequenti usu sunt ad intinctus pro carni- **Vires.** bus assis & elixis, nec minùs pro piscibus: appetitum augent, & concoctionem promovent, hepatis & lieni conferunt obstructions eorum reserando.

Lobelius in *Advers.* majores Cappares quamvis pretio viliores præ minoribus, quæ cariores sunt, commendat, quòd minùs combibant muriam majores, &c. Quas vocat majores nescimus, fortè intelligit fructus, qui interdum condiri solent, & Capparum longarum nomine advehi, teste Parkinsono. At nunc dierum raris vel nullis eorum usus est in Anglia, proinde & importari desierunt. Quantumvis autem Lobelius aliæ in Capparum conditarum usum declamitent, nobis non minùs ventriculo commodæ quàm palato gratæ videntur, nec ullum unquam in quotidiano earum usu nocumentum perceperimus, aut alios percepisse audivimus.

Memorable est (si modò verum) quod scribit Plinius, Ferunt (inquit) eos qui quotidie Capparin Italicam edunt Paralyti non periclitari, nec Lienis doloribus. Dioscorides Cappareos fructus splenem liquare asserit, si duarum drachmarum pondere cum vino bibantur ad dies 40. Coxendicum quoque morbo & resolutioni opulantur, ruptis item ac convulsis. Ducunt & menses, & pituitam de capite detrahunt. Dentium item dolorem sedant cum aceto cocti & colluti.

Eadem omnia, auctoribus Dioscoride & Galeno, præstat cortex, radicis imprimis, lienes scî. induratos siquid aliud juvat, tum intus assumptus, tum foris impositus, menses educit, ulcera exterget & desiccet: ad dolorem ischiadicum valere dicitur & affectus arthriticos: Vitiligines etiam cum aceto discit, & cheradas [strumas] & duros tumores digerit, idoneis ad ea medicamentis mistus.

2. *Capparis spinosa folio acuto* C. B. Park.

Non alia in re à præcedente differt quàm figurâ foliorum, quæ acuminata sunt.

Y y y y y 3

3. *Capparis*

3. *Capparis non spinosa fructu majore* C. B. Park.

Vires. Capparis vulgaris (auctore J. Bauhino) interdum sine spinis mitisque invenitur. Scribit Alpinus Cappares Alexandria majores quam alibi inveniuntur provenire, quos *Cappar* quoque appellant, ex quibus cortices radicum in usu habent frequentissimo ad vermes necandos, ad movendos menses, atque ad quoscunque tumores duros, præsertimque lienis sanandos, pro quo indurato membro exhibent decoctum per os multis diebus, exterius ex corticis pulvere & aceto factò emplastro. In Arabia arborefcit & hyeme folia retinet.

4. *Capparis arborefcens fructu Juglandis magnitudine* C. B. *Arabica non spinosa* Park. *Cappares arborefcentes* J. B.

Cappares in Arabia invenimus pumilarum Ficuum altitudinem æquantes, ut nobis conscendendæ fuerint ad earum fructus colligendos, ovi gallinæ magnitudinè & semina intus continentes, Piperis instar calida: ipsæ Cappares Juglandibus magnitudine non cèdent. Ut vero album Sinapi in vinum Vernachiam injiciunt, nè ferveat, sed diutius dulcedinem suam retineat; sic Arabes istarum Capparum semina in suis Vinis commiscere solent, ut dulcia ea confervent. *Bellon. Obs. l. 2. c. 20.*

5. *Capparis Sicula duplicata spina, folio acuto* Boccon.

Bocc.

Folius est Paliuri, acutis in mucrone, sed medio subrotundis, inordinatim dispositis & annexis caulibus, colore ex luteo languescente, glutinosus; ad quorum exortum subtus geminæ ut plurimum spinæ aduncæ adnascuntur. *Caulis Flos*, capsula, Semen à cæteris Capparis speciebus nihil discrepant. Planta est perpetua, prope Agrigentum frequens, atque oppidum dictum *la Terra di Palmi*, ubi fruticosum non rarò vidimus.

6. *Badukka* H. M. P. 6. T. 57. p. 105. *Capparis arborefcens Indica Badukka dicta, flore tetrapetalo.*

H. M.

Arbuseula est caudice brachium crasso, in hominis plus minus altitudinem adolescens. *Folia* aculeata spissa, mollia, è virore saturata, eminente ab adverso costâ, sapore sylvestri sunt, alternatim brevibus pediculis ramis inherentia. *Flores* è calyce rigidiorè, quadrifariam diviso, albi, bini ternive, aliquando singuli, brevibus, è viridi-fuscis pedunculis in foliaceorum ramusculorum summitatibus insistentes, quatuor constant petalis, quorum bina digitum minorem longa, ab infima parte in latum, ubi divisuræ frequentiores, excrescentia, tenuia admodum, utrinque mollissima obducta lanugine, venulis striata, levitèrque erecta sunt; bina verò ex angusto latiora, è cæruleo alba opponuntur. *Stamina* verò plurima, in cæruleum vergentia, supernè albis, infernè cinereis exornata apicibus comitatur *stylus* longior crassiorque, magis cæruleus, in conum desinens.

Locus.

* Eorum testimonium parvi pendit; plus apud me valet constantis nature analogia ad contrarium suadendum.

Arenarum amans in *Chanotti* & *Badoos* vulgarissima, atque ob florum elegantiam culta, domestica est, florens mense Januario, planè æquidem, * testibus Indigenis, sterilis, sed semper frondens.

Foliorum succus aprinæ admixtus axungia linimentum antiarthriticum, decocta verò cum floribus folia potum alvum purgatione sollicitantem præstant, cujus exceptus vapor oris mundificat ulcerata. Ipsi denique fructus cum lacte assumpti Venerem extinguunt. *Quomodo hoc? cum fructus nullos ferat.*

7. *Solda* H. M. P. 6. T. 58. p. 103. *Capparis arborefcens Indica flore pentapetalo Solda dicta.*

H. M.

Vires.

Arbuseula isthæc ramis est spadiceis. *Folia* è lato in cuspidem excurtita, supina in parte summè virentia nitentiæque, in prona è cinereo ruffa, è spadiceis enascuntur pediculis, costâ subtus solummodo eminente, multâsque divisa in venas, intertexta. *Florum* quina petala oblonga, crassa, carnosa, intus glabra, albidula, postremo in flavum vergentia, exterius villosa, è spadiceo rubella sunt; ex albo flavescens, oblongior crassiorque *stylus*, in medio turgidus, ubi multa eum circumvestiunt purpurea *stamina*, in spadiceum excurrit caput.

Locus.

Solum diligit arenaceum; florum, quos mense profert Martio, medio stylo includitur *semen* perrexiuum. In *Cocbin* ut plurimum reperitur nunquam dimittens folia, quæ apposta testiculis eorum dissipant tumores, pulverisata medentur Enteroceli.

Hæc & præcedens arbuseula, è genere *Capparum* sunt, monente D. Commelino, & videntur earum esse quas Bellonius *Cappares non spinosas*, & *Cappares Arabicas fructu ovi magnitudine, semine Piperis instar vocat.*

CAP. IV.

1. *Erica erecta baccis candidis* C. B. *baccifera Lustanica* J. B. *baccifera fructu albo* Park. *baccifera tenuifolia* Ger. *White-berried Heath*.

Clus.

FRuticosa est, cubitalibus affurgens ramulis, fragilibus, nigriore quam reliquæ cortice. *Folia* reliquis *Ericis* similia habet, sed nigriora & crassiora, trino ordine circum ramulos disposita, candidiusculi cum quadam adstrictione gustûs. Septembri & Octobri fructum à reliquis differentem summis ramulis inherentem gerit, pulcherrimum, candidum transparentem, obscuriores & inæquales

aequales uniones forma & colore referentem, succulentum, acidi saporis, tria grana dura plerumque continentem, qui Novembri exsiccat & sponte decidit. An floreat ignoro (inquit Clusius) incolae negabant & fructum paulatim intumescere, grandiuiculúmque fieri donec maturefcat affirmabant.

In una Lusitania hoc genus observabam, non procul Ulyssipone inter *Rio frio* & *Aldea galega* ubi qui Tagum trajicere volunt naves conscendunt, & etiam supra Ulyssiponem solo admodum arenoso copioso suo fructu albo onustam, ut initio Mannæ grana isti fructi inhaerentia existimarent, adeo procul aspicienti imposuerunt.

Septembri & Octobri fructum fert, qui Novembri exsiccat & per se decidit. Fructus Septembri & Octobri mensibus Ulyssipone invenitur; febrientibus exhibent ad sitim quæ premuntur extinguendam: avide etiam fructus iste à pueris & mulierculis expetitur. Si Acacalis est, aquam in qua maduerit ejus fructus ad collyria, quæ ad excitandam oculorum aciem conveniunt addi testis est Dioscorides.

A. 2. *Erica baccifera procumbens nigra* C. B. *baccif. procumbens* Ger. *baccif. nigra* Park. *baccif. Matthioli* J. B. *Berry-bearing Heath, or black-berryed Heath, Crake-berries.*

Clus.

Humi diffusâ est, & latas occupat areas, multis ramis lignosis, flexilibus tamen, constans, ex atro rufescente cortice testis, qui interdum fibras agunt, ut latius serpere, & sufficiens alimentum atrahere queant: Assurgentes ramulos numerosa ambiunt foliola, ternis, interdum quaternis versibus disposita, crassa & carnosa, superioris ferè similia, sapore primum linguam exsiccantem, deinde acri & linguam vellicante. Pusilli ad foliorum exortus flosculi, tribus foliis constantes, coloris ex herbaeo subalbicantis, purpuralcentibus staminulis præditi: His succedunt rotundæ *baccæ*, Juniperinis haud minores, initio virides, maturate nigrae, & purpureo succo, uti mora, plenæ, in quibus multa inæqualia, & veluti triangua grana. *Radix* lignosa & dura est.

In montibus udis Derbiensibus, Staffordiensibus, Eboracensibus frequens est. Observavimus etiam in Ericetis elatioribus Warwicensibus & alibi in Anglia, *Crow-berries* & *Crake-berries* incolæ vocant. Clusius in *Sueberg* & *Snealben* celsissimarum Austriae & Siritæ Alpium jugis, mensè Julio & Augusto florentem & immaturis maturisque baccis onustam invenit, &c.

Schwenckfeldius plantam hanc *αβνιένοκκωv* appellari posse arbitratur, quod esus baccarum ejus uberior capiti noxia quædam inferat symptomata, ad quæ deliræ subsequantur gesticationes, ratione nonnihil inturbata, ut is qui ipsis usus fuerit copiosius Simiarum instar se habere gestu ridibundo videatur. Hinc plantam hanc deleteria facultate minimè carere contendunt, & ab ejus esu omnino abstinent, aliisque fructuum usum sanctè interdiciunt.

Fructum hujus planta in Dania innoxie devoratum esse, & in alimentum plebeiorum cadere frequentissime testatur D. Ol. Borrichius in Ag. Med. Tho. Bartholin. Ann. 1673. Obi: 58. licet Matthiolus, Thalius, & Sennertus, necnon Schwenckfeldius, ut vidimus, scribant hæc baccas capiti noxias esse & deliras, gesticationes inferre. Sed facultates rerum variantur pro solo, aere &c. D. *Tancred. Robinson.* Ego tamen vix credo ullibi venenatam esse hanc baccam.

C A P. V.

Caa-opia Marcgrav. Pison. Pao de Lacra *Lusitanis.* *Arbuscula gummifera Brasiliensis, fructu Cerasi magnitudine, gummi Gutta-jemou simili.*

Marcgr.

Arbor est haud magna, cortice è cinereo rufescente, striis brunnis, ligno lento, in multos ramos se spargens. *Folia* habet solida, inferius ex viridi quasi rufescentia, superius dilute viridia & splendentia. Florum illius in umbellis congestorum exordia sunt globuli brunni, magnitudine Lentis, qui succedente tempore protrudunt flores, quinque foliis constantes, ex viridi flavescentes, interius tomento albo vestitos, & *staminibus* subtilibus luteis refferos. Floribus succedunt *baccæ*, primò virides, cerasi magnitudine, rotundæ, molli cortice testæ, quæ dissectæ è cortice suo liquoris aliquid, eleganter flavo exsulant: intra corticem autem continetur pulpa alba, constans meris cylindris juxta se positis, qui invicem adherent. In extremitate ramorum qui fructus ferunt semper duo folia acuminata brunni coloris compacta sunt, & quasi semiglutinata, hastam seu venabulum figurâ referentia, quæ decerpta è pediculo succum emittunt croceum.

Floret potissimum mensibus Novembri & Decembri: Januario & Februario maturæ sunt baccæ. Si cortex hujus arboris incidatur, præsertim quando incipit florere, & linquatur per unum atque alterum diem exsudet lachrymam croceo-rubram, quæ coagulatur, initio mollis, sed sensim indurescit. Convenit colore & consistentia cum *Gutta jemi*, & purgat eodem modo, atque dissolvitur: est rufioris paulò coloris, crocei ferè, & tingit colore aureo paulò saturatiùs. Dissolvitur in spiritu vini, & tincturam reddit croceam.

Olim affrictu hujus resina in aqua dissoluta impetiginem tollebat. Licet minoris efficacæ sit quam *Gutta gambæ*, quod an insitè tarditati an præparandi modo sit imputandum dubitat Piso, tamen à ʒβ. ad ʒj. per integram noctem in aceto Scyllitico aut Sp. v. macerata, & ex vino propinata ventrem solvit, fortiterque per inferiora exonerat. Rectius in pilulas conglobatum exhibetur, quam in formâ liquida, quod ob tenacitatem difficillimè dissolvatur.

CAP. VI.

Jabotapita Marcgrav. Pison. *Arbor baccifera racemosa Brasiliensis, bacca trigona prolifera.*
Piso.

Litoralibus Brasiliæ locis luxuriat. Arbor est mediocri altitudinis, cortice griseo, inæquali, ligno molli & lento: *Folia* fert alternatim opposita, dilute viridia, & in certis ramulis copiosos *flosculos*, racematim congestos, pentapetalos, flavos, suavissimi odoris. *Fructus* quoque, qui maturefcit Martio menſe, provenit racematim, nimirum in quolibet pediculo bacca, magnitudine nuclei ceraſini, conica fere, vel quaſi triangularis: cuilibet autem bacca alia tres quatuorve inſident ſine pediculis, ovales, ejuſdem cum inferiore magnitudinis; omnes colore nigri, ut Myrtilli noſtrates, & eodem modo tingentes, carent acinis, & ſunt ſaporis adſtringentis: eiſdem non ſolum uſibus dicati quibus myrtilli Europæi, ſed & oleum in quotidianos uſus pro acetariis receptum ex iis exprimitur.

CAP. VII.

Baccifera Indica fructu rotundo, cuſpidato, Ceraſi magnitudine, polyphyreno. Anarvinga H. M. P. 4. T. 49. p. 101.

H. M.

Arbor eſt media magnitudinis, altitudine viginti, craſſitie vero ſex circiter pedum meſuram æquans, multiſque ramis furvis intuſque viridibus donata: lignum albicans, denſum, cinereo, glabro ac amaro cortice munitum. *Radix* ruſa, fibroſa, nigricante cortice tecta, ſætida, amara. *Folia* alternatim ramulis in hærent, oblongo-rotunda, acuminata, & in ambitu quodammodo crenata, glabra, denſa, colore atro-ſupernè ſplendentia, infernè viridi dilutiore, nervis aliquot è media coſta in latera excurrentibus; ſapor amarus, odor ingratus. *Flores* exigui, virides, inodori, ſaporis que amari, brevibus petiolis ad foliorum exortum ramulis in hærent, atque è quatuor rotundis, intus concavis conſtant foliis; ſex viridi-flaveſcentibus *ſtaminiſ*, rubicundis *apicibus* ornatis medium occupantibus; inter quæ *ſtylus* prodit viridi-flaveſcens, capitulo rotundo. *Fructus* globoſi cum cuſpide in vertice, Ceraſorum magnitudine ænuli, virides, glabri, tenui pellicula cincti, carne que viridi ſucculenta, ſaporis que amari intus reſerti; intra quem numeroſa *ſemina* ruſa Mali Punici in modum diſponuntur.

Locus &
Tempus.
Vires.

Provenit locis arenofis, in Malabar, præſertim circa *Cocbin*; ſemper viret, quotannis maturos fert fructus, menſe viz. Auguſto.

Succus è fructibus expreſſus & exhibitus ſudores movet, ac morbis malignis medetur, necnon laxam ſervat alvum.

E foliis in aqua coctis balneum fit, quibuſcunque articulorum doloribus tollendis utile.

CAP. VIII.

Baccifera Indica floribus ad foliorum exortum, fructu ſulcato decapryeno. Pevetti H. M. P. 4. T. 55. p. 113. *Solanum ſomniſerum Antiquorum Alpin. exot. forſè.*

H. M.

Arbor eſt juſta magnitudinis, *caudice* craſſo, candido, cortice obducto cinereo, multiſque ramulis cinereis donato. *Radix* fibrata, albo-flaveſcens, ruſo, intus purpureo, cortice tecta. *Folia* geminata, ordine parallelo ramulis in hærent, oblongo-rotunda ac in mucronem deſinentia, craſſa, glabra, mollia, nitentia, ſapore acido aſtringente, odore nullo. *Floſculi* plures ſimul juncti ad foliorum exortum ramulis in hærent, exigui, inodori, inſipidi; ſex teretibus, acuminatis, ſubflaveſcentibus, ac extrorſum reflexis foliis conſtantes, medium occupante *ſtylo* exiguo, candido, capitulo flavo. *Floſculis* ſuccedunt *bacca* plano-rotunda, acuminata, decem angulis ſulcata, purpurea, glabra, nitentes, intuſque in decem loculamenta per membranaceas quaſdam pelliculas diſtinctæ, in quibus totidem locantur *ſemina*, oblongo-rotunda, triquetra, crocea, glabra, intus candida, amaro-dulcia, ita ut ſingula in ſingulis latent cellulis.

Locus &
Tempus.
Vires.

Provenit ubique in Malabar, præſertim circa *Paloerti*; ſemper viret, quotannis fructus fert, menſe viz. Auguſto, atque per octoginta non raro frugifera manet annos.

Ex arboris foliis unguentum conficitur vulnerarium.

CAP. IX.

Arbor baccifera Brasiliensis floribus spicatis, Uva crispæ fructu. Mureci Brasiliensis Marcgr. Pison. Marcgr.

Cortice eſt cinereo, & ligno fragili, *foliis* multiſ, ſerè in frondes congeſtis, longis, & in extremitate latioribus quaàm in exortu, non ſerratis, colore & lanugine Verbaſci foliis ſimilibus, juniora planè ſunt hirtuta & ruſſa. *Floſculus* fert ſpicatim congeſtos, luteos, cum ſuis pediculis, quinque petalis deorſum incurvatis, orbiculatis, figura aurifcalpii cum manubrio rubro: in medio autem flore extant *ſtamina* multa, ex flavo albicantia. *Fructus* ſunt bacca magnitudine & figura fructuum

fructuum Uvæ spinæ qui comeduntur. Maturi gratissimo quidem acore palatum vellicant, sed stuporem tandem dentibus inferunt, simulque adstringendo intensè refrigerant. Quapropter probè conditi solent, & loco Berberis quibus sapore & efficacia similes sunt ægris ad restringendam sitim & stomachum recreandum exhibentur. *Piso.*

Harum arborum quatuor minimùm diversæ species numerantur. Earum duæ maximè celebres, & in usu habentur *Mureci-petinga* & *Mureci-guacu* dictæ.

Arenosa & sitientia loca eas producant, quæ omnes mediocri altitudinis sunt.

Primi generis [hîc descripti] corticibus retia & coria tinguntur, & contra putrefactionem mu-
niuntur. Barbari ex. iisdem potiones conficiunt ad purgandam alvum, quod à me nondum com-
probatum est. *Piso.*

Locus.
Vires.
Ufus.

C A P. X.

Ben-theca H. M. P. 4. T. 30. p. 63. *Baccifera racemosa acinis oblongis polypyrenis Areca.*

H. M.

Arbor hæc licet nullam cum *Theca* similitudinem habere videatur, ejus tamen species Indis habetur; estque procera, caudice denso, albicante, cortice obducto cinereo, necnon ramulis cinereis ac glabris, in orbem diffusis donato. *Radix* furva, odoris saporisque sylvestris. *Folia* inordinatè circa ramulosveniunt, oblongo-rotunda ac in mucronem desinentia, supernè atro-viridia & nitentia, infernè subviridia & lanuginosa, crassa, densa, longitudine spithamam, latitudine palmum æquantia, inodora, insipida. *Flores* exigui, è viridi albicantes & suaveolentes racematimveniunt, atque *calyci* inhærent exiguo viridique: constant ii unico foliolo, sed in quinque profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur; quinque flavescentibus & acuminatis fibris medium occupantibus; intra quas *stylus* prodit erectus, capitulo viridi. Floribus pari fertilitate succedunt *fructus*, oblongo-rotundi, virides primùm, dein rubicundi, glabri ac nitentes, *Arenosa* fructibus tenerioribus haud absimiles, similique carne intus referti, intra quam plura continentur *semina*, oblongo-rotunda, furva, glabra, nitentia, nec minus dura, duplici ordine locata, ac membranaceo dissepimento, seu pariete intergerino sejuncta: sapor austerus, odor nullus.

Crescit locis montanis & arenosis in *Teckenour*: semper viret, quotannis floret & fructum fert, *Locus.*
ac diu frugifera manet.

Ex arboris foliis cum melle medicamentum paratur, quod exhibitum sudores movendo æstum fe-
brilem temperat & variolas expellit. *Vires.*

C A P. XI.

1. *Vetadagou* H. M. P. 5. T. 30. p. 59. *Baccifera Indica fructu rotundo atropurpureo pentacocco.*

H. M.

Arbuscula est humilis, septem circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, albicante, cinereo cortice munito, multisque ramulis viridi-rubescens, seu frondibus umbrosis in latum diffusis, donato. *Radix* fibrata, albo-rufescens, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, mollia, glabra, splendens supernè, nequaquam infernè; nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus: sapor subamarus. *Flosculi* albicantes, quinque subrotundis foliolis constant; odor nullus: *Flosculis* succedunt *Baccæ* rotundæ, atro-purpurascens, quinque intus continentes *semina* solida, triquetra, albicantia primùm, dein rubescentia, tandem nigricantia.

Nascitur variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Angieaimal*; semper viret, bis in anno *Locus* &
fructus fert, Martio scil. & Septembri mensibus. *Tempus.*

E foliis confusis & cum Selami oleo coctis linimentum paratur, quod abdomini illitum difficili *Vires.*
partui succurrere, & retentas secundinas expellere fertur.

2. *Kal Vetadagou* H. M. P. 5. T. 31. p. 61.

Præcedenti perfimilis est præterquam quòd *folia* minora sint & magis teretia; *Flores* rubicundi: *Baccæ* mali Aurantii coloris, acidique saporis.

Provenit locis montanis & petrosis in *Teckenour*; viret perpetuè, quotannis floret fructusque fert, *Locus.*
mensè circiter Februario.

Vires eadem sunt quæ præcedentis.

C A P. XII.

Arbor baccifera Brasiliensis cortice saponario fructu magno in quinque partes dissiliente, polyspermo.
Ibixuma Brasiliensis Marcgrav. *Pis.*

Marcgr.

Arbor est instar *Cerasi* sylvestris nostratis, etiam ejusmodi pæne *folia* per ambitum venustè serrata obtinet, cortice ex fusco cinereo. Ad quodlibet folium, sive illius pediculum, brevissimè nascitur pediculus continens *flosculos* parvos, quinque constantes foliis flavis deorsum flexis, quasi quinque uniones affixæ essent; in medio multa staminula flava extant: suntque *flosculi*

flosculi in umbellam congesti. *Fructum* fert orbicularem magnitudine globuli lusorii, primò quidem viridem per totum signatum tuberculis fuscis: immaturus adhuc concilius continet materiam lentam instar visci: maturus autem nigrescit, & in quinque partes aequales sponte finditur, continens *semina* fusca suis cellulis inclusa, magnitudine seminis Sinapis, figuræ ex rotunda quasi oblongæ.

Ufus.

Cortex hujus arboris detractus glutinosus est, & deersa exteriori cute fusca, seu recens, seu ficcus usurpatur, egregiæ saponis vicem implet, & tutò adhibetur ad omnia ad quæ sapo Hispanicus. Longè præstat fructui *Sabaon* seu *Quity*; ille enim acrimoniam suam nocet vestibus, hic autem nequaquam.

Locus.

Nascitur ubique in Brasiliâ, maximâ copiâ.

C A P. XIII.

Frutex Indicus baccifer fructu rotundo Polypyrreno. Courou-Moelli H.M. P. 5. T. 39. p. 77.

ARbuscula humilis est seu potius frutex, quatuor, quinque pedes altus, *caudice* tenui, cinereo cortice cincto, necnon ramulis viridibus, aculeis armatis, plurimisque virgulis pullulantibus donato. *Radix* fibrata rufescens, inodora, insipida. *Folia* in ramulis aculeatisveniunt, oblongo-rotunda, in ambitu vix crenata, crassa, densa, supernè atro-viridia & splendens, infernè subviridia, nervulis aliquot è media costa in latera excurrentibus, sapor ingratus, odor nullus. *Flosculi* subvirides, graveolentes, quinque acuminatis expansisque foliolis constantes; numerosis *staminibus* viridi-albicantibus, flavescensibus *apicibus* ornatis, ac in orbem expansis, medium occupantibus. *Flosculi* succedunt *baccæ* rotunda, virides primùm dein rubræ, & per maturitatem nigricantes ac nitentes, carne intus succulenta & acida refertæ; intra quam *semina* continentur dura, olea, aspera, angulosa.

Locus.

Nascitur in *Baypin*, aliisque locis arenosis citra *Cochin*; semper viret, floret, fructumque fert.

Vires.

Ex arboris foliis cum radice in lacte vaccino coctis potus fit, qui Antidotum habetur contra serpentum morsus. Ex cortice in oleo fixo linimentum conficitur contra Arthritidem. Fructus maturi in deliciis ab indigenis comeduntur.

C A P. XIV.

Arbor baccifera Brasiliensis floribus umbellatis Tilia. Caagua-cuba Brasiliensibus Marcgay.

Marcgr.

ARbor est parva, erecto *caudice* assurgens, haud crasso tamen & sine ramis: superius autem ingentibus vestitur foliis, copiosis, sesquipedem longis, plus quam pedem latis cum insignibus venis, ad tactum mollibus & hirsutis, supernè viridioribus quam infernè. *Flores* fert parvos, umbellatim congestos, Floribus *Tilia* similes, albos, quinque foliis constantes, & in medio habentes umbilicum luteum, odorem quoque florum *Tilia*. Cortex arboris cinereus, lignum fragile. Fructus maturus est niger, qui ab avibus comeditur.

Arbor trifolia Brasiliensis Populi tremulæ foliis. Iperoba Brasiliensibus Marcgay.

Arbor est cortice cinereo, & punctulis albis variegat. *Folia* fert crassiuscula, ferè similia foliis *Tremulæ* nostratis, ex viridi cinerea, in quolibet pediculo duos aut tres digitos longo tria more *Phaeolorum* apposita. Lignum arboris album instar *Betulæ*, ad varia utile.

C A P. XV.

Poutalezja H.M. P. 4. T. 57. p. 117. Baccifera Indica baccis oblongis in umbellæ formam dispositis. H.M.

ARbuscula est humilis, *caudice* tenui, ex albo flavescente, cortice obduco furvo, multisque ramulis viridibus, quadrangulis ac geniculatis donato. *Radix* albicans, cinereo cortice tecta, saporis unctiosi & subadstringentis. *Folia* geminata ordine parallelo circa ramulos veniunt, oblongo-teretia, acuminata, crassa, densa, glabra, supernè viridia, nervis aliquot è media costa albicante in latera excurrentibus. *Flores* exigui, inodori, insipidi, extremis ramulis veniunt, porrectisque columellis umbellæ specie panduntur, ac collo longiore inhaerent calyci candido, lanuginoso, quadripartito, quatuor cœruleo-purpureis, acuminatis & extrorsum reflexis foliolis constantes: foliola hæc totidem intercedunt *stamina* alba cœruleis *apicibus* ornata, medium occupante *stylo* purpurascens. *Flosculi* decidentibus succedunt *baccæ* oblongæ, subcœruleæ, intusque feminibus numerosis ac furvis refertæ, aromaticæ, inodora.

Locus.

Crescit ubique in Malabar, præsertim circa *Cochin*: semper viret. Julio & Augusto mensibus flores fert; et diu superstes non est.

Vires.

Porro ex arboris foliis in lacte coctis potus paratur, qui somnum prohibet, necnon Lethargo aliòve soporoso affectu laborantibus prodest. - E foliis, floribus, cortice, radice, aliisque ejus partibus in aqua coctis balneum fit *Epilepsæ* aliisque spasmodicis affectibus utile.

C A P. XVI.

Nalngu H. M. P. 2. F. 26. p. 43. *Frutex baccifer Malabar. Floribus umbellatis pentapetalis, fructu nigricante polyspermo.*

H. M.

Frutex est ad altitudinem duam hominum affurgens, nascensq; in arenosis. *Radix* fibrosa, cortice rufescente & fusco, qui intus albeat, corculo in medio ligni subrubro. *Rami & surculi* nodosi, superiores angulati, virides, ligno pauco, maximè ad corticem, & in filamenta fissili, corculo intus molli. *Folia* in petiolis qui ad exortum extuberant, pinnata, è pinnarum foliorumve brevibus & crassifolis pediculis mediæ costæ adnexorum, binis, ternisve aut etiam quinis conjugationibus, & impari costam terminante, composita. Sunt autem tum costæ media, tum petioli foliorum punctulis asperi pinnæ ipsæ oblongo-rotundæ, anteriùs parùm contractæ, ac cuspidate angustæ brevè eminentes, in margine rotundis denticulis incisæ ac crispæ, lateribus versùs interiorem partem contractis, texturâ densâ, duriolâ, supernè obscuro virore nitentes, subtus clariores, sapore adstringenti: quæ in extrema costæ est omnium maxima, ac anteriùs rotundioris oræ. E mediâ costâ, quæ in supina parte parùm eminet, nervi bini adversi ordine exeunt obliquo annulari ac parallelo ductu proximè ad marginem, &c. *Flores* umbellatim proveniunt in petiolis planis, qui in medio striati, ac punctulis subasperis sunt, ac è nodulis caulium erumpunt, parvi, quinque petalis acuminatis, deorsum reflexis compositi, coloris albicantis ac viridi-diluti. E medio flore eminet capitulum album, quod in vertice decem denticulis brevibus donatur, *stylus* parvum cum globulo viridi-diluto ex quo prodit in se recondens. *Calyx* florum parvulus est, constans foliis quinque cuspidatis, viridi dilutis, quibus arctè florem apprehendit. *Fructus* formâ plano-rotundi, per maturitatem cœruleo-nigri, carne intus succulenta, succo cœruleo ac nonnihil unctuoso: comesti os adurunt punguntque: semina octo aut novem singula continent, in orbem uno simplici ordine sita, ac mediante carne fructus à se mutuo distincta, suntque trium laterum, quorum duo plana ac unum rotundum, & coloris ruffi.

Bis hic frutex in anno flores fert tempore pluvioso & æstivo.

Tempus.

Radix in decocto data dolores stomachi compefcit, uti & dolores colicos & intestinorum tormina. *Vires.* Decoctum ligni epotum sedat sitim in agrotis. Folia trita & igne tosta vertiginem & debilitatem capitis tollunt iis apposita. Eorundem decoctorum vapor exceptus proficius est pro dolore arthritico. Succus ex foliis teneris expressus & epotus stomachi concoctionem adjuvat.

C A P. XVII.

Baccifera Indica umbellata flore pallido pentapetalo, raro fructus ferens. Ramena-pou-Maram H. M. P. 4. T. 61. p. 125.

M. H.

Arbor est procera, 70 circiter pedes alta, *caudice* crasso, denso, albicante, cortice obducto furvo, scabroso, ramulisque plurimis, in orbem longè latèque diffusis, donato. *Radix* flavescens, nigricante cortice tecta, odora, aromatica. *Folia* petiolis oblongis circa extremos ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, glabra, supernè atro-viridia, & splendentia, infernè subviridia, odor suavis, sapor sylvestris. Folia hæc cum decidunt, haud secus ac *Modagani* folia, stigmata sui relinquendo circularibus prominentibusque angulis arboris ramulos cingunt. *Flores* extremis ramulis racematim in hærent, suaveolentes, quinque acuminatis, pallidè rubentibus, intus lanuginosis, ac stellæ in modum expansis foliolis constantes, medium occupante *stylo* candido, apice ornato tripartito, supereminente in extremitate plumula albicante. Floribus *fructus* raro succedunt; testantur tamen Malabarienses nonnunquam *baccas* ferre hanc arborem oblongo-rotundas, flavo-purpuralescentes.

Crescit locis montanis in Berkencour.

Locus.

C A P. XVIII.

1. *Niruri* H. M. Part. 2. Tab. 27. *An Frutex Indicus baccifer Vitis Idææ secunda Clusii foliis Breyri?*

H. M.

Frutex est altitudine septem aut octo pedum, nascens in arenosis. *Radix* in brachia divisa, ac fibris capillaceis vestita est, ligno duro, ac cortice astringente, qui sub cuticula fusca ruber est. *Stipites* ac *rami* cortice ruffo, qui saporis subdulcis & adstringentis est. E ramis hinc inde prodeunt *surculi* foliacei valde tenues, virides ac tenuiter pilosi, quibus folia brevissimis petiolis hinc inde alternatim adhærent, parva, oblongo-rotunda, tenuia, plana, glabra, supernè obscurius viridia, subtus dilutiora, sapore nullo, nisi quod diutius masticata leviter pungant. *Flores* in *surculis* foliaceis ex alis foliorum prodeunt, brevibus ac tenuissimis petiolis, parvuli, quinque petalis constantes, rotundis, inferiori parte rubris, anteriori ora albicantibus. In medio est *stylus* viridis, crassifolus, primordium fructus, cum duobus stylulis ex adverso oppositis, ac cinctus ad orificium florum quinque flavis nodulis. *Fructus* plano-rotundus, cæruleo nigri, sapore subdulci & subastringente, intus cum maturi sunt succo aqueo cæruleo repleti; *semina* parva angusta continent, trilatera, duobus lateribus planis & uno rotundo circumscripta, per maturitatem nigricantia, pulpa succulenta intus cœrulea.

Radix

Vires.

Radix servit pro inflatione ventris, vel etiam alicujus partis tumefactione, trita & imposta in modum placentalæ. *Folia* apotematis maturandis ferviunt trita & cum lacte acidii apposita: ad quod etiam conducit foliorum & corticis simul tritorum cum aqua calida lotio.

2. *Katou-Nirouri* H. M. p. 5. Tab. 44.

H. M.

Arbascula humilis est, præcedenti valdè similis. *Flores* exigui, rubescentes, tenuibus viridibusque petiolis ad foliorum exortum, & extremis furculis proveniunt, sex oblongo-rotundis ac expansis foliolis constantes. Succedunt *Baccæ* plano-rotundæ, tricoccæ plurimum, rubro-cæruleæ primum, dein cæruleo-nigricantes *semina* sex semilunaria intus continentes.

Locus.
Vires.

Provenit locis humidis ac arenosis circa Cochin: semper viret, floret fructumque fert. E foliis in aqua communi coctis oris collutio conficitur ad erosas gingivas sanandas, dentescque vacillantes roborandos. Ex foliis cum fructibus, cortice ac radice coctis balneum fit antiarthriticum. Ex radicis cortice cum Pipere longo & zinzibere cocto potus paratur, qui ad ventriculorum roborandum, pituitosisque humores incidendos & attenuandos summè utilis perhibetur.

C A P. XIX.

De Fruticibus quibusdam exoticis *Vitis Idææ* foliis aut fructu.1. *Frutex Indicus* baccifer *Vitis Idææ* secundæ *Clusii* foliis, Breyn. *Cajumanis Indis*, i. e. lignum dulce.

FRutex videtur arboreus, pluribus tenuibus ramis diffusus. Rami, quos nactus est Jac. Breynius, lignei erant, teretes, tenues & læves, utrinque ramulis inæquali ortu, plus palmaribus, instar Filicis plani alati: in quibus pariter, alternatim, tam plana dispositione ab imo usque ad summum *folia* multa, rotunda, *Vitis Idææ* secundæ *Clusii* æmula, solidiora, pronâ parte albidâ, supina viridia se sistunt. Ex foliorum singulorum sede vel *Flosculus* exiguus, mulcosus, Cassia Monspelienfium non abfimilis, vel bacca jam eminet rotunda, nigricans, Piperis magnitudine, pythmene parvo, sex granulis triangularibus referto.

2. *Frutex Æthiopicus* baccifer foliis *Myrtilli* Breyn. Cent. 1. cap. 5.

Breyn.

Solitudinum incola non procul à Promontorio bonæ Spei, lignum habet durum & album, cortice è gryseo rufescente obductum; in multos autem dispescitur ramos, & hi in plurimos densè constipatos ramulos, quos nulla serie digesta sed confusa *folia*, brevibus pediculis insidentia, per ambitum leniter serrata, viridia, supernè splendens, infernè nequaquam, *Vitis Idææ* angulosæ *J. B.* foliis paria, nisi quod crassiora & solidiora ambiunt. Baccas nigras, avibus maximè expetitus gerere dicitur.

Altera species in eo potissimum differt à descripta, quod densioribus ac minoribus ramis, angustioribus & oblongioribus foliolis præditus sit.

Hujus fruticis mentionem fecimus inter Myrtos.

3. *Caagbiyuyo Brasiliensibus* Marcgrav. Pil. *Frutex* baccifer *Brasiliensis*, fructu racematim congesto *Myrtilli*.

Suffrutex est instar Rubi Idæi quoad magnitudinem. *Caulis* est planè lignosus & hirsutus; *Folia* bina sibi semper opposita, hirsuta, ad tactum mollia, leviter serrata, tribus eminentibus nervis secundum longitudinem conspicua, transversim autem multis venulis intertexta, superius magis viridia quàm inferius, ac præterea superius tuberculis per totum, inferius scrobiculis scatent: quodlibet tuberculum pilum habet albescentem. Fert *flosculus* in pediculis parvis duos, tres, quatuor vel quinque, in racemum sibi appositos, albos, pentapetalos: post quorum casum nascuntur baccæ nigrae, magnitudine baccarum Juniperi, dulcis saporis, quæ comeduntur ab Æthiopicis, & succum dant instar Myrtilliferæ.

Vires.
Locus.

Foliorum pulvis ulceribus ex causa calida ortis inspersus optimè illa curat. Nascitur pluribus locis in Brasilia.

C A P. XX.

Frutex baccifer fructu ad singulos flores multiplici. *Narum-panel*. H. M. P. 2. F. 10. p. 11.

H. M.

FRutex est altitudine quinque sexve pedum, ac etiam juxta arbores quas amplectitur ad duum triumve hominum staturam ascendens. *Radix* fibris longis crassisque terra se firmat, cortice nigricante, intus rubescente, odore aromatico vegetiori quàm præcedentis [*Panel*.] *Candicis* quoque ac ramorum cortices nigricant. *Folia* petiolis curtis crassifoliis appensa, oblongo-angustiora sunt quàm primæ speciei, cuspidè acuto venulisque parùm extantibus striata, atque ad eò in superficie texturæ æquabilis ac glabræ. Viror foliis magis saturatus, ac etiam cum nitore, supina maximè parte: odor aromaticus, haud dissimilis foliis Cinnamomi. *Flores* brevibus petiolis insident,

sex,

sex, rarius septem, petalis compositi, rotundis, oris in cuspidem contractis, crassis, rigidis, ex umbilico in planum explicatis, ac cuspidibus orbiculatim rigida flexione aequaliter interiora versus intortis; [unde flores rosas representant] colore primum viridi-fusco, postea magis & magis rubescente donec tandem rubro-sanguineo-furda evadant. E medio horum florum (si non potius folliculi dicendi sunt) capitulum emicat rotundo-planum, albicans, in cujus parte superiori gemmulæ oculatæ ac planæ densò agmine in orbem confitæ sunt, subflavo primum colore, è quibus multus tunc temporis humor unctuosus exsudat, postea, ut & capitulum medium, rufescente aut ex ruffo fuscente. *Fructus* cum adhuc tenerissimi ac velut prima germina, sunt oblongo-angusta ac veluti spicæ in capitulo florum, gemmis ejus oculatis insita, quo capitulum rotundum, spicatum representant: cum autem in justam excrevere magnitudinem petiolis longis tenuibus ac surrectis gemmulis oculatis insident, ac capitulum in orbem coronæ instar cingunt, sunt-que oblongo-rotundi, longitudine fermè unius pollicis, latitudine dimidii: per maturitatem ex flavo rubescentes, odoris aromatici minus vegeti, gingiberis viridis æmuli.

Semina, quibus fructus in totum repleti, plana utrinque oris rotundiolis, exceptis iis quæ in extremo fructu sunt, quæ ab uno latere convexa, ordine super se invicem velut totidem caseoli, lateribus suis planis in latitudine fructus sita, membranis tenuibus ac ad oras carne tenui fructus à se mutuo sejuncta, ac sub cortice fructus exuberantia, per maturitatem ex viridi subflava cum venulis fuscescentibus, cum planè sicca subtrusa.

Oleum ex radicis corticibus per destillationem extractum cum aqua ascendens eique innatans, te- *Vires.*
nue, clarum & viridescens, odoris minus grati, pingue & subamarum, restinguendo ardori jecoris conducit, inque dolore capitis, &c. cholera exusta; halitum male-olentem reficit, juvatque pro fulcis oris, ut & radix trita mixta cum aqua & inuncta. Eadem trita & in aqua epota addito momento Sacchari confert in febre frigida & in ardore jecoris: eadem trita in aqua falsa seu marina servit pro vermibus ex putrefactione humorum natis, facta inunctione membrorum. Eiusdem cortex tritus & in aqua epotus proficuum est pro phlegmate & pro Angina, atque eodem modo juvat in febris, ac in fluxu simplici ac dysenterico, ut & in ardore hepatis & oris aperturis ac scissuris.

Hanc arborem pro Nimbo Garcie & Acoftæ habet D. Commelinus: verum tum icones tum descriptiones nimium distant: siquidem Nimbo Garcie Fraxini magnitudine est, cum Narum-panel quinque aut sex pedum tantum altitudine esse dicatur, nec fruticis modum excedat. Deinde flores Nimbo pentapetali sunt & albi, Narum-panel vero hexapetali, & rubro-sanguinei: tandem nec nomina conveniunt. *Vires* autem attribuant Nyumbo suo Garcias & Acofta sequentes. Folia trita, & vulneribus cum hominum tum jumentorum cum succo limonum imposita miraculosè ea sanant. Foliorum item succus perutilis est sive per os sumptus, solus, aut ex vino, aut aqua, aut gallinæ jusculo, sive umbilico impositus solus, aut cum fellis bubuli momento, aut aceto, aut Aloe ad necandos & expellendos omnis generis lumbricos: ideoque familiare admodum & salubre medicamentum est Malabarensibus quoniam lumbricis valdè sunt obnoxii. Magnus est etiam eorum usus, tum florum & fructus, in articularum doloribus, tumoribus, membrorum debilitate & apostematibus.

Olei etiam ex fructibus expressi magnus est usus in nervorum doloribus, quo vulnera, nervorum puncturas & contractiones curant Malabarenses.

C A P. XXI.

Baccifera Indica flore composito. Mala-Elengi H. M. Part. 5. Tab. 55.

H. M.

Arbor est juxta magnitudinis, 20 circiter pedes alta, caudice crasso, flavescente, cinereo cortice cincto, ramulisque viridibus pluribus donato. *Radix* albo-flavescens, amara, inodora. *Folia* oblongo-rotunda, acuminata, crassa, glabra, lævia, supernè atro-viridia, infernè viridia, inodora, media costa albicante. *Flores* inodori, albicantes, oblongis tenuibusque, petiolis circa ramulos proveniunt, è quinq. floribus fistularibus compositi; singulis florem totalem componentibus flosculis suis privatis calycibus donatis, *staminibus* binis viridibus medium occupantibus; inter quæ capitulum prodit viridi-albicans, è cujus lummo *stylus* emicat crassior, brevis. Flosculis decidentibus succedunt *Fructus* oblongo-rotundi, viridi-flavescentes, cum cuspide nigro in vertice, crasso ac amaricante cortice cincti, intra quem continetur *nucleus* albicans, subamarus.

Crescit variis Regni Malabarici locis, præsertim in *Baypin, Warapouli, & Angie caimaal*; semper *Locus.*
viret, quotannis floret & fructum profert.

E foliis cum Pipere & Calamo aromatico in Sesami oleo coctis linimentum paratur, quod in vertigine, Epilepsia, lumbilibusque, cephalicis affectibus valde laudatur capiti inunctum. *Usus in medicina.*

Ex cortice cum thure & auripigmento unguentum conficitur, quod hepatis regioni inunctum affectibus ejus potenter mederi fertur.

Fructuum nuclei cum pipere nodulo inclusi è collo gestantur pro amuleto ad arcendam Epilepsiam.

CAP. XXII.

Tangaraca Marcgr. *Tangar.* II. Pison. *Erva do Rato* Lustitanis. *Frutex baccifer Brasiliensis, flore staminoso, fructu deleterio.*

Frutex est magnitudine Ribesii, cortice cinerescente: *Folius* oblongis, viridibus, multis costis transversis intertextis. Sunt autem ramuli & folia directè sibi opposita, & hæc supernè viridia, infernè canescentia, ad tactum quasi levi hirsutie prædita. In extremitate ramorum *flos* provenit, purpuro-brunni coloris, magnitudine clavellarum Indicarum, plenus, petalis quatuor exterioribus paulò longioribus quàm reliqua, figurâ vomeris, quibus inferius adsunt octo ejusdem figuræ minora, & medium totum floris spatium constat foliolis parvis purpureis, more florum Scabiosæ, è quorum medio prodit una bacca cærulea, magnitudine Myrtillosum, ad visum quasi gemma Turcois flori esset impolita, & flos ut holosericum brunnum, sed cave tibi ab esu, est enim prærens venenum.

SECTIO QUARTA.

De Arboribus & Fruticibus fructu ex multis acinis composito.

CAP. I.

De Polygono baccifero, Uva marina dicto.

Ramulis & furculis Equiseti æmulis, foliorum carentiâ, baccis Mori similibus ab aliis fruticibus abunde distinguitur.

1. *Polygonum bacciferum scandens* C. B. *Ephedra sive Anabasis* Dod. Park.

Dod.

Ad Equiseti similitudinem accedit, verùm major & altior est; *caudice* subinde assurgit brachii crassitudine, in alas distributo, à quibus tenues, deinde oblongæ, plurimis geniculis articulatæ virgulæ proveniunt, Equiseti cirris similes. *Flores* circa genicula muscosi, minuti, pallentes velut Corni, quos *fructus* excipiunt rubentes, acidi, succi pleni, exiguis moris haud absimiles, in quibus semen. *Radix* dura est & lignosa.

Assurgit in magnam sæpe altitudinem, quandoq; brevior ac humilior consistit: rarissimè solitaria, ponè arborem vel fruticem ferè semper nascitur, quarum etiam altitudinem assequitur.

Hæc si juxta arbusculam primùm adolescentem nascatur prout illa crescit etiam attollitur, comèsq; in crescendo illi fiet, etiam in immensam altitudinem arbor attollatur. Vidimus enim Platanos non minùs celsas Abietibus in Hæmo monte nascentibus, quæ Ephedram ad summum usque fastigium deduxerant, sine clavicularum, (quas nullas habet) ope aut adminiculo ramis incumbentem. Si verò juxta fruticem aut arbusculam nascatur, humilis manet, nec supra eam attollitur.

* *Obsero. lib. 3. cap. 41.*

* *Bellonius.*

Parkinsonus noster, nescio unde edoctus, asserit hanc plantam cirris seu radicalis è geniculis emissis, corticibus arborum hederæ modo se affigere, eorùmq; adminiculo scandere. Hujusmodi cirrorum apud Bellonium aut Dodonæum nulla mentio, quod sciam.

Descriptio Dodonæi adedò convenit cum Clusianâ plantæ insequentis descriptione, ut mihi planè persuadeam unam & eandem plantam esse quam uterq; describit; an eadem sit de qua scribit Bellonius mihi non constat, potiùs diversam puto.

2. *Uva marina major* Ger. *Tragos sive Uva marina major* J. B. *Polygonum bacciferum maritimum majus* C. B. *Polyg. 4 baccif. sive Uva marina major* Park. *Polyg. Plumii majus* Clus. *The greater Sea-grape, or Shrub-Hopsetail.*

Clus.

Humana interdum altitudine fruticat, Spartii, quod Hispani *Retamo* vocant, modo, brachialis crassitudinis aliquando stipite, oblongis ramis nigricantibus, qui deinde multas virgulas ferunt, pedales, tenues, multis internodiis distinctas, ut Equisetum ferè propendentes, sine foliis, admodum adstringentis laporis: *florem* secundùm internodia confertum, minutum & muscosum, Corni floribus non abimilem, pallidum: deinde *fructum* exiguis moris similem (ut quidem mihi retulerunt incolæ, nam florentem duntaxat videbam) rubentem, succulentum, acidum, in quo pauca grana, Milio ferè similia.

Locis.

In Sicilia propè *Punto Cercielo*, observavimus humanâ altitudine, valdè fruticosam.

Tempus.

Clusius circa *Velez el rubio* in Regno Murciano, nusquam alibi sibi conspectam.

Floret Maio mensè: fructus Augusto maturefcit.

In plantis hujus generis quas in Sicilia observavimus color ramorum adultiorum cinereus erat, virgularum juniorum obscurè viridis. *Flores* nodos seu genicula verticillatim ambientes, lutei, è staminibus compositi. Baccas nondum protulerat.

3. *Uva*

3. *Uva marina minor* Ger. *Tragos sive Uva marina minor* J. B. *Polygonum bacciferum maritimum minus* C. B. *Polygonum bacciferum minus, sive Uva marina minor* Park. *The lesser Sea-grape, or Shrub-Hortetail.*

f. B.

Frutex est parvus, vix interdum palmum excedens, nonnunquam cubitalis, stipite lignoso, simplici, qui post ex uno velut capite complures profert ramos viridantes, striatos, fracta contumaces, adstringentes, medullâ viscosâ [quæ resiccata rubescit] plenos, crebris geniculis interceptos, inque frequentes ramulos rursus dividos, quibus ex articulis duntaxat est exortus: atque in his quidem nec folia, nec foliorum ulla comparent vestigia: Verùm è geniculis Equiseti modo prodeuntes ramuli flores in summo sustinent glomeratim congestos, multos, parvos, luteos, in fructum abituros Rubi moris similem, ex acinis rubris compactilem, sapore dulci, nec ita tamen uti mora gratum, edulem tamen. Hicce femina insunt gemella, oblonga, quâ se mutuo spectant plana, alterâ parte leviter in gibbum protuberantia.

In arenosis litoribus propè montem Ceti & Frontignanam, inque saxosis collibus vicinis abunde *Locus*, provenit. Frequentem invenit Clusius in quodam colle secundo à Salmantica milliari, totius ferè Hispaniæ medicullio, longissimè à mari, quod satis mirari nequit, cum antea nusquam observasset nisi maritimis locis. Verùm nos aliàs aliquamultas maritimas plantas in mediterraneis interdum procul à mari nascentes observavimus, ut v. g. Kali spinosum, Caryophyllum maritimum, Althæam vulgarem, &c.

Equisetum montanum Creticum *Alpin. exot.* huic eadem planta videtur; quòd si ita sit, fructum vel Bauhinus, vel (quod potius credo) Alpinus minùs rectè describit, nihil tamen temere affirmare ausim.

C A P. II.

Arbor Baccifera Brasiliensis, fructu tuberculis inæquali, Mori æmulo. Tataûba Brasiliensibus Marggr. & Pison.

Arbor est cortice cinereo, ligno intus crocei coloris, partim & rufescentis. Folia fert acuminata & ferrata, Betulæ foliis quodammodo similia, in ramis hinc inde posita. Fructum fert mediocri Mori magnitudine, rotundum, è tuberculis compositum, pallidi coloris, multa filamenta exterius habentem, fusca, non admodum longa. Comeduntur hi fructus ut Mora, vel per se, vel addito Saccharo & assufo vino: interius continent albicantia granula, per carnem dispersa.

Lignum arboris valdè durum est, & diutissimè durat, tam intra, quàm extra aquam & terram, *Usus*, semper viride. Optimum est inter omnia, & excellit ligno *Masarandubæ* quomodocunq; usurpetur. Ex ligno vetere parant tincturam egregiè flavam coquendo.

Nascitur passim in sylvis, præsertim maritimis: Fructus maturatur mensè Maio.

Locus & Tempus.

C A P. III.

De Rubo.

Rubus, Græcis *Βάρος*, vel quòd virgulta ejus rubeant dicta putatur, vel quòd mora ejus compressa sanguineum succum reddant. Fructu è pluribus acinis arcè stipatis composito uni & simplici flori succedente, foliis in plura segmenta partitis, necnon parvitate & imbecillitate sua à reliquis fruticibus bacciferis distinguitur.

A. 1. *Rubus major fructu nigro* J. B. *Rubus vulgaris, sive Rubus fructu nigro* C. B. *Rubus vulgaris major* Park. *The common Bramble, or Black-berry-bush.*

f. B.

Nihil vulgatius nôrunt dumeta Rubo, qui ex radice nodosa importuna feracitate se propagans, longè latèq; fenticosis & mordacibus sarmentis, angulosis, rubentibus vagatur. Si vicinis fulciatur in altum crassiores emitit virgas, quæ tamen & ipsæ gracilitate & proceritate sua nimia in terram retractæ ac curvata, defixis in eam capitibus radicantur. Virgæ spinis aduncis & pungentibus aculeis vestiuntur; quibus prætereuntium vestibus sese affigunt, eosq; remorantur. Folia terna, aut quina in eodem pediculo serrata, aspera, dorso aculeato, inferna parte candicantia, superiore nigricantia, sicco adstringentiq; sapore prædita: hyeme vix decidentia nisi altera succrescant. Flores albi, vel ex candido rosei, rosulæ instar, apicibus concoloribus: Mora rubra per maturitatem nigrescunt, aristis quibusdam asperiuscula, acinis parvis, gustu grato, dulci. Magna tamen est in hicce moris saporis respectu diversitas: alia enim dulcacida sunt & palato grata, alia planè dulcia & nauseosa, alia amaricant nonnihil, alia fatua & aquea sunt.

Frequens est ubique in sepibus & dumeris. Maio mensè, & interdum etiam Julio & Augusto flores conspicui sunt. Fructus Augusto & circa Autumnum maturitatem assequitur. *Locus & Tempus.*

Omnibus propemodum hujus plantæ partibus multas vires attribuunt Veteres, de quibus Plinius & Dioscorides consulendi. Galeno Rubi folia, germina, flos, fructus & radix qualitate adstringent: participant, eaque non obscura. Fructus immaturus atringit potenter, maturus temperatior est & sub-

Zzzzzz 2

sub-

subastringit; hinc in quibuscumque, profluviis, vomitu, fluxu alvi, uteri, narium, &c. utilis est: Extrinsecus in aphthis aliisque ulceribus oris inque vulneribus adstringendis. Commendatur à nonnullis, nec præter rationem, ad Scorbutum; siquidem nec facie, nec qualitatibus multum differre videtur à fructu Chamæmori Alpinae, qui ad hunc morbum specificum est. Quocirca non est cur eorum usus tam severe pueris interdicitur. Dices Galenum affirmare dolorem capitis inducere copiose iis vescentibus. At Tragus se id necdum expertum esse scribit. Verùm (inques) testatur ipse Tragus mora illa vehementer refrigerare, ita quidem ut si quis aquam superbibat eum horrores febriles continuo obruere posse. E contra J. Bauhinus se sapius comedissee copiose, nec nocumentum sensitse ait, quamvis frigidum & humidum ac pitulosum haberet ventriculum. Apud nosstrates infames sunt quod achores & tineam capitis causare credantur, unde & *Staldberries* dicuntur & hoc nomine ab eorum essu pueri deterrentur. Hoc ego pro populari errore habeo; nec puto eorum usum hoc respectu magis nocivum esse quam aliorum fructuum horariorum, qui si copiose nimis ingerantur in ventriculo putrescere apti sunt, & huiusmodi forte affectus inducere.

E succo mororum Rubi vulgaris expresso & fermentato cum tantillo Sacchari parari potest vini quoddam genus satis generosum & gustui gratum.

Flores iidem viribus pollent quibus fructus immaturi.

Foliorum decoctum in gargarismis & collutionibus ad apthas & ulcera oris utilissimum censetur.

Rubi vulgaris bacca succum exhibent, qui in forma syrapi exhibitus maximæ efficacis est in dysuria. *D. Needham.*

- A. 2. *Rubus minor fructu cæruleo* J. B. *repens fructu cæso* C. B. Ger. *emac. minor, Chamærubus* sive *Humirubus* Park. *Dein-berry Bush, or Small Bramble.*

J. B.

Contractior hic Rubus, proxime jam dicto minor, parum aut nihil interdum humo se tollit, reptatu gaudens, sarmentis longe lateque diffusis, Trago humi serpentibus, tenuissimis & aculeatis flagellis nunquam se attollens, sed protinus deorsum vergens, & foliis minoribus, minusque senticosis, Trago auctore Lupulo respondentibus, nisi quod magis nigricant, spinisque asperioribus horrent. Flores similes, Trago ex candido rosei, stellati: at fructus, qui minor, primo exortu viridis, paulo post rubro, per maturitatem casio vel cæruleo colore tingitur, pilosus ut Rubi præcedentis, gustu pari, non injucundo velut arboris Mori: radice nodosa.

Locus.

Inter segetes & in arvis demessa segete, inque sylvis cædis frequens reperitur; ut interdum totos agros occupet tam cultos quam incultos.

- A. 3. *Rubus Idæus spinosus fructu rubro* J. B. *Idæus spinosus* C. B. *Idæus* Ger. Park. *The Raspberry-Bush, Framboise, or Hind-berry.*

J. B.

Rubus Idæus vulgari illo senticoso minor & mitior, brevibus & ferè innoxiiis spinulis horridus, interdum iis omnino carens, potissimum (inquit Tragus) in virgibus primo anno profluentibus, sarmentis tenuioribus, teretibus & plerumque rectis, tricubitalibus & altioribus. *Folia* terna aut quina in alæ modum disposita, pediculo seiscunciam aut duas uncias longo, lævi annexa, Rubi vulgaris foliis similia, sed tenera & mollia, superius atro-virentia, inferius incana, ut farina aspersa videantur (inquit Tragus) sapore austero. Flores albos excipiunt mora, per maturitatem rubentia, inter acinos pilis donata, dulci vinosoque carnei coloris succo ebria. Tragus ait odorem uti fere Violam Martiam spirare. *Radix* est longa, per terram late se spargens, quotannis furculos producens, qui secundo anno flores fructusque proferunt.

Quin hæc planta sit Rubus Idæus Dioscoridis minime dubitandum.

Locus.

Uliginosis & umbrosis sylvis, locisque minime apricis, necnon rorulentis & arenosis faxis gaudet, ut rectè J. Bauhinus. In montibus Walliæ, inque Septentrionalibus Angliæ udis & saxosis invenitur. In sylvis etiam humidis agro Warwicensi observavimus.

Vires.

Hujus bacca easdem vires obtinent quas Rubi vulgaris mora, magis tamen cordiales sunt, & gustui gratiores.

Aqua è moris Rubi Idæi destillata, vel eorundem conserva & gelatina, vel syrupus è succo paratus, ad febres ardentes conducunt, tum propter manifestam refrigerandi facultatem, tum propter odorem suavissimum violaceum quem expirant, saporeinque gratissimum inter dulcem & acidum, quibus & naribus & palato se commendant, corque roborant & exhilarant. Gesnerus syrupum vel saphyrinis & smaragdinis anteferre non dubitavit, idque expertus in seipso & aliis.

Ex moris Rubi Idæi exprimi potest vinum ad usus multos, nimirum ventriculum imbecillum, alvi fluxus, variisque gingivarum, dentium, uvulæ, palati, aliarumque partium affectus.

Qui cibos in ventriculo continere nequeunt, & frequentibus vomitionibus infestantur, his fructus Rubi Idæi devoratus, & folia recentia tusa ac foris stomacho imposita mirè prosunt. *Trag.* Tum foliorum tenellorum decoctum, tum folia ipsa trita & imposita, tum aqua destillata pota & illita, inflammationes quascunque sedant & restringunt, ut Tragus & alii volunt.

Folia Rubi lixivio decocta, si illo caput aliquoties ablvas capillos denigrant.

Vino cui infusa sunt Rubi Idæi mora saporem & odorem gratum communicant. Ex earum etiam pulpa cum Saccharo laudatissima Bellaria fiunt.

Rubus Idæus fructu albo C. B.

Vix alia in re quam fructus colore à præcedente differt, unde nec specie distincta censenda est.

4. *Rubus Idæus non spinosus* J. B. *Rubus Idæus lævis* C. B.

Gignitur frequens (inquit Lugdun.) in Allobrogum monte Gratianopoli vicino, quem vocant *La Motte* caulibus multis sesquipedalibus, ut *Idæus Chamæbatus* jure nominari possit, foliosis, sine spinis ullis, folio *Rubo Idæo* simili, averſa parte candido & lanuginoso; fructu rubro, sed non ut in superiori rotundo & dulci, verum ex granis sic coagmentato, ut in metæ modum fastigietur, acido sapore etiam cum maturuit. Incolæ vocant *Des Aſnes*, & ab *Idæi Rubi* fructu probè distinguunt, quem vocant *Des Ampes*.

Historia Lugdunensis hanc habet pro *Chamæbato* seu *Rubo Idæo* altero Tragi. At ostendit *J. Bauhinus* *Chamæbatum* illum esse *Rubum Alpinum* humilem *Gesn.* seu *Chamærubum saxatilem* C. B.

Rubus montanus odoratus Park.

An & quid differat ab hac planta considerandum vide descriptionem apud auctorem. Suspicio *Parkinſonum* aliquo modo deceptum: nihil dum enim de tali *Rubo* in Anglia nascente aliunde inaudivi.

5. *Rubus odoratus* Cornut.

Cornut.

Hujus fruticis radix *Rubi* vulgaris modo per summa cespitum vagatur. Folia fert ex longo pediculo leniter hirsuta, latissima, in angulos exeuntia, *ουλοσπόδιον*, hoc enim vocabulo *Theophrastus* peculiarem istam foliorum figuram, quæ *Viti*, *Aceri* majori & *Rubo* communis est explicat. Alibi *Theophrastus* folium *Rubo* tribuit *Αγυδίας*, hoc est, *Viticis* figurâ, quacum revera *Rubi* folia conveniunt, quod ad divisiuram attinet. Folia isthæc fragrantissima sunt, parèmq; *Agrimoniæ* odoratæ aut *Pimpinellæ* odoratæ spirant odorem: sine ordine circumposita sunt caulibus, qui plurimi & ramosi à radice se attollunt, samentosi, flexiles, medullâ pleni, spinis vacui, molliter hirsuti. Nudantur foliis Autumnno, præsertim in cacumine; cymæ etenim in hyemem usque prorogant moras, quo tempore & ipsæ cadunt, unaque & areſcit caulis, nec enim hyemis inclementiam patitur, sed quotannis renovari solet. Flores fert in summo magnitudine & figura *Rosæ* simplicis quam *Caninam* vocant, pentapetalos petalis sinuatis, colore dilutissima purpuræ violacæ, in calicis sui medio mille luteos apices complectentes ut *Rosâ*: succeditque tandem fructus vulgaris *Rubi* hortensis figurâ, non adeo gratus sapore, sed formâ similis, *αλεξυρῶν ἢ ἀλεξυρῶν τῶν ἰσθμῶν*, h. e. quamplurimis acinis & granis rubris ita congestus ut *Malum Granatum* exempto cortice perbellè referat.

6. *Rubi facie senticosa* planta *Lobelio* J. B. *Rubus exoticus* C. B. *Clava Herculis* R. S. Mus.

Quem *Lobelius* bacillus hujus fruticis descripsit, carpi crassitie erat, longam hastam æquans, & cortice nigro-denso vestitus, tuberculis crassis, senticosis, creberrimis in clavæ modum muricato, solido, gravi & præduro ligno: unde *Plantam à Rubo* diversam esse patet. Observat *D. Grevius* spinas mere corticales esse ut in *Rubo*, non ligneas, proinde & frangi faciles.

Rubus Menococcus *Hermanni* in *Cat. Hort. Lugd. Bat.* *Rubi* vulgaris varietas esse videtur.

C A P. IV.

Champacam * *H. M.* An flos *Indicus Champacca dictus* *Bontii*? An *Champæ dicti flores Indici* *Garr.* * P. I. F. 19.
zæ *J. B.* C. B? p. 31.

H. M.

Arbor est procera, densis frondibus, latè sparsis, nascens in arenosis. Radix cortice est rufo, saporis amari & peracris. Caudex hominis amplexum implens, cortice crasso cinereo tectus saporis amari & subacris, ligno albicante. Surculi rotundi cinerei, in apice ubi novo germine expullulant spadiceo coloris. Folia petiolis uncialibus insident, spithamam & amplius longa, latitudine quatuor aut quinque pollicum, in cuspidem oblongam angustam contracta, texturâ duriola, plana & lævia, supernè obscuro virore nitentia, infernè clariore, saporis acris & amari: costâ mediâ crassâ, in averſa folii partè eminente, à qua obliquo & parallelo ductu nervi anteriora versùs exeunt, ac à margine reflexæ arcuatim in se invicem incurrunt, ut in aliis multis foliis observatur. Flores in summis surculis è foliorum alis exeunt, petiolis crassis, lenibus, surrectis ac sesuncialibus, acuti ac fragrantis odoris, petalorum oblongo angustorum triplici ordine compositi; petala in exteriori ordine octo, tripla ferme latitudine eorum quæ in medio ordine octo etiam plerunque sunt, versùs summitem magis rotunda, & nonnihil cuspidata, minùs tamen quàm mediè ordinis. Quæ in intimo ordine parvula sunt, brevia, versùs summitem maxime cuspidata, dilutè flava, ac veluti *Stamina* crassifolia, inferiùs circumambientia stylum crassum, teretem, nonnihil conicum, spicis parvis, viridibus, crassifolis, cuspidatis scutellatim circumdatum, sùntque spicæ in cuspidè, quo inferiora versùs inflexæ, rubescentes, & rudimentum fructus continentes. Floribus quoque sapor astringens & acris est. Fructus racematim pediculo medio crasso & tortuoso petiolis crassis & curtis circumfident, oblongo-rotundi, cortice crassifolio, primum viridi, cum maturi sunt flavo diluto albicante, sapore peracri, odore minùs grato.

Stamina intus se invicem proximè contingunt sine ullo interſepimento, sùntque uno latere rotundo, ad fructus formam, reliquis planis ubi se mutuo contingunt: constântque cum matura pulpâ tenui, humidâ, sublaetea, quæ membranâ incarnato-rubra est investita, intus ossè grandiuſculo nigro.

Zzzzzz 3

Flores

Flores bis fert in anno, fructum non dat nisi cum vetustior est.

Radix ejusque cortex siccatu tritus & cum lacte spisso, *Dayr* dicto, mixtus & impositus apostematis maturandis & aperiendis inservit, in pulvere cum aqua calida exhibitus menstrua & foetum expellit.

Flores triti & cum oleo decocti facta inunctione cephalalgia, oculorum affectibus & podagra conducunt; iidem in oleo per 40 dies insolati eadem praestant.

Aqua è floribus destillata odorifera est, & cor exhilarat.

Garcias formam florum *Champe* dictorum, aut stirpem cui innascuntur non describit, tantum dicit, eorum in Indiis magnum ulum esse, & odore graviore quam Liliu album.

Sunt (inquit) odoribus adeo dediti regionis illius incolae, ut plerunque cibo abstineant, quò habeant unde odores sibi comparare possint, ideoque non immerito proniores in Venerem esse censentur. Munera quae à tenuioribus offerri solent Regibus praedicti sunt flores & Rosae nostrates, quibus solent cubacula Regis internere.

Nominis affinitas, florum gratissimus odor, aliaque quae huic Plantae ab Autoribus adscribuntur circumstantiae non difficulter mihi persuadent eandem esse cum ea quae à Bontio cap. 45. describitur, inquit *D. Syen* Comment. in hanc Arborem, quamvis fateatur ejusdem descriptionem obscuram esse, mutilam, quin & forsitan vitiosam: cujus sententiae nos quoque subscribimus.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER VIGESIMUS NONUS,

QUI EST

De Arboribus Pomiferis quarum flos imo
fructui adnascitur.

Pomiferas arbores voco quæ fructum proferunt majorem, pericarpio donatum, & in plerisque polypyrenum. In plerisque dico, quoniam pro Pomis habeo fructus omnes majores cortice crassiore aut duriore tectos, quamvis unicum duntaxat intus nucleum contineant, modo pulpam humidam semen ambientem habeant. Ad Prunum enim constituendum requiruntur officulum intus unicum, pulpa seu caro humida illud ambiens, & cutis exterior tenuis ac membranacea.

Hujusmodi arbores sunt vel fructu membrana tenuiore tecto, vel cortice crassiore, eoque vel molliore vel duriore.

SECTIO I.

Pomifera fructu cute tenuiore seu membranacea tecto.

CAP. I.

Sorbus Spuria Malabarica Katou-Kalesium dicta. Katou-kalesium H. M. P. 4. T. 33. p. 69.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, altitudine viginti, crassitie verò septem pedum mensuram raro superans, multisque ramis nodosis donata, è quibus ramuli foliosi in orbem eleganter diffusi demum emergunt: [quos ramulos foliosos vocant nihil aliud sunt quàm folia composita pinnata.] Lignum albicans, prædurum, cortice munitum furvo, scabro, crasso, molli, intus subviridi. Radix albicans, furvo cortice recta, inodora, insipida. Folia Kalesiam foliis similia, at densa, fragilia & in ambitu serrata. Flores surculis oblongis racematim inhaerent, atque è calyce subflavo, in quinque lacinias acuminatas secto prodeunt, quinque crassis, densis, acuminatis, flavescens, extrorsumque reflexis foliolis constantes, octo in medio citrimis, acuminatis staminibus; inter quæ stylus prodit viridi-flavescens capitulo viridi, globoso. Fructus globosi, glabri, subvirides, tenui pelliculâ cincti, intusque carne densa, succulenta, subviridi, saporisque adstringentis, referti: intra quam quinque locantur rufa officula, seu potius semina, formâ fabarum æmula, nucleum continentia candidum, amaro-dulcem, acrem.

Crescit locis arenosis circa Cochim; quotannis maturos exhibet fructus, diuque frugifera manet. Locis & Tempus.
Flores cum fert, Septembris viz. & Octobri mensibus, antiqua decidunt folia.

CAP. II.

Arbor Pomifera Brasiliensis fructu hispido Pomi magnitudine, seminibus plurimis minimis. Apeiba Brasiliensis Marcgr.

Marcgr.

Arbor est vasta, atque in multos ramos expansa, cortice cinereo. Folia habet quasi in frondes congesta, longa, in ambitu autem leviter serrata, superius saturatè viridia, inferius magis incana, & densa quadam lanugine velhita. Flores fert stellatos, flavos, quinque foliis constantes flavis, & quinque aliis ex viridi flavis, suavis admodum odoris. Fructum producit magnitudine Pomi aut circiter, orbicularem, compressum, hispidum exterius, instar spongiæ marinæ & villosum, ex muscolo colore fuscum, qui ubi maturuit in tres partes sponte dehiscit, continetque

tinéctque intus globulum magnitudine ficis ficcata, conglobatum *seminibus* obscurè brunnis, magnitudine grani Sinapis, sed compressis quodammodo.

Fructus apud incolas nullius est usus, ligno utuntur ad *Cinbas*, i. e. lembos piscatorios & *Jangadas*, quibus utuntur in fluminibus trajiciendis, atque etiam in mari.

CAP. III.

* P. 3. T. 42.
P. 49.

Pomifera Indica trifolia fructu Pruniformi caudato. Niruala * H. M. *Tapia Brasiliensium similis.*
D. Comelin.

H. M.

Arbor est vastæ magnitudinis, 30. aut 40. pedes alta, paucis ramis in orbem diffusis, cortice glabro, cinereo, albicantibus interstincto punctulis, obductis; lignum prædurum, flavescens. *Radix* albicans, cortice cinereo tecta graveolens est at ferè insipida. *Folia* terna simul petiolis teretibus, longitudine spithamam æquantibus, proveniunt, oblongo-rotunda ac in mucronem definita, glabra, virore nitentia, subacida, manibus confricta suavolentia: E costa media, insigni plures nervuli ordinato ac parallelo ductu exeunt. *Flores* in ramorum extremis, tenuibus, oblongis, glabris viridibus proveniunt petiolis, iisque quatuor oblongo-rotundis, acuminatis albicantibus ac striatis constant foliis, quæ totidem intus exiguis, acuminatis subviridibus foliolis sunt munita, numerosis, viridibus ac rubris *staminulis*, purpureis oblongis *apicibus* dotatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ viridis prodit *stylus*, oblongus, crassus, surrectus, apice rotundo, saturato-viridi eleganter ornatus, è quo dein *fructus* emergit: odor suavissimus & vinosus. *Fructus* verò viridibus, oblongis, crassis, rotundis, lignosis pendent petiolis, qui articulatim florum junguntur pediculis, uti & hi geniculatim ramulis inhaerent; suntque oblongo-rotundi, virides, cortice cinereo tenui obducti: intus carne humida, albicante, quadripartita, odoris saporisque vinosi referta, intra quam numerosa continentur *semina* flavescencia, prædura, angulata & plana.

Locus &
Tempus.

Locus petrosus & arenosis provenit imprimis circa provincias *Mangatti* & *Poiga* in fluminum ripis: Mense Aprilii folia decidunt, verum sequente Junio & Julio dum floret novis denuo frondefcit foliis: at Novembri & Decembri mensibus maturos fert fructus, vixque annos 40. frugifera manet.

Vires:

Foliorum succus linteis exceptus, & inguinibus adhibitus urinam ciet. Idem præstant fructus contusi & cum Sale, camphora & felis stercore in cataplasmatibus formam redacti, & dictis locis applicati. Cortex in aqua maceratus, & cum zinzibere & pipere longo in lacte vaccino & oleo Sesami ad humidi consumptionem excoctus, egregium præbet exsiccandis frigidis humoribus linimentum. Semen cum Oryzæ infuso coctum, & dein cum butyro recenti contusum ac cataplasmatibus formâ abcessibus applicatum potenter eos emollit ac maturat.

CAP. IV.

Pomifera Indica flore Rhododendri, fructu Pyriformi. Modagam H. M. P. 4. T. 58. p. 119.
H. M.

Arbuscula hæc altitudine duodecim, crassitie vero quatuor pedum mensuram circiter æquat, ramulisque albo-viridescentibus in orbem latè diffusis donatur; lignum albicans, cinereo cortice cinctum. *Radix* albicans, furvo cortice tecta. *Folia* petiolis alatis circa extremos ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, densa, glabra, supernè atro-viridia & splendens, infernè subviridia, costâ media albicante. Cùm decidunt folia, sui stigmata relinquendo circularibus prominentibusq; annulis, arboris ramos cingunt. *Flores* plures simul juncti extremis ramulis proveniunt, odori, candidi, Rhododendri floribus similes, calicique viridi, in quinque lacinias secto inhaerent, quinque subrotundis foliis constantes, totidem albicantibus, luteis *apicibus* ornatis, *staminibus* mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, inter quæ *stylus* prodit albicans, capitulo viridi. *Fructus* pyriformes, virides, intus fungosi, adstringentes, numerosi, minutissimisque granulis referti.

Locus.

Provenit ubique in Malabar, præsertim circa Candenate; Semper viret, floret ac fructus fert, sed diu frugifera non manet.

Vires.

E cortice & radice in aqua coctis Apozema paratur inveterato capitis dolori tollendo utile. E foliis potio conficitur ad menstrua suppressa revocanda.

CAP. V.

Arbor Prunifera Brasiliensis fructu ovali, polypyreno: Mangaiba Marcgr. & Pison.

Marcgr. Pis.

Arbor est pulchra, crispa & sæcundissima; magnitudine & figurâ nostratrum Cerasum æquans, aut etiam superat [supra altitudinem Pruni Europææ non attollitur, quam fructu, præcipuè verò ligno & foliis æmulatur] In multos ramos variè distribuitur, qui in alios tenues ramulos seu furculos desinunt, ut in Betula. Cortex coloris fuscæ cinere asperis, ramulorum autem simillimus ramulis Betulæ junioribus: lignum lentum, exiguâ intus medullâ, fractum aut concisum lacteum fundit humorem. *Folia* fert parva, solida, egregiè virentia, bina sibi semper opposita,

opposita, nervo in medio secundum longitudinem, transversim autem venulis five lineis subtilissimis parallelis prædita. Flores gignit Jasmini modo dispositos, calycibus sesquidigitum longis, & superiis in quinque foliola acuminata expansis, stellulæ figurâ, coloris albi, odoris suavissimi. *Fructus* magnitudinem habet Prunorum nostratum, aut ovi gallinacei, rotundiusculus aut ovalis, quam Soli exponitur aureus, rubrisque maculis distinctus [*Marcgr.* ex viridi flavus, ac in uno latere egregiis punctulis rubris insignitus, quæ in quibusdam plura sunt, in quibusdam pauciora, in aliis nulla] Tenuissimâ cuticulâ tegitur, pulpam continet albam, mollem instar butyri, gratissimi vini acidissimi saporis, quæ licet sequax ac ductilis videatur, manducando tamen nihil tale deprehenditur, orique inserta statim liquefcit; *Semina* lutea, compressa sex, septem, duodecim, aut plura continent, ovalis figurâ, in medio umbilicum habentia, cute instar Amygdalarum dulcium sed lenta, intus habentia nucleum albißimum dulcis saporis, quare integra cum fructu deglutiuntur. Fructus noir est edulis nisi sponte decidat, nam in arbore existens plenus est lacte acerbo & amaro, adeo ut vix pecora quidem immaturum attingant, decidens in terram illico maturitatem assequitur. Maturi quotidie magnâ copiâ sub arboribus colliguntur, & qui non planè molles per noctem seponuntur & mollescunt. Probè maturus facilis est digestionis, ardores viscerum domat, & febricitantibus auxiliatur. Porro haud facilè hæc poma noxam, etiam abundè jejuno stomacho manducata inferunt, nisi quod frigida & humida; fugaciæque alvum dejiciant, flatuque excitent.

Exspirant hæc hyeme, mensè nimirum Augusto, florere incipit, ultraque novem menses prunis onerata. *Tempus*

in sinu omnium Sanctorum integræ sylvæ spontaneæ reperiuntur.

Locus:

CAP. VI.

Su-pim Arbor & fructus Sinensis Mich-Boym Jonston. Dendrolog.

A Pud Sinas tantum nascitur. Est & aurei & purpurei coloris. Magnus Pomum excedit: carnem mollem & rubeam cum simili pellicula refert; Officula hinc indè interius abscondit; cum ficatur Ficus Europæis similimus est, & per multos annos conservatus à Sinicis medicis sæpenumero in pharmacis adhibetur: Arbor onerata purpureis hæc pomis gratissimum exhibet aspectum, quæ nè ab avibus decerpantur continuis vigiliis custodiuntur.

In calidioribus regionibus Januario, Februario & Martio; in Septentrionalibus Junio, Julio & Au- *Tempus*

gusto maturefcunt.

CAP. VII.

1. *Arbor pomifera Brasiliensis fructu tripireno Jito Brasiliensis* Marcgr. Pis.

Cortice est fusco, qui multa punctula, hinc indè sparsa lutea habet. *Folia* bina sibi opponuntur; sex, septem, octo, aut novem digitos longa, paulò plus quàm duos lata ubi latissima, non ferrata, nervo conspicuo & prominente secundum longitudinem, venis in quibusdam sibi invicem oppositis, in quibusdam alternatim positis.

Post florem (quem Auctor non describit) sequitur *fructus*, magnitudine globuli lusorii, major aut minor, obscurè lutei coloris, qui in se tria ovalia *semina* continet, magnitudine seminis Pomi vulgaris cuticulâ obscurè flavâ tecta, nucleus autem illorum albicat.

2. *Jito prior* Pison. *Arbor baccifera Brasiliensis, fructibus in racemos uvarum simillimos congestis.*

Hæc arbor Pyri Europææ magnitudine est, undequaque obvia: *Folii* tenuibus, oblongis, acuminatis, nervo eminente secundum longitudinem excurrente, parvo pediculo cauli ordinatè appositis. *Fructus* racematim copulatos profert. Arbor ut ob fructuum rarum aspectum multis nota, ita paucioribus ejus radicis qualitates probè constant. Si ulli figura, colore, totaque profus facie racemi uvarum è longinquo aspicienti videantur, hujus sanè arboris fructus sunt; quorum tamen uvæ inutilis habitæ, lignæque intus existunt. Toto anno apparent, verno tempore latè flavescentes, mox tristes miniatæ coloris fiunt, nihilque promittunt, ut neque folia, neque lignum ipsum arboris: sed totum in cortice radicis, acri & calido, quod ad rem nostram faciat consistit. Cujus efficacia indo- *Vires.*

mita ad turbandum & purgandum corpus tam altè à natura posita, ut non impunè ab imperito vulgo tractetur. In pulverem redactus ab indigenis & robustioribus agricolis Lusitanis contra inveteratas obstructions capitur indiscreta quantitate, semipugillus circiter. Mihi rarior fuit illius usus, sedque nisi deficiente fortè benigniore medicamento, mediantibus tamen correctoriis, & quæ vim purgatricem infringunt.

Ni idem huic cum præcedente nomen imposuissent Brasiliani, Bacciferis potiùs adnumeranda esset.

CAP.

CAP. VIII.

Coapoiba Brasiliensis Marcgr. prima species. Pomifera Brasiliensis fructu cupulae insidente, seminibus singulis duplici pellicula involutis.

Marcgr.

IN fagi altitudinem & figuram excrescit, cortice cinereo, cui aliquid fulci admixtum, instar undulati panni. Folia habet solida, oblonga, inferius dilute virentia, superius saturatiora & splendentia, insigni nervo secundum longitudinem, at nullis penè venis conspicuis: pediculus folii decerptus fundit aliquid lactei. Flos innititur pediculo quisque suo magnitudine Rosæ, & foliis albis rosaceis constat, suave-rubentibus unguibus: medium occupat pro umbilico globulus resinofus, flavus, magnitudine Pisi; resina illa clara est ut Terebinthina, glutinosa, flava, odoris tamen injucundi: hunc circumdant multa staminula rubra arcte sibi invicem adhaerentia. Florem sequitur fructus capsulae insidens ferè ut glans; immaturus secundum longitudinem concisus multos seminum ordines continet, magnitudine & figurâ seminum Mali, transversim per longitudinem positorum; quodlibet autem semen includitur pelliculae suae rubrae, atque alteri pelliculae miniatae involvitur. Caro fructus est flava, & succum exsudat flavum.

Cortex licet crassus sit facile se separat à ligno, quod fragile est, continetque in se medullam mollem quæ facile extrahi potest, ita ut lignum remaneat instar fistulae.

Altera species.

Magna est arbor, cortice gryseo, in amplos ramos sese expandens; foliis in frondes congestis, oblongis carinatis, foliis *Mureci* similibus, sed non lanuginosis. Fructu globuli lusorii magnitudine, rotundo, per maturitatem exterius viridi, interius rubescente, & multis granulis Fici modo referto, sicco, saporis haud manifesti, ita ut comedatur quidem à quibusdam, sed nullius sit pretii.

CAP. IX.

Japarandiba Marcgr. & Pisonis. Arbor pomifera Brasiliensis, flore rosæ, fructu rotundo segmento superius velut ablato.

Marcgr.

ARbor est cortice cinereo, subnigricante instar Alni; ligno duro, medulloso; ramis paucis. Folia sine pediculis ullis [cum pediculis Pifo.] inordinatè & copiosè circumposita, foliis *Janipaba* similia, pedem circiter longa, acuminata, leviter quasi crenata in ambitu, costâ secundum longitudinem conspicua, multisque nervis eminentibus secundum latitudinem decurrentibus, tres tantum digitos lata ubi latissima. Florem fert insignem, orbicularem, diametrum ferè trium digitorum habentem octo crassioribus foliis constantem, figuræ, magnitudinis, coloris & odoris rosarum: in medio stant multa staminula erecta, in orbem composita & instar Lunula incurvata, & quasi globum representantia, apice flavo & tremulo. Flos autem infidet crasso ligneo pediculo (plerumque bini aut terni in tali bifido aut trifido pediculo) Florem sequitur fructus Mali magnitudine & figurâ, sed superna parte planus, ac si pars abscissa esset, extus grysei, intus flavi coloris, continens multos nucleos, fatuos, angulosos, hepatici coloris, splendentes, magnitudine Avellanæ, cordis figurâ.

Vires.

Ramorum paucitatem foliorum frequentia compensat, quibus foliis, quatenus hætenus consistit vis medicatrix insita est. Hæc autem vel integra, vel contusa, hepatisque regioni applicata durities hypochondriorum restituit: eisdemque malis, si ritè ex arte præparentur, atque in apozemate exhibeantur conducunt, ac proinde aperientium numero adscribenda sunt.

CAP. X.

* Descrip.
Ind. Occid.
t. 1. c. 1.

Arbor venenata Mancinella dicta; Macanillo * Jo. de Laet. *Araticu pana* Marcgrav. Pifo. Franc. Redi *Exper. natural.* p. 76. *The Manchinnello Tree.* Ex *sententiâ* D. Tancredi Robinson.

IN arborem excrescit haud grandem, ramis *Araticu ponbe*, similibus, sed foliis longè minoribus, tres quatuorve digitos longis, sesquidigitum latis, figurâ ut folia Pyri nostratis; flore minore & in totum luteo, exceptis unguibus internè, qui sanguinei sunt fructu minore, per maturitatem flavo (aliis viridi) pulpâ intus auræ, odore casei putridi, nucleis multis ex flavo albicantibus.

Fructus propter frigidam suam qualitatem est venenatus. Profundè autem radices agit hæc arbor, amplas, crassissimas, longas, ligno levi instar Suberis, ex quibus clypei formantur, quos sagittæ aut gladiatorum ictus penetrare nequeunt.

Juxta flumina germinare solet. Notatu autem dignum est (inquit Gul. Pifo) ejus radicem in palustribus crescentem profundè in terram descendere, (quod tamen in aliis Brasiliæ arboribus haud facile conspicias) unde credibile noxiam ejus frigidamque qualitatem, quâ fructum nocere constat, ex infesto terræ frigore acquirere. Ejus autem fructus adeo venenata qualitate malignus est, ut à Cancris terrestribus comestus ipsos statim enecet, ut testatur Jesuita quidam apud *Franciscum Redi* in

in Experim. natural. p. 76. Verùm Rochefortius aliisque Cancros iis impune vesci scribunt. Mirum autem Pisonem & Marcgravium de venenata & maligna qualitate fructuum huius arboris adeo perfuntoriè agere, ac si excessu frigoris iis tantum nocerent qui se iis nimium ingurgitarent; cum alii de funesta & perniciofa eorum vi admodum tragice declament. Hinc dubius aliquandiu hæst An *Araticu pana* Marcgrav. & Pisonis eadem esset arbor cum Mancinello Rochefortii & nostratium necne; verùm cum legerem, ut mox dictum apud Franc. Redi *Araticu pana* in Brasilia etiam Cancris terrestribus noxiam & lethalem nedum hominibus, omnis mihi scrupulus exemptus est, & in sententia D. *Tancredi Robinson* confirmabar eandem esse.

Addit Hughesius noster Arbores hæc fructibus plerunque abundare ad morem Malorum Sylvestrium Europæarum, iisque adeo pulchris & speciosis, ut à decerpendo vix se potuerit abstinere ad sitim restinguendam qua inter itinerandum interdum premebatur. De maligna & venenosa qualitate *Manchinello* arboris Rochefortius in Histor. Insularum Antilles prolixè agit.

Arbor est (inquit) aspectu pulchra, foliis Mali sylvestris, fructu Pomi Apiani [*d' Apis*] simillimo, ab uno latere rubro striato, aspectu pulcherrimo, & odore perquam grato, ut facile ad se gustandum invitaret facultatis noxiæ ignarum. Quamvis autem gustu dulcis sit, adeo malignæ tamen & funestæ qualitatis particeps est, ut comedentem, non brevi aliquo 24 horarum, sed aeterno & ex quo nunquam evigilaturus est sopore opprimat.

Crescunt non rarè hoc genus arbores ad litora maris & fluviorum ripas; quod si contigerit poma *Locus* in aquas delapsa à piscibus vorari, quotquot ea degustaverint mortem certam incurrunt. Diu autem in aquis incorrupta durant, crustam duntaxat è sale petræ solidam lapideæ ferè duritiei contrahunt.

Cancris qui sub hisce arboribus versantur malignam inde qualitatem participant, ut ex eorum esu non pauci malè affecti fuerint, & in morbos inciderint; quocirca medici quo tempore poma matura in terram decidunt, à cancris comedendis abstinere jubent, quotquot salutis suæ consultum cupiunt.

Sub cortice trunci & ramorum continetur aqua quædam glutinosa, & lactis instar candida, vehementer maligna & perniciofa: cumque in viis publicis plures occurrant Mancinelli, si forte ramum aliquem inter eundem manibus confrices, exsiliet inde lacteus ille succus venenosus, qui si forte in camisiam seu interulam inciderit, maculam illi inuret sordidam agrè eluibilem; si in carnem nudam, ni confestim frigida illam ablus a loco tacto, cutim inflammat & pustulas excitat. Præcipue tamen timendum oculis, in quos si fortè aquæ huius causticæ & venosæ guttula inciderit inflammationem vix credibilem excitat, & per novem fere dies visum privat. Ros aut pluvia foliis arboris insidens aliquandiu eundem producit effectum, cutim aquæ fortis instar adurens.

Umbra huius arboris homini noxia est, & si quis fortè sub ea dormiverit totum corpus inflatum sentiet miro modo. Accedit ad malignas Mancinelli qualitates, quòd cibus igne ex ejus lignis accensis factò coctis aliquid noxiæ imprimit, quo edentium os & fauces urant.

Harum qualitatum conscii Indi Antillani toxicis suis quibus sagittas illinunt ad plagas lethales inferendas tum rorem foliis arboris desuper incidentem, tum succum fructuum perpetuo admiscunt.

Remedium affectuum ab huius arboris succo aut rore inductorum, quod pustulas excitatas brevi sanat, inflammationemque & inflationses sedat & compescit, est aqua quædam clara intra testam *Limacis Militis* dicti contenta loco affecto applicata, aut oleum sine igne ex eodem insecto elicatum. Hæc & plura Rochefortius.

Hæc etiam arbor esse videtur quam *J. Bauhinus* *Arborem venenatam aliam* vocat, quæ, describente *Theveto*, fructum fert *Pilæ palmæ* magnitudine, visu speciosum sed venenatum, cujus succo *Barbari* sagittas imbuunt, iis contra hostes usuri.

Huic eadem nobis videtur, quamvis minus exactè descripta,

Teslatiam seu arbor urens *Nieremberg. Hist. exot. l. 15. c. 14.*

Venenata qualitate cum *Manchinello* convenit. Lac enim (inquit) ita adurit, ut contactu minimo etiam per umbram pilos defluere faciat. Corticis qui frigidus & siccus decoctum articularum dolores solvit. Ex materia quæ virorem *Chalcanthi* æmulatur fiunt lectorum fulcra. Cimices quidem concipere non solent, sed fabrorum manus & ora ità inflantur dum illam contrectant, ut multis diebus non detumescant. *Nesfrates etiam Americæ coloni conclavium tabulata, spondas, aliæque supellestilia ex hoc ligno faciunt quoniam insecta quæ aliam quamcunque materiam arrodunt & corrumpunt banc non attingunt.* *Nieremberg.* Arborem esse magnam scribit, materie firma, Fructus virens, unedonis forma & magnitudine est. Nascitur in frigidis montosisque locis *Tepoztlani*, at calidiora non refugere ait, nam apud *Haitinos* invenitur. *Mancinelli.*

C A P. XI.

Carandas Indica Arbuti facie *J. B. Carandas Garcia C. B. An Auzuba Oviedi?*

Garc.

ARbuscula est *Arbuti* magnitudine, foliis similibus, copioso flore, odore *Periclymeni*, fructu exiguis Malis persimili, nigricante per maturitatem, gratissimo uvarum sapore, ex quo à nonnullis vinosus succus exprimitur. Fructus autem virens magnitudine est nucis *Ponticæ* cum suo putamine, interdum major, succum nonnunquam exstillans viscidum & lacteum. Editur à nonnullis fructus maturus cum sale. Solet tamen cum viridis est muria & aceto condiri, & ità adservari ad excitandam languescentem appetentiam.

Nascitur tum in continenti, tum in *Balagare*.

Locus.
Auzubam

Auzubam Ovidius in hunc modum describit, In Hispaniola insula vasta est arbor, pulchrâque, materie firma & utili, *Auzuba* nomine, fructu quidem longè suavissimo ut sunt Pyra Apiana, (moschatellina vocant) sed qui lacteo succo, eoque viscido & glutinoso abundet, qualis est qui in Ficibus immaturis, idcirco molestus his qui eo vescuntur, nisi priùs fructum in aquam abjiciant, & lactem succum digitis exprimant, qui in aqua fidit.

Arborum proceritas differt. Ergo an eadem sit vel diversa arbor illarum regionum vestigatoribus decernendum relinquimus. *J. B.*

C A P. XII.

Jacaranda Brasiliensis Marcgr. *Jacaranda alba* Pisoni, fructu manus magnitudine & crassitie.

INodora & Pruno Europææ similis in apricis locis mediterraneis reperitur: *Folii* parvis, acuminatis, directè sibi oppositis in ramulis alternatim sitis, tres circiter digitos longis, non serratis, supernè obscuro virore splendentibus, subtus è viridi albicantibus sine splendore. In quolibet ramo versùs exteriora multi proveniunt ramuli, qui quasi racematim per multos dies habent globulos nuclei Cerasini magnitudine, coloris olivacei, qui se aperientes in quinque finduntur folia, deorsum inclinata, quæ interius tactu & visu referunt holosericum olivaceum splendens: his insidet *flos* dulcis odoris, unico folio luteo, subrotundo, ad latus explicato constans; in medio autem flore eriguntur multa *stamina*, alba, *apicibus* luteis satis magnis in scoparum setacearum modum. Floribus succedit *fructus*, palma manus magnitudine & crassitie, aspectu rarus ob inusitatos naturæ lusus, quod gibbosus & sinuosus admodum & contortus appareat, atque ob gravitatem semper pendulus. Haud edulis est, nisi coctus. Incolæ exinde coquunt pulmentum quoddam stomacho imprimis amicum, quod *Manipoy* vocant.

Alteri speciei lignum est nigrum & bene olens atque durum. Frequens est in Bahìa omnium Sanctorum.

C A P. XIII.

Jabuticaba Piss. Marcgrav. *Arbor pomifera Brasiliensis fructu è tubere per totam arboris longitudinem extenso exeunte.*

ARbor est recta, procerâ atque elegans, vastissimis ornata ramis. Fructum fert cinerei coloris, parem magnitudine Limonii, succo dulci, tenui pellicula, instar uvæ bene maturæ, qualitatis temperatæ atque salubris, fabricitantibus jucundissimum. Non fert flores, sed fructus in tubere, qui ab ima radice usque ad summam ramorum ita per totam arborem conjunctim catervatimque extuberant, ut continuus potius racemus quam arbor videatur.

Species quædam hujus arboris invenitur in sylvis *Pagi Tabucurana*, sed fructus fert cum aliis minime comparandos: ex quibus incolæ exprimunt vinum delicatum & dulce, quod nisi statim ebibatur deterius fit & in acetum degenerat.

Utraque hæc arbor nonnisi in vastis silvis provenit, & frequens est in præfectura S. Vincentii, teste Emmanuele de Morais.

Quamvis fructum hujus arboris flore omnino carere non censeam, poterat tamen ficibus quæ etiam flore carere vulgo creduntur subjungi, in memoria excidisset.

C A P. XIV.

Arbor racemosa Brasiliana foliis Malabathri Breyn. Cent. 1. cap. 2. *An Muiwa Brasiliensis* Marcgrav. fructu rotundo, cute lenta, pulpa molli, polyphyreno. Vid. p. 1501.

ARboris Canellæ mediocri ferè forma, iisdemque concinna serie positis ramis se effert, quorum minores densò tomento obsiti, candidi ac lanuginosi, & partim brevioribus partim longioribus articulorum distantis intercepti. Ex quibus *folia* bina adversâ, & alternatim disposita, pediculis uncialibus in hærentia exeunt. Folio Malabathro *Officin.* valdè æmula, nisi quòd latiora, & parte prona, sicut pediculi, lanuginosa & alba; supinâ verò atro virore splendèntia cernuntur: siccata autem eo quo virebant latere evadunt nigerrima, instar atramenti scriptorii; indè mira admodum nec alia apparent quàm si ex corio Hispanico confecta essent. Per uniuscujusque folii longitudinem grandes ac à tergo magis conspicuæ transeunt costæ quinque; quarum maxima, medium folium transcurrens recta, reliquæ autem omnes arcuum modo inflexæ, inter quas venæ minores rectæ, æluti parallelæ, per latitudinem nonnihil sursum tendentes, & ex his fibræ obliquæ innumerabiles, partim per latitudinem, maximè verò per longitudinem pulcherrimo spectaculo discursitantes, apparent. Ex ramulorum apicibus racemus suam petit originem, pulcher, palmaris aut dimidio major, ex pediculo internodiis semuncialibus distincto, & ramulis directè sibi oppositis confectus, cujus ramuli, præsertim inferiores, in minores iterum divisi, qui ut & reliqui plurimis utrinque granulis orbiculatis, à Lunariæ racemosa non abhorrentibus, aliquantulum modo majoribus, nec viridibus, sed ex albo ad ferrugineum nonnihil tendentibus, onusti. Hic racemus, quoniam planè lanuginosus, aquè ac arboris ramusculi, cum prona foliorum parte, ad tactum tam mollis est quàm optimus ex Britania

lia pannus. An flores & fructus ex Botri granulis prodeant, enucleare non potuit Jac. Breynius. Hanc arborem esse ipsammet *Mucam* Brasiliensium *Marcgrav.* nobis minimè dubium videtur, ob partium ab utroque [*Marcgravi* & *Breynio*] descriptarum exactam in notis adscriptis convenientiam. *Vid. p. 1501.*

C A P. XV.

Pomifera seu potius prunifera Indica nuce reniformi summo pomo innascente, Cajous dicta. Anacardii alia species C. B. Cajous Ger. Park. J. B. Acajaiba Pisonis & Marcgravii. Kapa-mara H. M. P. 3. T. 54. p. 65. The Cajou or Cassu Tree. Anacardium occidentale Cajou dictum officulo reni leporis figurâ Herman.

H. M.

ARbor est mediocris magnitudinis [at *Marcgravi* assurgit in Fagi altitudinem & *Pisoni* *Quantum lenta solent inter viburna Cupressi*, tantum inter ceteras Brasiliae arbores eminent. *Forte in Brasilia, ubi indigena est, ad majorem proceritatem attollitur, quam in India Orientali, ubi advena & alunde illata creditur*] caudice crasso, candido, cortice cinereo, intus purpureo, odoris subacidi, saporisque adstringentis, tecto, & ramis atro-viridibus, eleganter in orbem diffusis donato. *Radicis* albicans, cortice furvo, tenuibus filamentis pertexto, obducta. *Folia* sine ordine ramis adherent, oblongo-rotunda, glabra, virore splendens, nervis aliquot infernè eminentibus è costa media densa in latera excurrentibus. *Tenella* manibus confricta glutinosa sunt, & fragrantem spirant odorem; vetustiora autem priusquam decidunt planè rufescunt. [*Pisoni* folia, si nervos, si figuram spectes, Juglandi similia.] *Floresculi* suavolentes, ac melleum odorem spirantes, racematim ramulis extremis inhaerent, atque è calyce exiguo, viridi, in quinque laciniis acuminatis secto, prodeunt, quinque teretibus [angustis acuminatis *Marcgrav.*] reflexis, primùm è viridi flavescens, dein rufis tandemque purpureis constantes foliolis, *staminibus* quibusdam tenuibus, flavescens *apicibus* ornatis, mediam floris cavitatem occupantibus: inter quæ *stylus* prodit, qui ex ipsius fructus germine emergit.

Fructus tum figura, tum magnitudine *Pyris* nostratibus haud abimiles, glabri, splendentes, primùm rufi, dein virides, tandemque flavescens, carne intus è viridi flavescens, fungosâ & aquosâ referti, ac tenui pelliculâ cincti: odor suavis, sapor vinosus, acris tamen & austerus, si nondum probè maturi sunt. Hujus verò fructus alteri extremitati *Nux* quaedam figura & magnitudine *Leporum* renem referens, viz. altera parte gibbosa, oppositâ lacunam impressam habens, adnascitur, quæ cinereo tegitur cortice, præter quem alius *Nucleum* complectitur pallidum, eâ formâ quâ & totus est fructus, succulentum, Amygdalæ dulcis sapore, substantia molliore. At vero inter duos hosce cortices, qui culmi fere latitudine invicem absunt, tophaceis cavernulis coercetur melligo, crassiuscula & lenta, saepe *Ceraforum* colore & consistentiâ, sapore primùm adstringente, mox intigni acrimoniâ linguam & fauces vellicante, servata tamen adstrictione.

[Post florem primò prodit *Nux* renis figura, quâ incrementum capiente, inter illam & pediculum paulatim excrefcit pomum oblongum, ovale aut etiam rotundum, nam in variis arboribus figura variat, atque etiam colore rubro vel flavescens. Succus ferrugineo colore linteamina maculat, qui difficulter admodum elui potest.]

Provenit ubique in Malabar: at Brasiliæ indigena censetur. Singulis annis, Augusto & Septembri *Locus.* Mensibus, maturos fert fructus, manètque frugifera 30 circiter annos. In Brasilia, auctore *Marcgravi*, florere incipit circa finem Augusti, maximè autem floret Septembri, Decembri- & Januario maxima est copia fructuum maturorum. Reperitur in Jamaica.

E fructibus hisce potus exprimitur, qui debito modo fermentatus vinosus fit & inebrians. * *Fructus* [tostus] castaneis longè antecellit, saporèque non minus gratum habet quàm Amygdalæ. *Vires & Usus.* Crudum nemo securè ore aperiet, quòd continuo cutem abradat, magno dolore eorum qui ignari temere eum rescant, ideo cultro aperitur. Guttur peculiari natura fructus hi cum deglutiuntur [crudi] stringunt, gustu acri & austero: ideòque in orbes scinduntur, adjunctâ aquâ vel vino, salèque injecto, quibus modis acrimonia illa mitigatur, palato ità gratissimi: ventriculum roborant, fermentationem juvant, necnon vomitum & nausèam tollunt; leviter tostis vescuntur Indi ad Venerem stimulamdam. Succus verò è fructibus hisce expressus diarrhœam sistit, & diabetem sanat. *Nuces flammæ* adnotæ flagrant.

Ex melligine, quam gemini cortices continent, copiosum indigenæ eliciunt oleum, quod pictoribus ad linteamina quævis indelebili nigricante colore pingenda in usû est, eodèque oleo si lignum ungatur, contra putredinem præservatur. Insuper acri illo oleo nihil præstantius esse ferunt ad lichenes, impetiginos, scabiem, vermiculos necandos, &c. exterius illito.

Arbor hæc vulnerata fundit gummi pellucidum, consistentiâ & colore planè simile optimo gummi Arabico. *Marcgrav.* An ex hoc fit confectio *Catee*, seu *Cassu*, vel *Catechu*?

Brasilienses annos ætatis suæ per Castaneas *Cajou* computant, singulis annis unam recondentes: è ligno autem varia fiunt, est enim durum. *Idem.* Vermes non facile generat, undè navibus idoneum.

Est hæc arbor fructus respectu singularis: Poterat fortasse rectius ad *Pruniferas* referri.

SECTIO

A a a a a a

SECTIO II.

De Arboribus fructu conoide squamoso aut reticulato Anona & Araticu dictis
asperis & levibus, & congeneribus.

CAP. I.

De Anona, Araticu, Durione.

1. Pomifera Indica fructu conoide squamoso, viridi. Ata maram H. M. P. 3. Tab. 29. p. 21. Abate
de Panucho Recchi.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis ad viginti circiter pedum altitudinem affurgens: cortice tegitur fungoso, intus rubro. Lignum albicans, prædurum, cujus matrix viridior est, inodora, gustu subamara ac subaustera: paucos diffundit ramos, quorum ut & ramulorum ac virgultorum cortex viridis est, cinereis interstinctus punctulis. Radix flavescens rubido tegitur cortice, graveolens est, saporis verò unctuosi, & in plurimas divisa fibras, quæ tamen per terram non latè diffunduntur. Folia oblongo-teretia atque glabra, foliis Malakatsjambou haud absimilia, sibi tamen è regione non respondentia, supernè viridia & nitentia, subtus subviridia, manibus confrieta unctuosissima, inodora. Flores singuli suis pediculis coherent, foliis ornatis minoribus, quæ postea decidunt; petalis constantibus, crassis, triquetris, coriaceis, intrinsicè albicantibus, extrinsecus verò dilute viridibus, odorem corio ulso æmulum, si adoleantur, spirantibus.

Cæterùm è floribus stamine fructus emergit, seu potius Conus, qui maturus magnitudinem habet Citri vulgaris, externè viridis ac striatus, interius verò albicans, necnon medullâ succulentâ saporis grati, odorisque suavis, refertus. In his autem fructibus, semina dura, oblongo-teretia, glabra, nitentia, necnon plana ac utriculis inclusa, locantur; eaque succulenta & albicante fructus pulpâ artificiosè obducta cernuntur. At verò fructus ipsi immaturi decerpuntur, qui sponte per se Mespilorum instar mitigantur & comeduntur.

Nullibi in Malabar sponte oritur, sed ex insulis Philippinis in Indiam delata fuit. Amat locum calidum & humidum, & fimo equino subactum, atque rigatione & fervidis solaribus radiis gaudet.

Tempus.

Porro post primum biennium aut triennium arbor hæc demum frugifera est, Aprilis viz. Maiòq., tum Augusto atque Septembri mensibus floret fructusque fert: flores namque qui mensè Aprilis emergunt, Augusto circiter maturos proferunt fructus; quique mensè Septembri prodeunt proximo Februario perfectum exhibent conum. Non rarè ad quinquagesimum annum & ultra frugifera est, modò conveniens adhibeatur cultura.

Vires.

Folia hujus arboris minutim confusa, & addito sale in cataplasmaticis formam redacta, tumoribusq. malignis impostita, potenter eos maturant. Fructus verò immaturi in aqua communi cum pauxillo zinziberis decocti vertigini medentur; at sufficienter mitigati, & in deliciis comesti valdè refrigerant, alvumque reddunt laxiorem si aqua superbibatur.

* P. 348.

Fructus huic simillimus à Reccho depingitur sub titulo Ahate de Panucho. At D. Hermannus Anonæ Maram H. M. synonymum facit.

Li-ci & Lumyen arbores & fructus Sineses

Michaeli Boym in Flora Sinenfi depictæ à præcedente non multum abluunt: Lici, inquit, fructus Piniferæ arboris fructum refert, sed Lumyen lævissimam pelliculam habet, uterque sapit fraga & uvæ. Junio & Julio mensibus maturefcunt. Sineses pulverem ex illorum nucleis bibendum præbent agrotis. Si dicti fructus sint sylvestres nucleos grandes & de subacida carne parum; si transplantati nucleos exiguos & de carne dulci plurimum habent. Caro est coloris unguium humanorum. Recens collecti si salita aquâ aspergantur per plures dies conservantur; abstractoque cortice recentium saporem præstant.

* P. 3. T. 30,
31. p. 23.

2. Anona Indica fructu parvo violaceo Herman.* H. L. Anona Mayam, an Anon Oviedi, H. M. ?
potius Guanabanus Oviedi, fructu squamato J. B. Pyro similis fructus alter in nova Hispania
C. B.

H. M.

Præcedenti haud absimilis est, nec proceritate cedit; Folia tamen angustiora, magisq. acuminata, ac pluribus ornata nervulis, necnon altiori virore nitentia.

Flores à prioribus vix differunt. Fructus verò licet non, uti Atamaram, è compactili lignosarum squamarum strue compositi, sed undique glabro, hyacinthino, ac tenui cortice obducti sunt, nec magnitudine cedant, quoad cætera tamen planè cum iis conveniunt. Hæc quoque arbor provincie Malabar peregrina est, & è longinquis regionibus delata.

Viribus cum priore convenit.

Guanabani Oviedi icon quæ habetur apud J. B. Tom. 1. lib. 1. cap. 55. cum icone hujus plantæ in H. M. adè exactè convenit, ut utramque ejusdem speciei fructus esse minimè dubium sit.

Guanabanum autem Oviedus sic describit:

Procera

Procera est arbor & formosa, folio ferè Mali Medicæ quam Limoniam vocant, fructu pulcherrimo, mediocri Melonis magnitudine, qui tamen interdum in capitis pueri magnitudinem excrescit. Cortex huic fructui viridis, & qui certis quibusdam squamis distinctus videatur ut strobilus, levioribus tamen, neque ita tumentibus, quandoquidem totus cortex tenuis sit, neque crassior quam in Pyris. Caro candidissima, saporisque delicatissimi, quæ facillè pinguedinis lactis instar in ore resolvitur. Per ejus carnem sparsa sunt *semina* magna, cucurbitarum seminibus aliquanto majora & nigricantia.

Frigidus est hic fructus, & per æstus utilis. Nam tametsi quis integrum Guanabanum devoret, nullum inde sentiet nocumentum. Infirma est ligni materia.

Per universam ferè Americam nasci tradunt.

Proceritate, & fructus colore differre videtur ab Anona-maram. Clusius ait cum Durionibus plañe convenire Guanabanum Oviedi: Quod si ita sit, Durio minus rectè describitur à García & Acofta fructu Melonis magnitudine, denso cortice septo, eoque multis brevibus aculeis crassisq, ac pungentibus horrente intus concamerationes quatuor secundum longitudinem habente, singulas tria aut quatuor receptacula continentes, quibus singulis fructus insunt admodum candidi, magnitudine ovi Galinacei, gustu suavi, &c.

3. *Anon Oviedi, Hispanis Mangier blanco, fructu minore luteo.*

Aded in paucis differt à Guanabona, ut specie diversam vix putem.

Anon (inquit) arbor est cujus fructus magnam cum Guanabona habet similitudinem, cum formâ, tum carne & semine. Sed & ipsa Anonis arbor Guanabani arbori simillima est, & magnitudine, & formâ, & folio. Duabus verò in rebus differunt. Primum quòd hujus fructus minor sit Guanabano, corticisque color luteus, qui in Guanabano viridis est: deinde quòd meo quidem judicio gratior sit palato Anon quàm Guanabanus, utpote firmiore carne. Utrumque magno in pretio habent Indi Americi, & diligenter in prædiis suis colunt.

Annonam à Guanabano specie distinctam non esse Josephus Acofta l. 4. c. 25. affirmare videtur, Annona, inquit, sive *Guanavano* Pyri est magnitudine, Pulpâ butyri modo, cui grana plurima nigricantia includuntur. Nihil tamen temere affirmandum.

Fructus hic Hispanis *Mangier blanco* dicitur; *Manjar* autem *blanco* Hispanorum eum fructum esse quem nostrates Americae coloni *The Custard Apple* vocant, *D. Tancredus Robinsonus* à quodam negotiatore Americano edoctus est. Idem ingeniosus. Amicus noster aliorum relationibus & historiciis cum descriptionibus *Araticu* quæ apud Pisonem & Franciscum Redj habentur diligenter collatis exinde collegit *The Custard Apple* nostratium eundem proflus fructum esse cum *Araticu* tertia, seu *Araticu Ape* eorundem Autorum: cujus sententiæ & ego libenter subscribo. Descriptionem autem ejus & historiam paulò inferiùs dabimus.

4. *Anona Americana fructu majori, Soortfack parvum vulgò Herman. Hort. Leyd.*

Nomine (inquit) Soortfack parvi ex America huc inventa sunt semina oblonga, angulosa, nonnihil depressa, flavescens, Anona Indica majora, quæ sata protulerunt sobolem pedalis longitudinis, cui alterno ordine adstant folia Lauri amplitudine, latè viridia, lucida, glabra.

5. *Araticu prima seu simpliciter dicta Francisci Redi Experiment. natural. p. 75. Araticu pombe Maragravi & Pisonis. Nostratibus Jamayca & Barbados insularum colonis, The Sower Soap, ut D. Robinsono videtur.*

Maragrav.

Arbor est caudicis & ramorum figurâ, ac colore corticis ut Malus Aurantia, sed foliis, flore & fructu differente. *Folia* habet circiter semipedem longa, alternatim opposita, elegantia, superiùs saturatè viridia, crassa & ad tactum solida, duos pænè digitos lata, linguæ humanæ figurâ, & in extremitate acuminata. Hinc inde *flos* provenit magnus, egregius, magnitudine superans florem Fritillariæ, totus flavus, exterius compositus è tribus foliis cordiformibus, sesquidigitum longis, & crassis instar corticis Aurantii Mali, erectis, quæ in sui medio continent alia tria minora, & dimidiâ crassitie, quorum quodlibet semiglobum concavatum refert: tria autem hæc ita composita & extremitatibus sibi imposta sunt, ut globum integrum, interiùs cavum, & magnitudine Juglandis referant: globus hic in cavitate sua *Stamen* habet globosum, magnitudine Avellanæ, luteum, & in *stamine apicem* parvulum, rotundum. Sunt autem & *stamen* & *apex* tuberculis exiguis luteis prædita; quæ videntur ut pori in cute hominis argenti. *Flos* totus flavus est, odoris suavis sed nauseabundi decedus; singulis diebus multi se aperiant, & post aliquot horas sponte decidunt, strepitum excitantes inter cadendum ac si baculo aliquis feriret arborem, gravis enim est flos & grandis.

Florem sequitur *fructus*, qui maturatur præsertim Decembri & Januario. Non est autem edulis nisi sponte decadat, tunc enim instar pulvis mollis est: est autem figuræ turbinatæ, quatuor aut quinque digitos longus, ubi pediculo adhæsit septem aut octo digitos crassus in ambitu. Externè coloris est ex albo & viridi mixto, vel planè pallidè virens, & videtur quasi cutis è squamis composita esset, ita enim lineis viridibus pallidè virentes squamæ delineatæ sunt, & quælibet harum habet tuberculum in medio exiguum, fuscum, ita ut nucem pineam ferè repræsentet. Mollis est cum sponte decedit, ita ut instar casei veteris putridi digitis decorticari possit. Continet carnem seu pulpam subflavam, quæ quasi ex pyramidibus videtur composita, filamentis quibusdam intermixta & multis nucleis seu seminibus. Pulpâ odore non malè refert massam panis fermentatam cui aliquid mellis admixtum; saporis ex dulci subacidi & subacris est. Eo loco ubi pediculo infedit fructus, durioris carnis corpus, suppositorii figurâ, in se continet, quod seorsum extrahi potest, quod comeditur & pro lautissima buccella habetur.

Semina ovalis sunt figura, compressa, magnitudine Fabæ, glabra ac dura, coloris flavescens, splendentis, quodlibet pelliculâ alba obductum; intus est nucleus albus, durâ substantia, sapore non malè referens radicem Helenii, ita enim in dulci amarescit.

Vires.

Folia igne adusta, & cum oleo apostemati imposta maturare faciunt, aperiunt & optime sanant.

6. Araticu-Ape *Piso*; *Marcgrav. Redi experim. Nat. p. 77. Nostratibus The Custard Apple. An Anona Oviedi?*

Describente *Marcgravo*, colore tantum seminis obscurè brunneo à prima specie differt.

Pisoni ei per omnia similis est: utraque enim poma ex acido dulcia profert, esculenta, sed sylvestria & frigida, ac propterea quibusdam non expetita, figura & magnitudine *Nucis Pineæ*; substantia & carne intus molliore & flavescente, feminibus ex fulvo nigricantibus turgida.

Lusitanus quidam *Jesuita* apud *Fr. Redi* in *Experim. natur.* Fructum hunc melioribus totus orbis comparari posse ait. *Quomodo hoc convenit cum præcedente Pisonis descriptione?* quamvis nulli aliquo modo similis appareat. Segmenta ejus acutis quibusdam cuspidibus quasi dividuntur, licet omnes eodem cortice seu pellicula conjungantur. Semen nigrum est, aureo quodam fulgore nitescens. Remisso pollet odore & non ingrato: cum jam perfectè maturuit, pallido colore suffusus, nigris maculis seu punctulis undique perfusus est. Facillimè fructus iste gladiolo dissectatur, & partes jam divisæ videntur ut duæ capsulæ seu vascula eo cibo referta, qui vulgò ex carne gallinæ cum saccharo & lacte contusa parari solet, eoque maximè blando, suavi & frigidissimo, vel sicuti pinguior pars lactis quæ supernat, albo saccharo permixta, ideo nonnisi cum cochleari commodè ipso vescuntur. Cortex Imperialis monetæ crassitiam minimè excedit. Truncus, folia & flores minis pulchra apparent quam primæ *Araticu* speciei.

Ex sententia *D. Tancredi Robinson*, hæc species est quam nostrates *The Custard-Apple-tree* vocant. Siquidem fructus pulpa (ut aiunt) cremoris seu floris lactis saccharo permixti saporem & consistentiam habet, ideoque nonnisi cochlearibus excepta commodè edi potest; quæ de fructu *Custard-apple* dicto narrant *Coloni nostri Jamaicensis & Barbadenfis*.

Fructus *Araticu* quem describit *Franc. Redi Experiment. nat.* corticem habuit cætera lavem, sed confertum spiculis vel spinis, raris, obtusis, non pungentibus, & à plano ipsius corticis oppidò parùm affurgentibus. Color corticis hujus exiccatis fructus in ferrugineum propendet, nigro mistus, qui ubi jam maturuit in croceum obscuriorem, intermissis subinde rubris maculis propendet. Intus usque ad eò feminum plenus est, ut 170 in uno numeraverim; quorum suis singula cellulis, ex tenuissima membrana compositis, & cortici quasi alligatis constant.

Semina, si figuram & magnitudinem spectes, *Amygdalas* referunt. Folliculi feminum quoad substantiam folliculis feminum *Citretorum* perfimiles sunt, extrinsecus leves, nitidi, & coloris ex flavo rubri, sed intus candidi, asperi & rigidi ob membranulas quasdam duras, quæ à superficie folliculorum affurgentes in ipsam medullam feminis penetrant. Semen ipsum candidum est, & figuram ellipticam habet, & à membranulis accuratè incisum est.

7. *Durio Garcia & Acofæ. Arbor pomifera fructu aculeato Melonis magnitudine C. B. Durionis Acofæ J. B.*

Acofæ.

Prægrandis est hæc arbor, materie valida & solida, crasso cinereoque cortice tecta, multis ramis luxurians, & copiosum fructum præbens. Flores habet ex albo nonnihil flavescens: folia dimidii palmi longitudine, duorum aut amplius digitorum latitudine; in ambitu, tenuiter ferrata, parte externa dilutiùs virentia, interna verò saturatiore viriditate, & quodammodo ad rufum tendente prædita: fructum *Melonis* magnitudine, denso cortice septum, eoque multis, brevibus crassisque & pungentibus aculeis horrente, foris viridi & veluti stris quibusdam quemadmodum *Melo* secundum longitudinem distincto: intus verò concamerationes quatuor secundum longitudinem habet, singulas tria aut quatuor receptacula continentes, quibus singuli fructus insunt, admodum candidi uti lactis pingue, magnitudine ovi gallinæ, gustu suaviore odoratorique quam sit condimentum illud ab *Hispanis Manjar blanco* appellatum, [ex *Amygdalis* contusis, farina, lacte, aqua rosacea & saccharo compositum] non tamen ad eò molles aut glutinosi: nam qui candore illo non sunt præditi, sed flavescunt, putridi sunt, aut aeris injuriâ pluviæ corrupti. Optimi censentur qui tres duntaxat fructus in singulis concamerationibus, deinde qui quatuor obtinent: nam qui quinque habent improbi censentur. Non solent autem in singulis malis plures quam viginti fructus contineri; itque singuli inclusum habent nucleum, mali *Persici* nucleo similem, non rotundum, sed oblongiusculum, gustu insipido, quique guttur exasperet, velut *Mespila* viridia, propterea non eduntur.

Qui edere volunt hunc fructum, pede leviter comprimere & frangere solent propter spinas quibus oblitus est.

Qui nunquam hos fructus ederunt cum primùm illos olfaciunt videntur putridas cepas odorari, sed postquam degustarunt præ reliquis cibis bene olere & sapere censent.

Est verò tanta in existimatione apud eos qui gulæ dediti sunt, hic fructus, ut putent neminem eo posse lætari.

Tanta tamen est hujus fructus in *Malaca* abundantia, ut singuli non plures quam quatuor *Mavedis* veneant, præsertim mensibus *Junio*, *Julio* & *Augusto*: nam reliquis pretium intenditur pro hominum arbitrio.

Admiracione porro digna est *Betele* cum hoc fructu antipathia, quæ profecto tanta est, ut siquis in navem *Durionibus* plenam, adesse aut concamerationem ubi adservantur aliquot *Betele* folia reponat, corrumpantur & putrescant omnes. Et si cui ex *Durionum* immodico esu ventriculus inflammetur & gravetur, folio *Betele* supra ventriculum imposto, subito mitigatur inflammatio, tum

morque

mórque tollatur. Et si à Durionum esu ingerantur aliquot Betele folia, nullam noxam sentiet quantumvis multos ederit. *Hæc quamvis fidem meam strangulent à * D. Mandelslo tamen confirmantur.*

8. *Anona fructu squamoso pyriformi, monopyreno. Fructus squamosus pyriformis C. B. Baly insulæ fructus pyri formâ asper J. B. Baly insulæ fructus aspero cortice * Clus.*

* *Iner. in Indian Oriental.*

* *Exot. l. 2. c. 4.*

Tres uncias longus erat; ejus ambitus ea parte qua pediculo inhæsisse videbatur sex panè unciarum, superna verò parte angustior & veluti in rotam desinens, ut quodammodo Ficis aut Pyri formam amularetur. Aspero tectus erat cortice & ab infima parte sursum versus densis ordinibus velut squamularum sibi mutuo incumbentium ornato, quæ seungi nequibant, sed cum integro cortice non valdè denso eximi poterant, flavescens coloris dum recens ex conditura exemptus, deinde subfusci. Continebat porrò ille fructus pulpam albam, odoratam, instar pyri formatam, substantiâ autem non valdè abfimilem albo illi condimento, quod ex Amygdalis repurgatis & confectis, lacte, farinæ flore, aqua stillatitia è floribus rosarum & saccharo fieri solet [*Mangier blanc*] solidiorem tamen, nec adeò glutinosam, sapore (quia fructus muriâ conditi fuere) valdè salso & linguam mordicante, continentem in medio officulum solidum, panè uncialem & in metam asfurgentem, formâque ipsum fructum referentem, inferna parte crassiozem, superna angustiozem; pulpæ autem integræ adjunctas observabam bios aut tres grimos, & velut ex crassiore fructus parte dependentes: Etenim corticem secundum longitudinera fissum facillè integram à pulpa separare potuit Clusius haud secus ac serpentis exuvium, quia pulpa non adhærebat, nisi paululum eâ parte qua ex pediculo pependerat.

C. Bauhinus ab hoc diversum facit fructum ex *Baly* insula Pyri magnitudine cortice instar piscis squamarum aspero, nucleo uno vel altero Linscot. part. 3. Ind. Oriental. c. 39. & part. 4. c. 6. titulo Fructus cortice squamoso: quem Clusius & J. B. cum hoc conjungunt; quamvis enim * autor quem citant alius sit, verba tamen descriptionis eadem sunt.

* *Part. 1. Hist. Nar. Bat. in Ind. Orient.*

* *Exot. lib. 2. cap. 4.*

9. *Araticu do mato Pison. An Baly insulæ fructus aspero cortice * Clus?*

Excrescit ut *Pana*, & talia fert folia: Fructus congesti, oblongi, cepæ junioris oblongâ figurâ virides, qui interius singuli duo habent femina Amygdalæ figura & magnitudine, at in una extremitate acutiora, coloris coracini splendentia, in quibus nucleus.

C A P. II.

De Guanabano.

1. *Guanabanus Javanensis * Bontii.*

* *Lib. 6. c. 59.*

Bont.
VIX, inquit, frutex dici potest qui hunc fructum profert, & vix ultra medium humanæ stature affurgit: sarmenta potius emittens quam ramos, quæ egregiè flavos flores ferunt, quibus *Guanabano* fructus succedit, qui quinquangulus est, & totidem commissuras habet, prominentiores paullum, quæ apertæ semem ostendunt instar Ciceris, quod viride primum, mox maturefcens ex cyaneo atrum & splendentem colorem contrahit; qualem videre est in Corallo nigro expolito. Fructus hic in superficie lanosus est & pungens, ut in foliis Cardui benedicti etiam fit. Folia referunt planè pentaphyllum nostrum.

Apud Malaios eorum alius usus non est, quam quòd inter cætera legumina ab iis coquantur cum *Ufus*, jure gallinarum aut aliarum carnum, & etiam status excitant ut cætera Pisorum & Cicerum generum, atque nescio quid fastidiosi sapiant: unde etiam insuetis alvum movent.

2. *Guanabanus Africanus Pison. in Bont. Guanabanus ficulneo folio Munting.*

Pison.
Planta est frutescens foliis magnis, Cardui vel Acanthi non dissimilibus, cum profundis pro vario naturæ lusu incisuris, eaque caules sarmentosos cingunt. Ex his superius emergunt flores flavi, quibus fructus oblongi, crassi succedunt, cum multis striis & eminentibus incisuris per longitudinem excurrentibus, desinuntque in coronam ex octo foliolis tenuibus constantem; quæ corona his Guineensibus fructibus peculiaris esse videtur.

C A P. III.

Aninga-iba Pisonis & Marcgr. Arbor Brasiliensis aquatica folio Nymphææ fructu reticulato, pulpâ albâ humidâ.

Marcgrav.

Quinque aut sex pedes ex aqua erigitur, unico tantum caudice fragili, quasi internodiis diviso, cinereo instar Juglandis, in cuius summitate aliquot folia, magna, lactè viridia, crassa, laxia, figurâ panè Nymphææ aut Sagittalis, nervo recto & venis transversis conspicua. Quæ singula pediculo innituntur ultra pedem longo, succulento. In eadem caulis summitate inter folia exsurgit flos unicus, magnus, concavus, folio unico, incarnato constans, coloris pallidè flavi cum *stamine* crasso, flavo, in medio floris concavo. Huic succedit *Julus*, qui fructus evadit, perperonis

perpetuis quadratis constans, ovi Struthionis plus minus magnitudine & figura, coloris viridis, intus refertus pulpâ albâ humidâ, quæ maturefacta & exiccata farinacei fit saporis, & tempore famis comeditur. Cujus tamen excessus cum evidenti vitæ periculo fit, quòd ob frigiditatem & flatulentiam, more Fungorum terrestrium suffocationem minetur.

Lignum earum quæ ad arboream magnitudinem excreverunt ad varia mechanica usurpatur: cum enim levis sit, tenax, suberosus totus caudex, Indigenæ & Nigrity exinde *Langadas* potissimum conficiunt, id est, rates suas ex triligino copulato ad fluvios raptim trajiciendos. Medica autem qualitas in bulbosa sua radice consistit.

Aninga simpliciter dicta, seu I. Pisonis.

Eisdem locis stagnantibus, ejusdemque altitudinis conspicitur. Caudice itidem unico, sed qui dispescitur mox in varios caules crassiusculos, molles & junceos, Musæ arboris instar. Inde ex unoquoque caule folium prægrande, oblongum, raris venis conspicuum fastigiatur. *Flora* est unico, atque magno & candido, ex quo progerminat *fructus* haud vulgaris, primò viridis, mox ex cinereo flavescens, oblongus, crassus, compactus, ac veluti granis & punctulis distinctus; Barbaris edulis defectu melioris alimenti.

Vires.

Uterque *Aninga* radice est crassa, bulbosa, quæ sola foliis & fructui harum plantarum in medicina præferenda est. Quippe cum tenuium sit partium & deobstruens, in varios usus adhibetur à Lusitanis & Barbaris.

Contra hypochondriorum & renum inflationes ac obstructions fomenta inde conficiuntur. Oleum expressum præstantissimum etiam habetur contra prædicta mala, atque olei Nymphææ & Capparum vices supplet.

Si ex radicibus denique in vana humana coctis balnea fiant, eaque aliquoties calida reiterentur, summo existunt solatio contra morbos articulares tam inveteratos quam recentes.

Arbor fructu nucis Pineæ simili C. B. Pineæ nucis species Melenken J. B.

Thevet.

Magnus est, Nucis Pineæ specie, cortice luteo, quo spoliata carnem in particulas dissectam si degustaveris, saccharum ore continere dixeris, cum pauxilla Nucis Moschatæ portiunculâ permixtum. Hoc Barbari ad sedandam sitim utuntur.

Fructui *Nane* satis similis est, nisi quòd in arbore provenit, Mori ferè proceritate, nigro cortice vestita, folio quadantenus rubescente, longitudine & latitudine folii Angelicæ.

In *Necumere* maris Indici insula invenitur.

Pino similis Orientalis C. B. Pini formâ Cibage J. B.

Ex Orientalibus regionibus *Cibages* nomine à Paludano delatum est semen, colore nigrum, acumine donatum, ex quo prodiit planta, Pini formâ, sed tenerior. *Camer.*

SECTIO TERTIA.

Arbores Pomiferæ fructu corticofo, floris calyce basi adherente.

FRUCTUM corticosum vocamus qui non membrana tantum tenui pulpam ambiente sed cortice crassiore eo tamen molliore cingitur, cujusmodi sunt Mala Citria, Limonia, Aurantia, &c. Horum plerique polypyreni sunt, quibus ob convenientiam in reliquis unum vel alterum monopyrenum adjungimus.

Nè quis autem objiciat hoc factò confundi Arbores Pruniferas & Pomiferas, sciat nos pro Pruniferis habere non omnes quæ fructum obtinent majorem pericarpio donatum monopyrenum, sed insuper requirere ut is tenui tantum membrana contegatur.

CAP. I.

De Malo Citria sive Medica, The Citron Tree.

Malus Citria, Græcis Malus Medica & Assyria dicitur, utroque nomine à regionibus, unde primum in Græciam allata, ducto.

Cum Veteres scripserint Mala Medica non mandi, conjectatur J. Bauhinus Mala aurantia nostra potius quam Citria Veterum Medica fuisse. Tantum enim abest ut Citria hodie non comedantur, ut præ cæteris omnibus in maximis deliciis habeantur: nisi quis (inquit) malit probare rationem Athenæi, non idèd abstinuisse Veteres à Citriorum esu, quòd non fuerint edulia, sed quia in alium usum, tanquam rem magni pretii, potius asservenda duxerint.

Athenæus Citrii nomen extare apud Veteres Græcos negat. Suspiciatur ille Citrium à Cedro tanquam Cedrium nominatum fuisse; propter odorem fortasse, inquit J. Bauhinus. Hæc conjectura Vossio improbat. Palladii diligentia Citrus in Italia primum coaluit; hunc solers imitatus posteritas eam Gallia & Hispania, ubi nemora jam & campos occupat, communicavit.

Cæterum

Cæterum Citri vox æquivoca est & pro duabus arboribus accipitur, alterâ in frugiferâ è cuius ligno mensa olim fiebant; alterâ pomiferâ, quæ aliter Malus Medica & Assyria dicebatur, ut Plinius differtis verbis docet. Consule Etymologicum Clariss. Vossii.

Citrus, descripte Cordo, arbor est fruticosa veluti Cotonea, brevi trunco, longis ramis, crassis, lentis & obsequiosis, viridi glabrâque vestitis cortice, ferendâ fructum moli valde imparibus, & ad terram pronis, ideòque subjectis per transversum hastilibus furcisque fulciendis. *Folia* Laurinis familia, densiora tamen, multòque majora, & ad Juglandis magnitudinem accedentia, oblonga, utrinque acuminata, egregiè viriditatis splendorisque, præsertim supernè; infernè enim pallidiora sunt. [per ambitum serrata] totâ hyeme arborem suam exornantia, odoris acerrimi, latè spirantis, qualis in Melissophyllo sentitur, cum gravitate quadam cimicem imitante, [juncturâ quadam pediculo in hærentia; Soli si objiciantur, instar foliorum Hyperici foraminibus visum ferè effugientibus undique punctim trajecta cernuntur. *Bad.*] Spinis armatur sub omnium foliorum annexibus longitudine uncialibus, rectis, acutis ac viridibus [J. Bauhino rigidiusculis, flexilibus tamen nec ita infestis] Flores virentes gemmarum calyculi emittunt oblongos, candicantes [sæpiusculè forinsecus purpurantes, calathi effigie, solidos, odoratos, staminibus in medio tenuibus ac capillaceis.] Horum * duplex est genus; sterile & infœcundum quod colo caret; & fertile, quod in medio stylum exerit pensum seculo involutum æmulantem, cuique à tergo fructûs rudimentum annexum.

* *Theophr. hoc adnotavit.*

Fructus florem sequuntur singuli, longitudine non rarè dodrantali, figurâ ovatâ, interdum etiam globosâ, superficie rugosâ tuberosâque, colore primùm viridi, in maturitate verò aureo seu citrino, odore foliorum simili. Cortice ambiuntur tenui, amaro & fervido, cui subest † caro cartilagineâ duraque consistentiâ, colore candido, sapore acetosâ, conditâ capitatâ Brassicæ truncos referens. In medio malo cavitas quadam est, succo vehementer acetoso, suis membranis contento plena, cui immixta sunt oblonga & semuncialia *semina*, utrinque ferè acuminata, cute foris flavâ striatâque intus candido duplicique nucleo constantia, quibus amarus, tenuis & mediocriter fervens est sapor, præsertim cutis, nucleus enim dulcedinem quandam admixtam habet. Radicibus nititur copiosis & tenuibus.

† *Totum hoc quod pulsam interior emittit midam ambit pro cortice habeo.*

Fructus Citrii magnitudine variant: quidam enim in molem excrescunt Melopeponibus parem, ita ut ad pondus librarum decem nonnunquam perveniant, hi nullo ferè succo sunt; adferuntur autem ex Liguria & Adriatici maris insulis: alii Limonum magnitudine sunt; alii paulò majores, quæ à lacu Benaco asportantur. Formâ etiam differunt citria; nam alia prælonga sunt, alia rotundiora, alia in varias figuras hominum industriâ vasis figulinis inclusa formantur. Quædam sapore remissiore sunt, quædam vehementiore. In colore etiam differentia observatur, nonnulla dilutiora, alia saturatiora sunt; non multum tamen differunt naturâ & viribus. Nos omnes has differentias accidentales & à fatione aut fortè etiam infitione ortas suspicamus. C. Bauhinus quatuor distinguit species:

- I. Malus medica simpliciter ei dicitur.
- II. Malus medica maxima, pulpâ plurimâ.
- III. Malus medica fructu ingenti tuberoso, Citrangula quibusdam.
- IV. Malus medica ab Imperatore Carolo V. ex Hungaria in Hispaniam delata, quæ omnium Mali medicæ generum acidorum suavissimum, ut Clusius in sua historia refert.

Parkinsonus noster in Theat. Bot. sex recenset & describit varietates: eæ sunt

1. Malus citria major.
2. Citria malus minor, five *Limonera*, quæ à præcedente differt foliis minoribus & brevioribus; floribus etiam minoribus & saturatiùs rubentibus; fructu minore longiorèque, cortice mediocriter crasso, flavo, minùs scabro, succo copiosiore cum paucioribus seminibus.
3. Citria malus five *Limonera* prægnans, alium fructum minorem in se continens. Fructus est monstrosus.
4. Limonera dulcis; Hispanis Limones Imperatoris.
5. Limonera acida.
6. Limonera multiformis: Has quinque posteriores species, Limoneras Clusio dictas C. Bauhinus, & rectiùs nostra sententia ad Malum Limoniam refert. His adde è Ferrario 1. Malum Citreum vulgare belluatum. 2. Malum Citreum Cucurbitinum vulgare. 3. Malum Citreum digitatum seu multifforme. 4. Malum Citreum dulcissimâ medullâ, apice non ita plerunq; cuspidatum.

D. Tavernier in peregrinationibus suis per regnum *Tunquin* duo citriorum genera observavit, alterum flavum, alterum viride, utrumque adeò acidum & immite ut mandi non possint aut deglutiri absque insigni offensione ventriculi. Succus tamen, quemadmodum apud nos Aqua Fortis usurpatur ad mundanda metalla, cuprum, stannum, ferrum, antequam deaurantur; ut & ad tincturas præcipue Serici. In usu etiam sunt pro lixivis ad candorem lintheaminibus conciliandum, eaque emaculanda. Quin & per totum Magni Mogoris Imperium succo isthoc Citriorum utuntur ad pannos lineos Calecuticos dictos candefaciendos, unde interdum adeò nivei & lucidi evadunt, ut splendore nimio intuentium oculos perstringant & offendant.

Citrii Mali partes omnes, cortex exterior & interior, pulpa seu succus, & semina, eximii usûs sunt in medicina; & contrarios sibi invicem effectus producant. Exterior cortex flavescens valde odoratus est & aromaticus, sapore amaro, exsiccatu cardiacum est insigne & Alexipharmacum, ventriculum frigidum & flatuosum calefacit & corroborat, flatu potenter discutiens, humorèque crudos ibidem aut in intestinis contentos concoquens & digerens; masticatu halitus oris emendat: ciborum concoctionem promovet, & melancholiâ conducit: in hypochondriaci morbis, ut in vaporibus, flatibus, palpitatione cordis, obstructionibus & imbecillitate viscerum plurimum commendatur ab experientia. *Herman. Grube de Malo Citro, p. 36, 37.* Pulverem corticis exterioris Limonum & Aurantiorum ad eadem valere verisimile est. Saccharo conditus inter bellaria mensis secundis infertur; Electuariis etiam cardiacis admiscetur adversus contagionem & affectus prædictos. Quin etiam alvo laxandâ conducit, in quem usum ex eo paratur *Electuarium de Citro solutivum* ad humores frigidos & pituitosos evacuandos utile: tutò etiam usurpari potest cum bilis phlegmati admiscetur.

Interior

Interior & alba pars corticis panè inspida est, nec ullum habet in medicina usum; inservit tamen pro confectionibus dulciariis, & apophoretis.

Caro seu pulpa interior aut succus inde expressus quamvis succo Limonum minùs acidus sit, vi tamen refrigerandi ei plurimum antecellit, inquit Parkinsonus: in febris ardentibus & pestilentialibus apprime utilis est, ad venenum restringendum, æstum contemperandum, bilis effervescentiam & sanguinis organum reprimendum, sicim extinguendam, spiritus recreandos, appetitum aciuendum: aiunt & ebrietati resistere & vertigini conducere.

Semina cardiaca sunt & alexipharmaca, adversis ictus scorpionum aliorumque animalium venenatorum, necnon pestis & variolarum contagia cor muniunt; ventriculi & intestinorum vermes enecant, menses provocant, abortum causant, humores crudos & serosos digerunt & exsiccant tam internè in corpore, quàm externè in ulceribus humidis & ichorosis.

Memorabilis inprimis est historia, quam Athenæo narravit civis quidam suus cui Ægypti mandata fuerat administratio. In maleficio deprehensos quosdam ille ad serpentum morsus damnaverat. Productis illis & ad theatrum euntibus destinatum latronum supplicio in via fortè caupona quadam, misericordia commota, quod in manibus tum habebat Malum Citrium dedit. Acceptum verò illi comederunt; & paulò post ingentibus ac ferocissimis anguibus oblato, commorsisque ab Aspidebus nihil læsi sunt: qui tandem cum illorum custodem militem interrogasset, nunquid bibissent aut edissent; ut id comperit quod id acciderat, nimirum, absque dolo Citrium illis traditum fuisse, postfridie alteri rursum dari iussit alteri minime: percussus hic confestim perit, illaso altero qui Citrium comederat: indeque multis & expertis cognitum est Citrium adversari venenis omnibus.

Citria innoxia & quasi recens collecta procul mitti possunt, si arboreo musco singillatim involvantur ramulorum casuris cerà vel cretà superlitis. *Ferrar. Hesperid. l. 2. c. 19.*

C A P. II.

De Malo Limonia. *Che Lemmon.*

Malus Limonia Citria seu Malo medica congener est. Limonia nomen haud temerè apud ullum probatum, vel Græcum, vel Latinum autem invenias, videturque posterioris seculi esse inventum.

Differt à Citria Malo fructu minore, cortice tenuiore, copiosiore pulpâ, eaque acidiorè.

Malus autem Limonia magno candice astringit, [Circa lacum Benacum in eam sese attollit proceritatem in quam aliis in locis Salices & Ulmi *Calzalar.*] ramòsque habet tenuiores, longos, firmis, longis, virentibus spinis armatos, [iisque aliquantulum hamatis, multoque pluribus quàm Citria, quo fit ut ejus virgæ quandam Rubi imaginem referant. *Cord.*] Folia per ambitum nonnihil serrata, minora quàm Citriæ, consimiliter foraminulenta, densa, viridia, ac glabra. Flos purpurascens foris (J. B. purpureus) quàm Citria paulò minor, aliàs non dissimilis. Forma Pomo oblonga, turbinata, rugosa, & tuberculis inæqualis, sed minùs quàm Citria; color pallidior, magnitudo minor: in eo etiam differt à Citrio, quòd cortice pulposo tenuiore, minùsque carnoso, succo uberiore donetur, eoque acidiorè, ut interdum nihil fere nisi succum contineat. Semen non multùm dissimile amaricat.

Hujus etiam arboris plurimæ species seu varietates habentur: Quatuor recenset Cordus.

1. Primum asserini ovi formam ac magnitudinem habet, odore inter Citriam atque Arangiam Malum medio.

2. Secundum globosum minùsque prædicto, utroque capite veluti eminente umbilico insignè cætera sui parte fruticosum.

3. Tertium oblongum est Gallinarum ovi figurâ & magnitudine.

4. Quartum tertio æquale est, sed globosum, & superficie magis æquali.

C. Bauhinus in pinace novem constituit species.

I. Malus Limonia acida, de qua dictum.

II. Malus Limonia major dulcis: fructu minore & oblongis Limis simili *Clus.*

III. Mal. Lim. folio serrato, fructu oblongo cortice tenuissimo, quæ Limas primum genus *Clus.*

IV. M. Lim. fructu rotundo orbiculato. Limas alterum genus *Clus.*

V. Limones prægnantes, alium fructum minorem in se continentes *Clus.*

VI. Limones variarum figurarum, toti fere carnei *Clus.*

VII. Malus Limonia minor dulcis, Limonis genus in Hispania, minimo fructu, vix nucis magnitudine, odore cæteris præstantiore, excellentiore arbore.

VIII. Limonum Sylvestrium in Syria provenientium inque Ægypto & Africa meminit Scaliger, pomis admodum exiguis acidissimis.

Limonum à Ferrario & Commelino descriptorum Catalogum sequentem D. Tancredo Robinson debemus.

Limon Ligusticus, insigniter variat, ut Limon S. Remi, Cerielcus seu Citriformis, Genuensis, qui à fructu parvo rotundo *Puffilla Pila* nominatur.

Limones Neapolitani multum variant, ut *Limon Cajetanus* figurâ ultra vulgarem modum ovatâ, at cacumine fastigiata: *Limon Amalbitanus* forma oblonga, apice admodum eminente: *Limon perpuillus Calabrensis* fructu subtrotundo.

Limon Romanus à Rio vel Rivo, insigniter cuspidatus, nonnunquam digitatus.

Limon prægrandis Domina *Lauræ.*

Limon incomparabilis, figurâ inter oblongam & rotundam ovatâ.

Limon Imperialis, cæteris productior satiusque crassus.

Limon medulla dulci duplex, vel vulgaris *Italicus*, vel *Olyssipponensis*, qui foliis & fructu facilè distinguuntur.

Limon

Limon Pyri effigie, vulgò *Peretta* sive *Spatafora*, isque major & minor, lævis vel striatus.

Perettae confimilis Limon, sed oblongior & angustior.

Limon Spatafora Rbeginus, crasso mucrone fastigiatus, Aromaticus, corticè punctim lacunoso.

Limon Rbeginus fructu racemoso oblongo, paulatim extenuato in apicem cuspidatum.

Limon striatus sive *canalicularis*, summa parte muliebrem in papillam extuberante.

Limon striatus Amalpbitanis, Mali Citrii magnitudine, cortice perquam verrucoso & scabro.

Limon Sbardonius subrotundus, manente floris apiculo velut rostratus.

Limon Rosolinus, umbone retortum in mucronem emisso bene fastigiatus.

Limon Florentinus Barbadorus, foliis ferratis, viridi atrore pictis, & Hyperici modo punctim per-
tulis & translucidis.

Limon Scabiosus Lepre facie.

Limones varii Citrati, læves & scabri & alios Limones sæpe includentes.

Limon Pseudo-citratus Barberinorum.

Limon citratus sylvestris.

Limon globosus Ponzius, isque quintuplex, Ligusticus, Rubens, Romanus, Chalcedonicus, Tri-
politianus.

Limon spongimus Calabriae rugosus.

Limon spongimus (spongiosus) Liguriae verrucosus.

Lima est multiplex, dulcis, acris, agri Privernatis Romana, citrata.

Lima Citrata oblonga, scabiosa & monstrosa, quandoque & subrotunda.

Lima subrotunda spinis crassitie & longitudine vastissimis Piorum in hortis Romæ.

Gaudent Limones eodem caelo calido, curâ ac cultu quo Citria. Ad nos deferuntur ex Hispania Locus.

& Italia, in quas regiones ex Media & Persia primum inuenta, nec enim sponte ibi proveniunt.

Limonia cum gustu reliquis omnibus [Aurantio & Citrio] sint acidiora, ideo succo frigidiore Vires &

esse probabile est. Valent ad eisdem usum ad quæ Citria; ad venena tamen ut minus efficacia, ita Usus.

ad astuantes morbos potentiora habentur. Et hæc quidam comedunt, non integra, (ut Jo. Bauhi-
nus ait,) sed cortice denudata & in laminas concisa, asperso multo Saccharo, quomodo mag-
nam cum palato gratiam ineunt, sitim potenter restinguunt & febrilem ardorem compefcunt.

Succi Limonum sunt admodum efficaces in dissolvendis calculis & detergendis partibus. Herman.

Grube de Limon. p. 10. Idem scribit *Crato*, aliisque, ut *M. Blegny* in *Zodiac. Med. Gallico* An. 2.

p. 127.

Syrupus de succo Limonum magni fit ad calculum & obstructionem renum; item ad sitim & æstum in febribus ardentibus: cordi & ventriculo robur addit, & bilis effervescentiam compefcit: ideoque haud infeliciter imbecillitates, lipochymias, fluctuationes, vomitus & singultus febribus ardentibus supervenire solitos curat.

Cortices Limonum non minus quam Aurantiorum Saccharo condiuntur pro bellariis, & ad eosdem usum valent. Conduuntur & parva integra ad varios usum.

Aqua è Limonum, ut & Citriorum succo destillata cosmeticum insigne habetur.

Succo Limonum scribuntur literæ occultæ, quæ igni admotæ manifestantur. Eorum acido succo tam elegantem purpureum colorem conservæ Rosarum, aut etiam Violarum aliorumque multorum conciliabis, ut nihil supra. Hinc & tinctoribus utilis est ad colores multos transmutandos aut figendos, qui magnam ejus quantitatem infumunt.

Ad nephriticos affectus & Ligni querc. derasi ʒ j. aq. font. lb̄ vj. succi Limonum ʒ iiii. Infund. omnia per 24 horas supra cineres calidos, postea coq. ad tertiæ partis consumptionem: coletur. Dosis ʒ vj. valde prodest calidæ jecoris intemperiei, ulceribus renum, ardori urinæ, sed præcipuè pituitam viscam & viscidam è renibus & vesica evacuat. dysur. & strangur. causam. Potest ex hoc decocto vinum dilui. Mihi communicatum à patre religioso. *Cbesneau*. Excerptit D. E. Hulse.

2. *Mal-Naregam* * H. M. *Malus Limonia pumila sylvestris Zeilanica fructu monopyreno* D. * P. 4. T. 12.
Hermannii. P. 27.

H. M.

Mediæ est magnitudinis, cortice glabro, cinereo, coloris saporisque aromatici & acris obducta, ligno albicante, denso, præduro, arcuissimè unito; ramis foliaceis è caudice erumpentibus, spinis rigidis, è fusco flavescensibus obtitis. *Radix* albicans, subrubro cortice tecta, odoris aromatici, saporis amari. *Folia* juxta spinas circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, cum formâ, tum colore, odore, & sapore Limonum passillorum foliis haud abfimilia. *Flores* plures simul juncti extrinsecis surculis inhaerent, exigui, candidi, odorati, quatuor oblongo-rotundis, acuminatis, crassis ac mollibus foliolis constantes, *staminulis* multis, calycis in modum junctis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit crassus, albicans, superius planus ac rubescens. Flosculis succedunt *fructus* ovals, tum figurâ, tum magnitudine olivis haud abfimiles, at in vertice exigua spinulâ dotati, colore primum viridi, in maturitate verò aureo seu citrino, uti Limonia: cortice ambiuntur tenui, gustu amaro, atque in medijs fructibus cavitas quædam est, succo acetoso ac subamaro, suis membranulis contento plena; cui inclusus est nucleus oblongo-rotundus, acuminatus, albicans, rufâ obductus pelliculâ, odore saporèque Limonum folia referens.

Nascitur locis arenosis ac montanis ubique in Malabar. Floret plerunque Junio, Julio, Augusto Locus &
& Septembri mensibus, atque dein maturos profert fructus. Tempus.

Decocta in oleo hujus arboris folia, ac capiti applicata cephalæam tollunt; eorundemque succus præstans habetur erhinum capiti purgando. Expressus è fructibus endemiæ illi cachexiæ (*pitao*) medetur. E sola deniq. radice pilulæ formantur antispasmodicæ. Vires.

Hic fructus quamvis in reliquis cum Limonio convenit, in eo tamen differt quod monopyrenos sit.

3. *Malus*

3. *Malus Limonia Indica fructu pusillo. Tsjerou-Katou-Naregam H. M. P. 4. T. 14.*

H. M.

Arbucula est humilis, ad sex, septemve circiter pedum altitudinem affurgens, caudice tenui, ramulis spinosis, cinereo cortice obductis donato. Lignum flavescens, prædurum, inodorum, insipidum. *Radix* fibrata, flavescens, saporis amari, odoris aromatici. *Folia* oblongo-rotunda, in ambitu leviter crenata, odorata, aromatica, petiolis alatis seu foliosis circa ramulos geminata proveniunt, duobus viz. tribusve paribus, cum simplici plerunque folio in extremitate, adeo ut petiolos facile quis folia judicaret, & tria extrema folia simul juncta vulgare pratense trifolium non malè repræsentent. *Flores* brevibus petiolis ad spinarum exortum in ramulis proveniunt, & calyci viridi, in quinque lacinias acuminatas secto insident, candidi, suave-olentes, amari, quinque oblongo-teretibus, & in orbem expansis foliolis præditi, septem, octôve in medio albicantibus ac lanuginosis *staminulis*, flavescens *apicibus* dotatis præditi, inter quæ *stylus* emergit, itidem albicans, capitulo flavescens. *Fructus* pusilli Limones sunt, rotundi, magnitudine uvarum æmuli, virides primum albis interstincti punctulis, dein aurei seu citrini: cortice ambiuntur Limonum cortici haud ab simili, atque in mediis fructibus cavitas quædam est succo acetoso, subamaro ac aromatico, suis membranulis contento plena, cui immixta sunt tria oblongo-rotunda, acuminata, & ex albo flavescens *semina*, membranaceis pelluculis à se invicem distincta.

Locu.

Provenit locis montanis ubique in Malabar, præsertim circa *Candenate*, semperque floret & fructus fert.

Vires.

Hujus folia præsentaneum habentur curanda Epilepsiæ remedium. Radix alvum movet, sudores expellit, necnon cruciatibus colicis ac cardialgiæ medetur. Fructus siccati stomachum roborant, ac alimentorum in eo læsam fermentationem restitunt; adhæc aeri ex variolis febrilibusque malignis & pestilentibus contagiose potenter resistunt, atque variis venenis præstantissimum censetur antidotum.

4. *Malus Limonia Indica, floribus umbellatis, fructu parvo. Moul-Ila seu Moul-Elavos H. M. P. 5. T. 34. p. 67.*

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, quindecim circiter pedes alta, *caudice* crasso, ramulisq. geniculatis, in orbem longè latèa, diffusis ornato, qui cortice viridi-fulco saporis subacris & aromatici cincti, & crassus, duris, rigidis acutisq. spinis insuper muniti sunt. *Radix* rufescens, aromatica, subastringens. *Folia* in ramis viridibus, rotundis, bina opposita, oblongo-rotunda, acuminata, mollia, supernè atro-viridia, infernè subviridia, splendentia: Nervis aliquot è media costa albicante, ac in averfa parte extuberante, in latera excurrentibus: sapor subacris. *Flores* in umbellas expansi extremis ramulis numerosi proveniunt, quatuor oblongo-rotundis, subviridibus ac uniformibus foliolis constantes, totidem *staminulis* viridi-albicantibus, flavescens *apicibus* ornatis, medium occupantibus; inter quæ *stylus* prodit exiguus, viridis. *Flores* succedunt *Fructus* rotundi, cortice cincti viridi-fulco, crasso, inæquali, odore corticum Citri, sapore quoque, ac acriore & ardente, pulpæque intus referti succulentâ acidâ. Quam ob causam cibus incoquantur Limonum & Piperis loco. Hinc & Saccharo vel melle condiuntur, & comeduntur ad ventriculum roborandum, coctionem promovendam & vermes necandos. Insuper murîâ & aceto condiuntur in *Atsjaar* additis viz. Allis, Sinapi, & Zinzibere.

Vires & Usus.

Locus.

Provenit in *Palattatsjirri*, ubi in hortis studiosè colitur. Semper viret, floret, fructumque fert.

CAP. III.

De Malo Aurantia. The Orange.

J. B.

Paradisorum nostri sæculi, ubi id solum & cælum concedit; deliciae sunt Medicorum malorum species, æternæ frondis virore, & fructuum ubere quovis tempore provenitu & luxurie, aliis primum è floribus eluctantibus, aliis adolescentibus, aliis maturis, atq. his quidem simul omnibus plerunq. placentes. Notissima verò reliquisq. vulgiora sunt Aurantia dicta, quibus aureus ille & rutilus corticis fulgor nomen dedisse potuit. Hæc aliis magis orbiculata, nonnihil compressa, parum rugosa & foraminulento luteo cortice, interiùs tamen albicante non multum spisso (feminas vocant) vel crasso (mares dicunt) amarissimo & evidenter calido teguntur, quæ tamen ante maturitatem viridis tegit cortex. Sapor sicco pro maturitatis progressu aut generis varietate acidus, dulcis aut medius, seminibus æqualibus, multâ medullâ farctis, amaris. *Folio* peculiaris forma, semper virenti, & Hyperici instar infinitis propemodum foraminulis pervio, quippe quod gemellum videri possit, majori Laureo, acuminato, nec crenato, alio ceu corculo subiecto. *Flos*, ut & fructus, fragrantis odoris [qui Cordo cimicum virus nonnihil redolere videtur] coloris candidi, staminulis multis medium obfidentibus, pulchrior quam in Citro, & odoratior, intus subcitrinus, per oram verò limbi purpurascens. Arbori, quæ multò major quam Citri, cortex viridis, spinæ rigida sed rara.

Aurantiam ab auri potius colore dictam puto quam ab Orange Gallia oppido, vel ab Arantia Achaia urbe. Aurantia enim nomen prisicis incognitum, non ante in usum venit quam Aurantium oppidum deletum est.

J. Bauhinus Malum Aurantium potius quam Citrium dictum, Theophrasti & Plinii Malum Medicum esse (ut superius innuimus) suspicatur; quod Auctores hi Malum Medicum non comedi dicant, quod de Malo Aurantio verum est; de Malo Citrio minime, quod totum manditur. Verum pace tanti viri Malum Aurantium cortice excepto esculentum est, & vulgò comeditur pro cibo, & non in condimentis tantum. Pulpa enim interior Aurantii multo mitior est minisque acidâ quam vel

vel Citrii vel Limonii: & nos in Italia & Sicilia observavimus rusticos & nautas Aurantia mala cum pane pro refectioe comedentes, nunquam verò vel Limonia, vel Citria. Dantur etiam mala Aurantia dulcia quæ mandi posse ipsæ non negat. Est insuper in Europam nuper inventum Aurantii quoddam genus, esculentum, Chinensè dictum, saporis delicatissimi, cujus etiam cortex unà cum carne comeditur. Quocirca quòd Domitianus Matianum malum super cœnam sumpsit, non obstat quo minùs Malum Aurantium hodiernum vel Cestianum, vel Matianum Plinii fuerit.

Requirit idem, ut Scaliger vel alius aliquis subtilitatis professor respondeat sine cunctatione alteri argumento quo idem probare nititur. Aurantia (inquit) exsiccata vel in multos annos odorem suum retinent, ideòque vestibus interponi ad odorem communicandum & arcenda noxia aptissima esse. Citria verò etsi exsiccantur quoque, sunt tamen evanida, adeòque nec odore nec usu commendabilia.

Aurantiorum plures species seu potiùs varietates esse nec pauciores quàm Citriorum aut Limonum constat.

C. Bauhinus ista generà proponit:

I. Malus Aurantia major. Cujus plura genera esse ait ab insitione prodeuntia: pleraque cortice amaro, crasso, aureo: alia subvirente: alia cortice tenuissimo, subrubente, medulla dulci: aliqua & cortice dulci: aliqua in uno pomo duo genera botrorum habent: alia absque feminibus: Sic & pulpæ sapore differunt; nam alia acida, alia dulcia, alia vinosa, five media sunt.

II. Malus Aurantia humilis.

III. Malus Aurantia cortice dulci eduli: an Chinensè?

IV. Mal. Arant. unico grano.

His addit Parkinsonus Malum Aurantium sylvestrem, quæ tamen in Europa non invenitur.

Ferrarius has habet varietates.

Aurantium sicciore medulla hybernum.

Aurantium semine carens, quod vel subrotundum, vel oblongum Limonis effigie.

Aurantium geminum & crispo folio & flore duplici.

Aurantium stellatum & roseum.

Aurantium virgatum & striatum.

Aurantium foemina five foetiferum.

Aurantium hermaphroditicum five corniculatum.

Aurantium callosum multiforme.

Aurantium Olyssipponensè, Sinensè nostratibus & Belgis, quòd è regno Sinarum Olyssipponem transectum fuerit. Circinata: est rotunditatis, mediocrem supra modum tumens. Caro cum ipsa cute confunditur, & editur jucundissimè. Novem spicarum medulla blandè mordacis dulcedinis tam vehementer flavescit, ut aurum in eam distabuissè credas. Corticis insuper seu potiùs cuticula glabritie & feminum paucitate à reliquis generibus distinguitur. Adde quod in hoc genus fructu pulpam vitiosam, cariosam, aut corruptam nondum viderimus.

Aurantium Indicum ex insulis Philippinis.

Aurantium dulci cortice & Sinensè.

Aurantium omnium maximum.

Malum Aurantium Lauri angustis foliis.

Malum Aurantium umbilicum Rosæ instar gerens; fructus quidam monstruosus aut præternaturalis esse videtur.

Malus Aurantia hermaphroditica, fructu medio Citrio, mediòque Arantio, odoratissimo *Herman. Cat.* insitionis ingenio producta videtur, applicatis ad se mutuò Mal. Citriæ & Aurantiæ surculis per medium secundum longitudinem fissis, aliòve aliquo artificio permixtis feminibus; ad eundem ferè modum quo Mulus Afino equam ineunte generatur.

Hujus arboris descriptionem vide apud D. Hermannum in Catalogo Horti Lugd. Bat. qui habet Malum Aurantium Indicam fructu omnium maximo *Pupelmum* dictam medullâ pallescente & rufescente.

Gaudent Aurantia iisdem locis ac regionibus quibus Mala Medica, ubi passim abundant in hortis & viridariis, maritimis præsertim tractibus, ut in Liguria circa Genuam, & in insulis Stœchadi- Locus: bus *Hieres* dictis propè Olbiam Gallo-provinciæ, ubi adeò familiarem esse Aurantiam scribit *Lobelius*, ut semper virentium lucorum amenitate & Pomorum fœtura perenni nequiquam inquilina videatur. Nos in insula Melita in Magni Magistri viridario arbores satis grandes & proceras vidimus malis majoribus æquales. Abundat etiam in Sicilia & Italia, nec minùs in Hispania. Hispansia apud nos in maximo pretio sunt. Peregrinæ tamen sunt hæ arbores in Europa & aliunde initio advectæ, quemadmodum Citriæ & Limoniæ, nimirum ex Asia. Aurea Hesperidum mala nonnullis creduntur, quæ verisimilius Cydonia fuisse, ut alibi diximus.

Flores mali Aurantiæ odoris gratia in præcipuo honore sunt: decerpi etiam per maria in longin- Vires & Usus. quas regiones perferuntur, & aqua quoque fragrantissimi odoris ex iis paratur arte destillatoria quam *Napham* vocant: non tantùm ad delicias, sed contra pestem & morbos contagiosos utilem, & cordi amicam, quæ & sudores movet. Hispani parturientibus in difficili partu propinant cum pauxillo aquæ Pulegiæ.

Cortex amarior est ac proinde calidior Citri cortice, saccharo conditus verminantibus pueris utilis futurus si amarorem respuerent. Per aliquot dies aquâ insulis amarorem deponit & edulis evadit, deinde conditus saccharo non tantùm mensis secundis inter delicatissima bellaria inferitur, sed & medicum usum habet, in corde & ventriculo roborando, inque iis affectibus quibus Citria conducunt. Modum condiendi cortices Aurantiorum & Limonum vide apud J. Bauhin.

Pulpa interior seu succus mitior est minùsque acidus quàm Citriorum & Limonum succus, frigidus tamen & gustui gratus, & ad appetitum excitandum utilis, ut & ad sitim extinguendam in febribus. Nos certè in febrili ardore magnum inde solatium multoties sensimus.

Malâ

Mala Aurantia scorbuto sanando efficacissima esse perhibentur, ut quidam etiam solo esu crudorum diuturno percurentur.

Malum Aurantium Hispalense integrum cum cortice & carne comestum ante accessum febris intermittens, praesertim tertiana, per sepe paroxysmum avertit, & febrem ipsam profligat.

Oleum e corticibus expressum ignea pane qualitas esse comperti sumus (inquit J. Bauhinus) quod facile patebit ei qui corticem recentem iuxta candulam presserit, ut exiliant guttulae instar rosis, videbit strepitum & scintillas flammeas excitari ac si pulverem sulphureum in flammam iniecisset. Sunt qui existiment eodem modo expressos cortices in oculos clarificare visum.

E tenellis deciduisque Aurantis fiunt globuli ad monilia, & ad preculas numerandas, odore suo commendabiles.

Semina verminantibus pueris utiliter dantur. Ex semine terrae commisso arbuscula primo anno prodeunt, quae in acetarii modum comestae, admodum palato sunt gratae, ventriculum insuper corroborant & appetitum excitant, autore Dodonaeo.

Ad lumbricos, & Malum aureum, perforetur, & digitis comprimatur, ut succus exprimatur. Deinde oleo Lini & succo Absinthii Rutaeque paribus portionibus impleatur paucis Theriacae & farinae Lupinorum addito, parumque bulliant. Hoc linimento pulsus, tempora, nares, stomachus & umbilicus linantur, & videbis mirabilem operationem. *Alexis.* Hoc remedium semper mihi placuit inquit Chesneau. Habui à D. E. Hulse.

2. *Aracynappil Malis Aurantiis parvis similis fructus* J. B. *Malo Aurantio parvis fructibus similis* C. B.

His fructibus, quos binos videbat J. Bauhinus, si non fuisset appensa schedula, cui erat inscriptum manu D. Paludani nomen *Aracynappil*, nihil aliud iudicasset quam parva Mala Aurantia; erant enim eodem modo orbiculares, rugoli & nigricantes sapore eodem.

3. *Arbor peregrina Aurantio simili fructu* Clus. J. B. C. B.

Palmaris erat hujus ramulus, quam vidit Clusius apud Paludanum, e Nigritarum regione delatus, quadrangulus rugosus, nodis distinctus fragilibus. Bini semper ex adverso huic ramulo innascebantur furculi, sustinentes brevi crassoque petiolo fructus, e calyce velut quatuor squamis constante procedentes, uncialis ut plurimum magnitudinis, orbiculate formae, rugosos, nigros instar Arantii parvi reticcati: intus plenos fungosa quadam pulpa (cui commixta parva quaedam grana, paene ut in Ficubus) adstringentis initio saporis. Nulla porro in eo ramulo foliorum vestigia apparebant, ut dubitari posset, An hac arbor ex illarum sit numero, quae pediculo five ramulo *αφύδιον* suos flores & fructus proferunt, ut Aromatici Caryophylli. Grana Ficuum similia hujus fructus pulpae admixta, arborem ad Ficuum potius pertinere arguunt quam ad Aurantias.

C A P. IV.

Malus Adami C. B. *Poma Adami* J. B. *Malus Assyria vel Poma Adami* Park.

Proxima Aurantiis sunt Poma Adami nuncupata, si fructum spectes, orbiculatum illum quidem & aureum, aequabili Aurantium superficie, sed multis numeris majorem, & nonnunquam ad umbilicum veluti ambebum, colore magis fulvo quam Aurantia, & odore ignaviori, carne Citrii similis, sed gustu insuavi, multo interim succo praegnante, sapore Aurantiis affini. At verò folium in Limonum aut Citriorum familiam cooptare jubet, ut cui nulla subiecta pinnula, nam pori quibus pertunditur omnibus communes sunt, veluti & spinæ virorque pertinacis vitæ folii. *Flores Citrii.*

Pomum Adami dictum volunt, quòd in superficie ceu infixorum dentium vestigia habere videatur, quasi ab Adamo primo homine commorsum fuisset.

Ejusdem originis est cum reliquis congeneribus & in eisdem locis colitur, iis tamen minus obvia, nec ita passim nota.

Viris.

Viribus cum malo Citrio convenit: peculiariter autem ad scabiem valere creditur, si per medium sectum, & tenuissimo Sulphuris flore aspersum, deinde cinere ferventi calefactum corpori scabioso affricetur. *Dalechamp.*

Notat Clusius succum hujus fructus ut & Mali Aurantiae brevibus folliculis comprehendi, cum in reliquis generibus folliculi seu vesiculae succum continentes oblongiusculae sint.

Cæterum Pomi Adami seu Paradisi, Lumia dicta, variae recensentur & describuntur species, nimirum

Pomum Paradisi fructu oblongo.

Pomum Adami subrotundius, idque vel Rheginum, Neapolitanum, Romanum, vel fetum five alia poma includens.

Lumia five Pomum Adami Spatarum nothum.

Lumia five Malum Assyrium Ollulae aspectu.

Lumia expers medulla.

De situ, terra, simo, satione, infitione, propagatione, translatione, collocatione, stercoreatione, rigatione, injuriis celestibus, morbis, remediis & usibus Malorum Citriarum, Limonum & Aurantium prolixè agit Ferrarius in Hesperid. & nuperrimè Commelinus, quos consulat Lector.

Olea

Olea expressa & destillata ex harum seminibus, floribus & corticibus, præcipui usus sunt in Mecha- *Vires.*
 nicis & Pharmacia. Succus & medulla expressi juvant in febrilibus, scorbuticis & calculosis affectibus.
 Cortices ficcati & pulverisati in affectibus stomachicis & flatulentis (præsertim in frigida intemperie)
 commendantur.

Turca populique Orientales varias condituras ex hisce præparant, & suam *Sherbet* ex horum suc-
 cis & Saccharo componunt.

C A P. V.

1. *Carcapuli* Park. J. B. C. B. fructu malo aureo æmulo. *Coddam-pulli* H. M. P. 1. F. 24. p. 41.

H. M.

ARbor est procera, densis & opacis frondibus, latè sparsis. *Radix* crassa brachia seu ramos
 subtus ac supra terram latè diffundens, cortice albicante flavo, crusta nigricante obducto,
 ligno albicante & subflavo: incisa perviscosum humorem, qui saporis est nullius, exsudat.
Caudex quantum duo homines amplecti possunt: cortice eodem quo radix, ligno albicante. *Folia*
 conjugatum bina furculis adnascuntur, petiolis brevibus, oblongo-rotunda, in medio latiora, ad utramq;
 extremitatem sensim contractiora, cuspidate versus unam partem nonnihil inflexa, textura crassa,
 spissa ac solida, supernè obscure virore nitentia, infernè dilutiora, venulis à media costa obliquè
 sursum tendentibus infernè apparentibus, & nullis præterea conspicuis; sapore acido. *Flores* in sum-
 mis furculis brevissimis insident pediculis, incarnati & flavescentes, quatuor petalis rotundis, parum
 oblongis & concavis, crassis & densis sine venis.

In medio florum emicat globulus viridis, rudimentum fructus, in octo latera oblonga per strias di-
 stinctus, in vertice capitulo seu umbilico, quod ex gemmis albicantibus constat, donatus, quem
 circumstant *stamina* surrecta albicantia, apices flavo-rubros sustinentia. Flores autem odoris sunt
 nullius & saporis subacidi. *Calix* quatuor pallidis concavis foliis constat. *Fructus* uncialibus petiolis
 appensi, grandes sunt, rotundi, octo, novem, decemve costis extuberantes, capitulo in vertice par-
 vo, quod etiam costulis striatum est, primùm virides, deinde flavescentes, cum maturi albescentes,
 sapore acido-dulci. In medio pulpæ *semina*, oblonga, magnitudine unius articuli, compressa, co-
 lore cæruleo-nigro.

Fructus *Acostæ Mali* aurei cui cortex exemptus est, magnitudine & formâ, ex grumis pariter
 constans, sed non ut in illo separabilibus, tenui levique & splendenti cortice testus.

Siccus ex Malabar in alias provincias defertur.

Eo utuntur in cibis, magnâque apud incolas illius est laus in curationibus, sed inter omnes quæ *Vires.*
 experientiâ comprobata sunt eminet profluvii albi cujuscunq; generis constrictio, in iis præsertim qui ni-
 mio Veneris usu hoc malum contraxerunt. Editur verò aut ipse fructus maturus, aut ejus succus
 cum oxygala fimitur aut illius exficcati pulvis: cum oxygala autem mixtus & cocta oryza mirificè
 appetitum dejectum revocat. Utilis etiam est ejus succus & exficcati pulvis in oculorum caliginibus
 & suffusionibus. Familiaris est fructus pulvis obstetricibus, puerperis enim exhibere solent ad pellen-
 das secundas, & ad purgationes atque lactis ubertatem præstandam, tum etiam ad facilitandum par-
 tum magna, ut aiunt, efficacia.

Carcapuli Linschotani, quem C. Bauhinus cum præcedenti conjungit. *Carcapuli* de Bry.

Hujus fructus aliquot intus continet lapillos: gustu est admodum austero, magnitudine *Cerasi*,
 ipsa etiam arbor *Ceraso* nostro similis est. *Linschot.*

De hoc fructu & arbore in Annotationibus D. Syen ad H. M. hæc habentur, è D. *Hermannii* literis
 ad ipsum datis. C. Bauhinus in pinace utramque arborem *Carcapuli Acostræ* & *Carcapuli* Linscho-
 tani sub eadem specie perperam comprehendit. Differunt enim inter se flore ac fructu, licet in reli-
 quis conveniant. Prior fructu est acido, sulcato, aureo, mali magnitudine; altera fructu dulci, ro-
 tundo, *Cerasi* magnitudine. Prior *Ghoraka* Cingalensibus simpliciter dicitur, altera *Kanna Ghoraka*.
 Utraq; *gummi Gotta* fundit. Præstat autem illud quod ex *Kanna Ghoraka*.

Confundi autem non debet (inquit D. Syen) *gummi Gotta* hic descriptum cum vulgari, quod ab
 Esulæ Indicæ affini planta colligi testatur Bontius cap. 57. & ab Indis vocari *Lonam Cambodja*, quod in
Cambodja, vicina regno Indiarum provincia frequenter proveniat.

C A P. VI.

Caniram * H. M. *Malus Malabarica* fructu corticeo amaricante, semine plano compresso D. Syen.

* P. 1. F. 37.
 p. 67.

H. M.

ARbor est procera, ramis densis, latè sparsis, nascens in arenosis. *Caudex* ambitu amplexum
 duorum hominum implet, estque ut & rami majores, cortice cinereo nigricante aut
 rubescente. Surculi teneriores ex viridi fusci sunt, nodosi, cortice amaro. *Folia* ex nodis
 oriuntur bina simul, oblongo-rotunda, in medio latissima, anteriùs rotundo-cuspidata, plana, vi-
 rore communi, supernè nonnihil nitente, inferius surdo, saporis valdè amari. Præter costam folii
 mediam duæ alia hinc inde è petiolo egrediuntur minores, in supina etiam parte nonnihil eminen-
 tes, ductu arcuato antrorsum excurrentes. *Flores* in furculis ex nodis umbellatim proveniunt, suntq;
 parvi, quatuor, quinque, vel etiam sex petalorum dilutè virentium, cuspidatorum & crassiflorum,
 Bbbbbb cum

cum pedunculo crasso, parvo, viridi, calyci arcto quinque foliorum cuspidatorum insidentes formæ externâ haud dissimiles Caryophyllis, odoris debilis, haud injucundi. *Stamina* quatuor vel quinque cum *apicibus* longis viridi-dilutis è medio emicant, inter quæ *stylus* viridi-dilutus supra apices eminent, qui è globulo viridi prodit. Flores cum in gemmis promicant, omnibus foliis vetustis arbor est spoliata, ac cum gemmis florum simul tenella foliola velut nova germina prorumpere conspiciuntur. *Fructus*, qui solitarii, vel etiam duo, tres, quatuor, pluresve simul furculis petiolis curtis adnectuntur, rotunda mala sunt, glabra, absque rugis, colore aureo-flavo, carne per maturitatem candida & mucilaginosâ, cortice crassiusculo & fragili, suntque saporis valdè amari. *Semina*, quæ intra carnem fructus confita sunt, formâ rotundiola plana ac compressa, cum planis suis superficiebus jacentia in longitudine fructus, cortice exteriori per maturitatem instar *veluti* viridi, suntque pulpa valdè amara.

Tota arbor ob amaritudinem celebris est.

Flores fert tempore æstivo, pluvioso fructus.

Tempus.

Vires.

Radix vel in decocto vel in infuso propinata cathartica est, prodèstq; febribus pituitosis, doloribus colicis, intestinorum torminibus, ventris fluxibus. Conducit in podagra si cum ejus decocto pars affecta foveatur; in vertigine inque atra bile, si ejus decoctum cum lacte vaccæ mixtum ad delibationem capitis adhibeatur. *Cortex* contritus & mixtus cum aqua in qua fuit *Oryza flavæ* bilis fluxum reprimat. Succus ex foliis expressus ac in decocto datus capitis dolores sedat, largius eportus veneni vires habet, mortem inducens, in stercore hominis comesto salus est.

Ufus seminum in fructibus per duos annos continuatus, sumpto singulis diebus uno aut duobus numero, efficit ut morsus venenatus Colubri, vulgò *Cobra Capella* dicti, nullas noxas adferat: si credere fas sit.

C A P. VII.

Laurifolia Javanensis C. B. *Mangostans* Garcia J. B. Bont. l. 6. c. 27.

PUffilla est arbor (inquit Garcias) Malo vulgari similis, *foliis* Laurinis, *floribus* luteis [Clusius *folia* Laurinis majora & latiora esse scribit, amplissimorum foliorum Mali formam magis referentia, sex aut septem crassioribus venis ex utroque nervi medii latere procedentibus prædita, intercurfantibus creberrimis subtilissimisque venulis, ut qua parte attrita erant folia subtilissimis filis contexto rete consistere viderentur, sapore acrisculo. Quædam porro folia quatuor, quinque, aut sex unciarum longitudinem habebant, trium latitudinem, aut amplioem pro foliorum magnitudine, eaque in ambitu non dentata aut crenata.] Bontius folia hujus arboris, ut & truncum & ramos, nisi quod spinosi non sint, Mali Citrei arborem æmulari ait, & nisi odore distinguerentur, qui in *Mangostan* follis nullus est, proculdubio aspectum fallerent. *Fructus* inter omnes Indiæ fructus longè sapidissimus est. Cortice refert planè Malum Granatum seu Medicum, eodémque modo atringit cum paulo majore amarore. In basi seu inferiore parte vestitur circa caudam tribus vel quatuor, quasi separatis corticibus, minoribus, ut in Rosa videre est. In vertice vero coronam gestat, quæ quot radios habet tot nucleos in aperto Mangostano, candidissima carne nivis instar vestitos reperies; ità aliquando sex, aliquando octo, pro radiorum multitudine indubitato intus occluduntur.

Locus.

In Java insula circa *Bantam* emporium nascitur.

C A P. VIII.

Tapia Brasiliensis Marcgrav. Pison. *Pomifera trifolia Brasiliensis* fructu corticofo multis ossiculis pericarpio inclusis pleno.

Marcgrav.

ARbor hæc in Fagi aut Quercus altitudinem assurgit, cortice lævi, cinereo, ac multos habet ramos: *folia* autem in quolibet pediculo tria, sibi opposita, lævia, splendentia, supernè saturatius, infernè dilutius virentia, quatuor aut sex digitos longa. In extremitatibus ramorum 20, 30, aut plures pediculi sunt Cerasini, in quibus singulis *flor* constans quatuor foliolis albis, digitum longis; quodlibet habet suum petiolum, digitum ferè longum, figurâ ferè venabuli, & nervum secundum longitudinem, ac venulas obliquas virentes, ut folia alicujus arboris, & cum his alternatim posita quatuor foliola brevina, virentia: inter omnia hæc enascuntur *stamina* multa, subruffa, circiter sesquidigitum longa: in medio denique horum erumpit pediculus duos aut sesquidigitum longus. *Fructum* fert rotundum, magnitudine mediocris pomi, qui quando maturuit flavet instar Aurantii, ac corticem illi æqualem habens; interiori autem plenus est capillis duris, magnitudine seminum Cerasorum, oblongis, flavis & nucleum continentibus album: circa lapides autem est pulpa alba, mollis, dulcis saporis ac nauseabundi odoris. Edulis est fructus.

Lignum hujus arboris fragile, medulla alba, Sambucina.

Vires.

Folia hujus arboris contusa excellentissimum sunt remedium contra malum hic per familiare, quod vocant *Bichos de cu* si exterius applicentur; tædarumque instar ano indantur: omnes denique fervores refrigerio suo restinguunt, dolorèque mitigant. Præter hæc auribus indita restituant dolores capitis ex calore natos.

Duæ hujus arboris reperiuntur species: Prioris lignum judicatur durissimum, omniumque in his locis nascentium gravissimum; putredinis quasi expertus omni corruptioni resistit, ac proinde navibus struendis dicatum. Arbor habetur infrugifera.

Altera

Altera [Pisoni cognita] folio est glabro, magno, uno nervo recto & rarioribus venis obliquis prædito. Fructum fert Aurantio malo majorem, cortice crasso, duro, fulvo, cinereisque maculis variegato, quo melleus quidam liquor continetur, dulcedine sua certans cum Saccharo, cui nuclei multi sunt permixti, qui exiccato liquore Pomi strepitum edunt ut capita Papaverum.

Pro pectoris morbis in usu habetur.

Viret.

C A P. IX.

Karin-kara H. M. P. 4. T. 23. p. 49. *Malus Indica, pomo corticofo Juglandi pari, monoppyreno.*

H. M.

Arbor est mediocris magnitudinis, caudice mediocriter crasso, candido; cortice furvo, scabro, inodoro, ac amaro obducto, necnon ramis viridibus in orbem diffusis donato. *Radicis* rufa, albicante cortice recta. *Folia* sine ordine brevibus, rotundis ac sulcatis petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, densa, glabra, supernè atro virore splendens, subtus viridi-flavescentia; costa media albicat: sapor amarus ac austerus. *Flores* albicantes, magnitudine *Paenoe* floribus, formâ verò Genistæ aut Laburni similes, aut in ramulorum extremitatibus, aut è lateribus in tenui ligula dependent, atque calyci viridi, in quinque acuminata, magnitudine inæqualia foliola secto, inhaerent, quinque oblongo-teretibus, crassis, candidis foliolis constantes, supremo reliquis multò majore, lato, sursum reflexo, at inferiùs aperto hiatus dehiscente; è quo numerosa prodeunt *staminula*, candida, apicibus ornata: odor suavis, sapor amarus. *Fructus* nucibus Juglandibus magnitudine similes, rotundi sunt, globosi, ac duabus protuberantiis ad verticem striati, viridi-flavescente cortice cincti, carneque intus albicante, primùm densa, dein molli, pultacea ac subdulci referti, intra quam nucleus locatur rotundus, bifariam aut trifariam divisus, subviridis, rufa pellicula tectus, fabarum sapore æmulus.

Crescit in locis sylvestribus *Malabar*, perpetuò viret; non raro bis in anno maturos fert fructus, *Locus* mensibus, viz. Aprilis & Octobri: at non diu superstes manet.

C A P. X.

1. *Pomifera Brasiliensis fructu tres nucas continente.*

Cortice est griseo seu fusco, hinc inde ramos suos directè projiciens. *Folia* habet in ramulis oppositis opposita, ad tactum dura & membranacea, longa, solida, foliis *Araticu pombe* quodammodo similia. *Fructus* maturus flavus, rotundus, Pomi magnitudine, cortice paris ferè cum Aurantio malo crassitie, qui incisus facillè separatur: Continet duas aut tres Castaneas, ovals, magnas, uno latere planas ubi invicem appositæ sunt: has pauca ambit caro, albicans, saporis acris & subamaricantis, quæ comeditur. Castanea non est edulis.

Arbor incisâ lac croceum de se fundit.

Propè sinum Aquapetida invenit Marcgravius, fructu maturo mensè Martio.

Locus &
Tempus.

* 2. *Pequea sive Pekia secunda* Pison. J. de Lact.

Folio est glabro, magno, uno nervo recto & rarioribus venis obliquis prædito. Fructum fert Aurantio malo majorem, cortice crasso, duro, fulvo, cinereisque maculis variegato, quo melleus quidam liquor continetur, dulcedine sua certans cum Saccharo, cui nuclei multi sunt permixti, qui exiccato liquore Pomi strepitum edunt, ut capita Papaverum. Ab omnibus passim Barbaris peregrinantibus fructus ob dulcedinem gratam expetitus est: Europæis tantùm pro pectoris morbis in usu habitus.

C A P. XI.

Pomifera Brasiliensis fructu corticofo ovali, monoppyreno. Pitoma Brasiliensibus Marcgrav.

Marcgrav.

Arbor grandis est & ramosa, cortice gryseo, coryli nostratis cortici haud absimili. *Folia* inæqualis magnitudinis, à tribus, ad octo digitos longa, pediculis brevibus insident, & bina sibi opponuntur, quemadmodum & ramuli, hic illic tamen folium solitarium invenitur: sunt autem oblonga, anteriùs acuminata, auris Afininæ figurâ, supernè latè viridia ut *Caju* folia, inferiùs paululum pallida. Ad foliorum exortum duo ramuli enascuntur oppositi [interdum unicus] tres, quatuor vel quinque digitos longi, spicæ modo in totum numerosis vestiti *stoculis*, quorum quilibet suo insidet pediculo brevi, parvulus, in quatuor crenas sectus, *stamina* novem, semidigitum longa, erecta, crocei coloris, apicibus tenuibus rubicundis, continet. Pediculus floris coloris est melini, flos ipse ejusdem cum pauxillo rubro mixti. *Fructum* fert unumquemque suo pediculo innitentem, ellipticæ figuræ, umbilico autem instar puncti eminente: exteriùs coloris est obscurè flavescentis, cortice carneo, solido quidem, sed fragili ferè, majoris crassitie quàm cortex est Castaneæ, sub quo latet pulpa, pauca, albicans, gelatinæ consistens, saporis acidi grati & adstringentis, quæ sponte à cortice fracto se separat & comeditur. Continet denique in medio sui

Bbbbbb 2

nucleum

nucleum magnitudine Castaneæ, ellipticæ figuræ, cuticulâ tectum flavescens; ipse autem incarnatus est coloris, pulpa albicante, & facili in duas partes æquales divisibilis; sapore est amaro & adstringente, minimèque edulis.

C A P. XII.

Cumbulu H. M. P. 1. F. 41. p. 75. *Nux Malabarica unctuosâ flore cucullato.* D. Syen. *An Adhatoda Zeylanensium* Herman? *Append. H. L.*

H. M.

Arbor est procera, ramis ex medio caudice in altum, minus verò in latum diffusis, nascens in arenosis. *Radix* cortice albicante, crasso, molli ac subamaro tecta, ligno albicante, fibras longas emittit. *Caudex* ambitu unius hominis amplexum excedit, cortice crassulo, molli, albicante obductus, intus albicans, odorem calcis æmulum fundens. *Rami* nodulis distincti, cinerei, furculi teneriores virides. *Folia* longis & crassolis pediculis nixa, conjugatim bina, alterno ordine è nodulis egrediuntur, spithamam & duos tréve insuper pollices longa, palmos duos lata, ad petiolum maxima latitudine, indèque sensim contracta in cuspidem oblongam desinunt: (cùm minora formæ rotundioris sunt & minus oblonga) tomentosa lanugine obita, maximè in averfa parte, supernè virore saturo & nonnihil nitente, subtus dilutiora, sapore amaro, odore nullo. *Costæ & nervi* foliorum in averfa solum parte eminent, & à margine reflexi arcuatis multiplicibus ductibus in se invicem incurrun; reliquam nervorum discursus per folia descriptionem vide. *Flores* in summis furculis plures simul brevissimis pediculis proveniunt, flavi, cucullorum formâ, laciniis quinque rotundiolis, crassolis, quarum una majuscula est & latior ac cæteris longius propendens, quatuor reliquæ extrorsum reflexæ, incisi, supernè quàm parte inferiori latiores, coloris interiùs flavo-clari, exteriùs, ubi tenuiter pilosi sunt, flavo-fusci, odore nonnihil debili & non injucundo. *Stamina* quatuor flavo-albicantia ac nonnihil inflexa versùs majorem laciniam, apicibus grandiusculis subflavis dotata, ac inferiori cuculli parte interiùs inserta. *Stylus* flavo-albicans, superiùs bifurcatus viridi capitulo, quod rudimentum fructus est, insidet. *Calyx* brevibus in oris est cuspidibus, arctè flores includens. *Fructus*, calycibus primùm in totum & arctè excepti, oblongo-rotundi sunt, parte superiori crassiores, hinc indè tuberculis exturgentes, carne intus succulentâ, flavâ, subdulci & amarâ, cujus humor expressus unctuosus flavo intenso ac rufescente colore manus tingit, cortice crasso, primùm virides dein flavo-diluti, odoris quoque debilis non injucundi. In medio continetur unum officulum, albicans, oblongum, durum, glabrum, pyriforme, ac acutis tuberculis hinc indè eminent, parum nuclei in se continens.

Bis in anno fert flores.

Vires;

Radix in decocto data addito pauxillo *Oryzæ* prodest in febre symptomata comitante arthritin. Eadem data in lacte acido vel in oleo *Sirbelim* proficua est in flatibus & dolore thoracis. Ejusdem cortex contritus & in aqua decoctus juvat in febre frigida; per tostonem in pulverem redactus servit in podagra, facta perunctione partis affectæ. In lacte acido datus intestinorum sedat tormina, ad quod etiam confert succus foliorum epotus.

Locus.

Hanc plantam observavit *D. Tancredus Robinson* simul cum aliis novis & rarissimis plantis cultam ab ingeniosissimo Hortulano *D. Georgio London* in Horto Reverendissimi Episcopi Londinensis *D. H. Compton* Præsulis nunquam satis laudandi; & ad nos scripsit hanc Arborem Malabaricam esse *Adhatoda Zeylanensium Herman*.

C A P. XIII.

Cowondi H. M. P. 4. T. 50. p. 103. *Arbor Indica fructu rotundo, cortice molli nucleum unicum nudum glandi similem continente.*

H. M.

Arbor est procera, caudice crasso, denso, albicante, cortice obducto nigricante, scabro ac aspero, ramulisque plurimis intus fungosis donato. *Radix* albicans, cinereo cortice tecta, acris, graveolens. *Folia* geminata, ordine parallelo circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, in ambitu leviter crenata, crassa, densa, glabra, splendentia, supernè viridia, infernè subviridia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus; sapor astringens; odor nullus. *Flores* exigui, viridi-flavescentes, vitis viniferæ flosculis haud absimiles ad foliorum exortum circa ramulos proveniunt copiosi, hoc est, terni, quaterni aut plures simul ferè congesti, quinque subrotundis foliolis constantes, numerosis staminibus medium occupantibus, inodori, saporis adstringentis. Floribus pari fertilitate fructus succedunt rotundi, purpurei, crasso, carnosio, molli, intusque croceo cortice cincti, Glandi similem nucleum intus continentes, qui rusâ pelliculâ tectus, odoris ingrati, saporisque astringentis est.

Locus & Tempus.

Vires.

Nascitur locis montanis ac petrosis circa *Paracaro*; semper viret; singulis annis maturos fert fructus, Decembri, viz. & Januario mensibus, diùque frugifera manet.

Succus è foliis hujus arboris expressus & cum sero lactis calidè exhibitus diarrhœæ & dysentericæ medetur: idem præstant nuclei fructuum quoque modo sumpti.

C A P. XIV.

Arbor Indica Mamei dicta C. B. Mamay arbor J. B. Park. The Mammee, Momin, or Coddyp-tre.

Variant in hujus arboris descriptione historici Indici. Gomara arbor est formosa, simili modo virens uti Juglans, altâ latâque coma, sed quæ in pyramidem aliquantulum desinat, Cupressi modo. *Folium* longius quàm latum: materies ligni fungosa: *fructus* rotundus & magnus [in insulis, in continenti longus & crassior & gustu jucundiore. Benzô] carne Malum Cotoneum referens, sed sapore Perfici duracini: huic insunt terna quaternaque ossa, interdum plura, simul juncta, valdè amara.

Oviedo Arborem speciosissimam esse scribit, magnæ Nucis Juglandis proceritate, *foliis* paribus aut majoribus, crassioribus, altera parte viridioribus, palmum longis & ad proportionem latis.

Hujus *fructus* est omnium qui in insula Hispaniola proveniunt gustui suavissimus, quandoque perfectè, quandoque imperfectè rotundus, pugnos duos magnitudine æquans, aliquando minor; cortice contegitur fulvo, modicè aspero, Pyrorum sylvestrium ritu nisi durior crassiorque esset. Sunt qui unum, alii duos trève concludunt nucleos, in Pomi medio, interstitiis distinctos, acinorum ritu membranula tenui opertos, delibratæ castaneæ colore, quorum pulpam si secueris judicabis castaneæ, præterquam sapore similem, sed interior acinus fellis est amaritudine, delicatâ tuniculâ contextus; quam inter & priorem illam membranulam caro sive pulpa intercedit ferè fulva, Perfici Duracini gustu, aut meliore, non tamen tam succulenta est, neque tam odora. Pulpæ isti digitalis est crassitudo in majoribus, minor in minoribus pomis. Scaliger negat intra nucleum seu medullam alteram medullam latitare amarissimam; se enim in nucleo dissecto nihil tale observare potuisse: Verùm Oviedo potius credendum. Hughesius noster neque truncum, neque ramos, sed præcipuè ramos, hujus arboris admodum solidos esse, sed teneros, spongiosos & discindi faciles, scribit.

E ramis autem incisis destillat liquor pellucidus copiosus, quem consensa arbore, & ramo aliquo vulnerato, cucurbitâ appensâ indigena excipiunt. Nôrunt illi ramum ita incidere, ut vulnus iterum claudere & obturare possint, adeoque impedire nè liquor effluat: internoctu ergò vulnus apertum relinquunt, interdium illud obturant, alias enim si interdium permitterent extillare, solarium radorum vis adeò copiosè succum evocaret, ut arbor nimis exhausta mori periclitaretur: quinetiam liquor interdium emanans mentis salubris habetur, utpote cruda & inconcocta.

Liquorem hunc Vinum Mammeyanum [*Momin or Coddyp-Wine*] vocant: parè autem illi *Vires*. Iud bibendum est, nec plus uno cyatho una vice. Est enim diureticum insignis, facilè penetrat & incidit, calculo præcavendo & dissolvendo efficax. Mirum alios nullam hujus vini mentionem facere.

E carne seu pulpa hujus arboris optimam efficiunt conservam.

Dutum est generum, alterum fructu majore cujus officulum falso Avellana Indicæ titulo à * Clusio * *Annot. in depingitur & describitur.* Occurrit etiam elegans ejus & accurata icon in museo Calcolariano: *Garcia lib. 1. Hujus descriptionem inferius inter fructus dabimus.* Alterum fructu minore, cujus officulum describit Clusius Avellana Indicæ minoris nomine erroneo. *cap. 26.*

SECTIO QUARTA.

Arbores Cucurbitiferae.

Arbores Cucurbitiferas voco quæ fructus præferunt Cucurbitis aut Melonibus similes, cortice per maturitatem duro cinctos, quorum plerique pulpam intus mollem, humidam, semina ambientem continent: quibus ob similitudinem in reliquis unum vel alterum fructu sicco subjungimus.

C A P. I.

Cucurbitifera trifolia Indica fructus pulpâ Cydonii æmula. Cydonia exotica C. B. Corvalam * H. M. * P. 3. T. 37. An Malum Cydonium Indicum Bontii? Beli seu Serifele Bengalensium, Cydonia eorundem Garcia J. B.

H. M.

Arbor est procerâ, caudice ex albo flavescente, variegato, crasso, præduro, multisque ramis donato, qui cortice crasso, lignoso obducti, ac spinis oblongis aculeatis muniti sunt. Rami autem vetustiores spadicco-fusci, teneriores ab una parte virides, ab altera, qua radiis Solaribus exponuntur, rubicundi, uti & ipsorum spinæ. *Radix* fibrata, albicans, ac rufo cortice testâ, odoris gravis, saporis dulcis, deinde amariusculi. *Folia* terna simul ex eodem pediculo nascentia, oblongo-rotunda, in ambitu crenata, nitentia, suaveolentia, austera, manibus confrieta unctuosâ. *Flores* suaveolentes sex, septemve uni pediculo inhaerent, atque è calyce viridi in lacinias secto prodeunt, & quinque oblongo-rotundis, crassis, reflexis, exterius viridibus,

Bbbbbb 3

inte-

interius albo viridibus constant foliis, multis in medio subviridibus *staminibus*, viridibus apicibus donatis, præditi, inter quæ *stylus* prodit oblongus, crassus, surrectus, qui ipsius fructus rudimentum est. *Fructus* mala rotunda externâ formâ referunt, quos tegit subviridis, tenuis cortex, cui subiectus alter prædurus, lignosus, & pane ossæus, carnem continens viscosam, subflavam, humidam, saporis acidodulcis, intra quem *semina* plana, oblonga, alba, gummoso pellucido succo intus turgentia, recondita sunt.

Locus.

Nascitur in Malabar inque insula *Zeilan*. Seminibus lata sexto vel septimo demum anno fructus fert; quos tamen singulis annis Decembri & Januario mensibus maturos exhibet; ac integrum seculum frugifera manet.

Vires & Usus.

Fructus teneri saccharo vel aceto condiuntur, maturiores verò in deliciis comeduntur: immaturi diarrhæam ac dysenteriam sistunt.

Ex arboris cortice & radicalis cum aqua communi decoctum paratur, quod melancholiam hypochondriacam, cordis palpitationem & lipothymiam sanat. Ex cortice pulverisato & cum Melle mixto Electuarium conficitur, quod manè sumptum alimentorum in ventriculo fermentationem promovet, capitis dolorem ac vertiginem tollit. Foliorum decoctum asthmați medetur. Ex floribus aqua destillatur Cardiaca & Alexipharmaca.

Solent Guzaratenfès medici (ut scribit Garcias) uti hoc fructu tenero adhuc & immaturo, aceto vel saccharo condito in inveteratis alvi profusibus sistendis. Quocunq; autem modo præparati in dysenteria profliganda magno cum successu exhiberi solent. Plura videlicet apud Garciam.

C A P. II.

* P. 3. T. 41.
P. 45.

Pomifera Indica simfforia Janipaba dicta. An Panitsjica Mavam Malabarensibus * H. M? *Janipaba Brasiliensibus* Pison. & Marcgr. *Genipat Park. Pomo similis Brasiliiana* C. B. *Junipapeyva Brasilianorum, nucum foliis, sive Genipat* J. B. *Junipa* Rochefort.

H. M.

Arbor est procerâ, altitudine 80, crassitie quindecim pedes non raro superans, multisque ramis donata: Lignum prædurum, albicans, nigricante austerique saporis cortice obductum. *Radix* iridem albicans, nigricante cortice tæta, & fibris suis latè per terram diffusâ. *Folia* oblongo-rotunda, glabra, densa, nitentia, crassis, brevibus, viridi-flavis petiolis, rubicunda proveniunt, quæ tamen postea supernè atro-iridia, infernè subviridia evadunt; odoris & saporis sylvestris ac ingrati [Marcgravius folia *Janipaba* linguæ bubulæ figurâ esse scribit, sed in utraq; parte fastigiata, pedem aut sesquipedem longa, superius splendens ac dilutè virentia, inferius saturatius & non splendens] A pediculo ad apicem folii nervus decurrit conspicuus, rotundus, viridi-albicans, infernè eninens, è quo plurimi exoriuntur nervuli, contortuplicati, exigui. *Flores* vel candidi, vel albo-flavescentes, brevi pediculo extremis furculis multi simul juncti insident, atque è calyce viridi-flavescente prodeunt: constant ii unico folio, sed in quinq; profundas lacinias divisio, sic ut plura videantur, numerosis fibris pallidis erectis mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus. Odor suavissimus & aromaticus, necnon è longinquo nares feriens. *Fructus*, qui etiam plures simul floribus succedunt, ac calyce viridi, grandinulo excipiuntur, exactè rotundi sunt, & pilarum obtinent magnitudinem, in vertice umbilico præditi, & cortice primùm viridi, deinde rubro, villosa seu lanuginosa, tandem verò glabro & cinereo cincti, carne intus albicante, subviridi, & aquosa seu potius glutinosa, saporisque valdè acidi primùm, deinde acido-dulcis referti; intra quam octo aut decem *semina* rubicunda, plana, oblongo-rotunda, fructuum *Cacao* æmula, ac utriculis inclusa in orbem locantur, eaq; glutinosâ fructus pulpâ artificiosè obducta cernuntur. At verò immaturi cum hi fructus sint humore glutinoso, gummoso & aqueo-pellucido ita abundant, ut cortice pluribus foraminulis pertusis guttatim exsudet, qui radiis solaribus in substantiam spissorem concrefcens, ipsum fructum gummi instar oblinat: fructus autem cum indies maturefcunt, viscositas hæc, ut & humor ipse minuitur, donec tandem modico ac grato succo repleti, esui apti evadant.

Locus & Tempus.

Nascitur ubique in Malabar: quovis anni tempore fructus fert, quamquam Aprili & Octobri mensibus plurimum floret, atque à septimo circiter sætionis anno ad centesimum & ultra frugifera est.

Vires & Usus.

Arboris hujus folia tenella cum aqua trita (quam medicaminis formam pleriq; Asiatici pro more habent) ac potui data, vel etiam succus è fructibus tenerioribus expressus, egregium est ad aphthas & linguæ fissuras remedium, si ore contineatur. Idem succus oculis instillatus ophthalmiæ conducit. Arboris cortex in pulverem redactus, ac cum Oryzæ infuso, & expresso è matura nuce Indica lacteo succo mixtus, atque febricitantibus exhibitus, æstus potenter extinguit: insuper decoctum ex hoc cortice paratur, cui mel admiscetur, idque assumptum ventris tormina sedat. E seminibus oleum exprimitur, quod cum zinzibere & semine Camini sumptum hydropicis succurrit, insuper alvi cruciatus lenit, eandemq; evacuat. Fructus verò maturiores cum inclusis feminibus seu nucleis ab indigenis comeduntur. Succus deniq; glutinosus, gummosus, pellucidus, qui è fructibus haud maturis exprimitur, radiis Solaribus concrefcens ac rufescens, seu ex rufo nigricans, & velut virefcens, optimum evadit gluten, quo ad quæcunq; arcuissimè conjungenda utuntur incolæ: quemadmodum Judæi & Lusitani in compingendis libris solo hoc glutine utuntur, quique ob id credendi nunquam obnoxii sunt, &c.

Janipaba.

Immaturus fructus [Janipaba] concisus & cuti affricatus tingit colore ex nigro subcærulescente; quæ nullo modo elui potest, sed post octo aut novem dies sponte evanescit. Lignum seu ramus decerpis eodem modo tingit. Barbari in sympofis suis, & ad bellum ituri solent se hoc liquore inficere ut terribiores hostibus videantur. Mirum Horti Malabarici auctores nullam hujus qualitatis & usum mentionem facere, si modò eadem sit arbor *Panitsjica-mavam* & *Janipaba*, cum omnes qui de *Janipaba* scripserunt ejus meminerint, Clusius, Thevetus, Leriis, Pilo, Marcgravius, Hernandez, Rochefortius.

chefortius. Ego cognatam potius quam eandem judico: quocirca Janipabæ historiam è G. Pisonis Hist. nat. & medic. Ind. mutuatam subijciam.

Una ex procerioribus Brasiliæ arboribus est *Janipaba*: quæ figurâ convenit cum Fago. Corticem habet griseum seu canum; lignum fragile & medullosum. Rami foliis vestiti oblongis, linguæ bubulæ figurâ, sed in utraque parte fastigiatis, septem, octo, vel novem juxta se dispositis, unum aut sesquipedem longis, superius splendentibus ac dilute virentibus, inferius saturate viridibus, quæ singulis annis, mense imprimis Decembri, decidunt, non omnia quidem simul, sed pars illorum diverso tempore: Mox nova prioribus multò laxiora & majora acquirit, idque singulis mensibus.

Florem gignit exiguum mense Martio & Aprili, cæterum Narcisso haud multum dissimilem, qui odorem Caryophylli Carthusianorum æmulatur; coloris albi cum unguibus interioribus flavis; in medio floris stamen crassiusculum flavum habens ac insuper inter duo folia floris corniculum pallidum, è medio floris prodiens, deorsum incurvatum.

Fructus illius magnitudinem habet Mali Auraci, vel majorem, rotundus, * cortice tenui, lento, cinereo, sub quo primum continet carnem solidam, lentam, succulentam, flavescentem, saporis acidi & refrigerantis, odoris grati. In medio autem fructus est cavitas repleta feminibus molliori pulpa circumdatis, eisdem cum reliqua carne saporis. Seminis grana sunt compressa & suborbiculata, ferè ut *Mangaiba*, quæ unâ comeduntur. Immatura poma viridia sunt, mox matura, Mespilorum instar, putrescunt, atque esui apta fiunt. Cruda non cocta appetuntur, Saccharata & condita lautiora sunt. Contra fluxum ventris feliciter exhibentur. Ardores palati & stomachi compescunt, saniores & agris solatio sunt, nisi quòd fortioris sint odoris, caput afficientis. Immatura poma trita, & in captaflaminatis formam redacta, ulceribus malignis & clavis luis Venereæ imponuntur. Vinum quod eas illis exprimitur in eisdem usus reservatur, sed vetus redditum calidius existit, minùque adstringens. Ex pomo nondum maturo vi ignis liquorem extrahunt * indigenæ, quo adversus eadem mala utuntur.

Rochefortius narrat Fructus hosce inter decidendum strepitum edere bombardæ non absimilem; quòd indè accidere ait; quòd spiritus quidam seu flatus intra pelliculas semina involventes inclusi, casu illo commoti vesiculis diruptis cum impetu egrediantur.

Fructus hujus tinctura saponè elui nequit, verum intra dies novem aut decem sponte evanescit. Cum poma decidunt non aves tantum sed etiam porci qui illa comedunt, carnes atque etiam adipès colore violaceo tinctas obtinent.

Clusius Exot. lib. 2. cap. 7. duos describit fructus Janipabæ similes.

Prior orbicularis erat pæne figurâ, è Brasilia allatus; formâ non valdè dissimilis *Junipappæ* Brasilianorum, teneriore tamen cortice præditus, & superna parte planus, atque quodammodo in tenerum umbilicum desinens, continebat autem interna parte multa semina rugosa, Staphisagriæ feminibus non dissimilia, nucleum continentia in binas partes divisum. Pediculus cui inhærebat triuncialis longitudinis erat.

Alter, etiam ex Brasilia allatus, pæne ovali erat figurâ, instar Mali Citrii sive Limonis, superna tamen parte magis mucronata, tres uncias longus, ejus ambitus sex unciarum erat, duro lento tamen cortice præditus: intus verò pulpa nigra continebatur, quæ propter vetustatem in pollinem profusus resoluta erat. Cæterum hunc fructum lectum fuisse arbitratur Clusius antequam maturitatem adeptus esset, quandoquidem rugoso erat cortice & plerisque locis velut in lacunas contracto.

C A P. III.

- I. *Arbor cucurbitifera Americana folio subrotundo. Cuiete* Marcgrav. & Pison. vulgè corruptè *Cochine. Higuero* Oviedi J. B. Park. *Arbor Indica fructu Cucurbitæ formâ & sapore* C. B. *The Calabash-tree.*

Marcgr.

ARbor cortice griseo, ut Sambucus, contortè nascitur, longos habens ramos, & in iis folia frondatim & alternatim posita; nimirum rami habent alternatim tubercula digiti intervallo, & ad quodlibet sex, septem aut octo folia, arctè sibi opposita, semipedem plus minus longa, planè angusta versus exortum, versus extremitatem verò sensim ampliantur, sesquidigitum lata ubi latissima, in acumen quoddam obtusum desinentia, supernè saturate viridia & splendentia, inferne dilutiora, nervo conspicuo & venis transversis prædita. Non solum in ramis sed & in caudice passim proveniunt duo, tres vel quatuor flores juxta se positi, in pediculis digitorum ferè longis, ipsi quoque duos & semis digitos longi, figurâ pæne Lili, quinq; incisuris in quinq; acuminata folia dehiscens, coloris ex albo & viridi mixti, & secundum longitudinem valdè elegantibus nervis, ac hinc indè venulis dilute purpureis variegati; in medio autem quinq; stamina ejusdem extant coloris, quorum quòdque corpus in summitate habet flavescens, & lineolis nigris variegatum, quintum & medium stamen [stylus] figuram habet auriscalpii; huic autem flos infidet & detrahi potest, ut assum carnis frustum de veru: odoris flos est nauseabundi.

Post florem sequitur fructus, variæ magnitudinis & figuræ, vel ovi Struthionis, vel rotundus & magnitudine capitis humani, vel oblongus, initio viridis, per maturitatem niger ac durus, intus continens semina Cucurbitæ modo, fusca seu obscure brunna, magnitudine seminum Cucumeris, ac nucleo flavescente; exterius autem quasi fascia simplici semen convolutum videtur. Immaturus fructus pulpam albam succulentam continet, odoris ferè ut Nasturtium, sed cui dulcedo quædam est admixta; per totam denique pulpam non in medio tantum ut in Cucurbita, semina illa dispersa sunt, quæ per maturitatem fusca fiunt.

Saccharo immaturus fructus conditur, & in febribus usurpatur: maturis utuntur incolæ patinarum, poculorum & lagenarum modo. Præparatur hoc modo.

Maturus

Maturus fructus aquæ calefactæ immergitur, & plenè coquitur: hinc inciso foramine ligno duro excavandus est; Sin secare in patinas aut alias figuras illas velis, funiculo crassiore sectionem quam proposuisti circumliga cocto fructui, & malleo ligneo pulsa funiculum, sic sponte secabitur; cultro si rem tentes operam ludés.

Arbor hæc certis anni temporibus omnia folia amittit, biduo autem post iterum foliis onusta renititur. Per ramos incisos, & terræ implantatos facilè propagatur.

Locus.

Familiarissima est arbor omnibus insulis Americæ, & pæne toti continenti, & sub nomine *Higuero* Oviedo describitur.

Pulpa fructus matura non est edulis, sed ad placandos capitis dolores, præsertim ex fervore Solis natos, insigne remedium: Si convenienter temporibus & fronti formâ cataplasmatîs applicetur.

Arborem hanc *Calebassier* titulo sic describit Rochefortius in Historia insularum Antillarum. Altitudine, magnitudine & formâ Mali vulgaris majoris crescit, ramis crebris; quibus *folia* oblonga, angusta, glabra, obscurè viridia, per extremum subrotunda agminatim adnexa.

Flores colore sunt canescente (griseum vocat) cum viridi mixto, maculis nigris, aut interdum violaceis guttati, quibus succedunt *Poma*, brevibus pediculis nixa, magnitudine & figurâ adedè varia, ut difficulter invenias in eadem arbore bina paria & similia. Hoc habent commune omnia, quòd cortice integantur duro, lignoso, eâ crassitudine & soliditate, ut pro vasis [lagenulis, calycibus, scyphis, cochlearibus] interserviant. Materiâ intus replentur fungosa, per maturitatem violacei coloris, cui intermiscuntur granula aliquot dura, alba, quæ tardè maturescunt: quin & liquorem quandam continent, odore vini æmulum, at sapore non perinde grato, quem tamen Indi bibunt. Fructus hi seu poma initio viridia sunt & mollia; adultis cortex seu crusta exterior Cucurbitæ modo indurefcit. Cuticulâ viridi derasâ cortex interior albus; unde si stylo ferreo per cuticulam adactò aliquid fructui inscribas insculpsæ, exsiccato eo pulchram & elegantem speciem sculptura exhibet. Fructu maturo pellicula exterior è viridi leucophæa evadit, magnitudine varia sunt (ut diximus) hæc poma, à parvæ pilæ ad Melonis maximi molem; ut eorum nonnulla; medulla omni & pulpa interiore per foramen in extremitate parvum extracta, quatuor aquæ sextarios [duas quartas Anglicas] capiant: quòdque ad figuram atinet, alia oblonga sunt, alia rotunda, alia ovalia.

Locus.

In sylvis copiosè inveniuntur hæc arbores, suntque per totum annum fructifera, pomis aliis recens natis, aliis adolescentibus, aliis maturis, aliis *imperfectis* simul onusta.

Indi fructus hosce expoliunt, variis coloribus pingunt, aut etiam figuris perbellè insculpunt, ex iisque omnis generis vasa efficiunt, pyxides, lagenulas, calyces, patellas, cymbia, cochlearia, &c.

Chirof Theveti foliorum respectu ad hanc arborem accedit: at fructus videtur esse Papaya. Est enim (inquit) is magno Meloni par, suavissimus & cum manditur Mannæ modo in ore liquefcens, femina intus continens qualiâ in Cucumere nostro reperiuntur, cortice cum maturat croceo, folio arboris eximie viridi, exquisitè rotundo, aureo nummo Gallico pari. In insula *Zipanga* provenit: vide supra in capite 7. libri 24. p. 1372.

Hujus feminibus Canibales filum trajiciunt, cruribus alligant, & pro tintinnabulis utuntur.

Higuero Oviedi, cujus descriptionem dedi loco jam citato, huc referendam censeo, arborèmq; à *Mammoera* toto genere diversam existimo.

2. *Arbor cucurbitifera folio longo mucronato seu Laurino. Arbor folio Lauri, fructu Cucurbitæ ex Guinea* J. B. *Laurifolia Guinensis* C. B. *Arbor peregrina ex Guinea* Clus. ex l. 1. c. 9. 2. an à præcedente diversa, & *Laurifolia Americana pomis capitis magnitudine* C. B.

Juglandis arboris magnitudinem æquare, nec dissimili cortice testam esse ferunt: folia Laurinis habere similia, ad quorum exortum fructus in ramis nasceretur: Erat quem Clusio misit Gareus, magni mali instar, & orbicularis pæne formæ. Nam ductâ à pediculo per longitudinem fructus mensurâ ad alteram partem pediculo proximam, decem unciarum fuisse repertum est; quam ea quæ fructum per medium transversum ambiebat vix superabat. Levis erat pro sua magnitudine, & crasso satisque firmo cortice præditus, foris lævi & splendente, ex flavo spadiceo coloris, interdum etiam nigris maculis consperso, interna autem pate, fuliginosi, & nihil continens præter nigrum quandam pulverem.

Proximè ad hanc accedit, ut ego eandem suspicer, *Cboyne* Americana Theveti & Lerii, fructum ferens magnitudine mediocri Citrulli [capitis infantis Lerii] formâ ovi Struthio-cameli, non edulem, cortice duro, quem perforant, & faciunt ex iis instrumentum iis *Maraka* dictum & pateras ad potandum. Arbor ipsa folio Lauri est. Idem suadet nomen vulgare corruptum præcedentis speciei quod occurrit apud Pisonem, nimirum *Cochine*, non multum diversum à *Cboyne*. Hujus descriptionem superius dedimus pag. 1372. lib. 24. cap. 7. Hujus etiam arboris, aut præcedentis potiùs speciei, fructum esse suspicor *Lagenulas Americanas* Clus. exot. lib. 2. cap. 8. descriptas, formâ pæne orbiculari, duro, lævi, spadiceo coloris cortice præditas, extima parte funiculo trajectos & quodammodo connexos. Hæc fortè sunt quarum meminit Americus Vesputius in Navigat. 2. quas viri de collo suspendunt, quarum una herbâ plena est quam mandunt, altera farinâ quam baculo madefacto herbâ aspergunt.

Harum Arborum cucurbitiferarum mentionem fecimus inter Meloniferas & Papaas.

CAP. IV.

Macocqwer Virginienſium fortè * Cluſ. J. B. *Fructus orbicularis, granis cordis effigie* C. B.

* *Exot. l. 2. c. 2.*

Orbiculari proſus formâ erat, quatuor unciarum diametro, cortice duro præditus, foris lævi & ſubfulco, internè nigrâ membranâ inducto, per quam ſparſæ quædam fibræ à pediculo ad ſummum; continebat verò pulpam nigram, (quia non recens ſed ſiccus & vetuſtus) acidique & quodammodo falſi ſaporis, in qua plurima grana involuta, ſubfulci coloris, plana, & cordis (ut vulgo pingitur) formam referentia, medulla albicante prædita.

Cluſius facile ſibi perſuaderi ſiverit, hunc fructum illum eſſe quem Virginienſes Macocqwer appellant, & (magno aliquo periculo liberati, vel bello deſuncti, in latitiâ ignum ſtructo igni affidentes) pulpa ſeminibûſq, exemptis, implent lapillis aut craſſioribus quibuſdam granis, ut majorem ſtrepitum agitatus & commotus edat, bacillôque aptantes manu tenent, perinde ac Braſiliani ſuum *Tamaraca*.

Ego potius *Macocqwer* Peponis ſpeciem eſſe exiſtimo nam Macock Virginienſibus Peponem denotat, & * C. Bauhinus ex deſcriptione Virginia: habet, *Macocqwer* peponibus, melonibus & cucurbitis valdè ſimilem eſſe, cujus unum genus menſtruo, alterum bimeſtri ſpatio matureſcit. Fructus autem deſcriptus à Peponibus valde diverſus eſt.

* *Pim. p. 3 ij.*

Idem Cluſius fructum hunc non valde diſſimilem videri ſcribit *Higuero* tetraſyllabo Ferd. Oviedi, quod ego non invitus conceſſerim: nam à Junipappeuwya, quacum J. Bauhinus conferendam proponit, diverſam puto.

CAP. V.

Arbores duæ cucurbitifera imperſectè deſcriptæ.

1. *Arbor fructum Melonis facie proferens* J. B.

Cellâ eſt hæc arbor in inſula S. Maria: Indicæ proveniens, ex qua creſcunt fructus Melonis facie, cortice duro atq, lignoſo, plurima intus continentes grana, viſcida, lata, alvum cientia. *Linſchor*, ex brevi hac deſcriptione an hæc arbor eadem ſit alicui Cucurbitiferis deſcriptis, an diverſa colligi nequit.

2. *Arbor Cucurbitifera Tabacenſium* * De Lact.

* *Ind. Occid. l. 17. c. 28.*

Folia ejus longiſſima ſunt, ſed anguſtiora & obtuſa. Fructus trunco & majoribus ramis innafcuntur, grandes cucurbitarum inſtar, & qui ſape duas ſtopas & dimidium, ut Hollandi loquuntur, capiunt. Cortice teguntur non quidem craſſo ſed duriffimo & penè ligneo, qui pulpam ſpongioſam optimi ſaporis tegit. Singulis prope anni menſibus funditur.

Locis modice humidis naſcitur.

Succus dicitur alvum & ſanguinis proſtuvia ſiſtere.

An & quantum hæc à ſupra deſcriptis differat conſiderandum.

Locus,
Vires.

CAP. VI.

Juracatia Braſilienſibus Marcgrav. Piſo. *Arbor peponifera Braſilienſis ſpiñoſa, fructu Mamao ſimili, ramoſa.*

Marcgr.

Arbor eſt alta, recta, *caudice* inferiùs craſſo, qui verſus ſaſtigiũ magis magiſque attenuatur, cortice grifeo, ligno molli & lacteſcente. *Caudex* autem & rami armantur ſpinis brevibus, craſſiuſculis, duris. Et ramos quidem in orbem projicit, ſed inordinatè, ſuperiorèſq, inferioribus breviores, neq, ramuli magis ordinati, in quibus *folia* in frondes congeſta, *Mandûbæ* modo, figurâ & magnitudine, ſuperiùs ſplendide viridia, inferiùs incaneſcentia, quinque, ſeptem, vel novem in ſtellæ modum ſibi appoſita. Florem fert & fructum ut *Mammao* mas vel *Pinogvacu*, petiolo longo dependentem, tres digitos longum, craſſitie duplici pollicis humani, ſtriis haud profundis ſecundum longitudinem, vel quaſi lineis ſolum notatum, coloris exterius & interius crocei, ut *Mammao*, ſaporis ejuſmodi ſubſtantia, & ſimili modo granis refertum, magnitudine & figurâ grani Hordei, & carne haud maniſeſti: immaturus adhuc lacteſcit ac vellicat linguam, maturus autem ſponte decidit & comeditur crudus atq, coctus.

Folia amittit ſingulis annis, & menſe Martio nova protrudit, hinc floret & fructum fert qui ſine *Tempus*. Aprilis & Maio maturatur.

Fœmina dicta per omnia minor eſt mare, aliàs ſimilis.

CAP.

C A P. VII.

* P. 1. F. 36. p.
65.Marotti * H. M. *Laurifolia Malabarica*, fructu oleo, nucleis continente D. Syen.

H. M.

† *Surculos foliaceos vocant Aurores, & ut videtur rectius, quoniam flores & fructus producant.*

Arbor est procerâ, ramis densis & opacis, latè transversim diffusis, nascens in arenosis. *Radix* ei crassa est, ramos latè spargens, cortice exterius nigricante, intus rubescente, saporis adstringentis, ligno albicante. *Caudex* quantum unus homo amplectatur, ligno albicante, cortice exterius ex viridi nigricante, sub exteriori crusta rubescente. *Rami* cinerei, teneriores villosi, ac spadicei, seu muscosi coloris. † *Folia* petiolis brevibus insident, spithamam longa, quatuor vel quinque pollices lata, oblongo-rotunda, cuspidata, circa margines denticulata, texturâ solida, crassa, plana, utrinque nitentia, supernè obscurius virentia, infernè clariora, odore nonnihil gravi. Nervorum in foliis ductus & divisuras vide apud auctores. *Flores* in superiori parte ramorum, tum è foliorum sinibus, tum ex ipso corpore exeunt, septem, octôve plus minus ad eundem exortum, petiolis curtis, tribus petalorum ordinibus compositi, petalis in singulis quinque, *interioris* serici petala minora sunt, crassa, cuspidata, villosa, spadiceo-fusca & nitentia instar veluti: *mediæ* majora, rotunda, interius cochleato-cava, subrufa, ac pilis candidis, maximè in oris, obducta; *exterioris* cuspidata, viridia, exterius viridi-muscosa: *Hæc pro calycis foliis habeo. Stamina* quinque, inferius crassifolia, viridia & pilosa, supernè tenuia & albicantia, apicibus rotundioribus albicantibus subflavis prædita, globulum viridem, qui fructus rudimentum est, complectentia. *Gemmæ* florum rotundæ sunt. *Fructus* petiolis curtis, crassis, ipsis ramis fermè duplo crassioribus appensis, pandi sunt, oblongo-rotundi, in summitate sæpè curto seu oblongo nodo eminentes, cortice exterius rufo ac muscoso & scabro, intus viridi, qui in se includit os prægrande, durum, crassum & subflavum, quod intus albè, crassiolâ & duriola carne obductum est, capacitatem in medio satis grandi, nucleis decem, undecim, plus minus, sine intersepimentis intermediis repletum; sântque nucleis primùm cortice crassifoliolo, molli, albicantis & flaviusculis pilis obfiti, formâ irregulares & angulosi, intus repleti medullâ albâ, quæ primùm liquida est & mucilaginosâ, dein cum planè maturi obrecti sunt nucamento oleo scabro, sântque tum formâ oblongo-angusto-rotundi & cuspidati intus oleosi.

Fructus ac præsertim nucleis gravis & sylvestris odoris sunt, qui in foliis est debilior.

Flores hæc arbor toto anno uberi proveniunt fert, ut & fructus copiosos.

Oleum quod ex feminibus fructuum educitur dolores sedat, scabiem & prurium tollit illitu; oculis salis humoribus infestatis confert: cum cinere mixtum vaccarum cæterorumque jumentorum apostematis commode imponitur.

Icon fructum umbilicatum repræsentat. An verò flos summo fructui innascatur non constat, quoniam contrarium ex descriptione colligitur.

Ambigit quodammodo hic fructus, ut & sequens inter Cucurbitiferas & Nuciferas.

C A P. VIII.

Cacao Ger. *Cacao* sive *Cacavate* Park. *Cacao Americæ* sive *Avellana Mexicana* J. B. *Amygdala similis Guatimalensis* C. B. *The Cato* Cre.

Quatuor hujus arboris species habentur, (nonnulli quintam addunt) magnitudine inter se differentes. Omnes locis riguis, pingui & uliginoso solo gaudent: In nova *Hispania*, *Guatimala*, *Nicaragua*, *Hispaniola*, *Cuba*, *Jamayca*, &c. tum sponte proveniunt, tum magno studio coluntur. Omnium fructus ejusdem fere sunt facultatis, minorum tamen potionibus magis inserviunt, majorum nummis atque commerciis. Omnes Solarium radiorum ardoris, nocturni frigoris & ventorum tempestatum adeo impatientes, ut spontaneæ nonnisi in vallibus umbrosis appareant, culta paulam quandam & umbrosam arborem juxta plantari requirant (*Cacao-guanambli*, sive matrem *Cacavifera* appellant,) ut à cæli injuriis ejus veluti sub umbone tutiores sint. Omnes facillè cicurari se patiuntur; Hispani certè integra ex ipsis arborea & plantant & colunt, non secus atque in Europa vineta atque oliveta. A † secundo ætatis anno fructificant, & quolibet anno bis: vindemiantur enim primùm & uberiore fructu circa Junium, iterum circa Januarium. Ab anno vigesimo devigescunt & sterilescent.

† *A septimo aut citius.*
Hughes.1. *Cacava quahuil.*

Omnium maxima, Arbor est mediocris, trunco Pruni nostratis crassitie, non tamen usque adeo procerâ, cortice glabro undique cinctâ, egregiè frondosa, ramis quaquaversum extensis Cerasum fructu cordiformi perbellè refert: eâ tamen, cum penitus adolevit, aliquanto magis in circuitu patula, & tantillo elatior est. In foliis etiam non magna est discrepantia; hujus enim pariter acuminata sunt, verùm circa margines equaliora, obscurius viridia, & Aurantia foliis similia, sed angustiora & longiora, nullo fere pediculo cauli adnata, nervo unico & recto prædita, ex quo multæ oblique venulae sursum emergunt. *Flos* ei magnus, & colore ex flavo albescentis instar Croci: quo deciduo remanent tenuia, viridia, oblonga & lanuginosa filamenta. Ex his deinde proveniunt fructus turbinati, quos *Cacavacanti* vocant, ramis & furculis, * nullo interveniente pediculo proximè adherentes. Hi cum maturuere Melonibus magnitudine, crassitie, pondere non cedunt, colorèque sunt croceo ex luteo albidis, incisuris per longum variis: nucleis viceni, sæpè triceni, qui racemè instar medio stipiti adherent, Pistacis aut Ricini majoris semini similes, paulò tamen grandiores, & pelliculâ

* *Pediculus* nique modicus. Pilo.

pelliculâ fulvâ vestiti, quâ sublatâ videntur non absimiles reni vaccino secundum incisuras quibus sunt divisi. Substantia eorum intus est tenuis, & spadicci ferè coloris, in dispartes divisa particulas, sed quæ arctè inter se hæreant, adeoque sit pinguis ut sponte humor, quantumvis sit lentus, aliquando exstillet; imò oleum ex ea abundantius quàm ex Amygdalis exprimi possit. Pulpa hæc subamari, non ingrati tamen saporis, multi nutrimenti, temperamenti subfrigidi atque humidî. Hughesius nostras fructum accuratius describit, est is initio viridis, qui prout magnitudine augetur, ita figurâ & colore variat ad perfectam usque maturitatem. Nonnulli subrotundi sunt Pomorum instar, alii oblongi Cucumerum forma, verum plerique ovati, Melonibus non absimiles; magnitudine varii, à Mali sylvestris ad Pyri maximi aut Melonis mediocris molem; ejusmodi etiam cortice duro, minùs tamen quàm in Melone crasso, testè: quo vel leviter inciso nuclei statim apparent. Præterea exterior pars fructus seu crustâ tuberculis quibusdam inæqualis est, secus quàm in Melone, vel ut ornatùs causâ à natura factis, protuberantiis iis quæ in Pomis vulgaribus non rarè cernuntur similibus, obtusis, extremi digiti magnitudine. Color fructuum pro maturitatis ratione variat, ad quam quò propius accedunt, eò colore rubente seu incarnato, ut vocant, magis sunt tincti & striati, præcipuè ex parte soli obverfa ad modum Pomorum vulgarium; unde & maturitas cognoscitur.

Nuclei *Cacao* dicti membranulis singuli singulis includuntur, gelatinam quandam lacteam includentibus, quæ in ore illico liquefit. Nucleorum numerus pro fructuum magnitudine variat, à duodenario ad tricenarium & ultra. Magnitudine sunt Amygdalarum vulgarium, non tamen adeò compressi, membranâ tenuissimâ seu cuticulâ cincti, ante maturitatem albescentes, cum plene maturere obscurius rubent; exsiccati & *Chocolatæ* conficiendæ idonei nigricant magis, & ad colorem renis bovilli accedunt, quem & incisuris suis imitantur: in primis autem hisce seu fissuris pinguis quidam & oleosus humor invenitur.

Cum fructus collegerint corticem externam (qui nullius ferè usûs est) incidunt, & nucleis exemptis abiciunt. Hos pelliculis exutos & à mucilage adhærente detentos, super storeis aut lintheaminibus expansos Soli exponunt, donec humore omni evocato perfectè exsiccantur.

Nuclei probè (ut loqui amant) curati gustu (ut diximus) subamari sunt & pingues seu oleosi, calore temperati, ut nonnullis videtur sicci & adstringentes, quod non probat Hughesius; uti nec Piso, qui substantiam *Cacao* ex crassioribus simul & tenuioribus partibus compositam tribuit. Nam in pulverem (inquit) redigitur primùm, & solâ mox, etsi frequenti tusione, pinfitur, & in massam cogitur: Quod cum fiat sine ullius rei admitione ratio arguit aliquid ei inesse tenacis & bituminosi humoris. Multa insuper eidem, quibuscum suapte naturâ immiscetur, insunt ignea, quæ necessario incidere & referare debent corporis meatu, non verò præcludere, ut quidam volunt, nisi hoc intelligatur de crudo, vel tosto, vel Saccharo condito, quo mulieres in Indiis nimium vesci amant, unde uteri, alvi & hypochondriorum obstructions incurrunt difficillimas. Verum totum hoc oritur, quòd interior ejus substantia dentium incisione non exactè comminuitur, nec perfectè commiscetur: requiritur enim artificiosa molæ versatilis contritio, atque tunc demum siquid noxiæ superfit frigiditatis aliorum calidorum commistione temperatur. Hughesius negat ullam, mulieribus Indicis ex horum usu, noxam accedere; sèque sapius esitasse crudos magno numero tum in Jamaya, tum inter navigandum, nec tamen ullum indè nocumentum sensisse affirmat. Electione tamen utendum, nec estandas mucidas, cariosas aut ullo modo corruptas seu vitiosas: verum integras, pingues, benè asseccatas & sâpidas. Asserit tamen nuces hæc quantumvis diligenter curatas exsiccatas & reconditas à marinâ tamen aurâ, inter vehendum, aerisque mutatione & humore nimio affici, situm contrahere & paulatim corrumpi, ut multâ antequam huc appulerint cariosæ, mucidæ aut aliquo modo vitiosæ inveniantur. Restat enim etiam in optimè asseccatis unctuositas quædam, quæ eas celo humidiorè ad mucorem & corruptionem disponit. Hinc massâ *Chocolatæ* quæ in America conficitur longè præstare creditur ei quæ ex nucleis huc transvectis in Angliâ paratur. Asserit autem tum Hispanos, tum etiam Anglos arborum harum magna Pomaria instituere, in quibus eo ordine eaque distantia, plantas disponunt quo nostrates Cantiani Cerasos solent in Cerasetis. Solum autem initio lavigant, & ab inutilibus herbis expurgant, quas etiam deinceps curiosè evellunt, nè arbores eis suffocentur, aut detrimentum capiant.

De Chocolata.

Chocolata Hispanis reliquisque Europæis, *Chocolatl* Mexicenisibus, accipitur vel pro Massa ipsa è nucleis *Cacao* vel Solis, vel cum aliis fructibus aut aromatis mixtis, confecta, vel pro portione inde facta. Simplicia alimentaria & aromatica quæ *Chocolatæ* compositionem ingrediuntur hæc recensent Piso & Hughesius.

1. *Atollis*, i.e. Mayzii sive Frumenti Indici farina, in aqua ad modum pultricæ soluta.
2. *Achiote* seu *Achiotl*, i.e. grana rubra fructuum *Urucu* è quibus pastillos faciunt ad tingendum utiles, quos & *Chocolatæ* admiscunt ad gratum simul saporem & colorem communicandum.
3. *Chilli* seu *Chille*, i.e. Capsicum seu Piper Indicum: quoniam valdè calidum est pauca quantitate ad orexin excitandam *Chocolatæ* admiscendum est, non tanta ut sanguinem inflammet.
4. *Mecaxochitl* Mexicanis quam sic describit Fr. Hern. volubilis est herba, binos dodrantes longa, per terram repens, folia ferens magna, pingua, obrotunda, odora & acris saporis, caules teretes, contortos, & præterquam unde pediculi oriuntur laves, per terram repentes, at circa singulos foliorum exortus radices oriuntur fibratæ, capillifere pares. Fructus Piperi longo persimilis est.

Nascitur humectis locis regionum ferventium, qualis est *Quaubnabuacensis* & *Hociacocoibensis*. Calida est & sicca, ad Piperis longi species attinens. Bibitur cum *Chocolata*, cui gratum saporem conciliat, corroborat, ventriculum calefacit, oris halitum emendat; crassos lentosque humores attenuat, adversatur venenis, iliacis & choliciis confert, urinam evocat, menstrua ac partus emortuos trahit cum *Tlilxochitl*, vivisque accelerat, obstructa referat, frigora & ex iis ortos dolores tollit, rigoribus febrium opitulatur.

Locus.
Vires.

5. *Xochimacalis* seu Flos auriculæ, *Orejuelas* Hughes. *Oregiella Clus.* ex.

Hujus

Hujus florem solum Chocolatæ immittent, [olim impiscere solebant] ad odorem & saporem suavem ei addendum.

* L.23.p.133o.

6. *Vaymillus* seu *Bamillus*, i.e. *Tilsochitl* Hernandez, de quo * alibi diximus.

7. Piper Tavalci sive *Xoconochitl* Hernandez. Piper odoratum Jamaycense nostratibus, Carpo balsamum officin. Hughefius inter simplicia Chocolatam ingredientia recenset, de quo alibi diximus.

8. His addit Pifo liquorem quandam resinofum, *πρωχενσω*, quæm Indi *Holli*, Hispani *Ulli* nominarunt, destillantem ex arbore *Holquabuyyl* dicta, seu *Chilli*, quæ stipite est lævi, &c. Hic rariùs admiscetur Chocolatæ, tunc potissimum cum Diarrhææ aut Dysenteria mederi volunt, nucleisque quatuor *Cacao* uncia unica *Holli* miscetur. Verùm *Cacao* nuclei ob pinguedinem, & gummi *Holli* ob tenacissimum gluten primum debent torreri, ne viscera obstruant & cachexias producant.

Hæc aliæque vegetabilia (inquit Pifo) Novæ Hispaniæ patria, non idcirco putavi recensenda, quod omnis potio Chocolata simul ea recipere debet, sed ut ex iis quisque sibi maximè convenientes eligat. Indi ante Hispanorum adventum simplicii *Cacao* farinâ contenta compositionibus abstinebant, sanitatis potius tuendæ solliciti, quàm palato gratificandi.

In Jamayca *Cacao* nuclei crasse contriti in panes seu massas librales aut bilibres trilibræve efformantur absque ulla mixtura. Hanc pastam antequam pro potu utuntur radula in scobem seu pulverem tenuissimum comminuunt. Atque hanc massam à mercatoribus & nautis in Angliam sæpe allatam, ex optimis esse pastis quæ Chocolatæ haberi possunt affirmat Hughefius. Nec enim convenit, inquit, ut nuclei in tenuissimas particulas comminuantur, hinc enim aeris impressioibus magis obnoxia evadit massa, & spiritus solari faciliùs evolant, relicta pasta fatua & insipida.

Varios Chocolatam parandi & componendi modos describunt Pifo & Hughefius.

1. *Cacao* nucleos probè curatos, & in Sole, vel supra lentum ignem in vase convenienti siccatos, detractis cuticulis in mortario marmoreo tundunt & comminuunt in particulas tenuissimas, pastam inde efficientes quæ vel seorsim, vel addito ovo & farinâ Mayzii tantillo in rotulos, pilas, trochiscos, aliâsve massas formari potest, vel in pyxides immitti; quæ super asseres seu tabulas æquales supposito folio aliquo aut chartâ mundâ in umbra siccanda, (in Sole liquescunt) adeoque brevi indurescit pasta, & ad hebdomadam, mensem, anni dimidium, aut etiam integrum annum pro usu quotidiano servari potest.

Si nucleos in sartagine supra ignem exsiccas cavendum tibi est nè adurantur. Nuclei non nimis tundendi sunt, nè plus æquo oleosi evadant. Panes & rotulæ Chocolatæ curiosè compingi & lævigari debent nè rimis aut fissuris hient, adeoque aere se insinuante mucidi brevi fiant, nec diu durent.

2. Nonnulli supra lapidem amplum æqualem, lævem & perpolitum commolunt nucleos in tenuissimam farinam. Supra alium deinde quem in promptu habent lapidem aut laminam ferream farinam extendunt, & supposito lento igne quantum sufficiat ad impediendum nè laminæ adhærescat, manibus subigunt & efformant in quasunque placuerit figuras, vel seorsim, vel cum tantillo *Norty*, quæ cardiaca est. Atque hæc (inquit) optima est Chocolatæ pasta, utpote simplicissima, quæque Indi olim ante Hispanorum adventum usi sunt. Tantum enim abest (ex Autoris nostri sententia) ut mixtura illa & varia ingredientia Chocolatam meliorem redderint, ut eam potius depravaverint & planè corruerint.

3. Hispani & nostrates eos imitati nucleorum *Cacao* pastæ adijcunt vel *Chille*, vel *Achiote*, vel aliud quodvis à supradictis ingredientibus, vel plura eorum simul, quæ haberi possunt, pro gustu conficientis, vel pro utentium constitutione, vel medentis scopo addita tandem sacchari q. i. Singula autem quæ massæ admiscenda sunt seorsim debent comminui & in pulverem subtilem redigi. Methodum conficiendi massam Chocolatæ compositam hanc tradit Jul. Pifo.

Cacacius cæterisque ad mixturam hanc pertinentia pinfuntur lapide quodam *Metatis* nomine dicto, ad hujusmodi usum excavato: Animadvertendum autem est 1. Ut omnia quo meliùs frangi possint ante torreantur ingredientia, præter *Achiotem*. 2. Ut diligentia adhibeatur nè adurantur nigritumque contrahant colorem, aut nimio admota calori insitam suam exhalent virtutem, amarumque acquirant saporem. Præcedunt in comminutione *Cinnamomum* & *Chille*, quæ simul cum Aniso moluntur; postremò autem loco *Cacacius* ipse, qui paulatim confringendus restat; singulis quippe vicibus quoties quid de eo molæ subijcitur circumagatur lapis ut faciliùs dissiliat, meliùsque conteratur: deinde in ahenum post *Cacacii* comminuti ingredientium pulveres injiciuntur, qui lignea quadam spatula eidem permiscuntur. Coacta in unum massa lapidi rursus subdita, cui subiectæ candentes fuerint prunæ, perquam optimè diluitur. Cavendum tamen est, nè vehementior supponatur ignis, ut butyrosus nimio calore effervescentes humor effundatur, *Achiotem* velim *Cacacio* admisceas, ut cum eo molatur, coloremque meliùs acquirat; cæteri pulveres cribro antequam confundantur secerni debent. Quòd si sufficiens facta fuerit contritio (quod videbitur cum nulla amplius putamina apparuerint) spatula massæ pars eximitur, quæ statim fundetur in orbem, atque in arculas tunc reponitur; cumque congelascit dura conficit. De modo exsiccandi arborum frondibus aut chartâ mundâ supposita eadem habet quæ supra ex Hughefio retulimus.

E nucleis *Cacao* oleum exprimi potest quemadmodum ex Amygdalis, & ad eadem utile ad quæ Amygdalinum, atque etiam efficacius.

Iidem etiam nucleis Mexicani olim aliæque nationes Americanæ pro nummis usæ sunt, atque etiamnum utuntur; eosque imitati Hispani eos pro mercibus permutant. Modus quo ex massa Chocolatæ potus paratur Gul. Pisoni duplex traditur. Primò quidem modo diluitur Chocolata cum aqua frigida, spumeisque ejus humor cuidam infunditur pollubro, id verò quod remanet igni admovetur una cum Saccharo. Hoc postquam incaluit cum spumea illa à qua sejuncta fuit iterum confunditur atque ita ebibitur. Alter autem modus vult calefieri aquam, & in vase repositam Chocolatam quantum satis est haberi, superque illam parum aquæ fundi, ac versatili dispergi mola; tunc statim atque bene diluta est reliquum calidæ cum Saccharo in eadem *Chocolata* misceri & hauriri. Si placuerit frigidam potare Chocolatam, dilues Chocolatam in aqua, molæque versatilis subsidio spu-

mam

mam elicies, quæ magis augebitur quo diutius Cacacius ipse comminuitur: effusam in æquali spumam paulum sepones; id quod remansit miscebis cum Saccharo, supraque spumam immittes, frigidamque potabis. Verum non convenit omnibus temperamentis hujusmodi potio ob nimiam frigiditatem.

Usitatissimus hujus potionis præparandi modus pro vulgo, agricolis & servis in Jamayca aliisque insulis nostræ ditionis hic est, referente Hughesio.

Rotulos vel massas Chocolatæ penitus exsiccatas & aridas (nam duas fere septimanas à prima compositione requirit, ut probe fermentetur & esui apta evadat) radula stannea in scobem subtilem deterunt quantitate sufficienti. Deinde aqua frigida clara quantâ opus est (quam in hunc usum paratam habent) panis Cassavæ dictæ æqualem aut paulo minorem quantitatem quàm sit pulveris Chocolatæ infundunt; qui in frigida facillè liquefcit & dissolvitur. Soluta Cassava aquam illam vasi idoneo infusam supra ignem suspendunt, & cum bullire incipit Chocolatam derafam infundunt, & ad horæ pæne quadrantem decoquunt, sæpe interim liquorem versando. Decoctum in pelvim aut catinum effundunt, & pauxillo Saccharo edulcoratum, cyathis hauriunt & calidum ebibunt. Atque hoc quotidianum est jentaculum servorum & operariorum, sine quo labores suos improbos & arduos tolerare nequirent.

Sunt qui pro aqua Chocolatam cum lacte temperant, aut lactis & aquæ æquis partibus. Verum melius nostro palato sapit, minisque obstruit qui paratur ex aqua simplici edulcorata, Chocolata comminuta, & ovo uno aut altero. Ova enim efficiunt ut aqua & Chocolata uniantur & in unum corpus quasi coalescunt. Alii *Atole* seu farinam Mayzii, & Cassavam contritam admiscunt.

Alios potionis parandæ modos vide apud Hughesium.

Cæterum potus hic moderatè admodum sumendus est, quoniam obstruentis naturæ esse videtur. Quinque vel sex uncia manè tutissime sorbentur omni fere anni tempore.

Post sumptam potionem semihoræ aut horæ integræ spatio quiescere oportet & à labore cessare, nè concoctio impediatur aut turbetur: à cibo etiam aliquandiu abstinere convenit. Cæterum Chocolata stomachum corroborat, ciborum concoctionem promovet, tussi & asthma conductit, sitim mirum in modum restinguit, continuato usû corpus pinguefacit, diaphoretica etiam est & sudorifera, vaporibus blandis ad caput elevatis somnum inducit placidum & tranquillum, adeo copiosè nutrit & vires reficit ut commodè satis absque ullo alio alimento eo bis in die hausto vivi possit. Labore immoderato defessos & exhaustos mirificè recreat, & vires instaurat. Cuicumque constitutioni & corporis temperamento convenit, & sine periculo sumi potest, à quovis sexu, ætate, conditione, etiam non observata exacta dosi, modo ad satietatem sumpta non nimium gravet ventriculum. Ut verbo absolvam cardiaca est, & analeptica egregia, potio hæc verè nectæra, multi & optimi nutrimenti pabulum, inquit Hughes. & supra aliud quodvis alimentum, præsertim intra limites Zona torridæ, corpus reficiens & pinguefaciens. Quin & summè commendatur (inquit Schroderus) ad roborandum vitæ balsamum, & Venerem proritandam. Reverà omnium qui in America aliquandiu vixere unanimi consensu & testimonio saluberrimus est iis regionibus Chocolatæ potus, adeoque necessarius incolis & advenis, ut agrè sine eo vitam tolerare, nedum labores suos obire possent.

Medici ad varios morbos Chocolatam accomodant, medicamentis scopo suo convenientibus admixtis, v. g. ad ventriculum roborandum Croco, ad fluxus alvi sistendos Cinnamomo, nucè moschata, aut limaturæ chalybis tantillo; ad tussim & raucedinem Amygdalis earumve oleo, Saccharo aut Saccharo cando, &c.

D. Quatremain M. D. Hæmorrhoidas seu ficos ani in seipso curavit, partes affectas butyro nucis Cacao inungendo. *D. Stubbes* de Nectare Indico, p. 180.

Phthificus fere deploratus robori suo & sanitati restitutus erat præter omnem spem à quotidiano usu nucum Cacao, seu potionis Chocolatæ. *D. Mundy in lib. de potentis.*

Chymicam insuper analysin nucis Cacao, è *Le Febure* aliorumque Chymicorum scriptis excerptam ad me transmisi idem eruditissimus Vir, D. T. R.

Nucleorum Cacao non decorticatum uncia octo in pulverem comminutæ & Retortæ inditæ, substantiæ adeo fixæ & difficulter resolvable se esse prodiderunt ut modica ignis vi nihil redderent præter album quandam liquorem aquæ instar clarum & pellucidum, idque pauca quantitate, quem pro phlegmate habuerunt: Aucto igne ad eum usque gradum qui spiritui vitrioli eliciendo sufficit septendecim horarum spatio elevatus est spiritus vaporum speciè lactei candoris, qui præter aliorum spirituum morem in phlegmate subdidit ad fundum vasis recipientis; tandem adhibito igne vehementissimo reverberii in vegetabilium destillationibus minus usitato, ascendit oleum intensè rubicundum & velut languineum, verum pellucidum valde, quod refrigeratum crassescit instar olei seu butyri ceræ. Destillatione peracta Caput mortuum ℥ij & ℥vij. pendere deprehendebatur; Spiritus ℥ij: oleum ℥ijss℥ reliqua materia in operatione assumpta. Spiritus non admodum fervidus erat sed penetrantissimus, nec gustui, nec olfactui ingratus, quemadmodum esse solent è sanguine aut carnibus eliciti. Oleum pariter mirificè pungit & penetrat, sale volatili cujus magnam quantitatem continet nondum separato, estque valdè aromaticum & cardiacum. Spiritus brevi acefcit, quo se acetum copiosum continere prodit.

Cacao similis fructus J. B.

J. B.

Cacao fructum magnitudine pæne æquabat, membranâ fuscâ textus, per medium secundum longitudinem divisibilis, ut Amygdalæ, Avellanæ, Glandes & similes, non obliquè ut Cacao, ejusdem tamen cum illo saporis, & forsitan ejus genus.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER TRIGESIMUS

QUI EST

De Arboribus Fructu per maturitatem sicco.

Hæ autem dividi possunt in 1. *Nuciferas*, quæ fructus majores producant duro putamine nucleum continentes. 2. *Bacciferas*, Baccas voco fructus minores parvo-rotundos. 3. Fructu alato seu membranulis aucto donatas, cujusmodi sunt *Acer* & *Fraxinus*. 4. *Lanigeras*. 5. *Multifiliquas*. 6. *Dicoccas*. 7. *Tricoccas*, &c.
Nos duobus prioribus quia numerosa sunt duas Sectiones assignabimus: reliquas una Sectione comprehendemus.

SECTIO I.

De Arboribus Flore ad imum Fructum *Nuciferis*.

CAP. I.

De Arboribus Fructu sicco squamosis.

1. *Palma-pinus* sive *conifera* J. B. *Palma conifera* ex *Guinea squamis ad pediculum converfis* C. B. *Tecotl*, *Palma montensis* Fructus S. R. Mul.

Hujus fructum sic describit J. Bauhinus, Figurâ ex magnitudine ovatus, cortice constat fulvo in spadiceum polito & splendicante, duro satis, tetragonis squamulis pyxidatim coaggestis artificiosissima compage, per quarum media singulis ordinibus æquabilis canaliculus per universi fructus longitudinem descendit, uno insigni cæterisque ampliore canali eodem ordine ac descensu inter cæteros conspicuo. Parte superna apex eminet, circa quem longè minutiores squamulæ reliquarum seriem claudunt, & in dictum apicem fastigiantur, pulchro prorsus & visendo artificio. Ipse fructus concussu sonorus intus contentum nucleum prodit.

Fructum hunc cum ipsa arbore Lobel. & Penain Adv. sic describunt, hujus arborem quasi quandam hybridam ex *Palma* & *Pinu* natura ludibunda conflâsse videtur: Est quippe lignum ipsum fungosâ *Palma* prorsum texturâ, in villos dehiscens & squamosa cute loricatum, fastigio termitis numerosis & in orbem exortis furculosis ligulis 40 aut 50. compactili verticulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis pedem longis, rotundis, parum compressis: quarum singulis commissuris singuli numerosi coni altius inseruntur, triceni aut quadrageni, qui mediocrem conum *Cedri* emittuntur, pulvillis in quincuncem digestis, reticulatæque & imbricatim extuberante ventrioso nucis cortice, fusco, nitido, polito, crassitie & concretionem *Nucis Indicæ*; intus nucleum glandemve oblongam [sesquiunciam aut duas uncias longam] continente, prædura, inque farinam ægrè friatili gustu *Glandis* & *Castanæ*, quæ sunt ei genti panis supplementum.

Fructus hi cum ramo cui undecim inherebant à Clusio in *cur. post.* describuntur, sub titulo exotici arboris aut fructicis rami cum fructibus squamosis: locum vide:

Lobel. in *Obs.* *Avellanæ Indicæ* genus oblongum *Clus.* idem censet esse cum nucleo hujus *Palma-pini*, quod & D. *Arnold.* * *Syen* affirmat.

* *Notis in Hort. Malab.*

Miror D. Grew in *Descript. Mus. Soc. Reg.* scribere nullum autorem fitis squamarum hujus fructus cum apicibus sci. ad pediculum converfis meminisse, siquidem tum Clusius tum Bauhinus ejus meminere.

2. *Palma conifera squamis sursum conversis* C. B. *Fructus peregrinus Abiegnae nuci persimilis* J. B. Clus.

Clus.

Cylindroide erat formâ, tres uncias longus, binarum unciarum ejus ambitus, multis veluti squamis, imbricum modo dispositis constans, in medio nonnihil compressis, oris tenuioribus & quodammodo villosis, instar pæne abiegnae strobili, sed brevior colore spadiceo, gravis & nucem vel nucleum continens, nam agitatus crepitabat & sonitum edebat; brevi fragilique pediculo subnixus esse videtur. Nucleus oblongæ formæ est, durus, solidus, quique contractus crebras venas ostendit, quales nux Faulæ & nux molchata habent: Deterfus & lævigatus pro insigni aliquo & raro lapide ab impostoribus interdum obrudi solet.

3. *Fructus squamosus orbicularis major, Juglandis magnitudine* C. B. *Fructus alius peregrinus elegans* * Clus. *Fr. peregrinus elegans squamosus* J. B. * Exot. l. 2. c. 3.

Formâ non dissimilis erat proximè sequenti, sed longe major, ut qui Juglandem externum illum viridem corticem adhuc retinentem crassitudine superaret, orbicularis pæne figuræ, magis tamen depressæ, & quasi in umbilicum fidentis suprema & ima parte, (inter quas trium ferè unciarum erat interstitium) & pæne sex unciarum ambitu. Constabat verò veluti squamis elegantis serie in obliquum dispositis ab extimo versùs petiolum tendentibus, illisque quodammodo scætis & lacunam habentibus per longitudinem: Squamulæ autem petiolo proximè sursum vergere nonnihil videntur: Nucis color splendens & spadiceus, eaque nucleum continebat: Nam commota & agitata strepitum edebat: valdè tamen levis erat pro ejus crassitudine.

4. *Fructus squamosus orbicularis minor Avellanae magnitudine* C. B. *Fr. exilis Cannæ de Bengala creditus* Clus. *Exot. l. 2. c. 3.* J. B. *An Fructus Cannæ seu Arundinis Rotang dictæ?*

Parvæ Avellanae nucis magnitudine erat, valdè elegans, orbicularis, nisi extima pars in mucronem abisset: Petiolus cui inhærebat brevis, tribus appendicibus velut calyce fructum imâ parte apprehendens, qui tanquam squamulis serie quadam in obliquum dispositis constabat, ab extimo versùs petiolum vergentibus. Flavescerebat autem & inanis erat. Abdalu Guzaratenfis Cannæ de Bengala fructum esse, sed exilem & immaturum dicebat; quod & nobis videtur, & forte Cannæ seu Arundinis Rotang dictæ, de qua inter Arundines egimus.

5. *Fructus squamosus orbicularis sulcis rectis, obliquis & transversis* C. B. *Guyanae fructus elegantissimus* * Clus. *Nux Indica tessellata perelegans.* J. B. * Exot. l. 2. c. 4.

F. B.

Amplitudo ei quem describit J. B. sefuncialis, exactè propemodum rotunda, nisi utrinque leviter fissilis esset. Infernè finum & pediculi vestigium habuit. In cortice decus præcipuum, qui culmum crassus & firmus satis, exterius lævis, splendidus, spadiceus, totus tessellatus, sulcis ac striis impressis per singulas tessellas secundùm longitudinem excurrentibus, & rursus aliis oblique & intersectis, pulcherrimo mehercule naturæ emblemate. Corticis interna pars fungosa, & eadem pæne quæ interioris corticis Castaneæ, tam colore quàm substantiâ, sed densior ac minùs villosa Nucleum continet, magnitudine ferè Juglandis, sed rotundum aut certè rotundo proximè, supernè umbilico præditum satis insigni à quo per ejus longitudinem sulcus insignis descendit, substantiâ ossæ, qui ferrâ dissectus ebur politum colore, lævore & duritie refert, sapore quidem nullo manifesto, aut qui vetustate exoleverat.

In uno hujus generis fructu, quem vidit Clusius, squamæ magis distinctæ apparebant, & à summo ad imum progredi manifestè conspiciantur, non à pediculo ad summam partem; quod in duobus aliis observare non licuit ad eam arètè & firmiter cohærebant, ut ipsùm corium sive integumentum sulcis duntaxat distinctum videretur.

Locus Guyana.

C A P. II.

Malus Indica pomo cucurbitiformi monoplyreno. Iripa H. M. P. 4. T. 3. l. p. 65.

H. M.

Arbor est procera, 60 circiter pedes alta, caudice crasso, denso, cinereo, cortice obducto nigricante, intus rubicundo, necnon ramulis cinereis & subviridibus plurimis donato. Radix rubicunda, flavescente cortice tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa, sapor acris, odor nullus. Folia geminata ordine parallelo ramulis inhærent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè colore atro-viridi nitentia, infernè viridi dilutiore; nervulis exiguis plurimis è media costa in prona parte extuberante, & folium per longitudinem medium inæqualiter secante, oblique in latera excurrentibus: Odor nullus, sapor subaltringens. Flores inter folia circa ramulos sparsim proveniunt, exigui, candidi, inodori, è quatuor acuminatis foliolis constantes, quæ intercedunt octo staminula alba, apicibus rubicundis donata, medium occupante stylo candido, qui ipsius fructus rudimentum est. Fructus oblongo-rotundi, compressi, inæquales, ac sulco striati, cucurbitis formâ haud absimiles, cortice crasso, coriaceo, necnon carnosio, molli, ac pulvinato recti, Amygdalæ in modum; qui fructibus in maturitatem tendentibus, in utroque latere dehiscit, seseq. aperit, ac Nucleum relinquit albicantem, tenui pelliculâ cinctum, densum, compactum, inodorum, saporisque adstringentis. Ccccccc 2 Crefcit

Locus &
Tempus.
Vires.

Crescit circa *Repalyn*, aliisque in locis Malabar; semper viret, quotannis floret & fructum perficit Augusto, viz. & Novembri mensibus.

Arboris hujus radices alvum movent. E foliis in locio vaccino decoctis addito melle potio paratur, quæ scabiem, lepram, aliósq; cutaneos affectus sanare dicitur. Ex iisdem cum *Mangas* foliis in lacte dulci coctis apozema conficitur, quod ictero, asthma, læsæ in ventriculo alimentorum fermentationi, & inde nato capitis dolori medetur. E fructibus oleum fit contra scabiem aliósq; cutaneos affectus.

C A P. III.

Ahovai Theveti Cluf. Park. *Ahovai fructus venenatus* J. B. *Arbor America foliis Pomi, fructu triangulo* C. B. *Ahoay* Pisonis, qui duplex genus distinguit *Ahoay guauçu seu majorem, & Ahoay mini sive minorem.*

¶. B.

FRUCTUS triquetra figuræ deltoides est, mediocris Castanæ magnitudine, duobus cornibus compressioribus, cateroqui turgidulus, coloris rari, superficie aliquantum inæquali: ac inter duo inferiora cornua rimam agit ad intima penetrantem: A summo apice, in quo foraminulum pervium, quatuor ducuntur sulci, in totidem quadrantes fructum dividentes, qui concussu nucleum inesse testatur.

Arbori (inquit Thevetus) altitudo Piri, folium verò duos trésvé pollices longum, duos latum, mali nostratis non absimile, æterni viroris: Cortex albicat; rami vulnerati succum lacteum manant: odorem autem spirant amputati insigniter foetidum [humanum sterces referentem] ut indigenæ eo nullo modo utantur, nè ad ignem quidem fovendum.

Vires.

Fructus venenatus est & pernecabilis, veréque deleterius, potissimum nucleus; quo exempto sylvestres illi putaminibus tintinnabulorum more utuntur, quæ cruribus circumdata nihilo remissius sonant quàm Campanulæ nostrates.

Ahoay duplex est, *major & minor*, Hujus fructus vix nucleum *Avellanam*, cui multum similis est, adæquat: Illa plus quàm Castanæ magnitudine nuces profert.

Nucula quædam falsò Higuero & Ahovai putata J. B.

Fructus (inquit ¶. B.) quem *Higuero* nomine accepimus *Phacoli* vulgaris est magnitudine, nihilque aliud quàm putamen quoddam levissimum, nitidissimum, coloris spadicei obscurioris, intrinsecis striatum, rustum; gibbus foramine exiguo pertusus: Sima pars tota patet, ut lembum mentitur. Collisus mutuo tinnulum sonum reddunt. Foraminula arguunt ex funiculo trajecto pependisse.

Rectè J. Bauhinus fructus hosce à fructibus *Higuero* Oviedi diversos facit.

Non video cur lignum illud foetidum, humanum sterces olens, quod D. *Philibertus Vernatti* ex insulis *Solon & Timor*, ubi sponte oritur petium ad Regiam Societatem Londinensem pro Museo suo instruendo misit, non possit esse ex hac arbore. Ponderosum est, durum, colore ligni *Quercini*, & per multos jam annos servatum de odore suo nihil remittit, sed aquè validum & vehementem spirat, D. *Grevio* attestante, quamvis incensum nullum odorem exhalet.

Vires.

Nuclei *Ahovai* in pulverem redacti scrupulus unus ore assumptus graviora faciliè symptomata, quàm ab aliis ullis venenis illata inducit. *Pisò.*

C A P. IV.

Arbor nucifera Brasiliensis fructu operculato, monopyreno. Ibiraba alba Brasiliensibus Marceg. Pison.

¶. Marceg.

CRESKIT figurâ Pyri, cortice sulco, ramis inordinate positis, foliis solidis, saturatè virentibus, alternatim positis, Pyri similibus, quæ pediculis innituntur. Fert florem amplitudine Rosæ, suavissimi odoris, & Rosam panè superantis, quinque foliis constantem, pallidè flavis: In medio flore est corpus flavum semilunare, more cochleæ in se convolutum, castanæ magnitudine, quod citò decedit, & magnâ copiâ sub arbore colligitur. Fructum fert instar poculi cum operculo suo plano, in medio paulum turbinato: In circumferentia poculi exterius eminentiæ sexangulares sunt; magnitudo poculi est quasi castanæ: Cùm maturuit fuscum fit & operculum sponte diffilit, & castanea quam continet unicam, excidit, magnitudine nostræ *Avellanæ*; poculum adhuc in arbore pendulum ad tempus manet.

Usus.

Tempus.

Atramentum ex hoc fructu paratur.

Nascitur passim: Floret mensibus Octobri & Novembri.

Abirabam nigram non describit Auctor.

C A P. V.

Arbor Brasiliensis nucifera, fructu geminum nucleum continente. Anda Pisonis & Marcgravii.

Piso.

NON procul à litorensibus, nunc mediocri, nunc summa altitudine pro terræ temperie exsurgit arbor *Anda*, quæ ligno est laxi, raro & spongioso, multique usus. *Florem* fert magnum & concavum, aurei coloris. *Folia* nunc copulata, nunc inordinatè & solitariè posita, in extremitate acuminata, nervo recto & venis obliquis conspicua. *Fructum* seu nucleum fert cortice duplici, exteriori cinericeo [viridi instar *Juglandis Marcgr.*] interiore ligneo præduro & perforato, [una extremitate acuminatum, & uno latere fissuram habentem;] quo duæ glandes continentur, jecinori leporino non valde dissimiles, & nuces *Castaneas* sapore quodammodo referentes, licet virtute & qualitate differunt. Una siquidem atque altera cruda manducata alvum ducit, quibusdam & vomitum excitat. Valida est operationis, quamobrem agris morbo fractis haud tutò exhibetur, nisi corrigatur & in Electuarii aut pilularum formam redigatur. Et duas vel tres *Vires* Castaneas, contusas & cum saccharo despumato excoctas, addito Anisi & Cinnamomi momento, gratissimum non solum erit medicamentum, sed & tutissimum infantibus isque omnibus qui à purgantibus solent abhorreere.

Lusitani & indigenæ ex eadem nuce oleum expriment, quod lychnis affundunt, atque eo corpus inungunt. E cortice autem ustulato incola optimum & familiare remedium contra ventris fluxum, isque quibus post assumptam nucleum alvus immoderatiùs ruit, subministrant.

Barbari cortice illius utuntur ad capiendos pisces, aqua enim in qua maceratus fuerit omnia animalia soporantur.

C A P. VI.

Iba-curù-pari Brasiliensibus Marcgr. p. 119. Arbor nucifera Brasiliensis fructu striato cucurbitiformi multos nucleos continente.

Marcgr.

ARBOR *folia* habens in frondes congesta, pedem longa, duos & semis digitos lata ubi latissima, linguæ figurâ, ad pediculos acutiora quàm in extremitate, figurâ foliis *Fanipabe* similia, nervo subrufo secundum longitudinem, & aliquot venis transversis conspicuis.

Fructus illius magnitudine respondet Aurantio malo, sed figurâ similis est parvo Peponi aut Cucurbitæ; nam rotundus est, & paulum compressus, ac quasi striatus, tot strias seu cavitates secundum longitudinem habens, quot intrus Castaneas continet, nimirum quatuor, quinque, sex, aut septem, magnitudine nostrarum Castanearum: Cortex exterior viridis; interius in tot loculamenta dividitur. Quælibet castanea cutem fragilem habet, colore Isabellino dicto, seu flavescente & splendete: Nucleus albus edulis est.

C A P. VII.

Nucifera Brasiliensis cortice fructus ligneo quatuor nuces continente. Jacapucaya arbor Marcgr. Jacapucayo I. Pison.

Marcgr.

ALTISSIMA est arbor, cortice gryseo, duro, & inæquali, instar veteris *Quercus*, ex quo atramentum scriptorium conficitur. *Folia* juniora rufa sunt, vetustiora viridia, *Mori* foliis similia, in ambitu ferrata, quodammodo contorta & incurvata, alternatim in ramulis sibi opposita. Post *florem* (quem nondum videre licuit) fructus sequitur, quilibet suo pediculo crasso, ligneo dependens, magnitudine capitis infantis, figuræ ellipticæ, inferiùs veluti in conum obtusum fastigiatus, superiùs sive ad pediculum depressus, referens poculum cum suo operculo; cortice ligneo & duro, ochræ coloris: operculo autem remoto (nam ipsemet fructus maturus se aperit) decidit operculum, & fructus interius in quatuor interstitia divisus videtur: & in quolibet loculamento castanea invenitur, pruni magnitudine, cortice ex flavo subcinereo, rugoso, qui contusus nucleum exhibet album, optimi saporis. Nuces pariter maturitatem consecutæ excusso tegumento è calycibus sponte decidunt.

Semel in anno maturescunt, media videlicet hyeme:

Ceterum arbor in saltibus & mediterraneis locis adeò luxuriat, ut iusto exercitui sufficienti sustentaculo fructus ejus aliquando fuerint. Sapore & excellentiâ Pistaceis adæquantur, & Venerem sopitam dicuntur excitare. *Tempus.*
Locus.

Potiones & pulves tam ad Medicinam quàm ad epulas ex illis comparantur. Oleum quoque pingue ex illis exprimitur, Amygdalino calidiùs: Præstat assatis quàm crudis vesci quod caput infestent. Tanta duritiæ pyxides sunt ut Tepuyeris non modò vasa potoria, sed & discos & ollas sufficiant. *Vires.*

Duæ reperiuntur species sibi similes externâ figurâ, sed qualitibus internis discrepantes: nam altera species calices magis deformes producit, eorumque nuces dignitate inferiores habentur, quippe ex immoderato illarum usu quibusdam capillos defluxisse incolæ testantur. *Alteræ species.*

Usus.

Utriusque lignum putredini mirè resistit, unde ob summam simul duritiem molendinorum facchareorum axes ex illo fabricantur, ceteraque arbores multum antecellit. E cortice exteriori ficcato & contuso fit stappa rufescens, quo ad obturamenta utuntur & naves.

C A P. VIII.

* Lib. 17. c. 4.
Ind. Occid.*Arbor Totocifera Orellanensium, indigenis Ademonie Totocke * De Laet.*

De Laet.

ARbor est valdè procera & ramosa, foliis grandibus, & quæ formâ non multum ab Ulmi frondibus, obscure virentibus, nisi quòd postica parte nonnihil videntur candidare. Nullos fert flores sed certas gemmas quæ colore nihil differunt à foliis, quæ sensim crassescunt & protrudunt fructum grandem, mole interdum capitis humani, pane rotundum, antica parte nonnihil compressum, cortice ligneo, duro & admodum crasso, exterius striato & tuberoso, coloris fuscî & parte nigri. Dividitur interioris certis spatiis in sex veluti regiones, in quarum singulis continentur octo, decem, & interdum duodecim nuces, arctè inter se conjunctæ, quæ singulæ iterum ligneo, duro, & satis crasso cortice tectæ sunt, & variæ formæ, pleræque tamen triangulares, una parte convexiore, cum tribus veluti futuris, valdè rugosæ & asperæ, minus tamen quàm exterior cortex, tres uncias longæ, & sesquinciunciam latæ, coloris rossî & interdum cinerei aut fuscî. His continetur oblongus nucleus totas implens instar Amygdali, rubicundâ membranâ tectus, carne candidissima & solida, & nonnihil oleosa. Sapore videtur magis accedere ad Avelanas quàm ad Amygdala. Horum tamen usum in omnibus egregiè potest supplere, etiam ad tragemata faciendâ, uti à nostris fuit observatum. Barbari attribuunt ipsi facultatem Venereum excitandi.

Quoniam arbores quæ hunc fructum ferunt adeo sunt altæ, & fructus adeo gravis & durus, illis maturis non audent Barbari sylvas ingredi, nisi validâ parmâ, aut alio tegmine caput tecti; nam fructus decedentes instar filicis caput illis comminuerent.

C A P. IX.

De Camphora.

CAmphora seu Caphura in panes fusiles ingentes coacta importatur, pellucidos & candidos totos, factiti Nitri instar, qui pulsu etiam tinnitum edunt argutum, substantiâ pinguiusculâ, & quæ facillè flammam concipiat, quam in mediis etiam aquis inextinguibilem pertinaciter retinet, sub dentibus lentescens, & exigua portione totum eo veluti inflammata, odore vehementi. *J. B.*

Caterum nisi diligenter aservetur, ex operculatis etiam capsulis nonnunquam evanescit. Aservatur tamen securè vase marmoreo aut alabastrino, Lini & Psyllii semine sepulta.

Non una ex arbore colligitur: nam ex cortice radicis Canellæ Zeilanicæ destillando elicitur, ut in Historia ejus arboris ostendimus: & ex radicibus arboris cujusdam Japonicæ minutim concisis & in lebetem æneum coniectis, quibus aquam ea quantitate superaffundunt ut radices modicè obtegat. Lebeti autem imponunt pileum vel operculum stramineum, in acutum fastigiatum, nòxque ignem admovent modicum, cujus ope partes radicis volatiles separantur, ascendunt & dicto pileo crystallorum instar adherescunt, qui vicissim auferuntur, mundatur, rursusque superimponitur. In insula Sumatra, ex alia arboris specie obtinetur; non tamen destillationis ope; sed sponte concretam ex arboris medulla eximunt indigenæ; qui, referente * *D. Grimm*, postquam externis signis, illis notis, percipiunt arborem divitem esse Camphorâ, spoliata eam omnibus foliis, cortice, & externo ligno usque, ad medullam, quæ ab eis finditur. In hac medulla Camphora eleganter in forma coagulata, instar tenuis crystallini foliati salis residet, quæ à medulla ab eis separatur. Nobis autem videtur ut & prædicto *D. Grimm*, arborem Camphoriferam Borneensem specie distinctam non esse à Sumatranâ. Siquidem modus colligendi Camphoram apud Borneenses non admodum diversus est à prædicto Sumatranorum, ut legere est apud Breyonium, Cent. 1. c. 6, ex relatione *Matth. Sladi*, in Tractatu cujus titulus, *Recherches & Observations naturelles par M. Boccone*, his verbis, Caphura de Borneo, quæ majoris notæ & rarior est quàm Japonica [Libra ejus, teste Garcia, tanti emitur, quanti centenaræ libræ ejus quæ ex China adfertur] in ea insula ab arbore ibi *Liono* dicta profertur. Huic arbori tunc temporis cum Caphurâ abundare, & quasi turgere, *εργον* Græci eleganter dicunt, nòrunt, sub ortum Solis aurem applicant, & notatu dignum strepitum percipiunt; deinde ipsam amputatam in partes dissecant, quas findunt, Solique ut siccentur exponunt, siccitas in particulas comminuant, & Caphuræ frustula eximunt, cribroque à sordibus purgant; si majuscula frustula offenderint, iis oculos leniter & leviter confricare solent. Hæc autem Caphura plurimum à Japonicâ distat, magisque clara & perspicua est, nec ullo modo, ut Japonica, sponte evanescit & consumitur.

Caterum (ut rectè annotat *D. Grimm*) si Sumatranæ & Borneenses artem callerent destillatoriam, longè majorem quantitatem Camphoræ impetrare possent. Percepit enim ille, quod lignum illud, etsi odore Camphoræ videretur carere, multum tamen Camphoræ in sese adhuc continere. Si enim transversim (inquit) serrâ discinditur, spirat odorem, & multum ostendit pinguedinis.

Mirum autem videtur quod scribit purificationem Camphoræ Japonenses adhuc latere. *Matthioli* tamen etiam scribit, Camphoram omnem rudem Venetiæ importari, ibique igne & arte vitreis organis sic ut candescat elaborari.

Vires.

Camphora Veteribus Græcis incognita, Arabibus primo celebrari coepit. Calidane sit an frigida non convenit inter medicos. Vetustiores frigidam esse statuunt, eo argumento quòd Venere

nerem extinguat & libidinem compescat, quòdque ophthalmiis & oculorum inflammationibus, tum etiam ambustis imposita, nivis frigiditatem referat. Recentiores è contra calidam affirmant, quorum argumenta, Inflammabilitas eximia; odor aromaticus penetrantissimus, ac sapor acer; facilis evanescentia ob partium tenuitatem; quæ sententia nobis probabilior videtur: Ad contrariæ autem argumenta facile responderetur. Dato enim quòd Venerem arceat, non tamen propterea necessariò frigidam concludi argumento sunt Ruta, Vitex & sim. At nec Venerem arceare concesserit Jac. Breynius; siquidem observatum plurimos Camphoram quotidie purificantes tamen fecundos & multà atque copiosà sobole felices existere: Nec scio (inquit) an multa in medium exempla adduci queant, Camphoræ purificandæ operam navantes conquestos, se propter tractationem Camphoræ in opere conjugali impedimentum aut remoram aliquam sensisse. Et quanquam fortè non negandum, quòsdam dari quorum vis naturæ Camphoræ penitus extincta, tamen non neminem novi, qui contra Veneris irritamenta hac resinâ usûs, queri solitus est, se multò magis ad talia opera incitatum. Deinde, quamvis in multis affectibus, ut in oculorum inflammationibus, Erysipelate, astu febrili, &c. refrigerantem potestatem obtineat, attamen hoc (inquiunt) non per se, sed per accidens solum eventit, ac eo ferè modo (ut vult Breynius) quo per ignis calorem candelæque flammam adusti membri inflammatio extrahitur, vel ut immoderato Piperis usu calor natus fors pellitur, intusque debilitatur, eaque ratione corporis temperies in frigidam mutatur. Alii alios modos quo hæc præstare possit comminiscuntur, quos partim quoniam non satisfaciunt, partim quoniam non omnino extra dubium est an in his affectibus conveniat Camphora, & annon potius oblit quam proficit, omitto.

Camphora resistit putredini ac venenis; unde frequens ejus usus est in peste, malignisque morbis, & febris putridis. Suffocatio uterinæ subvenit Aqua Melissa in qua Camphora extincta fuerit propinata. Usus externus crebrior est in Epithematis s. Frontalibus refrigerantibus & paregoricis, quibus ut commisceatur solvi solet in spiritu Vini, vel conteri cum nucleis seu semine aliquo oleaginoso, e.g. pineis, sem. Citrull. & sim. *Schrod.*

N. Spiritus vini Camphoram immixtam brevi dissolvit, quæ in formâ olei spiritus superficiei innotabit.

Camphoram saponariis pilis admiscere solent ad cuti nitorem & lavorem conciliandum.

Somnum inducit Camphora foris aut intus exigua quantitate usurpata: Siquis verò sæpius odoretur & naribus adhibeat cerebrum exiccatur & vigilias creat. *Garc.* Applicatur in inflammationibus & debilitatibus oculorum.

Camphora inter fortissima Alexiteria non immerito à viris doctis numeratur; putredini mirum in modum resistit, vapores putrefacti & corrupti membri repellit aut corrigit, in magnis tamen capitis & ventriculi doloribus hæc cautè utendum est. *Fabr. Hildanus* De Sphacelo cap. 12. Camphora mihi nihil aliud esse videtur quàm Sal volatile oleosum, ut ex ejus analysi manifestam fit. *D. T. R.*

1. *Arbor Camphorifera Japonica* Breyn. cent. 1. cap. 6. & Hort. Leydenf.

Arbor hæc exuberante copia in Satsuma Japoniæ provincia, Tiliarum nostrarum instar speciosa proceritate adolefcit, materie firma, ponderosa, ex rufo subfusca, multis fuscis segmentis, ligni instar Juglandis firmè, scarificata, saporis amarifusci & aromatici, odoris vehementioris, nescio quid ad Juniperi lignum vergentis, quæ non solum cistis aliisque machinis, sed extruendis etiam palatiis in illo Regno inservit. Hujus ramus ex Japonia transmiffus spithameæ circiter longitudinis tenuis erat, rotundus, lavis, extrinsecus nigricans, intus albidus, sapore aromatico ad Camphoræ accedente. Huic alternatim, inæquali serie septena adnata sunt folia, semunciali & tenui pediculo, ex fusco spadiceo prædita, Lauri Leodinenfis Batavorum, quæ formam & magnitudinem non dissimilia, nisi quòd magis plerunque acuminata, inferiori parte albidiora, substantia tenuiore, cum Juglandis foliis melius conveniente: per cujusvis folii medium subrusus vel flavescens nervus porrigitur; ex quo alterno ordine, nonnulla ejusdem quidem coloris, sed magis ad viridem tendentes venæ conspicuæ sursum in latitudinem sparguntur; inter quas venulæ rursus quædam teneræ, latitudinem folii transeuntes, eà quodammodo, si accuratè observes, formâ, quâ lineæ transversæ in folio arboris Canelliferæ apparent. Hæc verò folia contrita odorem spirant aromaticum, quemadmodum etiam saponem calefacientem, attenuantem & ad Camphoræ vergentem.

De floribus extremitatè ramulorum innascentibus nihil adhuc memoratu dignum percipere potui. Fructus autem his succedentes odore quàm folia fragantiores, è calyculo oblongo, versùs pediculum fastigiato, petiolum tenerum atque parvum habente emicantes; sub quo nucula orbicularis, ex nigro fusca, non valdè dura occultatur, intus coloris nigri & splendens, Nucleum continens subalbidum, bifidum & pinguem, saporis aromatici, & acrimonia haud ingrata linguam titillantis.

2. *Arbor Camphorifera Sumatrana* * Grimmii.

Propè *Baros* in Occidentali parte insulæ Sumatræ crefcit hæc arbor, magna & densa, cujus lignum ob duritiem & firmitatem ad ædificia perutile. Caudicem habet rectâ ascendentem; ramos suos ordinatè explicat, elegantis formæ. *Folia* magna & carnosâ, anteriùs acuta: quæ contrita odorem spirant Camphoræ, qui tamen cessat, si aliquantisper contineantur ob volatilitatem Camphoræ. Formosos producit fructus, parvæ nucis Avellanæ magnitudine, oblongo-rotundos, tenui tunicâ indutos, quæ rursus, instar Nucum Avellanarum alteri elegantis formæ tunicæ inclusâ jacet, quæ diversos habet colores, ut rubrum, purpureum, flavum & viridem; integrum fructum contegit, & instar Tulipæ superius sese aperit.

An ab hac diversa sit Camphorifera Bornensis inquirendum, *Liono* insulanis dicta.

Hæc describente *Matthæo Slado* apud Breynium, arbor est minor graciliorque Japonica (quæ interdum vastum Quercum æquat) ejusque trunci diameter septem præterpropter digitorum longitudinem

* *Ephemer. Germ. An. 11. Obs. 153.*

gitudinem obtinet; ipsa fungosa est, medulla Sambuci non valde absumilis; truncus sicuti Arundo variis modis distinguitur, illamque arborem, quæ *Pynak* dicitur, æmulatur.

CAP. X.

Belista-Tsjampacam, sive Castanea rosea Indica H. M. P. 3. T. 53. p. 63. Castanea Indica florida.

H. M.

Vasta magnitudinis est, *caudice* furvo, variegato, crasso, prædure, glabro, multisque ramis, Tiliarum instar, in orbem diffusis donato, qui cortice obducuntur crasso, glabro, fulvo; odoris aromatici, saporis amari & acerbi. *Radix* fibrata, rufa, glabro & flavescente cortice tecta; sapor amarus, odor aromaticus. *Folia* brevibus petiolis ordine parallelo ramulis inhaerent, oblongo-rotunda, glabra, densa, supernè viridia, infernè rore subcæruleo, (uti in uvis cernitur) obducta, nitentia, nervis aliquot subtilissimis & visum pane fugientibus è media costa in latera excurrentibus; odor itidem aromaticus, sapor amarus & acerbus. *Flores* forma & magnitudine Rosæ sylvestribus seu Eglentinis persimiles, calyci quadripartito, exiguo, denso, viridi inhaerent, quatuor candidis, rotundis, ac teneris foliis constantes, tenuium ac albicantium filamentorum, flavescensibus *apicibus* dotatorum congerie mediam floris cavitatem & umbilicum occupante: odor suavis, rosaceus ac violaceus, sapor amarus. *Fructus* globosi, quatuor angulis eminentibus sulcati, in vertice acuminati, per initia cum maturefcere incipiunt glabri & subvirides, maturitatem adepti rufi ac rugosi, cortice primùm crasso ac molli, dein rufo ac duro, castaneorum cortici persimili, obducti; intus autem tres quatuorve continentur nuclei, tum formâ & magnitudine, tum substantia & sapore Castaneorum æmuli. Fructus verò teneriores circa basin tenax & glutinosum exudant *gummi*, cuius odor acris est & aromaticus.

Locus.

Arbor hæc ubique in Malabar, præcipuè in Provincia *Mangatti*, ob florum jucunditatem studiose colitur, quos Julio & Augusto mensibus fert. A sexto sativonis anno quotannis maturos fructus exhibet, atque non raro terna secula frugifera manet.

Vires.

Radix cum zinzibere recenti contusa, si assumatur, sudores potenter expellit. Similiter arboris cortex cum assumptus, tum sub pulveris forma vulneri adhibitus, serpentum morsibus medetur. Ex foliis in lacte dulci coctis, & addito oleo Palmæ contusis cataplasma conficitur, quod vertici impositum vilcidos & pituitosos in cerebro collectos humores incidit, attenuat, & per nares expurgat: ipsum verò foliorum decoctum potum phlegmata incidendo, attenuando ac expellendo tussim curat. Fructus recentes cum melle cocti alvum emolliunt & laxant, ficcati autem astringunt; ex hisque oleum exprimitur, quod artubus illitum quoscunque illorum dolores jucundè tollit.

CAP. XI.

Styrax arbor Ger. J. B. *Styr. arbor vulgaris* Park. *Styrax folio Mali cotonei* C. B. *The Storax Tree.*

Cæs. J. B.

Caudice est Malo cotoneo simili, candidiori cortice *Cæsalp.* *Folio* etiam est Mali Cydoniæ, minore, subrotundo, vel in obtusum mucronem desinente, subtus cana lanugine pubescente, superius glabro & viridi. *Flores* fert in novellis surculis Arantii, candidos, plures & simul junctos, pluribus foliolis constantes, odoratos: *Fructum* magnitudine Avellanæ æqualem, incanum, callo fusco, amaricante, qui in duas, tres, quatuorve carinas dehiscens exhibet lignosum ossiculum, buxei coloris, nucleum claudens aliquando unicum, quatuor lineis sulcatum, aliquando geminum angulosum, interdum & tertium: *Hoc accidentarium esse puto. Nam naturâ unicam ossiculum unicum tantum nucleum includit.* Medullâ interna insuavis.

Locus.

In Agro Romano & circa Tusculum in sepibus & sylvis copiosè oritur; ubi & eam ante nos *Cæsalpinus* observavit.

Cordus fructum ut reperitur cum styrace exactiùs describit his verbis, Nux Styracina globosæ figuræ fructus est, mediocri Avellanæ magnitudine, duplici cortice nucleoque constans: Exterior cortex carnosâ substantiâ, & in viridi cælio colore, supremum Amygdalæ putamen refert, is in maturitate tribus rimis in tres partes dehiscit, alterum lignosum, durum, flavum aut subrufum corticem ostendens, quo contineatur nucleus pinguis, oleosus, gustu acris, odoratus, & resinosa Styracis qualitibus respondens, sed multo acrior & fauces scarificans. Quæ descriptio adamussim congruit Styracis fructui à nobis circa Tusculum collecto.

Styrax resina duplicis generis in officinis prostat, sicca & liquidus.

Sicca, Officinis Storax Calamita à Cannarum calamis sic dicta, in quibus olim, (autore Galeo) è Pamphylia apportabatur, est arboris descriptæ gummeus resinosisque succis concretus, aridus, odoris suavissimi.

Non sine causa in calamorum internodiis oclusus advehebatur Styrax, siquidem Parkinsonus noster observatione & experientiâ propria Styracis gummi sincerum, arte & prælo solo à se depuratum & fluidum effectum, non solum committuras & articulationes doliorum verum lignum etiam ipsum ætivo tempore penetrare, & effluere affirmat, adeo ut vitreo vase probè obturato illud reservare necesse habuit. Cannarum autem internodia nullas habent rimas, nullas committuras, ideoque ad gummi tam odoratum & subtile continendum commodiora sunt.

N. Styracis arbor in Italia lachrymam paucam fert, ut aliæ multæ quæ in fervida regione multo succo abundant.

Caterum

Cæterum cum Styrcis simpliciter mentio fit, ea vox de Calamita accipienda est. Vim habet, teste *Vires.* Dioscoride, calefaciendi, exiccandi, emolliendi, concoquendi. Facit ad tussis, destillationes, gravedines & raucedines. Convenit etiam ad uteri præclusiones & duritias: Et mensis potus & appositus ducit. Alvum quoque leniter mollit, si modicum ex ipso cum resina Terebinthina devoretur. Miscetur etiam utiliter malagmatis discutientibus & acopis. Uritur autem & assatur & torretur, & fuligo ex ipso fit velut ex Thure. Quod verò ex ipso præparatur in Syria Styrcinum unguentum calefacit & emollit fortiter, capitis tamen dolorem inducit, & gravitatem ac soporem efficit. Invenio, inquit Plinius, potu medico [Styrcis] tristitiam animi resolvi, largiore contrahi. Magni usus est in odoramentis & suffumigiis.

Præfertur Styrcax pinguis, lentus, fragmentis albicantibus rufescens, vel flavo colore perseveranti, qui dum molitur melleum liquorem reddit: improbatum furfurosus, niger, ac inodorus, *Schrod.*

Storax rubra Officinarum, C. Bauhino cortex est arboris, quem Thus Judæorum & Thymiana vocant, quo Judæi in suffumigiis frequenter utuntur: an *Νάσταρον* seu *Νάστροπον* Dioscoridi l. i. c. 22. quod ex India defertur corticosum, Mori libro simile, quod jucundi odoris gratiâ sufficit.

Styrcax liquidus est liquor pinguis, instar Balsami crassus, graveolens. *Schrod.* J. Bauhino melleæ & tenacis substantiæ est, coloris fulci, aut ex fusco rubentis, aut ex cinereo fulci, odore valido, atque ob vehementiam fere ingrato, in quo tamen videtur apparere remissus ille Styrcis calamitæ odor, multò tamen magis si linguæ admoveatur conspicuus, dum in nares inde pauca quantitate anathymialis ascendit, sapore autem acriusculo.

De Styrcæ liquida magna inter Autores dissensio est; Aliis, viz. nihil aliud est quàm Staete, i. e. Myrrhæ colamen. Quod falsum esse inde constat, quod Myrrhæ lachrymæ ob substantiæ similitudinem in quovis aquoso liquore dissolvatur, Styrcax autem liquidus minimè, sed in oleo & pingui, ut aliæ resinæ. Aliis, ut Cordo, factitium quid ex Styrcæ Calamita in vino ac oleo soluta, admistaque resinâ Laricæa excocta, quæ decoctio ubi refrixerit, Styrcax liquidus ad fundum sæcedere dicitur, ad superficiem mittens oleosam substantiam liquidiorè; alii expressu idem moliantur. Serapioni Styrcax liquidus est oleum ex nucleis arboris Storacifluæ expressum; at cortex fructus ex quo oleum expressum est, Styrcax sicca eidem dicitur. Avicennæ Styrcax humidus fit per decoctionem corticis, estque colore nigro.

Fax remanens eidem Styrcax sicca dicitur, l. 6. c. 32.

Facultates Styrcis liquidi idem sunt quas Dioscorides oleo Styrcino attribuit, de quo supra.

Styrcax liquida C. B. Styrcax Aceris folio.

C. B.

Ex radice rotunda, nigricante, rugoso, striato, & quasi articulado cortice tecto, folia terna etiam quina, oblongis, tenuibus, nigricantibus pediculis donata ex uno veluti tuberculo prodeunt, quæ Vitiginea sunt, foliorum Aceris vel Platani instar, in laciniis ternas, etiam quinas divisas, nervosa, per circumferentiam crenata, & mucronato cuspidè.

Ab Honorio Belli habuit C. B.

In horto instructissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis D. H. Compton, culta est hæc planta ab honestissimo viro & ingeniosissimo Hortulano D. Georgio London; transmissa fuit è Virginia à D. J. Banister. Q. an sit Acer odoratum Virginianum Herman? Fructum hujus Styrcis Virginiae, conglobatæ & echinatæ figuræ esse, qualem in pilulis Platani & Sparganii videmus, mihi affirmavit D. Tancredus Robinson, qui eum observavit in celeberrimo Museo Clarissimi D. W. C. Medii Templi; ideoque quærit an sit Platano occidentali affinis, vel lanuginem seu pappum ferat?

C A. P. XII.

Staphylo dendron J. B. Nux vesicaria Gêr. Park. Pistacia sylvestris C. B. The Bladder Nut Cræ.

Densè fruticat Staphylo dendron, nonnunquam in arborem adolescens, cortice virente aut ruffo, materie virenti, medullâ amplâ, albâ, molli. Folia Sambucinis proxima, vel Fraxini, acuminata, argutè crenata, quina aut septena ad costam annexa, impari alam claudente. Flores longo & pendulo pediculo intervallis verticillatim oriuntur, ita ut minus intuenti racemulum mentiantur, odore Sambuci, quinis foliis radiatim expansis, albis, mucrone interdum foris nonnihil rubente, totidémque candidis, item surrectis, coeuntibus leviter mucronibus; ut concavam urceoli figuram exprimere posse videantur, quæ intercedunt totidem stamina alba, apicibus luteis donata, medium occupante stylo albedo, bifido. Superveniunt vesicæ magna, virentes, in duos loculos ceu scrotum dispersitæ, in quibus duæ nuculæ cohærentes, putamine fragili & tenui [rectius Parkinsonus lento, duro & frangi contumaci] colore flavo aut subruffo, in quibus nuclei corio virenti obtecti, sapore nonnihil nauseoso. Ex nucleis calvaria commode exprimi possunt sculptura levi.

In Anglia sponte nasci hanc arborem pro certo affirmare non audent, quamvis vidimus circa Pontem-fractum Eboracensis provinciæ oppidum in sepibus; & in Cantio circa Ashfordiam oppidum spontaneum inveniri apud Parkinsonum legimus. At in Helvetia variis locis nasci idoneos autores habemus. Provenit etiam in Italia & Germania. Videtur (inquit J. Bauhinus) udis & humidis gaudere locis.

Floret Maio, nucleos maturat Autumno, mense Septembri, J. B.

Tempus.

Scaliger

Scaliger hujus nucleos sapore Pistaciorum esse, seque ex hac arbore Pistaciorum medullam escisse scribit. Fruatur ille, per nos licet, deliciis suis, tam lautum ferculum ei non invidemus: Quin veteribus contenti Pistacias novas Scaligero cedimus, quibus ad fatietatem ingelitis palato suo quantum volet gratificetur. Nobis nauseam potius commovere & ventriculum subvertere apte videntur quam esui idoneæ.

Nullum, quod sciam in medicina usum habent. Pauperioribus tamen multis in locis globulos precibus numerandis ex eis conficiunt.

C A P. XIII.

1. *Pistacia* Ger. J. B. *Nux Pistacia* Park. *Pistacia peregrina fructu racemoso, sive Terebinthus Indica* Theophr. C. B. *The Pistachio or Pistick-nut-tree.*

J. B.

Pistachia arbor, tradente Rauwolfio, trunco est crasso, ramis expansis, cortice obductis cinereo: In longa costa è ramis propagata folia conjugatim disposita habet, quanquam non usq, adeò exactè semper respondeant singulorum foliorum ortus. Sunt ea verò nunc subrotunda, nunc in mucronem acuminata, nervosa, Terebinthi foliis, nisi iis majora essent similia. Fructus Officinis notissimi, Avellanæ magnitudine, oblongi, acuminati, una parte in gibbum cristatum eminentiorem protuberantes, altera depressiori, in acutum fastigiati, opposita parte, quæ pediculi quo adhæserunt vestigium, obtusi; lignoso, lento, fractu contumaci, ac propemodum inter oscum & crustaceum medio cortice, sed tenui, lævi, candido recti, cui rugosus alius, ac ferè aridus, coriaceus, tenuis & fragilis supersternitur, colore supremo Amygdalæ putamini similis, in exoletis niger. Lignosus cortex nucum modo in duas partes separari solet, interdum sua sponte hians. Nucleum continent ruffâ pelliculâ convestitum in flavo virescentem, dulcedinis suavissimæ, pinguem, halitum etiam masticatu commendantem, præsertim recentiores. Flores racemosi, purpurantes Terebinthi. Ad.

Rauwolfius folia rotunda huic arbori attribuit, & sanè iis quæ ex nucum satu nobis ortæ sunt talia fuere. Sunt nobis (inquit J. Bauhinus) rami Pistaciæ in quibus folia acuta; & à Lobelio aliisque folia acuta pinguntur. Quapropter diligentioribus considerandum relinquimus an sit aliqua inter Pistacias diversitas.

Plerique Botanici hanc arborem pro Terebintho Indica Theophrasti habent. Et sanè Terebinthi Indicæ descriptio apud Theophrastum satis convenit Pistaciæ. Verùm cum in ipsa quoque India reperitur arbor correspondens, & quæ nomine quoque conveniat, malimus potius eò referre quæ de Terebintho Indica Theophrastus scribit, quàm ad Pistaciæ. Arborem autem illam demonstrat Rauwolfius, capite de Terebintho à nobis proponendam. Pistacia Syriæ multis in locis reperitur. Rauwolfius narrat, cum tenderet ex Tripoli in urbem Damand & Halepum, se vidisse circa urbem *Sermin* sylvas arborum Pistachiorum, &c. circa Halepum quoque admodum vulgatam esse arborem.

Vires.

Pistacia stomacho grata sunt. Eadem sive edantur, sive trita in vino bibantur contra reptilium bestiarum morsus opem ferunt *Diosc. Plin.* alioqui eodem effectus habere quos Pinei nuclei aiunt.

Galenus Pistacias tenuioris essentia esse scribit, subamari quid & odorati habentis: Obstructiones itaque liberare, maximè Jecoris; veruntamen etiam thoracis pulmonisque, parum nutrire. Verùm Recentiores plerique apprime nutrire & Venerem stimulare volunt. Quibus de causis Bellarius instaurantibus & rescipientibus admiscetur tum ab Hispanis, tum ab Italis & Gallis medicis; imò tantum illis tribuitur, ut vix ullum sit medicamentum analepticum sine Pistacio. C. Hofmannus è contra fidenter affirmat falsam esse opinionem de *πλυτεσία*, quinimo æstuola esse ait in calidioribus non minùs quàm Amygdalas. At Venerem augent; & maximus earum usus est in Italia, teste Brassavolo: Quicquid faciunt flatuando faciunt ob excrementitiam humiditatem. Hactenus *Hofmannus*: cui ut & Galeno & sequacibus oppono quotidianam experientiam & Medicorum praxin; quibus plus tribuendum quàm Hofmanni auctoritati, aut ipsius etiam Galeni.

Oleum Pistaciorum potum internos dolores sedare perhibet Matthiolus, quibus origo sit à pituita viscida & flatibus: Idem prodesse contra spasnum & paralylin, & interno usu facere ad generationem.

2. *Nucula exotica Pistacii specie* J. B.

Ad Pistacium suo clausum officulo accedit magnitudine & formâ oblonga, nonnihil angulosa, & convexa, inæquali putamine fragili, fusco, rugoso nucleum comprehendente solidum, coloris obsoleci, pingui, rancido, [in nostris saltem vetustissimis] sapore præditum, quem obvolvitur tenior quadam pellicula coloris cinerici.

3. *Pistachia Virginiana sylvestris trifolia* H. Blas. *Staphylodendron Virginianum trifoliatum* Herman. H. Leyd.

Foliorum ternâ dispositione, seminumque in Vescis parvitate à vulgari facile distinguitur.

Vescias esse tricapulares seu tripartitò divisas, & in unoquoque loculo seu scroto unam nucleam seu semen continere observavit vir in re Botanica maximè industrius D. Sam. Doody.

Hæc Pistachia seu Staphylodendron referendum est ad arbores fructu sicco tricocco.

C A P. XIV.

Castanea equina Ger. Park. *equina folio multifido* J. B. *folio multifido* C. B. *The Horse-Chestnut tree.*

Magna fatis est arbor, quanta Morus, & valdè patula. *Folia* palmata sunt, ex segmentis plurimum septem composita, quorum singula Pinnæ marinæ quodammodo æmula, ex angusto admodum principio sensim dilatantur, tandem in obtusum mucronem desinentia, per ambitum serrata, longitudine dodrantali, qua parte latissima sunt palmum circiter lata, à costa media obliquis ordine nervis in ambitum directis, coloris supernè atro-virentis, infernè hilarioris, sapore amaricante. Porro cœunt hæc omnia in unum communem longum pediculum; éstque pediculus situs oppositus. *Flores* multi simul in ramulo ex ala folii extremam rami partem occupante prodeunte, longiusculis petiolis subnixi, quatuor foliis non valdè amplis constant, candidis, quorum bina superiora reliquis paulò àmpliora violaceas ex puniceo maculas orbiculatas in medio impressas habent, è florum autem umbilico plura flava staminula prodeunt in aureos apices desinentia. *Fructus* ipse non ità in conum desinit ut vulgatæ nostræ Castaneæ, globosior, altera parte spadiceus, qua vero echino adhaeret impressionem cineraceam ostentat, cui cortici nulla intercedente lanugine pulpa nostratibus Castaneis similis subjacet. Echinus ipse multò crassior & firmior quàm dictæ, exteriùs rufus, internè albus, durus, sed rarioribus brevioribusque pinis obtusis, firmis tamen & insectis, colorèque flavicantibus, qui per maturitatem in tres partes dehiscens Nucem ostendit, ipsius lateri infima parte inhaerentem, non à pediculo, ut reliquæ.

Hanc scribit Clusius Autumno cùm folia amisit, protinus amentaceum quiddam extremis ramulis gignere, & turgidum quasi parturiret, pingui ac lento humore conspersum, in quo culices & hujusmodi insecta hæreant, totaque hyeme ità perdurare, donec ineunte vere, & præmaturè admodum gemmæ in folia se explicent. Corticem ramis tribuit, novellis quidem virentem, aduktis autem cinereum, sub quo lateat alius succulentus, viridis, lignum ambiens, ut in Sambuco vel *Acere latifolia*.

Constantinopoli & in Creta nasci fertur: Certe Constantinopoli ad nos transmissa est, & ha- *Locus* betur in hortis nostris frequens. Frigoris patientissima est, umbræque & aquâ ut Platanus delectatur. Equina dicitur quia equis anhelosis prodest, Matthiolo & Clusio tradentibus.

C A P. XV.

De Manihot sive Yucca ex cujus radice fit panis Cassava dictus.

Quamvis quem fructum proferat hæc arbor mihi non constet, quia tamen foliis digitatis Castaneam equinam æmulatur ei subjungendam duxi.

Manihot Indorum sive Yucca foliis Cannabinis C. B. *Manihot Theveti, Yucca & Cassavi* J. B. *Huucca sive Mandioca ex qua Cassavi fit* Park. *Maniiba & Manduba Brasiliensibus, cujus radix Mandiboca.* Pison. Marcgrav.

Pison.

Frumento complures Indiarum regiones ad hæc usque tempora caruerunt: ea tamen quibus hominum & animalium sustentatur vita, frumentique vicem supplet desiderari benigna mater natura noluit. Radix enim fativa seu atilis, quæ *Mandioca* Barbaris appellatur, in farinam redacta, & in panem coacta cum optimo pane simillagineo certat. Quâ plantâ licet Angolæ & Hispaniolæ, atque aliarum insularum incolæ gaudeant (ubi radicem hanc *Yucca*, aliis Mexicanis *Quaub-camosli*, præparatam & in farinam redactam *Cassavi* vocari Monardes testatur) Brasiliæ tamen naturalem, summoque studio ibi cultam constat. *Alii omnes Americæ populos à Florida ad Fretum usque Magellanicum hoc pane usos affirmant, quarvis Frumentum Mayz dictum illis non deesset.*

Plures hujus fructicis dantur species, quæ licet prima fronte inter se haud differre videantur, tamen ab experientibus agricolis dignitate, caule & cortice distinguuntur. Prima species à maris accolis Brasilianis vocatur *Mandiba buava*, quæ albicantibus est radicibus & truncis: *Mandibparata, Mandiipeba, Mandiipucù, Mandibimana, Aipi* (quæ iterum plures habet species, quarum nomina vide apud Marcgravium) *Tapecima, Aipipoca, Mandiipeba, Aipimacaxera*, quæ omnes rubentibus sunt & lactescentibus radicibus & caulibus. Omnium harum stirpium radicibus & caulibus solum *Mandiboca* nomen inditum, & alimentosis, medicamentosis, venosisque qualitatibus, licet impari inter se gradu, pollent.

Frutex est ad quinque vel sex, ut Rochefortius & Parkinsonus, ad sex, septem, vel octo, ut Marcgrav. pedum altitudinem assurgens, caule lignoso *tortuoso nodoso, fragili, medullam intra se continente instar Sambuci. Ejus crassities pro fecunditate soli cælique temperie varia. Superius in multos expanditur ramos, qui iterum ramulos habent, atque in horum quolibet tria, quatuor, quinque, sex, aut septem *folia* angusta, oblonga, in stellæ formam disposita, [ramuli quos vocat nihil aliud sunt quàm foliorum digitorum prælongi pediculi. Folia enim ad Lupini aut Hellebori nigri modum ex pluribus foliolis digitarim dispositis, aut ex summitate pediculi, quasi ex eodem centro egressis componuntur] ejusdem ferè viriditatis cum Præoniæ folio. *Flosculos* fert flavo-pallidos, pentapetalos, multis staminibus luteis in medio: *Semen* autem Ricini semini simile, sed inutile. Radicem Passinacæ haud dissimilem producit, quæ lacteum trahens succum ab oculis prurientibus, è trunci internodiis natis hoc liquore egregiè intumescit.

Terra

Terra minimè glebosa aut irrigua ut *Canna* saccharifera gaudet, sed sicca potius, sitiente & montosa, atque in tuberculos, quasi à talpis, egesta. Adeò humiditatis omnis inimica est, ut aestivis duntaxat mensibus terræ committi velit, idque locis apricis ac minimè umbrosis. Cùm autem adeò acclive ac arenosum solum requiratur, malunt incolæ densissima demoliri nemora, demolita exurre, eaque arvis & segetibus (*Chocas* Lusitanis) destinare. Extra terram duobus vel tribus fustibus germinant, qui ubi octavo, decimo atque duodecimo mense liquefcere incipiunt pro semine sunt. Hoc frugum nostratum discrimine, quòd *Mandihoca* nihil de fructu decedat ad sui propagationem, nostris decedat, quibus ipsi fructus sementem faciunt. Per radicem nulla potest fieri transplantatio; nam ea extracta è terra, & tacta statim moritur.

Tres hujus plantæ trunci, frondibus spoliati, figurâ propemodum pyramidalis, haud profundè simul terræ grumis, trium circiter pedum inter se distantia inferuntur, prominentesque ad palmæ altitudinem superius se invicem amplectuntur. Qui foliis licet denudati, novis tamen illico vestiuntur, nec quicquam radix inde detrimenti patitur, modò caulis integer & illæsus maneat.

Dignitate & mole excellit *Mandihoca*, si anni terræque temperies sicca fuerit. Tum enim quælibet radix sesquipedem, vel duos, interdum etiam tres pedes longa evadit, crassitiem habens brachii vel etiam cruris humani quando fatis adoleverit.

Ratio habenda, ut æger à zizaniis, quæ valde suppullulant, ter quaterve repurgatur, donec plantæ adoleverint, ad octo nimirum vel decem mensium spatium. Maturitatem assecuta radices, quod annuo circiter à plantatione fieri solet spatio, ad tertium vix sub terra durant; altero tamen plerumque anno pars illarum putrescit & corruptitur: ideò ad summum linquntur annuo spatio, & de novo per tales plantantur. Ingruente nimæ humiditatis necessitate excindi statim postulat sexmensibus ante justæ maturitatis tempus.

Mandiba quæ vocatur *Mandibumana*, omnium citissimè crescit & maturefcit, atque optima inde conficitur farina. Hæc planta maxime gaudet solo arenoso, & magis ambusto quàm reliquæ. *Primaria* omnium, inque quotidiano usu & lucro producitur promiscuè in quavis terra, vocaturque *Mandibparati*.

È terra evulse radices vix per triduum durant, etiam si fideliter horreis recondantur. Mandatæ & à cortice, quem tenuissimum habent, liberatæ, molæ trusatili, à duobus hominibus circumactæ admoventur, ferrique cuspidè conteruntur, & contusarum radicum farinam excipit alveus. Rastura deinceps torculari vel prelo subjicitur, quo magna vi humor ille superfluous & noxius exprimitur; ut sicca atque absque ulla humiditate maneat. Mox cribro *Urubeba* dicto pereolatur: Exinde plane factò sicili aut æneo injicitur, in quo substructo igne circumagitur tantisper donec coquatur. Semicocta verò & adhuc mollis esculenta est, & vocatur *Farinha relada*, quod est, Farina cocta non exsiccata. Reliquum quod superest, & reservare volunt, supra majorem vel minorem ignem pro arbitrio miscent, atque exactè siccant. Farina enim hæc quò plus exsiccata & excocta eò durabilior est. Optimè tamen siccata & fideliter ab aere defensa, ultra annum vix servari potest; nam si vel levissima uligo eum infecerit corruptitur, unde non parvam militum stragem in castris excitationem vidi. Quapropter nostri Barbaros imitari eam in bolos, quos vocant *Bejus*, pastillos & liba cogunt, superque craticulas modico igne induratas in penu aliquandiu recondunt.

Ex hoc fruce expreso manat liquor *Maniquera* barbaris dictus, qui vasi infusus post duas horas fundo adhærescit: ex quo alia fit farina, melior priori, ac majori affluentia floris, quam cremorem de *Tipioca* vocant. Ex aqua farinæ in fundo subsidente bolos quoque conficiunt *Tipicoato* dictos, optimi saporis. Tum Gummi quoddam seu potius Amylum ex ea fit, atque eidem usui inservit. Hic liquor *Maniquera*, quòd dulcis sit saporis ab Animalibus avidissimè haustus vi quadam venenata ea statim extinguit: ex radice tamen non expressus (quod mirum) cætera animantia excepto homine nutrit. Præterea radice à sole exsiccata alia fit farina & pollen albicans, imo & panis siliginæus & biscotus, qualis è tritico (cui & simillimus est) pinfitur. Hoc alimentum integrum & non contaminatum pro jumentis & pecoribus, quibus in pabulum cedit, reservatur.

A vermibus & integris formicarum cohortibus hæc planta miserè solet infestari, magno agricultorum incommodo: non solum folia atque caulem, sed ipsam quoque radicem depopulantur ferarum greges & animalia domestica. Ipsi Brasiliiani, Æthiopes & nostratum non pauci hujus plantæ folia amant adeò, ut contusa, cocta & proba condita pro cibis & Lactucis apponant; quæ in massam efformata *Manicoba* nuncupant Brasiliiani.

Porro radix hæc quatuor aut quinque dierum spatio in aqua macerata & emollita *Mandiopiba* dicitur, quæ assata maxime ab agrestiori Indorum & barbarorum multitudine expetitur & manducatur. E sedimento hujus consistentiæ Farina mollis notaque melioris conficitur, quam Brasiliiani *Vipeba*, Lusitani *Farinha fresca* cognominant.

Ex *Mandihoca* contusa, butyro & saccharo insignes fiunt boli vel pastæ ad edendum optimæ.

Pulvis deniq; genus paratur ex *Mandiopiba*, quod nomen accepit *Mingaua petinga*.

Mandihoca illa mollis, illis *Puba*, igni imposita exsiccat, exsiccata appellatur *Carimã*. Ex hac Afri panem optimæ notæ conficiunt, quem *Musam*, vel *Angu*, interdum *Ensfonde* appellant. Omnium autem præstantissimum pulvis genus condiunt, quod vocant *Mingau de Carimã*, cui aromatum loco momentum Piperis Brasiliensis, & floris *Nbambi* admiscunt, quod optimi cùm sit saporis, fanitarique conducatur, frequens in prandis esse solet, nec suaviter se vivere existimant, nisi hoc alimentum utantur. Sanis aquè atque ægris ejusmodi pulvis, emulsiones, atque adeò pisanas saluberrimas inde confectas exhibent. *Tipioca* liquidem & *Carima* pota, vel Syrupi specie cum aqua florum Auricularum & paxillo Sacchari exhibita antidoti loco plerumque est. *Tipioca*, si multà lotionè defæcata atque exsiccata probè ab omni humiditate reservetur, tabidis & dysentericis ex arte propinata medetur. Febricitantes, animo deficientes, veneno infectos restituit. Præter hæc violento exercitio fractis vires recuperat, sudoresque immodicos compescit Pitifana illius simplex. Quæcunque hæmorrhagias, imprimis ex vulnere inflatas tum intus assumpta, tum emplastris modo applicata cohibet.

Ex *Macaxera* optimum fit vinum, serum lactis sapore referens. Mandihoca rafa vulneribus & ulceribus antiquis imposita ea mundificat atque attemperat.

Manipiera cocta crassecula pulvis in modum, alimentoque convenienti existit. Quod si *Oryzam* & faccharum cum aqua destillata ex floribus Aurantium superinfundas conservæ gratissimæ formam induet, mutatoque nomine *Marmelada de Mandioca* appellatur.

Postremo illa species *Macaxera*, præterquam quod vicem farinae prædictæ suppleat, igne etiam assata absque ulla alia præparatione comeditur, ac *Macapera* appellatur.

A cæteris radicibus abstinendum est, quod præfens sint venenum. Dantur enim quædam, quas citius combusseris quam ut virus suum deponant, & ad edendum idoneæ reddantur. Quin ipsi indigenæ olim minus exercitati in separatione alimentosi & venenosi, aliquoties mortem oppetierunt, nunc eruditores facti, non solum illis præcipuo existit vitæ sustentaculo, sed omnibus Europæis in America degentibus: idque pani triticeo præferre non verentur licet minoris habeatur nutrimenti.

Ethiopes & Brasiliiani inter edendum pugnos farinae plenos in os injiciunt, ut manu quoque ab ore longius remota vix tamen mica pereat. Rarò aut parùm inter prærandum potu utuntur, quod farina aquam nimis imbibat & stomachum inflat. Cum aratrum ejusque usus hic ignoretur, & improbi ac multijugi laboris tædia declinent, facilem hanc & minus ærumnosam agriculturam, tam vitæ ac rei familiari tuendæ, quam ari corradendo egregiè adhuc amplectuntur. Quippe unius duntaxat mancipii industria & labore centum tuberculos [monticulos] aliquando unius diei decursu absolvunt. Hujus autem farinae una, quæ viginti cantharos nostrates continet, aut selsqui *Alkeira*, h. e. modius unus aut selsqui homini robusto & laborioso in mensem integrum plerunque sufficit. Quem modium sex, aut septem, aut ad summum octo solidis comparaveris. *Rochefortius unum terræ jugerum hac radice plantatum pluribus personis alendis sufficere scribit quàm tria optimo frumento sata.*

Hæc sunt quæ usit & sedula in hanc radicem inquisitione à rusticis & experientia propria resciscere potuit Gulielmus Piso.

Cum autem usus hujus farinae tam latè pateat, ut non pauciores eam mortales vescantur quàm frumento ipso, vastissimi nempe orbis Americani plerique incolæ, integram ejus historiam huc transcribere non piguit; præsertim cum aliorum minus accuratas historias & descriptiones conferendi & examinandi labore & tædio nos levet.

Alterius adhuc *Mandihocæ* sylvestris meminit, ejusque iconem exhibet Piso, quam fruticem arborescentem vocat, cæterum sativæ simillimam, si caulem & folia confideres, verum dignitate longè inferiorem.

Notandum autem quod omnibus qui de Mandihoca scripserunt consensu succus è radice expressus omnibus animalibus venenum est præsentaneum; postquam tamen 24 horas steterit qualitatem suam malignam & perniciosam amittit.

C A P. XVI.

I. *Guaiacum* Ger. *Guaiacum sive Lignum sanctum* Park. *Guaiacum magna matrice* C. B. *Fructus Guaiaci putatus* & *folia* J. B.

Hanc arborem plenè & accuratè descripsit Jo. Terrentius Lynceus, notis in *Res Medic. N. Hispan. Fr. Hernandez*; atque idcirco ejus descriptionem mutuabimur.

Guayacan est arbor Juglandis vel Illicis magnitudine, cujus cortex colore extrinsecus cinericeo, Betulæ similis permixtis tamen multis maculis viridibus, intrinsecus verò subruer, non admodum densus, sed immodicè durus, crassitudinis nempe semidigitalis; is ligno recenter cæso adeò firmiter hæret ut vix ferre separari queat, progressu verò temporis facillè sejungitur.

Lignum in extremis colore qui in Buxo internè nigrescente conspicitur, & medullium ejus est maximum, totumque adeò lignum splendida quadam donatum duritie.

Pinguetudo ejus resinaceam quid spirat, uriturque, odore non insuavi, & ab accenso gummi profluit, quod prædurum est ubi refrixerit.

Pondus ejus quale nulli præterea ligno; nulla ejus quantumvis minima pars in aqua fluitat, sed mergitur continuè & subsidit, unde lignum est fortissimum, quod duritie omne robur superat, & idcirco quàm minimè hiat, neque facillè videas quòd rimas traxerit.

Sapor non ingratus, amarus statim, cum acrimonia miti palatum ac fauces compungens, qui semel cognitus nunquam errare sinit emptorem in cognoscendo.

Decoctum ejus æstate ultra tertium diem non perdurat. *Folium* crassum, parvum, durum, viride, multis venis distinctum, quidam Arbuto comparant, alii Buxo; in ramo situm habet ex opposito alterius, ut in Siliqua vel Lentisco videre est; quaterna vel sena ad medium nervum adnexa.

Flores multi, quasi umbellam vel corymbum constituentes, pediculis viridibus insistent pallidè lutei hexapetali, multis è medio staminibus prodeuntibus; in quorum medio rudimentum fructus Bursam pastoris effigie refert.

Fructus à quibusdam Castaneis, ab aliis Prunis similis refertur, duobus Lupinis sibi conjunctis, aliquando etiam tribus, ut Clusius refert; vel Aceris fructibus, sed sine alis constat, cordis figuram elegantè referentibus; levissima porro distractione unum ab altero, sicut & Aceris fructus, dividitur.

Longitudo est transversæ digiti, latitudo paulò minor; color totius corii castaneus aliquantulum corrugatus Pruni instar. In conjunctione cum altero fructu membrana est, densitate, odore, duritie perfimilis ei quæ Juglandis semen bifariam dividit. Corium externum corrugatum mollius est, internum verò nucis interno putaminum duritie & colore respondet.

Nucleus intus conclusus colore & variis venarum ductibus Nuci myristicæ vel Buxi radici admodum similis. Hunc si diu in ore volvas pulpam quandam abradis quæ acrimoniam manifestam

D d d d d

linguæ

linguæ imprimit, & nucleus in recenti fructu manet coloris castanei, in aliis verò omnino niger.

Nucleum si secundum longitudinem findas, duritiem Dactylorum offendes, totumq; ossium, flavum in recente, cinereum in obsoleto. Albæ autem lineæ transversim parallelas totum pertransleunt, ut admodum eleganter Lyncurium sive Belemnitem radiis & splendore referat.

In medio ejus concavitas est longa à summo ad imum pertingens, sed sine ulla ferè latitudine, qualis in Euonymo etiam conspicitur, ubi feminis duo ovalia sed plana, viridia quasi foliola sejuncta in summo ununtur, eòsque extrorsum versus componunt, ad modum planè Euonymi, nisi quòd cor in Euonymo versus pediculum sit constitutum.

Locus.

Crescit hæc arbor in Hispaniola, Jamayca, & in Continentis regione *Nagrande* dicta tantâ copiâ ut numero superent Pinus Hispaniæ.

2. *Guaiacum propemodum sine matrice* C. B. *Lignum Sanctum* Terrentio & aliis. *Guaiaci genus alterum, quod Lignum Sanctum, illo præstantius, & ex insula S. Joannis de portu divite affertur, quo maximè utuntur.* Monard.

Arbor est admodum similis Guaiaco, sed minor, magnitudine Populi, stipitibus magis spinosis: cortex magis quàm Guaiaci pustulosus, cætera similis, cinereus maculisq; conspersus, intrinsecus verò obscurè rubet, & in recenti ligno etiam facilè separatur.

Lignum à Guaiaco differt meditullio, quod in hoc est parvum & in ramis nullum. Ipsius ligni color magis albeat, & ad luteum quandam colorem vergit; meditullium porrò nigrum ad viride inclinat evidenter, imò cyaneum est in viridi.

Tractanti nullus odor occurrit, æmulatur tamen Guaiaci odorem, ut in decocto & oleo ejus destillato patet, qui tamen in integro non percipitur, adeò terreis partibus permixta est, ut nè ab inflammato quidem nisi parum admodum defluat, cum tamen per destillationem plus det quàm à Guaiaco extrahatur.

Pondus Guaiaco idem est, æquè enim citò in aqua subsidit.

Sapor amarus, sed acrimonia longè major & evidentiore, adeò ut amaritudo ab hac oppressa non statim percipiatur, ideòque Piperis instar fauces pungit, mordicat, & pulvis ejus naribus inditus sternutamenta ciet, unde longè ab incolis ob vires Guaiaco præfertur tum in curanda Lue Venerea, tum in multis aliis morbis, quamvis immoderato usû nimium calefaciat. Decoctum ejus & amarum est & magis odorum quàm Guaiaci, & intensius flavet.

Folia exigua, Rutaceis paulò majora, Lentisci modo bina ex adverso posita & ità ordinata sunt, ut nullum sit impar in extremo.

Flos Vinca-pervince admodum similis est colore & figura, sed sine aliqua longitudine, ejusq; foliola quasi duplicata sibi superposita apparent.

Nascitur copiosè in insula S. Joannis de portu ricco. J. Terrentius arbores hæcæ speciem differre concludit, licet genere proximo conveniant.

Notat C. Bauhinus hoc genus in plura alia genera dividi, eò quòd non unum colorem habeat; quoddam enim nigricat, quoddam etiam spadiceo colore flavescit, quoddam præterea omnes istos colores discretos habet: Quare Manardus & ex eo Matthiolus tria genera notârunt, quæ licet colore, magnitudine & pondere inter se discrepent, unius tamen esse arboris, contra quàm Fallopius credidit. Matthiolus statuit; & causam refert in ligni maturitatem, quo enim maturius eò nigrius, & quanto minus adoleverit tanto magis albicare asserit. Probatum maximè quod ruffum, spadiceum, flavum, lividumque colores simul mixtos habet.

Vires.

In lue Venerea curanda nullum est medicamentum decocto Guaiaci præstantius aut certius. Nam si ut decet procedat curatio, suoque tempore decoctum illud propinetur, certissimum est huic morbo sanitatem perfectam adferri; nec recidivam pati qui simili lue laborabat, modò in idem cœnum se non provolvat denuo.

Convenit item hydropicis, asthmaticis, epilepticis, morbis vesicæ & renum, doloribus juncturarum, omnibus morbis ab humoribus frigidis & flatibus procedentibus & diuturnis, quibus inutilia fuerunt ordinaria medicamenta, præsertim si morbum Gallicum subsequantur. *Monard.*

Usus decocti in curanda L. V. Hispani ab Indis edocti sunt. Magnis doloribus morbi Gallici (quem ab Inda muliere contraxerat) Hispanus quidam torquebatur: ejus famulus Indus, in illa provincia medicum agens, aquam Guaiaci propinavit, quâ non solum magnis illis cruciatibus liberavit, sed pristinæ sanitati eum restituit. Hujus exemplo plurimi alii Hispani simili morbo infecti curati sunt. Unde brevi per totam Hispaniam & universam orbem ejusmodi cura evulgata est.

Morbus iste Indiæ Occidentali familiarissimus & endemicus in hunc modum in Europam propagatus fertur.

Anno 1493. eo bello quod Neapoli gestum est à Rege Hispaniæ adversus Regem Galliæ cognomento magno capite *Christoph. Columbus*, ex prima illa profectioe, quam Novi Orbis inquirendi causâ susceperat, rediit, & detectis S. Dominici aliisque insulis, inde Neapolim (ubi tum Rex Catholicus erat pace cum Gallo facta) viros & mulieres deduxit. Commentantibus ultro citroque exercitibus, Hispani primùm cum Indicis mulieribus, & Indi cum Hispanicis consuetudinem habuerunt: deinde in Italos & Germanos serpsit hoc malum; postremò etiam ad Gallos & sic per universum orbem.

Initio varia fortitus est nomina, Hispani putantes se à Gallis contagium hausisse Gallicum morbum nuncupârunt; Galli existimantes se Neapoli eum consecutos Neapolitanum vocârunt; Germani ab Hispanorum contubernio hanc scabiem ad se manasse videntes scabiem Hispanicam appellârunt. Alii rectissimo nomine Serpiginem Indicam eum vocârunt, inde enim prima hujus mali origo. Frustra etiam de causâ & origine hujus morbi à medicis tunc temporis disceptatum est.

Decoctum parandi modum & methodum eo utendi ad morbi hujus curationem non pigebit è Monardis historia hæc transcribere.

Ligni

Ligni minutim concili aut ejus scobis ꝑ xij. corticis ejusdem Ligni contusi ꝑ ij. in sex aquæ sextariis macerantur fictili novo, aliquantulum capaciore, 24 horarum spatio: fictili bene obturato lento & luculento igne coquantur ad quatuor aquæ sextariorum consumptionem. Cocta aqua refrigeratur, colatur, & fictili novo asservatur. Statim supra idem lignum quod decoctum fuerat injiciantur denuo octo alii aquæ sextarii, coquanturque ad duorum consumptionem: coletur hæc aqua, & seorsim asservetur. Sumitur autem hoc modo.

Infirmus purgato corpore ex medici consilio cubiculum deligit apricum, quo neque aer, neque frigus penetrare potest. Lectum ingressus diluculo aquæ prioris calidæ ꝑ x. fumat, & egregie operiatur ut sudare possit duarum horarum spatio: deinde sudore absterfo linteamina mutet, & indusium calefactum induat: quatuor deinde post horis uvæ passæ illi dabuntur & Amygdalæ, panisque biscotus, neque affluenter, neque parçè, & de aqua secunda bibet quantum satis erit, etiam interdum. Octo horis postquam comederit ex priore aqua calente denuo uncias decem hauriat, sudabit item duabus horis & à sudore uti superius mundabitur. Unâ post sudorem horâ de iisdem passis, Amygdalis & pane biscoto cœnabit, & ex aqua secunda bibet. Servabitur hic ordo quindecim diebus prioribus nisi vires nimium collabantur, quia eo casu etiam præter supradicta pullus gallinaceus assus concedetur. In minus robustis, qui extremam illam victus rationem ferre nequeunt novem dies sufficient, quibus elapsis pullus exiguus assus similiter concedetur. Si verò æger adeò tenui est valetudine, ut prædictam istam victus rationem nullo modo ferre possit, ab initio pullus gallinaceus exiguus illi dabitur, cibi quantitatem sensim augendo. Elapsis 15 diebus, 16° purgabitur ꝑ x. pulpæ Cassiæ fistulæ per cribrum transmissæ, aut alio simili medicamento, & eo die tenuiorem aquam sive secundæ decoctionis bibet: 17. die ad priorem ordinem redibit, sumetque manè & vesperi aquam prioris decoctionis, sudabit, eadèmq; victus ratione utetur, nisi quòd pulli loco dimidiam gallinam edere poterit, & sub finem diætæ aliquanto plus; eamque victus rationem ad vigesimum usque diem producet, quo tempore per cubiculum vestitus & bene amictus ambulare poterit. Quibus elapsis denuò purgabitur, & per alios 40 dies aquam bibet, selectissimam victus rationem observando in rebus non naturalibus, mulieribus abstinendo & vino, cujus loco simplicem ejusdem ligni aquam, aut si eam fastidiat aquam in qua Anisum & Fœniculum decocta sunt bibet, eritque cœna sobria & sine carnibus. Hæc, inquit, methodus Luem cujuscuque sit generis radicibus extirpat. Alii aliter sentiunt, neque hanc pestem absque ope Hydrargyri extirpari posse affirmant, si penitus radices egerit.

Cæterum de præparatione Decocti Guaiaci ejusque utendi ratione in curanda Lue Venerea consulantur Fernelius aliique medici.

C. Bauhinus Guaiacum cujus ramulum cum floribus & fructibus pingit Clusius notis ad Monardem à duobus prædictis distinctum facit, & titulo Guaiaci folis Lentisci proponit: quàm recte ipse viderit.

Palma sanctæ similis arbor J. B. *Guaiaco occiduo similis arbor* Park.

Hujus surculi quos habuit Lobelius rami erant arboris grandioris, recti, cortice arboris Judæ, folio Citri, carnosò, nudo, Lauro latiore, breviorè, nervosò, horum in summis hærent folliculi pallidi, coriacei, circumatæ rotunditatis, admodum compressi, nummo Coronæ Gallicæ pares; quorum medio insunt semina Lentis effigie & colore, compressiora, gustu amaricante.

Hanc C. Bauhinus Guaiaci sui secundi seu Guaiaci propemodum sine matrice synonymam facit. Q. an rectè.

Palum sanctum India Occidue Ad. Lob. Park. *Guaiacum Orientale* C. B.

Species est hæc à Guaiaco diversa, quamvis similis, nempe non vasta ut Fraxinus, sed minor & ei concolor cortice; folia cujusmodi Plantago, sed crassiora, minora, pinguiora, breviora: fructus juglandis magnitudine, alvo subdendæ idoneus.

C A P. XVII.

Andira vulgè Angelyn Pisonis Marcegrav. *Arbor nucifera Brasiliensis, fructu ovi figura & magnitudine.*

Piso.

DUæ species sub nomine *Angelyn* in memoribus conspiciuntur. Utraque externa facie inter se similes, sed interna qualitate multum differentes, quæ facillè utique dignoscuntur, quòd alterius cortex, lignum, & fructus amarissimi sint, instar Aloes; altera major nullius manifesti sit saporis, ex cujus fructibus feræ pinguescunt. Utraque ligno est duro, & ad ades fabricandas apto, utraque cortice cinereo, foliis Lauri similibus, sed minoribus, oculis seu gemmis nigricantibus, è quibus plurimi flores fragrantès, copulati, purpureo & cœruleo colore insignes, prorumpunt. Fructum profert ovi figurâ & magnitudine [figurâ Juglandis, ovi gallinacæ magnitudine Marcegr.] primò saturatè viridem, sed mox nigrescentem, qui uno latere quasi saturam monstrat.

Fractò duro putamine nucleus apparet ex albo flavescens, amaricantis & ingrati saporis cum adstrictione quadam, cujus pulvis ventris lumbricos expugnat, eâ tamen cautione, ut infra scrupuli pondus exhibeatur, nè medicamentum in venenum abeat. *Vires.*

SECTIO SECUNDA.

De Arboribus Fructu sicco Bacciferis.

CAP. I.

De Lauro.

Laurus, unde Laurea (inquit Vossius) Græcum videri posset. Nam apud Hesychium legas *λαύρον φυτόν δένδρον*. Sed si à Græcis, potius putem esse à Pergæa voce *λαύρον*, quæ idem signabat, Hesych. *λαύρον δένδρον Περγῶν*. Sin Latinis originem debet, fortasse erat à *lauro*, id est, purgo, nam *sanguinis purgendi habet potestatem*. Vel, si Veteres potius audiendi, prius fuit *laudus*, estque id à laude. Servius ad Eclog. 8. *Cur tamen triumphantes Lauro coronantur hæc ratio est, quoniam apud Veteres à laude habuit nomen, nam Laudum dicebant*. Nec tantum *laudum* pro *lauro*, sed & pro *laurea* olim *laudeam* vel *ludeam* dixerunt.

Λάυρον Etymologo quasi *λαύρον* dicitur, hoc est *ἐν τῷ δένδρῳ φανῶσα*, quia nempe *ἵκετι γυμνάσιον*, quod Etymon non improbat Vossius, apud quem plura vide.

Laurus Ger. J. B. *vulgaris* C. B. *major sive latifolia* Park. *an minor ejusdem?* *The common Bay-tree.*

J. B.

Laurus plerumque multis stolonibus luxuriat, vel mediocri arboris altitudinem affecta, alioqui in justâ magnitudinis arborem excrescit, præsertim regionibus calidioribus, caudice enodi, cortice tenui, materiâ rarâ, nec multum validâ. *Radices* habet crassas, inæquales & obliquas. Cæterum perpetui viroris est, nitidi in junioribus, in adultioribus saturatoris. *Folia* ei oblonga, dura, acuminata, sed mucrone aliâ acutiore, aliâ obtusiore, sescunciam aut duas uncias lata, palmo longiora, versus pediculum & mucronem paulatim angustiora reddita, quæ secundum longitudinem percurrit costâ rectâ, obliquos in margines nullo ordine nervose exporgens: sapor acer, aromaticus & subamarus. Adherent autem folia ramis viridantibus brevi pediculo. *Flores* secundum ramos exeunt conferti, hederaceis quadantenus fimiles, majores, albi [Lobelio flavescentes] multis in medio apicibus: quibus succedunt bacca, Cerasis minoribus pares, oblongæ, colore primum viridi, ubi maturerint nigra, quæ sub cortice tenui nucleum bifidum callosum ac durum, cum aliqua acrimonia amarum ac pinguem claudunt.

Laurus (inquit C. Bauhinus) quædam floret tantum, flore copioso, racemoso, (quam Theophrastus vocat) & fructum non fert; alia fructum fert, in quo etiam differentia: alterius in rotundo modicè oblongus est: alterius oblongus, gracilis, & utrinque ovato mucrone turbinatus. *Laurum* fulmine non ici veteribus persuasum fuit. Hinc Tiberius Imp. qui tonitrua præter modum expavit & exhorruit, tonante celo, contra fulminum metus, nunquam non Lauream coronam capite gestavit. Verum quàm hoc falsum & superstitiosâ credulitate fundatum experientia quam adfert Læcuna, elegantissimæ Lauri Romæ in palatio Ducis de Castro fulmine itæc luculenter ostendit.

Eadem superstitione nititur observatio illa de crepitu quem folia & virgæ Lauri inter urendum edunt. Nam si crepuissent abunde ac sonantiùs hand dubiè portendi felicem eventum rebantur; quod si tacita deflagrassent, tristem & inauspicatum.

Laurum Apollini sacrum inde fabulantur poetæ quòd virgo Daphne quam deperibat in hanc arborem conversa est. Vide Ovid. *Metamorph.* 1.

Triumphantes apud Romanos coronam Lauream gestabant, vel Lauri ramum dextrâ tenebant. Sed & aliter præterquam in triumphis etiam victoriæ nuncia fuit *Laurus*: nam & tabernacula, & fasces, & literæ, & naves militumque jacula, lanceæ, pila *Lauro* in eam significationem adornata sunt, ut & Plinius affirmat, & Ebrodunensis historiæ auctores adductis exemplis ostendunt.

Laurus cæli frigidioris impatiens est, minus tamen quàm Myrtus. In Germania, Anglia, Gallia & Belgio non nisi sata & diligenter culta provenit. Quòd si in Germania hyeme tegenda & hypocausto reservanda est, rectè scribit Turnerus in Anglia felicis adolescere, virerique quàm in Germania; apud nos enim eam curam & tutelam non requirit, sed insecta & sub dio relicta hyemem, nisi præter solum aspera sit, facile tolerat. Quod si quando frigore perusta & corrupta sit à radice denuo repullulat.

In Italia spontaneam observavimus non infrequentem in sylvis & sepibus. In monte Atho ingentes & præaltæ Lauri spontaneè nascentes ardore Solis omni tempore reprimunt, teste Bellonio, qui quinque species in Græcia notavit: quem consule pro usu olei baccharum apud Monachos.

Floret Martio & Aprili. Bacca maturantur sub finem Autumni cum Olivis, & nisi decerpantur per totam hyemem ad ver usque in arboreherent.

Laurus excalearioriam [emollientemque *Diosc.* deficcantem *Gal.*] naturam habet, & foliis, & cortice, & baccis. Itaque decoctum ex his, maxime è foliis, iniectione vulvæ ac vesicæ vitis convenit. Virentia folia trita & illita vesparum, crabronumque ac apum, item serpentum venenis resistunt, maxime Sepis, Dipadis & Viperæ. [Profunt & mensibus feminarum cum oleo cocta *Plin.*] cum polenta autem quæ tenera sunt trita ad inflammationes oculorum, cum Ruta testium, cum Rosaceo

Locus.

Tempus.

Vires.

ceo capitis dolores, aut cum Irino. *Non temere utendum foliis Lauri existimat J. B. in inflammationibus oculorum & testium, aut etiam in capitis doloribus, pro inflammationibus ergo inflationes legi mallet.* Eadem profunt fupis trita cum melle. Cortex radicis cavendus gravidis. Ipla radix calculos rumpit, jecinori prodest tribus obolis in vino odorato pota. Folia verò pota stomachum gravant, & vomitiones movent. In Græco Dioscor. legitur *αερίδι τῶν σπυγγῶν*, id est, mitigat, pro quo legit Cornar. *βαρύνει*, i. e. gravat. Sanè in alterutro membro clausula errorem subesse ostendit eorum inter se repugnantia. Verùm is J. B. iudicio, non in primo, sed potiùs in postremo. Certum enim, inquit, est tum experientia, tum ex Galeno, Laurum aromaticam esse totam, & amaricantem cum nonnulla adstrictione, hepatis amicam, qualia ventriculum tantum abest ut subvertant, ut nauseabundum corroborent potiùs: hinc Lauri folia à Recentioribus non rarò cum nonnullis cibariis, præsertim piscibus conjuuntur: nec ulla inde nausea accedit, sed cibus istis conditus, lapidiòs ac ventriculo gratior redditur: unde *αερίδι* vocem in textum irrepsisse & expungendam esse, Plinium autem corrupto codice usum existimat. Verùm nos Plinium Dioscoridi saltem coævum, si non antiquiorem, alibi ex Salmasio ostendimus; proinde Plinium & Dioscoridem ex alio antiquiore auctore quæ eadem habent exscriptisse, ideòque cum in facultate illa vomitus movendi Plinius & Dioscorides consentiant, postremo clausula membrum proculdubio sanum est, prius corruptum & per illud emendandum, ut rectè fecit Cornarius: sive verum sit folia vomitum movere, sive id res vera refutet. Casp. Hofmannus proposita quæstione, conferantne an ledant ventriculum, responderet, Tot auctoritates faciunt, ut credam hoc posterius potiùs. Ideò cum Marc. Vergil. & Cornario pro *αερίδι* apud Dioscoridem lego *βαρύνει*. Pergunt Diosc. & Plin.

Baccæ magis quàm folia calefaciunt, menses trahunt apposite trita, vel pota. In eclegmate trita cum melle aut passo profunt tibi, orthopnææ & pectoris rheumatismis; tussi veteri detracto cortice in vino pota: nam & concoquunt Pituitam & extrahunt *Plin.* Nostra atas non ad pulmonis & pectoris morbos baccis utitur, sed ad ventriculi, jecinoris, lienis & vesicæ affectus tum baccas tum folia exhibet: refrigeratum ventriculum concalfaciunt; concoctionem crudorum humorum promovent, languentem appetitum excitant, cibi fastidium pellunt; jecinoris ac lienis obstructiones aperiunt, urinas cient, menses movent, & ad secundarum expulsionem faciunt. *J. B.* Ad juvenandum partum deglutiantur septem baccæ Lauri ante somnum. *Chestneau.* Contra scorpionum ictus ex vino bibuntur, & vitilignes emaculant: [Addit Plinius, Epinyctidas ex oleo illita, & lentigines & ulcera manantia & ulcera oris, & furfures. Cutis pruriginem succus baccarum emendat & phthiriasin.] Expressus ex iis succus aurium doloribus auditivisque gravitati auxiliatur cum vino vetere & rosacco instillatus. [Permissos eo fugiunt veneñata omnia. Prodest contra ictus & potus baccæ cum vino serpentibus & scorpionibus & araneis resistunt. Ex oleo & aceto illinuntur & lienis & jecinori, gangrænis cum melle. Et in fatigatione etiam aut perfrictione succo eo perungi nitro adjecto prodest. Sunt qui celeritati partis multum conferre putant radicem acetabuli mensura in aqua potam, efficacius recentem quàm aridam] Dioscoridi cortex radicis calculos rumpit, partus necat & hepaticis prodest tribus obolis in vino odorato potus. [In remedio uvæ jacentis quadrantem pondo baccarum soliorumve decoqui in aquæ sextariis tribus ad tertis, eamque calidam gargarizare convenit.]

Laurus folia trita olfactuque subinde pestilentia contagia prohibent, tantò magis si & urantur. Hinc Commodus Imperator, Herodiano tradente, tempore pestis, consulentibus medicis, ad loca Lauris abundantia laureatus secessit. Herba enim perpetuò virentes, auctoribus *S. Grembi, Cardilucio* aliisque Helmontianis, sunt pestis alexiteria, corruptioni resistunt, seque defendunt contra æstum & frigus, unde nobis planè signavit Deus, illas plantas perennes semper esse ad manum pro quotidiano usu generis humani, continent enim in se balsamum, omnis corruptionis propugnatorem.

Adversus boum coriaginem, tradente Colum. proderit Laurum decoquere, & eà calidà terga fovere, multòque oleo & vino confestum subigere, atque per omnes partes apprehendere & attrahere pellem; idque optimè sub dio Sole fervente.

Medicamenta varia ad Lachrymas Oculorum, Ambustionem, Aurium gravitatem & sonos, Colicam, Uvulæ relaxationem, urinæ retentionem, partum facilitandum, capitis dolorem, hemigraniam, & baccis aut foliis Lauri parata vide apud *J. Bauhinum Hist. plant. lib. 4. c. 1. p. 414.*

Olei Laurini multiplicis mentio fit à Veteribus & Recentioribus. Aliud è baccis recentibus contusis exprimitur, aliud è baccis contusis vel etiam integris, in aqua fervente bullitis: oleum aquæ supernatans in vasa colligitur. Aliud per distillationem elicitor sic, & Bacc. lbij. contusis super affunde aquæ tepidæ lbij. vel iv. Postquam aliquandiu steterint destilla per Alembicum vel Vesicam. Sic prodibunt oleum & aqua per tritorium separanda.

Dicitur etiam oleum Laurinum quod fit è foliis aut baccis Lauri in oleo omphacino decoctis.

Oleo Laurino vis inest exalfaciendi, emolliendi, spiracula venarum aperiendi, & lassitudines discutendi. Quin & malis nervorum omnibus, doloribus aurium ac distillationibus confert: renum verò vitio ex frigore contracto laborantibus illitum est præstantissimum, & maximè siquid aliud utile. Ob vim ejus exalfactoriam Paralyssi, Spasmo, ischiadicis fugillatis, capitis doloribus inveteratis, distillationibus, auribus in calyce Punice calefactum illinitur. Colo dolenti clystere infusum mirè prodest, ut & horrori febrili. Verùm in calidis & biliosis temperaturis ab eo abstinendum. Vermes & pediculos tam agrestes, quàm domesticos & lendes enecat [*Imò hoc facit oleum quodcumque*] In genere utile est in affectibus frigidis maxime exterius illitum; intus sumptum nauseam movet.

Schrodertus de oleo stillat. hæc habet. Discutit insigniter flatus & ventositates, præcipuè in spasms gravidarum, ut & in colica. Siderata membra illitè restituit, auribus inditum dolores compescit, auditumque confortat, delet impetignes, lentigines & quascunque faciei maculas. Denique ichorosis capitis doloribus medetur: phthiriasin & tineas curat.

Emplastrum Laurinum ad Hydropen, ad dolores à flatibus aut causâ frigida ortos, dolorumque colicum utile est.

Electuarium etiam de baccis Lauri flatu dissipat.

D d d d d d d 3

Si

Si Lauri exsiccatæ ramus ramo frequenter confricetur, superasperfo sulphuris pulvere ignis statim exsiliet; quod mirum, cum Lauri lignum leve & spongiosum sit. Sed nihil Hedera præstantius quæ teratur, quæ terat Lauro. *Plin.* cum attritio utriusque sit; quæ teratur, quæ terat perinde est, ut nobis quidem videtur.

In Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi à D. Hermanno edito has Lauri species seu varietates invenio.

1. Laurus Indica *Aldini*. Laurus Regia *Hort. Regii Paris.* Hanc nonnulli Persea arbori *Clus.* eandem esse volunt. Laurus cujus cortex Cassia lignæ assimilatur *Park.*

2. Laurus latifolia, *maritima* Dioscor. C. B.

3. Laurus vulgaris C. B. & aliorum.

4. Laur. vulgar. folio undulato *Hort. Reg. Par.*

5. Laur. tenuifol. mas *Tab.*

In Tho. Bartholini A&C. Medic. Ann. 1673. inter Plantas à M. Stolle Hafniam allatus à Prömont. Bonæ Spei invenio.

Laurum Africanam ferratis foliis: cujus folium Londino ad me misit *D. Tancr. Robison*. Erat id pro magnitudine angustius & longius Lauri vulgaris folio. Ramulum etiam ejusdem habeo ex munere *D. Petiver*. An Euonymo affinis Æthiopica semper virens fructu globoso scabro, foliis Salicis rigidis ferratis *Herman*. H. Leyd. Lauro ferrata odorata Stapelianæ similis inodora Cap. Bon. Spei *Breyer*.

6. Bod. à Stapel habet Laurum ferratam odoratam.

Alia species Lauri invenitur in Horto instructissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis *D. H. Compton*, sub nomine Lauri Tulipiferæ baccis calyculatis, quam ingeniosissimus Vir *D. Banister* transmisit è Virginia, folia ei integra, non tam viridia & crassa quam Lauro-cerafo.

CAP. II.

Laurus Sylvestres seu Laurus-tini.

1. Laurus Sylvestris Corni fœminæ foliis subbirfutis C. B. L. *Tinus Lusitanica cœrulea bacca* *Park.*
Lauri Tini sylvestris primum genus J. B. *Tinus* I. *Clus.*

Clus.

Magnitudine Cornum fœminam æquat, virgâque habet oblongas, quadrangulas, ramosas; *Folia* ordine distincta, perpetuò gemina simul inter se adversa, magna, lata, Cornus fœminæ foliis pæne similia, ad Laurina tamen accedentia, perpetua, nigricantia & splendentia, nullo odore & amaro sapore prædita cum nonnulla adstrictione. Summis ramis *Florum* pentapetalorum umbellæ profert, candidorum & odoratorum. Deinde fructus succedit Myrti bacca paulo longior, planior, angulosus, cœrulei coloris elegantissimi.

Locus.

Nascitur præruptis & lapidosis locis inter alios fructices, & in sepibus circa oppida Lusitanæ *Montemor bo novo* & *Tamar*, ubi cum suo flore & fructu collegit *Clusius* mensè Novembri, tamen aliàs Julio & Augusto floreat, fructus Octobri maturus sit.

2. Laurus Sylvestris foliis venosis C. B. *Tinus* II. *Clus.* *Laurus Tinus alter vel 2. Clusii* *Park.*
Tinus altera J. B.

Clus.

Eadem quæ superior altitudine assurgit, frequentioribus & firmioribus ramis, cortice ex rubro virescente rectis: circa quos *folia* superiore aliquantulum angustiora & oblongiora; pluribus venis distincta sibi invicem opposita ut in priore. *Flores* extremis ramis etiam umbellatim nascuntur, colore nonnihil foras purpurascente, minus odorati quàm superioris: fructus etiam minor est, plenior, nigrior.

Locus.

Uno duntaxat loco in Lusitania quodam monasterio *Pera-longa* dicto locis incultis supra *Ulyssiponem* recens extracto observavit *Clusius* secundum piscinas & deinde *Batice* maritimis. Hujus iconem habet *Gerardus* sub Titulo Lauri Tini Lusitanicæ. Lauri-Tini fructum esse siccum, *Monococcum* & umbilicatum observavit *D. Sam. Doody*: ideoque ad bacciferas umbilicatas fructu sicco referenda.

3. Laurus sylvestris folio minore C. B. L. *Tinus sylvestris alter sive tertius* *Park.* *Tinus* III.
Clus. J. B.

Clus.

Arbuculæ magnitudine, minore est folio quàm superiores, Laurino tamen latiore, lævi, nigricante, perpetuo, ramos ordine quodam per intervalla ambiente, ut in superioribus generibus. Umbellæ florum nonnihil foras purpurascantium summos ramos coronant; deinde fructus ex cœruleo nigricans, lævis, minor quam in aliis. Bis plerumque floret, Vere & sub hyemem.

Locus.

In Italia circa Romam, Tybur & alibi frequens oritur. Observavimus etiam in Sylva Valena prope *Montspelum*. Ego cum J. B. sentio hanc speciem esse quam *Lobelius* in Adv. Laurum Tinum cœrulea bacca vocat, & in Valenæ nemore *Norbonæ* plurimam, & plerisque locis *Ceti* montis inter *Cocciferas* *Ilices* frequentem nasci scribit: quamvis C. *Bauhinus* & P. *Magnol* ad primum genus illam referant.

Vires.

Bacca degustata non secus ac *Mezereonis* aut *Laureolæ* os & fauces inflammant, eo ardore & vehementia, ut nonnisi diuturno tempore aut lacte in ore detento leniri & mitigari possit: intro assumptæ

assumptæ purgant deorsum non levi totius corporis perturbatione, auctore Parkinsono. Unde miror Lobelium scribere sturnos iisdem valdè quàm libenter vesci, turmatimque ad illas convolare.

4. *Laurus Sylvestris Cretica* Alpin. Exot. Park.

Nascitur in montanis Cretæ insula, pumila, fruticosa, ferens virgas oblongas, graciles, nigro cortice obductas, densis veluti nodulis inæqualiter utrinque & in medio positis infectas, ligno albo, duro, ferèque gustu insipido præditas, utrinque ramulos producentes, breves, virgis plane similes, at graciliores, in quorum cacuminibus spectantur *folia* Lauri Sylvestris figurâ, colore, crassitie atque duritie similia, sed paulò minora, in acutimque desinentia, pediculis brevibus inhærentia, numero quinque aut sex, aut plura etiam simul in ramulorum cymis inordinatim posita, ferè omnino inodora, linguam excalescentia cum levi adstrictione. Singuli verò ramuli habent unum aut duos aut tres brevissimos cauliculos, subriles, duos, lignosos, tribus vel quinque pediculis minimis præditos, singulis fructum rotundum ferentibus, Piperis magnitudine, in tres partes Lathyridis modo dissectum, cortice tenui, rufo vestitum, cujus quælibet pars continet semen unicum albicans, oblongum, magnitudine & figurâ Tritico valde simile, substantia fragili, non expers odoris gravis, gustu amarescens atque linguam excalescens. Ex foliorum, virgarum & quadantenus etiam fructuum cum Lauro Tino similitudine, Laurum Tinum seu sylvestrem merito vocandum censuit Prosp. Alpinus. Usus in medicina nullus hæctenus compertus. Conjecturas Alpini de viribus omitto.

C A P. III.

Coffee Frutex ex cujus Fructu fit Potus.

Bon vel Ban arbor J. B. item *Buna*, *Bunnu* & *Bunchos Arabum* ejusdem. *Bon arbor cum fructu suo Buna* Park. *Eunymio similis Ægyptiaca fructu baccis Lauri simili* C. B. *male Ægyptiacam, neque enim spontanea, neque culta in Ægypto invenitur, sed in Arabia felice tantum.* *Bunnu* Rauwolf. *Buna ex qua in Alexandria fit porio* Cluf.

ARbor hæc (inquit Alpinus) cujus semina ex Arabia felice asportantur, Eunymio similis est, foliis crassioribus, durioribus, viridioribus, perpetuòque virentibus. Nec flores, nec fructus describit. Vidisse se ait in viridario Halybei Turcæ. Vesslingius cum in Ægypto peregrinaretur in viridariis quæ ibi accedere licuit arborem hanc non amplius conspexit.

M. Du Four Mercator Lugdunensis qui tractatum de potu Coffeæ edidit, omnium qui de eo scripti extant optimum, arborem sic breviter & imperfectè describit. Cerasos nostrates minores proximè refert, tum ramis & foliis, tum magnitudine, siquidem Arbuscula modum non excedit. Rami ejus tenues admodum sunt, folia parva, solida seu compacta, spissa, viridia, quæ subito decidunt, unde fructus in arbore nudi & folibus expositi ad perfectam maturitatem restant. Qualem ferat florem à nemine traditum invenio.

Fructum sic describit J. Bauhinus, magnitudine æquat aut certè parùm superat Ricini nostratis semen, olivari figurâ, una parte sulcatum, vel utraque, cortice exteriori crassiore, nigricante, interiore tenuiore, & quæ nucleum spectat rutilo, altera facie cinericea. Utroque cortice detractò nucleum comperimus durum, Dactyli officuli effigie, lacunâ secundum longitudinem sulcatum, pallentis cinerei coloris, saporis amaricantis & ingrati. Ab umbilico ad oppositum mucronem ostendit gemina grana.

Rauwolfius fructum hunc in duobus locellis totidem granâ flavescencia continere ait. Verùm falsus est, non enim binis locellis distinctus est hic fructus, nec bina grana aut semina continet, sed unum & simplex granum seu nucleum in binas valvas seu lobos, exteriori parte gibba, interiore quæ commituntur plana, & in medio per longitudinem sulcatos, sulci seu fossulæ labris marginibusve introrsum convolutis, ut singuli lobi seorsim concham Veneream perbellè referant.

Ex his nucleis tostis, in pulverem redactis & aquâ decoctis tum Arabes, tum Ægyptii quin & Turcæ omnes per vastum illud imperium potionem parant *Coava* seu Coffeæ dictum, colore nigrum, non tamen, ut vult Rauwolfius, atramenti instar nigerrimum, quem pitissando sobillant ex testis & porcellanis quàm possunt calidissimum, sive inquit * Vesslingius, otii sui oblectamentum, sive bonæ valetudinis firmamentum quarant. Venditurque hic potus in publicis tabernis, quarum aliquot mille, eodem teste, in una urbe Cayro habentur.

Utuntur autem hoc decocto, Alpino autore, ad roborandum ventriculum frigidiorum, adjuvândamque concoctionem, & non minùs ad auferendas à visceribus obstructions, inque tumoribus hepatis & lienis frigidis, & antiquis obstructionibus. Uterum etiam excalescit & ab obstructione liberat; unde in familiari usu est apud omnes Ægyptias Arabasque mulieres; ut semper dum fluant menses, ipsorum vacationem, hujus decocti ferventis multum paulatim sobillantes adjuvent: ad promovendos etiam in quibus suppressi sunt usus hujus decocti, purgato corpore, multis diebus utilis est.

Potus Coffeæ celebratur maximè vi antihypnotica, ut nemo ferè sit ex ejus potatoribus qui virtutem ejus in somno abigendo satis efficacem in seipso non sit expertus. Hujus phenomeni ætiologiam quam reddit Clariss. Willisius, quoniam non usque quaque mihi satisfacit, * apud ipsum requirendum omitto. Quæ de ejus usu observavit & præcepit adscribam. Hic potus communissimo licet in usu, ac in quibusdam casibus apprime utilis & valdè medicus sit, in aliis tamen forsau noxius aut minùs salutaris existit. Nam ex vulgari observatione Coffeæ potatores nimii macilentis sæpe-

* Annotat. in Alpini lib. de Pl. Ægypt. c. 15. Vires.

* Pharmacop. ration. Part. 1. Sect. 7. c. 2.

numero, item paralyſi & Veneris impotentia obnoxii evadant. Prior effectus ita frequens & paſſim notus eſt, ut pluribus *Coffee* potum ideo tantum interdixerim, quod ad macilentiam diſponat. Quoad cerebri autem & nervoſi generis affectus, exiſtimo me ad eos interdum curandos hunc potum adeo frequenter praſcribere, ut non alius quiſpiam magis.

Profecto in agritudinibus & morbis plerisque cephalicis, viz. Cephalalgia, Vertigine, Lethargo, Catarrho, &c. ubi cum pleno corporis habitu & temperamento frigido aut minus calido, atque ſanguine aquoſo adſint cerebrum humidius, & ſpirituum Animalium ſegnities ac torpor, potus *Coffee* ſape cum fructu ſumitur: nam aſſidue hauſtus utramque animae partem mire clarificat & illuſtrat, atque functionum omnium nebulas diſpellit: verum e contra qui graciles, & temperamenti bilioſi aut melancholici ſanguinem acrem & retorridum, cerebrum calidius, & ſpiritus animales nimis incitatos & irrequietos habent, à potu iſto proſus abſtinere debent; utpote qui tum ſpiritus tum humores magis pervertit, & functionibus quibusque obeundis inhabiles proſus ſimulque impares reddit. Obſervavi enim multos ſpirituum copia haud ſatis uberi praeditos, ac inſuper cephalalgia, vertigini, palpitationi cordis obnoxios, artuumque tremori aut ſtupori, à potu *Coffee* illico deterius habuiſſe quoad iſtos affectus, & ſtatim in toto corpore languorem inſolitum perſenſiſſe.

D. *Dufour* jam dictus in tractatu ſuo ſupra laudato de viribus & uſu potus *Coffee* magno cum judicio diſſert, obſervationes & theorias experimentis inaefficacis aut confirmans. Utilem praecipue eſſe oſtendit in digeſtione ciborum prava, appetitu languido, aliſque viſcerum affectibus, quo in caſu memorabilem inprimis hitoriam narrat de ejus effectu in Marchione de Crillon, à quodam Professore Monſpelienſi ſibi communicatam: praeterea in Arthritide vaga ſcorbutica, in calculo & arenulis (cui populi Orientales idcirco minus obnoxii ſunt) in fluxibus quibuſcumque, tuſſi, phthiſi, febribus intermittentibus, cephalalgia, &c. & in ſingulis iſtis affectibus curationum exempla producit à multis e celeberrimis Europae medicis ad ſe tranſmiſſa, addit inſuper teſtimonia & ſuffragia concordia D. *Spon*, D. *Thevenot*, D. *Jo. Chardin*, D. *Bernier*, qui in Oriente longè lateq; peregrinati ſunt. Tandem recenſet conſtitutiones corporis quibus minus utilis aut etiam noxius fit hic potus.

Ceterum bonitas Caovae praecipue dependet à curioſa & exquisita coſtione. D. *Bernier* affirmat duos tantum homines in urbe Cayro fuiſſe qui Caovae rite praeparanda artem & myſterium callere reputabantur. Juſtum torrefactionis gradum modumve pauci norunt; ſi vel nimium vel parum torreatur corrumpitur. D. *Dufour* totum proceſſum deſcribit. Adulteratur cruſtis panis aduſtis, fabis toſtis & ſimilibus. Ad Coffeam decoquendam vaſis cupreis aut ſtanneis paſſim utuntur. Opinamur commodiora huic uſui fore ſigulina; quod metalla non raro liquorem ſuis qualitatibus imbuere verſimile ſit. Obſervat idem *Dufour* munda & probè Caovae libram unam Lugduni, cautè in vaſis diligenter occluſis deſtillatione ζ iv β phlegmatis cum paucò volatili ſpiritu ſeu potius ſale admixto reddidiſſe: ζ ij & ζ v craſſi & nigricantis olei, quod rectificando ſlavum evaſit: Caput mortuum quatuor circiter uncias pendebat; adeo ut quarta ferè pars inter deſtillandum abſumpta evanuerit, quantumvis vaſa exactè commiſſa & cemento, ut vocant, inducto clauſa eſſent, argumento non inefficaci Caovam multas particulas egregie volatiles & penetrativas in ſe continere, quibus ut verſimile eſt ſomnum arceat. Caput mortuum ſalis fixi drachmam ſuppeditabat. Excerpta haec è D. *Dufour* tractatu ad me tranſmiſit D. T. R.

Muis in Podalirio redivivo p. 57, 58. hac adfert. Quid ſentiendum de potu *Coffee* & *Teè*? Ego cum Lugduni Batavorum ſtudioſam operam darem, per totum annum Cephalaeà miſere laboravi, & poſtquam potui copioſiori Teè, & praecipue quidem *Coffee* quotidie ſumendo aſſuevi, ſemper immuns ab ea vixi, non tantum ſed & ab omni alio incommodo, quamvis antea ita vixerim, ut mortis haberet vices lenta quae trahebat mihi vita gementi, qui per totum quinquennium cum longa morborum ſerie acriter conſiſtavi.

Idem potum Coffe multum valere ait in Arthritide fixa.

Idem nonnullos inquit novi meorum familiarium antea haud parum à nephritide cruciatis, qui nullum incommodum inde amplius perſenſerunt, poſtquam potum Coffae ſatis magna copia quotidie aſſumpſere. p. 85.

Complures hodiernarum puellarum ad nitorem dentibus conciliandum fricant eodem pulvere Coffae toſtae. Idem p. 45.

Quidam correptus eſt cholera atrociffima, convuſionibus valde dolorificis utriuſque cruris ſtipata, ac ab interna cauſa exorta, quem breviffime ac feliciffime ſanavi ſolo potu calido Coffae copioſe aſſumpto, qui retinebatur in ventriculo; tincturà opii, aqua menthae, ſero lactis, Cereviſiae, vino per vomitum ruruſ eſectis ac fruſtra uſurpatis. Idem p. 130. Communicavit D. *Edv. Hulſe*.

Qualitatem (inquit Veſſingius) quas manifeſtas vocant in hoc fructu harmonia diſpar eſt. Cortex enim frigidi particeps cum exſuperante tamen ſiccitate, nucleus verò moderatè calidus. Ille levi quadam aciditate, hic evidenti amaritudine linguae ſenſum haud inclementer afficit. Corticis decoctum inter aſtivos ardores rectius febricitantibus exhibetur. Noſtrates cortices exemptos antequam nuclei torrefiant rejiciunt, nec ullius eis uſus ſunt.

Arbuſcula haec in ea duntaxat Arabiae felicitate parte quae intra Tropicos ſita eſt provenire dicitur: Arabes autem in vegetativa ſeminiſ vi deſtruenda ſeu coctione ſeu uſtione id fiat, nè alibi ſci. ſatum germinet, admodum diligentes ſunt. Nec ab re ſane; ſiquidem immenſae opes ex unica hac merce Regionis Caoviſere incolis accreſcunt; cum in eam ex hujus proventu & venditione aut permutatione totius ferè orbis divitiae confluant. Unde haec ſaltem Arabiae felicitatis pars verè *caoviana* eſt, imò Feliciffimae nomen meretur. Nemo facile dixerit, & certè ſidem omnem ſuperaret ſi dici poſſet, quot hujus fructus millena modiorum millia quotannis divendantur & in exteris regiones exportentur. Per univerſas Imperii Turciſi provincias frequentiffimus ejus uſus eſt, adeo ut, teſte eruditiff. Veſſingio, mille aliquot tabernis decoctum ejus in una urbe Cayro divendatur. Nec minus frequentatur ejus potus in Barbaria magnaque parte Africae. Quin & Europam non ita pridem invalit, & in extremum uſque Septentrionem penetravit. In Anglia certè noſtra magis ex ejus veſtigiali & tributo reditus ad Principem accedunt: nec pauciores fortè in urbe Londino tabernae

tabernæ Coffeariæ quàm in Cayro ipsa inveniuntur. Nec in Londino tantùm, sed & in omnibus per totam Angliam urbibus & oppidis celebrioribus ejusmodi tabernæ occurrunt. Mirum interim tantum thesaurum unius gentis peculium esse, tamque lucrosâ stirpis plantaria intra unius provinciæ angustias coerceri. Mirum vicinas nationes extimulante invidiâ aut avaritiâ ea jampridem non vel vi depopulatos esse, vel semina aut viviradices dolo furrupuisse. Mirum quem vigilem Dracorem Caovetis suis tuendis præficiant indigenæ, qui omnes insidiantium technas & conatus frustreretur aut eludat. Nec enim dubito quin in eodem climate eadem soli constitutione & temperie cœli gaudente sata, & felicitate adolescere & ad frugem pervenire possent. Mirum denique unius regionis messes totius Orbis expensis sufficere. Oportet utique ut & terra fertilissima sit, & latifundia arbusculis consita spatiosissima.

CAP. IV.

De Buxo.

BUXUS à Græco $\mu\acute{\upsilon}\xi\sigma$, foliis perpetuis parvis, odore gravi, materie solida ponderosa flavicante, fructu tricuspidè & tricapulari cum sex intus seminibus lucidis spadicis, ab alia quacunq̄ arbore facile distinguitur.

A. 1. *Buxus* J. B. Ger. *arborescens* C. B. *arbor vulgaris* Park. *The Box-tree*.

Perpetuæ frondis arbor est, densis ramis brachiata, cortice scabro, albo, materie durissima, flavâ, nullâ intus medullâ, valdè æquali, ponderosa, adeo ut aqua injecta rectâ fidat, imò nec cariem sentire in aquis notat Matthiolus. *Folia* creberrima, æterni viroris, lavia, Myrtinis obtusiora, firmiter, interdum concava, & quod notatu dignum duplicia, quaque diligenti vel cultello itâ à se invicem separari possunt, ut tenuissima & ferè pellucida alterius plantæ esse exercitissimo cuique videantur: sùntque Buxi folia odore parum grato, sapore tamen ingratiore, quorum ortus, ficus & ramorum ferè est adversus: ex quorum alis secundùm ramulos globuli racematim coherent, qui mox in flosculos stamineos flavescences explicantur, quo vascula excipiunt, urceolis similia, viridia, Myrti baccis paulò minorâ, superiore parte umbilicata, & tribus vel quatuor veluti anulis donata, in quibus *semen* continetur lucidum, Fraxinellæ semini simile, flosculi pentapetali herbacei aut luteoli basin fructûs excipiunt, qui in summo tricuspis est seu tribus anulis donatus & in tres cellulas seu loculamenta divisus, quorum unumquodque bina semina oblonga lucida continet. Radix magna ex parte nodosa, tuberosâque, parte præsertim superna & ex parte eminenti, qua materies ejus crispâ & elegans ad varia opera expetit. Reliqua radix non magna, nec profunda, materie cum ligno eadem.

In colle quodam propè Darkingham Surreeiæ oppidum, *Box-hill* indè dicto copiosè provenit. *Locus*. Amat frigida, aprica, montes. Nulla magis quàm hac gliscunt montes & colles in Delphinatû & Galloprovincia. Quibusdam etiam aliosis ad Septentriones, clivosis, incultis frutescit & arborefcit. In Helvetiâ, Sabaudia Burgundiaque montibus non infrequens. *J. B.* Nobis itinere à Geneva ad Lugdunum copiosum observavimus. Floret communiter Februario & Martio. Fructum fert Autumno, quo demum semen perficit, cum fructu diu arbori adhæsurum nisi avellatur. Aprilii nova germina promit: sed prius lignum secare consultum si magis flavum cupis.

Durities ligni cum amarore teredines in eo nasci prohibet. Ejus materies pertinaciùs ferris resistit, earumque dentes replet æqualitate inertis, qua de causa artifices alterna inclinatione egerunt scobem. Imprimis verò (inquit Plinius) materies honorata Buxo est, rarò crispicanti, nec nisi radice: cætero lenis quies materia, silentio quodam & duritie ac pallore commendabilis, ipsa verò arbor topiario opere, ad quod experientia teste non alia accommodatior, ut quæ ob densè subnascentes *surgulos & frondes in animalium aliorumve effigies componi & detonderi præ alia quacunq̄ apta est*.

Quidam (ut Amatus) erroneè Buxum cum Guaiaco eandem esse arborem putarunt: in lue Venerea idem præstare decoctum ligni ejus cum decocto Guaiaci asserunt Amatus, Prævotius & alii. Lobelius quoque virgulta, lignum & folia decocta Guaiaci modo sudores elicere scribit, hujusque decocto famulam pauperulam Anglam à lue Venerea vindicatam. At Ditiorebus propter ingratum & tetrum odorem rejicitur. Nunc dierum tam à pauperibus quàm à ditiorebus repudiatur, nec in ulum medicum venit. Fernelius folia Buxi inter purgantia recenset, verùm hodie ea nemo præscribit.

Alii ligni scobem astringere atque exiccare aiunt, unde decoctam in aqua alvi profluvia sanare tradunt, & cum vino rubro prodesse in doloribus dentium à frigidis fluxionibus.

Decoctum Buxi in lixivio pilos mirificè generare ab experientia confirmatur, *Ephem. German. An. 12. Obs. 155.*

Infusio foliorum teneriorum Buxi in vino albo, calidè colata & propinata citò sanat colicam flatulentam. *Blegny Zodiac. An. 2. p. 75.*

Sunt qui oleum è ligno Buxi destillant summè narcoticum idque magnopere commendant in Epilepsia, Odontalgia, dentibusque corrosis. *V. Quercetani Pharmacop. restitut.*

Hodie pectinum dote commendatior buxi materies ex qua laudatissimi fiunt: imò & olim fiabant. *J. B.* Fiunt & pyxides, nomine etiam communicato, cochlearia, cultrorum manubria, latrunculi, doliorum fistulae, nucifrangibula, radii textorii, cochleæ, trochi, radii Mathematici, amusses, regulæ, Quadrantes aliaque instrumenta Mathematica & utensilia innumera.

Et ut uno verbo dicamus, inquit J. Bauhinus, ad ea quacunq̄ torno elaborari possunt, nihil hoc ligno lautius, præstantius, sequacius. In hoc enim ligno sculptores exercent artem: nam politissimas

mas quarumcunque rerum icones, plantarumque imagines ob insignem ligni laevorem, ut vel vix non raro repræsentent ex eo parant.

Verùm radicum topi ob varias maculas & intortos linearum discursus ad lætiora opera præcipuè expetuntur.

Buxus aurata Park.

Naturæ lusus est, non alia in re à Buxo arborea vulgari differens quàm marginibus foliorum per ætatem flavis & velut deauratis.

Buxus longioribus foliis in acumen luteum desinentibus. *Herman.*

2. *Chamaebuxus minor* Park. *Buxus foliis rotundioribus* C. B.

Ad duos aut tres pedes tantummodo attollitur, sed in latitudinem diffunditur: ramuli huic numero tenues admodum; folia valdè parva Myrti Tarentinæ, rotundiora & dilutiùs virentia quàm Buxi arboreæ, crebros continuè furculos è radice emittit qui subinde radices agunt, unde facilè propagatur.

Magni superiore seculo usùs erat in hortis ad areolas & pulvillos limitandos. Quoniam tamen quantum æterno virore & tonsili in elegantes Schematisimos facilitate visui adblanditur, tantum odore quem exhalat tetro olfactum offendit, delicatis præsentis seculi naribus fastidita & faceffere iussa, à viridariis nostris exulavit.

C A P. V.

De Tilia.

Tilia, si Papiæ credimus, quasi *Telia*, quod lignum ejus ad telorum usum sit utile ob levitatem ejus. At Martinius à *tihev penna*, nempe ob foliola albicantia pennas referentia unde umbellatim flosculi efflorescunt.

Cæterùm Arbor hæc ligulis foliaceis oblongis communi flosculorum pediculo adnascens, floribus pentapetalis, fructu rotundo parvo monococco, cortice lento & ad funes texendos habili, à reliquis hujus generis non difficulter distinguitur.

A. 1. *Tilia vulgaris platyphyllos* J. B. *femina* Ger. *femina major* Park. *fem. folio majore* C. B. *The common Lime, Lime or Linden-Tree.*

J. B.

Grata latè patientium, inque attegias fornicatorum brachiorum umbrâ placet Tilia, caudice mirum in modum grandescente; cujus cortici nigricanti & in vetulis crasso ac rimoso, in minoribus nec crasso multum nec scabro, sed lævi ac subcinereo, subest tenuis, lentus ac dulcis liber totius arboris nomen indeptus, si non potiùs illa hujus: Philyram dicunt. Materia alba, mollis, facilè calo cedit. Extremi ramuli fragiles sunt. *Folia* lata, ex rotundo in acumen desinentia, in ambitu serrata, inferna parte minùs hirsuta quàm superna, quæ fere glabra. Ex horum alis oriuntur ligulæ longæ, albicantes, foliæ, ex quarum costa media pediculus emicat, qui in tres, quatuor, quinqueve petiolas abit; quorum singuli florem sustinent suaveolentem, quinque foliis ex luteo albicantibus constantem, *apicibus* compluribus luteis, stylo albicante: totum florem obvallant calycis dehiscens quinque segmenta, albida, pinguis. Fructus Piso majori æqualis, rotundus, aliquantum in oblongum vergens, angulosus, hirsutus, non durus, intus claudens semen vel nucleum subfuscum, dulce.

Folia feminalia in hac arbore (observante J. Bauhino) in quinque communiter divisuras veluti digitis dissecta, extremis & medijs cæteras longitudine superantibus, quod rarum & singulare.

Thalus excrementum seu vitium uris Quercinis simile observavit in Tiliarum antiquarum radicibus.

Botanici multi Philyram Theophr. cum Phillyrea Dioscoridis, quæ longè alia planta est, confundentes graviter lapsi sunt, de quibus consule si placet Joan. Bauhini historiam.

Locus.

Tilia, Plinio autore, montes & valles diligit; item aquosis gaudet montibus. Pingue latumque solum desiderat, in stercoreato optimè proficit: in aridis ac saxosis ægrè adolescit. In toto Germania tractu, in urbium & mœnium areis in delicijs habent, ob opacitatem, quam vel per se, vel in attegias disposita, deambulantibus recubantibusque tempore æstivo præbet. *J. B.* In Hollandiæ urbibus præcipuis Plateas ad canalium eas medias dividendum ripas Tiliarum ordinibus utrinque confitas observavimus. In Angliâ etiam ad ambulacra expetuntur: Sunt enim ad aspectum pulchra, caudicibus rectis, cortice lævi & æquali [antequam vetustæ] folio amplo, ramis & frondibus seu comâ totâ in conum fastigiata; nec olfactui minùs gratæ suavissimo florum afflatu, eodèmq; saluberrimo.

Turnerum & Gerardum errasse existimo cum in Essexiâ Angliæ hoc genus copiosè provenire aiunt, nam quamvis ipse Essexiæ incola sum, neque mihi neque alibi in Angliâ Tiliam fœminam vulgarem platyphyllon sponte nascentem vidi. Quæ frequens in sepibus & sylvis apud nos invenitur Tilia est minore folio *J. B.* & aliorum.

Tempus.

Floret Maio & Junio; fructum maturat Augusto, qui mox Septembri adaptus fatiscit ac sua sponte decidit.

Hoc anno [1687] non ante finem Junii aut Julii initium florem explicuit, quinque petalis albis aut pallidis, latioribus paulò quàm calycis segmenta (quæ pariter quinque erant, & in flore expanso petala

petala alternatim interjacebant) constructum, cum plurimis intus staminibus, luteis apicibus dotatis, & stylo longiore fructus rudimento infidente.

A. 2. *Tilia folio minore* J.B. *fœmina folio minore* C.B. *fœmina minor* Park. *The small-leaved or wild Lime, or Linden tree.* *Arbor Pseudopiperifera* Cat. Alt. an *Tilia foliis Ulmi* C.B.

F. B.

Non minùs patula est arbor quàm prædicta: *Folia* tamen multò sunt minora, ad *Betula* accedentia, colore ferè *Populi Libycæ*, nigriora quàm præcedentis, non perinde hirsuta, sed firmiora, rigidioraque, & glabra: *Flores* tamen similes nisi minores essent, coloris ejusdem, pallidi, odorati, formâ accedentes ad *Berberim*, umbellam fere efficientes, sex, septem, octo, novem, aut etiam plures ex luteo foliolo seu amento prodeuntes, sapore acido cum lentore: quibus succedunt fructus parvi, hirsuti, angulosi ut in alia. Materies similiter alba, lenis, sed cortice magis scabro obducta.

Hanc facillè crediderimus prædictâ firmiorem & duriorè: tota enim arbor torosior.

Hæc est illa species quam in *Essæxiæ Angliæ* sylvis & sepibus frequentem diximus, nec minùs in *Leens*. *Lincolniâ* ubi à rusticis (ut nos monuit *D. Martinus Lister*) *Bast* dicitur, quoniam ex ejus corticibus funes texunt; cui usui & olim adhibebantur. Invenitur & alibi in *Angliâ* multis in locis.

Seriùs floret & fructum perficit quàm superius genus.

Bacca seu fructus duplici tegumento, exteriorè cutaneo & molliore, interiorè ligneo & duriore, & nucleo intus contento constat.

3. *Tilia maximo folio* J.B. *montana maximo folio, an mas Theophrasti* C.B?

C. B.

Tilia mas, nova arbor, crasso caudice, ramosa, materia ut *Tiliarum* robusta [cæterarum alioqui materies mollis, etiam præcis & neotericis *Herbariis* testibus J. B.] cortice lanuginoso subrufo: *foliis* magnis quæ vix rotundantur, ut in *fœmina* fit, sed in acutum angulum desinunt. *Mori fativæ* foliis quoad formam simillima, eo excepto quòd profundè sint serrata, ex virore nigricantia, prona verò parte splendens, *Tiliæ fœminæ vulgaris* foliis triplo & quadruplo majora: in qua hætenus nec florem, nec fructum videre licuit: quam tamen ab annis 17 nunc observavi in monte *Mureto*, vix horâ spatio ab urbe *Basilia* distante. *J. Bauhino* folium hirsutius apparet in dorso, quod nervorum eminentia decorat.

Cortex & *folia* *Tiliæ* siccant, repellunt, urinam ac menses cient. *Corticis* mucilago in ambustis ac *Vires*. vulneribus magni est solaminis. [Cortex commanfus & illitus *Dod.*]

Folia trita & aquâ conspersa pedum tumores discutunt, ad aphthas etiam & spasnum flatulentum in gravidis singulare remedium habentur. Eorundem succus expressus, cum vino mixtus, & calidus artubus infriectus spasmò eidem bene facit.

Flores partium tenuium & cephalici sunt, eorundem odor perquam suavis est. Aqua destillata in frequenti usu est ad *Epilepsiam*, *Apoplexiam*, *Vertiginem*. Commendatur etiam ad cordis tremorem, uteri dolores, calculum renum sanguinem contusione aliqua concretum. Aliqui tritos *Tiliæ* carbones admiscunt. Dosis ʒi. aut ʒiʒ. Quidam adversus ventris tormina exhibent. Mulierculæ etiam eâ utuntur ad faciei fucum.

Bacca in pulverem redacta in dysenteria aliisque alvi profluvii summopere laudantur; cum aceto trita & in nares indita ad hæmorrhagiam. *Baccæ* aliquot deglutitæ validè sanguinis è naribus profluvium compescere dicuntur.

In cortice *Tiliæ* interiorè, *Philyra* dicta, recenti adhuc olim scriptitatum.

Sutores tabulis ex hujus ligno factis ad secanda coria utuntur, quoniam ob mollitiem cedit ferro nec ejus aciem retundit, contra ac veteribus visum. *Quin* & sculptores simulachrorum ex hujus materia omnia pæne simulachra exsculpunt. *Levis* enim est, tenax, facile secatur, diu durat, nec teredini obnoxia est. *Usus.*

Carbones hujus omnium optimi sunt pro pulvere pyrio conficiendo, item pro delineationibus pictoribus expetiti.

E cortice funes (ut diximus) & corbes, lagenæ, & cunæ, ut *Theophrastus*, vel potius *cistæ* aliæq, vasâ texuntur.

Basilæ & alibi pauperiores adventante hyeme *Tiliæ* folia recondere solent pro vaccarum & caprarum pabulo, uti refert *J. Bauhinus*.

C A P. VI.

De Vitice sive Agno.

Hic frutex ἄγνος i.e. Castus Græcis dicitur, quòd iis à quibus estur, aut bibitur, aut substernitur Castitatem conservet, Galeno sexto simpl. autore: quare matronæ Atheniensium in *Theophrasti* *Cereris* sacro ἄγνεύουσι i.e. castitatem custodientes foliis ejus cubitus sibi sternere solebant, *Dioscoride* & *Plinio* referentibus. *Officinæ* ineptè *Agnum Castum* appellant, non advertentes *castum* nihil aliud esse quàm expositionem Agni. ἄγνος dicitur, quasi vimen, ob invictam virgarum flexibilitatem. *Vitex* Latinis à vinciendo aut viendo ob eandem rationem. Semen quibusdam à *Piperis* similitudine *Piper Eunuchorum* appellatur.

Folio digitato, *Cannabis* æmulo, seminibus rotundis, calyce exceptis, nudis, viminibus lentis ab aliis arboribus distinguitur.

1. *Agnus folio non serrato* J.B. *Vitex foliis angustioribus, Cammabis modo dispositis* C.B. *Vitex sive Agnus castus folio angusto* Park. *Vitex sive Agnus castus* Ger. *The Chast tree.*

℞. B.

Arbustula est frequentibus ramis brachiata, quos cortex cinerei coloris tegit. *Folia* adverso utru uncialibus & sextantalibus pediculis harent, digitata, Lupini modo, in quinque ferè lacinias seu folia particularia subdivisa, coloris subtus cinerei, superius fusci propemodum, per margines undique sibi similia. *Spicas* fert Lavendulæ, non singulares quidem ut illa, sed ex singulis nodis conjugatim, *florum* purpurascens, quibus *grana* succedunt numerosa, Coriandrinis & rotunditate & magnitudine ferè paria, nec crispa tamen, nec striata, saporis acris. Notandum grana isthæc floris calyce residuo excipi.

In Sicilia & regno Neapolitano frequentem observavimus. Palustribus locis gaudere Dioscoridi annotatum. Floret Augusto.

Viticem ad impetus Venereos reprimendos & castitatem tuendam utilem esse jam dictum: unde in abundantia feminis, & contra nocturnas Venereis per somnum imaginationes, & feminis incontinentiam sanitati hominis non parùm confert.

Fructus epotus demorsis à serpente, sed & lienosis ac hydropicis opitulatur; lactis abundantiam facit, urinam & menses ciet. Caput tentat vini modo, [soporémque infert,] nam & odor & sapor similis. *Plin.* Quòd caput tenet omnes affirmant, & de ratione ejus reddenda Galenus sollicitus est. Folia tum suffitu, tum etiam substrata venenata fugant, & contra venenatorum morsus adhibita auxiliantur. Testium duritias cum butyro vitiumque foliis emolliunt. Rimas sedis semen cum aqua illitum mitigat; aliæque multa præstat, quæ vide apud Plinium & Dioscoridem.

2. *Vitex latiore folio* C.B. Park. *Agnus folio serrato* J.B.

Folio brevior & mollior, ut & latior ac serrato à præcedente differt.

Verùm (inquit J. Bauhinus) expendant herbarum diligentes cultores, annon sit fortè naturæ lush, tempori, ætati, loco aut culturæ adscribendus. Gesnerus Viticem alium arborentem dicit, alium minorem.

Variat quintetiam Vitex floris colore, albedo & cœruleo.

C A P. VII.

Coccygia sive Cotinus putata J.B. *Cocconilea seu Cogygia* C.B. *Coccygia Theophrasti, vel Cotinus coriarius Plinii* Ger. *Cogygia sive Cotinus coriaria* Park. *Denise Sumach.*

℞. B.

* 3. *Hist.* 16.

Hunc fruticem * Theophrasti *Κοκκινύλευν* esse, seu potius, ut Ruellius legit, *Κοκκινύλειαν*, seu, ut Plinius, *Κοκκινύλειαν*, consentiunt Botanici: Cotinum Plinii esse consensus non est adeo unanimis.

Arbustula est fruticosa, contortis caudicibus, non crassis, ramis crebris, mediocris crassitudinis, quos rubens rufusve cortex tegit, medullâ multâ farctos, quibus *folia* pediculis subrubentibus semuncialibus & uncialibus alternatim adnascuntur, ex oblongo rotundata, Pistachiorum foliis paria, glabra, nervosa, odore quodammodo Lenticino, gustuque adstringente, non injucundo tamen. Sub æstatis finem rubescunt, elegantissimoque nitore oculos oblectant, id adnotante Clusio. Ramulorum fastigia infinitos propemodum mazandros tenuissimorum sed rigidorum filamentorum latè diffusos sustinent, pilis plumatim obfisos, & in his obiter semina compressa, rubentia, Lenticulis aqua, Cæsalpino flavescens, quasi triangula, duro putamine, sed ob tenacitatem impartibili (ut ille loquitur.) Materies flava solida, pectimibus rectis, externis orbibus albicantibus, interna parte usque ad matricem fungosa. Flores scribit *Clus.* esse ex herbaceo pallescentes: radicem duram, lignosam, raris fibris donatam, ut in Terebintho.

Locus & Tempus.

Propè pontem quem transivimus eundo à Gratianopoli ad fontem quem vocant ardentem observavimus. Copiosè nascitur in Italia Lombardica inter sepes, multisque aliis in locis. Vid. *℞. B.* Floret circa Viennam Austriæ Maio, calidioribus locis maturius fructus: maturefcit Julio & Augusto.

Usus.

Radicibus utuntur infectores, illisque pannum ruffo [rosso] colore inficiunt. Foliorum etiam & ramulorum usus apud coriarios in repurgandis coriis. *Ang.* Clusius annotat hoc frutice ad paranda coria uti coriarios non minus quàm Rhoe, cum alibi, tum circa Viennam Austriæ, ibique etiam Rhoe vulgare nomen *Sumach* indidisse.

Vires.

Corticibus decorticatis infectores utuntur, flavo enim colore tingunt. *Cæs. Canepar. de Attram.* Vis illi adstrictoria insignis, exsicccans cohibensque: hinc foliorum decocto sanantur in collutionibus oris & linguæ ulcera, faucium & columellar defluxiones, &c. Siccatorum pulvis ventri prius aceto rosaceo illito inspersus alvi defluxiones quascunque compescit. *Matth.*

C A P. VIII.

1. *Amomum verum* Ger. emac. Park. *racemosum*, quod verum credimus *Amomum*. C.B. *Amomum novum*, *Cardamomi vulgaris facie*, sive *Indicus racemus* J.B.

Hujus planta tota à nemine, quod sciam, describitur, sed ejus fructus seu uva duntaxat à Nic. Maronea M. D. in suo de Amomo commentario his verbis, Est ille parvus racemus, absque pediculis ex uno farmento enatus, sibi ipsi arctè coherens & convolutus in uvæ modum, constans decem aut duodecim ad summum acinis, seu folliculis fibrosis se mutuo comprimentibus, tanquam de communi loco inter se decertantibus, adeò ut sibi invicem parvas cavitates imprimant. Racemum sustinet lignum teres pollicari longitudine, fibrosum odoratum, acre, foliis confertim exornatum, tum pusillis squamarum serie distributis qua parte folliculorum est expers tum longioribus foliis senis singulos folliculos ambientibus, quæ vicem quandam præstant calycis illius, quem in Nuce Avellana conspicimus; ex longioribus foliis tria quidem constant longitudine semunciali, tria verò paulò breviora sunt; eadem folia tenuia sunt, fibrosa, acria, odorata: sed quæ privatim folliculos complectuntur, æmula sunt foliorum Mali Punici, suis cacuminibus sæpe contracta, rarò integra, ut vix extra Amomi acinos emineant; quod evenire credendum est, quia mutuo attritu foliorum summities confringuntur in longissimo itinere. Acinorum crassitudo & figura orbicularis existit qualis mediocri Uvei acini. Ornantur folliculi Amomi externis tenuissimis filamentis, seu nervis quasi lineis per longitudinem ductis, ternis etiam præditi sunt parvis sulcis, totidemque intercedentibus exiguis eminentiis, quæ triplicem interiorum seminum seriem circumscribunt: singulos folliculos replent tres seminum phalanges, tenui membrana ab invicem sejuncta, unaquæque autem phalanx pluribus constat feminibus angulosis eadem tenui membrana involutis, adeòque strictim sibi coherentibus, ut trium duntaxat seminum longiusculorum speciem præbeant.

Racemi totius & ligni color idem spectatur, in alio candidus, in alio verò ex pallido ad subrufum vergens, sed in candido folliculo semina insunt plerunque evanida, in subrufo semina solidiora & perfectiora frequentissimè observantur: feminibus angulosis color externus ex rufo nigricans adest, internus albus. Semina interna eadem solida sunt quidem, sed frangibilia, non fractu contumacia ut Cardamomi semina. Racemo odor inest validus sed ^{evadens} ingenuus verò non asciticus, qui vulgarem Lavendulam quodammodo redolet, suavior tamen; exemptis à folliculo feminibus major odoris acrimonia inest, minor autem odoris gratia: eadem ratione & racemus, & nuda semina acri sapore sunt prædita, sed in racemo hebetatur acrimonia, in nudis feminibus vehementior percipitur, quæ vulgarem capthuram quodammodo sapit.

Deinde ostendit Maronea omnes notas, quas tum Dioscorides, tum Plinius Amomo assignant, Indico huic racemo convenire, unde nunc dierum à peritoribus Botanicis pro genuino Antiquorum Amomo habetur, quamvis non desint in contrarium rationes, quibus recensendis & vel confirmandis, vel refutandis immorari non necessarium ducimus. Hic certè Cardamomi species videtur. Cardamomum autem & Amomum verum cognata esse vel nominum affinitas evincit. Aliorum opiniones, Amomum vel Rosam Hierichonticam, vel Cubebas, vel Piper racemosum, vel Piper Æthiopicum, vel Pedem columbinum vel aliud quid existimantium, refutatione non indigent.

Cæterum, (inquit Maronea) Amomi uva, cujus notitia injuria temporum deperditæ per aliquot secula latuit, denuo in lucem prodit opera Cerchini Martinelli Veronenis Pharmacopœi, qui ex remotissimis Indiæ regionibus verum & legitimum Amomum ad nos transmisit.

Amomum (autore Dioscoride) vim habet calefaciendi, adstringendi, siccandi, somnum inducendi, dolorem eximendi si fronti imponatur, inflammationes etiam ac melicerides concoquit ac discutit. A Scorpio ictis cum Ocimo impositum prodest. Podagricis auxiliatur, ipsòque lenit: Oculorum item inflammationes & eas quæ in visceribus sunt cum Uva passa. Ad menses & in pefsis & in infessibus commodum est. Decoctum verò ipsius potum convenit hepaticis, nephriticis, podagricis. Admiscetur etiam Antidotis & pretiosissimis unguentis.

Amomum Galeno Acoro similem facultatem obtinet, nisi quòd Acorum siccius sit, majore autem concoquendi facultate Amomum.

Præcipuus autem usus Amomi apud Veteres erat ad unguenta. Quæ constant Amomo, inquit Plinius, omnia acutiora fiunt, maximèque nares feriunt: acerrima per se Amomo. Hinc Regale unguentum appellatum, quoniam Parthorum regibus ita temperatur, Amomo etiam constat.

2. *Amomum spurium* Ger. Park. *Amomum spurium foliosum* C. B. *Amomum verum quorundam* J.B. *Hamama Arabibus* i.e. *Pes columbinus*.

f. B.

Amomi nomine à Valerando Dourez insigni Pharmacopœo accepi aroma quoddam magnitudinis spicarum stœchadis Arabicæ, cujus tamen portiones separata his angustiores erant: duas simul junctas vidi Pedem Columbinum hirsutum exprimentes. Constant autem foliis multis squamarum imbricatis positi compactis, ex luteo albicantibus, simile aliquid & colore & forma cum Origano habentibus, odoratis, sapore viscoso amaricante & acri.

An hæc sit Garcia Amomum quo se à Nizamoxa rege Decan donatum scribit, quia descriptionem ejus non adjecit, nescimus.

3. *Amomis* sive *Pseudamomum* J. B. *Amomis Clus.* ad Garz. C.B.

f. B.

Ab eodem Valerando pro Pseudamomo & Amomide mihi exhibita sunt fragmenta seu partes quedam nonnihil Amomo precedenti similes, inter quas lignæ aliquæ portiones, nigrae, in quorum extremitatibus apparent partes squamosæ, breviores quàm in Amomo, minus albicantes, saporis viscidij, ut nobis quidem videtur.

E e e e e

4. *Amomum*

4. *Amomum racemosum* ligno Alpin. De Med. Egypt. l. 4. c. 10. *Egyptiis Hamama.*

Est, inquit, ramulus brevis, gracilis, multis obliquitatibus, atque parvis, densis, contortis ramis præditus, verèque racemo uvarum figurâ similis. Est tamen lignosus, durus, frangibilis, colore corticis quidem nigro, subrubente: ligni verò vel albo, vel flavo præditus, valdè jucundum & aromaticum odorem spirans, sed nullius saporis. Vide (inquit D. Jonstons in *Dendrolog.*) annon potius hoc pro Amomo Dioscoridis seu Armeniaco, seu Pontico fumere malis, sine verborum violentiâ. Non alium fuisse credo Garciae ramum quem collatum descriptioni Dioscoridis venustissimè quadrâsse refert.

CAP. IX.

Rhus myrtifolia Monspeliciaca C.B. *myrtifolia* Ger. *Plinii myrtifolia* Park. *Plinii putata* J.B.

f. B.

RAmulus quadrangulis bicubitalibus donata est, [caudice pollicem crasso, fragili, cavo Sambuci modo, cortice cinereo maculoso, membrana rufescente subiecta, recto *Lugd.*] per quos ordine & serie quadam folia oriuntur bina ut in Nummularia & Jujubis; Jujubarum quoque foliis similia, sed acutiora & majora multo. Flores parvi, virides sive chlori, racematim quasi congesti, cum apicibus multis, partim nigricantibus. Fructus Pisorum magnitudine, pentagoni, cujus seminula (ut notat Lobelius) intra angulosam tunicam inclusa sunt cochleata.

Locus.

Circa Monspelium copiosè provenit, præsertim ad ripas Ladi amnis.

Cùm frutex sit, *Rhus* Plinii *Myrtifolia* esse nequit quæ herba. Verùm quia qualitatis suis Rhoem æmularur, & hoc nomen sibi usurpavit, per me licet etiamnum illud retineat.

Usus.

Usus ejus nullus hæctenus innotuit præterquam ad coria firmanda, quo nomine notissimam & usitatissimam cunctæ Narbonæ dicit Lobelius. *f. B.* Verùm *D. Magnol* ad colorem nigrum, vulgo *Roudou*, tinctorios eâ uti scribit. *Botan. Monsp.*

CAP. X.

* P. I. F. 21.
p. 35.

Manjapumeram * H.M. *An Arbor triftis Myrto similis* C.B? *Arbor triftis* Garciae & Acoftæ? J.B.
r. l. l. 4. c. 54. Park. Ger.

H. M.

ARbor est grandis, trium quatuorve hominum altitudine, densis & opacis frondibus, latè sparsis, nascens in arenosis: Radix subtus supràque terram ramos spargit. Stipes ambitu amplexum unius brachii æquat, cortice cinereo. *Garcias Arbori trifti magnitudinem Oleæ, folia Pruni tribuit; Acofta magnitudinem & formam Pruni; Fabric. Mordente apud Clusium altitudinem trium hominum, in quo pulchre cum Antoribus nostris convenit: folia Myrti. Surculi quadrangulares, ac nodulati, spadiceo cortice obducti. Acofta rami tenues sunt, & certa per spatia nodulis distincti. Folia in nodulis pediculis brevibus crassius per intervalla bina simul oriuntur opposita, ad pediculum lata curvitate, anteriùs in angustam cuspidem contracta, texturâ crassâ, superficie aspera, supernè obscuro virore nitentia, subtus dilutiore, sapore astringente & subamaro. Acofta folia mollia & lanuginosa sunt parte aversa, quemadmodum fere *Salviæ* folia, & viridia nonnihilque aspera parte supina, non adeò serrata in circuitu ut *Pruni* folia, neque tam multis venis prædita: quæ descriptio cum descriptione & icone H.M. convenit. Flores in surculis rigidis bino ordine ex alis foliorum egressis, obliquè extensis, & in tres ramulos curtos brevèsque divitis proveniunt, quini simul in singulis furculorum ramulis. Acofta paulò aliter, è singulorum foliorum sede nasci ait pediculum, quinque capitula summa sui parte sustentem, quæ quatuor foliis subrotundis constant, è quorum medio quinque fures exiliunt, candidi, elegantes, Mali *Aurææ* floribus magnitudine pares, tenuiores tamen, elegantiores & odoratiores; pediculo magis ad rubrum quàm ad flavum colorem tendente, quo Indi edulia tingunt, quemadmodum nos Croco. Flores odore suavi sunt opimum mel æmulante, albicante & aqueo colore, sex, septem, octòve, petalis compositi, ad unguis strictionibus, versùs apices dilatatis, summitate excavata in medio velut bicornibus, textura tenui & rigida, in Sole valde coruscantibus, venulis vix conspicuis, nisi ubi colore albicante attrito membranaceæ sunt pelluciditatis.*

Sunt autem pediculi florum, quibus è calyce oblongo profundo, viridi, orâ supernâ rotundo, emicant, vaginulæ breves, semunciales, crocæ, in quibus duo stamina flava, apicibus crassis, surrectis, flavo-albicantibus dotata. Pediculi ficcati croceum colorem acquirunt, isque Indigenæ cum ligno Santali mixtis atque tritis corpus inungunt. Fructus sunt rotundo-plani ac compressi, colore viridi, in medio unâ suturâ exuberantè ad verticem utrinque perducta: in quibus duo rotunda compressa semina, quæ utrinque sub cortice extuberant, intersepimento medio à se mutuo distincta.

Acoftæ Fructus magnitudine Lupini est, virens, cordis effigie, per medium secundum longitudinem sectus, continens in utraque parte quoddam receptaculum, in quo semen occluditur, magnitudine seminis Cera-tii, cordis effigiem retinens, album, tenerum, membranâ subviridi rectum, nonnihil amarum.

Ego cum *D. Syes* sentio Arborem hanc eandem esse cum Arbore trifti Acoftæ & aliorum, ob notas multas communes, ut descriptiones conferenti patebit.

Obstat tamen defluxus florum Arboris triftis de die, quamprimùm Solaribus radiis illustrantur, cujus nulla hic fit mentio. Verùm cum, Fabricio & Paludano testibus, illud eos duntaxat concernat flores ad quos Solares radii pertingere possunt, minoris faciendâ videtur hæc difficultas.

Flos

Flos sapore est subamaricante, quem cor refocillare incolæ censent. Nam & Gentiles ibi medici semen ejus inter cardiaca referunt. Volunt etiam nonnulli aquam stillaticiam florum oculis utilem esse, adnoto linceo panno hæc intincto: in quem usum, & etiam propter odoris fragrantiam studiosè colliguntur ab incolis.

C A P. XI.

Edera trifolia Canadensis Cornuti. *trif. Virginienfis* Park. *Epimedium fruticans Canadense* Londinensibus.

Corn.

Folia habet Phaseoli modo tripartita, palmaribus ferè pediculis nixa, qui succo turgent lacteo dum rumpuntur, verùm paulò post ita nigrescente ut atramentum videatur. Cujus rei gratià à plerisque habetur præcipuus tingendo capillitio, confectisque ad id tincturis insertus, nuper ad miraculum usque id præstitit. Ex tenui & pallido flore luteo-pallidos corymbos profert sparsiore racemo, in quo pulpa nulla est, aut saltem adèd sicca vix ut compareat; sed in ejus acinis præter semen rotundum, durissimum, cineracci coloris, membranâ tectum aridâ & corrugatâ nihil contineri visum est. Lignum obtinet ederaceum (longè tamen mollius ac medulliosius) quod mira varietate lascivit, nunc enim viget ac sine adminiculo stat, nunc ortis ab radice stolonibus per summam tellurem errat, ac si proximo pariete conferatur tenaces in rimas ejus deducit fibras, ramulòsque mittit qui helici modo radicantur.

Floret Julio mensè, femina maturescunt Septembri. Folia quotannis amittit.

Duplicem speciem distinguunt; alteram virgultis procumbentibus, alteram virgultis erectis.

Tempus

Jo. Bod. à Stapel notis in Theophr. hist. lib. 4. c. 5. p. 364. inter alias plantas exoticas & hanc describit titulo *Apocyni trifoliati Indici vulgo Epimedis*.

Quærit D. Hermannus in *Car. Hort. Leyd.* An erectior hujus fruticis species sit *Hederæ trifolix Canadensis* affinis *Indica*, Arbor venenata quorundam *Hort. Reg. Paris*; quæ culta est in Horto opulentissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis *D. H. Compton*, Rei Botanicæ Artiumque Mæcenatis Illustrissimi.

Hæc arbor à quibusdam nominatur Arbor Virginia tinctoria.

C A P. XII.

Edera quinquefolia Canadensis Cornuti. *Vitis seu potius Hederæ quinquefolia Virginienfis* Park. parad.

Corn.

Non enodi fructat trunco, sed lignum habet sarmentosum, geniculis articulatum, Vitis more medullosum. Cute veriùs quàm cortice obducitur, lavi, similique novellæ vitis palmitti, cum teritur inter se, tardè friatur. Amplitudo fructis tanta, quantus paries aut arbor quibus velut adminiculis sustinetur. Pediculi longiores ex alternis geniculis inæquali situ prodeunt, rubri; quibus folia quinque singula per singulos petiolos inferuntur. Adnascuntur hinc indè ex altera foliorum parte *claviculi*, qui in plures fibras crispas sparguntur, quarum extremitates limoflore callo teguntur. His velut manibus proxima quæq; comprehendit, & parietum asperitatibus illaqueat sese, quos tam jucundo spectaculo obvestit, ut ad topiarium opus nihil commodius natura produxisse videatur. Nec enim ruinosa est ædificiis ut *Edera* nostras, quam ob causam eam à domibus procul arcent qui earum diuturnitati consulunt.

Sapor huic acidus ac parum acerbus. Nec florem, nec baccas vidit Cornutus. Folia ut præcedentis hyemem non sustinent.

Flores, observante D. Hermanno, ut habemus ex Annotatis *D. Palmer*, corymbosi, muscosi; bæcæ rotundæ *Hederæ* in modum. Fructum observavit eruditissimus Vir & insignis Botanicus *D. Leonardus Plucknet*, & capsulas esse affirmat, multa minuta femina continentes.

C A P. XIII.

Spiræa Theophrasti Clus. Ger. Sp. *Theophrasti forte Clusio* J. B. Park. *Spikey Willow of Theophrastus.* *Frutex spicatus foliis salignis ferratis* C. B.

Clus.

Duorum cubitorum altitudine assurgit, tenuibus ramis seu virgis, puniceo cortice obductis, per quos sine ullo ordine sparsa sunt frequentia, longiuscula & angusta folia, salignis proxima, per ambitum ferrata, superne dilutiore viriditate prædita, inferne veluti ærugine aspersa, exficantis cum quadam amaritudine conjuncti gustûs. Extremi ramuli digitalis ferè longitudinis satis crassam spicam ferunt exiguorum flosculorum, uvæ in morem congestorum, pentapetalorum, è quorum umbilico multa staminula prodeunt, coloris cum suo flore ex albo rubelcentis sive carnei, nullo peculiari odore prædiorum, nisi qualis ferè in florente Olea est. Illis evanescentibus succedunt pusilla, pentagona capitula, quæ ad plenam maturitatem pervenientia tenuissimum & quodammodo pulvereum semen flavescens effundunt.

A Briga Silefiæ ad Clusium missus est. Mensè Julio floret, sub Augusti finem semen maturescit. Tempus.

E e e e e e 2

SECT.

SECTIO TERTIA,

Arbores & Frutices Fructu sicco diversorum generum complectens. Ut v. g.

1. **F**RUCTU membranulis extantibus velut alato donatas; cujusmodi sunt Acer & Fraxinus.
2. *Lanigeras*, seu Floribus & Fructibus spicatis ut *Tamariscus*, seu in pillulas echinatas conglobatis, ut *Platanus*.
3. *Coniferas*, ut *Myrtus Brabantica*.
4. *Multijiliquas*, ut *Syalita* H. M. & Anonymos foliis Ribesii.
5. *Fructu Petaioide* donatas, ut *Paliurus*.
6. *Fr. Bivalvi dicocco* præditas, *Carim Carini*.
7. *Fr. Tricocco*, ut *Codi-Avanacu*, *Tira-Calli* quæ sunt Lathyridis seu Tithymali frutescentis Indici species, *Chamelæa tricoccos*, *Cansibi* H. M.
8. *Fr. Pentacocco*, *Pocatsjeti* H. M.
9. *Thlaspeos æmulis siliculis*, ut *Rosâ Hierichontica* dictâ, quæ vera & genuina *Thlaspeos* species est.
10. *Seminibus multis parvis in vasculis ficcis*, ut *Cebipira* Brasiliensium, *Amoetti* H. M.
11. *Vasculo subrotundo semina parva continente in imo flore occultato*, ut *Erica*.

CAP. I.

De Acere.

ACER hæc arbor Vossio dictâ videtur, quia acris, hoc est, duri admodum ligni sit, potius quàm, ut Perotto videbatur, quia acria in ea artificum ingenia exerceantur juxta illud Plinii lib. 16. c. 15. *Acer ejusdem* (ac *Tilia*) *amplitudinis, operum elegantia ac subtilitate* Ciro secundum. Aceris notæ sunt folia laciniata aut angulosa, semina bina juncta, vasculis duris membranibus extantibus alatis inclusa.

A. I. *Acer minus* Ger. emac. *minus sive vulgare* Park. *Campestre & minus* C. B. *Vulgare minori folio* J. B. *The Common Maple*.

F. B.

Caudice ramisque est plurimum sulcatis rugosisque: materie alba, satis fragili, & fissili medulla facta. Ramuli minores adverso plerunque situ conjugatim oriuntur. Ramorum tenuiorum cortex tenuis, fuscus, qui unguibus facile abraditur, subest alter etiam tenuis flavescens [Ramorum cortex nobis observantibus cinereus est cum aliqua ruboris tincturâ] *Folia* Hederæ foliis quodammodo similia, quintuplici divisione primaria incisa, in principio tenera, molliorque, quo tempore lactei quiddam fundunt; temporis progressu rigidiuscula, pediculis longis virentibus aut rubentibus hærentia (bina sibi contraria) *Flosculi* simul multi ex pediculis lanuginosis, interdum ramosis, muscosi, in novem, decem aut undecim segmenta hirsuta, coloris herbacei, divisi, stamina virescentia aut rubentia apicibus luteis unâ cum stylo bicorni obvallantia. *Semen* conceptaculo gemino alis libellarum aquaticarum expansis figurâ simili, hirsuto occluditur, in extremis membraneo, quâ coitus est alarum turgidulo & nonnihil elevato, intus duro & pænè osseo, cavo, in qua cavitate *semen* medullosum & virens vel pallefcens latitat, saporis subadstringentis, non ingrati tamen. *Astringentior est sapor corticis & foliorum, nec sine amarore.*

Notatu dignum est quod quamvis Acer majus & minus arbores sint congeneres, plantula tamen feminalis longè aliter complicatur in unius quàm in alterius semine, ut examinanti & explicanti patebit.

Tragus Aceris folium Saniculæ non malè simile esse scribit; corticem incanum; arborem modò humilem, modò magnitudine insigni: *rard tamen apud nos in insignem vel altitudinem atollitur, vel crassiciem extenditur.*

Locus.

Arbor est passim obvia & nemini non nota. Gaudet præruptis & sylvosis (inquit J. Bauhinus) at apud nos in sepibus ubique occurrit, omni ferè solo.

Tempus.

Floret Aprili & Maio, Septembri fructum maturat.

In vivario ferarum *D. Fr. Willughby* in agri Warwicensis vico *Middleton*, non procul Tamwortha oppido viscum ferens observavimus.

Vires.

Veteribus seri solebat ad maritandas Vites non secus quàm Ulmus.

Aceris radix, Plinio prodente, contusa è vino jecinoris doloribus utilissimè imponitur.

Serenus:

*Si latus immeritum morbo tentatur acuto,
Accensum tinges lapidem fridentibus undis,
Hinc bibis; aut Aceris radicem tundis, & una
Cum vino capis, hoc præsens medicamen habetur.*

Acer

Acer operum elegantia & subtilitate Citro, non Cedro ut vulgò corruptè scribitur, secundum: cum maximè annosum fuerit undatim crispatur: plerumque apud nos lautioribus dicitur suppellecilibus, orbibus, mensisque, &c. *f. B.* Excrecentia tuberosa præcipuè commendantur ad scriinia, pugillares, reliquaque curiosa, ob intortum, crispum, & variè undulatum maculatum discursum.

2. *Acer trifolium C. B. Monspessulanum J. B.*

f. B.

Arbor est mediocriter procera, ramis satis explicatis, cortice quodammodo purpurascente; folio Aceri vulgari simili, in tres tantum cuspides sive angulos diviso, crasso, venoso, ex longo pediculo pendente, parvis intervallis utrinque sito: fructu gemino, membranulis duabus coherentibus, alis muscarum similibus.

In Delphinatu non procul Gratianopoli eundo ad maximum Carthusianorum cœnobium observavimus. Reperitur etiam in sylva *Valena* non longè à *Monspelio*; & in rupibus ad lævam *Castrî novi*, juxta *Ladam* amnem. *Locus.*

A. 3. *Acer majus, multis falsò Platanus J. B. majus Ger. majus latifolium, Sycomorus falso dictum Park. montanum candidum C. B. The greater Maple, commonly, yet false, the Spromore Tree.*

f. B.

Arbor est speciosa & procera, rubenti cortice intectis ramis affatim brachiata, materie alba nec multum renitente: foliorum verò ampla latitudo, quæ vitiginea, aut Aceris vulgatissimi formâ, licet acutioribus lacinis quinque prædita, supra atrovirentia, infra pæne incana, utrinque glabra, sapore adstringente cum amaritudine. Ob foliorum amplitudinem & formam Platani æmulam cum Septentrionalibus populis per æstivos calores præcipuam init gratiam. Flores muscosi, ex herbido albidî, calyculo continentur lanuginoso. At alati fructus ex vulgari cognitu sunt faciles, per omnia majores, ex longo pediculo pendentes plures, sed singuli bini foliacei bipennem expansam & inversam, aut *Libella* alas imitati, nucleos in medio quâ alæ coeunt itidem gemino utriculo duro satis continent, magnitudinis seminum Arantiorum albicantes, gustui non gratos.

Humectis & altissimis montibus gaudet. Nos in *Saleva* monte non procul *Geneva* observavimus. *Locus.*
In *Anglia* non provenit sponte, quod sciam, adeò tamen frequens habetur in arèis & cœmiteriis, hortorum ambulacris & circa nobilium ædes, ut merito pro indigena accipiatur. Nuper tamen minore in honore esse cœpit quàm olim, ob folia decidua quæ cum initio hyemis primis statim pruinis decutiantur, in terra jacentia humore in putrilaginem illico solvuntur, hortosque & ambulacra inquinant & corrumpunt. Floret mense *Maiò*: fructum maturat *Septembri*.

Materies candidior ab arculariis & mensariis ad varios usus expeditur. Quadræ & orbes ex ea *Usti* laudatissimi fiunt.

Veris initiis cum germina novella turgescunt, antequam explicentur in folia, arbor hæc in trunco, ramis, aut radicibus vulnerata dulcem & potulentum succum copiosè effundit, non secus ac *Betula*. Quin & *Autumno* quoque post delapsa statim folia, & per totam etiam hyemem: quod primùm observavit & nobis indicavit *Clariss. Vir*, & charissimus amicus noster, *D. Martinus Lister*. Notandum tamen hoc ei non accidere quacunquæ cœli constitutione aut aeris temperie, sed gelida tantum & leviter pruinosâ.

Succus hic *Saccharum* non obscure respicit, unde *Canadensès Americani* ex eo *Arundinum liquoris* in modum decocto *Sacchari* quoddam genus conficiunt, ab arundineo discreto haud facile, cuius portiunculam munere ingeniosissimi & eruditissimi *Viri D. Francisci Aston R. S.* olim *Secretarii*, habemus.

Est *Aceris occidentalis* species folio minore subtu incano, supra atrovirente, quæ *Acer* flore scens *Virginiana* audit; hæc inodora est.

4. *Aceris majoris varietas J. B. An Acer montanum Park? Acer montanum flavum sive crispum C. B? An Ac. mont. tenuissimis & acutis foliis ejusdem?*

f. B.

Prædicto foliorum amplitudine minimè cedit, nec tam altis sinuum divisuris, nullis item serraturis, sed extremorum acutis exquisitissima, ut cum quavis etiam acicula certet, pari nervorum divisurâ, sed minus frequentis inferna parte: non incana sunt ut prædicti folia, sed dilutè viridia, splendiantia; supernâ saturatiùs viridia, non tamen adeo ut priora. Tota cæterum folii facies mollior, delicatiorque, longioribus etiam hærent pediculis. An in flore & fructu aliqua sit diversitas nondum observavimus.

Habemus folia in montibus propè *Genevam* collecta, quæ descriptioni *Bauhinianæ* examissim quadrant.

Acer montanum femina *C. B.* colore est magis flavo quàm mas, ligno duriore & venosiore magisque crispo, citiusque floret. *Germani*, inquit, ob flexuosos venarum discursus ad opera lautiora utuntur, lignum nobile vocantes; ex hujus radicibus cochlearia pulchra conficiuntur.

In horto *Edinburg. Sutherland.* invenio *Acer Maj.* foliis elegantè variegatis. *Locus.*

5. *Acer majus folio rotundiore minus laciniato, an Opalus Italicorum?*

Hujus folia habemus in *Italia* & *Sicilia* collecta quæ magnitudine ad *Aceris majoris* vulgaris folia accedunt, longis pariter pediculis nixa, verum rotundiora, minus profundè laciniata, lacinis etiam seu segmentis obscurioribus.

Non pediculi tantum sed & venæ seu nervi foliorum insigniores rubent.

E e e e e e e e 3

Arborea

Arborem ipsam, quod piget, non descripsimus, quia à Botanìcis ante nos pridem descriptam fuisse non dubitavimus.

6. *Acer Virginianum sive Canadense. Virginianum odoratum* Herman. Cat. app. *An Styrax Aceris folio?*

C A P. II.

De Fraxino.

FRAXINUS Græcis *Μύρα* & *ϕύλη*. *Τελόζο* etiam cognominatur, i.e. trinodis, quod ramos ordinatos & numero pares habeat. Latini nominis Etymon probabile apud Grammaticos non invenio: nam à *Frægo* dici, quod in fragosis locis nascatur; aut à *φραξίς* *sepimentum*, quod ad sepes conficiendas utilis sit, minus placet.

Fraxini notæ sunt folia pinnata, folliculi membranacci oblongi, semine extremum inferius seu quod ad pediculum est occupante, non ante Autumnum maturo; flores staminei congesti, ante folia erumpentes, & brevi evanescentes.

A. 1. *Fraxinus vulgarior* J. B. *excelsior* C. B. *vulgaris* Park. **Common Ash-tree.**

Speciosæ proceritatis arbor crasso, simplici, erecto, celsoque caudice adolescit, cortice cinereo, unde fortasse nomen Anglicum *Ash*, materie alba, crispo pectinum discursu undulatâ, validis ramis, binis ex adverso positis, brachiata. *Folia* itidem bino ordine inter se contraria, Sorbi modo pinnata, quadruplici, quintuplicive, aut etiam sextuplici pinnarum conjugatione ad costam annexa, quam impar folium terminat, lœvia & interdum crenata, sicco sapore subamaro, acricque ac mordaci prædita; quem etiam saporem linguæ imprimunt quoque fructus qui peculiari surculo numerosi dependent, quod inversam avis linguam referant, inde in Seplasis nomen adepti. Ex his singuli fescenciam circiter longi, parùm culmo latiores, infima parte [à petiolo remotiore] membranei, à medio ad pediculum medullâ facti sunt, alba, gustu acri & amaro. Radices summa tellure gaudent, & in superficie terræ latè extenduntur; unde & arbor *ἐμμοραυπίκη* rectè à Theophrasto dicitur.

* *In Hist. Log.* Scribit * Dalechampius se globosos muscos, quales tradit Theophrastus, in Fraxino observasse, & collegisse hyeme jam desinente: esse tuberosos, velut ex reficcato impenitus glutinoso musco concretos, gustu nonnihil adstringente, lignoso intus nodo muscolium corpus sustinente. Nec J. Bauhinus neque nos quicquam tale in Fraxino hæcenus observavimus. Si quod tamen ejusmodi sit, nihil aliud est quàm excrescentia quadam à punctione aut afflatu venenato insecti cujusdam excitata.

Cùm dicat Columella Ornum esse Fraxinum sylvaticam seu montanam, ac Theophrastus referrat rupium Fraxinum colore esse luteo, & Germanorum *Wald-escher* montana sit, colore luteo, ut experientiâ sibi compertum esse scribit Turnerus, rectè nobis videntur facere, qui Fraxinum montanam & sylv. Germanorum esse Ornum Latinorum & Fraxinum sylvestrem Theophrasti statuunt.

J. B.

Locus.

Nascitur Fraxinus æquè in montosis (sed humidis) ac planis; nec minùs in calidis quàm in frigidis regionibus: in Anglia ubique frequentissima est in sylvis ac sepibus. Auctu facilis est, & festinantius germinat.

Fraxinum duplicem faciunt nonnulli, *marem* seu sterilem quæ hoscolorum racemos nigros duntaxat fert, & *feminam* seu fertilem, quæ semen seu linguam avis dictum producit. Nos in Fraxinis verno tempore ejusmodi florum stamineorum congestorum racemos observavimus, ante folia erumpentes, & brevi evanescentes: nec tamen infrugifera, (quantum meminimus) fuerunt hæc arbores, verùm post flores etiam fructus protrulerunt, quod & Parkinsonus affirmat.

Ligna Fraxini post vindemiam & Arcturum cadenda præcipit Theophrastus: nam si vel citius, vel scitius quàm par est cadantur, terebini obnoxia erunt.

Cortex interior Fraxini (ut refert Casalp.) aquam in qua maduerit cæruleam reddit.

Fraxinus Homeri præcomio & Achillis hastâ multùm nobilitata est. *Plin.* Porro tantus est materiei ejus usus, ut Fraxinum præ aliis copiosissima materie causâ naturam generasse scribere non dubitavit Plinius: quippe quæ obedientissima sit in quocunque opere, tandemque pro hastis Corylo melior, Corno levior, Sorbo lentior. Est sanè Fraxini lignum tenacissimum ac durissimum. Multùm tamen interest inter virgam seu stolonem è terra enascentem, & ramum è trunco arboris adular decerptum lentoris respectu; hic enim valdè fragilis est, cum ille tenacissimus sit. Ad ephippia & sarissas conficiendas expetitur; ad aratra & crates, rotarum canthos & modiolos, ad rhedas, vehicula & scalas, ad mensas, cochlearia, pocula; ad circulos pro doliis, manubria & capulos organorum quorumcunque, pugionum, &c. ad ligones & palas, aliæque ferè omnia instrumenta fabrilia commodissimum est. Denique (ut pergit J. Bauhinus) Quicquid ex ligno fieri debet, ità ut subtile, fabrefactum, etiàmque forte esse debeat ut magnam vim sustinere queat, non melius ex alio quàm ex isto parabitur.

Usus.

Fraxini semina contrita & cum vino pota urinam ducunt. *Hipp.*

Virca.

Cortices Fraxini in vino coctas per triduum da porcello, & in quarto die occide ipsum, & (si credere fas sit) non invenies splenem. *Gal.*

Foliorum Fraxini olim usus fuit pro pabulo boum & caprarum: siccant validè, curantque icthys serpentum, si Veteribus fides. De antipathia inter serpentes & liquis arboris ramos foliisque mira refert

refert* Plinius, quæ quoniam se expertum affirmat adscribere non pigebit. *Tanta est vis, inquit, ut nè matutinas quidem occidentesve umbras quum sint longissima, serpens ejus arboris attingat, ad eam procul fugit. Experti prodimus, si fronde ea gyro claudatur ignis & serpens in ignem potius quam in Fraxinum fugere serpentem.* Idem etiam se expertum prodit Ambrosius Paræus. At Camerarius contrarius se expertum scribit in serpentibus Germanicis: & D. Charas in observ. & experim. de viperis non ita pridem Gallicè editis asserit se factò circulo è foliis Fraxini, qui habuerat circa tres pedes diametri viperam vivam in eum immisisse, quæ folia (ut videtur) nihil verita, illico sub iis sese occultatum ivit. Vel ergo deceptus erat Plinius à magico quodam impostore, vel aliam arborum intelligit.

Cortex & lignum Fraxini siccant & attenuant; henis duritiem specificè emollire creduntur, unde & in poculis ex ligno factis si quis assidue bibat lienem extenuari aiunt, eoque nomine & corticis decoctum quidam exhibent, quo etiam aliqui vice ligni Guaiaci felici successu utuntur. Corticem medianum Fraxini in exteris regionibus in Febribus intermittibus frequenter præscribi observavit D. T. R. Eundem & in Anglia cum successu exhiberi audivisse retulit idem, in Observationibus nobis communicatis. Foliorum & summitatum seu surculorum teneriorum succus quotidie manè paucà quantitate potus hydropicis conducere dicitur. Sal Fraxini sudores movet, diureticis medicamentis mixtus: idem efficit & decoctum corticum.

Semen, *Lingua avis* dictum, calcasit & siccata validè; conducit epaticis, pleuriticis, calculosis, Chymici moderni, & præ aliis Glauberus, ad calculum renum & vesicæ conterendum miris illud præconiis extollunt. Cum nucleis Pistaceis, Pineis & saccharo comestus coitum juvat. Exsiccati post plenam maturitatem pulvis non ad calculum tantum, sed etiam ad icterum & hydropem remedium est præstantissimum, attestante D. Bowle, medico insigni.

Semina Fraxini ad ʒj. cum vino exhibitum ex Plinio Hydropicos curat, & corpore obesos ad maciem reducit: Arabibus etiam maximè commendatur. Epiphanius Ferdinandus historia 82. D. Hulfe.

Semina Fraxini viridia, seu potius fructus collecti ante maturitatem in Anglia murià ex aceto & Sale condiuntur pro acetario.

2. *Fraxinus tenuiore & minore folio J. B. humilior sive altera Theophrasti, minore & tenuiore folio C. B. sylvatica seu petræa Germanorum Turnero fortè.*

Varietas potius Fraxini est quam species distincta, cujus folia pinnata segmentis dividuntur tenuioribus, frictioribus, acutioribus, perinde tamen serratis ut vulgaris Fraxini. Rami pluribus & crebrioribus tuberculis, foliorum pediculo sedem daturis, inæquales.

Ex Lûgduno vicinis montibus habuit J. Bauhinus.

Locus.

3. *Fraxinus rotundiore folio J. B. C. B.*

Huic quoque folia conjugatim disposita, sed quæ Pistaciorum folia referunt, subrotunda, minora quam Fraxini vulgaris, in ambitu serrata, in quibus medietas interior ad nervi imum brevior quam exterior sæpe conspicitur, id quod in Terebintho & Pistaciis usu venire subinde observamus.

Ex Italia attulit C. Bauhinus.

Ex hujus ramis & foliis in Calabria æstivis mensibus exsudat Manna, & in granula Solis calore concrefcit. Nam Mannam vulgarem Officinarum non esse rorem cœlestem aut mel aereum evidentissimis argumentis & experimentis probat tum Altomarus, tum Pena & Lobelius, necnon Monachi qui in Mesuem commentati sunt, nequicquam reclamantibus Matthiolo, Cæsalpino & aliis. Quæ enim evidenter potest esse demonstratio Mannam ipsius Fraxini humorem seu succum esse, gummi modo exsudantem, quam quod è trunco aut ramis vulneratis extillat? quodve experimentum certius & efficacius ad id evincendum eo quod Pena & Lobelius tradunt, Ramos magnos Laricis & Fraxini præcisos, atque in vinarium cellam, quo æstatis tempore Manna colligi solita est, asportatos, Mannam postero die, quanquam non perinde nitidam ostentasse.

Idem quoque mihi cum in Italia peregrinarem confirmarunt tum alii Calabri, tum præcipuè eruditissimus Vir & sedulus naturæ operum indagator D. Thomas Cornelius M. D. Neapolitanus, Confentià Calabria oriundus, testis ævatis & omni exceptione major, qui in ramulis & foliis à seipso experiundi causâ linteo circumvolutis & curiosè contactis Mannam sæpius collegit: quod experimentum ante eum ab Altomaro aliisque factum legimus. Frustra ergo vel huic veritati confirmandæ argumenta accumularem, vel ratiunculis aliorum in contrarium allatis refutandis tempus infumeremus. Quæ utrinque adductæ sunt probationes responsionèque apud J. Bauhinum videri possunt.

Mannam autem in Calabria singulis annis circa vel paulo ante canticulares dies & Sextiles pluvias colligunt; cum autem pluit cessat fluere.

Est autem Manna duplex: quæ è Fraxino colligitur.

1. *Spontanea*, eaque duplex, vel corporis, ut vocant, vel folii.
2. *Coacta*, quam *Sforzattellam* vocant Calabri.

Observant collectores in Fraxinis Mannam emanare ex ramis ea potissimum parte quæ foliorum pediculi eidem annexuntur.

Notandum etiam, non manè priusquam Sol valdè perurat, ut quidam falsò retulerunt, colligi Mannam, sed meridie Solèque fervidissimo; non enim à Solis calore rarefcit, solvitur aut evanescit, sed potius concrefcit, & durior ac candidior redditur. Atque hoc respectu, Altonari experimento, differt Manna Calabria à Bombycina dicta, & ut verisimile est, *Mastichina*, reliquisque Orientalibus, quæ fortasse sunt rores cœlestes concreti seu mella aerea. Hanc se ferro ac lateri ignito cum Calabria granis quibusdam injecisse refert, tam ejus quæ ex foliis, quam quæ ex ramis &c.

&c.

& caudice colligitur; illam autem protinus solutam & liquefactam: hanc verò aridiorē duriorēque redditum: Soli quoque expositam *Bombycinam*, non quidem ita repente, sed sensim liquefactam; Calabrinam verò duriorē reddidit & albidiorē.

Notandum insuper colligi Mannam quidem ex Fraxino & Orno; sed non ex omnibus individuis, unde in Calabria venduntur tales arbores quæ Mannam dant, ut scribit Altomarus.

Vires.

Mannæ, referente Cæsalpino, usus est in tota Italia ad alvum leniendam dissolutæ jure aut sero, pondere duarum unciarum aut trium, mitissimum enim est medicamentum, solum tenues humores educens, biliosos & serosos. Turò exhibetur scribis, pueris, feminis etiam prægnantibus & delicatis. Non ipse solus (inquit Altomarus) sed omnes ante me & juxta me in hac regione Medici hac Mannâ bono ac felici successu citra ullam noxam usi sunt, præsertim ad alvum molliendam. Lenit etiam thoracem & asperam arteriam.

Cautelæ in ejus usu (inquit C. Hofmannus) duæ sunt. 1. Nè detur cruda sed cocta. Habet enim non minus quam Cassia flatuosum quid. 2. Ut detur cum acribus, Thymo, Hyssop. &c. ut actio sit celerior.

Eligenda recens (anno non vetustior) granis minoribus & rotundioribus, qualis est Manna folii, candida, lucida, gustu dulcis, & cum his omnibus solida.

Jam si queratur, cur Fraxinus in Calabria Mannam fundat, in aliis regionibus non item, quarum & ego cur Lentiscus in Chio insula Mastichen manet, in Italia aliisque regionibus minimè. Respondeo autem id evenire vel ratione temperiei cæli, vel conditionis soli, vel utriusque, vel fortè etiam peculiaris naturæ & constitutionis ipsarum arborum.

C. Hofmannus Mannam Orientalem & Europæam ejusdem generis esse opinatur, sed neutrum melleum quid, verum succum seu liquorem arboreum: cui suffragatur Garcias, in Hist. Arom. de Manna Orientali scribens, compertum sibi, esse eam gummi vel resinam arboris Perficæ dictæ. *Quest.* Deinde, cum certum sit Europæam esse arboreum quid, Orientalis autem sit illi per omnia similis; quidni sit ejusdem naturæ? At verò si ejusdem naturæ sint, cur tanta diversitas liquefactionis & indurationis respectu? Experientiam appellamus.

Locus.

Observavit D. *Tancredus Robinson* in Regno Neapolitano itinerans multas cicadas fugere & depascere Fraxinum humiliorem, unde suspicatur Mannam facilius extillare per aperta vulnera seu foramina ab hisce animalibus perforata, sicut in Indiâ Orientali *Lacca* ex arboribus ab insectis exurgit, & præparatur.

Ante chartarum usum veteres scripserunt res suas in interiori cortice Fraxini, Tiliæ, Fagi, aliarumque arborum, in arundinibus, papyro Niloricâ, palmarumque foliis; postea metallicis (præsertim plumbeis) laminis, in linteis, & ceris, in membranis seu pellibus animantium.

4. *Fraxinus florifera Botryoides* Morif. *Fraxinus Americana florida*.

Morif.

Hæc à vulgari Fraxino parum differt primo intuitu quoad foliorum dispositionem & corticem; sed florum profert racemos, dodrantaes, albos, pendentes, siliquis feminales nondum vidimus. Hujus plantam siccam ad nos transmisit D. *Hansius Sloan* ex Horto Montpelienfi.

Locus.

In Hortis reperitur Fraxinus Halepensis; àn ab Orno distinguendus?

CAP. III.

De *Myrica* sive *Tamarico*.

M *Telus* forte *ἄνδρ' ἢ γυναικός*, quod stillo & fluo denotat, nomen sumpsit, quod juxta fluvios nascatur. Rectius *ἄνδρ' ἢ γυναικός*, quod lugere significat, quòd ut fabulæ tradunt, Cinyræ filia in hanc conversa sit. *Hesych.* Erat autem Cinyras rex Cypri: vel quòd improborum esset corona: quòdque lignum ejus infelix habitum esset. Vide *Jo. Bod. à Stapel* comment. in Theophr. Hist. lib. 4. cap. 7. p. 408. qui plura habet.

Ejus notæ sunt folia Cupressi seu Ericæ vulgaris, flores spicati, multa semina lanugine involuta, simul conferta racematim in summis ramis.

1. *Tamarix major sive arborea Narbonensis* J. B. *altera folio tenuiore sive Gallica* C. B. *Tamarifcus folio tenuiore* Park. *Narbonensis* Ger. *Myrica* 1. Clus. *Tamarisk*.

Magna ex parte tantummodo fruticat, interdum in vastam arborem adolescit [in Cotonei magnitudinem caudicemque abit] scabro caudicis cortice, ramorum verò punicante. *Folia* habet Cupressi aut Ericæ humilis vulgaris, coloris ex viridi ad cinereum tendentis: *Flores* extremis ramis in oblongis pediculis confertos & racematim compactos, exiguos, foris purpurascens, cum expansi sunt candidos, pentapetalos, qui deinde in exiguum semen tomento involutum efformantur, exiguis veluti valvulis inclusum; quibus maturitate dehiscens effluit, ut in Salice, Populo & sim. Ter plerumque in anno floret, Vere, Æstate, Autumno; recentibus floribus semen jam evanescens semper subsequenter.

Locus.

Ad mare prope Monspelium abunde oritur.

Curæ Edmundi Grindalli Archiepiscopi Cantuariensis Tamaricem Angli debent, quam induratum lienis passionem eximie juvare expertus, primus in Angliam transtulit. *Cambden. Elisabeth.*

Nusquam eam neque in Hispania, neque in Gallia perpetuâ comâ virentem vidit Clusius, sed novo vere singulis annis nova foliorum gemina protrudentem.

2. *Tama-*

2. *Tamariscus folio latiore* Park. Germanica Ger. *Tamarix Germanica sive minor fruticosa* J. B. fruticosa folio crassiore sive Germanica C. B.

J. B.

Aquas amat (inquit J. Bauhinus) *Tamariscus* nostras, radice crassa, & quæ crûs æquet crassitudine, cortice crassiusculo, insigniter amaro tecta, quæ multam stolonum veluti segetem emittit, virgultorum fragilium, purpurascens cortice obductorum, & in frequentes ramos divisorum; per quos folia longa coherent serie, Erica vulgaris, majora quàm Tamaricis Monspeliensis, duplici versu ascendencia, colore ferè glauco, sapore adstringente, longitudinis palmaris aut semipedalis. Flores spicatum in extremis ramulis digesti, foliolis constant externis virescentibus, aliis purpurascens, apicibus in medio luteolis. Sequuntur calyculi sive pericarpia mucronata, quibus dehiscensibus pappus evolat delicatissimus, candidissimus, appenso semine minutissimo, coloris rari.

Clusius Myricam Pannonicam magnum fruticem esse ait, nunquam arborem, brumam tamen ferentem: Flores ex albo purpurascens quinque foliis constare Gallicæ Myricæ majoribus.

Secus profuentes amnes ac quandoque exorbitantes fluvios, non rarè etiam circa paludes nascitur, solo frequenter saxoso: humidiores liquidum & lapidosos amat tractus, ut rectè Dodonæus. Nos locis consimilibus circa Augustam Vindelicorum, Lindaviam & Genevam observavimus. Locus.

Floret Maio & Junio, ac deinceps tota fere æstate flores & semen proferre non desinit. Tempus.

3. *Tamariscus Ægyptia Gallifera* J. B. *Tamarix Ægyptia arbor* C. B. *Tamariscus Ægyptia gallica ferens* Park.

Tamaricis domesticum genus, autore Alpino, in Ægypto spectatur, proceritate figuræque admodum à sylvestri Europæa diversum, quod ad magnæ Olivæ magnitudinem crescat; audiòque etiam, inquit, supra Ægyptum, in loco Sabit ab iis populis vocato crescere ad magnæ Quercus magnitudinem, cujus ex lignis carbones faciunt, quibus tota Ægyptus & Arabia utitur, ex eoque ligno multa vasâ conficiunt, ad multorum ægrotorum usum. Folia fert sylvestris Tamaricis foliis proxima, tamen longiora & graciliora, apparentque multa capillamenta viridia, qualia in aliquibus Equisetis videntur, ramo appensa, semper virentia. Fructus fert paucos, raros, virides, nucum magnitudine, duros, lignosos, sine nucleo, & videntur ejusdem substantiæ esse cum gallis: omnes verò figurâ inter se differunt, quanquam in omnibus superficies aspera & inæqualis observetur, quando alii longi, alii breves, alii rotundi, alii lati, alii crassi, aliique graciles existant. Corpora hæc non veros fructus arboris esse existimo, sed excrecentias præternaturales & genuinas gallas; quomodo ea vocat Bellonius, qui arbores hæc adèò multas subinde è ramis Gallas ferre scribit, ut onere earum gravata ferè fatiscant.

Hæc etiam species in Ægypto, autore Bellonio, locis humidis secus flumina oritur, non rarè etiam aridis & sabulosis. Locus.

Hujus Gallæ, ut & cortex, non paucam fortitè sunt attritionem, adèò ut gallæ omphacitidi sint (inquit Galenus) nisi quia acerbitas evidens est in galla, at Myricæ fructu temperatura inest inæqualis: immixta enim est naturæ ejus multa partium tenuitas, atque vis abstergendi, quod sane gallæ non accidit. Attamen ubi galla ad manum non est eâ uti licet ad omnia ad quæ illa utimur, ad eadem & cortice.

Decoctum foliorum in vino potum lientem absument. Diosc. succus expressus cum vino bibitus Plin. Adèoque mirabilem hujus arboris antipathian contra solum hoc viscerum faciunt, ut affirmant si ex alveo factò trahant sues sine liene inveniri. Hinc ex ejus ligno, ut olim ita & nunc dierum detornantur pocula, in quibus potus lientis præbetur. Clusius Doliola è Myricæ asfulis Francofurti ad Mœnum venalia memorat, quibus contentus liquor lientis prodest. Ejusmodi etiam doliola ex Episcopatu Salisburgensi artificiosè constructa Viennam usque venalia deferri scribit J. Bauhinus. Consimilium vasorum usus est etiam apud Ægyptios ad induratum lientem, autore Alpino. Eodem tradente Tamaricis ligni usus est tum in Ægypto, tum magis supra Ægyptum, ubi harum arborum copiosus est proventus, ad ignem major, quando ferè nulla alia ligna ad comburendum habeant. Mulieres decocto ex cortice parato per os sumpto utuntur ad sistendas menstruas purgationes, ex quo parant etiam infusions, & clysteribus in uterum injiciunt decoctum: idem quoque fructus facere aiunt. Iis siquidem utuntur in spuito sanguinis, in lienteris, & in mensuris plus justo fluentibus, atque hamorrhoidum immo-dico fluxu: Dentes etiam commotos atque collabantes ipsorum decocto firmant, atque in iis concitatum dolorem demulcent. Utuntur etiam ad oculorum lippitudines incipientes in collyriis, atque ad oris ulcera. Cinis quoque corticum & fructuum ulcera curat. Atque hæc vires & effectus sunt quos Veteres etiam Tamarici tribuunt.

De ligno multi decoctum, non secus quàm nostri ex Guaiaco ad curandam Luem Veneream facere solent, quod exhibent leprosis, scabiosis, atque aliis multis pustulis & ulceribus affectis, feliciori cum successu: idèmq; faciunt in melancholicis, ictericis nigris & hydropicis ex refrigerato obstructo atque indurato liene concitatis.

Luem impura Venere contractam verè scripsit Alpinus non secus Tamaricis quàm Guaiaci decocto profligari. Non enim adèò gravia sunt quæ in Ægypto infecti patiuntur. Excludit mali impetum purior corporum constitutio, tum illa sudorum per continuum aeris æstum & balnearum frequentissimum usum consueta profusio. Vidi sæpius pessimè affectos, & in ossa ipsa fœde laviente morbo, cum extrema omnia, frustra alibi tentata fuissent, in hac regione citra magnam præfidiorum vim noxiam luem evasisse. Vesling.

CAP. IV.

De Platano.

Platanus à *πλατάνος* dicta est, tum quòd folia habeat latissima, tum quòd ramis sit patulis & latè diffusis.

Notæ Platani characteristicæ sunt folia latissima, semina in pilulis lanigeris, conglobata.

I. *Platanus Orientalis vera* Park. aliis autoribus simpliciter *Platanus* dicitur. *Platan. Orient. pilula majoribus* Herman. *The Plane-Tree*.

Platanus, describente Cordo, arbor est magnæ, amplæ & in latitudinem diffusæ Nuci similis & æqualis. Caudice assurgit robusto, non ita procero, sed statim in ramos divisio. Cortice tegitur lævi, corio similis, subinde singulis mensibus exteriores & scabriores tunicas exuente, unde semper sub arbore hac adulta fratri conspiciuntur cortices. Rami ejus nullo ordine in alios crebrò dividuntur ramos, furculi Nucis similes. Virgæ & furculi ex intervallo nodis & geniculis præcinguntur, ex quibus singulorum annorum germinationes & accessus furculorum numerantur. *Folia* habet magna, lata, dura & robusta, dodrantali plerunque quoquo versus amplitudine, sesquiunciali, pediculo, aut longiore furculis adnata, in quinas aut senas partes instar palmæ humanæ divisa, hyeme decidua, Aceri similia, nisi singulæ eorum fibræ in plures partes utrinque dissectæ essent. Venæ à pediculo ad omnes foliorum partes & eminentes angulos evidentes derivantur. Vere cum germinaverit, fetus folia etiam globulos quosdam producit, longis & gracilibus dependentes pediculis, undique asperis, & veluti lanuginis stolis plenos, paulatim in majusculas pilulas excrecentes, parvo Castanæ echino æquales. Sunt autem hirsutæ hæ pilulæ & lanuginosæ, atque totæ ceu aculeis constantes, sed mollibus, Sparganii similibus. Cum Autumno ad maturitatem perveniunt pilulæ totæ fatiscunt & dissolvuntur in totidem semina quot aculeis asperatæ fuerant: Singula enim semina in superficie pilulæ in acumen desinunt. Porro ea semina parva sunt & oblonga, undequaque flava, aspera & papposâ lanugine involuta; quo fit ut contractæ pilulæ nihil aliud quàm papposâ lanugo esse appareat, Amianto contrito similis: ea si casu in asperam arteriam recepta fuerit strangulat, ideòq; inter venena à quibusdam Veterum recensetur. Materia arbori satis robusta, mixta cum Fago & Quercu similitudinis. Auctu facilis est arbor, si aptum nacta fuerit solum, quale est pingue, rarum, rigidum; nam in asperis & saxosis contumaciter adolescit, & tortuosa nudosâque evadit. *Hætenus Cordus.*

Quod ad locum in genere attinet convenit inter omnes quòd gaudeat riguis & palustribus, aquarumque ripis. In Italia sponte non nasci testatur Anguillara; quod etiam è Plinii verbis colligitur. *Sed quis, inquit ille, non jure miretur arborem umbræ gratiâ tantum petitam ex alieno orbe. Platanus illa est, per mare Ionium in Diomedis insulam, ejusdem tumuli gratiâ, primum invecata, inde in Siciliam transgressa, atque inter primas donata Italiæ, &c.* In Creta insula sponte provenit; item in Lemno; in Monte Atho ubi magnitudine comparari possint Cedris montis Libani, autæ Bellonio; necnon in Castagna Macedoniæ monte, inque Tauro Asiæ & alibi. Quinetiam in Sicilia ad radices montis Ætnæ nasci aiunt. De quo tamen dubito; cum nullas in ea insula spontaneas observaverim, & Plinius Sicilia peregrinam faciat.

In urbe Roma multas vidi adultas & satis proceras hoc genus arboreas. In Anglia etiam propè Verulamium multæ visuntur, à Nobilissimo Viro, & toto orbe celeberrimo, D Francisco Bacono, Barone Verulamii, Vice-comite S. Albani factæ; ut à D. Francisco Willughby certior factus fui.

Locus.

In Creta prope Cortinam urbem Platanus una est insignis utriusque linguæ monumentis, nunquam folia dimittens, alia in Cypro. An fuerint unquam istiusmodi arboreas, dubium nobis videtur: quod si fuere, ea non peculiare aliquod genus Platani constituebant, sed casu quodam & extra ordinem naturæ tales evadebant; nec enim Plinio credimus semine factas regenerasse vitium, ut ille vocat.

Errant qui Aceris speciem majorem pro Platano habent: quamvis enim foliorum aliqualis sit similitudo, aliis tamen notis à Veteribus Platano adscriptis, ut v. g. fructus formâ, manifestè differunt.

Sed minùs adhuc ferendus (inquit J. Bauhinus) eorum error qui Tiliam Platanum esse putarunt, nam in hac nec folia conveniunt.

Tenerima Platani folia [& cortex *Plin.*] in vino decocta mox illita oculorum fluxiones sistunt, ac cum cedemata, tum phlegmonas [viridia trita & illita *Gal.*] levant.

Vires.

Cortex in aceto coctus ad dentium dolores colluitur, è vino Scorpionum ictus restinguit *Plin.* Sunt qui cum cortice combusto medicamentum deficcatorium & abstersorium efficiunt, ut cum aqua lepras sanet, per sese autem illitum ob humorem nimium ulcera vetera & fordida.

Pilulæ virides in vino potæ serpentum moribus auxiliantur, exceptæ autem adipe igni ambusta sanant, vel frigore addit *Plinius*: tuse autem cum aceto acri, magisq; Scyllite, sanguinem omnem sistunt. Et lentiginem & carcinomata, melanias quoque [melandriâsq;] veteres addito melle emendant. *Plin.*

Foliorum pilularumque lanugo (in aures & oculos) illapsa auditum visumque labefactat: asperam etiam arteriam inspirata offendit.

Hæc è Veteribus Dioscoride, Galeno, Plinio: Hodie nullus ejus, quod sciam, in medicina usus est. In monte Atho, ut observavit Bellonius, cymbas parant ex magnis truncis Platani excavatis, sine magno labore aut sumptu.

Cæterum

Cæterum Arbor hæc quòd vasta effèt, quòd patula, quòd foliis ampliffimis, umbræ faciendæ percommoda, à Veteribus Græcis & Latinis præcipuo in honore habita & literarum monumentis celebrata est. Nunc est (inquit * Plinius) clara in Lycia gelidi fontis socia amenitate, itineri adposita, * Lib. 12. domicilii modo cava, 80 atque unius pedum specu, nemoroso vertice, & se vastis protegens ramis arbo. cap. 1. rum instar, agros longis obtinens umbris: ac nequid desit speluncæ imagini, saxeæ inus crepidinis corona muscosos complexa pumices: tam digna miraculo, ut Licinius Mutianus ter Cos. & nuper etiam provinciæ ejus legatus, prodendum etiam posteris putavit, epulatum, intra eam se cum duodevicesimo comite, largè ipsa toros præbente fronde, ab omni afflatu securum, optantem imbrium per folia crepitus, lætiorem quàm marmorum nitore, picturæ varietate, laquearium auro cubuisse in eadem. Aliud exemplum Caii Principis in Veliterno rure mirati unius tabulata, laxisque ramorum trabibus scania patula, & in ea epulati, cum ipse pars esset umbræ, quindecim convivarum, & ministerii capace triclinio: quam canam appellavit ille nidum.

Platanus Occidentalis aut Virginensis Park. *Platan. Occident. pilulis minoribus* Herman.

Hæc etiam Arbor magna est & patula; folia præcedentis æqualia, non tamen adeò profundè incisa aut laciniata. Pilulæ seu echini sphericæ pariter rotunditatis, minus tamen asperæ & aculeatæ sunt; cætera similes.

È Virginia in Angliam transtulit Joan. Tradescantius.

C A P. V.

A. *Rhus Myrtifolia* Belgica C. B. *Myrtus Brabantica* sive *Elæagnus Cordi* Ger. *Rhus sylvestris*, sive *Myrtus Brabantica* vel *Anglica* Park. *Gale frutex odoratus* Septentrionalium *Elæagnus* Dod. J. B. *Sweet Willow*, *Gaule*, *Dutch Myrtle*.

Lignosus est frutex, sarmentosus *Dod.* cubiti altitudinem rarò attingens, [imò apud nos non rarò superans] in ramos multipliciter divaricatus, cortice rufo ad spadiceum vergente lavique. *Folia* quodammodo accedunt ad Vitim Idæam fruticosam, vel ad parvam Salicem, glabra, sed quodammodo incana: atque in quibusdam illorum ferraturæ apparent. Ramorum extremis insident capitula veluti Juli, multò minores quàm in Betula, squamati, perelegantes, quippe qui diluto spadiceo splendent. Cortex amaricatus non sine adstrictione; materies candida.

Lobelia flosculis sunt ex luteo pallidi, quibus succedunt feminum crebri racemuli, conferti & conflati quasi spicis, in quibus *semen* pingue, odore Stæchadis citrinæ, sed vehementiore, & Trifolii quodammodo.

Radix, teste Dodonæo, subest lenta ac dura. Totus frutex cum gravitate quadam odoratus.

Gaudet locis incultis & ericacris, aquis & palustribus ut rectè Dodonæus. Invenitur plurimus *Locus & Tempus.* in insula Eliensi, locis udis & palustribus, solo spongioso: alibi etiam consimilibus in locis reperitur, ut v. g. in Septentrionalibus Angliæ, & prope Wareham oppidum in Comitatu Dorcestriæ. Maio & Junio flores apparent, Julio & Augusto semen perficitur.

Sapor egregiè amarus insignem habere vim siccativam & discutientem monstrat; sed præsertim va-*Vires.* iere tam sumptum, quàm admotum ad lumbricos necandos & pellendos Dal. prodidit.

Hujus foliis & ramulis ædium conclavia per æstatem ornant nostrates, odoris gratiâ, quem flores & summitates suavissimum exhalant: Eadem in arcibus inter vestimenta recondunt, non tantum odoris gratiâ quem communicant sed & ad tineas abigendas.

Hujus usum Polonos doctos esse enecare pediculos porcorum sibi relatum scribit Simon Paulus. Si enim subus in haris substernas Chamælæagnum, spatio aliquot horarum pediculi intermoriuntur omnes, nec lendes post dein animantur. Quin & in saltibus in quibus Chamælæagnus crescit nunquam stabulantur aut cubilia sua habent serpentes, imò nè quidem accedere ad eos, multò minus eos perreptare unquam visi sunt.

Flores nonnulli Lupuli vice Cerevisiæ incoquant, qui caput admodum tentantem & citò temulentiam inducentem eam reddunt.

In tractu Bergenfi & aliis Norwegiæ locis vulgus parare novit unguentum ex pulverata Chamælæagno & butyro Maiali admodum efficax adversus contumacissimam scabiem: *S. Pauli, Quadrip. Botan. Clas. 2. p. 45.*

Nota sunt hodie Theæ arboris folia à Sinis usque ad nos delata, ex quibus in aqua communi decoctis addito Saccharocando conficitur potio non injucunda, & salubris credita, cui similem ex foliis hujus fructicis exficcatæ parari aiunt. Quin Simon Paullus affirmat ipsius Myrti Brabanticæ folia esse Theæ dicta, tam longè petita, tantòque in honore habita. Verùm toto cælo errat, & Thea arbor tam longè à Chamælæagno differt, quàm China ab Europa distat.

C A P. VI.

Arbor Indica flore maximo, cui multæ innascuntur siliquæ. Syalita H. M. P. 13. T. 38, 39. p. 39. *H. M.*

Arbor est procera, 40 aut 50 pedes alta, caudice admodum crasso, cortice itidem crasso munito, qui cuticulâ cinereâ squamosâ obductus, intus albicans, ac copiosam aquam adstringentem ubi inciditur exsudans. Similiter radix crassa est, & tenui, rubro-nigricante, squamosa, intus verò ad albicantem medullam purpureo cortice tecta, necnon fibris suis latè per terram diffusa; sapor acris, odor nullus. *Folia* oblongo-rotunda, singula crassis, intus cavis ac lanuginosis

lanuginosis, petiolis inhaerent, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, superne splendentia, inferne nequaquam, atro-virentia: Costa media crassa & in averfa parte altè extuberans, è qua nervi plures ordinatim fere bini & bini parallelo ductu ad prominentes dentatâsq; oras exeunt: fapor acidus. Inter ipsa autem folia è valido, crasso, quadrangulo caule seu pediculo *calyx* prode, qui ad mali Aurantii magnitudinem auctus sese aperit, confans è quinque cochleato-cavis, viridibus, crassis, validis, nitentibus foliis, seu potius cavis involucris, continentibus formosissimum & admirandum *florem*, itidem è quinque albicantibus, glabris, cavis, rotundis, coriaceis foliis conflatum, plurimis in medio capillamentis albicantibus, aureis *apicibus* dotatis, præditum, quæ insuper albicante umbilico stellato, eleganter è viginti angulis formato superius ornata sunt. Postquam verò flos ita apertus, suavissimo ac Liliaceo odore, septem, octove dies elegantiam suam orbi exhibuit, quinque ejus albicantia folia stellatum umbilicum, ut & albicantia capillamenta instar sativæ Brassicæ arctissime conflringunt; dein crassa, cochlearis instar cava, viridia, nitentia calycis folia omnes illas floris partes occludunt comprehenduntque, quæ unita singularum quæ in Flore sunt partium complicatio Fructum efformat prægrandi malo similem. Hujus fructus partium omnium accuratam delineationem & descriptionem hic vide. Stellatus floris umbilicus ex pluribus albicantibus seminum folliculis, inter se junctis exigua, albicantia, rotunda *semina* continentibus conflatur. *Semina* autem tenaci glutine tanquam piscium ova coherent, Tabaci seminibus haud majora.

Cæterum fructus hi nostratibus Pomis vinosis ferè assimilantur odore, sapore & pulpâ; medullium tamen paulò aliter hic conformatur: etiam pulpa in fructibus hîcæ maturioribus factis mollißima evadit.

Locis. Crescit in multis locis *Malabar*, præcipuè circa *Cochin* & provincias *Moutan*: semel in anno, Decembri viz, & Januario mensibus fructus fert, & à satiationis anno circiter quarto ad quinquagesimum & ultra frugifera est.

Vires. Fructus hi ob nimiam aciditatem in deliciis vix comeduntur, sed in edulis, præsertim indigenarum jusculis, usurpantur. Ex arboris foliis livivium fit, capillorum unctuositati, ac capitis sordibus absumendis, necnon argento decoquendo adeoque depurando accommodum. Succus è radicibus expressus cum linteis, applicatus tumores phlegmonosos ac œdematosos resolvit. E fructibus tenerioribus expressus succus cum saccharo miscetur, ac inde syrupus conficitur, qui phlegmata incidit & expellit, necnon faucium inflammationem ac aphthas tollit. Fructus autem maturiores laxam reddunt alvum, & diarrhæam non rarò excitant. Denique arboris cortex cum *Oryzæ* infuso, (quòd indigenæ *Ambatacanja* nuncupant) tritus, partique affectæ illius Arthritidi medetur.

C A P. VII.

Anonymos Ribesi foliis Icon. Robert.

FRUTEX est sui generis, foliis Ribis, floribus pentapetalis dilutè albidis in umbellæ ferè aut Corymbi formam in summis ramulis coaggestis, pediculis tenuibus oblongis infidentibus; calyce pentaphyllo. Singulis floribus succedunt binæ interdum ternæ capsulæ seu Siliculæ, ut in *Consolidâ* regali, in hortis nostris semine castæ, quantum hæctenus novimus, ob cœli, ut credibile est, inclementiam; descriptio est *D. Tancredi Robinson*, qui hunc fructum Parisiis & in hortis ditissimis Reverendissimi Episcopi Londinensi *D. H. Compton* observavit.

A. Canadâ & Virginia delata fuit hæc planta.

C A P. VIII.

Paliurus Lob. Dod. Ger. *Paliurus* sive *Rhamnus* 3. *Dioscoridis* Park. *Rhamnus* sive *Paliurus* folio *Jujubino* J. B. *Rham. folio subrotundo, fructu compresso* C. B. *Chrysis thorn.* *f. B.*

NON semper humilis est, verum interdum adèd excrescit, ut arboris tueri nomen possit, materie perquam dura: virgas emittit rectas, & ab his ramos patulos, deorsum inflexos, subrubentes, quos tenues, rigidæ & mordaces armant spinæ. *Folia* Jujubinis tam similia ut nihil supra, quibus tamen nonnihil videntur minora, nec ita profundè per oras crenata, sed minimum ac interdum ferè nihil: cæteroque Jujubini folii nervos tres per longitudinem decurrentes obtinent: Juxta quæ *flores* emicant parvi, stellati, orbiculati. Succrescunt fructus lati, per marginem membranacei, compressi, prominente utrinque umbone lignoso, cujus medio pediculus inseritur, qui diffracti in geminis vel ternis loculis totidem ostendunt semina, lubrico labore, & colore seminum Lini, sed rotundiora, torosiora, pulpa dulci, coloris fere porracei.

Fructus (ut describit Cæsalp.) depressus, ex tenui pediculo pendet, pulpa quadam fungosa circumducta, officulo intus duro, intra quem tria seminis conceptacula, singulis seminibus donata, quæ in suis alveolis tintinnabili modo sonant.

Facile autem nobis cum *J. Bauhino* persuademus *Theophrasti* *Paliurum* esse hanc plantam: eandemque à *Dioscoride* uno capite dici *Rhamnum* 3. alio *Paliurum*. Consule *Jo. Bauhinum*.

Locus & Tempus.

Circa *Veronam*, *Bergamum Rom.* & alibi in Italia, necnon circa *Monspelim* in Gallia *Narbon.* *Paliurum* in sepibus frequentem observavimus. Gaudet autem campestribus & incultis. Floret Maio & Junio; fructus Autumnò maturefcit, & tota hyeme arbori adhæret. Hyemem etiam, nisi sit admodum acris, ferre potest, alioqui diligenter erit à frigore muniendus. *f. B.* Nonnullis *Spina Christi* dicitur, quoniam coronam spinæam quæ Servatoris nostri tempora violabantur ex ea nexam fuisse autumant;

tumant; nec enim ullum genus Rhamni aliſve fruticis ſpinis acutioribus rigidioribuſq; horridum nec impunè tractabile temere reperias: Hinc & ſepes vivæ hominum pecudumque incurſibus arcendis commodiſſimæ ex eo parari ſolebant.

Adſtringunt, ventrem fluentem cohibent, digerunt & phymata curant Paliuri folia & radix. Fructus verò tantam obtinent incidendi vim, ut & calculos veſicæ comminuant, & pectoris pulmonisq; excretionibus auxiliantur. Semina contuſa ad tuſſim commendantur, iis etiam ad arenulas & calculum utuntur Monſpelienſes medici.

Vires.

C A P. IX.

Carim-Curini H. M. P. 2. F. 20. p. 31. *Fruſtex Indicus ſpicatus floribus galeatis, vaſculo bivalvi diococo.*

H. M.

RAdix ei fibroſa, albicans, ſaporis in cortice ſubamari. *Caudex* ſurculique viridi-fulci, geniculati & ſupra ſingulos geniculos extuberantes. *Folia* petiolis mediocribus, viridi-fulcis, languidis bina adverſa, alternatim ſita hærent, oblongo-rotunda, & petiolum contracta, anteriori in cuſpide deſinentia, texturâ minùs craſſâ, mollia, ſuperficie leni, ſuperne obſcuriùs viridia, parùm nitentia, ſubtus pallidiora, ſapore nullo. *Coſta* media & nervi inde egreſſi in ſupina etiam parte eminent. *Flores* è ſinubus parvorum & rotundo-cuſpidatorum foliorum, quæ ſurculos bina & bina, alternatim ſita, denſè & ſurrectim circumſtant, exeunt, viridi-cærulei, galeati, conſtantes tribus foliis, viridi-cæruleis, quæ ex galea ad unam partem protenduntur, ac pedunculo candido, nonnihil inflexo, ac ſuperiùs nodulato ac longiuſculo, quo calyci quinque anguſtiſſimorum, viridium & cuſpidatorum foliorum, tenuiter piloſorum & ſtriatorum inſident, habentque in nodulo pedunculi cui galea cum ſtriis ex tranſverſo aſtricta eſt, bicornes eminentias ex viridi ſubcæruleas, & ad poſticam galeæ partem unam laciniam tenuem viridem, ſubcæruleam dependentem, ſuntque flores odoris nullius. Folia in medio interiùs ſtriata, duo oblongo-anguiſta, & parùm cuſpidata, medium quoque oblongum & latum, orâ anteriori rotundâ terminatum.

Per pedunculum albicantem tranſmittitur ſtylus albicans, qui è vertice germinis capſulæ ſeminalis oritur. Floribus deciduis è calyce prodeunt capſulæ ſeminales, quæ plano-rotundæ ac cuſpidatæ ſunt, ac haſtiformes, pediculo oblongo digitali conſtantes cortice viridi, intus lignoſo, ac in medio in longum ſtriati, ut & in oris unâ ſtriâ quæ utrinque per mediam ſuperficiem pedis excurrit. In ſingulis capſulis ſemina duo, ad utrumque latus unum, conſita ſunt, per interſepimentum medium, quod ex oris capſulæ ubi ſtriata eſt inſtar latæ ſimbriæ excurrit, à ſe mutuò diſtincta, valdè compreſſa, rotundiola, ac inſtar cordis cuſpidata, cum ſuo cuſpide capſulæ cuſpidem reſpicientia; per maturitatem ſubſtata ſeu ſubruffo-pallida, ſuperficie ob punctula eminentia, maximè cum ſicca ſunt, ſcabra, ſaporis nullius.

Radix decoctæ & ſumpta ſervit pro doloribus arthriticis, decoctæ cum oleo & butyro vires adauget; eadem trita & cum oleo *Singelim* data mitigandis podagræ doloribus ſervit. Decoctum ex radice & foliis epotum frangit calculos, eadè quoque virtute ſunt folia contuſa & alligata ſuper ventre. Succus ex foliis extractus ſervit pro calculo. Folia in decocto data in dyſuria profunt; eadem epota in aqua calida in tuſſi & doloribus calculi conducunt, quam etiam virtutem habent, ſi cum aqua calida ad peruncionem ventris adhibeantur.

Vires.

2. Bem Curini H. M. P. 2. F. 21. p. 33. *Fruſtex Indicus ſpicatus ſorum pediculis brevioribus.*

A præcedenti non differt niſi in foliis & capſulis ſeminalibus. *Flores* in ſummis ſurculis è nodulis, ad quos folia quaterna, parva, albicantia, cuſpidata ſita ſunt, exeunt [Sunt autem folia hæc tenuia & nonnihil transparentia, coſtis viridibus, quæ ex coſta media binæ ac binæ excurrunt, ac propè marginem in ſe mutuò arcuatim deferuntur, ſtriata, tria magis junctæ ad ſolis exortum] & quidem ſinguli è ſingulis nodulis, albicantes, odore nullo, collo minùs longiuſculo, calyci, qui quinque viridium, cuſpidatorum foliorum eſt inſidentes, quatuor petaliis tenuibus conſtantes, uno ex collo ſeu pede ſurrecto, quod latiffimum, interiùs concavum & in cuſpidem conſtrictum, tenuiſſimum & tranſparens, coſtâ media & duabus lateralibus verſus cuſpidem è collo inflexis exteriori ſtriatum; tribus cuſpidatis ex collo tranſverſim ad unam partem expanſis, quorum quod medium latius eſt, & ſubrubris radiis ac nudulis in colore albo tenuiter variegatum; eſtque collum ſorum nervis tribus, quæ ad tria tranſverſa folia excurrunt ſtriatum. *Stamina* duo albicantia, folio ſurrecto ex adverſo tractûs coſtarum lateralium ſtriectè adjacentia, ac cum apicibus ſubviridibus, quæ brevia filamenta tanquam appendices demittunt, arcuatim ad ſe invicem nonnihil inflexa; ac cum iis conſpicitur ſtylus ſeu filamentum albicans mediæ coſtæ folii ſurrecti ſtriectè accumbens, quod ex globulo oblongo viridi, qui in calyce eſt, excurrit. Floribus delapſis calyx ſe claudit gemmas oblongas ſeminales conſtituens.

Radix in decocto data inſervit pro febris, ac capitis corporiſque malis affectionibus. Folia trixa in oleo, dein contrita ulceribus ſanandis applicantur.

Vires.

CAP. X.

Codi-Avanacu H.M. P. 2. F. 34. p. 63. *An Lathyris frutescens fructu in foliorum alis echinato.*

Suffrutex est, nascens in arenosis, altitudine duum triumve pedum, ramis in latum diffusis. *Radix* tenuis, fibræque tenuissimas à latere ac subter emittens, ac subrufa. *Folia*, quæ hinc inde in furculis brevissimis petiolis proveniunt, valde parva sunt, angusto-oblonga, plana, ad tactum lenia, mollia, in margine minutissimis condensis, ac viridi-dilutis denticulis seu crenulis incisa, habentque costulam in averfa parte eminentem, quæ & in recta conspicua est. *Flores* in brevibus petiolis è foliorum alis oriuntur, suntque gemmularum ex viridi-flavo dilutæ, petiolis circumpositæ. *Fructus* iis succedunt singulares, fructibus *Avanacu* similes, utpote tribus lateribus oblongo-rotundis circumscripti, in medio laterum ac utrinque à striis uno simplici ordine aculeorum seu minutissimorum spiculorum muniti, verum parvi sunt. *Semina* quoque in fructibus tria continentur, intra singula latera tanquam in propriis capsulis singula forma cylindrica, & magiscinerea, minutisq; de spadiceo participantia, coloris surdi. Flores & fructus toto anno fert, sed tempore pluvioso uberiori multitudine.

Vires.

Totius plantæ succus cum vino epotus fluxui sistendo proficua est: idem cum oleo coctus utiliter bibitur ad vires debiles reparandas. Oleum quod ex tota planta paratur capitis ablutioni commodum est ad ejus vertiginem tollendam.

* P. 2. p. 60.

Pandi-Avanacu * H.M. seu *Ricinus vulgaris major.*

A Vulgari Ricino in eo tantum differt quod altius assurgat, quoddamque stipitibus & ramis sit valde rubris seu miniatis & nitentibus: Folis, floribus & fructibus paulo majoribus. Semina eadem, sed majora & paulo planiora, & inter spadiceo-fuscum & nitentem colorem cineris undulis rarioribus confersa. Rarior est quam *Avanacu* sive *Ricinus vulgaris*.

CAP. XI.

* P. 2. F. 44.
p. 85.

Tiru-Calli * H.M. *Tithymalus Indicus frutescens.*

Radix tenuior fibras è latere emittit; *Stipite* assurgit simplici, tereti, crassitie ferme unius brachii, minus lignoso, cortice viridi, subpissio, ramulos emittente tenues virides, è nodulis, qui longiusculè ab invicem distiti sunt, singulis sex septemve, alios transversim, alios sursum, alios deorsum, qui in summitate quoque ramulos minores ex eodem nodulo in transversum diffundunt, ac hi in alios teneriores furculos dividuntur. Stipes ut & rami teneriores viridi-fusci, vestitiores viridi-clari. *Folia* hinc inde rarissime confita in cauliculis præcipue tenuioribus, vel singula, vel in summitate plerumque tria quatuorve simul, minuscula, oblongo-angusta, longitudine unius ferme pollicis, plana, crassiola, in interiore parte in medio sulco striata, colore viridi, subter dilutiora. Totus frutex, stipes, rami, cortex, folia lacte acri, linguam adurentem scitent. *Flores* in vertice furculorum proveniunt in ramulis crassis, curtis, viridi-fuscis, qui plures simul è vertice emicant, parvi, quatuor vel quinque petalis rotundiolis, magis arête tanquam in unum nodum unitis, superitis planis, intus lacteis ac viridibus compositi. *Fructus* succedunt oblongo-rotundi, similes fructibus *Ana-Parua* forma & colore, includentes tria semina, similia feminibus Nasturtii nostri.

Vires.

Radix in decocto data servit pro torminibus ventris. Lac ejus cum butyro decoctum purgativum est viribus quoque cum *Schadida-calli*, id est, Euphorbio isdem.

Locus.

Nascitur in arenosis.
Tithymali proprie dicta species est.

CAP. XII.

Chamelæa tricoccos J.B. C.B. Park. *Arabum tricoccos* Ger. *Widow-wail.*

Frutex est cubitalis ac bicubitalis, minor quam *Thymelæa* *Monspeliaca*, magis samentosus, rugosus, lignosus, intortus, in ramulos plures divisus: *foliis* retusioribus, latioribus, & viridioribus, tenuifoliam *Phillyream* referentibus: inter quæ *flores* parvi, luteoli, tripetali; quibus succedunt *semina* tricocca, primum viridia, maturitate verò ruborum induentia, pelliculâ amari ac fervidi gustus obducta, in fructe suo perennia ut sunt *Tithymali* sive *Heliotropii* verrucosi, dura, dentibus fractu contumacia, medullam albam continentia, ubi exsiccata fuerint fusca.

Locus.

Inter *Monspeliem* & *Frontignanam* in collibus saxosis plurimam observavimus. Squalidi, fervidi, saxosi & maritimi soli amasia est. Non in Gallia *Narbonensi* tantum, sed & in Hispania à *Clusio* inventa: at multo vegetior & viridior in *Monspeliaco* agro quam in Hispania.

Vires.

Qualitatibus magna ex parte cum *Laureola* convenit, eodemque modo corrigitur. Cum dubium sit an *Veterum* *Chamelæa* sit necne, vires *Chamelææ* à *Diosc.* & *Plin.* attributas ei non adscribemus. Magnus tamen (inquit *J. Bauhinus*) succi totius plantæ usus etiam hodie, præsertim *Monspeli*, ubi *Pharmacopœi* pressum siccatumque habent, monente primum *Rondeletio*; cujus imitatione & nos sæpius denlati succi recentis 3j. aut ij. dedimus per se & sæpius aliis *Catharticis* *hydragogis* mixtas, perbono

perbono sanè eventū, sed non admodum multum excernit, nec aliquo effræni motu, ut solent Laureola, Mezereon Germanicum, Gratiola & alia. Quin perparum aut nihil interdum movet, nisi remixtis quibusdam lenientibus aut similibus catharticis. Pueris etiam datus nec tormina, nec vomitiones facit, sed aquas educit & serum: Admotum pubi & abdomini Hydropico, non ullum præstantius ad urinas proliciendas, quo modo libentius utebatur Rondeletius. *J. B.*

C A P. XIII.

Cansibi * H.M. *Arbor racemosa Malabarica fructu triquetro* D. Syen.

* P. I. F. 42.
p. 76.

Arbor est procera, nascens in arenosis. *Radix* crassa, ramos fibrosos quaquaversum ejiciens, cortice exterius cinereo-fusco, intus rubescente, ligno albo. *Caudex* ambitu unius hominis amplexum implet, cortice cinereo, intus viridi cum ramis majoribus tectus; furculi novelli virides, & nodulis distincti, medulla ramorum & furculorum fusca. *Folia* è nodis exeunt, petiolis longis, spithamam & amplius longa, duos fermè palmos lata, oblongo-rotunda, ad petiolum latissima, anteriora versùs in cuspidem oblongam contracta, tenuia & mollia supernè obscurius, subius dilutius viridia, utrinque parum splendens, sapore adstringente & amaro. E petiolo quinque costæ seu nervi exeunt in supina parte folii nonnihil eminentes, quarum discursus distributiones per folium & concursus vide. E foliorum sinibus exeunt furculi floriferi, in quibus flores racematim brevibus & tenuibus pediculis insidentes nascuntur, petalis cuspidatis tribus, rariùs quatuor constantes, numerosis intus *staminibus*, viridi-dilutis, stylo viridi circumpositis, ac *apicibus* viridi-dilutis, seu etiam flavescensibus ac rufescentibus dotatis, haud dissimiles floribus *Cit-Avanacu*, odoris nullius. Sub tempore explanationis gemmarum in flores omnibus foliis spoliatur, quæ rursus tempore fructuum resumit.

Fructus, qui è longiusculis, viridibus petiolis dependent, sunt plano-rotundi, trium laterum, quæ striis distincta sunt, arque in vertice ubi striæ concurrunt gemmulam eminentiam, carne densa, etiam per maturitatem colore viridi.

Intus in medio continentur tria *semina*, per tenue intersepimentum à se mutuo distincta, quæ forma trilatera sunt, uno latere exteriori rotundo, ac duobus quibus intersepimenta contingunt planis.

C A P. XIV.

Frutex Malabar. flore pentapetalo stellato, fructu pentagono & pentacocco. Pocatsjetti H.M. part. 5. tab. 52.

H. M.

Arbuscula humilis est, decem circiter pedes alta, *caudice* haud ita crasso, albicante, cortice obducto rubicundo, ramulisque viridibus, fungosâ intus medullâ refertis, pluribus donato. *Radix* fibrata, albicans, rufo cortice tecta, amara: *Folia* sine ordine circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, in ambitu leviter crenata, glabra, densa, fragilia, splendens, inodora, amara: nervis aliquot exiguis & pæne invisibilibus è media costa in latera excurrentibus. *Flores* petiolis oblongis circa plumosas virgulas proveniunt, inodori, quinque luteis, acuminatis, & stellæ in modum expansis foliolis constantes; quibus totidem alternatim posita calyculi foliola viridia subjiciuntur, novem *apicibus* luteis umbilicum incitum viridantem cum *stylo* candido quinquangulo occupantibus. Singulis flosculis singuli succedunt *fructus*, seu singula *siliqua* quinquangula, rubentes, totidem distinctis loculis *semina* parva solida continent, cuticulâ rufâ intertâ, medullâ alba, figurâ ex rotundo oblonga, sapore nauseabundo.

Provenit locis montanis & petrosis circa *Kandenate*. Quotannis bis floret fructumque fert, Martio viz. & Septembri mensibus, at diu superstes non est.

Folia contusa, in pulverem redacta, & ulceribus inspersa luxuriantem ac fungosam carnem tollunt. Eadem assumpta sudores movendo Febris intermittens paroxysmum minuunt.

Ex cortice & radice pulverisatis ac cum oleo mixtis unguentum conficitur ad scabiem similisque cutaneos affectus.

Locus &
Tempus.
Vires.

C A P. XV.

Rosa Hierichontea vulgo dicta C.B. Park. *Rosa Hiericho* J.B. Thlaspi *Rosa de Hiericho dictum* Moris. *Rose of Hiericho.* An *Myagrum Arabicum*? Zanon.

J. B.

Lignosis & confertis statim à radice natis fructat *stolonibus*, palmaribus aut paulò majoribus, crassis, cinerei coloris, in numerosam ramulorum sobolem cancellatim divaricatis, superiore parte omnibus in globum velut coeuntibus per quos *folia* rara, unciam fescunciamve longa, semunciam lata, laciniata, cinerea, hirsuta. *Flosculi* intrinsecus secundum ramos ubique racematim quodammodo nascuntur candidi: quorum unumquemque sequitur *vasculum* duobus loculis membranulâ disclusis totidem *semina* orbicularia, compressa, ruffa, acria continens, binis supra loculos extrinsecus velut auriculis prominentibus, ex adverso positis; ex intergerino calycis pariete surgente *stylo* longiusculo. *Radix* satis crassa, lignosa, simplex.

Morifonus singulis geniculis singula folia adherere aut oblonga, angusta, oleæ foliorum æmula, è quorum sinibus singulis singuli exeunt flosculi, tetrapetali ex herbaceo colore albidis. Unde apparet

F f f f f f 2

ret

ret eam veram & genuinam Thlaspeos speciem esse, & inter Thlaspi species reponendam fuisse.

Absurdè admodum & præter rationem Rosa dicitur hæc planta, cum nihil cum Rosa commune habeat. Bellonius monachum quendam impostorem hujus nominis autorem fuisse refert, cum tamen circa Hiericho nusquam reperiatur, sed in Arabia deserta ad litora maris in fabulo. Sylvestrem tamen ejus speciem in Syria tectis & ruderibus invenit Rauwolfius. Hanc à pluribus annis in horto meo colo, cum faciliè & crescat & floreat (inquit C. Bauhinus.)

Plantam hanc Amomum Veterum non esse, prout multi opinati sunt, constat, quòd nec folia alba Vitis proferat, nec ullo seu recens seu vetus spirat odore.

Radice aqua calida immersa planta quamvis sicca & contracta expanditur, quocunque tempore, non natalis duntaxat Christi, ut impostores vulgo persuadere solent, nec parandi horà tantum partis tempore immissa se expandit, ut illi fabulantur.

Rosa Hierichontea Sylvestris C. B. Park.

Parvitate sua & loco natali à præcedente differt.

Aphyllon Indicum J. B. *Rosæ Hierichonticæ exsiccatæ similis* C. B.

In insula S. Vincentii plantam Hollandi copiosè invenerunt, & vocarunt *Blatterlos*, quia nulla folia exactè habebat. Teneriores ramulos Scorbuti curationi abhuerunt non sine effectu. *Ind. Or. Part. 1. Fig. 21.*

C A P. XVI.

Arbor Brasiliensis floribus speciosis spicatis, pericarpio sicco. Cebipira Brasiliensis Marcgr. *Cebipira-guacu, & Cebipira-miri* Pilon.

Marcgr.

Arbor est grandis & ramosa, quæ lignum habet durum, aspectu ferè simile Fagino, ex quo rotæ machinarum & curruum fabricantur, cortice griseo cum fusco mixto. In ramis habet ramulos alternatim sibi oppositos intervallo semipedis ferè, in quibus alternatim vel etiam directè sibi opponuntur folia parva, duos digitos circiter longa, & $\frac{2}{3}$ digiti lata ubi latissima, figura * similia foliis Buxi, supernè saturatè viridia & splendens, infernè quasi canescentia. Flores fert copiosissimos, in quolibet ramulo quindecim, viginti, aut plures, suo quoslibet pediculo brevi infidentes, magnitudine florum Pomorum, aut paulò majores, quinque petalis constantes, quæ prodeunt è nigro calyce, illique insident. Duo folia floris majora sunt, & propè hæc octo aut novem parvula stamina alba, apicibus nigricantibus. Floris foliis decidentibus nascitur è medio *Siliquula*, ex viridi subflavescens, in qua semen continetur. Foliola floris omnia sunt corrugata ut pannus Gossypinus Lusitanus: Color illorum dilutè cæruleus cum albo; superius floris folium propè calicem maculam habet rufescentem, & est inodorus.

* Similia foliis oleæ Pilon.

Tempus.
Vires.

Floret mensibus Octobri & Novembri.

È cortice, qui amarus est & astringens, Balnea & decocta fiunt præstantissima adversus morbos à frigore natos, pedum & ventris tumores, dolorisque membrorum *Curimentos* Lusitanis dictos: ipsam denique Luem Veneream non inveteratam forissecus & intrinsecus adhibita restituunt, sudorèque provocant.

Cum verò adstringendi facultate simul & acrimoniam quadam agant, scabiei, tineæque, & aliis ejusdem generis cutaneis affectibus medentur.

C A P. XVII.

Arborveti seu Vetti-tali H. M. part. 5. tab. 54. *Arbor Indica floribus spicatis, seminibus parvis in vasculis siccis.*

Kari-vetti & Pe-vetti Tab. 54. & 55. part. 4. descript. species est, atque arbor humilior, 13. circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, cortice cinereo, intus rufescente, ramulisque viridibus pluribus donato. Radix fibrata, rufescens, odoris & saporis sylvestris ac amari. Folia oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, glabra, atro-viridia supernè & splendens, infernè subviridia; sapore amaro. Flosculi inodori, viridi-flavescentes, ad foliorum alas circa furculos spicatum proveniunt: constant ii unico foliolo, sed in quatuor profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur; staminibus albicantibus flavescentibus apicibus ornatis medium occupantibus. Flosculus emarcescentibus semina perquam exigua, rufa, inodora, insipida, vasculis siccis per maturitatem inclusa succedunt.

C A P. XVIII.

De Erica.

ERicam Martinius ab *isēno* frango deducit, quia calculos frangendi vi pollet.

Ericæ notæ sunt statura humilis, folium perpetuum, flos nudus, & plerunq; turceolaris: Vasculum feminale in imo flore ceu calyce clausum; in sterilibus, squalidis & palustri seu spongioso solo vigere, quod paucissimis plantis conceditur.

- A. 1. *Erica vulgaris* Park. *vulgaris sive pumila* Ger. emac. folio *Myricæ* I, seu *vulgaris glabra* C. B. *vulgaris humilis, semper vivens flore purpureo & albo* J. B. **Common Heath, or Ling.**

J. B.

Frutex humilis est, rarè supra cubiti altitudinem assurgens: [vidimus tamen in montosis Septentrionalibus Angliæ putrido & spongioso solo quæ etiam duos cubitos superaret] *radicibus* longissimis; fractu contumacibus, spadicis: *virgulis* numerosis, lignosis, duris, ramosis, colore itidem spadiceo præditis, vel in nigro rubescentibus. *Folia* frequentia, semper virentia, quatuor verticulis squamatum incumbentium foliolorum minimorum constant, ut supernè deorsum inspicienti cruces continuæ videantur: ad Cupressum & Tamaricem accedunt, quæ (ut ait Clusius) temporis successu in ramulos efformantur. *Flosculi* velut spicam exprimentes secundùm ramulos à medio ad summum usque propendent, bullati quodammodo, tetrapetali, elegantissimo purpuræ dilutioris colore, interdum albi, perbrevis petiolis appensi, quorum medium occupant *apices* ruffi.

Septentrionalibus regionibus, (ut rectè Clusius) maximè familiare est, locis incultis: præsertim autem in montosis frigidis, solo putrido cænooso & spongioso, quod aquas combibit & humore perpetuo turget, ubi nullæ fere aliæ plantæ proveniunt, omnia latè occupat. Rarius in calidioribus invenitur. Locis.

- A. *Erica vulgaris hirsuta* Ger. *Myricæ folio hirsuta* C. B. *Myricæ folio tomentosæ & incanis foliis* Clusii J. B. *vulgaris hirsutior* Park. **Common rough-leaved Heath.**

Nostrâ sententiâ à præcedente non differt specie: cùm, teste Clusio, præter hirsutiem ei per omnia similis sit; nec minùs frequens occurrat quàm vulgaris glabra, non locis tantùm incultis supra Windesoram (ubi eam observavit Clusius) sed ubique in Anglia.

Tum succus Ericæ tum aqua florum destillata ruborem oculorum tollit & dolorem mitigat: quin *Vires & Usus.*

& colicâ laborantibus utiliter exhiberi expertus est Tragus. Fomenta & balnea sudatoria è floribus confecta podagricis & paralyticis membris conducere creduntur. Aqua, in qua vulgaris Ericæ folia decocta sunt, sumpta tepidè tam manè quàm vesperi per triginta dies ʒv. pondere, tribus horis ante cibum valet ad vesicæ calculos coimminuendos & expellendos, experimento Matthioli. Verùm id feliciùs succedere idem notat, si post id tempus malè affecti in balneum decoctionis Ericæ ingredi, atque ibidem morantes super Ericam decoctam federe jubeantur, idque pluries repetatur: Addit Matthiolus se novisse aliquos, qui servata victus ratione, hujus tantum potu vesicæ calculos in minimas partes comminutos eiecerunt. *Quis hoc credat?*

Oleo ex Ericæ floribus confecto ad tollendos herpes fedos & inveteratos totam faciem occupantes Rondeletium magno successu usum scribit Clusius.

Nec mel quod de Ericæ floribus legunt Apes in Anglia adèd improbum est, ut scribunt Dioscorides & Plinius, sed paulò duntaxat coloratus.

Ovium gregibus Erica hyberno tempore pabulum præbet, & ignibus fovendis inopiâ lignorum inservit.

In Scotia materiarii è terra pulla inculcato stramine ex aqua subacta leviter, & alternis Ericæ stratis, extrorsum utrinque spectantibus comis, concurrentibus in medio lignosis radicibus, parietes cùm casarum rusticarum, tum hortorum artificiosè extruunt: qui vinculo straminis & Ericæ nec pluvias metuentes, nec atterentium jumentorum affricibus concussi in multos annos durant. *Jacq. Cargillus* apud *J. B.*

Scoti montani pro lecto sæpe substernunt Ericam, radicibus deorsum, frondibus sursum versis: adeoque scitè hac ratione lectos concinnant, ut mollitiè cum plumis certent, salubritate longè superent. Erica enim naturali siccandi vi prædita supervacuos humores exhaurit, nervisque eorum molestiâ liberatis suum vigorem restituit, ut qui vespere languidi & fessi decubuerint, manè vegeti & alacres resurgant.

Quidam ex radicibus Ericæ calices affabrè componunt. *D. Sibbald. in Prod. Scot.*

- A. 2. *Erica tenuifolia* Ger. *virgata sive sexta* Clusii Park. *humilis, cortice cinereo, Arbuti flore* C. B. *ramulis ternis, floribus saturatioribus purpureis* J. B. **Fine-leaved Heath.**

Altitudine est pedali aut cubitali, plures ex eadem radice *caules* emittens, tenues, fragiles, cortice cinereo tectos; germina tamen novella rubescunt. *Folia* terno ordine per intervalla ramulos cingunt, minùs crebra quàm in quadrifolia palustri mox describendâ, perexigua, angusta, acuta, saturè viridia, glabra. E foliorum sinibus exeunt *ramuli* terno pariter ordine: versus caulum & furculorum summitates *Flores*, longâ interdum serie, crebri, tres tamen plerunq; simul, brevis & tenuibus pediculis rubentibus appensi, monopetali, concavi, urceolos imitati, saturatius purpurei, è calyce quinque segmentis angustis composito. Flos quinque intus *stamina* occultat apicibus nigricantibus

F f f f f f f 3

gricantibus insignia. Stylus staminis longior è floris osculo apparet. In imo flore vasculum est
 terminale parvum, globosum, semina parva continens.

Locus.

In incultis & sterilibus frequens occurrit.

- A. 3. *Erica Brabantica folio Coridis hirsuto quaterno* J.B. *pumila Belgarum Lobelii, scoparia nostras*
 Park. *ex rubro nigricans scoparia* C.B. *major flore purpureo* Ger. *emac. quoad descr. Non*
Duteij Heath, or Besome Heath. Er. Coris folio 13. Clus.

Humilior plerumque est quam præcedens, [*Erica sexta Clus.*] & in terram resupina, pedibus
 tamen interdum *caulibus*, ramosis. Sarculi minores rubescunt, minùs tamen quam præcedentis,
 sùntque incanà lanugine hirsuti. *Folia* crebra, quam illius latiora crassioraque, hirsuta, quaterno
 ordine per intervalla satis crebra caules cingentia. *Flores* in summis caulibus & ramulis velut in um-
 bellis conferti, & non secundum longitudinem eorundem alij supra alios longa serie dispositi, ut in
 præcedente, brevibus pediculis hærentes, majores quam supradictæ, verum colore carneo aut rubro
 diluore, totidem *staminula* occultantes cum vasculo feminali simili: *stylus* quoque è floris osculo
 eminet. *Capitula* antequam flores explicantur admodum hirsuta videntur.

Locus.

In palustribus putridis frequens est.

Huc etiam puto referendam *Ericam Anglicam* parvam capitulis hirsutis *J. B.* quam se à *D. Petro*
Turnero ex *Anglia* siccam accepisse scribit.

Johnsonus apud *Gerardum* hanc pro quarta describit & figuram *Ericæ secundæ Clusij* pro ea ex-
 hibet, sed perperam. Quid velit *C. Bauhinus* per *Ericam* suam hirsutam *Anglicam* non intelligo.

4. *Erica Coris folio hispido Cerinthoides Africana* Breynii.

Breyn.

Ramum pedalem à Promontorio Bonæ Spei acceptum sic describit *Jac. Breynius*.

Lignosus erat, durus, cortice ex subrufo griseo & reticulato textus: quem ex omni parte temere &
 sine certo ordine multa ambiunt *folia*, viridantia, crassa, nervo per longitudinem excurrente, *Eri-
 cæ* bacciferæ *Matth.* magnitudine & formâ congruentia, nisi in ambitu pilis quibusdam rigidis, veluti
 spinulis, exasperata essent. *Flores* *Cerinthæ* florum æmuli, in rami apice brevibus pediculis, deni
 & duodeni in orbem conferti, ex rubeo colore lepide purpurascens, hirsuti, fistulosi, ventriosique,
 in quatuor lacinias parvas ora divisa habentes, & ex totidem foliolis hirsutis acuminatisque, quasi ex
 calyculo provenientes admodum magnificè se ostentantes in quorum alvo *stamina* quædam apici-
 bus parvis prædita cum stylo longiore occultantur.

Erica Africana umbellata flore purpureo Bartholin. *Act. Med. An. 1673. Item*

Erica Africana arborefcens flore carneo ejusdem *ibid.*

Has non describit, sed earum duntaxat icones exhibet, quas apud ipsum vide.
 Prior harum præcedenti à *Jacobo Breynio* descriptæ eadem videtur.

5. *Erica Coris folio maxima alba* Park. *foliis Corios, flore albo* J.B. *major flore albo* Clusij Ger.
folio Coridis I, seu maxima alba C. B. *Great white-flowered Heath.*
Clus.

Hæc omnium quas unquam conspexit *Clusius* *Ericarum* maxima, humanam altitudinem inter-
 dum superat, fruticosa admodum, ligno duro, ex rubro nigricante, *foliis* exilibus & brevibus, qua-
 terno ordine ramos obidentibus, gustu amodum adstringente; *flore* copioso racematim pænè totos
 ramulos occupante, ut interdum majores rami pedali longitudine onusti conspiciantur. Est autem
 flos concavus velut exiguum cymbalum, oblongus, odoratus, pulcher, albus.

Locus &
 Tempus.

Nascitur in Lusitanæ solitudinibus inter *Ulyssipponem* & *Conimbricam* celebrem ejus Regni A-
 cademiam: inveniebam etiam, inquit, circa *Tagum* decimo ab *Ulyssipponem* *Milliari*. Floret
 Novembri, Decembri & Januario.

6. * *Erica Coris folio maxima purpurascens* Park. *foliis Corios quaternis, flore purpurascente* J.B.
maxima purpurascens longioribus foliis C. B. *major flore purpureo* Ger. *Great purple-
 flowered Heath.*

Ejusdem ferè altitudinis est cum præcedente, etiam fruticosa, tenuioribus tamen ramis, ejusdem
 cum eo coloris, exilibus similiter foliis quaternis ramulos simul amplectentibus, quorum extremis
 oblongiusculi *flores* insident, superioribus similes, colore purpurascente.

Tota etiam adstrictionis particeps.

Locus.

Provenit eisdem quibus superior locis: illa etiam frequentior, & eodem tempore floret; forte illius
 duntaxat varietas est.

- A. 7. *Erica folio Corios multiflora* J.B. *Ericæ Coris folio secundæ altera species* Clus. *Juniperi-
 folia dense fruticans Narbonensis* Lob. *Rectius Erica Abietiformis* diceretur. *Juniper or
 Firre-headed Heath.*

J. B.

Hujus sanè folia *Abietina* dicas, multis tamen numeris minora (inquit *J. Bauhinus*) [in *Nar-
 bonensi* à nobis observatâ minora quidem erant, sed non totupliciter] nec enim multo longiora &
 latiora sunt quam in icone *Ericæ secundæ Matth.* In ficcis superiori parte una velut costa apparet;
 in inferiore dua. Crebra admodum sunt folia, quæ in ramulis vestigia relinquunt qualia in *Abiete*,
 vel

vel potius Pino relicta cernuntur: ramuli enim non manent politi illis decidentibus ut in majore Monspeliana. Extremitates ramulorum abundant copiosissimis floribus, ultra folia eminentibus. Hi flores plures velut ex parvis nodis erumpunt, è pediculis tenuibus, longiusculis pendentes, purpurei, calyculati, ex quibus apices multi prominent, oblongi, nigricantes. Hanc speciem à J. Bauhino descriptam circa Pedenatium viâ quâ indè Monspelium itur copiosam observavimus: iteni eundo à Monspelio ad oppidum S. Lupian secus vias. Eandem sed humiliorem in Anglia invenimus eundo ab oppido *Helfton* ad Promontorium the *Lizard Point* dictum in Cornubia.

Hæc planta distincta est ab Erica Coris folio II. à Clusio depicta, nec in parem altitudinem affurgit, sed plerunque intra cubitum aut sesquicubitum subsistit, quanquam in regionibus calidis elatior sit quàm in Anglia. Clusius hanc describere videtur pro altera specie Ericæ Coris folio secundæ: non multum inquam dissimilis, quæ Narbonensi agro frequens, longiore paulò & copiosiore est folio; flore purpureo, minore, & extremis ramis confertim nascente. Nullum, quantum nos in fica animadvertere possumus, certum ordinem in foliorum circa ramulos situ observat. Sunt autem crebra admodum & conferta Abietinorum in modum ut ramulos occultent.

Huic similem sed minorem observavimus in rupibus inter Bolzanum & Tridentum mensè Februarii florentem.

8. Erica major floribus ex herbaceo purpureis C. B. Park. Coris folio 3. Clus. foliis Coris quaternis, floribus herbaceis, deinde ex albo purpurascens J. B. Great Heath with purplish green flowers.

Clus.

* Præcedentibus persimilis est, sed paulò humilior: aliquantulum majora & latiuscula nigrioraque ^{* Penultime} habet folia, quaternis ordinis circum ramulos nascentia: plurimos flores per intervalla secundum ^{& antepenultime.} ramulorum longitudinem nascentes, superioribus formâ similes, herbei primum coloris, deinde ex albo purpurascens. Tota etiam adstrictiora facultate prædita.

Supra Ulyssipponem frequens inter superiores, pluribus tamen locis occurrit, uti etiam circa ^{Locus & Tempus.} Tagum. Floret Decembri & Januarii.

Gerardus pro Erica majore flore albo Clus. iconem habet hujus speciei.

9. Erica arborecens floribus luteolis vel herbaceis minimis J. B. scoparia Park. major scoparia, foliis deciduis C. B. pyramidalis Ger. Besome Heath.

Clus.

Hæc etiam fruticosa est, duorum cubitorum altitudine, nonnunquam amplior, fragili ligno, tenuibus & minutis foliis, ut in Corrua prima ferè, viridibus, quæ in desiccatis nonnihil ramis facilè defluunt, & vestigia sui relinquunt: istius flos reliquis minor est, cavus etiam & herbei coloris.

Extremis ramulis capitula è multis foliis compacta nonnunquam gignit, his non multum abfimilia, quæ in vulgari & duriore Thymo aliquando conspiciuntur. Capitula hæc in hac specie & nos etiam observavimus: ejusdem nature sunt cum rosis dictis in extremis Salicum virginis; suntque nihil aliud quàm folia degenerantia ex Insectorum puncturis.

Vulgare est autore Clusio, toti Hispaniæ & Aquitaniæ: namque spatiosis illis solitudinibus & incultis locis supra Burdegalam, nullum ferè aliud virgultum conspicitur: nota est etiam Narbonensi Galliæ scopis faciendis maximè idonea. Nos in luco Grammontio propè Monspelium; inque ericæ propè Liburnum in Italia observavimus.

10. Erica arborecens Monspelienfis, flore purpurascens, ramulis ternis J. B. Er. ternis per intervalla ramulis Ger. C. B. Er. Coris folio 5. Clusii Park. Heath with three Branches at a joint.

J. B.

Hujus ramuli cuticulâ tenui cinerica sunt investiti, terni sæpe majoribus circumpositi, foliis nonnihil tibi que præditi, his tamen Corruæ ferè similibus, longiusculis, tenuibus, deciduis: in ramulorum extremitate flores ex cæruleo purpurascens, satis magni.

In montibus Liguriæ propè Genuam observavimus hanc plantam insigni staturâ, humanam altitudinem longè superantem. Maxima est ex omnibus quas nobis hæcenus videre contigit Ericis, ^{Locus;} cortice cinereo hirsuto, foliis parvis, brevibus; floribus dilutâ purpurâ obiter tinctis. Loco prædicto Aprilis mensis initio florere cœpit. In sylva Grammontia propè Monspelium ad tantam altitudinem non affurgit. Alibi etiam in montosis Galliæ Narbonensis oritur, inque incultis supra Ulyssipponem in Lusitania.

11. Erica procumbens dilutè purpurea C. B. Er. Coris folio 7. Clusii Ger. foliis Coris, flore purpureo dilutioris coloris J. B. procumbens sive supina pallidè purpurea Park. Pale Purple low Heath.

Clus.

Multos teretes humique procumbentes ramos habet, pedales, interdum etiam cribrales, ex atro purpurascens. Hos plurima gracilia ambiunt foliola, Tertiæ Clus. foliis pænè similia, paulo tamen longiora, quaternis plerunque, interdum quinis versibus ordine disposita, adstringente gustu. Flosculi in summis ramulis oblongi, concavi, purpurei dilutioris coloris, ex quatuor foliolis ejusdem ferè coloris prodeuntibus; qui maturi & resiccati nigricans & minutum semen continent. Radix dura, lignosa, in diversa tendens: ipsi tamen procumbentes rami humique diffusî tenues capillaræque fibras nonnunquam agunt.

Copiosè admodum crescit supra Seebosi, in ascensu Herren alben, magno mill. Germanico supra ^{Locus;} Gamingam: invenit etiam Clusius in Stiriacarum & Austriacarum Alpium præaltis jugis, ubi Junio & etiam seritis floret: inter Pragam & Noribergam etiam Junio florentem collegit. Nos hanc in Alpibus Stiriacis collectam habemus, locum non recordamur. 12. Erica

12. *Erica tenuifolia calyculata* Ger. *scoparia altera* Park. *hirsuta Anglica* C.B. *ramulis & foliis Coriis ternis, floribus ex rubro purpurascens majoribus* J.B. *Coris folio 12. Clus.*

Clus.

Cubitali pæne est altitudine, fruticosa, tenuibus virgulis prædita, quæ ternæ semper circa majores ex intervallis nascuntur: *folia* similiter terna ramulis innascuntur, exigua quidem sed latiora quàm in superioribus, inferiore & terram spectante parte nonnihil candicantia, hirsuta, gustûs adstringentis. Summi ramuli ad foliorum exortus verticillatim exornantur per intervalla ternis perpetuò floribus, æquali inter se spatio nascentibus, & in unam partem converfis, majoribus quàm in reliquis generibus, concavis, ventre magis turgido, coloris ex albo purpurascens, numero sex, novem, duodecim, quindecim aut pluribus.

Locus & Tempus.

Iisdem cum *Erica baccifera* Lusitanica Lusitanix arenosis locis crescit ut plurimum. Floret Decembri mense, & subinde *semen* exiguum nigricans profert.

Miror cur *C. Bauhinus* hanc Anglicam denominaverit, cum nullibi (quod ego unquam viderim aut audiverim) in Anglia inveniat.

13. *Erica procumbens herbacea* C.B. *supina herbacea* Park. *parva foliis Coriis quaternis, flore herbaceo, foliaceis capitulis* J.B. *supina herbacea* Park. *Er. cruciata* Ger. *Small green flowered Heath.*

Clus.

Pedalem altitudinem raro superat, magna ex parte humi procumbit, *foliis* quaternis ramulos contrario exortu semper ambientibus. *Flores* secundum ramulorum summam longitudinem inter folia dependet, cavi, pusilli, in quatuor angulos desinentes, herbaceo colore præditi, deinde semen. *Radix* etiam dura & lignola.

Locus.

In sylvis montosis non longè à Lindavia Germanix urbe collegimus sub finem mensis Augusti, jam tum florere incipientem. *Erica scoparia* circa Mospelium nascenti similis est sed minor multo, foliis tamen longioribus & crebrioribus in caule & ramulis.

Maximâ copiâ nascitur (inquit *Clusius*) in ascensu montis illius qui superandus est iis qui Gaminâ ad *Seehof* vicinâque loca proficisci cupiunt.

14. *Erica procumbens ternis foliolis carnea* C.B. *parva Pannonica foliis Coriis ternis, flore carneo, capitulis Thymi* J.B. *supina carnea* Park. *Coris folio nona Clusii* Ger. *emac. Blush flowered leaning Heath.*

Clus.

Æquali cum præcedenti excrescit altitudine, tenuibusque virgulis prædita est, humi diffusis, ex purpura nigricantibus, quæ summa parte in multos plerunque ramulos dividi solent. *Folia* in ordines & versus digesta ut in reliquis, tenuia admodum, *Erica sexta* in Hispania & Gallia nascentis foliis similia, terna semper, quemadmodum in illa, æquali inter se situ virgulas ambiunt: Summi ramuli onusti sunt concavis & oblongis *flosculis*, extrema parte in quatuor angulos sectis, coloris cum quatuor illis foliolis unde enascuntur carnei, octonis staminibus nigricantibus, stiloque purpurascente è medio flore emergentibus: *Semen* maturitate nigricans exiguum habet: *Radix* alius similem, lignosam. Adnascuntur interdum hujus etiam ramulis viridia capitula, è latioribus foliolis compacta, capitulorum Thymi modo.

Locus.

Invenit *Clusius* apud arcem *Stichstain* in sylva illa imminente, quâ ad *Sneberg* ex arce iter est, alia item ad sinistram oppidi *Neukirche* sylva, & nonnullis montanis Pannonix sylvis. Floret ut plurimum Aprilis & Maio, quo tempore aspectu venustissima est.

Hæc est illa species quam nos ad latera montium eundo à Tridento ad Bolzanum & in rupibus Martio mense abunde florentem observavimus.

- A. 15. *Erica supina maritima Anglica* Park. *An Polygonum pusillo vermiculato Serpylli folio* Lob?

Cauliculos fundit plures, dodrantes, teretes, tenues, ramosos, per vetustatem lignescens, in terram provolutos, juniores rubentes & interdum velut farinâ albicante resperfos, crebris geniculis distinctos. *Folia* ad singula genicula multa conferta velut in agminulis, vix tertiam uncix partem longa, angusta, marginibus reflexis, glabra, obscure viridia, sapore nullo eminenti. *Flores* satis magni, & quantum memini pentapetali, pulchrè rubentes [*D. Goodyerus* apud Gerardum *emac. Polygonum pusillo* &c. *Pena* ramulos è sinibus seu agminulis mediis emergentes plures attribuit, in quorum uniuscujusque fastigio flos unicus tetrapetalos, pallidè purpureus: radicem extrinsecus nigricantem, in terram altè descendentem sapore valdè amaro & nonnihil exalfaciante] Fructum aut semen nondum observavimus.

Locus.

In palustribus maritimis, præsertim arenosis, sæpius occurrit: vidi in *Lovinglandia* Suffolix propè pontem *Yarmouth* seu *Hieræ* ostii oppidi, item in palustribus *Thurington* vici trans *Colcestriam* in *Essexiâ*, necnon ad margines fossarum in aggeribus arenosis juxta viam quæ *Camaloduno* *Goldhanger* ducit, & alibi.

HISTORIÆ PLANTARUM LIBER TRIGESIMUS PRIMUS.

QUI EST

De Arboribus & Fruticibus Siliquosis.

SILIKAS appellamus Folliculos seu feminum conceptacula in longitudinem producta, five ea membranacea sunt aut coriacea, five crustacea aut lignea.

Notandum autem non omnes in universum fructus quos siliquosis accensimus in longitudinem productos esse, sed nonnullos breviores & tumidiore, quos tamen quia reliquis notis cum siliquosis conveniunt ab iis nullo modo separandos duximus. Sic quæcunque plantæ folliculos habent bivalves cum seminibus ad rachin annexis uno ordine sitis, cujuscunque tandem figuræ five longæ five brevioris & subrotundæ folliculi sunt, Siliquosæ nobis censentur.

Notandum etiam non omnes in longitudinem productos fructus siliquis adscribendos, sed ejus duntaxat plantæ generis cujus pleræque & potiores species istiusmodi fructus producant. Sic cucumeris anguini v. g. fructum siliquam non dicimus quamvis longus & angustus sit, quoniam Cucumeris vulgaris fructus ejusmodi non est; semina autem in longo illo eodem modo disponuntur quo in breviori.

Siliquæ autem nomen præcipuo jure & per antonomasiam quandam nobis convenire videtur folliculis bivalvibus, quorum femina rachi adnexa sunt, & uno versu in eadem linea disposita.

Librum autem hunc in quinque Sectiones dividemus.

Prima erit De Arboribus siliquosis flore papilionaceo.

Secunda De Arboribus folio decomposito seu ramofo, cujuscunque formæ flos sit.

Tertia De Arboribus siliquosis flore pentapetalo.

Quarta De Arboribus fruticosis miscellaneis, seu anomalis & sui generis seu minus cognitis.

Quinta de Lobis seu siliquis quibusdam, quarum arbores minus cognitæ necdum quod sciam descriptæ sunt.

SECTIO PRIMA.

De Arboribus & Fruticibus siliquosis flore papilionaceo.

CAP. I.

De Arbore Judæ dicta.

Arbor Judæ Lob. Ger. Park. *Judaica arbor* J. B. *Siliqua sylv. rotundifolia* C. B. *Cercis prior*
Theophrasti quibusdam, *Colytea* * *Theophrasti* aliis.

* 3. Hist. 14.

Crescit interdum in arborem justæ magnitudinis locis cultis, sed neglecta & sponte nascens inter frutices potius quam arbores plerunque censenda est. Rariores fert ramos, alternatim ex lateribus nascentes, cortice ex purpura nigricante tectos, qui primo vere ante folia, aut iis primò germinare incipientibus inferiore parte ternos aut quaternos flores simul junctos ferunt, Genistæ aut Pisorum formâ, colore purpureo elegante, [* quinque foliis conjunctis, è quibus duo inferiora magnitudine superant, reliqua tria superiora simul juncta, apicibus è medio multis emicantibus J. B.] Folia deinde ex intervallis prodeunt, Alari ferè, minus tamen carnosa, circinata propemodum rotunditatis, nervosa admodum uti Aristolochiarum, & dura, superiore parte viridia, inferiore verò nonnihil candicantia. Floribus succedunt membranaceæ purpurascentes *siliquæ*, & quodammodo transparentes, compressæ, digitalis longitudinis [unciaibus & longioribus pediculis pendulæ, palmari aut sesquipalmari longitudine, membranaceæ, purpureæ, compressæ, unciam fere latæ] in quibus *semina* coloris spadicei, dura, Lenibus majora, petalo dimittuntur. Aliud xat bifido.

* *Ast* flores papilionacei
quales sunt
Genistæ aut
Pisorum
tetrapetali sunt
aut potius tetrapetaloides
Icon Clusiana
hujus arboris ostendit
flos tetrapetalum, superiore petalo dimittuntur.

Aliud genm.

Aliud genus invenitur per omnia ferè simile, præter florem, qui in hoc candicat, cum in superiore purpureus sit, & corticem virgultorum, qui candicat potius quam purpurascit.

Locus.

Sponte nascitur primum genus Granatensis regno, & quibuldam alius Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis inter segetes. Nos in collibus Romæ vicinis Tiberi imminentiibus, postea in Apeninibus montibus, vidimus.

C. B.

Semen nummi instar rotundum, planum, denarii magnitudine, crassiusculum, rufum, à Terentio ex India accepti C. Bauhinus cum hac inscriptione, Semen Nummulariæ est arboris Judæ Indiæ, cujus flos magnus, elegans & odorosus est.

2. *Siliqua sylvestris rotundifolia Indica* C. B.3. *Arbor Juda Americana.*

Hujus ramulum floribus onustum vidimus in Museo infructuissimo Ornaticissimi Viri D. Gul. Courtine Armigeri; Folia ejus non perinde rotunda erant ac Arboris Judæ vulgaris, sed acuminata, flores longè minores brevioribus etiam multò pediculis infidebant.

4. *Siliquæ sylvestri similis* C. B. *Acacalis quorundam sive Keshmesen foliis Ceratiæ* J. B. *An Dioscoridis Acacalis?* C. B.

Ex octenni semine enata tenella planta instar Ceratiæ primùm erumpentis, rotundis foliis quaternis, utrinque costæ annexis binis: Cauliculus subhirsutus: quæ sub Autumni initium rursus exaruit. Semen altera parte rotundum latiusculum, altera in mucronem collectum.

Semen hujus Cayrinæ & Keshmesen nomine à Paludano ex Syria reduce accepit C. Bauhinus.

Vires.

Tam vulgare Constantinopoli ad oculorum morbos est remedium, ut tritum sit proverbium; *Si doleant oculi habes Cheshmesen.*

C A P. II.

Siliqua arbor sive Ceratia J. B. *Siliqua edulis* C. B. *dulcis sive vulgarior* Park. *Ceratia siliqua sive Ceratonia* Ger. *Caroba* Offic. *Paris* S. *Foannis Germanis & Belgis.* *The Carob-træ.*

J. B.

* Vesting. Flo-
sculos rube-
scenti chyrso
insertos produ-
cere plurimos
scribit, lacteo
candore perfu-
sos, quorum
foliis dilapsis
stavescentes a-
pices supersti-
tes remanent.
& ipsi tandem
decidui.

ARbor (inquit J. Bauhinus) cui fructus cornu modo intortus siliquæ & *negitia* nomen fecit [siliqua modicè admodum intorta & propemodum recta plerunque est] calidioris soli amantior, crasso, ut tradunt, caudice in magnam excrevit altitudinem, latè ramos spargens, longos, firmos. Folia in alam disposita [Clus. alata ut Terebinthi aut Pistaciæ, majora] quorum singularia brevi pediculo ad costam annexa, subrotunda, tres uncias plus minus lata, paulo longiora, crassa, rigida, nervosa, crebris obliquis venulis in margines excurrentibus, superius atro viore splendens, inferius pallidiori. Novemb. & Decemb. Julum instar Juglandis ferè in flores * ex rubro purpurascens sese aperientem emittunt: deinde siliquæ, non tantum digito indici æquales, sed & altero tanto interdum longiores, latiores, modicè intortæ, compressæ, callo dulci, eduli, semina claudunt membranis distincta, seminibus Cassiæ solutivæ ferè æqualia, minorâ tamen, colore spadicæ obscuriore, compressa modicè, altero sine in acumen leviter desinentia, altero latiusculo, pulpâ buxæâ, durâ, & leguminosi quid respiciente.

Quin hæc arbor sit Siliqua Plinii, *negitia* & *negrotia* Græcorum, minimè dubium est.

In Sicilia circa oppidum *Puzallu* frequentem, & spontaneam seu sylvestrem observavimus.

In Apulia & regno Neapolitano vel ponte oritur, vel saltè frequens colitur. Itinere à Neapoli ad Romam observavit D. *Tancredus Robinson.*

Vestlingius paucas harum arborum in Ægypto vidit, frequentiores in Palæstina, plurimos in Judææ montibus, & circa sacram ibidem urbem.

Vires.

Siliquarum (ut rectè Plinius) cortex ipse manditur, estque melleo ac dulci sapore. Virides sumptæ, autor est Dioscorides & post eum Plinius, stomacho incommodæ sunt & alvum solvunt. Eadem siccata alvum sistunt & stomacho commodiores sunt, urinamque cient. Quamvis omnes qui de his fructibus scripserunt, siccato alvum sistere affirmant, nobis tamen contrarium evenit, siquidem quotquot Venetiis (ubi magnâ copiâ venales sunt) de iis comedimus, non solum nauseam moverunt, sed & alvum subdixerunt non secus ac pulpa Cassiæ, ita ut ventriculus postea ab iis abhorreret. Non tamen negaverim posse impunè iis vesci qui assueverunt.

Ægyptii, tradente Alpino, mel ex siliquis extrahunt dulcissimum, quo Arabes Sacchari loco Cassiæ solutivas recentes ac parvas, Zingiber, Myrobalanos, Tamarindos atque alios multos fructus condiunt. Hujus quoque mellis usus est frequentissimus ad clysteres, & aliqui etiam per os sumendum concedunt ad subducendam alvum: ipso etiam alvum non minus quàm pulpâ Cassiæ ibi ad excretionem movetur. Utuntur etiam renum inflammationibus intus extraque apposito.

Ad tussientes asthmaticos ipsum non secus quàm Cassiæ exhibent, valdeque ipsos juvat: nec minus decoctum ex siliquis eadem hæc præstat.

In ardore & dolore stomachi siliqua Ceratiæ comesta est egregia; item syrupus ex summitate Quercus. *Ermuller. prax.*

Siliqua purgatrix C. B. *Caroba* sive *Siliqua ex Guinea purgatrix* Park. Pona Ital.

Hanc loco suo naturali in arborem grandem excrescere; quamvis in Italia minor plerunque & humilior sit. Crescendi modo & foliis à precedente non multum differt. *Flos*: qualis sit à nemine hæcenus (quod novimus) traditum aut observatum. *Siliqua* brevis, crassa, incurva, &, ut ait Pona, Anacardio Cajous dicto nonnihil similis, tres circiter uncias longa, exterius spadicea [brunneam vocant] quemadmodum vulgaris *Carobæ*: dorso per totam longitudinem convexo seu arcuato, lineâ in ventre seu concava parte elatâ quatuor vel quinque *semina*, rotundiora minutisque compressa, summa parte magis circinata, imâ acutiora quam *Carobæ* vulgaris, continens, sapore, acriore, quique guttur propemodum adurat.

E Guinea allata est hæc species.

Hanc arborem florem papilionaceum proferre asserere non ausim: alii observent quibus ejus copia facta est, & si loco alieno à me disposita est in suum transferant.

Locus.

Siliqua Africana fructu minore.

Hujus siliquas duplo triplove minores *Carobæ* vulgaris siliquis vidi apud generosiss. Virum D. *Gulielmum Courtine* Medii Templi, è *Sancta Cruce* urbe delatas.

C A P. III.

De Acacia Americana.

1. *Acacia Americana foliis Coluteæ Monococcos, siliquis echinatis* Hort. Lugd. Bat. Hermannii. *Acacia Americana Robini* Cornut. *Pseudo-acacia Americana Robini* Park.

Cornut.

Arbor est caudice amplo & duro, cortice nitido & subnigro, nec spinis armato ut *Ægyptiaca* aut *Cappadocica* [*Acacia*] sed lævi. Firmissimis radicibus hæret. Cacumina longè latèque diffunduntur, multiplicibus diducta ramis, teneris, medullofis, aculeis crebris & acutis horridis. Observa tamen aculeos non rotundo stylo minaces, ut *Rhamni*, sed ex basi in amplam latitudinem compressa acutè gracilescentes ut *Rubi* aut *Sentis canina*. *Folia* in eodem nervo sunt utrinque dena aut octona, uno semper extremum nervi claudente. Peculiaris est in eis noctis sensus, statim enim sub vesperum in se adducta per media plicantur, donec sequenti die Sol postliminio reversus aperiat. Floret Augusto: flos albus est; Piso similis, in uvam compositus, ut *Cytisi*, non aded tamen fragilis, nec deorsum nutans, sed se in sublime erigens. Succedunt *semina* *Lenticulæ* similia, quæ singula singulis nucleis, duris admodum, & ex omni parte echinatis clauduntur.

Totius arboris foliorum succus ad decoctum vi summa ad refrigerandum & adstringendum est. Hæc arbor non (ut vult Jo. Parkinsonus) ad spartum *Spinosum* referenda est, sed ad *Glycyrrhizam echinatum* pertinet, quacum & foliis & siliquis monococcos, erectis, echinatis, pluribus in eodem furculo seu communi pediculo glomeratis, in tantum convenit, ut non immeritò *Glycyrrhiza echinata arborea* dici possit.

Vires.

2. *Acacia Virginiana siliquis glabris. Arbor siliquosa Virginienfis spinosa, Locus nostratibus dicta* Park.

E Virginia in Angliam dudum translata est arbor huic non multum dissimilis, magnitudine & statura eximia, cujus truncus cortice lævi integitur, ramuli juniores virides sunt, & ad unumquemque articulum spinis acutiusculis obfiti, unde & folia egrediuntur præcedentis similia, eodemque situ ad rachin annexa, impari uno alam plerunque terminante, quod tamen interdum deest, breviora nonnihil & rotundiora. Nondum [tempore Parkinsoni] apud nos floruit, nedum fructum protulit. Quæ tamen ad nos è Virginia allata sunt siliquæ tenues erant, oblongæ & aliquantulum compressæ, ad modum siliquarum *Laburni*, quibus tamen longiora, tenuiora & nigriora, semina parva, subcinerea, splendens, rotunda, compressa claudentes.

Hæc Arbor sapissimè falsò vocatur *Acacia Americana Robini* ab Hortulanis nostris, annotante ingeniosissimo Viro D. *Leonardo Plucknet*, M. D.

C A P. IV.

De Colutea vesicaria.

Coluteam vulgarem Theophrasti *κολυτίαν* non esse contendit Jo. Bodæus à Stapel. *Colutea* autem vesicaria insigni nota, siliquis vesicularum instar tumidis, ab aliis omnibus arboribus fruticibusve distinguitur.

1. *Colutea*

1. *Colutea vesicaria* C. B. J. B. *Vesicaria vulgaris* Park. *Colutea* Ger. *Wassard Sena.*

F. B.

Arbor est non magna, in multos ramos divisa, materie fere Sambuci, duriore, intus non medullata sed cava; cortice gemino, exteriori cinereo, interiore viridi vestita. *Folia* multa; novem vel undecim ad unam costam alligata, ut plurimum opposita, Glycyrrhiza, Hedyfari, aut Senae modo, sed Senae foliis molliora, rotundiora, nec in acutum mucronem definita, supernè glabra magisque viridantia, infernè albidiora & hirsuta, gustu amaro. *Flores* ex longo pediculo multi, ut in Pisis & Cicerulis, crocei, formâ similes prædictorum floribus, & Genistæ angulosæ ac rotundæ: Quibus deciditibus succrescunt folliculi, membranacei, pellucidi, interdum rubentes, spiritu veluti quodam distendente turgidi, ita ut pressu digitorum cum crepitu, eliso aere, dissiliant: in quibus continentur *semina* ad folliculi futuram tanquam costam, quæ maturo semine dehiscit, pediculis brevibus appensa, formâ renis, antè maturitatem lutea, sapore Fabarum seu Pisorum, per maturitatem minora, Lentis æmulantia quodammodo, minora tamen, rotunda, nec ita nigra fere, dura, compressa, lacunâ in medio prædita, saporem pristinum retinentia; amaritudinem in ipsis non sentimus, ut perhibet Matthiolum.

Locus.

In Italia multis in locis invenitur, uno præ cæteris notabili, in lateribus & prope summitatem montis Vesuvii, in ascensu ad craterem, ubi nullæ fere aliæ plantæ. Observavimus etiam circa Monspelium.

Vires.

Hujus folia, sed præcipuè semina, non solum purgant per inferiora, sed & vomitiones movent, veluti semina Genistæ; sunt autem ventriculo & visceribus inimica, ideoque nonnisi robustioribus exhibenda.

2. *Colutea Zeylanica argentea tota* D. Hermanni. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Frucit altitudine humana: radice pallecente, brachiata, lignosa: *Caule* simplici, aliquando multiplici: *Ramis* non incomptis, incano molli tomento obstitis: *Foliis* perpetuis, subrotundis, crassis, albensibus, lanuginosis, ut plurimum septendecim costam mediam binatim cingentibus, unico in summo impari: *Flores* papilionaceis, luteis, Genistæ Hispanicæ amplitudine, in spica palmari affatim coæcervatis, pendentibus singulis ex pediculis parvis, incanis, marginibus crenatis: *Siliquis* coriaceis, bivalvibus, teretibus, digitum longis, ventriosis, aliquot quasi isthmis interceptis, deorsum spectantibus, intus & extus incani, albensis coloris, & in molliculum mucronem productis, claudentibus parte quæ protuberat *semen* globosum, durum, fuscum, magnitudine Ciceris.

* L. Aromat.
c. 35.

Abundat in vepretis maritimis insulæ *Zeylan*, dicta ab indigenis *Mundu Murungu*, i. e. *Murungu* maritima. Videtur enim habere quandam affinitatem cum *Moringa* * *Christoph. Acoftæ*, quam *Zeylanenses Watu Murungu*, i. e. *Murungu hortense* vocant.

Cæterum gustanti deprehenditur acris, amara, ingrata & nauseosa, virtute purgandi prædita, sed ob ignaviam & malignitatem à foro medico proscripta.

Propagatur faciliè per novellos stolones à radice assurgentes, per submerfionem aut circumpositionem, ut & per semina vere terræ commissa. Frigori subducta tota hyeme viget & vires.

D. *Hermannus Coluteam* dividit in *Vesicariam*, & *Siliquosam*: *Siliquosam* deinde in duo genera subdividit: quorum primum fert semina cylindracea, oblonga in siliquis bivalvibus articulatis: Alterum, cujus quatuor in Oriente offendit species frutescentes, siliquis productis bivalves, ventriosas, quasi isthmo interceptas, seminibus intus rotundis; cujusmodi est planta descripta.

3. *Colutea Ethiopica flore purpureo* Breynii; *Cent. 1. Colutea Ethiopica flore Pbæniceo* Barbæ *Fovis foliis* Breyn. *Prodrom.*

Breyn.

Planta Auctori nostro descripta ex semine Africano, circa Promontorium Bonæ spei collecto, enata, *caules* plures sesquipedales, lignosos, striatos, incanos, medullâ candidissimâ farctos proferebat, sapore dulci: in quibus hinc indè sparsa erant *folia*, è compluribus incanis foliis, Ciceris sylvestris angustioribus, uni costæ quatuor unciarum utrinque inhaerentibus, unôque extremam alam occupante, composita. E singulis fermè alarum cavis furculus prodibat, duorum aut trium digitorum transversorum longitudine, floribus *Coluteæ vulgaris* longioribus, & florido colore ex suavemente purpurascensibus à medio ad summum cacumen decoratus. Quilibet verò illorum florum ex incano, striato, in quinque segmenta expanso emergebat calyce: ex quo flore delapso *Folliculus* *Coluteæ vulgaris*, tener, membranaceus pellucidusque succrescebat: in quo *semina* sicuti in vulgari continebantur compressa, reniformia, futuræ folliculi supremæ pediculis brevibus appensa; quæ tamen ad justam perfectionem non pervenerunt.

Locus.

In Hortis frequens est.

4. *Colutea humilis vesicaria Syriaca flore cæruleo* Breyn. *Cent. 1.*

Rarum hoc *Coluteæ* genus Syria in locis editis propè Halepium occurrit: *Radice* fusca, ampla ad Rhaphani crassitiem longitudinemque accedente; quæ *Coliculis* fundit palmares, terram versus reflexos, quorum supremæ parti novem aut decem Lentis adherent *folia* pennata: inter quæ *flores* emergunt *Coluteæ* *Ethiopicæ* ast violacei coloris, inque orbem dispositi: quos folliculi excipiunt *Coluteæ*, sed paulò minores.

Hanc in Herbario Rauwolfiano observavit D. Breynius, qui eam pro *Astragalo Dioscoridis*, (cui apprimè similis) in Herbario pag. 116. descripsit.

C A P. V.

Barba Fovis C. B. *Fovis barba frutex* Park. *Fovis barba pulchrè lucens* J. B. *The Silver Bush*.

J. B.

Arbuscula est fruticosa, altitudine humana [nos tam altam non observavimus] cujus materiam duram atque lignosam ferè incanus & lanuginosus tegit cortex Rami huic frequentes latis. *Folia* quinque aut sex, aut septem etiam conjugationibus contexta, quarum singularia Lentis foliis paria, villosa argenteo colore fulgent. Ex pediculi foliorum ala appendices singulares exoriuntur, lanuginosæ; quarum extremis inhærent acervatim congesti *stosculi* lutei, quorum singuli non magnitudine sed forma Genista flores æmulantur. Succedunt *siliquæ* angustæ, breves, molles, cineræ, *semina* duo vel tria in rotunditate oblonga, ex cinereo nigricantia continentis. *Radix* dura, lignosa. Admodum tenera est & frigoris impatiens.

In clivis maritimis Hetruriæ & Regni Neapolitani copiosam observavimus. In Promontorio Ceti *Locus* propè Monspelium, ubi eam oriri tradunt, nec nos nec D. Magnol invenimus.

De viribus aut usibus in medicina nihil traditur.

C A P. VI.

Arbor siliquosa trifolia Indica, flore papilionaceo siliqua grandi pilosa unicam intus fabam continente.

Plaso H. M.

H. M.

Trium hominum longitudinis est, unius crassitiei, cortice exteriori cinericeo, siccò, fragili, qui è nigro rubea investitur tunica, interiore vero molli, quamvis crasso, quo inciso gummosus, sanguineus affatim exsudat liquor, sapore subdulcis. *Radix* fusca eodem cum caudice liquore est succida. *Folia* crassa, prægrandia, Brassicæ Sabaudæ hybernæ imitantia, è lato rotunda, sescui ferè spithamam longa, albo nerveo obducta limbo, tactu subaspera, colore supernè è viridi-fusco nitentia, infernè dilutiora, terna pedunculis rotundis crassis, cubitalibus furculis inhærent. Venulæ quæ è media majori erumpentes in recta duntaxat parte visuntur, in se invicem revolutæ supinam superficiem striant, asperitatem dicto modo causantes; saporis expertia. Longiore densoque è ramo, supra foliaceorum exsurgente, petiolis spissis, sescui ferè uncialibus, parumper tomentosis plures alterni proveniunt *flores*, papilionacei, grandiusculi, tetrapetali, coloris coccinei, *Murici* adeo similes ut cætera exinde peti queant: odor ipsis acris. Calycis verò quinque cuspidati petiolos parum tomentosus est. *Siliquæ* permagnæ, spithamam longæ, tres pollices latæ, nervis eminentibus, multis pilis dum adhuc virent decumbentibus obsitæ, lateribus pæne contiguis, perplanæ, cortice interiore cartilagineo, candido sunt, odore subacri. Harum in vertice una valdè compressa ac complana reperitur *fabæ*, cortice tenui, rubro, pulpa in duas se dividente partes, albâ; maturis feminibus siliquæ rubent, quæ priusquam faba conspiciatur in justam excrescunt magnitudinem. Fabæ siliquæ magnæ inclusa siliquæ perdulcis est saporis, graveolens.

Crescit in *Cranamron*, *Bellanga*, multisque aliis Malabarici regni tam montanis, quam apricis locis copiosa, semper frondens. *Bimula* flores Septembris & Octobri; fructus Januario sequentibusque fert mensibus. *Quadrageraria* emoritur. Ast rami terræ impositi confestim radicantur. Lignum & folia gentilium cæremoniis inserviunt. In pulverem redacti fructus assumpti lumbricos enecant; cortex eo modo cum zinzibere exsiccatò, exhibetur in morfu viperino.

C A P. VII.

De Anagyride & Laburno.

A*Nagyres* dictum putant à natali solo, ut Anagyrum pro frutice non secus sumamus, quam Anticyram pro Hellebore. Stephanus *ὄλεον* Anagyrum locum esse ait in Attica, qui ad tribum pertineat Erechtheidem. Duplex est, non fetida, quæ Laburnum Plinii putatur, & fetens seu vera Dioscoridis. Folis in eodem pediculo ternis * floribus & siliquis in oblongo racemo pendulis ab hujus generis aliis distinguitur.

* Hoc de Laburno tantum accipiendum est.

I. *Anagyris non fetida major, vel Alpina* C. B. *Anagyris* Ger. *Laburnum arbor trifolia, Anagyridi similis* J. B. *Anagyris non fetida, sive Laburnum majus* Park. *Bean-tree-foil-tree, not stinking.*

J. B.

Arboris mediocri magnitudinem assequitur, ramis brachiatum, cortice virente, materie dura, ut rustici palis ex ea confectis agros suos sepiant. *Folia* ex uno tuberculo plura Trifolii Asphaltii, infernè subhirsuta & ex virore pallida, supernè glabra, satisque saturo virore tincta, pediculo hirsuto, tenui, tereti; longitudine varia, unciali & palmari: *Flores* ex eodem tuberculo cum foliis, aut in ramulorum extremis, aut è lateribus, in longa, tereti, tenui, hirsutâque & incana ligula dependent, G g g g g g g

nodran-

dodranti, interdum brevior, flavi, Genistellæ floribus similes, è foliis quaternis, supremo reliquis multò majore, lato, sursum reflexo, nigrore intus nonnihil maculoso; bina à lateribus, quartum rostratum, in quo apices crocei, complexu suo coercent: *Omnibus hoc genus stirpibus quas flore papilionaceo dicimus, hujusmodi fere flores sunt.*

Laburnum Plinii videtur esse hæc arbor: nec obstat quòd Plinius florem longitudine cubitalem esse scribat, quæ in hac arbore palmi longitudinem non excedant, ut objicit Matthiolum; Nam fide digni relique herbaria peritiss. sè in monte Jura cubito longiores florum racemos vidisse referunt, ut tradit Camerarius.

Locus.

In montibus propè Genevam, Saleva & Jura, inque Alpibus Sabaudicis observavimus. Maio & Junio aut etiam Julio mensibus grato in montibus spectaculo floret. Ex semine facile provenit.

Siliquæ Laburni, describente Solerio apud *J. B.* Pisorum hortensium siliquis similes sunt, compressiores, fractu contumaces. In extremis, ac nonnunquam intermedis spatii continetur *semen* Lentis magnitudine, ex latitudine subrotundum, ima parte, quæ *siliquæ* per petiolulum hæret, tantillum excavatum, renis profusus effigie, quod antequam maturuerit virescit, post maturitatem varium, durum & ob lavorem splendidum est. Variat foliis variegatis.

2. *Laburnum spinosum Mauritanicum fol. Glycyrrhizæ, flore albo* Breyn. Prod.

3. *Anagyris non fetens minor* C. B. *Laburnum minus* Park.

Præcedenti, magnitudine excepta, per omnia similem esse aiunt. Statura huic humilior. *Folia*, flores, semina dimidio minor. Non modò non ingrati, sed nullus est hæc plantæ odor.

J. Bauhinus duo Laburna esse vix putat, sed duas figuras unius Laburni apud Matthiolum, qui confudit Anagyridis historiam cum Laburno: cum quo & ego lubens sensissem, si non observassem in Catalogo plantarum Horti Leydenis à peritissimo Botanico *D. Paulo Hermann* nuperimè edito hanc pro distincta specie propositam.

4. *Anagyris fetida* C. B. Ger. Park. *Vera fetida* *J. B.* *The sinking Bean-trefoil*.

J. B.

Laburno similis frutex est arborecens. [Fruticosa stirps magis quàm arbor est, inquit Marcellus, Nos tamen vidimus tonsurâ putationeque coactam ad legitimam arboris altitudinem crescere.] ramis frequentibus satis donatus, cortice (inquit Clavius) ex viridi nigricante, materie pallida. *Folia* terna, oblonga, acuminata, superius virentia, inferius albicantia, odore adeò gravi & tetro prædita, potissimum si terantur, ut transeuntibus suo fetore caput offendant, in unius pediculi uncialis caput inserta. Ex foliorum sedibus & alis flores ex calyce in quatuor lacinias secto, glauco & velut argenteo emicant bini, terni aut quaterni, oblongi, quatuor foliis constantes, Genistæ ferè aut Cytisi modo, sed quorum supremum, quòdque reliqua integit, brevius est & minimè reflexum ut in illis, colore intensè aureo, reliquis palléscentibus, è quorum sinu apiculi pluseculi emicant flori concolorés. Floribus succedunt *siliquæ* digitali longitudine, pollicari verò laticudine, cartilagineæ, in quibus terna aut quaterna *semina*, nonnunquam plura, satis magna, exiguis phascolis similia, renis formâ, quæ initio albet, deinde colorem purpurascens contrahunt, tandem per maturitatem ex ceruleo nigricant, ut aptissimè Dioscorides *mirabilis* dixerit, cum in eodem fructu non bene maturo tres differentes colores conspiciantur, ut diligenter notavit Clavius.

Tempus &
Locus.

Floret Maio & Junio mensibus, grato inter alios frutes pro sylvas spectaculo. Nos in montibus supra Messanam, & alibi pluries tum in Sicilia, tum etiam in Italia observavimus. Clavius in saxoso colle propè Arelatem urbem in Gallia, tum frequentem circa Hispalin & alibi in Hispania.

5. *Anagyris fetida altera rotundo folio* C. B. *Anag. Cretica à Clusii diversa* Honor. Belli *ep. 2. ad Clus.*

De hac *J. Bauhinus*, Licet, inquit, Honorius Belli sè in Creta passim, secus vias differentem Anagyrin ab ea quam hic describo observasse dicat, quæ rotundiora proferat folia; non tamen ob sola folia quæ parum variant, diversam existimo faciendam, cum præsertim exosus odor & facultates à Veteribus huic adscriptæ eandem esse clarè demonstrant. Facilior etiam naturæ lusus in foliis quàm in viribus.

Vires.

Folia Anagyridis fetidæ trita & imposita tumores reprimunt: sicca in passo pota mensis ac secundas movent, fetum mortuum ejiciunt. Semen commanducatum vomitiones movet, nec semen tantum sed & folia, unanimi botanicorum consensu.

Accidit interdum (inquit Hon. Belli) ut capræ & oves in Creta fame vexatæ hujus folia depascant, licet odor sit ingratisissimus, & postea ex harum lacte caseus conficiatur: quo si fortè ignarus aliquis vescatur aut lac bibat, statim excitentur tum vehementissimè vomitus tum fluxus ventris: Et cum hoc sapissimè accidat, multi in discrimen vitæ veniunt, quam ob causam frutex omnibus sit exosus.

Quòd Laburni flores apes non attingant, Plinius eumque secuti recentiores Botanici affirmant. Sæpenumero autem Laburnum ob ligni duriciem & nigrorem pro Ebena vanit, ex quo pulchræ sunt pectinum thecæ. *J. B.*

6. *Phaseolus arbor Indica incana siliquis torosis Kayan dicta. Thora Paerou* H. M. *Cajan arbor Indica, foliis Trifolii bituminosi, siliquis Orobi* Breyn. Prod. *Pisum Arborecens quibusdam.*

H. M.

Arbor est fruticosa, radice ruffa, obsusco cortice, inodora, caudice sesquipedem crasso. *Folia* Salicum effigiem habentia, ex oblongo angusta, quinque pollices æquantia, aculeata, nervis striata,

ta, numero terna, bipollicaribus striatis etiam è furculis brevissimis pediculis dependent, supernè lenia, è viridi fusca, infernè hyalina, odore simul & gustu haud ingrata. Flores hic illic in extremitatibus furculorum, propè foliorum exortum expullulantium erumpunt papilionacei, tetrapetali, quorum unum aduncum, venis striatum, lateribus albicantibus & translucentis, intus flavum, circa medium oræ leviter sinuatum existit. Duo erecta, oblonga, flava foliola propè latus incurvatum circumplectuntur. *Silius* hamato incumbens folio, candidus in novem filamenta, croceis apicibus donata, divisus, flamine quod filamentum flavo capite ornatum transmittit croceâ gemmâ nodulato, obtegitur. Eorum calix venosus hirsutusque, odor autem nullus est. Succrescentes floribus *siliquæ*, digitum auricularem tum longitudine, tum crassitie amulantes, pilosæ, maculis interstinctæ, è viridi dilutæ sunt, cortice subrubro, cartilagineo, ubi expanditur transparente, multis venulis intertextæ. His includuntur quatuor *Pisa*, cartilagineosis interserpimentis à se mutuo distincta, immatura virentia, glabra, nitentia, matura rubentia, quadam ex albido flaventia, sicut transversum obtinentia, in edulia ob gratum saporem relata, quinimo propterea in agris pinguioribus sedulo excoluntur, & ubi venalia exponuntur.

Leguntur mense Januario. Frutex ipse semper frondens brevi emoritur.

Apozema ex foliis assumptum hæmorrhoidum fluxum nimis copiosum retardat. Cum Pipere contrita folia gingivarum immunditiem, dentium tollunt dolorem. Decocta in Oryzæ locura semina & cum butyro in linimentum redacta spontaneam ac dolorosam artuum propulsant lassitudinem. Paratur insuper ex iis quoque salubris contra variolas potio.

Hæc Planta crevit hoc anno 1687. in Horto D. Doody.

Tempus.
Vires

C A P. VIII.

Cytisus spinosus Acacia dictus. *Acacia trifolia* C. B. *altera trifolia* Ger. *secunda seu altera* Dioscoridis Park. *Aspalathus secunda trifolia*, quæ *Acacia secunda* Matthiolo *trifolia* J. B.

Hunc fruticem Hon. Belli sic describit, pro Aspalatho secundo Dioscor. vero & legitimo, quique in tota Græcia nomen adhuc retinet. Ligni materies alba, durissima & gravis est; medium autem ligni nigrescit, odore carens: flores habet luteos, Genistæ æmulos, parum odoratos: vento autem spirante eorum odor satis suavis manè longius percipitur, succedunt parvæ *siliquæ* in quibus tria quatuorve semina continentur. *Folia* Rutæ similia sunt, terna simul juncta, licet ætate ipsa amittat ut Autumno aliis induatur. Spinis totus frutex scætet, validis, durarum triumve unciarum, quarum nonnullæ bifidæ aut trifidæ, striatæ, reliquæque ramo concolores, quarumq; non commissuris modò, sed ipsimet etiam medietati ex longiusculis pediculis folia hærent, trifolia, exigua quadam ac vix quidem conspicua hirsutie pubescentia. *Radice* nititur firma, lignosa, odoris experte.

In Creta ex hoc sepes conficiunt, totæque sylvæ ex eo constare spectantur. Vere Lobelius universum Tyrrenum, Ligusticum atque Mediterraneum litus, uti pleraque Italiæ loca hoc frutice scætare scribit. Eundem etiam in Sicilia circa Messanam, & Gallo-provincia propè Tolonam portum observavimus.

Potuisse hæc planta *Cytisus* annumerari, cum quibus in omnibus præterquam spinis convenit.

C A P. IX.

Cytisus adulterinus sive *Alysson fruticans* Ger. *Cytisi facie quibusdam Alysson fruticans* Park. *Cytisi facie Alysson fruticans quorundam* Lob. J. B. *Pseudo-cytisus flore Leucii luteo* C. B.

Lob.

Exoticus hic frutex floribus luteis Leucii minoris ætate lucet, è sparsis, numerosis, anfractuosis Polemonii striatis coliculis. *Folia* Cytisi, habitiora, albida, hispida, setaceis pilis rigida: *Radice* lignosa, duriore, & in folliculis semine.

C A P. X.

De *Genista vulgaris trifolia*.

Genista à genu dicta putatur, vel quòd genu instar flexilis sit, vel quòd genibus medeatur dolentibus.

Foliis in eodem pediculo ternis, viminibus tenuibus angulosis confertis ab aliis siliquosis & flore papilionaceo donatis plantis distinguitur.

A. 1. *Genista angulosa trifolia* J. B. *angulosa & scoparia* C. B. *vulgaris & scoparia* Park. *Genista* Ger. & etiam *Chamaegenista* ejusdem ex sententia C. Bauhini & Johnsoni. *Common Broom*.

J. B.

Fruticosa stirps est, frequenter in magnam altitudinem elata, hominis staturam attingens, interdum humilior multò, caudices habens tenues, lignosos, à quibus plurimæ tenues sparguntur virgulæ, angulose,

G g g g g g g 2

angulosa, virentes, lentæ & flecti nec tique faciles, non rarò quoque in alias divisa, in quibus *selia* crebra, hialuta, priora Trifolii, alia simplicia, acuminata. Flores speciosi, aurei aut flavi, Laburni, majores, papilionacci, staminibus recurvis cum apicibus croceis. *Siliqua* compressa, lata, nigra, hirsuta, in quibus *femen* Coluteæ vesicariae, fuscum, compressum lucidum [alibi *femen* plantum, durum, subrustum, Lente minus ei attribuit.] *Radix* multifida, nervosa, lenta, flexilis, lutea.

Genista flore albo Rara apud nos avis est, nigroque simillima cygno.

Locus &
Tempus.

Per universam fere Germaniam, Galliam, Angliam atque Belgiam in pascuis, praesertim arenosis, glareosis & sterilibus frequentissima habetur. Sponte nascentis (quod mirum) nulla vestigia observare potuit Clusius in Pannonia & Bohemia, neque tota Austria & Moravia. Floret circa finem Aprilis & initio Maii, & interdum serius pro veris temperie.

Vires.

De viribus Genistæ sic breviter Schroderus. Genista vulgaris splenetica & nephritica censetur, hinc & hepatica. Calculum pellit, serosos humores educit, tam per vomitum, quam per alvum & urinas. Hinc usus ejus insignis in obstructionibus epatis, lienis & mesenterii, adeoque in Hydrope, catarrhis & arthriticis affectibus. In usu sunt flores, femina & summitates.

Folia, ramuli & summitates Genistæ, cocta in vino aut aqua, eorumve succus utilia sunt hydropticis, & omnibus obstructionibus renum ac vesicæ; partim enim purgant omnes serosos & aquosos ac superfluos humores per alvum, partim per urinas. Eadem praestat semen, sumptum circiter pondere drachmæ unius *Dod.* Purgat Genistæ semen non minus potenter fere quam Spartium aut Helleborus ʒj β. pondere ex hydro melite ventriculo jejuno sumptum. Quare ejus magnus est usus hodie contra Podagram. *Matth.* Idem confirmat Lobelius, semine Genistæ scopariae vomitum non secus ac Spartio Diosc. sapius ʒij decocto propinato citra magnam contentionem se movisse scribens. Verum flores recens decerptos sapissimè quamplurimos & per se acetariis inditos vorat (inquit) plebecula Arverna & Aquitanæ maximà copiâ innocuos non modò sed etiam admodum gustui suaves; nec quicquam vomitionis nausææ, aut commotionis movere solent. Quin apud Brabantos, & Anglos non minus, gemmanes dum adhuc virides sunt condiuntur sale & aceto flores, mensisque inferuntur, Capparum Olearumve pari commendatione. Creduntur enim non modò cordi vires, ac stomacho appetitum augere, sed etiam obstructiones referare ac calculum frangere. Idcirco falluntur falluntque qui hosce flores Officinis vomitioni ciendæ succandos praecipunt.

Hinc patet diversas partes ejusdem plantæ diversis imò planè contrariis facultatibus pollere. Eadem differentia observatur inter Betonice radices, ejusque folia & flores, ut in ejus historia monuimus. E contra Lapathi semen alvum obstruit, folia subducunt.

Electuarium florum Genistæ pulverisat. & melle rosato except. ad scrophulas expertum, si eo quis utatur continè *D. Hulse* è MS nondum edito. Ego non multum auxilii inde expectem.

Pulvis feminum cum hydromelite exhibitus in liene tumido, hydrope, ictero utroque mirapraestat.

Paratur ex Genistæ ramulorum ac virgultorum aridorum & combustorum cinere cum vino tenui albo lixivium quod ad cachexiam & Leucophlegmatiam à nonnullis valdè celebratur, & potenter quidem aquosos & serosos humores cum urina per vesicam expellit. *Cam.* Ego non multo plus sperem ab hoc lixivio quam ab alterius cujuscunque fructus.

Verum is quæ de Genista traduntur repugnat *Casp. Hofmannus*, si Germanica intelligatur. Quia (inquit) de semine ejusdem scimus habere quidem *ἑπιλυόν η*, sed non quale Helleborus, verum ut Rhaphanus, Oleum, Ficus & alia talia, & quidem in tripla aut quadrupla dosi, quis non statim abiciat ampla illa encomia quæ Genistæ nostrati ab ignaris dantur. Idem dicit de virgatum succo. Summâ, se libenter abstinere ait à Genista, quia omnia quæ scribuntur incerta & dubia sunt. Verum nos ei non penitus assentimur, cum quæ de summitatibus & feminibus traduntur tot graves & fide dignos autores habeant: nec putamus Italicam Genistam tantum praestare Germanicæ quantum ille vult; imo vix omnino praestare catharticæ facultatis respectu crediderim.

Genistâ Arabicâ, quæ à nostra diversa, planities ad montem Sinai obstat sunt, quæ etiam in Arabia solitudinibus nascitur. *Belton. obs.* Sed quid? (inquit *C. Bauhinus*) qui hanc quantam suam Genistæ non spinosæ speciem facit.

2. *Trifolium frutex Genistæ folio* J. B.

J. B.

Ex Italia allatus est quem descripsit *J. Bauhinus* hujus Plantæ cubitalis ramus, Genistæ facie, striatus, fungosus, in alas alterno politu divisus, quarum commissuris folia hærent, ima parte trifolia, extremâ singularia, Genistæ apprimè similia. Ramorum extremis veluti spicatum, sed majore politu, hofculorum capitula ex longiusculis pedicellis alternatim hærent, flava (ut sicca ostendit) oblonga, ad quorum insertionem minutissima foliola adnascuntur.

C A P. XI.

De Genista humili.

1. *Chamagenista folis Genista vulgaris* C. B. *Chamagenista Pannonica* Park. *Chamagenista* Ger. *Genistella pilosa* J. B.

F. B.

Suffrutex est cubitalis & bicubitalis, radice longa, oblique serpente, fibris aliquot donata. *Vicina* habet lenta, tenuia, teretia, in multos ramulos angulosos, striatos divisa, per terram ut plurimum se spargentia. *Folia* * admodum exigua, inferius lanugine cana pubescentia * *Bina, terna, aut quaterna*, superius glabra. *Flores* ad ramulorum latera multi, crocei, ex hirsuto calyculo. *Aspalathi* Montspelienfis, vel genistæ vulgaris formâ & odore, sed multò minores, exterius pilosi, intus glabri. *Succedunt siliqua* parvæ, unciales, latiusculæ hirsutæ, in quibus plura *semina*. [*Cytisi* generibus familia *Clus.*]

In ducatu Wirtembergico & alibi in Germania: necnon in multis Pannoniæ locis ad viarum & sylvarum margines, editis, siccis atque desertis. *F. B. Clus.* Pluribus etiam in locis *Garrigues* ditatis propè Montpelium copiosè nascitur. *Botan. Monsp.* Floret Maio, quandoque etiam Aprili.

Vel C. Bauhinus ex una specie duas facit, cum Genistam minimam *Lugd.* sub titulo Genistæ ramosa foliis Hyperici proponit, & separat à Genistella Pannonica *Tab.* cui titulum facit Chamagenista foliis Genistæ vulgaris: vel J. Bauhinus duas species confundit, & ad idem caput reducit.

- A. 2. *Genistella tinctoria* Ger. *Genista tinctoria Germanica* C. B. *tinctoria vulgaris* Park. *Tintorius flos* J. B. *Green-weed* or *Diers weed*, or *Woodwaxen*.

F. B.

E radice lignosa, per terram plurimum diffusa, densa viminum leges fruticat, tenuium, cubitalium & longiorum, teretium, quibus alternatim adnascuntur *folia* Hyssopi, majora, interdum parva, supra infraque atro-virentia, fatuo lentore mandentis os implentia. *Flores* in thyrsis lutei, Genistæ angulosæ similes, verum minores & nonnihil pallidiores: quorum singulis appositæ *siliquæ* unciam longæ, latiusculæ, glabræ, in quibus multa *semina* parva.

In pascuis nimis frequens est; siquidem vaccarum eam depascuntium lac amarore inficit, unde & butyrum & caseus ex eo facta amarescunt. *Locus.*

Herba ejusve flos luteum vel flavum colorem præbet, Glasto autem superinducta viridem efficit. Solent enim pictores ex cæruleo & luteo simul contritis viridem efficere colorem.

Variat foliis latioribus & angustioribus, ramulis modò erectis, modò procumbentibus.

Ut formâ & temperamento Genistæ similis est, sic facultatibus haud dubiè eidem respondet.

3. *Genista tinctoria latifolia* Lucensis J. B.

F. B.

Hoc nomine exhibita ab Agerio, in montibus Lucensibus collecta, surculo est lignoso, denso, striato, nodulis ab ima præsertim parte contorto. Quem ad intermedia mox alii stipant minores, satis numerosi. *Folia* quàm in vulgari tinctoria dicta multò latiora, molliora, brevioraque, alternatim posita, viridia, & averfa parte subctnericea, per ambitum leviter hirsuta, nervo insigni per medium excurrente. *Flos* luteus, hians more reliquarum. In sicca nullus gustus notabilis.

4. *Genista tinctoria Hispanica* Park. *tinctoria frutescens foliis incanis* C. B. *Genistella tinctoria Hispanica* J. B. *infectoria* Ger.

Clus.

Ad duorum cubitorum altitudinem crescit interdum hic frutex, nudo stipite, enodi, recto, digitali crassitudine, candicante cortice tecto, qui in multiplices brevèsque ramulos tenellos & fragiles summa parte dividitur. Hos ornant *folia* Lini aut Thymelææ, frequentia, superne virentia, inferne verò incana & argentei planè splendoris; gustus initio exiccantis & nonnihil adstringentis, deinde subamari. *Flores* summis ramulis nascuntur, spicatum congesti, Genistæ tinctoriæ Germanicæ similes, lutei. Tota planta elegans est aspectu.

Quo tempore floret sub ea crescit Hæmodori quoddam genus elegans, pedalis altitudinis, brachialis interdum crassitudinis, multis floribus à medio scapo ad summum usque exornatum, magnis, oblongis, luteis, extrema parte hiantibus, & in quinque partes divisus. Totum humidum est, pingui oleaginosaque materiâ turget.

Nusquam hujus fruticem conspexit Clusius quàm Murciano regno secundum vias nascentem, & Martio mense florentem. Nos in montibus Ilyvosis supra Neapolin Italiæ versùs Camaldulensium cœnobium observavimus. *Locus & Tempus.*

Hunc fruticem quamvis elatior sit quàm ut humilis dici debeat, quia tamen Genistellæ tinctoriæ similis est, hic locum habere permisimus.

5. *Genistella montana* Germanica Park. *lagopodoides major* Ger. *herbacea, sive Chamæspartium* J. B. *Chamagenista sagittalis* C. B.

F. B.

Herba est potius lignosa quàm frutex, rarò cubitum excedens. Ramuli molles hirsuti, duabus fibris latis mollibus ornati, internodiis veluti distincti; ac ad singula internodia folium unum oblongum, obtusum, pilosum, sine pediculo, majus quàm in angulosa, nec triplex ut in ea. In virgarum summitate *flores* parvi, lutei, hiantes, spicam fere efficientes, quibus succedunt siliquæ valde pilosæ. *Radix* lignosa, cubitalis, in aliquot portiones magnas divisa.

G g g g g g ?

Clusio

Locus.

Clusio plano est eoque altero ex altero nascente folio, quod deinde in cauliculum convertitur. In pascuis Germaniæ sterilibus abundè provenit multis in locis: item circa Genevam.

6. *Genistella pinnata altera Hispanica* Park. *Genistella pinnata* Ger. *herbacea platyphyllos* J. B. *Chamaegenista caule foliato* C. B.

Clus.

Chamaegenista peregrina Clus. vix palmari magnitudine assurgit, admodum tamen fruticosa, foliis *Chamaelææ* proximis, brevioribus, duris & carnosis, aliquantulum in ambitu sinuosis & crispis, rigidiusculisque, uno ex altero è medio folii nervo prodeunte quemadmodum in superiore, interdum etiam binis ternisve simul exorientibus: hic verò nervus paulatim intumescit, & in ramulum convertitur; sic cum tota planta foliosa sit, & nonnisi foliis constans videatur, fit tandem admodum fruticosa. In extremis istis foliis quini senive aut plures flores, simul juncti ex villosis calyculis nascuntur, minores quam in *Genista*, aurei planè coloris, nisi bina inferiora folia incana lanugine pubescerent.

Locus.

Descriptio J. Bauhini nonnihil variat à Clusiana, quam vide apud ipsum. *Chamaegenistam* peregrinam in solis Valentini regni locis incultis & asperis florentem observavit Clusius mensè Martio.

7. *Chamaegenista Cretica* C. B. Park.

C. B.

Hæc *virgulis* est palmo minoribus, humi diffusis, tenuibus, rotundis, subcanis, in ramulos aliquot duarum triumve unciarum divisis: foliis oblongis angustissimis, binis aut ternis ab eodem exortu, sed altero semper longiore prodeuntibus, incanis. Ex foliorum alis *fosculi* terni aut quaterni, parvi, lutei, *Genistæ* floribus æmuli. Siliquas non vidit descriptionis autor C. B.

E Contareni horto habuit. Parkinsonus hanc habet pro *Spartio* Cretico Alpini *Exot.* His addit C. Bauhinus

8. *Chamaegenistam folio articulado, i. e. Chamaespartium Narbonense* Tab.9. *Chamaegenistam montanam hispidad, i. e. Genista minoris speciem* Tab.

C A P. XII.

De *Spartio non spinoso.*

1. *Genista Hispanica* Ger. *junceæ* J. B. *Spartium Hispanicum frutex vulgare* Park. *Spartium arborescens seminibus Lenti similibus* C. B. *Spaniffy-Hyom.*

J. B.

Frutex est ad quatuor vel quinque cubitorum altitudinem excrefcens, interdum minor. *Vitina* juncea, teretia, obsequiosa, viridantia; per quæ dum floret & novella adhuc planta est, sparsa sunt rara quædam folia, decidua, oblonga, ramis concoloria ferè. Flores in virgularum summitatibus multi, lutei, magni, aspectu læto, floribus similes Pisorum & Cicercularum, gustu dulces. Floribus succedunt *siliquæ* surrectæ, uncias quatuor vel quinque longæ, compressæ aliquantulum incurvæ, colore ferè Castaneæ. In iis ad 20 circiter *semina*, vel pauciora, compressa, rubentia, lucida, Lente minora, non ita circinata. Lentem potius referunt quam Ervum aut *Viciam*, quicquid scribit Matthiolus. Sapor leguminosus qualis pisorum.

Hanc plantam Dioscoridis *Spartium* esse Botanici peritiores consentiunt. Nec obstat quòd Dioscorides *Spartii* virgas *æquales* esse scribat: nam quamvis in hac primò exorta raris quibusdam foliis vestita sint, ea tamen brevi decidunt, ut maximam partem foliis vidua cernatur.

Cæterum ad *Spartium* Dioscoridis Plinii *Genistam* omnino referendam esse existimat J. Bauhinus.

Locus.

In Italia, Sicilia & Gallia Narbonensi vulgatissima est. In hortis nostris ex semine facilè provenit, nec multam curam aut culturam exigit, verum celeri auctu ad frugem brevi pervenit.

Vires.

Viribus cum *Genista* vulgaris convenit, quæ tamen efficacior est. Pituitam & serosos humores vomitu & dejectione valenter expurgat, unde hydropicis, ischiadicis, arthriticis opitulatur, urinam movet, & calculum in renibus frangit.

Hujus etiam flores, autore Dioscoride, cum aqua mullâ obolorum quinque pondere poti vomitiones faciunt: Cum tamen *Genistæ* vulgaris flores plenis discis multi in acetariis ex multo oleo vorent, nec quicquam nausent. Oleum è floribus extrinsecus illitum lienis tumores dissolvit. Flores quoque cum melle rosato aut ovo strumas resolvunt.

2. *Spartium Hispanicum lobis rotundiusculis, flore luteo* J. B. *alterum monospermon semine reni simili* C. B. *Hispanicum minus, monospermon, flore luteo* Park. *Pseudospartium Hispanicum æquale* Ger.

Clus.

Cubitali plerumque stipite assurgit, pollicem crasso, scabro & striato cortice tecto, qui in plures cubitales, virentes & striatos ramos dividitur, & hi deinde in junceas, striatas, virides virgulas, quæ novellæ adhuc & primùm germinantes aliquot foliis exornantur, statim atque planta florere incipit deciduis, ut tota deinde *æquale* conspiciatur. E virgarum lateribus prodeunt longi pediculi, è quibus dependent aliquot exigui flores, *Glycyrrhizæ* vulgaris aut *Trifolii pratensis* floribus panè

panè similes, lutei, inodori. Succedunt cartilaginei, rotundiusculi *lobi*, vulgari Fabæ, quæ in juniorum pabulum cedit per similes, ex flavo rufescentes; in quibus unicum maxima ex parte *semen* (rarò bina) continetur, durum, nigrum, exiguo reni simile, quod in lobis agitatis aut concussis crepitat & sonitum edit. *Radix* dura & lignosa.

Variis Castellæ utriusque locis crescit, arenoso solo, & Maio floret: Semen maturum est Junio. Locus & Tempus.

3. *Spartium Hispanicum flore candido* J. B. *Hispanicum majus flore albo* Park. *tertium flore albo* C. B. *Pseudo-spartium album* ἀφύλλον Ger.

Clus.

Præcedente longè majus est, & hominis altitudinem superans, *virgulis* quàm illius tenerioribus, lentioribus & magis obsequentibus, *flore* ejusdem cum superiore formæ, sed paulò majore & omnino albo: *lobi* etiam conveniunt, sed minores sunt & minus *semen* continent.

Gadibus dumtaxat & locis vicinis aurâ marinâ perfatis Clusio conspectum est, arenoso & sterili solo, suis floribus onustum Februarii. Locus & Tempus.

D. Hermannus hanc speciem pro præcedentis tantum varietate habet. *Hort. Lugd. Bat.*

4. *Genista Hispanica affinis* C. B. *Pseudo-spartium Hispanicum* Park.

C. B. *prod.*

Suffrutex est cubitum superans, *caule* tenui, tereti, candicante cortice tecto, qui in plurimas virgas tenuissimas dividitur: quarum aliquæ palmum superant, aliæ minores sunt: circa quæ *folia* longiuscula, angustissima & rarissima, ita ut virgæ panè nudæ appareant. Summis virgis singulis unicum capitulum rotundum, villosum, molle insidet, ut in Caryophyllo maritimo, ex pluribus *floribus* *Genistellæ tinctoriæ* forma, sed minoribus, pallidè luteis compositum. Nam quilibet flos ex calyculo villosò, hirsutie albo prodit.

In montibus planè saxosis ad aquas blancas D. Albinus collegit.

Locus.

5. *Spartium triphyllum* C. B. *Chamaespartium montanum triphyllum* Park. *Genista radiata sive stellaris* J. B. *An Spartium minimum montanum triphyllum* Col?

J. B.

Pulchra est planta, ramosa: *Caulis* unus in tres dividitur ramos, hi rursus in alios bis, aut ter, aut quater, semper ramos: internodia duas uncias longa: *folia* ad unumquodque geniculum sex verticillatim, cauli circumposita, ut in Gallio vel Aparine, latiora quàm Gallio & molliora, incana, hirsuta, uti tota planta. In viminum valdè tenerorum anguloforumque extremis *flores* densi *Genistarum*, eo ordine quo in Anthyllide leguminosa, lutei si rectè memini.

Spartium suum minimum triphyllum sic describit Columna, Frutex est amplus, Æquicolorum montibus *Cornino* saxosis nudis devexis, in imo lignosus, innumeris alis divisus, comam conficiens rotundam. *Caulis* primùm juncei velut *Junci* folia, qui deinde lignosi, striati, flavescentes ex viridi fiunt. E summo verò tribus geniculis virentes, atque lanugine alba obsiti atque striati: singulis verò geniculis alæ aut auriculæ hærent crassæ, duræ, in imo nudæ, lignosæ; ex quibus cum tenerior esset anno priore planta foliola terna, utrinque admodum tenuia, albicantia, ac veluti capillaria, Abrotani maris minorâ producebantur, sicuti in plantæ cacamine conspiciuntur. Alarum verò summum aut acutum est, aut in minima foliola desinit; aut capitula quatuor vel quinque simul congesta; in quibus *flores* lutei *Sparto* & *Genistæ* similes ex utriculis parùm hirsutis, minuscule luteis albicantibus, ad invicem oppositis: quibus suboriuntur *siliquæ*, brevès, unciæ longitudine, hirsutæ, ex viridi albentes, in acutum desinentes gladii modo, parùm convexo dorso circa aciem, in quibus quatuor includuntur *semina* dependentia, cordis figuram imitantia. Tota planta bicubitalis ad summum, caudice crassecente fruticis instar.

6. *Genista sive Spartium purgans* J. B.

Duos ramos describit J. Bauhinus. Prior sesquicubitalis erat, firmus, rigidus ac penitus lignosus, cortice crasso amaricante, ligno internè albicante, in numerosam virgarum prolem temere ac nullo ordine divaricatus. In virgarum extremis aculei quidam apparent. Totus porò ramus virgultorum densò stipatu *Uvæ* marinæ adsimilis quodammodo est, nisi quòd nusquam uno ex articulo gemini aut plures prodeant furculi. Ramorum extremorum potissimum geniculis *folia* hærent parva, angusta, cineritiâ quadam lanugine vestita: hisdem quoque *flores* ex longiusculis pedicellis hærent lutei, *Genistæ* vulgaris.

Posterior colore & ramorum divisionâ similis, verùm quàm illa senticosior & strigosior, quippe numerosioribus ramulis veluti in spinas desinentibus, quæ facillè rumpuntur, innumeris nodulis torosis, vix pedalis, incurvo ligno, &c.

J. Bauhinus hanc Lobelio in *Adv.* descriptam putat nomine Spartii aphylli fruticosi junceis aculeis, lanatis capitulis; quam Lobelius perperam pro *Erinacea* Clusii habet. Consule J. Bauhinum.

7. *Spartium Creticum* Alpin. exot.

Alpin.

Planta est procerâ, densissimè fruticans, furculosa; quippe ramulis à crassis veluti caudicibus rotundis, viridibus, densè maculis parvis albis punctorum alborum modo infectis, nascentibus, longis, subtilibus, fursum rectè actis, flexilibus, rotundis, cortice viridi prædita. Hi deorsum ramulos multos habent, utrinque inaequalibus intervallis inordinatim positos, & in medio ramis, foliisque nudi sunt, & postea fursum in spinis densè fruticant. Folia, flores & siliquæ *Aspalathi* sunt.

Tenera germina, flores & semina valenter per alvum & vomitum pituitam & serosos humores purgare dicuntur. Vires.

8. *Genista*

8. *Genista arborea Cretica folio perpetuo Zanoni.**Zanon.*

In horto Autoris Arbutulæ formâ ad trium cubitorum altitudinem, trium quatuorve unciarum crassitiem excrevit, *caudice* ab imo ad summum usque ramoso, ramis valdè lentis & flexilibus, cortice scabro ferrugineo, venis luteis obscuris striato, quique facillè à ligno abscedit. Lignum cortice denudatum foris viride apparet, intus coloris paleacei. Rami in multos ramulos minores pariter lentos & plicatiles variè dividuntur, & hi demum in furculos *foliis* plurimis vestitos, parvis, angustis, oblongis, crassis & carnosis, nullo ordine positis, cum marginibus reflexis, ut folia conchæ formam imitari videantur extremis tamen subrotundis & retrorsum reclinatis, in aculeum solidum & durum, non tamen pungentem terminatis; lanugine insuper albicante teguntur hæc folia & ad basin duas interdum appendices ceu auriculas obtinent. E foliorum alis in supremis ramulis exeunt furculi nudi, lanuginosi *flores* in pediculis bino ordine è furculis exeuntibus duo, tres, quatuorve simul juncti, flavi, valdè exigui, odore admodum grato *Genistæ* æmulo, papilionacei. Floribus delapsis restat in calice una sola *siliqua* perexigua & brevis, è flavo rufescens, apice acuto, unicum tantum semen continens, rotundum, planum, lucidum colore obscuro. Sapor foliorum astringens, acidus & exsiccans; florum fabas recentes refert. Planta est perennis, foliis perpetuis.

Differt autem multimodis à *Spartio spinoso* Alpini, ut descriptiones conferenti patebit.

CAP. XIII.

Genista argentea J.B.*J.B.*

Surculo hæc adolescit lignoso, multiplici, in multas alas transversas diviso, tereti, argenteo. Ad ramulorum exortum *folia* hærent singularia, oblonga, angusta, argenteâ hirsutie obsita. *Fructus* furculorum internodiis atque extremis hæret similis *Carpobalsami* *Officinarum* vulgaris, calyculo foliato contentus, spadiceo coloris, corticosus, in summo apiculâ acutâ donatus: in quo *semen* continetur nigrum, rotundum, rugosum, ac ferè evanidum [in sicca quam descripsit J. Bauhinus] ac proinde nullo sapore effatu digno præditum. Surculi & folia modicè amaricant.

Vel hanc, vel ei similem plantam propè *Montepelium* in planitie quam transivimus eundo ab oppidulo *S. Lupiani* ad montem *Lupi* observavimus.

Locus.

CAP. XIV.

*De Genistella spinosa.*1. *Genista aculeata* Ger. Park. *aculeata foliosa* J.B. *Spinosa minor Germanica* C.B.*J.B.*

Horridus frutex est *Genistella aculeata*, *Genistâ trifoliâ* angulosâ minor, densis tamen ramis fruticans, in quibus *folia* hirsuta alterno positu nascuntur, *Genistæ* vulgaris formâ, acuminata: sed præter folia longis creberrimisque spinis minacibus armatur, majorisque spinæ minorum sobolem infesto mucrone pungentium è lateribus pariunt. *Flores* lutei, spicati, *Genistæ tinctoriæ* vulgaris. *Semen* in exiguis siliquis. *Radix* lenta & sublutea.

Botanici nostrates (*Gerardus* & *Parkinsonus*) plantam hanc cum *Genista* minore *aspalathoidè* imperitè confundunt.

In *Germania* passim occurrit, præsertim in arenosis, secus vias, &c.

Adstringentem cum amaritudine facultatem obtinet, ac proinde valenter & citra mordacitatem exsiccantem. Ut rem in pauca contraham (inquit J. Bauhinus) idem *Genistella* quod *Hippuris* potest.

Locus.
Vires.2. *Genistella spinosa montis Ventosi* J.B.*J.B.*

Frutici huic (cujus ramus palmaris J. Bauhino datus) priores ramuli plures, duas uncias longi, spinis *Juniperinis* ornati, alii longiores quatuor unciarum circiter, *foliis* hirsutis, longiusculis & latiusculis, sed quam in vulgari *genistella spinosa* angustioribus. *Flores* in summitatibus aliquot aurei, majores quàm in prædicta *Genista*.

Si hæc non est particularis *Genista*, certè egregia est varietas.

3. *Genistella Montepeliaca spinosa* C.B. prod. *Spinosa minor Hispanica villosissima* C.B. pin. An præcedenti eadem?*C.B.*

Viticulâ est palmaribus, in terram reflexis, quorum pars inferior in brevissimos ramulos ex parvis spinulis constantes dividitur, à medio verò sursum villosi sunt, quandoque in ramulos brachiati, oblongis, viridibus *foliis*, minoribus sæpe additis, vestiti, spinisque carentes. Summitatibus *flores* pallidè lutei, formâ *Genistæ spinosæ* vulgari similes, insident.

Hanc quidam *Montepeluli* *Corrudam* luteam vocabant, quæ etiam in *Ventoso* monte reperitur.

Rarius occurrit in incultis montis *Lupi*, copiosorem vidimus ultra montem *Esperon* circa urbem *Meyriols*, inquit D. Magnol.

Locus.

Similem

Similem sed per omnia majorem, caulibus pedilibus, foliis rarioribus, spinis longioribus, minutisque pungentibus, floribus majoribus & aureis, quasi in spica dispositis. Ex Hispania habemus, inquit C. Bauhinus.

C A P. XV.

De Genista spinosa seu Scorpio.

- A. 1. *Genista spinosa vulgaris* Ger. emac. *spinosa major longioribus aculeis* C. B. *spinosa major vulgaris, seu Scorpius Theophrasti, quem Gaza Nepam transfudit.* Park. *Genistella spinosa affinis Nepa quibusdam J. B. Futz, Whins or Boys.*

Clus.

Cubitali aut ampliore [supra Burdegalam Bayonenſi itinere tanta altitudine aſſurgit, ut duorum hominum altitudinem æquare nonnunquam viderim, craſſitudine verò brachium humanum Clus. parem etiam in Anglia ſi permittatur ſtaturam & magnitudinem aſſequitur.] altitudine aſſurgit, multis virgibus ex atro virentibus, ſtriatis, denſiſſimo ſpinarum vallo obſitis frutiſum. [Ramuli adeo conferti ſunt, & ſpinæ denſæ, ut totum caudicem & ramos contegant, & vix lumen ipſum nedum oculi aciem tranſmittant.] Spinæ autem robuſtæ fatiſ, viridantes, ſtriatæ, glabræ ſæpius, aliàs pilo brevi obſitæ, nova ſpinarum minorum è lateribus egredientium ſobole fecundæ. Folia nulla niſi primo vere apparent, brevi decidua. Flores Geniſtæ minores, pallidi, interdum tamen adeò ruſcæſcentes ut rubere videantur, præſertim ſub Autumnum: Siliquæ deinde ſuccedunt breves, cylindricæ, magna ex parte inanes, aliquando tamen ferentes exiguum ſemen, pallidum aut ſubfulcum ut Geniſta vulgaris Septentrionalium. Radix ſingularis in alias tenueſe ſpargens, & interdum latè ſe propagans.

Non deſtituitur foliis hic frutex, nec ſpinam pro folio habet, ut nonnulli exiſtimârunt, ſed vere folia emittit in ſurculis tenellis, parva, ex rotundo acuminata, interdum longiora & anguſtiora, ſuperne ex cinereo viridia, ſubtus argentea aut incana, quæ brevi decidunt. Floret Maio & deinceps per totam æſtatem ad Autumnum & Hyemem uſque.

In Anglia locis incultis, arenofis, ſqualidis & ſterilibus frequentiffima eſt, nec minùs in Belgio, Gallia & Germania. Quin & in Gallo-provincia regione æſtuoſa ipſiſſimum hunc fruticem obſervavi. Uſus hujus eſt ad ſepes, & exſiccata ad fornaces calefaciendos.

2. *Genista spinosa arborescens Africana Bartholin.* Aſt. Med. An. 1673.

A. Pròmontorio Bonæ Spei Hafniam allata eſt à D. Stolle cum aliis multis quarum figuras ibidem exhibet Bartholinus.

3. *Genista spinosa floribus rubris* D. Wheeleri *Itinerar.* p. 52.

4. *Genista spinosa major brevibus aculeis* C. B.

Non videtur nobis à præcedente ſpecie differre. Obſervavimus equidem in Anglia Scorpii varietatem priore humiliorem, ſpinis brevioribus, tenuioribus, pallidiùs virentibus, non tamen minùs crebris, quæ ſub Autumnum præcipuè floret, quando prior maximam jam partem florere deſiit: verùm cum noverim quot eadem planta pro loci diverſitate aliſque accidentibus facies induat, hanc ab illa ſpecie diverſam eſſe aſſerere non auſim. Utcunque ſive ſpecie differant, ſive non, Hæc eadem omnino eſt Scorpio minori in Gallo-provincia naſcenti, hoc eſt Geniſtæ ſpinosæ majori brevibus aculeis C. B. nec enim ullam ego, qui utramque in loco natali florentem vidi, differentiam obſervare potui.

Scorpium ſive Nepam Anguillaræ hujus Synonymam facit C. Bauhinus; verùm floris color non convenit. V. *J. B.*

C A P. XVI.

De Aspalatho, & variis Spartii & Genistæ spinosæ speciebus.

1. *Aspalathus* 2. *Monspeliensis* J. B. alter *Monspeliensis* Park. *Genista-spartium spinosum majus flore luteo* C. B.

Clus.

Tota planta cubitum non excedit, frutiſoſa admòdum & ramoſa, multis horrens ſpinis deorſum inflexis, firmis, acutis, in quibus enaſcuntur puſilla folia Lentis magnitudine, viridia, qualia etiam (ſed teneriora) fert in novellis ramulis, quibus ſubſunt recens nati aculei. Flores in firmioribus & rigidiſſimis ſpinis terni, quaterni aut plures ſimul naſcuntur, Geniſtæ ſimiles, minores, coloris nunc lutei, nunc pallescentis; Semen in parvis ſiliquis exiguum.

Aspalathus ſecunda nobis obſervata in aridis & ſterilibus ſaxofis collibus circa Monſpelium, Ne-mauſum & alibi in Gallia Narbonenſi, planta erat bicubitalis, ut rectè J. Bauhinus: qui floris odorè Meliloti Offinarum aſcribit, ſaporem nullum manifeſtum.

Floribus cum Saccharo fermentatis ad firmandas & reſtaurandas collapſas vires utuntur Salmantincenſes. Clus.

2. *Aspa*

2. *Aspalatho Monspeliensi affinis Scorpius* 2. *Clusio* J. B. *Genista-spartium spinosum minus* C. B. Park. *Genista spinosa minor siliqua rotunda* Ger.

Clus.

Pedis altitudinem raro superat, totum densissimis spinis horrens, quæ non confuso ordine, ut in superiore [*Genista spinosa* seu *Scorpio vulgaris*] nascuntur, sed seriem quandam servant, & semper contrario inter se exortu binæ nascuntur, virentes quidem, sed languidius quàm superioris, neque aliæ ex aliis. Summis ramulis inhaerent, bini aut terni *flores*, superiori similes, lutei coloris, mense Martio, quo tempore exigua brevèsq; *siliquas*, vel potiùs *semina* Ervi magnitudine, inclusa membranâ quadam multa incanâque lanugine hirsutâ deprehendebam, densissimis ipsius plantæ spinis occultata, ut ex superiore ætate deciderant: adeo verò canescebant, ut initio Araneorum telas esse existimabam. *Radix* singularis, sed in plures deinde propagines sparsa, dura & lignosa est.

Locus.

Collibus Granatæ vicinis itinere Cordubensi, nec usquam alibi *Clusio* conspectum est hoc genus. Dubitat *Clusius* an sit *Echinopoda Cretica* Hon. Belli; plurimum certè (inquit) ad illam accedere mihi videtur.

3. *Aspalathus alter secundus Clusii* Park. *Genista-spartium spinosum majus 2. flore pallido* C. B.

Clus.

Aspalatho altero primo *Clus.* robustius & aliquanto firmiter est, nonnunquam altius excrefcens: *Flos* perpetuo pallidior est, alioquin ei non multùm dissimilis.

4. *Aspalathus alter tertius hirsutus* Park. *Abrotani facie incana* J. B. *Genista-spartium spinosum majus tertium hirsutum* C. B.

Clus.

Ad cubiti nonnunquam magnitudinem accedit, plerumque tamen minor est, & pedalis tantùm altitudinis, totum etiam tenerius: ramuli in multo plures spinas divisi, istæ denno in alias, sic ut singularæ spinæ totidem *Abrotani* multifida folia videantur, nisi aculei obfisterent, qui à negligentius intuentibus vix observantur. Vere ex ramulorum lateribus exigui alii prodeunt ramulculi incani & hirsuti, quibus adnata sunt mollia & incana *Lentis folia*, majora quàm in primo genere: in summis illis ramulculis *flores* priori similes, priore majores, lutei nascuntur.

Locus.

In Cantabris duntaxat, tertio à *Victoria* urbe milliari, ad radices *Pyrenæorum*, quæ *Hispaniam* spectant, observavit *Clusius*.

5. *Genista erinacea* J. B. *Erinacea Hispanica Clusii* Park. *Genista spinosa humilis* Ger. *Genista-spartium spinosum, foliis Lenticulæ, floribus ex cæruleo purpurascens* C. B.

Clus.

Planè nova & tota elegans est hæc planta, dodrantalis, in orbem per solum diffusa, multis spinis virentibus, sive aculeis horrida. *Flores* *Genistæ*, ex cæruleo purpurascens, minores, calyculis inclusi hispidis, villosis, omnino ferè incanis, bini aut terni simul semper conjuncti. *Foliola* interdum dum floret producit, sed raro, eaque perpauca, *Lenticulæ* familia, quæ cum brevi marcescant & decident, tota planta maxima ex parte sine foliis spectatur, & multiplici spinarum vallo *Erinaceum* in se convolutum repræsentat. *Radix* lignosa & magna est pro plantæ proportionem.

Locus.

Nascitur regno *Valentino*, affluenter autem circa *Siete Aguas* oppidulum, septimo ab urbe *Valentia* milliari, *Madritiano* itinere, asperis locis & secus vias. *Aprili* florentem observavit *Clusius*: *Semen* videre non potuit.

Incolæ *Erizo*, hoc est *Erinaceum* vocant, ob rationem modo dictam.

6. *Echinopoda Cretensibus* J. B. *Echinopoda frutex Creticus* Park. *Genista-spartium spinosum aphyllon alterum, tribus aculeis semper junctis, floribus luteis* C. B. An *Scorpius secundus* *Clus.*

Bel.

Echinopoda (inquit *Honor. Bellus*) vulgatissima in *Creta* planta est, & multùm cum *Erinacea* *Clusii* convenit, nisi quòd foliis caret, & *flores* luteos profert, totaque viridi colore cernitur in orbem diffusa, & *Erinaceum* mirum in modum multitudine spinarum repræsentans. Spinæ ternæ simul in ramulis nascuntur. *Flores* in summis ramulis proveniunt, non tamen plures simul conferti, sed pauciores: quos apes nunquam attingunt.

Locus.

Planta hæc non in *Creta* tantùm sed & in *Chio* insula & per totam *Græciam* vulgatissima est. Fallitur (inquit *H. Belli*) *Dalechamptus Athenæi* interpres, quòd per *Echinopoda* *Cardui* Chii genus intelligeret; cum ea revera fruticis genus sit non *Cardui*.

7. *Genista-spartium spinosum foliis Polygoni* C. B. *spinosum Syriacum* Park. *Agul & Almagi Arabibus, Planta spinosa Mannam respiciens* J. B.

J. B.

Frutex est cubitalis aut altior, densissimo spinarum acutissimarum, gracilium, flexiliùmque stipatu refertus. Ex quibus plurimi pendent *flores* rubelli: queis decidentibus succedunt *siliquæ* rubentes, quales in *Scorpio* *Monspeliensi* me vidisse memini, semine concolori factæ. Ex hac *Halepi* incolæ novum quoddam *Mannæ* genus legunt, cujus grana *Coriandro* nostro majora paulò, adeoque figurâ & sapore *Mannæ* nostræ *Laricæ* persimilia. Surculis porro infinitis propemodum donatur, teretibus, & à trunco eleganti ordine hinc inde sparsis, majori fere parte *Cuscutâ* obtictis, velut in *Thymo*. Folia ad spinarum exortum hærent oblonga, *Polygoni* figurâ, cinerea. *Radix* satis longa, purpurea.

Locus.

Manna in hac arbuscula inventa *Tereniabin* aut *Trangebin* *Arabibus* dicitur. Provenit in *Persia* & circa *Halepum*: item circa *Kacka* urbem *Mesopotamiæ*,

Folia

Folia ejus calidæ sunt siccæque naturæ. Florum usus incolis ad purgandum ; quibus se purga-*Vires.* turis manipulus unus ex aqua coctus in singulas doses sufficit.

8. *Spartium spinosum Creticum* Alpin. exot. Park.

Alpin.

Stipite lignoso affurgit, nigricante cortice tecto, multos nigros ramos spargente, in virgas junceas subtiles, nigrescentes iterum divisos, quibus in cacumine spinæ duræ, nigrescentes, triangulæ. In furculorum exortu folia in eodem exortu quina, parva, tenuia. Flores lutei, parvi, Spartii Cretici similes, quibus *siliquæ* parvæ succedunt.

9. *Spartium spinosum secundum* Alpin. exot. *spinosum aliud Creticum.* Park.

Alpin.

Ramos possidet crassos, rotundos, asperos. *Virgæ* in *spinis* acutas, triangulos multos facientes desinunt. *Folius* duplex ordo. Ad exortum furculorum ex ramis Spartii sunt similia, sed tenuiora, ex uno exortu trina, quaterna vel quina, post in virgis rectis utrinque crebra Tragacanthæ modo, usque ad apices fere virgularum, quibus subtiles, duræ & acutæ spinæ superfunt.

Nascitur in Creta cum priore.

Locus.

A. 10. *Genista minor aspalathoides* seu *Genista spinosa Anglica* C.B. *Genistella minor Aspalathoides* J.B. *Genista aculeata* Ger. *Genistella aculeata* Park. *Radie Furz* v. *Petty Whin.*

Virgæ cubitales & altiores, ramosæ, cortice cinereo tectæ è radice exeunt. *Folia* glabra, glauca in furculis novellis & vegetis parva, subrotunda, Chamalyces paria, in adultioribus aut vetustioribus plantis angustiora & acutiora. Ex alis foliorum egrediuntur aculei, foliis aliquot minusculis vestiti, & ipsi interdum alias parvas spinulas [duas aut tres] è lateribus emittentes. *Flores* in summis ramulis velut spicati, papilionacei, flavi, è singulis foliorum alis singuli, quibus succedunt siliquæ breves, habitiores.

In ericetis & humidioribus solo spongioso frequens occurrit.

Locus.

C A P. XVII.

Arbores & Frutices nonnullos exoticos Genistæ & Spartio affines complectens.

1. *Babel-Schulli* * H.M. *Genista spinosa Indica verticillata, flore purpuro-cæruleo, seu Spartium spinosum siliqua geminata.* * P. 2. F. 45. p. 87.

FRutex est spinosus, nascens in aquis; *radice* fibrosa, capillata, albicante. *Caules* geniculati, supernè plani, ac utrinque sulco striati, virides ac etiam rubescentes, pilis longis & albicantibus dense obfiti, intus lignosi cum corculo aqueo & viridi, seu etiam albicante, è geniculis ramos passim binos ac alternatim emittentes, ac in geniculis singulis spinis sex, hinc inde tribus, longissimis, lignosis, duris, ac leniter versùs inferiora inflexis, aculeisque à se mutuo averfis muniti. *Folia*, quæ in nodis plura simul ad spinas cauliculis circumposita sunt oblonga & valdè angusta, pilisque longis albicantibus in utraque parte obducta, parùm aspera, in margine crispâ, teneriora ex viridi rubescentia: Costa media viridi-dilutior est, subtus emimens & crassiuscula. *Flores* verticillatim è geniculis prodeunt supra spinas, octo plus minus simul, papilionacei, collo brevi albicante è calyce foliis oblongis, cuspidatis valdè pilosis, viridibus ac etiam rubescentibus composito erumpentes, petala duo lateralia cærulea sunt, subpurpurea; petalum, quod clypeum vocamus, in superiore ora in tres linguas seu foliola, quæ versùs exteriora reflexa sunt rectis incisuris profundè discissum est, colore cæruleo-purpurascente, maximè in lingulis; petalum quartum angustum, cærulei quoque subpurpurei coloris est, in duas linguas seu foliola, quæ versùs exteriora reflexa sunt, rectâ incisurâ discissum est. *Stamina* quatuor albicantia, crassa, arcuatim inflexa, *apicibus* longis, surrectis & cæruleis dotata sunt: cum iis se prodit filamentum longiusculum, albicans, è rudimento fructus ortum. Sunt autem flores odore nullo.

Semina in *siliquis* lignosis, nonnihil cuspidatis, in duo latera [loculamenta] per strias intermedias distinctis, ex siccitate rufescentibus, ac foliis calycis, quæ etiam rufescunt, ferè obtectis, in singulis lateribus [seu loculamentis] tria quatuorve, forma rotundiola, seu etiam longa, plana, coloris cum sicca sunt fusci seu spadicei.

Est & alia species *Babel-Schulli*, nascens in arenosis, quæ cauliculos & *folia* habet viridi-clara, *flores* *Alteræ* *Species.* *Vires.* verò albos ad cæruleum nonnihil vergentes.

Radix in decocto data urinam provocat ac suppressam ciet, unde & hydropem curat, præsertim si cum oleo Ficus infernalis decoquatur. Eadem præstant folia decocta & condita cum aceto. Ex foliis fit pulvis, qui cum oleo expresso ex floribus Ficus infernalis epotus tumori pudendorum virilium solvendo conducit.

2. *Genistella spinosa Africana Laricis folia Breynii.*

Breyn.

Suffrutex est lignosus & spinis horridus, Genistellæ minori Aspalathoidi J. B. quadanteus similis, qui in multis dissecitur ramos: horum minores incani, in quibus spinæ acutæ & tenues, semunciam longæ, alterno ordine, æquali quodam intervallo circumpositæ cernuntur. Singularum spuarum exortus *Foliola* viridia & tenuia subnascuntur, numero decem aut tredecim, plura pauciorave semper conjuncta,

conjuncta, ex uno tuberculo, ut in Larice, aut Corrua 3. *Clus.* quibus similiora, prodeuntia. Flores verò semper super ipsa spinarum sede, plerunque solitarii, sæpenumero etiam bini oriuntur, neque quicquam à Genistellæ aculeatæ recedunt. Hi in *siliquis* semuncialibus & incanis Spartii minimi montani triphylli Col. notè autem mucrone sursum reflexis, *semina* tria vel quatuor flavescencia Genistella relinquunt.

Locus.

Propè Caput bonæ spei oritur.

3. *Myrto-genista* Cap. bonæ spei Breynii, Cent. 1.

Breyn.

Frutex est arborecens, ramis multis, quorum juniores fragiles & Genistæ instar angulosi: quos inconditè sericè disposita, nullis intervenientibus pediculis ambiunt *folia* carnosa, Myrti Laureæ foliis similia, vel majora, quorum medium in longitudine nervo fulcatur, ex quo venulæ complures diffunduntur, quæ omnes extremitatibus suis non procul à folii margine singulari ordine & sericè concurrunt. E ramorum apicibus & ad foliorum singulorum exortum petioli exeunt duo, tres aut quatuor, ex quibus *flores* aureo colore fulgentes propendent solitarii, Genistæ aut Cytisi florum effigiem representantes; quibus delabentibus *siliquæ* prodeunt longæ & compressæ, Genistæ etiam respondententes, quantum ex nonnullis minis maturis colligere licuit.

4. *Genista arborecens Africano Styracis folio, flore cæruleo* Breyn. Prodr. *Arbor siliquosa Africana Genistæ semine Barb. Act. Hafn. Ann. 1673. Obs. 131. Crotalaria arbor Africa Styracis folio molli, incano, flore cæruleo* Amman. Charact. Plant.

Herman.

Malo Cotoneæ seu Styraci arbori similis videtur hæc Genista, *Radice* lignosa, alba, caudice recto, pollicem crassiori, lignoso, cortice in viridi pallescente, ramulis frequentibus, vimineis, obsequiosis, ad cacumina incanis, quos densò alternatòque ordine ambiunt folia Styracis facie, rotunda, crassiuscula, candida sericè lanugine pubescentia; inter quæ erumpunt *flores*, plerunque singulares, raro bini ternive, papilionacei, cærulei, exiguis fulci petiolis. Hos excipiunt *siliquæ* bivalves, breves, tumidiuscula, incanæ, claudentes semina reniformia, fusca, depressa.

Locus.

Gaudet irriguis ad Promontorium Bonæ Spei. Vires cum Genista conveniunt.

Et Synonyma & descriptionem D. Hermanno debemus, apud quem etiam iconem vide in Description. Hort. Lugd. Bat.

Hæc arbor culta est in Horto refertissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis D. H. Compton.

5. *Genista-Spartium cæruleum Capitæ Bonæ Spei* Breyn.

Breyn.

Genistæ vulgaris fermè facie nascitur hic Frutex, densis & crebris ramis, angulosis, flexilibus, non omnino lanugine quadam destitutus, gustu aromatico; quos *Folia* vestiunt, unguem humanum ferè longa, angusta, in fruticis inferiore parte terna simul uni petiolo inhamata, in superiore verò solitaria, appendiculas juxta basin angustissimas Trifoliorum ritu habentia. Ex ramorum lateribus, necnon aliquando summitatibus furculi, densà lanugine adèdè pubescentes, ut canescant, copiosissimè pronascuntur, foliolis incanis ac carinatis instar Sabinæ panè ramulorum squamati. *Flores* in summis ramulis veluti spicatos, vel acervatim, ex cæruleo purpurascetes, & figurà quæ Erinacæ *Clus.* gerit, è calyculis striatis guttatisque in quinque segmenta desinentibus, ac Hyperici foliorum instar infinitis propemodum foraminibus perviis, emicantes. Holce *siliquæ* excipiunt exigua, perbreves, Scorpii 2. *Clus.* sed glabræ & spadiceæ coloris; in quibus è fulco spadiceum *semen*, renis instar formatum, Spartii 2. Hispanici *Clus.* perquam simile, sapore viscido & leguminoso.

6. *Genistæ affinis arbor Africana monosperma, flore cæruleo, foliis pinnatis* Hort. Lugd. Bat. D. Hermanni. *Genista-spartium cæruleum Africanum foliis pinnatis* Breyn. Prodr. *Genista Ruteri vulgo.*

Herman.

In tesquis & marginibus rivulorum Promontorii Bonæ Spei luxuriat hic frutex unà cum præcedente, à quo & facie, & crescendi modo non multum abluit. *Folia* profert in principio terna, uni petiolo adstantia, in progressu verò pinnata, viridia, angusta, asperiuscula, ramulos densissimè ordine vestientia: quibus & ab imo ad summum usque circumstant *flores* coacervatim papilionacei, pallidè cærulei, prodeuntes ex *utriculis* oblongis, membranaceis, quinquifidis, subhirsutis, claudentibus singulis *semen* unicum, nigrum, lucidum, reniforme, tenui fusca membrana, quasi peculiari siliculâ, tectum.

C A P. XVIII.

Anonymus flore Coluteæ Clusii, Myrto-genista quibusdam. *Chamæbuxus sive Chamæpyxos* quibusdam J. B. *Chamæbuxus flore Coluteæ* Ger. C. B. *Pseudo-chamæbuxus* Park.

J. B.

Multis virgultis, tenuibus, lentis, spithamam circiter longis præditus est, quæ ubi terram attingerunt fibris demissis radicantur: alioqui & *radicem* habet sæpe non multò ipsis virgulis breviorè, lignosam; ex cujus capitibus (quæ plura possidet) ipsæ emergunt. *Folia* per ramos incondita, Buxeis quodammodo similia, magis acuminata, carnosa, pediculis brevissimis hærentia [gustantibus primùm ingrata, deinde amara & acra *Clus.*] amancantia, ex quorum alis in ramulorum extremis *flores* emicant, Coluteæ scorpioidis floribus similes, simul plures juncti, qui, teste

teste Clusio, odoris expertes, nonnullis verò locis odoratissimi, & Narcissinam quandam fragrantiam æmulantes, tribus foliis constant, quorum duo alba sunt, & alarum modo sursum expansa, galectolâ exalbida eorum exortum integente: tertium folium in oblongum veluti tubulum convolutum est, sursum per lanuginem apertum, per extremitatem braccæ modo efformatum, atq; luteum, & vetustate interdum omnino purpurascens aut rubescens. Floribus succedunt latæ & compressæ siliquæ, Thlaspi latifolii siliquis paulò minoribus, virides, quæ bina plerunq; [interdum unicum tantum] continent grana, exigui Ervi magnitudine, colore ex cinereo nigricante, hirsuta, & veluti quoddam animalculum eminentia, Polygalæ vulgaris majoris rubræ seminibus haud abfamilia, sed minoribus, quæ aperientibus sese per latera loculis sponte decidunt.

Variat interdum floris colore ex purpuro-rubente & flavo vario.

Fruticulum hunc variis Germaniæ in locis observavimus. 1. In sylvis montosis Scaphniam inter Locus: & Constantiam: deinde in planitie quadam prope Augustam Vindelicorum itinere Monachienfi: tandem in montosis non longè à Tiguro Helvetiæ urbe plurimum mensè Maio florentem. Loca vid. apud Clus.

C A P. XIX.

1. *Frutex Indicus, flore papilionaceo sanguineo, foliis pinnatis, fructu viduus. Tsjude Maram H. M. P. 6. T. 60. p. 111.*

H. M.

Frutex est humilior, ramis geniculatis, cortice candido, teneriore, ligno paucillo, medullâ succulentâ, è viridi diluto, in internodium ima parte quodammodo turgescentibus. *Folia* ex angusto in cuspidem excurrentia, plana, glabra, crassifolia, costâ striatâ utrinque eminente, è viridibus cum teneriora sunt nitentia, dein obscura, colore variegata flavescente, ubi vetustiora in album vergentia, ordine geminato costis crassis, interius planis & candidis, aliquando rubescentibus, ramis adherent; saporis sunt non planè ingrati. *Floribus* retrapetalis, in exortu in sanguineum vergunt colorem; unum eorum petalum retro incurvatum, interius cochlearis cavitatem exhibens, supernè bifidum est, costâ intermedia eminente, cæterorum trium è longo angustorum, in transversum jacentium duo quæ ad latus sita sunt, magis coarctantur. Inter *stamina* duo, *apicibus* oblongis is rubris, striatis capitata, *stylus* procerior observatur.

Arenarum amans, oriundus ex *China* & *Mambas* in Malabaricum invecit regnum est. Perent. Locus: nis in hortis colitur, vires ignorantur.

2. *Tsjere-Maram H. M. P. 6. T. 61. p. 109.*

Hujus fruticis ramus corticis rufi diluti flavescens parùmque albens est. *Radix* albicans, densa, fibrosaque. *Folia* planè ut in *Tsjude-maram* sese habent, excepto quòd longè sunt angustiora, magisq; flavescencia, & ordine confuso prodeunt. *Floribus* simul ac fructibus destituitur; *nobis non videtur hoc verum; potius quòd peregrinus sit fructum in Malabara rarè profert.* Allatum è *China* Malabarenfes in hortis colunt. Virium planè est ignotarum.

C A P. XX.

Pongam seu Minari H. M. P. 6. Arbor Siliquosa flore papilionaceo: fabis longis & latis plana parte sibi invicem incumbentibus.

H. M.

Arbor est excelsa, crassiore matre quam ut homo complecti queat, ligno candido mollioriquè, cortice gemino, exteriorè qualis in ramis vetustioribus, è cinereo obscuro, interiorè è viridi læto, fragranti odore Glycyrrhizam recentem referente. *Rami* pame inodori, teneriores corticem habent prasinum. *Radix* villosa, nigricans, acris, graveolens. *Folia* grati odoris, nullius saporis, cuspidata, mollia, glabra, supinâ fusca, pronâ parte dilutiora sunt, quina aut septena, impari è furculi lætoris summitate dependente, numero, passim prodeunt, medianâ flavente costâ intertexta. *Floribus* retrapetalis, quorum gemmæ aculeatæ convoluti folii adinstar emicant, odorati, papilionacei, *Cametri-vallis* proximi, albicantes, digitalibus petiolis, furculis complures adherent. Horum duo rosei coloris oblonga *folia*, tertium patulum, frequentissimis venis lineatum, quartum planè incurvatum est. *Stilus* densior, exalbidus in novem *staminula* rubellis *apicibus* dividitur; è quibus unum hirsutum eminet geniculatum, fructus germen continens. *Fabæ* nostrarum æmulantes saporem, acres austereque sunt, duos admodum pollices longæ, unum latæ, ea qua planæ sunt parte sibi invicem incumbentes, in longum sitæ, ita tamen ut earum umbilicus siliquarum respiciat dorsum: primùm virides, sicæ rubentes, rugis transversis inæquales. Insuper quoque flores spurios fundunt fructus, qui sunt noduli cinericei, candidâ pulpâ, nunquam siliquas edentes.

Locis montanis petrosisque in provinciis *Paracaro* & *Mangatti* provenit; idque tam facile ut *Locus* & vel terræ impositus radicetur ramus. Ab anno decimo quinto fructifera, ad quinquagesimum su- Tempus. perites est. Flores fructusque ab Aprili usque Januarium exhibet, frondes semper virentes.

Lignum foco infervit. Balneum ex foliis paratum flatus Arthriticisque dolores, suffitus febrem Vires & Usus. depellit. Eorundem succus in tempore adhibitus venenatos curat serpentum morsus.

H h h h h h h

C A P.

CAP. XXI.

* P. I. F. 55.
p. 103.

Colmil * H. M. *Polygala Indica minor siliquis recurvis* D. Syen. *Nil frve Indigo spuria.*

H. M.

IN duum triumve pedum altitudinem affurgit; radice fibrosa, albicante seu ruffa, sapore amaro & subacri, odore nullo; stipite quatuor digitos crasso, ramos transversos emittente, cortice cinereo amaro & mordaci, ligno duro. *Folia* pinnata, pinnis ad costam mediam adnexus brevibus petiolis, parvis, oblongo-rotundis, ad apicem subrotundis & latioribus, ad petiolum in angustum rectis oris contractis, supernè viridibus, subtus hyalinis seu ex viridi subcernulis, saporis subacris & subamari, ac languidi ardoris si diutius mastitentur. E media costa seu nervo venæ multæ transversæ obliquo ductu parallela versus marginem excurrunt, utrinque conspicua. *Flores* papilionacei sunt, folio inferiore carinato ex viridi albicante; lateralia duo valde saturo & rosaceo rubore tincta sunt. *Stylus* viridis, cavus instar thecæ, filamentum viride quod è germine siliquoso prodit [hoc propriè stylus est] complectens, ac superiori parte in parva ac tenuia stamuncula *apicibus* flavis dotata fissus, uno ad concavam partem filamento libero. Floribus succedunt *siliquæ* angustæ, tenues, planæ & ad unam partem nonnihil inflexæ, duos tréve pollices longæ, glabræ, ex rubro fuscescentes. *Semina* intus sejuncta, oblongo-rotunda plana; longitudine sua ad siliquæ longitudinem parallela, per maturitatem nigricantia.

Præter siliquas fructus nothi, virides, tenuiter pilosi ac duriori furculis sæpe insidere conspiciuntur qui in vertice sunt foramine pertusi & intus cavi. *Hi nihil aliud sunt quam Gallæ quedam seu excrescentia tumoresve è puncturis insectorum orta.*

Vires.

Succus è planta extractus addito momento mellis fervit pro oris pustulis, ore cum eo peruncto. Radix trita & decocta in lacte Coqui Indici conducit in morbo sacro, facta perunctione.

CAP. XXII.

Noelvalli & Panni-valli H. M. P. 6. T. 22. p. 39. *Siliquosa Indica flore papilionaceo. Siliquis planis brevibus duo aut tria semina isthmis distincta continentibus.*

H. M.

HIC frutex ramusculis suis proximas maritat arbores: cortice est nigricante, rubris inperfo maculis, ligno viridi medulla perterebratos, radice subfalsa atque inodora. *Folia* Fraxini familia sulcatis inhaerent furculis, crassiora, solida, glabra, nitentia, supernè magis fusca, infernè dilutiora, ubi & costa eminent lignosa, flavescens; sapor is subacris. *Iridori flores* è calyce monophyllo rubicundo papilionacei, longis è furculis dependent, candidi, tetrapetali, quorum unum latius rotundiúsque & incisum in cacumine leviter quodammodo inflectitur, duo lateralia oblongiora exteriora versus incurvantur. *Stylus* ut in *Wellia Tagera*, haud absimilis exalbidus minorem in se continet alium subviridem è calyce erumpentem. In gemmis compressis unum latius folium cætera complectitur. *Siliquæ* longitudine & gracilitate digitali, perplanæ, duo tria isthmis distincta femina, fabarum rudimenta intus includunt. Ipsæ fabæ sole percoctæ cinericei sunt coloris, ingrati saporis.

Tempus & Locu.

Augusto flores, permaturus fructus Decembri & Januario mensibus, frondes perpetuas promit. In insula *Baypin* caterisque locis fluviorum ripas obvestiunt.

Vires & Usus.

Comestæ immites fabæ alvum cum torminibus solvant. Folia in cataplasma redacta Erysipelati conducunt. Cortex Cannabinum æmulans in funes redigitur.

CAP. XXIII.

* P. I. F. 52.
p. 95.

Agaty * H. M. *Galega affinis Malabarica arborescens, siliquis majoribus articulatis* D. Syen.

Quatuor vel quinque hominum altitudine est, trunco quantum homo amplecti potest: ramis è caudicis summitate & ex medio corpore surrectis in altum, in latum minus expansis, nasciturque in arenosis. *Radix* fusca, fibras capillatas longè latèque diffundens, sapore adstringenti. Lignum molle, corculum intus mollissimum cortice inciso extillat humor tenuis & aqueus, qui postea incrassescit & gummosus redditur. *Folia* pinnata, sesquispithamam fermè longa, pinnis ad costam mediam adnexus binis è regione adversis, pediculis brevissimis, anterius vergentibus, suntque pinna parvæ, oblongo-rotundæ, extremâ orâ etiam subrotunda, sesquipollicem fermè longæ, digitum transversum lata, à basi ad apicem aequali ferè latitudine, texturâ crassiola & valde mollia, superficie lenissima, supernè saturatius, infernè dilutius viridia; odore si terantur fabaceo. E costa media venulæ subtiles egressæ folium permeant. Folia internoctu pinnis oppositis ad se mutuo adductis clauduntur. *Flores* in furculo seu petiolo communi è foliorum alis egresso quatuor, quinque, pluresve unâ proveniunt, papilionacei, [petala autem hoc peculiare habent, quòd surrectum & duo lateralia anguliformis curvaturæ sint, sintque crassiola, albicantia, ac in longum venis striata: quartum latissimum, oblongo-rotundum, venulis subtilibus numerosis ex unguiculo in longum striatum, colore primùm albicante, dein flavescente, postmodum rubescente ac ex rubro purpurascente,] odore nullo. Stamen anguliforme, in summitate fissum in filamenta apices flavos oblongos gestantia divisa; reliqua non satis capio. Calyx profundus est, quatuor brevibus rotundiolis foliis

foliis unguet petalorum circumdans, colore dilute viridi. Floribus succedunt *siliquæ*, quatuor spithamas longæ, digitum transversum latæ, teretiusculæ, rectæ, virides, cortice crasso: in quibus *Fabæ* oblongæ, singula in propriis loculamentis parietibus carnosif sejunctis, cum sua longitudine in longitudine siliquarum consistat, nonnihil extuberantes, saporis fabacei, & similes planè Phaeolis nostris, nisi quod minores, per maturitatem albicantes seu ex albicante subvirides; suntque in edulisi.

Flores & fructus fert tempore pluvioso duabus tribusve in anno vicibus, etiam toto anno, sed rarius.

Radix mixta cum urina vacæ & imposita tumores discutit. Corticis succus cum melle permixtus *Vires*: in collutionibus anginae & oris pustulis prodest. Cortex coctus cum aqua & comestus pro variolis conducit. Foliorum succus naribus attractus juvat in Febribus quartanis & inveteratis die paroxyfimi. Decoctum foliorum pituitam & phlegma, necnon biliosos humores expurgat: in vertigine capitis & cholera conducit si folia cocta in aqua edantur. Flores in decocto dantur pro catarrho, quomodo etiam ad luxuriam incitare ferunt. Eorum succus oculis immixtus pellit nubeculas & visum reddit.

C A P. XXIV.

Riti Malabarensibus H. M. part. 5. Tab. 58.

ARbor est procerâ, caudice crasso, multisque ramulis in orbem diffusis donato. Lignum atro-rubescens ac purpureo-striatum, densum, ponderosum, subacidi odoris saporisque, cortice munitum cinereo. *Radix* itidem atro-purpurea. *Folia* oblongo-rotunda, densa, glabra, supernè coloris subcinerei, infernè cinereo-viridia, nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus, odor gratus. *Flores* papilionacei, flavescentes, racemis oblongis numerosi proveniunt, quibus *Siliquæ* succedunt.

Crescit locis montanis in *Calicolan*, *Atjencoil* & alibi: semper viret, quotannis floret & fructum *Locus*: fert, diuque superstes manet.

Lignum ob singularem ejus duritiem operæ fabrili accommodissimum censetur, ex eoque varia *Ufus*: fiunt domestica instrumenta.

C A P. XXV.

Kavin-Tagera H. M. P. 6. T. 25. p. 45.

HÆC species humilis est, Corylo simillima. Cum præcedente, quod ad *folia*, planè convenit, excepto quòd hujus rotundis oris leviter sinuatis sunt. *Flores* papilionacei, difformes, candidi, tetrapetali apparent. *Siliquæ*, cum cæterarum rectæ sunt, hæ incurvatae fabas furvas nitentes continent.

Montosis locis in *Candeano* aliisque regionibus familiaris est, semper virentium habetur in nu- *Locus*: mero.

Ufus planè ignotus, nisi quòd è radice paratum oleum capillorum resistat profusivo.

Vires.

C A P. XXVI.

Kedangu H. M. P. 6. T. 27. p. 49. *Siliquosa Malabarica siliquis spithamæis angustissimis contortis*. H. M.

FRutex est duos homines altitudine æquans, trunco crasso, semipedali, ligno candente, medulla verò viridi; libro ubi siccus est cinereo, intus virente. *Rami* autem cortice glabro nitente, venis rubentibus striato, tenuiores hirsuto, obducuntur. *Radix* perquam fibrola in transversum diffunditur. *Folia* tenuia, lenia, è longo angusta, pollicem longa, anteriùs rotunda, supina parte fusca, prona verò dilutiora, hirsuta, ubi talis quoque in cuspidem exiens multipliciter divisa costa conspicitur; *Tsipangam* modo communibus furculis adherent, decessioque jam die collabuntur: sapor iis subastringens. Inodori, flavi, papilionacei, plures ex uno prorumpunt petiolo *Flores* tetrapetali; quorum unum exterius internigrans, interiùs flavescens folium est, duo verò angustiora atque erecta, flavo colore saturata, quartum è viridi atque albedo nitens, sunt. *Stilus* ex albo nitens, & circa medium inflexus in novem filamenta *apicibus* flavis dotata finditur. *Siliquæ* spithamæ longiores, quamvis angustissimæ valdeque contortæ, dura ac spinosa cuspede donatæ, virides primò languidæque sunt, feminalibus oculis ab interiore cartilaginea contracta pelle productis sepimenta minimum efficientibus, protuberantes; ast veterascentibus iis evanescent ac subsident extuberantia, ipsæ vero siliquæ elongantur, rigidæque incurvaturâ inflectuntur. *Fabæ* primùm è viridi nitentes, excicatæ perquam parvæ sunt; coloris è cinereo fusci nitentis, saporis nullius, vel planè sylvestris.

Natale solum diligit limosum udumque, ad urbem *Cochin*, *Navi*, aliisque frequens est locus, flo- *Locus* & *Tempus*.

Balneum è foliis confectum omnes discutit tumores. Epilepsiâ aphthisque laborantes pueri florum succo facillimè curantur. *Vires*.

SECTIO SECUNDA.

De Arboribus & fruticibus siliquosis folio decomposito seu ramoso.

CAP. I.

Siliqua sylvestris spinosa, arbor Indica C. B. Coral arbor siliquosa J. B. Arbor Corallii Ferrar. Flora. Siliquosa & spinosa trifolia Indica, Coral arbor dicta Park. Tuinantiiba Marcgrav. Mouricou * H. M. Arbor sabifera Javanica Boa Tjinkring dicta Bontii l. 5. p. 134.

* P. 5. T. 7.

Marcgr.

Arbor est cortice cinereo, ligno fragili, in Mali sylvestris amplitudinem excrefcens; cui rami decisi & terræ infixi novas progenerant arbores, ideoque ad vivas sepes ab indigenis usurpantur. Juniores arbores spinis acutis in caudice & ramis armatæ sunt, adultiores amittunt spinas, & in ramos variè distribuuntur: illæ nunquam florent, hæ contra: illæ semper habent folia, hæ interdum nulla, sed tantum flores, nimirum Decembri & Januario: post flores demum erumpunt folia floribus decidentibus: utrarumque folia sunt similia, subrotunda, seu potius cordis sublatioris figurâ, inferius tomentosa, superne glabra & dilutiora, tria semper sibi apposita more Phaeolorum, in pediculo semipedem circiter longo; & talium pediculorum tres, quatuor, quinque sibi apposita sunt in frondis modum.

Flos magnitudine Iridis florem ferme æquat, unico constans folio, crenato, sursum erecto, ad cæcus latus interius cum adjacente tunica è qua prorumpit dulcis liquor continetur, ut in flore *Paco*, formicis gratissimus; & ex eadem multa habet *stamina* carinæ in modum ad latus sensim prodeuntia, coloris insignis miniati, sine odore tamen: stamina vergunt ad brunnum. Arbores florentes longè conspici possunt, instar panni miniati expansi.

Floribus citò & copiosè decidentibus sequuntur fructus, viz. copiosa siliquæ, ubi maturerunt fusca, ab uno ad quinque digitos longæ, digitum crassæ, teretes, & in tot ventres elata, & localimenta divisa quot continet phaeolos, quorum quilibet magnitudinem habet nuclei Avellanæ aut Fabæ seu Phaeoli vulgaris. In totum est miniati coloris & propè hilum qua fuscæcit parvam habet maculam nigram: interius autem ex albo flavescit. Nullas ejus usus apud incolas. Turdi, teste Bontio, eo avidè vescuntur.

Ex descriptione Marcgravii & figurâ & descript. Clusii folia hujus arboris videntur esse bicomposita seu ramosa. Privata seu particularia folia in arbore juniore, describente Ferrario, nullis incisuris interrupto, sed æquabili & prope rotundo ambitu circinata leviter fastigiantur; ipsius etiam Hedera rotunditatem, amplitudinem, crassamentum, duritiàmque referunt.

Mouricou H. M. in nonnullis differt à Tuinantiiba Marcgrav. ut dubitem an specie eadem sit. Cæterum Mouricou Malabarica Elephantis arbor Belgis dicitur, quia Elephantes summo opere hoc delectantur ligno, utpote leni ac molli.

Vires & Usus.

Lignum Malabarense in ensium ac cultrotrorum efformant vaginas: unà cum cortice ad vestium *Sarassas* dictarum lotionem, flores in confectioem *Caryl* adhibent. Cæterum folia pulverisata ac matura cum nuce Indica cocta donec unguenti crassitudo fit, Veneris consumunt bubones, dolores ossium sedant. Contrita temporibus applicata cephalæ opitulatur & ulceribus. Mixta cum Saccharo *Jagra* dicto ventris dolores, præsertim feminis reprimunt, quod præstat cortex aceto lavigatus, & nucleus pelliculâ rubrâ denudatus, si deglutiat. Foliorum succus cum oleo *Sergelim* assumptus dolores levat Venereos; cum *Oryzæ* infusione haustus fluxus tenet, cum foliis *Beteleiræ* in pulvem redactus vermiculis in vetustis ulceribus præfocat, ex oleo coactus psoram & prurium tollit.

Tres varietates Arboris Coral dictæ recenset *Hermannus* in Cat. Hort. Lugd. Bat. I. Spinis ex albo virentibus & feminibus rubentibus, *Erabudu* Zeylanensium dictam. II. Minorem spinis & feminibus nigricantibus, *Jacerabuda* Zeylanens. III. Maximam Americanam.

Arbor Coral in Hortis frequens est.

CAP. II.

De Brasilia arbore dicta.

I. *Brasilia* arbor Park. *Brasilium* lignum J. B. *Pseudosantalum rubrum*, sive Arbor Brasilia C. B. *Ibira-pitanga* Brasiliensibus Marcgrav. *Ibira-pitanga* sive Lignum rubrum Pison. *Brasil wood*.

Marcgr. Pison.

Alta est & vasta, tantæ interdum crassitudinis ut tres homines amplecti vix possint: cortice fusco, brevibus spinis armato; ramis alternatim oppositis, in quibus & ramuli itidem oppositi, uti & folia ad eundem modum, inæqualia nimirum paria in eodem ramulo, circiter digitum longa, figurâ Buxi foliis similia, crassiuscula, saturatè viridia splendentia, sine petiolis ramulis innitentia & quidem non extremitate quæ medio folii respondet sed versis alterutrum latus. Hæc foliorum descriptio subobscura est; videntur tamen tum ex figura, tum ex descriptione folia bicomposita esse, ut in *Elice* aut *Planta sensitiva*, primum ex surculis seu ramulis (alii tarsos vocant) deinde è pinnulis, ita ut scapus seu costa media hinc inde emittat surculos, & unusquisque surculus hinc inde pinnulas seu foliola, absque impari tamen in extremis costis folio.

Hinc

Hinc inde etiam in ramis prodeunt ramuli, sesquidigitum & amplius longi, multis floribus quasi in unum congestis onusti, pediculis semidigitum longis infidentes, quinque foliis constantes, quatuor vulgariter cavis, & quinto repando, quod rubrum, & in extremitate sua flavum, reliqua flava; duo repando proxima ungues habent rubros; in medio staminula flavo-pallida, apicibus flavescens: odoris ejusdem, ac fragrantioris, quam Liliū convallium.

Sequuntur flores *siliquæ* oblongæ, duorum circiter digitorum, planæ, compressæ, exterius aculeatæ, obscure fuscæ, in se continentes fabas aliquot exiguas, splendentes.

In locis mari vicinis non apparet, sed tantum in mediterraneis sylvis, unde magno labore ad littoralia vehitur. Floret Decembri.

Tinctura hujus ligni rubra toti orbi est notissima. Sed minima vires tam vastæ arboris tingit, dempta enim magna parte ligni superioris sola matrix tibiam circiter crassâ rubri est coloris, & ad tingendum utilis.

Lignum est frigidum & siccum; mitigat febres, restringit & corroborat instar Santali. Maccata in frigida inter collyria contra ophthalmias usurpatur cum successu.

Ligni usus est ad multa opera fabrilia, sphaeras lusorias, cultellorum & gladiatorum manubria, bacillos, &c. est enim valdè densum & ponderosum, necnon polituræ capax.

2. *Brasilio simile lignum Vernimbock Germanis dictum J. B. An Hedwood nostratibus?*

Hoc lignum (inquit J. B.) à Brasilio nobis Genevæ pro Santalo rubro exhibitō differt, quod non fide, habetque quo cum Fagineo ligno nonnihil conveniat [si colorem demus] præsertim maculis illis transversis atque crispantibus per substantiam ejus sparsis neque dulcorem illum masticatum præfert. At superius paulo dixerat lignum *Vernimbock* ponderosum admodum esse, & in aquam injectum statim fidere, solidum Ebeni instar, rubens; infectores eo uti ad tingendum: addito gummi & alumine elegantem colorem rubrum pro scriptura præbere.

Vernimbock nomen accepit à Fernambuca arce Lusitanorum in Brasilia constructa, ubi Brasilienses indigenæ cum iis mercimonia exercent.

C A P. III.

Ligno Brasiliano simile, seu Lign. Sapon, lanis tingendis percommodum C. B. Tsiapangam H. M. part. 6. tab. 2. cujus lobus Clusio sub nomine Lobi membranacei nigri describitur & depingitur. An Hlogwood nostratum? Rashpout Belgis. Acacia tinctoria Herman.

* Exot. lib. 3. cap. 16.

Intra binorum hominum altitudinem proceritas, intra palmam crassities subsistit. Cortice est cinereo, intus fulvo, ligno admodum duro, rubello, matura ætate ruffo: *Ramis* in latera pronis, intro albicantibus, spinis intercurrentibus curtis & deflexis: *Radice* fibrosa, ex albo rubicunda, inodora, cortice croceo, nigricante obducto pellicula. *Folia* pollicem longa, digitum lata, rotundiuscula, Orni more, crassiore furculo, spinis privato, ex ordine appendentia, mediâ costâ ab averfa parte multas venulas fundente dividuntur. Odor iis gratus, sapor verò subacris & amaricans. Sole occidente intestinis lateribus se includunt contrahuntque. *Flores* inodori, flavi, racematim è ramorum foliis destitutorum extremis furculis erumpunt plures, decapetali, petalis pæne rotundis, tenuibus, quorum quina exteriora cuspidata parùm ac subviridia sunt uno medianorum existente, venulis trajectis roseis, minusculo, cui adstat oblongum, viride, totum florem succingens folium. Emicant ex floribus decem geniculata, è flavo viridia *stamina*, nigris semilunulatis *apicibus* incurvatis instructa, uti & pede communi plano, lanugine albedo fructus primordium continent. *Æquabiles*, compressæ, succretæ *siliquæ*, petiolis adherentes pollicaribus, quatuor transversos pollices longæ, duos propemodum latæ sunt, dorso crassiore, cuspidato, ventre paucillum incurvo; maturæ & siccæ cortice sunt duro & corneo, è furvo nitente, intrinsecus candida obducto cartilagine, quæ ubi teneriores sunt transparet; postea verò involvit atque disjungit *semina* oblonga, subplana, è cinereo fusca, è transverso lingulis siliquarum dorso adherentia.

Arrenarum cupida per universum Malabar ob ornatum usumque frequens colitur. Sponte in *Trevancoor*, provinciis *Goendre* & *Ellé de Soroan*, aliisque montanis nascitur locis. Ab Aprilis in Septembrem usque floret. Fructus carpuntur exeunte anno. Trima fructifera, vitam in 100 trahens annos, quibus nunquam destituitur frondibus.

Ex ligno, quod ubique venale exponitur, rubro, aquæ incocto tinctura elicitur nigra (Atramentum vocant) quæ cum Alumine diluta rubricosa evadit, maximòque ad lintea & alia rubello colore imbuenda in usum est, calce verò obscuratur. Quòd si furculorum lignum albicans calce perfrixeris ilico rubescit, quo existente molliori flavet. Ad opera pretiosiora magisque subtili elaboranda manu, hoc lignum adhibetur.

Figura exhibet folia bicomposita ad modum Acaciæ aut Fruticis sensitivi.

CAP. IV.

Glans unguentaria C. B. *Nux Ben* sive *Glans unguentaria* Park. *Balanus myrpesica* Ger. *Nux unguentaria* J. B.

f. B.

Nuces unguentariae dictae oblongae sunt, nuclei Avellanae magnitudine, aut etiam nuclei cum suo putamine sed minoris, figuram triquetram: putamine teguntur albicante, mediocriter crasso, fragili, cui nucleus subest crassiusculam fungosam pelliculam, nivei coloris obductus, albidus, Avellanae nuclei aut Amygdalae consistentiam, pinguis, quique nobis jam in nucibus ante 30 annos repositis non rancesceret, sapore tantum amaro praeditus. Hujus generis nuculae aliae sessiles, aliae oblongae majores, minores; effigies triquetrae, sed rotunda & glandis amula huic nomen generis aptavit.

Nascitur autem in filiqua admodum eleganti, palmum longam, carinula bifori constata, tereti, gracili, binisque loculis ventriosa, nempe ima mediisque sui parte qua protuberat, glandem singulam singulo claudens, summa vero acuto stylo rostri instar, vel Rhododendri, vel Periplocae repentis, acutum mucronem protendit: intus subrufo colore, foris pullo, cinereoque, & secundum longitudinem striis rugisque exarata: coriacea tota, flexilis & corticosa, insipida, subastringens & sicca.

Veteres in Descriptione arboris inter se non conveniunt: Theophrastus folia Myrti ei attribuit, Plinius Heliotropii, Dioscoridis Myricae. Ast dicendum, Myrti & Heliotropii folia, quod ad figuram attinet non multum inter se differunt, & quoniam *μυρτίνος* & *μυρτινός* voces quoad elementorum quibus scribuntur formam affines & similes sunt, facile a librariis haec pro illa in Dioscoridis textu poni potuit: vel dicendum Dioscoridem inter ipsas arbores, non inter earum folia comparationem instituisse.

Arbor ipsa, tradente Bellonio, Betulam refert tum magnitudine, tum ramis similibus, & trunco albo, ita ut e longinquo videntes certè crederent esse Betulam. Tobia; Aldinus, seu potius Petrus Castellus, arbutulam in horto Farnesiano e semine natam accuratius describit. Folius autem erat bicompositus seu ramosis. Nam nervus seu costa media totalis folii furculos seu nervos hinc inde emittit juncis non majores, quibus ad intervalla longiora bina conjugatim adnascuntur foliola, nullo impari alam terminante sed nervulo medio in tenuem setam exeunte. Foliola in furculis ima rotundiore cuspide sunt, Heliotropii foliorum instar, media acutiora & Myrtinis similia, summa minora & angustiora, ad Polygoni folia accedentia: Omnia hyeme decidua cum furculis etiam & costa media.

Lacuna duas Nuclei unguentariae species facit, *Majorem*, magnitudine Avellanae, cortice fragili, triplici costa, medullam albam, teneram, oleaginosa, acri cum levi amarore: *Minorem*, Ciceris magnitudine, cortice ad nigrum accedente, medullam ingrata, quam perniciosam existimari ait: majorem solum esse in usu. Fortè in hoc Mesuem secutus est. In magnitudine differentiam agnoscimus, at species diversas dari non concedimus, nec tamen praefractè negamus.

Locus.

In Arabia prope *Pharagou* in itinere a Cayro ad montem Sinai nascitur, autore Bellonio. Adfertur verò ex Syria & Aegypto in Europam, atque illuc putat Matthiolus ex Arabia advehi, & fortè etiam adhuc ex Aethiopia, ubi ait Dioscorides nasci. *f. B.* In India non nasci opinatur J. Bauhinus, quia neque Veteres neque Garcias inter Indicas plantas eam recensent, aut in India nasci tradunt.

Vires.

Dioscorides alique e Veteribus multas ei vires adscribunt. Purgat supernè & infernè, educitque bilem ac pituitam.

Ufus.

Mesue Glans ipsa humiditatem habet excrementosam & acrem, qua ventriculum subvertit, nauseam excitat & viscera conturbat. Pituitam crassam & lentam vomitu ac dejectione purgat: quare confert colico affectui pituitoso sumptus, balano clystere injectus, cataplasmate ex ipsius medulla, hordei farina & melle appositus, & calore suo nervorum frigidis affectibus, spasmo, tetano, contractioni. Tumores quoque duros, strumas, nodos resolvit cum melle: Hepati aut Lieni obstructo & indurato cum farina Lupinorum & spica confert imposita. Dioscorides tritam & ex posca drach. pondere potam lienem absumere scribit. Oleum auri infusum tinnitui, sibilo, surditati auxiliatur: Cicatrices fedas, lentigines, alphas & caetera cutis vitia emendat. Parvus autem fructus ad omnia est valentior, molestè purgat, vires dejicit, sudoremque frigidum movet. Magnus ne ventriculo noceat facit assatio. Ea enim humiditatem excrementosam & acrem, horum symptomatum causam coquit & resolvit, tuncque solum dejectione purgat. Adduntur praeterea ipsi, praesertim coquendo semen Anisi & Foeniculi. Hinc etiam Mesue, & rectè, Ben antiquam recentem praefert in usu medico, quia in praedicta humiditas aquea evaporando consumpta est. Eundem in modum Asari etiam folia & radices violenter purgant per superiora & inferiora ubi virent, propter tale aliquod serum acre; si exiccantur amittunt vim illam malignam & vehementem. Quod idem evenit quoque Iridi, qua vires urit & pungit violenter, exiccata non item *f. B.* Idem etiam observavit D. Grevius de radice Ari, qua exiccando acrimoniae suam amittit.

Unguentarii oleo utuntur pro conficiendis odoratissimis unguentis, in qua & moschum, ambram & zibethum addunt pro chirothecis & manicis, aliisque suffitu perfundendis aut idinendis. Porro praeter omnibus aliis oleis hoc potissimum celebrant unguentarii, non quod aliqua odoris praestantia commendetur, sed quod solum nunquam vetustate rancorem contrahat. *f. B.* Alii tamen ejus loco addunt oleum expressum e nucleis Ceraforum, in quo solvunt Benjoinum. *Horn. in Med. pract.*

2. *Nux Been Zeylanica, siliquâ triangulâ, seminibus alatis, Moringeros Lufitanis, Katu Murungâ Zeylanensium* Herman. Cat. App.

Hujus descriptionem expectamus in Museo Zeylanico D. Hermanni.

CAP. V.

Acacia Malabarica globosa Intsia dicta.

H. M.

BInorum hominum implet complexum: libro est cinereo, ligno candido, fulcis quinque, & quibus spinæ erumpunt striato. *Radice* est adstringente, fibrosa, nigro cortice, intus rubente. *Rami* cinerei, ligno albidiore, pronis sentibus duobus in fulcis frequenter obfiti. *Folia Nilicamaram*, nisi breviora essent, poterant videri, infernè striati, uno nervulo in exortu, ut & multis venulis donata, infernè dilatoria, supernè summè sunt virentia. *Flores* odorati, candidi, rubris è gemmis erumpentes, *Acaciæ Indicæ* in modum foliorum acuminatorum, singuli, bini, nonnunquam terni, pedicellis pollicaribus in extremitate furculorum prodeuntes, penicillis tenuium filamentorum, quæ minutissimis capitata apicibus versis omnes sese extendunt partes, ornantur. Fructus perplanæ & longæ sunt *siliquæ*, utrinque cuspidatæ, cortice crasso, duro, subpurpurascente nervo, obseptæ, singulæ aliquando geminæ è furculo dependentes. Ipsæ autem fabæ molles, subamaræ, oblongæ & planæ, transversariæ bolbiticanon imitantes in carne albicante includuntur.

Nascitur, quamvis sparsim, in multis arenosis petrosisque *Malabar*, ut & *Cranganoor* locis, nunquam in caudicem adolefcens. Floribus induitur Julio & Augusto, fructibus maturis sub hyemem; frondibus semper virentibus, quæ decedente die se complicant. Horum velut & corticis succus cum pauxillo salis exhaustus ventris sedat dolores: ipse cortex capitis lavamento utilis additur, qui in pulverem redactus fummo cum levamine ulceribus inspergitur.

Locus & Tempus.

CAP. VI.

Acaciæ foliis frutex Mesopotamicus Columnæ notis in Recchum p. 867.

Col.

ELegans hæc & rara planta, *Acaciæ* foliis & ramulis adsimilis, nec amarorem, acrimoniam autè Allii fetorem refert, nec manifestam adstringentiam obtinet; *foliis* est pennatis, & senis pennarum ordinibus utrinque dissectis, ac lobulis ferè viginti admodum exiguis, ut vix picturâ rectè exprimi poterint, incisus. Spinæ ex lignosis ramulis ulmeo cortice vestitis non simul binas in exortu foliorum, sed distinctas habet, & unicam tantum in illorum exortu. *Semina* pauca profert effigie Pyri sed majora, minorâ parùm *Ægyptiæ Acaciæ*, compressa, lavia, nitida & colore spadiceo, siliquis five crassis lobis contortis, obelis, medulla pallente fungosâ turgidis, obliquè disposita inclusa; nec ut in *Acacia Ægyptia* vera, cujus siliqua est depressa latitudine contentæ. *Florem* ignoramus cujus sit generis, nam in sicco ramulo non aderat. Fruticem amplum, non arborem sublimem esse Petrus de Valle Romanus eques, qui collegit & attulit Columnæ asseruit, humanam altitudinem non excedere, & juxta flumen Tigridem in Mesopotamiâ, & in deserta Arabia juxta Euphratem vel parum distito loco reperiri, cujus siliquam ab incolis ad sanguinis fluxum cohibendum utilem usurpari accepit, & vulgariter siliquam hanc, etiam ut Ceratonium *Charnub* dici, generico forsân nomine siliquarum.

CAP. VII.

Ury Brasiliensibus Marogr. Acaciæ affinis foliis & floribus.

Marogr.

ARbor est saturatè virens & spinosa, Scorbo Aucupariæ nascendi modo figurâque similis: in multos dispescitur ramos, & ferè rotunda est, & in ramis etiam ramuli alternatim sunt oppositi. *Folia* habet minima, eodem modo disposita quo in herba viva, & in extremitatè sua quasi bicornia quo differunt à foliis Tamarindorum, quæ pariter saturatè viridia, & præterea acidi saporis, cum hæc nullum saporem habeant manifestum. Si sapore essent acido & siliquas ferrent, cum *Acacia* conveniret. Non tamen semper æqualia folia in hac arbore sibi opponuntur, sed interdum solitarium est in extremitate ramuli. Fert flosculos prope ramulos in uvam congestos, albos, longis staminibus, itâ ut pilosi seu spinosi videantur. Lignum album est ac lentum, cortice ex gryleo subfusco ut Sorbus aucuparia.

C A P.

C A P. VIII.

Mimosa Malabarica flore pentapetalo, siliquis lanuginosis. Kal-Toddavaddi H. M.

H. M.

AD tres quatuorve pedes assurgit. *Radix* ruffa & capillaris. *Ramis*, qui primùm rubet, deinde virides, pilis non modò, sed etiam spinis diversæ magnitudinis innumeris, deorsum deflexis obsepti sunt; adherent furculi ferè digitales, foliacei, ex adverso gemini, rubescentes, spinulis quoque ejusdem coloris hirti. *Folia* proxima *Imbræ*, per ordinem contrariis inter se pediculis annexa furculo, longa, angusta, anteriùs obtusa, pertenuia, lenia, nervo subtili attamen ramofo prædita, surdi sunt viroris. Quæ si tangantur illico, more *Toddavaddi*, veluti complicandæ manus se demittunt, & cum oppositis foliis seque quasi complicant, mox tamen attolluntur, atque in Solis occasum explicantur, quo discesso sponte collabascunt. *Flores*, qui in petiolis longiusculis, rigidis atque spinosis, subpurpureis hic illic proveniunt, quinis constant petalis, quorum quatuor tenuia, lenia, latiora, ad unguiculos verò strictiora, circa ambitum exiguis rugis crispata, flavi coloris, sed ab utraque facie internigrantia sunt: ex his duo anteriora explanata ad petiolum sese reclinant; duo posteriora obliquè erecta sese mutuo respiciunt. Quintum inter duo emicans rigidum crassumque est, ejusdem at diluoris coloris. Ex medio præminentia *stamina* infernè arctè compacta & lanugine obsita albicante decem sunt, è viridi albertia, supernè tenuia, internigrantibus flavis apicibus dotata. *Calyx* quinque inflectus, permollis & purpureus. *Succrescentes Siliquæ* duos digiti articulos longæ, lanuginosæ, & atris interspersæ maculis binas, ternas, rariùs unicam includunt fabam, transversariam, acerbam, subviridem, maturam in nigredinem vergentem. Sapore nostrates referunt.

Locus.

Nasci amat locis petrosis umbrosisque. In *Candenate*, *Teckenour*, aliisque locis plurima est. Semperfrondet.

C A P. IX.

Guabi-pocaca-biba Brasiliensibus Pisonis & Marcgrav. Arbor Siliqua tortuosa putrescente, Fraxinelle foliis Brey.

Marcgrav.

ARbor est ligno, cortice, medullâ, odore, & fragilitate Sambuci æmula, elegans, in multos ramos divisa, qui in extremitatibus suis longa germina protrudunt, in & iis multos ramulos, ternos aut quaternos juxta se positos. Bina *folia* semper sibi opponunt, brevibus pediculis innitentia, ad tactum dura instar membranaceæ chartæ, exterius *Salviæ* foliis recentibus venis & viriditate similia, superiùs dilutè viridia, duos aut paulò ampliùs digitos longa. Inter ramulos etiam foliorum prodeunt pediculi, duos aut tres digitos longi, qui 22 aut 24 *flosculos* umbellatim congestos sustinent, figurâ florum *Primulæ* veris, quorum quilibet constat quinque foliolis, dilutè flavis: in medio autem staminum loco propendent multa filamenta, sesquidigitum longa, quæ quoad medietatem lutea sunt, exteriore medietate *Crocum Orientalem* rufo colore & crispitudine referunt, & in extremitate cuiusque visitur punctulum flavum. Flosculi sunt suavissimi odoris. *Fructus* fert in *Siliquis* quatuor aut quinque digitos longis, anteriùs fatisgiatis, cætera parallelogrammæ ac paullùm compressis. In utraque laterali extremitate quasi futurâ sutoribus usitatâ sunt clausæ [Piso Arborem *Siliquæ* dulci dictæ comparat, sunt enim, inquit, illius *Siliquæ* dulces, tortuosæ & deformes, primùm quidem virides, mox maturitatem consecutæ fiunt nigrae & putrescunt.]

Locus.

Vires.

Apricis gaudet campis, mirificèque peregrinantes delectat florum elegantia & odore.

Radicis medulla ex albo flavescens, à leviori cortice liberata in taleolas dissecatur, eaque aquâ fontanâ macerata per noctem sub dio, & aliquoties pota non uni malo medetur. Urinam enim cunctantem ciet, renem & vesicæ obstructionibus opitulatur, ejusque decoctum vel solum gonorrhæas restituisse vidi. Succus corticis recens oculis inditus earum inflammationes tollit.

Folia hujus arboris accuratiùs describit Jac. Breynius his verbis, Frondes seu folia ramofo quibus obumbratur hæc arbor à Sambucinis foliis longè sunt diversa. Qualibet enim illorum pediculo rotundo, striato, leniter hirsuto; dilutè viridi, dodrantalis longitudinis, candidissimâ medulla fæcto, constat: in quo Suffragines tres aut quatuor, holosericeæ utrinque ex opposito, per interstitia uncialia & sesuncialia, summo ordine disposita cernuntur. Ex his suffraginibus, infimæ plerunque rarò longiores uncia: secundæ duplò majores: tertiæ tertia adhuc parte; sed quæ quarto aut ultimò locatæ breviores iterum se sistunt. Minimarum aut infimarum suffraginum unaquæque foliis uno aut duobus, subsequentiùs tribus aut quatuor; reliquarum quatuor aut quinque, Fraxinellæ figura & magnitudine æqualibus, utrinque sibi mutuo oppositis alata est. Reliqua videlicet apud Brey-

CAP. X.

1. *Palega-Paianeli* * H.M. *Arbor siliquosa Malabarica, cordato folio, fructu maximo oblongo plano, semine membranaceo.* D. Syen. * P. r. F. 43. p. 77.

H. M.

Arbor est procera, nascens in arenosis, ramis minus in transversum diffusis. *Radix* fibrosa, ramos quaquaversum emittens, cortice crasso, molli, exteriùs rufo, intus ex viridi flavescente, sapore subamaro, ligno albicante ac molli, quod faciliè in filamenta protrahitur.

Caudex ambitu unius hominis amplexum implet, isque & rami majores cinerei, teneriores virides, scabri & punctulis asperi, grandibus nodis, ex quibus ramulos transversos binos & binos ejiciunt, extuberantes; medullà fungosà & albicante ligno pauco, atque adeò valdè leves: cum vetustiores sunt, decidunt, notas relinquentes, in quibus etiam novi erumpunt. *Folia* pinnata Fraxini modo, costà medià, cui pinnæ seu foliola utrinque adnectuntur, quinque, sexve cubitos plus minus longà; pinnis in petiolis curtis adhaerentibus numero ternis, quinis aut septenis, una semper extremam costam occupante, cordis humani figurâ circumscriptione ad petiolum rotundis, anteriori cuspide angustâ eminentibus, texturâ tenuibus & mollibus, superficie leni, supernè saturatius, subtus pallidiùs virentibus, sapore subamaro, odore gravi. Costæ & nervi pinnarum in averâ solùm parte eminent. *Flores* in summis ramis plures unâ proveniunt, in petiolis crassiusculis, grandes, campaniformes cum collo oblongo, & ad unam partem nonnihil inflexo, calyci oblongo-rotundo & profundo insidentes, sex petalis crassiusculis compositi, quorum quatuor quæ ad concavam colli partem sunt, exteriora versùs maximè reflexa, reliqua duo surrecta & minus inflexa, omnia fungosâ non venosâ, ad oras crispa, duabus tribùsve liris profundis exteriùs per longam striata, colore, maximè interius ex albicante subflavo; exteriùs in colli convexa parte, foliisque surrectis, quæ versùs eam partem sita sunt, striis rubescens tincti, odore foetido. *Stamina* quinque crassifolia, & nonnihil reflexa, ex albicante subflava, quibus incumbunt apices lati, flavi, bifidi. *Stylus* tenuis, albicans, summitate in planum extenuatus, è plano albicante & subflavo capitulo, in fundo calycis sito, quod rudimentum fructus est, erumpit. *Calyx* crassifolus laxè collum floris excipiens, in ora parùm cuspidatus est. *Fructus* floribus deciduis succedunt prægrandes, formâ velut machæræ, tres spithamas longi, palmum lati, digitum fermè crassi, cum oris ad unam partem nonnihil reflexis, cortice crassifolio viridi, tenera ac humida carne, quæ dein in lignosam duritiem evadit, in cortice exteriùs in medio in longum in utraque parte uno sulco striati. Membrana lata coriacea medium fructum, juxta ejus latitudinem in planum extensa, in duo loculamenta dividit, in quibus singulis *semina* innumera continentur, lato-rotunda & valdè plana seu compressa, cum umbilico longuiculo membranaceo, albicante involucreo amicta, & latâ membranâ pellucidâ, albicante circumincta, jacentque feriatim in planum in suis involucribus, alia proximè ad unam, alia ad alteram oram: nudata suis involucribus viridia sunt & densæ carnis, saporis nullius.

Cortex arboris servit pro consolidandis fracturis & scissuris tritus & cum vino impositus. *Radix* *Vires* in decocto data in hydrope prodest. *Folia* tenella trita & cum Croco Malabarico ulceribus admota ad sanationem conferunt.

2. *Pajaneli* * H.M. *Arbor siliquosa Malabarica, folio majore mucronato, fructu maximo oblongo plano, semine membranaceo.* D. Syen. * P. r. F. 45. p. 79, 80.

H. M.

Est arbor procera, ramos in altum, minus in latum diffundens, nascens in arenosis. *Radix* in ramos sparsa, ex quibus hinc inde circa caudicem novæ stirpes expullulant, cortice crasso ex cinereo nigricante, intus albicante, saporis subamari, ligno albicante, laxiore, quod in filamenta faciliè protrahitur. *Caudex* crassitie præcedentis, ligno quoque fragili, & in filamenta se findente, cortice cinereo-fusco. *Folia* è caudice egrediuntur, ut in præcedente, pinnata, costâ mediâ longitudine pari, viridi-diluta, & nonnihil scabra seu punctulis asperâ, rotundiolâ ac in unâ parte, quæ cum interiori petalorum convenit angulo acuto eminente, nullis extuberante nodulis, ut in prima specie. Pinnæ seu foliola bina & bina adversa, multo majora sunt quàm in prima specie, spithamam & amplius longa, formâ oblongâ, laterum difformium, quorum quod caulium fastigium respicit, duplo fermè amplius est & rotundiore orâ reliquo, ac ex inferiore parte petioli egrediens, odoris maleolentis, texturâ crassioris, superne viridi-fusca, subtus clara. *Flores* præcedentis similes, in quinque lacinias seu folia incisi, petala quàm illius multò crassiora, magis fungosa, ac in oris pilosa, seu lanuginosa sunt. *Stamina* tantùm quatuor *apicibus* albicantibus. *Calyx* spisso ac mucoso lacte, quo etiam florum exterior superficies inuncta, intus obductus: sùntque flores, uti folia, odoris male-olentis seu foetidi. *Fructus* plane iidem.

Folius ejus pistis & tritis, & unâ cum Cardiacâ, id est, Myrobalano citrino maceratis in pirlis utuntur ad tingenda linteamina colore nigro, quæ in suis exsequiis gerunt. *Vires* & *Ufus*.

Radix trita & decocta in oleo pro capitis dolore & gravedine servit facta perunctione: Cortex radicis in decocto datus tumoribus resolvendis commodus est. Decoctum ex cortice & foliis simul tritis in unctione corporis pro pustulis ac ulceribus servit.

Quamvis arbor hæc non sit folio decomposito seu ramofo, quia tamen siliquâ omnino cum præcedente convenit, & eodem nomine ab Indis insigniatur unâ tradendam duximus.

Fructum huic valdè similem, exceptâ superficie scabrâ, vidi in Musæo ditissimo excellentissimi Viri *D. Guilhelmi Courtime Medii Templi*.

SECTIO TERTIA.

De Arboribus & Fruticibus siliquosis flore pentapetalo.

C A P. I.

De Sena Alexandrina & affinis.

Quamvis Sena revera herba sit, non Arbor aut frutex, quia tamen à Botanicis fruticibus annumerari solet, & à nobis in historia herbarum per oblivionem omissa est, hoc in loco ejus historiam trademus.

Sena nomen ab Arabibus fluxit, siquidem Sena Veteribus Græcis & Latinis incognita & indicta. Senæ notas characterísticas facit Paulus Hermannus Stamina falcata è flore exserta & semina in siliquis bivalvibus unicapularibus, quasi per articulos junctis.

1. Sena Alexandrina sive foliis acutis. C. B. Sena J. B. Ger. Sena Alexandrina Park. f. B.

Sena quam ex Oriente institores important primæ est notæ: caulibus cubitalibus aut paulò altioribus, lignescens ex quibus alternatim exeunt pediculi tenues, palmo longiores, ad quos ex mediocribus intervallis adnexæ sunt foliorum quatuor aut sex conjugationes, nullo impari alam claudente, quod animadverterimus adhuc. Singularia autem folia ex viridi in flavum declinant, proximèque costæ adherescunt, Glycyrrhizæ foliis similia sed acutiora, gustus nonnihil viscidus & amari, non sine nausea aliqua. Siliquæ falcatæ, compressæ, nigricant, semen continentes parvum, gurguris simile, sed compressum, album vel nigricans.

Cordus flores luteos & pallecentes, quinque foliis in cavitatem aliquam reflexis constantes Senæ attribuit; Matthiolus pariter flores luteos, pentapetalos, Brassicæ similes.

Sena Græcis & Latinis Antiquis nusquam descripta invenitur: nam & Averrhoes novam herbam esse adstruit, & Præcis ignotam.

Camerarius Senam Alexandrinam, nè quidem in Italia, ultra annum durare, ideòque pro frutice haberi non posse ait. Nec scio an in loco natali longioris ævi sit.

Locus.

Amat calidas regiones, frigoris impatientissima est. In Septentrionalibus provinciis fata provenit quidem, verum ad frugem non pervenit, imò tantum abest ut nec siliquas, nec flores promat. Seri aiunt in Syria, Persia, Arabia, inde in Ægyptum deportari, ad Alexandriam, unde ad nos defertur.

Vires.

Purgat Sena non tantum bilem utramque, sed & pituitam: imò in melancholia & atra bile creditur habere Prærogativam quandam. Vim ejus catharticam ad stuporem usque extollunt plerique. Ego verò expertus sum, & ante me alii, esse insigniter flatulosum, inquit * C. Hofman. & Lobelius Matthiolum reprehendens, folia si per se, pulvere, infuso aut decocto dentur turbarum multum ciere, & intestina stomachumque torquere asserit, ut vel plebecula conqueritur. Hoc ratio etiam dicitur: Viscosum enim illud quod in lingua relinquit planè ad stipulatur experientia: astipulatur etiam virosus ille odor, Cynoglossi aut Puniceæ ferè similis; quale quid etiam tam in infuso quam in decocto sentitur. C. Hofman.

* Medic. Officin.

Quia calida & sicca est corrigitur flor. Viol. Borag. Prun. & quia flatulenta, quò minus Ventriculo obesse possit, Cinnamonom, Galanga, Zingibere.

Quocunque autem modo datur, in decocto quidem minus flatulenta est sed debilior; in infuso autem flatulentior sed fortior. Debet autem decoctio esse mediocris, ut Mesue præcipit: nam cum facultas purgatoria sit in superficie diutina coctione evanescit.

Datur in substant. ab ʒβ. ad ʒʒβ. in infus. à ʒij. ad ʒv. vel ad ʒj.

Exhiberi potest (inquit Schroderus) omni ætati & vel ipsi prægnantibus; debito modo correcta.

Insignes ei vires adscribunt medici tum veteres, tum recentiores. Mirificè prodest capitis dolori, delirio, amentia, Epilepsia, resolutioni nervorum, scissuris totius corporis, Phthiriali, scabiei, pustulis, pruritu, &c. cor exhilarat, visum acuit, & auditum firmat quoquo modo sumpta, viscerum obstructions aperit, auget juventutem, seniumque retardat. Folia in capitis perfusionibus utiliter decoquantur, præsertim addita Anthemide.

Folia exhibentur à stiptibus seu pediculis avulsa, rejectis stiptibus.

Ad Senæ præparationem purgantem sine igne. R. Folior. Sen. mund. q. l. Ponatur in lagena vitrea satis capaci affundendo aquam vitæ, tinctura Cinnamonom. imprægnat. ita ut quatuor vel quinque digitis excedat, dein vasè bene clauso finatur per biduum, & postea utere. Dosis coch. ij. cum jusculo. D. Hulse è Chêneau.

2. Sena Italica Park. Italica foliis obtusis C. B. Florentina J. B.

Cæs.

Caulis constat cubitali; foliis similiter dispositis ac in Sena Orientali, sed multò majoribus, nervosioribus, non acuminatis, sed per extremum latis ac pæne cordatis, gustu glutinoso. Flores fert luteos, siliquas compressas & falcatas, angustiores Orientali, lineæ utrinque per medium inæqualiter extuberante, seminibus nigris compressis, figurâ cordis.

Utuntur

Utuntur hac Medici loco Senæ Orientalis ad purgandos acres humores, sed longè inefficacior est ad eum usum.

3. *Sena Orientalis hexaphylla, Tala Zeylonensibus* Hermanni. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Radicem fert albam, tenuem, fibrosam, annuam: *cauliculos* dodrantes, herbaceos, primùm erectos, postmodum reclinatos: *Folia* in qualibet costa sex, bina sibi opposita, subrotunda, unguem lata, pingua, saporis subacris, ingrati, cocta verò Oleracei haud ingrati. *Flores* congeneribus similes, aut minores, pentapetalos, staminibus in medio concoloribus, & stylo falcato, longiori: *Siliquas* compressas, angustas, recurvas, unicapulares, bivalves, quasi articulatas seu isthmis interceptas; in quibus *semina* oblonga, teretia, lucida, fusca.

Senæ speciebuz tum ob stamina falcata quæ ex flore exseruntur, tum etiam ob semina in siliquis bivalvibus, unicapularibus, quasi per articulos junctis, annumerat D. Hermannus.

1. Paiomiriobæ primam speciem *Pisonis*; quam vocat *Senam Occidentalem*, odore *Opii viroso*, *Orobi Pamponici foliis mucronatis, glabram*: Cujus descriptionem vide in lib. 18. p. 912 Hist. nostræ.

2. Paiomiriobæ secundam speciem *Pisonis*; quam *Senam Occidentalem*, odore *Opii minus viroso, foliis glabris obrufis* appellat; cuius descriptio Hist. nostræ loco citato habetur.

3. Loto affinem *Ægyptiam C. B.* quam *Senam Orientalem tetraphyllum Absus* dictam nuncupat. Describitur Hist. nost. lib. 18. p. 922.

4. Galegæ affineni *Sopheram* dictam *C. B.* quam *Senam Orientalem fruticosam Sophera* dictam inscribit; & *Ponnam Tagera Hort. Mal.* Tom. 2. p. 101. facit Descriptionem vide Hist. nost. lib. 18. pag. 911.

5. Chamæcristam Pavonis Americanam siliqua multiplici *Brey.* cui *Sennæ Occidentalis siliqua multiplici foliis* *Herbæ mimosæ* titulum facit.

6. Chamæcristam Pavonis Brasilianam siliqua singulari *Brey.* Cent. 1. p. 64. quarum duarum descriptiones habentur Hist. nostræ p. 982, 983.

C A P. II.

Tagera. H. M. P. 2. F. 52. P. 103. *Sena spuria Malabarica.*

H. M.

Planula est altitudine trium quatuorve pedum, nascens in arenosis. *Radix* fibrosa, nigricans ac lignosa. *Caulis* teretes, lignosi, virides *Folia* in caulibus, qui ad exortum nonnihil extuberant, & interius striata sunt, brevibus pedunculis in duabus seriebus bina & bina proveniunt, oblongo-rotunda & lata, anteriùs rotundà orâ, ad petiolum striata, textura crassiola, superficie plana, ad tactum lenia, viroris furdi. E costa media quæ in supina etiam parte nonnihil eminet, nervi fermè paralleli, qui solum in prona eminent, annulari ductu exeunt.

Flores formâ & colore præcedentis similes sed minores. *Calyx* viridis quinque oblongo-rotundus & viridium foliorum. *Siliquæ* floribus succedentes, rectæ quoque & oblongæ, sed planiores & angustiores quàm illius, septem pollicum. *Fabæ* quæ in iis continentur, rotundiolæ sunt, cum sua longitudine jacentes in longitudine siliquarum; saporis subacris, primùm virides, deinde cineræ & nitentes.

Folia trita serviunt pro ictu apum in inunctione partis affectæ. *Semina* trita ac cum croco uturpata conducunt pro pustulis & ulceribus, & cum succo plantæ *Vetla-Caitu* servit pro malo nato in unguibus iis apposita.

C A P. III.

1. *Arbor exotica spinosa foliis Lentisci C. B. spinosa Indica muricatis siliquis* Park. *Lobus* *exotica* cum *Piso* duro cinerei coloris J. B. *Lobus echinatus* Ger. emac. *Bonduch* *Indorum* *Ponnæ* Ital. * P. 2. F. 22. *Caretti* * H. M. *Lobum echinodem Clusii* producens *spina, Inimboy* *Brasil.* *Maregr.* P. 33.

H. M.

AD humanam altitudinem assurgit, inferiori parte caulium repens super terram. *Radix* ei fibrosa, nigricante & tenui cortice, ligno intus albo, odoris nullius. *Stipites* virides, dentis aculeatis spinis in totum muniti, intus corculo fungoso albo. *Folia* pinnata, bina in ramulis ex adverfo sita, è pluribus pinnarum conjugationibus, brevissimis petiolis hærentium composita, duabus ad exortum spinis rubescentibus & deorsum inflexis. Sunt autem pinna seu foliola parva, oblongo-rotunda, utraque extremitate ex rotundo cuspidata, versus interiora nonnihil clausa seu crispa, texturâ solidâ, crassitie mediocri, superficie plana, glabra, supernè saturatis viridia, subtus lucidiora, sapore amaro & subacri, odore nullo, subtilissimis nervis & venulis intertexta. *Flores* spicatum proveniunt in surculis propriis è foliorum sinibus solitariis, binis, vel ternis simul exeuntibus, duas fermè spithamas longis, incurvis, aculeatis, inferiùs raris pilis obtusis, striatis, viridi-dilutis, in vertice spicarum numerosis foliis angustis ac cuspidatis vestitis. Sunt autem *flores* flavi, quinque petalis angustis, oblongo-rotundis & à se mutò nonnihil distantibus, quæ venulis oblique anteriora versus in longum striata sunt composita, unum quod minusculum & latiusculum est ac interiora versus nonnihil inflexum seu concavum lineis rubris transversis variegatum est.

Stamina decem surrecta, albicantia, dilute viridia, pilosa, apices obscure flavos gestantia.

Calyx

Calyx quinque foliis oblongo-rotundis & denticulis nonnihil incisus, versùs inferiora nonnihil reflexis constat. Post flores *fructus* è calyce erumpunt echinati, oblongo-rotundi, valdè plani, exterius in utroque latere numerosis spinis longis, acuminatis, rigidis ac surrectis obfisi, primùm virides, postea ex cinereo nigricantes, duri, interius ad corticem carne crassiola viridi, quæ plurimis guttulis hinc indè circumstantibus est irrigata obducti, ac lata in medio cavitate.

Fabæ intus duæ, tres, quatuorve ac etiam solitariae, umbilicis, tenuibus, albicantibus, echini dorso annexæ, oblongo-rotundæ primùm virides, maximè versùs umbilicum, cùm maturæ ac siccæ sunt cortice duro, albo-cinereo, venulisque nigris undulantibus striato, intus albissimæ sunt.

Putamen adeo solidum & durum est, ut fructus faxei videantur, & cum difficultate confringi possint. Hinc ex America missum accepimus titulo fructus lapidei, sùntque qui nucem Bezoardicam appellent. Nucleus gustu est impense amaro instar Lupini. Hic fructus J. Bauhino *Hist. lib. 3.* describitur sub titulo Fructus peregrini tanquam torno elaborati argentei: estque fructus 1. cap. 30. lib. 2.

Exot. Clus.

Multis in locis tam in America, quàm in India Orientali nascitur.

Fructus è siliquæ exemptus, & à D. *Georgio Wilmer* Stratfordiæ propè Londinum satus, eadem æstate non germinavit tantùm, sed ad bicubitalem ferè alitudinem excrevit, quaquaversùm ramos spargens; parvis, acutis, aduncis spinis tam per caulem, quàm per ramos obfitus, foliis alatis seu pinnatis, *Locus* Virginiani æmulis vestitus. Sequens hyems plantam corruptit. *Park.*

Hujus etiam generis esse puto fruticem quem depingit & describit J. Bauhinus lib. 3. cap. 47. sub titulo, Fructus omnino rotundus luteus non splendens cum suo frutice.

Radix & Cortex, contriti, necnon folia trita seu in decocto epota, seu externè imposita; item Fabæ seu cum lacte *Coqui Indici* tritæ & impositæ, seu in pulverem redactæ & cum vino epotæ herniosi tumoribus conducunt, ac insuper flatum dissipant, dolorem colicum sedant, stomachum debilem confortant, menses movent, &c. in calculo etiam prodesse dicuntur.

Johnsonus apud Gerardum sibi à nonnullis relatum scribit hos fructus venenatos esse; ab aliis, vomitum validè ciere.

Hanc plantam Maregravius sic describit:

In Cynosbati magnitudinem excrevit. *Caudex* & ramuli pleni spinulis hepatici coloris, lignum autem intus medullulosum instar Sambuci. Habet in quolibet ramo multos ramulos sibi invicem oppositos; in ramulis porro *folia* itidem opposita, à quatuordecim ad viginti in uno ramulo, qui inter quodlibet par foliorum duobus munitur aculeis. Sunt autem *folia* lætè viridia, splendens, ferè cylindracea, & unum circiter digitum longa. *Flores* fert in spicam congestos, luteolos. Hos sequuntur lobi, spinosi, hirsuti, coloris cùm maturuerunt hepatici, in quibus singulis continentur duo globuli durissimi, cinerei coloris, glabri & splendentes, qui quassato lobo strepitum edunt: nucleus interior ex albo flavus, a mari saporis, instar Lupinorum. Lobus autem per maturitatem diffilit & effundit globulos.

J. Bauhinus duas alias hujus fructus varietates describit lib. 3. c. 48. alterum titulo Fructus peregrini tanquam torno elaborati flavi: alterum tit. fructus Indici tanquam torno elaborati viridis.

2. *Arbor spinosa Indica siliquis villosis monospermis, Ban kavetti dicta.* H. M. P. 6. T. 20. p. 35.

H. M.

A præcedente differt, quòd hæc flores proferat simplices, juxta furculorum exortus positos, decaphyllos è viridi luteos, stilum rubrum emittentes. *Siliquæ Kakamulla* effigiem habent, cortice sunt denso, subfusco duro, intus helvolo, foras villosæ, non autem echinata, unicam duntaxat fabam continentes, quæ per plana pilosæque est, sed prædura & apud medicos in usu.

Locus.

Nascitur propè montes densissimis in sylvis, in Provinciis *Candamata, Cottate*, ut & aliis locis. In hac alii maturescunt fructus, alii turgescunt, alii florent.

Fructus hujus arboris extat in Museo reverentissimo Clarissimi viri *D. Galilei Courtine* Medii Templi.

3. *Lobus echinatus Moluensis* Ponæ. *Lobus orbicularis fuscus, spinosis tuberculis obfitus binos phaseolos nigros continens* C. B. *Fructus* 4. l. 2. c. 15. *Exot. Clus. qui Indis Samparantam.*

Clus.

Orbicularis erat hic fructus sive lobus, uncialis magnitudinis, infima parte in mucronem desinente, spinosis subrubentibusque tuberculis undequaque obfitus, cultelli dorso non crassior, pediculum ad orbis latus habens, & rotius lobi color fuscus. Omnes autem hujus generis quos conspiciebat Clusius in medio pertusi erant, ut funiculo trajecti ad commodiùs & faciliùs (ut arbitrabatur) rescicandum suspenderentur. Singuli verò lobi sive fructus binos phaseolos continebant, seminum Anagyridis formam & magnitudine, prorsus nigros, ut conjecturam faceret eos lobos antequam pertunderentur, non adeò planos fuisse, sed aliquatenus tumentes. Indi *Samparantan* appellabant: Quandoquidem autem filo trajecti adservabantur, apud illos aliquo in usu fuisse necesse est, sed quali intelligere nequivit Clusius.

C A P. IV.

Moringa Lentisci folio, fructu magno anguloso, in quo semina Ervi J. B. *Arbor exotica Lentisci folio*
C. B. *Moringa* Ferrar. Flor. Park. Acoft. *Mouringou* H.M.

H. M.

QUINOS homines longa est, unius complexum crassa, cortice obducta nigricante, intus albido, odore & sapore Nasturtio aut Rhaphano rustico simillimo. Rami sunt ligno albicante. Libra viridi. Radix vestitur cortice ex albo flavescente, trunci saporem referente. Folia bina sibi invicem opposita, communibus petiolis spithamam fere longis, cubitalibus surculis ad verticem usque adnascuntur, diminutis sensim petiolis: suntque è longo obrusa, tenuia, mollia tactu & lenia, media costa prominente, nervis aliquot in latera excurrentibus donata, supernè è prasino fulca, infernè ex viridi latiora: odor Fabis sylvestribus proximus. Flores candidi, decapetali, petiolis incurvaris è ramorum cacumine dependent; quina externa foliola oblonga, extrorsum stellata in modum expansa reflectuntur; quorum bina posteriora majori, trina anteriora minori distant intervallo. Intimorum latiorum quatuor inferiora obtegunt, quinto ex inferiorum medio prodeunte, è regione arrecto. Hæc inter, elevatum foliolum proximè, medianus se erigit colus in decem staminula è viridi albula extrorsum inflexa divisus, quorum paria uno grandisculo, flavescente obteguntur apice. Foliola densa, maximè interna rigida sunt. Calcis latioris, ac è viridi fusci umbilico insidet globulus, fructus germen, oblongus, quadantenus pilosus, filamentum prodens albugineum. Odor iis gratissimus & melleus. Deciduis succedentes floribus fructus sunt, porcis altioribus striati, sesquicubitalis, cortice coloris herbacei, intus carne exalbida, seminibus repleti candidis: in deliciis ob gratum saporem habiti, graciles; quippe vetustiores, eminentibus singulis in lateribus costulis ligneis, crassescunt, siccique rubent. Tribus fructus lateribus trigona inclusa sunt semina, cartilaginea pellicula, nucleo intus albente, membranis alata tenuibus, secundum siliquarum longitudinem dispositis.

Acofta tum ipsum fruticem, tum ejus ramos valdè fragiles esse annotat, fructum pedalem, Rha- phani crassitie, octo angulis insignitum.

Arenarum amans non modò in Malabarica, verùm & in Zeylonica, aliorumque India locorum hortis ac villis ob fructus solummodò colitur, qui Fabarum more venales quovis mittuntur. Floret mensibus æstivis. Fructus nunc in anni exordio, nunc exordio, aliquando in utroque leguntur. Septuagenaria vel octuagenaria extinguitur. Folia succrescentibus novis ei decidunt.

Ex foliis, radicibus, cortice & fructu parantur pilulæ antispasmodicæ. Hujus arboris radix (teste Acofta) Unicornu & Lapidis Beazar vices supplet, veraque theriaca est, quæ vulgo Malabarenses utuntur cum adversus omnis generis venenum, tum ad morsus Serpentium maximè noxiorum vulgò *Cobras de Caspellas* dictorum, aliorumque insectorum & virulentorum animantium, tum intro sumpta, tum foris applicata. [H. M. corticis succum merum cum aqua & Allio commixtum hos serpentes ex adibus expellere tradit.] In cholericam quam vocant passionem singularis efficaciam esse deprehendit Acofta. Foliorum succus unà cum Pipere oculis immittitur contra vertiginem; qui Zinziberi si addatur fugat febres. Radix probè nota est elephantiasis laborantibus, quorum plurimos continuo ejus usu sanari perhibent: Acoft. supposita abortum causat H. M.

Alios usus corticis triti ex aqua Oryzæ ad œdemata, & adjecto Cumino ad odontalgiam, ad venenatum glirium morsum, succi ejus naribus hausti ad maniam; epti ad lancinationes artuum ex frigore; Foliorum ad tumores Venereos discutiendos, ad pedum lumbricos; Succis arboris ad dolores Venereos, foliorum ad vermes in ulceribus enatos, &c. vide in H. M.

C A P. V.

Siliquosa Indica flore Papilionaceo decapetalo siliquis latis monospermis. Kaba Mullu vel Kaka Moulou
H. M. P. 6. T. 19. p. 33.

H. M.

BRACHIUM crassa est, ligno carididò, cortice leucophæo & scabioso. Rami ejus spinosi, medulla perfossi, aliquantulum contorquentur. Radix odoratus vibrat, subsalsa. Folia spissa, foliola, glabra, summè viridia, è longo aculeata, ex adverso gemina, surculis, qui duobus spinis gaudent affiguntur, primùm leniter constrictiva, ubi manduntur subacria, inodora. E geminis fulvis flores papilionacei, lutei, surculis pollicaris longitudinis juxta florem inflexis è pedunculis adhaerescunt polyphylli: Decem namque *Mouringou* haud absimiles constant foliolis, quorum ex inferioribus unum inflectitur, cæteris cochleari similibus, quatuor interiora è longo latiora sunt. Stylus hirsutus ut *Mouringou*, nisi quòd in novem findatur stamina; odoris, licet languidioris, gratissimus. Siliqua latiore, duro cortice, intus exalbido, singula unam solummodo grandiore involvunt sabam, ex albo nitentem, quæ saporis subacris aromaticique est.

Arbor palustrium cupida in Mali excrevit altitudinem; vivit prope *Chenotti*, *Parou*, *Warapoli*, aliisque in locis ad fluminum ripas. Effloret Junio Julioque. Fructus edit sub anni initium maturos: Frondibus nunquam nudatur.

Medicus ejus usus planè incognitus, nisi quòd cortex ex lacte contritus vaccino diabètem gonorrhæamque perlanet.

Hujus ut & præcedentis arboris flores decapetali esse dicuntur. Verùm forte quinque exteriora petala dicta sunt potius calycis quam floris.

Lobum huic valde similem vidi in Museo instructissimo eruditissimi & ornatissimi Viri D. *Gulielmi Courtine* sub nomine *Bonduch* lavis.

C A P. VI.

Arbor Indica siliquosa flore pentapetalo, siliquis in spiram contortis lanuginosis. Katou-Coma H. M.

H. M.

Arbor est præcellâ, crassiôrque quàm ut duo homines complecti possint; ramis patulis umbrosisque, cortice & ligno spadiceo, rubrà medullâ donato: radice longè aberrante, cortice ac ligno rubro, sapore insipido, odore gravi atque ingrato. *Folia* oblonga, cuspidata, tenuia, rigida, supernè è fusco nitentia, infernè dilutiora, venosaque, gemina ut plurimum, parvis incurvatisque petiolis, furculis adherent. *Flores* candidi, odorisque expertes, è furculis ramosis, quinque oblongis constantibus foliis, cuspidem deorsum demittentibus, conjunctim enascuntur. Horum è medio, staminum vice, fasciculus filamentorum tenuissimorum eminet. Calix autem parvus, quinque habens cuspides, florem arcè involvit. *Siliquæ* figurâ spirales, contortæ, crassioribus nervis extuberantibus simul & lanugine obsitæ, apertis oris crispatæ, internum è croceo rubescentem ostendunt corticem. *Fabæ* in siliquis protuberantes, latioribus intervallis à se invicem distinctim gemmularum more dependent, glabro atròque cortice nitentes; pulpan habentes prasinam, duabus visibilibus pelliculis distinctam. Odor is gravis, sapor planè sylvestris.

Locus.

In quovis proveniunt solo, præcipuè circa *Parou* & *Repolin*. Fructibus aut floribus semper virens jugiter vestitur.

Vires.

Foliorum decoctum canitiem avertit, lepram sanat, quod præstat & cortex cum Saccharo in pastam redactus.

C A P. VII.

Wellia Tagera H. M. P. 6. T. 9, 10. p. 17. Siliquosa Malabarica flore pentapetalo, siliquis longis, planis, diaphragmatis semina secludentibus interceptis.

H. M.

In crassitudinem brachii, altitudinem hominis adolescit, viridi involuta cortice, ligno admodum paucò, ramis rotundis atque viridibus. *Folia* è longo rotunda, permollia ac glabra, pluribus venis, media è costa exortis striata, glauca, foliis *Tagerae* proxima, communibus petiolis prasinis, sulcatis, contrariis, inter se pediculis adherent. *Floribus*, qui minores, foliola quæ arboris poterant videri, quina sunt, lutea, singula tribus nervulis parumper eminentibus intertexta, & calyce pentaphyllo obtepiuntur. Horum in medio decem ex albo viridantia, oblongis majoribus, flavis, postmodum obscurantibus donata apicibus, conspiciuntur stamina, eminentè uno viridicato, oblongiore atque incurvo fabagino germine. Succedentes floribus *siliquæ*, duas palmas popemodum longæ, perplanæ, digitum transversam latæ, læves, in transversum posita includunt semina elonga, transversis quoque intersepientis à se invicem seclusa, aliquantulum sub cortice extuberantia.

Locus & Tempus.

Colitur ob solam elegantiam in hortis, in quos è sylvis circa *Panam* ac *Petrette* traducitur. Præcipiti flores exhibet æstate, seu mense Sextili: Semen maturum Novembri & Decembri mensibus, arenosos amantes locos, sempiternâ virent comâ.

Vires.

Si radicem excipias, quicquid ex arbore exhibeas, addito Cumino, Saccharo candido & lacte finit gonorrhœam virulentam. Folia lacti incocta vaccino vel in balneum parata articulare expellunt morbum. Cortex cum Saccharo & aqua lavigatus Diabete commodus est. Radicis cortex cum Croco virente lacte exceptus Podagræ nodosæ *Sonida badda* Malabarensis dicitur succurrit.

C A P. VIII.

* P. 1. F. 22.
p. 37.

Cassia fistula Alexandrina C. B. fistula Ger. purgatrix J. B. solitaria vulgaris Park. Coma * H. M.
Che ordinary purging Cassia or pudding-pipe-tree.

H. M.

Arbor est procerâ, [Juglandi trunco, ramis, foliisque proxima *Alpin*.] Radix cortice est fusco, ramis transversis spargens. Caudex ambitu unius hominis amplexum excedit, cortice cinereo, ut & rami majores, obductus, furculi novelli virides sunt. Cortex adstringit & subamarus est. *Folia* è quinque pinnarum paribus impari costam finiente composita, pinnis seu foliis partialibus ad basin latis, ad cuspides strictioribus & acutis, secus quàm in Caroba, mollibus, densis, mediocriter crassis, glabris; supernè saturatiore virore nitentia, subtus pallidiora, sapore subdulci & subamaro. *Flores* * longis tenuibus, viridibus furculis seu pediculis hærent è foliorum alis exeuntibus, plures juncti velut racematim, eo modo quo flores Laburni, singuli petiolis triuncialibus hinc inde appensi, flavi, quinque petalis oblongo-rotundis & nonnihil crispatis, angustis inferiùs unguibus, ex vena media latiore venis obliquis striatis, compositi. Medium florem stamina occupant decem, tria majora flava cum grandibus apicibus flavo-fuscis, &c. septem minora flava cum grandibus pariter apicibus, seu semibifidis flavo-fuscis linguis. Ex medio longum siliquarum viride germen prodit, verùm non ex omnibus floribus. Calyx quinque cuspidatis foliis constat. Siliquæ floribus succedentes ad dntum cubitorum paulatim longitudinem excrescunt, formâ cylindraceâ, diametro unciali, colore per maturitatem nigricante, cortice lignoso, seu potius cartilagineo duro constantes, internis distinctis

* Dnas spithamas longis.

Etæ

ætā in loculamenta per diaphragmata seu orbiculos cartilagineos, transversos ac parallelos, qui cortici interiori affixi, & in medio rectā fissurā, ad eandem cortis partem striati. Orbiculi hi pulpa subdulci, quæ primū albicat, dein flavescit, post ex rubro nigricat obducti sunt. In pulpa fabæ involutæ sunt, oblongo-rotundæ, orbiculis adjacentes inferiore parte, & cum sua longitudine respondentem longitudini fissuræ; teneræ cortice albicante sunt, pulpa intus viridi subacida, quæ carne pellucida & nervosa circumdata est, sapore nullo; cū maturæ & siccæ sunt cortice duro, rubro fusco obducuntur.

In regionibus calidis, ut Ægypto, & omnibus ferè Indiæ Orientalis provinciis, oritur. Ægyptii diluculo per Caffiarum loca deambulare sæpius odoris causā consueverunt: quippe aurā à Caffiis, eximium ac gravissimum, Oriente præsertim sole, odorem spirantibus, ad ipsos delatā oblectantur. Locus.
Vires &
Ufus.

Quod ad electionem attinet, ea est vel Fistulæ, vel succi nigri & dulcis.

Fistulæ bonitatis notæ sunt, 1. Ut sit recens, h. e. ut non diu reposita fuerit. Ægyptii autem non utuntur recentissimis, sed saltem post quartum mensē, quandoque juniore recentiorēque inutiles neque à noxa immunes observantur.

2. Qui fistulam quod majorem eò meliorem pronunciant falluntur & fallunt. *Alp.* Eadem nigredinis ratio est. Verus color est cum rubedine nigrescere.

3. *Alpinus*, Quod aliqui cannas optimas manibus concussas sonum non edere aiunt, falsum pronuntiat. At eruditissimus *Vellingius* crepitantes à concussa fistulas optimas esse vendaces quosdam Ægyptios *Alpino* persuasisse dicit; cautiores enim mercatores crepitacula illa à solidiore fructu secernere se vidisse, & si qua fistulæ parte se distinctiùs offerant eatenus obrumpere: Arida enim intra septimum semina continent, & pulpamento melleo destituta, humore tenui quo redundabant discusso.

Pulpa ipsa tres notas habet, præ nigredine splendens & pinguis sit: dulcis ferè ut Pruna, sed cum aromatica quadam acredine. Quæ enim vel acerba ob immaturitatem, vel acida ob vetustatem in vitio est. Summā, Quæcumque Cassia cum dulcedine quodam æqualiter afficit fauces, nullo modo mordicans, illa est bona, qualiscunque sit fistula. *C. Hofman.* Et paulò post, quamdiu dulcis est, tandiu securus est ejus usus.

At *Fallopium* maturitatem Cassiæ ex aciditate dijudicandam esse ait: si enim mordicet valdè fauces, indicare quòd sit matura. Nos cum *C. Hofmanno* sentimus.

Collectas siliquas Ægyptii continuò in opportuna loca sic claudunt, ut nullus aer ingrediatur, cū ex minimo aeris contactu Cassiæ corrumpantur. *Alpin.*

Pulpa Cassiæ purgat bilem & serenos humores, & convenit in ardoribus tum externis, tum internis, sanguinem temperans & puriorem reddens. Affectibus pectoris à destillatione acutorum humorum concitatis mirè subvenit. Pulpā hanc cum Saccharo cando & liquiritia pro secreto uti solent Ægyptii ad renum vesicæque vitia. Proinde ejus frequenti usu se à calculo præservant. *Monardes* & cum eo *Matthiolus* pro infallibili præservativo habent ʒiij quotidie tribus horis ante prandium.

Tamen monet *Fallopium*, incutum esse usum ipsius in ardore urinæ, quòd ducat ad locum affectum & morbum augeat. Idem observavit *Fabric. Hildanus Epist. 35.*

Habet Cassia hæc duo mala, Humiditate enim sua dissolvit tonum ventriculi, & flatus gignit: Unde nec humidis ventriculis, nec hypochondriacis & flatulentis, nisi carminativis & stomachicis (v. g. *Cinnam. Mastic. sem. Anisi*) correctæ convenit. *Scbrod.* Præstat tamen (inquit *C. Hofmannus*) abstinere ab illa in hypochondriacis ob intestinorum debilitatem.

Cassia etiam utuntur (verba sunt *Alpini*) ad tussim antiquam, dyspnœam, asthma & orthopnœam cum Agarico: pro calidis articularum doloribus, maximèque in podagra, dolentibus partibus emplastri modo ipsam adhibent.

Saxoniæ pro lectione dixisse meminit *C. Hofmannus*, Capitis dolores post cibum non curari feliciter quàm Cassia post cibum: quod postea invenit apud *Helidæum*; qui curasse se ait hoc modo pertinacissimam ophthalmiam.

Omnia lenientia & inter ea Cassia sumi debere aiunt modico ante cibum tempore, quod alii bihorio, alia unā horā, alii semihora definiunt. Vid. *C. Hofman.*

Errare eos scribit *Camerarius*, qui existiment semina Cassiæ purgare, cū potiùs astringant: cujus contrarium se expertum affirmat *Fallopium*. *Garcias* etiam *Monardi* idem asserenti contradicit.

Cortices siliquarum movere menses & pellere secundinas quamvis *Ambrosius Paræus*, *Sepulveda* & alii affirmant, maxima tamen pars medicorum negat.

Siliquas Caffiarum, perinde ac *Phaseoli*, parvas, virides, in aqua priùs parùm bullitas, & mox in umbra ab humiditate siccatas saccharo vel melle condiunt, atque ad usum servant puerorum delicatarumque mulierum. Exhibent verò ad summum eas ad ʒiij, atque ad ʒj pueris, ad supradictos affectus.

2. Cassia fistula Brasiliiana C.B. solutiva Brasiliiana Park. Cassia siliqua Brasiliiana purgatrix compressa Lob. in Pharmac. Rond. Tapyracoyana Brasiliensibus Marcgrav. & Pison. Cassia fistula Brasiliiana flore incarnato Breyn.

Marcgravi. Piso.

Arbor est alta & magna, atque in plurimos ramos latè expansa, colore exterius ex cinereo albicante, Folia fert ordine sibi opposita, paulatimque surrectim stantia, figuræ cylindracea, duos digitos longa, & 2/3 digiti lata, brevissimo pediculo innitentia instar foliorum Senæ, dilatè viridia, subtiliter hirsuta, ad tactum mollia, rubescente nervo secundum longitudinem, & venulis secundum latitudinem ordine positis prædita. Flores fert spicatum congestos sine ramulis, pentapetalos, cum tribus semilunariibus corniculis, quæ cum flaminibus junctim positos surrecta stant, colore incarnato elegantissimo, ob quem à longè conspiciuntur. Succedunt siliquæ, immaturæ quidem virides, maturæ nigrae seu fusca, deorsum propendentes, duos circiter pedes longæ, quinque digitos crassæ [in ambitu] paululum incurvæ: in uno latere eminentia duplex est secundum longitudinem, in altero simplex, quasi chor-

Vires.

da agglutinata effert sub cortice; non exactè teretes sunt, sed paulum compressæ, nam transversa inciso ellipsin describit. Cortice sunt durissimo, lignoso, qui ut frangatur malleo concuti debet. Siliqua porro intus multas habet cellulas, crassitie pennæ anserinæ, diaphragmatis distinctas, in quarum qualibet nucleus latet Amygdalæ magnitudine & figurâ, coloris ex albo flavescens, splendens, lavis, durus, per longitudinem lineâ subrusâ in uno latere divisus, medullâ intus albâ, corneæ substantiæ, pulpâ immeris glutinosa, nigricante, instar Cassiæ solutivæ, sed ingrati & amari saporis, quæ ante maturitatem altringit, post laxat alvum. Summitates foliorum vulneribus & pustulis medentur.

Foliorum & florum hujus arboris pleniorum descriptionem vide apud Breynium Cent. I. cap. 21.

Hujus pulpæ uncia una, adnotante Lobelio, plus purgat quàm uncia duæ alterius Cassiæ, nimirum Ægyptiacæ.

3. *Cassia Americana fabacea* D. Syen. in Hort. Malab.

Siliquarum loco fabas longiusculas & vulgaribus non dissimiles profert, quibus continetur pulpa ejusdem fermè cum vulgari saporis & efficaciæ. Ipsa arbor radice nititur crassa, rotunda, quæ in plurima filamenta cortice nigricante obducta desinit. Caudex cinerei effert coloris, scaber, substantiæ, medulloso; quem ramuli inordinatè ambiunt, foliis vestri subrotundis, ex glauco viridibus, brevissimisque pediculis donatis. Flores videre non contigit. Semen, quod pulpæ involvitur subrotundum est, compressum & nigricans, Pisi minoris magnitudine, ex Americæ insulis, quas Galli *les Antilles* vocant, allatum.

CAP. IX.

1. *Tamarindus* Ger. Park. J. B. *Siliqua Arabica quæ Tamarindus* C. B. *Balam-pulli, seu Maderam-pulli* H. M. P. I. F. 23. p. 39. *The Tamarind Tree.*

Arbor est grandis, ramis densis, in latum diffusis, Alpino Pruni, Garcie Fraxini, Juglandis, Castaneæ magnitudine, Marcgravo Tiliæ maximæ. Radix crassa est, brachia latè diffusans, cortice rubescente. *Stipes* crassus, ambitu duorum hominum amplexum æquans, cortice crasso, cinereo in trunco & ramis vetustioribus, in furculis minoribus viridi, materie firma non fungosa. *Folia* pinnata, Filicis feminae foliis similia *Acostæ*, pediculo communi & costa cui pinnæ adnectuntur vix spithamam longo, in quo ordinatè posita pinnæ seu foliola parva, pollicari fermè longitudine [paulo plus semidigitum longa *Marcgr.*] latitudine fermè semidigitali, æqualis undique latitudinis, paulò tamen versus apicem angustiora quàm ad pediculum; bina autem exactè sibi ubique opponuntur, & nullis ferè pediculis innituntur, ac arètè se mutuò attingunt, apicibus subrotundis. Sunt autem *foliola* tenuia, texturâ solida, plana, infernè dilutè viridia, supernè saturatius: ac infernè nervo secundum longitudinem eminente, & venulis transversis secundum latitudinem, sed valdè exilibus prædita, quæ supernè vix conspiciuntur. Egregiam aciditatem sapore referunt, & idèò in febris sitis extinguendæ gratiâ manducantur. *Flores* in furculis seu pediculis è foliorum sinibus egressis octo aut decem simul, Aureæ Mali floribus admodum similes formâ exteriorè & odore *Acostæ*, octo petalis [H. M. septem] constantes, è calyce crassiole & rotundo, [odore nullo H. M.] petala quatuor exteriora candida postmodum parùm subflavescent, oblonga, cuspidata, tenuia, nullis venis striata, [Acostæ quatuor interiora alba sunt & crassiora] tria interiora extremo rotundiora, in oris tenuiter crispata, colore albo venis rubris variegato, duobus tertio longioribus & latioribus tertium autem surrectum est minuscule, concavum, cuspidè parvo ac sufflavo eminens. *Acostæ* bina è petalis exterioribus eleganti nervo radiata sunt.

E medio flore [Acostæ quatuor] tria enascuntur *stamina* tenuia & incurva & viridia [Acostæ candida & corniculorum modo inflexa] primò in unum juncta, post versus folium surrectum divaricata, exteriora, *apicibus* primò flavis, postea cum flores subflavescent rubro-fuscis dotata. *Stylus* staminibus crassior, inter hæc & folium surrectum prodit, qui siliquosum germen est.

Fructus lignosis & crassiusculis petiolis ramis appensi sunt; *siliquæ* oblongæ, crassæ, in glandulas tres quatuorve extuberantes, cortice crassiole, exteriùs rufo, interiùs viridi, fragili, pulpâ per maturitatem molli, & flavo seu rubro-fuscâ, ad corticem ex petiolo lignosis filamentis sed raris in longum pertextæ, acidi saporis gratissimi; sub carne siliquæ in membranacea loculamenta in quibus semina, distinctæ sunt.

Semina quadrata sunt & plana, Lupinorum æmula, dum adhuc immatura sunt cortice viridi, diluto & nitente, amaro, pulpâ intus alba, solida & densa, sapore adstringente, maturitatem consecutæ in ossæm duritiem cortice rubro-fusco evadunt.

Floret semel in anno, mense Novembri.

Folia Sole occidente ut in Acacia aliisque sese contrahere solent, eoque oriente aperire, ut tradit Alpinus. At verò fructum sive siliquam frigoris vitandi causâ foliis sese involvere ut Alpinus & Acosta scribunt & miraculi loco habent, mihi cum *D. Syen* fabulam redolere videtur.

Crescit hæc arbor in Arabia felici, inque India Orientali & Occidentali sive America.

Tamarindi humorum acrimoniam temperant, bilem purgant, ejusque & sanguinis fervorem compescunt, febres acutas & icterum sanant, sitim ac omnem ventriculi hepaticæ ardorem extinguunt, vomitum sistunt.

Turcæ & Arabes æstate longinquum iter suscepturi (ait Bellonius) Tamarindos coeunt, magni in Turcæ usûs, non medicinæ, sed sitis restinguendæ gratiâ.

Utuntur Ægyptii, referente Alpino, foliis Tamarindi in pueris ad vermes necandos, atque ipsorum vel infuso, vel decocto ad solvendum alvum. [Medici Indi (autore Garcia & Acosta) folia trita partibus corporis Erysipelate infectis imponunt.] Arabes

Locus.
Vires.

Arabes condiunt siliquas parvas ac virides saccharo vel melle *Carob*, tum etiam grandiores factas atque maturas condiunt ipsarum pulpam Saccharo, quam per itinera, quæ in desertis Africæ locis conficiunt, secum viatores deferunt. Quæ sæpe calefacti ac ex calore itineræque inflammati valdè sitientes refrigerantur, atque sitim restinguunt, per alvum plurimum calidorum humorum subducetes atque evacuantes.

In febribus verò pestilentibus, atque omnibus aliis ex putridis exurentibus, aquam in qua multa copia Tamarindorum infusa fuerit cum Saccharo ebibunt: potus siquidem ex calore sitientibus jucundissimus est, maximèque refrigerat & sitim extinguit. Præterea ad gonorrhœam usum Tamarindorum frequentant. Fallopius etiam in gonorrhœa biliosa laudat.

In bilis redundantia, sanguinis fervore & ebullitione, siti infesta, morbis cutaneis & præsertim Ictero simplex medicamentum ex Cassia fistula cum Tamarindo, unâ cum Saccharo vulgo dicto *Jagra de canna* ab Indis datur; quod leniter alvum solvit. *H. M.*

Affertur ad nos Tamarindi fructus, non integer, sed contusus, ut bene compactus non admittat aërem externum.

Annos tres servantur in vase vitreato, stricti oris, & bene obstructo, & in locum purum & persalibilem seposito, nisi externus vel calor vel humor putredinis initium ipsis attulerit.

Nonnulli Tamarindum Arabicam ab Americano distinguunt. Nobis una eademque specie Arbor videtur. Siliqua tamen *Jutay* sive Tamarindi Brasilianæ *Pison*. brevior & magis compressa esse videtur.

2. Tamarindi facie fructus Indicus J. B.

J. B.

Tamarindi seminis majoris ferè figurâ erat, unciam longus, tertiam uncia partem latus, compressus, fuscus & paulò minus quàm niger, supernè quâ adhæsisse videtur leviter umbilicatus, infernè acutus, utrinque linea ovata ad fructus figuram impressâ notatus.

C A P. X.

Carandas Garcia C.B. Car. Indica Arbuti facie J. B. Caranda Bontii. An Auzuba Ovidi?
Garc.

Arbuscula est Arbuti magnitudine, foliis similibus, copioso flore, odore Periclymeni; fructu exiguis Malis perfimili, nigricante per maturitatem, gratissimoque uvarum sapore, ex quo à nonnullis vinosus succus exprimitur. Fructus autem virens magnitudine est nucis Ponticæ cum suo putamine, interdum major, succum nonnunquam extillans viscidum & lacteum. Editur à nonnullis fructus maturus cum Sale. Solet tamen, cum viridis est, muriâ aut aceto condiri, & ita asservari ad excitandam elanguescentem appetentiam.

Nascitur tum in Continenti, tum in *Balagate*.

Nisi ipse eandem dixisset, aliam arborem existimâsem quam describit Bontius hoc nomine. *Locus.* *Folia*, inquit, *Carandie* Malais dictæ cum Tamarindi arboris foliis planè conveniunt. Fructus maturi nucibus tanquam nuclei inclusi, singuli singulis, secus ac in Tamarindis. Colore hic fructus est, aperto nucleo, aureo, quem *Orange* nostrates vocant, & caro ejus exterior gratissimi est saporis, neque dentes tam acidos reddit quàm Tamarindorum pulpa, sed de dulci sapore participat, neque laxativa facilitate prædita est ut Tamarindi.

Culius Auzubam Ovidi l. 8. c. 12. huic fere similem ait. At illa vasta est arbor pulchrâque (cum hæc pumila sit) materie firma & utili: fructu longè suavissimo, ut sunt pyra Apiana, muschellina dicta, sed qui lacteo succo, eoque viscido & glutinoso abundet, qualis est qui in ficibus immaturis; idcirco molestus his qui eo vescuntur, nisi prius fructum in aquam injiciunt, & lacteum succum digitis expriment, qui in aqua sident.

Fructum huic similem observavi in Museo *D. Gulielmi Courtine* Armigeri sub nomine Tamarindi American.

C A P. XI.

Pala H. M. P. I. F. 45. p. 81. Arbor Malabarica pentaphyllos lactescens, siliquis angustis longissimis.
D. Syen.

H. M.

EST arbor valdè procera, ramis transversim latè sparsis, nascens in arenosis. Radix altè in terram descendit, radículas latè diffundens, cortice rufo, lactifluis, & valdè amaro. Caudex crassus ad duum triumve hominum amplexum cortice, uti & rami, cinericeo ac lactescente, ligno levi. Rami veteres è nodis plerunque tres quatuorve furculos diffundunt. Folia terna, quaternâve simul summis furculis in nodo insident, transversum in orbem expansa, oblongo-rotunda, extremo subrotundo aut etiam cuspidato, ad petiolum angusta, texturâ solidâ, densâ ac lacte turgentia, superficie planâ ac glabra, superne obscuro virore nitentia; subtus diluore & albicantia, sapore amaro. E costâ crassa, viridi-albicante, crassiuscula & lata, etiam in supina parte nonnihil eminente Venæ subtiles numerosæ transversim recto ac parallelo tractu proximè ad marginem progrediuntur, indèque reflexæ in se invicem incurrunt. Flores fasciculatim proveniunt in furculis nodosis & viridibus, qui supra folia è nodulis ramorum quos complectuntur rectâ prorumpunt. Quatuor sci. vel quinque ramuli floriferi è singulis nodulis exeunt, singuli quinque vel plures simul flores in summitate gestantes è viridi albicantes, quinque petalis rotundiolis, versis unguiculos angustioribus,

gustioribus, ad oras crispis ac rigidè extrorsum inflexis, non striatis compositos, pediculo albicanti, infernè & supernè crassiori insidentes, calyci arcto quadrifolio cinctos, odoris jucundi & fortis, sed gravis, qui catarrhos & gravedinem excitat, & caput offendit. *Stamina* quinque tenuia, pilis albicantibus obfusa, apicibus flavis & libens donata; interque ea stylus albicans, tenuis & liber, nodulo albo capitatus, è capitulo parvo viridi, quod rudimentum fructus est, & in calyce situm, ortum ducens. *Fructus*, qui plures simul in furculis nascuntur, *Siliquæ* sunt, cubitum fernè longæ, angustæ, compressæ virides, lacte turgidæ, in se recondentes numerosa *semina*, parva, plana, oblonga, cum sua longitudine jacentia in longitudine siliquarum, ac ex anteriori & posteriori oculo penicillum argenteorum filamentorum ejiunt, in unam seriem per filamenta implicata, colore viridi-flavo seu rufo.

Tempus. Flores fert semel in anno, in Januario.

Vires.

Cortex tritus & in decocto datus commodus est ventri leniendo, stomacho roborando, (addito momento salis, & piperis) flatibus discutiendis, ac ardoribus jecoris restinguendis: *idem* tritus & in aqua calida potus lumbricos enecat: cum aqua tritus & impositus ulcera purgat & sanat, & dolorem arthriticum lenit: *idem* cum semine *Cudu-Pariti* coctus in oleo auribus inflatilis surditati confert.

C A P. XII.

Perin-courigil H. M. P. 6. T. 24. p. 43. *Siliquosa Malabarica pentapetala, siliquis tomentosis.*

H. M.

Arbor est Pruno simillima: *Radice* ligni albicantis atque in circulos distincti, libro quod ad colorem sanguineo, crustâ obducto atrâ, nullius odoris, saporis acris. *Ramis* ligno candido medullato, cortice spadiceis. *Folia* longiora, angusto cuspidè aculeata, superficie glabra, spissa, rigida, Pyri paulò breviora, numero quina, virore supina parte saturo, pronâ dilutiora, utraque nitente sunt: venule utrinque conspicuæ frequentes per totum oberrant folium, cui sapor nonnihil pungens, odor lentissimus. Exigui perianthio quinque incisò stelliformes, candidi, pentaphylli flores perfecti, in furculorum cacumine ramulis innati, dena nivea flavis decorata capitibus habent *stamina*, quorum quina, petalorum ex unguiculis quæ exeunt, paulò planiora sunt; *Stylus* in super albentem, crassum. *Siliquæ* verò cortice coloris aureoli, interno rigido, cano, externo tomentoso, nitente, in dorso, ubi maturere hiantes, fabaceum includunt *semen* è longo rotundum, pelliculâ tenui, nigella, splendenti involutum pulpa constans, in viridem inclinata, umbilico siliquæ in angulo extuberanti, duos in lobos divisum, adhærens.

Locus & Tempus.

Arenosis *Ange-caimal* vicinis, aliisque ut in insula *Zeylon*, *Paniture* & *Alican* pratis abundantissimè provenit: florifera Augusto, Decembri vero, nonnunquam bis in anno maturus fert fructus. Cæterum è nimio rigentibus frigore membris motum restitunt contusi fructus, quorum è lobis exprimitur oleum aphthis convenientissimum. Folia in balnei formam decocta tumores resolvunt cedematofos, incantatisque succurrunt hominibus; quod *idem* præstat ex aqua *Oryzæ* contrita radix, aliis oleorum inserviens coctioni.

C A P. XIII.

Padri H. M. P. 6. T. 26. p. 47. *Siliquosa flore pentapetala, siliquis longis angustis, quadratis in-tortis.*

H. M.

Hic arbori decem hominum altitudo est, crassities unius. *Rami* teneriores virides, ligno similique medulla circa medium flavâ constant. *Radix*, cortex, folia, fructus planè insipida atque inodora. *Folia* è rotunda basi acuminata, spissa, mollia, prona parte dilutiora, supina fusca, (ubi venarum porcis medianâ lignosâ è costâ aliquot numero diductis striantur) gemella ubique, pedunculis è spadiceo nigris, communibus cubitum propemodum longis, spadiceis quoque, geniculatisque adhærent furculis. Ast propriis furculis plures ordine geminato tenuibus petiolis adfiguntur perfecti flores lutei, Caryophyllos imitantes, quinque è calyce subrufo prodeuntibus foliis, circum oras, ubi pallent, crispatis, venulas in averso latere habentibus, lanugine cana ac molli obductis. Quatuor iis tenuia, candida, longioribus croceis instrata apicibus *stamina* sunt. *Stylus* paulò eminentior è viridi albens, circa imam crassior, supremam strictior partem. E floribus prognatæ *siliquæ* è longo angustæ, longitudinis trium spithamarum quadratæ sunt, angulis ipsis acutis eminentibus, contortæ, cortice è fusco nitente, maculis intersperso, substantia duro, filamentis intus per-texto ligneis. *Semina* ipsa oblonga, lignosaque sunt, insipida, odoris exfortia.

Locus & Tempus.

Vires.

Montosis frequens locis in *Teckenour*, *Calicolang* aliisque provinciis exurgit. Floret Januario; fructus leguntur Aprili Maioque. Longæva in præcellam excrefcit altitudinem.

Foliorum decoctum viscerum rigorem intolerabilem expellit. Limonis hujusque commixti succi medentur mania. Corticis verò succus cum fructu *peræ* subactis immodicum inhibet fluxum menstruum. Radicis cutis cum calamo aromatico & zinzibere contrita, foliorumque *Padri* succo admixta exhibentur morbis à putrefaciente colubro, Malabarenfibus *Polenga* dicto.

CAP. XIV.

De Mandaru seu Arbore siliquosa Malabarica foliis bifidis.

ARbor hæc à Jacobo Zanoni Histor. suæ capite 20. depingitur sub titulo Assitra: sive Arboris S. Thomæ. Eodem arboris S. Thomæ nomine primæ speciei ramulus à D. Paul. Herman. ad D. Arnold. Syen ex insula Zeylan transmissa est, addita ratione, quòd in floribus apparent sanguineæ striæ, ab effuso D. Thomæ sanguine enatae. Docuisse enim creditur D. Thomas in Malabar & Zeylan. Hæc autem arbores easdem non esse cum Arbore S. Thomæ Acoftæ sive Macere Zononius & Syenius censent.

1. *Chovanna Mandaru prima* * H. M. Arbor S. Thomæ D. Hermans. Arbor siliquosa Malabarica; foliis bifidis, flore purpurascente striato D. Syen. * P. 1. F. 32. p. 57.

H. M.

Arbor est altitudine quatuor hominum, frondibus densis & opacis, latè sparsis: Radice crassa, in latum sua brachia diffundente, cortice subexteriore crassa nigricante-rubro: Caudice unum fermè pedem crasso. Folia petiolis brevibus infident, extremo bifida, ut caprarum pedes, ob id Lusitanis *Peè de Capra* dicta, interiora versus nonnihil clausa, lateribus oblongis ac rotundis, antrorsum leniter contractis, rotundæ ad basin incurvaturæ, supernè plana, colore viridi-furdo, subtus viridi-subceerulea, ac in margine nervo subtili viridi-diluto circumdata. E petiolo nervi undecim, nimirum costa media in fissuram terminata, & ad eam hinc inde quinque, flavescentes. Flores in petiolis longiunculis supra ex origine foliorum proveniunt, odore fragranti ac rosaceo, petalis quinque rotundiolis & parum oblongis, ad unam partem magis sitis compositi, quorum unum quod majus est ac latius & rotundius cæteris, surrectum, colore intus purpuro-rubro, ad umbilicum floris flavo purpureis maculis hinc inde notato, & venulis purpureo rubris variegato; ad oras purpureo dilutiore tingitur, exteriori superficie magis albicante: cætera quatuor oblongiora, colore intus rosaceo saturo, exteriùs diluto; horum duo quæ majori proximè adjacent, interiùs in ima parte sunt colore albicante, reliqua duo interiùs in totum colore fermè rosaceo: sùntque venulæ mediâ latiori, ex quâ venulæ obliquæ anteriora versus excurrunt, striata. Stamina in medio quinque vel sex, apicibus surrectis ac viridi diluto flavescitibus dotata, versus petalum surrectum reflexa, quorum duo vel tria minorâ ac magis incurvata colore candido, tria reliqua rosaceo, ac cum eis siliquæ germinis in suo petiolo se prodit. Calyx unifolius striatus à parte petalij surrecti florem succingens. Post flores siliquæ, valdè compressæ, rectæ, glabræ, septem aut octo circiter pollices longæ, prodeunt: fabas continentes planas ac oblongo-rotundas, per maturitatem ruffas, seu flavo-rubefcente obscuro colore ad spadicem vergentes, in propriis loculamentis longitudine sua ad siliquas transversis, corneo ac duro interserpimento à se invicem sejunctas, cum parvo in vertice umbilico siliquarum dorso adherentes.

Toto anno hæc arbor fert flores, tempore pluvioso uberiore proventu. In arenosis & petrosis nascitur. Tempus ☉
Locum.

Flores cum Saccharo decocti proficuè usurpantur loco sacchari rosati pro leni purgativo. Vires.

2. *Chovanna Mandaru secunda* * H. M. Arbor siliquosa Malab. foliis bifidis majoribus, flore intensius purpurascente. * P. 1. F. 33. p. 59.

Hæc quoque procerâ est arbor, densis frondibus, late sparsis, nascensque in arenosis. A præcedente differt *Foliis* majoribus, profundiore fissura incisis, lateribus antrorsum paulo contractioribus, tactu lenibus, in averfa parte, ubi venulæ inter costas mediâ minùs extant, colore magis hyalo, ac in supina parte saturatus viridi. 2. *Floribus*, qui unifolio, viridi-flavescente & rubefcente calyce, crassifolio, plicato, & segmentis in inferiori parte fenestrato succinguntur; petalis oblongo-angustioribus, unguibus longiunculis & angustis constant, colore purpureo valdè rubicundo, quo eorum quatuor tota superficie tam exteriori quàm interiori imbuuntur, unum ad unguem intus & extra striis albis venulis inter purpureas depictum ac variegatum est. *Staminibus* crassioribus, & ad exortum sex, septemve parvis filamentis comitatis, colore purpureo valdè diluto seu albicante. *Gemmis* florum quinquangularibus. *Siliquis* omnium longè maximis, 1½ aut etiam 2 spichamas, æquantibus, latitudine pollicari.

In reliquis conveniunt.

Radix masticata confert in dentium & capitis doloribus; trita & imposta, in dolore podagrico cum gingibere sicco trita & in unctione adhibita. Foliorum decoctorum vapor dolores corporis fedat in parte affecta exceptus. Flores simpliciter comesti purgativi sunt. Cortex flores & fructus simul triti & mixti cum aqua in qua macerata fuit *Oryza* ferviunt apostematis aperiendis & maturandis. Vires.

3. *Velutta Mandaru* * H. M. Arbor siliquosa Malab. foliis bifidis minor, flore candido, striato. D. Syen. * P. 1. F. 34. p. 61.

Præcedentibus humilior est & minor, altitudine unius hominis, Radice minùs crassa, nec profundè in terram descendente, Caudice unum circiter brachium crasso, Foliis profundius incisis, longioribus & versis summitatem in cuspidem contractis, supernè ad strias costularum nitentibus, subtus ex viridi flavescitibus, nervisque crassioribus extantibus inter costas striatis. *Floribus*, qui calyce fenestrato viridi & tenui succinguntur, albidissimis, nullis maculis tinctis, inodoris, petalis quinque rotundiolis

diolis, parùm oblongis, venulis subtilioribus striatis compositis. *Staminibus* decem candidis cum *apicibus* flavis ac nonnihil surrectis in fastigiis, inter quæ tenerum siliquarum germen, è cujus vertice filamentum crassiusculum exit. *Siliquis* cæteris minoribus, longitudine quatuor aut quinque pollicum, latitudine quoque pollicari, nonnihil incurvis versus unam partem, ac dorso rotundo latèque circumscriptis. *Fabæ* oblongo-rotundis, crassolis seu minis compressis iis *Chorvanna Mandaru*, ac multò minoribus, coloris flavi minis rubescentis.

Flores bis tève in anno fert, tempore pluvioso uberiore proventu.

Viribus ferè convenit cum præcedentibus speciebus.

* P. 1. F. 35.
p. 63.

4. *Canschena-pou* * H. M. *Arbor siliquosa Malabarica, foliis bifidis minoribus, flore albo flavescente striato* D. Syen. *Mandaru quarta species. Flos Divi Thomæ.*

H. M.

Arbor est altitudine duorum fermè hominum, ramos quoque densos transversim diffundens: *caudice* fermè semipedem crasso. *Radix* intus corculo est flavo. *Folia* quàm præcedentium, multò minorà, antrorsum rotundiola, rectoribus ad petiolum oris, nullo ferè angulo incurvatis utrinque valdè lenia & lanugine pilosa, odore forti, maximè cum teruntur nocturno tempore duobus lobis adductis se claudentia. *Flores* calyce unifolio viridi succinguntur, albo flavescentes quinque petalis oblongo-rotundis, lateribus unguibus mutuo convolutis, compositi; è petalis quòd magis surrectum est & angustius, & oris ad interiora contractis, ad unguem insignitum est maculà purpureo-rubicundo-obscuri coloris, quæ folium parvum in summitate acuminatum repræsentat. Odor eis nullus. *Stamina* decem, ut in reliquis, albo-flavescencia, pariter incurvata, apicibus oblongis & flavis ornata; cum germine siliquæ in medio.

Siliquæ longitudine sunt ut illæ primæ speciei, exterius valdè lenes & lanuginosæ cum teneriores sunt.

Fabæ valde parvæ in loculis satis latis intersepimentis distinctis, eodem situ quo in superioribus.

Flores bis tève in anno fert, tempore pluvioso uberiore proventu.

Quæ de viribus habent vide apud auctores nostros.

In Horto Reverendissimi Episcopi Londinensis D. H. Compton crevit hoc anno 1687.

C A P. XV.

Moullava H. M. P. 6. *Siliquosa Indica flore pentapetalo luteo, siliquis lenibus tetraspermis fere.*

HUic sesqui-hominis altitudo, duarum palmarum crassities est. Graveolenti libro circumtegitur subfusco; ligno est solido & albente, nusquam non spinis duris & acutis obfita: *Radice* lignea, gravi, ingrata, terræ irrepente, resinosa, ubi læditur, adhærente; gravi cum odore, tum sapore. *Folia* Buxo proxima, rigida, ex adverso gemina, supina parte è viridi nitentia, pronâ dilutiora sunt; mediam costam eminentem sæpius subdivisam habentia. Inodori, lutei, profundo è calyce prodeuntes *flores*, quinque foliis Hyacinthina imitantibus constant, oblongis, longa serie in modum coronæ furculorum foliaceorum summitatibus adhærescunt. *Stamina* iis quina, inferius alba lanugine, superius *apicibus* obscuris ornata. *Stylus* ejusdem, nisi quòd vertex albicet, generis ac coloris est. *Siliquæ* autem subpurpureæ, tactu lenissimæ, lato è calyce, brevibus penolis furculis inharerent, quatuor plus minus oblongas, furvas, insipidas, ingratasque transversarias includunt *fabas*.

In insula *Bayyin* aliisque arenosis, ast raris crescit in locis. Vernat ubi tempus hyemat: fructus maturi colliguntur Novembri & Decembri mensibus: sempiternam habet comam.

Medicum nullum præstat usum, nisi *Pollias*, id est, pauperibus, qui foliorum fumo naribus admisso capitis dolores vertiginèque sibi adimunt.

Locus &
Tempus.
Vires.

C A P. XVI.

Mandsjadi H. M. *Arbor siliquosa Indica flore stricato pentapetalo, siliquis longis, modestis fabis coccineis.*

H. M.

PROCERA est arbor, binorum hominum crassa complexum ligno duro, libro crasso, fusco, squamoso, intus rubente, qualis ferè radicem obvolvit, qui tamen proximè lignum albicat. *Rami* ligno admodum paucò, è viridi fusco, glabro tamen nitent cortice. *Folia* obtusis oris oblonga, tenuia, mollia, lenia, supinâ intensè virentia, pronâ parte dilutiora, alternatim viridibus furculis, spithamam propemodum longis; qui binarii è spadiceo rubescentibus quoque aliis, interius sulco striatis, è furculis prodeunt, appendentia conspiciuntur. Odoris sunt Fabacci, gustus subamari. Arcto brevique è calyce subcrocei pentapetali *flores*, angustis foliolis acuminati, extrorsum reflexi, frequenti numero, tenuibus simul ac brevibus pediculis, furculo duas palmas excedenti, agglutinantur. *Stamina* unà cum *stylo* eminente viridi, qui fructus primordium est, decem iis sunt surrecta, flavis quoque exornata capitulis; odor melleus. *Siliquæ* tres palmas longæ, transversum digitum latæ, *semina* seu *fabas* includunt altè extruberantes: suntque cortice primùm è viridi fusco, ficcæ è spadiceo nigricante, nonnullis venulis pertexto. *Semina* rotundis spatii inter se diffidentia, ossis ad instar prædura, tunica crassa, coccinea, glabra nitentia, sapore Fabarum simillima sunt.

Arbor

Arbor hæc inter proceriores Regni Malabarici arbores caput extollens quocunque crescit solo, *Locus.* maximè tamen in *Mangaiti, Cocbin, Perquencow* aliisque locis frequens. Anno demum à satione vigesimo flores Septembris mensè; maturi fructus in fine atque initio, quamvis & aliis tempestatibus anni, frondes semper conspiciuntur. Usque adeò longæva est, ut 200 annos perdurare putetur.

In usu quotidiano lignum ob soliditatem variis operibus inservit. Folis in pulverem redactis *Ethiopia.* nicipi in cæremoniis utuntur. Semina verò haud ingrati saporis, præterquam quòd à plebeis five cocta, five comminuta in farinam, comedantur, magnum præstant usum aurifabris & gemmariis, quippe ob æqualitatem granorum vice in ponderandis mercibus adhibentur. Singula namq; *Masjelina* quatuor pendunt grana, quibus utuntur Aurifabri; qui quoque ex contusis hisce feminibus aquà madefactis unà cum borace gluten ad elegantiora tum nova tum diffracta vasa conglutinanda conficiunt. Medici vero è foliis contritis potionem lumborum sedantem dolorem parare norunt.

Hæc arbor folio est bicompositio seu ramoso.

C A P. XVII.

Arbor Indica siliquosa, floribus racemosis, pentapetalis, siliquis foliaceis, ad singulos flores ternis. Pongelion sive Perimaram H. M.

H. M.

Aliquando, priusquam in ramos se diffundit ad 50 longitudine, crassitie ad duodecim & plures excrescit pedes. *Cortice* est cinereo, scabro, propè radicem, ubi excepta crassitie quæ illic major est, idem est, graveolenti. *Folia* extrorsum crispata, acuminata, densa, glabra, superne niten-
tia, inferne paululum dilutiora, falciformia, gemina plerunque brevibus pedunculis communibus è furculis lignosis dependent. *Costa* verò intermedia averfa, in parte summe eminens ad oras usque extensa, arcuatim reflectitur, multas subtiles fundens venulas. Odor ipsius nullus. Inodori, absque calyce pentapetali prodeunt exalbidi *flores* plures racematim petiolis viridibus rotundis superne angulatis insistentes. *Stamina* ut in *Mandsjadi* colore & numero æqualia sunt: *stylus* in vertice tricuspide plano ac viridi capitulo coronatur. *Siliqua* foliaceæ tenuitatis è singulis florum pedunculis ternæ prodeunt, lateribus carne intermedia tenui & pauca conglutinatis, digiti ferme quatuor articulos longæ, pollicem latæ, subvirides, crassiori nervo, qui unà cum cæteris furculum pæne efficit, donantur. Hic locis singulis in siliquis annectitur *femen* è rotundo aculeatum, quod totum circulum pæne implet, viride. Sapor leguminosus fed languidus, ipsi fructus perquam pituitosi sunt. Siliquæ omnes ad maturitatem perveniunt, externarum enim una vel altera decidit.

Crescit pinguiore solo circa *Moutan, Parca & Bardelle*, ut & pluribus aliis locis.

Locus.

Flores Maio Juniòque, fructus verò Novembri & Decembri ferè mensibus, frondes semper, quæ ut & flores è finibus erumpunt ramorum, qui exinde elongantur. Longævis annueratur.

Lignum in cultrorum ensiumque formatur vaginas. Folia contrita aquam eleganter tingunt. *Vires & Usus.* Contuso è cortice excoctum oleum corpori illitum humores vitiosos educit. Extillans ex arbore succus, cum lacte ebutyrato epotus, status discutit. Fructus cum *Munja* triturtati, *Oryzæque* decocto immixti cephalalgia ac ophthalmia oculis injecti medentur.

C A P. XVIII.

Nagam H. M. P. 6. T. 21. p. 27. Siliquosa flore umbellato pentapetalo, siliquis digitalibus, spadiceis, monospermis, ad unum florem pluribus.

H. M.

Alitudine quatuor, crassitie unius hominis est, ligno candido, rubeâ medullâ trajecto, cortice cinereo: *radice* odore gustuque sylvestri. *Folia* ejusdem ac radix odoris saporisque, oblonga, cuspidata, densa, rigida, in superiore parte glabra, subobscura, inferiore cinerea sunt, costâ donata crassiori, in ligneos nervos porrectâ. *Flores* umbelliferi, pentapetali, rubei, furculis ramulosis insidentes, globulum rufum stylumque breviorum includunt. Floribus è singulis quaterni imò quini exoriuntur fructus. *Siliquæ* digitali longitudine, spadiceæ, cortice subamaro, unam singulæ investiant fabam, pelle candidam, intus mollem & fungolam, gustu amaram & adstringentem.

Arenosis licet, paludosis tamen, gaudet locis, in insulis *Bendurti, Aroe*, aliisque intra *Cranganoron* *Locus & Porta* sitis frequens, Augusto, Septembri, Novembri florifera, Martio & Aprili fructifera, perpetuò frondens est.

Foliorum succus cum *Nucis Indicæ* oleo ventri illitus lunaticam ejus intumescenciam dispellit. *Vires.*

CAP. XIX.

Codaga-pala H. M. P. 1. F. 47. p. 83. *Arbor Malabarica lactescens, Jasmini flore odoro, siliquis oblongis* D. Syen.

H. M.

Pracedentis [*Curutu-pala*] altitudine est & crassitie, colore corticis in radice rubro-fusco, in caudice rufo, & sapore minus pungenti ab ea differt. *Folia* in furculis bina opposita, petiolis curtis appensa, *Curutu-pala* foliis similia, verum majora, latiora, texturæ minus solide, ac venulis numerosioribus inter nervos transversos pertexta. *Flores*, qui supra ex origine foliorum uncialibus petiolis proveniunt, à *Curutu-pala* floribus differunt petalis texturâ densioribus, & in oris haud crispatis, angustioribus, calyci arcto insidentibus, odore fragranti. *Sylus* & *stamuncula* quinq; parva, ut in flore *Pala*, *Siliquæ* quoque oblongo-angustæ sunt, *Pala* siliquis similes, sed crassiores ac minus compressæ, virides, spithamam plus minus longæ. *Semina*, quæ quoque numerosa in se recondunt, sunt etiam plana & oblonga, ac paulo majora *Pala* seminibus, cum sua longitudine jacentia in longitudine siliquarum, ac ex solo anteriore oculo penicillum argenteorum filamentorum emittentia, pèrque ea in unam seriem implicita, colore cum vetustiora sunt viridi-flavo seu rufo. Nascitur in arenosis.

Vires.

Cortex seu trunci seu radice tritus & epotus in lacte acido, alvi fluxum quemcumque, ut & hæmorrhoidum, sistit. *Radix* trita, & cum aqua in qua *Oryza* fuit lota decocta anginæ aliisque tumoribus corporis fœtu conducit; dolori arthritico parti affectæ imposita, dentium dolori in ore detenta; lumbricos quoque enecat.

CAP. XX.

Curutu-pala H. M. P. 1. F. 46. p. 83. *Arbor Malabarica lactescens fimbriato flore, fructu circa cuspidem reflexo* D. Syen.

H. M.

Arbuscula est unius duorumve hominum altitudine, caudice pedem crasso, cortice fusco, lactescente in ramis cinereo: radice minus altè demissa, ramulos laterales latè diffundente. *Folia* petiolis brevibus ac crassis insident, oblongo-rotunda, ad petiolum contracta, & ætèrius in cuspidem oblongum definentia, texturâ solida, lactiflua, supernè saturo virore nitentia, subtus pallidiora. Costa media albicat, ac in supina parte nonnihil eminet, unde plures nervi obliquo annulari & satis parallelo ductu ad marginem ferè excurrunt. *Flores* in superiori furculorum parte proveniunt in petiolis rotundis, tenuibus, languidis, quàm præcedentis majores, in totum albi, quinq; petalis oblongis, ad unguis frictis, ad unam partem inflexis, (oris ab inflexura subrotundis, crispis & tenuibus, in medio crassolis) nullis venulis striatis, compositi, quinque calycis foliis viridi-dilutis & cuspidatis succinèti; odoris grati & debilis, *Stamina* quinque apicibus flavo-albicantibus dotata, ac inter ea *sylus* viridi-dilutus, bifidus, utroque cuspidè nodulo terminato, è globulo oblongo-rotundio ac viridi, qui fructus germen est, erumpens. Succedunt fructus bini ac bini ex transverso siti, oblongo-rotundi, exterius cuspidati, ac deorsum maximè ad cuspidem reflexi, duobus lateribus rotundis, quæ acuto margine coeunt, constantes, & superiori latere protuberantes, cortice crasso, dum immaturi sunt lacte manante & obscure viridi, cum maturere exterius flavo-aureo, intus flavo dilutiore, aperiuntque se in superiore latere, ubi satura per mediam longitudinem striata sunt. *Semina* intus quinque, sex, septemve, oblonga, figurâ valdè irregulari accommodata ad alorum seminum circumposituram, membranula exteriore Corallina obducta, ac intus constantia officulo fusco minus duro, in quo nucleus albus continetur.

Vires.

Flores fert toto anno, maximè tempore pluvioso. *Radice* cortex tritus & epotus in aqua calida fluxum ventris sistit, ac prodest in dysenteria in lacte datus. Idem tritus cum aqua & apostematibus appositus eâ resolvit.

CAP. XXI.

Arbor siliquosa Malabarica pluribus ad singulos flores lobis. Cavalam H. M. P. 1. F. 49. p. 89. *Nux Malabarica sulcata, mucilaginoso fabacea.* D. Syen. *An Telabo Cingalensium.*

H. M.

Arbor est procera, ramis densis, transversim sparsis, nascens in petrosis & arenosis. *Radix* crassa, recta in terram descendens, hinc inde, à latere ac subus fibris vestita, cortice albicante crasso ac minus duro, qui saporis est aquei & subamari. *Caudex* quantum homo amplecti potest, cortice crasso exterius cinericeo, ac subcinericeo viridi, ligno albo, quod contractum in filamenta protrahitur. *Folia* petiolis mediocriter longis, ad exortum atque ad solum extuberantibus insident, spithamam, & duos trèlve insuper pollices longa, latitudine longitudinis ferme subtripla, rotundis ad petiolum oris & tenuiter contractis, ac ætèrius in mucronem parvum, versùs unam partem reflexum definentia, crassitie mediocri, plana, lenia, glabra superne & nitentia, colore utrinque obscure viridi, sed supernè saturatiore. *Flores* in furculis ramosis, viridibus ac pilosis, vel solitarii, vel etiam bini & bini in summis furculorum ramulis erumpunt, quinque petalis angustis & cuspidatis, cuspidibus introrsum flexis, ac mutuo ad unum nodulum unitis & clausis, quo rosam fenestratam repræsentant, ad oras extrorsum reflexas pilis transversis longiusculis obfritis, exterius

exteriùs viridi-fuscis ac subruffis, interiùs ex viridi flavescentibus, oris valdè lenibus, rubro-fuscis, quæ instar rubri Veluti sunt. E medio staminulum viride exit, cum apice seu nodulo crassiflo & flavo. Ubi flores in gemmis prorumpunt foliis omnibus nudatur arbor, quæ cum fructibus rursus resumit. Floribus succedunt fructus duo, tres, quatuor, aut quinque simul, rariùs folitarij, initio in unum capitulum spadiceum & villosùm, totidem laterum quot fructus sunt arctè juncti, tandem cum justa magnitudine sunt, relaxato capitulo in transversum rotundi ac parùm oblongi evadunt, cortice crasso ac duro, aureo, qui carne interiore albicante est, ac intus membranâ lacunosa, cartilaginea ac subflava obductus, ab una parte dorso emicantes, ab altera sutura ex pediculo in ventre per medium in longitudine sulcati, quâ præ maturitate laxata desluit materia viscosa seu gelatina, quæ instar mucilaginis exteriorem seminum superficiem lubricat, eamque hinc inde obducit.

In hisce fructibus, qui lata capacitate sunt, Fabæ, novem circiter vel decem, oris suturæ umbilicis affixæ sunt, utrinque quatuor vel quinque, versùs dorsum dependentes, crassæ rotundæ & oblongæ pollicem ferè, ac glabræ, cortice duplici tectæ, exteriore instar cuticulæ tenui, & per fabæ maturitatem nigerrimi, nientis, adeò fragili ut in minuta frustula, velut cortices igne assati; ex attritione hiscat; interiore crassiore, duritiolo ac puniceo, exteriùs obducto pulpa mucilaginis & albicante, intus vestito tenui & subruffa pellicula, quæ nucleum seu pulpam Fabæ albam ambit; suntque Fabæ tostæ in edulis.

Ego hosce fructus pro lobis potius quàm pro nucibus habendas censeo ob filiquas bivalves & fililem intus seminum seu Fabarum dorso filiquæ annexum.

C A P. XXII.

Cara-Schulli H. M. P. 2. F. 47. p. 91. Frutex Indicus spinosus Capparis forma, Siliqua bivalvi brevi.

H. M.

FRutex est spinosus, nascens in arenosis; radice fibrosa, capillata, albicante, dein rufescente. *Caulis* lignosi, nodosi, pilosi, virides, corculo in medio albicante, fungoso, in nodis spinis lignosis, longiusculis, tenuibus, acutis ac nonnihil inferiora versùs inflexis muniti; quæ binæ & binæ prodeunt, ad diversas partes tendentes. *Folia* è nodis ad exortum spinarum prodeunt, parva, crassifolia, rotunda, parùm oblonga, pilosa lanugine prona maximè parte obducta, sapore subamaro & subacri. *Flores* in summis ramis ex origine foliorum, è medio duarum spinarum exeunt, pentapetali, colore planè cœruleo, pede longiusculo candido & nitente calyci insidentes, odore quoque nullo: sunt autem petala oblongo-rotunda, tenuia, venulis suis obliquè in longum striata. E medio florum emicant duo *stamina* candida cum *apicibus* oblongis, surrectis, fusco-cœruleis, & cum iis filamentum tenue, albicans, è globulo viridi, qui capsulæ feminalis rudimentum est, emergens. *Calyx* quatuor foliis constat, duobus grandiusculis oblongo-rotundis, totidem minutis cuspidatis, utriusque pilosis, quorum pleniorè descriptionem vide. *Capsulæ* feminales oblongæ, quadrilateræ, & in planum compressæ, in lateribus planis seu latioribus viridi-diluti, in angustioribus viridi-fusci coloris, cortice lignoso ac duro, in duas camerulas oblongas, in quibus *semina* continentur, bina in singulis, plana, rotundiola, lanuginosa, primò argentea, deinde rufescentia, sapore subamaro, in teritico lignoso, ex medio angustiorum laterum producto, distincta.

Tumoribus resolvendis, si in pulverem per ignem redacta ac aceto permixta adhibeatur in perunctione corporis: In pulverem contrita & mixta cum liquore *Surie* dicto ex *Coco Indico* apostematibus maturandis ac aperientis servit. Radix in decocto data urinam suppressam movet; addito momento *Oryzæ* proficue datur pro tumore ventris. Foliorum quoque decoctum cum momento *Oryzæ* intus sumptum membris tumefactis extenuandis commodum.

C A P. XXIII.

De Balsamo.

Balsamum dicitur ἀπὸ τοῦ βαλῆος ἀμαρῆς, quòd cœlestem divinamque messem reddat. Hesy-chius βαλὼν ἔσθ' ἢ ἕρπον, *Solum, Calum*. Rectiùs Balsamum est vox Orientalis, q. *Balsamin*, quod in Orientalibus linguis Principem aromatum significat; imò pura puta vox Hebraica esse videtur Βάλουμον, *Bal* enim seu *Baal* Dominum significat, *Samen* pinguedo, oleum, unguentum, quasi unguentorum Princeps seu Dominus. An Balsamum hic rectè collocaverim nescio, qualem enim florem producat nondum discere potui.

1. *Balsamum verum J. B. genuinum Antiquorum Park. Syriacum Ruta folio C. B. Balsamum Alpini Ger. emac. The true natural Balsom Tree.*

Alpin.

Arbustula est viticosa, quæ excrefcit ad altitudinem *Elbanne* seu Ligustri vel Cytisi, *folia* paucissima gerens, *Ruta* proxima, non tamen iis candidiora, ut Diosc. Sed potius Lentisci foliis similia, scil. colore viridi-subalbido, perpetuoque virentia. Ejus lignum gummosum lenèque apparet, colore exteriùs subrubro, cujus ramuli eodem colore conspicui sunt, longi, recti, graciles, paucis foliolis ordinatim referti, foliisque simul terna aut quina aut septena alæ adnata, aliquo pacto Lentisci foliorum æmula. Sunt autem ramuli odorati, gummosi, digitisque contrectati eis tenaciter adherentes.

adherentes. Flores fert parvos, albos, Acaciae floribus proximos, ternos singulis alis appensos, quasi in Umbellæ forma, summè odoratos (odor paululo temporis resolvitur) à quibus *semina* promanant fiava, folliculis nigris subrubescens contenta, valdè odorata, intusque humorem flavum, melli persimilem habentia, sapore subamaro parùmque acri linguam ferentia, Opobalsamumque redolentia, Terebinthi fructuum figuræ & magnitudinis æmula, extrema aculeata & medium crassum obtinentia.

Opobalsamum, cum primùm eductum, colore, ut audio, est albo, qui paulò post in viridem, tertio in aureum, & demum in melleum mutatur [longo tempore.] Ejus succi etiam substantia in primis turbida crassaque ut oleum statim ab Olivis expressum cernitur, postea tenuissima atque clarissima, demum Terebinthi modo crassescit, odore eximio in primis atque acutissimo Terebinthum redolens cum suaviore odoris fragrantia cernitur, saporeque amaro, acri & adstringente. Levissimum est in primis diebus, atque usque ad eò validi & acuti odoris, ut aliquibus inter odorandum sanguis è naribus eruperit, & præ multa ejus levitate in aquam stillatum non desidet, sed ex alto in eam projectum parumper in ipsa mergitur, ferèque continuò affurgens supra totam aquæ superficiem totum expanditur, eique miscetur, & citissimè in ea dissolvitur, ut ab aqua maxima cum difficultate separaretur: in qua paulò post concrevit atque coagulatur, coagulatumque stylo rotum ab aqua eximitur, quod tunc colore lactescit, seu album quale lac visitur. Quò hic succus annosior est eò fit inodorator, atque ad motum segnior, & senio confectus crassus velut Terebinthina evadit.

Bellonius ubicunque nascantur hi frutices duorum aut trium cubitorum altitudinem eos non superare scribit, & pedali altitudine cum sint, in multos graciles ramulos, aserinæ pennæ caule haud crassiores findi. Alpinus in Arabia solo ad Lycii, Terebinthi & Pyracanthæ magnitudinem, & majorem etiam excrecere audivit.

Bellonius folium accuratius describit, Folia utrinque in nervo nata, ut in Rosarum, vel Fraxini, vel Juglandis foliis videre est; Ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, siquæ constructa erat ipsorum series, ut postremum foliolum extremam illam occupans imparem numerum efficeret, etatque reliquis majus; factò enim ab illo progressu aliqua sensim minutiora fiunt.

Locus.

Quod ad locum Balsami attinet scribit Plinius Balsamum uni terrarum Judææ concessum, quondam in duobus tantum hortis, utroque Regio. Theophr. pariter in valle Syriae gigni scribit, in duobus tantum, uti ferunt, hortis. His etiam consentanea scribit Justinus.

Dioscor. non solum in convalle quadam Judææ sed & in Ægypto nasci testatur, aliique in eadem sententia sunt.

Strabo, Pausanias aliisque non in Syria tantum sed & in Arabia quoque, Sabæorum tractu maritimo provenire tradunt. Petrus Bellonius & Prosper Alpinus Arabiam Balsami locum patrium semper fuisse, nunquam Ægyptum aut Judæam contendunt: quòd semper tum in Judæa, tum in Ægypto planta hæc in hortis culta fuit. Non solent autem spontanæ plantæ tantâ diligentia coli, neque enim eâ indigent: quodque in Judæa dudum perit & evanuit; inque Ægypto sapius, novis plantis denuo ex Arabia advectis. Josephus etiam, *Balsami plantam* (inquit) *cujus hodie ferax nostra regio est, Regiam Sabæ in Judæam attulisse auit.* Quo cum Strabone consentit. Sic rem expedit Bellonius, quanquam putarit Theophrastus Balsamum nusquam sylvestre reperiri, constanter tamen affirmare audemus, & olim, & etiamnum in Arabia felice existere, unde lignum & fructus ab omni antiquitate cum aliis mercibus Arabicis ferri solita, quod ex Mithridatica Antidoto, ex Dioscor. Diodor. Siculo, Pausania, Strabone, Corn. Tacito facile esset probare, adeoque innotuit Cayrini de Balsamo interrogati responderunt quicquid Xylobalsami aut Carpopalsami unquam venderunt, cum aliis medicamentis Mechæ Arabiae delatum; ubi crescunt in monte quodam arenoso prope urbem: arbutulas autem quæ Materæ Ægypti visebantur, magnis sumptibus hunc transvectas.

Liquor hic preciosus incisione facta è virgis emanat Junio, Julio & Augusto mensibus, tradente Alpino. Incisura autem, ut vult Theophrastus, unguibus ferreis faciendo, quocum consentit Dioscorides. At Plinius, inciditur, inquit, vitro, lapide, ossive cutellis, ferro lædi vitalia odit: Quod & Solinus confirmat. Ego cum recentioribus perinde esse existimo sive ferro, sive alia re quavis incisio fiat, modò, ut Plinius, incidentis manus libretur artificij temperamento, nè quid ultra corticem violet. Alpinus partim sponte, partim stipite ferro scarificato opobalsamum destillare & in vitrea vasa recipi scribit.

Folia, ut tradunt Pena & Lobelius, exiit Decembri, quibus nonnisi mense Martio nova sufficiantur. Quod si verum, jam corrui omnium tam priscorum, quam neotericorum recepta opinio esse perpetuofolium. Et sanè inter notas à veteribus proditas, quibus Balsamum dignosci possit, una est, ut perpetuò vireat. *J. B.*

Opobalsamum, ad vulnera sananda omni ævo celeberrimum, tantæque efficaciam habitum, ut aliis unguentis oleisque vulnerariis preciosissimis nomen suum communicavit; ideòque Empirici & Agyptæ ut medicamenta sua commendatiora apud vulgus redderent ea Balsamorum appellatione honestarunt. Nec desunt exempla vulnerum etiam pericolosorum brevi temporis spatio Balsami liquore persanatorum. Quin & fordida ulcera expurgat, ut post Dioscoridem Alpinus scripsit: cuius de viribus & usu Balsami hodierno apud Ægyptios verba adferemus. In venenatis & demorsis à serpentibus atque icis à scorpionibus tum epotum, tum illitum maximè juvat, quod & veteres Dioscor. & Plin. testantur. In peste ut ab ejus contagio defendantur, nihil majus habent quo utilius & tutius utantur, singulis diebus ejus semidrachmam deglutientes. Multasque etiam putridas febres eo epoto si sanant, largiore ab ipso erumpente sudore. In Chronicis febribus à crudis frigidisque humoribus obstructionibusque viscerum nihil utilius & præstantius experiuntur quam Opobalsami hujus bines scrupulos vel drachmam per os quotidie exhibere. Oculis visum deperditum, atque a tribus auditum instillarum restituit, auriumque dolorem aufert. *Modestus Plinius oculorum claritati plurimum conferre, caliginem discutere & auribus perquam utile esse scribit.* Præterea ad convulsos

vulfos ex humiditate ac frigiditate, ad vertiginosos, epilepticos, resolutos, trementes, ad tuisimque ex frigido humore, orthopneam, & omnem spirandi difficultatem, pulmonum fluxiones, humiditates & dolores, ad stomachi frigiditatem, cruditates, atque ad omnes flatuum molestias, ad uteri frigidam humidamque intemperiem, ad praefocationes, dolores, sterilitatem, albos fluores, ad interceptam urinam ex frigiditate, flatu vel lapidibus, ad calculosque in renibus valenter frangendos ac abstergendos usus Opopaliami est apud omnes illos populos notissimus, & ad hæc omnia mala praestantissimum illi auxilium experiuntur. Mulieres verò Ægyptiæ steriles eo tum supposito, tum epoto, tum suffito feliciore successu saepe ad removendam sterilitatem utuntur.

Pro Cosmetico etiam insigni à mulieribus habetur: utendi modum vide apud * Prosp. Alpin. In * De Plantis Ægyptiacis Carpopalsamum.

Carpobalsami nomine in officinis habentur semina Terebinthi acinorum oblongâ formâ & magnitudine, pediculo brevi donata, cortice rugoso fusco, quatuor costis in totidem quadrantes distincto, cui subest tenerum putamen album, saepe cassum, interdum nucleo pingui, dulci, nisi vetustate nimia rancefcatur, gravidum: alioqui sapor effectus, cuiusmodi in officinis asservari solent grana, nullus; nullus odor. Alpinus duplex genus distinguit, jam descriptum, & alterum oblongius, & ex medietate folliculo teetum, odoratum tamen & aromaticum.

Xylobalsami nomine venduntur exoleti ramuli, qui nec sapore, nec odorem ullum evidentem sensibus ingerere solent, contorti, digitali crassitie, duplici cortice intecti, exteriore tenuiore, rugoso, cinereo, interiore crassiore, fusco, texturâ satis compactâ: nodosi sunt admodum, & multis tenuibus ramulis brachiati. Hos, ut & fructus prædictos, pro falsis, adulterinis & supposititiis habent perique Botanici. Verum Prosp. Alpinus, qui omnium optime novit, verum esse Antiquorum tum *Xylobalsamum* tum *Carpobalsamum* affirmat. Virgæ autem parvo tempore omni odore ac sapore desistuntur. Tanta est enim (inquit) illius humidæ substantiæ, in qua odor saporque fundatur tenuitas, ut citò exsolvatur, simulque cum ea sapor atque odor evanescat. Cæterum semina & lignum Balsami iisdem facultatibus donata sunt quibus succus: verum efficacissimam vim habet liquor, proximam huic fructus, minimam verò lignum. *Diosc. Alp.* Ad robur stomacho conciliandum horum pulverem cum decocto spicæ Nardi ad binas drachmas exhibent: idem præstat decoctum: utuntur & eo in spirandi difficultate & tussi frigida: usum etiam frequentissimum habent pulvis & decoctum ad humiditatem uteri exsiccandam, ejusque calorem fovendam. Suffitum ex his frequentant ad omnes uteri morbos à causa frigida concitatos. Hæc Alpinus de Ægyptiis.

Apud antiquos Balsamum ob odorem præcipuè expetitum ad unguenta. Plinius omnibus odoribus prælatum affirmat: unde & liquor iste interdum duplo rependebatur argento.

Qui plura de Balsamo velit, Lobelium consulat, qui integrum de eo libellum conscripsit; & Alpinum, qui Dialogum de Balsamo reliquit. Et Vessingii Opopalsam. Vindic.

Lobelius Opopalsami cuiusdam crassi seu concreti à se asservari meminit, Terebinthinæ Cypriæ veteris sive vietæ aut Resinaceorum liquorum instar densati, glebæ Benzoini fere concrezione, sapore acri & colore fulvo, masticanti ut in Mastiche lentescente.

Huic fortè idem Opopalsamum solidum J. B. à Paludano ad Ducem Wirtemberg. missum, quod ità solida est substantiâ ut flexioni interim non resistat, pellucida & digitis ductili, non friabili ut Colophonia, quam colore rutilo egregiè refert, uniformi, odore suavi Benjoini, quem fragrantiorum cum adoleatur adspirat naribus, nec segniter flammam concipit. Sub dentibus lentescit atque iis inhaerescit.

Balsamiferæ Arbores Americanæ ad hoc genus non pertinent; quin & ipsæ inter se genere differre videntur: aliæ enim siliquosæ sunt, aliæ potiùs nuciferæ. Verum quoniam omnes Balsamiferarum titulo superbiunt, non separandas duxi.

2. Balsamum ex Peru J. B. An Cabureiba sive Balsamum Peruvianum Pisoni? Cabui Iba Marcgrav. Forte differentia sola est in loco natali.

Pif.

Folio est exiguo instar Myrti, cortice cinereo, digitum crasso, tenui membranâ miniati coloris exteriùs cooperto, sub qua flavus liquor, quo totus cortex turgere solet, latitat, qui vetus gratiorem spirat odorem quam si recens sit, fitque consistentiæ crassioris & coloris puniceæ: Cortex contusus & in massam redactus suavissimos efficit globulos & alia multa. Lignum illius singularem usum præbet in aedificiis.

Revirescente arbore circa Februarium & Martium Lunâ plenâ, ex læso cortice destillans pendulis vasculis excipitur Balsamum hoc fragrantissimum Cabureieica dictum.

Edes non solum, sed lucos integros gratissimo odore, Peruviano perquam simili, inficit. Substantia est compacta & tenaci, sed calefactum sequaci & ductili.

Circa fluvium potissimum Jeneiro, & in districtibus D. Vincentii & Spiritus Sancti quam in Par-

Locus

nambucensi crebrius reperitur. Ad internos & externos affectus non inferiori gaudet qualitate quam *Copaiba*, calidum est & siccum, dissolvit, digerit, confortat. Aliquot illius guttulæ per os jejunis exhibitæ Asthmati profunt, intemperiem quoque ventriculi, viscerum languores inveteratos corrigit: tepidum pectori & hypochondriis illitum eorum oppilationes & frigiditates tollit. Irrigatione & frictione capitis & cerebri ex panno rubro corroborat cerebrum & præservat à Spasmo & Paralyfi, imò debilitatum omne nervorum genus in pristinum vigorem restituisse sapissimè sumus experti. In nervorum puncturis acrimoniam sanie, unde tot dolores & convulsiones oriri solent retundit. Cæterum Lusitanæ æquæ ac Brasiliæ adversus vulnera & morsus venenatorum animalium inesse illi virtutem quandam singularem testantur: ad quam Animalia instinctu solo naturali confugientia, corticemque deterentia parti læsâ præsentissimum inveniunt remedium.

Vires

Alia est species hujus arboris, rubescentis coloris, odorèque Cedro Brasiliensi, quæ incolis *Acaia catinga* dicitur, non dissimilis. Hæc omnia Pifo.

K k k k k k k

Franci

Franc. Hernandez Arborem Balsami Indici, Mexicensibus *Hoitziloxitl* dictam, id est, resinâ affluentem, sic describit:

Balsamum.
Novæ Hispaniæ.

Mali Medicæ magnitudine est, foliis Amygdali, majoribus tamen, rotundioribus & magis acuminatis, floribus in extremis ramorum flagellis luteis, initio loculorum oblongorum formâ, sed procedente tempore quorundam veluti foliorum ceteris longiorum & latiorum, in quorum extremitatis cavitate *semina* inclusa continentur, candicantia, & in quendam pallorem inclinantia, oblonga & paulisper conorta, seminibus Mali Medicæ similia, aut verius his quæ Haytini vocant *Mamies*, & saccharo in crustare solent.

Inciso hujus arboris cortice stiptivè quovis anni tempore, sed præcipuè exactis jam imbribus, liquor ille nobilis destillat.

Regionibus provenit calidis, qualis est Pannucina.

Iconi repræsentat florem papilionaceum, cui proculdubio succedit siliqua seu lobus.

Hæc arbor esse videtur quam describit Monardes cap. 9. sub finem, eique duplicem tribuit corticem, unum crassum Suberis modo, alterum verò tenuem; fructum Ciceris aut Pisi grano non majorem in extremâ siliqua, angustâ, digitum longâ, albâ, tenuitate regalis simplicis.

Balsami duo genera sunt, alterum quod ex incisa arbore ejusve cortice exstillat, tenax, albidius quod præstantius; alterum coctione, modo Indis usitatissimo, elicitur, ex rubro ad fuscum vergens, quod vilius. Balsamum ex Peru J. Bauhinus sic describit, Liquor est ponderosus, mellæ consistentiæ, densus, lentoris resinacci: color ex ruffo ad nigrum vergens: odor fragrantissimus Styrcis, ad Benzoini suavitatem nonnihil accedens, & qui suâ fragrantia totum adeo conclave perfundat, diutiusque perseveret, sapor subacris, linguam mordicans. Dentibus attritus, lentus, nec illico separabilis adhærescit. Flammam facillimè concipit igni admotus, suavitèrque olentem similiter fumum spargit. Aquæ injectus mox fundum petit, in qua existens si vel statim digitis atteratur albecit; nec ideo lentorem deponit, sed instar Resinæ digitis etiam magis quàm dentibus adhæret.

Monardes eimque secuti C. Bauhinus aliique Botanici duplex Balsami Indici genus distinguunt, quæ fortè non aliter quàm eliciendi modo differunt.

1. *Balsamum Indicum ex arbore Punica malo majore, Xylo dicta, foliis Urticæ C. B. Balsamum Peruvianum Park.*

Pro hujus arboris fructu depingit Parkinsonus siliquam longam angustam, colore pullo, qui Balsamum Peruanum aut Benzoinum odore adeo referebat, ut sibi planè persuaserit ejusdem arboris fructum esse.

Clusius eandem hanc Siliquam lib. 3. Exot. cap. 18. Lobi oblongi aromatici titulo describit, & in *Cur. post.* ejus iconem à Joan. Pona ad se missam scribit pro effigie fructus Balsami Peruani, cujus descriptionem vide inter lobos.

2. *Balsamum purius Monard. Bals. album Park: Americanum C. B. Goaconez Oviedo.*

Sunt (inquit Monard.) eæ arbores ex quibus hoc genus elicitur in America continente, vastæ magnitudinis & ad radicem usque ramosa, duplici septæ cortice, altero crasso Suberini modo, altero tenui interno, materiem arboris complectente. Ex eo quod inter utrumque corticem est spatio incisione Balsamum educitur, alba limpidissimâque lachryma, suavissimi odoris, quod insignes facultates statim prodit. Et certum est illius guttulam potiorem esse alterius quod decoctione extrahitur arrova seu 25 libris, tamen miraculosos ejus viderimus effectus. Fructus hujus Pisi magnitudine, amarâ, qui albâ siliquâ digitum longa includitur simplicis Regalis Hispanici tenuitate.

C. Bauhinus huc refert Lobum oblongum aromat: *Clus.* male nostro judicio, si modo hujus arbor à precedente distincta est, quod mihi non constat.

* Exot. l. 2. c. 29. fr. 1.

Balsami Peruani fructus * *Clus.* J. B.

Item

Balsami Peruani fructus metæ formâ J. B. fructus minor 3. Paludani Clus. Exot. l. 2. c. 20.

Item

Avellana Indica pro Balsami fructu missa, ejusque species alia minor J. B.

Item

Nux sive officulum Cypote similis Nuci Balsami Peruviani J. B. Clus. Exot. lib. 2. c. 18.

Horum omnium descriptiones vide inter fructus exoticos. Ex his autem aliisque superius allatis descriptionibus constat Balsami Peruviani arborem siliquosam esse.

Vires.

Ceterum de Balsami Peruviani viribus eadem habent Monardes & Hernandez, quæ Pifo & multo adhuc plura, nam intus sumptum ad urinam educendam commendant, ad juvenilem vigorem diutius conservandum, quod exemplo confirmat Monardes, ad colorem emendandum: in pessulo efformatum ac vulvæ obditum, secundas & foetum mortuum trahere, & sterilitatem à frigida causa profligare affirmant, aliâque insuper juvamenta præstare, quæ apud ipsos vide.

3. *Balsamum de Tolu J. B. Park. Tolutanum, foliis Ceratiæ similibus, quod candidum est J. B.*

Arbores è quibus colligitur hoc Balsamum pumilis Pinis sunt similes, plurimos ramos quaquaversum spargentes, foliâque Ceratiæ similia obtinentes, semper virentia. Inciditur tenuis & tenellus cortex ferventissimo Sole (nam nocte ob frigiditatem nihil effluit) liquor effluens cochlearibus è cera nigra factis excipitur: colore est rubro ad aureum tendente, mediæ inter densum & liquidum consistentiæ glutinosus admodum & ubicunque reponatur firmiter inharens, sapore dulci & grato,
nec

nec si fumatur nauſeam movente, quemadmodum reliqua Baſama, odore excellentiſſimo, & Limonum fragrantiam quodammodo referente.

Earundem ferè virium eſt cum Baſamo Peruviano, quas prolixè deſcribit Monardes, quem conſule: eas paucis complectitur Schroderus.

Advehitur ex continentis quadam provincia inter *Cartagena* & *Nombre de Dios* urbes ſita *Tolu* ab Indis dicta.

Antecellere videtur facultatibus ei quod è Nova Hiſpania adfertur (Peruviani nomine) efficaciſque eſt ad omnia ad quæ Baſamum Arabicum. Calſ. & ſicc. attenuat, reſolvit, vulnerarium eſt, pectus expurgat, &c. Uſus præcip. in Aſthmate & Phthiſi, in ventriculi cruditate & dolore. Extrinſecus doloribus à cauſa frigida quibuſcunq; & inprimis capitis, Arthriticis & Nephriticis: in deſtuxionibus ad oculos cohobendis, in paralyſi, in ventriculi imbecillitate, dolore, inflatione (inunctum cum oleo Nardino) in lienis imbecillitate, in tumoribus quibuſcunq; ac œdematibus, in contractura: parotides inſuper ſeu ſcrophulas cœcas curat. Inprimis autem celebratur in vulneribus conſolidandis, defendendis, præſertim ſi oſſa quoque ſunt contracta (quippe fragmenta expellit,) in vulneribus articularum, ſectionibus nervorum, puncturis, contuſionibus, &c.

4. *Copaiba* Piſon. & Marcegr. *Arbor Baſamifera Braſilienſis fructu monoſpermo. Baſamum certarum quarundam plantarum quas Copaiſas vocant [Braſiliani] J. B. è Maſſeo. An Fr. min. 3. c. 20. l. 2. Exot. Cluſ. ?*

Marcegr.

Arbor eſt fatiſ proœra, cui lignum rubrum, quaſi minio vulgari ſaturatè tinctum, duritiæ Fagino æquale, ex quo aſſeres lati ſiunt ad varios uſus. *Folia* fert obrotunda, aut etiam ovalia, quatuor aut quinque digitos longa, duos aut duos & ſemis lata ubi latiffima, in pediculis digitum longis, craſſis, uti ſunt & nervi, poſtica parte maximè eminentes. *Florem* fert mediocrem, quinque foliis obrotundis conſtantem. *Fruſtus* eſt ſiliqua obrotunda, magnitudine unius digiti, fulca, quæ ſi digito prematur facilè aperitur, continens nucleum Avellanæ nucis magnitudine & figurâ, cuticulâ nigrâ membranaceâ tectum, quæ ad medietatem veſtitur paucâ pulpâ, luteâ, lentâ, molli, odoris inſtar Piſorum contuſorum: ipſe nucleus conſtat carne lenta, inſtar cornu emollii, cedente dentibus, ſaporis haud maniſeſti, coloris aquei, qui comeditur. Siliquæ maturæ decidunt. Simiæ has ſiliquas depopulari amant.

In denſis memoribus mediterraneis reperitur; in inſula *Maranbou* valdè luxuriat.

Oleum ſeu Baſamum dat limpidiſſimum, conſiſtentiâ & odore olei Terebinthini deſtillati. Ab incifo * cortice ad medullam uſque Lunâ plenâ tanta quantitate deſtillat, ut ſpatio trium horarum ad duodecim libras olei effundat. Si nihil fortè proſtuerit, ſtatim vulnus cerâ aut argillâ obturandum eſt, ne quid effluere poſſit, & duabus poſt hebdomadis cum ſenore moram compenſâſſe videbitur.

Non ſolùm mirifica pollet vi mundificandi & conſolidandi, & ad quævis vulnera, (inprimis nervorum) prima intentione reſtituenda, morſiſque ſerpentum curandos & cicatrices tollendas, ſed & internè exhibitum inſignem præbet utilitatem; quippe tres vel quatuor guttulæ in ovo ſorbili bis vel ter manè ſumptæ dyſenteriam vel alios ventris fluxus ſiſtunt, fluxiones etiam muliebres & gonorrhœam.

Ejus ſalutares vires in circumſiſione experiuntur Judæi, ſanguinem ex crudeli illo vulnere, antea non paucis exitiali, profluentem eo coercentes.

Plerique Americani, adnotante G. Piſone, communi nomine omnes Reſinas odoratas & gummi vocant *Copal*; variâſque illarum ſpecies peculiaribus diſtinguunt nominibus. Itâ Braſiliani arborem hanc, reſiniferarum facilè principem, *Copaliba* vel *Copaiba* nominant.

Hæ plantæ, Maſſeo perhibente, cernuntur affrictu animalium attritæ, quæ à ſerpentibus venenatis aut à feris iccta ad remedium illud naturæ inſtinctu ſe conferunt. Idem tradit Guil. Piſo de Cabureiba.

5. *Baſamum fructu racemoſo ex Hiſpaniola C. B. novum fructu racemoſo J. B. Maripendam * de * Ind. Occid. Laet. l. 5. c. 23.*

J. B.

Ad duorum hominum proœritatem interdum aſſurgit, caulibus cinereis, foliis viridibus, ſuperiore parte magis quàm inferiore, grandibus, coſta craſſiore & elatiore per medium diviſis, pediculis non virentibus ſed rubefcentibus. *Fruſtus* eſt racemoſus, longus, inſtar manus digitatæ; acini ejus rari, virentes, & quandoque rubefcentes, qui matureſcendo magis ac magis rubefcunt. Succum ex eo hoc modo extrahunt, Cymas & aſparagos teneros colligunt, alii racemos addunt, & ex his ſuccum exprimunt, quem in aqua coquunt ad dimidias, deinde magis ac magis ad Sapæ aut Mellis craſſitudinem. Reſidere ſiunt & ad uſum reponunt. Vulneribus & ulceribus mirificè medetur, ea extergens & ſanguinem reprimens. Ex ejus ſummitatibus deſtillatur aqua, præſtantior aquâ vitæ, vulneribus utiliſſima, & morbis omnibus qui à frigore ortum habent, uti dolori ventriculi aut partis alterius, ſi aliquot diebus bibatur. Foliis Æthiopes loco ſiſtularum ad hauriendum ſumum *Teſt.* utuntur.

Maripendam ſeu Baſamiferam arborem III. Franc. Hernandez ſic deſcribit,

Frutex eſt ſtipites ferens viginti ferè dodrantum altitudinem habentes, ramôſque fuſcos, ac folia haſtarum mucronibus paria craſſa latèque, ſed ſuperna parte virentiora, & ſparſim purpuraſcentia è rubeo, & appenſa pediculis in coccineum colorem inclinantibus; fructu racematim dependente, & octo panè uncias longo, concinnato acinis uvarum ferè ſimilibus, ſed tamen rarioribus, initio virentibus, deinde rubefcentibus & tandem è purpureo nigricantibus.

Superior deſcriptio ab hoc fonte profluſiſſe videtur.

SECTIO QUARTA.

Arbores siliquosas Miscellaneas, vel anomalas, vel ob descriptiones imperfectas nobis nondum satis cognitatas & perspectas, complectens.

CAP. I.

De Locusta arbore nostratibus dicta, cujus siliqua Lobus ex *Wingandecaow* Clusio, ex sententiâ eruditi Botanici D. Leonardi Plucknet, M. D.

Qualem ferat florem hæc arbor nondum discere potui, culta est in Horto instructissimo Reverendissimi Episcopi Londinensis D. H. Compton.

Arbor siliquosa ex Virginia lobo fusco scabro C. B. item arbor siliquosa ex qua gummi Anime elicitur C. B. *Jetaiba Brasiliensis* Pison. & Marcgr. Arbor Brasiliensis siliquosa & gummisera, gummi Anime simili. Lobus ex *Wingandecaow* J. B. *The Locust Tree*.

Piso.

Ligno est duro, albo, ædificiis & machinis aptissimo, cortice lento, punctulis ex albo flavescens variegato, & hinc inde clypeiformibus maculis ex albo subflavescentibus. In ramis continet folia duo vel tria sibi opposita, figurâ parva, sed oblonga, viridia, ad tactum lævia, nervo secundum longitudinem, & venulis transversis inferne conspicuis prædita. Fructum fert in siliquis oblongis, compressis, duriusculis, coloris hepatici & quasi levigati. E siliqua fracta promanant substantia mollissima, filamentosa, subincarnati coloris, saporis farinacei & subdulcis, quæ cruda edulis est. Huic farinaceæ substantiæ tres utrunque lapides, compressi, glabri, * nigri involvuntur, † figuræ & magnitudinis dactylorum.

* Coloris castaneæ Marcgr.
† Magnitudine dactylorum, figuræ ovalis. Marcgrav.
Vires.

Hæc arbor resinam dat odoriferam, quam Brasilienses vocant *Jetica-Eica*, Lusitani verò *Anime*, ob similitudinem quam habet cum *Anime* novæ Hispaniæ. Eo non solum medici, sed & vulgus familiariter utuntur, præcipue in capitis doloribus à frigore ortis. Solus autem illius suffitus ad roborandum non solum caput, sed & reliquas corporis partes frigore affectas valet. Suavissimi est odoris & facilis consumptionis. Vi quadam aromatica & peculiari suo calore hoc gummi præstare, ac partibus nervosis illitum, vel emplastri formâ applicatum prodesse multi mecum experti sunt.

Folia arboris contusa lumbricos enecare, si exhibeantur, constanter indigenæ testantur.

Interior corticis substantia rasa, & aquæ imposita contra ventriculi ventositates ad potiunculæ formam præparatur, alvumque simul movet.

Arbor hæc spissa & speciosa in Paraybæ præsertim districtu provenit.

Gummi per meatus corticis interiores decidere certissimum est; illud enim tellure effossa, sub arboris trunco & radice occultatum extrahere solent. Quod potissimum fit sub finem æstatis, mense Februarii. Monardes ex vulnerata arbore in Nova Hispania colligi testatur, haud aliter quàm Mastiche aut Thus.

Hujus arboris lobus à Jo. Bauhino accuratissimè describitur & depingitur lib. 12. p. 436. appicta etiam planta novella è semine orta.

Arborem nostratibus *The Locust Tree* eandem cum hæc esse mihi persuadeo: namque & figura & descriptio fructus apud J. Bauhinum Locustæ nostræ fructui conveniunt, & folia arboris tenellæ foliis Jetaibæ apud Pisonem.

Hujus arboris lobus, sed seminibus exhaustus ad me transmissus est à peritissimo Botanico D. Doody, Pharmacopœo Londinensi, qui iconi Lobi ex *Wingandecaow* Clusii ejusque descriptioni satis bene respondebat. Folia arboris, quæ unâ misit, idem amicissimus Vir Jetaibæ arboris à Pisonem depictæ foliis quoad formam similia erant, nisi quòd nervus seu costa, folium per longitudinem dividens, non medium percurrerat, sed tela folii ad costam exterior multo latior erat quàm interior & arcuata. Erant autem folia glabra, densa, supernè splendentia Laurinorum consistentiâ, & quodammodo etiam figurâ, nisi quòd ob telam folii dictam in latitudinem evagantem ab uno latere magis prominere & arcuata essent (An tamen hoc constans sit in omnibus foliis hujus arboris nescio) tres insuper circiter digitos longa, sesquidigitum lata, erant hæc folia. Addit præterea idem D. Doody, se ab Amico quodam qui in insulâ Antego aliquandiu vixit, à quo & folia accepit, edoctum, Arborem ipsam excellentem esse, caudice crasso, comâ in cacumine frondosâ & patula, umbram præbente spatiosam, ob quam præcipue expetitur & in longinquas regiones, ut v. g. Novam Angliam, transfertur materie, albumo excepto, subrubente, dura, solida, & quando lævigata ac polita aspectui pulchra, multi in mechanicis usibus, præcipue ad molendinorum Saccharorum rotulas cylindrosve. Hinc etiam arborem hanc cum *Jetaiba* eandem esse conjicio, siquidem Jetaibæ lignum, tradente Marcgravio, valde durum est, & ad trabes ædificiorum atque axes Machinarum usurpatur. Cortice lævi, albicante. Florem ob proceritatem arboris se nunquam potuisse observare. Pulpam fructus, interiorum colore subluteo esse, sapore acido, indeque ad sitim extinguendam ab indigenis comedi. Hæc descriptio, (inquit D. Doody, cui & nos assentimur,) adeo exactè convenit cum Rochefortiana Arboris *Courbary* dictæ Histor. Antill. cap. 6. Art. 10. ut dubitare nequeam eandem arborem esse. Vide & confer.

Hujusmodi

Hujusmodi lobum prolixè fati describit J. B. his verbis, Insignis erat crassitudinis, sex uncias longus, tres latus [Clusianorum alter sex uncias longus erat, 2½ latus, alter quinque uncias longus, binas latus, uterque unciam crassus] exterius subasper, tuberculis minimis inæqualis, durissimus, Castaneæ saturati coloris una in parte, opposita verò fusci nigricantisque magis ac splendentis, in extremitate una secundum longitudinem considerata ductu suo continuo in tumorem magis ac magis affurgit; ex opposita verò lobi parte sulcus insignis ipsi impressus conspicuus apparet: in latitudine ejus lobi media parte evidenter intumescit, ad latera verò sensim detumescit, tumore solummodo in extrema longitudinis parte pediculo opposita liberaliùs excurrente: pediculum denique plusquam uncialem obtinet, obliquè infixum, duobus internodiis præditum; ad lobum tenuior est & rotundus, asperiusculus fuscâque, ulterius verò progrediendo versùs utrumque internodium crassior & asperior evadit, donec tandem in extremitatem latam teretemque abeat. Aperti jam lobi crassities pennæ scriptoriæ vulgaris crassitudinem adimplet, substantia albicante fuscâque donata: cavitas ejus uncialis est, interius plusquam fusca nigricansque, ad pediculi regionem extremum angustior fit, & in se omni ex parte coarctatur, in opposita verò parte finali rotundatur & arcuatur: Confricantis digitorum tenuissimo pulvere fusco aspergit inficitque: crustam habet interiorè cavitatè undique succingentem, quæ tenuior cum sit, levi opera à reliqua crassiore substantia abstrahi avelli que potest, cui subest splendens quadam substantia, fuscèdine itidem sibi consuetà oblita imbutâque.

In Clusii lobo latebant quinque aut sex officula veriùs quàm Phaeoli, uncialis longitudinis, Avellanæ magnitudine, dura, nigra, album nucleum continentia, Amygdalæ vel Avellanæ sapore.

Alium hujus generis lobum habuit Clusius septem uncias longum, 3½ latum, minus crassum superiore & coloris magis spadiceæ, qui plenam maturitatem nondum adeptus videbatur, ex insula Hayti sive Isabellæ vicina deserta & inculta delatus.

C A P. II.

Arbor siliquosa Brasiliensis Caaroba dicta. Caaroba Pison.

Arbor sylvestris terris potissimum glebosis Parnambucensis præfecturæ delectatur. Si minus felici solo crescat parvæ arbusculæ vix æquatur. *Florem* fert è cœruleo purpurascèntem, idque mense Junio: Semen autem nigricans, quod maturefcit mense Septembri: *Fructum* rarum, sed inutilem, Phaeolo maximo similem, qui maturus factus aperitur manetque vacuus.

Ejus *folia* oblonga sunt, linguæ figurâ, dilutè viridia, nervo secundum longitudinem, & costis obliquis eminentibus prædita.

Gustu sunt amara; ficcata ac confusa fomentis ac balneis peridonea. Quæ ex illis conficiuntur *Vires* remedia, etiam internè assumpta, exsiccandi, mundificandi ac sanandi vi pollent: quod feliciter in plurimis chronicis & articularibus morbis, imprimis autem in Lue Venerea curanda, Piso se expertum ait. Eadem trita, atque in emplastrum præparata, ulceribusque applicata, mirificè profunt, morbumque radicis sæpe expugnant, præsertim si repurgato primùm corpore eorum decoctum per aliquot dies bibatur, & sudores provocentur. E floribus quoque componunt conservam ad eundem usum. *Hæc omnia Piso.*

C A P. III.

Planta leguminosa Æthiopica foliis Rusci Breynii.

Hujus ramulum duntaxat dodrantalem vidit Breynius. Ille autem lignosus erat, triangularis, & superius in ramulos duos divisus; circa quem sine certo ordine sparsa sunt frequentissima *folia*, pediculis penitus carentia, dura, solida, Rusci æmula, majora autem, & si accuratè eadem observes, in ambitu leniter serrata, anterius in mucronem acutissimum & pungentem exeuntia, in basè sinuosa, & planè sicut corculum quod pingi solet formata, multis nervis, secundum longitudinem excurrentibus, pallidi coloris, transversim venulas multas habentibus notata. Florum forma me latet. *Fructus* verò ramorum cacuminibus infidentes, *siliquæ* sunt teretes, uncialis longitudinis, rigidæ, tumidiusculæ, membranaceæ, & ex purpureo spadiceæ, quæ è calyculis ejusdem coloris & substantiæ, in laciniis quinque desinentibus prominent, *seminibus* inanè, nempe priùs apertæ quàm à me conspectæ.

C A P. IV.

Pentaphylla siliquosa Brasiliensis caudice spinoso media parte in ventrem intumescènte. Saamouna Pison.

Siquæ aspectu mirabilis, excelsa & patula sanè est hæc arbor, iisdem sylvis mediterraneis quibus *Cabireiba* conspicienda; quæ superiore & inferiore trunci parte ordinariæ est crassitiei, sed in medio duplo plus obesa, instar amphoræ adeoque tumida apparet, ut peregrinantem attonitum remoretur. Ex tamis pediculi emergunt longi, *Pentaphyllum* quisque protrudens, ornatè divi-

K k k k k k k 3

sum

sum & ferratum, multis obliquis venis vestitum. *Siliquas* fert oblongas, Pifa rubra continentes. Totus truncus substantiâ est intus albâ, medulloâ & planè suberosâ, externis cinerei coloris, validis & horridis spinis à pede ad verticem usque obfesa.

Vires.

Ex turgidis spinis, rasâ & contusis succus elicitor eximius, cujus vel exigua quantitas inflammatis & involuntariè lachrymantibus oculis affrictus medetur, tum manifestè quoque visum acuit, & robur illi addit.

CAP. V.

1. *Arbor siliquosa Brasiliensis foliis pinnatis, costâ mediâ membranulis utrinque extantibus alata. Ingra species, Belgis vulgò Lotus* Marcgr.

Marcgr.

* Quis ramulos vocat nihil aliud sunt quàm folia pinnata.

Arbor est haud magna, ramos & ramulos oppositos habens alternatim, & in * ramulis duo, tria aut quatuor paria foliorum acuminatorum, itidem opposita: *Caulis* ad quodlibet folium alatus cordis figurâ, ut & reliquæ species. *Florem* non descripsit Auctor. *Fructus* est siliqua fabacea, compressa, flava, duos, tres vel quatuor digitos longa, intus quatuor, quinque, sex, vel plura *semina* transversim posita continens, vestita pulpâ niveâ, quasi holosericeâ, ad tactum frigidiusculâ, saporis dulcis gratissimi, quæ sponte separatur ab invicem pro numero granorum feminis, & dentibus separatur à feminibus, & comeditur, estque boni saporis: Semen autem minimè, quod est olivacei coloris oblongum, fissile in duas partes secundum longitudinem. *Fructus* maturatur Maio.

2. *Arbor siliquosa Brasiliana, siliqua hispida ferruginea, Ceratonie facie* Breyn. *Ingra Opea Piiba* Brasilianorum Marcgrav.

Breyn.

Arbor hæc Sorbi facie nascitur, ramis plurimis laterosum extensis, cortice cinereo, & potissimum circa fastigia instar Rhois subhirsuto vestitis: quibus *folia* alternatim adnascuntur, uni costâ, sesquipalmaris ferè longitudinis, crassæ & hirsutæ, dena plerunque ex adverso sita, per intervalla inhaerentia; singularia verò folia ad Sorbi quodammodo accedunt à quibus potissimum discrepant, quòd latiora, nullo modo ferrata, Myrti Laureæ effigie, sed paulo majora, ac nervo rufescente, & venis, fibris, pilisque ferrugineis, tam in lupina splendidissima, quàm in prona parte, dotatæ sunt. *Flores* brevissimos pedunculos, articulis duobus interceptos habentes in ramorum extremitatibus septem pluresve quasi in spica brevi coherent, ut credo, tubulosi, & albi seu lutei coloris, in modum plerarumque Ingarum Brasilienisibus. Hi locum suum postmodum sponte concedunt *siliquis* subsequenteribus, quatuor aut quinque uncias longis, unam latis, compressis, forma Ceratonie, anterius adunco apice prominentibus, & secundum longitudinem ad utrumque laus, veluti Pisorum siliquæ, filo quodam circumdatis; quod invisibile interdum ob pilos hirtos ferrugineos siliquam hanc elegantissimam impensè ita vestientes, ut tactu & aspectu velut ex materia holosericea confecta videatur.

Cæterum *Ingra-Opea-piiba* Brasilienisium sic breviter describit Marcgrav. Arbor est cortice cinereo, in multos ramos expansa: *Folia* sibi directè opposita habens, duos, aut duos & semis digitos longa, rufescente nervo, ac venis & pilis rufescentibus supernè & infernè; ramuli juniores item pilis vestiti. Post flores proveniunt *siliquæ* parallelogrammi figurâ compressæ, & in totum pilis hirsutæ rufis, in quibus continentur semina.

3. *Ingra alia species* Marcgr. *Siliquosa Brasiliensis, Ingra dicta, siliquis longissimis contortis,* Marcgr.

Arbor est cortice fusco, in multos ramos expansa; *folia* opposita, & ramos alatos habens, eisdem pænè formæ & conditionis, nec distat multum à cæteris speciebus præterquam fructibus qui flores sequuntur, quinque, sex, septem, pedes longi, ex viridi subrufescentes, contorti, Sacchari penidiati figurâ, vel confectarum radicum Pimpinellæ.

4. *Arbor siliquosa Brasiliensis foliis pinnatis, costâ mediâ ad singula pinnarum paria appendicibus Aurantiarum emulis alatis. Ingra Brasiliensisibus* Marcgrav.

Marcgr.

Arbor est cortice fuscescente ut Alnus, ligno lento. *Folia* habet longa, non ferrata, viridia, ordine sibi invicem opposita, & præterea ramulos inter folia appendicibus alatos, quæ cor effigurant, & viridia sunt ut folia ipsa. Ad exortum autem ramulorum in ramis majoribus terni semper juxta se invicem proveniunt pediculi, sesquidigitum longi, in quorum singulis duodecim, quatuordecim aut quindecim, plures paucioresve in unâ modum enascuntur ovalia capitula, quæ sese pandentia dant *florem*, constantem quinque foliis albis, leniter hirsutis instar ferici, figurâ florum Lillii convallium pænè similes. E medio autem floris exit manipulus filamentorum albissimorum, sericeorum, longitudine duorum digitorum. Flos porrò dulcis odoris ut Tilix. Filamenta hæc in extremitate apices luteos obtinent, ac stant erecta instar plumarum, & decerpto flore marcescunt.

Hujus generis plantam Romæ aliquando vidi in horto Henrici Corvini, qui eam pro China Chinæ ostendebat.

Hæc Arborea *Ingra dicta* peculiarem habent foliorum structuram. Eorum enim costæ mediæ ad quas pinnæ conjugatim annexæ sunt, inter pinnarum conjugationes appendicibus seu alis utrinque aucta sunt, iis similibus quæ ad basin foliorum Mali Aurantiæ cernuntur, duæ autem hujusmodi appendices simul cordis figuram referunt. Hujusmodi plantam Romæ cum essemus nobis ostendit D. Henricus Corvinus in horto suo crescentem pro China China.

C A P. VI.

De Syringa.

1. *Syringa cœrulea* Ger. C. B. flore cœruleo, sive *Lilac* J. B. *Lilac Matthioli*, sive *Syringa flore cœruleo* Park. *Blow Pipe-tree* or *Lilac*.

7. B.

ARboris interdum magnitudinem acquirit, plerunque tamen fruticosa est, radice multum reptante & pullulante, eoque plurimum multiplicante, stolonibus robustis: cortice exteriori in cinereo virescente detracto librum ostentans viridem, sub quo lignum solidum, firmum. In extremitate ramulorum sunt crassæ ac turgentes gemmæ. Folia bina adversa, contrariòque ortu serie quadam cruciformi disposita, Aclepiadis folis quodammodo similia sed latiora, vel Apocyni rotundioris aut Populi nigra, subrotunda, in acumen tamen desinentia, mollia primum cum floret, postea duriora & firmiora, utràque parte glabra, pediculis uncialibus aut amplioribus appensa, subamara & nonnihil acria. Flores ex privato turculo imbricato foliorum stipatu obvallato suaveolentes oriuntur, in jubæ formam dispositi, numerosi, sine foliis, quorum singuli ad flores Laureolæ flore deciduo accedere videntur, oblongi, rubentes, aut ex rubore cœrulei, quinquepartiti, quatuor apicibus croceis, altè reconditis facti. Subsequuntur veluti siliquæ, rubentes, compressæ, vix unguem longæ, ex brevibus pediculis, quæ maturæ in duas partes separantur, & pulchrè hiant; in quarum interstitiis secundum longitudinem porrecta latitant semina longa, angusta, compressa, foliacea, tenuia, Clusio bina in singulis.

De loco hujus natali nihil certi traditum invenio, nec enim cauda vulpina Turcarum Bellon. obs. esse potest, cum ea sit folio semper viventi. Cujusvis tamen cœli patiens est. Aprili mense floret. Et ob florum pulchritudinem & suaveolentiam in hortis colitur, quamvis nullius in medicina usus sit.

Syringa Africum vocabulum C. Bauhino videtur. At Clusio placet hanc arborem Syringam à virgarum rectarum longitudine & fungosâ interioris medullæ copia dici, quæ exemptâ ramuli fistulosi fiunt. Floris colore interdum variat. Habetur enim flore purpureo, & lacteo seu argenteo.

2. *Syringa Persica* sive *Lilac Persicum incisus foliis*, *Jasminum Persicum dictum* Park. *Agem Lilag Persarum*, sive *Lilac inciso folio* Cornut. *Syringa cœrulea* Ger. J. B. *Ligustrum foliis laciniatis* C. B. *Syringa Persica-purpurea fol. laciniatis*, & *fol. integris*.

Frutex est nunc trium, nunc quatuor cubitorum longitudine, ligno molli, subalbo, multaque intus medullâ alba repleto, cortice pullo aut fuscè rubente, milleque punctulis subluteis maculato. Radix subest lignosa & fibrosa, ut Punica. Varietas est peculiaris in folio, quod in humiliori ramulo Gelsemini divisurâ laciniatur; in edictiori autem sine laciniis est, refertque quodammodo Ligustri vulgaris folium: cui magnitudine & figurâ est æquale. Biferum est: primum flos ante Solstitium racematim cohzrens dilutè purpurascit, efflatque odorem vulgari nostro longè suavio-rem. Alterum floris tempus, est serus Autumnus (quanquam apud nos id accidat raro, & si quando contingit tunc temporis in florem profilire, non ille perfectus esse solet, nec pari copia subnascitur) Excipit florem siliqua brevis & latior, quæ acumine extenuatur, utrinque lineola discreta, qua parte per maturitatem media diffinditur: apparètque semen subnigrum, vulgari simile, sed minus.

Foliis Jasminum Catalonicum proximè æmulatur, unde à nonnullis Jasmini nomen ei inditum. Verum nulla alia in re cum Jasminis convenit, sed in omnibus cum Syringa; floribus in spicas digestis, Syringæ cœruleæ aded similibus, ut vel obiter intuenti Syringam esse se prodât, quin & florendi tempore, & fructus figura, (qui huic siliqua dura est & mucronata, Jasmino bacca) à Jasmino differt, & ligni natura, (quod huic album medullosum, cortice lævi) & denique feminis totiusque fruticis sapore, (qui Lilac initio subasper, tandem sub finem leviter astringens, Gelsemino amarus, acer & mordicans, ac summo opere adstringens.)

Jasminum cœruleum Serapionis esse videtur. *Agem Lilag* florem Persicum significat: *Agem* enim Persidem significat, *Lilag* florem.

Variat foliis integris, unde *Agem Lilag Persarum* folio integro *Cornut*. *Jasminum Persicum* fol. non laciniatis *Sutherland*.

C A P. VII.

Syringa alba Ger. *alba*, sive *Philadelphus Athenæi* C. B. flore albo J. B. flore albo *simplici* Park.

Clus.

Valdè elegans est hic frutex, multis ab radice longis virgibus præditus, rectis, cinereo cortice rectis, digitalis aut majoris crassitudinis (quæ tandem brachialis interdum evadit) nodosis & quodammodo geniculatis, multam medullam in se continentibus: hæc demum in multos tenellos virides ramos sparguntur, quos ex intervallis bina semper folia, contrario pediculorum exortu nascentia exornant, Laurinis majora, oblonga, per extremum mucronata, rugosa, viridia, in ambitu crenata, amarifusculi primum degustantibus saporis, deinde acris. Flores extremis ramulis insident, terni, quini, septeni, nonnunquam plures, bini semper inter se oppositi, extremo impari: constant ii quatuor foliis acuminatis, albis, numerosis fibris pallidis mediam floris cavitatem & umbilicum

cum occupantibus: odor jucundè gravis, qualis in aureoram malorum & citriorum floribus. His succedunt *capitula* è multis quasi valvulis compacta superne obtusa, primùm viridia, deinde per maturitatem nigricantia, quibus dehiscentibus oblongiusculum & tenue semen excidit, quod plerunq̃ novellam plantam procreat: nascitur etiam avulsione, & stolonibus radices spargentibus mirè se propagat.

Tempus &
Locus.

Floret Junio, semen Augusto maturum est. Locus natalis non traditur: in regionibus tam frigidis quàm calidis satis latè viget, utriusque (ut videtur) extremi patiens, & culturam libenter admittens. In Sabaudia propè montem Salevæ eam observavi, procul à domo quacunque, non tamen ausim dicere ibi sponte ortam.

Ufus.

Utuntur floribus recentibus sæpius mutatis ad suavem odorem chirotheicis communicandum. Ad hunc locum non pertinet, verùm ob communionem nominis à Syringa coerulea non separandam duxi.

C A P. VIII.

Brasilienfis siliquosa siliquis varîè intortis. Avaramo-temò Pison.

Pison.

Hæc arbor mediocrius est altitudinis, montosis locis crescens, *foliis* triste viridibus, exiguis, buccini similibus: *Siliquis* est inutilibus, ex minio nigrescentibus, miris variisq̃ modis incurvatis, quæ æstivis mensibus conspiciuntur, & acinis rubris exiguis repletæ sunt.

Vires &
Ufus.

Cortice exterius & cinericeo, interius saturè rubente, quem solum exteriore in Medicinæ usum receperunt, licet foliis eadem qualitates adstringentes à nonnullis attribuantur. Cortex enim (qui gustu amarum est) sive in pulverem redactus, sive excoctus & fomenti loco adhibitus, ulceribus inveteratis & malè moratis feliciter medetur, ipsùmque Cancrum subinde insigni mundificandi & siccandi qualitate curasse fuit compertum.

Præter hæc, quia efficacissimè adstringit, balnea ad firmandas effeminatas carnes ex illis conficiuntur. Potissimùm verò meretricis iis utuntur, ut laxis pudendi partibus tonum restituant; imò quæ possibile virginitatem hoc dolo præterdant.

C A P. IX.

Arbor siliquosa Indica siliquis longis contortis, in quatuor cellulas per longum divisis. Nür-Pongelion H. M. P. 6. T. 29. p. 53.

Pyro haud absimilis est, caudice decem plus minus pedes alto, hominis unius complexum crasso, cortice è viridi cinericeo obducto: *Ramos* habet patulos, qui teneriores spadicei internigrantes sunt, vetustiores cinerei. *Radici* villosissima tam lignum, quàm graveolens acidûq̃que cortex albicans. *Folia* mollia, densa, glabra, nitentia, subtus dilutiora, oblonga, propè pedunculum rotundiora, antè acuminata, bina opposita, curtis fuscisq̃que pediculis, communibus innituntur furculis, viridibus, alternatim prodeuntibus, sulco striatis. Purpurei coloris eminens costa obliquè percurrit folia, quæ odoris saporisq̃que valdè sunt acris atque infesti, ubi tenuiora è spadiceo rubentia. *Flores* in ramorum summitatibus provenire soliti, ut plurimum propriis petiolis crassis parumper prodependentibus insistant, terni, tubæ formam referentes; quippe è calyce longo angustoque collo proponentes latum in orificium tetraphyllon desinunt; folia crassiola carnosa circum oras crispantur: hæc inter *stamina* candidissima, spissa, acuminata levitèrque inflexa eminent. Ex ipso autem umbilico candicante erigit se elongus candens *stylus*, cujus caput explanatum est. Insequentes floribus fructus instar Cassiæ nigræ contortæ, mucronatæ, unum duosve cubitos longæ *siliquæ* sunt, cortice ab uno latere è rubro nigricante, ab altero è viridi fusco, lignosis intus filamentis pertexto, odore graveolenti: hæc carnoso deorsûq̃ juxta longitudinem intersepimento, in quatuor, mox transversim in plures divisæ cellulas, *semina* includunt, è longo angusta, superficie quæ sibi mutò incumbunt valdè plana, materie duriora, lignosa, primùm albidula, ubi siccescunt rubentia.

Locus &
Tempus.

Humido limosoque gaudens solo *Oedampers* aliisque locis in fruticetis invenitur. Flores mensè Aprili sequentibusq̃, nonnunquam bis in anno prodeunt; Fructus Septembri Martiove mensibus. Semper virens, 30 complet annos.

Vires &
Ufus.

Fructibus delectantur Psittaci. E ramis radicèq̃que confecta retia corticis decocto subrubro ea conservare assueverunt piscatores. Fructus verò nucleus cum exsiccato Zinzibere, radice fructivæ Pavettæ contritus, mediante Oryzæ lotura, spasmodicis affectibus Malabarai *Padda-venera* vocant, laboranti parti applicandum egregium linimentum suppeditat.

CAP. X.

Isora-Murre H. M. P. 6. T. 30. p. 55. *Frutex Indicus, fructu è styli apice egresso, sextuplici funiculo, in spiram convoluta constans.*

H. M.

Pruni altitudinem aequat frutex iste. *Ramis* est cortice crasso, duro, colore cinereo, intus virenti, sapore subamaro, obductis; ligno duro candidoque. *Radix* flava, gustu amara, olfactu haud ingrata. *Folia* crassiora, rigida, supina parte hirsuta, aspera, Mori æmula, lata, per ambitum crenata, vel plura, vel solitaria, brevibus capillatiquè pediculis è viridi fuscis, ipsi ramis insunt; costæ utrinq; eminentes tres quatuorve è petiolo prodeuntes in minores se diffundunt, gustu amaricante: *Flores* hinc indè ramorum è nodulis vel singuli, vel bini, vel terni plurèsvè simul brevioribus, rigidis, scabris luteis petiolicis erumpunt, inodori, tenuibus & translucidis colore aureis constantes foliis: horum unum, stylo accumbens erigitur petalum, quatuor verò lateralium instar alarum expansorum duo minora angustiorave obliquè atolluntur; duo inferiora latiora & ampliora subius atris aspera maculis, deorsum incurvantur. Hæc inter aureolum, ast inflexum, virefcens procerior *stylus* extollit caput. Fructus autem styli capitulo transversus velut pedunculo inhaerens digitales, è sex velut funiculis, in quos præ siccitate postea se resolvunt spirali modo in conii formam contorti. *Semina* plura è viridi fusca funiculis singulis inclusa continentur.

Arenosis proveniens locis singulari non postulat solum: conspicitur inter *Cranganor* & *Mangatti*, *Locus* & ut & in aliis regionibus, sed rarior. Februario Sextilique mensibus flores, continuo fere maturum exhibet semen. Frondes ei nunquam decidunt.

Vires egregias in empyemate stomachique affectibus præstant radice succus, vel ipsa forinsecis adhibita. In exanthemate quoque & Paneritio similibusque vitis summopere convenire fertur. *Vires.*

CAP. XI.

Katou-Pulcolli H. M. P. 6. T. 23. p. 41. *Frutex Indicus flore dipetalo capsula oblonga, binis cellulis bina semina continente.*

H. M.

Frutex est hominem longus, cujus inodora è *radice*, fibrosa, ruffa geniculatus carinatiquè exsurgit *stipes* duntaxat unus, fractu perfacilis, ramulos è geniculis protuberantes habens gemellos oppositos. *Rami* ut & furculi pertenuis ei sunt, colore fusci, teneri, pilis rugosi. *Folia* hic illic furculis insident rara, è longo angusta, longitudinis pollicaris, è viridi fusca, internè dilutiora, quæ lapsis floribus ramis decidunt. *Flores* purpurei è foliaceorum furculorum erumpentes extremitatibus, *folia* habent è longo angustissima, erecta, extrorsum crispata, quorum unum angustius, internè candidum venis striatum, alterum latius est. *Stamina* bina exalbida, purpureis oblongis apicibus, duabus quoque gemmulis exornata, albens sibi è calyce viridi exortum adjunctum habet filamentum. Decidentibus floribus è calyce *capsula* enascuntur seminales, ubi calyce excipiuntur è longo angustiores, capitulo compresso oblongoque sunt, virides hirsutæ, sicca lignosa, cortice albulo. Ipsa verò *semina* complanata, è ruffo fusca, duabus in cellulis interserpimento quodam distinctis, prope capitulum binà ut plurimum reperiuntur, fabæ figuram æmulantia, odore saporeque carentia.

Arenosis ipsis frutex apricisque gaudens campis circa *Cochin* & *Warapoli* multus est. Flores Januario, semen maturum Martio Aprilique dat mensibus. Medicus internus usus in stomachi doloribus atque interaneorum inflammationibus est: externus in scabie herpetiq;. *Locus* & *Tempus.* *Usus.*

CAP. XII.

Alpam H. M. P. 6. T. 28. p. 51. *Siliquosa Indica flore tripetalo siliquis teretibus pulpa absque semimibus repletis.*

H. M.

Hujus fruticis caudex bis terve divisus cortice vestitur è cinereo viridi, inodoro, acido adstringentique. *Rami* ligno alicante, medulla viridi perfosso, nodis interstincti sunt. *Radix* rubra in capillaceas deducta fibras undique se diffundit. *Folia* ex oblongo angusta, in cuspidem exauntia, supernè saturo virore nitentia, internè surdiora, costæ majori ramulosa, venis nervisque intertexta, crassis, curtis, interiùs planis, singula duntaxat adhærent petiolis. Odore sunt haud ingrato, sapore subacri. E purpureo nigelli, inodori, rotundis ac tenuissimis è petiolis prorumpunt *flores* bini ternive sæpe conjuncti, tribus latioribus cuspidatis constantes foliolis, externè niveis obductis pilis; quorum in medio conspicitur trifariam oblongis, transversis, rubris staminibus divisus *stylus*. Floribus cuspidatæ teretisque pulpam carnosam absque seminibus, saltem conspicuis; subrescunt *siliqua*.

Locis delectatur arenosis & apricis, in *Aregatti* & *Mondabelle* aliisque locis copiosus est. Flores *Locus* & fructus in anni tam exordio quam exordio, frondes semper apparent.

Quodcumque hujus fruticis cum oleo in unguentum redegeris ad pforam vetustissimæque valet ulcera. *Vires.*

Foliorum

Foliorum succus cum Calamo aromatico contra serpentium exhibetur venenum; speciatim verò Reguli serpentis (*Cobra Capella*) veneno resistit radix ex Limonis contrita succo, in nodulum ligata, naribusque pro errhino immissa. Eiusdem junioris colubri infringitur virus eadem radice cum vaccino lacte propinata: quem in finem etiam cataplasmata è Calamo aromatico atque hac radice confecta adhibentur.

C A P. XIII.

Waga H. M. Arbor Indica siliquosa flore tetrapetalo stellato, siliquis bipalmaribus planis.

H. M.

HÆC *Insise* persimilis est, atamen spinis carens, altas maritat arbores. Rami ejus virides, carinati, atque ubi novi prodeunt furculi binis donati sunt foliis. Radix astringens & amara. *Folia* parva, è lato aculeata, uno è latere convexa, medio recto divisa nervo, intus viridia, exterius rubea, petiolis rubicundis ejusdem coloris furculo per ordinem adherent; quæ vel sola, vel cum ramis mota statim, quod inclinato semper solent die, se contrahunt. *Flores*, qui odoris sunt mellei, calculo inclusi rotundo, constantes foliis quaternis oblongis, stellarum modo expansis, tenuibus, mollibus, furvis, propriis racemosis furculis suspenduntur. *Stamina* 12 aut 14, eminentia, tenuia, lenia, quorum infimam partem obducit lanugo, *apicum* sunt è rubro fuscorum. Hæc inter caput ejusdem coloris se effert *stylus* oblongior crassiorque. *Fruïtus* binas palmas aquantes; *siliquæ* sunt duos pollices latae, tenues ac præplanæ, exsiccatæ rubescentes, cortice intus niveo, fabas adstringentes, amaras, teretes, paululum planas, transversarias, è virente spadiceas continentes. Floret ut *Insisa*.

Locus.

Provenit quocunque è solo densis sylvis in *Warapouli*, aliisque Malabarici Regni locis, semper virentium interponitur numero.

Vires.

Hujus arboris succus unà cum Limonis & virente Curcumæ in Nucis Indicæ oleo diutius coctus il-
linendo prodest lepræ; multi insuper usûs est in ulceribus inveteratis.

C A P. XIV.

Arbor Malabarica flore vario, siliqua nuciformi. Karin-Nioti H. M. P. 6. T. 18. p. 31.

H. M.

ARBOR est tantæ proceritatis ut sex hominum superet altitudinem. *Caudex* ei hominis crassitudinis; rami cortice nigro, ligno albo, sed amaro; teneriores viridi sunt. *Radix* tum odore, tum sapore gravis atque amara. *Folia* peramara, crassa, solida, glabra, vetustiora facile fragilia, oblonga, obtusa, recta in parte è viridi fulca, inferne dilutiora; è crassis, rotundis, ferè pollicaribus proveniunt petiolis, costâ rotatis albidulas fundente venulas, divisa. *Flores* circa ramorum summitates in furculo perlongo, rotundis, parvulis, purpureis petiolis plures conjunctim inhaerent, tribus, & quatuor, & quinque interdum, ad invicem inflexis constantes foliis, ex angusto latis & obtusis, lenibus, colore ab uno latere subflavo in album vergente, ab altero prope modum sanguineo, utrinque nitentibus, è calyce in quatuor laciniis dissecto prorumpunt. *Stylus* medialis brevis crassusque, filamentum oblongum è fulco flavum emittens, *stamina* oblonga, crocea, *apicibus* quæ donantur ruffis, comitatur: odoris planè expertes. Successi floribus *fructus* pendunculis curtis, tomentosus fasciati elongo cauli seu petiolo appendent nuciformes, quamvis aliquo modo planiores, cortice crasso, lignoso, fungoso ac levi, qui includit unum nucleum duos in lobos cute è flavo rubente divisum, gustu amarissimum.

Locus & Tempus.

Arenarum amans propè littora invenitur in insula *Baypin*, pone *Paloerti*, *Arregatti*, aliisque locis, et in insula *Zeylonensi*. Flores ejus Januarii, fructus Martio Aprilique mensibus, frondes semper visuntur.

Vires.

Folia balneum præstant febres fugans algidas, contrita verò Erysipelati occurrunt; temporibus adfricta colubri cujuscunque adversantur veneno. Eorum oleo incoctus succus linimento *Plydraciæ* est. E fructibus autem primò conficitur oleum articulari, dein potio cholerae medens morbo. Radici Boream versùs excrecenti magicas Malabaræi attribuunt vires.

C A P. XV.

Paina-Schulli H. M. P. 2. F. 48. p. 93. Frutex Indicus spinosus foliis Agrifolii siliqua geminata brevi.

FRUTEX est spinosus, nascens in arenosis, radice fibrosa & capillata, albicante; cortice crassilo, albicante, molli tecta. *Caulis* teretes sunt, virides, nodulati, spinis quatuor, transversis, duris, aculeatis, ac sibi invicem fermè oppositis in nodulis circumdati. *Folia* ex spinarum origine bina simul exeunt, petiolis brevibus & crassis, densa, rigida & nitentia, obscurè viridia, seu flavo-viridia, utrinque in oris tribus cuspidibus aculeatis eminentibus, qui alternatim versùs pronam & supinam folii partem contracti sunt, cum uno in vertice, munita. E costa media nervi in cuspidibus exeunt. *Flores* in summitate caulium bini unà proveniunt, uno constant petalo grandiusculo, lateri & oblongo, quod versùs exteriora cum superiori parte suisque oris nonnihil reflexum est, ac rigidum & crassiusculum, pilis interius albicantibus obductum, ungue rotundo calyci insidens, colore

lore cœruleo subpurpureo : in medio longitudinis, ubi extuberant ac crassiores sunt & glabri sine spinis, colore cœruleo-purpureo magis saturo, subtus dilutiore & albicantes ac nitentes, odore nullo. *Stamina* intus quatuor, longiuscula, crassa & albicantia, supernè barbata densis, albicantibus seu etiam flaviusculis spinis, ac bina & bina in se invicem decumbentia: inter quæ emicat filamentum tenue, albicans, in summitate bifurcatum, exortum è globulo seu capitulo oblongo in calyce sito, quod rudimentum fructûs est. *Calyx* foliis rotundis & sibi mutuo circumvolutis constat. *Capsulae* feminales grandes sunt, oblongo-rotundæ, inferiore parte paulò crassiores, & nonnihil planæ, in duabus oppositis partibus, ubi rotundiori superficie sunt, in longum unâ striâ notatæ, atque in vertice uno spiculo nigricante eminentes, cortice per maturitatem nigricante, in profundulo, viridi-diluto calyce confiti, formâ externâ & magnitudine fructûs *Arequa* referentes. *Semina* in duobus loculamentis in quæ fructûs per intersepimentum dividitur, continentur; in singulis bina, oblongo-rotunda, parte qua ad corticem fructûs adjacent convexa, cum immatura sunt candida ac nivea, & cortice crassio, candido & velut fungoso, intus nucleo albicante subviridi, saporis subamari.

C A P. XVI.

Nir-Schulli H. M. P. 2. F. 46. p. 89. *Frutex Indicus flore dipetalo labiato, siliquæ geminatæ aculeatæ.*

H. M.

FRutex est spinosus, in udibus nascens: *radice* fibrosa, capillamentis densis vestita, cortice albicante, intus lignosa. *Caules* virides, geniculati, & ad articulos extuberantes lignosi, corculo aqueo aut viridi seu albicante, ramulos è singulis geniculis binos emittentes, alterno ordine, supernè quadratos, & in lateribus sulco striatos. *Folia* pariter ad geniculos singulos bina, petiolis languidis innixa, oblongo-rotunda, anteriùs rotundis oris in cuspidem contracta, ad petiolum striata, tactu mollia, plana, glabra, supernè obscurius viridia, subtus clariora, in margine limbulo rubro acuto circumdata. E foliorum sinubus *flores* plures, ut quatuor vel quinque simul prodeunt, dipetali inodori, *Babel-Schulli* floribus similes sed minores, collo angustiore, colore purpureo cœruleo valde diluto, & maxima parte albicante & nitente, petalis minus profundè in oris seu labris incisis, quod latius est, interiori parte punctis rubicundis seu nigricantibus, quæ pilos emittunt, notatum, nullius pariter odoris. *Stamina*, *apices* & *stylas* ita se habent ut in *Babel-Schulli*. *Calyx* foliis parvis, cuspidatis glabris constat. *Siliquæ* surrectæ, quàm in *Babel-Schulli* longiores, teretes, lignosæ, duræ, supernè aculeatæ ac pungentes instar spinarum, in longum sex striis sulcatæ, calycis foliis rigidis maximam partem arcuè contentæ, per maturitatem ruffæ, in duas cellulas seu loculamenta interstitio lignoso in longum divisa, in quorum singulis *semina* plerunque sex rotunda, plana, ex rubro fusca continentur. *Nir-Schulli* dicitur quia nascitur in aqua: nam *Nir* Malabaribus aquam significat.

Folia in pulverem trita, & cum oleo Ficus infernalis mixta, tumores corporis & pudendorum virilium dissipant; ut de foliis *Babel-Schulli* dictum est.

C A P. XVII.

De Nerio sive Rhododendro.

FRutex hic ad Apocyni genus pertinet quocum partibus præcipuis siliquis & feminibus convenit. Verum quia locis nonnullis fruticis modum excedit & in arboream magnitudinem excrevit, nec succo lacteo turgat, Apocyni in modum ab herbis separandum & cum arboribus conjungendum duximus.

I. *Nerium sive Oleander* Ger. *Nerium sive Rhododendron flore rubro & albo* J. B. *Nerium floribus rubescentibus, & Nerium floribus albis* C. B. *Oleander sive Laurus Rosea* Park. *Oleander, or Rose-bay.*

J. B.

Arborea est planta, *caudice* recto, rectisque ac firmis ramis brachiata, croceis seu ex viridi pallentescentibus; in quibus *folia* multa acuta, longa, unciam circiter lata, ut plurimum terna simul orientia, interdum bina, ubi rami dividuntur, transversum ferè digitum invicem distita, rigida, dura, crassa, superiore parte atro-virentia, ut Lauri folia, infernè magis propter asperas hinc inde maculas, albidæ, exsuccæ. Supremi rami in furculos aliquot divaricantur; quibus insident *flores* multi simul juncti, odori, pulcherrimè rubentes, quali fere colore Rosæ incarnatæ conspicuntur, aut albi, divisurâ quinquepartita Clematidis Daphnoidis: singulisque divisionis partibus interne adnatæ quædam trifurca appendix: in medio apices quinque simul juncti, albi, pilosi. Floris verò longi velut calycis imum extrinsecus obvallant foliola intensè rubentia. *Siliquæ* marcidis floribus succedunt quales Apocyni vel Asclepiadis sursum spectantes, papposo semine plene.

Nasci in maritimis & juxta flumina autor est Dioscorides, & experientia confirmat. Passim ad *Locus*: aquarum fluente in Creta reperitur: Auctores Anguillara & Camerarius: quin & in Sicilia ad rivus è monte Ætna delabentes: Ad Benaci ripas, & in Argentario promontorio in maritimis Senensibus. *Martb.* In tractu Alpino & montuoso Liguriæ inter Nicæam & Genuam cum siliquis copiosissimè *Ludg.* In montis Baldi parva insula Monachorum minorum Franciscanorum ex faxis nudis prope aquam pullulans abundanter provenit floribus rubris & albis. *Pona.*

In nonnullis Cretæ insulis ad adicularum trabes conficiendas aptum est, cum alibi parvum sit. *Vires.*

Dioscorides

de Lib. I. cap. 27. p. 51.

Vires.

Dioscorides & Plinius Nerii flores & folia mulis, afinis, canibus, ovibus & Quadrupedum plurimis venenum esse tradunt; hominibus verò contra serpentium morsus conferre è vino pota, & magis Rutà additâ: imbecilles etiam animantes, ut pecus & capras, si aquam bibant in qua folia ea maderint mori. At Galenus, cui magis credimus, Nerion foris quidem illitum digerendi vim obtinere, intro verò in corpus assumptum perniciosum ac venenosum non solum hominibus, sed ple-risque etiam pecudibus esse.

Cæterum Nerion Jo. Bodæo à Stapel dicitur hic frutex à vè particula privativa & *æguas amo* quasi inamabilis herba: Alii à nymphis Nereidibus nomen impositum scribunt. Alii *amò sè vè pèv.* quòd corpus minimè fluidum reddat, sed potum repentè intolerabiles excitet angustias: intumescit enim venter, & subsequitur universi corporis inflammatio, omnisque humidi extinctio. Rhododaphne dicitur à flore Rosæ simili & foliis Laurinis: Rhododendron, i. e. Rosæ arbor, quòd alicubi in magnitudinem arboream excreseat, & Rosæ flore fit.

Ob florum elegantiam & perpetuæ frondis honorem in hortis nostris studiosè colitur.

2. *Nerio similis arbor* C. B. *Nerii facie arbor* J. B. *Nerii facie arbor Indica* Park.

Huic arbori propendent siliquæ de ramis & surculis, Sambuci palustris, medullosis, pallidis pullis, nodosis, sesquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, uno cohasu sepeus aut novenis, singulis gracilem Lampetrâm effigiantibus: intus farciuntur pelliculis cepaceis & tomentosis, adeò exituum serpentis emittentibus, & quiddam cadaveruli anguii simile involventibus, ut pueris horrore sit & illudat. Consimili florum exortu exeunt calyculi herbæ sanctæ aut Stramonii.

3. *Nerion Indicum angustifolium floribus odoratis simplicibus* Herman. Hort. Lugd. Bat.

Huic sunt folia angusta, flores incarnati, nonnunquam rubentes, odoris grati, cætera vulgaris Nerii omnino paria. In Belgiam advexit D. de Reede.

4. *Nerium Indicum latifolium floribus odoratis plenis.* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Vulgare Nerium per omnia æmulatur, nisi quòd flores multiplices petalorum serie sint constructi, ad amplitudinem Rosæ moschatae, coloris incarnati, propitiore caelo dilutè rubelli, odoris suavissimi, ob quem de collo gestantur ab Indis. Colitur in hortis Zeylonensium aliorumque Orientalium.

5. *Nerii siliquæ effigie Kaye Baka* J. B. *Fructus Nerii siliquæ figurâ* C. B. Clus. exot. l. 3. c. 19.

Clus.

Teres, infractæ digiti minimi crassitudinem erat fructus, qui integer sex unciarum longitudinem superasse videbatur, immaturæ Nerii siliquæ formam quodammodo referens, denso cortice præditus, foris rugoso striatòque & veluti innumeris tuberculis obdito, instar Onagricæ pellis, sive corii è quo vaginas suis cultellis & acinacibus excipiendis tegunt Turcæ, nigro alioqui, nisi ea parte qua pediculo proxima, illa enim ruffa erat. Adeo solidus erat unus ex his fructibus, quem per longitudinem secare tentabat Clusius, ut frangeretur citius & in partes dissiliret quàm scissuram admitteret. In fractis tamen particulis lanuginem quandam observabat, illi non valde dissimilem quæ in Nerii siliquis conspicitur. Dum recens est edulem esse affirmabat Abdala Guzarate oriundus.

C A P. XVIII.

De Gelseminis spuris siliquosis.

1. *Gelseminum Hederaceum Indicum* Cornuti. *Gelsem. Indicum maximum flore phæniceo* Ferrar. *Pseudo-apocynum Virginianum, aliis Gelseminum maximum Americanum flore phæniceo* Park. *Tecomaxochiul Mexicanis.*

Cornut.

Vivaci & lignoso est *stipite*, ligno raro, sarmentoso, meduloso, colore pallido, cortice aspero, subnigro, multiplici, ut qui extrinsecus parte rimis huius in plures fibras radices speciem gerentes finditur, Vitis in modum. Rami undique luxuriant, Sambuci more, medullâ pleni, tenuos, geniculati, herbacei [caulem plantæ tenuem, geniculatum, lentum atque erraticum tribuit Ferrarius] *Folia* utring, adversa ad genicula oriuntur, Sorbi instar aut Mollis Clusii more divisa, similitèrque ferrata, gustu initio fungorum, tandem sine morfu leviter siccante. Septembri mense in apicibus ramorum corymbus densior apparet, puniceis quibusdam velut racemis in orbem circumactis: globuli illi *florum* gemmæ sunt, qui sensim in calathos oblongos coloris puniceæ dilutionis extenduntur, formamque capiunt quam Digitalis Recentiorum [huius officulo in quinque labella resupinato, imò ventre substricto, medio turgidulo, cervice angustiore: quibus defluxis, ex arido calyce *siliqua* porrigitur, in viridi subrubens, digitum longa, in parte summâque tenuis, mediâ turgens, infra supràque intercurrente prominulo toro bipartita, *seminibus* gravis, ut in luteo Leucoio, minutis, rufis, membranaceis. Quanquam hæc membrana tenuis involucre circumscæpta, multiplicique serie propè innumerabilia circa nigrum & molle dissepimentum, lingulæ imagine interjectum, confertim confertèrque constipantur. Ferrar.] Ederaceum appellamus quòd ad singula internodia nascatur asperitas quædam, innumeris villis composita, qua proximo parieti aut adminiculo,

culo, aut propè confitis arboribus adnectitur & tenaciffimè adhæret, Hedera inftar, adeoque quavis fuaapte naturâ caducum ad excelsa fastigia evadit. Cirri autem hi quibus adminicula apprehendit, non è toto corpore ut in Edera, fed ex unis geniculis oriuntur. *Radix* per humum fummarum repit; nec femine tantùm feritur, fed & avulfis ramulis. Namque tot initia radicem habent. Videntur quot nodos in quibus aſperitates fibroſæ quas diximus fi humo mandentur radicem aliquando efformant.

2. *Gelſeminum ſive Jaſminum luteum odoratum. Virginianum ſcandens & ſemper virens* Park.

Park.

E ſtipite propè terram mediocriter craſſo, lignoſo *virgæ* aliquot (Caules vocat autor noſter) exoriuntur, in plures ramos ſe dividentes, ſuperque arbores proximas aut aliud quidvis obvium latè expandentes: quibus ad intervalla brevia bina adnectuntur *folia* Myrtinorum æmula, majuscula, glabra, inter ſe contraria, alia ſupra alia, quemadmodum in Syringa Arabica flore duplici, diſpoſita. *Flores* tres quatuorve ſimul in extremis ramulis, Gelſemineorum nonnihil ſimiles, è longo tubo in quatuor angulos exeuntes, non tamen in folia ſeu petala expanti illorum inſtar, flavi, odorati: quibus ſuccedunt *siliquæ* parvæ flavæſcentes, glabræ, paululum compreſſæ & oblongæ, per longitudinem in medio diviſæ ſeu bivalves; feminibus parvis, compreſſis, ſubfulcis, altero extremo membranulis velut alatis, & in utroque ſiliquæ latere aliis ſupra alia artè velut aggeſtis ſeu coacervatis repletæ.

E Virginia, ubi ſponte oritur, in Angliam intulit Joannes Tradefcantius ſenior.

C A P. XIX.

Arbor ſiliquofa Braſilienſis flore campanulato. Quera-iba Braſilienſibus Marcgrav. & Piſ.

Marcgr.

ARbor cortice rugoſo & gryſeo, in ramis oppoſitos habens ramulos, & in his tria, quatuor aut quinque *folia*, in frondem congeſta, pediculis ſuis tres circiter digitos longis innitentia, pallidè viridia, figurâ Salviæ, ſemi aut digitum longa, ſolida, & ad tactum dura. *Flores* fert flavos, duos digitos longos, figurâ Campanæ, ſuperius in quinque partes ſectos, totidem intus ſtaminulis brevibus, flavis, apices pallidos geſtantibus; ita ut arbor florens tota flava appareat, inſtar arboris quam Luſitani vocant *Pao d' arco*: nam racematim congeſti ſunt flores, & arbores hæ pauca habent folia.

Flores ſequitur *siliqua* longa & compreſſa, nullius uſus.

Nacitur locis graminolis tam humidis, quàm ſiccis, & floret menſe Decembri.

Locus.

Cortex contuſus & coctus oleum ſuppeditat ad vulnera ſananda, itémque ad ulcera in tibiis aut *Uſus*, aliis partibus efficaciffimum.

C A P. XX.

De Arboribus nonnullis Kandel Indis diſtis.

ARbores hæ an Siliquofis, an Cucurbitiferis fructu corticoſo annumerandæ ſint ambigimus.

1. *Candel* H. M. P. 6. T. 31. p. 57. *Frutex Indicus ramis demiffis radices agentibus ſe multiplicans, fructu oblongo, terete, corticoſo.*

H. M.

Frutex eſt hominis complexum implens, tantoque numero novos è flagellis prono pondere flexis, terræque ſuperficiæ duntaxat leviter inſertis velut ſtolones erumpentes, emittit ſtipites, ut ipſam matrem difficillimè queas invenire. *Ramorum* geniculatorum lignum intus duritiæ firmæ, cortex cinericeus, intus rubens, exterius fulcus eſt. Ipli autem rami, ut & furculi in conum faſtigati, folioſo involuacro tenerum germen involvente in ſuperiori parte foliis abundant, inferiori deſtituuntur. *Folia* gemella ordine decuſſato, petiolis longiuſculis è viridi dilutis, interius carinatis, longa, aculeata, denſa, ſolida, ſuperficie utraq; præplanâ glabræque, virore in recta parte penè fulco nienti, in averſa dilutiore, è geniculis prodeunt, coſta media craſſa, in prona ſolummodo eminent, multas ſubtiles venulas intus ipſum folium ſubeuntes, externè haud conſpicuas, relicto ad marginem limbulo, parallelo ductu aſt obliquo, anteriora verſus decurrentes, producit. Sapor ſylveſtris & adſtringens. *Flores* roſis proximi, è flavo rubicundi, duodecim petalis rigidioribus, oblongis, erectis, introrſum quodammodo contractis, ac duabus cuſpidibus anterioribus eminentibus, ut & filamentis è croceo in fulcum vergentibus conſtantes in foliorum exortu prorumpunt. Plurima verò in medio *ſtamina* longis elatiſq; *apicibus* è ruſo albicantibus capitata conſpiciuntur. Inſuper languidè albens *ſtylus* ex umbilico aſurgens. Eorum *calyx* oblongus in duodena anguſtiora, acuminata, craſſa, rigida diviſus *folia*, ex parte viridis, ex parte rofaceus externè, internè exalbicans eſt. Gemmæ verò oblongæ, cuſpidata, duo ſtamina inter foliorum unguiculos recondita ſi diviſeris exhibent. Deciduis floribus ſuccreſcunt *fructus*, ſpithamam longi, pollicem craſſi, rotundi, clementer in acumen exeuntes, propè calicem craſſiores, cortice ſpiſſo & ſubfulco, carne intus alba & lignoſa, quodammodo fungoſa, medulla intermedia rubrâ; ſi quod facilè fit, frangas, intus vides pilis eminentibus leviffimis candidis obſitos, germen velut furculum foliaceum viridem continentes. Hi ſi in terram arenolaſam decidunt

ut culpis inhareat, aculeo in commissura soluto, mox radices agunt, & in plantas adoleſcunt. Terra ſalla & arenola huic arborum generi apta, unde in ripis ſalſorum lacuum cateriſque locis paludis, præſertim *Cochin*, frequens eſt. A bimatu fert maxima parte anni fructum, flores autem ſemper: quinquagenaria moritur.

Locus.

Vires & Uſus.

Radices linearum inſerviunt tincturis, ut folia agrorum ſtercorationi. Cortex quo utuntur coriarii & lotrices ad veſtes purgandas, ſi ex oleo teratur donec craſſitudo ſordium fiat, illitu finit artuum laſſitudines. At lacte & butyro recente exceptus, opitulatur ex hepate albo (ut vulgus loqui amat) lætis.

2. *Karil-Kandel* ſeu *Kanil Kandel*. *Candela arbor floribus in eodem pediculo ternis, fructu anguſtiore.*

H. M.

Arbuſcula eſt cum præcedente planè conveniens, niſi quòd altitudine ternos ſuperet homines, neque in tot dividatur ſtipites. *Folia* figurà proliſ eadè aſt longè minorà, adèd ut quatuor aut quinque demum pollicum ſint, petiolis minoribus imponuntur. *Flores* è calyce octo laciniis, quæ remanentes ſè retro fleſcunt prædito, candidi, ſupra foliorum exortus terni, rariùs bini pediculo innixi prodeunt, octo etiam habentes acuminatà petalà, ſtamina exalbida, rubris exornatà apicibus. *Fructus* præcedenti per omnia iidem, excepto quòd digiti minoris latitudine craſſitièque ſint, teneriores cortice viridi, vetuſtiores è rubro cærulei. *Loca* ulginola valdè deſiderat, frequens idèoque in *Portea* aliſſique locis. Annotina fructifera fertur, ut & 50 implere annos. Decidui fructus ut in *Kandel* eodem modo ſè irradicant.

Locus.

Vires:

Teneriores in edulis ſunt; *Caril* in ſole exſiccati etiam cum nucis nucleo eduntur. Cortex autem in ſero lactis decoctus inſteſinorum tormina, dolores flatùſque tollit. Huic ut & fructibus aſſuſus *Peladambu* ſuccus, oleum *Marotti* in vulnerarium unguentum coquantur. Eidem ſi cortices minutulæ nucis Indicæ, ac viridi areſcæ fructui additi contritièque ex aqua decoquantur pura, aphthiſ, ſi os eà alluatur, ſæpiùs medentur.

3. *Pee-Kandel* *H. M. P. 6. T. 34. p. 61. Candela Indica fructu longiore & craſſiore, flore tetrapetalo.*

H. M.

Proximè deſcriptarum ſpecies eſt, pluribus ſtipitibus fruticeſcens, trium hominum longitudine. *Folia*, quæ ni majora craſſioràque eſſent, mox enarratarum poterant videri, prona parte dilutiora, inter nigrantia, craſſis, è viridi albicantibus appendentia pedunculis, coſtâ perquam craſſâ atque eminente donantur: Sapor adſtringens. *Flores* è calyce craſſo rigido, quater, inſectò bini & bini erumpentes, candidi, poſtea tamen rubeſcentes, curto rubentèque pediculo communi virenti inſeruntur: conſtant hi quatuor, ex oblongo anguſtis, cuſpidatis, circa oras lanuginofiſ, hiriſutiſque petaliſ in calyce farinâ albâ quaſi conſperſiſ. *Apicibus* verò duodecim, decem, novem, rariſſimè undecim, elevatiſ, acuminatiſ, luteiſ, breviffimiſ *ſtaminuliſ* inſiſtentibuſ, medium unâ cum globulo foetus primordium continente occupantibuſ. Odor quamvis debiliſ non equidem ingratus. *Fructus* oblongioreſ cæteriſ, longitudine enim duas, vel ſaltem ſeſquiſpithamam excedunt, craſſioreſq; ſunt, præſertim circa apicem leviter ſaſtigiatum. Teneriores virent, dein una ex parte cortice rubeſcente, capitulo craſſo, oblongo anguſtòſque ſunt collo, cui mediante articulatione fructus alligantur; intra oriſicium ſuum furculum foliaceum exiguum, aculeatum rubrum, qui ex fructuſ procedit umbilico, recondentes. Eodem modo ut in aliis *Kandel* decidui fructus ſè ſolo irradicant.

Locus.

Ad *Cochin* ac *Cranganoor* copioſa eſt. Viribus cum proximè deſcripta convenit.

4. *Tſjerou-Kandel* *H. M. P. 6. T. 35. p. 63. Candela Indica humilior flore exalbido pentapetalo, fructu majore.*

Huius intra ſeptem pedes conſiſtit longitudo. *Folia* gemina oppoſita brevibuſ pedunculiſ inhærent, planè quòd ad texturam eadè [præcedenti] niſi quòd longiora, oriſque ſunt rotundiſ. *Flores* exalbidi quina petalà craſſâ, rigidiuſcula ſtellâ in modum expanduntur; quorum ex interſtitiis numeroſa, nivea, productiora, fulciſ capitibuſ nodulata, filamentiſ criſpiſ & candentibuſ concomitata erumpunt *ſtamina*, quibuſ adest biſiduſ candens *ſtyluſ*: odor non ingratus ſed debilior eſt. *Fructus* ſunt ſimillimi *Pee-Kandel*.

Locus.

Vires & Uſus.

ſalla petit loca aquoſièque. In *Paroe* aliſſique lociſ plurima eſt.

Lignum combuſtioni inſervit; cortex verò cum exſiccato *Zinzibere* aut *Piperi* longo, *tripali* vocato indigena, & aquâ *Rofarum* trituſ diabetem curat.

5. *Pou Kandel* *H. M. P. 6. T. 36. p. 65. Candela Indica floribus pentapetalis odoratiſſ. fructu minore incurvo.*

H. M.

Priorum ſimillima, altitudine duorum hominum eſt, paucioribuſ ſtipibuſ è radice protuberans. *Folia* cum ſingula, tum gemina rubriſ brevibuſque adnata petiolis, cæterorum formam & texturam habent, excepto quòd oriſ planè ſint rotundiſ. *Flores* præ cæteriſ teneriſ, candicantibuſ, pentapetalis, conjunctim è pedunculiſ gracilibuſ, è viridi dilutiſ dependent, foliſ retro ſè fleſcentibuſ. *ſtamina* quina, candida, *apicibuſ* grandiuſculiſ, ex albo cinereiſ, ſtriatiſ parumper & intortiſ, unâ cum *ſtylo* niveo acuto prodeunt. Ob gratiffimum odorem pluſiſ veneunt. *Fructus* combinati eadè cum cæteriſ habent formam, quamvis paulò ſunt minoreſ, levitèque incurvati, & in acumen deſinentes.

Locus.

Per totum Malabaricum regnum copioſè provenit. Frutici longævo ſemper flores ſunt, quibuſ Gentileſ *Corinbiſ* dicti utuntur. Medicoſ non habet uſuſ.

6. *Kadz*

6. Kada-Kandel H. M. P. 6. T. 37. p. 67.

Frutex hic ramos habet è fusco atros: *Folia* crassa, glabra, oblonga, anteriùs leviter sinuosa, rariùsque incisa, alternatim ramos ambientia, costâ mediâ nullas conspicuas fundente venas, subtrus obducuntur. *Flores* quatuor, quinqueve foliorum, candidi, Hyacinthino more, propriis innitentes surculis, *stamina* quinque albula, rufis donata capitibus, è foliorum interstitiis erumpentia, & *Stylum* habent viridiusculum. Floribus insequentes deciduis virides, oblongi fructus sunt, utrinq; perplani, duri, filamentis ligneis pertexti, virentem habentes medullam, in flore verò calyces constituentes.

Arenosum diligit solum. Circa *Warapoli*, quamvis & aliis in locis, multa est.

L. OCHS.

Ignotarum habetur virium.

CAP. XXI.

Arbor Mexiocana fructu Castaneæ coccifera C. B. *Daburi* Clus. ex. l. 3. c. 19. *Bixa Orviedi* ejusd. ex. l. 3. c. 20. J. B. l. 12. *Urucè Brasiliensibus* Marogr. Pifo. è qua fit tinctura *Orellana dicta*. *Arbor finium regundorum* Scaligeri. *Acbiol* Hernandez. *Orleana* seu *Orellana folliculis lappaceis* Herman. *The Añacatu, or Houcou-tree*.

Frutex est arborefcens, [Mali Medicæ magnitudine *Hern.*] ligno albo instar Coryli, cortice fusco. *Folia* habet alternatim posita, in pediculis tres, quatuor aut quinque digitos longis, etiam brevioribus, oblonga, mucronata, cordis ut pingitur figurâ, quinque, sex, etiam decem & duodecim digitos longa, nervo secundum longitudinem, & venis obliquis inferiùs prominentibus prædita, lætè viridia.

Ad extremitatem ramorum in brevibus pediculis multi nascuntur *flores*, in uvæ figuram dispositi, quilibet magnitudine Rosæ, quinque foliis constans, albis incarnato dilutis: In medio ingens numerus staminulorum luteorum, apicibus purpureis. Vix sensibilem aliquem habet odorem.

Florem sequitur *fructus*, nimirum siliqua, Myrobalani, oblongi formâ, seu pyramidali rotunda, duos aut tres digitos longa, magnitudine Pruni [quatuor modicis distincta angulis, quæ secundum longitudinem discurrunt *Hern.*] quæ immatura virefcit exteriùs, matura rufescit, èstque tota hispida ob fila quæ habet prominentia, sed non aculeata. In qualibet siliqua ultra 30 aut 40 grana, suo quodque pediculo innitentia continentur, figuræ conicæ acutæ, aut exigui Pisi, at in duobus lateribus quasi digito compressa. Granorum color insigniter miniatus & splendescens, atque tali succo madens, ita ut ad tactum inficiat manus egregio miniato colore. Grana recentia mollia sunt, instar granorum Pomi, quodlibet exteriùs punctulo argenteo notatum. Siliqua matura sponte se aperit. Grana siccata evadunt obscurò rubra; nihilominus tamen ut ante tincturam continent; & recentia sive siccata usurpari possunt Trita simpliciter in aqua simplici seu stillatitia egregiam dant tincturam miniatam, quæ pota per se prodest contra varia venena, & est boni saporis, subamara & quid aromatici sapiens. Collecta in massam cogitur, sphaerulaque & tabellæ in multos annos durabiles inde conficiuntur, & in Europam transmittuntur. Cum urina mixta tam pertinaci colore tingit lineos pannos, ut in posterum elui non possit. Magisterium etiam inde, more Coralli, præparant, & in usus reservant. Brasilienses patinas suas & lagenas è Cucurbitarum corticibus factas hac tinctura exteriùs tingunt.

Radix cocta cum carne Gallinæ vel alia tingit instar Croci optimi, & bonum saporem illi conciliat.

Barbari maximi faciunt hanc arborem, eamque colunt circa tuguria sua: Viret toto anno, fructum autem fert Vere: & tum materies ejus cædi solet, quæ utilis est ad ignem eliciendum instar Silicis, confricando inter se. Hujus proprietatis & usûs ligni mentionem factam invenio à *D. Robesforti* in Hist. Insularum Antillarum, & *D. Hugbes* in Medico Americano.

Cortex idoneus est ad funes & rudentes, quæ robustiores sunt Cannabinis.

Tinctura cum aliqua aqua ejusdem temperaturæ hausta aut foris adhibita mitigat æstus febriles, sistit sanguinolentas dejectiones, discutit tumores & abscessus, quapropter commodè miscetur potionibus refrigerantibus, atque etiam cibis.

Miscetur etiam delicatæ potioni è Cacao, *Chocolata* dictæ, ad refrigerandum & bonum colorem atque saporem illi conciliandum, efficitque nè quavis quantitate hausta noceat: illius quippe ope facile digeritur sine ulla cruditate. Mitigat dolores dentium à calida causa natos, promovet urinam, sedat sitim.

Tincturam è fructu faciunt hoc modo, Sumunt grana benè matura, eaque infundunt aquæ calidæ, & ex subsidentia tabellam conficiunt.

Observandum tamen (inquit *Jo. de Laet.*) duplicem tincturam ad nos afferri; Unam simplicem & perfectissimam, coccineam, cujus usus est ad fucum feminarum, [insulani etiam Americani corpora sua eâ inungunt elegantæ causâ & ad Bellum ituri ut terribiores, hostibus videantur] alteram cum Resina mixtam, & in magnos globos coactam, cui & credo succum radicis admixtum; tingit enim croceo colore magis quàm miniato.

Granum parvum figura & colore *Urucu* non multum dissimile ex insula Barbados *Notte* nomine ad nos deferitur, quo in panes coacti tinctores utuntur pro pannis colore Limonis inficiendis.

CAP. XXII.

Mangle Pyri foliis, cum siliquis longis, Fici Indicæ affinis J. B. Mangues seu Mangles tertia species Guaparaiba dicta Pison. Paretiwier Rochefort. The Mangrove Træ.

Ovied.

Arbor est inter eas quæ in Occidentali India vulgariter nascuntur, selectissima, tum ad ædificiorum fabricas, tum ad reliqua fabrilia. Crescit uliginosis locis, litore maris, saluginosisque fluminum & torrentium in mare delabentium ripis. *Folia* habet majoribus Pyri foliis similia, crassiora tamen & paulò longiora, *sibi opposita, crasso nervo secundum longitudinem, & multis venis secundum latitudinem, lætè viridia.* *Flosculos* fert multos in calycibus oblongis, Pison. *Siliquas* binos palmos longas, aut majores, easque crassas, *Cassia* solutivæ fructibus pares, fusci coloris, pulpam instar coaguli, sive medullæ ossium similem continentes, quæ Indi aliorum eduliorum penuriâ vescuntur. Etenim licet amara sit, salubrem tamen cibum esse ferunt. Ego tamen (inquit Oviedus apud Clus. in exor.) ab ejus esu in morbum incidi, tamen ad eò dedicatus non sum, nec ab iis cibis abstinere in penuriâ soleam, quibus alios vesci video, quin etiam nulla urgente necessitate degustare non piget, ut commodius describere possim; eaque de causâ hunc fructicem degustabam; sed Brutorum animantium & sylvestrium hominum potius cibus dicendus videtur. [Fructus decidens Cancrorum terrestrium potius quàm hominum est pabulum] Admiranda autem ejus arboris est natura, plurimæ enim simul crescunt, multique ejus rami deorsum vergere & in radices converti videntur: nam præter multos, quos erectos foliisque onustos atque ab invicem sejunctos, reliquarum arborum instar habet, frequentibus etiam aliis crassioribus & tenuioribus *æquæ se se* ad aquam demittentibus, aut sub terra aut arena radices figentibus prædita est: qui ubi apprehenderint, alios ramos sursum vergentes proferunt: etenim non minus firmiter hærent quàm primarius arboris truncus, sic ut ex multis caudicibus simul connexis videatur arbor. Lignum arboris est grave, solidum, & corticem habet brunnum, qui coriis præparandis & denlandis inservit, Quercini loco. Nam Quercuum in hisce terris nullus est proventus.

Vires.

Radix arboris, quæ mollis est & humida, fissa & tosta, calida puncturæ venenatæ utriusque piscis *Nigui* applicata, ejus dolores sedat, & membrum læsum restituit, licet prima fronte dolores exasperet. Magnum sanè remedium est, & à piscatoribus primò inventum nobisque traditum.

C. Bauhinus qui aliàs non parvus esse solet in speciebus multiplicandis hanc arborem refert ad Ficum illam celebrem Indicam *Arbor de Rays* dictam. Verùm non hoc proprium est uni duntaxat arboris speciei funiculis in terram demissis & radices agentibus se multiplicare, sed pluribus commune, ut v.g. duabus tribusve Ficus Indicæ speciebus, huic arbori, Sedo arborecenti, Kaide, &c.

2. *Cereiba Brasiliensis* Marcgrav. *Mangue seu Mangles prima species Pison. Arbor Brasiliiana foliis Salicis, in quibus Sal concrevit, floribus tetrapetalis.*

Arbor instar Salicis pumilæ, tali ligno, ejus denique figuræ, foliis itidem similibus, sed paulò crassioribus: *Folia* autem directè sibi invicem opposita habet: in extremitatibus autem ramulorum, inter tria, quatuor & interdum duo folia, duo proveniunt pediculi, quilibet tres, quatuor aut quinque flosculos habentes congestos, ex albo dilutè flavescentes, tetrapetalos cum quatuor in medio *staminibus* nigris surrectis, mellei odoris.

Folia hujus arboris lucente Sole sale albidissimum continent in sua superficie, quando verò cælum nubilum est, aut tempus nocturnum, sal dissolvitur & instar roris adhæret, interdiu autem ficcus & albidissimus digitis detergi potest: ac tantum ex duobus vel tribus foliis haberi potest quantum juculo saliendo sufficiat.

3. *Cereibuna, Mangue, 2. Species Pison.*

Nec radices in terram agit, nec tam tortuoso flexu luxuriat. *Folia* est crasso, glabro, rotundo, dilutè viridi; *stare* albicante; exiguo *fructu* & valdè amaro, nucis Avellanæ magnitudine, quocumque Palumbi & cæteræ volucres defectu melioris alimenti se se ingurgitarunt, earum caro ad eò amarescit, ut vix esculenta sit. Cortice existit rubro, ex quo Rhois coriaria, Europæa haud inferior, conficitur. Piscatoribus quoque ad retia tingenda in quotidiano usu est.

SECTIO

SECTIO QUINTA.

Lobos seu Siliquas quasdam quarum arbores minùs cognite, necdum, quòd sciam, descriptæ sunt continens.

C A P. I.

De Lobis Brasilianis * Clusii.

* Exot. lib. 3.
cap. 1.

1. *Lobus Brasilianus ingens Clusii. Siliqua Acaciae formæ J. B. Arbor siliquosa Juglandis folio Brasliana C. B.*

Clusii.

Pracelsa est arbor, in Brasilia nascens, Juglandis foliis prædita, fructum in lobis aut siliquis gerens, articulatim distinctis instar siliquarum Acaciae, singulorum articulorum etiam medio tumente, quo viz. semen continetur. Erat is quem descripsit Clusius 2; pedes Romanos longus, quatuor uncias (ubi latitudo major) latus, atque planus, instar prædictarum siliquarum Acaciae, cineraceo quodammodo colore præditus, qui tamen ante maturitatem lectus fuisse videbatur, nam femina contracta & rugosa erant, orbiculari pæne figura, Nuci Vomicae non valdè dissimilia, quodam vestigio impresso ea parte quâ lobo adhæserant, coloris ex albo rufuscentis. *Semen maturum coloris est spadiceo seu leucophæi splendens, diametro sesunciali, crassitie semunciali.* Mus. R. S. Non probat siliquas à Bauhino articulatas dici D. Grevius, sed potius inter femina isthmis interceptas, numerandas censet.

2. *Lobus Brasilianus crassus humidus, Citrii semine J. B. Arbor siliquosa Brasliana lobo latissimo C. B. Lobus Brasilianus alius * Clusii.*

* Exot. lib. 3.
cap. 2.

Duos hujus generis lobos habuit Clusius. Alter octo unciarum longitudinem habebat, $2\frac{1}{2}$ latitudinem, planus, dorso gibbero & alvo crassioribus & magis tumentibus ipso meditullio, quia fortè ad plenam maturitatem nondum pervenerat quum legeretur. Spissitas tamen dorfi & alvi à lacunarum in quibus semen latebat cavo uncia unius, materie adprimè fungosâ constans; lacinae binas uncias longæ, numero decem; in quibus semen quasi quadrangulare, unciam longum, oblique situm. Lobi color externè ex fusco cineraceus.

Alter longè minor erat, colore ex fusco rubescente foris præditus, qui per medium sectus octo duntaxat lacunas ostendebat, in quibus semen imperfectum, Citrii mali semini non valdè dissimile. Uterque lobus è Brasilia allatus, & in præalta arbore natus.

3. *Arbor siliquosa Guinensis lobo spadiceo fusco C. B. Magnus lobus ex Guinea Clusii. Lobus magnus ex Guinea fetidus cum granis Arboris Juda J. B.*

Valdè planus erat hic lobus pro amplitudinis ejus ratione, nam cum decem uncias longus esset, & trium unciarum vel ampliorem latitudinem haberet, vix quadrantis uncia erat ejus crassitudo; maturum tamen fuisse femina in eo reperta evincebant. Lento autem & veluti cutaceo cortice constabat, ex spadiceo fusci coloris, frequentissimis venis ab infima siliquæ parte ex pediculo dependente sursum & in latera utrinque sparsis prædito atque quodammodo ornato: medullam sive pulpam continebat pallescentem, satis gravis odoris & caput etiam ferientis, imò cerebrum offendentis, quâ involvebantur aliquot grana dura, ex spadiceo fusca, non valdè dissimilia granis quæ in Arboris Judæ lobis reperiuntur.

Incolæ illius regionis in qua nascitur grana fructu comprehensa in pollinem comminuunt, quòd Usit. ad vulnera curanda utuntur, intra corpus verò non assumenda sunt quia perniciofa.

C A P. II.

- Lobus quadrangularis magnus granis Lenticulae nigris J. B. Arbor siliquosa lobo quadrangulo fusco C. B. Lobus peregrinus quadrangularis Clusii.*

Lobus hic quadrangularis erat formæ, septem uncias longus, pæne binas latus, prominentibus & protuberantibus quodammodo in acumen dorso & ventre, ac longo utrinque sulco à capite ad infimum lobum laterales alas superante, ejus color fuscus & splendens. Continebat autem hic lobus in media spina aliquot femina, horum unicum nigro & splendente cortice textum erat, Lenticulae ferè magnitudine, cui suberat alba membrana viridem pulpam continens non insuavem, sed instar nuclei Pistaciorum, fervidiore tamen sapore. Ipsæ lobi alæ intus inanes, nihilominus ubi circa sulcos intumescabant, succo quodam dulci, qualis pæne Ceratorum, prædita esse deprehendebantur.

C A P. III.

De Phaseolo Coles dicto.

1. *Arbor siliquosa Africana, folio fere Pyri semine Fabacco C.B. Phaseolus V. peregrinus sive Phaseolus Coles Clus. Coles Cacao formam quodammodo referens, externa parte rugosus & niger J.B. item Cola fructus ad sitim ejusdem lib. 2. cap. 26.*

* Exot. lib. 3.
cap. 7.

COLES (inquit Tobias Roelfius apud * Clusium) fructus arboreus est: huicque arbori folia sunt fere Pyri, sed longiora. Fructus Boonæ majoris sive Fabæ nostratis similitudinem gerit, nisi quod siliquæ Boonis Phaseolisve longiores majorisque sunt & colore candida, in quibus sunt quatuor aut quinque semina seu fabæ: harum singulæ suo putamine albo fuerunt tectæ; quo ablato interior fructus pars ex rubicando colore purpurascit, cinnabarisque ac minii colorem habet: Facile etiam decorticatus fructus in duas semisses sponte dividitur, uti nostrates fabæ. Coles fructus exiccatus valde durus ac solidus est, ut mirum sit quod referant stomacho conducere, & quemlibet potum magis sapidum fieri præmanso Coles fructu. Sumunt autem hos fructus Africæ incolæ in tractu juxta Promontorium viride semper jejuni, perferuntque, ut perhibent jejunium, toto die ubi tres aut quatuor ederint.

Fructus hic, observante Clusio, *Cacao* formam quodammodo referebat: magnitudine unciali aut minore, saporis non ingrati & adstrictionis particeps: gravis porro erat & in aquam injectus subsidebat.

Ex descriptione nomine & effectu sitim extinguendi apparet *Cola* fructum ad sitim *J. B.* huic eundem esse.

2. *Coles fructus alius similis, niger, splendens cum macula subrufa J.B.*

Cum *Coles* (inquit Clusius) quandam affinitatem habere videbatur hic fructus, fere unciam longus, semunciam latus, dorso tamen latiore, rugosus aliquantulum & satis levis, solidus tamen, nec cavus, nec in binas partes dividuus, niger, splendens, subrufâ maculâ satis amplâ præditus, ea parte quâ putamini adhærebat: lobo enim vel saltem aliquo cortice tectus fuisse videbatur.

* Exot. lib. 2.
cap. 14.

3. *Fructus peregrinus ex Bengala * Clus. J.B. oblongus cineraceus rugosus & gibbosus C.B. Coles similis.*

Quinque pæne uncias erat longus, totidem ambitu complectens una parte gibberosus, rugosus & inæquali cortice constans, satis crasso, duro & lignoso, cineracei ex fusco coloris, qui binas nuces, sive verius nucleos continuisse videbatur, eosque uncialis longitudinis, in quatuor partes dividuos, valde duos, coloris ex fusco subruffi, saporis adstringentis & linguam exiccantis, post aliquod tamen temporis intervallum non ingrati, sed vires rescitantis & sitim sedantis, quo in usu apud indigenas esse mihi facile persuaserim; certè & substantia & colore & sapore plurimum accedere videbatur ad fructum *Coles*.

C A P. IV.

Lobi membranacei.

1. *Lobus cortice cartilagineo rugoso fusco, duplici crista sinuosa donatus C.B. Lobus cartilagineus ex insula Mauriûi phaseolo sive Faba nigra J.B. Tom. 2. p. 272.*

Clus.

DUOS hujus generis lobos nactus est Clusius: Erant illi diversæ quidem longitudinis, æqualis tamen latitudinis non valde crasso, sed cartilagineo potius cortice tecti, brevi rufâq, lanigine obducto, quam adhuc retinebat in lacunis, ubi attrita & deterfa non fuerat, supernâ & infernâ parte duplici crista sinuosa & semunciam fere lata à pediculo ad mucronem usque lobi producta prædito: Phaseolos autem continebant pæne unciam latos, orbicularis formæ, non tumentes tamen in medio, sed depressos, quia plenam maturitatem non erant adepti, in ambitu undequaque fere veluti annulo cinctos, ut plerique similes Phaseoli, valde duos & nigros, nucleo tamen albo præditos, quo recenti velci licuisset, quia non erat ingrati saporis. Istorum autem lorum unus quaternas uncias longus erat, tresque Phaseolos continuerat; alter ternas duntaxat, & binos Phaseolos habuerat: uterque autem binas pæne uncias latus.

2. *Lobus peregrinus cartilagineus, Phaseolo ex puniceo nigro, tanquam annulo cincto J.B. peregrinus cartilagineus Clus.*

Quatuor uncias cum semisse longus erat hic lobus, binas aut paulò amplius latus, cartilagineo potius quam duro & lignoso cortice constans, dorso insignito duplici veluti crista cartilaginea & sinuosa, ad extremum usque lobum protensa: rugosus autem erat cortex, & coloris nigri verius quam fusci: licet porro ea longitudine esset præditus, tres tamen phaseolos duntaxat continebat, orbicularis formæ, media parte aliquantum tumentes circiter unciam latos, in ambitu fere undequaque tanquam annulo cinctos, valde duos & ex puniceo nigros.

C. Bauhinus

C. Bauhinus hunc Lobum & præcedentes ad idem caput reducit, nec ego abnuerim. *Maconna* species esse videntur, & Leguminis scandentis non arboris fructus.

3. *Fructus subrotundus durus, eleganter rubens* C. B. *Fructus peregrinus* 10, *Mates nomine acceptus* * Clus. * Exot. lib. 2, cap. 30.

Cassia solutiva aut Ceratiorum semen magnitudine æquabat, cui etiam formâ satis respondebat, tumidum tamen aliquantulum & colore differens, qui in hoc egregiè ruber erat, ut in *Oxyacantha* vulg. fructu, solidus, durus atque in aqua subfidens & imuni petens. Siliqua aut lobo aliquo inclusum fuisse verisimile est.

4. *Lobus cortice membranaceo, atro, tumido* C. B. *niger primus tumidus* * Clus. *Fructus est Tsiapangam* H. M. * Exot. lib. 2, cap. 16.

Clus.

Binas uncias longus erat, unam latus, prorsus atrî coloris, tumidus instar lobi Ciceris, nec formâ valdè illi abfimilis, major tamen, membranaceo cortice satis duro constans, qui præ siccitate desiccabat & convolvebatur, quemadmodum pæne leguminum lobi, *semidque* continebat bina aut terna, nigra, circinata; ferè rotunditatis, plana tamen (quod mirum in adeò tumido lobo) formâ non multum dissimili articulis Lobi *Acacia*, non adeò tamen turgentia in medio, tenui admodum membranâ recta, eaque etiam nigra.

5. *Lobus membranaceus atro-spadiceus, planus Guinensis* C. B. *niger 2. planus* * Clus. * Exot. lib. 2, cap. 16.

Clus.

Hic lobus omnino planus erat, alioqui valdè similis præcedenti, binarum etenim unciarum longitudinem habebat, unius latitudinem, extremitas paulo latior erat, color ex atro spadiceus.

6. *Lobus membranaceus planus niger* J. B.

Omnino planus erat, alioqui formâ valdè similis Lobo quadrangulari Clus. Binarum unciarum longitudinem habebat, unius latitudinem. Extremitas paulo latior erat, color ex atro spadiceus. E *Guinea* delatus est.

Hos lobos arborum fructus esse conjectatur D. Grevius in *Descript. Mus. R. S. p.* 214. ut & quartam speciem quam ibidem describit *Fructus quadrati alterius lobi* titulo, $1\frac{3}{4}$ unc. longam, una extremitate $1\frac{1}{2}$ unc. latam, altera unciam tantum, semunciam in medio crassam, ubi utrinque intumescit. Duo margines oppositi convexi, reliqui duo concavi, glabram & ex spadiceo nigricantem.

C A P. V.

Lobi Miscellanei.

1. *Lobus quadrangularis Clusii* Exot. l. 3. c. 17. C. B.

Clus.

Lobus hic quadrangularis est, quatuor crassioribus & eminentioribus nervis præditus, quadrantem longus, & circiter semunciam crassus, cortice satis densò pro legumine præditus, eoque obliquè striato, coloris ex fusco fuliginosi, septena grana continente quadrangula, in binas partes aliorum leguminum instar dividua, quæ vetustate duritiem contraxerant.

2. *Lobus oblongus aromaticus* Clus. qui est fructus *Balsami Peruviani arboris* Clus. cur. post. *Lobus aromaticus subsfuscus, Terebinthi corniculis similis* C. B. item *Balsanum Americanum* ejusdem. *Lobus longus Aromaticus, odore ferè Belzuini* J. B.

Clus.

Quinos senòve hujus generis lobos à Morgano habuit Clusius, qui variæ erant magnitudinis, nonnulli sex duntaxat digitos longi, alii septem, quidam etiam octo uncias longitudine superabant, singuli vix semunciam erant lati, omnes teretes & rugosi, subfusci coloris, ea parte qua pediculo inhaeserant nonnihil recurvi, extimâ parte obtusa, breviter formâ non valdè dissimiles quibusdam teretibus & oblongis corniculis quæ in *Terebinthi* arbusculis observantur, qui aperti (in binas enim partes æquales secundum longitudinem aliorum loborum instar dividebantur) nihil continere deprehendebantur quam tenuem quandam pollinem nigrum & splendens, tenaciter interiori lobi parti inhaerentem, odoris ferè Belzuini initio, sed siquis naribus admoveret capitis gravedinem inducentem.

Hujusmodi fructum polline albedo refertum vidi in Museo D. *Gulielmi Courtine*.

3. *Siliqua Thymiamatis odore* J. B.

Cum J. Bauhinus hanc eandem esse cum præcedente facilè sibi persuaderi patiatur, non est cur nos de ea laboremus. Cava erat & plena minimis seminibus, minoribus quam *Peti*, nigris, splendens, sub dentibus stridentibus. Reliquam descriptionem vide apud * J. Bauhinum.

* *Tott. t. P. 8.*
P. 439.

4. *Siliqua*

4. *Siliqua longa cinericea granis Coluteæ* C.B. *Siliqua Semine Coluteæ* Clus. J.B.

Clus.
Dabat Paludæus Clusio siliquam tres uncias longam [licet interdum brevior reperiatur] satis gracilem, rugosam & inæqualem, cineracea cute constantem, quæ secundum longitudinem in binas partes dehiscēbat, multa grana continens, plana, dura, Coluteæ granorum ferè æmula.

*Exot. 1.2. c. 22

5. *Fructus compressus quadrangulus, venis candicantibus & nigricantibus ut Coles fructus distinctus* C.B. Fr. 6. *Parduzni* *Clus.

Clus.
Hic nudus omnino & varix formæ erat, quem lobo inclusum fuisse arbitrabatur Clusius: Etenim nonnulli plani erant, & quasi quadranguli, alii oblongiores, & altera parte obtusi, eâ vero quæ se mutuo contigerant compressi, omnes tamen floris rugosi, nigricantes, & candicantibus quibusdam venis distincti, in binas partes dividi, ut reliqua legumina. Substantia autem interior subfusca & solida, & ejus sapor etiam astringens perinde ac fructus *Coles* superius descriptus.

*Exot. 1.2. c. 21.

6. *Orucoria fructus siliquosus* J.B. *Orucoria fructus arboris Furuvæ* *Clus.

J. B.
Siliquam refert majorem, crassiusculam, compressam, fescunciam longam, unciam ferè latam, subluteam partim, partim autem subfuscam, utrinque multis majoribus & minoribus, partim ad latera rectè decurrentibus sulcis, partim ad Siliquæ incurvæ ductum obliquè dispersis: petiolum gerit exiguum, teretem atque fuscum, *Siliquam* totam sustinentem, à parte petioli superiore pergendo deorsum, latiusculam, unciamque ferè longam impressionem obtinet: quæ dein rursus in ascensu superioris partis gibberosè rotundatur & attenuatur. Partis exterioris circuitus plusquam semicircularis in ambitu, magis quam tres uncias longus est, latiusculus, atque in medio nervum inhaerentem fortitur, qui si evellatur siliquam in duas partes æquales dividit atque sejungit: Concussa seminis intus latentis manifestum præbet sonitu argumentum. Siliqua vero isthac aliquid similitudinis habet cum siliqua Senæ. Dum aperiretur facilè sectioni cedebat, intus verò substantiam siliquæ, spissam satis, utrinque exhibebat & duriusculam, unicum tantum nucleum Phasolum æmulantem, compressum tamen continebat, lavi tenuisque tunica rugosâ investitum, colore aliquo modo violaceo imbutum, superat pulpa duriuscula, albicans, quæ nobis nonnullam dulcedinem gustando imprimere videbatur.

*Fus.

Fructus confusi vel contracti succum in vulnera infillare feruntur Indi *Wiapock* incolæ ad ea consolidanda.

7. *Siliqua oblonga cinericea granis Coluteæ* C.B. *Fructus 12. cap. 20. lib. 2. Exot.* Clus.

Clus.
Siliqua isthac tres uncias longa erat, licet interdum brevior reperiatur, satis gracilis, rugosa & inæqualis, cineracea cute confans, quæ secundum longitudinem in binas partes dehiscēbat, multa grana continens, plana, dura, Coluteæ granorum ferè æmula.

8. *Lobus fibrosus brevis* Mus. R. S. *Fructus reticulato corio* Bessler.

Tres proximè uncias longus est, $1\frac{3}{4}$ latus, unciam ferè crassus, valdè fibrosus & flexuræ renitens; tenui & valdè lavi membranâ intus obductus, cavitas interna unica est; & non discepta aut in cellas divisa; unde apparet unico intus nucleo peramplè repletam fuisse.

C A P. VI.

*Fabæ purgatrices & affines.*1. *Fabæ sive Phascoli purgantes* Park. *Phascoli purgatrices* Ger. *Phascolus Novi Orbis, sive Fabæ purgans latissima cordata figura* *J.B. *Fabæ purgatrix latissima ex insula D. Thomæ* C.B.*Tom. 2.
lib. 17. p. 276.

J. B.
Hujus generis varix magnitudinis habuit J. Bauhinus. Alias unciarum duarum latitudine, alias fescunciali, utraque orbiculatas fere, latiores tamen paulò, ubi finis parvus qua siliqua adhererunt cavas, digiti fere crassitudine, modicè compressas, spadiceo, duro striato & lucente cortice intactas. Quod intus continetur, teste Clusio, album, firmum & in duas partes naturâ fecibile, sapore primum quali ferè sunt omnia legumina, sed illico linguam mordicante & acri, quo fit, ni fallor, ut purgandi facultate sint prædita.

Hujus lobi icon ad Clusium missus quinque duntaxat unciarum longitudinem habebat, binarum latitudinem. Duro autem crassoque cortice lobus constabat, colorisque erat ex cineraceo fulci, de crasso pediculo pendens. Binos phascolos solummodo continuisse videbatur. Horum alter, ad Clusium cum icone missus, binas uncias latus erat, fescunciam longus, sumptâ ab hilo quo lobo adhererat ad infimum fructum mensurâ, planus, medio tamen aliquantum extuberans lævis, coloris nigri & splendentis, quia perfectam maturitatem adeptus erat, aliàs ex fusco spadicei: plerique omnes quos vidit Clusius, cordis ut vulgò pingitur formam habebant, hoc est, ea parte quâ lobo adhererat paululum erant cavi, atque propter hanc formam, & quia in insula S. Thomæ nascuntur *cor S. Thomæ* à quibusdam appellantur.

Fabarum purgatricium solum fertile Carthago, Nomen Dei & insula D. Thomæ dicta.

Cæterum

Ceterum (ut Monardes præcipit) pellicula illa tenuis quæ per medium illas interfecat, & caprarum *Vires.* tuniculam exteriorem æmulatur cum cortice abjicienda est; alioqui tanta vehementia superne & inferne purgant, ut in vitæ discrimen fumensentem conijciant. Affanda deinde sunt ut illarum acrimonia infringatur, deinde in pulverem comminuende. Datur hic pulvis vino aut saccharo exceptus ad cochlearium, deinde haustus vini fumitur. Apud Indos hoc medicamentum celebre est ob fumendi facilitatem: nam sine molestia bilem, pituitam & crassos humores multo lenius & facilius quàm Avellanæ cathartice aut Pinei nuclei cathartici purgat. Datur in febribus diuturnis, colicis doloribus & intestinorum morbis. Dosis à quaternario numero ad senarium, pluriusve aut pauciorum pro ægri viribus.

Hujus varietatem longiorem describit J. Bauhinus quæ ab hilo, quod eminentius est, nec sinum facit, ad oppositam partem 2½ pollices lata erat, longitudo duarum erat unciarum sic ut ab orbiculata superiorum figura non parum desciscat; color spadiceus dilutior, lubricitas & nitor, ut videtur, major, crassities par.

2. *Phaeolus peregrinus magnus, coloris Castaneæ cum magno hilo lævis* J. B. *Phas.* 3. *Nigritarum* Clus. *Exot. lib. 3. cap. 11.*

J. B.

Siliquæ iis similes sunt quæ à Lobelio pinguntur *Phaeoli Brasiliæ* Clusii nomine, à Brasiliano tamen & purgatrice Faba diversa grana continentes, hæc enim minora, illo majora; orbiculata, semunciali latitudine, cortice duro, lævi, spadiceo obducta, leviter compressa, quorum hilum profundius, canaliculatum, non pullum ut in Brasiliano sed reliquo cortici concolor, nec ita etiam latum longiusve, ut quod duas duntaxat tertias orbitæ cingat, cum Brasilianus Phaeolus brevem isthmum relinquat. Cortice separato, qui crassiusculus multum de intenso illo colore remittit, pulpa in conspectum sese dat, superficie quidem tenuis rari coloris, intrinsecus alba, dura, sapore Vicie.

3. *Phaeolus sive Faba arborescens ex Guinea latissima, ferè quadrata* J. B.

Purgatricibus Novi orbis Fabis compressior est, trium unciarum latitudine, acutior ad hilum, opposita parte latus, & tantum non quadratus, longitudo fescuncialis. Cortex Castanearum corticem crassitudine æquat, ex spadiceo nigricans, oblique striatus, amarescentem substantiam claudens, &c. A Paludano accepit.

Huic eandem esse non est cur dubitet J. Bauhinus Phaeolum peregrinum 1. cap. 7. lib. 3. *Exot. Clus.* Utraque enim à Bern. Paludano missa est, Fabæ arborescens ex Guinea appellatione, nec magnitudo, figura aut color multum diversa. Variat autem nonnihil magnitudine, figura & crassitie.

Nec dubium est quin Lobus hujus fuerit quem Clusius capite præcedente describit sub titulo

4. *Lobi Fabæ arborescens, qui J. Bauhino Fabæ arborescens longissimus lobus, Phaeolis latissimis planis spadiceis. C. Bauhino Arbor siliquosa Guinensis fructu Fabaceo, folio longissimo.* C. B.

Clus.

Valde magnus erat lobus, viginti unciarum longitudine, duroque & crasso cortice præditus rugosque, coloris externa parte nigricantis & fuliginosi, interna autem ferè spadicea, continens magnos septem phaeolos 2½ uncias longos, 1½ latos, valde planos pro magnitudine, & minimè densos, coloris ex spadiceo nigricantis & splendens. In alio hujus generis lobo, quem videbat Clusius, unciâ unâ præcedente brevior, color externè fulvus erat, quem crassiores venæ sive striæ nigræ à pediculo ad extremum usque lobum secundum longitudinem ductæ exornabant. Internus color ex spadiceo ad rubedinem tendebat; ipse Phaeolus planus erat niger & splendens. Hujus etiam generis sunt

5. *Fabæ arborescens fructus, Phaeolus peregrinus secundus* * Clus.

* *Exot. l. 2. c. 7.*

Superiori non valde dissimilis, sed longè minor; fescunciam viz. tantum longus, unciam latus, planus, rugosus, spadicea quodammodo coloris, nervo qui eam ambiat eminentiore. Item

6. *Phaeolus peregrinus tertius* Clus. *Exot. l. 2. c. 7.*

Lobo inclusus fuisse videbatur, formâ ovum columbinum ferè exprimebat, longior unciâ, ambitu fescunciam ferè comprehendens, exalbidi coloris, cui flavi quidpiam circa extremam partem, quâ lobo inhæserat permixtum; circum verò locum quo lobo adhæserat fuliginosâ maculâ erat insignitus, lævis alioqui & splendens, gravis & ponderosus. Necnon

7. *Phaeolus peregrinus quartus* Clus. *ibid.*

Quem etiam lobo comprehensum fuisse non est dubium; erat autem crassiusculus, ejusdem pænè magnitudinis cum superiore, totus niger præter exiguam maculam subalbam, quâ proculdubio inhæserat lobo, durus autem & solidus & in aqua subsidens.

Phaeoli Exotici siliquam longam falcatam femine ex toto albo vidi in Museo celeberrimo D. Gulielmi Courtine Armigeri.

CAP. VII.

Piper Æthiopicum Matthioli Park. *Æthiopicum siliquosum* J. B. *Æthiopicum sive Vita longa* Ger. *oblongum nigrum* C. B.

F. B.

Siliquæ plures ex uno tuberculo pendent, unciarum duarum, trium, quatuorve longitudine, rotundæ, pennæ aserinae crassitudine, nigricantes, incurvæ aliquantulum, thorulis pro contentorum feminum numero distinctæ, alioqui etiam rugosæ, fibris longis, lentis, fractuque contumacibus contextæ: interior substantia ex rubro nonnihil est cinerea. Semina distinctis comprehenduntur loculis (carnoso pariete unumquemque distinguente loculum) ex rotundo oblonga, difficulter è siliqua avellenda, magnitudine minimi Phaseoli, foris nigra & nitida, materiâ duriuscula, rufescente, texturâ cancellata, (præsertim juxta pediculum quâ integitur) favos apum imitata. Sapor tam siliquæ, quàm feminum ad Piperis nigri saporem accedit.

D. Grevius femina vel minimo Phaseolo dimidio minora esse scribit; at neque saporem habere Piperis nigri, sed potius Caryophylli, ut quod non valdè acre sit, sed admodum aromaticum, præsertim ad ignem excalefactum.

Lobus Piperi Æthiopico similis Clus. Exot. l. 3. c. 16.

Clus.

Non valdè dissimilis erat Æthiopici Piperis lobis; nam & illorum instar articulis distinctus, & grana in singulis continebat nigra, crassiuscula, rugosa, acris saporis; alioqui lobus crassior erat Piperis Æthiopici lobis, cortice denso constans, foris rugoso; coloris ex rufo nigricantis, superna & inferna parte duplici nervo à pediculo ad extremum lobum excurrente. Pluribus aliquot articulis præditum fuisse verisimile est, nam post quartum articulum præcisus fuerat.

HISTORIÆ PLANTARUM

LIBER TRIGESIMUS SECUNDUS,

Arbores & Frutices vel anomalas vel minùs cognitās
exoticās novās & in Europam nuper illatās exhibens:
Necnon Partes quasdam Stirpium minùs cogni-
tarum.

UNC ergo Librum in duas partes dividemus, Altera erit

De Arboribus partim anomalis, partim ob descriptiones imperfectas minùs distinctè
cognitis, partim denique novis, exoticis & in Euproam nuper advectis, quæ nondum
apud nos flores & fructus dederunt.

Altera de Partibus stirpium minùs cognitarum, nimirum 1. De Corticibus, & Lignis. 2. De
Floribus & Foliis. 3. De Fructibus. 4. De Succis five Gummi sint,
five Resinæ, five mixtæ & mediæ inter utrunque naturæ.

P A R S P R I M A.

De Arboribus nonnullis Exoticis.

C A P. I.

Arbores Indicæ & Exoticæ ex Historiis Aromatum Garcie & Acoſtæ.

1. *Macer Veterum C. B. Macer Dioscoridis & Græcorum J. B. Macer Græcorum Park. Ulmo
affinis, fructu vesiculis membranaceis & semine intus incluso composito.*

QUÏ Macerem Græcorum & Macin. *Offic.* unum & idem esse opinantur, nã illi multum
hallucinantur. Macer enim cortex crassus est, contra Macis tenuis: Macer perquam
astringit, Macis sapore subacris est: Macer temperatus est, Macis calida. Præterea Arabes,
ut Serapio & Avicenna, de iis, ut de rebus diversis, distinctis capitibus agunt, & Avicenna
Macerem *Tahisafar* radiceis corticem vocat. Tandem Veteres qui de Macere agunt nullam Nucis
Myristicæ, cujus operimentum est Macis, mentionem faciunt, quod non verisimile est eos ignorare
potuisse, aut silentio præterire voluisse, si illorum Macer cum Maci idem fuisset. Quin Plinius
apertè Macir corticem rubeum radiceis magnæ esse asserit. Maceris arbor, describente Acoſta, vasta
est, & multis ramis prædita, Ulmo multò major, cujus folia sex aut septem uncias longa sunt, duas
lata, exteriore parte dilutiùs virentia; interiore fatûra. Ea non alium fructum habere creditur
præter *semen* quoddam, denarii magnitudine, tenue, cordis effigie, colore flavo, sapore verò Amyg-
dalæ, aut nucleï Perficorum malorum, tenui & candidâ tunicâ tectum, quod vesicâ quadam ex te-
nuissimis duabus simul junctis & transparentibus membranâ constante includitur: ea autem vesicâ
in medio folio nascitur, aliis magnitudine non dissimili, sed cuspidè obtusiore & circa pediculum an-
gustiore, colore medio inter rubrum & fulvum, inæquali, & multis fibris à pediculo ad extremita-
tem rectâ lineâ ductis crispo & rugoso, haud abſimilis illi quæ in Ulmo nascitur, paulò tamen latior
& planior.

Succo lacteo prædita est hæc arbor uti Morus, radicisque habet Ilici persimiles, magnas, cras-
sas, in latum & profundum diffusas, & cortice tectas crasso, alpero, scabro, duròque, cinereo for-
sis colore, interius albo dum recens est, cum ficcus flavescens & admodum astringens: Succo eum
adstrictione nonnihil mordicante, quæ tamen mordicatio brevi evanescit.

.Radiceis

Vires.

Radix cortice recenti trito, cum oxygala seu lacte acido mixto omnis generis dysenterias & alvi profluvia mirabili successe curant omnes Medici, tum Brachmanes, tum Canarini, & Malabarici. Aliqui hujus corticis fucci & in pulverem redacti senunciam per noctem macerant in ζ iv. feri lactis, eumque bis in die propinant, manè & vesperi: deinde medicamento sumpto Oryzam sine sale & butyro coctam, atque pullos gallinaceos coctos maceratos & tritos in Oryza decoctione statim ægro exhibent: interdum si necessitas urgeat, Opium admiscunt. Solent verò etiam Arabes cujuscunque generis alvi profluvia opio nuce moschata admixta curare.

Hujus item radicis usus salutaris creditur ad vomitus compescendos, & ventriculum roborandum cum aq. Menthae & Mastices pulvere. Plus autem pollere asserunt Indici *Jogues* hujus arboris portiunculam in compescendis vomitibus alvi que profluviis sistendis quam magnam quantitatem corticis Myrobalanorum, aut *Arezae*, eamque præstantiorem esse *Coru Malabarico*. Præterea *Macre* fructum omnis generis lumbricos in humano corpore natos necare, & calculum in renibus frangere: tum etiam eos qui singulis diebus manè uterentur liberos fore à calculo & à coli doloribus, nec mebrari posse. Similitudo nominum *Macer* & *Macre*, & convenientia in viribus hunc corticem *Diolcoridis* *Macerem* esse arguunt.

An *Cortex ad alvi profluvia in Novo Orbe* *Monardis?* Profert (inquit) novus orbis prægrandem arborem, foliis cordis effigie, nullo fructu. Ejus cortex digiti crassitudine aut amphior, solidus, durus & ponderosus, tenui candicante pellicula integitur. Similis est admodum cortici *Guyacan*, uti *Gentiana amarum*, manifestè adstringens, grati tamen seu aromatici odoris particeps. Cæterum amaritudinem *Monardes* cortici suotribuit, cuius alii quidem non meminerunt, quantum quidem nobis constat.

2. *Mangæ affinis Ambare. Ambare Indica* J. B. *Arbor Indica foliis Juglandis, fructu Nucis magnitudine* C. B. *Ambares* Park.

Acofta.

Crassa magnaque est arbor, foliisque habet *Juglandis* foliis magnitudine respondentia, sed non ejus formæ, dilutiùs virentia, & multis venis elaborata, quæ illis magnam gratiam addunt: *Flores* exiguas, candidos: *Fructus* nucis *Juglandis* magnitudine, dilutiùs virentes, & cortice quam illa leviore, odoris gravis, & gustus acerbi dum adhuc virent: coloris verò flavi in maturo gratioris odoris, & gustus grata aciditate commendabilis, medullam continentem cartilagineosam & duram, è duris nervis obliquè intertextis constantem.

Garcias fructum hunc immaturum adhuc cartilagineo quodam cortice virente integri scribit.

Usus.

Propter fructus gratam aciditatem eum *Omphacii* seu *Agræste* modo cibis admiscunt Indi: maturum ex sale & aceto edunt: excitat enim edendi appetitum. Adversus biliosos humores utilem esse perhibent. Sale & aceto conditus diu aservari potest.

Nobis *Mangæ* species esse videtur aut ad *Mangam* proximè accedere.

3. *Coca Indorum folio Myrti* J. B. *Myrto similis Indica fructu racemoso* C. B.

Acofta.

Pumila est arbor, folio *Myrti*, vel (ut alii volunt) *Rhois* coriariorum [quod veluti aliud folium simili forma in medullis delineatum habet] molli; dilutiùs virenti, fructu racematim coherente, uti *Myrti* fructus, rubente quando maturefcit, ejusdemque magnitudinis, quando verò plenam maturitatem adeptus nigricante: tum verò herba est messis, quæ collecta in canistris ad siccandum reponitur, ut meliùs conservari posset. Historici Peruviani omnes referunt incolas istius regionis *Cocam* à summo manè ad noctem usque perpetuo in ore retinere, tamen eam neque mandant, neque deglutiant, quòd eam assidue in ore habentes famem & sitim absque molestia facile possint tolerare etiam per integrum diem. Hinc magnà curâ feritur & colitur in convallibus montium *Andes* dictorum. Maximo in pretio apud Peruvianos est, unde multi ex ejus mercimonio solo ditissimi evalescunt. Ex foliis dentibus attritis & cum aliquanto pulveris conchyliorum ustorum admixtis trochiscos seu orbiculos conficiunt, & siccandos exponunt. Quando iis uti volunt unum orbiculum in ore sumunt eumque exsugunt, subinde in ore nunc hac, nunc illac versantes, & quandiu possunt retinentes: uno absumpto alium sumunt, & deinde tertium, sic pergentes toto tempore quo ii in longis itineribus conficiendis opus habent, præsertim si per loca fiant, ubi nulla aut cibi aut aquæ copia est. Si voluptatis gratiâ uti volunt, solam *Cocam* mandunt. Plura videfis apud *Acoftam*.

Usus.

4. *Arbor exotica fructu racemoso Charamais dicta* C. B. *Charamei Acofta folio Pyri* J. B. *Charamei* Park. *Turcis & Persis Ambela*.

Acofta.

Hujus arboris duo sunt genera, unum mespili amplitudine, foliis pyro similibus, dilutè virentibus, fructu *Avellanis* simili, admodum flavo, eleganter in multos angulos desinente, sapore omphacii & grata aciditate, quem vel immaturum, vel maturum, vel sale conditum vulgariter edunt, ad orexin excitandam: vel aliis edulis quibus aciditatem conciliare volunt admiscunt. Alterum genus ejusdem est magnitudinis, foliisque habet *Malo* minora, fructum verò priore majorem, cujus decocto cum *Santalis* adversus febres utuntur *Canarini* medici.

Crescit in sylvis & montibus procul à mari distitis.

Locus.

Vires.

E primi generis (quod secundum aquas nascitur) arboribus seligunt *Decanini* & *Canarini* eam quæ longius à mari abest: hujus radicis corticem (cui lacteus succus inest) quatuor digitorum longitudine sumentes cum drachma *Sinapi* probè terunt & asthmaticis exhibent: valenter enim purgat per alvum & vomitum. Quòd si immodica subsequatur evacuatio, *Carambolas* fructum unum viridem edunt, vel aceti *Canarini* haustum sumunt (quod nihil aliud est quam aqua decoctionis *Oryzae*, uno aut altero die reservata donec acefcit) & si profluvium non cessat, agris caput frigidà abluunt. At quis hoc aufit apud nos; aut quæ hujus medelæ ratio meritò quarit J. B.

Hæc omnia Acofta.

5. *Avacari*

5. *Avacari facie Myrti* J. B. *Myrtus Indica* C. B.*Garc.*

In Malavaria Indiæ provincia pusilla enascitur arbor, major frutice *Coru*, quæ foliis, floribus & fructu Myrto persimilis est. Fructus ejusdem etiam est cum Myrto saporis, multò tamen astringentior. Hanc arbutulam trifolium olere ferunt. Nascitur in montibus. Aiunt miræ esse efficaciam adversus inveteratas dysenterias, à causa frigida provenientes: ut & senex quidam Lusitanus in filia sua expertus est, cortice trito & in aqua Oryzæ macerato.

6. *Coru Canarica Arbutu vel Malo aurea similis* J. B. *Coru, foliis Mali aurea, flore luteo Acostræ* C. B. *Lusitanis Indiarum incolis Herba Malabarica. Coru arbor* Park.

Acostræ.

Arbor est pusilla, Malo aurea similis, cui etiam persimilia habet folia, sed quæ medium nervum crassiores habent, aliis octo aut novem in latera excurrentibus. Flos luteus est, odoris ferè expers. At Garcias folia Mali Persicæ, flores candidos, Periclymeni odorem æmulantes, ei attribuit. Radicis cortex diluto virore præditus est, levis & tenuis, qui si frangatur aut vulneretur multo lacteo succo manat, lentiore & magis viscido quàm qui ex Macere fluit, gustu insipido, amaritudinis tamen alicujus particeps, frigidus & fuscus, plus tamen ficitatis quàm frigiditatis possidens.

Hujus virentis corticis succo, licet admodum ingrato, plurimum utuntur Malabar incolæ, tum Gentiles, tum Christiani, ob admirandos quos præbet effectus in omni genere profluvii, tum in Lienteria, tum in Diarrhoea & Dysenteria, à quacunque causa prognata. Septem uncias manè, & totidem sub vesperam exhibent, si necessitas urgeat. Sed quoniam succus amarus est & ingratus, ab ejus potu serum propinare ad os colluendum solent.

Lusitani corticem radicis destillant, atque utuntur in hunc modum. R̄ corticis in pulverem triti ℥viiij. Ammeos, Apii, Coriandri sicci, Cumini nigri nonnihil tostorum & in pulverem redactorum ana ℥iij. Corticum Myrobal. cheba ℥vij. Butyri vaccini non saliti ℥ij. Lactis acidi q. l. ad pulveres istos excipiendum. Destillantur in vase idoneo. Liquoris stillatici unc. quatuor vel quinque, cum aqua Avellanæ Indicæ, vulgò *Areca* nominatæ, aut aq. ex pediculis Ros. ℥ij. propinant alvi profluvio laborantibus, semel in die, vel bis si opus sit: interdum si necessitas urgeat trochiscos de Carabe vel de Lemmia terra admiscunt. Illico autem post ejus sumptionem Oryzam cum Oxygala exhibere solent. Clysteres etiam ex eo confecti sub noctem injiciunt.

Tamet si autem Garcie semper bene succedit hujusmodi aquæ usus, fatetur tamen Malvaricam herbam ab ipsis Malavarensibus præparatam magis præsentaneam opem adferre. Ea verò paratur ex iisdem ex quibus dicta aqua rebus, tenuissimè tritis, & sero aut jusculo Oryzæ probè coctæ maceratis. Acostræ huic liquori longè præfert Maceris corticem viridem, licet multò ingratius & sumptu difficilior sit. Salutare etiam est hoc medicamentum debilitati stomachi, tum etiam vomitus compescit cum aqua Menthæ & Mastiches pulvere sumptum.

C A P. II.

*Arbores exoticæ à Jacobo Breynio descriptæ.*1. *Arbor Kauki Indorum* Breyn. *floribus odoratis.**Breyn.*

Kauki Indorum ob florum fragrantiam à Javanis, apud quos oritur valdè æstimata, Tillæ ferè speciosæ magnitudine & formâ: Arbor est patula, ramis diffusa, cujus juniores ramuli cortice lævi, ex albedo ac incano sunt obducti. Folia ornatur Pyri foliorum facie, ex circumcinato nempe oblongis seu ovalis figuræ, trium, interdum quatuor, unciarum longitudine, latitudine duarum, rarò trium, nervum crassum per longitudinem & nervulos transversos habentibus; at consistentia duriore ac firmiore, brevioribusque pediculis insidentibus. Ex foliorum alis & ramulorum apicibus flosculi oriuntur orbicularis ferè formæ, parvi, Pisi majoris magnitudine, duo, tres, quatuor, pluresve juxta se, petiolis brevibus, lanuginosis insidentes, simul positi: quorum quilibet ex multis petalis angustis & parvis, è rubello albicantibus congestus; & calyculo folioli octo, acuminatis, lanuginosisque, alternatim positos constructo, penitus fere circumvallatus. Flores hosce ob suavissimum quem exspirant odorem filis aut quorundam foliorum nervis cum *Mogori* & *Tsjampaca* floribus trajectos in urbis Bataviæ foro venales exponunt Javæ insulæ indigenæ. Aqua etiam ex iis odorata & cordialis elicitur, ejusdem pæne illis cujus nobis Rosarum usus.

2. *Sanamunda tertiæ Clusii affinis foliis Polii C. Bonæ Spei* Breyn.*Breyn.*

Frutex est lignosus, Rosmarini facie crescens; cujus rami alba lanugine circumdati, & foliis viridibus, subtus autem candidis & lanuginosis, conferti, Polii Lavandulæ folio C. B. perbellè referentibus, quibus verò magnitudine, non autem crassitie, cedunt. Ex ramorum lateribus nonnunquam aliquot; sed circa illorum fastigia surculi multi instar Chrysocomes Columnæ in umbellam inordinatam dispositi, unciales & biunciales, foliis minoribus donati enascuntur; quorum quilibet plerunque unicum, (rarò duo) Pisi magnitudine, circa basin parvis angustisque foliolis cinctum fert Capitulum, ex duodecim, tredecim, vel pluribus, Sanamunda tertiæ *Clusii*, planè convenientibus tubulis aut flosculis compositum; qui extrinsecus planè albi & tomentosi, in quatuor aut

M m m m m m

quinque

quinque foliola per extremum subtiliter divisi, atque inferius circa pedunculos squamis nonnullis minutissimis ferruginei coloris præditi.

Ad Libri XXVI. Part. 1. cap. ult. referenda est.

3. *Chamaelaris* sive *Chenopoda Monomotapensis* Breyn.

Breyn.

Alunt, inquit, juxta Bonæ Spei promontorium deserta Fruticem echinatum quandam, frequentissimis ramis undique pilosis divaricatum, qui per interstitia breviter invicem ambiuntur à viridibus Laricis in modum in acervos congestis foliis, semunciam vix attingentibus, angustis, pilosis, pallido anterius aculeo, & nervo per medium crasso doratis. Fert in ramis & ramulis, inter furculorum divaricationes globum album, hirsutum valdè sive villosum, Cerasi magnitudine, ex foliis compluribus, iis qui ramulos vestiant multò hirsutioribus, & arcuum modo inflexis contextum: in quo inter foliola flores flavi enasci dicuntur.

Si fructus & semen cum Echino Alpini convenirent, Echini nomen huic inderetur: fructi, eo aptius cum folia & globi formâ Echini animalis in orbem congesti se præsentent.

C A P. III.

Primo sylvestri affinis *Canadensis* C. B. *Hypericum frutescens Americanum flore albo* Park.

C. B.

Frutex est sesquicubitalis [plurimis virgultis ad humanam ferè altitudinem affurgens *Park.*] caule lignoso, rotundo, atro-rubente cortice vestito [cortice albicante *Park.* forte hic de adultioribus virgibus, ille de novellis & junioribus loquitur] in ramulos brachiato. *Folia* habet Rutaræ hypericoidi similia [ex angusto principio in subrotundum apicem dilatata *Park.*] *Flores* Pruni sylvestris floribus similes, sed multò minores, copiosos, candidos, pediculis oblongis uncialibus, & capilli modo tenuibus, calyculis virentibus sustentati, infidentes; in quorum medio filamenta plura exigua, & tenuissima. Flos nullo fructu succedente in hortis nostris decedit. Foliis etiam est deciduis.

C A P. IV.

Arbores exoticæ à Guliel. Pifone & Georgio Marcgravio exhibitæ.

1. *Caipoua arbor Brasiliensis* Pifon.

DE hac arbore pauca hæc habet Gul. Pifon, Multi multis & eximiiis dotibus excellere agrestem hanc arborem testantur. Floribus flavis decoratur species illa cujus succus è cortice raso expressus & cum aqua limpida mixtus ulcera inveterata & purulenta mundificat eaque carne explet. Præterea ex eodem succo atramentum conveniens elicitur, quo etiam ad tingendos pannos utuntur. Gluten quoque efficax exinde concinnatur, in usus familiares receptum.

2. *Mucuitaiba, & Mocitaiba Brasiliensibus* Marcgrav. *Pyriformis Brasiliana.*

Marcgr.

Arbor est figuram grandis Quercus aut Pyri sylvestris habens, cortice cinereo, glabro: *folia* Pyri nostratis similia. *Flores* non describit Auctor. Lignum ex albo subflavum est; medium autem ex rufo nigricat; optimum est & durissimum.

In summitate hujus arboris & summis illius ramis nascitur planta illa spichamæ longitudine, quæ radicularum nititur in ramis, & radice paulo crassiore: in hac ordine reperiuntur, octo, novem, vel decem globuli flavi, instar myrobalanorum striati & superius acuminati, in quo acumine folium extat sex aut septem digitos longum, angustum, dilutè viride, & ad flavum inclinans, nervo in medio secundum longitudinem.

3. *Arbor Brasiliensis fructu ovali, Avellana magnitudine, Piperis gustu, & qualitate. Ibra Brasiliensibus* Marcgrav. Pifon.

Marcgr.

Arbor Betulæ figurâ crescens, cortice fusco & punctulis albis notato, tenuissimo; ligno lento.

In ramis ramulos alternatim positos habet, & novem folia itidem opposita, tres circiter digitos longa, angusta, acuminata, figurâ foliorum Salicis, supernè saturatè viridia, glabra, splendens, infernè cinerea; & mollibus pilis cinereis quasi lanugine recta: quæ stantia in arbore deorsum se inclinant. *Flores* fert albos, sex oblongis foliis constantes, odoratos, ad singula foliorum paria binos. *Fructus* est ovalis, & magnitudine Avellana, saporis aromatici ac acris, qui loco Piperis in cibis usurpatur siccatus & in pulverem redactus. Habet enim insignem vim aromaticam, nec ita acris est ut * *Pimenta*.

* *Capficum.*

Usus.

Cortex arboris detractus loco funium usurpatur, est enim lentissimus. Ex eodem etiam fiunt funiculi sulphurarii, ad sclopeta explodenda necessarii. Quando detrahitur albus est separato exteriori fusco, & statim fit rufescens quadrante horæ.

Tempus.

Floret mensè Februario.

4. *Tupicava*

4. *Tupeigava* sive *Scoparia* Pilon. 246. *Lusitanis* Bafourinha.

Pifo.

Herba non sylvis sed apricis campis gaudet: vix cubitum alta, tenaci, lignosa, unico plerunque caule affurgit, cui à fundo ad verticem usque perpetui ramusculi adnascuntur, ornatè expansi superne pyramidis instar: Qui undequaque plurimis angustis, exiguis & acuminatis foliis, stelatim compactis, hinc inde sibi invicem oppositis vestiuntur. His inserti apparent infiniti oculi, virides, aciculae capitis magnitudine, è quibus flosculi dilutè albicantes & cœrulei erumpunt: Et post illos rotunda corpuscula instar bacularum, quibus continetur semen minimum, fuscum. Radice est recta, brevi, candida, filamentosa, quæ sicut & tota planta manifesto sapore & odore caret.

Integræ herbæ, præsertim juvenis, decocta, balnea, suffumigia admodum sunt anodyna, emol-
Vires.
lientia & attemperantia, ut tot insignibus Malvis in Brasilia luxuriantibus præferri debeant. Nec memini me in teneismo, hæmorrhoidibus, ani inflammationibus vel doloribus præsentius adhibuisse remedium, tam familiare, sive externè ut supra dictum, admotum, sive per clysteres injectum.

5. *Gonandina Brasiliensis* Marcgr. Sorbo *Aucupariæ* similis floribus umbellatis.

Marcgr.

Procera est arbor, Sorbo aucupariæ ex parte similis, cortice cinereo, caudice in multos ramos disperso. Lignum illius incisum fundit de se luteum succum, qui sponte effluit, ac postea indurefcit, ita ut instar picis sit fragilis, nullius odoris, nec usus, quod sciam, apud incolas. Et quia hæc arbor ripas amniam amat, radices habet multas, variè extra ripas super aquas contortè expansas. Folia habet sibi invicem opposita, angusta, acuminata, folida, lævia, viridia, splendida. Flores fert multos umbellatim, qui ita proveniunt; primò elegantissimi, miniati coloris in singulis pediculis saturatè rubentibus, semidigitum aut plus longis enascuntur, septendecim, octodecim, viginti juxta se in una umbella; rudimenta floris constantia ex foliis complicatis ovalis ferè figuræ sunt, & magnitudine Pruni sylvestris, eleganter quinque lineis obscurè rufescentibus (secundum longitudinem quasi distincta; hæc paulò post se pandunt in florem, quinquefolium, elegantissimè rubrum, constantem quinque folis cavis seu semilunaribus, externis curvatis: in medio extat flamen saturatè rubrum, figurâ planè ut Caryophyllus aromaticus, cui superius adhuc quinquangularis stellula rubra imposita cernitur.

Fructus ab Autore descriptus non est inventus.

6. *Anil alia species* Marcgr. *Caachira secunda* Pison. An *Glasto affinis* C. B.

Marcgr.

Ad duorum aut plurium pedum altitudinem affurgit, caule rotundo, geniculato, lento, succulento, & quasi spongioso seu arundinoso, viridi, & hinc inde brevissimis pilis rufescentibus vestito. Ad genicula tam caulis quam ramorum folia sine pediculis duo semper opposita stant directè, tres vel quatuor digitos longa, angusta instar foliorum *Lyfimachia*; viridia, & in utraq; planitie pilis albis brevibus prædita, ad tactum paulum hispida. Ad eadem genicula ubi folia sunt hinc inde etiam duo pediculi juxta se positi, erectè frantes, duos vel tres digitos longi, superius florem album circularem sustententes, magnitudine *Bellidis*, circumcirca minutis foliis albis; in umbilico minima stamina alba. Radix semipedem aut paulo plus longa, paululum curva, paucas radicales habens, lenta, lignosa, cortice obscuri coloris vestita, quæ detrahi potest. Planta hæc tota cum sua radice succulenta est, & siquis vel caulem, vel radicem frangat, statim succus effluit cœrulei coloris.

Fit ex ea *Anil* solum herbam contundendo & aquam affundendo: linquitur ut subsideat, hinc detrahitur, & in Sole ficcatur quod confedit.

Hæc planta toto genere diversa est ab Altera *Anil* ex qua *Indigo* fit.

7. *Trematè Brasiliensis* Marcgrav. *Trematè* Pisoni. Frutex *Brasiliensis* flore composito, in pappos abeunte.

Frutex arborefcens Mali *Punica* figurâ est similis, cortice *Sambucino*, ligno albo, & medullam continente. Folia obscurè viridia, haud magna, sesquidigitum longa, sine pediculis ramis adhærentia, aspera, multis venis conspicua. In extremitate ramorum fert multas umbellas magnas, floribus lutescentibus onustas, quibus aliquid purpurei admixtum. In medio autem sunt multa staminula flavescencia, ut florum *Hieracii*, & eodem modo desinunt in pappos: exactè odorem referunt *Styracis*, ut & folia trita. Post flores provenit in illis papposis capitulis semen minimum, rotundum nigrum, multò minus *Papaverino*.

Brasiliensis utuntur foliis contusis in oculorum doloribus & rubedine.

Vires;

8. *Guirapariba vel Uruapariba Brasiliensis* Marcgr. Arbor *Brasiliensis* folio ramoso, floribus magnis, pentapetalis flavis.

Marcgr.

Arbor est alta, lata, & mediocris crassitie, folia sua in frondes congesta ferens, nimirum qualibet frons habet quatuor, quinque, aut sex pediculos, unum aut duos digitos longos, in quorum quolibet quinque folia, quodlibet suo pediculo innitens, junctim existunt (rarius tria aut quatuor folia) inæqualis magnitudinis, oblonga, saturatè viridia, splendida, ad tactum membranacea, nervo secundum longitudinem & venis obliquis prædita; Mense Decembri arbor sine foliis existens, quæ amfuit initio ætatis, flores protrudit copiosissimos, flavos, magnos, tres aut amplius digitos longos, superius in quinque quasi folia sectos, sine staminibus, inodoros. Florens, arbor tota apparet flava, & longissimè dignosci potest ad tria vel quatuor milliaria. Floribus decidentibus folia iterum erumpunt.

Alia occurrit apud Marcgravium Guiraparibæ species Cap. 9. p. 108. descripta.

Arbor est magna & ampla, cortice similis arbori Guayabæ. *Folia* fert parva, in ramulis oppositis opposita, in quolibet ramulo æqualia, paria, cylindracea aut similia, saturatè viridia, nervo secundum longitudinem, & venulis transversis vix conspicuis prædita. Lignum interius coloris est obscure olivacei, ad nigrum vergentis; exterius tamen ex parte est pallidum, & illud interius amari est saporis, si viride masticetur.

Ebeni species est, quare & à Portugallis *Ebeno* vocatur.

Folio decomposito seu ramoso esse videtur.

9. *Visqueiro Lusitanis* Marcgr. *Arbor Brasiliensis viscifera fructu longo tubulo prædita.*

Marcgr.

Altissima arbor & latissimè ramos suos expandens, cortice gryseo aut subrufescente; in ramis autem alternatim positus fert ramulos, quosdam directè, quosdam alternatim oppositos inque his opposita sibi folia parvula, foliis pænè herbæ vivæ similia, latè viridia. *Flores non describit auctor.* Fructum habet longo tubo præditum.

Vires.

Hæc arbor dat copiosam resinam, mollem, viscosam, inodoram, colore picis quâ utuntur ad volucres capiendas illinendo super baculum ut nos solemus viscum; radiis tamen Solis indurefcit, quare ii cavendi.

Duæ dantur species, mitis & sylvestris.

10. *Anonymos Brasiliiana floribus umbellatis albis hexapetalis.*

Marcgr.

Caudice est recto, & mediocris altitudinis, cortice cinereo, ligno fragili & medulloso; superius in multos ramos, sed foliis ferè nudos dispefcitur: *folia* tamen habet in illorum extremitatibus in frondes congesta, quinque, sex, septemve juxta se, superne dilutè viridia, inferne albicantia, quædam oblonga, quædam pænè rotunda, nervo secundum longitudinem, & venis transversis ordine sibi oppositis. Inter folia in frondibus etiam proveniunt pediculi duos circiter digitos longi, qui superius multos *flosculos*, oblongos, in umbellam congestos sustinent, albos, hexapetalos, suavis odoris.

11. *Anonymos baccifera foliis salignis Brasiliiana* Marcgr.

Marcgr.

Cortice est cinereo albicante, multis ramis variè inflexis prædita. Lignum lentum, quasi *Salignum* obtinet: *folia* autem oblonga, directè sibi invicem opposita, solida, lævia, superne egregiè viriditate splendentia, & ad tactum instar holoserici. In extremitate ramorum fert multos *flosculos*, spicatum seu racematim congestos, suo pediculo, deorsum incurvato insidentes, lutei coloris, & racemus florum elegantissimè est dispositus: post flores nascuntur bacca *Ribium* magnitudine.

12. *Maratatabiba Brasiliensis* Marcgrav. *Arbor Brasiliensis foliis digitatis.*

Marcgr.

Arbor caudice recto affurgit, non crasso, cortice cinereo, superius autem duorum aut trium pedum longitudine pediculi enascuntur, in orbem positi, quorum quilibet continet septem, octo, novem aut decem folia in orbem disposita, sex, septem, octo aut novem digitos longa, superne viridia, inferne instar Serici glabra, insigni nervo & conspicuis venis prædita, foliis *Ambaiba* substantiâ & colore ferè similia, pediculo insidentia duos aut tres digitos longo, cui è longinquo eadem Arbor videtur.

13. *Tangaraca I. Pisonis. Erva do Rato* Marcgr. *Frutex Brasiliens. venenosus, floribus umbellatis rubris.*

Frutex est arborefcens. Lignum habet lentum, & in ramis ramulos oppositos, & duo semper sibi opposita, vel etiam tria sibi opposita foliola oblonga profert, dilutè viridia, eminente nervo secundum longitudinem, & conspicuis costis secundum latitudinem prædita. In summitate ramorum spica nascitur ex floribus multis umbellatim positis constans, oblongiusculis, cylindraceis, rubris: pediculi autem florum crocei coloris & longiusculi sunt.

Vires.

Flores & folia præsentissimum sunt venenum. Radix verò mox exhibitâ tutum apud incolas remedium.

14. *Tangaraca III. Pisonis. Frutex Brasiliensis venenosus floribus umbellatis aureis.*

Planta est frutescens *radice* crassa, *foliis* nunc alternatim, nunc sibi directè oppositis, cæterum crassioribus & rotundioribus quàm priores *Tangaracæ*. In extremitatibus ramorum pediculi longi, ex quibus *flosculi* umbellati producentur, primo albicantes, mox aureo colore relucentes. Unde advenæ ignari, gratoque illecti colore, temeritatis suæ nimis magnas penas aliquando dederunt, modò eos olfecerint aut tractârint.

Vires.

In harum foliis, floribus & seminibus tam altè posita est vis deleteria, ut vel ex levissimo eorum gustu corpus intumescat, mens turberetur, oculi incipiant caligare, vertigines animique deliquia oboriantur, denique mors ipsa sequatur, nili quantocius præsentissimo remedio obviam eatur.

Antidota præstantissima sunt radices *Ipecacuanba* & *Caapia*: His proxima radices *Faborandi* & *Jambu*. Quin ipsius *Tangaracæ* radices tutissimum censentur remedium, magna quantitate exhibitæ.

15. *Curupicaiba Brasiliensis* Marcgrav.

Arbor cortice fusco, & instar Betulæ crescens: *folia* habet opposita, quinque aut septem in uno ramulo, splendens, acuminata, non ferrata, Betulæ foliis viriditate similia. *Florem Auctor non descripsit.* In interioribus ramulis proveniunt folliculi, primùm virides, deinde rubicundi, magnitudine & figurâ Pistaceorum; qui quemadmodum & lignum spirant odorem ferè ut *Icea*.

16. *Guapereiba Brasiliensis* Marcgrav.

Arbor est ligno gravè & solido, cortice brunno. Ramos & folia habet opposita, atque hæc quidem crassa, nervo secundùm longitudinem, & multis venis secundùm latitudinem, adhæc latè viridia, magnitudine Pyri foliis æqualia. *Flesculos* fert multos in calycibus longiusculis, ex viridi subul-teos. *Fructus (quem tamen auctor non describit)* decidens Cancrorum terrestrium est pabulum.

17. *Jecuba Brasiliensis* Marcgrav.

Marcgr.

Arbor satis alta, cortice subcano: *folia* fert in ramulis alternatim oppositis, sibi invicem directè, vel etiam alternatim opposita, & in extremitate unum solitarium, tres digitos circiter longas, acuminata, nervo secundùm longitudinem & venis transversis. *Florem* fert cœruleum. Lignum hujus arboris egregium est ad varia icsulpenda, nam ex ruffo brunnum est, & nigro undatum.

18. *Frutex anonymos Brasiliensis flore Keiri* Marcgrav.

Marcgr.

Cortice est gryleo; *folia* habet alternatim opposita, carinata, scaphæ figurâ, circa extremitatem autem dentata, latè viridia, splendida, venulis obliquis, elegantibus prædita. In extremitate ramorum spicatum proveniunt *flores*, & spica floribus adhuc clausis coloris est sanguinei elegantissimi, hinc fit flava, & flores se pendentes sunt flavi, pentapetali: cuilibet autem petalo subjacet folium acuminatum pallidum; in medio floris *stamina* lutea congesta. Flos suavis odoris, ut Keiri nostras.

19. *Ibera-puteruna Brasiliensis* Marcgrav.

Ligno est durissimo, ita ut aciem cultri retundat. Arbor magna & ramosa; fert *folia* alternatim in ramis opposita, tres aut quatuor digitos longa, figurâ cordis, sed in extremitate acuminata, tenuia, superiùs dilutè viridia, inferiùs paulùm pallida.

20. *Pyri sylvestris facie frutex Brasiliensis innominatus* Marcgrav.

Marcgr.

In modum Pyri sylv. crescit, ligno fragili, cortice cinereo. *Folia* fert Pyri foliis similia, densa, superiùs splendè viridia, inferiùs dilutiùs, alternatim ordine quæque suo pediculo crasso brevi appensa & deorsum inclinata. In extremitate ramorum proveniunt quatuor, quinque aut sex in racemum disposita corpuscula elliptica, Pifo majora, quæ sese aperientia *florem* promunt tetrapetalon, petalis albis, crassis, interiùs ex albo viridantibus, magnitudine Lychnidis, inter quæ in circulum disposita sunt *stamina* alba, alta, 120 & supra numero, sesquidigitum longa, sili Serici crassi crassitie, superiùs flavescens spongiam adjunctam habentia. In medio autem floris & horum *staminulorum* aliud *stamen*, duos digitos longum, fortius, flavescens, erectum stat, superiùs habens cylindraceum capitulum. [Stylus hoc non Stamen] Flos & visu jucundus est, & suavi Rosæ odore præditus sed non ita forti. (*Reliqua non supplevit Autor*) Ramulos, inquit, hujus plantæ appensos habui in musæo meo ad libros: noctu ad quemlibet exortum pediculi cujusque folii, ut & ad quodlibet folium floris exsudat guttula splendidi crystallini humoris, quasi plantæ affixa esset, seminis majoris Sinapi mole.

CAP. V.

Arbores quædam ex Horto Malabarico quæ steriles, florèque & fructu aut saltem fructu viduæ esse feruntur.

Arbores hujusmodi tota specie steriles & fructu omnino destitutas dari nequiquam concedimus; nonnullas tamen rariùs fructum proferre agnoscimus, quæque hujusmodi sunt quia earum fructus ab indigenis non fuerint observatæ, pro sterilibus habentur.

1. *Nandi-Ervatam* * H. M. *Syringa Malabarica lactescens, flore niveo, pleno, odoratissimo* D. * P. 2. F. 54. p. 105.
Commelini.

Fruticulus est quatuor pedes altus, nascens in arenosis. *Radix* fibrosa, cortice albicante seu sub-ruffo, in ramos se diffundens. *Stipites* ex radice assurgentes cortice sunt scabro, cinereo, cum ramis suis nodulati. *Surculi* tenues & novelli virides. *Folia* è geniculis ex adverso bina petiolis brevibus & viridibus exeunt, oblongo-angusta, rotunda, anteriùs cuspidè parvo & angusto, qui versùs unam partem maximè inflexus est, eminentia, ad petiolum stricta, intus lactea, mollia, superficie lenia, superne obscuriore virore, subtus dilutiore nitentia. *Costa* folii media, & nervi laterales etiam in

supina parte eminent. Folia odoris & saporis nullius sunt nisi sylvestris. Flores in petiolis, qui supra ex origine foliorum etiam duo, tres vel plures simul oriuntur, plures junctimveniunt, rosarum emuli, in totum candidi seu nivei, odore suavi & grato, decem petalis oblongis compositi, anterius latioribus, crassifolis, rigidis, ac venis subtilibus striatis, duplici ordine positis, quæ in exteriori ordine sunt quinque, in uno latere rectori linea striata sunt, ac magis crassifolia, in altero latere rotundiori ac tenuiori margine, & crispo seu corrugato, exterius nervulo striata, qui proximè marginem rectum exortus in eum ductu inflexo incurrit; quinque illa quæ in interiori ordine sunt, lateribus in utraque parte rotundiolis, ac non exactè uniformibus circumscripta, ac in oris undique corrugata. Flores autem calyci quinque parvorum foliorum, pedunculo fescunciali, qui exterius viride dilutus & subflavus, interius flavo ac croceo rore, quo unguis foliorum tingit, conspersus est, infident, Gemmæ florum conicæ.

Sub tempus quo florum exortus instat, folia omnia decidunt, novæque simul cum floribus erumpunt.

Fructus num ferat dubium: imò ferre certum, licet ab Autoribus nostris non fuerint observati.

Hic fruticulus totus lactescit, in anno bis terve flores ferens.

Vires.

Succus ex ea expressus ac cum oleo mixtus dolores oculorum sedat facta capitis perunctione. Radix masticata, & in ore detenta dentium dolores sedat vermes enecando: cum oleo decocta servit pro omni indispotione capitis, & præsertim ejus dolorem sedat, facta perunctione: eadem trita & in aqua epota lumbricos enecat: trita cum succo Limonis & oculis indita nubeculam tollit.

2. *Nandi-Ervatam minor* H. M. *Jasminum Malabaricum foliis Mali Aurantii flore niveo odoratissimo* Commelin.

H. M.

A priorè tantum differt, quòd foliis sit nonnihil minoribus, quòdque flores simplicioribus ac minoribus foliis constant, putà tantum quinque quæ sunt similia foliis florum prioris speciei, qui in exteriori ordine sita sunt.

Joan. Commelinus hanc plantam pro Jasmini specie habet, quoniam flores Jasmini floribus similes sunt, cumque folia foliis Mali Medici respondeant, appellari posse censet, *Jasminum Malabaricum foliis Mali Aurantii flore niveo odoratissimo*: à præcedenti autem omnino differre judicat. Nos potius assentimur Autoribus nostris testibus *aurantialis* congenerem esse affirmantibus.

3. *Ben-Kalesam* H. M. P. 4. T. 34. p. 71. *Arbor Indica foliis alatis, flore & fructu vidua.*

H. M.

Arbor est mediocriter magnitudinis, caudice mediocriter crasso, scabro & nodoso, multisq; ramis viridibus ac nodosis, in orbem longè latèque diffusis donato; Lignum albicans, odorum, cortice obductum crasso, cinereo, intus candido. Radix crassa, fibrata, albicans, cortice rubicundo squamoso obducta; odor suavis, sapor acris & aromaticus. Folia geminata ordine parallelo ramulis inhaerentia, (quos ramulos vocant nihil aliud sunt quam foliorum compositorum costæ) oblongo-rotunda, glabra, superne atro-iridia & splendentia, infernè subviridia & lanuginosa, in ambitu quodammodo crenata, odor suavis, sapor astringens. Flores aut nullos fert, aut inconspicuos, nec magis fructus; nam quos pro fructibus describunt excrescentiæ sunt Gallarum æmulæ, insectorum matrices, ad foliorum ortum, vel ipsis foliis innascentes, oblongo-rotundæ, acuminatæ, primum virides, dein purpurascens, glabri, nitentes, intus cavæ, ac substantiâ farinacæa refertæ, intra quam unum alterumve insectum volatile è Papilionum genere hospitat: sapor aqueus & subastringens.

Locus.

Nascitur ubique in Malabar, & frequenter in agris colitur ob folia, quæ cum in finem colligi solent, ut iis agri stercorentur. Semper viret diuque superstes manet.

Nos negamus ullam arborem dari tota specie sterilem, ideòque & hæc proculdubio fructus fert quamvis nondum fuerint animadversis.

4. *Asjogam* H. M. part. 5. tab. 59. *Arbor Indica foliis aduersis, flore flavescente tetrapetaloidæ, odorato, fructu nondum comperto.*

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, quindecim circiter pedes alta, caudice mediocriter crasso, albicante, fusco-nigricante cortice cincto, ramulisque paucis in orbem diffusis donato. Radix albicans, nigricante cortice tecta, inodora, profundè terræ inhaerens, fibrisque suis latè per eam diffusa. Folia ex aduerso bina circa furculos proveniunt, oblongo-rotunda, crassa, spithamam circiter longa, mediâ costâ viridi-albicante: odor & sapor ingratus. Flores odori, flavescens, in fascias collecti, numerosi circa ramulos proveniunt, conflantur ii è tubo oblongo, in quatuor subrotunda segmenta expanso, octo tenuibus, rubro-splendentibus ac longis staminibus, atro-purpureis apicibus ornatis medium occupantibus; inter quæ stylus prodit viridi-albicans, crassus, surrectus, acumine tereti. Quales fert fructus nondum compertum est.

Locus.

Provenit variis Regni Malabarici locis circa Ethnicorum templa, qui istiusmodi arbores studiosè ibi colere solent, earundemque foliis & floribus uti in caeremoniis suis ad templa ornanda. Semper viret, quotannis floret, Decembri viz. & Januario mensibus, diuque superstes manet.

Vires.

E foliis contusis succus exprimitur, qui cum seminis Cumini pulvere exhibitus colicam passionem sanare fertur. Foliorum pulvis cum Santalo citrino ac saccharo assumptus sanguinem reficere ac purgare dicitur.

5. *Talijr-Kara* H. M. P. 5. T. 38. p. 75. *Arbor Indica spinosa flore & fructu vidua.*

H. M.

Arbor est procera, 30 circiter pedes alta, caudice crasso, albicante, cortice cincto cinereo-furvo, glabro, ramulisque pluribus, in orbem longè latèque diffusis donato, qui oblongis, duris, rigidisque spinis insuper muniti sunt. Radix albicans, furvo cortice tecta, odoris gravis, saporis adstringentis. Folia oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu leviter crenata, crassa, densa, splendentia, supernè viridia, infernè subviridia; nervis aliquot è media costa in latera excurrentibus: odor gravis, sapor sylvestris ac adstringens. At verò folia teneriora è vertice ramorum prodeuntia plerumque rubro-purpurea sunt. Flores & fructus, quod hæcenus saltè innotescit, non fert.

Provenit variis regni Malabarici locis, præsertim circa *Warapouli*; semper viret diùque superstes *Locus* manet.

E radice in aqua cocta potus conficitur, qui acidos saliosque humores per diaphoresin potenter *Vires* evacuat. Ex foliis cum viridi curcuma in oleo frixis paratur linimentum, quod ad scabiem tollendam valdè laudatur.

6. *Ben-Moenja* H. M. part. 5. tab. 57. *Arbor Indica foliis alatis, flore & fructu vidua, Ben-Moenja dicta.*

H. M.

Arbor est procera, triginta circiter pedum; caudice mediocriter crasso, furvo cortice cincto, ramulisque rufis, lignosis ac geniculatis pluribus donato. Radix albicans, amara, aromatica. Folia geminata in furculis proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, tenuia, lenia, glabra, supernè viridia, infernè subviridia: odor gratus, hortensis. Nec flores nec fructus Auctoribus nostris innotuere.

Provenit variis Regni Malabarici in locis, præsertim circa *Aroe* & *Poedegoyl*. Semper viret. *Locus*

Ex radice cum aqua decoctio fit alexipharmaca, quæ in febribus malignis valdè extollitur. Ex *Vires* cortice cum calamo aromatico & sale in *Oryzæ* infuso cocto potus conficitur, qui vomitum sanguineum è morfu serpentis excitatum protinus sanare fertur.

7. *Amelpodi* H. M. part. 5. Tab. 51. *Arbor Indica ἀμπόδι floribus umbellatis, tetrapetalis.*

H. M.

Arbor est justè magnitudinis, caudice albicante, cinereo cortice obducto, ramulisque viridibus & geniculatis pluribus donato. Radix fibrata, flavescens, inodora, amara. Folia geminata ordine decussato petiolis rufis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, crassa, densa, mollia, glabra, supernè splendentia, infernè nequaquam: nervulis aliquot è media costa in latera excurrentibus, ad quorum exortum noduli exigui, virides in averfa folii parte conspiciuntur; odor acidus. Flores exigui, candidi, extremis furculis numerosi proveniunt, porrectisque columellis umbellæ specie panduntur, quatuor acuminatis foliolis constantes, inodori, sapore subamaro.

Crescit locis petrosis ac montanis circa *Candenate*: semper viret. Junio, Julio, Augusto mensibus *Locus* floret: Fructus verò nullos fert, affirmantibus indigenis: quibus tamen fides minimè habenda est.

Radix verò hujus arboris secum gestata Antidotum habetur serpentibus venenatis, atque idè *Vires* magni vulgò æstimatur.

Cum cæteris *Amelpodi* speciebus (annotante D. Comelino) nullam planè habet similitudinem.

8. *Belutta Amelpodi* H. M. P. 6. T. 48. p. 83. *Frutex Indicus ἀμπόδι foliis binis aduersis, floribus pentapetalis candidis, unguibus luteis.*

H. M.

Frutex est ramis subviridibus. Folia contrariis inter se pediculis furculis innitentia gemina, è longo angusta, acuminata, ad pedunculum quoque stricta, mollia, spissa, glabra, in superiore parte subviridia, inferiore dilutiora. Costa, quam in recta etiam prominentem habent, in plures disperitur. Saporis expertia, intus parùm lactea sunt. Flores in furculorum summitate provenientes, quinque habent petala oblonga, candidissima, ab uno latere sinuata, ad unguiculos croceo colore leviter tincta. Odor ipsi nullus.

Montanis gaudet locis: Reperitur in *Teckenour*, aliisque locis pluribus. Floribus exhilaratur *Locus* mensè Julio & Augusto, frondibus semper, fructibus verò nunquam, si credere fas sit iis qui restulerunt, proculdubio deceptis.

Ex aqua, si usum roges medicum, contrita & assumpta radix serpentium occurrit morfibus, si *Usus in medicina* superimponas arthritidi.

9. *Tondi-Teregam* H. M. P. 4. T. 60. p. 123. *Arbor flore tetrapetalo odorato, fructu nullo.*

H. M.

Arbor est procera, 60 circiter pedes alta, caudice crasso, ramulis rectis, longis, atro-viridibus, lanuginosis, asperis, fungosâ intus medullâ refertis, plurimis donato; lignum albicans, nigricante cortice cinctum. Radix fibrata, albicans, lactescens, rufo, intus croceo, cortice tecta, inodora, saporis acris. Folia geminata ordine parallelo, petiolis longis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda, acuminata, in ambitu crenata, crassa, mollia, glabra, supernè viridia & nitentia, infernè subviridia & lanuginosa: odor suavis, sapor aromaticus. Flosculi pediculis oblongis è foliorum interna sede circa ramulos proveniunt, terni aut plures simul congesti, purpurei, manibus confecti suaveolentes, calycis viridi, lanuginoso ac quadripartito inhaerent, quatuor acuminatis foliolis constantes. Foliola hæc intercedunt totidem staminula purpurascencia, medium occupante stylo pulchrè rubente, capitulo albicante.

Fructus hunc arborem nullos ferè Malabarenses testantur: at nobis fidem non faciunt.

Crescit

Locus.

Crescit locis arenosis & petrosis in Mangatti. Semper viret. Julio & Augusto mensibus flores fert, diuque superstes manet.

Vires.

Ex arboris foliis in lactis sero coctis fit oris collutio pro aphthis. E cortice & radice in aqua decoctis Apozema conficitur, quod æstum febrilem temperat, hepatis obstructions reserat, necnon herpeti, scabiei, similibusque affectibus medetur.

10. *Arbor Indica* floribus odoratis pentapetalis, petalo uno luteo, reliquis candidiss. Sida Pou. H. M. P. 6. T. 59. p. 109.

H. M.

Rami ligno albicante, medulla viridi, cortice fusco obducti sunt. Folia acuminata, spissa, solida, glabra, è viridi umbroso supernè nitentia, infernè surda, costâ albulâ, venisque subtilissimis supina in parte conspicuis intermixta, è crassis contrariis inter se pediculis gemina, ramis inhærescunt. Flores numero plures è calyce quinquepartito, in petiolis communibus provenientes, texturâ & aspectu gratissimi, odore amœnissimi, quinque latoribus, anteriore in parte innumera in filamenta divisus, quorum unum luteum, quatuor alia candidissima transversim quasi obtegit, constant foliolis; staminibus verò denis, candidis, crassioribus, surrectis, croceis capitibus, stylo medium occupante viridi, eminentiori, leviterque inflexo. Floribus deciduis tres gemmula virides, alta, quæ introrsum folio sunt erecto, conspiciuntur. Prorsus tamen habetur sterilis, quamvis quidam in senectute fructiferam prædicent.

Tempus &
Locus.

Floret mensè Maio, Junio, Julioque. Petrosis, glareosis delectatur locis, quapropter in montibus Paracari, Mangatti & Panpani visitur. Rarissima, ob florum elegantiam, odorisque jucunditatem in summo honore est. Nullum mechanicum nec medicum habet usum.

CAP. VI.

Arbores quædam Chineses.

1. *Pipa arbor* & fructus Sinenfis Michael. Boym in *Flora Sinenfi* Johnston. Dendrolog.

FRUCTUS cum maturefcit ad flavum colorem declinat. Nostratia Pruna sapore imitatur. Arbor pulcherrima est, foliis & floribus conspicua jucundum præbet aspectum. Officulum solidum & ovalis figuræ habet.

Plerique colligunt fructum Februario & Martio. Dulcissimi est saporis, & pelliculam fimilem Prunis continet.

2. *Fructus innominatus Sinenfis* M. Boym in *Flora Sinenfi* Johnston. Dendrol. *Ficus Sinenfis florida* è radicibus fructum emittens.

Arbor est procera, folia maxima, quæ medium hominem contegere possunt, producit: hoc admirabile habet quod media radice tellure inhæreat, ex alia autem parte radicis patente flores rubros & simul fructus similes Europæis ficibus progenerat, qui cum maturefcunt rubent paululum, sed interior caro & sapor eorum figuram & saporem ficuum repræsentat. Julio & Augusto maturefcunt.

3. *Cerasus Sinenfis fructus pulpâ sebaceâ*. Johnston. Dendrol. *Item, Arbor Sinenfis pinguedinem Sebi instar ferens* Martin. Atl. Sin. *ejusdem*.

Quod nos in ingentem sæpe perduxit admirationem (inquit Autor Atlantis majoris, tomo Sinenfi p. 119.) est illud, quod pinguedo in arboribus crescat, ex qua velut è sero candelæ optimæ albentes, tactæ manum non polluentes, extinctæque foetorem non emittentes, à Sinenfibus *Kienyeu* vocatæ, parantur. Arbor est satis magna, Pyris nostris folia & figuram non dissimilis: album edit florem uti Cerasus. Florem subsequitur bacca admodum rotunda, Cerasi magnitudine, corticem tenuem & nigricantem induta: caro contenta albet, nucleo prægnans, quem baccis maturitatem adeptis per corticem rimam concipientem videre est. Baccas hæc colligunt, & si in calida aqua coquantur caro dissolvitur; extemplo tamen à refrigeratione iterum, uti serum, congelat. Tunc residuus est nucleus, quem imponunt aquæ, uti nos Olivas, ut oleum exprimere queant, quo tamen, non pro cibo, sed in lampadibus utuntur. Hyberno tempore folia hujus arboris planè ceu cuprum rubescunt; tandem decidunt, præbentque (cum pinguedinis quiddam habeant in se) mirum quantum laudabile vaccis & ovibus pabulum.

Poterat hæc arbor ad Cerasos referri.

C A P. VII.

Arbores Exoticæ à Jo. de Laet. Descriptione Indiæ Occidentalis & Nierembergii hist. Exot. Clusio, J. Bauhino & aliis.

1. *Murucugifera arbor* * De Laet.* Ind. Occid.
l. 15. c. 7.

ARbor est in Brasilia procera, & Pyro sylv. admodum similis. Fructus, qui incolis *Murucuge* longum scapum habet. Decerpitur viridis, & bene mitigatus & sapor & digeritur. Quia ut facilius colligatur prouuntur arbores, ideò rariores extant. E trunco inciso lacteus emanat liquor, qui confitipatus usum ceræ in tabulis consignandis præbere potest.

2. *Irucaba insule Maragnanæ* * De Laet.* Ind. Occid.
l. 16. c. 11.

Arbor est vasta, & patulâ ramorum opacitate in vertice lasciva; foliis pæne ficulneis, floribus flavis, fructu Pyri formâ, cortice subflavo, carne intus sâpida & optimi nutrimenti, ut credunt.

3. *Copovich Occassou ejusdem ibidem.*

Pyro frondibus & fructu similis est, nisi quòd hic flavior & oblongior, & tria intus perdura officula continet. *Oumery* fructum fert, magno Pyro similem, qui ubi plenè maturuit inter optimos primum locum sibi flagitat.

4. *Palisifera arbor* De Laet. Ind. Occid. l. 10. c. 3.

Arbor est grandis & ramosa; fructum ter quaterve mole Pyra Europæa exceedentem producit. Quia colore & formâ nostris similis est Pyrum ab Hispanis vocatur. Peruani nomen *Paltæ* à provincia ubi copiosè nascitur indidere. Corticem habet tenerum & lævem. Medulla transversî digiti crassitie officulum ejusdem cum fructu formæ ambit. Cum Saccharo condita exhibetur agris. Fructus in insula Hispaniola butyrum emulatur maturus: In Mexicana minor esse, & curem teneiorem habere dicitur.

5. *Agnacat Scaligeri Pyri specie.*

In ea Indiæ provincia, quæ sub terra Laboratoris est versùs Isthmum Darieni, arbor est Pyri facie & magnitudine, perpetuo folio, viridissima nitidissimâque superficie. Fructus quoque Pyri specie sed colore viridi, etiam cum maturus; medulla intus concolor, dulcis, pinguis, butyri saporis. Validos adeò efficit ad coitum ut propius miraculo sit ejus efficacia.

6. *Amatzquil seu Unedo papyracea* * Nieremberg.* Hist. Exot.
l. 15. c. 71.

Huic materia est levis & parùm à Ficulnea distans: folia Limonis, sed magis acuminata, comata: fructus Nucum Ponticarum magnitudinè, candidis distincti punctis, & granula Ficulneis formâ & naturâ familia in se continentibus. Provenit locis calidis qualis est Chietla. Jus decocti corticis radicum febrientibus valdè prodest. Folia umbræ tantùm gratiâ expetuntur.

7. *Tizamotl, quam Haitimi Ceibam vocant* Nieremb. l. 15. c. 72.

Arbor est magnitudinis vasta, materie lenta ac brevi, foliis novaculæ formâ. Duæ ejus species: Altera foliis Mali Medicæ, quæ largos imbres dum viridia & tenera sunt effundunt: fructu orbiculari albis maculis distincto, ac granulis granis ficuum similibus referto, eduli, & saporè nostratium referent. Indigenæ Hispani Ficum Indicam vocant. Altera latioribus, sed tamen obtusioribus & nigrioribus, unde *Tlimatl* vocare malunt, fructuque minori. Hoaxtepecenses Mannam super eam cogunt nostræ & formâ & viribus similem, sed paulò duriorem & glutinosiorem.

8. *Faruina* Nieremberg. l. 14. c. 104.

Jucaia insulæ arbor est, Ficui similis, eodem modo frondosa, & Populi altitudinem superans, non folida quidem more aliarum arborum, nec inanis tamen uti Arundo, sed uti Ferula potius aut Sambucus; cortice lubrico aut lævigato. Fructum creat sesquipithamalem, mollitie Ficûs, sâpidum & salubrem sanandis vulneribus. Folia divulsa ferè à se invicem membra restituere dicuntur.

9. *Arbor Sycomoro similis in insula Mayo Ind. Orient. pag. 4. fig. 19.*

Arbor est patula, & quæ ex taleis in terram depactis oriatur, foliisque minoribus quàm Ficus vestigatur. Fructus fert parvos, luteos, sine granulis, absque quibus haud faciliè invenitur, adeò fructifera est. Hoc peculiare in ea quòd fructus nunquam ad maturitatem perveniat.

* *Ind. Occid.*
l. 18. c. 4.

10. *Cumana arbor dicta* * De Lact. *Gacirma* Nieremberg. l. 14. c. 5.

Arbor ipsa & fructus Mori similis. E fructus succo syrupus paratur contra tussim & raucedinem. Materies arboris adeo dura est ut exsiccata & collisa ignem filicis instar ejiciat.

* *Ind. Occid.*
l. 15. c. 8.

11. *Jequinguacu arbor* * De Lact.

Fructus fert fragis similes, quibus seminis loco continetur durissima faba, orbicularis, nigra, & instar Thracii lapidis resplendens amarissimo cortice. Supplet egregie vicem Saponis, & validius quam optimum sinagma Lusitanicum detergit. Brasiliae indigena.

12. *Ombou* De Lact. *Ind. Occid.* l. 16. c. 11.

Mangae foliis similis est. Fert fructus Perficis similes, intus & extus, ubi maturerint plane luteos: nec nisi cum sponte decidunt edules.

13. *Curupicaiba* De Lact. *Ind. Occid.* l. 15. cap. 8.

Folia Malo Perficæ similia habet: cortex vulneratus viscum, quo Barbari in aucupis utuntur fundit: ipsa succum lacteum ficulneo similem, singulare adversus vulnera & pustulas remedium largitur. Differre videtur ab illa quam Marcgravius describit, Lib. 3. cap. 17. p. 132.

* *Ind. Occid.*
l. 3. c. 25.

14. *Duchaminifera Virginia* * De Lact. *An Pishamin Virginianum Park?* *Loti Africanæ similis arbor* C.B.?

In Palmae altitudinem adolescit, & fructum fert Mespilo quidem non abfimilem, primò viridem, deinde flavum, ubi maturerit subrubicundum: qui tamen inter Pruna computatur. Immaturus austerior est, & si masticetur os cum exquisito dolore astringit, maturus gratissimi est saporis, & omnino præcòcibus similis. Incola *Puchamias* vocant.

15. *Prunorum Indicarum in insula Maragnana nascentium decem genera recenset* J. de Lact. *Ind. Occid.* l. 16. c. 11.

1. *Pitom*, mole, frondibus & fructibus Pruno similis, sed fructus suavior est.
  2. *Avenon bovis Acajou*, Pomo valde similis, sed fructus illius similiores sunt Prunis, nisi quòd crocci sunt coloris, suaviori sapore, officulo perexiguo.
  3. *Tachica*, Pruno admodum similis, floribus flavis quidem, sed fructus illius Prunis omnino sunt similes, lutei coloris, nucleo candido & suavi.
  4. *Cayveen* & 5. *Mukay-ene* parum differunt à præcedentibus.
  6. *Ovagiron*; nascitur ut plurimum in arenis ad litus, nec adolescit supra fructicis modum. Fructum fert instar majoris Pruni, rubri coloris.
  7. *Morocis*; itidem amat arenosum litus. Fructus illius acrioris est saporis.
  8. *Muroure*, non multum quoque ablutit à Pruno; flores fert luteos, fructus instar Ceraforum longis pediculis, osse exiguo, carne crocea & suavi.
  9. *Uva-ovassura*, ingens arbor, frondibus Pyri, floribus candidis; fructum fert *Paucorii* non abfimilem, cute flava, dulcis saporis, osse interius facto ad Perficorum modum, nucleo Amygdalis paulò majore & ejusdem saporis.
  10. *Copovich ajouy*, Pruni arboris mole, frondibus castaneæ, floribus candidis & luteo colore mixtis. Fructum fert instar minoris Pomi, flavum, officulo intus exiguo, nucleo autem eduli.
- His adde 11. *Jacarandam* Pruno arbori admodum similem, sed foliis latioribus, flore candido; quæ fructum fert duorum pugnorum magnitudine, & ubi coctus fuerit edulem. Barbari eoqueunt ex illo pulmentum quoddam stomacho inprimis amicum & salubre, quod vocant *Manipoy*. Ob nominis convenientiam suspicor hanc arborem eandem esse Jacarandæ *Marcgrav.* l. 3. c. 13. p. 136.

16. *Macaxocotifera arbor* * Nieremberg.

* *Hist. Exor.*
l. 14. c. 318.

In parem cum nostris Prunis atollitur magnitudinem, simili etiam constat materie. Radices & folia sibi respondent. Fructus *Macaxocot* seu *Pomum cervinum* dicitur. Commune est omnibus fructum adhærescentem stipitibus ramisque prius quam folia proferre, quod paucis admodum arboribus evenire solet: è foliis fallamenta condimentave acida concinnari, emollire alvum: non admodum suave aut salubre præstare alimentum; atque earundem arborum cineris ope puellarum flavescere capillos. In quintuplici verò sunt hæc Poma differentia. 1. *Macaxocot* dicta, quæ rubra sunt & in longam protracta formam, nucum Juglandium mediocrium magnitudine, ossibus magnis, firmis, extra & intra lentis, striatis, Dactylorum formâ, callo modico mollique & succo manante, intus luteo, quale est ipsum Os. In cibi hæc utrumque veniunt, & ab afflicto nostris præferuntur. Alvum emolliunt, & dulci acidoque sapore palato sunt grata. 2. *Atoyaxocot*, quæ longè minore, colore luteo, orbiculari forma, odore præstantiore, minore nucleo, rotundoque & gustu jucundiore. 3. *Coztiezcocot*, ut Mexicani vocant, quæ à multis in Myrobalanorum referuntur genera. Pallidiora sunt, majora, maculis perspersa, gratiorisque calli. 4. *Atoyaxocot chichilic*, nimis omnium, coloris coccinei, sed quæ suavitate odoris reliqua vincunt. 5. *Chichixocot*, h. e. fudore manantia, nucum Juglandium magnitudine, colore Passco, uberiore quam reliqua callo & minore nucleo.

nucleo. Nascuntur in calidis quibusque locis, campestribus, hortensibus & humectis. Corticum arborum decocti jus scabiem ac crurum tumorem curat, pulvis verò ulceribus medetur.

17. *Tzopilotl Ximenis* * De Lact.* Ind. Occid.
l. 7. c. 10.

Arbor est grandis, foliis longis & angustis; fructu longo & grandiusculo, officula quædam amara, moschum redolentia, Amygdalorum amarorum sapore, quem putridum post se relinquunt, continente. Extrahitur ex illis liquor quidam oleosus & emolliens, quique Amygdalarum amararum facultates obtinere videtur.

18. *Ajubatipira Brasiliensium* ejusdem.

Arbuscula est quinque aut sex palmos alta, fructu Amygdalis simili, sed nigro; ex quo oleum ejusdem coloris exprimitur. Eo artus infirmorum inungere Barbaris fuerum.

19. *Amygdala Granatensis* De Lact.

Tereti est trunco Pinus instar, & genus quoddam Amygdalorum profert renem Ovillorum effigie, oblongum, sapore suavi & Hispaniensibus æmulo.

20. *Juciae arbor* Nieremberg.

Malo Punice similis est, sed frondosior. Cortex Caryophylli odorem præ se fert, cinnamomi saporem, & zinziberis amaritiam: quotannis nullâ glandium jacturâ detrahitur. In ramis columbarum hospitia, & quidem tam multarum, ut eò ex proximis regionibus venatum trajiciant, & naves columbis onerentur.

21. *Arbor Naldivensis Candou* Durchaffii Jonst. Dendrol.

Suberi ligno affinis est, par Juglandi proceritate: caudici, qui fungosus & Subere levior, cortex candicans: fructus nullus. Lignum in aseres secatur & exuritur, miri de cætero usus. Ejus enim beneficio gravissima quaque etiam mille pondo de maris profundo educuntur. Cingitur primò fune quod submersum est hinc per lignum perforatum funis trajicitur, additis tot ejusdem particulis quot necessaria operi exequendo esse nõrunt.

22. *Platanus Indica Acaba dicta* Nieremberg. Hist. exot. l. 15. c. 83.

Similis est cæteris Platanis, angustioribus tamen foliis, fructu triangulari, decem unc. longo, candido callo, ac nucleis multis & nigris, Cicere paulò minoribus mollioribusque & orbicularibus: ex quo Platani genere lintea conficiuntur.

23. *Platanus Ind. fulvo maculata* ejusdem *ibid.*

Fructu parvo est & tenui, in tres præcipuas differentias dividitur, *Tologdato*, *Goyot* & *Bolongon* vocatas, fructu odoro, & oris halitum in multas horas commendante, saporis grati & nostris Apianis malis, si exquisitè maturerint minimè cedente, colorèque extra viridi, ac diversa magnitudine, temperatâ naturâ, aut paululum frigenti, sed aliquanto humidior. Flatum & pituitam generat, ventrem emollit, & oris commendat halitum: quin post esum mos est Indigenis ab omni potionis genere, nè ob immodicum humorem putrescant, abstinere.

24. *Umni Chilensium* * De Lact. *Hispanis Murilla.** Ind. Occid.
l. 12. c. 7.

Fructus fert uvarum in modum racematim collectos, Pisorum magnitudine, granorum Mali grani forma & colore, sapore inter suavem & acrem medio. Exprimitur ex eo liquor clarus, ad vinum quam proximè accedens, qui feces sua sponte egerit: fit & laudatissimum acetum.

25. *Guvavirap Brasiliensium* * De Lact.* Ind. Occid.
l. 16. c. 11.

Arbor est procerâ & vastâ, frondibus perexiguis, floribus rubicundis, fructu uvam crispam referente.

26. *Jobualxochitl, aliis Colcaquabuitl, seu Flos orbicularis* * Nieremberg.

* L. 14. c. 37.

Sambuci Ebulive folia fert; Umbellæ flosculis orbicularibus ac pallentibus, interdiu contractis, nocte hiantibus coacervantur, unde acini racematim dependent, initio virides, dein coccinei, purpurei tandem. Radix est resinosi saporis. Dicuntur folia imposita pectori syncopen tollere; ex aquæ epota sudorem ciere, frixa expresso priùs succo corpus impinguare, pulvis inspersus ulcera insanabilia curare, & resolutis ac uterino affectu laborantibus prodesse.

27. *Enguamba Urwopensium* * De Lact.* Ind. Occid.
l. 5. c. 25.

Arbor est mediocris cortice rubescente, ligno fusco, medulla pallecente, foliis latis & concavis, quæ distinguuntur nervulis partim flavis, partim rubris; floribus racematim pendulis & herbaceis, fructu nigro, pleno granis, è quo exprimitur oleum flavum ad tumores resolvendos & adversus plagas. Nascitur in laxosis locis.

28. *Pilipoc*

* *Hist. Exot.*
l. 15. c. 9.

28. *Pilipoc Philippinarum insularum* * Nieremb.

Duo genera sunt, *Mas* & *Fœmina*. Major ille & amplioribus foliis, interque saxa nascitur: minor hæc & in planis. Utriusque radici tubercula fusca, pugni magnitudine, innascuntur. *Stipites*, qui fusci & enodes, transversim si scindas, in pelliculas qualdam membranis cepearum similes dividuntur. Folia Laurinis similia, summa parte impensè acuminata. Proveniunt in humectis umbrosisque locis, & arboribus advolvuntur. Usus radicis in venenatis moribus & potionibus, sed lentè operatur.

29. *Arbor Laurifolia Sinensis* Martin. *Atl. Sinic.*

Arbor est procera & magna, foliis Lauri similibus. In ramorum summitatibus racemi prodeunt, in quibus, ut in uvis *fructus*, sed rarior in longis pedunculis dependet, figurâ Cocculi, magnitudine Nucis Juglandis, nuci Pineæ parvæ æmulus, squamoso cortice ad membrana crassitiem accedente, cui intus nucleus succulentus, albi coloris, odoris ac saporis rosei. Maturus purpurei est coloris. Officulum intra carnem occultitur. Vocant Sinenses *Lichî*, Lulitan *Lichias*. Nascitur in *Foquier*, præcipuè in *Focheu* metropolis territorio copiosè. Nucleus ad instar tragematis rosei congelati liquefcit in ore.

Est & altera ibidem, quæ flores *Quei* profert, arbor procera, foliis Lauri aut Cinnamomi. Flos minimus, flavus, in racenuolos dispersus, suavissimi odoris; apertus in ipsa arbore diu perstat integer, nec flaccescit. Ubi decidit, interjecto mensis spacio, repullulante arbore rursus novus Autumnali tempore gignitur: Turcæ Limonum succo maceratum ad tingendos equorum crines adhibent. Sinis multa bellaria ex eo. Prodit per totam regionem copiosissimus in *Quangsi*.

Addi his potest fructus Sinensis *Lungyen* selt Draconis oculus dictus, superiore minor, cortice duriore magisque squamoso, ex quo liquor, vinum incolis, exprimitur, sed rariùs. Distrahitur per totum imperium, sed succo evanescente non tam gratus.

* *Ind. Occid.*
l. 17. c. 28.

30. *Arbor Uvifera Tabacensis* * De Laet.

Materie est rubra ligni Brasiliæ instar: folia pæne orbiculata, fructus uvis haud dissimilis, saporis gratissimi. Nascitur potissimum juxta litora.

* *Ind. Occid.*
l. 15. c. 8.

31. *Igciga* & *Igtaigcica* * De Laet.

Illa producit speciem Mastiche gratissimis odoris; cortice illius confuso edit liquorem quandam album, qui condensatus supplet vicem thuris, & emplastro adhibetur utiliter in affectibus frigidis. Est & alia ejusdem speciei quam Igtaigcicam, id est, Mastichen duram instar lapidis appellant; aded enim dura & pellucida est illius resina, ut pæne vitrum esse videatur: Barbari communiter utuntur illa ad fictilia vasa incrustanda.

32. *Ambulon Scaligeri* C. B. 459.

Scal.

Aruchit insula fert arborem, cujus è cortice fructus exit candidus, Sacchari specie, & magnitudine Coriandri, Ambulon ei nomen est.

* *Ind. Occid.*
l. 10. c. 11.

33. *Ovajerova Maragnana insula* * De Laet.

Arbor est alta & vasta, foliis Quercus, sed paulò majoribus, floribus dilutè flavescens. Fructum fert, pedem longum, majorib. melonib. parè, extra & intus flavum, suavissimi & fragrantissimi odoris, sed exilibus & nigricantibus nucleis plenum.

* *Hist. Exot.*
l. 14. c. 62.

34. *Texostifera Mexicana* * Nieremberg.

Arbor est mediocris, permultis spinis horrens, foliis Malorum nostratium sed asperioribus & serratis. Mala fert nostratibus similia sed parva, nec nucibus Juglandibus majora, lutea, ante maturitatem prædura, postquam maturuere adipi mollitudine quadam paria, ingrato sapore, sed qui à multis non habetur insuavis. Semen (quod in singulis pomis triplex) lunatum, magnum, duobus angulis & uno dorso insigne, lapidi duritie non cedit. Mexicani permissa prius putrescere in emporiis venditant. Ditiùs ut in corrupta serventur aquâ nitri conspergunt. Germina tusa & ex aqua sumpta exanthematis medentur. Montosis locis sponte provenit.

* *Ind. Occid.*
l. 16. c. 11.

35. *Pacourii insula Maragnana* * De Laet.

Vasta est arbor, Pomi frondibus, flore albo, fructu duorum pugnorum magnitudine, cortice dimidium pollicem crasso: binos aut ternos haud insuaves nucleos continet. Cortex coctus, aut saccharo conditus in deliciis.

* *Ibid.*

36. *Wamcabec insula Maragnana* * De Laet.

Magnitudine, frondibus, floribus atque fructibus à Pomo non multum abludit. Sunt isti crocei, sed nuclei ob insignem acrimoniam non manduntur.

37. *Uva-*

37. *Uva-Cava ejusdem insulae* * De Laet.* *Ibid.*

Pomi arboris est magnitudo; frondes Aurantia, flos subcroceus; fructus instar ovi oblongus, flavus, & palato gratus.

38. *Uva-pyrup ejusdem insulae* * De Laet.* *Ibid.*

Arbor est aculeata, foliis Juglandis, floribus è flavo, cœruleo & rubro colore eleganter distinctis, Fructus, quem fert orbicularem & mensis pergratum, nonnisi pluviis mensibus decerpitur.

39. *Locus fructus in insula Magador, in arboris ramis & foliis carentis cacumine putamine fibroso; nucleo Amygdalino part. 8. Ind. Occid. Fr. capitii magnitudine C. B.*40. *Igbucami Brasilianorum* * De Laet.* *Ind. Occid.*
l. 15. c. 8.

Arbor est præfectura S. Vincentii perfamiliaris. Fert fructum exiguis Malis similem, intus exiguis granis refertum, præsentissimum (ut fertur) adversus dysenteriam remedium.

41. *Melocorcopali Scaligero. Corcopal Theveti Lugd.*

A Corcopal India provincia nomen sumpsit. Cydonia est magnitudine & foliis. Prægrandem gerit fructum, Melonis figurâ, eodémque sulcatum modo, intra quem terna quaternave grana, acinorum uvæ facie, acore Cerasi. Est & edendo quia suavissimus, & ad medicinas quia pravos humores per alvum expurgat utilis. Ex nominis identitate Carcapuli eandem suspicamur.

42. *Quauhyac Oculensum* * Nieremberg.* *Hist. Exot.*
lib. 14. c. 74.

Arbor est magna, ferens Mali Medicæ folia, sed tamen acuminata. Cortex adstringit, gravem odorem spirat, calidâque & siccâ constat temperie. Fluxum alvi coerct ac elicit sudorem. Nariibus instillatus luccus sternutamentum excitat, caput purgat, atque ita febres tollit & capitis arceat dolorem; quarum rerum gratiâ in annuos ulus recondi consuevit. Nascitur Oculiæ saxosis locis.

43. *Pequea Brasiliensum* * De Laet. *Pequea sive Pekia Pisonis, de qua supra.** *Ind. Occid.*
l. 15. c. 7.

Duæ sunt species, Una fructum Arantio malo similem, crasso cortice, quo mellens quidam cum saccharo certans dulcedine humor continetur, cui nuclei aliquot sunt permixti, producit. Alterius lignum (quod Lusitanis *Setim*) omnium quæ in Brasilia nascuntur durissimum & gravissimum, idemque omnis putredinis expers judicatur; proinde navibus fabricandis expetitur.

44. *Gojarve Maragnanae insulae* * De Laet.* *Ind. Occid.*
l. 16. c. 11.

Fruticis est species quæ arbores complectitur, foliis Campanellæ, flore eleganti & palmum lato, echinatis & stellæ in modum diductis foliis, purpurei coloris. Fructum fert ovi magnitudine, sed rotundiore, granis plenum.

45. *Uvavryou ejusdem insulae* De Laet *ibid.*

Folia fert longa, flores cœruleos, fructus Aurantiis haud absimiles, sed suaviores.

46. *Caoup ejusdem insulae* De Laet *ibid.*

Frondebis est Pomi sed magis patulis; floribus è luteo & rubro mixtis. Fert fructum Malo Aurantio forma & sapore haud dissimilem, nucleis plenum.

47. *Vencu Sinensum* Martin. Atl. Sinenf. *Lusitanis* Jamboa.

Arbor spinosa, Limoniâ major: flores albi suavissimi odoris. Fructus capitii magnitudine: cui cortex Pomorum aureorum, pulpa rubescens, uvæ non omnino maturæ sapore, qui suspensus domi ad annum durat. Provenit in *Fokien*. Ex floribus fragrantissima aqua elicitur. Ex fructu liquor pro potu exprimi solet.

48. *Pytabaia* * Nieremberg.* *Hist. Exot.*
l. 14. c. 80.

In scissuris saxorum nascitur. Odit pingue solum: fructus acro-dulci mixtus, lapidis quemadmodum malum Punicum: Rubri coloris intus & extra est: Malum aureum aequat magnitudine.

49. *Pekey insulae Marignanae* * De Laet. *eadem videtur cum Pequea sive Pekia Brasiliæ.** *Ind. Occid.*
l. 16. c. 11.

Tam crassum habet truncam, ut vix trium quatuorve hominum complexu ambiri possit. Frondes fert Pruni; fructus duorum pignorum magnitudine, cortice crasso duroque, qui intus tres quatuorve fructus, luteos, forma renis, optimi odoris, saporis non ingrati, ossæ aculeato continet.

50. *Agoui treva ejusdem insulae De Laet ibidem.*

Foliis est Aurantium, sed levioribus, floribus rosicidis, fructu amplo, cortice viridiore. Concludit intus acinos Granatorum instar, exiles, dulces & palato non ingratos.

51. *Ubebebasou Theveti J.B. Arbor Brassicae folio excelssissima Americana C.B.*

Miræ altitudinis est arbor, cujus rami alii alios subeunt, *folia* habet Brassicæ: singulos ramos onerant fructus pedem longi: fert & eadem gummi rubrum. Dum in America esset Thevetus, sex m. p. ab eo loco quo subsistebat, observatam sibi hanc arborem tradit, quam eminus artificiosius quam naturâ arbitraretur quispiam effictam.

Ad hujus arboris fructum (inquit) innumeræ convolant apes ex eo alimentum petentes, in foramen ejusdem arboris se recipientes, ubi mellificio & ceræ incumbunt. Harum apum duo genera describit, Alia nostrarum apum magnitudine sunt, quæ mel optimum conficiunt, ceram flavam. Aliud genus dimidio minus, quarum mel bonitate superat, cera tamen carbonis instar nigræ est. Harum favos depopulatur bestia quædam *Heirat* dicta [*Tamandua*] i. e. Bestia mellis, de qua agere non est hujus loci.

Fructus *Ubebaso* quamvis ab apibus appetatur, hominibus tamen non est edulis, propterea quod non facile maturescit.

* Lib. 1. cap.
68.

52. *Pimpinichi arbor lactescens * J. B.*

In omnibus continentis Indiæ oris (inquit Monardes) lacteus quidam succus elicitor ex arbusculis Malorum similitudine; Indi *Pimpinichi* vocant, è cujus ramis recisis lacteus humor illico manat, aliquantulum densus & viscosus.

Hujus succi tres aut quatuor guttæ sumptæ validissime per alvum purgant bilem & aquas. Bibitur ex vino aut deficcato pulvis deglutitur, pauca quantitate propter nimiam vehementiam. Vino aut jusculo assumpto ejus operatio infringitur & cessat subito. Idem traditur de Ricino Indico *Hernandez.*

53. *Arbor vimifera Couston, Juglandi similis J. B.*

In Canada provenit arbor (inquit Thevetus) crassitudine & figurâ similis Juglandis, cujus usus diu incognitus mansit, donec quidam excindendo arborem observavit fluere succum boni saporis, qualis optimi vini Aurelianensis aut Beaunensis. Ejus succi subito collegerunt quatuor aut quinque magnas amphoras.

54. *Arbor Brasiliiana Juglandi similis nucibus carens C. B. Lignum Copau simile Juglandis ligno J. B.*

Scribit Leri in Brasilia provenire lignum, quod nominant Copau cujus arbor similis quodammodo Juglandi, non tamen nucibus ferens. Asters, uti vidit, pro utensilibus adaptati eandem cum Juglande venas sive fibras habent.

55. *Arbor vincitoria J. B.*

Thevet.

Glandiferarum nostrarum crassitudine est, fructum ferens Dactylis parem, ex cujus nucleo oleum exprimitur, miris virtutibus præditum. Aquæ permixtum eam croceo colore planè inficit, quo tingunt pocula ac pileos quosdam ex Junci vel Oryzæ paleis contextos. Præterea id oleum odore est Violæ Martiæ, olei nostri saporis. Quamobrem multi pisces, Oryzam aliisque cibos eo condiunt.

Oritur in Senegæ regno ubi Æthiopes degunt.

Locus.

56. *Baxana arbor venenata J. B. Arbor fructu venenato, radice venenorum antidoto C. B.*

In insula deserta prope *Ormuz* Queionne dicta arbor est *Baxana*, cujus fructus vel minimum degustatus mox suffocat: id quod ipsius etiam umbra præstat, siquis vel quadrantem horæ sub ea moretur. Cùm tamen aliis in regionibus ejusdem arboris radix venenorum omnium sit Antidotus, illic lethalis, necnon & folium ipsius & fructus qui *Rabuxit* vocatur. Hæc nobis non videntur verisimilia.

Clus.

57. *Jurub Amazonum Clus. Arbor exotica foliis alatis C. B.*

Hujus specimen accipiebat Clusius, teretes, inæquales, angulosos bacillos, rufescentes, in quibus inter binas appendices alternis nascebantur alata folia, sive verius alæ tenuissimæ & firmissimæ, quin-quagenis & pluribus foliolis singula latera occupantibus prædita, ut avicularum pennas opinari quicquam posset, magna quidem ex parte deciderant illa, vestigia tamen ubi hæssissent satis adhuc manifestè apparebant. Isthis alis tanquam penicillo nobiliores incolæ uti dicebantur ad corpora sua variis coloribus pingenda.

58. *Mippi, nonnulla Indis Cajababa* C. B. Cluf. Exot. l. 4. c. 14.

Cluf.

Ad arbores se applicare Hederæ instar referebant nautæ, ejusque adhuc viridis & recentis tales ab incolis tenuiter contundi, & supra fracturas alligari; ossa enim fracta ferruminare. Internè multis fibris constabat frustum ad Clusium missum, quibus incolas uti intelligebat ad colliganda tigna in suis ædificiis.

59. *Frutex Indiæ Orientalis Lavendulæ folio* C. B. *Arbor Lavendulæ folio* J. B.

Cluf.

Admirandæ naturæ erat arbor sive frutex, cujus ramus trium pedum longitudinem non excedebat, crassitudinis diameter circiter duarum unciarum erat; cujusque fastigium in nodosum caput nonnihil extuberans desinebat, è quo sesquipedales quinque minores rami prosiliebant, adeo eleganti serie ac ordine dispositi quasi humanâ industriâ fuissent inficti, inferiori ramo facie quidem similes, sed molliores magisque succulenti. In horum comosis fastigiis folia adhuc inhærebant, virentia, formâ, magnitudine & colore Lavendulæ folia valdè referentia, sed succi plena, aromaticum quidpiam spirantia, medium inter Angelicæ sylvestris radicem, gummi quod vocant Elemi, & Kundigundis herbam qualibus totum ramum vestitum fuisse ipsa in ramis vestigia indicium faciebant. Quantum verò ex resectione ramorum Clusio colligere licebat, densâ spissâque medullâ instar Sambuci ramorum præditi fuisse videbantur.

Ex India Orientali in Angliam delatus est hic frutex, & à Jac. Gareto ad Clusium transmissus. *Vires.*

60. *Oxyacantha Americana Galli calcar dicta* R. S. Mus. *An Mespilus Virginiana fructu coccineo* D. Plucknet.

Hujus baculus ulnam longus, absque ullis enatis ramis in Museo Reg. Societ. asservatur, diametro unciali, consistentiâ seu soliditate Ligni Oxyacanthini, spinis validis cinctus, alternatim undique positus, eo ordine ascendendo, ut in eodem latere superior ab inferiore 4½ circiter uncias distet; crassitie Galli calcaris majoris, & rectissimæ; non merè corticales ut in *Rubo & Uva crispa*, sed ex ipso ligno egressæ ut in *Oxyacantha vulg.*

Hujus Oxyacanthæ seu Mespili folia & fructus ad me transmisit ingeniosissimus Vir D. Sam. Doody; folia denticulata. Spina est crassitie & figurâ Galli calcaris: fructus sorbi aucupariæ baccam refert.

Planta Indica sanguinea panacea Park. i. e. *Pl. sanguineas sudores excitans* Monard. in *Epist.* C. B. *Herba mortem aut vitam in morbis præannuntians* Monard. Lugd. C. B. *Arbor Venereos stimulos domans* in *Epist.* ad Monard. C. B.

De his consulatur Monardes, apud quem nullæ earum descriptiones occurrunt: Mihi certè magna ex parte fabulosæ videntur ejusmodi narrationes. Idem dictum sit de Arbore aquam fundente.

Herba Indica ad rupturas utilis Monard. Park.

Hujus formam observare non potuit Monardes, tantum dicit miram habere facultatem in rupturis puerorum & adultorum, eaque usum Indum quandam recenti contusa & rupturæ imposita, adhibito miro quodam ligaturæ genere, quo sine braccis non minus firmiter ligati incedunt quam si braccati essent. Fortasse ligatura sola ad curam suffecisset sine herba.

C A P. VIII.

Arbores Papyrifera.

1. *Papyracea arbor Guaiabara* J. B. *Guaiabara in insula Hispaniola ex Oviedo* Lugd. C. B.

Ovied.

Hispanis Uvero dicta est hæc arbor ab uvis, quod pro fructu uvas ferat. Materia est rube-scente, rotunda, densa, atque ideo optima, præsertim ad carbonem, ramis expansis. Uvas edit rarius sparsas, atque à sese distinctas, Moris ferè concolores, exigua earum parte esculenta; nam Acini sunt Avellanæ nucis magnitudine, nucleum tam crassum concludentes, ut parum carnis superfit. Folium maximum, palmæ manûs magnitudine par est, viride, aliquando rubrum, crassum & æquè spissum ut esse possunt duo Hederæ folia simul juncta. Hispani in Hispaniola eo pro charta utebantur, tam prona quam supina parte literas acicula pingentes, modo recens esset folium & eodem die decerptum: venulæ autem cum tenues sint, scribentis manum parum aut nihil remorantur. *J. B. ex Oviedo.*

2. *Papyracea arbor Copeia* J. B. *Copeia in insula Hispaniola* C. B. *Copeia Americanorum* Nieremberg.

Ovied.

Guaiabarâ procerior est; folio specie quidem simili sed duplo majore [spithamæum latitudine & rotundum ferè] crassiore, & ad scribendum aptiore cum acicula aut stylo; & quod venulæ tenuiores sunt minus scribenti impedimentum afferunt. Chartæ lusoriæ ex illis ab Hispanis fiebant. Fructus parvus est uti Prunum, efui satis aptum. Ex hac arbore pix non aliter elicitur quam è Pinu. Vide *Nieremberg. Hist. Exot. lib. 14. cap. 85.*

N n n n n n n 2

Papyracea

Papyracea arbor amplissimis & tenuissimis foliis Nic. Costini apud *J. B. & C. B.* non alia esse videtur quam *Coddia Palma* Malabarenlium, quamvis Papyri usum Malabaribus aut Ceylonensibus præstare non legerim.

Papyracea arbor Tal. in provincia Magni *J. B. C. B.* quænam arbor sit ex imperfecta & obscura descriptione Theveti colligi nequit. Quod dicit chartæ usum præstare in tota India, Palmam *Lantor* dictam esse suspicari quis posset.

3. *Xagua Martyris* Nieremberg. l. 14. c. 86. *Arbor Papyrifera Xagua dicta.*

Non multum differt à Muza. Habet folia tam grandia ut quodque à pluvia tutetur in caput pertentum hominem totum ac silineam penulam tergo injecisset. Mirum quod de eo scribitur, Folio à radice quæ est arbori compactum eruto (facile namque per demissam cuspidem captum folium detrahatur ab arbore) in interiore illius tergo philyra albuminis ovi pelliculæ similis reperitur candida; ea, ut ex arietis jugulati corpore pellis, excoriatur, tolliturque à suo cortice integra, nihilo minor Arietina vel caprinâ membranâ, cujus operâ utuntur omnes ac si membranas ipsas assequerentur, neque minus tenacem esse inquit eam philyram. Forcipibus tantum scindunt quantum ad præsentem scribendi necessitatem sufficiat. Fructus porcos pinguefacit, estque hominibus incommodus. Palmæ potius quàm Musæ species videtur.

4. *Papyrus arborea tenuissima ex Java* J. B. *Papyrus ex Java* C. B.

Clus.

Librum arboris scribit Clusius habuisse se, tenuissimæ membranæ instar candidum, quo omnis generis scriptura perinde atque vulgari Papyro excipi queat. Eum in Java insula aliarum mercium permutatione Franc. Draci comites acceperunt. An pannus è libro arboris quo in insula *Tidore* fecimæ pudenda tegunt; qui hoc modo fit. Delibratur cortex, & aqua maceratus donec mollescat ligno tunditur, atque qualibet longitudine ac latitudine diducitur, adèd tenuiter, ut Serici veli instar venis transversim discurrentibus contextus videatur. *Pigafeta.*

5. *Papyracea arbor cujus liber subpuniceæ coloris* J. B. *Arboris liber subpuniceæ coloris* C. B.

Clus.

Libri hujus fragmentum Clusio descriptum pedalis ferè longitudinis erat, quatuor uncias latum, adèd levis ubique & æquabilis superficiei, ut nè charta quidem scriptoria magis æqualis sit. Id tamen neque densum, neque crassum in 6 tamen pagellas nullâ difficultate separari potuit, quæ perbellè scripturam admitterent perinde ac charta scriptoria, nec atramentum transmitterent. Et si quis (inquit) majorem curam in separando adhibere voluisset, in plures adhuc pagellas haud dubie dividere potuisset.

6. *Filum arboreum tenuissimum & candidissimum* J. B.

Candidissimi filii glomus à Gareto ad Clusium missus quem ex arboris cortice confectum scribebat, candidissimis, validis tamen staminibus constabat, filo etiam à Lino aut Cannabe deducto longè validioribus, 3½ pedes longis, ex una parte refectis, ut longiora fuisse verisimile esset, ex quibus vitæ & similia ad muliebrem ornatum pertinentia commodissime fieri possent. *Clus. Exot. l. 1. c. 4.* Hujusmodi filii stamina ex Anglia habuit *J. B.* tres ulnas longa, alba, Serici modo tenuia & firma: non monitus judicaret esse Cannabina.

C A P. IX.

Arbor febrifuga Peruviana China China & Quinquina & Guanaperide dicta, Hispanis Palos de calentura, Cortex arboris Cortex Peruvianus vulgo dicitur, inque pulverem redactus Pulvis Patrum [Sci. Jesuitarum] & Pulvis Cardinalis de Lugo. Angl. The Jesuits Powder.

HUjus arboris ramuli iconem ex Italia ad Regiam Soc. Lond. missam nobis communicavit Cl. Vir. D. Goodall M. D. quæ vera & genuina videtur; maximè quod conveniat cum descriptione D. Badi, qui se iconem arboris exactam Romæ, è Collègio Romano Jesuitarum nactam refert. Videtur (inquit) hæc arbor aliquam habere similitudinem cum nostratibus. Nam folia ejus videntur similia cum his quæ sunt Prunorum rubeorum, sci. nec nimium patulis, nec acuminatis, præterea filamentis intertextuntur ambo, & per lineas finduntur. In floribus videtur mihi convenire cum floribus Malorum Punicorum, qui caliculum coronatum referunt. Hanc aliquando unâ cum aliis in as incisam, Deo volente, publico exhibere cogitamus.

Antonius Bolus Mercator celebris, honestus vir, qui multos annos in Peruvia commoratus est, & historiam arboris Italicè conscriptam publicavit, referente Bollo, nasci eam ait in Regno Quitensi, peculiari quodam loco, qui patrio Indorum sermone dicitur *Lona* seu *Loia*, distatque 60 leucas ab urbe *Quito*: locumque obtinere inter montium coronam.

Corticis pulvis debita dosi exhibitus adversus febres omnes intermittentes tutum, certum & minimè fallax est remedium, etiam experienciâ nostrâ. Egregius Vir D. *Thomas Sydenham* M. D. summum ad Febres intermittentes Specificum vocat, cujus ope nos nunc temporis tum humores illos in quorum redundantia febrium essentiam collocabant medici priores, tum etiam Diatam & regimen quodcumque suscipe deque habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum rectè attingimus, vix ab illo aberrantes unquam nisi agrum lecto nulla necessitate ad dicimus dum in ejus usu est. Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non obstante eo incommodi, quòd

Vires.

quod sci. Febriß à lecti calore plus quam erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad sanitatem ut plurimum reducat.

Pulverem hunc ante triginta annos, cùm primò in Angliam invecus esset, ad febrium intermittentium curationem in magna exiffimatione & frequenti usu fuisse memini. Verum animadverso eum, quod sci. minus parca dosi exhiberetur, paroxysmum tantum unum vel alterum aut forte plures avertere, nec febrem penitus expugnare, verùm agrotum plerunque recidivam pati; ob suspensionem nescio quas in crimen adduci cepit, & paulatim in desuetudinem abire: Donec nuperis annis D. Robertus Tabor, dosi ejus valde aucta, non minus felici successu quàm incepto audaci, Febribus omnibus profligatis, usum resuscitavit. Hic enim non intra scrupulos subsistebat, sed ad drachmas & uncias ascendebat, indèque voti compos factus, magnam & sibi & pulveri famam conciliabat.

Vinum Gallicum à cortice Peruano intra breve tempus rubore pellucido tingitur, ut & pluvialis aqua, sed diluto magis, rectificatus autem vini spiritus multo intensiore: hinc ut pateat hunc spiritum corticis Peruvianæ tincturæ extrahendæ genuinum menstruum esse. Notatu dignum tincturam ad febres sedandas æquè efficacem esse ac corticem, qui extracta tincturâ viribus destitutus reperitur. Antonius de Heide in Centuria Observationum Obs. 70. Verùm quicquid dicat hic autor, ego [D. Hulse] aliique medici quibuscum consuetudinem habui corticis pulverem in substantia exhibitum efficacissimum esse semper comperimus, etiam adversus contumacissimas febres & quæ infuso ejus minimè cedebant. Quin & insignissimus Vir D. Martinus Lister M. D. mihi asseruit infusum nihil valere, totamque ejus operationem subtilioribus pulveris partibus in liquore adhuc à defecatione refiduis deberi.

Ab eodem etiam edoctus sum pulverem corticis vetustioris experientiâ propriâ non minus efficacem esse ad profligandas febres quàm recentis, aliquo etiam respectu commodiorem, siquidem diurnitate temporis vis illa cathartica quæ in recenti observatur, & aqueæ ut verisimile est parti inhaeret, paulatim evanescit.

D. Spon in libro Observationum sur les fièvres & les febrifuges, se accurata & diligenti inquisitione habita comperisse ait, Corticem Peruvianum dictum non trunci aut ramorum arboris esse, sed radicem; illorum enim, ut in particulis quibusdam ad se missis expertus est, minimè amarum esse. Quæ observatio alicujus usus esse potest iis qui in nostro orbe hujus corticis succedaneum quærunt. Ego (inquit) nonnullarum periculum feci. Radicum Persicæ cortex asperitatis multum obtinet, parum amaroris; unde apparet conducere eum ad diarrhæam: Radicum Fraxini pariter asperitatis plurimum & acedinis pungentis ob copiam Salium quam continet, quæ febrifugam suam vim ei confert: Denique Cerasi nigra radicum cortices & asperitatis & amaroris participes sunt; earum itaque pulvis in febre Quartana exhibitus illam quidem diminuit, non tamen planè sustulit; ut non dubitem eum debito modo usurpatum, & justa dosi exhibitum ad febres sanandas utilissimum fore. Qui plura de hoc Cortice velint, consulant medicos qui de eo ex professo scripserunt.

Nos commonefecit D. Tancredus Robinson M. D. iconem folii arboris febrifugæ in Museo Cl. Viri D. G. Courtine asservatam non benè quadrare figuræ D. Goodall, & D. Redi, quia folium non usque adeò acuminatum, sed acutius & subtrotundum esse videtur, quale ferè cernitur in Ponnâ & Tjerrou-Ponnâ Hort. Malab. quæ in India appellatur Kina ab Indigenis, ex observatione ejusdem Amici. Sunt qui dicunt eandem semini arboris (quod Hispani Patrio sermone Pipitas de Quina vocant) fugandarum febrium vim inesse; estque simile (ut aiunt) semini cucurbitæ: Alii dicunt Pipitas fructum esse illius arboris; addunt etiam refinam quoque inesse arbori, nescio an ejusdem virtutis cum cortice & semine, frustula quandoq; ligni admiscuntur cum cortice, sed nulla amaritæ aut viribus donantur. Observavit Bollus arbores febrifugas Peruvianas plerunque omni cortice sine noxa spoliatas cerni, quod & Suberi commune est quod sic potius juvatur exuta, ut scribit Plinius.

C A P. X.

Fruticulus Alpinus floribus umbellatis folio Spirææ minore & angustiore.

Semipedalem altitudinem aut spithamiæam vix excedit, virgulis pluribus assurgens teretibus, rubentibus, foliis vestitis alternatim positis, non admodum crebris, fescunciam longis, semuncias latis, acutis mucronibus, ad margines serratis, denticulis acutis non tamen aequalibus, glabris quantum in sicca discernere licet. Summas virgulas occupant flores velut in umbellas dispositi, qui cum plantulam invenimus Septembri mense jam præterierant. Semina ut & vascula seminalia quælia sint ob parvitatem eximiam in sicca clarè discernere non possumus.

Hanc stirpem itinere à Vienna ad Venetias in summis Alpibus loco confragoso prope Pontebam *Locus*. Imperialem dictum oppidum invenimus cum aliis multis rarioribus. Qui per ea loca iter faciunt, eam investigent, diligentius observent & describant.

CAP. XI.

Arbores & Frutices rari & exotici à nobis nuperrime observati in horto cultissimo novisque & elegantioribus magno studio nec minore impensa undique acquisitis stirpibus recentissimo Reverendissimo Domini D. Henrici Compton Episcopi Londinensis, qui & ipse, quoties à gravioribus curis vacat iis contemplandis animam oblectat, & aliis curiosis & industriis libero ad eas observandas describendisque aditu permisso Historiæ Plantarum augendæ illustrandæque designat.

1. *Angelica arborescens spinosa, seu Arbor Indica Fraxini folio, cortice spinoso.*

HÆC folia habet amplissima, ramosa ad instar Angelicæ; Lobi seu folia partialia Angelicæ æmula, sed glabriora; costæ foliorum spinis obtusæ sunt, non admodum crebris, uti est & truncus arboris. Foliorum insuper pediculi latiuscula & velut membranacea basi caudici & ramis adnexi sunt. Folia hyeme decidunt. Vidimus in horto Chelseiano hujus generis arborem, quæ staturâ humanam altitudinem, crassitie brachium superabat, summa parte in ramos divisam. Sunt autem gemina seu furculi, quos quotannis emittit, admodum crassi, foliis crebris obfiti. In quantam altitudinem excreseat, quo ætatis suæ anno florere incipiat, cujusmodi florem & fructum producat, quàmque diu duret nescimus: umbelliferam tamen esse suspicamus.

A. D. Banister è Virginia transmissa est.

2. *Arbor Tulipifera Virginiana tripartito Aceris folio, mediâ lacinia velut abscissa.*

Herman.

In proceram, Juglandis æmulam arborem adolescit, cortice [in junioribus arboribus] levi, fusco, aliquot cinereis maculis asperato, odoris ignavi aromatici, nonnihil ad *Sassafras* accedentis, materie pallida, molli, medullâ paucâ ruffâ. *Ramos* spargit inæquales, ordine inconcinno: ad quorum nodos è digitalibus pediculis prodeunt folia instar Aceris minoris, trilobata, nitida, quasi forfice essent refecta, palmum ampla, superne viridia, inferne incana, aliquotque nervis ex dorso crassiore prodeuntibus inscripta, superiori & intermedio lobo productiori, frontato, binis lateralibus in parvum obtusum mucronem abeuntibus. Singulos vero ramos & folia excludit parva oblonga theca, in duas foliaceas pinnas dehiscens, quæ ramis & foliis adolescentibus exarescunt & decidunt. Flores formosissimos Tulipis similes profert, quos siccatos vidimus. Floribus omnium quos consulimus Virginie incolarum & advenarum consensu succedunt pro fructu Coni erecti, & ut videtur squamosi, sub singulis squamis bina semina, alis membranaceis donata, ut in aliis Coniferis claudentes. Huic ob convenientiam in partibus præcipuis adjungemus aliam, quamvis in horto prædicto non reperitur.

3. *Arbor Tulipifera Virginiana Aceris majoris folio, conis erectis.*

Arbor hæc à præcedente differt foliis in plures lacinias, minus tamen profundè sectis; mediâ lacinia apice tantum, eoque non ut in præcedente rectâ propemodum lineâ abscisso, sed angulo obtuso inciso. In medio fore coni rudimentum conspeximus.

Hujus ramulum siccum vidimus apud illustrem Virum D. *Guilielmum Courtine* Medii Templi Lond.

4. *Laurus Tulipifera foliis subtus ex cinereo aut argenteo purpurantibus.*

Hujus arboris folium tum formâ suâ, tum consistentia & glabritie ad Lauri folium accedit, estq; pariter ad margines æquale & minimè incisum, verum pronæ superficiei colore ex argenteo pulchrè purpurascente ab eodem differt. Florem autem speciosum Tulipæ æmulum proferre nomen arbori impositum indicat. Fructus hujus non conus est ut præcedentium, sed bacca calyculata, autore D. *Jo. Banister*, qui Arborem ipsam, ni fallor, Laurum Tulipiferam baccis calyculatis inscripsit.

5. *Cedrus à Goa falso dicta, rectius Sabina Goensis.*

Hæc arbor nec Cedrus est, neque Juniperus, sed potius Sabinæ Indicæ Species. Non enim baccae producit, sed conos è squamis compactos, aliarum Coniferarum instar. Folia, odor, fructus, (qui & Sabinæ vulgari sterili creditur * conulus squamosus est) Sabinæ speciem esse arguunt.

* Ex observatione accurata D. Dale,

Hanc arborem in Historia ex sententia Hermannii pro Juniperi specie descripsimus.

6. *Nux Juglans Virginiana nigra.*

Hujus in historia Juglandium superius mentionem fecimus, eamque D. P. *Hermannus* in Catalogo plenius describit: cujus descriptioni adde Folia è duplo pluribus pinnarum conjugationibus quam vulgaris Juglandis componi. Nam cum vulgaris nostratis folia quatuor duntaxat paribus constent: Virginiani hujus octo plurimum componuntur: sunt etiam pinnulæ minores & per ambitum serratæ, colore viridiorè; ut cum arborem primò vidirem Juglandis speciem esse vix credere potuerim: reliquam descriptionem vide in Appendice.

7. *Arbor exotica foliis Fraxini instar pinnatis, & serratis, Negundo perperam creditâ.*

Folia, quatenus observavimus in planta juniore, duabus pinnarum conjugationibus constant, folio [partiali] impari extremam costam quibus pinnae adnexæ sunt, terminante. Pinnae singulæ Fraxinearum

nearum magnitudine aut ampliores, in acutos mucrones exeunt, dentibusque majoribus & etiam minoribus inordinatis obiter incisæ sunt, summa præsertim parte. Folium impar, quod diximus, extremam costam terminans ab angusto principio sensum dilatatur ultra mediam partem. E *Virginid* (ni fallor) delata fuit.

An Arbor hæc *Garcia* & *Acoftæ* *Negundo* sit nescimus: Folia ab eorum descriptionibus abludunt.

8. *Styrax arbor Virginiana Aceris folio, potius Platanus Virginiana Styracem fundens.*

Folia quinquepartitâ divisurâ ad *Aceris* accedunt, media lacinia productiore, per ambitum serrata, majora paulò, longis pediculis nixa, nervis purpurascensibus. Fructus pilulæ sunt rotundæ, *Platani* pilulis similes, proinde ad *Platani* genus nobis referenda videtur.

Plenam & accuratam hujus aliarumque stirpium *Virginianarum* descriptionem & historiam ab eximio Botanico *D. Joan. Banister* expectamus.

9. *Corylus maxima folio latissimo Virginiana.*

Hujus virgas tantum juniores & folia vidimus, quæ & forma & consistentia sua textura seu ad *Coryli* folia proximè accedunt.

Loto affinis *Coryli* folio *Dodart*. Icon. Robert. non est hæc planta, est enim ardua, flore albo papilionaceo, maculâ violacæa notato; cui succedunt filiquæ, semina nigra continentes.

10. *Oxyacantha, Spina sancta dicta. Mespilus Virginiana fructu coccineo* D. Plucknet (*rutilo* C.B.)

Folia hujus magnitudine & aliquatenus etiam formâ ad *Ribesii* folia accedunt, minus laciniata circumcirca argutus denticulis incisâ. Spinæ validissimæ, prælongæ, acutæ, furculos etiam ipsos quibus adnascuntur crassitudine æquantes è foliorum sinub. exeunt. Fructus plures simul in summis virgulis, umbilicati, pulchrè rubentes, seu coccinei, pauca pulpa quinque intus officula arctè invicem commissa, dura & frangi contumacia continent, *Mespilorum* in modum.

Hæc (ni fallor) est *Oxyacantha Americana Galli* calcar dicta, cujus mentionem fecimus inter Arbores imperfectas, N. 64.

11. *Arbor trifolia venenata Virginiana folio hirsuto.*

Foliis hirsutis, eorundemque pediculis & costis mediis nervisque rubentibus à *Vite* *Virginiana* trifolia differt.

12. *Rhus Virginianum Lentisci foliis.*

Folia integra ex pluribus pinnarum conjugationibus componuntur; quinque aut sex numeravimus. Costa media quibus pinnulæ adnectuntur, membranis foliaceis angustis utrinque extantibus à conjugatione ad conjugationem extensis augetur, Ingarum in modum aut etiam *Lentisci*; eaque ut & nervi pinnarum seu foliorum partialium medii rubent. Folia minime serrata sunt quòd à *Rhois* vulgaris & *Virginiani* differunt, multò etiam minora sunt & breviora hujus foliis; in acutos tamen pariter apices desinunt. Flores racematim in extremis ramulis nascuntur: Nam in horto *Fulhamensi* floruit. Arbor est gummosa.

13. *Amomum Virginianum Corni femina facie.*

Hunc fruticem olim *Londini* accepimus *Amomi* *Novæ Angliæ* nomine. Virgis rubris & foliorum figurâ *Cornum* femina refert. Observante Cl. Viro *D. Leon. Pluckner*, fructus sparsim è foliorum alis exit. Quantum hactenus vidimus humilior est multò *Corno* femina vulgari.

14. *Senecio arborefcens Virginiana Atriplicis folio.*

Herba est fruticescens, virgultis ligneis, humanam altitudinem superans. Folia crebra *Atriplicis* *Pes asferinus* dictæ æmula, sed rigidiora nullo ordine ramulos cingunt. Summas virgas occupant flores coærvati lutei, nudi.

15. *Solanum pomiferum frutescens Africanum spinosum nigricans Boraginis flore, foliis minus profundè laciniatis, spinis multò longioribus majoribus & crebrioribus horridum.*

Differt ab hujus generis *Solano* seu *Chunda* ab *Hermanno* in *Cat. Hort. Leyd.* descripta foliis minus profundè laciniatis, spinis per caules & folia longioribus & crebrioribus.

Colitur etiam in *Horto Episcopi*, *Chunda* species nullis præterquam in floribus calyce spinis donata. Aliam plantam ibidem conspexi, quam *Solanum Betæ* folio vocant.

Multarum è prædictis arboribus folia & ramulos habeo ex dono amicissimi Viri & diligentissimi Botanici *D. Sam. Doody*.

CAP. XII.

Arbores & Frutices variores, quorum partes aliquas exsiccatas [ligna, ramulos, folia, fructus] vidimus in illustris Viri D. Gulielmi Courtine Medii Templi Londinensis Museo, ingenti supellectile Rerum naturalium, atque etiam artificialium, rariorum & selectiorum instructissimo, earumque tam curiosè nitidè & eleganter asservatarum, ut per totam Europam haud temere reperias quod ei conferri nedum præferri possit.

1. *Arbor Tulipifera Aceris majoris folio, conis erectis è Virginia vel Carolina, superius memorata.*
2. *Arbor pentaphyllos Virginiana, floribus spicatis monopetalis.*

Folia habet in eodem pediculo quina, acuminata, ferrata, ad modum *Samuncæ* Pifonis.

3. *Arbor conifera odorata, foliis Salicis rigidis, leviter serratis, è Carolina.*

Folia longa angusta, hic illic leviter incisa aut ferrata; manu affricta odorem suavem exhalant. Coni numerosi, parparvi, è plurimis squamulis compactiles, *Elaagno Cordi* seu *Myrto Brabantica* diætæ quadantenus affinis *D. Tancr. Robinsono* videtur.

4. *Arbor spinosa Virginiana, caudice & ramis Lanigeræ spinosæ Malabaricæ similis; an Hercules clava Mus. Societ. Regiæ?*

Corticis sapore acri & fervido à prædicta arbore Malabarica differt. Truncus quem asservat hujus arboris *D. Courtine*, tredecim uncias ambitu superat. Spinæ incurvæ tertiam digiti partem longitudine non excedentes tuberculis obtusis pyramidalibus digitum & amplius altis innascuntur. Sunt autem tubercula hæc seu spinarum bases, quantumvis magnæ, merè corticales, nec è ligno ortum dicunt.

Qualem florem aut fructum producat nobis incompertum. Eandem esse putamus arborem quam describit *D. Grevius in Museo Societat. Reg. Londin.* Clavæ Herculis appellatione.

5. *Fructus exotici ramus in clavatam echinatham siliquam terminatus. The Torch-pod.*

E crasso & lignoso principio in siliquam teretem lignosam clavatam, spinis undique obstitam dilatatur. Spinæ crebræ duas trësve uncias longæ, è vertice oblongi velut pediculi plures huc illic sparguntur. Siliqua intus membranaceis rotundis transversis laminis, pluribus unâ commissis, repletur: Membranas feminula interjacere videntur. Prima facie nemo siliquam esse suspicaretur, sed ligni duntaxat extumescientiam.

6. *Tamarindus Occidentalis siliqua subrotunda, Carandas fortè Bonii.*

7. *Bonduch Indorum, Siliqua minime spinosa.*

8. *Ramus Arboris peregrinæ fructum Fici similem gerentis, fructibus onustus.*

Non est autem hæc arbor Fici species, sed Pruni cujusdam fructu Ficiformi, aut forte Palmæ: Fructus enim non grana seu semina parva, sed unicum intus nucem seu ossiculum grande continet; proinde minùs rectè à nobis *Commelinum* secutis p. 1438. cum *Hondir-Alou* conjungitur.

9. *Fructus oblongus utrinque acuminatus seu conicus, lævis, splendens, spadicus, quæ Castanea species videtur.*

Putamine crustaceo Castanæ in modum tegitur. Putamen autem illud prope alteram extremitatem latè dehiscit, quâ adhæsisse videtur vel furculo, vel alii cuidam exteriori tegumento.

10. *Fructus tetraprenos sub putamine ligneo pulpam mollem continens.*

Nuclei quaterni oblongi sunt in singulis cellulis singuli, validis intersepimentis à se invicem secreti. Alios præterea multos fructus apud eundem vidimus, quos partim quia jam ab aliis descripti sunt, partim quia descriptos suspicamur, omittimus. Multas insuper *Coralli*, *Corallina* & *Spongiæ* species de quibus in *Appendice*.

Caroba siliqua minore & *Arbor Judæ* Virginiana ibidem visa, ad congeneres referendæ sunt.

C A P. XIII.

Arbores quarum ramulos exsiccatos vidimus apud insignem Botanicum, D. Leonardum Plucknet M.D.

- 1 **Q**Uercus Virginiana Castaneæ folio.
 2. Arbuscula Zeylanica Aceris folio baccifera Hermanni. Hujus multæ species foliis ad-
 versis, & æternis; glabris, & hirsutis.
 3. Eiusdem alia species spinosa, foliis æternis.
 4. Laburnum spinosum Americanum flore rubro Muntingii.
 5. Rhamnus Virginianus, Pruni folio, fructu nigro, officulo compresso D. Banister.
 6. Thymelæa Africana floribus ruberrimis Hermanni.
 7. Acer Bengalense foliis Laurinis.
 8. Rhamnus Orientalis Ligustri foliis, spinis atro-purpureis recurvis.
 9. Arbor è *Cormandel* fol. amplis Myrsinites rigidioribus.
 10. Arbor Indica Juglandis folio balsamifera; quæ succrevit in Horto maximè Reverendi Episcopi Londinensis D. Henr. Compton.
 11. Arbor Aromatica è *Cormandel* laurinis foliis binis ternisve.
 12. Arbor venenatæ similis è *Madrasapatan*: an Katou-mail Elou H. M.
 13. Frutex aculeatus Orientalis Ilicis folio: an sit baccifer non bene memini.
 14. Frutex baccifer foliis Mali Granatæ è *Cormandel*.
 15. Frutex baccifer foliis Rorismarini obtusis, & carnosis, plurimis ex uno puncto prodeuntibus.

E *Cormandel*.

16. Frutex baccifer foliis Lini vel Cassiæ Poeticæ. Ex eodem loco.

Præter alias multas, quas in Horto suo sicco, omnium quos unquam vidimus domesticis & peregrinis stirpibus referentissimo, curiosè asservatas idem eruditissimus Vir nobis conspiciendas benignè obtulit: Nos autem ob angustias temporis quibus premebamur observare & adnotare non potuimus. Earum Catalogum brevemq; Historiam ab ipso D. Plucknet expectabimus.

P A R S S E C U N D A.

De Partibus stirpium minus cognitarum.

S E C T I O P R I M A.

De Corticibus nonnullis exoticis.

1. Cassiæ adulterinæ vel Pseudo-cassiæ nomine datus cortex J. B. An Cinnamomum seu Cassia crassior, Pseudo-cassia C.B?

HO C nomine exhibitus cortex, crassitudine ferè semunciali, Maceris æquat corticem, coloris ferruginei, punctulis albicantibus aspersis, superficie tam convexa quàm concava lævi, substantiâ nullis fibris intertextâ, sapore, nullo evidenti.

2. Lignum aromaticum seu potiùs cortex *Monardis* J. B. *Canella* ex arbore Clus. C. B. *Monard*.

Lignum hoc, quod quis primo intuitu Guaiacum putaret, adolescens candela fragrantissimi odoris fumum excitat, alioqui insipidum & inodorum haud secus ac lignum commune aliquod. Corticis verò odor aromaticus præstantissimus, sapor Macis aut Nucis moschatæ, eoque etiam vegetior ac suavior, aromaticâ suâ gratiâ vel quodvis Cinnamomum & acrimoniâ ipsum adeò piper superans, & vel ex levi dentium attritu omnes fauces pervadens ac tota ferè die imbuens.

Lignum quod pro hoc habuit Clusius non minùs grave erat quàm Guaiacum, candidius tamen, licet nigricantibus aliquot venis distinctum; illius etiam cor nigrum erat instar Guaiaci, odor autem valdè tenuis erat, ut qui vix percipi posset, sapor verò nonnihil calidus.

Clusius in ea opinione est ipsi ligno aliquas inesse facultates illis quæ Guaiaco tribuuntur non dissimiles.

3. *Lawifolia* Magellanica cortice acris C. B. Cortex *Winteranus* acris sive *Canella* alba J. B. An Ligni aromatici *Monardis* cortex?

Clus.

Willielmus Winter qui D. Franc. Drake ad Magellanicum usque fretum comitabatur Anno 1567, ulterius non progressus, navim cuius præfectus erat Anno insequente in Angliam reducebat, atque collectum isthuc corticem referebat, viliori Canellæ cum substantiâ tum colore non valdè dissimilem, plerumque

plerunque tamen crassiforem & cineracei coloris, vel fuscum externa parte & Ulmei corticis instar scabrum, interna verò nonnunquam dissectum & multis rimulis hiantem Tiliæ corticis modo, aliquando valdè solidum & durum, odore non ingrato; sed perquam acri sapore, linguamque & fauces non levius urentem quam Piper.

Plurimum accedere videtur ad Ligni aromatici Monardis corticem, quamvis singularem illam odoris fragrantiam, quam suo tribuit Monardes in hoc cortice deprehendere non potuit Clusius.

J. Bauhinus hunc corticem sic describit. Canulatus est, crassitudine Cassiæ lignæ fuscæ, fragilis, coloris parte gibba cinerei, convexâ fuscæ, per substantiam cinerei & fulvi. Saporem imprimit è vestigio luculenter acrem subamarum & aromaticum, qualem haberet Zingiber multum curi Zedaria pauca confusum. Sed cum tenuium sit partium, fervida ejus acrimonia, non ità multò post evanescit, remanente suavi sapore cum amaritudine grata.

Arboris ipsius folium è viridi albicat, Populi in modum: baccas fert racematim compactas, vel plures simul confertas Oxyacanthæ instar, cum pluribus in singulis granulis.

Corticem hunc Canellam albam non esse, ut à multis falsò creditum fuit, ostendit Parkinsonus. Nam Canella alba dicta cortex est albus, in tubulos convolutus ad modum Cinnamomi, nec eo multò crassior, saporis quidem fervidi, sed neque Cinnamomum neque Piper referentis. At cortex Winterianus multò crassior est, nec in tubulos convolvitur, sapore acriore, colore obscuriore & ad Cinnamomum accedente.

Vires. Hoc cum recens esset nautæ, partim melle condito ut acrimoniam deponeret, partim exsiccato & in pollinem trito, ut in edulis Canellæ aliorumque aromatum vicem præberet, usi sunt; postea tamen adversus Scorbutum, quo eorum nonnulli in illa navigatione affecti fuerant, optimo successu eum usurpârunt.

4. *Canella alba* Park. *alba quorundam* J. B. *Cinnamomum sive Canella tubis minoribus alba* B. C.

In oblongos tubulos Cinnamomi in modum convolvitur tam extus, quam intus alba, Cinnamomo crassior & lentior, sapore acri, aromatico, Caryophyllos referente potius quam Cinnam. sed remissiore.

Clusius duo ejus genera observavit. Unum majoribus, longioribusque tubis, & etiam crassius, quod ferro Alterum tenuius minoribusque tubis, quod præferendum. Utrique generi extimus cortex scaber vilis: aliòve instrumento deterfus & æquatus videbatur. Crassiori color minus albus, minorque acrimonia: tenuiori major acrimonia, & color magis candicans majorque fragrantia.

5. *Cortex eriophorus* J. B. *cinereus acri sapore* C. B.

Clus.

Hujus corticis fragmenta ad Clusium missa veluti in tubos media ex parte convoluta erant, cineraceo colore, satis verò acri sapore prædita erant, valdè fragilia; quæ vel in minutas etiam partes fracta & protracta velut tenuissima stamina, instar telæ Araneæ, ut lana autem candida ostendebant, quemadmodum Eriophori bulbi folia & squamæ radicis ipsius. An à radicibus, an ab arboris alicujus ramis defracta fuerint ignoravit Clusius.

6. *Cortex antirheumaticus* J. B. *Cortex arboris Ulmo similis ad catarrhos* C. B.

Vires. Refert Monardes è Peru missum esse crassum quendam corticem, ex vasta arbore Ulmo simili tum amplitudine tum forma detractum. Ferunt nasci ad ripas fluminis cujusdam 25 leucis à Lima distantis, nec alibi facile in India reperiri. Indos capitis deflexionibus, rheumatismis, aut alioqui capitis gravedine laborantibus hujus arboris corticem in pulvere tenuissimum comminutum naribus indere: humores enim insigniter educere, eaque ratione liberari: quod verum esse expertum se testatur.

7. *Pacal arbor* J. B. *Pacal Indis arbor jam descripta minor* C. B.

Arbor est proximè descripta multò minor. Nascitur etiam ad fluminis cujusdam ripas 25 leucis à Lima distantis.

Vires. Hujus ligni usti cineribus cum sapone mixtis Indi ad tollendos lichenes etiam fordidissimos utuntur, cum qui in capite nascuntur, tum qui reliquas partes corporis occupant.

8. *Pinus cujusdam è Nova Scotia cortex.* Mus. Reg. Lond. Grevii.

Hinc innascebantur hinc inde tubercula multa seu nodi, *Faba equina* magnitudine, concavi, & Terebinthinâ quadam liquidâ, pellucidâ, fragrante repleti, quam prout destillat incolæ colligunt, & pro Balsamo utuntur.

Maffoy.

In Ephemerid. German. An. undecimo mentionem factam invenio cujusdam corticis *Maffoy* dicti, ex occidentali parte Novæ Guinæ in Indiam delati, quo trito & cum aqua in pulvem redacto incolæ corpus inungunt tempore frigido aut pluvioso: Eximie enim calefacit, punctiones & tormina ventris sedat, gratæque est fragrantiae. Indi plerunque alium corticem adjungunt similiter calidum & aromaticum in insulis Moluccis nascentem, & *Culilawan* vocatum.

Culilawan.

9. *Arboris Ygæ cortex ad navigia.* J. B.

J. B.

Sunt arbores (inquit Jo. Stadius) in regione *Yga Yvera* dictæ, hæcque integras decorticant à summo usque ad imum, & ut cortex illæ detrahatur peculiari apparatu arbores cingunt; hinc cortices detractos in montes prope mare ferunt, & ignibus excalefactos in utraque extremitate multum incurvant: per medium ligna transversa religant nè dilatentur; & scaphas ità conformant, quarum singulæ vel 30 viros armatos bello invehere sufficiant.

Cortex

Cortex hic pollicaris est crassitudinis, latus quatuor circiter pedes, longus 40, alii etiam longiores sunt, alii breviores. Has illi scaphas summa agilitate impellunt, & quolibet locorum iis vehuntur. Si mare impetuosum est subtrahunt eas in terram donec serenitas redeat. Ultra duo milliaria in altum non progrediuntur, sed fecus litus pro libitu procul excurrunt.

10. *Lavang arboris dictæ cortex è Fava majore missus* Hist. Mus. Reg. Soc. Lond. Grevii.

Probe masticatus eundem planè saporem reddit quem cortex ligni *Sassafras*; ut arborem ipsam vel *Sassafræ* speciem, vel ei congenerem esse verisimile sit.

SECTIO SECUNDA.

De Lignis Exoticis.

1. *Peno absou arbor Americana J. B. Arbor fructu orbiculari venenato C. B.*

Thevet.

Corticis est odoris planè admirandi, foliis *Portulacæ*, valdè spissis, perpetuò virentibus. Fructus edit magnos, grandioris *Pomi* magnitudine, orbiculatos pilæ *lusoriæ* modo, minimè edules, imò venenatos. Singuli fenas nuces intus habent, *Amygdalis* nostris similes, nisi quòd latiusculæ sunt & magis compressæ: in singulis singuli nuclei conduntur. Hi ad fananda vul-
nera mirificè profunt, quibus etiam utuntur *Barbari*, sagittis icti, aut quovis alio modo in præliis vulnerati. Ex hiscontulis oleum exprimitur rufum, eoque vulnera illinuntur.

2. *Goan arbor Tutia cui nucleus cum putamine J. B. Goan arbor & fructus, è cuius cineribus Tutia Alexandrina conficitur Garcia.*

Tutia quæ nos (inquit *Garcias*) hic in *India* utimur, &c. è metallicis conflata non est, sed eorum est genere quæ *Dioscoridi* *Artemode* appellantur; nam ut retulit mercator quidam, *Tutia* hæc in *Quirimon* *Perfiæ* regione, & *Ormuz* finitima conflatur ex cineribus arboris cujusdam isthic nascentis nomine *Goan*, quæ fructum ejusdem nominis profert, cortice & putamine constantem: corticem verò & nucleum putamine clausum edules esse. Hanc *Tutiam Alexandrinam* vocari, non quòd in *Alexandria* fiat, sed quòd è *Quirimon* *Ormuz* delata, deinde in *Alexandriam* exportetur; ex qua tandem & *Italiæ* & *Galliæ* communicatur. At nos (inquit *J. Bauhinus*) non vidimus ullam hæcenus in *Officinis Germaniæ*, *Galliæ* & *Italiæ* *Tutiam præter Cadmiam botryiten*.

3. *Lignum Moluccense, Pavana dictum, fructu Avellana J. B. Moluccense, foliis Malvæ, fructu Avellana minore, cortice molliore & nigricante, Pavana incolis Lugd. C. B.*

Acofta.

Arbor est domestica, *Mali* *Cotonei* magnitudine, cujus folia *Malvæ* vulgaris foliis sunt similia, fructus verò *Avellanis*, sed minor, molliore cortice & nigricante.

Invenitur in *Moluccis*. Seritur coliturque in hortis diligenter, nec alibi faciliè invenias: tanti enim ab incolis æstimatur, ut peregrinos nè ad ejus quidem conspectum admittant.

Semen ad aucupia utile est. Ejus pauxillum cum *Oryza* cocta mixtum avibus sylvestribus exponunt, quæ eo degustato illico decidunt sopitæ & stupidæ; quæ verò avidius id edunt moriuntur, antequam illis auxilium præberi possit, quod est ut frigidâ caput perfundatur.

Lignum in pulverem pelle caniculæ marinæ aut limâ ferreâ redactum, intus sumptum aut foris impositum, omnibus venenis resistit. Ad viperarum, regulatorum, aliorumque serpentum morsus intrò assumitur magno commodo ex aqua rosarum vel vulgari, aviùmque jûculo pulveris apta quantitas pro necessitate & natura ægri, modò x gr. non excedat: ipsisque moribus inspergitur. Eadem ratione usurpatur ad vulnera à sagittis toxico illitis facta.

Robustissimo cuique pulveris dimidius scrupulus summo manè datus (coena autem diei præcedentis parca esse debet) evacuat omnes humores, præsertim crassos, lentos, & melancholicos: convenit quartanis diuturnis, febribus continuis, *Iliacis* colicisque doloribus, flatibus, hydropiti, arenulis, renum calculis, urinæ difficultatibus, sævissimæ cholericæ passioni, articularum & tibiæ inveteratis doloribus, scirrhis & scrophulis. Omnis generis lumbricos necat, & appetentiam dejectam revocat. Observavit etiam illius præstantiam *Acofta*, in inveteratis capitis doloribus, hemicrania, apoplexia, aurium tinnitu, arthritide, ventriculi & uteri affectibus & asthma.

Si nimia fiat evacuatio bibat æger dimidium cyathum *Canie*, h. e. decocti *Oryzæ*, aut aviculam comedat & citò cessabit. Accedit, quòd neque festorem, neque tædium, neque metum dum sumitur pariat, possitque sine Diætæ observatione, etiam iis qui sua negotia foris peragunt propinari. Exhibendus est summo manè, nec cibus aut potus concedendus donec purgati sint quantum necessarium videtur, tum deum cyathus jusculi gallinarum tepidè detur, reliquam diætæ observationem vide apud Autorem. Biliofis calidisque ventriculis nonnihil molestia parere donec cibum sumunt & nonnullis vomitum excitare visus est. His pulverem nonnunquam dedit *Acofta* syrupo acetofo aut *Carambolâ* conditâ exceptum, aut in *catapotia* cum saccharo roseo efformatum. Solet interdum in nonnullis ani pruritu & excoarationem excitare, atque in aliquibus, (sed paucis admodum) hæmorrhoidas.

4. *Lignum*

* Idem traditur de *Ricino Americano* *Hern. & de Pimpinicki Menardi.*

4. *Lignum nephriticum* Park. *nephriticum caeruleo & flavo tingens* J. B. *peregrinum aquam caeruleam reddens* C. B. *Coatli seu Aquens serpens* Hernandez.

Hernandez.

Alis *Tlapalezpatli*, seu medicina sanguinis coccinea. Frutex est magnus, stipitem ferens enodem, crassum. Materia Pyri est, foliis Ciceris, minoribus tamen, Rutaceisve sed majoribus; flore luteo, elanguescente, parvo & longiusculo, composito in spicas.

Locus.

Provenit regionibus moderatè calidis, qualis est Mexicana; & interdum etiam fervidioribus, qualis est Quauhchinacensis.

Vires & Usus.

Ejus usus (inquit Monardes) jamdiu receptus est [in Hispania] ad renum vitia, urinæ difficultates & incommoda: postea experimento compertum est, ejus aquam in jecoris & lienis obstructionibus utilem esse. Fit autem hoc modo, Lignum assulatum & minutim concisum in optima & limpidissima fontana aqua maceratur, atque in ea relinquitur donec aqua à bidentibus assumpta sit: deinde novam aquam ligno affundunt, atque hoc toties repetunt donec lignum nullam amplius tincturam reddat. Dimidia circiter hora post injectum lignum caeruleum aqua colorem dilutiorem contrahit, qui sensim pro temporis diuturnitate intenditur. Adulteratur ligno illi simili, quod aquam croceo colore inficit. Addit Hernandez febres extinguere & colicis mederi; atque hæc potentius præstare si radices *Mel* adjiciantur, quanquam ventriculum laxent. Exolefcit post quindecim dies virtus. Mirum verò quòd saporem aquæ non mutat.

Ex nostra observatione lignum hoc aquam cui infunditur flavo & si diutius relinquitur croceo colore tingit. Si aqua sci. colorata phialâ vitreâ excepta inter lucem & oculum collocata per radios refractos spectetur. At verò si oculi situs sit inter phialam & lucem, & aqua per radios reflexos spectetur caerulea apparet tinctura; ut cuius volenti facile est experiri. Quod idem in vitro croceo colore tincto observatur: quotquot enim radii à vitro ad oculum reflectuntur caeruleum colorem exhibent, quotquot verò per vitrum ad oculum transeunt colorem flavum croceumve præsentant, ut totum vitrum in hoc situ flavum, in illo caeruleum appareat.

5. De Santalo. Saunders.

Apud antiquiores Græcos nullam Santalorum mentionem invenimus; sed apud Arabes, qui ea nobis ostenderunt, & tria genera fecerunt, *Album, rubrum & citrinum*.

Santalum citrinum Park. J. B. *pallidum* Ger. C. B. *Yellow* Saunders.

J. B.

* Ut aquæ immixtum fundum petat.

Decorticata Santali citrini quæ adferuntur fragmenta truncum arguunt satis crassum. Est autem lignum solidum, ponderosum*, pectinibus rectis, quo fit ut haud difficulter in rectas assulas findatur: colore ex pallido rufescente, aut verius flavescente, ac nonnihil in citrinum vergente, unde nomen; sapore aromatico, amaricante, cum acrimonia totum os implente, & ad caput usque penetrante, suavi, odore fragranti, molchum nonnihil æmulante, aut sane ex eo ad rosarum odorem nonnihil vergente.

Santalum album J. B. C. B. Ger. Park.

Parum colore differt à citrino, magis pallefcit, Pyri ligno quod pallidum sit colore satis simile: alioqui eadem substantia, eadem textura, & pectines idem. Sed odore inferius, quippe qui debilis vix percipiatur, uti nec sapor.

Scribit Garcias inter utriusque Santali [albi & pallidi] arbores tantam esse affinitatem, ut pallidum à candido discerni non possit, nisi fortè ab ipsis incolis qui eas mercatoribus vendunt.

Cæterum (inquit) Santalum in Nucis Juglandis magnitudinem attollitur; foliis admodum virentibus, Lentisci æmulis: flos ex caeruleo nigricat: fructus Cerasi magnitudine, primùm viridis, deinde niger, insipidus & admodum caducus. Inodoram ferunt esse arborem nisi detractò jam cortice exsiccatam.

Locus.

Nascuntur hæc genera in India ultra Gangem, plurimum verò in Timor insula quæ undique portuosa est: inveniuntur etiam in Verballi portu Javæ, vehementer quidem odoratum, sed brevi fenscens. *Garc.*

Quantum ex hac Sandali descriptione colligere licet, inquit Clusius, valdè erit dubitandum, an legitimum Sandalum pallidum habeamus; quandoquidem scribit vix in Lusitaniam deferri, quum ejus pretium majus sit apud ipsos Indos quam apud Lusitanos. Fieri igitur poterit, ut aliquod aliud odoratum lignum nobis pro Santalo legitimo obrudatur.

Vires.

Ligna hæc epatica sunt ac cardiaa: Usus præcip. in lipothymia, palpitatione cordis, obstructione epatis. Extrinsecus in catarrhis, cephalalgia, vomitu, Epatis intemperie calida (in Epithem.)

Arabes eosque secuti plerique medici recentiores Santala frigida esse statuunt: Verùm J. Bauhinus aliis, & quidem rectius ex gustu & effectis ea calida esse decernunt. Eleæquarium Diatrion Santalon, quod ab his nomen accepit, præscribi solet à medicis adversus calidam hepatis intemperiem, ejusque obstructionem & icterum, necnon ad ventriculi & viscerum debilitatem.

Garcias magnam Santali albi & citrini quantitatem per universam Indiam absumi scribit, quia omnes fere ejus incolæ, sive Mauritani, sive Gentiles illo in mortariis lapideis contuso & aqua macerato sibi universum corpus inungunt; deinde sicari sinunt ad æstus corporis tollendos, & odoris conciliandi causâ. Indi enim plurimum odoribus delectantur.

Samarana.

Invenitur (inquit idem) & in Malabar odorati ligni genus, Santalo albo perfimile, quo se in febribus indigenæ inungunt, lingua Malabarica *Samarana* appellatum. Commendatur ad Erythipela & inflammationes, atque Santali rubri modo eo utuntur.

Parkinſonus Santalum album in pulverem redactum & vel in ovo ſorbili ſumptum, vel in vino rubro ſuper cineres calidos per noctem infulum & hauſtum ad ſpermatæ fluxum in utroviſ ſexu commendat.

Santalum rubrum J. B. C. B. Ger. Park. *ſed* Sandersg.

Lapideæ ferè duritiei & ponderis ſunt è Santali rubri truncis fruſta, quæ delibrata importantur, colore intenſius rubente quàm lignum Braſilium, ut ferè nigreſcant, peçtinibus rectis denſiſſimis, interdum criſpis tuber aut nodofitatum veſtigia imitantibus. Odorem nullum evidentem ſpirant, ſapore ferè fatuo cum levi adſtrictione. Commanſum vix modicum ſalivam ruſeo colore tingit, at linteo affricatum tingit.

Garcias Santalum rubrum & lignum Braſilium eo inter ſe differre ſcribit, quòd Santalum rubrum neq. dulce ſit, neque inſcitur; at lignum Braſilium utrumque. At vero Santalum rubrum quod ad nos adfertur rubro colore inſicere Botanici pleriq. teſtantur, & experientia confirmat, quamvis aliud magis, aliud minus.

Porro rubrum Santalum non naſcitur in *Timor*, ſed loco valde diſtante, viz. in India intra *Gan-Locus*, gem fluvium, in Tanalarum & maritimus quibuſdam Charamandel. Ex his locis omne Santalum rubrum adferri pro certo aſſerit Garcias.

Hoc genus Santali refrigerat & aſtringit: unde quicquid virium Arabes aliique adverſus ardores aliòſque morbos calidos Santalis attribuunt, huic potiſſimum conveniunt. Rubri Santali (inquit Garcias) apud Indos exiguus eſt uſus & rarus. Utuntur tamen contra fervidas febres eo tempora, frontem & arterias inungentes.

Abelicea ſive Santalus adulterina Cretica J. B. *Pſeudofantalum Creticum* C. B. *Pſeudofantalus Cretica Abelicea diſta* Park.

Abelicea, autore Hon. Bello, arbor eſt magna, recta, multis ramis prædita, adſpectu pulchra, cui folia Alaterni, ſed rotundiora, profundè ferrata [quos flores proferat ignorare ſe fatetur.] Fructus magnitudine Piperis, figurà quaſi rotundus, colore inter viridem & nigrum medio. Materies ligni dura & paululum odorata: pulvis enim huius Santala imitatur.

Arbor hæc in folis montibus Leucis, eorùmq. altiffimis jugis provenit: & ex ea trabes fiunt. *Locus* *Uſus*
Antiquis ignotum fuiſſe putat Honor. Belli, ni ſit Ulmus montana Theophraſti, lib. 3. c. 14. Sed folia neque leviter ferrata ſunt, neque magna, ut Pyri, verùm longè minor.

6. *Ebenus* J. B. *Ebony*.

Huius duo genera deſcribit J. Bauhinus, Verum ſeu genuinum, & Sylveſtre.

Verum dictum ſylveſtri ponderoſus eſt, nigrum, alicubi interdum colore nucis Juglandis, aut etiam pallidius; quam coloris varietatem in bonitatis notis habent: paſſim ceu minutis quibuſdam ſegmentis ſcarificatum longè frequentibus, aliis ſplendicantibus nec impreſſis reſertum. Schickardus Architectus aliquando ſed rariùs hominis craſſitudine truncos ſe vidiffe teſtatur, ſed nullum unquam quod non putredinis aliqua labe alicubi fuerit infectum; quale & nos aliud habemus (inquit J. Bauhinus) ac Suberis quodammodo fungoſa ſubſtantia in parte quadam; quod atati & corruptelæ tribuiſſemus, ni is monuiſſet aliter.

Sylveſtre vocatum prædicto nigredine ac pondere cedit, ſed vix elegantia ac ſplendore: paſſim quoque lineis, ceu ſcarificationis quibuſdam veſtigis, verùm non ut in prioribus aut incifis, nihilominus tamen ſplendentibus, conſpicuum. Veri portio adoleſcens flamma non injucundum ſpirat odorem, ut nobis quidem videtur, non tamen ſine odoris quadam gravitate peculiari. Utrumque aquæ injectum protinus ſidit, & vix aliud è lignis invenias ponderoſius. Videtur tamen ſylveſtris nonnihil pinguior & oleaginoſior eſſe.

C. Bauhinus etiam duo genera habet, ea ſunt,

1. *Ebenus* Theveto in Indiæ inſula Palmobotere præſtantiffima & nigra. Val. Cordus ſcribit quòſdam Guaiacum lignum Ebenum eſſe contendere, & Pena cenſet Officinarum Ebenum ſpeciem Guaiacæ eſſe. Verùm meminerimus (inquit J. Bauhinus) ab Autoribus prodi frondes Ebeni Baxo ſimiles; at Guaiacinas allatas vidimus Comari Laurive facie. Præterea Guaiacum neque nigra materie eſt, & venas peçtinum modo diſcurrentes habet.

2. Lignum pice ferè nigrius & polito ebore lævius: arbor craſſo cortice veſtita: in cujus intimis Ebenus clauditur. Ejuſdem generis ligna rubentia, & cereæ modo flaventia reperiuntur in inſula Mauritiana.

Theophraſtus Ebenum Indiæ peculiarem eſſe ſcribit, cujus duo genera, alterum præſtanti pulchroque ligno, alterum vile ac ignobile; ipſa arbor fruticoſa eſt velut Cytifus. Virgilius quoque, *Sola India nigrum Fert ebenum*, inquit. Verùm obſervante Plinio, Herodotus eam Æthiopiæ intelligi maluit, & in tributi vicem regibus Perſidis è materia ejus centenas phalangis tertio quoque anno penſitaſſe Æthiopiæ cum auro & ebore. Et Dioſcorides, qui duplicem Ebenum deſcribit, alteram eamque optimam Æthiopicam facit; alteram bonitate inferiorem Indicam.

Plinius duo genera ita diſtinguit, 1. Rarum id quod melius, arboreum, trunco enodi, materie nigri ſplendoris, ac vel ſine arte protinus jucundi; 2. Alterum fruticoſum Cytifii modo, & tota India diſperſum.

Ebenum foſſile & lapideum, quod Georg. Agricola deſcribit ad ſeptimi libri De nat. Foſſilium fere calcem, alia longè reſt ab Ebena vulgaris hodie uſus & notitia.

Vulgare Ebenum non eſſe Æthiopicum Dioſcoridis vel hiſ argumentis probatur, quòd guſtu non ſit mordax, nullam dum manducatur oſtendat acrimoniam, nullum igni injectum emittat odorem, nec ullam pinguedinem, ſi accendatur, fundat. *Fo. Bod.*

O o o o o o o

Theophraſtus

Theophrastus Ebenum coloris gratiam reconditam & asservatam non acquirere scribit, sed naturâ statim. Verum D. Tavernier insignis peregrinator, de Mauritiâ insula agens, affirmat, Ebeni arborem quamprimum caesa est in asseres serra dissecandam esse; asseres autem illos per biennium, & interdum etiam triennium si lignum densius sit, ad septem aut octo pedum altitudinem in terram humidiorum demersos sepeliendos esse, antequam materia tractabilis & operibus fabrilibus idonea evadat, inque affulas fissilis, & politurâ capax fiat. Addit insuper Ebenum discindendi & ad usum præparandi opus valdè difficile & laboriosum esse, etiam præ remigatione in triremibus, ideòque solis servis & mancipiis à Belgis deputari.

Alia etiam ligna hoc modo in terra defossâ diuturnitate temporis & colorem nigrum & duriciem Ebene parem contrahunt, ut Ebenum genuinum mentiantur.

Vires &
Usus.

Ebenus consentiente Veterum testimonio oculis utilis est. Scobem ejus oculis unicè mederi dicunt, lignoque ad cotem trito cum passo caliginem discuti. *Plin.*

Hodie varia opera ex ea fiunt, thecæ, arcule, abaci, capsellæ, speculorum thecæ, pectines, tragematothecæ, fellæ plicatiles, imagines, & alia propemodum infinita, eaque vel per se pura, vel auro, argento aut ebore vario artificio adornata, qualia Venetiæ & Augustæ Vindelicorum videre licet. *J. B.*

Anglus quidam ex brevibus intervallis convulsione flatulenta premebatur, post varia auxilia quæ mucosum vacuarent humorem, & roborarent nervos solo Ebeni decocto ad 40 dies, cujus usu copiosus sudor proliciebatur, convaluit. *Zacut. prax. Obs. 44. ex Adverf. D. Edw. Hulse.*

7. *Lignum Bresilio simile caruleo tingens J. B. An Logwood nostratum?*

Haud ità dissimile Bresilio est, colore & pectinibus iisdem; sapore tamen luculentiore, & cum dulcedine nonnihil acri, & odore grato, quem acquisitum negant: sed lignum esse recentius quo odoratus. Hoc leniter masticatum cæruleo colore tingit, ideò à tinctoribus experti aiunt ad coriorum & telarum tinctoriam.

8. *Lignum candidum fungosum, cotis vicem præbens J. B. Lig. leve fungosum è Fava majore.*

Hoc, autore Clusio Exot. l. 1. c. 8. valde leve erat, ut nihil nisi Sambuci medulla quodammodo videretur, fungosâ materiâ constans & candidâ, cortice admodum tenui, & quasi membranaceo recta, cineracei coloris, ad cultrorum obtusam aciem exciendâ valdè commoda.

9. *Lignum levissimum J. B. Suberi affine lignum, fomitis vicem præbens C. B.*

A Jac. Garetto habuit Cherlerus hujus ligni fragmentum, quod levissimum erat, per transversum secta rotula sui circumferentia majori ex parte rotunda, in quadam parte totum fungosum, cujus superest etiam aliquid corticis tenuis, cinerei, totum Suberi simile, flavescens, distinctum circularibus lineis, ignem facile concipiens, odor nidorulentus. Describitur idem Clusio Exot. l. 1. c. 8. Utile est ad ignem conservandum fomitis loco, non secus ac fungus aut ellychnium.

10. *Citra Indis lignum J. B.*

Hujus frustulum ad J. Bauhinum misit Coldenbergius, pectinibus contextum Faginis, transversis micis interlucentibus, odorum, colore subrubente, sapore nonnihil aromatico cum quadam falsedine quam accidentariam suspicabatur. J. Bauhinus. Idem Coldenb. disquirendum proposuit num esset Veterum Citrus arbor, ex qua mensa pretiosissimâ parabantur.

11. *De Ligno Colubрино.*

Lignum colubrinum dictæ sunt hoc genus stirpes quod fingunt mirum in modum utiles sunt adversus colubrorum virulentos ictus & morsus. C. Bauhinus Clematrides vocat quia pleraque fermentiæ sunt & per arbores repant.

Hoc autem lignum quomodo deprehensum sit serpentium moribus prodesse vide apud Garciam: nobis enim fabulam respicere videtur ea narratio.

Lignum colubrinum I. Garcia J. B. Park. Clematis Indica foliis Persicæ, fructu Periclymeni C. B.

Duùm aut trium palmorum altitudine assurgit, paucis virgulis, quatuor aut quinque duntaxat, tenuibus. Radix, quæ maxime in usum venit, veluti tenuiorum nostrarum Vitium radices, multis capitibus aut nodis se propagans, ità ut semper radix aliqua extra solum se exferat, & radice una exempta aliæ in ejus locum succedant. Radix hæc candido-cinerea est, solida, admodum amara gustu. Folia Persicæ mali, magis tamen virentia. Flos longè à foliis racematim cohæret pulcherrimo colore rubens: Fructus Sambuci, sed rubens, & durus, racematim cohærens, velut in Periclymeno: in insula Zeilan & multis aliis regionibus & in Gœa continenti nasci tradunt.

Vires

Teritur primum hæc radix, & ex vino aut aqua cordiali propinatur à serpente percussis; teritur etiam ad cotem Santali modo, & vulneribus inspergitur.

Colubrinum lignum II. Garciae, Clusio scandens J. B. Clematitis Indica spinosa foliis luteis C. B.

Arbor est (cum sola provenit nullis vicina arboribus) Malo Punicae similis, spinis brevibus & firmis horrida; cortice candido, denso, rimoso & amaro, non tamen veluti prioris cortex: *Foliis* est luteis, aspectu pulcherrimis. Hanc autem (si juxta aliam quampiam arborem proveniat) per fumos ejus ramos serpere, atque Cucurbitae modo amplecti ferunt. Materies *Clus.* firma, candida, venis quibusdam distincta, non dissimilis Fraxini ligno; cortex candicans & quasi cinereus: utraq; verò degustata amaro sapore esse deprehendebatur.

In insula Goæ nasci ferunt, sed nunquam Garciae videre contigit.

Commendatur adversus venena velut primum, & eodem modo usurpatur. Solent ipsum lignum *Vires.* cum cortice & radice permixtum exhibere: praefertur tamen radix.

Lignum Colubrinum III. Garciae Park. Col. Lign. 3. Garc. foliis Lentiscii J. B. Clematitis Indica foliis Lentiscinis candidis maculis aspersis C. B.

Ramos habet paucos, tenues, quatuor aut quinque digitorum longitudine, qui nisi alligati sustentare se nequeunt, sed per solum sese diffundunt. *Folia* rara, Lentiscinorum effigie, oblonga, non viridia sed maculosa, sive nigricantibus ex candido maculis respersa. Radix tenuis est, dura, nigra & odorata.

Cum Prorex in Jafanapatan insula *Zeylan* contermina esset, dono data est illi haec radix, quam mirifice adversus venena praedicabant. Similem in Continenti Goæ nasci ferunt.

Colubrinum lignum bedeyaceum foliis Brioniae, Acoftae I. J. B. Lign. Col. I. Acoftae Park. Clematitis Malabarensis foliis Vitis, colore Dracunculi C. B.

Nascitur in Malabar Hederæ modo, colore Dracunculi majoris sive Serpentariae. *Folia* illi sunt Bryoniae ferè familia, integra tamen initio, nervoque praedita per longum excuriente, & quinque aut sex venis in latera vergentibus. Successu temporis accedunt exigua foramina, quae paulatim cum foliis incrementum sumunt, donec tandem omnino folia scindant eaque Vitis foliis familia reddant. Conspiciuntur etiam interdum in eadem stirpe folia integra, alia exiguis, nonnulla majoribus foraminibus praedita, omniaque adeo inter se dissimilia, ut ejusdem plantae folia minime esse videantur. Tantam verò habet hoc lignum cum colubro similitudinem, ut (Acofta tradente) qui non noñit aut de die non viderit, si ad Lunæ splendorem noctu conspicit, vivum colubrum esse existimet.

Solo hujus ligni odore serpentes fugari aiunt, idcirco incolae maxima ex parte illud circumferre solent.

Colubrinum lignum Dudasali Canarinsis, Acoftae II. J. B. Lig. colubr. 2. Acoftae Park. Clematitis Malabarensis altera, radice serpente C. B.

Planta admodum brevis est & tenuis, triaque solummodo *folia* habet mollia, laevia, saturatiùs viuentia. *Flos* aut fructus non conspectus, nec quisquam se vidisse asserit. *Radix* oblonga & tenuis est, minimo digito minor, hinc inde nonnunquam extuberans & summa tellure serpens: cæterum ejus cortex valde tenuis est, & cinereus, nullo dum gustatur manifesto sapore praeditus, deinceps tamen gustum in ore relinquens suavem, & uti Moschus odoratum. Fissilis est undique hic cortex, & sponte sese expedit ab alio craffiore flavoque cortice subtus nascente qui odorem Trifolii odorati vulgaris refert, & saporem Glycyrrhizæ dulciorem: præmansus odore admodum suavi, nec injuncta mordicatione, momentanea tamen praeditus esse deprehenditur: ipsa materia lignosa est, candida, dura & insipida. *Folia* napi saporem referunt. Germen producit radix haec supra terram, circiter quatuor uncias longum in caput extuberans.

Invenitur in Malabar locis humidis, & inter arbores, praesertim verò circa illas quae Angelins nuncupantur, nec procul à mari.

Ad eadem valet ad quae praecedentia.

Colubri ligni tertium genus in Malabar vastae arboris magnitudine Acoftae C. B. Colubrinum lignum Clusii Pao de Cobra dictum, forte III. Acoftae J. B.

De hac arbore in alio libro (qui tamen nunquam quod scimus editus est) se acturum scribit Acofta. Pingitur à Clusio notis ad Acoftam fragmentum ligni cum tubere sive superiore radice parte in nodum coacta, quod Colubrino 3. Acofta idem esse suspicatur. Similis ferè ligni fragmentum à Jac. Gareto acceptum à Clusio, per medium secundum longitudinem sectum, coloris erat pallidi; ipsum quidem lignum amarum, sed cortex paulò amarior, cujus superficies quodammodo flavescit, ipse verò ex candido cineracei coloris est.

Harum omnium stirpium lignum sive potius radix, non modò adversus animalium virus ejaculantium morsus ictusve efficax est, sed etiam ejus pulvis lumbricos necare, papulas, exanthemata & impetigines tollere creditur, & cholericam quam vocant passionem (incola *Mordexi* dicunt) sanare. Similiter utile esse medicamentum ferunt adversus febrium circuitus uncia pondere propinatum, prius tamen tritum & aqua maceratum, per vomitus expurgata multa bile: Addit Acofta, Syncopen, ventriculi debilitatem & cordis tremorem. Hinc conjectatur D. Grevius, vel cognata esse haec ligna arbori ex cujus cortice pulvis Patrum fit, vel ejus in febribus intermittentibus vim experiundi & inveniendi occasionem Indis dare potuisse.

000000 2

Attendamus

Attendamus experimenta Antonii de Heide in centuria Observ. 7. quæ ad me transmisit *D. Hulſe*: Ad febrem quotidianam sedandam Ligni Colubriini pulverem assumit Tornator quidam circa vesperam. Sublequente nocte sese satis bene habuit, sed mane surgere vel corpus movere satagens sentiebat tremorem in membris: accersitus exhibui mixturam hypnoticam, & intra paucas horas tremore liberatur æger. Ejusdem ligni ʒss. assumpta à muliere cachectica præter tremorem excitavit & stuporem, ita ut ægra nullius rei curam haberet, nesciens (ut mihi retulit) se esse in mundo, vel vivere. Curatur mixturâ hypnoticâ.

Retulit mihi illustriſſis Domina famulum suum ab assumpto hoc ligno instar fatui extiſſe. Hæc penſiculans & conferens cum symptomatis à nuce vomica in cane excitatis Obs. ʒo. exaratis [quæ nos in Historia Nucis vomicæ retulimus] libenter subscribo afferenti nucem vomicam esse fructum Ligni Colubriini. Hæc mera est conjectura.

12. *Lignum Angolense Tacusa Indigenis dictum* R. S. Muſ.

Valdè solidum est & ponderosum Ligni Vitæ instar, pectine nigricante.

13. *Lignum Angolense aliud Chicengo dictum* R. S. Muſ.

Duriusculum est & ponderosum, colore Quercus Hispanicæ: in pulverem redactum saporis amaricantis.

14. *Agallochum Officinarum* C. B. *Lignum Aloes* Park. *Lignum Aloes Officinarum* & *Agallochum* J. B.

Lignum peregrinum, quod Xylaloen vel Lignum Aloes vocant Officinæ pectinibus plerunque densis & rectis est pertextum, quodque transversim sectum Quercui ligni pectines æmulatur, partim albicans, durum, grave, pingue, sapore amaricante cum quadam acrimonia aromatica; prunis injectum bullas agit, totumque sensim colliquescit, suavissimum spirans odorem, tandem verò si sufflando pergas flammescit.

Hujus Ligni frusta rarò magna ad nos advehuntur, ut plurimum enim in fragmentis nobis transmittitur, quæ optima censentur nigro-purpurea, venis cinerei coloris interfecta, amara, ponderosa, aquæ tamen supernatantia, liquorem si Prunis candentive ferro imponantur exsudantia, suavem, ac acidulum, fumum si incendantur præbentia, bullulâsque simul post se relinquuntia. *Schrod.*

Ipſa arbor, teste Garcia, Oleæ similis est, interdum major. Vidit enim ramum ejus cum foliis; Fructum aut florem videre non contigit, ob difficilem & periculosam hujus arboris diuturnam observationem, frequenter in illis locis ubi crescit grassantibus Tigribus. Ferunt autem recens dissectum Agallochum nullâ odoris fragrantia gratum esse, nec nisi siccatum odoratum esse, imo eum odorem per universam ligni materiem non diffundi, sed in ipſo arboris corde sive matrice coacervari. Crafſum enim esse corticem, & ligni materiem odoris expertem.

Sethi & Serapio excisos arboris ramos terra obrui scribunt, ut putredinis interventu corrumpatur id quod inodorum, nempe cortex & exterior ligni pars, quod nobis minimè videtur verisimile.

Legitimum Agallochum in Malacca & Sumatra insula nascitur, inque Cambaia & Siana.

Garcias unicum genus Indicum novit; alii multa distinguunt, præsertim Arabes.

Officinæ, ex observatione Cluſii, demonstrant duo genera Ligni Aloes, præter lignum Rhodium, quo usæ sunt loco Ligni Aloes. 1. Uni diversi colores ex venis fibrivæ albis aut ex luteo pallidis; sive ex nigro rufescentibus simul mixtis, magis in ramis quàm trunco. Hoc genus quidam docti Thuiæ lignum existimant, alii Aspalathum Dioscoridis. 2. Lignum Aloes aliud ex nigro rufescit, resinofum, quod usum gratum ex se reddit odorem, ponderosum, & aquæ fundum petens. Hoc quidam putant speciem Ebeni Dioscor.

C. Bauhinus ex autoritate Ludov. Romani & Jo. Linſcotani triplex genus distinguit,

1. Primum vocat Agallochum præstantissimum, quod *Calampart* vocatur, & solum inter Reges Indiæ distribuitur, cujus fragmentum duarum unciarum manibus contrectatum inenarrabilem odoris suavitatem supra omnia suffimenta spirat. De hoc Scaliger, Agallochum nostrum quod habemus leve est, odoratumque adeò ut solâ tractatione, sine ullo subjecto igni spiret admodum valide sed jucundè. Hoc genus, tradente Linſchotano, Calamba vocatur, quod sincerum cum auro argentove persæpe deponderatur.

2. Secundum Agallochum Officinarum est, *Palo de Aguilla* Linſchotano, de quo egimus.

3. Tertium Agallochum sylvestrem, *Aguila brava*. Ex hoc sphaerulæ præcatoricæ, odoris jucunditate & pretii magnitudine commendabiles conficiuntur: magno item in pretio est, quod ex eo Indi satrapis & sacerdotibus inde rogum defunctis struant, pari honore quo apud nos marmorea sepulchra celebrantur.

Vires.

Cæterum Lignum Aloes calfacit & siccatur: confortativum est omnium viscerum ac præcipue cordis ac uteri. Spiritus vitales ac animales recreat: hinc medetur lipothymia; amaritudine sua lumbricos necat. Externè creber ejus usus est in cucuphis & epithematibus cordialibus.

Agallochum Dioscoridis commanducatum, itémque decocto collutum halitum oris commendat, ac toti quoque corpori ficcum tritumque odoris gratiâ inspergitur: ad suffimenta denique Thuis instar adhibetur. Radix vero drachmæ ʒ. pondere pota stomachi superfluos humores imbecillitatem ardoremque mitigat: Iis quoque quos lateris & jecinoris dolor excruciat, ac Dysentericis aut torminosis ex aqua bibita opitulatur.

Agallochum Antiquorum plerique Botanici idem esse putant cum Xylaloe seu Ligno Aloes Officinarum. Xylaloen autem ob amaritudinem dictum voluit. Hermolaus à nonnulla similitudine coloris.

Ligni

Ligni Aloes frustum cum gummi adhaerente à nobilissimo Viro D. Rob. Boyle Museo Reg. Societatis donatum pervenit * D. Grevius. Erat autem istius gummi sapor Ligni unde exudavit prorsus similis, color Aloes purissimæ lucida, Socotrinae dicitur, siquidem radiis reflexis spectatum Picem referebat, refractis verò, inter paulo minoribus, flore albo odoratissimo, cortice albicante & aspero. Reperiuntur interdum arbuticulæ quaedam quæ detracto cortice coloris sunt rubescentis; quo vetustiores eo vegetior color. Totum lignum non rubet sed solum partes quæ adherent cortici. Non reperitur in tota insula Rhodo lignum ullum ibi nascens odoratum excepto hoc, ex quo Turcarum nobiles singulare parant compositionem ad suffumigia, cujus descriptionem vide apud J. Bauhinum. Honorius Belli Lignum Rhodium *Matth. & Officin.* à plurimis pro legitimo Aspalatho in Theriacis usurpatum, nil aliud esse affirmat quàm Cytisi veri à Marantha descripti lignum, qui in insulis Rhodo propinquis & Rhodo ipsa *Caloieri* oritur. Patmi in sphaerularum precariarum usum convertunt. Erravit (inquit) Matthiolus credens lignum spinosum esse, & Oleæ speciem: non esse autem Aspalathum rectè judicat. Erravit & Anguill. cum suo Rhodiensi pharmacopœo, qui illud suffumigii genus somniavit, &c.

Ex relatione D. Philiberti Vernatti lignum hoc lac manat adeo virulentum ut si in oculos incidat cæcitatem eausat, si in ullam aliam corporis partem pustulas excitet, cutem inflamet: quod idem de ligno arboris Mancinelli dicitur in India Occidentali traditur. Hoc (inquit *D. Grew*) neque de ligno interiore neque de albarno accipiendum est, sed de cortice solo, se enim in nullius arboris ligno vasâ lactea hæctenus observare meminisse, sed in cortice tantum.

15. De Aspalatho.

Aspalathus Theocriti Scholiasti dicitur, *ὅτι τὸ ἐν βῆτιος ἄπο ἧς πληθύνων διασπῆδων, ἥτοι ἀραρυείδης, à percussis difficulter avellitur vel auferitur.*

Aspalathum Veterum Officinis incognitum esse Matthiolus aliique existimant.

Ruellius lignum Rhodium Officin. Aspalathum esse multis probare nititur: cui se opponit Cordus & Lignum Rhodium Offic. pro Xylaloe à nonnullis venditam Aspalathum non esse contendit & Ruellii argumenta refutat. Matthiolus etiam Ruellium erroris arguit, qui tamen in tradendo ligno Rhodio Cordo contrarius est, cum ei denegat acrimoniam & amaritudinem, quas ei tribuit Cordus, tanta, inquiens, ei inest amaritudo ut nullius gustum effugere possit, cui adjuncta est cum aliqua adstringendi vi manifesta acrimonia quæ paulatim incipiat donec prorsus excofactas fauces propemodum ut Coccognidium exasperet & fervore detineat; ut demonstret scilicet Lignum Rhodium esse Oleam Æthiopicam. Utri (inquit J. B.) credendum.

Matthiolus Ligni Rhodii plantam Oleastri in insula Rhodo nascentis speciem esse ait, cujus etiam descriptionem & historiam dat à Rhodiis sibi communicatam: Anguillara etiam ejus descriptionem tradit à Rhodiensi quodam pharmacopœo sibi missam. Invenitur in insula Rhodo frutex spinosus, foliis Oleæ sed paulo minoribus, flore albo odoratissimo, cortice albicante & aspero. Reperiuntur interdum arbuticulæ quaedam quæ detracto cortice coloris sunt rubescentis; quo vetustiores eo vegetior color. Totum lignum non rubet sed solum partes quæ adherent cortici. Non reperitur in tota insula Rhodo lignum ullum ibi nascens odoratum excepto hoc, ex quo Turcarum nobiles singulare parant compositionem ad suffumigia, cujus descriptionem vide apud J. Bauhinum.

Honorius Belli Lignum Rhodium *Matth. & Officin.* à plurimis pro legitimo Aspalatho in Theriacis usurpatum, nil aliud esse affirmat quàm Cytisi veri à Marantha descripti lignum, qui in insulis Rhodo propinquis & Rhodo ipsa *Caloieri* oritur. Patmi in sphaerularum precariarum usum convertunt.

Erravit (inquit) Matthiolus credens lignum spinosum esse, & Oleæ speciem: non esse autem Aspalathum rectè judicat. Erravit & Anguill. cum suo Rhodiensi pharmacopœo, qui illud suffumigii genus somniavit, &c.

J. Bauhinus pro Aspalatho observavit in quadam Officina Lignum quoddam validissimum & solidissimum durum, grave, tortuosum, nigricans partim, partim albicans, alternantibus interdum utriusque hujus coloris venis, alicubi flavescens, subinde transversis micis pectines secantibus, odore nullo, sapore amaricante.

Considerandum proponit, an hoc lignum traditum sit à Botanicis nomine ligni Rhodii & Oleastri.

Lignum Rosæ odore, aliis Lignum Thuris, aliis Aspalathus J. B. Aspalathus colore Buxi C. B. item Aspalathus albicans torulo citreo ejusdem.

J. B.

Durum & solidum est, Guaiaci ferè texturâ, pectinibus utcumque rectis, secundum quos finditur, ponderosum odore Rosarum: bicolor quemadmodum Guaiacum, in medio fulvum, in ambitu album, cortice adhuc alicubi adhaerente satis crasso, scabro, coloris ex fusco cinerei, sapore paulo acriore nonnihil amaricante. Sapor ligno aromaticus primum amaricans, post acer, ad Schoenanthus saporem quodammodo accedens. Prunis impositum flammam celeriter satis concipit, & quidem *ἀκαμνός*, sed nihil resinosi aut pinguis fundit. Fragmentum brachiali crassitudine habuit J. Bauh. Ruellio Lignum rosaceum dicitur à novo Orbe delatum, qui & bis illud describit. V. J. B.

Hist.

Lignum quod descripsimus (inquit J. B.) optimè respondet Aspalatho 1. *Advers.* cui forte congener si non eadem Aspalathus 2. *Lob.* C. Bauhinus eas distinguit & diversas facit, uter rectius: Rectè tamen J. B. vel Cherlerus C. B. reprehendit, quod Cordi Lignum Rhodium, sive Rhodium Oleastrum Aspalatho 3. *Lob.* idem fecit, cum hæc albida foris, intus subflava: illud venas habeat partim albicantes, partim fuscas & nigras, multumque differat à Santalo albo & citrino: in hac odor Rosæ, in illo nihil tale prædicetur; hæc careat manifesta qualitate, illud amarum sit, &c. ut descriptiones eorum apud Cordum & Lobelium conferenti patebit.

Aspalathus rubens C. B. Aspal. Rhodius rubens, odoratiff. J. B.

Lob.

Hujus apud Nic. Comasum medicum Venetum Rhodo advectum truncum maximum vidiit Lob. cortice exutum, rubentem, Taxo concolorem, odore adeò fragrantem, ut quàm latè patebat cœnaculum eximio imbueret odore.

7. B.

Aspalathi nomine datum lignum graviter olens J. B.

A Valerando Dourez Aspalathi nomine nactus est Jo. Bauhinus hoc ligni genus, cujus fragmenta dura, contorta, nodosa, micis per transversos pectines apparentibus, ut in Fagino ligno, colore per medullium aliquatenus fusco, per reliqua cineraceo exalbido, odore gravi hircoso, quem & per se, & prunis impositum spirat, sapore ingrato. Ex frusti (inquit) nostri consideratione facile dijudicamus sive truncum sive ramum brachialis crassitudinis fuisse.

Aspalathus prima Diosc. Plinii & Galeni, *legitima* Ponæ J. B. *Aspal. cortice cinereo, ligno purpureo* C. B. *Asp. primus* Dioscoridis odoratus Park.

Pon.

Hæc substantia non est tam compacta, ut injecta in aquam proruat in fundum, sed si confertur cum multis aliis lignis satis compacta & gravis dignoscitur: cortex ipsius superior est colore cinereo nigricante, & quadam acrimonia adstringente præditus. Hoc cortice exempto offert sese membrana quadam fibrosa, longè efficacior si degustetur primo cortice, colore rubro ignem imitante, quo dempto ex parte inhaerente lignum in superficie ad purpuram vergens detegitur, intus pallescens, pars verò interna ad nigrum vergens. Lignum hoc totum est qualitatis valdè astringentis cum aliqua acrimonia mixtæ. Odoratum est, validi odoris & qui nares ferit tam citò & profundè quàm Castoreum; istud est sarmentolum, spinis quibusdam oppletum.

Miratur Johan. Bauhinus Ponam non adnotare unde delata sit & ubi observaverit suam Aspalathum.

Aspalathus Cretica Alpini odoris persuavis J. B.

Frutex est densis ramis, spinis albis, duris, horridis; cortice caudicis albo, ad trium plus cubitorum altitudinem in altum affurgens, floribus multis, parvis, croceis, Spartii similibus sed summè odoratis. Hujus arbuti radices duræ, longæ, crassæ, colore flavo atque cortice summè odorato ab Alpino fuere observatæ.

Prope Fraschya portum in quodam colle virentem atque florentem sæpe inspexit Autor.

Cùm tot difficultatibus intricata sit Aspalathi historia tam in Antiquorum quàm in Recentiorum scriptis, rem dignam industrio Botanico præstitisset Alpinus, si diligentius paulò Aspalathum suam Creticam descripsisset, ac demonstrasset, folia, florum formam & totius plantæ saporem. Mirum præterea hunc fruticem tam suavis odoris non observatum in Creta per Bellonium & Honorium Bellum. 7. B.

Aspalatho adjungit C. B. tria alia Ligni Indici genera.

16. *Lignum Americanum album* C. B. *Candidissimum Lignum Brasilianum* J. B.

In Brasilia scribit Leriis vidisse se lignum candidum ut charta. Thevetus quoque tradit in America nasci arbores ligno candidissimo & tenerimo, nullius tamen apud Americanos pretii.

* Id est Lignum desiderii.

An populo similis * Tocot-guebit, cui resina thuris candidior? 7. B. Hanc in India Occidentali inveniri Fragosus refert, Populo similem summi candoris, cujus materies ob candorem, lavorem & splendorem summè experebatur ad idola fabricanda. Sub ejus cortice nascitur gummi seu resina Thuri nostro similis, sed candidior & minoribus fragmentis, quo isthic utuntur ut nos Thure.

17. *Lignum Americanum violaceum* C. B. *Violaceum Brasilianum* J. B. *An Lignum colore purpureo Theveti?*

18. *Lignum Feixo, quod insula Pico promit* Linschot: *aded durum ut ferrum aquet, interius coccinum undulatum expressissimè referens.*

19. *Lignum ferri duritiem emulans, nostratibus Iron-Wood dictum. An Lignum de Cochi quod ejusdem cum ferro ponderis ex quo anchoras conficiunt, & à Lusitanis Pao di ferro, hoc est Lignum ferreum vocatur* C. B. ? *ex part. 7. Ind. Or. c. 44.*

Lignum ferreum dicitur ob extremam duritiem cum gravitate conjunctam, unde ad adificia minus commodum est, & instrumentorum aciem rotundit, ob id operariis & architectis invisum.

A Sole & pluvia nihil patitur, unde ad opera externa & aeri exposita convenit, præcipuè ad dentes Rotarum molendinarium.

20. *Arbor Populo similis resinosa* C. B. *Tocot Guebit* Clus. *Not. in Monard.*

Clus.

Refert Fragosus in India Orientali arborem reperiri, *Tocot guebit*, i. e. lignum desiderii seu operatam dictam, Populo similem, summi candoris; cujus materies ob candorem, lavorem & splendorem summè experebatur ad idola fabricanda. Sub ejus cortice nascitur gummi seu resina Thuri nostro similis, sed candidior & minoribus fragmentis quo isthic utuntur ut nos Thure.

21. *Lignum nostratibus Fustick Wood dictum ex India Occidentali ad nos transfertur, tinctoribus expetuum ad colorandas lanas flavo colore.*

Flores & Folia quedam Exotica.

1. Mogori flores odore florum Mali aureæ J. B. C. B.

Mali aureæ floribus multò odoratiores esse dicuntur, quorum stillaticius liquor eundem apud Indos usum obtinet, quem apud Hispanos florum Mali aureæ aqua.

Plantam hos flores ferentem depictam exhibet Jac. Breynius, & describit his verbis, Frutex est quinque cubitorum altitudine, ramosus, foliis binis (partim rotundioribus & obtusioribus, partim longioribus & magis acuminatis) ex adverso sitis, Jasmimi Arabici *Clus.* majoribus, substantiâ tenuioribus, fibris densioribus ac subtilioribus discurrentibus præditus: *Floribus* item plurimis in ramulorum cymis, perelegantibus, candidis, admodum suaviter olentibus, Violarum, Jasmimi & Malorum Aurantium flores longè superantibus, tubulosis, in decem folia divisis, duplici serie dispositis onustus; è calycibus in tenuissimas, filo fimiles lacinias diductis, quasi barbatis, exeuntibus. Hi flosculi magnitudine paululùm excedunt Jasmimi Arabici memorati, cum quibus planè conveniunt, cui hic frutex, nisi unus idemque ratione tantùm loci variat, affinis.

2. *Tianche flosculi Indici* J. B. *Clus. Exot. l. 2. c. 15. fr. 16.*

Clus.

Arborisne an herbæ flores essent Clusium latebat, color etiam in exsiccatis evanuerat: calyces habebant è quatuor veluti squamis compactos, & brevibus petiolis præditos, in quibus flores quatuor foliis longioribus & calyces superantibus constabant angustioribusque quàm calycum squamæ, decussatim compositis, protuberante in medio umbone, ut in Malorum Aureorum & Citriorum floribus: Odor si quem habuerant evanidus, quemadmodum & sapor propter siccitatem. Ab incolis tamen [insulæ Madagascar] in aliquem usum adservatos fuisse verisimile est.

3. *Arbor violarum Indica* J. B.

Arbor est Indica, flores ferens, quibus Pharmacopolæ Violarum loco utuntur, quorum tamen usum non admittit Garcias, (quia diversæ planè facultatis sunt à nostris Violis) nisi in iis medicamentis quæ foris applicantur.

4. *Champacca flos Bontii.*

Crescit in arboribus non abfimilibus Persicæ Malo, foliis eodem modo oblongis & in cuspidem pyramidaliter desinentibus. Colore flores sunt duplici, viridiori & aureo; forma florum Colchici aut Croci Atgllici; odore Rosam cum Viola mixtam æmulante. Unde etiam fœminæ Indicæ iis in nobili suo unguento Borborii dicto utuntur, ut corpus à capite ad calcem eo inungunt. Nominis convenientia cum Champacam *H. M.* & florum gratissimus odor hanc ei eandem esse arguunt, ut in Historia Champacam diximus, licet descriptio Bontiana imperfecta & vitiosa videatur.

5. *Benjoino obvolutum folium maximum* J. B.

J. B.

Arborisne an herbæ folium esset incertum: apparuit tamen ex fragmento quod habuit J. B. maximum fuisse, adeoque & Musæ fortè folio majus. Erat autem colore rufescente, costa elata posteriori folii partem secundum longitudinem percurrente, à qua nervi elati, & ipsi sæpius oppositi, aliquando inæquali ortu, omnes obliqui prodeunt, inter quos spatium intercedens unciam unam latum est, interdum tres; subinde palmare, æque nervis obliquis ultro citroque discurrunt venulæ transversæ semunciâ aut paulò plus inter se distantes, aliquando brevioribus intervallis diffusæ: quo nomine à Musæ quoque foliis distat, quæ à costa quidem longitudinem percurrente, obliquis illis nervis carent, transversisque ut diximus, venulis destituuntur.

6. *Nucis Indicæ folium quibusdam* J. B.

Debemus (inquiunt Pen. & Lobel.) Occiduis Indiis istud concavum folium, cui simile aut par latitudine aut crassitie nullum novimus. E Palmæ congenere arbore avulsùm videtur: quin ipsâ totâ texturâ asserem binos cubitos latum, aut potius tegetem quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & mediâ secundum longitudinem costâ semidigitum crassâ carinatum; supernâ orâ quasi præsectum esset, margine tenuiore duriore clauditur. Univerisum folium à summo ad imum in villos iis quodammodo fimiles qui obducunt Nucem Indicam, aut capillium texendis funibus aptum discernitur, quemadmodum totum est tectoris ædium & storeis accommodum.

An Palmæ alicujus folium fuerit nescimus: certe Cocci Indici dicti (ut suspicatur J. B.) folium non est.

SECTIO TERTIA.

*Fructus stirpium minus cognitarum è Clusii Exot. J. Bauhini Hist. Plant. Grevii
Musei Soc. Reg. & aliis.*

C A P. I.

*Fructus Officinales.*1. *Cocci Orientales* J. B. Ger. *Coculus Indus* Park. *Cocculæ Officinarum* C. B.

F. B.
Cocceribus paria sunt aut majora, renis fere figurâ, describente J. Bauhino, [baccarum Lauri magnitudine, sed rotundiores] fulco rugoso cortice exteriori, interiore crassiore, cinericeo, itidem rugoso, utroque, lentum nucleum claudente fragilem, obsoleto coloris, Lenticulari apophysi, quam geminæ ex umbilico corticis partes emittunt, circumjectum. Cohærent autem cocci interdum bini aut terni, crustulis totidem hærentes, ut plurimum singulares. Sustinentur pediculis uncialibus, unico nodo articulatis, qui sanè lignei cum sint arboris fructus esse haud obscure insinuant. Sapore sunt admodum amaro.

Hi sæpe racematim pediculis adhærentes (verba sunt C. B.) hædera corymborum modo ex Alexandria adferuntur. Quidam Solani maniaci, quidam Tithymali alicujus, quidam Clematidis fructum opinantur. Nobis J. Bauhini sententia verisimilior videtur, Arboris alicujus fructum esse.

Vires. De baccarum harum loco natali nihil certi traditum invenio. Quod ad vires attinet certum est earum pulverem capiti inspersum pediculos interimere. Condronchius (qui peculiarem de illis tractatum scripsit) milies expertum in puerulis tradit pulverem harum baccarum etiam in exigua quantitate cum adipe suilla vel pomo decocto & similibus permixtum & capiti appositum egregie pediculos in capite ortos interficere, & felicitus quàm Staphidem agriam, tutiusque quàm hydrargyrum.

Ufus. Verùm præcipuus earum usus est ad pisces capiendos. Compositio Cardani ad pisces capiendos experta hæc est. Baccarum Orientalium quadrans uncia, Cymini & aquæ ardentis singulorum sextans, casii uncia, farinae uncia tres: Digeruntur confusa in pastillos. Solent alii Coccus Orientis miscere cum veteri caseo, melle & farina tritici, & inde pilulas formare piscibus projiciendas. Alii multo adhuc plura Cocculis admiscent. Verùm non opus est tanto apparatu, nam nostra experientia, simplex pasta è pulvere baccarum & farina tritici aquâ contemperatis facta paræ efficaciam ad pisces attonitos reddendos & tandem interimendos. Nam quod nonnulli scribunt pisces ex hujusmodi pilularum usu ad tempus duntaxat vertiginosos & stupidos reddi; plerosque autem brevi ad se redire & quasi reviviscere, nobis non probatur. Experientia enim nostra piscatorum apud Condronchium opinioni suffragatur, nimirum pisces ab isto medicamento brevi etiam temporis curriculo necari; an vero (ut illi etiam affirmarunt) nisi quamprimum capiantur facillimè putrescant & in partes dividantur nobis incompertum. Et si quis objiciat insit Condronchius, pisces per aquam discarnere & volutari assumpto pulvere, & id ratione ebrietatis aut vertiginis evenire, illis dicam ego, non harum ratione sed doloris quem percipiunt à contrario illo sic agitari & volutari, ut unumquodque animal facere & præsertim homines solent cum dolore aliquo torquentur. Ego pisces primo velut ebrios & vertiginosos fieri ab assumptis pilulis concesserim, postea nihilominus deleteria earundem qualitate interim. Nam pisces ab acri & amara qualitate baccarum tantum interfici non concesserim, quin potius baccas specifica quadam & incomperta qualitate pisces vertigine afficere & tandem enecare crediderim. An verò piscibus sic captis tuto absque ulla veneni suspitione nos vesci possimus, non facile dixerim, puto tamen cum Condronchio si quum primum capti sunt eviscerentur & coquantur absque periculo comedi posse.

Quod verò cocculæ hæc calidæ sint, & minimè ut Matthiolus contendit frigidæ, non obstante soporifera earundem vi, à sapore acri & amaro, necnon ab effectis manifestum est, ut luculenter demonstrat Condronchius.

Baccas hæc nullo pacto facultate deleteria vel venenosa præditas esse, neque hæc ratione verùm merito primarum qualitatum & suæ amaritici animalia ista interficere, opinatur idem Condronchius. Verùm sententiæ suæ minus firmam probationem affert. Mihi ex Amati experimento contrarium potius colligi videtur, Pædagogus quidam Cubebas poscens ex imprudentia Pharmacopolæ fructum accepit, quem piscatores vulgo Coccum vocant. Cujus cum quatuor ad summum grana avidissimè comederet, ille in nauseam & singultum & animi angustias incidit: mox ei vomitorium exhibitum, quo vel intra horam ab eo periculo & agone liber est factus.

Cocculi Indici aromatici Mus. R. S.

Rotundi sunt & aromatici, nonnulli Piperis nigri grano non multo majores sunt, alii Cerasi nigri propemodum magnitudine, omnes Caryophyllorum colore.

2. *Anacardium* J. B. C. B. Ger. Park. *Anacardium* ou *Malacca beang*.

J. B.

Anacardio fructui nomen dedisse videtur forma aviculae cordis amula, compresso, unciam longo, aliquando majori, in obtusum mucronem desinenti, ex pediculo rugoso, totam basin occupante appenso, colore nigro aut fusco splendenti. Inter externum corticem & alterum nucleum immediatè ambientem clauditur liquor glutinosus, seu mellico nigricans, cui alii vim causticam, Cordus saporis primùm dulcem, mox acrem, deinde vehementissimè adstringentem, adeò ut fauces in angustiam constringat, adscribit.

Garcias Anacardio, inquit, nomen indiderunt recentiores Græci (nam Veteribus incognitum fuit) à cordis [præsertim exsiccati C. B.] tum similitudine, tum colore, Arabum vestigia secuti. Lusitanis *Fava Malaqua* dicitur, quod viridis & in arbore pendens similis fit majori nostrati *Faba*. Miramur (inquit J. Bauhinus) neque Garciam, neque Acoftam arborem Anacardiorum descripsisse; si modò arbor fit, de quo valde dubito, cum in *Hort. Malabar.* nullam ejus inter arbores mentionem inveniam. Et tamen Acofta magnam refert esse copiam horum fructuum in Malabar.

In multis Indiæ provinciis nasci consentiunt Autores. An verò in Sicilia monte Ætna; ubi referente J. Bauhino, Paludatus se virides ex arbore pendulos vidisse testatur, vehementer dubito, quantumvis id confirmat Monachi in Mesuem, Serapio, & Curtius, qui in Apulia etiam provenire tradit.

Arabes Anacardia calida & sicca esse usque ad quatuor gr. proinde vim causticam habere, delere verucas & exulcerare cutem; quod repugnat experientia. Eorum etiam melliginem exulcerare, inflammare, sanguinem & humores adungere statuunt, quod Acofta etiam confirmat, & totà provincià Malabar ejus usum esse caustici vice scribit. Siquis instillet in putridum & cavum dentem urit frangitque & corrumpit facilè. Calce addita ad bombycinos pannos obfignandos, & alias res qualibet notandas utuntur. Etenim notam adeo firmam imprimit, ut nulla lotionè eximi queat.

Idem Garcias fructum ipsum deleteriam facultatem habere negat, & ad experientiam provocat: siquidem in Indiis è lactis sero maceratum asthmaticis dari & adversus lumbricos scribit. Præterea iis viridibus (addit) & sale conditis utimur in cibariis, olivarum conditarum modo. Causticam tamen vim siccato inesse concedit. Quinetiam Acofta non tantum viridem fructum edulem esse ait, & ad excitandum appetitum, non solum quidem edi, sed coctæ Orizæ admisceri ad modum *Mangas*, &c. sed & in deficcato medullam internam edi ad bibendi appetitum irritandum affirmat, solum melliginem quæ inter duos cortices continetur causticam esse.

Mesius Eleæ. Anacardino has vires attribuit, Ventris totius inferioris, & cerebri affectus frigidos compescit, sanguinem reddit puriorem, & inde spiritu animali reddito purgatiore & tenuiore, sensus omnes, apprehensionem, intellectum & memoriam juvat, colorèque vividum corpori tribuit.

E contra Casp. Hofman. non admittit Anacardios quovis modo præparatos, imò damnat penitus confectiorem Anacardiam, quamvis *sapientum* dicatur: imò, inquit, est *confectio stultorum*. Habeo enim ab amicis, quosdam ab ejus usu maniacos esse factos, & catenis opus habuisse; & à quodam Joh. Helderò præceptore suo multa exempla propòsita eorum quibus malè cesserit. Interim tamen Historiam narrat oppidò mirabilem de quodam ex ordine suo cui alter præceptor confectiorem hanc dedisse ferebatur. Hic enim cum antea sciebant eum omnes asinum fuisse, à sumpto Eleæ intra paucos menses eò doctrinæ provectus est, ut J. C. factus ad Professuram Wittebergensem aspiraverit. Sed intra paucos annos ita exsiccatum est, ut cum perpetua siti premeretur, quotidie ad ebrietatem usque biberet, itaque & sibi & suis inutilis factus tandem miser perierit.

Solent interdum Indi nonnulli hunc fructum cuspidi cultelli infixum candelæ ardenti imponere, qui dum uritur mirum quos strepitus edat, quas ignis scintillas quasi fulmina ejiciat variorum colorum, eaque ratione impostores mulierculis & rudioribus imponunt, &c. Vide Acoftam.

3. *Cubebæ* J. B. Ger. Park. *Cubebæ vulgares, nec Arabum Cubebæ, nec Galeni Carpesum* Matth. C. B. *Cubebæ*.

Cubebæ grana sunt Piperis familia, interdum paullo majora, pediculo longo filii instar donata, cortice fusco, rugoso, interdum erigato extensoque, nucleo subjecto exiguo, rotundo, foris nigricante, intus albo; aliquando casta reperiuntur, æquè efficaci, vel etiam efficaciore sapore prædita quàm nucleata, suavi, aromatico acri, sed qui Piperis acrimoniæ multum cedat, pertinaci tamen.

Arbores earum Pomis nostris haud absimiles sunt, racematim coherent grana sicut uvæ vitium, quæque tamen proprio hærent pediculo. Javæ incolæ Cubebas coquant antequam dividant, nè & alibi locorum seminantur atque proveniant. Crescunt (tradente Linfchotano) in Javæ sylvis sua sponte ad ripam Sundæ. Fructus autem neque Piperis genus sunt, neque Oxymyrsines, neque Carpesum, neque Viticis semen, ut facile effet ostendere.

Cubebæ calfaciunt & exsiccant. Languentem ex pituita ventriculorum vel etiam ex flatu roborant, Vires. peccus à lentis crassisque humoribus expurgant, lienem juvant, flatus discutiunt, & frigidis uteri affectibus auxiliantur. Diu cum Mastiche manfæ pituitam à capite trahunt & cerebrum roborant.

Matth.

Cubebarum, inquit Garcias, magnus in vino maceratarum est usus, ad excitandam Venerem, tum etiam in Java ad exalfaciendum ventriculorum.

Cubebæ si ore contineantur claram vocem facere pronunciantibus perhibentur; quin & majorem in coitu voluptatem inde sentiri: quasi verò (inquit J. B.) non fit in ea stillatione mens commota satis, nisi doceamur quemadmodum nos Venus adminiculatior & violentior transverfos auferat.

Cubebæ ex autoritate Avicennæ, urinæ vias emundant, arenulas extergent, calculos pallunt tam Renum quàm Vesicæ.

4. *Faga-*

4. *Fagara major* J. B. *Cubebis affinis Fagara major* C. B. *Fagara* Ger. *Fagara Cocculo Indo similis fructus* Park.

Ciceris arietini, describente Clusio, magnitudine est, cortice tenui constans ex cinereo nigricante, cui subest putamen, nucleum continens satis solidum, & tenui nigrâque membrana obductum. Integer fructus tum magnitudine, tum forma & colore adeo similis est Cocculo Indo, ut primo aspectu fallere & pro eo sumi possit.

J. Bauhinus à Cortuso sibi missa ait *Fagarâ Avicenna* nomine putamina Pisis paria, rugosa, fusca, in geminas carinas ad mediam usque dehiscencia, pediculo tenui donata, intrinsecus lævia.

Fagara minor J. B. *Cubebis affinis Fagara minor* C. B.

Sunt, inquit, nobis præcedentibus similes cortices, sed minores multò, quales Imperatus pingit pro *Fagara minore*: Cortice quoque sunt bivalvi, hiante, foras aspero, intus pellicula candicante intersecto, sapore aromatico, subamaro, linguam calore suo vellicante, non ingrato tamen, simili fere corticum Arantiorum.

Linschotanus in Java crescere ait.

Vires.

Temperamento & viribus cum *Cubebis* fere convenit: ad alvi fluxiones confert & concoctionem adjuvat.

5. *Nux Vomica* Ger. Park. *Vomica in Officinis* C. B. *Vomica vulgò Offic. compressa, hirsuta* J. B. J. B.

Nux vomica perperam vocatur hic fructus cum vomitum non moveat. Est ea orbiculata, nummo aureo quem scutum vocant æqualis, subinde minor, compressa, calamus scriptorium vix crassa, tenera & tactu molli superficie, villum holosericeum imitata, coloris ex casto cinerei, & vario lucis objectu residente, umbilico utrinque medium occupante, sed altera facie expressiore. Villus derasus comminuto Adianto similis quodammodo Cordo teste. Fissa in geminas abit crustas, duritie ferè cornea, colorèque ex fulvo candicante, sapore insigniter amaro. Ipsa substantia tritu & contusu contumax, adeò solida lentæque est, nec nisi probè siccata frustula, & ea quidem vix ac nè vix contundi seu in pulverem redigi apta. Cum in duos orbiculos finduntur uterque in orbis circumferentia exiguum foramen habet, quo continetur (ut annotat Cordus) germinaturæ & ex semine hoc fato exituræ plantæ rudimentum, exiguo pediculo & veluti parvo Tiliagineo aut Hederaceo, venoso, duplicique folio constans, tam exquisitè perfectæque figurâ, ut cum veri folii consummata forma de perfectione certet. Ejus unica tantum pars, hoc est, pediculus prædicto foramine vel caverna continetur, foliola vero duplicis fructus commissurâ clauduntur.

Reperitur sed rarius formâ oblonga.

Nonnulli Nucem vomicam radicem esse opinati sunt, sed erroneè: at neque fungus est, ut aliis videtur: fructum esse ex descriptione patet, verum an arboris an herbæ incertum.

Nucem *Mesel* Arabum nonnulli cum Nuce vomica eundem esse volunt, verum descriptiones ei non conveniunt.

Vires & Usus.

Nux vomica narcotica est, virulenta, & vel Opio deterior, in pulverem redacta & cum cibo exhibitæ canes & feles interimit: exempla habes apud Gesnerum & Jo. Bauhinum, quibus addemus ea quæ nobis communicavit D. E. Hullius, excerpta ex *Antonii de Hude Centuria Observationum* Obl. 50. Duas (inquit ille) nuces vomicas, in frustra incisas, pani butyrato mixtas cani apposui, qui ea avidè devorabat; post semihoram ingurgitabat se ossibus & cartilaginibus coctis, sed alterâ elapsâ semihorâ tremebat totus, de loco in locum discurrens; erectus stare haud potis erat, nisi fulcro innitens: Rigore & convulsionibus crura afficiebantur: Tertia semihora finita ut mortuus corruisset; brevi postea respirare cepit celeriter, & adjutus pedibus insistebat; ad minimum rumorem horrere videbatur, & celerius respirare. Hoc in statu per quartam semihoram superstes manens canis, & tandem subito moritur. Dissicanti mihi canis cadaver hæc occurrere phænomena. Stomachus ingurgitato cibo refertus erat admixtis nucis Vomicae segmentis, quæ nullam mutationem passâ videbantur, quàm quòd molliora essent: idem acciderat segmento per idem temporis spatium in aqua calida detento. Porro stomachus, cesophagus & intestinum naturali constitutione gaudebant: Vasa lactea in mesenterio turgebant chylo: pulmones solito rubicundiores, & cordis ventriculi ejusque auriculae debito tumidiore erant. Ex dissecto cordis ventriculo dextro, vena cava ascendente & descendente stricta magna sanguinis copia effluebat, in thoracis cavitate statim coagulans. Circa cerebrum nihil præter naturam notare potui. Felis ab assumpta nuce vomica aliquandiu in aqua macerata, & partim excoctâ isdem Symptomatis impetebatur ac prædictus canis, ut & alius canis, qui tantum reliquias à fele prætermittas devorabat. Defuit occasio investigandi dosin hujus nucis Vomicae requisitam ad animal interimendum. Ex observatis patere putem hanc nucem virulentam potissimum inficere fluidum cerebrum nervoque irrigans: Hinc enim inquietudo, rigor, convulsionis, horror, tremor & respiratio inordinata facillè derivantur. Prædicta symptomata me ab usu hujus nucis in homine absterrent, licet bestiis non hominibus eam noxiam statuam quidam. At statuam illi quid velint, mihi minimè dubium est quin eisdem in homine haberet effectus; Avibus certè non minus perniciosum esse constat quàm bestiis: nostrates enim ejus pulvere carnibus insperfo Corvos, cornices, aliâque aves noxias inescare & perdere solent. Adolphus Occo in sua Pharm. testatur Julium Alexandrin. ad se scripsisse, Nucem vomicam ablegandam, nec ad compositionis usus usum admittendam, quippe adversaturam semper naturæ humanæ, nec quicquam tamen interea unquam commodi allaturam, quæ doctissimi Viri sententia (inquit J. Bauhinus) nobis perplacet; nec quenquam hætenus vidimus, qui suo experimento aliquid laude dignum illorum usu perfecisse prodiderit. Hinc non immerito nuperi medici in Pharmacopœis suis in Electuarii de ovo (quod olim ingrediebatur) descriptione eam omiserunt.

Si pulverem Nucis vomicae velis ea radula deterenda est, nam in pila tundendo ob corneam substantiam comminui nequit.

6. *Nux Metel Officinarum oculata* C.B. *Nux peregrina oculata compressa* J.B. *Fructus peregrinus*
6. Clus. Exot. l. 2. c. 30.

7. B.

Major est Nucis Vomicae Offic. dicta, quæ hirsuta est, hæc verò circumscriptioe haud ita rotunda, sed per ambitum nonnihil sinuata, altera parte in gibbum extuberante, altera compressa. Color cinereus, vel in ruffum declinans: Gibbus per declivia ordine positos habet ocellos quinque impresos, compressa pars scrobiculos habet insculptos, in umbilico quidem unum; unde pediculus videtur prodire, in marginibus autem multos incerto numero. Ocellis respondent totidem loculi distincti, in quorum unoquoque semen unicui, Pomorum aut Pyrorum feminibus simile, sed habitus, substantia pingui, oleosa, sapore Avellanæ: circumjecta omnis substantia lapidea est duritiei.

Hic fructus melius respondere videtur Nucis Vomicae Serapionis quam ejusdem Methel.

7. *Juglandis fere facie fructus exoticus, sulcatus, tuberosus* J. B.

Magnitudo nucis Juglandis majoris habitiorisque cortice tectus non duro, sed gallarum instar fungoso, quasi recens putamen carneum fuerit: Totus per longitudinem speciosè sulcatus est; sulcosque rectos decem in hoc numeravimus, nec sine eminentiis extraordinariis, inæqualibus, tuberosis. Ima parte quæ fulci conveniunt scrobiculus est, opposita gibbus. Si acu substantiam ejus confodias interiora dura deprehendes.

Huic alium subjungit fructum J. Bauhinn, quem vocat Nucem Indicam oblongam cortice contractam quem præcedentis speciem videri ait, si non eadem sit. Hist. lib. 3. cap. 205.

8. *Beretinus fructus* Clus. Exot. l. 2. cap. 27. *Laurifolia Terenatenfis* C.B.

Clus.

Arbores hos fructus ferentes foliis Laurinis præditæ esse dicebantur, crassis, splendentibus, in ambitu minime ferratis, oblongiusculum fructum, exiguis ligneis glandibus similem ferentes, nullo tamen calyce (ut affirmabant qui inveniebant) inclusum, tenui cortice, cineracei coloris, interdum etiam atritum, nucleumque continentem oblongiusculum, candidum, nullo manifesto sapore (quia præ ficitate induruerat) præditum, & ut ab incolis Beretinae insula edocebantur edulem, seu more leguminum elixum, seu in farinam tritum & pulvis instar inspissatum & coctum.

In deserta primùm insula, deinde in Beretina dicta, & in Moluccis à Fran. Draci comitibus inventus & relatus est.

Glandi lignea quodammodo similis fructus, cortice fragili J. B.

Ipo fatente Beretino præcedenti similis videtur.

Nucula Indica cortice tenero, forte Beretinus fructus J. B.

Olivæ magnitudine, qua adhæsit latiuscula, altera parte in acumen desinente, sex costis rectis parvis distinctus, sonorus. Cortex cedit ungue compressus.

C A P. II.

Fructus rotundi & orbiculares C.B. p. 405.

1. *Fructus magnus ex rotunditate compressus cortice rugoso fusco* C.B. *Peregrinus fructus crassus* * Clus. * Exot. l. 2. c. 7.
Peregr. fructus cr. in quo magnus nucleus J. B.

Clus.

Valdè crassus erat hic fructus, nam geminum pugnum magnitudine æquabat, orbiculari panis figura, sed latior sive crassior quàm longior, ut cujus circumferentia esset decem unciarum, longitudo verò à pediculo utrinq; ad summum fastigium duntaxat novem: crasso rugosq; cortice, illiq; fusco, cavum orbem umbilici instar circa pediculum habente, superna autem parte tuberculis quibusdam obsito: internè magnum continebat nucleum, in binas partes sectum, valdè rugosum, fulci (quia ficcus) coloris externe, ex atro verò rubentis interne, adstringentis initio saporis, deinde subdulcis. De loco nihil habet.

2. *Fructus rotundus cortice fungoso subpurpurascente* C.B. *Fr. 1. à Gareto* * Clus. *Fr. planus subpur.* * Exot. l. 2. cap. 16.
pureus, nucleo impense amaro C.B.

Clus.

Planus erat, & circino ductæ fere rotunditatis, quem non singularem, sed plures simul connexos alio fructu inclusos fuisse arbitrabatur Clusius: nam alia aliis quasi incubissent, vestigia in nonnullis adhuc apparebant. Erat verò crasso quidem sed fungoso cortice præditus, subpurpurascentis coloris, levis, sefenciam latus, nucleum continens planum, candicantem, impense amarum.

Nullum nec nomen, nec locus adscriptus.

3. *Fructus*

- * Exot. l. 2. c. 25   3. *Fructus orbicularis spadiceus lævis* C. B. *Fructus miscellaneus* 3. * Clus. *Fr. orbicularis perpolitus mucrone glandis* J. B.
Clus.
 Orbicularis erat formæ, uncias pæne tres ambitu comprehendens, lævis & perpolitus, spadiceæ coloris, superna parte exiguo mucrone (veluti glandes) præditus, inferna vestigio quodam cui pediculus inhæsis videbatur, levis & aquæ innatans, tamen nucleum aut pulpam continens, ut ex strepitu deprehendebat Clusius.
- * Exot. l. 2. c. 25   4. *Fructus orbicularis fuscus nucleo cineraceo* C. B. *Fr. miscellaneus* 4. * Clus. *Fr. sublongus cortice duro, fusca tectus epidermide* J. B.
Clus.
 Descriptio non valdè dissimilis erat, paulò tamen minor & oblongior [interdum æqualis] Corticem verò habebat duram, pæne instar putaminis nucis Ponticæ, fusca tectum epidermide, internam autem partem cineraceæ coloris: aquâ immersus non subsidebat, sed innatabat, licet nucleum continebat Avellanâ non minorem, cineraceum, rugosum ob vetustatem, non adeò solidum ut primo intuitu apparebat, sed qui cultello faciliè secaretur, subflava carne sive substantia, quæ manducata satis acris deprehendebatur.
- * Exot. l. 2. c. 29   *Fructus orbicularis flavus, maculâ subfusca notatus* C. B. *Fr. peregrinus* 6. * Clus. *Fructus peregrinus tanquam toro elaboratus flavus.*
- * Tam corticis exterioris quam nuclei pulpæ.   Non alia in re quàm colore * flavo à fructu Lobi *ἑγώδης* Clus. seu Caretti *H. M.* differt. Per extremitatem qua lobo adhæserat macula subfusca notatus erat.
6. *Fructus orbicularis spadiceus nucleo duro* C. B. *Fructus exoticus* 4. Clus. *Exot. l. 2. c. 19. Nuci Cypote accedens fructus, orbic. lævis, spadiceæ coloris* J. B.
 Orbicularis pæne erat formæ, quatuor verò unciarum ejus ambitus; cortice sive veriùs putamine quidem duro, sed non valdè crasso tectus, qui superna parte lævis & spadiceæ coloris, infernâ rugosus & fuscus, nucis Cypote ferè instar, nucleum continens durum, foris fuscum, intus album, non ingrati saporis, ea parte qua levi putamine tectus fuerat striatum, altera prorsus rugosum.
7. *Fructus orbicularis ex ruffo nigricans* C. B. *Fr. peregrinus* 3. Clus. *Exot. l. 2. c. 30. Fr. peregrinus orbiculatus cuspidatus* J. B.
Clus.
 Mediocris Avellanæ magnitudinem non excedebat, pæne orbiculari erat forma, nisi inferna pars paulo angustior in triangularem quasi mucronem desisset; color ex ruffo nigricans, & tamen levis nihilominus in aqua subsidebat. Duro crassoque putamine constabat, & nucleum candidum tenui fusca membranâ tectum continebat. Ex Guinea delatus erat.
8. *Fructus orbicularis fuliginosus* C. B. *Fr. 15. à Ja. Gareto* Clus. *Exot. l. 2. c. 16.*
Clus.
 Orbicularis erat & semuncialis magnitudinis, duro cortice tectus instar fructus Styracis, duplo tamen major, colorisque minus illo splendentis & quasi fuliginosi, nucleum aliquem continens, quia agitatus strepitum edebat.
- * Exot. l. 2. c. 13   9. *Fructus orbicularis ater & acidus* C. B. *Fr. peregrinus acidæ saporis* * Clus. *Pruni parvi magnitudine fructus sonorus acidus* J. B.
 Orbicularis ferè erat formæ, unciam viz. longus, tantundem latus, paulo tamen planior, utrinque tumens pulvini instar, ater omnino, è tenui curvòque oblongo petiolo pendens, tenui fragilique cortice præditus, qui pressus illico frangebatur, & pulpam continere deprehendebatur fungosam & friabilem, subrubentis coloris, atque valde acidæ saporis Tamarindorum pæne instar, (propterea valdè commodam meo judicio ad sedandam & extingvendam sitim) in cujus meditullio semen planum, fusci coloris, candicante membrana involutum erat.
 De arbore aut loco nihil resciscere potuit Clusius.
- * Exot. l. 2. c. 15   10. *Fructus orbicularis cinericens ut Chamærrhiphes nucleus* C. B. *Fr. 12. navigat. Bat.* * Clus. *Chamærrhiphes officulo non dissimilis, sed major, orbicularis pæne* J. B.
Clus.
 Orbicularis pæne formæ erat, Chamærrhiphes fructus officulo non dissimilis, sed major, lævis, cineraceo colore præditus, putamine satis tenui, quod fungosâ quadam materiâ suffultum, interna, qua nucleus includebatur læve & fuscum erat: ipse etiam nucleus ferè orbicularis formæ; infima tamen parte in mucronem desinens, qui in binas partes dividius erat instar glandis & similibus. Ejus substantia dulcis ut Amygdalæ ferè, subflavi coloris.
- * Exot. l. 2. c. 20   11. *Arantii formâ coloris cineracei fructus strepitum edens* J. B. *Fructus orbicularis Arantii formâ cineraceus* C. B. *Fr. minor* 7. *Paludani* * Clus.
Clus.
 Prorsus orbicularis erat, parvi Mali aut Aurantii formâ, quatuor uncias ambitu continens, levis, coloris ferè cineracei, solidus & durus, pulpam aut nucleum jam rescicatum continens, quoniam comotus strepitum edebat. 12. *Fructus*

12. *Fructus rotundus parvus, putamine spadiceo flavescente, nucleo subacido* C. B. Fr. 7. à Jac. * Exot. l. 2. c. 16. Gareto * Cluf.

Cluf.

Lobo inclusus fuisse videbatur, aut saltem alio operimento: nam vestigium supina parte retinebat, qua alteri rei inhæserat, alioqui firmo putamine præditus erat, licet valde tenui & præ politura splendente, coloris ex spadiceo flavescens, nucleum putamini non adhaerentem continente, in binas partes dividuum, interne candicantem, subacido sapore.

13. *Fructus orbicularis compressus cineraceus* C. B. Fr. minor 1. Paludani * Cluf. Fr. rugosus, parvus, gravis, orbiculatæ pæne figuræ, quasi compressæ J. B. * Exot. l. 2. c. 20.

Cluf.

Gravis erat, orbiculatæ pæne formæ, planioris tamen & quasi compressæ, rugosus, cineracei ferè coloris, durus & solidus, aquâ tamen merfus non subfidens. Et nomen & locus Paludano ignotus.

C A P. III.

Fructus orbiculares sulcis nervisve distincti C. B. p. 405. *Nucula Taphet Herc. Saxonie* J. B.

J. B.

Magnitudine sua unguem medii digiti æquat. Sessilis est modicè, in gibbum hemisphæricum pæne elata, ita ut per medium sectum globum ferè repræsentet. Cortice munita est duro, cinereo, perinde ac Nux Vomica. In centro partis planæ foramen umbilicale impressum. Substantia interna nigra est, duritiæ corneâ, sine sapore notabili. Ad nucem vomicam referenda videtur. An granum nucis sequentis?

1. *Fructus orbicularis major fuscus striatus* C. B. Fr. orbic. peregrinus 1. Cluf. Exot. l. 2. c. 9. Fr. orb. pereg. cum granis nucis vomicæ similibus J. B.

Cluf.

Orbicularis & spherica prorsus formæ erat. Dimensi, sive per longitudinem linea ducta, sive per transversum, ambitus erat pæne unciarum novem, nonnihil tamen striatus erat, circa eam partem quâ pediculus adhæserat coloris fusci, lavis & intus cavus, aliquid tamen continens, ut ex strepitu quem agitatus edebat conjecturam facere licebat. Ex illo pertulo educta sunt multa grana plana nucis vomicæ formam perbellè referentia, nisi minora fuissent, & oras minus crassas habuissent, saporémque minimè ut illa amarum: ossæ tamen eorum durities.

2. *Fructus orbicularis minor cineraceus striatus* C. B. Fr. orbic. peregrinus 2. Cluf. Exot. lib. 2. cap. 9.

Prorsus orbicularis erat etiam hic fructus, sed minor, ut cujus ambitus quatuor duntaxat unciarum esset. Pulvinato aliquo integumento inclusus fuisse videbatur, conjectura factâ è fibrarum, quibus putamen (quo inclusum erat) præditum fuerat vestigiis ipsi impressis. Cineracei coloris erat externa ejus pars, interna cava & nucleum continens, quia strepitum agitatus edebat. Si habuisset ea foraminum vestigia, quæ sunt in magna illa Nuce Indica, parvum Coccum quispian existimare potuisset.

3. *Fructus orbicularis subniger & splendens, sulcis distinctus* C. B. Fr. 1. Guil. Parduyn. * Cluf. * Exot. l. 2. c. 22.

Orbicularis pæne erat figuræ, una tamen parte sessilis & quodammodo planus, altera in orbem affurgens, creberrimisquæ subnigra splendentisque quâ tegebatur cute sive membrana, quaquaversum velut sulcis distinctus, verum longè major, nec adeo turbinatus. Gravis erat, cortice fusco præditus eoque quem dixi modo sulcatus: interna pulpa sive substantia dura candicans, falsi initio saporis, deinde adstringentis. Ex India.

4. *Fructus ater splendens, quatuor sulcis distinctus* C. B. Fr. 9. à Jac. Gareto * Cluf. Fr. ater, quatuor sulcis distinctus J. B. * Exot. l. 2. c. 16.

Prorsus ater erat, lavisque & splendens, quatuor sulcis superne distinctus, (tanquam in quatuor partes divisus esset) quorum bini ad partis adversæ umbilicum usque ducti, planus alioqui, & orbicularis pæne formæ, unciâ paulò minor, superna parte aliquantulum tumescens & quali pulvinatus, nisi qua parte sulci deprimebant: adversa pars vestigium retinebat fuscum, quo fructui sive cortici qui tegebat firmiter inhæsisse videbatur, quale in Castanea equina conspiciere est, verum non adeo amplum, durum tamen & solidum deprehendebam, adeo ut etiam limam quodammodo respueret: eam ob causam quem nucleum contineat mihi incompertum.

5. *Fructus orbicularis in summo lineâ trigonâ distinctus* C. B. Fr. 10. à Jac. Gareto * Cluf. * Exot. l. 2. c. 16.

Cluf.

Paulò major erat semenciâ, orbicularis pæne formæ, sulci coloris, qui an officulum duntaxat alicujus fructus esset necne dubius eram; mirabilis enim erat ejus forma; nam superna parte in tres æquales partes lineâ trigonâ quodammodo distinguebatur, illa viz. à summo in quo foramen ducta:

P P P P P P P

ducta: infima autem parte tres illæ lineæ, æqualiter latera secantes ferè ad umbilicum pertingebant, h. e. ad duplicatas alias lineas quæ triangulum constituiebant, in quarum medio erat umbilicus five foramen magis amplum quàm in superiore parte, non tamen pervium, & interstitium illud duplicatas lineas triangulum efficietes occupans paulò candidioris erat coloris quàm reliquis fructus: an verò nucleam contineret ignorabat Clusius, quia motus aut agitatus nullum strepitum edebat, aquâ tamen merfus subsidebat.

* Exot. l. 2.
c. 19.

6. *Fructus orbicularis Arantium secum referens octo venis distinctus C. B. Fr. 2. Jac. Plateau* * Clus. *Fr. Malo Aurantio ressecato similis, levis, aurei coloris, octo nervis distinctus J. B.*

Prorsus orbicularis erat formæ, quatuor enim unciarum erat ejus ambitus, five à pediculo circumferentiam metireris, five medio corpore, corio five cute tectus coloris ex aureo flavescens, ut exiguum aureum Malum ressecatum videretur; octo tamen nervos satis crassos à pediculo ad summum fructum omni ex latere ductos habebat, eorūque nonnullos geminos, alios quaternos simul junctos, alios singulares: valdè autem levis erat quia resiccatus: breviter omnes notas habebat Mali Aurantii præter illam nervorum distinctionem.

7. *Fructus orbicularis fuscus senis nervis distinctus ex Guinea C. B. Fr. orbicularis peregrinus 3. Clus. Ex. l. 2. c. 10. Fr. peregr. orbicularis senis nervis distinctus J. B.*

Clus.

Hic etiam prorsus orbicularis formæ erat, sed senis duntaxat nervis distinctus, ab infima sede ad extremum usque per longitudinem rectâ lineâ excurrentibus, fuscantiam longus & crassus, fusci coloris, aliqua tamen ex parte cineracei, nucleum vel pulpam à cortice sejunctam & liberam continens: levis tamen erat, & aquâ merfus innatabat.

8. *Fructus orbicularis spadiceus novem venis distinctus major C. B. Fr. orbic. peregr. nervis distinctus 1. Clus. Ex. l. 2. c. 10. Fr. peregr. 9 nervis distinctus J. B.*

Clus.

Non inelegans erat hic fructus, formæ orbicularis, sex uncias in ambitu crassus, tres longus, ductâ à petiolo cui inhærebat ad extremum fructum lineâ, h. e. in toto illo ambitu sex unciarum longitudinem explens, novem nervis à summo ad pediculum, semunciam pænè longum, ductis distinctus; fusci vel spadicei quodammodo coloris, levis, prægnans tamen, & nucleum vel pulpam resiccata cum seminibus continens, quia agitatus strepitum edebat.

9. *Fructus peregrinus orbicularis novem nervis distinctus minor cum officulo anguloso J. B. Fructus orbicularis minor, novem venis, ut & semen, distinctus C. B. Fr. orbicularis peregr. nervis distinctus 2. Clus. Ex. l. 2. c. 10.*

Clus.

Orbicularis erat formæ, novem similiter nervis à summo ad petiolum distinctus, minoribus tamen neque adeò eminentibus, longè etiam minor: nam trium duntaxat unciarum quaquaversum ejus ambitus, nec strepitum ullum edebat agitatus, quia maturitatem forsan nondum adeptus, & levis ut præcedens: hunc aperiebat Clusius, & in eo multam pulpam cortici adhærentem inveniebat cum officulo valdè inæquali, & totidem angulis quot fructus nervos habebat ad summum corticem pertingentibus distinctum, cui simile officulum nullum vidisse meminit: qualem vero nucleum continere ignorabat quia confringere noluit.

C A P. IV.

Fructus figurâ oblongâ ovali C. B. pag. 405.

* Exot. l. 2.
c. 13.

1. *Fructus ovi anserini magnitudine fusco-cinereus C. B. Fructus peregrini pulpa* * Clus. *Fructus peregrini nucleus J. B.*

Clus.

Anserini ovi magnitudinem æquabat, imò superabat, quinque videlicet uncias pænè longus, $7\frac{1}{2}$ crassus, five totidem ejus ambitus comprehendebat, valdè gravis, nucleus five pulpa cujus pulpam fructus veriùs quàm fructus censendus: nam mollis erat, tenui quadam & rugosa membrana ex fusco cineracei coloris tecta, unguibus (siquis premeret) cedens, coloris subflavi, ob vetustatem fortè, & falsi quodammodo saporis, qui an naturâ ipsius pulpæ, an arte acquisitus ignoro: sed haud dubiè aliquo putamine clausa fuerat; nam membrana eum tegens vestigia adhuc retinebat impressa à crassioribus ipsius nucis internis nervis.

2. *Fructus ovi anserini formâ C. B. Fr. orbicul. peregr. 3. Clus. Exot. l. 9. c. 9.*

Non valdè dissimilis erat Fructui minori orbic. cineraceo striato C. B. sed longior & crassior, ovi Anserini forma & magnitudine: adservabatur in eo Balsamum Peruvianum.

* Exot. l. 2.
c. 16.

3. *Fructus ovalis fuscus, nucleo Avellanæ simili C. B. Ja. Gareti* * Clus. *Fr. exotico inæqualis coloris J. B.*

Clus.

Duro, densoque cortice præditus erat, eoque inæquali & fusci coloris, internè leviorè & quodammodocineraceo, media ejus parte fibrosa; & firma: nucleum autem continebat Avellanæ suo putamine

Putamine inclusa magnitudine, gravem, durum, rugosum (quia rescicatus) in binas partes divisum, solidum, interiore parte albicantem, in quo nullum manifestum saporem deprehendere poterat Clusius, quia omnis vis ob vetustatem fortè evanuerat.

4. *Fructus ovalis putamine crasso fibroso* C. B. Fr. 3. *Jac. Garetii* Clus. l. c.

Officulum veriùs alicujus fructus quàm fructum dici poterat, idque valdè duro & crasso putamine præditum, quod externa parte multis fibris constabat, internâ verò nigrum & quodammodo faxeum, nucleum crassum, durum & rugosum continens. Ovali porrò erat illud officulum formâ, fescunciam longum, unciam crassum.

5. *Fructus ovalis fuscus* C. B. Fr. *Miscellaneus* 1. Clus. Ex. l. 2. c. 25. Fr. *Indicus ovalis rugosus* J. B.

Fescuncialis erat longitudinis, binas uncias aut amplior ejus ambitus; duro, inæquali, rugosoque cortice constans, fusci coloris, gravidus, h. e. alium fructum vel officulum sive pulpam continens, nam agitatus strepitum edebat. Apertum nucleum continere deprehendit Clusius, crassum, ejusdem cum ipso fructu formâ, cavum intus & inanem, substantiâ tamen fuscâ constantem, & sapore quasi vetustæ & raticidæ Amygdalæ.

6. *Fructus ovalis lapidi Judaico similis ex fusco nigricans* C. B. Fr. *peregrinus ovalis, similis lapidi Judaico* J. B. Fr. 2. cap. 30. l. 2. Clus. Exot.

Clus.

Judaico lapidi magnitudine par erat, & ejus formam exceptis striis pulcherrimè exprimens, ex rufo nigricantis coloris est, ut majores nonnullæ gallæ, levis & aquæ impositus supernatans, duro putamine constans, ac nucleum continens.

E Guineâ delatus erat.

Locus

7. *Fructus olivæ officulum referens* C. B. Fr. *minor* 5. *Paludani* Clus. Exot. l. 2. c. 20. *Baccæ cujusdam prægrandis officulum* J. B.

Baccæ cujusdam prægrandis officulum videbatur, formâ Olivæ officulum utcumque referens, longè tamen majus, utpote fescuncialis longitudinis, uncialis verò latitudinis, rugosum, solidum, nucleum in se continens ut ex agitati strepitu conjecturam facere licebat *Clasfo*.

8. *Fructus ovalis spadiceus* C. B. *Nux peregrina* 2. Clus. Ex. l. 2. c. 13. *Nux orbicularis peregrina, glabra, spadicea* J. B.

Clus.

Nux hæc orbicularis pæne formæ erat, paulò tamen longior: nam illius ambitus, sumptâ utrinque per longitudinem mensurâ 5½ uncias continebat, vix autem quinque unciarum erat circumferentia; inferna parte nonnihil mucronata, superna verò obtusiore, duro & satis glabro putamine constans, spadiceo coloris & nucleum continens, ut ex agitata strepitu conjecturam facere poterat Clusius: alio verò involuero tectam fuisse certum est, quale porro id fuerit, aut quali in arbore natâ intelligere nequivit Clusius.

9. *Fructus oblongus fuscus striatus* C. B. Fr. *exoticus* 3. *Petri Paaw* * Clus. *Fructus fuscus durus* * Exot. l. 2. c. 24. *striatus strepitum edens* J. B.

Paulò longior erat uncia: trium verò unciarum ambitum (qua parte crassior) continebat, colore fusco præditus, durus, striatus, in obtusum mucronem desinens, in quo officulum vel nucleus inclusus, quia agitatus strepitum edebat.

10. *Fructus oblongus arcuatus fuscus* C. B. Fr. 1. è *navigat. Batav.* * Clus. Fr. *exot. prona parte in* * Exot. l. 2. c. 15. *arcum elatus, supina planus, fuscus* J. B.

Binas pæne uncias latus erat, paulò autem longior, prona parte in arcum elatus, supinâ planus, densò, crasso, duròque cortice præditus, fusci coloris & quando immaturus quodammodo spadicei, materiâ spongiosâ, firmâ tamen constans; nucleum verò continebat uncialem, planum, durum, fusci coloris externa parte, subrubentem internâ, in binas partes divisum, quadam adstrictione initio præditum, deinde salivam cientem, tenui spadicea membrana involutum.

Ex Java.

Locus

11. *Fructus oblongus fuscus splendens* C. B. Fr. 1. cap. 18. l. 2. Clus. Exot. *Coxco Cypote dictus; Nux sive Officulum Cypote, simile Nuci Balsami Peruviani* J. B. 1

Non valdè absmilis erat illi, qui Clusio aliquando missus pro fructu ejus arboris, quæ liquorem illum Balsami appellatione donatum in insula *Hayri* sive Hispaniola profert, sed minor, nec spadicei ut ille coloris, sed fusci prorsus, & præ lavore splendens, ventre sive inferna parte cineracèi coloris, non lavi ut superna, sed scabra. Alio fructu haud dubitè inclusus fuerat, nam officulum duntaxat erat alterius fructus: qualis autem fuerat arbor quæ fructum pertulit, aut qua in provincia nata, nihil erat adscriptum. Agitata nullum strepitum edebat, nec in aqua subsidebat.

* Exot. l. 2. c. 22.

12. *Fructus oblongus cineraceus nervis crassis* C. B. Fr. 3. *Parduini* * Clus. *Cunane nuci similis cinerei coloris* J. B.

Longus erat 2½ uncias, quâ parte latissimus unciam aut paulò amplius latus; forma ei nonnihil convexa, dorsum elatum & assurgens, arcûs caput, infima pars in mucronem desinens, cineraceus color, crassiores eminentiorisque nervi, à summo capite ad infimam partem per dorsum excurrentes, tanta arte expressi ut humanâ industriâ sculptos quis arbitrari potuisset: Alio autem cortice tectum fuisse verisimile est, qui assidua à fluctibus marinis in litore volutatione attritus fuerit: constabant verò illi nervi ex fibrosa materie, quemadmodum infima pars nonnihil attrita fidem faciebat. Ad nucis porò *Cunane* formam valde accedebat, excepta illa nervorum eminentia, tum etiam colore, qui in *Cunane* prorsus ater erat.

* Exot. l. 2. c. 16. fr. 12.

13. *Fructus oblongus cineraceus acidulus* C. B. *Oregioella ex quo Cacao portionem conficiunt* * Clus.14. *Fructus oblongus cortice flavo-spadiceo* C. B. Fr. 13. cap. 16. lib. 2. exot. Clus. Fr. *Brazilianorum perniciosus* J. B.

Uncialis longitudinis erat, non tam denso quàm lento cortice tectus, spadicei ex flavo coloris, nucleum continens cineraceo colore praditum, & tenui nigerimâque & splendente membranâ obvolutum, præterquam infima parte, quæ aut candicans, aut (detersâ membranâ) nuda, quantum Clusio observare licebat in fructu imperfecto.

Braziliani perniciosum esse dicebant.

15. *Fructus oblongus lobum referens niger* C. B. Fr. 14. c. 16. l. 2. exot. Clus.

Splendens præ nigredine erat, uncialem fermè longitudinem, & minimi digiti crassitudinem æquans vel etiam amplior, parvum quandam lobum formâ referens, mucronè rostellum aviculae quodammodo representante: exalbidam pulpam continebat, in qua latebant bina aut terna semina spadicei coloris, Malorum vulgarium feminibus pæne similia.

CAP. V.

Fructus Pyriformes C. B. p. 406.1. *Fructus pyriformis major rugosus niger binis cellulis distinctus* C. B. Fr. exoticus 1. cap. 24. lib. 2. Clus. exot. *Pyriformis fructus rugosus niger, duro corio tectus* J. B.

Clus.

Turbinatus erat, Pyrique formam æmulabatur, 2½ uncias longus, 4½ ambitu, levis tamen, rugosus, prorsus niger, adèd duro & tenaci corio tectus licet non valde denso, ut difficulter cultro nisi malleoli vi adactò aperire posset Clusius. Apertum binas cellas habere deprehendebat, membrana quadam fuscâ & splendente distinctas, in quarum singulis nucleus bifariam divisus, media etiam intercurrente membrana, quemadmodum ferè in Nuce Juglandæ. Totus nucleus situm vetustate contraxerat, & initio quidem sapore nullo manifesto praditus videbatur, diutiusculè tamen in ore retentus quandam acrimoniam habere, & tandem fauces quodammodo urere comperiebat.

2. *Fructus Pyriform. minor spadiceo-cinereus* C. B. Fr. exot. 2. Clus. l. c. *Pyriformis fructus levis, spadicei coloris, fragili cortice tectus* J. B.

Clus.

Hic etiam 2½ uncias longus erat, minùs tamen crassus; nam ambitus ejus trium duntaxat unciarum erat, lævis totus & spadicei cum cinereo mixti coloris in longum mucronem desinens, fragili cortice constans, qui an alio operimento tectus fuerat Clusium latebat: Pulpam autem continebat nigram in qua officulum latebat, uncia magis longum, durum, cineracei ex fusco coloris, obtuso mucrone praditum, & summa parte in uno latere veluti exsculptum; in quo haud dubiè nucleus latebat, licet nullum agitatus sonitum ederet.

CAP. VI.

Fructus orbiculares & rotundi & ovales tuberculis obstiti C. B. p. 406.

* Exot. l. 2. c. 22.

1. *Fructus orbicularis fuscus tuberculis obstitus* C. B. Fr. 2. *Parduini è Guinea* * Clus. *Officulum fructus orbiculare, aliquantum mucronatum, tuberculis obstitum fuscum* J. B.

Clus.

Uncialis erat longitudinis, sed officulum fructus verius quàm fructus, orbiculari pæne formâ praditum (nisi qua parte fructus ipse quo continebatur è pediculo pependerit, & extima, quæ aliquantum mucronata) trium ferè unciarum ambitu, fusci coloris, durum & perpetuis tuberculis obstitum, in quo tamen apparerent veluti triangularis formæ vestigia in utraque extremitate, solidum, grave, aquæ tamen innatans, nec fidens etiam si eâ mergatur.

Lectis.

E Guinea allatus est.

2. *Fructus*

2. *Fructus orbicularis cineraceus tribus foraminibus donatus* C. B. Fr. 8. cap. 16. l. 2. Exot. Cluf.
Fr. orbicularis ferè cum tribus sulcis & tribus foraminibus J. B.

Cluf.

Formam orbicularem habebat, paulò tamen planior erat superna & sessili parte, unciam latus, solidus, nec ullum strepitum dum ageretur edens, cineracei coloris, tribus canaliculis sive sulcis distinctus, à summo usque ad tria foramina quæ in lateribus obtinebat, tribus aliis minoribus summa parte præditus.

3. *Fructus rotundus flavus tuberculis obstitus linea eminentiore transversa* C. B. Fr. peregrinus 4. Cluf.
Exot. l. 2. c. 30. Fr. peregrinus tuberosus major Clusio J. B.

Cluf.

Huic spherica ferè erat forma, magnitudo pæuncialis, putamen admodum crassum & durum, perpetuis tuberculis undique obstitum, flavescens coloris, linea eminentiore transversum secante, quam ut in Juglandibus putaminis conjunctionem & commissuram esse arbitrabatur Clusius.

4. *Fructus rotundus flavus tuberculis obstitus* C. B. Fr. peregrinus 5. Cluf. l. c.

Cluf.

Sphærica prorsus erat huic formæ, magnitudo globuli minoris sclopi, putamen ejusdem cum præcedente coloris & perpetuis etiam tuberculis, non adeò tamen crassis, obstitum, nullâque lineâ cinctum.

5. *Fructus ovalis ex fusco subrubens, tuberculis mucronatis obstitus* C. B. Fr. 5. c. 1. lib. 2. Exot.
Cluf. Fr. Exot. Stramonie modo tuberculis obstitus J. B.

Cluf.

Sescuncialis erat longitudinis, unciam latus; paulò enim planiore erat formâ, colore ex fusco subrubente, totus tuberculis leviter mucronatis obstitus, perinde fermè atque Stramonie fructus, Nucleum autem continebat fuscâ quadam membrana tectum, oblongiusculum, lævem, spadicej coloris, qui albescentem medullam continebat, sed duram quia sicca & quodammodo insipidam.

6. *Fructus Olivæ officulum referens, tuberculis obstitus* C. B. Fr. 6. cap. 20. lib. 2. Exot. Cluf. Fr.
Olivæ officulum referens, rugosus cum tribus lineis J. B.

Unciam crassus erat, sescunciam ferè longus, formâ etiam Olivæ officulum quodammodo referens, minor tamen, rugosus, & veluti frequentissimis tuberculis obstitus tribus nervis secundum longitudinem distinctus; extrema altera parte obtusa, altera verò mucronata, fatis gravis, & nucleum aut tale quidpiam continens, ut ex agitatione conjiciebam; in aquam injectus non mergebatur. Alterius fructus haud dubiè officulum.

7. *Fructus oblongus cineraceus durus tuberculis exasperatus* C. B. Fr. 1. cap. 19. lib. 2. Exot. Cluf.
Fr. Exot. cinereus cum lineis & tuberculis duris J. B.

Binas uncias cum semisse longus erat, quatuor in ambitu crassus, cineracei coloris, quem aliquo operimento tectum fuisse arbitrabar: in quinque partes dividi posse venæ per longitudinem ductæ indicabant, alioqui eminentibus aliquot tuberculis instar vesicularum obstitus erat, quæ aperta inanes & inæquales lacunas ostendebant, spadicei coloris & splendentis, quasi semen aliquod continuissent. Valdè durus autem erat is fructus & adstringente facultate præditus.

8. *Fructus cordis formam referens, fuscus tuberculis inæqualis* C. B. Fr. minor 2. cap. 20. lib. 2. Cluf.
Exot. Fr. planus formâ cordis cum multis tuberculis J. B.

Cluf.

Planus erat, binas uncias longus, totidem latus summa parte, cordis, ut vulgo pingitur, formam quodammodo referens, multis tuberculis eminentibus inæqualis, fusci coloris, levis, aliquantulum cariosus, quia immaturus collectus fuisse videbatur. An aliquo putamine inclusus fuerit me latet, inquit Clusius: quia nullum petioli à quo pependisset vestigium in eo apparebat.

C A P. VII.

Fructus angulis donati C. B. p. 406.

1. *Fructus orbicularis fuscus trifidus, gravis refertus* C. B. Fr. 5. cap. 25. l. 2. Cluf. Exot.

Sescunciam longus erat, media parte crassior, extremis gracilioribus, qui è multis fibris contextus videbatur, sed adeò firmis, ut frustra cultello aperire tentaret Clusius, coloris fusci, pelle tamen spadicea lævi & splendente tectum fuisse reliquæ quas adhuc retinebat indicium faciebant; atque licet non adeò gravis videretur, aquâ tamen mensus subsidebat.

2. *Fructus rotundus inaequalis cineraceus saxeus* C. B. *Fr. 6. Camiri Indis* Cluf. exot. l. 2. c. 15.
Fr. Juglandis ferè magnitudine durissimus, Indis Camiri, sapore nucis moscatæ J. B.

Cluf.

Uncialis erat magnitudinis, Nuci Juglandi suo illo viridi externo cortice exempta non dissimilis, inaequalis, summa parte latior, infima in obtusum mucronem propemodum desinens, putamine fatis crasso saxæ duritiei præditus, nucleum continente album, Amygdalæ pæne sapore. Alio fructu seu externo cortice opertus fuisse videbatur, quia depressioribus putaminis locis cineraceam quandam materiam adhuc inhaerentem retinebat. Ubiorem hujus fructus descriptionem vide apud Clusium Exot. lib. 2. cap. 29. Fr. 2. p. 57. aut J. Bauhinum Hist. lib. 3. cap. 40.

3. *Fructus in gibbum extuberans cortice reticulato villoso* C. B. *Peregrinus fructus reticulato corio* * Cluf. *Fr. reticulato corio peregrinus* J. B.

* Exot. l. 2.
c. 11.

Cluf.

Duro corio, & multis fibris retis in modum quodammodo inter se intertextis & duris contexto præditus erat, foris quidem inaequali & rudi, intus verò levi & splendente, colorèque ad spadiceum tendente, $2\frac{1}{2}$ uncias longus, binas & amplius latus, superne in gibbum extuberans, inferne planus ferè, nucleum continens crassum, plenum, succulentum, & qui in navi, quâ recens ex Guinea advectus fuerat, jam germinare inceperat.

Alterius ejusdem generis fructus nucleus solidus erat, quia tamen vetustus, rugosus foris. Non est autem hic fructus Nux sed Pruni cujusdam Indici officulum: Ad Mangam det referri.

4. *Fructus angulosus cineraceus cortice fibroso* C. B. *Fr. miscellaneus 2. cap. 25. lib. 2. Cluf.*
Exot. Fr. exot. oblongus, angulosus, cineraceus J. B.

Cluf.

Sefuncialis erat longitudinis; binas uncias aut amplior ejus ambitus, non in rotunditate oblongus, sed angulosus, cortice inaequali & valdè fibroso, cineracei foris coloris, internè fusci, levis, aquæ dum eâ mergebatur innatans, nucleum continens prorsus rugosum, (quia fortè antè maturitatem levis) & substantia rufescentis, adstringentisque saporis.

5. *Fructus niger in duas partes separabilis acidiusculus* C. B. *Fr. 18. cap. 16. lib. 2. Exot. Cluf.*

Valdè rugosus nigræque coloris nucleus erat, in binas partes separabilis, exilis, substantiâ, quia reficcatus, durâ, acidiusculi saporis, an aliquo officulo aut putamine tectus fuerat Clusium latebat.

6. *Fructus Avellane magnitudine, putamine velut in duas partes divisio* C. B. *Fr. peregrinus 4. c. 29. l. 2. Exot. Cluf.*

Ponticæ nucis magnitudine erat, ejusdem coloris, putamine duro, velut in duas partes divisio, nucleum continens, ut ex strepitu conjiciebat Clusius. Nucleus albus, dulcis, quem ad Unguentariæ nucis genus aliquod referendum esse censebat idem.

Ex Africa delatus est.

7. *Fructus subrotundus cineraceus duplici angulo* C. B. *Fr. exoticus 9. cap. 15. lib. 2. Cluf. exot.*
Fr. exot. duobus angulis distinctus J. B.

Unciam longus erat, minus uncia latus, cortice denso constans, cineracei coloris, duobus angulis distinctus, & extima parte mucronatus, levis & in aqua haud subsidens, tamen eâ mergeretur, durus tamen & agitatus strepitum non edebat.

8. *Fructus triangularis fuscus* C. B. *Fr. peregr. minor 4. cap. 20. lib. 2. Cluf. exot. Fr. triangularis scissuras ostendens* J. B.

Triangularis formæ erat, eminentibus tribus angulis, & scissuras ostendentibus, ex quibus in ternas partes facile dividi posse intelligere licebat. Levis erat, & aquæ innatans, nec inimum petens, tamen diuturno tempore in ea hærens; foris fusci coloris, an quicquam interiore parte contineret ignorabat Clusius, arbitratur tamen pulpam continere, licet agitatus nullum strepitum ederet.

9. *Fructus pentagonus tuberibus inanibus obtus* C. B. *Fructus minor 9. cap. 20. lib. 2. Cluf. exot.*
Fr. pentagonus vel officulum J. B. *Hist. lib. 2. cap. 23.*

Pentagonus erat hic, veriùs fructus officulum dicendus, uncialis longitudinis, quod ex quinque velut longis tessellis compactum, quibus sublevatis longus nucleus in singulis apparebat, sed inanis & membranaceus duntaxat, totum officulum tuberibus inanibus erat obtusum: Illud unicum habebat, & quidem vetustate velut attritum.

10. *Fructus oblongus pentagonus fuscus* C. B. *Fr. exoticus 2. cap. 15. lib. 2. Cluf. exot. Fr. exoticus Bamie instar angulosus* J. B. *Hist. l. 3. c. 108.*

Binas ferè uncias longus erat, unam crassus, in quinque angulos distinctus, instar pane fructus Bamie, durus, fusco colore (cui albedo permixta) præditus, solidus, h. e. nullum strepitum quamvis agigaretur edens, levis & in aqua non subsidens.

11: *Fructus cristatus spadicei coloris* C. B. Fr. II. cap. 15. lib. 2. Exot. Cluf.

Cujusdam fructus officulum videbatur, uncialis fere longitudinis, semuncialis crassitudinis, laevi spadiceique coloris putamine tectum, supernè quodammodo cristato, & coloris albi, atque paulò infra conum illum ad latus vestigio apparente quo pediculo suo inhæserat.

Inter Aromata repertum fuerat cum feminibus Tamarindorum.

C A P. VIII.

Fructus exotici miscellanei è Clusio, Jo. Bauhino & aliis.

1. *Fructus in orbem convolutus fuscus* C. B. Fr. minor II. cap. 20. lib. 2. Exot. Cluf. *Nucleus nucis quodammodo convolutus* J. B.

IN orbem quodammodo convolutus erat, nucleus veriùs quàm fructus, qui putamine aut nuce aliqua conclusus fuisse videbatur; solidus tamen, & fusci exterius coloris, internè albus, non ingrati quidem saporis, sed acidiusculi, quem tamen vermiculi albi, iis non dissimiles qui in Ponticis sive Avellanis nucibus generantur sed minores valdè appetebant, & brevi totum erodebant.

2. *Fructus è 4 membranaceis foliis compositus, nucleo orbiculari* C. B. Fr. 17. cap. 15. lib. 2. Exot. Cluf. *Admirabilis fructus Indus* J. B. hist. l. 3. c. 15.

Admirabilis erat formæ; quatuor enim membranaceis foliis ex adverso inter se oppositis ex eodem tamen pediculo prodeuntibus constabat, quæ superna & extima parte velut coeuntia, officulum infima parte ipsi inhærens & fragile occultabant, in quo nucleus orbicularis formæ, Nucis moschatæ magnitudine continebatur, foris fuscâ & fungosâ quadam materiâ obfusus, durus, ut qui reficcatus internè albus, & cornæ duritiei. Membranacea illa folia multis nervis erant distincta, & rhomboidis formæ, atque uncialem longitudinem & latitudinem habebant. Ex India Orientali.

3. *Fructus è multis fibris contextus spadiceus* Fr. 6. cap. 25. lib. 2. Exot. Cluf.

Cluf.

Sesquunciam longus erat, media parte crassior, extremis gracilioribus, qui è multis fibris contextus videbatur, sed ad eò firmis ut frustra cultello aperire tentaret Clusius, coloris fusci, pelle tamen spadicea, laevi & splendente tectum fuisse reliquæ quas adhuc retinebat indicium faciebant: atque licet non ad eò gravis videretur, aquâ tamen mersus subsidebat.

4. *Fructus metæ figuram referens cineraceus* C. B. Fr. minor 3. cap. 20. lib. 2. Exot. Cluf. pro *Balsami Peruviani fructu missus*, *Balsami Peruviani fructus metæ formæ* J. B.

In aquam coniectus non mergebatur, licet satis gravis & nucleum contineret, ut ex strepitu quem agitatus edebat coniectabatur Clusius; uncialem superabat magnitudinem, metæ formam quodammodo referens, h. e. ab ampla basi sensim gracilior assurgens, cineracei ferè coloris. Ad Paludanum missus est pro fructu Balsami Peruviani & sane convenire videtur cum fructu Balsamifera arboris *Copaibæ* dictæ apud Pisonem.

5. *Fructus Javanensis quadrangulus, cortice reticulato spadiceo* C. B. Fr. peregrinus tetragonus J. B. Cluf. Exot. l. 2. c. 5.

Quadrangularis erat formæ, nitido & laevi cortice tectus, septem uncias à summo fastigio ad pediculum usque longus, pedem cum semissè crassus, sive sesquipedalis ejus ambitus, singuli enim anguli $4\frac{1}{2}$ pæne uncias distabant ab invicem. Cortex valdè densius, ex multis fibris, retis quodammodo forma contextis constans materiam fungosâ intermixtam continebat, corioque ut dixi laevi & splendente, spadicei coloris exteriori parte tectus erat. Tota tamen nux valdè levis pro sua magnitudine. Intus officulum continebat [minor ejusdem generis quem aperuit Clusius] ab infima sede latiore in metam assurgens, crassiusculum, molle tamen (quia fructus immaturus) subrubente cute tectum, acidi saporis, sicut etiam nucleus qui in eo continebatur candidâ membranâ tectus.

Prægrandis alicujus Palmæ fructum esse coniectabatur Clusius.

6. *Nux sive officulum fructus ex Palmarum genere* J. B. Fr. 3. tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Cluf. exot.

Cluf.

Nux aliqua erat sive officulum fructus ex Palmarum generibus, cui villi qui illam vestiebant adempti fuerant; nam valdè terfa & polita erat, multisque venis nigris à summo ad imum distincta, præsertim iis quæ à tribus veluti umbilicis, æquali propemodum spatio ab invicem discretis, originem ducebant, & magnam venustatem nuci adferebant. Alioqui nux binas uncias longa erat, ejus ambitus $2\frac{1}{2}$ continebat; umbilici autem pæne unciam ab invicem distabant. Duro cortice nux illa erat prædita, & nucleum continere ex motu strepitum ciente manifestum erat.

7. *Semen*

7. *Semen Tamarindi semini simile, una extremitate dentatum* J. B. Fr. 20. c. 16. l. 2. Exot. Cluf.
Tamarindus simile semen spadiceum.

Cluf.

Hoc semen (inquit Clufius) cujus fructus fuerit ignoro, quod quidem Tamarindi semini non valde dissimile erat figurâ, sed magis planum & oris magis compressis, cortice spadicei coloris tectum, semen continente album, durum & ob vetustatem rancidum. Ipsum semen cum suo cortice ab una extremitate dentatum.

8. *Semen fructus exotici, forè Cucurbitacei* J. B. Fr. 19. cap. 16. lib. 2. exot. Cluf.

Non fructus, sed alicujus fructus semen videbatur Clufio, vel Cucurbitacei generis, vel alterius cujuspiam; nam similem quodammodo formam habebat, licet aliquantulum crassior, nec adeo rugosus, verum levi, colorisque vel spadicei vel ex spadiceo flavescens cortice tegetur: sed nec hujus generis semina ejusdem erant magnitudinis.

9. *Cucurbitacei generis peregrinus fructus à Franc. Peninio Cluf. exot. l. 2. c. 12. Fr. Indicus Pyriformis, granis intus nigris, Cucurbitini generis* J. B.

Quinque pæne uncias longitudine erat à pediculo ad summum mucronem: ambitus qua parte crassior fructus 9½ uncias explebat, à pediculo satis crasso sensim tumescens, deinde à medio corpore paulatim in acutum mucronem desinens, fusco duròque cortice constans, cujus interna pars valde levis erat, cineraceique ex fusco coloris, continens pulpam spongiosam nigram mollem, acidiusculi saporis, in globum compactam, in qua latebant aliquot grana nigra, pæne orbicularia, compressa tamen & magis lata quam longa, in binas partes scissilia, quemadmodum Cucurbitarum & similibus semina, sic ut Cucurbitacei generis alicujus plantæ fructum esse sibi persuaderet Clufius.

10. *Peregrina nux* 1. Cluf. exot. l. 2. c. 13. *Fructus subrotundus rugosus ater* C. B. Fr. *planus, rugosus, niger, semina continens* J. B.

Planus erat, duas uncias longus, paulo plus quam duas latus, semunciam crassus, totus rugosus & ater, densò duròque putamine constans, & semina continens, ut ex strepitu quem agitatus faciebat deprehendere poteram, inquit Clufius. Alio integumento haud dubie tectus fuerat; nam alterius fructus officulum sive nucem esse apparebat.

11. *Fructus* 2. cap. 14. lib. 2. Cluf. exot. *Nux orbicularis cineracei coloris* J. B.

Cluf.

Fructus hic, seu verius nux, orbicularis erat formæ, variæ tamen magnitudinis (plures enim conspicebat Clufius) quorum nonnulli ternas, alii binas duntaxat uncias ambitu comprehendebant, omnes duro sed non crasso præditi cortice, cineracei foris coloris, & qui alio operimento tecti fuisse viderentur. Interna nucis pars fusca & splendens, atque nonnulla ex parte (qua videlicet nuclei quem continebat fastigium tegebat) fungosâ materiâ plena: nucleus autem inferiore parte crassior erat, deinde in metam quodammodo assurgebat, & in nutantem mucronem desinebat, coloris exterius subpuniceï, substantia satis molli, & interiore parte flavescente præditus, injucundi odoris, & valde ingrati saporis, ut non mirer eos qui edissent malè affectos fuisse, quemadmodum mihi referant qui observaverant.

12. *Fructus primus tabellæ* 2. cap. 14. lib. 2. Exot. Cluf. *Nucis Amygdalinæ pæne cortice fructus, rugosus, subrusi ex fusco coloris, unâ parte planus* J. B.

Cluf.

Fructus hic sive Nux (nam alio operimento tectus fuisse videbatur) 2½ uncias longus erat, fescunciam latus aut paulo amplior, Amygdalinâ pæne formâ, rugosus, dorso aliquantulum sublevato, supina parte plana, & infima latiore quam ea qua è pediculo pependerat, subrusi ex fusco coloris, non valde gravis, licet densissimo corio constans, ut quod femuncialis fere esset crassitudinis, multisque fibris obliquè & transversim sese secantibus contextum, & aded durum ut aperire nequiverit Clufius ad conspiciendum quid contineret, nisi cultro magna vi cum malleo adactò: geminum autem & oblongum nucleum continere deprehendit, nigrâ membranâ septum, interna quidem parte albicantem, dulcisque ut Amygdala saporis, nisi ranciditatem ob vetustatem contraxisset.

13. *Fructus secundus tabellæ* 2. cap. 14. lib. 2. Exot. Cluf. *Fr. inferna parte planus membranâ spadicei coloris tectus* J. B.

Cluf.

Ejusdem erat longitudinis, minùs tamen crassus, inferna parte planus, superna in gibbum assurgens, infima parte qua pediculo adhaererat latior quam extima, quæ in obtusum mucronem desuisse videbatur: membrana autem dura & splendens spadiceique coloris fuscum corticem tegebat, continentem nucleum sive pulpam quandam cineracei ex albo coloris, quæ ore aliquantulum retenta in farinaceam materiam resolvebatur, quadam acrimoniâ præditam.

14. *Fructus tertius tabellæ* 2. cap. 14. l. 2. Exot. Cluf.

Mespilo Setanio non erat valde dissimilis, ejusdemque pæne magnitudinis, capite tamen non plano ut illud, sed in angustum contracto; vetustate rugas contraxerat, & satis fragili cortice constabat,

bat, fusco, nullius ferè saporis, qui tamen ore retentus nonnihil adstrictionis cum pauca acrimonia conjuncta possidere videbatur. Quina introrsum officula Mespili instar continebat, sed majora & non rugosa ut illa, verùm valdè lævia & splendentia, spadiceique coloris, & nucleum continantia.

15. *Fructus quartus tabellæ 2. cap. 14. lib. 2. Exot. Clus. Fr. orbicularis ferè formæ, fusci coloris J. B.*

Clus.

Præcedente minor & fere orbicularis erat figuræ, uncialis magnitudinis, lævis, fusci coloris, brevi quidem subnixus pediculo, sed cortice satis duro, tamen non valdè crasso præditus, qui apertus (nam in binas partes dividi posse ex signis apparebat) quatuor grana nigra continere deprehendebatur, semunciam lata & longa, cordis humani formam quodammodo referentia, sed magis plana, binis duris membranis, ut in nuce Juglandæ, illa separantibus.

16. *Fructus primus tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Exot. Clus. Fructus officula terna aut quaterna simul juncta continens, &c. J. B.*

Hic five fructus, five verius officulorum fructus (terna enim aut quaterna simul conjunctim nata fuisse videbantur alio quodam fructu inclusa) binas uncias longum erat, totidem latum, media parte tumente & sese attollente planis & compressis lateribus, quæ fidem faciebant bina minimum alia adjuncta fuisse, cortice non valde duro præditum, externa parte rugosum & scabrum, cineraceique coloris, internâ autem læve & candidum, magnum nucleum continens, prorsus implementem corticem, solidum quidem, non tamen durum, tenui membrana tectum: ipsi autem interna materia five pulpa nucis unguentariæ pæne odorem habebat, sed acriusculum saporem, an ob vetustatem ignorabat Clusius.

17. *Fructus secundus tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Exot. Clus. Fr. orbicularis crassi corticis, tuberculosi, nigri coloris J. B.*

Orbicularis propemodum erat, binas uncias longus, quatuor unciarum ejus ambitus, crasso præditus cortice, inæquali & multis tuberculis obsito, nigri extrinsecus coloris; intrinsecus subrufi, continens nucleum tenui, cineracei coloris membranâ tectum, odoris non inluavis, sed violam quasi referentis, & non ingrati saporis. Crasso pediculo subnixum fuisse videbatur, ut ex vestigio cui inhaererat conjecturam faciebat Clusius.

18. *Fructus quartus tabellæ 3. cap. 14. lib. 2. Exot. Clus. Fr. peregr. exiguus orbicularis cum sex nervis J. B.*

Valdè exiguus erat, & orbicularis pæne formæ, vix semuncialis longitudinis, lævi cortice præditus, & sex quasi nervis eminentioribus, à pediculo ad summum caput aequaliter distante fere spatio excurrentibus distinctus, fusci coloris: quid verò contineret me fugit (inquit Clusius) quia agitatus & commotus nullum strepitum edebat.

19. *Fructus quartus cap. 15. lib. 2. Clus. exot. Lobus orbicularis fuscus, spinosis tuberculis obsitus, binos phaseolos nigros continens C. B.*

Orbicularis erat fructus five lobus, planus, uncialis magnitudinis, infima parte in mucronem desinente, spinosis subrubentibusque tuberculis undequaque obsitus, cultelli dorso non crassior, pediculum ad orbis latus habens, & totius lobi color fuscus. Omnes autem hujus generis quos conspiciebat Clusius, in medio pertusi erant, ut funiculo trajecti ad commodius & facilius, ut arbitrabatur Clusius, exsiccandum suspenderentur. Singuli verò lobi five fructus binos phaseolos continebant (seminum Anagrydis formâ & magnitudine, prorsus nigro, ut conjectaretur Clusius eos lobos ante quam pertunderentur non adeò planos fuisse, sed aliquatenus tumentes. Indi Samparantan appellabant. Quandoquidem autem filo trajecti asservabantur apud illos in aliquo usu fuisse necesse est, sed quali intelligere nequivit Clusius.

20. *Granis Paradisi sive Meleguetæ affinis fructus C. B. Fr. 14. sive Melegueta spuria Clus. exot. l. 2. c. 15.*

Elegantissimæ alicujus plantæ hunc fructum fuisse rebatur Clusius, quæ fortasse crescat Cannæ Indicæ vulgò vocatæ modo: nam caulis suprema pars capita five filiquas sustinens prorsus similis mihi videbatur, lenta ut illius & fibrosa, multisque foliis ceu appendicibus septa. Quæ folia, quem floren proferat nemo Clusio indicare poterat. Erant porro hæc capita binas uncias longa, infima parte crassa, deinde paulatim ad supremam usque partem gracilescantia, quasi triangulari forma prædita, obtusis tamen angulis, cartilaginosa, externè fusci ex rufo coloris, internè veluti in ternas cameras secundum longitudinem membranacea quadam cartilagine divisa, atque plena nigris splendentibusque seminibus, Miliis majoribus, densi simul congestis, & tenui membrana involutis, intus albis & quadam acrimoniâ præditis. Nascuntur autem ea capita in summo caule, quaterna aut quina, atque veluti ex eodem ortu prodeunt.

A Cardamomo majore sive Melegueta differunt, quòd Meleguetæ fructus magna ex parte brevior & crassior sit, hic verò gracilior & oblongior. Melegueta cortex etiam nimis illius cortice durus aut satis fragilis. Hujus præterea grana non tam numerosa quam in Melegueta, majora tamen, fusca & splendentia, singulari candicante membrana involuta. Meleguetæ verò grana, licet trifariam

trifariam quadam cartilagine distincta sunt, & singula sua peculiari membrana involuta videantur, minora tamen sunt, magis rugosa & dura istius fructus granis; præterea non ita splendent, & subruhi sunt coloris acerrimique saporis.

21. *Fructus quintus cap. 16. lib. 2. Exot. Clus. Fr. iotus niger, binis foraminibus insignitus J. B. Clus.*

Unciâ major erat, circiter unciam latus, totus niger & satis lævis, anteriore parte binis foraminibus insignitus, posteriore vestigium retinens, quo vel petiolo inhaererat vel suo lobo, si aliquo lobo inclusus fuerat. An nucleum contineret ignorabat Cluvius, agitatus enim nullum strepitum edebat, & in aquam coniectus non mergebatur.

22. *Fructus undecimus cap. 16. lib. 2. Clus. exot. Fr. pyriformis fuscus, lævis, striatus, cum coronula, in quo nucleus J. B.*

Uncialis magnitudinis erat, profus fuscus, pæne orbicularis, striatus, lævis admodum & in aqua supernatans illa mersus, tameti nucleum continere ex agitatione deprehenderetur, anteriore parte veluti coronulam striatam habens, in qua florem sedisse verisimile est, posteriore autem in oblongiusculum pediculum desinens.

23. *Fructus Juli formam quasi exprimens cineraceus grana spadicea continens C. B. Fr. 8. c. 25. l. 2. Clus. exot.*

Lobi quodammodo formam habebat, & uncialem longitudinem, Juli figuram quasi exprimens, gracilis, cineracei coloris, aliquot grana (ut ex involucri ruptura apparebat) satis crassa continens, spadicei coloris, lævia, ab altera parte plana, insipida, vieta & vetustate evanida.

24. *Baruce fructus primus cap. 21. lib. 2. Exot. Clus. Baruce fructus è pluribus nucibus arboris Huræ J. B.*

Admirabilis erat formæ, & in Guyana nasci ferebatur satis celsa arbore *Hura* nuncupata. E multis autem veluti nucibus uncialis magnitudinis, mirabili modo simul junctis & connexis constabat, quæ in bina lignosa duraque putamina dehiscabant, & orbicularem plantumque nucleum continebant, cineracea membranâ tectum. Eum verò fructum tot nucibus simul junctis, & velut in unum caput coactis interdum crescere intelligebam, ut tanquam orbicularem clavam geminum pugnum crassitudine aquantem, & in multos angulos desinentem referre videatur. Hujus fructus nucleo incolas uti dicebant ad corpus vomitu & alvi dejectione purgandum.

25. *Arara fructus secundus cap. 21. lib. 2. Exot. Clus. Arara fructus Americanus J. B.*

In *Kayana* crescit, arboræne an herba non erat descriptum. Erat verò uncialis longitudinis, cutè rariùs quàm putamine constans, satis durâ tamen nigraque, longiore pediculo & inæquali nitens, ut plures flores inhaerisse viderentur. Incolæ ejus contracti & in aqua elixi decocto maligna ulcera lavant ad ea curandum: aiebant etiam utilem ad alvum emolliendam, quod de nucleo intelligendam arbitror.

26. *Cunane fructus 4. cap. 21. lib. 2. Exot. Clus. Cun. fructus arboris Morremor, longus vel ovalis, ferè niger. J. B.*

Binas uncias longus erat, unciam summo capite latus, deinde paulatim ad infimum usque gracilior fiebat, dorso paulo elatiore, lævis, niger & splendens, tribus foraminibus summo capite præditus, uno supernè, binis infernè. Illum in pumila arbore nasci ferebant, cui nomen *Morremor*, immaturus autem erat, sed plenam maturitatem adeptam duplo majorem afferebant, eumque supra prunas tostum manducari ab incolis adversus capitis dolores.

27. *Wavicoramori fructus 5. cap. 21. lib. 2. Clus. exot. Wavicor. rugosa glandi similis fructus J. B.*

Secundùm flumen *Arriuari* crescere adscriptum erat, ad quam tamen rem utilis esset ignorari. E binis quos habebat Cluvius unus binas ferè uncias longus erat, alter uncialem longitudinem non superabat: uterque tereti & rugosæ glandi similis, adstrictoria facultatis, qui alio cortice sive putamine tectus fuisse videretur.

28. *Cropiot rugosus fructus acerrimis, semine simili Piperi Æthiopicæ J. B. Fr. 6. c. 21. l. 2. Exot. Clus.*

Parvus & rugosus fructus erat, non valdè dissimilis singularibus ejus fructus articulis, quem Piper Æthiopicum appellant, magnâ acrimoniâ præditus, nigrumque semen continens ut Piper Æthiopicum. Solere autem incolas eum fructum admiscere Tabaci foliis adscriptum erat, cum illius fimum haurire vellent ad capitis dolorem leniendum. Erant autem aliquot ejus fructus funiculo trajecti, quod incolas fecisse arbitror ad eos commodiùs rescicandum, vel ut in promptu haberent quando illis utendum.

29. *Phaseolus orbicularis niger Americanus* C. B. *Parapar* Clus. l. 2. Exot. c. 21.

Clus.

Phaseoli quoddam genus erat, orbiculare, nigrum, splendens, quod lobo inclusum fuisse videbatur, ut ex hilo quo præditus conjecturam faciebat Clusius. Plures similes fructus per medium per-
tufos funiculo trajecerant incolæ, ut ornatis gratiâ è collo suspensos sub finiftrum brachium admitterent, obliquè torquis instar supra pectus recumbentes.

30. *Fructus 4. cap. 22. l. 2. Exot.* Clus.

Clus.

Exilis erat, semunciam magnitudine non superans, exiguæ & immaturæ nuci *Fausel* non valdè dissimilis, exalbidi coloris, calyce præditus quatuor squamis constante, continens aliquot grana fufca, rotunda instar *Piperis nigri*, sed valdè rugosa quia forfitan immatura, intus alba, acris saporis. An *Brafma* apud *Diofcor.* cap. de *Pipere*.

31. *Cardamomi facie fructus triangul. malignus* J. B. *Fructus 5. cap. 22. l. 2. Exot.* Clus. *Bacca est Amomi racemosi* C. B. seu *veri* Ponæ.

Clus.

Triangularis erat formæ, semuncialis etiam magnitudinis, exalbidi coloris, tenuisque membrana tectus, *Cardamomi* *Officinarum* fructum perbellè referens, continénisque multa grana rugosa, cineracei foris coloris, intus albi, omnia in globum congesta, satis validi & gravis odoris, & acris saporis, qui brevissimo & vix apparente petiolo plantæ inhæserat, calyce tribus foliis constante inclusus. Qui mittebat (ad Clusium) Consulè suæ urbis unum ex his fructibus edisse scribebat, ex cuius estu morbum contraxisset. Vide *Clus. cur. post.*

32. *Fructus 6. cap. 22. lib. 2. Exot.* Clus.

Nudus omnino & variæ formæ erat, quem lobo inclusum fuisse arbitrabatur Clusius. Etenim nonnulli plani erant & quasi quadranguli, alii oblongiores & altera parte obtusi, eâ verò qua se mutò contigerant compressi, omnes tamen foris rugosi, nigricantes & candicantibus quibusdam venis distincti, in binas partes dividui, ut reliqua legumina. Substantia autem interior subfusca & solida, & ejus sapor etiam adstringens, perinde ac fructus *Coles*.

33. *Fructus 1. cap. 23. lib. 2. Exot.* Clus.

Pruni ferè magnitudine & forma erat, duas pæne uncias longus, fescunciam latus, infima parte mucronatus; cortice sive ipso corpore satis crasso, & veluti fungosa materiâ constante, foris aliquantulum rugoso, & subfusco colore, internè cavo & pulpam quandam continente in globum convolutam, albicantem, friabilem, insipidam, in qua tenella quadam femina.

34. *Ricino affinis fructus* C. B. *Exoticus fructus 4. lib. 2. cap. 24.* Clus. exot.

Ricini fructum valde æmulabatur, nam triangularis erat, & in tres cellulas distinctus; quarum singulis semen continebatur rugosum, ut ante maturitatem lectus fuisse videretur, nigrum: exterior cortex fuscus & glaber erat, pendebátque inter quinque folia longiuscula & latiuscula (quæ medium fructum tegebat) è pediculo semunciali, satis firmo.

35. *Daturæ semine fructus* J. B. *Fr. minor 8. cap. 20. l. 2.* Clus. exot.

Orbicularis ferè formæ erat, & tenui veluti membranâ constabat, brevi petiolo præditus, pæne cineracei coloris, intus inanis, nisi quædam rugosa granula continuisset, iis quæ in *Stramonio* conspiciuntur non valdè abfimilia: inhærebat autem fermentis quibusdam *Vitis Viniferæ* sarmenta referentibus.

36. *Fructus hepaticus Indicus* J. B.

f. B.

Figura hepatis quodammodo respondet: Est enim altera parte gibba sive convexa, altera sinuata, & concava, figura oblonga, magnitudo *Castanæ majoris*, eique concolor, h. e. spadiceus, sed ad pullum accedens: superficie tenus inæqualis, rugosus, nihil corticosi habet, eadèmq; fere substantia interna. An alio cortice fuerit comprehensus nobis incertum. *Nobis videtur nucleus fuisse alicujus fructus*. Bivalvis est, aut geminus potius, fusco tamen satis insigni in ambitu coherentiam designante, nec multa vi dividuus. Substantia tota glandulosa, *Quernæ glandis ficcata*, durior, præter levem quandam quam præbet adstrictionem, nullo nec gustu, nec odore insigni.

Fructu hoc Indi in obftructionibus hepatis uti dicuntur, referente *Robino*, qui fructum ad J. B. tranfmisit.

37. *Fructus 5. cap. 25. lib. 2.* Clus. exot.

Uncias pæne tres ambitu comprehendebat, & sphericæ formæ erat, putamine constans quali *Nux Juglans*, firmo, fusci externa parte coloris, interna spadicei, qui in tres æquales partes dividebatur, & interna parte in tres veluti concamerationes vel loculos separabatur, in quibus singularia grana, *Malorum vulgarium* seminibus non valdè dissimilia.

38. *Fructus*

38. *Fructus Ind. rotundus tuberculis asperatus niger* J. B.

J. B.

Adspectu non usque adeo speciosus est, circinatae fere rotunditatis, uncias duas pæne latus, compressus, sed eò ut unciam mediam crassitie adæquet, præsertim parte gibbosiore, nam utrinque ceu gibbus quidam eminet. Cortice vestitur nigro, tuberculis quibusdam asperato, duro, supernè umbilicatus; sub cortice tunica intermedia albicans substantiam internam nuclearam involvit.

An Nux esset, an de Phaeolorum genere pro certo asserere non potuit J. Bauhinus.

39. *Fructus Guyanensis ovalis cineraceus* J. B. *Guyanensis fr. 2.* Clus. exot. lib. 2. cap. 6. *Pruno similis ovalis cortice & nucleo cinereo* C. B. p. 444.

Clus.

Valde solidus & gravis erat, ovalis formæ, pæne binas uncias à pediculo ad extimum mucronem longus, tres cum semisse medi corporis ambitu complectens, corio denso, fibroso, cineracei coloris tectus, ambiente putamen crassum admodum, durum & nigricans, quod nucleum continebat, fere orbicularem, durum, cineracei pæne coloris. *Ad pruna aut potius Myrobalana referri potest.*

40. *Nucleus ex Guyana, spadicei coloris membrana tectus* J. B. *Nucleus ex Guyana* Clus. exot. l. 2. c. 6. *Pruno similis oblongus, spadiceus, pulpâ albâ* C. B. p. 444.

Clus.

Paulò longior erat ovali: nam duarum unciarum longitudinem superabat, non adeò tamen crassus ut superior, & magis inæqualis, ut veriùs dici mereretur nucleus alicujus fructus, quam fructus spadicei coloris membrana tectus, qui haud dubiè aliquo fructu aut nuce erat inclusus, medullam sive pulpam continens albam, non ingrati saporis, licet vetustate contractior esset, & ejus medullium in lacunam dehisceret.

41. *Avellana Indica officulo trifido* C. B. *Avellana Ind. Mehembethene Cortus.* J. B. *Mehembethene* Park.

J. B.

Æquat magnitudine parvam Juglandem, formâ fere ovali, in cuius basi triquetrum patet foramen, producens ex singulis angulis costam, itâ ut præter ternas illas costas totidem aliâ alterno situ per longum descendant. Putamen durum, crassum, nonnihil inæquale, ex cinereo flavescit; quo effraçto tres cellulæ sese ostentant, nucleum continentes oblongum, album ac dulcem.

Mathiolus (si modo hanc intelligit) regumentum [exterius] læve mollèque, colore subpallido, nec folio Palmæ crassius ei attribuit.

42. *Avellana prædicta affinis fructu spadiceo velut in binas partes secto* C. B. *Avellana Indicæ Mehembethenæ valde similis fructus* J. B. *Fructus miscellaneus 7.* Clus. exot. lib. 2. cap. 25.

Inter Aromatum Tripoli allatorum purgamenta inventus est. Erat autem figurâ orbiculatâ, cortice spadicei coloris eoque lavi constans, atque veluti in binas partes secto. An verò alio cortice sive involucre tecta fuerit hæc nux (ut verisimile est) me latet: alia tamen addita erat minùs crassa sed paulò oblongior, neque adeo spadicei coloris, quæ media ex parte tecta erat suo involucre nigro & rugoso, cui petiolus adhuc inhærebat quo in ramo firmata fuerat.

43. *Avellana Indica villosa, foraminata* J. B.

Tribus lateribus elatioribus, atque iridem tribus foraminum vestigiis, uti Nux Indica sive Coccus, conspicua, villosò quodam involucre, veluti *Fausel* ferè, tecta, nucleum continens dulcem, tenui candicante membrana inclusum. Hanc Lobelius non separat à Mehembethene ut Clusius, sed eandem facere videtur, varietate tantùm distinctam; quocum consentit etiam C. Bauhinus.

44. *Avellanæ Mehembethene Cortusi species alia nuda & vestita villo* J. B.

Mehembethene superiùs descripta speciosior est, & altero tanto crassior, minùsque longa. Reliquam descriptionem vide apud J. B. Magnitudine præcipue à Mehembethene differre videtur.

45. *Avellana quadrifida* C. B. *Fructus exoticus 6. cap. 16. lib. 2.* Clus. exot. *An Avellana purgativa Oviedi? Fr. Indicus decussatus* J. B.?

Clus.

Elegans erat fructus, & velut ex quatuor Avellanis simul connexis constans, lævibus, spadicei coloris, qui alio operimento tectus fuisse videbatur. Nam Inter interstitia quibus singulæ nuces ab invicem separatæ restabant adhuc membranaceæ cujusdam fuscæ cutis partes, qua tuti fuerunt. Constabant porro singulæ istæ Avellanæ putamine spadicei (ut dixi) coloris, firmo quidem sed non valde denso, in quo nucleus continebatur crassus, durus, foris subfuscus interna parte candicans, nec ingrati saporis. Vide descriptionem J. B. quæ alterius fortasse fructus est. Renis ovilli, inquit, formam habet, &c.

46. *Nux*

46. *Nux purgatrix* C. B. *Fructus* 17. cap. 16. lib. 2. Clus. exot.

Non valde dissimilis erat hic fructus officulo *Bacca Saponaria*: etenim orbicularum, ut illud, habebat formam, & eandem magnitudinem. Hujus tamen color non aded niger sed fuscus potius, in quo apparebant subflavescentes quædam venæ. Alio autem fructu comprehensum fuisse, & nucleum duntaxat alicujus fructus esse apparebat; nam sectus vericore substantiâ constare deprehendebatur, magnis maculis albis fuscæ substantiæ & satis molli, (ut quæ cultello sine difficultate incidi posset) permixtis.

47. *Avellana Indica major subrusa* * Clusii J. B. *Avellana Indica* 3. *genus Matth. Lugd. C. B.* * *Annot. in Mamay fructus officulum D. Grewio in Mus. Soc. Reg.*

J. B. Clus.

Tres uncias longus erat, duas ferè crassus, inferiore parte sessilis, rugosus scaberve, & cineracei coloris, superna autem & eminentiore sive protuberante parte lavis, subruffique coloris, ut animalculum duro corio tectum videri possit. Nucleum in se continet.

Huic descriptioni addit J. Bauhinus corticem esse fragilem^o instar ferè testæ ovorum, minus tamen cum sit spissior. Continet nucleum magnum, tectum tenui membranâ cinereâ, in qua saporem insignem non animadvertimus: nucleus autem magnus, rugosus, firmus, Amygdalæ modo, sapore non ingrato.

Mammei fructus officulum est, & erronee pro Nuce accipitur à J. Bauhino & Matthiolo. D. Grew.

48. *Balsami Peruviani fructus* Clus. J. B. *Fr. 1. cap. 29. lib. 2. Exot. Clus. Avellana Indica* 3. *genus Matth. Lugd. C. B.*

Ex eodem cum præcedente genere est, [nec ut nobis videtur specie diversus] sed longè amplior, utpote qui ternas uncias longitudine superaret, latitudine unam, altitudine pane duas aquaret, alioqui forma & colore eidem planè similis: nempe crasso cortice sive putamine constans, inferiore sive supina parte sessili, rugoso scabrôve & cineraceo, superna autem sive gibba lavi, subruso, vel potius spadiceo, ità ut animalculum duro cortice tectum videretur. Nucleum continere deprehendebat Clusius binas uncias longum, unam latum, gemellum, sed extima parte simul coherentem, tenui cineraceâque membrana tectum, substantiâ firmâ, ut Amygdalæ aut Castanæ recentes, subfusca, pingui & oleaginosa, odore satis jucundo prædita, & sapore non ingrato.

Pro fructu Balsami Peruviani accipit Clusius. Verùm non convenit cum descriptione Balsami apud Monardem aut G. Pisonem.

Aliam adhuc Avellanam Indicam ab Hercule Saxonia missam pro Balsami *Petri de Frias* fructu minore, ejusque speciem aliam minorem describit J. Bauhinus, magnitudine digitum ferè æquantem, quæ si competentem haberet crassitiam atque rotunditatem, galeam quodammodo representaret. Testâ constat lavi, splendida, ex ruffo ad spadiceum vergente, crasso satis, substantiâ ossæ. Nucleus intus latet Amygdalini facie sed latior, in cæteris proportioni nucamenti respondens, sapore rancido, quippe exoleto.

Minor species concolor erat, sed figurâ nonnihil evariabat, potissimum hili illud vestigium quàm in Fabis nostris vulgaris non latius, nec ut in prædicto eminet. Testa tenuior multò nucleum quoque parvum, sibi que proportionatum continet.

49. *Nux Indica non biforis Juglandis similis* J. B.

Ad.

Advehitur quidam fructus ex occiduis, aded Nuci Juglandis similis, ut nondum introspectum sepius putaverimus nucem Juglandem esse: sed effracto caro fuit velca, intus albida, Castanæ sapore, nullis distincta nucleis, putamine & testa utraque crassiore quàm Nucis Juglandis.

50. *Fructus bivalvis Indicus niger* J. B.

J. B.

Levitatis præcipuæ fructus anonymos bivalvi tegitur cortice, non duro, & uti videtur fragili, hiantibus jam medio tenus valvis, subscabris, figurâ oblongâ, utrinque exacuta, modicè compressa, alioquin ovatam relatura; Latit intus nescio quid nuclei.

51. *Fructus Indicus, vel nucleus luteus parvus, Avellane oblongæ facie compressus* J. B.

J. B.

Unciam fere longus erat, flavus, lavis, lucidus, Ricino majori aliquo modo accedens, uncia semis angustior, pane compressus, utrinque tamen ferè in medio elatior, una parte paulò latior & rotundior, parte autem quâ hâsisse apparet nonnihil angustior, & non ità rotundus, asperior. Cortex facile acicula perforatur, in eo nucleus; qualis medulla nobis nondum constat. Alius hujus generis fructus, quem apud fratrem C. B. vidit, brevior erat, minus compressus, multò quâ adhæsit parte angustior, quasi umbilicus aut oculus, crista item non ità apparet. Representat Staphylo-dendron.

52. *Fructus peregrinus Jersajoy* J. B.

J. B.

Jersajoy dictus fructus è rarioribus quoque esse videtur: Per medium sectus cavus apparet, sed binis cellulis intergerino pariete interveniente distinctus, aut si integer esset quem vidimus (uti non esse conjectamur) quæternis. Extima facie lavis, sed squamatus, albicans, pediculo crassifusculo.

Q q q q q q

Rose

Rosæ nondum expansæ, ac per medietatem sectæ figuram nonnihil referret, nisi esset cavus; ita squamata cum extrinsecus ambiunt foliola.

53. *Fructus exoticus latus compressus, colore Suberis. J. B. hist. lib. 3. cap. 150.*

J. B.

Duas uncias latus erat ac paulò longior, æquabili ferè ambitu ad orbicularem figuram accedens, præterquam quòd parte superna [ubi fortè adhæsit] exiguum quendam finum umbilicali specie impressum habebat. Compressus erat, medium crassitudine unciam vix æquans, modicè incurvus, ut altera facies concava, altera in gibbum sublaterata convexa videretur. Cortice constabat colore Suberis ferè, non valdè duro, sed vel mediocri compressu fragili, nucis Avellanæ crassitudine, fungosò quodammodo, sed interior pars magis fungosa erat, fusca, insipida, quia evanida & magna ex parte cava, unde & pro magnitudine admodum levis.

54. *Cordis figura nux plana cineracei coloris J. B. Fructus 3. cap. 26. l. 2. Clus. exot.*

Clus.

Nux erat plana cineracei coloris, formam cordis (ut pingi solet) referens, & quibusdam locis tumescens, adeòque lento cortice constans ut maxima cum difficultate aperiretur. Reperit autem sub eo Clusus alium corticem, non minùs lentum superiore subflavi coloris, tegentem nucleum candicantem, salsi saporis, involutum rufescente membrana.

55. *Fructus Indicus echinatus sonorus J. B.*

J. B.

Magnitudine erat circiter Nucis moschatæ, coloris cinerei, plurimis abundans tuberculis obtusis. Degustatus videbatur aliquid adstrictionis habere. Pediculus crassus ligneus. Sonorus erat.

56. *Fructus Indicus Juglandi similis tuberosus J. B.*

J. B.

Juglandem pulvinato suo calyce etiamnum intactum æquat, perpetuis tuberculis & longioribus jugis asperatus, ex cinereo rufescens, cujus intervenia tenuis replet cortex fuscus. Infima pars umbilicam habet sessilem, opposita modicè in conum fastigiatur. Durus est & gravis fructus.

57. *Fructus multifariam fissus J. B.*

Ferè orbicularis erat totus, nisi utraq; parte esset nonnihil compressus. Finditur circiter in 12 partes, quæ fungosæ sunt, saporis manifesti nullius; inest internè ossiculum durum. Cortex totius fructus exterior tenuis fuscus & cinereus.

58. *Pinei nuclei Malucani sive purgatorii J. B. Pinus Indica nucleo purgante C. B. Pinei nuclei Maluccani Park.*

Acosta.

Alitur in hortis quibusdam Malabar, inquit Acosta, tum etiam in nonnullis sylvis sponte nascitur arbor magnitudine Pyri, cujus folia infernè dilute virore prædita sunt, supernè autem saturo, admodum tenella & mollia, quæ gustata valdè acra deprehenduntur, & linguam diu vellicant. Fructus triangularis Avellanæ magnitudine, interiùs in multa receptacula distinctus, in quibus semen est album, solidum, rotundum Pineo nucleo suo putamine exempto par.

Considerandum (inquit J. Bauhinus) An eadem sint Pineæ nucleæ cathartice Monardis, quas sic designat, Transmittit Nova Hispania Pineorum nucleorum genus quo Indi se purgabant, quos imitati sunt plurimi harum regionum. Nostris Pineis nucleis similes sunt nascentes in Istrobus magnis quales sunt Mayzii Spicæ muticæ, molliore putamine & nigriore quam nostri rotundi, intus albi, pingues & gustu dulces.

Vires.

Indi, Autore Acosta, binos nucleos membranis nudatos, terunt, & clysteribus admiscunt adversùs urinæ difficultatem & dolorem ischiadicum, aut cum gallinæ jusculo propinant ad educendos putridos, lentos, crassos frigidòsque humores & peculiariter ad asthmaticos curandos. Ex aqua tritis impetiginis inungunt & curant sed admodum urunt: Nuclei pinei cathartici tradente Monarde bilem, pituitam & aquas validissimè purgant, & licet Avellanis mitiores tamen vomitum cient. Assi nec tam valenter, nec cum tantis torsionibus purgant. Dantur in diuturnis morbis, & peculiari quadam facultate crassos humores expellunt.

Quibus obtingent nuclei Pinei, sive Malucani Acostæ, sive cathartici Monardis, sive diversi, sive idem sint (inquit J. Bauhinus) non temere exhibeant ægris, siquidem, referente Acosta, admodum urunt, & quatuor grana interimunt. Monardes etiam validissimè nec sine torsionibus purgare, & vomitum ciere scribit.

59. *Pineos nucleos duros referens fructus C. B. Nucula peregrina alia J. B. Fr. peregr. 8. Clus. Exot. l. 2. c. 30.*

Pinei cujusdam generis nucis nucleos quispiam astimare possèt, adeò nostratis Pineæ nucis sive strobili nucleos referebant, licet magna ex parte nostris & longiores essent & crassiores; durum similiter putamen & idem color.

60. *Curcas Avellanae magnitudine* J. B. *Curcas Malavarensum, Carpata Cambayensium* Garciae C. B.

Nascitur in Malavar, autore Garcia, fructus quidam magnitudine Avellanae cum suo putamine; non tamen adeo rotundus est, candidus, gustu quali sunt Tubera cocta; dependet ex ramis cujusdam plantae quae seritur, nullus, quod sciam, in medicina usus. Dicitur in Malavar *Chiriquilenga*, id est exiguum *Inbame*.

Habalculul Serapioni videtur, cujus frequentem usum seminis quidem copiam facere, sed cholemicam quam vocant passionem excitare scribit: quae omnia Malavares huic fructui tribuunt. Fructum hunc ad Ricinum refert C. Bauhinus.

61. *Pepira Peruanus* J. B. *Pepitas del Peru, Fr. 9. cap. 30. lib. 2.* Clus. exot. *Amygdalo similis fructus Peruanus fuscus vel spadiceus lineâ candida* C. B.

In fructu hoc quaedam est varietas, nam alter altero major & amplior est, licet color & forma prope modum eadem. Planus est & oblongiusculus, altera parte latior, altera angustior, glaber & laevis, totus fuscus, aut interdum spadicei coloris, nisi linea quaedam candicans, qua parte suo fructui adhæsit (nam alteri inclusus fuisse videtur) varium faceret, prægnans est & sonitum edit.

62. *Brindones Indici, fructus rubentes acidi* J. B.

In Goa India (uti refert Garcia) est fructus quidam *Brindones* vocatus. Is foris aliquantulum rubicat, intus verò sanguinis instar rubet, gustu admodum acido: invenitur interdum foris nigricans [qui color maturitate contrahitur] nec adeo acidus uti superior, qui tamen non minus quam ille intus rubeat. Multorum palato sapidus est hic fructus, meo verò inquit Garcia minime ob nimium aciditatem. Eo tinctorum utuntur. Cortex verò adservatur atque mari aliò transvehitur aceti conficiendi gratiâ, quod à Lusitanis quibusdam etiam in Lusitania factum est.

63. *Beguil Purchasii.*

Fructus in sinu S. Augustini prope Sierram Lionam proveniens, magnitudine Mali, cute aspera & nodosa vestitus; sub quo pulpa Fragorum instar, sive coloris, sive granorum rationem habeas.

64. *Beninganio* ejusdem.

Fructus ejusdem loci, Limonii magnitudine, cute rubida, ventriculo gratus.

65. *Rucma Hispanis Lucma* * De Lact.

* *Ind. Occid.*
l. 10. c. 3.

Fructus est qui forma & mole ad Aurantia mala accedit: intra medullam officulum Castaneæ, am colore corticis, quam nuclei, qui amarus & cibo ineptus, albedine validè simile, aliquando duo continet. Inter crassos censeatur cibos: Sapore tamen est magis dulci quam acri.

66. *Mungo* J. B. Garc. *Fructus niger Coriandro similis* C. B. *Messe seu Meisce Avicennæ.*

Est semen (inquit Garcia) viride, quod per maturitatem fit nigrum, Coriandri ficci magnitudinis. Nasci ferunt in Palaestina. Pabulum est equorum, interdum tamen ab hominibus editur. Guzarate & Decan incolæ in febribus hoc modo utuntur. Febricitans cibo abstinet per decem, nonnunquam per quindecim dies, post quos hujus fructus decoctum illi propinatur, in quo nonnihil pulpæ remansit: deinde cortice delibratum Mungo, & instar Oryzæ coctum febricitanti exhibetur. Pansis verò triticeus nonnisi post multos dies administratur.

Mungo autem frigidus est, quantum ex ejus facultatibus colligere licet.

67. *Sel Serapionis & Avicennæ* J. B.

Fructus *Sel*, quales Rauwolfius vidisse scribit carent duris putaminibus, planæque nudi sunt, magnitudine Pistaciorum, colore Juglandibus nostris non dissimiles, sapore satis amaro cum manifesta acrimonia. Dedit sibi Minoritam quendam Hierosolymis, qui dicebat in vicinis locis provenire; esse autem *Sel Serapionis & Avicennæ*, quod virtutem habet Zingiberis.

68. *Nux Indica pulchra, cui unguis albus* J. B.

Unciam & semis longus erat, unciam latus, compressus, niger, splendens, in suprema parte veluti unguis albus. Sonorus est. Cortex niger, mediocriter crassus; subest medulla alba, in iis sapore manifestum non animadvertimus. Medullæ autem albæ subest fortè officulum, est enim sonorus.

69. *Nucula Ind. Lob. & Pena* J. B.

Lob.

Nuculam Indicam hanc admodum fructu variam fortèque & sylvestrem esse suadent nuculae, quas ex finibus Troglodyticae Guineæ habemus. Hæc vix magnam æquat Olivam, corticose nucleæ, oleaginoso ac sapido, illi prorsus Nucis Indicæ similis, sed huic Nuculæ testa ossea. Icon integræ magnam habet similitudinem cum Chamærrhiphes fructu, inquit J. Bauhinus.

Qqqqqq 2

70. *Nucula*

70. *Nucula Indica ab Hercule Saxoniam missa* J. B. Cochiglio de Guigne, dicta.

f. B.

Uncia brevior est, semunciam vix lata, nigra, dura, modicè exterius arcuata, interiùs sinuata Phaeoli modo, multis fissuris seu lineis variè sparsis sulcata; quæ tamen omnes in tuberculum parvum, umbilici speciem præferens, coeunt.

71. *Ficui similis fructus exoticus* J. B.

Ficum communem figura & magnitudine quodammodo repræsentaret, si non angulosus esset & supernè cordatus. Cortex exterior subflavus, fragilis, quo decorticato alius subest, crassus, durus, nigro. Concussus non crepitat, aquæ injectus suo pondere sedit.

72. *Fructus peregrinus sulcatus* J. B.

f. B.

Avellanæ domesticæ magnitudine est, oblongus, turgidus, niger, cætera lavis & politus, præterquam ad latera profundus sulcus, rectus (quem à summo ad imum habet exaratum, lineola in medio tantillum eminenti) ubi nonnihil rugosus. Parte opposita sulco respondent levia quædam alterius sulci vestigia impressa. Quem servamus (inquit J. Bauhinus) foramine per longum pervius est, ad cujus margines in altero finium apophysis parva est, in medio fissâ. Inanis est, & pulsatus resonat, proculdubio aliquando pulpa plenus.

73. *Lauri baccæ similis fructus* J. B.

f. B.

Magnitudine est & forma baccæ Lauri majusculæ, coloris nigricantis, lævi & nitida superficie, ex altero turbinato sine stylo retusum, quemadmodum in glandibus videre est, proferens, altero autem tanquam ab acicula impressum vestigium habens, durus & lapidi allisus cum sonitu resiliens. Eorum uni circa medium inculptus apparet scrobiculus, natura an arte nescio.

74. *Fructus quadrangulus niger cum membrana miniata* J. B.

Ostendebat Clusio Exot. l. 2. c. 26. Christ. Porretus fructum unciam longum, quadrangulum, lateribus aliquantulum depressis, profusè nigrum, media tamen ex parte tectum, tanquam membrana foris miniata fructui firmiter inhaerente.

75. *Officulum fructus Indici tuberculiforme* J. B.

Majus erat officulo Cerasi, subrotundum, undique rugosis tuberculis exasperatum, colore pullo.

76. *Avellanæ compressæ facie fructus vel semen* J. B.

Unciam ferè longus erat, vix semunciam latus, modicè compressus, durus, dilutè croceus & splendidus, parte angustiore qua adhæsisse putamus saturatius tinctum. Longæ alicujus Avellanæ speciem quodammodo referre videtur; sed planè exoticum esse & facies & notæ jam scriptæ fati insinuant. Alii hujus generis aspersi erant longiusculis maculis albicantibus, cortice paulò firmiore quam Castaneæ & tenaci, medulla intus alba tenera, acrimoniam respiciente. Unde commodius (inquit) forte Ricino subnecterentur.

77. *Fructus Indicus villosus parvus* J. B.

Magnitudine erat Avellanæ vulgaris, constans tunicis villosis, subflavis, cortice tenero, una parte nigricante.

78. *Castaneæ speciei fructus peregrinus* J. B.

Mediocre Castaneam non tantum magnitudine, sed & totâ formâ refert, ut pro ea primo obtutu possit fallere. Color tamen paulo dilutior ad flavum inclinat: nitore & lavitas eximia, exceptâ basis portiuncula oblonga, qua videtur aut arbori aut echino adhæsisse. Cortex extimus admodum tenuis fragilisque, cui fungosâ substantia adnata subest: ipsa verò cavitas vacua est, quo fit ut insignis totius fructus sit levitas.

79. *Leucoma fructus Castaneæ* J. B.

Monard.

Similis est nostrati Castaneæ, cum colore, tum magnitudine, tum etiam sessili illa & albicante parte quam Castanea obtinet, quæ prægnans videtur. Arboris est vastæ magnitudinis, materiæque firmæ & robustæ, cui folia Arbuti. Fructum edulem gratique saporis esse aiunt, & alvi profluvia sistere, quoniam astringit. Temperatum esse asserunt.

80. *Glans Indica* J. B.

f. B.

Glandi Quercinæ figura & magnitudine similis est, intus candida, substantia dura ac propemodum ossea, nullius saporis manifesti, exterius nigra, lineis ac venulis squamatis corticisque rufis reticulatim per superficiem sparsis, Cupula dura, crassa ac lignosa fere, exterius plurimorum denticulorum mutuo incubitu imbricatoque asperata, colore cinereo, pediculo semunciam ferè longo, crasso & lignoso.

81. *Glans*

81. *Glans Indica magna, subrotunda* J. B.

J. B.

Juglandem magnitudine æquabat, cortice constans flavescente, uti Glandis Quercus exsiccatæ, lævi, crassiusculo, qui tamen à fortiori digitorum compressione facile frangatur ac diffiliat. Per longitudinem area insignis, inæqualis & scabra subcinerea excurrit, hili imaginem præ se ferens, quaque parte cortex reliqua firmior est crassior, duriorque eam adhæsisse vel alteri cortici externo vel arbori verisimile est. Interna facies cortice contacta est ruffo, tenui atque fungoso, intercurrentibus veluti venulis ut in interiore cortice Castanæ immediate callum complectente. In quo ceu pulvino immerfus jacet, omnem ferè cavitatem adimplens, nucleus, figurâ rotundus, facie Glandis aut Castanæ nucleo permissilis, geminus ut in Glandibus, extima facie scaber, rufa cuticula interctus, quâ verò committitur lævis, substantiâ durâ, & colore glandis nuclei, sapore dulci, grato.

Pro fructu Balsami à Robino ad Platerum missus erat.

82. *Fructus Amygdaloides nitidus peregrinus*, J. B.

J. B.

Lævis & lubricus est superficie, nuclei Amygdalini magnitudine & formâ, nisi quòd una parte paulo est acutior obtusâ Amygdali parte, infraque mucronem alterum lacuna orbicularis insculpta, non tamen effatu dignâ altitudinis, fortè hinc prodibat germen. Color est ex flavo ferè cinereus, & altera quidem parte magis in arcum curvatus, Damasceni pruni nuclei modo, corticèque tegitur tenui, fragili, nucleum in se continens.

83. *Fructus Peruanus Amygdaloides, sub terra nascens*, J. B.

Pulcher admodum aspectu est, & grati saporis, qui & radice caret, nec aliquam plantam profert, aut ab ulla planta producitur, sed solummodo sub terra enascitur quemadmodum tubera. Dimidii digiti magnitudinem æquat; rotundus est & contortus & affabrè elaboratus, coloris spadicei, nucleum intus continens resonantem dum siccus est, Amygdalæ similem, cortice fusco, intus album, & in duas partes divisum, ut Amygdala, grati saporis, & Avellanam gustu referentem.

Invenitur apud flumen Marannon, nec ullibi alibi per universam Indiam. Editur recens & *Locus* & exsiccatu sed torreri præstat. Adponitur secundis mensis bellariorum loco, quoniam ventriculum *Ufus* admodum exsiccat & roborat. Sed si liberalius edatur capitis gravedinem generat.

Dari in rerum natura hujusmodi fructum subterraneum mihi sanè non videtur verisimile.

Dubitatur Clusius, an hic fructus sit Mandobi Lerii, quem ait sub terra Tuberum modo nasci, tenuibus filamentis simul coherere, nucleum non esse majorem domestica Avellana, ejusdemque saporis, cinerei coloris, cortice non duriore quàm Pisorum siliqua. An vero folia semènvè præferat ignorare se fatetur, licet fructum sæpius ederit.

J. Bauhino *Mandobi Lerii* fructus arboreus esse videtur, aut fortè Trasi genus aliquod: Trasi enim, inquit, sunt veluti fructus & nuclei Avellanarum.

84. *Nucula Indica Pyriformis & sonora* J. B.

Articulo postremo pollicis non major erat, exprimens parvum Pyrum moschatellinum, solidus, durus, rugosus, ferè cinereus, lignosus, sonorus, saporem manifestum non sensimus.

85. *Nucula Indica globosa sonora* J. B.

Orbicularis five globosus erat, gallæ parvæ five parvulo globulo similis, cinerei & maculosi coloris, costâ pane totus cinctus, sonorus. Cortex non admodum durus.

86. *Nucula ex Guinea* J. B.

Nucis Myrsiticæ ferè magnitudine & formâ, levis, concussu sonum edens, cujus alter finis styli quid simile habet, ex quatuor parvis sulcis five eminentiis procedens; oppositus verò scrobiculum, unde avulsus videtur pediculus, unde radii recti producantur: cortice mediocriter lævi, subruffo reclusus, quo abrafo subest alius durus qualis in nuce Moschata: huic subest alius crassior, spadiceus, fungosus, politus. Nucleum ambit immediate quartus, pertinaciter adhærens, pelliculæ tenuis instar rugosus, spadiceus quoque: ipse verò nucleus amplus, candidus, pinguis, gustu dulci cum fastidioso quodam sapore.

87. *Nux Indica alia* J. B.

Minor est Juglande, latitudine unciali, paulòque longior, colore pullo obsoleto, sulcis maculis consperso. Desinit in brevissimum acumen qua parte quinquepartita esse videtur. Parte opposita pediculi pars adhæret; lignea prorsus, firma crassaque, unde conjectura arborem fœtum, Ipse aliqui fructus levis & minimè ponderosus.

88. *Guabam De Laet. Ind. Occid. l. 10. c. 6.*

Fructus est binos palmos longus, cinereo cortice, pulpâ candida, durissimis quibusdam nucleis permixta, suavis & refrigerans. Provenit in calidioribus Quitensis præfecturæ regionibus.

89. *Pomum Suci Sinenfium Martin. Atl. Sin.*

Nascitur in mediocri arbore, & quæ vix ullâ culturâ opus habet. Majus est nostratibus, rotundum, puniceum aut rubicundum. Pulpa intra aliquando exos, plerunque ad superficiem acinos, teruncii mole, planos & rotundos, verticaliterque erectos cortice lignoso quinque vel decem continet. Caro tota rubescit, mollescit Sorbi instar matura & suavissimi saporis est. Siccatum crustam mellis vel sacchari emittit. Est & cortice viridi quod non mollescit, sed culro vel dentibus detrahitur. Provenit in *Xantunque*, & extra Sinas nullibi.

* Ind. Occid.
l. 7. c. 10.

90. *Ziccara Guatimalensium. Capote * De Lact.*

Est instar Pinearum nucum, in quo viginti, aliquando & triginta Amygdala continentur.

91. *Fructus Indicus granulofus vel tuberosus minor. J. B. Fr. Indicus 5. c. 30. l. 2. Exot. Cluf.*

Prorsus spherica huic forma erat, magnitudo globuli minoris sclopi: putamen flavescens coloris, & perpetuis tuberculis, at non adeo crassis, oblitum, nullaque lineâ cinctum.

J. Bauhinus formam olivarem ei attribuit, lapideam & invictam duritiem, colorem rutilum, superficiem granulis omnigenis asperatam, &c.

92. *Fructus dysentericus flavus J. B.*

Monard.

Provenit in India, autore Monarde, fructus Dysenteriam sanans, delatus ex Quito, qui videtur esse vastæ arboris, alterâ parte lævis, flavus, altera asper, coloratissimus ac veluti pullus. Caterùm qualis esset fructus, cuiusvè arboris nunquam pervestigare licuit.

Vires.

In pollinem tenuissimum redactus, & cum aqua capitum rosarum manè & vesperi exhibitus dysenterico fluxu miserè afflictum brevi sanitati restituit.

93. *Nicaraguæ pomum nuce rotunda J. B.*

In Nicaragua (inquit Benzo) Novi Orbis provincia Pomi quoddam genus peculiare est, neque Hispaniolæ, neque ulli alteri parti Indiæ concessum, Piri nostri specie ferè est, ligno interiore rotundo, Nucis crassitudine & dimidio amplius, optimi & jucundissimi saporis. Arbor procerâ, exiguis foliis vestita.

94. *Pruno similis fructus subsfuscus ex Guinea C. B. Pruni facie fructus è Guinea, in quo semina J. B. Fructus Exot. 1. à Clusio. Cluf. Exot. l. 2. c. 23.*

Pruni ferè magnitudine & forma erat, duas pæne uncias longus, fescunciam latus, infima parte mucronatus, cortice sive ipso corpore satis crasso, & veluti fungosâ materia constante, foris aliquantulum rugoso & subfusco colore, internè cavo & pulpam quandam continente, in globum convolutam, albicantem, friabilem inspidam, in qua tenella quædam semina.

95. *Pruno similis spinosa C. B. Jangomas Prunis similis J. B.*

Arbor Pruni magnitudine sponte nascitur in agris & etiam in hortis in *Besaim, Chaul & Batequala*, multis spinis horrens, foliis itidem Pruni, floribus candidis, fructu Sorbo simili, gustu Prunorum adstringente & acerbis.

96. *Nux Ponticæ nuci non valde absimilis, spadicei coloris J. B. Nux altera cap. 26. lib. 2. Cluf. Exot.*

Spadicei erat coloris, Ponticæ nuci non valde absimilis, unciam longa, ejus ambitus uncia paulò major, fissili sive infima parte angustior, extimâ crassior, & velut decussatim formata, dura, solida, nec ullo modo strepitum edens. Inter aromata reperta est.

C A P. VIII.

Parvi quidam fructus à J. Bauhino visi apud Ill. Duc. Wirt. & descripti Lib. 3. cap. 80, 81, 82. &c.

1. *Nucula Indica altera, compressa, cortice duro, coloris sonora.* Parvi Pruni quodammodo similis erat, sublongus, compressus, lucidus, costis in uno latere constans, lucidus.
2. *Nucula Indica tertia splendidior.* Idem fortè præcedenti. Color idem nisi dilutior & splendidior, magis etiam compressus & latior, potissimum una parte.
3. *Fr. Indicus ovi parvi ferè formâ.* Coloris erat quodammodo Castaneæ, dilutioris, splendens. Circulus ambit ferè totum qui non splendet, utrinque foratus.
4. *Nucula sublonga, vel Os fructus alicujus Indici.* Unciam longa, unciam semis circiter lata, rotunda, fusci coloris, una parte latior, lignosa, cava: in ea nucleus cortice tenui tectus, qui fuscus, intus fissus, durus, albus & sapore manifesto destitutus.

5. *Nucula triangularis Indica, Castanellæ ferè facie.* Piso majori haud major erat, inter angulos compressa, ex uno latere commissura nigricante insignita, colore subfusco, in ruffum quasi ex cinereo in spadiceum vergit. Concussa non strepitat, sed circumlata perelegantem nuculæ concolorem, partim fessili innatum vel potius enatum (nam linea elevatio & nonnihil splendidans) interfecat commissuræ linea prædicta: Ex observatione Cherleri.

6. *Nucula Indica ovata fere.* Nisi utrinque acumen quoddam extaret ovata esset figura. Longitudo uncialis, latitudo media, colore inter fuscum & pullum medio, maculis dilucioribus picturato, costis quibusdam eminentibus quales in Nuce unguentaria insignita. Nucleus intus later albus.

7. *Officulum sulcatum fructus peregrini.* Figura ovata erat, utrinque extremorum acuminatum, per longitudinem profundè satis sulcatum, colore pullo.

8. *Fructus exotici officulum aliud.* Semunciam longum erat, nucleo Pini ferè figurâ par, ambitu tereti, obiter turbinato, durum, politum, laeve; colore rufescente, maculis quibusdam albicantibus aspersum.

9. *Fr. Indicus Corni figurâ.* Diceret Cornum esse si ruber esset, adeò figurâ & proportione responderet, sed niger est, splendidus, durus, pediculi residuo crasso, concussus non sedit pondens argumento.

10. *Fructus Indici officulum perelegans.* Magnitudo fere Amygdalæ est, sed figura nonnihil diversa. Collo superne donatus angusto, quatuor insignibus per longitudinem lineis notatus, cætera quoque parte nonnihil rugosus, colore pullo.

CAP. IX.

1. *Hibiscus fructus Americanus J. B.*

HIC fructus Dactylo similis est aliquo modo, nec edulis, oleo ejus tumores molestos in pedibus à *vermiculis quibusdam Sironum vulgò dictorum magnitudinem non excedentibus, qui in cutim se insinuant excitatos, curant. Eodem oleo affricto corpora labore & lassitudine fracta refocillant: vulnera quoque & ulcera sanant. Oleum istud adervant in vasculis quibusdam ex fructibus excavatis paratis, quos *Carameno* suo idiomate appellant. * Tom. dictis.

2. *Palma saccifera J. B. Ger. Arbor sive Palma saccifera Park. Palma manicam Hippocratis referens C. B.*

In insula quadam Americae deserta *Coronopex* dicta invenerunt Batavi integras sylvas nulla alia arbore constantes, quàm Palmam quodam inusitato genere, cui ab involucro saccum seu columanicam Hippocratis dictum referente in quo fructus reconditus, *Saccifera* nomen indidit Clusius. Nam creberrimis quibusdam fibris spadicei coloris, transversim & obliquè ab infimo ad supremum excurrentibus magno à natura artificio contextum est, idque varia longitudine: unum vidit Clusius 22 uncias longum, & ea parte qua patebat septem latum; alterum 2½ pedes sive 30 uncias longum, paris cum illo latitudinis.

Ista porro involucra (iis referentibus qui ab arbore resciderant) plena fuerant fructibus nucem Juglandem cum externo suo pulvino sive viridi cortice magnitudine æquantibus, in quibus orbiculares aliæ nuces adeò rotundæ ut torno elaboratæ viderentur, atque adeò duræ, ut non nisi ferreo malleo, & cum difficultate confringere quiverim, tamen non valdè crasso putamine sint præditæ: Continebat autem ea orbicularem nucleum, putamini adhærentem, medio cavum, & qui siccitate lacunam contraxisset, candidam, sapore initio quasi leguminum, deinde instar Lupini amaro.

Sacci hujus Palmæ texturam exactius describit D. Grevius Mus. Soc. Rég. pag. 185. quem consule. Inter palmas hujus mentionem fecimus.

3. *Zingi fructus stellatus sive Anisum Indicum J. B. Anisum insularum Philippinarum C. B. exoticum Philippinarum insularum Park. Feniculum Sinense D. Fr. Redi.*

f. B.

Fructus hic stellæ figuram repræsentat, constatque ex septem nuculis particularibus, radiorum in morem in centro coeuntibus, triangularibus, longis, leviter compressis, eâ parte quâ committuntur impressis, extimâ & convexâ peripheriâ semicirculum ferè describentibus, cortice gemino rectis, exteriori duro & spadiceo, nigricante, rugoso, interiori propemodum osseo, internâ substantiâ cupri diffracti instar lucente, bivalvi atque in siccis & inveteratis nonnihil hiante. Nucleus vero in singulis nucibus latitat singularis, laevis, splendens, colore seminis Lini aut Pomorum, sed dilutiore paulo. Odor & sapor Anisi planè est, nihil tamen præterea cum Aniso commune habet. Relinquit tamen nescio quid acrimonie in lingua commanfus.

De hujus radice, caule, foliis vel etiam floribus se quicquam pronunciare posse negat Clusius: quòd seminum & umbellarum tantum partes Londino acceperat Anisi nomine.

CAP. X.

Fructuum exoticorum officula è Musei Soc. Reg. Londin. descriptione à D. Grevio edita.

1. **O**S Pruni Indici fere globulare. Juglandis mediocris magnitudine est, colore leucophæo obscuro, undique tuberosum, durissimum, ad basin & verticem aliquantulum prominens.
2. Os globulare aliud. Magnitudine & figurâ præcedentis, nisi quòd ad basin tantillo latior, colore citrino seu stramineo, duritie Juglandis, undique inæquale & scabrum, cum sulcis parvis & foraminibus intermixtis.
3. Os globulare tertium, in quinque tamen valvas seu latera dividuum, primi modo inæquale & tuberculosum undique, æquè durum, ejusdemque leucophæi coloris, verùm magnitudine Cerasum medicrem non excedens.
4. Os Pruni ovale, Magnitudine & figura est ovi Columbini, asperiusculum seu scabrum, ferreo colore, substantiâ durâ, non tamen admodum crassa.
5. Os aliud ovatum, Ovi Gallinacii magnitudine & propemodum figurâ, nisi quòd basis aliquanto obtusior sit, conus seu vertex minor; colore leucophæo, mira duritie, in quinque latera divisum, rugosum & inæquale, cum plurimis foraminibus & profundioribus sulcis. Latera totidem fissuris rectis distinguuntur, paulò supra basin incipientibus & inde versis apicem productis. In horum unoquoque continetur osseum & veluti dentatum corpus unciam longum.
6. Officulum ovale productius, Duos digitos longum est, unum latum, Olivæ officuli figura, membrana quadam straminei coloris tectum, sub qua sulcis undique inæquale est, exterius colore cinereo obscuriore, intus albicante, duritie eximia.
7. Officulum ovale oblongum aliud. Nudum seu nullâ membranâ tectum, præcedente multò majus, ut quod 2½ uncias longum est 1¼ unciam latum. Sulci etiam hujus plures sunt & profundiores.
8. Officulum ovale oblongum tertium, præcedenti cognatum verùm multo minus. Cornum vulgare magnitudine parùm excedens. Hæc tria cognata inter se sunt, non tamen ejusdem fructus junioris & adultioris officula, æquè enim dura sunt omnia, proinde & plenam maturitatem adeptæ.
9. Pruni Officulum Juglandis fere simile, Unciam 1¼ longum, dimidiam unciam latum ad basin, quæ paululum excavata media parte unciam 1½, vertice nonnihil acuminato & prominente. Trilaterum est singulis lateribus sulcis plurimis & profundiusculis inæqualibus.
10. Officulum figuræ anomale. Duabus uncias longius, duas propemodum latum, 1½ crassum, coloris citrini obscuri, asperiusculum ac si arenâ respersum esset ab uno latere inæqualiter planum, ab altero in labium duplex intumescens, valdè asperum, fissura per longitudinem decurrente. Duo adhuc alia officula anomale & insolite figuræ describit: quæ apud ipsum vide *Mus. Reg. Soc.* p. 189, 190.
11. Officulum acuminatum aliud. Prægrande est 3½ digitos longum, 1½ crassum, duos pænè latum; ab uno latere valdè convexum, ab altero propemodum planum, basi ovali, cacumine in punctum statim exacuto, colore rubiginoso, prædurum & rugosum seu asperum, sulcis latiusculis plerisque secundum longitudinem extensis, è quorum nonnullis lignæ aliquot fibræ exoriuntur. Sulci in hoc aliisque hujus generis officulis fibrarum lignearum sedes seu vestigia impressa intelligendi sunt. Aliud huic subjungit simile officulum, multis non tamen valdè profundis sulcis undique inæquale, quorum nonnulli à basi ad verticem ferè producti sunt.
12. Officulum seu Nux ovalis, magnitudine & figurâ Olivæ mediocris. Undique læve est, coloris leucophæi splendentis, veluti Mammei officulum, exceptâ duntaxat basi, quæ sordidior & rugosa cum duobus angustis glabris marginibus labiorum aut oris aperti amulis à cujus angulis crena seu sulcus naturalis Nucem seu officulum undique cingit.

13. *Nux Indica velut larvam ostendens J. B.*

Niger est, duas uncias fere longus, unciam pænè latus, ceu monticulis quibusdam inæqualis, ovata figura longiore; cui terni scrobiculi supernè adversa facie impressi, eo situ ut larvam quandam Simiæ caudatæ aliquo modo repræsentent sine naso.

14. *Alia præcedenti similis, si non eadem J. B.*

Figura à præcedente nonnihil evariat. Nam & tres illas scrobiculas habet, sed tribus lineis canaliculatis, in medio concursu tres angulos oppositos facientibus, interstinctas. Figura fructus etiam ad triangularem accedit, secundum se longitudinem canaliculis striatus atque sulcatus, eâ parte quâ foramina sunt latiore, opposita angustiore; color ex pullo cinereus. Concussus nullum sonum præbet.

Hujus generis Nuces sex septémve describit *D. Grevius Palmacoci nomine. 1. Prima longitudine semipedali erat, media parte duos digitos lata, basi nonnihil ovali & prominente cum tribus amplis foraminibus ut in Cocco, superius conica & paululum inflexa. Tribus valvis seu laminis componitur, quæ totidem angulos concursu suo efficiunt, inferne obscuriores, superius acutiores. Color varius pro distributione fibrarum lignearum. 2. Secunda mediæ magnitudinis, Juglandis majori par, 1½ unciam longa, basis diametro unciali. Ad margines foraminum in basi, fibrillæ nigre plurimæ in ambitu expanduntur ad modum processuum ciliarum circa humorem oculi crystallinum. 3. Tertia pariter conica sed minor, figurâ Pyri moschatellini, Nuci myrsiticæ parvæ magnitudine, substantia lignea, colore Buxi, cum tribus, ut in reliquis apertis foraminibus. 4. Quarta, Palmacocis caninus dicta

* Cat. 3
Deser. Musæi
Reg. Soc.
p. 201, 202.

dicta, Nucis Indicæ larvata *J. B.* jam descriptæ similis, specie tamen (ut putat) diversa, caput caninum non ineptè exprimens. Descriptionem vide apud autorem nostrum loco citato. 5. *Palmarococus ovalis*, Nucis Myri. 6. *Palmarococus latus*, in transversum uncialis, à basi ad verticem non ultra $\frac{1}{2}$ uncia extensa, tribus in lateribus foraminibus propemodum æquidistantibus.

7. *Palmarococus orbicularis*, aliquantulum tamen compressus, diametro semunciali, colore & duritie Buxi, officuli Perficini in modum sulcata. Foramina in lateribus terna æquidistantia, fibris capillaribus nigris obvelata.

8. *Nux rhomboides*, præcedentibus affinis, $1\frac{1}{2}$ uncia longa, $\frac{3}{4}$ uncia lata, semunciam crassa, lateribus paululum compressis, fibris ligneis tenuibus à basi seu pediculo ad fastigium productis undique opertus.

15. *Nucidactylus* Mus. R. Soc. D. Grevii.

Duos plus digitos longa est, ad pediculum unciam lata, prope summitatem propemodum duas, Pyri instar turbinatus, linea ab uno latere elatiore secundum longitudinem decurrente. Pediculus alba lanugine ut in Malo Cydonio tectus. Tunica exterior leucophaea, tenuis, mollis, glabra, sub qua fibrillarum operculum non ut in aliis fructibus secundum longitudinem productarum, sed erectarum ad modum villorum in veluto dicto, aut setarum in dorso porcino, ut exteriore tunica exuta, fructus scopulam setaceam seu echinum representat. Omnes hæ fibellæ proximo tegumento circumcirca continuæ sunt, quod substantia constat lignea, lenta admodum & dimidiam unciam crassa. Operimento seu cortici huic proximè subjacet substantia quadam mollis levisque, quæ ex spatio relicto vacuo initio pulposa admodum & succulenta pars fuisse apparet. Intra hoc pericarpium latitat officulum magnitudine circiter ovi columbini, non ut in Prunis concavum, sed solidum prorsus ut in Dactylis, ejusdemque albicantis, densæ & corneæ materiæ. In summo officulo ut in Nuce mofchata efformatur cellula quadam rotunda in qua semen seu nucleus genuinus continetur.

16. *Nux oleosa*, *The Butter Nut*. *Ejusdem*.

Novam Angliam agnoscit matrem *Nux* ista quæ ab oleo dulci quod copiosum nucleus fundit cognomen Butyraceæ meruit. Uncias $2\frac{1}{2}$ longa est; media parte unciam $1\frac{1}{2}$ propemodum lata, utraque extremitate angustior, & aliquantulum prominens, ad Cucumeris parvi figuram accedens. Cute integitur lavioire, colore Barico in sicca. Substantia interior nigricat, quæ initio pulpa quadam erat, seu cortex carneus $\frac{1}{4}$ circiter digiti crassus, cortici Juglandis pulvinato respondens. Os fere ovale erat, sex septemve angulis secundum longitudinem striatum, maximis, qui oppositi sunt, in mucronem acutum definitibus. Angulorum interstitia inæqualia sunt, lamellis plurimis & tuberculis rugosa, seu exasperata.

Decocto corticis coloni Angli pannos lineos laneosque Cinnamomi colore tingunt, absque additione *Usm.* Aluminis, aliisve rei cujuscunque.

17. *Juglans angulosa*, *ejusdem*. *The edged Wallnut*.

Colore est Juglandis vulgaris, unciam fere longa, tantundem lata, paulo plus semuncia crassa. Basis, sed præcipuè vertex, aliquantulum prominent: Octo angulis distincta est alternis acutioribus & obtusioribus. Nucleus in figuram Juglandis vulgaris efformatus.

18. *Avellana Indica species*, *Ejusdem*.

Figuræ est triangularis, uno latere majore duobus minoribus subtensò. Basis semunciam crassa, $1\frac{3}{4}$ uncia longa latave, à basi ad cuspidem tantundem extenditur, coloris cinerei obscuri, undique rugosa seu scabra, ex distributione fibrarum plurimarum. Vera duntaxat basis qua putamini adhæsit glabra est, & ut *Avellana* in medio fissilis.

19. *Avellana Nova Angliæ*, *Ejusdem*.

Breviores sunt & latiores hæ nuces quàm *Coryli* vulgaris, apice depresso, basi productiore, colore fimiles.

20. *Avellana purgatrix Novi Orbis*. *Barbado Nut*. *Ben magnum Medicorum vulgo* Monard.

Hanc superius è Monarde & Clusio descriptam dedimus. Pruni cujusdam (si *Ligono* credimus) revera fructus est non *Avellana*. In nucleï medietullo latitat plantula feminalis foliis binis cum radícula & gemma constans, in qua sola vis cathartica hospitat; hac enim exempta reliqua pulpa innoxie non minus quàm alia quævis *Nux* edi potest, teste *Ligono Hist. Barbado*, p. 68.

21. *Nux purgatrix Angolensis*. Mus. R. S.

Longa est $\frac{3}{4}$ uncia, tantundem lata, ab uno latere convexa ab opposito plana; colore Aurantii, testa prædura; nucleo præcedentis simili. Sursum & deorsum purgat vehementer, ut vel una nux duodecies alvum subducatur.

22. *Castanea figuræ fructus* Mus. R. S. p. 207.

Vulgaribus *Castaneis* multo minor est. Cortex exterior fuscus, tenuis, silicis tamen propemodum duritie aut *Lithospermi* vulgaris. Huic subjacet alius officuli Pruni consistentia & soliditate, cui includitur nucleus saporis non injucundi qui tamen asperitatem in faucibus aut gutture creat. 23;

23. *Castanea Novæ Angliæ.* Muf. S. R.

Figura est *Castaneæ vulgaris*, sed tantillo minor.

24. *Fructus Indicus decussatus* J. B. Tom. 1. lib. 3. cap. 116. *Castanea purgatrix* Muf. S. R.

Ovilli renis formam habet, tanquam ex pluribus partibus coagmentatus, castaneæ magnitud. & colore, oblongus, crassiusculus, parùm compressus, interdum magis orbiculatus, pastillum terræ Sigillatæ (qualis in Officinis fere ostendi, & haberi solet) forma & magnitudine adæquans, quem una quidem parte duo sulci decussatim in quatuor partes suis radiis dividunt. Opposita verò parte sigmoides sulcus duplex conformem porcam ambiens, artificiosè exaratus, inter cuius cornua triplex eminentia germinis sedet.

25. *Ceratium monococcon Indicum* J. B. Lobus *Buglossoides* Muf. S. R.

J. B.

Quinque uncias longus est, duas ferè latus, pediculo brevi, crasso, firmo, non fructui superficiei tenuis inserto, sed cortici continuo. Cortex porro crassus, (thaleri crassitudinem superans) externa facie spadicea, rugosa, quadam sui parte pellucida, cum quibusdam verrucosis tuberculis, interna fusca, pulverulenta, digitorum contactum fusca quadam fuligine, veluti uflago (quæ è fructus superficie) inficiens. Ipsa cæterum corticis substantia veluti ex arenosis quibusdam micis firmiter adèd compactilis est, ut sine vi quadam rumpere haud ità sit facile. Quod cavitatem replet intus non faba est aut Phaeolus, sed phalloides fungosus quidam fructus, internæ atque convexæ corticis cavitati exterius respondens magnitudine, ut integer fructus agitatus sonitum intus edat: pulverulentus quoque est, teres, modicè recurvus ex fungosa quadam materie compactus, colore fusco intus forisque: sapor fatuus nec olfactu dignus.

Qui in Museo R. S. hujus generis asservatur lobus (describente D. Grevio) triplo major est jam descripto, nimirum decem uncias longus, & in medio $4\frac{1}{2}$ latus, utraque extremitate ovali, planus & tenuis, dimidium digitum crassitie vix superans, ventre æquali, dorso convexo, obtuso, tuberculis plurimis undique asper, colore ruffo obscuro. Tota cavitas interna unico nucleo repletur, è mira congerie fibrarum albertium, neque secundùm longitudinem neque secundùm latitudinem fructus extensarum, sed secundùm crassitiem utrinque veluti dentes in pectine duplici, composito. Fibrarum interstitia pulvere replentur, qui initio pulposum fructus parenchyma fuit.

C A P. XI.

Fructus peregrini Wormii.

1. **P**rimus est sessilis excavatus, pulpam quandam tenuem, exsiccatam continens, patinæ modo cavam, ut nucleum alium ambivisse suspicio sit. Parte inferiore & sessili foramen habet, quod tamen cultro majus redditum videtur; tantæ magnitudinis ut nucem Avellanam capere possit, per quod interiorem superficiem lustrare licet. Cinereus, asper, inæqualis, ad rotunditatem accedens, figurâ ferme lapidis Brontii, in circumferentia pollices sex cum dimidio obtinens.

2. *Secundus* est ovalis, cinereus, asper, ovum parvum gallinaceum figurâ referens, paululum acuminatum, sed parte crassiore pediculi servans vestigia. Ab hoc pediculi puncto ad summum apicem pollices duos cum semisse habens in ambitu quatuor, concussu sonitum ab inclusi nuclei tactu edens: sed nullis prominentiis aut tuberculis inæqualis, affinitatem quandam habere videtur cum fructu 2. Garetti à Clusio l. 2. Exot. c. 16. descripto.

3. *Tertius* quodammodo figurâ refert fructum, quem Clusius l. 2. Exot. c. 16. vocat *Coxco-cypote*, colore fusco, præ lavore splendens, in utroque apice cineream & falcatam quandam habens prominentiam. Nec fructus mihi videtur, nec alterius fructus officulum, quia cavus, mollis, laxissimus, nullum in se nucleum habet, nec in aqua subsidet. Si acu aut cultello pupugeris facile ad interiora penetraveris: potius Fungi genus quoddam dixerò. Ovum columbinum majus figurâ refert.

4. *Quartus* elegans est, altera parte sessili, Nucis moschatae magnitudine: cortice constat tenui, cujus parsteritia scabra est, inæqualis, coloris spadiceæ, lapidem Bufonium colore & lavore ferme referens. Parte sessili foramen est, non naturâ, sed casu proculdubio impressum, per quod & corticis tenuitas, & nuclei ei innantis ferme constitutio videri potest. Est autem nucleus cortice paulò minor, unde concussus fructus allitum sonitum excitat: cæterum ipse nucleus exterius coloris est purpurei sed interius albi. Sunt qui Balsami Peruviani fructum esse putent.

5. *Quintus* ejusdem ferè cum priore est magnitudinis, parte altera lævis & lubricus cum exigua prominentia in medio, colore luteo, figura ovali, aliquantulum ad angulos obtusos protuberante: Parte altera inæqualis & scabra, septem sinibus seu foraminibus in medullam perviis præditum, coloris cinerei, nucleum nucis Juglandis quodammodo referens, sed lignosus & durus etiam hac parte est. Ego arbitror affinitatem magnam habere cum sexto fructu descripto à Clusio l. 2. Exot. c. 30. Quidam veram nucem Metel esse arbitrantur.

6. *Sextus* Dactylum ferme figurâ æmulatur, oblongus, compressus aliquantum, duas uncias longitudine superans, unam latitudine, utrinque acuminatus, colore purpureo, striatus & rugis inæqualibus dotatus. Aut è genere Nucum esse videtur, aut os majoris alicujus fructus. Lignosus namque est, durus, an verò nucleum in se contineat non liquet, quia concussus non resonat. Nescio-an ad Zabucayo referri debeat.

7. *Septimus*

7. *Septimus* ovalis est figuræ Os, ovum gallinaceum parvum magnitudine æquans, sed utrinque acuminatum, lignosum, flavum, nucleum continens, qui moto & concusso fructu resonat. Tectum verò fuisse videtur pulpa quadam candida, cujus reliquæ tenaciter adhuc ei adhærentes conspiciuntur.

8. *Offavus* gemellus erat duorum Prunorum majusculorum, invicem coherentium magnitudinē Alter verò illorum (inquit Wormius) appendicem habebat rostratum, Nucis Avellanæ minori magnitudine. Nec genuinum ejus colorem, nec pulpam aut nucleum delineare potuit Worm. quia interiore nucleo aut substantia spoliatus erat & exterior facies vernice obscure flava obducta: in extremitate appendicis colore nigro splendente præditus, ex eo namque retenta naturali figura pyxidem fecerant Tabaco sternutatorio destinatam.

C A P. XII.

1. *Pinei conii facie fructus exotici* J. B. T. 1. P. 2. pag. 264.

J. B.

Pediculo minimi digiti ferè crassitudine, rufo, duro atque lignoso, folia mutuo incubitu adnascuntur; digitum ferè longa, firma, substantiâ lignosâ, triquetra, principio angustiorè, reliqua parte latiora, & fastigio tenus recurva, numerosisque squamulis, foliaceis, lucentibus nigrisque vestita. Hæc pars quæ incurva, modico inflexu separatur, ut fructum esse squamosum suspicio sit. Folia quæ intus delitescunt extimis breviora, & densiore dictorum foliorum stipatu obsepta: per quorum longitudinem extimam costâ insignis, angulum faciens, excurret, parte interna carinata. Sapor nonnihil amaricatus, non sine astrictione nidorulenta, ac si fructus in fumo esset exsiccat. Partes ex comestione dentiûmque attritu hærent, quod argumento est substantiam nonnihil esse viscosam.

A C. Bauhino fratre hunc fructum habuit. Dignus est inquit qui cum Carduo Madagascari conferatur, cujus ergo descriptionem subjiciemus, ut Lector invicem conferat.

2. *Carduus ex Madagascari Indiæ* J. B. Insule Madagascari C. B. *Cardui cujusdam elegantissimi caput, sub fructu* 15. Clus. Exot. lib. 2. cap. 15.

Erat id caput tres uncias cum semisse longum, inferna parte unciam latum, superna magis, ut quod explicatum ex multis squamis imbricum modo sibi invicem incumbentibus constaret, quæ circa mediam & supernam ipsius capitis partem majores, præ siccitate reflexæ erant summo fastigio, & quodammodo in lacinas divisæ, coloris spadiceæ; inter quas exortæ erant velut exiguæ membranaceæ ligulæ, planæ & satis angustæ, cineraceæ quasi coloris, summa parte latiores & foris exalbidae, internè autem spadiceæ coloris, mollissimo longoque villo saturæ purpuræ elegantissimæ per oras ornata, quæ temporis successu in atrum degenerabat. In medio capite densa erat villosorum staminum flavescentis coloris congeries, inter quæ latebant angustæ & pungentes spinae, binas uncias longæ, quibus infima parte villosum semen inhærebat, Nerii semini non dissimile, fusci ex rufo coloris, sed immaturum.

In magno illo sinu insulæ Madagascari à Lusitanis *Bayo d' Anton. Gill* nuncupato lectum erat.

3. *Cachos* J. B. *Solanum pomiferum folio rotundo tenui* C. B.

Arbusti modo nascitur, & insigni virore prædita est, folio rotundo & tenui. Fructum fert Malo insano similem, altera parte sessilem, alterâ turbinatum, cinerei coloris, grati saporis & acrimoniæ expertis, minutum admodum semen continens.

Invenitur tantum in Peruvianis montibus.

Magnæ est apud Indos æstimationis ob insignes facultates. Nam urinas ciet, calculum è renibus pellit, quodque præstantius est, illius usu calculum in vesica comminui ferunt, si mollis adhuc sit, ullisque medicamentis cedat.

SECTIO QUARTA.

De Plantarum quarundam succis in Medicina usitatis.

Notas Gummi, Resinæ, & Succi inspissati, vide Lib. 1. Hist. nostr. p. 10.

1. *Olibanum, sive Thus* Park. *Thus* J. B. *Arbor thurifera* Ger. C. B. *Frankincense* & *Olibanum*.

J. B.

Sicca ac pinguior est *Thuris* lachryma quàm *Mastiche*, statimque in luculentam pertinacemque flammam exardet, iodore multo imbecilliore, sed nihil per incendium stillat, ut *Mastiche*; dentibus statim friatur, verùm friatura non cogitur denuo, ut *Mastiches*, neque ut ea libere volutari potest, cum dentibus eorumque præsepis adhaereat. Sapore est amaro & modice acri, non ingrato tamen, *Cæsalpino* adstringente subamaro. Colore est ex albo fulvescente, minusque pellucet quam *Mastiche*, colore candicante aut subrufo; translucida gutta, aliàs singulares, aliàs gemellæ testiculos aut mammas, prout ex majores minoræve fuerint, imitantur, unde & *Mammoli* & *Masculi* *Thuris* cognomen: interdum quaternæ aut quinæ, magnitudine *Ciceris*, *Avellanæ*, & majores, adherentes nonnunquam suo cortici unde exfundunt: friatura vero immundior ex grunorum attritu decussa *Thuris* *Manna* *Græcis* appellatur.

Quod ex eo [*Thure*] inquit *Plinius* rotunditate, gutta pendit *masculum* vocamus, cum alias non fere mas vocetur ubi non sit femina. *Masculum* alii putant à specie testium dictum. *Casp. Hofmannus* quam ob causam *masculum* vocabant se nescire scribit, nec enim aridæ quæ *Plinius* dicit lib. 12. cap. 14. Nobis satisfacit *Plinius* ob formam vel præstantiam *masculum* dictum.

Mammosum *Thus* *J. Bod.* à *Stapel* à *masculo* distinguit quod illud oblongis grumis mammarum instar pendulis compositum sit; hoc parvis rotundis candicantibus aut flavis, interdum singulis, interdum testiculorum instar gemellis constat: Alii hoc ab illo non differre volunt.

De *Arbore* *Thurifera* nihil certi traditur. *Theophrastus* *Arborem* non magnam esse tradit, quinque fere cubitis attolli, ramofam esse, folia habere *Pyro* familia, corticem lævem ut *Laurus*. Alii tamen (inquit) similem *Lentisco* esse aiunt, & ejusdem fructus subrutulo folio. Alii & cortice & folio etiam *Lauri*. *Diodorus Siculus* *Acaciæ* *Ægyptiacæ* formam *Arbori* *thuriferæ* attribuit, *Salicis* folia, *Lentisci* autem folia *Myrrhæ* arbori, in quo *Dioscoridi* & *Theophrasto* plane contrariatur; quomodo hæc concilianda non video, nisi sit quedam transpositio. *Garcias* quoque *Thuris* arborem humilem esse & folia habere *Lentisco* familia scribit.

At *Thevetus* *Arborem* *Thuriferam* *Pinus* resiniferas referre tradit: verùm iconi quam proponit cum *Pinis* nulla est similitudo; quamvis se fingat additare arbori, aut ei adstantem pingat. De vera ergo forma hujus arboris etiamnum incerti manemus, quod neque *Veterum* quisquam, neque *Recentiorum* in vastas illas *Arabia* solitudines penetravit quæ *Thus* dant, ut *Casp. Hofmanni* verba usarpem.

Oportet tamen ut *Regio* *thurifera* satis latè pateat, & arboribus etiam abundet, cum *thus* tam vili veneat.

De loco *Thuris* natali magna lis est: nonnulli *Arabiam* solam *Thus* gignere scribunt, nec tamen eam omnem, sed *Sabaam* dictam, *Solis* est *Thurea* *virga* *Sabaïs*, *Virg. Juba*, autore *Plinio*, negat in insulis nasci præter *Arabiam* ullis. *Thus* quoque præter *Arabiam* nullis gigni *Theophrastus* & *Plinius* tradunt. Dixere tamen postea, quod ex relatu acceperant, id etiam nasci in quibusdam insulis. *Thevetus* etiam multas insulas & regiones hujus feraces esse scribit præter *Arabiam*, & quibusdam in locis tam vulgarem esse quàm *Aurantia* *Malum*: *Thus* tamen quod ex *Arabia* deferretur ut olim ita & nunc omnium præstantissimum haberi.

Dioscorides præter *Arabicum* *Thus* inveniri & *Indicum* scribit. At *Garcias* per universam *Indiam* *Thus* non nasci certissimum esse ait, cum quicquid *Thuris* ibi consumatur ex *Arabia* deferatur: & miratur à quo *Dioscorides* id acceperit. Potuit fortè à colore nigro quoddam *Thuris* genus *Indicum* appellari, quemadmodum *Myrobalani* nigra *Indæ* denominantur. At * *Bodæus* à *Stapel* *Indum* *Græcos* vocasse ait hoc genus, non quod in terra ipsa *India* continente nasceretur, sed in insulis *Arabia* adjacentibus, quæ tum temporis erant sub *Indorum* potestate, quæ deinde ab *Arabibus* forte sunt recuperata, & hodie sub eorum sunt principatu. Duplicem *Thuris* quotannis messem esse tradit *Plinius* & confirmat *Thevetus*. *Mei* semel anno solebat, minore occasione vendendi; jam questus alteram vindemiam affert; prior atque naturalis vindemia canis circa ortum flagrantissimo aestu, inciditibus quæ maxime videntur esse prægnans, tenuissimisque tendi cortex. Autumno legitur in aestivo partu. *Secunda vindemia* est vere, ad eam hyeme corticibus incisis, *Plin.* Quod æstate colligitur candicans, purum, nitidum, pellucidum est (inquit *Thevetus*) alterum quod vere recidens, pondero, pretio, bonitate, viribus superiore longè inferius.

Quod ad vires attinet, *Thus* calcacit, siccat & substringit. Usus præcip. intrinsecus est ad varios capitis & pectoris affectus, ut & ad alvi uterique profluvia, ad tussim (deglutitur vesperi frustatim) vomitum, sanguinis excreationem, diarrhæam, dysenteriam mitigandam. *Avicenna* depravatis sensibus & abolitæ memoriæ *Thus* opem præstare tradit. *Dioscorides* *Thus* in secunda valetudine haustum insaniam facere, & largius cum vino sumptum interficere ait. Nos ergo (inquit *J. B.*) consulumus

* Comment. in *Theophr. hist. lib. 9. c. 4.*

consulimus, ut nulli affectui interno præscribatur, nec etiam in suffumigiis, si vera scripsit Dioscorides de ejus natura. Sunt nobis alia tutiora medicamenta pro roboranda memoria, & adversus alios prava affectus internos.

Extrinsicis inservit suffutibus pro capite roborando, catarrhos discutit, cava ulcera carne replet & ad cicatricem perducit: cruenta vulnera, cephalica imprimis glutinat, perniones (cum suillo adipe aut anserino) sanat; ulcera cacoetha tum sedis, tum reliquarum partium demulcet (tritum cum lacte limentum:) oculorum rubedini ac lippitudini medetur (scil. aq. Rosarum multiplici in extinctione Thuris imprægnata, lactique muliebri postmodum commixta pro collyrio liquido:) verrucas incipientes & impetigines abigit (cum pice & aceto impositum) Emplastris, unguentis, Balsamis ad vulnera & ulcera mundanda & carne replenda utiliter admiscetur. Præcipui usus est in Cranii fracturis.

Olibanum cum albumine ovi tritum & temporibus applicatum hemigranæ & cephalalgæ prodest.

Ad aurium dolores, [aures ulcerosas *Matth.*] cum vino dulci [& calido] infunditur.

Cortex thuris vim habet eandem quam thus, efficacior tamen est & magis astringit. Quare potus magis commodat sanguinem spuentibus, & fluidis affectionibus appositus. Hodie in usu non est; nec scio an olim importaretur per se, sed duntaxat qui unâ cum Thure ab arbore deradebatur, eique adharebat.

Alia res est cortex thuris nonnullis dictus, vel Thymiana, vel Thus Judæorum quod Judæi in suffumigiis frequenter utantur, est corticosum quid ex India allatum. Manna Thuris dicta eandem etiam vim habet quam Thus ipsam; nec enim aliud est quàm micæ Thuris concussu elisâ, ut Plinius scite.

Fuligo etiam Thuris olim in usu fuit ad mitigandas oculorum inflammationes, sistendas fluxiones, repurganda ulcera & cava implenda compescendâque carcinomata; verum nunc dierum non amplius in usu est. Modum autem faciendi fuliginem vide apud J. B. tom. 1. part. 2. pag. 306.

Cæterum Thuris usus antiquissimus & longè celeberrimus erat in sacris; thure enim sacrificabant olim, eoque in templis ad suffitus utebantur. Nec rarior ejus usus est nunc dierum in templis Christianorum ad suffumigia. Eiusdem (inquit Amatus) etiam usus est in lustrandis mortuorum cadaveribus. Et mirum dictu ut hic mos per omnes ætates, inter omnes ferè gentes & religiones inolevit.

Thuris impidi folium Lob.

Nobis cum Parkinsono nihil aliud esse videtur quàm Limonio congeneris plantæ Clusio dictæ folium. An J. Bauhino eo nomine descriptum diversum sit inquirendum.

Thus, vel Tus ut in antiquis codd. absque aspiratione legitur à tundendo dici scripsit Sospater, ut Tus dicatur quasi tulum, nempe à glebis tuis, sive tunsis. Aliis placet thus dici quasi *θύς ἀπὸ τῆς θύης*; quod Vossio magis placet: nam *θύος* Græcis idem ac *θυμάριον* suffitus, sive ut Recentiores loquuntur incensum. Quemadmodum *θύων* unde *θύος*, idem interdum ac *θυμῶν* suffire. *Voss.*

Μάριον Græcis quiddam dictum voluit à juvene Assyrio ejus nominis in hunc fruticem converso, quem Deos studiosissimè colentem invidi occiderunt. Hinc Diis Thure gratius nihil asserunt. Alii malunt à monte Libano: Sed in eo, Thuris arborem reperiri Veterum nemo prodidit. Verisimilior illorum opinio, qui à *λέω* stillo nomen accepisse scribunt. Officinæ Olibanum vocant à Græca voce *λίβανος*, *λίβανος* arbor *λίβανος* lachryma. Euripidi vice versâ *λίβανος* arbor, *λίβανος* lachryma ut Recentiorum nonnulli observârunt.

2. De Myrrha.

Myrrha Græcis *Σμύρα* & *Μύρα*. At *Μύρα* pro *Σμύρα* Æolicum est, à quibus Latini mutuati sunt. Myrrha nomen (ut Poetæ fabulantur) accepit à Myrrha Cinaræ regis Cypriorum filia, quæ nefando patris amore capta, cum aliquot noctes auxilio nutricis cum illo concubivisset, tandem illato lumine agnita, cum illam pater occidere vellet, noctis beneficio elapsa in Arabiam confugit, ubi in arborem sui nominis est conversa. Vide fab. Ovid. *Metamorph.* 10. Verius Etymon est à *μύρον* unguentum. De Myrrha arbore nihil certi traditur, nec à Veteribus neque à Recentioribus. Theophrastus Myrrham quam Thuriferam arborem & minorem & humiliorem esse dicit, fruticosiorémq; caudice duro contortôque juxta terram, crassiorémque surâ hominis; folium habere Thuris, aculeatum tamen & non læve ut illius. Dioscorides Myrrhæ arborem similem Spinæ Ægyptiacæ esse dicit. At Diodorus Thuriferam arborem Spinæ Ægyptiacæ similem facit; Myrrham autem Lentisco cui Dioscorides Thuris arborem comparat. Quod de Bellonio 2. *Obs.* 8. recensent quidam (inquit * Casp. Hofman.) quod viderit Ramæ in Palestina inane est. Hariolatur tantum (ut Scaliger loquitur) ex vicinia cum Acacia Ægyptiaca, cui comparari audiverat à Dioscoride l. 1. c. 78. Interim non contemno spinosam arborem Penæ *Adv.* f. 428. quod & Acacia spinas habeat in trunco, licet aliò modo. At Theveti arborem, quam Hist. Lugdun. etiam dat, rideo.

Myrrham sic describit J. Bauhinus. Glebæ Myrrhæ alia pagillares ferè, alia Avellanæ magnitudine & minoris, colore fulvo, ruffo, aut ferrugineo, alia pellucida, alia minus, subinde etiam unguibus eximii albis prædita: sapore amaro, subacri: odore nares ferit acriter, ubi adoletur, nam flammam concipit. Dentibus attrita friabiliores apparent quàm quod pro Bdello exhibent, nec aquæ immerfa dissolvuntur ut gummi, sed diutius in ea relicta limi instar difflunt & flavescunt. Digiti etiam facilius confringuntur terunturque. Quibus notis (inquit) facile distingues ab admixto adulterato gummi, & supposititiis glebis.

Myrrham Offinarum legitimam non esse suspicatur Fuchsius, quod notæ Myrrhæ apud Dioscoridem illi non convenient. Quin ipsi Bdelli indicia magis respondere videntur. Concludit autem siquidem Myrrha sit eam esse speciem quæ Caucais & Ergasine Dioscoridi cognominatur.

R r r r r r

B r a s s a

* De Medicam officin.
l. 2. c. 154.

Brassavolus aliique Myrrham Officinarum pro Bdellio habuerunt. Et revera tanta intercedit inter Bdellium & Myrrham similitudo, ut facile ab incautis & minus expertis unum pro altero accipi possit. Verum Myrrha facile discernitur, quòd impense amara sit, non autem Bdellium, præterea pallidior, pinguior, fragilior, odoris acrioris & magis pungentis, minus denique pellucida quàm Bdellium.

Langius & Alii Benzoinum dictum omnes Myrrhæ electæ proprietates habere scribit. At ipsius confessione desideratur amaritudo, quam Dioscorides in Myrrha requirit. Plerique Myrrham Officinarum improbant & pro genuina & optimæ notæ Myrrha non habendam statuunt, sed vel Ergafinen Dioscoridi dictam vel Indicam à Plinio vocatam. Verum J. Bauhinus, Parkinsonus aliique in simpliciorum medicamentis examinandis versati Veram Myrrham ad nos adferri statuunt, quamvis sapius adulteratam cum Gummi, & argumentis in contrarium allatis respondent.

Notæ optimæ Myrrhæ Galeno sunt, quòd sit mundissima & tactu quidem aspera, & arida & fragilis & levis, & globulis pusillis, extrinsecus uno colore, intrinsecus deinde subruffa & veluti venulas habens albicantes, odore suavi, gustu amara & exsiccans. Adde ex Dioscor. quòd sit recens $\pi\epsilon\sigma\sigma\eta\sigma\tau\epsilon\sigma$. Hæc dubio procul (inquit Casp. Hofm.) illa est quam vocat $\lambda\iota\mu\epsilon\sigma\eta$ & $\lambda\iota\mu\epsilon\sigma\eta\tau\epsilon\lambda\iota\sigma$ ob copiosum Staeten.

Omnibus autem præfertur quæ à loco unde convehitur Troglodytica appellatur, colore pallefcens seu subviridis, splendens ac mordax.

Pro secunda nota, ut sit friabilis *Jadvez* Casp. Hofman, ponit $\dot{\iota}$ *Jadvez* non friabilis, cujus rationes apud ipsum vides nobis non satisfaciunt. Nam eadem nota habetur apud Plinium, qui Dioscoridi vel coævus erat, vel antiquior, & apud Galenum. Aliarum notarum explicationes vide apud C. Hofmannum prædictum.

De Myrrhæ generibus non attinet dicere, cum nihil certi sit, & omnia mercatorum fraudibus consent, uti nec de Myrrhæ adulteris. At verò inquit fortasse Lector quid sit Opocarpasium seu Opocarpasium, à quo maxime cavendum jubet Galenus nè Myrrhæ admixtum sit. Opocarpasium ex sententia Casp. Hofm. est Myrrha Indica Plinii, quæ ibidem quadam è spina colligitur; siquidem hæc Plinius fallacissimè adulterari Myrrham scribit. Galenus autem Opocarpasium mentiri posse optimam Myrrham ait: at quei possit esse major fallacia. Mera hæc est conjectura, nec nostro iudicio valde probabilis, cui tamen refutandæ immorari operæ pretium esse non ducimus. Opocarpasium certè succus erat venenatus, soporem & frangulationem præcipitem inducens. Et Galenus in ætatis suæ decursu se multos vidisse refert mori, quòd Myrrham cui Opocarpasium admixtum esse nesciebant sumpserint. Cujusnam autem plantæ arborisne an herbæ succus esset Opocarpasium dictum nemo Veterum nos docet, nec recentiorum quisquam novit. Adjuvantur autem qui hunc hauserunt epotæ Cicutæ remediis.

Staete in genere nihil aliud esse videtur quàm Myrrha liquida. Duplex autem ejus colligendi modus apud Veteres occurrit. 1. Sponte ex arbore non vulnerata exsudat. *Sudam* (inquit Plinius) arbores Myrrhæ sponte priusquam incidantur Staeten dictam, cui nulla præfertur. 2. Exprimitur ex Myrrha cum modica aqua contusa, ut docet Dioscorides. Hoc modo Cordus ex electa Myrrha se Staeten expressisse asserit; quæ vix aliqua reperitur quæ diutius & latius oleat, odore aromaticum modo jucundo. Et Valerandus Dourez è Myrrha trita & calefacta eo modo quem præscribit Dioscor. Staeten præparabat: quam sane satis jucundi odoris & amaram experiebatur. *J. B.* Hoc modo & Oleum Liquidambar è Resina ejusdem nominis exprimitur.

Staeten Arabes Syracem vel Storacem liquidam appellarunt, quos secuta Officina & medicorum vulgus. At verò quicquid sit de Arabum Storace liquida, Officinis ita dictam Staeten non esse ostendit Cordus.

Myrrhæ Dioscorides has vires attribuit, Vim habet calefaciendi, soporem inducendi: [non in omnibus (inquit Casp. Hofman.) sed in capitibus, aut frigidis naturâ aut alioqui pituita occupatis, in quibus aromata id faciunt. At Cordus Staeten propter gravitatem aliquam lenioris irrepentem facile somnum conciliare scribit] glutinandi, siccandi, adstringendi [Alii Myrrham astringere negant, cum menses & partus celeriter ejiciat] Mollit etiam uterum conclusum & aperit. Ducit item menses & fetus celeriter cum Absinthio, aut Lupinorum cremore, aut Ruta succo apposita. Myrrha etiam nunc dierum à multis commendatur in partu difficili, [quòd menses interdum sistat id fit siccando & serum absorbendo] Sumitur etiam pro catapotio magnitudine Fabæ ad tussim veterem, & orthopnceam, & laterum ac thoracis dolorem alvique solutionem & dyſenterias [hoc efficit non adstrictoria vi, quæ caret, sed quatenus siccet & digerit humores acres & rodentes. *Casp. Hofm.*] Solvit quoque rigores ante accessionem cum Pipere & aqua magnitudine Fabæ pota. Arteriam etiam asperitatem & vocis raucedinem corrigit, Lingua supposita, & succo inde deglutito. Necat & lumbricos amarore nimirum, & ad oris graveolentiam manducatur. Ad alarum dolores illinitur cum alumine liquido. Si verò cum vino & oleo colluatur gingivas & dentes corroborat: inspersa quoque vulnera in capite glutinat. Et contusas aures & denudata ossa cum Cochleæ carne impolita sanat. Et pure fluentes inflammataeque aures cum Papaveris succo, Castoreo ac Glaucio illita. Ad vaſos autem cum Cassia & melle illinitur, & impetiginis deterit cum aceto. Deflus item capillos cum Ladano & vino Myrteo oleo illita corroborat. Mingat quoque diuturnas deflilationes naribus cum penna illitis. Replet ulcera in oculis, ac ea quæ pupillis tenebras offundunt, & asperitates deterit.

Exsiccatoria & absterſoria vi pleraque hæc præstat. Unde & olim insignis ejus usus erat in conservandis cadaveribus. Ast inquit J. Bauhinus, Myrrha non ex omni parte beata est. Scimus enim cum Galeno Myrrhæ odorem plurimis etiam sanis dolorem capitis inducere. Et Galenus, citante Casp. Hofman. *s. Simpl. 19.* Myrrham habet inter ea quæ ob copiam humiditatis, si largius fumantur, quosdam demant, quibusdam etiam mortem inferunt.

Recentiores nonnulli Myrrham hydropicis conducere scribunt. Matthiolus cum Agrimonia potam.

Schroderus

* *Hist. nat.*
l. 12. c. 15.

Vires.

Schroderus extrinsecus prodesse ait in igne sacro, gangræna, tumoribus, vulneribus inveteratis ac recentibus, præcipuè capitis, unde in Emplastris sticticis, ut vocant, usus ejus creberimus esse solet.

Myrrha Bœotica Dioscor. quam dicit Arboris cujusdam in Bœotia nascentis radicem esse, & calefaciendi, emolliendi vim habere, utiliter etiam in suffitus admisceri, hodie prorsus incognita est. Ægyptii hodie tempore Pestis Myrrham masticare dicuntur.

3. Sagapenum omnium Autorum.

Serapinum *Offic.* à Sagapeno corruptum est. Sacopenium Plinius à Sagapeno aperte distinguit l. 20. c. 18.

Est autem Sagapenum Dioscoridi succus herbæ ferulaceæ in Media nascentis. Schroderus lachrymam seu gummi arboris cujusdam ferulaceæ esse scribit ejusdem nominis ex qua sauciata educitur. Galenus stirpem ipsam Sagapenum primariò vocari ait, succum abusive, cum rectius Sagapeni succus diceretur.

Quemadmodum autem olim incognita erat planta quæ succum hunc dabat, ita & hodie quoque *Casp. Hofman.*

Sagapenum ita describit J. B. Guttis constat magnis velut Thuris mammosi aut masculi (interdum in glebas magnas coactum) Opopanacis modo rufescentibus, intus corneo quodam colore præditis, sub dente vel etiam digito lentescentibus, albescentibusque, mordaci acriq; sapore, odore viroso, candela admotis flammam concipientibus. Assulæ rariùs in massa inventæ, substantia fungosâ, albâ, foris purpurascente, rariùs adhuc caulibus ipsius portiones justæ, digitalis crassitudinis, striatæ, fibris longis contextæ, quarum spatia opplet fungosa laxaque substantia: semen quoque gemellum, Ferulaceo par, semenciâ longius, semenciam ferè latum, impuriore sunt glebæ quarum vix grumos intermoscas, ita omnes sunt concretæ veluti fuscæ, colore sordido, sapore & odore simili.

Notæ bonitatis Dioscoridi sunt pellucidum esse, extrinsecus fulvum esse, intus album, odorem inter Silphii succum & Galbanum medium habere, acrem saporem. Mesue colore medium esse inter subrubrum & subalbum, odore Porri in aqua facilè resolvi (quod nec Assæ, nec Galbano contigit.)

Sed quo sensu (inquit *Casp. Hofmannus*) accipere oportet illa in Galbano, *ἕσσον ἀρροῦθις ἐξ κερῶν ἕσσι*, non esse ampliùs Galbanum, sed transire in Sagapenum modo in aqua dissolvi? Hoc, notam illam facilè in aqua dissolvi non esse propriam Sagapeno, sed convenire etiam deteriori Galbano. Unde & ab odoris convenientia valdè adjuvatur sententia Lob. & Penæ Adv. p. 349. *Tria hæc gummata Sagapenum, Assam, Galbanum esse cognatarum plantarum ferulacearum natalibus differentium succos.*

Sagapenum potentissimè aperit, discutit & attenuat, non leviter etiam abstergit. Facit (auctore Dioscoride quocum & Plinius consentit) ad thoracis & laterum dolorem, rupta, convulsa, & tussis veteres. Crassa in pulmone hærentia repurgat. Datur & comitialibus, opisthotonicis, splenicis, paralyticis perfrigeratis, in febribus per circuitum repentibus in potu. Sed & in unguentis commodè adhibetur. Ducit & menses & foetus corrumpit cum aqua multa potum. Auxiliatur commotis à bestiis venenatis cum vino sumptum. Excitat eas quæ ab utero strangulantur si cum aceto ipsum olfaciant. Deterit cicatrices oculorum, & quæ pupillis tenebras offundunt, & suffusiones.

Inter purgantia validiora habetur. Mesue ait nocere ventriculo & hepati. Corrigit astringentibus & tonum conservantibus, ut Spica, mastice, &c.

Vires summam recenst Schroderus. Tanta extrahendi vi pollere dicitur, ut quoque spicula è carne eliciat. Purgat lentos & crassos, imò & serosos humores ex ventriculo, intestinis, utero, renibus, cerebro, nervis, juncturis, pectore. Hinc prodest in hydrope, tussi inveterata, asthma, cephalalgia, spasmo, epilepsia, paralyti, tremore artuum, in obstructione & tumore splenis, febribus intermittentibus, dolore colico, menses ciet (sed foetum enecat) urinam movet. Convenit extrinsecus in Pleurisi aliisque tumoribus ac doloribus mitigatione & resolutione opus habentibus. Fumus excitat epilepticos, hordeola ciliorum sanat. Dosis à ʒβ. ad ʒj.

4. Asa fœtida C. B. Park. nostras Officinarum J. B.

Asam vocem ex Lasere corruptam esse plerique putant. Est autem Asa (describente J. Bauhino) lenta & sequax, compactæ substantiæ, colore ruffo, glebis fatis magnis coacta; odorem nobis virosam, Allii ferè, vehementiorem magisque abominandum late spirans, & nares acriter feriens; sapore primùm amaro, postmodum mordaci, in Officinis sæpe impura, admota igni flavescens.

In Officinis sæpe duplex habetur; una pura & translucens: altera impura & turbida, cui Sagapenum (quo adolerari Dioscorides scribit) cujus odorem refert, permiscetur, unde Germani Diaboli stercus, [eòque secuti nostrates *Devils dung*] nominant. Utraque tamen gravis odoris est. Cujus si usus esse debeat ad medicamenta liquida, aquæ, aut aceto, aut vino injecta super prunas resolvenda, & quod in fundo manet rejiciendum; vel per colum, cui adharebit, transmittendum.

Plerique Botanici Asam fœtidam Lasere seu Laserpitii plantæ ferulaceæ quæ *Σίληριον* Dioscoridi lib. 3. cap. 94 dicitur, gummi esse volunt, è caule aut radicibus incisus effluens. Hanc sententiam ita probat Garcias, Alciht Arabum esse Laserpitium Dioscoridis & Plinii fatis ostendit Serapio lib. simpl. cap. 251. qui de Alciht agens ad verbum ea refert quæ Galenus & Dioscorides de Laserpitio scripserunt. Certum autem est Alam fœtidam Arabibus *Alsihi* dici: nam cuiuscunque Arabi gummi *Imgu* aut *Imgara* ab Indis vocatum, h. e. Asam fœtidam ostenderit, statim id *Alsihi* sive *Amis* esse pronuntiabit. At verò quamvis fortasse Arabes in ea opinione fuere, non inde sequitur Asam fœtidam Antiquorum Laser esse. De Cyrenaico id concedi non potest, quoniam notæ ejus Asæ fœti-

do nullo modo conveniunt; an Medicum & Syriacum doctores dubitant. Jo. Bodæus expresse negat, quem adi. *Nor. in Theophr. hist. p. 594.* Verum non opus est argumentis ulro citroque allatis depugnare: cum Jacobus Bontius jamdudum rem definivit, & controverfiam diremit. *Hist. nat. & medic. Indiæ Orient. lib. 4.* qui continet Animadverfiones in Garciam.

Planta (inquit) è cujus radice Afia exprimitur magna quantitate crescit in Imperio Persico, inter Laram & Gamaron civitates, quarum prima non longè distat à mari, & nostris mercatoribus, & Anglis etiam, frequentatur. Estque hæc planta duorum generum. Prima fermentosa fere ut Salix aquatica. Ex ejus foliis & stolonibus incisis Afia fetida per torcular exprimitur, quæ ut reliqui succi, sole indurata in consistentiam evadit, qualis est Aloes. Secunda porro Afia species longe fecundior existit, estque succus expressus & radicibus hujus plantæ, quæ crassissimos Rhaphanos, folia autem Tithymali folia referunt. Hujus generis se aliquot radices domi habuisse ait, quæ quamvis jam essent exsuccæ, tamen totas ædes fetore replerent, qui infuetis vix tolerandus esset. Quod Javani & Malaii & ceteri Indiarum incolæ negabunt, se quicquam odoratus nunquam naribus percepisse affirmantes. D. Mandello, qui in Persia peregrinatus est, duo etiam Afia fetidæ succo prægnantium plantarum genera agnovit, verum ea paulò aliter describit, Alterum fruticosum seu fermentosum est, foliis parvis, Oryzæ similibus. Alterum Rapi folio, colore viridi folia Ficis referente. Locis ficis & lapidosus melius proficit. Gummi circa finem ætatis manare incipit, Autumno colligitur. Confirmat etiam quæ Garcias & Bontius habent de ejus usu apud Indos in cibis condiendis.

Vires.

Nullum medicamentum simplex per totam India majore est in usu quam Afia fetida, tum in medicamentis, tum in condiendis cibis, ut post Garciam testatur Bontius, ut propter hanc causam una fit cum Opio ex præcipuis mercibus quæ per Indiam distrahuntur. Solent Baneanes & omnes gentes provinciarum Cambaie, qui à carniæ esu abstinent, Afiam jusculis & oleribus, suis commicere, confricato primùm ex ea lebetæ, nec alio condimento utuntur omnibus in cibis. Multa in hanc rem vide apud Garciam.

Utuntur eâ Medicamenti loco ad Appetitum prostratum excitandum, ventriculum roborandum, flatu discutendos, venerem irritandam. Apud nos in Europa, præcipuus ejus usus est internus in suffocatione uterina, peripneumonia & vulneribus. Extrinsecus in tumido Liene & uteri suffocatione, paneritio (cum allio ovi alb. suscepto) *Schrod. N.* Siquis Epilepsia obnoxius senserit suffitum ex *afia fetida* & cornu caprino paroxyfmo actutum corripitur. *Idem.*

5. Ammoniacum C. B. & aliorum. Ferula lacryma Galeno.

* L. 13. c. 23.

Ammoniacum * Plinio ab Hammonis oraculo nomen habet; juxta quod gignitur arbor quam Me-topion vocant: At Dioscoridi totus cum radice frutex Agasyllis appellatur. Advehitur nunc in magnas glebas coactum, grumis magnis constans, unguibus lactei candoris nitentibus, aut rufis, per substantiam coloris obsoleti & sulci permixtis, odore Galbani virosiore, sapore amaricante.

Elige syncerum, minimè arenosum, purum, majoribus grumis, foris flavis aut croceis, intus candidioribus, quod claram flammam cum accenditur alit, in manibus cum lentore tractatum mollescit, repentinòque ictu propter densitatem aridiorem, in plurimas splendidas nitentisque micæ diffilit. Solvitur aqua.

Vires.

Attenuat & resolvit, attrahit validè, alvum movet, splenicum est. Usus præcipuus est in doloribus arthriticis, in resolvenda mucilage viscosa, crassa ac contumaci pulmonum, mesenterii, & hinc in obstructionibus contumacibus Lienis, epatis, uteri, in calculo, extrinsecus in scirrhis, panis tophis que juncturarum, in scrophulis aliisque tumoribus durioribus resolvendis, &c. *Schrod.*

Succi inspissati Exotici, quorum Historiam tradit Clusius, quem consule. Exotic. Lib. 4. cap. 7, & 8.

Succus splendens Anethi odore C. B.
 Succus Aspalatho similis Anethi odore C. B.
 Succus colore albo, flavo & rufo mixtis, anethi odore C. B.
 Succus cinericius feniculi odore C. B.
 Succus Aspalatho similis ater, micis albis aspersis, odorosus C. B.
 Succus Aspalatho similis inodorus C. B.
 Succus atrorubescens inodorus C. B.
 Succus flavus albis granis commixtis gravi odore C. B.
 Succus visco similis colore vario C. B.
 Succus Mastichinæ resinæ non abfimilis C. B.
 Succus succino non abfimilis C. B.
 Succus sanguini Draconis affinis C. B.
 Succus Camphoram redolens, ex radice Canellæ vulneratæ *Garc. C. B.*
 Consule *Hist. Arboris Cinnamom.*
 Succus Aloes facie C. B. Musæ foliis involutus *Clus.*
 Vide *Clus. Exot. Hist. Lib. 4. cap. 7, & 8.*

6. Bdellium omnium Autorum.

Bdellii veri nomine (inquit J. Bauhinus) magnas habeo glebas, Taurino glutini, ut habet Dioscorides, aliquatenus similes, colore ex fusco nonnihil rufescente, concretionèque, quanquam hac molli & tenaci, ad gummi magis accedente: sapore subamaro est, multùm tamen à Myrrha relinquitur. Odorem non insuavem spirat flammamque concipit, & quidem pertinacem, licet cum crepitu. In superficie granula exsudantis glebæ hinc inde apparent. In glebarum medio subinde digitalis crassitudinis bacilli reperiuntur, spinosi. Exterior facies glebarum aliquando Myrrham vulgarem refert, coloris ferruginei, sed non tam intensi amaroris. Alia

Alia glebæ pro Bdellio adulterino exhibitæ, nigricantes, micis si scindantur pellucentibus, alioqui visis acieni nequaquam admittentes, consistentia & sapore gummi, cujus modo tenaciter dentibus hærent; concipiunt tamen flammam relicto interim crassamento copioso.

Bdellifera, arbor, describente Plinio, nigra est, magnitudine Olea, folio Roboris, fructu Caprifici naturæque. Alii Arbori Myrrhiferæ eam valde similem faciunt. Lobelius & Pena inter alias merces se multos hujus ligni furculos expiscatos tradunt, solidâ substantiâ; cortice duro nigricante, spinis multis rigidis & crassiusculis horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggesta, intus forisque valde quàm amari.

Matthiolus Bdellium, si suo tempore in Italiam importaretur, adeo rarum esse scribit, ut ad ostentationem tantùm asservetur vel ad adulterini & reprobati normam. Lob. & Pena quod Bdellium putatur, Myrrhæ speciem esse existimant. C. Bauhinus apud Matthiolum sex Bdellii differentias habet, quarum descriptiones ibidem requirendas omitto.

Probatur gustu amarum, tranflucidum cum frangitur, pingue cum fricatur, odoratum, facile mollescens, sincerum (Parthicum nominant.) Reprobatur sordidum, nigrum, in offas convolutum, quod Adrobalon nuncupatur.

Sunt qui gum. Anime verum Antiquorum Bdellium esse putant ob multas notas communes.

Unde autem Bdellii tor differentia, Indici, Arabici, Mechii seu Petræi, Judaici, Siculi, Scythici? Omne Bdellium est ex India, sed prout huc vel illuc mari deferitur, inde accipit nomen. *Casp. Hoffmannus.*

Bdellium Galeno vim habet emolliendi, & eam quidem potentiorum dum recens est: insigniter etiam discutit, aperit atque absterget, sed alia atque alia ætate; si discutere velis mediæ ætatis lumen dum est; si discutere & abstergere tantùm quò vetustius eò melius. Usus præcip. intern. in tussi ac pulmonem apostemate, calculo atterendo, urina cienda, mensibus immodice fluentibus ut & in fluxu uterino sistendo, fetu expellendo. Extrinsecus discutit hernias, mollit durities ac nervorum nodos, adeoque creberrimi usus est in emplastris sticticis. Contusum solvitur affuso vino, aqua calida aut aceto. *Schrod.*

Vires.

7. Benzoinum Officinarum C. B. Benzoin Park. Benjoinum cujus arbor folio Citri J. B. Benjamin.

Resina isthac nobilissima magnis constat glebis inæqualibus, puris, nec ulla ferè sorde ut plurimum infectis: colore sunt massæ aliàs rutilante, aliàs magis ad albedinem vergente, & creberrimis cœu unguibus aut Amygdalarum friaturâ mistæ; verùm in rutilis illis massis obscurius lucent ungues, in aliis candidi admodum, sed non ita pellucidi: substantia omnibus satis compacta, sed vel attritu digitorum in pulverem friari potis, nec quæ sub dentibus lentescat, saporis ferè expers, verùm odor suavissimus, qui accenso vegetior. Eidem interdum adhærescens invenitur cortex, quæ magnæ satis arboris suspicionem injicit, foris rugosus, ad cinereum inclinans, substantiâ compacta, colore intrinsecus ruffo cœu Canellæ, qui gustantù nihil præter siccitatem quandam offerre videtur.

Arbor Benivifera (inquit Garcias) procera est, vasta, pulchra, magnam spargens umbram ob ramorum frequentiam, quos pulcherimo ordine digestos & in aerem elatos habet. Ejus folia partim aceto condita, partim adhuc adhærentia accipi: Minora sunt ea aliquantum Citri sive Limonii foliis, non tamen adeò virentia, sed parte adversa candicantia; quæ verò in ipsis majoribus ramis nascuntur ad Salviæ folia magis accedere videntur, latiora tamen sunt, sed minùs longa. Vulnerantur arbores ut gummi emittant.

Benivi plura sunt genera, 1. *Amygdaloides* è præstantissimis, sic dictum quòd ungues seu maculas candidas admixtas habeat Amygdalarum instar, in Sian & ejus contermina Miraban proveniens. 2. Nigrius in Jaœa & Sumatra inventum, quòd vilioris est pretii. 3. Nigrum in Sumatræ provincia Bayros è novellis arboribus profluens, quòd ab odore grato Benivi de Boninas vocant; superiore decuplo charius. Quia candidum est elegantius, nigrum verò & novellum odoratius utrumque permiscere solent, ut fragrantia elegantiam concilient.

Benjoinum Veteribus Græcis & Arabibus ignotum fuisse ostendit Garcias. At neque Assam dulcem seu Laser esse, ut multi opinati sunt, cum magnæ arboris gummi sit, non herbæ lachrymæ; ut testantur fragmenta ramulorum ligneorum admixta, & Ludovicî Romani aliorumque historia.

Benjoinum Myrrham non esse patet quia amaritudinis omnis expers est.

Fieri potest, inquit Garcias, ut Ruellius [in eo quòd *Beniroi* Ben Judæum vocat] lapsus fuerit nominum affinitate, debuisset potius nuncupare Benjaoy, id est, filium de *Jaœa* ubi plurimum nascitur. At Garciam lapsum esse ostendit Scaliger quòd Ben filium interpretatus sit, cum ea vox Arabibus etiam lachrymam significet.

Usus Benzoini internus in medicina rarus aut nullus; Schroderus tamen in affectibus pulmonum catarrhosis, tussi, asthma intrinsecus sumptum præcipue utilem esse scribit. Extrinsecus in cerebro per sternutationem expurgando, in odontalgia masticando, in tuberculis ac rubore faciei extergendo, in emplastris, scutis, cucuphis, &c. Ob suavem halitum sæpissimè suffumigiis admiscetur. Notat tamen Schroderus, si suffitus ex solo Benzoino paretur tussim excitari.

Vires & Usus.

Præcipuus ejus usus est ad odoramenta & suffumigia: Solvitur in oleis & spiritu vini rectificatissimo, ut & in aere humido ad liquefendum expositum.

Habetur ejus oleum duplex, 1. Ex recenti in India expressum quòd præstantius. 2. Destillatum, multo ignavius. Chymicas multas præparationes Benzoini vide apud *Schroderum* in Pharmacop.

Ad nos scripsit *D. Tancredus Robinson* Arborem resiniferam odoratam foliis citrinis prædicta haud ab similem transmisisse fuisse è Virginia à *D. Banister*, ad illusterrimum Præsulem *D. Henr. Compton*, in cujus instructissimo horto culta est à *D. Georgio London*, viro admodum honesto, & in re Hortenti peritissimo. Arbor ista Virginiana Citrii vel Limonii foliis Benzoinum fundens, in Horto Reve-

rendissimi

rendissimi Episcopi culta habet folia Citri minora aliquantulum, non tamen adeò virentia, sed averſa parte candicantia, & per margines æqualia.

8. *Cancamum* J. B. C. B.

Cancamum Dioſcoridi eſt lacryma Arabicæ arboris (folia Myrti habentis Amato) Myrrham quæ dantenus referens, viroſi guſtus, quæ tanquam thymiamate *i. e.* ſuffimento utuntur: Veſtes eo additis Myrrha & Styrace ſufficiuntur: datur lienofiſ, comitialibus & ſuſpirioſiſ: menſes cum aqua mulſa pellit: oculorum cicatrices conſeſtim emendat, ac vino madefactum eorum medetur hebetudinibus, adverſus gingivæ humore prægnantes non aliud, ut & ad dolores dentium, ac per pluſculos dies renium obolorum pondere ex aqua aut aceto mulſo bibitum obefos extenuat.

Quid ſit hodie ignoratur. Alii Laccam eſſe volunt, ſed perperam, cum vires non conveniant; alii Benjoinum, nonnulli gummi Anime, ut Amatus & Garcias.

9. *De Gummi Anime.*

Anime duplex eſt, Occidentaliſ & Orientaliſ.

Occidentaliſ arboriſ in Hiſpania nova creſcentiſ lacryma eſt ſeu refina alba, ad Thuris colorem nonnihil vergens [pellucida, ex albo citrineſcens] verum Copali magiſ oleagiноſa. Deſertur graniſ Thuris, ſed craſſioribus, quæ contracta luteum colorem oſtendunt inſtar refinæ: gratiſſimi & ſuaviſſimi odoris eſt, & pruniſ impoſitum facile conſumitur. Diſfert ab Orientali quod nec tam candidum, neque tam lucidum ſit. Orientale item magniſ fragmentiſ adfertur transparentibus.

Oriente triplex eſt. 1. Album. 2. Subnigrum, quod Myrrhæ quodammodo ſimile, odoratum, quod Dioſcoridiſ inter Myrrhæ ſpecies tanquam improbam commemorat, & Minæam à terra ubi præcipue naſcitur, eam appellat: Serapio Amînæam, quam vocem Luſitani in Anime corruerunt. *Amat.* 3. Quod Cluſius addit pallidum & refinaceum retorridumque. Animæ omnia genera jucundum in ſuffumigiſ ſpirant odorem. In medicina uſus præcipuus externus in capitiſ & nervorum affectibus frigidis, dolorificiſ, catarrhoſiſ, flatulentis; in affectibus articulorum, paralyſi, contractura, laxationibus, contuſionibus, &c. Miſcetur emplaſtriſ & cerotiſ, ad uſus prædictoſ.

- Gummi Anime quinque ſpecies deſcribit J. Bauhinus, quæ
1. Animeſ ſpecies ad ſuccinum luteum accedens.
  2. Anime ſimiliſ refina ex albo flavescens.
  3. Anime alba perlucida, ſapore Verniciſ, odore Maſticheſ.
  4. Anime colore Colophonæ.
  5. Anime ſpecies alba, Copal Indiſ.

10. *Refina Copal*, Schröd. *Copal* J. B. C. B. *Gummi Copal* Park.

Monard.

Refina eſt admodum candida & lucida & transparens, magniſ fragmentiſ Diacitro valde transparentiſ haud diſſimiliſ, ſatis odoratiſ, ſed non perinde ac Anime. Eâ Indi in ſuiſ ſacrificiſ ſuffumigiſ loco utebantur, hancque ob cauſam Sacerdotibus ſuiſ in templiſ frequentiſ in uſu erat, adeò ut cum Hiſpani primùm illuc appellerent, huiuſmodi ſuffitibus naribus eorum admotiſ exciperentur.

Utiſ eſt ad frigiduſ capitiſ morboſ, & Thuris aut Animeſ vicem explet.

Cæpit ab anniſ aliquot (inquit Cluſius) ex India Occidentali liquor quidam inferri Olei de *Copalyva* appellatione, quod an ex Refina jam dicta educitum ſit me latet; valde tamen commendari & perutile eſſe intelligo ad vulnera recentia curanda.

Copalliferarum arborum octo ſpecies enumerat & deſcribit *Franc. Hernandez.*

Cæterum Copal vox, monente Gul. Piſone, Indiſ refinæ omneſ arborum odoratiſ & gummiſ denotat.

11. *Tacamabaca* C. B. Park. *Tecomabaca* Hernand. *Tacamabaca* Populo ſimiliſ fructu colore Pæoniæ J. B. Arb. *Populo ſimiliſ refinosa altera* C. B.

Colligitur vulnerata arbore magna ut Populus, admodum odorata, cuiuſ fructuſ ruber eſt Pæoniæ feminiſ modo. *Monard.* Fr. Hernandez folia obrotunda, mediocria & ferrata arbori attribuit, fructum parvum obrotundum, fulvum reſertum ſemine nucleo Perſici haud abſimiliſ in ſummis ramorum flagelliſ. Color eſt Galbani (nec deſunt qui idem eſſe putent) unguibus albiſ uti Ammoni-acum, odore graviſ atque etiam ſapore *Monard.* J. Bauhinus pleniſ liquor deſcribit; Coloriſ eſt ruſtiliſ partim, partim flavi pallidioriſ, veluti ex unguibus diverſiſ compacta, refinæ ſtrobili-næ concreti-one, bullatiſ tamen tuberculiſ alicubi cava, ſub dente in pulverem diſſilit primùm, mox ruſſum recolligitur, lenreſcèntique pro arbitrio ducitur, ſapore amaricante, haud ingrato & aromatico. Suffita jucundum ſpirat odorem, Maſticheſ ferè æmulum, miniſ vehementem & ſuaviorem, nulloque relicto craſſamento conſumitur.

Vires.

Magniſ eſt apud Indos uſuſ in quocunq; affectu, præſertim in omniſ generiſ tumoribus in quacunq; corporiſ parte, ſiquidem mirificè reſolvit, maturat & diſſipat: tollit etiam omneſ doloreſ ab humoribus frigidis & flatulentis provenienteſ. Pruniſ injecta naribuſque admotæ muliereſ uteri ſuffocatione laboranteſ illico liberat: Umbilico emplaſtriſ modo impoſita uterum ſuo loco retinet, uſu familiariſſimo. Delicatioſ Ambram & Moſchuſ addunt. Deſluxioneſ quacunq; à capite reprimiſ (linteæ exceptæ & poſt aurem alteram vel utramque applicatæ ſuffitæ attractæ) Temporiſ adhibita ceratiſ modo deſluxioneſ in oculoſ aut aliaſ faciei parteſ revellit: Doloreſ dentium ſedat dentibus corruptiſ indita.

Ex

Ex ea, Styracis tertia parte & Ambræ momento fit emplastrum stomacho longè utilissimum, siquidem illum roborat, appetitum ciet, concoctionem juvat & flatu discutit, eodem modo cerebro imposita. Magna est efficacia in doloribus coxendicis, & omni articularum morbo præsertim si ab humoribus frigidis vel mixtis proveniant. Sola juncturarum aut nervorum vulneribus imposita, ea curat; nam statim suppurat & spasmus prohibet. Ego (inquit Monardes) tertiam partem ceræ adjicio, ut facilius inducatur. Hæc omnia *Monard.* Emplastrum de Tacamahaca ventri applicatum cephalalgiam lenire dicitur; efficax etiam est ad tumores lienis, & durities discutiendas.

12. *Caranna* C. B. Park. & aliorum. *Tlabueliloca Quabuitl.* i. e. *Arbor insania* Fr. Hernand. *Monard.*

Ex continentis parte interiore per Carthaginem & *Nomen Dei* defertur resina colore Tacamahacæ, sed splendidior, liquidior & densior, [foliis involvi solita, nè frusta sibi mutuo adhærescerent, est enim valdè glutinosa] lingua Indica *Caranna* dicta, quod nomen etiam apud Hispanos retinuit, odore Tacamahacæ, sed graviore. Pinguis est & oleaginosa, ideoque tenax sine multa adglutinatione & colliquate.

Eâ utuntur Indi in tumoribus & omnis generis doloribus. Ad eosdem morbos laudatur quos Tacamahaca curare solet, & minore temporis spatio vires suas exerit; sic ut quos Tacamahaca non curarit *Caranna* fanet.

Sed ex eadem Carthagine allata ad nos est *Caranna* quadam purior, & Crystalli modo limpida, superiore multò præstantior, utilior & odorator.

Præparatur inde Emplastrum antipodagricum in signe. Fr. Hernandez sic arborem describit, *Arbor* est magna, fulvos stipites fundens, laves, nitidos & odoros: *Folia* oleaginea, in crucis formam composita, orbicularia. *Odora* arbor est, gustus acris & nonnihil astringens.

13. *Sarcocolla* C. B. Park. *Officinarum* J. B.

Nominis ratio obvia est: ita enim dicta est quòd carnes agglutinet: vim, inquit Dioscorides habet glutinandi vulnera. Lacryma est arboris in Perfide nascentis, thuri tenui similis *Diosc. Galen.*

Sarcocolla (inquit J. Bauhinus) grumi albicantes sunt, aut ex albo subruffi, spongiosi, micis lucentibus subinde mistis; globosarum lachrymarum fragmina Pisi aut parvæ Avellanæ magnitudine; tanta est enim fragilitas ut in pulverem crassiusculum vel concussu levi frietur, saporis amari cum quadam dulcedine obscura*, ingrata. Sub dente lentescit, & candelæ admota primum bullit, postmodum in claram flammam exardet: Admissa reperiuntur aliquando folia ex candido flavescencia, *Tithymali myrsinitis folia sicca* egregiè referentia. [Granula Papaverinis feminibus non multo majora esse Parkinsonus ait.]

Eligenda recens, colore ad pallorem vergens (vetusta enim rubescit) saporis amari, substantia porosa & quasi spumosa, facileque in aqua solubilis. *Schrod.*

In *Sarcocolla* notis non conveniunt Plinius & Dioscorides: hic enim subflavum seu flavescens dicit: ille eo meliorem quo candidiorem. Dioscorides laudat gustu amarissimam, Plinius cum acrimonia dulcem, in quo ab omnibus deseritur.

Schrod. Calf. & sic. adstringit, consolidat, glutinat, coquit, maturat. *Ufus* præcipui in vulneribus consolidandis, cicatrice obducendis, unde & nomen adepta est. *Mirificè* præstat & in oculorum fluxionibus, albugine, nubeculis (maceratur in lacte Asinino vel humano, ʒv, postea cum aqua rosarum mixta cilis imponitur addito si libet tantillo Sacchari. In hæmorrhagis narium anacollematis admiscetur.

Serapio multum perforativam esse scribit, comedere carnes ulcerum, exulcerare intestina, inducere calvitiem & alia. At quomodo quod causticum est glutinabit vulnera? Scribunt purgare pituitam crassam à remotis partibus veluti oculis, cum quibus tantam habet affinitatem, ut purgandi gratia in illis data exulceret. Misera affinitas? quam hostibus optem. Mense dat in substantia à ʒj ad ij, quod ego nè in pilulis quidem audeam, quantumvis bene correctæ videantur. Costans suo more multa excusat; Ego dico, *Abeat Sarcocolla cum pil. suis in maximam malam rem.* *Casp. Hofm.* Veteres *Sarcocolla* foris tantum usi sunt: de vi purgatrice nihil dicunt.

14. *Gummi Elemi* Park. *G. Elemi Officinarum* C. B. *Elemi resina* J. B.

J. B.

In massas cylindraceas cogitur quas pollice & medio digito complectaris, duarum palmarum circiter longitudine. Substantia verò est fere uniformi, ceræ flavæ colore & consistentia simili, facile flammam concipiens; color aliàs intensior, substantia resinacea: sub dentibus facillimè lentescit dealbatique, sapore non ingrato, nonnihil acri & subamaro, odore fere Fœniculi. Obvolvuntur autem glebæ quæ ad nos importantur pulchro folio, è cuius nervo medio parallelæ obliquè creberrimæ in margines feruntur venæ, quod Cannæ Indicæ videtur esse. Funiculis præterea xylinis omnia confringuntur.

Multa habet communia cum resina *Gummi Molle* arboris à Paludano missa *J. B.*

Impropriè *Gummi* dicitur cum Resina sit, ut quæ flammam facile concipiat, & oleaginosi diluatur.

Oleæ Æthiopicæ gummi esse multi volunt, siquidem *Elemi* vox ab *Elem* corrupta videtur. Ast *Elemi Officinarum* Dioscoridei notas non habet, nimirum flavum esse & Scammonio utcumque simile & mordax. Negat Matthiolus Oleæ Æthiopicæ lacrymam esse. Verùm C. Bauhinus Oleas & Oleastro similem fere lacrymam fundere ait. Et apud *Casp. Hofmannum* invenio locum ex *Andicæ Baccii* auctoris gravissimi lib. 5. de *Vinis Apulis* adductum, quem huc transcribam, quia hanc rem illustrat valde, & gummi *Elemi* originem declarat. *Olearumibi* [in Apulia] mira vetustas & magnitudo, *Quercuum* instar procerimar, & quod fecunditatis earum argumentum est, (quod in Ti-

* Vomitus provocante Park.

Vires.

barium

burtinis non video, nec in Sabinis oleis) ob affiduos, ut reor, in Apulia calores, gummi hic Olea exsudant optimum, quod Chirurgi gummi Elemi appellant. Gleba est pinguis, ac Myrrhae instar fragranti odore, ut non solum in unguento probandam existimem, utique applicata simpliciter Cerati instar, tumores discutiat, emundet fordida ulcera, ac carnem inducat ad cicatricem: Verum etiam prunis aspersa suffimentum balsami in cameris edit gratiosum, superans thuris & stactae Myrrhae fragrantiam, quod Reverendiss. Adriæ Episcopo Lucae Ant. Resti Barolitano acceptum refero. Hæc ille. Cujus (inquit Casp. Hofman.) graviss. Viri testimonio fisis Gummi Olearum nostrarum in possessionem nominis *Elemi* immitto: Et Materialistas nostros jubeo, non ex India alterutra petere, sed ex Apulia regni Neapolitani.

De loco ejus natali nihil adhuc certi accepimus. *f. B.*

Testantur plerique qui de eo scripserunt admirabiles ejus vires esse in vulneribus capitis. Practici ergo in Calvarie fracturis & vulneribus nunquam id in suis emplastris ac unguentis omitunt, mirabilem ejus usum continuo experimento edocti: qua de causa ex eo & unguentum & ceratum à Pharmacopolis diligentioribus concinnatum habetur.

15. *Liquidambar* C. B. Park. *Liquidambar Resina arboris Ocosolt dictæ, foliis Hederæ, odore Styracis liquidæ* J. B. *Xochiocotzo Quaubuil seu Arbor Liquidambari Indici* Hernandez.

Resina est, teste Monarde, effluens incisis arboribus vastæ magnitudinis, pulchris & ramosis, quarum folia Hederaceis similia sunt, *Ocosolt* Indi vocant, cortice crasso cinereo. Huic cortex odoris causa commiscetur comminutus, ut sci. suavius ac diutius spiret in suffitibus, Fra. Hernandez arborem *Liquidambari Xochiocotzo Quaubuil* Mexicensibus dictam Aceris fere foliis esse ait, in tres cuspides duosque sinus divisis, altera parte albicantibus, altera verò obscurioribus serratisque. Corticem stipitis partim fulvum, partim virentem. Addit Jo. Terentius, Fructum rotundum esse, sed instar Polygoni multos habere ungulos luteos, superficies vero nigras. Ubi nascuntur ejusmodi arbores fragrantissimus est aeris odor, adeo ut Hispani primum eo appellentes, istic aromata nasci, atque adeo eas aromatiferas esse arbores existimarent. Eo hic utimur in suffitibus, odoramentis, pastillis *Styracis liquidæ* loco, cujus odor proximè ad hunc accedit, adeo autem validus est, ut celari etiam suffitibus non additum non possit, sed totas ejus, si ejus sit copia, atque adeo plateas suo odore repleat.

Vires.

Plurimus in medicina illius usus est, nam calefacit, roborat, resolvit & anodynum est. Cerebrum per se illitum aut aliis aromatibus mixtum confortat, omnigenoque dolores à causa frigida emplastri modo impositum mitigat. Ventriculo adprimè utile Stomachici instar adhibitum nam appetentiam excitat & concoctionem adjuvat. Cum *Styracis*, *Ambari* & *Moschi* momento mixtum emplastri consistentia, & scuti formâ super alutam extensum ad eadem utile est. Ex eo recens collecto & loco idoneo [in *Sole Park.*] reposito oleum quod de *Liquidambar* nuncupant destillat multò perfectissimum illoque longè suavius. Sunt qui expressione etiam eliciant ut majori quantitate colligant. Nam chirothecis imbuendis plurimum absuntur. Utile est ad plerosque morbos frigidos, ad tumores resolvendos, & privatim ad tumores & obstructions uteri, mensisque provocandos.

Sunt qui ex arboris ramis comminutis & coctis pinguedinem innatantem colligunt & vendunt pro legitimo oleo. Atque hic liquor à nonnullis *Storax liquidæ* putatur in Aromatoriorum & Pharmacopœorum officinis vulgò venalis. Fr. Hernandez oleum hoc est, arbore ipsa vel sponte vel incisa exstillare ait.

Arboris pampini & summitates in fasciculos collecti vestibis & stragulis ab Indis inferuntur odoris gratia, in eumque usum Hispanis etiam vendunt.

Fr. Hernandez somni inducendi vim *Liquidambaro* ejusque oleo tribuit.

A P P E N D I X
A D
H I S T O R I A M
P L A N T A R U M :
C O N T I N E N S
A D D E N D A & E M E N D A N D A .

Addenda LIBRO SECUNDO.

D finem primæ Sectionis p. 66. adde

Lithophyton quorundam nondum descriptorum icones ad Plantas ab Everhardo Rumphio ab insula Ambona missas delineatæ exhibentur in *Ephemero*.
Germ. Ann. 11. Observ. 21. nimirum,

1. Lithodendri calcarii sive Caranæ, Calcis Ambonicæ.
2. Corallii nigri anguini Ambonici Acarbarum incolis dicti.
3. Amaranthi Saxeæ cum suo annato.
4. Pseudocorallii rubri fistulosi.

Pag. 69. lin. 5. adde,

Equisetum junceum Africanum frutescens nodis candicantibus apud *D. Plucknet* vidi. Planta est submarina, Equiseto junceo nigrinodo Breynii affinis.

Pag. 69. ad finem Sectionis secundæ, adde

Corallinam marinam Piniformem, apud ornatissimum Virum *D. Gul. Cowtine* vidimus, quæ feriorum longitudine, figura, & situ in caule Pini ramulum adeo exactè referebat, ut non immerito *Pinus marina* dici posset. Erant autem folia crustâ purpureâ Corallinæ reticulatæ modo obducta, ligno interiore corneo & lento. Ramus ipse sesquipedalis longitudinis erat aut major.

Sect. 3. Cap. 1. Spec. 1. p. 70. adde, ad finem.

In vesiculis oblongis extremis hujus foliis innascentibus observavit *D. Tancred. Robinson* corpora multa, parva, obscura, rotunda, interiori vesicularum membranæ adhærentia, mucilaginoso quodam liquore repleta; cum reliquæ vesiculæ foliis innatæ tum liquore omni, tum globulis illis solidioribus nigricantibus destituerentur: corpuscula isthæc plantæ hujus semina esse conjectabatur, proinde & hanc & reliquas submarinas non minùs quàm terrestres stirpes seminibus abundare. Postea literis Septemb. 7. 1686. ad me datis scripsit idem eruditissimus Vir, semina prædicta folliculis contenta adeo manifesta esse, & vel nudo & inermi oculo conspicua, ut primo statim vesicularum extremitatum aspectu agnoscantur, nec ullus de eis superfit dubitandi locus: se enim multis ea viris ingeniosis & curiosis ostendisse qui rei evidentiâ victi pro seminibus initio nudo oculo inspecta habuerunt, atque etiam postquam microscopio examinaverant. Se autem primam horum notitiam & observationem *D. S. Doody* pharmacopœi Londinensis conjecturis & suggestionibus debere ingenuè profiteretur.

Alga quadam in litore Islandico nascens invenitur, è quà calore Solis extrahitur Sacchari quoddam genus, Sacchari communis loco ab insularis usitati. *Tho. Bartholin. Act. Med. An. 1671, 1672, & 1674.* Eadem latissimum ovibus pabulum esse dicitur.

Lib. 2. pag. 71. lin. 24. post verba illa pro remedio adde,

Algam Hibernis *Dulesi* dictam, quam assidue in ore habent, pulchrè exsiccatam & convolutam, ut moris est, ad me misit ingeniosiss. Vir, *D. Hans Sloane*: Eam ab hoc loco descripta specie differre existimo, ex angusto principio in insignem latitudinem duarum interdum triumve unciarum extenditur, & in plures lacinias dividitur, non enim divisione sua dichotomiam observat, quin & segmenta primaria in alia subdividuntur nullo ordine, quæ sensim angustata in acutos mucrones desinunt. Substantiâ est tenui & membranacea, ad Lactucam marinam accedente, colore purpureo, Spithamæ longitudinem vix excedens. Odorem non invalidum Violæ exspirat. *D. Sloane* Hibernos hanc masticare scribit, non quòd vim ullam salutarem aut medicam ei melle existiment, sed animi tantum

tum causâ & quod more receptum sit. Hanc esse quam describit C. Bauhinus in Prodomo Fuc membranacci ceranoidis titulo, tum descriptio, tum nomen Scoticum *Dils* ad *Dulesh* acceden convincunt.

Pag. 72. lin. 28. pro decimaquarta specie adde,

14. *Alga spiralis maritima* Boccon.

Tenuis est hæc & angusta membrana, in modum spiræ convoluta, duas aut tres uncias longa, cujus extrema minutissimè incisa sunt, sive fimbriata: simplex est, in plures quandoque ramos divisa, totâque subnigro, fuscove colore nitet. Saxis & tectis innascitur, lignisque uti Corallina. Liburni, Sacca, & alibi maritimis fluctibus ejectam in litore sæpius collegi.

Pag. eadem Ad historiam fuci folliculacei serrato folio C. B. ad calcem pagine adde,
Hic fucus *Sargazo* Hispanis dicitur, depingiturque & describitur à Gul. Pisone pag. 266. Hist. Nat. & Medic. Brasilia.

Lenticula marina (inquit) sed improprie nominatur. Est enim non *Alga*, sed arbuscula baccifera, palmum longa, tenuibus caulibus, griseis & perpetuis foliolis serratis, saturè rubris in glomos convoluta, quæ circa Flandricas vulgò dictas, incerta quidem origine undequaque fluitans adeo magnam maris partem obsidet, ut solum non salum diceret, & remissiore vento moram navibus haud parvam faciat. Raram hanc plantam pubes nautica Lusitanorum ut & Batavorum indifera quantitate macerant & coquant cum liquore convenienti, eoque non sine felici successu contra difficultates urinandi utuntur. Insipida est præter falsuginem à mari contractam. Nulla Radix conspicitur, sed sola rupturæ vestigia apparent.

American navigantibus magna hujus quantitas in mari fluitans occurrit atque hoc signum habent nautæ se terræ appropinquare. Aiunt cum fluenti vi è sinu Floridae in Oceanum expelli, cujus cursus cum impetu Orientem versis dirigitur unde fit breviori tempore è Virginia in Angliam quam retro navigetur, navibus etiam magis onustis. *D. Banister.*

Pag. 80. ad Cap. XI. pro 32 specie addatur,

32. *Muscus maximus ceratoides maritimus* Triumphetti.

Triumpf.

Ex imo maris numerosa ramorum sobole usque ad aquarum superficiem enititur, qui rami in minores alios iterum aque iterum subdividuntur, donec in extremo bifurcati ipsas quodammodo arcium seu turrium pinnas æmulentur: hujusmodi ramulorum crassities plerumque pollicem æquat, quoad extensionem verò inordinatè procedunt, cum nonnulli ramorum jam perfecti cespites palmo haud sint longiores, alii verò supra cubitum eleventur, adeoque copiosum ramorum numerum fundant, ut etiam non tam leviter ponderent. Prædictorum ramulorum materies satis rara ac flaccida, nullis apparentibus potitur nervis, propter quod nec sub aquis recti consistunt, at flexi, simulque taliter recollecti, ut ipse primo intuitu implexos potius funium vultustorum fasciculos illuc à nautis projectos eosdem existimaverim. Horum insuper color atrovirescens est, nullumque præter ab aquis marinis communicatum (quas etiam intra se continent) saporem aut odorem reddunt. Denique expositi rami propè fundum omnes in simplicem veluti truncum conveniunt, cui pro radice inservit lata quædam ac subrotunda basis ejusdem cum planta substantiæ, ac faxis firmissimè adherens.

In portu apud centum cellas observavit Autor.

Pag. 81. Ad finem capitis de *Spongia* adde,

Apud illustrem Virum *D. Guilielmum Courvine*, Medii Templi Londinensis rarissimum *Spongiæ* genus vidi, reticulatum, texturæ adeo raræ & maculis magnis, ut lumen facile transmitteret, & ut fibrarum artificii Naturæ manu contextarum discursus plexusque clarissimè discerni possent. Erat ea concava nec valdè crassa.

Aliam præterea speciem apud eundem vidi quam *Spongiam* ramosam tuberculatam denominavi.

Multa insuper lithophyta rariora ut v.g. *Corallium album punctatum* creberrimis punctulis. *Corallium manum humanam* cum pollice & digitis adeo exactè referens, ut non casu productum sed arte elaboratum videretur. Lapidem fungitem cerebriformem. *Corallinam tuberosam* majorem levem. *Corallinam maximam compressam*. *Corallinam luteo-pallidam*. Pori asterioidis quatuor aut quinque species. *Hippurim saxeam fulvo-rubram*, aliæque quæ curiosius observare & describere non vacabat.

Pag. 92. Ad finem cap. 22. adde,

Hæc species *Tabernamontano Fungus Capreolinus* dicitur. Hujus esum admirabilis sæpe urinæ rubedo comitatur. Cujus rei veritas illustratur ab exemplo. An. 9. & 10. Observ. 68. Ephemer. German.

Pag. eadem Ad finem pagine adde,

Fungus Sinenfis Antidotalis Lac Tigridis dictus.

Sina illum in locis arenosis, inprimis in litore maris gignit, ubi Sinenfium relatione ex Tigridum lacte elapso oritur. Tenuem ex tubere rotundo candidoque protrudit pediculum, in quo orbiculatus, infra plicatus albûsque pileolus eminet.

Antidotum tuber illud præsentissimum, plurimis resistens venenis, perhibetur in morbis malignis maximè expectum. *Ephem. German. Ann. 4. & 5. Observ. 153.*

Vires.

Pag.

Pag. 103. post finem capituli VII. adde

C A P. VIII.

Fungus typhoides coccineus Melitensis Boccon. & sequentium capitulum numeri mutantur.
Boccon.

PAlmaris est altitudinis, interdum major, fungum nondum explicato capituli disco planè referens. Pediculus uncialis est crassitudinis, tres aut quatuor uncias longus, scaber, fungosus; capitulum etiam ipsum fungosum, pediculo paulò crassius minoris Typhæ palustris clavam aliquatenus representans, quod dum viret, si digitis premas veluti sanguineum succum fundit. Per maturitatem granis minimis innumeris exasperatur, undique cocci colore splendentibus. Æstatis munus est, aliis tempestatibus temere & frustra quaerieris. Astringit maximè, unde ei præcipua laus in cohibendis sanguinis profluvii, cujus gratia Melitenses ex Gaulo insula illius in pulverem soluti scrupulum aut amplius vino vel jusculo dilutum hauriunt, ducta à majoribus hac nunquam fallente medicina.

Oritur in scopulo Melitæ insulæ adjacente dicto *Scoglio del Generale*; hinc ipse Fungus *Heritz. tal General* vernaculâ linguâ dicitur. Folia tenuissima primo nascenti adesse, atque maritimis fluctibus continuè irrigari dicuntur.

Pag. 104. post lin. 14. adde,

Hic Fungus esse videtur quem *D. Plot* in * *Hist. Nat. Com. Stafford.* sub titulo *Fungi ramosi* * *Cap. 6. S. 33* candidissimi ceranoidis sive digitati minimi proponit & describit. Differt quòd spicæ nonnulli seu digiti circumcirca crispi sunt & cornu cervi in modum divisi.

Pag. 105. lin. 20. post secundam speciem adjiciatur,

3. *Fungus pulverulentus cute membranacea, substantiâ intus spongiosâ, pediculo brevi crassiore in oras fere ducto* * *D. Plot.* & sequentium specierum numeri mutantur. * *Hist. Nat. Stafford. cap. 6. S. 4.*

Peramplius est hic fungus, quatuor vel quinque digitos diametri obtinens, duos propemodum digitos crassus, pediculo brevi crasso, à basi seu principio angusto paulatim se dilatante ad margines usque Fungi, in metæ seu coni inversi figuram, nonnihil similem Fungo tuberoso esculento albo, fusco permixto *J. B.* aut Fungo duro arborum sive igniario *Park.* Eorum tamen neuter esse potest hic Fungus, cum mollis sit, cute membranacea lenta tectus, substantia interiore spongiam tum textura, tum colore referente, poris intermediis per maturitatem ejusmodi pulvere subtili repletis, qui è Fungo *Crepinus Lupi* dicto compresso evolat. Propè *Packington* à *D. Waltero Ashmore* observatus est, &c.

Eadem pag. post quartam speciem pro quinta & sexta ponantur sequentes.

6. *Fungus Siculus subcœruleâ pulpâ, aillis flavis refertus* Boccon.

Boccon.

Fungum hunc globosâ figurâ, nonnunquam ovatâ crescentem vidit *P. Boccone*, Nucis Juglandis magnitudine. GLOBOSUS & crasso pediculo terræ coharere, cutèque tegitur rugis quibusdam atque tuberculis exasperata, adeoque lenta & tenaci, dura & crassa, ut corium representet: Pulpa alioquin interiore, inchoata maturitate subcœrulea, absoluta, arillis compluribus flavis referta. Hujus corticis decocto Messanenses mulierculæ pannos lanâve subpurpurascete colore inficiunt. Autumni exitu & mensè Martio colligitur esui aptus, ubi & *Catanumbili* nomine notus.

7. *Fungus Malicorii facie* Boccon.

Boccon.

Est & hic quoque Fungus notatu dignus, Mespili facie, lævis, vesicæ formâ, nigricantis coloris, intermediis fibris terræ coharens. Pulpa illi ut cæteris rara, sed Cutis per maturitatem dura, ad instar corticis Mali Punici.

Oritur in sylvis *Barga* in *Hetruria*.

Locus.

Pag. 110. post Cap. XV. adde,

Fungus barbatus Quercinus teterrimè fatidus Breyn. *Ephemer. German. An. 4. & 5. Observ. 151.*

Mensè Augusto in sylva non procul ab acidulis Schwalbarentibus in quadam Quercu observavit *J. Breynius* Fungum magnitudinis pugni minoris, niveum, carnosum, ovali pæne figura, superius latiore, inferius magis acuminatum, & undique radiis crassis unciali longitudine deorsum vergentibus velut pilis in modum barbæ inferioris cuspidatæ è caudice excrecentem. Odorem dum avellere eum ab arbore annitebatur baculo adeò gravem, foetidum ac virosum emittebat, ut eundem missum facere cogeretur.

Pag. 113. Ad finem Capituli I. pro specie II. adde,

II. *Muscus multiformiter pyxidatus apicibus coccineis* *D. Plot Hist. nat. Stafford.*

D. Plot.

Colore est cinereo, pro anni tempore obscuriore, magnitudine & interdum etiam figurâ *Caryophylli* aromatici, calyce rariùs quadrato, plerunq; rotundo aut ovali, nunquam valdè profundo, marginibus undique eminentis coccineis, capitellorum acicularum magnitudine, perpetuò obsitis.

In Canoci sylva circa *Wildmore Hollies, Fair Oak, & Wolsely* parcum à *D. Edwardo Byrch* Arz. nigerò observatus est, & Auctori nostro ostensus.

Pag. 115. lin. 14. post pag. 92. adde,

Ad tussim convulsivam seu catarrhum ferinum, R pulverem musci * *Querno asseri innaescentis* * *In Dabon in pale.*

in Syrupo Irionis. Affidue utere. E. M. S. D. Page M D. D. E. Hulse.

Pag. 118. l. 22. adde pro quarta & quinta speciebus.

4. *Lenticula palustris major* Commelin. *Cat. plant. Holland.*

5. *Lenticula palustris bifida, fructu tetragono* Magn. *App. ad Botan. Monsp. C. B. Callitriche Plinii* Col.

Hanc Neapoli in Sebetei palustribus observatam depinxit Columna, aquaticæ Lenticulæ foliis binis in tenuissimis caulibus, fructu juxta illa tetragono. Cùm & caulem habebat & semina producat, ad hunc locum propriè non pertinet.

Pag. eadem, Ad Cap. VIII. pro tertia specie adjiciatur

3. *Conserva reticulata* D. Doody.

Puffilla admodum est & tenella, è filamentis tenuissimis in retis formam contextis composita, maculis sæpe pentagonis, interdum hexagonis, aut etiam tetragonis: colore viridi; Quantum discernere licuit in tubulos non rarè contextitur.

In fossis propè Westmonasterium & rivulis in ericeto Hounlleiano observavit D. Doody. Herbarum caulibus, foliis & aliis quisquiliis adnascitur.

Addenda LIBRO TERTIO.

Ad finem Cap. I. pag. 119. post lin. ult. adde,

3. *Frutex cineraceus muscosus Capiti bonæ Spei* Breyn.

Breyn.

Frutex arborecens hic, admodum rarus, & mirifice quasi cineribus conspersus. Lignum obtinet album; ramos frequentissimos, rigidos, & variè divaricatos; cortice tomentoso, cinereo penitus circumtectos, minutisque tenuibus, brevibus, tomentosis ac cinereis coacervatis, foliis muscosis ornatos. Quæ in ramis rariora, majora, & eâ fere forma, ut Cannabis luteæ sterilis Contareni stolonum summitatibus, stellularum in modum; in ramulis verò densiora, minorâ, magisque crispula, pæne instar Abrotani fœminæ foliolorum collocata sunt.

Pag. 121. post. lin. 21. Capiti II. pro tertia specie addatur

3. *Selago Indiæ Orientalis sive Plegmaria admirabilis Zeilanica* Breynii.

Breyn.

Planta quam descripsit Autor ex *Zeilan* delata, è vetustæ cujusdam Jacæ arboris caudice ibidem enata, tripedalèim obtinebat longitudinem, atque caule olorinam ferè pennam crasso constabat, rotundo, striato, ex viridi flavo obsoleto, ad Olivarum conditarum colorem accedente, qui parumper ultra semipedem à radice, in ramos duos pæne dodrantes dividebatur, atque hi in totidem aliquanto longiores, quorum quilibet rursus in binos, vix triunciales tenues desinebat. Dicitur caulis ab infima (cui quædam adhuc radicem fibræ adhærebant) parte usque ad extremum apicem foliis crassiusculis cordis figuram inversam exprimentibus, semunciam in longitudine, & quadrantem unciam in latitudine vix superantibus, ex flavo-viridi ad Olivarum colorem inclinantibus, rigidiusculis & splendentibus, Tithymali parali ritu, velut squamis densissimè obtectus conspiciebatur. In unoquoque autem supremorum ramorum apice artificiosum plegma, sesquipalmarè, tanto studio, tam curiosè & scitè à Natura elaboratum, ut potiùs artificiale quid quàm naturale putandum sese ostentaret. Hoc pediculo perexiguo innixum, in duas ut plurimum partes primùm dividebatur: singulæ verò deinde plurimis divisæ tenerrimis flexibilibus claviculis (aut ramulis) in divisione bifidum ordinem frequenter observantibus, & tam accuratè tandem terminantibus ac si forfice essent resectæ, quæ in univèrsum cruciformi serie (ut Cupressi ramusculi) planè connectæ squamulis seu foliolis rotundis, Sannamundæ 3. *Clus.* foliis ex parte respondentibus, sed longè minoribus, eodem quo planta integra ejusque folia colore; quarum singularum in gremio granulum orbiculare, albicans & pellucidum, Bombycis ovi magnitudine & facie latebat, superiore medietate ex squamula sæpius emicans, intus inane ex denegata forsân maturitate. Reperitur etiam granulis trigonis.

An species *Quamjavati*. Nardi Anton. Recchi Rerum medicarum Novæ Hispaniæ lib. 6. cap. 6r. pag. 258? aut genus *Tlamoceozqui y papan* ejusdem pag. 414?

Rarissimè in *Zeylan* reperitur: frequentior est in *Malabar*, non procul à *Cochin*, quamvis & ibi perrara æstimetur.

Musci, clavati species nobis videtur.

Pag. 130. lin. ult. Pro *Equiseti* duodecima specie adjiciatur,

12. *Equisetum junceum nigrum* Capiti bonæ Spei, An *Arundinis gramineæ aculeatæ* Alpini genus? Breyn.

Hujus ramus à D. Breynio donatus intra binas spithamas substitit, Caule constans calearum frumentæ, crassitudine, nodoso, levi, tereti, in altera tamen parte plano, non adeo ut *Equiseti*

feti vulgaris flexili ac molli, sed magis lignoso Arundinis instar, intrinsecus niveo ac concavo, extrinsecus ex obsoleto virore castanei coloris, & quasi punctulis atris infecto [Alius ramulus quem à *D. ten Rhine* obtinuit, obscurius virefcebat, guttulis nullis interstinctus erat, & nihil pene ad spadicum tendebat] Genicula foliorum vice involucri nigri striatisque, in acutum desinentibus circumvoluta sunt; ex quibus rami graciles, lenti ac obsequiosi, geniculis creberrimis distincti, contrario situ prorumpunt; qui rursus ab imo successive in frequentia divaricantur vimina, hacque iterum in alia minorâ, ramola, tandemque in parvas furculas pari cum caulis, ramorum & viminum colore terminantur. Tortus ille ramus caudam non malè equinam repræsentabat; unde plantam Equifetum denominare placuit.

In ramo à *D. ten Rhyne* transmissio Congeries squamularum quædam minutissimarum, in modum ferme utriculorum Junci foliacei capsulis triangulis *J. B.* se præbuit. Quæ, nisi abortus, majorem hujus plantæ cum Juncis vel Graminibus quàm Equifeto esse cognationem manifestè indicat.

Pag. 135. Post lin. 4. adde,

In Catalogo Horti Acad. Lugduno-Batavi à *D. Hermanno* editi Phyllitidis varietates vel si mavis species sequentes inveniuntur.

1. Phyllitis polyfchides, laciniis singulis cruciatim decussatis, in sylvis Angliæ à *Jacobo Bobarto* reperta.

2. Lingua cervina angustifolia major sua lanugine foliorum laciniis involvente. *Hort. Reg. Par.*

3. Lingua cervina medio folii nervo in aculeum desinente. *Ejusdem Hort. Par.*

4. Lingua cervina minima Anglica *Bobarti*.

5. Lingua cervina seu Phyllitis minima undulato folio *Hort. Reg. Paris.* His addenda

1. *Phyllitis minor* Triumphetti.

E radice crassiori, subrotunda, nigra, longis exilibus ac numerosis fibris capillata numerosam foliorum sobolem semipalmari circiter in senioribus plantis longitudine præditam, & in gymum velut dispositam producit; quorum substantia Phyllitide multò crassior, supernè splendèdè virefcit, infernè albicat: insuper eorumdem forma triangularis instar reliquarum sui generis, geminas tamen ad basin exiguas veluti alas sortiunt, uncialis magnitudinis, versus externum limbum acutiores, at in opposito, qui petiolo propior, rotundiores, ubi etiam decussatæ mucro supersternuntur. Ulteriùs eadem folia, uti sapius propè apicem dentata cernuntur, ita perpetuò circa reliquum ambitum crispantur, habentque breves petiolos coloris splendèdè nigricantis, ac taliter integram foliorum longitudinem percurrentes, ut sulcata videantur. Denique tota planta tum sapore subastringenti, tum fungi odore quem mansa reddit perbellè imitatur vulgarem Phyllitidem.

2. Phyllitis parva faxatilis Virginiana per summitates foliorum prolifera *D. Banifer*, à quo descriptionem & iconem ejus expectamus.

3. *Jac. Bontius* Phyllitidem quandam Indicam caule foliis pluribus donato depingit & describit suo modo.

Pag. 137. Post lin. 43. adde,

Non incommodum est si recipiatur vinum, cui permisceatur spiritus sulphuris ut acescat. Huic immitte radiculam Polypodii per 24 horas: tunc sicca & utere pro dentifricio. Firmat, mundat & candorem dentibus inducit. *Etmuller prax. cap. de Dentium vitis. D. E. Hulse.*

Pag. 138. post lin. 21. pro quinta specie adde,

Hemionitis parva Antegoana folio Platani ferè in modum diviso.

Hujus folium nobis communicavit peritiff. Botanicus *D. Doody* pharmacopœus Londinensis. Pediculo innitebatur tenui nigricanti, & Capilli Veneris in modum splendèdè quatuor digitos longa.

Folium 2½ uncias longitudine superabat; ima parte tantundem propemodum latum; ad basin duplicem laciniam seu apophysin habuit velut *Hemionitis* peregrina *Clusii*, utramque tamen ad latera dentatam seu laciniatam, & in acutiorem mucronem productam. Medium etiam folii segmentum utrinque laciniatum, in acutum cuspidem procurrebat. Semina folii marginibus circumcirca reflexis adnascuntur ut in *Filice* femina vulgari aut *Filice* peregrina *Osmundæ* facie *Bod.* à *Stapel*, non lineolis aut punctis in averfa folii parte.

Pag. 141. Ad Cap. VI. adde,

Filiculam hanc magis perfectam & integram cum omnibus suis partibus vide apud *Clariff.* Virum *D. Plucknet*, eandemque mihi communicavit *D. Doody*. Plurimis autem tenuibus nigris filamentosis obliquè incenditibus radiculis variè implexis & cum musco cui intermiscuntur velut contextis in superficie terræ seu petrarum quibus innascitur se diffundit ceu velo quodam eas operiens. Filamenta obiter foliola emittunt uncialia aut sescuncialia, è pinnulis composita hinc inde tribus, quatuor, quinque aut pluribus, alternatim positis, singulis in tres quatuorve laciniis longas angustas ad pediculum usque divisas. Singulas lacinias seu foliola mavis dicere nervus niger per longitudinem medias dividit.

Pag. 146. Post primam speciem Cap. IV. adde, Ostendit nobis *D. Pettiver* Filiculæ speciem è *China* delatam, quæ plurimum accedere videtur ad *Filicem* minorem palustrem, verùm extremum folium in longiorem mucronem procurrebat, & *Lonchitidem* divisurâ suâ emulabatur.

Pag. 149. Ad finem Capitis VIII. de Adianto adde,

4. *Adiantum foliis Coriandri ramosum Chinense.*

Pediculis nigris splendèdè cum Adianto nigro *Coriandri* foliis convenit: foliis magis accedit ad *Adiantum Americanum Cornuti*. Sunt autem ea nusquam adverso situ disposita, sed ubique alterno. Cauliculus seu pediculus ramos ad eundem fere modum emittit quo *Filix* femina vulgari;

S f f f f f

garis; in ramos scil. adeò divaricatur ut verus caulis videatur, non folii compositi seu ramosi pediculus.

Ramulum siccum è China allatum nobis communicavit peritissimus Botanicus *D. Pettiver* Pharmacopæus Londinensis, semipedali longitudine, in ramos divisum, atque etiam subdivisum: medius scapus duodecim foliorum seu pinnarum paria adnexa habuit.

Pag. 153. *Ad finem Capitis 8. adde,*

5. *Adiantum nigrum seu Dryopteris Chinenfis lanuginosa.*

Hujus folia [totalia] longiora & angustiora sunt, magnitudinis ratione habita, quam *Dryopteris nigra Officin.* in ramulos ex adverso plerunque sitos divisa: at pinnulæ in ramulis alternatim plurimum dispositæ sunt; hæc autem divulsurâ suâ folium Quernum quodammodo imitantur. Pediculi ut in *dryopteride* vulgari ex spadiceo nigricant. Verum hæc planta insigni nota ab omnibus nobis hæctenus visis *Capillarum* speciebus differt, quòd non pediculi tantum sed pinnulæ seu folia ipsa hirsuta & lanuginosa sunt.

Hujus etiam folium ex China allatum nobis communicavit superius laudatus *D. Jacobus Pettiver.*

6. *Adiantum nigrum Chinesse tenuiter divisum pinnulis minimis obtusis plerunque bifidis.*

Hujus cauliculus seu scapus folii medius ramulos emittit alternos, in furculos pariter alternatim positos divisos, & hos demum in pinnulas minimas ab angusto principio paulatim dilatatas, ad summum usque, quod latiusculum & plerunque bifidum est. Pinnularum parvitate & figura ab omnibus nobis cognitis *Filicum* speciebus distinguitur, adde & sæquenti divulsurâ.

Hanc quoque à prædicto *D. Pettiver* habuimus.

7. *Adiantum album floridum Cicutæ foliis Virginianum D. Plucknet in horto sicco.*

Addenda LIBRO QUARTO.

Pag. 159. l. 18. *D. Hermannus* in Catalogo Plantarum Horti Med. Lugd. Bat. *Banguen pro Althææ* [nobis *Alcææ*] *Indicæ* specie habet.

Pag. 159. lin. 41. *Pro tertia specie ad finem Capitis secundi adde,*

3. *Herba de Bengala C. B.*

De hac herba *C. Bauhinus* ex *Lincot.* part. 2. *Ind. Orient.* 18. &c. hæc habet,

In Bengala ex herba quam ad colum instar Lini nent, telam texunt, quæ subtilitate sericum antecellit: ex foliis lineamina elaborant, acu pingentes nunc flosculos, nunc historias vario colore, quæ lætulis inferuntur.

Observat *Mandelsto* in Indica sua peregrinatione è glomò laneo summo cauli plantæ cujusdam *Herba de Bengala* Lusitanis dictæ innascenti, pilæ parvæ seu fibulæ vulgò dictæ majori simili, optimos pannos, aulara & peristromata fieri.

Hanc herbam simili omnino fructificatione gaudere cum *Curcuma*, *Cardamomo*, *Zedoaria*, &c. nos docet *D. Paul. Hermannus* *Catal. Hort. Lugd. Bat.* pag. 211. in historia *Curcumæ*, cui ob hos aliaque sua observata & inventa plurimas debemus gratias.

Pag. 161. *Post lin. 25. adde,*

In procienciaia uvulæ gargassetur succus *Urticæ*.

Ad morbum equorum [The *Scratches* Anglicè dictum.] Ex cineribus *Urticæ* cum aq. font. q. f. fiant orbiculi; quibus tempore usûs adde axungie q. f. m. f. ung. pro usu. *D. Hulse* è MS. cujusdam Doctoris *Page*.

Pag. 162. *Post lin. 4. pro octava Urticæ specie adde,*

8. *Urtica Racemosa Canadensis* *Morif. præl. Dodart. Mem.*

Hujus folia multò obscurius virent quàm *Urticæ* nostratis majoris; ad tactum mollia sunt, non tamen pungentia, pediculis longis teretibus appensa. E foliorum alis & versùs summitates florum velut racemuli exoriantur.

Invenio inter plantas meas siccas ante triginta annos Londini collectas hujus *Urticæ* folium.

D. Paul. Hermannus in *Appendice ad Cat. Leyd. Pino Marcegrav. & Pison.* ad *Urticam* [intelligi puto racemosam *Canadensem*] refert.

Pag. *ibid.* *Ad finem Capitis de Spinachia adde,*

Abrahamus Muntingius in *Herbario Belgico* lib. 2. cap. 37. pag. 162. Plantam quandam spinosam describit & depingit, quam *Spinachiam* frutescentem *Americanam* vocat; quæ tamen ad hunc locum non videtur pertinere: qui linguam *Belgicam* callent rem certius definire poterunt.

Pag. 164. *Post. lin. 23. pro quarta Mercurialis specie addatur,*

4. *Mercurialis Zeylanica trilocos cum Acetabulis Kupanenijs Zeylanensibus Herman. Cat. Leyd. App.*

E radice annua, albente, modicè fibrosâ surriguntur caules nunc unicus, nunc plures, ramosi, rotundi,

rotundi, pedales, striati; ad quorum genicula hærent *folia*, ex longis pediculis, Mercurialis effigie, subrotunda, glabra, levissimè crenata: Ex horum sinibus verò oriuntur teneræ semidigitales alæ, quos alterno ordine cingunt parva, herbacea acetabula, cum parvis è medio prodeuntibus pulchellis brevissimis thyrsois, multis herbaceis villosis & cirrosis flosculis vestitis, quibus subsunt rotundi, lappacei globuli, terni simul juncti, singulis continentibus *semen* parvum, congeneribus suppar.

In Zeylona & Malabara luxuriat in fimetis. Hinc *Kupamenija*, hoc est stercoris aut fimi anians *Locis* appellatur.

Cum fructus flori subesse dicatur in nostra methodo ad hunc locum non pertinet.

Pag. *ibid.* Ad finem pagine pro secunda *Ambrosiæ* specie addatur

2. *Ambrosiæ* foliis *Artemisiæ* inodoris elatior Herman. Cat. Lugd. Bat.

Hujus virgultis trium quatuorve pedum altitudine assurgentibus adhærent *folia* * priori ampliora, * *Ambrosiæ* *vulgaris*. *Artemisiæ* foliis proxima, profundius laciniata, supernè viridia, infernè palleſcentia, odoris nullius evidentis. *Flores* in summis spicis apparent minores, foris viridantes, intus nigricantes; quos singulos excipit *semen* unicum, muricatum, vulgari simillimum.

Ex seminibus Venetiis transmissis produit.

Pag. 165. Habetur in Horto Hafniensi Lappa quædam minor, aculeata dicta *Bartholin. Act. med.* Qu. quomodo differat à vulgari Xanthio.

Pag. 167. lin. 19. post verba illa, è Syria allati adde,

Hæc Ricini species esse videtur quam * *Horti Malab.* Auctores describunt sub titulo *Pandi Avana* * P. 2. p. 60. *nacu* his verbis.

Pandi Avanacu, quæ secunda species *Avanacu*, ling. Bram. * *Vollè Erandò* à priore specie, * *I. e. Erandò* (quam pro Ricino vulgari habemus) in eo tantum differt, quòd altius assurgat, quòdque stipitibus & ramis est valdè rubris seu miniatis & nitentibus: Foliis, floribus & fructibus paulò majoribus. Semina quoque eadem sed majora & paulò planiora, & inter spadiceo-fuscum & nitentem colore in cinereis undulis rarioribus conspersa.

Rarius in hisce terris quam *Avanacu* reperitur.

Ricinus Africanus maximis caule geniculato rutilante Hort. Reg. Paris. Hort. Lugd. Bat. Herman.

Idem totus ruber Indicus Hort. Lugd. Bat. Herman.

Quantum differant à præcedente nòrunt qui eos coluerunt.

Ricinus Americæ major caule virescente Hort. Reg. Paris. Hort. Lugd. Bat. Herman.

De his, cum nondum eos viderim, nihil amplius dicendum habeo.

Cadel Avanacu H. M. ad finem pag. 167. post verba illa, ad *Cadel Avanacu* plantam dictam addenda,

Frutex est in arenosis nascens, stipitibus ac furculis solidis. *Folia* quæ in pediculis tenuibus, quatuor pollices longis proveniunt, oblongo-rotunda sunt, anterius in cuspidem stricta, ad petiolum latissima, oris rotundis, tenuibus & raris in margine denticulis incisa; superficie plana, glabra & texturæ tenuis ac subtilis: nervis è costa media subtus eminente obliquè antorsum exeuntibus, & in se invicem arcuatum subtili tractu incurventibus, colore viridi-claro, in hac parte. *Flores* in summis furculis albicantes, plures; quibus succedunt *Fructus* pedunculis brevibus, rotundis & tenuibus appensi, formà oblongà & trilaterà, tribus plano-rotundis lateribus constantes, & in medio singulorum laterum sutura subtili in longum striati, ad petiolum strictiores, in superficie punctis lacunosis effossi, in vertice cum teneriores sunt umbilico trium rubrorum foliorum, quæ dein decidunt dotati, cortice exteriorè viridi diluto, interiorè lignoso ac corneo, ad petiolum calyce parvo, qui cuspidatorum viridium foliorum est, comprehensi, in terna loculamenta divisi, intersepimentis lignosis, quæ angulis laterum & stylo medio astricta sunt à se mutuo disjuncta; in quorum singulis singula continentur *semina*, formà oblongà in parte interiorè, quæ stylo medio fructus accumbunt, pellicula albicante tenuissimà obducta, ac in medio, ubi cum teneriora sunt angulo eminente extuberant, sutura flavà striata; suntque cum sicca parte interiori planiora, in altera rotundiora & magis extuberantia, coloris in totum nigricantis & parum nitentis; in vertice nullo umbilico albicante sunt, uti quidem semina priorum specierum.

Bis in anno flores & fructus fert, ferme in Januario & Julio.

Folia trita & cum aqua epota purgativa sunt. Pro morſu serpentis dicti *Cobra Capella* juvant si in pulverem trita vulneri indantur; eadem cum foliis *Pandi Avanacu*, & floribus * *Schem-Pariti* * *Alceæ Indiæ* species est. melli permixta pro capitis pustulis serviunt facta unctione. Unum fructus semen sumptum usum purgandi obtinet si tritum in aqua propinetur.

Hic frutex fructu tricocco & vi cathartica cum Ricino convenit, in reliquis satis differt.

Cæterum Ricini vires in Historia omiffas placet hic adjicere:

Oleum è nucléis expressum non solum *Lychnis* affunditur, sed omnibus passim incolis [*Brasilia*] in usu est quotidiano contra affectus frigidos tam internos, quam externos. Resolvit apostemata, & matricis ventricule tormina ac flatus illitum discutit: prodest tinnitibus aurium: restituit tenfos convulsosque nervos. Tres vel quatuor guttulæ ex conveniente liquore subinde per os vel anum exhibitæ sanant frigidis articulorum affectus & simul alvum laxant. Cutem quoque à * *Act. Philo-* *D. Strubs* *soep.* N. 56. affirmat

S f f f f f f f 2

affirmat Oleum expressum, quantumvis nuclei ipsi vehementer purgent, nullam omnino vim catharticam obtinere, nè quidem si integri cochlearis mensurâ una vice deglutiantur, aut trium per anum injiciantur. Pisonem attendamus.

Semen purgat validè. Sex septemve nuclei per os intro assumpti humores crudos per superiora & inferiora exturbant cum vehementia. Convenit ergo in spiritu vini optimo loco correctorii femina multa macerare, & tincturam exhibere. *Piso.*

Folia aquâ vel aceto macerata Herpetis aut hujus generis affectibus mederi, præter Dioscoridem testem habeo quotidianam experientiam. *Piso.* Eadem, teste D. *Stubbes*, unicum sunt apud Indos Cephalalgia remedium.

N. Indi ante Europæorum adventum non expressione oleum eliciebant, nullam enim nõrant, sed coctione; eadem scilicet ratione quam docuit Dioscorides h. e. contuso semine, deinde in aqua cocto, postremum oleo innatante cochlearibus excepto: quæ elicendorum oleorum ratio è seminibus & fructibus Indis admodum familiaris & usitata est, quomodo facilius etiam quam expressione elicuntur.

Hucipocbol Haaxacensis seu Ricinus Novæ Hispaniæ Hernandez. Qu. an differat à Curcas?

Si rectè depictus sit ad hoc genus propriè non pertinet, huc tamen ob similitudinem foliorum & fructus cum Ricino Americano *Curcas* dicto referri potest. Arbuscula est, describente *Hernandez*, vitium modo serpens, sinuosis ac tricuspibus foliis, floribus coccineis, parvis & aggregatis in comam, unde generantur fructus Nucis pæne Ponticæ formâ ac magnitudine, sed ternos includentes Ricini more candicantes nucleos. Toto anno folia, flores ac fructus fert.

Liquor stillatus vires elanguescentes instaurat rescitque, ut homines ferè mortuos ferant excuscitare; idem refrigerat & impingat, aut ipsa arboris folia oleris vice devorata, nitidumque reddunt colorem. Lachryma stillans è perfractis germinibus inflammationi oculorum mirum in modum confert. Nuclei quini, aut si robustior homo sit septeni, emundati à quodam illos tegente membrana vacuant egregiè pituitam & bilem per superna & inferna, adeò securo eventu, ut vel levis momenti re ingesta, medicamenti hujus vis si ita expedit coerceatur.

* P. 4. T. 51.
P. 105.

Bengi-ciri * H. M. Ricini Indici species.

H. M.

Arbor est mediæ magnitudinis, caudice crasso, albicante, cortice obducto nigricante, necnon multis ramulis cinereis, intus fungosis, inodoris, saporisque acris donato.

Radix albicans, flavescens ac lactescens cortice tecta, inodora, saporis acris & urentis.

Folia alternatim brevibus petiolis circa ramulos proveniunt, oblongo-rotunda acuminata, in ambitu serrata, crassa, densa, glabra, nervis aliquot è media costa albicante & infernè extuberante in latera excurrentibus; sapor dulcis & astringens.

Flosculi exigui & pæne invisibiles surculorum extremis racematim proveniunt, calycisque viridi-albicanti & exiguo inherent, tribus *staminibus*, luteis *apicibus* ornatis constantes. At verò flosculi hi *Juli* potius dicendi sunt, cum ex iis fructus non enascantur: sed infra flosculorum analogicè dictorum racemos seu potius spicas, gemma observatur oblongo-rotunda, tria emittens reflexa, albicantia, flavescens *apicibus* ornata filamenta; quæ gemma inodora, insipida ipsius fructus rudimentum est.

Fructus rotundi, sex angulis crassioribus sulcati, fructibus *Nilicamaram* haud ab similes, virides, crasso cortice cincti: cui subest putamen seu cortex lignosus, rufus, bina ternave includens *semina*, albicantia, dulcis, gratique saporis, Ricini seminum formâ æmula. Crassus autem qui fructum hunc ambit cortex, levibus incisuris vulneratus lachrymam fundit lactescens, acrem, urentem; quamobrem siquis fructus hocce dentibus confringere conetur, mox insigni acrimonia lingua, fauces, cæteraque oris partes vellicantur, intumescunt, inflammantur, quæ symptomata mors in tempestiva non rarè excipit.

Locum.

Crescit locis arenosis & humidis in *Malabar*, præsertim circa *Cochin*: semper viret; quotannis maturos fert fructus, mense viz. Decembri.

Vires.

Folia contrita & pulverisata ulceribus insperguntur ad fungosam luxuriantemque carnem tollendam. Eadem folia concisa, & cum Bubali facibus in nodulo confuta ac calefacta convulsis & spasmo affectis partibus utiliter imponuntur.

Pag. 180. Species Acetosæ undecima seu scutata repens copiosè provenit juxta scaturigines aquarum in cautebus chivosis montis *Snowdon* supra vicum *Llandberis*, necnon ad rivulus in confragosis rupibus montis *Cader Idris* supra lacum quendam nostratibus *Lbiny Caw* dictum.

Pag. 194. ad finem cap. 4. adde,

Atriplex maritima Mauritanica foliis Polygoni argenteis, semine amplo fusco, vasculis rotundis: quam apud D. *Plucknet* exsiccatam vidimus.

Pag. 195. adde,

Halimus angustifolius seminibus singularibus, vasculis Bursæ pastoris æmulis bicornibus inclusis. D. *Plucknet* in agro Lincolnensi invenit.

Pag. 199. Ad finem paginae adde,

Pleniorem hujus plantæ descriptionem vide apud D. *Hermannum* in *Cat. Hort. Lugd. Bat.* sub titulo *Amaranti Indici spinosi* spicâ herbacæâ, *Kathurampala Zeylonensis* h. e. *Pala* seu *Amarantus spinosus*.

Pag. 201. In horto Reverendissimi Episcopi Londinensis, cujus frequens in hac Appendice mentio, *Amaranti* speciem vidimus maximam, humanam altitudinem superantem, quam arboream merito appelles, foliis multò pallidioribus quam purpurei vulgaris spicis erectis: spicis etiam multò quam illius gracilioribus, & brevioribus si modo adultæ fuerint, colore minus saturo, ac lucidiorè, *Quinna* Clusii in modum sparsis seu deorsum dependentibus. Semen nondum perfecte

rat

rat Septembris medio. Verùm æstas hujus anni supra modum frigida, & seminibus exoticis maturandis minùs propitia fuit.

Pag. 207. Post lin. 64. pro septima *Amaranti* specie addatur,

7. *Amarantus minor Indicus folia Tripolii, flore ex æneo colore & argenteo variegato* Breyn. prod.

Pag. 208. Ad secundam speciem *Asari* not.

Hæc *Asarum Americanum* Parkinloni esse videtur, descriptiones tamen non in omnibus conveniunt. *D. Banister* in Catal. *Asarum Americanum Park.* Serpentariam radicem magnam vocat, foliisque ejus maculosa esse asserit Cyclamineorum instar, quibus tamen minora sunt, nec *Asari* nostratis majora, quicquid dicat Parkinlonus. Communicavit nobis *D. Petiver* folia & radicem cujusdam plantæ è Provincia America *Terra Mariana* dictâ allata quam incolæ istius regionis *Serpentariam nigram* vocant. Radices fibrosæ erant, nigricantes: folia pediculis longis infidebant figurâ & magnitudine foliorum *Chelidonii minoris*, verùm circum oras crenata ad modum *Calthæ palustris* quibus & familia nisi quòd minora. Eandem plantam siccam vidimus apud Virum insignem *D. Leon. Plucknet.* Fibræ è radicis quodam velut trunco exibant. Eandem hanc esse puto cum *Asaro Americano D. Banister.*

Pag. 211. *Kali geniculatum majus sive alia nova species Kali perennis* à *D. Sloane* observatum est prope insulam Shepey.

Pag. 217. Ad finem Cap. XI. pro tertia *Saxifraga aurea* specie addatur,

3. *Saxifraga aurea Lichenis facie* Moris. Præl.

Satis frequenter, inquit, reperitur in rivulis aquæ dulcis à fontibus jugibus manantibus. *Folia* gerit oblonga, serrata, hirta, per terram strata; flosculos in alis luteos; quin & primo statim incuit à *Saxifraga aurea montana* rotundifolia discernitur à foliorum densa dispositione & forma longa, cum alterius montanæ sint rotunda & rariora.

Suspicio illum intelligere primam nostram speciem; verùm tum male illam describit floribus in foliorum alis.

Pag. 219. post lin. 40. adde speciem sequentem.

8. *Lactuca sativa maxima Austriaca capitata, variegata, Lactuca Caryophyllacea vulgò* Herman. Hort. Lugd. Bat.

Refert, inquit, variegato colore *Caryophyllum hortense*.

Viribus *Lactucæ* adde sequentia.

Lactucæ frequens esus Veneri adversatur ut quod maximè; unde speciem ejus quandam Vereres Eunuchion & Astutida vocarunt: cavendus ergo iis imprimis est qui liberis operam dare vellent. Hanc ejus facultatem quamvis superius leviter attigimus, quoniam non levis momenti res est, iterum inculcandam duximus.

Pag. 222. post lin. 40. adde,

Hanc speciem *D. Magnol* in *App. ad Botan. Monsp.* accuratius describit nomine *Lactucæ sylvestris angusto laciniato folio*, & querit An sit *Lactuca sylvestris* altera angustiore folio *Hort. Reg. Par.*

In Catalogo Plantarum in *Horto Reg. Paris.* enutritarum necdum editarum à *D. Tancr. Robinson* ad me transmissio invenio,

Lactucam pratensem fol. angustiori & longiori *D. Fagon.*

Quæ quomodo à præcedenti differat inquirendum.

Pag. 229. Ad finem Capitis quarti de *Chondrilla* adde,

Chondrilla Tingitana floribus luteis Papaveris hortenſis folio *D. Hermanni* in Cat. Hort. Lugd. Bat.

Herman.

Radice nititur digitum crassa, pallida, fibrosa, annua, è qua prodeunt *folia* *Papaveris hortenſis* nonnihil similia, duos transversos digitos lata, palmam longa, glauca, lævia, carnosa, albertibus venis insignita, per ambitum crenata. Intra hæc assurgunt *caules*, cubito longiores, in aliquot alas divaricati, laves, pallidè virentes, solidi, circa cacumina verò fistulosi. Horum singulis nodis hærent folia sine ullis petiolis, auriculata, inferioribus latiora, & profundioribus crenis incisa. Apices verò exornant *capitula*, *Sonchi* effigie, squamata, quæ Augusto mense explicant florem, congeneribus affinem, ex numerosis petalis, planis, flavis, ad basin purpurascensibus, radiantem stellam imitantibus congestum, succedentibus *seminibus* oblongis, albis, fungosis, sulcatis, denticulatis, candidissimo fericeo pappo cristatis. Tota planta scæte lacte amaro, ingrato.

Pag. 236. *Hieracium maximum asperum Chondrillæ folio* *C. B.* à *D. Newton* in *Cantia* inventum est.

Pag. 238. *Hieracium fruticosum fol. subrotundo* *C. B.* in *Parco Edinburgensi*, & alicubi in *Westmorlandia* observavit idem *D. Newton.*

Aliam adhuc *Hieracii* speciem *Sonchi* vel *Chondrillæ* folio hirsuto ad me siccam transmisit diligens & industrius *Botanicus D. Doody.* Caulis erat semipedalis aut paulò altior, unico folio laciniato donatus ad modum *Pulmonariæ Gallorum*, flores pariter in fastigio gestans non multos nec valdè diffusos, luteos, non grandes, calycibus lanuginosis. Semina parva nigra esse videntur *Pulmonariæ* dictæ. Folia lacinis & figura *Cichorium*, *Dentem leonis* aut *Sonchum* imitantur.

§§§§§§§ 3

Hæc

Hæc planta accedit ad Hierachium maximum asperum Chondrilla folio C. B. Flores antequam aperiantur rubore quodam dilutiore exterius tinctæ videntur, ut in Myosotide etiam cernere est.

Pag. 239. lin. 9. Speciem Hieracii Pulmonariae sextam sic describit D. Hermannus in Cat. Hort. Lugd. Bat.

Ex fibrosis candidis radicibus quotannis fruticant novi furculi, sesquicubitales, tenues, in viridi albentes lactescentes; foliis concoloribus, longis, angustis, pæne setaceis ab imo ad summum usque dense stipatus; quorum fastigia in complures abeunt ramulos, sustinentes è calyce oblongo incano modicè hirsuto & squamato flores luteos, ex multis petalis planis in gyrum dispositis contractos, qui marciidi faceffunt in semina atro-rubentia, gracili pappo cristata.

Pag. 251. lin. 57. Ad finem Cap. XII. pro decima septima specie adjiciatur,

17. *Tragopogon sive Scorfonera humilis crassiore folio* Magnol. App. ad Botan. Monsp.

Radix ei crassa, brevis, fibrosa, quæ in plura capita dividitur; è quibus multa nascuntur folia, longa, angusta, crassa, glabra: inter quæ surgit caulis palmaris, cavus; florem in fastigio ferens flavum, Scorfonerae modo squamatum, sed minorem; Semen etiam minus.

In pratis ad lavan Lateræ versus stagnum Maio mense floret.

Pag. 261. post lin. 23. ad finem capituli II. pro quarta specie addatur,

4. *Petasites Africanus Calthæ palustris folio* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Novum (inquit) hoc Petasidis genus ex palustribus C. Bonæ Spei in hortum translatum foliis est rotundis, rigidis, crenatis, Calthæ palustris facie, radice flavescente crassa, cætera vulgari simile.

Hanc plantam cum caule fructu suo racemoso onusto apud D. S. Doody vidimus, unde eam Petasiten non esse constat, sed anomalam quandam stirpem Petasidis folio, Bliti fructu.

Pag. 264. Conyza 16. seu Melitenis foliis retusis Bocon. in hortis Londinensibus nomine Senecionis arboreffcentis C. Bonæ Spei innotescit, ut me monuit D. Tancredus Robinson. At D. Hermannus Conyzam Africanam Senecionis flore, foliis retusis à Boconiana abudere scribit floribus discoidibus nudis non radiatis Senecionis facie & modo in umbellam dispositis, cætera cum ea convenire.

Pag. 265. Ad finem capituli de Conyza add.

Conyza Africana foliis Stæchadis citrinæ Gallicæ Fascic. plant. rar. Breyn.

Suffrutex pedalis est vel altior, Elichryso II. C. B. similis, sed magis lignosus. Foliis pluribus Stæchadis citrinæ Gallicæ sed angustioribus: Flore majore, cujus umbo petalis longis & angustis circumradiatur. Radix lignosa, multis fibris divaricata. Semen pappaceum. In Africa juxta Promont. B. Sp. D. Ten Rhyne collegit.

Eadem Pag. add. Conyzam Africanam Urticæ folio Hort. Amsterdam.

Pag. 270. lin. 18. pro 21. Asteris specie interponatur,

21. *Aster latifolius Tripolii flore* Dodart. memoir. *Tripodium altissimum Americanum, caulibus viridantibus* Herman. Cat.

Ad finem Cap. IV. in eadem pag. addantur species sequentes.

22. *Aster Africanus latifolius maximus puniceis caulibus* Herman. Cat. Hort. Leyd. App.

Altius affurgit quàm Asteris Novæ Angliæ, caulibus robustis, puniceis, in breves, concolores ramos divisus. Foliis Tripolii facie, sed rigidioribus, crassioribus, per ambitum nonnihil dentatis, inferioribus palmam æquantibus, superioribus verò brevioribus & angustioribus. Floribus amplis, violaceis, medio disco purpureo flavescente, & in albertem pappum fatifcente. Subest radix fibrosa, vivax, numerosa fertilitate se propagans.

24. *Aster Novæ Belgiæ latifolius, paniculatus, floribus saturatè violaceis* Hort. Leyd. Herman.

Elegantissimus hic Aster, humanam altitudinem longè superans, fundit radicem albam, lignosam, perennantem, innumeris tenuissimis fibris capillatam, ex qua surgunt virgulae quamplurima, glabra, purpurascencia, Calami crassitie, infirma, circa fastigia in frequentes furculos, quasi in speciolam paniculam collectos subdivisa. His strictè adherent folia, absque petiolis, digitum longa, duosq. transversos lata, plana, crassiuscula, mucronata, alterâ parte glabra, latè viridia, alterâ ex viridi pallescencia, numerosis exiguis venulis è media costâ oriundis inscripta, ad extimos limbos purpurascencia, & aliquando levissimis, vix conspicuis crenulis exasperata; quæ verò immediatè è radice prodeunt superioribus ampliora sunt, sulca petiolis digitalibus, alatis, ex viridi rufescentibus. Juxta furculorum fastigia eminent capitula parva, brevib. angustissimis foliolis, squamaticis dispositis, vestita, quibus singulis infidet flos stellatus, Asteris Attici facie, inodorus, radiatus, discoides; radius purpureo-violaceis, disco parvo, flavescente, abeuntes in semina pappola, cinerea, more congenerum.

25. *Aster Novæ Belgiæ latifolius umbellatus, floribus dilutè violaceis* Herman. Hort. Leyd.

Formâ & crescendi modo cum superiore convenit, ferens radicem longè latèque repentem, albam, parum fibrosam, ex qua prodeunt folia præcedenti haud abfimilia, at paulò angustiora, rigidiora,

diora, minus glabra, & quodammodo sinuata. Inter hæc eriguntur *caules* bicubitales, viridantes, ad radicem nihil aut parùm rubentes, striati, superioribus rigidiores, duriores & robustiores, circa summa fastigia in frequentes foliosas alas magis expansas, umbellam mentientes, divisi; sustinentes in capitulis parvis, ex longioribus foliolis squammatim dispositis, *flores* priori paulò majores ex diluta purpura violaceos, petalis duplici serie sibi invicem incumbentibus, disco luteo, fatiscente in *femina* cinerea papposa, priori similima.

26. *Aster Ethiopicus, Stœchadis foliis, flore aureo* Herman. Hort. Leyd.

In montosis aridis ad Cap. Bon. Sp. reperitur. Constat *radice* parva, lignosa, fibrosa, fusca: *Caulis* icidem lignoso, dodrantali, modò simplici, modò multiplici, candicante, in ramulos divaricato, undique *foliis* setaceis, tenuissimis, incanis, Stœchadi citrinæ æmulis, vestito. Horum summmitatibus infidet è capitulo oblongo, squamato *flor*: luteus stellæ instar, cujus medium umbonem pallidè flavescens cingunt foliola, radiorum instar, aureo colore fulgentia. His senescentibus succedunt *femina* papposa, velut in congeneribus. Viget & floret per totum annum, dummodo ab aeris frigidioris injuriis vindicetur.

27. *Aster exoticus Hysperidis folio minor.*

Siccum nobis ostendit Clariff. Vir D. Leon. Plucknet.

28. *Aster Africanus Stœchadis folio incano* ejusdem.

Pag. 278. Ad finem cap. 8. adde,

15. *Doronicum maximum Americanum, latissimo anguloso folio, radice transparenti* Herman. Cat. Hort. Leyd.

A Jacobo Roberto habuit. Flores & femina nondum viderat.

16. *Doronicum integro & crasso Hieracii folio* Magnol App. ad Botan. Monsp. An *Doronicum Helveticum incanum* C. B. prod?

Radix fibrosa est, è qua oriuntur *folia* pediculis donata, longa, latiuscula, serrata, crassa, subtus tomentosa, supra viridia: *Caulis* sesquipedalis folia angusta habens sine pediculis. *Florem* fert magnam, petalis luteis, in extremitate crenatis umbonem luteum cingentibus, qui in pappos abit. Floris calyx striatus in basi foliis viridibus coronatur.

In herbidis locis montis *Serrane* frequens est & Junio mense floret.

Pag. 280. Ad finem Cap. IX. pro 12. specie adjiciatur,

12. *Virga aurea Canadensis foliis Scrophulariæ* Dodart. mem.

Item, 13. *Virga aurea Americana foliis serratis angustis subtus nervosis* Morif. prælud.

Hujus folia sunt subtus adeò nervosa, & eminenter angusta maximè que serrata ut notu inde facilis sit. Quin & radicem habet odoratissimam.

Item, 14. *Virga aurea humilis Alpina* Morif. prælud.

Hæc in omnibus vulgari accedit, sola parvitate discrepans: est enim Virgâ aurèâ vulgari triplo minor.

Pag. eadem. Capiti X. de Helichryso seu Stœchade citrina addantur species sequentes:

1. *Helichryson quorundam foliis Abrotani* J. B. *Elichryson foliis Abrotani* C. B. *Helychryson sive Coma aurea* Ger.

Pedalis, nonnunquam cubitalis est planta, *caulibus* rectis, robustis, fruticosis, in multas alas subinde divisis: per quos & ramos numerosa *folia*, Abrotono similia, candicantia, ubi primùm erumpit, tenuissimè divisa, brevina, hirsuta, cum gravitate odorata. *Flores* in summis ramis umbellatim congesti, lucei Agerati floribus formâ & odore persimiles, verùm majusculi. *Radix* lignosa, minimi digiti interdum crassitudine, quæ tamen singulis annis perit.

Læto solo provenit, & copiosè circa Madritium itinere Complutensî, aliisque Hispaniæ locis in *Locus*. agris, ubi Septembri & Octobri florentem videbat Clusius.

Quòd dubius essem quò referenda esset hæc planta, nec ad hunc locum pertinere putarem, commodiorem quærendum ratus, tandiu eam Historiæ inserere distuli donec tandem penitus è memoria excidit & omissa est. Duo sunt quæ me hæctenus dubium & suspensum tenent. 1. Quòd nesciam an papposa sit. 2. Quòd mihi nondum planè constar an florem habeat radiatum an verò nudum; quamvis ex descriptionibus quæ ejus extant nudum habere colligitur. A reliquis cerrè Stœchadis citrinæ seu Helichrysi speciebus foliis multitudine differt. Qui coluerunt & observârunt nos certiores de ejus genere facere possunt.

Helichrysum

Helicrysum Africanum inodorum glabrum Magnol App. ad Botan. Monf. *Elicrysum inodorum glabrum Coronopi folio annuum Magnoli*, Herman. Cat. Leyd.

Nobis describitur inferius pag 364. pro Agerati specie titulo *Agerati Africani foliis laciniatis inodori*. Verum si semina papposa obtineat (ut affirmat D. Hermannus, nam in planta quæ nobis succrevit pappum nullum seminibus adhaerentem observare potuimus.) *Elicrysi* potius quam *Agerati* species censenda est. Nuper cum Londini essem Botanici Londinenses mihi affirmarunt plantam hanc minimè papposam esse, proinde & Hermannum errasse. Quin & ipse (ut video) in Appendice sententiam suam mutat, à *Ciassi* certiora edoctus.

Chrysome Africana flore albo, angustissimis foliis Breyn. in Fascic.

Breyn.

E radice hujus virgæ exeunt multæ, pedales, nonnunquam ampliorem, lignosæ, firmæ, in multos ramos tomento albo candicantes diductæ, & ab imo ad summum foliolis crebris ac angustissimis, Stœchadis citrinæ Italicæ Herbariorum dimidio brevioribus dense stipatæ. Summos verò ramos corymbi occupant admodum elegantes *Gnaphalio* Americano *Clusi*: valdè accedentes, quadruplo minores, è candidulis, infra aliquando rufescentibus ita compositi squamulis, ut umbonem in medio comprehensum duplici & triplici seriè notabiliter circumradient. Semen minis pappescens, *Chrysome* vulgaris seminibus par.

In herbosis juxta Promont. Bonæ spei *D. ten Rhyne* ut & duas sequentes collegit.

Chrysome Africana flore pbeniceo angustifolia Breyn. fascic.

Breyn.

Planta alba & penitus tomentosa est *Chrysome* Germanicæ angustifoliæ flore ex aureo ruticante similis, nisi quod folia angustiora & breviora, eorumque ex alis ramulos quamplurimos foliis minoribus vestitos promittat. Flores densissimè in glomerulum congesti multò sunt minores, squamulis exilioribus minisque splendentibus ex ignescente pbeniceo coloris imbricati; quorum medium *stamina* quadam minutissima in pappo, femine appendio perquam pusillo, abeuntia occupant.

Chrysome Africana flore pbeniceo serratifolia Breyn. Fascic.

Perraræ hujus plantulæ caules etiam candicant, multò tamen infirmiores sunt, inque debiliores, & longiores ramos divisi: foliis paucioribus multoque brevioribus, latioribus, serratis, nervosis, incanis quidem, minus tamen quam superioris, [*Euphrasie* latifoliæ Italicæ *Col.*] quodammodo æmulantibus septi. Flore & femine cum præcedente convenit.

Chrysome sive Argyrocome Gnaphaloides Africana flore amplissimo Breyn. Prod.

Chrysome Africana Ericoides flore albo Breyn. Prod. Item fl. sulphureo.

Chrysome impia, sive Filago dicta Cap. B. Sp. Ten Rhyne apud Breyn. in Fascic. Duæ species. Vidimus apud D. Plucknet.

Elicryso affinis Africana arborescens, floribus purpureo-violaceis, foliis Salviæ, odore Rosmarini: Conyza Africana incana arborescens odore Salviæ & Rosmarini vulgo Herman. Cat. Leyd.

Herman.

Quamquam hæc arbuscula nomen *Chrysome* non mereri videatur, quòd ejus flores aurea luce non resplendant; Attamen ob florum squamatam corymbaceamq; structuram, & feminum papposam dispositionem, ceu primariam plantarum partem, *Chrysome* hæud dissimilem, huic adjungendam esse existimavi. Sponte nascentem reperi locis saxosis & salebrosis ad radices montis tabulari Capituli Bonæ spei, unde in Hortum translata læta fertilitate germinavit. Figit radicem longam, obliquam, pallidam, in brachia divaricatam, ex qua virgulta assurgunt complura (nonnunquam unum) sex septemve pedum proceritate lignosa, ramosa, candida, incano tomentoso cortice vestita. His adsunt folia, *Salviæ* quadantenus similia, rigida, crassa, perpetua, supra viridia, infra candida, inscripta numerosis obliquis nervis, è costa media in margines exprorectis, saporis acris, amari, aromatici, odoris fragrantissimi ex *Rosmarino* & *Salvia* mixti. Ad ramorum cacumina pullulant multi ramuli, in quibus apparent parvi, squamati tomentosi *stoculi*, *Elicrysi* vulgaris effigie, barbulis tamen angustissimis purpureo-violaceis cingentibus orbiculum pallidum, fatiscentem in tenuissima pappescit *semina*.

Menibus Martio & Aprili floret in Hyemali, inque Prom. B. Sp. iidem mensibus perfcitur. Virtutibus respondet *Rosmarino*. Oleum ex destillatione prolectum præstantissimum esse deoppilativum experientia nos docuit.

Elicryso affinis Peruana frutescens Herm. Append.

Surrexit in horto Beverningiano ex seminibus Peruvia advectis ad altitudinem sex septemve pedum, viticulis lignosis pallidis, lentis, geniculatis, valdè ramosis; foliis binis, ex opposito nascentibus, formæ & magnitudine nescio quid affinitatis cum foliis Costi hortorum, sive etiam *Scabiosæ* Hispanicæ stellatæ habentibus, per margines tamen crebrius serratis, tribulque per longitudinem excurrentibus nervis inscriptis: *Floribus* ad foliorum exortus circa ramorum cacumina corymbosis, parvis, ab *Elicryso* non multum abluentibus, pendulis, herbaceis, discoidibus, modò solitariis, modò tribus quatuorve simul junctis. Seminibus exiguis, ut conjicere potuit, papposis, ad perfectam tamen maturitatem hucusque nondum perductis; sapore & odore nullo evidentis.

Aliam

Aliam adhuc Elichryfo affinis frutescentis speciem à precedente diverfam à D. Hermanno ad Reverendiff. Episcopum Londinensem missam planè novam & cujus nulla in Catalogo Horti Academici *Lugd. Bat.* mentio, se *Fulhamia* in Horto prædicti Episcopi vidisse literis Aug. 27. ad me datus scripsit *D. Tancredus Robinson*. Folia ejus breviora, crassiora spissiora, rotundiora & obfcurius viridia sunt quam Elichryfo affinis Peruana frutescentis *Herman. Append. An Senecio Arborefcens Atriplicis folio?*

Pag. 287. lib. 13. pro undecima *Jacobææ* specie adficiatur,
11. *Jacobæa supina maritima* Triumfetti.

Ab unciali nervosa radice multas fibrillas emittente & albida cute vestita oriuntur terni aut plures *cauliculi*, vix plerumque palmares, supini potiùs ac veluti in terram reclinati quàm recti, intus cavi, externè rotundi, molles ac tenues, subrufo vel etiam purpurascens colore infecti: *foliis* nullo ordine positis, nitidè virentibus, & aliquantulum crassis vestiti, caules absque ullo pediculo amplectentibus. Præter folia prædicta habentur in super pauciora alia ad ramulculorum exortus, ejuſdem licet cum superioribus substantiæ, attamen conspicuo suffulta pediculo, & semuncialem latitudinem, unciam verò longitudine superantia, eaque non purè dentata, sed potiùs denticulatis laciniis interrupta. Caulus propè summum duos trèſve ramulculos è sinibus foliorum proferunt quorum singuli tres aut plures sustinent flores, singulos longiuculis petiolis inhærentes, calice è pluribus angustis & subviridibus foliolis, in nigrum acutumque apicem desinentibus composito obvallati, barbulis aureis, oblongis latisque discum medium luteum cingentibus constantes. Semen succedit pappo innascente alatum. Plantæ odor nullus, at sapor inter amarum ac salum medius.

Martio & Aprili viget, deinde ex toto perit. Copiosè admodum nascentem observavit Auctor per totam oram maritimam, campòſque adjacentes, quà à Centumcellis Cajetam versus iter est. Tempus & Locu.

Donavit me eximius Botanicus D. Jac. Pettiver cujusdam plantæ à Terra Mariana missæ ramulo quæ foliorum divisura ad Erysimum vulgare & capitulis in summo conglobatis ad Jacobæam aut Senecionem accedere videbatur. Florem cæruleum habere, incolas autem Morsum Diaboli vocare scripsit. Totaplanta hirsuta est, & folia ad margines serrata.

Caacimay Brasiliensibus Marogr. *Senecio Brasiliensis folio angusto, serrato.*

Marogr.

In trium pedum altitudinem excrescit, caule viridi, intus medulloſo; quem ab ipso exortu numerosa ambiunt folia, quatuor dig. longa, angusta, per ambitum incisa, levi hirsutie prædita (ut & caulis) & molli lanugine paulum incana. Caulis superius in quatuor, quinque, sex, aut septem ramos se spargit, & foliola parva obtinet, foliis Hyſſopi figurâ similia: in ramulis autem multos fert *stosculos*, florum Senecionis similes, pallidè flavescentes, qui in pappos desinunt, vento diffipabiles. Folia hujus plantæ acrem & calidum saporem habent, ac cocta, contusa atque illita sanant scabiem in quacunque corporis parte.

Pag. 291. post lin. 23. pro quinta Senecionis specie addatur,
5. *Senecio Lamii folio* D. Fagon.

Quam invenio in Catalogo plantarum Hort. Reg. Paris. nondum editarum à D. Tancred. Robinson ad me transmissa.

6. *Senecio arborefcens Virginiana Atriplicis folio.* Descriptionem vide inter *Arbores & frutices in horto Rev. Episc. Londinensis visas.*

Pag. 292. *Cacaliæ* speciebus vel si *maris Eupatorii Cannabini* add.

Eupatorium Novæ Angliæ Urticæ folio, floribus purpurascens, maculato caule Herman. Cat. App.

Herm.

Hoc à * precedente distinguitur quòd radices habeat odoratiores, caules humiliores & tenuiores, * *Valeriana urticæ folio flore violaceo Cornu.*
sesquicubitum rarè excedentes, pallidè virentes, puniceis lineolis inscriptis: *Folia* minora, profundius crenata, flores purpureos Eupatorio Enulæ foliis omnino pares.

Pag. 296. *Gnaphalii sexti seu minimi descriptioni* adde,

Hæc species plus duplo minor est Gnaphalio vulgari. Capitula paucioribus floribus [totales intellige] composita sunt quàm in illo, nec in sphericam figuram adeò exactè conglobatis, at neque pariter tomentosis. Calices florum singularium [rotalium] magnitudine iis non cedunt, sed ventricosi sunt & angulosi, neque flosculi è calycibus tantùm eminent seu extant.

Pag. 297. l. 15. adde,

Gnaphalium flore sulphureo *Herman.* cujus specimen nobis ostendit insignis Vir D. *Leon. Plucknet* in Horto suo sicco asservatum.

Pag. 303. post lin. 5. pro tertia *Cnicis* specie interponatur

3. *Cnicus perennis cæruleus Tingitanus* Herman. Hort. Leyd.

Herm.

Planta hæc naturâ totòque habitu Cnicum referens radicem agit albam, longam, tenuem, absque fibris, modò obliquè, modò rectà in terram descendentem, emittentem folia rigida, crassiuscula, spithamà longiora, pollice angustiora, circa margines crenata, & simul exiguis aliquot spinulis obtutum ferè fugientibus armata. Intra hæc prodit *caulis* ut plurimum simplex, aliquando statim à radice in binos ternòſve ramos subdivisus, sustinens ex capitulo oblongo squamato, & aliquot rigidis, brevibus foliis

foliis circumvallato flores cœruleos, fistulosos, oris laciniatis, quos excipiunt *semina* fusca, barbata, more congenerum. Circa Tingidem Africae collectus erat.

Pag. 307. lin. 50. adde,

f. Huic speciei [11.] valde simile est si non idem *Cirsium angustifolium* C. B. *prod.* Folia angustiora & raris aculeis prædita esse dicuntur; capitula hispida.

Pag. 310. post lin. 54. pro nona *Cardui* specie adjiciatur,

9. *Carduus pycnopolycephalus sylvestris* Triumphetti. †

Triumph.

Radice est perenni, Raphani hortensis formâ, crassitie pollicari, longitudine palmari, circa extremum ramosa, ramis in crassiusculas fibras divisis, raris quibusdam barbulis, ut & radix ipsa obtusis: Hæc è ligneis filamentis fungosæ substantiæ mustelini coloris intermixtis componitur, necnon externo molliori cortice ejusdem coloris obtegitur. *Folia* radice caput multiplicatis cespitibus coronantia brevissimo ipsi adhærent pediculo, palmo plerunque minora, latitudine unciali, solidam fortiuntur substantiam pronâ parte, quæ densa lanugine obruitur, candidam, supinâ verò atrovirentem, sed maculis seu potius lineis quibusdam albis interruptam, ob hirsutem tum primarium nervum, tum ipsius propagines occupantem, quæ versis lateralem extremitatem bifurcata: literam Y egregie æmulantur, & postea in tenuem ac flavescentem aculeum, longum tamen & satis pungentem, terminantur, imò prope extremum foliorum ambitum ita ordinantur, ut ipsa velut crispatis oris evadant. Cæterum Junio mense satis explicatis jam foliis unus vel plures juxta cespitum numerum eorumque robur oriuntur *caules*, qui Augusto deinde mense duorum fere cubitorum altitudinem adepti, angulosi, alati, aculeisque muniti cernuntur, colore etiam quasi cinereo ob modicam lanuginem præditi, substantia exteriore ligneis fibris constante, medullâ spongiosâ intus repleti, foliis multis, imis similibus, sed minoribus ornati, & ad modica intervalla nullo pediculo cauli adnexis, rarò in ramos, & tum paucissimos, divisis ac breves, unde in ipsis fastigio, quatuor seu plura notantur *capitula*, cuncta confertim simulque collecta, ac brevissimis innixa petioliis, magnitudine plus minus nucis Avellanæ, & priusquam florem expandant rotunda, viridia, è multis squamulis in luteum ac pungentem aculeum desinentibus composita; *Flos* ex plurimis flosculis atro-rubentibus, & ex ipsorum centro album stamen proferentibus dense perpetuò junctis, nec ut in aliis *Carduis* dilatatis donec ficcatis decidant, constat. *Semen* densa ac alba involutum lanugine forma, colore ac magnitudine (nisi quòd rotundius existat) perquam simile est seminibus *Cardui Leucoii* folio. Tota planta reliquorum *Carduorum* odorem obtinet, sapore est initio dulci, post amarorem relinquente.

In umbrosis sylvis ultra Tusculanos agros extensis quâ præsertim itur Lavicano Anagninam, &c. reperit descriptionis autor Jo. Baptista Triumphetti.

Accedit ad *Cardium polyacanthum* secundum Ger. emac. quem nos pro *Carduo acanthoide* J. B. habuimus.

Locus.

Pag. 314. Post secundam speciem adde,

Carduus Bæticus spinosissimus echino aculeis rigidis armato.

Exsiccatum vidimus apud eruditissimum Virum D. Plucknet.

Pag. 317. l. 24. Pro secunda specie *Cardui stellati*, seu pro primæ varietate ponatur

2. *Carduus stellatus foliis integris serratis* Magnol. App. ad Botan. Monsp.

Differt præcipuè à præcedente foliorum formâ quæ in hoc integra sunt, cum in illo sint valde dissecta. Invenit D. Tournefort juxta rivulum dictum *Vistre*, inter *Candiac* & *Vauvert*.

Pag. 322. Post secundam *Cyani* speciem pro tertia interseratur

3. *Cyanus Centauroides frutescens Lavandula folio* cap. B. Sp. Breyn. Falcic. Breyn.

Frutex mihi videtur lignosus quantum ex ramis missis augurari licuit. Hi quadrati, lignosi, necnon incani sunt, binis alternatim ramis. *Foliola* Lavendulæ haud dissimilia sed breviora è regione habentibus præditi: quorum summitatibus *capitula* etiam ex adverso bina innata, haud crassa, pollicem transversum longa, latis incanarum squamularum & membranacearum squamulis, Caryophylli spicati Aldini calyculorum de more, imbricata; staminulis referta Serratulæ similibus quorum color me latet. *Semen* magnum, oblongum, pilis molliusculis argenteo colore splendentibus hirsutum, longissimisque in modum *Stæbes Rosmarini* foliis Ponaë, sed ad phœniceum tendentibus coronatum.

Pag. Ibid. Pro tertia *Cyani* specie interponatur

4. *Cyanus major Alpinus foliis incisus* Triumphetti.

Triumph.

E radice carnosâ, cinerea, palmum circiter longa, infra digitum crassitiem, in minores tenuioribus barbulis prædita divisa, gustu subadstringente, mansu mucosa. Martio mense plura exeunt *folia*, crassa, densò licet brevi tomento ipsa cooperiente candida, primò exeuntia ad *Cyani* majoris vulgaris formam accedentia, apice acutiora, digitum circiter longa, vix unciam lata; succedentia: non tantum prædictis (ut plerunque solent) majora, verum etiam tribus, quinque vel septem profundis incisuris distincta. E medio foliorum cespite circa Aprilis initia tenuis sed lignosus attollitur *caulis*, palmarem circiter longitudinem obtinens, quandoque ramosus, externè striatus, ac similibus foliis licet angustioribus insignitus, quæ nullo pediculo caulem amplexantes, alatum quodammodo efficiunt, præsertim quæ floribus sunt viciniores, quibus etiam lacinia defunt. In caulibus ac ramorum fastigio flores aperiuntur magnitudine, forma & colore *Cyani* majoris vulgaris, uti est & *semen* floribus tabe;

tabe factis subsequens. Radice & foliis perennat, non tamen serpit more Cyani vulgaris. Humore nimio corrumpitur.

Sapore est amaro, & odorem veluti Cinaræ inter manducandum reddit. Folia acie cultelli scari. *Vires.* ficata vulneribus etiam majoribus applicita intra diei spatium eadem ad cicatricem perducunt.

In altissimo asperimoque illo Aprutii monte, (quem vulgus Hortum Centauri nominat) ab Au- *Locus.* tore primitus reperta est hæc planta.

Pag. 323. Post lin. septimam interserantur

7. *Cyanus Orientalis alter seu Constantinopolitanus flore fistuloso candidante* Hort. Reg. Paris. Herman. Hort. Leyd.

Idem fistuloso purpureo flore eorundem.

Idem flore luteo fistuloso Dodart. Mem. Herman. Cat. Lugd. Bat. *Hujus specimen ad me misit* D. Doody.

Pag. 329. Ad finem Cap. XIII. pro 32. specie *Faceæ* addatur

32. *Facea lutea Cretica foliis Cinerariæ* Dodart. Mem.

Pag. 335. lin. 26. add. *Helenium Indicum flore & semine maximis perenne* Herra. Cat.

Pag. 336. ad finem Cap. I. pro quinta specie addatur,

5. *Helenium Indicum flore & semine maximis perenne* Herman. Hort. Leyd.

Pag. 338. post lin. 19. pro tertia & quarta *Calendulæ* speciebus addantur

3. *Calendula minor arvensis Hispanica* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Minore arvensi gracilior & humilior est; quotannis ritu congenerum ex semine deciduo propululans.

4. *Calendula humilis Africana flore intus albo, foris violaceo simplici* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Sequentes potiùs florum & seminum dispositionem, quàm foliorum caterarumque partium affinitatem Calendulis inferendam censuimus hanc plantam. Mittit ab albente radice cauliculos multos ramosos, dodrantem rarò superantes, nunc erectos, nunc reclinatos; *Folia* pingua, crassiuscula, glabra, aliquot lacinii incisa, *Erucae* maritimæ non adeò disparia. *Flores* in ramulorum summitate petalis simplicibus, *Calendulæ* vulgari longioribus, intus lacteis, extus violaceis, ad solem radiatæ stellæ in modum expansis, cæteroqui clausis, ad se collectis, & in gyrum revolutis, medium occupante orbiculo croceo, aliquot purpuro-nigricantibus granulis, in tenuissimos villos fatiscentibus insperso. *Semina* nuda; in parvis capitulis disposita, ritu *Calendulæ*, duplicis speciei; alia orbiculata, membranacea, compressa instar *Oreofelini Clusi*, coloris dilutè castanei; alia quæ his eleganti ordine interjacent teretia, spadiceo-fusca, superficie granulata. Utraque fecunditatem præbant suo partu, quem vel Autumno decidua, vel Vere studio fata feliciter excludunt.

Alumna est aridorum collium ad Promont. B. spei, culturæ sub nostro climate patientissima. Ejus sapor percipitur fatuus, aliquando subamaricans; odor medii disci crocinus debilis.

Hujus plantæ specimen ad me misit *D. Pettiver* Pharmacopæus Londinensis Rei Botaniciæ apprime gnarus.

Eadem pag. Pro tertia *Chrysanthem*i specie addatur

3. *Chrysanthemum Asteris facie, foliis ad florem rigidis, flore minore elatius* Herm. App.

4. *Idem flore minimo humilius* Ejuſdem.

Herm.

Prius erigit caules pedales, aliquando altiores, rigidos, duos, ramosos, tenui tomento obfitos, quibus hærent folia, Asteri supino Clusii paria, rigida, deorsum inflexa, medio nervo in brevem aculeum abeunte. *Flores* fert *Bellidis* minores, luteos, radiatos, discoides, denis foliis supradictis similibus, quinque majoribus, totidemque minoribus circumvallatos. Disco marcescente deſtuunt semina, exigua, fusca, solida, ex quibus planta renouatur. Huic simile est posterius, aſt humilius & omnibus partibus minus.

Pag. 339. l. 66. Pro tertia *Chrysanthem*i specie interseratur

3. *Chrysanthemum Canadense Rapunculi radice, strumosum vulgò* Herman. Cat. Leyd.

Herm.

Multis firmatur radicibus, albis, carnosis, fusiformibus, Rapunculo aut Aſphodelo haud disparibus, quæ caules attollunt quamplures, novem decemve pedum altitudine, rotundos, asperos, nonnihil hirsutos & striatos, in numerosos ramos subdivisos. Hos sine ordinè cingunt folia palmam longa, pollicem & amplius lata, in acumen desinentia, aspera, atroviridia, per ambitum leviter crenata. Ramorum cacumina occupant flores lutei corymbosi, Chrysanthemum Canadense humiliori simillimi, nisi quòd petala dilutiùs flavescant, in mucronem bifidum terminentur, & foliola flori subſtrata longius producantur. His fatiscentibus succedunt semina angulosa ritu affinium. Radices subamarum, aromaticum, non ingratum habentes saporem à Canadensibus parantur in fercula, velut ab Europæis Rapunculi, Rapæ & similes.

Pag. 340. l. 7. Adde

Dux adhuc aliæ Chrysanthemi segetum species à C. B. proponuntur, nimirum.

1. *Bellis lutea foliis profunde incis minor* C. B. *Chrysanthemum minus* Cam. ep.

Hanc J. Bauhinus ad Chrysanthemum suum majus folio valde laciniato, flore croceo refert.

2. *Bellis lutea foliis subrotundis* C. B.

Quam D. Hermannus eandem facit cum Chrysanthemo folio minus secto glauco J. B. quod nobis non probatur. Ex synonymis enim & ex descriptione patet, Chryf. folio minus secto, &c. eandem esse plantam cum Chrysanthemo segetum nostrate, hoc est, cum Bellide lutea fol. profunde incis majori C. B. quamvis non sum nescius compilatores Hist. Ebrodunensis Bellidem illam aliò referre.

De his nobis nondum satisfactum est. D. Hermannus in Catalogo Horti Lugd. Bat. tres recenset & distinguit species Chrysanthemi folio glauco à Creticis Chrysanthemis distinctas.

Pag. 341. Chrysanthemum nostrum octavum seu Alpinum secundum Clusii ex observatione D. Leonardi Plucknet M. D. Londinensis femina producit papposâ, ideòque ad Asteres transferendum est.

Pag. 342. Ad finem Cap. IV. de Chrysanthemis add.

13. *Chrysanthemum Peruvianum flore albo Catal. Lipsiensis* Amman.

14. *Chrysanth. Virginianum Platani folio* Hort. Oxon. *Utrumque vidimus apud eundem perisissimum Botanicum & insignem medicum* D. Plucknet.

15. *Chrysanth. Americanum Scrophulariæ folio* Ejsdem.

Pag. 344. Ad finem paginæ addatur.

Parmica Alpina Matricariæ foliis Triumphetti.

Hanc plantam *Corymbifera* nostrâ *Millefolii umbellâ*, *folio alato & laciniato* eandem esse mihi pene persuadeo, quamvis nec figura ejus, nec descriptio in omnibus conveniunt plantæ nostræ: nam primò foliorum lacinia obtusiores sunt, deinde caulis internè medullifolius, tum *folia* in nodis, è quibus alter erumpit surculus, communiter majora sunt reliquis inferiorum nodorum è quibus ramuli non exeunt: tandem flores quamvis integri naribus admoti nullum sensibilem odorem exhalent, triti tamen Ageratum redolent, aut potius suaviorem odorem florum Parmicæ prioris *Matth.* emittunt. Quæ in nostrâ non observantur: in reliquis convenire videntur.

Nos etiam primo aspectu Parmicam folio alato plantam nostram denominavimus: verùm postea animadvertentes eam odore & sapore carere, foliisque proferre alata & laciniata Matricariæ ferè in modum, sententiam mutavimus.

Pag. 346. *lin. 12. post verba illa Hort. Blæf. adde Botan. Monsp. Millef. odoratum minus album Monspelienfium* Dodart. Mem. *ubi plenam ejus descriptionem vide.*

Pag. 348. *lin. 2. adde Millef. montanum purpureum Tanacetii foliis* Dod. mem.

Frutex corymbiferus Africanus Chrysanthemuli Ericoidis facie, floribus Globulariæ Breyn. fascic. *Breyn.*

Frutex est lignosus, ramis compluribus, cortice ex obsoleto purpurascente fusci coloris tectis: quorum juniores Chrysanthemuli Ericoidis proximè descripti adeò fimiles, isdemque stipati foliis ut non facile ab eo distingui possint. *Flores* ramulorum extremitates lutei occupant Tanacetii instar florum quasi in umbellam dispositi, orbiculares omnino Globulariæ seu Aphyllantidis Herbariorum perbellè referentes, minores quidem & ex tubulis minutissimis quinquepartitis densè admodum conflati, sedem suam minutissimo in fructu fixam tenentibus: quem propter immaturitatem exilitatèq, fortuna examinare mihi non concessit; an veluti Cupressi-pinuli seminum pericarpia concavus & semine reffertus, aut an ipse Semen illud. Quicquid vero sit, sive fructus sive semen, certo certius illud eodem pæne quo Absinthii semen modo teneræ involutum lanugini observatur.

Pag. 350. Ad finem Cap. I. de Bellide minore adde,

Bellis minima annua Triumphetti.

Triumph.

Februario labente in conspectum se prodens semiunciali circiter *radice* nititur, cortice albo tenui induta, & ex paucis fibris tenuiora aliquot capillamenta mittentibus coagmentata, quæ fibræ omnes superne in exilem ac brevissimum veluti truncum albi coloris desinentes basin efformant quinque aut pluribus *foliolis* dilucè virentibus, at simul nitidis, succosis, nervum duntaxat medium ostendentibus, ovali formâ, extremo rotundioribus, leviter crenatis, magnitudine unguis minimi digiti, longitudine circiter semunciali incluso pediculo, pallidioris coloris, brevissimis ac rarioribus pilis donato. Inter folia ad parvi digiti altitudinem asurgit *cauliculus* erectus, fragilis, licet capillaribus nervulis aliisque substantiâ apparenter cartilagineâ compositus, nec vulgari filo crassior, imò internè concavus, externè verò tenuissimâ ac rubrâ quodammodo circumseptus membranâ; ab eodem verò infra sui medietatem quatuor aut plura inordinatè exeunt *folia*, ab infimis quoad folam parvitatem diversa: denique in eisdem summitate nonnihil latiore intra calycem ex duodecim viridantibus squamulis constructum unicus *stos* aperitur, habita totius plantæ ratione valde insignis, discum ostentans luteum, etiam triginta angustissimis albisque petalis circumdatum, quæ ad differentiam Bellidis minoris vulgaris non in duplicem, at unicum disponuntur gyrum, necnon longiora existunt quàm in illa. *Semen* flori succedens minimum, cinerei coloris, oblongioris formæ ac Bellidis prædicti min. vulg. simile.

In locis Romæ vicinis præsertim aridis & incultis & arvis restibilibus mira fecunditate luxuriat, Februario & Martio florens, brevique ex toto deperditur.

Bellis montana gramineis foliis Magnol. App.

Radix vivax est, fibrosa, è qua plurima prodeunt *folia*, longa, angusta & graminea; leviter versùs extremum crenata, rigidiuscula. *Caules* sunt sesquipedales, in quibus *folia* sine ordine aliis angustiora villos quosdam pro denticulis habent. *Flos* in quolibet caule unicus cum umbone luteo plurimis petalis albis cincto. Oritur in planitie montis *Serani* & Maio floret.

Pag. 351. lin. 18. adde,

Bellis Alpina major rigido folio brevior & latiore Herman. Cat. Leyd.

Præcedente humilior est & tenerior, foliis latioribus, brevioribus, magis reflexis; Floribus minoribus. Floret in hybernaculo tota hyeme.

Bellis montana major foliis Chrysanthemi Cretici angustioribus Magn. App:

Magn.

Radices fibrosæ perennes plurimos *caules* producunt, cubitales, striatos, in ramulos divisos. *Folia* secundum ramulos in profundas laciniâs divisa sunt, & variè dissecta. Extremis ramulis *flos* magnus infidet, cujus pars inferior ex plurimis foliolis viridibus squamatum dispositis componitur. Ambient umbonem luteum plusquam triginta petala alba, in extremitate leviter serrata. *Semen* habet aliarum more. Florentem invenit Julio mense in depressis & ferè inaccessis locis montis Calcaris in loco dicto *Barroc* juxta fluvium descriptionis autor *P. Magnol.* *Locus.*

Bellis Americana frutescens ramosa.

Hanc exsiccatam vidimus apud *D. Plucknet.* Ejusdemque ramulum ad nos misit *D. Doody.* Caule firmo & rigido esse videtur, summa parte ramoso, crebris foliis angustis, oblongis utraque extremitate acutis, denticulis rarioribus ad margines obiter incisus vestito. Ramulum unumquemq, ut & caulem medium terminat flos albus umbone luteo.

Buphthalmum Alpinum flore candido Triumphetti.

Triumph.

Radix lignosa multis ac gracilibus barbulis capillata, talem etiam scabritiem possidet, ut nodulis undequaque referta videatur, spadiceæ coloris, inodora ac ferè insipida ex seipsa emittit quandam digitalis trunci (ut ita loquar) portionem, in cujus summo denso germinant *foliorum* cespites, quorum si quandoque aliqui terram attingerint facile productis radicularum fibris eidem implantantur: hoc pacto plantam quodammodo repentem, ipsiq, quandam perennitatem reddentes. *Folia* ipsa forma, colore, odore ac sapore iis *Buphthalmi* vulg. *Matth.* omnino similia verum triplo majora. Adventante Junio è singulis ferè cespitibus prædictis recti, ramoli ac fragiles affurgunt *caules*, consimilibus vestiti foliis, sed proportionaliter minoribus: in caulium ac ramusculorum fastigio *capitulum* squamosum protuberat, colore præter obcurum squamularum limbum ex toto viridi; quo se aperiente *flos* emicat discum ex luteis staminibus compositum habens, & sæpius 24 albis petalis circumdatum: quibus arefactis superest capitulum hispidum, ut in *Buphthalmo* vulgari, clarioris tamen ac ferè lutescentis coloris: feminis pariter forma cum illo convenit, at magnitudo minor & magis candidus color.

In Alpibus Castilionensibus Autumno observavit Autor noster caulibus vix palmo altioribus & minime ramosis: verum in monte *Cavi* prope Albanum æstivis mensibus caulibus cubito altioribus & in quamplurimos ramulos divisis. *Locus.*

Pag. 357. lin. 22. Inter varietates *Matricariæ* recensenda venit *Matricaria sylvestris* flore toto luteo quæ in Hort. Lugd. Bat. à *D. Hermanno* colitur. In *sylvæ* cædis reperiri scribit *Tab.*

Pag. 360. Ad finem Cap. I. de *Abrotano* femina adde species sequentes.

Abrotanum femina foliis *Crichmi* *D. Fagon.* *Hort. Reg. Paris.*

Abrotanum femina foliis *Roris marini* totis viridibus *D. Fagon* ejusdem. An *Abrot. scem.* 6. *Clusi?*

Abrotanum femina degener ex *Abrotani* femina viridis semine flore pallido ejusdem.

Habui è *Catalogo M. S. plantarum Horti prædicti* nondum editarum à *D. Tancred. Robinson* & à *D. Hansf. Sloan* communicato.

Abrotanum femina canescens foliis *Stoechadis* citrinæ *Breyne. Prod.*

Pag. 361. lin. 34. Ad finem Cap. II. de *Eupatorio Cannabino* adde,

4. *Eupatorium aquaticum Americanum* *Park.* *Chrysanthemum cannabinum Americanum* *Morif. præl.*

A nostrate discretu facile est: quippe *caules* edit quadripedales, subrubentes, firmiores & rectiores. *Flosculos* ex multis staminulis luteis conflatos habet, & *femina* bidentia vulgaris *Chrysanthemi* cannabini feminibus multò majora, vestibus pariter adherentia. Addit *Parkinsonus* caulem ab imo statim ramulos longos crebros emittere. *Folia* ima quinquepartita esse, superiora in caule tripartita: *Caulem* ad quinque aut sex pedum altitudinem affurgere.

5. *Chrysanthemum aquaticum foliis multifidis Cicutæ nonnihil similibus* Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Herm.

Fibris radicatur numerosis, pallidis: *Caulis* tollit tripedales, aliquando altiorem, ramosos, glabros, quadrangulos, geniculatos, subinde ex viridi rubentes. *Folia* ad singulos nodos promit bina ex adverso, multifida, Cicutæ nonnihil similia, ast minora & robustiora. Flores insident ramorum fastigiis, discoides, vix radiati, Chrysanthemum Cannabino Americano duplo minores, parte extrema multis viridantibus foliolis squamarum instar obvallati, medio verò orbe ex minutis aureis fistulosis tubulis, apiculos fulcos exferentibus compacti: *semina* succedunt oblonga, depressa aspera, in duos apices definitia more hujus generis reliquorum.

7. *Eupatorium cannabinum Jacobææ foliis Virginianum*. Item 8. *Eup. Americanum, caule incano, flore aureo, umbone nigerrimo. Utriusque specimen sicum apud D. Plucknet vidimus.*

Pag. 362. *Ad finem Cap. IV. De Bellide flore luteo nudo adde, Bellis Africana capitulo aplyllo luteo, foliis & cauliculis junceis erectis* Herman. Cat. Leyd.

* *Chrysanthemum Cap. B. Sp. repens flore aplyllo* Breyn.

Nata est ex seminibus *Bonæ spei*, * priori similis est foliis & cauliculis tenuioribus erectis & junceis: Sapore & odore veluti præcedens fatuo.

Pag. 364. *Quartæ Agerati speciei hæc synonyma addantur.*

Helicrysum Africanum inodorum glabrum Magnol. App. *Elicrysum inodorum glabrum Coronopi folio annuum* Magnoli Herman. Hort. Leyd. *Chrysanthemum corymbiferum Africanum* Triumfetti, à cujus descriptione nostram suppl.

Radix circiter semipalmaris, intorta, gracilis, plurimisque tortuosis capillata fibrillis, substantiâ carnosâ & alba, superque ejusdem radicis indivisum caput ceu si in breves quandoque ac ferè lignolos truncos multiplicetur. Foliorum longitudo maxima vix unciam aequat nec latitudo illam parvi digiti superat etiam quâ latissima sunt versus apices. [Magnitudo pro loco aut solo variat.]

Pag. 369. l. 29. *pro duodecima specie Absinthii interseratur Absinthium Santonicum Gallicum* C. B. Magnol. App.

In nostro litore (inquit D. Magnol) frequens est, cum Seriphio Gallico permixtum; à quo facile distinguitur ex eo quòd folia longiora, latiora & minus dissecta habeat.

Pag. 371. *post tertiam speciem add.*

Abrotanum mas ex Surinam molli hirsutis canescens, ex horto Fogeliano D. Plucknet.

P. 372. 5. *Abrotanum campestri simile, Tingitanum* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Formâ & crescendi modo Abrotano campestri vulgari simile est, odoris & saporis aromatici non omnino expers, ubi verò adoleverit acquirit virgulta magis lignosa & fruticosa. Summitates viscosæ sunt. Folia tenuiora, hilari virore nitentia, inferiora utplurimum trilobata, superiora integra. *Semina* exigua cinereo-spadicea, more congenerum. Londini in hortis colitur. Ramuli floriferi in frequentiores furculos dividuntur quàm in vulgari Abrotano campestri.

P. 373. *Ad finem Capitis de Artemisia adde, Moxam tam celebrem in curatione podagræ per usum non nihil aliud esse quam Molluginem Artemisiam ostenditur in Ephem. German. Ann. 11. Obs. 6. Recipiantur folia Artemisiam. Exsiccata probe & caule suo decerpta conterantur manibus coctis, donec excusso pulvillo viridi lanuginosæ interiores fibræ velut subtegmen substratæ remaneant. Sin madesiant udore manûs repetendum opus est ad desideratam teneritudinem.* Joan. Hartmannus Kornmann. Vide observationem.

Pag. 378. *pro 15. Scabiosæ specie interponatur*

15. *Scabiosa stellata annua prolifera* Dodart. mem.

Pag. 379. *pro 18. Scabiosæ specie interseratur,*

18. *Scabiosa altissima annua foliis Agrimonie nonnihil similibus* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Supra viri altitudinem assurgit *caulibus* rotundis, cavis, geniculatis, pilosis, ramosis quibus ad singula genicula hærent *folia*; bina ex adverso, pinnata, crenata instar foliorum Agrimonie, nonnihil hirsuta. Summis ramis insident *capitula* ex multis *flosculis* pentapetaloidib. composita; singulis subjiciuntur *semina* oblonga, parva, in summo umbilicata seu stellata riu congenerum. *Radix* subest alba, lignosa, fibrosa, annua.

Pag. 380. *pro 22 & 23. Scabiosæ specie interserantur*

22. *Succisa Alpina Globulariæ foliis* Triumfetti.

Triumf.

Singulis hujus generis plantæ in fecundissimos foliorum suis petiolis, unciam circiter longis, instructorum propagantur cespites, & *folia* quidem magnitudine ac formâ foliis Globulariæ seu Bellidis cœruleæ omnino correspondent, verum crassiora existunt, nullisque arantur sulcis aut conspicuis venis, si illam per mediam ipsorum longitudinem excurrentem excipias, colore viridi splendentè, sapore amaro. Non radice tantum perennat hæc planta, sed etiam per hyemem folia retinet,

tinet, quamvis ista vario tempore variant inter se: nam Vere alia habentur dentata, alia etiam laciniosa, aut recurrente Autumnio his omnibus planta se exuens nova omnino integra induit. Maior mensis est singulis cespitibus germinant unus, interdum plures *cauliculi*, ima parte ramosi, herbacei, teneri, laeves, longitudine circiter digitali, uno, vel ad summum duplici nodo distincti, quibus utrinque ad latus bina folia nullo pediculo haerent, à superius expositis longè diversa, utpote profundè laciniata instar foliorum Scabiosae calidarum regionum. Singulis cauliculorum ac ramulorum apicibus *flos* infidet, vulgaris Succisae flore amplior, formam tamen nullatenus discrepans, colore aliquantulum clariore donatus: quibus delapsis hispida emergunt *capitula*, *semen* valde exiguum continentia, oblongum, angulosum, hirsutum, cinerei coloris, quinti, in summo apicibus veluti coronatum: *Radix* fuscè est coloris, crassioris substantiae, ac in multas fibras discinditur (è brevi ac ferè nodoso trunco provenientes) & sui extremo inducta veluti carie contabescens.

In salebrosissimis nudisque celeberrimo Centauri hortum circumvallantibus jugis ab Autore descriptionis reperta est.

Pag. eadem. Ad finem paginae adde,

Clinopodium Virginianum angustifolium flore luteo Herman. Hort. Leyd.

Herm.

Caulibus exit humilioribus & gracilioribus: *Foliis* angustioribus, pallidioribus, contactu mollioribus & odoratioribus: *Floribus* in caulis fastigio paucioribus, tenerioribus, flavescens. *Cæteris* partibus Canadensis simillimis.

23. *Succisa angustifolia palustris* Triumfetti.

Triumf.

E radice nonnihil corrofa aliquot parùm crassos producit veluti truncos virides, herbaceo munitos cortice, nonnullisque albis carnosis fibris barbatos, qui reipsa aliud non sunt quam infimæ caulium partes, quæ dum ipsi magis protenduntur, deperditis foliis novas radicum barbularum super humum effundunt, haud dispari ritu ac in Millefoliis, Ageratis & similibus. Ab his verò infimis caulium partibus Veris tempore plura exeunt velut in gyrum expansa *folia* suis innixa pediculis, longitudine (inclusis etiam pediculis) sesquialinari, at latitudine circiter semunciali. *Flores* quàm in vulgari Succisa dimidio minores observantur: In reliquis cum ea planè convenit, uti tum descriptio, tum figura ostendit.

Cæterum arefcentibus floribus hispida succedunt *capitula*, *semen* valde exiguum, ovale, æruginei coloris, ac glabra continentia, neququam illi ab simile quod in tertia Scabiosa Clusii conspicitur.

Tota planta perenniter durat, uliginosa loca ac umbras expetit.

Pag. 381. *Scabiosae* speciebus adde, Scabiosam foliis Dipfaci.

Item, Succisam angustifoliam Alpinam. Quæ nomina in Catalogis plantarum ad me transmissis invenio.

Pag. 385. Pro sexta Eryngii specie interponatur

6. *Eryngium Americanum sativum*, Itubu Surinamensis Herman. Hort. Leyd.

Herman.

Pedis altitudinem nonnunquam superat Eryngio montano pumilo C. B. J. B. non multum dissimile. Nititur radiculis tenuibus, fibrosis, pallidè flavescens; *caulibus* ternis quaternisque, viridantibus, rectis, firmis, striatis, in frequentes ramos divaricatis: quibus insident capitula oblonga, echinata, herbacea, Phyllii crassitie, subtus aliquot rigidis aculeatis foliolis circumvallata. Intra echinos capitulorum absconduntur *flosculi* exigui, pallidi, vix conspicui, fatiscetes in *semina* parva, suæ fortis paria. Folia circa radicem humi procumbunt, in orbem digesta, digiti longitudinem & latitudinem aliquando excedentia, molliora, obtusa, in ambitu crenata, singulis crenis in molleculas spinas definitibus. Ast quæ caulium geniculis per intervalla adnascuntur sunt rigidiora, mucronata & laciniata, marginibus profundius serratis & robustioribus aculeis armatis. Tota planta est ingrati fragrantis odoris, ad Coriandri recentioris folia accedentis; gustus verò acris & subdulcis.

Surinamensis audit *Itubu*, id est, fuga serpentum, eò quòd Eryngii hujus auram serpentes fugiant, nec eo loci quo germinat unquam reperiantur. Ob falem volatilem quem obtinet reponitur ab Americanis inter Alexipharmaca præstantissima. In uteri vitis tantæ efficacis est, ut solus odor naribus exceptus hysterica passione correptas restituere valeat.

Pag. 390. pro quarta Valerianæ specie interponatur

11. *Valeriana Cacaliæ folio Alpina* D. Fagon. Hort. Reg. Paris. inter nondum editas.

Pag. 399. *Lineæ* 19 & 20. *deleantur*: Revoco enim quæ ibi dicta sunt, & sententiam muto, nec genere tantum cum Admirabili Peruviana plantam hanc convenire, sed & specie quoque cum D. Hermanno existimo: Nec obstat foliorum hirsuties, nam ut observavit perspicacissimus * F. * *Notis in Recchum.* Columna, id evenire potest loci varietate: Nam Cichoreum dulce (inquit) à nobis propositum in montano natali loco & frigido hirsutum est admodum, translatum & cultum Neapoli omnem hirsutiem deposuit. Sic etiam in Sanguisorba & aliis observatur, & in maritima Brassica oleracea. Possunt etiam flores tubi longitudine variare.

Pag. 401. l. 6. pro nona Eupatorii specie adde,

9. *Eupatorium Indicum flore albo* Bartholin. Act. Med.

Pag. 402. pro quinta Pimpinellæ specie interseratur

7. *Pimpinella Africana maxima sativa* Hermanni. Siccam nobis exhibuit D. Plucknet.

Pag. 414. *add. Sefeli Pyrenaicum Thapsiæ folio* D. Plucknet post *Sefeli Massiliense*.
 Pag. 421. *Ad finem Cap. XIII. de Ferula addantur species sequentes.*

Ferula lucido & crispo folio D. Lock Hort. Reg. Paris.
Ferula folio latissimo D. Fagon ejusdem.

E Catalogo Plantarum Hort. Reg. Paris. nondum editarum ad me transmissio à D. Tancred. Robinson.

Pag. 427. *Ad finem Cap. II. de Laserpitio addantur hæ species.*
Laserpitium umbellâ contractâ & D. Fagon Hort. Reg. Paris.
Laserpitium fœtidum folio fragili & anguloso D. Fagon ejusdem.
Laserpitium angustifolium non sinuatum ejusdem.

Habui è Catalogo proximè dicto.

Laserpitio Lobelii similis angustifolia J. B.

In horto Robini Lutetiæ vidit J. B. Robinus autem sibi missam affirmabat nomine Dauci montani.

Pag. 429. *Ad finem pagine & Cap. IV. de Cicutaria adde,*
 4. *Cicutaria Cassubica Thysselinii folio* Breyn. Prod.

Breyn.

Planta est cubitalis, caule recto, striato: foliis Thysselinii, sed minoribus minutiusque dissectis: Umbella alba & densa, semine striato Cicutariæ fatuæ Lob. simili.

Locus.

In Cassubia montibus atque dumetis sylvarumque marginibus ubique ferè nascitur.

Pag. 431. Specierum Myrrhidis quartæ & quintæ pleniores descriptiones habentur in *Morison. Umbellif.* p. 66, 67. Ubi posteriores hujus duas tradit varietates, Alteram foliis hirsutioribus, seminibus longioribus; Alteram foliis hirsutissimis, seminibus longis subfuscis.

Pag. 433. *Ad finem Capituli de Meo adde,* Meum latifolium adulterinum longiori folio D. Tournefortii.

Pag. 436. lin. 11. *Add. Angelica Acadiensis flore luteo* Dodart. mem.

Radix ei nigra est & densa fibris confertis, plures emittens caules, striatos, angulosos, altitudine sequepalmares, inferius vestitos pediculis quibusdam, origine sua membranaceis, progressu triangulis, extremo in tres pediculos subdivisis, quorum medius quinque sustinet folia denticulata, reliqui duo tria tantum. Caulium nonnulli ramulos ex alis foliorum emittunt. Singuli autem caules & ramuli fastigio suo gestant umbellam pluribus fasciculis flosculorum minimorum, luteorum pentapetalam compositam. Petala autem pericarpio viridi aciculæ capitelli magnitudine innascuntur. Stamina intus duo vel tria viridia apices luteos sustinent. Flore præterito perficiuntur semina, per maturitatem brunnea, striata, Carii feminibus fatis similia.

Tota planta acris est, amara & aromatica, odore ab Angelicæ communis multum differente. Vivax est, non cessat semen producere quemadmodum Angelica vulgaris, *At Angelica vulgaris postquam semel semen per se fecerit radicitus interit.* Allata est ad nos (inquit) à D. Richer, à Rege missio in Acadiam & Cayennam.

Pag. 445. *Planta in agro Cantabrigien. si observata, quam pro Pimpinella Saxifraga media J. B. habuimus, eadem videtur Apio petraeo sive montano albo J. B. p. 463. descripto, ut ex planta è semine orta & in horto culta didicimus. Caulis etiam altitudo descriptioni J. Bauhini respondet.*

Pag. 446. lin. 26. *Ad finem capituli de Pimpinella Saxifraga adde,*

Hæc planta à D. Magnol in Append. ad Botan. Monspeli. sub titulo *Pimpinella Saxifragæ maximæ Americane* sic describitur,

Radice[m] habet crassam, in plurima capita divisam; folia Pimpinellæ, lobata, sed latiora, ad Pasticinacam sylvestrem latifoliam accedentia, serrata, supra glauca, subtus leviter pilosa. Caulem erigit bicubitalem & tricubitalem, quasi Juncum, in multos ramos divisum; ad quorum articulos oritur folium parvum, longum. Umbellæ conficiuntur plurimæ, parvæ pro plantæ magnitudine, quas componunt capitula lutea cum staminibus albis. Succedunt semina, bina simul ut in Pimpinella Saxifraga, sed majora.

Ex insula Tabaco nactus est.

Pag. 448. *Pro tertia Apii specie interponatur,*

3. *Apium palustre minus cauliculis procumbentibus ad alas floridum* Herman. Cat. Hort. Leyd. Herman.

Hoc præcedenti est conforme; est omnibus partibus minus & gracilius, cauliculis humi procumbentibus, alis quamplurimis donatis: ad quarum sinus oriuntur parvæ florum albicantium umbellæ quos excipiunt semina exigua, striata.

Luxuriat locis undosis & aquis Belgicæ: nec dubito quin & Angliæ etiam, quamvis à nobis minus curiosè spectantibus nondum fuerit animadvertita.

4. *Apium palustre frutescens flore amplissimo* Barthol. Aët. Hofman.

Pag. 450. *Add. 2. Anisum Africanum frutescens* D. Plucknet.

Pag. 451. lin. 35. *adde, De noxis Cicutæ tetrestri[s] vide longam epistolam in Ephem. Gerni. An. 13. Oblerv. 115.*

Pag. 452. *Ad finem pagine adde, Sefeli Pyrenaicum Thapsiæ folio D. Fagon. In Catalogo nondum editarum horti Reg. Paris. à D. Tancred. Robinson ad me transmissio.*

Pag. 464. ad finem Cap. XVIII. add. *Daucus Pyrenaicus* odore Citri *D. Fagon.* ex eodem Catalogo.

Pag. 469. l. 24. add. *Caucalis elegantissima* Pyrenaica *D. Fagon.* ex eodem Catalogo.

Pag. 476. lin. 12. adde,

Pastinaca Oenanthes folio Bocconi.

Bocc.

Folia huic *Pimpinellæ Saxifragæ* five *Oenanthes* non abfimilia. *Caules* pedales, recti, ramofi: *Umbellæ* magnæ aliarum *Pastinacarum tenuifoliarum* more. *Flores* albi, quibus fuccedunt *semina* exigua, aspera feu potiùs villofa five hispida.

Supra muros *Leocatae* urbis in *Sicilia* invenit *D. Boccone*: neque enim in pratis aut fecus viarum margines cum spontanea *lylvestri* feu *tenuifolia* nascitur.

Suspicio hanc eandem esse cum *Dauco secundo Siculo Sophiae foliis* *Zanoni* superiore capite descritto, cujus semen à *D. Boccone* transmissum.

Pag. 478. Ad finem paginae, & capituli I. adde,

6. *Rubia quadrifolia asperima lucida peregrina* *Herman.* Cat. Hort. Lugd. Bat.

Folia ex nigro virore lucent: *flores* albicant, quos singulos excipiunt *baccæ gemellæ* nigrae, cætera non differunt à vulgari.

7. *Aparine minima vel Rubia saxatilis minima* *Magnol* App.

Magn.

Planta est pedalis, *radices* habens parvas, subrubentes, quæ plurimos *ramulos* profert, quadratos, subrubentes, asperos, ad quorum articulos folia sex vel septem angusta, brevia & acuminata, radiatim disponuntur: *pedicellis* insident *fosculi* herbacei, quibus fuccedunt bina *semina* simul juncta, nigricantia, oblonga, ex una parte concava. Ætate floret in asperis circa *la Valette* & *la Colombiere*. Satis accedit ad *Rubeolam saxatilem* *C. B.* in prod. sed nostra non est incana. Figura prima *Rubiæ* angulosæ asperæ *J. B.* istam optime repræsentat.

Caapa tiragua Brasiliensis *Marcgr.* *Rubia Brasiliensis floribus verticillatis albis, maritima.*

Marcgr.

E radice longa, intorta, lenta, exterius fusca, intus candida multi enascuntur *caules*, quadrati, duorum aut trium digitorum intervallo, geniculati, octodecim, viginti, & interdum plures digit. longi, qui partim terræ incumbunt, partim se furrigunt. Ad singulos autem nodos adnascuntur duo, tres, vel quatuor *folia*, figurâ & magnitudine *Hyslopi*, inæqualis tamen magnitudinis. Quidam etiam *caules* hinc inde ramulos protrudunt ad nodos, eodem modo foliis vestitos. *Caulis* autem ramuli & folia sunt pilosa, viridia, incana. In summitate *caulis* & sesquidigitum sub illa, & tali intervallo rursus versis inferiora verticillatim enascuntur *fosculi*, globuli luforii magnitudine, plurimi, albi, tetrapetali; & propè quemlibet verticillum *fosculorum* bina *foliola* *Hyslopi* æmula. Post *fosculos capsulæ* rotundæ striatæ sequuntur, magnitudine *Myrtillorum*, in quibus semen. Planta hæc falsi est *faporis*, & proinde *Kali* geniculatum seu *vitriaria* potest appellari.

Frequens est in locis arenosis maritimis, in mediterraneis autem nequaquam reperitur.

Reperitur & alia ejusdem species, caule lignoso, foliis *Rosmarini*.

Ad *Rubiam* in nonnullis accedit, non est tamen vera & genuina *Rubiæ* species.

Pag. 487. Ad finem partis primæ lib. decimi pro secunda Specie *Nasturtii Indici* addatur

2. *Viola Indica scandens Nasturtii sapore maxima odorata* *Herman.* Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Si unquam amenioris *Floræ* cultoribus tum varietate, tum insigni *florum* elegantia sese commendavit planta, hæc profecto *Nasturtii Indici* nova species est. Multò feracior, & omnibus suis partibus amplior est *Nasturtio Indico* vulgari. Etenim è crassa, pallida, repente, fibrosa radice admirabili fertilitate luxuriant viticuli longissimi, herbacei, succulenti, glabri, qui vel solo incumbunt vel vicinos stipites bacillöse complexibus suis involvunt. Horum genicula emittunt tortiles, sesquidrantales pediculos, sustinentes *folia* orbiculata, peltata, hederæ instar angulosa, vulgari *Nasturtio* duplo ampliora, medio pallente umbone, cui pediculus inseritur, in aliquot concolores radios ad ambitum usque diducto. Ad singulas foliorum alas prodit alter petiolus brevior & gracilior, qui terminatur in *florem* amplissimum odoratum extus croceo, intus nunc cinnabarino, nunc cocineo, nunc simul ex utroque colore pulcherrimè variegato superbientem, quem si *Solis* radiis illustratum inspexeris *gracili holoserica* pube aurato pulvere perfusa dices interpolatam. *Flos* quinque contextitur petalis, sesquipollice latioribus, quorum duo superiora surrecta è basi angusta, coccineis fulgentibus virgulis striata sensim in rotundam latitudinem expanduntur: tria inferiora fulciantur angustissimo crassiusculo crocato cervice & ubi in latum orbem se diffundere incipiunt concoloribus ad margines barbulis capillantur, unguibus holosericâ maculâ, modò coccineâ, modò intensius miniatâ inscriptis. Medium occupant aliquot brevia, rigida, recurva, miniatâ *stamina*, oblongis striatis concoloribus apiculis ornata. *Flori* verò subjicitur flavescens calyx, parte antica qua *floris* petala amplectitur in quinque mucronatas crenas, posticâ verò in longissimum calcar, purpurascens per longitudinem striis insignitum productus; quo una cum *flore* delapsò sequuntur *vascula* subrotunda, & rugosa verrucosa, ut plurimum terna, rarius bina, pressis invicem juncta, quibus singulis involvitur *semen* oblongo-rotundum, fuscum, crassum, solidum, rugosum, striatum seu angulosum, nonnihil incurvatum.

Quamvis radix hyeme perire solet furculi tamen decifi & in terram depacti, radices agunt, & à frigore muniti hyeme tota vernant, & succedente Vere flores & semina numerosa fertilitate largiuntur.

Pag. 497. ad finem pag. adde

In Catal. Hort. Leyd. Herman. pro distincta Anchusæ specie positam invenio Anchusam primam Matthioli C. B. Matth.

Pag. 500. Ad finem paginae & capitis de Echio addatur,

Lycopsis Diosc. quibusdam J. B. Echium latissimo folio *Lycopsis* dictum, flore dilute purpurascens Herman. Hort. Leyd.

J. B.

Lycopsis Dioscor. apprimè similis planta radice nitrice rubra, è qua caulis surgit rectus, cubitalis, ex cujus parte ima plurima prodeunt folia, rugosa, rigidaque Buglossi sylvestris, nullo ordine in ambitu extensa, quæ summa versus minora sensim evadunt in cacumen usque. In viginti aut plures dividuntur ramulos, quibus minora rursus adherent folia, ut in Echio: ex quorum sinu folioli emergunt tenelli, purpurei, inferiori parte integri, in ambitu verò in quinque angusta foliola Caryophyllorum sylvestrium instar dissecti.

Echium Lycopsis facie Africanum perenne Herman. Cat. Hort. Leyd.

Prodeunt cauliculos bipedales, asperos, nonnihil pilosos, ramosos, ex ruffo viridantes. Folia pingua crassiuscula, *Lycopsis* vulgaris angustiora, breviora, aspera, hirta, quasique verrucosa & obtusa. Flores in cœruleo purpurascens: Semina triangula, nigricantia. Cætera superiori simillima.

Pag. 502. lin. 2. adde,

Pro Synonymo *Jacua acangæ* Heliotropium Americanum cœruleum foliis Hormini Dodart. mem.

Pag. 509. Pro prima specie *Salvia* ponatur,

1. *Salvia maxima foliis & floribus amplissimis* Herman. Cat. H. L. major peregrina amplissimis floribus Breyn. Prod.

Pag. 519. Ad finem capitis de *Satureia* adde,

Thymbra Africana foliis spinosis, flore purpureo Bartholin. Act. Med.

Satureia floribus in summitate dispositis Herman. Cat. Hort. Leyd. *Pulegium nostrum quartum est.*

Satureia hirsuta purpurea Libani Dod. mem.

Pag. 526. Ad finem capitis de *Polio* adde,

Polio affinis Guacatane C. B. *Guacatane Scrophularia Indica* Park.

Ex Hispania Nova missa est. Ad hæmorrhoides, ejus decocto ex vino (si calor absit) alioquin ex aqua hæmorrhoides abluuntur, deinde blandè siccantur, postmodum ejusdem plantæ pulvere insperguntur.

Dolores ex frigore & flatibus ortos in quacunq; corporis parte sedat, si locus resinâ priùs inunctus tenuissimo hujus pulvere inspergatur, & linteum superimponatur, &c. Vide.

Pag. 527. Ad finem capitis de *Teucrio* adde,

Teucrium regium purpureum Morison. Prælud.

Multò altior est hæc species *Chamædrye* vulgari; humilior *Teucrio* C. B. Flosculos gerit amplos, rubros, galeatos: quibus pereuntibus subveniunt semina itidem magna. Folia sunt lucida obscurèque virentia.

Nihil video in hac descriptione quod non conveniat *Chamædryi* majori.

Teucrium Americanum procumbens Veronicæ aquaticæ foliis subrotundis Herman. Hort. Lugd. Bat.

Herm.

Radice firmatur tenui fibrosa pallida, spargente coliculos spithamæos, quadrangulos, humi stratos; quos per intervalla ambiunt folia bina sibi adversa, subrotunda, glabra, pingua, in ambitu levissimè denticulata, *Veronicæ* aquaticæ rotundifolix nonnihil similia. Ad horum exortus prodeunt flores, utrinque unus, parvi, pallidi, labiati, vix galeati, labio trifido, galea simplici, exigua, vix conspicua. Singulis lubest utriculus quinquefidus, sustinens semina subrotunda, fusca, quaterna.

Pag. 532. lin. 43. adde,

In cholera etiã morbo convenit *Mentha* ceu egregium specificum, stomachum nempe suo modo pacificans.

Pag. eadem, *Mentham* angustifoliam spicatam C. B. invenit D. Dale Bockingæ in Effexia, ad ripas fluvii duobus tribusve locis copiosam. Odor tamen vehementior & ingrator huic est quàm *Menthæ* Romanæ in hortis cultæ.

Pag. 533. *Mentha* undecima ab eodem ibidem inventa est ad fluvium propè Molendinum Fulonicum.

Pag. 534. Ad quartam speciem adde,

Planta hæc Botanicis Londinensibus *Satureia* Virginiana florib. in summitate dispositis satis aptè nuncupatur. Siquidem flores in summis duntaxat ramulis confertos gestat velut in umbellulis.

Pag.

Pag. 536. Pro sexta *Verbena* specie adde,

6. *Verbena Americana Urticæ foliis longioribus, flore caruleo* Herman. Append.

Ad finem pagine adde,

8. *Verbena Africana minor flore luteo* Bartholin. Act. Med.

9. *Verbena Indica lanuginosa flore rubente* ejusdem.

Pag. 540. Ad finem capituli de *Origano* & *Majorana* adde, †

Origano Congener Zatarendi C. B. *Zatarendi herba* J. B. *Zatarbendi Origanum Indicum* Velling. Observ.

Vesting.

Magnitudine pedali adolefcit, caulibus rectis satisque firmis: cujus *folia* Amaraci habitudine, tenella, mollisque veluti lanugine asperfa tactui blandiuntur. Rotunda quidem illa sunt, in conum tamen leviter coarctata & excurrentibus in longitudinem fibris cum virore pallidula. *Flosculos* producit quamplurimos, niveo candore lactefcentes, qui per extrema caulium inter numerosa foliorum capitula prominunt, Otitidis *Origanum* umbellam glomerato ambitu propemodum exprimunt: linguam gustantium aromatica nec ingrata acrimonia perfringens Creticum *Origanum* odoris vehementia superat.

In fonticis capitis affectibus, cum sensuum motusque voluntarii nobiles functiones improba mucedine vel imminuuntur, vel penitus obruuntur, eximie opitulatur. Stomachi vigorem excitat, solutisque tetra veneno vitæ præfidius gratum & efficax remedium adfert.

Pag. 541. lin. 20. adde,

In Catalogo Horti Academ. Lugduno-Batavi à clariff. Viro D. Paulo Hermanno edito, *Ocimum Egyptianum Alpini Ribau* dictum pro specie ab *Ocimo Caryophyllato* majore C. B. distincta positi invenio.

In eodem Catalogo *Ocimi* varietates seu species habentur sequentes:

Ocimum foliis ex nigro virefcenlibus flore albo Cat. Hort. Reg. Paris.

Ocimum violaceo flore ejusdem horti.

Ocimum nigrum majus acuto Rutæ odore.

Ocimum medium crispum conglomeratâ brevique spicâ Cat. H. R. Paris.

Idem bullatis foliis ejusdem.

Ocimum tricolor ejusdem.

Ocimum angustifolium foliis serratis.

Pag. 547. Ad finem capituli de *Hormino* adde,

Horminum Pyrenaicum Anguriæ folio viscosum D. Fagon Hort. Reg. Paris. inter nondum editas.

Item,

Horminum Verbena laciniis angustifolium Triumfetti.

Triumf.

Radix lignosa, alba, vix ultra digitum longa, rarius in alias divisa, semper tamen numerosis fibris referta, ac rugoso obscuro cortice induta uberrimam foliorum sobolem multiplicis sanè formæ super humum effundit: horum enim aliqua altiùs ex utroque latere incisa *Verbena* vulg. frondibus plurimum assimilantur, præterquam quòd in apice magis subrotunda existant; alia verò non tantùm incisa, sed etiam dentata spectantur; dum ex adverfo nonnulla crenis solummodo per margines distinguuntur. Variant præterea penes utramque longitudinis ac latitudinis dimensionem, quamvis nulla latitudine unciam, binas vero longitudine superent, petiolus autem cui innituntur oblongus atque compressus, extenso nervo in adverfa folii parte eminente, ac in minores subdiviso totam ipsorum longitudinem percurrit. Hujusmodi porro foliorum substantia haud crassa, attamen glabra, imò si ope microscopii examinetur talem crispitudinem ostentat qualem in *Brassicis*, color obscure virefcens, odor nullus, diu manfa nescio quid dulcis saporis gustatui exhibent. E foliorum centro attolluntur bini vel plures *cauliculi*, recti, lignosi, quadrangulares, quorum rarioribus licet nodis bina *folia* adnascuntur, petiolis prædita (exceptis tamen supremis) interdum latiora, simulque breviora iis quæ ad radicem, interdum verò iis longiora sed angustiora: prope radicem glabri, versus fastigium pilis exiguis densis donati, præsertim ubi flores erumpunt, qui calyculo, quo priùs inclusi erant, hiante, viridèmq; colorem obscuris lineis distinctum detegente, se produnt ampli, galeati, in rectam oblongam spicam verticillatim dispositi, coloris saturatè cerulei: quibus deinde spadiceum succedit *semen*, minutiùs reliquis hujusce generis.

Not. Caulium summitates unâ cum floribus eorùmque calycibus fragrantem ferè *Pulegii* odorem exhalant.

2. Planta toto anno, tam hyeme quàm æstate, floret in aridioribus ac sabulosis Romanorum arvorum tractibus.

Pag. 551. Ad finem capituli de *Betonica* adde,

Betonica purpurea spica longiore & serius florente D. Tournefort. Inter nondum editas Hort. Reg. Paris.

Pag. 552. Ad finem capituli de *Prunella* adde,

Prunella Alpina folio angusto integro D. Tournefort. Inter nondum editas Hort. Reg. Paris.

Item,

Item, *Brunellam Lusitanicam flore & spica majore* Dodart. Mem. foliis *Scrophulariæ* Herman. Cat. Leyd.

Pag. 555. *Capiti de Stachy adde,*

Stachys Pyrenaica D. Fagon. *Inter nondum editas* Hort. Reg. Paris.

Stachys Alpina folio Betonice Dodart. Mem.

Stachys Betonice folio subincano Herman. Cat. Leyd.]

Herm.

In altitudinem bicubitalem adolescit, radice pallida, digitum crassa, carnosa, multis fibris capillata, caulibus tribus quatuorve, ramosis, rectis, solidis, quadrangulis, rigidis, in spicam desinentibus palmarem; quam undique cingebant densissimâ verticillatâque serie flores dilutè purpurascentes, galeâ bifidâ erectâ, labio promisso amplo scutellam exprimente, & ad collum angustius utrinque auriculato: singulis verò subjaciebantur utriculi longi quinquefidi, nullis vel brevissimis petiolis fulti, continentes semina quaterna, fusca. Insuper caulibus ac ramis adnata erant folia rugosa, serrata, pallidè virentia, Betonice facie, bina adverso cruciatôque situ disposita, saporis subacris, odoris debilis, aromatici quidpiam redolentis.

Scmina ex Italia allata sunt.

Pag. eadem, *Ad finem capitæ de Stachy adde,*

Stachys Indica procerior Betonice folio D. Plucknet.

Pag. 560. lin. 34. *pro septima Lamii specie adde,*

7. *Lanium paludosum Belgicum Melissæ foliis* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Exilem, albicantem, fibrosam gerit radicem: cauliculum palmarem, aliquando longiorem, quadrangulum, geniculatum, subhirsutum, in ramos divisum, quorum geniculis adsunt folia ex longioribus petiolis, bina ex adverso, Melissæ foliis paria, sed graciliora. Summitates ambiunt verticillata serie flosculi exigui, pallidè purpurascens, galea angustiore, minore & integra, labello majore, latiore & trilobato. Hos excipiunt semina fusca quaterna in utriculis foliaceis quinquefidis. Sponte sua luxuriat in paludosis Belgicæ, fetido & gravi odore ad congeneres species accedens.

Pag. 563. lin. 2. *adde,*

An Sideritis Africana flore aureo oblongo Tho. Bartholin. Act. Medic.

Post lin. 20. *pro specie Sideritidis tertia adde,*

3. *Cardiaca Americana annua, Nepetæ folio & floribus brevibus phœniceis villosis, Leonurus amarus Americanus vulgo* Herman. Cat. Leyd.

Herm.

Caulis adolescit tricubitali & altiori, herbaceo, candicante, quadrangulo, striato, solido, albâ medullâ farcto; quam per remotiora intervalla verticillato ambitu amplectuntur utriculi densâ numerosâque congerie invicem incumbentes, tubulosi, quinquanguli, striati, * superiore longiores, ex brevibus pedunculis deorsum flexi, & quadantenus falcati, orificio ampliori, septem molliculis aculeis, sex brevioribus, uno in summo longiore & robustiore armato. Ex his exeunt flores galeati, vix labiati, præcedente Africanâ triplo breviores & graciliores, villosi, phœnicei coloris, succedentibus quaternis seminibus oblongis, angulosis, spadiceis, superiore itidem brevioribus & angustioribus. Ad singula genicula ab imo caule ad summum usque nascuntur folia bina ex opposito alternatim, Nepetæ haud multum absimilia, ampliora tamen, nonnihil incana, mollia, & in ambitu magis crenata. Radix subest lignosa, albicans, fibrosa, pro plantæ ratione sat parva. Nata est semine ex Surinama advecto.

Pag. 568. Tertia nobis Moluccæ species Melissæ fruticosa Sicula, &c. dicta non videtur differre à planta quam hac ætate in hortis circa Londinum Lamii arborei Zanoni, & Teucryi Tingitani nominibus cultam vidimus.

Pro tertia Marrubii nigri specie Capiti 24. adde,

Marrubium nigrum Creticum Alpin. Exot.

Alpin.

A radicibus multis Primulæ similibus folia complura profert, oblonga, extremis acuta, parvis suis pediculis sursum in orbem acta, nigra & nigrâ lanugine oblita, Marrubii albi foliis majora, longiora & latiora, magnitudine & figurâ ad Apiastrum ferè folia accedentia. E quibus sanè duos vel plures caules producit, longos, rectos, quadrangulos, nigros, per intervalla geniculatos, in quibus è singulis geniculis exeunt circum ipsos ex opposito folia complura, numero ferè septena, ac plura etiam, oblonga, prioribus similia, sed longè minorâ, multum nigricantia quæ circa ramum veluti in orbem aguntur. In caulium summitatibus flores utrinque virgas ambiunt, non dissimiles Marrubii floribus, itidem nigricantes. Tota planta colore nigricat, ut de industria ab aliquo videatur eo colore obducta. Saporis & odoris experts est.

Hæc planta, si ab Alpino rectè descripta sit, pluribus semper ad singula genicula foliis anomala videtur.

Pag. 583. *Addatur Synonymis II. Speciei,*

Ranunculus Alopecuroides Ajugæ foliis P. Boccone; *quam consule* p. 28. & 29.

Pag. 584. Pro *Ranunculi nemorosi* specie tertia interponatur,

3. *Ranunculus nemorosus Virginianus parvo flore, molliori folio* Herman. Cat. Hort. Leyd.

A superiore haud abhorret, sed flosculis & feminibus valdè exiguis est, cæterisque partibus omnibus tenerior & gracilior.

4. *Ranunculus Cassubicus folio Thoræ* Breyn. Prod.

Apud J. B. (inquit) cum *Ranunculo auricommo* Lob. confunditur, à quo tamen manifestè differt, altius namque excrescit, & in omnibus major est. In sylvis Cassubiæ oritur.

Pag. 599. adde,

Malva altera repens Betonicæ folio Zanoni.

Caule & foliis *Malvæ Betonicæ* folio Bocconi similis est, sed minor, & naturâ reptatrix. Flos pariter similis, verùm petalis majoribus.

In plano Grossedæ eundo ad montem Pescalis in Etruria, & locis vicinis oritur.

Pag. 600. Post sextam *Malvæ* speciem adde,

7. *Malvam Tingitanam flore cæruleo* D. Plucknet.

Pag. 602. *Althææ* vulgaris duæ varietates habentur in *Cat. Hort. Edinburg. & Hort. Lugd. Bat. Herman.* Altera folio rotundiori five minùs acuminato: altera folio angulosoiori.

Ad vires *Althææ* adde,

Pulvis radicum *Althææ* ad ʒj. omni mane in lacte epotus in Gonorrhœa est remedium præstantissimum. E MS. Doctoris Page medici, Suffolciensis.

Pag. 603. pro secunda specie *Malvæ frutescentis* interferatur,

2. *Malva Hispanica foliis mollibus undulatis in margine, superius micis sulphureis ad Solem splendidibus donatis* Morif. Hist.

Morif.

Folia producit mollia, undulata in margine, superius micis sulphureis ad Solem splendidibus donata. *Caules* edit bipedales aut tripedales. *Flores* & femina aliarum *Malvarum* modo. Perennis est planta, quin & perpetua fronde viret, ut *Althæa* *Olbiæ*. Provenit in Hispania, aliisque Meridionalibus locis.

Pag. 606. Ad finem cap. 10. adde,

10. *Alcea Zeylanica folio latiori cordiformi* Herman. Cat. Leyd.

Hujus folia summis marginibus cordis figuram referunt. *Caules* rubent: *Radix* perennat. Cætera cum penultima conveniunt.

11. *Alcea Zeylanica foliis fasciculatim congestis ejusdem.*

Sunt huic flores admodum exigui fasciculatim seu in racemos densissime dispositi. Cætera verò partes ultimæ speciei omninò similes.

Pag. 609. lin. 5. Ad finem capitis de *Caryophyllata* adde,

Huic eadem videtur *Caryophyllata Virginiana albo flore minore, radice inodora* Herman. Cat. Leyd.

Herman.

Huic folia longiuscula sunt, attractu aspera, crenata, inferiora palmam ampla, laciniata, superiora angusta, rarius laciniata, leviter mucronata. *Caules* ad duo cubita elevati, nonnihil villosi & asperi, in multiplices furculos divisi. *Flores* *Caryophyllatæ* vulgaris effigie, petalis pallidis, angustissimis, exiguis *staminibus* herbaceis cum *apiculis* pallidè flavescentibus. *Semina* rara superiorum nuda, in capitulum congesta, brevioribus & minùs rigidis filamentis caudata. *Radix* subest alba, multis capillamentis fibrata, sapore & odore fatua.

Pag. 616. *Pentaphylloides* erectum J. B. invenit D. Lloyd ad latera montis cujusdam *Craig-Wraibin* dicti in Comit. Montis Gomerici Walliæ.

Pag. 633. Ad finem capitis de *Anemone* adde,

Anemone affinis Æthiopica, fibrosa radice flore Asteris, Tanacetii foliis subincanis Herman. Cat.

Leyd. *Chrysanthemum Stabes foliis latioribus* Breyn. Prod. *Aster Jacobææ foliis latioribus vulgo.*

Eadem foliis angustioribus. *Chrysanthemum Africanum Stabes foliis angustioribus* Breyn. Prod.

Herman.

Prior spargit per terram folia digito longiora, forma inter *Taraxacum* & *Stœben* media, prona parte pallidè virentia, supernâ incana & subhirsuta, in aliquot lacinias, situ modò opposito, modò alterno, intercedentibus longioribus intervallis, dissecta. Inter hæc prodeunt *cauliculi* terni, plurésve dodrantaes, molleculi, succo aquoso pleni, angulosi, viridantes, atro-puniceis, latiusculis per longitudinem excurrentibus striis inscripti, quæ caules eâ potissimum parte quâ humi procumbunt penitus videntur obliterare, ità ut nihil aut parum viriditatis in iis appareat. E medio caulis eriguntur

eriguntur aliquot ala, digito longiores, sustinentes è capitulo rotundo, squamato *florem* amœnum, amplum, radiatum, discoidem, facie Asteris, radiis interius omnino aureis, exterius pallidè puniceis striis inscriptis, medio verò disco ex puriceo nigricante, qui caelo sereno croceum spirat odorem. Post hujus exanthemum sequuntur *capitula* facie Anemonum, rotunda, nuda, tomentosa, pallida, quibus involvuntur *semina* parva, spadicea, dura, quæ Autumno facta subsequente Vere progerminant. *Radice* fibrosa, alba, tenui, quotannis pereunte.

Locus.

Nascitur aridis montosis apricis ad Promontorium Bonæ Spei, unde *semina* ad nos sunt delata. Posterior iisdem locis reperitur, Foliis priore angustioribus. cætera verò simillimis. De viribus nihil certi constat. Turgent succo aquoso, nullo evidenti sapore præditi.

Pag. 641. Post. lin. 3. pro tertia Peponis specie interponatur

Pepo Indicus reticulatus seminibus nigris minor Herman. Cat. Hort. Leyd.

Item, Pepo Indicus reticulatus minor Tittawætha Zeylonensibus ejusdem.

* Luffa.

Hæ duæ species * præcedenti à Vellingio descriptæ accedunt, sed folia ferunt integra, & fructus triplo minores. Huic semina sunt alba, illi nigra.

* Luffa

Arabum Velling. & Pepo reticulatus minor Tittawætha.

Antequam ad maturitatem pervenerunt * adsumuntur in India ad rem culinariam. Dempto enim cortice coquitur interior tenella pulpa in aqua; exempta vel in butyro seu oleo frigitur, vel cum lacte, aliisque jusculis paratur. Hunc in usum conferunt in hortis. Secunda seminibus nigris sylvestris est, in declivibus humidis provenit, & ob immensam suam amaritatem à culinis proscribitur.

Pag. 643. Historiæ Melonis aquatici adde, Hujus fructus duas species in America reperiri, alteram pulpa rubente, alteram alba à D. Banister certiores facti sumus.

Pag. 647. Ad finem capituli septimi pro secunda Balsaminæ specie addatur

Cucumis puniceus Zeylanicus, Maragosa Lustrans Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Herm.

Fert farmenta longiora & crassiora; folia ampliora, profundius laciniata; fructus pyriformes, ex flavo rubentes, superficie verrucosa. Cætera cum priore conveniunt. Seritur in Zeylan & Malabara ad hortorum sæpes, quas cincinnis ficcis implicat. Folia amarissimi gustus sunt instar Lupuli, cujus loco à Belgis in Oriente degentibus ad decoquendam Cerevisiam adhibentur. Indigenæ commendant decoctum & expressum succum in morbis chronicis à sale acido adusto, quod subvertit Sal Alcalicum.

Ab hac diversa videtur

Balsamina Cucumerina Indica Ponclej dicta, vel Bals. mas fœtida D. Doody.

Hujus flagellum cum foliis & floribus exsiccatum ad me misit peritissimus Botanicus D. S. Doody. Folia majora sunt quàm in Balsamina vulg. in longiores & acutiores lacinias divisa, & in sicca obscurius viridia videntur. Flores minores in medio pediculo foliolum obtinent lunulatum. Dum adhuc virescunt foetidissimum odorem exhalat. Fructum apud nos nondum perfecit. Semina (quæ sicca misit) majora quàm pro plantæ modò, longitudine latitudinem non multum superante, compressa, ab altero latere non raro paululum convexa seu gibba, ab altero concava, colore pallido aut ex luteo albicante, lineis elatis flexuosis varia seu inæqualia, præsertim ad margines utriusque superficiei, tum gibbæ tum convexæ, ubi limbus duplex denticulatus semen in orbem cingit, annulo intermedio relicto paulo depresso.

In Appendice ad Catalogum D. Hermannus duas distinguit species Cucumeris puniceæ Zeylanicæ, Prima producit fructus palmam longos, sativi Cucumeris crassitie, in obtusum mucronem desinentes, cute crassa velut in flavo virente, spinosis bullis seu tuberculis exasperata, carne pulpola ex flavo rubente, dulci, grata, q. saccharo condita.

Hi per maturitatem finduntur in tres partes, ostendentes semina alba, superficie granulata, Momordicæ vulgari similia, ast majora.

Secunda omnibus sui partibus minor est, fructibus digiti longitudinem vix excedentibus, in mucronem recurvum terminantibus, seminibus Momordicæ vulgari minoribus nigris.

Utramque speciem in horto Acad. Leyd. viguisse & semina sua perfecisse scribit Hermannus.

Pag. 648. Ad finem Capituli de Cucumere sylvestri adjiciatur,

1. Cucumis sylvestris glaber Muf. R. S. pag. 221.

2. Cucumis Aspinus folio Anguria D. Fagon Hort. Reg. Paris.

In Catalogo nondum editarum ad me transmissio à D. Tancredo Robinson. & D. Hans. Sloane.

Pag. 650. Tertiæ Granadille seu Murucuiæ speciei adde sequentia synonyma.

Clematis pentaphylla flore roseo clavato Morison. hist. Clematis passiflora pentaphylla flore ceruleo punctato Munting. prax. Cucumis Flos passionis dictus, pentaphyllos, flore clavato Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Octavæ speciei adde sequentia.

Clematis passiflora flore luteo Munting. An Clem. f. flos Pass. Hederæ fol. floribus parvis herbaceis, fructu minimo, quando maturus nigro D. Banist? Cucumis, Flos passionis dictus hederaceo folio, flore ex luteo viridante Herman. Cat.

Gbondiroba

Ghandiroba vel *Nbandiroba* Brasiliensibus Marogr. *Granadilla* species videtur.

Hederascandentis species, more Murucuiæ seu Granadillæ ascendit, sarmentis paulò tenerioribus. Folia habet disposita more Hederæ, subrotunda & quasi in tres angulos definita, quatuor digitorum longa & totidem lata, viridia, glabra, splendens. *Flosculos* fert parvos, ex pallido lutescentes, tetrapetalos. *Fructus* sequitur rotundus, viridis, splendens, instar Murucuiæ, Pomi majoris magnitudine, superius circumsculptum quasi continens, & in centro ejus tres lineas, una extremitate ad angulos obtusos se contingentes. Fructus secundum longitudinem dissectus intus apparet cavus, cortexque illius Murucuiæ cortici crassitie est æqualis, duplici substantiâ compositus, exterius minima, crassitie lignosa, reliquâ interiori spongiosâ, succulentâ, albâ: Cavitas fructus in medio per interstitia more Juglandis in tres dissepitur concamerationes, continetque in qualibet quatuor, [in totum duodecim] ordine disposita corpora subrotunda, clypeata, satis crassa, magnitudine pataci, in extremitate ambitus tenuiora, solida versus medium. Quodlibet corpus pelliculâ primum obductum est uvca, punctulis seu tuberculis nigricantibus, quâ descriptâ, cortex ligneus fuscus apparet, instar testæ ovi fragilis, in ambitu dentatus: cortice fracto intus albus apparet, continetque oleaginosum nucleum ex albo flavescens, pelliculâ inclusum.

Ex hoc nucleo oleum parant Brasilienses; quo in lucernis utuntur, clarissimum, & optimum, tardè enim consumitur; in cibo non potest usurpari, quia amarum est, quemadmodum & totus fructus.

In hortum Regium ex America nuper inventa est Granadillæ quædam species dicta *Flos Passionis* folio pyriformi, flore candidissimo q. An Murucuiæ vesicaria lanuginosâ odoris gravis Marogr. à D. Tancredo Robinson.

Pag. 660. lin. 26. *Ad finem Capitis de Bryonia alba adde,*
Bryonia Zeylanica foliis profunde laciniatis Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Ingenium catharticum congeneribus haud dissimile probat hæc Bryonia, tum gustu suo, acri, amaro & nauseoso, tum etiam usu, Zeylanensibus in hydropè frequenti, penes quos in parietinis rudibus, aliisque inculis fordibus sua sponte luxuriat. Spargit à radice albicante, fibrosa, in modicum ventrem extumescens flagella tenera, flexibilia, longo variòque reptatu cincinnatis suis clavibus vicina quævis apprehendens. *Folia* atro-viridia, asperiuscula, quinque vel sex profundis laciniis divisa; *Flores* ad foliorum sinus solitarias, aliquando binos ternosve, parvulos ex quinque petalis reflexis pallidè flavescens & subhirtis compositos, *Baccas* Cerasi magnitudine, oblongo-rotundas, primum virides, postmodum rubellas, aliquot lacteis striis perbelle inscriptas, continentes in pallido lentòque succo acinos fulcos, duros, asperos, subrotundos, cingulo medio quasi fascia in obtusum apicem protuberante. Radix ad multos annos perennat in Zeylon, sub nostro verò duriori climate facillè perit.

Pag. eadem, pro quinta specie Lauri Alexandrinæ adde,
5. *Hippoglossum foliis angustissimis, baccis ex oblongis petiolis in extremo ramulorum dependentibus* Breyn. Prod.

Pag. 667. post lin. 33. adde,

Ad ecchymosin [sugillationem] nobilissimum Cataplasma. R. Radicum Sigill. Solom. Ireos Florent. pulverisat. ana partes æquales. Aq. vitæ coch. unum. Ol. Ros. q. f. M. F. Cataplasma applicetur loco affecto.

Pag. 669. *Ad finem paginæ add.* Quartam hanc speciem sic describit D. Herman. in *Append.* Multis fructat virgibus cubitalibus, flexibilibus, obsequiosis, ramosis, quæ ornant *folia* hilari virore lucida, mucronata, ad Myrtina accedentia. Sept. mense exeunt è ramorum cymis *capitula* parva, rotunda, herbacea, ad basin flo. monopetalo, in viridi pallescens, sex exiguis crenis divisa vestita, quo marcescente transeunt capitula in *fructus* globosos, pulchrè rubentes, baccis Asparagi similes, includentes sub pellicula tenui & parca pulpa nucleum unicum rotundum, pallidum, durum. Subsunt *radices* fibrosæ, albæ, multæ, longæ, facie Asparagi, ex uno capitulo promissæ.

Pag. 672. post lin. 33. adde,

Westphali, quibus Scorbutus valdè familiaris est, decocto Glycypticum cum radice pro potu quotidiano utuntur cum successu in hoc morbo.

Pag. 674. lin. 34. post verba illa hic subijciam *ad finem speciei nomen adde,*

Cùm in Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi à Clariss. Viro D. Paulo Hermanno editi inveniam Solano Pomifero Indico spinoso, Boraginis flore fructu croceo pro synonymis adjuncta Solanum spinosum fructu rotundo C. B. & Pomum de Hiericho Melongenens congener J. B. pristinam sententiam mihi resumendam video: siquidem D. Hermanno non potest non esse probè perspecta hæc planta, ut qui eam tum in loco natali crescentem viderit, tum in orto aliquandiu coluerit.

Plures ejus species distinguit idem eruditiss. Botanicus, nimirum,

1. Eam cujus Synonyma dedimus, quam *Chumæ* simpliciter dictæ Hort. Malab. eandem facit.
2. Eandem spinis violaceis.
3. Eandem spinis ex albo virentibus.
4. Solanum, &c. candicans maxime tomentosum: i. e. Sol. spinosum maxime tomentosum P. Boccone, cujus descriptionem dedimus. Hanc speciem pro Anachunda Hort. Malab. habet, cujus fructus pilis densis longis, surrectis ac nonnihil hirtis ex albicante flaviusculis undique circumdati & subsperi sunt: integram descriptionem si placet vide.

5. Solanum,

5. Solanum, &c. Americanum floribus ex lacteo & cœruleo mixtis. Hanc speciem pro *Jurepeba* femina Pisonis habet. At D. Commelinus præcedentem.

6. Solanum pomiferum frutescens Africanum, spinosum, nigricans, Boraginis flore. Huic (inquit) Solano suppingitur *radix* alba, lignosa, perennis, longo & obliquo reptatu dispersa. Ex hoc fruticat *caulis* lignosus, sesquicubitalis, ramulosus, in viridi nigricans, aculeis mordacibus undique armatus. *Folia* promit atro-viridia, oblonga profundè laciniata, costis ab utraque parte supparibus spinis obsessis. Flores ad ramorum cacumina pentapetaloides, Boraginis facie, ex cœruleo palentes. Baccas Pomi amoris amplitudine & formâ, primum virides, deinde flavas & ex maritate in nigrum degenerantes colorem, foventes *femina* compressa, orbiculata, fusca, in pulpa flavescente, viscida, acri, amara, nauseosa & virosa.

Locus.

Ad fossarum margines locisque aliis incultis Promontorii bonæ spei sponte provenit. In hortis tam per femina, quam ramorum circumpositionem vel submerfionem commodissimè propagatur.

Vires.

Hujus radicem, quam acrem & amaram deprehendi, exemplo Hottentottorum ad Hydriopicon aquas per urinam educendas ex decocto præscripti magno semper ægotantium levamine: pulpan verò baccarum virulentam reperi, inducentem capitis gravedines, torpores, dolores, furorē denique, ipsamque necem.

Hujus aliam speciem vidimus in Horto reverendiss. Episcopi Londin. foliis minùs profundè laciniatis, spinis crebrioribus crassioribus & longioribus de qua alibi diximus.

His adde,

7. *Cberu-Chunda* H. M. *Jurepeba mas* Pison. ex sententia D. Commelini. *Solanum Indicum spinosum fructu minimo, miniatò, glabro.*

H. M.

Reliquis minor est, altitudine sesqui aut duorum pedum, ramis in latum sparsis, ejus *caules* non rubescunt: *Radix* fibrosa & albicans: Stipes cum furculis tenuissimis pilis obitus & viridis, medulla intus mollis. *Folia* multò minorà cæteris, pilosa ac aspera nonnihil, paucioribusque & minùs cuspidatis laciniis sinuata. *Flores* omnium minimi, stellati, quinque vel sex cuspidum, coloris cœruleo-diluti & subpurpureascentis, in singulis cuspidibus in medio venula albicante ac nitente & ad umbilicum calycis viridescente striati, è calyce in quinque cuspides partito. Corculum, quod in medio flavum seu croceum est, constat surrectis & crassis staminibus, quæ superiora & inferiora versùs ejusdem ferè crassitie sunt. *Fructus* ex omnibus speciebus minimi sunt, rotundi, glabri sine pilis ac nitentes, à suis calycibus arctè inferius comprehensi, colore dum immaturi sunt viridi, dum verò maturi flavo, deinde corallino rubro. *Semina* præcedentium similia.

Vires.

Radicis decoctum confert in febre calida; idem cum melle prodest catarrhis & gravedini, item stranguariæ; cum momento Cardamomi flatibus & intestinorum torminibus conducit. Radicis aut foliorum succus decoctus & eposus concoctionem promovet; idem cum saccharo datus uti, & ejus decoctum cum melle servit pro phlegmaticis juvatque in pectoris asperitate. Foliorum & fructuum decoctum addito paxillo Sacchari & calcis pro pruritu corporis servit in unctione partis affectæ.

Pleraque hæ vires nobis suspectæ sunt.

An planta spinosissima Virginiana nobis ante 30 annos apud Tradescantium visa, cujusque folia & flores etiamnum retinemus, sit præcedentium aliqua, an species ab omnibus distincta, mihi non constare fateor: sunt autem folia, quantum in sicca discernere licet, lævia & pilis omnino destituta, utrinque non per mediam tantum costam sed & per nervos laterales spinis acutis flavicantibus obsita. In furculo florifero quinque aut sex flores sunt. Spinulæ tenues, oblongæ & propemodum rectæ sunt secus quàm in Hort. Malab. pinguntur.

Pag. 679. Capiti 23. adde, Solanum peregrinum Betæ folio. Folia habet grandia, crassa, succulenta, ad Betæ formam accedentia; nec flores nec femina vidimus. Sufpicamur isthoc congenere esse Solano Americano racemoso: in Horto Chelseiano ut & Fulhamensi colitur.

Pag. 681. Ad secundam Solani vesicarii speciem nota. D. Hermannus in Catalogo sæpius laudato Solanum vesicarium Indicum à Sol. Vesic. Americano specie distinctum facit, & hujus Synonyma ponit *Tomati* seu Planta acinosa *Hernand.* p. 295. Camuru *Pisonis*; nec nos repugnamus, cum illi (ut qui utramque coluerit) plantæ hæ non possunt non esse notiores quàm nobis, qui neutram hætenus virentem vidimus: unde & Halicacabum Virginianum *Park.* ab Indico diversum esse absque ulla tergiversatione agnoscimus. Deleatur ergo illud Quærendum, *An specie differat à præcedente.*

Solanum spinosum *D. Fagon* in Catal. nondum editarum *Hort. Reg. Paris.* ad me transmissò quomodo in præcedentibus differt inquirendum.

Solanum Caianense hirsutum, caule & pediculis spinosis Dodart. Mem.

Pag. 682. Quartæ Solani Halicacabi speciei, i. e. Halicacabi sive Alkekengi Indici Bontii pleniorē & accuratiorē descriptionem tradit Paul. Hermannus in Catalogo Horti Academ. Lugd. Bat.

Radice nititur tenui, alba, fibrosa: Coliculis dodrantalibus, tenuibus, rotundis, glabris, crebros in ramis diductis, media sui parte humi procumbentibus: Foliis Solano vulgari similibus, sed multò minoribus, atro-viridibus, acuminatis, in margine aliquando leviter crenatis, sæpius integris. Ad horum sinus prodeunt subinde in calyculis quinquifidis flores parvi, pallidè flavescentes, monopetali, in quinque angulos acutos dissecti, & ad fundum fulcis maculis inscripti. Hos excipiunt vesiculæ herbaceæ, anguloso Solano prædicto duplo minores, quibus includitur bacca concolor, referta seminibus depressis pallidis, in pulpa virenti, acri & amara.

In incultis, fordibus aridis Malabaræ & Zeylonæ collegit D. Hermannus. Ex seminibus deciduis quotannis se renovat. Facie ad Solanum *J. B.* accedit, partibus tamen omnibus tenuius & gracilius est.

Solanum

Solanum pomiferum Americanum non spinosum lacteo flore. Iva Brasiliensibus Marcgrav. Ivabeba Pison.

Pison. Marcgr.

Frutex est eodem modo crescens quo *Jurepeba*, similique ligno, sed solet altius affurgere. *Caudex* spinosus, ac leni hirsutie præditus. *Folia* diversæ figuræ, inordinatè posita, pallidè viridia, oblonga, non ità laciniata ut *Juripeba*, levi hirsutie seu lanugine infecta.

Flores itidem fert ut *Jurepeba*, lacteos, pentapetalos, instar stellæ expansos, in medio autem *stamina* lutea sunt erecta.

Fructum fert * magnitudine majoris Pomi vulgaris, rotundum, initio saturatè viridem, ac brunna lanugine reatum, per maturitatem citrini coloris ac splendenter. *Cortex* fructus instar testæ ovi *star Pom. Piso*, fragilis, intus continet pulpam succulentam, flavescèntem, admodum dulcem & gratam formicis, *ca-* *de magnitudi-* *ne sicut.* *terum* non edulem, quæ copiosa *semina*, Lentium magnitudine, figurâ & colore continet.

Radix plantæ est amara & tenuium partium, atque inter remedia deobstruentia in pretio habita, *Vires.* præsertim in renum viscositatibus abstergendis. Quia radix quibusdam nimis amara videtur, decocta exinde parata temperantur cum Liquiritia Americana.

Pag. 675. Pro decima quarta Solani specie interferatur,
Pomum amoris majus fructu rubro Park. parad.

Hæc planta omnibus suis partibus caule, folio, flore, fructu, multo major est ea quam descripsimus in historia, aliàs similis. Fructus pomi mediocri magnitudinem æquat, estque striatus seu sulcatus plerunque & inæqualiter hic illic protuberans, cum illius æqualis & rotundus sit; magis insuper planus & depressus, non globosus ut illius; ejusdem rubri coloris, quamvis habentur etiam hujus generis colore per maturitatem luteo, aureo, albo.

Parkinsonus, experientiâ suâ, iterata per aliquot annos in hortis nostris satione fructum multo minorem evadere asserit.

Hoc genus in Horto Reverendiss. Episcopi Londinensis Fulhamiæ prope Londinum vidimus hoc autumno cum fructu maturo, & specie distinctum putamus à vulgari nobis descripto.

Pag. 684. Ad finem capituli de Asparago adde,

6. *Asparagus aculeatus, maximus, sarmentosus zeylanicus* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Huic subsunt radices longæ, fusiformes, plures ex uno capite propendentes, albicantes, carnosæ, pollicem crassæ, sapore subdulci, grato, ad Scorzoneram nostram accedente. Ex hac pullulant aliquot *sarmenta* longissima, in multas alas divisa, brevibus pungentibus aculeis, modò sursum, modò deorsum spectantibus, armata, vicinas arbores scandentia, easque amplectentia. His adhærent folia reliquis hujus familiæ speciebus omnibus latiora, longiora & robustiora. Ad quorum sinus prodeunt è calyculis exiguis flores parvi, pallidi, hexapetali, fulciti brevibus tenuissimis pediculis. Hos excipiunt bacca rubentes, in quibus continentur ut plurimum terni angulosi, nigricantes acini, velut in speciebus consimilibus.

Sponte nascitur in sylvis insulæ Zeylonæ, indigenis *Hattavariia*, Europæis verò ibidem degentibus *Locus.* Scorzonera dicta. Radices vel cum lacte aut brodio carniùm, vel sale aceto & pipere conditæ, ab incolis habentur in deliciis.

7. *Asparagus aculeatus Africanus* ejusdem.

Herman.

A Corrua vulgari nihil discrepat, nisi radicibus crassioribus, rotundioribus bulbiliorum instar, ex uno cespite dependentibus, sapore cum Asparago Zeylanico consimili. Ad rivulorum margines circa Promont. Bon. spei luxuriat.

8. *Asparagus aculeatus Siculus.*

Cauliculos seu flagella multa edit, tenuia, angulosa humi fusa, ramulos hinc inde crebros ad semuncialia interdum intervalla emittentia. Ramuli pariter crebris foliis fescuncialibus aut longioribus rigidis aculeatis angulosis, quæque spinæ veriùs sunt quàm folia, alterno situ vestiuntur. Flores circa foliorum seu spinularum bases exeunt herbacei coloris, Asparagi floribus similes: Fructus non observavimus.

Prope Tauromenium in Sicilia invenimus circa finem Maii florentem. An vera & genuina Aspa- *Locus.* ragi species sit nescimus cum fructum non viderimus.

Pag. 685. lin. 25. adde,

Christian. Mentzel. in pugillo rariorum plant. duplex genus distinguit, Alteram vocat *Vitem Ideam palustrem foliis majoribus acutis*; Alteram *Vit. Id. pal. foliis parvis acutis Serpilli instar.*

Eadem pag. Ad finem Lib. 13. in capite scorsim addatur,

C A P. XXVIII.

Sempervivum marinum bacciferum Brasilianum Marcgr.

Marcgr.

IN scelopodalem aut majorem altitudinem affurgunt multi caules, digitum crassi, lignosi, fragiles, teretes, foliis circumcincti eo modo quo Portulaca; quæ sunt egregiè viridia, crassa, succulenta, figurâ Portulacæ foliis similia, verum longè majora, & magnam Acerolam æquantia. Inter folia in singularibus pediculis prodeunt *stoculi* quinque foliis constantes, uno latere in ambitu serratis, albi coloris,

U u u u u u

loris, figurâ Caryophyllorum. Flores sequuntur *baccæ* magnitudine olivæ, nigrae, splendentes, succulentæ, carnem habentes instar nigrorum Ceraforum multam, & nucleam in medio instar Pruni. *Radix* longa, recta, uno latere multa filamenta coacervata habens, lignosa, albicans, sed intus subflava.

Pag. 687. *Ad finem descriptionis Sedi majoris arborecentis adde,*

Hæc planta funiculis è ramis ad terram demissis & radices agentibus se propagat, ad modum Ficus Indica.

Post verba illa Cotyledon altera Dioscoridis adde

Sedum Africanum frutescens incanum, foliis orbiculatis Herman. Cat. *arborecens Promont. Bon. Spei* Stapel in Theophr. hist. pag. 335. Breyn. Prod.

Herm.

Locis maritimis, aridis, glareosis ad Promont. B. Sp. fruticis altitudine assurgit, radice succosa, longa, brachiata, robusta, rufescente, nonnumquam albida, frequentes fibras emittente: *caudice* pollicem crasso, ramofo, in viridi canescente, qui parte inferna cingitur *foliis*, densissimo stipatu absq. petiolis congestis, orbiculatis, crassis, succulentis, aliquando volæ mantis magnitudine, glaucis, ambitu nunc rubente, nunc pallefcente; parte verò superiore conspicitur nudus, in tenuè geniculum protuberans; quo mediante divaricatur in aliquot ramulos digitales & palmares; quibus ex calyce quinquefolio dependent *flores* oblongi quinqueanguli, quinque rubentibus incarnatis petalis oris, sursum reflexis, cum totidem è medio se exferentibus staminibus apiculatis flavescensibus constructi. His evanidis succedunt more congenerum quinque *siliçulae* corniculatae, oblongæ, prestitis invicem junctæ, aquident *semina* exigua ruffa. Tota planta aquoso, viscidòque gaudet succo, consimilique virtute quâ cæteræ species. De facili verò propagatur ramulis abscessis & aridiori solo impactis.

Ad finem ejusdem pag. addantur sequentia.

R. Sempervivi Mj. contrahatur & coq. in lactis recentis lbj. F. possit. Bibat lbß. bis vel ter in die. In inflammationibus oculorum est egregium remedium. Ex MS. D. Fisher. D. Hulße Unguentum egregium ad combustionem, curans sine cicatrice. R. Axungia recentis lbj. Succus Sempervivi lbß. M. & parti affectæ inungatur. D. Hulße è MS. prædict.

Fulhamia in Horto Reverendiss. Episcopi Londinensis, monstrante D. Doody, Sedi majoris speciem vidimus germinibus seu globulis è foliorum sinibus emissis se propagantem, foliorum inquam non infimorum & terræ proximorum tantum sed & mediorum in globulis, quod sanè mirati sumus.

Sedum vulgare maximum Herman. Cat. Hoc non describit. Asteniscus præfixus Batavicum esse indicat.

Sedum vulgari magno simile *f. B.* Hæc planta non describitur, verùm Histor. Ebrodunensis compilatores pro ea assumunt iconem Sempervivi majoris crenati myrtifolii Lob. ico. primo in loco exhibitam. Suspiciatus autem quondam fuit J. Bauhinus Sedum montanum latifolium flore purpureo cultura in hoc mutari.

Pag. 692. post Seda minorâ in capite proprio addatur

1. *Cotyledon vera radice tuberosa* J. B. Cot. *major C. B. Umbilicus Veneris* Ger. *Veneris vulgaris* Park. *Wall penny-wort, Nabel-wort, Kidney-wort.*

f. B.

Ex radice tuberosa, exiguis fibris donatâ pediculi exeunt palmares, in medium peltati circinatique *foliis*, crassis, succulentis, glauci umbonem inferi, saporis viscidii & aquei, indidèmq. adeò *caules* prodeunt duo aut tres, dodrantes aut altiorem, aliàs simplices, aliàs ramofo, ab imo ferè ad summum usque confertis *floribus* oblongis, herbaceis comosi, floribus Polygonati similibus, concavis, minoribus tamen: *semen* exiguum, Portulacæ simile.

Folia quæ in imo caule duo vel tria plerunque sunt non ut reliqua circularia, neque in eorum centrum seu umbilicum inferitur pediculus, sed ad latus. Folia interdum supernè concava sunt infundibuli aut acetabuli ferè in modum. In faxis & vêtustis parietibus.

Alterius speciei è Lusitania allatæ à Boelio meminit Parkinsonus, quam Lusitanicam majorem, foliis pallidius virentibus vocat.

Superiore æstate in Cotyledonis plantis, quas in horto suo coluit, observavit mihiq. ostendit D. S. Dale pro vasculo seminali quinque theculas seu siliquas discretas seminibus repletas singulis hofculis succedentes, adeoque de ejus loco omnem mihi scrupulum exemit.

2. *Cotyledon radice tuberosa longa repente* Moris. *Cotyledon flore luteo maxima* Herman. Cat. Leyd.

Moris.

Præcedenti quàm proximè accedit, nisi quòd *folia* gerat majora spiffiora, nec circulariter scutellam seu cotyledonem effingentia, sed juxta pediculi insertionem aperta. Quin & radicem non promit rotundam & tuberosam Rapi instar, sed longitudinaliter porrectam & sub terram repentem, à qua exeunt fibræ multæ exiles, quibus nutritur radix. Flores & semina vulgaris familia.

Plenior hujus descriptio occurrit in Dodart. Memoir. Folia, inquit, crenata sunt, intercrenis nonnihil denticularis, per hyemem virent, Maio marcescunt vestigiis duntaxat nonnullis relictis: inter quæ *caulis* assurgit, teres, rubicundus, firmus, foliis aliquot minoribus vestitus, in tres vel quatuor ramos *floribus* luteis, pentapetalis, spicatis, calyce longo viridante exceptis onustos. E medio flore exoriuntur quinque theculæ seu siliçulæ angustæ rectæ, viridantes, *seminibus* minutissimis rubentibus repletae, quas quinque circumstant stamina citrina, apicibus donata. Junio mense floret.

Cotyledon Galeno 7. Simplic. miltæ est facultatis, nempe humida, subfrigida & cujusdam obscure adstringentis, & cum ea leviter amara: valdè refrigerat, repercutit, abtergit & discutit, itaque phlegmonas erysipelatos & erysipelata plegmonode curat; & maximè stomachi ardore astu-

Cotyledon
Lusitanica.

Virens

antis

antis utile epiplasma. Putantur folia cum radice manducata calculos confringere & urinam movere. Dioscoridi Cotyledon eius res; et Aristoteli radix succo ejus cum vino circumlito instillatove. Inflammationibus, facris ignibus, strumis, pernionibus illitu auxiliatur, stomachi ardorem refrigerat. Hydropicis folia ex melle dantur. Herbâ uruntur ad amatoria.

Eadem pag. Ad finem Capitis tertii de Sedis stellatis adde
Sedum Africanum umbellatum album Herman. Cat.

Herm.

Exilem, fibrosam, albam habet radicem: caules complures, ramosos, succosos, spithamâ altiores: Folia viridia, angusta, acuminata, caulem ab imo ad summum usque cruciatio posito velut in Gentiana ambientia: Flores albos, pentapetalos, in mucario seu umbella dispositos: semina exigua in sili- culis quinque invicem junctis.

Eadem pag. *Sedum minus* à rupe S. Vincentii Catalog. nostr. plant. Ang. S. Vincent's Sengran.
Hoc ad seda multcapsularia pertinet. Folia dense stipantur.

Pag. 693. Ad finem Capitis quarti adde,

Plantas hæc eruditiss. Paul. Hermannus in Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi ad Ficus Indicas Opuntias dictas refert, & Ficoides seu Ficus aizoides appellat. Etenim (inquit) harum omnium floribus subjicitur fructus ad modum Ficus Indicæ, qui cujuscumque sit magnitudinis ac figuræ includit pulpam succosam dulcem Ficus Indicæ similem, quanquam siccitate in Fungosam aridam membranaceam substantiam degenerantem, & varios seminum loculos describentem.

Mihi necdum conspecti sunt harum plantarum fructus, ad Aizoa tamen potius quam ad Ficus Ind. referendâ videntur; aut rectius novum plantæ genus constituunt. Dispersantur autem à D. Hermanno in quinquecapsulares, quarum duæ sunt fructu pyriformi majore, quinque fructu pyriformi minori; tres vero fructu orbiculato: & multcapsulares, quarum altera est fructu majori, altera minori. Prima inscribitur

Ficus Aizoid. Afric. maj. procumb. triang. fol. fruct. maxim. eduli.

Fructum maximum edulem Ficus simillimum proferens, spargit ab radice crassa, fibrosa, repente, multisque fibrata capillamentis caliculos multos, humi stratos, digitum crassos, duos trêsv, cubitum & amplius longos, succosos, ex viridi pallefcentes, penes radicem aliquando rubentes, ad quorum genicula exeunt folia bina ex adverso, digiti longitudine & crassitie, triangularia, viridia, succulenta, cum totidem ex opposito ramulis, & ex his aliis atque aliis, sustinentibus in cacuminibus fructuum rudimenta, pyriformia, quinquangula, quinque trigonis foliolis inferioribus multè minoribus circumvallata, intra quæ emicat Flos stellæ vel Solis effigie radiatus, alteris flore amplior, ex molleculis, tenuibus numerosis petalis quasi radiis ad Solem aureo fulgore micantibus constructus, ingentibus multa concoloria stamina, farinaceis flavescens, apiculis donata, quorum medium occupant septem octôve cornicula, ex luteo viridantia, in orbem diffusa. His marcescentibus maturatur fructus, adæquans nonnunquam Ficum vulgarem, viridis, pulposus granis minutissimis, saporis dulcis, aquosi, haud ingrati, summo umbilico quinque stellatis decussatis radiis inscripto, pulpa vel cito putrescente, vel inferiori Solis æstu in fungosam substantiam transeunte, quæ dispescitur in quinque loculos, includentes semina exigua, angulosa, fusca.

Luxuriat cum cæteris subsequentibus hujus fortis locis marit. aridis sabulosis ad Promont. Bonæ Spei, Lccu. ubi fructus tam à Belgis ibidem hospitantibus quam ab indigenis Hortentottis elicantur. Hujus propagatio fit vel per avulsos ramulos terræ commissos, vel per radices quas caulium genicula terræ proxima demittunt. Toto anno in Belgia viger & viret, ast præservanda est à Brumæ injuriis. Conspectitur triplici florum colore, albo, purpureo & flavo.

Eadem folio triangulari enformi.

Priori omnibus notis respondet, exceptis foliis nonnihil brevioribus ensem falcatum latiori dorso imitantibus.

2. *Ficus aizoides Africana minor erecta, folio triangulari glauco, flo. luteo. An Chrysanthemum Aizoides Africanum triangulari folio, flore luteo Brey?*

Partium exilitate, neutrquam dispositione & formâ ab ante allatis differt. Frutescit cauliculis cubiti altitudine, rectis, tenuibus, lignosis, albenibus: Foliis duplo brevioribus, digiti minimi crassitiem vix adæquantibus, glaucis, triangulis: Floribus intra quinque foliola luteis, ad Solem expansis, superiore minoribus. His subjiciuntur fructus Avellanæ nuclei magnitudine, pyriformes, quinquanguli, succulenti, dulces, vetustate fungosi, tenaces quasique coriacei, in summo plani, quinque stellatim decussatis radiis notati, claudentes in totidem oblongis loculis semina pallidè flavescens, angulosa, dura, exigua. Indiget eadem quâ superior cultura. Foliorum sapor observatur nunc salus, nunc aquinipidus, prout fert ingenium soli in quo nascitur.

Eadem triangulari folio viridi, flore intus aureo, foris purpureo. An Chrysanthemum Africanum flore carneo Brey?

Tota æstate floret cum proximè descripta, cujus situm & figuram omnino imitatur, sed videtur paulo minor & gracilior. Folia edit viridia; flores intus aureos, extus purpurascens, eminus colorem quodammodo incarnatum mentientes.

Uuuuuuu 2

Eadem

Eadem folio tereti procumbens flore purpureo. Chrysanth. aizoides Africanum triangulari folio, flore purpureo Breyn.

Cauliculus est infirmis, herbaceis, resupinis, dodrantalibus. Foliis viridibus, teretibus, angustis, gracilibus digito longioribus: Floribus purpureis: cæteris antecedenti paribus.

Eadem flore coccineo.

Hæc à modò dicta differt foliis nonnihil longioribus & floribus elegantissimo coccineo colore comantibus.

3. *Ficus aizoides Africana major, flore flavo, folio plano latiori. Chrysanthemum aizoid. African. primum seu latifolium* Breyn. Cent. 1.

Hujus flori subjicitur fructus orbicularis, succulentus, dulcis, ex vetustate fungosus, candidus, ima parte convexus, summa planus, mediò umbilico barbato; ex quo quinque stellatim decussatæ lineæ ad extremum ambitum ducuntur, dividentes fructum in quatuor cellulas feminibus duris pallidis reftas. Cætera superius vide.

Eadem folio angustiori.

Omnibus partibus minor & gracilior conspicitur.

Eadem minor multicaulis flore intus rubente, extus incarnato.

Spargit cauliculos numerosos, succulentos, geniculatos, resupinos, ab radice pallida & buxea. *Folia* bina ex adverso, superioribus multò minora, Portulacæ inter & Halimi folia media, incana bullatâq; aspergine perfusa: *Flores* densis in ambitu barbulis radiatos, intus gratè rubentes, extus incarnatos, serò & manè congenerum ritu clausos, mediò verò die sole illustratos expansos, aspectu jucundissimo. *Semina* pallida, exigua, in fructu superiore minore.

4. *Ficus aizoides Africana, triangulari folio longissimo, fructu multicausulari, flore luteo major. Chrysanthemum aizoides Africanum secundum sive teretifolium* Breyn.

Hanc eandem esse existimat quam Jac. Breynius in *Prodr.* 25. nomine Chrysanthemò fimilis Aizoidis Africanæ majoris, triangularifoliæ, flore luteo majore descripsit. Etenim pro ratione foli & atatis, modò amplior & robustior, modò minor & gracilior observatur. *Fructus* amplitudine nunc Cerasum, nunc Nucem Juglandem æquat, succulentus, subdulcis, in fungosam membranaceam substantiam transiens, communiter 17, pluribus vel paucioribus membranaceis loculis, favis apud similibus partitus: ex cujus summo ambitu eriguntur totidem radii fungosi, fulci, acuminati, duas trësve uncias longi, effigiem coronulæ exprimentes. *Radix* perennat, coliturque velut species superiores.

Eadem minor. Chrysanthemum aizoides Africanum tertium, sive triangulari folio, flore aureo Breyn. Cent.

Hæc antecedente minor, profert fructus Cerasi magnitudinem vix excedentes, 15 aut 16 membranaceis loculis, totidèmq; radiis brevioribus, (veluti femina Malvæ) in orbem junctis, & in mucronatum capitulum terminantibus constructos, quibus includuntur *semina* exigua dura, angulosa, rufescentia. Reliquam descriptionem quæ Breynii est, vide supra.

Pag. 699: Ad finem paginæ adde

Abutilo Indico Camerarii simile si non idem, Beloere H.M. P. 6. T. 45. p. 77. D. Hermannus Beloere *Abutili Indici intrepide synonymum facit.*

H.M.

Altitudinis duorum triúmve pedum est, ramorum è spadiceo fuscorum, lenioribus pilis hirsutorum. *Radix* ejus fibrosa. *Folia* Verbasci mollitiem reddentia, tenuia equidem, è lato acuminata, quibus incisuræ sunt crebriores, longis pilosisque adhærentia pedunculis, ternas habent costas, frequentius subdivisas, in superiore duntaxat eminentes parte. Sapor subacris, odor haud planè ingratus. Lutei *flores*, inflexisque supernè petiolis insistentes, qui *Catu-iven* possent videri ni paululum majores essent, quina habent petala, è longo latiora, venis rectis striata; exurgenti è mediò *stylo*, multa sunt *stamina* tenuia, flava, ex umbilico autem germinis fructus virides erumpentes. Hisce succedunt capita feminalia, quinque virentibus circumsepta foliis, vertice plana, in frequentes, quæ duo triève plana continent *semina*, capsulas feminales, primùm rubentes, dein nigricantes, linteï collaris more complicata seu carinata, pilisque obsita.

Vires.

Arenarum amans est, semper frondens & florifera. In *Ange-Caimal*, uti & in hortis reperitur. Foliorum pulvis intestinis alienus est, hypercathartin enim excitat facillimè. *Radix*, quæ olei infervit aliàs concoctioni, si earundem facultatum ei addas herbas, lepræ prodest; contritum & calidè assumptum semen citat alvum.

Katon-Beloere H. M. P. 6. T. 46. p. 79. *Abutilon Indicum quinque ad singulos flores tbeis.*

Mox descriptæ *Beloere* stipite, ramis, radice proxima est. *Folia* densa, mollia, in quinque divisâ cuspides, per ambitum ferrata, petiolis longioribus & pilosis inhaerent. *Costa*, quæ tria præcipuè habet

bet brachia, vix nova spargit. Viror in supina parte obscurus, in prona clarior est. Odor iis ac fa-
por nullus. Flores pediculis innitentes, quinis constant petalis, è longo rotundis, quæ è viridi diluto
nonnihil flavent, uno in latere leviter sinuatis, venis in parte inferiore eminentibus secundùm longitu-
dinem striatis, & rugis minoribus crispatis: horum ex umbilico affurgens stylus crassior & longior, co-
loris purpurei *staminibus* circumdatur rubris, quæ gemmas habent ruffas, & in vertice bifariam dividitur
in filamenta, colore purpuram, lenitudine sericum referentia. Calix vero quinque foliorum juxta
pedunculum septem, octo, sæpissime novem foliis angustis succingitur. Floribus deciduis è perian-
thii medio enascuntur *capsulæ* seminales, numero quina, plana, pilosæ, nigricantes, in vertice emi-
nentes: hæ propriis loculamentis *semina* trilatæta, quorum duo plana, tertium convexum, coloris è
rubro nigricantis includunt.

Aretholo lætatur solo: neque flores, neque frondes unquam ei deficiunt: in *Angecaimaal* fre-
quens est.

Radix olei butyrice infervit confectioni: item ex ea conficiuntur globuli fonticulis non inutiliter *Ufus* &
immittendi: è foliis chirurgi (ut ipsorum utar voce) lavamentum parant ulceribus ac erysipelati con- *Vires.*
venientissimum.

Pag. 701. Cap. XI. add. Hujus majorem seu speciem seu varietatem observavit D. Plucknet, nobisque
siccam ostendit.

Pag. 723. Qu. An *Mecoaecanna alba* à nigricante seu *Gialappa* aliter differat quàm ut Radix decorti-
cata ab eadem integra seu cortice vestita, quomodo *Piper album* à nigro differt, non aliter differre
conjectura seu suspicio est. D. Tancredi Robinson. Et sane non est dissimile veri Mercatores com-
pendii causâ viam invenisse unam radicem, pro duabus obrudendi.

Pag. 727. lin. 40. pro Decima septima *Convolvuli* specie interponatur
17. *Convolvulus Indicus villosus Hederæ folio tripartito, flore cæruleo* Herman. Cat. Hort. Leyd.
Herman.

Gaudet radice exili, pallida, modicè fibrosa; Viticulis longis tenuibus, pilosis, infirmis, quæ vel vi-
cinis stipitibus implicantur, vel terræ incumbunt, & ex viticulorum nodis novas radículas defigunt:
Folius pariter pilosis, superne viridibus, subtus pallidioribus, in tres lobos Nil Arabum instar divisis, aut
angustioribus: Floribus monopetalis, campaniformibus, perangustis, pallidè cæruleis, fugacibus, ad So-
lem expansis, cæteroqui clausis, tribus quatuorve in hirsutum capitulum congestis, singulis insidenti-
bus calyculis villosis quinquefoliatis. His includuntur vascula rotunda, plana, crustacea, in quibus
quaterna *semina* triangula, fusca, hirsuta. Madet tenui lacte, subacri, ingrato, suspecto virtutis
purgantis.

Locis aridis incultis Indiæ uberrimè provenit.

Pag. 728. Descriptioni *Battatæ Hispanicæ* addè Gul. Pisonem asserere eam Flores ferre externè dilutè viri-
des, internè candidos, figurâ Campanulæ.

Pag. 730. Post lin. 16. addè pro 29. *Convolvuli* specie
29. *Convolvulum Americanum villosum pentaphyllum & heptaphyllum majorem* Herman. Cat. Hort.
Leyd.

Herman.

A radice non adèd magna, albente subrotunda emittit sarmenta hirsuta, herbacea, infirma, in ra-
mulos quamplures divaricata, sex aut plurium ulnarum longitudine, vicinis quibusvis admniculis multi-
vario amplexu se involventia. Folia palmam ampla, hirsuta, digitata, quinque vel septem profun-
dis laciniis incisâ, altera parte viridia, alterâ subincana, longis pilosis petiolis adhærent. Ad horum
exortum prodeunt hirsuta capitula: in quibus sunt flores pallidè flavescens, & post florum exanthe-
sin *semina* præcedenti omnino similia. Lactè quoque dilutiore turget, subacri ingrato.

Ex America transmissus est: non multum differt à *Convolvulo Ægyptio* Vellingii.

Idem *Zeylanicus minor* Ejusdem. *Pes Tigrinus dictus* * *Diwipahuru Zeylanensium Convolvulus Indi-* * à foliis
cus heptaphyllum villosus Breyn. Prod. *similitudine.*

Præcedenti simillimus est, aut minor & hirsutior. Foliorum incisuræ sunt latiores & obtusiores,
pedem Tigridis exprimentes. Flores candidi quini aut septeni prodeunt alternatim è capitulis hirsu-
tis. Seminum medulla in aquam tepidam injecta per amœno spectaculo resolvitur in tenuissima can-
dida folia, plantæ foliis exactè respondentia.

Pag. 731. Ad finem Capituli quarti addè sequentes *Convolvuli* species,
Convolvulus maritimus Zeylanicus folio crasso, cordiformi, Bimamburu Zeylanensibus, * *Pes Capræ Lu-* * à folio
stianis Herman. Catal. Hort. Leyd. *similitudine.*

Herman.

Hujus radix, Salsaparillæ non abfimilis, in obliquum longè latèque prorepat, fusco crassoque cortice
tectâ, & lactè tenui, in resinam concrecente referta. Ex qua sparguntur sarmenta, herbacea, gla-
bra, infirma, humi strata, trium quatuorve ulnarum longitudine. His alternatim adhærent folia
subrotunda, carnosa, lucida, glabra, expansa aut complicata quælibet bifida, imitantia figuram
cordis. Flores prodeunt ex parvis quinquefoliaceis calyculis, monopetalis, ampli, pentanguli, camp-
niformes, roseo vivaci colore, umbone medio atropurpurascente. *Semina* sequuntur quaterna, an-
gulosâ, hirsuta, locata in vasculis subrotundis, in parvum desinentibus mucronem.

Vires.

Confinili purgativo sale ac alii congeneres præditi sunt hunc quoque convolvulum gaudere colligit D. Herman. non tantum ex lacte acri linguam & fauces pungente, sed & experimentis multijugâ experientiâ comprobatis. Resina enim radices drachmæ pondere cum vitello ovi, lacte cocineo, aliâve convenienti emulsione data hydropicorum aquas blandè subduxit. Idem officium præstitit radices extractum cum spiritu Vini paratum. Hinc falsam & imaginariam esse existimat opinionem quam habent Lusitani & nonnulli Indi de vi ejus diaphoretica, inde fortè ducta quòd facie externa Saraparillam referat. Licet in censum purgantium reponatur radix, tamen ejus folia cedunt in pabulum cuniculi, cervi, damis, capris tam domesticis quàm sylvestribus.

Locus.

Luxuriat locis maritimis Malabaræ, Zeylan, aliarumque regionum & insularum Orientalium. Plantæ huic similis è China allata folia nobis communicavit eximius Botanicus D. Jac. Pettiver.

Convolvulus Indicus alatus maximus, foliis liscio nonnihil similibus angulosis. Turbit Officinæ Herman. Cat. Turpebum repens foliis Alibææ, vel Indicum C. B.

Herman.

Vario longoque reptatu ad tria quatuorve cubita descendit radix, pollicem & amplius crassâ, lignosa, in aliquot ramos divisa, crasso fuscòque cortice tecta, qui rupes stillat succum lacteum glutinosum in pallidè flavescens resinam illico concretescentem, gustûs primùm subdulcis, postmodum pungitivi, vomitum minantis. Ex hac prodeunt sarmenta ramosa, quatuor alis donata, varios in gyros sese contorquentia, propè radicem lignosa, digiti crassitie, rufescentia, in progressu verò viridia, sex septemve ungarum longitudinem aliquando superantia, quorum nonnulla humi procumbunt, alia vicinas arbores frutescens scandunt usq; multiplici plexu se involvunt. His adsunt ex carinatis alatisque pedunculis folia Althææ nonnihil parva, mollia, incanâ rarâque lanugine obsita, angulosa, in ambitu crenata, leviter mucronata: Ad quorum sinus circa ramorum summitates exeunt petioli, superioribus longiores, robustiores, alis & carina omnino destituti, sustinentes terna aut quaterna capitula oblonga, mucronata, quinque viridantibus in rubro foliolis confata, quæ singula excludunt florem monopetalum, Convolvuli vulgaris magnitudine & forma, candidum, intus quinque pallescentibus apiculatis staminibus cum sexto intermedio subjectæ feminali capsulâ impactò refertum. Flore excusso capitula expanduntur, in quorum centro conspiciuntur quaternæ, rotundo-angulosa nigricantia femina, Piperis magnitudine, inclusa vasculo tenui, membranaceo, subrotundo, depresso, quadripartito. Consimilia femina, florum seminumque involucria memini, inquit, me observasse in Mechoacanna, cujus expansum involucrium unâ cum capsulâ feminali falsò pro flore proposuit Monardes & ex eo Dalechampius, J. Bauhinus aliique.

Turbith frequens offendi locis opacis, humidis, ad fossarum margines, retro hortorum sepes alisq; locis sylvestribus à mari longe distitis in Zeylan & Malabara.

Colliguntur in usum medicum non caules, ut perhibet Garcias, sed radices crassiores, turgentes lacte & resina copiosiore. Quæ ad nos transferuntur fodiuntur in Guzaratta, ubi proventus luxuriosus. Hæc omnia Hermannus.

Convolvulus Bona nox dictus, flore candido grandi J. B. Smilax aspera Indiæ Occidentalis C. B. Buenas noches Hispanis Park. Fructus 3. cap. 18. lib. 2. Exor. Clus.

Clus.

Primo ortu profert folia Campanulæ Indiæ primùm nascentis foliis similia, sed majuscula & crassiora, cui etiam similia edit folia recens natus Mechoacanus. Multi porro ab hujus plantæ radice prodeunt caules, qui pedamenta affixa vel vicinas plantas multiplices ambiunt spira, Smilacis asperæ instar, cui etiam similia habet folia, majora tamen & molliora. In caulis etiam aliquot hamatas continet spinulas, quales & Smilax aspera, sed minores & minus horridas. In planta ex semine nata Sarmenta tenellos veluti spinarum aculeos, præsertim circa articulos generabant, quæ Clusio nihil aliud erant quàm radicum rudimenta, ut in plerisque plantis, putâ Mayzio, Harundine, &c. contingere videmus. Cujus etiam sententia nobis arridet, siquidem in nulla Convolvuli specie sarmenta spinulis obsita hæteus videre contigit. Flores autem pandit candidos & grandes, mediocri disco pares, qui matutino tempore dehiscens, noctu illico flaccescunt, unde nomen accepisse videtur. Calyx florem continens, [in planta ad Clusium missa] quinque foliis unciam ferè longis & latis invicem amplectentibus constabat, ut in Cappare, quibus includebatur caput trigonum membranaceum, tria grana instar magnorum Pisorum continens, coloris ex fusco cineracei & pane fuliginosi: tres autem flores ex longis pediculis dependentes crassifusculo ramo inhæsis apparebant.

Hæc planta cum genuina Convolvuli species sit à Smilacæ aspera genere diversâ est.

Convolvulus folio Sagittariæ Wheeleri.

Exsiccatum vidimus apud D. Plucknet.

Convolvulus serpens maritimus spicæfolius, Triumphetti.

Triumpf.

Cespites aliquot plurium erectorum foliorum supra humum fundit, nonnullos immediatè radici, alios lignosis, perbrevisibus tamen, ac exilibus veluti truncis innixos, quorum majora unâ cum petiolo parùm excedebant minimi digiti longitudinem, formâq; similia erant is Cantabricæ vulgaris, multum tamen angustiora; imò ab excurrente nervo mediam ipsorum longitudinem (aliquot etiam propagines æquali ordine hinc inde ad latera demittente) superne eleganter sulcata reddebantur, inferne verò torosa. Porro hujusmodi foliorum color cinereus simulque splendens observabatur, excitante ipsum brevissima, tenui ac densa lanugine eadem folia occupante; substantia solida ac pinguis, nullius tamen sensibilis saporis aut odoris. Subtus foliorum cespites pro radicibus crassifusculæ ad instar ferrei filii extenduntur fibræ, intortæ, ac ruditer annulose, adcoque simul connexæ, ut illas uni cespiti subjectas

subjectas trahenti reliquæ etiam aliis remotioribus cespitibus inservientes eadem opera, (ni fortè continuatio disrumperetur) succederent. Harum substantia nervosa, cortice crasso subspadiceo tecta, insipida planè ac inodora, nec tenuioribus capillamentis omnino destituta, imperfectis priorum more annulis voluminosa ac inflexa.

Flos brevissimo ac gracili inhæret petiolo plerunque nudo, interdum binis valdè exiguis foliolis, foliis appendicibus ex adverso fitis donato circa Aprilis finem se explicans, formâ ut in reliquis sui generis, sed parvitate Convolvuli Siculi Bocconiani æmulus, non tamen cæruleus sed in candido carneus, & in medio quadam stamina minimis apicibus prædita, obscurioris coloris continens, calyci infidens herbaceo, aliquot incisuris distincto. Flore verò citò arefcente parva, globosa succrescit *capsula*, interdum quatuor vel quinque, parumper angulosis, nigri coloris feminibus prægnans, singula tamen intus candida ac tenui membranâ invicem discreta.

Tota planta maximè vivax est & folia mediâ etiam inter hyemes conservans.

Juxta oram maritimam quâ è Centumcellis Romam itur in eminentiore quodam loco lateralem *Locus* veluti limitem viâ publicâ præsignante à *D. Trionfesti* inventa est.

Pag. 742. *Campanulis glabris addatur,*

Campanula minor Americana foliis rigidis, flore cæruleo patulo Herman. Cat. *Trachelium Americanum minus flore cæruleo patulo* Dodart. Mem.

Dod. Mem.

Radicem habet fibrosam & velut capillatam, è cujus capite initio fundit *folia* Rosæ instar in orbem posita, pollicem & dimidium longa, & tres circiter lineas [*ignes*] lata, leviter crenata, firma, glabra, desuper obscuriùs viridia. E medio foliorum exit *caulis*, paullùm striatus, dimidium circiter pedem altus, foliis circumcirca obtusis, figurâ inferioribus similibus, sed minoribus magisque acuminatis. Circa mediâ partem plures emittit ramos, foliis etiam vestitos, eis qui in caule similibus, verùm adhuc minoribus & acutioribus, quorum unumquique fastigio suo *forem* gestat, calyce quinque-partito cinctum, è cæruleo in violaceum colorem tendentem, Campanæ similem, quinque-partium: è cujus medio exit *stilus* flavo-viridis, summa parte trifidus vel quadrifidus: imum stilum circumstant quinque filamenta tenuia, lutea apices sustinentia, triplo ipsis longiores. Flore præterito crassescit calyx & quadam quasi stellam efformat, in cujus medio se elevat pericarpium, in tres cellulas divisum, *semen* continens parvum, rufum, Rapuncularum similem. *Radix* è lateribus propagines emittit, qui germina novâque plantas edunt. Folia sapore sunt leviter adstringente. Planta vivax est & umbrâ gaudet. Ex America ad nos allata est.

Pag. 743. *Ad quintam speciem seu Erino Col. adde,*

Plantam ab hac diversam depingit & describit Abrah. Muntingius in *Historia plantarum Belgica*, quam vocat *Erinum Dioscoridis*, ad quem Lectorem remitto. Lib. 3. Cap. 269.

Eadem pag. pro specie sexta post Erinum F. Columnæ addatur,

6. *Campanula minima Africana, Erini facie, flore violaceo, cauliculis procumbentibus* Herman. Cat. *Herm.*

Erino F. Columnæ accedens plantula in pascuis aliisque irriguis locis circa Promont. Bonæ Spî reperitur, cujus semina huc advecta latè progerminârunt. Nititur *radice* exigua, pallida, emittente *cauliculos* tenues, humi procumbentes, in aliquot ramulos divisos, quibus adsunt foliola Erino Columnæ longiora, angustiora, pingua, crassifuscula, hilari virore nitentia, sinuata, per margines leviter crenata. Ad horum alas prodit tenuissimus pedicellus, sustinens ex calyculo exiguo, hirsuto quinque-partito *stosculum* parvum, oblongum, monopetalum, campanulatum, quinque profundioribus crenis dissectum, coloris in purpura violacei. Hoc defluxo succedit more congenerum vasculum oblongum, exiguum, trigonum, tricapsulare, tribus foraminibus, vix conspicuis perulifum, continens *semina* minutissima rubiginea. Tota planta, lacte tenui aquoso subdulci turget. Floret ab Augusto in mediâ hyemem usque feminibus deciduis se propagans.

7. *Eadem cauliculis erectis,*

Antediçtæ adeò similis est, ut antequam adolescat vix ab illa discerni queat. Cauliculos acquirit robustiores, rectâ assurgentes, dodrantaes: *Folia* longiora & angustiora: *Flosculos* minores in pedunculis longioribus. Cætera conveniunt. Offendit cum superiore locis humentibus ad Promont. Bonæ Spî.

Pag. 749. lin. 34. *D. Hermannus Hummatu* H. M. *idem facit Solano spinoso fructu rotundo, longo flore* C. B. *Ego etiam mutatâ sententiâ à Stramenio majore albo diversum puto.*

Pag. 750. *Ad finem Lib. 14. add.*

C A P. VII.

Anonymos Brasiliæna flore monopetalo specioso.

Marogr.

IN sesquipedalem altitudinem assurgit, *caule* rotundo, leniter hirsuto, geniculato: ad genicula autem bina folia sibi invicem opposita, leniter etiam hirsuta, oblonga, viridia, & in extremitatibus ramulorum multa foliola sibi adjuncta, atque inter illa *fiores* ex longo calyce prodeuntes, ex lactescente dilute purpurei coloris, unica quidem parte constantes, sed superius in quinque laciniâs divisi, nullo in centro stamine. Post *florem* sequuntur folliculi magnitudine grani Cannabis, quibus continetur *semen* compressum, fuscum.

Pag.

Pag. 755. Pro 16. *Linaria specie interseratur,*

16. *Linaria annua angustifolia flosculis albis longius caudatis* Triumphetti.

E radice binas circiter uncias longa, cæque lignosa, tenui, albo cortice induta, in contortas fibras dissecta, ac barbularum satellitio stipata germinant duo vel tres cauliculi initio recumbentes, tenuissimi, subvirides & succosi, quos radiatim per intervalla cingunt foliola utplurimum quaterna simul, integra, oblongo-angusta, crassiuscula tamen ac saturatius virentia. Horum cauliculorum unus vel alter ad summum, plantâ magis adolescente erigitur ad palmarem vel sesquipalmarem altitudinem (paulatim interea contabescentibus cæteris), tuncque hujusmodi caulis rectus, rotundus, lignosus & crassior spectari incipit, internè quidem albâ medullâ repletus, externè vero involutus membranâ, primum fulvâ, deinde pallescente, qui insuper in aliquot pauciores ramulos sæpe dividitur è sinu foliorum erumpentes. Folia autem superiora ordine longiora sunt & angustiora inferioribus, & uncialia tandem evadunt, suprema singulatim dependent & ferè capillacea redduntur. Ex summo cauliculorum adventante Junio prodeunt flosculi rari ac exigui, brevibus pediculis suffulti, è calyce quinquefolio reliquorum congenerum similes, sed perexigui, calcari longissimo, colore penitus albo. Capsulæ oblongæ, turgidæ, circa medium patentis rimæ distinctæ, tenui candidoque diaphragmate in geminas cellulas discretæ, utramque copioso ac minuiore semine, maturitate nigerrimo, ex rotundo in oblongum declinante repletus, altera extrenitate latiore, cujus pariter sapor, uti cæterarum partium, subamarus.

Semine completo Planta penitus exsiccat.

Romæ prope Farnesianos colles, non longè ab eo situ quo meridiem respiciunt, sæpius observavit Joan. Baptista Triumphetti.

Pag. 756. Pro 19. *Linaria specie ponatur*

Linaria Americana maxima purpureo flore Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Caulis huic rotundi, laves & ramosi, humana altitudine quandoque superiores. Folia quina, quaterna, ternave ex adverso, absque petiolis ordinatim disposita, consimili ferè facie Gentianæ concava, ex basi lata in acutum mucronem tendentia, superne glabra, late viridia, inferne pallida, aliquot per longitudinem excurrentibus nervis inscripta. Summas virgas occupant flores monopetali, in fundo integri, purpurei, reliquis omnibus *Linariæ* speciebus ampliores, anterius rictum, posterius calcar habentes. His defluxus succedunt vascula rotunda, sursum versis bifariam dehiscencia, in quibus semina nigra, orbiculata, compressa, foliacea, quæ globulo rugoso pallido, tanquam septo intermedio imbricato ordine circumstant. Radix subest, alba, tenuis, fibrosa, vario reptatu longè latèque sese diffundens & singulis annis nova germina protrudens.

Pag. 761. Ad finem Cap. de *Antirrhino* add.

In Hort. Reg. Paris. & Hort. Acad. Lugd. Bat. habetur

Antirrhinum longifolium majus Italicum flore amplo, niveo, lactescente.

Pag. 762. Ad finem historia *Pistolochia Cretica* add. Medici & Pharmacopœi Londinenses *Polyrrhizon Virginianam* dictam à *Pistolochia Cretica* diversam esse contendunt: Et sane specimina sicca utriusque plantæ quæ apud Clariss. virum & Botanicum longè peritissimum D. Leonard. Plucknet, M.D. vidi, plantas diversas esse arguunt. Rem curiosis diligentius exanimandam propono. Cæterum omitti non debuit Herbam hanc certissimum esse & præsentaneum remedium adversus lethiferos morsus *Serpentis illius, the Rattle-snake* nostratibus dicti.

Vires.

Herbæ commansæ succum degluunt, statim à morfu, & contusam vulneri imponunt. Radicis & herbæ pulvis in vino aliòve convenienti liquore sumptus morsum canis rabidi sanat, & ab hydrophobia defendit.

Pag. 764. Ad finem Capitis de *Aristolochia addatur*

Aristolochia longa Mexicana, Tomabuacili copatis Hernand. l. 2. c. 24.

Herba est volubilis, foliis cordiformibus, Cacaliæta copatis similibus sed majoribus & rotundioribus, caulibus tenuibus, plexis, geniculatis & purpureis, purpureisque floribus radice longa, crassa & pallida; fructum fert crassiusculum, Cucurbitis striatis ac pentagonis quadantenus similem, referentem femine. Nascitur in montosis & calidis locis; qualis est *Tlackmalacensis* & *Huaxtepecensis*. Radix est nonnihil amara, gustu adstringente, & resinosa.

Pag. 767. Ad finem capitis de *Scrophularia adde,*

Scrophularia peregrina frutescens foliis Teucris crassiusculis Breyn. Prod. Hort. Lugd. Bat. Herman. An *Scrophularia Telepii foliis*?

Herm.

Hæc ob elegantiam & perpetuo virentem comam omnes *Scrophulariæ* species antecellit. E radice pallida in contortas fibrillas abeunte caules erigit rectos, firmos, frutescentes, altitudinis sesquipædalis, quadrangulos, virides, striatos, geniculatos, frequentes in ramos divisos, quos ad singula genicula cingunt folia, crassiuscula, subrotunda, crenata, unguem vix excedentia, vulgaris *Teucris* facie, parte inferiore bina adversa, superiore verò solitaria. Flosculi insident exiguis quinquifidis calyculis, *Scrophulariæ Rutæ caninæ* dictæ simillimi, monopetali, subrotundi, in quinque lacinas, quasi totidem petala dissecti, petalo superiori purpurascente, bifido, galæx instar, binis lateralibus auriculatis, pallidis, imo labiato, exiguo, purpurascente; profluentibus è medio rictu staminibus candidis, apiculis purpurascensibus donatis. Flores excipit vasculum subrotundum, acuminatum, bicausulare, in duas caninulas dehiscens, continens semina exigua, fusca. Propagatur feliciter ramulis quam feminibus.

Pag. 774.

Pag. 774. Ad finem Capitis de Euphrasia addatur

Euphrasia affinis Indica Echiioides Kawatuwa Zeylonensis Herman. Append.

Herm.

Assurgit ab radice albente, lignosa, digitali crassitie, multisque fibris capillata, Cauliculus pedalis, statim ab radice in aliquot ramos divisus geniculatus, quadrangulus, asper, villosus. E singulis geniculis ab imo ad summum usque exeunt folia lætè viridia, subsæpa, villosa, digitum longa, unguem lata, obtusa, bina ex adverso posita, saporis fatui, ad quorum sinus prodeunt ramuli, tenues, biunciales, quibus ex angustissimis herbaceis quinquefidis calyculis insident flores quini, septeni, aliquando plures, ad basin candidi, cætera purpurascens, consimili ferè ordine quo Echii Alciadiaci flores dispositi. Formâ tubulum sesquiunciale expriment, qui in amplum orificium quasi galeâ trifidâ & labio integro obtuso constructum definit: profluentibus è medio duobus capillaceis, atro-purpureis tenuisque albente lanugine pubescentibus staminibus cum stylo corniculato concolori & longiori. His discussis succedunt valcula bicapularia, oblonga, quadrangula, membranacea, granum Hordei imitantia, quæ semina continent quaterna, ex fusco flavescencia, singulis in loculis bina. Frequens occurrit locis fordibus insulâ Zeylonæ. Floruit in Horto Acad. Lugd. Batav.

Hanc plantam eandem esse quæ à Jac. Breynio descripta occurrit Ephemer. German. An. 4 & 5. Observ. 129. sub titulo Buglossi Echiioidis Indici Convolvuli cærulei minoris folio, & icon & descriptio & locus suadent. Rectius autem nostrâ sententiâ à D. Hermanno pro Euphrasie specie habetur quàm à D. Breynio pro Buglossâ. Ideoque à Libri X. Cap. VI. ubi eam in Historia collocavimus hunc transferendam censemus.

Pag. 776. ad finem pagine,

C A P. IX.

1. Gratiola J. B. Ger. vulgaris Park. Centauroides C. B. Gratia Dei. Germanis Gratiola S. Centaurium aquaticum, fortè Polemonium palustre amarum Hippocrati veterinario Gef. Col. Hedge-Hyffop, rectius Water-Hyffop.

J. B.

Ubertim luxuriant hujus radices, pennæ Anserinæ crassitudine, obliquè reptantes, albæ, crebris geniculis nodosæ, à quibus plurimæ demittuntur fibræ albæ: Caules plures dodrantales surgunt, teretes, propter terram rubentes, superius ex albedo virescentes, creberrimis geniculis distincti, ad quorum singula folia bina, Saponariæ minoræ, interdum in ambitu nonnihil crenata, aliàs æqualia nascuntur, & ex eorum alis modò Surculi foliis Hyffopi minimè crenatis donati, modò flores singulares, striati, oblongi, colore quâ pediculo semunciali & longiori committuntur subflavo, per reliqua albo, excepto folio, ex quatuor quæ habet supremo, fursum reflexo, quod interna parte lanuginem luteam ostentat: insidet autem totus flos calyculo quinquepartito, cui bina foliola Hyffopi apposita: Porro autem pericarpium ex rotundo oblongum est, semen continens minutum. Tota planta insigniter amara est & inodora, quadam cum obscura adstrictione.

In palustribus prope Constantiam Germaniæ urbem uberrimè provenit: in aquis etiam tum in Italia, ubi Stanca-Cavallo appellatur, tum in Gallia Narbonensi. Flos communiter in purpura albicat, interdum luteus est. Locus.

Efficax remedium est in humoribus aquosis, lentis biliosisque specificè evacuandis, quos vel ex remotissimis partibus trahit, atque tam per secessum tam per vomitum expurgat. Hinc magni usus esse poterit in Hydropè & ictero flavo, necnon ad diutinos coxendicum dolores & inveteratas febres sive sicca in pulvere, sive recens decocta & exhibita: verùm quia violenter nec sine molestia purgat corrigenda est Zingibere, Sale Gemma, Cinnamomo, &c. Quia amaritudine dotata est insigni lumbricos fugat, eorumque saburram expurgat. Vulneribus celeriter medetur ea glutinando trita & inposita, autore Matthiolo. Vires.

2. Gratiola Alpina J. B.

J. B.

Vix selescenciam excedit coliculus, qui singularis, superna parte, ubi aliquot flosculi, bifidus, per quem folia duo aut tria oblonga, inferiora latiuscula, unciam circiter longa, sapore nullo evidente: multis tenuibus fibris radicatur. Florentem invenit Autor noster mense Julio in monte Braulio Rhætorum.

Hæc planta florem habet monopetalum ex oblongo tubo in quatuor petala seu potiùs laciniis petalorum æmulas, non eas tamen uniformes & inter se omnino similes, divisum; proinde ad Tribum Herbarum flore monopetalo difformi pertinet. Verùm quoniam figurâ floris non usquequaque convenit cum ullo genere sub prædictâ Tribu contento, seorsim collocari, suumque ac proprium genus constitutere debet.

Pag. 780. Post tertiam Leucoii speciem pro quarta adde,

Leucois affine Tripolium Angullaræ & Leucoium maritimum Camerarii J. B. Maritimum foliis & siliquâ hirsutis, eoque tribus in summo apicibus donatâ. Morison. hist.

Provenit Tripolium inter Scyllam & Charybdim circa S. Georgium. Folia similia Plantagini, angustiora & crassiora; exsilit è medio caulis palmum altus, in tres ramos divisus: flores similes Violæ matronalis: Radix alba, acris, odore Rhapsani, crassa, non odorata, ut vult Dioscorides.

Icon Leucoii marini (inquit J. Bauhinus) Camerarii non mihi videtur respondere descriptioni Angullaræ, non enim sunt folia Plantagini similia.

C. Bauhinus

C. Bauhinus Tripolium Ang. & Leucoium maritimum aliud *Cam.* Leucoi marini latifolii *Ger.* synonyma facit. Parkinsonus iconem Camerarii affumit pro Leucoio suo marino maximo, quod nihil aliud est, nostra sententia, quam Leucoium maritimum nostras, ut diximus; maritimum autem nostras cum maritimo majore *Clus.* idem videtur. Quocirca ni invenissem in Catalogo hort. med. Lugd. Bat. Leucoium marit. sinuato folio C. B. & Leucoium marit. Camerarii *J. B.* à D. Hermann, cui notiora esse debent quam nobis, utpote qui utrumque coluerit & ob oculos habuerit, pro diversis speciebus proposita in sententia perstitissem, eandem plantam esse Leucoium marit. *Cam.* & maritimum majus *Clus.* quamvis Tripolium Anguillarae longè alia res sit & rectius à C. Bauhino ad Leucoium maritimum latifolium referatur.

Pag. 781. *Ad finem Cap. I. de Leucoio adde,*

Leucoium Africanum cœruleo flore latifolium hirsutum Herman. Cat.

Herman.

Ex radice tenui, albente, fibrosa exoriuntur caules singulares vel ramosi, bipalmes, graciles, hirsuti, atro-virentes; quibus ad ramorum sinus adsunt folia nonnihil sinuosa, pilosa, crassiuscula, integra, rarè laciniis incisa, digitum longa, unguem lata, nunc latiora, nunc angustiora, nervis venisve nullis inscripta. Flores brevibus insident petiolis; forma & colore Lini sativi floribus æmuli, aut quatuor tantum petalis constructi, totidemque subtus viridantibus parvis foliolis muniti. Hos excipiunt siliquæ, digitum longæ, angustæ, compressæ, bivalves & bicapsulares, quarum septo intermedio utraque parte adherent semina exigua, rufescentia, oblonga, parum compressa. Seminum sapor deprehenditur subacris: Odor florum nullus.

Incola est Promontorii Bonæ Spei, amans saxosa inculta Sole illustrata.

Leucoium Africanum cœruleo flore Coronopi angusto folio minus Herman. Cat.

Ab antecedente differt partium omnium exilitate.

Pag. 785. *Ad finem pag. adde,*

Muntingius in Historia plantarum Belgicae Dentariæ quandam speciem depingit, quam vocat montanam radice non dentata, rare & insolentis forme, quam apud ipsum vide lib. 3. cap. 185.

Pag. 790. *Add. Paronychia Buglossæ folio* D. Banister, apud D. Plucknet visa.

Pag. 807. *Ad finem paginae, pro septima Erucae specie adde,*

7. Eruca ecbioides Africana flore cœruleo Breyn. Prod.

Pag. 814. *Ad finem Cap. 19. pro 17. Erysimi specie addatur*

Erysimum siliquis quasi implicitis Pyrenaicum D. Fagon.

E Catalogo nondum editarum Hort. Reg. Paris. à D. Hans. Slaone ad me transmissio.

Pag. 816. *Ad historiam Nasturtii aquatici vulgaris addatur*

Nasturtium aquaticum maximum D. Fagon.

Item Nasturtium aquaticum minus, quod hac ætate [An. 1687] observavit D. Dale. Folia triplo minora sunt quam Sisymbrii vulgaris; flores & siliquæ conveniunt. Florendi tempore mentruo spatio illud antecedit. Iisdem in locis crescit.

Pag. 819. *Ad finem Capituli de Rhabdano sylvestri adde,*

Nasturtium impatiens luteum siliquis curtis, fortè Rhabdani aquatici species Banister. Cat. Plant. Virgin.

Ramulum huius siccum vidimus in horto sicco D. Leon. Plucknet M. D. Londinensis.

Pag. 823. *Post lin. 30. adde,*

Cochlearia major Batavica erecta folio oblongo Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

A vulgari majore Cochlearia differt tantum cauliculis rectè assurgentibus, dodrantalibus, aliquando cubitalibus, & foliis oblongis. Reperi in udosis circa Catwick.

Pag. 827. *Add. Nasturtium Virginianum siliquâ compressâ.*

Pag. 837. *Ad calcem paginae adde,*

Thlaspi Halimi folio semper virens Herman. Cat.

Herm.

Formâ & magnitudine à Thlaspi fruticoso spinoso non multum abluat: verum cauliculis est herbaceis, spinis omnino destitutus, pallidis, glabris, incumbentibus humi, & in aliquas alas divaricatis: Foliis brevioribus incanis, splendidibus Halimi de more: Floribus nunc in spica, nunc in umbella dispositis, candidis, tetrapetalis; quos excipiunt siliquæ orbiculatae, depresso, septo intergerino per transversum, hoc est antrorsum & retrorsum, eas in binos loculos dividente; quibus singulis includitur semen unicum, orbiculatum, depresso, rufum, acre.

Pag. 8, o. lin. 2. *Not.* D. Hermannus in *Cat. Hort. Leyd.* cum Morifono Erucam maritimam Italicam ab Anglica diversam facit. Et revera si altera monospermos sit, altera dispermos; altera folio latiore & crassiore, altera angustiore; non præter rationem id facit. Nobis tamen negligentius

tiùs contemplantibus *Erica maritima* nostras cum *Erica maritima* Narbonensi & *Italica* eadem specie planta visa est. At Hermanno potius fidendum, qui utramque coluit, & ut credi par est, differentias observavit. At illi non libenter concedimus *Ericam maritimam* Anglicam folio esse latiore & crassiore quàm *Italica*.

Eadem pag. *Raphanistrum Monospermum* capsulâ capitatâ & aculeatâ ad instar rostri avicular *Morison*. *Myagrum* ex Sumatrâ capsulâ spinosâ *Zanon*. *Rolæ Hiericontheæ sylvestris* species.

Eadem pag. *Ad finem pagine adde,*

Raphanistrum monospermum maximum Chalepense, flore luteo, capsulâ rotundâ striatâ Morison. hist. Morison.

Folia prima edit *Sinapeos* more: *Caulis* producit bipedales & tripedales secundum solum cui committitur, nunc humiliores, nunc altiores, ramosos admodum, in quorum ramulculis exeunt flores tetrapetali, lutei, cum multis staminibus idem luteis, quibus singulis succedunt *siliculae* singulae, rotundae, striatae, hirsutae, declinantes in apicem acutum, ramis brachiatis praedictis insistentes, dense satis dispositae ad pedalem & sesquipedalem aliquando longitudinem.

Floret sub finem aestatis, & semina matura edit ineunte Autumno. In singulis siliculis singula continentur semina.

Pag. 843. Ad finem Capitis de Isatide adde,

Isatis sylvestris minor Lusitanica Herman. App. *Folia* profert *Myagro* quodammodo paria, sed paulò ampliora; *cauliculos* spithamiæos, ramosos, graciles; *Flosculos* luteos, tetrapetalos, exiguos; *Siliculas* compressas, fungosas, avis linguam referentes, in quorum medio *Semen* unicum, flavum, oblongum, acre, more congenerum.

Pag. 845. Veronicam spicatum latifoliam *C. B.* invenit *D. Lloyd* ad latera montis cujusdam *Craig Weidbin* dicti in Comit. Montis Gomerici Walliæ.

Pag. 855. Ad vires Opii add. R. *Opii* Sj. *Sal. nitri*, *Camphoræ* ana gr. iij. *Olei Caryophyll.* gut. vj. *M. f.* pilulæ parvæ indendæ in cavitatem dentis dolentis & permittit salivam ex ore effluere. Sæpe tollit dolorem dentium in momento. *D. E. Hulst.*

Pag. 857. Post Papaver cornic. violaceum adde, *Papaver corniculatum* *Hormini* folio *D. Plucknet.*

Pag. 858. Ad vires Chelidonii majoris adde, *Usum Chelidoniæ majoris* in *Peste* magno encomio celebrat *Isbrandus Diemerbrook lib. de Peste.*

Pag. 859. Ad finem Cap. II. pro specie Chelidonii majoris adjiciatur

Chelidonium maximum ἀκωνορ *Canadense* *Cornuti. Park.* *Item Ranunculus Virginienfis albus* ejusdem.

Morison.

Egregia hæc planta perpaucis constat foliis, longis pediculis è radice originem trahentibus, amplis, rotundis, glaucè virentibus, & Vitium foliorum modo laciniatis. *Radicem* habet carnosam, ut & folia succo flavo aut aureo virus quoddam olente turgida; si qualibet ejus pars rumpatur illico prædictus succus emanat. E radice immediatè oritur pediculus brevis, tenuis, subrubens, sustinens florem album, ex plurimis petalis conflatum veluti *Cyclaminis* flos. Plantæ deflorescenti supervenit *siliqua* bivalvis, crassior seu spissior, sine septo medio, continens multa semina, majora seminibus nostratis *Chelidonii majoris*.

Planta est Americana, in Virginia vel Canada proveniens. Anomalis filiquosus potius quam *Chelidoniis* annumeranda nobis videtur.

Pag. 860. Ad finem capitis tertii add.

4. *Sinapistrum Indicum triphyllum flore carneo minus non spinosum. Herman. Cat. Herman.*

E radice tenui, albente, parva cauliculum erigit cubitalem, in paucos divisum ramos, ad tactum glutinosum, cui adnectuntur folia terna, petiolo modò longiore, modò brevissimo ramis cauliculòq, pressis juncto, suffulta. Flores modò albicant, modò ex flavo pallescunt. Cætera *Sinapistro Indico* pentaphyllo omnino paria.

Locis aridis ficcis, cultis & incultis utriusque Indiæ mirabili fecunditate luxuriat.

Harum plantarum semina sapore & virtute *Sinapi* non tantum æmulantur ejusque loco substituantur, verumetiam à Lusitanis in India degentibus *Mustardo demato*, hoc est, *Sinapi* sylvestre appellantur.

Pag. 864. Pro septima Thibymali specie interponatur

7. *Thibymalus Lithospermi majoris* folio *Magnol. Append.*

Plurimos producit caules cubitales, in quibus folia sesquiunciam longa, *Lithospermi majoris*, sed angustiora, confertim nascuntur, quæ videntur glabra, quamvis brevissimis pilis donata sint. Flores & semina sunt ut in aliis speciebus.

Pro octavo & nona,

8. *Thibymalus Amygdaloides* sive *Characias arboreæ* floribus purpureis major.

9. *Idem floribus flavescens minor. Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.*

Hos neque depingit, neque describit.

10. *Tithymalus Hibernicus* Mackenboij dictus.

Hunc virentem mihi nondum videre licuit: in sicco folia latiuscula & obtusa sunt, non crenata, nec admodum crebra in caule, qui satis crassus est, dodrantalis aut pedalis fastigio in ramulos aliquot diradiato, & foliorum velut corolla cincto, ut in aliis *Tithymalis*.

Semina non observavimus.

Pag. 870. post lineam quartam adde,

Chamaelycen alteram *Virginianam*, foliis crenatis & maculâ fuscâ eleganter notatis, quam exsiccata apud *D. Plucknet* vidimus.

Pag. eadem, Speciem *Tithymali* 36. *P. Hermannus* in *Catalogo plantarum Horti Academici Lugduno-Batavi*,

Tithymalum Ranunculam flore luteo pentapetalo vocat, & sic describit.

E Radice lignosa, tenui, pallida, *cauliculus* promit dodrantales, ramosos, quasi fruticosos, graciles tamen, glabros, subrubentes, aliquando exiguis ferrugineis punctis & tuberculis asperfos. His adstant folia rara, linearia paria, sed triplo breviora, in ligni per longitudinem nervo inscripta. Ramorum cymis insident flores, quinque orbiculatis flavescensibus petalis, totidemque concoloribus *staminulis*, singulis duobus apicibus donatis constructi: è quorum medio prominet *vasculum*, parvum, trigonum, tricapsulare, ceu arenularum minutissimarum congestu, aut verrucarum instar asperatum, tribus è summo exeuntibus staminulis bifidis. In singulis capsulis continetur semen rotundum, fuscum. Exactam postulat culturam, in primis hyeme, cujus rigidiores injurias minime sustinet. In nostrate celo soloque femina raro perficiens, per ramulos se propagari patitur. Anomala est planta, nec genuina *Tithymali* species.

Pag. 871. *Tithymalus verrucosus* *J. B. à D. Dale* alicubi in *Essexia* aut *Suffolcia* inventus est & in hortum translatus: locum non meminit.

Pag. 872. lin. 9. adde,

Tithymalus Ranunculi radice *D. Fagon*. In *Cat. Hort. Reg. Paris.* nondum editarum.

Pag. 873. pro tertia specie *Euphorbii* adde,

3. *Cereus alter spinis crebrioribus horridus* *D. Watso* in horto *Chelsiano* cultus, angulosior & spinosior *Hermann*.

4. *Ela Calli* *H. M. P. 2. F. 43. pag. 83.*

Frutex est dum hominum altitudinem superans, nascens in arenosis. Radix crassa, se rectâ in terram demittens, ac fibras hinc indè emitens, intus lignosa, cortice exterius fusco, intus candido & lacteo. Stipes qui ex radice unus affurgit, rotundus, ac ambitu amplexum unius brachii implens, ut & rami, quos hinc rectos, hinc tortuosos emittit, cortice valdè lacteo, ac in superficie spinis, binis & binis, transversis, duris & aculeatis, ac in spiralibus tractibus ordine fitis in totum muniti, cum teneriores sunt cortice viridi-fusco, ac intus pulpa etiam albicante lactea, vetustiores lignosi cortice minus viridi seu cinereo, & intus lignosi. Folia transversim, vel etiam surrectim prodeunt, petiolis rigidis, crassis, brevibus, lacteis, proximè supra spinas stipiti vel ramis coronatim circumdata, suntque oblonga, linguiformia crassa, densa, anterior rotunda, seu etiam rotundo-culpidata, nullis venis seu nervis ad visum conspicuis pertexta, in exteriori parte unam costam eminentem in medio habentia, in interiori ejus tractu sulco striata, nullis aliis nervis ad visum conspicuis pertexta, intus valdè lactea, superficie plana & glabra, colore cum teneriora sunt viridi-fusco, cum vetustiora viridi-claro, ac dein flavescencia decidunt. Folia semper ex summitate ramorum ac furculorum incrementum, qui virides sunt, erumpunt, inferioribus deciduis, notâsq; albicantes & extuberantes relinquuntibus.

Flores similes floribus præcedentis, ac supra ex nodis prorumpentes. Floribus erumpentibus folia magna ex parte decidunt, ac maximè in superiori parte caulium videntur. Fructus cum primâ speciei idem, cum qua & unâ floret.

Radix cortex tritus & epotus in aqua in qua *Oryza* cocta & lota est, servit pro hydropo, estque medicamentum valde lene: ejus lac cum butyro in quo decoctum est datum blandè & leniter purgat. Folia ad ignem calefacta urinam provocant; eorundem decocti fumus seu vapor exceptus doloribus corporis seu membrorum mitigandis ac depellendis confert. Succus ex foliis calefactis seu parum tostis expressis & auribus inditus eorum dolores sedat; idemque oculis instillatus eorum nubeculis tollendis confert; quin & in lotione corporis prodest pro pudendis tumefactis.

Not. De *Euphorbii* planta dissentire video eximios *Botanicos Paul. Hermannum* & *Joan. Commelinum*. Hic disertis verbis negat figuram *Dodonæi* esse veri *Euphorbii*; ille pro *Euphorbio* vero iterum proponit, *Dodonæi* & *Lobelii* *Euphorbium*. Uter rectius? At *Stapelium* fallum puto cum affirmaret *Cereum Spinulosum Ger.* non aliter differre ab *Euphorbio Dod.* quam ut adultam plantam à juvene.

Euphorbiæ cognata vel Esula Indiæ Bontianæ planta *Breyn. Prod.*

Pag. 878. pro quinta *Rutæ* specie addatur,

5. *Ruta Chalepensis tenuifolia* florum petalis villis scatentibus *Morison. hist.*

Morif.

Hæc cum præcedente in omnibus fere quadrat, nisi (quod notatu dignum) quatuor petala florum elegantis spectaculo, numerosis villis seu pilis luteis cateant. Capsulas feminales producit tetragonas, minores, capsulis præcedentis pares, atque in singulis loculamentis (quæ sunt quaternaria) minutiora femina, angulosa, quam prædictarum specierum cujusvis minorâ.

Habetur

* *Mixium* hoc cum lacte acris & caustico planta turgeat.

Habetur in Horto Acad. Lugd. Bat. hujus generis foliis latis. In Catalogo quodam ad me misso invenio Rutæ speciem arboream latifoliam dictam.

Pag. 878. post nomam Plantaginis speciem adde,

10. *Plantago Myosotis sive triseriata hirsuta Caroliniana.* House-cat-Plantain from Carolina.

Ex seminibus è Carolina Americæ Septentrionalis provincia delatis industrio Hortulano D. Derby Hogdeniæ propè Londinum enata est. Radix fibrosa reliquarum Plantaginum similis. Folia tres plus minus uncias longa, unam lata ex angusto principio sensim dilata aliarum more, hirsuta, tribus tantum nervis [in plantæ ad nos transmissæ folio] per longitudinem decurrentibus. Spicæ brevibus & tenuibus pediculis vix unciam excedentibus hirsutis, ipsæ pariter tenues brevèsque, adultæ fortè aliquanto longiores sunt, tunc tamen proculdubio tenues & perexiguæ. Communicavit D. Doody.

Pag. 879. pro 12. *Plantaginis specie adde,*

12. *Plantago Indica C. B. Payco herba Monard.* Clus. Exot.

Monard.

Herba ex Peruvia missa, incolis Payco dicta, cujus folia Plantaginis foliis formâ & colore sunt simillima, rescicatâ valdè tenuia, & gustata impensè acria calidaque deprehenduntur.

Ejus pulverem ex vino sumptum nephriticum dolorem à flatibus aut frigida causâ provenientem tollere aiunt; ipsam verò plantam coctam & emplastri modo dolenti loco impositam, eundem effectum præbere: quod verissimum esse se experientia didicisse affirmat Monardes.

Pag. 880. lin. 11. adde,

D. Edv. Hulle in Manuscripto quodam D. Page, M. D. Suffolciensis hujus herbæ pulverem adversus morsum canis rabidi commendatum se invenisse scribit, R, inquit, Coronopi (Herbam *Stellam nonnulli vocant) quantum velis, mundatam & in clibano vel aliter leni calore exsiccatam in pulverem subtilissimum comminuas, ejusque quantum solido nostræ monetæ incumbat, plus minimûve pro ægroti ætate, in convenienti aliquo liquore ceu vehiculo propines.

quam in Suffolcia Stellam terræ vocant, pro Coronopo quam herbarii nonnulli Herbam Stellam vocant habuerit: siquidem Sesamoides illud adversus morsum canis rabidi valdè celebratur.

Pag. 887. pro 21. *Phaseoli specie interseratur,*

24. *Phaseolus Africanus hirsutus, bituminosus, siliquis bullatis, flore flavo* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Hujus semina (inquit) ex declivibus irriguis montis mensalis seu Tabulatæ Promontorii Bon. Sp. huc advexi. Proferebant plantam farmentosam circiter trium ulnarum longitudine, more Phaseoli hortensis emittentem ex radice lignosa, alba, fibrosa farmenta tenuia, terna quaternave, valdè ramosa, folia subrotunda, obtusè mucronata, subhirsuta, glutinosa, bitumen quadantenus redolentia. Flores Papilionaceos flavos, aliquando lineolis purpureis inscriptos: Semina rotunda, nigra, parva, hilo albo exiguo, in siliquis parvis, tumidis, villosis. Diligenter custodita viget tota hyeme, multoque annos durat.

Pag. 889. post lin. 21. adde,

Phaseolus Brasiliannus Mucuna Guacu dictus Pison.

Piso.

In tanta Pisorum Fabarumque apud Brasilienses varietate hæc species cæteris facilè antecellit, tum magnitudine tum pulchritudine. Crescit ex arbore quæ ejusdem est nominis. Faba hæc nigra pelle, lapidis fere duritie, pilis flavis molliter est vestita, manum longa, & tres digitos lata. Vi effracta pulcherrimi globuli, interstitiis divisi exinde prodeunt tres quatuorve puniceæ & rubri coloris, rotundi, læves, magno hilo, qui si in aqua macerantur, vim noxiam ex parte deponunt, & cum Tipioca de Mandiboca præparati Barbaris edules fiunt. Ità ut venenata earum qualitas non usque adeò altè posita à natura videatur quin retundi patiatur à correctorio convenienti. Quippe cum interior fabæ substantia acris sit & mordicans, viscera vellicet & usque eò turbet corpus, ut vomitus violentus & alvus moveatur, refrigerans & demulcens alimentum hoc medicamento sum ex Tipioca factum cæteris Antidotis præferri solet.

Phaseolus Americanus spinosus folio parvo Rhomboide D. Plucknet.

Phaseolus perennis frutescens Africana siliquâ triangulâ erectâ Tho. Bartholin. Act. Med.

Phaseolus alatus Indicus fructu fusco, orbiculato maximo, lobis latissimis & longissimis, Puzwael Zeylonensibus Herman. Cat. Hort. Leyd.

Phaseolus alatus arboreus, fructu orbiculato compresso coccineo Mandabatija seu Mara Zeylonens. Eiusdem ibidem.

De Phaseolis Brasiliannis Cumanda dictis.

I. *Cumanda guacu, i. e. Fabæ magnæ* Pison.

Pollicis sunt crassitie, & sicut præstant Europæis magnitudine, ità etiam sapore & salubritate. Instar funis ad arborum cacumina enituntur, easque Hederæ modo complectuntur.

Fabæ torrefactæ & contusæ, cumque ovo exhibitæ, contra fluxus ventris in usum sunt. Coctæ verò ad cataplasmatis modum & ventri impositæ colicis doloribus medentur, ad resolvenda quoque apostematam parti affectæ applicantur.

X x x x x x

Plantam

Plantam hanc cum neque describat, neque depingat Piso, an sit ex descriptis, an nova aliisque indicta nescimus.

2. *Cumanda guira* Marcgr. *Piso*.

Marcgr.

Frutex est elegans, toto anno florens & fructifera: cortice viridi, ligno fragili; in ramis autem multos habet ramulos, surrectos, sesquidigitum longos, directè sibi oppositos, sed paria alternatim posita; in quorum uno tria sunt *folia* oblonga, acuminata, foliis Salviae acutaè similia, infernè albicantia, supernè viridiora, & ad tactum instar Serici lævia, conspicuis venis prædita; in altero flores sex, septem, aut octo, lutei, Pisorum nostratium magnitudine, foliis duobus sursum versis cum suo involucrio, & uno deorsum, quod maximum, inferiùs rubris venulis per totum insignitum. [*Vel male describit flores, vel eorum situs in hac specie invertitur, sunt autem procudubio retrapaletæ & papilionacæ*] Floribus succedunt *siliquæ* compressæ & quasi contortæ, quarum qualibet continet quatuor grana Phaseoli, alba, nostris Pisus paulò minoræ, quæ cocta bene sapiunt, & alvum laxant; ideoque Brasiliensibus atque etiam Lusitanis in frequenti sunt usu.

Florent ac fructus ferunt toto anno.

3. *Cumanda* simpliciter dictæ non videntur differre à Phaseolis vulgaribus.

4. *Comanda-miri*, i. e. Fabæ parvæ, sunt Pisa Europæis magnitudine paria, sed oblonga & non rotunda, albi quoque & leucophæi coloris. An Phaseolus tumidus minimus niveus *7. B.?*

5. Phaseolus elegans, *Guandu* dictus, Turcicorum modo scandit, isdèmq; est foliis & floribus, sed multò minoribus. Jucundè semper viret, perpetuisque copulatis siliquis parvis decoratur: ita ut ob ornatum æquè ac usum sativa facta sit planta.

Hoc genus Phaseoli adeò expetiti sunt præ cæteris, ut non minùs agris quàm sanis conducant.

6. *Garumbè* dictæ Turcicis Phaseolis aliquanto sunt majores, coloris nigerrimi & optimi saporis, sed minùs frequentibus præcedentibus.

In Horto Reverendissimi Domini Episcopi Londinensis Phaseoli speciem vidimus foliis parvis, mollibus lanuginosis & ferè incanis, brevioribus & rotundioribus quàm cujus aliis Phaseoli nobis hæcenus visi, siliquis pilosis, semine nigro splendente. Eandem hanc putamus Phaseolo Africano hirsuto bituminoso, siliquis bullatis flore flavo *D. Hermann* superiùs descripto. Folia utique tam formam quàm odore ad *Trifol.* Phaseolus Horti Francofurtensis folio subrotundo apud *D. Plucknet* visus nescio an idem fuerit præcedentium alicui.

Aliam etiam speciem habemus ex eodem hortu à *D. Doody* transmissam foliis magnis glabris, in longos mucrones productis, an descriptum nescimus, nec enim flores, nec fructum vidimus.

Phaseolus Indicus cochleato flore Triumphetti. *Americanus perennis flore cochleato odorato, seminibus fuscis orbiculatis, Caracalla dictus* Hermann. Cat. Leyd. *Phaseol. calyce cochleato* *D. T. Robinson.*

Triumph.

Innititur radici insigniter crassæ, & ad palmi circiter longitudinem tuberosæ, quæ præterquam quòd in alias minores adnatas multiplicetur, sensim etiam imminuitur, hoc pacto multùm similis radici balani myrephicæ *Alami*, omnèque tandem in fibras non omnino rectas absumuntur. Porro hujusmodi radicum substantia carnosæ & albicans est, odorem oleraceum referens, exteriùsque obducitur tenui rufescente membrana, nec fibrosis propaginibus, in summo præsertim ubi caulis erumpit, destituitur. *Caulis* verò sarmentosus utique ac lentus digitalem ferè crassitiem, potissimum in senioribus, acquirit, infirmus, saturatè purpureus. Circumvolvendo se scandens ad 30 usque cubitorum altitudinem una æstate, in minores alios similiter scandentes divisus & subdivisus, summitatibus subviridibus & herbaceis. *Folia* vulgarium Phaseolorum foliis adamussim respondent, nisi quòd minùs crassa, duriora tamen existant, vicæ sapore, odore nullo, pediculis semipalmaribus raro intervallo catliculis inordinatè inhærentia. E quorum sinibus inclinante æstate prodeunt palmares cauliculi, teretes, fractu contumaces, nitidè virentes, rectà sursum spectantes, ac argenteis globulis velut margaritis copiosè onusti, qui magis intumescentes circa Autumni initia sic in spiralem formam aliquatenus turgidam elongantur, ut cochleam suo putamine exutam egregiè repræsentent, colore priùs nitidè candido janthino, suavique purpura, præcipuè circa spirarum centra perfuso. Hæc autem florum sunt rudimenta. *Flos* ipse ex argenteo calyce (quem sustinet nitidè virens petiolus) cytinum Mali Punicum quoad formam referente, breviorè tamen, pandit exteriùs quoddam petalum, unciali latitudine, at longitudine majori in tres spiras circumvolutum, intus ac foris dilutiore argineo colore infectum, quæ tamen calyci inseritur aliquid splendentis purpuræ admixtum habens. E medio intra spiras exeunt bina breviora & angustiora petala, ibique simul veluti coeunt, exteriùs intensissimè, intus dilutè violacea, propè centrum tamen fulva remanente portione. Inter hæc duo petala tertium brevissimum (nec primo intuitu satis apparens) excipitur clypeiforme, coloris albi impurius, quod sui extremo in tubulum arctatur argenteum, in crebros annulos circumdatum, si tamen extendatur petalis duplo longiorè; denique in hujusce posterioris petali sinu quarta occluditur membranula potiùs quàm petalum, brevior, argentea, ovalis, angustissima, in fibram pariter fistulosam ac priori inclusam degenerans. Sub his omnibus petalis parva fovetur *siliqua*, in fibram pariter detinens, ac sui extremitate villosa. Marcescentibus petalis *siliqua* aliquantulum curva ad quatuor uncias elongatur, mediocriter tamen crassa ac rotunda, colore viridi, in qua perfectum semen ad Lentis magnitudinem paulò majorem accedit, minùs tamen sphericum, at rectà in summo donatum lineâ coloris ad rufum tendentis.

Planta est perennis, è Lusitania in Italiam invecta. E qua Indorum regione Lusitani hanc comparaverint nos later. Flos odoratus est, at sub hoc cælo brevi admodum incorruptus servatur, & pro maxima parte semen post se non relinquit.

Pag. 894. *Ad finem pagine adde,*
Pisja nana rotunda, sine adminiculis recta Herman. Cat. Hort. Reg. Paris.

Pag. 898. *Ad finem Capituli IV. adde*
 In Catalogo Hort. Acad. Lugd. Bat. à D. Hermanno edito tres sequentes species occurrunt, quæ
 an aliquibus ex suprascriptis eadem sunt, an novæ & nondum descriptæ, me latet,

1. *Lathyrus Narbonensi similis annuus.*
2. *Latb. annuus flore cœruleo, Oebri siliquis.*
3. *Lathyrus Hispanicus flore luteo.*

In Jacobi Breynii Prodr. habentur,

1. *Lathyrus Zeylanicus, flore pulchro rubro, siliquis Pisi.*
2. *Latb. Syriacus minimus, siliquis Viciæ.*

Pag. 899. *Ad Cap. VI. adjiciatur,*
Lathyrus Oebrius dicta fructu hispido ex cœruleo nigricante, semine pullo Hort. Reg. Paris. Her-
 man. Cat. Leyd.

Pag. 903. *Viciæ multifloræ speciebus adde sequentes,*
 1. *Viciæ multifloræ Cassubica frutescens, Lentis siliquâ* Breyn. Prodr.

Breyn.

Caules habet lignosum, erectum, foliis Viciæ firmioribus, leviterque incanis vestitum: *Flores*
 spicatos, ex rubro purpurascens: quibus succedunt *siliquæ* deorsum reclinatæ, Lentis majoris
 effigie, *semina* verò rotundiora continentes. Ad Sylvarum nonnullarum Cassubiæ margines
 abundè provenit.

2. *Viciæ multifloræ perennis majori flore ex cœruleo & albo mixto* Magnol. App. *An Vic. nostra*
multiflora Messanens?

Magnol.

Caules habet cubitales; plurima *folia* longa, angusta, in acumen desinentia, villosa, ex articulis
 nascentia; pediculos palmares & bipalmares, florum Papilionaceorum spicam sustinentes, octo vel
 decem numero, qui majores sunt quàm in aliis Viciarum speciebus à nobis visis. Pars floris supe-
 rior est cœruleo-violacea, inferior alba, ita ut ex cœruleo & albo fit mixta. *Siliquæ* latæ sunt; *semina*
 maturum non vidimus: Radix serpit. In devexis herbis montis *Serane* oritur, & Julio mense floret.
 Si hæc sit (inquit) Viciæ Onobrychidis flore C. B. *Prod.* ejus descriptio valdè manca est.

Viciæ multifloræ spicata cœrulea annua procumbens Morison. hist.

Hæc fola partium tenuitate & duratione à vulgari Viciæ multifloræ perenni differt.
 His subjungantur,

Viciæ Benghalensis hirsuta & incana, siliquis Pisi Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Ob elegantem florum purpuram inter hortenses ornatus recepta est exotica hæc viciæ, constans
radice fibrosa, alba, *cauliculis* bicubitalibus aut tricubitalibus, ramosis, viticulosis, angularibus,
 striatis; è quorum geniculis prodit costa in tortilem capreolum desinens, cui à dextris & sinistris
 adherent *folia*, cæteris vicis longiora, subincana, parte averla modicè pilosa. Ad costarum sinus
 oritur pediculus digitalis, sustinens aliquot *flores* Papilionaceos, oblongos, puniceos, extremis oris
 nigriori purpura splendentibus. Hos excipiunt *siliquæ* Pisis similes, at breviores, & compressæ,
 undique sericeis incanis pilis obductæ, continentes *semina* subrotunda, nigro-fusca, granis Piperis
 paulò minora.

Passim provenit in tractu Benghalensi.

Viciæ minima radice granulosa Breyn. Cat. hort. Amstel. Comelin. Catal. Herm. Cat. Hort.
 Leyd.

Asteriscus præfixus Belgicæ indigenam esse indicat.

Ostendit nobis D. *Petitver* raræ cujusdam plantæ leguminosæ erectæ ramulum, è China, ut
 puto, acceptum. Totus hirsutus erat præcipuè caulis. *Folia* binis pinnarum conjugationibus & im-
 pari in extremo folio constabant; erant ea ovata fere, extremis subrotundis. Spicæ florum longæ
 ex alis foliorum exeunt ferrugineâ lanugine hirsutæ, præsertim flosculorum calyces, qui profundè
 in laciniis quinque disseci, furculo absque pediculis adnati videntur, cum aperiuntur flosculi deor-
 sum nutantes. *Flosculi* quidem parvi sunt, cujus autem coloris in sicca discernere non licuit. Si-
 liquas & semina non vidimus.

Pag. 911. *Ad fructum* Cap. IV. de *Glycyrriza addatur*,
Ibiraem sive Liquiritia Sylvæstris Pison.

Familiarissima (inquit) illa radix, quæ Brasiliensis *Ibiraem* (quod dulcedinem exprimit, Lusitanis *Alcaeus* dicitur, eadem planè habetur quæ Liquiritiæ nomen à Latinis accepit. Majoris fruticis est altitudine, caule lignoso, foliis Pyri similibus. Locis aridioribus crescit in sylvis Parnambuci. Glycyrrhiza, non æquè tamen dulcis si masticetur radix.

Pag. 912. N. Piso *secundam* habet Paiomiriobæ speciem, quæ à præcedenti seu prima specie differt foliorum figura ovali, seminèque rotundo, nigro minuto & multo. Utræ Senæ species sunt non Orobi, ideoque hinc ad Senam transferendæ.

Pag. 915. *Speciebus Orobi adde*,
Orobum Americanum luteum, siliquis incanis Breyn. Prod.

Pag. 917. *Ad finem Capituli II. de Orobo Sylvatico adjiciatur, vel si majoris pro secunda Orobi specie interponatur,*

A. *Orobis Sylvaticus nostras* Cat. Ang.

Radice nititur crassa, lignosa, perpetua, unde caules exoriuntur numerosi, pedales aut cubitales, terram versus reclinati, hirtuti, striati, ramosi. Folia Viciæ vulgaris minora, conjugatim ad eandem costam adnexa, ad septem aut octo paria, nullo in extrema costa neque impari folio, neque clavícula. Flores sex aut septem in eodem furculo seu communi pediculo, è foliorum sinu egresso, conferti, ut in Lathyro luteo dumetorum, purpurei. Siliquæ breves, latæ, glabræ, duo vel tria, rariùs plura semina continent.

Locus.

Ad sepes & in pascuis circa *Bigglesby* Cumberlandiæ vicum, itinere à *Hexham* ad *Pereth* oppidum observavimus copiosam. Tho. Willifell infra montem *Brecknock* eundo ad *Caerdiff* Walliæ urbem: item in Comitatu Merionethensi non procul à *Bala* oppido prope vicum quendam in descensu montis *Denbighensis*. D. Sutherland in Scotia invenit.

Pag. 927. *Post Cap. I. de Nil seu Indico interponatur pro Cap. II.*

Polygala Indica minor siliquis recurvis D. Syen i. e. *Colmil* H. M.

H. M.

E radice intus albicante lignosa, cortice albicante aut ruffo tecta amara & subacri, inodora caulem erigit bipedalem aut tripedalem, quatuor digitos crassum, ramos transversos fundentem, ligno duro, cortice subcinerea crusta viridi, amaro & mordaci. Folia alata seu pinnata, pinnulis costæ angulosæ, tenui, viridi petiolis parvis hinc inde annexis parvis oblongo-rotundis, à petiolo sensim dilatatis & extremis subrotundis, superne viridia, subtus hyalina seu ex viridi subcærulea, saporis subacris & subamari, ac languidi ardoris diutiùs masticata. Flores parvi, papilionacei, imò petalo unguisiformi, clauso ac multum inflexo, viridi-albicante, duobus lateralibus angustioribus saturo ac rosaceo rubore perfusis, superiore lato & reflexo. Floribus delapsis succedunt siliquæ, angustæ, tenues, planæ & ad unam partem nonnihil inflexæ, duos tresve pollices longæ glabræ, primum virides, deinde rubro fuscescentes. Semina seu Fabæ quæ intus sunt à semutuo per ipsam carnem siliquæ sejunctæ, oblongo-rotundæ, planæ, cum sua longitudine jacentes in longitudine siliquarum, cum umbilico ventri siliquarum affixæ, primum virides, dein nigricantes. Bis in anno fert flores & fructus, tempore pluvioso & æstivo. Præter siliquas fructus nothi virides tenuiter pilosi ac duriosi furculis sepe insidere conspiciuntur, qui in vertice sunt foramine pertusi & intus cavi. Hi nihil aliud sunt quàm tumores & excrecentiæ ab insectis pungentibus excitatæ, ut hirsutium & alimentum eorum satibus suppeditent.

Vires.

Succus è planta extractus addito momento mellis servit pro oris pustulis, ore eo peruncto. Radix, trita & decocta in lacte *Coqui Indici* conducit in morbo sacro, facta perunctione.

Pag. 936. *Post quintam Astragali speciem interseratur*
Astragalus Canadensis flore viridi flavescente Dodart. Mem.

Dodart.

Radice est alba, minimi digiti crassitudine, in plures radicales divisa, sapore initio dulci, paulo post subacri, & ad Raphani saporem tendente. Caules emittit 4 vel 5, bipedales & interdum altiore, teretes, leviter striatos, nodosos, inferius rubentes ut & circa nodos, quorum unusquisque alternatim producit alam foliosam è pluribus foliorum conjugationibus compositam. Ex alarum finibus emergunt ramuli nodosi pariter & foliosi ad modum caulis. Summos caules & ramulos occupant Spicæ è pluribus floribus leguminosis è viridi flavicantibus compositæ, aliorum Astragalorum similibus. Floribus præteritis efformantur siliquæ plures, dimidium circiter pollicem longæ, glabræ, brunneæ. Unaquæque siliqua intus secundum longitudinem tenui membrana in duas cellulas divisa est, seminibusque parvis, xerampelinis, planis, glabris, reniformibus, aliorum Astragalorum similibus repleta. Julio floret, Hyeme perit. Frigoris minus patiens est.

Pag. 940. *lin. 24.* Plantam à D. Sloane ad me transmissam pro *Glauce Hispanica* Clusii eam esse puto quam P. Hermannus in *Car. Hort. Lugd. Bat.* describit & depingit pro Astragalo Hispanico, siliqua Epiglotidi simili flore purpureo majori Tournefortii: quam veram Clusii Glaucem esse asserere non ausim, uti nec negare: nonnulla tamen sunt quæ diversam arguunt, ut quod florum spicæ

in hac specie non extremis cauliculis fastigiis innascuntur, sed è foliorum sinibus exeant, quodque paucioribus componuntur floribus. Qui ergo receptæ sententiæ adhaeret, & plantam præcedentem pro Glauce Hispanica Clusii habet, me volente id faciet.

Planta sequens, *Glaux Catalonica* dicta, eadem videtur Astragalo Hispanico, siliqua epiglottidi simili, flore albo, minori Tournefortii Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat. Harum descriptiones vide I. c.

Pag. 943. Post lin. 32. pro nona specie *Trifolii prætensis & montani* adde
9. *Trifolium Norvegicum majus foliis crenatis, flore luteo non descript.* Bartholin. Act. Med.

Pag. 948. Trifolio Lagopus dicto tertio seu Ebena Creticæ Alpini, addantur Synonyma sequentia, *Cytisus incanus Creticus C. B.* Cytisi genus missum nomine Ebena secundi floribus purpureis *J. B.* *Cytisus Creticus incanus seu Ebenus Cretica Belli & Pona Park.*

Pag. 952. Post decimam *Meliloti speciem interseratur,*
Melilotus Lusitanica rotundo crenato folio procumbens, corniculis reflexis longis, ex eodem centro ortis Herman. App.

Pag. 954. Pro tertia *Fenugræci speciem interseratur,*
3. *Fenugrum Græcum sylvestre minus Arabicum* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Exilitate partium à superiore differt.

Pag. 958. Pro septima *Anonidis speciem interponatur,*
Anonis non spinosa procumbens Lusitanica flore purp. spicato Breyn. Prodr.

Pag. 960. Post penultimam *Anonidis speciem adde,*
Anonis arborecens flore rubello in Hist. Plant. Belgic. Ab Muntingii lib. 3. cap. 337. depicta & descripta accedere videtur ad præcedentem Cicer sylvestre perenne dictam, fortè eadem est, folia vix crenata pinguntur.

Eadem pag. Anonidibus subnectantur Plantæ *Crotalarie* dictæ, quod in India Crepitaculorum usum pueris præbent eorum ramuli siliquis maturis onusti. Harum quinque species in Horto Lugduno-Batavo enutritas describit insignis Botanicus D. Paulus Hermannus in Catalogo plantarum Horti Academici Lugduno-Batavi.

1. *Crotalaria Asiatica frutescens, trifolia, floribus luteis amplis* Herman. *Laburnum Zeylanicum floribus ex luteo & rubro variegatis, siliquis bullatis* Breyn. Prod. *Cytisus Zeylanicus foliis Laburni* Amman.

In caulem frutescit bipedalem, glaucum, crassitie digiti, varios ad latera spargentem ramos. Folia concolorita, glabra, terna ab uno digitali petiolo, in obtusum mucronem gracilescent, Anagyridi proxima. Caulium spica ornantur floribus luteis papilionaceis, Anagyridi pariter similibus, singulis ex calyce quinquefariam secto longis gracilibus petiolis dependentibus. Hos siliquæ excipiunt bivalves, teretes, membranaceæ, rigidæ, glabræ, ex basi angustiore in ampliorem quasi ampullam, cum longiore protenso filamento caudæ instar terminantes, siliquis Anonidis similes, sed longiores & ampliores, quæ includunt semina parva, compressa, flava, renalia, brevissimis tremulis petiolis affixa, facie & sapore Genistæ æmula. Radix subest lignosa albicans, in aliquot ramos & paucas fibras diducta, vivax ad tertium, quartumve annum.

Locus.

Spontanea reperitur in sylvis Malabar, Zeylan, aliarumque Orientalis Indiæ regionum. Haecenus nonnisi seminibus propagari potuit. Semina apud Indos in usu non sunt: suspicacionem tamen præbent Salis purgantis, quod statim ac ex infuso aquæ calidæ sumpta sunt vomitum minentur.

2. *Crotalaria Asiatica trifolia subhirsuta* Herman. Append.

Præcedenti non multum dissimilis est, ast tota subhirsuta, & quoad omnes partes minor & tenerior. Caules fert herbaceos, quorum cacumina, flores & siliquæ strictius ambiunt, facie Crotalarie secundæ & tertiæ. Hanc in Append. pro quinta specie Crotalarie proponit Hermannus.

3. *Crotalaria Asiatica, folio singulari, verrucoso, floribus cæruleis* ejusdem.

Herman.

E radice albente, partim lignosa, raris fibris conspersa, annuatim percunte caulem tollit herbaceum, cubitalem, aliquando altiore, nodosum, angulosum, in progressu quadrangulum, & prope modum alatum, frequentibus ramis in orbem dispositis ornatum, quibus per uncialia intervalla brevissimis petiolis adherent folia, semidigitum longa, duos unguis lata, in summo obtusa, parte superna dilute viridia, inferna ex viridi candicantia, nervosa, modo pro soli & climatis ingenio glabra, modo verrucosa & ad margines undulata. Ramorum apices fastigiantur in spicam, quam ambiunt flores papilionacei, superiori multo minores, coloris cærulei, vel in cæruleo palescentis, numero quinque aut septem, non raro etiam triginta uni spicæ adherentes, qui ex parvis quinquefoliis in tenuissimis tremulis petiolis nolæ instar dependent. His defluxus succedunt siliquæ præcedenti confimiles, ast nigricantes, minus glabræ, sed rarioribus pilis oblitæ cum filamento ad extremum breviori, claudentes semina velut in priore, cum quo & iisdem natalibus perficiuntur. Foliorum sapor est oleraceus, seminum verò subacris & ingratus, quidpiam cathartici portendens.

4. *Crotalaria Asiatica floribus luteis, folio singulari cordiformi ejusdem.*

Herman.

Pares cum superioribus agnoscit natales, faciem, crescendi modum & vires. Ast foliis omnino glabris ex basi angusta sensim in latiorē, obtusam & cordiformem aciem desinentibus, & sex septēve per transversum nervis incrispatis; floribus flavis, & feminibus in siliquis glabris ritu congenerum.

5. *Crotalaria Americana hirsuta minor, herbacea, caule ad summum sagittato ejusdem.*

E radice pallida fibrosa cauliculum emittit gracilem, nunc simplicem, nunc multiplicem, ramosum, spithamiarum, hirsutum, ad radicem rotundum, in progressu verò propè singulorum foliorum exortus alatum quasiq; fimbriatum, alis faciem sagitta, ut in Chamagenista peregrina Clusii, exprimentibus. Folia ceteris speciebus minora, unguem lata, leviter mucronata, hirsuta, crassiuscula, pallidè virentia, cauli sine pediculo pressius adherent. Flores ex spica propendent, papilionacei, diluè flavescētes subhirti, Cytisi floribus haud majores, quos sequuntur semina reniformia, in siliquis bullatis, parvis hirsutis.

Pag. 967. Pro Synon. tertiæ speciei addatur, An Lotus tetragonolobus maritimus flore luteo Danicus, prope Cruciforam nascens Bartholin?

Pag. 971. Ad finem Capitis de Loto adde,
Lotus incana procumbens quaternis siliquis cruciatim dispositis.

Item,

Lotus parva hirsuta foliis acutis flore luteo. An Trifolium argentatum flore luteo?
Quas apud D. Plucknet exsiccatas vidimus, ut & Latum asperivorem fruticosam Africanam, foliis incanis, floribus binis amplis coccineis.
Loto Affinis Coryli folio Icon. Robert. Dodart.

Pag. 973. Ad finem Cap. de Cytiso addatur,
Cytisus flore primum incarnato, postmodum rubello Herman. Cat.

Herman.

Pedali, nonnunquam cubitali, assurgit altitudine, virgis gracilibus, lignosis, foliis glabris, ternis in brevi pediculo, floribus in spica coacervatis, papilionaceis, ab exortu candidis, post incarnatis, gratè rubellis, siliquis & feminibus ut in Cytilo glabro nigricante C. B.

Pag. 974. Post Fumariæ primam speciem adde pro secunda,
Fumaria amplexicaulis vesicaria Bartholin. Act. Med.

Pag. 977. lin. 9. add. Fumaria Canadensis radice tuberosa squamata Dodart. Mem.

Pag. 980. Post quintam speciem *Aeschynomenes* interseratur pro sexta,
6. Herba casta Americana supina, veluti spinulis exasperata, foliis Acaciae latioribus & brevioribus Breyn. Prod.

N. Folia Herbae vivæ in pulverem redacta, & exigua quantitate aliquoties exhibita clam exitium hominibus inferunt, pecoribus alimentalia existunt, idque præsertim de prima specie dictum vulè Gal. Pifo.

Radices ejus non minùs tutum præstant Antidotum quàm folia, pernicioso turgent veneno, si multum & sæpe in usum adhibeantur. Providi autem est medici in hoc & simili casu præter specifica ad generalia quoque confugere Alexipharmaca, sive exotica, sive domestica. Nobis suspecta sum quæ habet tum de herbifera foliorum vi, tum de salutaris radice. Nec enim videtur verisimile pecoribus alimentalia esse quæ hominibus extiosa sunt; aut radicem ejus plantæ alexipharmacum esse posse cujus folia venenata. Quin & ipse Pifo radici soli non fidendum mmet, sed ad generalia confugiendum.

Pag. 983. Ad finem Paginae adde,

Herba viva foliis & floribus longis pediculis, uni thyrso insidentibus Ambonica Rumphii, Ephem Germ. An. 11. Obs. 32. Herba sentiens & pudica Bontii p. 120. Figura utrobique eadem. Bontii descriptio nihil valet: Icon autem longè diversam plantam ostendit ab omnibus à Marcgravio, Breynio, Zanonio descriptis.

Item.

Aeschynomene foliis minimis à D. Plucknet nobis ostensa in horto suo sicco.

Pag. 995. *Lychnis* major noctiflora Dubrensis dicta proximè accedit ad *Lychnidem* viscosam quintam nostram, id est montanam viscosam albam latifoliam C. B. ut eandem suspicer. D. Newton qui utramque contulit inter se, diversam affirmat.

Notandum etiam D. Dale *Lychnidem* præcedentem noctifloram in Anglia spontaneam invenisse.

Pag. 996. lin. 10. Botanici Londinenses affirmant *Lychnidem* sylvæ albam reflexâ spicâ Magnoli in Botan. Monspel. eandem plantam esse cum sequenti seu *Lychnide* flore albo minimo nostrate. Nos tamen nullam in spica nostratis reflexionem hætenus vidimus: at neque florum petala profundè bifida sunt in nostrate, imo vix omnino fissa; adeoque parva, ut eorum incurvatio vix fit observabilis. Oportet ergo ut locus in hac planta insignem varietatem efficiat. Sive eadem sit sive minùs, *Lychnis* certè flore albo minimo nobis dicta Angliæ indigena est, à D. Dent in agro Cantabrigiensi dudum observata,

observata, & ad nos transmissa, quam * *Lychnidem* sylv. annuam angustifoliam flore purpurascente denominavimus, & per errorem pro *Lychnide* sylvestri annua flore minore carneo Morisoni habuimus. Nuper etiam in vicinia nostra inter segetes eandem invenit *D. Dale*.

Hæc planta adeo similis est decimæ nonæ speciei seu *Lychnidi hirsutæ flore eleganter variegato*, ut floribus exceptis vix possint internosci. Et quod ad *Lychnidem* illam decimam nonam attinet, vix possum mihi persuadere eam specie convenire cum *Lychnide hirta* minima sexta Clusii, & floris duntaxat colore variare; siquidem non colore tantum sed etiam formâ florum differunt; cum *Lychnidis hirtæ* 6. *Clusii*, petala incisim marginibus pingantur, hujus autem integra & subrotunda sunt. Ex semine deciduo se renovans in hortulo nostro nondum produxit plantas vel floris figurâ vel colore à matre diversas.

Pag. 998. Historiæ Lychnidis maritimæ repentis adde,

Hanc plantam à *D. Sam. Dale* in Horto cultam superiore ætate diligentius observavi & cum *Lychnide* Behen albo collatam specie diversam esse deprehendi.

Eadem pag. lin. 23. Adde, Alias adhuc seu speciei seu varietates *Lychnidis* sylv. seu *Ben albi* vide in Catalogo Hort. Lugd. Bat. à *D. Hermann* edito.

Pag. 999. lin. 24. Scribit D. Hermannus in Cat. Hort. Leyd. se in Promontorio Bonæ spei collegisse Lychnidem segetum Nigellastrum minus glabrum dictam, &c. ejusque semina ad D. Morisonum transmississe.

Pag. 1000. Post Lychnidem plumariam sylvestrem simplicem adde

Lychnidem Caryophylleum Virginianum, *Gentianæ* foliis glabris, quatuor ex singulis geniculis caulem amplexantibus flore amplo timbrato, quam inter fœccas *D. Plucknet* vidimus.

Pag. 1002. Ad speciei nonæ seu Lychnidis viscosæ flore muscosa historiæ adde,

Hæc herba vulgo Suffolciensi *Stella terra* dicitur, estque in magna existimatione ad morsum Canis rabidi. Grayus in libro suo de Equorum cura & medicina [Hippiatrice] cap. 5. Sect. 9. adversus malum prædictum eam sic præscribit. Herbam integram unâ cum radicibus diligenter mundatam, clotam, & probè contusam in lacte, cerevisia, ala, aut vino albo Equo à cane rabido commorso exhibe, tribus matutinis successivis, prima vice tres herbas integras cum radicibus scilicet & tota superficie præbendo, secunda quinque, tertia septem, videndo semper ut Equus omnes partes sumat & deglutiat. Quæ si observes, Equus haud dubiè sanabitur, & ab omni Hydrophobiæ periculo liberabitur. At nec equos solum, sed & omnia alia animalia & hominem etiam ipsum curat hoc medicamentum. Generosi cujusdam (inquit Grayus) mihi familiaris filius à cane rabido infeliciter demorsus, licet eoque vis morbi progressa esset, ut capite affecto delirare inciperet, hujus medicamenti usu perfectè sanatus est & etiamnum post multos annos sanus persistit. Habui ab amicissimo viro eodemque ingenio & eruditione præstanti *D. Edwardo Hulse*. Potest etiam herba cum butyro recenti contusa & in pilulis efformata exhiberi pari effectu.

In his numerorum imparium observationibus aliquid superstitiosi inesse mihi videtur, ut & in intergræ plantæ nullâ parte omiſsa sumptione. De medicamenti autem efficacia minimè dubito. Vide plura in Philosph. Tranſact. N. 187.

Pag. 1005. Post Ledî Alpini secundam speciem addatur pro tertia

Cistus Indicus Ledî Alpini foliis & floribus amplis Herman. Cat. Chamærhododendron exoticum amplissimis floribus Liliaceis Brey. Prod.

Herm.

Fruticat duorum cubitorum altitudine, trunco pollicem crasso, cortice scabro, inæquali, ex fusco cinereo; Ligno duro, solido, palleſcente; Ramis brevibus, contortis, inordinatis, circa fastigia foliis Balsamo Alpino non disparibus, sed rigidioribus & villosis densissima serie perpetuèque virore referentis. Intra hæc prodeunt flores, quodammodo Liliacei, monopetali, quinquepartiti, structurâ Balsami Alpini, amplitudine Narcissi Gareti, colore fulgentis dilutioris Cocci. Julio verò & Augusto tantâ ubertate luxuriant, ut superiorem fruticis partem quasi elegantissima coccinea veste videantur cooperire. His nisi odor deesset, diceres naturam nihil amabilius, nihilque admirabilius unquam produxisse. Attamen odoris desiderium rependere videtur florum congeries numerosa, amenissima Liliacea structura, & vivacitas exquisitissimi coloris. Caterùm ex singulis floribus sese exserunt quaterna apiculata stamina, incurvata, pallidè coccinea, unico intermedio longiori insidente futuri fructus rudimento. His unâ cum flore defluxus perficiuntur in parvis, oblongis, villosis, quinquifidis utriculis conceptacula villosa veluti in Ledo Alpino, quinque mtus carinulas habentia, in quibus semina exigua flavescunt. Quo contumacius est Balsamum Alpinum locis mitioribus, in quibus vivere refragatur, tantò sequacior est hic Cistus, qui hortensem culturam admittit. Facultate ad congeneres Cistos accedere putamus, ex adstringente gustu quem cum illis habet communem.

Pag. 1013. lin. 4. D. Magnol in Appendice ad Botan. Monſp. quæ de identitate utriusque Tuberariæ Myconi habet revocat, majorèmq; à minore diversam esse agnoscit; scèque majorem invenisse Maio mense florentem in incultis locis circa Vauvert pagum refert. Radix utique vivax plura capitula cum foliis hirsutis producit, quæ caule glabra sunt.

Pag. 1015. lin. 29. Adde, Chamæcistum quendam montanum quem Polii folio vocat invenit D. Plucknet in montibus Brent-Downs dictis, in Somersetenſi Com.

Pag.

Pag. 1016. Pro duodecima *Helianthemum* specie addatur,

12. *Cistus humilis Aizoides maritimus Africanus flore rubello* Herman. Cat. Hort. Leyd.

Herman.

Radice nititur parva, ex ruffo albescente; *Caule* concolori, dodrantali, rotundo, nunc bifido, nunc quadrifido; *Foliis* teretibus glabris, Sedo minori luteo acutifolio æmulis, sed crassioribus & quadruplo longioribus. Inter hæc erigitur pediculus gracilis, tenuis, nudus, subrubens, semipalmaris, circa fastigium in aliquot ramulos tenuissimos divaricatus, sustinentes *florem* pentapetalum, parvulum, rubellum, fugacem, qui ad Solem Meridianum expanditur, hoc verò recedente clauditur, vel omnino marcescit, relinquens conceptaculum rotundum, trigonum, in terna foliola carinata diffiliens, fundensq. *semina* exigua, compressa, nigra. Frequens occurrit maritimis locis ad *Promont. Bonæ Spei*, inter species *Fictis aizoidis*, & proinde eandem culturam requirit. Solum amat arenosum, ficcum, aeris rigidioris injuriis ægrè ferens, progerminans non minus feminibus quàm ramulis resectis & in terram depactis, virens toto anno. Sapor percipitur aqueus, odor nullus.

Chamaecistus Friscus foliis Nardi Celticæ C. B. *Chamaecistus Friscus* Park. *Hirculus qui Chamaecisti genus* Clus. cur. post.

Clus.

Plantula hæc Celticæ *Nardi* ferè similis foliis & radice, ejusdemque propemodum magnitudinis; Cauliculo tamen dispar est, qui gracilis, sese attollens, quinis aut senis floribus onustus conspicitur, speciosis, Ranunculi florum æmulis, sex foliis simplici serie dispositis constantibus, flavi coloris, parvis tamen maculis alterius coloris duplici serie circa umbilicum orbiculatim distinctis: Iis succedunt capita seu vascula mucrone bifido prædita, paleaceo semine referta. Tota planta aliquantulum graviter olet.

Locus.

Nascitur in palustribus ficcioribus locis permixta Gramini *Parnassi* vulgò dicto propè amenissimum quandam pagum in Comitatu Drentiæ. A Dormanno habuit Clusius.

Planta est anomala, magis tamen accedit ad *Sedum* quàm ad *Chamaecistum*.

Pag. 1019. *lin. 3.* Plantam hanc à Joan. Baptista Triumfetti in Observationibus de Ortu ac vegetatione plantarum descriptam invenio. Liber autem iste non ante ad manus nostras pervenit quàm Historia nostra de Herbis penitus absoluta & impressa esset.

Pag. 1034. *Spergula* speciebus adde,

Alsinem Spergule facie minimam Commelin. Catal.

Pag. 1036. *Ad finem Cap. XII. quæ est de Alfine* adde,

Alfine procumbens Gallii facie Africana Herman. Cat.

Herman.

Spargit per terram ex tenui capillari radice *cauliculos* graciles, rotundos, glabros, geniculatos, ramulos; *Folia* ad genicula sex septemve stellatim, Gallii modo expansa. Intra hæc exeunt aliquot pedicelli tenuissimi, sustinentes *flores* nudos, stellatos, exiguos, pentapetalos, foris virentes, intus pallidos, subsequenter *seminibus* fulvis in capsulis *Alfine* proximis. Annua est, ex Africa advecta, florens Augusto, propullulans quotannis ex feminibus deciduis. Sapor apparuit muricatus & ingratus.

Alfine litoralis graminea Magnol. Append.

Plantula est triuncialis, cauliculos habens plurimos, partim rectos, partim supinos. *Folia* ad articulos bina, parva angusta; inter quæ oritur pediculus fere uncialis, unicum producens *florem* *Alfines* mediæ flore multo minorem, cui succedit *capitulum* cum involucro, minutissimo *semine* plenum. In herbidis maritimis eundo ad montem *Cæcium*, ubi stagnum trajicitur, Maio mensè copiosè reperitur.

Pag. 1042. *Ad finem pagine* adde,

Sedi minoris flore albo quadrifolio speciem in rupibus circa *Voltagium* in territorio *Genue*nsi observavimus, nisi error sit in notis nostris.

Pag. 1045. Pro *Synonymo primæ Cotyledonis* speciei adde,

Sanicula Aizoides foliis longissimis serratis candidantibus Herman. Cat. Hort. Leyd.

Pag. 1046. Pro *synonymo sextæ Cotyledonis* speciei adde,

An Sanicula Alpina rosea oblongo-rotundo serrato folio, umbilico rubente? Herman. Cat. *An potius Sanicula montana crenata umbilico rubro* Cat. Hort. Reg. Paris?

Pag. 1047. Decimam quartam *Cotyledonis* speciem five *Saniculam* montanam roseam flore guttato *Hort. Reg. Paris.* eandem esse plantam puto cum specie sexta, seu Sedo serrato latifolio montano guttato flore *Park.* Ejus ergo vice substituatur.

14. *Sedum serratum flore albo multiflorum* Dodart. mem. & pro 15. *specie addatur*

15. *Sedum Africanum annuum, Centaurii minoris facie, flore aureo* Herman. Cat.

Altitudinem palmæ vix attingit hæc planta, figens *radiculam* tenuem, fibrosam, albam, ex qua affurgit *cauliculus* simplex, rotundus, pallidè virens, ad summitatem ramulosus, cui per intervalla adstant

stant *folia* crassiuscula, succulenta, bina ex adverso, Centauro minori nonnihil similia. Ramorum summitates sustinent perianthium quinquefolium, quod dehiscens excludit *florem* pentapetalum, stellæ instar expansum, foris purpurascens, intus aureum, *staminibus* in medio apiculatis flavescens, singulisque petalis ad fundum macula cordiformi sanguinea inscriptis.

Pag. 1055. Duabus illis plantis, 1. Gratiola angustifolia *Ger. emac.* 2. Ageratum purpureum Dalechampii *J. B.* duo capita assignanda sunt; quod genere sint distincta tum à præcedentibus, tum à se mutuo.

Pag. 1056. Pro quinta specie Geranii *Albææ folio addatur*

Geranium Africanum arborescens, liliæ folio rotundo, Carlinæ odore Hort. Lugd. Bat. D. Hermann.

Herm.

Ad radices montis Tabulati Promontorii *Bonæ spei* frutescit hoc Geranium, radice lignosa, albente, crassa, fibrosa; caule rotundo, hirsuto, tres & amplius pedes alto, aliquando statim à radice in complures ramos diviso, quibus ex longis, pilosis, crassisque petiolis circumstant *folia* in ambitu rotunda, leviter crenata, modò plana, modò sinuata, crassiuscula, mollia, hirsuta, liliæ instar, dilutè virentia, odoris fragrantis, Carlinam æmulantis. Circa fastigia prodeunt palmares ramuli, quibus ex oblongis, quinquifidis, subhirsutis calyculis insident *flores*, ex incarnato rubentes, amplii, pentapetali, duobus superioribus petalis amplioribus, galææ instar erectis, binisque sanguineis in basi striis insignitis, tribus inferioribus minoribus, quasi labiatis, prominentibus è medio aliquot *staminibus* cum *stilo* longiori, in quinque sanguineas linguas divaricato. His destitutus succedunt more congenerum quinque *capsule* membranaceæ, arcuè sibi invicem annexæ, & in longum acutum mucronem terminantes: ex quibus præ maturitate dehiscens profiliunt totidem *semina*, oblonga, spadicæ, rostrata, contorta, incana lanugine pubescentia, cum stilo intermedio, è cuius apice femina hærent.

Tota planta, imprimis *folia*, subacrem & aromaticum præbent saporem, cum levi visciditate. Hinc reponi meretur inter carminantia & emollientia. *Folia* leviter exsiccata non infelicè successu *Vires.* adjecti clysteribus contra ventris tormina, passionem Colicam, Iliacam, Nephriticam, præsertim Calculum, cæteraque urinæ difficultates.

In Belgio de facili propagatur feminibus, ramulis & viviradicibus.

Pag. Eadem. post septimam speciem.

Geranium Africanum Coriandri folio, floribus incarnatis minus Hort. Lugd. Bat. D. Hermann.

Herm.

Hujus & præcedentis [Geranii Æthiopici Myrrhidis folio tertii flore magno striato *Breyn. cent. 1.*] *folia* prima feminalia sunt subrotunda, breviter, modice laciniata, in progressu verò elongantur & frequentioribus segmentis dissecantur, quæ in hac minori specie apparent tenuiora, angustiora, haudquam hirsuta. *Flores* prodeunt paulo minores: *semina* cæteraque omnia prædicti Geranii similia.

Geranium Africanum Beticæ folio laciniato & maculato, floribus incarnatis Hort. Lugd. Bat. D. Hermann.

Herm.

Prioribus accedit & hac species, cujus *folia* inferiora, radici proxima referunt effigiem foliorum Beticæ, quæ verò in progressu cauli adstant, majora sunt, profundioribus laciniis incisâ, & medio sinu ex fulco rubente maculâ insignita, aliquando omnino viridia. *Cauliculos* spargit spithamam longos, geniculatos ex viridi nonnihil rubentes, resupinos, sustinentes *flores* pentapetalos, incarnatos, Germano Africano Coriandri folio perquam similes; quos excipiunt *semina* quina, rostellis contortis lanuginosis.

Geranium Africanum Alchimillæ hirsuto folio, floribus albidis Hort. Lugd. Bat. D. Hermann.

Herm.

Cauliculos emittit bicubitales, ex viridi rubentes, pilosos, geniculatos, procumbentes, & ex singulis nodis novas radículas demittentes: quibus ex longis pediculis adstant *folia* rotunda, Alchimillæ foliis paria ferè, pilosa, in viridi candicantia, media sui parte interdum maculata, in ambitu crenata & laciniata. *Flores* edit multos, simul junctos, superioribus speciebus minores, albidos, & pro ingenio soli & climatis in pallido vel flavescens vel incarnatos, subsequentibus *feminibus* quinis, dispositione & facie congenerum.

Pag. 1057. *Synonymis 10. speciei adde, Geranium Cicutæ folio moschatum C. B. & pro undecima specie, aut octavæ varietate potius adde,*

Geranium moschatum folio ad Myrrhidem accedente minus J. B.

Hæc enim species aliàs odorata est, aliàs inodora.

Pag. 1058. *Geranii quarti titulo adde,*

Geranium Africanum noctu olens tuberosum & nodosum, Aquilegiæ foliis Hort. Lugd. Bat. D. Hermann, è quo & descriptionem supple.

Herm.

Constat radice longa, tuberosâ, crassâ, nonnihil lignosâ, ex viridi pallecente, subinde aliquot fibris capillatâ: *Caulibus* surrectis, bipedalibus, cineraceis, glabris, lignosis, ad genicula crassescens. *Foliis* utrinque appositis Aquilegiæ facie, crassiusculis, segmentis tamen paucioribus & amplioribus dissectis. *Floribus* pentapetalis in umbellam congestis nunc sursum, nunc deorsum spectantibus, coloris bæxi, nonnunquam obsolete purpurascens, à vespere ad Auroram usque jucundissimum spirantibus

tibus odorem : Seminibus antecedentium ritu quinis rostratis, candida, sericea, modica lanugine pubescentibus.

Propagatur seminibus, & tuberibus seu geniculis.

Pag. 1062. *Geranis Malva foliis addatur*

Geranium Africanum frutescens Malva folio, laciniato odorato Hort. Lugd. Bat. D. Hermann.
Ger. *Malva folio odoratum, flore purpurascete* C. Bonæ spei Breyh. Prod.

Herm.

Fundit radicem crassam, candicantem, fibrosam : cauliculos cubitales, geniculatos, nodosos, resupinos: folia digitalibus petiolis, Malvæ paria, subrotundo angulosa, crenata, undulata, nonnunquam laciniata, odoris grati & aromati. Flores facie antecedentis, aut paulò minores, sex septemve plures vel pauciores quasi in capitulo seu umbella simul junctos; cui subjiciuntur quinque, in orbem radiata, hirsuta, subrotunda foliola, ambitu rubente & in exiguum molleculum mucronem abeunte : Sequuntur semina superiore tenuiora.

Tota planta pilosa hirsutaque facie est, gaudens iisdem natalibus cum præcedente, eadèmq; culturâ & virtute, sed remissiore.

Pag. 1063. *Ad finem capituli de Geranio,*

Geranium Africanum Uvæ crispæ foliis, cauliculis procumbentibus, floribus exiguis rubellis Hort. Lugd. Bat. D. Herman.

Herm.

Germinavit (inquit) nobis ex seminibus Africis hæc pusilla Geranii species, radice tenui, fibrosa; cauliculis plurimis, ramulis gracilibus, geniculatis, humi jacentibus, prona parte rubicundis, supina viridantibus. Singulis geniculis adsunt folia, interdum bina è regione, glabra, latè viridia, Uvæ crispæ foliis similia, sed quadruplo minora & frequentius incisa. Penes horum exortum exit tenuis pedunculus, circiter longitudine digiti, sustinens flosculos, unum, tres, quatuorve, exiguos, pentapetalos, rubellos: quibus singulis subjicitur pediculus tenuis cum calyculo quinquepartito, includente vasculum pentacoccum rostratum, in quo quina semina exigua more congenerum.

Pag. 1065. *Post lin. quartam adde,* Hujus arboris in Hort. Lugd. Bat. duplex habetur species seu varietas, Altera flore purpureo; altera flore flavo. Lin. 26. adde, Quærendum an fructus à Jo. Bauhino descriptus pro fructu Xyli Brasiliæ non sit potius diversæ speciei quàm illius quam Marcgravius describit; siquidem in illo semina duplici ordine in loculamentis sita sunt, cum in descriptione Marcgraviana Xyli Brasiliæ seu *Aminiu* hujusmodi seminum sitis nulla mentio; alia etiam sunt quæ non conveniunt. Oculatissimus Botanicus Jac. Zanonius Bononiensis duas dari Xyli Brasiliæ species diversas existimat. Nam primò quæ à Marcgravia describitur pentapetalos esse dicitur, cum à se culta & descripta, (referente Fratre Stephano Capucino Ravennate, qui 14 annos continuos Fernambuci commoratus est) florem flavum campanulatum producat, quod & ex Lærio confirmatur, qui eam Flores ferre luteos Campanulis similes instar Cucurbitarum vel Citrullorum tradidit. 2. Marcgravius Xyli sui folia in tres lacinias secta esse scribit; cum plantæ ejus quam è semine natam coluit Zanonius folia variæ admodum formæ essent, prima integra & subrotunda, secunda acutiora, sequentia laciniata una, duabus, tribus, quatuor & pluribus laciniis pro plantæ ætate magnitudine & statura, ut suprema in ramis ad septem usque lacinias incisa essent. 3. Quòd fructum ferat ovatum, & tandem semen Pistacæ magnitudine; cum in suo septem semina conjuncta, ut plerunque sunt, non multum superent molem nucis Pistacæ. Verùm his argumentis faciliè potest responderi. Nam primò mihi verisimilius videtur florem Xyli Brasiliæ quinque petalis compositum esse quam monopetalum, quum reliquæ omnes Xyli species pentapetalo flore sint, magisque fidendum est curiosis spectatoribus Pisoni & Marcgravia, qui plantam ob oculos posita florem descripsert, quàm vel Lærio, vel Stephano Capucino; qui minus curiosè eum spectarunt & examinarunt, & ut verisimile est, è memoria descripserunt. Denique Marcgravius folia in tres quidem lacinias secta esse scribit, non tamen semper & omnia: hoc est, pleraque hoc modo secta esse, aut sectionem hanc affectare. Deniq; non dicit Marcgravius semina singula seorsim Pistacæis æqualia esse, sed in quolibet flocco contineri septem nigros fructus magnitudine simul Pistacæorum; quòd quidem obscurius dictum esse fateor, ut Læcius etiam id de singulis fructibus acceperit. Lærii autem autoritas apud me minoris momenti est, qui fructum etiam quadripartitum esse scribit præter normam aliarum omnium Xyli specierum quæ fructu sunt vel tripartito, vel quinquepartito. Nomen autem commune *Aminiu* eum eandem plantam intelligere arguit, quam describunt Piso & Marcgravius.

Meliambus Africanus. Pimpinella spicata maxima Africana Bartholin. *Act. Hafn. An. 1653. Vol. 2. p. 58.* Herin. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Herm.

Mellifera hæc planta radice nititur vivaci, lignosa, crassa, pallida, brachiata, longo profundoque reptatu hinc indè diffusa; Scapo multiplici supra Viri altitudinem assurgente, viroris & vigoris perpetui, pollicem crasso, rotundo, striato, scabro, geniculato, ad radicem lignoso, solido, in progressu ex rusto virente, & ubi in floriferam spicam fastigiatur punicante, faciliè ex geniculis in terram demissis se propagante. Folia pinnatis, facie Pimpinellæ, aut sextuplo, amplioribus, rigidibus, nervosis, per ambitum profundius ferratis, colore in glauco virente, Costâ media ad summum usque, cui folia ex adverso striccius adherent, alata & crenata, parte vero ima & prona contecta folio, digittum longo, concolori, integro, lata sua carinatæque basi, qua ad scapi genicula prorumpit in mucronem porrecto, & costâ instar ligulæ incumbente, Odore sætido narcotico gravi, sapore herbaceo parum adstringente. Floribus in summo numerosis nudis, ex nigro puniceis, in spicam congestis, hærentibus

harentibus ex petiolis longulis, puniceantibus, tenui rarâque lanugine pubescentibus: quibus singulis subijciuntur foliolum, nunc puniceum, nunc ex puniceo virefcens, unguem adæquans, & in deltoidem effigiem gracilefcens. *Flos* ut plurimum quinque conſtruitur petalis ex floribus fundo ampliori, cui arctè junguntur, in longum protenſis, duobus ſuperiſis latioribus & longioribus, binis lateralibus brevioribus & anguſtioribus, unico infero breviffimo carinato. Hoc in flore conſtanter deprehenditur, reliquorum vero numerus & amplitudo variant. Ex his profluunt decem *ſtamina*, punicei ſaturati coloris, quinque longiora & tenuiora, apicibus flavelcentibus parvis, totidemque breviora, apicibus robuſtioribus, leviffima concuſſione deciduis. Inferiori petalo includitur receptaculum cartilagineum carinaforme, reſertum liquore melleo, diluto puniceo, ſaporis vinoſi jucundiffimi. Hunc à Belgis ad Prom. B. Sp. degentibus non inepto nomine Melianthum five Florem mellis appellari ait. Mellea verò hæc ſubſtantia neutiquam videtur productum roris ſeu aeris in flore collecti, ſed eo ipſo quo flos perſcitur incipit ex porulis & villulis internæ floris bafeos inſtar ſubtiliffimi vaporis emanare, & in hiantem hanc carinulam deponi. Sive enim plantam mox flores parituram aeri liberiori expoſueris, five in conclavi diligenter cuſtodiveris æquam mellis proportionem obſervabis, tanta utrobique ubertate ut in ſubjecta folia ſtillatim deſluat. Melle florèque exareſcente ſequitur *vaſculum* ventrioſum, membraneum, facie & magnitudine Nigellæ fructum adæquans, tetragonum, quaternis diſſeipimentis diſtinctum, quaſi ex totidem vaſculis eſſet compactum, ſingula continent ſemen ovale, nigrum, lucidum, ſemini Pæoniæ ſuppar.

Sponte ſua luxuriat locis udis & paludofis ad Prom. B. Sp. Tranſpoſita in hortos mirum in modum multiplicatur. Brumam rigiduſculam quamvis patienter ferat, tamen cuſtodienda eſt in comniſſo hybernaculo, nè flores, quos media ſæpe hyeme ſuppeditare ſolet, vitium capiant & pereant. Eo aded deleſtantur *Houtentoti*, & nunc quoque Belgæ, ut Melianthum nunquam prætereant, quin melleam ejus dulcedinem avidè reſorbeant. Hactenus Hermannus. Plantam in horto Reverendiſſi Epifcopi Londinenſis cultam vidimus.

Pag. 1065. Ad finem Capituli VIII. de Goffipio,

5. Moul Elarou ſive Arbor lanigera ſpinofa H. M. P. 3. T. 52. p. 61. Goffipium arboreum caule ſpinofa C. B.

H. M.

Arbor eſt procera & admiranda, altitudine 50, craſſitie 18 pedum menſuram haud rarò ſuperans, antequam ullos diſſundat ramos. *Lignum* molle, fragile, ſubrufum, cortice craſſo, molli, cinereo, intus rubicundo ac ſcabro cinctum, qui ſquamis numerofis, rigidis, atris, glabris ac nitentibus ſpinis inſuper dotatis undique ornatur: hæ autem ſpinæ acutæ circa caudicis exortum demum decidunt, manent tamen in ramis ſuperioribus, quos omni ex parte obducunt; atque hæc ratio eſt quod Simix nunquam hæcè ſcandant arbores.

Radix craſſa, fibrata, albicans, cortice ſubruffo, flavelcente ac nodoſo obducta: ſapor acerbus, odor nullus.

Folia inſipida, inodora, manibus conſricta unctuoſa, *Panjà* foliis haud abſimilia, longis itidem, rotundis, glabris, necnon viridi-ſtriatis, ac in exortu nodoſis petiolis plura ſimul juncta, & in orbem expanſa inharrent.

Flores ſuaveolentes, ac magnitudine palmum æquantes, plures ſimul juncti ramulorum extremis inharrent, atque è calyce craſſo, denſo, intus ſubviridi, extus flavelcente prodeunt, quinque oblongis, craſſis, denſis, undique colore purpureo nitentibus, extus lanuginofis & reflexis foliis conſtantes, numerofis in medio craſſis, denſis, longis, ac rubicundis *ſtaminibus*, atris ſalcatis *apicibus* dotatis, duplici ordine mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus: inter quæ *Sylus* prodit filius, qui ipſius fructus rudimentum eſt. Inſuper in floribus umbilico ſubcæruleus ac pellucidus obſervatur humor, qui dulciſſimi gratiſſimique ſaporis eſt.

Fructus cum *Panjà* fructibus in omnibus conveniunt, excepto quòd ſemina in loculamentis non triplici ut in illa, ſed duplici ordine locata ſunt.

Creſcit ubique in Malabar, ſeminibus ſata Anno circiter 16 fructus fert, quos dein ſingulis annis, viz. Februario & Martio menſibus maturos exhibet, atque ad annum 200 & ultra frugifera manet.

Lanugo lætulis & pulvinaribus faciendis inſervit. Arboris cortex pulveriſatus, & cum ſucco Limonis in linimenti formam redactus, inflammationes quaſcunque compellit, & oſſium fracturas conſolidat: cum aduſto verò è nuce Indica vino ſi permisceatur pro linimento ad herpetem uſurpatur. E radice verò cortice egregium fit vomitorium. Humor ille dulcis, qui in floris ſinu colligitur, cum Tamarindi foliis exhibitus quofcunque aquoſos humores per alvum & veſicam potenter educit.

6. Goffipium Indicum Salicis folio, fructu quinquecapſulari * *Panja Panjala* H. M. *Arbor lanigera ſive Goffampinus* Plinii Bontio. *Goffipium Jarvanenſe Salicis folio* C. B. *Lanigera* 50, 51. p. 59. *Arbor peregrina* J. B. Cluſ. *Goffipium arboreum Orientale foliis Salicis digitatis latioribus* Hermann. Cat.

H. M.

Arbor eſt procera, 40 aut 50 pedes alta, ramis decuſſatim in alios minores diviſis in orbem brachiata; ita ut velut alæ expanſæ videantur, ac (uti in Abiete & Pino obſervare eſt) ſurſum verſus magis magiſque gracileſcant frondes. *Lignum* albicans, molle, cortice glabro, atro-viridi variegato, inodoro atque inſipido obductum.

Radix albicans, cinereo & glabro cortice recta, fibris ſuis non lætè per terram diſſunditur, ſed profundius ei inharret: ſapor viſcidus & unctuoſus, odor nullus.

Folia longis, rotundis, glabris, necnon rubicundis petiolis plura ſimul juncta, ac in orbem expanſa inharrent, oblongo-teretia, glabra, denſa, longitudine ſpithamam, latitu line duos circiter pollices æquantia, virore nitenti.

Flores

Flores inodori ac insipidi, plures simul juncti, rufis, rotundis ac hirsutis petiolis, ramis lignosis inhaerent, atque è calyce crasso, viridi, in quinque laciniis secto prodeunt, quinque subrotundis, densis, intus lanuginosis, extus glabris, nitentibus & albicantibus foliis constantes, quinque in medio teretibus, crassis, albicantibus *staminibus*, flavescensibus, falcatis ac divisis *apicibus* eleganter ornatis, mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus; inter quæ *stylus* prodit, flavescens globulo dotatus.

Fructus oblongo-rotundi sunt, quinque angulis levioribus sulcati, cortice primùm viridi, glabro ac nitente, dein rufo, scabro ac duro, obducti, intus in quinque loculamenta, alba ac nitente lanugine, seu gossypio referta, divisi. Intra quam lanuginem, dehiscens demum fructu, numerosa observantur *semina* rotunda, glabra, nigricantia. Hujus verò arboris fructibus maturis pleraque ejus decidunt frondes, quo tempore folis fructibus ornata est arbor.

Locus.

Provenit ubique in *Malabar*. Semel in anno, viz. Januario & Februario mensibus fructum fert. Martio autem & Aprili denuò frondescit & floret; atque sata feminibus 40 annos non rarò fructifera manet.

Vires & Usus.

Fructuum horum lanugo seu gossypium colligitur, ex eoque lectuli & pulvinaria fiunt quæ summam ob mollitiem pluris æstimantur. Bontius lanuginem hanc propter brevitatem carminari non posse ait, ideoque nec lineæ inde texuntur: facillimè flammam concipit. Flores fructiferae teneriores in cataplasmatis formam contusi, ac capiti impositi cephalalgiam & vertiginem tollunt.

Hujus arboris fructum esse quem describit & depingit Clusius *Exot. l. 1. cap. 14. minimè* dubito. *Folia* tamen arboris à Franc. Roderigues nimis angusta describuntur. Et Sebalus de Wert apud Clusium loco citato arbores quas observavit similem fructum gerentes in Guinea maritimis ampliora habere folia affirmabat. Forte *Javanensis* foliorum angustia à *Guineensi* differt; imò utraque diversitas habetur in *Hort. Academ. Lugd. Bat. Herman. Cat.*

Pag. 1066. adde, Bammia ex Surinam Urticæ foliis D. Plucknet.

Pag. 1067. lin. 1. D. Hermannus Quingombo I. seu Alceam muschatam Pisonis, quæ Alceæ hirsutæ flore flavo & semine molchato *Margaro*, eadem est, ad speciem nostram tertiam seu Alceam Ægyptiam villosam C.B. refert; & certè ei simillima est, si non planè eadem. Descriptiones per omnia non conveniunt, ut conferenti patebit.

Pag. 1069. pro Synonymo tertie Speciei adde,

Althæa arborea Indica Populi folio, flore ephemero Herman. Cat. Hort. Lugd. Bat.

Pag. 1070. Pro Synon. decimequartæ Speciei adde,

Althæa arbor Indica Tilix folio, flore ephemero Herman. App. ad Hort. Lugd. Bat.

Ad finem Capitis 10. de Althæa Indica addantur Species sequentes.

Althæa Indica fœculis parvis, folliculatim ramulis affixis D. Herman. Breyn. Prod.

Item,

Althæa Orientalis Pernambucoensis foliis latioribus & rotundioribus D. Plucknet.

Item,

Althæa Indica Bryoniae folio ejusdem.

Alcea Indica fruticosa flore coccineo petalis crispis.

Ain-Pariti H. M. P. 6. T. 43. p. 73. An Rosa Batavico-Indica inodora, seu Malva frutescens Bontii?

Frutex est *Bem-Pariti* planè similis, & nonnisi arte aut culturâ in arborem adolescit. *Flos* tamen simplex, coccineus, intensè rutilans coloris, in eo differt, quòd quinque constat petalis latioribus, rotundis & crispis, circa unguiculos rubenti macula confersis. In quinque pusilla, villosa, filamenta, quæ capitulis è sulco gaudent purpureis disperitur subpurpureis *stylis*, qui in summitate multis *staminibus*, semilunatis *apicibus* exornatis circumtegitur, infra verò, si flos plenus fuerit, petalis interioribus.

Ob florum gratiam per totam Indiam in hortis colitur: èstque longæva, & ubi octo vel decem annorum complevit ætatem flos è simplici evadit plenus, quo Ethnicis utuntur in caremoniis.

Vires.

Contrita folia atque ex aqua exhibitâ iis qui ex variolis febricitant, eorum copiosam inhibent eruptionem, præcordiorum temperant æstum, cum butyro nimium menstruorum fluxum; Ex oleo cum foliis *Curumulli* cocta unguentum præstant vulneribus aptum. Ex florum gemmis decoctum mulieres reddit steriles: ipsæ autem oculis illitæ ophthalmiam tollunt. At flores aperti, recentèscque ex butyro triti aphthis mederi incolis dicuntur.

Hanc speciem D. Commelinus pro Rosa Batavico-Indica inodora seu Malva frutescente Bontii lib. 6. cap. 4. habet qui à nobis lib. 12. cap. 9. dubitanter ad Althæas refertur.

Bontius in febris continuis se aquâ ex hujus floribus destillata ad somnum conciliandum pro frontali usum esse scribit.

Althæa Indica Gossypii folio, Acetose sapore Cat. Lugd. Bat. Herman. Alcea acetosa trifido folio Indicæ Orientalis Breyn. Prod. I.

Herm.

Radixem habet fibrosam, albicantem, singulis annis pereuntem: Caulem tripedalem, viridem, glabrum, aliquando angulosum, ramosum, in fila ductilem: Folia trilobata, latè viridia, forma & magnitudine ad Gossypii folia accedentia, longis innixa petiolis. Ad horum finus prodeunt flores, ex brevissimis pediculis ampli, rosei, incarnati, ex quinque petalis in basi arcuè junctis, & intermedio pistillo racemose concolore exstructi. His subjicitur calyculus quinquefoliaris; ex quo post florum exanthefin prodit capsula membranacea, oblongo-rotunda, pentagona, quinque intus loculamentis donata, in quibus *semina* compressa, ex rufo spadicæ congenerum more.

Folia

Folia subacidum & leviter viscosum præbent saporem. Caules non minus quàm apud nos Cannabis in fila dicuntur, & ad funes texendos usurantur. Hinc in agris & hortis Indorum quotannis seritur. In Horto Reverendissimi Episcopi Londinensis cultam vidimus. Hujus & alia datur species, à *Garcia ab Horto* Banguè dicta.

Alibæa Indica Vitis folio, flore amplo flavo pendente Herman. Hort. Leyd. *Alibæa Indica non spinosa* flore amplo, pendulo, flavo Breyn. Prod. 2.

Ex radice alba lignosa protrudit caules modo unicum, modo plures, bicubitales, lignosos, rectos, glabros, aliquando subhirsutos, ima parte rubentes, summâ viridantes, in multos ramos brachiatos. Cum his simul exurgunt folia longis infidentia petiolis, tribus quinîve segmentis divisa, foliis Vitis haud absimilia, sed rigidiora, crassiora, aliquot venis ac insignibus nervis donata. Ad alarum summities prodeunt breves, tenuissimi pedicelli, quibus nolarum instar appendent flores, ampli, forâ minoris magnitudine, ad Solem aperti, cæteroqui clausi, quinque petalis flavescensibus, unguibus violaceis holofericis, in fundo junctis conflati, prominente è medio pistillo, copiosis apiculis puniceis eleganter paniculato. Floris basin tegit calyculus parvus, in quinque profundas, acuminatas, viridantes crenas, quasi totidem foliola dissectus. Huic verò incumbunt quina aut septena angustissima setacea foliola stellatim decussata. Floribus emarcidis succedunt vascula membranacea, duriuscula, subhirsuta, ex quinque sulcis vel alis & totidem loculamentis constantia, in quibus continentur semina compressa, fusca, reniformia, congenerum more.

Ex feminibus in insula Zeylona collectis germinavit.

Hisdem in locis ubi hæc provenit inventur & alia species foliis asperis profundè laciniatis, foliorum Cannabis instar, saporis acidi; caulibus aduncis hamis undique armatis, cæteris verò partibus superiori simillimis.

Altera Species.

Bontius l. 6. p. 113. hanc alteram speciem videtur descripsisse Acetosæ Indicæ nomine.

Folia si masticentur, acetosam planè sapiunt nisi quòd gustui pingui quiddam & glutinosius repræsentent. Quod addit semen ejus instar feminis Cardui Benedicti spinosum esse non capio, nisi feminis nomine vasculum feminale intelligat.

Acetosæ Indica Bontii.

Qualitate est è frigida vergente ad siccam. Malaii & Bengalenses & cæteri Mauri eam in edulis pro oleo reponunt. Herba hæc quoque in frequenti usu est pro topico medicamento. Contentur quippe folia super lapidem marmoreum cum scobe ligni Santalini, & intinctos pannos capiti imponunt mixto oleo Nucis Indicæ & acero in doloribus capitis biliosis. In febribus ardentibus etiam & phrenitide admodum frequenti in usu est.

Vires & Usus.

Alca Indica spinosa magno flore ex albedo flavescente D. Comelin. *Narinam Poulli* H. M. P. o. T. 44. p. 75.

H. M.

Rubi more luxuriat frutex iste, cauliculis rubescentibus, spinis ejusdem coloris licet interalbicent, perquam acutis obtusis. Folia crassa, oblonga, in tres cuspidatas lacinias, quarum media protenditur, divisa, villosa, aspera, in oris serrata sunt: horum ternæ senticosæ, è viridi rubentes costulæ in parte supina, ubi quoque protuberant, spinis carentes, in prona magis eminent. Novella hæc teneraque folia non inciduntur, ast in cuspidem exeunt, quæ quòd vetustiora edè profundius infecantur. Flores ex albedo flavescens, petiolis qui juxta foliaceorum furculorum exortum prodeunt, adherent triuncialibus: quinis constantes petalis, leviter crispatis, venis prominentibus striatis, maculis autem grandiusculis è rubicundo obscuris, quæ circum oras exterius apparent, interstinctis. Exurgens spissus rubicundusque stilus, in ambitu staminulis rubris, quæ majuscula è croceo rubra habent capitula circumdatur, & in summitate quinque dividitur. Florem involvens perianthium quinquelaciniatum, pilis candidis, oblongis, rigidis asperum est, hocque decem, longi, angusti, pilosi, cubitali modo inflexi unguiculi coarctant. Odor ipsis nullus. Floribus deciduis capsula succrescunt seminales, conicæ, pilis candidis villosæ, perianthii foliis obtectæ, quæ siccæ in quinque conceptacula sejunguntur, quorum in singulo semina interserpimento mediastino inhærent. Foliis ac floribus nunquam denudatur.

Per univèrsum Malabar regnum in locis arenosis plurimus est.

Folium hujus fruticis oculo pterygio impositum, submovet. At ex foliis hinc adjectis Piperis, Zinzibere, Lactæ, Nucisque Indicæ succo expressus liquor resistit fluxionibus. Plantæ pedis astus balneo ex radice parato facile discutitur.

Locus. Vires.

Alibæa Ricini folio Virginiana Herman. Cat. Leyd.

Herman.

Enata est feminibus ex Virginia delatis Planta humanam altitudinem multum excedens, ex cuius radice Ibilco simili, pallida, longè latèque repente, perenni, gustus viscosi assurgunt caliculi glabri, viridantes, frequentibus alis subinde divisi. His adstant folia longis suffulta petiolis, Ricini æmula, ternis quinîve, mucronatis & circa marginem crenatis lobis dissecta. Ad horum exortus ab imo caulis ad summum usque prodeunt simul pediculi longiores & graciliores, in aliquot pedicellos tenuissimos divaricati, quorum singuli sustinent ex caliculo viridanti quinquefarîam crenato florem parvum, candidum, quinque carinatis petalis in basi junctis constructum, medium occupante columellâ racemosâ, innumeris violaceis apiculis exornata. Flore discussio sequitur capitulum, quinque exiguis membranaceis, angulosis, arctè invicem conjunctis & in acuminatum apicem coarctatis thecis efformatum; quibus singulis includitur semen unicum, parvum, spadiceum, reniforme.

Y Y Y Y Y Y Y

Adambæ

Adamboe H. M. P. 4. T. 22, 21. p. 45. *Alcea Indica arborea pericarpio carnosio in plura loculamenta partito.*

H. M.

Arbustula est humilior, septem circiter pedes alta; caudice albicante, variis ramis in orbem diffusis donato, qui cortice scabro, primùm viridi, dein furvo obducti sunt. *Radix* albicans, cinereo cortice tecta, odoris gravis, saporis unctuosi. *Folia* oblongo-rotunda, crassa, densa, sine ordine, brevibus ac nodosis petiolis circa teneriores ramulos proveniunt, longitudine spithamam, latitudine palmum superantia, supernè atroviridia, infernè è viridi rufescentia, tactu nonnihil aspera, à media illa crassa, albicante costa plures nervi minores superiora versùs deferuntur, arcuatim in se invicem coeuntes: odor sylvestris, sapor subastringens. *Flores* elegantes, purpurei, nitentes, rosas haud abfimiles, rotundis & hirsutis petiolis, numerosi circa ramulos proveniunt, ac sex septémve, mollibus, subrotundis, expansis, at nonnihil crispis constant foliis; necnon calyci lato, profundo, crasso, ac rugoso, subviridi, in sex septémve laciniis, acuminatas stellæ in modum secto, inhaerent, qui plurima insuper emittit *stamina* surrecta, infernè albicantia, supernè rubicunda, flavescens, nitentibus, ac planis apicibus ornata; inter quæ *stylus* prodit acuminatus, infernè rubicundus, supernè viridis: sapor subsalsus & subastringens, odor nullus.

Fructus floribus succedunt inodori, insipidi, rotundi, viridi-fusci, nitentes, in vertice oblongo stylo dotati, ad basim vero calyce plano, crasso, ac viridi excepti, qui cuspides suos latè extendens, ac exteriora versùs reflectens, itellam quodammodo refert, intus porro carne albicante referti, intra quam numerosa latitant *semina* plana, Malvæ semini haud abfimilia, sex septémve loculamentis, membranaceis, quibusdam pelliculis à se invicem sejunctis, conclusa.

Crescit frequenter locis arenosis & petrosis in *Mangatti* & *Cranganoor*, præsertim circa fluminum ripas, Julio & Augusto mensibus floret, fructusque fert Novembri & Decembri. Viret tamen perpetuo, ac diu superstes manet.

Ex arboris radice in aqua decocta gargarisma conficitur, quod palati orisque ulcusculis, necnon quibuscunque faucium affectibus medetur. Ex eadem radice decocta & dein contusa cataplasma fit, quod tumoribus impositum potenter eos emollit ac maturat. Ex arboris cortice, foliis ac floribus cum aqua communi decoctio paratur, quæ pota hepatis, lienis, aliorumque viscerum obstructions aperit, & aquas hydropicorum per alvum & urinam potenter educit. Semen haud secus ac *Coriandri* semen capiti infestum est, ac vertiginem, ebrietatem, similesque affectus producit.

Katou-Adamboe H. M. P. 4. T. 22. p. 47. *Alcea Indica arborea elatior pericarpio carnosio subaspero.*

H. M.

Præcedentis species est sylvestris & major, altius namque excrescit.

Ab ea differt quòd *folia* & rami lanuginosi sunt ac hirsuti quòd florum mediam cavitatem & umbilicum quinque tantùm *stamina* surrecta, candida, rubicundis *apicibus* ornata occupant, inter quæ *stylus* prodit albicans, cacumine bifido: denique quòd fructus pilis tenuissimis subasperi.

Nascitur locis montanis in *Mala* & *Poiga* provinciis Malabar, Maio, Junio & Julio mensibus floret, Decembri verò maturos fert fructus, viret autem perpetuo.

Ex foliis hujus contusis cum Nucis Indicæ aqua emplastrum conficitur, quod bubonibus Venericis, aliisque glandularum tumoribus impositum medetur.

Pag. 1084. post lin. 6. adde,

Auricula ursi minima, folio inferius venoso & incano, flore suave-rubente Cassii Herman. Cat.

Herman.

Discriminatur à præcedente foliis longioribus, infernè venosis, nonnihil incanis, supernè viridibus, summis marginibus crenatis: *Floribus* quinis vel septenis, coloris suave-rubentis, quasi in umbella caulis fastigio insidentibus.

Pag. 1089. Nonæ Apocyni speciei adde,

Synonym. & Descript. Apocynum Novæ Angliæ, subbisatum, tuberosa radice, floribus Aurantiis Herman. Append.

Radice constat tuberosa, pugni magnitudine, carnosâ, nodosa, paucis fibris vestita, solo aridiori commissa hyemem superante. Ex qua sub ætatis initium affurgunt aliquot *Stolones*, altitudine pedali aut cubitali, rotundi, striati, herbacei, parte qua Sole illustrantur subrubentes. His adherent *folia* sine ordine, modò bina sibi opposita, modò solitaria, semidigitum longa, unguem lata, ad radicem minorâ, in progressu verò majorâ, rigidiuscula, in parvum obtusum mucronem abeuntia, supra è virore nigro splendentia, infra pallida, subhirsuta, venosa. Ramorum fastigia sustinent *flores*, in umbellam congestos, Apocyno Canadensi Syriaco minori Cornuti formâ & magnitudine similes, elegantissimi Auranti coloris. Hi antequam perficiuntur exigua, oblonga, crocata, angulosaque capitula mentiuntur; dehiscens verò in decem petala finduntur, quinque externa longiora, tenuiora, deorsum flexa, totidemque interna breviora, crassiora, erecta: è quorum singulorum basi exit staminulum concolor, tenuissimum, apiculo destitutum. Medium occupat pallidè flavescens capitulum, quinquangulum, structurâ valdè eleganti. Fructum nondum videre contigit. Turget succo viscido, lento, in viridi pallecente, sapore acri, amaro, nauseoso.

10. *Apocynum Americanum foliis Juglandis quod apud D. Plucknet secum vidimus.*

11. *Apocynum*

Locus &
Tempus.

Vires.

Locus &
Tempus.

Vires.

11. *Apocynum humile aizoides siliquis erectis Africanum* Herman. Hort. Leyd. *Fritillaria crassa* Promont. bonæ spei Stapel. not. in Theophrast. hist. p. 335.

Herman.

Locis montosis, saxosis, præruptis ad Prom. B. sp. luxuriant è radice exili, alba, fibrosa cauliculi modò humi prostrati, modò obliquè ascendentes, spithamam & amplius longi, valdè ramosi, digitum crassi, aphylli, lætè viridantes, ingruente verò tempestate rigidiori ex livore ad purpureum vergentes, propemodum trigoni, denticulati & circumquaque brevibus, crassis, obtusis quasi aculeis, seu prominentibus dentibus, angulorum præruptorum rupium instar, stipati, succo viscoso, acri, amaricante, viroso & nauseoso turgentes. Ad dentium sinus prodit pediculus digito brevior, tenuis, pallidè virefcens, vel ex livido purpurascens, communiter in tres, rarè in quinque foliaceos cuspides abiens, sustinens florem amplum, flavum, monopetalum, crassum, quinque acuminatis laciniis expansum, foris glabrum, viridantem, quinque purpurascens per longitudinem striis inscriptum, intus tenacem, coriaceum, rugosum, flavescens, puniceis maculis eleganter conspersum, odoris foetidi, viperini: Ex hoc protuberat umbilicus orbicularis, ejusdem cum flore consistentiæ & coloris, occupans ferè mediam floris partem, cujus centrum concavum tegit stella, quinque radiis compressis puniceis in extremo bifidis lividisque constructa: huic insidet brevissima crassiuscula columella, emittens in imo radios quinque, teretes, rigidos, pallidè puniceos, in summo totidem alios, brevissimos, concolores. Florem deciduum sequuntur siliquæ gemellæ, erectæ, viridès, spithamam longæ, digiti crassitæ, includentes Apocynorum more semina orbiculata, compressa, tenuia, marginibus crassiusculis, castanei coloris, imbricatim invicem incumbentia, quibus lingulis insident focci sericeï, candidi, ad solem aureis micis fulgentes.

Culturam exigit quam Opuntia spinosa. Solem auramque calidiorè amat, Septentrionalem verò & hyemale frigus in tantum reformidat, ut illico livescat, arefcatur & pereat. Propagatur tam femine quam avulsis ramulis in terram depactis.

Virtutem possidere cum Apocynis communem indicant acris, amarus, nauseosus sapor, & virosus odor.

12. *Apocynum Americanum arborefcens siliqua maxima* Herman. App.

Herman.

Foliis palmum amplis, mucronatis, è regione oppositis, longis pediculis appensis feminibus è Surinama missis prodiit. Semina erant membranacea, compressa, fusca, cum alba lanuginosa casarie.

Pag. 1090. *Ad Caput de Asclepiade add.*

Asclepiadi affinis siliquis foliaceis pappo destitutis D. Plucknet.

Pag. 1098. *Ad finem Capitis de Blattaria addend.*

Blattariam Zeylanicam flore amplo miniato Herman. Cat. Hort. Leyd.

Eadem pag. *Oxys sive Trifolii acetosi specibus adde,*

Trifolium acetosum corniculatum luteum majus rectum Indicum seu Virginianum Moris. hist.

Hujus cauliculi recti sunt, seu rectè ascendunt ad pedalem altitudinem: Folia, flores & cornicula seu siliquas pentagonas, Oxyos latex minoris repentis quoad omnes suas partes multo majora, aliàs familia fert.

Pag. 1100. *Ad finem Cap. XV. de Nummularia addatur*

Nummularia rara Norvegica flore purpureo Bartholin. Act. Med.

Pag. 1101. *Ad Cap. XVII. nota.* Nonnulli Violæ aquaticæ duplex genus distinguunt, Alterum folio latiore, quod jam descripsimus; Alterum folio angustiore, Millefolium aquaticum equiseti folio, caule nudo C. Bauhino dictum; cujus hoc in loco mentionem non fecissem, si non invenissem in Cat. Hort. Lugd. Bat. à P. Hermanno edito.

Pag. 1103. *add.*

C A P. XXIII.

A. I. *Cuscuta* Park. major C. B. *Cuscuta sive Cassutha* Ger. *Cassutha sive Cuscuta* J. B. Dodder. *Anomalis accenseri potest, vel monopetalis flore tetrapetaloidæ.*

F. B.

A Liens quadræ assecla nunquam non parasitatur Cassutha, ingrata hospes, quippe quæ herbas fruticeasque quos semel arripuit longissimis stamineis claviculis rubentibus tam arcto nexu complectitur, ut eorum genium defraudet, subductoque alimento eos penitus enecet, nullis postquam in altum concendit nixa radicibus, quibus tamen primulum erumpens haudquaquam destituitur. Folia ei omnino nulla. Flores ad intervalla glomerati, caules non ambiunt verticillatim, sed ad unam duntaxat eorum partem vergunt; singuli autem * quatuor foliolis acutis crassis & succo * *Hæc calycis foliola seu segmenta sunt.* lentis constant; intus stamina totidem medium florem occupant. Ad singulos florum glomerulos apponitur foliolum minutum membranaceum, quinetiam è signis illis, ubi flores nascuntur caules ramos fundunt.

Ceterum planta hæc proluxa & verbosa descriptione non indiget, cum ab aliis quibuscumque abundè distinguatur in eo quòd foliis caret, & postquam succreverit etiam radice, longissimis tantum filamentis constans, quibus plantis contiguis se circumvolvit & adhaerescit, alimentum inde exgens. Semina rotunda, Papaverinis magnitudine paria.

Y y y y y y y 2

2. Epithy-

2. *Epithymum sive Cuscuta minor* C. B. *Cassuba minor* Dod. *Cuscuta* Park. qui duas species non distinguit.

An hac specie differat à præcedente meritò ambigitur: nobis nondum constat. Certè quæ in Officinis habetur *Cuscuta* filamentis constat multo tenuioribus, quàm quæ apud nos passim sponte provenit; & tamen Parkinsonus affirmat eam quæ *Vicia* innascitur frequentissimam esse circa Londinum, indèque Pharmacopolia nostra præcipuè suppleri. Et fortè tenuitas apparens exsiccati-
oni debetur; potest etiam planta ipsa pro sterilitate soli, aut plantarum quibus adhæret naturâ, vel major vel minor evadere.

Cuscuta è semine in terram deciduo se quotannis renovat: Cùm tamen adoleverit radix penitus marcescere dicitur, plantaque ipsa ex stirpibus quibus adnascitur totum suum alimentum exsugere. Verùm ex accuratiorè observatione *D. Sam. Dale*, Radices, quæ longæ sunt & fusci coloris, non ita statim intereunt, imò (ut ei videtur) non intereunt omnino, sed plantam ipsam propagant: quamvis verum sit ex Parkinsoni & nostra observatione si semen in fictili seratur emergere quidem plantulam, sed brevi radicitus perire, si non sint in propinquo stirpes quibus irreat, unde proculdubio aliquam saltem alimenti sui partem inde exugit. Ex ejusdem peritiss. Botanici observatione Flores *Cuscutæ* monopetalii sunt in quatuor (rarius quinque) segmenta breviter acuta divisi, colore albo, calyce viridi succulento in quatuor pariter segmenta diviso excepti: quibus succedunt vascula seminalia rotunda singula quatuor semina oblongo-rotunda [*Parkinsono* *Papaverinis* duplo majora] continentia.

3. *Cuscuta Americana*, super arbores se diffundens; *Cusc. trichodes lendiginosa*, arboribus innascens ex terra Mariana *D. Plucknet*.

Hæc super arbores latè se extendit veli instar, tenuibus filamentis, ramosis, variè implexis, & dependentibus. De flore aut semine nihil novimus. Gratum bobus & vaccis pabulum esse ferunt. Vidimus primò apud *D. Gul. Courrine*, deinde apud *D. Leon. Pluckner*.

Cuscuta *Linum* & *Legumina* in quibus copiosissime sæpenumero apud nos provenit, vel stragulat penitus & corrumpit, vel certè humi deturbat & alimento fraudat, unde non immeritò à nonnullis *Orobanche* dicitur. Hinc in *Suffexia* & alibi rustici & agricolæ eam execrantur, odiosis nominibus *Hell-tard*, id est, Inferni herba, & *Devils guts*, id est, intestina Diaboli eam appellantes. Plantarum quibus innascitur temperamentum participare aliquatenus creditur. Sic humidior est quæ *Lino* implicatur, quæ *Genistam* superat urinas potentius movet, adstringendi facultatem admixtam habet quæ *Rubiæ* infidet. In occidentalibus Angliæ quæ in urtica nata est urinis potenter eliciendis efficacem experimento suo confirmant incolæ, adnotante *Lobelio* & post eum *Parkinsono*. *Cuscuta* humorem melancholicum blandè purgat. Utilis est in scabie, ictero nigro, obstructionibus hepatis & lienis. In fomentis, deflessionibus & balneis sudatoriis ad quasvis melancholicas affectiones Regiùmque morbum inveteratum præstantissima habetur.

Pag. 1106. Adde *Lilium Persicum minus* *Dodart. Mem.*

Pag. 1109. Cap. 4. Ad. *Lilium Americanum Acadiense flore rubro punctato* *D. M.*

Pag. 1110. lin. 8. Add.

Alcool *Antherarum Liliorum* alborum in diuturna urinæ suppressione unicè olim profuisse recordamur. *Hagendorn. Cynosbatol. pag. 48.*

Ad dolores post partum. R. Olei *Liliorum* ʒjv. Lanæ succidæ eo imbutæ calidè ventriculo supponantur. Est singulare remedium inquit *Matth. Chesneau*. Habui à *D. Hulse*.

Lin. 19. Post secundam *Lilii* speciem pro tertia adde,

Lilium lato caule multiflorum *Cat. Hort. Reg. Paris.* *Lilium album Syriacum Rauwolfii* *J. B. D. Hermannus* diversum facit à *Lilio albo Constantinopolitano Sultan Zambach dicto Clus.* Nobis varietas tantum esse videtur.

Lilium Canadense imperfectis floribus & irregularibus multis albis *Morif. hist.* anomala & monstrosa planta esse videtur.

Pag. 1117. lin. 4. Incipientem cancrum *Cepa* sub cineribus cocta & applicata aliquoties sanâsse perhibetur.

Contra colicum dolorem remedium insignè. R. *Cep. incis.* & rad. *Raphani sylv.* ʒβ. *Zingib. Nucis moschatæ ana* ʒʒ. Coque in vini albi ʒʒʒ. ad ʒj. Cape ʒiij. ineunte paroxysmo, & deinde quando opus fuerit. Habui à *D. Ed. Hulse*.

Pag. 1137. Addatur,

Narcissus Zeylanicus flore albo hexagono odorato, *Lunala Zeylanensis* *Herman. App.*

Huic substernitur bulbus oblongo-rotundus pallidus, sub corticibus suis lanuginosus, folia promens *Narcissina*, ast breviora. Ad horum latera assurgit *thyrsus* levis, crassitudine calami, proceritate dodrantali, in cujus apice surgit vagina membranacea, excludens florem unicum hexagonum, monopetalum, candidum, odoratissimum, sex foliaceis, deorsum flexis, circinatique laciniis dissectum. Medium occupat calyx 12 per oras venis incisus; ex quo producitur stylus cum sex subalbidis falcatis staminibus in luteos apices desinentibus. Sequuntur semina fusca angulosa in vasculo tricapsulari, more congenerum. Minor hujus *Narcissi* species à majori differt partium omnium parvitate, aliando etiam florum laciniis minus contortis, & per oras pallidè cœruleâ lineâ virgatis.

Pag. 1143. Ad finem Cap. III. adde,

Lilium Africanum humile longissimis foliis polyambos, saturato colore purpurascens Herman. Cat. Append. *Lilium idem diluto colore purpurascens* ejusdem.

Bulbus huic rotundus, magnitudine & formâ *Lilium Sphæricum* adæquans, cujus duris membranaceis corticibus, ex quibus totus componi videtur, lanosa pallida filamenta intertexta sunt. Foliis viget totâ æstate spherico paribus, sed proventu prolixiori humi jacentibus. Septembri mense erigitur scapus propè palmaris, in viridi puniceus, è cujus bifida membranacea vagina funduntur deni, aliquando viceni *flores*, in orbem diradiati, hexapetali, forma & colore *Narcisso* Liliaceo Ferrarii pares, magnitudine verò inferiores, odore *Hyacinthum* racemosum *Muscari* seu *Dipcadi* dictum æmulante. Alterius flore purpura saturatiore, Alterius verò dilutiore gratissimè rubente. A floris interitu apparent vascula oblonga, trigona, tricapsularia foeta feminibus.

Lilium Zeylanicum umbelliferum & bulbiferum, Tolabo *Zeylanensibus* Herman. Cat. App.

Herm.

Ex hujus bulbo, oblongo, albedo, lanuginoso assurgunt *folia* *Narcissina*, lata, glabra, plana, carinata & flexuosa; inter quæ attollitur *thyrsus* nudus, rotundus, bipalmis, cujus summum caput coronatur *floribus* senis novenisve pro ætate plantæ aut foli ubertate, modò paucioribus modò pluribus in umbellam congestis, omnibus simul è vagina membranacea bifida prorpulentibus: Singuli verò sex candidis angustis longulis petalis construuntur; in quorum medio prominere *stylus* cum sex albidis staminibus in versatiles flavescences farinaceos apices desinentibus. His defluxis succedunt in conceptaculis trigonis, tricapsularibus *semina* fulca angulosa, quæ in bulbos grandescunt, conceptacula dirumpunt & germina protrudunt. Eadem *semina* bulbacea observantur in *Liliis* sphericis, *Sisyrhynchis* nonnullis, aliisque hexapetalis bulbosis Indicis Africanisque.

Pag. 1151. lin. 6. Succum inspissatum bulborum Tuliparum ferunt inficere nigerrimo colore, qui nulla arte elui potest. An ergo cum in Oriente Tulipæ sponte nascantur in massas planas molliformes eum redactum ita temperare norunt Chineses, ut iis atramenti scriptorii vel rubricæ fabrilis loco madefactus inferviat, aut eodem mappas Gossipinas colorent, aut illius beneficio alia pigmenta ita præparare docti sunt, ut elui nequeant, aut aplicationi expositæ telæ Gossipinæ minimè decolorentur. S. Paulli quadr. Bot. Cl. 2. p. 133.

Tulipa serotina ramosa maxima, flore simplici, fimbriato, flavo-vario Herm. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Hujus bulbus emittit *caulem* pede altiore, robustum, incano madore pubescentem, & in tres, quatuor, pluresve ramos divisum. Singulis infidet *stos* amplius, in viridi rubro aureoque eleganter variegatus, & multiplicibus petalis modò planis, modò fimbriatis, Rosæ vel *Pæoniæ* in modum dispositis refertus. Huic æstate ferventiori succedit aliquando *capitulum* oblongum trigonum, ceteris *Tulipis* majus & robustius, quod dehiscens in tribus loculis sex feminum series ostendit more congenerum. Cauli verò ac ramis adstant folia lata, firma, erectiora; qualia fert *Tulipa serotina* *απολυτ κλαδης* *Clus.* cum qua hæc planta solis exceptis floribus omnino convenit.

Pag. 1152. Pro *Ornithogalo* spicato octavo interferatur

Ornithogalum Indicum spicatum flore lacteo magno, folio Cæpæ fistuloso D. Plucknet.

Pag. 1155. Ad finem Capitis de *Ornithogalo* add.

Ornithogalum Africanum luteum odoratum, foliis Cæpæis, radice tuberosa. Herm. Cat. Hort. Leyd.

Herm.

Huic subest *radix* ampla, tuberosa, nonnihil depressa, sessilis, pugni magnitudine, coloris flavescens, *Folia* promens longa, fistulosa, cæpæa; *Flores* in spicam congestos, hexapetalos, luteos, odoratos, à quibus profluunt *stamina* concoloria, lanuginoso tomento oblita. Sequuntur *semina* more congenerum in vasculis tricapsularibus.

In udis petrosis Promontorii Bonæ spei provenit.

Locus.

Pag. 1164. Ad finem Capitis de *Hyacintho* add.

Hyacinthus Africanus tuberosus flore cæruleo umbellato Breyn. Prod.

Breyn.

Radicem habet tuberosam, si rectè memini, albam vel cineream, fibris crassis & longis imâ basi diffusam. *Folia* virentia, oblonga, *Hyacinthi* Orientalis & *Lilio-narcissi* Indici Ferrariani mediam faciem obtinentia. *Caulem* rotundum, nudum, sesquipedalem & altiore, haud crassum, in cujus apice 10, 11, nunc plures nunc pauciores *flores* *Hyacinthi* Indici tuberosi & effigie, & magnitudine nascuntur, umbellatim autem dispositi & cærulei pulchri coloris. Fructus forma me latet.

Pag. 1170. *Gladiolus Ethiopicus flore miniato* Hort. Reg. Paris. q. an à præcedenti diversus? Add.

Gladiolus max. Africanus Bartholin. Act. Med. Hafn.

Pag. 1172. Ad finem paginæ adde,

Colebicum biflorum seu vere & autumnum florens an à Colebico verno Camer. differat considerandum proponit J. Baubinus.

Pag. 1177. Ad finem pagine addatur

22. *Crocus vernus angustifolius serotinus parvo argenteo versicolore flore* Herm. Cat. Hort. Lugd. Bat.
23. *Crocus vernus juncifolius serotinus caulescens, floribus violaceis, ad Solem aureis micis fulgentibus* Ejsdem.

Hic (inquit) adeo similis est Croco verno angustifolio Clusii Rar. l. 2. 207. ut pæne idem videatur. Sed dubium movet cauliculus sempalmaris, è cuius apice prodeunt tres quatuorve flores violacei ad Solem expansi, aureisque micis nitentes.

Pag. 1194. l. 20. addè,

Ephemerum Africanum annuum flore dipetalo Herman. Cat. Leyd.

A Marcgravio in Hist. Brasil. pag. 8. depingitur & describitur sine nomine, & à nobis, qui tum plantam ipsam non videramus, lib. 23. p. 1332. inter anomalas disponitur sub titulo Dipetalæ Brasilianæ foliis Gentianæ aut Plantaginis. Ast jam Pseudophalangii speciem esse percipimus. Hermannus à Zanoniano Ephemero ramofo, &c. distingui tantum radice annua & floribus minoribus duobus petalis constructis assentit. Verum si ego verba Zanoni rectè intelligo, in florum situ insignis est differentia: nam in Phalangio Virginiano Zanoni flores feminalibus vasculis non sunt contigui, quemadmodum in hoc, nec per consequens tres uno calice inclusi sed unus tantum tripetalos tribus vasculis feminalibus postea se exferentibus communis, cum in hoc nullus huiusmodi flos sit, sed tres tribus vasculis sem. ex eodem calyce exeuntibus terni indident flores dipetali, hoc est, singulis vasculis singuli.

Locus.

Luxuriat in tetquis & ad margines rivulorum circa Promontor. Bon. Sp. Seminibus deciduis in horto se propagat.

Similem speciem, ast multò minorem, observavit Hermannus in Zeylan & Malabar, quæ in locis uliginosis, aliisque herbis abundabat. A medicis reponebatur inter aquea & refrigerantia medicamenta.

Pag. 1200. Ad finem Cap. de Aloe addè,

Aloe Americana foliolifera Herman. Cat. Leyd.

Herm.

Ex crassa, fibrosa, pallecente radice prodeunt folia facie vulgaris Aloes Americana junioris, carnosa, succulenta, modò plana & humi procumbentia, modò canaliculata & arcuatim sursum vergentia, latè viridia, in mucronem minus pungentem abeuntia, & in ambitu crebrioribus exiguis, fuscis, rigidiusculis spinulis armata. Ex horum medio quinto aut sexto à ratione anno affurgit caulis, sex septemve pedum altitudine, striatus, compressus, solidus, durus, herbaceus, raris aliquot foliis, inferioribus longè angustioribus & tenuioribus caulem firmiter amplectentibus vestitus, spargens circa fastigium sex septemve, plures vel pauciores ramos, palmares, sustinentes ex brevibus crassis petioliis capitula oblonga striata, trigona, capsularum feminalium rudimenta. E quorum cymis eriguntur flores oblongi, sex luteo-viridantibus crassis, obtusis petalis constructi, prominente stylo flavescente, cum sex brevioribus concoloribus staminibus, longis, transversis apicibus donatis. His emaricidis perficiuntur subiectæ capsulæ, includentes semina parva, angulosa, fulca, duplici serie in tribus loculamentis disposita. Ad singularum capsularum exortus, aliquando etiam ad ramorum & foliorum in caule sinus progerminant novæ soboles, quæ avulsæ & in terram depactæ nullo negotio excrescunt.

D. Hermannus Iridem uariam Cap. B. Sp. Bod. à Scapel. Aloes speciem facit, vocatque Aloen Africanam folio longissimo, & angustissimo, floribus luteis fortidis.

Pag. 1202. Cannæ Indicæ plures species distinguunt Herbarii, nimirum,

1. *Cannam Indicam latifoliam maximam* Herman. Cat. Arund. Indic. latissimo folio, flore rutilo. Hort. Reg. Paris.
2. *Arundo Indica latifolia flore luteo punctato* C. B.
3. *Canna Americana flore fulgenti cocco splendente* Herman. Cat.

Herm.

Hujus semina ex Surinama transmissa sunt. Scitipes edit vulgari Canna Indica paulò humiliores; Flores hilari cocco intensissime rubentes; Semina minora, in spadiceo nigricantia; cætera paria.

4. *Canna Indica angustifolia flore flavo.* Albara Pison. l. 5. 21. Herman. Cat.

5. *Canna Africana minor flore suave-rubente* Bartholin. Aët. Med.

Pag. 1204. *Curcumæ synonymis* addè, Curcuma sive Terra merita Officinarum radice crocea J. B. qui verum Indicum Cyperum Antiquorum hunc esse statuit. Plantæ ipsius descriptionem accuratam debemus observationi & industriæ Clarissimi Viri & eximii Botanici D. Pauli Hermanni, cujus frequens in hac Appendice mentio, qui non hanc tantum plantam descripsit, sed & novum unà stirpium genus in lucem produxit: Nōsque docuit, quod antea nescivimus, Simili omnino fructificatione gaudere Bengalam Indorum, Cardamorum majus & minus, Costum Arabum, Galangam utramque

tramque, Zedoariam, Zerumbeth Garciae & Zingiber. Plurimum certe vel hoc solo nomine ei debet Respublica Medica & Botanica, quod tenebras illas quibus involuta essent, simplicita isthac medicamenta passim usitata dispulerit, omnisque de illis disputationes & litigia determinaverit & sustulerit.

Constat (inquit) Curcuma radice tuberosa, tereti, in transversum acta, Zingiberis facie, crassitie digiti, ex multis propaginibus cum circularibus in superficie zonis geniculatim conflata, aliquot crassiusculas fibras è geniculis demittente, ponderosa, foris pallida & modicè scabra, intus crocea ac temporis decursu in puniceum inclinante, solida quasi ex condensato croceo succo pressitiss compacta, gustus acris, aromatici, pinguis, odoris fragrantis. Hujus singula genicula protrudunt folia late viridia, plana, spithamam longa, unam duasve palmas lata, in modicum acumen desinentia, foliis Cannæ Indicæ junioris adeo similia, ut à rudioribus non facile ab invicem discerni queant. Hoc errore ductum video Bonitium, qui *Hist. Nat. & Med. Ind. Orient.* l. 7. c. 30. loco Curcuma delineavit Cannam Indicam in India frequentem, & hortis nostris familiarem. Cæterum è novellis & robustioribus radicis tuberibus erigitur scapus dodrantalis, teres, succulentus, scriptorii calami crassitudine è viridi pallescens, inferiori parte nudus, à medio verò ad cacumen usque in crassam rotundam spicam fastigiatus; quam formant foliola ab exortu pallidè viridia, postmodum ex flavo rubentia, vel ex pallido flava, duos unguis lata, sensim in recurvum mucronem abeuntia, squamatim disposita; intra quorum commissuras delitescit tenax & viscosus humor collectus ex nocturno deciduo rore. Insuper ex singulis squamis successivè prodeunt flores oblongi, Cannæ Indicæ facie, aut triplo minores, quatuor ut plurimum pallidè flavescens aut purpurascens petalis constructi, uno superiore obliquè sursum vergente, binis inferioribus rectè protensis, intermedio verò quadantenus intorto & fimbriato. Quibus excussis succedunt vascula parva, membranacea tricapsularia, quæ continent semina rotunda, fusca, seminibus Cannæ Indicæ minora.

Indis adeo familiaris est Curcuma, ut vix hortum in Oriente reperire liceat, in quo non colatur. Maturescit foditurque radix postquam flores exaruerunt. Propagatur tam seminibus, quam nodulis seu gemminibus à radice resectis. Donatur sale oleoso volatili, partibus blandis viscosis immerso. Hactenus Hermannus.

Methonica Malabarorum Herman. hic inferenda. Vide descriptionem inter anomalas inferius.

Pag. 1207. Cyclamini multæ species à nobis omissæ habentur in Catal. Hort. Reg. Paris. & Horti Academ. Lugd. Bat. à P. Hermanno editi, quas hic recensere non pigebit.

1. Cyclamen Autumnale orbiculato, circumroso folio, subtus rubente, odoratissimo flore: Corycyrum Hort. Reg. Paris. Herm. Cat.
2. Cyclam. Autumnale, folio subrotundo lucido molliore & crenato, suave-rubente flore, Syriacum ejusdem.
3. Cycl. hyemale orbiculatis foliis, inferius rubentibus, purpurascens flore, Cum Herbariorum ejusdem.
4. Cycl. hyeme & vere florens, folio anguloso, amplo flore albo, basi purpurea, Persicum dictum ejusdem.
- Idem carne flore, basi purpurea ejusdem.
5. Cycl. latifolium auriculatum flore suave-rubente ejusdem.
6. Cyclamen folio longiore anguloso & linguam Serpentis mentiente, Regium ejusdem.
7. Cycl. folio paulò longiore, vixdum maculato, flore dilutè purpurascens, Romanum recentiorum ejusdem.

Pag. 1210. post historiam Ari Ægyptiaci Colocasia dicti adde,
Arum maximum cauliculis nigricantibus Zeylanicum Herman. Cat. Leyd.

Item, Arum Album Æthiopicum flore albo odorato, moschum redolente ejusdem.
Item, Dracunculum Indicum caule viridi non maculato Dodart. Mem.

Post historiam Dracunculi aquatici adde,
Arisarum Potamogeti folio Bocc.

Bocc.

Radice & caule maculato cum aliis Arisari speciebus convenit. At Folia unciam lata, duas longa, subtus paululum nervosa & per terram sparsa quadantenus Potamogeti rotundifolii sunt similia. Flos brevior & radii extoris instar apertus, exili pistillo piloso prægnans, extremo mucronato & hami instar adunco. Natales illi Saccæ & Panormi in sylvula S. Mariæ à Jesu, &c.

Pag. 1211. Ad finem Capitis de Aro adde,
Arisarum angustifolium minimum P. Boccon. p. 80.

Bocc.

Humilis est hæc planta, & palmarem altitudinem vix superat, Caule, involuero, pistillo, necnon radice globosa eaque candidâ Arisaro angustifolio vulgari perfimilis, sola omnium prædictarum partium exilitate, atque Foliis angustis & longis à vulgari discrepans. Ad Saccam, mediis in faxis atque in saxorum fissuris mihi obvium factum est, in loco La Pirrera dicto.

Pag. 1218. Orchis anthropophora femina Col. à D. Dale inventa est in Essèxia juxta Dalington vicum, prope Sudburiam in veteri Sabuleto.

Pag. 1220. Orchis Scarabæum referens Breyer. Cent. 1. p. 45. ejusdem Orch. myodes fusca Lusitanica est.

Pag. 1240. lin. 30. Ad dolores oculorum vehementes] R Crustum panis secundarii, torreatur & statim quam maximè calens aquæ immergatur, & extracta mox oculis applicetur per noctem relinquendo.

quando. Excellens est remedium, inquit Liber arcanorum. *Chefneau*. Transmisit *D. Hulfe*.

Ad sudorem provocandum in febris] R micarum Panis communis q. f. Calefiat in *MB.* & irroretur vino Hispanico & aqua Theriacali, deinde applicetur furis pedum & post horas septem removeatur. *Idem*.

Pag. 1245. Ad finem paginae adde,

Pulpa Pomorum asitorum comminuta & mixta cum aqua fontana, aut Cerevisia tenui non lupulata, deinde syrupo violarum edulcorata & pota ad stranguriam valet.

Ad tonum nervi aut tendinis laesum, & dolorem in quavis parte] R duas quartas Cerevisiae optimae, veteris, ad Olei aut extracti consistentiam decoque, eoque partem affectam frequenter inunge.

Pag. 1246. Ad finem capitis de Hordeo adde, In Historia nescio quomodo omisum est Hordeum nudum seu Gymnocrithon *J. B.* quod sic describit. Hujus spica Hordeaceam imitatur horrido aristarum barbitio, at verò grana rufescentia, utrinque acuta, una facie sulcata, ex adversa partis mucrone gemen longiusculum ostentantia, glumâ simplici obvoluta levi etiam digitorum attritu facilius quam Triticæa exiliunt. Siquis autem versuum ordo observari possit quaterni ii videri possint, porro folium latum, multum calamos amplectitur.

In Catalogo Horti Edinburgici Sutherlandii; & Hort. Acad. Lugd. Bat. habetur Hordeum nudum. Quomodo hoc differt à Gymnocritho sive Hordeo nudo *J. B.?* Zeopyro seu Triticæo-spelto *C. B.?*

Pag. 1251. post tertiam Milii speciem adde,

Milium Indicum Arundinaceo caule, granis flavescens Herman. Cat. Hort. Leyd. *Frumetum Indicum, quod Milium Indicum vocant C. B. Theat.*

In septenum pedum altitudinem assurgit culmo Arundineo, digitum crasso, quem à geniculo ad geniculum involvunt folia frumento Indico angustiora & longiora, lineâ albâ per mediam longitudinem notata. In summitate erigitur juba dodrantalis, pugni crassitudine, multis paniculis, strictius invicem junctis coacervata, flores lanugineos pendulos Milii instar flavescens proferens; quibus defluentibus succedunt grana copiosa, rotunda, nitida, dura, pallida, farinacea, magnitudine Orobi; singula insident calyculis bifidis, parvis, nigris, splendentibus.

Milium Indicum Arundinaceo caule, granis nigris ejusdem ibid.

Herm.

Hoc cum priore convenit crescendi modo & forma, ità tamen ut grana ferat nigra, lucida, in summo nonnihil tomentosa.

Utrumque Milium quanquam in utraque India omnium frugum fertilissimum sit, satum tamen in hortis nostris difficulter ad frugem perducitur.

Pag. 1252. Capiti de Milio Arundinaceo adde,

2. *Milium maximum Indicum. Lithospermum Arundinaceum aliud, Tozcuitlapil xochitl Hernandez p. 282. Milium Solis Bontii, p. 152.*

Hernand.

Folia fert Arundinacea, fructum initio candidum & gemmantem, tandem nigrum, & nitidum & precariis vocatis globulis persimilem. Quamvis calidis maxima ex parte locis nascatur, frigida tamen & temperata non refugit, translatum jam dudum in Hispaniam. Tumores præter naturam repellit. Valet etiam adversus renum & vesicæ affectus.

Pag. 1262. Graminis Loliae hac aestate speciem in pratis observavimus spicis partialibus totalem componentibus angustioribus teretioribus nec ità compressis, longioribus etiam, quam in vulgari, inferioribus non sessilibus in ala seu sinu cujusdam folioli, sed longis pediculis insidentibus; aliae adhuc differentiae observari possent.

Pag. 1266. Ad finem Capitis VIII. adde,

Gramen Alopecuroides Indicum maximum.

Culmis assurgit bicubitalibus aut tricubitalibus, Spica tres uncias longa, teres, Graminis typhini similis, sed major, non è squamis compactilis quemadmodum illius, sed ex seminibus confertis singulis pilorum tenuium congerie velut penicillo quodam ad basin cinctis.

Ex seminibus Indicis in horto Reverendiss. Episcopi Londinensis succrevit.

Pag. 1271. lin. 9. adde,

Gramen hirsutum repens spicâ simplici, molli J. B.

J. B.

Importuna luxuries est radicum albertium, nitidarum, genicularum, sapore subdulci, quibus in immensum se propagat. Folia longa, hirsuta, mollia, vaginâ longissimâ culmum nodosum tenuem cubitalem obvolvunt. Panicula mollis contractior, palmum circiter longa ex viridi purpurascens.

Locus.

Abundat in vineis Montbelgardi florens Junio & Julio.

Pag. 1273. Ad finem pag. & Capitis de Gramine Daçtulo adde,

Gramen Daçtylon maximum Americanum Hort. Reg. Paris. Daçtylon Indicum esculentum spica articulata Ambrosini. Phyt. Sesarum perenne Indicum Zanoni.

Zanoni.

Semine ex India delato enata est, nihilominus hyemis secunda, in horto Jacob. Zanoni ad trium

* Bonenier-sium.

* ulnarum altitudinem excrevit, radice simplici altè descendente, è capite multa germina emittente &

& fibras spargente. E majoribus radicis germinibus exeunt *culmi*, penna scriptoria majores, ad medietatem usque crebris foliis cincti, reliqua parte nudi, ex rotunditate plani seu compressi, supernè virides, inferius lucidi, foris Arundinum simillimi, intus spongiosa medullâ Sorghi instar pleni; nodis prægrandibus raris intercepti, ima viz. parte plus quatuor digitis à se invicem distantibus, & superius multo adhuc plus, ut suprema internodia aliquoties ulnam longitudine excedant: inflexi rumpuntur & contriti succum reddunt aqueum. *Folia* ad radicem ulnam aut etiam duas ulnas interdum longa; quæ in caule ordine breviora, fragilia, per longum striata & velut plicatilia, foris viridia, intus albicantia, ad margines aspera, absque ulla tamen seratura, pilosa. Singuli culmi singulas, binas, ternasve, interdum etiam quaternas aut quinas gestant *spicas* spithamam longas, triangulares, squamosas; inter squamas [singulas] mense Junio exeunt lingulæ duæ lanuginosæ colore Laccæ del *Verzino*, & post has eodem mense, atque etiam sequente, per unamquamque spicæ divisionem enascuntur flores staminei apicibus obscure flavis ut in aliis hujus generis, quorum particularem descriptionem apud autorem nostrum vide. Floribus succedunt *semina* tegumento pyramidalî, duro, foris colore paleaceo, intus argenteo contenta, æque tribus lateribus glumis coloris paleacci cincta; Teguminibus hisce exutis *semen* membrana ex albo sublutea tectum apparet; quâ detracta nudum pyramidalem retinet figuram, dum recens est Pistacii mundi colore, exsiccatum ad albedinem inclinans, valdè oleosum. Spicæ scapus medius ex articulis invicem commissis componitur, quorum uniusquisque dentis sine radice formam habet. Reliquam descriptionem vide apud Zanonium.

Pag. 1275. lin. 6. adde.

Gramen Filiceum paniculæ integris Bocconi.

Bocc.

Radice est fibrata, *culmo* tenui & geniculato, foliis paucis vestito, cujus fastigium obtinent pulchræ paniculæ, vulgari Gramini Filiceo pares, ni simul essent conjunctæ, & palmam manû extensis junctisque digitis imitentur.

In litore S. *Erasmi* loco li *Stazzani* dicto nobis apparuit.

Pag. 1277. post decimam Arundinis speciem adde,

Arundo Indica variegata seu *Laconica* Cornuti 55. *Laconica* à Petro Mullerio Stapel 440. Herman. Cat.

Cornut.

Hujus radix vulgaris more naturâ vivax & geniculata: Singulis annis calamos & folia vere novat, quæ duo simul apud nos hyeme intercidunt. Calamus hominis proceritatem implet ac superat, vix nudus oculis patet. *Folia* enim, quæ in suo exortu tubulo facta, pediculi vicem præstant, complexu tenues, per ambitum inducunt tunicas atque ita subinde nascentia ab imo ad summum usque calamum operiunt. Inter hæc folia quadam cubitum longitudine superant, latitudine unciam alteram explent: incana sunt omnia, variè tamen colorantur, excurrentibus lineis latis, quarum alia sublævæ sunt, alia virides, alia subrubra, quanquam is rubor non omnibus foliis communis sit, sed tantum ad radicem natis. Ejus paniculam videre non licuit.

Pag. 1280. Cap. 4. post tertiam speciem Graminis Arundinacei interferatur,

Gramen Arundinaceum aquaticum paniculâ Avenacæ.

Hoc genus à D. Sam. Doody Pharmacopœo Londinensi, Rei Herbariæ peritissimo & maximè industrio ad ripas Thamesis fluvii inter Londinum & Chelleiam observatum ad nos siccum transfusum est. Ad tricubitalem altitudinem assurgit *culmo* grandi, Arundineo, geniculato, longis internodiis, in cacumine longam, non multum sparsam, subinde purpurascentem, è spicis squamosis muticis compositam paniculam gestans. *Folia* angustiora quam pro magnitudine plantæ, longissima.

Pag. 1289. post septimam Gram. Avenacæ speciem interponatur,

Festuca Avenacæ spicis strigosioribus è glumis glabris compactis.

Ad pedalem aut cubitalem altitudinem assurgit, *culmo* tenui, tribus aut quatuor articulis intercepto, foliis angustis, oblongis, utrinque hirsutis cincto. *Paniculam* in fastigio explicat longiorem & angustiore seu minus sparsam, & paucioribus spicis compositam quam præcedens. Sunt etiam spicæ singulares glabræ & strigosiores quam illius, aliâ similes.

In pratis humidis provenit. D. Dale observavit & attulit.

Gramen Avenaceum glabrum paniculâ è spicis raris strigosis composita, arisis tenuissimis.

Culmo est cubitali aut etiam longiori, tenui, quatuor aut quinque geniculis intercepto; ad quorum singula *Folia* singularia, ut in omnibus ferè Graminibus, aliquotisque eum obvolvunt, modicè lata, viridia, striata, glabra. Fastigium occupat *paniculâ*, laxa, è spicis strigosis, paucioribus & rariis fitis composita. Spicarum squamas singulas aristæ terminant longiusculæ, capillacæ ferè tenuitatis. *Radices* fibrosæ. Fulhamiæ propè Londinum, in aggere inter locum excensionis è cymbis & Epicopale palatium, à D. Doody observatum ostensum & ad nos transfusum est.

Gramen Avenaceum paniculâ purpuro-argentea splendente D. Doody.

Radix, quantum ex sicca discernere licuit, paucis & brevibus fibris constat, plantam tamen perennem esse conjectatur D. Doody. *Culmi* cubitales & altiores, tenues, duobus tribusve articulis donati, totidemque foliis vestiti, *paniculam* in summo gestantes, non multum sparsam, purpuro-argenteam

ream & splendens, non è spica squamosa composita ad modum precedentium, sed ex locustis Avenacearum amulis, quarum unaquæque tria plerumque grana glumis obvoluta & aristata continet, aristis prætenuibus, nonnihil incurvis, purpurascens. *Folia* ad radicem & in caule ima hirsuta, in superioribus hirsuties non apparet in sicca, omnia, brevia & angusta potius quam lata, & longa; quæ autem è radice exeunt in sicca angustiora videntur.

Locum.

In palcus circa ædes Comitum Cardiganæ ad *Twinam* Middlesexiæ vicum.

Pag. 1295. pro sexta Graminis Cyperoidis *Polystachii* specie adde,

Gramen Cyperoides foliis molibus tenuibus, spicis brevibus coærvatis tribus quatuorve in summitate caulis.

Hæc species ambigere videtur inter hoc & sequens genus: nam spica in summo paleacea casta ad hoc pertinere eam arguit: at spica ex seminibus compactiles, brevissima, & globulorum æmula, in summo caule coærvata, non exeutes è foliorum finibus, nec pediculis infidentes, sed cauli immediate adnatæ, ad sequens. *Folia* ei angusta, oblonga, è radice crebra, & Gramineorum instar mollia. *Caulis* pedales, tenues, nudi, triquetri, enodes. Radicibus & modo se propagandi non videtur ab aliis Cyperoidibus differre.

Locum.

In ericeto Hampstedienfi propè Londinum invenit *D. S. Doody*.

Pag. 1299. lin. 4. adde,

Gramen Cyperoides spica simplici compressa disticha.

Caulis semipedalis aliquousque supra spicam producit, ut spica è sinu caulis egredi videatur quemadmodum in Juncis. Est autem spica simplex, mollis, non admodum compacta compressa, disticha, colore castaneo, lucido. *Folia*, forma & crescendi modo reliquis Cyperoidibus respondent. Hoc genus à *D. Newton* mihi primò ostensum est, à se collectum in aquosis propè *Orton* Westmorlandiæ vicum, necnon circa *Chiffelburst*. Habui etiam à *D. Doody*; & exsiccatum vidi apud *D. Plucknet*, qui primus illud observasse dicitur.

Pag. 1312. Sparganium secundum seu non ramosum apud nos nascens superiori ætate observatum descripsimus his verbis,

Fibris multis, prælongis, simplicibus, crassiusculis, è luteo albenibus, profunde in limum demissis radicitur. E radice capite plurima exeunt folia pedalia aut cubitalia, etiam longiora, vix semunciali latitudine, lævia, mollia, neque carinata, neque striata ut in majore specie, intus concava, in acutum terminata: Inter quæ affurgit caulis teres, genicularus, solidus, infirmus, cubitali longitudine, vel major minorve pro altitudine aquarum in quibus oritur, ad singula genicula singulis foliis vestitus, quæ ima parte eum vaginæ instar cingunt, sensim breviora ad summum usque. In summo caule florum & seminum globuli quatuor vel quinque habentur, quorum infimus pediculo longiusculo è folii sinu egresso infidet, superiores in alis foliorum sessiles non tamen caulem undique ambiunt, quo à planta *J. Bauhino* descripta differt. Summi globuli meris staminibus floreis quibus nullum succedit semen constant, inferiores pilule feminiferæ sunt.

Pag. 1313. Adde,

2. *Capicatinga, alii Jacareatinga Acori species Pison.*

Europæo nostro externâ figurâ, sive radicem, sive folia spectes, excepta magnitudine, multum similis. Sed quantum mole inferior, tantum efficaciam superior existit, inprimis radix, quæ calida & sicca est, grato amarore & aromatico sapore linguam vellicans. Ea sola, vel aliis mixta non tantum ad incidendos frigidos humores peccantes feliciter adhibetur, sed & contra venena assumpta inprimis usurpatur, ab advenis æquè ac indigenis. Non semper uliginosis locis sicut *Iris*, sed etiam promiscuè aliis terris gaudet depresso, glebosis.

3. *Acorus Asiaticus radice tenuiore* Herman. Cat. *Calamus aromaticus* Garciae Arom. hist. lib. 1. cap. 32. *Quæ & quid differat à precedente.*

Acorus hic omnibus partibus convenit cum Europæo, excepta sola radice, quæ tenuior est & compactior, superficie crebrius geniculata, odore & sapore graviori.

Locum.

Sponte sua luxuriat in Malabar & insula *Zeilan*. Incolis *Vazubu* & *Vazumbo* audit.

Pag. 1318. Ad plantam *Jupicai* Pisoni dictam & pro Graminis specie propositam nota, *D. Bannister* in Catalogo Virginienfium pro Gladioli specie habere titulo Gladioli lutei tripetali floribus pluribus minimis ex uno capitulo squamoso erumpentibus.

Nardus Indica Ger. *Indica vulgaris* J. B. *Indica sive Spica Nardi* Park. *Indica, quæ Spica, Spica Nardi, & Spica Indica* Offic. C. B.

Nardus Diosc. l. 1. fortè à Naardo, urbe Syriaca Euphrati contermina, aliis *Nardozys*. Genera multa recenset Dioscorides cap. 6. quæ varietates potius loco natali solum differentes, quam species distinctæ videntur. *Nardi Indicæ* nomen (inquit *J. Bauhinus*) particula duntaxat plantæ hodie obtinet, quæ & spica ob figuram dici meruit. Est autem nihil aliud quam comatum radice caput, ex marcidiorum foliorum nervosis filamentis convolutis congestum, colore rufescente, sapore amaro, acrique & aromatico, odore spicæ Celticæ, validiori. Adhæret hæc coma radici digitalis crassitudinis, saturatius ruffæ, solidæ, sed fragili: est ubi folia quoque nondum in nervos divulsâ, albicantia inveniuntur: Cauliculi etiam concavi, striati, pluresque ex eadem radice capillatæ spicæ enatæ, subinde conspiciuntur.

Miror

Miror autem quenquam huic planta *caules* potuisse negare, cum eorum partes infimæ filamentis nervosis obvoluta, se cuivis examinanti facile conspicendas præbeant.

Quicquid autem repugnet Anguillara aliisque, ego cum J. B. Garcia aliisque peritoribus Botanici existimo nostram Spicam Nardi Officinarum veram esse & genuinam Antiquorum Nardum Indicam.

Porro non esse diversa Nardi genera, sed unicum duntaxat sibi notum testatur Garcia, id sc. quod in monte quodam juxta Gangem fluvium provenit, qui altera quidem parte Orientem spectat, altera Occidentem; ad quem Occidentem sita est Syria, multis regionibus ab India discreta: neque una præstantior est altera, spicamve habet alia altera multò longiorem. Nec est quòd quis ex ingenti pretio quo antiquitus teste Plinio l. 12. c. 12. emebatur, inferre studeat nostram Nardum non esse legitimam. Nam India nunc magis aperta & cognita sunt quàm tempore Plinii fuerunt, & ipsa aromata majori copia, minùsque adulterata quàm Plinii tempore ad nos adferuntur, proinde & viliori pretio emuntur, ex quo in Indias circum Africam navigari cœptum est.

Magna est inter eruditos quæstio, quæ pars Nardi *spicæ* sit. Quidam radicem esse affirmant, quidam negant Prioribus suffragatur Galenus, l. Antid. 14. *Ἄνδρῶν, ὅτι Ἰνδικῶν ὑπέσθη νάρδιον βαρῆν, ὅπως δὲ σπῆν ἐνερμάζων ὑπέσθη, καὶ τοὶ ἰλλαντοὶ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς τοῦ ἀσπύρου ἐπιπέτου ὄσπυρ τοῦ ὑποπέλου.* Posteriores Dioscoridis auctoritatem opponunt, dicentis, *Plures habet spicas ab eadem radice, tum comosas, tum sibi invicem convolutas.* Dicendum, spicas dici cauliculos multis capillaceis foliis obritos, qui quamvis radices videantur, reverà non sunt, subsunt enim radiculæ seu fibræ quibus alimentum atrahit planta; atque has vocat radices Dioscorides & à caulibus distinguit. Interim tamen hanc plantam caules emittere summa parte spicis, aut paniculis onustos, ad modum Graminum aut iis affinium plantarum, minimè dubium est.

Nardi Dioscoridi vim habent calefaciendi, exsiccandi, urinâsque ciendi. Quamobrem & alvum epotas fistere, & appositas ex utero fluxiones sanique compescere. Ex frigida verò potas nausæ & stomachi rorionibus auxiliari: itémque iis qui à flatibus exagitantur, hepaticis, ictericis atque nephriticis; coctas verò in aqua & pro fomento infessibus adhibitas vulvæ inflammationibus adhiberi. Facere & ad superfluo humore redundantes oculos palpebras, dum ipsa cilia astringunt & condensant: Quin & siccas ad fummoendam graveolentiam humentibus corporibus utiliter inspergi: Misce etiam antidotis. Porro ad ocularia quoque medicamenta usque ad summum lavorem tritas & cum vino in pastillos conformatas vase novo non picato recondi.

Nardi folium Plinio principale est in unguentis. Variè autem præparabatur Nardinum unguentum ab Antiquis. V. Dioscoridem. Vis autem ejus attenuans est, acris, exterioria & rarefactoria humorum, & calefactoria.

Nardus Gangitidis spuria Narbonensis Park. *Spuria Narbonensis* C. B. *Narbonensis* Ger.

In montis amenissimi & celsi, herbarum lectiorum feracissimi, cui idcirco nomen *Horti Dei* impositum, septem plus minus mill. à *Gange* urbecula diffusi clivo quâ ad meridiem marève Mediterraneum vergit, hæc uberi proventu erumpit, mucidis & udis tractibus; infima *radix* pusilla, exilibus fibris duris & raris, quæ subsunt spicatis comosisque torulis, minimum digitum crassis, colore pallecentibus ex fusco, ferè palmum altis, non valdè mucronatis, sed quadantenus per extrema recisis. *Folia* est viridi, rigido, junceo, vix pedem alto, numeroso, quòd ab ima radice ortum trans spicæ comam innum caulem ambientem sese exserit: multaque plantæ quasi uno cespitis ambitu amplexæ unius effigiem præ se ferunt. Tota inodora est præterquam capillamenta spicæ, quæ multò crassiora quàm Indicæ sunt, odore musci Querni vel terrestris, cui seminiferâ humo inferuntur comosa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus junceus culmus *Elphæ* vocatæ non dissimilis, cubitum altus exit, à medio cujus ad summum alternatim sunt admodum exiles herbacæ filiquæ, apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori, aut desflorescenti Geranio aut Cotyledoni similibus.

Adversariorum autoribus Nardo Gangitidi Dioscoridis prorsum quadrare videtur.

Pag. 1323. pro *Synonymo Cotyledonis repentis Brasiliensis* adde, *Acaricoba* Pisonis, p. 259. ex quo & descriptionem supple.

Flores hinc inde ex diversis caulibus ex luteo albescentes fert. *Radix*, quæ longa & farmentosa quasi est, contrita odore est radicis Petroselinii, gustatu perquam jucunda & aromatica, tenuium & calidarum partium, ut inter radices aperientes haud postremum locum mereatur. Incolæ recentem foliorum succum inter decantata habent antidota, vomitumque sicut nostrates foliis Afari eo suscitant. *D. Bannister* in Catalogo Virginensium se nullam potuisse observare differentiam scribit inter hanc & Cotyledonem palustrem nostratam.

Pag. 1325. *Ad finem Capituli XII. de Gladiolo lacustris* adde,

Nos plantam hanc cum primo eam invenimus quàm potuimus accuratè descripsimus his verbis: Sub aquis crescit, plurimis fibris masculis albis in arenas demissis, sapore nullo præditis. *Folia* ad radicem plura, duas circiter uncias longa, angusta, extremitatibus reflexis, duplici intus secundum longitudinem tubo excavata. *Caulis* ab una radice assurgit unicus, pedalis & altior, teres, intus concavus, purpurascens, foliis per intervalla longiora vestitus: propè summitatem flores gestans pediculis brevibus, tenuibus, è foliorum sinibus exeuntibus insidentes, octo aut decem, plures, paucioresve, rarius dispositos, pallidè purpureos cœruleosve, è tubo simplici in quinque segmenta expansos, quorum duo superiora angustiora & sursum reflexa, inferiora tria latiora & concava. Succedit valculum feminale mascululum, *semina* intus continens plurima, perexigua, purpurascencia. *Stylus* in medio flore, & stamina purpurantibus apiculis donata. Calyx floris quinquepartitus. Reperit hæc planta flagellis emissis Fragariæ modo.

Capparis

Capparis Portulacæ folio C.B. *fabaginea*, sive *Peplios Lutetianorum* J. B. *Telephium Dioscoridis* & *Plinii* Col. *Capparis fabago* Ger. *fabago*, sive *leguminosa* Park.

Col.

Radicem habet crassam, perennem, longam, aequalem, candidam, tenui cortice obductam, teneram, sed vetustate lignosior, capite extuberante ob germinum vetustorum amissionem, & novorum quotannis eruptionem. Plures quidem exeunt ab radice *rami*, firmi, teretes, laves, virentes, geniculati, spontaneæ *Portulacæ* similes; singulisque geniculis *folia* utrinque adherent uncialibus petiolis vel minoribus, crassis, foliatis, *Aurantiorum* petiolis quibus *folia* insident similibus, minoribus, atque angustioribus bina ab eodem ortu prodeuntia, carnosa, crassa, lævia, effigie *Portulacæ*, lenta, succosa, ad cæruleum quodammodo vergentia, ob candidam asperginem, quæ dealbari videntur ex viridi, circa radicem latiora & majora, ut lata sint uncias duas, & longitudine $2\frac{1}{2}$ superent; circa ramos decrefcentia *Portula caparia*, & in summo minor. E foliorum ortu & caulis geniculis breves bini producantur petioli, circa summum è medio ramulorum, in quibus primum virides *corymbi*, rotundi, parum oblongi insident, erecti, qui dehiscetes alba *folia* interna exerunt parum, numero quina, sicuti & externa illa continentia calycis vice, *corymbum* efficientia, pluribus croceis, oblongis, intermediis, tenuibus *staminibus* capitatis productis, ex eorum centro tantundem excedentibus. Stamina quidem illa primum crasso capite, brevi filamento sunt, cum flos parum hiat & cavus conspicitur; at perfectiore flore producantur admodum stamina, capitella seu apices minuuntur; atque interna foliola floris candida croceum unguem, dimidium folioli occupantem ostendunt. Floribus marcescentibus atque decidentibus petioli remanent, *siliquas* habentes, elatas, parvas staminibus adhuc remanentibus: At perficiente se siliqua, Raphani siliquam æmulante, *stamina* pereunt, petiolus intorquetur & siliqua deorsum nutat, virescens, lævis, nitida, circa extremum crassa, atque pilum habens, à quo veluti lineæ quinque per longum deducuntur, quibus siliqua jam maturitatem & ficitatem adepta dividitur hians, seminâque demittens oblonga, plurima.

Junio & Julio floret, & siliquas profert, Augusto & Septembri mense perficitur.

Sapor plantæ amarus, parum acrimoniæ offerens gustui, non multum à *Capparis* vulgaris sapore alienus, unde & *Capparis* nomen ei inditum. Quia foliis alatis *Fabæ* *folia* imitari videretur, alii *Fabaginem* dixerunt.

Radicis sapor acerbus, parum acris, ad amarum inclinans. Folia verò magis amara. Ob amarorem ad vermes necandos apud Syros in usu esse tradunt.

In Italia locis ruderatis spontè nasci perhibetur. At nos nullibi in Italia spontaneam observavimus, nec ab alio ququam fide digno observatam audivimus.

Pag. 1326. *Ad finem Capitis de Acambo adde,*
Acambus exoticus Breyn. Prod.

Pag. eadem, *Ad Cap. de Leontopetalò adde,*
Leontopetalon capitatum Americanum Muntingio in Hist. Plant. Belg. descriptum & depictum, Lib. 3. pag. 361.

Pag. 1338. *Ad finem pagine adde,*
Hæc planta umbellifera *Chinensis* foliis *Sesëlios* *Æthiopi*, radice *Pastinacæ*, *Nisi* seu *Genesg* dicta *D. Tancredo Robinson* inscribitur. Qui ex accurata plantæ icone è *China* ad *Regiam Societatem* missa, foliis longis, angustis, acuminatis, alternatim dispositis eam esse scribit, floribus albis, pentapetalis, umbellatis.

P. 1340. *Zedoaria longæ hystoriae adde,*

Celeberrimus *Vir D. Paulus Hermannus* in *Cat. Hort. Leyd.* hanc plantam *Zingiberis* latifolii *Sylvestris* *Zerumber* *Garcia* nomine, plenè & accuratè describit his verbis.

Spontaneo proventu luxuriat in *Sylvis* locisque aliis umbrosis insulæ *Zeylan*, *Malabaræ*, cæterarumque *Orientalium* regionum, *Malabaris* *Kua*, *Zeylanensibus* *Walingburu*, hoc est, *Sylvestre* *Zingiber* dictum, cujus radix prælonga, brachium crassa, inæqualis, nonnihil depressa, ex crebris prominentibus tuberibus ceu apophysis per genicula junctis compacta, alba, nonnunquam flavescens, carnosa, succulenta, tenacibus crassioribus filamentis intertexta, modò in folii superficie hærens, modo altius demissa, paucisque albescentibus fibris capillata, gustus acris amaricantis, aromatici, ad *Zingiber* accedentis, sed magis terrestris & minus grati, odoris fragrantis. Ex hujus tuberculis eriguntur caules sesquicubitales, crassitudine digitali, herbacei, depressi, viridante medulla pleni, quos alterno ordine ab imo ad summum usque vestiunt *folia* spithamam longa, tres, quatuorve transversos digitos lata, in mucronem abeuntia, glabra, polita, altera parte viridia, altera in viridi pallentia, sulcata pediculo crasso brevissimo, qui lato ac folioso suo principio *Arundinum* *Graminûm*ve ritu caulem involvit, & in nervum per folii longitudinem excurrentem terminatur. His in caulibus flores nulli conspiciuntur, sed ex peculiaribus radicum tuberculis, velut in *Curcuma* cæterisque hujus sortis aromatibus, singularis erigitur scapus, prælongis aliquot foliaceis squamis, scapum strictissimè ambientibus contactus, apice in oblongo-rotundum, squamatum rufescens caput, ex multis obtusis foliolis imbricum modo hærentibus constructum, fastigiato; è cuius squamarum interspitiis profilit flos oblongus, ut plurimum pentapetalos, *Curcumæ* aut *Zinziberi* similis, petalo superiori oblongo, pellucido, galeæ instar erecto duobus inferioribus conformibus instar labii protensis intermedio hævescente, sinuato, ad marginem fimbriato, ex angusta cervice in rotundam latitudinem diffuso. Huic demum ligulæ instar incumbit petalum crassum albidum, reliquis angustius, crassius tamen & robustius, desinens in parvum, leviter inflexum mucronem. His omnibus marcescentibus succedit vasculum panè trigonum, continens in tribus loculamentis semina rotunda, fulca, *Cannæ* *Indicæ* paulò minor, cæteroqui valdè similia. Culturam poscit eandem quam *Curcuma*.

Salæ

Sale volatili oleoso aromatico abundare hujus radicem inter alia probat destillatio. Transmittit enim per Alembicum aquam fragrantem cum sufficienti oleo, cui, si recens fuerit destillata innatar Sal volatilis paucus, formâ nivis aut Camphoræ. Hic in spiritu vini solutus, conditis, electuariis, aliisve debite remixtus, acidis ventriculi cruditatibus & ex iisdem obortis flatibus ac doloribus mirabiliter conducit. Idem sed cum blanda alvi dejectione præstat succus ex radice recenti expressus. Conscissa, ficcata & in farinam trita plurimam acredinem amittit, qua ratione conficiuntur ex ea panes, quibus annonâ diuore vescuntur Indi. Mucilago squamati capitis interstitiis inhærens aromatis hujus virtutem nonnihil redolet, & propterea doloroso & debilitato ventriculo censetur utilissima. *Hæc omnia Hermannus.*

Juncus Floridus minor C. B. Prod.

C. B.

Radice est candida, geniculata, fibris plurimis adhærentibus; *caule* palmari; *foliis* ternis, junceis, oblongis, acutis, duobus caulem superantibus; cujus summo singulis pediculis, qui quini sunt, alternatim sibi succedentes, flores (quos non vidit C. B.) infident, quos fructus gemini rotundi Orobri Cretici magnitudine sequuntur.

In palustribus Helvetiæ circa cœnobium Eremitanorum, & in monte Fractio ad lacum Pilati Lucernatum.

Quò pertineat hæc planta ob descriptionis imperfectionem nescimus.

Pag. 1244. *Historiæ Piperis subjungatur,*

Betre sive Betelle J. B. *Betre sive Tembul* C. B. *Betre, Betle, Betele sive Bethe* Park.

Planta est anadendras, arboribus se implicans & circumvolvens, easque scandens Hederae modo. Folium, describente Garcia, simile ferè Mali medicæ folio, oblongius tamen & per extremum arcuatus, venas five costas per longitudinem excurrentes habens, amarum. Fab. Columna, noris in res medicas Novæ Hispan. Piperis & Betelæ foliorum differentiam ostendit, Horum folia, inquit, quanquam inter se magnitudine vix differant, similisque modo farmentis arbores scandentibus hæreant, effigie atque aliis non parùm disjungi videntur. Piperis enim folia, quæ non tribus tantum sed quinque nervis per longum folii ferè Plantagineis distinguuntur, carnosiora & solidiora sunt foliis Betle, magisque ad ovalem figuram accedentia, & indè in acutum desinentia. *Betle* vero iisdem nervis tenuioribus molliora & delicatiora sunt admodum, & circa petiolum latiora, atque in summo sinuosa, ut ipsius coni potius quàm ullam Ovi effigiem exprimere videantur.

Folia quæ pro *Betle* foliis describit J. Bauhinus, circumscriptione & magnitudine cum Tiliaceis possent conferri, rotunda, nisi in mucronem non sensim sed mox desinerent, glabra, atrovirentia, tenuia, Potamogitonis modo, nervis quinque aut septem, partim rectis, partim sinuatis, ad mucronem usque excurrentibus, pediculo unciali appensa, sapore aromatico, tenui; mansu nescio quid arenosi sub dentibus esse videtur. *Considerandum annon pro Betelæ foliis Piperis folia describat: nam quod ad figuram eorum, tum descriptioni accuratæ Columnæ, tum figuræ Clusianæ contrarius est.*

Folium optimum censetur bene maturum colore fulvescente. Corruptum si recens à planta collectum diutius manibus tractetur.

Fert *Betre* in Maluccis insulis fructum quendam contortum, Lacertæ caudæ similem, quem isthic edunt quòd bene illis sapiat. Bontius fructum ferè scribit Piperi albo & oblongo similem seu mavis caudam Gliris referentem, quem Malaii *Sirii boa* vocant, estque propter raritatem, in longè majori existimatione quàm ipsum folium *Betle*. Seritur vitis modo, addunturque stipites & pedamenta, per quæ repens se sustineat: Quidam majoris quæstus gratiæ Arcæ arboribus id maritant, atque ita pulcherrima unibracula conficiunt. In omnibus Indiæ provinciis crescit, sed locis maritimis, non mediterraneis & à mari procul remotis, nisi ex illis in hæc transferatur humanâ industria.

Vetustiores Botanici perique *Betle* cum Malabathro seu Folio Indo confundunt, quæ tamen plantæ sunt diversissima; una enim arbor est surrecta, teste Garcia, altera scandens & adminiculis egenas.

Matutino tempore, pomeridiano, vespertino, imò etiam nocturno Betelam manducant, eamque continuo manibus gestant Indi. Sed nec simpliciter Betela utuntur: nam masticata amara deprehenditur. Ergo ad mitigandam hanc ejus amaritudinem Arcam admiscunt & calcis momentum, [Arcam & calcem Betelæ folio involventes] sicque preparatum suavissimi esse saporis affirmant. Alii Betelæ Lycium admiscunt, ditiores & potentiores Caphuram de Borneo: Alii lignum Aloes, Moschum & Ambarum cinericeum. Sic autem paratum adeò suavis est saporis, orisque halitum adeò commendat suâ fragrantia, ut perpetuò ferè illud masticent opulentes, tum etiam alii pro facultatum ratione, tamen non desunt qui Arcam cum Cinnamomo aut Caryophyllis masticent. Hæc Garcias; verùm alii qui in Indiam peregrinati sunt & itineraria conscripserunt, Indos tam opulentiores quàm pauperiores Arcam solam contractam cum tantillo calcis Betelæ folio involutam in os injicientes perpetuò manducare scribunt, quod adeò suavem halitum expirat ut totum conclave odore suo replat. Priorem illum succum expuentes (quod tamen nonnulli non faciunt) qui cruentus videtur [color ille Arcæ debetur non Betelæ] deinde alia atque alia folia simili modo preparata subsequenter sumunt. Hæc ni facerent Indi eorum oris halitus malè oleret. At Bontius asserit, quòd si quis sine modo (quod sæpe fit) his utatur, corrodunt dentes, imò eos excidere faciunt: novi ego hic juvenes qui 25. annum nondum excessere tamen planè edentuli erant ab usu hujus folii frequentiori.

Solent aliquem dimissuri, aut ipsi ab adstantibus discedentes his foliis preparatis plena bursulâ fericeâ abeuntem honorare. Nemo autem discedere sustinet, donec *Betre* sit donatus. Illud enim dimissionis indicium est.

Ceterùm opulentiores aliquos adituri hoc *Betre* masticare pro more habent, ut odore oris animam commendent. Siquidem apud eos summæ incivilitatis est odoratum non habere anhelitum; ita ut si tenuioris fortunæ aliquem cum potentiori sermones conferre necesse sit, manu ori apposita loquatur, ne teter aliquis odor alterius nares feriat. Sic etiam mulieres cum viris congressuræ, *Betre* mandunt antequam colloquantur, existimantque ad lasciviam summam esse illecebram. Inde in

Z z z z z z

visitationibus

vitationibus & mutuis salutationibus Betella ipsis in manu est, & summâ benevolentia significatione, ubique ea offertur cum calce & Areca in catino ligneo quem ad eum servant usum. Post prandium præcipuè mandunt ad avertendum ciborum fastidium.

Abstinere autem solent ab ejus usu interdum in funere sanguine junctorum, & in quibusdam jejuniis destinatis diebus, &c.

Vires.

Gingivas confirmat, cor & ventriculum roborat, status discutit, cerebrum & stomachum purgat cum Cardamomo manè à jejuniis præmanum, orisque halitum (ut diximus) emendat, dentes tamen denigrat, imo, teste Bontio corrodit & decidere facit.

Lusitanorum mulieres Indos imitata eundem Betellæ mandandæ morem habent, cum sine ea vitam vix sibi constare posse arbitrentur.

Arbuscula Brasiliensis Piperis facie julifera. Betis Marogr. *Betis vel Betre* Piso. *Piper longum* Brasiliense.

Marogr. Piso.

Arbuscula est quatuor aut quinque tantum pedes alta, caudice recto, nodoso, digitum crasso, pallide viridi, & per totum punctulis albis maculato. Superius ad aliquot nodos ramulos adipiscitur, ritem nodosos, & ejusdem cum caudice coloris; & in his folia, ad quemlibet nodum unum, quinque aut sex digitos longum, lingua figurâ, pallide viride seu flavescens, superius splendens, Laurini folii crassitie; *Folium* item unum ad quemlibet nodum, unum aut duos digitos longum, pennam Olorinam circiter crassum, *semen* ferens oblongum, fuscum, odoris valde fortis instar Zinziberis, [Piperis longi formâ, sed insipidum & nullius usus. Denique Piperis stirpi sarmentis, caule & facie externa simillima est hæc arbuscula; differt quòd folio & fructu sit paulo grandiore. *Piso.*] Lignum caudicis intus est spongiosum. *Radix* aromaticum quid spirat, & Zinziberis præstantiam sapore, colore atque odore æmulatur, præcipuè si recens sit, tunc enim dignitate illi vix cedit.

Vires.

Foliorum & radicum decoctum colicum dolorem sedat, dolores membrorum mitigat, ventrem flatibus turgidum componit, pedumque tumores ex frigore natos amolitur. Idem præstant balnea & fomenta inde confecta.

Locus.

Frequens est tum in sylvis, tum in rudibus urbis Olindæ.

Præter hanc *Bety* alia adhuc, inter quas est *Bety* femina, in saltibus reperiuntur, julis gracilibus & exiguis botrorum modo congestis.

Pag. 1344 post lin. 12. adde,

Faborandi IV. Pisonis. Piperis longi species.

Frutex est arborefcens caudice duro & nodoso, saturè viridi Lauri majore, cæterum non dissimili. *Fructus* five *Juli* potius Piperis longissimi non qualitates sed tantum formam æmulantur, & caudici adnascuntur, *foliis* magnis linguæ figurâ, acuminatis, nunc alternatis, nunc sibi & Julis oppositis. *Radice* est aliarum *Faborandi* specierum efficaciam simili. *Folia* pro balneis & fomentis contra affectus frigidos in usu existunt.

Faborandi III. Pisonis Atriplicis frutescentis species esse videtur.

Pag. eadem, Ad historiam Limonio congeneris Clus. adde,

Ex Catalogo Virginienfium D. Joan. Banister.

Corpus illud quod pro flore vasculo feminali insidente habet Parkinsonus, nihil aliud est quam operculum arcuatum umbellæ aut Conopæi formâ, quod vasculo ab injuriis aeris s. cœli defendendo inservit. Vasculum sem. quinquecapsulare (quod extrinsecus asperum est) staminibus brevibus numerosis apices flavos gestantibus cingitur. Hæc unâ cum petalis quinque saturatè purpureis Holoferici S. veluti instar, quæ inter singulos Operculi angulos exsurgunt & inflexi illud operiunt (unde resultat figura Ephippii muliebris Sedi similis) brevi decidunt, remanentibus quinque calycis seu floris involucri foliis; unde corpus residuum, i. e. operculum cum calyce & vasculo figurâ Parkinsonianæ nonnihil simile, apparet.

In frigidis udis & palustribus spongiosis inter Oxycoccos oritur.

Pag. 1345. Ad finem pag. & Capituli septimi adde,

Hanc plantam Jac. Breynius in Prodr. Alceam Indiæ Orientalis fructu lappaceo foliis Ribis vocat, & à se in Cent. prima malè sub nomine Trifolio affinis Indiæ Orientalis descriptam scribit.

Pag. 1346. Cap. IX.

Hujus herbæ Cajaciæ nomine plenior descriptionem vide apud Gul. Pisonem l. 4. p. 245. qui & vires ejus adversis venena celebrat.

Ad finem Herbarum anomalarum pag. 1348. addatur,

Planta scandens Hederaceis foliis Zeylanica Breyn. Eph. German. An. 4. & 5. Observ. 137.

Hæc in Zeylan insula sentibus & fruticibus se circumvolvens planta flori passionis Hederæ folio seu Clematiti Passifloræ flore luteo Muntingii (quæ folia, capreolos & caules) perquam respondet: quamquam viticulis capreolisq. multò tenuioribus, atque foliis minùs duris, quæ etiam acutiora & quodammodo denticulata apparent. Flores oblongos, tubulosos, angustos in quinque foliola exeuntes, *Quamochli* florum annulos sed niveos, & ob lacinas tegues in fibras plurimas, subtiliores, crispas, divisos, quasi radiatos aspectu dignissimos ferre aiunt.

Eadem

Eadem pag. Ad finem Avomalarum addantur Kali *Egyptiacum* foliis valde longis hirsutis C.B. Ká-
li 3. Alpini. Kali *Egyptiacum* 3. Alpino J. B. *Egyptiacum* Park.

Alpin.

Folius constat paucis, Ajugæ foliis proximis, sed valde longioribus, caule uno, non omnino recto, à quo tres quatuorve cauliculi exoriuntur, qui rectà sursum feruntur, quilibetque ipsorum in cacumine scapuli quinque aut pluribus foliis Chamæpityos proximis, ac deorsum in arcum recurvatis inclinantibus, constatum habet; falso atque acri sapore.

Dubitat C. Bauhinus annon hæc planta eadem sit cum *Psyllio minore* à se in Prodro mo descripto, cujus ideo descriptionem, quia in superioribus à nobis omiſſa est, subiiciemus,

Radix est tenuis, oblonga, subalbida, fibris paucis capillata. *Ramuli* semipalmares, rotundi, tenues, rufescentes, in terram reclinati, in summo in minores divisi: *foliis* brevibus, angustis, binis sibi ex opposito respondentibus, quæ alis subjiciuntur, aliquando ternis, nonnunquam quinis simul junctis. Ramulorum fastigiis capitula squamata insident, quibus utrinque foliolum unum, (aliquando plura & impari longitudine) parvum, recurvum, & per maturitatem rigidum subjicitur. *Flosculos* habet pusillos, albos, pedicellis inhaerentes, quibus *semen* longè vulgari minus, subnigrum, relucens succedit. Augusto florens in horto collegit C. B. & semen Patavio accepit *Gottne* rubri & albi nomine, Heydelbega *Botrii* rubri appellatione.

Planta lactaria Africana Pini fructuum facie Breyn. Prod.

Breyn.

Planta hæc rarâ atque peregrinâ formâ pro caule magnum facit tuber, cinereum, valde tumidum, rotundum vel turbinatum, Pini forme, magnitudinis pugni & amplioris, quantumque ex aspectu externo colligere licuit carnosum, multis fibris fuscis ab ima sede angustiore prodeuntibus firmatum. Ramos præsertim superne protrudit copiosissimos, dense in orbem conatos, uncias tres, vel ad summum quatuor longos, digitales ferme crassitudinis, saturæque viridis coloris, qui juxta summitates magis crassescunt, atque tuberculis angulosis veluti squamulis per totum à natura ita formati sunt, ut non aliter appareant quam si Pini fructus essent immaturi: in illorum summitatibus foliola quædam angusta, digitum transversum pæne longa, crassa, rigida, in superiore parte canaliculata, atro virore picta, Tichymali aphylli ab Imperato descripti, simillima conspiciuntur, lactescentia, sicut etiam tota planta lacteâ ubertim alimonia diffundit. Et hoc, inquit Br. quantum ex Planta (quæ an adulta vel primum germinans me latec) atque figura suis depicta coloribus observare potui, namque plura non licuit.

Mesbonica Malabarorum, Nienghala Zeylonensium, Lilium Zeylanicum superbum vulgè Herman. Cat. App.

Sustinetur hæc planta *radice* oblonga, ex rotundo nonnihil compressa, formâ anconem seu literam T, ex duobus quasi brachiis coherentem, referente; foris fusca, intus albâ, carnosa, gustus amari nauseosi, è cujus medio superiori angulo prodeunt sarmenta herbacea, rotunda, nodosa, ramosa, altitudine trium quatuorve pedum, quæ vel humi incumbunt, vel vicinas arbores scandunt, variorum flexu illas comprehendunt. Cuilibet nodo adhæret folium glabrum, planum, politum, latitudine duorum triumve digitorum, longitudine verò propè dodrantali in longum, recurvum capreatum mucronem desinentia. Ex summis ramis, aliquando etiam foliorum alis oritur pediculus, sustinens *florem* nudum, odore quidem vacuum, sed structuræ raritate & coloris pulchritudine flores omnes quos Zeylona & Malabara suppetunt longè superantem. Constat verò sex angustis semidigitum longis, elegantissimè fimbriatis petalis, totidem apiculatis *staminibus*, & *stylo* intermedio tricuspidato. Primis ab exortu diebus in viridi flavescit, & Fritillariæ ritu propendet, dehinc expanditur, ejusque petala, stamina & styli sursum retròque vertuntur, & sensim in aureum, tandèmq; exquisitissimum coccineum colorem faciunt. His omnibus defluxis perficitur *seminarium*, amplitudine Nucis Juglandis, subrotundum, trigonum, tricapsulare, quod in tres coriaceas tenaces membranas dehiscit, reſertum *seminibus* parvis angulosis rubris duplici sèrie dispositis.

In Hortis Beverningiano & Fageliano luxuriat. Herbis bulbosis affinis annumeranda est.

Locus.

Hippophaes Anguillarae & Dodonæi sive Spina purgatrix J.B. *Hippophaes quibusdam* *Anathæ vaxadæion*, i. e. *Spina purgatrix Anguill.* C.B. Item *Rhamnus catharticus Oleæ folio* ejusdem.

Hippophaes (inquit Anguillara epist. 8.) fabulosis Peloponnesi maritimis, quæ nunc *Morea* dicitur, oritur, cujus radix ob vehementem vim purgandi quibusdam spinæ purgantis nominatur. Suffrutex est spinis durissimis, spargit se in comam rotundam, albam: *folia* Oleæ longiora, angustiora & teneriora: nec florem, nec fructum vidi. *Radices* palmo longiores lacteum succum frangendo fundunt amarissimum, odore gravi: Similem plantam in Italia non reperi.

Parkinsonus Glaſtiridam Hon. Belli pro Hippophae Dioscoridis habet.

Hippophaestum quorundam Dalechamptio ex planta sicca è Mlta insula missa delineata, quænam sitps sit nescimus. Echinopus Plutarchi quibusdam J. B. forte Echinopoda Cretica Belli fuerit.

Pag. 1377. lin. 38. D. Jo. Banister Nucem Regiam Virginianam primam C. B. quæ forma & sapore parum ab Anglicis differt &c. eandem facit cum Nuce Juglandi Virginienſi alba Park. à ligni colore sic dicta. Harum varietate species forma & putaminis duritie differentes quemadmodum Europææ. Hæc nux est quam the *Hickery* seu *Pick Hickery Nut* vocant. Ex hisnucibus lac sufficit Indi quod vocant *Hickery Hilli*, non ex majoribus illis, ut vult C. Bauhinus. Ex similitudine quam habet cum suo lacte Juglandium Indi lac nostrum *Hickery* vocant.

Z z z z z z z

Autor

Autor descriptionis Carolinae Indigenae ex nucleis hęc decoquendo oleum salubre elicere scribit, quod & Anglis ad usus culinæ frequenter infervit. Præstans habetur remedium ad tormina intestinorum. Sapore est jucundo, verum post semestrem spatium rancescit & corrumpitur.

Idem D. Banister Nucem Juglandem seu Regiam majorem cortice scabro & duro, nucleo magno & dulci C. B. eandem esse vult cum nigra Virginienſi *Park.* à ligni colore sic dicta. Verum Parkinsonus hanc Nucem nucleum intus minimum claudere scribit.

Pag. 1379. *lin.* 29. *Adde,*

Haud generosius contra colicam reperitur remedium quam Juglandium membranula lutea amara pulveris. & cum vino data *Sim. Paul. Quadrip. Botan. p. 99. & p. 565.*

Pag. 1388. *lin.* 22. *Adde. Quercus Virginiana Castaneæ folio D. Plucknet.*

Pag. 1389. *lin.* 11. *Adde.*

Ad menses albos seu fluxum uteri album] R. Scobem Quercus in tenuissimum pulverem redactum, propina in lacte. Vel R. Decoct. foliorum Quercus ꝑv. coag. Leporis ꝑj. octo dierum spatio sapius utentibus curavit veteres fluxus. Idem efficiunt Consolidæ majoris radices in lacte coctæ & comestæ. *D. Hulse.*

Equi scutellati subalbidi (*Dapple-gray*) si verno tempore unum vel alterum pugillum aut manipulum oculorum aut gemmarum Quercus arboris recentium in modum Avenæ conjeceris, illique aliquandiu his pascantur nigricant, ubi pilos veteres jaciunt, vel nigriores albidorum loco renascuntur. Hoc adscribendum Vitriolo Quercus. *Sim. Paul. Quadripart. Botan. p. 340.*

Pag. 1396. *Ad finem paginae add.*

Abies foliis prælongis Pinum simulans.

Hujus ramulum ad me misit *D. Doody* Pharmacopœus Londinensis, Botanices apprime gnarus. Folia Abiegnis multo longiora ut Pinitis videri possint, non tamen bina simul ex eadem theca exeunt, sed singula è ramis enascentur Abietinorum in modum, creberrima, angusta, in mucrones acutos & pungentes exeuntia: quem florem fructumve ferat nobis incompetum. Scribit tantum *D. Doody* in Horto Edwardi Morgani Westmonasterii pridem enutritam Pinastrî nomine.

Pag. 1405. *Sabina vulgaris nec sterilis est, neque baccifera, sed ex observatione D. Samuelis Dale Medici & Pharmacopœi Brantrienſis, vicini & amici nostri, in plantis indagandis & observandis induitrii admodum & curiosi, verè conifera. Ostendit ille nobis conos virgis adnascentes plurimos, Pisis multo minores, squamosos, & sub singulis squamis ut in alis hujus generis bina semina occultantes.*

Pag. 1408. Arborem vitæ verè coniferam esse hac ætate observavi. Fructus enim squamosos producit, & sub singulis squamis bina vel singula semina membranis alata occultantes. De flore, an fructui contiguus sit, an ab eodem sejunctus, nobis nondum constat.

Pag. 1414. Cedrus à Goâ malè collocatur inter Juniperos, est enim conifera, & Sabina: species cujus odorem gravem spirat.

Pag. 1421. *l. 1.* Nota non unam tantum Salicis speciem corticem abjicere; verum duas à nobis observatas nimirum præter hoc loco descriptam Salicem nostram quartam, sive folio auriculato splendente flexilem: quin & Salicem à Tho. Willifello Darkingæ in Surreia observatam cum Julio densissimo tomento ceu cotone confercto ab his quibus diversam esse suspicor.

Pag. 1428. *Ad finem paginae add.*

2. Ostrya Ulmo similis fructu racemoso Lupulo simili.

Pag. 1433. *lin.* 41. *adde,* Potus eximius in colica plumbariis expetitus, R. Caricarium pinguium lb. 4. Aq. font. lb. xii. coq. ad medias pro potu communi. *D. Hulse è M. S. D. Fisher.*

Pag. 1438. *Historia arboris peregrinæ fructum sicui similem gerentis Clus. Exot. l. 1. c. 11. adde,* Fructui huic idem esse videtur fructus Lance dictus Bontio l. 6. c. 23. lavis, cortice flavo, succum lacteum, acrem Tithymali instar è vulnere inflicto fundens: à quo (inquit) externa tantum facie & nomine distat alter qui *Rampestan* vocatur, quod fructum crinitum denotat, quia filamentis quasi capillis externè sit munitus. Nuclei utriusque intus conditi cum carne sua eundem saporem acidum & vinosum obtinent. Cæterum arbores vastæ & magnæ sunt, foliis Laurinis, è quibus hi fructus racemacim magna quantitate pendunt & pulcherrimo aspectu utriusque fructus ardoribus febrilibus restinguendis eximie conducunt.

Pag. 1446. Ad vires Pomi adde, Potus antinephriticus, R. Pom. dulc. assat. n. ij. Vini albi Aq. font. ana lb. ꝑ. Syrup. de Althæa ꝑj M. Bibat omni manè tepidè. *Idem.*

Ad dolores acerbiss. Ophthalmiæ, R. Pomi dulcis sub cineribus cocti pulpam ad ꝑiij. Camphoræ ꝑj. Croci ꝑꝑ. Aq. Rosarum & lactis muliebris. q. s. Fiat Cataplasma. *Brueh. Chesneau.* Habui ab eodem *D. Hulse.*

Pag. 1459. lin. 5. Pro quarta & quinta *Mesphili spinosa* specie addantur

4. *Mesphilus spinosa* sive *Oxyacantha maxima Virginiana* Herman. Cat. Leyd.

5. *Mesphilus spinosa* sive *Oxyacantha Virginiana nigra* ejusdem quarum in sequente cap. mentio facta est.

Ibidem pro tertia specie Sorbi foliis integris interponatur,

3. *Sorbus Aucuparia Virginiana foliis Arbuti* Breyn. Prod. Herman. Cat. Leyd.

Breyn.

Arbuticula est *Chamæspilo* *f. B.* non valde dissimilis, duorum aut trium cubitorum altitudine, aliquando altior, uno plerunq; stipite, pollicem crasso, qui in aliquot ramos ex fusco vel spadiceo cinereos dividitur, & hi in alios minores, ferratis foliis haud frequentibus eos vestientibus onustos, Arbuti similibus, prona autem parte albicantibus & lanuginosis. Flores in summis ramulis pentapetalis, candidi, Sorbi Aucupariae simillimi, sed minus conferti, in umbellam dispositi, quos excipiunt supervenientes baccae, colore & forma etiam Sorbi Aucupariae fructibus planè convenientes, sed minores; in quibus semina quoque minora continentur. Septembri floruit.

Pag. 1460. Pro tertia specie Sorbo affinium foliis integris addatur,

Cotoneaster J. B. *Cotoneaster Gesneri* Park. *Cotoneaster folio rotundo non serrato* C. B. item *Chamæspilus Cordis* ejusdem. *Chamæspilus* Ger. *Epimelis* Lugd. *Dwarf Medlar*.

f. B.

Frutex est ramosus, cultu tamen arborefcens, cui *folia* Mali Cydoniae, averfa parte candicantia & lanuginosa, adversa verò nervosa & virentia, minimè per ambitum serrata sinuatae, pediculo brevi appensa. Flores concavi, herbacei, plures juncti cohaerent, quibus succedunt fructus in extremis ramulis, velut in *Oxyacantha Matthioli* sive *Spina alba*, bini, terni, vel plures, parvi, compressi, ex rotundo oblongi, in umbilico quinquepartitis sectiunculis insigniti, cortice ubi maturefcunt primò rubefcente, cui tamen obducta est lanugo cinerea: Sapor iis acerbus. Officula intus continentur terna aut quaterna, oblonga, hinc angulosa, illinc plana, duriuscula, quae tamen dentibus facillè conteruntur, medullam claudentes albam. Fructum Clusius dicit colore foris initio subflavescente, deinde rubro, carne intus pallida, fungola, *Oxyacanthae* ferè sapore, quina officula sive semina continente.

Nos in montibus Rheno imminentibus, inque Saleva & Jura observavimus. Frequens oritur in Alpibus, Apennino aliisq; montibus, ut videre est apud Clusium & J. Bauhinum.

Gesnerus, eumq; secuti C. Bauhinus, Parkinsonus, Lugdunensis historiae auctor & alii, ex hac planta duas faciunt, ut J. Bauhino quem sequimur videtur. Verum C. Bauhinus non fidenter affirmat diversas esse, ut vult Gesnerus, sed fortè eandem, *Cotonastrum Gesneri* & ejusdem *Chamæspilum*, quamvis illa foliis sit majoribus, nec baccis adeò rotundis. Quid Gesnero errandi occasio- Locus; nem dedisse putet J. Bauhinus apud ipsum vide.

Hortis facile affuefcit hic frutex, quamvis monticola sit.

Pag. 1466. Ad sextam speciem *Opuntiae seu Ficus Indicae* adde.

Hanc speciem esse puto quam in Horto Chelshiano à D. Watfio cultam vidimus, ab insula *Barbados* acceptam, foliis longissimis, triangularibus, profundè canaliculatis, & ad angulos solùm spinis stel- latim dispositis armatis. In Horto D. Darby primùm culta fuit.

Pag. 1467. Ad finem capitis adde,

Echinomelocactos lanuginosius tuberculis spinosis undique obsitus, fructu è lateribus sparsim egrediente.

Hanc rarã & nondum descriptam speciem in Horto maximè Reverendiss. Episcopi Londinensis vidimus. Figura est globosa, nullis sulcis exaratus ad modum praecedentis, neque directis neque transversis; plurimis tuberculis acuminatis è quorum summitatibus spinæ egrediuntur, unciarum circa longis undique obsitus. Tubercula isthæc densa hic illic lanugo intercedit. Fructus è lateribus sparsim exit, Mali granatæ flori nondum expanso non dissimilis, pallidiùs duntaxat rubens, quem spinæ undique muniunt, ut impunè eum contingere non liceat. Singulis 24 horis novos fructus promit. Flos Monopetalos summitati fructus infidet. N. Ejusdem omnino figuræ & coloris est *Echinomelocacti* vulgaris sulcati fructus. Hæc D. *Tancredus Robinson*, è cuius notis descriptionem nostram concinnavimus.

Pag. 1483. Ad finem paginae pro *Loti* secundà specie add.

2. *Lotus arbor Virginiana fructu rubro*,

Quam olim Jo. Tradescantius in Angliam è Virginia intulit. Hujus florem basi fructus cohaerentem in ramulo à D. Doody in horto reverendissimi D. *Crispin* collecto, & ad nos tranfmisso observavimus: Summo autem fructui stylus geminus cornuum specie huc illic reflexus infidet; unde nos in dispositione arboris *Loti* errasse suspicamur.

Pag. 1485. Ad finem capitis de *Grossularia* addatur,

Uva crispa Americana Pison. p. 242.

Piso.

Menfibus potissimum pluviis (quibus magna pars fructuum hic [in Brasilia] vigere solet) fructifera est hæc planta, quæ ex radice alba, longa, filamentosa, caulibus è viridi albicantibus ad ordinarii fructicis altitudinem assurgit, spinis undequaque armata. Cui hinc inde alterna ferie cum longissimis pediculis adnascuntur *folia* diversa figuræ & magnitudinis, *Jurepebae* foliis similia, dilute viridia, ad

Z z z z z z z 3

ad tactum mollia, tenera, ac à tergo secundum longitudinem aculeata. In extremitate & medio caulis & ramorum veniunt tres vel quatuor *flosculi*, ex viridi ad luteum inclinantes, pentapetali, cum multis *staminulis* erectis. His succedunt *fructus*, Mespili magnitudine, rotundi, laeves, coloris è viridi albicantis, striis viridibus saturatis secundum longitudinem, mox dilute flavescentes, folliculo & pulpa constantes, ut *Uvae* crispae nostrates, saporis acidi grati. *Semina* orbicularia, compressa, flavescientia, figurâ fermè ut *Lentes* pulpa inspersa, quæ simul cum fructibus deglutiuntur. Fructus antequam planè maturaverit sanis æquè ac ægris ob gratum acorem ad sitim sedandam in usu est frequenti.

Pag. 1491. *Adde, ad finem Cap. V.*

Periclymenum humile flore super florem Hort. R. Paris. in Catal. nondum editarum.

Item, *Periclymenum foliis sinuatis variegatis & hirsutis ex horto Fulham. Reverendissimi Episcopi Londinensis.*

Pag. 1522. *lin. 8. add.*

Amygdalo Ethiopicae similis foliis binis nervosis Breyn. Prod.

Pag. 1524. *Ad vires Nucis moschatæ add.* Ad Mammulas puellarum quàm par est graciores proficuum est oleum Nucis myristicæ externè usurpatum, unde mamillæ brevi temporis spatio jucundè fororari incipiunt. *D. Hulse* è quodam MS.

Pag. 1569. *Ad finem Capitis de Sassafras addè, D. Banister* in Catalogo Plantarum Virginienfium Sassafras arborem tum florendi modo, tum araneosis filamentis in quæ Scabiola ad instar folia rupta decidunt, ad Cornum marem accedere scribit, nec fructus aut facultates dispares esse, unde Corni speciem esse non veretur asserere.

Pag. 1574. *Ad finem pagine add.*

Guaiacana Virginiana Pishavin dicta Park.

A Guaiaco Patavino parum differt; eandemq; planè arborem esse vel speciem ejus majorem sibi persuadet Parkinsonus. In magnam utique arborem adolescit, ligno duro, fragili albicante, cortice tenui obscure viridi tecto, ramis plurimis gracilibus tenuiore canescente cortice vestitis, quos sepiunt folia multa, lata, pulchra, viridia, per margines aequalia, & Guaiaci Patavini simillima. *Fructus* formâ & magnitudine *Dactylum* refert, nigricante cuticula tectus, & in calyce quatuor duris & rigidis foliis constructo confitus, sapore pariter dulci, tribus vel quatuor intus nucleis magnis crassis, planis, prædictæ similibus sed dimidio majoribus.

Pag. 1583. *lin. antepenult. add.* Visci semen Populo alba, perterebrato à se cortice, infertum germinasse & plantulam edidisse in horto suo nobis affirmavit ingeniosus Vir & fide dignissimus *D. Sam. Doody* Pharmacopœus Londinensis, testèsq; advocat sane idoneos *D. Martinum Lister* & *D. Leonard. Pluckner*, Medicinæ Doctores imprimis celebres. Nobile sanè est hoc experimentum quod longis & diuturnis super hac re controversiis & disputationibus finem imponit. Mirum interim maluisse Botanicos & Philosophos argumentis ultro citroque habitis tot annos nè dicam secula contendere; quam naturam consulendi & rem ipsam experiendi laborem, non sanè valde ærumnosum, sumere.

Pag. 1590. *lin. 16. Add.*

Thymelæa Africana fructu ruberrimo Herman.

Ramulum hujus siccum vidi apud *D. Plucknet.*

Pag. 1593. *lin. 23. Rhamnus Orientalis Ligustri foliis, spinis atro-purpureis recurvis D. Plucknet.*

Pag. 1626. *Ad finem capitis de Rhamno add.*

Rhamnus Virginianus Pruni folio fructu nigro, ostiulo compresso apud eundem Clariss. virum.

Pag. 1642. *Ad finem bacciferarum arborum addè,*

Oleander minor frugifer fatidus Creticus Zanoni.

Zan.

A præcedente differt foliis, floribus, & fructibus minoribus.

E. radice longa, perplexa, tortuosa, repente, & in radicales minores ramorum in modum bipartitas, crebras divisâ, colore extrinsecus cervino, interiùs flavo obscuro, odore foetido & acuto raporum, cauliculos emittit plurimos, nullo ordine positos, teretes, tortuosos, inæquales, cortice & ligno Oleandri præcedentis, in multiplices ramos divisos, superiùs in alios ramuscellos minores bifurcatos, foliis vestitis confusis, interdum etiam binis oppositis, præterquam in summa parte; ubi plura in cespitem congesta oriuntur, præcedentis familia, verùm angustiora, lucidiora, pallidiora, consistentiâ crassâ & carnosâ, Polygoni nivei foliis si modo lucida essent persimilia. E prædictis foliorum cespitibus seu agminulis enascuntur gemmæ virides, quæ mense Maio & Junio sese aperientes flores ostendunt, verùm pauciores quàm in præcedente, nimirum duos trèsv aut summum quatuor simul, colore & figurâ illius similes, sed breviores. Flores decidui fructus totidem relinquunt, per maturitatem præcedentis fructibus similes.

Planta

Planta rupta aut contusa ejusmodi odorem fetidum exhalat, unde & ejusdem qualitatis maligna participes esse videtur.

Perennis est planta, frigoris tamen minus patiens quam superior.

Oleander Creticus fruticosus major fetidus Zanoni.

Zan.

E radice perenni, farmentosa, fibrosa, satis crassa, tortuosa, repente, *cauliculos* supra terram fundit multos, undatim flexos reflexosque, spithamiam circiter longos, tenues, teretes, lignosos & nodosos, infernè cinericeos, nonnihil lucidos, paulò superius flavicantes, summis ramulis viridibus, in gyrum circa radicis caput terram latè occupantes, & si fortè eam contigerint radices agentes, ad singulos nodos duos trève ramulos emittentes, qui in alios mox minores subdividuntur, unde planta ipsa foliis & ramulis crebris valdè densa apparet. *Folia* ad nodos brevibus pediculis adnexa, plura etiam simul minorà, ex eodem oculo ad nodum, qui crassitie ipsum caulem superat, exeunt, supernè obscurius viridia, subnè pallescentia, crassa & densa, in medio sulcata, & lineis tenuibus velut scripta, oblonga, medio latiora, versùs utramque extremitatem acutiora, Anthyllidis maritimæ *Alsinifolia* C. B. similia. Propè summos caules foliorum cespes exit, in quorum medio gemmæ aliquot viridantes exoriuntur, quarum unaquaque multas oblongas fistulas emittit, quæ apertæ flosculos rubentes ostendunt, summâ parte in quatuor lacinias seu petala divisos, deorsum reflexa, formâ, & colore Nerii vulgaris florum, sed multis (ut par est) numeris minores, vulgaris Gelsemini florum valdè similes, sed minores, ut iidem planè ut viderentur, ni color differentiam ostenderet, ut & linguæ quadam in medio rubentes cum quatuor staminibus albis, apices rubros gestantibus, ut veluti totidem sagittæ seu spicula sanguine tincta appareant. Mediam fistulam stylus permeat, cujus basis receptaculum fructûs obtegit, qui mensè Augusto ad maturitatem tendit. *Semen* in quibusdam parvis fructibus occultatur, colore viridante, formâ pyri, cujus apici infidet tenuis quædam cauda retorta; fructus maturescens, obscurè purpurei & succulenti evadunt velut Myrti baccæ, & tandem cum perficiuntur nigri. *Semen* oblongum semini Quamoclit simile, sed minus. *Radix* triplici cortice integitur, exteriorè, quæ facillè delibratur, nigricante, mediâ tenerâ & flavâ, tertiâ rubrâ velut Erythrodani, cum medulla in medio lignosa flavicante.

Odor totius plantæ fetidus & ingratus velut floris Dracontii vulgaris, unde & capitis dolorem inducit, & oculis nocet non aliter quam Nerium vulgare. Sapor ingratisissimus & amarus: in manu gestata respirationi officit, & Naturam totam perturbat, ut non sine ratione venenosâ qualitatis particeps censeatur.

Hanc plantam esse existimo quam propè Scaleam in Regno Neapolitano inveni, & postea siccam apud insignem Botanicum jam satis junctum *Joa. Mariam Ferro* Pharmacopœum Venetum vidi, Periclymeni lupini pumili appellatione. Floris equidem formâ ad Periclymenum accedit, flos etiam summo fructui infidet ut in Periclymeno; qui fructus qualis fuerit in sicca discernere non licet, pyriformis tamen videtur & umbilicatus. Folia in sicca crassa videntur glabra, non utraque extremitate acutiora, & in latiora ut in planta Zanoniana, sed è lata basi in mucronem sensim angustata & Serpylli foliorum æmula in longiora essent.

Urucatu Brasiliensibus Marcgr.

Marcgr.

Planta est quæ super arbore *Urucari-iba* nascitur sine radice, verùm quatuor aut quinque *folia*, inferius lata, bulbum faciunt ovalem, circiter quatuor digitos longum, qui intus continet medullam quandam unguenti factitii consistentia & aspectu, pinguem, ad tactum frigidam, ex albo virescentem, multa adhuc filamenta subtilia albidâ in se dispersa habentem. Supra bulbum folia à se invicem discedunt, sùntque ibi angusta, sed in pedalem aut majorem altitudinem excresecencia, superius latiora, linguæ figura, & similia Squillæ, viridja. Quodlibet autem folium secundum longitudinem habet tres nervos. Nec florem fert, nec fructum; inodora est planta, unguentum quoque illius inodorum. Hoc denique frigidum & ad dolores lenientes judicatur aptissimum atque efficacissimum: loporem quoque inducere experientiâ probatum est.

Pag. 1647. *Ad finem pagine adde,* Carandas Bontii alia ab hac arbor esse videtur quamvis ille [Bontius] eandem velit, & quidem Tamarindus Americanus nostratium aut ei simillima arbor, Tamarindi enim illius siliquæ quas apud illustrem Virum D. Gul. Courtine vidimus, breves compressæ & monosperma erant.

Pag. 1681. *Ad Cap. de Staphylo dendro adde,* Abrahamus Muntingius duas Staphylo dendri trifolii Virginiani species depingit, majorem & minorem.

Pag. 1707. Platanus Occidentalis seu Virginiana] Arborum vetustiorum, docente nos D. Jo. Banister in Catalogo plantarum Virginienisium, non tantum trunci sed & rami cortices suos scabros exunt indèque & glabri evadunt & nivis ferè instar candidi. Arboreos etiam juniores cortices abjiciunt, virides tamen non albi apparent.

Pag. 1721. *Ad finem Cap. de Barba Jovis adde,* Abraham. Muntingius in Herbar. Belgic. lib. 2. cap. 41. plantam quandam depingit Barbæ Jovis Antiquorum appellatione, quæ quo pertineat nescimus, certè hujus loci non est. Icon folia oblonga repræsentat extremitatibus subrotundis, crebra adeò in sirculis ut eos undique occultent.

Pag. 1722. *Speciebus Anagrydis seu Laburni adde,* Laburnum spinosum Americanum flore rubro ab Abrahamo Muntingio in Herbario suo Belgico descriptum & depictum.

Pag. 1728. *Ad finem Capituli de Spartio non spinoso adde,* Genistæ quadam species ab Abr. Muntingio in * Herbario Belgico depingitur & describitur, quam latifoliam flore luteo parvo vocat. * Pag. 139.

Emendanda.

Emendanda.

- P**ag. 144. P. Hermannus Filicem mollem seu glabrum vulgari mari non ramose accedentem *J. B.* & Filicem marem non ramosam pinnulis angustis raris profunde dentatis *Ger. emac.* pro eadem planta habet; nec nos repugnamus.
- Pag. 159. l. 18. D. Hermannus in Catalogo Horti Academici Lugduno-Batavi p. 26. Banguen Alcea, sive, ut ille vocat, Althææ Indicæ speciem esse nos docuit; hinc ergo ad congeneres Lib. 19. Sect. 2. cap. 9. p. 1065. transferenda est.
- Pag. Eadem l. 47. Caput de Urtica ad sequentem primæ Sectionis partem removeatur. Observavi enim in Urtica Romana pilulas seminiferas & fructus racemosos in eadem planta; quod & aliis Urticæ speciebus commune esse puto.
- Pag. 203. l. antepenult. *Amarantus Siculus* spicatus radice perenni *P. Boccon.* non rectè collocatur inter *Amarantos Scorceos*, si modo genuinus *Amarantus* sit, quod non puto: *Amaranto* potius affinis aut similis videtur.
- Pag. 213. *Kali floridum repens aizoides Neapolitanum Col.* ad *Chrysanthemum aizoidis* Lib. 14. cap. 4. descripti genus pertinet, ideoque hinc illic transferendum est.
- Pag. 244. l. 45. *post verba illa* primum *Clusii addè*, Imò non accedere tantum, sed eandem planè plantam esse existimo, siquidem in hortum translatus & cultus à *D. Sam. Dale* unum vel alterum ramulum emisit, & in omnibus descriptioni *Hieracii Pannonici I. Clus.* respondere deprehensus est, ideo hic expungendum, & cum specie septima Capitis VII. conjungendum est.
- Pag. 263. l. 40. Species nona, nimirum *Conyza caulibus rubentibus*, flore luteo nudo hoc in loco expungatur, nam repetitur p. 293. ad quem locum in nostra methodo, non obstante gravi *Conyza* odore pertinet.
- Pag. 272. Antiquam jam sententiam resumo, speciem quartam seu *Jacobæam montanam* non laciniatam nostratam eandem plantam esse cum secunda seu *Jacobæa Pannonica folio non laciniato J. B.* ut ex planta in horto *D. Dale* culta cum descriptione *Clusii* collata apparuit.
- Pag. 399. Quæ de *Atzogati* seu *Mirabili Mexicana Hernandez* nimis festinanter scripsi revoco, & post secundas cogitationes eam & genere & specie cum admirabili *Peruviana* convenire agnosco.
- Pag. 427. P. Hermannus *Laserpitium foliis angustioribus, dilute virentibus, conjugatim dispositis Morisoni* pro eadem planta habet cum *Laserpitio Gallico J. B.*
- Pag. 540. *Origanum montis Sipyli genuina Dictamni* species nobis videtur.
- Pag. 619. *Historia Sagittariæ addè*, Idem etiam observavit diligentissimus Botanicus *D. Doody*, qui in omnibus *Sagittariæ* plantis bulbam seu tuber qualis à *Bauhino* depingitur infra limum in ipsam terram solidam defixum inveniri ad me scripsit. Notandum tamen non in hoc tantum planta folia hoc modo variare, sed in aliis etiam aquaticis, ut v. g. *Potamogetone latifolio*, cui pariter folia aquis immersa graminea sunt, at quæ aquas superant lata & subrotunda, ut in ejus descriptione ostendimus.
- Pag. 737. *Rapunculus Creticus Petromarula dictus* hinc removeendus, & ad *Rapunculos galeatos* transferendus est.
- Pag. 780. P. Hermannus *Leucois affinem Tripolium Anguillaræ & Leucoium maritimum Camer.* pro specie distincta à nostro *Leucoio maritimo latifolio* ponit.
- Pag. 793. *Rapistrum flore Leucoii maritimum*, nescio quo casu in eadem pagina repetitur.
- Pag. 818. Descriptio quæ subjicitur titulo *Raphani aquatici Ger. Park. &c.* est alterius plantæ, nimirum *Radicule sylvestris sive palustris J. B. Rapistrum aquatici Tab. Raphani aquatici Rapistrum folio C. B.* Ideoque deleantur verba illa. Proinde *Raphanus aquaticus Tab. & ejusdem Rapistrum aquaticum non differunt specie.*
- Pag. 830. l. 30. Species illa *Thlaspi verum primum Dioscoridis Zanonio dicta* ad sequens caput transferatur, siquidem in ejus vasculo membrana filiquas determinans ad latitudinem filiquæ transversa est. Eadem autem videtur *Thlaspi Alexandrino Cortusi J. B. p. 834.* descripto, ideoque cum illo conjungenda.
- Pag. 866. spec. 17. *Tithymalum maritimum seu Esulam raram è Lio Venetorum insula, flore albo Cat. Hort. Reg. Paris.* Paul. Hermannus *Apocyni* speciem facit, vocatque *Apocynum maritimum erectum Venetum flore albo*: Et certè nobis olim ex ramulis siccis (nam plantam virentem nondum videre contigit) species *Tithymali* non esse videbatur, sed plantæ longè diversæ.
- Pag. 895. *Chamaelani leguminosæ vires* nescio quo casu ad p. 899. translata *Lathyro Viciaformi* subnectuntur, ideoque illuc huc removendæ sunt.
- Pag. 912. *Pisonii* tota duas *Pisonis Sennæ* species esse non *Orobi* à *D. Hermanno* didici. Hac ætate utraque mihi succrevit ex seminibus ab ornatissimo Viro *D. Spragge* acceptis.
- Pag. 912. *Absus* etiam eodem docente, *Sennæ* speciem esse agnovi. Adde *Synon. Absus foliis Trifolii J. B.*
- Pag. 996. Species duodecima seu *Lychnis sylvestris alba spicâ reflexâ Botan. Monsp.* eadem est proximè sequenti, i. e. *Lychnidi* flore albo minimo nostrati. Vide additamenta. *D. Dale* *Lychnidem arvensem* minorem *Anglicam Park.* in arvis prope *Colcestriam* inventam pro eadem habet, nec nos repugnamus. Vide ejus descriptionem p. 1004.
- Pag. 1033. *Juncæ Salmanticensis* descriptio repetitur. Habetur superius Lib. 4. cap. 17. p. 211. quò referri debeat nobis nondum constat: hic tamen si placet deleatur.
- Pag. 1047. Speciem *Coryledonis undecimam*, seu *Saniculam Alpinam crenatam umbilico pallido* eandem esse puto cum sexta, ideoque translato illuc titulo descriptio hic deleatur.

Pag. 1055. Gratiola Hyssopoides & Ageratum purpureum Dalechampii male adjiciuntur capiti de Releda; suumque singula proprium caput constituere debent.

Pag. 1073. Linum tertium & quartum Morifono descripta non differre putamus à decima specie seu Lino sylvestri coeruleo perenni nostrate; nam & hujus etiam hac æstate duas species observavimus, alteram caulibus erectis, foliis latioribus capitulis majoribus, alteram caulibus terram versùs reclinatis, foliis angustioribus, capitulis minoribus.

Pag. 1125. l. *antepenult.* Allium montanum majus Anglicum Newtoni, id est, Allium Holmenfe, ad hunc locum non pertinet, non enim bulbum habet ex multis nucleis compositum, ut nos omissa inter transferendum particulâ [Non] falsò opinati sumus, sed simplicem tunicatum: estq, ex observatione D. Sam. Dale, qui in Horto illud coluit, nihil aliud quàm * Scorodoprassum primum Clusii: ideòque hic expungatur, & cum illo conjungatur. Notandum autem Porrum Syria-^{* P. 1121. de-} cum Tab. i. e. sylvestre folio latissimo C. B. plantam esse longè diversam à Scorodoprasso primo Clus. ^{scriptam.} non ut suspicabamur eandem.

Pag. 1201. Yucca Brasiliiana & Americana Muntingii stellatâ folio mucronato & obtusò ad hunc locum non pertinent, sed Mandioca ex qua panis Cassavi fit, species sunt.

Pag. 1443. *Ad finem Capituli VII. adde,* Ananam sylvestrem Acoftæ eundem fruticem esse cum Kaida Horti Malabarici à peritissimo Botanico D. Jacobo Breynio illud in Prodomo innuente, didici; ideòque historia ejus inter Anomalas tradita in Capite de Anana p. 1333. huc transferatur.

Pag. 1663. Pequea five Pekia 2. Pisonis bis ponitur.

Colinil Hort. Malab. bis ponitur p. 1734. & in Appendice p. 1892.

Fructus Samparantan dictus bis ponitur p. 1744, & p. 1815.

In descriptione folii Quinquina p. 1797. lin. 38. acutius ponitur pro obtusius.

Libet hic ad Historiam consummandam Stirpium nonnullarum Indicarum, Mexicanarum, Perficarum, Africanarum & Virginienfium nomina à me omiffa ex Hernandez & Reccho, Indicibus Jacobi Zanonii Fasciculo rariorum Jacobi Breynii, & Catalogo Joannis Banister excerpta adjicere.

EX
INDICIBUS

JACOBI ZANONII BONONIENSIS.

A

A *Givan.*
Akafa.
Akled, Species Croci Indici.
Akafonum sive *Arkafonum*, *Manga sylvestris*. Hujus figura & descriptio in aliquibus conveniunt cum *Odallam* H. M. in aliis, ut *feminum parvitate*, differunt.
Ala, seu *Zingiber Chinense*.
Aladar Croci species.
Aladiul.
Albu, species quæ *Alou* H. M.
Allium Indicum.
Aleo.
Amarkand.
Ambari fagi.
Ambeti.
Ampursri.
Anguis.
Anglè arbor.
Anicigan.
Anna Varfcha, i. e. *Arna Visci Indici*, seu *Plantæ parasiticæ species*.
Antacca.
Arbor S. Georgii.
Arbor Alta ex qua *Aves nidos suos suspendunt*.
Arbor Indica max. falso *Idolorum cultui dicata videtur esse Atti-meer-Alou* H. M. quæ *Ficus est species & omnium Arborum Indicarum maxima*.
Arbor ferens folia argentea.
Archam arbor, cujus *radix Mater Dei dicitur*. *Folia habet tripartita, solida ut Myrtus; Florem album; è cujus medio oritur fructus squamatus figuram piscis habens*.
Arti sive *Ada arbor*.
Arita seu *Rita*.
Arumba Myrobalani species.
Aruſa.
Atta.

B

Bablia.
Bacchion.
Badam arbor.
Babila arbor.
Babinda.
Bar Zambul.
Basilicum Indicum sylv.
Bebla.
Bendi.
Biagha arbor.
Biga.
Bil.
Binghe.
Birli species *Palme*.
Bolzari.
Bogva.
Bretum sive *Blitum Bengal*.
Bretum Amberi.
Buelenda.

Bulilla, an *Belilla* H. M.
Buin, *Binkhini*.

C

Caggiu seu *Chaggiu Arbor*.
Carda arbor.
Cardilla arbor.
Carangia.
Casunda seu *Cascunda frutex*.
Cata, *Tartane*.
Cetorzon frutex.
Curasani seu *sylvest. Curasen*.
Cia thara.
Chiadken.
Ciamba pua.
Ciarati.
Ciaruans seu *Herba Trinit*.
Cickna.
Cirti Cucumeris species.
Ciurata seu *Rota aut Cannæ Indica*.
Corundi.
Criata herba.
Cruni.
Crulli musſa.

D

Danti sive *Stipſanti*.
Dudbali.
Durli.

F

Fanghela.
Feniculum marinum Syria.
Flos Pavonis.
Flos Persidis.

G

Galgberi.
Garar Nelli.
Gharfalli.
Gbondi arbor.
Giambua.
Giasen, arbor parva.
Gimbe gimbe.
Guburli.
Gulſi.
Gung.

H

Herenda duæ species.
Hortulana.

I

Ignis cali Herba.
Igli arbor.

K

Kadi Tumba.
Kaggiuri species *Palme Dactylifera*.
Kaggiu, arbor, *Caggiu eadem videtur: v: in C*.
Kagnilam.
Kalungi matam.

Kalji

Kalii kardor radix.
Kalumba.
Kampedi Fudeli.
Kanadi.
Kemberi.
Kanteferi vel Kara Syriaca radix.
Kannu.
Karante arbor.
Karute arbor procera.
Kata pineka.
Kbevan.
Kbink.
Kiriata.
Kokus infularum.
Kodria.
Koni vulgò Ralla.
Krididi.
Kudi, Aneko.
Kucli arbor parva.
Kuper kuti Herba repens.
Kumba.
Kurulu.
Kurut arbor parva.
Kweta.
Kwa kusa.

L

Lamba vulgò Giacca de Buscio.
Laun.
Laudelsul.
Laza Margiada seu Pes caprae an Convolvuli species
Bintamburu voce ejusdem significati Zey-
lonensibus dicta Herman. Cat. Leyd ?
Licchia.
Limberae duae species.
Linda arbor.
Limbra, arbor.
Londal.
Luceraggio.

M

Mako.
Macongo.
Makoma.
Malkangoni fructus.
Manda Jabo. Her.
Mandara.
Mamekdi.
Marberb Herba.
Massiera.
Meluk.
Morus Indica vulgò Celsi.
Munda.
Muri kuk.

N

Nai.
Nagdon.
Nagli seu Nacceni.
Narandi.
Narnbedi.
Narua seu Naral.
Nelliea ut Nilicamaram H.M. prunifera Acaciae
foliis.
Nid.
Nimbera.

O

Odelbenga.
Ogbi.
Oud Mogre.
Oxalis Persica.

Paberabul.
Pacali arbor parva.
Pagnas.
Paguiera arbor.
Paire arbor.
Panna seu Betbel.
Panna tali.
Panaube seu Giancoma, an Jangomas Garcia?
Paneka.
Panri Kasli.
Paperambul.
Paragb seu Pharangb.
Parangi.
Parcol.
Paringba.
Parmi.
Parmi kanti arbor.
Pateki seu Pripilli.
Paugiora.
Pbulia.
Pilu.
Pimbul arbor.
Pimpal.
Pinkeui, Pinxeui.
Pui pbanda.
Putakeri.
Puna.

R.

Radix Pelusa & Peluz.
Rad. Ran Varua seu Dantora.
Rad. Nai.
Rad. Kua.
Raisnk.
Rambe Arbor.
Rambulon.
Ranabil radix.
Rangandual.
Ranguri.
Rarondera.
Ratdegal, Arbor.
Rinda.
Ringhini.
Rodali herba.
Roserage, Arbor.
Rodibula.
Rumbera, Rambora.

S.

Sabon.
Sabranta Herba.
Sabson & Samb, Savan item, Anteka.
Sai seu Sairam.
Sakat.
Samba arbor.
Sanderfar & Sander Pal. arbor.
Sanderlak frutex.
Sapuri.
Sapura.
Savargbi.
Sciruli.
Scivan & Sairvan arbor procera.
Siabon.
Supbucacia arbor.
Suran, Surandi arbor.
Surna.

T.

Tamberi Pagi.
Tan.
Tankela.
Tapberi, nidus è ramo suspensus.
Tairata.

Tava Vari.
Tendelimes.
Teti kani.
Toppi, arbor.
Tungur.
Ty, arbor parva.

V.

Vaar seu Vara.
Vani.
Vuar Pantii.
Varua chan, arbor parva.
Vasragha.
Vatel seu Aslu, Herba.

Visub Mogri.
Ulba, Herba.
Umbra, arbor magna.
Undari.
Upalseri.

Z.

Zalanda, Herba.
Zambal, Frutex.
Zambul, arbor.
Zambulon.
Zaffar, bulbus, An Crocus?
Zasnan vel Chiasu.
Zuui.

*Index est Plantarum quarum Icones & Descriptiones ex India misit
Frater Matthæus S. Iosephi Carmelitanus discalceatus ex urbe
Regio in Lombardia.*

*Nonnullarum ex his Figurae & Descriptiones habentur in Historia
Botanica Jacobi Zanonii. Ut v. g.*

1. **A** Liadul five Asdalbul Herbae Indicae, quam ita describit praedictus frater Matthæus. Folia habet lata & oblonga; flores albos, unico ramo insidentes, in qua sunt aliqua foliucula cordis figurâ, inter quæ nascuntur flosculi, qui habent odorem quasi similem pomo maturo, & includuntur similibus foliolorum, in quibus apparet caput vaccae cum suis cornibus; unde Gentiles qui vaccas adorant pulmentum tali capite faciunt.
2. Alhu, nomen Alou seu Ficus Indicae speciem denotat.
Arbor est grandis, habet folia magna, lata, plana & mollia, odore sylvestri. Flores producit coloris purpurei. Fructus fert quasi ut ficus, sed desuper acutus, colore rubro, sapore acido: Semen inclusum est valde amarum. Fructus vini habet corroborandi refrigerandique. Foliis utuntur Indi ad inflammationes, &c.
3. Archam arbor.
Hujus radix Mater Dei dicitur. Folia habet tripartita, solida ut Myrtus: Flos est albus, è cuius medio oritur fructus squamatus figuram piscis habens, qui in pulverem redactus & cum aqua bibitus est optimum remedium pro Febribus.
4. Butua, S. Brutua. Hujus icon habetur absque descriptione.
5. Buebenda;
Cui folia triangularia; flores intus flavi, in basi rubicundissimi, quasi quinas cicatrices continentes, unde flos cicatricum dicitur. Radix trita pro renum dolore adhibetur, flos vero sanguinis profluvium sistit.
6. Bulilla est Bulbus squamosus similis Lilio, è cuius medio oritur *cantis*, qui erigitur ad sex palmos aculeis circumdatus, in vertice emittens pyramidem Aro nostro similem, rotundis fructibus compositam, qui colore & forma videntur Corall. inter quos exeunt aliqua angusta & undosa folia Lonchiti asperæ similia, colore rosaceo septenûmque numerum non excedentia. Fructus durissimi sunt, virtutem habent sistendi sanguinem, solo carnis tactu ubi sunt venæ, applicanturque in pulvere ad fluxum sanguinis sedandum, & conferunt illis qui non possunt retinere cibum pro stomachi imbecillitate.
Cannam vivam spinosam venenosam & mortiferam pro figmento habeo. Datur tamen canna quædam capite squamato in Brasilia *Paco-caatinga* dicta.
7. Carda arbor Indica,
Est arbor spinosa sicut Limones cujus folia fricata dant odorem sicut folia Cedri, & flores destillantur ad fluxum sedandum, spirantque ambo odorem suavissimum. Fructus est paulo major Limone, flores similes Cedri. Cortex fructus est durus instar Granatorum. Pulpa inclusa secundo cortice durissimo & crasso est viscosa ac sapore insipida; Semen inclusum est sicut Limonis, sed non tam durum nec amarum. Hoc fructu utuntur Gentiles antequam maturescat ad appetitum excitandum.
8. Cardilla arbor Indica,
Folia habet lenia, plana, cordis figura. Radicis decoctio febrim tollit. Folia trita & alio folio involuta & in cinere calido sepulta pro omnibus animalibus sunt proficua.
9. Iglî arbor pagi Ende dicti in insula Solor, nulla hujus descriptio habetur sed icon tantum.
10. Kanadi seu Komade Indiae Orientalis herba,
Radice est tuberosa, valde crassa & scabrosa, quæ plurimas radículas emittit; in vertice verò multa folia, parva quidem sed longiora, inter quæ aliquot assurgunt virgulae, Juncorum instar ad altitudinem quinque, sexve palmarum, quorum in vertice flos eminet luteus, simplicis Rosæ non absimilis: è cuius medio tria stamina prodeant, apices in summitate ferentes aurei coloris & figurâ cordis. Talem verò hi flores spirant odorem ut longè sentiantur.

11. Lamba, arbor est valde alta, nasciturque in locis sylvestribus, cujus folia sunt parva, Parietaria nostrae similia: Ramos habet longos, aequali proportione distantes; fructus similes nuci, sapore Ceraforum, coloris aurei: ideoque mulieres eos colligunt ad tingendos capillos; sed clam metu supplicii: nam id prohibetur, quia reservantur pro Avibus.

E Fasciculo variorum plantarum Jacobi Breynei.

- A.
- A** Benthio Seriphio similis Cap. B. Sp.
 Alcaea minor Africana, Alcaea facie, flore purpureo parvo.
 Arbor rosea prima, seu Arbuti folio, flore flavo.
 Secunda, five Syracis folio, *Ten Rhyne.*
 Arbor lucens Halicacabi fructu. An Arbor lucens Jamaycensis nostras?
 Aphodelus major ramosus Cap. B. Sp.
- B.
- Bellis Erucae folio incana, C. B. Sp.
 Buglossum Africanum Echii folio.
- C.
- Camphorate similis, longius radicata.
 Altera, magis hirsuta.
 Chamagenista C. B. Sp.
 Chenopodae similis planta mirabilis Africana, Echini *Alpini* facie, sed minime spinosa.
 Chrysanthemum Africanum pumilum, foliis Abfynthii *Alpini* umbelliferi minoris.
 Cornua spinis horrida, foliis Asparagi Sylvestris Africana.
 Corruca Africana Hippuris facie.
 Cynoglossum Africanum myrsifolium.
 Cynoforchis Cap. B. Sp.
- E.
- Elichryson minus Africanum, flore aureo.
 Erica Coris folio Æthiopica, flore purpureo tetrapetalo.
 Erica Serpylli folio Æthiopica, flore purpureo pulchro.
 Eupatorio affinis Suffrutex Ericoides capitatus, Coris seu Juniperi folio Cap. B. Sp.
- F.
- Frutex Æthiopicus foliis Alaterni.
 Myrtiformis *D. Ten Rhyne.*
 Vitis Idææ r. Clusii foliis.
 Africanus foliis Buxi.
 Africanus, fruticis terribilis Narbonensium foliis, capitulis oblongis squamosis.
 Frutex anonymus, foliis Lauri tini minoris.
 foliis Chamagenista Cretica.
 leguminosus Myrsifolius, siliquâ hirsutâ, Anonidis montanæ præcocis purpureæ frutescentis *Morison*, facie.
 Fucus carnosus coralloides C. B. Sp.
- G.
- Geranium Malvæ folio odoratum, flore purpureo Cap. B. Sp. *D. Ten Rhyne.*
 Myrrhidis fol. Æthiopicum parvum.
 noctu olens Æthiopicum, foliis Myrrhidis angustioribus minus hirsutis.
 noctu olens Æthiopicum lanuginosum,
- foliis Myrrhidis latioribus minusque laciniatis, flore rubro vel purpureo pereleganti.
 Genista Aspalathoides polyanthos major Cap. B. Sp.
 Genista affinis Africana flore cœruleo, alatis & punctatis foliis asperiusculis.
 Gladiolus, flore pendulo.
 — major ramosus, flo. cœruleo amplo.
 — medius, flo. majore.
 — minor gramineus, flo. parvo cœruleo.
 — min. gram. flo. parvo pulchro variegato.
 Gramen triglochium bulbosum Monomotapense.
- H.
- Hyacinthi & Cotyledonis faciem mediam obtinens Planta Africana, floribus luteis longissimis atque striatis, Gladiolus Imperialis *Ten Rhyne.*
- M.
- Marrubium album minus Africanum, calyculis amplis.
 Monorchis C. B. Sp.
- O.
- Olus atrum Africanum.
 Ornithogalum umbellatum maximum Cap. B. Sp.
- P.
- Perfoliato angustifolio montano *Col.* similis Planta umbellifera nova, fructu triplici membranaceo C. B. Sp.
 Pimpinella maxima Africana flore purpureo.
 Planta Coris folio Africana.
 Planta frutescens Africana perrara, foliis Penedani, floribus conglomeratis, Herbae castæ Americanae nonnihil similibus.
 Planta foliis Ruscii minoribus C. B. Sp.
- S.
- Sanamunda Africana 1. five foliis angustissimis candicantibus.
 — 2. Sive foliis Serpylli minoribus asperiusculis, capitulis Thymi.
 — 3. Sive foliis Serpylli majoribus incanis.
 — 4. Sive foliis glabris acutis.
 — 5. Sive ericoides major.
 — 6. Sive ericoides minor, ramulis admodum lanuginosis.
 Solanum spinosum arborecens C. B. Sp.
 Stœchadi Arabicæ similis C. B. Sp.
- T.
- Thymelæa Æthiopica foliis Passerinæ, minor C. B. Sp.
- V.
- Virga aurea Africana foliis Ericæ baciferæ.
 foliis Linariæ minoribus.

E. Catalogo huc transmissio Anno 1680. quem composuit eruditissimus Vir & consummatissimus Botanicus D. Johannes Banister Plantarum à seipso in Virginia observatarum.

- A. **A**lfine Spergula latifolia reptans.
Becabungæ folio.
Althæa lutea Pimpinellæ majoris folio, floribus parvis, feminibus rostratis. Folia hujus plantæ pediculis infident.
Althæa magna Aceris folio, cortice Cannabino, floribus parvis femina rotatim in summitate caulium, singula singulis cuticularis rostratis cooptata ferens.
Althæa magna quinquecapularis, cortice Cannabino, foliis integris subtus albicantibus, floribus magnis ex fundo saturatè rubro albis.
Althæa magna quinquecapularis, cortice Cannabino, foliis Malvarum modo divisis, subtus viridibus.
Ambrosia inodora foliis non divisis.
gigantea inodora foliis asperis trifidis.
Anchusa lutea minor, quam Indi Paccoon vocant seipso ea pingentes.
Anemone latifolia sylvestris alba.
Apocynum erectum non ramosum folio subrotundo, umbellis florum rubris.
Apoc. erect. non ramof. latiore folio, umbellis florum albicantibus.
Apoc. erect. minus, umbellâ florum candida.
Apoc. erect. non ram. Asclepiadis folio, umbellis florum rubentibus.
Apoc. minus non lactescens, caule & foliis hirsutis, floribus saturatè luteis.
Apoc. erect. non ram. Roris marini foliis umbellis florum candidis.
Apoc. petrarum ramosum Salicis folio.
Apoc. scandens, capsulis brevibus spinis asperis.
Apoc. scand. capsulis alatis.
Apoc. scand. capsulis planis.
Hæc omnia siliquas ferunt tumentes.
Apoc. erect. ramosum, caule rubente, foliis oblongis parvis, siliquis [ex flocculis albis] tenuissimis, binatim ad extremitates conjunctis.
Arisarum triphyllum, pene viridi.
Aris. triph. minus, pene atro-rubente.
Aris. Dracontii foliis pene longo acuminato.
Arum aquaticum, foliis in acumen definentibus, fructu viridi.
Arum fluitans, pene nudo.
- C. **C**arduus Jaceoides purp. foliis subtus incanis, capite viscoso.
Caryophyllata flore semper albo.
Castanea pumila racemoso fructu parvo, in singulis capsulis echinatis unico, **The Chinquapin.** Autor descriptionis Carolinae ex hac nucce Chocolatam fieri refert non multò inferiorem ei quæ ex Cacao fit.
Centaurium minus caule quadrato alato, flore carneo amplo, umbilico luteo.
Centaurium luteum Ascyroides.
Clematis purpurea repens petalis florum coriaceis.
Clem. erecta, humilis non ramosa, foliis subrotundis, flore unico ochroleuco.
Cochlearia flore majori In locis udis à salis procul remotis.
Conyza cœrulea acris Americana.
Cucumis fructu minimo viridi, ad maturitatem perducto nigricante. Fructus Bryoniae albæ baccâ non multo major est, cujus primo aspectu speciem esse putaveram.
- D. **D**ens caninus flore luteo.
Digitalis flore pallido transparenti, foliis & caule molli hirsutis imbutis.
Digit. rubra minor, labiis florum patulis, foliis parvis angustis.
Digit. lutea elatior Jaceæ nigræ foliis.
lutea altera, foliis tenuissimis dissectis thecis florum foliaceis.
parva comis coccineis.
- E. **E**ryngium campestre Yuccæ foliis, spinis tenellis hinc inde marginibus appositis.
Euonymus capsulis eleganter bullatis.
- F. **F**ilix mas foliis integris auriculatis.
mas rachi seu nervo medio alato.
fœmina foliis per margines pulverulentis, feminibus fimbriatis.
Fumaria siliquosa lutea.
Siliquosa altera grumosa radice, floribus gemellis ad labia conjunctis.
Fungus (ex stercore equino) capillaceus capitulo rorido, nigro punctulo in summitate notato.
Ex recenti fimo noctu exoritur cauliculis erectis, vix digitum longis, capillorum instar tenuibus nec minus densis seu confertis. Singuli Cauliculi parvulo globulo aqueo coronantur, qui in summa sui parte macula parva nigra Limacis oculo simili insiguntur.
- G. **G**entiana affinis foliis glabris serratis, floribus Ranae referentibus.
Gladiolus cœruleus hexapetalos, caule etiam gladiato.
Gratiola foliis latioribus serratis.
- H. **H**edera trifolia Canadensis foliis sinuatis.
Helleborine flore rotundo luteo, purpureis venis striato. **The Hockasine flower.**
Helxine latè scandens feminibus majoribus.
Helxine frutescens Bryoniae nigræ foliis, capsulis triquetris amplis Pergamenis.
Hieracium fruticosum latifolium foliis punctulis & venis sanguineis notatis.
Hyacinthus Occidentalis flore pallidè cœruleo.
Hypericum parvum caule quadrato seu Ascyron minimum.
Hyper. pumilum semper virens caule compresso ligneo; ad bina latera alato, flore luteo tetrapetalos, seu Crux S. Andreae.
Hyper. frutescens luteum Phyllirrhææ foliis.

I.

- Jacea non ramosa tuberosa radice, foliis plurimis rigidis perangustis, flores ferens multos parvos rubentes acaules in spica ad caulem sessiles.
 Jac. non ram. tub. rad. foliis latioribus flores ferens pauciores, majores, squamis hiantibus armatos & pediculis curtis infidentes.
 Jacobæa lanata foliis brevibus subrotundis, lanata altera foliis longis angustis.
 Jasminum arboreum foliis amplis, oblongis, superne virentibus, subtus leni canitie pubescentibus, flores albos in quatuor lacinias longas angustas ad umbilicum utque paritros racematim ferens.
 Iris aculeata baccifera arborea minus ferax.
 Iris cœrulea latifolia & angustifolia.
 Chamæ-Iris verna odoratissima, latifolia cœrulea repens.

L.

- Pseudo-Lathyrus luteus glaber, siliquis tumentibus, duplicem feminum seriem continentibus.
 Pseudo-Lath. lut. hirsutus siliq. tument. continentibus duplicem seriem feminum.
 Laurus Tinus floribus albidis eleganter bullatis. Flos nondum apertus pyxidi S. M. Magdalene (ut nonnunquam pictam vidi) similis est.
 Lilio-narcissus humilis albus.
 Lilium S. Martagon floribus reflexis ex luteo rubentibus, purpureis maculis eleganter notatis.
 Lilium S. Martagon pusillum floribus minutissimis herbaceis. Caulem habet vix dodrantalem, verticillo foliorum unico cinctum, cujus summitas quatuor floribus reflexis Solani lignosi floribus magnitudine haud æqualibus, pediculis parvis infidentibus coronantur.
 Lilium Squilla foliis, denticellis parvis ad margines serratis. Caule est alto, nudo, ad cujus summitatem prodeunt flores in spica sessiles, petalis pæne ad imum (ut loqui amant feciales) quasi eras; staminibus sex (si non malè memini) purpureo-cœruleis, mole sua aliquantulum depressis. Flos quamvis aspectu non admodum pulcher sit pergratum habet odorem. Radicem habet imbricatam instar Lillii, folia crassa admodum & succulenta, non tamen Sempervivi species est.
 Lonchitis maxima foliis planis i. e. non dentatis, nec pulverulentis maculis notatis, uno in cespite foliorum unicum protrudens caulem foliis angustioribus, pulverem seu semina in membranulis quasi in capsulis ferentibus compositum.
 Lonchitis major Polypodii facie. Hæc atque etiam vulgaris simili modo florida est.
 Lychnis plumaria alba, foliis ad geniculum quatuor cruciatim positis, thecis florum tumentibus.
 Lyfimachia lutea minor, foliis & floribus purpureo punctatis
 Lyfimachia siliquosa lutea minor.

M.

- Melissa elatior foliis magnis dentatis glabris, ad geniculum binis: flores odoratos luteos patulos stamina bina quasi cornua protrudentibus in summitate caulium racematim ferens.
 Mercurialis tricoccos hermaphroditica, f. ad foliorum juncturas ex foliolis cristatis Julifera simul ac fructum ferens.
 Muscus erectus dense complicatus Cupressi foliis major & minor. In rupe quadam prope Sabinas foliis Cupressi.

Myrrhis minor procumbens, seu potius Cerefolium.

N.

Nux vesicaria Virginiana Park.

O.

- Orchis palmata elegans lutea cum longis calcariibus luteis, palmata lutea minor nullis calcariibus. Hermaphroditica, flore minore, calcare longiore.
 Origanum floribus amplis luteis, purpureo maculatis, cujus caulis sub quovis verticillo decem vel duodecimo foliis est circumcinctus.
 Orig. cujus ramorum summitates floribus dilute rubris in verticillos congestis coronantur.
 Orig. foliis ad summitatem caulium canis, floribus multis pallide cœruleis in cymis ramorum dense stipatis.
 Ornithogalum luteum parvum foliis gramineis hirsutis.
 Orobanche radice dentata caule & flore albo. Flos ejus quem unicum in uno caule Goodyeri Orobanches similis est sed major. Conceptaculi seminalis venter seu pars protuberans non rotunda est sed canaliculata.

P.

- Pepo fructu parvo compresso.
 Phalangium ramosum floribus albis, ad fundum viridibus.
 Phalangium album non ramosum floribus albis ad caulem spicatum sessilibus.
 Phyllitis parva saxatilis per summitates folii proliфера.
 Pifum spontaneum purpureum.
 Plantago aquatica latiore folio.
 Polygala seu Flos ambarvalis floribus luteis in caput oblongum congestis.
 Polyg. rubra spica parva compacta.
 Polygala spicata rubra major foliis & caulibus cœrulescentibus.
 Pol. quadrifolia S. cruciata floribus ex viridi rubentibus, in globum compactis.
 Pol. quadrif. minor spica parva rubente.
 Polygonatum ramosum capsula prismatica, ramosum perfoliatum flore ochroleuco capsula trigona.
 Polypodium parvum foliis minutim serratis.
 Polypodium minus alterum Scolopendriæ facie.
 Potamogeton Virginianum.

Q.

Quercus variae species, 1. Pumila. 2. Alba. 3. Rubra. 4. Hispanica. 5. Castanea folio. 6. Lini aut Salicis foliis. 7. Fruticosa. Harum primam in Historia, quintam in Appendice meminimus.

R.

- Ranunculus Thalictri folio, radice grumosa; Anemone sylv.
 Rapuntum minimum glabrum. In uliginosis minus glabrum flore pallidior.
 Rhamnus Prunifolius fructu nigro, officulo compresso. **The black Hawth.**
 Rhus ramis ex stipite pullulantibus glabris. Hujus truncus carpi crassitiem nunquam superat, pollicis raro excedit. Baccæ sapore sunt subsalfo cum pungenti illo acore qui in Tamarindis sentitur mixto.
 Rubia parva foliolis ad geniculum unumquodque binis, flore cœruleo fistuloso.

- Rub. parvâ latifolia foliis ad genç. bitis, flore rubente.
- S.
- Sanicula seu Auricula urfi Cyclantini flore.
Saxifraga petraea Alfinefolia.
Sedum saxatile parvum, caule gracili aphylo, floribus rubentibus.
Solanum verticillatum latifolium molle, floribus obfoletè rubris, baccis luteis.
Sol. verticill. angustiore folio, flore ochroleuco.
Sol. triphyllum flo. tripetalo, atro-purpureo, in foliorum sinu absque pediculo sessili.
Staphis agraria fol. dilutè viridibus.
Scramonium fundo floris cœruleo, pomis longioribus spinis armatis.
- T.
- Trichomanes major foliis longis auriculatis.
- U.
- Valeriana Græca seu Valeriana cœrulea minor.
Veronica pratensis Serpyllifolia.
Viola tricolor nudo caule, foliis tenuius dissectis.
Viola alabastrites pentaphyllea, Cochleariæ sapore, Nasturtii species.
Urtica urens major feminibus rotundis, compressis loculamentis viridibus inclusis & in caulis summitate racematim dispositis.
- Inter femina ad me e Virginia transmissa, Anno 1687. ab eodem D. Banister, nonnulla invenio quorum nomina in hoc Catalogo non habentur, v. g.
- Erigeron (frutex marit.) Halimi folio : Senecio arborefcens Atriplicis folio.
Eryngium Plinii Portulacæ foliis à D. Spragge acceptum.
Euonymus (ni malè memini) Pyracanthæ foliis.
Lyfimachia lutea corniculata maritima.
Cynoglossum cœruleum Buglossi foliis.
Senæ spuria tres species quarum una filiquis est hirsutis à D. Spragge accepta. Duæ à me satæ germinarunt & plantas produxerunt, quæ duæ species Paiominobæ à Pisone descriptæ esse videbantur.
Pistacia nigra Coryli folio D. Spragge.
Ulmus fructu Lupulino.
Rcinus parvus Urticæ folio.
Convolvulus bicapsularis feminibus pappo alatis.
Phalangium spicatum flosculo Arbuteo bullato aureo.
Lithospermum floribus rostratis.
Rcinus frutescens Fici foliis.
Gramen marinum echinatum. Hujus femina etiam à D. Spragge accepi, quæ hac ætate in orto lata germinarunt, sed nondum ad frugem pervenerunt.

COMPENDIUM
Historiæ Plantarum Mexicanarum
FRANCISCI HERNANDEZ.

PRIMUS LIBER

Agit de Plantis in genere, nimirum de earum nominibus, convenientiis & differentiis, de generationibus & mutationibus, partibus, saporibus, &c. de quibus nos Libro primo Historiæ hujus diximus quantum sufficere arbitramur.

LIBER SECUNDUS. CAP. I.

Coapatli S. *Tlamacazquipan* Hernand. *Corymbifera Mexicana Persicifolia, flore parvo ochroleuco, radice odorata.*

R Adix flatum discutit, ossâ consolidat, urinam evocat. Jus decocti dicitur evacuando curare dysenterias. Cortex radicis ʒβ. pondere per novem dies continuos devoratus dolores è lue Venerea ortos lenire prohibetur. Idem febres quartanas fugat.

Cap. 2. Coapatli II. S. Teoitztlæ: *Corymbifera Mexicana Limoniae folio, flore luteo, radice odorata.*

Temperamento & viribus cum præcedente convenit.

Coapatli III. S. De Tepequaquillo: *Papposa Mexicana triphyllis, flore albo, radice tuberosâ.*

His ob convenientiam in nomine & viribus subnectemus,

Coapatli IV. S. *Quaubnacensem* CAP. XII. *descriptam foliis oblongis, asperis in caule per intervalla ternis floribus nudis, pallidis, pilosis; radice odorata.*

Vide duas alias plantas *Coapatli* nomine, frigida temperie, infra lib. 8. cap. 55. & 56.

At quia (Annotatio est Columnæ) in prima *Coapatli* Synonymum est *Tlamacazquipan*, quod nomen invenimus in aliis plantis, quarum imagines & nomina tantum in exemplaribus extant fol. 414. in alia parum variante figura, sub nomine *Tlamacazqui y Papam* vel *Coapatli*, quæ figura tertia descriptæ *Coapatlieli* quodammodo affinis videtur; an Pictoris varia fors, vel Plantæ varietas sit proponitur expendenda.

Cap. 3. *Texazapotla* Hern. S. Parmica Indica Linifolia repens flore pallido, mali Medici odore.

Naribus admota sterutamenta movet, unde confert gravedini.

Cap. 4. *Xochinacaxtli* S. Flos Auriculæ Oregioella * *Clus. Orejuelas Hughes*, quæ Hispanica vox est * *Exot.* eodem Auriculæ significatu. Hujus floris mentionem fecimus in Capite de Cacao l. 29. p. 167 I. at l. 2. c. 16. plantæ descriptionem omisimus, quæ hujusmodi est, Arbor longis & angustis est foliis, virore exarato tinctis, & è pediculo velut marcido propendentibus in inferiora. Flores intus purpurascunt, externè herbacei, auricularum penè formâ, jucundo odore. Fructus est siliqua, longitudine sex unciarum, crassitie verò unius digiti: Semina intus ex mutua compressione fiunt angulosa, suntque coloris sanguinei. Clusius floris hujuscè solitum pro cortice fructus alicujus habuit. Nihil hoc flore frequentius in Indorum emporiis venditur.

Huic flori valdè similis flos *Toloxochitl* cap. 20. descripti, nisi quòd plentis sit, & colore nonnihil variet; Chocolate etiam pariter potioni admiscetur.

Cap. 5. *Xococoxochitl* seu Piper Tavasci: in historia nostra describitur sub nomine Amomi odore Caryophylli pag. 1507.

Cap. 6. *Acocotli*, seu *Corymbifera Mexicana* tuberosa, foliis Nardi, flore pallidè rubente.

Viribus & temperamento non multum differt à *Coapatli*.

Cap. 7. *Acueyo* S. *Ocozochitl*. Foliis Ari, caulibus forniculaceis geniculatis. Nec flores, nec fructus describit, unde ad quod genus pertineat nos latet. Caules duntaxat condiri scribit, sed & crudos edulis esse, sapore & odore grato. Earundem penè virium est cum præcedente.

Cap. 8. *Apomyonal* S. *Phatzisfranda*, Cyperus Americanus, Radix S. Helena. Vide Histor. nostræ pag. 1339.

Cap. 9. *Ateopocapali*. *Floræ* est radiato coccineo: *Foliis* Amygdalinis, ex adverso binis; *radicibus* tuberosis.

Sterilitati à frigida intemperie mederi dicitur, & febres fugare.

Cap. 10. Est de Caryophyllo aromatico; de quo nos in Hist. nostræ l. 26. p. 1508. abundè egimus.

Cap. 11. De Cinnamomo; de quo & nos prolixè Hist. p. 1559. &c.

Cap. 12. De *Coapatli* IV. quam nos cognominibus plantis in initio libri subjunximus.

Cap. 13. *Curutzeti* S. *Afarum* Mechuanicum; Rectius cum Terentio *Caçalium* Michuacanicum, foliis vitiginis serratis, floribus luteis dixerim. *Radicebus* est fibrosis, odoratis. *Folia* ex sententia Columæ ad Cortusam Marthioli accedunt.

Temperamento & viribus cum præcedentibus ferè conveniunt radices, quæ solæ in usu sunt, & ab incolis magni fiunt ob odorem jucundissimum, Moschi æmulum.

Cap. 14. *Huitzilcochitl*, Arbor Anethina resinifera, Liquidambaris plantæ par est, *stipite* recto, lævi, extra exaturato virore tincto, intus candicante; *foliis* oblongis acuminatis serratis, [icon pinnata representat, ex pluribus conjugationibus cum impari in extremo composita] *floribus* pallidis; gustu & odore quavis sui parte mirè refert Anethum, ejusque effectus, & efficacius præstat.

Frustrum ligni ubicunque infodiatur statim radices agit.

Cap. 15. *Tlilxochitl* seu *Vaynillas*, de hoc egimus Hist. l. 23. c. 13. p. 1330.

Cap. 16. *Axizacocotl*, S. *Virga* diuretica ab effectu urinas educendi dicta, *Foliis* est Anchusæ, minoribus serratis, hirsutis, per longum venosis, *radice* Hellebori albi, fibrata, odora; *floribus* parvis, ex albo palléscentibus, velut coærvatis, odoratis, acrisque saporis.

Cap. 17. *Huitzilcochitl*, S. Arbor Lonchifolia, *Folius* est Myrtinis longè majoribus [quinque uncias longis, duas latis] rigido & infesto mucrone; *floribus* coccineis, quos filo transfixos Indi in emporiis suis vendunt, qui & uterini sunt & cardiaci, inque condimentis & dapibus *Croci* vicem præstant. [Fructus Pomo similis, colore Amygdala; cui florem insédisse videtur.]

Cap. 18. *Chichicapali*, S. *Chamædrys* Mexicana, foliis asperis, floribus luteis, *Flores* circa postremos caules coærvati, & calycibus oblongis contecti: *Folia* odorata, amara; *Radix* furculosa, pariter odorata, at amaritudinis ferè expers, acris, Appetentiam excitat. Duæ aliæ cognomines, at diverfi generis. Vid. p. 364, 365.

Cap. 19. *Hucuiro*, Salvifolia Mexicana, floribus promiscuè cyaneis atque coccineis, *Folia* longis pediculis appensa, ad exortum latiora, subalbicantia; *Radix* tenuis, longa; Odor & sapor Lavendulæ. Externis apposita medetur dolori ventriculi.

Cap. 20. *Toloxochitl* *Aristochyæ*, Arbor est magna, foliis Mali Medicæ, duplo longioribus quæ abscedentia vestigia in caule relinquunt. Flos odoratus, polyperalos, externa parte media virefcens, circum oras ex cinereo lutescens, quatuor digitorum diametro petalis interna parte cavis & purpurorubentibus, in extremo lutescentibus, pinguis & glutinosus, singulis pollicem æquantibus, umbone medio virente. *Flores* effigies non parum similis flori *Xochinacatzli* cap. 4. descripti, & eundem usum præstant, pariterque admiscetur potioni Chocolatæ. Cardiacus est & uterinus, sterilitatis remedium.

Cap. 21. *Tzatzlacocotl* S. Herba Lonchifolia, Dodrantes quatuor alta est, *foliis* oblongis asperis; *floribus* candentibus, calycibus parvis tectis; *radice* furculoso, sulco cortice, odorata & resinosa, dolores sedante, tusa & devorata.

Cap. 22. *Caçalic Tlacopali*, S. *Convulvulus* Cinnamomeus, à radice sapore resinoso & odorato, Volubilis est herba, *foliis* cordiformibus sed longioribus & magis acuminatis, venosis, glutinosis & salivosis, crebris; *Radice* lutea, Rhaphano simili, digitum minimum crassa, saporis resinosi & odorati. Nascitur in calidis. Diuretica est & febrifuga, hydropicis medetur, & convulsionem enixæ curat.

Cap. 23. *Tozontolli*, S. *Juncus* capillatus, *Radices* fundit capillatas; *caules* teretes, læves, cavos, & in cacumine *capitula* lutea oblonga: *Radices* dulces, odorata. Bechica est, cephalica, diuretica, cardiaca, uterina, astringens, unde fluxus omnes curat.

Cap. 24. *Tomahuatila copali* S. *Aristolochia* Mexicana: Hujus descriptionem vide in Appendice.

Cap. 25. *Cananga* arbor, Lignum Aromaticum Monardis. vid. Hist. p. 1801.

Cap. 26. *Tztle-Hucyopali*, S. *Radix* Caryophyllea, *Folius* Mali Limoniæ, subtus candicantibus & hirsutis, superne nigricantibus. *Floribus* candicantibus modicis, *fructu* parvo orbiculari: *Radicebus* candidis, acris, odoratis Caryophyllorum, quorum vicem supplere possunt in cibo & medicamentis. In calidis *Tilanci* collibus nascitur.

LIBER TERTIUS. CAP. I.

Copal Quahuid S. Arbor Copallifera I. Copal cabuitl Gomara apud Clus. Exot. pag. 297.

Copal Indis (ut alibi monuimus) quodlibet gummi genus significat, sed quod ab hac Arbore seu sponge, seu scarificata fluit *est* *excluso* ita dicitur, nobis in Historia è Monarde descriptum. Arbor est procera, foliis quernorum formâ & magnitudine [pinnulis foliorum intellige, folia enim pinnata pinguntur & pluribus hujusmodi pinnarum conjugationibus composita; media etiam costa quibus pinnæ adnectuntur membranarum, foliaceis anctæ est ut in Lentisco] Fructu obrotundo & purpurascete Gummi sapore.

Cap.

Cap. 2. *Copal Quabuñl Patlaboac*, S. Arbor Copallifera II. seu latifolia. Mediocri est magnitudine, foliis serratis, & Rhoi obsoniorum perquam similibus tum formâ, tum magnitudine, tum etiam colore squalenti. Gummi stillat non ab simile precedenti, sed parcius.

Cap. 3. *Copal Quabxiotl*, S. Copallifera III. Leprosa dicta, quod sci. membranam externam facillè exuat; foliis est parvis oblongis [Icon numerosissimas pinnatim ad unam costam annexas representat, ad quindecim usque conjugationes] fructu acinoso, singulatim dependente: gummi pauco.

Cap. 4. *Copalli Totopocenle*, Copallifera IV. Mali Medicæ foliis saturatè viridibus. Arbor est magna.

Cap. 5. *Tecopalli Quabuñl*, S. Copallifera V. montana, Arbor est mediocri, unedoniâ folio [Huius etiam folia icon pinnata representat] fructu Glandibus simili, quendam veluti Strobilinum continente, opertum lucidâ & resinosa quadam salivâ, atque includentem intra se nucleum candidum, ad multa utilem. Thus Indicum dicitur.

Cap. 6. *Cuitla Copalli*, Copallifera VI. leprosa II. Arbor est mediocri, foliis obrotundis parvis, acinisque racematim dependentibus, Oxyacanthæ similibus, valdè odoratis glutinosisque. Folia, adnotante Terentio, situ & figurâ similia sunt foliis siliquæ arboris.

Cap. 7. *Tecopal Quabuñl Pirzabnac* S. Copallifera VII. leptiphylla. Foliis est pinnatis, parvis, minime serratis; fructu parvo, rotundo, Piperi figurâ non ab simili, sed coccineo, singulis binifve acinis per intervalla ramis appensis.

Cap. 8. *Xochi copalli*, aliis *Xarapizqua*, an Xolochcopalli Gomaræ apud Clusium Exot. p. 297? Copallifera VIII. menthæ foliis profundius serratis. Arbor est mediocri, stipitibus impensè odoris: liquor exstillans fulvus est, Limonum odorem valdè referens, Thuris Indici generibus annumerandus. Folia adnotante Columna, 5 $\frac{1}{2}$ pollices longa, duos lata, obscure virentia. Flores ex longis calycibus dilutè virentibus, densis staminibus luteis compacti. An Balsamum Urticæ folio Indis Xilo dictum Monard. cap. 9? de quo Histor. p. 1758.

Cap. 9. *Mixquicochi copalli*, S. Copallifera IX. foliis Mali Medicæ, floribus coccineis. Arbor est magna, stipite candicantibus punctis distincto. Huius gummi *Anime* nonnullis vocatur.

Cap. 10. *Holquabuñl seu Chilli* arbor. Arbor Mexicana cortice amaro, fructu in orbiculis stellatis stipiti adnascentibus. Dudum est generum, Alterum *stipite* magno, levi, fulvo, & lentè refero medulla; Floribus candicantibus foliis maximis. Fructus Ponticis nucibus par est, candenti luteaque obductus membrana, & amari saporis. Alterum foliis Mali Medicæ sed majoribus. De huius gummi quod inciso cortice emanat, *Hollis* dicto Chocolatæ interdum admisceri solito nonnulla è Pisonis mantissa Aromatica petita vide Hist. nost. 1672. Plura de ejus viribus vide hoc in loco.

Cap. 11. Arbor Balsamifera I. *Hern. Huitziloxitl*. De hac vide Histor. p. 1758.

Cap. 12. *Huacoxec*, Balsamifera II. baccifera. Arbor est mediocri altitudinis & crassitie, materie firma, incorruptibili, odora; foliis luteis denarii amplitudine; flore parvo candicante, baccis Lauri. E cortice contracto, aquâ macerato, demum insolato & expresso liquor balsamicus extorquetur. Extrahitur etiam ex foliis stillatitius liquor ad multa utilis. Surculi ad dentiscalpia commendantur.

Cap. 13. Balsamifera III. *Maripendam* dicta. De qua egimus Histor. p. 1759.

Cap. 14. Balsamifera IV. De Tolu dicta, descripta Hist. nost. p. 1758.

Cap. 15. *Molle* arbor, Lentiscus Peruana, Describitur Histor. nostræ p. 1582.

Cap. 16. *Tecomabaca*. De qua vide Histor. nost. p. 1846.

Cap. 17. *Tlahveliloca Quabuñl*, S. Caragna, Descript. vid. Histor. p. 1847.

Cap. 18. *Xochiocoxco Quabuñl*, S. Liquidambari arbor. Hist. p. 1848.

Cap. 19. *Xtac Quabxiotl*, S. Galioifera, Arbor est mediocri, foliis obrotundis, stipitibus & pediculis rubentibus. Gummi stillat candidum acris saporis, ad dysenterias utile, quod aquam in quæ infunditur lacteo tingit colore Balsami Antiquorum instar.

Cap. 20. *Copaltic*, S. Arbor Copallifera cuticulam exuens, Oeymi foliis, fructu Oxyacanthæ. Gummi in siltendis dysenteris celebratur. Hoc etiam aqua instillatum in lac solvitur.

Cap. 21. *Tzina Cancuila quabuñl*, S. Arbor Laccifera. Folia Acaciæ Ægypticæ ei attribuit, stipites purpureos. De Lacca vid. Hist. nost. p. 1535.

Cap. 22. *Exquabuñl* S. Draco arbor, de qua vide Hist. p. 1598.

Cap. 23. *Exquabuñl* Secunda *Quaubnabuacensis*, Foliis est magis orbiculatis, hirsutis & asperis, crasso cortice, radice sirculosa, juxta aquas nascens, ad eadem utilis ad quæ precedens.

Cap. 24. *Mizquitl* S. Siliqua Acaciæ, de Acacia vid. Histor. nost. p. 976, 977.

Cap. 25. *Mizquitl* Michuacanenſis, Acacia No. Hispaniæ II. Foliis est exilioribus. Mizquitl vulgari, & spinis caret.

Cap. 26. *Hucipocotl* Huaxacensis, S. Ricinus No. Hispan. inseritur Hist. nostræ Append. p. 1856.

Cap. 27. *Sassafras* arbor, de qua nos Hist. p. 1568.

Cap. 28. *Tocpalli*, Arbutula Mexic. Raphani sylvestris foliis, floribus candicantibus. Radix sirculosa, acris, odora, Livi venereæ medetur.

Cap. 29. *Hoaxacan* S. Lignum Sanctum, vid. Hist. nost. p. 1685. Guayacum.

Cap. 30. *Tobnalxochitl*, Arbor noctiflora Sambuci foliis & umbellis. At Folia serrata non sunt; *stipituli* orbiculares & pallentes; *acini* racematim dependentes, per maturitatem purpurei. Tumores discutiit aut maturat, pelvis inſperſus medetur ulceribus insanab. scabiei, lepræ, &c.

Cap. 31. *Cayolizan* S. *Tepozan*, Arbor salvifolia, Thus redolens. Mediocri est magnitudine, foliis Salviæ majoribus superne virentibus, subtus subalbidis, pinguibus, Verbaſci modo hirsutis; *Flore* in extremis ramis modico ac luteo & in Corymborum formam velint composito. Diureticum est, uterinis convenit affectibus. Extrinsicus imposta radices, cortices aut folia tumores solvunt, & ulceribus medentur.

Cap. 32. *Nanabaquabuñl*, S. Morbi Gallici arbor, magna est & excelsa, foliis Oleæ, odoratis & amaris. Fructus è trunco enatus racemos longos componit, cujus pediculus rubet, bacca verò sunt virides. *Nanabaquabuñl* p. 389. depicta huic eadem est.

Cap.

Cap. 33. *Quaubilepalli* S. Arbor ignea, Nerion five Rhododendron Mexicanum. A nostrate Nerio, adnotante Columna, magnitudine differt, foliis longitudinis pedalis & latitudinis pollicum 3 $\frac{1}{2}$. & quod nervuli foliorum circa folii oras conjungantur. Eodem observante, Nerium etiam nostro cælo, non lac, sed copiosum luteum succum Apocyno similem habet, in radice tamen copiosum album lac emittit. Idem observavit in Periplocis & vulgari Asclepiade. vid. Annot. in Recch. p. 868.

Cap. 34. *Quauhyrac*, Arbor fœtida Mali Medicæ foliis acuminatis. Cortex astringit, & fluxum alvi coerces. Succus naribus attractus sternutamenta excitat.

Cap. 35. *Xiloxochitl*, Arbor pentaphyllos Mexicana floribus capillaceis coccineis & albis. Flores ante foliorum exortum profert. Tum Descriptio, tum figura, notante Columna, Gossipio Indico Ponæ Ital. satis aptè conveniunt, ni folia in eodem pediculo septena haberet.

Cap. 36. *Cacapolton*, Baccifera Cerasifolia, floribus cœruleis, acinis purpuro-nigricantibus. Folia astringunt, unde diarrheas compescunt, &c.

Cap. 37. *Tzquixochitl*, Arbor Mexicana Mali Medicæ foliis, Cynorrhodi flore, Rosæ odore. Toto anno floret. Flos coctionem juvat & commendandi halitus causâ Chocolatæ admiscetur.

Cap. 38. *Tlalamatl*, S. Arbor vomitoria, Trifolia est foliis Salviæ pinguioribus & mollioribus, floribus spicatis, parvis, coccineis, ex quibus acini producuntur. Si Auctor (inquit Columna) pro acinis siliquis posuisset facile ad Anagyrim referri possent icon & vires: siquidem vim ei catharticam attribuit. Eiusdem nominis est alia planta longè diversa p. 420. Sed p. 451. adest icon similis sub Synonymo vocabulo *Tzic tlalamatl*.

Cap. 39. *Charalbuic*, S. Cassia sylvestris. Vid. Hist. nost. p. 1747. In reliquis cum Cassia fist. Brasiliæna satis convenit, floribus colore luteo ab eadem differt.

Cap. 40. est de Palma coccifera, de qua nos prolixè p. 1356. & sequentibus.

Cap. 41. *Acbiotsl*, Medicina tingendo apta, i.e. Urucu. Vid. Hist. p. 1771.

Cap. 42. *Babei Coyoll*, Palmæ species, Areca S. Faufel dicta nobis videtur.

Cap. 43. *Tzçotl* S. Palma montana, Arbor est fruticans, duos trève ab radice stipites edens; folia longa, angusta, crassa, Iridis serè similia, sed longè majora, acervatum ab extremis stipitibus orientia; flores hexapetalos, albos, odoros, racematim dependentes; ex quibus generantur fructus strobiliformes similes. E. foliis eo fere modo quo Cannabis paratis fila sunt lineis strobilisque texendis perquam idonea, firmiora iis quæ ex Metl.

Ex descriptione hac Arbor Draconis dictæ species esse videtur. Icon *Tzçotl* quæ habetur p. 447. non convenit Draconi arbori, at nec huic descriptioni. Vide notas Terentii.

Cap. 44. *Nofli* S. Tunarum genus, de quibus vid. Hist. p. 1464.

Cap. 45. *Nocheznopalli* S. Coccus Indicus, *Cochinele*, Hist. p. 1465.

Cap. 46. *Cacava-quabuitl* S. Arbor Cacavifera, vid. Hist. p. 1670.

Cap. 47. *Anacoziac* S. Papyrus lutea, S. *Tepeamatl*, Sycomorus Saxatilis. Duæ sunt species, Prima arbor est magna foliis Hederae amplis, pinguis, obtundis cordatis, altera parte ex viridi pallescentibus, altera fulvis. In ipsis stipitibus, qui Ficulnei sunt & lenes in modum Sycomori, fructus parvis similis, semine minuto ac fulvo refertus. Adhaeret faxis non mediocriter spectando miraculo. Radices nondum excusso lacte catharticæ sunt. Secunda species eodem nomine & temperamento prædita, virgarum rectarum leviumque usum tantùm præstat.

Cap. 48. *Copalxochitl* S. Pruniformis gummosa, Folis est obrötundis Pruni; fructu Medicis Malis simili, prædulci, valdè adstringente, & salivam stillante impensè glutinosam, quæ diarrheis & dysenteris medetur. Materies Operibus intestinis aptissima est.

Cap. 49. *Copalxochitl* altera, S. Pruniformis gummosa II. Folis est majoribus alias similibus: Fructu Prunis aut Nucibus Juglandibus simili forma & magnitudine; præcedenti viribus & formâ congener, nimirum astringens & glutinans, sapore dulci.

Cap. 50. Tamarindus, De quo vide Hist. p. 1748.

Cap. 51. *Xalxochetl* S. Pomum arenosum i. e. Goyave seu Guayava Hist. p. 1435.

Cap. 52. Planta *Cachos* vocata. Vide Hist. p. 1839. Ex aliorum relatu describit.

Cap. 53. *Hozmamaxalli* S. Arbor Cornigera, Folis est Tamarindi, floribus luteis, siliquis esculentis. Cornua Taurinis valdè similia in stipite & ramis prodeunt. Folia insipida, venenis tamen adversari dicuntur. Generantur intra cornicula Formicæ morsu nocivæ. Q. An Cornua hæc sint excrementa à Formicis illis excitata, an ex aculeorum seu spinarum genere & natura?

Cap. 54. *Quaubayobuatli*, Avellanæ catharticæ. De his egimus Histor. p. 1381. Huic tribuit *stipitem* magnum, sulvum & contortum; folia Rhododendri angusta & longa. Vide etiam Hist. nostræ p. 1837.

Cap. 55. *Quaubayobuatli* 2. S. Cassia fistula, De qua nos Hist. p. 1746.

Cap. 56. *Quaubayobuatli* 3. Arbor Cucurbitifera nucleis pineiformibus catharticis. vid. Hist. p. 1830. Tribuit arbori folia magna, Lappæ similia, angulosa; fructum Nuci Juglandi similem, strobilos ternos, totidem secretos cavitatibus, nostratibus, Pincis nucibus formâ, magnitudine, crustâ & nucleis pares.

Cap. 57. *Quaubitlatzxin*, Arbor fructu orbiculari, striato, crepitante: Folis est Mori, majoribus, serratis, venosis. Fructus per maturitatem secundùm strias dehiscens magno cum impetu & sonitu veluti tormenti bellici *rumpitur, duodecim circiter nucleos continens, ex quibus bini membrana nudati blandè purgant. Vid. descriptionem.

Cap. 58. *Abuaca quabuitl*, Arbor Querciformis fructu butyraceo. Folia Mali Medicæ majora, asperiora: Fructus ficuum præcocium forma & magnitudine, carne butyracea, nucleo solido duro. Est è Pruniferarum genere. E nucleis per expressionem elicitor oleum Amygdalino simile.

Cap. 59. *Cochitzapotl*, Arbor prunifera trifolia, fructu Cotonei formâ, ossis nucleo deleterio. Hujus fructus idem est cum Persicæ nuci simili fructu, nucleo venenato Monardis, cujus descriptionem vide Histor. p. 1553. Poma ingesta somnum conciliant.

Cap. 60. *Quauzapotl* S. Anona, Anon Oviedi esse videtur Hist. nost. p. 1651. descripta.

Cap.

* Flos Araticu
ponda tripeta-
los cum crepi-
tu aperitur.

- Cap. 61. *Quaubxilol*, Arbor cucurbitifera trifolia, fructu moschato. Flores cynibalorum habent formam; fructus dulcis est & edulis; folia spinosa, in nonnullis tamen spinis carent.
- Cap. 62. *Coacbamachallis*, à foliorum forma Colubri maxilla simili dicta, Arbor filiquosa semine Lentiformi folio *Coanepilli*. Fructus spicati sunt. Arbor est magna.
- Cap. 63. *Tlapalezpatli*, Arbor Mexicana ἀναστῶ, Ocymi folio, flore candido racemoso. Jus decocti corticum urinam evocat, sanguinem per colem fluentem cohibet.
- Cap. 64. *Chichicpalez quabuitl*, Arbor Sanguisua Mexicana, flore fructuque carens. Folia longa, obtusa, & versis pediculum sensim attenuata: Lac primò candens & tandem rubescens effundit. Cortex astringit & sanguinem sistit.
- Cap. 65. *Abuapali Tilacensis*, Arbor Indica foliis Illicis, flore luteo parvo, fructu nigricante. Stipitis (qui pallidus intus) ramentorum decoctum ictericis & biliosis opitulatur.
- Cap. 66. *Avevetl*, Abies Mexicana. Vid. Hist. p. 1397.
- Cap. 67. *Bitoncus*, Arbuscula trifolia Philippinensis, radice alexipharmaca.
- Cap. 68. *Tzapitolizante comatl*, S. Caput Auræ. Foliis est longis angustis, fructu magno oblongo nucleos quosdam planos includente, sapore & viribus Amygdalarum amararum.
- Cap. 69. *Quamochitl*, Arbor Punice foliis, filiquis rubentibus semine nigricante. Capitula in postremis viticulis Epithymo familia producit. Semen comestum odore insuavi halitum inficit. Cortex astringit, & fluxus cohibet.
- Cap. 70. *Cacaloxochitl*, Arbor filiquosa, foliis Mali Medicæ majoribus, flore pulchro odorato. Florum apud Indos permultus est usus in manipulis, torquibus & corollis. Arbor lacte manat.
- Cap. 71. *Capolin*, S. Cerasus dulcis Indica 1550. Hist. nost.
- Cap. 72. *Calamaio*, Arbuscula Philippinensis Laurifolia, radice emplastica. Hæmorrhoidas curant.
- Cap. 73. *Coco Quabuitl*, Arbor cardiaca foliis Leguminis, succo rubescente. Flosculi exiles ad foliorum exortum.
- Cap. 74. *Coconam*, Arbor foliis Senæ, floribus albis umbellatis. Tinex & lichenibus medentur folia.
- Cap. 75. *Enguamba*. Hist. p. 1791.
- Cap. 76. *Tepezquixochitl*, S. *Tzquixochitl* montana foliis majoribus, floribus candidis in muscaria compositis, inodoris. Cortex ad gingivas tumentes & laxos dentes firmandos utilis est.
- Cap. 77. *Thuixochitl*, Arbor flore pennas avium referente. Folia *Pinahuixtli* S. Arbori verecundæ familia ei attribuit, quia per intervalla prodeuntia; vires etiam eadem amorem conciliandi, &c. quo mirer flores pennas avium referentem ei ascribere, & non potius folia.
- Cap. 78. *Tzziperequa*, Laurus Michuacanensis, foliis odoratioribus. Semen Coriandro simile sed paulo majus, nigrum quando maturum.
- Cap. 79. *Teslatiam*, S. Arbor urens, quam *Manchinello* dictæ eandem esse suspicabamur. Vid. Hist. p. 1647.
- Cap. 80. *Tlatzcan*, S. Cupressus fusa, Arbor vitæ Hist. p. 1407.
- Cap. 81. *Xumal*, S. Sambucus nostras.
- Cap. 82. *Papaya*, Pepo arborefcens. Hist. p. 1370.
- Cap. 83. *Acapatl*, Arbuscula foliis Raphani ferratis, flore albo, fructu destituta. Folia tusa & imposita lienem absumere dicuntur.

LIBER QUARTUS.

- Cap. 1. *Tlepatli*, Frutex Mexicanus radice tuberosa, floribus oblongis caliculatis albis, foliis Amygdalinis. Flores in summis ramulis in capitula seu potius spicas congesti. Ad aquas nascitur. Diuretica est & carminativa, dolores colicos & à lue Venerea ortos sedat decocta & pota, icon cum floribus, p. 429.
- Cap. 2. *Chillapatli*, Frutex foliis Rosæis, flosculis coccineis, binis unà è foliorum alis exeuntibus. Thoracica est, & ventris dolorem sedat.
- Cap. 3. *Copalxibuitl*, Frutex odoratus *Copalli* referens, foliis Ocimi ferratis, baccis rubentibus. Thymi saporem refert.
- Cap. 4. *Hoiixit-Xilxochitl*, Origanina, floribus galeatis, coccineis. Calore suo flatus discutit, concoctionem juvat, corroborat.
- Cap. 5. *Tlacoxiloxochitl*, S. Flos barbatus: Acaciæ foliis, filiquosa, floribus filamentosis coccineis. Siliquæ nodosæ sunt feminibus extuberantibus, luteæ. Sicca est & adstringens. Aqua in qua flores tusi macerati fuerint oculis mirè opitulatur.
- Cap. 6. *Tlacoxochitl*, S. Capilli rubei. Linifolia floribus in summis virgis comantibus. Folia in virgis terna quaternave simul per modica intervalla. Radix amara, odorata: jus decocti ejus medetur dyfenteris, & confert doloribus articularum. Hujus nominis alia est icon latifolia, & alia tenuifolia p. 418. Ex his quæ sine historia sunt.
- Cap. 7. *Xonequipatl*, Frutex Mexicanus foliis Salicis angustis, flosculis caliculatis pallentibus. Astringit & commanfus guttur urit. Folia externè omnibus pæne morbis à frigida causa ortis mederi dicuntur.
- Cap. 8. *Tlatlacotic*, Scabiosa fruticosa Mexicana, flore luteo. Ut facie sic viribus cum Scabiosa convenit. *Tlacocotic* alterius generis icon habetur, p. 426.
- Cap. 9. *Tzacpatli*, *Tepezicensis* seu *Hoximo*, Foliis pennas avium referentibus, floribus luteis. Cortex radicis purgare dicitur & bubonæ diffipare.

Cap.

Cap. 10. *Acuilul*, S. Volubilis aquatica, Rosæ Moschatae floribus, potius Jalmini Arabici seu Sambach Ægyptii Alpin. monente Columna. Duplex est, altera foliis minoribus, floribus candentibus: altera foliis majoribus, floribus pallidis. Flores odoramentis & corollis inferviunt. Folia flatus discedunt intus lumpta, foris admodum tumores resolvunt, & contracta membra laxant.

Cap. 11. *Huir-tomatzin*, Spinachia frutescens Americana *Muntingii* esse videtur. Flore est purpureo, staminibus luteis, fructu candidis Cerasis simili. Videtur esse e Solani potius genere ut rectè Columna. Radicis cortex purgat.

Cap. 12. *Xiubquilul Pirzabac*, est Anil S. Indigo descript. Hist. nost. p. 926.

Cap. 13. *Xiubquilul Pirzabac* altera, floribus capillaceis, candentibus, foliis Piperis longi majoribus, nervosis. Eadem videtur secundæ speciei *Maregr.* Icon præcedenti apposita hujus est.

Cap. 14. agit de Arundinibus Saccharinis & de Saccharo, de quibus nos fusè p. 1278, 1279.

Cap. 15. *Axixpatli Texaxabuacensis*, S. Volubilis quinquelatera foliis vitiginis. Succus diureticus est, & ictericis admodum confert.

Cap. 16. *Ecapatli*, S. parva Sambucus. Siliquosa, floribus expansis luteis in summis ramulis, siliquis teretibus tenuibus. Granula Lentibus similia, sed minor. Folia (hoc est pinnae foliorum) Amygdalina. Calida siccaque est & nonnihil astringens.

Cap. 17. *Huirxiqua*, Folia ei longa, serrata, magnitudine Mali Medicæ, floribus spicatis. Siccat & astringit, unde fluxionibus quibuscumque opulatur, & tumores discutit.

Cap. 18. *Nacaxcul S. Tolozzin*, Datura altera Mexicana. Solanum pomiferum, pomo spinoso rotundo, femine pallido. Fructum spinas demum exuere scribit; Folia mollia & hirsuta.

Cap. 19. *Toton capatli*, S. Syringa lutea, floribus pentapetalis stellatis. Foliis est Pyri, floribus spicatis, femine nigro exili, stipitibus & ramis cavis. Folia calefaciunt, siccat & astringunt.

Cap. 20. *Tocixquinb*, Chamædryfolia, graviter odorata, floribus oblongis coacervatis luteis. Calef. & exliccat, externè apposita ventriculo uterinis affectibus convenit. Jus foliorum medetur dysenteris.

Cap. 21. *Nzacpatli*, Pentaphyllos febrifuga, flore parvo candente, fructu rotundo. Radix crassa, longa, tenera & succulenta, impensè refrigerat & adversus febres magno in pretio habetur.

Cap. 22. *Atlat xopillin*, S. Aquosa herba appensa. Althæa Indica, tuberosa radice, foliis vitiginis, floribus rubris, capitulis ternis, triangulis. Fructus Corallorum instar rubent, esculenti sunt, & femine nigro pleni. Radix humida & salivosa est natura, unde convenit morbis quibuscumque à calida causa ortis.

Cap. 23. *Coccat amalli* seu lutea *tomatli*, Urinaria mirabilis. Nos in Hist. p. 727. ad Convolvulum hederaceum trifolium retulimus & folia quidem similia sunt, verum cætera non bene respondent. Radix crassa, flores candidi modici, acini Cerasis haud ab similes urinam mirè evocat. Confule Hernand. hoc in loco.

Cap. 24. *Yxtac-Coanepilli*, Convolvulus foliis cordatis, floribus ex albo pallefcensibus, S. Volubilis diuretica. Radix urinam provocat. V. Coanepilli seu Contrayerva.

Cap. 25. *Coatli*, S. Aqueus Serpens. V. Lignum nephriticum Hist. 1804.

Cap. 26. *Caçapipiloti xochitl*, Periclymenum flore coccineo pendente. Frigida & humida censetur temperie contra quam Periclymena nostratia.

Cap. 27. *Chupiri S. Charapeti*, aquam rubeo colore tingens seu Arcanum Venerei morbi. Radice est crassa longa, internè ex albo & luteo purpurascente; foliis Mali Medicæ, majoribus; floribus luteis stellatis. Sapore & odore insigni caret. In Lue Venerea proffiganda plantas reliquas *Mechuacanenfes* facile superat, eo modo quo Guaiacum usurpata.

Cap. 28. *Curagua*, S. Brasillium Hispanorum. Frutex est spinosus, furculosis candidisque inistens radicibus, unde profert stipites extra fulvescentes, ac intra rubcos, contortos, refertisque foliis cordis ferè figurâ, sed mucrone appendentibus, venis frequentibus à medio nervo ad latera procedentibus. Tingunt ejus ligno fila coccineo colore. Nascitur in frigidis Mechuacanenfisbus campetribus ac montosis locis. Longè diversa planta est à Brasillia arbore in Hist. descripta p. 1736.

Cap. 29. *Quaub Tlepatli*, Ocimifolia serrata floribus è luteo rubentibus, in summis ramulis coacervatis. Siccat & adstringit, unde diarrhoeas aliâque fluxiones sistit.

Cap. 30. *Quaub Tlepatli* II. S. Volubilis Limonifolia flore candenti, radice fulva. Eruptiones è lue Venerea ortas aliâque cutis infectiones exterit & sanat.

Cap. 31. *Xiub-Cocolin* S. Planta coritortiva, foliis raris, unica ab uno latere laciniâ, Phaeoli florib. Cortex radicis potus adstringit & vomitum sistit.

Cap. 32. *Pinabuhuitzli*, S. Herba verècunda. Caaco seu Herbae vivæ tertia species *Maregr.* nobis videtur, descript. Hist. p. 979.

Cap. 33. *Mexochitl S. Omexochitl*, Persicifolia floribus secundum caules parvis, siliquis Capsici luteis. Flores ex luteo rubescunt. Odor plantæ gravis. Fortè Apocyni species. Vi pollet emetica.

Cap. 34. *Atliman*, S. Frutex juxta aquas proveniens, Foliis Salignis, floribus candidibus, radice crassa, castaneas inveteratas respiciente. Folia odorata sunt & vi cathartica possunt.

Cap. 35. *Izontepatli* S. vulnerum medicina, Esula Ocymifolia non serrata. Lac è germinibus incisis emanans recentes plagas glutinat & ad cicatricem perducit.

Cap. 36. *Buyobuyo*, Piper longum Philippinense. Hoc in historia ad Piper longum Occidentale Monardis retulimus; verum ex usu quem ei assignat, *Betre* seu *Bettle* potius intelligere crediderim.

Cap. 37. *Tlatlancuaye*, S. Piper longum, Hujus præter *Buyobuyo* superiore capite descriptum quatuor species proponit, quas quoniam ex aliorum relatu descriptis, omitto.

Cap. 38. *Ezpatli Quaubnauacensis*, Sanguinis medicina, foliis Verbasci rotundioribus, hirsutis, odore gravi Stœchadis. Incisa succum sanguineum manat; unde nomen. Cortex siccat & astringit. Decoctum radicis medetur dysenteris, succus sanguineus veteribus plagis.

Cap. 39. *Cevalchibihic*, Vitis Sylvestris seu Labrusca, cujus plures species in Nova Hispan. sponte proveniunt, quæ & forma & viribus cum nostratibus conveniunt.

Cap. 40. *Hapabualizpatli*, S. Convulsionis medicina. Humana est altitudine, stiptibus ac ramis scabris, magna ex parte foliis nudis, (quæ longiuscula & angusta sunt) floribus exilibus, pallidis, calyciformibus. Decoctum totius plantæ propinatur ad motum amilium restituendum.

Cap. 41. *Ylmaatlantli*, S. Dentes vetular, Foliis vitigineis, flore pallido, fructu acinoso, racematim dependente. A spinarum cum dentibus similitudine nomen habuit. Folia vitigineis hirsutiora & minor. Acini maturi lutei, multis nucleis parvis candidis referti. Folia alvum leniter subducunt. Admoventur capitibus puerorum refrigerii causâ.

Cap. 42. *Tamancapali*, S. Medicina temperata foliis Portulacæ. Quavis parte incisus fundit liquorem resinofum, sapore & odore Thuris. Radice est crassa, longa, fibrata, cujus pulvis ulcera cacoe-the etiam cancrôsa sanare dicitur. Liquor firmat dentes & gingivarum dolori medetur.

Cap. 43. *Xiopali*, S. Lepræ Medicina, foliis Mori majoribus. Suffrutex est quaternus altus cubitos, stiptibus multis. Tusa folia lepram & lichenas curant.

Cap. 44. *Tenamax Nanapoloa*, Frutex trifolius, floribus leguminosis, fructu s. filiquâ Ponticæ nucis forma. Radix magna, lurculosa, folia Salvix forma; Flores in corymbos compositi ex candido purpurascetes. Fructus racematim dispositi. Succus medetur oculis inflammatis & tumoribus præter naturam.

Cap. 45. *Tlacore Quilzpatli*, S. Medicina incisæ sudis, stiptes multos lignofos fundit: Folia Origani serrata; flores modici candentes. Acris est & glutinosus, odor, Coriandrum aliquantulum respicit. Thoracicus est & flatus discuit.

Cap. 46. *Xalquahuil*, stipte punctato: odora, foliis Piperis longi, eique planè congener, & earundem virium.

Cap. 47. *Mintzintzin*, stiptibus est fulvis, foliis Persicæ, floribus albis. Amara est planta & odora, gustu nonnihil acris, calidâque & sicca. Folia tusa atque illita ventri, intestina à vitatis emundant humoribus.

*Hætenus in Arboribus sci. & Fruticibus ordinem Librorum & Capitum Historiæ
HERNANDEZ servavimus; sequentes stirpes, quæ omnes Herbe sunt, Alphabetica
serie disponemus.*

A.

A Bsinthium Mexicanum, *Tzacolizatl*. Et formâ & viribus Absinthio Europæo respondet. Repetitur sub litera Y.

Acacoyatl, S. Arundo vulpina: ex descriptione eadem videtur Cannæ Indicæ angustifoliæ; verùm flores non conveniunt.

Acatzan Ayexiul, Equisetum foliis brevibus, S. Polygonum femina Mexic.

* *Acaxaxa*, Julifera Gentianæ foliis.

Acaxaxan, Potamogeto affinis Mexicana florifera. Planta palustris & lenta, quæ statim comprimentibus cedit digitis.

* *Acaxochiul*, Limonio similis vel Echio. Caulis rubet; folia longa Bistortæ figurâ, flores rubei, calycis foliola longa; Flos barbam habet longam trium foliorum.

Acuitze huariacua, Scorzonera Mechuacanensis Rumicis folio, floribus ex candido rubentibus, orbiculatis.

Acxoyatic, S. Herba Nunnii, foliis Abiegnis, floribus spicatis, radice cathartica.

Agies Haytinorum est Chilli S. Piper Indicum siliquosum.

Ahoaton, S. Quercus parva, foliis Ilicis, flosculis coccineis, acinis nigris. Radix adstringit & exsiccat.

Abuapali, S. Chamædryd Mexicana, floribus luteis parvis.

Abuatepali, Urticæ-folia cum Julis Piperi longo similibus, radici appensis.

Alabuacapali, S. Lubricum & tenuifolium medicamentum. Folia Lini minorâ, flores candentes, radix alba, pellucida.

* *Amacpali*, Corallium digitatum punctatum.

Amamaxtla, Expurgans S. Rhabarbarum Monachorum: Differt à nostrate ejus nominis Lathro, ut nobis videtur.

Amara herba i. e. *Caçacchibit*.

* *Amazaubtli*, Bulbifera quædam foliis Tulipæ,

Amurzaubtli.

* *Amazquilit*, Baccifera foliis Phyllyreæ, latifoliæ.

Amolli herba, Convolvulus Mexicanus foliis cordatis, floribus albis.

* *Amozatl*, Baccifera, foliis Crithmi spinosi baccis in uvam congestis.

* *Anonyma Mechuacanensis prima*. Folia figura & situ cum Chryfogoni foliis conveniunt.

* *Anonymæ* aliæ novem depinguntur diversorum generum, p. 351, 352. *Hern.*

* *Acoxochoiul*, fortè Anagallidis, seu Veronicæ aquaticæ species.

* *Apanxaloo*, An Lychnidis species? Flores similes Plumbagini *Terrent*.

Apali seu *Atilnam*, Campanula hirsuta Salvifolia flore pallidè rubente, semine fulvo. At folliculum ovatum ei attribuit, qualis in Campanulis non cernitur, sed triquetrus.

Aparaqua, Herba Mexicana anadendras, radice tuberosa, flore candido, *anapa*.

Apazti Puntzumi, Herba Ocymifolia, Chamæmeli flore, Anisi semine.

Alia species foliis Amygdalinis, floribus luteis papposis, radice Coriandrum olente, *Musfela odorata* dicta.

Apitzalpatli, Herba adstrictoria seu dysenterica, ad Verbenam accedens.

Hoc nomen etiam *Batrata* purgativæ tribuitur.

Apitzalpatli Tzomolotli foliis subrotundis, Chrysanthemum floribus.

Aquæ

Aquæ gutta, id est *Atychipinca*. Herba parvula foliis Solani aut Piperis.

* *Aquitzitli*, Planta volubilis foliis Clematitidis.

Atehuapatli eadem est *Ahuatepatli*. Nomen significat *Herba nascens juxta rivus*. Alia icon habetur p. 354. foliis *Urticæ*, verum radice rotunda variat. Idem etiam nomen tribuitur *Totomaxoxo Coyollin*, quæ tamen specie diversa videtur.

* *Atenzibuitl*, Icon repræsentat Herbam trifoliam foliis ferratis pediculis longis insidentibus, à radice crebris, *Fragariæ* fortè species. At nec caules, nec flores nec fructus pinguntur.

* *Atexcalquabuitl*, Frutex marinus *ἀπυρῶ*, seu *Corallinæ* species.

Atlacane, S. Herba aquosis locis proveniens, caulibus prociduis, foliis salignis, floribus oblongis.

Atlinam circinata v. *Apali*.

Atychipinca v. *Aquæ gutta*.

* *Atzicaxtli*, Herba foliis *Urticæ* alternatim positæ.

* *Azibuitla papa tlactli*, foliis binis aduersis ferratis.

Azixcoqa Huilixpatli, Leguminosa Glycyrrhizites, floribus luteis spicatis siliquis parvis *Cicerum*. At flores, monente *Columna*, à leguminosis alieni sunt, nimirum quinquepartiti cum multis in medio staminibus nigris.

Azixcoqahuilixpatli, S. Medicina urinæ lutea, foliis *Hederæ*, subus luteis.

Azixpatli *Quauhnhuacensis*, Herba *Menthæ* foliis, floribus spicatis purpureis è foliorum alis exeuntibus. Hæc inodora est, at datur altera odorata foliis *Salignis* ferratis, flore candente.

Azochiatl, S. Flos aquæ, ut rectè *Columna*, valdè similis est *Lyfmachiæ* luteæ *Virginianæ*, si non prorsus eadem.

Alia species *Azochiatl de Colan* dicta foliis descriptioni respondet. Florum rudimenta in summis caulibus è viridi pallent: radix fibrosa est, non *Raphano* similis.

Azochiatl altera, S. *Narcissiflorion* Mexicanum, flore magno. Radix tumores discutit, & dysenterias aliisque fluxus coerct.

* *Azochiatl*, depingitur p. 356. verum icon imperfecta est flore fructuque vidua. Folia cordata sunt, ad margines sinuata, pinnatim disposita.

* *Ayacach quabuitl*, Depingitur tantum. Folia *Goffipio* aut *Ficui* similia, sublutea, in summo multa congesta.

Ayorectli S. *Colocynthis Indica* tuberosa. Radix orbicularis, septem aut pluribus minoribus cincta: Ramis & foliis est *Cucurbitæ hortenſis*, sed minoribus. Radix urinam evocat & per superiora ac inferiora purgat. Pomum nostræ *Colocynthis* fructui magnitudine, forma, atque facultate respondet, sed hac aliquanto mitiori.

Ayatic, Herba similis *testudini*, Graminifolia radice orbiculata, fructu tricocco. Radix candida est & lacte manat, purgat per inferiora, levi etiam occasione vomitum ciet.

* *Azaxochitl*, Trifolia est, foliis *Urticæ* similibus, flore *Anemones*: Folia octonæ lineæ rubra preceptant.

B

* *Banaixitl*, Icon folia repræsentat alata & bicomposita *Cristæ Pavoninæ* dictæ in modum. Nec flos, nec fructus appingitur.

Barchaman Indorum i. e. *Turbith*, de quo varias sententias v. apud *Garciam* & *Hernandez*.

Jo. Terrentius concludit *Turbith Indicum* inter *Convulvuli* species numerari debere, quod extra dubium ponit *D. Hermannus*. Vid. *Hist. noſt. Append. p. 1882*.

C

* *Cacacili*, Radix longa subnigra; caules foliati *Conyza* instar, sine pediculis; in summo botri *Oxalidis*. Color foliorum dilutè viridis.

* *Cacamilxochitl*, Huic radix grumosa *Thoræ* instar; folia in caule bina opposita verbenæ similia; flos coccineus in medio luteus, *Rosæ* similis.

Cagachibit, S. Herba amara flore subrotundo papposo, foliis minimis hirsutis. Succus expressus herbæ purgat omnes humores.

Cagalic, Coapitlanensis S. Trifolium spicatum Mexicanum, floribus coccineis, siliquosum. Astringit, & diarrhoeam aliisque fluxus sistit: inflammationes repellit. Dure dantur species.

Cacamotic tlanoquiloni, S. *Battata* purgativa. Vid. *Hist. noſt. p. 728*.

Caganaca, Pappoſa, foliis oblongis ferratis, radice lanuginosa. Flos extrinsecus ex pallido albet, intrinsecus rubet. Radix acris est & amara, ad multa utilis.

Cacanel baotl Chulkulensis, S. *Anagallis Mexicana*: nostrati persimilis est.

* *Cacapatli*, folia habet *Fragariæ*.

* *Cacatlaolxochitl* Icon imperfecta, Folia oblonga ferrata repræsentat.

Cacatepatli, S. Medicina urens, *Asphodelo* affinis Mexicana, floribus luteis, calycibus contractis.

Cacavixpatli, S. Medicina pabuli spinosa, cauliculis est in stellæ formam per terram sparsis, ac referis foliis exilibus in sphaerulas aggregatis; longiuscula habet & candicantia juxta umbilicum filamenta, radicem parvam, fibratam.

Cacatzin, foliis est *Mali Punicæ*, fructu orbiculari calice excepto, *Cicere* majore. Cortex pulverizatus alvum leniter subducit.

* *Cachruiaqua*, Ad *Campanulas* pertinere videtur, calix floris luteus; flos ipse ruber.

* *Cabuarixtziqui*, Radix longa rubet instar *Rhabbari*. Flores oblongi, tubulosi, carnei in summis caulibus spicatum quasi digesti.

* *Camatolomcapatli*, Caulis nigris velut annulis cinctus, folia cordata, nervosa, longitudine quatuor unc. latitudine ferè pari. *Ter*.

* *Camolxochitl*, Arbor leguminosa, folia in alas componit. Flos *Cassia* similis, ex rubro flavus in octo partes divisus: *Siliqua Piso* similis *Ter*. Hæc in icone non apparent.

* *Camopalric*, Flores in summo multi simul juncti.

Caquiztli, *Ocymifolia* verticillata, foliis non ferratis, floribus cyaneis.

Cayolpatli, S. *Muscarum medicina*, *Ligusticum* Mexicanum, flore *Ferulæ*, foliis menthæ ternis quinifve, semine *Piperis nigri* simili.

Cayolpatli, *Vaxacensis* muscarum *Medicina*, Plantula per terram repens, candidis & stellatis flosculis. Decoctum catharticum est.

* *Cecepatali I*. Costi hortorum foliis, radice *Raphani* fibris cincta.

* *Cecepatali* altera, *Lyfmachiæ* luteæ foliis, radice tuberosa *Filipendulæ*.

Cecepatali *Acatlanensis*, *Glycyrrhizæ* amula, radice dulci sed purgatrice.

* *Celicpatli*,

- ca, lithontripica, emmenagoga, & alexipharmaca.
- Cococaguilul*, S. *Olus aquaticum*. Folia in icone Caryophyllatam referunt, flos Caryophylleus coccineus è calyce squamoso. Planta trium cubitorum altitudinem assequitur. Sapore est acri Nasturtii & pro olere usurpatur.
- Cocoxobuul expurgatoria*, An Convolvuli species? foliis cordatis, floribus parvis luteis, vasculis triccocis. Humores omnes supra infraque purgat.
- Cocoxobuul Teubcalzincensis*, Mentha foliis est, fructu in summis caulibus capitulorum forma. Impensè calida est, & gustata linguam adurit.
- Cocotemecat*, S. Funis volubilis acer, Clematidis species. Mirum tamen quod dicit folia dysentericis mederi.
- Cocoxobuul*, S. Herba acris, Assurgit interdum in altitudinem arboris, foliis Polypodii aut Acanthi, venis rubentibus, floribus spicatis pallidis, fructu racemoso, parvo, utrinque acuminato, sapore acri & amaro. Stipites succo luteo manant. A sapore acri & urenti, Capfici quàm simillimo nomen accipit.
- Cocoxo xochipatl* S. Medicina lutei floris, Bupthalmum luteum, foliis Buglossi, radicibus Paoniae. Radix glutinosa est & fluxus sistit.
- Cocoyatic*, S. Herba Palmae similis. Radicè est Porri cap. foliis Palmae humilis, floribus oblongis purpureis calyculorum formâ. Radix contrita & naribus admota protinus sternutamentum movet, unde Medici Indi *Titici* dicti, eâ velut certissimo indicio periclitantur num ægri oblati morituri sint necne. Alia est herba vitam & mortem pronuncians apud Monardem. Concisâ & in mullum coniecta muscas omnes perimit quotquot dulcedine illectæ mullum degustaverint.
- Coen S. Coentia*, Phaeolus exoticus radicibus tuberosis, foliis laciniatis, siliquis nodosis, semine lentiformi, esculento.
- Cobayelli*, S. *Chibica boaxton*, Eryngium vel (ut rectè Terrentius) potius *Dipsacus Americanus*. Calore & acredine sua ad affectus frigidos valet.
- Celtot*, Leguminosa Securidacæ foliis, floribus in caprula congestis, pallidè purpurascensibus. Glycyrrhizæ ut odore & sapore ita viribus accedit.
- Colubriolus*, *Coalquilit*, *Pastinaca aquatica Mexicana*; ut facie sic viribus cum Europæa conveniens.
- Copalli Dei*, *Theub Copalli*, Caule est cavo, geniculato Ferulae, fructu in summo comante muscarii in modum, floribus lanuginosis. Radix ad luem Veneream facit.
- Coyolxochuul* S. Martagon volubile Mexicanum. Foliis est nervosis Plantagineis aut Arundinaceis; caule volubili. Circulus foliorum summum caulem ambit, ubi pediculi egrediuntur flores sustentantes undiquaque diffusos, Liliaceos, è rubro viridantes punctatos, quorum usus ad fœvias & corollas.
- Coytomatl*, S. *Tomal Coyotli*, Hist. noft. p. 681.
- Coxamalo xibuitl*, S. Herba Iris: Cur ita dicta sit cum Autor folia rutacea ei tribuat non video. Radix tenuis & longiuscula, flores albi, formâ *Hoaczin*, i. *Acacia*.
- Coxolmecatl*, S. Curarum funis; China 3. Mexicana Medicina mirabilis: Volubilis, radice crassa, rubra, fibrata, caulibus capreolatis; foliis subrotundis trinerviis; fructu Myrti semine referro. Duplex esse dicitur, fertilis & sterilis. Celebratur ut panacea quadam & omnium ferè morborum medicina. Autorem, si placeat, consule.
- Coxtic mecapatl Tilancensis*, S. Crista galli Mexicana, flore purpureo.
- Coxticpatli Acailanensis*, S. Thalictrum Mexicanum. Folia [paralia] pane Adianti; Flores pilosi parvi; radix dulcis & amaritudinem participans. Diuretica est, & adstringens. Semen s. fructus Filipendulæ potius videtur. Ad fumina. Alia pingitur species radicibus crassis, ex quibus multæ fibræ dependent.
- Coxtic xibuitl*, Linifolia semine in summis ramulis orbiculari. Radix cathartica est.
- Coxtomatl*, Solanum vesicarium, flore luteo, radice crassa, viribus cum vulgari convenit. Vesica viridis est, sulci obscurè rubent. Hist. 681.
- Cuicuilapilli*, S. Glandularia, à radicum figura dicta, foliis serratis, feminibus Coriandri figura & magnitudine, binis unâ testiculorum in modum nascentibus. Hanc ex figurâ totius plantæ & viribus ad Mercurialem rectè refert Jo. Terrentius.
- Cuilaçotl* Tepecuaquilcensis, S. Napiformis, foliis pinguibus cordatis, caule volubili. Radix Napum olet sapitque; bilem evacuat. Ad Convulsulos referenda est.
- Cuixiapagollin*, Phaeolus Mexic. foliis Mori, floribus parvis rubeis, radice dulci. Decoctum radicum hydropicis confert. Nidus lacertarum nescio qua ratione dicitur.
- Cunzariqua*; Leguminosa caule volubili, foliis longis, angustis, nervosis, floribus purpureis, siliquis teretibus, tenuibus, prælongis, semine orbiculari albo; radice crassa, candente, longa, capillata. Leguminis genus singulare est; necdum enim præter Phaeolos legumen ullum caulibus scandens novimus. Alia pingitur caulibus magis erectis, siliquis nodosis.
- Curuzariqua*, Foliis est longis, angustis, Pentaphylli in modum serratis, floribus Campanulæ cyaneis, vasculis orbicularibus feminibus referretis. Radix Thoracica est: pulvis florum sumptus visum acuit.
- Cutiriqui*, S. *Matlacaça*, Bulbosa radice cepæ, foliis Vetricicæ altis, floribus luteis, siliqua oblongâ, semine trigono. Radices edules sunt & Venereæ.

E.

Eloquitic, S. Herba geniculata, foliis Bliti, caulibus sarmentosis, nodis insignibus divisis; flore feminèq. rubro atque minuto in conorum modum velut ex Blito dependentibus. Humida est & frigida, Pleuritidi & tussi opitulatur; alvumque lenit.

Erabueni, Foliis est Origani, floribus oblongis, angustis, cyaneis, radice contorta. Coriandrum olet, sed acrius quidpiam sapit. Calida est & sicca unde urinam evocat, flatus discutit, &c.

H.

Hoanbquilitl, S. Atriplicis plures species: Vid. p. 269. altera rubra, altera viridis utraq. esculentæ, tertia amara nec edulis. Nomen Indicum significat, *Olus feminis in cristam compositi*. Columna hanc habet pro Atriplice baccifera, & rectè ad Bliti genus potius quàm ad Atriplices referendam censet.

Hochoerzome comatl, S. Caput Senis, Convolvulus foliis cordatis, floribus oblongis coccineis, radicibus

dicibustuberosis. Radix editur elixa, febrilem calorem compefcit, olet fapitque aquam deftilatam florum Mali Medicæ.

Hochlicpali, S. Suavis medicina, Herba leguminoſa floribus coccineis, ſiliquis tenuibus teretibus. Glutinofa eſt & adſtringens.

Huemberequa, Trifolia folis undulatis, caulibus prolixis, fructu parvo racemolo ab exortu foliorum prodeunte. Frigida eſt & adſtringens.

M.

Macatozquitl, S. Somnus cervi; Pappoſa foliis Lactucæ ferratis floribus luteis, ſemine tenui fulvo. Urinam & menſes evocat, flatum diſcutit, & alia præſtat caloris effecta.

Matlaluytic Texocana, S. Triorchis Mexicana. Folia craſſa ferrata Plantaginis, & ad radicem Arundinacea; caulibus eſt geniculatis digitum craſſis; Flores cyanei calicum forma: radices Triorchidis parvæ & multæ. Radix ad ea valet, quibus refrigeratione opus eſt.

Mecapali S. Zarzaparilla. Vid. Hiſt. noſt. 656. Quartam ſpeciem deſcribit & depingit Muntingius pro Sarlaparilla vera.

Mecapali Mecatlinenſis, Convolvulus Mexicanus flore purpureo; videtur eſſe Convolvulus purpureus folio ſubrotundo C. B.

Mecaxochitl, Vid. Hiſt. noſt.

Miabapali, S. Medicina ſpicæ Mayzii; Alfine affinis arborum truncis innafcens, floſculis candidis. Acris eſt, odorata & calida.

Micbucanica diuretica Vid. *Tlalantlacuaye cuiſtla-pilli*.

Micui Tlaxcollis Vid. *Tlaxcollis*.

Milto-matl Vid. *Tomatl*.

Motinenſis Herba expurgans, foliis parvis cordatis, volubilibus, floribus rubeis calycibus ſimilibus vaſculis ſubrotundis, ſemine cathartico.

N.

Nanacace, Jacea Mexicana radice tuberoſa, foliis ſubrotundis. Ajuar radicem decoctam alvum fiſtere, crudam purgare.

Nanahuapali, S. Morbi Gallici Medicina, foliis Pilofellæ, flore in ſummo caule Chamæmeli, ſemine acri. Ulceribus putridis medetur.

Nawoytepurz quadrilatera. Chryſanthemum caule alato, folio haſta cuſpidi ſimili. Alia eſt varietas flore è luteo purpurafcente, quæ frigida eſt & humida; cum prior calida ſit & acris: Item tertia radicibus Hellebori, calida & acris.

Neicoſalpaſti Totopecentis vomitoria, Apocyni ſpecies eſſe videtur (ut rectè Terrentius) à foliis in caule binis ex adverſo, odore viroſo, & vi emetica. Foliis eſt Scammonæ, caule volubili, floribus candentibus, ſurculofis radicibus.

Nexialpe, Chamælææ congener, foliis Oleæ inordinatè poſitis, caulibus lignoſis, fructu Ciceribus ſimili, radice acri & guttur urente, cathartica.

Nexlacotli Tacapichtlenſis Limoniphylla floribus pallidis in calicibus ſquamofis. Calida eſt & ſicca.

O.

Oceloxochitl, S. Herba lactificans, foliis Lini quaternis quinſive per intervalla in caule, floſculis purpureis ſubrotundis.

Ocopiazitli, S. Scorpii ſpina, Eryngii aut Dipſaci ſpecies. Radix Eryngii odore, ſapore & viribus pollet.

Ocopipin, S. Planta refinam ſtillans; Folia longa anguſta ſinuofa & crenata; flores rotundi &

coccinei, radices Aſphodeli ſucco refinam olente. Foliis odor, ſapor & vires Raphani.

Ollilnguqi, S. Planta orbicularium foliorum. Convolvuli ſpecies, foliis cordatis, floribus albis longiuſculis, ſemine Coriandro ſimili. Sapore eſt acri, comeſta varia in Cerebro phantaſmata excitat.

Omimesitli, S. Os femoris. Foliis Ocimi aut Betæ, caule volubili, floribus in ſummis ramulis parvis pallidis; vaſculis ſubrotundis, radice craſſa, longa, tenera, candida, glutinoſa, inſpida & inodora. Oſſa fracta conſolidat, viribus cum Symphyto majore conveniens.

Omixochitl S. Floſ oleus. Liliſium Mexicanum foliis porraceis. Floſ ex oblongo tubo in ſtellam expanditur; viribus cum Lilio convenit.

P.

Paradiſea herba Hernandez, dicta quòd folia habeat Manucodiæ plumis ſimilia. Radices fibroſæ; caules fulvi hiſpidi. Amariffima eſt, unde lumbricos necat, flatum diſcutit, pectori medetur.

Pego, Foliis eſt ferratis oblongis, ſinuatis Lapathi pulchri Bononienſis inſtar: floribus rubentibus in brevibus pediculis è radice exeuntibus. Radix ſubacris & amara, thoracica & cardiaca.

Phace, i. China Michuacanenſis.

Pina huibuzitli, S. Herba verecunda Hiſtor. noſt. p. 979.

Poztecpali Huaxaceniſis Gemmata, Foliis è puſillis, convolutis, arborum gemmis primò erumpentibus ſimilibus, Naſturtii ſapore. Nervis reſolutis ſuccurrit ac motum amiſſum reſtituit.

Poztecpali Mecatlanica, S. Fracturarum medicina, foliis Mali Perſicæ, binis per caules adverſis, geniculatos teretes digitum craſſos; floribus pentapetalis rubentibus. Tumores arcer herba, fractis & luxatis offibus medetur.

Q.

Qualanapali S. Irati hominis medicina. Foliis ſalignis, caulibus contortis tenuibus. Pacificam herbam appellat Columna, quia velut Animo medetur.

Quamiarvatl, S. Spica arboris. Hernandez ad Tithymalum paraliſium refert, ſed malè. Icon Selaginem ꝓ. Thalii referre videtur, & locus etiam convenit: quamvis icon *Tlamacazypapan* cum floribus vix reſpondet. Quinetiam vis cathartica Selaginem arguit.

Quaquabutzontic, S. Truncus Sectus. Apocynum Pyri foliis, fructu Capſici ſpinoſo & lanuginoſo, radice orbiculari miti.

Quaubxocotl Chiltuleniſis, S. Oxymalva, foliis ferratis trifidis aut quinquefidis, radice Napi ſuccoſa. Sapore Oxalidem referunt folia, fructus orbicularis acinoſus. Radix leniter purgat. Ad hanc accedit Alcea Indica Goſſipii folio, Acetoſæ ſapore Herman. niſi quod radice ſit fibroſa. Alia etiam Alceæ Indicæ ſpecies foliis ſunt Acetoſæ ſapore, ut quæ *Acetoſa Indica* Bontio dicitur.

Quil Amolli, S. Herba Amolli, Convolvulus foliis cordatis, floribus candidis prælongis, Cymbali forma. Herba eſt frigida & emolliens, unde inflammationibus medetur.

T.

Tatacanaliſic, S. Chamæbalanus Mexicana. Folia Saligna; flores modici purpurei Erica: radix longæ, Bbbbbbbb 2 longa,

- longa, & per intervalla in tubercula orbicularia intumescens, dulcis.
- Ticompatli*, Apocyno affinis, radice Pyriformi foliis longis pinguibus. Fructus Siliquastris, semine refertus plano, orbiculari; pediculis appenso. Folia lacte acri manant. Radix amara est & odoris gravis. Datur alia species, foliis latioribus mollioribus & minus nervosis varians.
- Teicxmicapatli* S. ictus oculi medicina. Foliis est longis & angustis, semine gemino luteo, rotundo, parvo.
- Temecatli* expurgans, Convolvulus foliis hederaceis, floribus luteis orbicularibus è foliorum alis.
- Temecatli Yaubtepecensis* S. Bryonoides. Folia subrotunda, undulata, mollia, odoris gravis: capreolatis caulibus; fructu acinoso racematim dependente; radice magna amara.
- Teoquin* S. Saxeæ vermes. Caulibus [seu radicem truncis] est geniculatis, & circulis quibusdam præcinctis, fibris terrâ tactâ statim emissis capillatis; foliis cordatis; cauliculis seu mavis fructibus Piperi longo perfoliatis. Odora est & acris, traumatica, diuretica, carminativa.
- Tepari* S. Crassâ planta, foliis hastatis serratis pungenti Urticæ lanugine obfritis; caulibus cavis geniculatis. Inspida est & inodora, temperie frigida.
- Tepetola Capitz xochitl*, Saxivolvula, Foliis est Hederæ urticæve, serratis saxis se convolvens, radice succo manante. Datur aliud genus, foliis scutorum undulatorum formâ. Refrigerat & humectat.
- Tejesta xibuitl* S. Herba montana, foliis Amygdali, floribus ad extremos caules subrotundis, vasculis contectis virentibus. Odorata est & calida.
- Tejesta chichix xibuitl*, S. Herba amara in montibus proveniens; foliis Chamædryos odoratis, floribus pallidis, pilosis stellatis; fructu parvo oblongo. Radix odora & amara est: Decoctum herbe per superna & inferna purgat.
- Tepcyanli* S. *Yautli* Montana, foliis est Salignis longioribus nec serratis, caule tricubitali; floribus oblongis calyculorum formâ, coccineis, radicibus fibrosis. Acris est & odorata.
- Tepexentli* S. Spicæ Mayzii montani. Apocynum radicibus contortis glandulosis.
- Tepixic xibuitl* S. Herba firma. Foliis est parvis obrotundis, serratis Adianti nigri; flore oblongo pallidè rubente, vasculo rosaceo pæne simili. Urinam elicit quacunq; de causa retentam.
- Tezmitl Tonalle* S. Sedum Myrticæ. Foliis est longis, angustis, raris, juxta extrema latioribus, floribus orbicularibus candidis. Succus emeticus est.
- Tezquixochitl* S. *Tezquixochitl* faxea, Bellis minor Mexicana, foliis Lini, flore Chamameli, radicibus furculosis. Radix frigida est & astringens.
- Teubquilitic* S. Herba principis, Foliis Mali Puniceæ ad singula genicula ternis, floribus in corymbis, coccineis, siliquis parvis cum seminibus maturis nigris. Radix tenuis, prolixa, lutea frige facit, siccat & astringit.
- Teuxochitl* S. Flos Herois, foliis Ocyroidis floribus purpureis parvis, ante ætatem emicantibus. Radix tota planta duplo longior, tenera & lacte manans frige facit & humectat.
- Tecpatli 291*. Buphtalmi S. Bellidis species videtur, flore discoide radiato, disco luteo, radiis purpurascens; foliis asperis sinuosis; radice crassa Pastinacæ sapore, cujus succus tuffi confert, & dysentericæ miram præstat opem; ex eadem paratur viscum.
- Tezcompotonic* S. Capilli fœtidi, foliis ferratis Salignis; floribus candidis, comantibus, odoris. Nascitur in humidis. Radix odorata & amara calf. sicca & adstringit.
- Theub Copalli* Vid. Copalli Dei.
- Tlaaga Camecacochitl* S. Flos fumis pabuli terrestris. Foliis est Salignis, floribus ex albo rubentibus exilibus, transversa radice. Mentem amissam restituit.
- Tlachichino Parlaboac*, S. Herba usta; Heliotropium majus Mexicanum, Tres figure trium diversarum plantarum esse videntur. Situs florum tertie speciei in furculis floriferis idem est cum situ florum in Buglosso Echioide Indico Brey-nii.
- Tlacimatl & Tlalamatl*, S. Morbi Gallici dolores sedans & Herba S. Joannis infantis. Trifolium purpureum spicatum foliis Nummulariæ. Adstringens est & vulneraria. Monardes Herba S. Joannis infantis folia Oxalidis villosa tribuit: intelligit fortè Trifolium acerofum.
- Tlachobichic Ocapelayuce*, Salvifolia floribus candidis papposis. Succus pituitam purgat 3, pondere.
- Tlachocoatl* S. Coatl humilis. Foliis est Erica; floribus candidis longiunculis & velut è flocco concinnatis; radicibus fibrosis. Radix diuretica est.
- Tlacopatli Malinalcensis* S. Aristolochia Mexicana III. Folia cordata; caules volubiles; Fructus oblongus Avellanæ magnitudine; Radices fibratæ, Morbis frigidis pæne omnibus auxilio sunt.
- Tlacoxochitl* S. Jaminiflora, foliis Salignis subalbidis, ad nodos ternis; flosculis ex albo rubentibus longiunculis & compositis in comam. Lassitudinem pota tollere dicitur, & radicis pulvis vetustis plagis mederi.
- Tlaculaxocollis* S. Viscera terræ. Foliis Origani longioribus & angustioribus, fructu rotundo è foliorum alis; radicibus albis, tenuibus, longis. Succus naribus attractus pituitam elicit & cephalalgiam tollit. Cathartica & emetica est. Caules nodosi pinguntur ita ut internodium quodvis ipsi nodo insertum videatur.
- Tlacpatli Tonalle* S. Medicina dysentericorum, foliis Lini, floribus in corymbos seu spicas compositis.
- Tlacpatli* S. Medicina dysentericorum alia, foliis Veronicæ subrotundis serratis, fructu Piperi longo simili [aut spicæ Plantaginis] Radix longa, digitum crassa.
- Tlacpatli Acatlanensis Alfinefolia II*. caulibus sphamæis, semine in spicis foliaceis seu squamosis. Radix ut reliquarum cognominum dysentericæ medetur.
- Tlalapaltic* S. Cocoztic. S. *Tlalauquichioyantic* S. Chicianic rubea, Herba pallida, foliis oblongis serratis, radicibus fibrosis pallidis Hellebori; floribus oblongis candidis, fructu glandibus oblongis simili. Bibitur adversus febres; item Variolas.
- Tlalatochitl* S. Humile Pulegium. Foliis Origani serratis ex adverso binis, è quorum sinibus singulis singuli flores exeunt ex albo purpurascens. Linguam quamprimum calefacit, paulo post velut Atochitl species reddi intendit gelidam.

- Tlalacahuatl* Chimalhuacanicalcensis S. Filipendula 4. Mexicana. Foliis est Ocimi oblongis, crassiusculis, nervosis, ferratis, binis per intervalla in caulibus asperis tenuibus, floribus cyaneis in spicis Stechadis Radicum glandulis Avellanarum magnitudine, quæ ardores febrim temperant, & alvum sistunt.
- Tlalacahuatl* S. *Tzacacapatli*, Filipendula trifolia, radicem glandulis interdum oblongis, flosculis coccineis. Radix frigefacit & humectat. Icon flores galeatos S. labiatos representat, spicas squamatas.
- Tlalcapolin* S. Chiamacerasis Atlapulcensis, foliis ferratis, oblongis, in caulibus per intervalla quaternis quinifve unâ, floribus in summis ramulis parvis coccineis; fructu Cerasi, minore. Pulvis radicis dysenterias curat.
- Tlalchamolxochitl* S. Venerea medicina II. foliis oblongis, angustis, crebris; floribus parvis, oblongis ex albo purpurascens multus capillamentis luteis. Folia astringunt. Radix ad 3ij. devorata vomitum ciet.
- Tlalchippillin* *Hocxotcincensis*, Foliis Origani nonnihil ferratis, floribus candidis, semine in vasculis candido rotundo, radicibus fibrosis, Catharticus. Alia pingitur species vasculis in foliorum alis in tres carinas dehiscens.
- Tlalcocoltzin*, S. Parva herba & contorta, Tithymalus heliocolpinus Mexicanus foliis quam nostras magis acuminatis.
- Tlallantlacua cui lapilli* S. Cauda parvi Tlacuatzin; Michuacania diuretica. Duplex est, mas & femina. *Mas* folia fert Solani mucronata, & juxta cuspidem contorta, caules volubiles; radicem tenuem, longam, fibratam, candentemque. *Femina* caule est cinereo geniculato; foliis cordatis majoribus, flore per hyemem candenti & magno, fructuque oblongo & ampliore, referto, semine luteo obducto candida lanugine. Hæc proculdubio Apocyni species est.
- Tlallantlacua cui lapilli*, S. Trifolium tetraphyllum, floribus rubris stellatis in spicis squamosis. Radix crassa. Thoracica est dolorisque & lassitudinem sedat.
- Tlallayotli* S. humilis Cucurbita. Folia cordata acuminata bina adversa; Caules volubiles geniculati, cucurbitula pollicaris crassitudinis & longitudinis, maculis viridibus & cinereis interstinctæ, edules, ac refertæ lanuginoso semine. Radix longa fibrata per superiora & inferiora purgare dicitur. Inter Apocynum & cucurbitam ambigere videtur aut de utroque participare. Ad Cucurbitam tamen magis accedit.
- Tlahmatzalin* *Hocxotcincensis* S. Amygdaloides serrata floribus parvis purpureis in summis caulibus, radice Napi frigida & sicca; corpus tamen purgare dicitur cum *Cacaboatl*, &c.
- Tlahquequetzal* S. Penna terra; Millefolium Mexicanum, Europæo acris & amarus.
- Tlahzilocayotli* S. Tzilocayotli humilis, silquastrum Mexicanum. Sæva symptomata, quæ dicitur inferre hoc medicamentum, suspitionem injiciunt hanc herbam inter Apocyni species numerari debere, quam augent herba repens, flos albus, siliqua viridis, quæ omnia in siliqua tris nunquam simul invenies. *Ter*.
- Tlahxtomio* S. Yxtomio humilis, Foliis est Portulacæ, aliquanto majoribus, caulibus teretibus purpureis, floribus in summo purpureis; radicibus crassis, furculosis, amaris vi cathartica præditis. Folia terna, *Crassula* similia caulibus sine pediculo adhaerent: flos pentapetalos ruber: unde inter *Crassula* seu *Sempervivi* species repemenda videtur. *Ter*.
- Tlanquiloni Huaxacensis*, Herba Mexicana Pileollæ foliis binis oppositis, spica Plantaginea, (*Stechadis Col.*) Radix acris & cathartica est.
- Tlanogailonipali* *Tancuillanensis*, Linifolia hirsuta, flosculis luteis spicatis, radice longa, acri, guttur urente, amara & cathartica.
- Tlapal* i. e. Stramonium.
- Tlaquaubtilixpatli* S. Venerea medicina, Foliis longis angustis Salignis majoribus, floribus luteis, radicibus longis, sapore Glycyrrhizæ. Diarrhoeas puerorum curat.
- Tlallacixpatli* S. Fluxionum medicina. Folia Origani aut Teucris, caules tenues breves; flosculi candidi [*lutei icon.*] Abinthii similes.
- Tlallaubcapati*, Alfinefolia, flosculis albis, radice furculosa. Radix acris nonnihil & dulcis est; ophthalmica & Thoracica mirabilis; diuretica etiam & tumores mattranas.
- Tlallaub Capali* S. Oxygeranium Mexicanum, cujus duæ species, altera radice candidiore, altera rubente: icones etiam diversitatem ostendunt in foliis & floribus: in altera enim bini flores pinguntur in uno pediculo, in altera singuli: alterius folia altius incisa sunt, ad modum fere Pentaphylli Tormentillæ facie; alterius levius. A nostratibus Geraniis acido sapore differunt.
- Tlallayotie* S. Nummularia Indica à nostrate genere diversa videtur; est enim radice crassa, lactescente; fructu Cucurbitino eduli. Radix glutinosa est & adstringens.
- Tocixquinb* S. Mayziom torridum & calidum, Foliis Chamædryos ferratis hirsutis, odore gravi; floribus oblongis luteis, pluribus congestis. Uterinis affectibus & dysenteria medetur.
- Toma* S. Urtica arborecens foliis sinuosis, stipitibus laxibus, candidis luteisque floribus. *In icone inferior caulis pars spinosa pingitur.*
- Tomal* S. Planta acinosa vel Solanum. Hujus duo genera proponit, Alterius fructus minores orbiculares sunt, membranâ inclusi, iisque vel nucibus Ponticis majores, minores Juglandibus, qui è viridi pallefcunt; vel predictis nucibus æquales, eodem colore, *Miltomama* dicta: Alterius majores *Xitomama*, qui Poma amoris dici solita nobis videntur; hie etiam vel majores iterum sunt, eadem nobis in Appendice descriptas; vel minores, utriusque colore differunt, luteo, rubro, aureo.
- Tonalxochitl* S. Solis nuncius, Foliis est Ocymi longioribus minimè ferratis [*icon profundè ferrata representat*] caule volubili, floribus magnis, longis, intus luteis circa labra, quæ fissa sunt, purpureis, Cappares olentibus. Humida est & glutinosa natura.
- Totoyxcitl* S. Pes passerinus, Convolvuli species videtur, radice Pyriformi lactescente, foliis in quinque aut septem laciniis profunde divisiss flore Malvæ minori [*icon integrum Campaniformem exhibet.*] Radix grato est sapore, & tamen (quod mirum) leniter purgat.
- Tozacuitl laxcolli*, S. Intestina Tuca Talpavè Indica, à radicibus illorum instar conglobatis formâ rarâ: Foliis Origani aperioribus, floribus in summis caulibus coccineis, caliculorum formâ. Radix refrigerat & adstringit.
- Tragoriganum Quaubnacense*, Figura, Descriptio & vires Tragorigano conveniunt; in icone tamen quatuor

quatuor vel quinque folia ad genicula singula subinde appinguntur, fortè pictoris incuria.

Turbith Indicum Convolvuli species est foliis I-bisci, floribus candidis, interdum ex albo rubentibus, Malvaceis. Vid. Historiæ nostræ Appendicem.

Tzapalli, Polypodium Mexicanum tuberosa radice fibris cyaneis, folio brevi. Impetigines, panos, furunculos, luem Venercam, aliisque tumores discutit.

Tzaguangueni III, S. Hæmorrhoidalis Mexicana. Foliis est longis angustis, plerumque quinis, Abinthii Indici; floribus coccineis; radicibus fibratis. Amuletum est appensum brachio ad hæmorrhoidas.

Tzabuengueni, *Tzasacuane*, S. Filipendula Michuacana foliis trifidis serratis, floribus in ambitu coccineis, medio luteis cum alba quadam iride. Calcificat & exsiccat.

Tzabuengueni S. Filipendula Mexicana altera. Floribus est circa medium luteis, in ambitu purpurascensibus quo ad Asteres pertinere ostenditur. Folia habet Umbellatarum in modum divisa; radices tuberosas Oenanthes. Convenit viribus cum præcedente.

Tzautli, S. Gluten, Gladiolus Indicus Asphodeli radice, floribus è luteo purpurascensibus. Ex radice siccata fit gluten præstantissimum ad usum pictorum. Ea dysenteriam, aliisque fluxus curat.

Tzacatzen Tecomatl, S. Caput formicæ. Folia Lini stellatim per intervalla caules ambiunt, juxta quæ florum vice quadam velut verticilla prodeunt lutea. Radix dulcis est & glutinans: Folia frigida & glutinosa.

Tzacuilpatli, Pappiflora foliis Ocimi crenatis & nonnihil spinosis. Odorata est, calefacit & exsiccat.

Tzacuilpatli altera foliis majoribus profundius serratis subtus candentibus. Flores orbiculares & pilosi; caules hirsuti & subalbidi. Decoctum ejus motum amissum restituit, naribus attractum hemicrania medetur.

Tzonpelic Xibuitl, Nectarea. Foliis Ocimi in caule binis. Flos candidus parvis oblongisque spondylis similis, in pediculis longiusculis. [Florum unitorum figura spicam vel julum Typhæ refert colore ex luteo in rubrum tendente.] Folia Mel ipsum & Saccharum dulcedine longè superant.

Tzonpotonic, S. Helichrysum Mexicanum, floribus pallidis, umbilico rubro.

Micui Tlaxcolli, S. Piscium intestina à radicis forma dicta. Foliis longis angustis, flosculis parvis candentibus in summis caulibus tenuibus. Radix medetur ulceribus etiam cancriosis celerrimè, tusa & pota ictericis medetur, & urinam evocat. Fructus apertus pingitur in tres partes divisus, & in earum unaquaque duo semina lutea.

X.

Xararo, Helichryso similis, foliis Salignis serratis subtus albescentibus. Flores rubescens squarrosi calyculis conteguntur: radices fibris similes nigre. Rad. amara est, odorata, calida & sicca.

Xicama, Phaeolus Mexicanus radice orbiculata foliis per medium velut orbiculariter sectis. Radices esculenta sunt & mensas secundas instrunt: Corpus refrigerant & humectant, sitimque extinguunt.

Xiub Tutonqui, S. Herba calida Totopecensis. Foliis est alperis, serratis Limonis sed majoribus

floribus purpureis; radice furculosa, Helleboro simili, lanuginè aut esca obducta, Caçanacæ tota similis est ejusque species. Decoctum lumbricos interimit.

Xochipalli, Artemissifolia, floribus Floris Africani sed parvis ex luteo rubentibus. Floris tantum usus est, ad affectus uterinos & ad ulcera; præcipuus verò ad tingendas lanas luteo colore, & ad pingendum, cujus gratiâ in aqua coquitur adjuncto nitro, & succus exprimitur.

Xoxonacatic, S. Hyacinthoides capillifolia, foliis Capæ, flosculis longis luteis pediculis exilibus, è radice statim exeuntibus radice orbiculari Avellanæ magnitudine, capillamentis nigris operata. Purgat blande & leniter omnes humores.

Y.

Yaubli, S. Nubilosa herba, Umbellifera floribus luteis, foliis integris Salignis serratis, odore & sapore Anisi. Thoracica est, & uterina, diuretica, lithontripica, omniâque ferè præstat quæ calida & sicca.

Ychoacalost, S. Vas Gossipinum. Foliis est orbicularibus, undulatis, fenis, subalbidis præter alia quadam minorâ & albidiora; cauliculos tenues & breves, & in summa parte exiles flosculos profert, radices verò capillis similes quibus laxis adhæret. Edulis est. Hernandez Lichenis speciem esse vult.

Yebalepatli, Foliis est cordatis, infernè hirsutis & albidis, superne viridibus; flores profert virentes in Corymbis; fructus subrotundos; & capillos quosdam juxta foliorum exortus. Odor Cydoniorum. Cortex radicum hydropi medetur. Acris est & calida.

Yexochitl, S. Flos Yel, Radice est crassa, tuberosa, aliis ei è funiculis demissis appendentibus radicibus porcinis renibus similibus sed majoribus; caulibus quaternis canaliculis striatis; foliis Bliti, floribus oblongis luteis, fumum olentibus. Radix dulcis est & edulis, siccata pulvis inperforatus ulcera oris curat.

Yolmini Quilizpatli, Folia angusta longiuscula; caules prolixi; flores pallidi, radices tenues, amara; acres, calidæ, pituitam & bilem evacuant.

Yolopatli irina à figura foliorum dicta, duæ species sunt, Prior foliis Iridis angustis, flore Omixochitl, S. Lili Mexicanis; radice pyriformi. Radix cardiaca est insign. & vulnerar. Altera caule, flore & fructu carens, foliis Plantagineis angustioribus, singulis binisve ab eadem radice.

Yxcuimpatli seu Canis interfector, S. Hordeolum, i. e. Hordeum causticum, S. Cevadilla *Monardis*. An revera Frumentacea herba sit, tum figura, tum descriptio, tum vires mihi dubium faciunt. Caulis minimum digitum crassus. Descriptionem & iconem vide apud Hernandez p. 307. Duæ aliæ species 1. Radice capaceâ, eisdem viribus. 2. Radice orbiculari, foliis angustioribus, sapore nullo, ibidem habentur.

Yxiayabaal Chapaltepecensis, S. Nepeta Mexicana foliis minoribus & brevioribus cordatis, floribus candidis.

Yxtenextig, S. Oculi cinerei, Foliis Limonis serratis subalbidis, floribus. Chrysanthemis, radice crassa furculosa, amara acri & urenti, Panos, lepras & lichenas extergit & curat, insuper *Tzatzayanalixli* morbum in qua univermum corpus desiccit, illitâ refina, inperforque desuper hujus pulvere & gallinarum pennis.

- Xtromium Xibuitl*, S. Lanuginosa herba. Folia Anchusæ, caules bicubitales; flores candidi, calyculis contenti, in pappos abeuntes. Radices emeticae sunt.
- Xtrocucuil*, S. Oculi depictus, Caules exiles geniculati, flores candidi parvi ad foliorum exortus, quæ bina in caule: Radix Paoniae similis, Primo gustatu dulcis, mox guttur urens, evacuat pituitam.
- Xtrocipatl*, S. Apios Mexicana foliis tenuibus oblongis. Viribus cum aliis Tithymalis convenit. Radix subrotunda est, Avellanæ magnitudine.
- Xtrocagalic*, S. Herba glutinosa & candens, à radicis qualitate dicta. Folis est Alliaris, leviter ferratis, fructu racemoso uvæ acerbæ forma & magnitudine; capreolis scandens. Radix anodyna est, humenti & glutinosa natura, frigidaque.
- Xtroc cibuatl*, S. Fœmina candida, Dens leonis Mexicanus. Calida est & amara, convulsioni & torminibus medetur.
- Xtrocchyatl*, S. Sal amarum, Absinthium Mexicanum, Europæo simile forma & viribus.
- Xtroc ololzin Chullulensis*, S. Scammonium Mexicanum, Radice foliis, floribus cum Scammonia Syriaca convenit; duntaxat foliorum auriculæ magis falcatae: flores ex albo rubescunt. Radix dulcem saporem præferre videtur, & tamen devorata bilem ac pituitam evocat.
- Xtrocipatl Tanguilanensis*, Lychinis Mexicana angustifolia, flore parvo, coccineo. Radix acris est & glutinosa.
- Xtrocipatl Tzucalapensis*, Papposa Mexicana, Virgæ aureæ floribus, foliis Ocimi longioribus Radix acris est, amara & calida.
- Xtrocipatl Ototonilci*, Linifolia argentea, floribus candidis, radice purgatrice.
- Xtrocipatl Tepucullula*, S. Linaria argentea Mexicana. Floribus est oblongis, ex luteo candidibus, in pappos abeuntibus. Calyx floris Senecioni similis. Herba est papposa ad Elichrysum accedens, non Linarium.
- Xtrocixibuitl*, S. Bafium monile, Volubilis species calida & glutinosa natura, ophthalmica & diuretica. Flos inferiore parte depictus est colore luteo, superiore colore Echii. Ter.
- Xcel Acocotl Chullulensis*, S. Rosmarinus ferulaceus. Umbellifera est foliis Fœniculi crassioribus & latioribus, semine candido, rotundo, anguloso & resinaceo, quod in mandendo linguam exurit; radice crassa longa Thus olente. Omnibus notis Rosmarini ferulacei respondet.

Mirum fortasse alicui videri possit tot novas aliisque indicatas herbarum species in hoc opere reperiri. Verum desinet mirari si necum perpenderit, Herbas medicinales per Novam Hispaniam nascentes à nemine traditas ad suas classes reducere valerem, eas duntaxat inde excerpere & Historiæ nostræ inserere decreveram, quæ ab aliis etiam descriptæ essent. Verum ab Amico quodam, cui plurimum tribuo, monitus, nonnullos Historiam ut imperfectam criminaturos si tot ei species deessent quot ab Hernandez novæ proditæ sunt, Epitomen hanc qualemcumque, summa festinatione nè editionem morarer compositam, adjeci. Si per otium licuisset plantas singulas cum Americanis à Pisone, Marcgravio, aliisque traditis diligenter conferre, longè perfectiorem eam reddere potuissèm, multasque fortè, quas jam pro novis & nondum editis habeo, ab aliis descriptas invenissèm.

Species sequentes ad calcem Catalogi Zanoniani, p. 1927. subjiciendas, sed Typothetarum incuriâ omiffas, hinc suppleat Lector benevolus.

12. *Limbra* seu *Baccam* frutex Orientalis folia habet oblonga, aliquantulum inclinata, dentata & æqualiter ducta. Flores producit racematim, ut & fructus rotundos. Utuntur illà ad construendum unguentum pro vulneribus: folia cocta sunt pro unctione, præcipuè pulveris tormentorum.
13. *Palma Indicæ Birli* dictæ icon exhibetur absque descriptione.
14. *Parcol* Arbor sylvestris habet lignum asperum, fructus producit parvulos figurâ & gustu nostro Hypomelidi similes, sed parum trigonales & dulciores. Flores emittit pulcherrimos, quatuor folii compositos, è quorum medio exeunt virgæ oblongæ sanguineæ.
15. *Pmxevi* est Arbor qui habet folia magna, quasi rotunda, aliquantulum aculeata, plana, non tamen lenia sed parum aspera. *Flosculos* producit parvos: Fructus in racemis sunt *Uvæ*, ex quorum seminibus extrahitur oleum quod est optimum pro intemperie frigida.
16. *Ramba* Arbor est procera, folia habens oblonga, nervosa, coloris viridis: Fructus verò similes Coriandro, sed in racemis sicuti *Uvæ*, & sunt multum salutiferi infirmis: Folia cocta cum sale & sulphure in aqua omnes plagas sanat brevi tempore: Succus vel pulvis de fructibus est valde admirabilis pro plagis, gangrænis & fracturis ossium.
17. *Rambora* est Arbor sylvestris, à Lusitanis *Pero de Matto* dicta; hæc habet folia satis magna, aspera & dura magis quam nostræ *Ficûs*, multum nervosa, præsertim in parte inferiore. Fructificat multum non in ramis, sed in trunco, ubi ex omni parte oriuntur, in quibus nascuntur fructus, ut Pomum parvulum, lanuginosum, habentes stellam in medio cum quatuor corniculis. Condiuntur in Aceto sive Aqua salsa pro cibario.

18. *Rategal* Arbor producit folia oblonga & ovata, coloris viridis. Flores pulcherrimos habet, multum racematos; è trunco enim prodeunt multæ virgulæ, in quarum summitate sunt quædam foliola viridia, bipartita ut in nostra Viola, prima inferius clausa, cætera totaliter aperta, è quorum medio fasciculus virgularum sanguinei coloris exit, & unâ foliola parvula cum caule longo, tota crispa & pulcherrima, pulcherrimo ordine disposita & in eodem racemo flores nascuntur, interdum aliqui flavi, aliqui rubri, alii partim flavo, partim rubro colore variegati, quos sustinent receptacula superius rubra inferius verò viridia. Semina dant ut *Piseli* (quid sibi velit hæc vox non capio) odore Nasturtii nostri. Utuntur fructu ad solvendum corpus, & semina cocta cum aqua salsa sunt optima pro ulceribus malignis. Pulvis similiter idem efficit.

19. *Stipslanti* Arbor Indica folia habet aculeata, aspera & crassa, valdè viridia, flores producens parvulos, albos & in cacumine radiantes. Fructus est triangularis, rotundus, nigricans: *Radix* magna, sed valdè purgativa, si cum aqua bibatur utilis est ad hydropicos. Ex foliis formant Orientales medicamentum purgans; sed valdè periculosum est ob nimiam caliditatem; aperit venas & est medicamentum mortale.

20. *Toppi* herba marina Indica folia habet magna ut Laurus, lucida in superiore parte viridia, sed subtus parum lutea cum acuminibus minutis, colore nigro. Est planta valdè longa & nascitur in mari, duplicis speciei, quæ in foliis sunt similia, quæ nullum habent nervum nisi unum in medio, suntque tactu multum mala, quæ totæ franguntur & in diversas partes dividuntur; solum distinguuntur in fructibus; quorum unus est ut Pirus, etiam in odore similis cum quinque auriculis foliaceis retroflexis, quæ adherent fructibus, in quo inserta est longa fistula, quæ dum fructus maturefcit cadit, & est plena lanugine veluto magis delicata. Alius verò fructus habet parvum calycem instar poculi, qui postea dilatatur & dividitur in septem radios, in medio quorum est partus fructus Rapæ nostræ similis. Estur sale conditus vel aqua salsa: valet ad reprimendum sanguinem, ac etiam pro contusionibus & aliis similibus affectibus utuntur supradicta lanugine. Cortex plantæ partim est ruber, partim luteus quo utuntur ad tingendum colorem rubrum obscurissimum.

21. *Tossunda* sive *Casunda* frutex est circiter quinque cubitorum altitudine. Flores producit flavos, pentapetalos instar Violæ: folia vulgari Parietariæ similia sunt. Post flores siliquas profert Phaeolis similes in cacumine tamen curvatos, in quibus sunt circiter octo semina dura, oblonga & lenia. Foliorum decoctio partum accelerat, foliæque trita cum Sinapi ventris doloribus medentur.

22. *Zambul* arbor Indica sive Cornus mas Theophrasti ex sententia Jac. Zanoni. Arbor hæc factis magna habet folia, oblonga, plena, dura, nervosa, fructus producens ad instar Corni nostratis, coloris inter rubrum vel sanguineum & nigrum, suntque saporis acidi; ossa verò olivarum instar. Cortex contusus & ex eo decoctio facta alvum sistit. Hæc arbor eadem esse videtur cum *Noela tali* seu Berberi Indica Aurantiæ folio *H. M.* p. 1606. Historiæ nostræ descriptæ.

23. *Zambal* utraque species Solani Indici spinosi species esse videtur.

Inter *Emendenda* nescio quo casu omisam invenio hanc notam, Planta illa, quam D. S. Dale erronee pro Gramine bulboso aquatico à C. Bauhino in Prodromo descriptam & depictam fuisse observavit nosque commonefecit, non erat Sparganii radix cum foliis primò erumpentibus & aqua immerfis, ut nos memoriâ lapsi scripsimus, sed Sagittariæ aquaticæ; quod Lectorem monere oportet: nè observatori injuriî simus, nostrumque illi errorem impingamus.

I N D E X.

A.					
A	<i>Bariga Palma Ady fructus</i>	1356	Filicis	J. B. 152. <i>Brasilianum</i> Marcgr.	145.
	<i>Abaxo Clus. i. e. Baobab Alpini</i>	1372	<i>acroscopicum</i> Thal.	141. <i>Chinense</i> 1854.	
	<i>Abdelawi Melo Aegyptius Alpini</i>	645	<i>Adiantum aureum</i>		123
	<i>Abellicca Pona, i. e. Pseudosantalum</i>	1805	<i>Adonis ejusque species</i>		596
<i>Abelmoluch, Ricini species</i>	168	<i>Adrachne Theophrasti</i> J. B.			1577
<i>Abelmosc Pona & Vesting.</i>	1066	<i>Aegilops ejusque species</i> 1289. v. <i>Avena</i> 1254.			Nar- bonensis 1290
<i>Abbel Guiland. Cupressi species</i>	1408	<i>Aegilops Aspris</i> Theophr. i. <i>Quercus</i> spec.			1287
<i>Abies famina 1394. mas Theophr. I. Picea</i>	1396.	<i>Aeschynomenes variae species</i> 979, 980, 981, 1894			542, 543
<i>Mexicana Hernand. 1397, 1916. Marina</i>	76	<i>Aethiops ejusque species</i>			542, 543
<i>Abrotanoides saxea Clus.</i>	64	<i>Aga Cretensium, i. Carduus latifolius, Syriacus Cam.</i>			312
<i>Abrotanum ejusque species</i> 371, 372, &c.	1866.	<i>Agallochum S. Lignum Aloes</i>			1808
<i>famina ejusque species</i>	358, 359, 1865	<i>Agaricus</i>			107
<i>Abrous Alpini</i>	839	<i>Agaricus Cretensium Bell.</i>			314
<i>Abstrimbium ejusque species</i> 366, &c. ad 370.	1866	<i>Agaty Galega affinis</i> H. M.			1734
<i>Samonicum</i>	368	<i>Agem-Lilac Perarum Corn. v. Syringa</i>			1703
<i>Scriptum</i>	370	<i>Ageratum ejusque species</i> 364. <i>ferulacum</i> Dal.			286.
<i>Alpinum Umbelliferum</i>	347	<i>purpureum</i> Dal.			1055
<i>Absus Alpin. v. Sema</i>	922	<i>Agriaholid Alpini. v. Lscium</i>			1629
<i>Abutilon ejusque species</i> 699. <i>Indicum</i>	1880	<i>Agnacat Scaligeri</i>			1789
<i>Acacabis Cam. i. Kismisen. S. Kesim.</i>	1718	<i>Agnus castus, i. Vitex</i>			1696
<i>Acacia ejusque species</i>	976, 977	<i>Agrifolium S. Aquifolium</i>			1622
<i>Malabarica Intsia dicta H. M.</i>	1739	<i>Agriocinara Cretensium</i> J. B.			301
<i>Americana Robini & Park.</i>	1719	<i>Agriostari-Belli, i. Triticum Sylv. Creticum</i>			1240
<i>Germanica i. Prunus Sylv.</i>	1527	<i>Agrimonia ejusque species</i>			400
<i>Acacia foliis frutex Mesopotamicus</i>	1739	<i>Agrimonooides</i> Col.			ib.
<i>Acacia trifolia C. B. v. Cytisus</i>	1783	<i>Aguape Brasil. i. Nymphaea</i>			
<i>Acaja Pison.</i>	1554	<i>Aguara-quirya</i> Marcgr. i. <i>Solan. Sp.</i>			672
<i>Acajaiba arbor cujus fructus</i>		<i>ponda</i> Marcgr.			1337
<i>Acajou Pison. i. Anacardii spec.</i>	1649	<i>Aguarima Pif.</i>			1343
<i>Acantbium ejusque species</i>	313	<i>Aguti-guepo-obi</i> Marcgr.			1203
<i>Illyricum J. B.</i>	ibid.	<i>Aguti-Treva</i>			1794
<i>Acantbus ejusque species</i>	1325, 1912	<i>Abate de Panucho</i> Hernand.			1650
<i>Germanicus, i. e. Spondylium</i>	408	<i>Abovai Theweti</i>			1676
<i>Acanus Theophrasti</i>	314	<i>Ajuba-tipia</i>			1791
<i>Acarioba Pison.</i>	1323	<i>Ajuga, i. Chamæpitys</i>			571
<i>Acarna ejusque species</i>	314, 315	<i>Aizoon v. Sedum</i> 687. <i>palustre, i. Stratiotes</i>			1324
<i>Acarna similis flore purpureo J. B.</i>	289	<i>Airi, i. Hayri</i>			1363
<i>Acer ejusque species</i>	1700	<i>Alabastrites</i> Lob. i. <i>Dentaria</i>			1229
<i>Acetosa ejusque species</i> 177, &c. ad 181, 1856. <i>vescaria Americana</i> 179. <i>rotundifol. hortenensis</i>	180	<i>Alaternus ejusque species</i>			1608
<i>Acetosella, i. Trifolium acetosum</i>	1098	<i>Albana Camæ Indica species</i> Pif.			
<i>Acbanaca Thev. i. Brassica-folia peregrina C. B.</i>	1098	<i>Alcanna, v. Phillyrea</i>			1585
<i>Achillea, i. Millefolium</i>	345, 346	<i>Album olus Dod. i. Lactuca agnina</i>			392
<i>Achiote</i>	1671	<i>Alcea ejusque species</i> 604, 605, 1873. <i>Indica</i>			1065, 1900, 1914. <i>Aegyptia villosa, i. Abel-</i>
<i>Achilades, Bellon. i. Pyra Sylv. Cretica, à nostris diversa</i>		<i>moscb</i>			1066
<i>Acdoavan Alpin. I. Matricaria inodora</i>	357	<i>Alcimelech Alpini, i. Melilotus Aegyptia</i>			953
<i>Acinos ejusque species</i>	553	<i>Alechimilla</i>			208, 209
<i>Aconitum ejusque species</i>	701, 702	<i>Aleyonium ejusque species</i>			81, 82
<i>Hymale Park.</i>	700	<i>Alectrolophos i. Crista galli</i>			769, 770, 771
<i>racemosum i. Christopbor.</i>	661	<i>Alga marina</i> 71, 72, &c. 1849. <i>tinctoria</i> 73. <i>bombicina</i> 71. <i>fontalis trichodes</i>			118
<i>Salutiferum S. Anthora</i>	705	<i>Albagi J. B. v. Genista</i>			1730
<i>humile bifolium, &c. Mentzel.</i>	671	<i>Alisma Cord. i. Ophrys bifolia</i>			1232
<i>Acorus</i> 1313, 1910. <i>Astaticus radice tenuiore adu-</i>		<i>Matth. & aliorum, i. Doronicum Plantaginis</i>			
<i>terinus C. B. i. Iris pratens. luea</i>	1186	<i>folio C. B. Alisma Thal. i. Helleborine</i>			
<i>Aclæa Plinii C. B. i. Christopboriana</i>	661	<i>Alisma Col. i. Auricula Urvi</i>			1082
<i>Aena potius genus in China ex Oriza</i>		<i>Alkekengi vulg.</i>			681
<i>Aculeosa Garzæ Ad. Cardui genus</i>	309	<i>Alleluia, i. Trifolium acetosum</i>			1098
<i>Acus moscbata Cæf. Col. i. Geranium moschatum.</i>		<i>Alliaria</i>			792
<i>Adiantum ejusque species</i> 147, 148. <i>nigrum Of-</i>		<i>Allium sativum</i> 1125. <i>Sylv. foliis fistulosis</i>			1117
<i>ficin. 147. Americanum 148. album folio</i>		<i>Sylv. planifolium 1119. montanum latifol. i. Vi-</i>			ctorialis.

INDEX

<p><i>Etorialis</i> 1122. <i>Ursinum</i> <i>Alnus ejusque species</i> 1409. <i>nigra baccifera</i>, i. <i>Frangula</i> 1604. <i>Aloe ejusque species</i> 1195, 1196, &c. 1906. <i>palustris</i> 1324. <i>Alpeceurus</i> 1205 <i>Alpam</i> H. M. 1765 <i>Alsine ejusque species</i> 1025, 1896. <i>fetida</i> Col. C. B. <i>Myosotis</i> 1029. <i>Spergula dicta</i> 1034, 1896. <i>Corniculata</i> Clusf. 1029. <i>Hederula folio</i> i. e. <i>Veronica</i> species 848. <i>foliis Veronica</i> ib. <i>foliis Trifraginis</i> 847. <i>triphyllus curulea</i> 848. <i>scandens baccifera</i> v. <i>Solanum</i> 682. <i>Alpina glabra</i> C. B. v. <i>Lychnis</i> 1003. <i>nodosa</i> Dal. 805. <i>cruciata marina</i> Ger. 1024</p> <p><i>Alibea ejusque species</i> 601, &c. <i>item</i> 1873. <i>frutescens</i> 603. <i>Theophr. flo. luteo</i>, i. e. <i>Abutilon</i> 699. <i>Indica</i> Herman. 1900, 1901</p> <p><i>Alitibi Avicennae</i>, i. <i>Laserpitium Veterum</i> 425 <i>Alum Gallicum</i> Scribon. i. <i>Symphytum</i> 504 <i>Alu</i> sive <i>Alou</i> H. M. i. <i>Ficus Indica</i> 1434 <i>Alysson</i> <i>Dioscoridis</i> i. <i>Lunaria</i> <i>Græca</i> 788 <i>— Galeni</i> v. <i>Marrubium</i> 557 <i>Alypum</i> <i>Montpelienſe montis Ceti</i> 1443 <i>Amaracus ejusque species</i>, i. <i>Majorana</i> 537 <i>Amara dulcis</i> v. <i>Solanum lignosum</i> 672 <i>Amarantus ejusque species</i> 201, 1856. <i>Sericus</i> 202. <i>tricolor</i> 203. <i>Siculus spicatus perennis</i> <i>Boccon.</i> 203</p> <p><i>Amatzquil</i> 1789 <i>Amba</i>, i. e. <i>Manga</i> 1550 <i>Ambaiba</i> <i>Pison.</i> 1373 <i>— ibid.</i> <i>Ambaitinga</i> <i>ibid.</i> <i>Ambalam</i> 1551 <i>Ambapaia</i> H. M. 1370 <i>Ambare</i> <i>Manga</i> <i>affinis</i> 1780 <i>Ambarvalis flos</i>, i. <i>Polygala</i> 1335 <i>Ambela</i>, i. <i>Cbaramei</i> <i>Acoſt.</i> 1780 <i>Ambrosia ejusque species</i> 164, 1855. <i>camp. rep.</i> i. <i>Tblaſpi</i> seu <i>Nafſurti verrucoſum</i> 843 <i>Ambugambo</i> 1346 <i>Ambulon</i> <i>Scal.</i> 1792 <i>Amelanchier</i> <i>Lob.</i> 1401 <i>Amelpodi</i> H. M. 1787. <i>Belutta-Amelpodi</i> ib. <i>Siouama-Amelpodi</i> 1007. <i>Karetti Amelpodi</i> 1611 <i>Ameri</i> H. M. i. <i>Anil</i> S. <i>Indigo</i> 1926 <i>Amellus</i> <i>Virgilii</i> est <i>Caltha paluſtris</i>, aliis <i>Conyzæ</i> aut <i>Asteris montani</i> <i>species.</i> <i>Aminius</i>, i. <i>Goffſpium</i> <i>Ammi ejusque species</i> 454 <i>Ammoniacum</i> 1844 <i>Anomum</i> quorundam odore <i>Caryophyll.</i> 1507. <i>Verum</i> 1697. <i>Germanicum</i>, i. <i>Sifon</i> <i>Cordi</i> 443 <i>— Plinii vulgò</i>, i. <i>Solanum</i>, &c. 673 <i>— Virgin. Corni ſæm. facie</i> 1799 <i>Anomis</i> <i>Cluſf.</i> 1697 <i>Amongea</i> <i>gramen</i> 1318 <i>Ampana</i> H. M. 1366 <i>Ampelopraſſum</i> 1126 <i>Amvetti</i> H. M. 1712 <i>Amygdalus ejusque species</i> 1519, 1918. <i>Granatenſis</i> 1791 <i>— ibid.</i> 1516 <i>Amylum</i> 1240 <i>Anabasis</i> <i>Dod.</i> i. <i>Polygonum baccif. scandens</i> 1638 <i>Anacampteros</i>, i. <i>Telephium</i> 689 <i>Anacardium Occidentale</i> <i>Cajous dictum</i> 1649 <i>Anacardium ſimpliciter dictum</i> 1813 <i>Anacock</i> <i>Phaſcoli</i> <i>ſpecies</i> 890 <i>Anagallis terreſt. ejusque species</i> 1024 <i>Anagallis aquatica</i> 852, 853. <i>aquat. rotundifolia non crenata</i> 1101</p>	<p style="text-align: right;">pag. 1722 1332 1922 1229 1314 496, 497, &c. 1677 1687 1577 1573 1086 1017, 1021 1873 700 1869 459 1869 1798 661 1384 1687 1497 643 1783 1846 1653 1789 1893 1708 1733 982 1785 1883 1384 1458 353 705 428 185. C. B. 922 61 minus v. <i>Linaria</i> 760. <i>minus flo. Linaria</i> <i>luteo n. d.</i> Ger. <i>App.</i> 1508 661 484 1643 899 381 554 Apros</p> <p><i>Anagyris ejusque species</i> <i>Ananar</i> <i>Linscb. & Acoſtæ</i> <i>Anavinga</i> H. M. <i>Anblatum Cordi</i> sive <i>Aphyllon</i> J. B. <i>Anchoas</i> S. <i>Zingiber maſculum</i> <i>Hern.</i> <i>Anchusa ejusque species</i> 496, 497, &c. <i>Anda</i> <i>Piſon. & Marcgr.</i> <i>Andira</i> <i>Piſon.</i> <i>Andrachne</i> <i>Theophr. i. Adrachne</i> <i>Androſæe</i> <i>Matth. i. Fungi lapid. species</i> 66. <i>altera</i> <i>Matth.</i> <i>Androſæum ejusque species</i> v. <i>Hypericon</i> <i>Anemone ejusque species</i> 626, &c. <i>ad</i> 633, 1873 <i>Anemone nemorum</i> 624. <i>Bononiensium</i> <i>Anethum bortenſe</i> 416. <i>ſylv. ſemine exiguo Ammeos</i> <i>Angelica ejusque species</i> 434. <i>Acadiensis</i> <i>Angelica arboreſcens ſpiſoſa</i> <i>Angelica baccifera</i> <i>Canadenſis</i> <i>Angelina</i> <i>arbor</i> <i>Angelyn</i>, i. <i>Andira</i> <i>Piſon.</i> <i>Angolam</i> <i>Anguria</i>, i. <i>Citrullus</i> <i>Anubiba</i> <i>arbor</i>, i. <i>Saſſafras</i> <i>Anil</i> sive <i>Anir</i> 926. <i>Anil alia ſpec.</i> <i>Anime gummi</i> <i>Aninga</i> <i>Piſon.</i> 1654. <i>Aninga-iba</i> <i>Aninga-peri</i> <i>Piſon.</i> <i>Planta</i> est <i>fruticeſcens</i>, <i>quæ paſſim in denſis ſylvis naſcitur</i>, <i>ſlore</i> <i>exiguo albicante</i>, <i>cui pauca uvulæ e cereuleo nigricantes</i>, <i>Sambuci</i> <i>baccis ſimiles ſuccedunt</i>. <i>Foliis</i> <i>decoratur lanuginofis</i>, <i>ovalis figura</i>, <i>trifte viridibus quidem</i>, <i>ſed aſpectu pulcherrimis</i>, <i>ad tactum inſtar</i> <i>Urticæ mortuæ</i>, <i>mollibus & velut lanuginofis</i>, <i>quæque nervis multis & craſſis diſtinguntur</i>. <i>Folia</i> <i>recentia comuſa</i> <i>vel in pulverem redacta</i> <i>medentur prima intentione ulceribus recentibus & inveteratis.</i> <i>Aniſum ejusque species</i> 449, 1868 <i>— Indiſcum</i> S. <i>Zingi</i> <i>Anon</i> <i>Oviedi</i> <i>Anona-maram</i> H. M. <i>Anonis ejusque species</i> 957, 958, 959, 960, 1893 <i>Anonymus</i> <i>Ribefi</i> <i>foliis icon. Roberti</i> <i>— flore</i> <i>Coluteæ</i> <i>Cluſf.</i> <i>— Garcia</i>, i. <i>Herba</i> <i>virva</i> <i>Acoſtæ</i> <i>— Braſilianus</i> <i>frutex</i> <i>ſlore</i> <i>Keiri</i> <i>— Braſilian.</i> <i>ſlore</i> <i>monopetalo ſpecioſo</i> <i>Anſerina</i> <i>Trag. i. Argentina.</i> <i>Anſjeli</i> H. M. i. <i>Angelina</i> <i>Antbedon</i> <i>Theophr. i. Meſpilus</i> <i>Aronia</i> <i>Antbemis</i>, i. <i>Cbamemelum</i> <i>Antbora</i> S. <i>Antiſbora</i> <i>Antbrifcus</i>, i. <i>Pecten</i> <i>Veneris</i> <i>Anthyllis</i> <i>Alpin.</i> <i>ex</i> 215. <i>nivea</i>, i. <i>Polygonum</i> <i>Valentina</i> <i>Cluſf.</i> 215. <i>marit.</i> <i>Alſines</i> <i>foliis</i> C. B. 1026. <i>lentifolia</i> <i>Peplios</i> <i>effigie</i> <i>mar.</i> 1024. <i>leguminofa</i> <i>Antipatbes</i>, i. <i>Coraſſium</i> <i>nigrum</i> <i>Antirrhinum ejusque species</i> 760, 761. <i>arvenſe</i> <i>minus</i> v. <i>Linaria</i> 760. <i>minus flo. Linaria</i> <i>luteo n. d.</i> <i>Ger. App.</i> <i>Antophyllus</i> v. <i>Caryophyllus</i> <i>aromat.</i> <i>Aparaqua</i> <i>Hern.</i> <i>Aparine ejusque species</i> <i>Apeiba</i> <i>Marcgr.</i> <i>Aphaca</i> <i>Aphyllantes</i> <i>Anguillare</i> <i>Aphyllantes</i> <i>Montpel. v. Caryophyllus.</i> <i>Apiaſtrum</i> i. <i>Meliſſa</i></p>
--	---

I N D E X.

	pag.		pag.
<i>Apios</i> J. B. <i>Tubymali</i> spec. 870, 871. <i>Americana</i>		<i>Arundo</i> ejúsque species 1275, &c. 1315. <i>Donax</i> 1b.	
<i>Cornut. i. Atragali</i> spec. 937		<i>naftos seu farcta</i> 1276. <i>Indica</i> 1277. <i>Sacchari-</i>	
<i>Apium hortense</i> , vulgò <i>Petroelinum</i> 418. <i>palustre</i>		<i>fera</i> 1278. <i>Scriptoria</i> 1276, 1909	
<i>seu Paludapum</i> 457, 1868. <i>Macedonicum</i> 463.		<i>Arundo Indica latifolia v. Cana Indica</i>	1302
<i>peregrin. foliis subrotundis</i> C. B. 462. <i>petra-</i>		<i>Afa fetida</i>	1843
<i>um sive montanum album</i> 463. <i>montanum</i>		<i>Asarina</i> Matth.	208
<i>nigrum</i> J. B. 413. <i>montan. folio tenuiore</i> C. B.		<i>Asarum</i>	207, 1857
461. <i>Cicutæ folio</i> 414. <i>palustre lacteo succo</i> S.		<i>Ascalonitis</i>	1117
<i>Thysselinum</i> 412. <i>Scoticum S. maritimum</i> 447		<i>Asclepias ejúsque species</i>	1090, 1903
<i>Apochyra</i> , i. <i>Pix a navibus derasa. v. Pix</i> 1402		<i>Ascyrum ejúsque species v. Hypericor.</i>	1019
<i>Apoeynum ejúsque species</i> 1087, 1088, &c. <i>humile</i>		<i>Aspalathus ejúsque species</i>	1729, 1730
<i>aizoides Africanum, i. Fritillaria crassa</i> 1903		<i>Asjogam arbor</i> H. M.	1786
<i>Aquisfolium, i. Agrifolium</i>	1622	<i>Asparagus ejúsque species</i>	683, 1877
<i>Aquilegia ejúsque species</i>	705, 706, 707	<i>Asperula ejúsque species</i>	483
<i>Arabis, i. Draba</i>	821	<i>Asphodelus ejúsque species</i>	1191
<i>Aracynappil, Malum aureum</i>	1660	<i>Asplenium</i>	139
<i>Araca-miri</i>	1456	<i>Aspris Theophr. Egileps Quercus</i> spec.	1387
<i>Araca-guacu Pilon.</i>		<i>Asstra i. Mandaru</i>	1751
<i>Arachyda Belli</i>	918	<i>Aster ejúsque species</i> 265, 266, &c. item 1858. <i>Co-</i>	
<i>Arachus sive Arachus vulgò v. Vicia</i> 902. <i>fabaceus</i>		<i>nyzoides</i> Gefn.	264
<i>S. Faba Kayrina</i> J. B. 903, 904. <i>varius</i> &	919	<i>Astragalus Baticus</i> Clus. 920. <i>marinus Lusitanicus</i>	
<i>Aralda</i> Gefn. i. <i>Digitalis</i>	767, 768	<i>Boel.</i> 925. <i>Sylvaticus</i> Thal. 914. <i>Africanus</i> Lut.	
<i>Aranzia vulgo, v. Malus Arantia</i>	1651, 1652	<i>odoratus</i> 936. <i>incanus siliquã incurvã</i> 938. <i>Mon-</i>	
<i>marina</i>	83	<i>spessulanus</i> J. B. <i>ib. Romanus</i> J. B. i. <i>Hedysarum</i>	
<i>Arara fructus</i>	1826	<i>clyp.</i> 929. <i>Canadens. flo. viridi flavescente</i> 1892	
<i>Araticu varia species</i> 1651, 1652. <i>pana</i>	1646	<i>Astrantia nigra</i>	474, 475
<i>Arbor Brasiliãna Juglandi similis</i>	1794	<i>Ara-maram</i> H. M.	1650
<i>febrifuga Peruviana</i>	1796	<i>Arbanasia i. Tanacetum</i>	365
<i>sinium regendorum</i> Scal. i. <i>Urucu</i>	1771	<i>Athera</i>	1240
<i>Fraxini folio, cortice spinoso</i> Virg.	1798	<i>Atitara Palma species</i>	1369
<i>Fraxini folio</i> C. B. i. <i>Azedarach</i>	1546	<i>Atolli i. Mayzisi farina</i>	1671
<i>Exotica Fraxini fol. Negundo credita</i>	1798	<i>Atragene</i> Theophr. i. <i>Viorna vulgi</i>	620
<i>Jude vulgo</i>	1717	<i>Atractylis</i>	304
<i>lanigera</i> Bonii, v. <i>Gossipium.</i>		<i>Atriplex ejúsque species</i> 191, 192, &c. <i>mori fructu</i>	
<i>Lavendulæ folio</i> Clus.	1795	197. <i>maritima</i> <i>Halimus dicta</i>	194, 1857
<i>racemosa</i> Brasil. fol. <i>Apocyni</i> Br.	1595	<i>Azoyul</i> Hern. v. <i>Mirab. Peruviana</i>	399
<i>conifera odorata</i> fol. <i>Salicis, &c.</i>	1800	<i>Avacari facie</i> Myrti	1781
<i>pentaphyllos</i> <i>Virginiana, &c.</i>	ibid.	<i>Avanacu</i> H. M. i. <i>Ricinus</i>	166, 1855
<i>Spinosa, Herculus clava dicta</i>	ibid.	<i>Avaramo temo</i>	1704
<i>timctoria</i> 1794. <i>timctoria</i> <i>Virgin.</i>	1699	<i>Avellana ejúsque species v. Corylus</i> 1379. <i>purga-</i>	
<i>S. Thomæ, i. Mandaru</i> H. M.	1751	<i>trix</i>	1381
<i>trifolia venenata</i> <i>Virginiana</i>	1799	<i>Avena ejúsque species</i> 1253. <i>pilosia</i> J. B. v. <i>Festuca</i>	
<i>tristis</i> 1698. de <i>Rayz</i> i. <i>Ficus Indica</i>	1437		1289
<i>Talipifera triplex</i>	1798	<i>Avengua Lusitanis</i> <i>Marogr. i. Adiantum</i> <i>Brasil.</i>	145
<i>vite</i>	1407, 1916	<i>Aveveit</i> Hern. i. <i>Abies Mexicana</i>	1397
<i>Uvisera</i> <i>Tabacensis</i>	1792	<i>Avicularia Sylvii i. Speculum</i> <i>Veneris</i>	742
<i>Arbuscula coralloides</i> <i>depingitur</i> <i>Pisoni</i>	265	<i>Aurantia</i> <i>Malus v. Malus</i>	1658
<i>Arbutus</i> 1578. <i>folio non serrato</i> i. <i>Adrachne</i>		<i>Aurea mala, i. Cidonia</i>	1452
<i>Archangelica</i>	435	<i>Auricula leporis i. Bupleurum</i>	473, 474
<i>Ardahar</i>	1210	<i>Auricula Judæ i. Fungus</i> <i>Sambucinus</i>	106
<i>Arctium i. Lappa major</i> 332. item <i>minor</i>	165	<i>Auricula marina</i>	77
<i>Arcturus Belli</i>	1097	<i>Auricula muris ejúsque species v. Pilosella</i> 242. <i>mu-</i>	
<i>Areca i. Fausel</i>	1363	<i>ris Alpina glabra</i> J. B. 1003. <i>muris</i> <i>Cam. Loto</i>	
<i>Arenaria</i> J. B.	1033	<i>affinis</i>	922
<i>Argemone ejúsque species v. Papaver</i>	855	<i>Auricula ursi ejúsque species</i> 1082, 1083, 1902	
<i>Argentina</i>	617	<i>Auzuba</i> <i>Oviedi</i>	1647
<i>Aria</i> <i>Theophr.</i>	1459	<i>Axochiot</i> <i>Hern.</i>	262
<i>Arisarum ejúsque species</i>	1211, 1907	<i>Azarolus i. Mespilus</i> <i>Aronia</i>	1458
<i>Aristolochia ejúsque species</i> 761, 762, 1884. <i>poly-</i>		<i>Azedarach arbor</i>	1546
<i>rhizos</i>	763, 1884		
<i>Armeniaca Malus</i>	1513, &c.	B	
<i>Armeria ejúsque species, v. Caryophyllus</i> 990, 991.		<i>Badukka i. Capparis arborescens</i>	1630
<i>pratensis, i. Lychnis</i>	1000	<i>Baccharis Mompeliensium</i>	292
<i>Armoracia i. Raphanus rusticanus</i>	818	<i>Bala</i> H. M. i. <i>Musa arbor</i>	1373
<i>Arnabo nonnullis i. Zedoaria</i>		<i>Babel</i> <i>Schullii</i> H. M.	1731
<i>Aroeira i. molle arbor</i>	1582	<i>Babei</i> <i>Coyolli</i>	1364
<i>Artemisia ejúsque species</i> 372, 373, 1866. <i>tenuifolia</i>		<i>Balam-pulli i. Tamarindus</i>	1748
<i>sive leptophyllis i. Abrotanum campestre</i>	371	<i>Balanus myrpesica</i> <i>Ger.</i>	1738
<i>Arthanita i. Cyclamen</i>	1005	<i>Balaustium</i>	1463
<i>Arthritica i. Primula veris & Paralysis</i>	1080	<i>Ballose i. Marrubium nigrum</i>	575
<i>Arum ejúsque species</i> 1208, 1209, &c. 1907		[a 2]	<i>Balsamum</i>

I N D E X.

	Pag.		Pag.
<i>Balsamina mas sive Cucumerina</i>	647, 1874	<i>Betulus i. Carpinus & Ostrya</i>	1428
<i> femina Persicifol.</i>	1328	<i>Bibinella Cael. i. Coronopus</i>	879
<i>Balsamina mas 263. femina</i>	364	<i>Bifolium ejusque Species</i>	1232
<i>Balsanum ejusque Species 1755. Peruvianum</i>	1758	<i>Bilimbi H. M.</i>	1449
1757. <i>Toluanum</i>	1653	<i>Bimambaru</i>	1881
<i>Baly insula fructus</i>	1315	<i>Bisemas Cam.</i>	544
<i>Bambu Arundo arborea</i>	1066, 1900	<i>Bislingua i. Hippoglossum</i>	663
<i>Bamia v. Alcea Indica</i>	1377	<i>Bismalva i. Althæa</i>	601
<i>Banaviera Pison. i. Ficus Ind.</i>	721	<i>Bistoria ejusque Species</i>	186, 187
<i>Bandura Cingalensium</i>	159, 1854	<i>Biti H. M.</i>	1735
<i>Bangué</i>	1371	<i>Bixa Oviedi i. Urucu</i>	1771
<i>Baobab Alpini</i>	321	<i>Blaso H. M.</i>	1721
<i>Baptifecula i. Cyanus segetum</i>	623, 709	<i>Blattaria ejusque Species 1096, 1097, &c.</i>	1903
<i>Barba capræ i. Ulmaria</i>	687	<i>Blatti H. M. i. fambos sylv.</i>	1479
<i>Barba Fovis frutex 1721, 1919. herba i. Sempervivum majus</i>	799	<i>Blitum sylv. ejusque Species 195. Blitum Bonus Henricus dictum ib. 'Blit. Botrys dictum 196. Bl. Atriplex sylvestris dictum 197. Americanum spinosum 199. Bl. Kali dictum</i>	ibid.
<i>Barbarea Erucae Species 809. muralis J. B.</i>	1820	<i>Blitum hortense 200. Americanum</i>	201
<i>Bardana S. Lappa major 332. minor</i>	1570	<i>Boa Tsinkring Bontii i. Coral arb.</i>	1736
<i>Baruce fructus</i>	940	<i>Bona major Död. i. Faba</i>	909, 910
<i>Basaal arbor</i>	1334	<i>Bolbonach S. Viola lunaris</i>	787
<i>Basilicum vulgo ejusque Species i. Ocimum</i>	1794	<i>Boletus Antiquorum</i>	91
<i>Battata Hispanica 728. Tajaoba</i>	456	<i>Bombax i. Gossypium</i>	1064, 1065
<i>Baxana</i>	581, 582, &c.	<i>Bon vel Ban Alpini Coffee frutex</i>	1691
<i>Batis & Baticula i. Critidmum</i>	1844	<i>Bon seu Calaf Alpini.</i>	
<i>Batrachion i. Ranunculus</i>	852, 853	<i>Bonduck Indorum 1743. Siliqua non spinosa</i>	1800
<i>Bdellium</i>	259	<i>Bonus Henricus</i>	195
<i>Becabungæ i. Anagallis aquatica</i>	1471	<i>Borago ejusque Species 492. semper vivens</i>	494
<i>Becbion i. Tussilago</i>	1316	<i> minima Herbariorum</i>	ibid.
<i>Bedegar Offic. i. Spongia Rosæ canina</i>	1557	<i>Botrys Ambrosioides</i>	196
<i>Beecha Arundo</i>	1831	<i>Branca ursina i. 'Acantibus</i>	1325
<i>Beenel</i>	1088	<i> Germanica i. Spbodylum</i>	408
<i>Beguil Purbasii</i>	1844	<i>Braffia arbor</i>	1736
<i>Beidelsar Alpini v. Apocynum</i>	1665	<i>Braffia ejusque Species 794, 795, &c. capitata</i>	
<i>Beben album i. Lycbniis 998. rubrum v. Limonium</i>	1493	794. <i>florida 795. caulo-rapa ib. arborea, &c.</i>	
<i>Beli Bengalensium</i>	1673	796. <i>Epiphyllitis thyrsoides 797. spinosa ibid.</i>	
<i>Bellula</i>	679	<i>marina monospermos 828. perfoliata siliquosa 797</i>	
<i>Belingela Pison. Malum insan.</i>	1481	<i>Braffia i. Piper abortivum</i>	1342
<i>Bella Donna i. Solanum leibale</i>	210	<i>Britannica Antiquorum vera Muntingii i. Hydrolapatium max.</i>	172
<i>Bella Modagam H. M.</i>	351, 1865.	<i>Brindones Garc. Fructus tinctorius</i>	1831
<i>Bellis major ejusque Species 351, 1865. ramosa umbellifera Cornut. 270. Tanacetifolio i. Tanacetum modorum</i>	352	<i>Briza</i>	1242
<i>Bellis minor ejusque Species 349, 1865, 1866</i>	349, 1865, 1866	<i>Bromos i. Avena 1255. item Gram. Avenaceum</i>	1289
<i>Bellis lutea, &c. C. B. v. Chrysanthemum</i>	1066	<i>Brunella ejusque Species</i>	551, 552
<i>Belmuscus Egypt. Belli</i>	1880	<i>Brusatbaer Arbor Chimensis</i>	
<i>Beloere H. M. i. Abutilon Indicum</i>	1845	<i>Bruscus S. Ruscus</i>	664
<i>Belzoimium</i>	1680	<i>Bruzanelli</i>	1497
<i>Belutta Tijampacam i. Castanea Rosæ Indica</i>	1856	<i>Bryon i. Muscus</i>	112
<i>Bengieiri H. M.</i>	1738	<i>Bryonia alba 659. nigra 660. alba Mechoacana</i>	1875
<i>Aria-Bepou H. M. i. Nimbo 1543. Kari-bepou</i>	1786	722. <i>Zeylanica</i>	
	1738	<i>Buglossum ejusque Species 493. dulce ex insulis Lancastræ 500. sylvest. cauleculis procumbentibus</i>	
<i>Ben-Kalefiam</i>	1787	C. B. 502. <i>luteum Ger. i. Hieracium echioides, &c.</i>	233
<i>Ben Nux</i>	1633	<i>Bugula S. Consolida media</i>	575
<i>Ben Moenja</i>	1831	<i>Bulapatium Plini Munting.</i>	179
<i>Ben Tbeke H. M.</i>	1535	<i>Bulbocastanum</i>	440
<i>Beninganio Park.</i>	1605	<i>Bulbocodium ejusque Species i. Pseudonarcissus</i>	1120
<i>Ber & Bor Acostæ</i>	1815	<i>Bulbonach i. Viola Lumaris</i>	787
<i>Berberis ejusque Species</i>	852, 853	<i>Bulbus eriophorus 1158. lilaceus vomitorius C. B.</i>	
<i>Beretimus fructus</i>	204	Sp. 1111. <i>monophyllus J. B. 1154. sylv. Fuch.</i>	
<i>Berula Tab. i. Anagallis aquat.</i>	1913	<i>i. Ornithogalum lut.</i>	1153
<i>Beta ejusque Species</i>	1914	<i>Buna arbor i. Coffee 1691. Bunnu eadem.</i>	
<i>Betella, Betle</i>	550, 1871	<i>Bunias i. Napus</i>	302
<i>Betre & Betis, Pison.</i>	764	<i>Buphtbalmum vulgare Ger. 341. Coiula folio ib. Dodonæi i. Adonis major 597. peregrinum Alpini ibid. Alpinum flo. candido</i>	1865
<i>Betonica ejusque Species</i>	764	<i>Bupleuron ejusque Species</i>	473, 474
<i>Betonica coronaria ejusque Species i. Caryophyllus 986, 987, 988, 989. Betonica minimæ similis J. B.</i>	1410	<i>Bursa marina Cæl.</i>	83
<i>Betonica aquatica i. Scrophularia</i>			Bursa

I N D E X.

	Pag.		Pag.
<i>Bursa pastoris ejusque species</i> 828. <i>pastoris minor</i> i.		<i>binc inde, certis intervallis sex, quinque, tria,</i>	
<i>Nasurtium petraeum</i> 827. <i>major</i> <i>loculo oblongo</i>		<i>duo, vel etiam unum. folium, Rosmarini æ-</i>	
C. B. 790. <i>minor</i> <i>loculo oblongo</i> i. <i>Paronychia</i>		<i>mulum, inodorum adfistit: Eadem videtur</i>	
<i>vulg.</i>	789	<i>Cuscuta.</i>	
<i>Buselinum</i> Plin. i. <i>Petroelinum Creticum</i> C. B.		<i>Camara</i> Marcgr. <i>Lycnidis species</i>	993
<i>Butomus</i> i. <i>Sparganium, at Clusio</i> <i>Acorus adulteri-</i>		<i>Camara-tuba</i> Marcgr.	257
<i>nus seu Iris palustris lutea</i>	1186	<i>Camara-mira</i>	1347
<i>Buxus ejusque species</i>	1693, 1694	<i>Camara-tinga</i> 1655. <i>Perichlymeni species.</i>	
<i>Buyo Buyo</i> Inf. <i>Phillippin. Hern.</i>	1343	<i>Camarinbaja</i> Marcgr. <i>Lysimachia species</i>	862
		<i>Camarinbas</i> Pison.	1518
C		<i>Camaru</i> Marcgr. i. <i>Solanum halicac.</i>	681
<i>Caa-apia</i> Marcgr.	330	<i>Cambui</i> i. <i>Myrtus Americana</i> <i>stylv.</i>	1504
<i>Caa-opia</i> Marcgr.	1631	<i>Camelina</i> Dod. v. <i>Myagrurum</i>	811
<i>Caa-ataya</i> Marcgr.	1329	<i>Camiri fructus</i>	1822
<i>Caacica</i> Marcgr. i. <i>Cajacia</i> Pison. <i>Herba colu-</i>		<i>Camotes</i> i. <i>Battata</i> v. <i>Convolvulus</i>	728
<i>brina Lusitanis</i>	1346	<i>Caños</i> Theophrasti, <i>Planta spinosa Sicula, nonnul-</i>	
<i>Caacibra</i> 2. Pison.	1783	<i>lis cinara.</i>	
<i>Caactimay</i>	1861	<i>Campanula ejusque species</i> 731, &c. <i>ad 747. item</i>	
<i>Caaco</i> Marcgr. i. <i>Planta mimosa</i>	979	<i>1883. hirsuta sive Trachelium</i> 731, 732.	
<i>Caaghuyoo</i>	1036	<i>glabra</i> <i>Rapunculus dicta</i> 737, &c. <i>Perisicifolia</i>	
<i>Caagua-cuba</i>	1634	<i>738. pyramidalis</i> <i>ib. Cymbalariae foliis</i>	741
<i>Caapeba</i>	1331	<i>Campborifera arbor</i>	1678
<i>Caaponga</i> Marcgr. 1039. I. Pison. 1331. II. Pi-		<i>Campbora</i>	ibid.
<i>son.</i>		<i>Campborata</i>	210
<i>Caapomonga</i>	1334	<i>Canacorus</i> Lob. i. <i>Arundo Indica florida</i>	1202
<i>Caapo-tiragha</i> Marcgr.	1869	<i>Cancamum</i>	1846
<i>Caaroba</i> Pison.	1761	<i>Candou Purchasi</i>	1791
<i>Cabureiba</i> i. <i>Balsamif. Peruviana</i>	1757	<i>Canella</i> i. <i>Cinnamomum & Cassia</i>	1559, &c.
<i>Caalia ejusque species</i> 291. <i>Americana</i>	292	<i>Canella ex arbore</i> C. B. 1801. <i>alba</i>	1802
<i>Cacarnotic Tlanaquiloni</i> Hern.	728	<i>Caniram</i> H. M.	1661
<i>Cacao, Cacavate</i>	1670, 1671	<i>Canna Indica florida</i>	1202, 1906
<i>Cachi arbor quid.</i>		<i>Canabina aquatica</i> C. B.	360
<i>Cachos</i> Monard.	1839	<i>Cannabis sativa & stylv. 158. spuria</i> i. <i>Lamii</i>	
<i>Cachrys</i> i. <i>Libanotis</i> <i>Cachryopoboros</i>	424	<i>species</i>	561
<i>Cacubalum</i> Plin. i. <i>Alfne baccifera</i>	682	<i>Cantabrica Anguillare v. Campanula</i>	740
<i>Caiababa</i> S. Mippi	1795	<i>Canfcbena-pou, Mandaru species</i>	1752
<i>Cajan arbor</i>	1722	<i>Caopoiba</i> Marcgr.	1646
<i>Cajacia</i> Pison.	1346, 1914	<i>Caova potus</i> i. <i>Coffee</i>	1691
<i>Cajaur</i>	1649	<i>Caup</i>	1793
<i>Cakile Serapionis</i> i. <i>Eruca marina</i>	840	<i>Capillus Veneris</i> v. <i>Adiantum</i>	147
<i>Calaf Alpini, Salsaf. Rauwolfii</i>	1424	<i>Capicinga</i> Pison. <i>Acori species</i>	
<i>Calamagrostis, S. Gram. Arundinaceum</i>	1281, 1282	<i>Capnos</i> i. <i>Fumaria</i>	404, 405
<i>Calamintba ejusque species</i>	568, 569	<i>Capollin</i>	1550
<i>arvensis verticillata</i>	530	<i>Capotes fructus</i> v. <i>Cydonia exot. C. B.</i>	1665
<i>Calamus aromat. Officin. i. Acorus</i>	1313	<i>Capparis</i> 1629. <i>Portulacae folio</i>	1912
<i>Calcatrippa</i> i. <i>Consolida regalis</i>	707, 708	<i>Capreolata Bryoniae folio</i>	1345
<i>Calceolus Mariae</i> i. <i>Helleborine</i>	1232	<i>Caprificus</i>	1433
<i>Calcutrapa</i> i. <i>Carduus stellatus</i>	317	<i>Caprifolium perfoliatum & non perfol.</i>	1490
<i>Calebassier</i> Rochefort	1667	<i>Capficum ejusque species</i>	676, 677, &c.
<i>Calesiam</i> H. M.	1597	<i>Capuueba</i>	1318
<i>Calendula ejusque species</i>	337, 1803	<i>Caput gallinaceum</i> v. <i>Onobrychis</i>	914
<i>Calochierni Cretica</i> <i>Cardui species</i>	304	<i>Cara</i> i. <i>Inbame</i> Marcgr.	729
<i>Caltha ejusque species</i> i. <i>Calendula</i> 337. <i>palu-</i>		<i>Caraguata</i> i. <i>Aloe</i>	1199
<i>stris</i>	700	<i>Carambolas</i> Acoft.	1449
<i>Camaraajapo</i> Pison. <i>Mentastri spec. Assurgit caule</i>		<i>Caramna</i>	1847
<i>unico, procer, tereti, hirsuto & ruffo, in bipeda-</i>		<i>Carambu</i> <i>Lysimachia species</i>	1510
<i>lem altitudinem; foliis leviter serratis, hirsutis,</i>		<i>Carandas</i> <i>Garciae</i> 1647. <i>Bontii</i>	1749, 1919
<i>inferius quasi incanis, binis sibi oppositis cum par-</i>		<i>Cara-nosi</i> H. M. i. <i>Negundo</i>	1575
<i>vulis adjunctis. In superioribus ramulis caulis</i>		<i>Caranaiba</i> Pif. <i>Palmae species</i>	1368
<i>multi flores umbellatim positi toto anno Tana-</i>		<i>Cara-Schulli</i> H. M.	1755
<i>ceti fere modo proveniunt, cum staminibus dil-</i>		<i>Cararu</i> <i>Bliti species</i>	201
<i>lute caerulei coloris; quorum odor, ut & totius</i>		<i>Carcapali</i>	1661
<i>plantæ est Mentastri amula, saporis amarican-</i>		<i>Carcbicec</i> <i>Turcarum</i> i. <i>Primula veris</i>	1081
<i>tis & aromatici. Semine nigro, exili longo,</i>		<i>Cardamine ejusque species</i> 814, 815. <i>pusilla saxa-</i>	
<i>quod maturum pappis evolat. Radice est tenel-</i>		<i>ilis dirwoodii</i> Col.	826
<i>la, fibris multis prædita.</i>		<i>Cardamomum</i>	1204
<i>Camambaya</i> Brasil. Marcgr. <i>Herba filamentosa,</i>		<i>Cardiaca</i> 571, 572. <i>Americana annua</i>	1872
<i>ab altissimis arboribus dependens, ita ut integros</i>		<i>Carduncellus montis Lupi</i>	316
<i>obducat, grysei coloris & quasi lanuginosa, cui</i>		<i>Carduus ejusque species</i> 308, 309, 310, &c. <i>item</i>	
		<i>1862. benedictus</i> 303. <i>Chrysamthemus</i> 258. <i>Bra-</i>	
		<i>silianus fol. Aloes</i> i. <i>Ananas</i> 1332. <i>lanceatus</i>	310.

I N D E X.

	Pag.		Pag.	
310. lacteus S. Marie	312.	mollis	307, 308.	
tomentosus	311.	stellatus	317.	
		Solstitialis	ibid.	
Eryngoides capit. spinosus	Alpin.	318.	Sphaerocephalus S. globosus	383
Caretti H. M. i.	Bonduch	Indorum	1743	
Carex Calamagrostis, Cyperus aut Sparganium.				
Carimpana	1266			
Carlina 268.	Sylvestris		288	
Caroba i.	Siliqua	arbor	1718	
Caros sive Carum & Carvi			446	
Carota ejusque species i.	Pastinaca		465	
Carpesium i.	Piper	Aethiop. aut Cubebe		
Carpinus arbor v. Betulus & Ostrya	1428, 1916			
Carthamus i.	Cnicus		302, 303	
Carpobalsamum v. Balsamum & Amomum				
Carua H. M. i.	Cinnamomum		1560	
Catou Carua	1562			
Carum seu Caros	446			
Carvisfolia J. B.	415			
Caryococ	1356			
Caryophyllata ejusque species	606, 607, 608, 1873			
Caryophyllus aromaticus	1508.	aromat. Spurius i.	Lysimachia Indicae species	
	1510			
Caryophyllus flos ejusque species	987.	holostens i.		
	Alpine	1027. saxatilis ericaefolius, &c. C. B.		
	1023.	marinus	1027.	
	barbatus i.	Armeria		
	990, 991.	pumilio Tauricus	1003.	
	pumilio	Alpinus	Ger. 1004.	
	arvensis glaber minimus	1003.		
	gramineo folio minimus	ibid. pratensis flo. laciniato	1000	
Caryophyllus Indicus i. Flos Africanus	342			
Cassia Poetica	1489			
Cassia Cinnamomea	1559			
Cassia fistula	1746			
Cassavi radix	1683			
Cassuba J. B. i.	Cuscuta			
Cassida Col. i.	Scutellaria		572	
Castanea ejusque species	1382.	equina	1683.	
	Indica florida		1680	
Catanance Dalechamp. J. B. 257.	leguminosa	quorundam J. B.	921	
Casaputa major & minor v. Tithymalus	866			
Cate i.	Lycium		1626	
Cattu-gasturi H. M. Alcea Indica				
Cattu-Schiragam	1443			
Cavalam H. M.	1754			
Caucalis ejusque species	466, 467, &c.	major Clus.		
	412.	Pencedani folio C. B.	461.	
	tenuifolia montana	Park. 462.	Syriaca Cam. max. sem. 412	
Caucasum i.	Moly	Indicum	1123	
Cauda muris	1332			
Cauda equina i.	Hippuris		127	
Caulorapa Brasicae species	795			
Caunga	1363			
Ceanothos Col. v. Carduus	310			
Cebipira Marogr.	1712			
Cedrus conifera Libani	1404.	Lycia retusa	1415.	
	Virginiana	1413.	Phanicia Bellonio J. B. v. Juniperus 1411	
Cedrusè Goa	1798			
Ceiba v. Nyctamotl. 1789.	Ceybas arbores	maximae sunt, in quibus Indi domicilia sua habent, quas 15 homines complecti nequeunt v. C. B. pin. p. 513.		
Celastrus Theophrasti Clus.	1608			
Cembro Pinus species	1398			
Centaurium majus ejusque species	329.	foliis Cinnae Cornut. 301.	Collinum Gesn. i. Facea major 325	
Centaurium minus ejusque species	1092, 1093			
Centimorbia Geln. i.	Nummularia		1099	
Centimodia J. B. i.	Polygonum		184	
Cepa ejusque species	1115, -1116.	Afcalonica	1117	
Cepaea	690			
Cereiba Pison. Mangles species	1772			
Cereibuma	ibid.			
Cerajus ejusque species	1537, -1538, &c.	racemosa S. Padus 1549.	Sinensis fructus pulpâ sebacea 1788.	
	sylv. amera, i.	Mahaleb 1549.	Idaea Cretica Alpin. 1489.	
	folio Laurino i.	Laurocerasus	1549	
Ceratonia, siliqua edulis	1718			
Cercis Theophrasti i.	Populus tremula		1418	
Cerefolium v. Chierophyllum	434			
Cereus spinosus	872			
Cerinthe ejusque species	506, 507			
Cerrus Quercus species	1287			
Cervaria nigra J. B.	413			
Cervicaria i.	Campanula hirsuta		732, 733	
Ceradilla Monard. i.	Hordeum causticum		1247	
Ceterach i.	Scopolendria		139	
Chaa Japonica S. Tdè	1619			
Chierophyllum sativum	430.	sylv.	431	
Chafar Alpini Melonis Egyptiaci genus.				
Chamaeacte i.	Sambucus humilis		1611	
Chamaebalanus i.	Terra glandes		895	
Chamaebatus i.	Rubus humilis		1039	
Chamaebuxus flore Coluteae C. B.	1732			
Chamaecerasus ejusque species i.	Periclymenum reatum		1491	
Chamaecissus i.	Hedera terrestr.		567	
Chamaecistus ejusque species i.	Cistus lum.		1015	
	Frisicus		1896	
Chamaecrista Pavonis	982			
Chamaecyparissus i.	Abrotanum femina		338, -59	
Chamaedrys ejusque species	527.	sturia ejusque species v. Veronica 847, 848, 849.	Alpini Cistii flore v. Caryophyllata 608	
Chamaefilix marina	140			
Chamaegenista ejusque species	1725			
Chamaejasme Alpina J. B.	1085			
Chamaelarix Breyn.	1782			
Chamaeris ejusque species	1187			
Chamaeitea i.	Salix pumila	1420, 1422, 1423		
Chamaelea Germanica	1587.	triccocos	1710	
Chamaelaegnus	1707			
Chamaeleon albus gummifer	301.	niger	311.	
	exiguus	Trag.	310	
Chamaemelum ejusque species	353.	fatidum i. Cotula	355	
Chamaemepilus J. B. v. Mespilus	1460			
Chamaemorus	1487, 653			
Chamaenerion Lysimachia siliquosa species	860			
Chamaepericlymenum	655			
Chamaepitys ejusque species	571, 572			
Chamaerubus	654			
Chamaepyxos J. B.	1733			
Chamaerribibes i.	Palma humilis		1369	
Chamaerodendron Alpin. i.	Ledum Alp.		1005	
Chamaerops Plinii i.	Chamaerribibes		1369	
Chamaesyce Tithymali species	869			
Champacam H. M. & Champe	1641.	it.	1811	
Chanterelle Fungi species	92			
Charamais Acolita	1780			
Chate Alpini, Cucumis Aegyptius	646			
Chelidonium majus ejusque species	858, 1887.	minus ejusque species	579	
Chermes Officin. v. Ilex Coccifera	1391, 1392			
Chimalat! Hernand. i.	Flos Solis			
China radix & planta	657			
China China arbor	1796			
Chille, Piper Indicum S. Capsicum	1676, 1677, &c.			
Chives Theveti	1372			
Chocolate potus	1671			
	Chondri!			

INDEX.

	pag.		pag.
<i>Chondrilla</i> ejusque species 227, 1857. <i>viminea</i> 223.		<i>Colcaquabuitl</i> Hern.	1791
<i>purpurascens fetida</i> Park. i. <i>Hieracium flore carneo</i> 271. <i>altera Dioscoridis</i> Rauwolf. Cluf. 243.		<i>Colchicum</i> ejusque species 1170, 1171, 1905	1143
<i>bulbosa</i> 247. <i>cærulea Cyani capitulis</i> 257. <i>viscosa humilis</i> , i. <i>Lactuca Sylv.</i> species 222. <i>verrucaria</i> 255. <i>lutea</i> J. B. 222. <i>fol. laciniat. ferrat. &c.</i>		<i>luteum</i>	1143
C. B. i. <i>Crupina Belg.</i> 331.		<i>Colchico-narcissus</i>	1143
<i>Chondrus</i>	1240	<i>Coler Phaseolus & ei similes fructus</i>	1774
<i>Choyne</i>	1372	<i>Colinil</i> H. M.	1734, 1892
<i>Christophoriana</i>	661	<i>Colocassia</i> , i. <i>Arum Ægyptiacum</i>	1209
<i>Chrysanthemum</i> ejusque species 336, &c. ad 342.		<i>Colochierni Belli</i> , i. <i>Atractylidi & Cnicu Sylv. similis</i> C. B.	304
1863. <i>Alpinum fol. Abrotani multifidis</i> C. B. 286.		<i>Colocynthis</i>	642, 643
<i>Valentinum</i> Cluf. 363. <i>Canadense bidens</i> Mor. 337.		<i>Colophonias</i>	1402
<i>Aizoides Africanum</i> ejusque species	692	<i>Colus Fovis</i>	547
<i>Chrysocome</i>	281, 1860	<i>Colutea Scorpioides</i> ejusque species	923, 924
<i>Chrysozonum</i> Penæ	1326	<i>Colutea vesicaria</i> ejusque species 1720. <i>Zeylanica argentea tota</i>	ibid.
<i>Cibag</i> Pini formâ	1654	<i>Corna aurea</i> , i. <i>Chrysocome</i>	281
<i>Cicer</i> ejusque species 917. <i>Sylvestre</i> Matth. 935.		<i>Conambai-miri</i> Pison. i. <i>Adiantum Brasiliannum</i> 1452	1835
<i>arborum Indicum pereme v. Anonis</i> 959. <i>Sylv.</i>		<i>Conserva</i> 79. <i>Plinii</i> 118. <i>reticulata</i>	1835
<i>latifolium triphyllum</i> C. B.	ibid.	<i>Conna</i> H. M. i. <i>Cassia fistula</i>	1746
<i>Cicercula</i>	981	<i>Consolida major</i> , v. <i>Symphytum</i>	505
<i>Cichoreum</i> ejusque species 255. <i>bulbosum</i> J. B. 247.		<i>media</i> , i. <i>Bugula</i>	575
<i>spinosum</i> 255. <i>Verrucarium</i> <i>ibid. prat. lut. hirsutie asperum</i> C. B. i. <i>Hieracium</i>	233	<i>media vulnerariorum</i> Lob.	351
<i>Cicla</i> Officin. i. <i>Beta alba</i>	204	<i>minor</i> , i. <i>Bellis minor.</i>	349
<i>Cicuta</i>	451	<i>Regalis</i>	707, 708, 709
<i>Cicutaria varia</i> species 451, 1868. <i>odorata bulbosa</i>		<i>aurea</i> , i. <i>Heliantemum vulgare</i>	1015
429. <i>palustris</i>	429	<i>Contraerva</i>	1339
<i>Cidra seu Pomaceum</i>	1448	<i>Convolvulus</i> ejusque species 722, &c. ad 731, 1881,	
<i>Cinara</i> ejusque species	299, 300	1882. <i>maritimus</i> 726. <i>Indicus Battatus dictus</i> 728.	
<i>Cineraria</i> , i. <i>Jacobæa maritima</i>	286	<i>Syriacus</i> , S. <i>Scammonea</i> 722. <i>pennatus Quamoclit dictus</i> 730. <i>niger</i>	181
<i>Cinnamomum</i>	1559	<i>Conyza</i> ejusque species 261, 262, &c. item 1858	
<i>Ciporema Alpii Brasilianni</i> species <i>aphyllos v. Pison.</i> 236		<i>Helenitis</i> 263. <i>marina</i> J. B. 264. <i>major vulgaris</i>	270, 271
<i>Circæa Lutetiana</i>	401	<i>Copal resina</i>	1846
<i>Circium</i> ejusque species	305, 306, &c.	<i>Copaiba Balsamifera arbor</i>	1759
<i>Cistus</i> ejusque species 1006, 1007, &c. <i>mas</i> 1007.		<i>Copalxocotl Tepeaccensis</i> Hern.	1540
<i>femina</i> 1008, 1011, 1012. <i>Ladanifera</i> S. <i>Ledon</i>		<i>Copau</i>	1794
1008, 1009, 1010. <i>myrtifolia</i> 1011. <i>capulis trigonis major</i> 1011. <i>Indicum Ledi Alpini foliis</i> 1895.		<i>Copavich Ouasson</i>	1789
<i>humilis aizoides</i> , &c.	1896.	<i>Copeya arbor Papyrif.</i>	1795
<i>Cistus humilis v. Chamæcistus</i>	1015	<i>Copiiba</i> Marcgr.	1593
<i>Citrægo</i> , i. <i>Melissa</i>	1332, 554	<i>Coral arbor</i>	1736
<i>Citra</i>	1806	<i>Corallina marina Piniformis</i>	1849
<i>Citrullus</i> , i. <i>Anguria</i>	643	<i>Corallina marina</i> 65. <i>reticulata</i>	67
<i>Citrus</i> ejusque species	1654	<i>Coralloides arbuticula</i> 67. <i>item</i>	1849
<i>Clævi Siliginis v. Secale</i>	1241	<i>Corallium</i> ejusque species	61, 1849, 1850
<i>Clematis Daphnoides</i> 1091. <i>flore roseo clavato</i> 1874		<i>Corchorus Plinii</i> Lob. i. <i>Melochia Alcea Indicæ species</i>	1068
<i>Clematitis</i> ejusque species 620, 621. <i>tetraphylla Americana</i>	1329	<i>Corchorus Plinii</i> , i. <i>Anagallis</i>	1024
<i>Climopodium</i> 558. <i>quorundam Mastichina Gallorum</i>		<i>Coriandrum</i>	470
J. B. 520. <i>arenosa Ocimifaciæ</i> 553. <i>Creticum Alp.</i> 554		<i>Cor Indum</i> , i. <i>Pisum cordatum</i>	487
<i>Clitorius flos Breyn.</i>		<i>Coris cærulea maritima</i> 882. <i>Monspessulana lutea</i> , i.	
<i>Cneoron Matthioli v. Thymelæa</i> 1589. <i>album fol. Oleæ argenteo molli</i>	731	<i>Euphrasiæ species</i> 773. <i>Matth. C. B. i. Hyperici species</i>	1018
<i>Cnicus sativus</i> , S. <i>Caribamas</i> 302, 1861. <i>Sylv. hirsutior</i> S. <i>Carduus Benedictus</i>	303	<i>Cornu cervinum</i> , v. <i>Plantago</i>	879
<i>Cobban arb.</i>	1518	<i>Cornus sativa</i> 153. <i>femina</i>	1571
<i>Coca Indorum</i>	1788	<i>Corni vel Sorbi</i> species <i>Bontio</i>	1623
<i>Cocconilea</i> , v. <i>Coccygria</i>		<i>Corona fratrum Carduus</i>	311
<i>Coccula</i> Offic. S. <i>Cocculus Indus</i>	1812	<i>Corona Imperialis</i>	1105
<i>Coccygria</i>	1696	<i>Coronilla</i> ejusque species	924
<i>Coccus baphica</i> 1392. <i>radicum</i>	186, 401	<i>Coronopus</i> 879. <i>Ruellii</i> , i. <i>Nasturtium verruc.</i>	843
<i>Coccus Indica</i> 1356. <i>de Maldiva</i>	1359	<i>Corruda</i> , i. <i>Asparagus Sylvest.</i>	683
<i>Cochinilla</i>	1405	<i>Coru arbor</i>	1781
<i>Cochlearia</i> ejusque species	822, 823, 1886	<i>Cortex eriophorus</i> 1802. <i>antirheumaticus</i> <i>ibid. arboris Igæ ad navigia</i> <i>ibid. Pinis e Nova Scotia</i> <i>ibid. Winteranus</i> 1801. <i>Lawang arboris</i> 1803. <i>Peruvianus febrifug.</i>	1796
<i>Coddâ-panna</i> H. M.	1367	<i>Cortusa</i>	1084
<i>Coddam-Pulli</i> H. M. i. <i>Carcapuli</i>	1661	<i>Corylus sativa & Sylv.</i> 1379. <i>Byzantina</i> 1380.	
<i>Codaga-pala</i>	1754	<i>max. folio latiss. Virgin.</i>	1709
<i>Coda-pilava</i>	1442	<i>Costus</i> 1347. <i>hortensis</i> 363. <i>amara Libanotidis species</i>	427
<i>Codi-Acamacus</i>	1710	<i>Cotinus</i>	427
<i>Coffee potus</i>	1691		
<i>Cogygria</i>	1696		

INDEX.

	pag.		pag.
<i>Cotinus i. Coccygia</i>	1696	<i>Cynocrambe</i> 163. <i>legitima</i> Dioscoridis C. B.	206
<i>Cotonea malus</i>	1452	<i>Cynoglossum ejusque species</i>	489, 490, &c.
<i>Cotoneaster i. Mespilus</i>	1460, 1917	<i>Cynorrhodos i. Rosa canina</i>	1471
<i>Cotula i. Chamamelum fetidum</i>	355	<i>Cynosbatus</i>	ibid.
<i>Cotyledon S. Umbilicus Veneris</i>	1878	<i>Cynosorchis v. Orchis</i>	1212, 1213, &c.
<i>Cotyledon variae species</i>	1045, 1046	<i>Cyperus ejusque species</i> 1299. <i>longus inodorus Peruvianus</i> 1339. <i>rotundus inodorus ex Florida</i> ibid.	
<i>Cotyledon palustris</i>	1323, 1911	<i>Cypote</i>	1758
<i>Seberinum-Cottam H. M.</i>	1623	<i>Cyprus, i. Ligustrum</i>	1603
<i>Covalam H. M.</i>	1665	<i>Cytisus ejusque species</i> 970, &c. ad 973. <i>item</i>	1894
<i>Cowrondi H. M.</i>	1664		
<i>Couvou-moelli H. M.</i>	1634	D.	
<i>Couton arbor</i>	1794	<i>Daburi Cluf. i. Orellana</i>	1771
<i>Crista pavonis Breyn.</i>	981	<i>Dactylus vulgo v. Palma</i>	1352, &c.
<i>Cracca i. Vicia species</i>	902	<i>Damasonium i. Helleborine</i>	1230, 1231
<i>Crataegonon v. Euphrasia 772. item Melan pyrurum</i>	774	<i>Datura vulgo i. Stramonium</i>	748
<i>Crataegus Theophrasti</i>	1457	<i>Daphnoides i. Laureola</i>	1587
<i>Crasula i. Telephium</i>	689, 690	<i>Daucus Officin. v. Pastinaca tenuifolia</i> 464. <i>Alsaticus</i> C. B. 414. <i>Creticus semine hirsuto</i> 463.	
<i>Crepis Dalech. v. Triniciatella</i>	227	<i>Apii folio</i> C. B. 449. <i>montanus Apii fol. albicans</i> C. B. 438. <i>glauco folio, &c.</i> 460. <i>montanus Cluf. floreos carneo, &c.</i> J. B. 454. 3. <i>Dioscoridis Col.</i> 462. <i>Stellatus Creticus</i> 469. <i>pratensis Millefolii palustris folio</i> C. B. v. <i>Oenanthe</i> 459. <i>montanus Apii folio major</i> C. B.	
<i>Crepitus lupi</i>	104	<i>Delphinium i. Consolida regalis</i>	708
<i>Crista Pavonis Breyn.</i>	981	<i>Dende Ricini species</i>	108
<i>Crista galli i. Pedicularis</i>	769	<i>Dens canis ejusque species</i>	1178
<i>Critibum ejusque species</i> 456. <i>Spinosum S. Pastinaca marina</i> 469. <i>Chrysanthemum</i> 268. <i>quartum Matth.</i>	454	<i>Dens leonis ejusque species</i>	244, 245, &c.
<i>Crocus ejusque species</i> 1173, &c. ad 1177. 1906		<i>Dentaria aplyllos</i>	1229
<i>Crocus Indicus, Arabibus Curcuma</i>	1204	<i>Dentaria ejusque species</i>	785
<i>Crotalaria</i>	1893, 1894	<i>Dentaria affinis Ecbii flore, capsula Anagallidis</i>	1346
<i>Cropiat fructus</i>	1820	<i>Dentaria Buguloides Mentzel.</i>	774
<i>Cruciata</i>	479	<i>Dentellaria Rondeletii</i>	394
<i>Crupina Belgarum</i>	331	<i>Diapensia, i. Sarcocolla mas</i>	475
<i>Cuamba Brasil. Gnaphalium Maregraviu, Caryophyllata Pisoni</i>	1813	<i>Dictamnus Creticus</i>	537
<i>Cubebae Offic.</i>	1365	<i>— albus Offic. i. Fraxinella</i>	698
<i>Cuciophora Palma</i>	646	<i>Digitalis ejusque spec.</i>	767, 768, &c.
<i>Cucumis ejusque species</i> 645. <i>Egyptius i. Chate</i>	1874	<i>Dipcadi v. Hyacinthus</i>	1162
<i>astivus</i> 647, 1874. <i>punicus</i>	648	<i>Dipelalos Brasiliana fol. Gentianæ, Pseudopbalangii species</i>	1331
<i>Cucurbita ejusque species</i> 638, &c. <i>clypeiformis sive Siciliana</i>	1689	<i>Diospyros</i>	1461
<i>Cucurbitifera arbor Tab.</i>	1668	<i>Dipsacus ejusque species</i>	382
<i>— folio Laurino</i>	1667	<i>Divapaburu</i>	1881
<i>— Americana folio subrotundo</i>	1667	<i>Dora Rauwolf. J. B. v. Milium Ind.</i>	1253
<i>Cuiette Marcgr.</i>	ibid.	<i>Doria J. B.</i>	279
<i>Cumandatia Pison. v. Leblab.</i>	1065	<i>Doronicum ejusque species</i> 274, &c. ad 277. 1859	
<i>Cudu-Pariti H. M. i. Gossipium</i>	1782	<i>Dorycnium Monspeliensium</i> 969. <i>Imperati J. B.</i> 731	
<i>Cuipena Pison.</i>	1790	<i>Dorycnio congener Cluf.</i>	909
<i>Cumana arbor</i>	1889, 1890	<i>Draba</i> 821. <i>lutea siliquis strictissimis</i> 811. <i>alba siliquis repens</i>	786
<i>Cumanda Faba</i>	1664	<i>Draca arbor</i>	1598
<i>Cumbalu H. M.</i>	1209	<i>— herba</i>	373
<i>Culcas, Colocassia</i>	447	<i>Dracontium</i>	1211
<i>Cuminum 433. Sylv. capitulis globosis</i> 402. <i>pratense i. Carvi Officin.</i>	1826	<i>Dracunculus hortenstii, Tarcon</i>	373
<i>Cunane fructus</i>	539	<i>— pratensis, Piarnica</i>	344
<i>Cunila bubula, i. Origanum Sylv.</i>	77	<i>— palustris, Arum</i>	1210
<i>Cupressus 1405. marina</i>	1444	<i>— polypyllos, Dracontium</i>	1211
<i>Cupressopinus Cap. B. Sp. Breyn.</i>	166	<i>Drakena radix</i>	1339
<i>Curcas, i. Ricinus Americanus</i> 166. <i>Avellanae magnitudine Malvarensum</i>	1204, 1906	<i>Dryopteris Trag.</i> 151. <i>Lob.</i> 146. <i>vulgar.</i>	152
<i>Curcuma</i>	634	<i>Drypis Cardui species, de qua nihil certi</i>	
<i>Curuba Cucumis Brasilianus</i>	1709	<i>Dudaim Gen. 20. & Cant. 7. i. Mandragora</i>	669
<i>Carim Curini & Bern. Curini</i>	1754	<i>Dudaali, Ligni Calubri species Acoftæ</i>	1807
<i>Curutu-pala</i>	1347	<i>Dulcamara i. Solanum lignosum</i>	672
<i>Cururu ape</i>	1903, 1904	<i>Dulesh S. Dils Algæ species</i>	1849
<i>Cuscuta ejusque species</i>	909, 910	<i>Duronos Acoftæ</i>	1651
<i>Cyamus leguminosa, i. Faba</i>	321, 322, 1862, 1863	<i>Dyabibala Cingalensium</i>	982
<i>Cyanus ejusque species</i>	1205, 1206, 1907		
<i>Cyclamen ejusque spec.</i>	1452		
<i>Cydonia Malus, i. Cotonea</i>	1665		
<i>Cydonia exotica C. B.</i>	759		
<i>Cymbalaria</i>	433		
<i>Cyminum</i>			E.

I N D E X.

E.	pag.	F.	pag.
<i>Ebenus</i>	1805	<i>Faba ejúsque species</i> 909, 910. <i>purgatrix latissima</i>	1776.
----- <i>Cretica</i>	948	1776. <i>arborescens</i> 1777. <i>Sylv. fructu rotundo atro</i>	903. <i>Egyptia</i> 1322. <i>purgatrix S. Ricinis Ame-</i>
<i>Ebulus, i. Sambucus humilis</i>	1611	ric.	163
<i>Ecaparli altera</i> Hern. v. <i>Sena</i>	1742, 1743	<i>Fabago</i>	1912
<i>Echinomelocactos</i>	1467, 1917	<i>Fagara Cubebis affinis</i>	1813
<i>Echinopoda Cretica</i>	1730	<i>Fagus</i> 1381. <i>Sepium, i. Carpinus</i>	
<i>Echinopus major</i> 383. <i>minor</i>	385	<i>Far</i>	1240, 1242
<i>Echium ejúsque species</i> 498, 499, 1870. <i>pullo flore</i>		<i>Farfara, i. Tussilago</i>	259
495. <i>Scorpioides</i>	504	<i>Faufel S. Areca</i>	1363
<i>Ela-calli</i> H. M.	1888	<i>Fegopyrum</i> Dod. <i>i. Frument. Saracen.</i>	181
<i>Elaeagnus Cordi</i>	1707	<i>Ferum equinum ejúsque species</i> 930. <i>Gallicum sili-</i>	
<i>Elaphoboscum, i. Pastinaca</i> Sylv. <i>latif.</i>	409	quis <i>in summitate</i> C. B.	925
<i>Elatine ejúsque species</i>	759	<i>Ferula ejúsque species</i>	420, 1868
<i>Elemi gummi</i>	1847	<i>Ferulago</i>	ibid.
<i>Eleoselinum, Apium palustre</i>	447	<i>Festuca ejúsque species</i>	1289
<i>Elengi prunifera</i> H. M.	1564	<i>Ficus ejúsque species</i> 1431, &c. <i>Indica arcuata</i> 1437.	
<i>Elephas, Col. i. Melampyri species</i>	776	1916. <i>Indica Opuntia dicta</i>	1463, 1917
<i>Elecbryson</i>	280, 281, &c.	<i>Ficoides</i> Herman. v. <i>Chrysanthemum Aizoides</i> 692,	
<i>Elleborine, v. Helleborine</i>	1230	1879, 1880	
<i>Elosochil</i>	1375	<i>Ficus Simensis florida</i> 1788. <i>Egyptia</i>	1321
<i>Endivia vulgaris, i. Intybus</i>	254, 255	<i>Ficus infernalis</i> Italarum, <i>i. Papaver Spinofum</i> 856	
<i>Embyaembo</i>	1346	<i>Filago</i> Dod. v. <i>Gnaphalium</i>	283, 284, &c.
<i>Enguambo</i> 1791. <i>Hernand.</i>	97	<i>Filipendula</i> 023. <i>aquatica</i> 441. <i>montana flore</i> <i>Pedi-</i>	
<i>Enneaphyllum, i. Helleboraster</i>	698	cularia C. B.	771
<i>Enula campana</i>	273	<i>Filix florida</i> 151. <i>mas vulgaris</i> 143. <i>femina vulg.</i>	
<i>Epazal</i> <i>Hernand. i. Botrys Mexic.</i>	196	149. <i>Indica Ofmundæ facie</i> 145. <i>scandens exoti-</i>	
<i>Ephedra, i. Uva marina</i>	1638	ca <i>anomala</i> 153. <i>baccifera</i> 145. <i>Saxatilis ramosa</i>	
<i>Ephemerum Virginianum, i. Pbalangium Tradescanti</i>	1192, 1906. <i>Matth. v. Lysimachia</i>		151
	1330	<i>Filicula</i>	140
<i>Epimedium</i>	ibid.	<i>Fistularia, i. Pedicularis</i>	769
<i>Epimelis, v. Mespilus</i>		<i>Flammula Jovis, i. Clematidis</i>	621
<i>Epithymum, v. Culebra</i>		----- <i>i. Ranunculus flammæus</i>	622
<i>Equisetum ejúsque species</i> 127, 128, 129, 1852		<i>Flos Africanus ejúsque species</i>	342
<i>Eranthemum, v. Adonis</i>	596	----- <i>Mexicanus</i> J. B. <i>i. Mirabilis</i> <i>Perviv.</i>	397
<i>Eranway</i> Clusf. <i>Ricini species</i>	160	----- <i>Ambarvalis, i. Polygala</i>	1335
<i>Erica ejúsque species</i> 1713. <i>maritima Anglica</i> <i>su-</i>		----- <i>Cardinalis, i. Rapunculus galeat.</i>	746
<i>pina</i>		----- <i>Cuculi, i. Lycobis</i> 1000. <i>Cardamine</i>	814
<i>Ericu</i> H. M. <i>i. Apocynum</i>	1088	----- <i>Constantinopolitanus, v. Lycobis</i>	992
<i>Erigeron, v. Senecio</i> 290. <i>Zeylanicum</i>	294	----- <i>Passionis, i. Granadilla</i>	649
<i>Erimos</i> Col. v. <i>Campanula</i>	739, 743, 1883	----- <i>Solis</i>	314
<i>Eritbronium bifolium, &c.</i> J. B. v. <i>Dens canis</i> 1178		----- <i>Noctis, Convolvulus cæc.</i>	797
<i>Erva de capitam Lusit.</i>	1323	----- <i>Clitorius</i> <i>Breyn.</i>	890
<i>Erva ejúsque species</i> 806, 807, 808, 1880. <i>cervu-</i>		----- <i>Indicus è violaceo fuscus, &c.</i>	1207
<i>lea in arenosis nascens</i> 793. <i>maritima</i> 840. <i>Monspeli-</i>		<i>Focor guebit</i> <i>Populi species exot.</i>	
<i>liaca echinata</i> 804. <i>Nasturtio cognata tenuifolia</i>		<i>Fockii Solani species</i> <i>Bont.</i>	675
C. B.	826	<i>Feniculum ejúsque species</i> 457. <i>tortuosum</i> 460. <i>ma-</i>	
<i>Ercilia</i> <i>Dod.</i>	899	riusum <i>i. Crithimum</i>	456
<i>Eryvum, v. Orobus</i>	915	<i>Fenum Græcum ejúsque species</i> 954, 955, 1893	
<i>Eryngium ejúsque species</i> 384, 385, 386, 1867. <i>lu-</i>		<i>Fenum Burgundiacum, v. Medica</i>	961
<i>teum Narbonense</i> 258. <i>montanum minimum capi-</i>		<i>Folium Indicum, i. Malabatrum</i>	1563
<i>tulo magno</i> C. B.	216	<i>Fontalis, i. Potamogiton</i>	188, &c.
<i>Erysimum ejúsque species</i> 810, 1886. <i>Cereale, i.</i>		<i>Fragaria ejúsque species</i> 609. <i>Sterilis</i>	610
<i>Fegopyrum</i>	181	<i>Frangula, i. Alnus nigra baccifera</i>	1604
<i>Erythrodanum</i>	480	<i>Fraxinella</i>	698
<i>Eschbara marina</i>	65	<i>Fraxinus</i> 1702. <i>bubula, i. Sorbus Aucuparia</i>	1457
<i>Esculus Quercus species</i>	1386	<i>Fritillaria ejúsque species</i>	1106, 1107
<i>Esula ejúsque species</i> 868. <i>Indica Bontii</i> 873. <i>rara</i>		----- <i>crassa</i> <i>Prom. B. Sp. i. Apocynum</i>	
<i>Venerorum</i>	866	<i>Fructus Castaneæ forma utrinque acumin.</i>	1800
<i>Estaleb</i> <i>Scalig.</i>		----- <i>tetrapyrenus putamine ligneo, &c.</i>	ib.
<i>Euonymus ejúsque species</i>	1621	----- <i>exotici plurimi à pag. 1812. ad</i>	1839
<i>Eupatorium Camabinum mas S. Avicennæ</i> 293,		<i>Frumentum Indicum</i> <i>Mayz dictum</i>	1249
1861. <i>femina</i>	302, 381, 1865, 1866.	----- <i>Saracenicum, i. Fegopyron</i>	181, 182
<i>Eupat. Veterum i. Agrimonia</i>	400	<i>Frutex Æthiop. baccifer fol. Myrtilli</i>	1636
----- <i>Mesue, i. Ageratum</i>	364	----- <i>cineraceus muscosus</i> <i>Breyn.</i>	1852
<i>Euphorbium</i>	872, 873	----- <i>Indicus baccifer</i> <i>Vitis Idææ 2. Clusii</i>	
<i>Euphrasia ejúsque species</i>	771, 772	<i>Breyn.</i>	ibid.
<i>Euphrasia affinis Indica</i> <i>Herman.</i>	1885	----- <i>Musciformis</i> <i>Ind.</i>	119

I N D E X.

	pag.		pag.
— Ind. baccif. fructu ad singulos flores multi-		Glastrum ejusque species	842
phi, i. Narum panel H. M.	ibid.	Glaux vulgaris leguminosa 935. Hispanica Cluf.	940.
— coronarius Cluf. i. Syringa alba	1764	939, 940. Dioscoridis Ger. ibid. Catalonica	940.
— Pavonius Breyn. i. Crista Pavonis	981	maritima	1102
— Corymbifer Africanus, &c. Breyn.	1864	Globularia Monspelienfium	381
Fucus marinus ejusque species 70, 71, 72, &c. pba-		Glycyrrhiza vulgaris 910. capite echinato	914
ganoides 75. Roccella tinctorum dictus	74	Gnapthalium ejusque species 283, 284, &c. 294, 295.	
Fumaria filiquosa 970. lutea sive Split. 974. bulbosa		item 1861. maritimum 295. roseum 297. Tragi,	
radice cava & non cava	975	v. Gramen tomentosum	1307
Fumaria vulgaris & Offic. &c. 404, 405, 406, 1894		Goaconez Orviedi Balsam. Americanum	1758
Fungus ejusque species 85, 86, &c. ad 111. item 1851.		Goan arbor	1803
Mouceron dictus 86. campestris Champignon		Gonandina Marcgr.	1783
87. Laricis i. Agaricus 107. ophioglossoides 104.		Gor arbor	1384
pezicæ 106. piperatus 88. pulverulentus, i. Crepi-		Gospitii species	1064, 1065, 1899.
tus lupi 104. ramosus 103, 104. calyciformis se-		Gramen ejusque species 1255, &c. ad 1310. Alo-	
minifer 105. Sambucinus, Auricula Judæ 106.		pecuroides 1265, 1908. aculeatum 1268. amou-	
Ceralorum coloris varii 109. ignarius 108. Phal-		rettes 1274. aquaticum 1280, 1281. Arundina-	
lodes 103. Cervinus III. petrus 66. favagi-	102	ceum 1281. Avenaceum 1288, 1289, 1909.	
		Brizæ spica 1257. Cyperoides 1293, 1910. cyp-	
G.		polyftachion ibid. cyp. Brasiliense 1317. caninum	
Gagel Germanorum, i. Elæagnus Cordi	1707	1255. dactyloides 1271, 1908. junceum 1300,	
Gaderotrymum, i. Stachys spinosa Cret.	555	1307, 1308. Loliaceum 1262, 1263, 1908. panicu-	
Galacoria Scorzonerae species	249	latum pratense & arvense 1284. Panicæ nemorosum hirsu-	
Galanga ejusque species	1337	tum 1291. nodosum 1284. Paniceum 1261. Secali-	
Gale, i. Myrtus Brabantica	1707	num 1250. Spartium 1258. Triticeum 1257. Typhi-	
Galbanum	421	num 1267. tremulum 1274. Sorghinum 1283. sege-	
Galeata & verticillata Persicæ fol.	566	tum altissimum ibid. busonium Funcei species, Ho-	
Galega 911. nemorensis verna, montana Dalecbampii,		loftium Martioli 1309. Mannæ dactyloides spec-	
v. Orobus 912, 913. Aegyptiaca Seban dicta		ies 1271. striatum 1281. phalaroides 1249,	
	927	1274. triglochium Funcei species 1308. tomento-	
Galega affinis Sopbera dicta C. B.	559	sum	1306
Galeopsis ejusque species	548	Gramen Fuchfi seu Leucambemum, i. Alfinis species	1027, 1028
Gallirichum ejusque species 543, 544, 545, 546		Gramen Parnassi	1049
Galla Quercus excrementia	1388, 1389	Granadilla, i. Flos passionis	649, 1874
Galium ejusque species	481, 482	Granum Kermes	1392
Gammaperide	1796	Grana Paradisi Melegueta	1205
Gangula, i. Sesamum	1337	Gratiola 1885. Alpina	ibid.
Garb Arabum Salicis species	1424	Gratiola cœrulea, i. Lysimachia galericulata	572
Gebuph arbor	1518	Gratia Dei Germanorum, i. Geranium batrachoides	1061
Gelseminum Indicum maximum flore phœniceo Ferr.	1769	Grossularia ejusque species 1484, 1917. nos spinosa,	
— luteum odoratum Virginianum	1796	i. Ribes	1584
Gelseminum ejusque species	1599, &c.	Guabam de Laet	1833
Genipar, i. Janipaba	1666	Guacatane	1870
Genista ejusque species 1722. spinosa major 1729.		Guaiacum 1685. Patavinum 1575. Virgim.	1918
minor Aspalatoides 1731. tinctoria 1725. hu-		Guajabara	1795
milis S. Chamaegenista ibid. erinacea	1730	Guajaba S. Guayava	1455
Genfing radix	1338, 1912	Guajana-timbo Pif.	1330
Gentiana ejusque species 716, 717, 718. folio con-		Guaiiba-poca-biba	1740
voluto Saponariæ species	999	Guanabanus Orviedi	1650
Gentianella ejusque species	1718	— Javanensis Bontii	1651
Geranium ejusque species 1055, &c. ad 1062, 1896:		— Africanus Pifon.	ibid.
Althæa folio 1055. Cicutæ vel Myrrhidis fol.		— Scaligeri, i. Baobab Alp.	1371
1056. moschatum 1057. trife ibid. Robertia-		Guandu pbaeoli species Pifon.	
num 1058. columbinum 1059. batrachoides		Guaperaiiba Pif. i. Mangles species	1772
1061, 1062. hamatodes ibid. noctu olens 1057		Guapereiba Marcgr.	1785
Geum' S. Caryophyllata	606, 607	Guarera Pif. Cucumis sylv. Brasil. Caule fermen-	
Gingidium umbella longa 456. latifolium Ger.		roso humi repit. Folia habet in longis pediculis	
	412	singulatim posita, quodlibet in tres laciniâs sectum,	
Gbandiroba Marcgr.	1875	ac in ambitu dentatum atque hirsutum: Flore ut	
Giocara Pifon. Palmæ species	1362	solet flavo, capaci: Fructu magnitudinis ovi	
Girasol fructus		gallinæ, ellipticæ figuræ, tuberculis per ambi-	
Gith, i. Nigella 1070. Githago, i. Nigellastrum		tum acutis, qui ubi maturaverit pallefcit. Semina	
S. Lychnis segetum	998	transversim multa in pulpa more Cucumerum sita.	
Gladiolus ejusque species 1169, 1905. palustris Cor-		Descriptio potius convenit Cucumeri sativo quam	
di 701. Dortmanni	1325, 1911	sylvestri nostrati.	
Glans unguentaria	1738	Guirapariba Marcgr.	1783
Glandes terrestres S. Terræ glandes	895	Guity arbor	1554
Glaflavida Cretens. Belli	1097	Gummi Arabicum	977
		Guvarirap Brasil.	1791
			Gummi

I N D E X.

	pag.		pag.
Gummi variæ species	1846,	Pulmonaria dictum 238.	Fruticosi variæ
Gutta Gamba S. Femou	873	species 238, 239, 240. falcatum & stellatum	256. Hyoseris dictum
H.			
Hacub Cardui species	310	Hierobotane, i. Herba Sacra	533
Halicacabum Solanum	681	Higuero Oviedi	1372, 1667
Halmis latifolius & angustifolius	194, 195	Hippoglossum, v. Laurus Alexand.	663, 1875
Haliphæos	1387	Hippion Gentianella species	1718
Hastula regia, i. Asphodelus	1191	Hippolapatium, Rhubarbarum Monachorum & Pseu-	do-rhabarbarum
Harmala, i. Ruta Syriaca	874		171
Hayri Palmæ species	1363	Hippomarathrum Sphærocephalum	459
Hedera ejúsque species	1505	Hippophaes Anquillare	1915
— quinquefolia Canadensis Corn.	1699	Hippocelinum, v. Smyrniun	438
— trifol. Canad. ejusdem	ibid.	Hippuris Saxea	63
— terrestris	566, 567	Hippuris ejúsque spec.	127, &c.
Hedypnois Montepellulana J.B.	228	Hirculus 392. Friscus	1896
Hedypnois, i. Dens Leonis	244, &c.	Hirundinaria vulgo, v. Asclepias	1190
Hedysarum clypeatum 929. triphyllum Canadense Cor-	nut.	Hoaxacan Hern. i. Guaiacum	1685
	928	Hoitxiloxitl Hernand. 1758. Hobus Indor.	1533
Hedysarum majus & minus, v. Securidaca		Hivourabe Pruni species	1672
Helenium vulgare 273. Indicum tuberosum, i. Flos		Holli	880
Solis pyramidalis 334. Indicum maximum, i. Flos		Holofoeum	1332
Solis		Holofoe affinis cauda muris	1258, 1908
Heliantemum ejúsque species, v. Chamaecistus 1013,	1014, 1015, 1016	Hordeum ejúsque species 1243. murinum	542, 543, &c. 1871
Helicbrysum ejúsque species, v. Elicbryf. 280, 281,	&c. 1859, 1860	Horvimum ejúsque species	1856
Heliotropium 501. tricocon	165	Hucipocbatl Hern.	1882
Helleboraster	698	Hummaru H. M. i. Stramonium	911
Helleborine ejúsque species	1230	Hoxocoquamoclit Cam.	1155, &c. Stellaris 1556,
Helleborus albus	168		1557, 1558. eriophorus 1158. flore oblongo Ori-
— niger	697, 698, &c.	Hyacinthus ejúsque species 1155, &c. Stellaris 1556,	1557, 1558. eriophorus 1158. flore oblongo Ori-
— niger Sanicula folio	415	— talis 1159. flo. oblong. Anglicus ibid. racemosus	1161. comosus ibid. Indicus tuberosus 1164,
— niger tenuifol. Euphratalsi flore, i. Adonis peren-		— boiryodes, i. racemosus	1161, 1905
nis	597	Hydrolapatum	175
Helxine semine triangulo	182	Hydropiper, i. Periscaria urens	182
— cissampelos, v. Convolvulus	725	Hydrophyllon, i. Dentaria affinis Echii flor. &c.	1347
Hemerocallis Chalcedonica	1112	Hyoscyamus ejúsque species	711, 712
Hemeris Quercis species	1387	Hyoseris, v. Hieracium	229
Hemionitis 135. multifida	142, 1853	Hypecoon	1328
Hepatica nobilis ejúsque species 580, 581. stellaris, i.		Hypericum ejúsque species	1017, 1018, &c.
Asperula	483	— frutescens Americanum flore albo	1782
Hepatica, v. Lichen	124	Hypbear	1583
Hepatorium, v. Eupatorium	400	Hypocbaris, Porcellia Hieracii spec.	229
Heptaphyllum, i. Tormenilla	617	Hypocistis, v. Cistus	1228
Herba S. Barbara, S. Barbara 309. Benedicta, i.		Hypoglossum S. Hippoglossum	603
Caryophyllata 606. de Bengala 1854. casta, i. mi-		Hyslopis ejúsque species	516, 517
mofa 1894. Doria 279. Gerardi, i. Podagraria		Hyslopifolia S. Hyslopoides	1053
stve Angelica erratica 434. impia Plinii 1781.		I.	
Judaica Sideritidis species 564. S. Kunigundis,		Jaaroba Marcgr. Phaeoli species	889
i. Eupatorium Cannab. 293. S. Jacobi, Jacobæa		Jabatapita Marcgr.	1632
284. mimosa 979, 1894. Paris 670. Sacra 535.		Jaborandi	1345, 1914
Malabarica 1781. Sardoæ, i. Apium risus 584.		Jabuticaba	1648
venti Montpelienfum, i. Sideritis 562. viva A-		Jaca	1440
castæ S. mimosa 983. Trinitatis, i. Viola tricolor		Jacape gramen	1317
1053. trientalis Cord. i. Pyrola Alsinæ flore 1101.		Jacapucaia Marcgr.	1677
lanuginosa Dielamni æmula	1346	Jacaranda	1648
Herbatum Canadensium Cornut.	417	Jace Brasiliens. i. Melo aquaticus	643
Herba terribilis, i. Alypuna Montpelienf.	1443	Jacea ejúsque species	323, &c. ad 329, 1863
Hermodactylus Officin.	1172	— capitulus spinosus	318, 319, 320, 321
Herniaria	214	Jacea tricolor ejúsque species	152
Hesperis ejúsque species 790: Syl. v. latifolia flo. albo		Jacobæa Aster nobis dicta	271, 272
parvo 756. Alpina seu muralis minor repens 786:		— maritima	286
Syriaca, Leucoium melancholicum dicta, 790,		— vulgaris alia species 284, 285, 286, 1861	
791		Jacuaa-canga Heliotropii species	552
Hiboucouhu	1835	Jagra	1358
Hieracium ejúsque species 230, 231, &c. ad 243:		Jaiama, i. Ananas	
item 246, 247, 1857. majus Sonchi folio 226.		Jalapium	724
		Jamacaru	1465, 1466
		Jamboloms	

INDEX.

	pag.		pag.
<i>Famboloins</i>	1545	<i>Iva umbu Brasl.</i>	1530
<i>Fambos</i>	1478, &c.	<i>Jucaia arbor</i>	1791
<i>Fangomas</i>	1814	<i>Juglans</i>	1377, 1915
<i>Fanipaba</i>	1666	<i>Jujuba</i>	1533
<i>Faparandiba</i>	1646	<i>Juncaria 211. Salmanticensis</i>	1033
<i>Faracatia Pif.</i>	1669	<i>Juncus ejusque species</i>	1303, 1304, &c.
<i>Faruina</i>	1789	<i>Juncus bombycinus, v. Gramen toment.</i>	1306
<i>Fasminum ejusque species</i>	1599, 1600, &c.	<i>Juncus floridus major 701. minor</i>	1913
<i>— Persicum, i. Syringa</i>	1763	<i>Juncus odoratus, i. Schwananthus</i>	
<i>Ibacurapari Marcgr.</i>	1565	<i>Junipappe cyma</i>	1666
<i>Iba-curu-pari Marcgr.</i>	1677	<i>Juniperus ejusque species</i>	1411
<i>Iba paranga</i>	1556	<i>Jupicai</i>	1318
<i>Iberis</i>	827	<i>Juruma Marcgr. i. Pepo Brasl. 641. Furumu</i>	
<i>Ibibiraba</i>	1500	<i>Jupicanga, i. Radix China</i>	657
<i>Ibi-pitanga</i>	1540	<i>Juqueri, v. Herba viva</i>	
<i>Ibira Marcgr.</i>	1782	<i>Jurepeba Marcgr. i. Solanum spinosum</i>	674
<i>Ibiraba Marcgr. 1481. alba</i>	1676	<i>Jurub Amazonum Cluf.</i>	1794
<i>Ibirace, i. Guaiacum</i>		K.	
<i>Ibeixuma</i>	1633	<i>Kadali species</i>	1493
<i>Ibiracem, i. Liquiritia</i>	1892	<i>Kaida H. M. i. Ananas Sylv. Acofæ</i>	1442
<i>Ibira seu Pindaiiba</i>	1593	<i>Kaka-Toddali H. M.</i>	1012
<i>Ibira-piteruma</i>	1715	<i>Kaka-Moullou H. M.</i>	1745
<i>Ibira-pitanga, i. Brasilia arbor</i>	1736	<i>Kaka-Niara H. M.</i>	1571
<i>Ibiraremo Alliaria Brasliana species Pisoni, foliis</i>		<i>Kali geniculatum 211, 1857. minus album</i>	198
<i>& fructibus rotundis, ligno aded duro ut cistæ ex</i>		<i>— fruticosum S. Vermicularis frut.</i>	199
<i>eo fiant.</i>	601	<i>— spinosum 212. majus semine cochleato</i>	ib.
<i>Ibiscus, i. Althea</i>		<i>Kali floridum repens aizoides Neapolitanum Col.</i>	
<i>Ibixuma, i. Arbor Saponaria</i>	1546	<i>213. Egyptiacum</i>	1915
<i>Ibicariba Pison.</i>	1661	<i>Kal-todda waddi H. M.</i>	1740
<i>Icipo Marcgr.</i>	1480	<i>Kandel H. M. varia species</i>	769, 770
<i>Idou-Moulli H. M. Primi species</i>	1785	<i>Kanden-Kara</i>	1606
<i>Ifecuiba Marcgr.</i>	1799	<i>Perin-Kara</i>	1546
<i>Ifequi linguacu Arbor saponifera</i>	1760	<i>Kamelli varia species</i>	1499
<i>Ifetaiiba, i. Locusta arbor</i>	1829	<i>Kapa-marua, i. Cajous</i>	1649
<i>Iferafoy fr.</i>		<i>Kara-Angolam H. M.</i>	1483
<i>Ifetica, i. Bottata herba.</i>		<i>Kara-baka</i>	1768
<i>Ifeticu, i. Mechocama</i>	721	<i>Kare-Kandel</i>	1498
<i>Igbucami</i>	1793	<i>Karil H. M.</i>	1564
<i>Igcica & Istaigica</i>	1792	<i>Karin-kara H. M.</i>	1068
<i>Ito Pison.</i>	1645	<i>Karin-niotti H. M.</i>	1776
<i>Ilex ejusque species</i>	1391	<i>Karin-tagera H. M.</i>	1735
<i>Illecebra minor</i>	1041	<i>Kari-watti H. M.</i>	1596
<i>Impatiens herba, i. Cardamine</i>	815	<i>Katmer-Babour Turcarum Corn. i. Cyclamen</i>	1205
<i>Imperatoria ejusque species</i>	426	<i>Kasjavo-maram H. M.</i>	1595
<i>Imperatorie affinis umbellifera marit. Scot.</i>	447	<i>Katou-Come</i>	1746
<i>Inaia guacaiba, i. Cocos arbor</i>		<i>Katou-Indel H. M. i. Palma species</i>	1364
<i>Indigo, f. Indicum Offic. v. Anil & Nil</i>	926	<i>Katou-Kalesiam</i>	1643
<i>Ingæ varia species</i>	1762	<i>Katou-Naregam</i>	1463
<i>Indaine Lusitanorum & Igname</i>	729	<i>Katou-Patsjotti</i>	1572
<i>Inimboy Marcgr.</i>	1743	<i>Katou-Pulcolli</i>	1765
<i>Intsia H. M. i. Acacia Malab.</i>	1739	<i>Katou-Theka</i>	1482
<i>Intybus S. Endivia</i>	254	<i>Katou-Tsjaka</i>	1441
<i>Fobualxocbitl</i>	1791	<i>Kauki arbor</i>	1781
<i>Fontblaspi Col.</i>	841	<i>Kedangu H. M.</i>	1735
<i>Ipeca-cantinga Marcgr.</i>	669	<i>Keiri, i. Leucium luteum</i>	782, 783
<i>Ipeca coamba Marcgr.</i>	ibid.	<i>Kermes granum</i>	1392
<i>Irio, i. Erysimum</i>	810	<i>Ketmia Syrorum Alceæ species</i>	1066
<i>Iripa H. M.</i>	1675	<i>Kikajon, i. Ricinus</i>	166
<i>Iraiba Pison. Palmæ species</i>	1301	<i>Kismesen</i>	1718
<i>Iris ejusque species 1180, &c. palust. lutea</i>	1186	<i>Knawel Germanorum</i>	213
<i>Iris bulbosa</i>	1228, &c.	L.	
<i>Iris varia prom. B. Sp. Stapel</i>	1208	<i>Lablab Alpini</i>	888
<i>Irucaba</i>	1789	<i>Labrum Veneris, i. Dipsacus</i>	382
<i>Ispyrion Dioscoridis Col.</i>	705	<i>Laburnum, i. Anagyris 1721, 1919. Zeylaticum,</i>	
<i>Isatis</i>	842, 1887	<i>v. Croitalaria</i>	
<i>Isora murra H. M.</i>	1765	<i>Lacca</i>	1535
<i>Ischemon, i. Gramen dactylon</i>	1271	<i>Lachryma Jobi S. Milium Arundinac.</i>	1253
<i>Iva arbritica, i. Chamæpitys 574. mesobata Mon-</i>		<i>Lactuca ejusque species 220, 1957. Sylv.</i>	222
<i>pelicaesum ibid. Muschata Rhatia, i. Millefolium</i>		<i>Lactuca</i>	Lactuca
<i>Iwabeba Pison.</i>	347		
<i>Iva-pecanga, i. Sarsaparilla</i>	1877		

INDEX.

	Pag.		Pag.
<i>Lactuca montana purpureo-cerulea</i>	223	<i>Lignorum varia species</i>	1803, &c.
<i>Lactuca marina</i> 77. <i>agnina</i> 222. <i>varanarum</i>	189	<i>Lignum Aloes</i> 1808. <i>Aromaticum</i> 1801. <i>Bra-</i>	
<i>leporina</i> i. <i>Sonchus</i>	224	<i>lium v. Brasilia arbor</i> 1736. <i>Colabrinum ejusque</i>	
<i>Ladanum</i>	1008	<i>species</i> 1806. <i>Guaiacum</i> 1686. <i>Molucense</i> 1803.	
<i>Ladanum segetum i. Sideritis</i>	566	<i>Parvanum</i> 1803. <i>Nephriticum</i> 1804. <i>Rbodium</i>	
<i>Lagenaria Americana</i>	1668	1809. <i>Sanctum i. Guaiacum</i> 1686. <i>Sapou</i> 1737.	
<i>Lagochymica Belli</i> C. B.	970	<i>Teixo, seu Feixo.</i> 1810.	
<i>Lagopus ejusque species</i>	948, 949	<i>Ligusticum vulgare</i> 437. <i>quod Seseli Officinarum</i>	
<i>Lamium ejusque species</i> 559. &c. ad 562. ad <i>Hederam</i>		J. B. 439. <i>fol. Angelicae</i>	435
<i>terrestrem accedens</i> 351. <i>montanum</i> <i>Melissa folio</i>		<i>Ligustrum ejusque species</i> 1603. <i>foliis laciniatis i.</i>	
561. <i>Pannonicum alterum</i> Cluf. i. <i>Scrophularia</i>		<i>Syringa</i>	1763
<i>lutea</i> 765. <i>paludosum</i> <i>Belgium</i>	1872	<i>Lilach i. Syringa</i>	ibid.
<i>Lampyris</i> Dod.	256	<i>Lilispodelus</i>	1191
<i>Langoas</i>		<i>Lilium ejusque species</i> 1110, 1904, 1905, 1915.	
<i>Lanigera arbor i. Gossypium</i>	1064	<i>album</i> 1110. <i>stove reflexo</i> S. <i>Martagon</i> 1112.	
<i>Lantana i. Viburnum</i>	1590	<i>Persicum</i> 1106. <i>convallium</i>	667
<i>Lantor</i> 1359. <i>Palma species</i>		<i>Lilio-Narcissus</i>	1140, &c.
<i>Lapathum ejusque species</i>	169, 170, &c.	<i>Limonium ejusque species</i>	395, 396
<i>Lapathum hortense semine spinoso</i> C. B. i. <i>Spinachia</i>		<i>Limonia congener</i> Cluf. 1344, 1914. <i>Brasiliana</i> 1331	
162. <i>unctuosum i. Bonus Henricus</i>	195	<i>Limodorum i. Orobanche</i>	1226
<i>Lappa major</i> 332. <i>minor</i>	165	<i>Limonia Malus</i>	1656
<i>Lappula canaria</i> J. B. i. <i>Caucalis</i>	467, &c.	<i>Linaria adulter</i>	399
<i>Larix</i>	1405	<i>Linaria ejusque species</i> 752, &c. ad 760, 1884.	
<i>Lasierpitium ejusque species</i>	425, 1868	<i>aurea</i> <i>Tragi</i> 292. <i>Scoparia i. Belvedere</i>	210
<i>Lathyrus major</i> & <i>minor</i> 866. <i>Indic. frutesc. fru-</i>		<i>Lingua arvis i. Semen Fraxini</i> 1703. <i>cervina i.</i>	
<i>ctu echinato i. Codi-Aranacu</i>	1710	<i>Phyllitis</i>	124
<i>Lathyrus ejusque species</i> 893, 894, 895, 896. 1891		<i>Linum ejusque species</i> 1072, &c. <i>aquaticum</i> 118.	
<i>Lavendula ejusque species</i>	512	<i>catbarticum</i>	10, 6
<i>Lawreola ejusque species</i>	1587	<i>Linofyrus nuperorum</i> Lob. 292. i. <i>linaria aurea.</i>	
<i>Laurifolia Favianensis</i> C. B. i. <i>Mangostans</i>	1662	<i>Liquidambar</i>	1848
<i>Laurus</i> 1688. <i>Indica</i> 1690. <i>Americana</i>	1553	<i>Liquiritia i. Glycyrrhiza</i>	910
<i>Alexandrina</i> 663. <i>sylvestris</i> S. <i>Timus</i>	1690	<i>Litbophytarana</i>	1850
<i>Lauro-cerasus</i>	1549	<i>Litboreleucium, Col.</i>	781
<i>Larwax arbor</i>	1803	<i>Litbosperrum ejusque species</i> 502, 503, &c. <i>Ima-</i>	
<i>Lechyas fructus.</i>		<i>riae foliis</i> 399. <i>arundinaceum</i>	1252
<i>Ledon ejusque species</i>	1005	<i>Lobus echinatus</i> <i>Moluccensis</i> 1744. <i>Ex Wingand-</i>	
<i>Leguminosa Aethiopica fol. Rusci</i>	1761	<i>caouru</i> Cluf. 1760. <i>Brasilianus magnus</i> 1773.	
<i>Lens ejusque species</i>	904, 905	<i>Brasil. alius crassus, &c. ibid. magnus ex Gui-</i>	
<i>Lenticula marina</i> 72. <i>palustris</i> 118. 1852. <i>palu-</i>		<i>nea ibid. quadrangularis magnus ibid. cartila-</i>	
<i>stris latifolia punctata</i>	1324	<i>ginens seu membranaceus</i> 1774, 1775. <i>oblongus</i>	
<i>Lentiscus</i> 1579. <i>Peruana i. Molle</i>	1582	<i>aromaticus & alii varii</i>	1775, &c.
<i>Leo ferax</i>	315	<i>Locos fructus</i>	1792
<i>Leontopetalox</i>	1326, 1912	<i>Lolium</i>	1262
<i>Leontopodium i. Alchimilla</i>	296	<i>Lonchitis aspera</i>	128
<i>Leonurus Breyin.</i>	563	<i>Lotus arbor</i>	1483, 1917
<i>Lepidium latifolium</i> S. <i>Piperitis</i> 828. <i>glabrisfolium</i>		————— <i>herba ejusque species</i> 955, 966, 967.	
828, 840. <i>Dentellaria dictum</i>	394	1894. <i>bortenfis odora i. Melilotus</i>	950
<i>Leucacamba Monspelienstum</i> <i>Lugd.</i>	1313	<i>Lori affinis</i>	922
<i>Leucographis i. Carduus latifolius</i>	312	<i>Lucernas fructus.</i>	
<i>Leucium bulbosum</i> 1144, 1145. <i>unico & junceo</i>		<i>Luffa Arabum Velling. i. Pepo</i>	640
<i>folio C. B.</i>	1154	<i>Luzula i. Trifolium acetosum</i>	1098
<i>Leucouii incani varia species</i> 779, 780, 1885,		<i>Lanaria ejusque species</i> 126. <i>radiata</i> <i>Robini v.</i>	
1886		<i>Astragalus</i> 939. <i>stove luteo i. Leucium</i> 788,	
<i>Leucium folio viridi, stove albo</i>	781	789. <i>biscutata</i> J. B.	626
————— <i>luteum ejusque species</i>	782, 783	<i>Lupinus ejusque species</i> 906, 907, 908. <i>Arabi-</i>	
————— <i>stove minore varia species</i>	786, 787	<i>cus</i>	859
<i>Leucium siliqua lata</i> 787. <i>melancholicum</i> 790,		<i>Lupulus mas & femina</i>	156, 157
791. <i>marinum parvum folio virenti crassiusculo</i>		<i>Luteola</i>	1054
J. B. 793. <i>Africanum caeruleo stove, &c. palustre</i>		<i>Lycnis sylvestris</i> <i>Beben album vulgo</i> 998. <i>Chal-</i>	
<i>stove subcaeruleo</i> C. B.	1325	<i>cedonica</i> 992. <i>Segetum Vaccaria dicta</i> 999.	
<i>Leucoma fructu Castanea Monard.</i>	1832	<i>Segetum major, Pseudomelanthium dicta</i> 998.	
<i>Levisticum S. Ligusticum</i>	437	<i>Lycnis Saponaria dicta</i> 999. <i>vifcosa ejusque</i>	
<i>Libanotis coronaria i. Rosmarinum</i>	515	<i>species</i> 1000, &c. <i>Alpina glabra minor</i> 1003	
<i>Libanotis Theophrasti major & minor</i> 427. <i>Aqui-</i>		<i>Lychnidium varia species</i> 992, &c. ad 1004. <i>item</i>	
<i>legiae foliis</i> 438. <i>Ferula folio & semine</i> 421.		1895, 1896	
<i>Galen, seu Cachryphoros</i> 424. <i>nigra</i> <i>Ger.</i> 413.		<i>Lycium ejusque species</i>	1626
<i>minor Apii fol.</i> 449. <i>minor umbellata candida</i>		<i>Lycopodium</i>	120
C. B.	454.	<i>Lycopsis v. Echium</i> 698. <i>item</i>	1870
<i>Lichen ejusque species</i> 117. <i>Lichen sive Hepatica</i>		<i>Lycopericon quorundam i. Pomum amoris</i>	675
<i>fontana</i>	125	<i>Lysimachia siliquosa ejusque species</i> 860, 861,	
<i>Lici</i>	1650	862, &c. <i>Indica non pappoia i. Pseudo-Caryo-</i>	
		<i>phyllus</i>	

I N D E X.

	pag.		pag.
<i>phyllus</i> 1510. <i>lutea Virginiana</i> 862. <i>lutea vulgaris</i> ejusque species 1021. <i>galericulata</i> 572, 573. <i>purpurea spicata</i> 1036. <i>carulea spicata</i> , v. <i>Veronica</i>	845		
M.			
<i>Macandou Bontii</i>	1442	<i>Mangue S. Mangle</i>	1772
<i>Macarandiba</i>	1525	<i>Manjapumeram</i> H. M.	1698
<i>Macer veterum</i>	1779	<i>Manicongo</i>	1375
<i>Macis</i>	1524	<i>Manna</i> , v. <i>Fraxinus</i>	1702
<i>Macoxacotlifera arbor</i>	1790	<i>Manus marina</i>	77
<i>Macock Virginianum Peponis species</i>	641	<i>Manyl-Kara</i> , i. <i>Prunus Chinensis</i>	1565
<i>Macocqwer</i>	1669	<i>Maracock seu Maracot</i> , i. <i>Flos passionis</i>	649
<i>Macouna</i>	888	<i>Maragosa Lusitanorum</i> , i. <i>Cucumis</i>	
<i>Magwei</i>	1199, 1200, 1201	<i>Maranda Zeylan. Myrti species</i>	1504
<i>Mabaleb</i>	1549	<i>Marotti</i> H. M.	1670
<i>Mail Anjebi</i> H. M. <i>Rhamnii Malabarici species</i>	1573	<i>Marmelos</i> , <i>Marmelada</i>	1454
	1577	<i>Maratatibiba</i> Marcgr.	1784
<i>Mail Elou</i>	1500	<i>Maripendam</i>	1759
<i>Katou-Mail-Elou</i>	1557	<i>Marrubium aquaticum</i> 535. <i>nigrum</i> S. <i>Ballote</i> 571	
<i>Mail-Ombi</i>	1500	album 555, 556, 557. <i>Alysson dictum</i> ib. <i>nigrum</i>	571
<i>Majorana ejusque species</i> 537, 538, 539. <i>Syriaca</i>	526, 527.	Creticum Alp.	1872
vel <i>Cretica</i> , v. <i>Marum</i> ,		<i>Martagon</i> S. <i>Lilium montanum flore reflexo</i> , 1112,	1112,
<i>Mala-Eleugi</i>	1637	1113, &c. <i>Canadense</i> 1109. <i>Chymistarum</i> 1110.	1110.
<i>Malabathrum</i>	1563	Pomponi	1114
<i>Mala-Poena</i> H. M.	1596	<i>Marum vulgare</i> 520. <i>Cortusi</i>	527
<i>Mallam-Toddali</i> H. M.	1597	<i>Masarandiba</i> Pison.	1525
<i>Malleamotiba seu Pavate</i>	1581	<i>Massej cortex</i>	1802
<i>Malva sylvestris annua</i> 597, 1873. <i>Sylvest. perennes</i> 599. <i>bortenses seu Rosea</i> 600. <i>arboresc. maritima</i> 601. <i>Venetia seu boraria</i>	1067	<i>Mastiche gummi Lentiscin.</i>	158E
<i>Mala Aethiopica</i> 672. <i>insana</i>	ibid.	<i>Mates fructus</i>	1775
<i>Malva sylvestris</i> 1448. <i>domestica seu sativa</i> 1445	1513	<i>Mater herbarum</i> , i. <i>Artemisia</i>	372
Armeniaca	1600	<i>Matricaria ejusque species</i> 357. <i>foliis Abrotani</i> C. B.	ibid.
Assyria	1658	348. <i>Alpin. fol. Chamæmeli</i>	ibid.
Arantia	1452	<i>Matzaili</i> Hernand.	1332
Aurea, i. <i>Cydonia</i>	1654	<i>Matrisylva</i>	483
Citria	1452, 1453	<i>Mayz Frumentum Indicum</i>	1249
Cydonia	1656	<i>Mecaxochitl</i>	167E
Limonia	1654	<i>Mecapatli</i>	656
Medica	1516	<i>Mecoaboebenna</i>	723, 1881
Perfca	1461, 1462	<i>Mechinum Zinziberi affine</i>	
Punica S. <i>granata</i>	1449	<i>Meconium</i> , v. <i>Opium</i>	854
Indica fructu pentagono (<i>Bilimbi</i>)	ibid.	<i>Medica coelestis spinosa & non spinosa variae</i>	
<i>Mamanga frutex</i> Pison. p. 183. <i>Frutex est in Brasilia arborescens</i> , ubique obvius, <i>Lusitanorum vulgo Lavapratas dictus</i> . Flores fert multos, pendulos & luteos, & post hos siliquis plurimas oblongas, copulatas, primum quidem virides, sed mox nigras & putridas, & frequens semen in illis contentum. Folia habet Citrius haud dissimilia, paullo tamen longiora & molliora, vulneribus atque ulceribus medendis Chirurgis expetita. Succus etiam oleosus è Siliquis expressus ad maturanda apostemata reservatur.		species 961, &c. ad 966. <i>scutellata</i> 961. <i>doliata</i> 962, 963. <i>ciliaris</i> 965. <i>maritima</i> ibid. <i>orbiculata</i> 962. <i>lunata</i>	966
<i>Mamay arb.</i>	1665	<i>Medica sativa</i>	961
<i>Mambu Arundo</i>	1315	<i>Medium sive Campanula Mariana</i>	732
<i>Mamoëra</i> , i. <i>Pepo arborescens</i>	1370	<i>Meeru</i> , i. <i>Canna Indica</i>	1202
<i>Manaca</i> Marcgr.	1612	<i>Melampyrum ejusque species</i>	774, 775
<i>Mancinello</i>	1646	<i>Melandryon</i> Plinii, i. <i>Barba caprae</i>	623, 709
<i>Mandiboca Mandiiba</i>	1683	<i>Melanthium</i> , i. <i>Nigella</i> 1070. <i>odoratum</i>	1345
<i>Mandragora ejusque species</i>	668, 669	<i>Meleagriss</i> , i. <i>Fritillaria</i>	1108
<i>Mandsjadi</i> H. M.	1752	<i>Melenken</i>	1654
<i>Mandob</i> , 1833. v. <i>Mundubi</i>	919	<i>Meliantibus Africanus</i>	1898
<i>Mandaru arb.</i> H. M.	1751	<i>Melequeta</i> 1205. <i>Spuria</i>	1825
<i>Mangaiba</i> Marcgr.	1044	<i>Melica</i> , i. <i>Sorghum</i>	1252
<i>Mangas</i>	1550, 1551	<i>Melilotus ejusque species</i> 950, 951, 1893 <i>quinta</i>	
<i>Mangier blanco</i>	1651	Tragi J. B.	925
<i>Mangle</i>	1772	<i>Melissa ejusque species</i> 570. <i>fruticosa</i> <i>Sicula acetabulis</i>	ibid.
<i>Mangarata</i> , i. <i>Zingiber</i>		<i>Moluccae</i> 508. <i>Moluccana</i>	ibid.
<i>Mangostans</i>	1662	<i>Melocaëlus</i>	1467
		<i>Melo ejusque species</i> 644. <i>aquaticus</i>	647
		<i>Melocorcopali</i> Scalig.	1793
		<i>Melongena</i> 673, 674, i. <i>Mala insana</i>	
		<i>Melo-pepo</i> , v. <i>Pepo</i>	646
		<i>Melocbia</i> J. B. v. <i>Corchorus</i>	1068
		<i>Melocotnca</i>	1516
		<i>Membra Corymbifera</i> , v. <i>Coffus bortorum</i>	363
		<i>Membra ejusque species</i> 530, 531, &c. <i>item</i>	1870
		<i>Membrastrum ejusque species</i>	531
		— <i>tuberosa radice</i>	549, 550
		<i>Membra catararia ejusque species</i>	531
		<i>Mercurialis ejusque species</i> 163. <i>Sylvest. Noli me tangere dicta</i> 1328. <i>Zeilanica</i>	1854
		<i>Mespilus vulgaris</i> 1460. <i>spinosa sive Oxycantha</i>	
		max. <i>Virginiana</i> 1459, 1917. <i>Aronia veterum</i>	
		1458. <i>humilis</i> <i>Cydonæ folio</i> , <i>Cotoneaster</i> J. B.	Mesp

I N D E X.

	Pag.		Pag.
<i>Metl Hernandez S. Aloe Americana</i>	1201	<i>cus terrestri similis</i>	122.
<i>Metel nux quorundam, i. Stramonium</i>	747.	<i>Filicinus ib. pyxioides</i>	114.
<i>rum</i>	1815	<i>arboreus, Usnea Officin. C. B.</i>	114.
<i>Meum ejusque species</i>	431.	<i>cum orbiculis ibid. pulmonarius</i>	116
<i>Alpinum umbella purpu-</i>		<i>Muttellina J. B.</i>	453
<i>rascente C. B.</i>	453	<i>Myagrutin sativum</i>	820.
<i>Mezereon Germanicum, i. Lawreola</i>	1587	<i>monospermon</i>	838.
<i>Micambe Angolensium</i>	1329	<i>Siliqua</i>	1887
<i>Milium ejusque species</i>	1250, 1251.	<i>longa S. Camelina</i>	811.
<i>Arundinaceum</i>		<i>exotic.</i>	
<i>Sorgo nominatum</i>	1252.	<i>Myofotis, i. Auricula muris</i>	242, 243
<i>Arundinac. Lachryma</i>		<i>Myofotis Scorpioides</i>	656
<i>Jobi dictum</i>	1253, 1908	<i>Myofuros</i>	1332
<i>Milium Solis, i. Litbospermum</i>	502, 503	<i>Myrica vulgo, i. Tamariscus</i>	1704
<i>Militaris Aizoides, i. Stratiotes</i>	1324	<i>Myrobalanus ejusque species</i>	1531, 1532
<i>Millefolium terrestre ejusque species</i>	344, &c.	<i>Myriophyllum pelagicum Cortusi Cluf.</i>	69
<i>aquaticum umbellatum</i>	459.	<i>Myriophyllum, i. Millefolium</i>	344
<i>agrat. minus</i>	1322.	<i>Myrrha</i>	1841
<i>agrat. dictum Viola aquat. 1101. palustre galericula-</i>		<i>Myrrhis ejusque species</i>	430, 431.
<i>tum</i>	1322.	<i>Myrrhis sylvestris semimib.</i>	
<i>agrat. pennatum spicatum</i>	191.	<i>asperis</i>	432
<i>agrat. cornutum ibid. aquat. Ranunculi flore & capit.</i>		<i>Myrtogenista Cap. B. Spei Breyn.</i>	1731
		<i>Myrtus ejusque species</i>	1501.
		<i>Brabantica</i>	1707
<i>Millegrana major</i>	214.	<i>Myrtidatum</i>	1503
<i>minima, Alsinæ species</i>	1026	<i>Myrtillus, i. Vitis Idæa</i>	1480
<i>Mimosa ejusque species, i. Eschynomene</i>	979.	<i>Myxa, i. Sebesten</i>	1555
<i>Toddæ-vaddi dicta H. M.</i>	1740		
<i>Minari H. M.</i>	1733	N.	
<i>Mippi</i>	1795	<i>Nagam H. M.</i>	1753
<i>Mirabilis Peruviana</i>	397, 398	<i>Nalugu H. M.</i>	1635
<i>Miracaiba Pilon.</i>	1262	<i>Nanas, i. Ananas</i>	1332
<i>Miriti Pilon. Palmæ species</i>	ibid.	<i>Nandi Ervatam</i>	1785
<i>Mizquitl, Hern. i. Acacia</i>		<i>Napeca S. Nabca, i. Oenoplia</i>	1534
<i>Modagam H. M.</i>	1644	<i>Napellus ejusque species, i. Aconitum</i>	702
<i>Moderacanni</i>	1470	<i>Napobrassica</i>	797
<i>Mogori flores</i>	1811	<i>Napus</i>	801
<i>Molago-maram</i>	1543	<i>Narcissus ejusque species</i>	1130, 1131, &c.
<i>Molle arbor</i>	1582	<i>ad 1140.</i>	
<i>Mollugo montana</i>	481	<i>tubo longissimo S. Bulbocodium & Pseudo-Nar-</i>	
<i>Molon Plumii, i. Filipendula</i>	613	<i>cissus 1130. media longitudinis 1131. brevis ca-</i>	
<i>Moluca</i>	568	<i>lice Monambes 1133. brevis calice Polyantbes</i>	
<i>Herba Molucana Acofæ</i>	352	<i>1130. juncifolius 1037. Japonicus 1142. Indic-</i>	
<i>Moly ejusque species</i>	1119, 1120, 1121, 1122, 1123	<i>cus S. Lilionarcissus 1141, 1142. maritimus, i.</i>	
<i>Mofchatum</i>	1119	<i>Panocratum 1140. Indicus bifolius, serpentarius</i>	
<i>Momordica, i. Balsamina mas</i>	647	<i>Column. 1126. Autumnalis</i>	1143
<i>Monophyllum</i>	668	<i>Narcisso-colobicum, v. Colchicum</i>	1143
<i>Monorchis</i>	1217	<i>Nardus agreftis, i. Asarum 207. Celtica 391. In-</i>	
<i>Mora rubi</i>	1639	<i>dica seu spica</i>	1910
<i>Moringa</i>	1745	<i>Naregam</i>	1656
<i>Morus Diaboli, i. Succisa</i>	380	<i>Narthecium Theopr. i. Ferula</i>	420
<i>gallinæ major, La mii species</i>	560	<i>Narumpanel H. M.</i>	1636
<i>minor Veronicæ species</i>	848	<i>Nasturtium ejusque species</i>	825, 1886.
<i>ranæ, i. Nymphæa min.</i>	1320	<i>aquaticum</i>	
<i>Morus ejusque species</i>	1429	<i>814. aquatici & Alpini variae species</i>	814, 816,
<i>Moschatellina</i>	684	<i>817. petræum, i. Bursa pastoris min. 827. Valen-</i>	
<i>Maul-Ila S. Elavo H. M.</i>	1658	<i>sinum Cluf. 826. verrucosum, i. Coronopus Ruellii</i>	
<i>Moul Elavou S. arbor lanigera spinosa H. M.</i>	1898	<i>843. hybernium</i>	809
<i>Moullava</i>	1752	<i>Nasturtium Indicum</i>	487, 1869
<i>Mourouze</i>	1540	<i>Natrix Plumii</i>	958
<i>Macuitaiba & Mocitaiba Marcgr.</i>	1782	<i>Nedum-Schetti H. M.</i>	1500
<i>Mucina guacu Pif.</i>	1889	<i>Negundo</i>	1575
<i>Mugo Pini species</i>	1399, 1400	<i>Neimelsalib Gramen</i>	1272
<i>Mundubi Marcgr. i. Aracus</i>	919	<i>Nela-poulli</i>	1450
<i>Munduy-guacu Pif. i. Ricinus Americ.</i>	166	<i>Nepa S. Scorpius, i. Genista spinosa</i>	1729
<i>Mulla H. M. i. Fajminum</i>	1600, 1601, &c.	<i>Nemubar S. Nymphæa</i>	1319
<i>Murva Brasiliens.</i>	1648, 1501	<i>Nepeta ejusque species</i>	548, 549
<i>Mungo, Col.</i>	955, 1831	<i>Nerion S. Rhododendron</i>	1767
<i>Mureci Pilon.</i>	1632	<i>Alpium S. Ledum Alp.</i>	1005
<i>Murucugifera arbor</i>	1789	<i>Nbambi Marcgr.</i>	1346
<i>Murucua, i. Flos Passionis</i>	649, 1874	<i>Nbandu Marcgr. i. Piper longum</i>	1343
<i>Musa arbor</i>	1373	<i>Nicotiana ejusque species</i>	713
<i>Muscari Hyacinthi species</i>	1161	<i>Nbua Brasil.</i>	1530
<i>Muscipula Lob. 1000. muscoso flore</i>	1001	<i>Nidus arvis, i. Orobanche</i>	1228
<i>Muscus ejusque species</i>	112, &c. ad 124. item	<i>Nigella ejusque species</i>	1070, &c.
<i>1851.</i>		<i>Nigellastrum, v. Lychnis segetum</i>	998
<i>marinus 65. item 78, 79. corniculatus 113. cora-</i>		<i>Nil sive Anil, i. Indigo</i>	926
<i>loides 114. Islandicus 115. clavatus 120. erectus</i>		<i>Arabum</i>	
<i>abietiformis 121. terrestris vulgaris 112. aquati-</i>			

I N D E X.

	pag.		pag.
— <i>Arabum</i> , i. <i>Convolvulus</i>	722	<i>Opuntia</i> ejúsque species, i. <i>Ficus</i> Ind. 1463, <i>marina</i>	77
<i>Nilica maram</i> H. M.	1556	<i>Orchis</i> ejúsque species 1212, 1213, &c. 1907. <i>reflexiculata</i> 1212, &c. <i>palmata</i> 1223. <i>aborivva</i> , i. <i>Nidus arvi</i> 1228. <i>Anthropophora</i> 1218. <i>Melittias</i> &	1644
<i>Niir-Pongelion</i> H. M. 1764. <i>Niir-Notszil</i>	1573	<i>Sphegodes</i> 1220. <i>Myodes</i> 1219. <i>fatida</i> seu <i>Tragorchis</i> 1212. <i>Arachnitis</i> 1222. <i>Batrachites</i> ibid.	1635
<i>Nimbo Garcia</i> & <i>Acofa</i>	1545	<i>Ornitobopora</i> 1222. <i>hermaproditica</i>	1463
<i>Nimxin radix</i> <i>Chinens.</i>	1338, 1912	<i>Oreoselinum</i>	1671
<i>Niruala</i> H. M.	1644	<i>Oregioella</i> <i>Clus.</i>	1606
<i>Niruri</i> H. M.	1635	<i>Organum</i> ejúsque species 539, 540. <i>fibulosum</i> <i>Cadenense</i>	1328
<i>Perin Nirouri</i> H. M.	1558	<i>Origano</i> congener <i>Zatarbendi</i>	1871
<i>Nocheznopalli</i> <i>Hern.</i> i. <i>Ficus</i> <i>Opuntia</i>	1463	<i>Orleana</i> S. <i>Orellana</i> , i. <i>Urucu</i>	1771
<i>Noctili</i> <i>Hern.</i>	ibid.	<i>Ornitobogalum</i> ejúsque species	1150, 1905
<i>Noela-tali</i> , i. <i>Berberis</i> <i>Indica</i>	1606	<i>Ornitobopodium</i> ejúsque species	931, 932
<i>Noli me tangere</i> , i. <i>Balsamma</i> , &c.	1328	<i>Ornitobopodio</i> affinis <i>Stella leguminosa</i>	938
<i>Nola-Ily</i> , i. <i>Bambusa</i> <i>Arundinis</i> spec.	1316	<i>Ornus</i> , i. <i>Fraxinus</i> <i>Sylvest.</i>	1702
<i>Cara-Nofi</i> & <i>Bem-Nofi</i> H. M.	1575	<i>Orobanchae</i> ejúsque species	1226
<i>Nuciperfica</i>	1516	— <i>major</i> <i>radice</i> <i>dentata</i>	1229
<i>Nummularia</i> ejúsque species	1099, 1903	<i>Orobis</i> <i>Saitrus</i> 915. <i>Sylvest.</i> <i>filiquis</i> <i>erectis</i> 912, 913. <i>Sylv.</i> <i>filiquis</i> <i>propendentibus</i> 916, 917, 1892	543
<i>Nux</i> <i>Avellana</i> , v. <i>Corylus</i>	1379	<i>Orvala</i> <i>Dod.</i> i. <i>Sclarea</i>	1776
— <i>insana</i>	1529	<i>Orucoria</i> <i>fructus</i>	1243
— <i>Fuglans</i> ejúsque species	1377, 1915	<i>Oryza</i> 1246. <i>Germanica</i>	151
— <i>Fuglans</i> <i>Virginiana</i> <i>nigra</i>	ibid. & 1798	<i>Osmunda</i> <i>regalis</i> , i. <i>Filix florida</i>	1772
— <i>moschata</i> ejúsque species	1522	<i>Ostrea</i> <i>in</i> <i>arboribus</i>	1428
— <i>vesicaria</i> , i. <i>Staphylo dendron</i>	1681	<i>Ostrya</i> <i>Ulmo</i> <i>similis</i> , v. <i>Carpinus</i>	1489
— <i>Vomica</i> <i>Officin.</i>	1814	<i>Olyris</i> <i>frutescens</i> <i>baccifera</i>	210
<i>Nucula</i> <i>terrestris</i> , i. <i>Balbo castanum</i>	440	— <i>Græcorum</i>	1002
<i>Nyalel</i> H. M.	1606	<i>Orites</i> <i>Tab.</i> i. <i>Sesamoides</i> <i>Salamunticam</i> mag.	178, 179
<i>Nyara</i> H. M.	1499	<i>Oxalis</i> ejúsque species, v. <i>Acetosa</i>	1791
<i>Nymphæa</i> ejúsque species	1319, 1320	<i>Oxajerova</i>	1381
O.		<i>Oxya</i> <i>Græcorum</i> i. <i>Fagus</i>	1795, 1799
<i>Oculus</i> S. <i>Ervilia</i> <i>Dod.</i> 899		<i>Oxyacantha</i> 1458. <i>Virginiana</i>	1605
<i>Ocymastrum</i> <i>Valerianibos</i> <i>Lob.</i> i. <i>Valeriana</i> <i>rubra</i>	389. <i>Verrucarium</i> <i>Geln.</i> i. <i>Circæa</i> 401. <i>Valentinum</i> <i>Clus.</i> i. <i>Marrubii</i> species	<i>Oxyacanthus</i> <i>Galenii</i> , i. <i>Berberis</i>	1413
<i>Ocymoides</i> ejúsque species 994, 995. <i>Lychnitis</i> <i>Col.</i>	1031	<i>Oxycedrus</i>	685
<i>Ocoloxochitl</i> <i>Hern.</i>	1165	<i>Oxycoccus</i> , i. <i>Vaccinia</i> <i>palustris</i>	169
<i>Ocymum</i> ejúsque species 540, 541, 1871. <i>Cereale</i> , i. <i>Fegopyrum</i>	181	<i>Oxylapathum</i> 173. <i>tuberos.</i> <i>American.</i> <i>Munt.</i>	664
<i>Odallam</i> H. M. i. <i>Manga</i> <i>venenata</i>	1552	<i>Oxymyrsine</i> , i. <i>Ruscus</i>	1098
<i>Odontis</i> <i>quibusdam</i> J. B. v. <i>Lychnis</i>	1000	<i>Oxys</i> S. <i>Trifolium</i> <i>acetosum</i>	
<i>Odontitis</i> <i>lutea</i> <i>Valerandi</i> J. B.	472	P.	
<i>Oenanthe</i> <i>aquatica</i> 440, 441. <i>Myconi</i> , i. <i>Ranunculus</i>	588	<i>Pacal</i> <i>arbor</i>	1802
<i>Oenoplia</i>	1535	<i>Paco-caatinga</i> <i>Marcgr.</i> <i>Camae</i> <i>Ind.</i> <i>Sp.</i>	1540
<i>Oepata</i> H. M.	1566	<i>Paco-caatinga</i> <i>ejusdem</i>	1203
<i>Ogegha</i>		<i>Paco-seroca</i> <i>Camae</i> <i>Ind.</i> species	1792
<i>Olea</i> <i>sativa</i> 1540, 1541, 1542. <i>Sylvestr.</i>	1544.	<i>Pacourii</i>	1374
— <i>Bohemica</i>	1576	<i>Pacoira</i> , i. <i>Musa</i>	1750
<i>Oleander</i> ejúsque species, i. <i>Nerium</i>	1767, 1918	<i>Padi</i> H. M.	1549
<i>Olibanum</i> S. <i>Thus</i>	1840	<i>Pactus</i> <i>Theophr.</i> i. <i>Cerasus</i> <i>avium</i>	1482
<i>Olyra</i>	1243	<i>Paenoe</i>	1741
<i>Olus</i> <i>atrum</i> , i. <i>Hippocelinum</i>	438	<i>Paianelli</i> H. M.	ibid.
— <i>Hispanicum</i> , i. <i>Spinachia</i>	162	<i>Palega</i> <i>Paianelli</i>	1624
— <i>Judaicum</i>	1063	<i>Pai-Paroea</i>	693, 694, &c.
<i>Onobrychidis</i> <i>variae</i> species 936, 937. <i>Semine</i> <i>clypeato</i> <i>aspero</i> 929. <i>semine</i> <i>clypeato</i> <i>levi</i> C. B. 927. <i>incana</i> <i>fol.</i> <i>longiorib.</i> C. B. 928. <i>incana</i> <i>fol.</i> <i>subrotund.</i> C. B. <i>ibid.</i> <i>Caput</i> <i>gallinaceum</i> <i>dictum</i> 914. <i>arvensis</i> , i. <i>Speculum</i> <i>Veneris</i>	742	<i>Paiomirioda</i> <i>Senæ</i> species	912
<i>Onagra</i> , i. <i>Lysimachia</i> <i>siliquosa</i>	861	<i>Pala</i>	1749
<i>Onbos</i>	1790	<i>Paliurus</i> <i>folio</i> <i>Fujubino</i>	1708
<i>Ononis</i> S. <i>Anonis</i>	957, 958, &c.	<i>Palma</i> S. <i>Manns</i> <i>marina</i>	77
<i>Onopordum</i> , i. <i>Cardui</i> species	313	— <i>Christi</i> , i. <i>Ricinus</i> 166. <i>Orchis</i> <i>palmata</i>	1223
<i>Onopteris</i> <i>Ger.</i>	152	<i>Palma</i> <i>dactylifera</i> 1352, 1353, 1354, &c.	1360
<i>Ophioglossum</i>	126	— <i>prunifera</i> <i>Japonica</i> , <i>Todda</i> <i>Panna</i>	1356
<i>Ophio carodon</i> <i>quibusdam</i>	1220	— <i>coccifera</i> , <i>Tenga</i>	1369
<i>Opbris</i> <i>bifolia</i> ejúsque species	1232	— <i>humilis</i> S. <i>Chamaerrihiphes</i>	1382
<i>Opium</i>	854	<i>Palmarum</i> <i>variae</i> species 1353, &c. <i>ad</i>	1675
<i>Opoponax</i>	410	<i>Palmapinus</i> <i>Lob.</i>	1370
<i>Opulus</i> <i>Ital.</i>	1701	<i>Palma</i> <i>saccifera</i> <i>Clus.</i>	1789
		<i>Paltifera</i> <i>arbor</i>	447
		<i>Paludapium</i> S. <i>Apium</i> <i>palustre</i>	Panem.

INDEX.

	pag.		pag.
<i>Panem-Palka</i> H. M. i. <i>Nux Myristica</i>	1524	<i>Pes Columbinus</i> , i. <i>Geranium malacoides</i>	1059
<i>Panax</i> <i>εσπμωσ</i> Corn.	661	<i>Pes Leonis</i> , i. <i>Alchimilla</i>	208
<i>Panax</i> <i>Herculeum majus</i> Ger. 410. <i>Pastinacæ folio</i>		<i>Petafites ejúsque species</i>	261, 1858
<i>ibid.</i> <i>Sphondylii folio</i> sive <i>Heracleum</i> C. B. 409.		<i>Petromarula</i> <i>Cretica</i> , i. <i>Rapunculus</i>	737
<i>Asclepium alterum</i> Dalech. 417. <i>Guilandini</i> <i>ibid.</i>		<i>Petrofelinum vulgare</i> 448. <i>Macedonicum</i>	463
<i>Asclepium Apulum</i> Col. 418. <i>Siculum</i> <i>semine</i> <i>bir-</i>		<i>Petum</i> , i. <i>Nicotiana</i> 713. <i>Petune</i> <i>Brafilienfis</i>	
<i>suto</i> Boccon. 464. <i>moschatum</i> Cornut. 417		<i>Peucedanum minus</i> 460. <i>majus</i>	417
<i>Panocratium</i> , i. <i>Narcissus maritimus</i> 1140. <i>verum</i> , i.		<i>Pervetti</i> H. M.	1632
<i>Pcilla</i>	1164	<i>Phagus Græcorum</i> <i>Quercus species</i>	1286
<i>Panja panjala</i> H. M. <i>Goffspii arboris</i> <i>spec.</i>	1899	<i>Phalangium ejúsque species</i> 1192. <i>Virginianum</i>	
<i>Panicum ejúsque species</i>	1246	<i>ejúsque species</i>	1193
<i>Panitsjica maram</i> H. M.	1666	<i>Phalaris</i> 1248. <i>pratensis</i>	1274
<i>Panis porcinus</i> , i. <i>Cyclamen</i>	1205	<i>Phascoli variæ species</i> 884, &c. ad 889, 1889. <i>Æ-</i>	
<i>Papaver ejúsque species</i> 853, 854, 1807. <i>Rhoas</i>		<i>thiopicus</i> 887. <i>Zurratensis</i> <i>ibid.</i> <i>purgatrix</i> 1776,	
855. <i>spinolum</i> 856. <i>corniculatum</i> 857. <i>spumeum</i> ,		1777. <i>arborescens</i> <i>Cajan dictus</i> 1722. <i>Ægyptius</i>	
i. <i>Lychnis</i>	998	<i>Leblab</i> 888. <i>Orthocaulis</i> , <i>Mungo</i> Col. 955.	
<i>Papaya</i> , i. <i>Pepo arborescens</i>	1370	<i>alatus</i> <i>Abrus</i> 889. <i>Brafilianus</i> <i>Macouna dictus</i>	888, 1889
<i>Papyracæ arbores variæ</i>	1796	<i>Phellandrium</i> , i. <i>Cicutaria</i>	452
<i>Papyrus</i> <i>Nilotica</i>	1302	<i>Philadelphus</i> <i>Atbenæi</i>	1763
<i>Paralytis</i> , i. <i>Primula veris</i>	1008	<i>Philanthropus</i> <i>Plinii</i> , i. <i>Aparine</i>	484
<i>Parapar fructus</i>	1827	<i>Phillyrea ejúsque species</i>	1585
<i>Pararè Pison.</i> <i>Battatæ species</i>		<i>Phlomos</i> <i>Lychniis</i> <i>Dioscoridis</i> <i>Clusf.</i> 511. <i>Lychniis</i>	
<i>Paratura gramen</i> , v. <i>Pisonem</i>		<i>Pyriaca</i> <i>Ger. emac.</i>	993
<i>Parietaria ejúsque species</i> 205. <i>cærulea quorundam</i> , i.		<i>Phoenix</i> <i>Lolio similis</i>	1263
<i>Melampyrum</i>	775	<i>Photel</i>	1375
<i>Parili</i>	1557	<i>Phu</i> , i. <i>Valeriana</i>	388
<i>Pariti</i> , i. <i>Alcæa Indica ejúsque species</i>	1070	<i>Phylca ejúsque species</i> , i. <i>Alaternus</i>	1608
<i>Paronychia vulgaris</i> 789. <i>Hispanica</i> <i>Clusf.</i> , i. <i>Poly-</i>		<i>Phyllitis ejúsque species</i>	134, 1853
<i>gonum nitivum</i> 185. <i>rutaceo folio</i>	1043	<i>Phyllum testiculatum</i> & <i>spicatum</i> 163. <i>Telygonon</i>	
<i>Parthenium</i> , i. <i>Marricaria</i>	357	<i>Dalechampii</i> <i>J. B.</i>	789
<i>Passerina</i> <i>Tragi</i> 399. <i>Lob.</i>	1076	<i>Phyteuma</i> <i>Monspeliensium</i> , i. <i>Refeda</i>	1033, 1034
<i>Pastinaca ejúsque species tenuifoliæ</i> 464, &c. 1869.		<i>Picea</i> <i>Latinorum</i>	1396
<i>latifoliæ</i> 409. <i>marina</i> , i. <i>Critibumum</i> <i>Spin.</i>	469	<i>Pila marina</i>	83
<i>Payco</i>	1889	<i>Pilipoc</i> <i>Philippin. insul.</i>	1792
<i>Perin-Patsjotti</i> H. M. 1428, 1624. <i>Acara-Patsjotti</i>	1572	<i>Pilosella major</i> <i>repens</i> 242, 243. <i>erecta</i> 241. <i>Pili-</i>	
<i>Patientia</i>	171	<i>quata</i> <i>Tbalii</i>	800
<i>Pavana lignum</i>	1803	<i>Pimpinella ejúsque species</i> 401, 402, 1857. <i>spinosa</i>	
<i>Pavanum lign.</i> i. <i>Passifras</i>	1568	1492. <i>Agrimonioides</i> 402. <i>spicata max.</i> <i>Africana</i>	1000
<i>Pavate</i> , <i>Pavetti</i>	1581	<i>Pimpinella</i> <i>Paxifraga ejúsque species</i>	445, 1868
<i>Patbea</i> , i. <i>Melo aquat.</i>	647	<i>Pimpinichi</i>	1794
<i>Pecten Veneris</i> , i. <i>Scandix</i>	428	<i>Pindova</i> <i>Palmeæ species</i>	1361
<i>Pedicularis ejúsque species</i>	769	<i>Pindaiba</i>	1593
<i>Pelou</i> , i. <i>Guayava</i>	1455	<i>Pinguicula</i> <i>Gesneri</i>	751
<i>Penna marina aurea</i>	86	<i>Pino</i> , i. <i>Urtica</i> <i>Brafiliana</i>	159
<i>Peno absou arbor</i>	1803	<i>Pinea Indica</i> , i. <i>Ananas</i>	1322
<i>Pentaphylloides</i>	616	<i>Pinei nuclei</i> <i>Malucani</i> , <i>S. purgatorii</i>	1830
<i>Pentaphyllum ejúsque species</i> 610, 611, 612, 613,		<i>Pinoguaçu</i> <i>Pison.</i> i. <i>Pepo arborescens</i>	1370
<i>Piliquosum</i>	859	<i>Pinaster</i> , v. <i>Pinus</i>	1400
<i>Pepitas del Peru</i>	1831	<i>Pinus ejúsque species</i>	1398, 1399
<i>Peplus</i> <i>Tithymali species</i>	869	<i>Piper ejúsque species</i> 1341, 1914. <i>Æthiop.</i> 1778.	
<i>Peplus</i> <i>J. B.</i>	<i>ibid.</i>	<i>odoratum</i> <i>Famaicense</i> , i. <i>Piper</i> <i>Tavafei</i> <i>Hernand.</i>	
<i>Pepo ejúsque species</i>	639, 640, 1874	1507. <i>Indicum ejúsque species</i> , v. <i>Polanum</i> &	
<i>Pepo arborescens</i>	1370	<i>Capficum</i>	676, 677
<i>Pequea</i> <i>S. Pekia secunda</i> <i>Pison.</i>	1663, 1793	<i>Pipa arbor</i> <i>Chinens.</i>	1788
<i>Peragu</i>	1571	<i>Piperitis</i> , i. <i>Lepidium</i>	828
<i>Percheper</i> <i>Anglorum</i>	209	<i>Pistacia</i>	1682
<i>Perfoliata ejúsque species</i> 471, 472, 473. <i>Siliquosa</i>		<i>Pylvestris</i> <i>C. B.</i> i. <i>Staphylodendron</i>	1681
<i>sa</i> <i>Brassicæ species</i>	797	<i>Pistalochia</i> , v. <i>Aristolochia</i>	763, 1884
<i>Periclymenum ejúsque species</i> 1490. <i>rectum</i> 1491,		<i>Pisum ejúsque species</i> 891, 1891. <i>vesicarium</i> <i>corda-</i>	
1918. <i>parvum</i> <i>Prutenicum</i> <i>Clusf.</i>	655	<i>tum</i> , i. <i>Cor-Indum</i>	487
<i>Perin-Panel</i> H. M.	1625	<i>Pitine</i> <i>Anguillaræ</i> , i. <i>Aphaca</i>	389
<i>Perin-Courigil</i> H. M.	1758	<i>Pitoma</i> <i>Marcegr.</i>	1663
<i>Persea arbor</i>	1552	<i>Pityusa</i> , i. <i>Tithymalus</i> <i>Pinens</i>	867
<i>Periploca</i> , i. <i>Apocynum</i>	1087	<i>Pix</i>	1402
<i>Perisica malus ejúsque species</i>	1516	<i>Planta lactaria</i> <i>Africana</i>	1915
<i>Periscaria ejúsque species</i> 182, 183, &c. <i>Salicis fo-</i>		<i>Planta scandens</i> <i>bederacis foliis</i>	1914
<i>lio</i> <i>Potamogiton dictum</i> 184. <i>Siliquosa</i>	1328	<i>Plantago ejúsque species</i> 878, 879, 880, &c. 188	
<i>Personata</i> , i. <i>Lappa major</i>	322	<i>aquatica</i>	618
<i>Pes Anserinus</i> , i. <i>Atriplex</i>	197	<i>aquatica stellata</i>	701
<i>Pes Asini</i> <i>Pandectarū</i> , i. <i>Alliaria</i>	792		Plantaginella

I N D E X.

	pag.		pag.
<i>Plantaginella palustris</i>	1077	<i>Pseudo-nardus, i. Lavendula</i>	512
<i>Platanus Orientalis</i> 1706. Occident. 1707, 1919. Indicus duplex	1791	<i>Psyllium ejusque species</i>	881, 882
<i>Plegmaria mirabilis</i> Breyn. i. Selago	1852	<i>Ptarmica ejusque species</i> 344. Austriaca 287. Alpina fol. <i>Matricariae</i>	1864
<i>Plumbago Plinii</i> Ger.	394	<i>Ptarmica foliis profundius serratis, latè viridibus clarior</i> Herman. Cat. App.	
<i>Pneumonanthe</i> Ger. i. <i>Gentiana palust.</i>	739	<i>Ptarmica Alpina incanis serratis foliis ejusdem ibid.</i>	
<i>Pocatijsi</i>	1711	<i>Ptarmica Rhabdani aquatici folio amplo rubello D. Watsii ejusdem ibid. omiffa in Hist. noft.</i>	
<i>Poenifii</i> H. M. <i>Arbor Saponaria</i>	1548	<i>Puchaminifera Virginiana</i>	1792
<i>Polemonium petraeum</i> Gesneri J. B. v. <i>Lycobis viscosa, &c.</i>	1001	<i>Pulegium ejusque species</i>	533
<i>Polemonium, i. Trifolium fruticosum flore luteo</i>		<i>Pulmonaria arborum, i. Musci species</i>	116
<i>Polygonum montanum ejusque species</i> 524. <i>Gnaphaloides</i>		————— flore luteo, i. <i>Hieracium</i>	240
Alpinum	295	————— maculosa, S. <i>Symphytum</i>	488, 489
<i>Polyacanthus Casabonæ</i> J. B.	315	————— Gallorum	238
<i>Polygala vulgaris</i>	1335	<i>Puls</i>	1240
<i>Polygala Valentina</i> Cluf. 924. <i>Polygala major</i>		<i>Pulsatilla ejusque species</i>	633, 634, &c.
Mossiliotica C. B. 925. <i>dumetorum flo. vario, siliguis articulatis</i> C. B. 925. <i>Indica minor, Conifinil</i> H. M. 1734. <i>Polygala Gesneri affine</i> Caput gallinaceum 928. <i>Cortufi</i> J. B.	925	<i>Pycnocomos</i>	315
<i>Polygonatum ejusque species</i>	664, 665, &c.	<i>Pyracantha</i>	1459
<i>Polygonum ejusque species</i> 184, &c. item 212, 213. <i>bacciferum</i> 1638. <i>femina</i> Dod. v. <i>Equisetum</i> 129. <i>niveum</i> 185. <i>cocciferum</i> Polonicum 186. <i>pufillo vermiculato Serpylli folio</i> Lob. 214. <i>Knawel dictum</i>	213	<i>Pyramidalis, v. Campanula</i>	738
<i>Polypodium ejusque species</i> 136, 137. <i>Brafflianum</i> Marcgr. 142. <i>Indicum</i> Breyn.	135, 136	<i>Pyretbrum Bellidis flore</i>	353
<i>Polyrrhizos Aristolochia</i>	763, 1884	————— <i>Umbelliferum</i>	462
<i>Polytrichum aureum ejusque species</i>	122	<i>Pyrola ejusque species</i>	1233
<i>Pomum Adami, v. Malus Limonia</i>	1660	————— <i>Almes flore Europæa</i>	1101
<i>Pomum-amoris</i>	675, item 1877	<i>Pyrus Saiwa ejusque species</i>	1450
<i>Ponga</i> H. M.	1441	————— <i>Sylvestris</i>	1451
<i>Pongam</i>	1733	<i>Pyri sylvest. facie frutex</i> Braffl.	1785
<i>Pongelion</i> H. M.	1753	<i>Pyriabaia</i>	1793
<i>Pomagam</i>	1496	<i>Pycielt</i> Hern. i. <i>Nicotiana</i>	713
<i>Tijerou-Pomagam</i>	1611		
<i>Ponna</i>	1525	Q	
<i>Tijerou-Ponna</i>	1537	<i>Quahyaa</i>	1793
<i>Populus ejusque species</i>	1417, 1418	<i>Quadrifolium bortenfe album, v. Trifolium</i>	
<i>Pori Corallio affines</i>	63	<i>Quadrifolium Persicum Zanoni</i>	1103
<i>Porum ejusque species</i> 1226. <i>Seetivum juncifolium</i>	1117	<i>Quamoclit, i. Convolvulus</i>	730
<i>Portulaca aquatica</i> Ger.	1035	<i>Quera-iba</i> Braffl. Marcgr.	1769
<i>Portulaca ejusque species</i>	238, 239	<i>Quercus ejusque species</i>	1385, 1916
<i>Potamogetion, ejusque species</i>	188, 189	————— <i>marina, i. Alga</i>	68
<i>Poterio affinis Pimpinella spinosa</i>	1492	<i>Quinquifolium ejusque species</i>	610, 611, 612, &c.
<i>Poterion Dioscoridis, i. Tragacantha</i>	933, 934	<i>Quingombo</i>	1068, 1900
<i>Potentilla, i. Argentina</i>	617	<i>Quinquina, i. Arbor febrifuga</i>	1796
<i>Poualetfja</i> H. M.	1634	<i>Quinua</i> Cluf. <i>Amaranti species</i>	201
<i>Prassium, i. Marrubium album</i>	555	<i>Quity</i> Braffliensis	1548
<i>Priapeia</i> Geln. i. <i>Nicotiana Anglica</i>	715	<i>Quyee, i. Piper Indicum</i> S. <i>Capsicum</i>	676
<i>Primula veris ejusque species</i>	1080, 1081, &c.		
<i>Prunella ejusque species</i>	551, 552, 1871	R	
<i>Prunus ejusque species</i> 1526, &c. <i>Sylvestr.</i> 1527. <i>infana</i>	1529	<i>Radicula</i> Dod.	804
<i>Pruno sylvestri affinis Canadensis</i> C. B.	1782	<i>Radix</i> S. <i>Helena</i>	1339
<i>Pseudo-aphodelus palustris</i>	1194, 1195	————— <i>cava</i>	975
<i>Pseudo-bunias, i. Barbarea</i>	309	————— <i>cava minima</i> Ger.	684
<i>Pseudo-capsicum</i> Dod. i. <i>Solani species</i>	673	————— <i>Idæa, i. Uva urfi</i>	1489
<i>Pseudo-chamaebuxus, i. Anonymus flo. Colutea</i> Cluf.	1733	————— <i>Rhodia</i>	684
<i>Pseudo-coftus flo. lut.</i> J. B. i. <i>Panax</i> Heracl. 409, 410		————— <i>Urfina, i. Meum</i>	421
<i>Pseudo-cyperus</i> Lob.		<i>Rancena-pou-maram</i> H. M.	1635
<i>Pseudo-dictamnus</i>	557	<i>Ranunculus ejusque species</i> 581, 582, &c. item 1872, 1873. <i>pratensis & arvensis</i> ibid. <i>nemorosus dulcis</i> 584. <i>echinatus</i> 585. <i>palustris</i> ibid. & 586. <i>flam-mens</i> 587. <i>gramineus</i> ibid. <i>montanus</i> 588, 589, 590. <i>grumofa radice</i> 591. <i>Aftaticus grumofa radice</i> 592, 593, 594. <i>flam-mens</i>	586
<i>Pseudo-iris</i> Dod. i. <i>tris palustris</i> lutea	1186	<i>Ranunculus nemorosus, v. Anemone nemorum</i>	
<i>Pseudo-digitalis Persicae foliis</i> Bocc.		————— <i>rutaceo folio</i>	596
<i>Pseudo-melanibium, i. Lycobis segetum</i>	999	————— <i>flore globoso</i>	700
<i>Pseudo-orchis</i>	1226	<i>Rhabdanthus ejusque species</i>	804, 805
<i>Pseudo-narciffus, S. Narciffus tubo longiffimo</i> Bulbo-codium J. B.	1130	————— <i>ruficantus</i>	818
		————— <i>aquaticus</i>	ibid.
		<i>Raphaniftrum</i>	1887
		<i>Rapiftrum flore luteo, i. Sinapi</i>	803, 804
		————— <i>flo. albo, Siliquis articulata</i>	805
			maximum

I N D E X.

— maximum monospermous	pag. 840	Sagou, S. Zagou Panis Indicus ex Palma	pag. 1360
— Italicum filiquis longiss. i. Erysimum	811	Salicornia, i. Kali genic.	211
— flore Leucoii marini	ibid.	Sahunca Neapolit.	391
Rapum sativum	800, 801	Salix ejusque species 1419. caprea 1422. pumila	
— Genistæ	1227	ejusque species ibid. &	1420, 1421, 1916
— Brasilianum alterum C. B. i. Yam Peru	729	Salix marina	69
Rapunculus ejusque species 743, 744, 745, &c.		Salcaparilla	656
— Brasiliensis tuberosus 1334 galeatus ejusque		Savvia ejusque species 509, 510, &c. item 1870.	
— species 746, 747. esculentus 739. pyramidalis, v.		— agrestis, i. Scorodonia 576S. alvia vitæ, i. Adian-	
— Campanula 738. Alopecuroides 743. corniculatus		— tum album	146
— 744. umbellatus	745	Sambac, i. Syringa Arabica aut Jasminum	1763
Regina prati, i. Ulmaria	623	Sambucus ejusque species 1009, 1610, &c. humilis	
Reseda ejusque species	1033	— S. Ebulus 1011. Indica Bontii	1606
Resina ejusque species	1401	— Sambucus aquatica 1586. Rosea	ibid.
Reticulum marinum	78	— Samolus Valerando J. B.	1101
Rhabarbarum Officinarum 170. Monachorum S. Pa-		Samparautan	1744, 1825
— tientia 171. langinosum, &c.	1077	Sampjucus, i. Majorana	537
Rhapbanus. v. Rapbanus		Samfravadi Fambos sylv. spec.	1479
Rhaponticum angustifolium 331. capitatum fol. Enu-		Sanguis Draconis herba, i. Lapathum San.	174
— lè	ibid.	Sanguis Draconis gummi	1598
Rhamnus ejusque species 1592, 1918. Catharticus		Sanamunda	1588
—	1625	Sanamundæ tertie Clus. affinis, &c.	1781
Rbodia radix Telepii species	690	Sanguisorba ejusque species, i. Pimpinella	401
Rbododendron ejusque species	1767	Sanicula Officin.	475
Rbus folio Ulmi	1490	— Alpina guttata	1047, 1896
— Myrsifolia Amonpeliaca	1698	— Alpina S. Auricula urfi	1083, 1084
— Virginian. Lentisci folio	1799	— Eboracensis Ger.	751
— Myrsifolia Belgica	1707	Santalum ejusque species	1805
Ribes ejusque species	1584	Santolina vulg. v. Abrotanum 359. flore amplo	208
Ricinus ejusque species	166, 1855, 1856	Sapinus, Abietis pars aut Pini species	1394
Ribau J. B. v. Ocimum	941	Saponaria ejusque species	999
Robur ejusque species	1386	Sapou lignum	1737
Roccella Fuci species	74	Saponariae spærulæ	1548
Rorella, S. Ros Solis	1101	Sarcocolla	1847
Rosa ejusque species 1467, 1468, 1469, 1470, &c.		Sargazo, i. Lenticula marina serrata	72, 1850
— moschata 1474. Pomifera 1472. canina seu syl-		Sassaif Syrorum	1424
— vestris	1470	Sassifia Italarum	252
Rosa Sinenfis Ferrarii 1069. Alpina Gesn.	1005.	Sassafras arbor	1568, 1918
— Herichontea	1711	Satureia ejusque species	518, 1870
Rosmarinus ejusque species	515	Satyrium v. Orchis 1212, 1213, 1214, 1215, &c.	
— Sylvestris quorundam	1006	Saxifraga Anglica S. Sefeli pratense 453. alba	
— Stæcbadis facie Alpini	1335	— 1048, 1049. aurea 207, 1857. palust. Anglica	
Ros Solis ejusque species	1101	— 1032. Antiquorum 1033. altera Alpin. 1035;	
Rotang Arundo	1316	— Venetorum Lob. 412. multifido folio Pammonicum	
Rubia tinctorum 480. quadrifolia 478, 479, 1869.		— 461. Anglica Alsinifolia	1026
— cynanchica 485. spicata ibid. Sylv. aspera Ra-		Saxifraga hircina S. Pimpinella Saxifraga	445,
— venensis Zan.	486	—	446
Rubus ejusque species	1639	Scabiosa ejusque species 374, 375, &c. ad 381.	
— idens	1640	— item 1866. Indica arborea 1443. Africana arbo-	
Rubi facie fenticosa planta Lob.	1041	— rea	1444
Rucma	1831	Scabiosa ovilla dicta, v. Rapunculus	744
Rufcus	604	Schageri-Cottam	1553
Rumphal	1211	Schem-Parisi	1068
Ruta ejusque species	874, &c. 1888	Scammonea Syriaca	722
Ruta canina, Scrophulariæ species	766	— Monspeliaca	1087
Ruta capraria, i. Galega	911	Scandix	428
Ruta sylv. Hypericoides, i. Hyperici sp.	1020	Scariola, i. Intybus	254
Ruta muraria, i. Adiantum album	146	Scherunam-cottam H. M.	1623
Ruta pratensis, i. Thalictrum	403	Schetti H. M.	1573
		Schorigenam H. M. i. Urtica Indica	159
S.		Schœnantbus	1210
Saamoua Pison.	1761	Schœnoprasum	1117
Sabdariffa, i. Alceæ spec.	1067	Schulli H. M. duæ species Pana-Schulli & Niir-	
Sabina ejusque species	1415, 1916	— Schulli	1766
— sylv. Trag.	120	Schunda pana H. M.	1305
Sabucaie		Scilla ejusque species	1164
Saccharum	1278	Scirpus ejusque species, i. Fucus	1303, 1281
Sagapenum	1843	Sclæræ, i. Horminum vulgare	543
Sagittæ ejusque species	619	Scolopendria vulgaris 139.	136
Sagittaria cordialis Marcegi.	921	— Indica Breyn.	

INDEX.

	pag.		pag.
<i>Scolymus ejusque species, i. Cinara</i>	299	<i>Sigillum B. Mariae</i>	660
— <i>Chrysanthemum</i>	258, 259	— <i>Solomonis, v. Polygonatum</i>	664, 665, &c.
<i>Scoparia, i. Belvedere</i>	210	<i>Silacus Plinii</i>	453
<i>Scordois</i>	576	<i>Siler montanum</i> 429. <i>Creticum folio Cicuta</i>	464
<i>Scordium</i>	ibid.	<i>Siligo, i. flos farinae</i>	1240
<i>Scorodonia</i>	ibid.	<i>Siligna arbor ejusque species</i> 1718. <i>Sylvestris spinosa arbor Indica, i. Coral arbor</i>	1736
<i>Scorodoprassum</i>	1121	— <i>Siliquastrum, v. Capsicum</i>	676
<i>Scorodotblaspi Aldrovandi J. B.</i>	834	<i>Silphium S. Laferpitium</i>	425
<i>Scorpioides Bupleuri folio</i>	930, 931	<i>Silybum, i. Carduus leucographis</i>	312
<i>Scorpioides leguminosa</i> 931. <i>Portulacae folio C. B.</i>	957	<i>Sinapi ejusque species</i> 802, 803. <i>marinum Aegyptium</i>	793
<i>Scorpius ejusque species</i>	1729	— <i>Alpin. exot.</i>	1887
<i>Scorzonera ejusque species</i>	248, 249, &c.	<i>Sinapistrum Ind.</i>	450
<i>Scorbularia ejusque species</i>	764, 765, 1884	<i>Sion ejusque species</i> 443, 444. <i>Eruca folio C. B.</i>	1607
— <i>minor J. B. i. Chelidonium min.</i>	579	<i>Sjouanna-Amelpodi</i>	442
<i>Scutellaria</i>	572	<i>Sisarum</i>	461
<i>Sebesten</i>	1555	<i>Sison</i> 443. <i>Alpini Exot.</i>	815
<i>Secacul Arabum Lugd. i. Psalmiaca Syriac.</i>	443	— <i>Sisymbrium, i. Nasturtium aquat.</i>	533
— <i>Ang. i. Cithmum spinosum</i>	469	— <i>i. Mentha aquatica</i>	1166
<i>Secale</i>	1241	<i>Sisyrinchium ejusque species</i>	814
<i>Secamone, i. Apocynum</i>	1057	<i>Sium Matth. & Italorum</i> 814. <i>minus impatiens</i>	655, laevis, i. Convolvulus major. & min. 722. bortenensis, i. Pbaeolus
<i>Securidaca lutea major C. B.</i> 921. <i>Pennaei</i>	928.	<i>Smyrnum ejusque species</i>	436, 437
— <i>Sicula siliquis foliaceis</i> 935. <i>lutea minor siliquis recurvis</i> 936. <i>siliquis plana utrinque dentatis</i> 939. <i>dumetor. major, flo. vario siliq. articulatis</i> C. B.	925	<i>Soda</i>	212
<i>Sedum arborescens Bontii</i> 1585. <i>arborescens Stapelii</i>	1878. <i>majus arborescens J. B.</i> 687. <i>majus vulgare aliaeque Sedi majoris species</i>	<i>Solanifolia Circaea dicta, v. Circaea</i>	401
— <i>Sedi minoris vasculo bicorni species varia</i>	1040, 1041, 1042, 1043, 1044	<i>Solanum ejusque species</i> 671, &c. <i>lignosum</i> 672. <i>fruticosum bacciferum</i> 673. <i>pomiferum</i> ibid. & 755. <i>item</i> 1876, 1877. <i>spinosum Indicum</i> 674. <i>item</i> 1875, 1876. <i>tuberosum</i> 675. <i>vesicarium</i> 681, 1876. <i>Somniferum verticillatum</i> ibid. <i>lethale</i> 679. <i>racemosum Americanum</i> 662. <i>pomo spinoso S. Stramonium</i> 747, 748. <i>Mexiocanum flo. magno, &c.</i> 399. <i>tetraphyllum & triphyllum, i. Herba Paris</i>	670
<i>Sedum minus stellatum seu echinatum</i>	691, 692, 1879	<i>Soldanella ejusque species</i>	726
<i>Sedum ferratum</i> 1045, 1896. <i>Alpinum quartum</i>	1085. <i>tridactylites</i> 1043. <i>tridact. tetrorum</i>	<i>Solea equina J. B. v. Ferrum equinum</i>	930
— <i>ibid. minus fruticosum C. B. i. Kali frut.</i>	199	<i>Solidago Saracenicaj ejusque species</i>	279
<i>Sel Serapionis</i>	1831	<i>Sonchus ejusque species</i> 224, 225. <i>lanatus Dalechampii</i>	231
<i>Selago Indiae Orient. Breyn.</i>	1852	<i>Sondari H. M.</i>	1624
<i>Sempervivum ejusque species, v. Sedum</i> 687. <i>marinum bacciferum</i>	1877	<i>Sophera Alpini</i>	911
<i>Senecio ejusque species</i> 290, 1861. <i>arborescens Virginian. Atriplicis folio</i>	1799	<i>Sophia Chirurgorum</i>	812
<i>Senna Alexandrina</i> 1742. <i>Occidentalis Paimirioba dicta</i> 912. <i>Orientalis hexaphylla</i>	1743	<i>Sorbus ejusque species</i> 1456, 1457, 1458, 1917	1252
<i>Seriphium v. Absinthium</i>	370	<i>Sparanium ejusque species</i>	1311, 1910
— <i>Germanicum, i. Sphacia Chirurg.</i>	812	<i>Spartium ejusque species</i>	726, 1919
<i>Serpentaria triphylla, v. Arum</i>	1208, 1209	<i>Spartum</i>	1259, 1260
— <i>Virginian. i. Polyrhizos</i>	763	<i>Spatula foetida Iridis species, Xyris</i>	1190
— <i>item Pulegii species</i>	544, 1212	<i>Speculum Veneris</i>	742
<i>Serpentaria major & minor Lugd. i. Dracontium</i>	186, 187	<i>Spelta S. Zea</i>	1242
— <i>1211. foemina Fuch. i. Bistorta</i>	521, 522, 331	<i>Spergula ejusque species</i>	1034
<i>Serpyllum ejusque species</i>	331	<i>Sphacelus Theopr. C. B. i. Salvia</i>	509
<i>Sesamoides parvum Matth. v. Cicorium</i> 257. <i>Salamanticum magnum, i. Lychnis</i>	1002	<i>Spondylium ejusque species</i>	408, 409
<i>Seselinum verum</i> 1327. <i>perenne Indicum Zanoni Graminis Ischaemi species</i>	927	<i>Spica Celtica</i> 391. <i>Indica</i>	513
<i>Sesban Alpini v. Galega</i>	927	— <i>Spica, i. Lavendula minor</i>	1336
<i>Seseli Aethiopicum frut.</i> 476. <i>pratense</i> 453. <i>montanum Cicuta folio glabrum</i> 452. <i>palustre lactescens i. Thysselfinum</i> 413. <i>montanum Feniculi folio</i> 439. <i>Maffiliense Ger.</i> 414. <i>Officinatum C. B.</i> 438. <i>Creticum majus & minus, i. Toradylum</i> 411, 412. <i>Pelopomenense Matth. v. Cicutaria</i> 451, 2 mont. <i>Pannon.</i>	438	— <i>trifolia Alp. exot.</i>	313
<i>Sferro cavallo Geln. i. Ferrum equinum</i>	930	<i>Spina alba tomentosa, i. Carduus</i>	1458
<i>Siciliana J. B. i. Androsæum vulgare</i>	1020	— <i>alba, i. Oxyacantha</i>	ibid.
<i>Sida</i>	1066	— <i>appendix</i>	1625
<i>Sida-pou H. M.</i>	1788	— <i>cervina, i. Rhamnus carhart.</i>	317
<i>Sideritis ejusque species</i> 562, &c. <i>ad</i> 566. <i>Alpina</i>	552	— <i>Solfutialis, i. Facea</i>	1608
— <i>Hyssofolia</i>	552	— <i>Burgi Montspeliens. i. Alaterum</i>	162
		<i>Spinachia ejusque species</i>	1527
		<i>Spinus Virgili</i>	1699
		<i>Spiraea Theophrasti</i>	974
		<i>Split v. Fumaria</i>	80, 81. 1850
		<i>Spongia ejusque species</i>	1210
		<i>Squinantium, i. Scaberrimum</i>	Strachys

I N D E X.

	pag.		pag.
<i>Stachys ejúsque species</i> 554, 555, 1872. <i>palustris</i> fruticosa, i. <i>Panax coloni</i> Ger.	563	<i>Tarcon</i> J. B. v. <i>Dracunculus</i>	373
<i>Staphylinus Veterum</i>	465	<i>Tareriaya</i> Brasil. Marcgr.	859
<i>Staphylo dendron</i>	1681, 1919	<i>Taveroqui</i> Marcgr.	912
<i>Staphis agria</i>	705	<i>Tarton-raire</i>	1588
<i>Staticae Dalech.</i>	1037	<i>Tataiba</i> Marcgr.	1639
<i>Stella leguminosa</i>	938	<i>Tataria Ungarica</i>	424
<i>Stellaria aquatica</i>	1323	<i>Tatura, S. Datura, i. Stramonium</i>	748
<i>Stabe ejúsque species</i> 323, 324. <i>fruticosa</i> <i>Cretica</i>	323	<i>Taxocoquamoclit, i. Sesban Aegypt.</i>	927
324. <i>capitata</i> <i>Rosmarini folio</i>	323	<i>Taxus</i>	1416
<i>Stachas Arabica</i>	513, 514	<i>Tecomaxocbil</i>	1768
— <i>Citrina ejúsque species</i>	280, 281, 282	<i>Telephium ejúsque species</i> 689. <i>legitimum</i> <i>Imperati, i. Chamæcisto affinis</i> 1016. <i>Dioscoridis S. Scorpioides</i>	956
<i>Stramonium ejúsque species</i>	747, 748, 749	<i>Tenga</i> H. M. i. <i>Palma coccifera</i>	1356
<i>Stratiotes millefolia</i>	345, 346	<i>Terebintina resina dicta</i>	1403
<i>Stratiotes</i>	1324	<i>Terebintbus</i>	1577
<i>Strychnodendron, i. Amomum Plumii</i>	673	<i>Teregam</i>	1435
<i>Struthium S. Lanaria Imper.</i>	1000	<i>Terracrepola</i>	225
<i>Styrax arbor</i> 1680. <i>liquida</i> <i>Aceris folio</i> 1681. <i>arbor Virginiana</i> <i>Aceris folio</i> 1799. <i>rubra</i> <i>Officin.</i>	1681	<i>Terra merita</i> <i>Officin. i. Curcuma</i>	1204
<i>Suber</i>	1393	<i>Tertianaria</i> J. B.	572
<i>Sucu Sinensium</i>	1834	<i>Terræ glandes, i. Chamæbalanus legumin.</i>	895
<i>Succisa Scabiosæ species</i>	380, 1866	<i>Tetlatiam</i> <i>Nieremberg</i> <i>Hernand.</i>	1647
<i>Sumach S. Rhus</i>	1490	<i>Tety-pote-iba</i> S. <i>Vitis arbutiva</i> <i>Pison. p. 250. Ex stercore Avium</i> <i>Tetyns nasci dicitur ad arbores Aurantiorum, quas maritat, & præ nimia luxuria tandem cooperit & emecat. Folio est Myrti majoris simili. Ex hujus radicibus & ramulis contusis, & oleo communis fricis emanat insigne medicamentum ad ventris & pedum inflationes è frigore ortas.</i>	418, 419, &c.
<i>Su-pim</i> <i>Boym.</i>	1645	<i>Tetravonia Theophrasti, i. Euonymus</i>	526, 1870
<i>Succi exotici</i>	1844	<i>Teucrium ejúsque species</i>	8 9
<i>Sultan Zambach, i. Lilium album peregr.</i>	1110	<i>Teucryi S. Chamædryos spurie varie spec.</i>	608
<i>Sura liquor</i>	1358	<i>Teucrium Alpinum Cisti flore</i>	1792
<i>Syalita</i> H. M.	1707	<i>Texocilifera Mexicana</i>	403
<i>Sycomoruz</i>	1439	<i>Thalictrum ejúsque species</i>	1620
<i>Symphytum majus</i> S. <i>Consolida ma.</i> 504, 505. <i>maculofum</i> S. <i>Pulmonaria maculosa</i> 489. <i>minus</i> <i>Bo-raginis facie</i> 494. <i>petraeum, i. Prunella</i>	551	<i>Thapsia ejúsque species</i>	1711
<i>Symphonia Dalech. i. Amarantus tricolor</i>	203	<i>Thee Chinensium, Tschia Japonensium</i>	1711
<i>Syringa ejúsque species</i> 1763, 1764. <i>Malabarica lactescens, &c.</i>	1785	<i>Theka</i> H. M. i. <i>Kiati S. Quercus Indica Bontii</i>	1565
<i>Syrrhynchium S. Sisyrrhynchium</i>	1166, &c.	<i>Thapsus S. Tapsus barbatus</i>	1094
T.		<i>Thlaspi ejúsque species</i> 809, 1885. <i>Alysson dictum</i>	1840
<i>Tabacum ejúsque species</i>	713	<i>ibid. Vaccaria folio</i> 830. <i>Drabe folio</i> 831. <i>perfoliarium</i> 832. <i>Saxatile</i> 833. <i>umbellatum</i> 835. <i>biscutatum</i> 836, 837. <i>fatuum, i. Bursa past.</i> 838. <i>Alexandrinum</i> <i>Contusi, i. verum Dioscoridis Zano-ni</i> 834. <i>Alpinum minus</i> 821. <i>minus</i> <i>Ger.</i> 825. <i>clypeatum</i> <i>Serpilli folio</i> 841. <i>montanum</i> <i>Glaffi folio</i> <i>ibid. angustifolium, i. Nasturtium minus</i>	1711
<i>Tabaxir</i>	1315	<i>825. Rosa Hiericbontea dictum</i>	1711
<i>Tacamahaca</i>	1846	<i>Thus & arbor thurifera</i>	1840
<i>Tacomaree, i. Arundo Sacch.</i>	1368	<i>Thuya Theophrasti S. Arbor Vita</i>	1408
<i>Tacori Draconis arboris folium simile</i>	1787	<i>Thymbra Græcorum, i. Satureia</i>	518, 1870
<i>Tacusa Lignum Angolense</i>	1808	<i>Thymelæa ejúsque species</i>	1589, 1918
<i>Tæda</i>	1399	<i>Thymus ejúsque species</i> 519, 520, 521. <i>capitatus</i> <i>Creticus</i>	519
<i>Tagera</i> H. M. 1743. <i>Tag. Wellia</i>	1746	<i>Thysselinum</i>	412
<i>Tagetes</i>	342	<i>Tibeadi, i. Hyacinthus botryodes</i>	1161
<i>Tajaoba</i> <i>Pison. Brassicæ Sp.</i>	1368	<i>Tigridis flor</i>	1165
<i>Talagas</i> <i>Cingalensium</i>	1787	<i>Tilia ejúsque species</i>	1694, 1695
<i>Talir-kara</i>	1787	<i>Timbo</i>	1320
<i>Tamaratonga</i> H. M. i. <i>Carambulas</i>	1449	<i>Timtorius flori, i. Genista tinctoria</i>	1725
<i>Tamarindus</i>	1748	<i>Tinda parva</i> H. M.	1569
— <i>Occidentalis</i>	1800	<i>Timus S. Laurus sylvestris</i>	1684
<i>Tamarix S. Tamariscus</i>	1704	<i>Tipioca</i>	1684
<i>Tamoatarana</i> <i>Canna Indicæ spec.</i>	1203	<i>Tipi, Alliarie Brasil. species frutic. flo. albicante, fructu nigro rotundo</i> <i>Prunorum instar</i> <i>Pil.</i>	236
<i>Tamus</i> <i>Plumii</i>	660	<i>Tira-calli</i> H. M. <i>Tithymali species</i>	1710
<i>Tanacetum ejúsque species</i> 365. <i>inodorum</i> 352. <i>minus</i> <i>odore Camphoræ</i> C. B. v. <i>Millefolium</i> 346. <i>Africanum, i. Flos Africanus</i>	342	<i>Tithymalus ejúsque species</i> 863, 864, &c. 1807. <i>Characias</i> 863. <i>dendroides</i> 864. <i>paralius</i> 805. <i>myrsinites, S. myrsifolius</i> <i>ibid. cyparissias</i> 867. <i>pinus</i>	867
<i>Tangaraca</i> <i>Marcgr.</i> 1638: <i>Pison.</i>	1794		
<i>Tani</i>	1547		
<i>Tapia Brasiliens. Pison.</i>	1602		
<i>Tapira</i> <i>pecti, Sonchi Lævis spec. Pison. p. 182. caule unico, supra tibie altitudinem; foliis oblongis angustis dentatis, lanuginosis; hinculis albis versus summum caulem, in pappis fasciculis. Vulnearia est insignis</i>	1747		
<i>Tappra</i> <i>coaymana, i. Cassia fistula Brasilian.</i>	1094		
<i>Tapus barbatus</i> <i>Ger.</i>	1094		

I N D E X.

	pag.		pag.
<i>pinens</i> <i>ibid.</i> <i>helioscopius</i> 869. <i>verrucosus</i> 871. <i>tuberosus</i> S. Apios 870. <i>hibernicus</i> 1888. <i>Ragum</i>		<i>Tupa-ipi</i> Marcgr.	1165
<i>sinus</i>		<i>Tupi-cava</i> , S. Scoparia	
<i>Tlatlancuay</i> Hern.	1343	<i>Turbib</i> Officin. v. <i>Convolvulus</i>	1882
<i>Tlaoli</i> , i. <i>Fruventum Indicum</i>	1249	— <i>Garganicum</i>	418
<i>Tlapalcoçatl</i> Hern. i. <i>Flos Africanus</i>	1342	<i>Turritis ejusque species</i>	799
<i>Thixochitl</i> Hern. i. <i>Vaymillas</i>	1330	<i>Tusai</i> , i. <i>Corona Imperialis</i>	1105
<i>Tondi-Teregam</i>	1787	<i>Tussilago ejusque species</i>	259
<i>Todda Panna</i> H. M.	1360	<i>Typha palustris</i>	1312
<i>Tocot-guebit</i>	1810	<i>Tzopilatl</i> Hern.	791
<i>Tomabuaçtli</i> Hern.	1884		
<i>Topiaria Cynoglossa</i> J. B.	502	V.	
<i>Tordylium spurium</i> 411. <i>genuinum</i>	412	<i>Vaccaria Lychnidis species</i>	999
<i>Tormentilla ejusque species</i> 617. <i>Alpina folio sericeo</i> ,		<i>Vaccinia</i> , i. <i>Vitis Idæa</i> 1487. <i>nubis</i> 653. <i>palustris</i>	685
v. <i>Alobimilla</i>	209	<i>Valeriana ejusque species</i> 388, &c. ad 392. <i>Salvifolium</i>	392
<i>Totocifera arbor</i> De Lact.	1678	— <i>Græca</i> 1102. <i>Mexicana</i>	392
<i>Trachelii species varia</i> 732, 733, 734, 735		<i>Valerianella ejusque species</i>	392
<i>Tragacantha</i>	933, 934	<i>Valli-noel</i> H.M. 1734. — <i>Pami</i> <i>ibid.</i> — <i>Teregam</i>	1530
<i>Tragium</i> , v. <i>Hypericum alterum Dioscoridis</i> , &c. J.B.	515	<i>Vaymillas Hispanorum</i>	1330
<i>Tragopogon ejusque species</i> 251, 252, 253, 1858	182	<i>Vencu Sinenfis</i>	1793
<i>Tragopyron</i> Ger.	523, 527	<i>Veratrum nigrum</i>	697, 698
<i>Tragoranum</i>	1240	<i>Verbaſculum ejusque species</i>	1080, 1081
<i>Tragus</i>	212	<i>Verbaſcum ejusque species</i> 1094, 1095. <i>Salvifolium</i>	511. <i>Salvifolium exoticum folio rotundiore</i> 1007.
<i>Tragus spinosus</i> Matth. i. <i>Kali spinosum</i>	1302	— <i>Lycabites Syriacum</i> , &c.	993
<i>Trali</i> , i. <i>Cyperus esculentus</i>	1783	<i>Verbena ejusque species</i> 535, 1871. <i>Indica lamginosa</i>	1336
<i>Tremae</i> Marcgr.	1344	— <i>Stapeli</i>	1336
<i>Tribulus terreſtris</i>		<i>Verbenæ facie planta Braſiliana</i> Marcgr.	1336
— <i>aquaticus major</i> 1321. <i>minor eſt</i>	189	<i>Verbefina</i> Geſn. i. <i>Cannabina aquat.</i>	362, 381
— <i>Potamoſiton minus</i>	140	<i>Vermicularis frutex</i> 199. <i>herba</i>	1041
<i>Tribomanes</i> , S. <i>Polytrichum</i>		<i>Vernimboeck lignum</i>	1737
<i>Trifolium ejusque species</i> 940, &c. ad 950. <i>acetosum</i>		<i>Vernix</i>	1413
S. <i>Oxy</i> 1098, 1903. <i>bituminosum</i> 943. <i>Aſphal-</i>		<i>Veronica ejusque species</i> 845, &c. ad 853, 1837	83
— <i>Col.</i> 955. <i>Alpinum Rbaticum Aſtragaloides</i>		<i>Vesicaria marina</i> J. B.	1633
— <i>956. ſtellatum</i> 945. <i>fragiferum</i> 947. <i>lupulinum</i>		<i>Vettadagou</i> H. M.	1712
— <i>949. Lagopodoides</i> 948, 1893. <i>paluſtre</i> 1099.		<i>Vetta-ſali</i>	1794
— <i>Hepaticum ejusque species</i> , v. <i>Hepatica nobilis</i>		<i>Ubebehaſou Theveti</i>	1590
— <i>580. Americanum ſpicatum</i> 928. <i>ſpinosum Cre-</i>		<i>Viburnum</i>	1590
— <i>ricum</i> C. B. 1057. <i>Lufitanicum corniculatum</i>		<i>Vicia ejusque species</i> 900, 901, &c. <i>item</i> 1891. <i>La-</i>	1122
— <i>Park.</i>		— <i>thyroides</i> 898. <i>ſejamacea Apula</i> Col.	1562
<i>Trifolium cochleatum ſpinosum</i> & <i>Læve</i> , v. <i>Medica</i> ,	961, 962, &c. ad 966	<i>Viſtorialis maſ</i> S. <i>longa</i>	1090
<i>Trifolio affinis Indiæ Orientalis</i>	1345, 1914	<i>Vidamarum</i> H. M.	1091
<i>Trifolium hæmorrhoidale</i> , i. <i>Lotus Lyb.</i>	968	<i>Vinctoxicum</i> , i. <i>Aſclepias</i>	1091
<i>Trinciarella Cordi</i> , <i>Chondrilla species</i>	227	<i>Vinca peruviana</i> , i. <i>Clematis Daphnoides</i>	1051. <i>tricolor</i>
<i>Tripolium ejusque species</i>	270	<i>Viola ejusque species</i> 1049, 1050, 1051. <i>Matronalis</i> 790. <i>petræa</i> ,	719
<i>Triorchis</i>	1217	— <i>i. Eruca Calatbiana Gemianelle</i> <i>ſpec.</i>	1144
<i>Triticum ejusque species</i> 1226. <i>Indicum</i> , S. <i>Mayz</i>		<i>Viola bulbosa</i> , v. <i>Leucium bulbosum</i>	1869
— <i>1249. vaccinum</i> , i. <i>Melampyrum</i> 774. <i>temulen-</i>		— <i>Indica Naſturtii</i> <i>Sapore</i>	620
— <i>tum</i> , i. <i>Lolium</i>	1262	<i>Viverna vulgi</i>	
<i>Trixago</i> , S. <i>Triſſago</i> , i. <i>Chamædryſ</i> 527. <i>Apula uni-</i>		<i>Viperaria</i> Ger. <i>Sicula Zanoni</i>	278, &c. 1859
— <i>caulis</i> Col. i. <i>Criſta galli</i>	772	<i>Virga aurea ejusque species</i>	382
<i>Trollius ſios</i> , i. <i>Ranunculus globofus</i>	700	<i>Virga ſanguinea</i> , i. <i>Cornus femina</i>	1571
<i>Tſjakela</i> H. M. <i>Ficus species</i>	1435	<i>Viſcum</i>	1583, 1918
<i>Tſjapangam</i> H. M.	1737	<i>Viſqueiro Luſtan.</i> Marcgr.	1784
<i>Tſjaka-Maram</i> H. M.	1640	<i>Viſnaga</i> , i. <i>Gingidium</i>	450
<i>Coipa-Tſjambou</i> 1479. <i>Malla-katou-Tſjambou</i>	1480	<i>Vitis Idæa ejusque species</i> 1487, 1625. <i>Idæa</i> 3. <i>Cluſ.</i>	684
<i>Tſjela</i> H. M. <i>Ficus Indiæ species</i>	1435	— <i>i. Dioſpyros</i> 1461. <i>Idæa paluſtris</i>	1614. <i>ſolio Apii</i>
<i>Tſjem-Tani</i>	1556	— <i>Corimbiaca</i>	1614. <i>ibid.</i>
<i>Tſjeroc-kara</i> H. M. 1497. <i>Tſjeroc-Katou</i>	1547	<i>Vitis alba</i> & <i>nigra</i> , i. <i>Bryonia</i>	659, 660
— <i>Tſjeroc-Pocam</i>	1571	<i>Vitis bederacea</i> <i>Indica</i> Stapel. v. <i>Hedera</i>	1699
<i>Tſjeriam-Cottam</i>	1596	<i>Ulmaria</i> S. <i>Barba capræ</i>	624, 709
<i>Tſhinka-Papoua</i> Ind. <i>Piſon.</i>	1509	<i>Ulmus ejusque species</i>	1426
<i>Tſjocatti</i>	1573	<i>Umari</i>	1518
<i>Tubera terræ</i>	110, 111	<i>Umbilicus Veneris</i> S. <i>Cotyledon marinus</i> , i. <i>Andro-</i>	66
<i>Tuberaria Myconi</i> , v. <i>Ciſtus</i>	1012	— <i>ſaces</i>	Umbu
<i>Tubuli ad Aſthma</i>	1317		
<i>Tucum Piſonis Palmæ species</i>	1361		
<i>Tuinamtiiba</i> , i. <i>Coral arbor</i>	1736		
<i>Tulipa ejusque species</i>	1146, &c. 1905		
<i>Tuna</i>	1463		

I N D E X.

	pag.			pag.
<i>Umbu Pisonis</i>	1530	<i>Xagua Martyris Arbor Papyrifera</i>		1796
<i>Unguentaria Lutetianorum Abrotanum famina</i>	358	<i>Xeranthemum</i>		287
<i>Unedo Plin. i. Arbutus</i>		<i>Xocoxochitl Hern.</i>		1507
<i>Ungula caballina</i>	259	<i>Xiphium J. B. v. Gladiolus</i>		1169
<i>Umii Chilensium</i>	1791	<i>Xochiocotzo Quauhuitl Hern.</i>		1848
<i>Unifolium S. Monophyllum</i>	668	<i>Xylaloes</i>		1808
<i>Volubilis, i. Convolvulus</i>		<i>Xylobalsamum</i>		1757
<i>Urtica ejúsque species 159. fasua v. Lamium</i>	449,	<i>Xylocassia Lob.</i>		
<i>450, &c. racemosa Canadensis</i>		<i>Xylon S. Gossypium</i>		1064
<i>Urucu</i>	1771	<i>Xylosteum, i. Periclymenum rectum</i>		1492
<i>Urucatu, i. Tupa-ipi</i>	1919	<i>Xyru, i. Spatula fistida</i>		1190
<i>Urucuri-iba Pison. Palmæ species</i>	1302		Y,	
<i>Uru-pariba</i>	1783			
<i>Ururumbeba, i. Jamacaram S. Tunæ VI. spec. Pison.</i>		<i>Yecotl, i. Palma-pinus</i>		1674
<i>Usnea Officinarum C. B.</i>	114	<i>Yeam Peru</i>		729
<i>Ustilago</i>	1241	<i>Yga</i>		
<i>Utricularia C. B. Spei</i>	1347	<i>Yixtamol</i>		1789
<i>Uty Brasiliensium Acaciæ species</i>	1739	<i>Yucca S. Mandiboca</i>		1683
<i>Uva cava</i>	1793	<i>foliis Albes</i>		1201
<i>Uva crispa</i>	1484	<i>Yxtactzec cactacotl</i>		292
<i>Uva marina</i>	1638		Z,	
<i>Uva-pirup</i>	1793			
<i>Uva-vinou</i>	ibid.	<i>Zatarbendi Alpin.</i>		1871
<i>Uva urfi</i>	1487	<i>Zacyntha J. B. i. Cichoreum verrucarium</i>		255
<i>Vulneraria rustica Gefn.</i>	922	<i>Zea ejúsque species</i>		1242
<i>Vulvaria, i. Atriplex alida</i>	198	<i>Zedoaria</i>	1339,	1912
<i>Uvularia, i. Trachelium</i>	732, 733	<i>Zerumbet</i>		1340
<i>Uzeg Alpini</i>	1628	<i>Zingi sive Anisum Indicum</i>		1835
<i>Waga H. M.</i>	1706	<i>Ziccara Guatimalensium</i>		1834
<i>Waricoramori fr.</i>	1826	<i>Zingiber</i>		1314
<i>Waite-tali</i>	1595	<i>Zizyphus ejúsque species</i>		1533
<i>Wamabec De Lact.</i>	1792	<i>Cappadocica, Olea Bobemica</i>		1576
<i>Wellia Tagera</i>	1746	<i>Zopal-Nocheztili Hernand. v. Ficus</i>		1463
<i>Wisnack S. Vincetoxicum Indicum Ger.</i>	1088	<i>Zuccba, i. Cucurbita S. Pepo</i>		
		<i>Zygis Clusio, i. Seryllum</i>		523
X.		<i>Zufiniare, i. Martagon Constantinopolitanum</i>		1113
<i>Xanthium ejúsque species</i>	165			

INDEX

I N D E X

Affectuum & Remediorum.

A.

- A** *Bortus.*] Sem. Plantaginis. Rad. Bistortæ, Coccus Ilicis, Opopallamum, Sanguisorba.
- Abstergentia* seu *Exstergentia.*] Rad. Ari, Aristoloch. Bryon. Curcum. Genian. Gramin. Rubiæ, Scyllæ. Fol. Abrotan. Absynth. Agrimon. Mercurial. Nasturtii, Parietar. Perficar. Sabin. Saponar. Gummi & Lacrymæ variæ, Ambaiba.
- Adstringentia.*] Rad. Acori adulter. Bistortæ, Consolidæ majoris, Filipendulæ vulg. Geranii cufcunque, Pentaphylli, Tormentillæ. Fol. Alchimillæ, Argentinx, Bursæ pastoris, Chamæcisti vulgaris, Equiseti, Fragariæ, Gallii, Geranii, Glasti, Gnaphalii, Herniariæ, Lichenis, Lunariæ minoris, Millefolii vulg. Musci, Nummulariæ, Quercus cortex & folia, Pilosellæ, Pimpinellæ, Plantaginis, Polygoni, Saniculæ, Sophiæ chirurgorum, Telephii, Trachelii, Virgæ aureæ, Ulmarix, Ulmi cortex & folia. Quin & radices quoque in nonnullis harum plantarum non minus efficaces sunt in astringendo quàm folia. *Fruct. & Sem.* Berberis five Oxyacanthæ, Castaneæ nucis membrana interior, Glandium Calices, Limonii Semen, Pruna Sylv. Pyra Sylv. Mora Rubi immatura, Sorba, Cerafa acida.
- Cotinus, Tamariscus, Macer, Coral, Gum. Arabicum, Mastiche, Sanguis Draconis, Thus, Balauftia, Rhabarbarum tostum, Myrtus, Sumach, Galla, Acacia, Cistus, Chamæcistus, Hypocistis, Gramen tomentosum, Palma dactylifera, Katou-Indal, Ambaiba, Fagus, Angelina, Ilex, Suber, Cupressus, Cort. Salicis, Morus, Cydonia, Guayava, Mespilus, Rosa, Lotus Arbor, Grostularia, Ribes, Vaccinia nigra, Cassia poetica, Nux moschata, Oenoplia, Cornus mas, Acaja, Guiti-iba, Terebinthus, Lentiscus, Phillyrea, Viburnum, Lycium, Cajou, Tiliæ fructus, Coru.
- Alexipharmaca.*] omnia Cardiacæ & Diaphoretica. Rad. Allii, Angelicæ, Bistortæ, Carlinæ, Eryngii, Helenii, Pimpinellæ vulg. & Saxifragæ, Succisæ, Tormentillæ. Fol. Absinthii, Centaurii min. Pimpinellæ vulg. Quinquefolii vulg. Scabiosæ, Scordii, Veronica, Ulmarix. Flores Centaurii min. Croci, Ericæ, Hyperici, Nymphææ, Viola. *Fruct. & Sem.* Acetosa, Hyperici, Herbæ Paridis, Nux Juglans, Juniperi, Sambuci bacca. His accenlet *Prænotius* è nostratibus Argemonem, Boni Henrici succum, Cardiacam, Cruciatam, Cyanum minore, Helleborinem, Irionis semen, Mentastrum, Personatæ succum cum vino haustum, Rapi semen, Sparganii & Valerianæ minoris radices.
- Carduus Benedictus, Imperatoria, Galega, Acorus, Ninzin, Contrayerva, Serpentaria Virginiana, Zedoaria, Coccus de Maldiva, Coccus Ilicis.
- Alopecia.*] Abrotanum, Capillus Veneris, Verberna, Ladanum, Cepa.
- Ambusta.*] Filicis mucilago, Hyoscyamus, Populi albæ cortex, Sambuci cortex interior, Sedi minoris succus, Solanum vulgare, Telephium, Tiliæ folia.
- Lilium album, Rosa, Nymphæa, Verbascum, Lignum, Camphora, Cannabis, Cepa, Stramonium.
- Angina.*] *Emollientia, Anodyna, & Detergentia.* Fragaria, Fungus Sambucinus, Prunella, Ribes nigrum, Papaver Rhæas, Scabiola, Sedum majus, Succisa, Trachelium.
- Ani prociencia, v. Adstringentia & Consolidantia.*
- Anodyna.*] Althææ rad. Chamæmeli flores, Crocus, Cynoglossa, Malvæ rad. & fol. Meliloti flores, Sambuci fol. Verbasci flores, Violariæ fol. Telephium.
- Leucoium luteum, Papaver, Primula veris, Lilium album, Triticum, Secale, Hordeum, Nymphæa, Alcool Rosæ sylv. Liquidambar.
- Aperientia.*] *Attenuantia, & Incidentia.* Ruscus, Apium, Petroselinum, Alparagus, Cappares, Rubia, Capillus Veneris, Ceterach, Fumaria, Cochlearia, Genista, Centaur. min. Chamæmel. Daucus, Sinapis, Juniperus, Laurus, Aloe, Ammoniacum, Myrrha, Opopanax, Sagapenum, Curcuma, Gramen caninum, Lacca.
- Apoplexia.*] Cerafa dulcia, Crocus, Eruca, Leucoium luteum, Lilium convallium, Pæoniæ sem. Primula veris, Aqua florum Tiliæ, Viscus. Salvia, Rosmarin. & Cephalica omnia, Leucoium luteum, Sinapis, Coccus Ilicis.
- Apthiæ.*] Rapum, Rubus, Genipat. Salvia.
- Arthritis.*] Barbarea, Brassica, Bryonia nigra, Caryophyllata, Ceataurium min. Oleum è Nucleis Ceraforum, Chamædrys, Chamæpitys, Consolida major, Ebulus, Erica, Genistæ semen, Geranium, Helenii rad. Hyoscyamus, Hypericum, Lens palustris, Pentaphylli rad. Primula veris, Rhamnus catharticus, Scabiola, Sambucus, Sedum majus, Ulmus.
- Solanum Halicacabum, Betonica, Acacia, Trifol. palustr. Thé.
- Asthma.*] Bellis major, Crocus, Erysimum, Lichen arborum, Marrubium album, Origanum, Periclymenum, Petasites, Pimpinella saxifraga, Saponaria, Scabiola, Sonchus, Urticæ sem. & quæcunq; inter Pneumonica recensëbimus infra.
- Balsam. Peru, v. *Convulsivo.*
- Aurium affectus.*] Hyllopus, Porrum, Rosa.

I N D E X, &c.

C.

Calculus, v. *Lithontriplica*.
Cancer, v. *Ulcera*.] *Detergentia*, *Anodyna*, & *Siccantia*. *Erysimum*, *Solanum*, *Carduus benedictus*.
Cardiaca.] *Rad.* *Bistorta*, *Carlinæ*, *Caryophyllata*, *Helenii*, *Petafitidis*. *Fol.* *Acetofellæ*, *Agrimonia*, *Calamintha montanæ*, *Cardiacæ*, *Pimpinellæ sanguisorbæ*. *Flo.* *Cordiales* 4 dicti, sc. *Boraginis*, *Buglossi*, *Rosarum*, *Violarum*, *Leucii lutei*, *Lilii convallium*, *Ulmariæ* : & præter hæc *Alexipharmaca* pleraque.
Cardialgia.] *Cardiaca*.
Catarrhus ferinus, v. *Tussis convulsiva*.
Catarrhus.] *Anodyna*, & *Adstringentia*. *Erysimum*, *Fragaria*.
Hyoscyamus, *Papaver*, *Nicotiana*.
Causiica.] *Ranunculi perique*, *Ros Solis*, *Tichymali omnes*, *Sinapi*.
Laureola, *Mezereon*, *Ahovai*, *Anacardium*, *Euphorbium*, *Apocynum*, *Manchinello*, *Hordeum causticum*.
Cephalalgia.] *Peucedanum*, *Serpyllum*. *Solanum vulgare* externè adhibitum : *Prævotius* ad *Cephalalgiam* quancunque commendat succum *Verbenæ* depuratum.
Hederæ terrestr. suc. & *Hypnotica*, *Coffee*.
Cephalica.] *Lilium Convall.* *Pæonia*, *Salvia*, *Rorifmarin.* *Opopalsamum*, *Betonica*, *Majorana*, *Verbena*, *Thee*, *Coffee*, *Tilia*, *Lavendula*, *Melissa*, *Origanum*, *Pulegium*, *Ruta*, *Satureia*, *Serpyllum*, *Primula veris*, *Adiantum verum*, *Fumaria Split dicta*, *Caryophyllus*, *Cyperus*, *Ninzin*, *Cerata nigra*.
Cholera Morbus.] *Anodyna*, *Adstringentia*, *Hypnotica*. *Vaccinia*.
Ligna Colubrina.
Colicus dolor.] *Anodyna*, & *Hypnotica*. *Agrifolii* baccæ, *folia*, *aculei* : *Cerefolium*, *Chamæmelum*, *Daucus*, *Ericæ* flores, *Filipendula*, *Geranium*, *Pimpinella Saxifraga*, *Veronica*.
Buxus, *Hedera* terrestr. *Erysimum*.
Convulsivi motus.] *Cephalica*, *Hypnotica*, & *Antispasmodica*. *Chamæmelum*, *Cerata nigra*, *Helenii* rad. *Lilium convallium*, *Phyllitis*.
Balsamum Peru, *Ebenum*.
Cosmetica.] *Argentina* aqua still. *Arum*, *Dipsaci* aqua, *Florum Fabæ* & *Fragariæ* aqua destill. *Radix Polygonati*, *Primulæ* flores, *Solanum lethale*.
Triticum, *Sesamum*, *Betula*, *Sabina*, *Ulmus*, *Amygdalus*, *Ag. Limonum*, *Camphora*.

D

Dentium dolor, v. *Odontalgia*.
Diaphoretica & *Sudorifera*.] *Buxi* ligni decoct. & extract. *Chamædry*, *Chamæmeli* decoct. aqu. *Chelidonii* ma. decoct. *Extract.* *Cicutæ*, rad. *Crocus* & ejus *Extr.* *Ebulus*, *Fraxini* cortex & lignum *Prævotio*, *Fumaria*, *Juniperi* ligni decoct. & *Extract. Prævotio*, *Laureolæ* decoct. *eidem*, *Lupuli* radicis decoctum *eidem*, *Milii* decoct. *eidem*, *Petafitidis* rad. *Pimpinellæ* aqua *eidem*, *Polygoni* ex vino decoct. *Sambuci* baccæ, *Saponaria*, *Tormentillæ* rad. *Veronica*, *Ulmaria*.
Angelica, *Card. bened.* *China*, *Contrainerva*, *Sarlaparilla*, *Zedoaria*, *Scordium*, *Scorzonera*, *Calendula*, *Guaiacum*, *Sassafras*, *Camphora*, *Alexipharmaca* fere omnia.

Diarrhæa] *Berberis*, *Farina Fabarum*, *Lens*, *Muscus*, *Oxylapathi* sem. *Phyllitis*, *Plantago*, *Polygonum*, *Sorbus*, *Virga aurea*, *Ulmaria*, & reliqua fere adstringentia.
Tormentilla, *Nil*, *Pimpinella spinosa*, *Coffé*, *Macer*, *Papaver*.
Digerentia.] *Ocymum*, *Majorana*, *Ruta murar.* *Chamæmel.* *Crocus*, *Lilium album*, *Bardana*, *Scrophularia*, *Napus*, *Bdellium*, *Tacamahac*, *Ammoniacum*, *Elemi*, *Opoponax*, *Pix*.
Dysenteria.] *Rad.* *Althææ*, *Curcumæ*, *Iridis*, *Scyllæ*. *Fol.* *Chamæmel.* *Melilot.* *Verbasf.* *Flo.* *Sambuci*, *Croci.* *Sem.* *Cumin.* *Foenugræc.* *Lini*, *Lupin.* *Gummi Ammoniac.* *Copal.* *Opoponax*, *Sagapenum*, *Tacamahaca*, *Galbanum*, *Myrrha*, *Bdellium*.
Diuretica.] *Abinthium*, *Acorus*, *Adiantum*, *Agrifolii* summitates, *Anonis*, *Apium*, *Aquilegia*, *Aparagus*, *Barbarea*, *Betonica*, *Bryonia nigra*, *Calamintha*, *Cardui* quicunque, *Cerefolium*, *Chamædry*, *Chamæmeli* flores, *Cichorium*, *Crocus*, *Daucus*, *Eryngii* cufuscung; *radix*, *Erysimum*, *Eupatorium Avicennæ*, *Aqua florum Fabæ*, *Filipendula*, *Feniculæ* rad. & sem. *Fraxini* lignum & sem. *Geniftæ* flores, *Baccæ Juniperi*, *Linaria*, *Semen Lithospermi*, *Hedera* terrestris, *Hypericum*, *Kali*, *Lupulus*, *Meum*, *Nasturtium aquat.* *Percepier*, *Periclymenum*, *Pericaria filiquofa*, *Peucedanum*, *Pulegium*, *Plantaginis* succus, *Rhaphanus ruficanus*, *Rubia*, *Rufcus*, *Salvia agrestis*, *Saxifragia alba* & *pratensis*, *Sifon*, *Sium*, *Solani* *halicacabi* baccæ, *Tiliæ* cortex & *folia*, *Valeriana*, *Urticæ* sem. & *racemuli*.
Dysenteria.] *Berberis*, *Clematis daphnoides*, *Cynoglossum*, *Lamium rubrum*, *Lens*, *Ungentum de Lunaria*, *Muscus*, *Pilosella*, *Plantago*, *Polygonum*, *Sophia chirurgorum*, *Tiliæ* baccarum pulvis, *Verbena*, *Virga aurea*, & pleraque adstringentia.
Papaver, *Filipendula*, *Cistus*, *Nymphaea*, *Faba Egyptiaca*, *Uva quercina*.
Dysuria.] *Daucus*, *Cineres spongiolæ* *Rosæ* *caninæ*, *Syrupus mororum* *Rubi* vulgaris.
Malva, *Hordeum*.

E

Emetica.] *Afarum*, *Atriplicis* radix & sem. *Betonica* rad. *Digitalis* flores, *Ebuli* radices, *Euonymi* baccæ, *Eupatorii* *cannab.* radices, *Geniftæ* sem. *Hederæ* baccæ, *Juli* & cortex interior *Juglandis*, *Laureola*, *Narciffi* bulbos, *Polygonati* baccæ, *Sambuci* aquat. baccæ autore *Prævotio*, *Sedi* *minimi* succus, *Senecionis* herba, *Spergula* semen.
Nicotiana, *Gutta Gemou*, *Hellebor. alb.* *Cicuta* aquat. *Scylla*, *Cataputia*, *Cyclamen*, *Ricinus*, *Nux vomica*, *Afarum*, *Anagyris foetida*, *Glans unguentaria*.
Emmenagoga, v. *Menses moventia*.
Emollientia.] *Alcea*, *Althæa*, *Atriplex*, *Beta*, *Chamæmelum*, *Lapathum*, *Malva*, *Mercurialis*, *Parietaria*, *Violaria*.
Allium, *Lilium album*, *Melilotus*, *Verbasfum*, *Gummi* & *lacrymæ* *varia*, *Bdellium*.
Epilepsia.] *Cerata dulcia*, *Digitalis*, *Filipendula*, *Lilium convallium*, *Pæonia* rad. & sem. *Sinapi*, *Succifa*, *Aqua florum Tiliæ*, *Valerianæ* radices, *Vilcus*.
Muscus clavatus & *omnia Cephalica*, *Bryonia* alba, *Hellebor.* *Pastinaca* sylv. *Buglossum*, *Horminum*, *Rura*, *Galega*, *Ninzin*.
Eryspilas.]

[d]

I N D E X

- Erysipelas.*] *Lens palustris*, *Mali sylv.* succus, *Malva*, præcipue *hortensis*, *Solanum vulgare*, *Tuffilago*, *Umbilicus Veneris*.
- Sedum maj.* *Pomum Amoris*, *Malva rosea*, *Secale*, *Stramonium*, *Pavate*, *Sambucus*, *Camphora*.
- F.
- Febris & febrilis ardor.*] *Acetosa*, *Argentina* externè, *Cerafa acida*, *Cichoreum*, *Dens leonis*, *Geranium*, *Lichen*, *Lujula*, *Papaver Rhoëas*, *Portulaca*, *Rosæ caninæ fructus*, *Mora Rubi Idæi*, *Vaccinia*, *Violaria*.
- Tertiana.*] *Alline* in *Epithem*. *Caryophyllata*, *Centaurium minus*, *Hypericum*, *Pentaphyllum*, *Sinapi* in *Epithem*. ad *carpos*, *Verbena*.
- Quartana.*] *Cicuta*, *Hypericum*, *Linaria vulg.* *Oxyacanthini visci pulvis* vino albo infusus, *Pentaphyllum*, *Rapum*, *Sambuci baccæ*, *Sedi minoris succus*.
- Quotidiana.*] *Lapulus* in *Epithem*.
- Febres continuæ.*] *Endivia*, *Lactuca*, *Berberis*, *Cynoglossa*, *Nymphæa*, *Tamarindus*, *Aurantia*, *Limones*, *Myrtilli*, *Ribes*, *Sorbus*, *Sempervivum*, *Citria Mala*.
- Febres intermittentes.*] *Myxa pyriformis*, *Ligna Colubrina*, *Fraxinus*, *Contraeryva*, *Serpentaria Virginian.* *Piper*, *Cortex Peruvianus*, *Chamæmelum*, *Chamædrys*, *Gentiana*, *Sinapis*, *Adiantum verum*, *Bardan. maj.* *Abfinthium*, *Imperatoria*, *Feniculum*, *Prunella*.
- Flatus.*] *Cari semen*, *Mei semen*, *Fœniculi sem.* *Radices Ari ficcatæ*, *Tanacetum*.
- Aurantia*, *Cardamomum*, *Caryophylli*, *Cubeb.* *Macis*, *Nux Moschat.* *Acorus*, *Galanga*, *Zinziber*, *Anethum*, *Chamæmel.* *Cuminum*, *Carum*, *Zedoaria*, *Anisum*, *Piper Jamaycensè*, *Bac. Lauri*.
- Fluor albus mulierum.*] *Filipendula*, *Flores Lamii albi*, *Paronychia foliis rutaceis*, *Rosâ canina*, *Salvia*, *Quercus*.
- Foniculi seu Fontanellæ.*] *Hedera*, *Saponaria*.
- Fracturas ossium consolidantia.*] *Consolidæ majoris & Polygonati radices*, *Rufcus*, *Gummi vari*, & *vulneraria*.
- G.
- Gangræna.*] *Abfynth.* *Alliaria*, *Camphora*.
- Gargarismus idonea.*] *Folia Aquilegiæ*, *Periclymeni*, *Aqua Fragorum*.
- Gonorrhœa.*] *Cichoreum*, *Cynoglossum*, *Dens leonis*, *Lichen*, *Millefolium vulg.* *Nymphæa*, *Plantago*, *Polygonum*.
- Refinæ*, *Gummi*, & *omnia consolidantia.* *Aparine*, *Burfa Pastoris*, *Abies*, *Opobalsamum*, *Santala*.
- H.
- Hæmoptysis.*] *Argentina*, *Asplenium*, *Bardana* major, *Pes cati*, *Plantaginis succus*, *Urticæ succus & eorundem aqua still.* *Vinca pervinca*.
- Hæmorrhagia.*] *Bistorta*, *Clematis daphnoides*, *Gallium luteum*, *Geranium sanguineum*, *Glastum*, *Gnaphalium*, *Millefolium*, *Pentaphyllum vulg.* *Ros folis*, *Salix*, *Pulvis baccarum Tiliæ*, *Urticæ*, & in genere omnia adstringentia.
- Hæmoptysis, & Hæmorrhagia.*] *Omnia consolidantia*, *Urtica*, *Pimpinella vulg.* *Salvia*, *Brunella*, *Burfa Pastor.* *Hyoocyamus*, *Papaver*, *Nigellastrum*, *Xylon*, *Linum*.
- Hæmorrhoides.*] *Chamædrys*, *Chelidonium mi-*
- nus*, *Cynoglossa*, *Fungus Betulæ*, *Fungus pulverulentus*, *Galeopsis succus*, *Filipendula*, *Linaria*, *Scrophulariæ rad.* *Serratula*, *Sideritis*, *Verbascum*, *Vinca pervinca*, *Genista*. His tribus malis & reliqua ferè *Adstringentia* conveniunt. *Becabunga*, *Anonis*, *Cacao*.
- Hepatica.*] *Abfinthium*, *Acetofella*, *Agrimonia*, *Asperula*, *Betonica*, *Centaurii minoris flores*, *Cichorium*, *Fragaria*, *Fumaria*, *Lichen*, *Mentha*.
- Hernia.*] *Alchimillæ exiccata pulvis*, *Consolida major*, *Cruciata*, *Dentaria*, *Filix præcipue florida*, *Geranium columbinum*, *Herniaria*, *Lens palustris*, *Lunaria*, *Nummularia*, *Perfoliata*, *Polygonatum*, *Serratula*, *Telephium*, *Valeriana major*.
- Anonis*, & omnia *Adstringentia*, *Adiantum album*.
- Herpes.*] *Chelidonium majus*, *Gummi Cerafi & Pruni sylv.* *Erica*, *Pilosella*.
- Hydrops.*] *Abfinthium*, *Alnus nigra*, *Ebulus*, *Genistæ sem.* & *lumnitætes*, *Kali*, *Linaria*, *Polypodium*, *Pulegium*, *Ranunculus hederaceus*, *Rhamnus catharticus*, *Solanum lignosum*, *Soldanella*.
- Bryonia alba*, *Rufcus*, *Nasturtium*, *Sambucus*, *Guaiaicum*, *Semen Fraxini*, *Alclepias*, *Trifol. palustr.* *Iris*, *Betula*, *Cynosbatos*.
- Hypnotica.*] *Narcotica omnia*, *Unguentum Populeum*, *Primulæ maj. flores & conserva eorundem*.
- Hypocondriaci affectus.*] *Orobanche*, *Hellebor.* *Polypod.* *Agrimom.* *Centaur. min.* *Cort.* *Auranior.* *Ammoniac.* *Galban.* *Cerafa acida*, *Cort.* *Mali Citri*.
- Hysterici affectus.*] *Atriplex olida*, *Daucus*, *Meum*, *Parthenium*, *Pastinaca sativa tenuifolia*, *Pencedanum*, *Phyllitis*, *Sphondylium*, *Xyridis rad.* *Crocus*, *Alfa foetida*, *Galbanum*, *Bryonia alba*, *Matricaria*, *Ballote*, *Cardiaca*, *Ruta*.
- I.
- Icterus.*] *Apium*, *Aquilegia*, *Asparagi rad.* *Asperula*, *Berberis cortex interior*, *Centaurium minus*, *Chamædrys*, *Chelidonium maj. & min.* *Crocus*, *Cyani flores*, *Eryngium*, *Eupatorium* *Avicennæ*, *Fragaria*, *Fraxini semen*, *Fumaria*, *Genistæ sem.* *Hedera terrest.* *Hypericum*, *Lens palustris*, *Lichen*, *Linaria*, *Marubium album*, *Mercurialis sem.* *Origanum*, *Oxylapathi rad.* *Pulegium*, *Rufci radices*, *Solani vesicarii baccæ*, *Solani lignosi seu Dulcamaræ lign. & folia*, *Thalictrum*, *Verbena*, *Urtica*.
- Rad.* *Curcumæ*, *Rubiz. Sem.* *Cannabin.* *Nil.* *Mufcus Quercinus*, *Aquilegia*.
- Incrassantia.*] *Lactuca*, *Symphytum maj.* *Cynoglossa*, *Papaver*, *Plantago*, *Solanum*, *Nymphæa*, *Viola*, *Gummi Arabicum*, *Sarcocolla*, *Tragacantha*.
- Ischiadicus dolor.*] *Artemisia*, *Asparagi rad.* *Centaurium min.* *Consolida maj.* *Helenium*, *Jacobæa*, *Populus alba*, *Thlaspi*, *Ulmii cortex & quæcunque præterea Arthritidi conducunt*.
- Rad.* *Bryon. alb.* *Fœnum Græcum*, *Ol. Laurinum*.
- L.
- Lac absumentia.*] *Repellentia & Adstringentia.* *Plantago aquatica*.
- Lac coagulantia.*] *Flores Acanthii vulg.* *Gallium luteum*. *Acida omnia*.
- Lechargus.*]

Affectuum & Remediorum.

Letbargus.] *Sternutatoria*, & *Cephalica*, Sinapi, Nasturtium hortens.

Lienteria.] Farina Fabarum.

Lithontriptica.] *Rad.* Acetofæ *Prævot.* Acori, Cardui fullonum, Caryophyllatæ sylv. *Prævot.* Eryngii *Prævot.* Helenii, Filipendulæ vulgaris, Filicis, Peucedani, Pimpinellæ Saxifragæ, Rha-phani rust. Rubi, Rubiæ, Tragopogi, Urticæ. *Fol.* Altheæ, ut & radix & sem. Anonidis, Aparines aqua destill. Argentina, Asparagus, Avellana sylv. cortex *Prævot.* Becabungæ, Betonica, Brassicæ, Cardui stellati, Cerefolii, Chamædryos, Chamæpityos, Nasturtii aquat. Parietariæ, Parthenii, Perceper, Perficariæ, Pilosellæ, Pulegii, Quercus, Salicis, Saxifragæ albæ & pratensis, Silymbrii, Sium aqua Tanacetii, Thalictri, Veronicæ, Virgæ past. Virgæ auræ, Capillares herbæ. *Flores* Chamæmeli, Consolidæ regalis, Ericæ, Genistæ ut & summitates. *Fructus & Sem.* Bardanæ maj. & min. *Prævot.* Dauci, Ironis, Juniperi, Lithospermi, Oxycanthi, Peucedani, Rosæ sylv. Solani halicacabi, Violæ purpureæ. His adde Gummi Cerasi, nucleos & oleum è nucleis Cerasorum, & Graminis radices.

Sem. Sophiæ Chirurgorum, Refina Terebinth. *Aperientia, Astenantia, & Anodyna.* Urtica, Hedera terrestris, Fragaria, Ruta, Cicer fativ. Nil, Phalaris, Lacryma Jobi, Avena, Gramen caninum, Gramen Crucis, Perficaria filiquosa, Anana, Pinus, Betula, Mespili officula, Nuclei Armeniaci, Theæ, Limon, Balsama Indica, Lignum Nephriticum, Cubebæ.

Lochiorum nimis fluxus.] *Adstringentia, Consolidantia, & Anodyna.* Filipendulæ radices.

Lues Venereæ.] Lignum Buxi, Saponaria, Scordonia, Succisa.

Guaiacum, China, Sarsaparilla, Santala, Smilax aspera, Bardana maj. Sassafras, Tamariscus.

Lumbrici intestinorum.] Abinthium, Allium, Cannabis sem. aut foliorum succus *Prævot.* Centaurium min. Corallina, Filicis fœm. radix, Gramen caninum, Helleboraster maj. Hypericon, Juniperus Alpina, Marrubium album, Parthenium, Sabina in hoc genere excellit, Senecionis succus aut decoct. Scordium, Tanacetum, Viscus. His adde è *Prævotio* Enulæ recentis succum, Petasitidis radicem, Rutam caprariam.

Ageratum vulg. Cepa, Aloe, Festuca Avenacea, Sabina, Fol. & Flor. Mali Perfic. Cort. Aurantiorum, Eleagnus, Cordi seu Myrt. Brabant. Ligna Colubrina, Agallochum.

M.

Mania & Melancholia.] Tinctura florum Hyperici.

Agrimonia, Fumaria, Melissa, Anagallis Mas, Hellebor. Idou-Moulli.

Mammarum durities & tumores.] *Emollientia omnia.* Althæa, Cerefolium, Dulcamara, Malva, Mentastrum, Farina Fabarum, Senecio, Sium aquat. Solanum vulgare & lethale.

Maturantia seu pus generantia.] Althæa, Cepa, Lilium alb. Malva, Chamæmel. Crocus, Ficus, Foenugræcum, Hordeum, Linum, Triticum, Colophonia, Elemi, Ladanum, Liquidambra, Mastiche, Pix, Styra, Tacamahaca, Thus, Terebinthus.

Melancholia.] Fumaria, Pimpinella:

Menses moventia.] Abinthium, Acetofæ radix,

Acorus, Alliaria, Apium, Aquilegia, Artemisia, Arum, Afarum, Asparagi rad. Betonica, Becabungæ, Bryoniæ rad. Calamintha, Cardiacæ, Cæpa, Centaurii min. rad. Chamædryos, Chamæmelum, Chamæpityos, Conyza, Crocus, Daucus, Eryngii rad. Eupatorium Avicennæ, Hedera terrest. Filicis rad. Graminis rad. Helenii rad. Hypericum, Leucoii lutei flores, Matricaria, Melissa, Mentastrum, Mercurialis, Meum, Nasturtium, Phyllitis, Pimpinella, Periclymenum, Polytrichum, Præfium, Pulegium, Ruscus, Rubia, Salvia agrestis, Saponaria, Serpyllum, Tanacetum, Urticæ sem. Præ aliis omnibus Sabina: quin & diuretica pleraque sunt etiam emmenagoga.

Caryophyllata, Aristolochia, Curcuma, Cardamomum, Cyperus officinar. Schœnanthus, Acorus, Vaynilla, Costus, Sabina, Myrrha, Sagapenum.

Menses sistentia.] Mentastrum, Pimpinella, Plantago, Papaver Rhœas, Polygonum, Rosæ caninæ flores, Vinca pervinca & reliqua ferè Adstringentia.

Nymphaea, Millefolium, Hyoscyamus, Papaver, Acacia, Cinnamomum.

Mictus involuntarius.] *Consolidantia omnia, & Adstringentia:* Agrimonie exiccate pulvis, Plantago.

Morsus venenatus.] Ligna Colubrina, Lychnis sylv. flore muscoso, Opobalsamum, Serpentaria Virginiana, Ruta, Allium; *Alexipharmaca.* *Rad.* Granadillæ, seu flor. Passion. Phyllon Marificum, Scorzonera, Pimpinella vulg. Calamintha, Ballote, Pullailla, Anagallis Mas, Malum Citrium, Caniram, Laurus, Platanus, Rosæ.

N.

Narcotica.] Croci flores, Cynoglossum, Hyoscyamus, Lactuca sylv. Lolium, Papaver, Nappellus, & alia Aconita; Stramonium, Noces Moschat. recent. Odallam, Cocculus Indus, Nux Vomica.

O.

Odontalgia.] Argentina, Chelidonium minus, Clematis daphnoides, Lepidii radices, Primula veris, Ptarmica. *Anodyna & Narcotica:* Nicotiana, Quercus, Morus.

Ophthalmica.] Caryophyllata, Chelidonium maj. Cichorei & Cyani flores, Dipfaci aqua, Enula campana, Erica, Euphrasia, Fumaria, Foeniculum, Horminum, Holostemum, Linaria, Lyfimachia spicata, Pomorum agrestium succus, Salicis lachryma, Valeriana, Verbena.

Acacia, Anagallis mas, Ulnus, Camphora, Arbor tristis, Ebenum, Sarcocolla.

Oris & Gingivarum Vitiæ.] Areca seu Faufel, Cochlearia, Mastiche, Herba Britannica, Fagus, Hondir-Alou, Mespilus, Balauftia, Caryophyll. Ind. Nux Moschata, Malabathrum, Rhus, Agallochum.

P.

Paralysis.] *Cephalica omnia.* Cerasa dulcia, Erica flores, Leucoium luteum, Lilium convallium, Primula veris, Sinapi, Viscus.

Paronychia.] Paronychia vulg. Telephium.

Partus difficilis.] Dictamnus, Caltha, Crocus, Galbanum, Myrrha.

I N D E X

- Pedicularis*.] Cocculus Indus, Staphis agria.
Pefis, v. *Alexipharmaca*.] Anagallis mas, Arum, Hederæ baccæ, Herba Paris, Juniperi baccæ, Petasites, Ranunculus bulbosus, Scordium, Scorodonia, Thaliétrum.
 Galega, Nicotiana, Ruta, Juniperi bac. Opoballamum, Myrrha.
Pibisfis.] Bellis maj. Consolida maj. Crocus, Dens leonis, Glycyrrhiza, Helenium, Linum, Tuffilago, Betulæ fuccus & reliqua Pneumonica.
 Chelidon. maj. Hedera terrestris, Mufcus pulmonarius, Papaver, Refinæ, Balsama, Equisetum, Carduus Fullonum, Pulmonaria maculosa, Anagallis mas, Linum, Xylon, Arum, Acanthus fativus, Palma coccifera angulosa, Rosa, Alcohol Cynosbati, Cacao, Balsama Indica.
Pleuritis.] Glycyrrhiza, Aqua florum Pruni, Fraxini sem. Linum, Papaver Rhœas, Scabiosa, Tragopogi rad. Viola, Viscus, Urtica & pleraque Pneumonica.
 Hordeum, pleraque Anodyna.
Pneumonica.] Adianthum album & aureum, Althæa, Artemisia, Arum, Calamintha, Crocus, Filipendula, Glycyrrhiza, Hedera terrestris, Helenium, Lichen arborum, Marrubium album, Pes cati, Peucedanum, Pimpinella saxifraga, Pulegium, Pulmonaria, Scabiosa, Tuffilago, Verbaſcum album, quod nostrates *Colus Lungwort*, i. e. Pulmonarium boum, appellant, Veronica, Trichomanes, Urticæ semen.
 Allium, Ficus, Amygdalus, Jujuba, Sebesten, Perin-Nirouri, Terebinthus, Baccæ Lauri, Opoballamum.
Purgantia.] Alnus nigra seu Frangula, Asarum, quamvis hoc nondum in Anglia spontaneum observaverim, Bryonia alba, Cuscuta, Digitalis, Dulcamara, Efula, Euonymus Theophrasti, Eupatorium Avicennæ, Genistæ semen & summitates, Juglandes immaturæ saccharo conditæ, Oxyacanthæ cortex medianus, Pinguicula, Polygonum, Polygonati baccæ, Polypodium, Rhamni cathartici baccæ, Sambuci & Ebuli sem. cortex, fuccus, Soldanella, Sorbi sylv. seu Aucupariæ baccæ, Thaliétrum, Valerianæ radices, Xyridis radices, Kali, Laureola, Linum catharticum, Tithymali omnes, & siquæ præterea inter Emetica recensuimus.
 Alypum sive herba terribilis, Agaricum, Aloes, Cassia, Hederæ bac. Pſyllium, Colocynthis, Elaterium, Jalapium, Manna, Mechoacanna, Helleborus albus & niger, Scammonium, Senna, Tamarindus, Gutta Gemou, Euphorbium, Hermodactyli, Gratiola, Ricinus, Rhabarbarum, Eupatorium cannabinum, Cnicus, Valeriana maj. Thapsia, Thymelæa, Siliqua edulis, Colutea vesicaria, Sagapenum, Ammoniacum.
- R.
- Rachitis*.] *Aperientia*, Chamædrys spuria, Filix præcipue mas & florida, Ruta muraria, Trichomanes.
Repellentia.] Rosa rubra, Plantago, Portulaca, Quercus, Balaustia, Berberis, Gallæ, Bistorta, Tormentilla, Mespilus, Prunus sylv. Sorbus, Sumach, & adstringentia ferè omnia; Gum. Arabicum, Sang. Dracon.
Resolventia, v. *Attenuantia*, & *Emollientia*.] Dulcamara, Tacamahaca, Liquidambar.
- S.
- Sanguinem purgantia*.] Fumaria, Nasturtium aquaticum, Urticæ turiones.
Scabies.] Lapathi rad. & aqua still. Chamædrys, Conyza, Fumaria, Lichen, Origanum, Scabiosa, Scrophularia, Veronica.
 Aristolochia, Enula Campana, Nicotiana, Camphora, Nasturtium Indicum, Pix, Cedrus, Larix, Juniperus, Sabina, Alnus nigr. baccif.
Scorbutus.] Abies, Aceris lachryma, Becabungæ, Betulæ lachryma, Radices Ari siccatæ, Centaurium minus, Chamæmorus, Chelidonium minus, Cochlearia, Fumaria, Nasturtium aquaticum, Nummularia, Oxylapathi radix, Rhiphanus rusticanus, Pifa vindia, Rapa cruda & cocta, Mora Rubi vulgaris & Idæi, Scorodonia, Sorbus sylv. Soldanella.
 Cortex Winteran. Trifolium Palustre, Vaccinia nigra, Malum Aurantium, Vermicularis, Cynosbatos, Sinapis, Refinæ Pini, Aquilegia, Adianthum album, Herba Britannica, Acetosa, Carduus Beredictus, Brassica, Pifa viridia.
Scrophule.] Aparine, Bardana minor, Bellidis minoris radices, Chamædrys, Clematis daphnoides, Cynoglossæ radices, Digitalis, Genista, Laminum album, Malus sylv. Paronychia foliis rutaceis, Perfoliata, Scrophularia, Umbilicus Veneris, Xyridis rad.
 Bryonia alba, Chamæmelum, Carduus Fullonum, Chamædrys, Marrubium album, Laminum album, Chelidonium min. Cupressus.
Siccantia.] Abrotanum, Absinthium, Acacia, Agrimonia, Aquilegia, Aristolochia, Artemisia, Betonica, Burla pastoris, Calamintha, Cardiacæ, Chamæpit. Dictamnus, Equisetum, Erysimum, Filipendula, Hypericum, Majorana, Mentha, Millefol. Myrtus, Quercus, Rhus, Rosifmarin. Sabina, Salvia, Satureia, Scordium, Serpyllum, Thymus, Ulmaria, Abies, Pinaster, Tamariscus, Sassafras, Musci varii, Cupressus, Juniperus, Laurus, Gaaiacum, Santalum, Bellium, Sang. Dracon. Sarcocoll. Benzoin, Caranna, Colophonina, Ladanum, Myrrha, Styrax, Tacamahaca, Thus, Mastich.
Singulus.] Daucus, Mentha, Papaver, Anethum.
Splenerica.] Ceterach, Cicuta, Fraxini sem. cortex & lignum, Genista, Orobanche, Polypodium.
Sternutatoria.] Ptarmica, Saponaria, Sinapi, Thlaspeos sem.
 Sem. Nigell. Hellebor. Nicotian. Liliu convall. Horminum, Alliaría, Curcuma.
Stranguria.] Consolidæ maj. flores, Daucus, Linnaria, Populus alba, Rufci rad. Sonchus. Flor. Chamæmeli, sem. Dauci, bac. Juniper. Lauri, Terebinthina, Althæa.
Strumæ, v. *Scrophule*.
Suffusio.] Feniculum.
- T.
- Tabes*, v. *Pibisfis*.] Anagallis, Dens leonis, Eryngium, Marrubium album, Parietaria, Pimpinella, Tragopogi radix.
 Chelidonium maj.
Tinctoria.] Alni cortex, Genista tinctoria, Glacium, Lichen petraeus, Luteola, Rubiæ radix, Curcuma, Anchusa, Anil, Gallæ, Nottè, Ligna varia,

Affectuum & Remediorum.

- varia, Brasil. rubrum, **Logwood**, **Justick**, Can-
 del, Orellana.
Tormina.] *Anodyna* & *Narcotica*: Meum, Serpyllum, Tanacetum, Trifolii prat. purp. flores, Verbena.
Tumores & Inflammationes.] *Anodyna*, *Emollientia*, *Discutientia*, *Repellentia*, vel *Maturantia* pro re natâ: Cerefolium, Oleum Chamæmelinum, Cicuta, Cynoglossa, Fagi folia, Galeopsis succus, Lamium, Oleum Lini, Malva, Orchidum rad. Parietaria, Rapum, Selinum Sii foliis, Sphondylii rad. Urtica.
Tussis, v. *Pneumonica.*] *Enula campana*, Erysimum, Daucus, Glycyrrhiza, Bacca Juniperi, Linum, Marrubium album, Parietaria, Periclymenum, Petalites, Peucedanum, Scabiosa, Tragopogi radix, Tuffilago, Verbena, Viola-ria, Urticæ radix & semen, Castanearum farina.
 Decoctum pectorale, Papaver, Rapum, Musa, Avellana, Amygdalus, Siliqua edulis, Bdelium, Benzoin.
Tussis convulsiva sive *Catarrhus ferinus.*] *Antispasmodica omnia*: Mucus pyxidatus, Succus Pulegii, Origanum.
 Mucus Quernus, Agallochum, Cubebæ, Opo-
 balsamum, Balsam. Peru.

V.

Variola & Morbilli.] *Ad præcavendum*, v. *Alexipharmaca*, *ad expellendum* Aquilegia, Crocus, Rapi semen.
Venerem stimulantia.] Asparagus, Avellanæ, Castaneæ, Crocus, Eringium, Eruca, Dauci sem. Fœniculum virens, Cannabis, Fabæ, Orchides omnes, Opiata quæcunque, Pastinaca latifolia, Horminum, Mentha virens, Nasturtium, Ononis, Personatæ rad. Rapi sem. Sinapi, Apium dulce, quod *Seleri* dicitur.
Ventriculum roborantia seu *Stomachica.*] *Aromatica*, *Amara*: Abinthium, Acorus, Acetosa, Agresta, Berberis, Caryophyllata *Præparat.* Cerasa acida, Fraga, Mentastrum, Calamintha, Pruna sylvestria & eorum succus, Pulegium, Prunella, Sorba, Ranunculus.
 Zingiber, Galanga, Contrayerva, Cinnamomum, Safras, Thè, Cort. Mali Citrii, & Aurantii, Zedoaria, Piper, Xochoxochid, Caryophyll. Aromat. Nux Moschat.
Verrucæ.] Mercurialis, succus in foraminibus Po-
 puli collectus, Lac Tichymalorum, præcipue Helioscopii, Diplacus, Galeopsis succus.
 Sedum maj. Heliotropium maj. Brassica.
Verrigo.] *Cephalica omnia*: Primula veris, Aqua florum Tilix, Viscus.
 Charophyllum, Sinapis.
Ulceræ.] Caprifolium, Negundo, Ligustrum, Lycium, Mandihoca, Opobalsamum, Myrrha.
Ulceræ cancrosa.] *Detergentia*, *Anodyna*, *Siccantia*: Elatine, Gallium, Laureolæ pulvis.
 Heliotropium, Solanum, Symphytum maj. Ladanum, Schœnanthus.
Vomitoria, v. *Emetica.*
Vomitum sistentia.] *Hypnotica*; Sal Absinthii, Menthæ aqua stillat. Polygonum, Rubus Idæus, Vaccinia.
Urinæ ardor vel acrimonia.] *Sem. a frigida*, *Emulsi-ones*, *Anodyna*, *Emollientia*, & *Incrassantia*; Castanearum emulsiõ, Malva, Glycyrrhiza, Portulaca, quamvis ad acrimoniam urinæ mitigandam nihil conducibilis sit quàm Lac recens copiosè ingestum, aut Lactis defectu Serum vel Cerevisia tenuis, nihil enim aliud requiri videtur, quàm ut Sanguis sero exhaustus leni aliquo liquore affatim diluatur.
Urinæ cruenta, v. *Adstringent.* & *Consolidant.*
Uteri proidentia.] *Adstringentia* & *Vulneraria.*
Vulneraria, seu *Consolidantia.*] Agrimonia, Alchimilla, Anagallis, Androsæmum, Argenti-
 na, Artemisia, Bellis major & minor, Betonica, Bonus Henricus, Bugula, Centaurium, Ceterach, Chamædrys, Cicuta, Consolida maj. Cruciatæ, Cynoglossum, Equisetum, Eupatorium Avicennæ, Fœniculum, Geranium, Glaf-
 stum, Hedera terrestr. Herniaria, Hypericum, Jacobæa, Lamium, Liliun convallium, Lunaria minor, Melilotus, Millefolium, Nummularia, Ophioglossum, Panax coloni, Parietaria, Pentaphyllum, Perfoliata, Perficaria, Peucedanum, Pilosella, Pimpinella, Pinguicula, Plantago, Polygonatum, Polygonum, Prunella, Rubia, Salvia agrestis, Sanicula, Scordium, Serratula, Sophia Chirurgorum, Succisa, Tanacetum, Telephium, Tormentilla, Valeriana, Verbena, Virga aurea, Veronica utraq;
 Balsamina mas, Delphinium, Ulmaria, Nux myristica, Resinæ & Lacrymæ variz, Clematis Daphnoides, Pyrola, Quercus, Pix, Alnus vulg. Cada Pilava, Ol. Olivarum, Opobalsamum, & Balsama Americana, Sarcocolla, Elemi.

NOMENCLATOR BOTANICUS, *Anglo - Latinus.*

A.

THE *Abele-tree*, or *white Poplar*, Populus alba.
Adder's-tongue, Ophioglossum.
Adonis flower, or *Pheasant's eye*, Flos Adonis, Eranthemum.
Agarick, Agaricum, five Fungus Laricis.
Agrimony, Agrimonia.
The Alder-tree, Alnus.
Alexanders, Hippocelinum.
Alkanet, Anchusa.
The Almond-tree, Amygdalus.
Aloes, Aloe.
Wood of Aloes, Xylaloe, Agallochum.
Anemony, or *Wind-flower*: Anemone.
Angelica, Latinè pariter Angelica.
Anise, Anisum.
The Apple-tree, Malus.
Apples of *Iode*, Pomum Amoris.
Mad Apples, Mala insana.
The Apricot-tree, Malus Armeniaca.
Archangel, or *Dead Nettle*. Lamium, Galeopsis.
Arrech, or *Fausel*. Areca, Palmæ species.
Arrech, or *Orrach*. Atriplex.
Arrow-head, Sagittaria.
Arsmart, Perficaria acris, Hydropiper.
Artricholie, Cinaræ, Scolymus.
Asarabacca, Asarum.
The Ash-tree, Fraxinus.
The Aspen-tree, Populus tremula seu Libyca.
Aspodil, Alphodelus.
Avens, or *Herb Bennet*. Caryophyllata.

B.

The Balsam-tree, Balsamum.
Balsam-apple, Balsamina.
The Bambou Cane, Bambou, Arundinis species.
The Barberry, or *Pipperidge-bush*. Berberis.
Barley, Hordeum.
Barren-wort, Epimedium.
Basil, Ocimum.
Wild Basil, Acinos, Ocimum sylvestre, Clinopodium.
Baum, Melissa & Melisophyllum.
The Bay-tree, Laurus.
The Bead-tree, Azedarach.
The white Bean-tree, Sorbus Alpina, Aria Theophrasti.
A Bean, Faba.
Bean-trefoil-tree, Anagyris, Laburnum.
Binding Bean-tree, or *Gum-Arabick-tree*. Acacia Egyptiaca.
Beans-breech, or *Brankursine*. Acanthus, Brancurina.
Bears-ear, Auricula urfi.
Bears-foot, Helleborus niger hortensis.
The Beech-tree, Fagus.
Beret, Beta.
Bell-flower, Campanula.
The Benjamin-tree, Benzoin.
Bettle, Berre.
Betony, Betonica.
Bilberry, or *Whortle-berry*. Vaccinium, vitis Idæa.
Bindweed, Convolvulus, Smilax lævis.

The Birch-tree, Betula.
Birds-foot, Ornithopodium.
Birds-nest, or *abortive Orchis*, Nidus avis, Satyrion abortivum.
Birchwort, Aristolochia.
Bishops-weed, Ammi.
Bistort, or *Snake-root*. Bistorta.
The Bladder-Nut-tree, Staphylodendron, Nuxvelicaria.
Blute, Blium.
Blood-wort, Lapathum sanguineum, Draco herba.
Blue-bottle, Cyanus.
The Bonana-tree, Bananiera.
Borage, Borago.
The Box-tree, Buxus.
The Stone Bramble, or *Raspis*. Chamærubus saxatilis.
The Bramble, or *Blackberry-bush*, Rubus sylvestris.
Brasile-wood, Brasilia arbor.
Brooklime, Anagallis aquatica, Becabunga.
Broom, Genista.
Broom-rape, Orobanche.
Butcher's-Broom, or *Knee-holly*. Ruscus, Bruscus, Oxymyrline.
Spanish-Broom, Genista Hispanica.
Bryony, Bryonia.
Buckler-wort, or *Hart-wort*. Tordylium, Salseli, Caulis.
Buck-thorn, Rhamnus.
Bugle, Bugula, Confolida media.
Bugloss, Buglossum.
Vipers Bugloss, Echium.
Burdock, Lappa, Perfonata, Bardana major.
Burnet, Pimpinella.
Bur-red, Sparganium.
Butter-burr, or *Pesilent-wort*. Petasites.
Butter-wort, Pinguicula.

C.

Cabbage, Brassica capitata.
Cabbage-tree, or *Palmetto-Royal*. Palma nobilis.
The Cacao, or *Chocolate-Tree*. Cacao.
The Calabash-tree, Higuero Oviedi.
Calamint, Calamintha.
Water Caltrop, Tribulus aquaticus.
Calves-snout, or *Snap-dragon*. Antirrhinum.
Camel's-hap, or *sweet smelling Rush*. Schoenanthos.
Camomile, Chamæmelum.
The Camphire-tree, Arbor Camphorifera.
Campions, Lychnis.
Canary-grass, Phalaris.
Capers, Capparis.
Caratwais, Carum.
Cardamung, Cardamomum.
The Carlme-thistle, Carlina.
The Carob-tree, Siliqua arbor, Ceratia.
Carrot, Pastinaca tenuifolia.
Cassia, Cassia fistula.
Cassidony, or *French Lavender*. Steechas Arabica.
The Cassi, or *Cajon-tree*. Acajou, Anacardium.
Catchfly, Muscipula, Lychnis viscosa.
Caterpillars, Scorpioides.

NOMENCLATOR BOTANICUS.

Cats-tail, or *Reed-Mace*, Typha.
The Cedar-tree, Cedrus.
Celandine, Chelidonium.
Centopy, Centaureum.
Charlock, or *Wild Mustard*, Rapastrum.
The Chest-tree, Agnus castus, Vitex.
The Cherry-tree, Cerasus.
Winter Cherry, Solanum halicacabum, Alkekengi.
Chervil, Charophyllum, Cerefolium.
The Chestnut-tree, Castanea.
Chick-weed, Alline.
China-root, China radix.
Chiches, or *Chick-pease*, Cicer sativum.
Herb-Christopher, Christophoriana, Aconitum racemosum.
Christ's Thorn, Paliurus.
Cicely, or *sweet Chervil*, Myrrhis.
The Cinamon-tree, Arbor Cannellifera.
Cinamon, Cinnamomum.
Quinquefoil, Pentaphyllum, Quinquefolium.
The Citron-tree, Malus medica, Citria.
Cives, Schoenoprasum.
Clary, Horminum.
Claber, Medicæ species.
Clond-berries, Chamæmorus.
Clower-grass, Trifolium purpureum majus pratense.
Cloves, Caryophyllus Aromaticus.
Cockle, Pseudomelanthium, Lychnis segetum.
Cocks-comb, or *Rattle*, Pedicularis, Crista galli.
The Coco, or *Coker-Nut-tree*, Palma coccifera, seu Tenga.
Coffee, Caova, *Coffee Frutex*, seu Bon vel Ban Arbor.
Colewort, Brassica.
Colly-flower, Brassica florida.
Colts-foot, Tussilago.
Strange Colts-foot, Cacialia.
Columbines, Aquilegia.
Comfrey, Symphytum, Consolida major.
Saracens Confound, Solidago Saracenicæ, Virgæ aureæ species.
Cozal, Corallium.
Cozalline, Corallina.
The Cork-tree, Suber.
Coziander, Coriandrum.
Com-flag, Gladiolus.
The Cornel-tree, or *Cornelian Cherry*, Cornus mas.
Costmary, or *Alecock*, Costus hortorum, Balsamita mas.
The Cotton-tree, Gossypium, Xylon.
Couhage, vulgo *Cowitch*, Phaeolus Zurratenfis siliqua hirsuta.
Cow-slips, Verbasculum, Paralyfis.
Cranes-bill, Geranium.
The bearded Creeper, Crupina.
Cresses, Nasturtium.
Cross-wort, or *Mugweed*, Cruciata.
Crowfoot, or *Butter-Cups*, Ranunculus.
Crown Imperial, Corona Imperialis.
Crow-silk, or *hairy River-weed*, Conferva Plinii.
Cubebs, Cubeba.
Cuckow-pint, or *Wake-robin*, Arum.
Cucumbers, Cucumis.
Cudweed, Gnaphalium.
Cumin, Cuminum.
The Curran-bush, Ribes.
Currans, Uvæ Corinthiacæ.
The Custard-Apple, Araticu species.
Cyperus, Latine etiam Cypressus.
The Cyperus-tree, Cupressus.

D.

Daffodil, Narcissus.
Daisie, Bellis, Consolida minor.
Dandelion, Dens leonis.
Darnel, Lolium.
The Date-tree, Palma dactylifera.
Devils-bit, Succisa, Morfus Diaboli.
Dill, Anethum.
Dittander, or *Pepper-wort*, Lepidium, Piperites.
Dittany, Dictamnus.
Bastard Dittany, or *Fraxinel*, Fraxinella.
Doct, Lapathum.
Dodder, Cuscuta.
Dogs-hanc, Apocynum.
The Dog-berry, or *Gatter-tree*, Cornus fœmina.
Dogs-stones, Cynosorchis.
Dragons, Dracontium.
The Dragon-tree, Draco arbor.
Droy-wort, Filipendula, Oenanthe.
Ducks-meat, Lenticula palustris.
Duroy, Stramonii seu Daturz Indicæ species.

E.

Earth-Nut, or *Kepper-Nut*, Bulbocastanum, Nucula terrestris.
Pease-Earth-Nut, Chamæbalanus.
Ebony, Ebenus.
The Eglantine, or *Sweet-briar-bush*, Eglanteria, Rosa foliis odorata.
The Elder-tree, Sambucus.
Elecampane, Helenium, Enula campana.
The Elm-tree, Ulmus.
Endive, Endivia.
Eringo, or *Sea-Holly*, Eryngium.
Eschalottes, or *Scallions*, Cepa Ascalonica.
Euphorbium, Schadida-Calli, Tichymali species.
Eye-bright, Euphrasia.

F.

Fennel, Foeniculum.
Fennel-flower, Nigella.
Fennel-giant, Ferula.
Hogs-fennel, Sulphur-wort, or *Harestrong*, Peucedanum.
Scorching-fennel, Thapsia.
Fenugreek, Fœnum Græcum.
Fern, or *Brakes*, Filix.
Feverfew, Matricaria, Parthenium.
The figg-tree, Ficus.
Figwort, or *Broom-wort*, Scrophularia.
The filberd-tree, Nux avellana, Corylus fativa.
The fir-tree, Abies.
The Fiftick-Nut-tree, or *Pistacho*, Pistacia.
The sweet smelling-flag, Acorus, Calamus Aromaticus.
Flax, Linum.
Fleabane, Conyza.
Flea-wort, Psyllium.
Flitweed, Sophia Chirurgorum, Nasturtii species.
Flower-de-luce, Iris.
Flower-gentle, Amarantus.
Fluellin, or *Speed-well*, Elatine.
Fox-glove, Digitalis.
Fox-tail-grass, Alopecuros, Gramen alopecuroides.
Frankincense, Thus, Olibanum.
Herb-Frankincense, Libanotis.
Friers-towl, Arisarum.
Fritillary, Fritillaria, Meleagris.

Fumitopy,

NOMENCLATOR

Fumitory, Fumaria.
 Furze, *Whins* or *Gorse*. Genista spinosa.
 Fussick-wood, Lignum Americanum flavum.

G.

Garlick, Allium.
 Gentian, or *Felwort*, Gentiana.
 Germander, Chamædrys.
 Tree-Germander, Tencium.
 Water-Germander, Scordium.
 Ginger, Zinziber.
 Gladwyn, Xyris, Spatula fetida, Iridis species.
 Glass-wort, or *Salwort*, Kali, Salicornia.
 Goats-beard, Tragopogon.
 Goats-ruc, Galega.
 The Goabo-tree, Guayava, Pela.
 Golden-rod, Virga aurea.
 Gold of Pleasure, Myagrum.
 The Goose-berry-bush, Grossularia.
 Goose-grass, or *Cleavers*, Aparine.
 Gourd, Cucurbita.
 Oily Purging Grain, Sesamum.
 Grass, Gramen.
 Green-werd, or *Wood-waxen*, Genistella tinctoria.
 Gromil, or *Gromwel*, Lithospermum.
 Ground-pine, Chamæpitys.
 Groundsel, Senecio, Erigerum.
 Guaiacum, Guaiacum.
 Gum, Gummi.

H.

Hares-ear, Bupleurum, Auricula Leporis.
 Hares-foot, Lagopus.
 Harts-tongue, Lingua Cervina, Phyllitis.
 Hartwort, Seleli.
 Hawkweed, Hieracium.
 The Haw-thorn, or *White thorn*, Oxyacantha.
 The Hazel-nut-tree, Corylus sylvestris.
 Heath, Erica.
 Hedge-Hogs, Medica echinata.
 Hellebore, Helleborus.
 Hemlock, Cicuta.
 Hemp, Cannabis.
 Henbane, Hyoscyamus.
 Herbit, Morfus Gallinae.
 Herb-terrible, Alypum montis Ceti.
 Hollyhocks, Malva hortensis.
 Holly, Agrifolium, five Aquifolium.
 Honey-suckle, Caprifolium, Periclymenum.
 Honey-wort, Cerinche.
 Hops, Lupulus.
 Hore-hound, Marrubium.
 Base Hore-hound, Stachys.
 The Hornbeam-tree, Carpinus, Betulus, Ostrya.
 Horse-tail, Equisetum, Hippuris.
 Horse-tongue, Hippoglossum, Bilingua.
 Hounds-tongue, Cynoglossum.
 House-leek, Sedum.
 The Humble-plant, Herba mimosa, seu humilis vulgo dicta.
 Hyacinth, or *Harebells*, Hyacinthus.
 Hyssop, Hyssopus.

I.

The Jack tree, Jaca.
 Jack by the hedge, *Sauce alone*, Alliaria.
 Jalap, Jalapium.
 Jessamin, Jalsminum, Gelseminum.
 The Jessuits-tree, Arbor Peruviana, five febrifuga, Quinquina.
 Jews-ear, Auricula Judæ, five Fungus Sambucinus.

Indigo, Anil, five Nil.
 Job's-tears, Lachryma Jobi.
 S. John's-wort, Hypericon.
 Iron-wort, Sideritis.
 Judas-tree, Arbor Judæ.
 The Jujube-tree, Ziziphus, five Jujuba.
 July-flower, or *Carnation*, Caryophyllus.
 Juniper, Juniperus.
 Juice, Hedera corymbifera.
 Ground-Juice, Gill go by the Ground, Ale-boof or Tun-boof, Hedera terrestris.

K.

Kidney or *French-Beans*, Phascolus.
 Kinapweed, Jacea.
 Knot-grass, Polygonum, Centinodia.

L.

Ladies-Bedstraw, or *Rennet-wort*, Gallium luteum.
 Ladies-Bowlet, Clematicis species.
 Ladies-Mantle, Alchimilla.
 Ladies-Slipper, Calceolus Mariæ, Helleborines species.
 Ladies-Smock, or *Cuckow-flower*, Cardamine.
 Lambs-Lettuce, or *Corn-Sallet*, Lactuca agri-nina, Valerianella.
 The Larch-tree, Larix.
 Larksspur, Delphinium, Consolida regalis.
 Laserwort, Laserpitium.
 Lavender, Lavendula.
 Lavender-Cotton, Chamæcyparissus, Abrotanum femina.
 Sea-Lavender, Limonium.
 The Laurel-tree, or *Cherry-Bay*, Laurocerasus.
 Leadwort, Dentellaria, Plumbago Plinii.
 Leeks, Porrum.
 The Lemon-tree, Malus Limonia.
 Lentils, Lens.
 Leopards-bane, Doronicum.
 Lettuce, Lactuca.
 The Lilly, Lilium.
 The Lime or Linden-tree, Tilia.
 Liguozire, Glycyrrhiza.
 Liverwort, Lichen, Hepatica.
 The Locust-tree, Jetaiba, seu Lobus ex Wingandecaov.
 Loose-strife, or *Willow-herb*, Lyfimachia.
 Lotte-trefoil, Lotus Herba.
 Lovage, Levisticum.
 Lungwort, Pulmonaria.
 Lupins, Lupinus.

M.

Mace, Macis.
 The Macaw-tree, Urucu, Bixa, Orellana, Achiote.
 Madder, Rubia tinctorum, Erythrodanum.
 Madwort, Alyssum.
 Maiden-hair, Adiantum nigrum, Capillus Venneris.
 English black Maiden-hair, Trichomanes.
 Maize, or *Indian-Wheat*, Frumentum Indicum.
 Mallows, Malva.
 Marsh-Mallows, Althæa, Ibisus.
 Vervain-Mallows, Alcea.
 The Marsh-mistle-tree, Araticu species.
 Mandrake, Mandragora.
 The Mango-tree, Mangas.
 The Mangrove-tree, Mangle.
 The Maple-tree, Acer.
 Marigolds, Calendula, Caltha.

Corn-

BOTANICUS.

Corn-Marigold, Chrysanthemum.
Marjoram, Majorana.
Marvel of Peru, Mirabilis Peruviana.
Master-wozt, Imperatoria, Astrantia.
Herb Mastick, or *Mastick-Thyme*, Marum.
The Mastick-tree, Lentiscus.
Matt-weed, Gramen sparteum.
Maudlin, or *Maudlin-Tansie*, Ageratum, Balsamita foemina.
Mary-weed, Cotula.
Meadow-Saffron, Colchicum.
Meadow-sweet, Urtaria, Regina Prati.
Medick, or *Snail-trefoil*, Medica.
The Medlar-tree, Mespilus.
Melilot, Melilotus.
Melon, Melo.
Melon-Chistle, Echinomelocactos.
Mercury, Mercurialis.
Milfoil, or *Yarrow*, Millefolium.
Milk-wozt, Polygala.
Millet, or *Grout*, Milium.
Mint, Mentha.
Horse-Mint, Mentastrum.
Mistleto, Viscus.
Moly, Moly, Allii Genus.
Honey-wozt, Nummularia.
Honks-hood, Nappellus.
Hoon-wozt, Lunaria.
Hops, Mulsus.
Hother-wozt, Cardiaca.
Hoth-mullein, Blattaria.
House-ear, Pilosella, Auricula muris.
House-tail, Myofuros, Cauda Muris.
Hug-wozt, Artemisia.
The Hulberry-tree, Morus.
Hules-Fern, Hemionitis.
Hullein, or *High-taper*, Verbascum.
Hushroom, or *Toad-fool*, Fungus.
Hustard, Sinapi.
Arabian Hustard, Draba.
Tower Hustard, Turritis.
Hypobalans, Myrobalanus.
Myrrh, Myrrha.
Myrtle-tree, Myrtus.

N.

Navel-wozt, or *Wall-penny-wozt*, Cotyledon, Umbilicus Veneris.
Navel, Napus.
The Nectarine-tree, Nuciperfica.
Nettle, Urtica.
The Nettle-tree, Lotus arbor.
Nightshade, Solanum.
Nipple-wozt, Lamplana.
A Nut, Nux.
Nutmeg, Nux moschata.

O.

The Oak-tree, Quercus.
The Holm-Oak, Ilex.
The Scarlet-Oak, Ilex coccifera.
Oats, Avena.
The Olive-tree, Oliva.
The Wild-Olive, Oleaster.
One-blade, Monophyllon.
Onions, Cepa.
The Orange-tree, Malus Aurantia.
Orchis, Orchis, seu Satyrion.
Oxpine, or *Live-long*, Telephium, Crassula.
The Oshier, Salix aquatica.
Oxe-eye, Buphtthalmum.

P.

Palma Christi, Ricinus.
The Palm tree, Palma.
Panick, Panicum.
The Papa-tree, Papaia, Mamoera.
The Paper reed, Papyrus Nilotica.
Herb Paris, *True-love*, or *One-berry*, Herba Paris.
Parshy, Apium hortense, Petroselinum.
Bastard-Parshy, Caucaus.
Parshy-piert, Percepier.
Parshy, Pastinaca latifolia, Staphylinus, Elaphobolcum.
Cow-Parshy, Sphondylium.
Parque-flower, Pulsatilla.
Passion-flower, or *Maracocks*, Granadilla, flos Passionis.
The Peach-tree, Malus Perfica.
The Pear-tree, Pyrus.
The Prickly-Pear-tree, Opuntia, seu Fic. Indica.
Pease, Pisum.
Peiony, Paxonia.
Pellitory of Spain, Pyrethrum.
Pellitory of the Wall, Parietaria.
Penny-royal, or *Pudding-Grass*, Pulegium.
Pepper, Piper.
Guinny-Pepper, Capsicum.
Jamaica-Pepper, or *All-spice*, Caryophyllus fructu rotundo.
Periwinkle, Vinca pervinca, Clematis Daphnoides.
S. Peters-wozt, Ascyrum.
The Phipich-nut, Ricini species Americana.
Spanish Pick-tooth, Vifnaga, Gingidium.
Pimpernel, Anagallis.
The Pine-tree, Pinus.
The Pine-Apple, Anana.
Ground-Pine, Chamapitys.
Pinks, or *Carnations*, Caryophyllus.
The Pipe-tree, or *Lilach*, Syringa.
The Pitch-tree, Picea, i. e. Abies mas.
The Plane-tree, Platanus.
Plantain, Plantago.
The Plantain-tree, Musa arbor.
The Plum-tree, Prunus.
Poley mountain, Polium.
Polypody, Polypodium.
The Pomegranate-tree, Malus Ponica.
Pond-weed, Potamogiton.
The Poplar-tree, Populus.
Poppy, Papaver.
Rough headed Bastard-Poppy, Argemone.
Potato's, Battatas.
The Prickly Pear-tree, Opuntia, seu Ficus Indica.
Primrose, Primula veris, Verbasculum.
Tree-Primrose, Lyfimachia Virginiana.
Privet, or *Prinprint*, Ligultrum.
Mock-Privet, Phillyrea.
Ever-green Privet, Alaternus.
Pulse, Legumen.
Pumpion, Pepo.
Purslane, Portulaca.

Q.

Quince-tree, Malus Cydonia.

R.

Radish, Raphanus.
Horse-Radish, Raphanus rusticus, Armoracia.
Ragwozt, Seggrum or *S. James wort*, Jacobaea.
Rampions, Rapunculus, Rapuntium.
Ramsous,

N O M E N C L A T O R

Ramsons, Allium ursinum.
The Raspberry-bush, Rubus Idæus.
Reed, Arundo.
Rice-harrow, or *Camcock*, Anonis.
Rice, Oryza.
Rice, Secale.
Rocket, Eruca.
Rose, Rosa.
The Dog's-Rose, *Wild-Briar* or *Hep*, Rosa sylvestris inodora, Cynosbatus, Cynorrhodos.
The Holy-Rose, Cistus.
Rose-wozt, or *Rose-root*, Rhodia radix, Telephii species.
Rose-bay, or *Oleander*, Nerium, Oleander.
Rose of Jericho, Rosa Hiericuntina.
Rosemary, Rosmarinus.
Rosa folijs, Ros folijs.
Rubarb, Rhabarbarum.
Rue, Ruta.
Meadow-Rue, Thalictrum.
Rupture-wozt, or *All-seed*, Herniaria Polygoni species.
Rush, Juncus.

S.

Saffron, Crocus.
Sage, Salvia.
Sage of Jerusalem, Pulmonaria maculosa.
Saint-foin, Mediceæ species.
Sallow, Salix latifolia.
Sampfire, Cichnum seu Foeniculum maritimum.
Sanicle, Sanicula, Diapensia.
Sarsaparilla, Salsaparilla.
The Sassafras-tree, Sassafras arbor.
Sattin, or *honefy*, Viola lunaria five Bulbonach.
Satyrion, Orchis.
Savine, Sabina.
Saunders, Santalum, Ligni species.
Savoury, Satureia.
Saw-wozt, Serratula.
Saxifrage, Saxifraga.
Scabious, Scabiosa.
Scammony, Scammonia Syriaca.
Scurvy-grass, Cochlearia.
The Sebesten Plant, Myxa, Sebesten.
Self-heal, Brunella seu Prunella.
Sena, Sena Alexandrina.
Bastard Sena, Colutea.
Sengreen, or *House-leek*, Sedum, Sempervivum.
The Sensitive-Plant, Herba viva, Æschynomene.
Sermountain, Siler montanum.
The Serbice, or *Sorb-tree*, Sorbus.
Shepherd's needle, Scandix, Poëten Veneris.
Shepherd's purse, Bursa Pastoris.
The Silver-bush, Barba Jovis.
Silber-weed, or *wild Tansie*, Argentina, Potentilla.
Skirret, Sisarum.
The Shoe-tree or *Black-thorn*, Prunus sylvestris.
Smallage, Paludarium, Apium palustre, Eleoselinum.
Snee-wozt, Ptarmica.
Solomon's Seal, Polygonatum, Sigillum Solomonis.
The Soap-tree, Saponaria arbor.
Soapwozt, Saponaria.
Sorzrel, Acetola.
Sothern-wood, Abrotanum mas.

Solwthead, Cyclamen.
The Solwer-top, Araticu species.
Sow-femel or *Sulphur-wozt*, Peucedanum.
Sow-thistle, or *Hares-Lettice*, Sonchus.
Sparagus or *Sperage*, corruptè *Sparrow-grass*.
 Asparagus.
Spelt, Zea, Spelta.
Spider-wozt, Phalangium.
Spignel, *Men* or *Bawd-money*, Meum.
Spinache, Spinachia.
The Spindle-tree or *Prickwood*, Euonymus.
Spleen-wozt, Asplenium, Scolopendria, Ceterach.
Spyunge, Spongia.
Spurge, Tithymalus.
Spurrey, Spergula.
Squills, or *Sea-Onyon*, Scilla.
Star of Babelhem, Ornithogalum.
Star-wozt, Aster.
Sea-starwozt, Tripolium.
Staves-acre or *Lousewort*, Staphis agria.
Stock-gilliflowe, Leucoum incanum.
Stoncrop, Sedum minus, Illecebra minor.
The Stozar-tree, Stryax Arbor.
Strawberry, Fragaria.
The Strawberry-tree, Arbutus.
Surooy, Cichoreum.
Gum-Surooy, Chondrilla.
The Sugar-Cane, Arundo Saccharifera.
Sumach, Rhus.
Sun-dew, Ros folijs.
Sun-flower, Flos folijs.
Swallow-wozt, Asclepias.
Sycamore-tree, Sycamoros.

T.

The Talipot-tree, Coddia-Panna, Palma species.
Tamarinds, Tamarindus.
The Tamarisk-tree, Myrica, Tamariscus.
Tausie, Tanacetum.
Tares, or *Vetches*: Vicia.
Tarragon, Draco herba, Dracunculus hortensis.
The Tea or *Thee-Plant*, The Sinenfium, Tia Japonensibus.
Teasel, Diplacus, Carduus Fullonum.
Tent-wozt, or *Walk-Rue*, Adiantum album, Ruta muraria.
Thistle, Carduus.
Torch-Thistle, Cereus.
Melon-Thistle, Echinomelocactus.
Thorn-Apple, Stramonium.
Thorn-wax, Perfoliata.
Throat-wozt, or *Canterbury Bells*, Trachelium.
Thyme, Thymus.
Toad-flax, Linaria.
Tobacco, Tabacum, Nicotiana.
The Tuddy-tree, Mamay arbor.
Toth-wozt, Dentaria.
Tormentil, Tormentilla.
Traveller's Top, Viorna, Clematidis species.
Tragacanth, Tragacantha.
Tree of Life, Thuya Theophrasti, Arbor vite five Paradisiaca vulgò dicta.
Trefoil, Trifolium.
Shrub-Trefoil, Cytisus.
Tuberose, Hyacinthus Peruvianus.
Tulip, Tulipa.
The Tulip-tree, Arbor Tulipifera.
Turnerick, Curcuma.
Turnep, Rapum.

Turnsole;

BOTANICUS.

Turnsole, or *Heliotrope*. Heliotropium.
The Turpentine-tree, Terebinthus.
Tuttan, Androsamum.
Urap-blade, *Ophris bifolia*.

V.

Valerian, Valeriana.
Vanillas, Banillas.
Venus-comb, or *Shepherds-needle*. Pecten Veneris.
Venus-looking-glass, Speculum Veneris, Onobrychis arvensis, Campanula arvensis erecta.
Verbain, Verbena.
Vetch or *Tare*, Vicia.
Cocks-head-Vetch, Onobrychis.
Horse-shoe-Vetch, Ferrum equinum.
The Vine, Vitis Vinifera.
Violet, Viola.
Wiper's-grass, or *Scorzonera*. Scorzonera.

W.

Wake Robin, or *Cuckow-Pint*. Arum.
The Walnut-tree, Nux Juglans.
Wall-flower, Leucojum luteum, Keiri.
Wart-wort, or *Sun-Spurge*. Tithymalus Helioscopius.
Way-faring-tree, Viburnum, Lantana.
Wheat, Triticum.
Buck-wheat, Fegopyrum, Fagotriticum.
Cow-wheat, Melampyrum.

The White-beam-tree, Aria Theophrasti, Sorbi species.
Whirlow-grass, Paronychia.
The Whortle-berry, or *Bil-berry*. Vitis Idæa; Vaccinium.
Widow-wail, Chamelæa triccocos.
Sweet-Williams, or *Pride of London*. Armeria.
The Willow-tree, Salix.
Spiked Willow of Theophrastus, Spiræa Theophrasti.
Winter's-bark, Cortex Winteranus.
Winter-gran, Pyrola.
Woad, Glastrum, Isatis.
Wild-Woad, *Diers Weed*. Luteola.
Wolfe's-bane, Aconitum.
Wood-rot, Alperula.
Wood-bind, or *Honey-suckle*. Periclymenum, seu Mater sylvæ.
Wormwood, Absinthium.
Worm-sad, Absinthium Santonicum.
Wrack, or *Sea-weed*. Alga, Fucus.

Y.

Yam, Rapum Brasilianum.
Yarrow, or *Milfoil*. Millefolium.
The Yew-tree, Taxus.
Yucca, *Cassava*, or *Indian bread*, Yucca.

Z.

Zedoary, Zedoaria.

F I N I S.

STATE OF WISCONSIN

IN SENATE,
January 10, 1900.

REPORT
OF THE
COMMISSIONERS OF THE
LAND OFFICE,
FOR THE YEAR
1899.

WISCONSIN: STATE PRINTING OFFICE,
1900.

1900

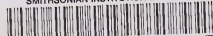

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 00445736 2

nmahrb IQK41 R2X 1686
v. 2 *Historia plantarum*